Asara Maamarot (De ti udsagn)

Ti skrifter om kabbala og homiletisk udlægning

Rabbi Menachem Azarja fra Fano

Rama fra Fano (1548-1620)

Med de kommentarer, der er samlet til denne udgave

Læseudgave 1.0 med udtrykkeligt markerede lakuner og usikre læsninger. Nærmere oplysninger findes i den korte liste sidst i bogen. [DA000601]

Dato for det arvede hebraiske læsebind:

30. september 2026

Dansk oversættelse

Læseudgave · 21. oktober 2026

Direkte fra det bevarede hebraiske og aramæiske tekstgrundlag. Alle tilgængelige enheder er behandlet. Uafklarede læsninger og kladder er synlige; udgaven er ikke fuldt verificeret.

Opbevar hovedbindet og det historiske tillæg i samme mappe, så forbindelserne mellem de to PDF-filer virker. Danske oversætternoter og ordliste følger som særskilte filer.

Om forfatteren og bogen

Indledende ord fra udgavens redaktører; de er ikke en del af Ramas tekst.

Rabbi Menachem Azarja fra Fano (1548-1620), kendt som Rama fra Fano, var en af Italiens lærde, halakhisk autoritet og kabbalist. Han skrev svar på halakhiske spørgsmål og medvirkede til at få bøger trykt. Han beskæftigede sig med rabbi Moshe Cordoveros lære og med de traditioner fra Ari, der nåede Italien, blandt andet gennem rabbi Jisrael Sarug. [א]

Asara Maamarot er en samling skrifter om kabbala og homiletisk udlægning, som blandt andet behandler skabelsen, dommen og forsynet samt menneskets sjæl. Navnet synes at hentyde til Mishnas formulering: »Med ti udsagn blev verden skabt« (Avot 5,1). Skrifterne er forskellige i karakter og fremstillingsmåde. [ב]

Venedigtrykket fra året שנ"ז, der i forskningen beskrives som førsteudgaven fra 1597, omfattede tre afhandlinger: Heqor Din, Em Kol Chaj og Ha-Middot. Samlingerne, der bærer dette navn, har ikke samme sammensætning i trykkene og håndskrifterne. I denne arbejdsudgave er de følgende ti afhandlinger samlet med de indsamlede kommentarer; lakuner og usikre læsninger er udtrykkeligt bevaret. [ג-ב]

De ti afhandlinger i denne udgave

Heqor Din (Undersøgelse af dommen)

Em Kol Chaj (Alt levendes moder)

Ha-Middot (Egenskaberne)

Olam Katan (Den lille verden)

Ha-Ittim (Tiderne)

Tsevaot (Hærskarerne)

Jonat Elem (Den tavse due)

Ha-Nefesh (Sjælen)

Ha-Milluim (Tilføjelserne)

Shivrei Luchot (Tavlernes brudstykker)

Kilder til de indledende ord

א. Shmuel Rosenblatt, artiklen om Menachem Azarja fra Fano, Encyclopaedia Judaica.

ב. Mishna, Avot 5,1; Eliezer Baumgarten, undersøgelse af Ramas skrifter og deres fortolkning i Ashkenaz og Polen, 2025, s. 28, 35-37.

ג. British Librarys katalog, håndskrift 27132 i serien Additional Manuscripts; det internationale bibliotekskatalog, post 611924872.

Om teksten og læsetegnene

Du har her en arbejdstekst til læsning af de ti afhandlinger og deres kommentarer. Forfatterens tekst er trykt med stor skrift, og kommentarerne står med mindre skrift ved siden af. Kommentarmarkeringerne skelner mellem de enkelte kommentarer og de redaktionelle ord, der er tilføjet i denne udgave.

Ord med usikker læsning er markeret med en prikket understregning. Spørgsmålstegn og alternative læsninger adskilt af en skråstreg er bevaret, som de blev registreret; markeringen vælger ikke en bestemt læsning. Hvor teksten ikke kunne læses, er tegnet [lakune] bevaret. Et ufuldstændigt afsnit er markeret »kun et fragment«. En liste over ord, der er identificeret inde i en lakune, er ikke en rekonstruktion af et sammenhængende tekstforløb.

Enkelte sammenligninger med parallelle tekstvidner bringes særskilt under overskriften »Redaktionelle bemærkninger« med angivelse af trykkeårene. En usikker læsning er ikke nødvendigvis en tekstvariant; en parallel tekst udfylder ikke stiltiende et beskadiget sted og erstatter ikke hovedtekstens ordlyd.

Heller ikke den umarkerede tekst er i sin helhed blevet kontrolleret ord for ord mod trykkene. Kildeoplysninger, kontrolstatus og den udførlige drøftelse er bevaret i den ledsagende undersøgelse.

Usikker læsning

[lakune] [DA003401]

Fri distribution

Denne udgaves redaktører tillader, at den frit kopieres og distribueres, i det omfang de råder over rettighederne. Udgaven stilles til rådighed, som den er, uden nogen garanti for tekstens fuldstændighed eller nøjagtighed. Brugen sker efter læserens eget skøn og på læserens eget ansvar.

Om opdelingen af læseudgaven

Dette bind indeholder forfatterens tekst og alle kommentarerne fra læseudgave 1.0 samt forfatteres og kommentatorers forord, trykte noter med indholdsmæssig betydning og rettelser. Posternes ordlyd, lakunetegnene og de usikre læsninger er bevaret uændret.

De historiske registre, approbationerne, titelbladene, tilegnelsesdigtet og de trykte afslutningsangivelser er flyttet til et ledsagende bind. Alt materialet er bevaret i sin helhed i de to bind tilsammen; hvert bind har sin egen indholdsfortegnelse og sidenummerering.

Links fra registret til bogen angiver den afhandling, del og det kapitel, der er anført i kilden. Det fastslår ikke, at hvert emne i registret er knyttet til en bestemt sætning. Returlinket sidst i kapitlet åbner registerposten i det ledsagende bind.

De to PDF-filer skal opbevares i samme mappe. Om et link mellem filerne kan åbnes, afhænger af PDF-læserens understøttelse og sikkerhedspolitik. Filnavnene og linkmålene er kontrolleret i selve filernes struktur.

Den nye opdeling blev foretaget den 17. oktober 2026. Den udgør hverken en ny sproglig kontrol eller en opgradering af tekstens dokumentationsgrundlag. Den oprindelige indledning, oplysningerne om version 1.0 og listen over uafklarede steder er bevaret.

Om den danske udgave

Forfatterens tekst står centralt. Kommentarerne danner én fortløbende rækkefølge: først i venstre, så i højre sidekolonne, dernæst i to bredere kolonner, når forfatterteksten er afsluttet. Forfattertekst uden kommentarer bruger hele bredden. Nærhed angiver tilknytning til et kapitel, ikke dokumenteret overensstemmelse med en bestemt sætning.

Det kompakte register under en kapiteloverskrift åbner kommentarerne; deres overskrifter fører tilbage til kapitlet. Indhold og bogmærker følger den faktiske danske paginering. Historiske registerhenvisninger gælder kapitler; de mærkede trykte noter kan alene være knyttet til et helt skrift.

Oversættelsen er udført direkte fra den fastlagte hebraiske og aramæiske tekst. Hver enhed har været gennem en særskilt fuld modelsammenligning med kilden. Egenkontrollen er ikke uafhængig filologisk ekspertise. Engelske eller ukrainske oversættelser er ikke brugt som mellemtekst.

KLADDE betyder, at en lokal læsning eller meningsforbindelse fortsat er uafklaret. Mærket gentages ved fortsættelser. Alle forståelige dele er gengivet; præcise uafklarede kildesteder og forklaringer findes i de danske noter. En hel kladdeenhed er udelukket fra den godskrevne kontrolandel, også hvor store dele er forståelige.

De faste notenumre DA bevares. Noter, ordliste, åbne spørgsmål og sideadresser ligger i de ledsagende filer. Hebraiske indskud bevarer læseretningen. Originale kildelakuner, usikre læsninger, oversættelsesusikkerhed og manglende oversættelse holdes adskilt.

Kildens egne oplysninger om tidligere udgaver, datoer og fuldstændighed er oversat som historiske udsagn. De er ikke en godkendelse af denne danske udgave. Det aktuelle regnskab følger nedenfor.

Hovedbind: 5581 af 5581 enheder behandlet. Godskrevet efter egenkontrol: 181823 af 522382 kildeord (34.8065 %). Kladdestatus: 1916 enheder med 340559 kildeord. Hele enheder med lokalt uafklarede fragmenter indgår ikke i fuldtekstprocenten.

Historisk tillæg: 538 af 538 enheder behandlet. Godskrevet efter egenkontrol: 8013 af 12018 kildeord (66.6750 %). Kladdestatus: 36 enheder med 4005 kildeord. Hele enheder med lokalt uafklarede fragmenter indgår ikke i fuldtekstprocenten.

Indholdsfortegnelse

Oversigt over bogen

Et klik på et navn eller et sidetal åbner det pågældende sted i bogen. I den følgende detaljerede oversigt er der et særskilt link til hvert kapitel og hvert afsnit i tillæggene.

Tegnene for usikkerhed og lakuner er forklaret i tegnforklaringen først i bogen. Kommentarens overskrift fører tilbage til dens sted i hovedteksten eller til kapitlets begyndelse.

Efter hvert kapitel med dets kommentarer og efter hvert afsnit i tillæggene er der et returlink til det tilsvarende punkt her. Sidetallene henviser til denne læsefil.

Historisk tillæg - registre, approbationer og udgivelsesdokumenter

Om forfatteren og bogen	2
Om teksten og læsetegnene	3
Om opdelingen af læseudgaven	4
Heqor Din	14
Em Kol Chaj	647
Ha-Middot	894
Olam Katan	936
Ha-Ittim	963
Tsevaot	1030
Jonat Elem	1083
Ha-Nefesh	1254
Ha-Milluim	1375
Shivrei Luchot	1384
Om den danske udgave	5

Detaljeret kapiteloversigt

Heqor Din

Del I

Kapitel 1	14	Kapitel 2	22	Kapitel 3	28	Kapitel 4	39
Kapitel 5	42	Kapitel 6	45	Kapitel 7	48	Kapitel 8	51
Kapitel 9	54	Kapitel 10	59	Kapitel 11	65	Kapitel 12	71
Kapitel 13	85	Kapitel 14	89	Kapitel 15	97	Kapitel 16	106
Kapitel 17	110	Kapitel 18	113	Kapitel 19	118	Kapitel 20	128
Kapitel 21	133	Kapitel 22	142	Kapitel 23	150	Kapitel 24	157
Kapitel 25	166	Kapitel 26	171				

Del II

Kapitel 1	177	Kapitel 2	181	Kapitel 3	184	Kapitel 4	189
Kapitel 5	191	Kapitel 6	197	Kapitel 7	200	Kapitel 8	208
Kapitel 9	219	Kapitel 10	230	Kapitel 11	235	Kapitel 12	242
Kapitel 13	247	Kapitel 14	260	Kapitel 15	265	Kapitel 16	271
Kapitel 17	275	Kapitel 18	287	Kapitel 19	290	Kapitel 20	299
Kapitel 21	304	Kapitel 22	307	Kapitel 23	313	Kapitel 24	317
Kapitel 25	321	Kapitel 26	327	Kapitel 27	329	Kapitel 28	333
Kapitel 29	342	Kapitel 30	344	Kapitel 31	348	Kapitel 32	352

Del III

Kapitel 1	357	Kapitel 2	360	Kapitel 3	366	Kapitel 4	369
Kapitel 5	382	Kapitel 6	388	Kapitel 7	397	Kapitel 8	402
Kapitel 9	405	Kapitel 10	415	Kapitel 11	420	Kapitel 12	423
Kapitel 13	428	Kapitel 14	433	Kapitel 15	439	Kapitel 16	442
Kapitel 17	444	Kapitel 18	448	Kapitel 19	454	Kapitel 20	458
Kapitel 21	461	Kapitel 22	468				

Del IV

Kapitel 1	475	Kapitel 2	480	Kapitel 3	484	Kapitel 4	490
Kapitel 5	495	Kapitel 6	501	Kapitel 7	506	Kapitel 8	509
Kapitel 9	517	Kapitel 10	522	Kapitel 11	528	Kapitel 12	533
Kapitel 13	537	Kapitel 14	542	Kapitel 15	548	Kapitel 16	553
Kapitel 17	561	Kapitel 18	568	Kapitel 19	576	Kapitel 20	580

Del V

Kapitel 1	583	Kapitel 2	592	Kapitel 3	595	Kapitel 4	601
Kapitel 5	605	Kapitel 6	611	Kapitel 7	615	Kapitel 8	618
Kapitel 9	633	Kapitel 10	637	Kapitel 11	641	Kapitel 12	645

Em Kol Chaj

Del I

Kapitel 1	647	Kapitel 2	650	Kapitel 3	653	Kapitel 4	658
Kapitel 5	660	Kapitel 6	665	Kapitel 7	669	Kapitel 8	673
Kapitel 9	675	Kapitel 10	678	Kapitel 11	681	Kapitel 12	683
Kapitel 13	686	Kapitel 14	692	Kapitel 15	697	Kapitel 16	700
Kapitel 17	703	Kapitel 18	707	Kapitel 19	709	Kapitel 20	712
Kapitel 21	718	Kapitel 22	720	Kapitel 23	722	Kapitel 24	724
Kapitel 25	726	Kapitel 26	728	Kapitel 27	729	Kapitel 28	731
Kapitel 29	734	Kapitel 30	737	Kapitel 31	739	Kapitel 32	743
Kapitel 33	745	Kapitel 34	746	Kapitel 35	748		

Del II

Kapitel 1	749	Kapitel 2	759	Kapitel 3	762	Kapitel 4	764
Kapitel 5	766	Kapitel 6	770	Kapitel 7	773	Kapitel 8	776
Kapitel 9	778	Kapitel 10	780	Kapitel 11	783	Kapitel 12	784
Kapitel 13	786	Kapitel 14	788	Kapitel 15	790	Kapitel 16	793
Kapitel 17	794	Kapitel 18	797	Kapitel 19	798	Kapitel 20	800
Kapitel 21	803	Kapitel 22	805	Kapitel 23	807	Kapitel 24	809
Kapitel 25	811	Kapitel 26	812	Kapitel 27	814	Kapitel 28	815
Kapitel 29	816	Kapitel 30	817	Kapitel 31	818	Kapitel 32	819
Kapitel 33	821	Kapitel 34	823	Kapitel 35	824	Kapitel 36	826

Del III

Kapitel 1	827	Kapitel 2	829	Kapitel 3	830	Kapitel 4	834
Kapitel 5	835	Kapitel 6	838	Kapitel 7	840	Kapitel 8	841
Kapitel 9	844	Kapitel 10	845	Kapitel 11	848	Kapitel 12	853
Kapitel 13	854	Kapitel 14	856	Kapitel 15	859	Kapitel 16	860
Kapitel 17	861	Kapitel 18	862	Kapitel 19	864	Kapitel 20	866
Kapitel 21	868	Kapitel 22	870	Kapitel 23	872	Kapitel 24	873
Kapitel 25	875	Kapitel 26	876	Kapitel 27	878	Kapitel 28	881

Kapitel 29 883 Kapitel 30 885 Kapitel 31 887 Kapitel 32 888
Kapitel 33 889 Kapitel 34 890 Kapitel 35 891

Ha-Middot

Kapitel 1 894 Kapitel 2 898 Kapitel 3 900 Kapitel 4 910
Kapitel 5 914 Kapitel 6 915 Kapitel 7 918 Kapitel 8 919
Kapitel 9 925 Kapitel 10 928 Kapitel 11 929 Kapitel 12 932
Kapitel 13 935

Olam Katan

Kapitel 1 936 Kapitel 2 944 Kapitel 3 952 Kapitel 4 957
Kapitel 5 961

Ha-Ittim

Kapitel 1 963 Kapitel 2 966 Kapitel 3 969 Kapitel 4 972
Kapitel 5 975 Kapitel 6 979 Kapitel 7 980 Kapitel 8 981
Kapitel 9 985 Kapitel 10 989 Kapitel 11 994 Kapitel 12 995
Kapitel 13 998 Kapitel 14 1000 Kapitel 15 1003 Kapitel 16 1005
Kapitel 17 1007 Kapitel 18 1010 Kapitel 19 1012 Kapitel 20 1014
Kapitel 21 1016 Kapitel 22 1018 Kapitel 23 1020 Kapitel 24 1023
Kapitel 25 1025 Kapitel 26 1028

Tsevaot

Del I

Kapitel 1 1030 Kapitel 2 1030 Kapitel 3 1031 Kapitel 4 1032
Kapitel 5 1033 Kapitel 6 1034 Kapitel 7 1034 Kapitel 8 1035
Kapitel 9 1036 Kapitel 10 1037 Kapitel 11 1037 Kapitel 12 1038
Kapitel 13 1040 Kapitel 14 1041 Kapitel 15 1042 Kapitel 16 1042
Kapitel 17 1043 Kapitel 18 1044 Kapitel 19 1044 Kapitel 20 1045
Kapitel 21 1046 Kapitel 22 1047 Kapitel 23 1048 Kapitel 24 1049
Kapitel 25 1050 Kapitel 26 1051 Kapitel 27 1052 Kapitel 28 1053
Kapitel 29 1054 Kapitel 30 1054

Del II

Kapitel 1 1055 Kapitel 2 1056 Kapitel 3 1057 Kapitel 4 1057
Kapitel 5 1058 Kapitel 6 1059 Kapitel 7 1060 Kapitel 8 1061

Kapitel 9 1062 Kapitel 10 1063 Kapitel 11 1064 Kapitel 12 1065
Kapitel 13 1066 Kapitel 14 1067 Kapitel 15 1068 Kapitel 16 1069
Kapitel 17 1070 Kapitel 18 1073 Kapitel 19 1074 Kapitel 20 1075

Del III

Kapitel 1 1076 Kapitel 2 1076 Kapitel 3 1077 Kapitel 4 1078
Kapitel 5 1079 Kapitel 6 1079 Kapitel 7 1079 Kapitel 8 1080
Kapitel 9 1080 Kapitel 10 1082

Jonat Elem

Indledning 1083 Kapitel 1 1086 Kapitel 2 1088 Kapitel 3 1090
Kapitel 4 1092 Kapitel 5 1094 Kapitel 6 1095 Kapitel 7 1098
Kapitel 8 1099 Kapitel 9 1101 Kapitel 10 1103 Kapitel 11 1105
Kapitel 12 1107 Kapitel 13 1108 Kapitel 14 1110 Kapitel 15 1112
Kapitel 16 1115 Kapitel 17 1117 Kapitel 18 1118 Kapitel 19 1119
Kapitel 20 1121 Kapitel 21 1123 Kapitel 22 1125 Kapitel 23 1127
Kapitel 24 1128 Kapitel 25 1130 Kapitel 26 1131 Kapitel 27 1133
Kapitel 28 1135 Kapitel 29 1136 Kapitel 30 1139 Kapitel 31 1140
Kapitel 32 1142 Kapitel 33 1143 Kapitel 34 1145 Kapitel 35 1147
Kapitel 36 1148 Kapitel 37 1150 Kapitel 38 1151 Kapitel 39 1153
Kapitel 40 1154 Kapitel 41 1155 Kapitel 42 1158 Kapitel 43 1160
Kapitel 44 1162 Kapitel 45 1163 Kapitel 46 1164 Kapitel 47 1166
Kapitel 48 1167 Kapitel 49 1169 Kapitel 50 1170 Kapitel 51 1172
Kapitel 52 1173 Kapitel 53 1175 Kapitel 54 1176 Kapitel 55 1177
Kapitel 56 1179 Kapitel 57 1181 Kapitel 58 1183 Kapitel 59 1184
Kapitel 60 1186 Kapitel 61 1187 Kapitel 62 1188 Kapitel 63 1191
Kapitel 64 1193 Kapitel 65 1195 Kapitel 66 1198 Kapitel 67 1200
Kapitel 68 1202 Kapitel 69 1203 Kapitel 70 1204 Kapitel 71 1205
Kapitel 72 1207 Kapitel 73 1208 Kapitel 74 1209 Kapitel 75 1211
Kapitel 76 1213 Kapitel 77 1215 Kapitel 78 1216 Kapitel 79 1218
Kapitel 80 1219 Kapitel 81 1220 Kapitel 82 1222 Kapitel 83 1223
Kapitel 84 1224 Kapitel 85 1225 Kapitel 86 1226 Kapitel 87 1227
Kapitel 88 1229 Kapitel 89 1231 Kapitel 90 1232 Kapitel 91 1233
Kapitel 92 1235 Kapitel 93 1237 Kapitel 94 1240 Kapitel 95 1242
Kapitel 96 1244 Kapitel 97 1246 Kapitel 98 1248 Kapitel 99 1250
Kapitel 100 1252

Ha-Nefesh

Del I

Kapitel 1	1254	Kapitel 2	1255	Kapitel 3	1256	Kapitel 4	1257
Kapitel 5	1258	Kapitel 6	1260	Kapitel 7	1261	Kapitel 8	1262
Kapitel 9	1263	Kapitel 10	1264	Kapitel 11	1264	Kapitel 12	1265
Kapitel 13	1267	Kapitel 14	1268	Kapitel 15	1269		

Del II

Kapitel 1	1271	Kapitel 2	1272	Kapitel 3	1274	Kapitel 4	1275
Kapitel 5	1277	Kapitel 6	1278	Kapitel 7	1279	Kapitel 8	1280
Kapitel 9	1281	Kapitel 10	1282	Kapitel 11	1283	Kapitel 12	1284
Kapitel 13	1285	Kapitel 14	1286	Kapitel 15	1287		

Del III

Kapitel 1	1289	Kapitel 2	1290	Kapitel 3	1291	Kapitel 4	1292
Kapitel 5	1293	Kapitel 6	1294	Kapitel 7	1295	Kapitel 8	1296
Kapitel 9	1297	Kapitel 10	1298	Kapitel 11	1300	Kapitel 12	1301

Del IV

Kapitel 1	1303	Kapitel 2	1304	Kapitel 3	1306	Kapitel 4	1307
Kapitel 5	1309	Kapitel 6	1310	Kapitel 7	1312	Kapitel 8	1313
Kapitel 9	1315	Kapitel 10	1315	Kapitel 11	1317	Kapitel 12	1318
Kapitel 13	1318	Kapitel 14	1319	Kapitel 15	1320	Kapitel 16	1322
Kapitel 17	1323	Kapitel 18	1324				

Del V

Kapitel 1	1325	Kapitel 2	1327	Kapitel 3	1328	Kapitel 4	1330
Kapitel 5	1332	Kapitel 6	1333	Kapitel 7	1334	Kapitel 8	1336
Kapitel 9	1337	Kapitel 10	1338	Kapitel 11	1340	Kapitel 12	1341

Del VI

Kapitel 1	1342	Kapitel 2	1344	Kapitel 3	1345	Kapitel 4	1346
Kapitel 5	1347	Kapitel 6	1349	Kapitel 7	1350	Kapitel 8	1352
Kapitel 9	1353	Kapitel 10	1354				

Del VII

Kapitel 1	1356	Kapitel 2	1357	Kapitel 3	1359	Kapitel 4	1360

Kapitel 5 1361
Kapitel 6 1362
Kapitel 7 1363
Kapitel 8 1364
Kapitel 9 1365
Kapitel 10 1365
Kapitel 11 1366
Kapitel 12 1367
Kapitel 13 1368
Kapitel 14 1369
Kapitel 15 1370
Kapitel 16 1371
Kapitel 17 1372
Kapitel 18 1374

Ha-Milluim

Sammenhængende tekst 1375

Shivrei Luchot

Sammenhængende tekst 1384

Detaljeret oversigt over forord og tillæg

Afsnittene er nummereret inden for hver afdeling. Tallet til venstre henviser til en side i denne bog. Registrenes overskrifter og henvisninger er bevaret, som de blev afskrevet fra trykket.

Ha-Milluim — trykt note 1411

Trykkets noter til Shivrei Luchot

Shivrei Luchot - trykte noter - fragment 1 1411
Shivrei Luchot - trykte noter - fragment 2 1411
Shivrei Luchot - trykte noter - fragment 3 1411
Shivrei Luchot - trykte noter - fragment 4 1412
Shivrei Luchot - trykte noter - fragment 5 1412
Shivrei Luchot - trykte noter - fragment 6 1412
Shivrei Luchot - trykte noter - fragment 7 1412
Shivrei Luchot - trykte noter - fragment 8 1413
Shivrei Luchot - trykte noter - fragment 9 1414
Shivrei Luchot - trykte noter - fragment 10 1416
Shivrei Luchot - trykte noter - fragment 11 1416
Shivrei Luchot - trykte noter - fragment 12 1416
Shivrei Luchot - trykte noter - fragment 13 1417

Tillæg tilskrevet Alkabets

Tillæg tilskrevet Alkabetz — fragment 1 1418
Tillæg tilskrevet Alkabetz — fragment 2 1419
Tillæg tilskrevet Alkabetz — fragment 3 1420
Tillæg tilskrevet Alkabetz — fragment 4 1422

Bemærkninger fra tillæggets redaktør

Bemærkninger fra tillæggets redaktør — fragment 1 1422
Bemærkninger fra tillæggets redaktør — fragment 2 1423
Forord af forfatteren til Jad Jehuda — begyndelse 1423
Forord af forfatteren til Jad Jehuda — fortsættelse og afslutning 1424
Forord af forfatteren til Jad Jehuda 1698 — begyndelse 1426
Forord af forfatteren til Jad Jehuda 1698 — fortsættelse og afslutning 1427
Uafklarede passager og arvede redaktionelle oplysninger 1429

Heqor Din - del I - kapitel 1

Jad Jehuda: א · ב · ג · ד · ה · ו · ז · ח · ט · י · יא · יב · יג · יד · טו · טז · יז · יח · יט · כ · כא · כב · כג · כד · כה · כו · כז · כח · כט · ל · לא · לב · לג · לד · לה · לו · לז · לח · לט

Joel Moshe: 1

Jad Jehuda • א

(א) »Undersøgelsen osv.« Det vil sige, at han i denne afhandling vil undersøge Herrens domme osv.; derfor kaldes den Heqor Din, »Undersøgelse af dommen«.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda • ב

(ב) »Efter det, der er almindeligt kendt om den«: at alle, der kommer til verden, på Rosh Hashanah passerer foran ham som bene maron. [DA006001]

Jad Jehuda • ג

(ג) »Og de domme, der knytter sig til den«: de øvrige tidspunkter, hvor verden dømmes, nemlig pesach, atseret og højtiden, som forklaret i mishnahen ved begyndelsen af Rosh Hashanah.[DA006201]

Jad Jehuda • ד

(ד) »Som det vil blive forklaret«: nedenfor i anden del.

Jad Jehuda • ה

(ה) »Med dommen efter døden«, som kaldes joma de-dina rabba, »den store domsdag«. På den dømmer Herren, velsignet være han, sjælen: om den skal komme ind i Edens have eller i Gehinnom, og lignende, som det forekommer flere steder i Zohar. Det vil blive forklaret i tredje del.

Rama fra Fano

Undersøgelsen i denne afhandling skal dreje sig om Herrens domme, som er sandhed, i tre verdener:

Den første er denne verden, efter det, der er almindeligt kendt om den: dommen på Rosh Hashanah og de domme, der knytter sig til den, som det vil blive forklaret. Den anden er sjælenes verden med dommen efter døden. Den tredje er opstandelsens verden; det er den sidste dom, som fuldender dem alle. Om de første siges: »Han vil give os liv efter to dage« (Hoseas 6,2).[DA005601] Han bad barmhjertighedens Herre om at bestemme det sande liv for os, fra skabelsens begyndelse til afslutningen af bortgangen fra denne verden. Og hans bøn er ren: at vi må gå frikendte ud af de to domsdage, vi har omtalt. Det svarer til det skrevne: »og dødsdagen frem for den dag, han blev født« (Prædikeren 7,1), som det vil blive forklaret i anden del, kapitel 6. Dette stemmer med det, vor lærer Moses, fred være med ham, sagde i sin bøn, som blev glemt efter hans død, og som den fromme kong David, Israels liflige sanger, på ny fastlagde: »Glæd os som de dage, du har plaget os« (Salmerne 90,15).[DA005602] Han ville, Gud forbyde det, ikke sætte en grænse for den åndelige glædes dage, som han bad om; han havde jo allerede sagt: »og vi vil juble og glæde os alle vore dage« (Salmerne 90,14). Tilsvarende: »Må din godhed, Herre, være over os, således

Jad Jehuda • ו

(ו) »Det er den sidste dom«, som kaldes Herrens store og frygtindgydende dag. Om den siges der i Gemara til Rosh Hashanah: »Tre grupper på dommens dag.« Det vil blive forklaret i denne del og i femte del.

Jad Jehuda • ז

(ז) »Om de første«: om dommen i denne verden og dommen i sjælenes verden siges: »Han vil give os liv efter to dage, og på den tredje dag vil han rejse os op, og vi vil leve for hans ansigt« (Hoseas 6). Med ordene »efter to dage« mener han: fra de to domsdage, den i denne verden og den i sjælenes verden.[DA007001]

Jad Jehuda • ח

(ח) »Han bad«: profeten bad om, at Herren, velsignet være han, måtte bestemme det sande liv i den kommende verden for os, fra begyndelsen af skabelsen og dannelsen i moders liv; derfra begynder den første dom.

Jad Jehuda • ט

(ט) »Til afslutningen af bortgangen fra denne verden«: det vil sige efter kødets opløsning, for da afsluttes dommen over sjælene, som forklaret i Gemara ved slutningen af kapitlet Nigmar ha-Din, i Zohar, afsnittet Terumah, side 269, og andre steder.

Jad Jehuda • י

(י) »Og hans bøn«: profetens bøn er ren, og dens hensigt er, at vi må gå frikendte ud af disse to domsdage, for at »han på den tredje dag vil rejse os op, og vi vil leve for hans ansigt«, så vi må få lov at stå op ved de dødes opstandelse. Læreren afslutter dette i kapitel 2, hvor han skriver: »Og om den sidste dom osv.« I mellemtiden forklarer han undervejs nogle skriftsteder, som hører til her.

Jad Jehuda • יא

(יא) »Det svarer til det skrevne«: »Et godt navn er bedre end god olie og dødsdagen end den dag, han blev født« (Prædikeren 7). Det vil sige: det er bedre, at et menneske går frikendt ud af dommen på dødsdagen end af dommen på den dag, det blev født.

Jad Jehuda • יב

(יב) »I anden del, kapitel 6«: dér vil der komme forskellige forklaringer af dette vers, og dette er en af dem.

Jad Jehuda • יג

(יג) »Dette stemmer«: profetens udsagn »Han vil give os liv efter to dage« stemmer med det, vor lærer Moses, fred være med ham, sagde i salmen »En bøn af Moses«: »Glæd os som de dage, du har plaget os osv.« For også hans bøn sigter til disse to domsdage. Se det følgende kapitel, hvor læreren afslutter sagen med ordene »Og hvor meget mere nu

Rama fra Fano - fortsat

som vi har håbet på dig« (Salmerne 33,22). Det skal forstås: så længe vi håber på dig, hvilket er altid; ikke i samme mål som håbet, for det har en grænse, mens Herrens godhed ikke har nogen grænse. Men vore lærere, må deres minde være til velsignelse, har sagt: »Den, der beder sin bøn, skal gøre sine ord tydelige, som det sømmer sig.« Derfor præciserede han, at han ikke beder alene om fremtiden. Hvad fortiden angår, er det heller ikke nok kun at medtage det i den, hvorved hans vilje, velsignet være han, blev gjort; for det er klart, at han ikke berøver nogen skabning dens løn. Men ud over alt dette: glæd os også »som de dage, du har plaget os«, som om vi havde opfyldt buddene til enhver tid, for der findes ingen glæde uden dem. Selv om der i livets løb er »dage, du har plaget os«, og vi ikke fik ro til at overholde dine retfærdige domme, er dette tvang, og den Barmhjertige fritager den tvungne. På samme måde sagde Joel: »Og jeg vil godtgøre jer årene« (Joel 2,25). Det er ligetil. »De år, vi så ulykke« skal da knyttes til det følgende vers: »Lad dit værk vise sig for dine tjenere« (Salmerne 90,16). For hans hånd, velsignet være han, var sandelig ikke for kort til også dengang at forny sin godhed hver eneste dag i hele dette tidsrum. Vi har blot endnu ikke fået del i den, for på grund af ulykken blev den samlet ind og skjult. Den ligger samlet og henlagt i verdens Konges skatkammer, indtil vreden er gået over. Derfor sagde han: »Lad dit værk vise sig for dine tjenere«, ligesom han siger: »Vis os, Herre, din godhed« (Salmerne 85,8). Og der står: »som du har virket for dem, der søger tilflugt hos dig« (Salmerne 31,20). For betragtningen

Jad Jehuda • יג - fortsat

osv.«; se dér.

Jad Jehuda • יד

(יד) »Ikke sætte en grænse«: meningen er ikke, som den umiddelbare ordlyd kunne lade formode, at Moses bad om, at glæden skulle vare lige så længe som de dage med lidelser, vi havde udstået. For hvordan skulle han kunne sætte en grænse for den åndelige glædes dage?

Jad Jehuda • טו

(טו) »Som han bad om«: og ikke den legemlige glæde.

Jad Jehuda • טז

(טז) Og hvordan skulle han desuden kunne sætte en grænse for glæden, når han allerede har sagt: »og vi vil glæde os alle vore dage«, hvilket betyder uden grænse?

Jad Jehuda • יז

(יז) »Det skal forstås« og forklares: så længe vi har håbet på dig, det vil sige altid.

Jad Jehuda • יח

(יח) Ikke efter målet hos det menneske, der håber, for det menneske har en grænse.

Jad Jehuda • יט

(יט) Men hensigten med at sige »Glæd os som de dage, du har plaget os« er at forklare det, han først sagde: »Mæt os om morgenen osv.« Det stemmer med vore læreres ord, må deres minde være til velsignelse: »Den, der beder osv.« Dette står i Zohar, afsnittet Vajishlach, om verset »Red mig dog fra min brors hånd, fra Esaus

Jad Jehuda • יט - fortsat

hånd«.

Jad Jehuda • כ

(כ) Derfor sagde Moses igen »Glæd os osv.« for dermed at forklare, at hans bøn i de foregående ord »og vi vil glæde os alle vore dage« ikke kun gælder fremtiden.

Jad Jehuda • כא

(כא) Det er heller ikke tilstrækkeligt, at den Hellige, velsignet være han, giver løn for de bud, der blev opfyldt i fortiden. For det er klart, at den Hellige, velsignet være han, ikke berøver nogen lønnen, og det er ikke nødvendigt at bede om dette.

Jad Jehuda • כב

(כב) »Men ud over osv.« Det vil sige: min egentlige bøn med ordene »og vi vil glæde os alle vore dage« er dog, at du også giver os løn for de dage, hvor vi undlod at opfylde buddene på grund af tvang, og regner det, som om vi havde glædet os i glæden ved et bud også på de dage, hvor trængsler og lidelser kom over os og hindrede os i at beskæftige os med buddene og overholde Torah, som det sømmer sig. Det er meningen med »Glæd os«: giv os løn, som om vi havde glædet os ved at opfylde buddene også i de dage, du plagede os, eftersom forsømmelsen skyldtes tvang. Det svarer til vore læreres ord, må deres minde være til velsignelse: »Den, der sætter sig for at udføre et bud, men tvinges til at undlade det, regner Skriften det til gode, som om han havde udført det.«

Rama fra Fano - fortsat

af hans egenskaber, velsignet være han, er det godes højeste mål; dette er »din herlighed over deres børn«. Det svarer til fædrenes fortjeneste, som bliver børnenes mazal.[DA005603] Vi vil forklare det i anden del, kapitlerne 28, 29 og 30. Det er uden tvivl en herlighed, som viser, at styrelsen er retfærdig, sand og retskaffen.

»Og må Herren vor Guds liflighed være over os« (Salmerne 90,17). Det er vort første mazal, som slet ikke afhænger af fortjeneste, og som har beredt Israels hus en rigdom af gode gaver og væld ig godhed, efter den højeste Konges gavmildhed, han som gør godt mod alle. Han sagde: måtte det være hans vilje, at intet af dette blev trukket fra os; det skal hverken gemmes hen eller ophobes, men tilhøre dem, der sidder for Herrens ansigt. Det er rabbi Akivas opfattelse, som vi vil omtale dér. »Og vore hænders værk« er den fortjeneste, som fornyes dag for dag; »grundfæst det over os«, så vort mazal styrkes i hver eneste slægt. Det er de øvrige læreres opfattelse, som det vil blive forklaret. Og selv hvis du siger, at dette også er efter rabbi Akiva, hvis opfattelse vor drøftelse følger, som vi vil nævne dér, vil »grundfæst det over os« angå nydelsen i denne verden af frugterne af de gode gerninger, der gøres nu. Og »vore hænders værk, grundfæst det« skal tilsvarende forstås med henblik på den sidste slægt. Når den, der undersøger sagen, når frem til afslutningen af denne udlægning på det rette sted, som vi har nævnt, vil han glæde sig og juble meget over den sikre forståelse af dette skriftsted og over håbet om at skue Herrens liflighed og

Jad Jehuda • כב - fortsat

Jad Jehuda • כג

(כג) »For der findes ingen glæde uden dem«; derfor er det berettiget at kalde opfyldelsen af buddene for glæde, for dette er den sande glæde.

Jad Jehuda • כד

(כד) »Og jeg vil godtgøre jer de år, som græshoppen åd osv.« (Joel 2). Meningen er: jeg vil godtgøre jer de år, hvor I på grund af undertrykkerens vrede ikke kunne tjene mig, som om I i dem havde overholdt Torah og buddene.

Jad Jehuda • כה

(כה) »'De år, vi så osv.' skal da«: det vil sige, at efter det, vi har sagt - at verset »Glæd os som de dage, du har plaget os« blot forklarer verset »og vi vil glæde os alle vore dage« - behøvede han slet ikke yderligere at føje »de år, vi så« til dette. Men ordene er knyttet til det følgende vers, »Lad ... vise sig osv.« Meningen er, som om han sagde: jeg ved, at på de dage, hvor vi ikke fik ro til at overholde dine gode domme:

Jad Jehuda • כו

(כו) Din hånd var ikke for kort til at lade en strøm af gode gaver og glædens fylde strømme frem, sådan som du plejede at bringe det til verden gennem opfyldelsen af buddene.

Jad Jehuda • כו - fortsat

Disse goder er blot stadig gemt hos dig, forseglet i dine skatkamre; de kom ikke til verden på grund af ulykkens dage. Det er meningen med »de år, vi så ulykke«: vi har endnu ikke fået lov at se det gode, der tilkommer din udvalgte. Men netop derfor bad jeg: »Lad dit værk vise sig for dine tjenere«, det vil sige: måtte der dog komme en

Rama fra Fano - fortsat

besøge hans tempel. Den, der har fuldendt sine dages mål som vor lærer Moses, fred være med ham - og dette er blot en del af det, der er til hans pris, for i hans eget nærvær vidnede han, som har behag i godhed, om ham: »Se, dine dage er kommet nær« (Femte Mosebog 31,14), efter Zohars forklaring (Zohar, første del, 221b), at de nærmede sig Kongen uden skam - kan bede en sådan bøn for at bringe de mange fortjeneste.

Jad Jehuda • כו - fortsat

afslutning og ende på ulykkens år, og måtte goderne i dit skatkammer vise sig for din tjener.

Jad Jehuda • כז

(כז) »Ligesom han siger osv.« Det vil sige, at ordene »Lad dit værk vise sig« svarer til det, han siger dér: »Vis os, Herre, din godhed«. Det »dit værk«, han siger her, betyder »din godhed«. Grunden til at

Jad Jehuda • כז - fortsat

kalde det sådan er, at der netop:

Jad Jehuda • כח

(כח) står: »Hvor stor er din godhed, som du har gemt til dem, der frygter dig, som du har virket for dem, der søger tilflugt hos dig.« Her bruges altså ordet »virke« om det gode. Se Zohar, Emor, side 188.

Jad Jehuda • כט

(כט) »For betragtningen osv.« Det vil sige, at grunden til, at han sagde »vise sig« og ikke »blive givet« eller et lignende udtryk, er, at han også vil lade dette omfatte forstandens syn: at betragte hans egenskaber, velsignet være han; det er det væsentlige gode. Efter min opfattelse passer »vise sig« her, fordi det er det modsatte af det, han siger længere fremme: »som du har gemt«, et udtryk for at skjule noget for synet.

Jad Jehuda • ל

(ל) »Dette er din herlighed osv.« Det vil sige, at slutningen af verset, »og din herlighed over deres børn«, forklares efter det, der vil blive udlagt nedenfor i anden del: fædrenes fortjeneste, som er frugterne af deres bud, er gemt til børnene og er deres mazal, mens hovedstolen forbliver hos fædrene selv. Meningen her er således, at han bad Herren, velsignet være han: lad dine tjenere se alt det gode, der tilkommer dem for de bud, de på grund af tvang undlod at opfylde, som om de havde opfyldt dem. Og ikke alene dette: lad også deres børn se din herlighed, det vil sige det mazal, som tilkommer børnene på grund af deres fædres fortjeneste. Hold ikke det gode tilbage fra dem, heller ikke fra de bud, deres fædre undlod at opfylde på grund af tvang, men regn dem, som om de virkelig var blevet opfyldt.

Jad Jehuda • לא

(לא) »Det er en herlighed«: det vil sige, at grunden til at kalde børnenes mazal »herlighed« er, at dette visselig er Herrens hæder og herlighed, velsignet være han. For derved vises hans styrelse af menneskene som retfærdig, velsignet være han; uden dette ville den være vanskelig at forstå, som det vil blive forklaret i den nævnte del og det nævnte kapitel. Og det, han derefter sagde:

Jad Jehuda • לב

(לב) »Og må ... liflighed osv.« skal også forklares på denne måde. Ligesom Moses bad vedrørende børnenes mazal, bad han nemlig også om det første mazal, som er Keter og kaldes det højeste mazal, som det siges i afhandlingen Em Kol Chaj ved begyndelsen af tredje del: at intet af det måtte blive trukket fra os. Det er meningen med »Og må Herren vor Guds liflighed være over os«; det er den højeste krone, som det siges i Zohar: »Herrens liflighed er i Attika.«[DA012001]

Jad Jehuda • 33

(33) »Som slet ikke afhænger af fortjeneste«: Om dette sagde vore lærde, må deres minde være til velsignelse: Børn, liv og underhold afhænger ikke af fortjeneste, men af mazal, som forklaret i begyndelsen af tredje del af den nævnte afhandling; se dér.[DA012201]

Jad Jehuda • 34

(34) »Dette er rabbi Akivas opfattelse«: I fjerde kapitel af Jevamot, ved ordene »Jeg vil fylde dine dages tal«, hedder det ifølge rabbi Akiva: Har han fortjent det, fylder man hans dage; har han ikke fortjent det, trækker man fra dem. Ifølge de øvrige rabbinere hedder det: Har han fortjent det, føjer man til dem; har han ikke fortjent det, trækker man

Jad Jehuda • 34 - fortsat

fra dem. Moses' bøn om, at der ikke måtte trækkes noget fra os osv., stemmer således med rabbi Akiva, for alle er enige om, at man trækker fra den, der ikke har fortjent det; dette bad Moses imod. Men det, han dernæst siger, »Og vore hænders værk« osv., om at forøge kraften i vor mazal, kan kun udlægges efter de øvrige rabbineres opfattelse; ifølge rabbi Akiva føjer man nemlig heller ikke noget til den, der har fortjent det.

Jad Jehuda • 35

(35) »Og selv om du siger«: Man kan også forklare ordene »Og vore hænders værk« osv. efter rabbi Akivas opfattelse.

Jad Jehuda • 36

(36) »Skal det forstås om frugterne«: Dette er meningen med »Vore hænders gode værk, grundfæst det over os«: Lad os nyde det i denne verden. Det følgende, »Og vore hænders værk, grundfæst det«, gælder selve hovedstolen: Grundfæst den for den sidste slægt, så den opbevares til den kommende verden. Alt dette vil blive forklaret i anden del, i de nævnte kapitler. Og dér, når læseren når frem osv.

Jad Jehuda • 37

(37) »Og den, der har fyldt« osv.: Det betyder, at denne bøn, som Moses bad med ordene »Glæd os svarende til de dage, du plagede os«, som om vi havde opfyldt buddene i trængslens dage, netop passer til Moses og ikke til andre. For han, må hans minde være til velsignelse, havde fyldt sine dage med buddene. Derfor kunne han bede sådan for andre, som ikke havde fyldt deres dage med dem, og sige: Den, der er hindret af tvang, fritager den Barmhjertige.

Jad Jehuda • 38

(38) »Og dette er ikke« osv.: Det betyder, at også dette, at han havde fyldt sine dage med buddene, kun udgør en del af hans ros. Den velsignede Gud antydede det jo over for ham selv, da han sagde: »Se, dine dage er kommet nær.« Og det er bekendt, at man kun siger en del af et menneskes ros i dets nærvær.

Jad Jehuda • 39

(39) »Som Zohar forklarer«: I afsnittet Vajechi, side 467: »Og Israels dage nærmede sig døden.« Der står ikke »Israels dag nærmede sig«, men »dage«. Dør et menneske da i løbet af flere dage? Det dør jo og forlader verden i én time, i ét øjeblik! Men således

Jad Jehuda • 39 - fortsat

lærte man: Når den Hellige, velsignet være han, vil føre menneskets ånd tilbage til sig, bliver alle de dage, mennesket har levet i denne verden, opgjort og ført ind i regnskabet osv. Lykkelig er den, hvis dage træder frem for Kongen uden skam, og som ikke får en eneste af dem vist udenfor osv. Derfor anvendes ordet »at nærme sig« om de retfærdige osv.; se dér og på side 472. Og således lyder Zohar, afsnittet Terumah, side »שו"ח?«:[DA013401] »Jeg er i dag hundrede og tyve år gammel.« »I dag« skal forstås bogstaveligt, for netop den dag blev hans dage fuldendt, så de kunne nærme sig dette sted, som der står: »Se, dine dage er kommet nær« - virkelig kommet nær.

KLADDE · uafklaret

Joel Moshe

»Det er dommen ved Rosh ha-Shanah og det, der ledsager den, som det vil fremgå«: Det vil sige de fire tidspunkter, hvor verden dømmes, ved pesach og ved shavuot og »ועת?« [uklart kildeord]; den fælles helhed af dem alle er dommen ved Rosh ha-Shanah. Se nedenfor, anden del af Heqor Din, kapitel 1, hvor ordlyden er: »Til prøvelse og עיני? [usikkert læst ord], som fornyes« osv.; se dér om Rosh ha-Shanah. Og også i kapitel 2: »כח"ז גר"ל« [uafklarede forkortelser]. Efter Gemara, som spørger: Mennesket dømmes jo hver dag, som der står: »Du tilser ham hver morgen« osv., og svarer: Dette gælder undersøgelsen osv. Se dér i kapitel 1; dér forklares det.[DA013601]

»Og den anden er sjælenes verden, ved dommen efter døden« osv.: Det er det, som rabbi Shimon bar Jochaj i afsnittet Vajechi, side 477, kalder »den store doms dag«; se også nedenfor, tredje del af Heqor Din, kapitel 1.

»Den tredje er opstandelsens verden«: Efter skriftordet »Vågn op og syng, I, som bor i støvet« osv. Det er den sidste dom, der fuldender dem alle, og den kaldes Herrens store og frygtelige dag.

»Han vil gøre os levende efter to dage«: Det betyder et sandt, fuldkomment liv efter to dage, således at vi går retfærdiggjorte ud af de to ovennævnte dommedage. For alle denne verdens domme betegnes som én dag, fordi de står i samme forhold, som forfatteren forklarer i kapitel 2.

»Indtil afslutningen på bortgangen fra denne

KLADDE · uafklaret · fortsat

Joel Moshe - fortsat

verden«: Det vil sige efter Zohar, afsnittet Terumah, side 229: Så længe kødet består, dømmes sjælen og går frem og tilbage til kroppen; først når kødet er fortæret, får den hvile. Dette er meningen med: fra skabelsens begyndelse til afslutningen på sjælens bortgang opad. Der dømmes med to domme: denne verdens dom ved Rosh ha-Shanah og sjælens dom. Se også Zohar, afsnittet Shelach Lecha, side 323, og Zohar, afsnittet Vajeshev, side 440.

»Og dødsdagen frem for fødselsdagen« osv.: Det vil sige, at livet fra fødselsdagen skal være sandt liv, og at sjælen også på dødsdagen skal være bundet i livets knippe; dette svarer til de to dommedage, vi har nævnt.

»I sin bøn, som de glemte« osv.: Det er salmen »En bøn af Moses« osv. Der er elleve salmer, uden at det nævnes, hvem der sagde dem; i midrashim siges det udtrykkeligt, at Moses sagde dem. Hvis du spørger: Hvorfra ved vi, at de blev glemt? Måske sagde Moses dem i sin tid, og David samlede dem ikke i sin bog, som det hedder i midrashen: En lignelse om en konge, for hvem ti mænd fremførte sang. Han sagde: Denne vil jeg have, for hans stemme er behagelig osv. Hertil kan svares, at man også uden dette må spørge til det, der siges i Gemara, Megillah, kapitel 1, om bogstaverne מנצפ"ך: De blev glemt og siden genindført osv. Moses skrev jo før sin død tolv Toraruller og gav dem til de tolv stammer, og de kunne have undersøgt disse Toraruller!

Men sagen forholder sig efter det, som forklares i Zohar til Højsangen, blad 3, om bogstaverne מנצפ"ך: »Vi vil juble og glæde os i dig« - det er de toogtyve bogstaver; »Med retsindighed elsker de dig« - det er de udstrakte bogstaver. Se dér. Bogstaverne מנצפ"ך har nemlig en stor hemmelighed og en stor tikkun, og ved dem drog de op til Israels land, fordi de kendte kraften i deres udstråling og kilden til deres hellighed, helt til efter at de havde syndet; se dér. For hemmeligheden ved מנצפ"ך forklares i Pardes: De omfatter binahs porte, og hvert enkelt bogstav svarer ligeledes til binahs halvtreds porte. [DA013602]

Dette er hemmeligheden i »Og rustede drog Israels børn op«: Binahs halvtreds porte blev åbnet. Det er jubelåret: »Og hver mand skal vende tilbage til sin

KLADDE · uafklaret · fortsat

Joel Moshe - fortsat

ejendom«; og det er de halvtreds dage i tællingen. Om dette hedder det i midrashen, at alle dobbeltbogstaver blev sagt med henblik på forløsningen. Se i Midrash Jalkut til Shemot og i afsnittet Lech Lecha; forstå det.

Dette er nu forklaringen på Gemara: De kendte bestemt »de to bogstaver«. Og selv om det oprindelige lys blev skjult, som sagt i den ovennævnte Zohar, kendte det første menneske Adam dem alligevel, nemlig deres indre, så han kunne lede det ned. Og da Adam syndede, blev de skjult; alligevel kendte han dem, men han havde glemt indholdet af deres tikkun og deres udstråling. Hvordan man skulle føre gnisten af deres hellighed ned fra oven, vidste de ikke. Se dér i glossen til Zohar til Højsangen; dér finder du det.[DA013603]

Og disse elleve salmer: Klippoternes grupper er elleve, efter hemmeligheden i »elleve dages rejse fra Horeb«. Midrashen behandler det udførligt som svarende til de elleve stammer, som Moses velsignede før sin død, for at undertvinge de elleve klippot, som sandhedens vise kender, efter hemmeligheden i de elleve teltduge, de elleve ingredienser i røgelsen og de elleve vers, der begynder med nun og slutter med nun. De svarer til de elleve klippot, fra hvis side glemslen kommer, efter bogstavhemmeligheden »שכ"חם — הח"שך«, »mørket — glemte dem«. Deraf blev også de ovennævnte elleve salmer glemt. De gav et vink om dette: Navnet Moses, משה, og ved gematri Peor, פעור, med elleve mere, det vil sige elleve klippot. Derfor: »ובמי משה נשתכחו« [ordforbindelsen er uafklaret; »... Moses blev de glemt«]. Og Skriftens hensigt er: »Og da I hørte røsten ud af mørket«, הח"שך. De glemte at undertvinge dem ved disse, indtil Israels søde salmedigter stod frem og skar kvistene - disse klippot - af med beskæringsknivene. David vendte tilbage og slog dem; »היו שבי על אופנים« [uafklaret læsning], som før, efter hemmeligheden i »Dine love var sange for mig i mit udlændigheds hus«; forstå det.[DA013604]

»Den, der beder sin bøn, skal udtrykke sine ord, som det sømmer sig«: Det betyder, at man ikke skal give anklagerne lejlighed til at sige: Lad hans hensigt ikke blive opfyldt, selv om det er en nådens stund. Se Zohar, afsnittet Vajishlach, side 326.

KLADDE · uafklaret · fortsat

Joel Moshe - fortsat

»At han ikke beder om fremtiden«: Det sigter til formuleringen »Og vi vil juble« osv.

»Som om vi havde opfyldt buddene«: Man kan spørge, hvorfor han da kalder dem »de dage, du plagede os«. Derfor sagde han: Fordi der ikke findes anden glæde end glæden ved et bud. Og selv om der i et menneskes liv er dage med trængsel, smerte og landflygtighed, hvor buddet ikke kan fuldendes i handling, kun i tanken, fritager den Barmhjertige alligevel den, der hindres af tvang.

»Til det følgende vers«: Det vil sige, at det knyttes til »Lad dit værk vise sig for dine tjenere« osv. Vanskeligheden ved hans forklaring var nemlig, at »de år, vi har set ondt« er overflødigt: Han har allerede sagt »de dage, du plagede os«, altså de dage, der ikke blev fuldendt. Hvilken forskel gør det, om hindringen varer dage eller år, når den Barmhjertige fritager? Efter den ligefremme betydning går det an: Der er et afmålt tidsrum, og belønningen svarer til lidelsen; nogle i Israel har gennemlevet dage med trængsel og andre år med trængsel, og om begge siger han: »Glæd os« osv. Men sådan er det ikke efter hans forklaring, hvor det ikke gælder trængsel og smerte, men de ufuldendte dage. Derfor forklarer og besvarer han det ved at knytte ordene til det følgende vers: I de år, hvor vi så ondt, havde den velsignede Gud magt til at vise os, sine tjenere, sit værk.

»Men vi har endnu ikke gjort os fortjent« osv., »og de blev gemt« osv.: Her udfoldes i disse ord om årene to sande forudsætninger. Den første er det, der siges i Shaarei Orah om verset »Gemt for den retfærdige er formue og en synder«.[DA013605] Der findes syv paladser foroven; ét kaldes fortjenestens palads og ligger mod nord, på gevurahs side. Dertil strømmer hver eneste dag en udstrømning af velvilje fra oven. Når den kommer dertil, dømmes Israel med hensyn til, om de er værdige til, at denne strøm udgydes over dem. Hvis ikke, Gud forbyde det, gemmes den dér, og sådan sker det hver eneste dag. For oven er der ingen tilbageholdelse, Gud forbyde det; udstrømningen sker hver dag efter sin vej og orden, og manglen kommer af modtagernes mangfoldighed. Dette er netop »gemt«, צפון, for den fuldkomne retfærdige, »synderens formue«; »כי שם

KLADDE · uafklaret · fortsat

Joel Moshe - fortsat

בידוע« [uafklaret kildeudtryk]. Og hvis han gør sig fortjent, tager han sin egen del og sin næstes del. Dette antydes i ordet »gemt«. I ordet »samlet« antydes en forudsætning fra Jonat Elem: Da det opstod i Skaberens vilje, velsignet være han, at skabe sin verden, lod han sit lys stråle, som om han hældte det ind i et kar. Derved blev der et indre, et ydre og et omgivende lys; det omgivende er det, der står over kanten foroven. Men da Gud, velsignet og ophøjet være han, så, at Adam syndede, ville han derved, Gud forbyde det, også beskadige det omgivende lys. Det er et stort lys, og skaden ville derfor også være stor. Derfor delte han det til siderne og skilte det ud; han skilte det ud til de retfærdige. Se ovenfor. For også menneskets sjæl har tre lys: et indre, et ydre og et omgivende. Mennesket kan, Gud forbyde det, beskadige det omgivende lys foroven, så det drives bort »ק"ו« til klippoterne; derfor skilte han det ud.[DA013606] Dette er sagen med Josva, som Moses gjorde til et fyldt og topfyldt kar; forstå det.

Og dette er forklaringen på »ותקות' תכ"ח נפש« [beskadiget citat; de læselige ord er »og deres håb ... sjæl«]: De angivne begyndelsesbogstaver er »omgivende« (מקיף), »indre« (פנימי), »ydre« (חיצון). [DA013607] Han forklarer også herom: »Og de ugudelige skal tie i mørket«; ved atbash: »omgivende«, מקיף. Ifølge Jonat Elems ord trak det omgivende lys sig tilbage til sit sted. Det er betydningen af »gemt« og »samlet«, for det opholder sig i det nordlige palads, som kaldes fortjenestens palads. Fra himlen giver man, men tager ikke tilbage; det er blot verden, der ikke er et kar egnet til det. Derfor venter det, til de forbedrer deres gerninger. Derfor kaldes det צפון, »nord«, i betydningen skjult og gemt: »Hvor stor er din godhed, som du har gemt!« Og dette er: »Fra nord skal det onde åbne sig«; »Fra nord kommer guld« - netop »nord«. Derfor: »Lad dit værk vise sig for dine tjenere«; det eneste, der mangler, er, at det bliver synligt. Se det, der hører til dette, i Shaarei Orah og i Jonat Elem, kapitel 6. Og vogt dig, så du ikke finder forholdene »בשכ"ילוה?« [uafklaret læsning]. Dette er forklaringen på »fra dengang at forny sin godheds egenskab«: Fra det nævnte kammer vil den Hellige, velsignet være han, lade strømmen tilflyde os og vise os den; forstå det.[DA013608]

KLADDE · uafklaret · fortsat

Joel Moshe - fortsat

»Og der står: Du har virket for dem, der søger tilflugt hos dig«: Vanskeligheden er, hvorfor der står »du har virket«. Han kunne have sagt kort: »Hvor stor er din godhed for dem, der frygter dig, for dem, der søger tilflugt hos dig.« Også ordene i verset »som du har gemt« er præcise, ligesom »gemt for de retfærdige« osv.; forstå det.

»For betragtningen af hans egenskaber« osv.: Dette er meningen med »du har virket«: »Når jeg ser din himmel, dine fingres værk« - der er ti fingre. Dette er: »Hvor stor er din godhed, som du har gemt for dem, der frygter dig«; og dette er: »Fra nord kommer guld« - netop »nord«. Forklaringen på »du har virket« er »den store, gemte godhed«. Dette er: »Lad dine værker vise sig for dine tjenere«; netop »vise sig« og »dine værker«. »Se, hans løn er med ham, og hans vederlag foran ham.«

»Og din pragt over deres børn« osv.: Det vil sige frem til ordene »Det er uden tvivl en pragt, at styrelsen retfærdiggøres i sandhed og retsindighed«. Det skal forstås således: Der findes tretten egenskaber og tretten tikkunim ved skægget: »Fra mit kød skal jeg skue Gud.« Den øvre mazal er »bevarer«, נוצר, og den nedre mazal er »og renser«, ונקה, for dem, der vender om. Fædrenes mazal vil sige fædrenes fortjeneste. Den, der helliger sig ved samlejet, gør, at den søn, som fødes ham, får fortjeneste og arver hans godhed. Hos nogle har faderen ingen mazal, men han helliger sig, og hans søn bliver da ligeledes som han. Men hvis faderen er gammel: »סופי יורש את האב ומתחיל לאחרי?« [sammenhængen er uafklaret; de læselige ord siger »... arver faderen og begynder for andre?«].

Tilbage til kapitlet i indholdet

Historisk register: Heqor Din - I - Kapitel 1

KLADDE · uafklaret · fortsat

Joel Moshe - fortsat

Derfor sagde han: »Og din pragt over deres børn«, ved kraften fra mazal i skæggets tretten tikkunim, efter mønstret »Og du skal ære den gamles ansigt«. Han knytter det til rabbi Jochanan, som ikke havde ansigtets pragt: Han havde ikke skæg. Og »pragt« - afsnittet Naso, side 222.[DA013609]

»Og lad liflighed være«: Den øvre mazal kaldes liflighed, Herrens liflighed i det højeste Atika; se Zohar Chadash.

»Dette er rabbi Akivas opfattelse«: Det betyder, at han mener: Har han fortjent det, fylder man hans dage; har han ikke fortjent det, trækker man fra dem. Men man føjer ikke til dem, heller ikke hvis han har fortjent det. De øvrige rabbinere mener derimod: Har han fortjent det, føjer man til dem.

»Og den, der har fyldt sine dages mål, som Moses« osv.: Dette knytter sig til det ovenstående, hvor han bad »Glæd os« osv. Det betyder: Også i dage, hvor vi ikke kan opfylde buddene i handling, kun i tanken, skal den Hellige, velsignet være han, regne det, som om vi havde handlet. Ikke ethvert menneske kan bede en sådan bøn; kun Moses, som fyldte sine dages mål, så alle hans dage var fuldendte, som Zohar siger: »Se, dine dage er kommet nær« uden skam. Også dette var kun en del af hans ros, for i et menneskes nærvær siger man kun en del af dets ros, men hele rosen, når det ikke er til stede. »Han, som har behag i godhed«, er den Hellige, velsignet være han. En anden kan derimod ikke bede sådan, som ovenfor forklaret.

Heqor Din — del I — kapitel 2

Jad Jehuda: א · ב · ג · ד · ה · ו · ז · ח · ט · י · יא · יב · יג · יד · טו · טז · יז · יח · יט · כ · כא · כב · כג · כד · כה · כו · כז · כח · כט · ל · לא · לב · לג · לד · לה

Joel Moshe: 1

Jad Jehuda - א

(1) »Han opfylder sin tjeners ord« osv.: Dette fortsætter det, der i det foregående kapitel blev sagt om Moses' bøn. Med ordene »Glæd os svarende til de dage, du plagede os«, mente han: Medregn også de bud, vi længtes efter at opfylde, hvis fjendens vrede ikke havde hindret os; og lad dine tjenere se det gode, der derfor burde komme, og som du har lagt i forråd. Forfatteren siger, at den velsignede Gud opfylder sin tjener Moses' ord og bøn, og at dette er betydningen af den leg, som den velsignede Gud hver dag leger med Livjatan, som bekendt. Det vil sige, at den velsignede Gud hver dag samler de gode tanker, de retfærdige tænker, når de længes efter at overholde og udføre bud og gode gerninger, men hindres af tvang. Disse tanker lægger den velsignede Gud i forråd for at bevare dem til fremtiden; ved deres fortjeneste skal de retfærdige spise ved Livjatans måltid. Dette er den leg, hvormed den velsignede Gud leger og glæder, når han til Livjatans måltid dag efter dag samler de velsignelser, som burde komme den dag på grund af de bud, de retfærdige længes efter at

Rema fra Fano

Han opfylder sin tjeners ord, velsignet være han, og fuldbyrder sin profets råd. For legen med Livjatan består netop i dette: hver dag at samle hans velsignelsers kilde i den, de nydelser ved buddene, som de retfærdige af hele hjertet længes efter, idet de altid ønsker selv at handle og at få andre til at handle. Deres tanke regnes nemlig sammen med handlingen. Nu er de dem, der forbander en dag, hvor tvang hindrer dem i at opfylde deres bud. Men ved måltidet skal de vække Livjatan og derover fremsige lovprisning og stor lovsang til ham, der er ærefrygtindgydende i lovsang og gør undere; han er retfærdig, viser nåde og giver. Først retfærdiggør han belønningen for tanken, dernæst skænker han af fri nåde en gave for den handling, der ikke blev fuldført, og han giver belønningen for begge, som vi med himlens hjælp vil forklare i kapitel 22 af anden del. Der står: »Denne Livjatan har du formet til at lege med den.« Hans mund, velsignet være han, har nemlig befalet, at de skal nyde disse bud og deres løn, selv om arbejdet med dem ikke blev fuldført; og hans ånd har samlet dem til dette måltid. Derfor er der styrke og glæde for hans ansigt, når Israel glæder sig over sin skaber. Forventningen om glæden kaldes således »latter«, ligesom det siges om Abraham, da han faldt på sit ansigt ved budskabet om afkom. Men om Livjatan står det som et transitivt verbum: Dens

Jad Jehuda - א - fortsat

opfylde.

Jad Jehuda - ב

(2) »At handle«: selv at opfylde buddene; »at få andre til at handle«: at tilskynde og tvinge andre til at overholde buddene.

Jad Jehuda - ג

(3) »Og nu er de dem, der forbander en dag«: Det betyder, at dette også er hensigten med skriftordet: »Lad dem, der forbander dagen, forbande den, de, som er rede til at vække Livjatan« (Job 3). De, der forbander dagen, er altså de retfærdige, som forbander en dag, hvor tvang hindrer dem i at opfylde buddene. Når de ved Livjatans måltid ser, at den velsignede Gud lidt efter lidt har samlet de velsignelser, som tilkommer hver dag på grund af deres tanker og længsel efter buddene, og lagt dem i forråd, vil de være rede og beredte til ved dette måltid at vække lovsange og fremsige lovprisninger til den velsignede Gud for dette.

Jad Jehuda - ד

(4) »Retfærdig, viser nåde og giver« (Salmerne 37): »Retfærdig« betyder, at han giver løn også for den gode tanke ud over lønnen for handlingen. Og hvis handlingen mangler på grund af tvang, viser han

Jad Jehuda - ד - fortsat

alligevel nåde over for den og giver dens løn i tillæg til lønnen for tanken.

Jad Jehuda - ה

(5) »At de skal nyde«: at de retfærdige i fremtiden skal nyde disse bud, selv om arbejdet med dem ikke blev fuldført, og de ikke gik fra mulighed til virkeliggørelse.

Jad Jehuda - ו

(6) »Forventningen om glæden kaldes således latter«: Derfor siges her »til at lege«. Ved at bringe de gode tanker ind i sine skatkamre giver den velsignede Gud Israel håb om derved i fremtiden at glæde sig over sin skaber.

Jad Jehuda - ז

(7) »Da han faldt« osv.: Som der står i afsnittet Vajera: »Han faldt på sit ansigt og lo«, og Targum gengiver det »og glædede sig«.[DA014501] Men da Abrahams glæde ved budskabet om afkom kun bestod i, at budskabet gav ham håb og forventning om den glæde, som ville komme, når det virkelig blev opfyldt, står der ikke »og han glædede sig«; i stedet betegnes denne glæde med ordet »latter«.

Jad Jehuda - ח

(8) »Som et transitivt verbum«: Man ville have ventet formen לשחוק, med sheva og cholam ved bogstaverne shin og chet. Men לשחק, med patach og tsere, er et verbum, der retter sig mod andre. Grunden er, at den

Rema fra Fano - fortsat

skaber frembringer og samler hver dag denne latter i den for at gøre godt mod de gode, som sagt. Og når selve glæden engang bliver fuldendt for dem, skal Herren glæde sig over sine værker. [DA013801]

I kapitlet Lifnei Edeihen er dagens fire fjerdedele tildelt ham hver for sig. Den første: beskæftigelsen med Toraen, for gennem den at forny skabelsesværket med fuldkommen godhed, eftersom den er hans håndværksredskab. Den anden: at dømme verden, efter at der er bundet kroner af hele Israels morgenbøn. Alligevel kan intet levende være retfærdigt for ham; derfor rejser han sig fra dommens trone og sætter sig på barmhjertighedens trone. Den tredje: at give hele verden føde og derved erstatte det, som er blevet opbrugt. Den fjerde: at samle dagens bud. Vi har forklaret dette i afhandlingen Em Kol Chaj; i dens tredje del har vi fremlagt måltidets hemmelighed i alle dets dele. Se dér. Så meget desto mere passer nu profetens ord: »Han vil gøre os levende efter to dage.« Dommen over denne verden regnes i sin helhed kun for én dom, skønt dens enkeltheder er mange, som bekendt fra den bevægelse, der år efter år indtræder den første tisjri. For det, som hver gang bestemmes dér, bevarer samme form og forhold til de hændelser, der mærkes på krop og sjæl. Det forenes desuden med de prøvelser og undersøgelser, som derfra og inden for det selv fornyes hver dag og hver time. Derfor samler han verdens dage under én dom og én særskilt retsafgørelse, og profetens sprogbrug tillader ham at kalde den én dag. Om den sidste dom,

Jad Jehuda - ח - fortsat

velsignede Gud ved den glæder andre, nemlig de retfærdige; for deres skyld frembringer han latteren og samler den i sit skatkammer.[DA014601]

Jad Jehuda - ט

(9) »Og når glæden bliver fuldendt for dem« osv.: Således står der i Midrash ha-Neelam, afsnittet Toledot, side 304: I den tid skal den Hellige, velsignet være han, glæde sig med de retfærdige. Det er det, der står: »Herren skal glæde sig over sine værker.« Se også dér på side 325 om dette måltid, dets glæde og dets latter.

Jad Jehuda - י

(10) »Og i kapitlet Lifnei Edeihen«: Dagens fire fjerdedele er tildelt den velsignede Gud; i den sidste fjerdedel leger han med Livjatan. Derfor sagde vi, at han dag efter dag samler buddene i den. Og således lyder teksten dér: Rabbi Jehuda sagde i Ravs navn: Dagen har tolv timer. I de første tre sidder den Hellige, velsignet være han, og beskæftiger sig med Toraen. I de næste tre sidder han og dømmer hele verden. Når han ser, at verden fortjener tilintetgørelse, rejser han sig fra dommens trone og sætter sig på barmhjertighedens trone. I de tredje tre sidder han og giver hele verden føde, fra vildoksernes horn til lusenes æg. I de fjerde tre sidder han og leger med Livjatan, som der står:

Jad Jehuda - י - fortsat

»Denne Livjatan har du formet til at lege med den.« Forfatteren forklarer her undervejs denne udtalelse noget nærmere.

Jad Jehuda - יא

(11) »At forny« osv.: Grunden til, at den Hellige, velsignet være han, beskæftiger sig med Toraen, er, at han gennem den fornyer skabelsesværket, som den velsignede Gud fornyer hver dag, som Zohar til Bereshit forklarer. Det vil blive forklaret nedenfor, anden del, kapitel 14, og svarer til den ordlyd, vore lærde, må deres minde være til velsignelse, fastsatte i velsignelsen Jotser Or.

Jad Jehuda - יב

(12) For Toraen er den Helliges, velsignet være han, håndværksredskab, som bekendt fra begyndelsen af Bereshit Rabbah. Derfor beskæftiger han sig med den, når han i sin godhed hver dag fornyer skabelsesværket.

Jad Jehuda - יג

(13) »Efter at der er bundet kroner af hele Israels bøn«: Selv af bønnen hos den, der er meget sent ude, som forklaret i Em Kol Chaj, første del, kapitel 29. Den Hellige, velsignet være han, venter med verdens dom til efter bønnen, for at bønnen og de kroner, der derved bindes til ham, velsignet være han, kan give dem fortjeneste.

Rema fra Fano - fortsat

som fuldender de foregående domme, sagde han: »På den tredje dag vil han rejse os op, og vi skal leve for hans ansigt.«

Det, vi sluttede med, vil vi begynde med, fordi det er os kært; sådan som Hanna først sagde: »Herren dræber og gør levende.« Derfra vil vi hente et eksempel til sjælenes verden, eftersom Skriften stiller dem ved siden af hinanden med ordene: »Han fører ned i dødsriget og stiger op.« Dette sidste, et intransitivt verbum, vil blive forklaret i det følgende, efter samme mønster som Moses, vor lærer, fred være med ham, sagde: »Og Herren din Gud vender tilbage med dine bortførte.« Sådan udlagde man det i traktaten Megillah 29: Han selv vender også tilbage sammen med dem.[DA013802] Om denne verdens domme sagde hun: »Herren gør fattig og gør rig«, indtil bønnens slutning. Derfor talte hun udførligt om dem, for hendes profeti gjaldt dommen over kongen og hendes søn Samuel, den mand, som blev sat over Israels kongeriger, som afsætter konger og indsætter konger. En konge kommer først for dommen, som bekendt af de to grunde, der nævnes i første kapitel af Rosh ha-Shanah 16: For det første, før vredens glød vokser; for det andet, fordi det ikke er sømmeligt at lade kongen stå udenfor. Hertil kommer, at alle følger efter ham, hvad enten han er god eller synder, som man påviste i første kapitel af Chullin 4b ud fra verset »En hersker, der lytter«. Alligevel kan man ikke slutte ubetinget ud fra almene regler. Gå hen og lær af Jojakims og Sidkijas slægtled i kapitlet Cheleq, blad 103; se dér. Men det er ikke vor opgave

Jad Jehuda - יד

(14) »For derved at erstatte« osv.: Hos ethvert levende væsen i den nedre verden fortæres bestandig lidt efter lidt af dets naturlige varme, dets grundlæggende livsvæde og dets blod. Derfor behøver det føde, så det, der således er blevet fortæret, kan genoprettes.

Jad Jehuda - טו

(15) »At samle«: at bringe dagens bud ind i forrådet til Livjatans måltid, som nævnt.

Jad Jehuda - טז

(16) »Så meget desto mere nu« osv.: Dette vender tilbage til det ovenfor i det foregående kapitel sagte: »Og det stemmer med det, Moses, vor lærer, fred være med ham, sagde« osv. Meningen er, at efter den forklaring, vi ovenfor gav af verset »Glæd os svarende til de dage, du plagede os« osv., hvor Moses med sin bøn sigtede til denne verdens og den kommende verdens dage, passer også vor udlægning af verset »Han vil gøre os levende efter to dage« som de to dommedage for denne verden og den kommende verden.

Jad Jehuda - יז

(17) »At dommen over denne verden« osv.: Det betyder, at grunden til, at denne verdens domme kaldes én dag, skønt de er mange - hvert eneste år og hver eneste dag er jo en dommedag - er, at de står i samme forhold: De drejer sig alle om én ting, nemlig

Jad Jehuda - יז - fortsat

hvad der skal bestemmes for mennesket, godt eller ondt.

Jad Jehuda - יח

(18) »Fra bevægelsen«: hos hele Israel, som i tisjris dage beskæftiger sig med Tora og gode gerninger af frygt for dommen.

Rema fra Fano - fortsat

at samle det spredte eller holde det tilbage, der allerede er samlet i forfatternes bøger, nye som gamle, om de emner, vi forklarer. Vi skal alene forstå og med kortfattet, klart sprog undervise de vise i visdom, ud fra det, som han, der viser nåde mod de ringe, har skænket: den, han viser nåde, til at lære, og den, han forbarmer sig over, til at overholde og handle.

Jad Jehuda - יט

(19) »For hver gang«: Hver enkelt bevarer samme form og forhold. Det vil sige, at én afgørelse gælder alle hændelser og tilfældigheder, der rammer mennesket på kroppen og, ifølge nogle kommentatorer, også på sjælen, som det vil blive forklaret nedenfor i anden del, kapitel 11.

Jad Jehuda - כ

(20) »Og det er«: Det, der bestemmes den første tisjri, føjes også til de prøvelser og undersøgelser, som senere fornyes hver dag og time ud fra selve denne afgørelse fra årets begyndelse. Dette følger rabbi Jose i første kapitel af Rosh ha-Shanah, som siger, at mennesket dømmes hver dag, og rabbi Natan, som siger: hver time. Begge dele kaldes i Gemara blot undersøgelser. Forfatteren lader os her undervejs vide, at disse undersøgelser fornyes ud fra den almindelige afgørelse ved årets begyndelse.

Jad Jehuda - כא

(21) »Derfor«: Profeten samler det under betegnelsen én dag, fordi én dom omfatter dem alle.

Jad Jehuda - כב

(22) »Og om den sidste dom« osv.: Dette afslutter den udlægning, han begyndte i kapitel 1.

Jad Jehuda - כג

(23) »Og det, vi sluttede med«: dommen ved opstandelsen, med den begynder vi vor udlægning.

Jad Jehuda - כד

(24) »Og derfra vil vi hente et eksempel«: for straks at behandle sjælenes verden.

Jad Jehuda - כה

(25) »Eftersom Skriften stiller dem ved siden af hinanden«: Straks efter »Herren dræber og gør levende« siger den om sjælenes verden: »Han fører ned i dødsriget og stiger op.«

Jad Jehuda - כו

(26) »Og dette sidste« osv.: ויעל, »og han stiger op«, er et selvstændigt, intransitivt verbum, som ikke har et objekt. Der skulle ellers have stået ומעלה, »og fører op«, i den tunge stamme. Selv om vi finder en tilsvarende form andre steder, såsom »Og han bragte brændofre op på alteret«, hvor betydningen

Jad Jehuda - כו - fortsat

er »bragte op«, finder vi den dog ikke i en participial stilling som her. Derfor er det passende samtidig at forklare den om den Hellige, velsignet være han, der selv stiger op. Det stemmer med det, der skal forklares i de følgende kapitler: Den Hellige, velsignet være han, går ind i Gehinnom, stiger op og fører de retfærdiges sjæle op sammen med sig.

Jad Jehuda - כז

(27) »Og som man udlagde«: i traktaten Megillah, ud fra at der ikke står והשיב, »og han fører tilbage«.

Jad Jehuda - כח

(28) »For hendes profeti«: Da hun sagde: »Herren gør fattig og gør rig, ydmyger og ophøjer også«, gjaldt det dommen over kong Saul og David: Herren ville tage kongemagten fra Saul og give den til David. Med det, hun dernæst sagde, »Han rejser den ringe af støvet« osv., profeterede hun om sin søn Samuel: Skønt hun var fattig på børn, gav Herren hende en søn, der skulle sidde blandt stormænd og lade dem arve en æres trone. For ved ham skulle Saul modtage kongemagten, og ved ham skulle den fjernes fra ham; han skulle også overdrage den til David og hans afkom. Dette ligner Ralbags forklaring; se dér.

Jad Jehuda - כט

(29) »Og en konge kommer først for dommen«: Derfor sagde hun først »Herren gør fattig« osv., og dernæst »Han rejser af støvet« osv.

Jad Jehuda - ל

(30) »Hertil kommer« osv.: Forfatteren lader os undervejs vide, hvorfor kongen kommer først for dommen.

Jad Jehuda - לא

(31) »Hvad enten han er god eller synder«: Er kongen god, lykkes det også godt for hans slægtled; er forholdet omvendt, gælder det modsatte.

Jad Jehuda - לב

(32) »I første kapitel af Chullin«: Dér spurgte man: Måske var Akabs mænd gode? Det kan du ikke antage, for der står: »En hersker, der lytter til løgne, har kun ugudelige tjenere.« Måske var Josafats mænd heller ikke gode? Det kan du ikke antage: Når en hersker, der lytter til løgne, har ugudelige tjenere, følger det, at en, der lytter til sandhed, har retfærdige tjenere.

Jad Jehuda - לג

(33) »Alligevel« osv.: Denne regel gælder kun, fordi forholdet som oftest er sådan. Undertiden finder vi det modsatte.

Jad Jehuda - לד

(34) »Af Jojakims slægtled«: Han var ikke god, men hans slægtled var godt. Sidkija var god, men hans slægtled var det ikke.

Jad Jehuda - לה

(35) »I kapitlet Cheleq«: Og ligeledes i Arakhin, kapitel 3, sagde man: Den Hellige, velsignet være han, ville føre hele verden tilbage til øde og tomhed på grund af Jojakim; han så på hans slægtled, og hans vrede lagde sig. Den Hellige, velsignet være han, ville føre hele verden tilbage til øde og tomhed på grund af Sidkijas slægtled; han så på Sidkija, og hans vrede lagde sig.

KLADDE · uafklaret

Joel Moshe - 1

»For legen med Livjatan består netop i dette« osv.: Det betyder, at denne leg kommer af de bud, som Israel opfylder i tanken, men ikke kan fuldføre i handling på grund af trængsler og landflygtighed, som sagt i kapitel 1.

»Og nu er de dem, der forbander en dag, de, som skal vække Livjatan«: Det står i Job. Forfatteren forklarer det om dem, der ikke kan opfylde buddene i handling, og som forbander og bandlyser deres dag på grund af trængslerne. I fremtiden, ved Livjatans måltid, skal de vække lovprisningen af den Hellige, velsignet være han, fordi han lønner dem, som om de havde handlet i gerning.

»Skænker af fri nåde en gave for den handling, der ikke blev fuldført«: Dette er forklaringen på, at den

KLADDE · uafklaret · fortsat

Joel Moshe - 1 - fortsat

Hellige, velsignet være han, regner den gode tanke sammen med handlingen; forstå det. Dette er også: »Og jeg bad Herren om nåde på den tid.« Selv om de kan påberåbe sig gode gerninger, beder de kun om en gave af fri nåde, for dér får de løn for tanken og for handlingen, selv om den ikke blev fuldført; forstå det. Dette er »på den tid, idet jeg sagde«: Jeg bad om, at han skulle give lønnen på den tid; forstå det.

»Og giver lønnen for begge«: Derfor kaldes han »og giver«; se dér.

»Forventningen om glæden kaldes således latter«: Derfor står det som et transitivt verbum, לשחק, »at lege«; det er et transitivt verbum. Derfor siger Skriften: »Alle venter de på dig.« Det vil sige den ovennævnte forventning; ישברון er et ord for at vente, se dér. Jeg har hørt følgende: Om menneskets dage, som er klædningerne, siges der: »Og hvad er mine dages mål?« Ordet »mål«, מדת, er som i »hans linneddragt«, מדו בד, altså klædningen: »Lad mig vide, hvad der mangler«, af den klædning, man bringer i orden. Og jeg har hørt: »Lær os således at tælle vore dage« vil sige, at de dage, hvor det ikke blev gjort i handling, skal bringes i orden, »så vi kan vinde et hjerte med visdom«. Og jeg har hørt i »ר״ל ב״ק«s navn:[DA017401] Sara sagde: »Gud har skabt latter for mig«, efter at Isak var født; men »enhver, der hører det«, vil sige de ufrugtbare kvinder, der blev tilset sammen med hende, »vil le for mig«: De ser frem til en glæde, der endnu ikke er kommet til dem.

»Og i kapitlet Lifnei Edeihen« osv.; »For den er hans håndværksredskab«: Det betyder, at Toraen er den Helliges, velsignet være han, håndværksredskab, som det står i Midrash Rabbah ved begyndelsen af afsnittet Bereshit. Jeg har hørt i »ר״ל ב״ק«s navn, at dette er hensigten hos haggadaens forfatter med de fire sønner: én vis, én ugudelig, én enfoldig og én, der ikke ved, hvordan han skal spørge. De svarer til disse fire fjerdedele af dagen. Det vil sige: I visdommens del, hvor Toraen lovprises, så skabelsesværket kan fornyes ved den, kaldes han en yngling; dette svarer til Abraham, som er chesed, godhed. Og der står: »כי מחדת חכמה הוא« [uafklaret ordlyd; »for ... visdom er han«].[DA017402]

KLADDE · uafklaret · fortsat

Joel Moshe - 1 - fortsat

Den anden: Fra Israels morgenbøn rejser han sig fra dommens trone og sætter sig på barmhjertighedens trone. Det svarer til den enfoldige, som er Jakob, der kaldes »en enfoldig mand, som bor i telte«. Han er den midterste linje, som kaldes barmhjertighed.

Den tredje: At give hele verden føde, »for derved at erstatte dit hus; for han skal sulte, når et menneske spørger blandt dem, og ויתך, og Herren vil give« osv.? »For at erstatte dit hus?« [beskadiget og uafklaret passage].[DA017403] Dette svarer til Isaks egenskab: Fra ham udgik Esau, som kaldes ugudelig, og som solgte førstefødselsretten for føde.

Den fjerde svarer til David, Israels konge, for han er den, der ikke ved, hvordan han skal spørge. Det er bekendt, at Davids egenskab er malkhut, som David, og at den ikke har lys af sig selv; han spørger ikke i denne verden. Alt gælder fremtiden, da den skal få lys. Dette er også hensigten med skriftordet om, at de kom til David og sagde: »Vor herre konge, dit folk Israel behøver underhold«, og han svarede: »Gå og skaf jer underhold hos hinanden.« Men han har ikke mulighed for at lade strømmen tilflyde dem i denne verden. Derfor siger han i fremtiden, ved Livjatans måltid: »Mig sømmer det sig at velsigne«, nemlig velsignelsens bæger. Se nedenfor i denne del, kapitel 50, om velsignelsen efter måltidet.

»Og han ophøjes da«: Det er for den, som har gode egenskaber og gode gerninger; det er legen med Livjatan, »מעינות היום הב'« - »den anden dags kilder« [usikker sammenhæng] - som ovenfor i kapitel 1. Det er antydet som svarende til David. Og han kaldes den, der ikke ved, hvordan han skal spørge, som vi sagde. Se den velsignede Aris skrifter, og overvej det, der følger: »כי עבד שקר אלוהי' ויום הי' ר"ל?« [uafklaret kildefrase; de læselige ord er »for ... tjener eller tjente ... løgn ... Gud ... og Herrens dag, det vil sige?«].[DA017404]

Verset »Han vil gøre os levende efter to dage« betyder, at alle denne verdens domme kaldes én dom og én dag. Selv om der er mange »året« [kildens formulering], ligger de i forlængelse af

KLADDE · uafklaret · fortsat

Joel Moshe - 1 - fortsat

denne verdens domme. Dommen efter døden er én dag, og »ויזן א'« [uafklaret læsning]. Dette er »efter to dage«.[DA017405]

»Og det, vi sluttede med« osv.: Efter at forfatteren begyndte at tale om »Glæd os«, det vil sige om »den anden dom efter de dødes opstandelse«, som Hanna sagde: »Herren dræber og gør levende«, henter vi derfra et eksempel til sjælenes verden. Det er den mellemste dom, der blev nævnt ovenfor i kapitel 1. Og denne sidste er den mellemste dom, som hun antydede med »Han fører ned i dødsriget og stiger op«.[DA017406] Ordet ויעל er et selvstændigt verbum; det betyder, at det er af samme slags som »gik ned« og ikke har et objekt, eftersom der ikke siges »ומיעל«, »og fører op«, som der siges »וממית«, »og dræber«, men ויעל, der gælder den Hellige, velsignet være han, efter mønstret »Jeg er med ham i trængslen« osv.

»Og indsætter konger«: Jeg har hørt i »ר"ל ב"ק«s navn, at »הק"ס?« er ét navn blandt de tooghalvfjerds navne, det navn, der særligt har kraft til kongedømme. For »המליך יוליכם«, »gjorde til konge; fører dem«, har ved gematri værdien »הק"ם?«, »כבתוח« [uafklaret ord], som forklaret i machzoren. [DA017407] Dette er »og indsætter konger«. Dette er også, hvad Josef sagde: »Og se, mit neg rejste sig«, קמ"ה. Derfor sagde hans brødre: »Skal du virkelig herske over os?« Se nedenfor: »בפ' כחלק ד' מח"ה פרק ס"ז וי"ו« [usikker henvisning]. Og dette er, hvad Saul sagde til David: »Jeg ved, at du skal blive konge, og Israels kongedømme skal stå fast«, וקמ"ה, »i din hånd«; Anden Samuelsbog, kapitel 24.[DA017408]

Dette var ligeledes Samuels egenskab, for Aron og Moses var godhed og barmhjertighed: Præsten Aron er visdom i godhed; »ויושב דין מצד שהיה לוי« - »og sidder som dommer, fordi han var levit« [sætningens subjekt er uklart]. Samuel omfattede begge, efter mønstret »Moses og Aron blandt hans præster, og Samuel blandt dem, der påkalder hans navn«.[DA017409]

Tilbage til kapitlet i indholdet

Historisk register: Heqor Din - I - Kapitel 2

Heqor Din — del I — kapitel 3

Jad Jehuda: א · ב · ג · ד · ה · ו · ז · ח · ט · י · יא · יב · יג · יד · טו · טז · יז · יח · יט · כ · כא · כב · כג · כד · כה · כו · כז · כח · כט · ל · לא · לב · לג · לד · מט · מח · מז · מו · מה · מד · מג · מב · מא · מ · לט · לח · לז · לו · לה

Joel Moshe: 1

Jad Jehuda - א

(1) »Det er lært« osv.: I første kapitel af Rosh ha-Shanah, blad 16b. Forfatteren begynder med denne baraita, som handler om opstandelsens verden, sådan som han lovede i det foregående kapitel. I nogle tekstformer af Gemara står der: »Tre grupper er der til dommens dag«, og i andre står ordet »er der« ikke, som Tosafot bemærkede osv.

Jad Jehuda - ב

(2) »Såsom vogterne«: Der lærer man: »Fire vogtere er der.«

Jad Jehuda - ג

(3) »Og nytårene«: Vi lærer: »Fire nytår er der.« Dér, i Gemara ved begyndelsen af Rosh ha-Shanah, opregner Tosafot også »Tre skår er der« fra Chullin, »Tre slags vin er der« fra kapitlet Ein Maamidin samt »Tre slags huse er der« og »Tre slags sten er der« fra kapitlet Kol ha-Tselamim.

Jad Jehuda - ד

(4) »Såsom skadernes hovedkategorier«: Vi lærer: »Fire hovedkategorier af skader: oksen« osv.; der står ikke »er der«. Også ved de fire, der mangler soning, står

Rema fra Fano

Det er lært: Bet Shammai siger: »Tre grupper til dommens dag« osv. Tosafot bemærkede ved begyndelsen af Rosh ha-Shanah og ved begyndelsen af Bava Kamma, at der er steder i Mishnah, hvor vi lærer ordet הן, »er der«, såsom ved vogterne og nytårene, og steder, hvor vi ikke lærer הן, såsom ved skadernes hovedkategorier og dem, der endnu mangler soning. Det svar, de gav dér i Rosh ha-Shanah, er ikke en tilstrækkelig begrundelse: Ved skaderne peger formuleringen frem mod det følgende, idet der læres: »Denne ligner ikke hin«; det gælder ikke dem, der mangler soning. Men de indså med rette, at Mishnahs lærer er omhyggelig, og at han gerne vil tillægge de hellige ting væren, såsom nytårene, hvortil mange bud er knyttet. Også om vogterne står der: »På dine mure, Jerusalem, har jeg sat vogtere.« De er fire, svarende til Navnets fire bogstaver, men deres retsregler er tre, for de øvre venner skilles aldrig. Om dem står der: »Hele dagen og hele natten skal de aldrig tie«, i betydningen »sangens unge kvinder«.[DA017601]

Til dem svarer den lønnede vogter: Det er jod, for Shekhinahs nærvær blandt de nedre er et behov for det høje. Lejeren: Det er he, den, der hyrer arbejdere og står over dem, som bekendt. »I, som minder Herren, giv jer ikke ro« siges om

Jad Jehuda - ד - fortsat

der ikke »er der«.

Jad Jehuda - ה

(ה) »Og hvad de har svaret osv.« Tosafot mener dér i Rosh Hashanah, at grunden til, at hen (»er«) ikke står ved de fire hovedkategorier af skadevoldere, er, at tannaen ikke går ind i en optælling for at sige om dem: »Fire er de.« Tannaens udsagn sigter derimod til »det enes karakter er ikke som det andets«, som står i fortsættelsen; han vil blot sige, at disse fire hovedkategorier af skadevoldere ikke har samme karakter. Sådan skriver de også i begyndelsen af Bava Kamma. Dette er dog ikke en tilstrækkelig begrundelse. Selv om man kan sige dette om skaderne, er det stadig ingen begrundelse for dem, der endnu mangler soning: dér foretager tannaen en optælling, men siger ikke hen. Tosafot har selv allerede antydet dette i begyndelsen af Bava Kamma og desuden rejst indvendinger mod den nævnte begrundelse; se dér.

Jad Jehuda - ו

(ו) Men selv om Tosafot ikke har givet nogen tilfredsstillende begrundelse for forskellen i disse mishnaers sprogbrug med hensyn til ordet hen, har de med rette lagt mærke til den. Vor hellige rabbi skrev ikke tilfældigt hen nogle steder og udelod det andre steder; tannaen er præcis og omhyggelig. Den passende begrundelse er følgende:

Jad Jehuda - ז

(ז) Han ønsker at tillægge de hellige ting væren og eksistens; derfor skrev han om dem hen, som er et udtryk for væren.

Jad Jehuda - ח

(ח) Også ved vogterne lærer han af denne grund hen, for de er hellige forhold: de svarer til Navnets fire bogstaver. Som bekendt er jod Chokhmah, det første he Binah, vav Tiferet og det sidste he Malkhut. Mesteren sagde, at disse er de fire vogtere: jod er den lønnede vogter, he lejeren, vav den ulønnede vogter og he låntageren. Om dem hedder det: »På dine mure tier de aldrig. I, der minder Herren, und jer ingen ro, og giv ham ingen ro, før han grundfæster Jerusalem og gør det til lovprisning på jorden« (Esajas 62), sådan som han fortsætter med at forklare.

Jad Jehuda - ט

(ט) »Deres retsregler er tre.« Ved slutningen af Shevuot er rabbi Meir og

Rema fra Fano - fortsat

den ulønnede vogter: Det er vav, som beskytter sin kvindelige modpart mod skaden fra dem, der kaster åget af sig, dem, der spiser delikatesser »gratis«, fritaget for buddene. Låneren: Det er he, fattig og nødlidende, ligesom David, Israels konge, der beder sin herre om en gave for at fordele den til hele Israels skare. Derfor siges der: »Og giv ham ikke ro«, for han er afhængig af andres beslutning. Dette er tilstrækkeligt.

Læreren tog med rette vare på ikke at udtale הוי"ה, væren, om skaderne. Deres akronym er שבמ"ה: שור, okse; בור, brønd; מבעה, maveh; הבער, ild.[DA017602] Det er en lille by, den sidste af kana'anæernes byer på den anden side af Jordan, som den hellige by svarer til: »Og fra den dag skal byens navn være: Herren er dér«, som sagt. Heller ikke de, der mangler soning, har fuldendt væren og renhed. Hos rabbi Chijja og rabbi Oshaja, hvor hver af dem lærer henholdsvis tretten og fireogtyve hovedkategorier af skader, findes הן ikke i nogle nøjagtige teksteksemplarer. Dog er det muligt, at læreren af den ydre tradition ikke er så nøjeregnende. Her er den, der ikke lærer הן, præcis på grund af de ugudelige; den, der lærer הן, mener derimod, at lovprisningen af den Hellige, velsignet være han, til sidst stiger op fra dem alle, som det vil fremgå. Ved domstolens fire dødsstraffe lærer vi הן i alle tilfælde, for alle, der henrettes, bekender deres synd og har del i den kommende verden. Ved huse, sten og ashera-træer i kapitlet om afguderne bruges הן for at skærpe forbuddet mod dem. Nedenfor, i første kapitel af femte del, vil vi forklare forskellene i dommen over disse tre

Jad Jehuda - ט - fortsat

rabbi Jehuda uenige om, hvordan lejeren skal erstatte: den ene siger som en ulønnet vogter, og den anden siger som en lønnet vogter. Der spørges da: »Er disse fire? De er jo tre!« Rav Nachman bar Jitschak sagde: »Der er fire vogtere, men deres retsregler er tre.« Således finder vi også ved Navnets fire bogstaver, at Chokhmah og Binah, der svarer til den lønnede vogter og lejeren, regnes for én. De er de venner i det høje, der aldrig skilles, som det står i Zohar, Vajjikra, side 1, til verset »Spis, venner; drik og berus jer, elskende«. Se dér: »venner« udlægges om Chokhmah og Binah, hvis forening er vedvarende, og »elskende« om Tiferet og Malkhut, hvis parring ikke er vedvarende.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - י

(י) »Og om dem står der osv.« Som det står hos Galanti til verset »Zions datters ældste sidder tavse på jorden«. Dette er hans ord: »Du bør vide, at der i tronen er bestemte alfabetordener, som forklares i Zohars Højsang. Under dem er der serafer i tusindvis og titusindvis, som kaldes sangens unge kvinder; de synger uophørligt og tier aldrig. De står under ordener, tre og tre til hver side, tronens søjler. [DA018601] Du ved allerede, at seraferne er stående, som der står: 'Serafer stod over ham.'

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - י - fortsat

Min lærer (זלה"ה) [DA018602] gav en god forklaring på, hvorfor disse sangens unge kvinder synger uophørligt, mens de syv unge piger, Jetsirahs syv paladser, ikke synger uophørligt, men kun i sangens stund: alle sangens udøvere går frem i sang, indtil de alle er færdige. Han sagde, at alt afhænger af rødderne: som foreningen sker i rødderne, sker det også i grenene. Ligesom jod og he kaldes venner og aldrig skilles, således er det også ved tronen, hvor den øvre moder har rede, omfattende de tre første sefirot: alle seraferne, der synger dér, synger vedvarende, for deres frembringelser er som de selv. Men i de syv paladser gør de ophold, fordi deres rødder, vav og he, kaldes elskende, og deres forening ikke er vedvarende. Således er det også med deres frembringelsers sang, på det sted, hvor de har rede. Som det står i Tikkunim: 'Den midterste søjle har rede i Metatron.' Heller ikke deres sang er vedvarende. Og læberne må kysses!« Her slutter citatet osv.; se dér. Netop dette er mesterens ord.

Jad Jehuda - יא

(יא) Til disse venner i det høje svarer den lønnede vogter og lejeren, hvis retsregel er én og samme.

Rema fra Fano - fortsat

grupper efter konklusionen af denne overlevering.

Om den blev der sagt i Gemara, Rosh ha-Shanah 17: Mesteren sagde: Bet Hillel siger: »Rig på godhed« - han lader vægten hælde mod godheden. Hvordan gør han? Rabbi Elazar sagde: Han presser ned, som der står: »Han vil atter forbarme sig over os, han vil presse vore misgerninger ned.« Rabbi Jose bar Chanina sagde: Han løfter, som der står: »Han løfter misgerning bort og går over overtrædelse.« I rabbi Jishmaels skole lærte man: Han lader den første passere, den første ad gangen; sådan er målestokken. Rava sagde: Selve misgerningen bliver dog ikke slettet; hvis misgerningerne er i overtal, regnes den med blandt dem. Rashi forklarede: »Presser ned« - han gemmer nogle af misgerningerne under herlighedens trone. »Løfter« - han løfter vægtskålen, og fortjenesterne tynger tydeligt nedad. Hertil citatet.

At nogle misgerninger gemmes væk, må nødvendigvis betyde, at en del af det skyldige i misgerningen ophæves; stedet, hvor de gemmes, viser det. For ved omvendelse, som når helt til herlighedens trone, bliver forsætlige synder til uagtsomme overtrædelser. Hermed stemmer også den anden formulering, som Rashi gav i kapitlet Ein ba-Arakhin, blad 8b: »Presser ned« - han tager nogle af misgerningerne og presser dem ned i havets dyb. Hertil citatet. Hensigten er, at det forsætlige i dem kastes dér, fra stedet under herlighedens trone, så kun den uagtsomme del bliver tilbage, og den er let at sone. Dette er

Jad Jehuda - יב

(יב) »Dette er jod osv.« Nu går mesteren over til at forklare, at Navnets fire bogstaver er de fire vogtere. Han siger, at jod, Chokhmah, derfor er den lønnede vogter, fordi hun modtager løn nedefra. Dette følger af det kendte udtryk flere steder i Zohar: »Shekhinah blandt de nedre er et behov i det høje.« Meningen er, at de retfærdige ved deres gode gerninger hernede bevirker parringen i det høje, sådan som det står i Zohar, afsnittet Lekh Lekha, til verset »Jeg tilhører min elskede, og hans længsel er efter mig«: »Ved vækkelsen nedefra findes en vækkelse i det høje.« Sagen er, at de gode gerninger er netop de feminine vande, som stiger opad. Med dem smykker Shekhinah sig, træder frem for Kongen og siger: »Se, ved denne søn er jeg blevet vækket foran dig«, som det står i Zohar, Vajjikra. Derved sker parringen mellem de elskende i det høje, og fra dem stiger endnu en vækkelse op til vennerne i det høje. Selv om de aldrig skilles, og deres forening er vedvarende, vækker de feminine vande dem dog og giver også dem yderligere kraft til at udfolde deres virke. Dette står udtrykkeligt i Zohars Højsang med følgende ord: »Ligesom der behøves en vækkelse i glæde for at vække her fra denne verden opad, således

Jad Jehuda - יב - fortsat

behøves en vækkelse i glæde og fryd fra månens verden over for den øvre verden. Derfor består verdenerne efter ét mønster, og vækkelsen stiger kun nedefra og opad.« Hertil citatet. Dette er betydningen af »Shekhinah blandt de nedre er et behov i det høje«: At Shekhinah modtager strømmen fra Atsilut over hende og lader den strømme til de nedre, tjener også et behov i det høje, den øvre vækkelse. Hun løfter de gode gerninger op og vækkes over for Kongen; fra ham kommer vækkelsen til Binah og derefter til Chokhmah. Det viser sig således, at Chokhmah modtager alles løn nedefra og opad. Dette er den lønnede vogter. [DA018801]

Jad Jehuda - יג

(יג) »Lejer arbejdere«: Det er Mikael, Gabriel og Nuriel, hvis begyndelsesbogstaver er מג"ן; de udøver godhed, dom og barmhjertighed. Som bekendt udgår tre linjer fra Binah: godhedens linje, dommens linje og barmhjertighedens linje. De er de tre fædre, Gedullah, Gevurah og Tiferet, sammen med børnene, Netsach, Hod og Jesod. Mikael er godhedens fyrste, og Gabriel er sat over dommen; derfor kaldes han »den, der virker vældige gerninger«. Barmhjertigheden udføres gennem Nuriel. Således er

Rema fra Fano - fortsat

målestokken for mennesker i almindelighed, hvoraf de fleste er midt imellem. Om denne bad Moses, vor lærer, fred være med ham, som man udlagde ved slutningen af Joma, om verset »Han løfter misgerning, overtrædelse og synd bort«, fordi menigheden kan leve op til den. [DA017603]

Dens fire søjler, som rummes i »Vig fra det onde«, forklarede Esajas: »Vask jer« - at forlade synden; »Rens jer« - anger; »Fjern« - bekendelse, for derved træder anklageren bort fra ens nærhed, og den, der selv indrømmer en handling, som medfører bøde, fritages for bøden. Da synderen ødelægger verden, som blev skabt med Toraens bogstaver, er bekendelsen ordnet alfabetisk. Bogstaverne trådte oprindelig frem for Kongen i omvendt rækkefølge, og navnet tisjri, תשרי, er vidne om det: I den måned blev verden skabt ifølge rabbi Eliezer. For først opstod tanken om at skabe den efter dommens egenskab; da han så, at den ikke kunne bestå, forenede han denne med barmhjertighedens egenskab. Derpå trådte bogstaverne atter ind, nu i deres orden, א, ב. Den Hellige, velsignet være han, tog nogle fra den ene række og nogle fra den anden, føjede jod fra sit navn til dem og beseglede בראשית, »I begyndelsen«. [DA017604] Derfor har fromme, afsondrede mænd haft skik at bekende efter rækkefølgen אבג"ד og efter תשר"ק. I afhandlingen Ha-Middot har jeg sagt noget om udsagnet, at verden blev skabt i nisan: Den ene mester siger én ting og den anden en anden; de er ikke uenige.

Jad Jehuda - יג - fortsat

Binah den, der lejer disse arbejdere og står over dem: fra hende udgår roden til deres virke, og fra hende får de næring.

Jad Jehuda - יד

(יד) »I, der minder Herren osv.« Der sigtes til de syv unge piger i de syv paladser, hvis sang ikke er vedvarende, fordi deres rødder er vav og he, mellem hvilke foreningen ikke er vedvarende, som nævnt. Efter at profeten om sangens unge kvinder har sagt »Hele dagen og hele natten tier de ikke«, beder han for de syv unge piger om, at også de må synge vedvarende, så parringen mellem de elskende bliver vedvarende. Med henblik på vav sagde han: »Und jer ingen ro«, og med henblik på he sagde han: »Og giv ham ingen ro«. Se Zohar, Lekh Lekha, side 223.

Jad Jehuda - טו

(טו) »Vogter sin kvindelige partner osv.« Det er kendt, at Shekhinah iklæder sig skallerne, og derom er sagt: »Hans kongedømme hersker over alt«, som det står i Tikkunim. Skallerne og de ydre magter ønsker at gribe fat i helligheden, og vav vogter he, sin kvindelige partner, mod dem. Det svarer til det, der står i Zohars Højsang: »Det er det mandliges vej altid at stille sin kvindelige partner foran sig for at våge over hende osv.«; se dér. Dette er den ulønnede vogter: Han vogter he mod

Jad Jehuda - טו - fortsat

dem, der er »fri« for buddene, nemlig de ydre magter. [DA019101]

Jad Jehuda - טז

(טז) »Og låntageren« knytter sig til ordet »siges«: Verset »I, der minder Herren osv.« siges også om låntageren, som er he, »fattig og nødlidende«. Dette er kendt fra flere udsagn i Zohar: »Månen har intet af sig selv«, for hele den strøm, som Malkhut lader flyde nedad, modtager hun fra egenskaberne over hende. Tilsvarende sagde også David, hvis egenskab er Malkhut: »Jeg er fattig og

Rema fra Fano - fortsat

»Hold op med det onde«: Når en syndig handling kommer inden for ens rækkevidde, undgår man den. Og mere endnu: Selv hvis man allerede er begyndt på en synd og stadig er i færd med den, men af egen vilje holder op for at skåne sin skabers ære, såsom den, der borede neglene ned i jorden, så er man bragt i orden og accepteret. Derfor sagde han »Hold op med det onde«, uden nogen af infinitivens tilføjede grammatiske markører, for at omfatte alle disse tilfælde. Men der findes højere trin af omvendelsen under »Gør godt«, som det vil blive forklaret i kapitel 11. Den, der når dem, indskrives og besegles straks til liv i de retfærdiges bog.

Jad Jehuda - טז - fortsat

nødlidende.«

Jad Jehuda - יז

(יז) »Som er afhængig osv.« Grunden til, at der står »ro til ham« og ikke »og giv jer ingen ro«, som før, er, at denne låntager er afhængig af viljen hos dem, der lader strømmen flyde, og dem, der modtager den. Gennem modtagernes gode gerninger kommer strømmen til ham fra giverne. Derfor sagde han: »Og giv ham ingen ro« — låntageren — for at han altid kan låne.

Jad Jehuda - יח

(יח) »Og tannaen tog sig i agt osv.« Dette vender tilbage til det foregående: Kun ved hellige ting lærer han hen, ikke ved ting, der hører til urenheden. Derfor lærer han ikke hen ved de fire hovedkategorier af skadevoldere.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - יט

(יט) »Deres initialord osv.« Det er kendt, at »Gud også har skabt det ene over for det andet«. Ligesom der på hellighedens side er sefirot og hellige kroner, er der også skaller og urene kroner på urenhedens side. Sandhedens vise har om verset »Atarot og Divon og Jazer og Nimrah og Cheshbon og Elaleh og Sevam og Nevo og Beon, det land, som Herren slog foran Israels menighed« i afsnittet Mattot sagt, at det er navnene på de skaller, der blev slået foran Israel. De nævnes igen ved slutningen af afsnittet blandt de øvrige byer, som Gads sønner og Reuvens sønner byggede. Dér nævnes Sivmah til sidst; dets begyndelsesbogstaver er shor, bor, maveh, hav'er — okse, grube, maveh og ildspredning — og det omfatter disse fire hovedkategorier af skadevoldere. [DA019501] Det er dem, der nævnes i Zohar, Ki Tissa, side 333, og Shelach Lekha, side 326. Sivmah står over for Malkhut i helligheden, som kaldes Jerusalem, den hellige by, og som omfatter vognens fire ben. For »byens navn fra den dag: Herren er dér«: Navnets fire bogstaver er dem, hvoraf vognen

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - יט - fortsat

består. [DA019502] Mesteren sagde, at det er på grund af de fire hovedkategorier af skadevolderes urenhed, at hen ikke læres om dem, for ikke at tillægge dem væren.

Jad Jehuda - כ

(כ) »Og dem, der endnu mangler soning.« Grunden til, at hen ikke læres om dem, er, at de stadig mangler soning. Deres renhed og væren er ikke fuldendt, så man skulle bruge et udtryk for væren om dem.

Jad Jehuda - כא

(כא) »Og rabbi Chijja og rabbi Oshaja«: I baraitaen om skader lærer rabbi Chijja tretten hovedkategorier og rabbi Oshaja fireogtyve hovedkategorier, men de lærer ikke hen om dem, ligesom i Mishna. [DA019701]

Jad Jehuda - כב

(כב) Men for de teksteksemplarer, der læser hen ved dem, som Tosafot anfører i begyndelsen af Nezikin, kan man sige, at baraitaens tanna ikke er helt så nøjagtig som Mishnaens tanna.

Jad Jehuda - כג

(כג) »Og her«: Ved baraitaen om de tre grupper til dommens dag, som vi indledte med, behøver vi ikke sige, at baraitaens tanna er unøjagtig. Både

Jad Jehuda - כג - fortsat

læsningen »Tre grupper er der til dommens dag« og den læsning, der udelader hen, er nøjagtige. Den, der ikke lærer hen, gør det, fordi der blandt de tre grupper er en gruppe onde, som ikke er omfattet af væren.

Jad Jehuda - כד

(כד) »Stiger op på dommens dag« fra dem alle, også fra de onde, sådan som det vil blive forklaret nedenfor.

Jad Jehuda - כה

(כה) »Og ved de fire dødsstraffe ved domstolen osv.« Ud over det, Tosafot siger, nævner mesteren også ordet hen, som vi lærer ved domstolens fire dødsstraffe.

Jad Jehuda - כו

(כו) »Og ved husene osv.«, som Tosafot nævnte, står hen for at skærpe deres forbud: Ordet hen angiver, at de vedvarende er under forbuddet. Dette er også begrundelsen for hen ved de tre slags vin, som Tosafot nævnte, men som mesteren i fremstillingens løb udelod.

Jad Jehuda - כז

(כז) »Og nedenfor osv.« Efter at mesteren har forklaret læsevarianterne ved ordet hen i denne baraita om tre grupper, går han over til at forklare selve sagen.

Jad Jehuda - כח

(כח) »I Gemara.« Dette er baraitaens ord dér: »Det læres: Shammais skole siger: Tre grupper er der til dommens dag: én af fuldstændigt retfærdige, én af fuldstændigt onde og én af dem midt imellem. De fuldstændigt retfærdige bliver straks indskrevet og beseglet til evigt liv. De fuldstændigt onde bliver straks indskrevet og beseglet til Gehinnom, som det siges: 'Og mange af dem, der sover i støvet, skal vågne osv.' De midt imellem stiger ned til Gehinnom, skriger og stiger op, som det siges osv. Hillels skole siger: 'Og rig på godhed' — han lader vægten hælde mod godheden osv.« Om dette siges dér: »Mesteren sagde osv.«

Jad Jehuda - כט

(כט) »Og Rashi forklarede: 'Undertrykker' — skjuler osv.« Sådan står der ikke i den Rashi-kommentar, vi har foran os. Hans ord i Rosh Hashanah er derimod: »Undertrykker: Han trykker vægtskålen med fortjenester ned, så de vejer tungere end synderne. Bærer: Han hæver vægtskålen med synd.« I andet kapitel af Arakhin er de uenige om versets

Jad Jehuda - כט - fortsat

ligefremme betydning: »Din retfærdighed er som Guds bjerge, dine domme er det store dyb.« Rav Jehuda siger: »Var din retfærdighed ikke som Guds bjerge, hvem kunne da holde stand over for dine domme, det store dyb?« Rabba siger derimod: »Din retfærdighed er som Guds bjerge, fordi dine domme er det store dyb.« Vi spørger: »Hvad består deres uenighed i?« Det er rabbi Eliezers og rabbi Jose bar Chaninas uenighed. For det er sagt: Rabbi Eliezer siger »undertrykker«, og rabbi Jose bar Chanina siger »bærer«. Rabba følger rabbi Eliezer, og Rav Jehuda følger rabbi Jose bar Chanina. Rashi forklarer dér: »Undertrykker: Den Hellige, velsignet være han, undertrykker og skjuler synderne under hulrummet ved herlighedens trone, så fortjenesterne kan veje tungest. Bærer: Han bærer og hæver vægtskålen med synder, så fortjenesterne kan veje tungest. Rabba følger rabbi Eliezer, og således siger han: 'Din retfærdighed er som Guds bjerge' — du retfærdiggør os ved at undertrykke og skjule 'dine domme', det vil sige synderne, 'i det store dyb'. Rav Jehuda følger rabbi Jose bar Chanina, og således siger han: Hvis det ikke var for 'din retfærdighed som Guds bjerge', ved hvilken du viser os godhed, idet du hæver synderne, hvem kunne da holde stand over for 'dine domme', der ville tynge ned helt til 'det store dyb'?« Hertil citatet. Du ser altså, at mesteren har haft en anden tekstform af Rashis ord i Rosh Hashanah og Arakhin. Det, som mesteren i hans navn anfører fra Rosh Hashanah — »og han forklarede 'undertrykker' som, at han skjuler noget af synderne under herlighedens trone« — står ifølge vor tekst i Arakhin, med en vis forskel i ordlyden. Under alle omstændigheder må man dér rette til »noget af synderne«, som mesteren skriver, for når vægtskålene står lige, behøver man utvivlsomt kun at skjule nogle synder, for at fortjenesterne kan veje tungest. [DA020501]

Jad Jehuda - ל

(ל) »Noget af hver synd.« Det betyder ikke, at han skjuler én synd, for der står »Han vil undertrykke vore synder« i flertal, som mesteren skriver nedenfor i kapitel 6; se dér. Derfor må betydningen være, at han skjuler noget af hver enkelt synd. Dette sker gennem omvendelsen, på grund af hvilken de forsætlige synder bliver som uagtsomme fejltrin, sådan som vore lærde, må deres minde være til velsignelse, siger ved slutningen af Joma om verset »Vend om, Israel, til Herren din Gud, for du er

Jad Jehuda - ל - fortsat

snublet ved din synd«: »Denne synd er jo forsætlig osv.« Han skjuler alene den forsætlige del, indtil kun den uagtsomme del er tilbage.

Jad Jehuda - לא

(לא) »Og stedet, hvor de skjules«, nemlig herlighedens trone, vil vise, at han skjuler noget af hver synd, det vil sige den forsætlige del, som bliver som et uagtsomt fejltrin ved [DA020701]

Jad Jehuda - לב

(לב) »Omvendelsen, der når dertil.« Som vore lærde, må deres minde være til velsignelse, siger: »Vend om, Israel, til Herren din Gud« — »Stor er omvendelsen, for den når helt til herlighedens trone.« Ifølge disse to udlægninger bliver versets mening således: »Vend om, Israel, til Herren din Gud«, helt til herlighedens trone, for dér at skjule den forsætlige del, »for du er snublet ved din synd«. De forsætlige synder er blevet som uagtsomme fejltrin, efter at den forsætlige del skjules dér.

Jad Jehuda - לג

(לג) »Tilsammen vil den anden formulering holde.« Det vil sige: Umiddelbart synes disse to formuleringer hos Rashi at modsige hinanden. I Rosh Hashanah forklarede han, at skjulestedet er under herlighedens trone, men i Arakhin forklarede han det som havets dyb. Dette gælder i endnu højere grad ifølge vor egen tekst i Arakhin, der begynder med herlighedens trone og slutter med, at synderne skjules i det store dyb. Men efter det nævnte er begge formuleringer rigtige sammen. Omvendelsen bevirker, at den Hellige, velsignet være han, skjuler den del, der er forsætlig, under herlighedens trone; den tilbageværende uagtsomme del, som let kan sones, undertrykker han i havets dyb gennem egenskaben »at lade vægten hælde mod godheden«.

Jad Jehuda - לד

(לד) »Og denne egenskab«, at lade vægten hælde mod godheden, gælder ethvert menneske, hvis forsætlige synder gennem omvendelsen er blevet som uagtsomme fejltrin.

Jad Jehuda - לה

(לה) I Joma פ"ג siges: Moses sagde for den Hellige, velsignet være han: »Verdens Herre, når Israel synder mod dig og vender om, så regn deres forsætlige synder som uagtsomme overtrædelser.«[DA021101]

Jad Jehuda - לו

(לו) »At kunne bestå ved den«: for den del, som er uagtsom overtrædelse, kan lettere sones.

Jad Jehuda - לז

(לז) »Og dens fire søjler«, som denne egenskab hviler på, forklarede Esajas med ordene: »Vask jer, rens jer, fjern jeres gerningers ondskab fra mine øjne, hold op med det onde.« De er: at forlade synden, hjertets anger, mundens bekendelse og omvendelsen, når lejligheden atter indfinder sig. Disse hører alle til omvendelsen »vig fra det onde«, og på grund af den gør Herren, velsignet være han, forsætlige synder til uagtsomme overtrædelser.

Jad Jehuda - לח

(לח) »Rens jer« er anger, for betegnelsen »ren« bruges om hjertet, som i »Jeg har renset mit hjerte« (Ordsprogene 20).

Jad Jehuda - לט

(לט) »Fjern« betegner bekendelsen, for gennem bekendelsen trækker anklageren sig tilbage, fjerner sig og går bort. Den, der selv tilstår en bødesag, er nemlig fritaget, og anklagerens anklage har ikke længere nogen plads. Det er begrundelsen for bekendelsen. Det svarer til det, der står i Zohar, afsnittet Pinchas, side 425: »Den, der udlægger sin synd, holder retten sig fra, fordi et menneske regnes for sin egen nære slægtning og ikke dømmes efter sine egne ord. Desuden lader han ikke anklageren fremføre skyld mod sig osv.«; se dér. Dette er »Fjern jeres gerningers ondskab«, det vil sige anklageren, som er jeres gerningers ondskab; det er jo kendt, at anklageren bliver til af selve overtrædelsen. Fjern ham, nemlig gennem bekendelsen.

Jad Jehuda • מ

(מ) »Og eftersom synderen osv.«: i denne forbindelse giver læreren en god begrundelse for, at bekendelsen er ordnet efter alfabetet, og ligeledes efter tav-shin-resh-kof, det omvendte alfabet.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda • מא

(מא) »De trådte ind i omvendt orden osv.« I Tikkunim, tikkun 28, står følgende: »'Og de indsigtsfulde skal stråle' - det er bogstaverne, som havde forstand til at træde frem for Kongen, hvert i sin rette ordning. Fra Gevurahs side trådte de alle ind i omvendt orden, fordi det er venstre arm: Tishri. Dette er bereshit, på den første i Tishri, for verden blev skabt med dommens egenskab, og derfor trådte de ind i omvendt orden. Men det er jo

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda • מא - fortsat

blevet forklaret, at verden blev skabt med højre side; dér trådte bogstaverne ind i deres rette orden. Sagens hemmelighed er: 'Jeg sagde: en verden af godhed skal bygges.' Derfor, da bogstaverne trådte ind i omvendt orden og nogle af dem i deres rette orden, ville den Hellige, velsignet være han, ikke skabe verden med dem, før han forenede dem med højre og venstre og skabte verden med dem. Han tog א"ב fra den rette orden og תשרי fra den omvendte orden, føjede bogstavet י fra sit navn til dem og skabte verden med dem, for at den kunne bestå osv.«[DA021901] Dette er lærerens ord. Se også Zohar, afsnittet Bereshit, side 20.

Jad Jehuda • מב

(מב) »Og navnet Tishri«, måneden hvor verden blev skabt, og som antydes i ordet בראשית, er et vidne og bevis på, at bogstaverne dengang trådte ind i omvendt orden.

Jad Jehuda • מג

(מג) »Som rabbi Eliezer«, der mener dette ved begyndelsen af Rosh Hashanah.

Jad Jehuda • מד

(מד) »Ved dommens egenskab?« Derfor kom også bogstaverne i omvendt orden, hvilket betegner dom.[DA022501]

Jad Jehuda • מה

(מה) »I deres rette orden«, som betegner barmhjertighed.

Jad Jehuda • מו

(מו) »Derfor«: eftersom verden blev skabt med bogstaverne i begge ordener, og synderen ødelægger den, har man også som skik at ordne bekendelsen i begge ordener for at råde bod på synden.

Jad Jehuda • מז

(מז) »Og i afhandlingen Ha-Middot osv.« Det vil sige: indvend ikke mod dette, at det ganske vist passer efter rabbi Eliezer, men mon det også passer efter rabbi Jehoshua, som dér siger, at verden blev skabt i nisan? For i afhandlingen Ha-Middot, den tredje egenskab, har jeg sagt, at rabbi Eliezer og rabbi Jehoshua ikke er uenige: også rabbi Jehoshua indrømmer, at verden blev skabt i tishri. Han mener blot, at man regner dens årstidscyklus fra den nisan, som gik forud for tishri. Se dér, så vil du finde ro i forklaringen.

Jad Jehuda • מח

(מח) »Hold op med det onde« er den fjerde af de fire nævnte søjler, nemlig at lejligheden atter kommer til ham osv., som vore lærere, må deres minde være til velsignelse, sagde: »Rabbi Jehuda viste: med den samme kvinde osv.«

Jad Jehuda • מט

(מט) »Infinitivens foranstillede bogstaver«, nemlig ב, כ, ל og מ. Ordet הרע er infinitiven, og der burde have stået מהרע eller מלהרע; men det foranstillede bogstav mangler, for at også det andet tilfælde kan omfattes. Dette er »Hold op med det onde«: at han bryder med det og ophører, selv hvis han endnu står midt i det onde og i overtrædelsen. Med det foranstillede bogstav ville udtrykket derimod kun betyde det første tilfælde: at han ophører med at begå overtrædelsen endnu en gang. »Og der er nogle, som står højere osv.« For de fire nævnte søjler vedrører alene omvendelsen som »vig fra det onde«. Det er de mellemståendes omvendelse, og det er dem, vi beskæftiger os med under egenskaben »hælder mod godheden«. Men der er nogle, som står højere end denne egenskab, nemlig på det trin af omvendelsen, der også omfatter »gør det gode«. De er de fuldkomment retfærdige, som straks bliver indskrevet og beseglet til liv.

KLADDE · uafklaret

Joel Moshe - 1

»For eksempel vogtere«: det vil sige »der er fire vogtere« og »der er fire nytår«. Tosafot har lagt mærke til formuleringen ved begyndelsen af Rosh Hashanah og ved begyndelsen af »Shofarot, nytår?«. »Det ene ligner ikke det andet«: det vil sige, at eftersom de ikke er ens, lærer han ikke hen, »er«. Men dette svar er ikke tilstrækkeligt ved dem, der mangler soning, for her er det ens, og hen står ikke ved dem, der mangler soning.[DA023601] »De har dog med rette bemærket det«: Tosafot stillede med rette spørgsmålet, hvorfor der undertiden står hen og undertiden ikke. »For mishnahens lærer er nøjagtig«: han er omhyggelig og præcis i sit sprog, når det gælder at tillægge væren osv.

»De venner deroppe, som aldrig skilles«: som det er kendt af sandhedens vise og dem, der kender chen[DA023630], forholder sagen sig således. Spidsen på jod er den højeste krone, Keter; selve jod er Chokhmah; det første he er Binah; vav er Tiferet med de seks yderpunkter, og det andet he er Malkhut. Abba er Chokhmah, Imma er Binah,

KLADDE · uafklaret · fortsat

Joel Moshe - 1 - fortsat

Tiferet er vav, og Malkhut er det andet he. Gennem vore gode gerninger hernede sker der en vækkelse foroven, og der bliver en forening deroppe; de venner deroppe skilles aldrig. Ari, må hans minde være til velsignelse, stillede i Aris kavvanot følgende spørgsmål: siges det ikke i Gemara, at den Hellige, velsignet være han, svor, at han ikke ville gå ind i Jerusalem deroppe, før Israel blev ført ind i Jerusalem hernede? Det synes altså at betyde, at der under ødelæggelsen ikke kan være tale om en forening foroven. Han svarede, at sagen forholder sig således: foroven er der to foreninger i Abba og Imma. Den ene forening skal give verdenerne liv og opretholde deres nødvendige beståen. Denne forening er bestandig og afbrydes aldrig; blev den ophævet blot et øjeblik, ville verdenerne ophøre. Den anden forening skal give mochin til ZON og frembringe sjæle, som er verdenernes indre; de er ZON. De stiger kun op gennem vore gode gerninger hernede, vore bønner efter ødelæggelsen, da foreningen ikke er bestandig.[DA023602] Det er også kendt, at ZON kaldes »elskende«, mens Abba og Imma kaldes »venner«, som Zohar siger i afsnittet Vajikra om verset: »Spis, venner, drik og berus jer, elskende.« Med denne forudsætning er Gemara dermed forklaret: vi siger, at verden består ved tre ting osv., mens vi et andet sted siger, at verden står på tre ting. Sagen er, at den står ved den øvre forening, nemlig Abba og Imma, i kraft af den højeste krone; for uden deres foreninger ville verdenerne, Gud forbyde det, ikke have liv. Ved vore gode gerninger hernede sker en forening, og gennem Tiferet kommer tilstrømningen til Netsach og Hod og til Malkhut, og der gives tilstrømning til den nedre verden. Det er det, der siges: »Og en flod går ud fra Eden og blev til fire hovedstrømme«, som omtalt.

Ligesom der foroven er en bestandig forening, som aldrig afbrydes, er der også engle deroppe, som aldrig ophører. Og ligesom foreningen forneden ikke er bestandig, er englene heller ikke bestandigt optaget af at synge. Se Tikkunim, blad 41: »Rabbi Eliezer sagde: Fader, vi har jo hørt osv.« Se også Galanti om verset »Hvorledes indhyller han« og om verset »De sidder på jorden, tavse osv.«, indtil »de, der bestandigt synger, de første tre« i Zohar til Højsangen. [Usikker kildelæsning i den sidste henvisningsfølge.][DA023603] [Uafklaret forkortelse

KLADDE · uafklaret · fortsat

Joel Moshe - 1 - fortsat

her: ת”ת.] Det er det mandliges vej bestandigt at tale med sit kvindelige, »foran ham, for at give agt på hende« osv.? Som Josef, der beskyttede Rakel mod Esaus onde øje; se Zohar, Vajishlach, side 397?, om verset »Hvis Herren ikke vogter osv.«.[DA023604] Samlet er meningen: den Hellige, velsignet være han, er vav i navnet og vogter Shekhinah, sit kvindelige - det vil sige det sidste he, Malkhuts egenskab - mod enhver skade, så klippot, Gud forbyde det, ikke får greb i hende. [Uafklaret kildetekst: האוכלי למעבדי], som det står i Zohar, Mishpatim.[DA023605] Derfor kaldes vav en ulønnet vogter. Derfor sagde forfatteren: også om vogterne står der skrevet: »På dine mure, Jerusalem, har jeg sat vogtere.« Der er fire, svarende til navnets fire bogstaver, men deres retsregler er tre og ikke fire; [uafklaret kildetekst: אח”כ?]. [DA023606] For vennerne deroppe, Abba og Imma, skilles aldrig. De er navnets to første bogstaver, יה, og er som én. Derfor siger han »de venner deroppe«, som kaldes »venner«; men dalet giver begrundelsen. [Uafklaret forkortelse: ה”ל.] ZON kaldes »elskende«, som forklaret.[DA023607] Derfor siger han, at om dem står skrevet: »Hele dagen og hele natten tier de ikke.« Grunden er, at ligesom de deroppe ikke skilles, tier englene heller ikke. Det er som udtrykket »alamot, sang«, læst som »de skjulte«. Se også Avodat ha-Kodesh, delen om Torahs hemmeligheder, om David osv. Ligesom de to bogstaver ו”ה i navnet ikke er bestandige, synger englene heller ikke bestandigt, for deres rødder er i ו”ה i navnet.

»Svarende til dem er den lønnede vogter: det er jod, for Shekhinah blandt de nedre er et behov for det høje.« Det vil sige, at en tråd af lys går ned fra Malkhut i Atsilut og trænger ind i alle verdenerne Beriah, Jetsirah og Asijah. Når Israel er værdige, og der er en vækkelse nedefra, stiger verdenerne gennem denne tråd op: Asijah bliver klædning for Jetsirah, og Jetsirah for Beriah. Da er de alle rede til at modtage tilstrømning fra Ein Sof, og tilstrømningen forøges. Dette er et behov for det høje, også for de første bogstaver, med henblik på frembringelsen; [usikker kildelæsning: תולדות משמות].[DA023608] Ligeledes, som forklaret ovenfor, bevirker en forening forneden også en forening foroven i de første egenskaber.

KLADDE · uafklaret · fortsat

Joel Moshe - 1 - fortsat

»Og lejeren: det er he, som lejer arbejdere og står over dem«: det vil sige Imma Ilaah, den øvre moder. De seks yderpunkter var alle i Binahs indre; hun kaldes Imma og står bestandigt over dem for at lade tilstrømningen gå nedad, som det er kendt af sandhedens vise. Det er tilstrækkeligt her. For verden dømmes gennem בח"ד, initialerne for chesed, din og rachamim - godhed, dom og barmhjertighed - som er højre, venstre og midten. [DA023609] Cheseds rod er i Chokhmah, Gevurahs rod i Binah og barmhjertighedens rod i Keter. Men de tre første virker ikke selv, for dér er det som mulighed; gennem Binah føres det fra mulighed til virkeliggørelse. Hun lejer arbejdere, og gennem hende fremkommer også Netsach og Hod, som næres fra hende, som det står i Zohar. Dette er formen på he, tre streger; også det sidste he har tre streger og næres fra Binah. Det er, hvad vore lærere, må deres minde være til velsignelse, siger: »På tre ting står verden« - det er Binah; og »ved tre ting består verden« - det er Malkhut, som består på Jesod. Dette er »fra verden til verden«, nemlig Binah og Malkhut. [Uafklaret kildetekst: ואופן שאלו כנ' שאלם.] Det står i Tikkunei Zohar Chadash. [DA023610]

»Og derefter kommer: I, der nævner Herren, und jer ingen ro«: det antyder den ulønnede vogter, som er vav. Det vil sige, at han derefter må bede: »Und jer ingen ro«. Ligesom foreningen forneden ikke er bestandig, vogter verdenerne ikke bestandigt; derfor må man bede om, at den skal være bestandig og ikke ophøre med at lade tilstrømningen gå frem. Derfor kommer »vogter sit kvindelige«; [uafklaret kildetekst: מגנס פורקן עול] osv., som »fri for buddene«. [DA023611] Derfor kaldes han vogter. [Delvis uafklaret kildetekst: שומ' מספיק ת"ת שומר העטר' כשהן משמשכו עושי' זיווג. De forståelige led siger, at Tiferet vogter kronen, og omtaler en forening.][DA023612] Og dette er [uafklaret kildetekst: בזולת הנמר']: »Solen har aldrig set månens indskæring«; det vil sige, at der hermed antydes det, vi har talt om, nemlig Tiferet og Malkhut.[DA023613]

»Og låntageren: det er he, fattig og trængende.« Det vil sige, at hun nu, under vort eksil, kaldes fattig, som Galanti siger: »Hvorledes sidder hun alene« - »hvorledes sidder he alene«; se dér. »Som David, Israels konge, der beder sin herre om en tildeling«:

KLADDE · uafklaret · fortsat

Joel Moshe - 1 - fortsat

det vil sige, at Davids egenskab var fra Malkhut, som er det fjerde ben. »For at dele ud til hele Israels mængde« betyder: for at lade en strøm af velsignelse tilflyde dem. Derfor kom hele Israel til David og sagde: »Vor herre konge, dit folk Israel behøver underhold.« De antydede, at han gennem sin egenskab måtte give dem det. Han svarede: »Gå og skaf hinanden underhold.« Det vil sige, at tilstrømningen går ned gennem jeres gode gerninger. Derfor siges: »Og du skal ikke give jer ro«, hvilket afhænger af andres vilje.[DA023631] Det vil sige, at tilstrømningen kommer gennem de gode gerningers kraft. Det er tilstrækkeligt her.

»Og mishnahens lærer var omhyggelig med ikke at lade væren udgå af sin mund om skadeforvolderne osv.« Derfor sagde han ikke hen; hen er et udtryk for væren. »For deres initialer er שבמ"ה osv.; det er den sidste lille by osv.« Det vil sige: ti byer, fra Atarot og Divon, og det land, som han slog, regnes også som én by. De svarer til de ti egenskaber i helligheden, for Gud har gjort det ene over for det andet. Ligesom der i helligheden er ti egenskaber, er der på den anden side disse ti byer, for det er Sichons og Ogs land. [Uafklaret kildetekst: ומתעכבן כן ח"ו לה"ל?.] Der undertvang de klippah.[DA023614] Selv om der står, at Atarot regnes til Tiferets sefirah, er hun fra opstigningens side også den syvende. Det vil sige: når hun stiger op til forening med Zeir Anpin, som er Tiferet, er hun ved sin forening for at modtage tilstrømning den syvende, for Tiferet er den sjette, og hun er den syvende. Divon står over for dem i urenheden. Derfor siges der om dem: »med ændrede navne«, da de erobrede kana'anæerne til helligheden; [uafklaret forkortelse: והב"ל].[DA023615]

Herfra forstås det, der siges i Gemara: man skal fuldføre sine tekstafsnit sammen med menigheden, to gange skriftteksten og én gang oversættelsen, selv »Atarot og Divon« osv. Men jeg finder det vanskeligt: hvorfor nævner han netop disse? Der er jo mange ord og udtryk, som ikke har nogen oversættelse. Med denne forudsætning er det imidlertid forklaret: oversættelsen skal føre klippot nogah ind i helligheden, som Ari, må hans minde være til velsignelse, siger ved henvisningen פ' פ"ג ס"ו. [DA023616] Han siger altså, at også disse, som er i urenheden, skal føres ind i helligheden gennem

KLADDE · uafklaret · fortsat

Joel Moshe - 1 - fortsat

navnet. »Derfor«, det vil sige ud fra dette. Ligesom der i helligheden er fire ben på vognen - [uafklaret kildetekst: שמי׳ את׳ מן כי אורי״אל ונורי״אל מזר״ח היא; navnene Uriel og Nuriel samt øst kan genkendes] - er der også i urenheden fire ben.[DA023617] De kaldes שבמ״ה, initialerne for shor, bor, mav'eh og hev'er: okse, grube, mav'eh og brand.[DA023618] Om dette siges [uafklaret angivelse: ר״ל ב״ק]: »Den, der aflægger et løfte, er som en, der bygger en offerhøj, og den, der opfylder det, er som en, der bringer et offer på den.«[DA023619] Det vil sige: den, der aflægger et løfte, er som en, der bygger tre af dens ben på den anden side, nemlig במ״ה, initialerne for de ovennævnte; [uafklaret kildetekst: של״ה?]. Den, der opfylder det, har derimod også ofret oksen, som manglede før, men nu bringes som offer; dermed kaldes den שבמ״ה. Så langt hans ord.[DA023620] Og ligesom Malkhut i helligheden omfatter dem alle, er også Sivmah den sidste by; over for den i helligheden står det hellige Jerusalem: »Og byens navn skal fra den dag være: Herren er dér.«

»Og de, der mangler soning«: deres væren og deres renhed er ikke fuldendte; derfor står der ikke hen om dem. »Og her, ved de tre grupper på dommens dag, lærer han ikke hen«: fordi der blandt dem er en gruppe ugudelige, lærer han derfor ikke hen.

»Fra hver synd en del af den«: [uafklaret kildetekst: שנעשה מורך שוב מאותו חלק כועס תחת כסא הכבוד; den nævner en del under herlighedens trone]. Den forsætlige del kaster han ved omvendelsen i havets dyb; [usikker kildelæsning: זעון].[DA023621] Sagen er, at kabbalisterne siger: når en hund har bidt et menneske, findes der i menneskets urin? noget, der ligner små hunde, og hunden tager et stykke menneskekød fra vedkommende.[DA023622] Således er det med urenheden: når et menneske begår en overtrædelse, giver det en del til urenheden, og urenheden modtager det menneskes del af helligheden. Vender det om, tager det sin del af helligheden tilbage fra urenheden, som allerede havde taget den, da det syndede; og den del af urenheden, som mennesket tog, går ned i det store dyb. [Uafklaret forkortelse: לכ״א?.] Derfor kaster han den forsætlige del ved omvendelsen i havets dyb.[DA023623] Dette er hensigten med udsagnet: »Den, der udfører ét bud, erhverver sig én

KLADDE · uafklaret · fortsat

Joel Moshe - 1 - fortsat

forsvarer.« Dermed forklares Gemara godt. [Uafklaret forkortelse: וכ״א.] »Og stedet, hvor de skjules, skal bevise det osv., sammen med omvendelsen, som når til herlighedens trone.«[DA023624] Det vil sige, at dette er hans del, for sjælen var fra begyndelsen under herlighedens trone. Når mennesket synder, får urenheden derfor nydelse af det og suger lidt af helligheden til sig. Derfor siger han med rette »skal bevise«.

»De trådte ind i omvendt orden«: se Zohar, afsnittet Bereshit. Dér forklares det, at bogstaverne kom frem for ham, velsignet være han, i rækkefølgen tav-shin-resh-kof. Derfor svarer navnet Tishri, måneden hvor verden blev skabt, til תשרי, af samme art som tav-shin-resh-kof. Når bogstaverne vendes om, betegner de dom, som det også siges i verset: »Fremsig bogstaverne bagfra, så vi kan vide, at I er guder.« Det vil sige, som vi har sagt: når bogstaverne er vendt om, betegner de dom. Esajas 41.[DA023625] For han ville skabe med dommens egenskab?, men så, at den ikke kunne bestå, og forbandt derfor barmhjertighedens egenskab med den: bogstaverne א״ב i rette orden? og også jod fra sit navn. Derved blev בראשית til; det indeholder bogstaverne ברא רש״ת. Men i virkeligheden må man sige det omvendt: א״ב i rette orden og תשר ikke i rette orden, ikke sådan som de er skrevet i ordet בראשית.[DA023626] Der står også: »Den forvandles som ler under et segl.« For i selve seglets form står bogstaverne omvendt, og i aftrykket er de modsat dette. Til denne hemmelighed hører, at Betsalel vidste, hvordan bogstaverne skulle sættes sammen. [Uafklaret forkortelse: כוכ״ב.][DA023627] Den Hellige, velsignet være han, viste Moses helligdommens forbillede omvendt, sådan som det er i seglet, så han skulle udføre forbilledet i modsat retning. Moses forstod det imidlertid kun sådan, at han skulle udføre det, som han havde fået det vist, og Betsalel åbenbarede denne hemmelighed for ham. [Uafklaret kildetekst: וכ״ל משה.] Dette er også striden mellem Shammais hus og Hillels hus: den ene siger, at himlen blev skabt først, og den anden, at jorden blev skabt først. Se dér i Gemara; forstå dette.[DA023628] Ligesom tishri betegner dom gennem de omvendte bogstaver, betegner nisan således barmhjertighed: den kaldes måneden aviv, אבי״ב, med א״ב i rette orden, hvilket betegner barmhjertighed.

KLADDE · uafklaret · fortsat

Joel Moshe - 1 - fortsat

»Uden nogen af infinitivens foranstillede bogstaver«: det vil sige, at ordet הרע står בלי פעולה, »uden handling«; han burde have sagt מלהרע eller noget tilsvarende.[DA023629] »Ved at gøre det

Tilbage til kapitlet i indholdet

Historisk register: Heqor Din - I - Kapitel 3

KLADDE · uafklaret · fortsat

Joel Moshe - 1 - fortsat

gode«: i modsætning til det ovenfor nævnte, som kun er »vig fra det onde«, som forklaret. Ved »gør det gode« bliver hans synder som fortjenester, og de indskrives straks til liv.

Heqor Din - første del - kapitel 4

Jad Jehuda: כב · כא · כ · יט · יח · יז · טז · טו · יד · יג · יב · יא · י · ט · ח · ז · ו · ה · ד · ג · ב · א

Joel Moshe: 1

Jad Jehuda - א

(א) »Vi vender tilbage til vor drøftelse«: til uenigheden mellem rabbi Eliezer og rabbi Jose bar Chanina, som blev nævnt i det foregående kapitel.

Jad Jehuda - ב

(ב) »Løfter den«: det vil sige Rashis forklaring af rabbi Jose bar Chaninas ord »bærer«: han løfter vægtskålen med synder. Dette betyder, at han bærer dem, for Herren, velsignet være han, løfter synden og bærer den. Enhver almindelig brug af נשא i Skriften betyder således »bære«.

Jad Jehuda - ג

(ג) »Som der står skrevet: Jeg har gjort det« (Esajas 46): Herren, velsignet være han, siger om synden: »Jeg har gjort det«, fordi jeg skabte den onde tilbøjelighed. Derfor: »og jeg vil bære«; jeg vil også bære synden.

Jad Jehuda - ד

(ד) »Og som osv.«: således står der i kapitlet Ha-Chalil, at rabbi Jonatan

Rema fra Fano

Vi vender tilbage til vor drøftelse: »løfter« betyder »bærer«, som der står skrevet: »Jeg har gjort det, og jeg vil bære.« Og som i »og det, som jeg har voldt af ondt«, og de øvrige vers, der udlægges sammen med det i kapitlet Ha-Chalil (Sukkah 52b).

I hver af disse to fremgangsmåder forstår de pågældende amoraer, hver efter sin opfattelse, at der ikke er personsanseelse. For det godes mål er større end straffens mål; men hvorpå skulle dette da kunne kendes, når vægtskålene er i ligevægt, hvis ikke på en af de måder, lærerne har forklaret? Efter læreren fra rabbi Jishmaels skole er der stadig grund til betænkelighed ved dem. Derfor siger han, at han blot »fører bort«, det vil sige: han fjerner den fra sit ansigt, så den ikke anklager, indtil vægten klart giver udslaget. Dette er den rette fremgangsmåde, hvor der ikke er personsanseelse. Heraf lærte Rava, at synden ikke slettes. Læser man derimod »Og ligeledes lærte man i rabbi Jishmaels skole«, så dette støtter rabbi Jose bar Chanina, betyder »bærer« det

Jad Jehuda - ד - fortsat

udlagde: var det ikke for disse tre skriftsteder, ville Israels fjenders ben være brudt sammen. Det ene er: »og det, som jeg har voldt af ondt«. Det andet er: »for se, som ler i pottemagerens hånd«. Og det tredje er: »og jeg vil fjerne stenhjertet fra jeres kød«. Rav Pappa sagde: herfra - »og min ånd vil jeg give i jeres indre«. Disse vers viser nemlig, at han gav Israel den onde tilbøjelighed.[DA024201]

Jad Jehuda - ה

(ה) »Af de to fremgangsmåder«: bærer eller trykker ned.

Jad Jehuda - ו

(ו) »De pågældende amoraer«: rabbi Eliezer og rabbi Jose bar Chanina.

Jad Jehuda - ז

(ז) »At der ikke er personsanseelse« i sagen, når Herren, velsignet være han, tager synden helt bort ved at trykke den ned eller bære den og dermed mindsker synderne. Og hvoraf ved man, at dette

Jad Jehuda - ז - fortsat

ikke er personsanseelse?

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - ח

(ח) For det er en stor grundregel, at det godes mål er større end straffens mål. Hvorpå skal denne grundregel da kendes hos dem, hvis vægtskåle står lige, og hvor Herren, velsignet være han, giver udslaget til frifindelse på disse måder? Dette hører jo allerede under egenskaben »hælder mod godheden«. Det må derfor være sikkert, at grundreglen om det godes større mål bevirker, at udslaget falder på fortjenestens vægtskål sådan, at synden helt ophæves ved en af de to nævnte fremgangsmåder. [DA024601]

Jad Jehuda - ט

(ט) »Efter læreren fra rabbi Jishmaels skole«, som er uenig med rabbi Eliezer og rabbi Jose bar Chanina: grunden er, at han mener, at der også ved de to nævnte fremgangsmåder stadig er grund til betænkelighed, og at det fremtræder som personsanseelse.

Jad Jehuda - י

(י) »Indtil vægten klart giver udslaget«: så vægtskålen hælder til fortjenesternes side.

Jad Jehuda - יא

(יא) »Dette er fremgangsmåden«: det vil sige, at når læreren fra rabbi Jishmaels skole slutter med ordene »Dette

Rema fra Fano - fortsat

samme som »fører bort«. Men efter den første og vigtigste læsemåde er der tre forskellige opfattelser i sagen. Rashi forklarede, at af de første synder, som kommer på vægtskålen, fører han kun den første bort. Hvis fortjenesterne uden den får overvægt, er vedkommende retfærdig. Men står dommen stadig lige, giver den synd, som ikke er slettet, udslaget til ugunst for ham. En forklaring af hans forklaring: han sagde omhyggeligt »af dem, som kommer på vægtskålen« for at udelukke den første og den anden, som aldrig medregnes, således som der læres i det sidste kapitel af Joma (86b):

Rabbi Jose bar Jehuda sagde: begår et menneske en overtrædelse første og anden gang, tilgives det; tredje gang tilgives det ikke. For der står: »Se, alt dette gør Gud to gange, tre gange med et menneske« (Job 33,29). Dette lærte de om den enkelte, som det står dér. Men det gælder alene Israel, efter at Torah var blevet givet, og denne regel var blevet indført; det gælder forskellige overtrædelser, hvor der ikke findes noget islæt af dyrkelse af en fremmed gud, for den, der anerkender denne, er som en, der fornægter hele Torah. Om den, der gentager sin dårskab, kan dette derimod ikke siges, som vi vil forklare nedenfor i tredje del, kapitel 14. Dermed bortfalder en stor undren over dommen over vor første fader, der blev stillet til regnskab for den første synd efter det, der er almindeligt kendt om ham. I anden del, kapitel 22, vil jeg atter mindes ham, for at himlens dom må vise sig retfærdig og Herrens herlighed åbenbares.

Jad Jehuda - יא - fortsat

er fremgangsmåden«, betyder det: dette er den rette fremgangsmåde, som overhovedet ikke indebærer personsanseelse. Egenskaben »rig på godhed« medfører nemlig kun, at synden føres bort for en tid.

Jad Jehuda - יב

(יב) »Læser man derimod osv.« Det vil sige, at efter denne læsemåde er »fører bort« og »bærer« én og samme sag. Også rabbi Jose bar Chanina mener da, at synden bliver tilbage og blot bæres bort for en tid, og han er uenig med rabbi Eliezer i to henseender.

Jad Jehuda - יג

(יג) »Men efter osv.« Det vil sige, at den første læsemåde er den vigtigste: der er tre forskellige opfattelser.

Jad Jehuda - יד

(יד) »Rashi forklarede osv.« Nu går læreren ind på forklaringen af ordene fra rabbi Jishmaels skole. Rashi skriver dér: »Han fører den første bort, den første: den første synd blandt dem, der kommer i ligevægt på vægtskålen, fører han bort og lader falde ud. For hvis de var halvt mod halvt, vil fortjenesterne give ham overvægt, når én af dem mangler. Dette er fremgangsmåden. Selve synden slettes dog ikke, men lægges til den ene side; for hvis synderne er i overtal, er den sammen

Jad Jehuda - יד - fortsat

med dem, eftersom denne synd medregnes sammen med dem, så han regnes blandt de fuldkomment ugudelige.« Så langt hans ord.

Jad Jehuda - טו

(טו) »For at udelukke den første og den anden«: se det følgende kapitel.

Jad Jehuda - טז

(טז) »Som det står dér«: der læres, at tredje gang tilgives det, men fjerde gang tilgives det ikke; det ene gælder den enkelte, det andet fællesskabet. Sådan er læsemåden hos Rif og Rambam, i modsætning til Raavads læsemåde og vor egen, hvor den enkelte og fællesskabet står omvendt.

Jad Jehuda - יז

(יז) »Men det gælder osv.« Idet læreren således omtaler rabbi Jose bar Jehudas udsagn i Joma, forklarer han det og siger, at der gælder tre betingelser.

Jad Jehuda - יח

(יח) Efter Torahs givelse; da blev denne regel indført.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - יט

(יט) »Og forskellige overtrædelser«: de to overtrædelser, han begik, var af to forskellige slags. Anderledes er det, når han har begået én og samme overtrædelse to gange: da tilgives den anden ikke, אע"פ, for den er jo blevet som noget tilladt for ham, som vore lærere, må deres minde være til velsignelse, har sagt.[DA025701]

Jad Jehuda - כ

(כ) »Som en, der fornægter hele Torah«: hans retsstilling er ikke som den, der har begået én overtrædelse.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - כא

(כא) »Og dermed osv.«: [Uafklaret kildetekst: שאין חטא מעתה.] Hvorfor blev det første menneske, Adam, stillet til regnskab for sin første synd? Det skyldes, at dette var før Torahs givelse, og desuden: [DA025901]

Jad Jehuda - כב

(כב) »Efter det, der er almindeligt kendt«: af det, der siges om ham i fjerde kapitel af Sanhedrin, at han var en kætter eller en fornægter af grundlaget. Dette hører da også til spørgsmålet om afgudsdyrkelse. Se tredje del, kapitel 22.

Joel Moshe - 1

»Det hjælper her til at give kraft«: Det betyder: på grund af en vis partisk gunst.

»Rashi forklarede: af misgerningerne« osv.: Det er et selvstændigt emne.

»For at udelukke den første og den anden«: Disse lægger han ikke på vægtskålen, og de kommer ikke med i regnskabet. Først den tredje misgerning begynder han at lægge på vægtskålen; de første kom derimod slet ikke på den.

»Og ved forskellige overtrædelser«: Det betyder, at han kun begik hver af dem én gang.

»Dermed bortfalder også undren« osv.: Det betyder, at det første menneske Adam levede før Toraens givelse, og at den første betingelse derfor ikke var opfyldt. Der var også et element af afgudsdyrkelse i det, så den anden betingelse heller ikke var opfyldt. Han begik desuden en overtrædelse og gentog sin dårskab, så den tredje betingelse heller ikke var opfyldt, som forfatteren siger nedenfor i kapitel 22 af anden del: Han begik synden to gange. Derfor kaldes det ikke at blive draget til ansvar for én misgerning.

Tilbage til kapitlet i indholdet

Historisk register: Heqor Din - I - Kapitel 4

Heqor Din — del I — kapitel 5

Jad Jehuda: א · ב · ג · ד · ה · ו · ז · ח · ט · י · יא · יב · יג · יד · טו · טז

Joel Moshe: 1

Jad Jehuda - א

(1) »Dog mesteren«: Alfas, må hans minde være til velsignelse.

Jad Jehuda - ב

(2) Rif mener, at det, som rabbi Jishmaels skole siger i Rosh ha-Shanah, »lader den første passere, den første ad gangen«, og det, som rabbi Jose bar Jehuda siger i Joma, »første og anden gang tilgiver de ham«, er ét og samme udsagn. Rabbi Jishmaels skole forklarer rabbi Jose bar Jehuda: Når han siger »de tilgiver ham«, betyder det ikke, at de tilgiver ham fuldstændigt; »de tilgiver« betyder derimod, at de lader passere, og misgerningerne slettes ikke, som Rava sagde: »Selve misgerningen bliver ikke slettet.« Se nedenfor, kapitel 7.

Jad Jehuda - ג

(3) »Og med hensyn til menigheden«: Eftersom Rif mener, at rabbi Jishmaels skoles udsagn knytter sig til rabbi Jose bar Jehuda, støttede han også sit udsagn på det samme vers, som rabbi Jose bar Jehuda anførte: »Se, alt dette« osv. [DA026601]

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - ד

(4) Det, Rif siger i ental, »כפל בתנא?«, ordvist omtrent »gentog hos læreren?«, og ligeledes »האו בתנא« osv., hvor kun

Rema fra Fano

Mesteren forklarede dog »lader den første passere, den første ad gangen« på en anden måde. Således lyder hans ord: Hvis et menneske, som er retskaffent og fuldkomment på sine veje, snubler i en synd, skønt der endnu aldrig før er kommet nogen synd til ham, skriver den Hellige, velsignet være han, ikke den synd på hans regning, men lader den passere. Sådan er den Helliges, velsignet være han, egenskab: ikke at pålægge ham skyld fra begyndelsen, som der står: »Se, alt dette gør Gud, to gange, tre gange med en mand.« Hertil citatet.[DA026301]

Han mener, at det, som læres i rabbi Jishmaels skole, knytter sig til rabbi Jose bar Jehudas udsagn og forklarer det: »De tilgiver«, som der læres dér, betyder, at de lader passere, men misgerningerne slettes ikke. Er de øvrige misgerninger i overtal uden disse, regnes disse med, så mennesket straffes også for dem. Derfor støttede mesteren sit udsagn på verset »Se, alt dette gør Gud«. Når han siger »snubler i en synd« og »den synd« osv., mener han ikke netop én synd, men vil lære os, at den Hellige, velsignet være han, ikke pålægger mennesket skyld fra begyndelsen. Det samme gælder anden gang, for det er derfor, verset anføres. Efter denne forståelse kan man også præcisere, at det gentagne »første, første« angiver to.

Mesteren har desuden meddelt os en anden forklaring fra Gaonen: Rabbi Jishmaels udsagn gælder et gudfrygtigt

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - ד - fortsat

»hos læreren« kan gengives sikkert [usikre kildeudtryk], sigter ikke netop til én synd, for også anden gang tilgiver de ham. Hovedhensigten er alene at lære os denne egenskab: »at den Hellige, velsignet være han, ikke giver efter, lader passere og tilgiver« [negationens rækkevidde er uafklaret]. Rif går ikke ind på at udelukke »af disse«, מהני [uafklaret henvisning], »men ikke af denne grund«, אלא שלא משום זה [uklar forbindelse]; han anførte verset »Se, alt dette«.[DA026701]

Jad Jehuda - ה

(5) »Kan man også præcisere«: Ud fra det dobbelte udtryk »første, første«, som rabbi Jishmaels skole bruger; det angiver to og medtager den anden gang ud over den første.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - ו

(6) »Osv.«: Han slutter med disse ord: Og han tilgiver den, og mennesket regnes blandt de retfærdige. Selve misgerningen bliver ikke slettet, men forbliver i bero indtil det øjeblik, hvor mennesket dør. Da foretager man beregningen: Er hans fortjenester flere end disse misgerninger, er

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - ו - fortsat

misgerningerne passeret, den første ad gangen, og regnes ikke på hans regning; det er, som om han ikke havde begået dem. Men hvis disse misgerninger vejer tungere, og han viser sig at være ugudelig, »forenes de alle og vejes mod hinanden; de fleste er bud; da bliver hver enkelt draget til ansvar for en misgerning« [uafklaret forbindelse]. »ומתניי מעברת שקיל« [ordvist omtrent »og læren ... lader passere ... tager eller vejer«; sammenhængen er uafklaret]: Gaonens ordlyd på det sted, hvor han burde have forklaret Ravas ord udførligt.[DA026901]

Jad Jehuda - ז

(7) »Om lidt«: i kapitel 7.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - ח

(8) »Som mener, at det skal forklares« osv.: Se hos Rif. Hans opfattelse er, at forskellen mellem Rifs og Gaonens forklaringer er følgende: Efter Rif må »hvis misgerningerne er i overtal« osv. nødvendigvis forstås som uden de første. Det kan ikke betyde sammen med de første, for hvad ville da meningen være? »כיון בהני דקמאי נתליך בתרלי דתמ״ע?« [uafklaret kildepassage; begyndelsen siger »eftersom disse første ...«]. Hvis der er et overtal af fortjenester med disse, er der også dette; før var der jo et overtal af misgerninger. Du sagde jo,

Rema fra Fano - fortsat

menneske, der vedholdende udfører Herrens bud og vogter sig for alvorlige overtrædelser, men undertiden begår lettere synder. Den Helliges, velsignet være han, egenskab over for ham er at lade den første passere, den første ad gangen osv. Om lidt vil vi drøfte dette med Ran, som mener, at Gaonens ord skal forstås således: Hvis misgerningerne er i overtal, selv når de første blot regnes med i dette overtal, regnes de første også med. Men sådan forestiller Gaonen sig det ikke. I Mizrachis responsa findes præciseringer af Gemaras drøftelse efter Rans fremgangsmåde, men de ligger uden for vort sigte. Han gik nemlig ikke i dybden med emnet dér, men fulgte blot spørgerens opfattelse og bemærkninger. Vi har også set udtalelser i Alashkars responsa og hos mange andre om Gaonens, mesterens og Rans opfattelser; de er utilstrækkelige og heller ikke ordnet så grundigt, som de burde. For korthedens skyld har vi udeladt dem.

Rambam følger i tredje kapitel af Lovene om omvendelse uden videre mesterens fremgangsmåde ved regnskabets begyndelse: Den første og den anden misgerning sættes i bero, indtil det er afklaret, om der er et overtal uden dem. Derpå forklarer han »lader den første passere, den første ad gangen« som tilgivelsen af misgerningerne, efter at vægtskålene er kommet i balance. Dette følger til dels Gaonens opfattelse, men ligger meget langt fra Rans fremgangsmåde. Rosh lod sine ord stå uden nærmere afgørelse. Først begyndte han efter Rashis opfattelse, som forklarer, at kun én synd lades passere.

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - ח - fortsat

at de bliver taget med; der er ikke noget overtal af misgerninger, men også sammen med de første »i forvejen«, מיקמי [uklar forbindelse]. Anderledes hos Gaonen: »Hvis misgerningerne er i overtal« betyder sammen med de første, som den Hellige, velsignet være han, lod passere indtil dødstimen; »והא מתסרי?« [uafklaret læsning]. Se dér. [DA027101]

Jad Jehuda - ט

(9) »Men han« - Gaonen - »forestiller sig det ikke sådan«: Som det vil blive forklaret nedenfor i kapitel 8, mener Gaonen, at vor drøftelse slet ikke handler om de første misgerninger. Dem taler han ikke om, for de er fuldstændigt tilgivet og kommer overhovedet ikke på vægtskålen, ligesom efter rabbi Jose bar Jehudas lære i Joma. Sådan præciserede forfatteren også Rashis ord i det foregående kapitel.

Jad Jehuda - י

(10) »Og Rambam, i tredje kapitel af Lovene om omvendelse«: Således lyder hans ord dér: Når menneskets misgerninger vejes mod dets fortjenester, medregner man ikke den misgerning, hvormed det først syndede, og heller ikke den anden, men først fra den tredje og frem. Viser det sig, at misgerningerne fra den tredje og frem er flere end fortjenesterne, lægges

Jad Jehuda - י - fortsat

disse to misgerninger til, og mennesket dømmes for det hele. Viser det sig, at fortjenesterne svarer til misgerningerne fra den tredje og frem, lader man alle dets misgerninger passere, den første ad

Rema fra Fano - fortsat

Han sagde det dog ikke i Rashis navn, for ikke at binde sig til det, Rashi mener: at det netop er den første af dem, der kommer på vægtskålen, som vi har forklaret. Derefter gengav han mesterens og Gaonens ord uden at træffe afgørelse.

Jad Jehuda - י - fortsat

gangen. For den tredje regnes nu som den første, eftersom de to allerede er tilgivet; ligeledes er den fjerde nu den første, eftersom den tredje allerede er tilgivet; og sådan fortsætter det til den

Jad Jehuda - י - fortsat

sidste. Hertil hans ord. Begyndelsen af hans opfattelse er netop Rifs ord. Det, han siger til sidst - »Hvis fortjenesterne svarer til misgerningerne, lader man alle misgerningerne passere« - følger derimod Gaonens forklaring af »lader den første passere, den første ad gangen«. Se også nedenfor i kapitel 7.

Jad Jehuda - יא

(11) »Efter at vægtskålene er kommet i balance«: Det vil sige, efter at skålene viser sig at være lige.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - יב

(12) »Min ældre« [זקני, uafklaret indledningsord]: Det vil sige i den henseende, at de forklarede det som tilgivelse af misgerningerne én efter én, men ikke i enhver henseende. Gaonen, må hans minde være til velsignelse, henfører det til et gudfrygtigt menneske og til regnskabets begyndelse, ikke til tiden efter, at regnskabet viser sig at gå lige op. [DA027501]

Jad Jehuda - יג

(13) »Fra Rans«: For Ran forklarer Gaonens ord om et overtal af misgerninger som inklusive de første, mens Rambam forklarer det som uden dem.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - יד

(14) »Og Rosh lod sine ord stå uden nærmere afgørelse«: Således lyder hans ord dér: Rabbi Jishmaels skole kommer også for at forklare egenskaben »rig på godhed« og siger, at han hverken presser ned eller løfter; derimod lader den Hellige, velsignet være han, den første misgerning, mennesket begår, passere og lægger den ikke i overtrædelsernes vægtskål. »Men hvis han er i balance, vejer fortjenesterne tungere, eftersom de står ved denne misgerning« [uklar ordlyd]. Hvis vægtskålen derimod er i balance uden denne misgerning, lægger den Hellige, velsignet være han,

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - יד - fortsat

den tilbage til misgerningerne, og misgerningerne vejer tungere. Det er det, David sagde: »Føj misgerning til deres misgerning.« Og Rav Alfas skrev osv.[DA027701]

Jad Jehuda - טו

(15) »Kun én synd«: Efter Rif kan man derimod sige, at han lader de to første misgerninger passere, og efter Gaonen, at han lader alle misgerningerne passere én efter én.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - טז

(16) »ולא השמיע אל רש"י אמרה« [uklar indledning om ikke at henføre udsagnet til Rashi] osv.: Han, må hans minde være til velsignelse, ønskede ikke at binde sig til Rashi. Af dennes ord, »dem, der kommer på vægtskålen«, fremgår det nemlig, at han mener, de første misgerninger er fuldstændigt tilgivet, og at han ikke taler om dem, som nævnt i det foregående kapitel. Derfor skrev Rosh ikke udsagnet i Rashis navn, så han kunne fortolke »den første misgerning« som også gældende de første misgerninger.[DA027901]

KLADDE · uafklaret

Joel Moshe - 1

»Mesteren forklarede dog: lader den første passere, den første ad gangen, på en anden måde«: Det er mester Alfasi. Efter hans forklaring af »lader den første passere, den første ad gangen« betyder det: Den synd havde mennesket ikke begået i hele sit liv; den synd skriver den Hellige, velsignet være han, ikke op, men lader den passere.

»Og rabbi Jishmaels skoles udsagn knytter sig til rabbi Jose bar Jehuda«: Det betyder, at rabbi Jishmaels »lader den første passere, den første ad gangen« har samme betydning som rabbi Jose bar Jehudas udsagn, »ברי יוסי« [uklart tilføjet navneled], selv om de første synder ikke bliver skrevet op.

KLADDE · uafklaret · fortsat

Joel Moshe - 1 - fortsat

[DA028001] Men efter Rashis forklaring knytter det sig ikke til rabbi Jose bar Jehuda, for rabbi Jose siger: Første og anden gang tilgiver de ham, men den tredje tilgiver de ikke; rabbi Jishmaels skole lader derimod også den tredje blive tilgivet. Det er den første, der kommer på vægtskålen, altså den tredje; selve den tredje lader han passere, som ovenfor i kapitel 4. Anderledes forklarer Alfasi »lader den første passere« som knyttet til rabbi Jose: Selv den første misgerning, mennesket begik, sættes til side; hvis der er et overtal af misgerninger uden disse, regnes de med sammen med dem. Rabbi Jose bar Jehuda lærte ovenfor i kapitel 4: »Har et menneske begået en overtrædelse« osv., »tilgiver de«. Rabbi Jishmael forklarer dette »tilgiver« osv. sådan, at de to første synder sættes til side, som der står: »Se, alt dette vil han gøre« osv. Derfor sagde han »første, første« to gange.

KLADDE · uafklaret · fortsat

Joel Moshe - 1 - fortsat

»Men sådan forestiller han sig det ikke«: Det betyder, at Gaonen ikke mener det, som Ran lægger i Gaonens ord. Se dér i »Rambans« ord om tilgivelse af misgerninger osv., efter den forklaring, vi vil give af Gaonens »lader den første passere, den første ad gangen«; »ע"ד אחת הוא« [uafklaret forbindelse], som ovenfor og nedenfor i kapitel 25 og kapitel 28 osv. [DA028002]

»Og Rosh forklarede det som kun én synd«: Det betyder, at det er anderledes end Rav Alfasis forklaring, hvor de to første misgerninger sættes til side; det følger derimod Rashi, som forklarede, at han kun lader én passere.

»Og han sagde det ikke i hans navn«: Det betyder i Rashis navn, må hans minde være til velsignelse; se dér.

Tilbage til kapitlet i indholdet

Historisk register: Heqor Din - I - Kapitel 5

Heqor Din — del I — kapitel 6

Jad Jehuda: א · ב · ג · ד · ה · ו · ז · ח · ט · י · יא · יב · יג · יד · טו

Joel Moshe: 1

Jad Jehuda - א

(1) »Vil vi nu tage fat på den«: denne overlevering.

Jad Jehuda - ב

(2) »Hos Rashi«: som forklarer »lader den første passere, den første ad gangen« om kun én misgerning.

Jad Jehuda - ג

(3) »For ud fra rabbi Elazar og rabbi Jose bar Chanina«: De taler om alle de misgerninger, der kommer på vægtskålen, og om, at han løfter eller presser hele skålen, som Rashi forklarede dér.

Rema fra Fano

Dette er nogle træk af forfatternes fremgangsmåder i denne overlevering. Efter at have overvejet deres grundlag har vi fundet en indvending mod dem alle, bortset fra Gaonens udsagn, som ikke rammes af nogen indvending. Derfor vil vi nu klarlægge det ordentligt og bringe det helt på plads.

Det, der blandt andet er vanskeligt hos Rashi, er, at vi ud fra rabbi Elazar og rabbi Jose bar Chanina må forstå rabbi Jishmaels skole således: Denne egenskab gælder alle de misgerninger, der kommer på vægtskålen, ikke kun én af dem. Vi kan ikke forklare »løfter« som »river én misgerning bort«, sådan som

Jad Jehuda - ד

(4) »Må vi forstå«: at også rabbi Jishmaels skole siger »lader den første passere, den første ad gangen« om alle misgerningerne og ikke om én af dem.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - ה

(5) »Vi hører ikke, at det kan forklares«: Også rabbi Elazars og rabbi Jose bar Chaninas udsagn kan ikke forklares om én misgerning, som han løfter eller presser ned, så fortjenesterne vejer tungere, sådan som Arukh forklarede under opslaget »kovesh«, »presser ned«. Ganske vist kan den

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - ה - fortsat

umiddelbare ordlyd af versene forstås sådan: Der står »løfter misgerning bort« i ental, ikke »misgerninger«, og ligeledes »går over overtrædelse«, ikke »overtrædelser«. Men vanskeligheden er, at der ved »presser ned« udtrykkeligt står flertal: »Han vil presse vore misgerninger ned.« Det er fra dette vers, rabbi Elazar i Gemara udleder »נשא כובש« [uafklaret forbindelse mellem »løfter« og »presser ned«]. Og »løfter« må efter hans opfattelse forklares som »løfter misgerning באחד«, ordvist »i eller ved én« [uafklaret afslutning]. [DA028701]

Jad Jehuda - ו

(6) »Hvad andet kan du da sige«: At »misgerning« her er et artsnavn, som omfatter mange misgerninger. Som Skriften siger: »Løft al misgerning bort«; det betyder ikke én misgerning, men hele misgerningen som kategori. Ligeledes omfatter »går over overtrædelse« hos rabbi Jose bar Chanina mange overtrædelser. Følgelig taler også rabbi Jishmaels skole uden nærmere begrænsning om alle misgerningerne.

Jad Jehuda - ז

(7) »Og fortjenesterne vejer tungere«: Om dette sagde rabbi Elazar dér: »Og dig, Herre, tilhører godheden«

Rema fra Fano - fortsat

forfatteren til Arukh forklarer det, eller »går over overtrædelse« som én overtrædelse, for ved »presser ned« står der udtrykkeligt: »Han vil presse vore misgerninger ned.« Hvad betyder da »løfter misgerning bort«? Det er som udtrykket »Løft al misgerning bort«. Ligeledes betyder »går over overtrædelse«: lader den første passere, den første ad gangen, ikke kun én.

Ganske vist siges det i Jerusalem-Talmud, Peah, første kapitel: Rabbi Jose bar Chanina sagde: Der står ikke »løfter misgerninger bort«, men »løfter misgerning bort«. Den Hellige, velsignet være han, river ét dokument om overtrædelserne bort, og fortjenesterne vejer tungere. Dette stemmer med Rashi og med forfatteren til Arukh. Alligevel vil vi ikke antage, at vor overlevering følger denne opfattelse. For dér knytter de vestlige lærde sig ikke til Bet Hillels udsagn; rabbi Jose bar Chanina fremsætter sin egen opfattelse. Beviset er, at også rabbi Elazar dér ikke siger »presser ned«, som han siger her. Derimod hedder det: Rabbi Elazar sagde: »Og dig, Herre, tilhører godheden, for du gengælder et menneske efter dets gerning.« Har det ikke noget, giver du det af dit eget. Dette er rabbi Elazars opfattelse; for rabbi Elazar sagde: »Rig på godhed« - han lader vægten hælde mod godheden. Hertil citatet.

Det fremgår udtrykkeligt, at rabbi Elazar alene knytter sig til »rig på godhed« og fremsætter sin egen opfattelse, uden at forklare Bet Hillels ord, mens rabbi Jose bar Chanina siger noget selvstændigt om verset »løfter misgerning bort«.

Jad Jehuda - ז - fortsat

osv.

Jad Jehuda - ח

(8) »Og dette stemmer med Rashi og forfatteren til Arukh«: Det betyder med forfatteren til Arukh, som forklarer rabbi Jose bar Chanina om én misgerning; følgelig stemmer det også med Rashi, der ligeledes forklarer det om én misgerning.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - ט

(9) »לא נחין? לשמעתינו« [usikkert citatord om vor overlevering]: Det vil sige »דלת"ה לא נחתי הוי« [uafklaret ordsekvens], begyndelsen af vor overlevering i vor Talmud efter Jerusalem-Talmuds opfattelse, således at man anstrenger sig for at forklare, hvad de mente med rabbi Jose bar Chaninas ord. Men hver af dem fremsætter derimod sit eget, anderledes udsagn.[DA029101]

Jad Jehuda - י

(10) »For dér«: I Jerusalem-Talmud bygger rabbi Elazar og rabbi Jose bar Chanina ikke på Bet Hillels udsagn, »rig på godhed, han lader vægten hælde mod godheden«, for at forklare, hvordan han gør, sådan som i vor Talmud.

Jad Jehuda - יא

(11) »Han fremsætter sin egen opfattelse«: i forklaringen af »løfter misgerning bort«, ikke ud fra Bet Hillel.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - יב

(12) »Beviset er«: at han fremsætter sin egen opfattelse. Hvis det var ud fra Bet Hillel, ville der opstå en vanskelighed ved rabbi Elazar, som dér siger i tilknytning til rabbi Jose bar Chanina: »Og dig, Herre, tilhører godheden« osv. »Hvorfor sagde han noget andet i vor Talmud og sagde ikke presser ned, som i vor Gemara?«

Rema fra Fano - fortsat

[DA028201] Og sandt nok kan dette vers betyde både det ene og det andet: enten én misgerning, efter Jerusalem-Talmuds opfattelse, eller enhver misgerning, efter hans opfattelse her. Da der ved »presser ned« udtrykkeligt står »Han vil presse vore misgerninger ned«, er det klart, at vor Gemara skal forstås, som vi har sagt. Så meget desto mere hvis rabbi Jishmaels skole netop forklarer »løfter« som »lader passere«; for »den første, den første« betegner mange.

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - יב - fortsat

[henvisningernes forbindelse er uafklaret]. Man må derimod slutte, at han forklarer sin egen opfattelse af verset »rig på godhed«. Derfor kan man ikke udlede noget af deres ord dér i Gemara, hvor de taler ud fra deres egne opfattelser, til forklaringen af deres ord i vor Gemara ud fra Bet Hillel. [DA029401]

Jad Jehuda - יג

(13) »Og sandt nok«: Verset »løfter misgerning bort« kan bære hver af de to forklaringer: enten én misgerning efter den umiddelbare betydning og Jerusalem-Talmuds opfattelse, eller enhver misgerning som en art, som i vor Gemara. Dér må det forklares sådan, fordi rabbi Elazar fører bevis fra verset »Han vil presse vore misgerninger ned«, der står i flertal, som nævnt.

Jad Jehuda - יד

(14) »Så meget desto mere«: Sådan er betydningen, hvis vi siger, at rabbi Jishmaels skole forklarer »løfter«. Det følger den tekstform, hvor der læres: »Og således lærte man også i rabbi Jishmaels skole«, som ovenfor i kapitel 4.

Jad Jehuda - טו

(15) »For også«: Versets umiddelbare betydning angiver mange.

KLADDE · uafklaret

Joel Moshe - 1

»At denne egenskab gælder« osv.: Det betyder egenskaben »rig på godhed«; det knytter sig til Bet Hillel ovenfor: »Rig på godhed, han lader vægten hælde mod godheden.« Det vil sige den egenskab, som rabbi Elazar, rabbi Jose bar Chanina og rabbi Jishmael er uenige om ovenfor i kapitel 3, ved begyndelsesordene »Og om den blev der sagt«. »Ikke kun én«: som i Rashis forklaring ovenfor.

»Vi kan ikke forklare«: Det svarer til at sige »og man kan ikke forklare«. Meningen er, at man ud fra rabbi Jose bar Chanina ikke kan slutte, at det handler om mange misgerninger, da han fører bevis fra »løfter misgerning bort«, én misgerning. Man

KLADDE · uafklaret · fortsat

Joel Moshe - 1 - fortsat

kan heller ikke forklare »og går over overtrædelse« som én overtrædelse. Formuleringen »ולא עובר« osv. skal forstås som »og ikke«, altså at man ikke kan forklare det sådan: For ud fra rabbi Eliezer taler også rabbi Jose om misgerninger.[DA029803] Rabbi Elazar taler nemlig i flertal, da han anfører »Han vil presse vore misgerninger ned« i flertal. Følgelig taler også rabbi Jose bar Chanina om mange misgerninger og overtrædelser, og »misgerning« i ental betyder »ר"ל/מ"ל?« [usikker forkortelseslæsning], »Løft al misgerning bort«, som handler om mange misgerninger. »Misgerning« er grundformen for enhver misgerning. Også rabbi Jishmaels »lader passere« osv. handler om mange misgerninger, som nedenfor.[DA029801]

»Vi vil ikke antage om vor overlevering«: Det betyder vor babyloniske Talmud, at den skulle følge Jerusalem-Talmuds opfattelse. Dér i Jerusalem-Talmud knytter det sig nemlig ikke til Bet Hillels ord »og rig på godhed« osv. som ovenfor; rabbi Jose bar Chanina fremsætter derimod sin egen begrundelse osv. Rabbi Elazar siger jo her, som forklaring af Bet Hillels ord, »presser ned«, mens han dér siger noget andet: Har mennesket ikke noget, giver den Hellige, velsignet være han, det noget.

»ול"ש, hvis læreren forklarer« osv. [uafklaret indledende forkortelse]: Det betyder som ovenfor i kapitel 4: Hvis vi læser »Og således lærte man også i rabbi Jishmaels skole«, kommer det til støtte for »ר"י« [rabbi Jose eller rabbi Jishmael; ikke sikkert bestemt her] osv.; se dér.[DA029802]

Tilbage til kapitlet i indholdet

Historisk register: Heqor Din - I - Kapitel 6

Heqor Din — del I — kapitel 7

Jad Jehuda: א · ב · ג · ד · ה · ו · ז · ח · ט · י · יא · יב · יג · יד · טו · טז

Joel Moshe: 1

Jad Jehuda - א

(1) »Mester Alfasis opfattelse og forklaring«: Han forklarer rabbi Jishmaels skoles udsagn om den første og den anden synd, ligesom rabbi Jose bar Jehuda i Joma.

Jad Jehuda - ב

(2) »De lærde«: rabbi Elazar, rabbi Jose bar Chanina og rabbi Jishmaels skole.

Jad Jehuda - ג

(3) »Bet Hillel talte alene om dem, der står midt imellem«: Som udtrykkeligt forklaret i Gemara. Følgelig taler også disse lærde om dem, der står midt imellem.

Jad Jehuda - ד

(4) »Rabbi Jose bar Jehudas«: i Joma.

Jad Jehuda - ה

(5) »Og hans ord viser«: Det betyder, at det desuden er vanskeligt at føre bevis herfra for rabbi Jose bar Jehudas lære, som går ud på, at disse misgerninger tilgives fuldstændigt, mens det efter Rif må siges, at de ikke tilgives, men blot lades passere foreløbigt.

Jad Jehuda - ו

(6) »Som Rashi mener«: Det vil sige, som det fremgår af Rashis ord »dem, der kommer på vægtskålen«, som ovenfor i

Rema fra Fano

Også mod mesterens opfattelse og forklaring kan der rejses en indvending. De lærde er her kun uenige om, hvordan »rig på godhed« i Bet Hillels udsagn skal forklares. Bet Hillel talte alene om dem, der står midt imellem, mens rabbi Jose bar Jehudas udsagn gælder ethvert menneske. Hans ord viser, at man slet ikke ser på vægtskålen med hensyn til den første og den anden misgerning, men tilgiver dem fuldstændigt. Dette fremgår også klart af Gaonens opfattelse: Han lod det stå uden at forklare, hvad der skal ske med den første og den anden, som rabbi Jose bar Jehuda omtaler. Vi må uden videre antage, at han om dem mener som Rashi: De kommer ikke med i regnskabet, efter denne overleverings umiddelbare betydning. Hvis du ikke siger sådan, hvad er da deres særlige fortrin?

Man kan heller ikke sige, som Ran mente i sin forklaring af Gaonens ord, at han ikke skelnede mellem den første og den anden og alle øvrige misgerninger overhovedet, som om han mente, at rabbi Jishmaels skoles udsagn og Bet Hillels udsagn strider mod rabbi Jose bar Jehuda. Var det sådan, ville Gemara ikke have tiet om det. Når den ikke ét af disse steder har benyttet lejligheden til at opstille en uenighed, må man slutte, at den ene siger én ting og den anden en

Jad Jehuda - ו - fortsat

kapitel 4.

Jad Jehuda - ז

(7) »Hvis du ikke siger sådan«: Hvis du i stedet vil sige, at også Gaonen mener, at man lader disse misgerninger passere uden at tilgive dem, opstår spørgsmålet: Hvad er da disse første misgerningers særlige fortrin? Han lader jo alle misgerningerne passere!

Jad Jehuda - ח

(8) »Man kan heller ikke sige«, at dette faktisk er tilfældet: at der ikke er noget særligt fortrin, men at alle tilfælde er ens, og at rabbi Jishmaels skole er uenig med rabbi Jose bar Jehudas udsagn i Joma. Ran skrev jo udtrykkeligt, at Gaonens forklaring, må hans minde være til velsignelse, slet ikke nævner nogen lempelse for de første misgerninger. Se dér og ovenfor i kapitel 5. Var det sådan, ville det være vanskeligt, at Gemara tier om det osv.

Jad Jehuda - ט

(9) »Desuden rammes Ran af en indvending«: den, vi ovenfor rejste mod Rif, nemlig at man må sige, at rabbi Jishmaels skoles udsagn knytter sig til rabbi Jose bar Jehuda. Men rabbi

Jad Jehuda - ט - fortsat

Jose bar Jehuda taler om ethvert menneske, mens rabbi Jishmaels skole alene taler om dem, der står midt imellem.

Jad Jehuda - י

(10) »Heller ikke sindet« osv.: Også mod Rambams opfattelse kan der rejses den indvending, at han tilkender det samme dokument til to parter. Se ovenfor i kapitel 5, hvor jeg gengav hans ord.

Jad Jehuda - יא

(11) »Først«: I det, han skrev: Når menneskets misgerninger vejes mod dets fortjenester, medregner man ikke den misgerning, hvormed det først syndede, og heller ikke den anden, men først fra den tredje og frem. Hvis misgerningerne fra den tredje og frem viser sig at være flere end fortjenesterne, lægges disse to misgerninger til, og mennesket dømmes for det hele. Det fremgår, at han forklarede rabbi Jishmaels skoles »lader

Rema fra Fano - fortsat

anden, og at de ikke er uenige. Desuden rammes han også af den indvending, vi rejste mod mesterens ord: Hele vor drøftelse handler om dem, der står midt imellem, men dér gælder det ethvert menneske.

Heller ikke Rambams opfattelse stiller sindet tilfreds, for han tilkender det samme dokument til to parter. Først forklarede han »lader den første passere, den første ad gangen« på mesterens måde og lod Ravas udsagn knytte sig til det. Derefter hældede han til Gaonens opfattelse og forklarede »lader den første passere, den første ad gangen« som tilgivelsen af alle misgerningerne én efter én, efter at regnskabet havde vist sig at være i orden. Så gælder Ravas udsagn slet ikke længere. Det er på ingen måde muligt at forklare ét udsagn på forskellige måder, som tilhører forskellige tidspunkter: én før regnskabet og én efter regnskabet. Og hvem skulle desuden, når der ikke er et overtal af misgerninger, hindre ham, der er rig på godhed, i at lade dem alle passere for sit ansigt på én gang?

Jad Jehuda - יא - fortsat

den første passere, den første ad gangen« på samme måde som Rif.

Jad Jehuda - יב

(12) »Og til det knytter sig« osv.: Det betyder, at selv om vi kunne sige, at hans udsagn om ikke at medregne den første og den anden misgerning alene kommer fra rabbi Jose bar Jehudas udsagn og ikke fra rabbi Jishmaels skoles ord, skrev han dog også: Hvis misgerningerne er i overtal, lægges disse to misgerninger til. Det er Ravas udsagn: »Selve misgerningen bliver ikke slettet; er der et overtal af misgerninger, regnes den med sammen med dem.« Rava knytter sig til rabbi Jishmaels skole. Deraf fremgår, at han, må hans minde være til velsignelse, også forklarer rabbi Jishmaels skoles udsagn om den første og den anden misgerning.

Jad Jehuda - יג

(13) »Derefter«: Da han skrev: Hvis fortjenesterne

Jad Jehuda - יג - fortsat

viser sig at svare til misgerningerne fra den tredje og frem, lader man alle misgerningerne passere, den første ad gangen osv., hældede han helt til Gaonens opfattelse. Gaonen taler om tiden, før regnskabet over misgerninger og fortjenester gøres op, mens han, må hans minde være til velsignelse, henfører det til tiden efter, at regnskabet over misgerninger og fortjenester har vist sig at stemme og være lige. Alligevel hældede han til Gaonens opfattelse i forklaringen af »lader den første passere, den første ad gangen« om alle misgerningerne.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - יד

(14) »Så gælder Ravas udsagn ikke længere«: Man kan ikke herom sige, at hvis misgerningerne er i overtal, regnes de med sammen med dem. Det, der allerede er sket, er jo sket, og der er ikke længere nogen dom eller noget regnskab. Derfor hører vi ud fra Ravas udsagn, »שצר"ל לפרש מעביר ראשון ראשון כדרך זה השני« [uafklaret afslutning om at forklare »lader den første passere, den første ad gangen« på denne anden måde].[DA031401]

Jad Jehuda - טו

(15) »Det er på ingen måde muligt« osv.: Det betyder, at man heller ikke kan presse teksten til at sige, at udtrykket »lader den første passere, den første ad

Jad Jehuda - טו - fortsat

gangen« omfatter begge nævnte forklaringer, at Rava fremsætter sine ord efter den første forklaring og slutter med den anden. For så måtte ét udsagn forklares på to måder samtidig, uden at noget tvinger til det. Efter den første forklaring gælder »lader den første passere, den første ad gangen« misgerningerne, før de kommer med i regnskabet sammen med fortjenesterne; efter den anden betyder det, at han lader misgerningerne passere, efter at de er blevet regnet sammen med fortjenesterne.

Jad Jehuda - טז

(16) »Og desuden«: Mod den anden forklaring kan man indvende: Hvis den Hellige, velsignet være han, vil tilgive misgerningerne, når vægtskålene er lige, efter egenskaben »rig på godhed« osv., hvorfor så trække det ud ved at lade dem passere én efter én? Hvad hindrer ham, velsignet være han, i ved denne egenskab at lade dem passere på én gang?

Disse indvendinger mod Rambam er bestemt vanskelige, og Raavad bemærkede dem ikke; hans ord angår et andet emne. Se dér og nedenfor i kapitel 9, og se også, hvad Kesef Mishneh dér har skrevet til Rambams ord, må hans minde være til velsignelse.

KLADDE · uafklaret

Joel Moshe - 1

»De lærde er her uenige«: Det betyder rabbi Elazar, rabbi Jose bar Chanina og rabbi Jishmael, som er uenige om Bet Hillels ord, som ovenfor i kapitel 3.

»Gælder ethvert menneske«: Det betyder udsagnet »Har han begået en overtrædelse én gang« osv., som ovenfor i kapitel 4. Det angiver ethvert menneske, ikke blot dem, der står midt imellem. Efter Rav Alfasi skal rabbi Jishmael forklare rabbi Jose bar Jehudas ord »de tilgiver«, som ovenfor. Men her viser udsagnet, at de to første misgerninger tilgives fuldstændigt og aldrig overhovedet kommer på

Tilbage til kapitlet i indholdet

Historisk register: Heqor Din - I - Kapitel 7

KLADDE · uafklaret · fortsat

Joel Moshe - 1 - fortsat

vægtskålen; det er rabbi Jose bar Jehudas ord. Dette er betydningen af »man ser ikke på vægtskålen« osv. Efter Alfasis ord tilgives der derimod slet ikke, heller ikke de to første; de sættes blot til side.

»Og dette fremgår også af Gaonens ord«: Han sagde »og undertiden begår han lettere synder« osv., men sagde intet om de to første misgerninger. Det antyder, at han mener, de tilgives fuldstændigt, som rabbi Jose bar Jehuda siger.

»Man kan heller ikke sige« osv.: Det betyder, at rabbi Jishmael skulle være uenig med rabbi Jose bar Jehuda, som mener, at de to første tilgives fuldstændigt, mens rabbi Jishmael mener, at de lades passere uden at blive tilgivet. I så fald ville der dog »לא לשתמיט/לישתמיט?« [usikker læsning om ikke at forbigå noget] være et sted i Gemara, hvor det blev sagt, at de var uenige osv.[DA031701]

»Desuden rammes han af en indvending«: Det gælder Rans ord om, at de er uenige. Rabbi Jishmael taler jo om dem, der står midt imellem, mens rabbi Jose bar Jehuda taler om ethvert menneske, som ovenfor.

»Og til det knytter Ravas ord sig«: Det betyder hans udsagn »Selve misgerningen bliver ikke slettet« osv. Hans ord: Ravas udsagn gælder ikke dér, »for den bliver ikke slettet, men bliver fuldstændigt slettet«, og »den første bortfalder«, som nedenfor i kapitel 8 [negationsforbindelsen er uafklaret].[DA031702]

»Og hvem skulle desuden hindre« osv.: Det gælder »Rambam?«, som siger, at når vægtskålene er lige, lader han den ene efter den anden passere. Hvem skulle hindre ham i at lade dem alle passere på én gang, frem for én efter én?

Heqor Din — del I — kapitel 8

Jad Jehuda: א · ב · ג · ד · ה · ו · ז · ח · ט · י · יא · יב · יג · יד · טו · טז · יז · יח · יט · כ

Joel Moshe: 1

Jad Jehuda - א

(1) »De tvivlsspørgsmål, vi har nævnt«: ved Rashis, Rifs og Rambams forklaringer.

Jad Jehuda - ב

(ב) »Han tillagde det vægt«: Mesteren Rif tillagde gaonens udsagn vægt og tog det med i sin fremstilling.

Jad Jehuda - ג

(ג) »Hans opfattelse«: at forklare »lader den første passere, én efter én« om eftergivelsen af samtlige synder.

Jad Jehuda - ד

(ד) »Men der kan ikke være tvivl osv.« Ikke som Ran forestillede sig gaonens opfattelse.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - ה

(ה) »ואכותא? vender han sig mod osv.« [DA032401] Det vil sige: Gaonens ord »Dette udsagn af rabbi Jishmael gælder et gudfrygtigt menneske osv.« handler om den, der er midt imellem, for »sådan blandt dem midt imellem, disse her?« [DA032402] Men han foretrækker at søge i retning af det fortjenstfulde og bruge den pænere formulering »gudfrygtig«.

Jad Jehuda - ו

(ו) »Tog sig i agt for det modsatte«: for at vise, at der ikke tales om de onde. Derfor skrev han også »og vogter sig for alvorlige synder«, for at udelukke den, der er faldet i alvorlige synder: Han er allerede indskrevet i de ondes bog og hører ikke hjemme her.

KLADDE · uafklaret

Rema fra Fano

På grund af alle de tvivlsspørgsmål, vi har nævnt, følger vi derfor Gaonen, efter at vi har set, at mesteren tog hensyn til hans udsagn, og at sandheden også trængte sig på Rambam og tvang ham ind i denne opfattelse, som han afsluttede sin fremstilling med. Der kan imidlertid ikke være tvivl om Gaonens opfattelse: Vor drøftelse har slet ikke med de første misgerninger at gøre, som vi forklarede ved Rashis opfattelse. Efter at de to er fuldstændigt tilgivet, begynder regnskabet over menneskets gerninger alene fra dette tidspunkt og frem.

Han søger et grundlag til menneskets fordel, når han siger, at det drejer sig om et gudfrygtigt menneske, som vedholdende udfører bud og vogter sig for alvorlige overtrædelser, men undertiden begår lettere synder. Undervejs tager han vare på at undgå det modsatte tilfælde: Hvis mennesket i begyndelsen snubler i alvorlige overtrædelser, bliver det jo indskrevet til døden ved den første Rosh ha-Shanah, det møder. Hvad har det da at gøre her blandt dem, der står midt imellem? Hvis du siger, at det kan have betydning, hvis det i mellemtiden retter sig, er »lettere« stadig ikke nødvendigvis præcist. For ellers: Hvad skal vi dømme om alvorlige overtrædelser, som ikke hører til dem, der synder med deres legeme, når mennesket stadig står midt imellem? [DA031901]

Jad Jehuda - ו - fortsat

Jad Jehuda - ז

(ז) Og hvis du siger: »Hvorfra siger du, at formuleringen ‘og vogter sig for alvorlige synder’ kommer for at udelukke de onde?« Det var nødvendigt med en forklaring på, at læren fra rabbi Jishmaels skole også handler om den, der er faldet i alvorlige synder. »Hvad er det, du vender tilbage til fra dette, hans sag blandt dem midt imellem?« [DA032601] Man kan sige, at det handler om omvendelsens forløb.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - ח

(ח) »Alligevel viser dette, at det ikke er sådan«, men at det kommer for at udelukke de onde. For hans ord »og af og til synder han med lette synder« kan nødvendigvis ikke være ment strengt bogstaveligt. »מ״מ? אלה לפי« [uafklaret forbindelse] — over for synder, der i almindelighed medfører karet (afskæring) eller dødsstraf ved domstolen, kan vi sige: »og som uagtsomme alvorlige

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - ח - fortsat

synder?« [DA032701] Her kalder han dem lette, for at udelukke de alvorlige synder i vor drøftelse: dem i Israel, der synder med deres krop; de er fuldstændigt onde.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - ט

(ט) For ellers, hvis »lette« skal forstås strengt og udelukke almindelige alvorlige synder, såsom dem, der medfører karet (afskæring) eller dødsstraf ved domstolen, uden at høre til dem, der synder med deres krop, bliver vanskeligheden, at Mishna ikke lærer os noget: fordi den mand, der er faldet i dem — eftersom han er midt imellem. [DA032801] Heraf må man altså slutte, at »lette« ikke skal tages strengt; »og vogter sig for alvorlige synder« betyder de alvorlige synder i vor drøftelse og kommer for at udelukke de onde.

Jad Jehuda - י

(י) Desuden krævedes en forklaring på udsagnet om, at »lette« skal tages strengt, mens vi ikke har sikker kundskab om dem. Nødvendigvis kalder han dem derfor lette efter vor egen vurdering.

Jad Jehuda - יא

(יא) »Som Rambam, må hans minde være til velsignelse, nævnte« i kapitel 3 af Hilkhot Teshuvah. Dette er hans ord: »Denne afvejning følger ikke antallet af fortjenester og synder, men

Rema fra Fano - fortsat

Desuden kan en overtrædelse se let ud i vore øjne, mens Herren, kundskabens Gud, dømmer den alvorlig efter dens sted og tid; og omvendt. Han alene afvejer handlingerne, som Rambam nævnte. Det er derfor sikkert, at Gaonen talte om det almindeligt forekommende og valgte en gunstig formulering for at søge et grundlag til menneskets fordel, ligesom læreren i Sanhedrin ved slutningen af kapitlet Haju Bodkin, og som vi har sagt. Desuden taler de lærde sådan: Et lille antal misgerninger kalder de »lette overtrædelser«, og et lille antal fortjenester kalder de også »lette bud«. Sådan fremgår det dér i Jerusalem-Talmud.

Hvis du vil, kan du dog sige: Ja, han mente netop »lette«. Han ville ikke udelukke de alvorlige overtrædelser ved slutningen af Joma og i første kapitel af Shevuot, men de alvorlige, som omtales i vor drøftelse, såsom dem, der skiller sig fra menighedens veje, og dem, der synder med deres legeme. Vi vil med himlens hjælp forklare, hvori deres misgerningers alvor består, ved begyndelsen af femte del.

Den Helliges, velsignet være han, egenskab er således at lade dem alle passere, den første ad gangen. Det betyder uden ophold, efter mønstret »den første bortfalder, den første ad gangen«. De tilgives alle foreløbigt, og det menneske, hvis forhold er sådan, regnes blandt de retfærdige på grund af de mange fortjenester, der gik forud i dets dom. Selve misgerningen bliver dog ikke slettet, men forbliver i bero. Hvis det ved dommens afslutning viser sig, at

Jad Jehuda - יא - fortsat

deres størrelse. Der findes en fortjeneste, der opvejer flere synder, som det siges: 'Fordi der blev fundet noget godt hos ham.' Og der findes en synd, der opvejer flere fortjenester, som det siges: 'Og én synder ødelægger meget godt.' Man vejer kun efter den vidende Guds indsigt; han er den, der ved, hvordan fortjenesterne skal vurderes over for synderne.«

Jad Jehuda - יב

(יב) Der tales om et almindeligt menneske midt imellem, som af og til også begår alvorlige synder i almindelig forstand. Med ordene »et gudfrygtigt menneske« valgte han en pænere formulering.

Jad Jehuda - יג

(יג) »Ved slutningen af kapitlet Haju Bodkin« står der i Mishna: »Seksogtredive stemmer for domfældelse og seksogtredive for frifindelse; disse drøfter sagen over for hinanden, indtil én af dem, der vil dømme, indser rigtigheden af det, de frifindende siger.« [DA033201] Hertil siges i Gemara, kapitlet Echad Dinei Mamonot: »Jeg søger i retning af frifindelse; jeg søger ikke i retning af domfældelse.« Rashi forklarer: »'Jeg søger i retning af frifindelse': Han foretrækker at søge en pænere formulering; det samme gælder også omvendt.«

Jad Jehuda - יד

(יד) »Og desuden osv.« Det vil sige, at han kalder dem lette, fordi de er få; sådan er de lærdes »knappe?« sprogbrug. [DA033301]

Jad Jehuda - טו

(טו) »I Jerusalems Talmud, Peah«, som blev anført ovenfor i kapitel 6.

Rema fra Fano - fortsat

fortjenesterne er flere end de misgerninger, der kommer på vægtskålen, eller at de er lige, og han, der er rig på godhed, lader vægten hælde mod godheden - netop dette er vort emne - er misgerningerne passeret, den første ad gangen. De tæller da intet ved vægtskålenes udslag, som om de ikke var blevet begået.

Jad Jehuda - טז

(טז) Og hvis du vil sige, at han faktisk mener lette synder, kommer det alligevel ikke for at udelukke almindelige alvorlige synder, men for at udelukke de alvorlige synder i vor drøftelse.

Jad Jehuda - יז

(יז) »Og hans egenskab osv.« Dette vender tilbage til gaonens ord: Udsagnet »Den måde, hvorpå den Hellige, velsignet være han, handler med ham, er, at han lader den første passere, én efter én« betyder vedvarende, uden ophør. Begrundelsen er som Rambam siger: Når den ene er eftergivet, bliver den anden den første; og således med dem alle. Ifølge gaonens opfattelse beskæftiger vi os jo ikke i denne drøftelse med de første synder. Af hvilken grund skulle nogen da bruge udtrykket »den første, én efter én« om dette? Grunden er, at det er sådan, de lærde taler, ligesom de på tilsvarende måde siger: »Det første ophæves, efterhånden som det kommer.«

Jad Jehuda - יח

(יח) »Foreløbigt.« Dette er forklaringen på udtrykket »og eftergiver den«, som gaonen brugte. Og hvad gaonen videre siger:

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - יט

(יט) »וכזכות? til de retfærdige«: [DA033801] Selv om vi beskæftiger os med dem midt imellem, skyldes dette de mange fortjenester, der kom først i hans dom, idet hans fortjenester var flere end hans synder. Alligevel står selve synden uafgjort indtil den endelige dom ved hans død. Da opgøres alle hans fortjenester og synder fra samtlige år. Hvis synderne er i overtal, regnes de med; men hvis hans fortjenester er flere, eller vægtskålene står lige, eftergives synderne helt. Som han skrev: »synden står uafgjort, hvis vægtskålene stod lige, ligesom ved den første dom«. [DA033802]

Jad Jehuda - כ

(כ) »For dette er, hvad vi er kommet til.« Det vil sige: Selv om gaonen ikke nævnte noget om vægtskåle, der står lige, følger det af sig selv, for hele drøftelsen

Jad Jehuda - כ - fortsat

i vor passage drejer sig om »rig på godhed«. Vi har således lært, at gaonen, må hans minde være til velsignelse, efter denne forklaring lader læren fra rabbi Jishmaels skole og Rava gælde to opgørelser som én. Det vil blive forklaret yderligere i det følgende kapitel.

KLADDE · uafklaret

Joel Moshe - 1

»Mesteren Rav Alf (אלפ') tillagde gaonens udsagn vægt«, idet han anførte dem; også Rambam fulgte til dels hans opfattelse i slutningen af sin fremstilling. »Men der kan ikke være tvivl osv.« Det vil sige: Der er ikke denne tvivl om gaonens opfattelse, nemlig at de ovennævnte tannaitter, der er uenige om Hillels skoles ord, ikke taler om de to første synder, som blev fuldstændigt eftergivet, som ר"י ב"י sagde ovenfor. [DA034001] »ואוכותא קא מהדר osv.« [DA034002] Det vil sige: Det, han skrev »alvorlige«, er ikke strengt alvorlige; de egentligt alvorlige er dem i Israel, der synder med deres krop. [DA034006] Men hvis fortjenesterne vejer tungest, kaldes alle overtrædelserne lette, og omvendt, hvis overtrædelserne vejer tungest, kaldes alle buddene lette, som det står senere i dette kapitel. Han valgte blot en pænere formulering; dette er »אוכות' קמהדר«. Og undervejs tog han sig i agt for det modsatte, når man ikke vogter sig for alvorlige synder. »For hvis han er faldet osv.« Forklaringen er: Ordene »vogter sig for alvorlige synder« kommer netop for at udelukke den, som ikke vogter sig for dem. Dette er ligetil og behøver ingen særskilt udelukkelse: Er han faldet i dem, bliver han på Rosh Hashanah, dommens dag, indskrevet til døden som de fuldstændigt onde. Hvad har han da at gøre blandt dem midt imellem ved dommen efter opstandelsen? Og hvis du siger, at det dog skal tages strengt, hvad er da vanskeligheden ved, at det er selvfølgeligt og

KLADDE · uafklaret · fortsat

Joel Moshe - 1 - fortsat

ikke behøver særskilt udelukkelse? Måske kommer det for at udelukke det tilfælde, hvor han i mellemtiden har rettet op på de alvorlige synder — dem, hvor man synder med sin krop — og Rava er blandt dem midt imellem ved den fremtidige dom. [DA034003] Derfor kommer det for at afgrænse netop den, der helt vogter sig for alvorlige synder. Alligevel mener gaonen med »lette« ikke nødvendigvis egentligt lette synder; også alvorlige synder, som ikke indbefatter dem, hvor man synder med sin krop, kaldes lette. For man kan sige: »האותן? alvorlige, dem midt imellem, hvad skal vi dømme om dem?« [DA034004] Der siges jo intet om dem, kun om egentligt alvorlige og egentligt lette synder. Desuden passer det ikke for os at kalde dem lette, for der findes en overtrædelse, der ser let ud i vore øjne osv.

Tilbage til kapitlet i indholdet

Historisk register: Heqor Din - I - Kapitel 8

KLADDE · uafklaret · fortsat

Joel Moshe - 1 - fortsat

»Dér: på samme måde som 'det første ophæves, efterhånden som det kommer', osv.« Det vil sige: Den Hellige, velsignet være han, opgør først alle de fortjenester, mennesket har gjort, og derpå opgør han alle synderne over for fortjenesterne. Hvis de er lige, eller så meget mere hvis fortjenesterne vejer tungest, eftergives synderne fuldstændigt. Dette er »lader den første passere, én efter én«. Hvis der er yderligere synder, sådan at synderne vejer tungest, bliver han indskrevet til døden. Dette er »hvis ved dommens afslutning«: Han forklarede, at der først eftergives én efter én, indtil fortjenesterne bliver flere; da vender det tilbage og vækkes igen. [DA034005]

Heqor Din - del I - kapitel 9

Jad Jehuda: א · ב · ג · ד · ה · ו · ז · ח · ט · י · יא · יב · יג · יד · טו · טז · יז · יח · יט · כ · כא · כב · כג · כד · כה · כו · כז

Joel Moshe: 1

Jad Jehuda - א

(א) »Dog osv.« Det vil sige: man må ikke på grund af det, der blev skrevet i det foregående kapitel, at synderne tilgives fuldstændigt ved dommens afslutning, tænke, at den Hellige, velsignet være han, uden videre giver afkald på sit krav. Det ville ikke være rigtigt, som vore lærere, må deres minde være til velsignelse, siger i Bava Kamma: »Den, der siger, at den Hellige, velsignet være han, giver afkald, skal få sine indvolde løst.« Han holder derimod sin vrede tilbage og inddriver sit eget, for der står: »Alle hans veje er ret.« Tilgivelsens

Rema fra Fano

Det er dog ikke rigtigt at beskrive den Hellige, velsignet være han, som en, der uden videre giver afkald på sit krav, for alle hans veje er ret. Således står der også: »Herren er retfærdig på alle sine veje«, skønt han er »god i alle sine gerninger«.[DA034201] Hvordan forholder det sig? Han holder sin vrede tilbage og inddriver sit eget. Vi indskærper dog her, at »han inddriver sit eget« ikke er sagt om dommen over synderne og straffen for dem. Det være langt fra Gud, for at straffe er ikke godt for verdens Retfærdige. Mange inddrivere går omkring og kræver betaling, som vi lærer i Avot; de træder ikke frem for hans øjne, for »i kongens ansigts lys er liv«, og »styrke og glæde er

Jad Jehuda - א - fortsat

begrundelse er, at netop dette er rettens målestok, som han snart konkluderer med ordene »Her i vor drøftelse osv.«[DA034301]

Jad Jehuda - ב

(ב) »Således står der også: Herren er retfærdig osv.« Han er retfærdig og god på én og samme tid? Selv når han, velsignet være han, viser skabningerne godhed og tilgiver deres synder, er han retfærdig og udøver retfærdighed og ret. [DA034401]

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - ג

(ג) »Selv om«: selv om vi advarer om ikke at forstå udtrykket »han inddriver

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - ג - fortsat

sit eget« som straf, som om det, Gud forbyde det, var den Helliges egenskab og del selv i sin herlighed at straffe, er det ikke sådan. Herren, velsignet være han, straffer kun gennem udsendinge, onde engle, som antydet i »skarer af velsignelse? bliver åbenbare fra kamrene osv.«[DA034501] Heller ikke de får lov at stå for hans ansigt, velsignet være han, for dér er kun liv, styrke og glæde.

Jad Jehuda - ד

(ד) »Og det skrevne: Han græmmede sig i sit hjerte« betyder ikke sorg, sådan som Onkelos synes at mene, når han oversætter: »Og han sagde i sit ord, at han ville bryde deres styrke efter sin vilje.« Han forklarer ויתעצב som sorg i ånden og »hans hjerte« som vilje: han sørgede over sin vilje til at skabe mennesket. Men sandheden er som før nævnt, at der for hans ansigt, velsignet være han, kun er styrke og glæde og ingen sorg. ויתעצב hører derimod til betegnelsen for nerver og sener, som det skrevne siger: »Dine hænder har formet mig og gjort mig« (Job 10). Radak skrev om dette i Sefer ha-Shorashim, under roden עצב: »Den vise rabbi Moshe ibn Ezra forklarede det ud fra senerne, som kaldes atzavim, nerver; det vil sige, at han skabte mine knogler og mit kød.« Så langt citatet. Meningen

Rema fra Fano - fortsat

for hans ansigt«. Det skrevne »Og han græmmede sig i sit hjerte« betyder: han samlede til sit hjerte - for fra det udgår livet - alle nerverne og strengene, om hvilke der står: »Dine hænder har formet mig og gjort mig«.[DA034202] Det er dem, der binder verdens dele sammen; verden er jo et stort menneske, som det er kendt. Vi har forklaret det grundigt i afhandlingen Ha-Nefesh. Han, velsignet være han, trak dem til sit hjerte, som nævnt, idet han samler sin ånd og sin sjæl til sig. Det er betydningen af hitpael-formen. Da bryder verdens bygning sammen af sig selv, for intet ondt kommer ned fra oven. I masoraen anføres »deres tænder« to gange: »Mens kødet endnu ...« og »spyd og pile«. Antydningen er: »Fra ham selv udgår hans dom og hans ophøjethed.« Således står der også: »Lad dog de ugudeliges ondskab få ende.« Uden nogen anden årsag gør den selv sit. Men ved det godes egenskab er det dig selv i din herlighed, der »grundfæster den retfærdige«. Om forsynets udstrækning gennem inddrivelsens svøber udlagde de: »Hun spiste og tørrede sin mund; hun sagde: Jeg har ikke gjort noget ondt.«[DA034203]

Hvad må vi da sige om, at han »inddriver sit eget«? Det er netop det, der tilhører ham, hans sande del: den hellige sjæl. »Herrens del er hans folk«; »Herren er min del, siger min sjæl.« For dens skyld holder han sin vrede tilbage og holder inddriverne, dommens udsendinge, tilbage, så de ikke på én gang inddriver de dele, der tilkommer dem, fra synderen gennem hårde straffe. I stedet kræver de betaling af ham med

Jad Jehuda - ד - fortsat

med ויתעצב אל לבו er efter dette, at han samlede nerverne og strengene til sit hjerte. Ligesom ordet עצבוני i verbalstammen פועל betegner senernes udfoldelse og sammenvævning, må man nødvendigvis? sige, at hitpael-formen ויתעצב betegner samlingen og sammenføringen af nerverne. Forklaringen af denne mening følger straks.[DA034601]

Jad Jehuda - ה

(ה) »Alle nerverne« knytter sig til ordet »samlede«. [DA034701]

Jad Jehuda - ו

(ו) »Det er dem«: det vil sige, at nerverne og strengene binder verdens dele sammen: himlen og jorden og hele deres hær.

Jad Jehuda - ז

(ז) »Som er et stort menneske«: filosofferne kalder mennesket en lille verden, og det står også sådan i Zohar, Bereshit, side 184. Tilsvarende kaldes verden et stort menneske. Skriften siger: »Og Herren fortrød, at han havde skabt mennesket på jorden, og han græmmede sig i sit hjerte.« Læreren finder det ikke tilfredsstillende at forstå dette om det virkelige menneske efter den ligefremme ordlyd. I så fald ville der ikke være nogen grund til at sige ויתעצב, at han samlede disse nerver: hvorfor skulle han fremhæve nerverne frem for de

Jad Jehuda - יז - fortsat

øvrige hovedorganer, blod, nefesh og ruach? Desuden ville han i begyndelsen, »at han havde skabt mennesket«, tale om menneskeslægten og dernæst med ויתעצב om det enkelte menneske. Derfor finder han det tilfredsstillende at forstå nerverne som tilhørende det store menneske, nemlig verden.[DA034901]

Sagen er, at Herren, velsignet være han, skabte verden gennem emanationen af ti sefirot, som går ned og trænger igennem alle fire verdener helt til dybet i Asijahs verden. Af dem afhænger den nedre verden og alt, hvad den rummer, indtil endetiden: det store jubelår, om hvilket Zohar bruger ordene »at føre ånden tilbage til ham«. Det vil sige at føre de emanerede tilbage til ham, for hans ånd, velsignet være han, er en betegnelse for de emanerede. Da vil Herren, velsignet være han, føre dem tilbage til sig, og også de øvrige tre verdener, Beriah, Jetsirah og Asijah, vil ophøre. De er som sener, nerver og strenge, der forbinder og opretholder verden. Derved vil verdens bygning af sig selv gå til grunde og bryde sammen, som profeten siger om dette: »For himlen opløses som røg, og jorden slides som en klædning.« Efter lærerens opfattelse er det dette, verset siger: »Og

Rema fra Fano - fortsat

det mildeste først, trin for trin, så mennesket vækkes til omvendelse, og Guds del kommer ud renset for enhver fejl, så ingen fordrevet bliver stødt bort fra ham. Dette er en rigtig og sand forklaring, selv om de store vise ikke fandt det nødvendigt at udvise denne forsigtighed. De fulgte den almindeligt kendte opfattelse, som ikke er usand: Guds lejr er meget stor, og hans kongedømme hersker over alt. Der er en smuk supplerende udlægning af verset »Hvor er Abel, din bror?«, :אי"י הב"ל אחיך אי"י הב"ל er et initialord af א'ם י'שוך ה'נחש ב'לא ל'חש, »hvis slangen bider uden hvisken«.[DA034204] For de vise sagde, at slangen ikke bider mennesket hernede, medmindre der hviskes om det deroppe. Det svarer til: han får tilladelse og tager sjælen. Alle indrømmer således, at den Hellige, velsignet være han, ikke uden videre giver afkald på sit krav, men dømmer med barmhjertighed.

Her i vor drøftelse af de tre grupper beskæftiger vi os imidlertid med vægtskålenes udslag. Efter den almindelige retsregel følger vi flertallet; står dommen lige, giver det godes egenskab det udslag, som tilkommer den. Vi har nu fået gaonens opfattelse forklaret tydeligt, i overensstemmelse i alle dens dele med Gemaras drøftelse, grundlagt på en pålidelig betragtning uden vanskelighed og uden tvivl. Det synes også, at Raavad mente dette i sine indvendinger, da han sagde, at der i denne overlevering ikke er nogen omtale af syndsforladelse, men kun af at redde de mellemstående fra Gehinnom. Så langt citatet. Det fremgår, at de endnu ikke tilgivne synder indgår under denne

Jad Jehuda - יז - fortsat

Herren fortrød, at han havde skabt mennesket på jorden«, det vil sige det store menneske, som er verden. »Og han samlede til sit hjerte«: han tænkte på og fortrød, så han ville samle til sit hjerte, velsignet være han, alle de nerver og sener, der forbinder og opretholder verden, for at lade den gå til grunde og ophøre.

Jad Jehuda - ח

(ח) »Det er betydningen af hitpael-formen« i ordet ויתעצב, hvis betydning er samlingen af nerverne, som nævnt.

Jad Jehuda - ט

(ט) »Kommer ned fra oven«: men når tilstrømningen trækkes tilbage, kommer det onde af sig selv osv.

Jad Jehuda - י

(י) »I masoraen« er der en antydning af dette: »Mens kødet endnu var mellem deres tænder osv., slog Herren folket osv.« Og: »Deres tænder er spyd og pile.« Det skal vise, at kødet mellem deres tænder selv var spyd og pile mod dem og årsagen til, at de blev slået.

Jad Jehuda - יא

(יא) »Og antydningen« til dette findes også i det, der siges om kaldæerne: »Fra ham selv udgår hans dom osv.« (Habakkuk 1).

Jad Jehuda - יב

(יב) »Således står der også: Lad dog de ugudeliges ondskab få ende, og grundfæst den retfærdige«

Jad Jehuda - יב - fortsat

(Salmerne 7). Han siger ikke תגמור, »du skal bringe til ende«, som direkte tiltale til Herren, sådan som han derefter siger ותכונן, »og du skal grundfæste«. Der står derimod יגמר med kamats, hvilket betyder, at det sker af sig selv.

Jad Jehuda - יג

(יג) »Om udstrækningen osv.« Det vil sige: vore lærere, må deres minde være til velsignelse, udlægger i Zohar, afsnittet Tazria, side 80, verset »Sådan er en utro kvindes vej: hun spiste og tørrede sin mund osv.« (Ordsprogene 30) om

Rema fra Fano - fortsat

egenskab, og dette er hovedsagen. Hans ord dér om rabbi Jose bar Jehuda var betingede: ved den første og anden synd, som vi har sagt tilgives fuldstændigt, behøver mennesket hverken Jom Kippur eller lidelser og død, også selv om synderne hører til de alvorlige, blot det vender om fra dem. Han talte rigtigt, hvis mennesket husker dem, så det ikke bliver stående i sit oprør. Men denne gode egenskab vender ikke tomhændet tilbage for den, der har glemt dem, selv uden omvendelse. Vi har desuden yderligere betingelser ved rabbi Jose bar Jehudas udsagn; dem nævnte vi i fjerde kapitel. Deres forklaring vil blive fuldendt i de kapitler, som er angivet dér, med himlens hjælp.

Jad Jehuda - יג - fortsat

dragerne, som om de siger, at de ikke har udført straffen. Det skyldes, at det øvre forsyn strækker sig ud i dem, så de inddriver og kræver betaling af de ugudelige efter deres ugudelighed. De onde engle ønsker at tilskrive deres virke dette forsyn. Men også dette siger verset som spot, for i sandhed udgår de onde ting ikke fra den Højestes mund. Det onde fortærer derimod sig selv, og dragerne, som tilskyndede til overtrædelsen, har visselig frembragt både uretten og straffen.

Jad Jehuda - יד

(יד) »Gennem inddrivelsens svøber«: det er dragerne, og i Bereshit kaldes de »den onde rem«. [DA035601]

Jad Jehuda - טו

(טו) »Hvad må vi da osv.« Dette vender tilbage til det tidligere: »han inddriver sit eget« er ikke sagt om dommen over synderne og deres straf. Det er derimod passende at forstå det om sjælen, som tilhører den Hellige, velsignet være han, en del af Gud fra oven, som der står: »For Herrens del er hans folk«, og ligeledes: »Herren er min del, siger min sjæl.«

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - טז

(טז) »For dens skyld osv.« Det vil sige: selv om han holder sin vrede tilbage over for den ugudelige, lader han ødelæggerne undertiden [uafklaret kildetekst: להרו'?] en smule vrede, men således, at de først kræver det mildeste af ham, trin for trin. [DA035801] Som vore lærere, må deres minde være til velsignelse, siger: »Barmhjertighedens Herre rammer ikke først livene osv.« Det sker, for at han i mellemtiden må vende om, og Guds del komme ud renset, så inddriverne ikke kan røre den ved opkrævningen. Det er »han inddriver sit eget«.

Jad Jehuda - יז

(יז) »De fandt det ikke nødvendigt at udvise forsigtighed« med udtrykket »han inddriver sit eget«, så det ikke skulle forstås som straf for synderne, sådan som vi advarer om. Grunden er, at de følger det almindeligt kendte: at den Allestedsnærværende, velsignet være han, har mange udsendinge, og at hans kongedømme står over dem. De forklarer det ubestemte udtryk? »han inddriver« som: gennem udsendinge.[DA035901]

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - יח

(יח) »I verset: Hvor er Abel, din bror?« Zohar, afsnittet Pekudei, side 414, siger således: »Efter at Adam og kvinden havde syndet, og slangen var kommet til Eva og havde indgydt urenhed i hende, fødte Eva Kain osv. Derfor var han den første, der bragte døden ind i verden, for hans side forårsagede det. Slangens vej er at ligge på lur for at dræbe; den, som kommer fra den, følger dens vej. Derfor står der: 'Og da de var på marken, rejste Kain sig mod sin bror og dræbte ham.' Vi har fundet i de gamles bøger, at da Kain dræbte Abel, bed han ham med bid som en slange, indtil han drev hans sjæl ud og dræbte ham osv.« Hertil sigtede læreren, da han sagde [uafklaret kildetekst: כונם?]: א"י הב"ל er et initialord af א"ם י"שך ה"נחש, »hvis slangen bider« -

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - יח - fortsat

slangen er Kain - ב"לא לח"ש, »uden hvisken« (Prædikeren 10).[DA036001]

Jad Jehuda - יט

(יט) »Det svarer til« det, vore lærere, må deres minde være til velsignelse, siger om dødens engel: at han får tilladelse fra retten deroppe.

Jad Jehuda - כ

(כ) »Her imidlertid osv.« Dette afslutter det tidligere udsagn. Det vil sige, at den Hellige, velsignet være han, ikke giver afkald, som nævnt. Når vi i vor drøftelse siger, at Herren, velsignet være han, tilgiver synderne, skyldes det derimod, at retten foreskriver dette, hvis fortjenesterne er i overtal, som der står: »Følg flertallet og giv udslaget.« Også når det står halvt mod halvt, er det godes egenskab jo udslagsgivende. Se ovenfor i kapitel 4.

Jad Jehuda - כא

(כא) »På en betragtning« i den retsregel, vi fremlagde i forklaringen af »fører den første bort, den første«: de tilgives kun for en tid.

Jad Jehuda - כב

(כב) »Således mente han« om gaonens opfattelse og om forklaringen af rabbi Jishmaels »fører bort«. [DA036401]

Jad Jehuda - כג

(כג) »Da han sagde osv.« Dér i tredje kapitel af Hilkhot Teshuvah gjorde han indsigelse mod Rambam både om de første synder i rabbi Jose bar Jehudas udsagn i Joma og om rabbi Jishmaels »fører bort« i vor drøftelse. Hans ord er: »Han mener, at de er én sag, men de ligger meget langt fra hinanden. Rabbi Jishmaels udsagn gælder den store domsdag og redningen af de mellemstående fra Gehinnom efter Hillels skoles ord. Der er ingen omtale af syndsforladelse. Rabbi Jose bar Jehudas udsagn gælder derimod denne verden og begyndelsen af et menneskes gerninger, fra den tid, hvor det kan straffes osv.«

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - כד

(כד) »Det fremgår osv.« Det vil sige af Raavads ord, når han skriver, at der ikke er nogen omtale af syndsforladelse hos rabbi Jishmael: hvordan skulle de mellemstående kunne reddes fra Gehinnom på den store domsdag uden syndsforladelse? Den ligefremme mening med hans ord er følgende: han, må hans minde være til velsignelse, vil sige, at

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - כד - fortsat

udtrykket »fører den første bort, den første« ikke nævner syndsforladelse. Det gælder ikke blot de første synder - for dem taler vi ikke om her - men også de øvrige synder fører han kun bort for en tid, indtil den endelige dom på den store domsdag. Da er synderne blandt dem endnu ikke tilgivet; ved egenskaben »rig på godhed«, hvis de står lige, reddes de mellemstående fra Gehinnom, og synderne tilgives. Dette er som før nævnt gaonens opfattelse.[DA036601]

Jad Jehuda - כה

(כה) »Og hans ord var betingede«: det vil sige, at Raavad også dér skrev om de første synder, at de ikke behøver nogen af de fire kategorier af soning i Jomas sidste kapitel, men alene omvendelse. Det gælder, selv hvis de var blandt de alvorlige synder, som kræver lidelser eller død.

Jad Jehuda - כו

(כו) »Han talte rigtigt« ved at kræve omvendelse for dem? Mennesket husker dem, og da må det angre dem og vende om. Ellers står det ved sit oprør, og de bliver ikke sonet mod dets vilje, som vore lærere, må deres minde være til velsignelse, siger om et tilsvarende tilfælde ved begyndelsen af Shevuot. Men hvis det har glemt dem, bliver de sonet selv uden omvendelse.[DA036801]

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - כז

(כז) »Denne gode egenskab«: »Derfor gør Gud to gange osv.«, med himlens hjælp, som skrevet dér. Og ligeledes: »i Israel osv.«; se dér.[DA036901]

KLADDE · uafklaret

Joel Moshe - 1

»Selv om vi advarer osv.«: det vil sige, at vi advarer og minder andre om ikke at forstå »han inddriver sit eget« som en udtalelse om dommen over synder og straffe, sådan at den Hellige, velsignet være han, selv straffer. Det være langt fra Gud, for fra den Højestes mund udgår ikke de onde ting og det gode. »Og mange inddrivere går omkring osv.«: ødelæggerne, der udfører deres sendelse for at straffe mennesket, træder ikke frem for hans ansigt, velsignet være han, for styrke og glæde er for hans ansigt, velsignet være han.

»Og det skrevne: Han græmmede sig« synes at betyde, at der, Gud forbyde det, er sorg for hans

KLADDE · uafklaret · fortsat

Joel Moshe - 1 - fortsat

ansigt. Forklaringen er, at ויתעצב er som »samlede«: han samlede til sit hjerte osv., efter udtrykket »Din hånd har formet mig«, det vil sige »samlet mig«. [DA037001] »Det er dem, der binder«: det vil sige, at Herrens hænder, velsignet være han, i det store menneske, verden, som kaldes sådan, binder de fire elementer sammen. Ligeledes binder han ruach, nefesh og neshamah sammen i mennesket, som kaldes en lille verden. Ved syndfloden trak den Hellige, velsignet være han, dette til sit hjerte. »Det er betydningen af hitpael-formen osv.«: ויתעצב er hitpael-formens betydning. Da kommer det onde »fra hans råd«, מעצתו, og verdens bygning bryder sammen af sig selv.[DA037002]

»Mens kødet endnu var mellem deres tænder osv.«: dette synes at betyde, at der udgår straf fra hans ansigt, hvilket være langt fra ham. Derfor siger han, at de ugudeliges tænder selv er spyd og pile. For »fra ham selv« betyder fra den ugudelige selv; derfra »udgår hans dom og hans ophøjethed«. Derfor siges »Lad dog de ugudeliges ondskab få ende« i tredje person, ikke »du skal bringe til ende« i anden person. Den vil bringe sig selv til ende. Anderledes er det ved det godes egenskab: »Du skal grundfæste den retfærdige« henvender sig til Herren, velsignet være han. »Om udstrækningen osv.«: Herren, velsignet være han, fører tilsyn med de ødelæggende engle, som straffer mennesket, som

Tilbage til kapitlet i indholdet

Historisk register: Heqor Din - I - Kapitel 9

KLADDE · uafklaret · fortsat

Joel Moshe - 1 - fortsat

om Herren havde sendt dem. I sandhed sagde de selv: »Jeg har ikke gjort noget ondt. Havde man ikke fra himlen sagt til mig, at jeg skulle straffe, havde jeg ikke straffet mennesket.«

»De fandt det ikke nødvendigt at udvise forsigtighed osv.«: med at forklare det, som vi har forklaret det, for de fulgte den almindeligt kendte opfattelse, som er den ligefremme. »א״י הב״ל osv.« Hvorfor antydede de dette i ordene א״י הב״ל? Som det står i Zohar, er Kain fra slangens side. I Zohar, afsnittet Pekudei, siges, at han ikke vidste, hvordan han skulle dræbe Abel, før han bed ham med sine tænder. Derfor er א״ם י״שוך osv. antydet; [usikker kildelæsning: בהם?]. Undersøg det nøje.[DA037003]

»At Raavad mente dette«: det vil sige, som vi har forklaret ordene »og rig på godhed«, at Hillels skole taler om det, der ligger ud over de to første synder, som allerede er fuldstændigt tilgivet. »Og hans ord var betingede«: Raavads ord, »blot han vender om«. Det vil sige: husker han de to første synder, skal han vende om fra dem; [uafklaret kildeled: מ׳]. [DA037004] Husker han dem ikke, tilgives de alligevel. [Uafklaret kildetekst: וכרבו גם ד׳.] Det gælder netop efter Torahs givelse, uden noget islæt af afgudsdyrkelse, og når han ikke gentager sin dårskab. Se ovenfor i kapitel 4.[DA037005]

Heqor Din - del I - kapitel 10

Jad Jehuda: א · ב · ג · ד · ה · ו · ז · ח · ט · י · יא · יב · יג · יד · טו · טז · יז · יח · יט · כ

Joel Moshe: 1

Jad Jehuda - א

(א) »De sagde osv.« Dette fortsætter det, der blev sagt i slutningen af det foregående kapitel: at de første synder ikke kræver omvendelse for den, der har glemt dem. Det, læreren tillægger »de tidligere vise«, står i Zohar, afsnittet Balak, side ש״ם?,

KLADDE · uafklaret

Rema fra Fano

De tidligere vise sagde, at hvis man bekender og angrer de synder, man husker, men glemmer at bekende nogle, som er skjult for en, hindrer de skjulte ikke soningen. De støttede deres udsagn på det, vi lærer: »Et mørkt hus åbner man ikke vinduer i for at se dets angreb.« Ligeledes bliver de fireogtyve

Jad Jehuda - א - fortsat

bortset fra det, han siger om et mørkt hus, som ikke står med Zohars ord dér. [DA037301] Således lyder teksten: »Sig ikke, at den Hellige, velsignet være han, ikke modtager ham, før han har opregnet sine synder fra den dag, han blev til, også dem, som er

Jad Jehuda - א - fortsat

skjult for ham, og som han ikke kan få fat på. Han behøver derimod kun at opregne dem, han husker. Retter han sin vilje mod dem, følger alle de øvrige efter dem. For vi har lært, at man ved fjernelsen af chamets ikke undersøger husets øverste huller helt oppe eller de nederste helt nede. Når man har undersøgt efter, hvad ens øjne ser, og hvad man kan få fat på, følger alt det øvrige med dette og ophæves sammen med det. Og således læser vi: der er fireogtyve yderste legemsdele, som ikke bliver urene på grund af michyah, levende kød; præsten besværer sig ikke med at undersøge dem. Det er det skrevne: 'Efter alt, hvad præstens øjne kan se' - et sted, hvor præsten kan se angrebet ved ét blik og ikke behøver at bøje sig eller løfte øjnene herhen og derhen. På samme måde behøver man ikke at opregne sine synder og søge efter dem fra den dag, man blev til; de er husets øverste huller højt oppe. Kom og se: 'Efter alt, hvad præstens øjne kan se'; og alle de øvrige følger efter dem.« Så langt citatet.

Jad Jehuda - ב

(ב) »Selv om begge«: de første synder og de øvrige synder vil efter dette være ligestillede. Hvis mennesket husker dem, kræver selv de første synder omvendelse, som forklaret ved slutningen af det foregående kapitel. Har

KLADDE · uafklaret · fortsat

Rema fra Fano - fortsat

yderste legemsdele ikke urene på grund af michyah, »levende kød«, for der står: »Efter alt, hvad præstens øjne kan se«, så han ikke behøver at løfte blikket eller bøje sig.[DA037201] De anførte også som en antydning af dette det, der siges om fjernelsen af chamets: »Husets øverste og nederste huller behøver ikke at blive undersøgt.«

Selv om både disse og hine kræver omvendelse for den, der husker dem, mens fraværet af den ikke hindrer soningen for den, der har glemt dem, findes der alligevel en særlig forrang for de første synder frem for alle de andre. Hvis et menneske gennem hele sit liv kun har syndet to gange, har glemt dem og aldrig har bekendt dem, hindrer den manglende bekendelse ikke deres soning; de tilgives af sig selv. Men ved de øvrige synder gælder: har man bekendt nogle og glemt nogle, gavner bekendelsen dem alle. Vi kan bevidne, at havde man husket dem, ville man også have bekendt og angret dem - hvorfor skulle der være forskel? Lærerne sagde udtrykkeligt: »Der findes ingen omvendelse i halve dele«, om den, hvis troværdighed ved ed er under mistanke. Men hvis ikke én af omvendelsens betingelser er opfyldt, hverken bekendelse eller anger, og »han ikke vidste det, men pådrog sig skyld«, hvorved skal det da sones for ham?

Det er det, Rava siger i Chullins første kapitel om det mørke hus, som nævnt ovenfor: »Dette gælder, hvor det endnu ikke er fastslået; men når det er fastslået, er det fastslået.« I uenigheden

Jad Jehuda - ב - fortsat

det glemt dem, hindrer den manglende omvendelse ikke soningen, selv ved de øvrige synder, som nævnt. Derfor er det umiddelbare spørgsmål: hvad er da forskellen mellem dem?

Jad Jehuda - ג

(ג) »Alligevel« er der en forskel mellem dem i dette: »en særlig forrang findes osv.«

Jad Jehuda - ד

(ד) »Det gælder, hvor det endnu ikke er fastslået osv.« Rashi forklarede »endnu ikke fastslået«: så længe præsten ikke har set angrebet i dets synlige former, fordi det var i et mørkt hus, så dets udseende ikke kunne skelnes. Men står et angreb bag døren, og har han allerede erkendt, at det er et angreb, og behøves vinduet kun for at fastholde dets fastslåede status, åbner man det. Så langt citatet. Sådan er det også her fra de første synder og frem: når overtrædelserne er fastslået, er de fastslået. Man åbner vinduer og må erindre dem for at bekende dem og vende om fra dem. Hvis man har glemt dem alle, tilgives de ikke.

Jad Jehuda - ה

(ה) »Og i uenigheden osv.« Læreren mener, at også rabbi Jose bar Jehudas udsagn i Joma om de første synder - to for den enkelte og tre for fællesskabet - hører sammen med den

Jad Jehuda - ח - fortsat

uenighed mellem Rabbi og rabbi Shimon ben Gamliel, som findes flere steder i Gemara, om chazakah. Efter Rabbi fastslås en chazakah ved to gange, men efter rabbi Shimon ben Gamliel netop ved tre. Rabbi Jose bar Jehuda mener altså som Rabbi for den enkelte og som rabbi Shimon ben Gamliel for fællesskabet. Sådan er den gældende regel, som det snart vil blive forklaret.

Jad Jehuda - ו

(ו) »For han udlægger«: »to gange« i verset »Se, alt dette gør Gud to gange og tre gange med et menneske« gælder den enkelte, og »tre« gælder fællesskabet. Se ovenfor i kapitel 4: det er efter Rifs og Rambams læsemåde. Se også Rambam, tredje kapitel af Hilkhot Teshuvah, hvor han som bevis vedrørende fællesskabet anførte verset: »Således siger Herren: For Israels tre overtrædelser, og for fire, vil jeg ikke tage det tilbage.«

Jad Jehuda - ז

(ז) »I en anden udlægning«: det vil sige, at »synd« og »overtrædelse« er to? Dem tilgiver Herren, velsignet være han, fuldstændigt, modsat udlægningen fra læreren i rabbi Jishmaels skole, som fører det hen på »fører den første bort, den første«.[DA037901]

Jad Jehuda - ח

(ח) »Og det er muligt, at han er uenig osv.« Det vil

KLADDE · uafklaret · fortsat

Rema fra Fano - fortsat

mellem Rabbi og rabbi Shimon ben Gamliel om, hvorvidt en chazakah fastslås ved to eller tre gange, synes det at være rabbi Jose bar Jehudas opfattelse, der udlægger »to gange« om den enkelte og »tre« om fællesskabet. [DA037202] Det er verset »som bærer synd og fører overtrædelse bort« i en anden udlægning end den fra læreren i rabbi Jishmaels skole. Det er muligt, at denne er uenig med rabbi Jose bar Jehuda om udlægningens betydning. Efter sidstnævntes opfattelse gælder det de første synder, der tilgives den enkelte fuldstændigt. Ved fællesskabet regnes den første derimod altid for uagtsom, som der står: »og for Jakobs hus deres synd«. Den anden og tredje hører under »som bærer synd og fører overtrædelse bort«. Også de tilgives fuldstændigt, som vi har sagt.

I kapitlet Ha-Ba al Jevimto er retsreglen jo fastlagt: ved ægteskaber og piskestraffe følger man Rabbi. »Ægteskaber« betyder: en kvinde, hvis mænd er døde, eller som har levet ti år med hver af dem uden at føde, må ikke gifte sig med en tredje. Vi sidestiller dette med den enkelte, så der fastslås en chazakah ved to gange, eftersom de er et mindretal. Ligeledes den, der er blevet pisket og pisket igen for én og samme overtrædelsestype, der medfører karet: han er skyldig til døden og prisgiver sig selv til en alvorlig overtrædelse. Man sætter ham i en kippah-celle for at fremskynde hans død. Også disse er et mindretal.[DA037203] Ved menstruationens regelmæssighed og en mu'ad-okse følger man rabbi Shimon

Jad Jehuda - ח - fortsat

sige: selv efter Rif, som mener, at udsagnene fra læreren i rabbi Jishmaels skole og fra rabbi Jose bar Jehuda er én og samme sag, som ovenfor i kapitel 5, kan man sige, at læreren i rabbi Jishmaels skole er uenig med? rabbi Jose bar Jehuda i den betydning, de udlægger af udtrykket »fører bort«. For læreren i rabbi Jishmaels skole betegner det bortførelse og ikke tilgivelse, mens det for rabbi Jose bar Jehuda betegner fuldstændig tilgivelse: efter hans opfattelse taler skriftstedet om de første synder, i modsætning til rabbi Jishmaels opfattelse. [DA038001]

Jad Jehuda - ט

(9) »Men med hensyn til menigheden« osv.: Dette knytter sig til det ovenfor sagte: »Og dette er verset om den, der bærer misgerning.« Meningen er, at de tre for menigheden følger af sig selv: Den første regnes altid for uagtsom, og der er to tilbage, nemlig den anden og den tredje, som tilgives ved egenskaben »bærer misgerning« osv.

Jad Jehuda - י

(10) »Og retsreglen er jo blevet fastsat« osv.: Det betyder, at det, vi siger efter rabbi Jose bar Jehuda - at der for den enkelte etableres en fast formodning efter to gange og for menigheden efter tre - også er grunden til retsafgørelsen i Gemara.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - יא

(11) »I kapitlet Ha-Ba al Jevimto«: Mishnah lærer: En mand giftede sig med en kvinde og levede med hende i ti år, uden at hun fødte. Skilte han sig fra hende, må hun gifte sig med en anden. Og i Gemara: Med en anden, ja; med en tredje, nej. Hvem følger denne Mishnah? Rabbi. Der læres desuden dér: Giftede hun sig med den første, og han døde, og med den anden, og han døde, må hun ikke gifte sig med en tredje; sådan siger Rabbi. Rabban Shimon ben Gamliel siger: Hun må gifte sig med en tredje, men ikke med en fjerde osv. Rav Josef, Ravas søn, sagde til Rava: Jeg spurgte Rav Josef, om retsreglen følger Rabbi, og han sagde ja. Om den følger Rabban Shimon ben Gamliel, og han sagde også ja. Gjorde han nar af mig? Han svarede: Nej, det er anonyme mishnah-udsagn, og dem afgjorde han for dig: Ægteskab og piskestraffe følger Rabbi; menstruationsmønstre og oksen med fastslået farlighed følger Rabban Shimon ben Gamliel. [DA038301]

Ægteskab følger Rabbi: Det er det, vi har sagt. Piskestraffe: Vi lærer, at en, der er blevet pisket og gentager overtrædelsen, af domstolen sættes i et snævert fængselsrum og fodres med byg, indtil hans bug sprænges.

KLADDE · uafklaret · fortsat

Rema fra Fano - fortsat

ben Gamliel. Menstruationsforløbene sidestiller vi bestemt med de mange; og for et dyr er det ligeledes sådan, fordi det ikke har mazal, det vil her sige forstand til at vogte sig selv.[DA037204] Alle lærernes ord falder således på plads.

Endvidere sagde man i Gemara, at tre ting bringer et menneskes synder i erindring: en hældende mur, at granske sin bøn og at overgive dommen over sin næste. Skønt hver af dem i sig selv er alvorlig efter den åbenlyse, ligefremme mening, må vi alligevel vide, hvorfor de behøver at angive antallet. Mennesker prøves jo på en bro og i alle tilsvarende tilfælde, som det står i Bammeh Madlikin. Hvad er forskellen mellem denne prøvelse og det at bringe synder i erindring? En hældende mur er sandelig ikke mindre end en bro; den alene prøver, og sådan er det også med de andre. Men for at bringe synder i erindring - hvilket betyder selv dem, der er skjult, og hvis minde er gået tabt, men hvis forbud gennem en handling atter vækkes til live - kræves de tre ting sammen.[DA037205]

Den første er »en hældende mur«. Men i Gemara, kapitlet Lifnei Eidehem, og i midrashim mange steder forklares kir, »mur«, som »herre«; det er et af det græske sprogs smukke udtryk. Når der hos ham, så at sige, er svækkelse, sådan som de udlagde verset »Klippen, som fødte dig, svækker du«, og mennesket gransker sin bøn - hvilket betyder, at det kun beder om sine egne behov og intet andet - og lægger dommen for den øvre

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - יא - fortsat

Menstruationsmønstre: Vi lærer, at kvinden ikke får et fast menstruationsmønster, før hun har fastslået det tre gange, og ikke forlader dette mønster, før hun har afveget fra det tre gange. Oksen med fastslået farlighed: Vi lærer, at oksen ikke bliver erklæret sådan, før der er afgivet vidnesbyrd om den tre gange.

Forfatterens opfattelse er, at grunden til denne retsregel også er sondringen mellem den enkelte og menigheden. Alt dette angår enkeltpersoner, »כהא?« [»som dette?«, uklar forbindelse]. Men menstruationsmønstre er almindeligt forekommende hos alle kvinder; derfor er de som de mange, og mønstret fastslås først efter tre gange. Anderledes er det med »ægteskaber?« og piskestraffe, som ikke er almindeligt forekommende. Grunden ved dyret er, at det ikke har forstand til at vogte sig. Vi tilskriver det derfor dets manglende forstand, indtil forholdet er fastslået tre gange.[DA038302]

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - יב

(12) »Desuden sagde de« osv.: »מיירי דרש הרב?« [»det handler om ... forfatterens udlægning?«; forbindelsen er uafklaret] om misgerninger, som for

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - יב - fortsat

længst er blevet skjult. Ligeledes skrev [lakune i kilden] i Gemara, kapitlet Ha-Roeh: »Tre ting« osv. Det er rabbi Jitshaks udsagn dér.[DA038401]

KLADDE · uafklaret · fortsat

Rema fra Fano - fortsat

hældning over på andre, som om det selv var frit for synd, da er det sikkert: selv om det har vendt om fra det, det huskede, bliver ikke blot dets synder prøvet; også det, der er glemt af hjertet, anklager det fra nu af. Men han er barmhjertig og soner.[DA037206]

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - יג

(13) »Og selv om« osv.: Det betyder den stillede indvending: Hvorfor behøver jeg optællingen? Efter den umiddelbare betydning kunne man ganske vist sige, at rabbi Jitshak anfører tallet for at

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - יג - fortsat

vise, at netop disse tre tilsammen får misgerningerne bragt i erindring; »דהא כל מלאו חדא מיניהו? חמירא כ"כ« [uafklaret ordlyd om, hvor alvorlig hver enkelt er] til at få et menneskes misgerninger bragt i erindring. Alligevel må det forklares sådan, som han har forklaret det. Ellers ved vi slet ikke, hvorfor optællingen behøves. Man kan heller ikke sige, at den er nødvendig for at vise, at det er disse tre og ikke andre. Der er jo også en bro og lignende, som det står i Gemara: Hvornår bliver mændene prøvet? Resh Lakish sagde: Når de går over en bro. Kun en bro og ikke andet? Sig: Noget af samme art som en bro.[DA038501]

Jad Jehuda - יד

(14) »Og hvad er forskellen« osv.: Det betyder: Hvis du siger, at den prøvelse, der omtales i Gemara, er én ting, og udtrykket »bringe i erindring« i kapitlet Ha-Roeh er noget andet, og som konklusionen siger, at alt kan bringes i erindring, og at der ikke er flere end de tre, som nævnes, må vi vide, hvad forskellen mellem dem er.

Jad Jehuda - טו

(15) »Og sandt nok«: Hvis vi ville forklare »bringer i erindring« som prøvelse, kunne vi kun sige, at hver enkelt af disse tre er tilstrækkelig. En hældende mur er jo ikke mindre end en bro, der alene medfører prøvelse. Men sandheden er, at det at bringe i erindring »ikke er?« prøvelse. Prøvelsen er »som ved dommen?« over misgerninger, som undersøges og endnu ikke er sonet. Det at bringe misgerninger i erindring gælder derimod den, som allerede har omvendt sig fra sine misgerninger, men har glemt nogle af dem; de blev tilgivet sammen med dem, han huskede. Ved disse tre ting vækkes de atter til live og bringes i erindring. Derfor kræves de tre ting samlet; hver enkelt er ikke tilstrækkelig. Derfor anførte rabbi Jitshak tallet.[DA038701]

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - טז

(16) »Imidlertid« osv.: Det betyder, at efter den ligefremme forståelse af udtrykket »en hældende mur« osv. er der »אינו עכ"פ? שייך איסור« [uafklaret forbindelse om et forbud] ved, at de skjulte og tilgivne misgerninger vækkes til live ved disse tre ting, selv når de forenes. »Men?« i forklaringen af »en hældende mur« osv. forstås det ikke ligefremt. Kir er derimod et græsk ord og betyder herre, ligesom »Sakh kiri plaster« i kapitlet Lifnei Edeihen. Sådan udlægges også »hans far red mod muren« i »Vajikra Rabbah?«, afsnittet Vajechi.[DA038801]

Jad Jehuda - יז

(17) »Af skønheden«: Som vore lærde, må deres minde være til velsignelse, sagde i Megillah om »Må Gud give Jafet vidde«.[DA038901]

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - יח

(18) »Svækkelse over for dem, der synder mod Gud«: Det er som vore lærde, må deres minde være til velsignelse, udlagde תשי som svækkelse: Synderne svækker så at sige kraften foroven. Dette er »en hældende mur«: Herren, den velsignede Gud, hælder så at sige og er svækket med hensyn til at våge over det menneske. Men mennesket forestiller sig det ikke sådan; det gransker stadig sin bøn. Det vil sige, at hele dets tanke og granskning kun gælder dets egen bøn: Det beder alene om sine egne behov, ikke om at udbedre den skade, det har voldt foroven. Og ikke blot det: Det ønsker desuden at overlade en sag til himlens dom - den øvre krafts hældning og svækkelse - mod andre, som i dets øjne er ugudelige, for at sige, at de »har fået deres straf?«, som om det selv var fuldkomment retfærdigt, i modsætning til sandheden.[DA039001]

Jad Jehuda - יט

(19) »Da er det sikkert« osv.: Det betyder, at netop disse tre tilsammen får de glemte misgerninger, der

Jad Jehuda - יט - fortsat

allerede blev tilgivet ved omvendelsen fra de øvrige overtrædelser, mennesket huskede, bragt i erindring. Fra nu af vækkes de atter til live.

Jad Jehuda - כ

(20) »Hans misgerninger undersøges«: Det betyder de misgerninger, der endnu ikke er tilgivet. Misgerninger, som han har omvendt sig fra, bringes nemlig aldrig i erindring, heller ikke ved de tre ovennævnte ting. Dette er ligefremt.

KLADDE · uafklaret

Joel Moshe - 1

»De tidligere vise sagde«: Det vil sige Zohar, afsnittet Balak, side 320; se hele udsagnet dér. »ויהיה שם ה"כ« [uafklaret henvisningsled], frem til: Ved undersøgelsen af et mørkt hus åbner man ikke noget i det osv. Det betyder, at alt skal forblive, som det er nu. Også ved de 24 legemsdele, som ikke erklæres urene på grund af levende kød, er grunden den samme: Præsten kan ikke se hudangrebet. Man siger ikke, at præsten skal undersøge det omhyggeligt og se det ad to gange, fordi det ikke kan ses på én gang. Sådan siger man ikke; man erklærer det derimod ikke urent. Der står nemlig »efter alt, hvad præstens øjne ser«, og det betyder det, som kan ses på én gang, så det ikke er nødvendigt »at løfte hans øjne«, det vil sige hæve dem, eller »at sænke«, det vil sige sænke dem osv.[DA039301]

»Et tegn på dette« osv.: Husets højtliggende og lavtliggende huller. Det vil sige, at huset er et billede på mennesket, som kaldes et hus, og »והקש'« [uafklaret ord] er det syrnede og surdejen: den onde tilbøjelighed, som fører mennesket til synderne. Om de synder, det har begået fra den dag, det var i verden, og som det ikke husker, siger han, at de ikke kræver omvendelse. Dette er forklaringen på »דקמיתיה ודלאו סתימיה דנערתיה« osv. [uafklaret citat], men kun dem, som det husker; »ואינון אתמפכן אתמפרש"ש« [uafklaret ordforbindelse]. For der står netop »efter alt, hvad præstens øjne ser«, ikke det, der er skjult for ham, og som han ikke ser. [DA039302]

»Og selv om både disse og hine kræver omvendelse«: Da vi har sagt, at hvis mennesket husker synderne, kræves omvendelse, og udsagnet står uden begrænsning, gælder det tilsyneladende alle synder. Der er ingen forskel mellem de to første og de øvrige. Det rejser spørgsmålet: Hvilken forskel

KLADDE · uafklaret · fortsat

Joel Moshe - 1 - fortsat

er der da mellem dem i denne henseende? Han svarer: Alligevel er der et yderligere fortrin osv.; det vil sige en højere grad. Dette er det, han dernæst siger: Dette gælder, hvor der ikke er etableret en fast formodning. Det svarer til det andet tilfælde: Hvis der aldrig har været en fast formodning om et hudangreb, behøver man ikke åbne vinduer i huset. Men hvor en sådan formodning er etableret, skal man se ordentligt efter. Sådan også ved omvendelsen: Hvor mennesket kun har begået overtrædelser to gange, disse to, er forholdet ikke fastslået, og man tilgiver det. Men hvor det er fastslået ved mere end to gange, er det fastslået, og omvendelse kræves.

»Og dette er verset om den, der bærer« osv., »efter en anden udlægning« osv.: Det betyder, at efter rabbi Jishmaels skole lades noget passere til siden; det er »bærer misgerning og går over overtrædelse«, som han skrev ovenfor i kapitel 4. Han forklarer det som fuldstændig fjernelse. Det er muligt, at de er uenige om udlægningens betydning. Det vil sige efter hans opfattelse, nemlig rabbi Jishmaels skoles, vedrørende de første misgerninger. Man kan spørge: Man siger dog under alle omstændigheder to; hvis han kun har syndet to gange, og det ikke huskes, tilgiver man. Derfor siger han, at forskellen ligger i udlægningens betydning: »Bærer misgerning« gælder den anden og den tredje for menigheden, ikke den første. »Fordi de er få«: Det betyder, at det lignede den enkelte. »Menstruationsmønstre gælder bestemt de mange«: De forekommer hos alle kvinder, ligesom Israels mange; derfor sammenligner vi dem med menigheden.[DA039303]

»Desuden sagde de i Gemara: Tre ting«: Han gør ikke dette afhængigt af det, vi sagde ovenfor, men mener, at disse tre får de første misgerninger, som mennesket ikke har omvendt sig fra, bragt i erindring. »Og selv om hver enkelt af dem er alvorlig«: Gemaras betydning synes at være »ved én, alle tre sammen« [uafklaret forbindelse]; derfor siger han dette efter den åbenbare betydning. Efter den skjulte betydning passer det derimod, at alle tre virker sammen, som han siden forklarer. For en bro alene medfører prøvelse, og alt, hvad der ligner den, nemlig et farligt sted. Derfor siges, at én alene faktisk medfører prøvelse. Men at bringe

KLADDE · uafklaret · fortsat

Joel Moshe - 1 - fortsat

misgerninger i erindring gælder dem, som vi sagde, mennesket aldrig har kendt til, og som er blevet tilgivet det. Nu får de tre tilsammen dem bragt i erindring; se dér.[DA039304]

Kir betyder nemlig herre, mari kira, og er noget af det græske sprogs skønhed. Det betyder, at græsk kommer fra Jafet, som der står: »Må Gud give Jafet vidde.« »Hans skønhed« betyder Jafets sprog. Eller meningen er, at alle de halvfjerds sprog kun har kraft og bestandighed, når de træder ind i det hellige sprog. Som det flere gange siges i Gemara: Således på græsk, »her har du«. Man kan spørge Gemara: Hvilken forskel gør det, og hvad vedkommer det os? Hensigten er, som sagt, at det udtryk, de angiver på græsk, betyder det hellige sprog, som det græske sprog knytter sig til i dette hellige ord. Derfor siger han her, at det græske

Tilbage til kapitlet i indholdet

Historisk register: Heqor Din - I - Kapitel 10

KLADDE · uafklaret · fortsat

Joel Moshe - 1 - fortsat

sprogs skønhed er et ord af hellighed, som er smukt.

»Klippen, der fødte dig, svækker du«: Det betyder, at når mennesket synder, svækker det så at sige kraften foroven. Derfor siger han kir, der betegner Herren foroven, »hældende«: Synderen har svækket ham og fået ham til at hælde. Også קי"ר נטוי, »hældende mur«, har ved gematri samme værdi som שכי"נה, Shekhinah.[DA039305] »Og gransker sin bøn«: Netop sin egen bøn; mennesket beder om alle sine egne behov og omvender sig ikke. Derfor: »Og overlader en sag til dom«, altså den øvre hældning, mod sin næste, det vil sige mod andre. Da bliver de første misgerninger bragt i erindring. Dermed forklares de tre ting som ét sammenhængende forhold.

Heqor Din — del I — kapitel 11

Jad Jehuda: א · ב · ג · ד · ה · ו · ז · ח · ט · י · יא · יב · יג · יד · טו · טז · יז · יח · יט · כ · כא · כב

Joel Moshe: 1

Jad Jehuda - א

(1) »Dommen«: Om de tre grupper, som vi »begyndte?« at behandle i kapitel 3 og forklarede under egenskaben »rig på godhed«, er den sand efter det, vi skrev i de foregående kapitler. »Og alt«: Hver enkelt ting i »ordene?« i disse retslærer står på sin rette plads, sådan som hensigten er.[DA039601]

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - ב

(2) »Deres dom er ens« osv.: Det betyder, at selv om baraitaen om de tre grupper »כלמרה?« [uafklaret ord] om den store dommedag, gælder

Rema fra Fano

Dommen er sand, og alt er bragt i orden i alle disse betydningsfulde retslærer. Deres dom gælder ens for de verdensdage, vi nævnte ved begyndelsen af vor fremstilling: ved månens skjul på vor festdag, ved dødsdommen og ved dommen ved opstandelsen. For Herrens domme er sande, tilsammen retfærdige; sagen afhænger alene af omvendelsen og af, at dens betingelser fuldendes. Vi har allerede i kapitel 3 forklaret dens fire ordninger under »Vig fra det onde« ud fra profeten Esajas' ord. Til dette sted har vi gemt forklaringen af dens to gode fortrin under »Gør godt«; hver af dem har fire ordninger. Amots' søn nævnte dem og føjede dem til de første.

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - ב - fortsat

disse retslærers dom alligevel ens, som konklusionen siger, i de tre verdener: ved Rosh ha-Shanahs dom, dødsdommen og dommen ved opstandelsen. Det er de verdensdage, vi nævnte ved bogens begyndelse.[DA039701]

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - ג

(3) »De blev kaldt sammen«; »שרין« [uafklaret ord], »og retsregler for dem«.[DA039801]

Jad Jehuda - ד

(4) »Sagen afhænger alene« osv.: Dette knytter

Jad Jehuda - ד - fortsat

sig til det sagte »dommen og opstandelse?« [הדין ותחית?]. Meningen er, at vi fra dommens side kun har det, de lærde har sagt i disse retslærer; men sagen afhænger af omvendelse, som vore lærde, må deres minde være til velsignelse, sagde dér om egenskaben »rig på godhed«: Dette gælder, hvor der ikke er omvendelse osv. [DA039901]

Jad Jehuda - ה

(5) »Ud fra profetens ord«: Som han siger: »Vask jer, rens jer« osv., om at vige fra det onde. Vi sagde nemlig, at der findes to slags omvendelse: Den første består alene i at vige fra det onde, den anden føjer også »Gør godt« til. Under delen om at vige fra det onde nævnte vi dér omvendelsens fire ordninger.

Jad Jehuda - ו

(6) »Til to forskellige fortrin«: De er granskningens del og handlingens del, som snart vil blive forklaret.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - ז

(7) »Han nævnte dem«: Vi finder også, at han føjede dem til de første ordninger under »Vig fra det onde«. Og dette er »andet?« [אחר?]: »Lær at gøre godt, søg ret, retled den undertrykte, døm den faderløses sag, før enkens sag.« Hermed antydede han granskningens fire ordninger og handlingens fire ordninger.[DA040201]

Rema fra Fano - fortsat

Med ordene »Lær at gøre godt« forklarede han vor pligt til med al vor kraft at fuldkommengøre os i granskningen af hans bud, forskrifter og lærer. Alt rummes i ordet היטב, heitev, »godt«, hvis talværdi er det store og frygtelige navn på fire bogstaver, som ikke udtales. Granskningen af det og dets sandhed fuldender al godhed. Når bogstaverne sammenføjes i det enkle, dobbelte, tredobbelte og firedobbelte tal, som er gængs ved optællingen af de hellige bogstaver og har fundet vej til mange store forfatteres port, når det op på Toraens halvfjerds ansigter. [DA039501] Vi er allerede blevet påbudt at skrive Toraen på stenene på den anden side af Jordan »klart og godt«. Vore rabbinere sagde, at vi dermed var påbudt at skrive på halvfjerds sprog.

Derefter kom fire andre betingelser for duelig handling: »Søg ret, retled den undertrykte, døm den faderløses sag, før enkens sag.« Det er nærliggende at forstå dem som knyttet til det store navns fire skrevne bogstaver i rækkefølge, ligesom de fire udtrykkelige betingelser under »Vig fra det onde« er knyttet til og afhænger af de fire bogstaver i læseformen. Den, der er fortrolig med sandhedens sprog, ved det.[DA039502]

Her må vi være omhyggelige. Der findes et menneske, hvis arbejde med Tora og bud, selv opfyldelsen af de positive bud, kaldes at vige fra det onde, såsom den, der svøber sig i et klæde med tsitsit for at huske ikke at følge hjertets og øjnenes tanker. Og der findes mennesker, som selv ved at holde sig fra forbuddene

Jad Jehuda - ח

(8) »At fuldkommengøre sig i granskningens del«: Og at granske med al sin kraft efter dens fire ordninger. De omfatter Toraens tre dele: bud, som fornuften forpligter til; forskrifter, som fornuften ikke forpligter til, og som er Kongens befaling; og lære, det vil sige den skrevne og den mundtlige Tora samt den lov, Moses modtog på Sinai. Det giver tre ordninger. Hertil kommer at granske navnet הוי"ה; dermed er der fire, som han nævnte.

Jad Jehuda - ט

(9) »Som er«: Dets talværdi er 26, ligesom navnet הוי"ה. Det antyder, at selv om det er forbudt at udtale Navnet med dets bogstaver, er det dog godt at granske det og sandheden af hans eksistens, velsignet være han. Denne granskning afhjælper enhver mangel, »som bekendt?«. [DA040401]

Jad Jehuda - י

(10) »Når bogstaverne sammenføjes« osv.: Det betyder, at vi også finder en antydning af Toraen i ordet היטב ved at sammenføje bogstaverne i enkelt, dobbelt, tredobbelt og firedobbelt antal, således: ה, הי, היט, היטב. Dette følger den beregningsmåde, de indviede er fortrolige med. Bogstaverne når tallet 70 og antyder Toraens halvfjerds ansigter.

Jad Jehuda - יא

(11) »Vi er allerede blevet påbudt« osv.: Det samme gælder ordet היטב, som forekommer i Toraen, hvor der står: »Og du skal skrive alle denne Toras ord på stenene, godt.« Her antydes Toraens halvfjerds ansigter.

Jad Jehuda - יב

(12) »Og I skal skrive« osv.: Det vil sige, at de sagde, man heraf lærte at skrive Toraen på halvfjerds sprog.

Jad Jehuda - יג

(13) »Derefter kom«: Efter at profeten antydede granskningens fire ordninger med »Lær at gøre godt«, forklarede han yderligere fire ordninger i handlingens del og sagde: »Søg ret« osv.

Jad Jehuda - יד

(14) »At de er knyttet til de fire bogstaver i navnet הויה«: Efter det bekendte, at jod i Navnet er Chokhmah. Det er »Søg ret«, for ret er en

Rema fra Fano - fortsat

kaldes dem, der gør godt: De binder den, der vildleder gennem dem, i lænker og jernbånd, med hans hær og befalingsmænd under den Helliges, velsignet være han, herredømme. Dette er den bedste af hensigterne ved overholdelsen af dem.

Heri ligger en god begrundelse for det, mester Ibn Ezra skrev i Sefer ha-Atsamim: I kroppen findes 365 hvilende blodkar, svarende til nætternes antal; for os er de forbuddene med hensigten at vige fra det onde. Der findes også 365 pulserende blodkar, svarende til dagenes antal; efter vor fremgangsmåde er de overholdelsen af forbuddene med hensigten at gøre godt. Det passer som knop og blomst med det, der vil blive sagt om de lærdes udsagn »Han overtrådte og gentog det; så blev det tilladt for ham«, i tredje del, kapitel 14. Lemmernes antal er ikke dobbelt, for i dem findes det at vige fra det onde kun som en tilfældig følge og i et vist mål, som bekendt.[DA039503]

Jad Jehuda - יד - fortsat

betegnelse for Chokhmah, som det står i Tikkunim; se Pardes, porten om betegnelser, opslaget »mishpat«, »ret«. »Retled den undertrykte« svarer til det første he, Binah. Dette antydes også i verset »Hvem er det, der kommer fra Edom, med rødfarvede klæder«, efter det bekendte, at Binah kaldes »hvem«, מי. »Døm den faderløses sag« svarer til vav i Navnet, Tiferet: Uden jod-he, Fader og Moder, er han faderløs, som forklaret flere steder. »Før enkens sag« svarer til det sidste he, Malkhut, der kaldes enke, når Tiferet ikke er sammen med hende. [DA040901]

Jad Jehuda - טו

(15) »Ligesom de fire betingelser«: »Vask jer, rens jer, fjern, hold op« er knyttet til og afhænger af de fire bogstaver i navnet Adonaj, som læses. Dette vises af talværdien af רחצו

Jad Jehuda - טו - fortsat

הזכו הסירו חדלו, der bliver 671, ligesom navnet Adonaj med fuldt udskrevne bogstaver: אל"ף דל"ת נו"ן יו"ד, som også bliver 671. For det er portene og den nedre port. Se i afhandlingen »מ"כ«, del V, kapitel »סי"ד?«.[DA041001]

Jad Jehuda - טז

(16) »Den, der er fortrolig med sandhedens sprog«: ved, at disse udtryk er betegnelser for Navnets bogstaver.

Jad Jehuda - יז

(17) »Ikke at følge« osv.: Som der står om det: »Og I skal ikke følge« osv.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - יח

(18) »At binde i lænker og jernbånd«: den onde tilbøjelighed, der lokker og vildleder mennesker

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - יח - fortsat

gennem forbuddene; og at binde vildlederens kraft og befalingsmænd under den Helliges, velsignet være han, herredømme og gøre dem til en god tilbøjelighed, som det står »בכ"מ«, afsnittet Mishpatim, side »ר"נ?«: »כיוצא שנעשה מהב?« [»som noget, der er blevet ...«; afslutningen er uafklaret] ved at holde sig fra forbuddene.[DA041301]

Jad Jehuda - יט

(19) »Svarende til nætternes antal« osv.: Det betyder, at vore lærde, må deres minde være til velsignelse, sagde: De 365 forbud svarer til de 365 dage og menneskets 365 strenge, og de 248 positive bud svarer til menneskets 248 lemmer. Ibn Ezra skrev i Sefer ha-Atsamim, at der hos mennesker er 365 sådanne strenge: 365 pulserende, der fører blodet fra hjertet til kroppens øvrige dele, og 365 hvilende,

Jad Jehuda - יט - fortsat

der er i ro og ikke pulserer, og som vender tilbage og fører blodet til hjertet, som det er bekendt for natur- og lægekyndige. Han, må hans minde være til velsignelse, sagde, at »disse?« to gange 365 strenge svarer til de 365 dage og de 365 nætter. Nætterne svarer til de hvilende strenge, for om natten er verden ligeledes stille og i ro; dagene svarer til de pulserende. På dette grundlag vil forfatteren også regne de 365 forbud to gange, nemlig efter de to nævnte hensigter: Den første er alene hensigten at vige fra det onde, den anden er den side ved dem, der består i at gøre godt. De hvilende svarer til hensigten at vige fra det onde, for med denne hensigt og i dette aspekt er mennesket stille: Det sidder og undlader at handle. De pulserende svarer til hensigten at gøre godt, som er en handling, hvor man rejser sig og gør noget.[DA041401]

Jad Jehuda - כ

(20) »Og for os«: efter vor ovennævnte opfattelse.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - כא

(21) »Om de lærdes udsagn« osv.: Dér, i tredje del, kapitel 14, »har vi forklaret?« deres udsagn, må deres minde være til velsignelse: »Han overtrådte og gentog det; så blev det tilladt for ham«, også efter den nævnte måde. Udtrykket »det blev tilladt for ham« betyder, at hvis han har syndet to gange, »ק"ח?« [uafklaret forkortelse] for ham længere at binde den onde tilbøjelighed i lænker og jernbånd; i stedet blev remmen løsnet for ham.[DA041601]

Jad Jehuda - כב

(22) »Og lemmernes antal er ikke dobbelt«: Efter det, der blev sagt om strengene, kunne man have ventet, at også lemmernes antal skulle fordobles, altså to gange 248, svarende til de to hensigter, der antydes i de positive bud: hensigten at gøre godt og hensigten at vige fra det onde i dem. Men grunden til, at lemmernes antal ikke fordobles, er, at det at vige fra det onde kun findes i dem som en tilfældig følge og i et vist mål. Det vil sige, at hensigten at vige fra det onde i de positive bud ikke er nødvendig på samme måde som hensigten at gøre godt, når man holder sig fra forbuddene. For dér: Når den onde tilbøjelighed lokker mennesket til en overtrædelse, og det holder op, gør det godt og binder dermed nødvendigvis den onde tilbøjelighed i jernbånd. Sådan er det ikke ved overholdelsen af de positive bud. Det er jo muligt, at mennesket svøber sig i klædet og alligevel følger sine øjne og sit hjertes

Jad Jehuda - כב - fortsat

stædighed. Det at vige fra det onde er ikke en nødvendig del af dem, men kun en mulig følge og i det mål, som hans visdom, velsignet være han, har fastsat: Gennem det positive bud om tsitsit skal mennesket huske ikke at følge sit hjerte. Men det er ikke tvunget til at undlade at følge det. Da hensigten at vige fra det onde i de positive bud således ikke er nødvendig, er der kun én gang 248 lemmer, svarende til de positive bud og ikke til hensigten at vige fra det onde i dem.

KLADDE · uafklaret

Joel Moshe - 1

»Fire ordninger under Vig fra det onde«: Det betyder i kapitel 3, nemlig »Vask jer, rens jer, fjern, hold op med det onde«; se dér. Her er der to fortrin under »Gør godt«, det vil sige granskningens fuldkommenhed og handlingens fuldkommenhed. Hver har to ordninger, så deres hemmelighed ligger i navnet י"ודו', som har fire bogstaver; jods spids er den femte grad. »ובפירוש לא אמר בתיקון המעש' כ"א כ"א ד' תקוני'« [uafklaret sætning om, at der i handlingens ordning udtrykkeligt kun er fire ordninger]: »Lær at gøre godt, søg ret, retled den undertrykte, døm den faderløses sag, før enkens sag« osv.[DA041801]

»Når bogstaverne sammenføjes«: היטב har talværdien 26, som det navn, der ikke udtales. I denne tid læser vi nemlig ikke Navnet, som det skrives, men som Adonaj. Derfor siger han »det, der ikke udtales«; det drejer sig om tale, se dér. Når bogstaverne i היטב sammenføjes, i dobbelt antal osv., bliver det 70: således ה, הי, היטב osv. Hertil én glosse. »Men derefter fandt jeg« således om »andre betingelser« osv.: De er »Søg, retled, døm, før sagen«, svarende til de fire bogstaver i det skrevne navn הוי"ה.

Vi må nu gøre noget klart: Hvis granskningens fuldkommenhed er en ordning af navnet »ב"ד«, som ikke udtales, og duelig handling ligeledes er en ordning af de fire skrevne bogstaver, altså navnet י"ודו', hvilket fortrin har granskningen så frem for handlingen? Granskningen bør bestemt have et fortrin frem for handlingen, for studiet af Toraen vejer op mod dem alle. Jeg siger, at duelig handling er en ordning af navnet »בן י"ודו'«, som er partner til navnet אדני, der er ordningen under »Vig fra det onde«. Granskningens fuldkommenhed er derimod navnet י"ודו' som det, der er øvre i forhold til navnet אהי"ה. Det forklares i Tikkunim, blad 31, tikkun 18,

KLADDE · uafklaret · fortsat

Joel Moshe - 1 - fortsat

hvis ordlyd er: הוי״ה אד״ני er den Hellige, velsignet være han, og hans Shekhinah osv.; se den lange forklaring dér. Du havde brug for denne forudsætning, som vi samlede i vore forklaringer. Meningen er, at når foreningen finder sted i bogstaverne י״ה, forenes de og lyser ind i de to sammenflettede navne ידו״ד og אהי״ה. Ved foreningen af bogstaverne ה״ו lyser de to navne ידו״ד og אדנ״י. Granskningens fuldkommenhed bevirker således foreningen ידו״ד אהי״ה, de øvre venner, som ikke skilles, som ovenfor i kapitel 3. At vige fra det onde og at handle dueligt bevirker foreningen af navnet ידו״ד אדנ״י.[DA041802]

Herigennem vil jeg åbenbare en vidunderlig hemmelighed: Hvorfor sker ordningen og sammenføjningen af navnet ידו״ד i granskningens fuldkommenhed gennem ordet היטב? Det indeholder bogstaverne י״ה ט״ב: י״ה i deres egen form, mens ה״ו ikke står i deres egen form, men gennem ט״ב, der har samme talværdi som ה״ו. Hvorfor ikke gennem ח״ג, »ו״ה?« eller »י״א? Alle disse er jo kombinationer med talværdien for ה״ו. Det skal vise os ordningen af »ידו״ד?« og אהי״ה sammen. Sandhedens vise kender nemlig en stor hemmelighed: אהי״ה i sin øvre rod skal ikke forstås alene i sin skrevne form, men er indeholdt i tre bogstaver med det store og hellige navns talværdi, nemlig בי״ט, hvis talværdi er som אהי״ה. Dets kilde er højere end det høje; se forklaringen til Aris indledning, må hans minde være til velsignelse. Derfra kommer den gode olie: שמ״ן bliver ved atbash til בי״ט. I ordet היטב findes altså bogstaverne בי״ט, navnet אהי״ה, som forenes med det; når ה føjes til, har man יהו״ד. »ואח״כ?« [»og derefter?«] er i ordet היטב noget bragt i orden »למיחד כל מדין« [uafklaret slutled om at forene].[DA041803]

Desuden forklares det hos sandhedens vise, at navnet יהו״ד efter de forudgående bogstavers tal, det vil sige bogstaverne før bogstaverne i הוי״ה, nemlig א״ב [lakune i kilden], har samme talværdi som למ״דו היט״ב, »lær at gøre godt«.[DA041804]

»Vask jer, rens jer, fjern, hold op« er fire ordninger under »Vig fra det onde«, som afhænger af læseformens fire bogstaver. Deres tal er »671?«, som læseformens navn, אדנ״י, med fuldt udskrevne bogstaver: אל״ף דל״ת נו״ן יו״ד; tallet er 671. Det

KLADDE · uafklaret · fortsat

Joel Moshe - 1 - fortsat

betyder en portåbning til alle omvendelsens veje. Den, som renser sig ved neddykning med et urent smådyr i hånden, har jo ikke omvendt sig. I ordet הסירו antydes gennem bogstaverne ה״ס navnet אדנ״י med talværdien 65. Tilbage bliver fra אל״ף bogstaverne ל״ף, fra למ״ד« דל״ת«, fra »ון« נו״ן« og fra »נר״ו?« »ו״ד« יו״ד [uafklaret forkortelse], sådan som forfatteren til »מגל״ע« udførligt behandlede det i dets hemmelighed; »וס׳?« fra דל״ת, altså det skjulte. Ordene רחצו הזכו חדלו sammen med יו״ד fra ordet הסירו har talværdien ת, i udfyldningen af דל״ת. Ordet הסירו er nemlig selve hovedordningen: »Fjern jeres gerningers ondskab fra mine øjne.« Hertil det, jeg senere fandt.[DA041805]

»At de er knyttet til de fire skrevne bogstaver«: Det er navnet הוי״ה. »נ״ל משי״ה ב״ן?« [uafklaret indledning]. Jod er ret, som det står i Zohar, afsnittet Shoftim: »For Gud er dommer« - det er jod. He er »Retled den undertrykte«, altså det første he, Binah, »hvem«, מ״י; og den, der kommer fra Edom med rødfarvede klæder, »hvem«, er Binah for dem, der kender den skjulte visdom. Det er »Hvem skabte disse?«, מ״י ברא אלה.

»Døm den faderløses sag« er vav, for Josef er godhed, וא״ו, som vi siger: ו״ו er godhed, וי״ו er Jakob og Josef; krop og pagt regner vi som ét. Jakob kaldes faderløs osv., som Ari, må hans minde være til velsignelse, skrev; »ג׳?« [usikker forkortelse]. Men om Josef står der: »smuk af skikkelse og smuk af udseende«; begyndelsesbogstaverne i יפה ת׳אר ו״יפה מ׳ראה danner יתום, »faderløs«. Han kaldes godhed, וי״ו. »Før enkens sag« er det sidste he, som Galanti skrev: »תוך ה׳ יבשה כו׳?« [uafklaret citat om he og det tørre]. Det vil sige Malkhut, det sidste he, i landflygtigheden; »היא כשמ״ר ותי״ל נ״ב משי״ה כנ״ל?« [uafklaret række af forkortelser].[DA041806]

Det, vi skrev om היטב, er talværdien halvfjerds; »כ״ל העיון בך?« [uafklaret ordforbindelse]. For הוי״ה med vokaltegnene fra אלה״ים: Hvert vokaltegn er הוי״ה, og de er alle seks vokaltegn, som bliver »76 כ״ל?« [uafklaret beregning]. Sagen er, at Israel har sin rod i navnet הוי״ה, som der står: »I er børn«; I kaldes adam, menneske, men verdens folk kaldes ikke adam. Adam, אדם, har nemlig talværdien 45, som navnet הוי״ה, der er fuldkommen barmhjertighed. Verdens folk har derimod rod og kilde i navnet

KLADDE · uafklaret · fortsat

Joel Moshe - 1 - fortsat

אלהי׳, som Ari, må hans minde være til velsignelse, skrev i sine skrifter om »for at jeg kan sætte disse mine tegn i hans midte«. Farao sagde jo: »Herren kender jeg ikke.« Hvis det er Elohim, hvad er så »Hvem er Herren, at jeg skulle høre hans røst«? »Min Gud er derimod מ״י«, »hvem«. Hvad gjorde den Hellige, velsignet være han? Han gav אל״ה til מ״י og dannede אלהים; se dér: »Hvem og hvem skal gå?« Og der blev »ת״ח? י״ם תחי׳« [uafklaret bogstavsekvens]. Deres kilde er אלהי׳, som har talværdien 70, det vil sige alle de halvfjerds sprog. Men der må under alle omstændigheder være lidt af הוי״ה, for uden det har de ingen bestandighed. [DA041807]

Også dette er efter min opfattelse »מש״ה« [uafklaret forkortelse]: Efter at vi ovenfor sagde, at jod er »Søg ret«, finder vi, at jod er sværdets klinge, de to he er dets to ægge, og vav er sværdets skede. Det er: »Når jeg hvæsser mit lynende sværd, og min hånd griber om retten.« Efter den ligefremme betydning er »griber om retten« jod, og antydningen er »את י״ד«, »min hånd«, bogstaverne יו״ד. For vi finder flere steder i skrifterne »את ידי״ך אל״ה תד״ך« [uafklaret citatform]; se dér.[DA041808]

»Afhænger af læseformens fire bogstaver«: Det vil sige navnet Adonaj; det forklares også »פ״ר« af Galanti [uafklaret forkortelse]; undersøg det nøje.

»Den, der er fortrolig med sandhedens sprog, ved det«: Det betyder bogen, som hedder Sefat Emet, Sandhedens sprog.

Tilbage til kapitlet i indholdet

Historisk register: Heqor Din - I - Kapitel 11

KLADDE · uafklaret · fortsat

Joel Moshe - 1 - fortsat

»At binde den, der vildleder gennem dem, i lænker og jernbånd«: Det betyder, at man binder den onde tilbøjelighed i lænker. Den lokker og vildleder nemlig mennesker; når man binder den gennem buddene, det vil sige ved at holde forbuddene, kaldes man derfor en, der gør godt. For man undertvinger den onde tilbøjelighed med dens virke under den Hellige, velsignet være han, og den bliver en god tilbøjelighed.

»Og 365 pulserende blodkar, svarende til dagene, som efter vor fremgangsmåde« osv.: Sådan skal der læses: לפי uden vav.

»Overholdelsen af forbuddene med Gør godt« svarer til dagene; se dér.

»Og han overtrådte og gentog det; så blev det tilladt for ham«: Han overtrådte og gentog synden. Ovenfor sagde vi, at man ved at holde forbuddene binder den onde tilbøjelighed i jernbånd. Men hvis man gentager synden, løsnes remmen for ham, og han binder ikke osv.

»Og lemmernes antal fordobles ikke«: Vi siger, at de 365 forbud svarer til de 365 strenge, og de 248 positive bud til de 248 lemmer. Men her siger vi, at der er »to gange 365 lemmer«, og han svarer, at der kun er »365 én gang« osv. Det at vige fra det onde findes kun i dem som en tilfældig følge og i et vist mål, som filosofferne skrev, at det at vige fra det onde er en tilfældig følge hos dem; undersøg det nøje.[DA041809]

Heqor Din — del I — kapitel 12

Jad Jehuda: א · ב · ג · ד · ה · ו · ז · ח · ט · י · יא · יב · יג · יד · טו · טז · יז · יח · יט · כ · כא · כב · כג · כד · כה · כו · כז · כח · כט · ל · לא · לב · לג · לד · לה · לו · לז · לח · לט · מ · מא · מב · מג · מד · מה · מו · מז · מח · מט · נ · נא · נב · נג · נד · נה · נו · נז · נח · נט · ס · סא · סב · סג · סד · סה · סו · סז · סח · סט · ע · עא · עב · עג · עד · עה · עו · עז · עח · עט · פ · פא · פב · פג · פד · פה · פו · פז · פח · פט

Joel Moshe: 1

Jad Jehuda - א

(א) »Kom nu, lad os gå i rette.« Efter at mesteren i det foregående kapitel har udlagt verset »Søg ret« osv., fortsætter han i de tre følgende kapitler med at udlægge det efterfølgende vers, »Kom nu, lad os gå i rette« osv., ligeledes om omvendelsen, og indbefatter de udlægninger, der hører til dette emne.

Jad Jehuda - ב

(ב) »Lad os afklare os selv.« Mesteren forklarer ונוכחה, som om det var en aktiv verbalform, skønt det tilhører nifal. Hvis det tilhørte den aktive verbalform, skulle nun og vav nemlig være vokaliseret med cholam. [DA042201] Alligevel forklarer han det som en aktiv form: »Lad os gå i rette« — lad os afklare os selv. Det svarer til det, han afslutter verset med, osv.

Jad Jehuda - ג

(ג) »For sådan bruges nifal.« Det vil sige: Vi finder også andre udtryk, hvor brugen af nifal vender sig til en aktiv betydning, som i »Amasa vogtede sig ikke for Joabs sværd«. Verbalformen נשמר angiver nifal, men dens betydning er alligevel som den aktive form: Han vogtede ikke sig selv for Joabs sværd. Her er נוכיחה

Rema fra Fano

»Kom nu, lad os afklare vor sag, siger Herren« (Esajas 1,18). Jeg og I skal afklare vor egen sag, for sådan bruges nifal, som i »og Amasa tog sig ikke i agt« (2 Samuel 20,10). Det er kendt fra reglerne for dommere, at når en fattig og en rig kommer for retten, siger man til den rige: Klæd dig som ham, eller klæd ham som dig. Ved begyndelsen af denne drøftelse i den kommende tid vil han selv opfylde den første mulighed; straks skal vi tale om den for et lyttende øre. Ved dens slutning vil han klæde os i frelsens klæder, i retfærdighedens kappe, og de retfærdige skal engang kaldes ved hans navn, som det er kendt.

Dette vers omfatter begge muligheder. Om den første, der udspringer af frygt eller sker uden at være for sagens egen skyld — for hans godhed er stor helt op til himlen for dem, der opnår den, og ikke længere, det vil sige op til herlighedens trone, som vi nævnte i kapitel 3 — sagde profeten: »Kom nu, lad os afklare vor sag.« Det stemmer med det, vi lærer: »Han er vidne, han er dommer, han er part i sagen« (Mishnah, Avot 4,22). For i det, der angår synderens forhold til sig selv, er han vidne. Herom har han allerede vidnet over for os med ordene: »De fordærvede sig, ikke ham; hans børn bærer fejlen« (5 Mosebog 32,5). Vi oversætter i Targum: »De voldte sig selv skade, ikke ham.«[DA042001] I forholdet mellem mennesket og dets

Jad Jehuda - ג - fortsat

af samme art.[DA042301]

Jad Jehuda - ד

(ד) »Og det er kendt fra reglerne om dommere« osv. Mesteren forklarer versets slutning, »Om jeres synder er som skarlagen, skal de blive hvide som sne«: Hvorfor bruges netop sammenligningen med skarlagen og sne?

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - ה

(ה) »Den velsignede Gud vil selv opfylde den første mulighed«: at man siger til den rige: »Klæd dig som ham.« Det vil sige, at den velsignede Gud, om hvem der hos Daniel siges: »Den gamle af dage tog sæde; hans klædning var hvid som sne«, i fremtiden så at sige vil iføre sig de tilsmudsede klæder hos הגולי?, dem, der stiger ned i Gehinnom,[DA042501] for at gøre dem hvide, som det står i Zohar, Shelach lekha, side 338. Herom siges: »Hvem er det, der kommer fra Edom, med højrøde klæder?« Det vil ske, når han, velsignet være han, i fremtiden går ind i Gehinnom for at føre Israel ud derfra, som det vil blive forklaret i begyndelsen af det følgende kapitel.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - ו

(ו) »Vi vil tale om det for et lyttende øre«: for at gøre det forståeligt for øret og berolige det, og ikke om ét og samme indhold, Gud forbyde det,[DA042601] for Torahen taler i menneskers sprog.

Jad Jehuda - ז

(ז) »Og ved afslutningen af denne drøftelse« vil den Hellige, velsignet være han, iføre sig frelsens klæder, retfærdighedens kappe, for at frelse Israel og føre dem ud af Gehinnom. Det er dette, [DA042701] verset »Hvem er det, der kommer fra Edom« osv. afsluttes med: »Han, der taler i retfærdighed, som har stor magt til at frelse.«

Jad Jehuda - ח

(ח) »Og de retfærdige skal i fremtiden« osv. Det vil sige: Dette er, hvad rabbi Jochanan sagde i kapitlet Ha-Sefinah: »De retfærdige skal i fremtiden kaldes ved den Helliges navn, velsignet være han.« Alt dette følger således det, der siges i Tikkunim, blad 3: »Som hans navn er, sådan er hans klædning.« I fremtiden vil de retfærdige gå med ham, velsignet være han, ud af Gehinnom, og da vil de tilsmudsede klæder ligeledes blive iklædt snehvidt. Det er »den anden klædning«: [DA042801] »Klæd ham som dig« osv., som verset her slutter: »Om jeres synder er som skarlagen, skal de blive hvide som

Rema fra Fano - fortsat

næste er han dommer, og i forholdet mellem mennesket og Gud er han part i sagen.

Sådan hedder det også hos David: »Mod dig alene har jeg syndet« (Salmerne 51,6). Ingen anden end du ser det jo, og du er vidne, som sagt. »Og det onde i dine øjne har jeg gjort«: Du er dommer. Derfor sagde han: »For at du skal vise dig retfærdig, når du taler.« Og som part i sagen: »Få medhold, når du fører sag.« De to sidste betegnelser er blevet fuldt forbundet, så det, der siges om den ene, tillægges den anden; så stærk er vor tro på ham og på, at hans dom er retfærdig. Ellers burde der stå »vise dig retfærdig, når du dømmer« og tilsvarende »få medhold, når du taler«.

Eller verset knytter sin ene del til den anden og omfatter alene dommeren og parten i sagen. Det siger da: »Mod dig alene har jeg syndet, for at du skal vise dig retfærdig, når du taler«, og »det onde i dine øjne har jeg gjort, for at du skal få medhold, når du fører sag«. Når han derefter siger »for mine overtrædelser kender jeg«, har han anerkendt vidnet imod sig; han alene afgiver vidnesbyrd, som eneste vidne.

Hvis vi efter denne anden vej vil præcisere ordet »for at« efter dets ligefremme betydning, siger han: Du må få medhold, når du fører sag. Han mener: Du må selv vinde ved det, du dømmer. Først og fremmest er du alene min modpart, for i min misgerning er der intet, som angår nogen anden end dig. Det er kendt fra Urias' retlige forhold: Han havde gjort oprør mod

Jad Jehuda - ח - fortsat

sne.«

Jad Jehuda - ט

(ט) »Og dette vers«, »Kom nu, lad os gå i rette« osv., »omfatter begge omvendelsens former«: omvendelse af kærlighed og omvendelse af frygt. Som der står i Gemara, i det sidste kapitel af Joma: Resh Lakish sagde: »Stor er omvendelsen, for ved den bliver forsætlige synder til uagtsomme synder for ham, som det siges: Vend om, Israel, til Herren din Gud, for du er snublet ved din skyld.« Denne skyld er jo forsætlig, og dog kalder han den en snublen! Forholder det sig sådan? Resh Lakish sagde jo: »Stor er omvendelsen, for ved den bliver forsætlige synder til fortjenester for ham, som det siges: Når en ugudelig vender om fra sin ugudelighed og øver ret og retfærdighed, skal han visselig leve ved dem.« Det er ingen vanskelighed: Her drejer det sig om kærlighed, dér om frygt.

Jad Jehuda - י

(י) »Om den første, som sker af frygt.« Mesteren begynder med denne omvendelse, fordi Hoseas, der talte om omvendelse i »Vend om, Israel« osv., levede før Ezekiel, der talte om omvendelse af kærlighed i verset »Når en ugudelig vender om« osv.

Jad Jehuda - יא

(יא) »Eller ikke for dens egen skyld« osv., i ligefrem betydning. Som man stiller teksterne over for

Jad Jehuda - יא - fortsat

hinanden: Der står »For din godhed er stor over himlene«, og der står »For din godhed er stor indtil himlene«. Her drejer det sig om dem, der handler for dens egen skyld, dér om dem, der ikke handler for dens egen skyld.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - יב

(יב) »Det vil sige indtil herlighedens trone.« Der i Joma siger rabbi Levi: »Stor er omvendelsen, for den når indtil herlighedens trone, som det siges: Vend om, Israel, til Herren din Gud.« Det er kendt, at »himlene« er en betegnelse for Tiferet, og ligeledes er »herlighedens trone« en betegnelse for Tiferet. Derfor mener mesteren, at rabbi Levi taler om omvendelse af frygt. Det er det, der om den, som ikke handler for dens egen skyld, skrives: »Hans godhed når indtil himlene.« Hans udsagn og Resh Lakishs udsagn, »Stor er omvendelsen, for ved den bliver forsætlige synder til uagtsomme synder for ham«, siger én og samme ting. Det svarer til, hvad mesteren ovenfor i kapitel 3 skrev: Det forsætlige i dem kastes bort fra stedet under herlighedens trone, og der bliver kun »delen af skyen« tilbage,[DA043201] osv. Se dér.

Jad Jehuda - יג

(יג) »Sagde profeten« osv. Forklaring: Om denne omvendelse, som sker af

Rema fra Fano - fortsat

kongemagten, han havde aldrig i sit liv nærmet sig Batseba, og han havde skrevet hende et skilsmissebrev. Af Davids synd stod kun det tilbage, at han havde gjort ammonitternes sværd stærkt over Israels lejr, med fare for, at de skulle sige: »Vor hånd er ophøjet.« Desuden var det, at han kom til Batseba, ikke mindre end at tage kød hos en slagter uden straks at betale. Hans fæller blev visselig skamfulde ved det, de hørte om ham. Her er både uagtsom og forsætlig vanhelligelse af navnet; begge dele angår alene hans forhold til Gud. »For at du skal vise dig retfærdig« som dommer »når du taler«, nemlig gennem Natan: »Du skal ikke dø.«[DA042002]

Eller han siger: »Mod dig alene har jeg syndet« i tanken, som ingen anden end du kender, og »det onde i dine øjne har jeg gjort« — øjnene er domstolene foroven, som nedenfor. »For at du skal vise dig retfærdig, når du taler«, fordi handlingen fortjener at blive tilgivet, må du få medhold, når du bedømmer tanken til det gode. Verbet står da intransitivt: Han vinder så at sige selv, når han frikender sine børn ved dommen. Begge disse forklaringer passer meget godt og er sande i sig selv: »For at du skal vise dig retfærdig« er formålet med »få medhold, når du fører sag«, ikke årsagen til synden.

Dog forklarede vore rabbinere det sådan, at det er spøgende ord, hvormed han søger at finde nåde gennem sine sange og lovsange: »For at man ikke skal sige, at tjeneren vandt over sin herre« — i Zohar og i kapitlet Cheleq. Det er, som om han sagde: Jeg syndede for at

Jad Jehuda - יג - fortsat

frygt, sagde profeten: »Kom nu, lad os gå i rette.« For under alle omstændigheder bliver den uagtsomme del tilbage og skal sones, som nævnt. Den velsignede Gud vil da skulle strides med folkeslagenes fyrster, der hævder: »Både disse og disse — afgudsdyrkelse«, som mesteren afslutter kapitlet med.[DA043301] Se kapitel 14; dér afslutter mesteren den anden udlægning med ordene: »Og han slutter om den anden form« osv.

Jad Jehuda - יד

(יד) »Og dette stemmer overens«: At den Hellige, velsignet være han, siger »Lad os gå i rette« som en part i sagen, stemmer overens med følgende osv.

Jad Jehuda - טו

(טו) »Med hensyn til synderen i forholdet mellem ham og ham selv.« For et menneske, der synder mod Gud, velsignet være han, volder sig selv og sin sjæl ondt. Det er at synde mod sig selv, og den velsignede Gud er vidne i sagen.

Jad Jehuda - טז

(טז) »Og mellem ham og en anden«: når et menneske synder mod sin næste.

Jad Jehuda - יז

(יז) »Mod dig alene.« Mesteren forklarer hele verset: »For mine overtrædelser kender jeg, og min synd er altid foran mig. Mod dig alene har jeg syndet, og det, som er ondt

Jad Jehuda - יז - fortsat

i dine øjne, har jeg gjort, for at du skal vise dig retfærdig i dine ord og få medhold, når du fører sag« (Salme 51).

Jad Jehuda - יח

(יח) »Ingen anden end du ser.« Han forklarer »Mod dig alene« som »Alene for dit ansigt«; og du er mit vidne: Jeg har syndet mod mig selv.

Jad Jehuda - יט

(יט) »Og du er dommer.« Han forklarer: »Det, som er ondt i dine øjne, du dommer, har jeg gjort« mod en anden.

Jad Jehuda - כ

(כ) »Derfor« osv. Det vil sige: Fordi han, velsignet være han, er dommer, sagde David: »For at du skal vise dig retfærdig i dine ord« — at du skal vise dig retfærdig i de domme, som du har fældet og udtalt over mig. Udtrykket »vise dig retfærdig« hører nemlig til en dommer og den, der dømmer retfærdigt.

Jad Jehuda - כא

(כא) »Og som en part« osv. Det vil sige: Ordene »få medhold, når du fører sag« angår den velsignede Gud som part i sagen. Udtrykket »få medhold« hører nemlig til den part, der vinder sagen. Efter dette skal בשפטך forklares om den retssag og det retskrav, som du har mod mig.

Jad Jehuda - כב

(כב) »De to sidste betegnelser«: det vil sige

Rema fra Fano - fortsat

stadfæste dine ord: »Menneskehjertets drift er ond fra dets ungdom« (1 Mosebog 8,21), så det med rette kan siges: »Der er intet retfærdigt menneske på jorden, som gør godt og ikke synder« (Prædikeren 7,20). Selv vore opfyldelser af buddene rummer nemlig mange mangler, som vi vil nævne i del II, kapitel 16.

Skriften giver os et godt råd, når der står: »Det er godt for en mand, at han bærer åg i sin ungdom« (Klagesangene 3,27). Den siger, at det er godt for ham, mens han endnu er en mand i sin styrke og kraft, at bære Toraens og buddenes åg i den del, hvor hans drift behersker ham. Det er betydningen af »i sin ungdom«, som ovenfor. Hvis du ikke siger sådan, er det vanskeligt, at han begynder med en voksen mand og slutter med en ung. Ikke nok med det: Han siger »skal bære«, i fremtid; det er uden tvivl et omvendt udsagn. Men det er, som vi har sagt: Den klagende profet taler om den drift, der er ond fra ungdommen. Det er godt for manden at tvinge den og føre den tilbage til det gode. Han er sikret, at den Hellige, velsignet være han, hjælper ham, for »han kender vor drift«, den, som er omtalt i Toraen to tusind år før verden, da vor tilværelse endnu befandt sig i det fravær, der gik forud for tilblivelsen. Dette er hans ord: »For vi er støv« (Salmerne 103,14). Ordet כי, ki, skal forstås som »dengang da«; alt kom af støvet, som det er kendt. זכור, zakhur, »omtalt/erindret«, er da en passiv form efter sin umiddelbare betydning og henføres til driften. Det er en rigtig ligefrem forklaring.[DA042003]

Jad Jehuda - כב - fortsat

dommer og part i sagen.

Jad Jehuda - כג

(כג) »I fuldstændig sammenføjning.« Når han om egenskaben som dommer siger »for at du skal vise dig retfærdig i dine ord«, og om egenskaben som part i sagen »få medhold, når du fører sag«, sammenføjer og omfatter ordet »for at« nemlig begge dele.

Jad Jehuda - כד

(כד) »At lade det, der siges« osv. Forklaring: Så udtrykket »vise dig retfærdig« også skal knyttes til ordet בשפטך, »når du fører sag«, og udtrykket »få medhold« ligeledes til בדברך, »i dine ord«. Dette vil styrke vor tro: Vi tror på ham, velsignet være han, som en sand dommer og på retfærdigheden i de retskrav, han har mod os, det vil sige, i hans egenskab som part i sagen. Derfor bliver udtrykket i hvert tilfælde dobbelt gennem denne sammenføjning, for at styrke udsagnet; det er jo kendt, at enhver fordobling af et udtryk tjener til at styrke det.

Jad Jehuda - כה

(כה) »For ellers« osv. Forklaring: Hvis det ikke var sådan, skulle han have vendt udtrykkene om og skrevet בשפטך sammen med »vise dig retfærdig«. Det udtryk passer bedre til dommeren og betyder: I den dom, som du afsiger. Ligeledes skulle han have

Jad Jehuda - כה - fortsat

sat בדברך sammen med »få medhold«, for det udtryk passer bedre til en part i sagen og betyder: I de argumenter, du fremfører. Det må altså være, som vi har sagt: Ordet »for at« sammenføjer dem, så det, der siges om den ene, også gælder den anden.

Jad Jehuda - כו

(כו) »Og ligeledes: Få medhold.« For ligeledes skulle han have sagt: »Få medhold i dine ord.«

Jad Jehuda - כז

(כז) »Den ene del knyttes til den anden.« Forklaring: »For at du skal vise dig retfærdig i dine ord« knyttes til »Mod dig alene har jeg syndet«, og »få medhold, når du fører sag« knyttes til »Det, som er ondt i dine øjne, har jeg gjort«, som han nu fortsætter med at forklare.

Jad Jehuda - כח

(כח) »Kun dommer og part i sagen.« Det omfatter ikke vidnet. Men han afslutter med det foregående vers, »For mine overtrædelser kender jeg«, det vil sige: Jeg ved, at dit vidnesbyrd om mine overtrædelser er sandt.

Jad Jehuda - כט

(כט) »For han vil sige: Mod dig alene har jeg syndet« — og ud fra retten: »Derfor skal du vise dig retfærdig«; »det, som er ondt i dine øjne, har jeg gjort« — og ud fra egenskaben som part i sagen: »For at du skal få medhold«. Det vil straks blive forklaret, at

Rema fra Fano - fortsat

Eller han siger: »Mod dig alene har jeg syndet« i sagen om Batseba, hvor vanhelligelsen af navnet var uagtsom, idet han mente at skjule sagen. »Og det onde«, det forsætlige i sagen om Urias, »har jeg gjort i dine øjne«. De er Herrens syv øjne, overhovederne for domstolene foroven, som menighedens øjne forneden svarer til. Som en del af Israels store ophøjelse er det overgivet i deres hånd at henrette ved Sanhedrin eller ved kongens dom, ikke ved ammonitternes sværd, som sagt.

Eller han siger: »Mod dig alene«, i den øvre verden, hvor de nedre væseners gerninger ikke volder skade, men alene mangel på din fuldkommenhed. »Jeg har syndet« forstås da som i »jeg og min søn Salomo vil være i mangel«, חטאים. Men skaden i egentlig forstand når den verden af tjenere, som vi har nævnt. Og fordi der ved Adams misgerning blev bestemt død over ham og over David, som det er kendt ved verset »du skal visselig dø«, og som det skal forklares, snublede David her i noget af samme art som forbudte kønsforhold og blodsudgydelse. Sådan søgte han også at dyrke afguder, da han flygtede for Absalom (Sanhedrin 107a), som der står: »Og David kom op til toppen« (2 Samuel 15,32). Det skulle godtgøre himlens dom over for mængden, som ikke havde indsigt i hemmeligheden om ibbur og ville undre sig over hans mange sange og lovsange: De var ikke tilstrækkelige til at redde ham fra dødsdommen og gøre ham til Messias.[DA042004]

Med alt dette kan vi præcisere et vers, der er smukt og yndigt og siger: Udlæg

Jad Jehuda - כט - fortsat

han, velsignet være han, alene aflægger vidnesbyrd som eneste vidne. Derfor måtte David godtage Guds vidnesbyrd imod sig.

Jad Jehuda - ל

(ל) »I ligefrem betydning« — til forskel fra den forklaring, der også vil komme nedenfor, hvor ordet »for at« angiver årsagen til synden.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - לא

(לא) »Ved det, som du dømmer til frifindelse.« Det er betydningen af בשפטך: At du først dømmer, at du alene er min modpart, og at jeg ikke har syndet mod Uria eller Batseba. For Uria gjorde oprør mod kongemagten, da han sagde »og min herre Joab«, som vore lærere, må deres minde være til velsignelse, sagde i Kiddushin. Hvad Batseba angår, havde hun et skilsmissebrev fra Uria, som de, må deres minde være til velsignelse, ligeledes siger dér. Og der står allerede[DA045101] i Zohar, Mishpatim, side 150, om dette vers, »Mod dig alene har jeg syndet«: »Kong David syndede mod den Hellige, velsignet være han, og ikke mod mennesker. Og hvis du siger: Han begik jo denne synd med Batseba, og vi har lært, at den, der går ind til en kvinde med hendes samtykke, gør hende forbudt for hendes mand og synder mod sin næste og mod den Hellige,

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - לא - fortsat

velsignet være han — sådan forholder det sig ikke. Dette skete med tilladelse, og David tog det, der tilhørte ham; hun havde fået et skilsmissebrev fra sin mand, inden han drog i krig« osv. Se dér. Desuden sagde vore lærere, må deres minde være til velsignelse, i Zohar, Bereshit, side 38, at Dumah, der er sat over Gehinnom, anklagede David meget, da han foretog denne handling. Til sidst sagde han til den Hellige, velsignet være han, at David skulle have ventet tre måneder, men ikke ventede. Den Hellige, velsignet være han, sagde til ham: »I hvilket tilfælde er reglen fastsat? Hvor man frygter, at hun er gravid. Men det er åbenbaret for mig, at Uria aldrig var kommet hende nær.« Se dér. David havde således ikke andet tilbage end det, hvori han havde syndet mod Gud, velsignet være han, ved at dræbe Uria med ammonitternes sværd og dermed styrke ammonitternes sværd mod Israel. Som der afsluttes i det ovennævnte sted i Zohar, Mishpatim, hvoraf det fremgår, at David kun syndede mod den Hellige, velsignet være han, alene, og ikke mod nogen anden, [DA045102] idet han dræbte Uria med ammonitternes sværd osv. Skriften siger: »Og der blev ikke fundet noget hos ham

Rema fra Fano - fortsat

mig! Det lyder: »Min synd vil jeg gøre dig bekendt, og min misgerning har jeg ikke dækket. Jeg sagde: Jeg vil bekende mine overtrædelser imod mig selv for Herren. Og du har båret min synds misgerning, sela.« Der er meget at blive opmærksom på her. Først: Hvad vil det sige at gøre noget bekendt for ham foroven? Hvorfor satte han dette ved synden og nægtede at have dækket misgerningen? Hvorfor står det ene i fremtid og det andet i fortid? Hvorfor bruger han begge ved overtrædelserne: »Jeg sagde: Jeg vil bekende«? Hvorfor »bekende mine overtrædelser imod mig selv«? Overtrædelser er jo oprør, og her er der ikke en eneste, som er så alvorlig. Hvorfor »du har båret« i fortid? Hvorfor lod han det forsætlige afhænge af det uagtsomme, idet der står »min synds misgerning«? Og overtrædelserne, som han først nævnte — hvem tilgav og eftergav dem? Hvad har »sela« med dette at gøre?

Med det, vi har fremlagt, falder alt på plads. Han siger: Min uagtsomme handling ved Batseba vil jeg gøre dig bekendt, du trofaste dommer. Det er som det, vi lærer i kapitlet Nigmar ha-Din: Siger han: »Jeg har noget at fremføre til mit eget forsvar«, fører man ham tilbage, blot der er substans i hans ord. Min misgerning i sagen om Urias dækkede jeg ikke fra begyndelsen ved at lade min dom falde på Joab, skønt jeg havde ret til dette, for der er ingen stedfortræder ved en overtrædelse. Til mængden sagde jeg, at jeg ville bekende begge mine forseelser, som jeg gjorde større imod mig selv, så jeg i deres øjne blev en stor overtræder, for at godtgøre

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - לא - fortsat

undtagen i sagen om hittitten Uria.« »Undtagen« kommer for at begrænse: I sagen om Uria, men ikke mod Uria selv. Ligeledes siger Skriften: »Og ham har du dræbt med ammonitternes sværd.« På hvert ammonitisk sværd var der indridset et billede af en drage, den snoede slange, deres afgud. Den Hellige, velsignet være han, sagde: »Du har givet denne afskyelighed kraft.« For da ammonitterne dræbte Uria og mange af Israels børn sammen med ham, og ammonitternes sværd på det tidspunkt fik overtaget, hvor stor en kraft fik da den snoede slange og afgudsdyrkelsen! Det er dette, vore lærere, må deres minde være til velsignelse, sagde i deres udlægning af »Og ham har du dræbt med ammonitternes sværd«: Du skulle have ladet ham dømme ved Sanhedrinet.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - לב

(לב) »Og desuden« osv. Forklaring: Desuden syndede han mod Gud i sagen om Batseba på grund af vanhelligelsen af Navnet, fordi sagen var blevet kendt. Davids fæller skammede sig nemlig over ham på grund af den uagtsomme handling, [DA045201] som vore lærere, må deres minde være til velsignelse, sagde i det sidste kapitel af Joma: »Hvordan forstås vanhelligelse af Navnet?

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - לב - fortsat

Hvad er det? Rav sagde: For eksempel hvis jeg tager kød hos slagteren og ikke straks betaler. I rabbi Jannais hus sagde man: Enhver, hvis fæller skammer sig på grund af det, der fortælles om ham.«

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - לג

(לג) »Her findes både uagtsomhed og forsæt i vanhelligelsen af Navnet.« Mesteren brugte udtrykket הזכרה לזכות?; [DA045301] uagtsomhed i sagen om Batseba, fordi han tænkte at skjule sagen, som det straks siges nedenfor, og forsæt i sagen om Uria ved ammonitternes sværd. I begge tilfælde forekom den nævnte vanhelligelse af Navnet.

Rema fra Fano - fortsat

din dom over for dem. Jeg ville føje alle mine tidligere overtrædelser til, selv om forsoningsdagen var gået hen over dem. Det er »mine overtrædelser for Herren«. Han ønskede, at hans ord skulle være sande både i det åbenbare og i det skjulte.

Du føjede min gode hensigt til handlingen, og fra det øjeblik, jeg sagde det, bar du misgerningen ved Urias og dømte den som underordnet min uagtsomme handling ved Batseba. Dette skete ved Atika Kadishas øvre domstol, for hans barmhjertighed er stor og evig, uden ophør. Det er hans ord »sela«. [DA042005]

Vi vender tilbage til profetens formaning: »Kom nu, lad os afklare vor sag.« Han mener: Lad os først afklare vor dom med de stridende modparter, som hævder: »Både disse og disse er overtrædere.« Derefter skal hele Israels slægt få ret og prise sig i Herren.

Jad Jehuda - לד

(לד) »Både dette og dette«: sagen om Batseba og sagen om Uria.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - לה

(לה) »For at du skal vise dig retfærdig« osv. Verset vender således tilbage: »Mod dig alene har jeg syndet« — og du er dommer; »det, som er ondt i dine øjne« — og du er part i sagen; »for at du skal vise dig retfærdig i dine ord«, som du har sagt[DA045501] og sendt til mig gennem profeten Natan: »Også Herren har fjernet din synd; du skal ikke dø.« Grunden til denne afgørelse er »for at du skal få medhold, når du fører sag«: At du først skal få medhold i den dom, du har fældet, at du alene er min modpart, og at »det, som er ondt i dine øjne«, har jeg gjort, men ikke mod nogen anden. For i

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - לה - fortsat

sagerne om Uria og Batseba har jeg kun syndet med hensyn til det, der angår dig; זאת ?ובכוי[DA045502] var min synd, og du skal vise dig retfærdig i dine ord.

Jad Jehuda - לו

(לו) »Den himmelske domstol«, som kaldes »Herrens øjne«, som det straks siges nedenfor. Netop »i dine øjne«: Det vil sige, at jeg faktisk har gjort det onde, som også den himmelske domstol kan erkende.

Jad Jehuda - לז

(לז) »Og for at du skal vise dig retfærdig« osv. Det vil sige, at versets slutning skal forklares sådan: For at du skal vise dig retfærdig i dit ord om at tilgive handlingen, må du få medhold, når du fører sag, osv.

Jad Jehuda - לח

(לח) »Og verbet תזכה står intransitivt.« Efter den nævnte forklaring skulle tav nemlig have været vokaliseret med segol og zajin med patach, [DA045801] så verbet var transitivt: At frifinde tanken. Men derfor står det intransitivt, fordi han, velsignet være han, så at sige selv får medhold osv.

Jad Jehuda - לט

(לט) »Formålet«: Formålet med »få medhold, når du fører sag« er »for at du skal vise dig retfærdig i dine ord«.

Jad Jehuda - מ

(מ) »Ikke en årsag til synden.« Sådan som han forklarede det efter den ligefremme betydning, knyttes »for at du skal vise dig retfærdig« til »Mod dig alene har jeg syndet«: Det vil sige, at jeg syndede af denne grund, for at du skulle vise dig retfærdig. Dette har ingen mening. Derfor måtte man mildne formuleringen på en af de tidligere nævnte måder.

Jad Jehuda - מ - fortsat

Men hvis »for at du skal vise dig retfærdig« angiver formålet, bliver meningen mere sammenhængende.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - מא

(מא) »Dog forklarede vore lærere« verset efter dets ligefremme betydning, så »for at du skal vise dig retfærdig« er årsagen til synden: »For at man ikke skal sige, at tjeneren overvinder sin herre.« Det står i kapitlet Chelek, hvor Rava udlagde: Hvad betyder det, der står: »Mod dig alene har jeg syndet, og det, som er ondt i dine øjne, har jeg gjort, for at du skal vise dig retfærdig i dine ord« osv.? David sagde for den Hellige, velsignet være han: »Verdens Herre! Det er åbenbaret og kendt for dig, at hvis jeg havde villet undertvinge min drift, ville jeg have undertvunget den. Men jeg sagde: For at man ikke skal sige, at tjeneren overvinder sin herre.« Alligevel skal man ikke undre sig over denne begrundelse, for David sagde det kun i spøg. Som det står i Zohar, Mishpatim, side 158?:[DA046101] »David var kongens spøgefugl, og skønt han var i nød, vendte han tilbage til sin spøg, så snart han stod for kongen, for at more [lakune][DA046102] Verdens Herre, at jeg kan? Prøv mig, Herre, og sæt mig på prøve; og du — at jeg ikke kan stå fast, for jeg har jo syndet, for at du skal vise dig retfærdig i dine ord, og dit ord skal være sandt«[DA046103] osv. Se dér. Denne undskyldnings belæring, »for at du skal vise dig retfærdig«, fremsatte David ikke som sandheden. Ellers ville det være tilladt for ham at overtræde loven af denne grund. Det er derimod en formulering i spøg for at finde nåde i hans øjne, velsignet være han.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - מב

(מב) »For selv i udførelsen af buddene« osv. [Lakune][DA046201] dette: Ordene »gør godt« er overflødige, for han kunne kort have sagt: »Der findes ingen retfærdig på jorden, som ikke synder.« Derfor sagde han, at hensigten er: »Som gør godt og ikke synder« — også i netop den gode handling.

Jad Jehuda - מג

(מג) »Mens han endnu er en mand«, som vore lærere, må deres minde være til velsignelse, sagde. Se del 4, kapitel 17.

Jad Jehuda - מד

(מד) »Det er betydningen af: I hans ungdom, som ovenfor.« Det vil sige, at hans drift er ond fra hans ungdom. Hensigten er, at han skal undertvinge sin onde drift i netop det forhold, hvor driften angriber ham.

Jad Jehuda - מה

(מה) »For hvis du ikke siger sådan«: Hvis du vil forklare skriftordet efter dets ligefremme betydning, opstår der en vanskelighed osv.

Jad Jehuda - מו

(מו) »Og det er en omvendt sætning.« Den angiver jo, at manden skal bære et åg i sin ungdom, men ungdommens dage er allerede gået og svundet. Han skulle have sagt det i datid: »At han bar et åg i sin ungdom.«

Jad Jehuda - מז

(מז) »Men som vi har sagt«: Det er ikke om ungdommens dage, at den klagende Jeremias her taler i skriftordet,[DA046701] men om den onde drift, der er ond fra hans ungdom. Han lærer os, at det er godt for manden, at han bærer den onde drifts åg og betvinger den, mens han står som en mand.

Jad Jehuda - מח

(מח) »At den Hellige, velsignet være han, hjælper ham.« Som de, må deres minde være til velsignelse, sagde: »Hvis den Hellige, velsignet være han, ikke hjalp ham, kunne han ikke få bugt med den, som det siges: Herren overlader ham ikke i dens hånd.«

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - מט

(מט) »Som er omtalt i Torahen« osv. Undervejs forklarer mesteren verset: »For han kender vor drift, זכור, at vi er støv« (Salme 103).[DA046901] Han siger, at ordet זכור knyttes til »vor drift«. Hensigten er: Han, velsignet være han, kender vor drift, som er omtalt i Torahen, mens vi endnu var støv, før verdens skabelse. Det er jo kendt, at Torahen gik to tusind år forud for verden, og da var der i den omtalt, at »menneskehjertets drift er ond fra dets ungdom«. Ordene »at vi er støv« forklares om tiden før verdens tilblivelse, for tilstanden mellem det fravær, som gik forud for verdens tilblivelse, og verden selv kaldes »støv«. Herom udlagde mesteren i מחויתי עולם, kapitel 3,[DA046902] verset »Alt blev til af støvet« osv. Se dér.

Jad Jehuda • נ

(נ) »Og ordet זכור« i dette vers bliver en passiv form, der knyttes til »vor drift«, som om han havde sagt »vor omtalte drift«. Der er ingen grund til

Jad Jehuda • נ - fortsat

fortolkernes tvungne forklaring af dette ord. Se dér.

Jad Jehuda • נא

(נא) »Uagtsom i vanhelligelsen af Navnet«, som ovenfor. Derfor sagde han »jeg har syndet« med et udtryk for uagtsom synd.

Jad Jehuda • נב

(נב) »Forsætlig i sagen om Uria«, som ovenfor, idet han dræbte ham ved ammonitternes sværd. Der var også forsæt i vanhelligelsen af Navnet.

Jad Jehuda • נג

(נג) »Det er Herrens syv øjne, som er omtalt« osv.: »Disse syv er Herrens øjne, der farer omkring på hele jorden.« Og i Zohar, Raaja Mehemna, afsnittet Pinchas, side 424, siges der om verset »Herrens, din Guds, øjne er på det«: »Fra dem deroppe får de halvfjerds i Sanhedrinet næring« osv. Lederne over ti blandt dem er netop de syv overhoveder for Sanhedrinerne.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda • נד

(נד) »Som forsamlingens øjne svarer til.« De ovenfor er Sanhedrinet nedenfor,[DA047901] og den myndighed, der er givet dem til at dømme og henrette, kommer ovenfra.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda • נה

(נה) »Som der udlægges i Zohar« om verset »og som er din højheds sværd«. Det er i afsnittet Balak, side 305, om verset »og han strålede fra Seir for dem«: »Den Hellige, velsignet være han, kaldte på Samael. Han kom for ham, og han sagde til ham: Vil du have min Torah? Han sagde: Hvad står der i den? Han sagde til ham: Du må ikke myrde, osv. Han sagde: Gud forbyde det! Denne Torah er din, og din skal den være. Jeg vil ikke have Torahen. Han vendte sig og bønfaldt ham og sagde: Verdens Herre! Hvis du giver mig den, vil hele mit herredømme blive taget bort, for mit herredømme beror på drab, og der vil ikke være krige; mit herredømme er over planeten Mars. I så fald bliver alt ophævet i verden. Verdens Herre, tag din Torah, og lad mig ikke have del eller arv i den. Men hvis det behager dig, se, Jakobs børns folk: Den passer til dem. Han mente, at han derved havde fremført en anklage mod dem, osv. Samael sagde: Hvis Jakobs børn modtager den, vil de visselig blive fjernet fra verden og aldrig få herredømme, osv. Han sagde til ham: Når det er sådan, så giv mig et råd: Hvordan skal jeg bære mig

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda • נה - fortsat

ad, så Jakobs børn, som du nævner, tager imod den? Han sagde til ham: Verdens Herre, man må bestikke dem. Tag lys fra himlens hæres glans og giv det til dem; derved vil de modtage den. Og mit skal komme først. Han tog den glans af sig, som dækkede ham, og gav den til ham, for at han skulle give den til Israel. Det er det, der står: Og han strålede fra Seir for dem. Netop fra Seir — det er Samael, som der står: Og bukken skal bære på sig. For dem — for Israel, osv. Med den glans, som Samael tog af sig, modtog han sværd og drab: At dræbe efter retten og at dræbe, som det sig hør og bør. Det er det, der står: Og som er din højheds sværd. Skønt det ikke var dit, modtog han det med den velsignelse, som han tog af sig, osv.«[DA048101] Se dér. Det er muligt[DA048102] ud fra mesterens opfattelse at lære, at kongens ret til en dødsdom over den, som gør oprør mod hans kongemagt, hører til retten om domstolens fire dødsstraffe. Også den er en gave til Israel ved Torahens givelse fra Esaus fyrste. Sådan skriver han også nedenfor i kapitel 18: »Og derfor er rigets lov lov.« Dette fremgår også af Zohars ord, idet der efter »at dræbe efter retten« yderligere siges »og at dræbe, som det sig hør og bør«. Af alt dette følger, at David skulle have ladet Uria dømme ved Sanhedrinet eller efter kongens ret. Da dette ikke blev gjort, voldte han skade på det himmelske Sanhedrin, Herrens øjne, der havde givet dødsdommen nedenfor ad hver af disse to veje[DA048104]. Det er »det, som er ondt i dine øjne, har jeg gjort«. Se i Zohar, afsnittet Mishpatim, side 150, om denne udlægning.[DA048103]

Jad Jehuda • נו

(נו) »I den øverste verden«: i Atsiluts verden osv.

Jad Jehuda • נז

(נז) »Der er ingen skade dér« osv. fra de laveres handlinger, og der er ingen adskillelse dér, Gud forbyde det. Om den siges: »Jeg er Herren, det er mit navn, og min ære giver jeg ikke til nogen anden«, som det forklares i Zohar, afsnittet Ki tetse, side 536.

Jad Jehuda • נח

(נח) »Kun en mangel ved din fuldkommenhed.« Det vil sige en mangel ved din vilje, som ikke bliver udført nedenfor.

Jad Jehuda • נט

(נט) »Og betydningen af ordet חטאתי«, »jeg har syndet«, vil være et udtryk for mangel, ligesom »så

Jad Jehuda • נט - fortsat

vil jeg og min søn Salomo være חטאים«, der forklares som »berøvet kongemagten«. Sådan er hensigten også i det foreliggende: En stor mangel ved dig.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda • ס

(ס) »Til tjenernes verden«: til Jetsirahs og Beriahs verden. For englene er unge, og וכנ"א?[DA049101] seraferne; også de er Herrens tjenere og kaldes tjenende engle.

Jad Jehuda • סא

(סא) »Som vi har omtalt« lige før ved ordet »i dine øjne«. Det er: »Det onde i dine øjne« — skaden i tjenernes verden — »har jeg gjort«.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda • סב

(סב) »Du skal visselig dø.« Vore lærere, må deres minde være til velsignelse, udlagde בכ"ל:[DA049501] »Død for ham, død for hans efterkommere.« Det gjaldt således David, der nedstammer fra Adam og er hans genfødsel, som det er kendt: אדם, ADaM, er et notarikon for Adam, David, Messias.

Jad Jehuda • סג

(סג) »Som det vil blive forklaret« nedenfor i kapitel 22. Se dér.

Jad Jehuda • סד

(סד) »I dette«: med Batseba og Uria.

Jad Jehuda • סה

(סה) »Noget i retning af forbudte seksuelle forbindelser og blodsudgydelse.« Skønt det ikke var forbudte seksuelle forbindelser og blodsudgydelse i egentlig forstand — for Batseba havde et skilsmissebrev, og Uria havde gjort oprør mod kongemagten — var det alligevel noget i retning af forbudte seksuelle forbindelser og blodsudgydelse.

Jad Jehuda • סו

(סו) »Som der står: Og det skete, at David« osv. Vore lærere, må deres minde være til velsignelse, udlagde herom i kapitlet Chelek: David ønskede at dyrke afguder, osv.

Jad Jehuda • סז

(סז) »For at retfærdiggøre himlens dom« osv. Derfor snublede han i disse alvorlige overtrædelser, og det er betydningen af ordene »for at du skal vise dig retfærdig«.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda • סח

(סח) »I ibburs hemmelighed.« De kendte ikke ibburs hemmelighed og forstod ikke,[DA050701] at David døde på grund af det første menneskes synd, fordi han var dets genfødsel.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda • סט

(סט) »For her«, דכיי?,[DA050901] er der vanskeligheder at tage op.

Jad Jehuda • ע

(ע) »Hvad er dette for en meddelelse til det høje?« Når han sagde »Min synd vil jeg gøre dig bekendt med«, er det, som om den uden meddelelsen, Gud forbyde det, ville være skjult for ham, velsignet være han.

Jad Jehuda • עא

(עא) »Og hvorfor anbragte han« denne meddelelse ved synd, idet han med et udtryk for erkendelse sagde »Min synd vil jeg gøre dig bekendt med«, mens han ved skyld brugte en benægtelse: »Jeg skjulte ikke«?

Jad Jehuda • עב

(עב) »Og hvorfor« sagde han ved synd »jeg vil gøre dig bekendt med« i fremtid, mens han ved skyld sagde »jeg skjulte ikke« i datid? Ved overtrædelser sammenfatter han begge dele, idet han siger: »Jeg sagde: Jeg vil bekende mine overtrædelser imod mig.« Begge dele: »Jeg sagde« er datid, »jeg vil bekende« er fremtid.

Jad Jehuda • עג

(עג) »Og hvorfor« osv.? Overtrædelser er oprør, som det står i kapitel 3 af Joma,[DA051701] og ingen af Davids overtrædelser var så alvorlig som oprør mod ham, velsignet være han.

Jad Jehuda • עד

(עד) »Og hvorfor« sagde han i datid: »Og du bar bort«?

Jad Jehuda • עה

(עה) »Og hvorfor« sagde han »min synds skyld« som en genitivforbindelse og gjorde skyld, som er forsætlig, afhængig af synd, som er uagtsom?

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda • עו

(עו) »Og overtrædelser«, som han først nævnte i »mine overtrædelser for Herren«, כדבעינן?, [DA052301] det vil sige: »Og jeg vil bekende mine overtrædelser imod mig.« Han slutter med »og du

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda • עו - fortsat

bar min synds skyld bort«. Hvem tilgiver da de overtrædelser, han først nævnte? Og hvad betyder det udtryk »sela«, som han siger?

Jad Jehuda • עז

(עז) »Jeg vil gøre dig bekendt med« — for at føre et argument til mit forsvar: Her er kun uagtsomhed i vanhelligelsen af Navnet, som ovenfor. Dermed er den første vanskelighed løst, for hensigten er alene at gøre sin synd bekendt som et forsvar.

Jad Jehuda • עח

(עח) »Og min skyld i sagen om Uria«, som jeg dræbte med ammonitternes sværd: Fra begyndelsen, da handlingen fandt sted, »skjulte jeg ikke«, men jeg lagde ansvaret for min sag på Joab. Det var ham, der dræbte ham som min udsending, og skylden ligger på ham. For hvis ord skal man høre på, mesterens eller elevens? Jeg havde ret til at gøre sådan og sende Joab, for der findes ingen stedfortræder ved en overtrædelse, som vore lærere, må deres minde være til velsignelse, har forklaret om alt dette i Gemara, Kiddushin. Også selv om Uria ikke havde været skyldig til døden, ville skylden således ikke ligge på mig; så meget desto mere, når der ved hans drab kun foreligger forsætlig vanhelligelse af Navnet, som nævnt. Hermed er den anden og tredje vanskelighed løst.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda • עט

(עט) »Og til folkemængden« osv. Det vil sige: Alt dette siger jeg for dig til mit forsvar for handlingerne med Batseba og Uria. Men for folkemængden, som ikke kender ibburs hemmelighed, åbenbarede jeg alligevel ikke disse forsvar, for at de ikke skulle undre sig efter døden. [DA052901] Tværtimod sagde jeg til dem: »Jeg vil bekende mine overtrædelser imod mig« — at jeg vil bekende disse mine forseelser. Jeg gjorde dem større i deres øjne, helt til overtrædelsers grad, for at retfærdiggøre himlens dom, som nævnt. Hermed er den tredje, fjerde og femte vanskelighed løst.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda • פ

(פ) »Skønt« osv. ג' כד"א?,[DA053101] i kapitel 8 af Joma, hvor der læres: Den, der bekender overtrædelser, som forsoningsdagen allerede er gået hen over, er så meget desto mere rosværdig, som der siges: »For mine overtrædelser kender jeg, og

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda • פ - fortsat

min synd er altid foran mig.« Det er betydningen af »mine overtrædelser for Herren«: Overtrædelser, som allerede tilhører Herren, fordi forsoningsdagen er gået hen over dem. Der er ingen grund til at knytte »for Herren« til »jeg vil bekende«, for alt dette ville være overflødige ord: Det er indlysende, at bekendelsen er for Herren, når han bekender.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda • פא

(פא) »Han ønskede, at hans ord skulle være sande i det åbenbare«, som der står [lakune][DA053301] en grund til at bekende handlingerne med Uria og Batseba; og der siges her sådan?[DA053302] Skønt han havde et forsvar, alligevel.

Jad Jehuda • פב

(פב) »Og i det skjulte«: hvad angår de overtrædelser, som forsoningsdagen allerede er gået hen over.

Jad Jehuda • פג

(פג) »Min gode tanke«: at jeg sagde, at jeg ville bekende.

Jad Jehuda • פד

(פד) »Og du dømte den« skyld som underordnet min uagtsomme synd, så også den kunne tilgives. Det er »min synds skyld«. Hermed er den sjette og ottende vanskelighed løst.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda • פה

(פה) »Og dette skete.« Det omtales i Zohar, afsnittet Vajjikra, side 33: »Og du bar syndens skyld bort, sela — dette er højt, højt oppe, det sted, hvor den hellige Gamle hviler.« וזכרת?[DA054101] Mesteren mener den øverste domstol. Se Pardes, porten om betegnelserne.

Jad Jehuda • פו

(פו) »Og det er hans ord: Sela« — et udtryk for evighed.

Jad Jehuda • פז

(פז) »Lad os afklare vor sag«, som mesteren skrev i begyndelsen af afsnittet. Se dér.

Jad Jehuda • פח

(פח) »Med stridens parter«, der anklager Israel og hævder: »Både disse og disse — afgudsdyrkelse«, som det vil blive forklaret i det følgende kapitel.

Jad Jehuda • פט

(פט) »Og derefter skal de ved Herren få ret«: Den Hellige, velsignet være han, giver dem ret, som det også straks vil blive forklaret. Det er hans ord: »Om jeres synder er som skarlagen« osv.

KLADDE · uafklaret

Joel Moshe - 1

»Kom nu, lad os gå i rette, siger Herren« osv. »For sådan bruges nifal, som i: Amasa vogtede sig ikke.« Det vil sige, at nifal har to sider. Eksempelvis er »Dette hus blev bygget« en form i datid. Den anden er »Amasa vogtede sig ikke«, som betyder: Han vogtede ikke sig selv. Heraf forstår vi også her, at ונוכחה er nifal i den anden betydning. Derfor forklarede han: »Lad os afklare os selv«, ligesom »Amasa vogtede ikke sig selv«. Således betyder ונוכחה også »os selv«.

»Og det er kendt: Den Hellige, velsignet være han, vil selv opfylde den første mulighed« osv. Forklaring: Man siger til den rige: »Klæd dig som ham.« Således vil den Hellige, velsignet være han, så at sige klæde sig som Israel, som der står: »Se, denne kommer fra Edom, med højrøde klæder« osv. Se Zohar i afsnittet Vajjishlach: »Kom og se, hvor mange klædninger der beredes i denne verden« osv. Heraf fremgår samlet, at de, der stiger ned i Gehinnom, iføres en særlig klædning, snavsede klæder. Når »for med ild fører Herren sag« bliver opfyldt, vil han så at sige visselig klæde sig i en klædning, der passer til dette sted. »Og en sæk stiger op over dets åbning« osv.[DA055001] Det er ensomhedens klæder, i hemmeligheden i »Hvor sidder hun alene«, בד"ד, som Galanti forklarer i begyndelsen. Dermed er det forklaret, at han selv opfylder »Klæd dig som ham«. Til sidst vil han iklæde Israel frelsens klæder, מלובשת?,[DA055002] som der siges: »Frelsens klæder, og med retfærdighedens kappe vil han svøbe os.« Derfor »for et lyttende øre«, det vil sige for at gøre det forståeligt for øret.

»At de skal kaldes ved hans navn«: rige som ham, og det er hans klædning, som det står i Tikkun, blad 2, hvor der siges: »Som hans navn er, sådan er hans klædning.« Du, der nu læser, skal vide, at denne nedstigning til Gehinnom ikke er nogen mangel, Gud forbyde det. Tværtimod er nedstigningen en samlet genoprettelse for enhver skabning i verden. For hele Gehinnom bliver også en yderligere tilføjelse til Edens have, og dér skal der være en

KLADDE · uafklaret · fortsat

Joel Moshe - 1 - fortsat

runddans for de retfærdige. Helligheden vil brede sig til Gehinnom, og Gehinnom vil blive ophævet, som der står: »For fra i går er Tofet beredt; også for kongen er det gjort rede«, så Edens haves grænser skal være dér. Fæstn denne forudsætning i dit hjerte, så vil sagen blive godt forklaret for dig i de følgende kapitler, med himlens hjælp.

»Verset omfatter de to former«, nemlig af frygt og ikke for dens egen skyld, eller af kærlighed og for dens egen skyld. Om frygt, ikke for dens egen skyld, sagde han: »For stor er den indtil himlene«, og ikke længere, det vil sige indtil herlighedens trone, som vi vil forklare nedenfor i kapitel 14. Se dér.

»Og dette stemmer overens med det, vi har lært: Han er vidne, han er dommer, han er part i sagen.« Herom siger Skriften »Kom« osv. For den, der synder i forholdet mellem sig selv og sig selv, har dermed gjort sig selv ondt, ikke en anden. »Han er vidne«: Da vil den velsignede Gud være vidne. Mellem ham og en anden, det vil sige mellem et menneske og dets næste, vil han være dommer; det vil sige, at den velsignede Gud vil være dommer. Og mellem ham og Gud vil den velsignede Gud være part i sagen og føre sin sag mod ham, osv.

»Derfor sagde han: For at du skal vise dig retfærdig i dine ord« osv. Det vil sige som en dommer, der udtaler domsafgørelsen. Og som part i sagen sagde han »få medhold, når du fører sag«, det vil sige, at du kommer ud af sagen med medhold over for modparten. Han rejste selv den vanskelighed: Hos en dommer hører retfærdighed jo til dommen, og hos en part i sagen vindes medhold ved ordene, som vi finder mange gange i Torahen. Derfor sagde han: De to betegnelser, det vil sige dommer og part, kommer i sammenføjning, så det, der siges om den ene, gives til den anden. Det vil sige, at det, der hører til her, også hører til dér, for at styrke vor tro på retfærdigheden i den velsignede Guds dom, velsignet være han, som en retfærdig dommer osv.

»Eller versets ene del knyttes til den anden.« Ovenfor sagde vi jo, at verset er delt i to, og at begyndelsen, »Mod dig alene«, taler om ham som vidne. Her siger han, at hele verset skal knyttes sammen, den ene del til den anden: Det taler om dommer og part i sagen. »Mod dig alene« osv., »for

KLADDE · uafklaret · fortsat

Joel Moshe - 1 - fortsat

at du skal vise dig retfærdig«: Han er dommer. »For at du skal få medhold«: Han er part i sagen. Om vidnesbyrdet?,[DA055003] at den Hellige, velsignet være han, skal være vidne, siger han derefter »For mine overtrædelser kender jeg«: Han er vidne, osv. »Og for at« — »og for nøje at undersøge ordet for at«: Han skulle jo have sagt »og få medhold« eller »og for at« osv. Men det løses efter den anden måde, hvor den ene del knyttes til den anden, sådan: Kong David, fred være med ham, bad om, at den Hellige, velsignet være han, skulle få medhold i sagen, når han var hans modpart; så ville også han selv få medhold. For den Hellige, velsignet være han, kan kun tilgive ham den skyld, han har pådraget sig, når Gud får medhold, som ovenfor; da kan han tilgive ham den skyld, han har pådraget sig. Han sagde: »Du må få medhold, når du fører sag«, så du kommer ud med medhold, når du er min modpart. Meningen er, at du skal få medhold i det, du først dømmer. Og hvis du siger, at jeg desuden har syndet mellem mig og et menneske, siger han derefter, at der i mine øjne ikke er noget, som angår nogen anden end dig: »Mod dig alene.«[DA055004]

For Uria havde gjort oprør mod kongemagten og var skyldig til døden. Desuden var han aldrig kommet Batseba nær i hele sit liv; kun da Uria kom fra krigen, tilbragte hun den nat hos ham. Han havde skrevet et skilsmissebrev til hende, og hun var ikke hans hustru på det tidspunkt.[DA055005] Dermed var der kun synden med ammonitternes sværd tilbage, for at de ikke skulle sige: »Vor hånd er ophøjet.« For han skulle have ladet ham dømme ved Sanhedrinet. Sådan forekommer det mig, מש”ה, efter det, Zohar i afsnittet Mishpatim, i Sava, skriver:[DA055006] Der var en drage på dette sværd. David havde nemlig to sværd. På det ene stod det udtrykkelige gudsnavn, og om dette sværd skrev fortolkerne, at han havde det fra sin far, som fortolkerne skrev ved Amasa, Abigajils søns sværd. Se Keli Jakar til Profeterne. Derfor siges: »Hent mig sværdet«, det fra hans far kendte sværd. Også dér har jeg fremsat mange nye tanker om dette emne. Men her tog han ammonitternes sværd, og der var en drage, og det dræbte også den, der ikke var værdig til at dø. Skønt han havde et andet sværd, gav han alligevel ikke dette sværd, men dræbte med dette. Derfor drejede synden sig her om ammonitternes sværd. Så vidt ordene fra מש”ה Levi.

KLADDE · uafklaret · fortsat

Joel Moshe - 1 - fortsat

[DA055007] Også synden med Batseba var som den, der tager kød hos slagteren?[DA055008] og ikke betaler; det er vanhelligelse af Navnet. Der forelå hele tiden forsæt og uagtsomhed i vanhelligelsen af Navnet: זנוב? i sagen om Batseba[DA055009] og forsæt i sagen om Uria.

»Og han sagde ikke: For at du skal vise dig retfærdig i dine ord« osv. Eller vi kan sige det om tanken, som kun den velsignede Gud kender. »Det, som er ondt i dine øjne, har jeg gjort«, det vil sige: De er Sanhedrinet, som kaldes »forsamlingens øjne«; han skulle have handlet efter deres kendelse, gennem dem.

»Og det står som et intransitivt verbum« osv. Det vil sige: Det er nutid, som er participium, og står, så at sige, osv.[DA055010] »At for at du skal vise dig retfærdig er formålet«, ikke כנה til synden: [DA055011] Det vil sige, at han skulle være nødt til at synde for at stadfæste den velsignede Guds ord, som han fortsætter med at sige. Sådan var det ikke. Synden indtraf derimod tilfældigt, for selv i vor udførelse af buddene er der flere mangler. Følgelig betyder »jeg har syndet« en mangel, som i »Jeg og min søn Salomo er חטאים« — mangelfulde.

»Og Skriften meddeler os et godt råd, idet der står: Det er godt for manden« osv. Der er en vanskelighed i verset: Han skulle omvendt have sagt »det er godt for den unge«. Derfor siger han, at forholdet er sådan: Den onde drift kommer til mennesket, så snart det kommer ud af sin mors liv, mens det endnu er ungt. Mennesket må stille sig imod den, undertvinge den onde drift og beskæftige sig med Torahen. Derfor siger han »det er godt for manden«, det vil sige, mens han er en mand, i sin styrke og kraft. Med Torah og bud undertvinger han den onde drift, som kom til ham i hans ungdom; han undertvinger den og får magt over den. »Og han skal bære« står i fremtid, det vil sige fremover.

»Og det er en omvendt sætning« osv. Det vil sige: Gezerah er et ords forklaring, som vi finder i grammatikken: Der er tolv gezerot. Følgelig siger han, at ordet er omvendt; men det er som vi har sagt.[DA055012]

Om det, vi ovenfor skrev, at han ikke var kommet

KLADDE · uafklaret · fortsat

Joel Moshe - 1 - fortsat

Batseba nær, se Zohar, Bereshit, side 73, Zohar, Balak, og afsnittet Mishpatim, side 151. Det, han skrev, »ikke כנה til synden« osv.,[DA055011] betyder, at »for at du skal vise dig retfærdig« ikke henviser til »Mod dig alene har jeg syndet«, men er et udsagn for sig.

»For han kender vor drift, זכור« osv. Der er en vanskelighed i det, der siges?:[DA055013] »For han kendte« er datid, og derefter er זכור en infinitiv. Men sådan forholder det sig: Vi ved, at Torahen var til to tusind år før verdens skabelse. Efter vore læreres, må deres minde være til velsignelse, ord: »Og jeg var hos ham som værkmester,[DA055027] og jeg var til glæde dag efter dag«; den Helliges to dage, velsignet være han, er to tusind år. Ordet זכור er en passiv form, som nedenfor. Derfor siger han »som er omtalt i Torahen«. Mennesket blev skabt to tusind år senere og var på det tidspunkt støv. Derfor siger han »i det fravær, der går forud for tilblivelsen«, det vil sige tilblivelsen i verden. Derfor siger han »for vi er støv«, det vil sige, at vi dengang endnu var støv, som det er kendt.

»Og alt blev til af støvet« osv. Se bogen Jonat Elem, kapitel 3: »Der er ingen tvivl om, at den ligefremme betydning ikke er נורי ראשונה« osv.[DA055014] Det almene fravær er en fuldstændig negation, der slet ikke har nogen eksistens. Men fraværet før tilblivelsen kaldes dér i Jonat Elem »det særlige fravær, der går forud for tilblivelsen«. Det har en vis eksistens, men er meget skjult, uden at kunne erkendes, og kaldes »støv«.

»Fordi han tænkte at skjule sagen« osv. Det vil sige: Når han tænkte at skjule den for verden, var den dermed ikke kendt for verden, men kun for den Hellige, velsignet være han, selv. Derfor sagde han »Mod dig alene har jeg syndet«, og »jeg har syndet« er et udtryk for uagtsom synd.

»Der er ingen skade dér«, det vil sige fra de laveres handlinger osv. Forklaring: Når mennesker synder, kan der ikke være tale om en skade deroppe, det være langt fra os. Det vil sige i Beriahs verden, som kaldes tronens verden. Også dér hører det hele til enheden, som der står: »Og dér deler den sig«; »og der« er ikke sagt, osv.[DA055015] For der er ingen skade dér, kun en mangel på fuldkommenhed. Men

KLADDE · uafklaret · fortsat

Joel Moshe - 1 - fortsat

skaden når til tjenernes verden, det vil sige Jetsirahs verden, englenes verden. Dér er de syv overhoveder for Sanhedrinerne. For i Jetsirahs verden er der dommere og i Asijahs verden embedsmænd, i hemmeligheden i »Himlene skal åbenbare hans skyld, og jorden rejser sig imod ham«, i Zohar. Det vil sige: »Himlene« er vav, hvis væsentligste ledelse er i Jetsirahs verden; »jorden« er he, hvis væsentligste ledelse er Asijah, gennem den. For Zeir har bolig i Metatron, som er i Jetsirah, og Shekhinah har bolig i ofanen, som er i Asijah, i Asijah.

»Og over David, som det er kendt fra verset: Du skal visselig dø.« David var nemlig Adams genfødsel, efter אדם — David — Messias.[DA055016] David syndede med forbudte seksuelle forbindelser, blodsudgydelse og afgudsdyrkelse, ligesom det første menneske syndede. For Adam var en kætter, eller han fornægtede grundlaget, ifølge midrashen.

»Og han retfærdiggjorde himlens dom« osv.; det er »for at du skal vise dig retfærdig i dine ord« osv. »I ibburs hemmelighed« betyder genfødslens hemmelighed, som folkemængden ikke kender. De ville derfor undre sig over Davids straf. »Og alle sangene, som ikke var tilstrækkelige til at redde ham« osv.; og ikke, at Adam også havde forårsaget hans død, som der står »du skal visselig dø«.[DA055017] Derfor begik han disse overtrædelser, så de skulle retfærdiggøre himlens dom over ham: Den Hellige, velsignet være han, øver ikke dom uden ret.

»Der er noget at tage op her; først: Hvad er denne meddelelse?« Forklaring: Vanskeligheden er, hvorfor han behøver at meddele den velsignede Gud noget, når alt er åbenbaret og kendt for ham. »Og hvorfor anbragte han« osv.: Hvorfor sagde han meddelelse ved synd i ordene »Min synd vil jeg gøre dig bekendt med«, mens han ved skyld sagde benægtende »jeg skjulte ikke«? Han skulle også have sagt »og ikke meddelelse«.[DA055018] Også »gøre dig bekendt med« er fremtid, og »jeg skjulte« er datid. Ved mine overtrædelser nævnte han begge dele, datid og fremtid: »Jeg sagde« er datid, »jeg vil bekende« er fremtid.

»Og her er der ikke en eneste« osv. Forklaring: Hos David er der ikke så stort et oprør, som vi har skrevet ovenfor i dette kapitel, kun at han styrkede

KLADDE · uafklaret · fortsat

Joel Moshe - 1 - fortsat

ammonitternes sværd, osv. Han sagde »Min synd vil jeg gøre dig bekendt med« osv.: Min uagtsomme synd med Batseba vil jeg gøre dig bekendt med, for jeg var uagtsom, og jeg har et argument at føre til mit forsvar.

»At sælge min sag til Joab«:[DA055019] Forklaring: At lægge min synd med Uria over på ham; for hvis ord skal man høre på, mesterens eller elevens? Der findes ingen stedfortræder ved en overtrædelse.

For folkemængden gjorde jeg mine synder store, som om de var overtrædelser og oprør. Herom sagde han for dem: »Jeg vil bekende mine overtrædelser imod mig«, for at retfærdiggøre דינמית,[DA055020] fordi de ikke kender ibburs hemmelighed og ville sige: Den Hellige, velsignet være han, øver dom uden ret, osv. »Jeg føjer alle mine tidligere overtrædelser til dem«: Forklaring: Dem fra det første menneske, skønt forsoningsdagen er gået hen over dem siden da, og de er blevet sonet. Det er »af mine overtrædelser for Herren« osv.

KLADDE · uafklaret · fortsat

Joel Moshe - 1 - fortsat

»I det åbenbare og i det skjulte.« Forklaring: I det åbenbare, over for mennesker, om mine synder, som jeg uagtsomt begik? nu;[DA055021] og i det skjulte om det, jeg uagtsomt begik i det første menneske, i genfødslens hemmelighed. Den Hellige, velsignet være han, føjede hans tanke til handlingen. Før han endnu havde bekendt dem, som der står »jeg vil bekende mine overtrædelser« i fremtid, »bar du min synds skyld bort«: Du gjorde skyld til uagtsom synd og dømte den som underordnet min uagtsomme synd. Dette skete ved den øverste domstol, og dér hører »sela« til, som består for evigt. Det svarer til, hvad der står i Zohar, afsnittet Vajjikra, blad 9, side a: »Og du bar bort.« Se dér. Dette er ordlyden: זכ״י ס״ג סל״ה ס״ל ע״ך?, [DA055022] det er seks øvre trin; מ״ב דע״ס ספ״ר, [DA055023] Gevurah, Tiferet, hver indbefattende ti, giver ס״ל;[DA055024] he, her indbefattes Hod og Jesod, hver indbefattende ti, giver ל׳;[DA055025] ה׳ ה׳ א׳ ה׳?,[DA055026] Gevurot i Malkhut giver סל״ה. Hele ordets rod ligger i Attika, som er Keter. Så vidt citatet.

Tilbage til kapitlet i indholdet

Historisk register: Heqor Din - I - Kapitel 12

Heqor Din — del 1 — kapitel 13

Jad Jehuda: א · ב · ג · ד · ה · ו · ז · ח · ט · י · יא · יב · יג · יד · טו · טז · יז

Joel Moshe: 1

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - א

(א) »Det, vore lærere har sagt om verset: For alle folkene skal gå, hvert i sin guds navn, men vi vil gå i Herren vor Guds navn i al evighed« (Mika 4), »er kendt på sit sted.« Det er det, der står, מוכח?, [DA055301] i Jalkut dér. Dette er ordlyden: Rabbi Eleazar fra Modiin siger: »I fremtiden kommer alle folkeslagenes fyrster for den Hellige, velsignet være

KLADDE · uafklaret

Rema fra Fano

Det, vore lærere har udlagt om verset »For alle folkene skal gå, hvert i sin guds navn«, er kendt på sit sted, ligesom udlægningen af verset »For med ild fører Herren sag« og kong Davids, fred være med ham, udsagn: »Selv når jeg går i dødsskyggens dal, frygter jeg ikke ondt, for du er med mig.« Hermed bekræftes det, vi er i færd med at forklare: Vi er blevet lovet at gå fri, når vi går i navnet på ham, som bor hos os midt i vor urenhed. Han skal i fremtiden være vort

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - א - fortsat

han, og anklager Israel. De siger for ham: Verdens Herre! Disse er afgudsdyrkere, og disse er afgudsdyrkere; disse indgår forbudte seksuelle forbindelser, og disse indgår forbudte seksuelle forbindelser; disse udgyder blod, og disse udgyder blod. Disse stiger ned i Gehinnom, og disse stiger ikke ned! Den Hellige, velsignet være

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - א - fortsat

han, siger til dem: Når det er sådan, skal hvert enkelt folk stige ned sammen med sin gud. Det er det, der står: For alle folkene skal gå, hvert i sin guds navn« osv. Rabbi Jehoshua sagde i rabbi Chaninas navn: »Der er kun מחרא — grupper af møg? — ליהוא«; [DA055302] for »vi i Herrens navn« — der står ikke »i Elohims navn«, men »i Herrens navn«. David sagde: »Selv når jeg går i dødsskyggens dal, frygter jeg ikke ondt, for du er med mig.«

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - ב

(ב) »Og med denne« udlægning, התחלת?, [DA055401] det, som vi nævnte ved slutningen af det foregående kapitel om »Kom nu, lad os gå i rette«: Lad os afklare sagen, osv.

Jad Jehuda - ג

(ג) »For vi er blevet lovet« ved dette at sejre over dem og gå fri over for de stridende parter, som hævder: »Både disse og disse begår overtrædelser.«

Jad Jehuda - ד

(ד) »Midt i vor urenhed«: i Gehinnom? osv. [DA055601]

Jad Jehuda - ה

(ה) »Og han, velsignet være han, skal i fremtiden være vort renselsesbad.« Som vore lærere, må deres minde være til velsignelse, siger i slutningen af Joma om verset »Israels mikve er Herren«: »Ligesom en

KLADDE · uafklaret · fortsat

Rema fra Fano - fortsat

renselsesbad. Også om forsoningsdagens tjeneste står der: »Og han skal skaffe soning for helligdommen.« Skriften taler om Aron, som skal rense den øvre helligdom for Israels børns urenhed; og han, som bor hos dem midt i deres urenhed, skal gøre det samme ved åbenbaringsteltet. For den fangne kan ikke befri sig selv.

For at den retfærdige dommer skal vise sig retfærdig og få medhold ved slutningen af denne drøftelse, lod han syv ting gå forud for verden. Alle var til for Israel og deres bedste, selv Gehinnom, som vi vil forklare nedenfor. Det er tilstrækkeligt med dets tidspunkter, selv for overtræderne blandt os,[DA055201] som hele deres liv har bekymret sig om buddene og har haft plagede legemer. Ikke nok med det: Hele dagen har de bestandig skælvet og bævet for profeternes formaninger, og vort navn er blevet forhadt gennem deres irettesættelse. Sådan er det ikke med dem, der kaster åget af sig. Blandt alle deres vise og deres fyrster deroppe er der ingen, som protesterer, skønt de har magt til det. Heri kan Abimeleks fyrste prise sig selv, fordi han gjorde sådan, efter Zohars forklaring af verset »Og også jeg holdt dig tilbage fra at synde mod mig«. Derfor skal Herren hjemsøge dem i det høje og dømme dem i det øvre Gehinnom, hvor ildfloden går igennem og flammer op. Og på jorden, i det nedre Gehinnom, skal det ramme de ugudeliges hoved. Men vi skal påkalde Herren vor Guds navn. For Herrens veje er rette; retfærdige går på dem, og det er det yderste gode. Og overtrædere

Jad Jehuda - ה - fortsat

mikve renser de urene, således renser også den Hellige, velsignet være han, Israel.«[DA055701] Mesteren forklarer, at det sker ved, at han fører os ud af Gehinnom.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - ו

(ו) »Selv i forsoningsdagens tjeneste« finder vi dette. For i afsnittet Acharei står der: »Og han skal skaffe soning for helligdommen fra Israels børns urenheder og fra deres overtrædelser, hvad angår alle deres synder. Og således skal han gøre ved åbenbaringsteltet, som bor hos dem midt i deres urenheder.« »Og Skriften taler om Aron.« Efter den ligefremme betydning kan det forklares på to måder. Den første: Verbet »og han skal skaffe soning« henviser fremad til »som bor hos dem«. Hensigten er, at den velsignede Gud, som bor hos dem, skal skaffe soning for helligdommen, og han skal gøre det samme ved åbenbaringsteltet. Den anden: »Og han skal skaffe soning« henviser til Aron, som er nævnt forinden. Efter denne forklaring forekommer det mig umiddelbart, at slutningens »som bor hos dem« henviser til åbenbaringsteltet og ikke taler om den velsignede Gud. Derfor siger mesteren, at »og han skal skaffe soning« visselig taler om Aron. Alligevel er slutningens »som bor hos

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - ו - fortsat

dem« ikke forbundet med åbenbaringsteltet, men taler om den velsignede Gud. Skriftens hensigt i begyndelsen er, at Aron skal skaffe soning for og rense den øvre helligdom for den urenhed, som er forårsaget af Israels børns urenheder.[DA055801] Det er jo kendt, at gennem skaden nedenfor voldes der skade ovenfor. Noget tilsvarende forklares også om dette vers i Zohar. Derefter siger han: »Og således skal« den velsignede Gud, »som bor

KLADDE · uafklaret · fortsat

Rema fra Fano - fortsat

snubler på dem: Også dette er et onde med noget af det gode, for snublen sker inden for Herrens vejes grænser. Så snart de tænker på omvendelse i deres hjerte, er sagen dem meget nær. Hermed sluttede profeten kun med trøstende ord.

Det er, hvad vore lærere sigtede til i sammenligningen med de to, der spiste deres påskeofre. For buddene blev ikke givet for at nyde godt af dem. Vi har allerede ovenfor i kapitel 3 vist, at denne lære også gælder advarslerne, i verset »Hold op med det onde«.

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - ו - fortsat

hos dem midt i deres urenheder«, gøre ved åbenbaringsteltet, for at skaffe soning for helligdommen nedenfor. Sådan udlægger vore lærere, må deres minde være til velsignelse, »som bor hos dem« osv.: Selv i deres urenheds tid er Shekhinah iblandt dem.

Jad Jehuda - ז

(ז) »For den fangne kan ikke befri sig selv.« Derfor var det nødvendigt, at Aron skaffede soning for den øvre helligdom.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - ח

(ח) »Ved afslutningen af denne drøftelse«, som han i fremtiden fører med folkeslagenes fyrster, der hævder »Både disse og disse — afgudsdyrkelse«, og som han lader stige ned i Gehinnom. Skulle man da kunne tænke sig, at det sker ved en forvredet dom? Derfor lod han før verdens skabelse?[DA056001] syv ting gå forud, for at give Israel ret, og de er til sidst. [DA056002] Det er Torahen, omvendelsen, Edens have, Gehinnom, herlighedens trone, templet og Messias' navn, som vore lærere, må deres minde være til velsignelse, siger i kapitlet Makom she-nahagu.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - ט

(ט) »Og alle for Israels skyld«: hele verden blev skabt for deres skyld og til deres bedste. Torah, omvendelse, Gehinnom og [uafklaret kildeled: וכ"ה?] skal skaffe dem soning og derigennem lade dem arve Messias, Edens have og herlighedens trone.[DA056101]

Jad Jehuda - י

(י) »Selv Gehinnom« er til deres bedste, for dets rædsel og frygt er tilstrækkelige. Det har imidlertid ikke magt til helt at tilintetgøre selv Israels overtrædere, Gud forbyde det, som det vil blive forklaret nedenfor i del VI, בט"ו?.[DA056201]

Jad Jehuda - יא

(יא) »For af dette roser han sig osv.« Som det står i Zohar, afsnittet Vajjikra, side 6, og afsnittet Kedoshim, side 106, om verset: »Og Elohim kom til Avimelekh i en drøm om natten, og Elohim sagde til ham i drømmen: Også jeg vidste osv.« Således lyder teksten: »Vi har lært således: alle forekomster af Elohim her var den store magt, der var sat over dem. På samme måde: 'Og Elohim kom til Bileam om natten' - den magt, der var sat over ham. Hvis du indvender: 'Og Elohim sagde til ham i drømmen', så er det netop sådan: 'Også jeg vidste'. Hvorfor står 'også' her? Det kommer for at medtage endnu en: selv om det er kendt højere oppe end mig, vidste også jeg det. 'Og også jeg holdt dig tilbage' medtager endnu en, 'fra at synde mod mig'. מחטו er uden alef. Hvad siger han? Synden ligger jo ikke hos ham. Men vi har lært således: ved folkets synder hernede sker der skade deroppe; ved folkets synder hernede bliver deres store hersker deroppe fjernet fra sit herredømme. Det er det skrevne: 'Og også jeg holdt tilbage'. Selv om sagen afhænger af noget højere end mig, medtager 'også jeg' ham selv osv.« Se dér. [DA056301]

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - יב

(יב) »Derfor« [hul i kilden], og selv om han hjemsøger deres fyrster deroppe i det høje osv. [DA056401]

Jad Jehuda - יג

(יג) »For Herrens veje er rette; de retfærdige vandrer på dem, men overtrædere snubler på dem« (slutningen af Hoseas). Ordet »på dem« ved »snubler« er umiddelbart mærkeligt: hvordan skulle de snuble på Herrens veje? For at forklare det tog læreren det med i udlægningen her. Han sagde, at meningen er, at vi alle vandrer i Herrens navn, og at der ikke er personsanseelse i dette, når folkeslagenes fyrster indvender: »Både disse og hine dyrker afguder.« For Herrens veje er virkelig rette, og de retfærdige vandrer på dem; der er ingen klage at rejse mod dem. Selv overtrædernes fald sker dog på Herrens veje, for alle deres dage bekymrer de sig om buddene og bæver og skælver ved profeternes irettesættelser, som nævnt.

Jad Jehuda - יד

(יד) »Med dette«: med denne forklaring falder det på plads, som umiddelbart forekom? mærkeligt, nemlig at profeten Hoseas afsluttede sin bog med noget ondt. Efter vor forklaring sluttede profeten jo kun med trøst til overtræderne: det er nærliggende for dem at vende om, eftersom deres fald sker på Herrens veje. En lignende vej går Maharsha i Tosafot til kapitlet Ein Omdin, blad 31; se dér.[DA056601]

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - טו

(טו) »Og dette er vore læreres hensigt«: i Nazir, kapitel 4, og Horajot, kapitel 3: »Rabbah bar bar Chanah sagde i rabbi Jochanans navn: Hvad betyder det skrevne 'For Herrens veje er rette osv.'? Det kan sammenlignes med to mennesker, der spiste deres påskeofre. Den ene spiste sit for at opfylde buddet, den anden for at spise sig overmæt. Om den, der spiste for at opfylde buddet, gælder 'de retfærdige vandrer på dem'; om den, der spiste for at spise sig overmæt, 'overtrædere snubler på dem'. Resh Lakish sagde til ham: Kalder du ham ugudelig? Ganske vist opfylder han ikke buddet på den bedste måde, men påskebuddet opfylder han dog osv. Nej, sammenlign det med Lot og hans to døtre: de havde til hensigt at opfylde et bud, 'de retfærdige vandrer på dem'; han havde til hensigt at begå en overtrædelse, 'overtrædere snubler på dem' osv.« Se dér.

Læreren sagde, at også rabbi Jochanans hensigt er at forklare »på dem« på denne måde: overtræderne snubler på Herrens veje og i selve overholdelsen af

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - טו - fortsat

buddene, når de udfører dem uden hensigt om buddet. Eftersom de dog beskæftiger sig med buddene, er omvendelsens vej under alle omstændigheder nær dem. Selv om Resh Lakish gjorde indsigelse og sagde »Kalder du ham ugudelig? osv.«, er det alligevel tilfredsstillende? for rabbi Jochanan, blot udlægningen af deres større fortrin? hos Resh Lakish, som forklarer verset om Lot.[DA056701] Om ham er det ikke rigtigt at sige, at deres fald sker på Herrens veje, for Lot beskæftigede sig med forbudte kønsforhold; alligevel passer »Herrens veje« på hans døtre.

Jad Jehuda - טז

(טז) »For buddene blev ikke givet til nydelse«: det vil sige, også med hensyn til egen fordel, for at afvise? »Kalder du ham ugudelig?« om den, der spiste for at spise sig overmæt. Man kan sige: ganske vist opfylder han påskebuddet, men i dette er han alligevel en overtræder, for buddene blev ikke givet til nydelse. Sådan handlede han ikke, men vendte hensigten om.[DA056801]

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - יז

(יז) »Vi har allerede tidligere osv.« Det vil sige: vor forklaring af »de snubler på dem« i spørgsmålet om [uafklaret forkortelse: ע"ש?] følger samme sprogbrug som vor tidligere forklaring i kapitel 3 om forbudsbuddene og verset »Hold op med det onde«. Vi sagde, at meningen er, at ophøret skal være i selve det onde; se dér.[DA056901]

KLADDE · uafklaret

Joel Moshe - 1

»Midt i vor urenhed osv.« Det vil sige: Shekhinahs aspekter [uafklaret kildeled: בינות? האר'?]; ét fra hende klæder sig i Malkhut i Beriah og i Malkhut i Jetsirah og Asijah.[DA057001] Dér når skaden så at sige Malkhut i Asijah, og »rundt omkring vandrer de ugudelige«. Undertiden når den dér til Malkhut i Jetsirah og Beriah, men ikke i Atsilut, Gud forbyde det, som det står i Zohar, Ki Tetse, side 536, og i Idra Zuta til Haazinu, side 522. »Guds ære er at skjule en sag.« »Så han renser det øvre hellige osv.« Hermed forstås verset »Og han skaffer soning for sit land, sit folk«: hans folk hernede skal skaffe soning for hans land deroppe; derefter bliver hans land sonet og bliver et renselsesbad for hans folk. Alle versene udlægges fra begyndelsen til slutningen og dernæst fra slutningen til begyndelsen; det er forunderligt

KLADDE · uafklaret · fortsat

Joel Moshe - 1 - fortsat

for dem, der forstår erkendelsen.

»Så han renser det øvre hellige« betyder så at sige Herren, velsignet være han, som har modtaget nogen urenhed fra Israels børns synder, og derefter »han, der bor hos dem osv.« For en fange løser ikke sig selv; før han så at sige er blevet renset, kan han ikke skaffe soning for andre. »Ved drøftelsens afslutning«: som ovenfor, »Kom dog, lad os gå i rette med hinanden«. »Rædslens tøjler« betyder frygten for Gehinnom.

»Sådan er det ikke med dem, der afkaster åget«: til Israel gav han Gehinnom til deres bedste for at lutre og rense dem. Sådan er det ikke med verdens folkeslag, hvis fyrster deroppe tværtimod fører dem til synd. Således roste Avimelekhs fyrste sig af, at han havde hindret ham i at synde, som der står: »Og jeg holdt dig tilbage fra at synde mod mig.« Han siger מחטו med mangelfuld skrivemåde: det var ham som en nål i levende kød at ændre sin natur og

Tilbage til kapitlet i indholdet

Historisk register: Heqor Din - I - Kapitel 13

KLADDE · uafklaret · fortsat

Joel Moshe - 1 - fortsat

hindre synd, efter forklaringen i Zohar osv. [DA057002] Det er i afsnittet Vajjikra: hvad betyder »Og Elohim kom til Avimelekh osv.«? Se også Zohar, afsnittet Kedoshim, dér.

»Og overtrædere snubler på dem« henviser også til Herrens veje; derfor er dette noget ondt, der har del i det gode. »Med dette«: at overtræderne snubler på dem, har altså også del i det gode. Dermed sluttede profeten verset »og overtrædere osv.« med noget godt. Det er ikke, som man forstår det efter den ligefremme mening, at han, Gud forbyde det, sluttede med noget ondt, men med trøst. »Vi har allerede tidligere osv.«: som vi sagde, er der et fald, og det sker på Herrens veje. Det svarer til enhver, der spiste sit påskeoffer for at spise sig overmæt: de opfylder dog et bud. Således findes der også en genoprettelse i en ond handling, som forklaret ved verset »Hold op med det onde« i slutningen af tredje kapitel.

Heqor Din - del I - kapitel 14

Jad Jehuda: א · ב · ג · ד · ה · ו · ז · ח · ט · י · יא · יב · יג · יד · טו · טז · יז · יח · יט · כ · כא · כב · כג · כד · כה · כו · כז · כח · כט · ל · לא · לב

Joel Moshe: 1

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - א

(א) »Som vi nævnte« i kapitel 10. Dér skrev læreren, må hans minde være til velsignelse: »Versets sammenhæng omfatter begge inddelinger af omvendelsen. Om den af frygt, selv når den ikke er for dens egen skyld - for hans godhed er stor til himlen - sagde profeten: Kom dog, lad os gå i rette med hinanden.« Se dér. Det blev forklaret, at omvendelsen af frygt, som altså ikke er for dens egen skyld, når til herlighedens

Rema fra Fano

Den anden inddeling, som vi nævnte, er derimod omvendelsen af kærlighed og for dens egen skyld. For »stor højt over himlen er hans godhed«, velsignet være han, mod dem, der går ad denne vej. Den skal undersøges i to former: den første »over himlen«, den anden langt højere, »højt over himlen«. Om dem lover profeten os, at når vor omvendelse når til den Gamle af Dages klæder, »hvide som sne«, så gælder: er vore synder - som også omfatter den del af uagtsomheden, der bliver tilbage fra de forsætlige synder ved mængdens omvendelse, som kun når til

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - א - fortsat

trone. Om den siges: »For hans godhed er stor til himlen.« Der menes Tiferet, for himlen og herlighedens trone er betegnelser for Tiferet. Denne omvendelse gavner, så forsætlige synder bliver til uagtsomme. Men da den uagtsomme del stadig er tilbage og skal sones, sagde profeten »Kom dog, lad os gå i rette med hinanden«: der må føres drøftelse om dette med folkeslagenes fyrster, som indvender »Både disse og hine dyrker

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - א - fortsat

afguder«. Anderledes er det med omvendelsen af kærlighed, altså for dens egen skyld. Om den siges »For hans godhed er stor højt over himlen«, og den hæver sig i storhed ved, at forsætlige synder bliver til fortjenester. Efter at læreren i de foregående kapitler har afbrudt fremstillingen med alle de udlægninger, der hører til [uklar kildeforkortelse: לפ'?] den første inddeling, vender han nu tilbage til at forklare den foreliggende anden inddeling.[DA057301]

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - ב

(ב) »Den første over himlen osv.« I Zohar, afsnittet Vajjikra, side 25, og afsnittet Kedoshim, side 124: »Rabbi Jehuda sagde: Hvornår kaldes det omvendelse? Når Imma? skjules, og barmhjertighed stiger ned osv. Da kaldes det fuldstændig omvendelse, omvendelse uden nærmere bestemmelse, for at omfatte alt. Rabbi Jitschak sagde: Når hele verden i fællesskab bliver ret, står der: 'For stor højt over himlen er din godhed'. Højt over himlen: den stiger højere op end det sted, der kaldes himlen. Rabbi Jehuda sagde: Det er nøjagtigt formuleret: der står 'højt over himlen'. Havde der stået 'over himlen', ville det betegne det sted, som står over himlen. Når der står 'højt

Rema fra Fano - fortsat

herlighedens trone - som skarlagen, det vil sige stoffet farvet af skarlagenormen, så vil de visselig gøre alt, der kommer fra dem, hvidt som sne.[DA057201] Det vil regnes for en stor fortjeneste, at intet spor af dem bliver tilbage i verden, som der står: »For din ungdoms skam skal du glemme.« Om dette siges: »Jeg vil helbrede deres frafald.«

Når omvendelsen når til »håret på hans hoved som ren uld«, gælder: »Hvis de er røde som skarlagenormen«, selv om de hører til dem, hvorom man sagde »uagtsomhed i studiet regnes som forsæt« - skarlagenormen farver jo andre - »skal de blive som uld«, som man bleger til fint klæde. Betydningen af »skal de blive« er som i »Herren har vendt sig fra dig, og din modstander blev til« (1 Samuel 28,16). Det være langt fra Gud at være fjende af en fuldkommen retfærdig som Saul, hvis fortjenester uden tvivl var i overtal. Men eftersom Herren har vendt sig fra dig, har din modstander fået en fornyet væren, som vi forklarede i afhandlingen Ha-Nefesh. Således også her: »skal de blive som uld«, så der skabes en fornyet, strålende væren for dem, idet forsætlige synder bliver som fortjenester.

Denne hemmelighed antydes i verset »Og Herren Elohim kaldte på mennesket«, på den måde, som oversættelsen i Kedushahs orden angiver: enten kalder omvendelsen på Abba, Salomo, som er over hende, efter betydningen af den dobbelte genoprettelse, vi vil forklare i kapitel 22; eller »på mennesket« forstås efter sin ligefremme mening.[DA057202] For alt

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - ב - fortsat

over himlen', betyder det det sted, som står højt, højt oppe. Hvad er det? Det er Imma, og det er det, der kaldes omvendelse osv.« Se dér.[DA057401]

Omvendelsen højt over himlen er altså den øvre Imma, Binah; dér er omvendelsen ophøjet, af kærlighed? Som det også forklares i Tosefta til afsnittet Kedoshim dér, er Imma Binah. Her er der tilsigtet en lighed? med verset »For stor højt over himlen er din godhed« om omvendelse for dens egen skyld, som vi citerede ovenfor i kapitel 12; de nævnte ord i Zohar sigter til samme sag.[DA057402] Under alle omstændigheder regnes den omvendelse, der når over himlen, den mellemste omvendelse?, også til omvendelse af kærlighed, for omvendelse af frygt når kun til himlen. Derfor skrev læreren, at omvendelsen af kærlighed skal undersøges i to former. Om forklaringen af »over himlen« i de nævnte ord fra Zohar står der i Pardes, Shaar ha-Kinnujim, at omvendelsen er i Gedullah og Gevurah, som er over Tiferet, der kaldes himlen. Se dér.

Jad Jehuda - ג

(ג) »Om dem osv.« Det vil sige, at profeten over for disse to former sagde: »Hvis jeres synder er som skarlagen, skal de blive hvide som sne; hvis de er

Jad Jehuda - ג - fortsat

røde som skarlagenormen, skal de blive som uld.« Over for omvendelsen, der når over himlen til Gedullah og Gevurah, de ovennævnte klæder?, gælder, at dens kraft er så stor, at den også soner den uagtsomme del, der er tilbage fra omvendelse af frygt. Det er ordene »Hvis jeres synder«, de uagtsomme, der omfattes af omvendelsen af frygt, »er som skarlagen, skal de blive hvide som sne«. Det vil sige: de bliver hvide ved kraften i omvendelse af kærlighed, som når den Gamle af Dages klæder, der er »hvide som sne«, som der står i Daniel, og efter det, der står i Pardes dér, at »hvid sne« er en betegnelse for Gedullah. [DA057501]

Jad Jehuda - ד

(ד) »Hvis vore synder osv.« Det vil sige, at »jeres synder« som bekendt henviser til de uagtsomme. Derfor omfatter de også den uagtsomme del, som er tilbage fra mængdens omvendelse, der kun sker af frygt. Om dem alle siger han: »Hvis jeres synder er som skarlagen«, altså som stof farvet af skarlagenormen. Meningen er de uagtsomme synder, som er tilbage fra de forsætlige. Dér gavner denne omvendelse visselig, så »som sne osv.«: ved den bliver de nævnte synder hvide, og ligeledes enhver anklager, der kommer fra dem og på grund af dem.

Rema fra Fano - fortsat

er i himlens hænder undtagen frygten for himlen. Omvendelsen kalder på mennesket og venter på, at det med passende valg og vilje fører hende fra mulighed til virkelighed.

Med dette vil vi stræbe efter at erkende, hvor dyrebar hans godhed er, velsignet være han, når han giver synder rigelig tilgivelse. Tilgivelse for synderen er en stor godhed; men tilgivelse for selve synden er en rig godhed, hvis forsæt regnes som uagtsomhed, og en overmåde stor godhed, hvis den bliver til en fortjeneste og en engel, der taler til forsvar, så anklageren bliver forsvarer. Om dette siges: »Jeg vil elske dem frit.« Han giver begrundelsen: »For min vrede er vendt tilbage fra ham.« Vore lærere, må deres minde være til velsignelse, har allerede lagt mærke til dette og sagt, at for ét menneskes skyld, som gør sådan en omvendelse, tilgives hele fællesskabet. Det vil sige, at deres andel i pagten med edsforbandelsen, hvor de er garanter for hinanden, tilgives ved dets fortjeneste; det er rigtigt.

Versets ligefremme mening kan dog forstås gennem det skrevne »Og min hånd griber om dommen«. Den Hellige, velsignet være han, skyder sine pile, mens hans hånd holder dem fast, så han kan kalde dem tilbage, som han vil. Denne egenskab gælder Af, vreden, mere end alle de andre øverste ødelæggere.[DA057203] Om dem alle står der en enkel genoprettelse i fremtid: »han vil sone synd«, »han vil ikke ødelægge«, »han vil ikke vække«. Men om Af står der: »Og han lod den ofte vende tilbage.« Her er genoprettelsen i

Jad Jehuda - ד - fortsat

Det er ordene ילבינו, som fortolkerne forklarer som et intransitivt verbum; efter vor forklaring kan det også forstås transitivt: synderne gør alt det hvidt, som de har forårsaget.

Jad Jehuda - ה

(ה) »Det vil regnes for en stor fortjeneste«: selv om vore lærere, må deres minde være til velsignelse, sagde om omvendelse af kærlighed, at forsætlige synder bliver som fortjenester, kan det ikke siges i ligefrem forstand om denne del, der når »over himlen«. Alligevel kan man også her sige det gennem en negation: de forsætlige synder tilgives og bliver sådan, at det svarer til fortjenester. For det er en stor fortjeneste, at skarlagenrøde synder bliver hvide som sne, og at intet spor af dem bliver tilbage i verden, heller ikke det spor, der først blev tilbage ved de omvendtes? omvendelse.[DA057701]

Jad Jehuda - ו

(ו) »Om denne del« siger Skriften »Jeg vil helbrede deres frafald«. Deres frafald behøver altså endnu helbredelse på grund af den uagtsomme del deri; den helbredes, så der ikke bliver noget spor af dem tilbage.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - ז

(ז) »Når omvendelsen når osv.« Det vil sige: om omvendelsen af kærlighed »af dem?«, som er den anden del, der når højt

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - ז - fortsat

over himlen til egenskaben Binah, også kaldet »håret på hans hoved som ren uld«, som det også forklares i Pardes dér, afslutter verset: »Hvis de er røde som skarlagenormen, skal de blive som uld.«[DA057901] Meningen er: ikke alene de forsætlige synder, der er blevet som uagtsomme, men selv de uagtsomme synder, der er blevet som forsætlige, eksempelvis det, vore lærere, må deres minde være til velsignelse, sagde: »Uagtsomhed i studiet regnes som forsæt«, skal blive som uld. Det er »Hvis de er røde som skarlagenormen«: hvis de bliver røde? fra de synder, der farver, indtil de bliver som forsætlige, ligesom skarlagenormen farver en anden ting. De skal blive som uld, som man bleger til fint klæde, ved den omvendelse, der ligeledes når til uld og »ren uld osv.«

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - ח

(ח) »Betydningen af: skal de blive«: ordet יהיו har samme betydning som ויהי i det, Samuel sagde til Saul: »Herren har vendt sig fra dig, og din modstander blev til« (1 Samuel 28). Man kan ikke forklare det ved at forbinde ויהי med Herren, så Herren skulle være blevet din fjende. Det være langt fra Gud, velsignet være han, at være fjende af en fuldkommen retfærdig som Saul. Fortolkerne har

Rema fra Fano - fortsat

fortid og gentaget. Fra det øjeblik, han var til dér i skabelsens tanke, blev det bestemt som et stort bud at kalde ham tilbage i ét nu. Det er betydningen af fortiden, som atter vækkes til live og bliver til fremtid ved hans barmhjertighed, velsignet være han, i hans store godhed.

Men denne omvendelse er så ophøjet, at Af, den Allestedsnærværendes udsending, vender tilbage af sig selv og siger for ham: »Verdens Herre, jeg ønsker ikke at udføre min sendelse, for de har allerede trængt mig tilbage ved deres omvendelses styrke.« Han ler og siger: »Mine børn har besejret mig.« Desuden vidner anklageren om sig selv, at Shekhinah ikke bragte nogen vredesglød ind i verden undtagen hans egen tilblivelse, som der står: »Selv Ester lod ingen komme til kongen undtagen mig.«[DA057204] Hans ophævelse er således verdens genoprettelse, som der står: »Også i morgen er jeg indbudt af hende til kongen.« Netop i morgen og ikke længere, for »på den dag, som Herren kender«, »opsluger han døden for evigt«.

Vid, at Af først irettesætter mennesket for dets fejl; derefter tugter Chemah, harmen, og til sidst beskæmmer Ketsef, raseriet, idet han får mennesket til at slå fra sig mod lidelserne, som der står: »Og megen ærgrelse og hans sygdom og raseri« (Prædikeren 5,15). Derfor bad David først: »I din vrede må du ikke irettesætte mig, og i din harme må du ikke tugte mig.« Dermed ophører også skam og raseri af sig selv. Men det er kendt, at der senere kom lidelser over

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - ח - fortsat

allerede taget hensyn? til dette, og Targum, der forbinder ויהי med Herren, forklarede det ikke med denne mening. [Uafklaret kildeled: ותמ״ע?] Deres forklaring, at det er som בעדך, »for dig«, og at meningen er, at Herren er din hjælper »ved deres hjælp?«, er helt tvungen. [DA058001] Derfor forklarer læreren, at ויהי ikke henviser til Herren. Meningen er derimod: Herren har vendt sig fra dig, og derved er din modstander blevet til; din fjende har fået en fornyet væren, fordi Herrens forsyn har forladt dig. Sådan er meningen også her: synderne »skal blive som uld«; de får en ny, strålende væren som uld, og forsætlige synder bliver som fortjenester.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - ט

(ט) »Denne hemmelighed«, som vi omtalte ved omvendelse af kærlighed, der når Binah, antydes i verset »Og Herren Elohim kaldte på mennesket«. Herren Elohim er nemlig egenskaben Binah; mennesket er en betegnelse for Chokhmah, »Chokhmah?«, som bekendt, for adam er מ״ה, 45.[DA058101] Udtrykket »kaldte« forklares på samme måde som »den ene kaldte til den anden« i Kedushahs orden, der oversættes »de modtager fra hinanden«: kaldet har med at give tilstrømning?

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - ט - fortsat

at gøre. Det er »Og Herren kaldte« [uafklaret kildeled: ע"ז זה?].[DA058102] Meningen vil være, at Herren Elohim, egenskaben Binah, kaldte på mennesket, på Chokhmah over hende, for også fra hende at modtage tilstrømning af tilgivelse til de omvendte, der beskæftiger sig med hende. Da deres erkendelse når Binah, ønskede Binah, at den også skulle nå Chokhmah, så hun ligeledes omfattes af »håret på hans hoved som ren uld«, og for at genoprettelsen af Tiferet skal komme fra dem begge sammen: altså dobbelt.

Eller vi siger, at »på mennesket« har sin ligefremme mening, det virkelige menneske. Herren Elohim, egenskaben Binah, kalder altså på mennesket og venter på, hvornår det selv vælger at vågne til omvendelse og fører hende fra mulighed til virkelighed. For alt er i himlens hænder undtagen frygten for himlen, »som over hende, når mennesket?« vælger; derfor venter hun på det. [DA058103]

Rema fra Fano - fortsat

ham: han var angrebet af tsaraat i seks måneder efter den babyloniske Talmuds opfattelse, og sådan peger versenes nøjagtige ordlyd, eller i seks år efter Jerusalems Talmud.[DA057205] Det er muligt, at begge dele gælder. Kun i seks måneder sad han i det afsondrede hus på grund af tsaraats urenhed, og Sanhedrin skilte sig fra ham. Derefter bad han om barmhjertighed, som der står: »Lad dem, der frygter dig, vende tilbage til mig.« Han blev ren for sin urenhed, men blev først rask efter seks år. Sygdom fjerner ham jo ikke fra hans lederværdighed, som det står i Horajots sidste kapitel.

Efter at lidelserne var kommet over ham, sagde han: »Verdens Herre, i dit raseri må du ikke irettesætte mig, eftersom du tugter mig i din harme.« Han bad om barmhjertighed til at være tålmodig, så han ikke skulle skamme sig eller blive beskæmmet foran dem, der hader hans sjæl, efter at han havde båret lidelsernes åg. Undersøg versene nøje i de to salmer: du vil finde, at det ene blev sagt, før han blev tugtet, det andet bagefter. »I dit raseri må du ikke irettesætte mig« trækker ikke sin negation videre til det følgende led, som fortolkerne siger. Versene på begge steder er derimod formuleret med den største nøjagtighed; det er, hvad vi søger overalt.

Jad Jehuda - י

(י) »Med dette«, som vi sagde om de forsætlige synder, der bliver som uagtsomme eller som fortjenester, erkender vi Herrens godhed, velsignet være han, ikke blot mod synderne som mennesker, men også mod selve synderne. Det er »giver synder rigelig tilgivelse«.

Jad Jehuda - יא

(יא) »Hvis den bliver til«: den forsætlige synd bliver til en fortjeneste og en, der taler til forsvar.

Jad Jehuda - יב

(יב) »Så anklageren«: den, der blev skabt af synden, bliver forsvarer, når synden bliver til fortjenester.

Jad Jehuda - יג

(יג) »Om dette«: om den forsætlige synd, som er blevet som en fortjeneste, siges »Jeg vil elske dem frit, for min vrede«, anklageren, »er vendt tilbage fra ham« og er blevet forsvarer.

Jad Jehuda - יד

(יד) »Vore lærere har allerede lagt mærke til osv.« Da han har anført dette vers, forklarer han alt, hvad der hører til det. Han siger, at de allerede lagde mærke til ordet »fra ham«. Det står i Joma,

Jad Jehuda - יד - fortsat

kapitel 8: »Mar Zutra bar Tovjah sagde i Ravs navn: Stor er omvendelsen; selv når én alene foretager den, tilgives han og hele verden, for der står: 'Jeg vil helbrede deres frafald, jeg vil elske dem frit, for min vrede er vendt tilbage fra ham.' Der står ikke 'fra dem', men 'fra ham'.« Rashi forklarede: »Jeg vil

Jad Jehuda - יד - fortsat

helbrede deres frafald, for min vrede er vendt tilbage fra den enkelte.«

Jad Jehuda - טו

(טו) »Det vil sige deres andel osv.« Læreren forklarer, at fællesskabet tilgives gennem den enkeltes omvendelse netop for denne? enkelte

Jad Jehuda - טו - fortsat

persons egen synd: fællesskabets garantiansvar tilgives, for hele Israel er garanter for hinanden. Som vore lærere, må deres minde være til velsignelse, udlagde »den ene skal snuble over sin bror«: ved sin brors synd.[DA058701]

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - טז

(טז) »Versets ligefremme mening forstås imidlertid«: »For min vrede er vendt tilbage fra ham« følger det, der siges i Mekhilta, afsnittet Beshalach, om verset »Hvis jeg hvæsser mit lynende sværd, og min hånd griber om dommen«, som Rashi, må hans minde være til velsignelse, citerede: »Når et menneske af kød og blod skyder? en pil, og pilen er sluppet fra dets hånd, kan det ikke kalde den tilbage til sig. Men den Hellige, velsignet være han, er ikke sådan. Når Israel ikke gør den Allestedsnærværendes vilje, udgår der så at sige en afgørelse fra ham, som der står: 'Hvis jeg hvæsser mit lynende sværd'. Vender de om, kalder han den straks tilbage, som der står: 'Og min hånd griber om dommen'.« Sådan er meningen også her: »For min vrede er vendt tilbage« er ødelæggeren, som allerede er udgået fra ham, velsignet være han, [hul i kilden] at vende tilbage gennem omvendelsen, og hans tilbagevenden fra ham, velsignet være hans navn, til hans ansigt.[DA058801]

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - יז

(יז) »Denne egenskab osv.« Det vil sige, at den alligevel er tydeligere? ved Af end ved de øvrige øverste ødelæggere, der nævnes i dette vers. For Avon, Mashchit, Af og Chemah - Synd, Ødelægger, Vrede og Harme - er alle øverste ødelæggere, som det står i Zohar, afsnittet Noach og afsnittet Bereshit, side 28. »Og særligt én?«: vi har jo allerede fundet denne formulering også om Chemah, som der står: »Herren ... for at vende sin harme bort fra at ødelægge« (Salmerne 106), »for at vende din harme bort fra dem« (Esajas 10?). Grunden er, at denne egenskab gælder Af mere osv.[DA058901]

Jad Jehuda - יח

(יח) »Om alle disse« øverste ødelæggere står her en enkel genoprettelse i fremtid, for »han vil sone«, »han vil ikke ødelægge« og »han vil ikke vække« er i fremtid og enkle. Anderledes ved Af: der står »og han lod den ofte«, som er i fortid og betegner gentagen genoprettelse, at han mange gange handlede sådan. Grunden er, at dette allerede for

Jad Jehuda - יח - fortsat

længe siden blev bestemt for Af, mens han var i skabelsens tanke.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - יט

(יט) »Det er betydningen af fortiden osv.« והרבה er altså i fortid, men bliver her til fremtid for at vise, at hver gang Israel synder, og Af går ud for at tilintetgøre dem, kalder Herren, velsignet være han, ham tilbage i sin barmhjertighed: to genoprettelser, en gentagen genoprettelse. Således sigtede de også til læreren? i versenes formulering »kaldte min vrede, Af, tilbage«; undersøg det nøje, så vil du finde det. Det skyldes, at denne egenskab gælder ham mere.[DA059101] [Uafklaret kildeled: וכאלה זהו כו'?] Pardes, port 9, kapitel 7: »Rabbi Berekhjah sagde i rabbi Levis navn: Englen, som er sat over Af, er langt borte, for der står ארך אפים, efter betydningen 'langt borte'. Den Hellige, velsignet være han, sagde: Hvis jeg bliver vred på mine børn, så vil de, inden jeg sender Af for at tilintetgøre dem, komme og vende om; jeg tager imod dem og tilgiver.« Så at sige »tilgiver, langmodig«.[DA059102] Se også i ע"ש ved verset »I din vrede må du ikke irettesætte mig«: »Rabbi Chanina sagde: Det kan sammenlignes med en konge, der blev vred på sin søn, med sværdet i hånden. Imens rejste kongen sig og satte sværdet i skeden osv.« Se dér.[DA059103]

Jad Jehuda - כ

(כ) »Men denne omvendelse osv.« Læreren forklarer ordene »vender tilbage« og »fra ham« i verset. Der burde have stået »For jeg har kaldt min vrede tilbage« med et transitivt verbum. Men שב, »vender tilbage«, er intransitivt og henviser til Af: Af vender selv tilbage, når de vender om med denne ophøjede omvendelse, der når højt over himlen, så forsætlige synder bliver som fortjenester. Det er »fra ham«: fra Af, af ham selv.

Jad Jehuda - כא

(כא) »Og han ler osv.« Det er »Jeg vil elske dem frit«.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - כב

(כב) »Desuden«: denne omvendelses kraft er så stor, at den endog skal forpligte? Af til, at uden ham? er ingen vredesglød kommet ind i verden, sådan som han vidner om sig selv.[DA059401]

Jad Jehuda - כג

(כג) »Som der står: Hun lod heller ingen komme osv.« Han udlægger verset som en antydning: Ester,

Jad Jehuda - כג - fortsat

egenskaben Malkhut, er Shekhinah; hun bragte ikke vredesglød til kongen, verdens Gud, »undtagen mig«, det vil sige min tilblivelse.[DA059501]

Jad Jehuda - כד

(כד) »Og ikke længere«: for Af ophæves på den dag.

Jad Jehuda - כה

(כה) »Vid osv.« Læreren vil også forklare os versene, som David sagde: »I din vrede må du ikke irettesætte mig, og i din harme må du ikke tugte mig«, Salmerne 6. Dér i Salme 38 sagde han: »I dit raseri må du ikke irettesætte mig, og i din harme tugter du mig.« Han ændrede ordlyden og sagde »i dit raseri« i stedet for »i din vrede« og udelod »og ikke« ved »i din harme«.

Jad Jehuda - כו

(כו) »Han var angrebet af tsaraat i seks måneder«, som det står i Sanhedrin, kapitlet Chelek: »Rav Jehuda sagde i Ravs navn: I seks måneder var David angrebet af tsaraat, Shekhinah veg fra ham, og Sanhedrin skilte sig fra ham. For der står: 'Rens mig med isop, så bliver jeg ren; vask mig, så bliver jeg hvidere end sne.' Shekhinah veg fra ham, for der står: 'Giv mig din frelses glæde tilbage, og støt mig med en villig ånd.' Sanhedrin skilte sig fra ham, for der står: 'Lad dem, der frygter dig, vende tilbage til mig osv.' Hvorfra ved vi, at det var seks måneder? For der står: 'Den tid, David herskede over Israel, var fyrre år; i Hebron herskede han syv år, og i Jerusalem herskede han treogtredive år.' Og der står: 'I Hebron herskede han over Juda i syv år og seks måneder.' Disse seks måneder regnes ikke med; deraf følger, at han var angrebet af tsaraat.«

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - כז

(כז) »Sygdom fjerner ham ikke«: derfor blev de seks år regnet med. De seks måneder, der ikke blev regnet med, har de allerede drøftet forskelligt i Jerusalems Talmud. De sagde: »Disse overskydende her, hvad er de? Rabbi Jitschak bar Katsratah? sagde i rabbi Jonas navn: Det var måneder, men Skriften viste Jerusalem ære og regnede dem som hele. Rabbi Judan sagde: Et stort regnskab opsluger et lille regnskab.« For i det skrevne »seks måneder« sad også disse seks måneder samlet, da David flygtede for sin søn Avshalom. De kom kun med i regnskabet i årene, når de blev talt særskilt for ham.[DA059901]

Jad Jehuda - כח

(כח) »I Horajots sidste kapitel«: »'Når en leder synder' - det udelukker en syg. Skulle det, at han bliver syg, fjerne ham fra hans lederværdighed? Rav Avdimi bar Chama sagde: Det udelukker en leder, som er blevet angrebet af tsaraat, for der står« - om Uzzija, Judas konge - »'Herren ramte kongen, og han var angrebet af tsaraat til sin dødsdag og boede i det afsondrede hus osv.'« Rashi forklarede: »I det afsondrede hus« - han blev fri af kongedømmet, for han regnes som en almindelig person.[DA060001]

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - כט

(כט) »At være tålmodig« og ikke på grund af skam slå fra sig mod de lidelser, han allerede har taget imod, på den måde [uafklaret kildeled: שאסף גו׳?]. Det er »I dit raseri må du ikke«.[DA060101]

Jad Jehuda - ל

(ל) »Du vil finde«: denne Salme 6 blev sagt, før David blev tugtet, sådan som salmens ordlyd viser. Men dette i Salme 38 sagde David, efter at de lidelser, som nævnes i salmen, var kommet over ham.

Jad Jehuda - לא

(לא) »Og ikke: må du ikke osv.« Det vil sige, at ordet אל, »ikke«, ikke også henviser til det følgende led, som om der stod »I dit raseri må du ikke irettesætte mig, og i din harme må du ikke tugte mig«, sådan som fortolkerne ville have det.

Jad Jehuda - לב

(לב) »Det er, hvad vi søger«: overalt at forklare versene efter deres foreliggende ordlyd.

KLADDE · uafklaret

Joel Moshe - 1

»Den anden inddeling er derimod højt over himlen«, når vor omvendelse når den Gamle af Dages klæder. Himlen er nemlig Tiferet, vav i navnet; over himlen er Abba og Imma; højt over himlen er spidsen på jod. I Daniel siges: »Og den Gamle af Dage sad; hans klæder var hvide som sne, og håret på hans hoved var som ren uld.« Vi siger i Limmudei Atsilut, at den Gamles tretten skæggestillinger kaldes »klæder hvide som sne«, fordi de er en klædning, der dækker Abba og Imma; henvisning: בפ׳ ק״ג כ״ט.[DA060501]

Sne er Zeir, og uld er Zeirs Nukva. Meningen er som i henvisningen בכ׳ ס״ה: sne, שלג, har talværdien af

KLADDE · uafklaret · fortsat

Joel Moshe - 1 - fortsat

tre alef'er i navnet Havayah; når det udfyldes med alef'er, er det navnet מ"ה. Fjernes de tre alef'er, bliver talværdien af צמר, uld, tilbage: tre gange ל"ף. [DA060502] Zeir omfatter grene og rødder, mens hans Nukva omfatter grene, det vil sige tre gange ל"ף. Det er שלג og צמר. Håret på hans hoved kaldes »højt over himlen« og er som ren uld; uld svarer til Zeirs Nukva, som lyser i »de fire sidste?«. [DA060503] Hans klæder »hvide som sne« kaldes »over himlen«, for de dækker Abba og Imma, og deres lys breder sig i Zeir, som kaldes sne; derfor er de »hvide som sne«.

Hermed løses dette: sne regnes for mere end uld, men håret på hans hoved regnes for mere end hans klæder, der er hvide som sne. Det er forunderligt ved vore læreres ord, må deres minde være til velsignelse. For lyset fra den rene uld på hovedet skinner stærkere på Zeirs Nukva, og derfor er det i sandhed mere værd. Men sne går forud for uld i navnet Havayah: fra navnet מ"ה, udfyldt med alef'er, kommer ligeledes sne, mens tre gange ל"ף i hans Nukva er uld. De tretten skæggestillinger kaldes klædning, fordi hver af de tretten egenskaber er Havayah; tretten gange Havayah giver talværdien af לבוש, klædning.

»På den måde, som oversættelsen i Kedushahs orden angiver«: Targum forklarer »den ene kaldte til den anden« som »de modtager fra hinanden«. Det er kendt, hvad der står i בכ"י? om verset »Se, Herren har kaldet Betsalel ved navn«: ved kaldet, da han blev kaldt med disse fem bogstaver, strømmede lyset fra hans væsen, velsignet være han, ind i ham, og han kunne sammenføje de bogstaver, hvormed

Tilbage til kapitlet i indholdet

Historisk register: Heqor Din - I - Kapitel 14

KLADDE · uafklaret · fortsat

Joel Moshe - 1 - fortsat

himmel og jord blev skabt.[DA060504] Det er sagen: ved kaldet, når de kalder på hinanden, modtager de fra hinanden. Hertil vender [uafklaret kildeled: לי השי"ז נ"ל קצת לי שבת ה'] tilbage; »flammende osv.« og »de betjener sig« [uafklaret kildeled: דיוק חווין? מתאחד]. De giver tilstrømning til hinanden i deres sang, idet de er i skikkelse af kvindelige og mandlige.[DA060505]

Forklaringen på »Og Herren Elohim kaldte« er således: egenskaben Binah, kaldet omvendelse, kalder på Abba, Chokhmah over hende; han er hemmeligheden i מ"ה, med samme talværdi som אדם, gennem de feminine vandes hemmelighed. »Kaldte« betegner vækkelse og tilstrømning. Eller »på mennesket«: genoprettelsen er efter udsagnet »Alt er i himlens hænder«.

»For hans vrede er vendt tilbage fra mig, og vore lærere har allerede lagt mærke til osv.«: efter deres udlægning, må deres minde være til velsignelse, er meningen »Jeg vil helbrede deres frafald«, fællesskabets, når hans vrede vender tilbage »fra ham«, fra den enkelte. Men forfatteren forklarer det på en anden måde, efter »Og min hånd griber om dommen«: [uafklaret verbum: שתאחו] ved lidelsernes domme i min hånd.[DA060506] Denne egenskab gælder Af mere end de øvrige ødelæggere [uafklaret kildeled: הכתי' בהוא בעצמם?], »og han vil ikke vække«. Men her »og han lod ofte« - »hvad er det at åbenbare et ord?« - »sin vrede vende tilbage«. Det er altså en stor sag, eftersom der kræves megen handling for den. Omvendelsen er så ophøjet, at selv Af vender tilbage af sig selv.[DA060507]

Heqor Din - del I - kapitel 15

Jad Jehuda: יג · יב · יא · י · ט · ח · ז · ו · ה · ד · ג · ב · א

Joel Moshe: 1

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - א

(א) »Den, der kan tælle osv.« Tilgivelsesbønnens ordlyd er kendt: »Gud, konge, som sidder på barmhjertighedens trone, handler i godhed, tilgiver sit folks synder, fører den første bort, den første, giver synder rigelig tilgivelse og overtrædere forladelse, øver retfærdige gerninger mod alt kød og al ånd osv.« Læreren siger, at disse er de ti tilgivelsesbetegnelser. Den, der kan tælle dem, vil have for øje, at den ottende betegnelse er »giver synder rigelig tilgivelse«, og den svarer til anklagen, som vil blive forklaret. Det forholder sig således:

1. Den første betegnelse er El, Gud. Den hører til tilgivelsen, fordi ordet betegner magt og styrke, som vore lærere, må deres minde være til velsignelse, siger: »Det tilkommer? den store Gud at tilgive den store synd.«
2. Konge: hele verden er hans, og han kan tilgive.
3. Sidder på barmhjertighedens trone.
4. Handler i godhed.
5. Tilgiver sit folks synder.
6. Fører den første bort.
7. Den første.
8. Giver synder rigelig tilgivelse.
9. Og overtrædere forladelse.

Rema fra Fano

Den, der kan tælle de ti tilgivelsesbetegnelser for den langmodige og rige på godhed efter den ordlyd, som hele Israel har på læberne - »Gud, konge, som sidder på barmhjertighedens trone« - vil forstå i sit hjerte, at »giver rigelig tilgivelse« kommer sammen med ophævelsen af anklagen fra den bolig, der svarer til den hernede. For dér findes den og under ingen omstændigheder højere oppe. Se Zohar, Bereshit, blad 40. Derfor var det kun Pinchas, David og Aron, Moses' udsending, der måtte standse en plage: den var kommet ind på deres område, mens de ikke var kommet ind på dens.

Men dette var Arons styrke, da han stod mellem de døde og de levende: dér fik dødens engel overtaget mod sin modsætning, indtil Moses skyndede på Aron og sagde »Bring det hurtigt hen«. Der står »Og han løb ind midt i forsamlingen«. Han greb denne engels egenskab, at han løber under plagen. Du kan kende det gennem atbash-ombytningen af ordet מגפה, plage: [ירוץ, han løber].[DA060701] De otte skridt, han plejer at tage med tilladelse fra de otte bogstaver i læsningen og skrivningen af det store navn, tager han nemlig under plagen løbende, alle samlet i ét, efter vore læreres ord, må deres minde være til velsignelse, i traktaten Berakhot. Aron havde da bundet ham og derved opfyldt det skrevne: »En retfærdig hersker over gudsfrygt.«

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - א - fortsat

10. Øver retfærdige gerninger mod alt kød og al ånd.

Efter disse betegnelser sagde den, der ordnede bønnen?, som en bøn: »Gengæld dem ikke efter deres ondskab osv.« Lad os nu regne disse ti betegnelser som svarende til de ti sefirot, velsignet være han. Vi siger, at den første betegnelse, El, svarer til Keter, som undertiden kaldes sådan, som forklaret i Pardes, Shaar ha-Kinnujim. »Konge« svarer til Chokhmah, som kaldes sådan med tilnavnet? »kong Salomo« eller »den store konge«, som det også er forklaret, »i sproget נכלן?«.[DA060801] »Sidder på barmhjertighedens trone« er Binah, som også forklaret dér og fortolket sådan i Zohar. »Handler i godhed« svarer til Chesed. »Tilgiver sit folks synder« er i Gevurah, for selv under dommen tilgiver han.

Hvordan sker det? »Fører den første bort«: han tager én af synderne [uafklaret kildeled: מהנמי?] til vægtskålen, som forklaret ovenfor i kapitel 7 efter Rashis fortolkning, eller efter Rambams fortolkning nævnt i kapitel 5; dermed

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - א - fortsat

giver han udslag mod fortjeneste.[DA060802] Det svarer til Tiferet gennem hemmeligheden i udslaget mod højre. Videre: »fører den første bort« efter gaonens forklaring ovenfor i kapitel 5 og som forklaret i kapitel 8. Herren, velsignet være han, fører altså bort for mennesket og sætter ikke dets synder frem én for én før dets dødsdag. Hvis fortjenesterne da er i overtal, regnes de første for intet, som om det ikke havde begået dem. Selv når de står lige, handler den rige på godhed i retning af godheden.

Dette svarer til Netsach, der betegner begge disse

Rema fra Fano - fortsat

Her må vi i forbifarten oplyse noget: Mikhael kommer i ét, fordi han tjener jod i navnet, og kroppen følger hovedet. Gavriel kommer i to, fordi han tjener he. Først må han have tilladelse fra jod; når han dernæst har fået tilladelse fra he, adlyder alle de øvrige bogstaver hende. Da der står i skabelsesberetningen »og fugl skal flyve«, er begge antydet i Torahen; de er englenes konger, som det står i Midrash Shocher Tov. Af dette vers, og også ved ræsonnement, kan man forstå, at der findes én, som kommer i tre. Hvem er det? Uriel, vavs tjener. Ordene »over jorden« antyder Elijahu i fire, og Rafael ligesom ham. For ved alle disse hellige tjenere følger tilnavnets bogstaver navnets bogstavers rejse, og der behøves ingen tilladelse fra retten. [DA060702]

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - א - fortsat

ting, for Netsach betyder sejr, som forklaret i Pardes: børnene har sejret, hvis fortjenesterne er i overtal. For de mellemstående giver godhedens egenskab udslag over egenskaben »rig på godhed«, selv om de? står lige.[DA060803] »Giver rigelig tilgivelse« er i Hod, over for hvilken anklagen findes, så der er brug for rigelig tilgivelse, som det vil blive forklaret for os. »Og overtrædere forladelse« er i Jesod, for Israels kropslige overtrædere er »en isse, der ikke lægger tefillin«, hvorpå pagtens bud hviler, og dem, der overtræder ved forbudte kønsforhold, som det vil blive forklaret nedenfor i del V, כ"ג.

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - א - fortsat

Pagtsbruddet når til »den retfærdige, verdens grundvold«, og derfor er der også brug for rigelig forladelse.[DA060804]

»Øver retfærdige gerninger mod alt kød og al ånd« er Malkhut, efter hvis ord alt kød og al ånd indretter sig. Om hende siges »Hun giver føde til sit hus og en fast del til sine piger«, som forklaret i Zohar flere steder. Det er således klart, at betegnelsen »giver synder rigelig tilgivelse« kommer i den ottende sefira, Hod.

Om boligerne står der i Zohar, Bereshit, side 100: »Syv himmelhvælvinger, syv boliger er der deroppe, den ene over den anden osv.« Se dér, hvor de tælles nedefra og op. Om den tredje bolig siger han: »Den tredje bolig er et sted med gnister og røg, og derfra strømmer og udgår en stor og vred ildflod, de ugudeliges brandsted. Og hvem stiger derned på de ugudeliges hoveder? Det er ødelæggelsens engle, der bor i den. Dér findes undertiden anklagere mod Israel for at anklage dem, bortset fra [uafklaret

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - א - fortsat

kildetekst: כדינקא? דפנין אתוותא לקחיה?] osv. Og den skyldige Samael findes dér.« Se dér.[DA060805]

Sætter vi de syv boliger over for syv [hul i kilden] paladser og af de ti sefirot, følger det, at boligen [hul i kilden] svarer til Hod, den ottende sefira. Fordi dér [hul i kilden] findes anklagen, må der derfor over for den i den ottende sefira gives rigelig tilgivelse for at trænge den tilbage og ophæve den. [DA060806] Det er lærerens ord: den, der kan tælle de ti tilgivelsesbetegnelser, vil forstå i sit hjerte, at »giver rigelig tilgivelse« kommer i den ottende sefira for at ophæve anklagen fra den tilsvarende tredje bolig hernede. Se også »til tabernaklet« i den syvende port om paladserne og dér ved boligernes navn, at klippah går ind i dem gennem den nordlige åbning [hul i kilden], »at denne store ved åbningen« [hul i kilden]; se dér.[DA060807]

Jad Jehuda - ב

(ב) »Og ikke højere op«: englen har ikke tilladelse til at komme ind i boliger højere end sit eget trin, som er det venstre lår i Hod: »han rørte ved Jakobs

Jad Jehuda - ב - fortsat

hofteskål«, det venstre lår. Heller ikke boligen over for Hod er hans faste sted; han findes dér, når han stiger op fra det store dybs åbning for at anklage Israel, som det står i Zohar dér.

Jad Jehuda - ג

(ג) »Derfor«: fordi anklagen og den skyldige Samael? kun findes i den tredje bolig.[DA061001]

Jad Jehuda - ד

(ד) »Og Aron, Moses' udsending«, som der står: »Og Moses sagde til Aron: Tag røgelsespanden osv.«

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - ה

(ה) »For den«: plagen kom ind på deres område. Ved Pinchas' handling var det sådan, at folket begyndte? at hore med Moabs døtre. Pinchas er den hellige pagts Jesod, som er Pinchas' egenskab, sådan som det forklares i Zohar om verset »Se, jeg giver ham min fredspagt«. Fordi straffen kom på grund af Jesod, som er Pinchas' område og ikke dødens engels område - hans sted er i den tredje bolig, der svarer til Hod - måtte Pinchas skaffe soning og trænge dødens engel tilbage fra sit område.

Ligeledes kom plagen ved David, fordi han havde talt Israel, som forklaret i Skriften. Skaden lå i Malkhut, for alle regnskaber afhænger af denne sefira, som forklaret i Zohar, Bereshit, side 124, og afsnittet Pinchas, side 65. Derfor måtte plagen fjernes gennem David, hvis egenskab som bekendt er Malkhut. For »skaden? er bjælkens ejer«; han måtte gå ind i bjælkens tykkelse og trænge dødens engel tilbage fra et område, der ikke var hans.[DA061201]

Ved Korachs strid, hvor han gjorde oprør mod Moses og Aron, lå skaden i Netsach og Hod, for Moses' egenskab er Netsach og Arons er Hod, som forklaret i Zohar, Bereshit, side 29. Derfor måtte Moses jage dødens engel fra sit område; han sendte Aron for at gøre det på sine vegne. Der var grunde til, at Moses ikke selv gjorde det: præsten Aron er bedre beredt til dette, som det står i Zohar, afsnittet Korach, side טל"ז: »Da Moses så, at vrede truede, straks: 'Og Moses sagde til Aron'. For han er matronens brudesvend, og røgelsen stiger kun op ved hans hånd; han øger freden i verden og knytter troens bånd osv.«[DA061202] Og »ט?«, for det andet: Aron måtte under alle omstændigheder standse plagens voldsomhed for også at jage ham fra sit eget

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - ה - fortsat

område.[DA061203]

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - ו

(ו) »Men dette var Arons styrke«: at han også kunne jage dødens engel fra sit eget område, skønt det med hensyn til os er »at sige?«, at dødens engel kom ind på hans område. Arons område er jo Hod, og det tilsvarende sted blandt boligerne er også dødens engels område.[DA061301] Derfor fik dødens engel overtaget over Aron, som er hans modsætning, inden for hans eget område. Alligevel var Arons styrke større end hans, så han kunne stå mellem de døde og de levende. Moses skyndede på ham for at bringe røgelsen [uafklaret kildeled: והרה להכבדה?], så han helt kunne jage ham fra sit område.[DA061302]

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - ז

(ז) »Han løber under plagen«, som vore lærere, må deres minde være til velsignelse, siger i Berakhots første kapitel: »Der er lært: Mikhael i ét, Gavriel i to, Elijahu i fire og dødens engel i otte, men under plagen i ét.« Her greb Aron også denne egenskab, som Moses havde pålagt ham, for at overvinde ham med hans egen egenskab.

Det følger det, Galanti? skrev om verset »Juda er gået i landflygtighed«: i paladset Nogah er der et sted kaldet »fire hundrede paladser סע'?«, hvor der samles vandrende?, som er løberne [uafklaret kildeled: הפליוני'? ומוטלי' מרס מגיני'?].[DA061401] De er chashmalkræfter, som er sat med sværd og lanser? og redskaber til at beskytte Israel mod hans harme; se dér. De stiller op til kamp mod dem og vinder styrke over dem, »og straks et redskab af styrke«. Der er andre løbere på den anden side; man må vide, hvordan man skal stræbe og undertvinge sig dem for at herske over dem.[DA061402]

Undertiden kommer disse hellige løbere før de ydre og ophæver deres kraft. Det er hemmeligheden i »Løberne drog hastigt ud efter kongens ord, og byen Shushan jublede og glædede sig«. Undertiden kommer de andre først; da gælder »Løberne drog hastigt ud, og byen Shushan var forvirret«. Alle er de i Shushans og paladsernes hemmelighed, disse i helligheden, de andre på den anden side. Når

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - ז - fortsat

mennesket iler efter buddene med sine fødder og underben, genopretter det dermed dette, og disse hellige løbere fødes, så de skynder på deres løb og overvinder de ydre løbere osv.; se dér. Sådan var også sagen med Moses og Aron, hvis egenskaber er Netsach og Hod; de er som bekendt de to lår.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - ח

(ח) »Du kan kende det«: denne engels egenskab er at løbe under plagen, for bogstaverne i מגפה er netop bogstaverne i ירוץ ved atbashs [uafklaret betegnelse: אל"ף חי"ח?]. Derfor »Og Aron løb osv.«[DA061501]

Jad Jehuda - ט

(ט) »Med tilladelse fra otte bogstaver«: læreren forklarer, at han plejer at tage otte skridt, mens han løber under plagen. De svarer til de otte bogstaver i navnene Havayah og Adonaj, som er retten, sådan som vi forklarede om »og Herren«: han og hans ret. Han må have tilladelse fra dem, som det vil fremgå ved kapitlets slutning.

Jad Jehuda - י

(י) »Og noget i forbifarten osv.« Læreren forklarer i denne forbindelse sagen »Mikhael i ét osv.«

Jad Jehuda - יא

(יא) »Tjener jod i navnet«: dette forklares i Zohar flere steder, især i Zohar Chadash, afsnittet Jitro, i fremstillingen af de fire hellige væsener: løven er Mikhael, oksen Gavriel, ørnen Uriel, mennesket Rafael. De er fire indretninger: syn, hørelse, lugt og tale. Over disse fire indretninger hviler? ידוד; se dér. [DA061801] Det forklares, at Mikhael tjener jod i navnet, Gavriel he, Uriel vav og Rafael det sidste he. På dette grundlag siger læreren, at dette er grunden til egenskaben »Mikhael i ét osv.«: han begynder ved jod, som er hans bogstav, og får kun tilladelse fra det. De tre efterfølgende bogstaver følger af sig selv med, ligesom kroppen følger hovedet. Anderledes er det med »Gavriel i to«, for han må have tilladelse to gange: først fra jod, som ikke er hans bogstav, og dernæst fra sit eget he. De to sidste bogstaver følger med dem.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - יב

(יב) »Da der står osv.« Selv om Gemara ikke nævner målet for Uriels og Rafaels flugt, kan det altså læres af verset »og fugl skal flyve osv.« Som det står i Zohar dér, side 124: »'Og fugl skal flyve' - der skulle

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - יב - fortsat

stå עוף, fugl; hvad betyder יעופף, skal flyve? Rabbi Shimon sagde: Det er en hemmelighed. 'Og fugl' er Mikhael, for der står: 'En af seraferne fløj hen til mig.' 'Skal flyve' er Gavriel, om hvem der står: 'Og manden Gavriel, som jeg havde set i synet tidligere, flyvende i flugt'; det er יעופף.

'Over jorden' er Elijahu, må hans minde være til velsignelse, som altid findes på jorden. Han findes ikke fra Abbas og Immas side, for han er i de fire retninger, som der står: 'Og Herrens ånd skal bære dig hen, hvor jeg ikke ved'. 'Og Herrens ånd' er én, 'skal bære dig' to, 'hen, hvor' tre, 'jeg ikke ved' fire. 'Over fladen' er dødens engel, som formørker verdens ansigt, og om ham står 'og mørke over dybets flade'. 'Over himlens hvælvings flade' - 'som stiger op': han stiger op og anklager, stiger ned og dræber.[DA061901] Rabbi Abba sagde: Men dødens engel er allerede omtalt. Nej, 'over jorden' er Rafael, som er sat til at helbrede jorden; ved ham bliver jorden rask, mennesket består på den, og han helbreder al dets sygdom. 'Over himlens hvælvings flade' er Uriel, og det hele findes i verset osv.«

Her ser du, at vore lærere, må deres minde være til velsignelse, udlagde »og fugl skal flyve« om Mikhael og Gavriel: Mikhael i ét og Gavriel i to. Sådan lærte de også heraf i Gemara, sammen med den storhed, »det, der hviler?«, som Mikhael har frem for Gavriel. For om Mikhael står »han fløj hen til mig osv.«, mens der om Gavriel står »flyvende i flugt osv.«[DA061902] Udlægningen lader »over jorden« henvise til Elijahu og Rafael. Selv om rabbi Abba sagde »Nej, over jorden er Rafael«, er han ikke uenig med rabbi Shimon om Elijahu. Han vil kun modsige ham angående dødens engel og udelukke ham fra dette? »over himlens hvælvings flade«, ud fra indvendingen »Men dødens engel er allerede omtalt«.

Rabbi Abba finder det passende at lade hele verset handle om vognens fire engle; alligevel indrømmer han rabbi Shimon, at »over jorden« også gælder Elijahu, for de fire verdensretninger svarer til, at hans gang er i fire. Han indrømmer i sine ord også rabbi Abba, som forklarer »over jorden« som Rafael, der ligeledes kommer i fire.[DA061903] Fra dem kan vi slutte, at Uriel kommer i tre, af den nævnte grund: som tjener for vav i navnet må Uriel

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - יב - fortsat

have tilladelse fra de to bogstaver før det og fra vav, sit eget bogstav; det giver tre flyvninger. På samme måde må Rafael, der tjener det sidste he, have tilladelse fra de tre bogstaver før det og fra he selv; det giver fire flyvninger.

Jad Jehuda - יג

(יג) »For ved osv.« Grunden til, at dødens engel kommer i otte, er altså, at han må have tilladelse fra retten: fra Havayahs fire bogstaver og tilnavnets fire. Anderledes er det med disse hellige tjenere, vognens fire engle og med dem Elijahu, må hans minde være til velsignelse. De behøver ingen tilladelse fra retten, for de hører alene til Havayahs fire bogstaver. Bogstaverne i navnet Adonaj, som er tilnavnet og læseformen, følger? efter dem for også selv at gå og rejse med dem.[DA062001]

KLADDE · uafklaret

Joel Moshe - 1

»Den, der forstår at regne de ti betegnelser for tilgivelse« osv.: Vid, at »langmodig« betegner Keter; »konge«, Chokhmah; »sidder«, Binah; »מתנ"גב בחס"דות?« [usikker ordlyd, omtrent »handler med fromhed?«] betegner Chesed; »tilgiver sit folks misgerninger« betegner Gevurah; »lader den første passere«, Tiferet; »giver rigelig tilgivelse for synder«, Netsach; »og tilgivelse for overtrædere«, Hod; »øver retfærdige gerninger« osv., Jesod; og »gengæld dem ikke efter deres ondskab«, Malkhut. [DA062101]

Disse ting bliver klare ud fra forudsætninger i Aris skrifter, må hans minde være til velsignelse. Den første angår de syv haller, som forklares i Zohar, Bereshit og Pekudei. Disse haller befinder sig i Beriah-verdenen og opbygges i Beriahs seks sefirot. Undertiden hæves de, og undertiden »מתנמלים« [uafklaret form]. Hallerne opbygges sådan: I Malkhut i Beriahs Chesed opbygges hallen Det allerhelligste. For det er kendt, at hver sefira indeholder ti sefirot, så alle ti findes i hver sefira: Keter, Chokhmah, Binah, Gedullah, Gevurah, Tiferet, Netsach, Hod, Jesod og Malkhut. I Malkhut i Chesed opbygges hallen Det allerhelligste; ligeledes i Malkhut i Gevurah, og således videre. Af de tre første i Malkhut dannes én hal, som kaldes Israels Guds hal. Du har dermed seks haller i Beriah. Derefter opbygges seks andre haller i de seks tilbageværende sefirot i Malkhut på dens eget sted,

KLADDE · uafklaret · fortsat

Joel Moshe - 1 - fortsat

nemlig »נ"נ"ת נהי"ס« i den. De kaldes de seks nedre haller i den nævnte bog. Fra Chesed til Malkhut i den kaldes de seks haller ved de ovennævnte første navne, bortset fra den syvende hal i Malkhut i Malkhut, som kaldes hallen Safirflisen. De øvre haller kaldes mandlige, de nedre kvindelige. [DA062102]

Man kan spørge: Hvordan er hallen Nogah altid i Hod, både blandt de øvre og de nedre haller, og hallen Selve himlen i Jesod? Vi regner jo altid Nogah-hallen til Netsach og hallen Selve himlen til Hod, som Maharil skrev i bogen om hensigterne, ved ofan-afsnittet i »Han, der danner lyset«. Svaret er, at uden for en nådig stund er Nogah-hallen i Hod og Selve himlen i Jesod. Men når den nådige vilje stiger, stiger hallerne nedefra og opefter én grad højere, som det skrives nedenfor i den tredje forudsætning fra bogen om Beriah. Eller Nogah-hallen kan undertiden komme til Netsach og Selve himlen til Hod.

Anden forudsætning, fra bogen om Beriah, hvis ordlyd er: Vid, at i hver af de nævnte haller i Beriahs Malkhut findes et særligt rum, kaldet en bolig. Der er altså syv boliger i syv haller; de nævnes i Zohar, Bereshit. I disse boliger står de retfærdiges nefashot; de kaldes den nedre Edens have. Boligerne falder og stiger ned fra de nævnte haller og bliver stående øverst i Jetsirah-verdenen. Sådan er det i de syv nedre haller; i de øvre haller er der ligeledes syv boliger på den nævnte måde. Der er altså syv haller og syv boliger forneden og syv haller og syv boliger foroven, som ovenfor. Men i de nedre boliger står de retfærdiges nefashot; i de nedre haller står deres ruchot; og i de øvre haller står de retfærdiges neshamot. Mellem hallerne og boligerne er der én søjle, kaldet Zions bjergs grundsted. Det er den midterste tværstang, som modtager dem én for én. Dette finder du i Zohar, Vajechi, side 466.[DA062103]

Tredje forudsætning: I en nådig stund »שאו מתנמלים« [uafklaret ordlyd] de tre første, nemlig Keter, Chokhmah og Binah i Beriah, som dens mochin, dens intellektuelle kræfter: »Derfor løfter han hovedet.« Dette er hemmeligheden i det, han sagde til Jishmael osv.; se Aris skrifter, må hans minde være til velsignelse. Da stiger hallen Det

KLADDE · uafklaret · fortsat

Joel Moshe - 1 - fortsat

allerhelligste, som er i Malkhut i Chesed, én af de syv øvre haller i Beriah, og bliver nu en hal for Chokhmah, Binah og Daat, det vil sige Keter. Det er kodesh, én, og kodashim, to: altså tre. Viljens hal, som først var i Gevurah, nemlig i Malkhut i Gevurah som ovenfor i den første forudsætning, ophøjes til Malkhut i Chesed. Fortjenestens hal, som først var i Netsach, ophøjes til Tiferet. Sådan går det med dem alle i rækkefølge. Også de nedre haller i Malkhut, altså i »ז' נ"ת נה"ים« i den, stiger tilsvarende opad. Den nedre hal Det allerhelligste, som er i Chesed i Malkhut, ophøjes og stiger op til de tre første i Malkhut; Viljens hal i Gevurah i Malkhut stiger til Gedullah, og således alle i den nævnte rækkefølge. [DA062104]

Fjerde forudsætning, fra Galantis bog ved verset »Husk, Herre ...?«. Han citerer Zohar således: »Den tredje bolig er for לשכינין וקיטורין?« [uafklarede betegnelser] osv.; »og dér findes undertiden anklager mod Israel« osv.; »og den skyldige Samael findes dér«. Hertil citatet. Min lærer, må hans minde være til velsignelse, forklarede, at dette ikke er hans faste sted. Han findes der, når han stiger op fra det store dybs huller ind i denne bolig for at anklage Israel. Derfra råber han og hans følgesvende alle anklagerne og siger: »Skulle hele jordens dommer ikke øve ret?« osv. Dette forklares også ved verset »Zions veje sørger«; se dér. Denne nævnte bolig, hvor anklagen findes, er undertiden i Hod og undertiden i Netsach, som ovenfor, fordi der er forskel på en nådig stund og tiden uden for den.

Hvad betyder »den tredje bolig«? Zohar tæller nedefra og opefter. Nogah-hallen er i Hod, som er den tredje nedefra, og dér forekommer anklagen, som ovenfor. Dette er hemmeligheden i »han så, at han ikke kunne overvinde ham, og rørte ved hans hofteskål«: den venstre hofte, som er Hod, hvor Nogah-hallen er, som bekendt. Tæller man oppefra, er Nogah-hallen derimod den femte.[DA062105]

Femte forudsætning, fra Zohar, Bereshit, »עכ"ט?«: »Lad vandet vrimle« svarer til Netsachs grad, Toraens højre støtte. Hertil svarer Moses, vor lærer, fred være med ham, forneden, som støtter verden med Toraen. »Lad jorden frembringe« svarer til Hods grad, som er Aron. Hertil citatet. Heraf følger, at Moses er vogn for Netsach, højre hofte, og Aron

KLADDE · uafklaret · fortsat

Joel Moshe - 1 - fortsat

for Hod, venstre hofte. Du ved allerede, at Pinehas var nidkær for pagten og derfor fik den fortjeneste at være vogn for Jesod. Om ham siges: »Se, jeg giver ham min fredspagt«: et afbrudt vav, et lille jod, altså Jesod. Se Zohar, Acharei Mot, side 120, og Pinchas, »ע"ת"ר ת"ל"ו?«. Du ved også, at David er vogn for egenskaben Malkhut; se slutningen af Pelach ha-Rimmon.[DA062106]

Dette mente forfatteren, da han sagde, at betegnelsen »giver rigelig tilgivelse« kommer for at ophæve anklagen. Når Israel forneden siger »giver rigelig tilgivelse«, ophæver det anklagernes kraft i boligen i Netsach i en nådig stund, når den stiger op, som ovenfor. For når Israel siger »langmodig, konge, sidder«, de tre betegnelser for Keter, Chokhmah og Binah, bliver de tre første i Beriah dermed åbenbaret. Hallen Det allerhelligste stiger op for at modtage stort lys og »קדם« [uafklaret led] til at tilgive Israel fra de tre første. Den bliver jo deres hal i hemmeligheden kodesh, én, og kodashim, to, som ovenfor. Når man siger den fjerde egenskab, »handler med fromhed«, som betegner Chesed, stiger lyset ned og strømmer til Viljens hal, som er dér i en nådig stund. Når man siger »tilgiver sit folks misgerninger«, betegnelsen for Gevurah, stiger lyset ned og strømmer til Kærlighedens hal i Gevurah i en nådig stund. Således med dem alle, indtil man siger »giver rigelig tilgivelse for synder«, betegnelsen for Netsach. Da strømmer lyset til hallen i Netsach, hvor den tredje bolig nedefra er, når hallerne stiger op nedefra som ovenfor. Dér findes anklagen, altså den samlede anklager. Dette lys ophæver dermed anklageren og anklagen på stedet.

Dette er mesterens ord: »Han findes dér, og på ingen måde over det«, som forklaret i den fjerde forudsætning: »Og Samael findes dér.« Det samlede resultat er, at betegnelsen »giver rigelig tilgivelse for synder« ophæver anklagen om synderne. Af selve synden bliver en anklager til; anklagen ligger altid i de tre nedre boliger: Safirflisen, Selve himlen og Nogah. I hver af disse haller er en bolig, der svarer til den, og på ingen måde højere. Når Nogah-hallen derfor i en nådig stund ophøjes til Moses' grad, til Netsach, ophæver »giver rigelig tilgivelse« dermed anklagen i Nogahs bolig, som da er i Netsach.

KLADDE · uafklaret · fortsat

Joel Moshe - 1 - fortsat

Heraf følger, at ødelæggerens anklage — han er Samael — er i boligen ud for Nogah-hallen, Arons grad i Hod, og undertiden i Moses' grad i Netsach. Den ene er højre hofte, den anden venstre: i en nådig stund Netsach, Moses' grad; uden for den Hod, Arons grad. Så meget desto mere gælder det nedenunder, i Jesods bolig og i boligen i Malkhut: Pinehas' grad i Jesod og Davids i Malkhut, som ovenfor. Dér ophæves anklagen ved betegnelsen »øver retfærdige gerninger« osv., som betegner Jesod, og ved »ikke efter deres ondskab« osv., som betegner Malkhut, Davids hus.

Dette er hemmeligheden i de lærdes ord i Gemara om »han rørte ved hans hofteskål«: Én mener højre hofte, én venstre, for »מ' אגד' ומ' א' סלה'« [uafklaret forkortelsesrække], og de er ikke uenige. Samael rørte nemlig ved Jakob — [kildens redaktionelle angivelse: »aramæisk sekvens utydelig i scanningen«] — »Bereshit קד"ל«, ovenfor, ved hans hofte. Det betyder, at i verden når Samaels anklage til hoften, som er Nogah-hallen, og ikke højere. I en nådig stund er den i Netsach, højre hofte; uden for den i Hod, venstre hofte. De er ikke uenige. Forstå dette.[DA062107]

Mesteren skrev: »Derfor var der ikke brug for« osv. Meningen er: Vi har sagt, at anklagen, Samael, altid kun findes i den første bolig nedefra, som udgår fra Israels Guds hal. Den betegnes undertiden som Malkhut uden for en nådig stund og undertiden som Jesod i en nådig stund; det er Pinehas og David. Eller i den anden bolig, som udgår fra hallen Selve himlen, undertiden betegnet som Jesod uden for en nådig stund og undertiden som Hod i en nådig stund; det er Pinehas og Aron. Eller i den tredje bolig, som udgår fra Nogah-hallen: undertiden Hod, Aron, uden for en nådig stund og undertiden Netsach i en nådig stund, Moses' grad. Derfor var der til at standse plagen kun brug for Pinehas, David og Aron som Moses' udsending.

Selv om anklagen sker uden for en nådig stund og er i boligen fra Nogah-hallen i Hod, som er særegen for Aron, krævedes Aron som Moses' udsending, fordi anklagen undertiden forekommer i Netsach, som er særegen for Moses. Et menneskes udsending er jo som det selv. David drev ham bort i sin tid, da anklagen om plagen fandtes i hans bolig, betegnet

KLADDE · uafklaret · fortsat

Joel Moshe - 1 - fortsat

ved David. For »דוד מסאד במינין« [uafklaret ordlyd om David og optællinger], og al optælling afhænger af egenskaben Malkhut, som i Zohar, Pinchas, ved verset »Dine øjne er damme i Cheshbon«: »Al beregning ... תליא?« [»afhænger?«; det mellemliggende er udeladt i kilden], altså af Malkhut, som kaldes kallah, brud. Da han voldte skade gennem optællingen, voldte han altså skade på Malkhut i Beriah. David drev ham og hans anklage bort, og plagen i hans tid blev standset.

Ved Zimris gerning var synden utugt og skaden på den hellige pagt, Jesod, Pinehas' egenskab. Anklagen steg op i den anden bolig, og derfor blev plagen standset ved Pinehas. I Korachs strid med Moses og Aron var skaden og anklagen i Netsach og Hod. Anklagen kom på Arons område, boligen fra Nogah-hallen, og Aron måtte drive den bort. Fordi Nogah-hallen undertiden er i Netsach, som er særegen for Moses, krævedes Aron som Moses' udsending; et menneskes udsending er som det selv, som ovenfor. Ordene »som kommer inden for deres grænser« osv. betyder, at anklagen kommer inden for hver enkelts grænser efter dens sted og tid.[DA062108]

»Og gennem udskiftning efter atbash skal du kende det« osv.: Hertil hører en kendt forudsætning fra Tikkunim, blad 36, som anføres i Galantis bog ved verset »Juda er gået i landflygtighed« osv. Dens ordlyd er: Da man gav navne til alle de ti grader på den anden side, kaldte man denne sides to ben Taumiel og Tomiel, תאו"מיאל תו"מיאל. I skallen svarer de — med tusindfold adskillelse — til Netsach og Hod i helligheden, for Gud har gjort dette over for hint. De er løberne på den anden side.

Sagen er, at i Nogah-hallen findes et sted, kaldet løbernes kammer, fordi engle, de øvre løbere, går ind dér og tager skjolde og sværd i hænderne. De er hemmeligheden om chashmallim, skjolde, sværd og lanser. De løber for at beskytte Israel mod de afgudsdyrkende folk, stiller op til krig mod dem og tager straks hævn over dem. Derfor løber de for at redde dem, der undslipper i lejren; derefter vender de tilbage til »løbernes kammer?«, efter billedet af løbernes kammer forneden. Der findes andre løbere på den anden side, som løber for at skade Israel og undertvinge dets stjerne. Undertiden kommer de hellige løbere før disse ydre og ophæver dem. Det er

KLADDE · uafklaret · fortsat

Joel Moshe - 1 - fortsat

hemmeligheden i »Løberne gik skyndsomt ud, og byen Shushan jublede og glædede sig«. Undertiden kommer den anden sides løbere først; da er det »Løberne gik skyndsomt ud, og byen Shushan var forvirret«. Alle står i hemmeligheden om ben og hofter, »begge på den anden side« [således kilden]. Når et menneske løber til et bud med fødder og ben, giver det kraft og styrke til de hellige løbere, så de kan overvinde de ydre.

Dette er »Ved Gud udøver vi kraft, og han skal træde vore fjender ned«. »Ved Gud« betyder disse engle, for de kaldes Guds engle; vi tilvejebringer styrke og kraft til at løbe. »Og han«, den Hellige, velsignet være han, »skal træde vore fjender ned«: צרינו, »vore fjender«, har bogstaverne i ברצינו, »ved vor løben« [således kildens bogstavforbindelse]. Det er de nedre løbere på den anden side. Hertil citatet. [DA062109]

Heraf forstår du forfatterens ord. Han undrer sig over, hvorfor netop Aron løb ved plagen i sin tid, mens Pinehas og David ikke gjorde det i deres tider. Svaret er, at dér tager dødens engel til i styrke over for sin modsætning. Han løb da mod Arons grad. Arons og Moses' egenskaber er som bekendt de to hofter, Netsach og Hod, i helligheden; over for dem er løbernes kammer på den onde side. Derfor skyndede Moses på Aron og sagde: »Gå hurtigt til menigheden«, netop hurtigt. Det betyder [lakune i kilden] de hellige løbere i Nogah-hallen, Arons egenskab. Der står: »Og han løb ind i forsamlingen.« Han greb engelens egenskab [lakune i kilden], som står over for Arons egenskab i helligheden. Derfor giver וירץ, »og han løb«, ved atbash bogstaverne til מגפה, »plage«, i en anden rækkefølge.

Netop Aron løb således for at vække de øvre løbere. På dette tidspunkt ramte skaden hoften i helligheden, altså Nogah-hallen, og dødens engel løb derfor med alle sine løbere i skallen. I Pinehas' og Davids tid anklagede dødens engel derimod alene i den første og anden hal, ikke i Nogah-hallen. Løberne i skallen, dens hofter, var endnu ikke blevet stærke. Kun Netsach og Hod kaldes hofter, ikke Jesod og Malkhut, Pinehas' og Davids egenskaber. Derfor behøvede Pinehas og David ikke løbe i deres tider. I Arons tid var anklagen derimod i de to hofter, i hemmeligheden om »de lærdes knæ,

KLADDE · uafklaret · fortsat

Joel Moshe - 1 - fortsat

der bliver trætte på grund af dem«. Derfor måtte Aron, Moses' udsending, gennem sin løben give kraft og styrke til løberne i helligheden, så de kunne overvinde deres modsætninger. Det er hemmeligheden i »Gå hurtigt«. Hvorfor hurtigt? »For vreden er gået ud« osv. קצף, »vrede«, giver ved atbash bogstaverne til הוד, Hod, i en anden rækkefølge. Skaden nåede nemlig dér, og dermed blev de ydre kræfter stærke, Gud forbyde det. Det er hemmeligheden i »Min herlighed blev forvandlet til ødelæggelse«: הוד, hod, giver ved atbash og en omstilling bogstaverne קצף, vrede, som er ødelæggeren.[DA062110]

»For otte skridt« osv.: I Gemara, traktaten Berakhot, kommer dødens engel med otte, og under plagen med ét. Uden for plagens tid må han nemlig tage tilladelse fra foreningen af de otte bogstaver אדנ"י הוי"ה, sammenflettet יאהדונה"י. Sådan er det ikke under plagen.

»For Mikael med ét« osv.: For at forstå dette må vi anføre en forudsætning fra de nye Tikkunim, blad 15. De fire bogstaver ידו"ד lyser i tre linjer. Jod, som er Chokhmah, lyser i den højre linje: Chokhmah, Chesed og Netsach på højre side. Det første he lyser i den venstre linje: Binah, Gevurah og Hod på venstre side. Vav i Navnet lyser til de midterste: Keter, Tiferet og Jesod, som afgør imellem dem. Det sidste he lyser i Malkhut, som modtager tilstrømning fra dem alle.

Mikael lovpriser altså fra højre, for han tjener jod, som lyser til højre, som ovenfor. Gabriel taler fra venstre, for han tjener det første he, som lyser til venstre, og må også tage tilladelse fra jod; derfor flyver han med to. Foran er Uriel, som tjener vav og også må tage tilladelse fra jod-he — tilsammen jod-he-vav — og derfor flyver med tre. Bagved er Rafael, der tjener det sidste he og må tage tilladelse fra alle bogstaverne i ידו"ד; derfor flyver han med fire. Hemmeligheden er, at navnet ידו"ד udlægges enkelt, dobbelt, tredobbelt og firedobbelt: י, י"ה, יה"ו, ידו"ד. Det viser, at det emanerende, nemlig jod, altid er til stede i det emanerede. Jod emanerede he og dernæst vav, fra det emanerende til det emanerede fra dem alle. Derfor udlægges det sådan: først jod, så igen jod-he, og således alle; det emanerende er altid i det emanerede. Dette er kendt. Derfor tjener

KLADDE · uafklaret · fortsat

Joel Moshe - 1 - fortsat

Gabriel he og må tage tilladelse fra det emanerende jod; sådan må alle tage tilladelse fra de forudgående, emanerende bogstaver.

Endnu en forudsætning: Jod i Navnet kaldes gløden, og de øvrige bogstaver flammen. Alle bogstaverne flettes »i jod?« og bindes til det som flammen til gløden. »י«; også i afsnittet Shelach, »ג?«, lyder det: »...« [kildens redaktionelle angivelse: »bogstavudredning utydelig, omtrent otte ord«]. Vav i midten giver talværdien 26. I navnet »אהי"ה?« er de to he seks vav, således: ה, med talværdien 36. Desuden er der jod, »כ"ו כ"ב« [uafklaret talrække]; tegnet er »Han, der sammen danner deres hjerte, som forstår alle deres gerninger«. Navnet אהי"ה er jo i Binah. Det er netop »תב"ן« [uafklaret form]. Antydningerne af Chokhmah og Binah er de to jod i alef. Vav midt i alef står i hemmeligheden om Daat i Keter. Det første he i navnet אהי"ה, som har tre vav som ovenfor, antyder »ג' נ'ת«, som er »tre vav?«; se bogen om hensigterne ved hemmeligheden »Og himlen blev fuldendt«. Jod midt i אהי"ה antyder Malkhut.[DA062111]

Efter denne ordning antyder de tre jod i navnet אהי"ה, to i alef og ét i midten, de tre første: Keter, Chokhmah og Binah. Den ene [vav] i alef og de seks vav i de to he antyder de syv egenskaber, Gedullah, Gevurah, Tiferet, Netsach, Hod, Jesod og Malkhut. Tilsammen er de hele skikkelsens mål for navnet אהי"ה. Navnet הוי"ה er ligeledes sådan: Jod i ידו"ד antyder de tre mochin, Chokhmah, Binah og Daat, for jod har tre hoveder og spidser, én ovenfor, én nedenfor og én midt imellem, således [ingen figur følger i teksten]. Derfor antyder det Chokhmah, Binah og Daat. I ידו"ד findes ligeledes syv vav: seks vav i de to he og ét enkelt vav. De antyder opbygningens syv dage, Gedullah, Gevurah, Tiferet, Netsach, Hod, Jesod og Malkhut. Heraf følger, at det første jod kaldes hovedet og omfatter de tre mochin; de øvrige bogstaver, הו"ה, kaldes legemets skikkelses mål. Dette tjener til at forstå forfatterens ord: »Hovedet følger legemet.« »ע"ג« [uafklaret forkortelse]: Hver må tage tilladelse fra de forudgående bogstaver, og de efterfølgende følger derfor efter dem. De behøver ikke tage tilladelse fra bogstaverne efter sig, som ovenfor.[DA062112]

Om ordene »Og fugl skal flyve« osv. siger Zohar,

KLADDE · uafklaret · fortsat

Joel Moshe - 1 - fortsat

Bereshit, side 125: »Og fugl skal flyve«, יעופף — der burde stå יעוף; hvad betyder יעופף? Rabbi Shimon sagde: Det er en hemmelighed. »Og fugl«, ועף, er Mikael, som der står: »Og en af seraferne fløj hen til mig.« »Skal flyve«, יעופף, er Gabriel, om hvem der står: »Og manden Gabriel« osv., »i hastig flugt«; dette er יעופף. »Over jorden« er Elija, som bestandig findes på jorden. »Over fladen« er dødens engel, som »formørker?« verdens flade, som der står om ham: »Og mørke over dybets flade«. ואינו המות ע"כ« »יהי רקיע שמים« [uafklaret forbindelse med døden og himmelhvælvingen], som vi siger: Han stiger op og anklager, stiger ned og dræber.

Rabbi Abba sagde: Men dødens engel »בשמי בעיא« [uafklaret ordlyd om himlen]. Derimod er »over jorden« Rafael, som er sat over jordens helbredelse, osv.; »over himmelhvælvingens flade« er Uriel osv.; se dér. Heraf forstår du forfatterens ord om, at begge antydes i »og fugl skal flyve«, nemlig Mikael og Gabriel, nøjagtig som Zohars ordlyd. Også hans ord »Elija, Rafael ligesom ham«: Begge antydes i »over jorden«, Elija og Rafael, efter de to udsagn i Zohar. ועוף har talværdien af בנימין, Benjamin; det er Mikael, Benjamins lærer. יעופף har talværdien af Gabriel, »og hans ryttere?«, ורוכבי' [uafklaret forbindelse], som er »gråden?«, הבכ"י [usikker læsning] ved verdens skabelse, »deres kongers konger«, som de lærde sagde i Shocher Tov. »וא"כ למשמ' חד בג' דמלת עוף יעופף תרווייהו?« [uafklaret konklusion om ordene עוף יעופף og dem begge]. [DA062113]

Ordene »For alle tjenerne« osv. giver en tilstrækkelig begrundelse for, at dødens engel skal tage tilladelse fra de otte bogstaver יאהדונ"הי, mens de øvrige nævnte engle kun skal tage den fra de fire bogstaver הויה. Fra de hellige tjenende engles side fremkaldes nemlig foreningen foroven ved deres vækkelse opad, i hemmeligheden om de kvindelige vande. Ved foreningen indgår det kvindelige, navnet אדנ"י, dermed i det mandlige, navnet ידו"ד, og de er som ét navn på fire bogstaver. Derfor behøver de ikke tage tilladelse fra domstolen, navnet אד"ני, hvis bogstaver er די"נא, kongemagtens dom. Fra dødens engels side løftes foreningen derimod ikke op, og det kvindelige indgår ikke i det mandlige; de er som to navne med otte bogstaver. Derfor må han tage tilladelse fra ידו"ד og hans domstol, אד"ני,

KLADDE · uafklaret · fortsat

Joel Moshe - 1 - fortsat

Malkhuts dom. Se Zohar, Raaja Mehemna, begyndelsen af Mishpatim. Når han tager tilladelse fra navnet ידו"ד, der har talværdien 72 efter rækken י', יי"ה, יה"ו, ידו"ד, og fra foreningen יאהדונה"י, hvis

Tilbage til kapitlet i indholdet

Historisk register: Heqor Din - I - Kapitel 15

KLADDE · uafklaret · fortsat

Joel Moshe - 1 - fortsat

talværdi er 91, har du dermed hemmeligheden i »Det er Guds finger«, אצ"בע אלהים היא.[DA062114]

Heqor Din — del I — kapitel 16

Jad Jehuda: א · ב · ג · ד · ה · ו · ז · ח · ט · י · יא · יב · יג · יד · טו

Joel Moshe: 1

Jad Jehuda - א

(1) »Fire former for soning« osv.: I sidste kapitel af Joma spurgte rabbi Matja ben Charash rabbi »Eliezer?« ben Azarja i Rom: Har du hørt om de fire former for soning, som rabbi Jishmael udlagde? Han svarede: Der er tre, og omvendelse følger hver enkelt. Har man overtrådt et positivt bud og omvendt sig, flytter man sig ikke derfra, før man bliver tilgivet, som der står: »Vend tilbage, frafaldne børn.« Har man overtrådt et forbud og omvendt sig, giver omvendelsen henstand, og forsoningsdagen soner, som der står: »For på denne dag skal han sone« osv. Har man overtrådt noget, der medfører karet eller dødsstraf ved domstolen, og omvendt sig, giver omvendelsen og forsoningsdagen henstand, og lidelserne renser, som der står: »Jeg vil hjemsøge deres overtrædelse med ris og deres misgerning med plager.« Men den, som bærer vanhelligelse af

Rema fra Fano

Rabbi Jishmael udlagde fire former for soning, og rabbi Elazar ben Azarja forklarede: Der er tre, og omvendelse følger dem alle. For ved forsømmelse af et positivt bud soner omvendelsen alene straks. Nogle overleverer her: »Han flytter sig ikke derfra, før han bliver tilgivet.« Sådan overleveres det også i første kapitel af Shevuot.

Hensigten er at skelne mellem forsømmelse af et positivt bud alene og de lette blandt forbuddene. Selv om disse har samme retsstilling som et positivt bud og ikke straffes med piskeslag, kræver de stadig en nærmere afklaring. Den, som har overtrådt et forbud, der er knyttet til et genoprettende positivt bud, får straks fuld soning, hvis han gennem omvendelse opfylder det positive bud deri. Gør han det ikke, har han to overtrædelser på sig. Ved omvendelse opnår han delvis soning, og straffen lettes; men han får ikke fuld tilgivelse, før forsoningsdagen kommer. Han har jo fyrre slag på skuldrene, som rabbi Jochanan lærer i kapitlet Ha-Lokin: Ved ethvert forbud, som indeholder et påbud

Jad Jehuda - א - fortsat

navnet på sig, har ikke kraft i omvendelsen til at opnå henstand, heller ikke i forsoningsdagen til at få soning eller i lidelserne til at blive renset. De giver derimod alle henstand, og døden renser, som der står: »Det blev åbenbaret for mine ører af Herren, Hærskarernes Herre: Denne misgerning skal ikke sones, før I dør.« Nogle læser: »Fire: Har han overtrådt et positivt bud og omvendt sig, soner omvendelsen«, efter Mishnahs ordlyd dér. Det er mesterens læsemåde. [DA062401]

Jad Jehuda - ב

(2) »Nogle overleverer« osv.: Det er den nævnte læsemåde.

Jad Jehuda - ג

(3) »Hensigten« osv.: Dér i Mishnah: Omvendelse soner for et positivt bud og et forbud. Og i Gemara: Hvis den soner for et forbud, behøver man så nævne et positivt bud? Rav Jehuda sagde: Sådan skal det siges: For et positivt

Jad Jehuda - ג - fortsat

bud og for et forbud, der er knyttet til et genoprettende positivt bud. Mesteren siger, at læsemåden »han flytter sig ikke« osv. skal skelne mellem et positivt bud og et sådant forbud med hensyn til fuld tilgivelse. Ved forsømmelsen af et positivt bud: Har han omvendt sig, flytter han sig ikke derfra, før han bliver fuldstændigt tilgivet. Anderledes ved et forbud med et genoprettende positivt bud: Selv om han har omvendt sig, bliver han ikke fuldstændigt tilgivet, medmindre han har opfyldt det positive bud deri. Det samme gælder de øvrige lette forbud, som ikke medfører piskeslag og har samme retsstilling som et positivt bud; de vil blive forklaret nedenfor i kapitel 18.

Jad Jehuda - ד

(4) »Kræver stadig en nærmere afklaring«: før de bliver fuldstændigt tilgivet.

Jad Jehuda - ה

(5) »Får fuld soning«: selv for forbuddet.

Jad Jehuda - ו

(6) »Gør han det ikke«: Hvis han ikke har opfyldt det positive bud, har han både overtrædelsen af forbuddet og overtrædelsen af det positive bud på sig. Ved omvendelse sones én af dem, nemlig forsømmelsen af det positive bud deri; derfor lettes hans straf. Det er det, Chalfaja efter rabbi Jehuda lærer om et forbud

Rema fra Fano - fortsat

om at rejse sig og handle, er man fritaget, hvis man har opfyldt det positive bud, og skyldig, hvis man ikke har opfyldt det. Sådan lyder mesterens og Rambams tekst, og fra den viger vi ikke.[DA062301]

Da opfyldelsen af det positive bud ville fritage ham for piskeslagene, kan man imidlertid lære af Tosafot i første kapitel af Shevuot, at han lettere opnår soning end andre, som har pådraget sig piskeslag, selv om han ikke har opfyldt det positive bud og derfor er skyldig. For de øvrige, som har pådraget sig piskeslag, giver omvendelsen henstand og beskyttelse mod straffen, indtil forsoningsdagen kommer og soner. Forskellen viser sig, hvis det inden da er bestemt, at han skal dø før forsoningsdagen: Da kan han før sin død ikke undslippe noget af den fulde straf, som passer til denne misgerning. Men i dette tilfælde giver omvendelsen ikke alene henstand og beskyttelse; den formindsker også straffen. Hvis hans dage ikke når frem til forsoningsdagen, vil en lille straf være tilstrækkelig til at fuldende hans soning.

Hvis du spørger: Hvad har omvendelsen da gavnet de øvrige, som var skyldige til piskeslag og døde før forsoningsdagen? Man kan svare, at den gavner dem ved sjælens dom og i den kommende verden, fordi den regnes som et yderligere bud til at få vægtskålene til at slå ud. Men vi foretrækker at sige, at den også gavner dem meget med hensyn til denne verdens straffe. Vi lærer jo: »Omvendelse og gode gerninger er som et skjold mod ulykken.« Den kommer

Jad Jehuda - ו - fortsat

med et genoprettende positivt bud: »Omvendelse soner.« Meningen er, at den soner den positive del. Men forbudsdelen har han stadig fyrre slag på skuldrene for og er underlagt piskeslag, indtil forsoningsdagen kommer, ligesom ved et fuldt forbud, hvor rabbi Jishmael siger: Omvendelse giver henstand, og forsoningsdagen soner.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - ז

(7) »Som rabbi lærer«: Efter Rifs og Rambams læsemåde i kapitel 16 og 18 af Hilkhot Sanhedrin. I Gemara dér findes nemlig efter »vor læsemåde?«: Rabbi Jochanan lærer, at ved ethvert forbud med et påbud om at rejse sig og handle er man skyldig, hvis man har tilsidesat det positive bud, men fritaget, hvis man ikke har tilsidesat det. Resh Lakish siger: Har man opfyldt det eller ikke opfyldt det. Det betyder, at ifølge rabbi Jochanans »tilsidesat« er der ingen genoprettelse ved senere at opfylde det positive bud; straks man har tilsidesat det positive bud, er man skyldig for forbuddet deri. Men ifølge »rabbi Shimon?« [ר"ש?], som lærer, at man er fritaget, når man har opfyldt det positive bud, og ellers skyldig, er der genoprettelse: Selv om man først tilsidesatte det positive bud, er man fritaget, når man senere

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - ז - fortsat

opfylder det. Rif læser omvendt i rabbi Jochanans udsagn »opfyldt eller ikke opfyldt«, og i Resh Lakishs udsagn »tilsidesat eller ikke tilsidesat«. Det er

Rema fra Fano - fortsat

mod mennesket med stærk kraft, men blot for at true det. Gennem grundig omvendelse er det iført et skælpanser, uden at vide det. Og da rettens mål er, at dets sorg er tilstrækkelig, skal det blot frygte, men ikke blive knust.

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - ז - fortsat

kendt, at retsreglen følger rabbi Jochanan over for Resh Lakish. På dette grundlag afgjorde Rambam efter det nævnte udsagn af rabbi Jochanan:

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - ז - fortsat

Opfyldt — fritaget; ikke opfyldt — skyldig, som nedenfor.[DA063001]

Jad Jehuda - ח

(8) »Imidlertid« osv.: Således lyder Tosafot dér om baraitaen »Han overtrådte et positivt bud og omvendte sig; han flyttede sig ikke« osv.: Selv om Mishnah i sidste kapitel af Joma lærer, at omvendelse soner for et positivt bud og for et forbud, og vi også i traktaten Chagigah siger, at enhver, der gør noget og fortryder det, bliver tilgivet, er der ved andre overtrædelser ikke tale om fuld tilgivelse, men om, at man letter dommen for ham. Ved et positivt bud tilgiver man ham derimod fuldstændigt. Hertil citatet.

Tosafot indvendte altså ud fra Mishnah i Joma, som vi henfører til et forbud med et genoprettende positivt bud, og ud fra Mishnah i Chagigah, som handler om et fuldt forbud. Som svar forklarede de, at omvendelsen kun gavner ved at lette dommen. I første kapitel af Chagigah skrev de også dette med andre ord: Desuden må man skelne mellem former for omvendelse. Én omvender sig og bliver straks tilgivet. En anden omvender sig og bliver tilgivet, men ikke fuldstændigt; der er stadig straf tilbage, og denne straf giver man henstand med osv. Vi vil igen citere deres ord ved begyndelsen af det næste kapitel.

Mesteren siger, at Tosafot vil skelne mellem et fuldt forbud og et forbud med et genoprettende positivt bud. Ved sidstnævnte letter man straks straffen og giver delvis soning også for forbudsdelen. Det er »hvad vi lærte?« om, at omvendelsen soner; den resterende straf gives der henstand med indtil forsoningsdagen. Det er dette, Tosafot behandler i første kapitel af Chagigah. Ved et fuldt forbud letter man derimod ikke straks straffen. Derfor ændrede Tosafot i Shevuot deres formulering og skrev »man letter dommen«, ikke »man letter straffen«. For dér

Jad Jehuda - ח - fortsat

taler Tosafot generelt om alle de øvrige overtrædelser, både et fuldt forbud og et forbud med et genoprettende positivt bud. Man kan ikke om begge sige »man letter straffen«. Derfor skrev de »man letter dommen«, det vil sige efter hvert tilfældes art: Ved et forbud med et genoprettende positivt bud letter man forholdet ved delvis soning og tilgivelse; ved et fuldt forbud beskytter omvendelsen ved at give henstand med hele straffen, efter rabbi Jishmaels almindelige formulering: »Omvendelse giver henstand.«[DA063101]

Jad Jehuda - ט

(9) »At beskytte mod straffen«: På samme måde som vore lærde, må deres minde være til velsignelse, sagde i kapitel 4 af Keritot om et betinget skyldoffer: Derfor bringer han det, for at beskytte ham. Rashi forklarede: beskytte ham mod lidelserne.

Jad Jehuda - י

(10) »Kan han ikke undslippe« osv.: Straffen må ramme ham med hans vredes glød og straffe ham som fortjent, før hans hjemsøgelsesdag kommer. Ellers: Hvilken forskel er der mellem et fuldt forbud og et forbud med et genoprettende positivt bud?

Jad Jehuda - יא

(11) »Men i dette tilfælde«: ved et forbud med et genoprettende positivt bud.

Jad Jehuda - יב

(12) »Som døde før forsoningsdagen«: og modtog hele den straf, der svarede til denne misgerning.

Jad Jehuda - יג

(13) »At den gavner dem«: Omvendelsen gavner ved sjælens dom efter døden i sjælenes verden. Gennem den omvendelse, han foretog, bliver han værdig til at komme ind i Edens have, selv om den ikke gavnede ham i denne verden. Den kan også gavne dem i den kommende verden ved opstandelsens dom, for dér vejes fortjenester og misgerninger igen. Da regnes omvendelsen som et yderligere bud,

Jad Jehuda - יג - fortsat

så fortjenesterne kan få overvægt.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - יד

(14) »Men vi foretrækker at sige«: Også dem, der døde før forsoningsdagen, undslap allerede ved omvendelsen den straf, der tilkom dem i denne verden, før tidspunktet for deres soning. Det er det, vi lærer: »Omvendelse og gode gerninger« osv. Selv om ulykkerne nødvendigvis må komme over dem, der »er underlagt en soningstid?«, er omvendelsen dog et skjold og værn for dem. Se »hvad?« mester Abravanel skrev herom i Nachalat Avot.[DA063701]

Jad Jehuda - טו

(15) »Og da« osv.: Så meget mere, fordi omvendelsen viser, at han er meget bedrøvet over sine misgerninger, og hans sorg er tilstrækkelig i dette, som ovenfor i kapitel 13; se dér.

KLADDE · uafklaret

Joel Moshe - 1

I traktaten Joma, blad 86, spurgte rabbi Matja ben Charash osv. Han svarede ham: Der er tre, og omvendelse følger dem alle, det vil sige hver enkelt. Har han overtrådt et positivt bud og omvendt sig, flytter han sig ikke derfra, før han bliver tilgivet.

»Hensigten er at skelne mellem et positivt bud alene og de lette blandt forbuddene«: Også for de sidste soner omvendelsen. Derfor er det vanskeligt: Hvad er forskellen på et positivt bud og de lette forbud? Han skriver Tosafots svar fra Shevuot, blad 13: Ved andre overtrædelser letter man straffen, men ved et positivt bud tilgiver man fuldstændigt. Det er »han flyttede sig ikke derfra« osv. Når han skriver »et forbud med et genoprettende positivt bud«, skyldes det, at sådan forklarede man det i Joma, blad 81, i rabbi Jehudas navn, ved afsnittet: Hvis det nu soner for et forbud, behøver man så nævne et positivt bud? Hertil.

»מתבזיון עשה« [uafklaret lemma om et positivt bud] vender tilbage til Tosafots svar. Meningen er, at han ved de lette forbud mener, at straffen lettes indtil forsoningsdagen. Men selv ved de alvorlige — forbud, der ikke er knyttet til et genoprettende positivt bud — gives der jo henstand indtil forsoningsdagen. Herom sagde han, at hvis de øvrige, der har pådraget sig piskeslag, dør »ק"ו« [uafklaret forkortelse] før forsoningsdagen, er straffen fuld; men hvis denne dør før

KLADDE · uafklaret · fortsat

Joel Moshe - 1 - fortsat

forsoningsdagen, har han en lille straf. Nu spørger han: Hvad har omvendelsen da gavnet dem, som døde? Han svarer, at den gavner ved sjælens dom og i den kommende verden, mens dette angår denne verdens dom, som er Rosh ha-Shanah.[DA063901]

»Men vi foretrækker at sige« osv.: Som det læres i første kapitel, blad 5: Rabbi Chanina sagde, at den, der gør én ting og fortryder den, straks bliver tilgivet, som der står i Malakias 3: »Jeg vil være et hurtigt vidne« osv., frem til »og de frygter mig ikke«. Det antyder: Frygter de mig, bliver de tilgivet. Tosafot sagde imidlertid i Chagigah, at rabbi Chanina er uenig med rabbi Jishmael, ved lemmaet »Frygter de mig«. Der står det om at tilbageholde daglejerens løn, hvilket er et forbud; det er uenigt med rabbi Jishmael, som siger: Omvendelse giver henstand, og forsoningsdagen soner.

Forfatteren forklarede om rabbi Chaninas ord, at han er uenig med rabbi Jehudas forklaring. Rabbi Jehuda siger, at Mishnah med rette taler om et forbud med et genoprettende positivt bud, men ikke om et fuldt forbud. Han forklarer »ד"הכ« [uafklaret forkortelse], at det også soner for et fuldt forbud; det følger ikke rabbi Jishmael, ifølge hvem omvendelse soner sammen med forsoningsdagen. Men i Shevuot, ved lemmaet »han flyttede sig ikke derfra«, anførte de Mishnah om et positivt bud og et forbud sammen med rabbi Chaninas udsagn. Det viser, at de mener, udsagnene stemmer overens, men de forklarede ikke åbent, hvordan det kan være, at de ikke er uenige.[DA063902]

Han gav imidlertid et endnu bedre svar: Tosafot forklarede jo, at det drejer sig om løn til en daglejer, og dette er et forbud, der kan gøres godt ved betaling. Dermed er alt besvaret: Han bliver straks tilgivet; alt dette indgår endnu mere end de lette forbud, da der ikke er piskeslag. Kesef Mishnehs undren bortfalder: Han indvendte, at ved penge synes det ét sted, at man får piskeslag og ikke betaler, mens det et andet sted synes omvendt. Sådan besvares det: Ved forbud, der kan gøres godt ved betaling, betaler man og får ikke piskeslag; ved bøde får man piskeslag og betaler ikke. Selv om et frivilligt brændoffer også er deres soning i Shevuot, er hele denne afgørelse forklaret. Se traktaten Shevuot.

Tilbage til kapitlet i indholdet

Historisk register: Heqor Din - I - Kapitel 16

Heqor Din — del I — kapitel 17

Jad Jehuda: א · ב · ג · ד · ה · ו · ז · ח · ט · י · יא · יב · יג · יד · טו · טז · יז · יח · יט

Joel Moshe: 1

Jad Jehuda - א

(1) »Bliver straks tilgivet«: Han slutter: Som der står »og de frygtede mig ikke«. Frygtede de mig, ville de altså straks blive tilgivet.

Jad Jehuda - ב

(2) »Som det fremgår af Tosafots ord dér«: De mener, at han ikke engang får fuld tilgivelse for den pågældende misgerning, som nævnt i forrige kapitel, og som det snart vil blive vist.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - ג

(3) »De sagde dog« osv.: Således lyder deres ord: Ved »den, der gør« er udsagnet om, at man tilgiver, skrevet om den, som tilbageholder daglejerens løn, »דר"ל ב"פ?« [uafklaret forkortelsesforbindelse]. Det er uenigt med rabbi Jishmael i sidste kapitel af Joma, som siger: Omvendelse giver henstand, og forsoningsdagen soner. Der findes desuden en anden baraita, som siger: For et positivt bud og et forbud soner omvendelse. Desuden må man skelne mellem former for omvendelse: Én omvender sig og bliver straks tilgivet. En anden omvender sig og bliver tilgivet, men ikke

Rema fra Fano

I første kapitel af Chagigah (Chagigah 5a) sagde rabbi Chanina bar Pappa: Enhver, der gør noget og fortryder det, bliver straks tilgivet. Vi læser ikke »for alle sine misgerninger«, som det fremgår af Tosafots ord dér og i første kapitel af Shevuot (Shevuot 12b). I Chagigah sagde de dog, at rabbi Chanina bar Pappa er uenig med rabbi Jishmael. Dette kan kun siges, hvis han også er uenig med Rav Jehudas forklaring af Mishnah ved slutningen af Joma (Joma 85b). Vi undrer os jo over den: Hvis omvendelse nu soner for et forbud, behøver man så nævne et positivt bud? Rav Jehuda forklarede det om et forbud med et genoprettende positivt bud. Rabbi Chanina bar Pappa siger da, at læren følger formen »ikke blot dette, men også dette«, og den anonyme Mishnah må henføres til en anden opfattelse end rabbi Jishmaels.

Men i Shevuot henførte Tosafot rabbi Chanina bar Pappas udsagn til rabbi Jishmaels opfattelse; at det også følger Rav Jehudas forklaring af Mishnah i Joma, sagde de ikke udtrykkeligt. Af deres ord i Chagigah fremgår det, at rabbi Chanina bar Pappa taler om de lette tilfælde, om et forbud, der kan gøres godt ved betaling. Det er kendt, at et menneske ikke både får piskeslag og betaler. Retsreglen er derimod sådan: Ved en pengeforpligtelse, for eksempel

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - ג - fortsat

fuldstændigt; der er stadig straf tilbage, og den straf gives der henstand med. Det, vi siger i Shevuot, at den, som overtræder et positivt bud og fortryder, ikke flytter sig derfra, før han bliver tilgivet, angår fuld tilgivelse. Hvis han omvender sig af hele sit hjerte, bliver hans misgerninger sonet gennem lidelser. Hertil citatet. I det første svar: »כ"ז תי' בא כך?« [uafklaret forbindelse] ved uenigheden med rabbi Jishmael om de fire former for soning.[DA064401]

Jad Jehuda - ד

(4) »Dette kan kun siges«: Man kan kun sige, at rabbi Chanina bar Pappa er uenig med rabbi Jishmael, hvis man også siger, at han er uenig med Rav Jehuda. Denne forklarer Mishnah i Joma, »omvendelse soner for et positivt bud og et forbud«, om et forbud med et genoprettende positivt bud; ved et fuldt forbud giver omvendelsen derimod henstand, og forsoningsdagen soner. På Gemaras indvending — hvis den nu soner for et forbud, behøver man så nævne et positivt bud? — må man ifølge rabbi

Jad Jehuda - ד - fortsat

Chanina svare, at Mishnah følger »ikke blot dette, men også dette«: Ikke blot for et positivt bud, men selv for et forbud.

Jad Jehuda - ה

(5) »Tosafot henførte udsagnet« osv.: De forklarede nemlig dér rabbi Chanina bar Pappas udsagn og Mishnah i Joma sådan, at man letter dommen for ham, men ikke giver fuld tilgivelse. Det er Tosafots andet svar i Chagigah. Det er derfor ikke længere nødvendigt at sige, at rabbi Chanina er uenig med rabbi Jishmael og Rav Jehuda. De sigter alle til samme forhold: Ved ethvert forbud letter man hans forhold på grund af omvendelsen ved at give henstand indtil forsoningsdagen.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - ו

(6) »Og efter Rav Jehudas forklaring af Mishnah i

Rema fra Fano - fortsat

når man tilbageholder daglejerens løn, betaler man og får ikke piskeslag; ved omvendelse bliver man da straks tilgivet. Ved en bøde, for eksempel ved voldtægt eller forførelse af en mamzeret eller lignende, får man, hvis man er blevet advaret, piskeslag og betaler ikke. Dermed bortfalder Kesef Mishnehs undren i kapitel 18 af Hilkhot Sanhedrin. [DA064101]

Da drøftelsen i Chagigah ikke omfatter piskeslag, men alene betaling, og da tilgivelsen nødvendigvis først følger, efter at man har gjort sin næste tilfreds, passer det, at forholdet regnes som et positivt bud og som de lette forbud. Uenigheden er dermed bortfaldet. Vi lægger desuden mærke til deres ord i Chagigah: Han »gør noget og fortryder«, hvilket betyder én ting. Det udelukker to ting af samme slags, for eksempel at han tog moderen sammen med ungerne og ikke sendte hende bort. Det er som at overtræde og gentage; han får piskeslag efter rabbi Jochanan, som vi har sagt.

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - ו - fortsat

Joma«: »Rabbi Chanina mener ikke sådan; der er ikke plads for deres indvending dér«, som nævnt i forrige kapitel. [DA064701]

Jad Jehuda - ז

(7) »Det sagde de ikke udtrykkeligt«: Deres ord slutter ikke sådan med en udtrykkelig formulering, men »det kan høres?« af deres samlede udsagn. [DA064801]

Jad Jehuda - ח

(8) »Af deres ord i Chagigah« osv.: Der kan desuden gives en tredje, afgørende opfattelse af disse overleveringer, så vi ikke behøver nogen af Tosafots to nævnte svar: Hverken at rabbi Chanina bar Pappa taler om at lette dommen, eller at han er uenig med rabbi Jishmael. Rabbi Chanina er aldrig uenig med rabbi Jishmael, og alligevel betyder hans

Jad Jehuda - ח - fortsat

»de tilgiver ham« fuld tilgivelse, som ved et positivt bud. Grunden er, at han taler om de lette forbud, som Tosafot selv skrev i Chagigah: Rabbi Chanina taler om dem, der tilbageholder daglejerens løn. Det er et forbud, der kan gøres godt ved betaling, og et menneske får ikke både piskeslag og betaler. Sådan siger vi også i sidste kapitel af Makkot om »du må ikke røve«. Da han ikke får piskeslag, gavner omvendelsen ved at give fuld tilgivelse, som ved et positivt bud, som ovenfor i forrige kapitel.

Jad Jehuda - ט

(9) »Retsreglen er derimod sådan« osv.: »Dens sag?« Forfatteren forklarer forskellen i eksemplet mellem en pengeforpligtelse og en bøde for at besvare Kesef Mishnehs indvending, som snart nævnes. [DA065001]

Jad Jehuda - י

(10) »Med en mamzeret«: Hun hører til dem, med hvem forholdet er underlagt et forbud.

Jad Jehuda - יא

(11) »Eller lignende«: blandt dem, der medfører overtrædelse af et forbud eller karet.

Jad Jehuda - יב

(12) »Og man advarede ham«: Uden advarsel er han nemlig ikke skyldig til piskeslag.

Jad Jehuda - יג

(13) »Får han piskeslag og betaler ikke«: selv om han er skyldig til en bøde. Alt dette skrev Rambam i første kapitel af Hilkhot Naara u-Vetulah; se dér. Det er Mishnah i Ketubbot: »Disse unge kvinder er omfattet af bøde« — den, der voldtager eller forfører en mamzeret. Dér henføres det til et tilfælde, hvor man ikke har advaret ham.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - יד

(14) »Dermed bortfalder Kesef Mishnehs undren« osv.: Til Rambams ord »Ved ethvert forbud, der kan gøres godt ved betaling, såsom du må ikke røve og du må ikke stjæle, gives der ikke piskeslag« skrev Kesef Mishneh: Det er vanskeligt for mig, for i kapitlet Ellu Nearot sagde rabbi Jochanan, at alle indrømmer, at når både penge og piskeslag foreligger, får man piskeslag og betaler ikke. Det kræver undersøgelse. Hertil citatet.

Forfatterens opfattelse er, at med sondringen her mellem pengeforpligtelse og bøde er der ingen vanskelighed. I Ellu Nearot taler rabbi Jochanan om den, der voldtager eller forfører en mamzeret og er blevet advaret. Hans skyld er en bøde, og han får piskeslag. »וכי׳ אמרי׳?« [uafklaret forbindelsesled] ved en pengeforpligtelse, som ikke er en bøde, gives der ikke piskeslag. Grunden til forskellen er, at ved en pengeforpligtelse, som ikke er en bøde, skal man under alle omstændigheder gøre sin næste tilfreds og tilbagegive det røvede. Da man betaler, får man ikke piskeslag. Anderledes ved en bøde: Han har ikke berøvet sin næste noget. Hvor der gives piskeslag, er han derfor fritaget, »כדרבא?« [usikker attribution], dér rabbi Jochanan udleder af »efter hans skyld«: Én skyld, ikke to skyldforhold. [DA065501]

Jad Jehuda - טו

(15) »Da drøftelsen ikke omfatter« osv.: Det er afslutningen på argumentet. Rabbi Chanina bar Pappa taler ikke om et forbud, der medfører piskeslag, men om et, der kan gøres godt ved betaling. Nødvendigvis drejer det sig også om én, der allerede har betalt og gjort sin næste tilfreds. Hvad gavner det ellers, at han fortryder? Der står jo en fuldstændig Mishnah ved slutningen af Joma: Overtrædelser mellem et menneske og dets næste sones ikke af forsoningsdagen, før det gør sin næste tilfreds. Dermed passer »de tilgiver ham« efter sin umiddelbare betydning, fuld tilgivelse. Uenigheden er nu bortfaldet. Vi behøver ikke sige, at rabbi Chanina bar Pappa er uenig med rabbi Jishmael og Rav Jehuda, eller skelne mellem fuld og ufuldstændig tilgivelse, sådan som Tosafot mente i de to nævnte svar.

Jad Jehuda - טז

(16) »Desuden«: Der må lægges nøje mærke til rabbi Chanina bar Pappas ord »enhver, der gør noget«

Jad Jehuda - טז - fortsat

osv.: én ting, for at udelukke osv.

Jad Jehuda - יז

(17) »For eksempel at han tog moderen« osv.: Selv om det er et af de lette forbud, fordi det er knyttet til et genoprettende positivt bud, får han dog også piskeslag, når han ikke har opfyldt dette bud, som nævnt i forrige kapitel.

Jad Jehuda - יח

(18) »Som at overtræde og gentage«: Forfatteren sammenlignede et forbud med et genoprettende positivt bud, som man ikke opfyldte, med én, der begår en overtrædelse og gentager den, og som ikke får mulighed for at omvende sig. Det forklares nedenfor i kapitel 15 og følger af retten. Grunden er, at han har to overtrædelser af samme art: det overtrådte forbud og forsømmelsen af det positive bud. Det er blevet som noget tilladt for ham, og han fortryder bestemt ikke på rette måde. Se kapitel 14. [DA065901]

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - יט

(19) »Efter rabbi Jochanan«: Se ovenfor i forrige kapitel. Selv om »דלר״ם לק״ש דהלה?« [uafklaret forkortelsesrække] nævnte »tilsidesat eller ikke tilsidesat«, som Kesef Mishneh skrev alt dette dér, anførte forfatteren dog rabbi Jochanan på grund af sammenligningen med at overtræde og gentage. For ifølge Resh Lakish, som siger, at når man først har tilsidesat det positive bud, findes der ikke længere nogen genoprettelse, selv om man senere opfylder det positive bud, er forholdet værre end at overtræde og gentage, og det kan ikke sammenlignes med det.[DA066001]

Joel Moshe - 1

Ordene »Dette kan kun siges« osv. forekommer umiddelbart vanskelige. Selv efter rabbi Jehudas forklaring strider det jo imod rabbi Jishmaels ord. Ifølge rabbi Jishmael letter man selv ved de lette forbud straffen, men forsoningsdagen er under alle omstændigheder også nødvendig. Rabbi Jehuda forklarer derimod Mishnah sådan, at omvendelsen alene soner for et forbud med et genoprettende positivt bud, som hører til de lette forbud; se forrige kapitel. Så meget desto mere er rabbi Chanina bar Pappa uenig med rabbi Jishmael, eftersom han mener, at omvendelsen straks soner selv for alvorlige forbud. Det kræver undersøgelse.

Tilbage til kapitlet i indholdet

Historisk register: Heqor Din - I - Kapitel 17

Heqor Din — del I — kapitel 18

Jad Jehuda: א · ב · ג · ד · ה · ו · ז · ח · ט · י · יא · יב · יג · יד · טו · טז · יז · יח · יט · כ · כא · כב · כג · כד · כה · כו · כז · כח · כט · ל · לא · לב · לג · לד · לה · לו · לז · לח

Joel Moshe: 1

Jad Jehuda - א

(1) »Konklusionen«: den, som følger af den nævnte drøftelse i kapitlerne 16 og 17.

Jad Jehuda - ב

(2) »For et positivt bud og tilsvarende«: som nævnt efter rabbi Jishmaels opfattelse.

Jad Jehuda - ג

(3) »Selv om et frivilligt brændoffer også soner«: for et positivt bud og forbud, der ikke medfører piskeslag. Det lærer vi af Torat Kohanim til Vajikra, anført af Rashi, må hans minde være til velsignelse, i hans kommentar til Toraen. Dér i afsnittet »Når et menneske blandt jer bringer et offer«, ved et frivilligt brændoffer, står: »Det skal blive modtaget velvilligt for ham for at sone for ham.« Vore lærde sagde: For hvad tager Gud imod ham med velvilje? For et positivt bud og et forbud, som indeholder et påbud om at rejse sig og handle.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - ד

(4) »Om soning, der kommer af sig selv«: »hans fortrydelse?« — han er allerede blevet tilgivet; ikke at han bliver tilgivet gennem noget andet,

Rema fra Fano

Konklusionen er, at omvendelse alene straks soner for et positivt bud og tilsvarende for de forbud, der ikke straffes med piskeslag. Selv om et frivilligt brændoffer også soner for dem, taler vi her om soning, der kommer af sig selv. Hvad er de lette forbud? For eksempel et samlende forbud, et forbud udledt af et positivt bud eller et forbud uden handling — bortset fra at sværge, udskifte et offerdyr, forbande og afgive falsk vidnesbyrd af den art, som gør vidnerne til edim zomemim. Eller et forbud med et genoprettende positivt bud, når man har opfyldt det positive bud deri. Hertil hører et forbud, der kan gøres godt ved betaling, når man har betalt.[DA066301]

Dette sidste er tungt: Hvis man ikke har betalt, giver selv døden ikke fuld soning, for der står: »Det tager dets ejers sjæl«, medmindre den røvede først har tilgivet. Det er en stor fordel for den røvede, mens han endnu lever, at tilgive den anden, hvad enten røveren lever eller er død. Også ordet בעליו, »dets ejere«, peger præcist herpå, som i kapitlet Ha-Gozel Batra. Dermed vil det gode løfte, der blev sagt til Jeremias, blive opfyldt på ham: »De skal vende tilbage til dig, men du skal ikke vende tilbage til dem.«

Forbud, der ikke medfører piskeslag,

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - ד - fortsat

nemlig sit brændoffer. Det er ikke dette, vi behandler her.[DA066701]

Jad Jehuda - ה

(5) »For eksempel et samlende forbud« osv.: Ingen af disse medfører piskeslag, som der siges i Gemara.

Jad Jehuda - ו

(6) »Bortset fra at sværge, udskifte et offerdyr, forbande og edim zomemim«: Selv om der ikke er nogen handling i disse tilfælde, siger Talmud i Makkot og Shevuot, at de medfører piskeslag.

Jad Jehuda - ז

(7) »Eller et forbud med et genoprettende positivt bud, når man har opfyldt det positive bud«: De medfører ikke piskeslag, som nævnt i de foregående kapitler.

Jad Jehuda - ח

(8) »Hertil hører«: til de lette forbud.

Jad Jehuda - ט

(9) »Når man har betalt«: som ovenfor i forrige kapitel.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - י

(10) »Dette sidste«: et forbud, der kan gøres godt

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - י - fortsat

ved betaling. Det er tungt, »וקשה? משלם« [uafklaret ordforbindelse], hvis han ikke har betalt.[DA067301]

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - יא

(11) »Selv døden giver ikke fuld soning«: Også sjælen modtager sin straf efter døden, som Recanati skrev til Jitro: Der er blandt de senere kabbalavise nogle, som siger, at de har en overlevering om, at enhver, der stjæler fra eller røver sin næste, engang skal rette sin forvanskning og sit røveri, »מאח?« [uafklaret ord]. De fører som bevis de lærdes udsagn: Enhver, der røver sin næste, er som én, der tager hans sjæl, som der står: »Det tager dets ejers sjæl.« Hertil citatet. [DA067401]

Jad Jehuda - יב

(12) »For der står«: »Sådan går det enhver, der vinder uretmæssig vinding: Det tager dets ejers sjæl« (Ordsprogene 1). Netop sjæl.

Jad Jehuda - יג

(13) »Det er en stor fordel« osv.: Også den, der er blevet røvet af sin næste og ikke tilgiver ham, volder sin egen sjæl skade. Han må nemlig også komme til denne verden i en gilgul, en sjælevandring, for at røveren kan blive genoprettet.

Rema fra Fano - fortsat

fordi deres straf er strengere, for eksempel dem, som tjener som advarsel om dødsstraf ved domstolen, hører dog ikke med til denne kategori. Omvendelsen soner sammen med forsoningsdagen for dem, der alene har pådraget sig piskeslag.

Men for dem, der har pådraget sig karet — for eksempel ved et forhold til en niddah eller ved at gøre helligdommen og dens hellige ting urene — og dem, der har pådraget sig død ved himlens hånd, for eksempel en uvedkommende, der gør tjeneste i helligdommen, gælder det følgende. Begge grupper kan blive fri for deres straf gennem piskeslag. Det samme emne omfatter de positive bud om påskeoffer og omskærelse, som medfører karet, og den, der holder sin profeti tilbage, og hans ligemænd, som har pådraget sig døden. Selv om begge disse grupper ikke udfører nogen handling og ikke får piskeslag, medtages de. Ligeledes de domstolsbestemte dødsstraffe, som ikke medfører karet, og for hvilke man ikke bringer et syndoffer ved uagtsom overtrædelse. Det er: Den, der forbander sin far og mor; den, der tilskynder til afgudsdyrkelse; den, der forleder andre dertil; troldmanden; og den genstridige og oprørske søn blandt dem, der stenes. Morderen blandt dem, der henrettes med sværd. Alle dem, der henrettes ved kvælning, bortset fra den, der går ind til sin næstes hustru, for alle de forbudte kønsforhold medfører karet, når de begås forsætligt, og syndoffer, når de begås uagtsomt.

Ligeledes enhver, hvis forsætlige overtrædelse medfører karet og efter

Jad Jehuda - יד

(14) »Der står dets ejere«: i flertal. Det omfatter både røveren, ejeren nu, og den røvedes sjæl, den oprindelige ejer.

Jad Jehuda - טו

(15) »Som i kapitlet Ha-Gozel Batra«: Om verset »For hvad håb har den vanhellige, når Gud trækker hans sjæl bort?« Rav Huna og Rav Chisda: Den ene sagde røverens sjæl, den anden den røvedes sjæl. Den, der siger røverens sjæl, støtter sig på: »Sådan går det enhver, der vinder uretmæssig vinding: Det tager dets ejers sjæl.« Den, der siger den røvedes sjæl, støtter sig på: »Røv ikke den ringe, fordi han er ringe, og knus ikke den fattige i porten. For Herren vil føre deres sag og berøve dem, der berøver dem, sjælen.« Men over for den anden står der også »det tager dets ejers sjæl«? Hvad betyder dets ejer? Den nuværende. Og over for den anden står der også »han vil berøve dem, der berøver dem, sjælen«? Det angiver grunden: Hvorfor »vil han berøve dem, der berøver dem«? Fordi de berøver en sjæl. Heraf fremgår, at begges ord er sande, i den betydning, man udtrykker med, at begge dele ligger i ordlyden.

Jad Jehuda - טז

(16) »Denne begrundelse«: når den røvede tilgiver røveren.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - יז

(17) »Som blev sagt til Jeremias«: »Hvis du fører det dyrebare ud fra det værdiløse, skal du være som min mund. De skal vende tilbage« osv. (dér, 15). Noget i retning af denne forklaring, som vi har givet, »som nævnt?«, følger den ligefremme betydning. For således forklarer mesteren ud fra verset: »Hvis du fører det dyrebare ud fra det værdiløse«, ved at genoprette de ugudelige, »skal du være som min mund«. »De skal vende tilbage til dig« i den kommende verden, »for at hæve til jer?« gennem din fortjeneste, efter det, der står i Zohar: »מזכאי' נמי נשמת גבר?« [uafklaret udsagn om fortjeneste og et menneskes sjæl].

Slutningen af verset, »men du skal ikke vende tilbage til dem«, har som forklaring — selv hvis det er nødvendigt at forklare det —: »Tag ikke fejl« — »שבזכותי?« [usikkert led om fortjeneste] — og sig, at »der vil mangle?« [חסר?] [lakune i kilden] at vende tilbage til denne verden for at rette det forvanskede. For selv om også du bliver nødt til at vende tilbage til verden [בע"ה; usikker forkortelse], fordi [lakune i kilden] sammen med dette, og den røvede vil tilgive dem det, de gjorde mod dig, således at du ikke skal vende tilbage til dem, og de selv

Rema fra Fano - fortsat

advarsel dødsstraf ved domstolen, for eksempel den, der vanhelliger sabbatten, samt alle Toraens øvrige tilfælde af karet. Også dem, hvorom man sagde: Retsreglen er, at nidkære rammer dem. Ligeledes en præst, som gør tjeneste i urenhed, hvis præstebrødre slår hans hjerne itu med træstykker; og den, der skylder kongen sit hoved, hvilket i alle tilfælde sker ved sværdet, som der står: »Og som er din højheds sværd.«[DA066302]

For dem alle gælder: Da de er underlagt en dødsstraf af en eller anden art, soner omvendelsen sammen med lidelserne. Disse er tro mod ham, der sender dem, efter mål, vægt og rumfang. Når der læres »karet og dødsstraf ved domstolen«, nævnte læreren nogle og udelod alle disse tilfælde, vi har omtalt, hvor piskeslag ikke er tilstrækkelige, men hvor forholdet ikke er kommet ind under vanhelligelse af navnet.

Man kan desuden sige, at lidelserne i alle disse tilfælde renser selv uden omvendelse, bortset fra netop Toraens karet-straffe og domstolenes dødsstraffe, hvor både omvendelse og lidelser kræves. Vi vil tale om dem i næste kapitel. Derfor behandler den lærer, der opstiller soningens former, ikke de øvrige tilfælde, da vi har sluttet, at formerne er tre, og omvendelse følger dem alle. Men ved vanhelligelse af navnet soner omvendelsen kun sammen med døden. Når vi om dem alle sagde, at de giver henstand indtil soningens fuldendelse, indebærer det ikke, at den alvorligere form kun kan sones, hvis den lettere er gået forud. Undtagelsen er

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - יז - fortsat

»כעכו'?« [uafklaret form] skal blive renset for [lakune i kilden], skal de derimod vende tilbage til dig i verden [בע"ה; usikker forkortelse], så du er i fuld komme genoprettelse.[DA068001]

Jad Jehuda - יח

(יח) »Men forbud« osv. Dette henviser tilbage til ordene »Hvilke er da de lette forbud?« Meningen er: Når vi har sagt, at omvendelsen soner alle de forbud, som man ikke får piskeslag for, gælder det dem, hvor der ikke gives piskeslag, fordi de er lette. Men de forbud, hvor der ikke gives piskeslag på grund af deres alvor, er ikke medregnet. For dem skaffer selv omvendelsen og forsoningsdagen ikke soning, som det straks vil fremgå.

Jad Jehuda - יט

(יט) »Og omvendelsen soner« osv. Han vender tilbage til den konklusion, han fremsatte i begyndelsen af kapitlet.

Jad Jehuda - כ

(כ) »Sammen med forsoningsdagen.« Det er, som nævnt, rabbi Jishmaels andet tilfælde: Ved et egentligt forbud giver omvendelsen henstand, og forsoningsdagen skaffer soning.

Jad Jehuda - כא

(כא) »Men« osv. Da skaffer omvendelsen soning sammen med lidelserne.

Jad Jehuda - כא - fortsat

Det er rabbi Jishmaels tredje tilfælde: Har han overtrådt noget, der medfører karet eller en af domstolens dødsstraffe, giver omvendelsen og

Rema fra Fano - fortsat

omvendelsen: Den er nødvendig sammen med dem alle for at fuldende soningen for enhver synder, efter den måde, vi forklarede ved begyndelsen af kapitel 10.

Jad Jehuda - כא - fortsat

forsoningsdagen henstand, mens lidelserne renser.

Jad Jehuda - כב

(כב) »Og ligeledes dem, der er skyldige til døden ved

Jad Jehuda - כב - fortsat

himlens hånd.« Forklaring: Du skal ikke sige, at der netop kun nævnes domstolens dødsstraffe. Det gælder også andre, der er skyldige til døden, for eksempel en udenforstående, der gør tjeneste i templet, og tilsvarende tilfælde af skyld til døden ved himlens hånd. De falder under forbud og indebærer en handling, som man får piskeslag for, sådan som Maimonides opregner dem i kapitel 19 af Hilkhot Sanhedrin.

Jad Jehuda - כג

(כג) »For både disse og disse« — dem, der er skyldige til karet, og dem, der er skyldige til døden — bliver også fri for deres straf gennem piskeslag. Som vi siger i Makkot: »Alle, der er skyldige til karet og har fået piskeslag, bliver fri for deres karet.« Det udledes af ordene »og din bror bliver vanæret for dine øjne«: Når han har fået piskeslag, er han din bror. Mesteren lærer os, at det samme også gælder dem, der er skyldige til døden ved himlens hånd. Men hvis de ikke har fået piskeslag, skaffer omvendelsen og forsoningsdagen ikke soning som hos de øvrige, der er skyldige til piskeslag, medmindre lidelserne kommer til.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - כד

(כד) »Og ligeledes påskeoffer og omskærelse« osv. Han bruger Mishnahs ordlyd i første kapitel? af Keritot.[DA068701] Meningen er: Skønt de er positive bud, skaffer omvendelsen alligevel ikke soning alene som ved andre positive bud, fordi de medfører karet.

Jad Jehuda - כה

(כה) »Og hans ligestillede«: Det er en profet, som overtræder sine egne ord, den, som overtræder en profets ord, og den, som gør tjeneste uden at have helliget hænder og fødder. De er skyldige til døden ved himlens hånd.

Jad Jehuda - כו

(כו) »Skønt hverken disse« — påskeoffer og omskærelse — »eller disse« — den, der tilbageholder sin profeti, og hans ligestillede —

Jad Jehuda - כו - fortsat

»indebærer en handling«. Se kapitel 19 af Maimonides' Hilkhot Sanhedrin.

Jad Jehuda - כז

(כז) »Hvor der ikke er karet« osv., indtil »og ligeledes enhver, hvis forsætlige handling medfører karet« osv. Meningen er, at der er to slags skyldige til domstolens dødsstraffe: Dem, hvis forsætlige handling uden forudgående advarsel ikke medfører karet, og hvis uagtsomme handling ikke medfører et syndoffer; og dem, hvis forsætlige handling medfører karet, og hvis uagtsomme handling medfører et syndoffer. For ingen af dem er døden i sig selv deres soning; de behøver lidelser.

Jad Jehuda - כח

(כח) »Undtagen den, der går ind til sin næstes hustru.« Skønt han straffes med kvælning, er han ikke medregnet blandt »dem, der kvæles«, men blandt dem, der er skyldige til domstolens dødsstraffe, hvis forsætlige handling medfører karet, og hvis uagtsomme handling medfører et offer, som ved alle de forbudte seksuelle forbindelser.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - כט

(כט) »Og også disse, som vi har nævnt« osv. Det er den, der stjæler tjenestens redskaber, den, der forbander med en kosem,[DA069201] og den, der har samleje med en aramæisk kvinde, som forklaret i Mishnah, kapitlet Ha-Nisrafin; ligeledes en præst, der gør tjeneste i urenhed, som det står i Talmud.

Jad Jehuda - ל

(ל) »At det i alle henseender sker med sværd.« Som Maimonides skriver i kapitel 3 af Hilkhot Melakhim. Dette er ordlyden: »Kongen har kun myndighed til at dræbe med sværd.«

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - לא

(לא) »Som der står: Og som er din højheds sværd.« I Zohar, afsnittet Balak, side זכ"ל?,[DA069401] udlægges det om »dette syn«, ההוא חיזו, og det

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - לא - fortsat

uafklarede דאתעט' מאי' מריה?, »ved dødens stund«. [DA069402] Han gav ham til Israel, og de gav et sværd og dræbte ham, for at dræbe efter retten og for at dræbe, som det sig hør og bør. Se ovenfor, kapitel 12, hvor vi gengav dette udsagn udførligt. Også dødsdommen tilkommer Sanhedrinet og kongen, så han dømmes, som det bør ske. Mesteren fører her bevis fra dette vers for kongens dom, som udføres med sværd, og for at rigets lov?[DA069403] om at dræbe, som det sig hør og bør, er Torahens ret. Derfor — לא כהרג? — er den mands dom, hvis hoved er forbrudt til kongen, som de øvriges, der er skyldige til døden.[DA069404]

Jad Jehuda - לב

(לב) »Som er trofaste.« Som der står: »Onde og trofaste sygdomme.« Vore lærere, må deres minde være til velsignelse, udlagde i kapitel 4 af Avodah Zarah: »Onde i deres udsendelse og trofaste mod deres ed.«

Jad Jehuda - לג

(לג) »Og det, der læres« osv. Det vil sige: Hvis du indvender, at når dette gælder alle, der er skyldige til døden, hvorfor nævner han så domstolens dødsstraffe, er grunden, at læreren opregnede nogle og lod alle disse være unævnte.

Jad Jehuda - לד

(לד) »For dem er piskeslag ikke tilstrækkelige«, så man kunne sige: »Omvendelsen giver henstand, og forsoningsdagen skaffer soning.« De er heller ikke kommet ind under vanhelligelse af Navnet, så man kunne sige, at døden er nødvendig til deres soning. Derfor bedømmes de som dem, der er skyldige til domstolens dødsstraffe.

Jad Jehuda - לה

(לה) »Det kan yderligere siges«, at karet og domstolens dødsstraffe er nævnt præcist. For ved andre, der er skyldige til døden, renser lidelserne alene uden omvendelse. Sådan er det ikke ved domstolens dødsstraffe, hvor der kræves omvendelse og lidelser.

Jad Jehuda - לו

(לו) »Men ved vanhelligelse af Navnet« osv. Det er et udsagn for sig og svarer til rabbi Jishmaels sidste tilfælde.

Jad Jehuda - לז

(לז) »Og vi har sagt om dem alle« osv. Meningen er: Når vi har sagt, at alle tre former for soning giver

Jad Jehuda - לו - fortsat

henstand, indtil soningen er fuldført, betyder det ikke nødvendigvis, at den alvorligere form behøver den lettere. Eksempelvis behøver lidelserne ikke også forsoningsdagen. Skønt vi ved dem, der er skyldige til domstolens dødsstraffe, har sagt »omvendelsen og forsoningsdagen giver henstand, og lidelserne renser«, behøver lidelserne alligevel ikke forsoningsdagen og renser alene. Ligeledes renser døden alene ved vanhelligelse af Navnet, uden forsoningsdagen og lidelserne. Undtagelsen er omvendelsen, som behøves ved hver enkelt, fordi den er nødvendig for enhver synder.

Jad Jehuda - לח

(לח) »På den måde, vi sagde i begyndelsen af kapitel 10«: Alle synder behøver omvendelse til deres soning, undtagen hos den, der kun har syndet to gange og er vendt tilbage til sin tidligere tilstand. Se dér.

KLADDE · uafklaret

Joel Moshe - 1

»At et frivilligt brændoffer« osv. Det er fra Gemara i traktaten Shevuot. »Det tager sin ejers sjæl.« Meningen er, at skaden når sjælen, og at straffen rammer sjælen, ikke legemet; sjælen bliver derimod undertrykt i hemmeligheden i »de undertryktes tårer«, som er forklaret i Sava i afsnittet Mishpatim.

»Det er også præcist« osv. Det vil sige den bestjålnes sjæl. Han kaldes ejer af det stjålne. Derfor er det til stor gavn for den bestjålne at tilgive røveren, for at heller ikke han selv skal tage skade. »Endvidere det gode« osv. Forklaringen er, at den Hellige, velsignet være han, lovede Jeremias, at genoprettelsen af hans fjenders sjæle skulle afhænge af ham. De skulle vende tilbage til ham, for at han skulle genoprette dem, i lighed med den fremmedes sjæl, som er forklaret i Sava, afsnittet Mishpatim, om verset »Og I kender den fremmedes sjæl«. »Men du skal ikke vende tilbage til dem«, så din sjæl bliver underordnet dem og har brug for dem. De skal derimod være underordnede og udgøre en klædning for din neshamah. Sådan er det også her: Hvis den bestjålne tilgiver røveren, bliver røverens sjæl til en klædning for den bestjålnes sjæl og bliver genoprettet gennem ham.

»Og som er din højheds sværd« osv. Se Zohar, afsnittet Shoftim, om forskellen mellem sværd og anden død. Også kongen er et billede af vav i

KLADDE · uafklaret · fortsat

Joel Moshe - 1 - fortsat

Navnet, og dér er genoprettelsen gennem henrettelse, som er sværdet, fra Isaks domsegenskab. Og talværdien af הר"ג, מדרג נ' יכול"ין, [DA070201] for סו"ף har samme talværdi som חר"פה, hvilket giver nun;[DA070202] og de følger rækkefølgen af de fire bogstaver i ידו"ד. Se bogen Ha-Kavvanot. Også i Tikkunim er bekendelsens orden forklaret med disse ord: »Og hvis jeg har syndet for dig, så jeg har skadet bogstavet vav i dit

Tilbage til kapitlet i indholdet

Historisk register: Heqor Din - I - Kapitel 18

KLADDE · uafklaret · fortsat

Joel Moshe - 1 - fortsat

store navn og for dig og for din herligheds trone er blevet skyldig til henrettelse med sværd«, osv. Det forklarer, at sværdet er genoprettelsen af vav i Navnet. Det følgende led, וי"שם שרשם הק"בה ו' על מחקקין ג' משה?, nævner den Hellige, velsignet være han, vav, lovgivere og Moses, men ordenes forbindelse er uafklaret.[DA070203] Se dér i Zohar.

Heqor Din — del 1 — kapitel 19

Joel Moshe: 1

Jad Jehuda: א · ב · ג · ד · ה · ו · ז · ח · ט · י · יא · יב · יג · יד · טו · טז · יז · יח · יט · כ · כא · כב · כג · כד · כה · כו · כז · כח · כט · ל · לא · לב · לג · לד · מז · מו · מה · מד · מג · מב · מא · מ · לט · לח · לז · לו · לה

KLADDE · uafklaret

Joel Moshe - 1

»Den, der siger: Jeg vil synde og vende om; jeg vil synde og vende om« — to gange — »jeg vil synde, og forsoningsdagen soner: Forsoningsdagen soner ikke«. Sådan er Mishnahs ordlyd i Joma, blad 86. Gemara siger: »Jeg vil synde og vende om« to gange — efter Rav Huna: Når et menneske har begået en overtrædelse og gentaget den, bliver den tilladt for ham. Rashi forklarede: Når han har syndet to gange, får han ikke mulighed for at foretage omvendelse. Derfor er også dette indlysende og sandt: Hvis han siger »jeg vil synde og ikke vende om«, blot én gang, får han ikke mulighed.[DA070501] Det samme gælder, når han har syndet to gange: Selv om han ikke sagde »jeg vil

Rema fra Fano

Den, der siger: »Jeg vil synde og vende om; jeg vil synde og vende om«, får ikke mulighed for at foretage omvendelse. »Jeg vil synde, og forsoningsdagen soner«: Forsoningsdagen skaffer ikke soning. Det er en mishnah i slutningen af Joma. Begyndelsen lærer os visselig to ting: Den, der siger »jeg vil synde og vende om«, får ikke mulighed, selv om det kun er én gang; og hvis han overtræder og gentager det, selv om han ikke gjorde sin lovede omvendelse til betingelse for overtrædelsen, er også han omfattet af »får ikke mulighed«. Som det vil fremgå i del 3, kapitel 9. Heraf lærer vi også: Den, der siger »jeg vil synde, og lidelser renser«, bliver ikke renset af lidelser. Sådan siger han: »Lad ham skynde sig, lad ham fremskynde sit værk« (Esajas 5,19). »Jeg vil synde, og døden soner«: Døden skaffer ikke soning. Sådan siger han: »Spis og drik, for i morgen dør vi« (Esajas 22,13). Hvad står der derefter? »Om det bliver sonet,

KLADDE · uafklaret · fortsat

Joel Moshe - 1 - fortsat

synde og vende om«, tilgives han ikke.

»Men hvis han vender om.« Det vil sige, at han angrer, at han sagde »jeg vil synde og vende om«, hvorved han synder i tillid til soningen. Hvis han foretager omvendelse fra dette, tilgiver den Hellige, velsignet være han, ham. Hermed løses Tosafots spørgsmål i første kapitel af Shevuot, blad 13, under begyndelsesordene »fremturer i sit oprør«. Somme tider soner døden uden omvendelse, og somme tider fremgår det, at det netop sker med omvendelse. Der er denne forskel: Visselig soner døden alene, men den, der siger »jeg vil synde, og døden«, i sandhed i tillid til sin soning, behøver også omvendelse.

KLADDE · uafklaret · fortsat

Joel Moshe - 1 - fortsat

Med denne forskel går han ind på at løse spørgsmålet om forskellen mellem karet-død og død ved himlens hånd. Det følger det, han skrev: Ved død ved himlens hånd gælder det selv uden omvendelse, men ved karet sagde man netop omvendelse sammen med den. Tosafot siger i rabbenu Chananels og Rashis navn, at forskellen angår, om han har børn eller ikke har børn. Stedet i kapitlet Ve-Ellu megalchin går ikke ind på at forklare forskellen mellem karet og død ved himlens hånd, som den, der mener, at halvtreds år er karet, og tres år er død ved himlens hånd. For udsagnet ligger klart i Ravas mund: Indtil tres er det karet, og derefter almindelig død. Det går derfor visselig ikke ind på at forklare forskellen mellem karet og død ved himlens hånd.

»Og ligeledes alle dem, vi har lært om i slutningen af Ha-Nisrafin« og »heraf lærer du«. Dette kræver undersøgelse. Jeg har fundet en mishnah, hvor der står, at de, der henrettes uden domstol, har del i den kommende verden. Derfor er det føjet til det foregående, fordi der er soning for dem, der henrettes ved himlens hånd. Man må skrive Ha-Nechenakin i stedet for Ha-Nisrafin.[DA070502]

Rema fra Fano - fortsat

før I dør« (Esajas 22,14). Jonatan oversætter »den anden død«. Det viser, hvad vi har sagt.

Men hvis han vender om fra sin synd og fra sine ord eller sin tanke som et vildfarende og enfoldigt menneske, der synder i tillid til sin soning — som vi siger: »Det er anderledes, når det sker i tillid til den« — er omvendelsen visselig tilstrækkelig sammen med alle former for soning, uden at nogen mangler. Her hører det til at sige, at døden kun soner sammen med omvendelsen. Men hvis han ikke syndede i tillid til sin soning, skaffer døden soning selv uden omvendelse. Det gælder eksempelvis dem, der skylder et betinget skyldoffer, eller endog dem, der skylder syndofre og skyldofre: Hvis han har glemt og ikke bekendt, visselig, for han fremturer ikke i sit oprør, efter Rava i kapitlet Nigmar ha-din. Det er ham, der dér siger, at hvis han bliver dræbt midt i sin ugudelighed, opnår han soning, for det er lidelser og død. Undtaget er den, der kender sin Herre og har til hensigt at gøre oprør mod ham. Rava fremsatte kun sit udsagn om dem, der overtræder med deres legemer. Vi vil tale om dem i den femte del, med himlens hjælp.

Det, vi har sagt, er langt klarere end Tosafots løsning på spørgsmålet fra הר"ש fra Darjush[DA070401] i første kapitel af Shevuot. Somme tider fremgår det, at omvendelse kræves sammen med alle former for soning, og somme tider, at den ikke er en hindrende betingelse. Vores forklaring er rigtig og klar. Undervejs har vi lært en tilsvarende sand og fast forskel mellem dem, der er

KLADDE · uafklaret · fortsat

Joel Moshe - 1 - fortsat

»Men Skriften ændrede« ved dem, der er skyldige til karet på forsoningsdagen. For den, der overtræder og gentager det, får det tilladt, så han ikke får mulighed for at foretage omvendelse. Men på forsoningsdagen gælder det, skønt han ikke vender tilbage til netop det samme forbud — spisning og arbejde er to forskellige betegnelser — spisning og forbuddet mod arbejde: Alligevel får han ikke mulighed for at foretage omvendelse.

Forklaring: Han sagde om »heraf lærer du« osv.: Ovenfor slutter han med dem, der henrettes ved himlens hånd. Derefter siger han »Hele Israel har del i den kommende verden« osv., og derefter taler han igen om dem, der henrettes ved himlens hånd. Hvorfor afbrød han mellem de henrettede? Det er ordene »skønt der er afbrudt midt i dem, der henrettes« osv. Men visselig: Ovenfor slutter han med døden for dem, der henrettes ved himlens hånd. Dertil knyttes »Hele Israel har del i den kommende verden«, selv uden omvendelse, ved deres egen død. Man må læse Ha-Nechenakin.

»Man læste begyndelsen af dette kapitel i Israels land.« Forklaring: Kapitlet »Hele Israel« osv., som det

KLADDE · uafklaret · fortsat

Joel Moshe - 1 - fortsat

står i Mishnah. »Og man begyndte Avot«: Det vil sige fra »Moses modtog« og frem den følgende sabbat. Men »Hele Israel« sagde de kun den første sabbat, og de læste dem aldrig sammen.

I navnet af ר"ל fra Lviv: [DA070503] Hvorfor nævner vi alle fire stavemåder af gudsnavnet med bogstaverne skrevet fuldt ud med det største tal først, som 72, 63, 45, men ved navnet ב"ן nævner vi det lille tal først, ב"ן? Grunden er, at tet er et helligt bogstav, for tallet ni ændres aldrig. Ni gange ni er ni, nemlig ni ved den lille talværdi.[DA070504] Se Shefa Tal i indledningen. Det er hensigten i verset »Sandhed skal spire af jorden«, hvis gematria er ni ved lille talværdi. Dermed er 72 ni, 63 er også ni, og 45 er også ni ved lille talværdi. Hvis vi sagde נ"ב, ville det være syv ved lille talværdi. Sådan er det ikke, når vi siger ב"ן med det lange nun, som er syv hundrede blandt bogstaverne מנצפ"ך. Dermed er det ni ved lille talværdi, for syv hundrede er syv, og bet er to; tilsammen ni. Alle navnenes tal ændres således ikke, men er ni. Så vidt det, jeg hørte fra den ovennævnte gaon. Dette er et emne for sig.

Rema fra Fano - fortsat

skyldige til døden ved himlens hånd, og dem, der er skyldige til karet, når ingen af dem er blevet sonet gennem lidelser, inden de døde. Det er ud over, hvad rabbenu Chananel og Rashi forklarede: Døden rammer ham og ikke hans afkom, mens karet rammer ham og hans afkom. Sådan beviser vi i kapitlet Ha-Ba al jevimto ud fra versene »Barnløse skal de dø« (3 Mosebog 20,20) og »Barnløse skal de være« (3 Mosebog 20,21): Har han børn, begraver han dem; har han ikke børn, går han bort uden børn. Alle tilfælde af karet udledes af hinanden.

Det, der læres i kapitlet Ve-Ellu megalchin om dage og år, går kun ind på forskellen mellem enhver almindelig død og død som straf. Det er ikke, som den, der får den tanke, at karet gælder indtil halvtreds år og døden indtil tres. For udsagnet ligger dér klart i Ravas mund, som vi har sagt. Vi tilføjer en anden forskel efter hensigten i dette kapitel: For dem, der er skyldige til døden ved himlens hånd, er deres død deres soning selv uden omvendelse. Det gælder ligeledes alle dem, vi har lært om ved slutningen af Ha-Nisrafin, hvis død sker uden domstol gennem nidkære og lignende. For man sagde kun, at de, der bliver henrettet, bekender, om netop de fire dødsstraffe. Heraf lærer du, hvorfor kapitlet Chelek er føjet til det foregående, skønt der er afbrudt midt i dem, der henrettes. Undersøg det nøje, så finder du det.

Det forekommer os sandsynligt, at man i de første generationer i Israels land læste begyndelsen af dette kapitel på dagen efter påskefesten, når den faldt på

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - א

(א) »Og begyndelsen visselig« osv. Der i Gemara: »Hvorfor skal han sige synde og vende om, synde og vende om, to gange?« Efter Rav Huna i Ravs navn. For Rav Huna sagde i Ravs navn: »Når et menneske har begået en overtrædelse og gentaget den, bliver den tilladt for ham.« Bliver den tilladt for ham — kunne man tænke sig det? Sig derimod: Den bliver for ham som noget tilladt. Rashi forklarede »efter Rav Huna«: Når han har syndet to gange, får han ikke længere mulighed for at foretage omvendelse, fordi overtrædelsen forekommer ham tilladt. Så vidt citatet.

Efter Gemaras ligefremme betydning må man sige, at spørgsmålet er dette: Hvorfor skal han sige to gange »synde og vende om«? Én gang er tilstrækkelig til dette. Det vil sige: Én gang »synde, og forsoningsdagen soner« — forsoningsdagen soner ikke. Han svarer, at det dér er anderledes, efter Rav Huna osv.[DA070601] Forklaring: Visselig får den, der én gang siger »synde og vende om«, ikke mulighed for at foretage omvendelse. Når der læres to gange, er grunden, at et menneske, som har overtrådt og gentaget overtrædelsen, heller ikke får mulighed for at foretage omvendelse, selv

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - א - fortsat

om han ikke fra begyndelsen sagde »synde og vende om«. For den er jo blevet ham som noget tilladt.

Grunden til, at det ikke hjælper den, der siger »synde og vende om« eller »synde, og forsoningsdagen soner«, er, som der siges i Gemara dér: »Synde, og forsoningsdagen soner — forsoningsdagen soner ikke.« Skal vi da sige, at vor mishnah ikke følger Rabbi? For der læres: Rabbi siger: Ved alle Torahens overtrædelser skaffer forsoningsdagen soning, hvad enten han har foretaget omvendelse eller ikke. Selv hvis du siger Rabbi: Det er anderledes, når det sker i tillid til den. Rashi forklarede »i tillid til den er anderledes«: Fordi han støtter sig til den, skaffer den ikke soning. Så vidt citatet.

Jad Jehuda - ב

(ב) »Selv om han ikke gjorde det til en betingelse« osv. Det vil sige, at han ikke sagde »synde og vende om«.

Jad Jehuda - ג

(ג) »Og heraf lærer vi også« om de øvrige former for soning, lidelserne og døden: Hvis han fra begyndelsen, da han syndede, støttede sig til dem, hjælper det intet. Det er indlysende, for hvordan skulle dette være

Rema fra Fano - fortsat

en sabbat, frem til slutningen af rabbi Eliezers og rabbi Akivas uenighed om de ti stammer. De er alle samlet fra barajtot, ligesom kapitlet Kinjan Torah. Det svarer til, at man på påskens mellemdage læser haftaraen om de dødes opstandelse, for vi fastholder, at de skal blive levende i nisan. Man begyndte så Avot den følgende sabbat. Man læste aldrig »Hele Israel« og »Moses modtog« sammen, skønt de senere ikke var nøjeregnende med dette.

Vi vender tilbage til vort emne. Om dem, der er skyldige til karet efter Torahen — til forskel fra karet efter de overleverede profetiske skrifter, som er forklaret i Malakias' profeti — læres der: »הכרת תכרת, afskæres skal han afskæres« (4 Mosebog 15,31). »Afskæres« i denne verden; »skal afskæres« i den kommende verden. Kunne det gælde, selv om han har vendt om? Skriften siger »hans skyld er i ham«. Jeg har kun sagt det om den tid, da hans skyld er i ham. Så vidt citatet. Vi lærer, at de behøver omvendelse, ligesom dem, der er skyldige til domstolens dødsstraffe. Men for dem, der er skyldige til døden ved himlens hånd, og deres ligestillede, inklusive den karet, der var en overleveret lære hos dem, indtil Malakias kom og støttede den på et vers — at man af den dråbe aldrig skal håbe på et tegn på velsignelse: en vågen og en svarende eller en, der frembærer et offer[DA070402] — er omvendelsen ikke en hindrende betingelse, som vi har forklaret. I Ha-Nefesh vil vi føje yderligere lære til om en anden væsentlig forskel mellem død og karet. Den, der vogter sin sjæl, skal holde sig

Jad Jehuda - ג - fortsat

anderledes end omvendelsen og forsoningsdagen?

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - ד

(ד) »Sådan siger han også: Ve dem, der trækker skylden med tomhedens reb og synden som med vognens tov, dem, der siger: Lad ham skynde sig, lad ham fremskynde sit værk« osv. (Esajas 5). Efter den ligefremme betydning er indholdet, at de siger i spøg og spot: Lad den velsignede Gud fremskynde sit værk og bringe straffen. Mesteren forklarer, at de siger det af et oprigtigt hjerte, mens de synder. De synder med den hensigt, at straffen skal ramme dem, fortære deres kød og bringe deres synd til ende. Ledet ולגדול תלמוד להטיב nævner »stor/vokse«, »lære« og »gøre godt«, men forbindelsen er uafklaret; [DA070901] siger de også, idet de gør deres synd afhængig af, at den velsignede Gud skynder sig med straffen. Profeten siger om dem: Ve dem, der trækker skylden med dette tomhedens reb, og deres synd på den betingelse, at lidelserne skal rense. For det er tværtimod: Netop af denne grund renser lidelserne ikke.

Jad Jehuda - ה

(ה) »Sådan siger han også: Og se, fryd og glæde, drab på kvæg og slagtning af småkvæg, at spise og drikke, for i morgen dør vi. Og det blev åbenbaret for

Jad Jehuda - ח - fortsat

mine ører af Herren Hærskarer: Om denne skyld bliver sonet for jer, før I dør« osv. (samme sted, kapitel 22). Mesteren forklarer ligeledes, at de siger: Det er godt for os at synde i denne verdens nydelser uden at tage hensyn til, om de er forbudte, og om vi er ugudelige og syndere mod Herren. For i morgen dør vi, og døden skaffer soning. Vi behøver ikke at forklare, at de siger sådan til spot og spøg, sådan som fortolkerne mener.

Jad Jehuda - ו

(6) Hvad står der derefter? Døden skaffer ikke soning, og skylden bliver ikke sonet, før de dør — endnu en gang, efter at de gennem sjælevandring er vendt tilbage til verden, sådan som

Jad Jehuda - ז

(7) Jonatan oversatte: »Om denne skyld bliver tilgivet jer, før I dør den anden død!« Med denne oversættelse sigter læreren til det, vi har sagt: Døden skaffer ikke soning for dette »jeg vil synde«, fordi den var årsag til den oprindelige synd, som de begik på dette vilkår.

Rema fra Fano - fortsat

fra dem.

Skriften ændrede dog ordlyden ved karet for forsætligt arbejde på forsoningsdagen, idet der står »jeg vil tilintetgøre«. Dermed skærper den straffen med noget nyt. Dette er det: Den, der begår en overtrædelse og gentager den, får den tilladt, som vi vil forklare nedenfor. Desuden sagde vi i kapitel 4, at selv de første synder ikke tilgives ham i et sådant tilfælde, ud over det, vi har nævnt i dette kapitel. Den, der handler forsætligt på forsoningsdagen, vil almindeligvis først synde forsætligt ved at spise, hvor hans drift angriber ham stærkest, og derefter forsætligt ved at arbejde. Sådan ordnede Skriften dem også, fordi den taler om det almindeligt forekommende. Derfor skærpede den straffen for ham, så han bliver lig den, der overtræder og gentager det, skønt der er tale om to forskellige betegnelser. For vi har lært: »Har han spist og udført arbejde, er han skyldig til to syndofre.« Det er også præcist, at der står »ud af sit folk«: Skønt han endnu er iblandt sit folk, fordi det efter retten endnu ikke er blevet tilladt for ham, står der alligevel »jeg vil tilintetgøre« om ham. Vi har også lært, at karet er sjælens fortabelse efter vore læreres ord, må deres minde være til velsignelse; blot fremskyndes inddrivelsen fra denne, som vi har sagt. Må den Barmhjertige redde os.

Jad Jehuda - ח

(8) »Men hvis han vender om« osv. Det vil sige: Tro ikke, at den, der siger, at han vil synde og vende om, eller lignende, slet ingen mulighed har for at rette sin synd, fordi omvendelsen ikke skaffer soning. Et menneske kan nemlig i vildfarelse og dårskab synde på betingelse af at vende om, lade sådanne ord slippe over sine læber og fylde sit hjerte og sin tanke med at synde og vende om eller med at synde, mens forsoningsdagen skaffer soning. Hvis han siden angrer og vender om fra begge dele — både selve synden og det forhold, at han syndede i tillid til soningen, idet han sagde eller tænkte i sit hjerte, at han ville synde på betingelse af soningen — og angrer hver del for sig og vender om fra den, er der visselig intet, som kan stå i vejen for omvendelsen. Hans forvanskning kan da rettes ved denne omvendelse fra at have syndet i tillid til soningen, sammen med omvendelsen fra selve overtrædelsen, efter de fire nævnte soningsformer. Dette er lærerens opfattelse: at åbne en vej til omvendelse for den, der

Jad Jehuda - ח - fortsat

har syndet i tillid til soningen.
Dette har åbnet mine øjne, så jeg kan se og forstå Gemaras svar på spørgsmålet: Hvorfor behøves »at synde og vende om« to gange? Svaret er i overensstemmelse med rav Huna, som sagde i Ravs navn osv.: Når et menneske har begået en

Jad Jehuda - ח - fortsat

overtrædelse og gentaget den, bliver den for ham som noget tilladt. Efter det, der netop er forklaret ovenfor, er det på grund af selve overtrædelsen, at vi tager »to gange« med, som om tallet skulle forstås strengt. Men det ubestemte »at synde« lader forstå, at hele grunden til, at han ikke gives lejlighed til

Jad Jehuda - ח - fortsat

omvendelse, er hans tillid til soningen: To gange siger han i denne tillid, at han vil synde og vende om; det er ikke på grund af selve overtrædelsen. Hertil kommer endnu en vanskelighed: Efter den første forklaring måtte du sige, at Mishnah handler om én synd, som han begår to gange. Han siger således: »Jeg vil begå den og den synd og vende om«, gør det, begår den synd og vender om fra den; siden vender han tilbage til samme overtrædelse for at synde og vende om. Han gives da ikke lejlighed til omvendelse, fordi han har gentaget overtrædelsen og syndet. Også dette strider mod Mishnahs ligefremme ordlyd, som lader forstå, at den endog taler om forskellige overtrædelser.

Derfor forekommer det mig på grundlag af lærerens ord, at udsagnet også gælder synden ved at sætte sin lid til soningen. Det er dette, Gemara svarer: i overensstemmelse med rav Huna osv. Hvis han blot én gang har sagt, at han vil synde og vende om, gavner omvendelsen ham ganske vist ikke, ligesom forsoningsdagen i den sidste sætning behandles anderledes, når man synder i tillid til den. Men omvendelsen vil alligevel gavne, hvis han også vender om fra den synd, han først begik ved at sætte sin lid til soningen, da han sagde, at han ville synde på betingelse af at vende om. Sammen med den dobbelte omvendelse, som han foretager for selve overtrædelsen, skaffer den da soning for alt. Anderledes er det, når han to gange har sagt: »Jeg vil synde og vende om.« Han har først om en overtrædelse sagt, at han vil begå den og vende om, og har gjort således: syndet og vendt om fra den. Derefter siger han igen, enten om samme overtrædelse eller om en anden, at han vil synde og vende om. Da gives han visselig ikke lejlighed til omvendelse, på grund af rav Hunas udsagn osv. Omvendelsen gavner nemlig ikke selve overtrædelserne, selv om de er forskellige, medmindre han også vender om fra den synd, han begik ved at sætte sin lid til soningen og sige, at han ville synde og vende om. Fra netop denne synd kan han ikke vende om, eftersom han allerede to gange har gjort sig skyldig i at ville synde og vende om, og den er blevet for ham som noget tilladt, i overensstemmelse med rav Huna. Denne forklaring er rigtig; den er som knop og blomst.

Jad Jehuda - ט

(9) Her, hvor han har syndet i tillid til soningen, men hans hjerte også bæver over dette, og han vender om fra det, kan man sige, at døden skaffer

Jad Jehuda - ט - fortsat

soning sammen med omvendelsen. Som der står i Mishnah dér: »Døden og forsoningsdagen skaffer soning sammen med omvendelsen.« Og i Gemara: Sammen med omvendelsen, ja; i sig selv, nej. Det gælder, når han har begået en synd, som kun sones ved døden, for eksempel vanhelligelse af navnet, og tillige har syndet i tillid til soningen ved fra begyndelsen at sige, at han vil synde, og døden vil skaffe soning. Han behøver da omvendelse fra denne tillid til soningen. Har han derimod ikke syndet i tillid til soningen, er manglende omvendelse ikke en hindring. Når han har glemt synden, skaffer døden alene soning, som ovenfor i kapitel 16: Har han vendt om fra de øvrige overtrædelser, han har begået, og glemt nogle af dem, hindrer det skjulte ikke soningen; se dér. Efter dette forekommer det mig, at alle fire soningsformer, som kræver omvendelse sammen med hver af dem, når der ikke er syndet i tillid til soningen, handler om den, der husker synden, og ikke den, der har glemt den.

Jad Jehuda - י

(10) For eksempel dem, der skylder et betinget skyldoffer: Forsoningsdagen og omvendelsen skaffer dem soning, selv om de ikke har bragt offeret, som det siges i Gemara dér. Eller endog dem, der skylder syndofre og skyldofre, for hvem forsoningsdagen ikke skaffer soning: Har de ikke bragt deres offer, giver omvendelsen henstand, og lidelser renser, når de husker dem. Hvis han har glemt og ikke vendt om, kan vi af den grund sige, at lidelserne ikke renser, som læreren skrev ovenfor i det foregående kapitel. Alligevel skaffer døden alene soning.

Jad Jehuda - יא

(11) Han fastholder ikke sit oprør, men trækker sig tilbage fra det. Dette udelukker den, der fastholder sit oprør: Døden skaffer ham ikke soning, som det snart vil fremgå.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - יב

(12) »I overensstemmelse med Rava« osv. Det vil sige: Når vi har sagt, at døden alene skaffer soning, sigter vi ikke til døden i almindelighed, men netop til døden ved at blive dræbt. Dette følger Rava i slutningen af kapitlet Nigmar ha-Din om den forførte by. Man mente derfra at kunne bevise, at den, der dør midt i sin ondskab, ikke får soning. Rava svarede: Sammenligner du den, der bliver

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - יב - fortsat

dræbt midt i sin ondskab, med den, der dør midt i sin ondskab? Den, der dør midt i sin ondskab, får ikke soning, eftersom han dør på sædvanlig vis. Den, der bliver dræbt midt i sin ondskab, får soning, eftersom han ikke dør på sædvanlig vis.

Forklaringen på forskellen vedrørende lidelser mellem en sædvanlig død og en usædvanlig død er denne: Når han dør på sædvanlig vis, regnes lidelserne ikke for noget særskilt, men indgår i døden, for sådan foregår døden. Ved en usædvanlig død indgår lidelserne derimod ikke i døden, men regnes særskilt. Eftersom overtrædelserne dér medfører dødsstraf ved en domstol, behøver de omvendelse og lidelser til soning, som nævnt i det foregående kapitel. Når han bliver dræbt midt i sin ondskab uden omvendelse, og døden gavner ved at skaffe soning selv uden omvendelse, lærer vi, at døden ved at blive dræbt træder i omvendelsens sted efter Rava. Også for Mishnahs lærer, som blot lærer »døden« — ומדרב לרב אליעזר דרב משה דהא מתניי כותיב: »fra Rav til rabbi Eliezer … rav Moshe … denne Mishnah …«, hvis sammenhæng er uafklaret[DA071701] — står der »han fastholder sit oprør«, for at lære dig, at drabet på ham selv efter Rava ikke skaffer soning, som det vil fremgå.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - יג

(13) »Undtagen den, der kender sin Herre« osv. Dette knytter sig til Ravas udsagn. Selv om døden alene skaffer soning, når han har glemt omvendelsen, er det anderledes, når han ikke vender om, fordi han fastholder sit oprør, kender sin Herre og har til hensigt at gøre oprør: Døden skaffer da ikke soning. Selv Rava, der sagde, at den, der bliver dræbt midt i sin ondskab, får soning, sagde det kun om dem, der synder med deres krop, »ikke af begær«,[DA071801] og ikke om den, der med vilje gør oprør og overtræder for at vække vrede. Denne har ingen anden vej til genoprettelse end fuldstændig omvendelse og anger over selve oprøret, som forklaret nedenfor i del 5, kapitel 4.

Jad Jehuda - יד

(14) Den skelnen, vi har foretaget mellem synd i tillid til soningen, hvor døden ikke skaffer soning uden omvendelse, og synd uden denne tillid, hvor døden alene skaffer soning, er rigtigere og klarere end Tosafots skelnen i første kapitel af Shevuot. De spørger i rabbi Shelomo fra דרוייש' navn,[DA071901]

Jad Jehuda - יד - fortsat

hvordan de lærdes udsagn dér, at døden skaffer soning uden omvendelse, kan forenes med Mishnah i Joma, som netop kræver soning sammen med omvendelse. De svarede, må deres minde være til velsignelse, at der uden omvendelse desuden behøves lidelser og domme efter døden; det er dette, de lærde taler om dér. Sammen med omvendelsen renser døden derimod fuldstændigt, så han ikke siden dømmes til lidelser efter døden; se dér. Denne skelnen forekommer læreren noget søgt.

Jad Jehuda - טו

(15) »Og ad vor vej har vi lært«: Netop dette er forskellen mellem dem, der har pådraget sig døden ved himlens hånd, og dem, der har pådraget sig karet. For dem, der har pådraget sig døden ved himlens hånd, skaffer døden soning uden omvendelse; sådan er det ikke ved Torahens karet-straffe, som det vil fremgå.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - טז

(16) »Både disse og disse« osv. Det vil sige: Med hensyn til lidelser er der ingen forskel mellem dem; for begge skaffer lidelser ikke soning uden omvendelse. Dette bygger på det, læreren, må hans minde være til velsignelse, skrev i det foregående kapitel: Det, som ר' י"ג[DA072101] lærer om karet-straffe og domstolens dødsstraffe, »læres her«, הכא תניי,[DA072102] og ikke efter den yderligere forklaring, læreren dér ville give, לח"ב.[DA072103] Se dér.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - יז

(17) »Foruden det, de har forklaret« osv. Det vil sige: Denne forskel kommer oven i den skelnen, som også rabbenu Chananel og Rashi, må deres minde være til velsignelse, foretager; også den forskel er sand og nødvendig. Rashis opfattelse findes i Mosebøgerne, afsnittet Acharei, om verset »og sjælene skal afskæres« osv. Skriftstedet forklares således, at hans afkom behandles som han selv: »og sjælene skal afskæres«. Det følgende led om, at sønnerne afskæres, כפי' שבנין נכרתי' ז"ל בעצמו, er uklart i sin ordlyd.[DA072201] Hans ord lyder: »Hans afkom afskæres, og hans dage afskæres.« I Gemara, kapitlet Ba-meh Madlikin, fol. 25, skrev han om døden ved himlens hånd: »Hans dage forkortes, men hans afkom — han går ikke barnløs bort.«[DA072202] I Tosafot dér siger Riva, at hans afkom kun afskæres i de tilfælde, hvor der står

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - יז - fortsat

»barnløs«. Således siger også rabbenu Chananel: I kapitlet Ha-Ba al Jevimto siges jo »barnløse«, og hans afkom afskæres kun netop i de tilfælde, hvor der står »barnløs«; det er sådanne tilfælde, han spørger om. Se dér. Læreren læser ר"ח, rabbenu Chananel, i stedet for ר"ת, rabbenu Tam.

Jad Jehuda - יח

(18) I kapitlet Ha-Ba al ha-Jevamah, hvor det stilles op imod det, Den Barmhjertige skrev: »De skal være barnløse«, følger Gemaras forklaring Rava. Rava stillede følgende op mod hinanden: Der står »de skal være barnløse«, og der står »de skal dø barnløse«. Hvordan kan det være? Har han børn, begraver han dem; har han ingen børn, går han barnløs bort osv. Se dér.

Jad Jehuda - יט

(19) Alle karet-straffe udledes af hinanden, idet de knyttes sammen i verset: »For enhver, der gør nogen af alle disse afskyeligheder, skal afskæres«, som vore lærde, må deres minde være til velsignelse, sagde. Vi lærer deraf, at alle karet-straffe også gælder hans afkom, selv om »barnløs« ikke er sagt ved dem. Dermed behøver vi ikke de besynderlige følgeslutninger, hvormed man vil bevise dette ud fra lovafgørelsernes ord.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - כ

(20) »Og det i Mishnah« osv. Det vil sige: Man kan ikke skelne mellem døden ved himlens hånd og karet på grundlag af det, der siges i kapitlet Ellu Megalchin om død efter antal dage og år: Dør han som halvtredsårig, er det en karet-død; som tooghalvtredsårig er det Samuels fra Ramahs død; som tresårig er det ethvert menneskes død osv. Man kan altså ikke sige, at døden ved himlens hånd er døden som tresårig, sådan som tanken fremsættes nedenfor. Ledet דבעי רבא לברכת למיתת, med Rava og døden, er uafklaret.[DA072501] Efter denne opfattelse måtte man nemlig forklare udsagnet »som tresårig er det ethvert menneskes død« som alle de mennesker, hvis død skyldes synd, og dette er døden ved himlens hånd. I øvrigt går de dér slet ikke ind på at forklare straffedødsfald ved at skelne »mellem deres karet og deres בין כרתם לקטתם«, [DA072502] men alene ved at skelne mellem den naturlige død, som er ethvert menneskes død, og en død som straf.

Jad Jehuda - כא

(21) »For vi har jo en udtrykkelig lære dér« osv. Det vil sige: Rava sagde jo udtrykkeligt dér, at døden fra halvtreds til tres år er en karet-død. Når den ikke regnes med, skyldes det hensynet til Samuels ære, sådan som det forklares nedenfor.

Jad Jehuda - כב

(22) »Og vi føjer til« osv. Det knytter sig til det, der blev sagt ovenfor: »Og ad vor vej har vi lært« osv. Det vil sige: Ud over rabbenu Chananels og Rashis skelnen, må deres minde være til velsignelse, føjer vi efter vor ovenstående fremgangsmåde endnu en forskel til osv.: For dem, der har pådraget sig døden ved himlens hånd, og de øvrige, der har pådraget sig døden uden domstol, skaffer deres død soning uden omvendelse. Anderledes er det for dem, der har pådraget sig karet: De behøver omvendelse. Han vil straks føre bevis herfor.

Jad Jehuda - כג

(23) Ved nidkære, som angriber dem.

Jad Jehuda - כד

(24) Og lignende, som blev nævnt ovenfor i det foregående kapitel.

Jad Jehuda - כה

(25) »At de, der henrettes, bekender« osv. I kapitlet Nigmar ha-Din lærer vi: Når han er ti alen fra steningens sted, siger man til ham: Bekend! For således plejer alle, der henrettes, at bekende; enhver, der bekender, har del i den kommende verden osv. Læreren forklarer, at det, vi heraf hører — at alle henrettede også behøver bekendelse og omvendelse til deres soning — netop gælder dem, der henrettes ved domstolen, og ingen andre.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - כו

(26) Heraf, hvor vi har sagt, at de, der omtales i slutningen af Ha-Nisrafin, og hvis død sker uden domstol, får soning ved deres død uden omvendelse, lærer du, hvorfor kapitlet Chelek er stillet ved siden af kapitlet Ha-Nechenakin. Det viser sig, at læreren afbrød rækken af dem, der henrettes, med kapitlet Chelek, som han satte ind mellem Ha-Nisrafin og Ha-Nechenakin. Det er påfaldende: Han burde have stillet alle henrettelsesformerne ved siden af hinanden og lært kapitlet Chelek efter Ha-Nechenakin. Læreren siger, at hensigten er at vise, at selv de, der omtales i slutningen af Ha-Nisrafin, hvis død sker uden domstol, og som ikke dør ved stening — סיהד"ו[DA073101] — alligevel har del i

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - כו - fortsat

den kommende verden, eftersom deres død er deres soning, som nævnt.

Jad Jehuda - כז

(27) Se nøje efter, så vil du finde, at det er sådan: Kapitlet Chelek står mellem kapitlerne Ha-Nisrafin og Ha-Nechenakin. Det fremgår af Maimonides' ord i hans kommentar til traktaten Makkot: Kapitlet Ha-Nechenakin er sidste kapitel i Sanhedrin. Også i hans kommentar til traktaten Avot kalder han Chelek det tiende kapitel. Sådan er rækkefølgen også i Jerusalems Talmud; men trykkerne har i den babylonske Talmud stillet kapitlet Chelek efter Ha-Nechenakin.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - כח

(28) »Og det forekommer os sandsynligt« osv. Mens læreren taler om kapitlet Chelek, nævner han denne skik, som vedrører vort emne. Den udbredte skik i vor tid er på hver af de seks sabbatter mellem pesach og Shavuot at læse et kapitel af Pirkei Avot og før kapitlet læse begyndelsen af Mishnah i kapitlet Chelek: »Hele Israel har del i den kommende verden« osv. Læreren siger, at det forekommer sandsynligt, at skikken i de første slægtled ikke var sådan. Kun hvis pesach faldt på en sabbat, så der for indbyggerne i Israels land var syv sabbatter mellem pesach og Shavuot, læste man i Israels land kapitlet Chelek »på den anden første«, בשני הראשון,[DA073301] som for dem er isru chag og for os pesachs ottende dag. Derefter, på den følgende sabbat, begyndte man at læse traktaten Avot i dens rækkefølge. Før kapitlet læste man ikke Mishnah »Hele Israel«. Først senere bredte skikken sig derfra til at læse Mishnah »Hele Israel« før kapitlet.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - כט

(29) »Indtil slutningen af striden« osv. De læste fra »Hele Israel« indtil Mishnah om den forførte bys indbyggere osv., som er slutningen af striden mellem rabbi Eliezer og rabbi Akiva om de ti stammer. Det er nemlig alt sammen mishnah-afsnit, til forskel fra tilføjelserne og baraitot. Således også i Avot: Det sjette kapitel, som her omtales med דמצות, [DA073401] kaldes kapitlet Kinjan Torah efter Mishnah dér: »Torah erhverves ved otteogfyrre ting« osv. Også det består af lærestykker samlet fra baraitot.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - ל

(30) »Og det ligner det, man læser som haftara« osv. Det vil sige: Som støtte for, at man »ikke læser« — שאין לומרי'[DA073501] — mishnah-afsnittene i kapitlet Chelek efter pesachfesten, kan man anføre, at man på pesachs mellemdage læser en haftara om de dødes opstandelse hos Ezekiel: »Herrens hånd var over mig« osv., som der står i kapitlet Benei ha-Ir. Tur, Orach Chajim, afsnit 490, skriver i rav Hai Gaons navn, at grunden er, at de døde i fremtiden skal blive levende ved pesach; derfor læser man om opstandelsen som haftara. Således også her: Når skikken med at læse kapitlerne i deres rækkefølge mellem pesach og Shavuot giver én sabbat mere end antallet af kapitler i Avot, som nævnt, læser man dette emne, fordi kapitlet Cheleks ord handler om den kommende verden og de dødes opstandelse.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - לא

(31) Aldrig, hvad enten pesach faldt på en sabbat eller på ugens øvrige dage, læste man »traktaten« osv.[DA073601] og Mishnah »Moses modtog« fra traktaten Avot sammen.

Jad Jehuda - לב

(32) De var ikke nøjeregnende med dette, og deres skik er før hvert kapitel af Pirkei Avot at læse Mishnah osv. Denne skik bredte sig ved en fejltagelse ud fra, at de tidligere slægtled alene læste mishnah-afsnittene i kapitlet Chelek.

Jad Jehuda - לג

(33) Vi vender tilbage til vor lære om dem, der har pådraget sig døden ved himlens hånd, og dem, der har pådraget sig karet. Vi sagde, at når de førstnævnte dør, er deres død deres soning uden omvendelse. Anderledes er det med dem, der har pådraget sig domstolens dødsstraffe: Som ovenfor kræves omvendelse. Dem, der har pådraget sig karet efter Torahen, er ligesom dem, for der står הכרת תכרת, »afskæres skal han afskæres«, og der læres i kapitlet Chelek og i første kapitel af Shevuot: הכרת תכרת osv.

Jad Jehuda - לד

(34) Dette udelukker karet fra de overleverede profetiske skrifter. Det hører under døden ved himlens hånd og ikke under Torahens karet-straffe; det vil snart blive forklaret.

Jad Jehuda - לה

(35) Det, som er udtrykkeligt angivet i Malakias' profeti, som der står: »Juda har handlet troløst, og en afskyelighed er blevet gjort i Israel og Jerusalem; for Juda har vanhelliget Herrens helligdom, som han elskede, og har ægtet en fremmed guds datter. Må Herren afskære fra Jakobs telte en vågen og en svarende for den mand, som gør dette, og den, der bringer et offer til Herren Hærskarer« (samme sted, kapitel 2).

Jad Jehuda - לו

(לו) »Men de, der er skyldige til døden ved himlens hånd.« Mesteren vender tilbage for at forklare, at udvidelsen ved dem, der er skyldige til døden ved himlens hånd, skal medtage karet fra profeternes skrifter.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - לז

(לז) »Men karet for den, der har samleje med en aramæisk kvinde« var overleveret hos dem, som vore lærere, må deres minde være til velsignelse, sagde: »Reglen er, at nidkære må slå ham ned.« I kapitlet Ha-Nisrafin: »Hvis nidkære ikke slog ham ned, hvad da? Rav vendte sig mod sin overleverede lære[DA074201]; for rabbi Kahana læste de i en drøm: Juda har handlet troløst« osv., »som han elskede, og han har ægtet en fremmed guds datter« osv. Formentlig støttede de sig til den overleverede regel, at nidkære må slå ham ned; således forelå også dommen allerede før Malakias, hvis nidkære ikke slog ham ned.

Jad Jehuda - לח

(לח) »Som ikke skal håbe« på noget tegn på velsignelse nogensinde fra afkommet af dette samleje. Som vore lærere, må deres minde være til velsignelse, sagde i kapitlet Ha-Nisrafin: »Er han en Torah-lærd, skal han ikke have nogen, der er vågen blandt de vise og svarer blandt eleverne; er han præst, skal han ikke have en søn, der bringer offergave til Hærskarers Herre.« Mesteren forstår det sådan, at Torahen kun har sagt dette om netop den sæd, han udgød forgæves.

Jad Jehuda - לט

(לט) »Men der står« om Jom Kippur: »Og enhver sjæl, der ikke spæger sig på netop denne dag, skal udryddes fra sit folk. Og enhver sjæl, der udfører noget arbejde på netop denne dag — den sjæl vil jeg tilintetgøre fra dens folks midte.« Om arbejdet ændrede Skriften udtrykket og skrev »jeg vil

Jad Jehuda - לט - fortsat

tilintetgøre«, ikke »jeg vil udrydde«, som der siges om alle andre, der er skyldige til karet. Det er for at skærpe straffen og fremskynde gengældelsen for arbejdet på Jom Kippur, fordi han allerede også har overtrådt ved at spise og ligner en, der begår en overtrædelse og gentager den. Dette er nyt: At dette regnes, som om han havde begået en overtrædelse og gentaget den, skønt disse to overtrædelser hører under to forskellige betegnelser, som han afslutter med at forklare.

Jad Jehuda - מ

(מ) »Som vi vil forklare« nedenfor, del 3, kapitel 14: Forskellige forklaringer af, at den, der begår en overtrædelse og gentager den, får den tilladt. Alle går i skærpende retning. Se dér.

Jad Jehuda - מא

(מא) »Selv et menneskes første synder«, som tilgives første og anden gang: Alligevel tilgiver man ham ikke i et tilfælde som dette, hvor det drejer sig om samme overtrædelse. Se dér.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - מב

(מב) »Ud over det, vi har nævnt« i denne forklaring: Hvis han begår en overtrædelse og gentager den, giver man ham ikke mulighed for at omvende sig. [Lakune][DA074701]

Jad Jehuda - מג

(מג) »Og sådan ordnede Skriften dem.« Først talte den om forsætlig spisning. Skriften følger det sædvanlige forløb: Den forsætlige synder og overtræder synder oftere først ved spisning og derefter ved forsætligt arbejde.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - מד

(מד) »Derfor skærpede den det for ham som forsætlig synder.« Ved hans forsætlige arbejde udtrykker Skriften det særskilt med »jeg vil tilintetgøre« på grund af straffens strenghed. Heri ligner det ham, לע״מ[DA074901]. I virkeligheden har han ikke begået og gentaget samme overtrædelse i dette tilfælde, eftersom de to overtrædelser hører under forskellige betegnelser: Den ene er forsætlig spisning, den anden forsætligt arbejde. Alligevel ligner det ham, fordi begge sker på Jom Kippur.

Jad Jehuda - מה

(מה) »Han er skyldig til to syndofre«, eftersom de hører under to forskellige betegnelser.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - מו

(מו) »Det kan også udledes præcist«: Han har faktisk ikke begået og gentaget samme overtrædelse. For der står ved »jeg vil tilintetgøre«: »Den sjæl fra dens folks midte.« Hensigten er, at skønt han udførte arbejde og allerede ikke havde spæget sig på Jom Kippur, kaldes det stadig »dens folk« i forhold til deres sjæle[DA075101]. Efter retten er det ikke blevet ham tilladt, som når han har overtrådt og gentaget det, eftersom der er to synder. Alligevel læser vi om ham »jeg vil tilintetgøre«, fordi han under alle omstændigheder ligner en, der overtræder og gentager det.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - מז

(מז) »Og vi har også lært« osv. Det vil sige: Eftersom grunden ved forsætligt arbejde er, at det ligner en, der overtræder og gentager det, følger det, at også ved forsætlig spisning og de øvrige tilfælde af karet, hvor han har syndet, betyder »sjælen skal udryddes« ligeledes sjælens tilintetgørelse. Men ved forsætligt arbejde har Skriften udtrykkeligt sagt »jeg vil tilintetgøre« for at angive, at gengældelsen fremskyndes, fordi dets alvor ligner den gentagne overtrædelse. For hvis »I skal udryddes«[DA075201], som står ved de andre tilfælde af karet, betyder sjælens tilintetgørelse, ville der ikke være yderligere plads til at sige »jeg vil tilintetgøre« ved forsætligt arbejde; han har jo under alle omstændigheder ikke virkelig overtrådt og gentaget det, som nævnt.

Tilbage til kapitlet i indholdet

Historisk register: Heqor Din - I - Kapitel 19 — opslag 1 af 2

Historisk register: Heqor Din - I - Kapitel 19 — opslag 2 af 2

Heqor Din — del 1 — kapitel 20

Joel Moshe: 1

Jad Jehuda: א · ב · ג · ד · ה · ו · ז · ח · ט · י · יא · יב · יג · יד · טו · טז · יז · יח · יט · כ · כא · כב · כג

KLADDE · uafklaret

Joel Moshe - 1

»At forklare det om et medlem af pagten« osv. Forklaring: Hvis man ikke giver ham mulighed for at omvende sig, er dette umuligt, og det er meget forunderligt, at omvendelse ikke skulle række til. »Men at forhindre« osv. Forklaringen er, at man ikke hjælper ham til omvendelse som en anden. »For den, der betinger sig at synde med undskyldninger«: Det vil sige, at han siger »Jeg vil synde og vende om« osv.; han er en overtræder og langt fra den Helliges frelse, velsignet være han.

Rema fra Fano

Det, vi har lært: »Man giver ham ikke mulighed for at omvende sig«, kan om et medlem af pagten ikke forklares som forhærdelsen af Faraos og Sichons hjerter for at udslette dem for evigt. De og alle deres lige hører nemlig ikke til ordningen for dem, der vender om; den Barmhjertige lod deres retmæssige dom stå ved magt, som vi yderligere skal omtale i del 2, kapitel 11, og del 4, kapitel 13. Men det betyder, at man ved begyndelsen af hans omvendelse holder hjælpen ovenfra tilbage fra ham. Om denne hjælp har de sagt: »Et menneske helliger sig lidt hernede og i denne verden; man helliger ham meget deroppe og i den kommende verden.« For den, der på forhånd betinger sig at synde med en undskyldning, er en

KLADDE · uafklaret · fortsat

Joel Moshe - 1 - fortsat

»Alt er dog i himlens hånd«: Selv uden hjælp kan den, der har et frit valg, vende om, for alt er i himlens hånd undtagen frygten for himlen. »שמנדה?[DA075501] kulde og hede og det, der hører til dem«: Det vil sige det, der tilhører dem.

»Men den, der sidder på tronen« osv. Det betyder Den gamle af dage, som sidder på tronen, der er Beriah-verdenen. Dette hører til Aris lære, må hans minde være til velsignelse. Fem partsufim udlægges i Atsilut-verdenen, genoprettelsens

KLADDE · uafklaret · fortsat

Joel Moshe - 1 - fortsat

verden: Den første er Den gamle af dage, som forklares som partsufen Arikh Anpin, det vil sige Binah i Keter, der strækker sig til Atsilut-verdenens ende. Skønt Den gamle af dage udlægges om hemmeligheden i de tretten genoprettelser, ג"ט פ"ח קר"ע?[DA075502], i hovedet af Ajin, og dette er som Chokhmah i Keter, kaldes de alligevel alle Arikhs partsuf, der strækker sig til Atsilut-verdenens ende, fordi de er iklædt partsufen Arikh Anpin. De to partsufim Abba og Imma klæder Arikh fra hans hals, så at sige, til halvdelen af hans navle[DA075503]; de er hemmeligheden i י"ה. De to partsufim Zeir og hans kvindelige modpart klæder Arikh indtil verdens ende og udlægges ved hemmeligheden i ו"ה i Atsilut. Følgelig er Den gamle af dage, som strækker sig gennem hele Atsilut-verdenen, den, der sidder på tronen, der betegner Beriah-verdenen.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - א

(א) »Det kan ikke forklares« osv. Om forhærdelsen af Faraos hjerte og hans straf skrev Rambam udførligt i det ottende af de kapitler, han satte foran traktaten Avot. Han ville løse vanskeligheden ved, at den Hellige, velsignet være han, selv forhærdede Faraos hjerte og hindrede

Rema fra Fano - fortsat

overtræder og langt fra frelsen.

Alt er dog i himlens hånd undtagen frygten for himlen. Om den står der til den fuldkomment retfærdige: »Hvad kræver Herren din Gud af dig?« Det er en ringe ting for ham, som det vil blive forklaret i kapitel 25. At han, velsignet være han, kræver dette, er en stor forsikring om, at det er lagt i vore hænder. Om dem, der vender om, står der: »Hvem kan frembringe rent af urent? Ikke den Ene.« Verdens Ene tager sig nemlig ikke af deres renselse, medmindre de selv har åbnet en åbning til omvendelsen med et sønderbrudt og knust hjerte. Som min lærer, rabbi Jishmael Chanina, må den retfærdiges minde være til velsignelse, forklarede: Den fromme konge, manden, som rejste omvendelsens åg, stillede her den betingelse, at hjertet skulle være helt knust, som skår af lerkar, der ikke kan bruges til noget. De kan ikke længere udføre noget af deres tidligere funktion, og deres brud er deres renselse.

For frygten er intet, tomhed uden gavn, medmindre den udspringer af valg og vilje. Over for den står kulde og hede og det, der hører til dem, såsom de ugudeliges bug eller en mand, som kvinder dræbte. Alt, hvorom det gælder »den, der vogter sin sjæl, holder sig langt fra dem«, kalder vi kulde og hede. Skriften siger »på den krogede vej«: Fra himlen tilskikker man dem kun den, hvis frygt for himlen ikke er fuldkommen, alt efter hvem mennesket er; »frygtindgydende for alle omkring ham«, som nedenfor.

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - א - fortsat

ham i at lade Israel rejse, men derefter straffede ham, fordi han ikke ville lade dem rejse. Sådan er det også med Sichon. Skriften siger: »Men Sichon, kongen af Cheshbon, ville ikke lade os drage igennem hos sig, for Herren din Gud gjorde hans ånd hård og styrkede hans hjerte for at give ham i din hånd som på denne dag.«

Hans opfattelse, må hans minde være til velsignelse, er, at den Hellige, velsignet være han, ikke straffede Farao for ikke at lade Israel rejse. [Lakune] [DA075601] Han straffede ham, fordi han havde gjort Israel ondt og øvet vold gennem sin undertrykkelse og sine forordninger, som Skriften forklarer. Havde Farao ladet Israel rejse efter Herrens ord, ville det have været en omvendelse fra den uret og vold, han havde begået mod dem. Derfor hindrede den velsignede Gud ham i omvendelsen og forhærdede hans hjerte, så han ikke lod dem rejse, for at bringe de store, fortjente straffe over ham og lade den plage, han havde påført Israel, falde tilbage på hans eget hoved.

Ligeledes var Sichons straf for hans tidligere forhold og synder. Derfor lukkede den velsignede Gud omvendelsens vej for ham

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - א - fortsat

og vendte hans hjerte, så han ikke lod Israel drage gennem sit område, for at give ham i hans hånd. Se dér, hvor han behandler dette udførligt. Han skriver også sådan i Hilkhot Teshuvah, kapitel 6. Mesteren siger her, at vore læreres ord, må deres minde være til velsignelse, »Man giver ham ikke mulighed for at omvende sig«, ikke sigter til det, der skete med Farao og Sichon. De og deres lige hører nemlig bestemt ikke til ordningen for dem, der vender om. Derfor lod Herren den retmæssige dom og den fortjente straf stå ved magt for dem og lod dem ikke omvende sig. Anderledes er det med Israel, som hører til ordningen for dem, der vender om: »Herren holder ikke det gode tilbage fra dem, der vandrer retskaffent.«

Rema fra Fano - fortsat

Om den, der styrker sig i fuld omvendelse og helliger sig med al sin kraft, siges: »Og vend tilbage til mig, siger Herren.« Netop »til mig«, som rabbi Jochanan i det sidste kapitel af Joma. Dér forklarede han profetens ord »Vend om, Israel, indtil Herren din Gud« således: »Indtil«, men uden at medtage selve grænsen; som rabbi Levi, der siger »indtil herlighedens trone«, det vil sige, at alene herlighedens trone er medtaget. Men den, der sidder på tronen, siger »og vend tilbage til mig«, som vi har sagt. Vi har forklaret det i kapitel 14; overvej det.

Der står: »Og du har bedrevet utugt med mange elskere«, efter ordene »Dine guder var lige så mange som dine byer«. Alligevel anvender vi ikke på hende: »Og hun gik bort og blev en anden mands«, heller ikke »efter at hun var blevet uren«. Skriften har vidnet om hende, at fremmed gudsdyrkelse er noget tilfældigt hos hende. Derfor står der »og vend tilbage til mig«, for hans kærlighed til hende er underfuld.

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - א - fortsat

Denne sondring synes jo at fremgå af Rambam, Hilkhot Teshuvah, kapitel 6.

Jad Jehuda - ב

(ב) Men hensigten med udsagnet »Man giver ikke mulighed« osv. er, at når de først ønsker at omvende sig, holder man hjælpen ovenfra tilbage fra dem. Vore lærere, må deres minde være til velsignelse, sagde i Joma, kapitel 3, om »I skal hellige jer og være hellige«: »Et menneske helliger sig lidt — man helliger ham meget; hernede — man helliger ham deroppe; i denne verden — man helliger ham i den kommende verden.«

Jad Jehuda - ג

(ג) »For den, der betinger sig« osv. Det vil sige: Grunden til, at man holder hjælpen ovenfra tilbage fra ham, er, at han fra

Jad Jehuda - ג - fortsat

begyndelsen betinger sig at synde for senere at vende om. Derved er han en overtræder mod sin egen sjæl, fordi han med vilje har fjernet hjælpen fra ham, velsignet være han, fra sig.

Jad Jehuda - ד

(ד) »Dog« er omvendelsens døre ikke lukket for ham for evigt, sådan som de er for Farao og Sichon. Selv om han ikke får hjælp ovenfra, hindrer man ham alligevel ikke, hvis han af sig selv, uden hjælp, anstrenger sig og vender om. For alt er i himlens hånd undtagen frygten for himlen, som rabbi Chanina sagde i Berakhot, kapitel 5, ud fra verset »Og nu, hvad kræver Herren din Gud af dig andet end at frygte« osv. De indvendte: »Er frygt da en ringe ting? Rabbi Chanina sagde jo i rabbi Shimon ben Jochajs navn: Den Hellige, velsignet være han, har i sit skatkammer kun en skat af frygt for

Jad Jehuda - ד - fortsat

himlen, som der står: Frygten for Herren er hans skat.« Ja, for Moses er det en ringe ting, osv. Heraf fremgår det samme om enhver fuldkomment retfærdig, som det vil blive forklaret nedenfor i kapitel 25.

Jad Jehuda - ה

(ה) »Og at han, velsignet være han« osv. Det vil sige: Selv om det for den ikke fuldkomment retfærdige ikke er en ringe ting, følger det alligevel af, at han, velsignet være han, kræver dette af ham, at det er lagt i vore hænder.

Jad Jehuda - ו

(ו) »Om dem, der vender om, står der.« Det vil sige: Dette er også hensigten med verset »Hvem kan frembringe rent af urent? Ikke den Ene« (Job 13[DA076101]). Hvem kan frembringe en omvendt

Jad Jehuda - ו - fortsat

af en uren, når verdens Ene ikke tager sig af at rense ham? Det er betydningen af »ikke den Ene«. Sådan forklarer de det også i midrashen om verdens Ene.

Jad Jehuda - ז

(ז) »Med et sønderbrudt og knust hjerte«, som der står: »Et sønderbrudt og knust hjerte foragter du ikke, Gud.«

Jad Jehuda - ח

(ח) »Som stillede den betingelse her«: Kong David, fred være med ham, med ordene »og knust«, at hjertet skal være helt sønderbrudt.

Jad Jehuda - ט

(ט) »Som skår af lerkar.« Bruddet renser dem jo fra deres urenhed, forudsat at de ikke længere kan bruges til noget, der svarer til deres tidligere funktion, som forklaret i traktaten Kelim. Sådan også med de omvendtes hjerte: Er det helt sønderbrudt og knust, så det slet ikke længere udfører noget, der svarer til dets tidligere gerning, gælder bestemt »Gud, du foragter ikke«. Dette forklares også i Zohar, afsnittet Pinchas, side 232.

Jad Jehuda - י

(י) »For« osv. Han vender tilbage til ordene ovenfor »Og at han, velsignet være han, kræver« osv. Hensigten er, at begrundelsen består i, at frygten selv kun giver fortjeneste, fordi den sker ved vort valg og vor vilje.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - יא

(יא) »Over for den« — frygten — »står kulde og hede«. Som der står i Ketubbot, kapitel 3: »Alt er i himlens hånd undtagen kulde og hede, som der siges: Kulde og hede er på den krogede vej; den, der vogter sin sjæl, holder sig langt fra dem.« Tosafot dér siger: »Udsagnet Alt er i himlens hånd undtagen frygten for himlen hører ikke til denne sag. Dér drejer det sig om fosteret i moderens liv, om hvilket det bestemmes, om det skal være fattigt eller rigt, stærkt eller svagt, tåbeligt eller klogt, men ikke retfærdigt eller ugudeligt. Her drejer det sig om de begivenheder, der rammer mennesket.«

Mesteren finder det mere nærliggende at sige, at udsagnet om kulde og hede og udsagnet om frygten for himlen er én og samme sag: Den, der ikke tager vare på frygten for himlen, er som en, der tager sig i agt for kulde og hede[DA076601]. Fra himlen

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - יא - fortsat

tilskikker man dem nemlig kun den, der ikke har frygt for himlen. Det er betydningen af »Alt er i himlens hånd«: Alle menneskets hændelser og begivenheder bestemmes for ham fra himlen, undtagen kulde og hede, som ikke bestemmes for ham. Sådan er det også med frygten for himlen, for begge afhænger af hans valg, og den, der vælger den ene af dem, udsletter dens modsætning.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - יב

(יב) »Som de ugudelige«, der spiser og drikker for meget; הו וגבי — den, som de dræbte — סנוותי[DA076701], mere end sine fæller.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - יג

(יג) »Man tilskikker dem kun« den, der går på den krogede vej. Det vil sige den, hvis frygt for himlen hviler på den rette vej[DA076801]. Fra himlen måler man ham mål for mål og tilskikker ham kulde og hede og lignende, som han har ønsket sig.

Jad Jehuda - יד

(יד) »Om ham siges«: »Se, hvis en mand sender sin hustru bort, og hun går fra ham og bliver en anden mands, kan han da vende tilbage til hende igen? Ville det land ikke blive helt vanhelliget? Men du har bedrevet utugt med mange elskere — og vend tilbage til mig, siger Herren« (Jeremias 3).

Jad Jehuda - טו

(טו) »Som rabbi Jochanan i det sidste kapitel af Joma.« Dér sagde rabbi Levi: »Stor er omvendelsen, for den når indtil herlighedens trone, som det siges: Vend om, Israel.« Rabbi Jochanan sagde: »Indtil, men uden at medtage selve grænsen.« Sagde rabbi Jochanan sådan? Han sagde jo: »Stor er omvendelsen, for den tilsidesætter et forbud i Torahen, som der siges: Der siges: Se, hvis en mand sender sin hustru bort, og hun går fra ham« osv., »men du har bedrevet utugt med mange elskere — og vend tilbage til mig, siger Herren.« Det er ingen vanskelighed: Her gælder det den enkelte, dér fællesskabet.

Sådan er læsemåden i nogle bøger. Rashi forklarer »et forbud« som formaningen »Hendes første mand kan ikke« osv. I nogle bøger står hverken »Rabbi Jochanan sagde: Indtil, men uden at medtage selve grænsen«, indvendingen »Sagde rabbi Jochanan

Jad Jehuda - טו - fortsat

sådan?« eller løsningen »Det er ingen vanskelighed: Her den enkelte, dér fællesskabet«. Rabbi Jochanans udsagn »Stor er omvendelsen« står da for sig selv. Tilsyneladende havde mesteren en tredje læsemåde: Han læste »Rabbi Jochanan sagde: Indtil, men uden at medtage selve grænsen«, og rabbi Jochanans udsagn »Stor er omvendelsen« osv. stod som et selvstændigt udsagn uden indvending og løsning.

Jad Jehuda - טז

(טז) »Som rabbi Levi.« Mesteren mener, at rabbi Jochanan og rabbi Levi[DA077101] ikke er uenige. Rabbi Levi siger »indtil herlighedens trone«, med herlighedens trone medtaget. Rabbi Jochanan forklarer hans ord, som udledes af »Herren din Gud«: Indtil Herren, uden at medtage selve grænsen; alene herlighedens trone er medtaget, ikke højere end den, indtil Herren, som sidder på tronen og ikke er medtaget.

Jad Jehuda - יז

(יז) »Han sagde: Og vend tilbage til mig.« Eftersom omvendelsen ikke når ham, velsignet være han, som nævnt, må den velsignede Gud sige »Og vend tilbage til mig«. Det er rabbi Jochanans udsagn »Stor er omvendelsen« osv.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - יח

(יח) »Og der står: Men du har bedrevet utugt« osv. [Lakune][DA077301] Det, der knytter sig til hans ord herom.

Jad Jehuda - יט

(יט) »Efter antallet af dine byer« osv.: De bedrev utugt efter mange former for afgudsdyrkelse.

Tilbage til kapitlet i indholdet

Historisk register: Heqor Din - I - Kapitel 20

Jad Jehuda - כ

(כ) »Alligevel« sagde den velsignede Gud »Og vend tilbage til mig«. Vi anvender ikke »Og hun gik« osv. på hende. Skriften siger jo: »Når en mand tager en hustru« osv., »og sender hende bort fra sit hus, og hun går ud og går bort og bliver en anden mands« osv., »kan hendes første mand, som sendte hende bort, ikke igen tage hende til hustru, efter at hun er blevet uren«.

Jad Jehuda - כא

(כא) »Heller ikke efter« osv. Forklaring: Vi anvender heller ikke på hende »efter at hun er blevet uren«, hvorom vore lærere, må deres minde være til velsignelse, sagde, at det også omfatter en sotah, der har været alene med en mand i skjul.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - כב

(כב) »Skriften har vidnet.« Det vil sige: Grunden til, at vi ikke anvender »hun blev en anden mands« på hende, er, at afgudsdyrkelsen ikke var [lakune] [DA077701] som et ægteskab, men som en tilfældig hændelse og utugt. Dette bevidnede Skriften med ordene »men du har bedrevet utugt«. Heller ikke »efter at hun er blevet uren« gælder hende, eftersom Skriften sammenligner hende med en fraskilt kvinde.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - כג

(כג) »For hans kærlighed til hende er underfuld[DA077802].« Og den velsignede Gud lærer [lakune][DA077801] alle rette veje, så hun kan vende tilbage til ham, velsignet være han.

Heqor Din — del 1 — kapitel 21

Joel Moshe: 1

Jad Jehuda: א · ב · ג · ד · ה · ו · ז · ח · ט · י · יא · יב · יג · יד · טו · טז · יז · יח · יט · כ · כא · כב · כג · כד · כה · כו · כז · כח · כט · ל · לא · לב · לג

KLADDE · uafklaret

Joel Moshe - 1

»Om menneskets handlinger ved dets læbers ord« osv. Vi har kun fundet to dannelser. Det er betydningen af וייצר: To drifter, med to stier, den ene på renhedens side og den anden på urenhedens side. Svarende til dem har Torahen givet påbud for at styrke hellighedens kræfter og forbud for at mindske urenhedens kræfter. »Selv det tilladte regnes som et bud« osv.; »og det modsatte i det modsatte tilfælde« osv. Det vil sige: Det unyttige regnes som overtrædelser osv. Hvis han ikke opfylder בד"ו, regnes det, som om han tjener לז"ת[DA078101].

»Dette er grunden til velsignelserne over nydelse.« Herom har jeg skrevet udførligt i udlægningerne til afsnittet Vajikra. Det, der behøves her, er kabbalisternes forudsætninger, må deres minde være til velsignelse: Fordoblingen af nydelsen følger hemmeligheden om, at det første menneske ved synden kastede? [DA078102] hellighedens gnister ind i det livløse, det voksende, det levende og det talende. Derfor bør hensigten selv ved materiel spisning være, at sjælen får åndelig føde fra disse hellige gnister, mens

KLADDE · uafklaret

Rema fra Fano

Om menneskets handlinger ved dets læbers ord og enhver dannelse af dets hjertes tanker har vi kun hørt om to dannelser. De har to stier, én uren og én ren. Svarende til dem har Torahen sagt: »Gør« og »gør ikke«. Selv tilladte handlinger regnes som lettere bud for den, der opfylder »Kend ham på alle dine veje«. Et sådant bud kalder vi tilladt i forhold til en pligt, og det modsatte gælder i det modsatte tilfælde. Dette er grunden til velsignelserne over nydelse, hvorom den lærde sagde til khazaren, at de er en slags forberedelse til nydelsen og fordobler den. Fordoblingen forklares i 310 verdener[DA078001], i himlen deroppe og på jorden hernede. Herom siges: »Hvor smuk du er, hvor yndig du er, kærlighed i nydelser!« I et sådant tilfælde regnes nemlig selve nydelsen for et bud, og også den vækker kærlighed mellem Israel og deres fader i himlen.

Heri ligger en stor hemmelighed i buddet om sabbattens nydelse: At fryde den ekstra sjæl, så den selv udfører et stort bud til ære for Shekhinah hernede, nemlig takkebønnen efter måltidet, et bud, som slet ikke udøves blandt de øvre væsener. Ved dens fortjeneste velsignes verden som helhed alle ugens seks arbejdsdage. Dette er grunden til, at præsterne spiser skuebrødene på sabbatten. Den medtager også natten sammen med sig efter reglen om at spise hellige offergaver. Derfor skal et menneske dække sit bord efter

KLADDE · uafklaret · fortsat

Joel Moshe - 1 - fortsat

kroppen får den materielle kraft. Dette er hemmeligheden i, at kong Salomo, fred være med ham, vidste, hvordan man mildner senneppens bitterhed. Disse hellige gnister var nemlig fra Asiyah-verdenen, der kaldes ה', det vil sige svarende til det sidste he, som er fattigt, som nedenfor i kapitel 24. Dette er hemmeligheden i, at ethvert dyr af sig selv kom for at blive slagtet til Salomos måltid.

I ugens seks arbejdsdage har den ekstra sjæl ingen genoprettelse i hans dyr[DA078103], for genoprettelsen når kun til Asiyah-verdenen, mens hans sjæl er højere oppe i Beriah-verdenen. Hverdagens sjæl nyder den hellige gnist i føden, men heraf kan man ikke genoprette sabbattens sjæl. På sabbatten stiger en sjæl derimod ned fra Atsilut-verdenen, nemlig fra Malkhut i Atsilut, og nyder sabbattens nydelse. Derved får den mere lys og nyder dyret, som også nyder hellighedens gnist, og løfter dem til Atsilut-verdenen. Se Zohar, afsnittet Vajaqhel. Også den ekstra sjæl har altså sin nydelse på sabbatten, som forfatteren siger. Disse

KLADDE · uafklaret · fortsat

Joel Moshe - 1 - fortsat

gnister stiger op gennem takkebønnen efter måltidet og velsignelserne over nydelse. Dette er hemmeligheden i »רש״י spiser מן בריה«[DA078104]; det vil sige af det rene og af det indre. Han havde kraft til at løfte mange hellige gnister.

Sådan kan man forklare vore læreres ord, må deres minde være til velsignelse, om ש״ב[DA078105]: Når han fandt et smukt dyr, sagde han »Dette er til sabbatten«. Hans egenskab kom fra Gevurahs side, efter ordene »En skøn skikkelse, bered vor støtte«. Han frygtede at løfte den på hverdagene og ventede til sabbatsdagen. Men Hillel havde en anden egenskab — netop han — fordi han kom fra Cheseds side, og »Guds godhed varer hele dagen«.

Det, der ovenfor siges, »Verden som helhed velsignes ved dens fortjeneste alle ugens seks arbejdsdage«, svarer til Zohar, Vajishma Jitro, om verset »Husk sabbatsdagen for at hellige den«. Dets ord er: »Derfor er manna ikke skrevet ved sabbatten, fordi alle ugens seks dage velsignes ved den.« Deres modtagelse sker således: Ved sabbatsaftenens måltid og bøn velsignes første og anden dag; ved morgenmåltidet og bønnen tredje og fjerde dag; ved minchah-måltidet og

KLADDE · uafklaret · fortsat

Rema fra Fano - fortsat

sabbattens udgang, selv om han kun behøver en mængde på størrelse med en oliven.

Om denne hemmelighed sagde Abraham til de tre mænd ved Mamres egetræer: »Og jeg vil hente et stykke brød, så I kan styrke jeres hjerte; derefter kan I drage videre.« Som vi har forklaret i afhandlingen Em Kol Chaj, del 3, kapitel 6; se dér. »For derfor er I kommet forbi jeres tjener.« Han sagde, at de netop med dette for øje havde til hensigt at spise hos ham. Der er ikke brug for de anstrengte forklaringer, som fortolkerne har givet. Måltidets formål var, at tre skulle indbyde til den fælles takkebøn efter måltidet; dette var et stort bud, som var nyt for dem. Det er en rigtig og klar ligefrem forklaring.

Den guddommelige Skaber frembragte ikke forgæves det ondes dannelse, hvor den end findes: At finde nydelse gennem den i materielle ting for et buds skyld. Vi har således lært, at den kun blev skabt for at være selskab for det gode, en ven og fælle, som skaffer det, hvad det behøver. Om den lærer vi i Avot: »Foragt intet menneske.« At skille den helt bort er umuligt, for den er menneskets del fra Gud i skabelsen. Derfor advarede han: Foragt den ikke. Om alt, hvor betegnelsen menneskets lighed er berettiget, kan man udlægge »Jeg vil ligne den Højeste«. Lykkelig er den, der venter og når frem til at ligne ham i kærlighed, indtil den vil det. Skønt man har sagt om den »venstre hånd støder bort«, findes der intet menneske, som ikke har sin stund til at glæde sin skaber

KLADDE · uafklaret · fortsat

Joel Moshe - 1 - fortsat

bønnen femte og sjette dag. Sådan står det også i Aris skrifter, må hans minde være til velsignelse: På sabbatten skal mennesket rette sin hensigt mod navnet ה״ה og hvert navn på 42, nemlig om natten mod ש״ק, om morgenen mod ו״ן og ved minchah mod ב״ת. Til ש״ק svarer de to første af navnet på 42, til ו״ן de to midterste og til ב״ת de to sidste[DA078106]. På første og anden dag hersker de to første navne osv. Her har du rækkefølgen for deres modtagelse. Se de hellige Tikkunim. Ordene er: »Dette er ved det, de skal samle dag for dag« — fremtid; »dag for dag«, to ved hvert måltid. Og det, de sagde, må deres minde være til velsignelse: »Han velsignede det med manna.« Overvej det nøje.

Skuebrødenes hemmelighed forklares flere steder: På sabbatsaftenen tolv brød, om morgenen otte brød, ved minchah tre og efter sabbattens udgang tre; i alt 23[DA078107]. De antydede dette i »bordet, der står for Herren«, svarende til talværdien af hans navn. Se Zohar, afsnittet Pinchas, side 453.

Det, der ovenfor siges, »til ære for Shekhinah hernede« osv.: For at forstå forfatterens ord må man fremsætte en forudsætning

KLADDE · uafklaret · fortsat

Joel Moshe - 1 - fortsat

fra Zohar, Vajaqhel: »Når det nedre punkt forenes med fædrene« osv., »kaldes det sabbat«. Se dér hele den udførlige sammenhæng, som angår vort emne. Endnu en forudsætning fra Zohar, Vajaqhel, side 350, med disse ord: »Rabbi Jose indledte: Og Boaz spiste og drak, og hans hjerte blev godt — han velsignede over sin føde« osv.; »og de forklarede det«.

Det samlede resultat er, at

KLADDE · uafklaret · fortsat

Rema fra Fano - fortsat

med den højre hånd, der drager nær.

Eftersom det ikke er menneskets sted, der ærer det, men det selv, der ærer sit sted, sagde han, at dets fuldkommenhed er ved en nådig stund. »Og afvis ingen ting«: Skil den ikke i din tanke fra det formål, hvortil den blev skabt, som om verdens Ene ikke havde brug for den. Gå og lær af det svar, de ældste gav dem, der spurgte, i mishnahen i kapitlet Rabbi Jishmael. Der findes nemlig ingen ting, som ikke har sin plads i opfyldelsen af hans vilje, velsignet være han.

KLADDE · uafklaret · fortsat

Joel Moshe - 1 - fortsat

Shekhinah kaldes »foran den Hellige, velsignet være han« — netop »foran«, לפני. Som der står i Zohar, Terumah, side 301: »Hvad betyder udsagnet, at føde er vanskelig foran den Hellige, velsignet være han? Der siges ikke מלפני, fra foran, men לפני, foran — dette trin« osv. Hensigten er, at Shekhinah hernede, som er foran den Hellige, velsignet være han, har vanskeligt ved føden, fordi hun intet har af sig selv. Den nævnte

KLADDE · uafklaret · fortsat

Joel Moshe - 1 - fortsat

Zohar forklarer, at Shekhinah alle hverdagene nyder de ord, der stiger op af mætheden; de vækker en strøm ovenfra til ære for Shekhinah hernede. På sabbatten har Shekhinah derimod nydelse af selve føden, for den nævnte ånd, som breder sig fra hende — den ekstra sjæl — frydes og næres af fødens åndelige indhold. Som sagt: Når denne ånd indlemmes i sin rod, nemlig Shekhinah, har også Shekhinah dermed nydelse af selve føden. Dette er »kærlighed i nydelser«: Forskellige former for nydelse af føden for Shekhinah, så at sige, én øvre og én nedre nydelse fra fødens åndelige indhold.

Det er ordene: »Det viser sig, at hun nyder fra to, oppe og nede.« Sabbattens takkebøn efter måltidet vækker en endnu højere strøm fra det åbne øje. Den ekstra sjæl i mennesket har ved takkebønnen kraft i sine velsignelser til at vække en strøm, som er den hellige Gamle blandt alle de gamle, og drage strømmen derfra ned over Shekhinah. Heraf kan du forstå forfatterens ord »at fryde den ekstra sjæl« osv. Sabbattens nydelse af selve den åndelige føde giver gennem ånden Shekhinah nydelse. Ved den ekstra sjæls takkebøn vækker denne sjæl en strøm ovenfra, fra hovedet, fra den hellige Gamle. Anderledes på hverdagen, hvor kroppen nyder den materielle føde fra det åndelige. Shekhinah velsignes ved בכ"ה[DA078108] med en strøm ovenfra fra den hellige Gamle og nyder også selve den åndelige føde, fordi den ekstra sjæl indlemmes i

KLADDE · uafklaret · fortsat

Joel Moshe - 1 - fortsat

hende, som sagt.

Ordene »Et bud, som ikke udøves« osv.: Man må fremsætte, at hovedhensigten med כ"ה[DA078109] er at genoprette Asiyah-verdenen, ofanims verden. Om den siges i Zohar, at hans Shekhinah, det vil sige Malkhut i Atsilut, bygger rede i ofanen, som er Sandalfon i Asiyah. Asiyahs væsentligste ledelse sker nemlig gennem Netsach, Hod og Jesod, de sidste aspekter af Malkhut i Atsilut, som iklædes Asiyah og kaldes »fattig«, dal. Derfor kan englene deroppe ikke udføre dette bud for at genoprette Asiyah, for de står højere i Asiyah: Englene i Jetsirah har deres kroppe fra Jetsirah og deres sjæle fra Beriah, og ofanim i Asiyah har deres kroppe fra Asiyah og deres sjæle fra Jetsirah. Sådan forklarede han det for os i Aris lære, må hans minde være til velsignelse. Derfor har de ikke kraft til at udføre dette bud. Den, der vækker noget, må nemlig stå lavere end det, han ønsker at vække. Men den ekstra sjæl, som på sabbatten kommer fra en højere rod, iklædes Asiyah, mennesker, der står lavere end alle. Derved får den kraft til at vække en stor strøm for at genoprette det aspekt af Malkhut, der er iklædt Asiyah og kaldes ד"ל.

Således lyder כ"י, del 4, afsnit 48[DA078110]: »At Abraham gav dem tre tunger med sennep at spise, skyldes, at tungen er det bedste af præstegaverne. Mikael er nemlig ypperstepræsten deroppe, og han

KLADDE · uafklaret · fortsat

Joel Moshe - 1 - fortsat

gav Rafael og Gabriel del i sin lod. Abraham antydede for dem, at måltidets hovedsag var Guds pris, efter ordene Og min tunge skal grunde over din retfærdighed, i hemmeligheden om כ״ה. At genoprette gennem sennep, בחרדל: בחר דל, vælg den fattige, som er en fattig yngling, nemlig Asiyah-verdenen. Det er ח״ר ד״ל, som skal mildnes fra bitterheden i Sandalfons פ״ר domme; Sandalfon har talværdien פ״ר. Man mildner ham med tungen, som er Shekhinah, med samme talværdi som לשון, tunge. Hun er den fjerde til hver gruppe på tre, hvad enten det er Chesed, Din og Rachamim i hemmeligheden om Mikael, Gabriel og Rafael, eller Daat, Tiferet og Jesod, som bestemt er tre tunger.« Hertil citatet.

Forklaringen er, at Asiyah-verdenen betegnes ved hemmeligheden ד״ל, fordi navnet אלהים skrevet fuldt og derpå igen skrevet fuldt har 34 bogstaver, således: אל״ף למ״ד פ״א למ״ד מ״ם דל״ת ה״י יו״ד יו״ד וי״ו דל״ת מ״ם מ״ם? — altså 34 bogstaver. Ligeledes den dobbelte fuldskrivning af אד״ני: אל״ף למ״ד פ״א דל״ת למ״ד ת״י נו״ן וי״ו נו״ן יו״ד דל״ת?[DA078111] — også 34 bogstaver. For navnet אד״ני bygger rede i Asiyah, og navnet אלהים kaldes også אלהים, som er dommens Binah.

Endvidere er erstatningen for אד״ני בו״כו, med talværdien 34. Malkhut modtager fra navnet בו״כו i hemmeligheden om de to tårer, som falder i det store hav, når den Hellige, velsignet være han, græder, som bekendt. Malkhut bygger rede i Asiyah. Der er altså tre former for ד״ל fra אד״ני, אלהים og ד״ל; dertil behøvedes tre tunger i sennep, חרד״ל. Hemmeligheden ח״ר er Isaks domsegenskab, med talværdien ח״ר, som føjes til ד״ל. ח״ר ד״ל er navnet אד״ני: Bogstaverne foran det er א׳ ג׳ מ׳ ט׳, og dem bagved er בה״סך, med talværdien af אנ״מט אד״ני. בה״סך? er חור״דל[DA078112]. Den aramæiske gengivelse er טו״ר מסכ״ן[DA078113], med samme talværdi som שכינה. Det er en stor hemmelighed, der skal lære os af alt dette, at de tre tunger genopretter Asiyah, hvor hemmeligheden ח״ר ד״ל er טו״ר מס״כן, med talværdien שכינה, som bygger rede i Asiyah. Hun kaldes fattig, for hun har intet af sig selv. Dette er forfatterens ord »Et bud, som ikke udøves« osv. Du kender allerede hemmeligheden i »den, der har et godt øje«, som gælder den hellige Gamle: Han bereder for Shekhinahs gnist, som breder sig hernede i Asiyah.

KLADDE · uafklaret · fortsat

Joel Moshe - 1 - fortsat

»For derfor er I kommet forbi jeres tjener.« Se Zohar, afsnittet Vajera, hvis ord er: »Og derfor spiste de, på samme måde som Og de så Gud og spiste og drak. De spiste virkelig, for de næredes af Shekhinah. Derfor spiste de: De strålede for at få næring fra hende, fra Abrahams side. Derfor lod de ikke noget tilbage af det, han gav dem. På samme måde ville de drikke af velsignelsens bæger for at få del i denne velsignelse deroppe; også de spiste det, Abraham havde tilberedt.« Alle forfatterens ord angår den hemmelighed, der forklares dér.

»Det ondes dannelse« osv. Det vil sige: I alle verdener findes højre og venstre. Fra hellighedens venstre side strømmer det faktiske onde ned i Jetsirah- og Asiyah-verdenen. Hvis det første menneske ikke havde syndet, ville ordet רע, der nu er vokaliseret med patach, have været vokaliseret med tsere: ריע, fælle. Det er, hvad vore lærere, må deres minde være til velsignelse, sagde i Sanhedrin om de to gode slanger. Du må vide, at vokaltegnene i ריע har samme talværdi som navnet הוי״ה, nemlig to jod og et vav. Vokaliseringen af רע betyder, at de to jod fjernes fra vav i alef, når det direkte og det tilbagevendende lys tilsvarende trækker sig bort.

»Foragt ikke« osv., »for den er en del« osv. Det forklares i verset וייצר med to jod: Den gode drift og den onde drift. Han siger »afvis ikke« om hver: Den ene er fra Cheseds side og den anden fra dommens side. Derfor advarer han: Foragt den ikke.

»Menneskets lighed« osv. Således lyder Zohar, Bereshit, side 136: »Og Herren Gud dannede, וייצר, med to jod, mennesket — her fuldendtes« osv. Se hele afsnittet indtil »og det blev sat mellem højre og venstre«. Sammenfatningen er, at der deroppe findes fem hellige gevurot i den yderste hellighed, og ligeså i al helligheden i Beriah, Jetsirah og Asiyah. Men i Jetsirah og Asiyah kom det overskydende guldslagger frem. Også dette overskud ligger nær det gode og var ikke faktisk ondt gennem besmittelse, før det første menneske kom: Ved hans synd blev det faktisk ondt. Før det første menneskes synd var dommene virkelige, mens det onde var en mulighed; klippot var ikke virkelige, men underlagt helligheden. Efter hans synd blev klippot virkelige og anklager helligheden.

KLADDE · uafklaret · fortsat

Joel Moshe - 1 - fortsat

Alt dette findes i læren om Atsilut.

Heraf kan du forstå ordene »Alt, hvor betegnelsen menneskets lighed er berettiget«: De fem hellige gevurot hørte til mennesket, og også dette strømmer fra de hellige gevurot. Derfor gælder »Jeg vil ligne den Højeste« om det; אדם, menneske, forbindes med אדמה, jeg vil ligne, for også det kan vende tilbage til det gode. »Skønt man har sagt om det« osv.: Det vil sige driften, et barn og en kvinde — lad venstre hånd støde bort. Dette gælder den onde del, besmittelsen. Men der findes intet menneske, som ikke har sin stund til at glæde sin skaber; højre hånd drager nær gennem den gode del, som fandtes i den onde drift, barnet og kvinden. Gennem den gode del ophæves klippot og anklagerne; da mildnes de som Nogahs klippot, der er mildnet, og de bliver hellige og rene som os. Dette er »Du har bragt den dag, du udråbte, og de skal blive som mig«.

Dette er hemmeligheden om svinet, som engang skal vende tilbage og blive rent. Sådan står der også: »Han har opslugt døden for evigt.« Der står ikke dødens engel, for han vil blive tilbage som en hellig engel. I Samael skal bogstaverne ס"מ ligeledes opsluges, mens א"ל bliver tilbage. Dette er hemmeligheden i, at den Hellige, velsignet være han, engang vil føre den onde drift frem og slagte den: Han fjerner dens rødme og dens urene slagger, og den og dens hær bliver mildnet. »De skal ikke gøre ondt eller ødelægge«, som der står: »Og de ugudeliges gengældelse skal du se« — det vil sige deres fuldkommenhed. Når det onde ophæves i dem, er alt det gode tilbage; deres væren bliver atter skjult og indlemmet i sin hellige rod.

Dette er hemmeligheden i »Og jeg vil fjerne stenhjertet« osv. Sådan er en stens natur: Er en del af den varm, er den helt varm. Den onde drift blev skabt fra den hellige Gevurahs side. Den vækker kærlighed mellem mand og hustru på den tilladte side for at forøge ligheden, og de begærer ikke det forbudte. Men fordi den er delvis varm for det tilladte, bliver den også varm i sit begær efter det forbudte. Lad derfor venstre hånd støde bort på den forbudte side, så den ikke begærer ud fra besmittelsen i den onde drift, og højre hånd drage nær i længslen efter det tilladte. »Og jeg vil give jer et hjerte af kød«: Den side, der vender mod ilden,

KLADDE · uafklaret · fortsat

Joel Moshe - 1 - fortsat

steges, mens den anden side er kold. Dette er et hjerte af kød.

Hermed kan du forstå forfatterens »Foragt ikke« osv.: Det gælder selve den onde drift. Der findes intet menneske, som ikke har sin stund, som ikke har en hellig genoprettelse. »Afvis ingen ting«, »skil den ikke« osv.: Sig ikke, at fordi en del er varm for det tilladte, vil den også blive varm for det forbudte, så du vil kastrere en hund fuldstændigt[DA078114] og holde dig selv borte selv fra den tilladte side. Lad i stedet venstre hånd støde bort osv. på den forbudte side og højre hånd drage nær på den tilladte. Det, der siges »afvis ikke«, findes i Zohar, Acharei Mot.

»Det, som de svarede« osv. Det vil sige spørgsmålet til de ældste i Rom: Hvis den Hellige, velsignet være han, ikke ønsker afgudsdyrkelse, hvorfor fjerner han den da ikke fra verden? De svarede dem: »Skal han ødelægge verden på grund af tåberne?« Sådan også her: Hvis I skiller det helt bort, bliver verden ødelagt. Det er som hændelsen, hvor de søgte et æg lagt den dag og ikke fandt noget.

Ordene »At skille den helt bort er umuligt« kommer for at forklare, hvorfor han sagde sådan om mennesket, men »afvis« om en ting. At skille den helt bort er umuligt; der behøves ingen betingelser for at skille den bort. Men vær på vagt selv over for הסמוי?[DA078115]: Foragt den ikke, som han, der sagde »En pil i Satans øjne«.

Ordene »Eftersom stedet ikke« osv. begrunder, hvorfor der om et menneske siges »stund« og om en ting »sted«. Om mennesket passer »sted« ikke, for dets sted ærer det ikke osv.; dets fuldkommenhed er derimod ved en nådig stund. Derfor: »Som ikke har sin stund.« I afsnittet Emor, side 76: »Rabbi Shimon gik på vejen« osv., indtil »Og se, meget godt« osv. כ"י, kapitel 20, siger: »Foragt ikke« osv. Forklaring: Ethvert menneske med en skikkelse, som hører ind under mennesket og omfatter slægternes orden, bortset fra den, der har fået Guds billede og lighed. Alligevel blev dette således tilladt om alle levende væsener. Han sagde, at du ikke skal תתנאה[DA078116] nogen ringe eller ussel skabning i verden, fordi »der findes intet menneske« osv. Det er derfor muligt, at den løftes til en sjæl, der er

KLADDE · uafklaret · fortsat

Joel Moshe - 1 - fortsat

mere betydningsfuld end din. Ligeledes vil enhver ting uden livsånde engang få sin plads; derfor skal du ikke afvise den. Hertil citatet.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - א

(א) »For menneskets handlinger osv.« Efter at forfatteren i de foregående kapitler har forklaret omvendelsen og de fire former for soning, passer det, at han også forklarer den soning, som kommer gennem beskæftigelse med Torahen og bøn. For at nå dette mål i de kommende kapitler indleder han her med at tale om de tilladte handlinger og lærer, at helheden af de handlinger, mennesket udfører — og ligeledes lærer han שהתי'[DA078201] — og for hans tanke. Vi ved, at han her har givet mennesket to former for dannelse og tanke, som vore lærere, velsignet være deres minde, sagde om »Herren Gud dannede mennesket«, hvor וייצר skrives med to jod: to tilbøjeligheder, den gode tilbøjelighed og den onde tilbøjelighed. Og de forklarede desuden »af hele dit hjerte«: med begge dine tilbøjeligheder, med den gode tilbøjelighed og med den onde tilbøjelighed. Men flere end to former for dannelse — [»et fragment med דהוי er ikke tydet«][DA078202] — hverken godt eller ondt: vi finder ikke, at han har givet mennesket en særlig tilbøjelighed hertil.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - ב

(ב) »Derfor er disse to former for dannelse to stier, én uren og én ren.« Den gode tilbøjelighed kommer fra det godes side og er bragt i orden forud; den onde tilbøjelighed kommer fra det ondes side. »Og til sabbattens behagelighed skal de således gå og lære«[DA078301]: disse to stier er frembragt af de to former for dannelse under betegnelserne godt og ondt, også før Torahen blev givet, og ved dem har Herren, velsignet være han, ladet os kende det, der er godt og ondt i hans øjne.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - ג

(ג) »Svarende til dem.« Over for disse to stier anviser Torahen påbuddene og forbuddene: ved buddene at styrke helligheden og at redde gennem det forbudte — דשאסן[DA078401] — og ved forbuddene at mindske dens kræfter, såsom … Og Tiqqunim om verset »Lav mig velsmagende retter osv.«

Jad Jehuda - ד

(ד) »Og selv de tilladte ting«, hvor der hverken er et bud eller en overtrædelse, regnes alligevel for lette bud, hvis mennesket i dem sigter mod et bud, i overensstemmelse med det sagte: »Kend ham på alle dine veje«, selv i forbindelse med en overtrædelse. Og som Rambam skriver i kapitel 3 af Hilkhot Deot, med disse ord: Den, der indretter sit liv efter lægekunsten, men alene har i sinde, at hele hans krop og hans lemmer skal være sunde, og at han skal have sønner, der udfører hans arbejde og slider for hans behov, følger ikke en god vej. Han skal derimod have i sinde, at hans krop skal være sund og stærk, for at hans sjæl kan være ret indrettet til at kende Herren; for han kan ikke forstå og granske visdommen, mens han er syg, eller et af hans lemmer smerter. Han skal have i sinde at få en søn, som måske vil blive en vis og stor mand i Israel. Den, der går denne vej hele sit liv, tjener således bestandig Herren, selv når han driver handel osv. Om dette påbød de vise og sagde: »Alle dine handlinger skal være for Himlens skyld.« Det er, hvad Salomo sagde: »Kend ham på alle dine veje, og han vil gøre dine stier rette.« Se dér.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - ה

(ה) »Vi kalder det tilladt«, fordi det ikke er en pligt; men alligevel er det et bud. Derfor er heller ikke disse en god tilbøjelighed, men en tilbøjelighed for sig selv[DA078601].

Jad Jehuda - ו

(ו) »Og det modsatte«: de tilladte ting regnes omvendt for lette overtrædelser hos den, der beskæftiger sig med dem uden at sigte mod et bud og indretter sin krops behov efter sin egenrådighed og alene for nydelsens skyld. Han overtræder »Kend ham på alle dine veje«; men i forhold til en egentlig overtrædelse er denne overtrædelse noget tilladt.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - ז

(ז) »Og dette er begrundelsen for velsignelserne over nydelser osv.« I Kuzari, tredje afhandling, afsnit 17, står der: Den lærde sagde: At forberede sig på nydelsen, at mærke den og at tænke på dens fravær forud for den fordobler nydelsen. Dette er en af velsignelsernes gavnlige virkninger for den, som er vant til at sige dem med hensigt og forståelse: de danner i sjælen et billede af nydelsens art og af lovprisningen af ham, der skænkede den. Han var allerede forberedt på dens fravær, og da

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - ז - fortsat

vokser glæden ved den osv. Se dér, hvor han udfolder dette. Den lærdes hensigt efter den ligefremme betydning er, at den, som bestræber sig og arbejder på altid at være erindrende om verdens forhold og sin trængsels natur og inddelingerne — במכ"ב[DA078801] — om det gode, der når frem fra storhed, og om manglen på denne nydelse, før den kom: ved denne tanke fordobler han nydelsen, og det bevirker, at han glæder sig mere over den. Dette er én af de gavnlige virkninger af velsignelserne over nydelser. For med velsignelsen retter han sit sind mod nydelsen og forestiller sig den, og at han tidligere havde manglet den, og at det er passende at velsigne Herren, velsignet være han, for den. Derved vokser hans glæde ved den. Forfatteren løfter allerede efter sin egen fremgangsmåde forklaringen videre og siger, at fordi nydelsen skal være rettet mod et bud, fordobler han derfor nydelsen ved velsignelsen; for ovenfor nyder man disse velsignelsens ord, som forklaret i Zohar, Vajaqhel, side 307, som vi snart vil citere. Skønt der dér er tale om bordbønnen, efter at han er blevet mæt og skal velsigne — דק"ב[DA078802] — gælder det samme alle velsignelser over nydelser. Følgelig er det i disse helheder, nedenfor og ovenfor.

Jad Jehuda - ח

(ח) »I to verdener.«[DA078901] Se Zohar, Terumah, som vi skal citere nedenfor i del III, kapitel 3.

Jad Jehuda - ט

(ט) »Og herom sagde han osv.« Således står der også i bogen Midrash Shemuel ved forklaringen af »Lønnen for et bud er et bud«.

Jad Jehuda - י

(י) »For i et sådant tilfælde«, hvor han beskæftiger sig med nydelser for et buds skyld.

Jad Jehuda - יא

(יא) »Vækker kærligheden«: dette er kærlighed i nydelser.

Jad Jehuda - יב

(יב) »Ved buddet om sabbattens glæde«, der ligeledes følger denne ordning: nydelsen er et bud, og velsignelsen fordobler den.

Jad Jehuda - יג

(יג) »At fryde den ekstra sjæl«, som forklaret i Zohar, afsnittet Vajaqhel, side 365, med disse ord: Dette nederste punkt stiger op, viser sig og smykker sig; da findes al glæde ovenfor og nedenfor, og alle

Jad Jehuda - יג - fortsat

verdener er i glæde. Denne nat breder dette punkt sig i lys og breder sine vinger over verden, og alle andre magter fjernes, og beskyttelse findes. Da føjes der på sabbatten ånd til Israel, til hver eneste osv. Denne ånd er dette punkts udfoldelse; den udgår fra det og breder sig i verden. På denne dag nyder denne ånd Israels nydelser og glæde. Man giver den glæde ved mad og drikke tre gange, ved tre måltider for troens tre trin, som de har forklaret. Denne ånd ønsker glæde og nydelse ved disse Israels måltider osv. Se dér hele fremstillingen udførligt. Med punktet menes Malkhut, som er Shekhinah; den ekstra sjæl udgår fra hende og nyder Israels glæde.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - יד

(יד) »At den selv bliver osv.« I Zohar, afsnittet Vajaqhel, side 307, står der: Rabbi Jose indledte: »Boaz spiste og drak, og hans hjerte blev godt til mode« — han velsignede over maden, som de har forklaret. Der er desuden denne hemmelighed: den, der velsigner over maden, gør sit hjerte godt. Og hvem er det? Der står skrevet: »Til dig sagde mit hjerte«, og der står skrevet: »Mit hjertes klippe osv.« For bordbønnen er kær for den Hellige, velsignet være han. Enhver, der velsigner efter at være blevet mæt, gør et andet sted godt og glæder det. Og ved sabbattens måltider nyder et andet sted dette mættende måltid. Hvorfor? Fordi maden er foran den Hellige, velsignet være han, på dette sted. Når et menneske spiser og drikker og derefter velsigner, stiger denne velsignelse op, og det nyder disse mæthedens ord. Det bevares således, idet det nyder mad nedenfra og ovenfra. Dette er hemmeligheden ved den, som velsigner: hverdagens ånd nyder kun disse ord, som stiger op af mætheden. Alle krones og mættes, idet de ønsker en krone, og på dette sted nyder man dem. På sabbatten glæder dette andre hemmeligheder med selve maden og med denne madens glæde på sabbatten, som de har forklaret osv. Se dér.

Der menes ligeledes Malkhut, om hvem der er skrevet: »Til dig sagde mit hjerte.« Hun fordeler føde til alle, som forklaret mange steder i Zohar og især i afsnittet Terumah, side 9, om verset »En salme af David. Herren er min hyrde«, med disse ord: Se, hvilken forskel der er mellem »En salme af David« og »Af David, en salme«. Her kom Shekhinah først og hvilede først over ham: »Herren er min hyrde.« Hvorfor kom Shekhinah først her? David burde jo selv være kommet først, eftersom han bad

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - יד - fortsat

den Hellige, velsignet være han, om føde. Men Shekhinah kom visselig først, for sådan skal det være i spørgsmålet om føde, som han beder om. Det er hendes vilje, at alle verdens mennesker skal bede om føde; for når den Hellige, velsignet være han, vil lade føde stige ned til verden, kommer hun først, og over hende stiger føden ned til alle verdener. Derfor kom hun først i denne sag om føde og hvilede over David osv.

Endvidere dér; se שו"ע[DA079501]. Om det, de sagde: »Menneskets føde er vanskelig foran den Hellige, velsignet være han«; de sagde ikke »for den Hellige, velsignet være han«, men for den, der står foran den Hellige, velsignet være han. Og dér står hun, for føden står ikke til hans rådighed; skønt han handler, handler han under en andens myndighed[DA079503] osv. Det vil sige, at føden er vanskelig for Shekhinah, som er nødt til at bede den Hellige, velsignet være han, om føde — וכדמתתי׳ קול נבלה[DA079502]. Netop dette er Zohars ord her. Den siger, at fordi Shekhinah har med føden at gøre, nyder hun bordbønnen, som giver hende kraft til at virke og modtage den strøm, der kommer med Herrens velsignelses velvilje fra ham, for at give næring og føde til alt kød. Men på sabbatten nyder Shekhinah også selve madens nydelse, foruden bordbønnen. Dette er forfatterens hensigt: ved den glæde, som den ekstra sjæl nyder på sabbatten, udfører også den et bud med bordbønnen og tilføjer Shekhinah en dobbelt rigdom, så hun velsignes af madens nydelse og af bordbønnen og derved kan udgyde en strøm ovenfra og føde til hele verden i arbejdsugens seks dage. Sabbattens nydelse er således et bud om at fryde den ekstra sjæl, og bordbønnen fordobler dette bud til ære for Shekhinah blandt de nedre. Da den ekstra sjæl er dette punkts udfoldelse, bør også den skænke hende ære og pragt.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - טו

(טו) »Et bud, som ikke gælder blandt de øvre«, for der er ingen legemlighed; tiden foranlediger, at hun kan opfylde dette bud[DA079601].

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - טז

(טז) »Velsignes ved dens fortjeneste«, den ekstra sjæls, således som Zohar, Vajaqhel, side 365, som vi har citeret, slutter: Lykkelig er den lod, der tilfalder

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - טז - fortsat

den, som bliver værdig til den og fryder den på denne dag. Denne ånd velsigner alle seks dage — den øvre, fra den Gamle, fra hvem alle velsignelser kommer[DA079701] osv. Se også Zohar, afsnittet Jitro, side 147. Det er, som vi har sagt: både den ekstra sjæls nydelse og bordbønnen er hver for sig et bud, som fører til et bud; begges fortjeneste gavner verden i spørgsmålet om føde.

Jad Jehuda - יז

(יז) »Og dette er begrundelsen osv.« Det vil sige: Det, vi har sagt, at arbejdsugens seks dage velsignes af den ekstra sjæls nydelse på sabbatten, er den samme begrundelse for, at præsterne spiste skuebrødet på sabbatten. Sagen følger det, Zohar, afsnittet Terumah, side רס"ע[DA079801], siger med disse ord: »Du skal lave et bord af akacietræ osv.« Dette bord stod inde i boligen. Hvorfor? Fordi derfra udgår føde til hele verden. Dette bord må ikke være tomt, selv ikke et eneste øjeblik; der skal være føde på det, for velsignelsen findes ikke på et tomt sted. Derfor skal der bestandig være brød på det, så den øvre velsignelse bestandig findes ved det. Fra dette bord udgår velsignelser og føde til alle verdens øvrige borde, som velsignes for dets skyld osv. Forfatteren finder det sandsynligt, at præsterne derfor spiste skuebrødet straks i det øjeblik, de fjernede det, for at hele verden kunne nyde godt af det også efter fjernelsen, ligesom mens det stod på bordet, hvorfra velsignelser og føde udgik til verden. Derfor skal præsterne spise det på sabbatten, så den ekstra sjæl nyder det, og hele verden nyder godt af den med hensyn til føde i arbejdsugens seks dage, som nævnt. At præsterne spiste det på sabbatten, er forklaret i kapitlet »De to brød« og i mishnahen: »De brændte røgelsesskålene; brødene begyndte at blive fordelt til præsterne.«

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - יח

(יח) »Og det er på sabbatten«: en tilføjelse til at lade den overnatte hos ham efter sabbattens udgang[DA079901], tidspunktet for at spise skuebrødet. For således har de udtrykt det, når Jom Kippur faldt på en sabbat: da spiste de det om aftenen, som forklaret i mishnahen dér.

Jad Jehuda - יט

(יט) »Som reglen for at spise helligede offergaver«, der også spises om natten.

Jad Jehuda - כ

(20) »Derfor sagde vore lærde, må deres minde være til velsignelse: Et menneske skal altid dække sit bord ved sabbattens udgang« osv.: Det skyldes, at sabbatsnydelsen for den ekstra sjæl og spisningen af skuebrødene på sabbatten er ét forhold. Når vi siger, at hele verden velsignes i ugens øvrige dage gennem den ekstra sjæls nydelse, viser og uddyber det grunden til, at præsterne spiser skuebrødene på sabbatten. Omvendt lærer vi også om den ekstra sjæl gennem spisningen af skuebrødene: Da vi finder, at man også spiste skuebrødene ved sabbattens udgang, kan vi lære, at den ekstra sjæl også nyder mad og drikke ved sabbattens udgang. Derfor sagde de lærde med rette, at man også skal dække bordet ved sabbattens udgang osv.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - כא

(21) »Og om denne ære«, som vi nævnte ved bordbønnen, sagde Abraham: »For derfor er I kommet forbi jeres tjener«: for at spise hos ham og sige bordbønnen. »Først troede de ikke mine ord«, at de virkelig spiste [forbindelsen er usikker]. Som i Zohar, Vajera, side 266: »ת"ד« [uafklaret forkortelse], Elazar: »Og de spiste« — virkelig, fordi disse findes »דאכיל אשם« [uafklaret aramæisk slutled]. Sådan er også opfattelsen i Tanna de-Ve Elijahu.[DA080201]

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - כב

(22) »På den måde, vi har sagt«: i afhandlingen »חכ"ה«, del III, kapitel 6, at han genkendte dem som tjenende engle.[DA080301]

Jad Jehuda - כג

(23) »Kommentatorerne«: dem, der forklarede על כן, »derfor«, som »eftersom«, sådan som de havde behov for det.

Jad Jehuda - כד

(24) »Og ikke forgæves« osv.: Han vender tilbage til det sagte, at selv tilladte handlinger kan regnes som bud. Dette var hans hensigt, velsignet være han, da han skabte det onde: at man skulle nyde det med et buds formål.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - כה

(25) »Ven og fælle«: Dette er den onde tilbøjelighed. Læs ikke ra, »ond«, men rea, »fælle«, som forfatteren skriver nedenfor, »ח"ע«, afsnit 28, og i afhandlingen »חכ"ה«, del II, afsnit 14.[DA080601]

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - כו

(26) »Og om ham lærer vi« osv.: Forfatteren forklarer denne Mishnah, som der står i Avot, kapitel 4: »Foragt intet menneske, og afvis ingen ting, for du har intet menneske, som ikke har sin time, og ingen ting, som ikke har sit sted.« Forfatteren forklarer, at det handler om den onde tilbøjelighed. Derfor: Foragt ikke noget, som kaldes menneske, ikke engang den onde tilbøjelighed. Også den er en del af dette menneske i Jetsirah-verdenen, som omfatter godt og ondt, og derfor kaldes den også menneske. Sig ikke, Gud forbyde det, »לא שער יערוך מציאותו« [uafklaret udsagn om at vurdere dens tilværelse]. Men alligevel »לבד« [uafklaret forbindelsesord] skal den i fremtiden ophæves, som i »גלגולתי« ved verset »Fryd dig og glæd dig«. [DA080701]

Jad Jehuda - כז

(27) »At afvise ham, Gud forbyde det«: Grunden til, at han ikke sagde »afvis intet menneske«, ligesom i begyndelsen, er, at det ikke var nødvendigt at advare om dette: at afvise og ophæve ham, Gud forbyde det, når han er en del af mennesket i Jetsirah. Derfor siger han: »Foragt ikke nogen«, så du ikke foragter ham og siger: »En pil i Satans øje!« Dette er hans ord »intet menneske«, fordi også han kaldes menneske.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - כח

(28) »Kan udlægges« osv.: Ordet adam, »menneske«, har betydning af lighed, som udtrykket »jeg vil ligne den Højeste«, velsignet være han. Det kan også gælde den onde tilbøjelighed, når den brydes gennem kærlighed til Herren, velsignet være han, og dens underkastelse bliver god. Dette er udførligt forklaret i »בהאריכי בגלגולתי«, ved det nævnte vers og ved verset »הכאת יום קרחת« [uafklarede kildehenvisninger].[DA080901]

Jad Jehuda - כט

(29) »At ligne ham«: den Højeste, velsignet være han.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - ל

(30) »For selv om« osv.: Det er hans ord »du har intet menneske, som ikke har sin time«. Det betyder, at du derfor ikke skal foragte ham. Selv om »det ikke er at skubbe ham bort med venstre«, bringer højre ham dog nær. Hvad betyder »du har intet

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - ל - fortsat

menneske« osv.? Også den onde tilbøjelighed, som betegnes med navnet menneske, har en time »til at trænge på gennem den højre, som bringer nær« [forbindelsen er uafklaret].[DA081101]

Jad Jehuda - לא

(31) »Og derfor« osv.: Grunden til, at han ikke sagde »du har intet menneske, som ikke har sit sted«, ligesom i slutningen, er, at menneskets sted ikke giver det ære, og det derfor ikke passer at lade menneskets fuldkommenhed afhænge af det. Derfor sagde han »som ikke har sin time« og knyttede menneskets fuldkommenhed til en time og en nådig stund, hvor det holder fast ved hans styrke og fuldkommenhed, velsignet være han.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - לב

(32) »Og du skal ikke«: Også slutningen, »og afvis ikke«, handler om den onde tilbøjelighed. Læreren advarede imod at sige: Selv om jeg ikke kan afvise og ophæve selve den onde tilbøjelighed, kan jeg dog afvise den og skille den fra mig og mine tanker i

Tilbage til kapitlet i indholdet

Historisk register: Heqor Din - I - Kapitel 21

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - לב - fortsat

enhver sag. Hertil siger han: Afvis den ikke i enhver sag. Der findes nemlig forhold, som tjener verdens formål, såsom at være frugtbar og mangfoldig; for dette blev den onde tilbøjelighed skabt. Som i Joma: Da de indespærrede den onde tilbøjelighed, søgte man et æg, lagt samme dag, i hele Israels land og fandt intet. Du må derfor ikke ophæve den. Dette er »du har ingen ting, som ikke har sit sted«. Selv hvis »en ting ikke stiger op til erindring i en eller anden ting«, såsom begæret efter samleje [usikker ordforbindelse], har den dog også et sted, hvor man kan opfylde Herrens bud og fuldende hans vilje, velsignet være han. Han ønsker, at verden består på den måde, der er ret for os.[DA081301]

Jad Jehuda - לג

(33) »Til dem, der spørger«: Hvis den Hellige, velsignet være han, ikke ønsker afgudsdyrkelse, hvorfor ophæver han den så ikke? De svarede: Skal han ødelægge sin verden på grund af tåberne? Sådan er det også med tilbøjeligheden til overtrædelse.

Heqor Din — del I — kapitel 22

Joel Moshe: 1

Jad Jehuda: א · ב · ג · ד · ה · ו · ז · ח · ט · י · יא · יב · יג · יד · טו · טז · יז · יח · יט · כ · כא · כב · כג · כד · כה · כו · כז · כח · כט · ל · לא · לב · לג · לד · לה · לו · לז · לח · לט

KLADDE · uafklaret

Joel Moshe - 1

»Hvis han havde undgået den, ville det have været regnet for et stort bud« osv.: Vi siger, at den, som får mulighed for en overtrædelse, men ikke begår den, af Skriften regnes, som om han havde opfyldt et bud. Med »regnet for et stort bud« sigter forfatteren til Mishnahs udsagn »et buds løn er et bud«. Opfylder man et bud på rette måde, har man to bud på sig: For

KLADDE · uafklaret

Rema fra Fano

Det er kendt og åbenbart, at den, der overtræder en af alle Toraens advarsler, fejler dobbelt: For det første ved selve overtrædelsen; for det andet fordi det ville have været regnet for et stort bud, hvis han havde undgået den. Hertil kommer forsømmelsen af et andet bud, som han kunne have opfyldt på samme tidspunkt, efter det, vi har forklaret: Selv tilladte handlinger rummer bestemmelser knyttet til buddene. Derfor er omvendelse nødvendig sammen med de øvrige former for

KLADDE · uafklaret · fortsat

Joel Moshe - 1 - fortsat

det første opfyldte man et bud, og på samme tidspunkt begik man ingen overtrædelse. Ved en overtrædelse gælder det omvendt, at dens løn er en overtrædelse osv. Det er ikke, som nogle kommentatorer skrev: »Et buds løn er et bud«, det vil sige »מכס« [uafklaret forbindelsesord], at når man erhverver et bud for penge, har man to bud, selve buddet og pengene,

KLADDE · uafklaret · fortsat

Joel Moshe - 1 - fortsat

man gav. Tilsvarende ved en overtrædelse som en skøges betaling: For det første utugtsovertrædelsen, man begik, og for det andet pengene, man gav hende. Derfor rummer selv tilladte handlinger bestemmelser knyttet til buddene, »מכס« [uafklaret forbindelsesord], at man på samme tid ikke begik en overtrædelse.[DA081701]

»Derfor er omvendelse nødvendig«, »men at den er et positivt bud«: Omvendelse er et positivt bud ligesom Toraens øvrige bud. Den er meget kærkommen og vejer op mod hele Toraen. Den soner derfor med rette for forsømmelse af positive bud, hvad enten det sker sammen med en anden overtrædelse eller ved at sidde uvirksom. Man kunne på samme tidspunkt have opfyldt et bud, men gjorde det ikke; omvendelsen er et positivt bud i dets sted. Se dér.

»Men ved vanhelligelse af navnet gælder den alvorlige regel, at han bliver krævet til regnskab i det åbenlyse«: Aftrykket kan ses i hans ansigt af dem, der kender læren om ansigtets linjer. »Et menneske skal ikke tro, at det kan undslippe straffen ved at påberåbe sig uagtsomhed«: Uagtsomhed ved vanhelligelse af navnet forekommer også,

KLADDE · uafklaret · fortsat

Rema fra Fano - fortsat

soning, som vi nævnte. Det skyldes ikke blot nødvendigheden af fortrydelse, som er blandt de første og væsentlige betingelser, men at omvendelsen er et stort og meget kærkomment positivt bud, som gik forud for verden og vejer op mod hele Toraen. Den soner derfor med rette for forsømmelse af positive bud, både når den er forbundet med en anden overtrædelse, og når man blot sidder uvirksom.

Men ved vanhelligelse af navnet gælder den alvorlige regel, at den, der vanhelliger det i det skjulte, bliver krævet til regnskab i det åbenlyse. Dens aftryk er nemlig synligt for dem, der ser klart, og dem, som kender læren om linjerne, og deres ligemænd. Et menneske skal ikke tro, at det kan undslippe straffen ved at påberåbe sig uagtsomhed; også uagtsomhed findes ved vanhelligelse af navnet, efter princippet »uagtsomhed i lærdom regnes for forsæt«. Derfor sagde læreren: »Både den uagtsomme og den forsætlige ved vanhelligelse af navnet.« Det ligestiller ikke målestokken — uret være fjernt — men siger, at begge er omfattet af vanhelligelsens alvor. Byrden svarer til kamelen.

Derfor er omvendelse og gode gerninger ikke tilstrækkelige til at fuldende soningen for den, der vanhelliger de hellige ting, den, der foragter højtiderne, og deres ligemænd, hvis de ikke går langt i arbejdet med Toraen. De og alle tilsvarende, som bærer vanhelligelse af navnet på sig, behøver stor styrkelse til at søge barmhjertighed, så de kan blive

KLADDE · uafklaret · fortsat

Joel Moshe - 1 - fortsat

som forsæt ved andre straffe, efter princippet »uagtsomhed i lærdom regnes for forsæt«. Den uagtsomme er altså også skyldig til straf. Forfatteren rejser spørgsmålet: Hvis den uagtsommes straf også er som den forsætliges, er der da ingen forskel mellem uagtsom og forsætlig? Uret være fjernt. Der siges blot, at begge forekommer ved vanhelligelse af navnet. »Byrden svarer til kamelen«: Byrden er netop dér, hvor forskellen mellem uagtsom og forsætlig ligger.

»Hvis de ikke går langt i arbejdet med Toraen«: Mafligin forklares som mafrishin, at skille ud til arbejdet med Toraen, for sammen med omvendelse kræves arbejde med Toraen.[DA081702]

»Så de kan blive værdige til at genoprette dobbelt«: Både overtrædelsen og det, at de på samme tidspunkt ikke opfyldte et bud. »לב"ה« [uafklaret forkortelse] står skrevet: »Vi bønfaldt ikke Herren, vor Gud, om at vende om fra vor misgerning«, altså gennem omvendelse, »og få indsigt i din sandhed«, altså Toraen.[DA081703]

»Disse kommer jo kun« osv.: Slagtoffer og afgrødeoffer kommer nødvendigvis kun sammen med omvendelse. »Uden

KLADDE · uafklaret · fortsat

Joel Moshe - 1 - fortsat

den« betyder, at man bringer et offer uden at omvende sig; det kaldes »de ugudeliges offer er en v e d e r s t y g g e l i g h e d «. Alligevel gives der ikke soning ved slagtoffer og afgrødeoffer sammen med omvendelse, men netop ved Toraens ord.

»Døden er kun en skjulen« osv.: Ligesom døden kun er en skjulen af den fornuftsbegavede sjæl, som skilles fra kroppen, kræver arbejdet med Toraen en frigørelse fra stoffet. Sjælen skilles næsten fra kroppen, som vi finder hos de første profeter, der kastede deres klæder fra sig, og som Alshikh skrev mange steder. Således finder vi også hos Rabbah bar Nachmani, hvis sjæl gik ud i renhed. Gennem et stort arbejde med Toraens visdom frigøres man fra stoffet, som vi sagde.

»At forstå og gøre godt mod sin næste«: At lære sammen med andre. Derved forkynder den om ham i det åbenlyse. Han skal blot rette sit hjerte mod himlen, uden et andet hensyn: Han skal ikke undervise for at blive forkyndt og få sit fortrin gjort kendt.

»Din vilje vender sig da« osv.: Det følger billedet, som Zohar anfører, om at man skal tjene den Hellige, velsignet være han, af

KLADDE · uafklaret · fortsat

Rema fra Fano - fortsat

værdige til at genoprette dobbelt. Dette er udtrykkeligt sagt gennem Daniel: »Vi bønfaldt ikke Herren, vor Gud, om at vende om fra vor misgerning og få indsigt i dit ord.« Af Elis sønner har vi lært, at deres misgerning ikke sones ved slagtoffer og afgrødeoffer. Disse kommer jo kun sammen med omvendelse; uden den er de de ugudeliges slagtoffer. Men misgerningen sones ved Toraens ord, for der står: »Dette er Toraen: Når et menneske dør i teltet.« Heraf følger, at Toraens telt soner ligesom døden.

Døden er kun en skjulen af den fornuftsbegavede sjæl, som skjuler sig for mørkets veje. Derfor må man gøre meget ud af arbejdet med Toraen i det skjulte, som det antydes af »i teltet«, indtil den selv forkynder om ham i det åbenlyse: at forstå og gøre godt mod sin næste, når de mange har brug for ham. Han må blot rette sit hjerte mod himlen uden noget andet hensyn; da vil »Herren alene føre ham, og ingen fremmed gud er med ham«.

Dette er det, Rabban Gamliel, Rabbis søn, talte så forunderligt om i Avot, kapitel 2: »Gør hans vilje som din vilje.« Din vilje vender sig da mod sin skaber for at vide, hvordan en tjener kan blive sin herre til behag. Da vil hans vilje prise sig hos sin konge, vende sig opad og sige for ham: »Med denne søn kommer jeg foran dig.« Dit formål hermed skal være »så han gør din vilje som sin vilje«: Også du skal gøre godt mod andre ligesom han. Det er et bud for dets egen skyld, ikke for at modtage løn, men fordi et buds løn er et bud.[DA081601]

KLADDE · uafklaret · fortsat

Joel Moshe - 1 - fortsat

kærlighed gennem frygt. Billedet er en mand, som har en elsket kvinde. Når han går forbi hende, smykker han sig særlig meget for at finde nåde for hendes øjne, og han frygter, at hun ikke vil agte ham, hvis han ikke gør det. Sådan skal man frygte ham af kærlighed for at finde nåde for den Helliges øjne og blive som en tjener til behag for sin herre.

Da er »hans vilje«, velsignet være han, Shekhinah, som kaldes ratson, vilje. »נס« [uafklaret led]: י"ה gange י"ה giver 225; ו"ה gange ו"ה giver 121, tilsammen 346, samme talværdi som רצ"ון, ratson. I navnet på 72 findes ét navn, der er et akronym af »הי"א« [uafklaret form], og hans navn er ét«; »שמ"ו?« har talværdien af רצ"ון. Således vil også Shekhinah prise sig for den Hellige, velsignet være han, med dine gode gerninger og sige: »Med denne søn kommer jeg foran dig.«[DA081704]

Derved lader den Hellige, velsignet være han, en stor lysstrøm gå ned ovenfra og giver dig visdommens ordninger, så også du kan gøre godt ved at lære sammen med andre og lade strømmen gå til din næste, ligesom Herren, velsignet være han, lader den gå til dig. For mere end kalven ønsker at die,

KLADDE · uafklaret · fortsat

Joel Moshe - 1 - fortsat

ønsker koen at give mælk; og mere end du ønsker at modtage strømmen ovenfra, ønsker Herren at give den til dig. Derved gør han din vilje som sin vilje: Ligesom den Hellige vil give dig strømmen, gør han din vilje som sin, så også du kan gøre godt mod andre.

Det samlede formål er altså dette: Gør Shekhinahs vilje, så den bliver som din vilje. Ligesom du ønsker at finde nåde for ham, skal du sørge for, at Herrens vilje, Shekhinah, finder nåde for ham og siger: »Med denne søn« osv. Dermed gør Herren din vilje til at give som sin vilje, for også han giver. Dette skal være hensigten, uden noget andet hensyn.

»Min stræben har bevirket« osv.: »Jeg har fundet« viser, at man gennem stræben fandt nåde. »Og bærer nåde«: »משא'« [uafklaret led], af sig selv, uden nogen stræben. Derfor sagde Moses: »Hvis jeg nu har fundet nåde« osv. Det vil sige, at min stræben bevirkede, at din vilje, Shekhinah, blev som min, så hun siger: »Med denne søn kommer jeg foran dig.«[DA081705]

»Lad mig dog kende dine veje« osv., og »de vise forklarede, hvordan tanken« osv.: Chokhmah er tanken, som breder sig i

KLADDE · uafklaret · fortsat

Rema fra Fano - fortsat

Det var det, Moses, vor lærer, fred være med ham, ønskede, da han sagde: »Hvis jeg nu har fundet nåde for dine øjne.« Han mener: Hvis min stræben har bevirket, at din vilje blev som min vilje — efter betydningen af at finde nåde, som vi vil forklare i kapitel 24 — »så lad mig dog kende dine veje«. De vise forklarede, at han bad om at kende, hvordan tanken breder sig i dem. Derved vil jeg kende dig i sandhed, ikke på nogen anden måde. Formålet er »for at jeg skal finde nåde for dine øjne«, så min vilje ved din godheds egenskab bliver som din vilje. Se, for hvem jeg arbejder og søger at gøre godt: »For dette folk er dit folk.«

Han sagde desuden: »Ophæv din vilje«, efter betydningen af »når han sænkede sin hånd«. Sefer ha-Bahir forklarer, at man ikke må stå med hænderne løftet i mere end tre timer. Hensigten er, at man ikke skal besvære det høje længere end de tre velsignelser: »Han velsigne dig«, »han lade lyse«, »han løfte«. Én velsignelse og én time for Abraham, den anden for Isak, den tredje for Jakob. Hvorfor alt dette? »For hans viljes skyld«: så han har tid til at lade strømmen gå ud og ikke vender sig mod sin skaber i samme stund. Mens han er optaget af at afgive, optager han nemlig ikke. Det er betydningen af »vend dine øjne bort fra mig«.[DA081602]

»Så han ophæver andres vilje«: De søger på dette tidspunkt at få overtaget over Herren og hans salvede, som i »og Amalek fik overtaget«, »når de ugudelige

KLADDE · uafklaret · fortsat

Joel Moshe - 1 - fortsat

egenskaberne. »Derved vil jeg kende dig i sandhed« betyder visdommens indhold i de øvre hellighedsegenskaber. Også her er formålet »for at jeg skal finde nåde«, så hans vilje bliver som din: Ligesom du vil give strømmen, skal min vilje blive sådan, at jeg kan give og gøre godt mod andre. Jeg har nemlig ikke til hensigt at prale af min egen ære, »לדרו'« [uafklaret form], Gud forbyde det. Men for hvem arbejder jeg? »בשני'« [uafklaret ord] — »dette folk er dit folk«, så jeg kan lære sammen med dem og gøre godt mod dem.[DA081706]

Dermed bliver verset »Hvis jeg nu har fundet nåde for dine øjne, så lad mig dog kende dine veje, så jeg kan kende dig, for at jeg skal finde nåde for dine øjne; og se, dette folk er dit folk« forstået rigtigt efter den nævnte forudsætning. Der er nemlig mange gentagelser i det osv.; undersøg det nøje.

»Sefer ha-Bahir forklarer« osv., »mere end tre timer«: Det er en kendt forudsætning i kabbalisternes bøger, at indersiden af hænderne vækker fuldkommen barmhjertighed. Hånden rummer også lidt af dommens dele i barmhjertigheden. Men i neglenes overskud, som rager ud over kødet, findes

KLADDE · uafklaret · fortsat

Joel Moshe - 1 - fortsat

klippot, skaller. De spørger: Man har jo sagt »fra midten og opefter Hormiz«, det vil sige, at mennesket fra sin midte og opefter helt er barmhjertighed. Hvordan kan skallerne da få greb i hænderne, som befinder sig på den øvre halvdel af kroppen? Svaret er, at mennesket undertiden sænker hænderne, og derfor har skallerne lidt greb i dem. Tegnet er »når

KLADDE · uafklaret · fortsat

Rema fra Fano - fortsat

blomstrer som græs«. Deres ophævelse følger da »for din viljes skyld«, fordi du retter din hensigt mod himlen, »for at de skal tilintetgøres for evigt«. Da bliver Navnet fuldkomment og tronen fuldkommen. Det er den sande hensigt med denne Mishnahs to dele, ikke ophævelse af en almindelig persons vilje og ophævelse af dens modsætning. [DA081603] Vi lærer heraf, at et menneske får mulighed for at ligne den Højeste, hvis det retter sit hjerte mod ham.

KLADDE · uafklaret · fortsat

Joel Moshe - 1 - fortsat

hænderne sænkes, drypper huset«. Derfor vogtede vor hellige lærer sig for at føre hænderne ned under navlen, som forklaret i Gemara. Derfor strakte han sine ti fingre opad før sin død; se dér. [DA081707]

Dette er »Ophæv din vilje for hans viljes skyld«. Din vilje er, at strømmen foroven skal vokse, når du løfter dine ti fingre. Ved

KLADDE · uafklaret · fortsat

Joel Moshe - 1 - fortsat

håndløftningen vokser strømmen foroven i den øvre verden og gøres rede til at gå ned. På samme tid går strømmen ikke ned, for mens han er optaget af at optage, afgiver han ikke. Ophæv derfor din vilje: Løft ikke hænderne i mere end tre timer, så han får tid til at lade strømmen gå ned. Begge dele på én gang, at berede og at lade gå ned, er ikke muligt; mens han er optaget af at afgive nedad, optager han ikke ovenfra. Derfor faldt mannaen ikke på sabbatten. Da beredte den Hellige, velsignet være han, føde til alle sine skabninger for alle hverdagene, ved hvert måltid til to dage, som forklaret ovenfor i kapitel 21; se dér. Det er »for hans viljes skyld«, velsignet være han: Hans vilje er at lade strømmen gå ned, som ovenfor.

»Så han ophæver andres vilje, dem, der søger at få overtaget« osv.: På dette tidspunkt vil Herren gennem din gode hensigt ophæve deres kraft, nemlig skallernes kraft, som vil have overtaget over Israel. Det er »og deres ophævelse følger« osv., »for at de skal tilintetgøres for evigt«.

»Det er hensigten« osv.: Dette er den sande forklaring af deres udsagn »gør din vilje« osv. og tilsvarende »ophæv din vilje« osv.

»Ikke ophævelse af en almindelig persons vilje«: efter den umiddelbare forståelse, at der tales om en almindelig persons vilje. »Og ophæve dens modsætning«: en almindelig persons vilje.

KLADDE · uafklaret · fortsat

Joel Moshe - 1 - fortsat

[DA081708]

»Og mulighed« osv., »for at ligne den Højeste«: at ville give strømmen videre til andre, ligesom den Hellige, velsignet være han, giver til andre. Hertil.

Jad Jehuda - א

(1) »Det er kendt og åbenbart« osv.: Forfatteren vender tilbage til at forklare omvendelsen ud fra det, han fremlagde i forrige kapitel: Selv tilladte handlinger kan regnes som bud.

Jad Jehuda - ב

(2) »For et stort bud«: Som vore lærde, må deres minde være til velsignelse, sagde i første kapitel af Kiddushin: Sad han uden at begå en overtrædelse, giver man ham løn som én, der opfylder et bud.

Jad Jehuda - ג

(3) »Efter det, vi har forklaret« osv.: Selv om der ikke bød sig et bud på samme tidspunkt, kunne han dog opfylde et bud gennem en af de tilladte handlinger.

Jad Jehuda - ד

(4) »Derfor er omvendelse nødvendig« osv.: De øvrige former for soning er ikke tilstrækkelige alene. Sådan står det i sidste kapitel af Joma om de fire former for soning, som rabbi Jishmael udlagde: Omvendelse følger hver enkelt. Vi citerede det ovenfor i kapitel 15.

Jad Jehuda - ה

(5) »Som er blandt betingelserne«: for omvendelsens veje.

Jad Jehuda - ו

(6) »Men«: fordi den selv er et positivt bud. Derfor behøves den ved alle de overtrædelser, mennesket begår, for at sone forsømmelsen af det bud, det ville have opfyldt ved at afholde sig fra overtrædelsen.

Jad Jehuda - ז

(7) »Stort«: i år, fordi det gik forud for verden; og kærkomment i en sådan grad, at det vejer op mod hele Toraen. På grund af denne betydning soner det med rette. Ellers ville der ikke være nogen grund til, at det sonede forsømmelsen af et bud, blot fordi det også selv er et positivt bud. Hvad gør dette positive bud stærkere end det andet?

Jad Jehuda - ח

(8) »Både når det er forbundet med en anden overtrædelse«: Når han forsømte det positive bud ved at begå overtrædelsen, og når han blot forsømte et positivt bud.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - ט

(9) »Men« osv.: Han vender tilbage til den fjerde af de fire soningsformer, nemlig vanhelligelse af navnet. Det, vi siger i baraitaen dér — »men for den, der bærer vanhelligelse af navnet på sig, har omvendelsen ikke kraft til at give henstand« osv. — skyldes, at vi også finder dens alvor i Mishnah, Avot, kapitel 4. Rabbi Jochanan ben Beroka siger: Enhver, der vanhelliger himlens navn i det skjulte, bliver krævet til regnskab i det åbenlyse; både uagtsom og forsætlig ved vanhelligelse af navnet.

Grunden er, at dens aftryk er synligt osv., som i Zohar, Acharei, side 126: »Kom og hør? Den, som overtræder Toraens ord — det stiger op og ned og gør på mennesket? aftryk i hans ansigt, for at de øvre og de nedre skal se på ham.« Heri ligger vanhelligelsens større alvor: Ved andre overtrædelser »להעביר ההוי?« [uafklaret led om at fjerne] aftrykket gennem omvendelse, som i beretningen dér om dette menneske og eleven; se dér. Men ved vanhelligelse af navnet udslettes aftrykket ikke. Derfor er det skjulte ved ham som det åbenlyse, »og hans bøn til de mange?«, indtil man også kræver ham til regnskab i det åbenlyse, og døden renser, som i Joma dér.[DA082601]

Jad Jehuda - י

(10) »Det ligestiller ikke målestokken«: at den uagtsomme og den forsætlige skulle få samme straf, Gud forbyde det.

Jad Jehuda - יא

(11) »Derfor« osv.: Dette er grunden til det, vi siger dér i kapitel 3: Rabbi Elazar fra Modiin siger: Den, der vanhelliger de hellige ting osv. — selv om de har Tora og gode gerninger, har han ingen del i den kommende verden. Det skyldes, at disse overtrædelser rummer noget af vanhelligelse af navnet.

Jad Jehuda - יב

(12) »Hvis de ikke går langt«: Ordene »selv om de har Tora« osv. sigter til Tora i almindelighed. Men at gå langt i arbejdet med Toraen, det vil sige at dø over den, soner, som konklusionen siger.

Jad Jehuda - יג

(13) »Stor styrkelse«: og at gå langt.

Jad Jehuda - יד

(14) »Dobbelt«: for selve overtrædelsen og for forsømmelsen af et bud.

Jad Jehuda - טו

(15) »Og få indsigt i dit ord«: Det er Toraen, men det kræver, at det sker i vidtgående grad. Bemærk det: Derfor siger han »og få indsigt«.

Jad Jehuda - טז

(16) »Af Elis sønner har vi lært«: Også dette. De vise sagde nemlig om »om Elis hus' misgerning vil blive sonet ved slagtoffer og afgrødeoffer«: Ved slagtoffer og afgrødeoffer sones den ikke, men den sones ved Toraens ord. »Ved slagtoffer og afgrødeoffer« må nødvendigvis være sammen med omvendelse. Uden den kan det ikke være, som vi siger i første kapitel af Shevuot: Hvis han ikke omvender sig, er »de ugudeliges offer en vederstyggelighed« osv. Grunden til, at de ikke får soning, selv sammen med omvendelse, er, at de bar misgerningen vanhelligelse af navnet på sig, som forklaret i Skriften. Når de sagde, at de »alligevel?« får soning ved Toraens ord, gælder det efter den måde, vi har sagt.[DA083301]

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - יז

(17) »For der står« osv.: I dette vers findes både beviset og grunden til det, vi sagde, at Toraens ord i vidtgående grad gavner. Vore lærde udlagde nemlig »når et menneske dør« om den, der lader sig dø

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - יז - fortsat

over Toraens ord, altså den, der arbejder med den i ganske særlig grad. »Og idet han kalder det død? — Tora-studium, som soner kun ved døden« [uafklaret forbindelse] — sones det også gennem et vidtgående Tora-studium.[DA083401]

Jad Jehuda - יח

(18) »Døden er kun« osv.: Grunden til, at det regnes som død, er, at ligesom den virkelige død kun er sjælens skjulen, når den vender tilbage til sin fars hus og skjuler sig for denne verden, skjuler sjælen sig gennem Toraens ord for mørkets veje.

Jad Jehuda - יט

(19) »Forkynder om ham i det åbenlyse«: Det følger så meget mere ud fra en overtrædelse, hvis regel er sådan, som vore lærde sagde i første kapitel af Sotah. Denne åbenbaring soner bestemt vanhelligelse af navnet. Dette er hans løn: at forstå, gøre godt og lære sammen med andre.

Jad Jehuda - כ

(20) »Dette er det«: Det, vi sagde om menneskets store godhed, så at sige at gøre godt mod sin næste, er det, Rabban Gamliel sagde: »Gør hans vilje som din vilje, så han gør din vilje som sin vilje«, som han herefter forklarer.

Jad Jehuda - כא

(21) »Da hans vilje«: er som bekendt en betegnelse for Shekhinah.

Jad Jehuda - כב

(22) »Vil prise sig hos sin konge« osv.: Som i Zohar, Vajikra, side 4, om den, der bliver værdig og står op ved midnat for at arbejde med Toraen osv.: »Og denne [lakune i kilden] smykker sig med dette menneske, står foran Kongen og siger: Se, med denne søn kommer jeg foran dig; med denne søn vækkes jeg foran dig« osv. Dette er: Gør Shekhinahs vilje, så hun kan prise sig med dine gerninger og vække de kvindelige vande foran Kongen, ligesom det også er din vilje at finde nåde for ham, velsignet være han.[DA083901]

Jad Jehuda - כג

(23) »Dit formål skal være« osv.: Det betyder, at du herigennem når frem til, at han gør din vilje som sin. Ligesom Shekhinahs vilje er at lade strømmen gå ud og gøre godt mod alle, skal din vilje være at gøre godt mod din næste.

Jad Jehuda - כד

(24) »Det er et bud for dets egen skyld«: Ordene »så han gør din vilje« osv. betyder ikke, at dette er modtagelse af løn, men at du dermed bliver værdig til at opfylde et bud for dets egen skyld. Netop dette er lønnen, for et buds løn er et bud.

Jad Jehuda - כה

(25) »Da han sagde«: »Hvis jeg nu har fundet nåde for dine øjne, så lad mig dog kende dine veje, så jeg kan kende dig, for at jeg skal finde nåde for dine øjne; og se, dette folk er dit folk.«

Jad Jehuda - כו

(26) »Min stræben har bevirket«: gennem buddene, så din vilje ved vækkelsen af de kvindelige vande priser sig og siger: »Se, med denne søn kommer jeg foran dig«, ligesom også det er min vilje.

Jad Jehuda - כז

(27) »Efter betydningen af at finde nåde«: Udtrykket bruges om noget, man søger med hensigt og stræben, som han skriver nedenfor i kapitel 24.

Jad Jehuda - כח

(28) »De vise forklarede«: i Sefer ha-Bahir, hvis ordlyd er: Moses sagde: Kræfternes veje kender jeg, men jeg ved ikke, hvordan tanken breder sig i dem. Jeg ved, at tanken er én, men jeg kender ikke delene. Det betyder: Jeg kender ikke måden, hvorpå den breder sig i egenskaberne.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - כט

(29) »Formålet« osv.: Versets sammenhæng er således: Hvis jeg nu har fundet nåde for dine øjne, idet jeg bevirkede, at din vilje blev som min, så lad mig dog kende din tankes veje og dens udbredelse i egenskaberne. Dermed vil jeg kende dig i sandhed. Min bøn gælder ikke mig selv, men »for at jeg skal finde nåde for dine øjne«: At du også lader min vilje blive som din, så jeg kan lære dette til min næste. »Og se, dette folk er dit folk«: Alt det besvær, jeg tager på mig, er kun for dem. Det er dem, jeg søger at gøre godt mod, lære dem din godheds egenskab og lade dem kende dine veje. »Derfor spørgsmålet min bøn?« [usikker afslutning].[DA084601]

Jad Jehuda - ל

(30) »Desuden«: Det, læreren siger i slutningen, »Ophæv din vilje for hans viljes skyld, så han ophæver andres vilje for din viljes skyld«, handler også om strømmen. Læreren advarer om dens mål, efter det, der siges i Sefer ha-Bahir om »når han sænkede sin hånd, fik Amalek overtaget«. Var det da

Jad Jehuda - ל - fortsat

Moses, der bevirkede, at Amalek fik overtaget, siden der står »når han sænkede«? Derimod må et menneske ikke blive stående i tre timer med håndfladerne strakt mod himlen.

Grunden er, at Malkhut lader strømmen, den mættende nåde, Herrens velsignelse, gå til den, der løfter hænderne. Mens hun giver, modtager hun ikke strømmen fra sefirot ovenover, for hun gør ikke begge dele på én gang: Mens hun er optaget af at afgive, optager hun ikke. Et menneske, der står med løftede hænder ud over det rette mål, besværer derfor det høje for meget. Det vil fremkalde ét af to forhold: Enten står Malkhut uden at modtage strømmen ovenfra, eller også holder hun op med at give den videre. Derfor forbød de at løfte hænderne ud over målet.

Det er »ophæv din vilje«: Selv om du vil og ønsker at stå med løftede hænder og modtage strømmen længe, skal du dog ophæve din vilje for Shekhinahs viljes skyld. Hele hendes ønske er at give strømmen videre, så længe hænderne er løftet. Besvær hende ikke for meget, så hun ikke har tid til at give; hun vil da være nødt til at holde op med at give for at modtage strømmen ovenfra.

Jad Jehuda - לא

(31) »Kun i de tre velsignelsers tid«: Han forklarer de tre timer som de tre velsignelser i præstevelsignelsen og som svarende til de tre patriarker.

Jad Jehuda - לב

(32) »Så han har tid til at lade strømmen gå ud«: og ikke afbryder det for at vende sig mod sin skaber, forene sig foroven og modtage strømmen, fordi han, mens han er optaget osv.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - לג

(33) »Det er betydningen af vend« osv.: Den Hellige, velsignet være han, siger til Shekhinah: »Vend dine øjne bort fra mig«, så hun kan lade strømmen gå ned. Så længe hendes øjne og hjerte er dér sammen med ham i den øvre forening, velsignet være han, giver hun nemlig ikke strømmen videre. Se Zohar, Kedoshim, side 152.

På denne måde forekommer det mig, at det også er hensigten med verset: »Når I breder jeres hænder ud, skjuler jeg mine øjne for jer. Selv om I beder

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - לג - fortsat

meget, hører jeg ikke.« Malkhuts egenskab, som alle vender sig mod i »bønner?« og håndløftning, siger til Israel: »Når I breder jeres hænder ud, skjuler jeg mine øjne for jer.« De skal ikke tro, at dette bliver til skade for dem: Når hun skjuler sit blik for dem, kan hun til gengæld vende sig opad for at modtage strømmen og vende tilbage og give dem den. Derfor slutter hun: »Selv om I beder meget« osv. Det vil sige: Jeg skjuler ikke mine øjne for jer til jeres fordel. Selv om I derfor beder meget og står længe med hænderne løftet for at modtage en stor strøm — sådan som det var tilladt jer, efter at jeg allerede havde skjult mine øjne for jer, så jeg kunne modtage strømmen ovenfra — hører jeg alligevel ikke. Jeres misgerninger har skilt mig fra min elskede, så jeg hverken modtager strømmen eller giver den videre til jer mere.[DA085001]

Jad Jehuda - לד

(34) »Så han ophæver« osv.: Lærerens ord »så han ophæver andres vilje for din viljes skyld« betyder: Selv om alle de andre sider underkues, så længe dine hænder er bredt ud, som i Zohar, Jitro, side 119, skal du ikke frygte, når du sænker hånden, og de ydre ugudelige derved blomstrer som græs, sådan som det skete med Amalek. Frygt hverken dem eller deres mængde. Tværtimod bliver dette årsagen til deres fald, som konklusionen siger.

Jad Jehuda - לה

(35) »Andres vilje«: de andre sider.

Jad Jehuda - לו

(36) »Deres ophævelse følger« osv.: Ordene »for din viljes skyld« betyder, at ophævelsen af de andres vilje, som søger at få overtaget, følger af din vilje og din hensigt for himlens skyld, når du trækker hånden tilbage, så Shekhinah kan modtage strømmen ovenfra, som nævnt. Selv om de ydre kræfter får behag af dette en kort stund, bliver enden dog bitter: De skal tilintetgøres for evigt. Da bliver Navnet fuldkomment og tronen fuldkommen, ikke som ved krigen mod Amalek, hvor der står: »For en hånd« osv.

Jad Jehuda - לז

(37) »Det er hensigten«: Dette er lærerens sande hensigt med denne Mishnah, både dens begyndelse og dens slutning.

Jad Jehuda - לח

(38) »Ikke«: som det synes af den ligefremme betydning, at læreren i begyndelsen med »så han gør din vilje« sigter til en almindelig persons vilje.

Jad Jehuda - לט

(39) »Og ophæve dens modsætning«: Heller ikke som nogle fortolker slutningen, at »så han ophæver andres vilje« handler om at ophæve himlens vilje,

Tilbage til kapitlet i indholdet

Historisk register: Heqor Din - I - Kapitel 22 — opslag 1 af 2

Historisk register: Heqor Din - I - Kapitel 22 — opslag 2 af 2

Jad Jehuda - לט - fortsat

som om han havde sagt »så han ophæver sin vilje« og af hensyn til æren ændrede udtrykket og henførte det til andre. Sandheden er derimod, som vi har sagt.

Heqor Din — del I — kapitel 23

Joel Moshe: 1

Jad Jehuda: א · ב · ג · ד · ה · ו · ז · ח · ט · י · יא · יב · יג · יד · טו · טז · יז · יח · יט · כ · כא · כב · כג · כד · כה · כו · כז · כח · כט · ל · לא · לב · לג · לד

KLADDE · uafklaret

Joel Moshe - 1

»I Vesten lærte de« osv.: Ovenfor, i kapitel 22, anførte han, at omvendelsen ikke er tilstrækkelig for misgerningen at vanhellige navnet, medmindre man føjer beskæftigelsen med Toraen til. Her anfører han, at gudstjenesten, som er bønnen, skal føjes til omvendelsen, og at den også soner. Derefter anfører han, at godhedsgerninger sammen med omvendelsen også soner, efter udsagnet: Verden står på tre ting: Tora, gudstjeneste og godhedsgerninger.

»At erkende døden som retfærdig« osv.: Bønnen ved faldet på ansigtet er at overgive sig selv? til døden, som Ari angav en hensigt »?למתעניות« [uafklaret ord]. Derfor står der, at det er godt efter faldet på ansigtet at sige

Rema fra Fano

I Vesten lærte de om Elis hus' misgerning: Den sones ikke ved slagtoffer og afgrødeoffer, men den sones ved bøn, som kommer fra hjertets dyb. Bønnens afsluttende ordning er at falde på sit ansigt og erkende døden som retfærdig for sig selv. Sådan finder vi også hos vor fader Jakob, som i sit sidste eksil var såret af overtrædelserne i de slægter, der gik forud for ham. De sagde om ham, at han læste Shema, da han mødte Josef. Der er ingen tvivl om, at han også knyttede forløsningen til bønnen. Straks da han havde afsluttet sin bøn, åbnede han sin mund med visdom og sagde: »Lad mig dø denne gang.« Dette er betydningen af at falde på sit ansigt, en hemmelighed, som står åben i Skriften. Hans ord »efter at jeg har set dit ansigt, at du endnu er i live« støtter det, de senere lærde skrev: Der kræves et sted, hvor der er en Torarulle. Hvordan dette skal forstås, kan undersøges i Sefer ha-Rokeach af rabbi Eliezer fra Worms, må hans minde være til velsignelse. Hensigten er at vække os

KLADDE · uafklaret · fortsat

Joel Moshe - 1 - fortsat

salmen »Af David. Til dig, Herre, løfter jeg min sjæl?«.[DA085901] »Sådan finder vi også hos vor fader Jakob? i det sidste eksil«: Det betyder eksilet i Egypten?, som var hans sidste eksil osv.

»De sagde om ham, at han læste Shema, da han mødte Josef« osv.: Om dette sagde han, »ר״ל ב״ק? שמו?ר״ת« [uafklaret henvisning], »seks af deres navne«, se ovenfor osv. [DA085902] Det betyder, at alle de tolv stammer var indgraveret og stod på brystskjoldet, hver på en sten?: Hver havde sin egen sten? og den farve, der hørte til ham, som bekendt. Josefs sten var shoham. På efodens skulderstykker var der? to shohamsten, og seks af deres navne på shohamstenen? til højre og seks af deres navne på?

KLADDE · uafklaret · fortsat

Joel Moshe - 1 - fortsat

shohamstenen til venstre. Derfor siger Midrash: Dengang?, da hans fars skikkelse viste sig for Josef hos Potifars hustru?, sagde han: Skal dette menneske, der skal stå på efoden, gøre sådan en gerning? Straks trak han sig? fra hende; se dér. Det er vanskeligt: Hvorfor siger han »på? efoden«? Han stod jo også på? brystskjoldet ligesom de øvrige stammer. Men det er? det forhold, vi har omtalt: På efoden var der ikke? nogen anden sten end shoham, og den var? Josefs sten. Han omfattede hver enkelt?: Seks af deres navne stod på denne sten og seks? af deres navne på den anden sten. Josef? omfattede dem alle. »לאסוקי« [uafklaret overgang]: På brystskjoldet stod hver enkelt? på den sten, der hørte til ham, og ikke på? shohamstenen. »Dette er רמו בש"מע« [uafklaret forbindelse til Shema].[DA085903]

»Efter at jeg har set? dit ansigt« osv.: Josef var hemmeligheden ved Torarullen. Jakob er Tora?, og Josef er Torarullen. Dette er hemmeligheden ved vavs udstrækning; forstå det nøje. Som Targum siger: »Han var hans vise søn?« Derfor faldt Jakob på sit ansigt efter reglen om at falde på ansigtet netop på et sted med en Torarulle?. Hans ord »den er også forløsningen« osv. betyder,

Rema fra Fano - fortsat

til at forstå, at dét at erkende døden som retfærdig for os selv er vort livs hus. Det er betydningen af »lad os dog falde«: et virkeligt fald, ikke en betroelse til opbevaring. Og vi skal falde netop i Herrens hånd, for jad, hånd, betyder sted; Herren betyder bestemt Torarullen. Denne betingelse skal opfyldes i handling eller ved antydning: »For han var hans alderdoms søn«, hvilket vi oversætter i Targum med »han var hans vise søn«.

Dertil kommer det, som er forklaret på sandhedens sprog: Josefs egenskab er erindringsbogen for vor fader Jakobs Tora. Den er også forløsningen, som skal knyttes til bønnen. Vi har lært, at den, der fuldt ud forstår at rette sin hensigt mod dette, gennem sin tanke gør stedet til et sted med en Torarulle. Ikke enhver, der vil tage navnet på sig, må tage det. Dette er tilstrækkelig antydning om alt dette.

Der er andre bud, der vejer lige så meget som hele Toraen og sammen med fuldkommen omvendelse gavner mod misgerningen at vanhellige navnet: eksempelvis at gøre godhedsgerninger med stor og vedvarende iver samt at holde sabbatten og de tre måltider for himlens skyld. For der står: »Da skal du fryde dig over Herren.« I Aris navn, må hans minde være til velsignelse, sagde de, at måltidet på sabbatsaftenen vækker Isaks fortjeneste. Han råder over denne shemittah, som vi vil forklare i afhandlingen Em Kol Chaj. Det gavner til at blive reddet fra vor Messias' fødselsveer. Morgenmåltidet vækker fortjenesten hos Abraham, den gamle

KLADDE · uafklaret · fortsat

Joel Moshe - 1 - fortsat

at Josefs egenskab er Jesod, som er forløsning, og bønnen er Malkhut. De ligger ved siden af hinanden blandt egenskaberne, og man skal knytte dem sammen for at lade strømmen gå fra Jesods afgørelse til Malkhut; forstå det nøje.

»Hvordan dette skal forstås«: Hvordan vi skal forstå betydningen af et sted med en Torarulle, kan undersøges i Sefer Rokeach. »Et virkeligt fald«: en virkelig overgivelse af sjælen, ikke en betroelse til opbevaring som om natten. Derfor siger han: »Og han faldt netop i Herrens hånd.« Det betyder ikke ligesom »i din hånd betror jeg min ånd«, men en virkelig overgivelse af sjælen. Om denne hemmelighed sagde han, det vil sige en kabbalamester: »Og Sara døde i Kirjat Arba.« For bønnen, det vil sige de atten velsignelser, når til Atsilut-verdenen. Se nøje efter i Aris kavvanot, må hans minde være til velsignelse. Den er »et højt tag« i den øvre verden, mens man ved at falde på ansigtet overgiver sig selv til det dybeste dødsrige. Det antydes i ordet ארב"ע, arba, med begyndelsesbogstaverne i אינרא רמה בירא עמיקתא: »et højt tag, en dyb brønd«. Dér døde hun.

»Den, der forstår at rette

KLADDE · uafklaret · fortsat

Joel Moshe - 1 - fortsat

hensigten« osv., »hans tanke gør stedet«: som om der var en Torarulle. Men »ikke enhver, der vil tage navnet« betyder, at ikke ethvert menneske forstår at rette sin tanke på denne måde.

»Den, der råder over denne ordning« osv.: De sagde jo, at verden består i seks tusind år og er øde i ét tusind, og at dette sker syv gange, det vil sige niogfyrre tusind. Denne shemittah, som vi befinder os i, er Isaks. Derfor siges: »For Abraham kendte os ikke« osv. »For du er vor far«: Det er Isak. Dermed forklares, hvorfor det var ham, der bad for Israel, og ikke Abraham og Jakob, som forklaret i Gemara. Derfor er vi nu i eksil under hans søn Esau. Derfor bliver vi ved Isaks fortjeneste reddet fra Messias' fødselsveer.

»Kong Davids fortjeneste mod slagene i graven«: Som bekendt er han det fjerde ben. Derfor blev velsignelsen »den gode og den, der gør godt« indstiftet som den fjerde velsignelse, svarende til David, over de dræbte i Betar, som fik lov at blive begravet. Det forekommer mig også, at David derfor engang, ved opstandelsen, skal sige bordbønnen ved Leviatans måltid, efter denne hemmelighed; forstå det nøje.

Rema fra Fano - fortsat

fromme, så man reddes fra Gehinnoms dom. Han står ved indgangen for at redde sine efterkommere, som holder pagten. Omskærelse og sabbat er som bekendt legemets to halvdele. Eftermiddagsmåltidet vækker fortjenesten hos Jakob, fader til de halvfjerds sjæle, så man reddes fra krigen mod Gog og Magog: גוג ומגוג har talværdien halvfjerds. Vi har allerede i kapitel 21 nævnt buddet om at dække sit bord ved sabbattens udgang for at vække kong Davids fortjeneste, det fjerde ben, så man reddes fra slagene i graven.[DA085801]

Derfor må sabbatsnydelsen ikke være ringe i vore øjne. Den hører, som sagt, til de bud, der vejer lige så meget som hele Toraen. Over dem alle står den, der fornægter alle former for fremmed gudsdyrkelse, som Menashe, Hizkijas søn, der gravede gange i himmelhvælvingen. For i hans øjne var omvendelsens indgang lukket, den, som antydes ved formen på bogstavet he, som der står i Menachot. Den stod foran ham i form af chet: en rædsel for dem, der øver uret. Han gravede i den, gennembrød dens tag, vendte sig opad til verdens Eneste og blev modtaget. [DA085802]

Sådan finder vi også hos Jonatan, søn af Gershon, søn af Menashe. Det er en sand betegnelse, eftersom Gud lod den retfærdige blive glemt, så hans navn ikke skulle nævnes ved fordærvelsen. David kom og førte ham tilbage i omvendelse og satte ham over skatkamrene. Salomo kom og ændrede sin fars råd, og Jonatan vendte tilbage til

KLADDE · uafklaret · fortsat

Joel Moshe - 1 - fortsat

Forholdet med slagene i graven er dette: Der er fire verdener, og deres husketegn er ABJA, svarende til navnets fire bogstaver. Jod er Atsilut-verdenen, hvor hverken døden eller noget ondt, Gud forbyde det, har plads, men hvor det gode af natur gør godt. I de øvrige verdener, Beriah, Jetsirah og Asijah, har en vis legemlighed plads. De svarer til navnets he, vav, he. Asijah-verdenen svarer til navnets sidste he, og i Asijah-verdenen har død og begravelse plads. Davids egenskab er fra det sidste he, som intet har af sig selv. David havde intet liv af sig selv, kun det, som det første menneske Adam gav ham. Derfor frelser han fra slagene i graven.

Derfor er der fire velsignelser i bordbønnen. Velsignelsen »den, der mætter« svarer til Abraham; i den siges »med nåde og godhed«, som er Abrahams egenskab. I den anden forsørger han med føde; den svarer til Isak, som nævnt ovenfor i kapitel 2 ved »תמורת הניתך« [uafklaret henvisningslemma], se dér: Den svarer til Esaus egenskab, se dér. [DA085904] Den tredje svarer til Jakob, Israels hyrde, og også »ikke i hænderne på kød og blods gaver«: alt det, Jakob bad om. »Den gode og den, der gør godt« svarer til David,

KLADDE · uafklaret · fortsat

Joel Moshe - 1 - fortsat

det fjerde ben; den blev indstiftet over de dræbte i Betar, som fik lov at blive begravet. Som sagt er dette i Asijah-verdenen, hvor død og begravelse har plads. Derfor frelser han fra slagene i graven, »מכס« [uafklaret forbindelse], Davids måltid.[DA085905] Derfor siger også Gemara om den fremtidige Leviatanfest, at han sagde: »Det tilkommer mig at velsigne.« Dette forklares også ud fra denne hensigt: Hos Abraham, Isak og Jakob har egenskaben ved slagene i graven ingen plads, sådan som vi ved om alt dette.

»En rædsel for dem, der

Rema fra Fano - fortsat

sin fordærvede vej. Han var Ba'als profet i Betel. I slutningen af sit liv blev også han ført nær gennem mad, ligesom morfaderen til hans far Gershom, som gennem mad blev værdig og kom ind under Shekhinahs vinger. Da Jonatan af sig selv tænkte på fuldkommen omvendelse, hvilede den hellige ånd over ham, og han blev en sand profet for Herren for at irettesætte sin fælle, der havde overtrådt sin egen profeti. Han profeterede også det, som hans fælle havde profeteret om alteret i Betel, og Jonatans profeti omfattede desuden alle offerhøjenes huse i Samarias byer. Da han offentliggjorde sin profeti og intet skjulte, fandtes der ingen større fornægtelse af fremmed gudsdyrkelse og helligelse af himlens navn end denne. Se slutningen af tredje del.[DA085803]

KLADDE · uafklaret · fortsat

Joel Moshe - 1 - fortsat

øver uret«: Chet viser dette. Når man bliver værdig, graver man gennem dens tag. Det betyder, at he har et hængende ben, »א'ה?« [uafklaret forbindelse]: »Han kan vende tilbage og gå ind gennem den«; se dér.[DA085906] »Eftersom han lod ham blive glemt« osv.: Selv om han nedstammede fra Moses, kaldte han ham Menashe: Han lod den retfærdige Moses, fred være med ham, blive glemt, så hans navn ikke skulle nævnes ved den ugudelige, ligesom hos Jakob: »Lad min sjæl ikke komme i deres råd.« »Gennem mad«: Det betyder spisning. »Ligesom

KLADDE · uafklaret · fortsat

Joel Moshe - 1 - fortsat

Gershoms morfar« — den omtalte morfar er Jetro; se dér.[DA085907]

Jad Jehuda - א

(1) »I Vesten« osv.: I forrige kapitel forklarede forfatteren, at misgerningen at vanhellige navnet sones for den, der lader sig dø over Toraens ord. Det er det, vi lærer i vor Gemara om Elis hus: Ved slagtoffer og afgrødeoffer sones den ikke, men ved Toraens ord sones den. Nu forklarer han, at den også sones ved bøn, som der står i Jerusalem-Talmud: Rav Kahana stod og bad, og rabbi Chiyya bar Abba bad foran ham. Da rabbi Chiyya var færdig, ville han gå forbi foran Rav Kahana. Rabbi Chiyya bar Abba sagde til ham: »Er det sådan, I gør i Babylon: plager jeres lærere?« Han svarede ham: »Ved rabbi ikke, at jeg er af Elis hus' slægt, om hvem der står: Om Elis hus' misgerning skal sones ved slagtoffer og afgrødeoffer? Ved slagtoffer og afgrødeoffer sones den ikke, men ved bøn sones den.« Han bad for ham, og han levede længe, indtil hans negle blev røde som denne tynde kage. [DA086001]

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - ב

(ב) »Og afslutningen på dens ordninger osv.« Grunden til, at bøn soner vanhelligelse af navnet ligesom døden, er, at bønnen afsluttes med, at den bedende påtager sig døden ved at falde på sit ansigt; denne påtagelse soner ligesom døden. Således står der i Zohar, afsnittet Bemidbar, side 238:

»Når natten kommer, og den nedre side, hos hvilken døden er, får magt, breder den sit dække ud og dækker alt. Derfor bindes de sammen, og alle verdens mennesker smager dødens smag. Mennesket kommer det i forkøbet og giver sin sjæl som et betroet gods; det overgiver den i hans hånd til opbevaring. Fordi han tager den til opbevaring, vender det betroede tilbage til sin ejer, når morgenen kommer. Når morgenen kommer, og det betroede er vendt tilbage til ham, skal han velsigne den Hellige, velsignet være han, som er den øverste trofaste. Efter at han er stået op, går han ind i synagogen, smykker sig med sin indhylling og dækkes af tsitsits klædning. Han går ind og renser først sig selv. Derefter påtager han sig kongedømmets åg gennem Davids lovprisninger

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - ב - fortsat

osv. Derefter følger bønnens orden for at hellige den Hellige, velsignet være han, osv.

Kom og se: når mennesket har bedt osv., skal det, efter at det har afsluttet den stående bøn, vise sig, som om det var gået bort fra verden. For det har skilt sig fra livets træ og samlet sine fødder ind til dødens træ, som gav det det betroede tilbage, som det er sagt: 'Og han samlede sine fødder ind til lejet'. Det har jo bekendt sine synder og bedt over dem. Nu skal det samle sig til dette dødens træ, falde og sige til det: 'Til dig, Herre, løfter jeg min sjæl'. Før gav jeg dig den til opbevaring; nu, da jeg har bragt enheden nær og udført handling og tale, som det sømmer sig, og bekendt mine synder, overgiver jeg dig visselig min sjæl.

Mennesket skal gøre sig, som om det var gået bort fra verden, for det overgiver sin sjæl til dette dødens sted. Derfor ængstes det ikke, for [uafklaret forkortelse: דא"ח] er livets træ, og dette er dødens træ.[DA086101] Dette lærer os, at der findes synder, som ikke sones, før mennesket går bort fra verden, som der står: 'Om denne synd bliver sonet for jer'. Men dette menneske overgiver visselig sig selv til døden og overgiver sin sjæl til dette sted, ikke til opbevaring som om natten, men som en, der visselig er gået bort fra verden. Denne ordning kræver hjertets hengivelse. Da viser den Hellige, velsignet være han, barmhjertighed mod det og soner dets synder.«[DA086102]

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - ג

(ג) »Ved hans åbenbaring«: det vil sige, »hans landflygtighed er ikke byer«.[DA086201]

Jad Jehuda - ד

(ד) »Straks da han afsluttede sin bøn«, faldt han på sit ansigt for at overgive sin sjæl til døden, og de vandt livet denne gang.

Jad Jehuda - ה

(ה) »Der er støtte« for, at det at falde på ansigtet kræver et sted, hvor der findes en Torah-rulle. Derfor sagde han »jeg har set dit ansigt«, som er som en Torah-rulle, sådan som han slutter.

Jad Jehuda - ו

(ו) »I Sefer ha-Rokeach«, afsnit 324.

Jad Jehuda - ז

(ז) »Det er vort livs hus«, ligesom en Torah-rulle.

Jad Jehuda - ח

(ח) »Efter betydningen af: Lad os dog falde i Herrens hånd« (2 Samuel 24). Det antyder faldet på ansigtet, som sker på et sted med en Torah-rulle. Det er »i Herrens hånd«, for jad, »hånd«, betyder sted, som i »og se, han rejser sig et mindesmærke«, jad.[DA086701]

Jad Jehuda - ט

(ט) »Ikke til opbevaring«, som forklaret i det nævnte Zohar-sted.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - י

(י) »At opfylde« ved Torahens vise det, som gælder efter Torah-rullens regel, som en virkelig handling ved den død, de påførte ham gennem faldet på ansigtet.[DA086901]

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - יא

(יא) »For således det forudgående«, beredt ovenfor til [uafklaret forkortelse: לת"ת], og ud fra ordene »efter at jeg har set dit ansigt osv.«[DA087001] Det vil sige: også denne antydning af Torah-rullen gælder Josef som en vis søn, og Torahens lys er hans ansigt.

Jad Jehuda - יב

(יב) »Fra siden osv.« Det vil sige: se, af denne grund blev Josef skrevet som en Torah-rulle, fordi hans egenskab er Jesod, erindringsbogen. Torah-rullen er Jakobs egenskab og Torah, som forklaret i Zohar, afsnittet Vajjakhél, side ס"ן.[DA087101]

Jad Jehuda - יג

(יג) »Og han er også osv.« Derfor sagde vi, at der ikke er tvivl om, at Jakob knyttede forløsningen til bønnen. Jesod forløser jo Malkhut gennem tilstrømningen, som det står i Zohar, Vajjakhél, side 183b, og i Raaja Mehemna, afsnittet Mishpatim, side 220. Man må knytte dette til bønnen, som er Malkhut, for at forbinde tilstrømningen uden nogen afbrydelse.

Jad Jehuda - יד

(יד) »Vi har lært«: ligesom Josef blev skrevet som en Torah-rulle, skal ethvert godt menneske, der ved, hvordan det retter sig fuldt ud ved faldet på ansigtet, tænke sig selv som en Torah-rulle og falde på sit ansigt. Sådan skrev læreren også i afhandlingen Jonat Elem, kapitel 9. Om hensigten

Jad Jehuda - יד - fortsat

skrev han dér i kapitel 26: »Dette skal mennesket have til hensigt, når det siger 'Til dig, Herre, løfter jeg min sjæl' og falder på sit ansigt, for det overgiver sin sjæl til døden. Når det løfter sin neshamah op, løfter det med hende lys og renhedens gnister, som er inde i klippah.«

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - טו

(טו) »Ikke enhver, som vil osv.« Lærerens ord dér i kapitel 9 er: »Det kommer for at lære os osv., og hvor megen formaning er der til enhver, der vil overgive sin sjæl i sin bøn, enten ved Shema-læsningen, ved faldet på ansigtet eller ved en tilsvarende helhjertet hensigt: han må under ingen omstændigheder gøre det, før han ved med sig selv, at hans hjerte i det øjeblik er helt, selv det onde i ham. Sådan vidnede Skriften om vor fader Abraham, fred være med ham: 'Og du fandt hans hjerte trofast for dit ansigt'. Ellers: 'De talende, hans tjener vil ikke bestå', og han bringer et offer med fejl.«[DA087401]

Jad Jehuda - טז

(טז) »Og der findes bud osv.« Læreren vender tilbage til sin fremstilling om soning for vanhelligelse af navnet.

Jad Jehuda - יז

(יז) »Såsom godgørende gerninger«, efter vore læreres udlægning, må deres minde være til velsignelse, af Elis hus' synd: med slagtoffer og afgrødeoffer sones den ikke, men den sones med godgørende gerninger.

Jad Jehuda - יח

(יח) »Ligeledes overholdelse af sabbatten«: vore lærere, må deres minde være til velsignelse, sagde, at selv den, der dyrker afguder som Enosh, bliver tilgivet.

Jad Jehuda - יט

(יט) »Og opfyldelsen af de tre måltider«: vore lærere, må deres minde være til velsignelse, sagde, at man reddes fra tre straffe, fra Gehinnoms dom osv.

Jad Jehuda - כ

(כ) »For der står: Da skal du glæde dig over Herren«: nydelsen når altså frem til soning for det, hvormed man har syndet mod ham ved at vanhellige navnet.

Jad Jehuda - כא

(כא) »I Aris navn, må hans minde være til velsignelse, osv.« I denne forbindelse forklarer læreren, hvorfor opfyldelsen af de tre måltider redder fra tre straffe.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - כב

(כב) »I betydningen: i én«, som er i Isaks egenskab. Derfor antydede de i dens mål [uafklaret forkortelse: ה'] for Isak, bøn; den vækker hans fortjeneste med jubel til at vise os nåde, når vi som én tager imod ansigter.[DA088101][DA088102]

Jad Jehuda - כג

(כג) »Kroppens to halvdele«, som er pagtens tegn. Derfor vækker også sabbatten omskærelsens fortjeneste.

Jad Jehuda - כד

(כד) »Frem for dem alle«: den, der afviser afgudsdyrkelse, er som en, der vedkender sig hele Torahen, og soner vanhelligelse af navnet.

Jad Jehuda - כה

(כה) »Som Menashe, Hizkijas søn«, der vendte om. Vore lærere, må deres minde være til velsignelse, sagde om ham i kapitlet Chelek: »Og han hørte ham og gravede en åbning for ham«, ויחתר לו. Der burde stå ויעתר לו, »og han lod sig bønfalde af ham«. Det lærer, at den Hellige, velsignet være han, lavede en slags tunnel for ham i himmelhvælvingen for at tage imod ham i omvendelse og skjulte ham for dommens egenskab.[DA088401]

Jad Jehuda - כו

(כו) »For den blev lukket osv.« Læreren forklarer dette ud fra det, vore lærere, må deres minde være til velsignelse, sagde i Menachot, kapitel 3: »Hvorfor blev verden skabt med he? Fordi det ligner en søjlehal: enhver, der vil gå ud, kan gå ud. Hvorfor hænger dets ben frit? Så man lader den, der vender om, komme ind. Men lad ham komme ind gennem denne åbning? Det lader sig ikke gøre, efter Shimon ben Lakishs ord. Shimon ben Lakish sagde: Hvad betyder 'Mod spottere spotter han, men ydmyge giver han nåde'? Den, der kommer for at blive uren, åbner man for; den, der kommer for at blive ren, hjælper man.«

Ved Menashe medførte hans mange synder, at retten ikke skulle hjælpe ham. »Selv når han råber og skriger, lukker han af for hans bøn.« Vi forstår, at he derved blev helt lukket for ham som chet, der

Jad Jehuda - כו - fortsat

udlægges som »rædsel for dem, der øver uret«. Men han holdt meget stærkt fast, indtil Herren, velsignet være han, gravede en tunnel, og det igen blev he. Han tog imod hans omvendelse og skjulte ham for dommens egenskab.[DA088501]

Jad Jehuda - כז

(כז) »Og vendte sig opad«: sådan antyder gennembrydningen af chets tag verdens højde, som det står dér.

Jad Jehuda - כח

(כח) »Således fandt vi også ved Jehonatan osv.«: han afviste afgudsdyrkelse og blev modtaget i omvendelse.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - כט

(כט) »En sand betegnelse osv.« I Jerusalems Talmud, Berakhot: »Og Jehonatan, Gershoms søn, Menashes søn«. Rabbi Shmuel bar Nachmani sagde: »Nun er hævet. Hvis han gør sig fortjent, er han Moses' søn; ellers Menashes søn.« Læreren siger, at ordene »ellers Menashes søn« er »Hizkijas søn, som vi intet ved om«. Det er derimod en betegnelse, som dækkede ham; de hænger vor lærer Moses, fred være med ham, op ved enhver, der kaldes ved hans navn.[DA088801]

Jad Jehuda - ל

(ל) »David kom osv.« Som det står i kapitlet Jesh Nochalin: »De sagde til ham: Kommer du ikke fra Moses? Skulle du blive præst for afgudsdyrkelse? Han svarede: Sådan har jeg modtaget det fra min farfars hus: Et menneske skal altid leje sig ud til fremmed arbejde og ikke være afhængigt af andre. Han mente virkelig afgudsdyrkelse, men sådan var det ikke; der mentes arbejde, som er fremmed for ham osv. Da David så, at penge var ham overmåde kære, satte han ham over skatkamrene, for der står: 'Og Shevuel, Gershoms søn, Moses' søn, var leder over skatkamrene'. Hed han da Shevuel? Hed han ikke Jehonatan? Rabbi Jochanan sagde: Det lærer, at han vendte tilbage til Gud med hele sit

Tilbage til kapitlet i indholdet

Jad Jehuda - ל - fortsat

hjerte.«[DA088901]

Jad Jehuda - לא

(לא) »Salomo kom osv.« I Jerusalems Talmud dér: »Man indvendte mod rabbi Shmuel bar Nachmani: Du sagde Shevuel, at han vendte tilbage til Gud. Men der står jo 'indtil landets bortførelses dag'. Han svarede: Da David døde, kom Salomo og udskiftede hele sin fars råd. Han afsatte ham, og han vendte tilbage til sit tidligere fordærv. Det er det skrevne: 'Og en gammel profet boede i Betel'. Man siger, at det var ham, som havde knyttet sig til afgudsdyrkelse. Den dag vendte han om, og den hellige ånd hvilede over ham, som der står: 'Og Herrens ord kom til profeten, der havde ført ham tilbage'.«

Jad Jehuda - לב

(לב) »Gennem bespisning«. I kapitlet Chelek: »Stor er bespisningen, som fjerner de nære og bringer de fjerne nær osv., og lader hans Shekhinah hvile over Baals profeter osv. Den bringer fjerne nær: det ses af Jitro. Rabbi Chanan sagde: Som løn for 'Kald på ham, så han kan spise brød' fik hans efterkommere lov til at sidde i salen af tilhuggede sten osv. Og den lader hans Shekhinah hvile over Baals profeter: det ses af profeten Iddos fælle, for der står: 'Han sagde til ham: Også jeg er profet som du osv.' Og der står: 'Mens de sad ved bordet, kom Herrens ord til profeten osv.'«

Jad Jehuda - לג

(לג) »Som Gershoms morfar«: det er Jitro. Meningen er, at hans familie er vant til således at blive bragt nær gennem bespisning.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - לד

(לד) »At irettesætte osv.« og »der blev føjet til ved bordet osv.«, som det forklares i Skriften (1 Kongebog 13).[DA089301]

Heqor Din - del I - kapitel 24

Joel Moshe: 1

Jad Jehuda: א · ב · ג · ד · ה · ו · ז · ח · ט · י · יא · יב · יג · יד · טו · טז · יז · יח · יט · כ · כא · כב · כג · כד · כה · כו · כז · כח · כט · ל · לא · לב · לג · לד · לה · לו · לז · לח · לט · מ · מא · מב · מג · מד · מה · מו · מז · מח · מט · נ · נא · נב

KLADDE · uafklaret

Joel Moshe - 1

»At blive reddet fra ulykker«: det vil sige, at han frygter straffen. »Eller af kærlighed til nytten«: på grund af den løn, Herren, velsignet være han, vil give ham. »Eller vurderingen, som mennesket opnår osv.«: visdommen er ham behagelig, fordi visdommens sag er god i hans øjne. »Og der er til det godes nytte«: det vil sige kærlighed til det gode. På grund af kærligheden frygter han Herren; denne egenskab er rigtig og smuk, som det vil fremgå nedenfor.[DA089601]

»Om hvilken han sagde: din dårskab«: ordet er beslægtet med tåbe og ugudelig. Derfor siger han, at han ikke har del i den sande frygt, men kun skælver og bekymrer sig, »som han selv vidnede«, nemlig Job osv. »Jakob blev bange for Esau«: han var tvunget til at frygte ham med den frygt, vi omtalte. Det er »og han blev bedrøvet«: over dette gjorde Jakob sig bedrøvet. Sådan forklares »og han blev bedrøvet«; se dér.

»Den onde rem neden under den hellige Gud«: under helligheden har den anden side noget at gribe fat i; dér begynder klippot.

Rema fra Fano

Ved Torahen, buddet og alt, der hører til himlens arbejde, har nogle til hensigt at blive reddet fra ulykker; andre søger nytten eller den glæde, som mennesket opnår ved visdommen og den rette handling; andre handler af kærlighed til det gode som sådant. Disse sidste er dem, der frygter Herren og tænker på hans navn. Elifaz irettesatte allerede Job: »Er din frygt ikke din dårskab, dit håb og dine vejes fuldkommenhed?« (Job 4,6). Han dadlede ham for at frygte straffene; om denne frygt sagde han »din dårskab«. Dermed mente han, at Job ikke havde nogen andel i frygten ud over at skælve og bekymre sig for, at det skulle gå ham, som det går tåben. Det vidnede han selv om: »Og det, jeg frygtede, kommer over mig« (Job 3,25).

Jakob var allerede bedrøvet over at være blevet tvunget til at frygte Esau, som der står: »Og Jakob blev meget bange«. Over dette »blev han bedrøvet« (1 Mosebog 32,8). Straks søgte han redning og fandt hjælp i bønnen. For frygten for ulykker er den onde rem neden under den hellige Gud. Jakob og Josef fjernede den fra sig, som Torahen vidner i hver deres navn: »Er jeg neden under Gud?« (1 Mosebog 30,2; 1 Mosebog 50,19). [DA089501] De mente: vor frygt skal alene gælde Gud, hans ære og hans storhed. Om denne står der: »Din kæp og din stav, de trøster mig« (Salmerne 23,4). Selve kæppen er nemlig staven, som i »Og jeg tugtede, styrkede deres arme«

KLADDE · uafklaret · fortsat

Joel Moshe - 1 - fortsat

Derfor siger han »neden under Gud«, netop dér er de onde ulykker. Dette vidnede Jakob og Josef selv om: »Er jeg neden under Gud?« Vi er altså ikke under Gud, men »Gud osv.«; se dér. »Om hvilken der står: din kæp og din stav«: deroppe findes der ganske vist nogen dom, men den kommer med barmhjertighed. Derfor siger han, at selve kæppen er staven, altså med barmhjertighed.

»Der står: min tåre var mit brød«. Forfatteren spørger: tårer er jo af natur skadelige for øjnene; hvordan sagde profeten, at de var som brød for ham? Derfor svarer han selv: »Når de dagen lang siger til mig: Ajjeh, Gud«, som er barmhjertighedens kilde. Det vil sige, når de kommer fra ordet איה. איה er de tre første egenskaber: alef er det forunderlige, Keter; jod er Chokhmah; he er Binah, Imma. Det er איה. Derfor var min tåre mig som brød, der støtter menneskets hjerte, når man sagde til mig: »Ajjeh er din Gud«. Lidelserne kommer fra Elohim, som er mild dom: han er din dommer.

KLADDE · uafklaret · fortsat

Joel Moshe - 1 - fortsat

»Derfor stiller han dem sammen osv.«: han frygter virkelig Gud, den indre frygt, og »viger fra det onde«, den ydre frygt, som bringer ondt over ham selv, så han slår fra sig. Derfor kaldes den ond. »Begge dele kan være rigtige osv.«: ovenfor sagde han ganske vist »din frygt er din dårskab«, fordi han frygtede straffen og ikke ville rammes som tåben; her siger han om Job, at han frygtede Gud med indre frygt og veg fra det onde. Derfor siger han, at begge dele kan være rigtige: først veg han fra det onde alene gennem indre frygt, men til sidst blev han fanget i sit net ved sin munds udsagn, da han sagde »Og det, jeg frygtede osv., osv.«, og han slog fra sig mod lidelserne.

»At begrænse hans ophold til asken osv.«: at sidde i asken som sandets grænse for havet. »At han måtte afføre sig sit begærs klæder«: gennem sin synd havde han skabt sig en klædning fra klippots side. »For hans frygt var«: også Jobs frygt så frem til løn. »Kærlighed til det nyttige« er kærligheden til nytten, som blev nævnt ved begyndelsen af kapitlet. »Det er glæden«: sødmen, som blev nævnt ovenfor, at folk vil tjene ham og vise ham ære.

»Dermed falder det på plads osv.«: verset »Er din

Rema fra Fano - fortsat

(Hoseas 7,15).

Der står: »Min tåre var mit brød dag og nat« (Salmerne 42,4). Tåren, som af natur betyder udmattede øjne og sorg i sjælen, var mig brød, der støtter menneskets hjerte, »når de dagen lang siger til mig«: vid, at Ajjeh, »hvor«, der som bekendt på sandhedens sprog er barmhjertighedens kilde, er »din Gud«, din dommer.[DA089502] Derfor stiller Skriften ordene sammen: »frygtede Gud og veg fra det onde« (Job 1,1). Meningen er: han veg fra den ydre frygt, som bringer ondt over ham selv. Begge udsagn kan være rigtige om Job, med den tvivl om forsynet, der kom ind i hans hjerte. Først veg han fra det onde, men da han begyndte at ængstes for en fordrejet dom, blev han efter sin egen munds indrømmelse fanget i dette net. Til sidst slog han fra sig mod lidelserne og spottede dem med ordene: »Er jeg havet eller en drage, siden du sætter vagt over mig?« (Job 7,12).

Det er kendt, at han fra livet og nedefter rullede sig i asken for at tørre det væskende udslæt. Det var som sandets grænse for havet. Fra livet og opefter skrabede han sig med et potteskår på grund af det tørre udslæt; det var som dragen, slangen, der blev dømt til at skifte hud én gang hvert syvende år. Han sagde, at han ikke havde syndet med sin krop, så hans ophold måtte begrænses til asken, og ikke med sin sjæl, så han skulle være nødt til at afføre sig dens begærs klæder. Ingen dårskab er større end at frygte og skælve for lidelserne og dernæst slå fra sig mod dem.

KLADDE · uafklaret · fortsat

Joel Moshe - 1 - fortsat

frygt ikke din dårskab«, som de sagde havde ombyttede led, som om der stod: »Er din frygt ikke dit håb og dine vejes fuldkommenhed din tillid?« Efter forfatterens forklaring er det derimod ikke ombyttet. »Din frygt« er frygt for straffen, for at det ikke skal gå ham som tåben; »dit håb« er forventningen om løn; »dine vejes fuldkommenhed« er glæden ved at rose sig, som nævnt.

»Og det er nøje rettet osv.«: en ikkejøde siger ikke velsignelsen »som ikke gjorde mig til en ikkejøde«, for en ikkejøde tjener af frygt for straffen. »Som ikke gjorde mig til en slave« handler om at modtage løn. »Som ikke gjorde mig til en kvinde« handler om glæden, det vil sige om at rose sig og om andre hensyn.[DA089602]

»Ligeledes: For enhver, der spiser osv.«: heller ikke dette vers har ombyttede led, som vore lærere, må deres minde være til velsignelse, sagde: »For enhver, der spiser chamets fra dag ét til dag syv, skal udryddes«. Efter forfatterens opfattelse er leddene ikke ombyttet: karet er fra den første dag til den syvende, altså de syv opbygningsdage. De er Gedullah, Gevurah, Tiferet, Netsach, Hod, Jesod og Malkhut. Men de tre første,

KLADDE · uafklaret · fortsat

Joel Moshe - 1 - fortsat

Keter, Chokhmah og Binah, er fuldstændig barmhjertighed, uden nogen dom. De tre første kaldes אין בית אשר. Keter kaldes Ajin, intet, som når det siges, at den Hellige, velsignet være han, skabte noget af intet; det følger denne hemmelighed. Også i Keter er der et »intet-hoved«. Chokhmah kaldes Bajit, hus, som i »Kvindernes visdom bygger sit hus«. Binah kaldes Asher: hun er hoved og kilde til de syv opbygningsdage, som det er kendt for dem, der kender den skjulte visdom. Der er også en anden grund: om de to første kan man ikke sige asher som direkte tiltale, men først fra Binah og videre, som Zohar siger flere steder. I de tre første er der ingen død, altså ingen død eller dom, Gud forbyde det, men kun i de syv sidste.

»Lå, det vil sige øvede sig osv.«: »lå« har betydningen død, og profeti kræver, at den legemlige materie lægges af, som ved døden. Han forberedte sig på profeti. »Og det, han skrev: dødens træ« [uafklaret ord: פירם]. »Den sande frygt osv.«: den indre frygt regnes kun som sådan, når dens mål er at fuldkommengøre sig på den Allestedsnærværendes veje og gøre hans vilje, velsignet være han, uden andre hensyn, men som en tjener, der søger sin herres

Rema fra Fano - fortsat

Han sagde »dit håb«, for hans frygt skyldtes også håbet og forventningen om en afgrænset løn, som den menneskelige forstand kan forestille sig. Det er kærlighed til det nyttige, ikke forventning om selve frygten, som vi vil nævne. »Dine vejes fuldkommenhed« er den glæde, mennesket opnår ved de menneskelige egenskabers fuldkommenhed: folk tjener ham, og folkeslag bøjer sig for ham. Dermed falder versets ligefremme mening på plads. Dets led står ikke i omvendt rækkefølge, som fortolkerne mener. Tværtimod svarer dets orden nøje til morgenvelsignelsernes orden om ikkejøde, slave og kvinde. Forklaringen kommer i afhandlingen Ha-Nefesh.

Ligeledes: »For enhver, der spiser chamets, skal udryddes fra den første dag til den syvende dag« (2 Mosebog 12,15). Dette er ikke et vers med ombyttede led. Det lærer os, at karet kun hører til de første dages ret. Men hvad står der om de tre første egenskaber? »Ajin, Bajit, Asher« - אי"ן בי"ת אש"ר (2 Mosebog 12,30) - guddommelige væsensbetegnelser, som bekendt på sandhedens sprog: »Der er ingen død dér«.[DA089503] Ligeledes: »Og Guds lampe var endnu ikke slukket, og Samuel lå i Herrens hal« (1 Samuel 3,3). Her er leddene ikke ombyttet. Meningen er: inden Elis lampe gik ned, lå Samuel - det vil sige, han øvede sig i at lægge sanseindtrykkene af - i den Herrens hal, der er kendt som spejlet, der ikke lyser, dødens træ. Han forberedte sig på profeti. Der er mange lignende steder, som har bragt fortolkerne i vildrede. Udlæg dem og modtag løn.

KLADDE · uafklaret · fortsat

Joel Moshe - 1 - fortsat

velbehag. Netop »Torah« og ligeledes netop »de hørte ikke på min røst«. »Og det, han skrev: dødens træ« [uafklaret ord: פירם]: det sidste he; dér findes døden efter »hendes fødder går ned til døden«; se ovenfor.[DA089603]

»Vandringen med Gud«: som det står »Og Noa vandrede osv.« og tilsvarende om Abraham, fra højere til højere. »At opfylde i rigdom osv.«: det sidste he kaldes fattigt, for det har kun den tilstrømning, det modtager fra de første, ligesom månen kun har det lys, den modtager fra solen. Vore lærere, må deres minde være til velsignelse, siger, at det intet har af sig selv. De første kaldes derimod rigdom, og dertil når den indre frygt. Den ydre frygt er Malkhut og dernedad, for dér kan klippot få fat, efter »hendes fødder går ned til døden«. Fra hende er der fire verdener, og under hende er Asijahs verden, hvor døden findes. Derfor siger han: »Ingen er rig uden den, der glæder sig over sin del«, altså over det, som er hans del.

»Israel har ingen glæde uden i sin skaber, for Herrens del er hans folk«: gør Israel sig fortjent, kommer der tilstrømning til dem ovenfra. Den er deres del i rigdommen og kommer fra de tre første

KLADDE · uafklaret · fortsat

Joel Moshe - 1 - fortsat

bogstaver, de første; undersøg det nøje. »Det fjerde er en side af enheden«: alle navnets tre bogstaver er i kilden [uafklaret kildeled: שם ק"ה אמרו ואין לה בחקירה?]. [DA089604] »Når de går, går det«: når de tre første bogstaver går, følger det sidste he også efter dem. »Da Esters tur kom«: hun er Malkhut; hun bad ikke om noget undtagen fra de tre første.

»Selv da Ester klædte sig i kongedømme«: da hun blev gift med Achashverosh, vidnede Skriften om hende, at hun vakte velvilje af sig selv uden at stræbe efter at finde den. Selv om der også står om Ester »Hvis jeg har fundet velvilje«, hvilket antyder en bestræbelse, sagde hun det kun om verdens konges øjne.

»Hvis Torahen« henviser til det tidligere, kapitel 22: Torahen sammen med omvendelsen soner kun vanhelligelse af navnet, når den er for sin egen skyld, som forklaret i denne bog; så meget mere gælder det de øvrige bud. »Den, der opfylder Torahen i fattigdom efter dette billede, uden andre hensyn, vil til sidst opfylde den i rigdom osv.«: Torahen er i Zeir Anpin, altså Tiferet. At opfylde den i fattigdom betyder at gøre det, for at der skal

Rema fra Fano - fortsat

Den fuldkomne kan imidlertid ikke regnes for at have opnået den sande frygt, som er porten til Torahen og visdommen, medmindre hans opnåelse af den og dens mål er at fuldkommengøre sig på den Allestedsnærværendes veje, fordi dette er hans vilje, og ikke af nogen anden grund. Dette er Torahens begyndelse i tanken; den, der forlader den, forlader livet. Som profeten spørger: »Hvorfor gik landet til grunde?« (Jeremias 9,11). »Herren sagde: Fordi de forlod min Torah« (Jeremias 9,12). For denne kaldes »Herrens fuldkomne Torah«. Dette er også dens egen hensigt i rækken af dens bud og advarsler, som det vil fremgå. Derfor sagde han: »Og de hørte ikke på min røst«.

Dette er forventningen, over hvilken der ikke findes nogen højere, for lønnen for et bud er et bud. Men de »vandrede ikke på den«. Den er vandringen med Gud fra højere til højere, så man opfylder Torahen i rigdom, som man opfyldte den i fattigdom. Ingen er rig uden den, der glæder sig over sin del, og Israel har ingen glæde uden i sin skaber, »for Herrens del er hans folk«. Blandt de åbenbare forhold ved navnets bogstaver er, at det fjerde er fattigt på vokalpunkter. Det holder øje med hele navnets gang i de første bogstaver: når de går, går det; når de står, står det. Antydningen er: »Og da Esters tur kom, bad hun ikke om noget« (Ester 2,15). Da vakte hun velvilje af sig selv uden at stræbe efter det. Selv da hun klædte sig i kongedømme, vidnede Skriften om hende: »Hun vakte velvilje«, uden at hun

KLADDE · uafklaret · fortsat

Joel Moshe - 1 - fortsat

komme tilstrømning til den fattige, Malkhut, så hun får tilstrømning ovenfra. Hun har intet af sig selv ud over det, hun modtager fra Tiferet. Af den grund opfylder han den, uden andre hensyn. Til sidst opfylder han den i rigdom: tilstrømningen kommer fra de tre første bogstaver, som kaldes rigdom, som vi sagde ovenfor. Hvis hans hensigt altså er at give tilstrømning til verdenerne deroppe, vil han gøre sig fortjent til, at tilstrømningen gennem ham kommer herned, så han opfylder den i rigdom. Derfor kaldes de retfærdige med de fire bogstaver: ved at opfylde Torahen forbinder de de fire bogstaver gennem Torahens kraft, og derfor kaldes de sådan.

»Bar Jochai udlægger det fordrejede«: den, der forlader Torahen, kan genoprette det, når han vil. Ben Menasja udlægger »kan ikke rettes« og anvender det derfor på den, der avler en mamzer. Det er mum zar, »fremmed fejl«; se dér. Mum er Nukva, og zar er [uafklaret kildeled: ובר מכס]; »som kom til en, der ikke er en skøges søn«, gør en fejl i Nukva, [uafklaret kildeled: ולא יעשם ויעוב] i bogstaverne deroppe. Derfor ligner han det ovennævnte; se dér og undersøg det nøje.

KLADDE · uafklaret · fortsat

Joel Moshe - 1 - fortsat

[DA089605]

»Det, Salomo sagde skarpt i Prædikerens Bog«: »det fordrejede, som ikke kan rettes«, forklarede han i Ordsprogenes Bog: »Min søn, lyt til min visdom«; visdommen er Torahen. »For udsagnet gælder på dets sted og til dets tid«: i den slægt var genoprettelsen ikke så stor, men nu kan man genoprette dem. »Han vil forfærdes og erklære dommen retfærdig«: han vil undres og erklære dommen over ham retfærdig, hvorfor det skete sådan, osv.

Jad Jehuda - א

(א) »Torahen og buddene osv.« Efter at læreren i de foregående kapitler har forklaret, at Torahen og de bud, der soner vanhelligelse af navnet, må være for deres egen skyld, forklarer han nu betydningen af for deres egen skyld og ikke for deres egen skyld.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - ב

(ב) »At blive reddet fra ulykker«. Zohar, Bereshit, side 37, siger: »Rabbi Shimon indledte om Torahens bud: Alle Torahens bud, som den Hellige, velsignet være han, gav Israel, står samlet i Torahen: 'I begyndelsen skabte Elohim'. Dette er det allerførste bud; dette bud kaldes frygt, nemlig frygt for Herren. Det kaldes

Rema fra Fano - fortsat

sigtede på det. »At finde velvilje« siges derimod om det, man bevidst søger. [DA089504] Ester sagde kun »Hvis jeg har fundet velvilje i kongens øjne« (Ester 5,8) med sigte på verdens konge. Vi vil tale om det i afhandlingen Em Kol Chaj, del I; se dér.

Den, der opfylder Torahen i fattigdom efter dette billede, uden andet hensyn end at vandre på den Allestedsnærværendes veje, vil til sidst opfylde den i rigdom. For de retfærdige skal engang kaldes med de fire bogstaver. Hvis Torahen, som er grundeksemplet for alle de bud, der sidestilles med den, ikke soner vanhelligelse af navnet, selv sammen med omvendelsen, medmindre den virkelig udøves for sin egen skyld på den måde, vi har forklaret, gælder det så meget mere de øvrige bud, vi nævnte i det foregående kapitel. Det er indlysende.

I kapitlet Ha-Nizakin (Gittin 59a) fremgår det, at Torah og storhed aldrig fandtes samlet på ét sted undtagen hos Moses, Rabbi og Rav Ashi. Fra dem udgik en hel Torah til hele Israel; så længe de ledede, kendte man ingen større end dem i visdom. Alle tre var ydmyge. Det er tegnet og beviset hos dem, der beskæftiger sig med den for dens egen skyld.

Om den, der forlader Torahen, anvendte rabbi Shimon bar Jochai derimod dette vers i Mishnah, Chagigah [1,7]: »Det fordrejede kan ikke rettes« (Prædikeren 1,15). Rabbi Shimon ben Menasja anvender det dér på den, der avler en

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - ב - fortsat

begyndelse, for der står 'Visdommens begyndelse er frygt for Herren', 'erkendelsens begyndelse', fordi det er begyndelsen til alle bud og porten til at komme ind i troen. Alle bud består ved dette.

Frygt deler sig i tre sider. To af dem har ikke det rette grundlag; én er frygtens grundlag. Der findes et menneske, som frygter den Hellige, velsignet være han, for at dets børn skal leve og ikke dø, eller frygter straf på sin krop eller sin ejendom og derfor altid frygter ham. Dermed gør det den frygt, hvormed det frygter den Hellige, velsignet være han, til grundlaget. Der findes et menneske, som frygter den Hellige, velsignet være han, fordi det frygter straffen i den anden verden og Gehinnoms straf. Disse to er ikke frygtens grundlag og rod.

Den frygt, som er grundlaget, er, at mennesket frygter sin herre, fordi han er stor og hersker, alle verdeners grundlag og rod. Alt for hans ansigt er jo som intet, som der siges: 'Alle jordens beboere regnes for intet'. Mennesket skal rette sin vilje mod det sted, der kaldes frygt. Rabbi Shimon græd og sagde: Ve, hvis jeg siger det, ve, hvis jeg ikke siger det! Siger jeg det, vil de skyldige vide, hvordan

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - ב - fortsat

de skal tjene deres herre. For under det sted, hvor den hellige frygt hviler, findes en ond frygt, som slår, rammer og anklager; den er en rem til at slå de skyldige med.

Over den, der frygter på grund af straf, slag og anklage, som omtalt, hviler denne Herrens frygt ikke, som kaldes 'Herrens frygt til liv'. Hvad hviler da over ham? Den onde frygt. Denne rem, den onde frygt, hviler således over

Rema fra Fano - fortsat

mamzer. Det synes, at de ikke er uenige: bar Jochai udlægger »det fordrejede«, mens ben Menasja udlægger »kan ikke rettes«; fra dem begge fuldendes sagen. Det, Salomo sagde skarpt i Prædikerens Bog, forklarede han i Ordsprogenes Bog, afsnittet »Min søn, lyt til min visdom« (Ordsprogene 5,1). Dér udfoldede han genoprettelsens veje på alle mulige måder. Prædikerens udsagn gælder nemlig på dets sted og til dets tid. Den, der kender beretningen om Korachs straf, da han satte sig op mod sin lærer og forlod Torahen, vil forfærdes og erklære dommen over ham retfærdig.

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - ב - fortsat

ham, ikke Herrens frygt. Derfor er det sted, der kaldes Herrens frygt, visdommens begyndelse osv.« Se dér. Heraf [hul i kilden] lærerens ord i dette kapitel og hans fortrin. Frygten for ulykker er også i to former: frygt for straffene i denne verden og i den kommende verden.[DA089801]

Jad Jehuda - ג

(ג) »Eller af kærlighed til nytten«: den løn, der gavner ved at lade en leve

Jad Jehuda - ג - fortsat

roligt i denne verden og nyde godt i den kommende verden.

Jad Jehuda - ד

(ד) »Eller glæden«: rigdom og ære i denne verden og ophøjelse i den kommende verden er ham behagelige, sådan som læreren forklarer alt dette i det følgende kapitel.

Jad Jehuda - ה

(ה) »Eller for at nyde det gode« for dets egen skyld.

Jad Jehuda - ו

(ו) »Over dette«: han blev bedrøvet over selve den frygt, han var tvunget til at nære for Esau.

Jad Jehuda - ז

(ז) »Den er den onde rem«, som forklares i det nævnte Zohar-udsagn. Den er under og neden for den hellige Gud, det sted, der kaldes Herrens frygt.

Jad Jehuda - ח

(ח) »Jakob og Josef«, som sagde »Er jeg neden under Gud?«. Det betyder ikke »Er jeg i Guds sted?«, som det synes efter den ligefremme mening. Det behøvede de ikke at sige: hvilken tåbe ville vende sig hertil for at tænke, at de var i Guds sted? Deres hensigt var derimod at formane om Herrens frygt. Rakel sagde jo til Jakob: »Giv mig børn« gennem din bøn, »ellers er jeg død«, for hun ville regnes som død, som vore lærere, må deres minde være til velsignelse, siger. Hun frygtede denne død. Hertil svarede Jakob »Er jeg neden under Gud?«: er jeg da

Jad Jehuda - ח - fortsat

den onde rem, siden du frygter mig med en ond frygt, bitrere end døden? Vid, at dette ikke er ophøjet frygt; det er derimod »Herrens frygt er erkendelsens begyndelse«. På tilsvarende måde svarede Josef sine brødre, da de frygtede ham.

Jad Jehuda - ט

(ט) »For kæppen«: den Helliges tugt, velsignet være han, er selv staven. Ingen vrede kommer fra ham selv, velsignet være han, uden i barmhjertighed. Sådan er det ikke, når den kommer gennem den anden side, den onde rem. Se Zohar, Pekudei, side 426.

Jad Jehuda - י

(י) »Som i: Og jeg tugtede«. Vore lærere, må deres minde være til velsignelse, udlagde i Avodah Zarahs første kapitel: »Jeg sagde: Jeg vil tugte dem med lidelser i denne verden, så deres arme bliver stærke til den kommende verden.«

Jad Jehuda - יא

(יא) »Der står: Min tåre var mit brød dag og nat, når de dagen lang siger til mig: Hvor er din Gud?« Læreren udlægger meningen således: min tåre var mig brød og støtte for hjertet, når man sagde til mig, at navnet Ajjeh, som er en betegnelse for de tre første egenskaber, er »din Gud«, den, der tugter dig.

Jad Jehuda - יב

(יב) »Som bekendt på sandhedens sprog«: alef er Keter, og י"ק er Chokhmah og Binah, som forklaret i Tikkunim, tikkun 7.[DA090801]

Jad Jehuda - יג

(יג) »Derfor stiller Skriften dem sammen« om Job.

Jad Jehuda - יד

(יד) »Meningen er osv.« »Og veg fra det onde« forklarer altså »frygtede Gud«: han frygtede med gudsfrygt og veg fra den onde frygt, den onde rem.

Jad Jehuda - טו

(טו) »Begge dele kan være rigtige osv.« Ganske vist sagde vi, at Elifaz ved ordene »Er din frygt ikke din dårskab« dadlede Job og irettesatte ham for hans klagende frygt. Men det modsiger ikke vor forklaring af »og veg fra det onde«. Begge dele var rigtige om ham: selv om han først veg fra det onde, fik han siden en anden ånd i sig, da han begyndte at tvivle på forsynet.

Jad Jehuda - טז

(טז) »Det er kendt osv.« Læreren forklarer dette vers, da det nu er kommet ham i hænde.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - יז

(יז) »Han sagde, at han ikke havde syndet osv.« Det er »Er jeg havet?«: kræver dommens egenskab da, at jeg skal være mandlige vande, og at mit ophold begrænses til asken som sandet for havet? Jeg har jo ikke syndet med min krop. Ligeledes: »Er jeg en drage?« Har jeg gjort min sjæl uren, så en sådan ond og bitter straf skal komme over mig, fortære min huds dele og afføre mig den som en drage, i stedet for at den er æresklæder for min sjæl?[DA091301]

Jad Jehuda - יח

(יח) »Ingen dårskab er større«: læreren forklarer yderligere ordene »din frygt er din dårskab«.

Jad Jehuda - יט

(יט) »Ikke forventning om den«: om selve frygten.

Jad Jehuda - כ

(כ) »Som vi vil nævne«, i det følgende kapitel.

Jad Jehuda - כא

(כא) »Versets ligefremme mening«: altså »Er din frygt ikke din dårskab, og den er dit håb og dine vejes fuldkommenhed«. Der er ingen grund til at presse teksten som fortolkerne og sige, at versets led er ombyttet, som om der stod »Er din frygt ikke dit håb«.

Jad Jehuda - כב

(כב) »Tværtimod«: efter vor forklaring er verset nøje rettet efter rækkefølgen »din dårskab, dit håb og dine vejes fuldkommenhed«, som han nævnte. Det

Jad Jehuda - כב - fortsat

svarer til morgenvelsignelsernes rækkefølge: »som ikke gjorde mig til en afgudsdyrker, en slave og en kvinde«. Ud over deres ligefremme betydning antyder disse velsignelser også, at man ikke bør tjene Herren som en afgudsdyrker, der tjener af frygt for straf, heller ikke som en slave, der arbejder for at få løn, og heller ikke af den glæde, som kendes ved en kvinde. Det er nøjagtigt versets rækkefølge.

Jad Jehuda - כג

(כג) »Ligeledes: For enhver, der spiser osv.« Fortolkerne sagde, at versets led er ombyttet, og at det betyder: »For enhver, der spiser chamets fra den første dag til den syvende dag, skal udryddes«. Skønt det er den ligefremme mening, sagde jeg alligevel efter deres vej, at ordene står, som de er, for at lære os, at karet og dom er i de syv hellige sefirot, de syv opbygningsdage. Om dem siges »Spørg dog til de første dage«, og svarende til dem sagde han »skal udryddes fra den første dag til den syvende dag«. Anderledes er det med de tre første egenskaber, Keter, Chokhmah og Binah: der er ingen karet i dem. Det antyder verset »אין בית אשר, der er ingen død dér«. De tre ord אין בית אשר antyder disse tre sefirot: Ajin antyder Keter, som kaldes intet på grund af sin store skjulthed; Bajit antyder Chokhmah, som der står »og et hus, visdommens stier«; Asher antyder Binah, som forklaret i Zohar, afsnittet Acharei, side 177 og 157. Se også kommentaren חצ"ח, del III, afsnit 3: i disse tre er der ingen død og slet ingen dom.[DA091901]

Jad Jehuda - כד

(כד) »Guddommelige væsensbetegnelser« for de tre nævnte sefirot.

Jad Jehuda - כה

(כה) »Ligeledes: Og Guds lampe var endnu ikke slukket, og Samuel lå i Herrens hal, hvor Guds ark var, og Herren kaldte på Samuel«. Efter den ligefremme mening er dette et vers med ombyttede led, som om der stod: »Og Samuel lå i Herrens hal, hvor Guds ark var, og Guds lampe var endnu ikke slukket, og Herren kaldte på Samuel«. Meningen er jo, at profetien kom til Samuel, før Guds lampe slukkedes, og ikke at Samuel lå, før Guds lampe slukkedes; hvad skulle det sige os? Alligevel står hele rækkefølgen efter sandheden rigtigt, som den står, uden ombytning. Det følger vore læreres udlægning, må deres minde være til velsignelse: »Før Elis sol gik ned, stod ramathitten Samuels sol op«. Det er »og Guds lampe«, altså Elis profeti, »var

Jad Jehuda - כה - fortsat

endnu ikke slukket, og Samuel lå«.

Jad Jehuda - כו

(כו) »Det vil sige, øvede sig osv.«: denne udlægning hentede vore lærere, må deres minde være til velsignelse, ikke fra versets slutning, »og Herren kaldte på Samuel«, som det umiddelbart kunne forklares, men fra selve »Samuel lå«. Det skulle ellers have stået før »og Guds lampe«. »Lå« betyder, at han øvede sig i at lægge sanseindtrykkene af. Kroppens sanseindtryk ophører nemlig hos profeterne, når de profeterer, som Rambam forklarer i kapitel 7 af Hilkhot Jesodei ha-Torah og i andre bøger. Profetsønnerne er optaget af at profetere og forbereder sig på det ved at lægge sanseindtrykkene af. Det er »og Samuel lå« uden sanseindtryk: han forberedte sig på profeti. Skriften siger, at profetien kom til ham ved den lejlighed: »Og Herren kaldte på Samuel«.

Jad Jehuda - כז

(כז) »I Herrens hal«: efter denne vej sigter ordene »i Herrens hal« til egenskaben Malkhut, der som bekendt kaldes Herrens hal. Det er profetien gennem spejlet, der ikke lyser, som forklaret i Tikkunim. Hun er det nedre træ og kaldes også dødens træ, som forklaret flere steder i Zohar. Derfor passer udtrykket »lå«, med sanseindtrykkenes ophør, til denne egenskab.

Jad Jehuda - כח

(כח) »Og lignende«: mange vers ligner disse, og fortolkerne har været nødt til at sige, at deres led er ombyttet, uden fast før og efter. Selv om deres ord gælder efter den ligefremme mening, skal du alligevel udlægge dem i en rigtig rækkefølge og modtage løn.

Jad Jehuda - כט

(כט) »Imidlertid kan han ikke regnes osv.«: læreren vender tilbage til det tidligere om frygten. Efter at have dadlet frygten for straffene siger han, at selv den, der har den sande frygt, frygten for den Allestedsnærværende, velsignet være han, som er indgangen og porten til Torahen og visdommen - som Skriften siger: »Herrens frygt er visdommens begyndelse«, og som i det nævnte Zohar-sted og i Tikkunim - ikke kan regnes for at have opnået den, medmindre hensigten er dermed at ligne ham på hans veje, velsignet være han. Også deroppe, i hver side af det øvre menneske, i Asijah, Jetsirah og Beriah og ligeledes i Atsilut, i hver eneste sefirah,

Jad Jehuda - כט - fortsat

findes denne frygt: hver virkning frygter sin årsag, op til Ein Sof, velsignet være han. Det er forklaret i Reshit Chokhmah, kapitel 8 af Frygtens port. Herom siger udsagnet: »Frygt Gud og hold hans bud, for dette er hele mennesket«; se dér.

Jad Jehuda - ל

(ל) »Fordi dette er hans vilje«, velsignet være han: at man fuldkommengør sig på hans veje, sådan som buddet herom lyder: »Og du skal vandre på hans veje«.

Jad Jehuda - לא

(לא) »For denne frygt er Torahens begyndelse«, som forklaret i det nævnte Zohar-udsagn.

Jad Jehuda - לב

(לב) »I tanken«: Torahen burde begynde med »Denne måned skal være for jer«, som er det første bud, som vore lærere, må deres minde være til velsignelse, siger. Men den gik forud for verden i hans tanke, velsignet være han: for sin retfærdigheds skyld ønskede han at gøre sine skabninger retfærdige, så de vandrer på hans veje i sand frygt. Derfor gør han Torahen stor og herlig og begyndte den med Bereshit.

Jad Jehuda - לג

(לג) »For denne osv.«: derfor sagde han »min Torah«. Med denne hensigt er den hans Torah i tanken, velsignet være han. Derfor kaldes den »Herrens Torah« og af samme grund også »fuldkommen«, idet den begynder med Bereshit og omfatter alt, hvad der står i den fra Bereshit til buddenes begyndelse.

Jad Jehuda - לד

(לד) »Og denne« betyder: denne frygt.

Jad Jehuda - לה

(לה) »Derfor« slutter verset dér med at sige »og de hørte ikke på min røst og vandrede ikke på den«. Det synes overflødigt, for det er omfattet af »de forlod min Torah«. Men det siger, at de forlod »min Torah«, som er den sande frygt, og derfor hørte de ikke på min røst i de bud og advarsler, som følger af den.

Jad Jehuda - לו

(לו) »Og den er forventningen«: meningen med »og de vandrede ikke på den« er, at hvis de havde holdt fast ved Torahens port i den sande frygt, ville de uden tvivl være gået fra kraft til kraft, fra trin til det allerhøjeste trin. Dette ville have været deres løn, for lønnen for et bud er et bud. Men de gjorde ikke

Jad Jehuda - לו - fortsat

sådan.

Jad Jehuda - לז

(לז) »For den osv.«: om denne frygt står der i Torahen »og han vandrede med Gud«, for gennem den vandrer man fra trin til trin.

Jad Jehuda - לח

(לח) »At opfylde i rigdom osv.«: derfor sagde tannaiten: »Enhver, der opfylder Torahen i fattigdom, vil til sidst opfylde den i rigdom«. Meningen er, at de opfylder Torahen gennem den sande frygt for at vandre på den Allestedsnærværendes veje, velsignet være han, ligesom egenskaben Malkhut, det sidste he i navnet, der som bekendt er fattig. Til sidst går han fra højere til højere, indtil han opfylder den i rigdom i alle navnets fire bogstaver. Det vil blive forklaret nedenfor.

Jad Jehuda - לט

(לט) »Og ingen er rig osv.«: at opfylde den i rigdom er at glæde sig over sin del, over at han er Herrens del. På denne måde sagde Skriften: »Israel skal glæde sig over sin skaber«, som gjorde det til sin del, velsignet være han. Tannaitens mening følger det, vore lærere, må deres minde være til velsignelse, sagde: de retfærdige skal engang kaldes med den Helliges navn, velsignet være han. Hans navn passer til dem, fordi de er hans del. Det er »til sidst opfylder han den i rigdom«, i alle navnets fire bogstaver: dette er det navn, man skal kalde ham, fordi han er hans del, velsignet være han, som læreren straks forklarer.

Jad Jehuda - מ

(מ) »Blandt de åbenbare forhold osv.«: »i fattigdom« sigter til egenskaben Malkhut, som kaldes fattig, fordi hun intet har af sig selv, som der står flere steder i Zohar. Derfor er navnets fjerde bogstav, det sidste he, fattigt og uden vokalpunkt. Ved oplæsningen følger det de tre første bogstaver, som har vokalpunkter.

Jad Jehuda - מא

(מא) »Esters tur« antyder egenskaben Malkhut.

Jad Jehuda - מב

(מב) »Af sig selv«: det viser udtrykket »at vække velvilje«, efter billedet deroppe i Malkhut.

Jad Jehuda - מג

(מג) »Vidnede om hende«, at hun ikke sigtede på velviljen; derfor sagde det »hun vakte velvilje«.

Jad Jehuda - מד

(מד) »Den, der opfylder osv.«: hensigten er at forklare »enhver, der opfylder Torahen i fattigdom osv.«; det er allerede forklaret.

Jad Jehuda - מה

(מה) »For de retfærdige skal engang osv.« er også forklaret ovenfor.

Jad Jehuda - מו

(מו) »Hvis Torahen osv.« sammenfatter udlægningen, som han begyndte i det foregående kapitel.

Jad Jehuda - מז

(מז) »Men den, der forlader osv.«: i denne forbindelse forklarer læreren uenigheden mellem rabbi Shimon ben Jochai og rabbi Shimon ben Menasja om »det fordrejede kan ikke rettes«, på en måde, hvor de ikke er uenige.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - מח

(מח) »Udlægger det fordrejede«, som der står dér: »R. Sh. B. M. siger: Man kalder kun den fordrejet, der fra begyndelsen var ret og blev fordrejet. Hvem er det? En Torah-lærd, der kaster Torahen af sig.«[DA094401]

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - מט

(מט) »Og ligeledes udlægger Menasja: kan ikke rettes«: det vil sige [uafklaret kildeled: בתי א"ה], at den, der stjæler og røver, kan give det tilbage og rette det.[DA094501]

Jad Jehuda - נ

(נ) »Fra dem begge fuldendes sagen«: også en Torah-lærd, som forlader Torahen, er som en, der avler en mamzer. Således forklarede Salomo i afsnittet »Min søn, til min visdom« (Ordsprogene 5): dér sammenligner han Torahen med ungdommens hustru, »en elskelig hind osv.«, og dens modsætning med en fremmed, udenlandsk kvinde.

Jad Jehuda - נא

(נא) »Genoprettelsens veje«: når han siger »Og nu, sønner, hør på mig osv.« og »Hold din vej langt fra hende osv.«

Jad Jehuda - נב

(נב) »På dets sted og til dets tid«: dengang var han drevet fra sit kongedømme og gik rundt fra dør til dør. Han sagde: »Jeg, Qohelet, var konge osv.« Det skyldtes synden ved at have overtrådt tre forbud, som læreren skriver i afhandlingen Heqor Din, del

Jad Jehuda - נב - fortsat

III, kapitel 9. Derfor medtog han sig selv i det almene udsagn og forklarede ingen genoprettelse.

Tilbage til kapitlet i indholdet

Historisk register: Heqor Din - I - Kapitel 24

Heqor Din - del I - kapitel 25

Joel Moshe: 1

Jad Jehuda: א · ב · ג · ד · ה · ו · ז · ח · ט · י · יא · יב · יג · יד · טו · טז · יז · יח · יט · כ · כא · כב · כג · כד · כה · כו · כז · כח

KLADDE · uafklaret

Joel Moshe - 1

»Frygten for ulykker osv.«: de to former for frygt, der blev nævnt i det foregående kapitel, deles hver i to. Nu skal enhver med et vist hjerte redde sig fra alle de nævnte former for frygt og alene holde fast ved den indre frygt. Om den sagde Moses netop »hans frygt«; om andre former for frygt sagde han derimod »frygt ikke«.

»De hellige nøgler osv.«: »disse ydre« betyder, at i Havayahs bogstaver er det sidste he de ydre nøgler, vav det ydre rum og det første he det indre rum. Følgelig er de ydre nøgler det sidste he: »De skal føres med glæde og jubel« til den nedre ledelse, som er i Malkhut og Asijahs verden. Til hvert bogstav svarer nemlig én verden: til Havayah svarer ABJA, Atsilut, Beriah, Jetsirah og Asijah. Ved omvendelse og den ydre frygt når man altså til det sidste he, som er »i fattigdom« og er »arbejdet i haven osv.«

»De skal komme ind i kongens hal osv.«: til den

Rema fra Fano

Det er godt at forstå og indse, at frygten for ulykker deles i to: straffene i denne verden og i den kommende verden. Det gør forventningen om løn også: det er nytten ved at leve i fred i denne verden og nyde godt i den kommende verden. Ligeledes er der glæden ved rigdom og ære i denne verden og ved ophøjelse i den kommende verden, som Jeroboams hovmod. De nævner det i kapitlet Chelek: det drev ham ud af verden.

Fra nu af skal enhver vis redde sig fra alle de former for frygt, vi har nævnt. Om dem står der: »Og Moses sagde til folket: Frygt ikke«. Men med disse to skal han forbinde sig, sådan som verset afslutter dér: »For at hans frygt skal være for jeres ansigter« (2 Mosebog 20,16). Netop »hans frygt«: de hellige nøgler, som passende kan kaldes ydre i forhold til det, der er inden for dem. Disse ydre skal føres med glæde og jubel til den nedre ledelse, som tannaiten antyder ved at opfylde Torahen i fattigdom. Det er arbejdet i haven: ligesom han er nådig, skal også du være nådig, og alt af denne art.

Derfra vil én af tusind gøre sig fortjent til at være som sin lærer med de indre nøgler: »De skal komme ind i kongens

KLADDE · uafklaret · fortsat

Joel Moshe - 1 - fortsat

øvre ledelse, som er i de tre første, og til at opfylde den i rigdom, som nævnt, idet de kaldes rigdom. »Og den er bevogtning i Eden«: vav; »med erkendelse« svarer til vav, »forståelse« til he og »indsigt« til jod. Det er »i rigdom«: det sidste he forbindes med de tre første bogstaver.

Der er nemlig tre talgrupper i hemmeligheden ved א"ק בכ"ר: enere, tiere og hundreder; derefter er der tusinderne. De svarer til de fire verdener ABJA. I Atsiluts verden er der fuldstændig enhed, som han sagde: »Jeg er Herren, det er mit navn, og min ære giver jeg ikke til en anden«. I Beriahs verden neden under den kan man tale om ti; i Jetsirahs verden om hundrede og i Asijahs verden om tusinder. Ved at beskæftige sig med Skriften bringer man Asijahs verden i orden; med Mishnah, Jetsirahs verden; med Gemara, Beriahs verden; og ved horaah, Atsiluts verden.[DA095101]

KLADDE · uafklaret · fortsat

Joel Moshe - 1 - fortsat

Den ene særlige blandt de ti, der når til horaah ifølge Gemara, forklares som den, der når de øvre hemmeligheder, ikke som det at afsige en almindelig afgørelse. Hvis du ikke siger sådan, men mener almindelig afgørelse, bliver det vanskeligt: hvorfor sagde han ikke, at man udgår fra de ti til at afsige afgørelser? Den, der er nået til Abajjes og Ravas, Ravs og Shmuels drøftelser osv. - hvorfor skulle vi ikke sige, at han er nået dertil? Det er visselig, som vi har sagt: ordene gælder de øvre hemmeligheder og ikke almindelige afgørelser.

»De begynder ved he« er forklaret ovenfor i kapitel 22. Frygt uden nærmere betegnelse er den mundtlige Torah og er følgelig på et mellemtrin for ethvert menneske og en lille ting for Moses, for Moses er den skriftlige Torah. Derfor siger han »at lade en præst gå ind i den ydre forgård«[DA095102]: vav er den skriftlige Torah, Jakobs egenskab, Israels Tiferet. »Op til det øvre he«: det er det første he i navnet, den fuldkomne indre frygt, vi omtalte. »Derfra er ydmyghed bundet til frygt«: ענוה קטירא בדחילו har begyndelsesbogstaverne עק"ב, efter »Ydmyghedens følge er Herrens frygt«. Denne frygt er for Moses

Rema fra Fano - fortsat

hal«, til den øvre ledelse og til at opfylde Torahen i rigdom. Det er bevogtningen i Eden med erkendelse, forståelse og indsigt. Dermed forstås verset »Og Herren Gud tog mennesket«: han tog Shekhinah med ham. »Og han satte ham i Edens have for at dyrke hende og bevogte hende« (1 Mosebog 2,15). Brugen af hunkøn giver dermed god mening, som ordene står.[DA095001] Vi vil tale yderligere om dette i del II, kapitel 17.

Om disse sagde de visselig, at de manges fortjeneste vejer tungere. Af tusind, der begynder på Skriften, går hundrede videre til Mishnah, og af dem ti til Gemara. Den ene særlige blandt dem og i dem når alene til at anvise, for han siger: »Se, dette er vor Gud«; sådan er hans dom ved retten deroppe, og den retfærdige skal holde fast ved sin vej ved retten hernede.[DA095002] Hvis du ikke siger sådan: hvad manglede da de ti, som du siger går videre til Gemara, i deres oplæring, siden de ikke skulle kunne afsige en afgørelse? De kaldte jo kun tannaiterne »verdens ødelæggere«, når de afsiger afgørelser ud fra Mishnah eller en uspecificeret Gemara (Sotah 22a), det vil sige ud fra indlært overlevering, hvad enten det er den Mishnah, Rabbi lærte, eller de baraitot, hans elever ordnede efter ham. Når der udgår en praktisk halakhisk afgørelse ad disse tannaiters vej uden yderligere undersøgelse og vurdering, hører vi ikke på dem. Alle disse hører til dem, der går ind i Mishnah uden tilstrækkelig oplæring. De stiller ikke mishnayot over for hinanden for gennem diskussionen at nå til sagernes grund. Et sådant

KLADDE · uafklaret · fortsat

Joel Moshe - 1 - fortsat

ikke nogen lille ting, men på et mellemtrin.

Jad Jehuda - א

(א) »Det er godt osv.«: læreren vender tilbage til udlægningen af frygten.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - ב

(ב) »Og med disse to« former for frygt »skal han forbinde sig og kæmpe for at præcisere sin vej«. Det er den ydre frygt, hvis grundlag og rod er i Malkhut, og den indre frygt, som er Binah, som han slutter.[DA095301]

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - ג

(ג) »De hellige nøgler osv.«: i kapitlet Ba-Meh Madlikin sagde Rabbah bar Rav Huna: »Ethvert menneske, der har Torah, men ikke himlens frygt, ligner en kasserer, som fik overdraget de indre nøgler, men ikke de ydre. Hvordan kommer han ind?« Rabbi Jannai forkynder: »Ve den, der ikke har et hus og laver en port til forgården!« Læreren forklarer sagen efter det, de har fremført i Zohar og Tikkunim: den ydre frygt svarer til det sidste he i navnet, som er Herrens frygt, altså Malkhut, det nedre he. Sådan står der i Zohar, som vi gengav i det foregående kapitel. I Tikkunim, tikkun ב"ג, knyttede de dette hertil med ordene: »For hun er den frygt, der udgår af Torahen, som er den midterste søjle, nemlig

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - ג - fortsat

י"ק ו«. Det er Tiferet, vav i navnet Havayah. Det antyder også »den retfærdige, כ"ת«, som er ydmyghed.[DA095401]

Der står således: »Og ydmyghed er bundet til frygt. Det er det, der står: 'Ydmyghedens følge er Herrens frygt'. Denne ydmyghed, som er den øvre Shekhinah, har Herrens frygt som sin hæl. Dette er Moses' trin, om hvem der står: 'Og manden Moses var meget ydmyg'. Derfor er frygten herfra en lille ting for Moses.« Så langt citatet.

Om Chokhmah, jod i navnet, sagde Zohar i afsnittet Kedoshim: »Jod er Herrens frygt«, som er helligheden, »hun osv.« [uafklaret kildeled: צריכות]. Læreren kalder den ydre frygt fra Malkhut til Tiferet de ydre nøgler [uafklaret kildeled: שהן חלונות אמר ח"ו], for den onde frygt er den, der blev omtalt i det foregående kapitel. [DA095402] Men disse hellige nøgler kan passende kaldes ydre i forhold til jod og det øvre he, som er de indre, sådan som han fortsætter med at forklare ved afsnittets slutning.

Jad Jehuda - ד

(ד) »Til den nedre ledelse«: Malkhut.

Jad Jehuda - ה

(ה) »Som tannaiten antyder«, når han siger

Rema fra Fano - fortsat

menneske kalder vi en, der har lært, men ikke forstår.

Men den, der er nået til Ravs og Shmuels drøftelser og de øvrige Gemara-mestres, såsom Abajje og Rava og deres fæller, og har fået megen oplæring hos Torah-lærde - hvorfor skulle vi ikke sige, at han er nået til at afsige afgørelser? Han har jo lært som den vise og forstår som den, der kender en sags tydning. Selv hvis andre forklarer det for ham, og han så forstår, hører han visselig til dem, der har læst, lært og fået oplæring. Hvorfor skulle han ikke dømme og afsige afgørelser? Rabbi Eliezer den Store sagde jo aldrig noget, han ikke havde hørt fra sine lærere. Kan et menneske tænke, at han ikke var nået til at afsige afgørelser? Det være langt fra os. Det er visselig, som vi har sagt. Den vise skal høre og øge sin lærdom ud fra det, vi mange steder i denne afhandling har føjet til støtte for det rette i denne udlægning.

De indsigtsfulde vil lyse ved at bringe rabbi Jannais ord og Rashis forklaring i kapitlet Ba Lo (Joma 72b) i overensstemmelse med Rabbah bar Rav Hunas ord i kapitlet Ba-Meh Madlikin (Shabbat 31b). De ydre nøgler begynder nemlig ved det nedre he, frygt uden nærmere betegnelse. Den er hverken for underfuld eller fjern, men på et mellemtrin for ethvert menneske og en lille ting for Moses. Med disse går man ind til vav, den ydre forgård, Torah uden nærmere betegnelse. I den vogtes de indre nøgler op til det øvre he, som er den fuldkomne frygt. Derfra er ydmyghed bundet til frygt. Dette er

Jad Jehuda - ה - fortsat

»Enhver, der opfylder Torahen i fattigdom«, som forklaret i det foregående kapitel.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - ו

(ו) »Og den er arbejdet i haven«: herom sagde Skriften om Adam »og han satte ham i Edens have for at dyrke hende og bevogte hende«. Det siges om to forskellige sider: »at dyrke hende« svarer til haven, og »at bevogte hende« til Eden. Haven antyder som bekendt Malkhut [uafklaret kildeled: ובכיה חייך]. »At dyrke hende« betyder, at også han skal være som hende, efter »ligesom han er nådig osv.« Se ovenfor, kapitel 23. [DA095701]

Jad Jehuda - ז

(ז) »Og alt af denne art«: ligesom han er barmhjertig og hellig, og lignende.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - ח

(ח) »Og derfra én af tusind osv.«: i Vajjikra Rabbah og Qohelet Rabbah sagde de om verset »Ét menneske blandt tusind fandt jeg«: »Sådan går det i verden: tusind begynder på Skriften; af dem udgår hundrede. Hundrede går ind i Mishnah; af dem udgår ti. Ti går ind i Talmud; af dem udgår én til at afsige afgørelser. Det er det, der står: 'Ét menneske blandt tusind fandt jeg'.« Men det vækker undren: hvordan skal man afgøre dette om

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - ח - fortsat

de mange efter den ligefremme mening, at én af tusind gennem sin lærdom bliver egnet til at afsige afgørelser? Hvad manglede de, som gik ind i Gemara sammen med ham, i oplæringen, siden en af dem ikke skulle afsige afgørelser, når han når dertil, som det siges nedenfor? Derfor forklarer

Rema fra Fano - fortsat

visselig ikke nogen lille ting, selv for Moses, men noget stort for hele folket. For ham var den på et mellemtrin, som det var muligt at opnå. Stadig er de nøgler til at gå ind i den indre forgård: jod i navnet, som de i sandhed kalder den oprindelige visdom, for at vise sig for den Gamle af dage, der antydes ved den øverste spids af jod. Dér er den store frygt, over hvilken der ikke findes nogen højere.

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - ח - fortsat

han, at det siges derfra, og at det gælder de øvre hemmeligheder: én af tusind gør sig gennem sin Torah fortjent til de indre nøgler, som han slutter. [DA095901]

Jad Jehuda - ט

(ט) »Til den øvre ledelse«: de tre første egenskaber, om hvilke de sagde »til sidst opfylder han den i

Jad Jehuda - ט - fortsat

rigdom«, som forklaret i det foregående afsnit.

Jad Jehuda - י

(י) »Og den er bevogtningen i Eden«, om hvilket der står »at bevogte hende«. Eden betegner som bekendt de tre første.

Jad Jehuda - יא

(יא) »At han tog Shekhinah med ham«: ordet את kommer for at medtage dette.

Jad Jehuda - יב

(יב) »Dermed giver brugen af hunkøn« i he i לעבדה og לשמרה, »at dyrke hende og bevogte hende«, »god mening«. Umiddelbart har den ingen plads, for der burde stå לעבדו ולשמרו, »at dyrke det og bevogte det«, da gan, »have«, er hankøn på hebraisk. Men efter hans vej giver det god mening og gælder Shekhinah, som antydes i ordet »have«. Man skal dyrke hende, virkeliggøre hende gennem arbejdet i haven og bevogte hende i Eden, som nævnt.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - יג

(יג) »Og med disse« øvre nøgler: de manges fortjeneste - de er de tusind, der begynder på Skriften - gør dem fortjent til de øvre nøgler [uafklaret kildeled: דרבים כינאו], for alene én af dem vil gøre sig fortjent til de indre nøgler.[DA096401]

Jad Jehuda - יד

(יד) »Når til at anvise«: læreren bruger fortolkernes formulering, da de forklarede »ti går ind i Talmud, og af dem udgår én« om at afsige afgørelser i de åbenbare ting. Læreren siger også efter sin vej, at den ene når til horaah, at vise »disse er jeres Gud« og »se, dette er vor Gud« i forsamlingen deroppe, og også at anvise med de indre nøgler i forsamlingen

Jad Jehuda - יד - fortsat

hernede. Sådan skrev læreren også i responsum 116, som vi gengiver nedenfor.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - טו

(טו) »For hvis du ikke siger sådan«, men vil forklare Talmud osv. efter den ligefremme mening, bliver det vanskeligt: hvorfor skulle ikke alle de ti, der gik ind i Gemara, være egnede til at afsige afgørelser? Da de [uafklaret kildeled: השליכו למשנה][DA096601] og er nået til bunden af Gemaras veje gennem indvendinger og diskussioner, kan de visselig afsige afgørelser ud fra deres lærdom. Vore lærere, må deres minde være til velsignelse, kaldte i Sotah kun tannaiterne verdens ødelæggere om dem, der slet ikke gik ind i Gemaras diskussion. Men de, der gik ind i Gemara, hører visselig - selv om den ene ikke diskuterer så skarpsindigt som sin fælle - til dem, der har lært, forstået og fået tilstrækkelig oplæring, og er egnede til at afsige afgørelser. Sådan står der også i kommentaren Jefeh Toar, afsnittet Vajjaqhel. Den forklarer ligeledes vore læreres udsagn »Rav Josef er Sinai, og Rabbah river bjerge op«: hver af dem var mester i Mishnah og Talmud, men Rav Josef var mere vidende, mens Rabbah var mere skarpsindig. Se dér.

Jad Jehuda - טז

(טז) »For han har lært som den vise osv.« er Qohelet Rabbahs formulering: »En anden udlægning: 'Hvem er som den vise?' Det er en Torah-lærd. 'Og hvem kender en sags tydning?' Den, der forstår at forklare sin Mishnah.«

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - יז

(יז) »Det er visselig, som vi har sagt«: ordene gælder anvisningen af de øvre hemmeligheder med de indre nøgler. Således lyder lærerens responsum dér: »Vi har allerede forklaret [uafklaret kildeled: דבקדושי כי עני תורה], og i den kan mennesket anvise; stadig regnes han blandt de ovennævnte, der anviser, men for at gøre Torahen stor og herlig i denne lærers tjeneste osv. De tusind, som alle begynder på Skriften: den, om hvem det kan siges, at han er nået til at anvise, er den, der er blevet værdig til at se og vise i de øvre hemmeligheder. [Uafklaret kildeled: ומסתמיי ששמעו כל ברכו כפי חסרון חסים] Der står: 'Se, over os, vor konge, i vore mægtige, deres sønner' [uafklaret forbindelse: וסמך כבי חי על יחודיך], og lignende åbenbares i den vedvarende erkendelse.« Så langt citatet.[DA096801]

Jad Jehuda - יח

(יח) »De indsigtsfulde vil lyse osv.«: i Joma, kapitlet Ba Lo, sagde rabbi Elazar, tæt ved rabbi Jochanans udsagn »Hvad betyder 'Hvorfor har tåben en købesum i hånden osv.'?«: »Ve de Torah-lærde, som beskæftiger sig med Torahen, men ikke har himlens frygt«. Rabbi Jannai forkynder: »Ve den, der ikke har en forgård og laver en port til sin forgård!« Rashi forklarer: dirta er en forgård; »og han laver en port til sin forgård« betyder, at Torahen kun er en port, gennem hvilken man går ind til himlens frygt; derfor skal himlens frygt komme før den.

Her kræves en forklaring: hvorfor sagde rabbi Jannai her »Ve den, der ikke har en forgård«, men i kapitlet Ba-Meh Madlikin »den, der ikke har et hus«? Og hvorfor forklarede Rashi her det modsatte af sin forklaring i Ba-Meh Madlikin? Dér skrev han, at himlens frygt ligner de ydre nøgler. Læreren siger, at efter hans vej er alt velordnet gennem sammenføjning af begrundelse og erkendelse. De indsigtsfulde vil vide, at rabbi Jannai i Ba-Meh Madlikin taler om frygten for straf, fra Malkhut til Tiferet.[DA096901] Derfor sagde han »Ve den, der ikke har et hus«: han har ikke engang et hus, idet han end ikke har den ydre frygt. Derfor skrev Rashi, at himlens frygt ligner de ydre nøgler. Det er det, der nægtes ham her, mens »han laver en port til sin bolig«: han beskæftiger sig med Torahen, som er porten til huset. Men i kapitlet Ba Lo taler han om

Jad Jehuda - יח - fortsat

den indre frygt; derfor sagde han »Ve den, der ikke har en forgård«.

Jad Jehuda - יט

(יט) »For nøglerne osv.«: nu forklarer læreren nedefra.

Jad Jehuda - כ

(כ) »Ved det nedre he«: Malkhut, og derfra til Tiferet.

Jad Jehuda - כא

(כא) »Og en lille ting for Moses«: om denne frygt sagde vore lærere, må deres minde være til velsignelse: »Er frygt da en lille ting? Ja, for Moses er den en lille ting«. Sådan er det forklaret i det nævnte Tikkunim-sted.

Jad Jehuda - כב

(כב) »At gå ind med dem til vav« i navnet: Tiferet. Dér er Torahen, den Torah, som blev skrevet med dette navn. Om det sagde rabbi Jannai: »Og en port til hans forgård«.

Jad Jehuda - כג

(כג) »Op til det øvre he«: Binah, som er den fuldkomne øvre frygt.

Jad Jehuda - כד

(כד) I det nævnte Tikkunim-sted sagde de: »Og ydmyghed er bundet til frygt osv.«

Jad Jehuda - כה

(כה) »Og for ham var den på et mellemtrin«: frygten på trinnene, som nævnt dér. Herrens frygt uden nærmere betegnelse, som er under den, er en lille ting for ham.

Jad Jehuda - כו

(כו) »Jod i navnet«, som forklaret i det nævnte Zohar-sted i Kedoshim.

Jad Jehuda - כז

(כז) »For at vise sig osv.«: ordet jirah, »frygt«, har her betydningen reijah, »syn«, at vise sig for den Gamle af dage. Det er den øvre Keter, den øverste spids af jod, som bekendt.

Jad Jehuda - כח

(כח) »Og dér«: i Keter. Dér er den store frygt, selv for Moses.

Tilbage til kapitlet i indholdet

Historisk register: Heqor Din - I - Kapitel 25

Heqor Din - del I - kapitel 26

Joel Moshe: 1

Jad Jehuda: א · ב · ג · ד · ה · ו · ז · ח · ט · י · יא · יב · יג · יד · טו · טז · יז · יח · יט · כ · כא · כב · כג · כד · כה · כו · כז · כח · כט · ל · לא · לב · לג

KLADDE · uafklaret

Joel Moshe - 1

»Og han kaldes Adam, hvis talværdi er det fulde navn« osv. Forklaring: Navnet med værdien 45, når dets bogstaver skrives fuldt ud med alef. Også udtrykket מלא י״ה, »fuld af Jah«, danner bogstaverne i אלהים.[DA098201] »Og ordets ligefremme betydning«: Det vil sige Adam, af »jeg vil ligne den Højeste«. »Havens bud blev taget fra ham«: Som skrevet ovenfor i kapitel 25, »at dyrke den og vogte den«. Den ydre frygt er tjenesten i haven, i fattigdom; »at vogte den« er den indre frygt i Eden, som kaldes i rigdom; se ovenfor.

»Således siger han også om David« osv. Fordi David var en genfødsel af det første menneske, sagde han: »Havde din Torah ikke været min glæde, var jeg gået til grunde i min nød.« Det vil sige ved det første menneskes synd; dermed tilsidesatte han den i fattigdom, og da ville jeg være gået til grunde. Se nøje efter.

»Således finder vi også hos Salomo« osv., indtil »Jeremias kom« osv. Zohar forklarer i begyndelsen af afsnittet Tetsavveh, at det er bogstaverne י״מ״י״ה,

Rema fra Fano

Ved vi det ikke, har vi ikke hørt det: Vor første fader blev dannet ved det fulde navn og kaldt Adam, hvis talværdi er det fulde navn. Ordets ligefremme betydning er: »Jeg vil ligne den Højeste« (Esajas 14,14). Han tilsidesatte Torahen i rigdom, og da han blev drevet ud af Edens have, blev det ham tilladt at tilsidesætte den i fattigdom, for havens bud og Edens indsigter blev taget fra ham. Således siger han også om David: »De har fordrevet mig fra at slutte mig til Herrens arv og sagt: Gå, tjen andre guder« (1 Samuel 26,19). Eftersom der er sluttet en pagt med læberne, står der: »Og David kom til toppen« (2 Samuel 15,32). Som de udlagde det (Sanhedrin 107a): Han ville dyrke, men dyrkede ikke. Siden opretholdt han den i fattigdom, for der står: »Og jeg har i min fattigdom gjort rede til Guds hus« (1 Krønikebog 22,14; Jerusalems Talmud, Peah, fol. 21a). Således er kong Messias først knust på grund af vore synder, og i fremtiden skal han opretholde den i rigdom, for der står: »Og Herrens ånd skal hvile over ham« (Esajas 11,2).

Således finder vi også Salomo siddende på Herrens trone. Siden tilsidesatte han den i rigdom, indtil han blev fordrevet fra sit kongedømme og tilsidesatte den i fattigdom. Jeremias kom og tilsidesatte den i fattigdom, for der står: »Jeg er manden, som har set nød« (Klagesangene 3,1). I hans dage blev den

KLADDE · uafklaret · fortsat

Joel Moshe - 1 - fortsat

hvorfra bogstaverne י״ה״ו mangler.[DA098202] Han opretholdt den kun i fattigdom, som er det sidste he. Han er Salomos genfødsel, og også Hillel er Salomos genfødsel. Dette antydes i skriftordet כי י״ש״ה ה׳ אלהיך, »for ... Herren din Gud«, hvor verbet י״ש״ה er usikkert i sammenhængen. י״ש״ה? er begyndelsesbogstaverne i Jeremias, Salomo, Hillel. [DA098203] Skønt Hillel var Moses' genfødsel, som antydet i verset משׁ״ה לע״יני כ״ל ישׂרא״ל, »Moses for hele Israels øjne«, hvis slutbogstaver er הלל, [DA098204] og også i verset הו״א י״ה״יה ל״ך ל״פה, »han skal være dig til mund«, hvis begyndelsesbogstaver er הילל, samt ה״י״ה ל״ך ל״עב׳, »han var dig til tjener«, hvis begyndelsesbogstaver er הלל, som skrevet i Megalleh Amukkot, var også Salomo en gnist fra Moses. Salomo tog tusind hustruer, og om Moses står der: »Én blandt tusind fandt jeg«; det er Moses. Også det, vi siger om rabbi Tarfon, at han trolovede tusind kvinder, hører til samme hemmelighed. Ligeledes er Jeremias en gnist fra Moses, som skrevet: »En profet fra din

KLADDE · uafklaret · fortsat

Joel Moshe - 1 - fortsat

midte, som jeg, skal han rejse for dig« osv., som antyder Jeremias. Moses så dem i deres tryghed, Jeremias i deres letsindighed. Også et af de 72 navne, מה"ש, er bogstaverne i מש"ה; derefter står ע"ה fulgt af »bogstaverne הלל«. [DA098205]

»Af Davids ord til kvinden fra Tekoa« osv. Han tog hende; David sagde således til kvinden, og fra ham blev Absalom født, som blev hængende i sit hår. [DA098206] »Du er i din helhed steget op på tagene«: Præsterne tog templets nøgler i deres hænder, som nedenfor.

»Det onde fortærer sig selv« osv. Forklaring: »Og den fortærede deres grundvolde« henviser til ildens grundlag. Da ilden havde fuldført sin opgave ved at antænde ild i Zion, ophørte den straks og blev fortæret. Men Zions, byens, grundvolde blev aldrig brændt, som der står: »Blot den, blot den, indtil grunden i den« — indtil, men ikke selve grunden. Så meget mere gælder det templets mure, som blev løftet til et sted, hvor fjendens hånd ikke har magt; Gud tog dem til sig. Det er »når Herren fører Zions tilbagevenden tilbage«: Han vil give det tilbage til os.

Derfor siges »templet hævede sig«: opad. Når det siges »fra himlen trådte de på det«, lader det forstå, at

Rema fra Fano - fortsat

advarsel opfyldt, som var givet Salomo i hans trygge tid: »Hvis I vender jer bort fra mig« (1 Kongebog 9,6), og »dette hus skal være højt« (1 Kongebog 9,8). Det vil vi snart forklare. Også han opretholdt den i fattigdom, idet han alle sine dage uafladeligt protesterede og irettesatte. Således opretholdt også Hillel fra Babylon den i fattigdom; siden blev han Israels nasi i det andet tempels tid og opretholdt den i rigdom.

Fortolkerne har uden grund anstrengt sig med det vers, vi nævnte: »Dette hus skal være højt« (1 Kongebog 9,8), og fjernet det fra dets ligefremme betydning. For de sagde i kapitlet Chelek (Sanhedrin 96b): »Templet hævede sig; fra himlen trådte de på det.« Profetiens ord kommer altid med den største nøjagtighed for at bekræfte den åbenbare beretning. Gå og lær af Davids ord til kvinden fra Tekoa: »Så sandt Herren lever, ikke et hår af din søn skal falde til jorden« (2 Samuel 14,11). Ordene rækker frem til Absalom, der som bekendt blev hængende i sit hår. Der er mange sådanne tilfælde, som vi vil nævne i del 2, kapitel 13.

Her fuldendes forståelsen af udsagnet sammen med det, der forklares i Zohar, afsnittet Pekudei (Zohar, del 2, 240b), om Zions og Jerusalems grundvolde: De blev skjult, og fjenderne fik ikke magt over dem. For os findes der en antydning heraf i skriftordet: »Hvad er der da med dig, siden du i din helhed er steget op på tagene?« (Esajas 22,1). Hvad angår ordene »Han antændte en ild i Zion, og den fortærede dens grundvolde« (Klagesangene 4,11), menes grundlaget for denne ydre ild: Det onde fortærer sig selv, og fuldførelsen af dets opgave er

KLADDE · uafklaret · fortsat

Joel Moshe - 1 - fortsat

de trådte på det, så det skete nedenfor. Det henviser ikke til templet, men til leddet אגב דרך, som nævner »i forbindelse med« og »trådte«, men hvis ordforbindelse er usikker. [DA098207] Den Allestedsnærværende har nemlig mange udsendinge: De bragte sten og byggede noget i templets form og skikkelse. Fjenderne forestillede sig, at de brændte templet, men i sandhed brændte de kun dets efterligning.

»For det er det navn, de fremmede vil kalde det.« Den fremmede kan ikke rette sin hensigt mod den øvre helligdom, men kun mod kong Salomos helligdom, som han byggede med sin hensigt, hvordan denne end måtte være. »Også han loves lykkens forskellige former.« Forklaring: Om ham siges »lykkeligt det menneske« osv., fordi han retter sig mod stierne i hjertet hos dit hus' beboere. Det er de retfærdige, som er Herrens tempel, selv om de selv ikke kan rette sig mod disse hensigter; pronominets forbindelse er usikker.[DA098208] Det svarer til »Meirs Gud, svar os«. Den hedning vidste ikke at rette sig mod de hellige navne, som rabbi Meir kendte for at blive reddet fra hundene; men hedningen sagde »Meirs Gud« med henblik på hele rabbi Meirs hensigt,

KLADDE · uafklaret · fortsat

Joel Moshe - 1 - fortsat

hvordan hans anliggende end var.

»Desuden står der בנתי«: Det kommer af binah, forståelse — jeg forstod at rette mig i helligdommen mod den øvre helligdom. Dette er בנתי לרע' מרחוק: mod templet, som er fjernt i himlen, med רע' forstået ud fra »brødre og venner«. [DA098209] »Og mod dette bør de rette deres hensigt« osv. Forklaring: Selv om de ikke formår at rette sig mod alle hensigter og hemmeligheder, de ophøjede øvre mysterier i bønnen, sådan som Den Store Forsamlings mænd fastsatte den, skal man alligevel i almindelighed rette sig mod de hensigter, som dens stiftere havde mod den øvre helligdom.

Jad Jehuda - א

(1) »Ved vi det ikke« osv. Læreren vender tilbage til at udlægge »Enhver, som opretholder Torahen i fattigdom« osv., som han nævnte i de foregående kapitler.

Jad Jehuda - ב

(2) »Ved det fulde navn«, som skrevet: »Og Herren Gud dannede mennesket.« Også navnet Adam viser dette: Dets talværdi er 45, ligesom gudsnavnet הוי"ה med alef-udfyldning: יו"ד ה"א וא"ו ה"א. Når han blev skabt ved det fulde navn, kender vi deraf ledelsen efter rigdommens egenskab, som er de tre første og den indre frygt, som forklaret i det

Rema fra Fano - fortsat

dets ophør, som det vil fremgå. Gælder dette bymuren, så langt snarere selve helligdommen. De hellige sten blev ved et under løftet bort og rejst højt på et sted, hvor hånden ikke har magt. Huset var »højt« i bogstavelig forstand, for templet hævede sig.

De vise sagde udtrykkeligt, at endog templets nøgler blev taget: En håndflade kom ned og tog dem fra præsternes hænder. Når vore lærde siger: »Fra himlen trådte de på det«, henviser det til skriftordet, som vidner om, at det blot var en »perse«, som »Herren trådte«; for kronestenene var rejst højt over hans jord. Den Allestedsnærværende har mange udsendinge, mandlige og kvindelige dæmoner; de bragte dynger af sten fra kalkbrænderier for at mætte den ondes øje. Det er også præcist, at der siges til ham: »Et allerede brændt hus har du brændt« (Sanhedrin 96b). Hertil kommer en slutning fra det mindre til det større ud fra de »seks overdækkede vogne« (4 Mosebog 7,3), som består for evigt sammen med tabernaklets brædder og deres tilbehør.

Det var dette, Salomo fik som godt budskab efter sin bøn: Fjender skulle ikke få magt over hans hænders værk i kraft af, at hans hensigt og tanke, mens huset blev bygget, var rettet mod den øvre helligdom. Betragt, hvad han først sagde: »Himlen og himlenes himmel kan ikke rumme dig, langt mindre dette hus, som jeg har bygget« (1 Kongebog 8,27). Han henførte begrænsningen til sig selv: Fordi den var et byggeri udført af kød og blod, var den for lille til at rumme Shekhinahs herlighed. Også om den fremmede, da han bad om barmhjertighed, så Gud ville høre og

Jad Jehuda - ב - fortsat

foregående kapitel.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - ג

(3) Ordets, Adams, ligefremme betydning kommer af »jeg vil ligne den Højeste«: Ligesom han er nådig osv. Dette er fattigdommens egenskab, frygt, Malkhut, som nævnt. Begge disse ting var i ham, idet hans lys var over ham: de to former for frygt. Siden, da han tilsidesatte Torahen i rigdom, var hans straf også at tilsidesætte den i fattigdom. Ledet וכשנצל זה, »og da … blev reddet/befriet«, er uafklaret i sin forbindelse; [DA098501] han blev fordrevet fra haven og Eden, der antyder disse to former for frygt, som nævnt i det foregående kapitel.

Jad Jehuda - ד

(4) Således siger han også om David, som var Adams genfødsel: »De har fordrevet mig« osv. Han blev fordrevet ligesom Adam, gennem Absalom, og tilsidesatte Torahen i fattigdom. Siden opretholdt han den i fattigdom for at rette det, som han og hans tidligere inkarnation havde forvansket. Det er hans egenskab, som der siges: »For jeg er fattig og trængende«; han har intet af sig selv, som det kendes fra Zohar.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - ה

(5) Således er også kong Messias Adams genfødsel,

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - ה - fortsat

som det er kendt fra vore lærde, må deres minde være til velsignelse. ה"מ[DA098701] retter først sine inkarnationers synd ved at opretholde Torahen i fattigdom, som det siges om ham: »Fattig og ridende på æslet.« I fremtiden vil han rette endnu mere ved at opretholde den i rigdom.

Jad Jehuda - ו

(6) For der står om ham »Herrens ånd«: Gudsnavnet הוי"ה omfatter rigdommens egenskab.

Jad Jehuda - ז

(7) Således finder vi hos Salomo, at det, som skete med ham og hans genfødsel, svarede til det første menneskes hændelser sammen med hans genfødsler. Først var han i rigdommens egenskab, hvorfor der står om ham: »Og han sad på Herrens trone.« Vore lærde, må deres minde være til velsignelse, sagde, at han herskede over de øvre og de nedre. Siden tilsidesatte han Torahen i rigdom og til sidst i fattigdom. Jeremias kom og rettede dette.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - ח

(8) Også han opretholdt den i fattigdom, fordi han var hans genfødsel, som det står i Aris skrifter, må hans minde være til velsignelse. Se også den uafklarede henvisning בתי' אבות שם כל"קצ"ל, som nævner Avot, afsnit 24.

Rema fra Fano - fortsat

svare ham i kraft af det helligede hus, sagde han: »For at vide, at dit navn er nævnt over dette hus, som jeg har bygget« (1 Kongebog 8,43). Det er nemlig det navn, den fremmede vil kalde det: »Kong Salomos helligdom«.

Dette svarer til betydningen af »Lykkelige er dit hus' beboere« (Salme 84,5) og »Lykkeligt det menneske, som har sin styrke i dig« osv. (Salme 84,6). Der står ikke »de, der bor i dit hus«, men »dit hus«: De er selv Herrens tempel og trone, som der står: »Dette er min Gud, og jeg vil give ham bolig« (2 Mosebog 15,2).[DA098101] Jeg vil være en bolig for ham for at fuldende billedet til ære for Shekhinah. Hvad står der om den? »Herlighed skal lovsynge dig og ikke tie« (Salme 30,13). Således skal også de i deres retfærdighed »endnu prise dig, sela«.

»Lykkeligt det menneske, som har sin styrke i dig«: Også det menneske loves lykkens forskellige former, når hans tillid er til Herren, selv om han ikke opnår selv at være en vogn. Blot er stierne for hans styrke og tillid »i deres hjerte« — hos dit hus' beboere. Hvis det ikke var meningen, burde der stå »i hans hjerte«. Det er altså som forklaret. Det svarer til »Meirs Gud, svar mig« (Avodah Zarah 18a), hvor vedkommende ikke vidste at rette sin hensigt videre end dette.

Men da han bad for Israel, når de drog i krig, nævnte han ikke »dette hus«, men »det hus, som jeg har bygget for dit navn«. Desuden står der בנתי. Den skrevne overlevering er bestemmende: Hensigten er »han forstod min tanke fra det fjerne«,[DA098102] nemlig den øvre helligdom, som han så og byggede efter.

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - ח - fortsat

[DA099001]

Jad Jehuda - ט

(9) Også Hillel fra Babylon var Salomos genfødsel, fred være med ham. Han rettede yderligere og opretholdt den i fattigdom og rigdom.

Jad Jehuda - י

(10) »Men« osv. Læreren forklarer i denne forbindelse verset »og dette hus skal være højt« (Kongebøgerne, kapitel 9).

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - יא

(11) »Og de fjernede det fra dets ligefremme betydning.« Nogle forklarer יהיה, »skal være«, som היה, »var«; andre forklarer עליון, »højt«, som et udtryk for afskæring, som i »og ved hændernes slaphed«.[DA099301] Se Rashis og Radaks kommentarer. Alt dette er søgt.

Jad Jehuda - יב

(12) »For de sagde jo« osv. Meningen er, at »højt« forstås ligefremt: Skriften antyder, at huset ved ødelæggelsen vil være højt, idet det stiger op til himmelhvælvingen. Som der står i kapitlet Chelek om Nebuzaradan: Han dræbte og fortsatte, indtil han nåede templet. Han satte ild på det; templet hævede sig, og fra himlen trådte de på det, som skrevet: »Herren trådte en perse« osv. Hans sind blev hovmodigt. En røst fra himlen kom frem og sagde

Jad Jehuda - יב - fortsat

til ham: »Et allerede dræbt folk har du dræbt; et allerede brændt tempel har du brændt« osv.

Jad Jehuda - יג

(13) »Og ordene rækker frem til Absalom.« Kvindens fra Tekoas ord til kongen bragte ham i erindring, og det faldt ham i munden at sige, at ikke et hår af ham skulle falde til jorden. Således skete det: Han blev hængende i sit hår.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - יד

(14) Her, ved verset »dette hus skal være højt«, talte de, skønt נגמר' er uklart, [DA099601] alene om templet. Deres udsagn understøttes alligevel af det, der står i Zohar,

Rema fra Fano - fortsat

Derfor tilføjede han »for dit navn«: Både den nedre bygning og betragtningen af den øvre var for himlens skyld, ikke for stolthed og hovmod, Gud forbyde det. Mod dette bør Israel, et vist og forstandigt folk, rette deres hensigt, for at deres bøn kan blive modtaget.

Da han bad om barmhjertighed for Israels landflygtigheder, sagde han: »Og de skal bede til dig vendt mod deres land« osv., »og huset, som du har bygget [som jeg har bygget] for dit navn« (1 Kongebog 8,48). Også her er den skrevne overlevering bestemmende: Der står בנית, »du har bygget«. Israel bliver nemlig kun udfriet i kraft af »Herrens helligdom, som hans hænder har grundfæstet. Herren skal herske i al evighed«.

Første del er afsluttet.

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - יד - fortsat

Pekudei, side 232: »Men Zions og Jerusalems grundvolde blev skjult.« Se dér.

Jad Jehuda - טו

(15) »Og for os findes en antydning« i det nævnte »på tagene«; meningen er himmelhvælvingen.

Jad Jehuda - טז

(16) Ordene »og den fortærede« osv. strider ikke herimod. »Dens grundvolde« kan nemlig forklares som henvisende til ilden og ikke Zion. Meningen er, at ilden fortærede og udtømte sig selv, da dens opgave var fuldendt.

Jad Jehuda - יז

(17) Som det nævnes i de følgende dele.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - יח

(18) »Og når vore lærde siger« osv. Det betyder ikke, at de sænkede det nedad. Ledet ולא גם זה למעלה, »og heller ikke dette opad«, er uklart.[DA100001] Tværtimod forklarer det udsagnet »templet hævede sig«: Skønt det steg op, forekom det alligevel fjenderne nedenfor, at de havde brændt det. Fra himlen trådte de nemlig kun en perse. Til mure af tegl bragte de materiale fra kalkbrænderier for at mætte deres øjne. Udtrykket »de trådte på det« henviser dér til skriftordet »Herren trådte en perse«.

Jad Jehuda - יט

(19) »Som består for evigt«, som det står i Pesikta.

Jad Jehuda - כ

(20) »Og det var dette« osv. Udsagnet »det skal være højt« er et godt budskab: Fjenderne skal ikke få magt over hans hænders værk. Selv når huset nedenfor forgår, skal det dér være bygget i sin hellighed og fuldkommenhed.

Jad Jehuda - כא

(21) »Han henførte begrænsningen til sig selv.« Ordene »som jeg har bygget« er jo overflødige. Hans hensigt er imidlertid at begrænse slutningen fra det mindre til det større og knytte begrænsningen til bygmesteren, fordi han er kød og blod. Ellers behøves dette ikke: Som bygget svarende til den øvre helligdom kan huset ikke underlægges denne begrænsende slutning. Det er meningen med »langt mindre dette hus, som jeg har bygget« nedenfor — »som jeg har bygget«, jeg, kød og blod. Derfor sagde han ikke »som jeg har bygget for dit navn«, sådan som han sagde til sidst.

Jad Jehuda - כב

(22) »Kong Salomos helligdom« — opkaldt efter hans byggeri.

Jad Jehuda - כג

(23) »Og det svarer til betydningen af lykkelige« osv. Meningen og Salomos hensigt er at sige: Herre, hør dog den fremmedes bøn. Lad også hans gode hensigt gavne ham, når han retter sig mod mit hus, fordi han ved, at jeg er bygmesteren, skønt han ikke ved at rette sin bøn mod den øvre helligdom. Dette

Jad Jehuda - כג - fortsat

svarer til skriftordet »Lykkelige er dit hus' beboere« osv. (Salme 84), som han forklarer til slut.

Jad Jehuda - כד

(24) ואנוהו kommer af נוה, bolig. Fortolkerne forklarer det: »Jeg vil skabe en bolig for ham.« Efter vor vej er meningen: »Jeg vil være en bolig for ham.«

Jad Jehuda - כה

(25) »For at fuldende billedet« ovenfor: Shekhinah kaldes som bekendt Herrens tempel. De retfærdige fuldender dette billede, for ved vækkelsen nedenfra sker vækkelsen ovenfor. Derfor

Jad Jehuda - כו

(26) Som der står om Shekhinah: »For at herlighed skal lovsynge dig.« Meningen er, at Shekhinah, som kaldes herlighed, skal lovsynge hans ophøjede navn og ikke tie. Således slutter han også om de retfærdige: »De skal endnu prise dig, sela.«

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - כז

(27) »Lykkeligt det menneske, som har sin styrke i dig; stier er i deres hjerte«, siger han dér med hensigt. Således er også det menneske lykkeligt, som ikke er så fuldkommen retfærdigt, at han helt er Herrens vogn og trone, blot han er værdig til forholdet til de fuldkomment retfærdige — kildens להיות לצדיקים גמורים angiver ikke forholdet nærmere. [DA100901] Dette er »stier er i deres hjerte«. Han begyndte i ental, »lykkeligt det menneske«, men sluttede i flertal; han burde ellers have sagt »i hans hjerte«.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - כח

(28) Men visselig henviser »i deres hjerte« tilbage til det foregående vers om »dit hus' beboeres« høje stade. Meningen er: Lykkeligt det menneske, som blot er stier hen til det, som er i hjertet hos dit hus' beboere. Det er de fuldkomment retfærdige, som selv er Herrens hus og »de ved forud«, יודעים הם קודם, med den rette hensigt; ordforbindelsen er usikker.[DA101001] Denne retfærdige, som ikke i samme grad ved at tjene Herren som de, skal

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - כח - fortsat

alligevel også være velsignet. Dette svarer til de to former בנין, »bygning«, og בנית, »du byggede«, hos Salomo.[DA101002]

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - כט

(כט) Det følger det, som står i Avodah Zarah, første kapitel: Rabbi Meir sagde til denne vagt: »Sig: Meirs Gud, svar mig! Så bliver du reddet.« Denne vagt vidste nemlig ikke, hvordan han skulle rette sin hensigt mod en guddommelig hensigt. Han sagde blot »Meirs Gud, svar mig«, med den hensigt, som rabbi Meir havde rettet sig mod: det var Shekhinah[DA101101].

Jad Jehuda - ל

(ל) »Dog osv.« Det er afslutningen på udsagnet ovenfor.

Jad Jehuda - לא

(לא) »Da han bad osv.« Som der står: »Når dit folk drager ud til krig osv. og beder til Herren i retning af byen, som du har udvalgt, og huset, som jeg har bygget for dit navn.« Han udelod ordet »dette« og tilføjede »for dit navn« for at vise, at han rettede sig mod den øvre helligdom, som han slutter med at forklare.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - לב

(לב) »Og desuden: Hvad er grunden?« Der står også בנתי uden jod, for at antyde dette forhold. Det afledes af בן, »forstå«[DA101401]: nemlig det, som de byggede deroppe.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - לג

(בנית (לג står skrevet uden jod[DA101501], for at vise hensigten med bygningen deroppe, »som du, Herre, har grundfæstet«, ved hvis fortjeneste Israel skal befries, som der står: »Helligdommen, Herre, som dine hænder har grundfæstet. Herren skal herske for evigt og altid.« »Og lad nu Herrens kraft blive stor, som du har talt og sagt« — snart i vore dage, amen.

Tilbage til kapitlet i indholdet

Historisk register: Heqor Din - I - Kapitel 26

Heqor Din — del 2 — kapitel 1

Jad Jehuda: 1

Joel Moshe: 1

Trykt note: 1 · 2

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda

»I Rosh Hashanahs første kapitel.« Dér står i mishnahen: Ved fire tidspunkter dømmes verden: ved pesach om kornet, ved atseret om træernes frugt; på Rosh Hashanah passerer alle verdens indbyggere foran ham som bene maron, som der står: »Han, der danner deres hjerter tilsammen, som forstår alle deres gerninger«; og ved festen dømmes der om vandet.

I Gemara: Hvem følger vor mishnah? Hverken rabbi Meir, rabbi Jehuda, rabbi Jose eller rabbi Natan. For der læres: Alle dømmes på Rosh Hashanah, og deres domsafgørelse besegles på Jom Kippur — rabbi Meirs ord. Rabbi Jehuda siger: Alle dømmes på Rosh Hashanah, men deres domsafgørelse besegles for hver enkelt til sin tid: ved pesach om kornet, ved atseret om træernes frugt og ved festen om vandet. Mennesket dømmes på Rosh Hashanah, og dets domsafgørelse besegles på Jom Kippur. Rabbi Jose siger: Mennesket dømmes hver dag, som der står: »Du fører tilsyn med det hver morgen.« Rabbi Natan siger: Mennesket dømmes hver time, som der står: »Du prøver det hver morgen.«[DA101901]

Rema fra Fano

Drøftelsen i det første kapitel af Rosh Hashanah siger, at mennesket dømmes hver time: til prøvelse og blot til eftersyn, som rabbi Natan siger. Hver dag dømmes det til et tilsyn, som er et samlet eftersyn, der omfatter mange prøvelser, som rabbi Jose siger. Hver af dem lærer ét forhold, og de andre lærde er ikke uenige med dem. Disse to fremgangsmåder gælder de fuldkomne. Om dem sagde Job: »Hvad er et menneske, siden du gør det stort og retter dit hjerte mod det?« (Job 7,17). »Du fører tilsyn med det hver morgen og prøver det hvert øjeblik« (Job 7,18). En konge og et fællesskab er som dem, for sådan er det udtrykkeligt sagt ved Salomo: »At skaffe sin tjener ret og sit folk Israel ret, hver dags sag på dens dag« (Første Kongebog 8,59). Det vil sige: Hver eneste sag på én dag, som består af mange prøvelser, samles den dag til et tilsyn. Om denne omfattende dom har de sagt: »Intet menneske overnatter i Jerusalem med en synd i sin hånd« (Bemidbar Rabbah 21). Herom siges: »På hans dag skal du give ham hans løn« (Femte Mosebog 24,15). De udlagde det om lønnen for hver dags bud, for at hans dag ikke skal gå, mens hans offer falder bort. De sagde også: »Giv ham hver dag det, der svarer til dens velsignelser« (Berakhot 40a).

Vi kommer nu til de andre lærde. De mener alle, at ethvert menneske dømmes på Rosh Hashanah, og at dets

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - fortsat

Hvis du vil sige, at det faktisk er rabbi Jehuda, og at mishnahen taler om domsafgørelsen, er mennesket i så fald vanskeligheden. Rava sagde: Dette er læreren fra rabbi Jishmaels skole. For rabbi Jishmaels skole lærer: Ved fire tidspunkter dømmes verden: ved pesach om kornet, ved atseret om træernes frugt, ved festen om vandet; mennesket dømmes på Rosh Hashanah, og dets domsafgørelse besegles på Jom Kippur. Mishnahen taler om dommens begyndelse.

Rav Chisda sagde: Hvad er rabbi Joses begrundelse? Han har jo sagt sin begrundelse: »Du fører tilsyn med det hver morgen.« Det er dette, vi spørger om: Hvorfor sagde han ikke som rabbi Natan? Prøvelse er blot eftersyn. Men tilsyn er også blot eftersyn! Rav Chisda sagde derfor: Rabbi Joses begrundelse kommer herfra: »At skaffe sin tjener ret og sit folk Israel ret, hver dags sag på dens dag.« Rav Chisda sagde også: Når en konge og et fællesskab skal dømmes, træder kongen først ind, som der står: »At skaffe sin tjener ret og sit folk Israel ret.« Hvorfor? Om du vil,

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - fortsat

kan du sige: Det er ikke passende at lade kongen sidde udenfor. Om du vil, kan du sige: Før vreden bliver stor. Rav Josef sagde: Hvem følger vi, når vi nu beder for syge og lidende? Hvem? Rabbi Jose. Og om du vil, kan du sige: Vi følger faktisk de andre lærde og rabbi Jitschaqs udsagn. For rabbi Jitschaq sagde: Et nødråb er godt for mennesket både før og efter domsafgørelsen.

Rashi forklarer: »Mishnahen taler om domsafgørelsen« ved de fire tidspunkter. »Så er menneskets vanskeligheden«: Mishnahen siger Rosh Hashanah, men rabbi Jehuda sagde Jom Kippur. »Mishnahen taler om dommens begyndelse« ved de fire tidspunkter, men menneskets domsafgørelse falder på Jom Kippur. »Det er dette, vi spørger om«: Vanskeligheden er, at han ikke sagde som rabbi Natan; grunden er jo, at han mener, at prøvelse ikke er dom, men undersøgelse af gerningerne. Derfor skal du også rejse spørgsmålet mod ham selv: Tilsyn er blot eftersyn! »Som rabbi Jose«, der siger, at mennesket dømmes hver dag: Man skal bede om, at de dømmer det til frifindelse og ikke pålægger det døden. For følger man de andre lærde, som siger, at det kun dømmes på Rosh

Rema fra Fano - fortsat

domsafgørelse besegles på Jom Kippur, sådan som rabbi Meir og rabbi Jehuda lærer dem, og ligeledes læreren fra rabbi Jishmaels skole. Herom var ingen uenig. Hvad var de uenige om? Om dommen over verden som helhed. Vi lærer: »Ved fire tidspunkter dømmes verden: Ved pesach om kornet; ved atseret om træernes frugt; på Rosh Hashanah passerer alle verdens indbyggere foran ham som bene maron[DA101701]; og ved festen dømmes der om vandet« (Rosh Hashanah 16a). Vi konkluderer, at mishnahens anonyme lære følger læreren fra rabbi Jishmaels skole, og at den taler om dommens begyndelse. Derfor nævner vor mishnah ikke, at menneskets dom besegles på Jom Kippur, sådan som baraitaen udtrykkeligt lærer.

Heri er de uenige: Rabbi Meir har ikke de fire tidspunkter. Rabbi Jehuda lærer dem som tidspunkter for domsafgørelsen: Hver besegles til sin tid, ved pesach om kornet, og således alle. Rabbi Jehuda mener, at begyndelsen på deres dom afhænger af Rosh Hashanah. Mishnahens lærer undtager dem derimod alle fra dommen på Rosh Hashanah, bortset fra mennesket. Eftersom vi siger, at den taler om dommens begyndelse, må vi vide, hvornår domsafgørelsen for disse tre falder. Men sandheden er, at disse forhold ikke behøver særskilte tidspunkter, ét til dommens begyndelse og ét til dens afgørelse; alt afgøres om dem på én gang. Man talte kun om begyndelse og afslutning for menneskets vedkommende: Hvis det vender om i mellemtiden, tilgiver man det. For at fastlægge, at mishnahen ikke følger

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - fortsat

Hashanah, er døden allerede blevet pålagt det. Hertil hans ord.

Forfatteren forstår det således, at vi fra rabbi Natan kan lære om rabbi Jose. Da rabbi Natan nødvendigvis taler om blot eftersyn og ikke om domsafgørelsen, taler rabbi Jose ligeledes om tilsyn og blot eftersyn. Når Rav Chisda siger, at rabbi Jose udleder det af »At skaffe sin tjener ret osv.«, er der heller ikke tale om en endeligt fastsat dom og domsafgørelse, men alene om tilsyn. Dette er jo sandheden, eftersom Job siger »Du fører tilsyn med det hver morgen«. De andre lærde er heller ikke uenige med ham, ligesom de ikke er uenige med rabbi Natan. Rav Josef mente blot i begyndelsen, at de andre lærde og rabbi Jose nødvendigvis var uenige, og at også rabbi Jose talte om domsafgørelsen; ellers ville vor nuværende bøn for syge og lidende ikke følge nogen. Men ifølge det, Gemara derefter siger, »Og om du vil, kan du sige: Faktisk som de andre lærde osv.«, er sandheden, at de ikke er uenige, og rabbi Jose taler blot om tilsyn. Heller ikke han og rabbi Natan er uenige, for tilsyn er også et eftersyn af prøvelser. Rabbi Natan tager blot Jobs vers, mens rabbi Jose tager verset »At skaffe sin tjener ret osv.«

»Disse to

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - fortsat

fremgangsmåder«, prøvelse og tilsyn, gælder de fuldkomne og retfærdige, over for hvem den Hellige, velsignet være han, er nøjeregnende indtil et hårs bredde; han ser også til deres forhold til enhver tid. »Som dette« [lakune][DA101902]: det er disse to fremgangsmåder. »For sådan er det udtrykkeligt sagt osv.« Derfor følger også umiddelbart: »Må disse mine ord være nær Herren hans Gud.« »Det vil sige

Rema fra Fano - fortsat

rabbi Jehuda, sagde de, at den taler om dommens begyndelse, for at udelukke Rosh Hashanah som begyndelsen på dommen over korn, frugt og vand.

Af de fire tidspunkter er tre således både begyndelse og afslutning, mens menneskets tidspunkt alene gælder dommens begyndelse; dets dom besegles jo ifølge alle på Jom Kippur. På denne dag blev Abraham ifølge nogle omskåret om morgenen; på den blev Isak bundet ved minchah-tiden; og på den blev det andet sæt lovtavler givet, som er blevet bevaret i vore hænder for at holde os i live som på denne dag.

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - fortsat

osv.« Så meget desto mere, at det ikke er rabbi Jose [lakune][DA101903], der taler om prøvelser.

»Om den omfattende dom« ved det daglige tilsyn med fællesskabet sagde de i Midrash Rabbah, afsnittet Pinchas: Rabbi Jehuda bar Simon sagde: Aldrig har et menneske været i Jerusalem med en synd i sin hånd. Hvordan? Morgenens bestandige offer soner dagens overtrædelser[DA101905], og eftermiddagens offer

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - fortsat

soner overtrædelser begået om natten osv., som der står: »Retfærdighed overnattede i hende.« Forfatteren nævner, at dette sigter til tilsynet med hver dags sag på dens dag.

»Herom siges osv.« Det vil sige: Ligeledes til det gode, med hensyn til lønnen for de bud, mennesket udfører hver dag. I Shocher Tov udlagde de verset »Af David, en salme. Til dig, Herre, løfter jeg min sjæl« med det, Skriften siger: »På hans dag skal du give ham hans løn.« Den Hellige, velsignet være han, sagde til David: David, hvorfor løfter du din sjæl til mig? Han svarede: Fordi jeg er som en daglejer i din verden, som der står: »Som en træl længes efter skygge, og som en daglejer venter på sin løn.« I din Torah står der: »På hans dag skal du give ham hans løn«, og: »Til den løfter han sin sjæl.« Derfor: »Til dig, Herre, løfter jeg min sjæl.« Sådan er det i verden: En arbejder udfører arbejde for husets herre og beder ham om sin løn, og den Hellige, velsignet være han, siger til ham: »Solen må ikke gå ned over den.« Hvorfor? »Til den løfter han sin sjæl.« Hvor meget mere gælder det da os, hvis sjæl afhænger af ham!

Forfatteren forklarer, at dette sigter til, at lønnen for det bud, den retfærdige udfører hver dag, soner synd dag for dag, så han ikke behøver den fælles soning, der afhænger af et offer, for at dagen ikke skal gå, mens hans offer falder bort. Se, hvad de udlagde i Zohar, afsnittet Ki Tetse, side 536. »De

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - fortsat

sagde også: Hver dag osv.« Det vil sige: Herom sagde vore lærere, må deres minde være til velsignelse, ligeledes i Berakhot, kapitel 6, om verset »Velsignet være Herren dag for dag«: Velsigner man ham om dagen, men ikke om natten? Det skal derimod lære dig: Giv ham hver eneste dag det, der svarer til dens velsignelser. Det er, som vi har sagt: at regne velsignelsernes løn dag for dag ved hans tilsyn.

»Vi kommer nu til de andre lærde osv.« Forfatteren forbereder sin løsning og forklarer derpå Gemaras udsagn »Mishnahen taler om dommens begyndelse«. »Herom var ingen uenig« — overvej [lakune][DA101904]. »Om dommen over verden som helhed«, eftersom vi lærer om frugt og vand ved fire tidspunkter. »Heri er de uenige«: Rabbi Meir mener ikke som mishnahen og læreren fra rabbi Jishmaels skole, at der er fire tidspunkter; derfor lærer han, at alle dømmes på Rosh Hashanah. Rabbi Jehuda er uenig med rabbi Meir og har fire tidspunkter: Tidspunkterne gælder dommens afslutning og Rosh Hashanah dens begyndelse. Han er uenig med mishnahen og læreren fra rabbi Jishmaels skole, som mener, at de fire tidspunkter gælder dommens begyndelse. »Til domsafgørelse« betyder til dommens afslutning.

»Han undtager dem alle fra dommen på Rosh Hashanah«: De dømmes slet ikke på Rosh Hashanah, hverken ved dommens begyndelse eller dens afslutning, bortset fra mennesket, hvis dom

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - fortsat

begynder på Rosh Hashanah. »Eftersom vi siger osv.« Det vil sige: Når vi fastlægger, at mishnahens fire tidspunkter er dommens begyndelse, må vi undersøge, hvornår dommens afslutning kommer for disse tre, korn, frugt og vand; vor mishnah taler jo ikke om dommens afslutning. For menneskets vedkommende ved vi ganske vist fra baraitaen, at alle disse lærde mener, at afslutningen er på Jom Kippur; sådan er det ikke med de tre. »Men sandheden osv.«: Disse tre har i virkeligheden kun ét tidspunkt i dommen; begyndelsen og afslutningen af deres dom sker på én gang.

»For at fastlægge osv.« Det vil sige: Af udsagnet »den taler om dommens begyndelse« kan man ikke udlede, at alle fire tidspunkter også har et særskilt tidspunkt for dommens afslutning. Da vi hører rabbi Jehuda mene, at dommen over disse tre begynder på Rosh Hashanah, sagde de, at de fire tidspunkter gælder dommens begyndelse og ikke følger rabbi Jehuda. Men mishnahen er faktisk også enig i det, rabbi Jehuda siger om dommens afslutning for disse tre, hver til sin tid, fordi dommens begyndelse og afslutning er ét for dem; de har ikke forskellige tidspunkter. Mishnahen behandler blot ikke dommens afslutning, hverken for de tre, hvor afslutningen er indeholdt i begyndelsen, eller for mennesket, som har et særskilt tidspunkt for domsafgørelsen. Dette fremgår også, når vi undersøger ordlyden hos læreren fra rabbi Jishmaels skole: De tre har ikke et særskilt tidspunkt for domsafgørelsen.

»Af de fire tidspunkter« i mishnahen er de således ikke ens: Ved tre, korn, frugt og vand, er dommens begyndelse også dens afslutning, og mishnahens omtale af begyndelsen omfatter dermed også afslutningen. Anderledes med mennesket: Mishnahen taler alene om begyndelsen af dets dom, men ikke om afslutningen, som ifølge alle er på Jom Kippur. »På denne dag blev han omskåret osv.« Derfor ville den Hellige, velsignet være han, give Israel fortjeneste ved at dømme dem på den dag, hvor vore fædre gjorde gode gerninger, for at mindes deres fortjeneste og derigennem give os ret i dommen. Det er også derfor, denne dag blev fastsat til soning og til at sone, som bekendt.

»Ifølge nogle«: Som det står i Pirqei Rabbi Eliezer. Han udleder det af, at der dér står »I må ikke gøre noget arbejde på netop denne dag«, mens der her står »På netop denne dag blev han omskåret osv.«

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - fortsat

Han slutter: Hvert eneste år ser den Hellige, velsignet være han, blodet fra vor fader Abrahams omskærelsespagt og soner Israels synder osv. Dette udelukker det, der siges i Bereshit Rabbah om »Ælt og lav kager«: Heraf følger, at det var pesach. Det var på den tredje dag efter Abrahams omskærelse. »På denne dag blev Isak bundet«, som bekendt fra deres udsagn, må deres minde være til velsignelse. »På den blev det andet sæt tavler givet«, som også er bekendt fra vore læreres ord, må deres minde være til velsignelse: De sidste fyrre dage sluttede på Jom Kippur, og da modtog Moses det andet sæt tavler, og der blev sagt til ham: »Jeg har tilgivet efter dit ord.«

KLADDE · uafklaret

Joel Moshe - 1

»Hver time til prøvelse osv.« indtil »dømmes til tilsyn osv.« Det vil sige efter Skriftens ord: »Du fører tilsyn med det hver morgen og prøver det hvert øjeblik.« »Om dommen over verden som helhed osv.«: om kornet, vandet og træernes frugt. »Mishnahens lærer undtager dem osv.«: Mishnahens lærer, som lærer, at verden dømmes ved fire tidspunkter, udelukker dem alle, korn, vand og frugt, helt fra dommen på Rosh Hashanah; hver har sit tidspunkt, og kun mennesket dømmes på Rosh Hashanah. Alt dette er dommens begyndelse. Vi må da vide, hvornår deres dom afsluttes. For mennesket står der ganske vist i baraitaen: »Deres domsafgørelse besegles på Jom Kippur.« Sådan er det ikke med korn, vand og frugt, som kun nævnes i mishnahen, der behandler dommens begyndelse. Han svarer, at sandheden er, at alt sker med dem på én gang, begyndelse og afslutning sammen. »De sagde: Ikke som rabbi Jehuda osv.« Det vil sige, at rabbi Jehuda mener, at også dommen over korn, frugt og vand begynder på Rosh Hashanah, og Rabbi kommer[DA102002] for at sige, at kun menneskets dom begynder på Rosh Hashanah.

»Det andet sæt tavler« svarer til Jakob, for der er 172 ord i de ti bud; sammen med de ti bud er de יעקב, Jakob. Derfor gav Eliezer Rebekka to armbånd med ti i guld og en beqa i vægt — שם וג׳?[DA102001] Dette antyder de ti bud og de to tavler, og beqa, בקע, antyder Jakob sammen med ti i guld. Derfor antyder den skriftlige Torah vav, Jakobs egenskab. Således forklares også verset »Hans hånd holdt om Esaus hæl«: Læs ikke וידו, »hans hånd«, men ויו״ד, »og jod«; han kaldes יעקב, Jakob. Således synes det mig,

KLADDE · uafklaret · fortsat

Joel Moshe - 1 - fortsat

Moshe; overvej det nøje.

Historisk resumé fra registret i trykket fra 1698; ikke begyndelsen på forfatterens ord.

Forklaring af drøftelsen i Rosh Hashanahs første kapitel: at mennesket dømmes hver dag og hver time, og at herom siges »På hans dag skal du give ham hans løn«. De sagde også: »Giv ham hver dag det, der svarer til dens velsignelser«. Forklarer tannaiternes opfattelser af menneskets dom på Rosh Hashanah og domsafgørelsen på Jom Kippur,

Tilbage til kapitlet i indholdet

Historisk register: Heqor Din - II - Kapitel 1

Historisk resumé fra registret i trykket fra 1698; ikke begyndelsen på forfatterens ord. - fortsat

samt hvornår domsafgørelsen over korn, frugt og vand falder.

Historisk resumé fra registret til kommentaren Joel Moshe i trykket fra 1649; ikke begyndelsen på forfatterens ord.

Hvornår falder dommens afslutning over frugt, vand og korn? Det andet sæt tavler svarer til Jakob. Antydningen i det, Eliezer gav Rebekka.

Heqor Din — del 2 — kapitel 2

Jad Jehuda: 1

Joel Moshe: 1

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - 1

»Eftersom osv.« Forfatteren rejser det spørgsmål, Ran stiller dér om, at verden dømmes ved fire tidspunkter osv. Hans ord er: Jeg finder det vanskeligt: Når mennesket dømmes på Rosh Hashanah, dømmer man det bestemt om alt, hvad der sker med det, om dets korn, dets frugter og dets øvrige foretagender. I så fald dømmes alt på Rosh Hashanah. Han gav mig dette svar: Tre ting dømmes for hele verden ved de tre tidspunkter, som opregnes i vor mishnah. Derfor læser vi således, at Torahen har sagt til fællesskabet, at de ved disse tidspunkter skal bringe ting, som vinder velvilje for dem, hver til sin tid. Men på Rosh Hashanah passerer alle verdens indbyggere foran

Rema fra Fano

Eftersom korn, frugt og vand kun er til for mennesket, vil også vi spørge: Måske afgøres alt på Rosh Hashanah og besegles på Jom Kippur, som vi har sagt om menneskets dom, og som rabbi Meir mener om alle forhold? Hvad betyder det da retligt, at denne anonyme lære nævner pesach, atseret og festen? Ran svarede, at disse ting dømmes på deres tidspunkter for hele verden og på Rosh Hashanah fordeles mellem mennesker; det er rigtigt.

Man kan også sige, at alt det, der siges om menneskets dom, gælder det selv i almindelighed: børn, liv og føde, som alle afhænger af mazal. På Rosh Hashanah afgøres blot, om mennesket er værdigt til, at man fuldender det for det eller reducerer det, som nedenfor i kapitel 28. Den, som får del ved to borde, og for hvem man fuldender det i rigelighed, kaldes indskrevet til livet år for år, også i det sidste år, som det vil blive forklaret; hans dage og år er jo

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - 1 - fortsat

ham én for én, og man afgør hans andel i disse ting. Hertil hans ord.

»Man kan også« løse spørgsmålet på en anden måde: På Rosh Hashanah afgøres der for mennesket med hensyn til denne verden alene i almindelighed om børn, liv og føde, og ikke i enkeltheder, om dets brød, vand og frugter på marken skal velsignes. Det er muligt, at det afgøres for mennesket, at det skal dømmes til det gode, og alligevel vil afgørelsen endnu ikke תחוג[DA102701] over kornet med svidning, over frugterne med råd og over vandet med tørke, hver til sin tid. For da vil Herrens hånd ikke være for kort til at opfylde afgørelsen om menneskets føde gennem mirakler, som det vil blive

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - 1 - fortsat

forklaret nedenfor.

»Som alle afhænger af mazal«: Skønt disse tre ikke afhænger af fortjeneste, så man kunne sige, at domsafgørelsen på Rosh Hashanah, som følger menneskets gerninger og fortjeneste, bevirker dem, afhænger de af mazal, som de sagde i Gemara. Alligevel har dommen på Rosh Hashanah virkning for dem: om man reducerer det for mennesket i forhold til, hvad der tilkommer det efter mazal, eller fuldender det for det, som forklaret nedenfor ved slutningen af kapitel 28. Forfatteren siger dér: Mazal udfører således sit, og dommen på Rosh Hashanah slutter sig til den for at reducere det fastsatte for den, som i sin dom går ud som ugudelig, og for de retfærdige fuldende det, mazal viser osv. Se dér.

»Den, som får del ved to borde«: ved en god mazal og en god dom på Rosh Hashanah, så det afgøres, at man skal fuldende det for ham efter det, hans mazal viser, kaldes indskrevet til livet. »Også i det sidste år«, hvor han skal dø: Hvis hans dage og år i det år er blevet fulde efter det, hans mazal viser, kaldes det, at der er afsagt dom til livet for ham i det år; det er jo afgjort, at det, mazal viser, skal fuldendes for ham.

»Men osv.« Dette forklarer

Rema fra Fano - fortsat

blevet fulde. Men mennesket lever ikke af brød alene. Selv hvis der i alle de fyrre år, vore fædre var i ørkenen, var afsagt dom om svidning over kornet, råd over frugterne og tørke over vandet, var det uden tvivl ved begyndelsen af hvert af disse år skrevet og beseglet for Israel, at de skulle spise sig mætte i himlens korn og drikke af Mirjams brønd. Omvendt fortælles fra rabbi Jochanans dage, at der engang gik fire sea på en sela, og at der var mange, som var opsvulmede af sult, fordi de ikke havde en issar.

Kendskabet til de modsætninger, som allerede har fundet sted før os, tvinger os altså til at sige, at menneskets dom er én ting og kornets dom en anden. Det samme gælder vand og frugt. Gå og lær af johannesbrødtræet og vandkilden, som blev beredt i hulen for rabbi Shimon og hans søn rabbi Elazar i kapitlet »Med hvad tænder man?« I et sådant tilfælde drager man bestemt slutninger af mirakuløse hændelser; de er nemlig blot egenskaber ved det øvre forsyn over alle menneskenes veje, fra ham, som er stor i råd og mægtig i handling.

Der er dog intet, som adskiller kornet fra vand og frugt, bortset fra, at det underkastes to domme. Ved pesach før såningen dømmes det om såning og spiring; ved pesach før høsten dømmes det om modning og om at blive bragt sikkert hjem. Dets vigtigste dom gælder dog kornet, som står på markerne: om det skal velsignes til føde og udsæd. Dermed ligner det alle de øvrige; men i sidste ende bliver det af sig selv dømt to gange. Man kan begrunde det med, at korn er anderledes, eftersom det er det væsentligste livsgrundlag. Det stemmer

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - 1 - fortsat

sagen: Skønt afgørelsen om mennesket ved dommen på Rosh Hashanah er til livet, nødvendiggør det ikke, at Herrens velsignelse hviler over korn, frugt og vand. Ørkengenerationen viser det: De spiste manna i alle fyrre år uden at have føde til deres sjæle i det tørre land. Hvilken forskel gør det for mig, om kornet ved hver af disse Rosh Hashanah blev dømt til godt eller ondt? I begge tilfælde blev Israels indskrivning i velsignelsens og forsørgelsens bog ved disse års begyndelser opfyldt mirakuløst med brød fra himlen. Det er, hvad der står: »Han gav dig manna at spise osv. for at lade dig vide, at mennesket ikke lever af brød alene, men af alt, hvad der udgår af Herrens mund.« Det betyder det, vi har sagt. Sådan er det også med frugt og vand. Rosh Hashanah gør altså ikke dommen over mennesket, kornet og de øvrige ting ens.

»Omvendt osv.« Ligesom der på Rosh Hashanah kan falde en endelig dom over mennesket til godt, mens kornet dømmes til ondt, kan det også være omvendt: Afgørelsen om menneskets føde er til ondt, og afgørelsen om kornet til godt, som det fortælles i בכ"ה af Bava Batra[DA102702] fra rabbi Jochanans dage osv.

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - 1 - fortsat

»Kendskabet til modsætningerne«: Når vi kender de modsætninger, der skete før os, at kornet var billigt, mens mange var opsvulmede af sult, og lignende, tvinger denne viden os til at sige, at menneskets dom er én ting osv. »I kapitlet Med hvad tænder man?« Dér står: De gik hen og skjulte sig i en hule. Der skete et mirakel: Der blev skabt et johannesbrødtræ og en vandkilde til dem.

Rema fra Fano - fortsat

også med den, som siger, at den frugt, det første menneske syndede ved, var hvede. Det kaldes et træ på grund af sin stærke plantning, »som giver sin frugt til sin tid«, som det snart vil blive forklaret. Da blev der sagt til ham: »Jorden er forbandet for din skyld«, בעבורך, svarende til »De spiste af landets korn«, מעבור הארץ (Josva 5,11). Han dømte den føde, som var skjult i jorden. Videre blev der sagt til ham: »I dit ansigts sved skal du spise brød« (Første Mosebog 3,19). Han dømte det også efter dets spiring til mange anstrengelser.

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - 1 - fortsat

»Der er dog intet osv.« Det vil sige: I den nævnte henseende er frugt og vand ligestillet med korn. Umiddelbart synes der at være en forskel, fordi kornet dømmes to gange, som Gemara dér siger om mishnahens »Ved pesach om kornet«: Hvilket korn? Hvis du siger det korn, som allerede står, hvornår blev så alle de hændelser, det har gennemgået, afgjort? Altså det korn, som skal sås. Vil det sige, at det kun

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - 1 - fortsat

dømmes med én dom? Men der læres: Korn, som er ramt af et uheld eller en uafvendelig hændelse før pesach, er dømt i det forgangne; efter pesach dømmes det for det kommende osv. Rava sagde: Heraf lærer man, at det dømmes med to domme. Heller ikke i dette er der nogen forskel mellem korn, frugt og vand.

»Dets vigtigste dom gælder dog osv.« Skønt de siger, at det dømmes med to domme — ved pesach dømmes både det stående korn og det korn, som senere sås i Cheshvan, og ved næste pesach dømmes det stående korn, som blev sået den foregående Cheshvan, så det altså dømmes to gange — er den vigtigste dom alligevel kun én: dommen over det stående korn. Når det dømmes om modning, om det vil være egnet til føde, dømmes det også om, hvorvidt det vil være egnet som udsæd til hvede, fordi de er indbefattet i såningen[DA102703] således, at selv dommen over såningen er indbefattet i dommen over modningen; alt er én dom. »Ligesom alle de øvrige«, frugt og vand. Men da det nødvendigvis er forskellige domme, fremgår det, at det dømmes to gange. Derfor sagde de, at det dømmes med to domme; men i virkeligheden er den vigtigste dom én, som nævnt.

»Det stemmer også osv.« Det vil sige: Sådan finder vi ved den første Rosh Hashanahs dom, hvor det første menneske blev dømt, at også kornet dér blev dømt to gange, som han slutter med at forklare. »Som den, der siger« i Sanhedrin, kapitlet »En genstridig

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - 1 - fortsat

søn«, og i Bereshit Rabbah, afsnittet Bereshit: Det var hvede, og den blev dømt ved denne dom. »Det kaldes et træ«: Skønt hvede kun er et aks, kaldes det alligevel et træ på grund af sin stærke plantning. Træet krævede nemlig en stærk plantning på grund af sin frugt, som det skulle give til sin tid; denne hvede var meget stor og fuldt beredt, sådan som det vil være i fremtiden.

Dette kommer fra Bereshit Rabbah dér: Rabbi Shemuel bar Rav Jitschaq spurgte rabbi Zeira: Kan det have været hvede, når der står »træ«? Han svarede: Det voksede højt som Libanons cedre. Det svarer til vore læreres udlægning, må deres minde være til velsignelse, i sidste kapitel af Ketubbot om verset »Der skal være en overflod af korn i landet«: Hveden skal engang vokse højt som en palme. Endvidere står i Bereshit Rabbah: Rabbi Nechemjah og de andre lærde var uenige. Rabbi Nechemjah sagde: Man siger »som bringer brød frem af jorden«, fordi han allerede har bragt brød frem af jorden. De andre lærde siger: »Som bringer brød frem«, fordi han engang skal bringe brød frem af jorden, som der står: »Der skal være en overflod af korn i landet.« Forklaring: Som de også udlagde dette vers i Ketubbots sidste kapitel: Israels land skal engang frembringe færdige brød. Rabbi Nechemjah mener, at sådan var det også før synden. Begges ord er sande, og det bliver også forklaret i næste kapitel.

»Svarende til De spiste af landets korn«: Det betyder af landets korn. Dette er בעבורך med frembringelsen,

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - 1 - fortsat

nemlig kornet: det korn, der sås og endnu er fritaget i jorden, skal være forbandet for hver velsignelsens dyrker og skal ikke afgøres בכת' på spisedagen[DA102704], som han forklarer i det næste kapitel. Dette er én dom. »Han dømte det«, føden, »også efter dets spiring«: Dette er afgørelsen om det stående korn, som kræver tilberedning, som der står, ved mange anstrengelser — færdige brød, så der da behøvedes mange anstrengelser til tærskning, formaling og bagning.

KLADDE · uafklaret

Joel Moshe - 1

»Kun for mennesket osv.«: De blev skabt til menneskets behov. Vi må da spørge, om alt måske dømmes på Rosh Hashanah, som rabbi Meir mener, idet han ikke har fire tidspunkter, som ovenfor i kapitel 1. Ran svarede, at det på Rosh Hashanah fordeles mellem mennesker, til hver det, der tilkommer ham. »Man kan også«: en anden løsning. Skønt der om mennesket selv i almindelighed træffes afgørelse ved pesach, atseret og festen[DA102801], dømmer man det alligevel på Rosh Hashanah om, hvorvidt det er værdigt til, at det fastsatte fuldendes for det. »Også i det sidste

Tilbage til kapitlet i indholdet

KLADDE · uafklaret · fortsat

Joel Moshe - 1 - fortsat

osv.« — han bøjede med den sidste læbe[DA102802] — før dets død kaldes det også dage, eftersom det har fuldendt sine år.

»Men ikke af brød alene osv.« Undertiden afgøres der meget korn, og alligevel er mange opsvulmede af sult; undertiden er der tørke, svidning og gulnen, og alligevel er de fulde og gode og mætter med alt godt, som Israel i ørkenen med himlens korn. Dette kaldes kendskab til modsætningerne, den hæmmende modsætning, for menneskets dom er én ting og kornets dom en anden; ligeledes er dommen over frugt og vand særskilt. »Man drager slutninger af mirakuløse hændelser«: Skønt der hos rabbi Shimon ben Jochaj var tale om mirakler, drager man alligevel i בכ"הב[DA102803] slutninger deraf. »Der er dog ingen forskel mellem korn og de øvrige ting«, bortset fra, at kornet dømmes med to domme — בכ"ש[DA102804]. »Det kaldes et træ«: Når de sagde, at det var hvede, hvorfor kaldes det da træ, som jo betyder et træ? Det kaldes et træ på grund af sin stærke plantning. »For din skyld«, בעבורך, betyder for kornet, עבור, som endnu er i jorden, altså før spiringen. »I dit ansigts sved« gælder efter spiringen: to domme.

Historisk register: Heqor Din - II - Kapitel 2

Heqor Din — del 2 — kapitel 3

Jad Jehuda: 1

Joel Moshe: 1

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - 1

»Også det modsatte osv.« Ligesom kornet blev fordærvet ved dommen over det første menneske i det foregående kapitel, vil det modsat blive velsignet i fremtiden, i Messias' dage, og vende tilbage til sin første velsignelse, som det havde i overflod før det første menneskes synd. Forfatteren forklarer i denne forbindelse deres udsagn om, at Israels land

Rema fra Fano

Også det modsatte af dette er vi blevet lovet til Messias' dage: »Der skal være en overflod af korn i landet« (Salme 72,16). De udlagde det således (Ketubbot 111b): Israels land skal engang frembringe færdige brød og fine klæder. For der står: »Af solens kostelige afgrøder« (Femte Mosebog 33,14). Lysene blev allerede formindsket på grund af den første synd, og solen kom til at stå på én af 343 dele af, hvad den havde været, efter Jonatan ben Uzziels ord, som vi endnu skal

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - 1 - fortsat

engang skal frembringe færdige brød.

»For af det kostelige osv.« Det vil sige: At Israels land i fremtiden frembringer færdige brød, er noget, forstanden nødvendiggør. Solen modner jo det strålende korn, som der står: »Af solens kostelige afgrøder.« Vi ved allerede, at lysene er blevet formindsket i forhold til skabelsens begyndelse.

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - 1 - fortsat

Når de vender tilbage til deres oprindelige størrelse, vil kraften til at modne afgrøderne derfor bestemt også vokse til at frembringe bagte brød, beredt som det bør være, ligesom før synden; det vil blive forklaret nedenfor. »Efter Jonatan ben Uzziels ord«, tre steder, som vi endnu skal omtale i afhandlingen Em Kol Chaj, del 1, kapitel 25 og 78[DA103101], og i afhandlingen Ha-Ittim, kapitel 13. »Og uden kraft« — bortset fra solen efter formindskelsen[DA103102] — til at modne kornet godt som fornødent. »Ved arbejdet«: dengang var det i den tilstand af frugtsætning, som forelå før formindskelsen, og som nu er dets endelige modning.

»Dette er begrundelsen for navnet חטה«: Det kommer af חנטה, frugtsætning, blot med nun udeladt. Til gengæld står dagesh i tet for at udfylde den manglende nun, for sådan er dageshs betydning overalt. Fordi den hvede, det første menneske spiste af, ved hans synd forblev på frugtsætningens trin, kaldes den derfor חטה. »Når lysene vender tilbage« i fremtiden »til deres oprindelige tilstand«, til den størrelse, de havde før synden, som Skriften siger: »Solens lys skal være syvfoldigt«, og som Jonatan ben Uzziel siger dér. Da er der intet nyt under solen,

Rema fra Fano - fortsat

omtale. Det store lys har derfor ikke kraft til at modne kornet, som bliver stående alene på frugtsætningens trin. Det er begrundelsen for navnet חטה, hvede, hvor nun mangler, som dagesh-tegnet viser.

Når lysene vender tilbage til deres oprindelige tilstand, vil hvedekernenes skal, som kliddet kommer fra, blive godt modnet, og melet indeni vil have sine dele samlet, ikke adskilt. Det hele vil tilsammen, ligesom i begyndelsen, være et smukt brød af aksenes hoveders længde. Hvert eneste brød vil måle en tiendedel efa, for der står »på bjergenes top«, בראש הרים (Salme 72,16), svarende til »Af det første af jeres dej skal I løfte en challah-gave« (Fjerde Mosebog 15,20). Det kaldes omer efter indsamlingen, עימור, som alene afslutter arbejdet og gør det egnet til at spises. Således kaldes brødet hos os pat efter bagningen og den forudgående deling: Fra en stor dej til brødstykker, gritsin, for at udskille en hel challah derfra. Omeren er en tiendedel efa, og efaen en tiendedel kor. Naturen i begyndelsen og til sidst har således på Guds udsendelse, for hans store navns skyld, dannet en form efter Torahen til offergaven og tienderne: Selve challahen er et helt brød, som vi har sagt.

Dette er vore læreres hensigt, da de udlagde בראשית: For challahens skyld, for tiendernes og førstegrødens skyld. Derfor lærer vi: »Den, der tæller, er prisværdig« — dette er det, man fra begyndelsen sigtede mod: at udskille ét af hundrede brød og ti som tiende, alle hele og ikke brudstykker. »Den, der måler, er mere prisværdig end ham«, for at give offergaven af det gode. »Den, der

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - 1 - fortsat

når kornet vender tilbage til sin natur før synden: at frembringe færdige brød ved god modning, så også skallen modnes godt, og melet ikke er adskilt i sine dele, som לג"ע[DA103103], men samlet. Alt bliver et smukt brød, ligesom i begyndelsen før synden. Det er også begrundelsen for den opfattelse, at det skal vokse højt som en palme, for sådan var det også før synden, som nævnt i det foregående kapitel.

»En tiendedel efa« er det mål dej, som er pligtigt til challah. »For der står«: »Der skal være en overflod af korn i landet, på bjergenes top.« »Svarende til Af det første af jeres dej skal I løfte en challah-gave.« Heraf lærte vore lærere, må deres minde være til velsignelse, at challah kaldes »det første« og kaldes »offergave«. Også her kaldes stænglen sådan: בראש הרים. Versets mening er da: »Der skal være en overflod af korn i landet« — det skal frembringe færdige brød — »på bjergenes top«, det vil sige egnede til førstegrøde og offergave, nemlig challah-pligtens mål, en tiendedel efa. Som det forklares i Gemara i Eruvin, taler Skriftens »Af det første af jeres dej« om ørkenens dej.

»Det kaldes omer«, som der står: »Omeren er en tiendedel efa«, efter indsamlingens arbejde, at

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - 1 - fortsat

binde og samle aksene. På den tid vil indsamlingen alene afslutte arbejdet, og der vil ikke behøves noget andet arbejde. Som Gemara også siger dér: Måske vil du sige, at jeg har besvær med at høste det? Skriften lærer: »Dets frugt skal bruse som Libanon osv.« Se dér. Sådan var det før synden. »Som brødet«, der har navn efter bagningen og efter delingen før bagningen: Den store dej skal deles i store brødstykker, som på mishnahens sprog kaldes gritsin. Efter denne deling og bagning kaldes det pat; sådan er det også med omer.

»For at udskille derfra osv.« går tilbage til ordene ovenfor om, at hvert brød måler en tiendedel efa: Man skal udskille challah af en hel dej, som den er, for hvert enkelt brød er pligtigt til challah. Anderledes nu, hvor den dej, som foreligger בקלה[DA103104], siden må brydes og deles i stykker. »Omeren osv.«: Hvert brød har desuden et mål, som egner sig til offergave og tiender. Omeren er jo en tiendedel efa, og efaen en tiendedel kor, som vore lærere, må deres minde være til velsignelse, siger flere steder: En efa er tre

Rema fra Fano - fortsat

vejer, er mere prisværdig end alle tre«, så præsternes andel får vægtskålen til at hælde.

Tiendedelsmålet er 43 æg og en femtedel æg, altså 216 femtedele, i hemmeligheden om »mit bæger er fyldt«, כוסי רוי"ה: ריי"ו ה', 216 og fem. Fjern ni femtedele, challahens størrelse, som er én af 24, og der er או"ר, lys[DA103001], tilbage, efter ordene »Herrens bud er rent«, בר"ה, »det lyser for øjnene«.

Den Hellige, velsignet være han, skal ligeledes give silkeormen mere kraft. Vore lærere nævnte den for den forunderlige forbilledlighed i det, der sker med den. Det, som alle kan se, antyder de dødes opstandelse, herlighedens stråler og vingerne, som skal fornyes hos dem som hos ørne. Da vil den bygge sig et stort hus helt af ren silke; det vil åbne sig af sig selv, når arbejdet er færdigt, idet ormen kommer ud i verdens luft, og åbningen til hovedet vil være inde i det, som der står »på bjergenes top«. Det er som kappeværket: »Han bereder, og en retfærdig skal klæde sig i det.«

Ifølge alle dømmes mennesket altså på Rosh Hashanah, hvor det blev skabt, og dets domsafgørelse besegles på Jom Kippur, som kommer ved afslutningen af de ti dage. De er en dømmende menighed for de middelmådige, som ikke opnåede fortjeneste, og også en frelsende menighed for dem, som opnåede fortjeneste gennem dem, som nævnt. Nu vil vi indlede med det, der er sagt herom.

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - 1 - fortsat

sea og en kor tredive sea. Omeren er dermed én af hundrede i en kor, og man kan med hele brød udskille det mål offergave og tiender, som behøves til en kor, uden at bryde dem op.

»Naturen i begyndelsen«, før lysenes formindskelse, og naturen til sidst, i fremtiden, når de vender tilbage til deres oprindelige tilstand. »Dannede en form«, som særskilt svarer til challahens mål, nemlig et brød på en omer. »Helt«, så det ikke bagefter skal deles. »Som de udlagde« i Bereshit Rabbah: בראשית — for tre tings skyld blev verden skabt: challah, tiender og førstegrøde. Hvorfor? »I begyndelsen skabte Gud«, og ראשית betegner kun challah osv. Forfatteren siger, at denne udlægnings begrundelse — at verden blev skabt for disse tre tings skyld frem for andre — er, at verdens natur før synden var at frembringe challahens mål til offergave og tiender. Det er noget meget forunderligt. Derfor sagde de, at verden blev skabt for disse tre tings skyld: Det viste naturen ved at frembringe et mål egnet til dem.

»Derfor lærer vi« i Terumot, kapitel 4: Den, der tæller, er prisværdig;

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - 1 - fortsat

den, der måler, er mere prisværdig end ham; den, der vejer, er mere prisværdig end alle tre.

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - 1 - fortsat

Forfatteren forklarer efter det nævnte, at tælleren prises, fordi dette var hensigten fra skabelsens

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - 1 - fortsat

begyndelse: Jorden frembragte færdige, hele brød for ved tælling at udskille et helt mål egnet til offergave og tiende, nemlig én af hundrede, som er målet for tiendens offergave, og ti af hundrede til første tiende. »Én af hundrede«: Sådan skal der læses, ikke to af hundrede, som er de lærdes mål for den store offergave. Denne mishnah handler om tiendens offergave og første tiende; om den store offergave lærer vi jo i kapitel 1, at man ikke udskiller den efter mål, vægt eller antal. »Den, der måler, er mere prisværdig end ham«: Efter at have forklaret mishnahens første del forklarer forfatteren også dens sidste del.

»Tiendedelsmålet er osv.« Da der tales om challah, giver forfatteren en begrundelse for dejens og challahens mål. Han siger, at omeren, en tiendedel efa, er 43 æg og en femtedel æg, som forklaret hos lovafgørerne. Omsætter vi det til én fælles tælleenhed, nemlig femtedele, bliver det 216 femtedele. »I hemmeligheden om כוסי רויה«: כוסי er min spisning, som »den, der tygger hvede«, הכוסס מן החטה, i Berakhot. רויה betyder 216 femtedele, antydet ved bogstavet he. »Fjern ni« af disse 216 femtedele. Ni femtedele er én af 24, for ni gange 24 er 216, og én af 24 er challahens mål, som forklaret i mishnahen i Challah, kapitel 3. Tilbage er 207 femtedele, med talværdien אור, lys, svarende til de 207 verdener med talværdien lys, som forklares i Zohar, afsnittet Terumah, side 294, om verset »For buddet er en lampe, og Torahen er lys«.

Dets ord er: »Og Torahen er lys«, for den lyser for denne lampe og tænder den derfra, fra det første lys' side, som er højre osv. Under den skjulte øvre trone hviler disse verdener på denne højre side. De er 310: 207 er på højre side og 103 på venstre side, tilsammen 310. Disse bereder den Hellige, velsignet være han, bestandig, og fra dem breder mange, mange kostelige skatte sig; alle er skjult, for at de retfærdige skal fryde sig ved dem i den kommende verden. Om dem står der: »At lade dem, som elsker mig, arve שי, og jeg vil fylde deres skatte.« Om dem står der: »Intet øje har set det, Gud, undtagen dig osv.« שי er disse 310 verdener, skjult under den kommende verden. De 207 på højre side kaldes det første lys. For også venstresidens lys kaldes lys, men det første lys er rede til at frembringe afkom til den kommende verden. Hvis du vil sige: Til den kommende verden og ikke mere? Nej, også hver eneste dag; for var dette lys ikke, kunne verden ikke

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - 1 - fortsat

bestå osv. Denne sæd standses dog aldrig. Ligeså med »Torahen er lys«: Torahen sås således bestandig i verden, frembringer afkom, og de ophører aldrig; af dens frugt næres verden. Se dér.

Om disse 216 verdener[DA103105], som gennem Torahen og buddene frembringer frugt til den kommende verden, og om hvilke der står »Intet øje har set osv.«, udlagde forfatteren: »Herrens bud er rent, det lyser for øjnene.« Det vil sige: Herrens bud giver netop de 216 verdener kraft, med talværdien ברה, og lader i den kommende verden øjnene se den løn, hvorom der er sagt »Intet øje har set osv.« Se også Zohar, afsnittet Bereshit, side 175.

»Den Hellige, velsignet være han, skal ligeledes osv.« Efter at have forklaret de færdige brød i det nævnte udsagn forklarer forfatteren nu også de fine klæder, som vore lærere, må deres minde være til velsignelse, sagde, at Israels land skal frembringe. Hensigten er, at den Hellige, velsignet være han, skal give silkeormen mere kraft, så den i stedet for det lille hus, den nu bygger, i fremtiden vil bygge et stort og rummeligt hus, som er egnet til at klæde et menneske. Dette er betydningen af, at Israels land skal frembringe fine klæder: Silkeormen vil til den tid fremstille en klædning til mennesket. Begrundelsen for denne betegnelse og store slutning er, at dens hus, som den bygger nu, antyder det sidste hus, den skal bygge i fremtiden. Alle denne orms forhold tjener nemlig som forbillede for den kommende verdens forhold, således som vore lærere omtalte det forunderlige forbillede.

Det findes i Zohar, afsnittet Vajishlach, side 213, med disse ord: »Frygt ikke, Jakobs orm.« Hvad er en orm? Ingen skabning i verden er som denne silkeorm, fra hvis redskabs side alle kostelige klæder til »konger, konger«, מלכי מלכין[DA103106], udgår. Derefter sår den sin sæd og dør, og derefter består den igen som tidligere af den sæd, som er tilbage efter den. Således består den. Sådan er Israel som denne orm: Skønt de dør, skal de vende tilbage og bestå i verden som tidligere.

»Det, som alle kan se osv.«: Det nævnte forbillede er synligt for alle. Det antyder visselig de dødes opstandelse, som i den nævnte Zohar, og det antyder også herlighedens stråler, som den Hellige, velsignet være han, skal give Israel tilbage. Som vore lærere, må deres minde være til velsignelse, sagde i Ekhah-midrashen om verset »I glødende vrede afhuggede han Israels horn«: Der er ti horn

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - 1 - fortsat

osv.; alle var sat på Israels hoveder, og da de syndede, blev de taget fra dem osv. Hvornår giver han dem tilbage til deres sted? Når den Hellige, velsignet være han, løfter sin salvedes horn, som der står: »Han giver sin konge styrke og løfter sin salvedes horn.« Det antyder også de vinger, som skal fornyes hos dem. Som vore lærere, må deres minde være til velsignelse, sagde i kapitlet Cheleq: Hvad gør de retfærdige i de tusind år, hvor den Hellige, velsignet være han, skal forny sin verden? Den Hellige, velsignet være han, gør dem vinger som ørne, og de svømmer over vandene osv.

Denne orms natur viser altså forbilledet for alt dette, og det er en af undergerningerne hos ham, hvis viden er fuldkommen, velsignet være han. Naturens lærde har i deres bøger fortalt os om denne orm noget, som sanserne bevidner, og hvis væsen ses med egne øjne [lakune][DA103107]. Silkeormen, som lever og bevæger sig, ernærer sig af bladene fra træet livneh, som kaldes morbærtræ. Af dem næres den, mens den vokser, indtil den har nået det fulde mål af sin rette vækst. Da dens bug er blevet helt fyldt af overfloden, stråler og lyser dens skikkelse stærkt, for huden i dens ansigt stråler. Når den er vokset tilstrækkeligt, bygger den omkring sig et hus af silke på størrelse med en oliven. Dér ligger den indesluttet og skjult indtil sin dødsdag. Efter dens død fornyes vinger hos den; den bliver levende på ny, bliver frugtbar og formerer sig og holder sin føde og sæd i live[DA103108] til artens bestående. Sådan skrev de lærde, der beskriver levende væseners natur; se dér.

Når Herren således har gjort noget mere forunderligt i denne orms natur end hos andre levende væsener for dermed at vise forbilledet for de dødes opstandelse, herlighedens stråler og de vinger, som han skal forny hos dem, som nævnt, er det ikke mærkeligt at sige om det hus, ormen plejer at bygge alle denne verdens dage, at det til den tid skal blive meget rummeligt til de retfærdiges behov. Især når alle de underfulde forhold, ormen viser hen til, til den tid vil blive fuldt virkelige: Der er intet nyt i denne orm, bortset fra at den da bygger et stort hus som en klædning til de retfærdige i stedet for det lille hus, den byggede i denne verden.

»Da vil den bygge« — ormen. »Og åbningen til hovedet vil være« — i huset. »Som der står: På bjergenes top.« Versets sammenhæng er: »Der skal være en overflod af korn i landet« — det skal

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - 1 - fortsat

frembringe fine klæder, en silkeklædning, »på bjergenes top«, så åbningen til hovedet er inde i den. »Som kappeværket«, hvorom der står: »Åbningen til hovedet skal være inde i den.« »Ifølge alle osv.« Efter at have afsluttet disse udlægninger vender forfatteren tilbage til det første emne ovenfor i kapitel 1: Alle de lærde mener, at mennesket dømmes på Rosh Hashanah, som nævnt dér. Grunden er, at det første menneske blev skabt på denne dag, som bekendt.

KLADDE · uafklaret

Joel Moshe - 1

»På én af 343 dele.« Skriften siger: »Månens lys skal være syvfoldigt som solens lys.« »Syvfoldigt« betyder syv gange syv, altså 49, og syv gange 49 er 343, som i Jonatan ben Uzziels targum; se dér. »Det store lys har ikke kraft«: Det er solen, som der står: »Af solens kostelige afgrøder.« Men nu, da solen er blevet formindsket, er kornet forblevet alene på frugtsætningens trin. I חטה mangler nun, som dagesh angiver?[DA103201] — det viser den manglende nun. Og videre: Hele denne sag er således: חטה har talværdien 22, og חנטה talværdien 72. I Zohar står der hemmeligheden: Lampen slog og frembragte halvtreds lys, stier; dette er Binahs halvtreds porte. Derefter slog den og frembragte 22 lysende stier. Dette antyder 22 vidner, כ"ג, brystskjoldet, tolv, efoden[DA103202], i alt 72. Dets lys heraf er navnet på 72, og de 22 stier er navnet på 22, navnet טד"הד, forsiden af navnet הוי"ה.

Dette er hemmeligheden i, at vi på Rosh Hashanah og Jom Kippur siger ובכן: Det har talværdien 72, svarende til navnet på 72. ויתו"ב כ'[DA103203]: Hvorfor antydes navnet på 72 på denne måde? Fordi lysene først kommer, כ'[DA103204], svarende til de tre ובכן, og derefter de 22 stier svarende til ב"ב i ובכן, alle tre ובכן. Dette er hemmeligheden; dette er נ"ב i hemmeligheden חט"ה, og חנטה bliver 72 og 22.

»For der står: På bjergenes top osv.« הרים forbindes med offergave, תרומה, og dermed kommer בראש også af »det første af jeres dej«. Det kaldes omer efter Skriftens ord: »Omeren er en tiendedel efa«, nemlig efter indsamlingen. Brødet hos os har derimod navn efter delingen: det er ג', et stykke[DA103205], og ikke helt, mens omeren er hel. Et brød er en tiendedel efa, for at tienden og offergaven skal være hele. Derfor siger han: »Naturen i begyndelsen«, før det første menneskes, א"ר?[DA103206], synd, og den fremtidige natur i den kommende verden. »På Guds

KLADDE · uafklaret · fortsat

Joel Moshe - 1 - fortsat

udsendelse osv.«, for at det skal være helt; hertil Torahen, se dér.

»Tiendedelsmålet er 43 æg og en femtedel«: Det er målet קל"ה?[DA103207], med talværdien חל"ה. Det er 216 femtedele i hemmeligheden ריי"ה, det vil sige יי"ר ה' יי"ו; he betyder en femtedel. »Den, der tæller, er prisværdig osv.« Se כ"ע, afhandling 1, kapitel 24[DA103208]: Den, der forstår, er Gevurah[DA103209], vægt er Chesed, mål er Tiferet. »Fjern 60 femtedele«[DA103210], challahens mål; der bliver lys tilbage, det er 206, efter ordene »Herrens bud er rent«, בר"ה, som er 206, »det lyser for øjnene«. I navnet ר"ל כ"ק[DA103211] om verset »det lyser for øjnene«, talværdi — sådan skriver han i ס"ג, kapitel 50[DA103212], med disse ord:

I afsnittet »Hvis I vil høre« er der tre הוי"ה-navne. Indtil »I skal lægge« er der 72 ord, og navnet er på 72, svarende dertil. Forestil dig hvert הוי"ה-navn i din tanke som cirkler: tre til jod, tre til he og 60 til hver af כ' כה"ו[DA103213], i alt 24 cirkler for hver; alle tilsammen er 72. Disse cirkler er כ"ח i form som et menneskeøje[DA103214]. På hver cirkel er der tre tagin, altså øjets tre øjne; dermed 72 tagin. Hvert הוי"ה-navn og kombinationen af alle tre giver 216: altså 72, 216 tagin, kombinationer. ושב"ר, »og han sagde«[DA103215]: Der er 29 ord i det osv. Se dér i kapitel ד' מ"ב indtil »og til hver af dem et הוי"ה-navn

Tilbage til kapitlet i indholdet

Historisk register: Heqor Din - II - Kapitel 3

KLADDE · uafklaret · fortsat

Joel Moshe - 1 - fortsat

af øjne«, som ovenfor. Men det sidste he har kun tre cirkler, med lille talværdi[DA103216], i sig. Summen af alle tagin i disse tre הוי"ה-navne er »lys sået for den retfærdige«; se dér udførligt.

Følgelig siger han også her sådan: Femtedelene bliver 216, som antallet af tagin. »Fjern 60 femtedele« betyder de tre cirkler, som mangler fra de tre הוי"ה-navne; de er ת"ן. Dit husketegn er או"ר בר"ה, som nævnt. Og ligesom lys er »det, der lyser for øjnene« — netop øjnene, fordi tagin er som et menneskeøje, som han skriver dér — derfor bragte han dette vers. Derfor er challahens mål også én af 24; overvej det nøje.

»I silkeormen, som vore lærere nævnte for det forunderlige forbillede.« Det er i Zohar, afsnittet Vajishlach: »Som denne silkeorm, fra hvis sider alle kostelige klæder udgår osv., og den sår sæd osv.« Se dér. Dette antyder de dødes opstandelse: Den dør og lever derefter af sig selv; og der er til de gamle og vinger[DA103217] osv. Alle tegnene gælder det kommende. »Åbningen til hovedet vil være inde i det, som der står osv.«: Der dannes følgelig og af sig selv et hul, hvor den retfærdige kan stikke hovedet ind. Derfor siger han »Han bereder« — det er ormen — »og en retfærdig skal klæde sig i det«: af sig selv, uden nogen tilberedning, ligesom kappeværket.

Heqor Din — del 2 — kapitel 4

Jad Jehuda: 1

Joel Moshe: 1

Jad Jehuda - 1

»Rabbi Kruspedai sagde« — dér i Rosh Hashanahs første kapitel. »Når han siger: De åbnes på Rosh Hashanah«, og ikke siger »de skrives på Rosh Hashanah« eller blot »der er tre bøger«. »Efter denne inddeling« i tre grupper. »Blot åbning«, som finder sted på Rosh Hashanah.

»Man skal ikke forestille

Rema fra Fano

Rabbi Kruspedai sagde i rabbi Jochanans navn: Tre bøger åbnes på Rosh Hashanah: én for de fuldkomment retfærdige, én for de helt ugudelige og én for de middelmådige. De fuldkomment retfærdiges indskrives[DA103401] og besegles straks til liv. De helt ugudeliges indskrives og besegles straks til død. De middelmådiges står svævende fra Rosh

Jad Jehuda - 1 - fortsat

sig osv.« Det vil sige: Havde han blot sagt »der er tre bøger på Rosh Hashanah«, kunne jeg have sagt, at der findes to slags bøger deroppe. Den ene indrettes efter menneskene for dag for dag at nedskrive alle deres gerninger, gode eller onde, som vore lærere, må deres minde være til velsignelse, siger: »Et øje

Jad Jehuda - 1 - fortsat

skuer osv., ser, og alle dine gerninger skrives i en bog.« Det kan betyde én bog, som omfatter alle mennesker samlet, som forfatteren siger nedenfor i afsnit 12, eller én bog for hvert enkelt menneske. Under alle omstændigheder indrettes den ikke efter opdelingen i gerninger, for da ville én bog ikke være nok selv til ét menneske. Den anden slags indrettes efter menneskenes fortjeneste og gerninger, som det her synes af ordene »tre bøger osv.«: De retfærdiges gerninger for sig, de ugudeliges for sig og ligeledes de middelmådiges.

Jeg kunne da have sagt, at hvert menneskes bog skrives i handlingens øjeblik, mens de tre gruppers bøger skrives på Rosh Hashanah, når deres gerninger vejes. Da afskriver man fra den nævnte særskilte, personlige bog alle de retfærdiges gerninger og skriver dem i én bog, og ligeledes de ugudeliges og de middelmådiges gerninger. Derfor lærer ordet »åbnes« os, at det ikke er sådan: Bøgerne, som åbnes på Rosh Hashanah, er netop de enkelte menneskers personlige bøger, men på Rosh Hashanah deles de i tre bøger efter erindringen om disse gerninger, efter de tre gruppers tredelte inddeling.

»Det forklares nedenfor« i

Rema fra Fano - fortsat

Hashanah indtil Jom Kippur. Opnår de fortjeneste, indskrives de til liv; opnår de ikke fortjeneste, indskrives de til død.

Rabbi Abbahu sagde: Hvilket skriftsted? »Lad dem slettes af livets bog og ikke indskrives sammen med de retfærdige.« »Lad dem slettes af bogen«: Dette er de helt ugudeliges bog. »Liv«: Dette er de fuldkomment retfærdiges bog. »Og ikke indskrives sammen med de retfærdige«: Dette er de middelmådiges bog. Rav Nachman bar Jitschaq sagde: Herfra: »Slet mig da af din bog, som du har skrevet.« »Slet mig da«: Dette er de helt ugudeliges bog. »Af din bog«: Dette er de fuldkomment retfærdiges bog. »Som du har skrevet«: Dette er de middelmådiges bog. Hertil citatet.

Når han siger, at de åbnes på Rosh Hashanah, lærer man deraf, at de allerede er skrevet efter denne inddeling og blot mangler at blive åbnet. Man skal ikke forestille sig, at der foran ham, velsignet være han, er to slags bøger. Den ene er det, vi har lært: »Alle dine gerninger skrives i en bog«, som om hvert menneske har sin egen bog, der skrives i handlingens øjeblik, hvad enten den er god eller ond. Her synes det derimod, at alle retfærdige skrives i én bog, de ugudelige i én bog og ligeledes de middelmådige, så man altså, når et menneskes gerninger vejes, afskriver dem fra bog til bog. Han lærer os, at det ikke er sådan: På Rosh Hashanah åbnes de bøger, som allerede er skrevet, og erindringen om alle gerningerne kommer foran ham, velsignet være han, for at dømme dem til liv og død. Nedenfor forklares, hvad disse bøger er, i ordenes ligefremme betydning, hvordan de først skrives i én bog, og

Jad Jehuda - 1 - fortsat

afsnit 12. »I ordenes ligefremme betydning«: Ikke som den, der mener, at de tre bøger blot er et udtryk, som gør sagen begribelig for øret; se dér. »Man har allerede bemærket osv.«: En anden har før mig bemærket den store vanskelighed, som ligger i ordet של i »de retfærdiges osv.« »I det hellige udsagn« af rabbi Kruspedai. »To gange tre gange«: I første del siger han של tre gange: »Tre bøger åbnes: de retfærdiges, de ugudeliges og de middelmådiges«, og endnu tre gange i sidste del: »De retfærdiges indskrives osv.« Dette er bestemt forunderligt. I første del ved »åbnes« passer של ganske vist til alle tre grupper, for han taler om de bøger, der åbnes, og præciserer med של, hvilken bog der er tale om. Anderledes i sidste del, hvor »indskrives« gælder de retfærdige, ugudelige og middelmådige selv og ikke bøgerne: Her giver ordet של ingen mening. »For den, der ingen gane har« til at smage løsningen på denne vanskelighed. For os er ordet של imidlertid også sødt i sidste del, som det bliver forklaret nedenfor i kapitlerne 6, 11[DA103501]. »På forskellige måder«: Det er de otte fremgangsmåder, som nævnes dér.

KLADDE · uafklaret

Joel Moshe - 1

»Når han siger, at de åbnes på Rosh Hashanah«, og

KLADDE · uafklaret · fortsat

Joel Moshe - 1 - fortsat

ikke siger, at de skrives i en bog, lærer man deraf, at de allerede er skrevet i en bog og blot mangler at blive åbnet. »Man skal ikke forestille sig, at der foran ham osv.« Det vil sige: ’בכיחו[DA103601]. Det er ikke en indvending, men et bevis for, at de allerede er skrevet, og at man nu blot åbner dem, som om hvert menneske havde sin egen bog. Her synes det, at alle retfærdige er i én bog og de ugudelige og middelmådige ligeledes hver i én bog. Man måtte da presse forklaringen og sige, at »indskrives« betyder »afskrives«. Dette stemmer ikke med den rette lære. Han lærer os, at

Rema fra Fano - fortsat

hvordan og hvornår de deles i tre bøger. Før os har man allerede bemærket den store vanskelighed ved ordet של, »tilhørende«, som i dette hellige udsagn gentages to gange tre gange. Det passer overalt ved »åbnes«, men ved »indskrives og besegles« har det ingen smag for den, der ingen gane har. For os er det dog sødere end honning og flydende honning fra honningtavlen. Deraf har vi lært mange smagsnuancer i Torahen, som alle er sande og tilsammen retfærdige. For dem, der sidder for Herrens ansigt, skal dens udbytte være helligt, en lovprisning, så de med himlens hjælp på forskellige måder kan forstå og erkende sandheden i denne overlevering. Lad løgnens læber blive stumme, og de, som søger Herren, skal forstå alt.

KLADDE · uafklaret · fortsat

Joel Moshe - 1 - fortsat

det ikke er sådan: Man åbner det, som allerede blev åbnet[DA103602], som det forklares nedenfor.

»Man har allerede før os bemærket vanskeligheden.« Også andre spørger, hvad det betyder, at han siger של tre gange: de retfærdiges, de ugudeliges, de middelmådiges. »Det passer overalt ved åbnes«: Efter »tre bøger« må han sige, hvilke tre bøger det er, og derfor behøvede han של. Men ved »indskrives og besegles« skulle han have sagt: »De retfærdige indskrives straks til liv«, og det modsatte om de ugudelige, uden של. Se dér.

Tilbage til kapitlet i indholdet

Historisk register: Heqor Din - II - Kapitel 4

Heqor Din — del 2 — kapitel 5

Jad Jehuda: 1

Joel Moshe: 1

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - 1

»Afslutningen fra begyndelsen«: at udlægge noget om den første Rosh Hashanah. »På skabelsesværkets sjette dag«: Verden blev skabt den 25. elul, og Rosh Hashanah var på den sjette dag, hvor mennesket blev skabt og dømt samme dag. »Svarende til: Alle gennemgås osv.« Dér står i mishnahen: På Rosh Hashanah passerer alle verdens indbyggere foran

Rema fra Fano

Indledningen til vore ord i denne ærefrygtindgydende udlægning skal lade afslutningen lyse for os fra begyndelsen. For disse bøger blev først åbnet på Rosh Hashanah, på skabelsesværkets sjette dag, om hvilken der står: »Gud så alt, hvad han havde gjort«, svarende til, at alle gennemgås i ét blik. Vi lærer: På Rosh Hashanah passerer alle verdens indbyggere foran ham som bene maron. Her gengav de det: »som får«. De forklarede det som den, der fører får ind i folden, for at der skal tages tiende af

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - 1 - fortsat

ham som bene maron, som der står: »Han, der danner deres hjerter tilsammen og forstår alle deres gerninger.« I Gemara: »Alle gennemgås i ét blik.« Således er hensigten også her: »Gud så« i ét blik »alt, hvad han havde gjort« på denne dag, til den første dom.

»Vi lærer osv.« Beviset for, at disse bøger blev åbnet på den domsdag, kommer fra Gemaras udsagn om

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - 1 - fortsat

bene maron: »Her gengav de det som får.« Denne formulering viser bestemt åbningen af de tre bøger. De forklarede nemlig »som får« som får, der tælles ind i folden, for at der skal tages tiende. Det svarer til det, Esajas sagde i kapitel 40: »Som en hyrde skal han vogte sin hjord; med sin arm samler han lam, i sit skød bærer han, de diegivende leder han.« Med »som en hyrde skal han vogte sin hjord« sammenligner han den Hellige, velsignet være han, med en trofast hyrde og Israel i almindelighed med hans får. Derefter specificerer han de tre grupper. »Med sin arm samler han lam« antyder dommens egenskab over for de ugudelige. Som bekendt betegner venstre arm dommens egenskab; med den samler han de stærke lam, som kan gå på benene: de ugudelige, der er stærke i deres lemmer. »I sit skød bærer han« de svage lam, som ikke kan gå: de retfærdige, svage, syge og lidende, den Helliges sønderbrudte כבי[DA103901], velsignet være han. Dem bærer den trofaste hyrde, velsignet være han, i sit skød for at drage godhedens tråd over dem.

»De diegivende leder han« — mellemgruppen [lakune][DA103902], for ordet »leder« viser barmhjertighed. Se herom afsnittet Ki Tissa. Det

KLADDE · uafklaret · fortsat

Rema fra Fano - fortsat

dem.

Dette stemmer med profetens udsagn (Esajas 40,11): »Som en hyrde skal han vogte sin hjord.« Dette er det almene, og enkelthederne forklares: »Med sin arm samler han lam« — det er dommens egenskab over for de ugudelige, som er stærke i deres legemslemmer. »I sit skød bærer han« — det er godheden mod de retfærdige, den Helliges sønderbrudte kar[DA103801], velsignet være han. »De diegivende leder han« — med barmhjertighed over for mellemgruppen. Der står: »Han, der danner deres hjerter tilsammen« (Salme 33,15), i det første menneskes skikkelse; allerede dengang »forstod han alle deres gerninger«. Han dømmer dem dog kun år for år, efter sted og tid. Eller: »Han, der dannede deres hjerter tilsammen« dengang, lader nu andre forstå: מבין er et udsagnsord med genstand, mens det uden genstand er »du forstod min tanke«, בנת לריעי (Salme 139,2). Meningen er: Han kundgør og oplyser om alle deres gerninger ved indskrivning og besegling.

Eller deres udtryk »som bene imarna« kan komme af det græske sprogs skønhed; dér kalder man dagen imra[DA103802]. Det betyder, at alle passerer foran ham, som om de blev skabt i dag, svarende til »I dag undfanges verden«.

De tre bøger er det, vor første fader blev befalet, formanet og advaret om fra hans mund, velsignet være han. »Af alle havens træer skal du spise« er nemlig et påbud: de retfærdiges bog og deres løn. Det er begrundelsen for gentagelsen אכול תאכל: Lønnen for et bud er et bud. Al den spisning, som omtales i dette vers,

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - 1 - fortsat

almene »som får« antyder således et forhold, hvorved enkeltheden er indbefattet. Den anførte sætning »Han, der danner deres hjerter tilsammen osv.« må ligeledes forklares om det første menneskes dage, som han slutter med at forklare. Heraf lærer man, at bøgerne også fandtes dengang, som i mishnahen.

»Han, der danner osv.« — på dagen דידלתא[DA103903] — for at forklare verset om det første menneskes skabelse. Det er det første menneske, for alle sjæle, som engang skal findes, hænger ved hans skikkelse, den ene i hans hoved, den anden i hans hals, som vore lærere, må deres minde være til velsignelse, udlagde i Shemot Rabbah, afsnittet Ki Tissa, om verset »Hvor var du, da jeg grundlagde jorden?« Allerede dengang forstod han osv. »Eller«: Verset betyder da, at han, der dannede deres hjerter tilsammen dengang, alle i det første — da han, velsignet være han, så alle slægters gerninger — nu hvert år forbereder og meddeler deres gerninger til dem, der står for indskrivning og besegling, til død eller til liv; derved bliver deres gerninger kendt.

»Et udsagnsord med genstand«: מבין er ikke et udsagnsord uden genstand, men med

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - 1 - fortsat

genstand: Han lader andre forstå, ligesom »han lader de enfoldige forstå«. Det enkeltstående udsagnsord uden genstand følger formen בנה לרעי מרחוק[DA103904], »forstod min tanke på afstand«; og han skulle have sagt לה"ו[DA103905], og ligeledes »alle deres gerninger«. »Meningen er: Han kundgør osv.«: Derved lader han andre forstå, når han kundgør og oplyser osv.

»Eller osv.« Det er også muligt at sige, at bene imarna på denne måde viser åbningen af de tre bøger på den første Rosh Hashanah: Imarna er græsk og betyder dag; på græsk kaldes én dag sådan. Meningen er da, at alle verdens indbyggere på Rosh Hashanah passerer foran ham, velsignet være han, som børn af én dag, som om de blev skabt i dag. Sådan var det for dem på den dag, de blev skabt, og sådan har de også nu samme dom, som han forklarer. »Svarende til: I dag undfanges verden« betyder, som om verden blev skabt i dag.

»De tre bøger osv.« Nu forklarer forfatteren de tre bøger, som blev åbnet på den første domsdag. Han siger, at de er det, det første menneske blev befalet som påbud, formanet om som forbud og advaret om med dødens advarsel fra hans mund, velsignet være han, da han

Rema fra Fano - fortsat

gælder i Skriften Torahen og buddene. Havde vi været værdige, ville denne spisning være blevet regnet for os som spisning af helligede offergaver og som at lægge tefillin. Således opfylder David, som lever i Edens have, nu dette bud dag for dag; han går bestandig ud og vender tilbage for på sig selv at opfylde »Vore sygdomme bar han, og vore smerter tog han på sig« (Esajas 53,4).

»Men af træet til kundskab om godt og ondt må du ikke spise« er et forbud: mellemgruppens bog, for de må være særligt varsomme. Det er deres løn, som der står: »De gjorde heller ingen uret; de gik på hans veje.« Om dem var det nødvendigt at sige: »Den, der sidder og ikke begår en overtrædelse, får løn som den, der opfylder et bud«, som det skal forklares. »For den dag, du spiser af det, skal du visselig dø« er straffen for overtrædelser: de ugudeliges bog.

Gentagelsen מות תמות betyder efter den ligefremme forståelse, at hans højde på selve dagen blev formindsket på grund af spisningen fra kundskabens træ. Nedbrydningen begyndte straks, og derefter blev der givet ham føde svarende til det, der skulle erstatte det nedbrudte. Førhen havde hans føde nemlig tjent til at øge hans egen kraft og fuldende det spiste, så det blev som ham. Ved sine gode gerninger havde han også virkelig bestandig, uden ophør, mulighed for at øge kraften i Gevurah deroppe uden mål, svarende til udsagnet: »Den, der er regelmæssig i dagens helligelse, bliver værdig og fylder vinkrukker.« Udsagnet mister ikke sin ligefremme betydning, men dets skjulte mening gælder den vin, som er bevaret i sine druer. Det samme gælder en smuk tallit

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - 1 - fortsat

sagde: »Af alle havens træer skal du spise; men af træet til kundskab om godt og ondt må du ikke spise, for Gud ved, at den dag[DA103906], du spiser af det, skal du visselig dø osv.« Som han forklarer videre: Påbuddet er de retfærdiges bog, for de beskæftiger sig med aktivt at opfylde bud, og det passer at tilregne dem fortjeneste; de behøver ikke så meget lønnen for at overholde forbuddene. Mellemgruppens bog er forbuddene: De i mellemgruppen må være særligt varsomme med forbuddene, og det er også tilstrækkeligt for dem at overholde forbuddene, hvor de er efterladende med at opfylde påbuddene. Dødsadvarslen er de ugudeliges bog, for de overtræder selv forbuddene.

»Det er et påbud«, eftersom han siger אכול תאכל, »du skal spise«, og ikke »når din sjæl begærer«, som i »Du skal give pengene for alt, hvad din sjæl begærer«. Dette antyder Torahen og buddene, som i Midrash ha-Neelam; se dér. Det svarer til det skrevne: »Har du fundet honning, så spis, hvad du behøver.« »Havde vi været værdige osv.« Hans ord, velsignet være han, »du skal spise« er ikke en tilladelse, men et bud om at spise af havens træer. Havde vi været værdige, så det første

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - 1 - fortsat

menneske havde spist af havens øvrige træer og ikke af kundskabens træ, ville denne spisning være regnet for os som et påbud, ligesom spisning af helligede offergaver er et påbud. Se nedenfor i kapitel 17.

»Således David osv.«: Desuden [lakune] [DA103907] er det sådan med David, vor salvede, som er det første menneskes genkomst i en ny skikkelse, som bekendt. Han opfylder endnu dette bud i Edens have og spiser af havens træer, og spisningen regnes som et bud. »Som lever i Edens have«, som der står i Zohar, afsnittet Lekh Lekha, side 232: »Derfor lever kong David for evigt, og selv i kong Messias' dage er han konge osv.« Noget lignende sagde vore lærere, må deres minde være til velsignelse, i

Rema fra Fano - fortsat

til den, der er regelmæssig med tsitsit. Den er »Guds lutrede ord«, אמרת אלוה צרופה, hvorom der i vredens stund siges »Han sønderbrød sit ord«, בצע אמרתו, og targum gengiver: »Han sønderrev sin purpurklædning.« I velviljens stund er de retfærdiges billede indgraveret i den, som vi skal forklare i femte del.

Den, der er regelmæssig med mezuzah, får en smuk bolig; for מזוזה har talværdien af de fire bogstaver, som navnet læses med, det store, uudtalte navns tempel. Vor første fader skulle således ved denne spisnings kraft gå fra styrke til styrke og med krop og sjæl nå frem til Eden, hvor der hverken er spisning eller drikning, men kun nydelse af Shekhinahs stråleglans. Efter synden fortsatte nedbrydningen derimod hver dag, og føden er ikke en tilstrækkelig erstatning, så meget mindre når han slider for den; den støtter ham blot til et midlertidigt liv, indtil han ved sine dages ende når til at udånde, for at afslutte overtrædelsen, bringe synden til ende og føre evig retfærdighed frem.

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - 1 - fortsat

kapitlet Cheleq. »Han går bestandig ud« af Edens have og sidder ved Roms port blandt de fattige, som bærer sygdomme, som der står i kapitlet Cheleq, for på sig selv at opfylde »Vore sygdomme bar han osv.« Se herom Zohar, afsnittet Vajaqhel, side 379.

»De må være særligt varsomme« mere end de retfærdige. At overholde forbuddene er deres løn: Man giver dem løn, som om de havde opfyldt et bud. »Som der står: De gjorde heller ikke osv.« Den vise Ibn Ezra forklarede: Også dem, der ikke har gjort uret, regnes det til, at de har gået på Herrens veje. »Om dem« — mellemgruppen — var det nødvendigt at sige »Den, der sidder og ikke begår en overtrædelse osv.«, fordi de ikke er retfærdige ved aktiv opfyldelse af bud. Som vore lærere, må deres

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - 1 - fortsat

minde være til velsignelse, siger i Qiddushin, kapitel 1; de retfærdige behøver ikke dette.

»Gentagelsen« מות תמות betyder i ligefrem forstand, at hans højde blev formindsket ved spisningen, som vore lærere, må deres minde være til velsignelse, sagde i Bereshit Rabbah om tre ting, der blev taget fra ham; se dér. Ligesom hans højde blev formindsket, begyndte også hans naturlige varme at formindskes gennem nedbrydningen. Sagen følger det, naturens lærde har skrevet: Den naturlige varme er stærkere i menneskets barndom; efter at det er vokset i højde, svækkes den. Hver eneste dag aftager den naturlige varme og nedbrydes lidt, idet der hvert øjeblik tæres på den, linje for linje, lidt her og lidt dér, gennem udskillelsens åbninger.

For at fuldende og udfylde denne mangel og

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - 1 - fortsat

nedbrydning behøver mennesket og alle levende væsener føde. Ved det fine, udsøgte blod, som dannes af føden, næres og understøttes på ny, så vidt muligt, den svækkede naturlige varme og det aftagende blod. Ingen føde i verden har kraft til at frembringe blod så fint og godt som den del, der aftager og nedbrydes. Derfor bliver der, selv når denne del er blevet udfyldt og fuldendt, stadig noget skævt tilbage, som ikke kan rettes, og en mangel, som ikke kan tælles, fordi den er lille og umærkelig. Jo bedre fødens blanding er, desto bedre er erstatningen for det nedbrudte. Alligevel er der selv i verdens reneste og fineste føde kun et godt forhold til og en god lighed med det nedbrudte; den kan ikke være lig det i alle dele. Det er umuligt, eftersom der altid findes en lille forskel mellem naturlige ting

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - 1 - fortsat

og kunstigt frembragte ting, som skal ligne de naturlige.

De sagde desuden, at dette er årsagen til den naturlige død. Selv hos det stærkeste og sundeste menneske eller levende væsen med kraftige lemmer aftager den naturlige varmes kræfter fra ungdommen lidt efter lidt, dag for dag. Når disse mangler i alderdommen bliver mange, mærker mennesket også fraværet mere, indtil kraften slipper op; det svækkes, udånder og dør. Alt dette forklares udførligt i deres bøger; se dér. Når det forholder sig sådan, findes menneskets liv og død samlet allerede fra dets frembrud af moderlivet til verdens luft. Det fødes til slid og til at fuldende den naturlige varme, som nedbrydes dag for dag. Da manglen ikke kan udfyldes godt og med fuldstændig lighed, er det nødvendigvis straks beredt til den død, som ved dets dages ende bliver virkelig. Derfor sagde den vise Seneca[DA103908] i sine sentenser: »Vi dør hver dag, og når jeg dør, holder jeg op med at dø.« Han pegede på dette. Forfatteren siger, at det er grunden til gentagelsen מות תמות: Det ene ord antyder dødens forberedelse, nemlig nedbrydningen af den naturlige varme, og det andet selve døden.

»Svarende til«: Det ligner det nedbrudte, men er ikke lig det i alle forhold, så føden ikke er en tilstrækkelig erstatning, som han snart forklarer. »For hans føde tjente førhen«, før synden, ikke til erstatning af det nedbrudte, for der var endnu ingen nedbrydning. Hans føde var derimod af havens træer, som han var befalet om, og skulle med dette bud øge hans fuldkommenhed samt fuldende det spiste, havens træer, så det blev som ham i tjenesten for ham, velsignet være han. Det forklares nedenfor i kapitel 17; se dér.

»Også virkelig«: Han behøvede ikke at øge kraften i sin krop, men i sin fuldkommenhed, nemlig for at øge kraften deroppe. Som bekendt fremkalder vækkelsen nedenfra en vækkelse ovenfor. Således havde han bestandig mulighed for at øge kraften i Gevurah deroppe ved sine gode gerninger. »Svarende til« det, vore lærere, må deres minde være til velsignelse, sagde i kapitlet »Med hvad tænder man?«: Den, der er omhyggelig med mezuzah, får en smuk bolig; den, der er omhyggelig med tsitsit, får en smuk tallit; den, der er omhyggelig med dagens helligelse, bliver værdig og fylder vinkrukker. Forfatteren forklarer i denne

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - 1 - fortsat

forbindelse, at den, der er omhyggelig med disse, også øger den tilsvarende kraft ovenfor.

»Bliver værdig og fylder vinkrukker«: Skønt udsagnet ikke mister sin ligefremme betydning, gælder dets skjulte mening den vin, som er bevaret i sine druer siden skabelsens seks dage, som vore lærere, må deres minde være til velsignelse, nævnte i traktaten Cheleq. Det antyder Binahs egenskab, som bekendt: Hans vækkelse ved at være omhyggelig med dagens helligelse fremkalder en vækkelse ovenfor i Binahs egenskab. »Den er« — den smukke tallit, som de nævnte — »Guds ord«, den Helliges purpurklædning, velsignet være han, hvor de retfærdiges billeder er indgraveret, som Zohar forklarer flere steder. Om den siges: »Han sønderbrød sit ord.« Hensigten er her, at den, der er regelmæssig med tsitsit, øger purpurklædningens kraft ovenfor til Herrens hævndag, som forklaret nedenfor i del 5, afsnit 8; se dér.

Ligeledes betyder deres ord, må deres minde være til velsignelse, »får en smuk bolig«, en vækkelse af Shekhinah. Herredømmets navn har talværdien 65, ligesom היכל, tempel, for det er et tempel for navnet הוי״ה. Derfor kaldes det Herrens tempel. Det er den smukke bolig, mål for mål, for den, der er regelmæssig og omhyggelig med mezuzah; Shekhinah kaldes nemlig מזוזה, som ligeledes har talværdien 65, som bekendt. »Fire bogstaver« i det navn, som læses.

»Vor første fader osv.« er afslutningen på det ovenstående: Før synden skulle det første menneskes føde øge hans fuldkommenhed, og han var beredt og bestemt til ved denne spisnings kraft at gå fra haven, hvor han var, til Eden. »Føden er ikke en tilstrækkelig erstatning« for nedbrydningen; den understøtter ham kun til et midlertidigt liv, så meget mindre når han må slide efter føden, som der blev sagt til ham: »I dit ansigts sved osv.« »Indtil han nåede til at udånde«: Dette er מות תמות, ét led om nedbrydningen og ét om døden, som nævnt.

KLADDE · uafklaret

Joel Moshe - 1

»På skabelsesværkets sjette dag«: Man kan sige, at himmel og jord blev skabt den 25. elul; ת״מ[DA104001] — den første Rosh Hashanah var på skabelsesværkets sjette dag osv. »Alt, hvad han havde gjort« — alle gennemgås i ét blik osv. Han valgte denne formulering, fordi עש״ה antyder שע״ה, som svangerskab[DA104002], og har talværdien

KLADDE · uafklaret · fortsat

Joel Moshe - 1 - fortsat

סקי״רה, blik. Dette er hemmeligheden ved Abel: »Han vendte sig til Abel«, ויש״ע, men »til Kain vendte han sig ikke«, לא שעה.

»Med sin arm samler han lam« — det er dommens egenskab for de ugudelige: De er stærke i lemmerne og må samles med armen, det vil sige Isaks venstre arm, som er dom. Derfor siger han »dommens egenskab«; han kunne ellers have sagt »dette er dom for de ugudelige«, men antyder dermed dette forhold. »I sit skød bærer han« — godheden mod de retfærdige, den Helliges sønderbrudte kar, velsignet være han: I denne verden er de retfærdige sønderbrudte og må bæres i skødet, som er Abrahams godhed. »De diegivende leder han« — med barmhjertighed over for mellemgruppen: Det er Jakobs egenskab. Dermed forklares også, at han én gang siger godhed og en anden gang barmhjertighed; han vil vise de tre egenskaber, vi har nævnt. Derfor sagde Jakob: »Fårene og køerne er diegivende hos mig.« Rashi forklarer: At lede dem langsomt osv., det vil sige med barmhjertighed.

»Nu lader han andre forstå«: Verset betyder »Han, der dannede deres hjerter tilsammen« dengang, nemlig i det første menneskes skikkelse, hvor alle sjælene hang ved ham før synden. »Dengang« antyder denne stund. Nu »lader han forstå«, nemlig andre: מבין er et udsagnsord med genstand, som skaber forståelse hos andre. Han kundgør og oplyser om alle deres gerninger ved denne indskrivning. »Det enkeltstående: כנתי, min tanke på afstand[DA104003]«: Det er et udsagn i nutid og ikke med genstand. »De kalder dagen imira« forklarer bene maron som: som om vi blev skabt, svarende til osv.

»De tre bøger er det, han blev befalet, formanet og advaret om.« Disse tre formuleringer antydes i בהס״ג[DA104004]. Den ene formulering er et påbud: de retfærdiges bog. »Blev formanet« er et forbud: mellemgruppens bog, som nedenfor og som i Gemara: »Et forbud, der blev givet som advarsel osv.« »Blev advaret« er døden, som han advarede om: de ugudeliges bog. »Det er begrundelsen for gentagelsen: Lønnen for et bud er et bud.« Det er begrundelsen for gentagelsen אכל תאכל: Den viser, at enhver, som opfylder ét påbud, er som en, der har opfyldt to bud: Han har opfyldt et bud og ikke begået en overtrædelse. Se ovenfor i del 1, kapitel 22. Dermed fremgår, at de retfærdiges bog antydes i denne advarsel. Al den spisning, som nævnes i dette

KLADDE · uafklaret · fortsat

Joel Moshe - 1 - fortsat

vers, antyder Torahen og buddene osv.; se dér.

»Davids søn lever[DA104005] i Edens have og opfylder nu osv.« For David er det første menneskes genkomst i en ny skikkelse. »Han går bestandig ud og vender tilbage.« Se Zohar, Vajaqhel: Han kaldte alle Israels smerter og sygdomme, at de skulle komme. Se også Zohar Chadash til »Han sendte ravnen ud«: Han kaldte bestandig sammen med dem בעזר׳[DA104006]. Det antyder Messias, Davids søn, en lille tjener på grund af vore synder[DA104007], indtil »tørringen«, יבשת, som er Tishbi, תשבי; se »Og Herren har sendt dig«. Disse formuleringer antyder verset med יבשת המים, »vandets udtørring«, som antyder תשבי, nemlig Elija fra Tishbi. Messias er Davids genkomst i en ny skikkelse.

»For på sig selv at opfylde: Vore sygdomme bar han osv.« Han bærer vore sygdomme og smerter osv. »Som der står: De gjorde heller ingen uret, de gik på hans veje« — בר״ל[DA104008]. »De gjorde heller ikke osv.«: Han opfyldte ikke et bud og begik ikke en overtrædelse, men sidder uvirksom. Skriften tilregner ham det, som om »de gik på hans veje«, det vil sige som om han opfyldte ét bud.

»Gentagelsens begrundelse«, nemlig מות תמות: Ved hans synd begyndte straks nedbrydningen, בירים[DA104009], som hans kraft blev givet. Derefter blev der givet ham føde til erstatning af det nedbrudte for at styrke hans kraft. Anderledes i begyndelsen: Da skulle spisningen øge hans egen kraft ud over den, han allerede havde, og også fuldende det spiste. Det vil sige ”בכ״ס חז[DA104010] — noget andet, som han spiste — for at løfte hellighedens gnister ved sin gode hensigt. For mennesket lever ikke af brød alene, som forklaret ovenfor i del 1, kapitel 21. Før synden havde han også bestandig mulighed for at øge kraften i Gevurah deroppe.

»Udsagnet mister ikke sin ligefremme betydning, og dets skjulte mening«: Skønt udsagnet ikke mister sin ligefremme betydning, gælder dets skjulte mening alligevel den vin, som er bevaret i sine druer: Binahs egenskab. »Bevaret« forklares således, at man helt har fjernet den fra bundfaldet, så den er klar og ren uden bundfald. »Og den er en smuk tallit«: I det skjulte er det »Guds lutrede ord«, efter »Han sønderbrød sit ord«. אלוה antyder navnet på 42, og dette er en klædning, som Zohar siger flere steder. Det er hemmeligheden i de lærdes

KLADDE · uafklaret · fortsat

Joel Moshe - 1 - fortsat

klædninger: Navnet på 42 er en klædning. Det er ordet חלוק; יחל"ק har talværdien קד"ס[DA104011]. Det er, hvad der står i Job: »Hvem ville give mig som i קד"ס-månederne, som i de dage, da Gud, אלו"ה, vogtede mig?« קד"ס er de lærdes klædning; dette er klædningen »som Guds dage«, כימי אלו"ה, som er 42.
»Og den er mezuzah«: I det skjulte svarer den til יב"ל[DA104012], de fire bogstaver, som navnet læses med; חז"כ. Den er et tempel for det store navn, som

Tilbage til kapitlet i indholdet

Historisk register: Heqor Din - II - Kapitel 5 — opslag 1 af 2

Historisk register: Heqor Din - II - Kapitel 5 — opslag 2 af 2

KLADDE · uafklaret · fortsat

Joel Moshe - 1 - fortsat

der ikke nydes godt af[DA104013]. »Efter synden fortsatte nedbrydningen«: Hans kraft aftog stadig, og føden var ikke tilstrækkelig, så meget mindre når han måtte slide for den, som der står: »I dit ansigts sved skal du spise osv.« Den var blot til midlertidigt liv, indtil han til sidst nåede til at udånde og dø, for at afslutte overtrædelsen og bringe synden til ende.

Heqor Din — del 2 — kapitel 6

Jad Jehuda: 1

Joel Moshe: 1

Jad Jehuda - 1

»Et navn er bedre osv.« For at give endnu en god begrundelse for gentagelsen מות תמות, som forfatteren behandlede i det foregående kapitel, anfører og forklarer han dette vers. »Med rette osv.«: Den velsignede Gud skabte mennesket, så det af sig selv og af naturen var fuldkomment på Herrens veje og beredt til at ligne den Højeste, velsignet være han. Dets navn beviser dette, for אדם, menneske, kommer af אדמה לעליון, »jeg vil ligne den Højeste«, som forklaret ovenfor i del 1, kapitel 26, og som det yderligere forklares i Em Kol Chaj, del 2, כי ב"ל[DA104301]. Til dette formål behøvede det ingen løn, eftersom det af naturen var nødt til at gøre det gode, og det nødvendige hverken prises

Rema fra Fano

»Et navn er bedre end god olie, og dødsdagen bedre end fødselsdagen.« Han siger, at navnet som sådant med rette må regnes for ubetinget godt: menneskets væren i den fuldkommenhed, hvormed det først blev skabt, selv uden yderligere fortjeneste, blot med beredskabet til at ligne den Højeste. Dette betyder »Et navn er bedre end god olie«. Olien er lønnen for de bud, som mennesket fra nu af må arbejde for, efter at dets værdi er blevet forringet, skønt også denne løn er værdig til at høre under det gode. Selv om vi beskriver lønnen for et bud som selve buddet, er dets sted og tid nu alligevel ikke i velvilje, så vi med rette siger: »Alle vore gerninger er ufuldendte[DA104201]« — תהו, det, der ikke er fuldendt — svarende til »Herren vil fuldende for mig«.
En israelit, som beder uden for landet, er jo ikke som den, der beder i landet eller i helligdommen, og så meget mere i Edens

Jad Jehuda - 1 - fortsat

eller dadles, så det skulle modtage løn eller straf derfor. Men efter at mennesket syndede og lod sig lokke af den onde tilbøjelighed, behøvede det lønnen for Torahen og buddene for at øge sin sjæls rang. Verset betyder da: Menneskets navn alene, som blev givet for dets fuldkommenhed, sådan som det først blev skabt, er bedre end »god olie«, det vil sige bedre end den løn, der opnås gennem Torahen og gode gerninger, og som mennesket behøver efter synden.
»Navnet som sådant ubetinget«: Det, som navnet menneske uden videre fastslår, nemlig dets væren i fuldkommenheden osv. »Selv uden yderligere fortjeneste«, som opnås gennem Torahen og buddene. »Blot med beredskabet«, så det er

Jad Jehuda - 1 - fortsat

rede til at ligne den Højeste, svarende til navnet אדם, som det har fået af denne grund. »Det er lønnen for buddene«: en forklaring indledningsvis til »god olie«. »Fra nu af«, efter at mennesket har syndet og er forringet i værdi. »Skønt« også lønnen for buddet er værdig osv.

»Selv om vi beskriver den osv.«: Skønt lønnen for et bud er selve buddet, som nævnt i det foregående kapitel, er den alligevel ikke af samme gode værdi som fuldkommenheden før synden. Grunden er, at buddets sted og tid nu efter synden ikke er i velvilje som i begyndelsen: Stedet var da Edens have, og tiden var velviljens tid; sådan er det ikke nu. »Så vi med rette« derfor siger »Alle vore gerninger er ufuldendte«, også når det gælder buddene: På grund af stedets og tidens forandring er det noget ufuldendt. »Svarende til« verset »Herren vil fuldende for mig« (Salme 138), hvis mening er: Må Herren gøre mig værdig til at fuldføre buddene og gøre dem fuldkomment. »En israelit er jo ikke som osv.« Derfor er det sted, hvor buddet opfyldes, nu uden velvilje. »Så meget mere« den, som kan bede i Edens have, ligesom det første menneske før synden.

Skønt der kan findes en af de særligt udvalgte, som får del ved to borde, og

Rema fra Fano - fortsat

have. Der er ligeledes en stor, åbenbar forskel mellem velviljens tid og trængselstider. Hvilken fordel har mennesket ved at være under solen, bøjet og underkastet de sanselige hændelser dag for dag, i alle sine tider og øjeblikke? Jo flere de er, desto mere har de forbrudt sig mod ham ved at hindre ham i at nå sin fuldkommenhed. Skønt han bestandig beskæftiger sig med Torahen og buddene, er der intet bud i denne verden, hvis løn ikke ville være fuldt dækket og mere til, hvis dets fortjeneste blot kunne bringe ham tilbage til hans naturlige stilling som i begyndelsen. Det er betydningen af »Forny vore dage som før«, som profeten gentog ved slutningen af Klagesangsrullen, som det skal forklares.

Han tilføjede, at dødsdagen er god: På den består navnet for evigt, hvis mennesket bliver værdigt til at forlade verden med et godt navn. Den er bedre end fødselsdagen, som ikke rummer nogen fast forsikring; for »selv på sine hellige stoler han ikke«. Eller han siger, at dødsdagen, som rammer alle, når døden bliver virkelig, er bedre end dens fødselsdag: syndens dag, hvor døden blev født af sig selv og kun opstod som mulighed. Også dette er for os en begrundelse for gentagelsen i den advarsel, vi nævnte i det foregående kapitel. På selve dagen blev døden beredt, og den skal blive virkelig for hvert menneske på dets dag.

Desuden: På syndens dag blev den ophævende født, og på dødsdagen ophæves den ophævende. »Og se, meget godt.« Dette vers gælder nemlig den ophævendes tilstedeværelse: den onde tilbøjelighed, døden eller Gehinnom —

Jad Jehuda - 1 - fortsat

den troløse tid ikke hindrer ham i at tjene Herren, har han alligevel ingen fordel derved, som gør hans rang større, end den af naturen ville have været, hvis det første menneske ikke havde syndet. Der er nemlig intet bud, hvis løn ikke er fuldt dækket, nok og mere til, hvis det kan bringe mennesket tilbage til dets naturlige stilling i begyndelsen før det første menneskes synd. Men at gøre dets rang større, end den var, er umuligt. Derfor er et navn bedre end god olie. »Det er betydningen« af Skriftens »som før«, nemlig som før synden. »Som det skal forklares« nedenfor i del 5, kapitel 2.

»Han tilføjede osv.«: Versets sidste del, »og dødsdagen bedre end fødselsdagen«, angår også første dels emne. Meningen er, at for navnet menneske, som viser fuldkommenheden, er dødsdagen også bedre end fødselsdagen. På dødsdagen består dette navn og dets betydning for evigt og altid. Se Shemot Rabbah, afsnittet Vajaqhel, og hvad Jefet skrev dér.

»Eller han siger osv.« Man kan også forklare, at versets sidste del ikke handler om navnet i første del, men er et selvstændigt udsagn: Også dødsdagen er bedre end dødens fødselsdag. Når mennesket synder, føder det døden som mulighed, for der er ingen død uden synd, som

Jad Jehuda - 1 - fortsat

vore lærere, må deres minde være til velsignelse, siger. Når det dør, fører det denne død fra mulighed til virkelighed. Han siger, at dødsdagen er bedre end syndens dag.

»Også dette er for os« en af grundene til gentagelsen מות תמות, som den Hellige, velsignet være han, sagde i sin advarsel til det første menneske. Det ene led viser døden som mulighed, der blev beredt for ham og alle verdens indbyggere på den dag, det første menneske syndede; det andet viser dens virkeliggørelse for hvert

Rema fra Fano - fortsat

alt er omfattet. Deres tilstedeværelse føjes til skabelsens formål; de tilsigtes ikke for deres egen skyld. Derfor er det rigtigt at sige »meget« om dem. Desuden er hele verden under deres myndighed for at kræve gengældelse af de ugudelige. Det vil sige: Gennem dem tages det adskillende forhæng mellem Shekhinah og de retfærdige bort, samtidig med at den ophævende ophæves. »Og se, meget godt«, når selve den onde tilbøjelighed renses, og det gode formeres ud af den selv. Også Gehinnom skal renses og føjes til Edens haves grænser, som det skal forklares. Alt går til ét sted, for at alle de vises ord kan bestå.

Jad Jehuda - 1 - fortsat

menneske på dets dag. »Desuden« en anden grund til, at dødsdagen er bedre end syndens dag: På syndens dag blev den ophævende født. Det er den onde engel, som bliver til af synden, og den onde tilbøjelighed, der gennem sin anklage søger at ophæve synderen, som vore lærere, må deres minde være til velsignelse, siger: »Han stiger ned og lokker, stiger op og anklager.« På dødsdagen ophæves også selve den ophævende. Det er, hvad der siges om døden: »Og se, meget godt.«

Jad Jehuda - 1 - fortsat

»Dette vers gælder nemlig«: Når vi finder dette vers udlagt om den ophævendes tilstedeværelse, menes også, at den ophævende i fremtiden skal ophæves. Således er én af vore læreres udlægninger i Bereshit Rabbah, må deres minde være til velsignelse, af dette vers om den onde tilbøjelighed, døden og Gehinnom. Grunden er, at disse tre tings tilstedeværelse føjes til skabelsens almene formål; uden dette almene formål tilsigtes de slet ikke for deres egen skyld. Deres tilstedeværelse har ikke deres eget behov til formål, sådan som de øvrige eksisterende ting har. Derfor bør man sige »meget godt« om dem.

Men der er endnu en grund til at kalde dem meget gode, på den måde vi har forklaret. Hele verden, både retfærdige og ugudelige, er under disse tres myndighed, for at der skal kræves gengældelse af de ugudelige. Som formuleringen i Bereshit Rabbah ved de retfærdiges død: »For at kræve dobbelt gengældelse af de ugudelige.« Forfatteren forklarer ליפרע ud fra פרוע og גלוי, det åbne og blottede. Meningen er som Skriftens ord: »Jeres synder skiller osv.« De ugudelige skaber ved deres synder et adskillende forhæng selv mellem de retfærdige og Shekhinah. Når de ugudelige går til grunde, åbnes og fjernes dette forhæng, fordi den, som hindrer og ophæver, ophæves: den onde engel, som blev til af synderne. Når det forholder sig sådan, bør man

Jad Jehuda - 1 - fortsat

bestemt sige »Og se, meget godt« om døden og om ophævelsen af den ophævende, som atter bliver en god engel. Det er også begrundelsen ved Gehinnom, som skal renses i fremtiden. »Som det skal forklares« nedenfor i del 5, kapitel 5.

KLADDE · uafklaret

Joel Moshe - 1

»At navnet skal regnes for ubetinget godt«: Navnet אד"ם har talværdien af navnet på 45, הוי"ה med alef-fuldskrivning. Havde dette været nok i sig selv, så mennesket blev betegnet med dette navn uden fortjeneste, blot med beredskabet til at ligne den Højeste, efter »jeg vil ligne den Højeste«, som antydes i ordet אדם, som ovenfor i del 1, kapitel 26, havde det været bedre for det end god olie. Det vil sige: Nu, hvor det har syndet, er dets værdi forringet. Alt, hvad det fra nu af arbejder for, skønt også det er værdigt til at høre under det gode, vil alligevel kun række til at vende tilbage til dets første rang, så det bliver som i begyndelsen. Det kan derimod ikke øge kraften i Gevurah deroppe, eftersom det efter synden blev forvist fra Edens have. Den, der beder uden for landet, er ikke som den, der beder i Israels land eller i helligdommen, så meget mere hvis det kunne bede i Edens have. Nu er det forvist derfra, bøjet under solen og underkastet de sanselige hændelser — til Kushs søn[DA104401].

KLADDE · uafklaret · fortsat

Joel Moshe - 1 - fortsat

Skønt det bestandig beskæftiger sig med Torahen og buddene, findes der intet bud, hvis løn er fuldt dækket[DA104402] og mere til; det vil sige: nok og mere til, hvis det kunne bringe mennesket tilbage til dets første stilling. Det svarer til »Forny vore dage som før«, som profeten gentog i slutningen af Klagesangsrullen i verset »Før os tilbage«, som gentages. Det er forklaringen på »Et navn er bedre end god olie«: Ligesom dødsdagen er bedre end fødselsdagen, fordi han nu bestemt går bort med et godt navn, mens han ved fødslen ikke ved, hvad dagen vil bringe, for »selv på sine hellige stoler han ikke«, således var det gode navn bedre for mennesket, hvis det ikke var blevet forringet fra sin første værdi og rang.

»Eller han siger: Dødsdagen er bedre end fødselsdagen osv.« Dette gælder også dødens fødsel. I det øjeblik mennesket syndede, blev dødens kraft straks født, men blev ikke virkelig, før den udførte sin udsendelse og virkeliggjorde døden i sig selv[DA104403], selv efter flere år. Det er grunden til gentagelsen: »For den dag, du spiser af det, skal du visselig dø«, מות תמות. Det første led gælder fødslen af dødens kraft på syndens dag, og det andet selve dødsdagen. På den dag, mennesket syndede, blev døden beredt for det og skal blive virkelig for hvert

Tilbage til kapitlet i indholdet

Historisk register: Heqor Din - II - Kapitel 6

Heqor Din — del 2 — kapitel 7

Jad Jehuda: 1

Joel Moshe: 1

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - 1

»Gentagelsen af døden« i formuleringen מות תמות. »Med evighed som sin natur«: så han skulle leve og bestå for evigt. »Som en varig betegnelse«, der ikke forandres: Det er מות תמות, hvor מות er infinitiv og betegnelse, mens תמות bærer handlingen, som det skal forklares; på grund af denne betegnelse kan det

Rema fra Fano

Eller gentagelsen af den død, som blev sagt til mennesket, kan forklares sådan: På selve den dag, hvor han efter sin skabers vilje blev skabt med evighed som sin natur, blev han ved sin egen vilje forandret gennem synden og dømt til døden som en varig betegnelse, så det med rette kan siges om ham: Menneskets ende er at dø. Dette er en stor regel ved gentagne udsagnsord i hele Skriften: Infinitiven ved siden af en

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - 1 - fortsat

med rette siges om ham osv.

»Ved gentagne udsagnsord«: Det vil sige, at infinitiven kommer sammen med fortid eller fremtid af samme udsagnsord, den ene efter den anden, som פקוד יפקוד, »han skal visselig hjemsøge«, יצוא יצא, »han er virkelig gået ud«, og

KLADDE · uafklaret · fortsat

Joel Moshe - 1 - fortsat

menneske på dets dag — det vil sige for hele verden, som kom fra det første menneskes skikkelse.

»Desuden: På syndens dag« er endnu en ligefrem forklaring af verset »og dødsdagen osv.« På syndens dag fødes dødens kraft og vokser stadig indtil dødsstunden, hvor den udfører sin udsendelse i selve døden. Når den har udført sin udsendelse, ophæves den ophævende: anklageren og dødens kraft. Derfor udlagde de »Og se, meget godt« om døden, den onde tilbøjelighed eller Gehinnom. Verset gælder den ophævendes tilstedeværelse, det vil sige at deres skabelse føjes til skabelsens formål til verdens behov; de blev ikke skabt for vor egen skyld[DA104404]. Derfor er de meget gode: Døden er meget god, fordi den ophævende ophæves, som ovenfor. De er også gode, fordi de lutrer menneskets synder gennem lidelser, så der gennem det forhæng, der skiller ved deres synd[DA104405], kan ske en åbenbaring sammen med den ophævendes ophævelse. Det vil sige: Når det har udført sin udsendelse, ophæves eller åbenbares det adskillende forhæng, som ovenfor. Desuden kommer endnu et gode i fremtiden: Den onde tilbøjelighed renses og bliver en hellig engel; også Gehinnom renses og føjes til Edens haves grænse.

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - 1 - fortsat

lignende. Infinitiven giver en yderligere betegnelse, for fortiden eller fremtiden alene havde været nok. Men sagen er, at infinitiven er verbets eget navn, eftersom den betegner den handlende, som bærer handlingen. Undertiden står infinitiven før handlingen, undertiden handlingen først. Det afhænger af betegnelsens styrke: Kommer betegnelsen for at forstærke sagen meget, står den før handlingen; forstærkes den ikke så meget, følger den efter. »Undertiden« findes det, at infinitiven og betegnelsen selv er den betegnede, som bærer handlingen.

»Som: Stødende har du stødt mig«, så jeg faldt: Det siges om den onde tilbøjelighed, som anført i Zohar og בש"ח[DA104701], som ovenfor. Ordet דחה er infinitiv og betegnelse og er selv den betegnede, for sådan kaldes den onde tilbøjelighed. »For tre gange osv.«: Dette vers og versene før det — »Alle folk omringede mig; i Herrens navn vil jeg hugge dem ned. De omringede mig, ja, de omringede mig; i Herrens navn vil jeg hugge dem ned. De omringede mig som bier; de slukkedes som ild i torne; i Herrens navn vil jeg hugge dem ned« — taler om den onde tilbøjelighed og hans skarer af ødelæggende engle. Om dem sagde

Rema fra Fano - fortsat

fortids- eller fremtidsform er verbets navn[DA104601]; med den betegnes den, som bærer den pågældende handling. Når betegnelsen forstærkes, går den forud for handlingen, som »hvis I lyttende lytter«, אם שמוע תשמעו; det modsatte gælder, når den følger efter, som »og han dømte dømmende«, וישפוט שפוט. Undertiden er selve betegnelsen den, som Skriften betegner, og ingen anden, som »stødende har du stødt mig«, דחה דחיתני.

For tre gange sagde kong David, fred være med ham, om den onde tilbøjelighed — den gamle og tåbelige konge — og om alle, som er født i hans hus, hans fyrster og tjenere: »I Herrens navn vil jeg hugge dem ned.« Første gang om, at han vildleder med alle slags tilskyndelse og fristelse; anden gang om, at han anklager, går med sladder og vidner om mennesket i almindelighed, om det har mange synder ved vægtskålenes afgørelse, og i enkeltheder om alle dets gerninger. Det er »De omringede mig, ja, de omringede mig«. Efter at han har fået tilladelse, inddriver han sin fordring hos det gennem forskellige straffe, ligesom disse bier med deres honning og deres brod. Dette er begrundelsen for hans tre egentlige navne, som bekendt.

Det er kendt, hvad den gamle mand lærte Abbaje: Den, der er større end sin næste, har en større tilbøjelighed end ham. Det fuldender prøvelsen, som bevirker, at »også dette har Gud gjort som modsætning til hint«. Den pågældende kaldes en, som nyder frugten af sit slid, og er større end en, som frygter Himlen, men hvis tilbøjelighed ikke angriber ham. Denne

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - 1 - fortsat

David »jeg vil hugge dem ned« i flertal.

»Første gang«, hvor han sagde »I Herrens navn osv.«, om at han vildleder. Det er jo kendt, at Satan stiger ned og lokker, stiger op og anklager, får tilladelse og inddriver sin fordring. David talte svarende til disse tre ting. Om, at han lokker, sagde han: »Alle folk«, det vil sige den onde tilbøjelighed og hans lejr, en mængde folk, »omringede mig« for at lokke mig; men »i Herrens navn vil jeg hugge dem ned« og udrydde dem. Om, at han anklager ovenfor, sagde han anden gang »De omringede mig osv.«; om, at han inddriver sin fordring, sagde han tredje gang »De omringede mig som bier osv.« »I almindelighed«: når menneskets synder vejes mod dets fortjenester. »I enkeltheder«: når overtrædelserne sker. Det er »De omringede mig, ja, de omringede mig«: Én gentagelse svarer til det almene og én til det enkelte.

»Inddriver sin fordring«: Dertil sagde han tredje gang »De omringede mig som bier«. Disse bier stikker alle, som kommer dem nær for at spise af deres honning. Sådan er den onde tilbøjeligheds og hans hus' גבי[DA104702] skik: at lokke deres synd [lakune][DA104703], »hvad er sødere end honning« som disse; bagefter

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - 1 - fortsat

kommer han, og hans ende יגר[DA104704]. »Dette er begrundelsen for de tre navne«: den onde tilbøjelighed, Satan og dødsenglen, som er hans egentlige navne. De syv beskrivende[DA104705]: Han har syv navne, som bekendt. Forfatteren siger, at disse tre egentlige navne svarer til hans tre nævnte anliggender: Ved lokkelsen kaldes han den onde tilbøjelighed, ved anklagen Satan, og ved inddrivelsen af fordringen dødsenglen.

»Det er kendt osv.«: Nu forklarer han דחה דחיתני osv. »Det, som her osv.«: i Sukkah, kapitel 5. »Det fuldender prøvelsen« og forsøget, for at hans løn skal være meget stor, hvis han tvinger sin store tilbøjelighed. »For også dette osv.«: Mennesket blev skabt med to tilbøjeligheder, og hver af dem vil få overtaget, således at hvis den gode tilbøjelighed er stor, er den onde også stor. »Den pågældende« — den, hvis tilbøjelighed er stor — »kaldes en, som nyder frugten af sit slid«, som der står i Berakhot, kapitel 1: Den, der nyder frugten af sine hænders arbejde, er større end den, der frygter Himlen; for om den, der frygter Himlen, står der osv. Udsagnet er mærkeligt, og forfatteren til Ein Jaakov har allerede gjort opmærksom på det. Forfatteren forklarer, at »den, der frygter Himlen«,

Rema fra Fano - fortsat

nyder derimod godt af og belønnes for, at han slider og arbejder for at tvinge sin tilbøjelighed. Således står der: »Den fra nord vil jeg fjerne fra jer, for han har gjort stort.« De udlagde det om de lærde, mere end alle andre. Eller »nyder frugten af sit slid« skal forstås ligefremt: Han anerkender Himlens dom som retfærdig og glæder sig over den bestemmelse, at han kun skal spise af sine hænders arbejde. Han er større end den, der stoler på et under; denne frygter bestemt Himlen og støtter sig til Skriften: »De, der frygter ham, mangler intet.«

Heraf forstås efter den første vej den sande, rigtige og klare ligefremme mening i verset: »Herren irettesætte dig, du, der vælger Jerusalem[DA104602].« Han siger, at Satan bør og må forundres over den første irettesættelse i almindelighed og den sidste i særdeleshed, fordi Satan vælger at sætte sin kraft ind mod sin modsætning i Jerusalem, retfærdighedens by, den trofaste stad. Vor herre David frygtede allerede, at hans ord skulle blive regnet for en pil i Satans øje, så Satan satte sin kraft ind mod David, Gud forbyde det; for »han kan ikke føre sag mod den, der er blevet stærkere end ham«, שהתקיף ממנו. Overleveringens skrivemåde har forrang: Han er så at sige blevet stærk af sig selv, uden for hensigten med hans skabelse; eller han har modtaget sin styrke og kraft fra det syndende menneske. Hvordan skulle det da kunne føre sag mod ham?

Derfor indrømmede David i dette vers over for ham, at Satan er mægtig til at støde og betegnes ved sin handlings styrke, og at man kun kan undslippe

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - 1 - fortsat

er en, hvis tilbøjelighed ikke angriber ham så meget; »den, der nyder frugten af sit slid«, er en, hvis tilbøjelighed er stor, men som tvinger den med sin krafts slid og sin fromheds stærke hånd. Derfor er han større end den, der frygter Himlen. Se Maimonides' Otte kapitler, kapitel 6.

»Denne derimod«, hvis tilbøjelighed er stor, »nyder godt af og belønnes«: Det er betydningen af »nyder«, nemlig »belønnes«. »De udlagde«: i Sukkah, kapitel 5. »Eller osv.«: I den anledning forklarer forfatteren udsagnet »Den, der nyder osv., er større« på en anden måde. »Ligefremt«: at han ernærer sig ved sine hænders arbejde. »Anerkender Himlens dom som retfærdig«: »Den, der nyder« betyder den, der glæder sig over netop at ernære sig ved sine hænders arbejde. »Han er større end den, der stoler på et under«: Det er »end den, der frygter Himlen«, nemlig den, der støtter sig til »De, der frygter ham, mangler intet«, sidder uvirksom uden at sørge for sit udkomme og tænker, at den velsignede Gud vil gøre et under for ham. Noget lignende forklarede forfatteren til Ein Jaakov; ע"ע[DA104706]. »Denne« — den, der stoler på et under — »frygter bestemt Himlen«, for vi beskæftiger

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - 1 - fortsat

os ikke med tåber.

»I verset«: »Herren sagde til Satan: Herren irettesætte dig, Satan; Herren irettesætte dig, du, der vælger Jerusalem« (Zakarias 3). Efter fortolkernes ord er »den, der vælger« knyttet til Herren, som om der stod: »Herren, som vælger Jerusalem, irettesætte dig.« Det er tvunget. For ud over at man må sige, at Skriftens ordstilling er omvendt, er det også vanskeligt, hvorfor betegnelsen »som vælger Jerusalem« står her. Derfor mener forfatteren, at det bør forklares ligefremt: »Herren irettesætte dig, Satan«, som vælger at sætte sin kraft ind mod de retfærdige, Jerusalems folk. Skriften nævner stedet i stedet for dets indbyggere efter den billedlige sprogbrugs måde.

»Han siger«: Skriften siger, at Satan ikke havde kraft til at anklage, fordi han måtte forundres og påvirkes af hans irettesættelse, velsignet være han, første gang i almindelighed. Det er »Herren irettesætte dig, Satan«. Desuden af irettesættelsen i særdeleshed, fordi han vælger Jerusalem: Det er anden gang »Herren irettesætte osv.« »Hans ord«, hvor han sagde »I Herrens navn vil jeg hugge dem ned«, som en pil i Satans øje. Måske ville

Rema fra Fano - fortsat

ham ved hjælp fra Herren og hans domstol. At ophæve den ophævende er nemlig en domshandling, svarende til udsagnet »De slukkedes som ild i torne«: Afslutningen af dens udsendelse er dens ophævelse.

I udsagnet מות תמות, »du skal visselig dø«, findes et påbud, som det forudgående forbud »du må ikke spise« i Skriften henføres til. Det er at overgive sig til døden for at hellige Navnet og ikke for noget andet: enten som fuldbyrdet handling, når lejligheden kommer, eller som forestillet handling, i betydningen af at falde på ansigtet, som vi antydede ovenfor. Dette er det bedste af de nævnte ligefremme forklaringer og fuldender dem alle. Vi har desuden sande veje i dette spørgsmål, hvorpå gentagelsen af døden forstås efter det, som sker med menneskets sjæle: Når dens dele trækker sig bort, er han endnu levende; men når nogle skjules for andre, bliver den tilbageværende som død. Vi har forklaret det i afhandlingen Ha-Nefesh, med Himlens hjælp.

Allerede ovenfor i del 1, kapitel 12, nævnte vi den ligefremme grund til denne gentagelse: Den gælder mennesket og David. Han fik også bud om, at han ikke skulle lide mere, for vor salvede konge skal leve til evig tid og ikke se undergang. Heri blev det åbenbaret for mennesket, at David er den mindste af alle levendefødte, eftersom han skulle fødes som de dødfødte, der ikke har et øjebliks liv. For efter hvert menneskes fortjeneste i fortiden er dets skæbne i fremtiden. Det var dette, hans far Jishaj undrede sig over, da han sagde til Samuel: »Endnu er den mindste tilbage« — altså: Han lever

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - 1 - fortsat

Satan derfor sætte sin kraft ind mod ham, Gud forbyde det.

»Overleveringens skrivemåde har forrang«: I den anledning forklarer forfatteren verset »Han kan ikke føre sag mod den, der er blevet stærkere end ham« (Prædikeren 6). Det læses שתקיף uden he. Forfatteren siger, at overleveringens skrivning med bestemtheds-he desuden vil vise noget ud over den ligefremme mening: Hvem kan føre sag mod den, som er stærk af sig selv? Det er den onde tilbøjelighed. ממנו betyder nemlig »af sig selv«, ikke som hans hensigt, velsignet være han, så at sige var ved dens skabelse, som i foregående kapitel. »Eller«: ממנו betyder »fra synderen«. Meningen er, at synderen ikke kan føre sag mod den onde tilbøjelighed, som er stærk, og som får sin styrke fra synderen selv, for synden giver den styrke og megen kraft.

»Derfor«: For at man ikke skulle tro, at han sagde de tre »jeg vil hugge dem ned« som en pil i Satans øje, slutter han med »Stødende har du stødt mig«. Altså: Sandt nok ved jeg meget vel, at Satans kraft er stor til at støde mig, så jeg falder, men Herren — ה' וב', han og hans domstol[DA104707] — hjalp mig. Derfor sagde jeg »I Herrens navn vil jeg hugge dem ned«.

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - 1 - fortsat

»Betegnes« ved handlingens betegnelse; derfor satte han betegnelsen foran handlingen som nævnt. »At ophæve« den onde tilbøjelighed »er en domshandling«; derfor behøvedes hans domstol. »Svarende til udsagnet: De slukkedes som ild i torne«: Meningen gælder også ophævelsen af den onde tilbøjelighed. Den onde tilbøjelighed og hans følge slukkes ligesom ild, der ophører af sig selv, når den har gjort sit. Således ophører også de, når deres udsendelse er fuldendt. Se ovenfor i del 1, kapitel 23.

»I udsagnet osv.«: Forfatteren vender tilbage til verset »For den dag, du spiser af det, skal du visselig dø«. »Et påbud osv.«: I Midrash ha-Neelam sagde rabbi Beroka: Han blev befalet om Navnet og syndede med Navnet. Han blev befalet om Navnet: Det er det særlige navn, som der står »og livets træ osv.« Han syndede med Navnet: Det er det fælles navn, som der står »men af træet til kundskab om godt og ondt må du ikke spise«. Efter dette udlagde forfatteren også versets sidste del, »For den dag, du spiser af det, skal du visselig dø«, som et påbud om at overgive sig til døden for at hellige hans navn, velsignet være han. Dermed er »du må ikke spise« et forbud, som henføres til et påbud.

Rema fra Fano - fortsat

endnu på en måde, som ikke er naturlig. Samuel sagde til ham: »Send bud og hent ham, for vi sætter os ikke til bords, נסוב[DA104603], før han kommer her.«

Ordet נסוב er nemlig som נאור, »strålende«, eller som »og hjulet knustes«, ונרוץ הגלגל. Han sagde, at Davids anden omdrejning af den time endnu ikke var fuldendt, før han kom for at blive salvet, og Herrens ånd kom over ham. Heraf forstås ligefremt, hvorfor de med rette kalder vor salvede konge bar nafli i kapitlet Cheleq: Han er bogstaveligt søn af to dødfødte. Mennesket blev nemlig en dødfødt den dag, han spiste af kundskabens træ, hans skabelses første dag, og David som sagt.

Messias vil til soning for dem begge gøre sin sjæl til et skyldoffer, som det udtrykkeligt står om ham i afsnittet »Se, min tjener skal handle klogt«: אש”ם har talværdien מנח”ם ב”ן עמיא”ל, Menachem ben Ammiel. Hvad står der derpå? »Han skal se afkom, forlænge sine dage, og Herrens vilje skal lykkes i hans hånd.« Mod ham så David alle sine dage: Måske ville han ved sine sange og lovsange blive værdig til at blive Messias. Som der står: »Og jeg vil vente«, ואני איח”ל. Det er begyndelsesbogstaverne i א’ם י’תמהמה ח’יכה ל’ו, »om han tøver, så vent på ham, for han kommer visselig og forsinker sig ikke«. Summen af det hele[DA104604], sammen med verset som én helhed, er בראשית, »i begyndelsen«, for dette er skabelsens formål. Ingen venter på ham undtagen Israel, ישרא”ל, som har talværdien אם יתמהמה, »om han tøver«. Hvad står der derefter? »Vent på ham«, i ental, i betydningen »Herren alene fører ham, og ingen fremmed gud er med ham«.

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - 1 - fortsat

»Enten i virkelig handling«: at han lader sig dræbe og ikke overtræder, hvis lejligheden kommer. Eller, selv om lejligheden ikke kommer, opfylder han buddet som forestillet handling, idet han overgiver sig til døden gennem hensigten i sit udsagn, således i sin tanke, ved ansigternes dårskab[DA104708]. Det er begrundelsen for gentagelsen מות תמות: Ét led om handling og ét om tanke. »Som vi antydede ovenfor«: del 1, kapitel 22. »Hvorpå gentagelsen forstås«: gentagelsen i מות תמות.

»Efter det, som sker osv.«: Det er kendt, at menneskets sjæls dele, som vore lærere, må deres minde være til velsignelse, kaldte nefesh, ruach, neshamah, chajah og jechidah, svarer til det uorganiske, det voksende, det levende og det talende. Nefesh er betegnelsen for den vitale sjæl, som er det uorganiskes kraft; ruach svarer til den talende sjæl[DA104709]; neshamah til det levendes sjæl, som bevæger sig fra sted til sted; chajah er den sjæl, som vokser og forøges, og den intellektuelle, som alene er særegen for menneskets art. Og נ”ה[DA104710] siges: »Mennesket blev en levende sjæl.« Vore lærere, må deres minde være til velsignelse, sagde desuden om verset »Lad jorden

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - 1 - fortsat

frembringe en levende sjæl«: Det er det første menneskes ånd. Jechidah er meget høj og ophøjet og har intet med os at gøre. Forfatteren har allerede forklaret dette mange steder.

Når disse nefesh, ruach og neshamah findes i mennesket, betrædes disse sjælsdele[DA104711]; de viser sig også for mennesket på to måder. Den første er et særskilt trin, hvor hver af disse dele mærkes i mennesket og findes i det for sig. Fordi der findes liv i mennesket, ved man, at det har den vitale sjæl som i det uorganiske; fordi mennesket vokser og tiltager, indtil det når sit rette mål, siger man, at det har den voksende sjæl; fordi det bevæger sig fra sted til sted, viser det sig, at det har det levendes sjæl; fordi det har forstand, siger man, at det har den talende sjæl.

Den anden måde er almen: Den levende sjæl indbefatter også sine øvrige dele, neshamah, ruach og nefesh, som er sjælen i alt levende, voksende og uorganisk, ligesom det levendes sjæl indbefatter det voksende og det uorganiskes sjæl, og det voksendes sjæl indbefatter det uorganiskes, men ikke omvendt. Helheden er større end delen og rummer den, ikke omvendt. Herom siger forfatteren: »Når dens dele trækker sig bort, er han endnu levende.« Selv om alle hans sjæls dele trækker sig bort fra mennesket med hensyn til den særskilte måde, så det vitale, det voksende og det bevægelige ikke mere virker, lever mennesket alligevel videre ved kraften i sin særegne sjæl, den levende sjæl, som indbefatter alle de øvrige dele.

Men »når nogle skjules for andre«, det vil sige når en af de indbefattende dele skjules[DA104712] og skilles fra de indbefattede dele — for eksempel hvis den vitale sjæl skjules og skilles fra den voksende sjæl og de øvrige dele — må de tilbageværende dele nødvendigvis være som døde. For hvad giver eller tilføjer det den voksende, bevægelige eller talende sjæl, når de er berøvet den vitale? Så meget mere hvis også den voksende, som indbefatter den vitale, skilles fra dem; og sådan med dem alle. Efter dette kan mennesket i sin hjemsøgelses stund dø på én gang, ved at den talende sjæl, som indbefatter alle delene, forlader det. Men det kan også dø én død ad to gange: Sjælsdelene trækker sig bort som særskilte dele, og derefter forlader også den talende sjæl det; eller først skjules og skilles dens øvrige dele fra den talende sjæl, og derefter går også den ud. Med denne hensigt kommer gentagelsen מות תמות.

»Allerede ovenfor nævnte vi« endnu en grund til

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - 1 - fortsat

gentagelsen af døden: Ét led gælder ham og ét David, som var det første menneskes genkomst i en ny skikkelse. Også over David blev der i denne advarsel afsagt dødsdom, så han skulle være som et skjult dødfødt barn, ført fra moderlivet til gravene; se dér. »Han fik bud«: Det første menneske fik herved også bud om, at han kun skulle dø to gange, men ikke i en tredje genkomst. Kong Messias er hans tredje genkomst, som bekendt, idet אדם er begyndelsesbogstaverne i Adam, David, Messias; han skal leve evigt.

»Heri«: I hans udsagn, velsignet være han, מות תמות, fik mennesket at vide, at David var bestemt og beredt til at være dødfødt. For efter den førstes fortjeneste er den fremtidige skæbne for hans genkomst. Da døden blev bestemt for ham på hans skabelses første dag, vidste han, at også hans genkomst ville dø netop den dag, den blev født. Således sagde de i Pirqei de-Rabbi Eliezer: Han så David, hvis liv var indskrevet til tre timer osv. »David er den mindste«: Forfatteren lader os i forbifarten høre grunden til Skriftens »David er den mindste«: Af natur var han beredt til at være dødfødt og mindre end alle levende.

»Da Samuel sagde osv.« Som der står: »Samuel sagde til Jishaj: Er det alle de unge? Han sagde: Endnu er den mindste tilbage, og se, han vogter fårene. Samuel sagde til Jishaj: Send bud og hent ham, for vi sætter os ikke til bords, נסוב, før han kommer her« (1 Samuel 16). Forfatteren forklarer Jishajs ord som overraskelse og undren: »Endnu er den mindste tilbage« — selv den mindste af alle levendefødte, som af natur ikke var egnet til at leve, fordi han var menneskets genkomst, er dog tilbage og lever endnu. Dertil svarede Samuel, at her ikke var grund til undren: »Send bud og hent ham, for omdrejningen var ikke fuldendt, נסוב.« Det første menneskes omdrejning, hans genkomst, var endnu ikke fuldendt, for det havde allerede givet ham 70 år af sine år, indtil han kom her for at blive salvet; til det havde det første menneske overladt dem til ham.

»Ordet נסוב« er nemlig ikke et udsagnsord, men et navneord, ligesom det skrevne »Du er strålende«, נאור אתה; meningen er omdrejning. Eller נסוב er et udsagnsord, men angiver alligevel ikke flertal og fremtid; det er fortid i nifal, ligesom »og hjulet knustes«, ונרוץ הגלגל. Også i indhold ligner det, for ונרוץ הגלגל forklares om genkomstens hemmelighed,

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - 1 - fortsat

som bekendt. Under begge muligheder betyder כי לא נסוב, at omdrejningen endnu ikke var fuldendt. »Af den time«, som David havde at leve i.

»I kapitlet Cheleq«: Dér sagde rav Nachman til Rav: Har du hørt, hvornår bar nafli kommer? Han sagde: Hvem er bar nafli? Han sagde: Messias. Kalder du Messias bar nafli? Han sagde: Ja, for der står: »På den dag rejser jeg Davids faldne hytte.« Forfatteren forstår det sådan, at rav Nachman sagde til rav Nachman[DA104713]: »Ja, for der står osv.« Det var blot en betegnelse, han gav ham; det havde ellers passet bedre at kalde ham efter oprejsningen end efter faldet. Sandheden er derimod, at han kaldte ham sådan efter genkomstens hemmelighed: Han var søn af det første menneske og David, som begge var dødfødte — mennesket, hvis død blev bestemt på skabelsesdagen, og David, som af natur var dødfødt. Derfor sagde han נפלי i flertal.

»Gøre sin sjæl til et skyldoffer«: for at ophæve forbuddet[DA104714]. »I afsnittet: Se, min tjener skal handle klogt« (Esajas 53): Dér står: »Herren ville knuse ham, gjorde ham syg; hvis du gør hans sjæl til et skyldoffer, skal han se afkom osv.« »אשם har talværdien osv.«: I den anledning anfører forfatteren et smukt lille tillæg: I אשם antydes Messias'[DA104715] navn, Menachem ben Ammiel, som der står i Zohar, afsnittet Shelach Lekha, side 22; talværdien er 341.

»Mod ham« betyder: Messias'. »Måske ville han ved sine sange osv.«: Det forekommer mig desuden muligt, at det første menneske af denne grund knyttede en betingelse til gaven, så David skulle synge for den Hellige, velsignet være han, som anført i Pirqei de-Rabbi Eliezer: Måske ville han ved sine lovsange blive værdig til at blive Messias. »Som der står«: »Jeg vil bestandig vente og føje til al din pris« (Salme 70[DA104716]). Antydningen ligger i איחל, hvis begyndelsesbogstaver er אם יתמהמה חכה לו, »om han tøver, så vent på ham« (Habakkuk 2), som vore lærere, må deres minde være til velsignelse, udlagde om Messias. David bad om, at det måtte lykkes i hans hånd gennem hans sange; derfor slutter han med »og føje til al din pris«.

»Summen« af disse ord er 912; verset som helhed regnes for én, altså 913, talværdien af בראשית[DA104717]. Det antyder, at Messias er verdens skabelses formål og én af de syv ting, der kom før verden, som bekendt. »Ingen venter på ham osv.«: Antydningen af verset אם יתמהמה osv. i

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - 1 - fortsat

בראשית er desuden smuk, fordi ingen venter på kong Messias undtagen Israel. Kendt er vore læreres udlægning: בראשית — for Israels skyld, som kaldes begyndelsen. »Har talværdien אם יתמהמה«: Også hele dette vers gælder Israel. Antydningen er, at אם יתמהמה har talværdien 541, ligesom ישראל. Meningen er: Hvis Israel tøver i sin landflygtighed, eller hvis Messias tøver, fordi Israel tøver med omvendelsen — for sagen afhænger alene af omvendelsen, som de sagde, må deres minde være til velsignelse — så vent alligevel, Israel, vent på ham, Messias. חכה gælder Israel, som det fremgår af vore læreres udlægning; sådan mener også Abarbanel, og ikke Habakkuk, som efter Rashis forklaring. »I ental«: At han siger חכה, »vent«, til Israel i ental og ikke חכו i flertal, følger sprogets måde, ligesom »Herren alene fører ham«, hvor han ikke sagde »fører dem«. Således også versets sidste del, »og ingen fremmed gud er med ham«, som efter fortolkernes mening gælder Israel; han sagde ikke »med dem«.

KLADDE · uafklaret

Joel Moshe - 1

»Eller gentagelsen af døden kan forklares«: מות תמות forklarer, at han blev dømt til døden som en varig betegnelse for fremtiden: Menneskets ende er at dø. »Med den betegnes den, som bærer handlingen«: Det menneske, der handler i verden. »Når betegnelsen forstærkes, går den forud for handlingen«: Som אם שמוע תשמעו, »hvis I lyttende lytter«. שמוע er infinitiv og bærer handlingen; den står før handlingen, for תשמעו er handlingen. »Og det modsatte, når den forenes med den[DA104801]«: Når handlingen står foran og infinitiven bagefter, skyldes det, at den ikke er så stærk; derfor kommer den efter. »Undertiden er den selv den betegnede«: Den, om hvem betegnelsen siges, betegnes selv ved den. Som דחה: Det er ikke et navneord, men den onde tilbøjelighed selv kaldes דחה — »stød mig«, den onde tilbøjelighed, »du har stødt mig«.

»ומ"כל[DA104802] at sige sådan«, det vil sige אע"ב: For tre gange sagde han »I Herrens navn vil jeg hugge dem ned«. Én gang svarende til tilskyndelse og fristelse, anden gang svarende til, at han går med sladder og vidner om mennesket. Derfor sagde han »De omringede mig, ja, de omringede mig«: mange omringninger. Derefter inddriver han sin fordring hos det, som vi siger i Gemara: Han stiger op og anklager, stiger ned og udfører sin udsendelse.

KLADDE · uafklaret · fortsat

Joel Moshe - 1 - fortsat

Derfor siger han efterfølgende, at dette er begrundelsen for de tre navne, הי״ל[DA104803], svarende til de tre ting, הכ״ל. De tre navne — den onde tilbøjelighed, Satan og dødsenglen — antydes svarende til disse tre.

»Den, der er større end sin næste, har en større tilbøjelighed end ham«: Hvorfor er hans tilbøjelighed egentlig større? For at fuldende hensigten, så hans løn bliver stor. »Den pågældende kaldes en, som nyder frugten af sit slid osv.«: Den, der sætter sin kraft ind mod den onde tilbøjelighed, kaldes en, som nyder frugten af sine hænders arbejde. »Og er større end en, som frygter Himlen«: Den, der frygter Himlen, slider og arbejder ikke så meget som den første, og han stoler på et under. Dermed tjener ordet »nyder« to steder, som om der stod: Den, der nyder frugten af sine hænders arbejde, er større end den, der nyder godt af at frygte Himlen. Det vil sige: Den første er større end den anden; כ״ל — der sker et under[DA104804] for ham fra Himlen. Dette bør regnes for bedre end, at han støtter sig til verset »De, der frygter ham, mangler intet«.

»Heraf forstås efter den første vej: Herren irettesætte dig, du, der vælger Jerusalem osv.«: Satan må forundres over den første irettesættelse i almindelighed — det vil sige, det er den Hellige, velsignet være han — og over den sidste irettesættelse, »den større«, היותר[DA104805]: Satan vælger at sætte sin kraft ind mod sin modsætning i Jerusalem, det vil sige de retfærdige, som kaldes ירו׳ של״ם, Jerusalem, retfærdighedens by, den trofaste stad, efter Shekhinah, som kaldes sådan. »Frygtelig i hans øjne, at han profeterer[DA104806] osv.«: Det vil sige med sine sange og lovsange.

»For han kan ikke føre sag mod den, der er blevet stærkere end ham«: Den, der er blevet stærkere, som får overtaget, har det fra ham og fra sig selv. »Så at sige uden for hensigten med hans skabelse«: Den Hellige, velsignet være han, har ingen del i hans styrke. »Eller han har modtaget sin styrke og kraft fra det syndende menneske osv.«: Dermed betyder ממנו »fra det syndende menneske«. Det vil sige »fra jer«, מכם[DA104807]: Fordi det menneske adlød hans list én gang, kom der styrke og kraft til ham. Hvis det kommer fra det menneske, hvordan kan det da føre sag mod ham, når det selv giver ham kraft? »Derfor indrømmede han i dette vers osv.«: Kong David, fred være med ham,

KLADDE · uafklaret · fortsat

Joel Moshe - 1 - fortsat

indrømmede, at den onde tilbøjeligheds stød er stort, og at man kun kan undslippe ved den velsignede Guds hjælp. »Og כ״ם ord[DA104808]«: Fordi der står »Herren hjalp mig«; overalt, hvor der står »og Herren«, betyder det ham og hans domstol. Derefter gives begrundelsen: At ophæve den ophævende er en domshandling.

»Afslutningen af deres udsendelse er dens ophævelse«: Som vi sagde ovenfor i del 1, kapitel 26, ved »Han tændte ild i Zion«: Når ilden havde udført sin handling, ophørte den. Således her: »De slukkedes som ild i torne«. Når den har handlet, ophører den også; når ondt kommer over mennesket, og det onde er gjort, ophører anklageren.

»I udsagnet מות תמות findes et påbud osv.«: מות, »dø« — du menneske, som kaldes מות, »død« — תמות, »du skal dø«: Nu er du forpligtet til at overgive dig til døden for at hellige Navnet, enten som fuldbyrdet handling, når lejligheden kommer, ligesom de ti, der blev dræbt af kongemagten, eller som forestillet handling, i betydningen af at falde på ansigtet, som vi antydede ovenfor i kapitel 26, del 1[DA104809]. Der findes nemlig tre slags død, det vil sige at mennesket er forpligtet til at overgive sin sjæl, som om det dræbes i den stund. Den første er ved Shema-læsningen, den anden ved faldet på ansigtet, og den tredje er virkelig død, sådan som gentagelsen af døden ved det første menneske angiver.

»Efter det, som sker med menneskets sjæle osv.«: I mennesket findes nefesh, ruach og neshamah, og neshamah står over dem alle. Hvis mennesket synder, trækker dets neshamah sig bort, og nefesh og ruach bliver tilbage; mennesket קו׳[DA104810], mens det endnu osv. Og ר״ל כ״ק sagde[DA104811]: »Min Gud, den neshamah, som du gav mig, er ren.« Det er vanskeligt: Hvordan kan ethvert menneske sige, at dets neshamah er ren, når ikke ethvert menneske bliver værdigt til en ren neshamah? Han svarede: Sikkert er det, at i den stund, hvor du gav mennesket neshamah, var den ren; men når mennesket synder, forlader neshamah det, og nefesh og ruach bliver tilbage, og der er skader i disse to.

»Når nogle skjules for andre osv.« indtil »bliver som død«: af det, som er tilbage. Derfor sagde han מות תמות: I begyndelsen, da det første menneske syndede, begyndte det at dø, da neshamah forlod det. Derefter תמות: Du skal endnu dø den

KLADDE · uafklaret · fortsat

Joel Moshe - 1 - fortsat

tilbageværende død. »Den ligefremme grund til denne gentagelse: mennesket og David«: Derfor sagde han to gange מות תמות, ét led om mennesket og ét om David, som var menneskets genkomst i en ny skikkelse. »Han fik bud om, at han ikke skulle lide mere«: Messias er også Adams genkomst, og Messias skal leve evigt og ikke se undergang.
»For omdrejningen var ikke fuldendt, נסוב, før han kommer her osv.«: Ordet נסוב gælder David og er ikke nifal[DA104812] som andre nun i begyndelsen af et ord, men fortid, tredje person. Det betyder, at

Tilbage til kapitlet i indholdet

KLADDE · uafklaret · fortsat

Joel Moshe - 1 - fortsat

Davids anden omdrejning ikke var fuldendt, før han kom for at blive salvet, og Herrens ånd kom over ham. »Summen af det hele, sammen med helheden, er בראשית osv., for dette er skabelsens formål«: Før verden blev Messias skabt, som de sagde: »Guds ånd svævede« — det er Messias' ånd osv. »Vent på ham« i ental: Det er den Hellige, velsignet være han; det vil sige: Vent på ham[DA104813], i betydningen »Herren alene fører ham, og ingen fremmed gud er med ham«.

Heqor Din — del II — kapitel 8

Jad Jehuda: 1

Joel Moshe: 1

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - 1

»Ophævelsen af det, der ophæver«: Den onde tilbøjelighed, som vi i de foregående kapitler sagde skulle ophæves ved døden. Det ligner udsagnet »og jeres døde kroppe — I« osv., som i Zohar, Shelach Lekha, side 308, hvis ordlyd er: »Således sagde jeg: I er guder« osv. »Men som mennesket skal I dø.« מה מיתתו של אדם אי הוה ליה« לעלמא« [uafklaret forbindelse om menneskets død og verden], for at den onde tilbøjelighed i ham skulle udslettes. »Den onde tilbøjelighed skal blive til død og fuldendes i ham« [usikker forbindelse]. Den gamle sagde, at det blev sagt om dem: Her står »og jeres døde kroppe — I — de skal falde i denne ørken«. »Jeres døde kroppe« er den onde tilbøjelighed, som omfatter

KLADDE · uafklaret

Rema fra Fano

Ophævelsen af det, der ophæver, som vi har omtalt, ligner det, der blev sagt til erkendelsens slægt på grund af spejdernes misgerning: »Og jeres døde kroppe — I — de skal falde i denne ørken.« Deres storhed er kendt: De blev værdige til på Sinaj at se det, som høres, og ved havet sagde de: »Dette er min Gud, og jeg vil forskønne ham.« Heraf lærte rabbi Akiva i kapitlet Chelek, at de ikke behøver den kommende verden. Selv om rabbi Jochanan sagde om ham: »Rabbi Akiva har forladt sin fromhed«, skyldes det, at han fremsatte sit udsagn i en formulering, som kan forstås på to måder, for at det kunne sone for dem. Derfor lærer vi også om de tre konger, og derfor læser og oversætter vi den første beretning om kalven. Når vi siger, at de ikke behøver at vende tilbage til den kommende verden, skyldes det, at der om den står: »Og man skal sige på den dag: Se, dette er vor Gud.« De pegede jo på ham med fingeren allerede i denne

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - 1 - fortsat

mandligt og kvindeligt, »חסרו כי דא אית בכו« [uafklaret led]. For den onde tilbøjelighed stiger først ned og stiger ikke op, »מקדמי עלמין ולא מורידין« [uafklaret fortsættelse]. I ørkenen går de stadig ned og ikke op. Derfor »jeres døde kroppe«: jeres hjerters brud, som i »de, der var for afmægtige til at gå over bækken« osv. Versets slutning beviser det, for der står »de skal falde«, ikke »I skal falde«. Derfor »i denne ørken skal de få ende«: Det er disse døde kroppe. »Og dér skal de dø«, for det er den Helliges vilje, velsignet være han, at udslette disse døde kroppe fra verden for evigt.[DA105101]

»Deres storhed er kendt« osv.: At de udlagde det sådan, skyldes ørkenslægtens store

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - 1 - fortsat

fortrin, som bekendt var meget højt. »De blev værdige« osv.: Forfatteren opregner i forbifarten deres storhed for at udlægge dens betydning. »Det, som høres«: som de udlagde »og hele folket så røsterne«. »Og ved havet«: De blev værdige til øje til øje at se den Helliges herlighed, velsignet være han, det, som ikke kan ses eller høres. Som der står: »Dette er min Gud, og jeg vil forskønne ham.« Vore lærde udlagde det om deres syn af Shekhinah.

»I kapitlet Chelek«: Dér står i Mishnah: Ørkenslægten har ingen del i den kommende verden, for der står: »I denne ørken skal de få ende, og dér skal de dø.« Det er rabbi Akivas ord. Rabbi Eliezer siger: Om dem siger han: »Saml mine fromme hos mig, de, der slutter min pagt ved offer.« Da det ville forekomme fremmed, at rabbi Akiva om en sådan erkendelsens slægt skulle sige, at de ikke har del i den kommende verden, udlagde forfatteren i forbifarten også rabbi Akivas udsagn rosende. Hensigten er, at ørkenslægtens fortrin var så højt, at de ikke behøvede den kommende verden, som han straks konkluderer.

»Rabbi Akiva har forladt sin fromhed«: For der står: »Gå og råb i Jerusalems

KLADDE · uafklaret · fortsat

Rema fra Fano - fortsat

verden, som vi sagde.

Rabbi Eliezer udlagde allerede dér følgende om dem: »Saml mine fromme hos mig.« De erkendte himlens dom over sig som retfærdig og døde af egen vilje, som vi vil nævne. »De, der slutter min pagt ved offer«: Enten fordi det stod i deres magt at være Guds pagtsfæller i denne verden, hvor der slagtes og spises, ligesom fredsofrene skaber fred blandt følget foroven og følget forneden; eller fordi pagtslutningen skete ved selve slagtningen, som retfærdigheds ofre for at sone for hele verden. I rabbi Eliezers baraita, slutningen af kapitel 41, talte de vidtgående om deres fortrin; se dér. I Midrash Rabbah, slutningen af afsnittet »Og det skal ske, når du kommer«, sagde de, at orm ikke fik magt over deres kød. Forholdet rummer både en lempelse og en skærpelse, for byrden svarer til kamelen. Se Zohar, Shelach Lekha, blad 162b.

At jorden ikke bar dem, ligner det, vore lærde siger om Elias i Zohar, Vajiggash: Verden kunne ikke bære ham. For ligesom Isaks sjæl fløj bort ved bindingen, fløj Israels sjæl bort på Sinaj og Pinchas' sjæl ved Shittim. Som bekendt fik vædderen legemlig form ved, at Isaks sjæl fløj bort; den var kun skabt som mulighed fredag i skumringen. Derfor kaldes den Abrahams vædder: Den var erhvervet af ham, ikke af Isak, for der er ingen erhvervelse i graven. Hensigten blev ikke fuldbragt, før Abraham havde ofret den, for den var hans ejendom. Han bandt også den, sådan som de daglige

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - 1 - fortsat

ører og sig: Jeg husker dig« osv. Rashi forklarer: Rabbi Akiva har forladt sin fromhed; han plejede at frikende Israel, og nu dømmer han dem skyldige. »For der står: Gå og råb« osv. betyder, at han jo kunne udlægge, at de har del i den kommende verden. Forfatteren siger, at man ikke heraf skal bevise, at rabbi Akivas ord skal forstås ligefremt. Rabbi Jochanan sagde om ham, at han havde forladt sin fromhed, fordi han ikke burde have talt i en formulering, som kan forstås på to måder. Udsagnet om, at de ikke har del i den kommende verden, kan nemlig også forstås til deres skade efter den ligefremme betydning. Det forstås endda lettere sådan end rosende som, at de ikke behøver den kommende verden. Rabbi Akiva burde have forklaret sine ord.

»For at« osv.: Rabbi Akiva ville tale i en formulering, der også kunne forstås til deres skade, så det kunne sone for dem. »Derfor« osv.: Det er også grunden til de tre konger, som man dér i Mishnah lærte ikke har del i den kommende verden. Hvad får vi ud af dette? Det blev lært af hensyn til soning, så det kunne sone for dem. »Og vi læser« osv.: Sådan finder vi også om den første beretning om kalven: Den læses og oversættes, fordi

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - 1 - fortsat

det er Israel til behag, at den bliver til soning for dem, som der står i første kapitel af Megillah.

»Når vi siger, at de ikke behøver den kommende verden«: Grunden er, at den kommende verdens formål er at skue Herrens skønhed. Deres fortrin ved dette syn i den kommende verden bliver så stort, at enhver i Israel skal pege på ham, velsignet være han, med fingeren, som vore lærde siger i slutningen af Ta'anit om verset »og man skal sige på den dag: Se, dette er vor Gud«. Ørkenslægten blev allerede ved havet værdig til dette høje fortrin og pegede på ham, velsignet være han, med fingeren, da de sagde »dette er min Gud«, som vore lærde siger i Shemot Rabbah, slutningen af kapitel 23.

»Rabbi Eliezer udlagde allerede« osv.: Så meget mere er ørkenslægtens fortrin stort efter rabbi Eliezers ord dér. »De erkendte som retfærdig« osv.: Ordene om dem, »saml mine fromme hos mig«, skyldes, at de erkendte dommen over sig som retfærdig og døde af egen vilje, som forklaret i Jerusalem-Talmud, Ta'anit, og anført af Rashi i slutningen af Ta'anit. I alle de fyrre år, Israel var i ørkenen, gik en udråber ud foran Moses hver aften før den niende av og råbte:

KLADDE · uafklaret · fortsat

Rema fra Fano - fortsat

ofre bindes, i kapitlet »De bandt ikke sammen«. Se afhandlingen Em Kol Chaj, for også vædderen blev skabt i dom. På den blev flåning, opskæring og helbrænding for alterildene opfyldt. Således var det, som om Isak var slagtet, som om Isak var brændt.[DA105001]

Af det, der siges om Isak, at kun ånden fra den øvre verden vendte tilbage — se Zohar, begyndelsen af Noach — mens ånden fra den nedre verden fik legemlig form som nævnt, lærer vi om Pinchas og erkendelsens slægt: De vendte ikke tilbage til deres oprindelige styrke i denne verdens livsnatur. Undtaget var kongerne, der mødtes og sammen gik bort fra spejdernes råd: Kaleb, som kom fra Juda, »fordi en anden ånd var med ham«, ligesom der står: »Må Herren føje en anden søn til mig.« Den blev han værdig til i Hebron. »Og han fulgte mig fuldt ud«: Han fuldendte bagsidens egenskab sammen med de ærefrygtindgydende ansigter. Fra Josef kom Josva, Nuns søn, den unge, som Moses, vor lærer, fred være med ham, lod Shekhinah slutte sig til. Overalt, hvor ti er samlet, kommer hun i forvejen. Af hensyn til hendes ære »veg han ikke fra teltet«.[DA105002]

Om alle de øvrige i denne slægt er det rigtigt at sige »jeres døde kroppe«, mens de endnu levede, fordi de allerede var blevet afmægtige i forhold til denne verdens ånd. Han sagde »I«, fordi det stod i deres magt at rense deres stof ligesom Isak og Elias, så det blev en herlighedstrone for den øvre ånd. Af egen vilje blev de afmægtige og lod

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - 1 - fortsat

»Gå alle ud og grav!« Enhver i Israel gik ud og gravede sig en grav; om aftenen lagde enhver sig i sin grav. Den følgende dag gik udråberen ud og råbte: »Skil de levende fra de døde!« Enhver, der havde ånd i sig, rejste sig og gik ud. Hos den, som skulle dø, kom en orm ud af navlen og ind i munden, og han døde, og de begravede ham. Sådan skete det år efter år osv.; se dér. »Som vi vil nævne«: i dette kapitel.[DA105102]

»De, der slutter min pagt« osv.: Versets slutning siges om dem, »enten fordi det stod i deres magt« osv. Det betyder enten, at de var Herrens pagtsfæller selv i slagtningen og spisningen af det kød, de ønskede: De slagtede for himlens skyld, og foroven nød man godt af deres spisning. Når der findes føde forneden, findes der føde foroven, som forklaret i Zohar, Vajikra, side 9. Versets hensigt er, at de sluttede pagt med Herren også ved deres slagtning og spisning i denne verden.

»Ligesom fredsofrene«: De kaldes sådan, fordi de skaber fred blandt følget foroven og følget forneden, som forklaret flere steder i Zohar. I Vajikra, side 15, står: »For der findes fred blandt de øvre og de nedre.« Grunden er, at ejerne spiser og lader en liflig duft stige opad. Se

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - 1 - fortsat

også Zohar, Pinchas, side 101 og 102. »Eller fordi pagtslutningen« osv.: Enten er Skriftens hensigt, at de sluttede pagt gennem slagtningen af sig selv, da de døde i ørkenen som soning for hele verden. Israel var skyldig til tilintetgørelse i ørkenen, som Herren sagde: »Jeg vil slå det med pest« osv. Det er »ved offer«: ved slagtningen af sig selv, idet de døde af egen vilje.

»Og i Midrash Rabbah«: Om verset »jeres klæder blev ikke slidt op på jer«. Rabbi Elazar, rabbi Shimon bar Jochais søn, spurgte rabbi Shimon ben Jose osv.: »Og fortærede skyerne? dem ikke?« Han svarede: »Ved deres død fik orm ikke magt over dem; så meget mere ikke, mens de levede.«[DA105103]

»Forholdet rummer«: I det, vi sagde om, at ørkenslægtens fortrin var så højt, at orm ikke fik magt over dem, ligger lempelse såvel som skærpelse. Skærpelsen består i, at menneskets synd regnes efter dets storhed og fortrin: Byrden svarer til kamelen. Jo mere fuldkomment et menneske er, desto mere bør det vogte sig for synd. Det er det, vore lærde sagde: Den Hellige, velsignet være han, er nøje med de retfærdige indtil en hårsbredde. Derfor kan verset »og jeres døde

KLADDE · uafklaret · fortsat

Rema fra Fano - fortsat

hænderne synke fra denne genoprettelse, som Moses, vor lærer, fred være med ham, irettesatte dem for. Han lod dem vide, at det ganske vist er de døde kroppe, som skal falde, mens »I« betyder, at I skal bestå, for I skal stadig leve efter deres fald. Det indebærer også adskillelsens vanskelighed som fuldendelse af renselsen: I er sunde og står fast, mens I lider under legemernes fald. Han antyder også for dem, at det skal regnes for stor fortjeneste, hvis de falder af egen vilje for at sone for deres sjæl. Det gjorde de: Om aftenen den niende av gik de ud for at grave, som vore lærde siger i Jerusalem-Talmud, slutningen af Ta'aniyot.[DA105003]

Som bekendt regnes spejdernes gerning for en kollektiv synd, den anden forseelse, for kalven gik allerede forud. I aggadah sagde de om den, at den fra midten mod hovedet havde form som en okse, der æder græs. Det er en afgrænsning: Dens mund er fin, den vælger og æder; sådan er det ikke med æslet, der æder torne, som der står i kapitlet Tolin. Mod halen var den et æsel. Det er to egenskaber i klippah, skallen, hos Jonos og Jombros, Bileams sønner. Om denne blanding sagde de: »Disse er dine guder, Israel.« Over for dem på hellighedens side står »se, Aron og Hur er hos jer«. Disse havde dog en afgørende instans blandt de ældste, som sad på forsamlingens sted: En domstol må ikke have et lige antal. Selv om domstolens overhoved er et hvilket som helst andet sted, er forsamlingens sted det afgørende. De andre havde ingen afgørende instans, og de bragte fordærv.

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - 1 - fortsat

kroppe« osv. også udlægges både lempeligt og strengt. »Se Zohar, Shelach Lekha«: Dér udlægges »jeres døde kroppe« om ophævelsen af den onde tilbøjelighed, altså lempeligt, som nævnt; jeg citerede ordlyden ovenfor.

»Men« osv.: Verset »og jeres døde kroppe« osv. kan også udlægges strengt. Moses, vor lærer, fred være med ham, brugte selve deres ros til at irettesætte dem til deres skam, som han straks konkluderer. At de døde, før de kom til Israels land, skyldtes nemlig også deres storhed: Jorden bar ikke deres helligheds mægtige lys. Sådan finder vi hos Elias, må hans minde være til velsignelse. De sagde i Zohar, Vajiggash, side 426, at den Hellige, velsignet være han, sagde til ham: »Verden kan ikke bære dig sammen med menneskene«; se dér.

»For ligesom« osv.: Grunden er, at Israels sjæle allerede fløj bort på Sinaj, da Toraen blev givet, som vore lærde sagde i kapitlet Rabbi Akiva om verset »min sjæl gik ud, da han talte«. Derefter vendte kun deres ånd fra den øvre verden tilbage, og verden kunne ikke bære den. Det er også grunden hos Elias og vil blive forklaret nedenfor. »Isaks sjæl fløj bort«: Som der siges i

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - 1 - fortsat

Pirkei Rabbi Eliezer og i Zohar, Noach, der straks anføres. »Og Pinchas' sjæl«: Som forklaret i Zohar, Pinchas, side 398.

»Og vid« osv.: Da forfatteren i forbifarten nævnte Isaks sjæls bortflyven, forklarer han også det, som hører til dette forhold. »Vædderen fik legemlig form«: Isaks sjæl, som fløj bort fra ham, kom ind i vædderen, der blev skabt fredag i skumringen, som vi lærer i Avot. Vædderen var kun skabt som mulighed, og gennem Isaks sjæl fik den virkelig legemlig form.

»Derfor kaldes den«: i Mishnah dér og andre steder »vor fader Abrahams vædder«, fordi

KLADDE · uafklaret · fortsat

Rema fra Fano - fortsat

Da Hur døde, byggede Aron et alter foran sig selv for at styrke den hellige godheds egenskab. »Og Aron udråbte og sagde: En fest for Herren.« Han bad om barmhjertighed, så fasten i den fjerde måned skulle blive til fryd og glæde. Der er intet hos profeterne, som ikke er antydet i Toraen. Da verden dømmes efter sit flertal, er det alligevel uden tvivl menighedens synd. Fra da af påhvilede det os at tage vor prydelse af fra Horebs bjerg, for fra den udgår liv: frihed fra dødsenglen, som det vil blive forklaret dig i næste kapitel. Det var blot at blive udsat for døden; her fulgte den virkelige død, efter betydningen af »dø skal du dø«. For en overtrædelses løn er en overtrædelse, og efter betydningen af »på den dag, jeg hjemsøger, vil jeg hjemsøge«. Men han er barmhjertig og vil sone.[DA105004]

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - 1 - fortsat

hans søn Isaks sjæl var i den. Derfor blev vædderen regnet for hans og erhvervet af ham, men ikke af Isak, som allerede var død, da vædderen blev virkelig. Der er ingen erhvervelse efter døden, og det er ikke passende at kalde den Isaks vædder. »Genstanden«: Det betyder vædderen. »Som vi lærer«: De bandt ikke brændofferet sammen, men bandt det med en akedah-binding. Mishnah dér vil desuden forklare, »og det blev opfyldt ved bindingen: Isak, Abrahams søn« [usikker forbindelse]. [DA105104]

»Se afhandlingen Em Kol Chaj«: del III, afsnit 32. Dér forklares »også begæret foroven ved bindingen«

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - 1 - fortsat

[usikker ordforbindelse]. Derfor bandt Abraham også vædderen, som var skabt i dom ligesom Isak. [DA105105]

»Og på den blev opfyldt« osv.: Som vore lærde sagde i Bereshit Rabbah, Vajera, om »og han bragte den som brændoffer i sin søns sted«; og Shelach Lekha. De lærde sagde dér: Hvad betyder »i sin søns sted«? Abraham sagde: »Verdenernes herre! Må du se det, som om Isaks blod er kastet foran dig.« Han tog vædderen og flåede den og sagde: »Sådan må du se det, som om jeg har flået Isaks hud foran dig.« Han tog den og »bøjede den« og sagde: »Sådan må du se« osv.; se dér. Grunden er, at Isaks sjæl var i den. [DA105106]

»Og af det, der siges« osv.: Nu afslutter forfatteren begrundelsen for, at verden ikke kunne bære Elias og erkendelsens slægt. »I Zohar, Noach«, side »קמ"ע« [usikker sidemarkering], står: Hvorfor »Noach,

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - 1 - fortsat

Noach« to gange? Ethvert retfærdigt menneske i verden har to ånder: én ånd i denne verden og én ånd i den kommende verden. Sådan finder man hos alle de retfærdige: »Moses, Moses«, »Jakob, Jakob«, »Abraham, Abraham«, »Samuel, Samuel« dér, undtagen Isak, om hvem der ikke står sådan som om dem. For da Isak blev bragt nær på alteret, gik hans sjæl, som han havde i denne verden, ud. Da Abraham sagde til ham »velsignet er han, som giver de døde liv«, vendte hans sjæl fra den kommende verden tilbage til ham. Hertil citatet. Hensigten er stedet Binah, den øvre verden, og Malkhut, den nedre verden. Enhver retfærdig har to sjæle, én fra Binah og én fra Malkhut, Shekhinah blandt de nedre. Denne sidste vendte ikke tilbage til Isak. [DA105107]

»Vi lærer om Pinchas og erkendelsens slægt«: Efter at deres sjæl gik ud, og denne verdens ånd skilte sig fra dem, kom den ikke tilbage til dem mere. Kun

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - 1 - fortsat

ånden fra den øvre verden vendte tilbage og gav dem liv. Derfor vendte de ikke tilbage til deres oprindelige styrke til at leve efter denne verdens natur, så verden ikke kunne bære dem.

»Undtaget«: Josva og Kaleb, som ikke var med i spejdernes råd. Om dem er det passende at læse verset »kongerne mødtes og drog sammen forbi« (Salmerne 48), som man i Bereshit Rabbah, Vajiggash, udlægger om Juda og Josef; se dér. Disse nåede også til denne verdens ånd. »Kaleb«: Han blev værdig til denne verdens ånd, som der siges om ham: »Fordi en anden ånd var med ham, og han fulgte mig fuldt ud.« Hensigten er, at også den anden ånd fra den nedre verden, som han havde fra begyndelsen, nu stadig var med ham.

»Ligesom der står« osv.: At den kaldes »en anden«, følger verset »må Herren føje en anden søn til mig«. Rakel sigtede herved til sin egenskab, husets frue, den nedre verden, fra hvilken [lakune i kilden], og hun skal bygges op igen. Se Zohar, Vajetse, side 364 og 365.[DA105108]

»Den blev han værdig til«: Den anden ånd, i Hebron, da han gik hen for at bede ved patriarkernes grave, som vore lærde sagde om verset »og han kom til Hebron«. I Zohar, side 302, udlægges det desuden om Shekhinah, som gik ind dér; se dér. Begge dele er sande. Dér knyttede Kaleb sig til Shekhinah, som gik ind dér, ligesom Josva, som også blev værdig til denne verdens ånd, som han havde fra hendes sted.

»Og han fulgte mig fuldt ud«: Derfor siger versets slutning »og han fulgte mig fuldt ud«. Han fuldendte bagsidens egenskab, Shekhinahs trin, som kaldes »efter mig«, sammen med de ærefrygtindgydende ansigter, Binah og Tiferet. Det er vajmalle, »han fyldte«: Han fyldte og fuldendte egenskaben acharaj, »efter mig«.[DA105109]

»Og fra Josef« osv.: Det knytter sig til det tidligere »undtaget kongerne« osv. Det betyder: og undtagen Josva, som kom fra Josef. »Moses, vor lærer, fred være med ham, lod Shekhinah slutte sig til ham«: under udsendelsen, som i Zohar, Shelach Lekha, side 301, om verset »og Moses kaldte Hoshea, Nuns søn, Josva«. Rabbi Abba sagde: Da han sendte ham

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - 1 - fortsat

ind dér, måtte han være fuldkommen. Gennem hvad? Gennem Shekhinah. Indtil da blev han kaldt ung, som vi har fastlagt. På dette tidspunkt knyttede Moses ham til hende osv.; se dér. Eftersom Shekhinah var med ham, vendte denne ånd, som han havde fra hende, bestemt tilbage til ham.

»Overalt, hvor ti« osv.: Hensigten i Zohar er, at han derfor kaldte ham Josva, fordi han knyttede ham til Shekhinah, til jod, som antyder hende. Som de lærde sagde: Overalt, hvor ti er samlet, kommer hun i forvejen. »Af hensyn til hendes ære«: Shekhinahs ære »veg han ikke fra teltet«, som i Zohar, Beshalach, side 116, om verset »dine øjne skal se Jerusalem, en fredelig bolig, et telt, som ikke skal flyttes« osv. Jerusalem foroven kaldes »et telt, som ikke skal flyttes« osv. Det er hemmeligheden i »og Josva, Nuns søn, den unge«: bestemt den unge, »veg ikke fra teltet«, det, som kaldes »et telt, som ikke skal flyttes«. Det lærer, at han hver eneste dag diede fra Shekhinah. Ligesom den unge foroven ikke viger fra teltet og bestandig dier fra det, veg også denne unge forneden ikke fra teltet og diede bestandig fra det osv.; se dér. Hensigten er: Ligesom Metatron, den unge foroven, ikke viger fra Shekhinah, som kaldes teltet, Jerusalem, Malkhuts egenskab, sådan også Josva forneden.

»Det er rigtigt« osv.: Nu afslutter forfatteren den strenge udlægning af verset »og jeres døde kroppe«. Han siger, at det er rigtigt at bruge udtrykket »jeres døde kroppe« om dem, selv mens de endnu var i live, fordi de allerede på Sinajs bjerg var blevet afmægtige i forhold til denne verdens ånd, som ikke vendte tilbage til dem igen. »Han sagde I«: Hensigten med »I« er at sige, at I selv var årsagen til jeres døde kroppe. Efter at denne verdens ånd var gået ud af dem, stod det i deres magt også at være som Elias. Det er det, Moses, vor lærer, fred være med ham, irettesatte dem for. Hans ord »og jeres døde kroppe — I« er altså en irettesættelse og dermed den strenge udlægning, som nævnt.

»Han lod dem desuden vide, at det ganske vist er de døde kroppe, som skal falde«: Derfor sagde han »de skal falde«, ikke »I skal falde«, som indvendingen lød i den nævnte Zohar. »De skal falde« viser tilbage til »jeres døde kroppe«, mens det efterfølgende »I« udtrykker bestået. Hensigten er: Jeres døde kroppe

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - 1 - fortsat

skal falde, mens I består efter de døde kroppes fald. »Det indebærer også«: Ordet »I« indebærer adskillelsens vanskelighed, at deres legeme falder, selv om de har stor kraft, er sunde og stærke og uden sygdom. Hans ord »og jeres døde kroppe — I« angiver dermed, hvor svær adskillelsen er: Jeres døde kroppe, selv om I er I, det vil sige i jeres kraft og sundhed. Ordet »I« antyder jo beståen, som nævnt. »Som fuldendelse af renselsen«: For at deres misgerning skal blive renset fuldstændigt. »Han antyder for dem« osv.: Desuden viser ordet »I«, at man skal rette hensigten, som om han havde sagt: Jeres døde kroppe skal falde af jeres egen vilje. »I Jerusalem-Talmud«: Jeg citerede det ovenfor.

»Og vid« osv.: Da forfatteren i forbifarten udlagde forholdet »עגלי« [usikker form], udlagde han også kalven, den første forseelse.[DA105110] »De sagde om den i aggadah«: I Tikkunim, blad 160, står: »Da de lavede kalven, sad Moses, at Israel lavede den« osv. [usikker forbindelse]. »Straks steg kalvens ånd ned, formet som okse og æsel« osv.; se dér. Noget tilsvarende står også i Zohar, Ki Tissa, og bliver straks anført.[DA105111]

»Det er en afgrænsning« osv.: Forfatteren forklarer, at Skriften derfor særskilt nævner »æder græs« i »de udskiftede deres ære med billedet af en okse, der æder græs«: Det viser, at den fra midten og opefter var en okse og ikke et æsel. »Æder græs« er en afgrænsning: Den æder ikke torne, i modsætning til æslet, som æder torne. Som de sagde i Shabbat, kapitlet Tolin, blad 140: Udsagnet »man tager fra et dyr med en dårlig mund« gælder et æsel, som æder uden at vælge; »og giver til et dyr med en fin mund« gælder en ko, som vælger, når den æder. Rashi forklarer »æder uden at vælge«: Den æder torne og tidsler.

»Det er to egenskaber i klippah«: Som forklaret i Zohar, Vajishlach, om »og jeg fik okse og æsel«, side 323; Shemot, side 7; og Beshalach, side 114, om »I, der lader oksens og æslets fod gå frit«. Det er to kroner på venstre side. Når Israel er værdige, sender de dem bort, så de ikke kan herske over dem. Det er »I, der lader oksens og æslets fod gå frit«: De hersker ikke over dem. Rabbi Abba sagde: Når de forenes som ét, kan verdens mennesker ikke stå imod dem. Derfor står: »Du må ikke pløje med

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - 1 - fortsat

en okse og et æsel sammen«: netop sammen osv. Se også Shelach Lekha, side 310.

»Hos Jonos og Jombros« osv.: I Tikkunim på det nævnte blad og flere steder i Zohar, Ki Tissa og Balak, side 359, forklares, at Jonos og Jombros var Bileams to sønner, førere for Faraos troldmænd og overhoveder for den blandede skare, som lavede kalven med deres trolddom. I Ki Tissa, side 336, ved »og han tog imod fra deres hånd«, står: »Han ophævede, for over for siden« osv. [lakune i kilden], »דיללהי« [uafklaret form], »ved deres navne; og de trækker åndens gerninger ned fra siden« [lakune i kilden], »til det mandlige, og én fra det kvindelige, og han forenede dem begge som ét«. Han antydede dem alle og sagde »disse er dine guder«, som dér: Da de to skikkelser kom frem, står der »disse er dine guder, Israel«. Der står ikke »dette«, men »disse«. De var to, som var som ét. »Som førte dig op fra Egyptens land«: Der står העלוך, »de førte dig op«, ikke העלך, »han førte dig op«.[DA105112]

»Over for dem på hellighedens side står se«: Aron er godhedens egenskab, og Hur er dommens egenskab, som forklaret i Zohar, Chukkat, side 345. »Disse havde en afgørende instans« osv.: Afgørelsens forhold er kendt: Tiferet afgør mellem Gedullah og Gevurah, som er godhed og dom, og omfatter dem begge. Den er barmhjertighedens linje. Sådan gælder det også for de øvrige afgørende instanser. Det er også kendt, at Moses er Tiferets egenskab i afgørelsens hemmelighed.

I slutningen af Mishpatim står: »Og Moses rejste sig med Josva, sin tjener, og Moses gik op på Guds bjerg. Til de ældste sagde han: Bliv her for os, indtil vi vender tilbage til jer. Se, Aron og Hur er hos jer. Den, der har en sag, skal gå til dem.« Forholdet kræver forklaring: Hvis Moses ønskede, at den, der havde en sag, skulle gå til Aron og Hur, hvorfor og med hvilket formål sagde han da til de ældste »se, Aron og Hur er hos jer«, som om også de skulle tage del i denne sag? Forfatteren løser dette med, at de ældste skulle være de afgørende instanser, fordi de sad på hans plads på forsamlingens sted, som er det afgørende. Som vi siger i Sanhedrin, i Mishnah, sidste kapitel af Rosh ha-Shanah: Desuden indførte Rabban Jochanan ben Zakkai en ordning om vidnesbyrd: Selv om domstolens overhoved er et

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - 1 - fortsat

hvilket som helst sted, skal vidnerne kun gå til forsamlingens sted. Derfor sagde han til dem: »Se, Aron og Hur er hos jer.« En domstol må ikke have et lige antal. I er på min plads på forsamlingens sted for at afgøre enhver strid og enhver plage. Derfor er »דברי הם לפניך אליכם« [uafklaret ordforbindelse], og den, der har en sag, skal gå til dem som dommere, mens I er de afgørende instanser.[DA105113]

Sådan gælder det også i det skjulte: Mellem Aron, godhedens egenskab, og Hur, dommens egenskab, er de ældste som Moses i afgørelsens hemmelighed. Men de andre, Jonos og Jombros, havde ingen afgørende instans, for i klippah og urenhed er der ingen afgørelse, som nævnt ovenfor. Derfor misundte de helligheden og forestillede sig at blive som den. De bragte fordærv gennem en skikkelse sammensat af okse og æsel, så de også skulle få en afgørende instans.

»Da Hur døde«: Og Aron blev alene tilbage, tænkte han dermed at styrke sin egenskab, godheden, og byggede et alter i dens navn. Det er »og Aron så«: Han så, at Hur var blevet dræbt, som vore lærde sagde. »Og han byggede et alter foran sig« betyder foran sig selv, for godhedens egenskab.

»Og Aron udråbte« osv.: Forfatteren forklarer i forbifarten verset »og han sagde«, at ordene »en fest for Herren i morgen« antyder fremtiden. Han bad om barmhjertighed for morgendagen, som som bekendt var den syttende tammuz, så den i fremtiden skulle blive til fryd og glæde. Som der står: »Fasten i den fjerde måned skal for Judas hus blive til fryd og glæde.«

»Alligevel«: Selv om Aron og de, der sluttede sig til ham, ikke syndede, som nævnt. »Og det«: Dødsenglen var kun en udsættelse for døden, men her fulgte gennem kalven og de to klippot den virkelige død. Derfor påhvilede det os at tage vor prydelse af, den, som gjorde os frie fra dødsenglen. »Efter betydningen«: Fordoblingen i verset »dø skal du dø«, forklaret ovenfor i kapitel 5. Det ene led viser, at man udsættes for at dø, det andet selve døden.

»Og efter betydningen af på den dag, jeg hjemsøger, vil jeg hjemsøge«: Det siges om kalvens misgerning

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - 1 - fortsat

og er to hjemsøgelser, én for overtrædelsen og én for dens løn, som også er en overtrædelse: De vakte dødsenglen imod sig selv. Men han er barmhjertig; han vil sone misgerningen og ikke ødelægge, som han lovede os: »Han opsluger døden for evigt« osv. Amen.

KLADDE · uafklaret

Joel Moshe - 1

»Ophævelsen af det, der ophæver« osv.: Det er anklageren, som ovenfor. »Og jeres døde kroppe — I«: »Jeres døde kroppe« er anklageren; »I« betyder »I skal falde i ørkenen«. »Der blev taget fra ørkenfolkets storhed« [usikker forbindelse]. De blev kaldt erkendelsens slægt og blev værdige osv. »De blev værdige til på Sinaj at se det, som høres«: efter »og hele folket så røsterne«.[DA105201]

»Og ved havet sagde de dette er min Gud, og jeg vil forskønne ham«: Selv små piger så den Hellige, velsignet være han, og pegede med fingeren. »Heraf lærte rabbi Akiva« osv., »at de ikke behøver at vende tilbage til den kommende verden«: De havde allerede nu set den Hellige, velsignet være han, som sagt nedenfor. »For at det kunne sone for dem«: Derfor fremsatte rabbi Akiva sådanne ord om dem, som kan forstås på to måder, så de kunne få soning. Tilsvarende »de tre konger har ingen del i den kommende verden«, og den første beretning om kalven læser og oversætter vi: Det sker, for at de kan få soning. Derefter sagde rabbi Jochanan osv.

»De pegede på ham med fingeren i denne verden«: »Se, dette er vor Gud« osv. Derfor sagde rabbi Akiva, at de ikke behøvede det, eftersom de allerede havde set Gud. Og som »כהוג'« [uafklaret form] i Gemara, Ta'anit: Eliezer »גז"ר שיגזור« [uafklaret forbindelse om at dekretere] fireogtyve velsignelser, og regnen kom ikke. Rabbi Akiva rejste sig, sagde »vor far, vor konge« og blev bønhørt. Han sagde, at det kom »fordi han er større end ham, men fordi han sætter sine egne egenskaber til side« [usikker modsætning]. Det betyder, at rabbi Akiva kom »מהכרא« [uafklaret oprindelsesangivelse], som skrevet i Aris kavvanot. Derfor siger Gemara: Ikke fordi han er større end ham, men fordi han sætter sine egne egenskaber til side. Han kom fra en ugudelig og sætter sine egne egenskaber til side: Fra egenskaben hos den ugudelige, som han kom fra, blev han god. Men rabbi Eliezer behøvede det ikke;

KLADDE · uafklaret · fortsat

Joel Moshe - 1 - fortsat

han var from af sig selv. Derfor blev han bønhørt først; se dér.[DA105202]

»Saml mine fromme hos mig, de erkendte dommen over sig som retfærdig« osv.: Himlens dom, og de døde af egen vilje. De overgav af egen god vilje deres sjæl til helligelse af navnet. »De, der slutter min pagt ved offer« osv.: Hvordan passer »oven over ham« her? Derfor giver han tre forklaringer af disse ord. Den første er at være Guds pagtsfæller dér, hvor der er slagtning af fredsofre, som skaber fred blandt følget foroven gennem deres gode gerninger. Eller forklaringen er »de, der slutter min pagt ved offer«: De ofrer sig selv for at sone for verden. Dermed bliver betydningen af »og slagtning — ved slagtning«, at de ofrer sig selv for at sone for verden.[DA105203]

»Forholdet rummer både en lempelse og en skærpelse, for byrden svarer til kamelen« osv.: Hos de retfærdige alene er det et gode i sin ligefremme betydning, så de ikke skal have smerte. Hos de ugudelige er det en skærpelse. Som der står i Zohar, Shelach Lekha: Så længe kødet består, dømmer man ham stadig foroven. Derfor siger han »byrden svarer til kamelen«: særskilt hos de retfærdige og særskilt hos de ugudelige. Forstå det nøje, »מ"א«, kapitel 8 [uafklaret henvisning].[DA105204]

»Men at jorden ikke bar dem« osv.: Hvis ørkenslægten havde så stor en storhed, hvorfor kom de så ikke til Israels land, og hvorfor bar jorden dem ikke? Han svarede, at det ligner det, vore lærde sagde om Elias osv. »Ligesom Isaks sjæl fløj bort ved bindingen, fløj Israels sjæle bort på Sinaj« osv. Forholdet er dette: Da den Hellige, velsignet være han, sagde »jeg er« og »du må ikke have«, fløj deres sjæl bort. De kunne ikke bære den sjæl, de havde på dette tidspunkt, for mennesket var fuldt af hellig ånd. Men efter at deres legemlige sjæle fløj bort, blev de givet en ånd ovenfra. Da de lavede kalven, kom den til dem »med urenhed?« som før, og »denne standsning« var for dem et omsluttende lys [usikker forbindelse].[DA105205]

Fra begyndelsen var kroppen nemlig en klædning for sjælen, og sjælen var et indre lys for kroppen. Men efter at den fløj bort, var sjælen et omsluttende lys, »uden … uden? blandet« [afbrudt

KLADDE · uafklaret · fortsat

Joel Moshe - 1 - fortsat

ordforbindelse]. Således var det hos sjælen: Sjælen er et lys, som omslutter kroppen. Det omsluttende lys var større end det indre lys; derfor bar jorden dem ikke på grund af det store omsluttende lys. Dermed forklares også udtrykket »bar«: Jorden kunne ikke bære dem på grund af det store omsluttende lys. Men det er vanskeligt: Elias døde jo ikke, og hans lys var indre og ikke omsluttende. Hvorfor kunne verden da ikke bære ham? Han svarer, at Elias havde en kappe, som der står: »Og han tilhyllede sit ansigt med sin kappe.« Derfor kunne verden ikke bære ham på grund af hans store lys.[DA105206]

»Ved Isaks sjæls bortflyven fik vædderen legemlig form« osv.: Da Isak blev bundet på alteret, gik den sjæl, han havde på dette tidspunkt, ud og kom til vædderen, som var skabt fredag som mulighed, ikke som virkelighed. Nu blev den virkelig ved hans sjæl. Herom sagde den lærde »מו"רל מלבני« [uafklaret lærerangivelse]: »Gud skal udse sig lammet til brændoffer, min søn.« Lammet, som var brændofferet, er virkelig min søn, ved kraften fra den sjæl, som kom til det ved bindingen.[DA105207]

»Derfor kaldes den Abrahams vædder, som var erhvervet af ham« osv.: Isak lignede på dette tidspunkt en død, for hans sjæl var gået ud og kommet i vædderen. Der er ingen erhvervelse i graven for Isak, men den var erhvervet af Abraham. »Også vædderen blev skabt i dom«: ligesom Isak, som er dommens egenskab. »Sådan blev flåning og opskæring opfyldt på den, ligesom ved de daglige ofre, som om Isak var slagtet og brændt«: Ved kraften fra Isaks sjæl, som lignede ham. »Og ånden fra den nedre verden fik legemlig form som nævnt«: Denne sjæl kom til vædderen som ovenfor.

»Vi lærer om Pinchas og erkendelsens slægt, at de ikke vendte tilbage« osv., »livet i denne verden«: Da deres sjæl vendte tilbage efter bortflyvningen ved Toraens givelse eller ved gerningen med Zimri, var det ikke efter denne verdens natur, men en ekstra sjæl fra den øvre verden. Selv om den ved deres synd blev et omsluttende lys, som ovenfor, kunne de ikke komme ind i Israels land, undtagen Kaleb og Josva.

»De vandrende mødtes og drog sammen forbi« osv.:

KLADDE · uafklaret · fortsat

Joel Moshe - 1 - fortsat

Kaleb og Josva, som ikke var med i spejdernes råd. »Kaleb, som kom fra Juda« osv., »den blev han værdig til i Hebron«: Han gik til Abrahams grave, og Eliezer var dér. Han var en gilgul af Eliezer: Ligesom Eliezer var en tro tjener, var Kaleb et tro sendebud for sin udsendelse. Derfor sagde han »fordi en anden ånd var i ham«. I Aris kavvanot siges jo, at de ti stammer blev genfødt i de ti spejdere, som han sagde »overhoveder for Israels børn«: netop Israel. Det er den sjæl, han havde, eller en gilgul af Eliezer, som nævnt.[DA105208]

»Han fuldendte efter mig: Han fuldendte ansigtets egenskab sammen med de ærefrygtindgydende bagsider«: Det er dom fra klippots side, mens ansigtet er barmhjertighed. »Fra Josef kom Josva, Nuns søn, indtil Moses, vor lærer, fred være med ham, lod Shekhinah slutte sig til ham«: Det er Metatron, som kaldes ung. Overalt iklæder Shekhinah sig Metatron.[DA105209]

»Overalt, hvor ti er samlet, kommer hun i forvejen«: Hvorfor kommer Shekhinah i virkeligheden først, eller hvad antydes dermed? Grunden står i Tikkunim, tikkun 20: Ti gange ti er hundrede; ni gange ni er enogfirs, og tilsvarende alle indtil jod. Det har samme talværdi som Shekhinah. Derfor »overalt, hvor ti«: Alle de ti bogstaver, som går forud for jod — Shekhinah kommer med sin talværdi, som Shekhinah.[DA105210]

»Af hensyn til hendes ære veg han ikke« osv.: Af hensyn til Shekhinahs ære osv. »Det er rigtigt om hele den øvrige slægt«: Om erkendelsens slægt i ørkenen. Forklaringen af verset »og jeres døde kroppe — I« gælder, selv mens I lever. Af samme grund kan man, selv om I er i denne verden, alligevel sige »jeres døde kroppe«: i forhold til denne verdens ånd. De kunne rense osv., men af egen vilje blev de afmægtige. Eller dette vers betyder: »Og jeres døde kroppe« — selv om jeres sjæle skal blive døde kroppe, gælder dog »I«. Vi læser »I«, fordi I består. Derfor siger han: »Det er ganske vist de døde kroppe, som skal falde, mens I« osv.

»Der er også en anden betydning: som fuldendelse af renselsen« osv.: »Og jeres døde kroppe skal falde« kommer fra jeres kraft. I selv udholder legemernes

KLADDE · uafklaret · fortsat

Joel Moshe - 1 - fortsat

fald osv.

»Om kalven sagde de i aggadah, at den fra midten mod hovedet var en okse og mod halen et æsel.« Han siger »æder græs« — hvorfor græs? Det er en afgrænsning: Dens mund er fin, den vælger og æder. Sådan er det ikke med æslet, der æder torne. »Det er to egenskaber i klippah«: i urenheden.

»Om denne blanding sagde de disse er dine guder, Israel«: På grund af kalven, som var okse og æsel, er det forbudt at pløje med netop denne blanding, som i »du må ikke pløje med okse og æsel sammen«. Herom sagde »ר"ל כ"ק« [uafklaret attribution]: Vi lærer i Mishnah, at man den første adar kundgør om sheklerne og om blandingerne. Sheklerne antydes på grund af kalven efter princippet: Lad helligdommens guld komme og sone for kalvens gerning. Kalven er også en blanding, som nævnt; derfor nævnes disse to ting sammen.[DA105211]

»Over for dem på hellighedens side står se, Aron og Hur er hos jer«: Forholdet er dette. Aron er godhedens aspekt, ypperstepræsten, som er Abrahams egenskab. Han står over for kalvens æsel, for »Gud har gjort det ene over for det andet«. Abraham blev fra begyndelsen kaldt Abram, med samme talværdi som »נג"ס« [uafklaret form og uoverensstemmende talpåstand]. Derefter Abraham, med samme talværdi som »תנו"ר רח"ם?« [uafklaret talforbindelse], חמר, æsel, uden vav. Over for dette findes i klippah et skadevoldende æsel, som er Jishmael. Derfor blev rabbi Pinchas ben Jairs æsel stjålet: for at genoprette Jishmaels sjæl, hvor der findes tyve, for rabbi Pinchas var fra en gnist af Abraham. Dermed står æslet til højre og Aron over for det. Dette er også hemmeligheden ved Bileams hunæsel; se Sefer ha-Beriah.[DA105212]

I helligheden står oksen over for venstre side: »en tyr med horn, fra tyre«. Hvorfor står oksen til venstre? Fordi par, tyr, har samme talværdi som מנצפ"ך. Det er de 280 domme, som sandhedens vise ved. Derfor står den til venstre. Dette er i helligheden. Over for den findes på den anden side den okse, som er kendt for at stange; fra den holder man sig så langt borte, som øjet rækker. Esau er den okse, som er kendt for at stange. For Esau skrevet fuldt sådan, ע"ין ש"ין וא"ו, de tre bogstaver i עשו, har

KLADDE · uafklaret · fortsat

Joel Moshe - 1 - fortsat

samme talværdi som שו"ר, okse. Dermed står han over for Isak. Det er hemmeligheden i det, Jakob sendte til Esau: »Og jeg fik okse og æsel.« חור, Hur, uden vav har samme talværdi som Isak.[DA105213]

»Disse havde dog en afgørende instans blandt de ældste« osv.: Også de ældste var dér. Hvorfor nævner han Aron og Hur? Fordi de var en afgørende instans osv. »De andre havde ingen afgørende instans og bragte fordærv«: Forholdet med afgørelse er dette. Blandt egenskaberne i helligheden findes afgørende instanser: Chokhmah og Binah har Da'at som afgørende instans; Gedullah og Gevurah har Tiferet som afgørende instans; Netsach og Hod har Jesod som afgørende instans. Men på den anden side har de ingen afgørende instans.

»ר"ל כ"ק« [samme uafklarede attribution] rejste indvendingen: Om Bileam står jo »han kender den Højestes erkendelse«. Det synes at betyde, at de har Da'at. Hvordan kan vi da sige, at de ikke har en afgørende instans? Han svarede: Han kendte den høje Da'at, når Da'at steg op i Keter og ikke var en afgørende instans: netop ordet »høj«. Men den almindelige Da'at som afgørende instans kendte han ikke.

Han sagde desuden, at dette er det, vi siger i Gemara: Var det ikke for vav i »de førte dig op«, ville der ikke have været en rest eller en flygtning tilbage af Israels fjender. Det følger også denne hemmelighed. Ordet »disse« er flertal, ligesom »disse retsregler« og »disse ord«. Havde de, Gud forbyde det, sagt ental i »førte dig op«, ville de på dette tidspunkt have givet dem en afgørende instans. Da ville de have hersket og fået overtaget over dem, Gud forbyde det, og ingen ville være blevet tilbage af deres fjender osv.

Det er hensigten i verset »El, Elohim, Herren« osv.: El er godhed, Elohim er dom, og Havajah er barmhjertighed, som er afgørelsen. Det er »han talte og kaldte jorden«: De har bestået. Derfor siger han »fra solens opgang til dens nedgang«: Moses er den afgørende instans og kaldes sol, »Moses' ansigt er som solens ansigt«. Det er »א"ל משה« [usikker forbindelse].[DA105214]

KLADDE · uafklaret · fortsat

Joel Moshe - 1 - fortsat

Dette er også hensigten i verset om Korach, som sagde: »For hele menigheden er alle hellige, og Herren er iblandt dem. Hvorfor ophøjer I jer?« Navnet Havajah er den afgørende instans. Han pressede Moses, for Moses var den sande afgørende instans: Jakob udefra, Moses indefra. Moses' ansigt er solens ansigt, og han er Tiferet og den afgørende instans. Korach ville ophæve dette og sagde: Alle er hellige, og Havajah, den afgørende instans, er iblandt dem. Det er hensigten med Moses' ord: »Derfor er du og hele din menighed samlet imod Herren; og Aron, hvad er han« osv. Han antydede dermed, at Korach stred imod den afgørende instans: Ved at sige »Herren er iblandt dem« ville han ophæve Moses' afgørelse. Hvis det er sådan, »hvad er da Aron, siden I klager imod ham«? Aron er fra godhedens side og er ingen afgørende instans. Hvorfor klager I så imod ham og siger i flertal »I ophøjer jer«? Hertil.

Jeg hørte på vegne af min lærer, rabbi Jakob fra Lublin, fred være med ham, som sagde, at forholdet er dette: Moses er Abels genoprettelse, og Aron og Kain, som Ari skrev, må hans minde være til velsignelse. Derfor sagde Moses: At du strider imod mig, er forståeligt, for også tidligere stred vi, Abel og Kain. Men »hvad er Aron, siden I klager imod ham«? Han er jo din genoprettelse. Se dér og forstå det nøje.[DA105215]

Derfor findes også »årets hellige« [usikker betegnelse] i denne rækkefølge hos dem uden en afgørende instans: Nisan tilhører Israel og er barmhjertighed; ijjar er dom; sivan, tvillingerne, er vor afgørende instans. Men tammuz og av tilhører dem, og de har ingen afgørende instans. Elul tilhører os i barmhjertighed, så de ikke skal få en afgørende instans.[DA105216]

»Fra Aram fører Balak mig«: Aram har begyndelsesbogstaverne i esh, ruach, majim: ild, vind, vand. »אם רע« [uafklaret bogstavgruppe] har begyndelsesbogstaverne i esh, ruach, majim, afar: ild, vind, vand, jord.[DA105217]

»Da Hur døde, byggede Aron et alter og sagde en fest for Herren. Han bad om barmhjertighed, så fasten i den fjerde måned skulle blive til fryd og glæde«: Den sekstende tammuz blev tavlerne knust.

KLADDE · uafklaret · fortsat

Joel Moshe - 1 - fortsat

I fremtiden bliver den niende av en festdag, og ligeledes den sekstende tammuz. Derfor bad han: »En fest for Herren i morgen«, i den kommende verden.[DA105218]

»Efter betydningen af dø skal du dø«: Fordoblingen

Tilbage til kapitlet i indholdet

Historisk register: Heqor Din - II - Kapitel 8

KLADDE · uafklaret · fortsat

Joel Moshe - 1 - fortsat

af døden. Før kalven blev de dømt til døden fra begyndelsen [lakune i kilden]. Nu »dø skal du dø«: En overtrædelses løn er også en overtrædelse. Men han er barmhjertig og vil sone.

Heqor Din — del II — kapitel 9

Jad Jehuda: 1

Joel Moshe: 1

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - 1

»Efter at de havde hørt« osv.: Da forfatteren i forrige kapitel nævnte, at prydelsen blev taget af, forklarer han i dette kapitel yderligere det, som hører hertil. Det er det, Skriften siger i Ki Tissa efter kalvens gerning: »Og Herren talte til Moses: Gå, drag op herfra« osv. »Og jeg vil sende en engel foran dig« osv. »For jeg vil ikke drage op i din midte, for du er et stivnakket folk, for at jeg ikke skal fortære dig på vejen. Og folket hørte dette onde ord og sørgede, og ingen tog sin prydelse på. Herren sagde til Moses: Sig til Israels børn: I er et stivnakket folk. Ét øjeblik vil jeg drage op i din midte og tilintetgøre dig. Tag nu din prydelse af dig« osv. »Og Israels børn afførte sig deres prydelse fra Horebs bjerg. Og Moses tog teltet« osv.

Dette kræver bestemt forklaring: Når Israel

Rema fra Fano

Efter at vore fædre havde hørt det onde ord, som blev sagt til Moses på grund af kalvens misgerning — »for jeg vil ikke drage op i din midte« — står der: »Da sørgede de, og ingen tog sin prydelse på.« Men de stolede på, at vreden ville gå over, og at de igen ville smykke sig med den. Af Jonatan ben Uzziels Targum har vi nemlig lært to ting, som rummes i ét udsagn. Den første er hans ord: »Det er ikke muligt, at jeg fjerner min herligheds Shekhinah fra jeres midte.« Sådan oversatte også Onkelos. Hensigten er »han, som bor hos dem midt i deres urenhed«. Det er ansigtets skjul, idet Shekhinah iklæder sig hellige adskilte væsener, som iklæder sig de ydre. Derfor siger Skriften præcist »midt i deres urenhed«. Han bor ikke i deres urenhed, Gud forbyde det — hvem satte en nazir blandt berusede eller en præst blandt gravene? Han bor derimod i det indre, uden om hvilket urenheden findes på grund af dem. Vi har allerede antydet noget af dette i del I, kapitel 15. [DA105401]

Den anden er: »Men min herlighed skal

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - 1 - fortsat

sørgede, da de hørte det onde ord, og ingen af egen god vilje tog sin prydelse på, hvorfor kom da bagefter det guddommelige ord til dem: »Tag nu din prydelse af dig«? Hvad betyder »og de afførte sig« osv., når de allerede havde gjort det [lakune i kilden], som der står: »Og de sørgede«? Først brugte han udtrykket at tage af, »והעדר הרב« [uafklaret forbindelse] alt dette her på to måder. [DA105501]

»Men de stolede på« osv.: Som den første vej fremlægger forfatteren, at »ingen tog sin prydelse på« kun gjaldt for en tid, »hvis det var sådan« [kildens forbindelse er afbrudt] [lakune i kilden], »skal tages ned; I; en hel? prydelse; og han førte ikke med ham op« [usikker forbindelse] [lakune i kilden], blot. De havde til hensigt igen at smykke sig

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - 1 - fortsat

med den, »ved lyset skal deres vrede gå over« [usikker forbindelse]. Derfor sagde Herren til dem: »Tag nu din prydelse af« — helt fra din tanke, uden håb om igen at smykke dig med den. [DA105502]

»For nemlig«: Forholdet er, som Jonatan oversatte verset »for jeg vil ikke drage op i din midte«: »For det er ikke muligt, at jeg fjerner min herligheds Shekhinah fra jeres midte; men min herlighed skal ikke bo i jeres lejrs ørken.« Heraf lærer vi, at han, velsignet være han, med ét udsagn, »for jeg vil ikke drage op i din midte«, lod dem vide to ting. »Sådan oversatte også Onkelos«: »For jeg vil ikke fjerne min Shekhinah fra dig.«[DA105503]

»Hensigten er«: efter det, der står om forsoningsdagens tjeneste: »Og således skal han gøre for Åbenbaringsteltet, som bor hos dem midt i deres urenheder.« Det betyder, at Shekhinah er med Israel også ved deres synd, men med skjult ansigt. Han bor nemlig i de hellige engle, og disse engle iklæder sig de ydre kræfter, som opstår af syndernes urenhed, der bryder igennem og stiger op. Sådan er også hensigten her: »Det er ikke muligt, at jeg fjerner min herligheds Shekhinah fra jeres

Rema fra Fano - fortsat

ikke bo i jeres lejrs bolig.« De sørgede over den anden tydning, mens den første gav dem en vis trøst. Derfor blev det ikke regnet for fuldkommen omvendelse, men noget, som ligner den vanhelliges omvendelse. Den vigtigste sorg, som vi er forpligtede til over vore synder og vore fædres misgerninger, skyldes nemlig ikke frygt for straffen. Tværtimod fremkalder ethvert sådant forhold straffen mod én selv og soner ikke, efter betydningen af »jeg havde ingen ro og ingen fred«, som siges om Job. Vi skal derimod overgive os selv til døden af hele vort hjerte og længes efter den for at sone for herlighedens afstand fra vort livs hus. Da gælder fra overgivelsens øjeblik udsagnet »over mig soning« for vore sjæle i alle de fortolkninger, som med sandhed siges om det. Det er betydningen af »den, der vil leve, skal lade sig selv dø«, på den måde, vi har forklaret. Når menneskets samtykke til dette hviler fuldkomment, soner han og får soning, mens han endnu lever. Så meget mere kan han efter sin død uden tvivl regnes blandt dem, der gør de mange retfærdige. [DA105402]

Derfor advarede Moses, vor lærer, fred være med ham, dem og lod dem ved Herrens medfølelse vide, at de helt skulle fjerne deres prydelse fra deres tanke; det var godt for dem. Dette skal enhver from overveje og tage til hjerte: Den, der på en god dag ikke forstod at retfærdiggøre himlens barmhjertighed gennem gode handlinger — om ham står, når han forvilder sig, »jeg vil irettesætte ham med menneskers stok« — hvor godt og lifligt er det da ikke, hvis han på en

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - 1 - fortsat

midte.« Selv om I synder med jeres sjæle, skal min Shekhinah dog findes midt i jeres urenhed, med skjult ansigt gennem iklædning i adskilte væsener. »I hellige adskilte væsener«: i engle, som er adskilt fra stof. »Midt i deres urenheder«: Han sagde ikke »i deres urenhed«. »Han bor derimod i det indre« osv.: Det er urenhedens indre, det vil sige i englene, hvor helligheden danner et skel ind mod ham, mens de ugudelige går omkring dem. Herren bor i dette indre, midt i deres urenhed.

»Den anden« ting, som vi lærer af Jonatans oversættelse, er afslutningen: »Men min herlighed skal ikke« osv. Det vil sige, at selve herligheden, velsignet være han, blev fjernet fra dem. »De sørgede over denne anden tydning« [lakune i kilden], »der er intet sted, hvor jeg fjerner min herligheds Shekhinah fra jeres midte« [lakune i kilden], med skjult ansigt. De tænkte [lakune i kilden] og skulle igen smykke sig med deres prydelse. [DA105504]

»Derfor blev det ikke regnet«: Deres sorg blev ikke regnet for fuldkommen omvendelse, for den gjaldt kun straffen, at Stedet, velsignet være han, var fjernt fra dem. Den vigtigste sorg, som

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - 1 - fortsat

gavner, skal være på grund af synden, »og de skal frygte Shekhinah, og han skal finde behag« [usikker forbindelse], som forklaret ovenfor, del I, kapitel 24: derimod på grund af de synder, som fremkaldte straffen, og for at sone dem.[DA105505]

»Efter betydningen af jeg havde ingen ro« osv. (Job 3): Han sagde, at jeg af frygt for straffen ikke havde ro osv.; deraf »kom vreden«, fordi jeg fremkaldte straffen mod mig selv. »Derimod«: Tværtimod bør vi længes efter straffen og overgive os selv til døden for at sone osv. »Da gælder det« også at sige om vore sjæle, som vi overgiver til helligelse af hans navn, velsignet være han, det, som den Hellige, velsignet være han, sagde ved månens formindskelse: »Bring soning over mig«, som nævnt i Chullin, kapitlet Ellu Terefot. Overgivelsen af vore sjæle regnes som soning for den øvre hellighed, der er fjern fra os på grund af Israels børns urenheder. »I alle de fortolkninger«: der vil blive forklaret i Em Kol Chaj, del I.

»Det er betydningen« af de lærdes udsagn i traktaten Tamid: »Den, der vil leve« osv. »På den måde, vi har forklaret«: Han skal overgive sig selv til døden for at sone sine

Rema fra Fano - fortsat

ond dag erkender dommen over sig som retfærdig uden nogen forestilling overhovedet. Om disse retfærdige, der opfylder dette på sig selv, gælder det uden tvivl, at de i deres død kaldes levende. Om dem står: »Og du mætter alt levende med vilje«, efter deres sjæls ophøjelse i denne stund til at knytte sig til den øverste vilje.[DA105403]

Der står: »Kun hans kød smerter over ham, og hans sjæl sørger over ham.« Det lærer om den, der ikke sørger over sig selv, men over sine misgerninger og glæder sig over lidelserne for himlens æres skyld, at hans kød ikke vil smerte i hans liv eller ved hans død. Fra himlen vil man forbarme sig, så han ikke mærker sin smerte. Skriften nævner rosende: »Og Israels børn afførte sig deres prydelse.« Det er mere end at tage den af, som Jonatan oversatte: »Og de tømte sig.« De opgav nemlig håbet om den og ville slet ikke have den, efter at de så, at deres død var bedre end deres liv, efter det, Esajas sagde: »Kun ved dig nævner vi dit navn. De døde skal ikke leve.« Så meget mere, når prydelsen opgiver håbet om dem. Det er betydningen af et edjam, »deres prydelse«, hvor han ikke siger me-edjam, »fra deres prydelse«.[DA105404]

Ramban har allerede forklaret udsagnet i Bereshit Rabbah — og det er opfattelsen hos den først nævnte oversætter, fra Haggaj, Zakarias og Malakias' mund — at denne prydelse gjorde dem frie fra dødsenglen. Havde de blot taget den af, ville det vise, at de modtog døden i kærlighed, hvis Herren ville den. Det er betydningen af »med

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - 1 - fortsat

overtrædelser, for at hellige hans navn under alle omstændigheder. »Eller han soner«: for den øvre hellighed, så at sige, velsignet være han, og får selv soning. »Blandt dem, der gør de mange retfærdige«: Hans fortjeneste beskytter nemlig Israel også efter hans død, »וספר קרבן בזה« [uafklaret led om bog eller fortælling og offer], den, der vil leve evigt for at sone for Israels børns urenheder, selv når han er gået fra denne verden og ikke er mere.[DA105506]

»Derfor« osv.: Dette er afslutningen af argumentet. Eftersom Israel kun sørgede over straffen og derfor ikke tog prydelsen af sig, men blot »ikke tog den på« osv., advarede Moses, vor lærer, fred være med ham, dem. Fra hans mund, velsignet være han, og ved hans medfølelse gav han dem et passende råd: De skulle helt fjerne prydelserne, som gjorde dem frie fra dødsenglen, fra deres tanke og ikke igen smykke sig med dem. Derved skulle de overgive sig selv til døden for at sone deres misgerning, og det var godt for dem.

»Dette« osv.: Forfatteren nævner i forbifarten det råd, der gives til den, som kommer til at stå over for dom til en af de fire dødsstraffe eller lignende:

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - 1 - fortsat

Hvordan han skal tænke, så det gavner ham. »Gennem gode handlinger«: På sin gode dag bør mennesket [lakune i kilden] sine handlinger og endnu mere vandre ad Herrens veje for at retfærdiggøre himlens barmhjertighed mod ham: Hvorfor har Herren gjort så meget godt mod ham? Den, som ikke gjorde dette og ikke tjente Herren med glæde og godt hjerte [lakune i kilden], når ulykken rammer ham som straf herfor, som der står [lakune i kilden], »og jeg vil irettesætte ham« osv. [lakune i kilden], dommen over ham, som han selv fremkaldte, modsat det, at han ikke retfærdiggjorde himlens barmhjertighed. [DA105507]

»Uden nogen forestilling«: eller anden tanke. »Det gælder uden tvivl« at sige om dem det, de lærde sagde: De retfærdige kaldes levende i deres død. Det er ved selve den død, som de dør for at hellige Herrens navn, at de kaldes levende. »Til den øverste vilje«: »הוא ע"ד תי' שכינה הכתוב« [uafklaret forbindelse til ordet Shekhinah og Skriften]. Herren fører til alt levende, »שהם האומר כבר« [uafklaret led], for at hellige hans navn, velsignet være han, den øvre strøms vilje, »ועמל בשמוע« [uafklaret forbindelse], for at knytte

Rema fra Fano - fortsat

hele din sjæl«, selv hvis han tager din sjæl. Men den tømning, vi nævnte, er uden tvivl en stærk længsel efter under alle omstændigheder at rense misgerningen ved døden, ligesom rabbi Akiva, der længtes efter, hvornår han skulle få lejlighed til at opfylde dette skriftord.

Det var ikke forgæves. Det tilkom ham at sone for herlighedens eksil ved salget af Josef, efter den enes og den andens opfattelse: Enten for at have indledt fordærvelsen med ordene »se, drømmenes herre«. Derfra kom han til en prøve og var mere retfærdig end ham, efter Aris fremstilling, den retfærdige, må hans minde være til velsignelse. Eller for at have inddraget Shekhinah i hemmeligholdelsen af salget. Velsignet er han, som ved, hvem der herved løftede sin højde til himlen. Denne længsel steg op i tanken for ham, velsignet være han, og den blev ikke sendt tom tilbage, efter betydningen af »lad os dog falde i Herrens hånd, for hans barmhjertighed er stor«. Om dette lød en himmelsk røst: »Lykkelig er du, rabbi Akiva, for din sjæl gik ud ved én.« Der står tilsvarende: »Og han er i én, og hvem kan vende ham? Hans sjæl begærede, og han gjorde det« (Job 23,13). »For han fuldender det, der er bestemt for mig« (Job 23,14), og meget af den slags er hos ham. Det er en løn, som ingen løn overgår. Sådan viste man Moses, vor lærer, fred være med ham, lønnen for rabbi Akivas Tora, for den er stor. Og et tomt menneske skal få hjerte. [DA105405]

Man kan desuden forklare, at »ingen tog

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - 1 - fortsat

sig til den.[DA105508]

»Efter betydningen af kun hans kød« osv. (Job 14): Hensigten er »kun hans kød smerter over ham«, »דלמאי« [uafklaret forbindelse], når hans sjæl sørger over ham, det vil sige over hans kød, som er knust af lidelser. Men den, der ikke sørger over lidelserne, men glæder sig over dem, vil heller ikke længere have smerter i sit kød og vil ikke mærke sin smerte. Se afhandlingen Jonat Elem, kapitel 22. [DA105509]

»Skriften nævner« osv.: Forfatteren vender tilbage til det tidligere for også at forklare verset »og de afførte sig« osv. Han siger, at Skriften udlægger deres godhed og ros ved at sige, at de gjorde mere end det, Moses havde ladet dem vide: »at skærpe det, ikke at tage prydelserne af« [usikker forbindelse]. Men de afførte sig dem. Jonatan oversætter »og de tømte sig«, et udtryk, som bruges om noget, man slet ikke vil have. Efter at de så, at deres død var bedre end deres liv for at sone herlighedens fjernhed, længtes de stærkt efter døden og afskyede helt prydelserne, som skulle gøre dem frie fra dødsenglen, som det vil blive forklaret.[DA105510]

»Det, Esajas sagde« (26): »Herre, vor Gud! Andre

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - 1 - fortsat

herrer end dig har hersket over os. Kun ved dig nævner vi dit navn. De døde skal ikke leve« osv. I Zohar, Shemot, side 14, udlægges »kun ved dig nævner vi dit navn« om hans herligheds fjernhed fra os, velsignet være han; se dér. Forfatteren siger, at dette er afslutningen »de døde skal ikke leve«: På grund af herlighedens fjernhed er vi døde osv.

»Så meget mere«: Da Israel »ikke opgav håbet om deres prydelser, lod de ikke deres prydelser opgive håbet om dem« [usikre negationer]. »Hvor han ikke siger fra deres prydelse«: Efter oversættelsen af »og de afførte sig« som »og de tømte sig« skulle han have sagt »fra deres prydelse«. Hensigten er derimod, at de længtes efter døden med en vidunderlig længsel, indtil deres prydelser ikke kunne finde dem at smykke.[DA105511]

»Og allerede« forklarede også Ramban, at prydelsernes fjernelse var at modtage døden. Hans ord er: Onkelos, der oversatte prydelsen som udrustning med våben, følger den opfattelse i Midrash Rabbah, at »Israel spændte dem på dem« [usikker forbindelse]. Det betyder, at den Hellige, velsignet være han, ved Toraens givelse spændte våben på dem, som skulle

Rema fra Fano - fortsat

sin prydelse på« fra begyndelsen gjaldt kronen og vidnesbyrdet om »vi vil gøre, og vi vil høre« for hver enkelt i Israel. Seks hundrede tusind tjenende engle bandt dem på dem, svarende til de tres helte, der står som værger sammen med Mikael over Israel. Israel påtog sig selv en irettesættelse ved af egen vilje at lade sig bandlyse fra dem, efter betydningen i Jerusalem-Talmuds Mishnah, Ta'aniyot: Shimon ben Shetach sendte bud til Choni ha-Me'aggel: »Du bør lade dig bandlyse.« Hensigten er et godt råd. Selv om han ikke afsagde en sådan afgørelse over ham, skulle han behandle sig selv som irettesat. Denne tekstform supplerer dermed den babyloniske, og ved at forene dem begge bliver formaningen til den, der udførte handlingen, fuldendt. Det vil glæde tilhørerne, for ingen forskel mellem tekstformerne er indholdsløs.

Således står også i slutningen af Ketubbot: »Alle kan føre op, men ikke føre ud, både mænd og kvinder.« Nogle lærer: »Både kvinder og slaver.« Begge dele gælder: Den ene ved dem, der fører op, og den anden ved dem, der drager op. Der er mange tilsvarende tilfælde. [DA105406]

Vi vender tilbage til ørkenslægten, der opfyldte Shimon ben Shetachs råd på sig selv. Enhver havde ret til at pålægge sig selv dette. Men menighedens krone, ved fortjenesten af, at de sammen med én røst sagde alene »vi vil gøre«, og det to gange — vi vil tale om dette i kapitlerne om billedet og ligheden i denne afhandlings fjerde del, med himlens hjælp — havde de endnu ikke taget af.

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - 1 - fortsat

redde dem fra enhver skade og fra dødsenglen, ligesom de udlagde charut, indridset, på tavlerne som cherut, frihed fra dødsenglen. Det er den Helliges navne, velsignet være han. Israel modtog da døden af deres sjæls frie vilje på grund af straffen for kalven osv. Se Zohar dér, side 339. Det siges udtrykkeligt i Midrash Rabbah, Pekudei: Rabbi Shimon ben Jochai siger: Han spændte våben på dem, og det store navn var indridset på dem. Så længe de havde dem, kunne dødsenglen ikke herske over dem osv. Se bogen »יפ"ת« dér og i Ki Tissa [uafklaret forkortet titel]. [DA105512]

»Den først nævnte oversætter«: Jonatan ben Uzziel, der oversatte prydelsen: »Udrustning med våben, på hvilken det store og hellige navn var indridset og udtrykkeligt angivet.« »Havde de blot taget den af«: Det ville vise, at de ønskede, at deres prydelser, som reddede dem fra dødsenglen, ikke mere skulle gavne dem. Men hvis Herren ville lade dem dø, skulle de være rede til at modtage døden i kærlighed. Det ville ikke indebære, at de forkastede livet, også hvis Herren ikke bestemte døden over dem. Ved at tømme sig viste de derimod deres betydningsfulde hensigt: De ville kun dø for at sone

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - 1 - fortsat

for deres sjæle.

»Det er betydningen af med hele din sjæl«: De lærde sagde »selv hvis han tager din sjæl«. Hensigten er, at hvis Herren tager din sjæl, skal du samtykke til det i kærlighed. Men hvis han ikke tager den, skal du også modtage det gode. »Ligesom rabbi Akiva«: Han var ikke tilfreds med udlægningen »selv hvis han tager din sjæl«, men længtes efter, at Herren under alle omstændigheder skulle tage hans sjæl. Han sagde: Alle mine dage har jeg været bekymret over dette vers osv. Hvornår får jeg lejlighed til at opfylde det? Sådan står i kapitlet Ha-Roeh.

»Det var ikke forgæves«: Han længtes efter døden for også at sone for herlighedens eksil: Shekhinah gik som bekendt i eksil til Egypten sammen med vor fader Jakob gennem salget af Josef. Rabbi Akiva var én af de ti, der blev dræbt af kongemagten, stammernes gilgulim, som bar deres misgerninger fra salget af Josef, som bekendt. »Efter den enes opfattelse«: Han mener, at rabbi Akiva var Shimons gilgul; det er Aris opfattelse, må hans minde være til velsignelse. »Og efter den andens«: Han mener, at rabbi Akiva svarede til Shekhinah, som samtykkede i den

Rema fra Fano - fortsat

På grund af den havde de frihed fra dødsenglen, indtil det guddommelige ord gav dem et passende råd, og de modtog det venligt, som sagt. Herved bliver »tag din prydelse af« i ental præcist, og tilsvarende »de afførte sig deres prydelse fra Horebs bjerg«. Først nu bortfaldt alt det, de havde modtaget fra Horeb, ikke tidligere.

Derfor steg en million to hundrede tusind ødelæggende engle ned og tog dem af dem. De havde påtaget sig dødens fordobling efter alle de rette fortolkninger af den; se vor afhandling Ha-Nefesh, kapitel 28. Det er betydningen af det dobbelte antal af disse engle, der udfører Elohim-navnets ord gennem dets 120 omstillinger. Svarende hertil kræver vi, at der er 120 mennesker i én by, for at den skal være egnet til et Sanhedrin. Moses blev værdig til dem alle og tog dem, for der står: »Og Moses tog teltet.« Han havde jo først overgivet sig selv til døden for dem. Desuden gives hellige ting ikke i de ødelæggende engles hånd, Gud forbyde det, som rabbi Jeiva den gamle vogtede sig for i Zohar, Mishpatim, ved verset »hvis hun er ond i sin herres øjne«. Se slutningen af det afsnit.

Også her tog Moses dem for at give dem i arv til enhver, der vandrer ad hans veje. Sådan beviser Skriften det: »Og enhver, der søger Herren« osv. Gennem Moses, som er sand, og hans Tora, som er sand, vil den Hellige, velsignet være han, engang give dem tilbage til Israel, som konklusionen lyder dér i kapitlet Rabbi Akiva, efter verset: »Herrens løskøbte skal vende tilbage og komme til Zion

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - 1 - fortsat

bandlysning, stammerne vedtog. Under begge forudsætninger tilkom det Akiva at sone »עגל המכירה« [uafklaret forbindelse mellem kalv og salg] mere end de andre. For selv hvis vi siger, at rabbi Akiva svarede til Shimon, havde Shimon brug for en større soning, fordi han først indledte fordærvelsen. Som der står: »Og de sagde, den ene til sin bror: Se, denne drømmenes herre kommer. Kom nu, lad os slå ham ihjel« osv. Det var Shimon og Levi, som de lærde sagde.[DA105513]

»Derfra kom han til en prøve«: Rabbi Akiva blev grebet for at blive dræbt, til gengæld for at Shimon havde sagt: »Kom nu, lad os slå ham ihjel.« »For at have inddraget Shekhinah«: De inddrog hende i bandlysningen for at skjule salget for Jakob, som bekendt. »Velsignet er Herren, som ved, hvad der er sandt: Hvem løftede« osv.: Om rabbi Akiva var for Shekhinahs skyld eller i Shimons sted.

»Den steg op i tanken«: Som i tredje kapitel af Menachot om rabbi Akiva. Moses sagde: »Verdenernes herre! Du har vist mig hans Tora; vis mig hans løn.« Han svarede: »Vend dig om.« Han så, at man vejede hans kød i kødboderne. Han sagde for ham: »Verdenernes herre! Dette

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - 1 - fortsat

er Toraen, og dette er dens løn?« Han svarede: »Ti stille. Sådan steg det op i tanken for mig.« Hensigten er Shekhinah, som er

Rema fra Fano - fortsat

med jubel og evig glæde over deres hoveder«: den glæde, som fra gammel tid var over deres hoveder. Vi vil vende tilbage og tale om dem i slutningen af denne del, med himlens hjælp.

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - 1 - fortsat

Malkhut og kaldes tanke: Rabbi Akivas længsel efter at dø steg op i Shekhinah på grund af hendes eksil til Egypten. Derfor: Ti stille,

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - 1 - fortsat

for jeg vil ikke sende hans længsel tom tilbage.

»Efter betydningen af lad os dog falde« osv.: Hensigten er, at hans barmhjertighed er stor, og at han vil opfylde vore bønner og vort ønske om at falde i Herrens hånd. »Om dette lød« osv.: Som dér i kapitlet Ha-Roeh. Hensigten er, at din sjæl gik ud for éns skyld, nemlig på grund af Shekhinahs eksil til Egypten, da den øvre forening blev skilt og ikke blev kaldt én. Som i Zohar, Vajikra, »side ét«: »Når mandligt og kvindeligt kaldes én« osv. »Men nu kaldes den Hellige, velsignet være han, ikke én. Forholdets hemmelighed: Israels forsamling er i eksil, og den Hellige, velsignet være han, steg højt, højt op, og foreningen blev skilt« osv.; se dér. Rabbi Akiva længtes efter at dø for dette. Det er »ved én«, og det følger alles opfattelse. Man behøver ikke forklare »ved én« som »for Shekhinahs skyld, som er én«, som i Sefer ha-Kavvanot. Det følger nemlig kun den opfattelse, at rabbi Akiva svarede til Shekhinah.[DA105514]

»Der står tilsvarende og han er i én« osv. (Job 23): Job nævnte i forbindelse med sin smerte også rabbi Akivas lidelser og død og sagde om ham: »Og han er i én.« Han længtes efter at dø for éns skyld, foreningen af Tiferet og Malkhut. »Og hvem kan vende ham« fra dette, når »hans sjæl begærede« at dø for dette, »og han gjorde det«? »For han fuldender det, der er bestemt for mig«: for Tiferet og Malkhut, for chok, bestemmelse, er en betegnelse for dem. »Og meget af den slags« løn gives hos ham. Se Jonat Elem, kapitel 60.

»Det er en løn« osv.: Derfor sagde han »lykkelig er du, rabbi Akiva«: Hans død er selve lønnen, som ingen løn overgår. Beviset er, at sådan viste han det for Moses, der havde bedt »vis mig hans løn«: Han viste ham, at man vejede hans kød i kødboderne. Det skyldes, at hans død er selve lønnen, for den er meget stor og mægtig.

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - 1 - fortsat

»Man kan desuden« osv.: Forfatteren vender tilbage for på en anden måde at løse den nævnte vanskelighed: Han sagde til Israel »tag nu din prydelse af« osv., selv om de allerede havde gjort det af sig selv, og »ingen tog sin prydelse på«. Han siger, at man som endnu et svar på vanskeligheden kan sige, at prydelsen var de kroner, som seks hundrede tusind tjenende engle bandt på hver enkelt i Israel, da Toraen blev givet. Om dem siges først »og ingen tog« osv. Men menighedens krone bestod endnu. Gennem den var de frie fra dødsenglen, indtil der blev sagt til dem: »Tag nu din prydelse af« osv. Det vil blive forklaret nedenfor. »Og vidnesbyrdet«: Han forklarer adi, prydelse, gennem edut, vidnesbyrd.

»Som de bandt på dem« osv.: Som i Gemara, kapitlet Rabbi Akiva. Rabbi Simai udlagde: Da Israel satte »vi vil gøre« før »vi vil høre«, kom seks hundrede tusind tjenende engle. De bandt to kroner på hver enkelt, én svarende til »vi vil gøre« og én svarende til »vi vil høre«. Da Israel syndede, steg en million to hundrede tusind ødelæggende engle ned og tog dem af dem, for der står: »Og Israels børn afførte sig deres prydelse fra Horebs bjerg.« »Svarende til de tres helte« osv.: Som i midrashim, og hemmeligheden findes flere steder. »Der står som værger« osv.: Som i Zohar Chadash, Lekh Lekha.

»Israel påtog sig selv en irettesættelse«: Ved ikke at tage prydelserne på for at lade sig bandlyse fra de engle, som havde bundet dem på dem. »Efter betydningen i Mishnah« osv.: I tredje kapitel af Ta'anit, i Mishnah: Det skete, at man sagde til Choni ha-Me'aggel: »Bed om, at regnen må falde« osv. Shimon ben Shetach sendte bud til ham: »Hvis du ikke var Choni, ville jeg pålægge dig bandlysning; men hvad skal jeg gøre« osv. Sådan er tekstformen i vor Gemara. Men i den jerusalemitiske tekstform sendte Shimon ben Shetach bud til ham: »Du bør

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - 1 - fortsat

lade dig bandlyse.«

»Hensigten« med buddet »du bør lade dig bandlyse« er at give ham et godt råd, så Choni ha-Me'aggel vidste, at han skulle behandle sig selv som irettesat på grund af dette, selv om han ikke bandlyste ham. Det er »du bør lade dig bandlyse«: af dig selv. »Og tekstformen« osv.: Umiddelbart synes de to tekstformer at være uenige. I vor Gemara siger han »hvis du ikke« osv., hvilket synes at betyde, at han ikke bandlyste ham, mens Jerusalem-Talmud synes at sige, at han bandlyste ham gennem buddet »du bør lade dig bandlyse«. Men efter vor forklaring, at han »שג"ל לו« [uafklaret form] som et godt råd, er der ingen uenighed. Efter dem begge bandlyste Shimon ben Shetach ikke Choni ha-Me'aggel. Det, som mangler i vor tekstform, supplerer Jerusalem-Talmud. Begge tilsammen fuldender »המוזכר כל שמעון ב"ש« [uafklaret forbindelse til Shimon ben Shetach]. Med »hvis du ikke var Choni« lod han ham vide, at det var en sag om bandlysning; med »du bør lade dig bandlyse« gav han ham et godt råd om at behandle sig selv som irettesat. Forfatteren åbnede således i forbifarten en udlægning af disse forskelle i tekstformerne.[DA105515]

»Således også i slutningen af Ketubbot« lærer vi: Alle kan føre op til Israels land, men ikke alle kan føre ud. Alle kan føre op til Jerusalem, men ikke alle kan føre ud, både mænd og kvinder. I Gemara: »Alle kan føre op« — hvad skal det inddrage? Slaver. Og efter den, som udtrykkeligt lærer slaver, hvad skal det da inddrage? Fra en god bolig til en dårlig bolig. Rashi forklarer »alle kan føre op«: Et menneske kan tvinge alle i sit hus til at drage op og bo sammen med sig i Jerusalem. »Både mænd og kvinder«: Også kvinden kan tvinge sin mand til at drage op og bo dér osv. »Inddrage slaver«: Har han en hebraisk slave, skal slaven følge ham mod sin vilje.

Forfatteren siger, at begge disse tekstformer, den, der nævner slaver, og den, der ikke nævner slaver, gælder. Den ene, vor tekstform, som ikke nævner slaver, handler om dem, der fører op. Det er dem, ordet »alle« viser til. Lærerens hensigt er at sige: Alle kan tvinge og føre andre op til Jerusalem, både mænd, der tvinger kvinderne, og kvinder, der også tvinger mændene og fører dem op. Det passer ikke at lære »også slaver«, for hebraiske slaver tvinger

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - 1 - fortsat

ikke deres herre til at drage op. Ellers kunne enhver hebraisk slave derved frigøre sig fra sin herres hånd.

Den anden tekstform, som udtrykkeligt lærer slaver, handler om dem, der drager op. »Alle« betyder da: Alle fører man op til Jerusalem, både mænd, kvinder og slaver. Man fører dem op og tvinger dem til at drage op til Jerusalem. Efter dette viser »alle« til dem, som tvinges til at drage op, ikke til dem, der tvinger og fører op. De to tekstformer er altså enige om ét forhold, men forskellen mellem dem gælder forklaringen af »alle«.

Du ser nu med dine egne øjne, at forfatteren er uenig med Rashis forklaring: »Alle kan føre op: Et menneske kan tvinge alle i sit hus« osv. Det betyder, at »alle« viser til dem, som tvinges til at drage op, ikke til dem, der fører op. Efter forfatteren gælder dette kun for den, der udtrykkeligt lærer slaver.

Det forekommer mig, at Rashi forklarede det sådan, fordi vi siger i Gemara: Hvad skal »alle« inddrage? Slaver, det vil sige at man tvinger dem. Det viser, at »alle« gælder dem, der drager op. Når han forklarer »også kvinder« om dem, der fører op, og skriver »også kvinden kan tvinge sin mand«, skyldes det, at Mishnah efter sin ligefremme betydning lærer »ikke blot dette, men også dette«. Hvis den handlede om dem, der drager op, burde den have sagt det omvendt: »Både kvinder og mænd«, for blandt dem, der drager op, er kvinder mere selvfølgelige end mænd.

Forfatteren finder det derimod søgt at forklare »alle«, den generelle formulering, om dem, der drager op, og det enkelte led »både mænd og kvinder« om dem, der fører op. Han foretrækker også at forklare »alle« om dem, der fører op. Efter ham må vi sige, at »inddrage slaver« betyder at inddrage reglen om slaver: altså at inddrage deres herre, som fører dem op. Efter den, der udtrykkeligt lærer slaver, handler hele Mishnah om dem, der drager op. I den tekstform læser vi ikke »både mænd«. Hvis den læsemåde dog findes, må vi sige, at den lærer »dette og, uden at det behøver siges, dette«.

Alt dette er, som det forekommer mig, Rashis og

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - 1 - fortsat

forfatterens opfattelse, må deres minde være til velsignelse. Rambam har dog i kapitel 8 af Hilkhot Avadim en anden opfattelse: Han mener, at der her tales om kana'anæiske slaver, og at også de kan føre deres herre op. Forfatterens argument kan også følge hans opfattelse, men omvendt: Den, der udtrykkeligt lærer slaver, taler om dem, der fører op, efter udtrykkets ligefremme betydning; den, der medtager slaver gennem ordet »alle«, taler om dem, der drager op, efter forklaringen »alle fører man op«, som nævnt.[DA105516]

»Shimon ben Shetachs råd«: De behandlede sig selv som irettesatte, og ingen tog sin prydelse på. Det vil sige den enkeltes kroner, for enhver havde ret til at gøre sådan og derved pålægge sig selv noget. »Det to gange«: Som i Jitro: »Og hele folket svarede sammen og sagde: Alt, hvad Herren har talt, vil vi gøre.« Tilsvarende i Mishpatim: »Og hele folket svarede med én røst og sagde: Alt, hvad Herren har talt, vil vi gøre.« For disse rene udsagn blev de uden tvivl værdige til den fælles krone.

»Den havde de endnu ikke taget af«: De havde ikke ret til at pålægge menigheden noget. »Indtil det guddommelige ord gav dem råd«: »Tag nu din prydelse af dig.« »Og de modtog det venligt«: »Og de afførte sig«, i oversættelsen »og de tømte sig«, hvilket er mere end at tage af, som sagt.

»Herved bliver det præcist«, at der står עדיך i ental, ikke עדייך med to jod og i flertal: Det viser, at han taler om den ene, fælles prydelse, ikke dem, som hver enkelt i Israel modtog. Tilsvarende bliver »fra Horebs bjerg« her præcist og forklares rigtigt herved. Det nævnes ikke fra begyndelsen ved »og ingen tog sin prydelse på«, hvor han også kunne have sagt »sin prydelse fra Horebs bjerg«. Men det er det, vi har sagt: Nu, da de også afførte sig den fælles krone, bortfaldt al den frihed, de havde modtaget fra Horeb. Derfor siger han her »fra Horebs bjerg« for at vise dette. »Ikke tidligere«: Da ingen tog sin prydelse på, bortfaldt endnu ikke alt det, de modtog fra Horeb, for den fælles krone bestod.

»Derfor« osv.: Tosafots opfattelse i kapitlet Rabbi Akiva er, at antallet af ødelæggende engle derfor var dobbelt: Godhedens mål er større end straffens mål.

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - 1 - fortsat

Derfor bandt en god engel to kroner på, mens en ødelæggende engel kun havde kraft til at fjerne én; se dér. Men det kan ikke passe efter forfatterens fremstilling, som forklarer »de afførte sig deres prydelse« om den ene, fælles prydelse. Hertil ville seks hundrede tusind ødelæggende engle være nok, én for hver i Israel. Derfor siger forfatteren, at deres antal blev fordoblet, fordi de påtog sig dødens fordobling i verset »på den dag, du spiser af det, skal du dø døden«. Sådan forklares det også ovenfor, i slutningen af forrige kapitel. »Efter de to fortolkninger«: nævnt ovenfor i kapitlerne 5, 6 og 7; se dér.

»Der udfører hans ord« osv.: Forfatteren nævner i forbifarten endnu en grund: Disse en million to hundrede tusind engle svarer til de 120 omstillinger af Elohim-navnet, dommens egenskab. Det har fem bogstaver og danner 120 omstillinger. »Svarende hertil«: Til de 120 omstillinger af Elohim-navnet kræver vi 120 mennesker osv., som i Mishnah, slutningen af første kapitel af Sanhedrin. Grunden er at mildne dommen fra de 120 omstillinger: Gennem de 120 mennesker er der dom og Sanhedrin forneden. Når der er dom forneden, er der ingen dom foroven, som bekendt.

»Moses blev værdig til dem alle« osv.: Rabbi Jochanans udsagn dér. Forfatteren siger, at grunden også er, at Israel var frie fra dødsenglen gennem kronerne. Da Herren ville fjerne dem fra Israel og »lade mine pile få ende i dem« [usikkert personskifte] på grund af kalvens misgerning, overgav Moses sig selv til døden for dette og sagde: »Og hvis ikke, så slet mig dog« osv. Derfor blev Moses værdig til at tage kronerne, da de tog dem af sig.[DA105517]

»Desuden gives hellige ting ikke i de ødelæggende engles hånd«, og Moses måtte tage dem. Sådan står også i Zohar, Pekudei, side 423: »Og Moses tog teltet« osv. Hvorfor? »בגין דק"א יכיל דהוה חביל בכווייהו« [uafklaret aramæisk forbindelse]. Moses sagde: Hellighedens side skal ikke opholde sig inden for urenhedens side.[DA105518]

»I Zohar, Mishpatim«: Dér udlægges afsnittet »og hvis en mand sælger sin datter som trælkvinde« osv. om menneskets sjæl. I slutningen af dette afsnit,

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - 1 - fortsat

side 170, siges om hende: Hvis hun ikke blev værdig, står mange fremmede lejre rede på vejen til Gehinnom. Det er de ødelæggende engles lejre, og de står klar til at fuldbyrde hævn over hende. Skriften kommer og viser: »Til et fremmed folk har han ikke ret til at sælge hende« — det er de ødelæggende engle. »Når han svigter hende«: Dette er beskyttelse; den Hellige, velsignet være han, beskytter hende, så et fremmed folk ikke skal herske over hende, gennem den udbredte tildækning, som er lagt over hende.[DA105519]

»For at give dem i arv« osv.: Dér sagde Resh Lakish: Den Hellige, velsignet være han, vil engang give dem tilbage til os, for der står: »Herrens løskøbte skal vende tilbage« osv., den glæde, som fra gammel tid var over deres hoveder. Forfatteren forklarer, at Resh Lakish kommer for at forklare rabbi Jochanans ord: Moses tog dem ikke for at fjerne dem, men for at give dem i arv til alle, der søger Herren og tænker på hans navn. Det er det, han sagde: Den Hellige, velsignet være han, vil engang give dem tilbage til os gennem Moses og hans Tora. »Sådan beviser Skriften det«: »Og Moses tog teltet« osv. »Og enhver, der søgte Herren, gik ud til Åbenbaringsteltet« osv.

KLADDE · uafklaret

Joel Moshe - 1

»Det er ansigtets skjul«: Om deres synd siges »og jeg vil skjule, skjule«, idet Shekhinah iklæder sig adskilte væsener. Det er englene, som iklædte sig de ydre. Derfor siger Skriften præcist »midt i deres urenhed«. Han bor jo ikke, Gud forbyde det, i deres urenhed — hvad har en præst at gøre i »ב"ה« [uafklaret forkortelse]? Han bor derimod i det indre. Det indre iklæder sig ikke urenhed uden for det; i selve det indre er der ingen urenhed. Dermed betyder »midt i« det indre, som nævnt. »På grund af dem«: på grund af Israel, som synder.[DA105601]

»Den anden, men« osv.: Den anden ting, som vi lærer af Jonatan ben Uzziels oversættelse ovenfor. »De sørgede over den anden«: over at han sagde til dem, at min herlighed ikke skal bo i jeres bolig. Den første, hvor han sagde »det er ikke muligt« osv., gav dem en vis trøst. Derfor blev »ingen tog sin prydelse på« ikke regnet for fuldkommen omvendelse, men for vanhellighed og et andet hensyn. De fandt nemlig trøst i oversættelsens første tydning. I

KLADDE · uafklaret · fortsat

Joel Moshe - 1 - fortsat

sandhed er det vigtigste ved omvendelse og sorg over synder ikke sådan på grund af straffen. Tværtimod fremkalder et sådant forhold straffen mod én selv og giver ikke soning osv., som sagt ovenfor i del I, kapitel 24: Frygt for straf er ikke omvendelse.

»For at sone herlighedens fjernhed« osv.: Ved ødelæggelsen steg Shekhinah op og er fjern fra vort livs hus. Desuden: »Jeg er med ham i nøden.« Så at sige har hun ingen forening foroven. Gennem vore gode gerninger forneden skabes kvindelige vande, som bevirker en forening foroven. »Da gælder det« osv., udsagnet »over mig sone« osv.: Eftersom hun ikke har nogen forening, soner han gennem overgivelsen af vor sjæl virkelig »over mig«, så at sige, så der bliver en forening foroven. »Det er betydningen af den, der vil leve, skal lade sig dø«: Gennem overgivelsen af sin sjæl, idet han retter sin hensigt mod døden, skal han leve af den, som nævnt.

»Eller han soner og får soning« osv.: Han soner for Shekhinah, så at sige, som nævnt, og samtidig får også han soning ved denne omvendelse, på én gang. »Derfor advarede Moses, vor lærer, fred være med ham, dem« osv., »at de helt skulle fjerne deres prydelser fra deres tanke«: Ved at overgive sin sjæl og fjerne en fremmed tanke er det da godt for dem. »Dette skal enhver from overveje og tage til hjerte« osv.: Han skal foretage denne omvendelse og tænke på denne forening, som nævnt.

»Men den, der på en god dag ikke forstod« osv.: På den dag, hvor han ikke syndede. »At retfærdiggøre himlens barmhjertighed« osv.: At fremkalde en forening foroven gennem den gode handling, han gjorde forneden. »Når han forvilder sig« osv.: Da kommer han til synd. »Hvor godt er det, hvis han erkender som retfærdig« osv., »på en ond dag« osv.: På den onde dag, hvor han syndede, skal han foretage fuldkommen omvendelse, som om hans sjæl tages fra ham.

»Disse retfærdige« osv., indtil »i deres død kaldes de levende«: Ved at overgive sin sjæl bliver han død i denne stund, og i netop denne død kaldes han levende. »Om dem står og du mætter alt levende med vilje«: Ved at rette hensigten mod døden for at

KLADDE · uafklaret · fortsat

Joel Moshe - 1 - fortsat

knytte sig til den øverste vilje. Dermed betyder Skriften: Den, der mætter alt levende — hvem er dette menneske? »Efter vilje« [usikker forbindelse], som knytter sig til den øverste vilje. Hvem er han? »Herren er retfærdig på alle sine veje.« Viljen er den, som er nævnt ovenfor i kapitel 32.[DA105602]

»Der står kun hans kød smerter over ham«: ved lidelser, når hans sjæl sørger over ham, over ham selv og ikke over hans synder. Da smerter hans kød over ham. Men hvis han sørger over sine misgerninger, vil hans kød ikke gøre ondt over ham, og han vil ikke mærke sin smerte, ligesom de hellige, som er i landet, ikke mærker nogen smerte, som bekendt.

»Havde de blot taget den af« osv.: Der er forskel på blot at tage af og at tømme sig. At tømme sig er en stærk længsel efter at overgive sig selv til døden for at rense misgerningen, ligesom rabbi Akiva længtes. Rabbi Akiva længtes ikke forgæves, men »kun efter« herlighedens eksil — Shekhinah — til Egypten ved salget af Josef [usikker forbindelse].[DA105603]

»Enten for at have indledt fordærvelsen« osv.: Shimon sagde først: »Se, denne drømmenes herre kommer« osv. Rabbi Akiva var Shimons gilgul. »Derfra kom han til en prøve«, og rabbi Akiva var mere retfærdig end ham, »בפי׳ משמע?« [uafklaret forklaringsled]. Rabbi Elazar var Rubens gilgul; derfor siges om ham, at han blev grebet »כנירה« [uafklaret form], svarende til Ruben, som sagde: »Lad os kaste ham i gruben.« Derefter blev »ר״א« reddet, ligesom Ruben reddede Josef fra døden, som nedenfor i kapitel 15 ved »og han reddede mig fra Faraos sværd«; se dér.[DA105604]

»Eller for at have inddraget Shekhinah«: De inddrog hende i salget, og rabbi Akiva stod i Shekhinahs sted, så at sige, efter Aris opfattelse, må hans minde være til velsignelse. »Lykkelig er du, rabbi Akiva, for din sjæl gik ud ved én«: netop én. Eller i Shimons sted, »שהפיר נחל לוי« [uafklaret forbindelse til Levi], som der står »og den ene åbnede«. Eller den Hellige, velsignet være han [lakune i kilden], »grundlag og enestående, כ״ג, ham« [usikker forbindelse og forkortelse] [lakune i kilden], »hvem løftede til himlen שלאו« [uafklaret slutord] — om rabbi Akiva og hans længsel efter at overgive sin sjæl. Den steg

KLADDE · uafklaret · fortsat

Joel Moshe - 1 - fortsat

op for ham, velsignet være han, som der står: »Sådan steg det op i tanken for mig.« De sendte ham ikke tom tilbage, men opfyldte hans bøn.[DA105605]

»לאיהו לא אהני עלה« [uafklaret lemma] osv.: Selv om Shimon »כ״ש« [usikker navneforkortelse] »ikke gavnede over ham« [usikker forbindelse]: Choni kunne han pålægge bandlysning. Han giver os dog et råd om, at han selv skal »skrive כזיפה« [usikker form] på sig selv. »Denne tekstform supplerer« osv.: Den babyloniske tekstform er »hvis du ikke var Choni, ville jeg pålægge dig bandlysning«. Det betyder, at han ikke virkelig bandlyste ham. I den jerusalemitiske tekstform står »du bør lade dig bandlyse«. Det er det, vi sagde: Heri indgår et godt råd om, at han skal »skrive כזיפה« på sig selv. [DA105606]

»Således også i slutningen af Ketubbot«: Tekstformerne er ikke uenige; begge er den levende Guds ord. Ved mænd og kvinder passer »de fører op«: Ligesom manden fører sin hustru op, fører også hun ham op. Sådan gælder det ikke slaver, som ikke kan føre deres herre op til Israels land mod hans vilje. Derfor er de kun dem, der drager op, ikke dem, der fører op.

»Shimon ben Shetachs råd« osv.: De behandlede sig selv med »כזיפה« [samme usikre betegnelse] og tog hver enkelts prydelse af særskilt. Men menighedens krone, som blev givet dem »ved kalven« ud over den enkeltes krone, havde de endnu ikke taget af, indtil det guddommelige ord sagde det til dem, som ovenfor.[DA105607] »Din prydelse i ental«: Det antyder den krone, som blev givet menigheden som helhed. »For først nu bortfaldt alt, hvad de havde modtaget«: både hver enkelts egen krone og den krone, som blev givet alle sammen.

»Elohim gennem 120« osv.: Tidligere var der seks hundrede tusind, for hver enkelt én krone. Men da de syndede mod »vi vil gøre, og vi vil høre«, kom Elohims egenskab over dem. Elohim har 120 omstillinger. For »et ord på to bogstaver tæller seks to« [beskadiget talled]; fire bogstaver giver fire gange seks, altså 24 former, og et ord på fem bogstaver giver fem gange 24, altså 120. Det er det, der forklares i »מקובלה שמעט׳« [uafklaret forbindelse]: »Og du gjorde ham lidt ringere end

KLADDE · uafklaret · fortsat

Joel Moshe - 1 - fortsat

Elohim.« מעט', lidt, har talværdien 119; Elohim har i sine omstillinger 120. Dermed mangler Moses én, som er »ה'« [uafklaret gudsnavne-, bogstav- eller talbetegnelse]; se dér.[DA105608]

KLADDE · uafklaret · fortsat

Joel Moshe - 1 - fortsat

»Moses blev værdig til dem alle«: Alle de kroner, som Israel tog af. »Hellige ting gives ikke« osv.: ved afsnittet Mishpatim. Dér gælder det sjælen, som ikke gives til det onde. Også her tog Moses dem.

Tilbage til kapitlet i indholdet

Historisk register: Heqor Din - II - Kapitel 9 — opslag 1 af 2

Historisk register: Heqor Din - II - Kapitel 9 — opslag 2 af 2

Heqor Din — del II — kapitel 10

Jad Jehuda: 1

Joel Moshe: 1

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - 1

»Læreren sagde« osv.: Efter at forfatteren har afsluttet de udlægninger, som fulgte af hans begyndelse på forklaringen af rabbi Kruspedais udsagn ovenfor i kapitel 4, vender han nu tilbage til dette udsagn for at forklare det. »Vi har allerede nævnt«: i kapitel 4. »Som bruges tre gange«: i slutningen, »tilhørende de retfærdige«, »tilhørende de ugudelige« og »tilhørende de middelgode skrives« osv. Udtrykket »tilhørende« passer kun i begyndelsen ved de tre grupper.

»Vi føjer to vanskeligheder til«: Om de middelgode er der en vanskelighed ved ordene »står åbne«, »hvad er sammenhængen?« [usikker forbindelse], og selv om »er de værdige, skrives de til livet; er de ikke værdige, skrives de til døden«, sagde han ikke »skrives og besegles«.

Rema fra Fano

Læreren sagde: »Det, der tilhører de fuldt retfærdige, skrives og besegles straks til livet.« Sådan læser vi i nogle bøger. Vi har allerede nævnt den vanskelighed, andre fandt i ordet shel, »tilhørende«, som her bruges tre gange ved indskrivningen. Vi føjer to bemærkninger til om de middelgodes bog. Den ene er, at besegling ikke nævnes om den, hverken til det gode eller »til det bedre«. Den anden følges med sit svar til kapitel 12. Hvis vi da går med til som afgjort, at læsemåden er præcis, kan den første vanskelighed løses godt på otte sande måder. [DA105801]

Rabbi Jochanan, ophavsmanden til dette udsagn, var jo den, om hvem Rabbi læste skriftordet »før jeg formede dig i moders liv, kendte jeg dig« i sidste kapitel af Joma. Rabbi satte ham også højt i begyndelsen af Pesachim, fordi han var nøjagtig i sit sprog, ligesom Hillel den gamle, som omtales nedenfor i kapitel 19. Også her åbnede han sin mund med visdom for at knytte forbandelsen til

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - 1 - fortsat

Hverken til det gode, ved »skrives til livet«, eller »til det bedre«, det vil sige til det onde, ved »skrives til døden«, nævner han beseglingen. »Den anden«: Den anden vanskelighed og dens svar kommer nedenfor i kapitel 12. Det er, hvorfor han om de middelgode siger »er de ikke værdige, skrives de«. Lad ham sige: »Bliver de skyldige, skrives de til døden«; se dér.[DA105901]

»Hvis vi går med til« osv.: Der findes bøger, som ikke læser ordet shel i slutningen. Hvis vi antager, at den rette læsemåde også har shel i slutningen, vil vi løse sprogets vanskelighed på otte sande måder.

»For nemlig« osv.: Den første vej er, at han derfor brugte shel på grund af de ugudelige. Han ville ikke knytte forbandelsen til dem og sige »de fuldt ugudelige skrives til

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - 1 - fortsat

døden«. Han bruger et pænt udtryk og siger »tilhørende de ugudelige«, som viser tilbage til bogen, så forbandelsen knyttes til den, som når et menneske knytter sin forbandelse til andre. De ugudeliges bog skrives og besegles altså til døden. Rabbi Jochanan, ophavsmanden til dette udsagn — rabbi Kruspedai sagde det i rabbi Jochanans navn — var nøje med at bruge et pænt udtryk.

Allerede i sin mors liv viste hans natur, at der ikke skulle komme en forseelse ved hans hånd, som i sidste kapitel af Joma (blad 82b): En gravid kvinde mærkede en duft. De kom til Rabbi. Han sagde til dem: Gå og hvisk til hende, at det er forsoningsdagen. De hviskede til hende, og hun faldt til ro. Han læste om hende: »Før jeg formede dig i moders liv, kendte jeg dig« osv. Fra hende kom rabbi Jochanan.

Rabbi satte desuden rabbi Jochanan højt i første kapitel af Pesachim (blad 3), fordi han var præcis i sit sprog og ikke lod noget uskønt komme ud af sin mund. Dér står: To elever sad foran Hillel, og én af dem var Rabban Jochanan ben Zakkai; nogle siger, at de sad foran Rabbi, og én af dem var rabbi Jochanan. Den ene sagde til dem: »Hvorfor høster man

Rema fra Fano - fortsat

bogen og ikke til mennesket, efter princippet »lad synder få ende«, ikke syndere. Han satte et værn om sine ord, idet han fra begyndelsen så slutningen.

Eller her sagde han sit udsagn efter baraitaens fremstilling af dommens dag, som vi indledte denne afhandling med. Dér passer det, for der tales om grupper. Gruppen af disse og gruppen af hine indskrives, som det passer for dem og deres mønstre. Vi kan med rette sige, at de ugudeliges gruppe, altså deres sammenbinding og sammenslutning — som når ti samles og stjæler en bjælke — eller »de ugudeliges vej«, efter kongens ord, han som sang Israels liflige sange, er det, der går helt til grunde gennem den prisværdige adspredelse, som er god for dem. Der står: »Alle, der øver uret, skal skilles ad.« En sammensværgelse af ugudelige regnes ikke med. Men for de ugudelige selv gavner renselsen ved dagenes ende, som det vil blive forklaret. [DA105802]

Sådan må vi overalt forklare skriftord, der truer dem, såsom »for de ugudelige skal gå til grunde«. Hensigten er som i den senere forklaring »og de ugudelige er ikke mere«. Det fortsætter versets begyndelse »lad synder få ende«, ikke syndere: De er ikke længere ugudelige. De skal derimod engang genoprettes ved retfærdig dom med ændring af navn, ændring af sted og ændring af handling. For det er ikke en tom ting. Sådan også »lad de ugudelige gå til grunde for Guds ansigt«. For at stille dommen tilfreds må han lade dem gå til grunde; men når dommeren er stillet tilfreds, bliver de igen som noget tabt, der søges efter.

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - 1 - fortsat

druer i renhed og oliven i urenhed?« Den anden sagde: »Hvorfor høster man druer i renhed, mens man ikke høster oliven i renhed?« Han sagde: »Jeg er sikker på, at denne skal træffe retsafgørelser i Israel« osv. Også i vort tilfælde sørgede rabbi Jochanan for ikke at udtale en forbandelse over de ugudelige, så en forseelse ikke skulle komme over dem ved hans hånd.

»Ligesom Hillel den gamle«: Også han sagde: »Hvorfor høster man druer i renhed, mens man ikke høster oliven i urenhed?« Sådan står i første kapitel af Shabbat (blad 17), og det kommer nedenfor i kapitel 19. »Efter princippet«: Som vi siger i første kapitel af Berakhot: Står der »lad syndere få ende«? Der står »synder«.[DA105902]

»Han satte et værn om sine ord«: Rabbi Jochanan brugte allerede i begyndelsen, ved de retfærdige, ordet shel. Hos dem ville det ganske vist være mere passende at sige »de retfærdige skrives« osv. og ikke nævne shel, så velsignelsen knyttes til dem selv. Alligevel lærer han shel i begyndelsen, fordi han er nødt til at bruge det i slutningen ved de ugudelige.

»Eller«: Den anden vej er,

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - 1 - fortsat

at han brugte shel, fordi dette udsagn følger baraitaen om »tre grupper på dommens dag«, som læres dér først. Dér passer shel selv i slutningen, fordi der tales om grupper. Shel viser tilbage til gruppen: De retfærdiges gruppe, de ugudeliges gruppe og tilsvarende de middelgodes gruppe indskrives. Fordi man bruger shel dér, bruges det også her; han viderefører rækkefølgen derfra. »Og deres mønstre« betyder deres tilsvarende form.

»Vi kan med rette sige« osv.: Spørg ikke: Selv om det passer at sige shel dér, fordi det viser til grupperne, ville det så ikke også passe, hvis han udelod shel i slutningen? Han kunne jo sige: »Der er tre grupper på dommens dag: de retfærdiges, de ugudeliges og de middelgodes. De retfærdige skrives og besegles« osv., »de ugudelige skrives« osv.; det ville passe. Tilsvarende kan du spørge, hvorfor han ikke også udelader »grupper« i begyndelsen og siger: »Der er tre på dommens dag: ugudelige, retfærdige og middelgode. De retfærdige skrives« osv. Der er i sandhed ingen vanskelighed her, men vor formulering er rigtig, fordi hensigten dér netop gælder gruppen, ikke de retfærdige og de ugudelige selv.

Rema fra Fano - fortsat

Selv Geval, Ammon og Amalek og hele den sammensværgelse af ugudelige, mod hvilken Asaf vækkede de øvre med ordene »Gud, vær ikke stille; ti ikke, og vær ikke rolig, Gud« — hvad står der om den? »Lad dem skamme sig og forfærdes for evigt, lad dem beskæmmes og gå til grunde.« Derefter står: »Så de ved, at du, hvis navn er Herren, du alene«: Det er en stor genoprettelse for dem. Dette er tilstrækkeligt til hensigten her.

Den retfærdige gruppe får uden tvivl en desto højere fuldendelse: »Kongens pragt findes i et talrigt folk.« Det er de retfærdiges samling, som er god for dem og god for verden. De danner grupper og atter grupper, fællesskaber og atter fællesskaber, for i den store sal at nyde Shekhinahs glans. Her kan man sige, at han viderefører en vending derfra.

Det må vi også sige om ordet le-altar, »straks«, som bruges her: Det er ikke præcist i denne betydning. Hvis du ikke siger dette, er rabbi Jochanans udsagn da i overensstemmelse med nogen? Ingen tanna er jo uenig i, at ethvert menneskes domsafgørelse først besegles på forsoningsdagen, som ovenfor i kapitel 1 og som det vil blive forklaret. Altså kaldes denne dag deres le-altar, hvad beseglingen angår. Hvad er le-altar? Det er som al atar, »på stedet«. Også her betyder det: hver på sin plads og sit sted. Derfor sagde han om de middelgode, hvis dom står åben indtil forsoningsdagen, at de da skrives til livet. Han nævnte ikke besegling om dem, fordi han støttede sig til de første led og det velkendte fra lærestykket om

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - 1 - fortsat

»Eller«: Gruppe kan forklares som vej. »Efter kongens ord«: David sagde »og de ugudeliges vej skal gå til grunde« (Salmerne 1). »Med« betyder gennem adspredelsen, som de lærde sagde: Adspredelse af ugudelige er god for dem og god for verden. »Regnes ikke med«: Som de lærde sagde i tredje kapitel af Sanhedrin (blad 26) om Shevna og hans følge. »Som det vil blive forklaret«: i del V.

»Såsom« i verset »for de ugudelige skal gå til grunde« (Salmerne 37): Vi må forklare, at hensigten er som Davids senere forklaring: »Lad synder få ende på jorden, og de ugudelige er ikke mere.« Beruriah, rabbi Meirs hustru, sagde: Står der »syndere«? Der står »synder«. Desuden: Når synderne får ende på jorden, er det da indlysende, at de ugudelige ikke er mere. Sådan også »for de ugudelige skal gå til grunde«: Denne dadelværdige betegnelse skal gå til grunde, ikke de selv.

»Med ændring af navn« osv.: Om disse ting sagde de lærde, at de river et menneskes domsafgørelse itu. Sådan skal navnet også her ændres, så de ikke mere kaldes ugudelige; og stedet ændres, så de stiger op fra Gehinnom gennem

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - 1 - fortsat

en ændring af handling, idet de vender tilbage til det gode. »For det er ikke en tom ting«: Intet i verden skal forblive tomt uden genoprettelse; alt skal derimod genoprettes i fremtiden.

Tilsvarende skal verset »lad de ugudelige gå til grunde for Guds ansigt« (Salmerne 68) forklares

Rema fra Fano - fortsat

de fire tidspunkter: Dagens bud gælder beseglingen. Mellem de to første bøger og de middelgodes bog er der kun forskel på tidspunktet for indskrivningen.

Sådan er Mishnahs fremgangsmåde mange steder: Den anfører forskellige led tæt ved hinanden eller langt fra hinanden, som i Kinnim og i Horayot og Keritot og lignende. Det ene forklarer det andet. Sådan er det også her.[DA105803]

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - 1 - fortsat

sådan. Hensigten er, at de ugudelige skal gå til grunde gennem mange slags straffe, som kommer over dem. Alligevel er det kun »for Gud«, for at stille dommens egenskab tilfreds, og der er håb for deres endeligt.

»Selv Geval« osv.: De er nævnt i Asafs salme (Salmerne 83). »Det er en

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - 1 - fortsat

stor genoprettelse for dem«: Når de ved og erkender Herren, »og som hans fremgangsrige skal de bede meget« [usikker forbindelse]. [Lakune i kilden] »til hensigten her«: Efter den ene del om de ugudelige i baraitaen om de tre grupper, altså at gruppen skrives til døden, ikke de ugudelige selv.[DA105903]

»Den retfærdige gruppe« osv.: Shel, som siges i den baraita ved »de retfærdige skrives« osv., viser også til gruppen. Det udelukker ikke de retfærdige selv, Gud forbyde det, men føjer til dem: De modtager deres løn og betaling med højere værdighed og kraft, »ved mennesket, ved dets ære og ved mængden« [usikker ordforbindelse], efter de lærdes udsagn: De retfærdiges samling er god for dem osv., modsat adspredelsen, som er god for de ugudelige. [DA105904]

»Og her« osv.: Dette afslutter argumentet: Her, i baraitaen om de tre bøger, kan man sige, at shel ikke er helt præcist, men at han viderefører en vending fra de tre grupper dér. »Det må vi også sige om straks«, som bruges her: »De fuldt retfærdige skrives og besegles straks til livet«, og tilsvarende om de ugudelige. Det er ikke bogstaveligt straks; de besegles derimod på forsoningsdagen. »Som det vil blive forklaret«: i kapitel 26.

»Altså kaldes denne dag«: Forsoningsdagen kaldes de retfærdiges, de ugudeliges og de middelgodes le-altar. Hvad indskrivningen angår, er Rosh ha-Shanah deres straks; hvad beseglingen angår, er forsoningsdagen deres le-altar. Han sagde ikke

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - 1 - fortsat

»skrives straks og besegles«, men »skrives og besegles straks« og knyttede le-altar til besegles. Derfor er hans le-altar ikke helt bogstaveligt og betyder ikke med det samme, men på sit sted: Det er nemlig et sammensat ord ligesom al atar, på stedet. Hensigten bliver: De skrives og besegles hver på sit rette sted og tidspunkt, altså indskrivning straks på Rosh ha-Shanah og besegling på forsoningsdagen. Se i kapitel 2, »som hører til« [uklar henvisningsforbindelse], hvor forfatteren forklarer generelt, at le-altar her betyder »denne«; se dér. [DA105905]

Efter denne formulering er le-altar ved de retfærdige og ugudelige forsoningsdagen. Alligevel: »Hvilket ikke er tilfældet ved למר« [uafklaret slutform og forbindelse]; beseglingen nævnes ikke ved de middelgode, fordi læreren støttede sig til de første skriftled om de retfærdige og ugudelige, som indskrives på Rosh ha-Shanah og besegles på forsoningsdagen. De middelgode indskrives derimod på forsoningsdagen. Selv om der ikke nævnes »skrives, besegles«, støtter læreren sig dog til det velkendte: Det velkendte fra lærestykket om de fire tidspunkter, hvor vi nævnte beseglingen på forsoningsdagen. »Sådan er det også her«: Lærestykket om de fire tidspunkter forklarer de første hensigter generelt, og de forklarer de middelgodes skriftled.[DA105906]

KLADDE · uafklaret

Joel Moshe - 1

»Læreren sagde: Tilhørende de retfærdige«: Se ovenfor i kapitel 4 af denne del. »Vi føjer to

KLADDE · uafklaret · fortsat

Joel Moshe - 1 - fortsat

bemærkninger til«: Det betyder vanskeligheder. Den ene er, at han siger »og således skrives de til livet, ikke« osv. osv. og ikke siger »og besegles« om de middelgode, som om de retfærdige og den anden gruppe. »Hvad enten til det gode eller til det bedre«: Det onde kaldes »det bedre«, men han brugte et pænt udtryk i sit sprog; tilsvarende ovenfor i kapitel 2.

»Den anden«: Den anden vanskelighed og dens svar følges til kapitel 12: Dér vil han løse dem. »רי דההוויתיהו?« [uafklaret lemma] osv.: Rabbi Kruspedai sagde det i rabbi Jochanans navn. »Og han satte ham højt«: Han satte rabbi Jochanan højt, fordi han var præcis i sit sprog, også på dette sted. [DA106001]

»En anden forklaring: Han åbnede sin mund med visdom for at knytte forbandelsen til bogen«: Derfor siger de »tilhørende de ugudelige«. Det er de ugudeliges bog, som skrives til døden, ikke mennesket. »Han satte et værn om sine ord«: Også ved de retfærdige siger han shel. Dér peger tanken ellers den modsatte vej: De selv skrives til livet. Men fordi han vil lære shel i slutningen, ved de ugudelige, bruger han også shel ved de retfærdige. Det er som: Fordi han lærer det i slutningen, lærer han det i begyndelsen. Det er »fra begyndelsen så han slutningen«; forstå det.

»Hvis det er sådan« osv., indtil »som vi indledte« osv.: Før rabbi Kruspedais udsagn. Han siger »tilhørende de ugudelige«; ordet shel viser til de ugudeliges gruppe. »Vi kan med rette sige«: Vi siger rigtigt, at det gælder gruppen, for deres sammenbinding er ond for dem og ond for verden. Eller »tilhørende de ugudelige« viser til de ugudeliges vej, som skrives til døden. Men de ugudelige selv får gavn af døden og renselsen ved

Tilbage til kapitlet i indholdet

Historisk register: Heqor Din - II - Kapitel 10

KLADDE · uafklaret · fortsat

Joel Moshe - 1 - fortsat

dagenes ende.

Derfor sagde kong David, fred være med ham: »Og de ugudeliges vej skal gå til grunde.« Sådan skal man også forklare alle steder, hvor der er en trussel mod de ugudelige: »Lad synder få ende på jorden«; der står ikke syndere. »Og de ugudelige er ikke mere«: Alle skal derimod blive retfærdige, som ovenfor og i Zohar, Behar. »Med ændring af navn« osv.: Svarende til tre gilgulim: Ved Abraham ændring af navn, ved Isak ændring af sted, ved Jakob ændring af handling.

»For אלי'« [usikker navneform]: Han må lade de ugudelige gå til grunde gennem lidelser. Alligevel er deres håb ikke tabt; de skal blot blive som noget tabt, der søges efter. »De retfærdiges gruppe«: Også her viser »tilhørende de retfærdige« til de retfærdiges gruppe, som er god for dem og god for verden.[DA106002]

»Og her kan man sige«: Når vi siger, at det viser til grupperne ved afhandlingens begyndelse, tager han »סרב« [uafklaret ordform] med sig derfra, som vi sagde ved »besegles straks«.[DA106004] Beseglingen sker jo på forsoningsdagen, ikke på Rosh ha-Shanah. Altså er le-altar ikke bogstaveligt straks, men som al atar, på stedet: hver på det tidspunkt, som er bestemt for ham.

Derfor siger han ikke »besegles« om de middelgode, som står åbne indtil forsoningsdagen. Han støtter sig til de første led om de retfærdige og de ugudelige, »som besegles på Rosh ha-Shanah«. Dagens bud gælder besegling, og han støtter sig til det velkendte. Dermed løses vanskeligheden, han rejste ovenfor, én af de to bemærkninger, han selv føjede til ovenfor, »på Rosh ha-Shanah«.[DA106003]

Heqor Din — del II — kapitel 11

Jad Jehuda: 1

Joel Moshe: 1

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - 1

»Og hvis du vil, kan du sige«: En tredje måde at løse vanskeligheden ved ordet shel, »tilhørende«, er, at det henviser til bøgerne: Bøgerne skrives og besegles til liv eller død, ikke de retfærdige og ugudelige selv. Det er heller ikke sådan, at tannaen blot sagde dette om de ugudelige for at tale sømmeligt og knytte forbandelsen til bogen, mens meningen stadig var de ugudelige selv, ligesom ved de retfærdige, sådan som det første svar i det foregående kapitel lød. Nej, sådan er det bestemt og virkelig: De retfærdiges og de ugudeliges løn skrives og besegles, ikke mennesket. Grunden er, at der i disse bøger kun skrives om hvert enkelt menneskes liv og død ved dommen over den kommende verden, ikke om dommene i denne verden. Der er nemlig retfærdige, som rammes, som de ugudeliges gerninger fortjener, og som undertiden skrives til død i denne verden. Omvendt skrives den ugudelige undertiden til liv i denne verden, som Skriften siger: »Han gengælder dem, der hader ham, til hans ansigt, for at lade det gå til grunde.« Sådan skrev Tosafot dér i Rosh ha-

Rema fra Fano

Og hvis du vil, kan du sige: Ja, bestemt. De retfærdiges og de ugudeliges bog skrives og besegles til liv og død; det er ikke mennesket, der skrives og besegles. Derved stadfæstes Tosafots ord, som vi vil nævne i kapitel 21. For det er muligt, at dette liv, som er det sande liv, der skrives i bogen, for en tid medfører lidelser eller død for mennesket som renselse. Og omvendt: »Han gengælder dem, der hader ham, til hans ansigt, for at lade det gå til grunde.« Det vil sige, at han straks betaler dem, der hader ham, lønnen for de bud, de opfylder for at gøre sig til. Det er »til hans ansigt«, for deres gerninger er kun udvendige, for at vise sig hyklerisk for hans ansigt, velsignet være han. Som vore mestre, må deres minde være til velsignelse, sagde: I fremtiden tager både disse og hine en Torah-rulle og kommer for at modtage deres løn. Han kommer dem, der hader ham, i forkøbet og betaler lønnen for deres gerninger i denne verden, »for at lade det gå til grunde«: denne gengældelse, så det ikke skal stå skrevet i mindernes bog i det høje, at han, velsignet være han, skylder at betale den.[DA106201]

Det svarer til, hvad der siges om de retskafne: »Jeg vil vise nåde mod den, jeg vil vise nåde.« For der gives ikke løn for buddene i denne verden. I hans regnskabsbog står: »Den og den vil jeg vise så og så megen nåde, og den og den vil jeg vise så og så megen barmhjertighed«, i betydningen »han

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - 1 - fortsat

Shanah. De mener, at der her tales om livet i den kommende verden: død for de ugudelige og liv for de retfærdige. Se dér og nedenfor i kapitel 21. Eftersom dommene over denne verden slet ikke skrives i bogen, sagde tannaen ikke: »Retfærdige og ugudelige skrives« osv.; det kunne også have betegnet dommene over dem i denne verden. Han sagde i stedet »tilhørende de retfærdige« og »tilhørende de ugudelige«, det vil sige: Deres bog skrives og besegles til det, den er bestemt for, nemlig dommen over den kommende verden, til liv for de retfærdige eller til død for de ugudelige.

»Dette liv«: Livet i den kommende verden. »Og omvendt«: Det er muligt, at døden i den kommende verden medfører liv i denne verden, som der står: »Han gengælder dem, der hader ham« osv. Det er det bevis, Tosafot anfører dér. »Det vil sige« osv.: Efter at mesteren har anført dette vers, forklarer han det på forskellige måder. »Straks«: I denne verden. »Det er hans ansigt«: Det knytter sig til »han gengælder«. Meningen er: Han gengælder dem, der hader

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - 1 - fortsat

ham, hvad de gør hyklerisk for hans ansigt, velsignet være han. Det vil blive forklaret nedenfor. »For at lade det gå til grunde« henviser til betalingen. Meningen er, at den ikke skal bringes til erindring i bogen deroppe, for han giver deres løn i deres dage i denne verden. Derfor sagde han »lade det gå til grunde« i ental. Efter den ligefremme læsning, hvor det henviser til »dem, der hader ham«, burde også dette have stået i flertal: »lade dem gå til grunde«.

»Jeg vil vise nåde« osv.: Meningen er: I den kommende verden vil jeg vise nåde mod den, om hvem der står skrevet i hans bog: »Jeg vil vise ham så og så megen nåde.« For dette vers taler om dommene over den kommende verden; som bekendt findes der ingen løn for buddene i denne verden. »Det lærer, at denne egenskab«: Denne frie gave gælder kun Israel, som bæres fra moders liv. »Eller betydningen er: Jeg vil vise nåde« osv.: Va-arachem, »og jeg vil vise barmhjertighed«, har betydning af rechem, moderskød: Jeg vil gøre et moderskød og et rum til at modtage for dem. Meningen er: Jeg vil give dem kraft til at bære alt dette gode. For Israel kan ikke bære en overflod af

Rema fra Fano - fortsat

viser nåde og giver«. Vi forklarede det i første dels kapitel 2. I masoraen forekommer ve-channoti, »og jeg viser nåde«, to gange; den anden er »og jeg bønfalder børnene fra mit skød«. Det lærer, at denne egenskab kun gælder dem, der bæres fra moders liv. Eller achon, »jeg vil vise nåde«, betegner de retfærdiges gode, og arachem, »jeg vil vise barmhjertighed«, at give dem kraft og et rum, der kan modtage det, så de kan bære det. Det er virkelig ordets fælles betydning. Men disses løn skal hverken lægges i forråd eller samles i skat.[DA106202]

Derfor gentog han og sagde: »Han vil ikke tøve over for den, der hader ham.« Her skiftede han fra flertal til ental for at lære, at selv om blot én af dem ved verdens ende gør en ringe ting, skynder man sig at give ham hans løn. Den Hellige, velsignet være han, ringeagter intet, ikke engang lønnen for en smuk ytring. Desuden lærer vi af, at der her står »den, der hader ham« i ental, hvortil »til hans ansigt skal han betale ham« passer godt, at det første »til hans ansigt« ikke taler om denne. Ellers burde der stå »til deres ansigt«, for der står »dem, der hader ham«. Det første led taler altså om giverens ansigt, som jeg forklarede. Ligesom deres gerninger kun er udvendige, er deres løn også kun udvendig, af denne verdens nydelser, noget uden virkeligt indhold. Det er »til hans ansigt«, modtagerens, »skal han betale ham«, eftersom gerningen kom med hykleri for giverens ansigt, og deres hjerte ikke var oprigtigt over for ham. Dermed er vi sluppet fri af både gentagelsen og skiftet, og skriftordets

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - 1 - fortsat

godt, som vore mestre, må deres minde være til velsignelse, sagde. Dette er i sandhed grunden til, at rechem er et fælles ord for moderen og for barmhjertighed og medfølelse: Begges betydning er udvidelse.

»Men« osv. henviser tilbage til det, der ovenfor blev sagt om de ugudelige: Det skal ikke stå skrevet i mindernes bog, sådan som det siges om de retskafne; for disses, de ugudeliges, løn skal ikke lægges i forråd osv. »Derfor«: Med vores forklaring af »han gengælder dem, der hader ham« bliver det forståeligt, at Skriften gentager sig og siger: »Han gengælder dem, der hader ham, til hans ansigt, for at lade det gå til grunde; han vil ikke tøve over for den, der hader ham; til hans ansigt skal han betale ham« (Devarim 7). Ikke nok med det: I slutningen skifter han fra flertal til ental. Først sagde han le-sonav med jod, flertal; her siger han le-son'o, ental. Med denne forklaring bliver det virkelig klart. »Til ental«: For at lære, at også når der blot findes noget godt hos én, der hader ham, vil han straks betale ham i denne verden. Den Hellige, velsignet være han, afkorter ingen skabnings løn, ikke engang lønnen for en ringe ytring, som vore mestre sagde om Lots døtre. Herfra kan man, ad

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - 1 - fortsat

vores vej, desuden sige, at gentagelsen kommer for at forklare det første »til hans ansigt«. Det er, hvad han siger: Af, at der her står »den, der hader ham«, hvortil »til hans ansigt« i ental passer, lærer vi osv. Hvis verset ikke atter havde gentaget »til hans ansigt skal han betale ham«, ville jeg have sagt, at det første »til hans ansigt« taler om ansigtet hos dem, der hader ham. Indvendes det, at der burde stå »til deres ansigt«, kunne man sige, at Skriften plejer at skifte fra ental til flertal og omvendt. Men nu gentager verset i slutningen »til hans ansigt«, hvor det taler om hans haders ansigt, for at vise, at det første »til hans ansigt« ikke taler om ansigtet hos dem, der hader ham.[DA106301]

»For der står dem, der hader ham«: Med jod, i flertal. »Det første led taler derimod om hans ansigt«: Om den velsignedes ansigt, han, der giver og betaler gengældelsen. Det knytter sig til »han gengælder«, som vi forklarede: Meningen er de ugudeliges hykleriske handlinger for den velsignedes ansigt. »For ligesom« osv.: Derfor gjorde verset sig den ulejlighed at gentage: »Han vil ikke tøve over for den, der hader ham, til hans ansigt«, for at vise, hvad betalingen består i: Også den er kun af denne verdens nydelser og kun

Rema fra Fano - fortsat

dele står med den yderste præcision, som det sømmer sig for dem.

Eller skriftordets begyndelse kan forklares om overtrædere blandt andre end os. »Til hans ansigt« vil da sige: så længe de holder fast ved deres oprør og stadig hader ham for hans ansigt. Det er kendt, at deres advarsel er deres dødsstraf, og at omvendelse ikke er tilstrækkelig for dem, før de bliver fulde proselytter og træder ind i menigheden; om dem står der: »Som den fremmede, således den indfødte.« Grunden er, at omvendelsen er ét positivt bud, som af medfølelse er blevet forbeholdt Israel; den fremmede slutter sig til dem. Den, som ikke er påbudt det, har ikke dermed magt til at udslette sine overtrædelser som en tåge og sine synder som en sky. Selv Naaman, en bosat fremmed, og alle af hans slags skal i fremtiden stå til regnskab for de gerninger, man ikke må gøre, som de har begået. Men de er nær ved genoprettelsen, og dette er let i Herrens øjne.[DA106203]

Lad ikke Nineves indbyggere volde dig vanskeligheder, for der er mange svar på dette. Det første er, at befolkningens størrelse vakte barmhjertighed over dem: 120.000 mennesker uden synd og mange dyr. Byens ødelæggelse ville have været tabet af en stor og betydelig del af verden. Det andet: Nineves indbyggere stillede sig under Torahens ret ved at give det røvede tilbage i dets egen skikkelse, som det vil blive forklaret i fjerde dels kapitel 13. Det tredje: Heller ikke de blev reddet; han holdt blot sin vrede tilbage over for dem for at gengælde deres råb og gerninger i denne

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - 1 - fortsat

udvendig. Det er »til hans ansigt«, haderens, som modtager gengældelsen, »skal han betale ham«, ligesom denne selv handler udvendigt. »Dermed er vi sluppet fri«: Med denne forklaring er vi fri af vanskelighederne ved gentagelsen og skiftet mellem ental og flertal i dette vers.

»Eller det kan forklares«: Gentagelsen kan forklares på en anden måde. Begyndelsen, »han gengælder dem, der hader ham«, taler om folkene, mens slutningen, »han vil ikke tøve« osv., taler om Israels overtrædere. »Selv Naaman, en bosat fremmed«: Han påtog sig at afstå fra fremmed gudsdyrkelse. »Men«: Deres omvendelse hjælper dem i denne henseende, så de kommer genoprettelsen nærmere end andre, der ikke omvendte sig i deres liv. »Nineves indbyggere«: De tilhørte verdens folk, og ved deres omvendelse blev de reddet fra den ulykke, der var besluttet over dem. »På grund af 120.000 mennesker« osv.: Som det forklares i Skriften. »Efter Torahens ret«: Som vore mestre sagde i Taanits andet kapitel om »de skal vende om, hver fra sin onde vej og fra den vold, der er i deres hænder«: Selv hvis nogen har røvet en bjælke og bygget den ind i en stor bygning, river han hele bygningen ned.

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - 1 - fortsat

Eftersom de handlede efter Torahens ret, hjalp også omvendelsen dem efter Torahens ret.

»De blev ikke reddet«: Ikke fuldstændigt fra ulykken, men kun for en tid. Til sidst gik Nahums profeti i opfyldelse på dem. Der står jo: »Udsagn om Nineve. Bogen med elkoshitten Nahums syn.« Rashi, må hans minde være til velsignelse, skrev: Der er allerede skrevet om byen, nemlig i profetien af Jonas, Amittajs søn. Nu profeterede elkoshitten Nahum igen dette udsagn om den osv. Se dér og Jonatans targum. »Men en proselyt« osv. henviser tilbage til det, der blev sagt ovenfor: Selv Naaman, en bosat fremmed, og alle af hans slags skal i fremtiden stå til regnskab osv. Men en fuld proselyt er som et nyfødt barn, og alle de overtrædelser, han tidligere begik, skal ikke huskes imod ham.

»Modstykket i reglerne om skader«: Reglen er, at en herreløs okse, som stanger, er fritaget, hvis nogen kommer først og erhverver den, før den skadelidte får fat i den. Det forklares hos de halakhiske afgørere ud fra Gemara i Bava Qamma, i den overleverede henvisning »דאמ'« (blad 13). Sådan også her: Selv om han befinder sig godt ved at være uden herre, er han fritaget, hvis retten

Rema fra Fano - fortsat

verden. Til sidst gik hele elkoshitten Nahums syn i opfyldelse på dem, fra hans ord om dem: »En nidkær Gud og hævner er Herren«, indtil bogens slutning.

Men en fremmed, der er blevet proselyt, er som et nyfødt barn. Modstykket i reglerne om skader er en herreløs okse, der volder skade; for disse befinder sig godt ved at være uden herre. Før den skadelidte får fat i den — det er anklageren, som inddriver straffen fra ham — kommer en anden først og erhverver den: Retten gør ham til proselyt. Så er han fritaget, som vi sagde. Skriftordets slutning, »han vil ikke tøve over for den, der hader ham«, skal forklares om en jævn person blandt os, alene og ensom, som kaster åget af sig. Modstykket er en israelits okse: Den stanger, og bagefter helliger ejeren den — han har fuldført sin omvendelse — eller den stanger, og bagefter erklærer han sig selv for herreløs — han har solgt sig til at gøre det onde. Den første er fritaget ved sin omvendelses fortjeneste. Den anden er også fritaget for dommene i denne verden, for man giver ham jo lønnen for de lette bud, som der står: »Til hans ansigt skal han betale ham.« Her står der ikke »for at lade det gå til grunde«, for til sidst indkræver den Hellige, velsignet være han, det, der er hans, på den måde, vi forklarede i første dels kapitel 9.

Eller rabbi Kruspedai vil sige, at bogen skrives til døden, men ikke mennesket, for at det, der står skrevet, kan opfyldes på ham: »Du fører mennesket tilbage helt til sønderknuselse.« Og om de

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - 1 - fortsat

gør ham til proselyt, før anklageren kommer for at gribe ham og inddrive straffen. »Det er anklageren«: Han skabes af synden selv, og hans tilblivelse er hans skade. [DA106302]

»Og skriftordets slutning« osv. afslutter det ovenstående: Skriftordets begyndelse skal forklares om overtrædere blandt andre end os. »Om en jævn person blandt os«: Om Israels overtrædere. Der tales om én enkelt; derfor står der le-son'o, »den, der hader ham«, i ental. »Modstykket er en israelits okse«: Den stanger, og bagefter helliger ejeren den, eller den stanger, og bagefter erklærer han den herreløs; så er han fritaget, som det fremgår af Gemara dér og de halakhiske afgøreres kendelser. Sådan også her med en israelit: Overtræder han et bud og omvender sig bagefter, er han fuldstændig fritaget. Giver han derimod sig selv frit løb ved at kaste åget af sig, er han fritaget for dommene i denne verden, og det tungere består for ham i dommene over den kommende verden. Man giver ham også i denne verden lønnen for de lette bud, han har opfyldt; den Hellige, velsignet være han, afkorter ingen skabnings løn. Versets mening er: Den velsignede vil ikke udsætte lønnen for

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - 1 - fortsat

de lette bud over for sin hader, den israelit, som kaster himmerigets åg af sig. Han betaler ham derimod til hans ansigt, mens han endnu er i denne verden. »Den første«: Hvis han bagefter helligede den. »Den anden«: Hvis han bagefter erklærede den herreløs. »Her«: I slutningen står der ikke »for at lade det gå til grunde«, sådan som i begyndelsen. Her tales nemlig om en israelit. Selv om han har syndet, er han israelit, og den Hellige, velsignet være han, vil i fremtiden indkræve det, der er hans: sin høje del, sjælen, gennem dens genoprettelse og renselse fra urenheden i dens smuds.

»Eller rabbi Kruspedai vil sige«: Som en fjerde vej henviser shel også til bøgerne: Det er dem, der skrives, ikke mennesket. Men grunden er en anden end på den tredje vej: Mennesket skal beholde sit

Rema fra Fano - fortsat

retfærdige siges: »Se, han stoler ikke på sine hellige.« Derfor skrives bogen til livet, mens de selv hele livet beholder muligheden for at vælge.

Eller han vil sige, at bogen straks skrives og besegles til døden, men ikke sedlerne, som straks skrives og først besegles senere. Det forklares i Zohar, Emor, og er overført til Vajchi i de trykte bøger. Vi vil tale om det i kapitel 25.

Eller han vil sige, at de ugudeliges bog, også deres gode gerning, i sin helhed besegles til døden, i den betydning af »for at lade det gå til grunde«, som vi nævnte ovenfor; for deres ofre er ikke til velbehag. De retfærdiges bog derimod, det gode og »det bedre«, besegles alt sammen til livet, i betydningen at forsætlige synder bliver som fortjenester. Netop dette viser en nøjagtig læsning af rav Nachman bar Jitschaqs skriftord; undersøg det, så vil du finde det.[DA106204]

Eller han vil sige, at bogen dømmes sammen med sin ejer, enten til død eller til liv. Det vil vi straks forklare.

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - 1 - fortsat

valg hele livet. De ugudelige kan omvende sig, efter at en ond dom er afsagt over dem, som der står: »Du fører mennesket tilbage helt til sønderknuselse.« Vore mestre udlagde det: helt til sjælens sønderknuselse. De retfærdige kan også gøre det onde, som der står: »Se, han stoler ikke på sine hellige.« Derfor lader rabbi Kruspedai os høre, at bøgerne skrives og besegles, mens mennesket kan reddes ved sit valg.

»Eller rabbi Kruspedai vil sige«: Som en femte vej skrives og besegles bøgerne straks på Rosh ha-Shanah. Det udelukker de sedler, der nævnes i Zohar, Emor, med henvisningen »ע"ר«: De skrives på Rosh ha-Shanah og besegles på forsoningsdagen, som det forklares dér. Efter dette er »straks« helt præcist, også med hensyn til beseglingen, modsat det, han ville sige ovenfor ved kapitel 10's slutning. »I de

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - 1 - fortsat

trykte bøger«: Det lille tryk, Vajchi, blad 217. [DA106303]

»Eller«: Som en sjette vej vil rabbi Kruspedai med shel sige, at bøgerne skrives til godt eller ondt med alt, hvad der står i dem. Hos de ugudelige skrives selv deres gode gerninger til døden; omvendt skrives alt i de retfærdiges bog til livet, også det onde hos dem. »I betydningen af for at lade det gå til grunde«: Vi forklarede det som at lade de ugudeliges løn for gode gerninger forsvinde fra bogen, fordi de kun gør dem for at gøre sig til, og deres ofre ikke er til velbehag. »Det bedre«: Det vil

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - 1 - fortsat

sige det onde. »I betydningen«: Som vore mestre sagde om omvendelsen: Forsætlige synder bliver til fortjenester. Også her skrives selv synderne til livet som fortjenester.

»Dette viser en nøjagtig læsning af skriftordet«: »Hvis ikke, så slet mig af din bog, som du har skrevet«, efter rav Nachman bar Jitschaqs udlægning dér ved udsagnet om de tre bøger: »Slet mig« er de ugudeliges bog; »af din bog« er de retfærdiges bog; »som du har skrevet« er de middelgodes bog. Af, at de retfærdiges bog kaldes »din bog«, hvor der kunne have stået »af bogen«,

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - 1 - fortsat

lærer vi, at bogens hele væsen og indhold er til velbehag og tilhører den Hellige, velsignet være han. Anderledes hos rabbi Abbahu dér, som udleder de retfærdiges bog af ordet »liv« i verset »de skal slettes af livets bog«: Det beviser ikke noget om alt bogens indhold.

»Undersøg det, så vil du finde det« vil sige: Indvend ikke, at »af din bog« måske viser, at den velsignede er bogens ejer; alle tre bøger er jo hans og står skrevet hos ham i det høje, ligesom der afsluttes om de middelgode: »som du har skrevet« osv. Hvorfra ved vi da, at »af din bog« viser bogens væsen? Undersøg det, så vil du i sandhed finde, at det er om godheden i bogens væsen, i alt, hvad der står i den, at han siger »af din bog«. For hvis »slet mig« [lakune i kilden] udlægges om de ugudelige, som det fremgår, så er »dette er de ugudeliges bog« ikke det hele. »Hvorfra ved vi, at der behøves mere — modsat vil slet mig vise de ugudeliges bog« [usikker sætningsforbindelse]. Og han siger det uden ordene »af din bog«, hvilket slet ikke giver mening. Det forekommer mig, at betydningen er denne: For at fuldende »slet mig« var »af bogen« tilstrækkeligt. Rav Nachman mener, at »slet mig« sammen med det tilknyttede ord mi-sefer, »af bogen«, viser de ugudeliges bog. Alene af kaf i mi-sifrekha, »af din bog«, som tiltaler den velsignede, udleder han yderligere de retfærdiges bog: Alt det, der står skrevet i bogen, og dens væsen tilhører den velsignede. Heraf lærer vi det, vi sagde.[DA106304]

»Eller han vil sige«: På en syvende vej viste rabbi Kruspedai med shel, at også bøgerne dømmes. Ordet udelukker altså ikke mennesket på de nævnte måder, men inddrager bøgerne, som dømmes sammen med deres ejere, sådan som det vil blive forklaret i det følgende kapitel.

KLADDE · uafklaret

Joel Moshe - 1

»Og hvis du vil, kan du sige« osv., »ikke mennesket« osv.: Det vil sige, at der i bogen skrives til det evige liv. Netop derfor må han selv dø og modtage lidelser i denne verden, så hans løn kan blive fuldstændig i den kommende verden. Bogen skrives altså til livet, mens mennesket skrives til død og lidelser; det er et gode til en vis renselse af synderne. Og omvendt for dem, der hader ham: De skrives i bogen til død i den kommende verden, mens mennesket skrives til liv i

KLADDE · uafklaret · fortsat

Joel Moshe - 1 - fortsat

denne verden.

»Kun udvendigt« osv.: Det vil sige, at »det gives for hans ansigt« henviser til den velsignede. Den ugudelige opfylder et bud hyklerisk og kun udvendigt. Derfor gengælder han dem, der hader ham, buddets løn i denne verden, »for at lade det gå til grunde«, det vil sige for at lade »det forbigangne« gå tabt for ham i den kommende verden, hvor han skulle modtage sin løn; og han hjemsøger synderne fra denne verden for at give ham Gehinnom i arv i den kommende verden. Derfor sagde han »tilhørende de retfærdige« og »tilhørende de ugudelige«: Det gælder hver enkelts bog. »Jeg vil vise nåde mod den, jeg vil vise nåde«: Den retfærdige, om hvem jeg skrev i bogen, at jeg ville vise ham nåde i den kommende verden. »Dem, der bæres fra moders liv«: Det er Israel.[DA106401]

»Og jeg vil vise barmhjertighed, for at give dem« osv.: Det er et udtryk for livmoderen, som er det rum, der modtager fosteret. Derfor siges: »Og Gud skal give dig« osv., i rækkefølgen »hen, de, og כבוש'«; for »han skal give« betyder »שיקוו, og han skal give, כפי' וכבושיהן« osv. [uklar forbindelse i kilden], så du bliver et rum til at modtage og bære det gode, ligesom han i fremtiden vil give de retfærdige kraft til at bære deres gode, som vore mestre sagde. »Og כיים velsignede: bryster og moderskød« [uklar ordform]. For Jakob stod midt mellem dom og godhed og kaldes rachamim, barmhjertighed, af rechem, moderskød, som rummer dem begge: lidt dom og lidt barmhjertighed. »Det er ordets fælles betydning«: Ordet rechem.[DA106402]

»Han vil ikke tøve«: Med at gengælde det gode til den, der hader ham, i ental, selv én ved verdens ende. Dermed løses det, at han begyndte med »dem, der hader ham«, flertal — le-sonav med jod er flertal — og sluttede med »den, der hader ham«, ental. »Hvortil det passer godt«: Ved entallet passer også »til hans ansigt« i ental godt. Heraf lærer vi, at også det første »hans ansigt«, ved »dem, der hader ham«, ikke gælder dem, men den velsignede, som ovenfor: hvad de gør hyklerisk for hans ansigt, velsignet være han. Det er »til hans ansigt skal han give«. Det andet »til hans ansigt« gælder modtageren: Han betaler ham den løn, som kun er udvendig, af denne verdens nydelse, noget uden

KLADDE · uafklaret · fortsat

Joel Moshe - 1 - fortsat

virkeligt indhold, mål for mål. Dermed løses flere sproglige vanskeligheder i Skriften; undersøg det nøje.

Skriftordets begyndelse, »han gengælder dem, der hader ham, til hans ansigt«, gælder overtræderne blandt verdens folk. »Hans ansigt« bliver »til hans ansigt«: De gør onde gerninger og fastholder deres oprør for hans ansigt, velsignet være han. »Verdens folks fortabte« er deres død, som det forklares i Gemara om Noas børn.[DA106403] Og Nineves indbyggere, hvis omvendelse hjalp dem, selv om de tilhørte verdens folk? Der er mange svar på dette: For det første var den talrige befolkning grunden. For det andet stillede de sig under Torahens ret. For det tredje blev de ikke reddet for bestandig, men kun for en tid.

En herreløs okse, der har voldt skade, er den ugudelige, som syndede og voldte skade; for sådanne folk befinder sig godt ved at være uden herre. Før den skadelidte får fat i den — det er anklageren, som blev skadet af ham, for når hans udsendelse fuldendes, ophører han — er han fritaget, hvis en anden får fat i ham og gør ham til proselyt, som ovenfor. Derfor står der netop »til hans ansigt«: når han fastholder sit oprør og ikke vender om og gør sig til proselyt. Skriftordets slutning, »han vil ikke tøve med at betale den, der hader ham, til hans ansigt«, forklares om en jævn israelit, som stangede og syndede og bagefter helligede sig, det vil sige omvendte sig, eller omvendt: Han overtrådte et bud og fornægtede Israels Gud.

Den første, som omvendte sig, er fritaget for den

Tilbage til kapitlet i indholdet

Historisk register: Heqor Din - II - Kapitel 11

KLADDE · uafklaret · fortsat

Joel Moshe - 1 - fortsat

kommende verdens dom i Gehinnom. Den anden er omvendt fritaget for dommen i denne verden. Han opholder sig derimod i denne verden, og man giver ham lønnen for de lette bud. Her står ikke »for at lade det gå til grunde«, for hans sjæl skal i fremtiden genoprettes efter dommen. Sådan er det ikke med de ugudelige blandt verdens folk.

»Eller han vil sige« osv.: Et andet svar om »tilhørende de retfærdige«: Den retfærdiges bog skrives til livet, ikke den retfærdige selv. For »se, han stoler ikke på sine hellige«, og det kan være, at han ødelægger sine gerninger. Sådan også hos de ugudelige: Bogen skrives til døden, ikke han selv, for han kan forbedre sine gerninger i løbet af sit år. »Eller han vil sige«: Et andet svar: Bogen skrives og »lukkes til«, men ikke de sedler, som overgives til udsendingene til »מ"ה«; de besegles først senere. [DA106404]

Eller et andet svar: Bogen i sin helhed, også den ugudeliges gode gerning, skrives til døden; hans få fortjenester bliver til forsætlige synder. Hos de retfærdige er det omvendt: Det lidt onde skrives som fortjeneste. Hans bog er altså samlet både det gode og »det bedre«, det vil sige det onde, som ovenfor. Dette viser netop den nøjagtige læsning af rav Nachmans skriftord, som han ovenfor i kapitel 4 anførte fra verset »slet mig באונ'« [uklar slutform]. [DA106405]

»Eller han vil sige«: Et andet svar: Bogen dømmes sammen med ejerne, som det forklares i kapitlet umiddelbart efter dette: ved sværdet fra Sanhedrin og omvendt ved »כסתלין«. Se nedenfor.[DA106406]

Heqor Din — del II — kapitel 12

Jad Jehuda: 1

Joel Moshe: 1

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - 1

»Vi har allerede nævnt« osv.: For at forklare det, han sagde ved slutningen af det foregående kapitel, at også bogen dømmes med sin ejer på Rosh ha-Shanah, forklarer han nu, hvad bøgerne er, hvordan de skrives, og hvordan de fordeles i tre bøger, som mesteren lovede ovenfor i kapitel 4. »Efter Mishnahs ligefremme betydning«: »Alle dine gerninger skrives i en bog« betegner én bog, selv om tre bøger åbnes på Rosh ha-Shanah. Det er bestemt en vanskelighed.

»Vid« osv.: Mesteren vil løse den nævnte vanskelighed og forstå bøgerne ad filosofisk vej for at bringe tingene, som de er, nær til naturen. Han er ikke som dem, der mener, at disse ting siges for at gøre dem forståelige for øret, fordi de fandt det vanskeligt, hvilket behov der skulle være for »gravtaler«, når der ingen glemsel er for hans ansigt, velsignet være hans navn. Mesteren opfatter derimod ordene i deres ligefremme betydning, som ovenfor i kapitel 4. Dette følger af, hvad de gamle naturkyndige enstemmigt var enige om: Der findes intet tomrum i verden; tomrummet mellem jorden

Rema fra Fano

Vi har allerede nævnt i kapitel 4, at alle menneskets gerninger skrives i én bog, når de sker, efter den ligefremme betydning af Mishnah ved begyndelsen af Avots andet kapitel, selv om tre bøger åbnes på Rosh ha-Shanah. Vi må komme til bunds i disse ting. Vid, at den samlede bog, hvori alle menneskets gerninger straks skrives, når de udføres, er den safirklare luft, som omgiver ham. I den indgraveres hver detalje af menneskets bevægelse, hvad enten han bevæger øjets vinge eller åbner munden og pipper til det gode eller »til det bedre«, og så meget desto mere de andre lemmer. Derfor kaldes han ugudelig, allerede når han løfter hånden. Selv hans hjertes tanker kan ikke undgå at fremkalde glæde eller sorg eller lignende i hans ansigt. Herren ser til hjertet, og straks sker der en udskillelse for hans ansigt, velsignet være han, så de gode gerninger samles som en skat i Edens haves luft, der for deres skyld iklædes denne verdens luft; tilsvarende de onde i Gehinnoms luft. For Gud har også gjort dette svarende til hint, overalt i fuldstændig lighed.[DA106601]

Hos den, hvis fortjenester udgør flertallet, åbnes Edens haves porte for hans gerninger på Rosh ha-Shanah. Luften derinde optager dem og deres luft. Det er »skrives og besegles til livet«, for det er en ny indskrivning i forhold til den indre luft og en besegling i forhold til den luft, der træder ind. Selv hvis mennesket senere fordærves, går de

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - 1 - fortsat

og himmelhvælvingen er fyldt med luft, som er ét af de fire elementer. Dens natur er ren, fin og let, som Rambam forklarer i Hilkhot Jesodei ha-Torah, kapitel 4. Fordi den er så fin, skubbes den til side af enhver ting og står ikke imod den, heller ikke imod fine bevægelser. Alligevel har den evne og kraft til at bære disse bevægelser. Undertiden bærer den dem sammen med det, der sætter dem i gang, som vi ser, når den bærer de flyvende fugle. Tilsvarende dampene, som stiger op fra jorden én efter én i fine dele: Luften bærer dem, indtil de fortættes og hæver sig efter deres natur »derhen, og regn, sne og tåge« [usikker forbindelse; lakune i kilden], »og de ser allerede kraft« [lakune i kilden].[DA106701]

Luften fører ligeledes de naturlige bevægelser i sig fra sted til sted. Vi kender det fra hørelsen: Luften bevæges fra den talendes mund til det lyttende øre. Lyden, der går ud af struben sammen med mundens ånde, bevæger luften, indtil de tilsammen når den hørendes øre. De naturkyndige har udførligt behandlet dette; her er ikke stedet, bortset fra det, der behøves til vores

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - 1 - fortsat

emne. Mesteren opfattede bøgerne på samme måde. Den samlede bog, om hvilken der siges »alle dine gerninger skrives i en bog«, er luften, der bærer de bevægelser, mennesket frembringer, når det beskæftiger sig med bud eller overtrædelser. Det er deres indskrivning. For eksempel bevæger hænder, der skriver en Torah-rulle, eller fødder, der løber til synagogen, og lignende luften; da indgraveres buddets bevægelse fra hænderne og fødderne i den. Omvendt indgraverer hænder, der udgyder blod, eller fødder, der løber mod det onde, også indgraveringer af uret og synd i luften.

Den velsignede kender buddets bevægelser og overtrædelsens bevægelser, så luften kan bære hver enkelt til sit rette sted: Buddene til Edens haves luft, som iklædes denne verdens luft uden for Edens haves porte; overtrædelserne til Gehinnoms luft, som også iklædes denne verdens luft uden for Gehinnoms indgang. Betragtet som luft, der iklædes som én, er der tre bøger: Edens haves luft, iklædt denne verdens luft, kaldes de retfærdiges bog for den, som findes indskrevet dér med et flertal af fortjenester. Tilsvarende kaldes Gehinnoms luft de ugudeliges bog for den,

Rema fra Fano - fortsat

aldrig tabt, men det er, som vore mestre sagde: Er han værdig, tager han sin egen del og sin ledsagers del i Edens have. Vi vil forklare det i kapitel 14. Omvendt gælder det modsatte.

De middelgodes bog: Går du herhen, afviser man den; går du derhen, afviser man den. Derfor forbliver de hængende og afventende i den luft, der iklædes denne verden, indtil forsoningsdagen. Er de værdige, skrives de til livet, som vi sagde. Heraf lærer du, at den, hvis fortjenester udgør flertallet, ikke får løn for dem i denne verden. De er allerede gemt i Edens haves luft og bevaret til den kommende verden. Også før Rosh ha-Shanah regnes det, der skal gemmes, som allerede gemt. Tværtimod må han nødvendigvis lide og blive skuret og skyllet i denne verden for det mindretal af synder, der ikke trådte ind i Gehinnoms luft; her er stedet for deres soning.

Ved de middelgodes dom må man imidlertid undersøge, hvorfor »er de ikke værdige, skrives de til døden«. Lad ham sige: »Bliver de skyldige, skrives de til døden.« Ellers hælder han, der er rig på godhed, mod godhed, eller man kan give dem henstand, endda længe. Det er muligt, at dette for dem regnes som en vredens stund, hvor man straffer selv for et positivt bud, som englen sagde til rav Qatina i kapitlet Ha-tekhelet. Derfor: Hvis de ti dage går over dem uden nogen fortjeneste, har de selv påført sig tabet. Men hvis de i dagene imellem opnår fortjenesten ved et eller andet bud, så man ikke kan dømme dem som overtrædere, kan man, selv om de også

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - 1 - fortsat

hvis overvægt af synder er indgraveret i den. For den, hvis synder og fortjenester i de to vejer lige, kaldes det de middelgodes bog. Dette er hans tanke i almindelighed; den vil blive forklaret yderligere nedenfor.

»Den safirklare luft«: Den rene og fine. Han mener, at sefer, bog, også er et udtryk for safirklarhed og antyder luften. »Som omgiver«: Mennesket. Sådan kalder lægerne den også: den omgivende luft. »Derfor, når han løfter hånden«: Mod sin næste, selv om han ikke har slået ham, kaldes han ugudelig, som vore mestre sagde. Grunden er, at han straks, når han løfter hånden for at slå, frembringer en ond bevægelse i luften. »Glæde eller sorg«: Tankerne fremkalder blodets bevægelse; blodet bevæger menneskeansigtets kød, og tankernes glæde og sorg aftegnes i det. Kødet bevæger luften. Er tankerne rettet mod et bud, er alle de bevægelser, der følger af dem, buddets bevægelser; omvendt gælder det modsatte. »Herren ser til hjertet« og ved, om tankerne var for et buds skyld eller for en overtrædelses skyld.

»Og straks«: Når handlingen finder sted, og bevægelserne overføres til luften, enten gode eller onde, er der en udskillelse

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - 1 - fortsat

for hans ansigt, velsignet være han: Han skiller de gode bevægelser for sig og de onde for sig. »At samle som en skat«: At bringe til forrådskammeret. »I Edens haves luft«: Den går ud og iklædes denne verdens luft for at modtage de positive bud og forbliver udenfor indtil dommens dag. »Dette svarende til hint«: Han skabte Edens have og skabte Gehinnom, som vore mestre sagde. »I fuldstændig lighed«: Derfor samler Gehinnoms luft de onde gerninger, som Edens haves luft samler de gode gerninger.

»Den, hvis fortjenester udgør flertallet« osv.: Udsagnet om, at tre bøger åbnes på Rosh ha-Shanah, gælder den indre luft i Edens have og Gehinnom. Hver af dem regnes sammen med sin luft, som allerede har iklædt sig udenfor, som en bog. Før Rosh ha-Shanah var de indre lukkede; nu åbnes de. Edens haves porte åbnes for at optage fortjenesterne med deres luft udenfor; tilsvarende Gehinnom for synderne. »For det er en ny indskrivning«: »Skrives« gælder den indre luft, som optager gerningerne og deres luft. »Besegles« gælder den luft, som træder ind: Indskrivningen skete ved handlingen; nu, når den træder ind, sker beseglingen. »Selv om mennesket bagefter

Rema fra Fano - fortsat

synder tilsvarende og dommen igen står lige på forsoningsdagen, med rette sige: Han, der er rig på godhed, hælder mod godhed.

Dette er da et minde i de fuldt ugudeliges bog, hvis endeligt går mod undergang, og som dømmes sammen med dem på Rosh ha-Shanah, sådan som vi forklarede i det foregående kapitel. Vi har undersøgt det: Sådan er det med stenen til det påbudte ved dem, der stenes, og med sværdet ved dem, der henrettes, og tilsvarende ting. De skal gemmes bort for at bringe fjende og hævner til tavshed. Således står der også: »Din ungdoms skam skal du glemme.« Og: »Dyret skal I dræbe.«[DA106602]

Dermed er vi sluppet fri af den fremmede læsemåde, som vi nævnte i kapitel 4 og i begyndelsen af kapitel 10, gennem syv andre veje, alle ligefremme for den, der forstår. Også denne sidste er os kær. Vi vil udfolde forklaringen efter vor evne, for den nytte, der følger af denne gode egenskab, er meget stor, som det vil fremgå af disse kapitler. De retfærdiges bog består nemlig selv og æres sammen med dem. Sådan forstår vi rabbi Abbahus skriftord; det er let at forstå.

Gå ud og lær af Torahens vidnesbyrd om de retfærdige, som der står om Ruben: »For at redde ham af deres hænder.« Ikke nok med det: Det er gentaget og skrevet mange steder i bogen, at tankens løn er som handlingens løn. Der står: »Og Israels børn gjorde det.« De havde med helt hjerte påtaget sig Moses' og

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - 1 - fortsat

fordærves« og begår overtrædelser, går de fortjenester, der allerede er trådt ind i Edens have, ikke tabt. Hans retfærdige fælle tager derimod deres løn, som vore mestre sagde osv. »Omvendt gælder det modsatte«: Gehinnoms porte åbnes for den, hvis synder udgør flertallet.

»De middelgodes bog« er den luft fra Edens have og Gehinnom, som iklædes denne verden for deres fortjenester og synder, der vejer lige. »Går du herhen«, til Edens have, »afviser man den«: Den kommer ikke ind på grund af Gehinnoms luft. »Går du derhen«, til Gehinnom, »afviser man den« på grund af Edens haves luft. »Er de værdige«: Deres fortjenester bliver flertallet; de skrives til livet, og gerningerne går til Edens haves forråd, som vi sagde. »Han får ikke løn«: Han modtager ikke løn for dem i denne verden. Om dem siges: Der er ingen løn for buddene i denne verden. »De er allerede gemt«: På Rosh ha-Shanah. »Også før Rosh ha-Shanah«, da de endnu ikke er trådt ind i Edens have, får han dog ingen løn for dem, for alt, der skal gemmes, regnes som allerede gemt.

»Hvorfor siger han« osv.: »Skrives til livet; er de ikke værdige, skrives de til døden.« Selv hvis de ikke

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - 1 - fortsat

bliver værdige, vejer deres fortjenester og synder jo lige. Lad egenskaben »rig på godhed hælder mod

Rema fra Fano - fortsat

Arons bud, og Skriften regnede dem det, som om de havde gjort det. Derefter »gjorde de således«, da handlingen fandt sted.

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - 1 - fortsat

godhed« hjælpe dem, så de skrives til livet, selv om de hverken har vundet fortjeneste eller er blevet

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - 1 - fortsat

skyldige. Han burde snarere sige omvendt: »Er de blevet skyldige«, det vil sige har de begået en overtrædelse i mellemtiden, »skrives de til døden; er de ikke blevet skyldige, skrives de til livet« ved egenskaben rig på godhed, sådan som det siges om de middelgode i baraitaen om de tre grupper på dommens dag.

»Eller man kan give dem henstand«: Hvis de hverken har vundet fortjeneste eller er blevet skyldige, hjælper egenskaben rig på godhed dem bestemt til at blive skrevet til livet, efter baraitaens ligefremme betydning om dommens dag. Man kan ikke indvende: Hvis det er sådan, hvorfor hænger de så og afventer fra Rosh ha-Shanah til forsoningsdagen? Lad rigdommen på godhed hjælpe dem, så de straks skrives til livet på Rosh ha-Shanah. For man kan svare, at Rosh ha-Shanah er anderledes: Den er kun dommens begyndelse, og retten tillader ikke, at de skrives til livet ved denne egenskab, før dommen er afsluttet; måske bliver de skyldige. Derfor giver man dem henstand til forsoningsdagen, tidspunktet for dommens afslutning. Sådan peger også ordene i Sefer Chasidim, afsnit 608, i det første svar, der nævnes om dette; se dér. Men hvis du siger, at rigdommen på godhed ikke hjælper til at skrive til livet, og at de derfor ikke straks skrives således på Rosh ha-Shanah, er det dog åbenbart, at denne egenskab hjælper til at give dem yderligere dages henstand, indtil én af »ככות« får overvægt [uklar ordform]. I det mindste burde han sige: »Er de ikke blevet skyldige, giver man dem henstand.« Hvorfor da: »Er de ikke værdige, skrives de til døden«?[DA106702]

»Det er muligt«: Derfor hjælper rigdommen på godhed dem ikke, hvis de hverken har vundet fortjeneste eller er blevet skyldige i mellemtiden, sådan som den hjælper ved dommen over den kommende verden: Tiden fra Rosh ha-Shanah til forsoningsdagen, hvor dom er fremherskende i verden, regnes som en vredens tid, og i en vredens tid straffer man. Sådan står der i Ha-tekhelet: En

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - 1 - fortsat

engel blev sendt til rav Qatina, som var iført et lagen. Han sagde til ham: »Qatina, Qatina, et lagen om sommeren og en kappe om vinteren — hvad skal der så blive af tsitsit?« Han sagde til ham: »Straffer I for et positivt bud?« Han svarede: »Ja, i vredens tid straffer vi.« »Uden nogen fortjeneste« ved et bud, de har opfyldt: De har selv påført sig tabet og straffes for et positivt bud, som om deres synder udgjorde flertallet. Det er »er de ikke værdige, skrives de til døden«.

»Men hvis de opnår fortjeneste« osv.: Når der læres »er de værdige, skrives de til livet«, selv om det er åbenbart, betyder det: Hvis de vinder fortjeneste ved et eller andet positivt bud, så de ikke for dette kan dømmes som overtrædere, skrives de alligevel til livet ved egenskaben rig på godhed, som åbenbares på forsoningsdagen, selv om de også har begået en tilsvarende synd, så vægten stadig står lige, som nævnt.

»I bogen«: Den omgivende luft. »Den dømmes sammen med dem«: Den selv træder ind i Gehinnom, som nævnt. »De skal gemmes bort«: Som i Sanhedrin, kapitlet Nigmar ha-din: Både stenen, som han blev stenet med, og træet, han blev hængt på, osv., begraves alle sammen med ham. »For at bringe fjenden til tavshed«: Den, som fødes af synden, som bekendt. Derfor må intet minde eller aftryk af synderne blive tilbage i verden. »Og der står: Dyret skal I dræbe«: Vore mestre sagde: For at dyret ikke skal gå gennem gaden, og folk skal sige: Det er det, den og den blev stenet på grund af.

»Af læsemådens fremmedhed«: Ved shel i slutningen af baraitaen om de tre bøger, hvor det forekommer fremmed. »Også denne«: Den ottende vej. »For deres bog« osv.: Derfor sagde rabbi Kruspedai shel, som henviser til bogen, på grund af de retfærdiges bog: Selve deres bog skrives til livet, det vil sige, at den består og æres sammen med de retfærdige. »Rabbi Abbahus skriftord«: Han udleder det af verset »de skal slettes af livets bog«. De

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - 1 - fortsat

retfærdiges bog er altså selv en livets bog og består. »Som der står: For at redde« osv.: Torahen vidnede om dette og æres derved, som vore mestre sagde: Havde Ruben vidst, at den Hellige, velsignet være han, skrev efter ham »Ruben hørte det og reddede ham af deres hænder«, ville han have løftet ham op på sine skuldre og båret ham til hans far.

»Ikke nok med det«: Endnu et bevis er, at det er gentaget og skrevet osv. Mange gange står der i Torahen: »Og Israels børn gjorde således; som Herren havde påbudt Moses, således gjorde de.« Gentagelsen »de gjorde således« og »således gjorde de« antyder tankens kraft: Skriften regner dem det, som om de havde gjort det. Det er »og Israels børn gjorde således«. Det efterfølgende »således gjorde de« gælder selve handlingen. Det er som »כלאחרן« [uafklaret forbindelse]: Skriften priser dem og fortæller om deres tanker og gerninger, at alle er lige gode.[DA106703]

KLADDE · uafklaret

Joel Moshe - 1

»Efter Mishnahs ligefremme betydning« osv.: De sagde »alle dine gerninger skrives i en bog« osv. »Til bunds i tingene«: Han sagde tre bøger, men der er jo mange bøger, én for hver enkelt.

»Den safirklare luft«: Det, man kalder den safirklare luft, er som en svamp: Når man »gør mindre« med hånden, danner den en fordybning. Dette er den safirklare luft. »Som omgiver«: Mennesket. Det vil sige, at der fra »שמ"בע« går safirklar luft ud til denne verden og omgiver mennesket. I den indgraveres og skrives de bud, han opfylder ved enhver bevægelse, både til det gode og »til det bedre«, som er det onde. Derfor kaldes han ugudelig, allerede når han løfter hånden, for straks ved sin bevægelse frembringer han et aftryk i sin luft. Selv ved hjertets tanker, hvor han ikke bevægede noget lem, ses det i hans ansigt, når det giver glæde i hans hjerte, og Herren ser til hjertet. Også fra Gehinnom går et omgivende lys ud omkring mennesket; i det indgraveres alt det onde, mennesket gør.[DA106801]

Tilbage til kapitlet i indholdet

KLADDE · uafklaret · fortsat

Joel Moshe - 1 - fortsat

»Luften derinde«: I Edens have optager den de gode gerninger og de luftlag, hvori de blev aftegnet. Det kaldes »skrives og besegles«. I forhold til den indre luft kaldes det en ny indskrivning, for de aftegnes og besegles i den nu. I forhold til den luft, der træder ind, kaldes det besegling, for indskrivningen fandt allerede sted. »De går aldrig tabt«: De gode gerninger, der aftegnes i luften, går ikke tabt. Han giver derimod deres løn til en anden retfærdig, efter princippet at han tager sin egen del og sin ledsagers del i Edens have.

»Også før Rosh ha-Shanah, som« osv.: Selv om luften endnu ikke er gemt i Edens have, regnes den som allerede gemt, fordi den skal gemmes. Han må nødvendigvis modtage lidelser for at udslette de få synder, der er aftegnet i Gehinnoms luft. »Vi kan give dem henstand, endda længe«: Også længere end til forsoningsdagen. »For dem er det en vredens stund«: For de middelgode er det en vredens stund i de ti omvendelsesdage, hvor man straffer for et positivt bud, selv hvis de ikke opfyldte det. Derfor sagde han »er de ikke værdige« osv.: De opfyldte ikke de positive bud.

»Hvis endeligt går mod undergang«: Bogen skrives til døden sammen med ejerne. Det er det ottende svar, han gav ovenfor i kapitel 11. »Vi undersøgte, sådan er det«: Sådan er sandheden hos os om de stenede, som er »אמו'« med hensyn til nydelse [uafklaret forkortelse].[DA106802] »På syv andre veje«: Syv andre svar på vanskeligheden ved »tilhørende de retfærdige« ovenfor.

Ved Ruben står der »for at redde ham«: Bogen æres sammen med ham. »Der står: De gjorde«: Det betyder, at de allerede havde gjort det. Bagefter slutter han med »som han påbød« osv., »således gjorde de«. Det er en gentagelse. Skriften tilregner dem derimod gennem ordene »de gjorde«, at når de havde påtaget sig at gøre det, var det, som om de allerede havde gjort det; bagefter gjorde de det virkelig.

Historisk register: Heqor Din - II - Kapitel 12

Heqor Din — del II — kapitel 13

Jad Jehuda: 1

Joel Moshe: 1

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - 1

»Men« osv. knytter sig til det, der blev sagt ved slutningen af det foregående kapitel: Torahen vidnede til fordel for Israels børn om deres opfyldelse af buddene. Derfor, »בחלא« [uklar ordform], »lod støtte sig til« vor lærer Moses, fred være med ham, at vidne om sit folk Israel, om den sorg, de sørgede over ham [usikker sætningsforbindelse]. Han foregreb det ved at gøre sit folks veje i dette kendt i de otte vers fra »Moses døde« til »for hele Israels øjne«. Dér står »Israels børn græd over Moses« osv., som det vil blive forklaret ved kapitlets slutning. [DA107101]

»De sagde« osv.: Efter at mesteren har nævnt de otte vers, forklarer han dette emne og alt, hvad der hører til det; bagefter vender han tilbage til den nævnte udlægning. Sådan lyder Gemara i kapitlet Ha-qomets: Rabbi Jehoshua bar Abba sagde i rav Giddels navn, i Ravs navn: De otte vers i Torahen læses af én i synagogen. Efter hvem? Ikke efter rabbi Shimon? For der læres: »Og Moses, Herrens tjener, døde dér.« Kan

KLADDE · uafklaret

Rema fra Fano

Men da den trofaste lovgiver ikke fik lejlighed til efter handlingen at vidne og tale til gunst for sit folk, den hjord, han vogtede — vi søgte ham, og han var der ikke — viste han en forunderlig indsigt under selve handlingen og gjorde sine veje kendt i de otte vers ved Torahens slutning. Om dem sagde man i kapitlet Ha-qomets rabbah: Én læser dem i synagogen. Vi forklarer det sådan, at det er tilladt at læse dem uden en mellemmand. Vores ord omfatter også Rashis forklaring, at man ikke afbryder mellem dem. Grunden til alt dette er, at vor lærer Moses, fred være med ham, ikke formidlede dem til Josva og ikke forklarede noget af dem, hverken for ham eller for andre. Her gælder ikke lærens rækkefølge fra kapitlet Keitsad meabrin, så mange skal beskæftige sig med dem. Den Hellige, velsignet være han, sagde dem derimod, og Moses skrev dem med tårer i den bog, der var anbragt ved siden af pagtens ark, hvorfra man afskriver eller meddeler kongen. Den blev gemt sammen med arken i Josijas dage. Derefter opstod tvivlen ved de tre bøger, som blev fundet i forgården, sådan som det står i Soferim, kapitel 6.[DA107001]

Den ligefremme forklaring er, at Moses' øje græd tårer over det, han vidste ville ske efter hans død: De ville i sandhed fordærve sig. De havde heller ikke

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - 1 - fortsat

Moses være levende og skrive »Moses døde dér«? Indtil dette sted skrev Moses; fra dette sted skrev Josva, Nuns søn. Det er rabbi Jehudahs ord; nogle siger rabbi Nechemjahs. Rabbi Shimon sagde til ham: Kan en Torah-rulle mangle ét bogstav, når der står »tag denne Torah-bog og læg den« osv.? Indtil dette sted sagde den Hellige, velsignet være han, ordene, og Moses sagde dem og skrev. Fra dette sted sagde den Hellige, velsignet være han, ordene, og Moses skrev med tårer, som der siges andetsteds: »Barukh sagde til dem: Fra sin mund fremsagde han alle disse ord for mig, og jeg skrev i bogen med blæk.« Skal vi sige, at dette ikke er efter rabbi Shimon? Du kan også sige, at det er rabbi Shimon: Eftersom det blev anderledes, er det anderledes. Rashi forklarer: »Én læser dem«: Ét menneske læser dem, og man afbryder ikke imellem, så en anden kan stå frem og læse.

»Uden en mellemmand«: Uden en oversætter. Hele Torahen blev læst af to, læseren og oversætteren: Læseren læser ét vers, og

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - 1 - fortsat

oversætteren følger efter ham, som i Sotah, kapitlet Ve-ellu ne'emarin. I Jerusalemer-Talmud, Megillah kapitel 4, forbydes det at læse uden oversætter: Ligesom den blev givet gennem en mellemmand, skal vi også behandle den gennem en mellemmand. Her lader Gemara os høre, at disse otte vers må læses af ét menneske uden oversætter. »Vores ord omfatter« også Rashis ord, som forklarer sådan med hensyn til afbrydelsen, ikke Rambams forklaring i Hilkhot Tefillah, kapitel 13: Én uden en offentlig forsamling; se dér.

»Ikke for ham«: Selv han selv sagde ikke versene, da han skrev dem, som vi siger: Indtil dette sted sagde den Hellige, velsignet være han, ordene, og Moses sagde dem og skrev; fra dette sted sagde den Hellige, velsignet være han, ordene, og Moses skrev med tårer. Rashi, må hans minde være til velsignelse, skrev: Den Hellige siger dem, og Moses siger dem efter ham, for at han ikke skal tage fejl i skriften, og skriver. Fra dette sted skriver Moses med tårer og sagde dem ikke efter ham af sin store sorg, som det siges andetsteds: »Fra sin mund fremsagde han« osv. Han sagde dem ikke efter ham, fordi det var klagesange. Hertil Rashi.

KLADDE · uafklaret · fortsat

Rema fra Fano - fortsat

fortjent, at han skulle gå ind i Israels land sammen med dem, fæstne dem som en nagle på et sikkert sted og ophæve den eksildom, som blev udtalt mellem stykkerne. Disse tårer havde blækkets farve fra det sorte i øjets pupil. Dråbe for dråbe faldt de til hvert bogstav; væsken skinnede som himlens egen klarhed, indtil bogstaverne passede sammen. Hverken Moses' øje eller Torah-rullen manglede noget.

Versene var netop otte: På det tidspunkt forenedes med ham syv bogstaver i det navn, som skrives, og det navn, som læses, samt alle tilsvarende enhedsnavne. Svarende hertil nævnes Moses' navn otte gange i dem. Ordene er Jabbok, יב"ק, hvis hemmelighed er kendt, og bogstaverne svarer i antal til chesheq, חשק, længsel. Dette er nok til at vække den forstandige. Men i de tolv bøger, Moses skrev til hver stamme, opfyldtes »den, der vogter figentræet, spiser dets frugt«: Josva skrev disse otte vers, og alle de lærdes ord består.[DA107002]

Der er ingen tvivl om, at hele Torahen er værdig til at blive skrevet med disse tårer. Men vi fik ikke fortjenesten at bruge dem. Manden Moses, om hvem der står »for jeg trak ham op af vandet«, vendte, for dem der kender hans hemmelighed, tilbage til sit element, da han steg fra det blandede op til de højeste himle. Se afhandlingen Em Kol Chaj, del III, afsnit 11. Alligevel blev hans øje ikke svækket af ansigtshudens udstråling, som ildens fremtræden, et hus for Torahen, som er berit esh, ildens pagt, dommens egenskab. Verden ville

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - 1 - fortsat

Der findes også en anden læsemåde her, som Tosafot skrev; se dér og i Bava Batra, kapitel 1, samt Ritvas ord dér. Mesteren sigtede til Rashis læsemåde og forklaring.[DA107102]

»Lærens rækkefølge« nævnes i Keitsad meabrin: Vore mestre lærte: Hvordan foregik gentagelsen af læren? Moses lærte fra Magtens mund. Aron kom ind, og Moses gentog hans afsnit for ham. Aron trak sig tilbage og satte sig til venstre for Moses. Hans sønner kom ind osv. Hele folket kom ind, og han gentog deres afsnit for dem osv. »De beskæftiger sig med dem«: Med de otte vers, for at lære dem. »Moses skrev dem med tårer« og sagde intet ved dem.

»I den bog, der lå« osv.: Mesteren mener, at rabbi Jehudahs og rabbi Shimons ord dér i Ha-qomets begge er sande. Moses skrev disse otte vers efter rabbi Shimons ord i den Torah-rulle, som lå ved siden af arken. Rabbi Shimon indvendte netop mod rabbi Jehudah ud fra denne rulle: Kan en Torah-rulle mangle ét bogstav, når der står »tag denne Torah-bog og læg den ved siden af pagtens ark« osv.? Indvendingen er: Hvordan kan Josva have skrevet noget i den Torah-rulle, som Israel blev påbudt at

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - 1 - fortsat

lægge i arken? Hele grunden til buddet er at afskrive den Torah-rulle, Moses skrev fra Magtens mund, som i Midrash Rabbah, Vajelekh, som vi vil citere nedenfor. Men ved de øvrige Torah-ruller, som Moses skrev den dag til de tolv stammer, som det også står dér i Midrash Rabbah, består rabbi Jehudahs ord: Josva skrev de otte vers, sådan som mesteren straks afslutter.

»Hvorfra man afskriver«: Når man skriver en Torah-rulle til kongen, som Rambam skrev i Hilkhot Sefer Torah, kapitel 7, og Hilkhot Melakhim, kapitel 3. Også når man læste for kongen, læste man fra denne bog. Måske blev også Haqhel-afsnittet, som kongen læste, læst fra denne bog. »Den blev gemt med Josija«: Som i Jerusalemer-Talmud, Sheqalim kapitel 6. »Derefter«: Da Torah-rullen, som Moses selv havde skrevet, var gemt bort, begyndte tvivlstilfældene i Torah-rullen, som det skete med de tre bøger, de fandt i forgården: Meonah-bogen, Zaatutei-bogen og Hi-bogen. I én stod »meon, den evige Gud«, og i to stod »meonah«. De opretholdt de to og tilsidesatte den ene osv.; se dér.

»Den ligefremme forklaring« om tårerne: Moses fældede ikke tårer

KLADDE · uafklaret · fortsat

Rema fra Fano - fortsat

ikke kunne bestå ved den, hvis ikke barmhjertighedens egenskab blev forbundet med den, som der står om Moses: »Han så sig en første del«, »og hans friskhed veg ikke«, som vandets natur, der flyder nedad.[DA107003]

Om denne opstigning står der: »Og han døde dér.« Det var sandt i det øjeblik på den måde, vi har sagt. Der var jo allerede sagt til ham: »Stig op på Avarim-bjerget og dø dér«, et virkeligt påbud om frivilligt at dø. Her vidnede Torahen om ham, at han opfyldte et positivt bud, som han havde opfyldt de øvrige bud. Da sagde den Hellige, velsignet være han: »Og Moses døde dér«, mens han var i færd med at dø og skrev med tårer, i betydningen »de, der går gennem grådens dal, gør den til et kildevæld«, som vi vil forklare i femte dels kapitel 6. Det skulle straks vække barmhjertighed over ørkenens døde, det folk, som var med ham. Der findes ikke nogen mere præcis ligefrem betydning af »efter Herrens mund« end denne. Men om Aron står der: »Han steg op efter Herrens mund og døde dér.« Forskellen mellem dem er klar og åbenbar.

Der står: »Og Moses døde dér, Herrens tjener.« Eved, עבד, tjener, har samme gematria som nichoach, ניחח. Be-erets Moav, בארץ מואב, i Moabs land, har samme gematria som be-shem, בשם, i navnet, det vil sige be-sefer, בספר, i bogen. Al pi Herren, על פי ה׳, efter Herrens mund, har gematria ר״יו, 216. »Og vav steg op« [ordformen kan også være et afkortet »han«] til næsens indehaver i hans fulde skikkelse, det vil

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - 1 - fortsat

af sorg over sin død; han sørgede over Israels lidelse, fordi han vidste, at de i fremtiden skulle gå i fangenskab og eksil, når de fordærvede deres vej efter hans død. Havde han fortjent at føre dem til Israels land, ville han have ført dem til Edens have, som nedenfor i kapitel 16, og ophævet eksildommen. Derfor græd hans øje tårer; dette vil blive forklaret yderligere nedenfor. »Med blækkets farve«: Indvend ikke, hvordan han kunne skrive med tårer, når alle farver er uegnede til en Torah-rulle undtagen blækkets sorte farve. Tårerne var nemlig sorte på grund af lysets svækkelse i hans øjes pupil. »Til hvert bogstav« tog han af dråberne, og deres antal var som bogstavernes antal. »Skinnede«: Tårerne som himlens egen klarhed, idet han skrev fra »den ærede Torahs lys, ikke som« [usikker forbindelse], som det straks vil blive forklaret.[DA107103]

»Passede sammen«: Var fuldstændige. »Moses' øje manglede intet«: »Moses var 120 år ved sin død; hans øje var ikke svækket.« Vore mestre sagde: Selv ved hans død. De knyttede »ved hans død« til »var ikke svækket«. Man kunne have ment, at øjet blev beskadiget ved hans død af tårerne, som var så stærke,

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - 1 - fortsat

at de berørte øjets pupil. Verset lader os høre, at Moses' øje ikke manglede noget af den grund.

»Det skrevne og det læste navn«: Havayah og Adnut, og alle tilsvarende, såsom navnet Ehjeh. Ordene i de otte vers svarer til tallet Jabbok, hvis hemmelighed er kendt: Det er gematria for navnene Havayah, Adnut og Ehjeh og gematria for navnene Havayah og Elohim. Det antyder yderligere flere underfulde ting, som forklaret i Pardes, porten om tilnavnene; se Raaja Mehemna, Mishpatim, side 206. »Som tallet chesheq«: Også dets hemmelighed er kendt og forklaret i Zohar, Bereshit, side 153.

»Men i tolv bøger« osv. afslutter det tidligere udsagn, at Moses skrev de otte vers i bogen, som lå i arken. »Det blev opfyldt« på Josva: »Den, der vogter figentræet« osv., som det udlægges om ham i Sifrei, Pinchas. »Alle de lærdes ord«: Rabbi Jehudahs og rabbi Shimons består, og de er ikke uenige. »Med disse tårer«, som skinnede som himlens egen renhed: Vi fik dog ikke fortjenesten at bruge dem. Derfor skrev han resten af Torahen med lyset fra sin klædning, som det siges nedenfor.

»For dem, der kender hans hemmelighed«: Som i Zohar, Vaera, side 37, om

KLADDE · uafklaret · fortsat

Rema fra Fano - fortsat

sige den øvre Abbas Jesod. »I Moabs land« udlægger vi som me-av, fra faderen, for dér at være reach nichoach, ריח ניחח, en behagelig duft, med samme gematria som be-erets, בארץ, med ordet medregnet. Ved Herren be-erets Moav, עבד ה' בארץ מואב, har gematria תמ"ד, 444, det vil sige to gange barekh, ברך. Derfor fordobler Skriften: »Dette er velsignelsen, som Moses velsignede.« Se nedenfor i kapitel 15.[DA107004]

Også Aron var en behagelig duft for den skikkelse, der antydes ved Hor ha-Har, »efter Herrens mund«, nemlig næsens indehaver i Immas Jesod. Han kaldes Hor ha-Har efter »en mand med indsigt«. Opstigningen skete efter Herrens mund, og døden fulgte af den. For han giver liv til de levende, den øvre brudefører; hvordan skulle Herrens mund da sige til ham, at han skulle dø? Men Moses blev her Stedets udsending. Om Mirjam angives ikke »efter Herrens mund« ved den skikkelse, der antydes i Qadesh. Hun er nemlig et brændoffer af et hundyr, som kun var tilladt for den enkelte på en offerhøj. Beviset er Samuels diende lam og de to køer, filistrene sendte med Guds ark.[DA107005]

Vi har dermed lært, at de retfærdiges handling i selve øjeblikket faktisk skrives for hans ansigt, velsignet være han, for buddet stiger op og skriver sig selv i det høje. Det er sandt, at det fremgår af Zohar, at vor lærer Moses, fred være med ham, gik bort på sabbatten. Det findes også i geonernes responsa. Jeg følger imidlertid rabbi Jannai i Midrash Rabbah og tannaen i

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - 1 - fortsat

»Herren viste sig for ham i en ildflamme«: Rabbi Abba sagde: Dette ved Moses skal man betragte i den øvre visdom. Der står: »For jeg trak ham op af vandet.« Den, der udgår fra vand, frygter ikke ild. For der læres: Rabbi Jehudah sagde: Fra det sted, hvorfra Moses blev udskåret, blev intet andet menneske udskåret. Rabbi Abba mener, at Moses var fra Chesed, som kaldes vand. Han siger »for der læres: Rabbi Jehudah sagde« osv. for at forklare sine ord: Sig ikke, at han mener egenskaben Chesed; meningen er, at Moses var fra »Chesed-« i Abba [uafklaret endelse i מחסדוך; lakune i kilden], og »הכתון« [uklart] fra Arikhs Chesed, hvorom der siges: »Jeg, visdommen, bor med kløgt«, ormah, ערמה; i gematria »Noas sønner«, »ת"ח« [uafklaret forkortelse; lakune i kilden], »דלריי« [uklart], som mesteren skrev i Jonat Elem, kapitel 44. Det er »fra det sted, hvorfra Moses blev udskåret, blev intet andet menneske udskåret«.[DA107104]

»Vendte tilbage til sit element«: Til Abbas Jesod. Derfor skrev Moses de otte vers i denne skikkelse, som det vil blive forklaret nedenfor. »Da han steg fra det blandede til de højeste himle«: I Em Kol Chaj, del III, afsnit 11, forklares det, at de tusind generationer

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - 1 - fortsat

før Torahens givelse var i terumahs hemmelighed, som er én af fyrre, altså 25 af tusind. Ved antal kommer yderligere én til med hensyn til mål og vægt, som forklaret dér: Det bliver 26, de 26 generationer fra Adam til Moses. De er terumah, mens 974 generationer gik forbi og forsvandt af det almindelige. Før Torahens givelse var der endnu tevel og blanding i verden, almindeligt og terumah sammenblandet, indtil Moses kom og løftede terumah ud af blandingen. Derfor kom han til verden, og bagefter, da også han steg op, vendte han tilbage til sit element. Selv om han vendte tilbage til sit element, blev hans øje dog ikke svækket osv.

»Og Torahen er ildens pagt«: For dens skyld blev verden skabt, som de udlagde i Tiqqunim: Bereshit, »i begyndelsen«, er berit esh, »ildens pagt«. Den er dommens egenskab, hvorom vore mestre sagde, at verden ikke kunne bestå ved den; han føjede barmhjertighedens egenskab til den. Det er Moses' fortjeneste, ligesom de udlagde Bereshit: ved Moses' fortjeneste, han, som kaldes begyndelse, som der står »han så sig en første del«. Moses' ansigtshud strålede fra Torahen, ildens pagt, og således indbefattedes

KLADDE · uafklaret · fortsat

Rema fra Fano - fortsat

Seder Olam, som Rosh nævner i kapitlet Arve Pesachim; derfra fremgår det, at det var på sabbatsaftenen. Jeg kan dog udlede, at Zohar ikke er uenig. I Terumah siges nemlig, at ved sabbattens mincha ophørte Moses' lærehus. Det ville ikke passe om én, hvis hænder på det tidspunkt var beskæftiget med at føje otte vers til Torah-rullen. Dette skete bestemt ikke på sabbatten; her kan man ikke sige »blandt de døde fri«. Hvad må vi da sige? På sabbatsaftenen skrev han og var i færd med at dø, som vi straks vil nævne, men han gik ikke fuldstændig bort før sabbatsdagens minchatid.

Der er støtte for dette i Jitro, hvor han sagde: »Kom og se: På alle ugens seks dage, når minchabønnens tid kommer, hersker den strenge dom, og alle domme vågner. Men på sabbatsdagen, når minchabønnens tid kommer, findes viljernes vilje. Den Hellige Gamle åbenbarer sin vilje, og alle domme underkues, og der findes vilje og glæde i alt. I denne vilje gik Moses, den trofaste, hellige profet, bort fra verden, for at det skulle vides, at han ikke gik bort i dom. I det øjeblik gik hans sjæl ud i den Hellige Gamles vilje og blev skjult i ham« osv. Hertil citatet. Altså burde han være gået bort på en hverdag, men afslutningen af hans bortgang blev udsat til sabbatsdagen »for at det skulle vides« osv. Det vil vi straks forklare.

Vor lærer Moses, fred være med ham, kaldte sig selv »en skjult lovgiver«. Havde det været en beskrivelse af lodden, skulle der stå sefunah i hunkøn. For mens han indgraverede de to vers

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - 1 - fortsat

begge disse egenskaber i ham.

»Og hans friskhed veg ikke«: Dette gives som grunden til, at hans øje ikke blev svækket. Hans øje, som lignede krystal, blev ikke svækket af ansigtshudens udstråling, ildens egenskab, fordi hans friskhed, hans trofaste vand, ikke veg som andre vande, der strømmer nedad, indtil de ophører og går bort. Hans egenskab, barmhjertigheden, består også i nedstigningen og ved hans død; dens kraft er nu som da. Derfor blev hans øje ikke svækket: Den, der udgår fra vand, frygter ikke ild.

»Om denne opstigning«, da han steg til sit element, står der »han døde dér«, det vil sige på sit elements sted. »Det var sandt«: Han døde i det øjeblik, han skrev. »På den måde, vi har sagt«: Han steg til sit element, og »han var stadig for Moses« og i færd med at dø, som det vil blive forklaret [usikker forbindelse]. »Han opfyldte« dette positive bud, »han døde dér«. [DA107105]

»I betydningen af de, der går« osv.: Tårerne, han fældede, skulle genoprette ørkenens dødes komme, på den måde, der forklares nedenfor i del V, kapitel 6, ved verset »de, der går gennem grådens dal«: De

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - 1 - fortsat

ugudelige i Gehinnom genoprettes i fremtiden gennem de tårer, de retfærdige fælder over dem. »Straks og med det samme«: De skulle ikke vente til fremtiden på den almindelige genoprettelse. »End dette«: Der står »og Moses, Herrens tjener, døde dér efter Herrens mund«. Efter den ligefremme betydning sigter det til næsen, som er over munden. Antydningen i det høje gælder Jesod, som kaldes næse og er over Malkhut, som kaldes mund. »Men om Aron står der« i Masei: »Aron, præsten, steg op på Hor ha-Har efter Herrens mund og døde dér.« Forskellen er klar og åbenbar: Om Aron står »efter Herrens mund« ikke ved »han døde«, af den grund, der vil blive forklaret nedenfor.

»Der står« osv.: Mesteren udlægger i forbifarten nogle lækkerier til visdommen om dette emne. »Med gematria nichoach«: Det antyder, at Moses var en behagelig duft for denne næse. »Med gematria be-shem«: Det antyder, at han blev modtaget som vellugtende balsamstoffer. »Det vil sige i bogen«: Den øvre Abba kaldes bog, som forklaret i Zohar, Terumah; også Jesod kaldes bog, som bekendt. »Vi udlægger me-av«: Den øvre Abba. Derfor passer antydningerne i

KLADDE · uafklaret · fortsat

Rema fra Fano - fortsat

»og han døde« og »han begravede«, havde han også sin begravelse: Den Hellige, velsignet være han, siger »han begravede ham«, og Moses skriver og begraver på ordet i sit telt den skikkelse af sin klædnings lys, hvormed han skrev resten af Torahen. Alt dette skete på sabbatsaftenen. Dermed passer det, at den Hellige, velsignet være han, begravede ham ved sit udsagn, mens han begravede sig selv gennem handlingen at skrive og overgive: »Til graven føres han.« Vi vender tilbage og taler mere om dette. Fra dette tidspunkt, mens han skrev de øvrige vers indtil Torahens slutning, var han allerede skjult og indgraverede stadig i den særlige bog, vi har nævnt. Denne ærede skikkelse, hvormed han skrev de otte vers, blev først gemt bort på sabbatsdagen.[DA107006]

Det, vi forklarer, ligger nær den forståelse, vi selv har udfoldet grundigt i Maamar ha-Nefesh, kapitel 15: Hver af Israels retfærdige har et øvre billede og en øvre lighed. Dette forlod ikke vor herre Moses før sabbatsdagen. Der findes også et nedre billede og en nedre lighed, som forlod ham på sabbatsaftenen. De, der gransker fuldkomment, vil ikke finde det fjernt, at vor lærer Moses' øvre skikkelse tøvede med at forlade denne verden, idet en for øjnene synlig legemsform blev renset til den, som de tre mænd ved Mamres ege. Eller som rabbi Nechunjah ben ha-Qanah og de øvrige, der blev dræbt af kongemagten: Efter at de var blevet solgt, og dommen faktisk var afsluttet over dem til soning for Israels børn, fik

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - 1 - fortsat

disse gematriaer godt til ordene »i Moabs land«. »Med gematria תס"ד, 464«, som er to gange barekh, svarende til skikkelsens to halvdele, fra hans lænders fremtræden og opad og fra hans lænders fremtræden og nedad, som det forklares nedenfor i kapitel 15; se dér. »Derfor gentager« osv.: Ellers synes ordet »velsignelsen« overflødigt. Det var nok at sige: »Dette, som han velsignede«.[DA107106]

Også Aron var duft for sin skikkelse, Immas Jesod, som antydes i ordene Hor ha-Har. Det er »Aron, præsten, steg op på Hor ha-Har efter Herrens mund«: til næsens indehaver dér. »Efter en mand med indsigt«: Sådan siger mesteren i Jonat Elem, kapitel 7: Den øvre Imma har tre tilstande. Den første er, når hun er sammen med Abba, efter at hun er steget op til ham til forening; da kaldes hun Binah. Den anden er, når hun er på sit sted uden forening, alene; da siges Tevunah om hende. Sådan hedder hun også i den tredje tilstand, når hun stiger ned i Zeir for at give ham tilstrømning. Når Zeir stiger op til den øvre Binahs sted, stiger hun derfra sammen med ham op til Abbas sted osv. Om ham siges i denne hemmelighed: »En mand med indsigt skal øse det op.« Det betyder, at han

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - 1 - fortsat

løfter hende i hendes to nedre tilstande til Abba. Da stiger han op fra at have været søn og ikke mand, og hun stiger fra at have været Tevunah i begge tilstande til at være Binah; begge kaldes Binot osv.; se dér. Aron er altså manden med indsigt, som løftes til Abba, Dronningens brudefører, der fører hende ind til Kongen, som det er kendt fra flere steder i Zohar. Derfor kaldes også hans skikkelse Hor ha-Har. Har, bjerg, er et tilnavn for Jesod; ha-har, bjerget, antyder Abba, altså Binahs opstigning til ham.

»Opstigningen« osv.: At der om Aron står »efter Herrens mund« ved opstigningen, er, som om det stod ved døden, for opstigningens formål var døden, og den fulgte af den. Grunden til, at »efter Herrens mund« ikke knyttes til »han døde«, er, at det ikke ville passe efter den ligefremme betydning. Hvordan skulle Herrens mund sige til ham, at han skulle dø, når han er Dronningens brudefører, som giver sjæl til folket på den? Derfor talte den velsignede ikke om Arons død til andre end Moses, som her var Stedets udsending, sådan som det forklares i Chuqqat.

»Om Mirjam siges ikke efter Herrens mund«: Vore mestre sagde: Også Mirjam

KLADDE · uafklaret · fortsat

Rema fra Fano - fortsat

de forløsning ved, at afbildningen af deres skikkelse steg ned og viste sig for deres ødelæggere, så disse kunne fuldbyrde domme over dem. Til sidst: »Da deres dræbte blev dræbt, blev de dræbt«, som det står i Pirqei Hekhalot, og som Ari, må hans minde være til velsignelse, forklarede. Eller Moses' iklædning var af en mere åndelig og fuldkommen art.[DA107007]

Så meget desto større kærlighed vil de få til denne udlægning, når de sammenholder den med det, der nævnes i Midrash Rabbah ved slutningen af Vajelekh: Efter at han havde skrevet tretten bøger, stod han tidligt op og gik til Josvas dør. »At stå tidligt op« er først den følgende morgen. Da de trådte ind i Åbenbaringsteltet, skilte skysøjlen dem ad, for ét herredømme rører ikke et andet, som det står dér. Jeg siger jo, at Moses kun blev tilbage »for at det skulle vides, at han ikke gik bort i dom«. Derfor kaldes han i Zohar »den trofaste, hellige profet«: Han var allerede på det tidspunkt helliget til at blive modtaget med den øverste viljes velbehag, efter at han havde afført sig det nedre billede og den nedre lighed siden sabbatsaftenen, som sagt.

Fra da af mærkede hele Israel denne aflæggelse og bortgang og besluttede at græde i tredive dage. Allerede ved beslutningen står der »de fuldendtes«: Dagene modtog deres fuldendelse ved, at Israel havde påtaget sig dem. Deres beslutning steg op til velbehag for hans ansigt, velsignet være han, for at tale til deres gunst, forbundet med handlingen,

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - 1 - fortsat

døde ved et kys; det udledes af »dér« og »dér«. Hvorfor siges der ikke om hende »efter Herrens mund«? Fordi det ville være usømmeligt. Efter sin fremgangsmåde siger mesteren, at også hun gik bort til sin skikkelse, som var Malkhut, som det står i Zohar, Chuqqat, side 345. Denne skikkelse antydes i Qadesh, idet Torahen siger: »Folket opholdt sig i Qadesh, og Mirjam døde dér«; Qadesh er et tilnavn for Malkhut. Mirjam døde altså også efter Herrens mund: Hun steg til næsens indehaver i sin skikkelse, det vil sige Jesod i Malkhut. Skriften angiver det blot ikke, fordi hun er et brændoffer af et hundyr, og det tillades for den enkelte, ikke for de mange. Jesod kaldes rov, mængde, som forklaret i Zohar, Toledot. Derfor siger Skriften ikke udtrykkeligt, at hun steg op til Jesod. »Beviset er et diende lam« osv.: Som i kapitlet Ein maamidin. »Vi har lært«: Af, at Torahen vidner om Moses med »han døde dér«, at han opfyldte det positive bud »dø dér«, som sagt ovenfor.

»Det er sandt« osv.: Mesteren forklarer yderligere Moses' død og begravelse for at komme frem til den udlægning, han nævnte ved kapitlets begyndelse. »Det fremgår af Zohar« osv.: Sådan lyder det i Terumah, side 278:

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - 1 - fortsat

»Moses gik bort fra verden på dette tidspunkt, sabbattens minchabøn, da velviljens tid findes. I det øjeblik var der vilje i det høje og sorg hernede. Derfor lukkes portene fra minchatid og frem. Hvilke porte lukkes? Lærehusets porte, for at mindes Moses, den trofaste hyrde, for hvis skyld Torahstudiet ophørte på det tidspunkt. Hvis Moses' lærehus ophørte, så meget desto mere de andre. Hvem ser Moses' lærehus' porte lukkede, uden at alle de andre lukkes? Moses' Torah sørger over ham på det tidspunkt; hvem sørger da ikke? Derfor lukkes alle lærehusets porte, og alle må erklære ham retfærdig, »'לק«, på sabbattens vej [uklar forkortelse og forbindelse]. Det er Din retfærdighed er som Guds bjerge. Tre gik bort fra verden på dette tidspunkt, og alle er indbefattet i Moses: Én er Moses, den øvre, trofaste profet, én er Josef, den retfærdige, og én er kong David. Derfor er der her tre erklæringer om dommens retfærdighed« osv.[DA107107]

»Sådan findes det i geonernes responsa«: Derfor indførte de erklæringen om dommens retfærdighed ved minchabønnen på sabbatten. Man plejede heller ikke at fastsætte et studium på dette tidspunkt, fordi alle

KLADDE · uafklaret · fortsat

Rema fra Fano - fortsat

som om de allerede havde gjort den. Den var værdig til at blive skrevet i Herrens fuldkomne Torah, trofast at læse, som den er skrevet, og efter dens ordlyd.

Det være langt fra den at overdrive; den er fjern fra flertydige ord og overførte betegnelser. Torahen har derimod halvfjerds ansigter, og hvert ansigt fører til flere betydninger. Vi har imidlertid fundet ét vers, der forklarer et andet anderledes end de lærdes udlægning. Herfra kommer et klart bevis på, at et skriftord i hele Torahen aldrig mister sin ligefremme betydning, efter Ravas lære i Jevamot. Det står i Divrei ha-Jamim om Amatsjah: Han dræbte dem, der havde dræbt hans far, men dræbte ikke deres sønner, som det står skrevet i Moses' Torah: »Fædre skal ikke dø på grund af sønner.« Dér behøves dette til reglerne om vidneudsagn: Fædre skal ikke dø ved sønners vidneudsagn. Men det er, som vi sagde.

De har allerede forklaret dette ved verset »store byer, befæstede til himlen«: Sådan er sandheden i ligefrem betydning, for de ydre fyrster trænger ikke ind over landets grænser i det høje. Tilsvarende Abrahams ord til sine unge mænd: »Vi vil tilbede og vende tilbage til jer.« Var Isak blevet slagtet, ville det være blevet opfyldt ved de dødes opstandelse: Eliezer trådte levende ind i Edens have, og Ishmael skal være værdig, fordi han omvendte sig. Det er, hvad han sagde til dem: »Bliv her hos æslet«, men ikke hos æslet i den kommende verden.

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - 1 - fortsat

læresteder ophører, når en vismand dør. »Efter rabbi Jannai i Midrash Rabbah«, som vi straks vil anføre: Han sagde, at Moses skrev tretten Torah-ruller den dag, han døde, og det kan ikke være sket på sabbatten. »Og tannaen i Seder Olam«: Om verset »på den syvende dag faldt muren« siger rabbi Jose: Det var sabbat, og det var 28. nisan. Heraf følger, at den første nisan var på ugens første dag, den første adar på sabbatten, og at den syvende i den måned, hvor Moses døde, var på sabbatsaftenen. Alt dette skrev Rosh i Arve Pesachim.[DA107108]

»Det ville ikke passe at sige sådan«: At hans lærehus ophørte, når han jo på det tidspunkt var beskæftiget med de otte vers, han skrev. Desuden kunne det ikke ske på sabbatten; hvordan kunne han skrive på sabbatten? Man kan ikke sige, at det var tilladt for ham på grund af »blandt de døde fri« — når man dør, bliver man fri for buddene — for da han skrev, var han endnu ikke død. Vi må altså nødvendigvis sige osv. »Der er støtte for dette«: I Zohar, Jitro, side 129.

»Han kaldte sig selv en skjult lovgiver«: Der står »han så sig en første del, for dér er den skjulte lovgivers lod«. Mens han stadig indgraverer og

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - 1 - fortsat

skriver, er han allerede skjult og begravet, sådan som det afsluttes. »Hvis skjult havde været en beskrivelse« knyttet til »lod«, sådan som Rashi forklarer: Denne lod er skjult og gemt for alle skabninger, for der står »ingen kender hans grav«, ville det være vanskeligt, at der skulle stå sefunah i hunkøn ligesom chelqah, lod. Mizrachis svar på dette lyder: Man kan ikke

KLADDE · uafklaret · fortsat

Rema fra Fano - fortsat

Selv Davids ord til præsten Achimelekh, som synes at være vildledning for at redde liv, og de ord, han lagde i Hushaj ha-Arkis mund for at berolige Absalom, er alle visdommens sprog, som bevarer sandheden til evig tid, sådan som vi har forklaret det grundigt på det rette sted. Derfor blev de optaget i profetbøgerne: for at lære om sandheden, der redder sine ejere. Den, der vil tage fejl, kan tage fejl; sandheden består altid. Sådan også det, Mikhajhu sagde til Akab: »Drag op og få fremgang.« Vi vil forklare det.

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - 1 - fortsat

indvende ud fra safun, som er hankøn, mod lodden, som er hunkøn, for chelqah er cheleq, og safun henviser til cheleq osv. Mesteren finder dette tvungent og foretrækker, at safun er en beskrivelse knyttet til lovgiveren, som oversætteren Onqelos oversætter: »For i hans arvelod er Moses, den store skriver, gemt.«

Mesteren ændrer dog

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - 1 - fortsat

meningen. Efter Onqelos' ord bliver betydningen: Dér er lodden, hvor lovgiveren er skjult; safun bliver da et passivt udsagn. Men så er tav i konstruktformen chelqat vanskelig: Der burde stå »for dér er en lod«, chelqah. Denne vanskelighed pressede sikkert Rashi til at forbinde chelqat og safun. Derfor forbinder og ordner mesteren formuleringen som Onqelos, men siger, at safun ikke er et passivt udsagn; det er en beskrivelse af lovgiveren. Meningen er: Dér er Moses' lod, han, som er en skjult lovgiver. Denne beskrivelse passer ham, fordi han blev begravet, mens han skrev de to vers »han døde« og »han begravede«. Da han bagefter skrev de øvrige vers, var han allerede begravet og skjult.

»Den Hellige, velsignet være han, siger jo: Han begravede« osv.: Som vi ovenfor sagde om døden: Den Hellige sagde »Moses døde«, mens han skrev og var i færd med at dø. »På ordet, denne skikkelse«: Begravelsen bestod i, at han ophørte med at skrive med sin klædnings lys. I forhold til denne skikkelse begraver han, mens han skriver de otte vers i denne anden skikkelse, Abbas Jesod. »Dermed passer« den uenighed, vore mestre havde om »han begravede ham i dalen«: Én siger, at han begravede sig selv, en anden, at den Hellige begravede ham. Begges ord er sande: Den velsignede begravede ham ved udsagnet »han begravede ham«, mens Moses begravede sig selv ved at skrive »han begravede ham«, sådan som det ovenfor står i Gemara: Den velsignede siger

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - 1 - fortsat

ordene, og han skriver. »Gennem hans skrivning«: Moses' skrivning; »og hans overgivelse«: Han overgav skikkelsen af sin klædnings lys. »Fra dette tidspunkt« osv. afslutter argumentet. »I den særlige bog, vi har nævnt« er Abbas Jesod, som kaldes bog. Denne skikkelse blev først gemt bort på sabbatsdagen. Dermed er alle de lærdes ord sande tilsammen.

»Det ligger nær at forstå«: Man kan desuden sige, at vor lærer Moses' nedre billede og lighed gik bort på sabbatsaftenen og det øvre på sabbatten. »Det, vi er ved at forklare«: Nedenfor i del IV. »De vil ikke finde det fjernt« osv.: Der er ingen vanskelighed ved, at vor lærer Moses' krop døde, da det nedre billede forlod ham på sabbatsaftenen: Hvordan bestod da den øvre skikkelse hernede uden krop indtil minchatid på sabbatsdagen? En synlig legemsform kunne være blevet renset til den, som ved englene hos vor fader Abraham, fred være med ham, og ved de ti, der blev dræbt af kongemagten. »De fik forløsning« ved, at de blev skjult for øjet med krop og sjæl, mens afbildningen af deres skikkelse steg ned for at modtage de store stokkeslag, som ødelæggerne gav. »Til sidst« blev ødelæggerne og fjenderne dræbt ved drabet på deres dræbte, det vil sige af disse afbildninger.[DA107109]

»Så meget desto mere vil de«: De fuldkomne granskere vil få større kærlighed til og værdsætte denne udlægning, der forener meningerne om

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - 1 - fortsat

tidspunktet for Moses' død, på grund af det, der nævnes i Midrash Rabbah, Vajelekh, om verset »se, dine dage nærmer sig«. Sådan lyder det: Rabbi Simai siger: Dagen klagede for den Hellige, velsignet være han: »Verdens herre, jeg flytter mig ikke og går ikke ned, mens Moses består.« Da Moses vidste, at han skulle dø den dag, hvad gjorde han så? Rabbi Jannai sagde: Han skrev tretten Torah-ruller, tolv til de tolv stammer, og én lagde han i arken, så man, hvis nogen ville forfalske noget, kunne tage den i arken frem. Moses sagde: »Mens jeg beskæftiger mig med Torahen, som helt er liv, går dagen ned, og dommen ophæves.« Hvad gjorde den Hellige? Han gav solen et tegn, og den stod stille og satte sig imod ham. Den sagde: »Jeg går ikke ned, mens Moses består i verden« osv. »Kald på Josva.« Han sagde for hans ansigt: »Verdens herre, lad Josva tage mit embede, og lad mig leve.« Den Hellige sagde til ham: »Gør mod ham, som han gør mod dig.« Straks stod Moses tidligt op og gik til Josvas hus osv. Han siger altså, at den dag, han døde, skrev han de tretten Torah-ruller, og dette kan ikke have været på sabbatten. Han siger desuden, at han den følgende dag stod tidligt op og gik til Josvas dør, og den dag gik han bort. Hvordan kan dette være? Det er bestemt, som vi sagde.

»Jeg siger jo« osv.: Grunden til, at det øvre billede og den øvre lighed tøvede, er også efter Zohars ord »for at det skulle vides« osv. »Han var allerede helliget på det tidspunkt«: Fra dagen før, for at blive modtaget med den øverste viljes velbehag, Den Hellige Gamles. »Fra da af«: På sabbatsaftenen besluttede de at græde osv. Moses kunne med rette skrive »Israels børn græd« osv., selv om det endnu ikke var sket, fordi deres beslutning og tanke regnes som handling. Derfor står også »dagene med gråd i sorgen over Moses fuldendtes«, selv om de endnu ikke var fuldendt. Va-jitmu betegner ikke afslutning, men fuldkommenhed. Dagene modtog fuldkommenhed og fortjeneste allerede ved beslutningen. Se, hvad mesteren skrev om dette i Jonat Elem, kapitel 26. Dermed løses også det, grammatikerne bemærkede om vokaliseringen af va-jitmu: Tav burde have patach, ikke sheva, ligesom i »lad synder få ende på jorden«, sådan som Radak skrev i Sefer ha-Shorashim. Forklares det derimod som fuldkommenhed, passer sheva-vokaliseringen.

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - 1 - fortsat

»Som om de allerede havde gjort det«: Som mesteren sagde ved slutningen af det foregående kapitel. Derfor er det værdigt til at blive skrevet osv., selv om det endnu ikke skete. »Som den er skrevet«: Tav i va-jitmu har gematria כ"ח, 28 [uafklaret taludsagn].[DA107110] »Det være langt fra den«, Torahen, at vi skal sige, at den taler ved overdrivelse som andre, der taler med sproglig udsmykning. »Den er fjern fra flertydighed«: Talende plejer at forskønne sproget ved navnefællesskab eller ved at låne et andet navn. Men alle Torahens yndige ord er, selv om de gives til udlægning på halvfjerds måder, også sande på den ligefremme vej; de er retfærdige tilsammen.

»Efter Rava«: I Jevamots andet kapitel (blad 24) siger vi om leviren: »Efter sin broders navn« sigter til slægtsarven. Siger du til slægtsarven, eller gælder det selve navnet — hed han Josef, kalder man ham Josef, hed han Jochanan, kalder man ham Jochanan? Her siges »han skal stå frem efter sin broders navn«, og andetsteds »efter deres brødres navn skal de kaldes i deres slægtsarv«. Ligesom navnet dér gælder slægtsarven, gælder det også her slægtsarven. Rava sagde: Selv om et skriftord i hele Torahen aldrig mister sin ligefremme betydning, kommer her den analoge slutning og tager det helt ud af den ligefremme betydning. Rashi forklarer: »Et skriftord mister ikke sin ligefremme betydning«: Selv om vi udlægger det til en udlægning, forlader det dog ikke helt sin ligefremme betydning.

»Det står i Divrei ha-Jamim« (II, 25): »Og deres sønner« osv. »Dér«: I Gemara, kapitlet Zeh borer, udlægges »de skal ikke dø« osv. med hensyn til vidneudsagn. »Det er, som vi sagde«: Også den ligefremme betydning er sand. »Vi har allerede forklaret« det, der siges i Eqev: »Hør, Israel, du går i dag over Jordan for at komme og tage folk i arv, som er større og mægtigere end du, store byer, befæstede til himlen.« Dette er ingen overdrivelse. Som Zohar siger i Vajaqhel, side 375: Der findes deroppe skillevægge mellem Israels lands områder og folkenes lande. De øvrige fyrster, som er sat over folkenes lande, står uden for Israels land i tusind alens afstand og har ikke tilladelse til at gå ind dér. Ingen af dem har heller ret til at gå ind på den andens område, undtagen når han får tilladelse til

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - 1 - fortsat

at herske over sin fælle. Se dér. Galanti udlagde heraf skriftordet »jordens konger og alle verdens indbyggere troede ikke, at modstander og fjende skulle komme ind gennem Jerusalems porte«; se dér. Efter dette siges med rette, at du går over for at tage Israels lands byer i arv, selv om de er store og befæstede i himlen deroppe, hvor ingen af fyrsterne har ret til at gå ind. Grunden er, at du nu ikke hører under fyrsternes kongedømme, men under den Helliges kongedømme. Efter min mening afslutter han derfor: »Du skal vide i dag, at Herren din Gud er den, der går foran dig« osv.

Tilsvarende Abrahams ord til sine unge mænd: »Jeg og drengen« osv., »vi vil tilbede og vende tilbage«, i flertal, altså han og Isak. Selv om han mente, at Isak skulle slagtes, talte han alligevel rigtigt og løj ikke efter sin hensigt. Var Isak blevet slagtet, ville dette nødvendigvis være blevet opfyldt ved, at han kom tilbage til dem på opstandelsens tid. Ibn Ezras tvungne forklaring her behøves ikke. Vore mestre sagde i midrashim, at han sagde det profetisk; sådan skrev også Rashi, må hans minde være til velsignelse. Han profeterede altså uden at vide, hvad han profeterede. Heller ikke dette er tilstrækkeligt, som det står i Jefeh Toar. »Det er, hvad han sagde«: Ordet »her« er præcist: Her hos æslet, men ikke i den kommende verden; da vil de være sammen med Isak i Edens have.

»Selv Davids ord«, da han flygtede fra Saul og løj for Achimelekh, som det forklares i Skriften (Melakhim 21): Han havde lov til at vildlede ham for at redde liv. Tilsvarende de ord, han lagde i Hushaj ha-Arkis mund for at sige til Absalom: »Jeg er din tjener, konge« osv. (II Shemuel 15). Selv om han havde lov til at gøre det for at redde sit liv og ophæve Achitofels råd, sagde han alligevel sandheden, og alt var visdommens sprog. »For at lære om sandheden, der redder«, ikke som om der skulle være visdom i løgn. Tilsvarende Mikhajhus ord »drag op og få fremgang«: Han sagde sandheden. »Vi vil forklare det«: I Em Kol Chaj, del II, afsnit 3.[DA107111]

KLADDE · uafklaret

Joel Moshe - 1

»Og vi løj om ham, og han var der ikke«: Moses gik bort fra verden.[DA107201] »Vores ord omfatter« osv.: Vi forklarer »én læser« som uden en mellemmand. Det omfatter Rashis ord, at man ikke

KLADDE · uafklaret · fortsat

Joel Moshe - 1 - fortsat

afbryder mellem dem for at læse dem gennem en oversætter; ved oversættelsen må man afbryde mellem hvert vers. Derfor sagde han, at én læser dem uden oversætter. »Derefter opstod tvivlen« osv.: Efter at Torah-rullen, som Moses skrev med tårer, var gemt bort, opstod tvivlstilfældene; de havde ikke Moses' Torah-rulle at lære fra.

»At ophæve eksildommene« osv.: Som nedenfor i kapitel 15: Moses' og ørkengenerationens niveau var højere end Israels lands. Var han gået ind med dem, ville de være gået gennem Israels land til Edens have, og han ville have ophævet det flammende, vendende sværd, som vogter vejen til livets træ; se dér. »Indtil bogstaverne passede sammen« osv., frem til »hverken Moses' øje eller Torah-rullen manglede« osv.: Det er »indtil de var fuldstændige«, det vil sige, at begge var fuldstændige, Moses og Torah-rullen.

»Det skrevne navn« er Havayah, og det læste navn er Adonaj. Tilsammen er de otte bogstaver, svarende til de otte vers, hvori Moses nævnes otte gange. Navnet Havayah udfyldt med jod har gematria 184. Hvordan? יו"ד ה"י; יו"ד ה"י ויי"ו; יו"ד ה"י וי"ו ה"י: Alt dette giver 184. Navnet Ehjeh udfyldt har også gematria 161: אל"ף ה"י יו"ד ה"י, gematria 161. 184 og 161 svarer til tallet chesheq, חש"ק, »i navnet«, det vil sige »כ"ק« [uafklaret afslutning og taludsagn]. [DA107202]

»Ordene er Jabbok«: Det er de to navne Elohim og Havayah, altså 112. Også Havayah, Ehjeh og Adonaj er 112. Det er initialerne i »må han svare os på dagen, vi kalder«, og også gematriaen for initialerne i »Herren svare dig på nødens dag« er Jabbok. [DA107203] »Bogstaverne svarer til chesheq«: Der findes tre slags kærlighed: chefitsah, חפיצה, lyst; chashiqah, חשיקה, længsel; og deveqah, דביקה, tilknytning. Initialerne er echad, אחד, én. Derved gik rabbi Akivas sjæl ud ved »én«. Dette har jeg hørt i r. Sh.s navn, søn af r. Q., må hans minde være til velsignelse. De svarer til Havayahs fire bogstaver. [DA107204]

»Alle de lærdes ord består« osv.: Ét sted fremgår det, at Moses skrev de otte vers med tårer; et andet sted sagde de, at Josva skrev dem. Begge er den levende Guds ord: I Torah-rulle nr. tretten, som Moses skrev

KLADDE · uafklaret · fortsat

Joel Moshe - 1 - fortsat

selv, skrev han også de otte vers; i de tolv andre Torah-ruller skrev Josva de otte vers. »Der står om ham: For jeg trak ham op af vandet«: Moses' niveau var fra Jesod i Chokhmah, den øvre Abba. Nu, ved sin død, vendte han netop tilbage til sit element, til dette niveau.

»Da han steg fra det blandede«: Som én seah terumah, der faldt ned i hundrede seah almindeligt. Det antyder Moses, som ikke hører til i verden og kun steg ned for at løfte hellighedens gnister ud af Asijahs verden, hvor de var faldet ved det første menneskes synd. Den ene seah terumah er Moses, som faldt ned i hundrede seah almindeligt, Israel. Bagefter, »da deres gave« [usikker ordform], løftede han det blandede ved 101. »Til de højeste himle«: Moses steg op i det høje.[DA107205]

»Alligevel blev hans øje ikke svækket« osv., »som ildens fremtræden, et hus for Torahen« osv.: Han udlægger Bereshit som berit esh, ildens pagt; det er også bejt esh, ildens hus. Resh i midten er Elohim i denne bogstavfølge: אלהים, אלהי, אלה, אל, א, gematria 200. Moses' øje blev ikke svækket af denne »מקדין« [uklar form], som viser dommen. Verden kunne ikke bestå uden forbindelsen med dommens egenskab, for Moses var også fra Cheseds egenskab. Det er »for jeg trak ham op af vandet«, ved Chesed; og »han så sig en første del«, ved Moses' fortjeneste. Derfor sagde han »hans friskhed veg ikke«, efter vandets natur osv. Om den opstigning, hvorved Moses steg op i det høje ved sin bortgang, siges »Moses steg op« osv., »og han døde dér«.[DA107206]

»I betydningen af de, der går gennem grådens dal«: Det er i Asijahs verden, hvor Israels ugudelige græder over den nød, de lider ved dommen, og Moses genoprettede dem. »Der findes ingen mere præcis efter Herrens mund end dette« osv.: Moses' rod er i Abbas Jesod. I hver egenskab er der én skikkelse og ét ansigt osv. Moses døde i Jesod i Chokhmah, i egenskaben langmodighed, næsen, som har gematria 63. Dér lyser navnet med værdien 63, tallet for chotem, חוטם, næse. Det er hemmeligheden i »med min bøn holder jeg igen for dig« og i »til næsens indehaver beder jeg«. Næsen var over »סה«, og det er »ע”ס קן’«, »dér?« vor lærer Moses gik bort [beskadiget forbindelse]. »Dagens sønner, כירום, hævn« osv. [beskadiget lemma]. Og

KLADDE · uafklaret · fortsat

Joel Moshe - 1 - fortsat

selv om det er næsen, var Moses et brændoffer af et handyr og blev dér modtaget som en behagelig duft. [DA107207]

»Det vil sige i bogen«: For »kan« kaldes bog [usikker forbindelse], efter »Josef, Torah-rulle«, som ovenfor. »Vi udlægger me-av«: Det antyder den øvre Abba, som er jod. »Til den skikkelse, der antydes ved Hor ha-Har«, efter? »en mand med indsigt« osv.: Arons skikkelse er i hemmeligheden om »Abba, den øvre Imma«. Fra lændernes fremtræden og opad kaldes den Binah, af Chokhmahs og Tevinahs forening, i den egenskab at hun er moder over børnene. Fra lændernes fremtræden og nedad kaldes den Tevunah. Den øvre del kaldes har, og den nedre ha-har. Han steg op til Hor ha-Har, til sin skikkelse, indtil næsen, for at være en behagelig duft, som ovenfor. Også det er »efter Herrens mund«. [DA107208]

»Døden fulgte af den« af sig selv. Han påbød ham ikke at stige op og dø, sådan som han påbød Moses: »Dø dér« osv. Aron var nemlig den øvre brudefører og livets kilde; hvordan skulle han påbyde ham at dø? Det blev derimod sagt til ham gennem en udsending, Moses. »Og ved Mirjam«: Også hun døde i Malkhuts hemmelighed; i denne skikkelse gik hun bort som en behagelig duft til næsen, som ovenfor. Men fordi brændoffer af et hundyr kun blev tilladt »for fremtiden«, står der ikke udtrykkeligt i Torahen om hende »efter Herrens mund«.[DA107209]

»Vi har lært, at de retfærdiges handlinger« osv. henviser tilbage til kapitel 12: De retfærdiges bøger æres sammen med dem osv.; se dér. »Det ville ikke passe at sige sådan«: At hans lærehus ophørte, når han da føjede otte vers til Torahen. Desuden skete dette ikke på sabbatten, hvor det er forbudt at skrive. »Den strenge dom hersker, og alle domme vågner«: Når dommene stiger ned ovenfra, alligevel til Malkhut, er de strenge. Udtrykket mit'arin betegner at stige ned osv.; se dér. »Afslutningen af hans bortgang blev udsat til sabbatsdagen, for at det skulle vides«: For at vise, at han ikke gik bort i dom. På hverdagene er mincha dommens tid, men ikke på sabbatten.

»Havde det været en beskrivelse af lodden« osv.: Var safun en beskrivelse af chelqah, skulle der stå

KLADDE · uafklaret · fortsat

Joel Moshe - 1 - fortsat

sefunah i hunkøn. Det henviser derimod til Moses, som var skjult og begravet og alligevel var lovgiver og skrev de nævnte otte vers. Den skikkelse, hvormed han skrev resten af Torahen, gik bort og blev begravet på sabbatsaftenen. Skikkelsen, hvormed han skrev de otte vers, gik først bort på sabbatsdagen. »Øvre billede og lighed« svarer til neshamah og chajah. »Nedre billede og lighed« svarer til nefesh og ruach. Jechidah behøver derimod ingen klædning; se ovenfor i kapitel 4, kapitel 5.

»De fuldkomne vil ikke finde det fjernt« osv.: Det skal ikke være fremmed og fjernt i deres øjne, at den øvre skikkelse blev tilbage indtil sabbatsdagen, mens den nedre allerede var gået bort. Hvordan kunne den bestå i verden uden en krop? Derfor sagde han: Ved at en anden legemsform blev renset til den, »כר'« [uklar forkortelse], som de tre mænd, som Abrahams engle, der iklædte sig en krop, eller som dem, der blev dræbt af kongemagten, hvis skikkelses afbildning steg ned. Moses havde en mere åndelig iklædning end de nævnte retfærdige. [DA107210]

»Så meget desto større kærlighed vil de få« osv.: De nævnte vil slutte sig til udlægningen, at han gik bort på sabbatsaftenen og på sabbatsdagen, som ovenfor. Efter at han skrev tretten bøger på sabbatsaftenen, siges »han stod tidligt op og gik til hans dør«. Det betegner den næste dag, sabbatsdagen; at stå tidligt op gælder den næste dag. Altså trak afslutningen af hans bortgang ud indtil selve sabbatsdagen.

»Fra da af mærkede hele Israel« osv.: Han har allerede forklaret Moses' død, så udsagnene ikke modsiger hinanden. Men det mangler stadig at forklare, hvordan han skrev »sorgen over Moses fuldendtes«, mens han endnu levede og skrev de otte vers. Svaret er, at da hele Israel mærkede, at det nedre billede og den nedre lighed forlod Moses på

Tilbage til kapitlet i indholdet

KLADDE · uafklaret · fortsat

Joel Moshe - 1 - fortsat

sabbatsaftenen, påtog de sig gråden i tredive dage. Disse dage modtog fuldkommenhed, og Skriften regnede dem det, som om de allerede havde gjort det. Det være langt fra Torahen at overdrive, Gud forbyde det. Torahen har derimod halvfjerds ansigter, og hvert ansigt fører til flere betydninger.

»Anderledes end de lærdes udlægning« osv.: Et skriftord mister ikke sin ligefremme betydning. »והדדם« skal du udlægge, eller »נזלוז«, den levende Guds ord [beskadiget forbindelse]. »Dér behøves det til reglerne om vidneudsagn« osv.: »Fædre skal ikke dø« udlagde de om sønners vidneudsagn. Hvordan sagde han så, at han ikke dræbte sønnerne, som skrevet i Divrei ha-Jamim? »Og r. Moses, må hans minde være til velsignelse, ved sønners vidneudsagn, også כלחודך« [beskadiget forbindelse]: Et skriftord mister ikke sin ligefremme betydning. [DA107211]

Tilsvarende »byer, befæstede til himlen«, helt bogstaveligt. I Jerusalem deroppe findes en ildmur omkring byen, kaldet »מנ"דן כג"דין?«, så Samael og dem deroppe ikke kan træde inden for dem. Det forklares i »נא"כנזי« ved verset »jordens konger troede ikke, at modstander og fjende skulle komme ind« i Jerusalem deroppe. Torahen overdriver altså ikke, efter fortolkernes og Rashis opfattelse. [DA107212]

Sådan også ved Abraham, som sagde »vi vil vende tilbage til jer«: Det antyder den kommende verden, for Isak skal bestå til de dødes opstandelse, Eliezer trådte ind i Edens have, og Ishmael omvendte sig. Alle kommer altså sammen til ét sted. Anderledes er »her hos æslet«: Nu, på dette tidspunkt, ligner du et æsel, men ikke i fremtiden, efter at du omvender dig. »Derfor blev de optaget i profetbøgerne«: Derfor står det skrevet dér, for at vise, at det ikke er en tom overdrivelse; alt er sandt og fuldkomment.

Heqor Din — del II — kapitel 14

Jad Jehuda: 1

Joel Moshe: 1

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - 1

»Om dette« osv. knytter sig til slutningen af det foregående kapitel: Alt i Torahen er visdommens sprog, selv om det efter den ligefremme læsning ikke synes sådan. Mesteren siger her, at tannaen ved Avots slutning bad om det, en erfaren elev fornyer og forklarer i dette og lignende emner: »Må det være viljen« osv., »giv os vor del i din Torah«. Meningen er: Den del, vi fornyer i Torahen hernede, giv den også deroppe i din Torah. Det vil blive forklaret nedenfor.

»For ligesom« Herren har gjort de øvre hemmeligheder kendt for Israel og vismændene, gør Herren, velsignet være han, også deroppe englene bekendt med, hvad de lærde hernede fornyer i Torahen. »Som helt bogstaveligt udfører hans ord«: For himlene blev gjort ved Herrens ord. Herrens ord er Torahen, som var håndværksredskab for den Hellige, velsignet være han, som bekendt fra begyndelsen af Bereshit Rabbah. Sådan gør også de retfærdige nye himle med deres ord, nemlig med deres nye Torah-udlægninger dag for dag.

Rema fra Fano

Om dette bad tannaen i Avot, da han sagde: »Giv os vor del i din Torah.« For ligesom han kundgjorde sine gerningers kraft i det høje for sit folk, lægges de retfærdiges gerning — de mægtige i kraft, som helt bogstaveligt udfører hans ord ved nye udlægninger af Torahen i halakhah — i verdens Konges forråd, Torahen i det høje. Den er hans håndværksredskab til hver dag bestandigt at gøre nye himle og en ny jord af dem, efter rabbi Shimons ord i hans aggadah.

Om dette sagde de: Alt afhænger af mazzal, selv Torah-rullen i helligdommen, i ligefrem betydning. Den ligger jo beseglet i et hjørne, indtil »vand flyder fra Israels spande«, så man mundtligt fornyer Torahens hemmeligheder i den. Denne mazzal, strømmen, ophører ikke, men går videre gennem alle viljens dage. Én generation opfostrer flere skarer af vismænd end en anden. Med denne hensigt sagde rabbi Zeira, da han drog derop: »Må det være viljen, at jeg siger et ord, som bliver modtaget«, det vil sige i himlen deroppe og på jorden hernede.[DA107401]

Han sagde »vor del« i flertal, enten om alle vismændene for at lade sig selv deltage i de manges fortjeneste, eller som fortsættelse af det, de sagde om verset »da talte de sammen«, »og det blev skrevet«: Tos ord skrives i mindernes bog. Man må nødvendigvis sige, at dette gælder de nye Torah-

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - 1 - fortsat

»Efter rabbi Shimons ord«: Shimon bar Jochai i Zohar, Bereshit, side 24. Sådan lyder det: »Rabbi Shimon begyndte: Jeg lægger mine ord i din mund. Hvor meget må mennesket ikke beskæftige sig med Torahen dag og nat, for den Hellige, velsignet være han, lytter til deres stemmer, som beskæftiger sig med Torahen. Med hvert ord, der fornyes i Torahen ved den, der beskæftiger sig med den, gør han én himmelhvælving. Vi har lært: I det øjeblik et Torah-ord fornyes fra et menneskes mund, stiger ordet op og stiller sig for den Hellige, velsignet være han. Den Hellige, velsignet være han tager ordet og kysser det« osv. »Ordet flyver, stiger op og stiger ned og bliver til én himmelhvælving« osv. »Alle disse øvrige Torah-ord, som fornyes, står for den Hellige, velsignet være han, stiger op og bliver til de levendes lande« osv. »Derfor står der: Som de nye himle og den nye jord, jeg gør, står for mit ansigt« osv. »Der står ikke jeg gjorde, men jeg gør: Han gør bestandigt af disse nye udlægninger og Torahens hemmeligheder« osv.; se dér.

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - 1 - fortsat

»Indtil vand flyder« osv.: Han forklarer, at Torah-rullen afhænger af mazzal, nemlig det, den lærde lader flyde ind i den fra sin mund gennem sine nye udlægninger. »Det vil sige«: Det ord, han fornyer i Torahen, skal også modtages deroppe. »Han sagde vor del i flertal«, ikke min del. Grunden er »enten om alle vismændene«, det vil sige, at han bad sådan for alle vismænd for at deltage med dem, som vore mestre, må deres minde være til velsignelse, sagde: Et menneske skal altid lade sig selv deltage med forsamlingen.

»Eller som fortsættelse« osv.: Eller fordi det fortsætter vore mestres udsagn, må deres minde være til velsignelse, i Berakhots første kapitel om verset »da talte de, der frygter Herren, den ene til sin fælle; Herren lyttede og hørte, og det blev skrevet i en mindernes bog for hans ansigt«. De sagde: Hvorfra ved vi, at Shekhinah er sammen med to, som sidder og beskæftiger sig med Torahen? Der står: »Da talte de, der frygter Herren, den ene til sin fælle« osv. Og hvorfra, at det gælder selv én? Osv. Når det gælder selv én, behøves det da at nævne to? Tos ord skrives i mindernes bog; éns ord skrives ikke i mindernes bog.

Rema fra Fano - fortsat

udlægningers ophøjelse. Ellers: Er beskæftigelse med Torahen ringere end ethvert andet bud, selv de letteste? Alle vore gerninger skrives jo også for enkeltpersoner i en bog.

Eller hvis du vil, kan du sige: Skrift, Mishnah og Gemara gentager sig for at lære os, at netop tos ord skrives, både Torahens ord og de øvrige bud. Disse to er den gode drift og den onde drift; netop de er »den ene til sin fælle«. Læs ingen steder ra, ond, men rea, fælle: Den blev skabt til at tjene os og hjælpe os med himlens tjeneste. Det er de to tjenende engle, som lægger menneskets lærdom i orden foran ham, når han forlader verden, så han ikke skal stå med skamfuldt ansigt for den Hellige, velsignet være han, efter de lærdes ord om »Herren lader ikke den retfærdiges sjæl sulte«. Det påhviler dem at lægge den Torah i orden foran ham, som de hele hans liv har hørt fra hans mund. Begge blev fornyet gennem ham, for han trak dem til lærehuset. Og hvem er de tjenende engle? De lærde.

I masoraen er va-jagel to gange: »Han rullede stenen væk«, »min ære frydede sig«. Det lærer, at også anstødsstenen glæder sig, når den retfærdige fjerner den fra brøndens mund. Den onde drift sigter nemlig mod at gøre sin skabers vilje. Endvidere i masoraen: Req, tom, to gange — »brønden var tom«, »for det er ikke en tom ting«. Det lærer, at alt er til verdens genoprettelse. Når den lytter til den gode drift, bliver også den selv gjort god, og deres ord skrives. Éns ord skrives ikke i sten af rent marmor, eftersom de i denne verden ikke blev

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - 1 - fortsat

Man må nødvendigvis sige, at det gælder nye Torah-udlægninger: Netop tos nye udlægninger skrives, men ikke éns. Hvis du ikke siger sådan, men blot vil lade det gælde beskæftigelse med Torahen, bliver det vanskeligt, hvorfor éns ord ikke skrives. Vi lærer jo: »Alle dine gerninger skrives i en bog.« Er beskæftigelse med Torahen ringere end de øvrige bud? Tosafot bemærkede allerede denne vanskelighed dér. Deres opfattelse, må deres minde være til velsignelse, er, at tos ord skrives sammen med andres, mens éns ord skrives for sig selv. Mesteren finder dette tvungent og foretrækker, at »tos ord skrives« gælder de nye Torah-udlægningers ophøjelse. Derfor sagde tannaen også i flertal »giv os vor del«, de nye Torah-udlægninger, til at blive skrevet deroppe i din Torah, for tos ord skrives.

»Og hvis du vil, kan du sige«: Derfor gentager Skriften, Mishnah i Avot og Gemara i Berakhot sig i dette emne for at lære, at vi behøver netop to, både ved Torahens ord og ved buddene. Men der menes ikke to mennesker, derimod menneskets to drifter, den gode og den onde. Mennesket skal tjene Herren med begge drifter, som vore mestre, må deres

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - 1 - fortsat

minde være til velsignelse, sagde: »Af hele dit hjerte«: med begge dine drifter, den gode og den onde. De sagde desuden i Berakhots første kapitel: Et menneske skal altid ophidse den gode drift mod den onde drift. Om dette sagde de to: Hvis også den onde drift hjælper ham og beskæftiger sig med Torahens ord, skrives deres ord. Men én — når den gode drift alene beskæftiger sig med Torahen, og han ikke får overhånd over den onde drift, så også den er tilfreds med det — da skrives hans ord ikke. »Alle dine gerninger skrives i en bog« gælder noget af buddene [lakune i kilden]. At Mishnah og Gemara også taler om Torahens ord, er, fordi det ved Torahen er let at tvinge også den onde drift, som vore mestre, må deres minde være til velsignelse, sagde: Møder dette modbydelige væsen dig, så træk det til lærehuset. [DA107501]

»Netop de er den ene til sin fælle« i Skriften: Også den onde drift er som en fælle og en bror til den gode drift i himlens tjeneste. Læs ikke ond drift, ra, men fælle, rea, som ovenfor i del I, kapitel 21, og i Em Kol Chaj, del II, afsnit 21. »Efter de lærdes ord« i en midrash, anført i Jalqut Mishlei: »Herren lader ikke den retfærdiges sjæl

Rema fra Fano - fortsat

skrevet i stenhjertet.[DA107402]

Det er betydningen af: »Er han værdig, tager han sin egen del og sin ledsagers del i Edens have.« Han tager sin løn og bliver en kanal for den løn, der tilkommer hans ledsager, efter princippet om den, der regnes blandt de første ti og tager lønnen for alle, som kommer efter ham. Det mindsker ikke deres del; alle vinder derimod gennem ham. Han tager altså alles løn og giver den til dem, mens der bliver en løn svarende til dem alle tilbage til ham. De andre tager fra ham, og han mangler ikke noget. Både dette og hint gælder, som vi vil nævne nedenfor.

Heraf lærer vi, at de retfærdiges kroppe, som spiser for at mætte deres sjæl og føre det spistes form tilbage, så den bliver ét med den spisendes væsen, som vi vil nævne i kapitel 17, efter at de har fortjent opstandelsen ikke længere vender tilbage til deres støv, efter vore mestres ord. Selv om der i den kommende verden hverken er spisen eller drikken, skal de lemmer, der er bestemt hertil, ikke regnes for at eksistere forgæves på det tidspunkt. De var jo hellighedens redskaber i denne verden, som ved spisning efter et bud: at spise brød for Guds ansigt. Ved hver eneste tygning føjede de kraft til styrken i det høje, så den hver dag bestandigt fornyer skabelsens værk, idet en fornuftig form gennem dem blev fornyet for saltet og vandet, som har den livløse form, og så meget desto mere for det, der har den voksende og den sansende form.

Disse retfærdige er værdige til to kroner

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - 1 - fortsat

sulte«: Det er en lærd, som hele sit liv beskæftiger sig med Torahen. Hvis ét kapitel eller noget af hans lærdom skjules for ham, forlader han ikke verden, før tjenende engle kommer ved hans bortgang og lægger det i orden foran ham, så han ikke skal stå med skamfuldt ansigt for den Hellige, velsignet være han i fremtiden. Mesterens læsemåde er to tjenende engle. Han forklarer, at de er den gode og den onde drift, fordi dette påhviler dem. »For han trak« også dem begge til lærehuset. Om disse kan man bestemt sige: Hvem er englene? De lærde.

»Det lærer« osv.: Meningen er: »Han rullede stenen væk« — for den retfærdige: den onde drift, som kaldes sten, fra brøndens mund — »at løfte« [usikker forbindelse], fjerner og betvinger den; da skal selve stenen fryde sig, »og det er min ære«. »Den sigter mod at gøre sin skabers vilje«: Samtidig med at den frister mennesket til en overtrædelse, ønsker den Herrens retfærdighed og vil, at mennesket skal tvinge den til dette. [DA107502]

»Alt«: Selv den onde drift er til verdens genoprettelse. Fristelsens hensigt er, at mennesket skal overvinde den og

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - 1 - fortsat

modtage løn for det; også den onde drift skal i fremtiden genoprettes. Det betyder: »Brønden« er den onde drift, tom for bud; alligevel er det ikke en tom ting, men verdens genoprettelse. »Når den lytter« osv. afslutter denne forklaring af tos ord, som skrives. »Én«: Den gode drift alene, uden at han tvinger også den onde drift til sine gerninger. »I sten af rent ler«: Deroppe. [Lakune i kilden] »stenen«: I den onde drift.

Rema fra Fano - fortsat

på hver enkelts hoved: for luftrøret og spiserøret, det ene efter sin vej ved handlingens genoprettelse og det andet efter sin vej ved genoprettelsen af velsignelsen over nydelse, som for hver retfærdig bliver en velsignelse over et bud. Shekhinahs glans stiger over dem efter deres tankers renhed og deres hensigts forfinelse dag for dag. Det er den glans, Shekhinah nyder, i betydningen »de spiste af landets afgrøde«; for »Herren forlader ikke sit folk for sit store navns skyld«. Og der står: »Fra mig findes din frugt«. [DA107403]

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - 1 - fortsat

[DA107503]

»Det er betydningen« af vore mestres ord, må deres minde være til velsignelse, i Chagigahs andet kapitel: »Er han værdig« osv. Det betyder: Er han værdig, så han også tvinger den onde drift, tager den gode drift sin egen del og sin ledsagers, den onde drifts, del. Fordi den gav denne fortjeneste til at modtage løn, tager den gode drift også lønnen for at have givet den denne

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - 1 - fortsat

fortjeneste; den onde drift mangler ikke noget af sin løn af den grund.

»Efter princippet« i kapitlet Sheloshah she-akhelu: Rabbi Jehoshua ben Levi sagde: Et menneske skal altid komme tidligt til synagogen for at opnå fortjenesten at regnes blandt de første ti. Selv om hundrede kommer efter ham, modtager han lønnen for dem alle. Lønnen for dem alle, tænker du? Sig i stedet: Man giver ham løn svarende til dem alle. Mesteren forklarer efter sin fremgangsmåde mange steder, at »sig i stedet« ikke afviser det første udsagn. Begge er sande. At han modtager alles løn betyder, at han modtager deres løn og giver den til dem. Han mangler heller ikke noget af den grund; man giver også ham en løn svarende til dem alle. »Nedenfor«: Del III, kapitel 8.

»Vi har lært« af det, vi sagde om den onde drift, at også den modtager sin løn, fordi den behøves som hellighedens redskab: Så meget desto mere vil de retfærdiges lemmer modtage deres løn i den kommende verden, selv om der ikke er brug for dem på det tidspunkt, eftersom de dog var hellighedens redskaber. »At føre det spistes form tilbage«: Hvad enten det spiste er livløst, voksende eller levende, at løfte det til den spisende persons væsen og form, som er den talende sjæl. »Efter at de har fortjent«: Når sjælene har fortjent opstandelsen

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - 1 - fortsat

og spiser Leviatans måltid, har vi lært, at de ikke igen vender tilbage til deres støv, men består med krop, sjæl og alle deres lemmer. »Efter vore mestres ord«: I kapitlet Cheleq.

»Forgæves«: Så vi skulle sige, at kroppen og lemmerne ophører i denne verden, efter dem, der mener sådan. For vandene og stjernerne udvælges til at modtage løn, eftersom de var hellighedens redskaber for englene i denne verden til deres måltider [usikker forbindelse].[DA107504] »Ved hver tygning« øgede de deres løn ved at løfte det spistes form til den spisendes trin. »Idet en fornuftig form fornyes gennem dem« for de livløse spiselige ting, salt og vand, så de føres tilbage til den spisende. »Så meget desto mere« planter eller dyr, hvis form lettere bliver den spisendes form.

»Til to kroner«: Som de sagde i Gemara, Berakhots andet kapitel: I den kommende verden findes hverken spisen eller drikken; de retfærdige sidder derimod med deres kroner på hovedet og nyder Shekhinahs glans. »Deres kroner« er flertal, hvis mindste antal er to, og det henviser til hver retfærdig. Én er for luftrøret, én for spiserøret. »Det ene«, spiserøret, efter sin vej, til at spise og drikke: Gennem det genoprettede de det spistes form; det er praktisk genoprettelse. »Det andet«, luftrøret, efter sin vej, til at frembringe stemme: Med det

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - 1 - fortsat

velsignede de over deres spisning, med Guds ophøjelse i deres strube gennem velsignelsen over nydelse. Derfor fortjener de to kroner.

Udsagnet betyder: I den kommende verden findes hverken spisen eller drikken, så de lemmer, der er bestemt hertil, synes at være forgæves. Alligevel sidder de retfærdige med dem, fordi de var hellighedens redskaber. Ikke nok med det: »Deres kroner«, de to kroner for deres spisning i denne verden, er på hver enkelts hoved. »Over dem«: Over kronerne. Det er »de nyder Shekhinahs glans«, som forklaret ovenfor i del I, kapitel 21: Nydelse ved et bud vækker kærlighed mellem Israel og deres far i himlen. Shekhinah nyder efter tankens renhed og virkning i denne nydelse. Om dette sagde de »af Shekhinahs glans«: Den glans og tankens stråleglans, som giver Shekhinah nydelse, stiger over dem, så de retfærdige nu også selv nyder denne glans.

»I skriftordets betydning: De spiste af landets afgrøde« (Josva 5): De spiste frugten fra det øvre land, Shekhinah. Tilsvarende »for sit store navns skyld« betyder også dette. Ba-avur er som me-avur ha-arets, »af landets afgrøde«: Ved sit navns frugt forlader Herren ikke sit folk; han giver dem derimod liv ved sit navns frugt. »Og der står: Fra mig findes din frugt« (Hoshea 14): I Zohar, Lekh Lekha, side 238, udlægges det om Shekhinahs frugt; se dér.

KLADDE · uafklaret

Joel Moshe - 1

»Himle og jord«: Som forklaret i Zohar om »som jeg gør« osv., i navnet »ר"לצ"ק« [uafklaret tilskrivning]: Ved beskæftigelse med Torahens skjulte ting bliver nye himle gjort. Der står »himlene er Herrens himle«; det er »de skjulte ting«: Gennem Torahens hemmeligheder bliver himle gjort for Herren, altså at himlene tilhører Herren. Ved beskæftigelse med det åbenbare bliver nye lande gjort, som der står »jorden gav han til menneskene«. Derfor sagde han »de åbenbare ting er vore« osv.[DA107601]

»Alt afhænger af mazzal«: Af udtrykket »vand flyder fra Israels spande«. Alle Israels nye udlægninger lægges i verdens Konges forråd, Torahen i det høje. Det er netop »giv os vor del i din Torah«. Dallav, דליו, har gematria 50, forståelsens porte. Derfor sagde

KLADDE · uafklaret · fortsat

Joel Moshe - 1 - fortsat

vore mestre, må deres minde være til velsignelse: Tag jer i agt for de fattiges børn, for fra dem kommer Torahen; der var de halvtreds porte i Binah.

»Dette gælder nye Torah-udlægninger« osv.: At tos ord skrives gælder netop nye udlægninger. Ellers: Er beskæftigelse med Torahen ringere end andre bud, som alle skrives i en bog, også for én, som der står »alle dine gerninger skrives i en bog«? Hvorfor siges da her, at netop tos ord skrives? Det gælder altså bestemt de nye Torah-udlægninger. Eller det gælder også alle de andre bud, og »netop to« viser til den gode og den onde drift, som begge opfylder buddene: Han ophidser den gode drift mod den onde. Læs ikke ond drift, men fælle, som der står »da talte den ene til sin fælle«. Det er den gode og den onde drift.

»Den onde drift glæder sig«: Anstødsstenen er den onde drift. Når den retfærdige fjerner den fra brøndens mund, er det mennesket, som tvinger den. Den sigter netop mod at gøre sin skabers vilje: at mennesket skal tvinge den og gøre sin skabers vilje. »Brønden er tom« er den onde drift; »for det er ikke en tom ting«: Selv den onde drift er verdens genoprettelse. Det er »tos ord skrives« og udelukker én, som ikke tvinger den onde drift, men kun har den gode drift, altså én. Hans ord skrives ikke i sten af rent marmor deroppe.

Hemmeligheden er »at give mine elskere jesh i arv«. Sagen er i Keter: 620 lys, som tallet keter, כתר, to gange jesh, יש. Den giver 310 til Chokhmah og 310 til Binah, og Keter er midt mellem dem. Til Chokhmah giver den gennem direkte lys, til Binah gennem tilbagevendende lys. Det er hemmeligheden i »den vise roser den bagfra«. Det antydes i verset »Herre, jeg har hørt«, hvis initialer er jesh, og »dit ry, jeg frygtede«, hvis initialer er shaj. Jesh er direkte lys, shaj er tilbagevendende lys. Det er shajish, שיש, marmor: shaj–jesh, שי יש; jod tjener begge sider. [DA107602]

»Både dette og hint gælder« osv.: I Gemara indvendte de: »Alles løn, tænker du?« og svarede »svarende til dem alle«. Forfatteren forklarer, at begge gælder: Først tager han alles løn, bagefter giver han hver enkelt hans del, og selv beholder han

KLADDE · uafklaret · fortsat

Joel Moshe - 1 - fortsat

også løn svarende til dem alle. Han mangler intet, som når man tænder ét lys ved et andet.

»At føre det spistes form tilbage«: At genoprette »הד"ק« [uafklaret forkortelse] eller en hvilken som helst fødevare og løfte dens hellighedsgnister, som faldt ved det første menneskes synd, som sagt ovenfor: De faldt til det levende, voksende og livløse. Når den retfærdige spiser med god hensigt, genopretter han denne fødevare og bliver ét med den, hvor der er rod og væsen.[DA107603]

»Selv om der hverken er spisen eller drikken« osv.: Man kunne da spørge, hvorfor mennesket ved de dødes opstandelse igen skabes med tænder og spiseorganer, når der ikke skal være spisen eller drikken dér. Han svarer: Fordi de var hellighedens redskaber i denne verden ved deres spisning og gode hensigt, som helligedes gennem den fornuftige form for vandet og saltet, det livløse, og så meget desto mere for planterne og det sansende dyr. De retfærdige er værdige til to kroner, én for luftrøret og én for spiserøret. Luftrøret frembringer stemmen i velsignelsen over nydelse; den anden er for spiserøret, som han spiser med og genopretter det spiste. Dette forklarer Gemaras udsagn: I fremtiden, i den kommende verden, findes hverken spisen eller drikken; de retfærdige sidder med deres kroner på hovedet og nyder Shekhinahs glans.

»Som for hver retfærdig bliver«: Velsignelsen, han sagde over spisningen, var som velsignelsen over buddene, eftersom hans spisning er til et bud,

Tilbage til kapitlet i indholdet

Historisk register: Heqor Din - II - Kapitel 14

KLADDE · uafklaret · fortsat

Joel Moshe - 1 - fortsat

»תקש'« [uklar form]. »Det er den glans, Shekhinah nyder« osv.: »De nyder Shekhinahs glans« betyder den glans, som Shekhinah nyder. Det er Tiferets egenskab, som lyser i Malkhut, Shekhinah. Meningen er, at det blev ført til det »erindrendes« trin, som kaldes Shekhinahs glans og nydes [usikker ordform]. Se Zohar, Bemidbar, side 228. Det kaldes helligt. Ziv antyder denne måned og dette år, hvor månen lyser, for krop og pagt regnes som én. Det er udsagnet: Så længe den retfærdige, Jesod, er i byen, Malkhut, er den dens glans. I Tiqqunim står Hod i sin almindelige betydning, og hadar, »כל"ח«, er dens glans [uklar forkortelse]. Det er også »dens glans veg«: Når en retfærdig forlader byen, kommer strømmen ikke fra den øvre glans, fra den retfærdige, verdens grundvold. Det er kendt, at disse tre, Hod, Jesod og »כל"ח«, tilsammen er ét emne, som vi vil forklare i næste kapitel.[DA107604]

Det er hemmeligheden i, at Torahen blev givet i måneden sivan, som kaldes »hellig ziv« og kaldes tvillingerne. For vi sagde ovenfor, at Torahen er i Tiferet og Josef i Jesod, og vi regner dem som én: Torahens glans. »ויהו« [uklar form], og vav er udstrækningen, og vav er Jakob, Josef; krop og pagt regnes som én.[DA107605]

»Fra ham findes din frugt« osv.: Landets afgrøde er Malkhuts frugt; den kaldes land. Det er »for sit navns skyld«; det er »אדנו« [usikker navneform]. Se Zohar, Lekh Lekha, side 433.[DA107606]

Heqor Din — del II — kapitel 15

Jad Jehuda: 1

Joel Moshe: 1

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - 1

»Bønnen kan forklares«: Tannaens »giv os vor del i din Torah« betyder: Nævn deroppe i den øvre skole halakhah i navnet på den,

Rema fra Fano

»Giv os vor del i din Torah« kan også forklares som en bøn til ham, velsignet være han, om, at vor del i Torahen må finde velbehag for hans ansigt og indgå i den gentagelse, hvormed han

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - 1 - fortsat

der sagde den hernede.

»Sådan«: Der står i midrash: Rabbi Acha siger i rabbi Jose bar Chaninas

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - 1 - fortsat

navn: Da Moses steg op i det høje, hørte han stemmen fra den Hellige, velsignet være han, mens han sad og beskæftigede sig med afsnittet om koen og sagde en halakhah i dens ophavsmands navn: »Min søn Eliezer siger: En ko er i sit andet år, og en kvie i sit første« osv. Han sagde for hans ansigt: »Verdens herre, må det være viljen, at han udgår fra mine lænder.« Den Hellige, velsignet være han sagde til ham: »Ved dit liv, han skal udgå fra dine lænder.« Det er »den enes navn var Eliezer«: Denne enestående navn er Eliezer.

»Rabbi Eliezer var« osv.: I andet kapitel sagde han: Hvis alle Israels vismænd var på én vægtskål og Eliezer ben Hyrqanos på den anden, ville han veje tungere end dem alle. Abba Shaul siger i hans navn: Hvis alle Israels vismænd var på én vægtskål og Eliezer ben Hyrqanos sammen med dem, mens Elazar ben Arakh var på den anden, ville han veje tungere end dem alle. Fortolkerne forklarede, at begges ord [lakune i kilden]. Eliezer ben Hyrqanos vejede tungere end alle Israels vismænd i sin overleverede lærdom, som nedenfor; i dette var han Sinaj. Elazar ben Arakh vejede tungere gennem sin skarphed og dialektik: Han

Rema fra Fano - fortsat

beskæftiger sig med Torahen i den øvre skole. Sådan sad han og lærte: »Min søn Eliezer siger: En kvie er i sit første år, en ko i sit andet.« Rabbi Eliezer var Sinaj og vejede i dette tungere end alle Israels vismænd, selv om han sammen med dem blev opvejet af sin fælle, som rykkede bjerge op. Derfor ønskede Moses, at han skulle udgå fra hans lænder, og opkaldte sin søn efter ham. Se ved slutningen af tredje del.

Den, der er fortrolig med de lærdes tale om det øvre levende væsen, som hedder Israel — fra lændernes fremtræden og opad Israel, fra lændernes fremtræden og nedad Jakob, som der står »hvem skal rejse Jakob, for han er lille?« — vil forstå »må det være viljen, at han udgår fra mine lænder«. Han er altså netop Sinaj. Om denne hemmelighed står der »den retfærdiges minde er til velsignelse«. Ved begyndelsen af Zohar, Bemidbar, fremgår det, at velsignelsen her er dobbelt: Zekher, זכר, minde, har samme gematria som berakhah, ברכה, velsignelse. Det svarer til vor lærer Moses' ord: »Han føje til jer så mange som jer«, og derefter »han velsigne jer«. Den, der nævner den retfærdige, vækker nemlig hans ansigt over for sig. Partsuf, פרצוף, har gematria to gange barukh, ברוך, velsignet. Man må altså fordoble hans velsignelse for at omfatte hele hans skikkelses mål.[DA107801]

Der står »velsignet være Herren for evigt, amen og amen«, med samme gematria som »han leder ham alene, og ingen fremmed gud er med ham«. Her findes altså også fordoblingen hos den, der svarer amen efter sine velsignelser.

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - 1 - fortsat

rykkede bjerge op, som Gemara i Horayot siger om rav Josef og Rabbah.

Den rabbi Eliezer, der sagde »en ko i sit andet år«, er Eliezer ben Hyrqanos, og det er ham, der uden nærmere angivelse kaldes rabbi Eliezer i Talmud. Han »bragte sig selv ind i de skub« [usikker forbindelse], som nævnes i Avodah Zarah. Mesteren siger, at Moses ønskede, at han skulle udgå fra hans lænder, fordi han var Sinaj, selv om han ikke i samme grad rykkede bjerge op: Sinaj har nemlig forrang, for alle behøver hvedens herre, som der står i Horayot. »Af sin fælle«: Elazar ben Arakh. »Se ved slutningen af tredje del«, afsnit 33: Eliezer var fra Moses' lænders fremtræden og nedad. [DA107901]

»Den, der er fortrolig med de lærdes tale« om det øvre levende væsen, vil forstå, at Moses bad om Eliezer, at han skulle udgå fra hans lænder, fra lændernes fremtræden og nedad. Det er med Moses som med Israel og Jakob. Dér sigtes til Zeir Anpin: Fra midten af hans Tiferet og opad kaldes han den unge Israel; fra midten af hans Tiferet og nedad kaldes han Jakob, som forklaret i Jonat Elem, kapitel 23. Jakobs ansigt er lille. Om ham siges: »Hvem

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - 1 - fortsat

skal rejse Jakob, for han er lille?« Sådan er det også med Moses. Begge er fra Abbas Jesod, men Jakob udefra og Moses indefra, som i Tiqqunim: Jakob er fra ydersiden, fra det lys af Abbas Jesod, der gik ud og frem foran Zeirs skikkelse, hvor han end er. Moses er indefra, fra det lys, dette Jesod beholdt for sig selv inde i Zeir, som også forklaret i Jonat Elem, kapitel 77.

Også Moses var Elohim fra midten og opad og mand fra midten og nedad. Han udfoldede og forklarede imidlertid sin profeti gennem Netsach og Hod i Zeir, som svarer til lændernes øverste punkter, som også forklaret dér. Da Moses så, at Herrens ånd vajede over Eliezer, så han ramte halakhah, som den blev givet i overleveringen fra Sinaj, bad han derfor om, at han skulle udgå fra hans lænder, fra lændernes fremtræden og nedad. »Han«: Rabbi Eliezer var derfor netop Sinaj: »Halakhah, det er muligt, at mere end Moses i profeti fra Sinaj« [usikker sætningsforbindelse]. [DA107902]

»Om denne hemmelighed«, skikkelsens øvre og nedre halvdel, står der »den retfærdiges minde er til velsignelse«: Man skal velsigne ham med »tyve velsignelser« for hans

Rema fra Fano - fortsat

De har gematria Jaakov, יעקוב, fuldt skrevet med vav, for at hans fulde skikkelse skal velsignes. Også Jakob uden vav, יעקב, har samme gematria som malakh ha-Elohim, מלאך האלהים, Guds engel, det vil sige amen amen. Derfor er det godt for hvert menneske at have to venner, fæller, som lytter og svarer amen efter hans velsignelser.[DA107802]

Efter ordenes ligefremme betydning er det muligt, at Moses, da den Hellige, velsignet være han, viste ham generation efter generation med dens vismænd, så rabbi Akivas høje niveau og vidste, at det fra skabelsens seks dage var kommet op i tanken, at han skulle være søn af proselytter. Derfor bad han om, at Akivas lærer skulle udgå fra hans lænder. Måske var han blandt hans døtres efterkommere. Da han blev grebet af kongemagten, blev »han reddede mig fra Faraos sværd« opfyldt på ham: Moses havde gjort det til en billedlig handling for rabbi Eliezers redning.

Smag og se desuden, at sagen afhænger af os og forpligter os til agtpågivenhed og iver i buddene efter vor evne. Det er »vor del i din Torah«. Vi har jo en Herrens fest på dagen for vor Torahs givelse, en hellig sammenkomst halvtreds dage efter Pesach. Pesach i Egypten var på ugens femte dag, og alle er enige om, at Torahen blev givet på sabbatten, altså efter 51 dage. Dette er selv en vanskelighed.

Men eftersom Torahens givelse skete uden for landet, ønskede Herren for sin retfærdigheds skyld at give os vor del i

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - 1 - fortsat

skikkelses to halvdele, for zekher er også berakhah, da ordene har samme gematria.[DA107903]

»Ved begyndelsen af Zohar, Bemidbar«, side 226: »Kom og se: Den, der roser sin fælle for hans børn eller hans ejendom, må velsigne ham og give ham velsignelser. Hvorfra ved vi det? Fra Moses, for der står: Se, i dag er I som himlens stjerner i mængde. Hvad står der derefter? Herren, jeres fædres Gud, føje til jer tusind gange så mange, som I er« osv. »Der var to velsignelser: Herren, jeres fædres Gud osv., det er én; bagefter og han velsigne jer, som han har sagt til jer, for at give dem velsignelser over velsignelser« osv.; se dér. Grunden er, at den, der nævner den retfærdige, vækker hans ansigt over for sig. Det er, hvad Jerusalemer-Talmud siger i Sheqalim, kapitel 4: Den, der siger en lære i dens ophavsmands navn, skal se lærens ophavsmand, som om han stod foran ham, for der står »mennesket vandrer kun i et billede«.

»For at omfatte hele hans skikkelses mål«: Fra lænderne og opad og nedad. »Med gematria han leder ham alene« osv.: Derfor er der ikke to magter, Gud forbyde det, i det dobbelte amen, sådan som de lærde siger om »vi

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - 1 - fortsat

takker, vi takker«. »Her findes altså fordoblingen«: Amen og amen, selv efter den velsignelse, hvor han allerede har sagt »velsignet være Herren«. Grunden er, at amen og amen har gematria Jaakov fuldt skrevet med vav, for at antyde hele hans skikkelse, fra lænderne og opad og nedad, så den hele velsignes. »Det vil sige«: Med gematria amen amen. »To fæller«: De skal svare amen, to.

»Efter ordenes ligefremme betydning«: »At han udgår fra mine lænder« betyder, at Moses bad om, at Eliezer skulle komme fra hans slægt. Man kan sige, at bønnens grund er »da« osv. »At han skulle være søn af proselytter«: Blandt Siseras efterkommere. »Om hans lærer«: Rabbi Akivas lærer, Eliezer.

Rema fra Fano - fortsat

sin Torah. Den øvre tanke samtykkede nemlig i, at han selv i sin herlighed skulle fejre på diasporaens festdag, som Moses føjede til af egen tanke, efter rabbi Jose. For dér er de elskedes ord ham liflige. De er pottemagerne: »Det er tid at handle for Herren«; derfor »brød de din Torah«. Det er som profeten Esajas' klage: »Kun ved dig nævner vi dit navn«, som bar Jochai udlagde om denne hemmelighed.

Af den grund nævner Skriften intetsteds, at Shavuot-festen er dagen for Torahens givelse. Der er ikke brug for de vanskelige forklaringer, de senere fortolkere har arbejdet med. Og hvis det fra begyndelsen var en midlertidig forskrift fra himlen, efter den unavngivne tanna i baraitaen dér i kapitlet Rabbi Aqiva: Lykkelig er Faderen, som man lovpriser, som når man taler til et lyttende øre. Velsignet være han, som udvalgte dem og deres lære.

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - 1 - fortsat

»Måske« var det sådan, og Eliezer var blandt Moses' døtres efterkommere. Han kan ikke have været blandt hans sønners efterkommere, for han var ikke levit.

»Da han blev grebet« osv.: Moses opkaldte sin søn efter ham for at gøre en billedlig handling til hans redning. Ligesom hans søn Eliezer viser Moses' redning, efter »min fars Gud var min hjælp og reddede mig«, skulle også rabbi Eliezer reddes fra sværdet. Sådan skete det: Da Eliezer blev grebet af kongemagten, blev den billedlige handling opfyldt, og han blev reddet, da han sagde »dommeren er troværdig for mig«. Statholderen troede, at han talte om ham osv. og sagde: »Du er fri«, som i Avodah Zarahs første kapitel.

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - 1 - fortsat

»Smag desuden« osv.: Mesteren vender tilbage til »giv os vor del i din Torah« og siger, at det yderligere kan betyde, at tannaen bad Herren samtykke med os i Torahens og buddenes anliggender. Det er »giv os vor del«, som vi udfører i din Torah, og samtyk med os. Sagen afhænger bestemt af os, hvilket forpligter os til at være ivrige og vedholdende i buddene. Derfor beder vi, at Herren samtykker med os, sådan som det skete ved Torahens givelse, som han afslutter.

»For nemlig«: »Ved dette ords skændsel« [usikker forbindelse], det, vi gør, efter at vi har Herrens fest den sjette sivan, da Torahen blev givet, efter at 49 dage af omeren og halvtreds dage fra Pesach er fuldendt, altså Shavuot på dag 51. Dette er bestemt

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - 1 - fortsat

en vanskelighed ved Pesach i Egypten, som var på ugens femte dag, som i kapitlet Rabbi Aqiva. De 51 dage sluttede på sabbatsaftenen, og Torahen blev givet på sabbatten, dag 52. Rivash rejste allerede dette spørgsmål i responsum 96; se dér.[DA107904]

»Men bestemt«: Dette er det, vi sagde. Herren, velsignet være han, samtykkede med os om diasporaens to dage, kundgørende slutningen fra begyndelsen: Israel skulle i fremtiden holde to Shavuot-festdage uden for landet. Derfor gav han Torahen efter 51 dage fra Pesach, diasporaens anden dag uden for landet.

»Som Moses føjede til af egen tanke«: Dér er de lærde og rabbi Jose uenige. Ifølge de lærde blev Torahen givet den sjette i måneden, ifølge rabbi Jose

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - 1 - fortsat

den syvende. Vi siger: Alle er enige om, at den blev givet på sabbatten. De er uenige om fastsættelsen af måneden: Ifølge rabbi Jose blev den fastsat på ugens første dag, ifølge de lærde på den anden. Gemara indvender mod rabbi Jose, at der står »i dag og i morgen«, og svarer: Rabbi Jose vil sige til dig, at Moses føjede én dag til af egen tanke. For der læres: Tre ting føjede Moses til af egen tanke, og den Hellige, velsignet være han samtykkede med ham: Han føjede én dag til, skilte sig fra kvinden og knuste tavlerne.

»Han føjede én dag til af egen tanke«: Hvad udlagde han? »I dag og i morgen«: I dag som i morgen. Ligesom morgendagen har sin nat med sig, skal også dagen i dag have sin nat med sig. Men dagens nat er allerede gået; altså to dage ud over i dag. Hvorfra ved vi, at den Hellige, velsignet være han samtykkede? Shekhinah hvilede først over dem ved sabbattens morgen osv. Ved at Moses føjede denne dag til, blev Torahen givet på sabbatten, dag 52, diasporaens anden festdag.

»For dér« osv.: Grunden er, at de elskedes ord er liflige for Moses: De lærde, som i fremtiden indførte diasporaens to dage til Shekhinahs ære. »De er pottemagerne«: De drog det hertil på grund af »det er tid at handle for Herren«. Det er kendt, at vi virkelig er kyndige i månedens fastsættelse og kun holder to festdage på grund af vore fædres skik. Allerede i templets tid holdt de to festdage på grund af tvivlen dér, hvor udsendingene ikke kunne nå frem. Mesteren siger, at de dermed sigtede til »det er tid at handle for Herren«. Under eksilet findes adskillelse i det høje, og den øvre forening ophører undtagen på sabbatter, fester og nymåner, som det kendes fra flere steder i Zohar. Derfor fandt de lærde, må deres minde være til velsignelse, det rigtigt at bevare skikken med to festdage til den øvre forenings ære. Det er »det er tid at handle for Herren«.

»Derfor brød de«: Herren, velsignet være han, og Moses brød hans Torah på dag 51 og udsatte dens givelse til dag 52 for at samtykke med den sidste generation. »Som profetens klage« osv.: Denne forklaring af »det er tid at handle for Herren« følger det, der står i Zohar, Shemot, side 15, om »kun ved dig nævner vi dit navn«: »Kun ved dig er det hellige

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - 1 - fortsat

navns hemmelighed, som omfatter toogtyve bogstaver. Israels forsamling velsignes kun fra dette navn, som kaldes ved dig, som der siges: Du svor dem ved dig. Sådan er Israels forsamling, for det er allerede kendt i hemmeligheder. Når de fuldender kærligheden, skilles den ene ikke fra den anden. Sådan at skille den ene fra den anden, en kvinde fra hendes mand, ovenfra i ønsker og ikke i hans hjerte [usikker forbindelse], for ikke at vise adskillelse. Men nu, i eksilet, findes det, at de af nød gør adskillelse for at nævne dette navn uden dets mand, fordi hun ligger i støvet. Det er kun ved dig nævner vi dit navn« osv.[DA107905]

»Af denne grund«: Fordi Torahens givelse ikke fandt sted på den halvtredsindstyvende dag fra dagen efter sabbatten, nævner Skriften intetsteds osv. »De senere fortolkere«: Se Rivash i det nævnte afsnit. »Det var en midlertidig forskrift«: Som diasporaens anden festdag. »Fra himlen«: Den Hellige, velsignet være han samtykkede i at give Torahen på dag 52 fra Pesach, og Shekhinah hvilede først ved sabbattens morgen. »Efter den unavngivne tanna i baraitaen« om de tre ting, Moses føjede til af egen tanke osv.; den gælder uden tvivl efter alle.

»Lykkelig er Faderen«: At lovprise ham sådan og sige om ham: »Velsignet være han, som udvalgte dem og deres lære«, efter vore mestres ord, må deres minde være til velsignelse, i Avots sjette kapitel. Denne lovprisning er som at tale til et lyttende øre, for at gøre det forståeligt for øret.

KLADDE · uafklaret

Joel Moshe - 1

»I gentagelsen« osv.: Af »du skal gentage dem for dine børn«. Det betyder den øvre skares lærdom, hvor han siger et ord i dets ophavsmands navn: »Min søn Eliezer« osv. Sådan er vores bøn: »Giv os vor del«, netop »i din Torah«.

»Rabbi Eliezer var Sinaj og vejede tungere« osv.: Som i Pirqei Avot: Lægger du alle Israels vismænd på én vægtskål og Eliezer på den anden, vejer han tungere end dem alle. Selv om der også står, at Elazar ben Arakh vejer tungere end Eliezer sammen med dem alle, fordi han rykkede bjerge op, vejer Eliezer ved sin kundskab, hvor han er Sinaj, dog tungere end alle, bortset fra Elazar ben Arakh, som rykker bjerge op. »Han opkaldte sin søn«: Moses gav

KLADDE · uafklaret · fortsat

Joel Moshe - 1 - fortsat

sin søn »שבו'« [uafklaret form] rabbi Eliezers navn. Det er »den enes navn var Eliezer«, den enestående, som vore mestre, må deres minde være til velsignelse, sagde.[DA108001]

»Som hedder Israel«: I den øvre skikkelse er de tre første egenskaber skulder, højre og venstre arm. De er Gedullah, Gevurah og Tiferet, betragtet som seks ender i Beriahs verden. Svarende hertil er der hemmeligheden om du, to ansigter. Skikkelsen fra lændernes fremtræden og opad kaldes Israel i forening med Leah. Fra lændernes fremtræden og nedad, højre og venstre ben og pagten, er de Netsach, Hod og Jesod; de kaldes Jakob i forening med Rakhel. De tre øvre kaldes den, der rykker bjerge op; de er »גנ"ת«, efter »jeg løfter mine øjne til bjergene«, som de udlagde om Abraham, Isak og Jakob. De kaldes bjerge og er »גנ"ת«. De rykkede egenskaberne i urenheden op for at føre det tilbage i hellighed. Det er den, der rykker bjerge op. [DA108002]

Følgelig kaldes det fra lænderne og nedad Sinaj. Eliezer er også Sinaj. Derfor sagde Moses med stor præcision: »Må det være viljen, at han udgår netop fra mine lænder«, fra den halve skikkelse, som nedenfor kaldes Sinaj. Det udelukker den øvre halve skikkelse, som kaldes den, der rykker bjerge op. Derfra kan han ikke udgå, for Eliezer rykker ikke bjerge op, men er Sinaj. Det er knop og blomst, for også Moses var fra denne skikkelse. »Dobbelt velsignelse«: For at omfatte hele hans skikkelses mål, som er to forhold, som ovenfor.

»Han vækker hans ansigt over for sig« osv.: Som i Zohar, Pinchas, side 600: »אתרי, dette billede« [usikker indledningsform] osv. Det er udsagnet: Mennesket skal altid se sig selv, som om lærens ophavsmand stod foran ham, for der står »mennesket vandrer kun i et billede«, det vil sige dette hellige billede. Det er udsagnet i Shabbat: »Ved Gud, mine øjne så, ikke en fremmed.« De sagde dette fra Ravs mund, fordi de så ham stå over for sig. Sådan er også meningen med Gemara: Man skal kun tage afsked med sin fælle gennem et halakhisk ord, for derved husker han ham. Det er på denne måde: Hver gang nogen siger et ord i ophavsmandens navn, kommer denne skikkelse frem foran ham. Derfor sagde han »derved husker

KLADDE · uafklaret · fortsat

Joel Moshe - 1 - fortsat

han ham«, dette menneske, for hans mazzal ser dette menneske osv.[DA108003]

»Partsuf er to gange berakhah« osv.: Altså må man fordoble hele hans skikkelses mål. I dette ansigt findes to slags ansigter, Israel og Jakob, det ene over det andet. Der står »hvem skal rejse Jakob, for han er lille«, fordi hans ansigt er mindre end Israels. Partsuf har gematria to gange barukh. Barukh er rokhev, rytter. Det er »se, han rider på en let sky«. To navne er to af deres, »כ"ר?« [uafklaret forbindelse], og Havayah er 26; alt giver rokhev, »לכ"ח«, »slog« [beskadiget forbindelse]. Det vil sige, at Havayahs kraft udfylder tallet rokhev sammen med av qal, עב קל, let sky.[DA108004]

Tilsvarende er »velsignet være Herren for evigt«: Barukh er bet-resh, בר, og 26; Herren er 26; le-olam, לעולם, for evigt, er 176. »ניחי ה"ב« [uafklaret forkortelse]. De 26 i barukh har ingen fast tilknytning; de gælder både opad og nedad, som om der stod בר, 26, 26, 176. I begyndelsen er בר, og i slutningen er Herren sammen med le-olam også בר; i midten er 26, Havayahs navn. Det er dobbelt velsignelse.[DA108005]

»Min søn, velsign Jakob« osv. [usikkert lemma]: For at du ikke skal sige, at der, Gud forbyde det, er to magter, fordi amen og amen fordobles, siges »min søn, velsign, de skal skrive« osv. [usikker forbindelse]. Det viser, at selv om fordoblingen skrives, er der ikke plads til at tage fejl; tværtimod viser det navnets enhed. Gematrien er Jaakov med vav, eller amen amen har gematria Jakob uden vav, for at antyde de to skikkelser, vi har omtalt. [DA108006]

»Derfor bad han om hans lærer«: Rabbi Elazar var rabbi Akivas lærer. Akiva kunne ikke udgå fra hans lænder, fordi han måtte være søn af proselytter. Derfor bad han om, at hans lærer, rabbi Eliezer, skulle udgå fra hans lænder. Måske var Eliezer blandt Moses' døtres efterkommere. Da rabbi Akiva blev grebet af kongemagten, blev han reddet, som ovenfor i kapitel 9, og »han reddede mig fra Faraos sværd« blev opfyldt på ham.[DA108007]

»Smag og se desuden« osv.: En anden forklaring af »giv os vor del i din Torah«: At den Hellige, velsignet

KLADDE · uafklaret · fortsat

Joel Moshe - 1 - fortsat

være han samtykker med os om diasporaens festdag og om indskydelsens hemmelighed ved »denne måned er jeres«, som vi vil forklare. Shavuot-festen siges i Torahen at være på den halvtredsindstyvende dag af omertællingen. Torahen blev derfor givet på dag 51, efter den beregning, at Pesachs første dag var ugens femte dag, og den anden, omertællingens første, var ugens sjette. De halvtreds dage sluttede altså på ugens sjette dag, og alle er enige om, at Torahen blev givet på sabbatten. Det er bestemt den dag, Moses føjede til af egen tanke. Efter disse to dage er Shavuot to diaspora-festdage, eftersom de endnu var uden for landet. De elskedes ord er ham jo liflige: De retfærdige i hver eneste generation, de er pottemagerne.

»Som Esajas' klage« osv., som bar Jochai udlagde om denne hemmelighed: Se Zohar, Shemot, side 15. I eksilet er »kun ved dig«, bekha, »ו"ו i navnet«, som har gematria 22. »Vi nævner dit navn«: Det sidste he

KLADDE · uafklaret · fortsat

Joel Moshe - 1 - fortsat

alene. Vi frembringer adskillelse i eksilet mellem vav og he ved de diaspora-festdage, vi holder. Sådan lyder det: »Det var på hver eneste tid«, det vil sige hver eneste højtid, »vi frembringer adskillelse«. »Ved gematria kun ved dig, det er Tiferet, hvori navnet med 22 er; vi nævner dit navn, det er kronen.« Det betyder, at man i diasporaen holder to festdage, den anden til Shekhinahs ære, hun, som er med os i eksilet. Undersøg det nøje og se Emor i Jalqut.[DA108008]

»Det er Torahens givelse«: I hele Torahen siges Shavuot at være den halvtredsindstyvende dag, mens Torahens givelse i virkeligheden først var på dag 51. Derfor siges det ikke, at det er Torahens givelsesdag. »Efter den unavngivne tanna i baraitaen« osv.: Han mener, at ijjar det år blev gjort fuld. »Som at tale til et lyttende øre«: »Og deres lære« betyder, at han samtykker med de retfærdiges lære, når de gør fuld og manglende måned.

Tilbage til kapitlet i indholdet

Heqor Din - del II - kapitel 16

Jad Jehuda: 1

Joel Moshe: 1

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - 1

»Der står i den jerusalemske Talmud osv.«: læreren vil forklare tannaitens bøn »og giv os vor del i din Torah« på endnu en måde, som han slutter med. Derfor indleder han med dette udsagn fra den jerusalemske Talmud.

»Mellem hvert udsagn osv.«: dér fortsætter Resh Lakish med at sige, når han kommer til dette vers: »Chanani, rabbi Jehoshuas brorsøn, lærte mig godt: ligesom der i dette hav er en lille bølge mellem hver

KLADDE · uafklaret

Rema fra Fano

I den jerusalemske Talmud, Shekalim, kapitel 6, står der, at rabbi Chanina, rabbi Jehoshuas brorsøn, udlægger »fyldt med tarshish« (Højsangen 5,14) om tavlerne: mellem hvert udsagn og det næste var Torahens nøjagtige bestemmelser og bogstaver, hvordan det end skal forstås. Dette stemmer med den babylonske Talmuds udlægning af verset »Torahen og buddet, som jeg har skrevet« (2 Mosebog 24,12): alt blev givet til Moses på Sinaj, og fra den stund kan man læse »som jeg har skrevet« om dem.

For os gælder ordene, som de står: havde

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - 1 - fortsat

stor bølge og den næste, således er Torahens nøjagtige bestemmelser og bogstaver mellem hvert udsagn og det næste«.

»Hvordan det end skal forstås«: hensigten her er ikke at forklare dette udsagn; det må forstås, som det nu forstås.

»I den babylonske Talmud«: i Berakhots første kapitel sagde rabbi Levi bar Chama, og nogle siger Resh Lakish: »Hvad betyder 'Stig op til mig på bjerget, og jeg vil give dig

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - 1 - fortsat

stentavlerne'? 'Tavler' er Torah; 'og Torahen' er Mishnah; 'bud' er bud; 'forskrifter og retsregler' er dommene; 'som jeg har skrevet' er profeterne; 'for at lære dem' er Talmud. Det lærer, at alt blev givet til Moses fra Sinaj«. [DA108301]

»Man læser om dem: som jeg har skrevet«: på tavlerne. »Vi håber på den efter løftet«: som Jeremias lovede (31). Meningen med »og på deres hjerte osv.« følger. »Og erkendelsens lethed«: dens kraft er at blive glemt.[DA108302] »Men i hjernen«, som er rettet over hjertet, vil Torahen aldrig vige derfra. Det er »og på deres hjerte«: i hjernen, som er over hjertet, »vil jeg skrive den«, så den ikke glemmes.

»Og de kalder til hinanden«: hjertet og hjernen giver og lader tilstrømning gå til hinanden ad en vej og sti, som er skjult for de vises øjne, også dem, der er kyndige i dissektion. »Som bekendt«: for lægekunstens vise, som enstemmigt siger, at der i mennesket findes skjulte veje og baner ud over dem, øjet kan se.

»Og dette er hemmeligheden ved tefillin«: håndens tefillin er ud for hjertet, og hovedets på hjernens sted. »For efter at vi mistede« Torahen

KLADDE · uafklaret · fortsat

Rema fra Fano - fortsat

slangens urenhed ikke været der, ville hele Torahen allerede være lagt i Adams og hans efterkommeres hjerte, sådan som vi håber på den efter Jeremias' løfte: »Jeg har lagt min Torah i deres indre, og på deres hjerte vil jeg skrive den« (Jeremias 31,32). Meningen er, at Torahen i vort hjertes indre er en gave og let kan fjernes. Men i hjernen, som er rettet over hjertet - og de kalder til hinanden ved lyden af dens kanaler, der stiger og falder ad en skjult vej, som bekendt - [uafklaret kildeord: תפוח], Guds skrift, vil den aldrig vige derfra. [DA108201] Dette er hemmeligheden ved tefillin på hjertets og hjernens sted: efter at vi mistede den indre fuldkommenhed, fik vi brug for et billede af den udefra. Herom siges »Sæt mig som et segl på dit hjerte«; vi har forklaret det i afhandlingen Em Kol Chaj.

Israelitterne, som stod ved Sinajs bjerg, fik deres urenhed bragt til ophør. Men fordi den ikke ophørte i verden som helhed, fik de brug for pagtens tavler. Eller også: da vi var blevet frie fra døden, lidelserne og kongemagterne, var vort hjerte og vor forstand atter som selve himlen i renhed. Men vi skadede os selv, da vi sagde til Moses: »Lad ikke Gud tale med os, for at vi ikke skal dø«. Fra da af blev Torahen givet til at skrives på stentavler for at fjerne stenhjertet fra os. Derfor sagde de (Eruvin 54a), at Torahen ikke ville være blevet glemt i Israel, hvis ikke de første tavler var blevet knust.

Havde vi ikke syndet med kalven, havde tavlerne ikke behøvet at blive gemt i

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - 1 - fortsat

gennem slangens urenhed - den indre fuldkommenhed, som var lagt i menneskehjertets indre - fik vi brug for fuldkommenheden udefra, på hjertets og hjernens sted, som et billede og en erstatning for den indre fuldkommenhed.

»Og herom«: om de ydre tefillin siges »Sæt mig som et segl på dit hjerte og som et segl på din arm«, der udlægges om tefillin i Zohar. »Som et segl på dit hjerte« er hovedets tefillin, ud for hjernen, som er over hjertet; »som et segl på din arm« er håndens tefillin. »I afhandlingen Em Kol Chaj«, del I, afsnit 10; se dér.

»Deres urenhed ophørte«: derfor burde Torahen være indgraveret på deres hjertes tavle som først. Men fordi urenheden endnu ikke var ophørt i verden, fik de brug for tavler. Anderledes i fremtiden: når urenheden ophører i hele det skabte, opfyldes »på deres hjertes tavle vil jeg skrive den«, som i verdens gamle dage og de tidligere år.

»Eller også«: grunden til, at vi fik brug for tavler, selv om urenheden allerede var ophørt, er, at vi ødelagde vore gerninger. Efter at vi som bekendt var blevet frie fra dødsenglen osv., burde vi ikke have frygtet døden og sagt »Lad

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - 1 - fortsat

ikke Gud tale med os, for at vi ikke skal dø«. Selv om vor forstand var som selve himlen i renhed, fik vi derfor brug for stentavler for at fjerne stenhjertet fra os, fordi vi talte imod Gud og sagde, at han ikke skulle tale med os.

»Derfor«: da tavlerne skulle rette det fordrejede, som var kommet til os gennem slangens urenhed, sagde vore lærere, må deres minde være til velsignelse, med rette i kapitlet Keitsad Meabrin (side 54): »Hvis de første tavler ikke var blevet knust, ville Torahen ikke være blevet glemt i Israel«. For det ville være som i begyndelsen, før slangen indgav urenheden.

»Havde vi ikke syndet osv.«: de første tavler ville have forhindret, at Torahen blev glemt, mens de andre tavler ikke hjalp til dette, fordi Moses' hænder, hvis vi ikke havde syndet med kalven, ville have været en trofast værges hænder til bestandig at bære de to tavler og føre Israel over med dem. Således kunne hver kyndig elev se og forstå alle Torahens nøjagtige bestemmelser, som var skrevet på dem, som han snart slutter med.

»For Moses' rang var højere«: derfor kan man ikke sige, at han ønskede landet på grund af dets

KLADDE · uafklaret · fortsat

Rema fra Fano - fortsat

arken. Moses' hænder ville have været deres hellige tilbehør, tronen for deres ære og sædet for deres værdighed, så han straks kunne gå med dem midt blandt hele Israel ind i landet og til Zion, skønhedens fuldendelse. Det var ikke for at slå sig ned eller blot opholde sig dér, for Moses' og ørkengenerationens rang var langt højere end Israels lands rang, som forklaret i Zohar. Selv ved slutningen af de fyrre år, da ørkengenerationen allerede var uddød af folket, bønfaldt Moses: »Lad mig dog gå over og se«. Han bad kun om at passere igennem for at fæste sine øjne på det, som i »Herren din Guds øjne er bestandig på det«, for dem, der kender hemmeligheden. Moses ønskede inderligt at nå frem til Edens haves porte og fjerne keruberne og sværdets flamme derfra, for at åbne vejen til livets træ for et retfærdigt folk, der holder fast ved trofasthed.

Havde vi været værdige til, at vor lærer Moses, fred være med ham, gik foran os fra højere til højere med vidnesbyrdets tavler på sine to hænder, ville enhver kyndig elev, der nærmede sig én efter én, have haft lov at se på dem og fordybe sig i dem. Hans øjne ville efter hans evne se Torahens nøjagtige bestemmelser indgraveret på dem, for alt blev sagt til Moses på Sinaj.

Vort råb til ham, velsignet være han, er ét. Derfor har vi sagt: vor del i Torahens møje, som er overladt til vor forstand at forstå og få indsigt i, skal være lagt og gemt i Herrens fuldkomne Torah, indgraveret på tavlerne. Den må ikke

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - 1 - fortsat

rang. »Som forklaret i Zohar«, Bereshit, side 100; se dér.

»Han bad kun om at passere igennem« Israels land. Han ønskede at gå til Edens haves porte og bad netop om at passere gennem Israels land for at fæste sine øjne på det, ligesom sin skaber, om hvem der står »Herren din Guds øjne er bestandig på det«. Der antydes det øvre Israels land, egenskaben Malkhut, som forklaret i Zohar og som læreren skriver i afhandlingen Em Kol Chaj, del II, afsnit 8. Moses længtes efter at fæste sine øjne på det nedre Israels land; gennem opvækkelsen nedefra ville der vækkes noget deroppe.

»Havde vi været værdige osv.« går tilbage til det ovenfor: havde vi ikke syndet med kalven, ville Moses' hænder have været helligt tilbehør til tronen for tavlernes ære. Havde vi været værdige til dette, ville Torahen ikke være blevet glemt i Israel. Hver kyndig elev, der kom og nærmede sig tavlerne, ville tværtimod se Torahens nøjagtige bestemmelser øje til øje efter sin evne og erkendelse til at udlede nyt og nå indsigt i den.

»For alt blev sagt til Moses på Sinaj«: selv det, en kyndig elev engang vil udlede som nyt, som vore lærere, må deres minde

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - 1 - fortsat

være til velsignelse, siger. Det var indgraveret på tavlerne ved en underfuld antydning, indtil denne elevs tid kom til at fordybe sig i dem og bringe visdommens skjulte ting frem i lyset.

»Og vort råb osv.«: herom bad tannaiten »og giv os vor del i din Torah«. Meningen er: den del, vi nu opnår i Torahen gennem møje og anstrengelse af vor forstand, og ikke ved at se på tavlerne, giv den i din Torah. Lad også den være indgraveret på tavlerne, som om vi havde opnået

KLADDE · uafklaret · fortsat

Rema fra Fano - fortsat

forkastes eller afskys som Doegs Torah. Om ham står der: »Også Gud skal rive dig ned for evigt« - at han ikke skal komme til den kommende verden; »han skal gribe dig og rive dig ud af teltet« - at de ikke skal fremsige en lære i hans navn i lærernes hus; »og rykke dig op med rode fra de levendes land, sela« - at han ikke skal have lærde sønner. Den, der i sit liv bliver værdig til at se alt, som udgår af hans mund, indgraveret på tavlerne, er sikret, at han og hans Torah lever og består i lyset fra kongens ansigt. Nu, hvor pagtens tavler er gemt, skal enhver, som beskæftiger sig med Torahen for dens egen skyld, have dette gode budskab, som om hans øje havde set.

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - 1 - fortsat

den ved at fordybe os i dem.

»Som Doegs Torah, om hvem der står osv.«: som vore lærere, må deres minde være til velsignelse, siger i kapitlet Chelek. David bad altså om, at hans Torah skulle være udslettet og foragtet fra tavlernes telt.

KLADDE · uafklaret

Joel Moshe - 1

»Og hvor let den fjernes osv.«: det er let at fjerne den, det vil sige at glemme den. »Og de kalder til hinanden osv.«: de lader tilstrømning gå til hinanden, som i »og de

KLADDE · uafklaret · fortsat

Joel Moshe - 1 - fortsat

modtager fra hinanden«, som vi skrev ovenfor, del I, kapitel 14; se dér.

»Indgraveret skrift osv.«: det er et udtryk som »du skal indgravere på stenene« i efoden. Således er Torahen indgraveret i hjernen, så den aldrig viger derfra. Men da vi mistede fuldkommenheden og syndede, blev Torahen glemt, og vi fik brug for dens billede. Hjernens billede er hovedets tefillin, den øvre vogn, mens håndens tefillin er den nedre vogn med en kanal imellem dem, ud for hjertet udefra.

»Ved lyden af dens kanaler«: fra hjertet går en kanal ad en skjult vej, som vore øjne ikke ser. »Den indre fuldkommenhed osv.«: at selve Torahen skal være i hjernen og hjertet.

Da de stod ved Sinajs bjerg, ophørte deres urenhed, og de blev frie fra dødsenglen og kongemagterne. »Det vendte tilbage hos jer som selve himlen osv.«: de burde aldrig kunne glemme. Men vi pådrog os selv lidelse osv. Havde vi ikke syndet med kalven, var tavlerne ikke blevet gemt i arken. Moses' hænder ville have været helligt tilbehør for tavlerne, som bestandig blev båret i hans hånd. Han

KLADDE · uafklaret · fortsat

Joel Moshe - 1 - fortsat

ville straks være gået med dem til Israels land og derfra til Edens have. Han ville have ophævet det svingende sværds [uafklaret ord: להם], der vogter vejen til livets træ.[DA108401] Han ville kun passere gennem Israels land, som der står: »Lad mig dog gå over og se«.

»Højere end Israels lands rang osv.«: som der står i Zohar, med disse ord: »Alle disse seks hundrede tusind var fra den øvre verden. I denne skikkelse gik de i ørkenen, og ikke én af dem gik ind i landet«. Se dér.

»Og hans øjne ser efter hans evne osv.«: hver enkelt ville se Torahens nøjagtige bestemmelser og de nye udlægninger, der tilkommer hans del at udlede som nye. De var skrevet mellem hvert udsagn og det næste, selv det, en kyndig elev engang vil udlede som nyt, som nævnt, for alt blev sagt til Moses fra Sinaj. Vor bøn til ham, velsignet være han, er »giv os vor del«, den del af nye Torah-udlægninger, der tilkommer hver enkelt, »i din Torah«, som er indgraveret på pagtens tavler.

»Den må ikke forkastes osv.«, »som om hans øje

KLADDE · uafklaret · fortsat

Joel Moshe - 1 - fortsat

havde set«: som om de havde set deres egne nye udlægninger på selve tavlerne mellem hvert udsagn, som nævnt. Om det ovenstående siger vi i

Tilbage til kapitlet i indholdet

Historisk register: Heqor Din - II - Kapitel 16

KLADDE · uafklaret · fortsat

Joel Moshe - 1 - fortsat

Gemara i Shabbat: »Mine øjne har set, og ikke en fremmed osv.«; se dér.

Heqor Din - del II - kapitel 17

Jad Jehuda: 1

Joel Moshe: 1

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - 1

»Alle osv.«: efter at læreren i det foregående kapitel nævnte tavlerne, hvor alt, som en kyndig elev engang vil udlede som nyt, var indgraveret, bruger han også dette til at forklare det berømte udsagn om dem, der forbyder, og dem, der tillader: alle deres ord er den levende Guds ord. Alle tager fejl i forklaringen og fører udsagnet bort fra dets ligefremme betydning, fordi de finder det vanskeligt, at to indbyrdes modstridende udsagn kan være sande. Læreren siger, at den klare sandhed er, at sagen er, som ordene siger. For Mishnah siger: »Enhver strid for himlens skyld vil til sidst bestå«. Meningen gælder begge dens dele: begge vil bestå, såsom Hillels og Shammajs strid, hvor begge er den levende Guds ord. Det har en hemmelighed deroppe, og også i praktisk halakhah er hver mening sand til sin tid. Det er »vil til sidst bestå«: er den ene del sand nu, vil den anden til sidst

KLADDE · uafklaret

Rema fra Fano

Alle kender og misforstår de vises berømte udsagn: disse forbyder, og disse tillader, og alle er den levende Guds ord. Den klare sandhed er, at enhver strid for himlens skyld til sidst vil bestå og få sine ord bekræftet i alle sine dele. Sådan er de vises uenighed om buddet om at være frugtbar og talrig i kapitlet Ha-Ba al Jevimto. Vor tannait og en af tannaiterne i de ydre overleveringer er enige om, at Bet Hillel kræver en dreng og en pige; en anden tannait i en ydre overlevering lærer dette i Bet Shammajs navn. Dette er visselig den klare sag: vi lærer det af verdens skabelse, altså Adam og Eva. Deres forbillede er navnets to første bogstaver, som bekendt omfatter hele navnet. Verdens fædre var ikke uenige om dette.

Da de elever, som ikke havde fået tilstrækkelig oplæring, blev mange, som det vil fremgå nedenfor, lærte én i Bet Shammajs navn, at der kræves to drenge. Det er vor tannait, som lærer det af Moses' sønner, for »hvis det ikke var sådan, skilte han sig fra sin hustru«. [DA108603] Forbilledet efter denne opfattelse er jod og vav i navnet, som

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - 1 - fortsat

bestå på et andet tidspunkt. Anderledes er det med en strid, der ikke er for himlens skyld, såsom Korachs strid: dens to dele vil aldrig bestå på noget tidspunkt i verden. For evigt og i al evighed er alene Moses og hans Torah sandhed.

»Sådan som« vi finder ved de vises uenighed om buddet om at være frugtbar og talrig i kapitlet Ha-Ba al Jevimto (61b). I Mishnah: »Et menneske må ikke ophøre med at være frugtbar og talrig, medmindre det har børn. Bet Shammaj siger: to drenge; Bet Hillel siger: en dreng og en pige, for der står 'mand og kvinde skabte han dem'«. I Gemara: »Hvad er Bet Shammajs grund? Vi lærer af Moses, for der står 'Moses' sønner, Gershom og Eliezer'. Bet Hillel lærer af verdens skabelse. Lad også Bet Shammaj lære af verdens skabelse! Man slutter ikke fra det umulige til det mulige. Lad også Bet

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - 1 - fortsat

Hillel lære af Moses! De vil svare: Moses handlede efter sin egen vurdering. For der læres: Moses gjorde tre ting efter sin egen vurdering, og hans mening stemte overens med den Allestedsnærværendes mening: han skilte sig fra sin hustru osv. Hvad udledte han? Han sagde: Når Torahen om Israel, som Shekhinah kun talte med for en stund og havde fastsat et tidspunkt for, sagde 'kom ikke nær en kvinde', så gælder det så meget mere mig, som er udset til at blive talt til når som helst, uden at der er fastsat et tidspunkt for mig. Hans mening stemte overens med den Allestedsnærværendes, for der står 'gå og sig til dem: vend tilbage til jeres telte'«. Rashi forklarer: »Vi lærer af Moses«, som skilte sig fra sin hustru, da han havde to sønner. »Af verdens skabelse«: Adam og Eva. »Fra det umulige«: havde han ikke skabt Eva, ville der ikke have været nogen anden kvinde. Men her findes der mange kvinder i verden til den, der har drenge.

Endvidere dér: »Der læres: rabbi Natan siger: Bet Shammaj siger to drenge og to piger; Bet Hillel siger en dreng og en pige. Rav Huna sagde: Hvad er rabbi Natans grund efter Bet Shammajs opfattelse? Der står 'og hun fødte

KLADDE · uafklaret · fortsat

Rema fra Fano - fortsat

søger efter den tabte ting, der søges til dem. Han finder det ikke passende at lære af verdens skabelse, for man slutter ikke fra det umulige til det mulige.

Men vi har visselig en indvending imod ham: antag, at du lærer af Moses, at den, der har avlet to drenge, har opfyldt sin pligt. Har du hørt af ham, at den ikke er opfyldt med én? Måske ville han også have skilt sig fra sin hustru efter én. Man kan altså ikke lære dette af Moses: han fritog sig for buddet som én, der er beskæftiget med et større bud. Af hensyn til Shekhinahs ære skilte han sig fra sin hustru og drog selv en slutning fra det mindre til det større ud fra afholdenheden ved Sinajs bjerg; den Allestedsnærværendes mening stemte overens med ham. Der står desuden »og din hustru og hendes to sønner med hende«. Moses, Guds mand, havde nemlig noget særligt ved sig, som der står i Krønikebogen: »Hans sønner skal regnes til Levis stamme«, som det vil fremgå.

En tannait i en ydre overlevering lærer i Bet Shammajs navn, at der kræves to drenge og to piger, som et fuldstændigt forbillede i de fire bogstaver. Han lærer af verdens skabelse på en anden måde: Adam og Eva fik buddet om at være frugtbare og talrige og avlede Kain og Abel og deres søstre. Da Abel var blevet dræbt, og Set blev født, står der »i stedet for Abel«. Altså er mindre end dette ikke nok. I Gemara svarede de ham, at det blot var en taksigelse: »For Gud har sat mig et andet afkom«.

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - 1 - fortsat

yderligere hans bror, Abel': Abel og hans søster, Kain og hans søster. Og der står 'for Gud har sat mig et andet afkom i stedet for Abel, for Kain dræbte ham'. Men de øvrige lærere siger, at hun blot udtrykker tak. I en anden overlevering læres: rabbi Natan siger: Bet Shammaj siger en dreng og en pige; Bet Hillel siger enten en dreng eller en pige. Rava sagde: Hvad er rabbi Natans grund efter Bet Hillels opfattelse? Der står 'han skabte den ikke til øde; han formede den til beboelse', og han har jo sørget for beboelse«. Rashi forklarer: »את Kain, את Abel«: de to forekomster af את udvider udsagnet og siger, at der var piger sammen med dem. »For Gud har sat mig afkom i stedet for Abel«: altså kræves en erstatning, og mindre end to drenge og to piger er ikke nok.

»Hvad er rabbi Natans grund efter Bet Hillels opfattelse?«: én dreng eller pige. Han lærer hverken af verdens skabelse eller af Moses. Han skabte ikke sin verden til øde, men til beboelse, så man beskæftiger sig med verdens beboelse. »Og en af tannaiterne i de ydre overleveringer«: rabbi Natan efter de to overleveringer. »Og en anden tannait i en ydre overlevering«: rabbi Natan efter den anden

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - 1 - fortsat

overlevering.

»Dette er den klare sag«: sådan er loven både for Bet Hillel og Bet Shammaj: en dreng og en pige kræves.

»Og forbilledet osv.«: Zohar, afsnittet Tsav, side 28, forklarer, at navnets fire bogstaver svarer til mand, kvinde, søn og datter; vi gengiver det nedenfor. Efter dette gav læreren en begrundet forklaring af hver af disse meninger ved navnets bogstaver, som er mandlige og kvindelige: jod og vav er mandlige, og de to he'er er kvindelige, som bekendt. Han sagde, at den mening, der kræver en dreng og en pige, svarer til de to første bogstaver, jod og he, som er mandligt og kvindeligt, Chokhmah og Binah.

»Som omfatter hele osv.«: én dreng og én pige er tilstrækkeligt, selv om de to sidste bogstaver, vav og he, også er mandligt og kvindeligt, fordi de to første omfatter de sidste. Således står der i Sefer ha-Orah, citeret i Pardes, Navnenes port, kapitel 3: »Når du kalder Jah, er også navnets ender omfattet af det, og der er ingen afskæring. Ligeledes er hemmeligheden, at י"ד ה"א har samme talværdi som det hele: halvdelen er som det hele«.

KLADDE · uafklaret · fortsat

Rema fra Fano - fortsat

En anden tannait i en ydre overlevering mener i Bet Hillels navn, at én er nok, enten en dreng eller en pige. Han siger: vi kræver beboelse, og den findes jo. Forbilledet er bogstavet jod, som er mandligt ved begyndelsen af det skrevne navn og kvindeligt ved slutningen af det læste navn. Men i sandhed er halakhah ikke sådan, for én kaldes ikke beboelse: én ser og tager skade, og der står »når brødre bor sammen«. Hvad må vi da sige? Verset er præcist: »Vær frugtbare« betyder at avle en dreng, som er den egentlige frugt; »og bliv talrige« betyder at avle en pige, som alene tjener til formering. Forbilledet fuldendes, som vore lærere sagde: i ham, hans hustru, hans søn og hans datter.[DA108601]

Torahen siger imidlertid udtrykkeligt, at den praktiske halakhiske afgørelse skal følge flertallet, for alle dens stier er fred. Men man skal ikke tro, at de tilsidesatte enkeltpersoners mening er løgn. Der findes ingen falsk forestilling, Gud forbyde det, i det, der blev sagt på Sinaj, og i det, der er indgraveret på tavlerne, som vi har forklaret det. Tværtimod bedømmer denne omfattende betragtning, som bevarer sandhed for evigt, det sømmelige og det usømmelige i menneskets handlinger, alt efter dets gerninger på det pågældende tidspunkt. Før synden var det sømmeligt, at mennesket og dets hustru var nøgne; efter synden blev det usømmeligt. Både det sømmelige og det usømmelige ved deres nøgenhed er altså, hver til sin tid, den levende Guds ord. Han hersker over modsætningerne ved tidernes skiften.

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - 1 - fortsat

»Og verdens fædre var ikke uenige«: Shammaj og Hillel var ikke uenige herom, som i den anden overlevering i Bet Shammajs navn. »Som nedenfor«: kapitel 19.

»Jod og vav i navnet« er de to mandlige, som har for skik at søge efter den tabte ting, der søges til dem: deres kvindelige partnere. Jod søger det første he, den øvre Imma; vav søger det sidste he, den nedre Imma.

»Men visselig osv.«: læreren godtgør, at halakhah ikke følger den, der kræver to drenge. Hvordan kan man lære af Moses, at pligten ikke er opfyldt med én?

»Men«: man kan nødvendigvis ikke lære dette af Moses, for han handlede efter sin egen vurdering. Hans grund er, at enhver, der er beskæftiget med et bud, er fritaget fra et andet bud. Da han ud fra en slutning fra det mindre til det større vidste, at Herrens tale krævede afholdenhed - selv om det ikke er en fuldstændig sådan slutning, for skal han, fordi der én gang blev givet bud om at afstå, for altid afstå fra at være frugtbar og talrig, som Tosafot skriver dér? - bekymrede han sig alligevel ikke om dette bud, da Shekhinahs større bud fritog ham.

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - 1 - fortsat

»Desuden« kan man ikke lære af Moses, fordi Torahen henførte hans sønner til deres mors navn, som i »hendes to sønner«. Grunden er det særlige ved Moses: han kom kun til verden for verdens beståen, for gennem sin egenskab, Chesed, at mildne den dom, hvormed verden blev skabt, så den ikke går til grunde ved den, som det vil fremgå nedenfor i del III, kapitel 4. Han kom ikke til verden for sin egen skyld; derfor blev hans sønner henført til deres mor. Det er også grunden til, at han kaldes Guds mand: han kom ikke for sin egen skyld. Derfor står der (1 Krønikebog 23): »Og Moses, Guds mand - hans sønner skal regnes til Levis stamme«. Meningen er: Moses er Guds mand, og derfor skal hans sønner generelt regnes til Levis stamme, ikke særligt til hans navn, som det vil fremgå i del III, kapitel 5.

»I navnets fire bogstaver«: de er to mandlige og to kvindelige, som nævnt. »Og de svarede ham osv.«: derfor følger halakhah ikke ham.

»Og forbilledet er bogstavet jod«: enten mandligt ved begyndelsen af Havayahs navn, som nævnt, eller kvindeligt ved slutningen af Adonajs navn. Det er jod i Malkhut, hemmeligheden ved den

KLADDE · uafklaret · fortsat

Rema fra Fano - fortsat

Ingen af Torahens vise har nogen sinde været uenig for at tillade ravnen og forbyde duen. Hvad var de uenige om? Om noget, som har to sande og rette sider, i begge retninger. Disse forklarer sagen til tilladelsens side, og disse til forbuddets, efter sted og tid. Både tilladelsen og forbuddet er altså sande. Rettens hensigt fastsætter vilkår for, hvilket af dem der egner sig som praktisk halakhah. Heraf lærer du, at der findes halakhah, som ikke gælder i praksis; det er netop, som vi har sagt.

Vi har allerede delt hemmeligheden i emnerne om skærpende studium ved rabbi Jehoshuas ord i Berakhot: »Den levende modsiger ikke den levende«. Deraf lærer vi også om stedet i Bekhorot: hvis templet stod, ville vi skelne mellem en chaver og en am ha-arets, for chaverim blev ikke mistænkt for at tilføre offerdyr en legemsfejl. Men efter ødelæggelsen skelnede vi ikke. Alle de vises ord består.[DA108602]

Ligeledes finder vi, at det var helt forbudt for Adam at spise kød, bortset fra kød, der steg ned fra himlen, som tjenestens engle stegte foran ham, eller kød fra dyr, som døde ved hans hånd for ham til brug for deres blod og skind, som det vil fremgå i del IV, kapitel 18. For Noa og hans sønner blev det helt tilladt at spise kød. For Israel blev noget af det tilladt, mens et nyt forbud gjaldt noget af det. I fremtiden skal Herren løse de bundne ved at fuldende tegnene på renhed hos nogle af dem.

Grunden er, at spisningen viser behovet

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - 1 - fortsat

lille visdom, svarende til det sidste he i Havayahs navn, som der står i Zohar, Pekudei, og som forklaret i Pardes, Navnenes port, kapitel 13.

»Men i sandhed osv.«: læreren giver en begrundet forklaring på, at halakhah ikke er sådan. »For [mangler i kilden] tager skade«, som der står i kapitlet Keitsad Mearvin. [DA108701] »Og der står osv.«: desuden er der bevis fra Torahens ord om leviratsbuddet: »når brødre bor sammen«, som har én samtidig tilværelse i verden. Det udelukker hustruen til en bror, der ikke var i hans verden, som vore lærere, må deres minde være til velsignelse, sagde. Altså kaldes netop to beboelse.

»Hvad må vi da sige?«: halakhah følger Bet Hillel i Mishnah, som kræver en dreng og en pige. Det kan også udledes nøjagtigt af verset »vær frugtbare og bliv talrige«: »vær frugtbare« hører til den mandlige, som er frugten, og »bliv talrige« til den kvindelige, som ikke er den egentlige frugt, men tjener til formering og vækst.

»Og forbilledet fuldendes osv.«: ovenfor sagde læreren, at forbilledet er de to første bogstaver i navnet, som omfatter hele navnet. Efter således at

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - 1 - fortsat

have forklaret alle meningsforskellene siger han, at efter den halakhah, som kræver en dreng og en pige, fuldendes forbilledet også i alle fire bogstaver: gennem ham, hans hustru, hans søn og hans datter. Det står i Zohar, Tsav, side 27, i Raaja Mehemna: »Bogstavernes ordning er jod i manden, he i kvinden, vav i sønnen, brudgommen, og he i bruden. Lykkelig er den, der læser Havayahs bogstaver i sig selv, sin hustru, sin søn og sin datter osv. Derfor er mennesket kun fuldkomment med søn og datter. Hos den, der ikke har en søn, som er vav, viger jod bort. Den, der ikke har en datter, har ikke he, som er datteren; det øvre he, som er moderen, [uafklaret verbum: אתעליק] fra hans partner[DA108705], for bogstaverne hviler kun det ene for det andets skyld. Mand og kvinde, søn og datter, som er blevet til, som det sømmer sig: over dem hviler Havayah, og de kaldes den Helliges børn, velsignet være han. Det er det, der står: 'I er børn af Herren jeres Gud'«.

»Imidlertid«: ligesom det er med buddet om at være frugtbar og talrig, hvor hver mening har sit forbillede i navnets bogstaver, er det også med de øvrige stridigheder om Torahens love. Hver af de

KLADDE · uafklaret · fortsat

Rema fra Fano - fortsat

for det spiste og dets beredskab til at blive hævet til den spisende og få del i hans væsen, og også den spisendes fuldkommenhed, fra hvem maden udgik. Dette er hans frugt: at føre grenen tilbage til roden. Før Adams synd tjente hans spisning imidlertid ikke til at erstatte det, som blev nedbrudt, for hans natur var ikke i strid med sig selv. Han fik derimod bud om at spise af ethvert træ i haven undtagen kundskabens træ, ligesom præsterne fik bud om at spise forskellige slags hellige ofre undtagen brændofferet. Den, som spiser syndoffer og ikke brændoffer, opfylder således et påbud og et forbud ved denne spisning. Sådan fik vi også bud om at spise påskeofferet undtagen dets blod og fedtdele, og der findes mange lignende tilfælde. Ved at spise dem nyder vi hans stråleglans, velsignet være han, som sagde, og hvis vilje blev udført; det er et velbehag for ham.

Havens træer var på deres tidspunkt rede gennem menneskets tjeneste, idet det fik bud om »at dyrke hende«. Hvordan dette end skal forstås: om Shekhinah, som vi forklarede ovenfor, eller om livets ånde, som nævnes i de foregående vers, selv om andre led står imellem, som en anden har forklaret; det er en rigtig forklaring. Dyrene havde derimod endnu ikke nået deres tid og var ikke rede til at modtage menneskets form til deres store fuldkommenhed, som det tilkom dem, på grund af deres nære fællesskab med ham i sanselivet og i at avle deres lige.

Efter synden, om hvilken der står »du

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - 1 - fortsat

forskellige meninger antyder øvre hemmeligheder. Selv om vi i praktisk halakhah kun følger den mening, flertallet af de vise er enige om, er også den anden mening sand i praksis, nemlig på et andet tidspunkt, når de vise bliver enige om den. Dette forklares nedenfor og i det følgende kapitel. Begge dele vil altså til sidst bestå i praksis ved tidernes skiften, eftersom begge er sande med hensyn til de øvre hemmeligheder, hver især antyder.

»For alle dens stier er fred«: alene for at bilægge uenigheden bød Torahen os at følge flertallet, ikke fordi enkeltpersonernes mening er falskhed og løgn. »Og i det, der var indgraveret på tavlerne«: alt, som en kyndig elev engang vil udlede som nyt, var indhugget på dem, både det, der forbyder, og det, der tillader, som vi forklarede i det foregående kapitel.

»Tværtimod, denne betragtning« af tavlerne, som blev forklaret dér, omfatter alle dommens dele. Den bedømmer tidspunktet efter menneskets handlinger: hvornår én del af dommen er rigtig og sømmelig, og hvornår den anden del er rigtig, så den første bliver usømmelig. Derved bevarer den sandhed for

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - 1 - fortsat

evigt. Vi finder det også ved det første menneske i dets første handling: »for det, som var sømmeligt osv.«

»Som hersker over modsætningerne«: ikke at der, Gud forbyde det, var nogen ændring i den øvre mening som følge af tidens skiften. Begge var fra begyndelsen i Guds vilje, velsignet være han; begge er sande, og ingen er fortrinligere, for således [mangler i kilden] hersker over modsætningerne og tidens skiften.[DA108702] Ændringen findes alene i vort forhold, som afhænger af tidens skiften; alt er ét i hans segl.

»Og rettens hensigt fastsætter vilkår« og træffer afgørelse om dem. »Heraf«: hvorfra har vi denne formulering, »halakhah i praksis«, som nævnes flere steder i Talmud, osv.?

»Vi har allerede forklaret« efter hemmeligheden det, der står i Berakhots fjerde kapitel. En elev spurgte rabbi Jehoshua: »Er aftenbønnen valgfri eller pligtig?« Han svarede: »Valgfri«. Eleven kom til Rabban Gamliel, som sagde: »Pligtig«. Han sagde til ham: »Men rabbi Jehoshua sagde til mig: valgfri osv.« Da skjoldbærerne kom ind i studiehuset, rejste spørgeren sig og spurgte:

KLADDE · uafklaret · fortsat

Rema fra Fano - fortsat

forandrer hans ansigt og sender ham bort«, var der ikke længere kraft i ham til at afhjælpe deres mangel. Det følger meningen i, at ukyndige ikke må spise kød: de er selv dyr for sig. Så meget mere efter at Eva havde givet alle tamdyr, vilde dyr og fugle at spise af kundskabens træ. Det udleder vi af det medtagende ord i »og hun gav også sin mand«. De blev ganske vist siden bragt i orden ved den okse, den tyr, det første menneske ofrede. I Pesikta sagde de, at der findes én fugl ved navn chol, som ikke ville spise af det. Den lever tusind år; ved deres slutning fortæres dens krop, og dens vinger mister fjerene. Der bliver noget på størrelse med et æg tilbage i den, og den lader atter lemmer vokse frem. Om den sagde Skriften: »Og som chol vil jeg gøre dagene mange«.

Der findes en anden opfattelse af dette: den, der mener, at det, som allerede er helt fuldkomment i sin natur, ikke spises. Det venter ikke på et menneske, som skal afføre det den første form og iklæde det en anden. Han sagde, at den fulde ordning af dyrene blev overladt til det første menneske, da det gav dem navne. Vi har allerede behandlet dette på dets sted. At dræbe dyr for at spise kød var altså for Adam, både før synden og efter den, noget, der slet ingen tilladelse havde, indtil alle dyrene fordærvede sig i syndflodens generation, mens Noa fandt velvilje.

Derfor blev der sagt til ham: »Som de grønne urter har jeg givet jer alt«, og ikke »som alt, der bærer frø«. Han antydede nemlig grunden til tilladelsen:

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - 1 - fortsat

»Er aftenbønnen valgfri eller pligtig?« Rabban Gamliel svarede: »Pligtig«. Rabban Gamliel sagde til de vise: »Er der nogen, som er uenig om dette?« Han sagde: »Jehoshua, rejs dig på dine fødder, så de kan vidne mod dig«. Rabbi Jehoshua rejste sig og sagde: »Hvis jeg var levende og han død, kunne den levende modsige den døde. Men nu, hvor jeg lever, og han lever, hvordan kan den levende modsige den levende?« Rashi forklarer: »Hvordan kan den levende modsige den levende?« Jeg må nødvendigvis indrømme, at jeg sagde til ham, at den er valgfri.

Sådan står der også i Bekhorot, kapitel 5 (side 36): rabbi Tsadok havde et førstefødt dyr. Han lagde byg til det i en kurv, og mens det spiste, fik det læben flænget. Han kom til rabbi Jehoshua og spurgte: »Har vi skelnet mellem en kohen, der er chaver, og en am ha-arets?« Rabbi Jehoshua svarede ja. Han kom til Rabban Gamliel osv., som svarede nej. Han sagde: »Men rabbi Jehoshua sagde ja til mig osv.« Da skjoldbærerne kom ind i studiehuset osv., som ovenfor. Rashi forklarer: »Har vi skelnet mellem en kohen, der er chaver, og en am ha-arets?« Mistænkes jeg for forsætligt at tilføre det en legemsfejl ligesom en

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - 1 - fortsat

ukyndig kohen? Rabbi Jehoshua svarede: »Ja, vi har skelnet, og du mistænkes ikke«.

»Hvis jeg var levende, og han død«, kunne jeg modsige ham og sige: jeg sagde det ikke. »Hvordan kan den levende modsige den levende?« Jeg sagde det visselig og trækker min mening tilbage. Tosafot forklarer dér »hvordan kan den levende modsige den levende?« ligesom Rashi i Berakhot. De skriver desuden: »I kommentaren forklarede han: 'Jeg sagde det visselig og har trukket det tilbage'. Dette kan ikke siges i kapitlet Tefillat ha-Shachar,

KLADDE · uafklaret · fortsat

Rema fra Fano - fortsat

ligesom de grønne urter selv drog en slutning fra det mindre til det større om ikke at komme frem i blanding, har jeg givet jer alt levende, som bevæger sig, til føde, for at bringe den sammenblanding af kræfter i orden, som deres artsfæller fordærvede ved at parre sig med andre arter. Da Israels urenhed ophørte, ophørte også deres husdyrs urenhed, som i »og Jakob skilte fårene fra«, og ligeledes »og Herren skal skelne mellem Israels kvæg og Egyptens kvæg«. I Mishnah dér, ved slutningen af kapitlet Ha-Parah, lærer vi, at det gælder oksen såvel som ethvert tamdyr, vildt dyr og enhver fugl i alle disse forhold. I fremtiden skal urenheden ophøre i alt, der fødes, så der siges til de bundne: »Gå ud«. Vi vil forklare det.

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - 1 - fortsat

for dér følger halakhah hans mening«. Så langt.

Under begge forklaringer er sagen højst forunderlig. Det er vanskeligt under begge muligheder: hvis rabbi Jehoshua trak sin mening tilbage, som Rashi forklarer i Bekhorot, hvad betyder da formuleringen »hvis jeg var levende osv.«? Han burde have svaret kort: jeg trækker den tilbage. Hvad var desuden grunden til hans tilbagetrækning, når han endnu ikke havde hørt Rabban Gamliels begrundelse for afgørelsen? Hvis han ikke trak den tilbage, som Rashi forklarer i Berakhot, og

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - 1 - fortsat

som Tosafot mener, bliver det vanskeligt: hvorfor benægtede rabbi Jehoshua det, da Rabban Gamliel spurgte »er der nogen, som er uenig?«, og svarede nej? Ud over dette: hvorfor formede rabbi Jehoshua netop ordene »hvis jeg var levende osv.« sådan, at han sagde dem to gange i præcis samme form, sidste år i Bekhorot og i år i Berakhot? Det er ikke prisværdigt efter talekunstens regler, som foreskriver, at man ikke gentager samme sag i samme form, men med forskellige ord.

Disse spørgsmål tvang uden tvivl læreren til at forklare denne formulering ad hemmelighedens vej, som han, må hans minde være til velsignelse, gjorde i responsum 14. Også dér er hans ord korte [uafklaret kildeled: כביניהם ביאור]; »jeg har ikke trættet mig med at gengive dem i deres ordlyd«. [DA108703] Men hans samlede hensigt er, at rabbi Jehoshua trak sin mening tilbage og gav Rabban Gamliel ret i begge disse afgørelser.

Om aftenbønnen mente han: da Jakob indstiftede den i sin landflygtighed, påhviler det os i denne nuværende landflygtighed, hvis slutning ikke er

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - 1 - fortsat

åbenbaret, at øge bønnen. Til at begynde med mente han, at den var valgfri, som den var på templets tid og også i den babylonske landflygtighed, hvis slutning var åbenbaret; dér var aftenbønnen valgfri. Rabbi Jehoshua mente umiddelbart efter ødelæggelsen, at man skulle lade sagen forblive, som den var. Hvis grunden ellers var, at dagenes ende i denne landflygtighed ikke var åbenbaret, var dette tværtimod en fordel: frelsen er nær ved at komme, for sagen afhænger alene af os, som vore lærere, må deres minde være til velsignelse, siger: »I dag, hvis I hører på hans røst«. Rabbi Jehoshua ønskede at fastsætte halakhah med henblik på forløsningen og sige, at aftenbønnen er valgfri; man behøver ikke ængstes for landflygtighedens længde, for sagen afhænger af os.

Da han senere trak sin mening tilbage og gav Rabban Gamliel ret, viste han grunden til tilbagetrækningen og sagde »hvis jeg var levende osv.«. Det er et billedligt udsagn, som om Herren, velsignet være han, talte sådan: Herren, vor forløser og frelser, lever og består for evigt. Men vore synder og vore fædres synder samt anklageren og den

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - 1 - fortsat

anklage, der skabes af dem, og som skal bringes til ophør gennem landflygtigheden, findes stadig i verden og er ikke døde. Det er: »Hvis jeg, Israels forløser, er levende, og han, anklageren, er død, kan jeg modsige ham og bringe evig retfærdighed«. Nu, hvor også anklageren lever og endnu ikke er forsvundet og ophørt i verden, fordi ingen tager sig det til hjerte at bringe ham til ophør gennem tilbørlig omvendelse: hvordan kan den så nære forløsning da modsige dommens egenskab og anklageren? Derfor indrømmer jeg, at det er bedre at øge bønnen og gøre også aftenbønnen pligtig.

I Bekhorot tænkte rabbi Jehoshua tilsvarende først at skelne mellem en kohen, der er chaver, og en am ha-arets, som loven var, da templet stod. En kohen, der er chaver, mistænkes nemlig ikke for forsætligt at tilføre sin kvægbestands førstefødte dyr en legemsfejl. Senere trak han sin mening tilbage, da han med sin visdoms øje så længden af denne bitre landflygtighed, kongemagternes undertrykkelse og deres tunge åg, indtil vi alle er skyldige [mangler i kilden] på grund af arbejdets uro og undertrykkelsens hårdhed.[DA108704] Jeg kender ingen forskel mellem en kohen, der er chaver, og en am ha-arets. Derfor begrundede han sin tilbagetrækning med ordene »hvis jeg var levende osv.«: jeg ser, at synden og anklageren stadig er i verden. Herren, velsignet være han, modsiger ham ikke, men lader ham inddrive det, der tilkommer ham, gennem landflygtigheden og undertrykkelsen. Derfor skal der ikke skelnes. Dette er kernen og hensigten i lærerens ord dér, fremsat kort efter hans måde. Jeg har udvidet forklaringen, for dette er hans ord her: at vise, at alle de vises ord består, både rabbi Jehoshuas første og sidste ord i disse afgørelser. Alle er sandhed og ret ved forskellige tider.

»Ligeledes finder vi« om kød, at spisningen undertiden blev forbudt og undertiden tilladt, efter tidspunktet. Først blev den forbudt for Adam, som der står i Sanhedrin, kapitlet Arba Mitot (59b). »Bortset fra kød, der steg ned fra himlen« står også dér. »Eller kød fra dyr, som døde ved hans hånd«: han dræbte dem selv for at bruge deres blod eller skind; det er ikke et dyr, der døde af sig selv. »Og senere blev det tilladt for Noa«, som vi dér udleder af verset »som de grønne urter har jeg givet jer alt«.

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - 1 - fortsat

»Og for Israel blev noget af det tilladt«: de rene dyr, mens der kom et nyt forbud mod de urene.

»Og i fremtiden« vil Herren, velsignet være han, også tillade noget af det, der nu er forbudt, som vore lærere, må deres minde være til velsignelse, udlagde i Jelammedenu: »Herren løser de bundne« - han tillader forbudte ting. Forfatteren til Ikkarim, del III, kapitel 16, forklarer denne udlægning om fremtiden. Ligeledes sagde de i Midrash: hvorfor kaldes det chazir, svin? Fordi han engang vil føre det tilbage til Israel.

»At han fuldender hos nogle af dem«: ikke at Torahen vil blive ophævet i fremtiden, som forfatteren til Ikkarim mener dér. Torahen vil ikke ændres og aldrig erstattes. Men Herren vil fuldende deres tegn på renhed: svinet vil i fremtiden også tygge drøv, så det også efter Torahens lov bliver tilladt.

»Grunden« til disse fire skift i afgørelsen om kødspisning på forskellige tidspunkter er, at spisningen viser, at det spisende menneske har brug for det spiste til at erstatte det, som nedbrydes i det dag for dag. Den viser også det spistes beredskab til at blive hævet til det spisende menneskes rang og få del i og slutte sig til dets væsen. Det spiste kan være livløst, som salt og vand, voksende, som frugter og grøntsager, eller sansende, som dyr. Dette er også det spisende menneskes fuldkommenhed, for fra det udgik mad: mange sjæle er genfødt i det spiste og bringes i orden gennem spisningen. Det er dets frugt: at føre grenen, den hellighed, der er i fangenskab og er genfødt til den spisende, tilbage til hellighedens rod.

»Imidlertid« havde mennesket ikke brug for det spiste før synden. Dets spisning erstattede ikke det, som nedbrydes, sådan som nu, hvor spisningen erstatter det, mennesket dagligt mister gennem den naturlige varme, som forklaret ovenfor, kapitel 5. »For« årsagen til nedbrydningen er sammensætningen: mennesket er sammensat af fire indbyrdes modsatte elementer, såsom kulde og varme, fugt og tørhed. Hvert virker efter sin natur imod det modsatte, og ved påvirkningen nedbrydes noget af den naturlige varme og den grundlæggende fugtighed, som naturkundskabens

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - 1 - fortsat

vise ved. Før synden var mennesket en enhed for at leve for evigt og ikke se fordærvelse. Dets natur var ikke i strid med sig selv; derfor blev intet i det nedbrudt, og det havde ikke brug for spisning. Se Bachja, afsnittet Bereshit, hvis mening er en anden.

»Men« før synden tjente spisningen kun til at øge dets egen kraft og fuldkommengøre det spiste, så det blev som mennesket og modtog menneskets form, uden at mennesket havde behov for det. Derfor gav han et positivt bud, som allerede forklaret ovenfor, kapitel 5. »Opfylder et påbud og et forbud«: sådan var det også med det første menneske, som nævnt dér. »Af hans stråleglans«: nydelsen ligger ikke alene i spisningen, men i at udføre hans vilje, velsignet være han.

»Og de var«: alene havens træer var rede til denne hensigt for mennesket gennem dets tjeneste for Herren, velsignet være han, som der står »og han satte ham i Edens have for at dyrke hende og bevogte hende«. »Hvordan det end skal forstås«: om »at dyrke hende« forklares om Shekhinah, som ovenfor i del I, kapitel 25, eller om det gælder sjælen, nævnt i versene før dette, som der står »og han blæste livets ånde i hans næsebor«. I begge tilfælde er meningen tjenesten for ham, velsignet være han.

»Men dyrene« var ikke rede til dette, for således afmålte hans visdom det, velsignet være han. Da menneskets spisning dengang ikke erstattede det nedbrudte, og dyrene var uegnede med hensyn til den ernæredes hensigt, havde de endnu ikke nået deres tid. De var ikke rede til gennem spisningen at hæves til et højere trin og modtage menneskets form til deres væsens fuldkommenhed, sådan som de burde være. De er nære mennesket gennem fællesskabet i sansning og i at avle deres lige: de sanser og avler deres lige, hver efter sin art, som mennesket. Anderledes er det med det voksende, havens træer, som alene har frugtvækst efter art til fælles med mennesket, men ikke sansningen.

»Og efter synden« var menneskets spisning ikke længere et bud alene, men skulle erstatte det nedbrudte; dyrene var også egnede til dette. Alligevel forblev de forbudte, fordi de ikke ville have gavn af spisningen. Fra giverens side kunne de

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - 1 - fortsat

ikke modtage menneskets form, for synden medførte, at mennesket ikke længere havde kraft og evne til at afhjælpe dyrenes mangel og bringe dem i orden.

»Som i« vore læreres udsagn, må deres minde være til velsignelse, i kapitlet Ellu Overin: en am ha-arets må ikke spise kød, for der står »Dette er loven om tamdyret og fuglen«; enhver, der beskæftiger sig med Torahen, må spise osv. Det er, fordi de selv sammenlignes med dyr og ligner dyrene, som de ikke kan bringe i orden på grund af deres ringe fortjeneste. »Så meget mere« havde mennesket efter synden ingen kraft til at bringe dem i orden, da også de gennem det var snublet ved at spise af kundskabens træ. »Som vi udlægger« i Bereshit Rabbah af det medtagende גם, »også«. »Og i Pesikta sagde de osv.« står også dér i Bereshit Rabbah.

»Der findes en anden opfattelse«: efter det nævnte var dyrene før synden ikke rede til at blive bragt i orden. Men nogle mener, at de før synden ikke havde brug for at blive bragt i orden. »Som ikke venter på mennesket«: det er helt fuldkomment i sin natur og har ikke brug for et menneske, som spiser det og afører det dets første form, indpræget fra skabelsens begyndelse, for at iklæde det menneskets form og bringe det i orden. »Da det gav dem navne«: da var de allerede bragt i orden, som de skulle, og behøvede ikke yderligere ordning gennem menneskets spisning. »På dets sted«: se afhandlingen Em Kol Chaj, del II osv.

»Det fremgår« af disse vore ord, at drab på dyr var forbudt før det første menneskes synd og efter den, indtil dyrene fordærvede sig i syndflodens generation, som der står »for alt kød havde fordærvet sin vej«. Vore lærere, må deres minde være til velsignelse, sagde: selv tamdyr, vilde dyr og fugle parrede sig med andre arter. »Og Noa fandt velvilje« og var egnet til at bringe dem i orden. Derfor blev kødspisning tilladt ham, og der blev sagt »som de grønne urter osv.«, for at bringe dem i orden gennem spisningen.

»Og han sagde ikke: som alt, der bærer frø«, sådan som han sagde til Adam: »Se, jeg har givet jer enhver urt, der bærer frø«. Med »som de grønne urter« antydede han også grunden til tilladelsen.

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - 1 - fortsat

Vore lærere, må deres minde være til velsignelse, sagde i kapitlet Ellu Terefot: da den Hellige, velsignet være han, sagde »efter sin art« om træerne, drog græsserne selv en slutning fra det mindre til det større: når den Hellige sagde »efter sin art« om træerne, som ikke har for skik at komme frem i blanding, så gælder det så meget mere os. Meningen er altså: ligesom de grønne urter, som ikke kom frem i blanding ved verdens skabelse, sådan og af den grund »har jeg givet jer alt«, for at bringe det i orden, som de fordærvede gennem blandingen.

»Og da den ophørte osv.«: at kødspisning ved Torahens givelse blev tilladt for nogle dyr og forbudt for andre, har en anden grund. Ved Torahens givelse ophørte Israels urenhed, som slangen havde indgivet Eva, som der står i kapitlet Ein Maamidin. Da Israels urenhed ophørte, blev de egnede til at bringe dyrene i orden og hæve dem til menneskets trin. Da ophørte også deres husdyrs urenhed, som hans visdom, velsignet være han, bestemte, så de blev egnede til at bringes i orden. De, hvis urenhed ikke ophørte, blev forbudt som uegnede dertil.

»Som i: og fårene osv.«: han skilte fårene, de rene dyr, hvis urenhed var ophørt, fra de urene. Det er også meningen med verset »og Herren skal skelne osv.« »Og vi lærer i Mishnah osv.«: selv om ordet kvæg kun omfatter husdyr, ikke vilde dyr og fugle, gælder dette ikke halakhisk. Vore lærere, må deres minde være til velsignelse, sagde tilsvarende i Mishnah ved slutningen af kapitlet Ha-Parah: »Oksen såvel som osv.«, selv om Torahen for de dér opregnede forhold hverken nævner vilde dyr eller fugle. Dér medtager vi dem ud fra et overskydende led i verset.

»Og i fremtiden« vil en ny Torah udgå fra ham, velsignet være han, for at tillade de forbudte. Grunden er, at urenheden da vil ophøre i alt, der fødes, så der siges til de bundne: »Gå ud«, som der står (Esajas 49), ligesom det nævnte »han løser de bundne«.

KLADDE · uafklaret

Joel Moshe - 1

»I alle sine dele osv.«: begge skal være til og bestå, hver til sin tid, som det siges. Anderledes med

KLADDE · uafklaret · fortsat

Joel Moshe - 1 - fortsat

stridigheder, som ikke var for himlens skyld: til sidst består kun den enes ord, ikke den andens, som i Korachs og hans forsamlings strid med Moses, hvor Moses' ord bestod. »Den levende Guds ord osv.«: אח”ד er et bogstavakronym for »ord, Gud, levende« - דברי אלהים חיים.[DA108801]

»At vi kræver en dreng og en pige«: for at opfylde buddet om at være frugtbar og talrig. »I to bogstaver osv., som omfatter«: יו”ד ה”א har talværdien 26, ligesom hele navnet. Om denne hemmelighed sagde digteren: »Af dets halvdel fyldes dets ord«.

»Som søger osv.«: det første jod søger den øvre Imma; tilsvarende søger vav det sidste he, den nedre Imma, Zeir Anpins Nukva. »For det mulige kan ikke bedømmes osv.«: se alt dette i Gemara, kapitlet Ha-Ba al Jevimto. Verdens skabelse er umulig uden en kvinde. »Men visselig har vi en indvending«: antag, at vi af Moses lærer, at to drenge er nok, eftersom han skilte sig fra sin hustru, efter at to drenge var født ham. Måske er også én nok. Havde den Hellige, velsignet være han, åbenbaret sig for ham, da én var født, ville han også have skilt sig fra sin hustru.

»For der var noget særligt ved Moses osv.«: Moses hørte ikke til i denne verden, men var fra Cheseds verden. Han blev kun skabt for at forene sig med Israel, som det vil fremgå i del III, kapitel 6, og som vi skrev ovenfor [uafklaret kildeleds: ע”בכניה ולאבניו וכן בכ”א]. »De skal regnes til Levis stamme«, men ikke Moses selv.[DA108802]

»Ved begyndelsen af det skrevne navn« er Havayahs navn, »og ved slutningen af det læste navn«. I Havayah kaldes det første jod mandligt, og i Adonaj kaldes det kvindeligt. Kabbalisterne skrev, at jod er en glød, og de øvrige Havayah-bogstaver, der følger, kaldes flammen, som er bundet til gløden. Jod i Adonaj er en glød, og אד”ן er flammen, som er bundet til den. Dermed bliver navnet helt. En streg på langs er vav, og på tværs ligeledes: det er dalet. Jod selv er punktet i det: dermed hele navnet; undersøg det nøje.[DA108803]

»I ham og hans hustru osv.«: efter det, vore lærere, må deres minde være til velsignelse, sagde, antyder

KLADDE · uafklaret · fortsat

Joel Moshe - 1 - fortsat

mand og hustru Jah; derfor hviler Shekhinah mellem dem. Søn og datter antyder vav-he; dermed er navnet helt. Derfor har han opfyldt buddet om at være frugtbar og talrig, når han har søn og datter.

»Som vi har forklaret osv.«: han skrev, at selv det, en kyndig elev engang vil udlede som nyt, blev skrevet på tavlerne. Derfor er det umuligt, at de enkelte læreres ord, som halakhah ikke følger, er løgn, Gud forbyde det. De findes og var dér. Men den, som bevarer sandhed for evigt, bedømmer hver til sin tid, så begge er sande. »Heraf lærer du«: når han siger »halakhah i praksis«, følger det, at der findes en anden halakhah, hvis sted og tid endnu ikke er kommet, som han forklarer.

»I emnerne om skærpende studium« er hans responsa, som han skrev ad diskussionens vej. Det kaldes shinnun efter ושננתם, med betydningen at skærpe. »Og alle de vises ord osv.«: én gang hører du, at chaverim mistænkes for at tilføre et førstefødt dyr en legemsfejl; en anden gang hører du det modsatte. Den, der tillader, skelnede mellem, om templet stod eller det modsatte. Der er altså bevis for hans ord: begge er den levende Guds ord, efter tidspunktet.

»Bortset fra kød, der steg ned fra himlen«: begyndelsesbogstaverne er בהמה [uafklaret attribution og henvisning: מהר״ל צ״ק כנפי יונה ס׳ נ׳ סימן כ״ל].[DA108804] Hvorfor de netop stegte det, forklares således: englene er i Jetsirahs verden, og mennesket i Asijahs verden. De steger kød for ham og »vin, בורים, Edens have« [uafklaret forbindelse]. Det kød, det første menneske spiste, var dyret, der ligger på tusind bjerge; det er fra Beriah. Han nød dette lys.[DA108805]

»Som døde ved hans hånd for ham osv.«: det første menneske dræbte dem for deres blod og skind, ikke for at spise. »Og for Israel noget af det«: de urene er flere end de rene; derfor blev de rene skrevet, som Rashi, må hans minde være til velsignelse, siger.

I fremtiden skal flere blive egnede ved at få tegn på renhed, som de ikke har nu. Sådan forklares meningen med Skriftens »וברה לא יבר«, som Onkelos oversatte »והוא פשר לא פשר«.[DA108806] Han vender Skriften fra fremtid til fortid, for i fremtiden vil de

KLADDE · uafklaret · fortsat

Joel Moshe - 1 - fortsat

få tegn på renhed. Jeg har også hørt forklaringen ud fra genfødslerne: når én kommer i et urent dyr, antyder det, at han ikke havde nogen genoprettelse, for der er tegn på urenhed, og der kræves mere genoprettelse. Kommer han derimod i et rent dyr, er der tegn på renhed, eller det får en genoprettelse gennem den velsignelse, der siges over det. Også når en Torah-lærd spiser, får han genoprettelse.

Derfor skrev sandhedens vise, at det er et bud at spise fisk ved minchah på sabbatten, for de retfærdiges sjæle genfødes i fisk. Derfor står der kun indsamling om dem, og de kaldes »det åbne øje, som ikke sover«. Ved denne spisning hæver man følgelig deres sjæl; se udførligt [uafklaret henvisning: כסם].[DA108807]

»For spisningen osv.«: som sagt skal man bringe de hellige gnister i det spiste i orden og hæve dem, i dyr og lignende, så de får del i væsenet, og føre grenen tilbage til roden. מהר״ל צ״ק forklarer, at שרש, rod, har talværdien 800, og ענף, gren, talværdien 200, i alt tusind. Ved sin synd bortødslede han femtedelen fra hellighed til urenhed. Derfor sagde vore lærere, må deres minde være til velsignelse: »Den, der ødsler bort, må ikke ødsle mere end en femtedel bort«. Derfor skal grenen, som er femtedelen, føres tilbage til helligheden, som er roden.[DA108808]

Jeg hørte i min lærers navn [uafklaret navneforkortelse: מ״ו ר״ל מלב״כ], at dette er hemmeligheden ved »de tusind til dig, Salomo, og to hundrede til dem, der vogter dens frugt«. [DA108809] Man skal vogte de to hundrede, altså frugten, som er grenen, til de tusind, som er 800, roden, for Salomo, som er hellig. Det vil sige, man skal samle grenen med roden til hellighed. [DA108810]

Det er også en kendt forudsætning, at der før det første menneskes synd var klæder af lys, אור med alef: én kanal i Atsilut, viljens kanal. Siden blev det klæder af skind, עור med ajin. Det har to spidser, som antyder to kanaler. Også et udstrakt qof er i to kanaler. Og de suger, בע״ה, også de halvfjerds fyrster, af hellighedens gnister.[DA108811] Man måtte bringe disse sjæle i orden i hemmeligheden ved »og I skal fortære alle folkene«, som der står hos

KLADDE · uafklaret · fortsat

Joel Moshe - 1 - fortsat

Recanati om verset »og gør ikke jeres sjæle afskyelige ved noget levende«.

Dette er det spistes form ud fra dets beredskab: undertiden findes der hellighed dér, men tiden til at rense den er endnu ikke kommet, for klippah hersker stadig. Det er det urene dyrs tegn, som viser, at klippah endnu er hos dem. »Og også den spisendes fuldkommenhed«: ikke enhver hæver lige meget, som vi sagde ovenfor i del I, kapitel 21. Dette er hemmeligheden ved Rabbis kalv, som netop kom til ham for at blive bragt i orden; derfor syndede han ved at støde den bort.

»At noget af hans natur er i strid med noget andet osv.«: mennesket er skabt af fire elementer, som er indbyrdes modsatte. Den kolde natur begærer mad, og den varme natur begærer drikke. Anderledes med det første menneske: »hvorfor var hans spisning af natur til erstatning for det nedbrudte?«[DA108812] Derfor bød han ham at spise af haven for at bringe det spiste i orden, som var rede hertil på det tidspunkt.

»Om Shekhinah osv.«: »at dyrke hende« gælder Shekhinah, som nævnt ovenfor i del I, kapitel 25. Eller også gælder det livets ånde, som nævnes i de foregående vers; selv om noget står imellem, henviser det alligevel tilbage forbi det nærmeste led.

»Men dyrene havde endnu ikke nået deres tid«: til at bringes i orden, så de modtager menneskets form. [Uafklaret ord: ושיותכם] efter sansningen: [DA108815] dyret sanser, mens det livløse ikke sanser. Deres tid til at være, som det sømmede sig

Tilbage til kapitlet i indholdet

KLADDE · uafklaret · fortsat

Joel Moshe - 1 - fortsat

for dem, var endnu ikke kommet. Derfor fik det første menneske ikke lov til at spise dem, men kun af havens træer. Også efter det første menneskes synd, da de var rede til at bringes i orden - også da var mennesket ikke egnet til at bringe dem i orden, for det var blevet som et dyr. Derfor må en am haarets ikke spise kød: han er ikke bedre end et dyr og kan intet bringe i orden; han skal ikke dræbe en skabning forgæves. Så meget mere, da også dyrene syndede og spiste af kundskabens træ, som Eva gav dem at spise: de var heller ikke i sig selv endnu egnede til genoprettelse.

»En anden opfattelse osv.«: dyrene behøvede ikke at blive bragt i orden før synden; de var allerede fuldkomne og behøvede ikke at blive afført materien til fordel for formen. Hvorved blev de fuldkomne? Ved at Adam gav dem navne. Både før og efter synden var drab på dyr for ham [uafklaret ord: בימים] noget, som ingen tilladelse havde. [DA108813]

Indtil dyrene fordærvede sig på Noas tid og behøvede genoprettelse. Noa fandt velvilje og var egnet til at bringe dem i orden. Derfor sagde han til ham »som de grønne urter osv.«: ligesom de grønne urter selv drog en slutning fra det mindre til det større om ikke at komme frem i blanding, har jeg således givet jer alt, selv dyrene, til at spise, for at bringe deres fordærv i orden. De havde fordærvet sig gennem blanding, מר״שם [uafklaret forkortelse], og fordærvet deres vej »på mennesket«.[DA108814] Det samlede resultat af alle kapitlets ord er, at begge er den levende Guds ord, hver efter sit sted og sin tid.

Heqor Din - del II - kapitel 18

Jad Jehuda: 1

Joel Moshe: 1

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - 1

»Disse osv.« afslutter det foregående kapitel. Sagen sammenfattes altså således: skiftene i afgørelsen om tilladelse til at spise kød er alle den levende Guds ord, sela, fra ham.

»Og før der blev udpeget osv.«: sådan er det også med de vises uenighed. Både den forbydendes og den tilladendes ord er sande på forskellige tidspunkter, efter hvad flertallet på dette tidspunkt bestemmer, enten til forbud eller tilladelse. Før Torahen blev givet, og retten hernede udpeget, udgik Torahen fra retten deroppe og fra Herren selv, velsignet være han, efter tidspunktet: en tid til at forbyde og en tid til at tillade. Hvor godt er et ord til rette tid, efter hvad hans visdom bestemte! Men nu, efter at Torahen er givet og har budt at følge flertallet, følger skiftet i afgørelsen af flertallets skiften [mangler i kilden] til de vise i hver generation. [DA109101] Du har nemlig kun dommeren i dine dage: Jefta i sin generation er som Samuel i sin.

»For en ret ophæver osv.«, som Rambam skriver i Hilkhot Mamrim, kapitel 2: »En stor ret udlagde efter

Rema fra Fano

Disse modsætninger og skift i afgørelsen - såsom at tillade eller forbyde kødspisning helt eller delvis ved tidernes skiften - er alle den levende Guds ord. Før der blev udpeget en ret hernede, udgik Torahen fra retten deroppe: hvor godt er et ord til rette tid! Nu er Torahen givet, og en ny regel er kommet til: »at følge flertallet«. Du har kun dommeren i dine dage. En ret ophæver jo en tidligere rets ord, også selv om den er mindre, når uenigheden angår forståelsen af Torahens veje: den ene udlægger og lærer efter én fortolkningsregel, den anden efter en anden, såsom udvidelser og indskrænkninger eller almene og særlige led.

Var der i den første ret én, som udlagde, sådan som den anden ret senere ville udlægge, og i den anden ret én, som udlagde, sådan som den første ret gjorde, ville begge i deres egen generation blive en oprørsk ældste, hvis de påbød at handle efter deres ord, efter at retten i deres dage var blevet enig om det modsatte. Heraf lærer vi, at afgørelsen er sand ad to veje, og at den handling, som ønskes deraf, er den, flertallet er enige om, efter sted og tid. Det gælder dog kun dem, der sidder i salen af tilhugne sten, og deres elever efter dem, når de retter deres hjerte mod den Allestedsnærværende.

Men at ophæve en forordning eller en skik kræver en større ret end den tidligere, som vi lærer i Bechirta. Er det

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - 1 - fortsat

en af fortolkningsreglerne, sådan som det forekom den, at loven var, og afsagde dom. Efter den opstod en anden ret, som fandt en anden begrundelse for at omstøde den. Den kan da omstøde den og dømme efter det, som forekommer den rigtigt, for der står 'til dommeren, som er i de dage'. Du er kun forpligtet til at følge retten i din generation«. Så langt.

»Når uenigheden angår« en lov, der afhænger af forståelsen af Torahens veje: den ene udlagde efter én regel, efter hvilken sagen var tilladt eller ren for ham; den anden udlagde efter en anden regel, efter hvilken loven ville blive den modsatte.

»Heraf lærer vi afgørelsens sandhed«: afgørelsen er sand halakhah på begge måder, og den af dem, flertallet er enige om efter sted og tid, er alene den ønskede i praksis, selv om enigheden på et andet tidspunkt var den modsatte. »De retter deres hjerte mod den Allestedsnærværende«, velsignet være han, som bød at følge flertallet.

»Men at ophæve en forordning osv.« går

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - 1 - fortsat

tilbage til det ovenfor: en ret ophæver en rets ord, som gik forud i år, selv om den er mindre, når uenigheden angår forståelsen af Torahens veje. Hertil siger han: men at ophæve en forordning eller skik, som den første ret indførte, og som blev udbredt i hele Israel, kræver en større ret. Herom lærer vi i Edujot: »En ret kan ikke ophæve sin medrets ord, medmindre den er større i visdom og antal«. Det forklares også hos Rambam dér. »Er det et værn om sagen« er ligeledes forklaret hos Rambam dér.

»Og dette er, fordi osv.« er den begrundelse, læreren giver for, at forordning og værn er strengere end Torahens love. Ved Torahens love er begge modsætninger nemlig Torah til deres tid, hvis flertallet er enige om dem. Derfor har retten i hver generation lov til at dømme efter flertallet af sin tids vise. Sådan kan man ikke sige ved forordning og værn; derfor består de under forbuddet »du må ikke vige«, indtil forordningen ophæves af en ret, som er større end den første.

»Hvis det er sådan«, at afgørelsen er sand halakhah på to måder, og at den, der er enighed om, ønskes i praksis, sagde

Rema fra Fano - fortsat

et værn om sagen for ikke at røre ved et Torah-forbud, og har det bredt sig i hele Israel, kan selv Elijahu og hans ret ikke ophæve det. Ved en forordning og et værn kan man nemlig ikke sige »dette er Torah, og dette er Torah«; de består under »du må ikke vige«. Rabbi Jehoshua sagde derfor med rette, at den praktiske halakhah »ikke er i himlen«, selv om alle diskussionens veje er sande og rette tilsammen.

Den himmelske røst, som sagde om rabbi Eliezer, at halakhah følger ham overalt, sagde sandt: han sagde aldrig noget, han ikke havde hørt fra sine lærere. Overalt findes der retsforsamlinger blandt Bet Shammajs elever, som afgør efter hans mening. Det rammes ikke af »I må ikke dele jer i grupper«, som forklaret ved begyndelsen af Megillah og i Jevamots første kapitel. Desuden er de mere skarpsindige. Alligevel er de retsforsamlinger, som afgør efter Bet Hillel, flest; de var ydmyge og imødekommende, og vi følger dem. Mange af Bet Shammajs elever handlede alene efter deres ord.

Af det, vi har forklaret, vil den indsigtsfulde forstå alvoren i Doegs onde tale. Om ham står der »den, der velsigner sin fælle med høj røst«. Da han sagde til Saul »Jeg har set en søn af bethlehemitten Jishaj«, roste han ham meget; både skriftstedet og Gemara står i kapitlet Chelek. Til alt svarede Saul: »Sådan er også min søn Jonatan«. Men da han afsluttede med »og Herren er med ham« - at halakhah følger ham overalt - blev Saul modfalden og svarede

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - 1 - fortsat

rabbi Jehoshua med rette i Bava Metsia om Akhnajs ovn: en himmelsk røst udgik og sagde »Hvad har I imod rabbi Eliezer, når halakhah følger ham overalt?« Rabbi Jehoshua rejste sig og sagde: »Den er ikke i himlen«. Hvad betyder »ikke i himlen«? Rabbi Jirmejah sagde: »Vi retter os ikke efter en himmelsk røst, for du har allerede skrevet i Torahen på Sinajs bjerg: at følge flertallet«. Det er som sagt: selv om halakhah visselig er i himlen, er den praktiske halakhah ikke i himlen, for den afhænger af enigheden i retten hernede.

»Og den himmelske røst osv.« sagde også sandt, for sådan havde rabbi Eliezer modtaget det fra sine lærere, og dette var uden tvivl enigheden i deres tid.

»Og overalt findes der osv.«: også dette beviser, at alle diskussionens veje er halakhah, for selv på samme tidspunkt afgør nogle retsforsamlinger efter Bet Shammaj og andre efter Bet Hillel. Sådan står der i første kapitel af Eruvin og Rosh ha-Shanah og ligeledes i Chullin: »Halakhah følger altid Bet Hillel, men den, der ønsker at handle efter Bet Shammaj, kan gøre det«. I Jevamots første kapitel omtales Ravs og Shmuels uenighed: efter Rav handlede Bet

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - 1 - fortsat

Shammaj ikke efter deres egne ord; efter Shmuel gjorde de det visselig. Dér siges: den, der mener, at de ikke gjorde det, begrunder det med, at Bet Hillel var flertallet; den, der mener, at de gjorde det, siger, at vi følger flertallet, når de står lige, men her er Bet Shammaj mere skarpsindige.

»Det rammes ikke af: I må ikke dele jer i grupper«, som vi siger dér: dette siges eksempelvis om én ret i én by, hvor halvdelen afgør efter Bet Shammaj og halvdelen efter Bet Hillel.

Rema fra Fano - fortsat

ikke mere. Det kan ikke siges om to, der er uenige, men kun om den ene, som bliver værdig til at føre læren frem efter halakhah.

Doeg talte ondt om sanhedrinernes ledere og den store ret: efter deres ønske lod de halakhah falde ud som David, selv om de havde ret til at vælge mellem to veje. Sandheden er, at halakhah kun fastsættes efter skikken. Så længe folket følger en skik i en sag, protesterer vi ikke. Er det de kyndiges skik, underviser vi efter den. Når halakhah er fastsat, udlægger vi den ved den offentlige forelæsning. Det er meningen med »og Herren er med ham«: han og hans ret, den øvre og den nedre.

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - 1 - fortsat

Men med to retsforsamlinger i én by har vi ikke dette problem.

»Af det, vi har forklaret« - at begge modsatte afgørelser er sande, og at praktisk halakhah afhænger af enigheden blandt generationens vise - »vil den indsigtsfulde forstå osv.« »Om ham står der: den, der velsigner osv.«, som der står i kapitlet Chelek.

»For det er umuligt« at tilkende det samme dokument til begge parter. Hvis David og Jonatan er

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - 1 - fortsat

uenige i en lovsag, og David er den, som bliver værdig til at føre læren frem efter halakhah, kan man ikke sige her: »Sådan er også Jonatan«. Derfor blev Saul modfalden og svarede ham ikke mere. Med denne onde tale sigtede Doeg til den store ret, som har beføjelsen til at afgøre sagen mellem de to stridende efter sin vilje. Den, de udvælger, er den hellige, hvis mening ønskes i praksis. Alligevel ophørte de ikke med overalt at afgøre halakhah som David.

Det forekommer mig, at Doegs hensigt med den onde tale var at fjerne David, så han ikke tog kongemagten fra Saul. Da Saul søgte en mand, som var dygtig til at spille, frygtede Doeg, at en anden skulle komme ham i forkøbet og råde ham til at hente David, som spillede godt. Derfor velsignede han ham med høj røst, som ond tale, og svarede: »Se, jeg har set en søn af bethlehemitten Jishaj osv.« Han roste ham meget både efter den ligefremme mening og udlægningen. Alt dette skulle bringe frygt ind i Sauls hjerte: hvis han drog David nær til sig, måtte han frygte ham hele sit liv. Derfor afsluttede han med »og Herren er med ham« for at sige: foragt ikke mine ord, og tro ikke, at han aldrig kommer til kongemagten, fordi han stammer fra

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - 1 - fortsat

moabitten Ruth og er udelukket fra at komme i menigheden. For »Herren er med ham«: halakhah følger ham overalt, fordi Sanhedrin altid afgør loven efter hans ønske. De vil visselig også her afgøre: »en moabit, men ikke en moabittisk kvinde«.

»Og sandheden osv.«: i forbifarten lader læreren os høre, at selv om retten har lov til at afgøre halakhah efter sin vilje, er sandheden alligevel, at halakhah kun fastsættes efter skikken, dér hvor folket følger en af de halakhiske muligheder. Det kommer fra Massekhet Soferim, kapitel 14.

»Og dette er meningen osv.« går tilbage til det foregående: Doeg ville tale ondt om Sanhedrin, fordi de efter deres vilje lod halakhah falde ud som David. Derfor sagde han »og Herren er med ham«. Hver gang der står »og Herren«, er det ham og hans ret. Her antydes også retten hernede: retten deroppe og retten hernede er begge enige med ham i halakhah. Dette er forunderligt: selv om det fra Herren, velsignet være han, [mangler i kilden] David at ramme halakhah efter den øvre rets afgørelse, er den nedre rets handling alligevel ond i mine øjne.[DA109102] Også den afgør i praksis som ham uden tvang, selv om den også har lov til at

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - 1 - fortsat

afgøre det modsatte, for i praksis er halakhah ikke i himlen, som nævnt.

KLADDE · uafklaret

Joel Moshe - 1

»Helt eller delvis«: på det første menneskes tid blev alle dyr forbudt; ved Torahens givelse blev nogle af dem forbudt, dem uden tegn på renhed. Hvert tilfælde følger sit sted og sin tid, når de blev værdige til at bringe sjælens genfødsel og gnisten i orden, som nævnt i det foregående kapitel.

Tilbage til kapitlet i indholdet

Historisk register: Heqor Din - II - Kapitel 18

KLADDE · uafklaret · fortsat

Joel Moshe - 1 - fortsat

»For det kan ikke siges sådan osv.«: at halakhah følger ham overalt; »kun den, der ikke blev værdig til at føre frem osv.«[DA109201] »Selv om de havde ret«: til at afgøre, som de ville. Alligevel afgjorde de som David. Det er meningen med »og Herren er med ham osv.«: hvor der står »og Herren«, er det ham og hans ret, øvre og nedre. Havayah er retten deroppe, og [uafklaret forkortelse: הז"או] er retten hernede i hans skikkelse.[DA109202]

Heqor Din - del II - kapitel 19

Jad Jehuda: 1

Joel Moshe: 1

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - 1

»Den første uenighed osv.«: da læreren i de foregående kapitler beskæftigede sig med at forklare vejene for strid for himlens skyld i Torahens love, forklarer han nu også i dette kapitel det, som hører til emnet.

»Den gjaldt fem par«, som der står i Chagigahs andet kapitel: »Jose ben Joezer siger, at man ikke skal lægge hænderne på; Jose ben Jochanan siger, at man skal. Jehoshua ben Perachja siger, at man ikke skal; Nittaj fra Arbel siger, at man skal. Jehuda ben Tabbaj siger, at man ikke skal; Shimon ben Shetach siger, at man skal. Shemaja siger, at man skal; Avtaljon siger, at man ikke skal. Hillel og Menachem var ikke uenige. Menachem gik ud, Shammaj kom ind. Shammaj siger, at man

Rema fra Fano

Den første uenighed mellem Mishnahs vise gjaldt fem på hinanden følgende par af tannaiter: om at lægge hænderne på offerdyret eller undlade det. Den ene i hvert par var nasi, den anden rettens formand. De satte ikke sagen til afstemning, fordi det kun gjaldt et shevut-forbud. I de første par var det nasierne, der forbød, og af respekt for dem tillod man det ikke i en samlet forsamling.

Da rejste Bava ben Buta sig, en af Bet Shammajs elever, som vidste, at halakhah følger Bet Hillel, der siger, at man skal lægge hænderne på. Da han fandt forgården øde på festdagene, gik han og hentede tre tusind undersøgte lam fra Kedars får og stillede dem på Tempelbjerget. Han sagde: »Hør mig, Israels hus: den, der ønsker det, skal komme og lægge hænderne på«. Da blev halakhah fastsat efter hans ord.

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - 1 - fortsat

ikke skal; Hillel siger, at man skal. De førstnævnte var nasier, og de næstnævnte rettens formænd«. Rashi forklarer: »Ikke at lægge hænderne på« på en festdag; dette var den første uenighed blandt Israels vise.

»Fordi« håndspålæggelse på dyret på en festdag kun beror på et shevut-forbud. »I de første par«: efter rabbi Meir var det nasierne, der forbød i de første tre par; efter de øvrige lærere i de første to, som der står i Gemara dér. »Da Bava ben Buta rejste sig osv.«, som der står i Jom Tovs andet kapitel (side 20).

»Om tre andre ting«, som der står i Shabbats første kapitel (side 15): »Om selve sagen sagde Rav Huna:

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - 1 - fortsat

Shammaj og Hillel var uenige tre steder. Shammaj siger: fra én kav til challah; Hillel siger: fra to kav osv. Det andet: Hillel siger, at en fuld hin øst vand ugyldiggør renselsesbadet; Shammaj siger ni kav osv. Det tredje: Shammaj siger, at for alle kvinder er tidspunktet selv tilstrækkeligt; Hillel siger fra undersøgelse osv.« De er skrevet i Mishnah, Edujots første kapitel.

»For der læres« i Shabbats første kapitel (side 17): »Den, der høster druer til vinpressen - Shammaj siger: de er gjort modtagelige for urenhed; Hillel siger: det er de ikke. Hillel sagde til Shammaj: 'Hvorfor høster man druer i renhed, men ikke oliven i renhed?' Han svarede: 'Hvis du ægger mig, vil jeg bestemme urenhed også for olivenhøsten'. De plantede et sværd i studiehuset og sagde: 'Den, der vil ind, skal komme ind; den, der vil ud, må ikke gå ud'. Den dag sad Hillel bøjet foran Shammaj som en af eleverne, og dagen var lige så hård for Israel som den dag, da kalven blev lavet. Shammaj og Hillel forordnede, men det blev ikke modtaget fra dem. Deres elever kom, forordnede, og det blev modtaget fra dem«. Rashi forklarer: »Hvorfor høster man druer i renhed?« Hvorfor kræver du, at man

Rema fra Fano - fortsat

Der var ingen anden uenighed mellem de tidlige lærere, før Hillel og Shammaj var uenige om tre andre ting: mængden ved challah, ugyldiggørelsen af renselsesbade og en menstruerende kvindes urenhed med tilbagevirkende kraft. Da de satte dem til afstemning, blev halakhah fastsat hverken efter den enes eller den andens ord, som vi lærer i Bechirta. De var også uenige om endnu en sag i en baraita: »Den, der høster druer til vinpressen - Shammaj siger: de er gjort modtagelige for urenhed«. Den dag sad Hillel bøjet foran Shammaj som en af eleverne, og dagen var lige så hård for Israel som den dag, da kalven blev lavet, som der står i Shabbats første kapitel (Shabbat 17a).

Det var dem særligt svært, at Shammajs strenghed sejrede over Hillels ydmyghed. Hillel spurgte ham: »Hvorfor høster man druer i renhed?« Han svarede: »Hvis du ægger mig, vil jeg bestemme urenhed også for olivenhøsten«. Havde Hillel ikke været ydmyg af sind, måtte de have frygtet, at Torahen den dag, Gud forbyde det, blev til to Toraher. En retsformand har ganske vist ikke lov til at afgive en afgørelse i nærvær af nasi, som regnes for hans lærer; det siger vi udtrykkeligt i kapitlet Ein Doreshin om Jehuda ben Tabbaj og Shimon ben Shetach (Chagigah 16b). Men her var det anderledes, fordi nasi viste ham ære. Desuden var det et værn om sagen af hensyn til terumahs og de hellige ofres renhed.

Alligevel blev det ikke modtaget fra dem, af hensyn til nasis ære: han bekymrede

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - 1 - fortsat

høster druer i rene redskaber, når du siger, at de er gjort modtagelige, men kræver ikke, at oliven høstes i rene redskaber? »Skal komme ind« i studiehuset, »og den, der vil ud, må ikke gå ud«, fordi de ønskede at gå til afstemning. »Hård«: fordi Hillel var nasi og ydmyg.

»For det var svært osv.«: grunden til, at det var hårdt for Israel, er, at hvis Hillel ikke havde været imødekommende og ydmyg af sind, måtte man, Gud forbyde det, have frygtet, at Torahen blev til to Toraher, som den senere blev, da Shammajs og Hillels elever, som ikke havde fået tilstrækkelig oplæring, blev mange, som der står i Sotahs sidste kapitel. Derfor var det næsten en beskæmmelse, at Shammaj sejrede med sin strenghed, selv om Hillel var nasi; det var svært for Israel. Det er »som den dag, da kalven blev lavet«: Israel var dengang delt i to grupper. Også her blev Torahen næsten til to Toraher.

»Selv om« Hillel var nasi, og rettens formand ikke havde lov til at afgive en afgørelse i hans nærvær. »I kapitlet Ein Doreshin« spørger Gemara: »Hvis du siger: Jehuda ben Tabbaj og Shimon ben Shetach, nasi - afgiver rettens formand en halakhisk afgørelse i nærvær af

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - 1 - fortsat

nasi?« Der svares: »I Shimon ben Shetachs levetid osv.«[DA109501] »Her var det anderledes«: han selv viste Shammaj ære, idet han sad foran ham som en af eleverne. »Indtil« eleverne satte den til afstemning.

»Deres sønner træder i deres sted« udledes af »han og hans sønner midt i Israel«: enhver, der er midt i Israel, har sin søn som efterfølger. »Udfylder sine fædres plads«: så går han forud for andre, selv om de er større end ham. Det udledes af ordene »og de havde ingen sønner«: havde de haft sønner, ville disse altså have haft forrang, selv om de ikke var ligestillede med Eliezer.[DA109502]

»I kapitlet Ha-Nose«, ved »min søn Shimon er vis, min søn Gamliel nasi«, siger vi: ganske vist udfylder Rabban Gamliel ikke sine fædres plads i visdom, men i syndsfrygt udfylder han den. »Såsom byens myndighed«, som Rambam skriver i Hilkhot Melakhim, kapitel 1, fra det nævnte Sifrei. Det udledes af ordene om kongen »han og hans sønner midt i Israel«: enhver, der er midt i Israel, har sin søn som efterfølger. »Det er ikke sådan«, at nasis søn efter Torahens lov træder i hans sted.

»Før Hillel den Ældre og

Rema fra Fano - fortsat

sig ikke om den, men det gjorde de. Shammajs forordning fik derfor ikke gyldighed den dag, før deres elever siden forordnede den og gjorde den gældende ved stemmeflertal.

I forbifarten må vi vide dette: Sifrei lærer i afsnittet om kongen, at sønnerne til alle Israels ledere træder i deres sted. Torat Kohanim udleder af ordene om ypperstepræsten »og den, der fylder hans hånd«, at han skal udfylde sine fædres plads. Kapitlet Ha-Nose fremhæver, at det er nok at udfylde den i gudsfrygt, selv om han ikke udfylder den i visdom. Dette gælder præstedømmets og kongedømmets krone og alt tilsvarende, såsom byens myndighed. Men ved nasi og rettens formand er det anderledes efter Torahens lov, for Torahens krone ligger i et hjørne: den, der vil, skal komme og tage den.

Derfor finder vi ikke, at de første nasier lod deres sønner arve deres kroner, før Hillel og frem. For læreren sagde: Hillel og Shimon, Gamliel og Shimon udøvede deres nasi-embede i hundrede år, mens templet stod. Det er Shimon ben Gamliel blandt dem, der blev dræbt af kongemagten, som sagde i Avots første kapitel: »Alle mine dage er jeg vokset op blandt de vise«. At han ikke blev kaldt Rabban til ære for sit nasi-embede, skyldes, at hans navn er større end Rabban. Han nævnes endnu en gang i Mishnah ved slutningen af Keritots første kapitel, hvor han bragte prisen for fuglepar i Jerusalem ned til kvartstykker (Mishnah Keritot 1,7).

Muligvis forordnede retten, efter at

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - 1 - fortsat

frem«: han var af Davids slægt gennem Shefatja, Avitals søn, som der står i Ketubbot, kapitlet Ha-Nose. Han drog op fra Babylon til Jerusalem og blev derfor kaldt Hillel fra Babylon. Han modtog som bekendt nasi-embedet fra Benei Beteira.

»For læreren sagde«, i Shabbats første kapitel (side 15). Rashi forklarer: »Hillel og Shimon«: Rabban Shimon var Hillels søn. Rabban Gamliel er Rabban Gamliel den Ældre; Shimon er den henrettede rabbi Shimon blandt dem, der blev dræbt af kongemagten. Han var far til den Rabban Gamliel, som voldte rabbi Jehoshua ben Chananja smerte og stred med rabbi Eliezer ben Hyrkanos.

»Det er Shimon ben Gamliel osv.«: da læreren har nævnt Hillel den Ældres slægtskæde, forklarer han alt, som hører til den. Han siger, at denne Shimon ben Gamliel var blandt dem, der blev dræbt af kongemagten, dræbt af Titus ved ødelæggelsen, og at det var ham, der sagde i Avots første kapitel osv. Sådan skriver også Abarbanel og de andre fortolkere dér: dette var Rabban Shimon ben Gamliel den Ældre.

»Fordi hans navn er større end Rabban«, som vore lærere, må deres minde

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - 1 - fortsat

være til velsignelse, sagde. Rambam skriver i indledningen til sin Mishnah-kommentar: »Dette skyldes deres storhed og deres ophøjede rangs ære, for man kan ikke finde en passende titel til at hædre deres navn, ligesom profeterne ikke har en titel«.

»Ved slutningen af Keritots første kapitel«: »Det skete, at fuglepar i Jerusalem stod i gulddinarer. Rabban Shimon ben Gamliel sagde: 'Ved denne bolig! Jeg vil ikke overnatte i nat, før de står i dinarer osv.' Den dag stod fugleparrene i kvartstykker«. Læreren fastholder denne læsemåde, ikke den, der har Rabban Gamliel. Det må nødvendigvis have været Rabban Shimon ben Gamliel den Ældre, for i den andens, Rabbis fars, dage var templet allerede ødelagt.

»Muligvis«: således blev skikken fra Hillel den Ældre og frem, at sønnerne arvede nasi-embedets krone, selv om Torahens lov ikke kræver det.

»Retten forordnede osv.«: Abarbanel skriver i indledningen til Avot: »Skikken i Jerusalem var, at selv om hasmonæernes og Herodes' huse drog ud og ind i krigene og ledede kongedømmet, fandtes der altid en nasi af Davids hus

Rema fra Fano - fortsat

hasmonæernes slaver havde fordærvet sig under det andet tempel, og Herodes og hans sønner var stået frem og havde tilrevet sig et uværdigt kongedømme over Israel, at Torahens krone skulle fuldende kongedømmets krone ved at sætte sønnen på hans fars trone. Vi har allerede nævnt ved slutningen af første del det særlige ved Hillel. Den Hellige, velsignet være han, tilsluttede sig deres ordning: de fik en stor slægtskæde, og alle var egnede til nasi-embedet. Det er derfor, Rabbi spørger ved slutningen af Horajot: »Hvordan står jeg med hensyn til bukken?« (Horajot 11b).

I Rabban Gamliels dage lærtes baraitaen i kapitlet Lifnei Edeihen: »Ligesom man brænder over kongerne, således brænder man over nasierne«. Da den anden Shimon, vi har nævnt, døde, og hans søn Gamliel var lille, trådte ben Zakkaj i hans sted. Han bad Titus om Rabban Gamliels slægtskæde, altså at nasi-embedet ikke skulle ophøre i hans hus. Han blev kaldt Rabban Jochanan, for han uddannede mange elever. I hans dage var Sanhedrin allerede draget i landflygtighed, og Torahen stod med svage hænder. Derfor hædrede man ikke længere nasierne ved at kalde dem ved deres eget navn som før. Efter ham fortsatte man med at kalde nasierne Rabban, såsom Rabban Gamliel. Til ære for ham nævnte man hans bedstefar som Rabban Gamliel den Ældre.

Efter ham kom Rabban Shimon ben Gamliel, Rabbis far, som i Horajot lagde megen vægt på nasi-embedets ære, selv om han var ydmyg. Det var ham, der lærte i Avot: »På tre ting består verden«.

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - 1 - fortsat

sammen med ypperstepræsten og Sanhedrin til alle retssager og til at undervise i Torahen, forskrifterne og retsreglerne«. Så langt. Det kommer fra Josippons ord. Det skyldes, at nasi, som nævnes i Torahen ved offeret, er kongen, som der står i Mishnah, Horajots tredje kapitel: »Hvilken nasi? Det er kongen«.

Under det andet tempel tog præsterne og efter dem Herodes' hus kongemagten i strid med loven. Derfor fulgte man allerede fra Shimon den Retfærdiges dage den skik, at den største blandt de vise var nasi for Torahens ord, bud, forskrifter og retsregler. Læreren siger, at fra Hillels dage og frem forordnede retten, fordi han var af Davids slægt, at sønnen skulle have forrang til nasi-embedet ligesom ved kongedømmet. Derved skulle nasi-embedets krone fuldende kongedømmets krone, som var brudt ned.

»Det særlige ved Hillel«: han opfyldte Torahen i fattigdom, blev siden nasi, han og hans sønner, og fik den fortjeneste at opfylde den i rigdom. »Og den Hellige tilsluttede sig det«, som vore lærere, må deres minde være til velsignelse, sagde: »Og en lovgiver fra mellem hans fødder - det er Hillels sønnesønner osv.«

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - 1 - fortsat

»Hvordan står jeg med hensyn til bukken?« Rashi forklarer: er mit nasi-embede et fuldt gyldigt nasi-embede, så jeg, hvis jeg levede, mens templet stod, ville bringe en buk eller ikke? Læreren forklarer, at spørgsmålet blev stillet, fordi Rabbi kunne argumentere for at høre til dem, der bringer bukken: nasi-embedet var hans arv og lignede derfor netop kongedømmet. Rabbi Chijja svarede ham: »Din rival er jo i Babylon«, som der står dér.

»Og i Rabban Gamliel den Ældres dage blev den lært osv.«, som der afsluttes dér: »Det skete, at Rabban Gamliel den Ældre døde, og proselytten Onkelos brændte halvfjerds tyriske maneh over ham«.

»Og hans søn Gamliel var lille«: læreren mener, at Rabban Gamliel ikke straks blev nasi i sin far, den henrettede rabbi Shimons, sted, fordi han endnu var lille dengang. Men forfatteren til Sefer Juchasin siger, at Rabban Gamliel den Ældre døde atten år før ødelæggelsen, og at hans søn Rabban Shimon udøvede nasi-embedet i disse atten år. Efter hans ord var Rabban Gamliel altså omtrent treogtyve eller fireogtyve år, da hans far blev dræbt. For vi finder om ham i Mishnah ved Jevamots

Rema fra Fano - fortsat

Efter hans navn omtalte man hans bedstefar i Keritot, som nævnt, som rabbi Shimon ben Gamliel. Dette er den sande sammenhæng i disse forhold, selv om nogle fortolkere ikke har været nøjagtige med dem.

Jeg siger desuden, at Rabbi ved begyndelsen af Avots andet kapitel stillede sine egne ord ved siden af sin fars nævnte ord. Efter dem stillede han sin søns ord: »Torah-studium er godt sammen med verdsligt arbejde«. Efter dem: »Skil dig ikke fra fællesskabet«. Det er hans sønnesøn Hillels ord, ham, som badede i Kavul sammen med sin bror Jehuda, i kapitlet Makom she-Nahagu (Pesachim 51a). Her lærte Rabbi om sig selv: »De skal ikke vige fra din mund, fra dit afkoms mund og fra dit afkoms afkoms mund«. Derefter stillede han ved siden af denne Hillel ordene fra Hillel den Ældre, slægtens ophav, som sagde: »Ingen uvidende frygter synd«.

De, der gentager læresætningerne, har ikke været nøjagtige her og fremsiger ved »ingen uvidende frygter synd«: »Han plejede at sige«. Tilsvarende har mange forvekslet de to rabbi Shimon ben Gamliel ved slutningen af første kapitel og fremsiger ved den anden: »Han plejede at sige«. Sandheden i begge tilfælde er, som vi har forklaret.

Uenighederne blev først mange i Israel efter den anden ødelæggelse, i Rabban Gamliel fra Javnes og hans fællers dage, Shammajs og Hillels elever. Det vil sige eleverne af Rabban Jochanan ben Zakkaj, Hillels elev, og dem over for dem fra Bet Shammaj. Begge grupper havde

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - 1 - fortsat

slutning: »Under ordene kom Rabban Gamliel i tanker om dem, der blev dræbt i Tel Arza, og at Rabban Gamliel den Ældre lod deres hustruer gifte sig efter ét vidne«. Der er ingen tvivl om, at Rabban Gamliel ved sin bedstefars død mindst var fem eller seks år, hvis han huskede en overlevering og hændelse fra hans mund.

Jeg så hos Abarbanel i Avot den mening, at de udpegede Rabban Jochanan ben Zakkaj til nasi efter Rabban Shimon ben Gamliel den Ældre, fordi han stod kongemagten nær. Forfatteren til Sefer Juchasin siger, at Rabban Gamliel endnu ikke var egnet til nasi-embedet ved sin fars død. Muligvis er det også lærerens hensigt: »lille« betyder lille til nasi-embedet.

Men det forekommer mig mere sandsynligt, at Titus dræbte Rabban Shimon ben Gamliel af had til nasierne af Davids hus, fordi deres nasi-embede lignede kongemagt. De vise kunne ikke udpege hans søn Rabban Gamliel til nasi efter ham på grund af undertrykkerens vrede: hvordan skulle sønnens magt stå bedre end farens? Tværtimod ville kongens vrede vokse, når han så, at nasi-embedet var deres arv ligesom et kongedømme. Derfor

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - 1 - fortsat

udpegede de en nasi, som ikke var af Davids slægt. Det var Rabban Jochanan ben Zakkaj, kohenen, større i Torah og visdom end alle i sin generation, for han var tilbage blandt Hillels og Shammajs elever og havde modtaget fra dem. Han blev nasi.

Fordi han stod kongemagten nær, bad han kejseren om Rabban Gamliels slægtskæde: at fjerne hans brændende vrede fra Davids hus og efter ham lade dem beholde nasi-embedets krone som før. Han havde en anledning til at fremsætte bønnen, da den herskende konges vilje allerede var blevet opfyldt ved udnævnelsen af en nasi uden for Davids slægt. Så meget mere, når nasi selv bad derom og afstod fra at efterlade nasi-embedets velsignelse til sit eget hus efter sig, til sine efterkommere. Kejseren gav ham sit samtykke. Sådan forekommer det mig; det er en rigtig, behagelig og som sandhed antagelig forklaring.

»Ben Zakkaj«: sådan blev han kaldt før sit nasi-embede, fra Hillels dage, som der står i kapitlet ב"מ[DA109507] og i Sanhedrins femte kapitel. »I hans sted«: han blev nasi. »Rabban Gamliels slægtskæde«, som der står i kapitlet Ha-Nizakin. Rashi forklarer: nasis familie, så

Rema fra Fano - fortsat

ikke fået tilstrækkelig oplæring. Det var ikke, fordi de var forsømmelige i den, Gud forbyde det, men fordi salen af tilhugne sten ophørte i deres dage. Deres lærer ben Zakkaj, som havde levet mange år, mens templet stod, havde derimod lært selv Abajjes og Ravas drøftelser. Han og hans lærere var allerede blevet værdige til i dem alle at fastsætte afgjorte halakhot uden uenighed. Men tidernes fordærv og stundens uro gjorde halakhah tung for os og afgørelsen usikker. De to sider forblev uden afgørelse, selv om begge var overleveret fra Sinaj, og alt var indgraveret på tavlerne: mellem hvert udsagn og det næste, Torahens nøjagtige bestemmelser og bogstaver, som vi nævnte. Det lignede Urim og Tummims virke, dette på sin måde og dette på sin.

Også herom bønfaldt tannaiten ham, velsignet være han: vor del i Torahens nye udlægninger - netop sjælens del, som er hugget ud fra Torahens og den øvre visdoms sted - skal skrives med Guds skrift og forsegles i hans skatte, hvor de end er. Han har nemlig tildelt dem, der frygter ham, en del af selve sin visdom, som han bestandig beskæftiger sig med. Sådan er det ikke med almindelige mennesker af kød og blod: over dem velsigner man »som gav af sin visdom«. Enten fordi det er en gave til en, der ikke er værdig, mens en del viser, at han retmæssigt har rettigheder deri; eller fordi det, der gives dem, er overladt og forladt af giveren som noget uden substans. Den del, som gives os, bevares derimod hos alles Herre, velsignet være han. Fra den kommer den evighed, de fuldkomne længes efter, og som kong

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - 1 - fortsat

han ikke skulle dræbe dem, og så Davids hus' myndighed ikke skulle ophøre.

»Såsom Rabban Gamliel« fra Javne, søn af den henrettede rabbi Shimon, som blev nasi efter rabbi Jochanan ben Zakkaj. »Man nævnte hans bedstefar« også med titlen Rabban, selv om man i hans egne dage ikke havde kaldt ham det, for hans navn var større end Rabban, som nævnt. Men for at dette ikke skulle indebære nogen ringhed eller forringelse for den anden Rabban Gamliel, sagde man også Rabban, når man nævnte hans bedstefar Gamliel.

»Efter ham«: efter den anden Rabban Gamliel kom hans søn rabbi Shimon. Han er den tredje rabbi Shimon, Rabbis far.

»Som lagde megen vægt på nasi-embedets ære«, som der står i Horajots tredje kapitel: »Vore lærere lærte: Når nasi kommer ind, rejser hele folket sig og sætter sig ikke, før han siger 'sæt jer'. Når rettens formand kommer ind, danner man én række på den ene side osv.« Rabban? Jochanan sagde: »I Rabban Gamliels dage blev denne mishnah lært: Rabban Shimon ben Gamliel var nasi, rabbi Meir den vise og rabbi Natan rettens formand. Når Rabban

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - 1 - fortsat

Shimon ben Gamliel var dér, rejste alle sig for ham; når rabbi Meir og rabbi Natan kom ind, rejste alle sig for dem. Rabban Shimon ben Gamliel sagde: 'Skal der ikke være en synlig forskel mellem mit og deres?' Han lærte denne mishnah. Den dag var rabbi Meir og rabbi Natan ikke dér osv.« Se dér hele hændelsen.[DA109503]

»Det var ham, der lærte«, ved slutningen af Avots første kapitel: »Rabban Shimon ben Gamliel siger: På tre ting osv.« Sådan forklarer også Abarbanel og de øvrige fortolkere: det var Rabban Shimon ben Gamliel fra Javne, Rabbis far. »Efter hans navn«: fordi man betegnede ham som Rabban, nævnte man også til ære for ham hans bedstefar Shimon som Rabban, selv om hans eget navn var større end

Rema fra Fano - fortsat

David, fred være med ham, bad om: »Lad mig bo i dit telt i evigheder«. For ved Torahens bogstaver var Jah, Herren, verdenernes klippe. Den, der bliver værdig til Torahen i denne grad, bliver uden tvivl deltager i skabelsesværket.

Tilsvarende velsigner vi »som tildelte dem, der frygter ham, en del af sin ære«, for han er i sandhed Israels konge og forløser. Om David siger han: »Jeg har indsat min konge på Zion«. Kongedømmet på jorden er som kongedømmet i himlen. Men om almindelige mennesker af kød og blod hedder det »som gav af sin ære«, for »kongedømmet tilhører Herren, og han hersker over folkene«. De forklarer det enten efter betydningen herredømme eller som én, der fortæller lignelser; begge forklaringer er gode sammen. Men ved betegnelsen »konge« gælder »lad mit råd være godt for dig«, for Herrens råd består for evigt, hans undere og hans tanker er rettet mod os. [DA109401]

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - 1 - fortsat

Rabban, som nævnt om Rabban Gamliel.

»I Keritot«: når han ikke blev nævnt som Rabban i Avots første kapitel, hvor vi siger »hans søn Shimon siger: Alle mine dage er jeg vokset op osv.« og ikke »Rabban Shimon«, må man forklare det som Rambam: han sagde dette udsagn som ung, før han blev nasi.

»Jeg siger desuden« efter det, vi har forklaret, at Rabban Shimon ben Gamliel ved slutningen af Avots første kapitel var Rabbis far. »Ved begyndelsen af andet kapitel«: »Rabbi siger: Hvilken er den rette vej osv.« Efter sine egne ord ordnede han sin søns ord: »Rabban Gamliel, rabbi Jehuda ha-Nasis søn, siger: Torah-studium er godt osv.« Abarbanel skriver

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - 1 - fortsat

herom: »Men hvordan blev denne mishnah, som Rabban Gamliel sagde som nasi efter sin fars død, skrevet ind i den Mishnah-samling, Rabbi udarbejdede i sit liv? Enten sagde han den i sin fars liv, og faren skrev den her i sin søn Gamliels navn; efter hans død, da sønnen blev udpeget til nasi, føjede de titlen Rabban til hans navn, som han fik på grund af nasi-embedet. Eller også skrev Rabbi slet ikke denne mishnah i sit liv, men efter hans død blev den føjet til her. Lignende finder du i Pesachim osv.« Læreren foretrækker den første løsning: Rabbi selv skrev sin søns ord.

»Efter ham«: efter sin søn Gamliels ord stillede han »Hillel siger: Skil dig ikke fra fællesskabet osv.« Læreren mener, at denne Hillel var Rabbis

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - 1 - fortsat

sønnesøn, Rabban Gamliels søn, om hvem de sagde i kapitlet Makom she-Nahagu (side 51): »Det skete, at Jehuda og Hillel, Rabban Gamliels sønner, begge badede sammen i Kavul osv.« Begge var amoræer. Jehuda blev nasi efter sin fars død, og man kaldte ham rabbi Jehuda Nesia. Det var ham, der sammen med sin ret tillod folkeslagenes olie, som der står i Avodah Zarah. I hans dage ophørte man med at betegne nasi som Rabban og brugte Rabbi, for Rabban er større end Rabbi.

Han havde en søn ved navn rabbi Hillel, som blev nasi efter ham. Med ham ophørte nasi-embedet, indtil nasi, kong Messias, kommer, snart i vore dage. Det var ham, der ordnede den kalenderberegning, vi har. Rabbi stillede altså sin nævnte sønnesøn

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - 1 - fortsat

Hillels ord ved siden af de andre for at opfylde »de skal ikke vige fra din mund osv.« på sig selv. Dette strider mod Abarbanels og de øvrige fortolkeres mening, som anser denne Hillel for Hillel den Ældre.

»Som sagde: Ingen uvidende frygter synd«: her skal læses »Hillel den Ældre siger: Ingen uvidende osv.«, ikke »han plejede at sige«, som de læser, der forklarer »Hillel siger: Skil dig ikke osv.« om Hillel den Ældre. »Og de fremsiger« og læser ved den dér anden gang nævnte Rabban Shimon ben Gamliel, ved »På tre ting osv.«: »Han plejede at sige«, og sletter Rabban Shimon ben Gamliel. Det er en fejl hos dem: den tidligere nævnte Rabban Shimon ben Gamliel var den henrettede rabbi Shimon; denne var Rabbis far, som nævnt.

»I Rabban Gamliel fra Javnes dage«: søn af den henrettede rabbi Shimon, som blev nasi i Javne efter Rabban Jochanan ben Zakkaj, som nævnt. Der var som bekendt uenighed mellem ham og rabbi Jehoshua og mellem ham og rabbi Eliezer.

»Hillels elev«: sådan skrev også Rambam i indledningen til sin Mishnah-kommentar og til sit værk. Man må sige, at selv om vi i Avots andet kapitel lærer, at Rabban Jochanan ben Zakkaj modtog fra Hillel og Shammaj, var hovedparten af hans Torah fra Hillel. »Men« de kunne ikke få tilstrækkelig oplæring på grund af Sanhedrins landflygtighed. I deres dage blev templet ødelagt, salen af tilhugne sten ophørte, og Sanhedrin drog til Javne.

»Selv Abajjes og Ravas drøftelser osv.«, som der står i Sukkahs andet kapitel: de sagde om Rabban Jochanan ben Zakkaj, at han ikke lod skrift og mishnah osv. ulært, stor ting og lille ting osv.; »lille ting« er Abajjes og Ravas drøftelser. »Som vi nævnte« ovenfor, kapitel 16 og 17.

»Det lignede Urim og Tummims virke«: præsten, som spørger, ser på dem, og bogstaverne lyser og afpasser svaret på hans spørgsmål, ja eller nej, for fra deres side er begge mulige. Således var begge sider af uenigheden indgraveret på tavlerne, og den kyndige elev ser dem efter sin erkendelse.

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - 1 - fortsat

»Også dette osv.«: læreren vil forklare ordet »vor del« i tannaitens bøn »og giv os vor del i din Torah« på endnu en måde ud over den, han forklarede ovenfor i kapitel 14. Vor del er hemmelighederne i disse Torahens helligheder, som kommer fra elevens sjæles rod; det er sjælens del. Sådan står der i Zohar, Behaalotekha, side 288, om verset »Afdæk mine øjne, så jeg ser undere fra din Torah«:

»Kom og se: der findes en klædning, som er synlig for alle. Tåberne ser et menneske i en klædning, der synes dem smuk, og ser ikke videre. Klædningens værdi er kroppen; kroppens værdi er sjælen. På samme måde har Torahen en krop osv. Denne krop er klædt i klædninger, som er denne verdens fortællinger. Verdens tåber ser kun på denne klædning, Torahens fortælling, og ved ikke mere. De ser ikke på det, som er under klædningen. De, som ved mere, ser ikke på klædningen, men på kroppen under klædningen. De vise, den øvre konges tjenere, som stod ved Sinajs bjerg, ser kun på sjælen, som er altings grund, selve Torahen osv.«

De øvre hemmeligheder svarer altså til menneskets sjæl. Derfor ser israelitterne, som stod ved Sinajs bjerg, [uafklaret ord: באין].[DA109504] Læreren siger, at tannaiten af denne grund kaldte disse hemmeligheder »vor del«, for de er fra sjælens side, en del af Gud deroppefra.

»Hans del skal skrives i bogen osv.«: tannaitens hensigt er, at vor del i Torahens nye udlægninger også skal gives i din Torah, og således siger vi. Bønnens grund er: da Herren, velsignet være han, har gjort os værdige og givet os en del af sin visdom, hans Torah, gennem den sjæl, han gav os, skal han desuden gøre endnu dette for os: optage og lægge også vore nye udlægninger i denne visdom, i den øvre skat.

»Dem, der frygter ham«: læreren forklarer i forbifarten vore læreres ord, må deres minde være til velsignelse, i kapitlet Ha-Roe: »Den, der ser Israels vise, siger: Velsignet være han, som tildelte dem, der frygter ham, en del af sin visdom. Ved folkeslagenes vise siger han: Velsignet være han, som gav af sin visdom til kød og blod«. Om Israels vise passer formuleringen »tildelte en del af sin visdom« visselig, som nævnt, for han gjorde dem

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - 1 - fortsat

værdige til en del af sin øvre visdom.

»Som han bestandig beskæftiger sig med«: for gennem den at forny skabelsesværket, som nævnt ovenfor i kapitel 14 fra Zohar, Bereshit, om verset »for ligesom de nye himle og den nye jord, som jeg skaber«. Han skaber bestandig af de nye Torah-udlægninger og hemmeligheder, som stiger op.

»Som gav af sin visdom« velsigner vi, ikke »som tildelte en del«. »Enten fordi« den visdom, Herren gjorde dem værdige til, blev givet som gave. Derfor passer det ikke at sige om dem »som tildelte en del«: ordet »del« viser, at de så at sige har retmæssige rettigheder deri, ligesom Israels vise, som har rettigheder i hans visdom fra deres sjæls side, som nævnt. »Eller fordi« det skal vise, at deres visdom er noget, Herren har forladt og allerede trukket sig bort fra, ligesom alle gavegivere anser gaven for noget ringe uden substans.

»Men delen osv.«: derfor sagde tannaiten »som tildelte en del af sin visdom«. Det er vor del, som Herren tildelte os, og som stadig er bevaret hos ham for bestandig hver dag at forny skabelsesværket gennem den, som nævnt [mangler i kilden], til evigt liv.[DA109505]

»Ved Torahens bogstaver« skabte Herren verden, som vore lærere, må deres minde være til velsignelse, siger ved begyndelsen af Bereshit Rabbah. Han former og fornyer stadig nye verdener gennem Torahens nye udlægninger, som nævnt. Meningen er: »Lad mig bo i dit telt«, i din Torahs telt, der er tilstrækkeligt til verdener, til at skabe verdener ved det. Lad også mig blive værdig til at bo dér som deltager med dig i skabelsesværket gennem disse nye Torah-udlægninger.

»Tilsvarende osv.«: det er også grunden til det, der siges dér i Gemara ved slutningen af kapitlet Ha-Roe. Om Israels konger siger man »Velsignet være han, som tildelte dem, der frygter ham, en del af sin ære«; om folkeslagenes konger siger man »Velsignet være han, som gav af sin ære til kød og blod«. Herren er Israels sande konge. Af sit kongedømme tildelte han Israels konger, som kongedømmet på jorden, og han fastholder for sig selv sit kongedømme over dem, som kongedømmet i

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - 1 - fortsat

himlen. Om de øvrige af kød og blod står der »og han hersker over folkene«.

»Men med betegnelsen konge« kaldes han ikke særligt over dem. Skriftens »Hvem skulle ikke frygte dig, folkenes konge?« er nemlig et udtryk for råd og rådslagning, ligesom »lad mit råd være godt for dig« i Daniel, hvor meningen er »mit råd«. »For Herrens råd« gælder hele verden, og for Israel er hans undere og tanker, som alt dette er forklaret i afhandlingen חכ"ח, del II, afsnit 86 og 87.[DA109506]

KLADDE · uafklaret

Joel Moshe - 1

»Der var par iblandt dem«, som ovenfor: der er fem tannaiter, der er uenige om at lægge hænderne på eller lade være osv. Det vil sige at lægge hænderne på offerdyret; se dér.[DA109601]

»Og det var lige så hårdt for Israel som den dag, da kalven blev lavet osv.«: ved kalven vendte de barmhjertighed til dom, løven til oksen, for oksen er til venstre og løven til højre. Sådan også her: Hillel var barmhjertighed, og Shammaj er dom; hans egenskab er fra venstre, i hemmeligheden ved »han stødte ham bort med den byggealen, han havde i hånden«. Hillel er Chesed, som der står i Zohar, Pinchas. Shammaj sejrede over Hillel, som er til højre og var hans genfødsel, som vi skrev ovenfor, del I, kapitel 26. Det antydes i משה לעיני כל ישראל, »Moses, for hele Israels øjne«: slutbogstaverne er הילל, Hillel. Også i navnet på 72 står de tæt ved hinanden [uafklaret bogstavled: ומ"הש על"ה הוא משי"ה ה"לל כוותו].[DA109602]

Eller meningen er: ligesom kalvens folk sagde »for denne mand Moses, som skal gå foran os«, og gjorde Moses til en mand, således vendte man her Hillel til Shammaj.[DA109603] »Fordi nasi viste ham ære«: Hillel selv viste Shammaj ære. »Alligevel modtog de det ikke osv.«, »selv om han ikke bekymrede sig om det osv.«: selv om Hillel ikke bekymrede sig om sin ære, gjorde de det og fastsatte derfor ikke halakhah som Shammaj den dag.

»At han ikke blev kaldt Rabban, skyldes, at hans navn er større end Rabban«: hans eget navn, som han kaldes med, er bedre end Rabban, som om der stod »hans navn er stort«. Se nedenfor [henvisning som i kilden: פכ"כו]. »Hvordan står jeg med hensyn

KLADDE · uafklaret · fortsat

Joel Moshe - 1 - fortsat

til bukken?«: i Horajot [uafklaret henvisning: כ"ל?]. [DA109604]

»Sådan er det ikke med kød og blod osv.«: i Berakhot står der, at den, som ser Israels vise, velsigner »Velsignet være han, som tildelte dem, der frygter ham, en del af sin visdom«. Over folkeslagenes vise velsigner man derimod »som gav osv.« Forskellen mellem gave og at give er, at »tildelte en del« betyder, at han gav dem én del, mens den anden tilhører ham selv, og han bestandig beskæftiger sig med den, for den er den øvre Chokhmah. Til folkeslagene gav han derimod en visdom, der er fuldstændig ringe, og beholdt intet af den for sig selv, for det er noget uden substans.

»Netop sjælens del osv.«: som der står i Zohar, Behaalotekha, har Torahen klædning, krop og sjæl, og hemmelighederne er sjælens sjæl, som én af

Tilbage til kapitlet i indholdet

Historisk register: Heqor Din - II - Kapitel 19 — opslag 1 af 2

Historisk register: Heqor Din - II - Kapitel 19 — opslag 2 af 2

KLADDE · uafklaret · fortsat

Joel Moshe - 1 - fortsat

tusind bliver værdig til. Herom bad han: »og giv os vor del i din Torah«; undersøg det nøje.

»Eller fordi det er en gave«: og »מתנת til en, der ikke er værdig og egnet, לב להמתין til en, der er egnet til den« [uafklaret forbindelse]. Det kaldes ikke en gave, for det tilkommer ham retmæssigt; derfor sagde han »del«. Disse to veje havde modtageren i tanke.[DA109605] »Lad mig bo i dit telt i evigheder«: netop »evigheder«, i Torahen, hvormed den Hellige, velsignet være han, skabte verdener.

»Eller som én, der fortæller lignelser«: han gør nar af dem, som der står »Herren ler ad dem«. »Kongernes konge osv.«: melekh, konge, er et udtryk for råd [kildens forkortelse: מ"ל], »lad mit råd være godt for dig osv.« Det vil sige, at melekh er et udtryk for råd osv.[DA109606]

Heqor Din — del II — kapitel 20

Jad Jehuda: 1

Joel Moshe: 1

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - 1

»Og hvor meget mere skal vi nu forstå osv.«: forfatteren vender tilbage til at forklare tavlerne. »For dér i Jerusalem-Talmud læres«: i Shekalim, kapitel 6, som er nævnt ovenfor i kapitel 16. Dette er den rigtige tekstform: »Hvordan var tavlerne beskrevet? Chananjah, rabbi Jehoshuas brodersøn, siger: fem på denne tavle og fem på denne tavle, som der står: Og han skrev dem på to stentavler. Rabbinerne siger: ti på denne tavle og

Rema fra Fano

Og hvor meget mere skal vi nu forstå tavlernes skrift. For dér i Jerusalem-Talmud læres: Hvordan var tavlerne beskrevet? Chananjah, rabbi Jehoshuas brodersøn, siger: fem på denne og fem på denne. Rabbinerne siger: ti. Rabbi Shimon ben Jochaj siger: tyve. Rabbi Simaj siger: fyrre. Den forklaring, der ligger nærmest udsagnets ligefremme mening og sandhed, er, at hver af tannaerne føjer noget til sin medlærdes ord, og at de ikke er uenige. Alle er i hvert fald enige om, at en flade på seks gange seks rummede de ti bud, hverken færre eller flere, og at de på én flade

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - 1 - fortsat

ti på denne tavle, som der står: Han kundgjorde jer sin pagt osv., de ti ord osv. Rabbi Shimon ben Jochaj siger: tyve på denne tavle, som der står: fra begge deres sider. Rabbi Simaj siger: fyrre på denne tavle og fyrre på denne tavle, som der står: fra denne og fra denne side var de beskrevet — tetragona, firsidigt.« Så langt citatet.

Rabbi Jaakov ben Chaviv, forfatteren til Ein Jaakov, har udførligt forklaret dette udsagn. Efter hans

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - 1 - fortsat

opfattelse, må hans minde være til velsignelse, var buddene efter alles mening skrevet på tavlernes flader, der hver var seks lange og seks brede. Men ifølge den første tanna rummede hver tavle fem bud, ifølge rabbinerne ti og ifølge rabbi Shimon ben Jochaj tyve. Det vil sige, at der fra tavlens ene ende til dens midte stod ti bud og fra dens anden ende til dens midte ti bud, sådan som mesteren, må hans minde være til velsignelse, tegnede det dér i בהנח"ם?. [DA109901] Rabbi Simaj mener det samme, men tilføjer, at der på den anden side også var tyve bud efter denne figur på hver tavle. Dette er altså Ein Jaakov-forfatterens opfattelse. Han anstrengte sig for at finde velvalgte ord til at forklare de beviser, hver af dem anførte; se dér.

Men forfatteren kan ikke godtage hans ord. For efter hans forklaring må man nødvendigvis sige, at de også er uenige om skriftens størrelse: efter den første tanna var skriften stor, så tavlen kun rummede fem bud; efter rabbinerne var den finere, så hver tavle rummede ti; og efter rabbi Shimon ben Jochaj var den endnu finere. Og vil man sige, at de ikke er uenige om skriftens størrelse, bliver man nødt til at sige, at de

Rema fra Fano - fortsat

kunne læses fra hver retning og fra hver side, så alle, der nærmede sig, én efter én, fra de fire lejrfaner — Juda, Ruben fra syd og således dem alle — kunne lære at fremsige dem. Dette var Guds værk, umåleligt for vores forstand; det var ikke et almindeligt menneskes arbejde, sådan som en anden før os har tegnet det i lærehuset, så selv en dreng kunne skrive dem.

Sagens klare forklaring er, at den, der siger »fem og fem«, tæller dem, mens de blev båret på kant på Moses' to hænder: de svarede til hinanden og lyste imod hans ansigt, og han så og fremsagde dér alle buddene, fem på denne og fem på denne; for hver tavles tykkelse var som bekendt tre håndsbredder. Den, der siger »ti på hver tavle«, tæller dem, når han åbnede dem for hele Israels øjne, sådan som de ligger i arken, som det står i Bava Batra, kapitlet Ha-Shutafin (Bava Batra 14b). De bliver tyve på hver, når man medregner deres to sider. Den, der siger »fyrre på denne«, tilføjer kantfladerne: dem er der fire af på hver tavle, med fem bud på hver, som vi har nævnt. Undersøg de skriftsteder, de anfører som bevis, og du vil finde, at de taler træffende.

Det er nærliggende for os at sige, at verset »Og Gud talte« ikke hører med til dette mål, men til Torahens enkeltheder og bogstaver, som vi omtalte i kapitel 16. Men vi har skyld, siden vi forsyndede os med kalven: de første tavler blev knust, og de andre blev skjult, og vi fik brug for en Torah-rulle. Dens bogstaver blev samlet fra aftrykket af de bogstaver, der fløj bort, da de første tavler blev knust.

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - 1 - fortsat

er uenige om, hvorvidt skriften fyldte tavlerne. Efter den første tanna og rabbinerne var tavlen i hvert fald ikke helt fyldt med skrift. Alt dette er anstrengt. Derfor mener forfatteren, at skriften efter alles opfattelse var ens og afpasset, så tavlens flade på seks gange seks rummede de ti bud, uden noget tomt område uden skrift. Tavlerne var beskrevet på alle deres sider: på begge flader på seks gange seks og på de fire sider af deres tykkelse, der var tre gange seks. Hver af disse amoraer omtaler en af tavlernes sider. Den ene siger således én ting, den anden en anden, og de er ikke uenige, som det forklares i det følgende.

»En bredde på seks gange seks«: tavlerne var seks lange, seks brede og tre tykke, som det står i kapitlet Ha-Shutafin. »Og de kunne læses osv.«: det betyder, at man ikke behøver sige, som Ein Jaakov-forfatteren forestillede sig efter rabbi Shimon ben Jochajs og rabbi Simajs mening, at buddene var skrevet fra tavlens begyndelse til dens midte og fra dens slutning til dens midte, så buddene kunne læses fra to retninger. For efter alles mening kunne man læse alt, hvad der var skrevet på tavlerne, fra alle fire retninger, uden af den

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - 1 - fortsat

grund at skulle fordoble buddene på én flade og skrive dem fra tavlens to ender. »Og dette var Guds værk«: herom står der »tavlerne var Guds værk osv.«; det vil sige, at buddene var skrevet fra begge sider på én tavles flade. »Som en anden har tegnet«: den nævnte Ein Jaakov-forfatter. [Uafklaret fortsættelse: לגביר שכבר חכם יכתבם.][DA109902]

»Sagens klare forklaring er, at den, der siger fem og fem«: han omtaler tavlernes tykkelse, der var tre gange seks og på hver rummede fem bud, eftersom seks gange seks rummer ti. Da tavlerne lå på Moses' hænder, stod de på deres kant. Det er dette, den første tanna omtaler: foran Moses' ansigt var der fem på denne tavle og fem på denne tavle til at fremsige. »Den, der siger ti«, omtaler selve tavlernes flade: hver tavle var seks gange seks og rummede ti bud. Han tæller dem ved overgivelsen, da han åbnede dem for hele Israels øjne osv. »Og de blev tyve osv.«: dette er også begrundelsen hos den, der siger tyve; han medregner tavlernes to flader, der var beskrevet på begge sider, som Skriften udtrykkeligt siger, så der var tyve på hver. »Den, der siger fyrre på denne og fyrre på denne«, tilføjer fire sider på hver tavle. Han omtaler både

Rema fra Fano - fortsat

Du skal vide, at der er stor forskel på buddenes ordlyd på de første og de andre tavler, og uden tvivl er der også forskel på deres bogstaver og enkeltheder, som vi omtalte i kapitel 16.

For at udbedre tavlernes brud måtte Moses, vor lærer, fred være med ham, udhugge safir fra dens leje til de andre tavler — det er det livløse. For at udbedre det voksende skaffede han galæbler til Torah-rullen og et siv til at lave en pen af. For at udbedre dyrene måtte han tilberede huden fra et rent dyr, også fra deres selvdøde og sønderrevne dyr: det er »den faldne« og »den brudte« for dem, der kender dens hemmelighed; svarende til dem står der »han kastede« og »han knuste« (2 Mos 32,19). Aftrykket af bogstaverne, som blev tilbage i brudstykkerne — dets mest fornemme del — er menneskets del, som blev udbedret ved Moses gennem nedskrivningen af Torah-rullen. Og af selve de bortflyvende bogstaver vendte nogle tilbage som Guds skrift, indgraveret på tavlerne.

Selve tavlernes knusning svarer til det, der siges i afsnittet om den kvinde, der mistænkes for utroskab: »Mit navn, som er skrevet i hellighed, skal udslettes i vandet for at skabe fred mellem en mand og hans hustru.« Det vil sige: for at fuldbyrde dommen eller for at forøge den Gode og Velgøreren. שלום, »fred«, med stort mem har talværdien tretten gange 72. Derfor skrev Moses tretten bøger ved nådens Torah. Men vi fordærvede igen forholdene i de ældstes og profeternes dage; derfor blev deres irettesættelser skrevet som et tegn for

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - 1 - fortsat

tavlernes to flader og deres fire kantflader: tyve på tavlernes to flader og fem på hver af de fire kanter, altså yderligere tyve, tilsammen fyrre på hver tavle.

»Undersøg skriftstederne osv.«: beviset for Chananjahs mening osv. er fra afsnittet Va-Etchannan. Efter de ti bud står der: »Disse ord talte Herren osv., og han skrev dem på to stentavler og gav mig dem.« Meningen er, at Herren, velsignet være han, skrev de ti ord på de to tavler, fem på hver, sådan som de blev givet til mig — altså på tavlernes kanter. Det er betydningen af »og gav mig dem«. Rabbinerne, der siger ti på én tavle, udleder det af det, der står i Va-Etchannan før de ti bud: »Han kundgjorde jer sin pagt, som han befalede jer at holde, de ti ord, og han skrev dem på to stentavler.« Derfor gav de begyndelsen af verset »han kundgjorde jer osv.« som kendetegn, for at vise, at deres bevis ikke er fra »og han skrev dem på de to stentavler« efter de ti bud, for [uafklaret: כי כה"ג לא פלוג ויתנם אלי], og der tales om den måde, de lå i hans favn på.[DA109903] Rabbi Shimon ben Jochaj udleder det af »beskrevet på begge deres sider«, og rabbi Simaj udleder det af versets slutning, »fra denne og fra denne side

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - 1 - fortsat

var de beskrevet«, nemlig på alle fire kanter.

»Det er nærliggende for os at sige, at verset Og Gud talte alle disse ord og sagde« ikke var skrevet på tavlerne, men at buddene begyndte med »Jeg er Herren din Gud«. Verset »Og Gud talte osv.« var som Torahens øvrige vers, der fandtes på tavlerne inden for Torahens enkeltheder. »Men vi har skyld osv.«: ovenfor i

Rema fra Fano - fortsat

oprørske sønner og deres trøsteord for dem, der venter på dem. Efter det andet tempels ødelæggelse blev alt tilladt at skrive ned, af hensyn til »det er tid at handle«, ifølge rabbi Natan. »Ak, jeg skriver til ham min Torahs mangfoldighed; de regnes for noget fremmed.« Nu da vi har fundet så mange perler under det potteskår, som andre tog op, da de rejste deres indvendinger mod rabbi Kruspedajs udsagn, vil vi vende tilbage til at betragte de tre bøger og deres indskrivning og forstå deres endeligt.

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - 1 - fortsat

kapitel 16 sagde forfatteren, at uden slangens urenhed ville hele Torahen allerede have været skrevet i menneskets hjerte. Selv om urenheden ophørte hos Israel på Sinaj, havde vi dog brug for tavlerne, fordi den ikke ophørte i verden som helhed, eller alternativt fordi de sagde »Tal med os, Gud osv.«. Havde vi ikke kastet åget af ved kalven, ville tavlerne bestandig have

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - 1 - fortsat

været på Moses' hænder, og enhver kyndig discipel nær ham ville have betragtet dem for at se Torahens enkeltheder; se dér. Efter at forfatteren havde fortsat udlægningen med andre emner om [uafklaret: ליקח ולקח למקח], vender han nu tilbage hertil og siger, at vi fik brug for Torah-rullen, fordi de forsyndede sig med kalven.[DA109904] Ved denne synd blev de første tavler knust; også hvad de andre angår, var det åbenbaret og kendt for ham, velsignet være han, at de derfor skulle skjules i Joshijahs dage. »Der fløj bort«: som bekendt fra vore lærdes udsagn, må deres minde være til velsignelse, mens deres aftryk var synligt.

»Og for at udbedre osv.«: det er kendt, at Torahen var den Hellige, velsignet være hans, arbejdsredskab, hvormed han skabte verden. Da tavlerne, der rummede hele Torahen, dens enkeltheder og bogstaver, blev knust, blev verden og dens gang utvivlsomt fordærvet i dens fire trin, nedefra og op: det livløse, det voksende, det levende og det talende. Desuden var den rette natur i dem allerede fordærvet ved Adams synd. Det, der var blevet udbedret på Sinaj, da urenheden ophørte, vågnede igen til fordærv ved tavlernes knusning. For atter at udbedre disse syv ting, der blev fordærvet ved tavlernes brud, måtte Moses, vor lærer, fred være med ham, osv.[DA109905]

»Også fra deres selvdøde og sønderrevne dyr«: selv om de ydre kræfter allerede har fået magt over

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - 1 - fortsat

dem, som det står i Zohar, Mishpatim, side 134, kan deres ungdom dog udbedres, når de tilberedes til Torah-rullens hellighed; de er tilladte til dette, som der står i Gemara. »Det vil sige den faldne«: den, der faldt på marken og døde, er det selvdøde dyr; »og den brudte« er det sønderrevne dyr, som et vilddyr rev og brød. For blandt de ydre kræfter er der nogle af trinnet [uafklaret: דאתחזי דורות וזריקין עד לארץ], »kastet helt ned på jorden«; de er »kæmperne var på jorden« og fremkalder urenheden ved selvdøde dyr.[DA109906] Andre hører til hemmeligheden ved kongernes død i Edoms land gennem karrets brud, som bekendt fra Aris kabbalah, må hans minde være til velsignelse; det er dem, der fremkalder sønderrivningen. »Svarende til dem står der« ved tavlerne »han kastede« og »han knuste«. Ved Israels synd fløj bogstaverne bort, og skallernes to grupper fik overtaget, indtil stenene blev tunge på Moses' hænder, så han måtte kaste og knuse dem.

»Svarende til det, der siges osv.«: som vore lærde, må deres minde være til velsignelse, sagde om »og han lod Israels børn drikke«: for at prøve dem som den kvinde, der mistænkes for utroskab. »Det vil sige at fuldbyrde dommen« over dem, hvis de ikke består prøven, eller at forøge og fuldende Guds nåde mod dem hele dagen, hvis de består den. Det er udtrykket »fred«: prøven skulle skabe fred mellem Israel og deres fader i himlen. Det er også meningen ved den mistænkte kvinde; udtrykket »fred«, som er brugt, kan nødvendigvis ikke tages

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - 1 - fortsat

helt bogstaveligt. Hvis hun har gjort sig uren, og vandet prøver hende, er der jo hverken hjem eller fred.

»שלום, fred, med stort mem«: det er mem blandt slutbogstaverne מנצפ"ך, som er 600; שלום giver i talværdi 936, tretten gange 72. Det svarer til tretten stammer, én bog til hver, som rummer den Hellige, velsignet være hans, 72 øjne af visdom, som ovenfor. »Af hensyn til det er tid at handle for Herren«: som i Gittin og Temurah. »Ifølge rabbi Natan«: ved slutningen af Berakhot udlægger han: »De har brudt din Torah; det er tid at handle for Herren.« »Ak, jeg skriver til ham min Torahs mangfoldighed«: i Gittin udlagde vore lærde, må deres minde være til velsignelse, dette om den mundtlige Torah. Det skyldes »det er tid at handle for Herren; de har brudt din Torah«, og derfor »regnes de for noget fremmed«. »Og nu osv.«: efter at have afsluttet de udlægninger, der udsprang af rabbi Kruspedajs udsagn, som han begyndte med i kapitel 4, vender forfatteren tilbage til dette udsagn.

KLADDE · uafklaret

Joel Moshe - 1

»Som en anden har tegnet«: det er Ein Jaakov-forfatterens tegning ved Jerusalem-Talmud; se dér. Den tegning kan selv en dreng skrive. Forklaringen er derimod sådan: den, der siger fem, taler om, da de lå oven på hinanden med kanterne hævet imod Moses' ansigt. Hver havde en tykkelse på tre håndsbredder, og på denne kant stod fem ord; altså fem på denne tavles kant og ligeledes fem på den anden. Den, der siger ti på denne, tæller dem, når de åbnes foran ham. Da vender hver tavles bredde på seks imod hans ansigt, og derpå er de ti bud, ligeledes på den anden. Den, der siger tyve, medregner den anden side overfor; de var beskrevet på begge sider, »fra denne og fra denne«: de ti ord på denne side og ligeledes på den anden, tilsammen tyve på hver.

Den, der siger fyrre, tilføjer kantfladerne i deres tykkelse. På hver kant var der skrevet fem, og hver tavle havde fire kanter: øst, vest, nord og syd; det er tyve. Hertil de tyve, der er skrevet på hver [uafklaret: ברומבו] fra to sider: dermed fyrre. Dette er let at forstå.[DA110001]

»Det vil sige fald og brud osv.«: karrenes brud skal

KLADDE · uafklaret · fortsat

Joel Moshe - 1 - fortsat

forstås efter hemmeligheden. Når lyset er større end karret, så dette ikke kan rumme det, må karret nødvendigvis briste. Alligevel bliver der et aftryk i karret, ligesom i et bristet oliekar, hvori der er oliedråber. Selvdødt og sønderrevet dyr — det vil sige brud ved et selvdødt dyr eller lignende, fald ved et dyr, der faldt fra et tag, eller lignende. Svarende til fald sagde han »Moses kastede«, og svarende til brud sagde han »han knuste dem«. Af det aftryk, der blev tilbage i brudstykkerne, er det gode og mest fornemme menneskets del, som blev udbedret: det talende levende væsen. For ved safirlejet var det livløse allerede udbedret, ved galæblerne og sivet det voksende, og ved skindene til Torah-rullen det levende dyr. Ved det nævnte aftryk det talende, som er mennesket. [Uafklaret forkortelse: לה"א.] [DA110002]

Da de kar, som omtales i læren om Atsilut, blev knust, [uafklaret: פרק] lyset opad og blev gemt i Binah.[DA110003] Af [uafklaret: ומושברי דשפרי] blev de tre hoveders udbedring til, og resten af lyset vendte tilbage nedad; Zeir og hans Nukva blev udbedret, sammen med de seks yderpunkter. [DA110004] I karrene blev lysets aftryk tilbage, ligesom der nødvendigvis bliver lidt olie hængende i et kar, når man tømmer det. Af det mest fornemme i aftrykket opstod også udbedringen af Zeir og hans Nukva med de seks yderpunkter. Det resterende aftryk fra bruddet kom til skallerne: det voksende, levende, talende og livløse. Det er hemmeligheden ved brud. Der er også hemmeligheden ved et fald, der skete tidligere. Disse gnister steg endnu længere ned, helt til Asijahs yderste afkroge: »kæmperne var på jorden«.

Således var tavlernes hændelse ganske tilsvarende. [Uafklaret led: כי הנפילי מיזו היא הנפילה ושבירי.] [DA110005] Aftrykket, der blev tilbage i de første tavler, svarer til det aftryk, der blev tilbage i karrene; af det bedste af [uafklaret: דסופרי] blev de andre tavler til.[DA110007] Hertil kan man indvende: hvorfor blev det livløse udbedret i tavlerne, mens de øvrige grundelementer blev udbedret i selve Torah-rullen? Han ville ikke åbenbare grunden, for det er en dyb hemmelighed — hvem kan finde den?

»Svarende til det, der siges om den mistænkte

KLADDE · uafklaret · fortsat

Joel Moshe - 1 - fortsat

kvinde osv.«: også her skal »mit navn, som er skrevet i hellighed« på tavlerne, udslettes og knuses for at skabe fred mellem Israel og deres fader i himlen. Hellere skal hun dømmes som ugift end som en gift kvinde, for disse var trolovelsen, som forklaret i Midrash. »Fred [uafklaret: ״במים יכתי״]«: forklaringen er, at det blandt slutbogstaverne מנצפ״ך er 600 efter systemet ח״ק בכ״ר, som skrevet flere

Tilbage til kapitlet i indholdet

Historisk register: Heqor Din - II - Kapitel 20

KLADDE · uafklaret · fortsat

Joel Moshe - 1 - fortsat

gange ovenfor.[DA110006] »Men vi fordærvede igen forholdene« svarer til: havde Israel ikke syndet, ville de kun have fået Torahens fem bøger og Joshuas Bog. »De regnes for noget fremmed osv.«: fordi de syndede som fremmede og syndede, blev der brug for at nedskrive hans Torahs mangfoldighed.

Heqor Din — del II — kapitel 21

Jad Jehuda: 1

Joel Moshe: 1

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - 1

»Nogle fortolkere«, og blandt de mest ansete Ramban i Torat Ha-Adam, begyndelsen af Shaar Ha-Gemul, mente at kunne forklare den tilsyneladende vanskelighed ved rabbi Kruspedajs udsagn: man ser jo med egne øjne, at de ugudelige lever længe, mens der omvendt findes fuldkomment retfærdige, hvis dage er hurtigere end væverens skyttel. Efter deres opfattelse, må deres minde være til velsignelse, sigter rabbi Kruspedaj til dem, der findes retfærdige eller ugudelige ved dommen på netop denne nytårsdag, selv om de før var det modsatte. En fuldkommen ugudelig, der udgår som retfærdig af sin dom efter sine gerninger det år, kaldes i rabbi Kruspedajs udsagn »fuldkommen retfærdig«. Omvendt regnes en

Rema fra Fano

Nogle fortolkere, også blandt de ansete, har sagt, at selv en fuldkommen retfærdig, efter overvægten af gode gerninger, han har opnået, alligevel regnes som ugudelig i sin dom på nytårsdagen før sin død. Nogle af dem har drevet formuleringen vidt — »herredømme og frygt«. Man bør tage sig i agt for deres ord. Men vi vil ikke tro om de fuldkomne, om hvem der står »dine dages tal vil jeg fylde«, at deres død skal henføres til nytårsdagens dom. Selv Adam og Abraham, ved hvis levedages antal der står »som han levede« for at lære, at de ikke fuldendte det antal år, der var bestemt for dem, som nedenfor i del IV, kapitel 3, blev i deres sidste år uden tvivl kun skrevet i de retfærdiges bog. Heller ikke en indskrivning til døden på grund af en let synd kan tænkes efter den ligefremme mening af rabbi Kruspedajs udsagn.

Vi vil heller ikke bøje vort hjerte til rabbi Jitschak Arama og mange andre blandt dem, der fremsætter nye anskuelser.

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - 1 - fortsat

fuldkommen retfærdig, der dømmes skyldig i sit sidste år, hvor han skal dø, som ugudelig.

»Og nogle af dem har drevet det vidt«: ved at sige, at selv for en let synd kan en mand regnes som ugudelig i sin dom, også hvis han er en stor blandt profeterne. Dette er Rambans opfattelse. »Man bør tage sig i agt for deres ord«: ikke at regne dem for sande. »Om hvem der står dine dages tal osv.«: vore lærde, må deres minde være til velsignelse, udlagde det således: det lærer, at den Hellige, velsignet være han, sidder og fylder de retfærdiges år fra dag til dag osv. »Hvor der ved deres levedages antal står som han levede«: ved Adam står der »og alle Adams dage, som han levede, var«, og ved Abraham »og disse er

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - 1 - fortsat

dagene i Abrahams leveår, som han levede«. Dette er overflødigt, medmindre det skal lære, at de endnu havde mere at leve, hvis de ikke var blevet skyldige osv. »På grund af en let synd«: sådan som fortolkerne mente. »Efter udsagnets ligefremme mening«: det handler om fuldkomment ugudelige. »Til rabbi Jitschak Arama«: forfatteren til Akedah, port 67.

»Tosafisternes fremgangsmåde«: dér i Rosh Ha-Shanah. Deres ord lyder: »Undertiden besegles de retfærdige til døden og de ugudelige til livet, som der står: han gengælder dem, der hader ham, osv. Her kaldes det ved de ugudelige død og ved de retfærdige liv, det vil sige til livet i den kommende verden.« Så langt citatet. »De sagde osv.«: det vil sige, Tosafot mener ikke, at man ovenfor på nytårsdagen slet ikke dømmer om denne verdens forhold. Men udtrykket »skrives til livet eller til døden« i barajtaen taler om livet i den kommende verden. Den dom, som hviler over de retfærdige med hensyn til denne verdens forhold, kaldes således »skrives til livet«, nemlig livet i den kommende verden. Ligeledes hører det, der bestemmes om de ugudelige af denne verdens liv, under »skrives

Rema fra Fano - fortsat

Deres ord om dette emne gavner ikke troen og redder ikke fra tvivlene; gid de blot ikke måtte føje lige så mange og flere til de første forvirringer. Derimod er Tosafisternes fremgangsmåde den klare, og ved deres forklaring får læren af sig selv god plads, med den store og vægtige støtte, vi har for deres opfattelse i aggadah-bøgerne. Men korthed er bedst. Alt, hvad man har anført imod dem og fundet vanskeligt ved deres ord, skal — uden at vi bruger mange ord på at afskrive det — løses rigtigt inden for vores forklaring.

Tosafisterne sagde: alt, hvad der på nytårsdagen i den himmelske ret bestemmes om de retfærdige af denne verdens domme, selv om det gælder lidelser eller død, kaldes »liv« i dommen over sjælen. Det er også Rashis opfattelse, som det fremgår af hans forklaring i Kiddushins første kapitel til den lære: »Enhver, hvis fortjenester er flere end hans synder, behandles ondt osv.« Se dér. Tosafot gør dér kun indsigelse imod ham vedrørende uenigheden mellem amoraerne; om selve sandheden er de enige om, at dette er måden, som vi har nævnt.

Det er også muligt, at et menneske på nytårsdagen ganske enkelt skrives blandt de retfærdige — det er, hvad vi kalder at blive skrevet til livet. Dette bevirker bagefter, i løbet af året, at hans gerninger prøves med en hårsbreds nøjagtighed. Det er også rimeligt: den Hellige, velsignet være han, efterser optegnelserne for dem, der skal vinde den kommende verden, og for nogle af dem vil Gud føre enhver skjult ting frem

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - 1 - fortsat

til døden«, som der står: »han gengælder dem, der hader ham, osv.« Således kan man ikke indvende imod deres ord ud fra Mishnahs ligefremme mening, som handler om denne verdens domme, eftersom de også indrømmer dette.

»Ved den lære, hvor der står osv.«: dér, blad 39b, gør Gemara indsigelse imod Mishnahs »enhver, der udfører ét bud, behandles godt«, ud fra barajtaen »enhver, hvis fortjenester er flere end hans synder, behandles ondt osv.« Abaje svarer: Mishnah handler om, at man bereder ham en god dag og en ond dag. Rava henfører den til rabbi Jaakov, der siger, at der ikke gives løn for et bud i denne verden. Rashi forklarer: »Han behandles ondt« i denne verden for at rense ham for hans synder, så han får fuld løn. »Han behandles godt« for at betale lønnen for hans bud i hans levetid, så han kan stødes bort. »Man bereder ham en god dag«: den, der udfører ét bud mere, så fortjenesterne er flest, får i denne verden beredt en god dag ved, at man opkræver hans synders betaling hos ham. Dette er forberedelsen af en god dag for ham i den kommende verden. »Og enhver, hvis synder er flere«, om hvem der står »han behandles ondt«,

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - 1 - fortsat

betyder, at man bereder en ond dag for ham ved at betale ham lønnen for hans bud her og dermed gøre en ond dag rede for ham. Så langt citatet. Han har altså forklaret »en god dag« og »en ond dag« som dage i den kommende verden.

Tosafot indvender: efter dette må man også ifølge Abaje sige, at både Mishnah og barajta følger rabbi Jaakov. Derfor forklarer de, at Mishnahs »man bereder ham en god dag og en ond dag« begge gælder denne verden. Barajtaens »han behandles godt« forklarer Mishnah: undertiden bereder man

Rema fra Fano - fortsat

for dommen; tugtens irettesættelse er en vej til livet. Det er nærliggende at forstå dette som noget af samme art som det sagte: »Døde arver de levende.« Dette har vi hørt om ved landets deling, og vi har fundet det ved arven til den kommende verden, som vi netop sagde, og ved Torahen, om hvilken der står »en arv for Jakobs menighed«. Som rabbinerne sagde: Torahens ord består kun hos den, der lader sig selv dø for dem. Disse er de tre gode gaver, som den Hellige, velsignet være han, gav Israel, alle gennem lidelser; for man opnår dem ikke fuldkomment i dette liv, eftersom vi er støv. Ved alle tre kommer lidelserne til den, hvis fortjenester udgør flertallet, og som skal vinde dem, for at rense de få synder og gøre ham som de tjenende engle.

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - 1 - fortsat

ham en god dag, for at han skal få lønnen for sit bud i denne verden, men de fleste af den retfærdiges dage tilbringes i det gode. Ligeledes »han behandles ondt« ved den ugudelige: undertiden bereder man ham en ond dag for at rense hans synder i denne verden, men de fleste af hans dage tilbringes i det onde. Dette følger ikke rabbi Jaakov.[DA110301] Det fremgår, at Tosafot og Rashi er enige om selve sagen og kun er uenige om forklaringen af lærestykket, for at opstille Mishnah og barajta ifølge Abaje uden at følge rabbi Jaakov.

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - 1 - fortsat

»Det er også muligt«: man kan efter Tosafisternes fremgangsmåde sige, at det i rabbi Kruspedajs udsagn nævnte »skrives til livet eller til døden« gælder den kommende verden, mens dommen i denne verden følger af sig selv. Den, der på nytårsdagen skrives blandt de retfærdige, får sine gerninger undersøgt i årets løb, for den Hellige, velsignet være han, går som bekendt nøje til værks med de retfærdige. Dette bevirker hans død i dette år. »For disse«: de retfærdige. »Han vil føre frem for dommen«: i dette år. »For dette er af samme art osv.«: de retfærdige dør for at arve den kommende verdens liv. »Ved landets deling«: de døde arvede de levende, som det forklares nedenfor i kapitel 19. [DA110302] »Disse er de tre gode gaver«: vore lærde, må deres minde være til velsignelse, sagde, at den Hellige, velsignet være han, gav Israel dem gennem lidelser: Torahen, Israels land og den kommende verden. Begrundelsen er, at man ikke opnår dem fuldkomment i denne verden; gennem lidelserne opnår mennesket deres fuldkommenhed i den kommende verden.

KLADDE · uafklaret

Joel Moshe - 1

»Herredømme og frygt«: fordi den Hellige, velsignet være han, går så nøje til værks med de retfærdige som med en hårsbredde, kaldes han ugudelig i sin dom på nytårsdagen før sin død. »Man bør tage sig i agt for deres ord«: ikke at forklare det, som de gør. »At de ikke fuldendte antallet af år osv.«: formuleringen אשר קי׳ [uafklaret læsning] indebærer, at han endnu skulle have haft mere at leve.[DA110401] Vi vil ikke tro, at det om dem skal siges, at deres død henføres til nytårsdagens dom til døden ligesom de ugudelige; de blev derimod skrevet i de retfærdiges bog. »Heller ikke kan det tænkes«: den anden forklaring hos den, der drev formuleringen vidt — at den Hellige, velsignet være han, går nøje til værks osv., som ovenfor — er også umulig »på grund af en let synd osv.«. »Og der blev ikke rejst indvending imod ham i Tosafot osv.«[DA110402]: forklaringen er, at der ikke blev skrevet, om det var til liv eller til død, men kun at han var retfærdig. »Døde arver de levende osv.«: de retfærdige, der udholder død og lidelser, arver derefter den kommende verden.

Tilbage til kapitlet i indholdet

Historisk register: Heqor Din - II - Kapitel 21

Heqor Din — del II — kapitel 22

Jad Jehuda: 1

Joel Moshe: 1

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - 1

»Enhver, der udfører osv.«: Rashi forklarer, at »han behandles godt« betyder i denne verden, og »han arver landet« gælder livet i den kommende verden. »Vi forstår det« anderledes end Rashi: »han behandles godt osv.« betyder, at han opnår Torahen, den kommende verden og Israels land. Om Torahen sagde han »han behandles godt«, for intet er godt uden Torahen, som der står: »For jeg har givet jer god lærdom«, som vore lærde, må deres minde være til velsignelse, sagde i Avot. Om den kommende verden sagde han »man forlænger hans dage« — i den verden, som er helt og holdent lang. Om Israels land sagde han »han arver landet«, i ligefrem betydning.

»Og vi når til osv.«: dér i Gemara: »Man rejser en modsigelse: Disse er de ting, hvis frugter et menneske nyder i denne verden, mens kapitalen består for ham i den kommende verden: ære for far og mor, kærlighedsgerninger, at bringe fred mellem et menneske og dets næste; studiet af Torahen vejer

Rema fra Fano

»Enhver, der udfører ét bud, behandles godt, får sine dage forlænget og arver landet.« Dette er Mishnah ved slutningen af Kiddushins første kapitel. Vi forstår det sådan: han opnår de tre gaver, som vi omtalte i det foregående kapitel — Torahen, om hvilken der står »god lærdom«; den kommende verden, som er helt og holdent lang; og Israels land i ligefrem betydning. Vi når til, at der tales om ét bud ud over hans fortjenester. At der blot står »ét bud«, lærer os, at ét eneste bud — efter dets fuldkommenhed ved opfyldelsen af dets betingelser og afgrænsninger og efter tidens behov — kan opveje et stort antal overtrædelser på den alvidende Guds vægt, som Rambam omtaler i Hilkhot Teshuvah. Det gælder både opfyldelsen af ét påbud og det at vogte sig for en overtrædelse, som kommer én i hænde, og undslippe den; for det regner vi som at udføre et bud. Beviset er Josef den retfærdige, som bekendt.

Vi når dér til, at et overskud kun er nødvendigt ved lette bud, der alene kan opveje synder ved at være flere i antal; ellers er han blot en mellemstående. Men hvis der blandt buddene er ét af dem, hvis frugter et menneske nyder i denne verden, mens kapitalen består for ham i den kommende verden, så får dette uden tvivl vægten til at hælde til fortjenestens side, selv om vægtskålene

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - 1 - fortsat

mod dem alle. Rav Jehuda sagde: Det betyder, at enhver, der udfører ét bud ud over sine fortjenester, behandles godt og er som en, der holder hele Torahen.« Rashi forklarer »disse ting osv.«: netop disse nyder han frugterne af, mens kapitalen består, men ikke et andet bud; og alligevel lærer vi »han behandles godt og arver landet osv.« Efter forfatterens forklaring, at »han behandles godt« gælder Torahen og »han arver landet« er bogstaveligt, må man sige, at indvendingen bygger på »man forlænger hans dage«.

»Og der står blot osv.«: grunden til, at der ikke udtrykkeligt står »enhver, der udfører ét bud ud over sine fortjenester«, er også at lære, at det ikke afhænger af buddenes og overtrædelsernes mængde og antal, men af deres art og storhed, sådan som de er i Herrens, velsignet være hans, øjne. Undertiden regnes ét bud mod mange overtrædelser, og også omvendt, som Rambam skriver i Hilkhot Teshuvah, kapitel 3; hans ord er gengivet ovenfor i

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - 1 - fortsat

del I, kapitel 8, se dér. Således kan mennesket gennem ét bud opveje et stort antal af sine synder. Derfor står der blot »enhver, der udfører ét bud«: ét bud alene kan regnes for så meget, at det går ud over de fortjenester, der behøves for ligevægt, får vægten til at hælde, og »han behandles godt osv.«

»Efter dets fuldkommenhed osv.«: buddets storhed afhænger af opfyldelsen af alle de betingelser, der behøves for dets fuldkommenhed, og af tidens behov. Undertiden bevirker tidspunktet, at buddet regnes for den, der udfører det netop da, på et højere trin, end hvis han havde udført det på et andet tidspunkt. »Både opfyldelsen af et påbud osv.«: dér lærer vi: »Enhver, der udfører ét bud, behandles godt« — udfører han, ja; udfører han ikke, nej. Man rejser en modsigelse: »Sad han stille og overtrådte ikke, giver man ham løn som en, der udførte et bud.« Han sagde til ham: dér gælder det eksempelvis, at en overtrædelse kom ham i hænde, og han undslap den, osv. »Og beviset er Josef den retfærdige«: sådan skriver Rashi i kapitlet Ellu Hen Ha-Lokin.

»Og vi når dér til osv.«: til Rav Jehudas svar, at der tales om ét bud ud over

Rema fra Fano - fortsat

vejer lige, halvt mod halvt. Han er da ikke mellemstående, men fuldkommen retfærdig. At lade fuglemoderen flyve fra reden hører også hertil, selv om man ikke kan sige, at tannaen opregnede nogle og udelod andre, for der står netop »disse er tingene«. Men det bærer ikke frugt, fordi det er mellem ham og Gud, og der står: »Er du retfærdig, hvad giver du da ham?« Det modsatte gælder vanhelligelse af Navnet: selv når skålene er lige, får den vægten til at hælde til skyldens side.

Vi siger også dér, at den, der er retfærdig over for himlen og god mod mennesker, har både kapital og frugt af alle sine fortjenester. Men det omvendte gælder ikke: selv hos den, der er ugudelig over for himlen og ond mod mennesker, er det en overtrædelse, som bærer frugt, såsom vanhelligelse af Navnet, der har frugt. Dermed er Jerusalem ingen vanskelighed — »for hun har modtaget dobbelt for alle sine synder«, efter fortolkernes forståelse — for årsagen er vanhelligelsen af Navnet, når man siger om dem: »Disse er Herrens folk, og fra hans land er de draget ud.« Men en overtrædelse, som ikke bærer frugt, har ingen frugt.

Desuden forbinder den Hellige, velsignet være han, en god tanke med handling: selv når man blev forhindret og ikke udførte det bud, man havde tænkt at udføre, regnes det, som om man både tænkte og udførte buddet. Og hvis man får det udført, belønnes man derefter for handlingen selv og for hensigten i dette øjeblik. Hermed kan »og Israels børn gjorde — således gjorde de« forklares

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - 1 - fortsat

hans fortjenester, indvender man: »Så følger det, at ved disse gælder det selv ved blot ét?« Rav Shemajah sagde: »For at sige, at hvis vægten var lige, afgør det den.« Rashi forklarer: »Så følger det, at ved disse selv ved blot ét« — selv hvis han ikke har opfyldt andre bud? Det er et spørgsmål, for da er synderne jo flest. »Hvis vægten var lige, afgør det den«: »disse ting« sigter til halvt synder og halvt fortjenester. Hvis der blandt fortjenesternes halvdel er ét af disse, får det vægtskålen til at hælde, som om fortjenesterne var flest. Han behøver ikke det ekstra bud i Mishnah. Men er der ikke ét af disse, behøver han det ekstra bud. Så langt citatet.

Tosafot skriver således: »Hvis vægten var lige, afgør det den. Vil du sige: vi siger jo også uden dette i Rosh Ha-Shanah, at han, der er rig på nåde, bøjer vægten mod nåden, når den er lige? Man kan svare, at når gerningerne er lige med andre bud, regnes han som en mellemstående, men med disse regnes han som fuldkommen retfærdig.« Så langt citatet. Det er netop forfatterens ord her. Det forekommer mig desuden, at det, forfatteren sagde om Mishnahs »ét bud« — at ét bud alene kan opveje et stort antal

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - 1 - fortsat

overtrædelser — også forklarer svaret »hvis vægten var lige, afgør det den«. Ved disse bud, hvis frugter mennesket nyder osv., hvis han udførte [uafklaret: כחוב הגודל ואיכות המצוה], »buddets storhed og art«, så det derfor vejede lige på den alvidende Guds vægt, hjælper storheden alligevel til at afgøre den. [DA110701] Det gælder ikke de andre bud, hvor der kræves en overvægt for at afgøre den. Hvis bud, få eller mange, på den alvidende Guds vægt vejer lige mod synderne, behøves endnu ét bud til at afgøre vægten.

Du skal ikke indvende, hvordan vi efter forfatterens opfattelse kan forklare svaret »hvis vægten var lige, afgør det den«: hvad besvarer dette, når [uafklaret forbindelse: דכיון שהני דיש בהן עונש שאדם אוכל פירותיהן לשאר מצות הרי נכללו המצות שאפשר יחטא וזוכה אחת כנגד הרבה עונות], hvor der tales om disse bud, hvis frugter mennesket nyder, de øvrige bud og ét mod mange synder, sådan at vægten afgøres? [DA110702] Det er nødvendigvis, som vi sagde: disse bud, hvis frugter mennesket nyder, afgør også vægten, efter at deres storhed er medregnet for at skabe ligevægt. Man må sige, at dette er disse buds natur

Rema fra Fano - fortsat

helt nøje på den måde, vi udlagde det i kapitel 13. Men ved en ond tanke er det anderledes. Hvis den bærer frugt, det vil sige rummer en handling, er det kun den, der forbindes med handlingen; man straffes for både tanken og handlingen. Rummer den ingen handling, straffes man kun for selve tanken.

Når en mand overtræder og gentager overtrædelsen, bevirker det, at den er blevet tilladt for ham, at hans senere tanke om den forbindes med handling. Men ved tanke om fremmed gudsdyrkelse gælder dette allerede første gang. Dette er et afgørende argument for, at vor første fader straffes for sin første synd, også efter den almindeligt kendte opfattelse. For advarslen mod at spise af kundskabens træ rummer et anstrøg af fremmed gudsdyrkelse, som forklaret mange steder i aggadah. Dertil kommer, at slangen vildledte dem med hensyn til dem selv, da den sagde »I skal blive som guder«, som vi skal omtale i del III, kapitel 17.

Det er ikke fjernt at tro, at slangen talte med kvinden på deres sprog, og at denne evne blev taget fra den ved forbandelsen »forbandet frem for alle dyrene«. Dens fald svarede til dens storhed. Oprindelig var den udstyret med dette, så den kunne gå i menneskets ærinde til jordens yderste egne og fjerne have og bringe sin afsender besked tilbage. Nu har alle de andre tale i deres stemmer, som fuglenes kvidren, oksens brølen og lignende; gennem dem forstår de vise, hvad de har fået lov til. Slangen har intet af dette. Eller også talte den også med

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - 1 - fortsat

og særlige egenskab. Men om Rambam også mente dette, da han skrev — [uafklaret afslutning: במחו׳ חקרי].[DA110703]

»At lade fuglemoderen flyve fra reden osv.«: dér forelagde Rava Rav Nachman denne modsigelse: »Vi lærer: Disse er de ting, hvis frugter mennesket nyder i denne verden osv. Men ved at lade fuglemoderen flyve står der også: for at det må gå dig godt, og du må få et langt liv. Lad ham også lære dette! Han opregnede nogle og udelod andre.« Rava sagde: »Rav Idi forklarede mig: Sig om den retfærdige, at han er god, for de skal spise deres gerningers frugt. Findes der da en retfærdig, som ikke er god? Den, der er god over for himlen og mod mennesker, er en god retfærdig. Den, der er god over for himlen og ond mod mennesker, er en retfærdig, som ikke er god. Tilsvarende siger du: Ve den onde ugudelige, for hans hænders gengæld skal ramme ham. Findes der da en ond ugudelig og en, som ikke er ond? Den, der er ond over for himlen og mod mennesker, er en ond ugudelig. Den, der er ond over for himlen, men ikke ond mod mennesker, er en ugudelig, som ikke er ond.

Fortjenesten har kapital og frugt, som der står: Sig om

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - 1 - fortsat

den retfærdige, at han er god. Overtrædelsen har kapital, men ikke frugt, som der står: Ve den onde ugudelige. Hvordan opfylder jeg da: De skal spise frugten af deres vej og mættes af deres råd? En overtrædelse, som bærer frugt, har frugt; en, som ikke bærer frugt, har ingen frugt osv.« Rashi forklarer: »Rav Idi forklarede mig«: det ligner disse, som alle gavner mennesker, og derved er man god mod himlen og god mod mennesker. Om en sådan står der, at han skal spise sine gerningers frugt i sin levetid. Men når fuglemoderen får lov at flyve fra reden, er han god over for himlen; her er der intet gode for mennesker, og om dette står der ikke, at han skal spise sine gerningers frugt. Derfor medregnes det ikke blandt dem, hvis frugter man nyder i denne verden. »Ond over for himlen og mod mennesker«: for eksempel en morder, røver

Rema fra Fano - fortsat

Eva ved blink og tegn, som nu er ophørt hos den. Begge disse veje har grundlag i Midrash.

Tosafot når til, at hos den, der ikke hører til pagten, forbindes en ond tanke med handling i alle tilfælde, fordi der ved Esau står »på grund af volden mod din broder Jakob«. Ganske vist sagde de dér om ham: »En søn, der har gjort sig fremmed, er anderledes«, i spørgsmålet om arv: »Jeg gav Esau Seirs bjerg.« Dermed ville de sige, at dette sted ikke beviser, at en fremmed arver sin far. Men det blev ikke sagt som den endelige konklusion, kun for at give argumentet mere plads: selv hvis vi siger sådan, udleder vi det af Lots sønner, om hvem der står »jeg gav Ar som arv«. I hvert fald følger versets ligefremme mening deres opfattelse.

En god tanke hos et fremmed folk forbindes ikke med handling. For om Dareios står der ikke, at han reddede Daniel, men at han »bestræbte sig på at redde ham« (Dan 6,15), selv om Daniel gennem ham fik en smule redning indtil solnedgang.

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - 1 - fortsat

eller tyv. »Ond over for himlen, men ikke ond mod mennesker«: en, der begår seksuelle overtrædelser, ringeagter højtiderne eller spiser forbudt fedt. »Har ingen frugt«: man opkræver ikke mere hos ham, end hans ugudelighed svarer til. »En overtrædelse, som bærer frugt«: for eksempel en anset mands fordærv, når han overtræder, og andre lærer af ham at gøre det samme. Så langt citatet.

»Men det bærer ikke frugt«: mennesker har ingen nytte af det. »Og der står: Er du retfærdig osv.« (Job 35). »Det modsatte gælder vanhelligelse af Navnet osv.«: dér lærer vi: »Man giver ingen henstand ved vanhelligelse af Navnet. Hvad betyder ingen henstand? osv. Hvis vægten var lige, afgør det den.« »Alle hans fortjenester har osv.«: det er udsagnet, at fortjenesten har kapital og frugt, ved den gode

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - 1 - fortsat

retfærdige, sådan som det blev udlagt for dem af verset. »Men det omvendte«: ved den onde ugudelige har overtrædelserne ingen frugt, undtagen når overtrædelsen bærer frugt, som udledt af »ve den onde ugudelige« og »de skal spise frugten af deres vej«.

»Og dermed osv.«: dette er grunden til, at [uafklaret: שבנחמה] Jerusalem mere, end hendes ugudelighed svarede til, som der står ved trøsten: »Tal til Jerusalems hjerte osv., for hun har modtaget af Herrens hånd dobbelt for alle sine synder« (Es 40). [DA110704] For vanhelligelse af Navnet indgik deri,

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - 1 - fortsat

som der står: »De kom til de folk, hvor de kom hen, og vanhelligede mit hellige navn, idet man sagde om dem: Disse er Herrens folk osv.« (Ez 36). »Efter fortolkernes forståelse«: de forklarer, at hun modtog dobbelt straf. Se Rashis forklaring til versene [uafklaret henvisningsled: מח' שניהם הנכוני' בהם לקחת על חד תרין בכל קדם יהדי?], med ordene »begge«, »tage to for én« og et afsluttende spørgsmålstegn. [DA110705]

»Desuden forbinder han osv.«: »En god tanke forbinder han med handling, som der står: Da talte de, der frygter Herren, med hinanden, og Herren

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - 1 - fortsat

lyttede og hørte, og der blev skrevet i en mindebog for hans ansigt for dem, der frygter Herren og tænker på hans navn. Og de, der tænker på hans navn — Rav Assi sagde: Selv om et menneske tænkte at udføre et bud, men blev forhindret og ikke udførte det, regner Skriften det, som om han havde udført det. En ond tanke forbinder den Hellige, velsignet være han, ikke med handling, som der står: Havde jeg set uret i mit hjerte, ville Herren ikke høre. Hvordan opfylder jeg da: Se, jeg bringer ondt over dette folk, frugten af deres tanker? En tanke, der udfører handling, forbinder den Hellige, velsignet være han, med handling; en tanke uden handling forbinder han ikke med handling. Men hvad med det, der står: for at gribe Israels hus i deres hjerte? Rav Acha bar Jaakov sagde: Dette er skrevet om afgudsdyrkelse; for mesteren sagde, at afgudsdyrkelse er så alvorlig, at enhver, der fornægter den, er som en, der anerkender hele Torahen. Ulla sagde: Det følger Rav Huna, som sagde: Så snart et menneske har overtrådt og gentaget det, er det blevet tilladt for ham. Skulle man tro, at det er blevet tilladt? Sig derimod: det bliver for ham som noget tilladt.«

Rashi forklarer: »En tanke, der bærer frugt«: han førte sin tanke ud i livet og handlede. Den forbindes med handlingen, og man opkræver også for tanken. »Ulla sagde«: »frugten af deres tanker« er skrevet om den, der har overtrådt og gentaget det. Når han igen tænker på at gøre det, forbindes tanken med handlingen, selv om han ikke udfører den. Hans tilbagetog sker ikke for himlens skyld, men fordi han ikke behøvede handlingen, efter Rav Hunas ord om, at den for ham er blevet som noget tilladt. Så langt citatet.

»Som om han tænkte og udførte et bud«: tanken om buddet forbindes med det. Hvis han udførte det, har han to bud, ét for tanken og ét for handlingen; blev han forhindret og udførte det ikke, regnes tanken [uafklaret: ע"מ] for to.[DA110706] »Og hvis han får det udført« senere, regnes lønnen for tanken og lønnen for handlingen atter en anden gang. »Og hermed styrkes« det, der flere gange står i Torahen: »Israels børn gjorde alt, hvad Herren havde befalet Moses; således gjorde de.« Det er et dobbelt udtryk. Efter det, vi har lært om tanken — at han tænkte at udføre, selv om han ikke udførte det og det ikke

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - 1 - fortsat

kom til handling — sigter »de gjorde« til tanken, og Skriften tilskriver dem lønnen, som om de havde udført det. »Således gjorde de« sigter til den virkelige handling, som ovenfor ved slutningen af kapitel 13; se dér.

»Rummer den ingen handling«: uanset grunden. Selv hvis han blev forhindret, straffes han dog kun for tanken, ikke for handlingen, sådan som ved en god tanke. Grunden er, at det godes mål er større, som bekendt. Men for tanken straffes han alligevel. Også af denne grund mener forfatteren, at Rav Acha bar Jaakovs og Ullas ord [uafklaret: בשיטה' מדנני?]. [DA110707] »Bevirker det senere«: fra anden gang og frem forbindes den med handling, så han straffes for tanken og handlingen, selv om han ikke handlede. »Allerede første gang«: før han overhovedet gentog det; det er den nævnte Rav Acha bar Jaakov.

»Og dette er et afgørende argument osv.«: ligesom afgudsdyrkelse adskiller sig fra andre overtrædelser, hvad tanken angår — den forbindes straks med handling, selv uden gentagelse — sådan adskiller den sig også ved de første synder, et menneske begår i sit liv. Efter det almindeligt kendte i Jomas sidste kapitel tilgiver man første og anden gang; men hvor der er et anstrøg af afgudsdyrkelse, tilgiver man ham ikke. Af denne grund dømte Herren, velsignet være han, Adam også for hans første synd — kilden indskyder her סרך?, »anstrøg?« — som også skrevet ovenfor i del I, kapitel 4.[DA110708] Advarslen mod kundskabens træ skyldtes netop et anstrøg af afgudsdyrkelse, for at han ikke skulle gøre det til en gud over de andre levende væsener.

»Som forklaret i aggadah«: i Zohar, Behar, side 271, står der meget om, at Adam overtrådte »Herren din Gud befalede«, og de fastslog, at »befalede« kun betyder afgudsdyrkelse. Meningen er: se, hvad [uafklaret: מה"ש ז"ל בב"ר?] sagde ved »se, mennesket var som én af os« — som verdens Ene — og som Rashi forklarer i Chumash: »for at han ikke skal vildlede skabningerne osv.«[DA110709] Dette er hensigten med udsagnet, som de sagde om [uafklaret: דסמיא בדין ותחתה"ק דין היה?].[DA110710] Herudfra udlagde vore lærde, må deres minde være til velsignelse, med rette verset »jeg sagde: I er

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - 1 - fortsat

guder; dog skal I dø som Adam« som sigtende til det første menneske: fordi han begik en overtrædelse, der indeholdt afgudsdyrkelse. Derfor, efter at Israel havde dyrket kalven: »I skal dø som Adam.«

»Dertil kommer«: selv hvis man siger, at advarslen ikke sigtede til afgudsdyrkelse, troede Adam dog, at den gjorde det. Slangen vildledte ham jo sådan ved at sige »I skal blive som guder«. Se forklaringen nedenfor i kapitel 14, [uafklaret: שהעלה ה"כ? כשאמרו נחשק ליהקב"ה שבראם אמר הנחש?], med omtalen af den Hellige, velsignet være han, der skabte dem, og af det, slangen sagde.[DA110711] »Enhver håndværker hader sine fagfæller, for af dette træ spiste han og skabte verden osv.« Enhver, der tilskriver sin næste dette, er også en afgudsdyrker. Heraf: »Man fremfører ikke forsvar for forføreren« — fra den oprindelige slange, nemlig fordi slangens skyld indeholdt afgudsdyrkelse.

»Og det er ikke fjernt osv.«: eftersom forfatteren har nævnt slangen, forklarer han den og siger, at det ikke er anstrengt at forstå ordene ligefremt, som Ibn Ezra mener. »Dens fald svarede til dens storhed«: som i Bereshit Rabbah, kapitel 19, hvor det læres i rabbi Meirs navn: slangens fald svarede til dens storhed — »snedigere end alle«, »forbandet frem for alle«. Forfatteren, fred være med ham, forklarer dette sådan, at den oprindelig havde taleevne, men at den blev taget fra den på grund af forbandelsen. [Uafklaret: כשטעו נוהג והי"ז מכל ומקשה מה טענת.] [DA110712] Ramban skrev: »Slangen har i dag ingen talende sjæl; havde den haft det fra begyndelsen, ville han have nævnt dens straf, for denne ville have været dens mest forbandende forbandelse.«

»Så den kunne gå osv.«: som der siges om den i kapitlet Arba Mitot: »Ve over den store tjener osv.« Ligeledes [uafklaret: נכרי שרוכי גדולה מכל העינים שאלמלא כן היה אדם שולה מרקשו בידו], hvorefter: »og den ville gå osv.«[DA110713] »ס"מ osv.«: dette er opfattelsen hos »nogle siger«, [uafklaret: שאינם האבן עזרא שם], med Ibn Ezra nævnt dér.[DA110714] »Og i Midrash osv.«: dér, 24, ved verset »Ve, en tunge skal ikke bestå i landet« — »tungens mand« er denne slange, som talte ondt om sin skaber, osv. Videre dér ved verset »hvis omskiftelser, sender han strid«: »hvis omskiftelser« er slangen, som vendte ordene om mod sin skaber, osv. Forfatteren forklarer, at

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - 1 - fortsat

udtrykket om tungen indebærer, at den havde taleevne. [Uafklaret: ולכן הקשו היום לשון ואדם הגביל?], mens den anden mulighed er, at den talte ved tegn og blink; derfor udlagde han om den »omskiftelsernes mand«, som vendte ordene om mod sin skaber ved tegn.[DA110715]

»Og Tosafot når til osv.«: han vender tilbage til det første emne. Deres ord dér lyder: »En ond tanke forbinder den Hellige, velsignet være han, ikke med handling. Men om afgudsdyrkere siger han, at den Hellige, velsignet være han, forbinder en ond tanke med handling, for der står: På grund af volden mod din broder Jakob skal skam dække dig, og du skal udryddes for evigt. Har vi da ikke fundet, at Esau gjorde Jakob noget ondt?[DA110716] Det er derimod hans onde tanke om ham, den Hellige, velsignet være han, forbinder med handling. En god tanke hos afgudsdyrkere forbinder den Hellige, velsignet være han, ikke med handling, for der står i Daniel: indtil [uafklaret: מתי סמ'], solnedgangen, bestræbte han sig på at redde ham.[DA110717] Det vil sige, at Dareios gjorde alt, hvad han formåede, for at redde Daniel fra løvekulen. [Uafklaret forbindelse: אלמא משמע שהעלו עד הערב קאמר קרא שאם הצילו מלא מבקש להצילו מרדכאי במחשבתו הלא כתב ושזביה], hvor aftenen, forsøget på at redde ham, tanken og ordene ושזביה, »og han reddede ham«, indgår; kilden nævner også מרדכאי, Mordokaj, uden en sikker forbindelse her. [DA110718]« Så langt citatet.

»Selv om de sagde« i Kiddushin om Esau, at »en søn, der har gjort sig fremmed, er anderledes«: dér, blad 18, står således: Rabbi Jochanan sagde: En ikke-jøde arver sin far efter Torahens bestemmelse, for der står: »For jeg gav Esau Seirs bjerg som arv.« Men måske er en frafalden israelit anderledes? Da udledes det herfra: »For jeg gav Lots sønner Ar som arv.« Efter Tosafisternes ord opstår vanskeligheden: hvordan kan man sondre og sige, at Esau måske er anderledes, fordi han er en frafalden israelit? Hos afgudsdyrkere forbindes en ond tanke jo med handling, i modsætning til hos Israel; det fremgår altså, at der ikke er forskel mellem ham og andre afgudsdyrkere. Efter Tosafisternes opfattelse forekommer det mig, at »måske er en frafalden israelit anderledes« ikke siges som konklusion, som om man virkelig skal skelne sådan, men for at give argumentet mere plads. Selv hvis du finder dette

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - 1 - fortsat

vanskeligt, udleder vi alligevel den ikke-jødiske arv af verset »for Lots sønner«. »I hvert fald er versets ligefremme mening«, »for jeg gav Esau som arv«, sådan som Tosafot siger: det gør ingen forskel, at han var en frafalden israelit. »Og en god tanke osv.« er slutningen af Tosafisternes ord, som nævnt.

KLADDE · uafklaret

Joel Moshe - 1

»At lade fuglemoderen flyve fra reden hører også hertil osv.«: det får også vægten til at hælde, selv om det ikke er medregnet blandt »disse ting, hvis frugter et menneske nyder osv.« Man kan ikke sige, at tannaen opregnede nogle og udelod andre, for han siger »disse«. Alligevel afgør det vægten, men bærer ikke frugt, fordi det kun er mellem ham og Gud. »Som om han tænkte og udførte osv.«: han får

Tilbage til kapitlet i indholdet

Historisk register: Heqor Din - II - Kapitel 22

KLADDE · uafklaret · fortsat

Joel Moshe - 1 - fortsat

løn for handlingen anden gang. Men ved en ond tanke er det anderledes: hvis han tænkte og handlede, forbindes de, og man straffer for både tanken og handlingen. Er der ingen handling, straffes han kun for tanken, ikke for handlingen, som om han havde udført den. »Og I skal blive som guder«: det indebærer, at han vildledte [uafklaret: אר] til afgudsdyrkelse, så de skulle blive andre guder. [DA110801] »Den, der har gjort sig fremmed, er anderledes«: en frafalden, hvis gerninger er blevet fremmede for hans fader i himlen, er anderledes end en, der helt er en fremmed. »For at sige, at dette sted ikke er bevis osv.«: alligevel blev det ikke sagt som den endelige konklusion osv. »Og selv om han fik en smule redning«: alligevel står der »bestræbte sig«, ikke »reddede ham«.

Heqor Din — del II — kapitel 23

Jad Jehuda: 1

Joel Moshe: 1

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - 1

»Som bekendt«: ligesom i Shabbat 29, hvor Isak sagde til den Hellige, velsignet være han, om Israel: »Hvor meget har de syndet? Hvor mange er et menneskes år? Halvfjerds år. Træk de tyve fra, hvor du ikke straffede dem, osv.« Og Rashi, må hans minde være til velsignelse: »For således finder vi det ved ørkengenerationen osv.« Se dér.[DA111101]

Dette er allerede foregrebet ved det, der står om Ismael i Va-Jera: »Og Guds engel kaldte til Hagar fra himlen og sagde til hende: Hvad er der med dig, Hagar? Frygt ikke, for

Rema fra Fano

Den himmelske ret straffer som bekendt ikke den, der er under tyve år. En antydning heraf er: »For Gud har hørt drengens stemme dér, hvor han er.« Henvisningen er til »Gud« og »himlen«, som er nævnt; for i den nedre ret, hvor »Gud står i Guds forsamling«, var der allerede sagt: »Alt, hvad Sara siger til dig, skal du høre på hende i.«[DA111001] Eftersom slægtskab ikke gør en dommer uegnet i forhold til tjenestekvindens søn, blev han i Abrahams ret dømt til bortvisning for tre alvorlige overtrædelser, som de vise udlagde af ordet »legede« (1 Mos 21,9). Selv om Abraham først havde frigivet Hagar, efter Jonatan ben Uzziels ord, havde frigivelse af slaver før Torahens givelse kun den virkning at gøre dem til

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - 1 - fortsat

Gud har hørt drengens stemme dér, hvor han er.« Man må undersøge, hvorfor udtrykket »dér, hvor han er« behøves efter den ligefremme mening. Rashi forklarer: efter hans nuværende gerninger, som det står i Bereshit Rabbah: de tjenende engle fór frem for at anklage ham og sagde for ham: »Verdens herre! Et menneske, som skal dræbe dine børn af tørst — lader du en brønd komme op for ham?« Han sagde til dem: »Hvad er han nu, retfærdig eller ugudelig?« De sagde: »Retfærdig.« Han sagde: »Jeg dømmer kun mennesket efter dets

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - 1 - fortsat

øjeblik.«

Reem og Jefeh Toar har allerede indvendt, at vore lærde, må deres minde være til velsignelse, om »hun så egypterinden Hagars søn, som hun havde født Abraham, lege« udlagde: »legede« betyder kun seksuel overtrædelse, afgudsdyrkelse og blodsudgydelse. Ismael var altså ikke retfærdig i det øjeblik. De måtte anstrenge sig for at henføre denne udlægning til rabbi Akiva, der udlagde »legede« til ros. Forfatteren finder det mere nærliggende at henføre den til alle opfattelser: han blev regnet for retfærdig, fordi han endnu ikke var tyve. Han var sytten år på dette tidspunkt, som det står i Pirkei de-Rabbi Eliezer og også i Bereshit Rabbah efter Jalkuts tekstform; sådan skriver også Jefeh Toar. Forfatteren siger, at dette også antydes i »dér, hvor han er«: ordet »han« forbindes med »Gud«, og ordet »dér« henviser til himlen. Meningen bliver: Gud hørte drengens stemme og straffede ham ikke efter hans endeligt, eftersom han — Gud — er dér i himlen, i den himmelske ret, hvor drengen nu regnes for retfærdig.

»For i den nedre ret osv.«: Skriften måtte antyde dette, fordi den Hellige, velsignet være han,

Rema fra Fano - fortsat

fastboende fremmede (gerim toshavim). Desuden vendte hun og han tilbage til hendes fars hus' afguder. Men hun bandt sin åbning til og tilhørte ingen mand, før Abraham tog hende til ægte anden gang; fra da af var hendes gerninger smukke som røgelse.

De tjenende engle søgte også at dømme Ismael efter hans endeligt. Den retfærdige dommer sagde til dem, at man ikke engang dømmer en genstridig og oprørsk søn sådan, undtagen efter hans gerninger i det pågældende øjeblik: for eksempel når han nu er en fråser og dranker og siden vil udplyndre mennesker. Man gør da det gode for ham: lad ham dø uskyldig og ikke dø skyldig. Men har han ingen synd af den handling, han senere skal begå, straffer man ham ikke, selv ved at undlade at handle, såsom ved ikke at lade en brønd komme op for ham. Det gælder, selv om han senere skal fejle gennem aktiv handling og dræbe landflygtige som ham selv af tørst — og de er Guds børn. Desuden er Ismael anderledes: selv om der allerede i dette øjeblik var begyndende fordærv hos ham, som vi nævnte fra udlægningen af »legede«, er det dog ikke ham, der til sidst skal dræbe af tørst; det er hans sønner, der skal synde. En genstridig og oprørsk søn dømmes kun efter sit eget fordærv, både ved begyndelsen og ved enden.

Død hos dem, der er under tretten år, skyldes derimod kun deres fædres synd. Fra tretten til tyve år er døden fra den øvre ret altid til det gode. Hvis hans fortjenester er flest, og han er tæt på at blive ugudelig, fjernes han fra verden, så

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - 1 - fortsat

allerede havde samtykket i at dømme Ismael til bortvisning, fordi han »legede«. Som der står: »Hun sagde til Abraham: Jag denne tjenestekvinde og hendes søn bort osv.«, og »Gud sagde til Abraham osv.: Alt, hvad Sara siger til dig, skal du høre på hende i.« Dommene synes da, Gud forbyde det, at modsige hinanden. For at forklare grunden siger Skriften derfor »dér«: her blev dommen afsagt efter, at han, velsignet være han, er dér i den himmelske ret. Samtykket i bortvisningen fulgte derimod den nedre rets dom, i Abrahams ret. For han, velsignet være han, er med dommerne nedenfor, som der står: »Gud står i Guds forsamling«, og han samtykker med dem, også når de dømmer personer under tyve.

»Og eftersom osv.«: sådan var det bestemt. Ismaels bortsendelse skete ved en fuldgyldig dom i Abrahams ret, der ifølge det guddommelige ord samtykkede i Saras anmodning, fordi han legede med de tre overtrædelser: afgudsdyrkelse, seksuel overtrædelse og blodsudgydelse. Abraham selv var egnet til at dømme, eftersom slægtskab ikke diskvalificerer ved tjenestekvindens søn. Som vi siger i Jevamots andet

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - 1 - fortsat

kapitel: »Den, der har en søn, uanset hvordan osv., bortset fra den, han har med en slavinde eller en fremmed kvinde.« Rifs opfattelse i Jevamots fjerde kapitel er ganske vist, at reglen ikke er sådan ved ens egen slavinde. Men forfatteren følger Rambam, Hilkhot Avadim, kapitel 9, der ikke sondrer her; se dér. »Selv om Abraham først havde frigivet Hagar«: før han lå med hende, efter Jonatan ben Uzziels ord ved »Og Saraj, Abrams hustru, osv.«; i så fald ville han altså ikke have været egnet til at dømme.

Rema fra Fano - fortsat

han kan få løn for sine bud og fornyes efter sin fortjeneste, som det skal forklares i kapitel 28. For de sagde ikke, at den himmelske ret ikke lader nogen dø i dette tidsrum, men at den ikke straffer; og denne død har som sagt ikke karakter af straf. Dette er også en vægtig støtte for Tosafisternes opfattelse, som vi nævnte. Hvis hans synder er flest, og han dør, hører det under en dom, som også rummer retfærdig godhed. Det sker undertiden også for en, der er over tyve: han rives bort uden dom efter sit sted og sin tid, men efter sit endeligt, for at mindske udsvævelsen og bringe hans soning nærmere. Det er en sand dom efter hans ugudelighed. Den genstridige og oprørske søn ved den nedre ret er et tilsvarende tilfælde, som vi sagde.

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - 1 - fortsat

»Desuden«: denne frigivelse har ingen gyldighed, fordi hun og Ismael efter frigivelsen og før bortsendelsen vendte tilbage til hendes fars hus' afguder, som vore lærde, må deres minde være til velsignelse, sagde i Bereshit Rabbah om »hun gik og fór vild«. »Men hun bandt sin åbning til«: også i Bereshit Rabbah ved verset »Abraham tog sig igen en hustru; hendes navn var Keturah«. Det er Hagar. Rabbi Berekhjah sagde: Selv om du siger »hun gik og fór vild i ørkenen osv.«, vil du så sige, at noget menneske var mistænkt for samkvem

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - 1 - fortsat

med hende? Derfor står der »hendes navn var Keturah«: af en knude, der er lukket til, osv. Sådan forklarer også Jefeh Toar: selv om hun vendte ryggen til, som vore lærde udlagde »hun gik og fór vild« — hun vendte tilbage til sin fars hus' afguder — brød hun dog ikke grænsen med hensyn til utugt.

»Og fra da af osv.«: den begrundelse, som vore lærde også gav dér i Midrash, at Keturah var indhyllet som i røgelse i bud og gode gerninger, og som Rashi, må hans minde være til velsignelse, anførte, modsiger heller ikke udlægningen af »hun gik og fór vild«. Meningen er, at hendes navn derfor blev ændret til hendes fordel, da Abraham tog hende igen; da var hendes gerninger smukke som røgelse.

»Og de tjenende engle osv.«: i denne forbindelse forklarer forfatteren det, som fortolkerne bemærkede ved Herrens, velsignet være hans, svar til englene. De indvendte ud fra den genstridige og oprørske søn, der dømmes efter sit endeligt, som det siges i Sanhedrin. Efter forfatterens opfattelse er det ingen indvending: denne søn er anderledes, fordi han allerede er begyndt at vænne sig til ting, som

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - 1 - fortsat

trækker den synd med sig, han til sidst skal begå. Sådan skrev også Reem. »Af den handling«: selv om han har andre synder på sig, som Ismael. »Selv ved at undlade at handle«: for ved aktiv handling er det indlysende, at fornuften ikke tillader at straffe et menneske for en kommende synd; se Jefeh Toar. »Dræbe af tørst«: Israel, når de drager fra landflygtigheden, idet Ismaels sønner bragte dem salte fødevarer og oppustede lædersække, som der står i Midrash. »Begyndende fordærv«: ved afgudsdyrkelse, seksuel overtrædelse og blodsudgydelse. »Alligevel skal han til sidst ikke« selv dræbe Israel af tørst; hans sønner skal synde på denne måde. Sådan løste også Jefeh Toar vanskeligheden.

»Men osv.« vender tilbage til det foregående. Når den himmelske ret ikke straffer et menneske under tyve, må man nødvendigvis begrunde den død ved himlens dom, man med egne øjne ser hos personer under denne alder. Forfatteren sagde, at deres død kun skyldes fædrenes synd, og »fra tretten år osv.«. Som det står i Zohar, Va-Jera, side 291, således: »Rabbi Elazar sagde: Hvis det er sådan, hvorfra straffes den, der forlader verden, før hans dage når

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - 1 - fortsat

tyve år? Fra tretten år og nedad er han jo ikke strafskyldig, undtagen gennem sin fars synder; men hvad med fra tretten og opefter? Han sagde til ham: Den Hellige, velsignet være han, skåner ham, så han dør uskyldig, og giver ham en god løn i den verden, så han ikke dør skyldig og straffes i den verden. Dette har vi fastlagt. Han sagde til ham: Hvis han er skyldig og hans dage ikke har nået tyve år, hvad så? Når han forlader verden, hvori består da hans straf? Han sagde til ham: Da skal der opfyldes osv.« Se dér.

[Uafklaret indledning: וכלי לי לומר במה] — at det er dette, versene »hjemsøger fædres synd på børn« og »enhver skal dø for sin synd« omtaler.[DA111102] Om børn under tretten, som endnu ikke er forpligtet af buddene, siges »hjemsøger fædres synd«. Om dem, der er nået til tretten, men endnu ikke til tyve, står »enhver skal dø for sin synd«: ikke som straf, men som noget, der tjener ham til gode. Hvis hans fortjenester er flest, og han er nær ved at blive ugudelig, fjernes han fra verden, mens han endnu er retfærdig, på grund af den kommende synd, og da kan vi med rette anvende »han skal dø for sin synd«. Hvis hans synder er flest, handler man alligevel godt mod ham, før han føjer synd til synd.

»Og fornyes«: ved genfødsel. »Dette er også en støtte«: et bevis — [uafklaret: גמולה][DA111103] — for Tosafisternes opfattelse, som vi nævnte ovenfor i kapitel 21, hvor de forklarede indskrivningen og beseglingen som gældende den kommende verden. De, der er under tyve, skrives nemlig ikke til døden i denne verden som straf, og alligevel dør de. Der tales derfor uden tvivl om indskrivning og besegling til den kommende verden, og også dem under tyve indgår i denne dom. »En dom, der også rummer retfærdig godhed«: dom over synderne, og godhed,

Tilbage til kapitlet i indholdet

Historisk register: Heqor Din - II - Kapitel 23

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - 1 - fortsat

ved at han ikke føjer oprør til sin synd. »Et tilsvarende tilfælde«: grunden til hans dom er »lad ham dø uskyldig og ikke dø skyldig«, som vi sagde.

KLADDE · uafklaret

Joel Moshe - 1

»En antydning heraf — til Gud og himlen osv.«: i Va-Jera står verset »Guds engel kaldte til Hagar fra himlen«. »Dér, hvor han er« henviser til ordene »Gud« og »himlen«: deroppe er han endnu ikke strafskyldig før tyve år, og derfor hørte han hans stemme. Men nedenfor på jorden er han strafskyldig, eftersom han er tretten. Derfor [uafklaret: באת']: »Alt, hvad hun siger osv.«[DA111201] Ordene »dér, hvor han er« hører til hemmeligheden [uafklaret: אח"ה למושב לו], efter billedet med en grav og begravelse under herlighedens trone. Det er »dér, hvor han er«: dødsenglen har ikke lov til at gå derind.[DA111202]

»Og eftersom slægtskab ikke osv.«: selv om Abraham var i slægt med Ismael, dømte han ham alligevel til bortvisning, fordi der ved slaver ikke [uafklaret: סובלת] slægtskab osv.[DA111203] »Og fra da af osv.«: i begyndelsen, før han tog hende tilbage, kaldtes hun Keturah, fordi hun havde bundet sin åbning til. Hendes gerninger var ikke smukke, for hun var vendt tilbage til sin fars hus' afguder. Da Abraham tog hende tilbage, kaldtes hun derimod Keturah, fordi hendes gerninger var smukke som røgelse. »Og fra tretten til tyve osv.«: alligevel dør han undertiden »på grund af straf, men til sit eget bedste«, når han er nær ved at blive ugudelig, for at give ham lønnen for buddene og forny ham.[DA111204] Det vil sige at lade ham genfødes anden gang i et eller andet legeme.

Heqor Din — del II — kapitel 24

Jad Jehuda: 1

Joel Moshe: 1

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - 1

»På nytårsdagen«: efter rabbi Eliezers opfattelse blev verden skabt den 25. elul, og på den sjette dag, da Adam blev skabt, var det den første nytårsdag. »For den første synd«: han forsyndede sig samme dag. »Han lod ham vide« gennem dette ord, at det var den 1. tishri; antydningen ligger i de øvrige bogstaver i איכה. »Og derefter på den tiende i måneden«: som antydet i jod, י; det er forsoningsdagen og dommens afslutning.

»Fra dagens hellighed«: fra nytårsdagens hellighed til portlukningens time på forsoningsdagen er der omtrent 243 timer, med de to tilføjelser fra profan til hellig tid. For ni dage er 240 timer; én time, der lægges til fra profan til hellig tid ved nytårsdagens begyndelse, og én ved forsoningsdagens slutning, ved portlukningen, giver 242. Portlukningens time, den 243., er dommens afslutning.[DA111501] »For den, der mener«, at man også ved sabbatter og festdage føjer profan tid til den hellige: det er Rifs og Rambans opfattelse. Efter den regner vi med rette én time før nytårsdagen, i modsætning til den opfattelse, at kun

Rema fra Fano

Da den Hellige, velsignet være han, trådte i rette med Adam på den første nytårsdag for den første synd, indledte han en samtale med ham, der svarede til det skete, og sagde til ham: »Hvor er du?« — איכה. Han lod ham vide, at denne dag var den 1. tishri, begyndelsen på menneskets dom hvert eneste år; derefter, på den tiende i måneden, afsluttes dommen. Det sker ved slutningen af himmelportenes lukning. Fra dagens hellighed ved årets begyndelse, for den, der føjer noget af den profane tid til den hellige, til denne stund er der omtrent 243 timer. Efter den 20. tishri kommer dommens segl, i natten til Hoshana Rabbah, i månens herredømmetime, som bekendt. I dette første år faldt Hoshana Rabbah på en torsdag. Månen hersker om natten i den fjerde time, og dens varsler bliver almindeligt kendte fra den femte time og frem, når dommen overgives til udsendingene. Dagen og timen blev altså antydet for Adam i he, ה, i איכה. Det er omtrent yderligere 243 timer fra portlukningen til da.

Som tegn for begge tidsrum: »Lov ham med tromme og dans«, בתוף ומחול; ved slutningen af 486 timer fuldendes tilgivelsen. Dette er talværdien af det store navn med sandhedens segl, nemlig יו"ד א' ה"א מ' וא"ו ת' ה"א. Med reduceret talværdi bliver det אדם, menneske, tiendedelen af אמת, sandhed, som forklaret i Tikkunei Bereshit.[DA111401] Dommens segl falder således på den

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - 1 - fortsat

tilføjelsen ved forsoningsdagen er fra Torahen. Det afhænger af uenigheden mellem amoraerne, som anført og forklaret hos de halakhiske afgørere.

»Og efter den 10. tishri«, som antydes i kaf, כ, i איכה, »kommer dommens segl«, som forklaret i Zohar, Emor.[DA111502] »På en torsdag«: som bekendt [uafklaret: באות']. [DA111503] »Om natten«: natten forinden. »I den fjerde time«: som bekendt er rækkefølgen af de syv vandrestjerners herredømme, time efter time, שצ"ם חנכ"ל. Heraf finder man rækkefølgen ved dagenes begyndelse som חל"ם כצנ"ש, begyndende søndag, og rækkefølgen ved nætternes begyndelse som כצנ"ש חל"ם, begyndende natten før søndag. Altså i natten til torsdag: [uafklaret: חל כ"ל], månen i den fjerde time. [DA111504] »Og dens varsler«: hvad dens skygge varsler, som forklaret dér i Zohar, bliver ikke kendt i den fjerde time, men almindeligt kendt fra den femte time og frem. Også dette antydes i he, ה, som der straks siges; da overgives dommen til udsendingene, som

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - 1 - fortsat

forklaret dér i Zohar.

»Og det er omtrent 243 timer osv.«: portlukningen er som nævnt i den anden time efter forsoningsdagens udgang. Fra den tredje time til begyndelsen af den tredje time i natten til den 21. er der 240 timer; i den femte time er det 243. »For begge«: de første og de andre 243 timer, tilsammen 486, hvor tilgivelsen fuldendes. Tegnet er בתוף ומחול, »med tromme og dans«: i løbet af 486 timer kommer tilgivelsen. »Og dette tal er talværdien af det store navn osv.«: ordet אמת, sandhed, den Hellige, velsignet være hans, segl, flettet ind i navnet Havayah med alef-udfyldning giver 486.

»Og med reduceret talværdi osv.«: grunden til denne indfletning er, at navnet Havayah med alef-udfyldning giver 45, som er tiendedelen af אמת. Det forklares i Tikkunim, blad 98: »Dets tiendedel er יו"ד ה"א ואי"ו ה"א, som er en tiendedel af fire hundrede og enogfyrre, [uafklaret: דאו'] til femogfyrre osv.«[DA111505] Det er som bekendt også talværdien af אדם, menneske. »Fra Adams fødsel«: den fandt sted på nytårsdagen. »Fra skaberværkets begyndelse«: den var den 25. elul. »Og dette

Rema fra Fano - fortsat

enogtyvende dag fra Adams fødsel — dit tegn er אהיה — og på den seksogtyvende dag fra skaberværkets begyndelse — dit tegn er det uudtalelige navn med fire bogstaver.

Dette vidnesbyrd er kendt i Israel og anerkendt af mange. Det er velbegrundet, at vi, efter at hver enkelt persons dom er fuldendt gennem indskrivning, besegling og overgivelse, så den ikke kan trækkes tilbage, dagen efter øger vore bønfaldelser for fællesskabets behov. Profeternes skik med at slå med pilegrenen på denne dag uden velsignelse er et tegn på dommens ophævelse og standsning fra da af, efter at den dag for dag gennem alle syv dage er blevet mildnet ved pilegrenens forbindelse med lulaven, efter Torahens bestemmelse. Også på denne dag går man først rundt om alteret med den syv gange for at vise dens rødders fæste i den øvre hellighed, hvorfra Netsach og Hod kommer. Intet, der er rodfæstet i den, skal betegnes ved ophævelse; kun det, der bryder sin grænse, skal trædes ned. Derfor er selv ét blad på én gren tilstrækkeligt: det viser, at der ikke er rester af resterne, og at det til sidst skal ophæves helt.

Antydningen gælder alene dem, der fører svøben. Den hellige dom lever og består; den frelser os ved fortjenesten fra bindingen af Isak, i betydningen: »For du er vor fader; Abraham kender os ikke, og Israel genkender os ikke«, som forklaret hos os i afhandlingen Em Kol Chaj. Blandt amoraerne er der dog en, som siger, at vi behøver tre friske grene. Han ønskede, at de tre navne, der udgør

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - 1 - fortsat

vidnesbyrd«: skikken i Israel med at øge bønner og bønfaldelser på Hoshana Rabbah er god. »Ved indskrivning og besegling«: på nytårsdagen og forsoningsdagen; »og overgivelse«: på Hoshana Rabbah, da sedlerne overgives til udsendingene, hvorefter der ingen tilbagekaldelse er, som forklaret dér i Zohar.

»Og ved profeternes skik osv.«: da forfatteren behandler Hoshana Rabbahs dom, forklarer han også slaget med pilegrenen, som er en profetskik. Det fastslås i Gemara, kapitlet Lulav va-Aravah, blad 44: pilegrenen er en profetskik, ikke en ordning indstiftet af profeter; derfor siger man ingen velsignelse over den. Forfatteren siger, at skikken skyldes dommens ophævelse, som i Zohar, Tsav, side 22, således: »På festens syvende dag er det verdens domsdag, og sedler går ud fra kongens hus, og de strenge kræfter vækkes og afsluttes på denne dag. Disse flodpile — her behøver vi at vække de strenge kræfter til vandene og gå syv gange om dette alter, Isaks vand osv. For på denne dag afsluttes dommen; derfor skal man slå dem mod jorden og afslutte dem, så de ikke findes. For denne dag er vækkelse, og det er

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - 1 - fortsat

på dagen; derfor er det vækkelse og på dagen, at vi handler med flodpilene osv.« Se dér.[DA111506]

Forklaringen er, at flodpilene svarer til Netsach og Hod, som forklaret i Zohar, Emor, side 201 og 202, for dér får dommene fæste, og skallerne suger fra dem.

Rema fra Fano - fortsat

en ret — El, Elohim og Herren — skulle være enige om dens ophævelse. Halakhah følger ikke dette. For handlingen betegner ikke de ophævende kræfters samtykke, men selve standsningen af det, som rammes af ophævelsen. Tilsvarende ved bestænkningen af en, der er uren efter et lig: isopbuddet kræver tre stængler, som rest to og som afbrækkede stumper en hvilken som helst størrelse.

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - 1 - fortsat

Derfor slår man pilegrenen mod jorden og gør derved ende på dommen og ophæver den. »Efter at dommen blev mildnet« ved pilegrenen i lulaven, når den forbindes med den; lulaven antyder som bekendt barmhjertighed. »Også på denne dag osv.«: dér i Mishnah, blad 45:

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - 1 - fortsat

»Pilegrenens bud osv. Hver dag går man én gang rundt om alteret, og på denne dag går man syv gange rundt om det.« I Gemara, blad 43b, er amoraerne uenige om, hvad man går rundt med: én siger pilegrenen, én siger lulaven. Det sidste er alle afgørernes kendelse. Forfatteren taler også om pilegrenen i lulaven, for betegnelsen pilegren er én.

Grunden til syv gange er at vise, at skallens rod har fæste inden for den øvre helligheds grænser, de syv opbygningsdage, gennem de to ledsagere, nemlig i Netsach og Hod under den, osv. Den årsag, som er rodfæstet i helligheden, skal ikke ophæves; derimod skal urenheden, som bryder hellighedens grænse og suger udad, trædes ned, bøjes og blive som jordens støv. Derfor er tegnet netop, at pilegrenen slås mod jorden. Derfor er det også en profetskik: Netsach og Hod er deres to trin, sandhedens to lår, som bekendt.

»Og derfor osv.«: dér i Gemara: »Hvad er dens mål? Rav Nachman siger tre grene med friske blade. Rav Sheshet siger: selv ét blad og én gren. Ét blad og én gren — skulle man tro det? Sig derimod: selv ét blad på én gren.« Halakhah er som Rav Sheshet. Forfatteren siger, at antydningen er skallens formindskelse, så selv denne lille rest skal ophæves. »For at vise, at der ikke er rester af resterne«: der skal ikke engang blive en lille rest af skallen, som kaldes »rester«, fordi dens eksistens og rod er rester af renhedsgnister fra disse ledsagere, som steg ned, som bekendt.

»Denne antydning«: det, vi sagde om, at denne

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - 1 - fortsat

handling antyder dommens fremtidige ophævelse, gælder skallen, de ødelæggende engle, der fører svøben, og som skal ophæves. Men den hellige dom, Gevurah, og de øvrige sefirot, Netsach og Hod, som modtager fra den, lever og består for evigt. Den hellige dom er ikke blot ikke spændt ud imod os; tværtimod frelser den os, beskytter os og tager vor sjæls løsesum fra dommen som løn for bindingen af Isak. Det vil blive forklaret i Em Kol Chaj, kapitel 29, ved udlægningen af »for du er vor fader osv.«; se dér.

»Der er dog en osv.«: forfatteren forklarer Rav Nachmans opfattelse af tre grene, svarende til de tre navne, der udgør en ret, og som skal samtykke i dommens ophævelse. Se dér i Zohar, side 21, hvor han også begrunder, at de skal være friske: »Derfor skal de alle være friske, ikke tørre, for at trække velsignelser til verden. For når disse er friske, forsynes de to nedenfor, Netsach og Hod, stadig med glædens vand, [uafklaret: ריאן] på denne tid.«[DA111507]

»For denne handling«, slaget med pilegrenen, antyder ikke de ophævende kræfters samtykke i dommens ophævelse, så vi skulle sige, at der derfor behøves tre grene. Handlingen viser derimod selve ophævelsen og standsningen. Det vedrører det ophævede, nemlig skallen, som rammes af ophævelsen. Derfor er halakhah ét blad på én gren. »Tilsvarende« gælder reglen og grunden ved bestænkningen af en, der er uren efter et lig. Rabbi Jose lærer ved slutningen af Parahs første kapitel: »Isopbuddet kræver tre stængelstykker med tre

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - 1 - fortsat

stilke; som rest to og som afbrækkede stumper en hvilken som helst størrelse.« Det vil sige: hvis én af stilkene er fjernet, og to er tilbage, eller hvis de er brækket, og der er lidt tilbage, er det gyldigt. Som vi sagde, viser dette, at der ikke er rester af resterne. Isopen antyder domsegenskaben, som Recanati skriver ved Bo. Forfatteren mener, at det at dyppe isop i vandet med kvieasken til bestænkningen af den ligurene skal ophæve dommens kraft. Ved udgangen af Egypten lød buddet jo »I skal tage et bundt isop«, og i Zohar siger vi: »for at ophæve urenhedens ånd«; se dér. Derfor kan de afbrækkede stumper være af en hvilken som helst størrelse, som nævnt.

KLADDE · uafklaret

Joel Moshe - 1

»På den første nytårsdag for hans første synd osv.«: איכה lod ham vide, at det var i tishri. Den sjette dag, hvor han blev skabt, var den 1. tishri, for verden blev som bekendt skabt den 25. elul. Han antydede det for ham ved alef i איכה. På den tiende i måneden, det vil sige forsoningsdagen, afsluttes dommen; det antydes i jod i איכה. En antydning af dommens afslutning er, at der fra nytårsdagen — altså fra den time, der lægges til fra profan til hellig tid ved dens indgang — til slutningen af portlukningen, hvor man også føjer en time til ved dens udgang, er 243 timer. Den 243. time har talværdien af חתימה, besegling.[DA111601]

Kaf antyder Hoshana Rabbah, som er efter den 20. tishri, da der er et tegn i månen, i dens skygge. Fra forsoningsdagens besegling til fem timer inde i natten til Hoshana Rabbah er der 243. Derefter antydede han for ham ved he i איכה, at Hoshana Rabbah dengang var på en torsdag; det antyder den femte nattetime. Det er »og dens varsel bliver almindeligt kendt«: at se månens skygge, for da overgives sedlerne til udsendingene.

[Uafklaret forbindelse om tegnet og timeoptællingen: ומ״ש סי׳ לד׳ כת״ף ומעול כתי׳ ס׳ ג׳ בפ׳ רמ״ג שבסוף ג״פ רמ״ג נגמר החתימ׳ דהיינו לאו תפס׳ שעות אבל חשב לו והיינו מצינו בכמה ספרי׳ מדוייקים כת״ף ספר אלא ג״ל משנ״כ.] Her nævnes blandt andet slutningen af tre gange 243, beseglingens fuldendelse, timer og flere nøjagtige bøger; den sammenhængende beregning kan ikke læses sikkert.[DA111602]

KLADDE · uafklaret · fortsat

Joel Moshe - 1 - fortsat

Det følger Galantes forklaring. For når forfatteren har forklaret ordet במחול som et udtryk for tilgivelse, som ovenfor, følger det også denne vej hos Galante ved verset »det skete fire hundrede og firs år efter Israels børns udgang af Egypten«, og »da kom to skøger til kongen«. Forklaringen er, at Lilith har talværdien 480, som antallet af hendes hære?, og den anden er Machalat, med talværdien 478, som antallet af hendes hære. Med disse to ekstra lejre er der krig mellem dem i byerne, og [uafklaret: ולא קרבה הא״ז] indtil forsoningsdagen.[DA111603] På forsoningsdagen mødes de, og der er krig mellem dem. Derved stiger Israels bøn op uden anklage. Derfor tilgiver den Hellige, velsignet være han, synderne, for anklageren har ikke magt den dag, som vore lærde, må deres minde være til velsignelse, har forklaret: השטן, »anklageren«, har talværdien 364. Året har 365 dage; på 364 har han magt, men ikke på forsoningsdagen.

Så længe Israel var i Egypten, havde de magt, indtil Salomo kom efter 480 år og byggede templet; da havde de ikke magt. Dette er også hemmeligheden ved »profetinden Mirjam tog trommen i sin hånd«. התף, »trommen«, er skrevet uden vav, som en antydning af 480 skaller. Sådan er altså »lov ham med tromme og dans«, בתף ומחול: når Lilith, med talværdien 480, kommer til Machalat, tilgiver den Hellige, velsignet være han, synderne. Også ומחול antyder Machalat. Så langt כ״ל משה.[DA111604]

Jeg har hørt i navnet מהר״ל צ״ק, at dette antyder Abraham, som er fra den mandlige verden.[DA111605] Der stråler og lyser Torahens 26 bogstaver med de dobbelte, som ni egenskaber, der lyser og lader strøm tilflyde den tiende, Malkhut. Ni gange 26 er 243, ligesom talværdien af אברם, Abram, når he tages bort fra hans navn.[DA111606] Ligeledes er Isak fra den kvindelige verden. Derfor måtte han bindes på alteret, og hans sjæl gik ud, som kendt af dem, der kender den skjulte visdom. Dér lyser Torahens 22 bogstaver; ni gange 22 er 198, og יצחק uden navnets jod er 198.

Jakob rummer dem begge, for han er som bekendt barmhjertighed: 22 og 26, tilsammen 49, så den retfærdige, Gud forbyde det, ikke skal være מט, »vaklende«, foran den ugudelige.[DA111607] Ni gange 49 giver אמת, sandhed; det er »du giver Jakob

KLADDE · uafklaret · fortsat

Joel Moshe - 1 - fortsat

sandhed«. Jakob udbedrede også i den kvindelige verden de yderligere fem dobbeltbogstaver. Ni gange fem giver 45, og [uafklaret: ועם אח"ם קרואים אד"ם], »kaldes menneske«, er sandhed og 45 tilsammen 486.[DA111608] Jakob lod også lys skinne i den kvindelige verden: 26, to gange 26, 24, i hemmeligheden ved »til den nødlidendes bøn«, העֹרֵעַ, med talværdien ישראל, Israel, og alef samler dem.[DA111609] Træk herfra to gange 26, for du skal kun regne udbedringen, ikke det, der allerede var. Så bliver 486 tilbage, talværdien af אדם אתם. אתם skilles ud for sig, for det er udbedringen af 26 og 22; אדם er det, der blev føjet til i den kvindelige verden, ni gange fem, med talværdien 45.[DA111610] Det er »hvem gav mennesket en mund«, efter »du giver Jakob sandhed«: ni gange אדם, navnets fire bogstaver og אמת har talværdien תתן, »du giver«.

Det er også talværdien af navnet Havayah udfyldt sammen med den Hellige, velsignet være hans, segl, sandhed, nemlig יו"ד א' ה"א מ' ו"ו ת' ה"א.[DA111611] Tiendedelen af אמת, som er אדם, er i Tikkunei Bereshit, blad 29: tiendedelen af mem er dalet, af tav mem, mens alef bliver som det er — tilsammen אדם. »Fra skaberværkets begyndelse«: det var fra den 25. elul til Hoshana Rabbah, 26 dage, som talværdien af Havayah, det uudtalelige navn.

»Ved dens forbindelse osv.«: pilegrenene, som man dag for dag forbinder med lulaven — derved udbedres ting. For lulavens blade tilhører hellighed,

Tilbage til kapitlet i indholdet

Historisk register: Heqor Din - II - Kapitel 24

KLADDE · uafklaret · fortsat

Joel Moshe - 1 - fortsat

mens disse hører til domme og urenhed; derfor slår man dem mod jorden. »Røddernes fæste i helligheden osv.«: pilegrenen viser skallerne, og skallerne har kun liv, når de har fæste og rod i den øvre hellighed. Pilegrenen er en profetskik, for profeternes rod er i sandhedens to lår, Netsach og Hod; de kaldes sandhedens profeter. Derfor er det en profetskik. Moses, som så i det lysende spejl, var i Tiferet, oven over dem.

»Og alt, der er rodfæstet i den osv.«: hellighedens rod, som er i urenheden, skal ikke betegnes ved ophævelse eller standsning. Det gælder kun selve urenheden, som bryder grænsen; pilegrenen slås mod jorden for at standse dem, så den trædes ned. »For der er ikke rester osv.«: Samael skal ingen rester have, men helt ophæves i fremtiden. »Antydningen gælder dem, der fører svøben«: det er de anklagende skaller, som skal ophæves, i modsætning til den hellige dom selv, som lever og består og er den, der frelser. »For denne handling er ikke samtykke osv.«, hvilket ville kræve de tre navne El, Elohim og Herren; den er selve standsningen af det, som rammes. »Og tilsvarende osv.«: [uafklaret sammenhæng: גם שאין דיוק בערבה], ved pilegrenen, at der fra begyndelsen er tre, og hvis to siden er tilbage, er det gyldigt.[DA111612] »Og dens afbrækkede stumper«: resternes rester, selv i den mindste størrelse, viser standsningen af dommen og skallen.

Heqor Din — del II — kapitel 25

Jad Jehuda: 1

Joel Moshe: 1

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - 1

»Og Rav Hai Gaon osv.«: ved slutningen af det foregående kapitel. Forfatterens hensigt er at vise, at Rav Hai Gaons ord har støtte i Gemara. »For at det ikke skal se ud som

Rema fra Fano

Rav Hai Gaon sagde, at selv om konklusionen er, som vi sagde, »selv ét blad på én gren«, er det ikke passende som den bedste opfyldelse af buddet, for det må ikke se ud, som om man ringeagter sagen. Han talte godt, for Gemaras formulering er »selv ét blad og

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - 1 - fortsat

ringeagt«: sådan skriver også Tur, Orach Chajjim, i hans navn, afsnit 664, at ét blad på én gren er uskønt.

»Ét blad alene osv.«: efter sin sædvanlige måde

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - 1 - fortsat

forklarer forfatteren, at også Gemaras første formulering, »ét blad og én gren«, er sand. Den betyder ikke ét blad uden gren og én gren uden blad — det kan man bestemt ikke tro. Men den betyder, at vi behøver to blade og to grene: ét blad på én gren og én gren, hvorpå der er ét blad, for den bedste opfyldelse af buddet. Han siger ikke udtrykkeligt to blade og to grene, for at vise, at der kun kræves ét helt blad og én hel gren, ikke to hele blade og to hele grene. Det er »to ting, hver med en lille del«: til et helt blad behøves en lille del af en gren, og på den hele gren behøves en lille del af et blad. »Det er betydningen af« Gemaras to gange »han slog, han slog«: med hver af dem slog han, for den bedste opfyldelse af buddet. »Vi lærer« også af formuleringen, at de to ting skal være adskilte, ikke forbundne, for skallerne skal ikke forbindes og bindes sammen. »Antydningen« er Skriftens »I skal ikke kalde det en sammensværgelse«, og vore lærde, må deres minde være til velsignelse, sagde: »De ugudeliges sammensværgelse tæller ikke med.«

»Og eftersom han udtrykte osv.«: når han ønskede at vise bestemmelsen om det mindste og en lille del på

Rema fra Fano - fortsat

én gren«. Bagefter spørger vi forbavset: »Ét blad og én gren — skulle man tro det? Sig derimod: selv ét blad på én gren.« Ét blad alene og én tom gren kan man ganske vist ikke tænke sig. Men den første formulering sigter til den bedste opfyldelse af buddet: at der skal være to ting, hver med en hvilken som helst lille del. Det er betydningen af »han slog, han slog«, som betyder med denne og med denne. Vi lærer, at man slet ikke skal binde dem sammen. Antydningen er »I skal ikke kalde det en sammensværgelse«, קשר, et bånd, som ikke tæller med, som det skal forklares. Eftersom han sluttede sin første formulering med denne angivelse af det mindste, udleder vi heraf »selv ét blad på én gren« som det ufravigelige krav: mindre er umuligt.

Det er sandt og rigtigt, at der skal være to pilegrene, svarende til »hans to brødre udenfor« i omtalen af Kam, der så, fortalte og trak sin fars nøgenhed ud til dem for at styrke venstresidens kraft. Men Sem og Jafet fik overtaget imod dem og dækkede deres fars nøgenhed, med ansigterne vendt bagud, for at hellige bagsidernes egenskab. Også disse er for de vise »to mænd, spejdere«: de to ydre mandlige kræfter, vi omtalte, som en abe foran et menneske. De gik bundne i Joshuas ærinde for at erobre Kanaans land, Kams søns land, foran Pinchas og Kaleb. Om dem står חרש: både med sin, שׂ, der betyder, at deres brud er deres renselse, ligesom et lerkar, og med shin, שׁ, for de skal blive stumme og døve. De er rester af to andre grene i lulaven, og fra dem og videre er der ingen rester af resterne, som vi sagde.

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - 1 - fortsat

denne måde, »ét blad og én gren«, uden at sige det direkte, fremgår det, at han sigter til den bedste opfyldelse. Havde det været et ufravigeligt krav, burde han have sagt det direkte. Vi lærer, at der i hvert fald behøves ét helt blad og én hel gren, altså som ufravigeligt krav ét blad på én gren. Mindre end dette — for eksempel et helt blad med en hvilken som helst lille grenrest eller omvendt — går ikke.

»Sandt osv.«: forfatteren forklarer grunden til den bedste opfyldelse. Det er rigtigt, at Hoshana-pilegrenen, som antyder skallen, har to grene, svarende til de to ydre mandlige kræfter. Om dem siger Skriften ved Kam: »Kam, Kanaans far, så sin fars nøgenhed og fortalte det til sine to brødre udenfor.« Meningen er ikke hans to brødre Sem og Jafet; hvorfor skulle det da siges, at de var udenfor? Det er de to ydre mandlige kræfter: »hans to brødre«, som er hans brødre udenfor, i urenheden. »Og han trak ud osv.«: i Bereshit Rabbah: »Kam så og fortalte — han sagde til dem og trak dem til sig. Han sagde: Adam havde to sønner osv.« Han udlagde ויגד som et udtryk for at trække; oversættelsen af »de trak« er ונגיד. Han trak dem til sig med ord, som Jefeh Toar skrev dér. Forfatteren udlægger, at

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - 1 - fortsat

Kam ville trække kraften fra sin fars, Noas, nøgenhed ud af helligheden til sine ydre brødre. Det vil sige ud af Jesod og dermed styrke venstresidens kraft, den hårde skal. »Men de fik overtaget osv.«.

»For at hellige osv.«: dér i Bereshit Rabbah: når der står »de dækkede deres fars nøgenhed«, ved jeg så ikke, at deres ansigter vendte bagud? Men det lærer osv. Forfatteren udlagde, at deres tankes og deres gerningers ansigt vendte bagud for at hellige bagsidernes egenskab, Shekhinahs to trin, som kaldes bagsider. »Også disse osv.«: i Zohar, Bereshit, side 24: »Gudesønnerne så menneskedøtrene — det er det, der står: to mænd, spejdere, i hemmelighed, idet han sagde. Menneskedøtrene: som der står, da kom to skøger til kongen. På grund af dem står der: for de så, at Guds visdom var i ham. Da kom de, ikke tidligere.« Videre dér, side 85: »Kæmperne var på jorden i de dage, og ikke i tiden derefter, indtil Joshua kom. Gudesønnerne blev bevaret, indtil Salomo kom; menneskedøtrene blev indbefattet. Det er det, der står: og menneskebørnenes nydelser.« I Zohar, Acharei, side 18 og 118, kaldes disse to mandlige kræfter

Rema fra Fano - fortsat

Ud fra vores forklaring forstås verset »Kam, Kanaans far, så sin fars nøgenhed«: han måtte knytte sin søns kraft til sig for fra dem begge at trække noget udad. Den, der kun har ét blad på én gren, slår også med det uden at velsigne. Efter vores vej passer det til sønnen af en kvinde under leviratpligt, som Salomo lod leve efter udfordringen »bring mig et sværd«. Det udledes af sammenhængen. De to unge spejdere, som førte Rahab ud af omvæltningen, var nemlig brødre, ægtemænd til to skøger; af dem blev der ingen tilbage undtagen det levende barn, rede til udbedring, for eksistensen kan ikke fuldstændigt forsvinde. Derfor blev der i fordærvets stund sagt »forbandet være Kanaan« om den, der handler som Kanaan, »i hvis hånd er falske vægte«. Det omfatter ikke Tavi, Rabban Gamliels slave, og andre som ham, for der står: »Der skal ikke mere være nogen kanaanæer i Hærskarers Herres hus.« Dette er en betegnelse; når han renses for den, vil han blive modtaget med velvilje. Den, der er fortrolig med aggadah og samler dens spredte dele med visdom, forståelse og erkendelse, vil fryde sig meget over de vises ord og gåder.

Nogle af dem, som elsker buddene og søger nøje, har sagt: når man fjerner skallen fra pilegrenens korn, finder man deri noget som en slanges krop, afklædt sin hud og uden hoved. Det viser, at hovedet af denne skikkelse er skjult, i betydningen: »og grusom kobragift« — ראש פתנים אכזר, »kobrahoved« — »er det ikke gemt hos mig?«, efter vores

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - 1 - fortsat

»landets spejdere«; se dér.

Den vise Galante forklarer i sin lærers navn, må hans minde være til velsignelse, at de to mænd, som Joshua sendte for at udspejde landet, netop er de to ydre mandlige kræfter. De bøjede sig for Joshua, straks han kom ind i landet, og sagde: »Her er vi som dine tjenere.« Dem sendte Joshua ud for at udspejde landet; Pinchas og Kaleb gik med dem og iklædte sig dem. Disse to landets spejdere kastede frygt over alle landets indbyggere, for sådan havde Joshua betinget sig hos dem, så landet blev let at erobre. Derfor mistede alle landets indbyggere modet, og ingen ånd bestod mere i dem, straks spejderne kom for at udforske landet, selv om de vendte tilbage uden at udforske det. For de to landets spejdere udførte det, der var pålagt dem.

Men deres hustruer, de to utugtens kvinder, Lilith og Machalat, havde endnu ikke bøjet sig, fordi de er den hårde, stærke og urene domsegenskab. Først kom kong Salomo, fred være med ham, som herskede over dæmonerne — »og menneskebørnenes nydelser, en dæmonkvinde og dæmonkvinder« — og da bøjede også de sig og faldt på deres ansigt til jorden for ham. Det er »da kom to skøger til kongen«:

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - 1 - fortsat

da kom de, ikke før. Se dér, blad 93b og blad 101.

»Som en abe foran et menneske«: sådan kaldes de ydre kræfter, fordi de er som en abe, der efterligner et menneske. Deres to trin efterligner også אדם, mennesket, 45, som der står hos Galante, blad 95. Forfatteren betegner dem sådan, fordi de var bundne, כפותים, foran Joshua; qof skifter med kaf, for begge hører til bogstaverne גיכ"ק. »Kams søn«: Kam er deres broder

Rema fra Fano - fortsat

udlægning.[DA111801] Afklædningen af huden er som bekendt standsningen af dens virke, og slaget mod jorden svarer til »de ugudelige rystes af den«. Det er en tiltalende begrundelse for den profetskik, vi nævnte. Men det, vi har lært — at dens bud gennem alle syv dage er at rejse den ved alterets sider, med toppen bøjet hen over alteret — er en halakhah overleveret til Moses på Sinaj. Selv i templet tilsidesætter dens håndtering kun sabbatten på den syvende dag. Sammen med de fire arter gælder det efter Torahen kun på den første dag. Lad den vise høre og øge sin lærdom.

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - 1 - fortsat

udenfor. »Om dem står«: »Joshua sendte to mænd, spejdere, חרש«. I Midrash er der uenighed: én siger חרס, ler — de gjorde sig til pottemagere — og én siger חרש i den sædvanlige betydning, som døve. Ved deres brud brydes også disse ydre kræfters kraft: ligesom lerkarrenes brud renser dem og fører dem ud af deres urenhed, sådan er de ydre kræfters brud deres standsning og renselse. Ved den samlede udbedring skal også de udbedres. חרש i almindelig

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - 1 - fortsat

betydning siger, at de skal blive stumme, så de ikke kan åbne munden med urenhed, og døve, så de ikke hører deres råds stemme.

»Og de«: disse to ydre kræfter, som de to pilegrene, der antyder skallen, svarer til, er rester af de to grene i lulaven, der svarer til dommene i helligheden, Netsach og Hod. Derfor er en hvilken som helst lille del nok ved pilegrenen, modsat pilegrenen i lulaven. Men fra disse og videre er der ingen rester, kun standsning og ophævelse. »Verset forstås osv.«: »Kanaans far« synes uden grund; hvorfor knytte ham til sønnens navn her? I Bereshit Rabbah sagde de, at Kanaan så og fortalte. Ran skrev, at »Kanaans far« antyder, at han var delagtig i overtrædelsen. Forfatteren udlagde, at han måtte knytte sin søns kraft til sin onde hensigt.

»Og den, der osv.«: forfatteren forklarer også grunden til, at ét blad på én gren er det ufravigelige krav. Det svarer til det ene barn, der blev tilbage for de to ydre mandlige kræfter. »Efter sønnen af en kvinde under leviratpligt«: i Midrash Shocher Tov om de to skøger: Rav sagde, at de var ånder; Shmuel sagde, at de var virkelige skøger; rabbinerne sagde, at de var kvinder under leviratpligt. Alles ord er sande: de var ånder og kvindelige skaller, utugtens kvinder, gift med de to mandlige skaller, landets

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - 1 - fortsat

spejdere. »Efter udfordringen«, som Salomo rettede mod dem ved at sige »bring mig et sværd«. Bagefter [uafklaret: התי'] han ham, fordi han var rede til udbedring, som det snart konkluderes.[DA111901] »Og dette udledes osv.«: det, vi sagde om ét blad på én gren som svarende til det levende barn, udledes af de nævnte to grene, der svarer til de to ydre mandlige kræfter, fædre til skøgernes to sønner. »De to unge spejdere«: i Zohar, Acharei, kaldes de »to sønner«. »Som førte Rahab ud«: forfatteren lærer os, at hvis de førte Rahab ud, var det i Joshuas ærinde.[DA111902]

»Rede til udbedring«: det antydede Salomo ved sin udfordring: »bring mig et sværd osv., del det levende barn osv.« Det skulle vise hans død og brud som hans renselse. Bagefter lod han ham leve, fordi han var udbedret; han dræbte ham ikke, for eksistensen skal ikke forsvinde, men udbedres ved dagenes ende. »Derfor«: når eksistensen ikke skal forsvinde, og dette barn var rede til udbedring, står der også »forbandet være Kanaan«. I Bereshit Rabbah sagde vore lærde: Kam syndede, og Kanaan blev forbandet — hvor underligt! osv. Rabbi Nechemjah sagde: Kanaan så og fortalte, og fordærvet blev hængt på den fordærvede; sådan lyder Jalkuts tekstform. Forfatteren forklarer, at Kanaan er fordærvet i sig selv og af natur, som der

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - 1 - fortsat

står: »Kanaan, i hvis hånd er falske vægte« (Hos 12). Skriften antyder ved »forbandet være Kanaan«, at hans gerninger bevirkede det, og at også han ved udbedring af sine gerninger skal udbedres, ligesom Tavi, Rabban Gamliels slave. Sådan står også »der skal ikke mere være nogen kanaanæer osv.« (Zak 14). Han sagde »kanaanæer« som en betegnelse, ikke »Kanaan«, for at vise, at betegnelsen kanaanæer ikke længere skal findes, mens personen skal være der. Når manden renses for denne betegnelse, modtages han med velvilje.

»Men osv.«: forfatteren giver endnu en begrundelse for pilegrenen. »Viser, at denne skikkelses hoved er skjult«: skallens rod og hoved er skjult, gemt og rodfæstet i det hellige [uafklaret: כיד הגולגלתא], som forklaret hos Galante ved »de satte sig på jorden«. [DA111903] »Efter vores udlægning« og forklaring af verset, som det skal forklares nedenfor i del V, kapitel 8, og som der også står hos Galante dér, således: »Det er kendt, at når skallens fod rejser sig, og dens skikkelse ophæves, opsluges alle dens lemmer og grene i deres rod, det skjulte hoved. [DA111904] Efter denne hemmelighed forklarede han på en smukt sammenhængende måde verset: og grusom kobragift — kobrahoved — er det ikke gemt hos mig, forseglet i mine forråd? אכזר, grusom, skal her læses אך זר, kun fremmed, for at mindske grusomheden på dens gemmested. For dér indbefattes det i det gode og giver tak til hovedet over alle hoveder osv. Derfor kan det regnes blandt mine forråd: dette kobrahoved er blandt de forseglede forråd, som ikke igen skal brede sig ud. At det er gemt dér for evigt, opretholdes, for eksistensen skal ikke forsvinde helt. Det vidner om hans kongemagt, som hersker over alt, for at hellige alt ved hans hellighed.« Se nedenfor, hvor jeg har gengivet flere af hans ord.

»Svarende til«, hvad der står: »de ugudelige rystes af den« (Job 38). »Og dette osv.« henviser til det, der blev sagt ovenfor i det foregående kapitel om profeternes skik osv., nemlig fordi profetien kommer fra Netsach og Hod. Men pilegrenens bud i templet, hvor man rejste den ved alteret gennem alle syv dage, er selv en halakhah fra Moses på Sinaj af denne grund. Som der står i Zohar, Bereshit, side 71: »Derfor betroede denne mundtlige Torah Moses disse ti plantninger og pilegrene, som skal omgive

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - 1 - fortsat

dette alter med disse flodpile, svarende til de to trin, der omgiver ovenfor, Netsach og Hod.«

»Selv i templet osv.«: at pilegrenens bud i templet kun tilsidesatte sabbatten, hvis den syvende dag faldt på en sabbat, og ligeledes pilegrenen i lulaven, som er fra Torahen og begrundes ved de to trin Netsach og Hod, som forklaret i Zohar, Emor, og som efter Torahen kun tages på den første dag — i alt dette er der en hemmelighed. Lad den vise høre og øge sin lærdom.

KLADDE · uafklaret

Joel Moshe - 1

»At der skal være to ting, hver med en lille del«: også den første formulering »ét blad og én gren« betyder ét blad på én gren og én gren [uafklaret: וכי], ét blad; se dér.[DA112001] »Hans to brødre udenfor osv.«: i urenheden er der to mandlige skaller og to kvindelige skaller. De er de to skøger, som kom i Salomos dage; de kvindelige skaller er stærkere end de mandlige. Se bogen Vavei Ammudei.[DA112002] Over for dem er deres to ægtemænd, de mandlige skaller, ligesom der er [gentaget וישׁ] i helligheden i Jesod, som forenes i den hellige pagt, som bekendt. Kam ville trække noget ud i urenheden, der kaldes nøgenhed. Ordet הגיד i omtalen af Kam — »han fortalte sine brødre udenfor« — betyder nemlig en tilstrømning til skallerne, hans brødre, urene som han, udenfor. Netop ordet »udenfor«: at de er [uafklaret: חלוני חמש], og de fik overtaget imod ham.[DA112003]

Forudsætningen er kendt — lad der være tusind adskillelser: »fra mit kød skuer jeg [uafklaret: תליה]«. Der er to åbninger i pagtslemmet, én til urin og én til sæd; i Asijahs verden to kanaler, én til dom og én til barmhjertighed.[DA112004] Når Israel synder, Gud forbyde det, ledes strømmen mod venstre. Se Zohar, Acharei Mot, [uafklaret henvisning: ע"קו], Pardes, porten om kanalerne, og Galante ved verset »kvinder i Zion krænkede de«. [DA112005]

»Sem og Jafet osv.«: [uafklaret: לקו'] bagsiderne er urenheden bag helligheden, »det ene over for det andet osv.«.[DA112006] Også ved spejderne står »to mænd, spejdere«, som antyder de nævnte to mandlige skaller, der gik foran Pinchas og Kaleb. De var underlagt Pinchas' og Kalebs befaling, og

KLADDE · uafklaret · fortsat

Joel Moshe - 1 - fortsat

gennem dem underkuede de urenhedens grupper efter dem for at erobre Kanaan, Kams søn, som var uren ligesom ham. De gik tvunget, imod deres vilje, efter det guddommelige ord. »Deres brud osv.«: skallernes brud og ophævelse er deres renselse i den kommende tid. Det antydes ved de to pilegrene i lulaven, som man slår med, for at antyde deres ophævelse, så de ingen rest skal have.

»Og Kam så osv.«: [uafklaret forbindelse: ואלה בקליפות נקראים נ"ס במין ריבויים הם וזהו סוד ההפטרה ו' פסוקים מתחילין בהם ה' מלת כנ' חותי ת את שם את חם את יפת]. Her omtales skallerne, נ"ס, former for flertal, haftarahens seks vers og fem, samt ordene »Sem«, »Kam« og »Jafet«.[DA112007] »Hverken min eller din skal han være« — det er kun et ondt hjerte. »For også dette er dig en søn«; [uafklaret: ע"כ לא אבא אלי], »for en hånd på Jahs trone« [uafklaret: ע"ל פי' עו']. [DA112008] I fremtiden skal det udbedres, og der skal ikke være noget af én af dem.

»Kanaans far osv.«: »Kanaans far« er overflødigt. Når han siger Kam, ved jeg så ikke, at han er Kanaans far? Men han måtte knytte sin søns kraft til sig for at trække noget fra hellighed til urenhed til sine to brødre udenfor, som ovenfor. »Efter bandlysningen osv.«: efter Gemara ophævede mændene i Den Store Forsamling driften til afgudsdyrkelse. Men driften til overtrædelse kunne de ikke ophæve, for »til beboelse skabte han den, ikke til tomhed«; selv et æg kunne ikke findes i Nehardea. Det var bandlysningen, da Salomo udfordrede det daggamle barn, som var den onde drift, skallen. På denne græshoppe stod det store navn skrevet — det vil sige det kendte, som er fra hans far; se ovenfor i del I, kapitel 12, hvad vi skrev dér.[DA112009]

Derfor siges »og jeg sværger [uafklaret: כה']« og

Tilbage til kapitlet i indholdet

Historisk register: Heqor Din - II - Kapitel 25

KLADDE · uafklaret · fortsat

Joel Moshe - 1 - fortsat

»hvis jeg [uafklaret: אתיתך] med sværdet«, 1 Kongebog, 20.[DA112010] Forklaringen er, at eden blev aflagt ved sværdet, ved navnet i det, om ikke at dræbe ham. Med dette sværd skete udfordringen: »at smøre driftens øjne«, og det hjalp, så [uafklaret: דלא ליברי בקרתני'].[DA112011] Ét blad på én gren antyder denne drift. Hans to brødre, spejderne, var brødre og ægtemænd til to skøger, som ovenfor. Mændene i Den Store Forsamling ophævede dem, og kun én drift blev tilbage: det levende barn, som var rede til udbedring. Men at ophæve det helt er umuligt, for at verdens eksistens ikke skal forsvinde og mangle, som ovenfor; én af dem blev bøjet, driften til afgudsdyrkelse.

Ved seksuel overtrædelse: [uafklaret: א"ח כ"א], »at smøre dens øjne«. Det er Salomos udfordring, [uafklaret: המ"כה], ved sværdet for at stikke dens øjne ud.[DA112012] Det er »riv op«, at rykke skallerne op med rode, skallernes rod efter den, og »bryd«, den onde drift. »Og styrt« er blodsudgydelse, som er nødvendig for Sanhedrin, og »bøj« er den onde tale, Nogah-skallerne: død og liv er i tungens magt, og den bøjes for helligheden. Overvej [uafklaret: ח"ו].[DA112013]

[Uafklaret lemma: יקק כח מה], det vil sige Chokhmah, »visdom«, i denne skikkelse, fra skallen og urenheden, som ovenfor.[DA112014] »Kobragift« — »kobrahoved« — er skallen; אך זר, »kun fremmed«, lidt fremmed, til udbedring. Det er »er det ikke gemt hos mig?«, efter hemmeligheden om Esaus hoved i Isaks favn, og ordene [uafklaret: וכמוס כס].[DA112015] »Og øge sin lærdom«: i Zohar, Bereshit, side 71, en halakhah fra Moses på Sinaj, [uafklaret: מזה טועה ממנה], og Emor, side 201; se dér. Profeternes skik: Netsach og Hod kaldes sandhedens profeter.[DA112016]

Heqor Din — del 2 — kapitel 26

Jad Jehuda: 1

Joel Moshe: 1

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - 1

»Om tidspunktet for beseglingen« osv. Læreren forklarer i denne forbindelse et udsagn i Zohar, afsnittet Vajechi i den lille trykte udgave, som i den store trykte udgave står i afsnittet Emor, side 199. Det handler om beseglingen efter forsoningsdagen. Han forklarer det, som forekommer fremmed og forunderligt, som om denne beseglings tidspunkt var på shemini atseret. Ordlyden er:

»Kom og se: På den dag, hvor dommen vækkes i verden, og den Hellige, velsignet være han, sidder på dommens trone for at dømme verden, skal mennesket vække omvendelsen, så han vender om fra sine synder. For på denne dag skrives sedlerne, og de findes alle i sækken; de er nu skrevet. Opnår mennesket at vende om for sin Herre, river de sedlerne om ham i stykker. Derefter bereder den Hellige, velsignet være han, en dag for mennesket: forsoningsdagen, omvendelsens dag. Vender han om fra sine synder, er det godt. Hvis ikke, befaler kongen, at sedlerne besegles. Ve ham, for omvendelsen står i begreb med at fjerne sig fra ham! Opnår han fuldkommen

Rema fra Fano

Om tidspunktet for beseglingen, som vi nævnte i det foregående kapitel, findes der i Zohar ord, der ved første betragtning vækker undren. De står i de bøger, vi har foran os, i afsnittet Vajechi, fol. 220. Der siges, at sedlerne skrives ved rosh ha-shanah. Det svarer til rabbi Kruspedais ord om, at de ondes bog skrives og besegles til døden. Der tilføjes, at omvendelsen alligevel har kraft til at ophæve dem indtil forsoningsdagen. Vender mennesket ikke om i mellemtiden, besegles sedlerne på forsoningsdagen. Dette er den rigtige læsemåde. Det er, som vi har sagt, noget, ingen nogen sinde har været uenig om, sådan som vi forklarede i kapitel 1. Når domsafgørelsen først er skrevet og beseglet, er den vanskelig at tilbagekalde selv ved omvendelse, medmindre mennesket styrker sig meget i den; da står intet ham i vejen.

Derfor siges dér, efter at sedlerne er beseglet: »Ve ham, for omvendelsen står i begreb med at fjerne sig fra ham! Opnår han fuldkommen omvendelse, som det sømmer sig, er det godt.« Når forsoningsdagen er forbi, gives han nemlig ikke mulighed — det vil sige, at han ikke hjælpes til at vende om. Men hvis han af egen kraft styrker sig i fuldkommen omvendelse med alle dens betingelser, som vi nævnte i første del, gavner det ham.

»Hvis ikke, giver de ham henstand indtil denne sidste dag; atseret er den ottende. Og hvis han foretager fuldkommen omvendelse for sin Herre, rives de i

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - 1 - fortsat

omvendelse, som det sømmer sig, giver de ham henstand indtil denne sidste dag; atseret er festens ottende dag. Foretager han fuldkommen omvendelse for sin Herre, rives de i stykker eller tilbageholdes. Opnår han det ikke, går sedlerne ud fra kongens hus og overgives i opsynsmandens hånd. Når de er overgivet i hans hånd, fuldbyrdes dommen visselig, og sedlerne vender ikke tilbage til kongens hus. Da fjernes billederne fra ham og findes ikke hos ham. Når de fjernes fra ham, rammer kongens forordning ham visselig, og han smager dødens smag. På denne sidste festnat står opsynsmændene rede, og sedlerne tages. Efter at de har taget dem, fjernes billederne og findes ikke hos dem. Derefter følger det uklare דיני גרייעא, om en ringere dom eller mangel, [DA112301] eller dommen rammer ham, og sygdomme følger deres mangel. Dette har vi allerede fastlagt og forklaret.« Så vidt citatet.

»Der siges, at sedlerne skrives ved rosh ha-shanah«: Det er ordene »på dommens dag« osv., »for på denne dag skrives sedlerne«. »De er« de

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - 1 - fortsat

ondes bøger, om hvilke rabbi Kruspedai sagde, at de ved rosh ha-shanah skrives til døden; se ovenfor, kapitel 11. »Zohar tilføjer, at alligevel« osv.: Det er ordene »opnår mennesket at vende om for sin Herre, river de sedlerne i stykker«.

»Noget, ingen nogen sinde har været uenig om«: Alle tannaitter og amoraitter mener, at domsafgørelsen sker på forsoningsdagen. »Det vil sige, at han ikke hjælpes« ovenfra til omvendelse, sådan som andre, der kommer for at rense sig. Men styrker han sig af egen kraft uden hjælp og åbner sig en vej til passende omvendelse, står intet i vejen for omvendelsen, som forklaret i del 1, kapitel 20; se dér. Dette er ordene »opnår han fuldkommen omvendelse, som det sømmer sig, er det godt«.

Rema fra Fano - fortsat

stykker. Opnår han det ikke, går disse sedler ud fra kongens hus og overgives i opsynsmandens hånd. Dommen fuldbyrdes, og sedlerne vender ikke tilbage til kongens hus, eftersom billederne er fjernet fra ham« osv. »Og på denne sidste festnat står opsynsmændene rede.« Han siger, at efter forsoningsdagens besegling gives der henstand for at se, om han vil styrke sig i fuldkommen omvendelse, som sagt, indtil »denne sidste dag«.

Hvis vi forklarer »den sidste dag« som atseret, den ottende dag, er dette det forunderlige forhold, vi nævnte. Det kan kun bringes i orden ved en stærkt søgt forklaring, som et retsindigt menneske ikke vil tåle. Vi vil ikke tro, at Zohar på nogen måde modsiger den sande overlevering, som er videregivet til de mange; og den kendte erfaring støtter den. Derfor, I forstandige, hør mig: Hvor velordnede er denne hellige bogs veje, og hvor vældige dens kapitlers hovedpunkter! Betragt dens ord, for de er liflige.

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - 1 - fortsat

»Hvis ikke, giver de ham henstand« osv. Lærerens læsemåde er: »Opnår han fuldkommen omvendelse, som det sømmer sig, er det godt; hvis ikke, giver de ham henstand indtil denne sidste dag« osv. Meningen er, at hvis han foretager fuldkommen omvendelse før denne sidste dag, gavner omvendelsen ham straks med hensyn til beseglingen: De sedler, der blev beseglet på forsoningsdagen, rives i stykker før denne sidste dag. Det svarer til, at omvendelsen gavner ved nedskrivningen, så sedlerne rives i stykker efter rosh ha-shanah og før forsoningsdagen. Har han ikke foretaget fuldkommen omvendelse, giver de ham alligevel henstand til denne sidste dag for at se, om han af egen kraft styrker sig i fuldkommen omvendelse.

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - 1 - fortsat

Men læsemåden i de bøger, vi har foran os, er: »Opnår han fuldkommen omvendelse, som det sømmer sig, giver de ham henstand« osv. Efter dette må meningen være, at selv om han af egen kraft foretager fuldkommen omvendelse efter forsoningsdagen, rives de beseglede sedler alligevel ikke i stykker før den sidste dag. Besegling adskiller sig altså fra nedskrivning, hvor sedlerne rives i stykker før forsoningsdagen ved omvendelse, fordi de blot er nedskrevet.

»Indtil denne sidste dag; atseret er den ottende.« Efter sin ligefremme betydning forklarer Zohars formulering dette som den sidste dag, shemini atseret. Det ville være meget forunderligt, som han forklarer til slut; for det er velkendt, at den sidste beseglings tidspunkt er på hoshanah rabbah. »Som

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - 1 - fortsat

vi sagde« i kapitlets begyndelse: at der findes forunderlige ting i Zohars udsagn. »Kun ved en stærkt søgt forklaring«: Man måtte da sige, at meningen er indtil den sidste dag, men uden at medregne selve denne dag. Dette er stærkt søgt. »Vi vil ikke tro« osv.: Den undren, vi omtalte, skyldes, at vi ikke vil tro, at Zohar modsiger den overlevering, som fra gammel tid er videregivet til de mange, nemlig at hoshanah rabbah er beseglingens tidspunkt. Også den kendte erfaring med månens skygge på natten til hoshanah rabbah støtter og beviser, at det er sådan.

KLADDE · uafklaret

Joel Moshe - 1

»Indtil denne sidste dag« osv. Hvis vi faktisk forklarer det nævnte Zohar-udsagn, så »den sidste

KLADDE · uafklaret · fortsat

Joel Moshe - 1 - fortsat

dag« er shemini atseret, er det »ét af ד'« af de forunderlige forhold, vi nævnte.[DA112401] Man kan ikke forklare det sådan, at Zohar skulle være uenig i den sande overlevering, som er videregivet til de mange: Domsafgørelsen sker natten til hoshanah rabbah og ikke på shemini atseret. Den

Tilbage til kapitlet i indholdet

Historisk register: Heqor Din - II - Kapitel 26

KLADDE · uafklaret · fortsat

Joel Moshe - 1 - fortsat

kendte erfaring, som »blev beredt?«, שהוזמן?, [DA112402] i månens skygge netop på dette tidspunkt, støtter de mange og ikke Zohars ord efter deres umiddelbare fremtræden.

Heqor Din — del 2 — kapitel 27

Jad Jehuda: 1

Joel Moshe: 1

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - 1

»I afsnittet Emor« osv. Det fortsætter afslutningen af det foregående afsnit. Læreren forklarer, at »den sidste dag«, som Zohar nævner, er hoshanah rabbah. Derfor indleder han med, at det nævnte Zohar-udsagn er fra afsnittet Emor. »For det er dem, det gælder«: Dér taler Zohar om sukkah og lulav, og dem gælder spørgsmålet om beseglingen. Det erkendes ved at sammenholde de to steder i Vajechi og Emor; i sidstnævnte begynder udsagnet ved »og I skal tage jer«. »Også dér« betyder, at sammenhængen desuden viser dette i selve afsnittet Vajechi.

»Efter den gældende halakha, som den anonyme mishnah«: Vandudgydningen varer syv dage. Det udelukker rabbi Jehudas opfattelse i Mishnah, kapitlet Lulav va-Aravah (fol. 48b): Med én

Rema fra Fano

I afsnittet Emor, fol. 104, ved »Og I skal tage jer på den første dag« osv., begynder uden tvivl det udsagn, vi er ved at forklare. Skønt det er trykt i afsnittet Vajechi, er lærestykkerne visselig fremsat sammen. Trykkerne har allerede bemærket dette og sat en henvisning dertil i afsnittet Emor. Efter denne læres sandhed forekommer det os, at Zohar kalder hoshanah rabbah »den sidste dag«, fordi den er den sidste for sukkah og lulav. Det er dem, udsagnet gælder, når de to steder sammenholdes som sagt. Også dér i afsnittet Vajechi handler hele lærestykket om sukkah og lulav, så det passer, at hoshanah rabbah er den sidste. Den er også den sidste dag for vandudgydningen efter den gældende halakha, i overensstemmelse med den anonyme mishnah i begyndelsen af kapitlet Lulav va-Aravah.

For at man ikke skulle indvende, at den ottende dag er den sidste, siger han, at sådan er det ikke: Atseret er den ottende, og den er en højtid for sig med hensyn til flere væsentlige lovbestemmelser, hvis husketegn er פז"ר קש"ב.[DA112601]

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - 1 - fortsat

log foretog man udgydningen alle otte dage. »For at man ikke« osv.: Når Zohar derefter siger »atseret er den ottende«, skyldes det, at man ikke skal indvende mod betegnelsen hoshanah rabbah som »den sidste dag«: Er shemini atseret ikke den sidste? Derfor siger han, at det ikke er sådan. Atseret er den ottende og ikke festens sidste, for den er en højtid for sig; »den sidste dag« er hoshanah rabbah. »Derfor« antyder i sin ordlyd den regel, der er forklaret dér i Gemara.

»På dagen, uden det forbindende vav«: Om alle festens dage står der i offerafsnittet וביום, »og på dagen«, med det tilføjende vav. Om shemini atseret står der ביום השמיני, »på den ottende dag«, ikke »og på dagen«, fordi den er en højtid for sig. »Ligesom atseret« osv.: Som det står i midrash: Ligesom pesachs

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - 1 - fortsat

atseret ligger halvtreds dage borte, burde også denne have ligget halvtreds dage borte. Hvorfor står den umiddelbart efter festen? Rabbi Jehoshua ben Levi sagde: Det er som en konge osv.

»For at vise« osv. De syv uger af verdens dage kendes fra Zohar: »Jubelårets halvtreds år er halvtreds tusind slægtled, hvor den Hellige, velsignet være han, vil lade ånden vende tilbage og lade den hvile.«[DA112701] Dette emne behandles af Nachmanides, Recanati, Bachja og Tsijoni i afsnittene Emor og Behar og af andre store forfattere, må deres minde være til velsignelse. Meningen er, at verden består seks tusind år og ligger øde i ét årtusinde, som de sagde i kapitlet Chelek. Skabelsens seks dage antyder dette. Derefter følger שמושל? הק"בה אלף [חסר], »som hersker? den Hellige, velsignet være han, tusind [tekst mangler] [DA112705]«.[DA112702] Den syvende dag er hellig sabbat: Det syvende årtusinde, som helt er sabbat og hvile for Verdenernes Liv.

Verden skal dog ikke forblive øde. Efter det syvende årtusinde fornyer den Hellige, velsignet være han, sin verden endnu en gang. Den verdens dage bliver atter seks tusind år

Rema fra Fano - fortsat

Derfor står der i afsnittet Pinchas alene om denne dag ביום, »på dagen«, uden det forbindende vav, »og«. Ligesom den første atseret er adskilt fra pesach, fortjener denne atseret at tælles for sig, som var den adskilt fra festen, selv om den står umiddelbart efter den. Det viser Herrens fastsatte tider: De er alle stillet lige med første festdag ved at være fester, og på den sidste festdag stiger man i hellighed. Vi har noget tilsvarende i sabbatsårene, som alle er adskilt fra hinanden og ligger langt fra jubelåret; men det syvende år og det halvtredsindstyvende år ligger op ad hinanden.[DA112602]

Fordi han afbrød sit udsagn, siger han igen »og hvis han foretager omvendelse« osv. Det havde han allerede sagt én gang i almindelighed, men han forkortede og afbrød for at forklare lærestykket, så vi ikke skulle indvende imod det; derpå vendte han tilbage til at udfolde det første. Derefter siger han yderligere præcist »på denne sidste festnat«, hvilket uden tvivl betyder hoshanah rabbah. I den Zohar, der er kommet fra Israels land — må det snart finde barmhjertighed — findes et udsagn, der klart stemmer med vor forklaring. Den vise har afskrevet det i bogen Or Jakar, i anden del af sine kommentarer til Zohars afsnit Bereshit, port 5, afsnit 3. Han sagde, at det stammer fra Tikkunim. I vise, hør mine ord: De usyrede brøds fest kaldes ikke uden indskrænkning »fest«, bortset fra dens første og syvende festdag. Når der i Krønikebøgerne om Hizkija og Josija står »de usyrede brøds fest i syv dage«, skyldes det forsamlingens glæde og intet andet. Om sukkot siger Torahen derimod

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - 1 - fortsat

og ét øde årtusinde. Sådan fortsætter det syv gange, i alt niogfyrre tusind år, svarende til syv sabbatsår. Hver gang er det syvende årtusinde helligt; det er sabbatsårenes syv sabbatter. Det halvtredsindstyvende år, det store jubelår, er højhelligt for Herren; da vender marken tilbage til den, som erhvervede den.[DA112703] Dette er sabbatsårenes og jubelårets hemmelighed. Derfor sagde rav Ketina dér i Gemara: Ligesom det syvende år lader ét år blandt syv hvile, lader verden ét årtusinde blandt syv tusind hvile osv. Ordlyden viser, at hvilen sker mere end én gang.

Bachja skrev, at ordet לעשות, »at gøre«, i slutningen af afsnittet Va-Jekhullu antyder, at den Hellige, velsignet være han, atter vil forny verden efter det syvende årtusinde. Det er »for på den hvilede Herren«, i det syvende årtusinde, »for at gøre« verden på ny derefter. Hermed forstås også, at festens syv dage svarer til sabbatsårenes syv år, de syv helligede år, mens shemini atseret svarer til det store jubelår; se dér. Læreren siger, at shemini atseret derfor tælles for sig, for at vise Herrens fastsatte tider: De syv dage, som alle er fester, svarer til sabbatsårenes syv sabbatter, mens den sidste festdag svarer til det

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - 1 - fortsat

store, højhellige jubelår. Derfor stiger man på den i hellighed, og den tælles for sig.

»Vi har noget tilsvarende« betyder: Undr dig ikke over, hvorfor denne atseret ikke ligger adskilt. Sådan forholder det sig nemlig med sabbatsårene, som selv rummer hemmeligheden om verdens sabbatsår: Det niogfyrretyvende og det halvtredsindstyvende år ligger op ad hinanden.

»Fordi han afbrød sit udsagn« osv.: Når Zohar siden siger »og hvis han foretager omvendelse for sin Herre, rives de i stykker« osv., skønt han allerede havde sagt »opnår han fuldkommen

Rema fra Fano - fortsat

udtrykkeligt »en fest for Herren i syv dage«. Shemini atseret kaldes ingen steder i hele Torahen eller i de overleverede profetiske skrifter »fest«. Dette er dens fortrin: Alle de andre fejrer fest og kredser om midtpunktet, som er dens sted.[DA112603] Den antyder fuldendelsen og opnåelsen af målet for alle Torahens og profeternes forjættelser, i himlen ovenfor og på jorden nedenfor, for hele Israels øjne. I den opsluges døden for evigheders evighed. Her er tavshed et værn om visdommen.

Derfor siger de dér i Zohar, afsnittet Emor, efter at have afsluttet fortællingen om det, der sker ved dommens besegling: »På den ottende dag skal der være atseret for jer. For denne dag tilhører kongen alene; hans glæde er i dem, i Israel.«

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - 1 - fortsat

omvendelse, som det sømmer sig, er det godt«, skyldes det, at han afbrød sit udsagn med spørgsmålet om atseret. Han ville forklare, at den er den ottende dag og ikke den sidste, og vender derfor tilbage til det første emne for at udfolde det. Her havde הש"ס, »Talmud«, dog brug for sin rettede læsemåde »hvis ikke, giver de ham henstand« osv., som skrevet i det foregående kapitel; attributionen er usikker.[DA112704] Men efter læsemåden i vore bøger passer det også uden dette. »Uden tvivl«: Erfaringen med månens skygge beviser det, som nævnt i det foregående

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - 1 - fortsat

kapitel.

»I vise, hør mine ord.« Læreren udfolder her hemmeligheden om festens syv dage og shemini atseret. Når der står »de usyrede brøds fest«, sigtes ikke til, at alle de syv dage, hvor matzah gælder, kaldes fester. Kun den første og den syvende dag kaldes fester; navnet fest tildeles dem særskilt, fordi arbejde er forbudt på dem. Dagene imellem kaldes derimod kun fest, når Skriften sammenfatter dem med første og syvende dag på grund af matzah, som gælder på dem, for eksempel »du skal holde de usyrede brøds fest«. Da kaldes de fest samlet og i fællesskab, men ikke ubetinget og særskilt. Derfor finder man ingen steder, at Skriften udtrykkeligt siger »de usyrede brøds fest i syv dage«.

Det, der står i Krønikebøgerne om Hizkija og Josija (samme sted, kapitel 35), »de usyrede brøds fest i syv dage«, skyldes forsamlingens glæde: De glædede sig med stor glæde alle syv dage, som verset om Hizkija udtrykkeligt siger. Også om Josija står der: »En sådan pesach var ikke blevet holdt« osv. På grund af denne glæde kaldte Skriften alle dagene

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - 1 - fortsat

fest. Grunden er, at pesachs syv dage ikke antyder sabbatsårenes syv sabbatter, men de syv uger som helhed. Derefter kommer antydningen af antallet af verdens år i tællingen af de 49; pesachs atseret antyder det halvtredsindstyvende år.

Sukkot er derimod anderledes. De syv dage antyder de syv hellige sabbatsår. Derfor siger Torahen »en fest for Herren i syv dage«: Alle syv dage kaldes fester, og de tilhører Herren. »Og shemini atseret kaldes ikke fest«; derfor bør den ikke tælles blandt festens dage. Det skyldes dens større fortrin frem for dem, ikke at den er ringere: »Alle de andre fejrer fest« osv. Han forklarer חג, fest, ud fra חוג, kreds eller cirkel. Således udlægges det også i Tikkunim, tikkun 13. Ligesom kredsen omgiver midtpunktet, omgiver festens syv dage, der antyder sabbatsårenes syv sabbatter, den ottende dag, det store jubelår.

»Den antyder deres fuldendelse« osv.: I det store jubelår fuldendes alle de gode forjættelser, der i Torahen og profeterne er givet Israel, både de legemlige på jorden og de åndelige i himlen ovenfor.

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - 1 - fortsat

Da ophører verden som helhed, indtil endog »himlene opløses som røg, og jorden slides op som en klædning«, og den er ikke mere. Anderledes er det ved sabbatsårenes syv sabbatter: Der er kun ødelæggelse, ikke verdens ophør. Som Recanati skrev, forsvinder himmel og jord ikke i de år; kun skabningerne, som er sammensat af de fire elementer, ophører. Når sabbatsårene er fuldendt, bliver de atter som i begyndelsen gennem en ny skabelse, således at de øvre ikke ændrer deres mål gennem de mange år.

»For evigheders evighed«: Anderledes er det i sabbatsårene, hvor det kun gælder »for evigt«, fordi forholdet efter sabbatsåret vender tilbage til sin fordærvelse, og støvet vender tilbage til jorden, som det var. »Her er tavshed et værn om visdommen« betyder, at de om det store jubelår sagde: Man spørger ikke om det, som er ovenfor osv., eller om det, som er bagefter. Fra den dag og frem regnes som bagefter; sådan er det ikke ved sabbatsårene.

KLADDE · uafklaret

Joel Moshe - 1

»Og de satte en henvisning dertil i afsnittet Emor.« Forklaring: De satte et tegn og en henvisning, hvoraf det fremgår, at noget af udsagnet mangler. Det er henvisningen בג' יומי ע"ב, som han bragte ovenfor i kapitel 26; dens nøjagtige læsning er uafklaret.[DA112801]

»For at man ikke« osv.: Zohars ord »atseret er den ottende« er et særskilt emne, hvor han midt i sin fremstilling besvarer en anden indvending: Man skal ikke indvende mod hans betegnelse af hoshanah rabbah som den sidste, at den ottende er den sidste. Derfor siger han, at sådan er det ikke. Atseret er en højtid for sig og har ikke forbindelse til de første dage; derfor siges »på den ottende dag« uden vav. Ligesom atseret, som er Shavuot, er adskilt fra pesach, er også denne atseret adskilt: Shemini atseret tælles for sig. Det viser Herrens fastsatte tiders fortrin, også mellemdagene, som stilles lige med første festdag; så meget mere stiger man i hellighed på den sidste.

»Som alle er adskilt« osv.: Hvert syvende år, sabbatsåret, er adskilt fra det næste sabbatsår ved seks almindelige år imellem. Anderledes med det niogfyrretyvende og halvtredsindstyvende år, hvor der er jubelår: De støder op til hinanden.

I Pardes, porten om stierne, i Maarekhet Elohut, fol. 92, samt hos Recanati i afsnittet Behar og hos Bachja

KLADDE · uafklaret · fortsat

Joel Moshe - 1 - fortsat

dér: Hovedsagen er, at sukkots dage antyder sabbatsperioderne — Abrahams, den anden Isaks osv. I tællingens 49 dage rummes syv sabbatsperioder, for hver dag viser ét årtusinde, og hver uge én sabbatsperiode. Derfor er det et bud at tælle dage og uger. Men pesachs dage viser »ubetinget« syv sabbatsperioder: Den første dag viser den første, det vil sige det ene øde årtusinde blandt de første syv tusind; den anden dag viser det andet øde årtusinde, »begynder fra den første dag«, מתחיל מיום א'.[DA112802] Derfor kaldes den ikke ubetinget fest; det er kun en antydning af syv sabbatsperioder gennem tællingen. Sukkot kaldes derimod virkelig »for Herren« og antyder disse syv sabbatsperioder. Shemini atseret er jubelåret, ligesom Shavuot i tællingens dage.

Derfor kredser de alle osv. Hver sabbatsperiode har seks, der kredser, de seks tusind år, for det omkredsende viser de seks ender. Alle de syv sabbatsperioder kredser om jubelåret. På den dag opfyldes alle Torahens forjættelser. De syv sabbatsperioder er Abraham, Isak, Jakob, Josef, Moses, Aron og David; derfor er de sukkahens syv gæster, som i Zohar, side 69. I Abrahams årtusinde underlægges skallerne, og således ved dem alle. Som det er kendt fra forklaringen af skriftordet בכדי, hvis funktion er uklar,[DA112803] »jeg og drengen vil gå herhen, כה«. Skallen ע"ל og ועע"ל står her uafklaret;[DA112804] se nøje efter.

»Fordi han afbrød sit udsagn« osv. Forklaring: Det henviser tilbage til Zohars ord, som blev afbrudt midtvejs for at forklare den nævnte »sidste dag«. Han siger atter »og hvis han foretager« osv. for at afslutte sit udsagn og vender tilbage til at udfolde det første. »Kaldes fest uden indskrænkning«: Det betyder fast og vedvarende, men kun første festdag. Selv om der står »de usyrede brøds fest, syv«, kaldes det alene således efter forsamlingens glæde og af ingen anden grund.

Anderledes er sukkot, hvor syv dage kaldes fest, undtagen shemini atseret, som vi ikke finder kaldt fest på grund af dens fortrin. Det er nemlig kendt, at pesachs syv dage antyder det øde årtusinde efter seks tusind år, hvor verden ligger øde, indtil det store jubelår kommer, det halvtredsindstyvende årtusinde, hvor vor Messias kommer. De syv sabbatsperioder svarer til Abraham, Isak, Jakob, Josef, Moses, Aron og David. Vi befinder os nu i Isaks sabbatsperiode; han råder over denne ledelse

KLADDE · uafklaret · fortsat

Joel Moshe - 1 - fortsat

under landflygtigheden hos hans søn Esau, som vi skrev ovenfor.
Efter dette store jubelår har ingen skabning lov til at spørge, hvad der er foran, men tavshed er et værn om visdommen. Derfor kaldes den ottende dag ikke [fest];[DA112805] den antyder det store jubelår, hvis hellighed ligger langt, langt over festens hellighed, som i »større end rabban er selve hans navn«, det egentlige navn, som forklaret ovenfor i kapitel 19 ved »og Shimon« osv. Om cirklens natur og midtpunkt står הקדו', som er uafklaret, og der sammenlignes med שכ', ligeledes uafklaret, som midtpunkt for hverdagene;

Tilbage til kapitlet i indholdet

KLADDE · uafklaret · fortsat

Joel Moshe - 1 - fortsat

[DA112806] er det syvende år midtpunkt for alle de syv år omkring det. Således er også det store jubelår centrum og midtpunkt for alle årene omkring det.
Dette hører ovenfor til ordet »skaller« osv.: Derfor ofrede man på festen halvfjerds tyre mod halvfjerds skaller. Antallet blev mindre og mindre. På første dag, som svarer til Abrahams sabbatsperiode, tretten tyre; på anden dag, som svarer til Isaks, tolv tyre, og således ved dem alle. Abraham og Isak rettede og mildnede dermed femogtyve skaller. Dette antydes i »jeg og drengen vil gå herhen, כה«: כה antyder de femogtyve skaller.

Historisk register: Heqor Din - II - Kapitel 27

Heqor Din — del 2 — kapitel 28

Jad Jehuda: 1

Joel Moshe: 1

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - 1

»Dette er rabbi Akivas mishnah«, som det står i den forkortede henvisning תוס', kapitel 2.[DA113101] Han følger rabbi Akivas opfattelse i det uklare בנ"ם og i spørgsmålet om år, [DA113102] som det vil fremgå nedenfor.
»Svarende til de fem navne« osv. Det er kendt, at sjælen har fem trin. I rækkefølge nedefra og opad hedder de nefesh, ruach, neshamah, chajah og jechidah. Nefesh er det nederste trin. De svarer til de fire bogstaver i [tekst mangler],[DA113103] som forklaret i Zohar: Nefesh svarer til det sidste he, Malkhuts egenskab, Matronen; ruach svarer til vav, Tiferet, hendes ægtefælle; neshamah

KLADDE · uafklaret

Rema fra Fano

Dér lærer vi i Bechirta: »Faderen vinder for sønnen i skønhed, styrke, rigdom, visdom og år; og ved slægtleddenes antal — for ham ligger enden. Som der står: Han kalder slægtleddene fra begyndelsen. Skønt der siges fire hundrede år, siges der også: Det fjerde slægtled skal vende tilbage hertil.« Dette er rabbi Akivas mishnah. Den lærer os fem gode fortrin, svarende til faderens sjæls fem navne, fra det senere til det tidligere, som han lader sine børn efter sig arve, i lighed med billedet ovenfor.
Når han siger »vinder«, lærer det os, at den fortjenstfulde fader beholder retten til det, sønnen opnår i kraft af hans fortjeneste. Men en fader giver ikke en søn fortjeneste, før sønnen selv har opnået sin fuldkommenhed. Omvendt giver en søn faderen fortjeneste og vinder den ikke for ham.[DA113001] Se:

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - 1 - fortsat

svarer til det første he, Binah; chajah til jod, Chokhmah; og jechidah til jods spids, den øverste Keter.
Læreren siger, at Mishnahs lærer fortæller os, at faderen vinder disse fem ting for sin søn, svarende til sin sjæls fem trin. Han begyndte med det nederste trin. Svarende til nefesh sagde han »i skønhed« på grund af dens udsmykning: Det er Matronen, som smykker sig i skønhed for sin ægtefælle, som bekendt. Svarende til ruach sagde han »i styrke«: Det er Tiferet, som kaldes י"הו's styrke, som bekendt. Rigdom svarer til neshamah, som kommer fra Binah; derfra kommer

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - 1 - fortsat

rigdommen, i hemmeligheden »den, der vil være rig, skal vende sig mod nord«. Svarende til chajah, som er Chokhmah, sagde han »i visdom«. Svarende til jechidah, som er den øvre mazzal, om hvilken det siges, at børn, liv og føde afhænger af mazzal, som forklaret i Zohar, sagde han »og i år«.

Han lader sine sønner efter sig arve disse fem ting, i lighed med billedet ovenfor, de hellige sefirot, som svarer til hans sjæls fem trin. »Når han siger vinder« og ikke »faderen giver sin søn fortjeneste«, skyldes det, at זוכה, vinder, lader forstå, at det gælder ham selv. Det lærer os, at en fader ikke giver sønnen fortjeneste, som de sagde i kapitlet Chelek: »En søn giver faderen fortjeneste; en fader giver ikke sønnen fortjeneste.« Sønnen opnår noget i kraft af sin faders fortjeneste, så længe han ikke har egen fortjeneste. Faderen mister intet derved, men beholder stadig retten til denne fortjeneste og vinder den. Han overdrager den derimod ikke til sønnen sådan, at den helt forlader faderens rådighed, så længe sønnen ikke selv har opnået sin fuldkommenhed.

»Omvendt«: Hvis faderen opnår noget i kraft af sønnens fortjeneste, giver sønnen faderen fortjeneste, og den forlader helt sønnens rådighed.

KLADDE · uafklaret · fortsat

Rema fra Fano - fortsat

Selv ved de lærdes udsagn »de døde arver de levende« viser lærestykkets præcision, at de levende aldrig havde vundet arv i den, før deres slægtsarv var vendt tilbage til dem fra fædrene. Om dem siges: »Og jeg priste de døde«, for de er større i deres død end i deres liv.

Dette er betydningen af skriftordet i afsnittet Masei, som nævner de mænd, »der skal tage landet i arv for os«. Der burde have stået »lade os arve«; men de skal først selv tage i arv på alle stammernes vegne og udfører de gamle fædres hverv. Vid, at hvor der i dette afsnit står »for den og den stamme« uden ordet »sønner«, var fyrsten blandt dem, der drog ud af Egypten. Således Kaleb, som ikke var omfattet af dommen. Muligvis var Elidad over tres år ved spejdernes tid. Hvor der står »for den og den stammes sønner«, var fyrsten af andet slægtled, altså blandt dem, der kom ind i landet.

Eftersom Kaleb var Josvas fælle, var det ikke passende at kalde ham fyrste for blot én stamme; derfor står der blot Kaleb. Måske var en anden fyrste for stammen for at lette de øvrige ledelsesopgaver for Kaleb, som var gammel. Eftersom Simeon og Benjamin lå ved siden af Juda i deres slægtsarv og »blev begravet ved Kaleb« — ונקברו אצל כלב[DA113002] — blev »fyrste« ikke skrevet om deres to ledere. Skriften støttede sig til de to forekomster i begyndelsen: »Én fyrste, én fyrste fra en stamme«. Henfør dem til disse to. Dette er en rigtig vej til at ordne det afsnit.

Skriftens brug er at kalde det nachalah, slægtsarv,[DA113003] når noget fortsætter i lige linje som en vandstrøm,

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - 1 - fortsat

Han »vinder« den ikke sådan, at også sønnen beholder retten til fortjenestens arv.

»Se«, at det er sådan. For i kapitlet Jesh Nochalin sagde de om arven af Israels land: Denne arv er forskellig fra alle andre arveforhold i verden. I dem alle arver de levende de døde; her arver de døde de levende. Rabbi sagde: Jeg vil fortælle dig en lignelse. Hvad ligner det? To brødre, som var præster og boede i samme by; den ene havde én søn, den anden to sønner. De gik til tærskepladsen. Den med én søn tager én del, den med to sønner tager to dele. De bringer delene tilbage til deres fædre, og derefter deler de på ny lige. Udtrykket »de døde arver de levende« lader forstå, at de levende først vandt arven, og at de døde derefter arver den. Men lærestykket dér viser, at de levende først vandt den, efter at slægtsarven var vendt tilbage til dem fra deres døde fædre. Det skyldes, at en fader ikke giver sønnen fortjeneste.

»Større end i deres liv«: Mens de levede, arvede de ikke Israels land; efter deres død tog de i arv og lod arve. »Dette er betydningen« af skriftordet i Masei: »Dette er navnene på de mænd, der skal tage landet i arv for jer: Præsten Eleazar og Josva, Nuns søn. Og én fyrste, én fyrste fra en

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - 1 - fortsat

stamme skal I tage til at tage landet i arv. Dette er mændenes navne: for Judas stamme« osv. Rashi skrev, må hans minde være til velsignelse: »Der skal tage i arv for jer« betyder på jeres vegne. Hver fyrste er værge for sin stamme, deler stammens arvelodder mellem slægter og mænd og udvælger en passende del til hver. Det, de gør, er gyldigt, som havde man udpeget dem som udsendinge. Man kan ikke forklare dette לכם, »for jer«, som de øvrige לכם i Skriften; da skulle der stå ינחילו לכם, »de skal lade jer arve«. ינחלו betyder, at de tager i arv for jer, på jeres vegne og i jeres sted, ligesom »Herren skal kæmpe for jer«. Så vidt hans forklaring.

Forklaringen på hans forklaring er, at versets hensigt med »de skal tage landet i arv for jer« nødvendigvis er at sige, at fyrsterne deler hele deres stammes slægtsarv mellem slægter og mænd. Som der står i kapitlet Ha-Ish Mekaddesh (fol. 42): Rava bar rav Huna sagde i rav Giddels navn, i Ravs navn: Hvorfra ved vi, at når forældreløse skal dele deres faders ejendom, indsætter domstolen en værge for dem osv.? Skriften siger: »Én fyrste fra en stamme skal I tage.« Herefter burde der stå ינחילו i transitiv form, »de lader arve«. Når der står

KLADDE · uafklaret · fortsat

Rema fra Fano - fortsat

efter deres slægter og fædrehuse. Den første, som vinder den for sig og sine slægtled, kaldes mitnachel, én, som gør sig til en arvekilde. Han gør nemlig sig selv til en udspringende strøm, til gavn for sine efterkommere eller for dem, der gik forud for ham, så de kan lade deres sønner arve i lige linje. Således søger arven sig baglæns og fortsætter helt til Ruben; dette er »de døde arver de levende«. Det er betydningen af »efter jeres fædres stammer skal I gøre jer til arvekilder«, som siges ved landets deling, og ligeledes »I skal tage dem som slægtsarv for jeres sønner« om slaverne, der er sidestillet med jordejendom.

Jerushah, arvetagelse, er derimod det, som kommer fra et andet sted, for eksempel når sønnen arver sin mor og manden sin hustru. Der står: »Og enhver datter, der arver en slægtsarv«: For hende er det slægtsarv, men for dem, der træder i hendes sted, er det blot arvetagelse. Skriften kommer for at advare os mod at sætte vor lid til fædrenes fortjeneste for at arve landet som noget naturligt og iboende. Derimod: »Retfærdighed, retfærdighed skal du forfølge, for at du må leve og tage landet i arv.« Det skal erhverves af os gennem vor egen fortjeneste, som var det kommet fra et andet sted.

Således står der også om Torahen: »En arvetagelse for Jakobs forsamling.« Torah-lærde lader ikke deres kroner gå i slægtsarv til deres sønner. Det er, som Akavja sagde til sin søn: »Dine gerninger vil bringe dig nær.« Vi har allerede nævnt dette i kapitel 19. Hvis ikke det stod skrevet, kunne man ikke sige det: »Se, Herrens slægtsarv er sønner.« Det

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - 1 - fortsat

ינחלו i intransitiv form, »de tager i arv«, må לכם betyde »på jeres vegne«: De er arvetagerne for jer og som jeres udsendinge, således at hver kan dele sin stammes arv efter deres vilje. Fordi de er arvetagerne, deler de også arvelodderne.

Dermed passer sproget til meningen, men vanskeligheden består: Skriften kunne have sagt ינחילו, og ordene ville da have haft deres ligefremme betydning. Derfor udlægger læreren, at grunden til den intransitive form ינחלו er at vise, at de ikke kan lade Israel arve landet og dele det blandt dem som deres udsendinge, medmindre de selv først tager landet i arv som udsendinge for de tidligere, de hellige døde i landet, hvorfra arven vendte tilbage til deres sønner.

»Vid« osv. Mens læreren behandler de tolv fyrster, som Herren befalede at tage landet i arv, forklarer han forskellene og variationerne i Skriften. Ved stammerne siges »sønner«, ved mændene »fyrste«, for eksempel »og for Dans sønners stamme, fyrsten Bukki, Joglis søn; for Josefs sønner, for Manasses sønners stamme, fyrsten Hanniel, Efods søn«. Således ved dem alle, undtagen Juda og Benjamin: »For Judas stamme, Kaleb, Jefunnes søn; for Benjamins

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - 1 - fortsat

stamme, Elidad, Kislons søn«, uden »sønner« og uden »fyrste«. Ved Simeon står »og for Simeons sønners stamme, Samuel, Ammihuds søn«: Her nævnes »sønner«, men ikke »fyrste«.

Læreren siger, at grunden til, at der ved Juda og Benjamin ikke står »for … sønners stamme«, er, at deres fyrster var af selve det første slægtled, dem, som drog ud af Egypten, og ikke af deres sønner. Kaleb var som bekendt ikke omfattet af spejderdommen. Om Elidad må man sige, at han var mere end tres år, da spejderdommen blev afsagt; disse var ikke omfattet af dommen. Som det står i kapitlet Jesh Nochalin: Rav Acha bar Jakob sagde, at dommen hverken blev afsagt over nogen under tyve år eller over nogen over tres år osv. »Af andet slægtled«: Af udvandrernes sønner; derfor sagde han »sønner«.

»Eftersom« osv. Se, hvad Bachja skrev om, hvorfor Skriften ikke nævnte fyrste ved Judas, Simeons og Benjamins stammer. Læreren har en anden begrundelse for alle disse tilfælde. Han siger, at »fyrste« ikke siges ved Judas stamme af hensyn til Kalebs ære. Det ville se nedværdigende ud blot at nævne ham som fyrste over én stamme, når han var Josvas fælle i spejdersagen, og Josva var

KLADDE · uafklaret · fortsat

Rema fra Fano - fortsat

svarer til »tag os som din slægtsarv«, som vor lærer Moses, fred være med ham, sagde. Der står også: »I er sønner for Herren jeres Gud.« Før hans værker fra fordums tid vandt han for os de to kroner, »vi vil gøre« og »vi vil høre«, i kraft af sine to kroner, som omtales i Zohar: »For ved Jah, Herren, er verdenernes klippe.«

Så meget mere skal han nu herske over os med stærk hånd; ellers, hvad skulle han gøre for sit store navn, som man med rette kalder selve navnet? Det betyder navnet på viljens væsen: Han har stor glæde af vore bud. De forstandige vil heraf forstå, hvorfor afsnittet »Hvis I vandrer efter mine love« følger efter det foregående.

Når han lærer »og år«, følger han sin egen opfattelse i baraitaen i kapitlet Ha-Cholets: »Antallet af dine dage vil jeg fuldende« — det er slægtleddenes år. Er han værdig, fuldender de dem for ham; er han ikke værdig, afkorter de dem for ham. Det er rabbi Akivas ord. Han mener, at de femten år, der blev føjet til kong Hizkijas liv, var hans egne: Man havde besluttet at trække dem fra ham i overensstemmelse med Esajas' advarsel. De lærde er ganske vist uenige med ham og siger: Er han værdig, føjer de år til; er han ikke værdig, afkorter de dem. Tosafot har allerede bemærket imod dem, at livet er én af de tre ting, som ikke afhænger af fortjeneste — det vil sige for at blive forøget — men af mazzal.

Mazzal udfører således sit eget, og dommen ved rosh ha-shanah kommer til: Den formindsker det fastsatte for den, der findes skyldig, når han

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - 1 - fortsat

fyrste og leder for alle stammerne. Derfor fandt Torahen det »godt?«, בטוב?, [DA113104] at tie om fyrsteværdigheden.

»Måske« osv. Det betyder, at man yderligere kan sige, at en anden end Kaleb var Judas stammes fyrste. Kaleb var gammel, otteoghalvfjerds år, som der står i kapitlet Parat Chattat (fol. 118). [DA113105] Man lettede folkets anliggender for ham, og han beskæftigede sig alene med arven af landet; derfor nævnes han ikke som fyrste. Men for mig forekommer det usandsynligt, at man udpegede en anden fyrste på grund af Kalebs alder. Ved landets erobring var han femogfirs år og sagde: »Jeg er endnu i dag stærk som den dag, Moses sendte mig. Som min styrke var dengang, er min styrke nu, til krig og til at drage ud og ind«, som nævnt i Skriften (Josva 14). Den første forklaring er derfor klarere.

»Eftersom Simeon« osv.: Grunden til, at fyrste ikke siges ved Simeon og Benjamin, er, at de lå ved siden af Juda i deres slægtsarv. Om Benjamins sønners stamme står der: »Deres lods grænse udgik mellem Judas sønner og Josefs sønner« (samme sted, kapitel 18). Om Simeon står der (samme sted, kapitel 19): »Deres slægtsarv lå inden for Judas sønners slægtsarv.«

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - 1 - fortsat

De nævnes også her i Torahen ved siden af Kaleb. Derfor nævner Skriften heller ikke ved dem fyrsteværdigheden, ligesom ved Kaleb.

»Skriften sigtede« osv.: Der ligger alligevel ingen forringelse af deres fyrster heri. Skriften sigtede med dem til, hvad den først sagde to gange: fyrste, i verset »én fyrste, én fyrste« osv. Er det ikke nødvendigt dér, eftersom Skriften allerede kaldte hver stammes fyrste for fyrste, så henfør det til de to stammer, hvor fyrste ikke er nævnt.

»Skriftens brug er« osv. Læreren forklarer her anvendelsen af ordet nachalah, slægtsarv. Han siger, at det er knyttet til nachal, en vandstrøm: Den første, der vinder slægtsarven, er en udspringende strøm, hvorfra den løber videre til hans afkom som vandløb. »Han kaldes

KLADDE · uafklaret · fortsat

Rema fra Fano - fortsat

dømmes; den fuldender mazzals anvisning for de retfærdige i ro og hvile og for mellemgruppen efter det, der passer dem. Men lønnen for bud findes ikke i denne verden, således at børn, liv og føde forøges på grund af dem. De er hovedstolen, som består til den kommende verden, som det vil fremgå. Mennesket nyder visselig frugterne i denne verden: Den føde, der fastsættes fra rosh ha-shanah til rosh ha-shanah, tilvejebringes rigeligt. Dertil kommer det, som føjes til for dem, der ærer sabbatter og festdage og opdrager deres sønner til Torah, »for deres gerningers frugt skal de nyde«.

Når vi siger, at føde afhænger af mazzal, gælder det den almindelige føde, der er fastsat for os til det tilstrækkelige, dag for dag. Det er en hovedstol, som nu bevares for os fra tidligere fortjeneste. Den nuværende fortjeneste har kraft til at mildne denne forsørgelse og bringe den langvejsfra uden arbejde og møje. Dette er rabbi Akivas mening, når han om livet siger »de fuldender«; det samme gælder det øvrige.

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - 1 - fortsat

mitnachel« betyder, at dette er grunden til verbets refleksive form: Den, der tager som slægtsarv, gør sig til en strøm. »Eller til dem, der gik forud for ham«: Har han ingen sønner, søger arven sig baglæns. Også her er betegnelsen strøm rigtig. Skønt arven vender tilbage, er hensigten alligevel at lade forgængernes sønner arve i lige linje. »Således søger arven« osv., som der står i kapitlet Jesh Nochalin. »Dette er«, hvad vi siger: De døde arver de levende, og de levende gør sig til arvekilder for de døde.

»Dette er betydningen« af skriftordet ved landets deling: »Efter jeres fædres stammer skal I gøre jer til arvekilder«, i refleksiv form. Meningen er, at de gør sig til arvekilder for deres døde fædre. »Ligeledes« gælder det skriftordet om slaver: והתנחלתם, »I skal tage som

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - 1 - fortsat

slægtsarv« (3 Mosebog 25). Slaver er nemlig sidestillet med jordejendom, som de lærde sagde i Kiddushin.

»Jerushah« osv. betyder, at udtrykket arvetagelse ikke gælder det, som kommer i lige linje efter slægtskæden, men det, som kommer fra et andet sted. For eksempel arver manden sin hustru uden at følge slægtleddenes kæde. Således også sønnen, som arver sin mor: Skønt det er i lige linje, fordi han er hendes afkom, er det alligevel, som kom det fra et andet sted, eftersom det ikke følger hans fædrehus' slægt. »Der står: Og enhver datter, der arver en slægtsarv.« Skriften bruger begge ord, jerushah og nachalah. For hende, som arver sin far, forholder

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - 1 - fortsat

det sig som ved sønnerne; men for dem, der derefter træder i hendes sted og arver hende, bliver det en arvetagelse fra et andet sted.

»Skriften kommer« med udtrykket arvetagelse i ordene »Retfærdighed, retfærdighed skal du forfølge, for at du må leve og tage landet i arv«, og siger ikke »tage landet i slægtsarv«. Det advarer os mod at tro, at vi får landet i slægtsarv fra vore fædre efter verdens skik: Vi skal ikke sætte vor lid til fædrenes fortjeneste, hvorfra vi skulle arve. Derimod: »Retfærdighed, retfærdighed skal du forfølge«, og gennem din egen fortjeneste »skal du tage landet i arv«, fordi arvetagelsen kommer fra denne fortjeneste.

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - 1 - fortsat

»Således står der også om Torahen« med et udtryk for jerushah: »En arvetagelse for Jakobs forsamling«. I kapitlet Chelek sagde de: Den er en arv for os fra vore fædre. Alligevel bruges ikke ordet nachalah, fordi det ikke er en slægtsarv, som kommer i lige linje fra far til søn. Torah-lærde lader ikke Torahens krone og deres myndighed gå i slægtsarv til sønnerne som andre myndighedsstillinger, som skrevet ovenfor i kapitel 19. Ledelsens krone afhænger derimod af fortjeneste og gerninger; fra dem kommer den som arvetagelse.

Som vi lærer om Akavja ben Mahalalel i slutningen af Eduyots femte kapitel: Da han skulle dø, sagde han til sin søn osv. Sønnen sagde: Fader, anbefal mig til dine fæller. Han svarede: Jeg anbefaler dig ikke. Sønnen sagde: Har du da fundet en fejl ved mig? Han svarede: Nej; dine gerninger vil bringe dig nær, og dine gerninger vil holde dig borte.

»Hvis ikke« osv. Læreren vender tilbage til at forklare nachalah. Når ordet står i en forbindelse med et følgende navneord, finder vi det forklaret på to måder. Den ene er som i »hus og rigdom er fædres arv«: Hus og rigdom er det, fædrene lader arve. Den anden er som i »dette er Benjamins sønners stammes slægtsarv«: Dette er den arv, som Benjamins sønners stamme har taget. Således forklarer læreren også »Herrens slægtsarv er sønner« (Salme 127). Meningen er, at Israels bud er de feminine vande, som fremkalder vækkelsen ovenfor, som bekendt. Det er dette, den velsignede Gud så at sige tager i arv, når Israel gør den Allestedsnærværendes vilje; da betegnes de som sønner, som bekendt.

»Det svarer til«, hvad Moses sagde: »Tilgiv vor skyld og vor synd, og tag os som din slægtsarv.« Det betyder, at du skal tage os i arv, som Rashi forklarede: »Tag os som din slægtsarv« — gør os til din slægtsarv. Se det, vi straks vil afskrive fra Jonat Elem. »Der står: I er sønner« osv. Moses' hensigt var at sige til Israel, at Herren også vandt for dem at være sønner, og at han, velsignet være han, så at sige tager i arv. For allerede tidligere vandt han to kroner for os, da vi sagde »vi vil gøre og vi vil høre«; så meget mere nu, da de har modtaget hele Torahen.

»Ved de to kroner«: Abba og Imma tager i arv. Dette er ביה, med jod og he.[DA113106] Læreren skrev i Jonat Elem, kapitel 66: Abba og Imma tager to

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - 1 - fortsat

kroner i arv for Zeir Anpin; svarende hertil vandt hver israelit ved Sinaj to kroner. Betydningen af »tager i arv« er som det, vi lærer: »Faderen vinder for sønnen«, og ligeledes »Dette er navnene på de mænd, der skal tage landet i arv for jer«; der står ikke »lade jer arve« osv. Således også »tilgiv vor skyld og vor synd, og tag os som din slægtsarv«, som forklaret hos os på dets sted osv. Se dér; han sigtede til sine ord her.

»Det betyder navnet på viljens væsen«: Hans navn, velsignet være han, er hans vilje. »Efter det foregående«: Det forudgående afsnit slutter »jeg er Herren«. Sammenstillingen betyder: Jeg, hvis navn er Herren — »hvis I vandrer efter mine love« — da er navnet, som er min vilje, som glæder sig over Israels bud og tager dem i arv, fuldkomment.

»Når han lærer og år«, vender læreren tilbage til den ovenstående mishnah: »Faderen vinder for sønnen« osv. Når rabbi Akiva lærer, at faderen vinder år for sønnen, følger han sin opfattelse: Er han værdig, fuldender de dem for ham, men de føjer ikke til, eftersom det afhænger af mazzal. Det skyldes faderens fortjeneste, som bliver til mazzal for sønnerne, som det vil fremgå. For efter de lærdes mening — er han værdig, føjer de til, så sagen afhænger af hans fortjeneste — ville det være vanskeligt at forene med udsagnet om, at en fader ikke giver sønnen fortjeneste.

»I Tosafot« indvendte de ud fra det, vi siger i Moed Katan: Børn, liv og føde afhænger ikke af fortjeneste, men af mazzal. De svarede ganske vist, at stor fortjeneste naturligvis gavner, som vi siger i Shabbat: »Israel er ikke underlagt mazzal.« Men dette svar er søgt, og ordlyden »er han værdig, føjer de til« lader ikke forstå, at der kræves stor fortjeneste. Således sluttede de også selv og skrev: Det er dog usædvanligt, at mazzal ændres.

»Udfører sit eget«: Synden medfører, at der trækkes fra det. »Dommen ved rosh ha-shanah kommer til« betyder, at dette også er dommen ved rosh ha-shanah: De onde skrives til døden, og der trækkes fra det, som mazzal havde fastsat for dem. De retfærdige skrives til livet, og mazzals anvisning fuldendes for dem. Således også mellemgruppen, hvis de bliver værdige før forsoningsdagen, som skrevet ovenfor i afsnit 3. For de fuldkomment retfærdige fuldendes mazzals anvisning uden møje og sindsplage, i ro og hvile. For mellemgruppen fuldendes den for hver efter hans gerninger. Nogle

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - 1 - fortsat

får et langt liv med sorg, meget sygdom og vrede. Se ovenfor, kapitel 20.

»Men lønnen for bud« osv. I første kapitel af Kiddushin forklarer vi mishnahen »Enhver, som gør ét bud, gør man godt mod« som ét bud mere end hans fortjenester; den foreliggende formulering er usikker.[DA113107] Man gør godt mod ham med lønnen af frugterne, og hovedstolen består også for ham. I Gemara indvendte de ud fra baraitaen, der lærer: Enhver, hvis fortjenester er flere end hans synder, gør man ondt mod, og han ligner én, som har brændt hele Torahen. Rava forklarede, at denne baraita følger rabbi Eliezer ben Jakob, som siger, at lønnen for et bud ikke findes i denne verden. Se Rashis kommentar dér.

Umiddelbart passer udsagnet »børn, liv og føde afhænger ikke af fortjeneste« ikke med mishnahen. Ligeledes synes rabbi Eliezer ben Jakob ikke at dele det, de lærde siger om udgifter til sabbat og festdag: Mindsker han dem, mindsker de for ham; øger han dem, øger de for ham. For ikke at forøge uenigheden forklarer læreren derfor, at mishnahen og rabbi Eliezer ben Jakob ikke modsiger hinanden. Rabbi Eliezer ben Jakob og baraitaen om, at man gør ondt mod ham, handler om lønnen af hovedstolen; baraitaen om, at man gør godt mod ham, handler om frugterne. Dette vil blive forklaret nedenfor.

»Men visselig«: Halakha følger ikke de lærde; sagen er, at mennesket nyder frugterne gennem sin nuværende fortjeneste. »Dertil kommer det, som føjes til« betyder, at det, vi siger i andet kapitel af Jom Tov, handler om frugterne: Al et menneskes føde er fastsat for ham fra rosh ha-shanah indtil forsoningsdagen,[DA113108] undtagen udgifter til sabbatter og festdage og udgifter til sønnernes Torah-undervisning. Mindsker han, mindsker de for ham; øger han, øger de for ham. Men føden, som vi siger afhænger af mazzal, gælder hovedstolen, den almindelige, knappe føde.

»Det er en hovedstol« osv.: At den hovedstol, som udskilles fra faderens fortjeneste, bliver sønnens mazzal, vil blive forklaret i det følgende kapitel. »Denne forsørgelse« osv. betyder, at ordene »er han værdig, fuldender de for ham« sigter til, at man gennem fortjenesten fuldender rigeligt for ham ved hans nuværende fortjeneste. Se det følgende kapitel.

KLADDE · uafklaret

Joel Moshe - 1

»Skønt der siges« osv. Forklaring: Selv om der siges fire hundrede år, er beregningen rettet efter Isaks fødsel. Dette er »han kalder slægtleddene fra begyndelsen«. Det forklares i det andet vers: »Det fjerde slægtled skal vende tilbage hertil«. Tre slægtled er nemlig 210 år, halvfjerds år for hvert slægtled; når det fjerde begynder, vender de tilbage hertil. Så vidt fra gaonens mund, min lærer og mester ר"ל.[DA113201]

»Svarende til fem navne« osv.: Det er nefesh, ruach, neshamah, jechidah og chajah. »Fra det senere til det tidligere«: Det begynder med skønhed. I Jonat Elem, kapitel 35, forklares וכאילן דעביד לה נייחא ביה ובאתתי׳ ובכרי׳ ובכרתי׳, et led om et træ, som giver hvile, om ham og hans hustru og de uafklarede former בכרי׳ og בכרתי׳.[DA113202] Mennesket fuldendes svarende til navnets fire bogstaver: Nefesh er fra Asijahs verden og svarer til det sidste he, Malkhut. Ruach er fra Jetsirahs verden og svarer til navnets vav, Tiferet, som omfatter de seks ender. Neshamah er fra Beriahs verden og svarer til det første he, Binahs egenskab. Chajah er fra Atsiluts verden og svarer til jod og Chokhmahs egenskab; חכמה er כח מה, »styrken af hvad«.[DA113203]

Dér er der ingen sidden i forgården, kun ståen. Dette er ordene »og som har kraft til at stå i kongens palads«. Under dette trin er sidden mulig. Dette er hensigten med Gemaras udsagn: »Jeg så Akatriel Jah, Herren Hærskarer, siddende på en høj og ophøjet trone.« Englene er nemlig fra Jetsirahs verden, hvor sidden er mulig. Jechidah mangler endnu; den svarer til Keter, Arikh Anpin. Gennem Shekhinahs glans fuldendes Arikhs glans i de retfærdiges ansigter, sådan som det forklares i Jonat Elem. Ordlyden dér er ירית לה ני׳ כת"ר, et uafklaret led om at arve og Keter.[DA113204]

Dette forklarer forfatterens ord rigtigt: Faderen vinder skønhed for sin søn, svarende til Keter. Derfor siges: »Jeg så dem, der stiger op« — עלי׳, opstigning, antyder Keter, som er over Jah, jods spids. »Og de er få«: Kun ganske få har en sjæl fra dette stade, som den Hellige, velsignet være han, fuldender af Shekhinahs glans. Det er ordene: »Han forlod byen; dens glans forlod den, dens pragt forlod den.« Jeg skrev ovenfor i kapitel 14; se hemmeligheden dér.

»I styrke« svarer til chajah, jod, Chokhmah, כח מה, og herlighed; »som har kraft til at stå i kongens palads«, som ovenfor, er i Chokhmah, Atsilut. »I

KLADDE · uafklaret · fortsat

Joel Moshe - 1 - fortsat

rigdom« svarer til neshamah, som er fra Binah på nordsiden. Der står: »Fra nord kommer guld«, en antydning af rigdom. Se Zohar, Bamidbar, side 229, hvor der udlægges: »Ær jeres hustruer, så I bliver rige.« En smuk hustru viser neshamah. »I visdom« svarer til ruach, som her kaldes »det syvende«, זז', [DA113205] og der står: »Som jeg har fyldt med visdoms ånd.« »Og i år« svarer til nefesh, det sidste he, Malkhut, svarende til Asijahs verden. Dér er antallet af år for hver enkelt, som bekendt. Se Zohar, Bereshit, og Ha-Kavvanot. Ovenstående er forklaringen på »fra det senere til det tidligere«; se nøje efter. Således forklarede מהר"ל ב"ק;[DA113206] hans læber fortjener et kys.

»Når han siger vinder« osv. Forklaring: Ikke ud fra »kraften«, מהכח, som her er usikkert,[DA113207] idet faderen beholder retten osv. Når faderen giver fortjeneste, betyder det, at straks da hans hensigt var at vinde, blev en hellig sjæl sendt ned efter hans opnåelse. Denne sjæl er hos ham som et betroet depositum, indtil sønnen er rede; ordlyden בעל פקדון איו er uafklaret.[DA113208] Derefter giver han ham det betroede. I sandhed mister han intet, men er som den, der tænder et lys ved et andet. Dette er Zohars ord דירת לה וכדין לה, hvis præcise forbindelse er usikker:[DA113209] Selv om han tager i arv, gives det ikke til sønnen, før han er værdig osv. Det er som »han tager alles løn«, nævnt ovenfor i kapitel 14, ס"ה.[DA113210] Sådan er alt, der hører helligheden til, som at tænde et lys osv.; den første mister intet. »Indtil han selv opnår sin fuldkommenhed« betyder sønnen, eller at han vinder denne sjæl gennem faderens fortjeneste.

»Omvendt giver sønnen faderen fortjeneste«; han vinder ikke selv, men mister det fra sig, ligesom ved arven af Israels land, hvor de døde arver de levende. De levende vandt først den, efter at deres slægtsarv var vendt tilbage til dem fra fædrene. Sagen er, at Israels land blev delt i tolv dele, svarende til de tolv diagonale grænser i det øvre Israels land, de tolv ombytninger af gudsnavnet הוי"ה. Jakob havde tolv sønner. Der var også 65 slægter, som Rashi, må hans minde være til velsignelse, forklarede ved ordet המעט: he, fem, færre end alle folkeslagenes slægter. Folkeslagene er halvfjerds, men Israel er 65 slægter, svarende til det udtalte navn אדני. Også היכל, palads, er 65. De arvede altså Israels land fra de døde. Deres slægtsarv regnes ud fra de dødes arv af det øvre Israels land:

KLADDE · uafklaret · fortsat

Joel Moshe - 1 - fortsat

De levende vinder fra de døde.

Tolv dele svarer til de tolv ombytninger af הוי"ה; også אדני, når bogstaverne skrives fuldt ud, har tolv bogstaver. Derefter følger en beskadiget bogstavberegning: יעקב קוו מתהא קו"ו גי' היכ"ל יע"קב קו"ו גי' מ"הא? ר"ת יק"ם הצאן וגו'?. Den nævner Jakob, קו"ו, talværdien af היכ"ל og מ"הא?, samt begyndelsesbogstaverne יק"ם og »hjorden«; forbindelsen og talberegningen er uafklaret.[DA113211] Det følgende וה"י knyttes til de fire faner for Israels fyrster, hvis begyndelsesbogstaver er אדני; også dette led er usikkert.[DA113212]

Da de arvede Israels land nedenfor, og det blev delt mellem stammerne, vandt stammerne ovenfor de tolv ombytninger af הוי"ה og de tolv diagonale grænser. Da de begyndte at dele i mulighed nedenfor, vendte deres slægtsarv tilbage til fædrene; dér blev de tolv øvre områder delt i virkelighed. Derefter vendte arven tilbage til sønnerne i virkelighed. Det, som var virkelighed hos fædrene, var altså mulighed hos sønnerne. Dette er »sønnen giver faderen fortjeneste«.

»Der skal tage i arv« osv. Forklaring: Præsten Eleazar og fyrsterne tog først ved fædrenes kraft og udførte deres hverv; derefter lod de Israel arve. »Således Kaleb«: Ved Juda, Benjamin og Simeon siges »for stammen«, mens der ved de øvrige stammer siges »for stammens sønner«.[DA113213] Eftersom Kaleb var fra Juda og selv blandt dem, der drog ud af Egypten, siges der ikke »sønner« ved ham. Også Elidad — han er Eldad — kom selv ind i landet og var blandt udvandrerne, fordi han ved dommen var over tres år. Dommen blev ikke afsagt over dem under tyve eller over tres. Når fyrsten derimod var blandt dem, der kom ind i landet, siges »sønner«, »den og dens sønner«.

»Josvas fælle«: Josva var fyrste over alle stammerne; det var derfor ikke passende at kalde Kaleb fyrste for blot én stamme. Hermed løses spørgsmålet om, hvorfor »fyrste« ikke siges ved de tre stammer Juda, Simeon og Benjamin som ved de andre. Eller måske havde Judas stamme en anden fyrste end Kaleb: Han var gammel, og man ville lette Kalebs byrde; derfor siges her ikke »stamme«, שבט.[DA113214] Ved Benjamin og Simeon siges ikke fyrste, fordi de lå ved siden af Juda. Han støtter sig også til de to forekomster af fyrste, som først nævnes: »Én fyrste, fyrste fra stammen … til at tage i arv«; kilden har תחתו i dette led.[DA113215] Den

KLADDE · uafklaret · fortsat

Joel Moshe - 1 - fortsat

ene henfører han til Benjamins stamme, den anden til Simeons.

»Slægtsarven fortsætter i lige linje« osv. Forklaring: Fra faderen kaldes det nachalah, slægtsarv, knyttet til nachal, en udspringende strøm, efter naturen. Den første, faderen, der vinder den, kaldes mitnachel: Han gør sig til en vandstrøm til gavn for sine efterkommere. »Eller til dem, der gik forud« betyder: Har han ingen sønner, søger hans slægtsarv sig baglæns helt til Ruben, og fædrene lader deres sønner arve. »Jerushah kommer fra et andet sted«: Hvad der ikke kommer fra faderen, kaldes jerushah, arvetagelse, og ikke nachalah, for eksempel sønnen fra sin mor eller manden fra sin hustru.

»Der står: som arver en slægtsarv.« Det viser, at begge betegnelser, arvetagelse og slægtsarv, gælder. For hende, som arver fra sin mor, מאמה,[DA113216] kaldes det slægtsarv; for dem, som arver fra hende, kaldes det arvetagelse, der kommer fra siden. »Se, Herrens slægtsarv er sønner« betyder, at »bygninger«, בנין, hos den Hellige, velsignet være han,[DA113217] så at sige er de feminine vande nedenfor: Ved vækkelsen nedenfra fremkaldes vækkelsen ovenfor. Dette er ונחלתנו, »tag os som din slægtsarv«, med forklaringen שננחיל ממנו, »at vi lader arve fra ham«, hvis forbindelse er usikker.[DA113218]

»For ved Jah, י״צור, med צור, klippe, verdener«:[DA113219] De to kroner er Chesed og Gevurah. Fra bogstavet jod kommer fem former for chesed, og fra he kommer fem former for gevurah, som det er kendt fra Zohar, Naso. Dette er בי ביה י״וצר עולמי׳, med den foreliggende form יוצר, »danner«, ved »verdener«.[DA113219] »Hvad skulle han gøre for sit store navn« osv. Forklaring: Selve navnet er הוי״ה, navnet på viljens væsen, for רצון, vilje, har samme talværdi som שמו, hans navn, som ovenfor i kapitel 1. Ved de feminine vande nedenfor sker vækkelse ovenfor, og navnet הוי״ה bliver fuldt.

Tilbage til kapitlet i indholdet

Historisk register: Heqor Din - II - Kapitel 28

KLADDE · uafklaret · fortsat

Joel Moshe - 1 - fortsat

Vækkelsen ovenfor kommer ved vækkelsen nedenfra.

Dermed forklares »hvad skal vi gøre for dit store navn«: Det er navnet הוי״ה. Det er ikke som de fortolkere, der forklarer det med Israel, fordi אל indgår i Israel; også הוי״ה fremkalder vækkelse ovenfor; se dér. »Afsnittets sammenstilling« osv. Forklaring: Det foregående afsnit slutter »jeg er Herren«, og ved siden af står »hvis I vandrer efter mine love«. Det antyder dette forhold: Hvornår er jeg Herren, det store navn, selve navnet? Når I vandrer efter mine love og fremkalder vækkelse nedenfor. »Når han lærer og år« osv. henviser til det ovenstående »faderen vinder for sin søn« osv. indtil »og i år«.

»Og til det føjes« osv. Forklaring: Hvis faderen helliger sig under samlejet, bliver hans fortjeneste til mazzal for sønnen, som fødes under denne mazzal, der viser alt godt. Den hellige sjæl, en ren sjæl, gives til sønnen gennem genfødsel. Omvendt, hvis faderen er ond, bliver hans ondskab til mazzal for sønnen, der fødes under en dårlig mazzal og får en uren sjæl fra en ond; kildens מאיזה רשעו er usikkert formet.[DA113220] Fortjeneste, mazzal og genfødsel er således alt sammen ét osv.

Selv om hans mazzal er god, kommer dommen ved rosh ha-shanah til: Enten fuldendes den gode mazzal for ham, hvis han har fuldendt sine gerninger, eller den mindskes, hvis han findes skyldig i dommen. Når sønnen vinder for sig selv, består hovedstolen for hans sønner. Frugterne af sine gerninger vinder han for sig selv, sådan at den hovedstol, der også er blevet tilbage til ham fra faderen, tilfalder ham i ro og ikke under lidelse. »Til den kommende verden, som det vil fremgå« osv. forklares: Til de slægtled, der kommer efter ham. »Børn, liv« osv.: Det samme gælder det øvrige, nemlig føde osv.

Heqor Din — del 2 — kapitel 29

Jad Jehuda: 1

Joel Moshe: 1

Jad Jehuda - 1

»Vi fastholder« — ud fra det, vi forklarede i det foregående kapitel. »Efter den ligefremme betydning«: Faderens fortjeneste bliver mazzal for hans egentlige søn, som vi sagde: »Faderen vinder for sin søn.« »Og den udlagte betydning«: For hans søn gennem genfødsel. »Den, som forstår dette«, at faderens fortjeneste bliver sønnens mazzal, vil anerkende det. Gennem fortsættelsen af denne drøftelse lærer og forstår vi også pålideligheden af egenskaben »han hjemsøger fædres skyld« osv., som vil blive forklaret nedenfor.

»Efter verdens almindelige gang«: Enhver avler noget, der ligner ham. Er faderen ond, er sønnen sædvanligvis som han. »Derefter står«: Den fortjenstfulde fader vinder for sin retfærdige søn. »Det ene hænger sammen med det andet«: Gælder det sådan ved straffens egenskab, så langt snarere ved den gode. Og ikke nok med det: Den er større, så den også gavner dem, der allerede er født, før han gjorde retfærdige gerninger.

»Hvis faderen opnår den«: Den fader, som syndede, kan også gavne dem, der fødtes før synden, fordi de

Rema fra Fano

Vi fastholder, at man i hvert slægtled nyder sin tildelte del gennem den oprindelige hovedstol og de nuværende frugter. Den fortjeneste, som består for det første slægtled, bliver nemlig mazzal for dem, der kommer efter. Dette gælder fra fædre til sønner både efter den ligefremme og den udlagte betydning. Den, som forstår dette, vil takke for det, argumentets fortsættelse har lært os: sandheden og retfærdigheden i den egenskab, der nævnes blandt barmhjertighedens egenskaber, som skrevet: »Han hjemsøger fædres skyld på sønner.« Det gælder netop dem, der fødes efter overtrædelsen, før faderen vender om fra den. Dette følger verdens almindelige gang, hvor de fastholder deres fædres gerninger. Derefter står der: »Og viser troskab mod tusinder, mod dem, som elsker mig og holder mine bud.« Det ene hænger sammen med det andet; dog er den gode egenskab større, så den også gavner dem, der allerede er født. Sådan bør det også være.

Stor er kraften i den ophøjede omvendelse, som vi nævnte i første del, kapitel 14. Hvis faderen opnår den, bliver de forsætlige synder, som kun skadede dem, der fødtes senere, nu som fortjenester: De virker klogt til gavn også for dem, der blev født tidligere, for de er hans afkom. Dette er en sand og klar vej. Ellers: Hvad skulle der ske med dem, der blev født imellem? De var jo med faderen i mulighed, da fordærvelsen skete, men vendte ikke om sammen med

Jad Jehuda - 1 - fortsat

forsætlige synder bliver som fortjenester. »Desuden«: Se, at det er sådan. »Imellem«: Mellem synden og omvendelsen. »Det må derfor være«, at faderens fortjeneste og omvendelse også gavner dem, der fødtes før omvendelsen; så meget mere dem, der fødtes før synden. Det er som sagt. »Mildner for sønnerne«: Ligesom deres egen fortjeneste fuldender rigeligt, hvad der som forsørgelse var fastsat knapt for dem, som nævnt i det foregående kapitel.

»Hvor du end finder« osv. Dette afslutter drøftelsen. »Fædrepagten«, som aldrig udtømmes, som vore lærde, må deres minde være til velsignelse, sagde. »Der er intet behov for tilføjelse« eller for at sige »er han værdig, føjer de til«; fortjenesten er tilstrækkelig til at fuldende det, mazzal har fastsat. »Der er en vanskelighed«, som Tosafot indvendte, som nævnt i det foregående kapitel.

»I Chagigah« osv., ved fortællingen om Miriam, kvindernes hårfletter. [DA113501] Tosafot indvendte herfra mod rabbi Akiva, som ikke mener »er han værdig, føjer de til«. »Tosafot svarede« osv.: Dér i Chagigah skrev de intet

Jad Jehuda - 1 - fortsat

sådant, men lod indvendingen stå som noget, der kræver undersøgelse.

»Men for os«, som forklarer de lærdes udsagn »er han værdig« osv. med hans fælle gennem genfødsel, om hvem der står: »Han udtænker tanker, for at ingen fordreven skal fordrives fra ham« (2 Samuel 14). Efter sandhedens vej sigtes til genfødslens hemmelighed. וחשב, »han udtænker«, knyttes til מעשה חושב, kunstfærdigt vævearbejde, som i vor sammenhæng er vævning på to sider, som Rashi forklarede.

»Her passer det endnu bedre« at forklare, at dagene for den, der går til grunde uden dom, føjes til den lærde discipel, som er hans genfødsel. Dette vinder han, når han lader fornærmelser passere. Årene var altså fra begyndelsen betinget bestemt for enten den første eller den anden. Dermed kan man ikke indvende mod rabbi Akiva, som ikke mener »er han værdig, føjer de til«. Dette tilfælde er anderledes: Af hans eget føjede de til for ham, som det var fastsat fra begyndelsen. Det svarer til Gemaras svar i Jevamot efter hans opfattelse om Hizkija: Af hans eget føjede de til.

KLADDE · uafklaret

Joel Moshe - 1

»Fra fædre til sønner efter den ligefremme

Rema fra Fano - fortsat

ham. Det må derfor være som sagt: Faderens fortjeneste mildner sønnernes mazzal.

Hvor du end finder fædrenes fortjeneste, består hovedstolen for dem til evig tid. Dette er i sandhed fædrepagten. Men det, som udskilles fra dem til gavn for kommende slægtled, og som altså er sønnernes mazzal, kan udtømmes ved sønnens synd. Som de lærde siger: »Fædrenes fortjeneste er udtømt«; for ham er hovedstolen i hvert fald opbrugt. Alt dette bekræftes efter rabbi Akivas opfattelse: Hver søn tildeles gavmildt alt, som tilkommer ham efter hans mazzal, og dermed er der intet behov for at føje til. Efter de lærdes opfattelse er der derimod en vanskelighed: Hvis det afhænger af fortjeneste, hvorfor da mazzal? Hvis det afhænger af mazzal, hvorfor da fortjeneste?

Desuden har vi en indvending mod deres udsagn: mod slutningen ud fra en præcis læsning af begyndelsen og mod begyndelsen ud fra en præcis læsning af slutningen. Vi læser således: »Er han værdig, føjer de til«; er han altså ikke værdig, føjer de ikke til, men de trækker heller ikke fra, medmindre han har pådraget sig skyld. Men hvis slutningen skal læses strengt — »er han ikke værdig, trækker de fra« — er fortjenesten tilstrækkelig, når den blot bevirker, at der ikke trækkes fra. Så bliver selve begyndelsen vanskelig. Den klare forklaring følger derfor rabbi Akiva, og vor drøftelse følger ham.

Om det, der siges i første kapitel af Chagigah, at hvis nogen går til grunde uden dom, føjer man hans dage til en lærd discipel, som lader fornærmelser passere, svarede Tosafot i rabbenu

KLADDE · uafklaret · fortsat

Joel Moshe - 1 - fortsat

betydning«: Faderens fortjeneste bliver mazzal for sønnerne. »Og den udlagte betydning«: Gennem genfødsel kaldes også den sjæl fra et andet menneske, som er i ham, hans søn. Det er »i kraft af den fortjeneste, som blev røvet«, בזכות שנגזל, et usikkert led.[DA113601] Hvis faderen er ond, og en søn fødes ham, før han vender om, følger sønnen sædvanligvis de samme fædrende gerninger af naturen. Dette er »en ond, som det går ondt: en ond søn af en ond«.

»At gavne dem, der allerede er født«: Hvis han vendte om mellem overtrædelsen og fødslen, hvad skal der da ske med den? Denne sjæl var ved overtrædelsen til stede, men blev ikke født på det tidspunkt; sønnen fødtes senere. »Hovedstolen består til evig tid« kaldes fædrepagten. Men noget af den kommer til mennesket til gavn for kommende slægtled og bliver som ovenfor mazzal for sønnen. Den kan udtømmes ved sønnens synd.

»Dermed er der intet behov for tilføjelse«: En tilføjelse til hans dage efter de lærdes opfattelse, hvor det hedder »er han værdig, føjer de til; er han ikke værdig, fuldender de for ham« den hovedstol, som er tilbage fra hans fader. [DA113602] »De føjer hans dage til en lærd« osv. lader

KLADDE · uafklaret · fortsat

Joel Moshe - 1 - fortsat

forstå, at hvis han er værdig, føjer de til, efter de lærdes opfattelse.

»Men for os er det klart«: Efter forfatterens opfattelse er udsagnet »er han værdig, tager han sin egen del og sin fælles del« klart. Hans fælle er den, der hører til hans sjæls tilblivelse gennem genfødsel: Den andens sjæl er genfødt i ham. Genfødslens sjæl vender eller omvender — forbindelsen er usikker[DA113603] — i udtrykket לחשב מחשבות, »at udtænke tanker«, ligesom מעשה חושב, kunstfærdigt vævearbejde. Det var væverens arbejde, med en løve på den ene side og en ørn på den anden, en antydning af fire

Rema fra Fano - fortsat

Jitschaks navn: Det, som var fastsat for én og blev trukket fra ham på grund af hans synd, kaldes ikke en tilføjelse for den anden, eftersom det er en tid, som i almindelighed passer til et menneskeliv. Men for os er meningen klar i udsagnet »er han værdig, tager han sin egen del og sin fælles del«: Det er netop hans fælle i sjælens tilblivelse, blandt dem, om hvem der står »han udtænker tanker«, som når du siger »væverens arbejde«. Vi har forklaret det i Maamar Ha-Nefesh: »For at ingen fordreven skal fordrives fra ham«. Dette har talværdien af ומנפש חברו, »og fra sjælen hos hans fælle«,[DA113401] for eksempel Adam og David og lignende. Her passer forklaringen endnu bedre: Fra begyndelsen blev årene betinget fastsat for én af dem. Når den anden blev værdig og tog dem, kan vi passende sige: »Af hans eget føjede de til for ham.«

KLADDE · uafklaret · fortsat

Joel Moshe - 1 - fortsat

genfødsler. Den første kaldes løven i vognen, den anden ørnen, den tredje oksen, den fjerde mennesket; og derefter »for fire vil jeg ikke lade det vende tilbage«.

»For eksempel Adam og David«, som blev genfødt i hinanden. »Her passer det endnu bedre«: Fra begyndelsen var leveårene betinget fastsat for én af dem; men han blev ikke yderligere værdig og døde før sin tid. Han blev genfødt i en anden, og de år, der blev afkortet, føjes da til hans fælle. Derfor siges med rette: »Af hans eget føjede de til« — bogstaveligt hans eget, eftersom den førstes sjæl er i dette menneske, om hvem der siges »det er

KLADDE · uafklaret · fortsat

Joel Moshe - 1 - fortsat

ham«.

Dette er »frygten for Herren føjer dage til« osv. De retfærdige, som kaldes dem, der frygter Herren, får en tilføjelse — i kraft af hvad? I kraft af »de ondes

KLADDE · uafklaret · fortsat

Joel Moshe - 1 - fortsat

år«: Det, han afkorter af de ondes år, de år giver han til de retfærdige; se dér.

Tilbage til kapitlet i indholdet

Historisk register: Heqor Din - II - Kapitel 29

Heqor Din — del 2 — kapitel 30

Jad Jehuda: 1

Joel Moshe: 1

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - 1

»De præciserede desuden« osv.: Forfatteren udvider forklaringen af det, han sagde i de foregående kapitler, at faderens fortjeneste bliver mazzal

Rema fra Fano

Tosafot præciserede desuden ved slutningen af Kiddushin baraitaens udsagn »alt afhænger af menneskets fortjeneste«: Forsørgelsen afhænger jo ikke af fortjeneste. De forklarede derfor: efter hans mazzal. Også vi vil sige, at

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - 1 - fortsat

for sønnerne. »I baraitaen«: Rabbi Meir siger: Et menneske skal altid lære sin søn et rent håndværk osv., for hverken fattigdom eller

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - 1 - fortsat

rigdom kommer fra håndværket, men alt afhænger af hans fortjeneste. »Tosafot forklarede«: Udtrykket »hans fortjeneste« er ikke præcist, men betyder efter hans mazzal.

»Også vi vil sige« efter deres opfattelse, at udtrykket fortjeneste alligevel er præcist, eftersom mazzal udspringer af en tidligere fortjeneste, som nævnt ovenfor. Mazzal følger ikke kun fortjenesten fra hans eget slægtled eller et nært slægtled, men også den fortjeneste, han havde helt fra skabelsens seks dage. Dette bygger på de lærdes udlægning i Shemot Rabbah af verset »Hvor var du, da jeg grundlagde jorden?« om det første menneskes eifah. Alle de sjæle, som skulle komme til, hang i ham. Alle sjæle pådrog sig derfor skyld ved det første menneskes synd, hver efter sin nydelse af dette måltid: efter om stedet, hvor den hang, var tæt ved den mund, der spiste, eller langt fra den, som bekendt. På samme måde blev hans fortjeneste tilregnet alle de udgående sjæle og hans sønner; kildens forkortelse א"ה og forbindelsen her er usikker.[DA113901] Efter størrelsen af denne sjæls fortjeneste er mazzal for det legeme, som er beredt til sjælen efter flere slægtled.

»Til den aktuelle tid«: Når

Rema fra Fano - fortsat

tannaiten bestemt udtrykker sig præcist. Den aktuelle times mazzal følger nemlig en tidligere fortjeneste, endog fra skabelsens seks dage. Dette er meningen med den eifah, som er kendt i forbindelse med det første menneske i Shemot Rabbah,[DA113801] som vi antydede i det foregående kapitel. Det er den fortjeneste, som i hvert slægtled giver sin indehaver frugter til den aktuelle tid og bevarer hovedstolen for ham selv. Denne fortjeneste bliver for sønnerne en mazzal for fremtiden.

Dette mazzal prøver den retfærdige. Det lader ham nemlig fødes mange gange under et himmelsk aspekt, som bøjer hans natur mod forskellige egenskaber, der ikke stemmer med vor Torah, for at han skal beherske sin drift og besejre den. Dette er prøvelsernes hemmelighed, om hvilke der står: »For at gøre dig godt til sidst.« Det er også muligt, at mennesket allerede har været værdigt til at bestå én prøve og vender tilbage til sin ungdoms dage for at prøves i en anden efter det, som fødselstimens mazzal angiver. Dette er meningen med, at »sønnen giver faderen fortjeneste«, når han består denne nye prøve; men ikke omvendt. Abaje sagde ganske vist i kapitlet Tefillat Ha-Shachar: »Vi har modtaget, at en god ikke bliver ond.« Men Rava er ikke enig med ham. Selv om Abaje: Antag, at du har hørt ham sige det om én ting; har han sagt det om to forskellige ting?

Ved den sidste fortjeneste vil hovedstolen imidlertid bestå som en højere mazzal, hvor der slet ingen prøvelse er, men som er beredt til det endeligt gode. Fra den kommer sønner, oplært af Herren, som for evigt skal

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - 1 - fortsat

de kommer til denne verden, til hvilken tid det end måtte være. »For ham selv«: Til den kommende verden. »Som mazzal for sønnerne i fremtiden«: For dem er det hovedstol. »For han lader ham fødes«: Gennem genfødsel. »Under det himmelske aspekt«: Stjernernes indbyrdes blik. Dette aspekt bøjer naturen hos den, der fødes under det, mod forskellige egenskaber: at være en blodsmand, optaget af utugt, begærlig efter penge og lignende. Som de lærde sagde: Den, som fødes under Mars, bliver en mand, der udgyder blod.

»For at han skal beherske«: Den retfærdige, som fødes under dette onde mazzal, skal beherske sin drift. »Dette er prøvelsernes hemmelighed«: Gud, velsignet være han, anbringer tidspunktet for menneskets fødsel under et mazzal, som retter onde egenskaber mod ham, for at prøve, om han med øget kraft vil følge hans Torah og styrke sig mod mazzal, så han kan give ham god løn; eller om han, Gud forbyde det, følger mazzal.

»At bestå én prøve«: Mod den onde egenskab, som udsprang af det mazzal, han tidligere blev født under. »Og vende tilbage til sin ungdoms dage«: At genfødes endnu en gang under et andet ondt mazzal, som angiver en anden ond egenskab, for også at prøves deri. »Dette

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - 1 - fortsat

er« det, vore lærde, må deres minde være til velsignelse, sagde: Sønnen giver faderen fortjeneste. Meningen er, at den anden genfødsel, som kaldes sønnen, giver den første genfødsel fortjeneste, hvis han består den prøve; den første havde allerede bestået sin prøve i tidligere dage. Sådan er det ikke med faderen: At han bestod prøven i første genfødsel giver ikke sønnen fortjeneste, for han består måske ikke den nye prøve.

»Abaje« osv.: Dér ved Shmuel Ha-Katan, som de ikke fjernede ved velsignelsen mod kætterne. »Men Rava er ikke enig med ham«: Han mener, at selv om en mand var retfærdig fra begyndelsen, siger vi: Måske er han gået tilbage fra sin holdning. Det, vi sagde, at faderen ikke giver sønnen fortjeneste, følger derfor Rava, hvis opfattelse halakhah følger over for Abaje, bortset fra יע"ל קג"ם.[DA113902] »Om to forskellige ting«, som i vort tilfælde, har han da sagt det? Måske er også han enig i dette, at en god kan blive ond.

»Imidlertid« osv.: Forfatteren har forklaret fædrenes fortjeneste, som består for det første slægtled, endog fra skabelsens seks dage, og bliver mazzal for hans egentlige efterkommere og for sønner gennem hans

Rema fra Fano - fortsat

sidde på hans trone; liv i lyset fra kongens ansigt; og føde fra Shekhinahs stråleglans.

For de mellemliggende slægtled har vi lært, at den aktuelle fortjeneste ikke har kraft til at bryde mazzals orden, medmindre det sker med stærk hånd. Dette var Abrahams kraft: Jupiter stod for ham i vest, og man stillede den i øst. Også dette skal den indsigtsfulde overveje. Der findes jo stadig en forudgående betingelse fra skabelsens seks dage om at føre alle naturens ændringer tilbage til deres første betingelse. Men måske var Jupiters stilling i vest netop en ændring af naturen, nødvendiggjort af prøvelsen, så dens tilbageføring til øst var dens første betingelse. Det er også muligt, at betingelsen kun gjaldt de skabte fænomener, der vedrører alle, som havet, der skulle spaltes og vende tilbage til sin styrke, og solen, der skulle stå stille for Josva og vende tilbage til sit kredsløb.

Antager vi, at Jupiter fra begyndelsen stod for Abraham i vest, vil også vi sige: Havde det ikke været for hans efterfølgende afkoms fortjeneste, som aldrig ophører, var mazzal allerede vendt tilbage til sin betingelse og havde gjort Abraham barnløs. Dette truer os i hvert slægtled. Men den, som er rig på troskab, kom det i forkøbet og huskede til gavn for sønnerne alle fædrenes fortjeneste, som en tredobbelt tråd, der ikke hurtigt brydes. Også deres sønner vil til evig tid føje fortjenester til dem, der kommer efter. Der findes nemlig intet slægtled uden én som Abraham, og verden mangler aldrig seksogtredive retfærdige uden for landet og et

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - 1 - fortsat

genfødsler. Nu siger han videre, at fortjenesten fra den sidste genfødsel eller fra det sidste slægtled frem mod opstandelsens tid også bliver mazzal med hensyn til børn, liv og forsørgelse. Denne hovedstol består for den højeste Keter, som kaldes mazzal. Om den siger han, at børn, liv og forsørgelse afhænger af mazzal, som skrevet i det værk, kilden betegner חכ"ח, tredje del, afsnit1 og2.[DA113903] Denne sidste fortjeneste føjer kraft til den højeste Keter med hensyn til disse tre ting: Derfra vil komme sønner, oplært af Herren, og liv i lyset fra kongens ansigt; og det tredje, forsørgelsen, vil være at næres af Shekhinahs stråleglans.

»For slægtleddene« mellem det første slægtled fra skabelsens seks dage og det sidste slægtled; eller mellem den første og den sidste genfødsel. »Med stærk hånd«: Det vil sige med stor fortjeneste, som Tosafot i Jevamot siger, at stor fortjeneste åbenbart gavner. »Dette var Abrahams kraft«: Den Hellige, velsignet være han, sagde til ham: Gå ud af din astrologi, for Israel har intet mazzal. Hvad tænker du? At Jupiter står i vest? Jeg vender den og stiller den i øst. Hans store fortjeneste gavnede altså på denne måde.

»Den indsigtsfulde skal overveje«, om der var tale

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - 1 - fortsat

om at bryde mazzals orden, da man stillede den i øst. For vore lærdes udsagn i Bereshit Rabbah er kendt: Om »havet vendte tilbage til sin styrke«, לאיתנו, siger de »til den betingelse«, לתנאי, som den Hellige, velsignet være han, havde stillet osv. Men hvornår vendte Jupiter da tilbage til vest? »Men måske« var Jupiter oprindelig i øst og vendte ved en ændring af naturen mod vest for at angive om Abraham, at han ikke ville få afkom, fordi den prøve

Rema fra Fano - fortsat

tilsvarende antal i landet, som det står i aggadah. I kapitlet Gid Ha-Nasheh findes en anden opfattelse om Hoseas »en chomer byg og en letekh byg«.
Dermed forstås de lærdes udsagn efter sin ligefremme betydning: »Børn, liv og forsørgelse afhænger ikke af fortjeneste«, det vil sige den aktuelle fortjeneste, »men af mazzal« i den time, hvor man fødes. Dette afhænger selv af en tidligere fortjeneste, som sagt. »Herrens domme er sande, retfærdige er de alle til sammen.« Vi har yderligere at sige om dette i Maamar Em Kol Chaj, første del, afsnit6, og ved begyndelsen af dens tredje del; se dér.

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - 1 - fortsat

var nødvendig, hvor Abraham skulle prøves i dette.
»Det er også muligt« at sige, at Jupiter oprindelig var i vest, som den er nu; alligevel behøver man ikke spørge, hvornår den vendte tilbage til sin første betingelse. De lærdes udsagn om betingelser, som han stillede, angår nemlig de skabte fænomener, der vedrører alle, og ikke et enkelt tilfælde som dette. »Antager vi« osv.: Der er endnu en mulig løsning på

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - 1 - fortsat

denne indvending. At mazzal ikke senere vendte tilbage til sin første plads i vest, skyldtes hans efterfølgende afkoms fortjeneste.
»Dette truer os«: Med, Gud forbyde det, at vende tilbage til sin betingelse [lakune i kilden][DA113904] og tilintetgøre Israels fjender.[DA113905] »Som en tråd«: De er også Abraham, Isak og Jakob. »Som det står i aggadah«: I Tikkunim, tikkun20, om verset »lykkelige alle, som venter på ham«. »I kapitlet Gid Ha-Nasheh« (blad92) findes en anden opfattelse: Verden fordeles på femogfyrre retfærdige, tredive i Israels land og femten uden for landet; se dér. »Dermed forstås« det, vi har sagt i disse kapitler. »כי"ו«[DA113906]: Om spørgsmålet, hvorvidt Israel har mazzal eller ikke har mazzal; se dér.

KLADDE · uafklaret

Joel Moshe - 1

»Alt afhænger af hans fortjeneste« osv. Dette drejer sig om forsørgelsen. Tosafot siger dér, at forsørgelsen ikke afhænger af hans fortjeneste, men af mazzal. Tosafot forklarer, at meningen i sandhed er efter hans mazzal. Forfatteren forklarer derimod, at tannaiten præcist siger hans fortjeneste, fordi fortjenesten bliver mazzal, som ovenfor i det foregående kapitel. Fødselstimens mazzal følger nemlig den tidligere fortjeneste.
»Han lader ham fødes mange gange«: Han genfødes mange gange under et himmelsk aspekt, som

KLADDE · uafklaret · fortsat

Joel Moshe - 1 - fortsat

gennem den onde drift bøjer hans natur i en retning, som ikke stemmer med vor Torah, for at han skal beherske sin drift og prøves, som skrevet: »Herren prøver den retfærdige.« Prøvelsens hemmelighed er som ved rabbi Akiva og hans fælle og Resh Lakish. Dette er den lærde discipel, som lader fornærmelser passere; og dette er: Ikke fordi den ene er større end den anden, men fordi denne giver afkald på at hævde sin ret. Derfor sagde rabbi Akiva »Vor Fader, vor konge«, א"מ,[DA114001] i betydningen »om som sønner, om som tjenere«: Sønner er fra Atsilut, tjenere fra Beriah. Derfor sagde han: »Vi har syndet for dit ansigt«, til forskel fra rabbi Eliezer, som helt igennem er god; se ovenfor, kapitel9.
»At bestå én prøve« osv.: I den første genfødsel. Han vender tilbage og genfødes anden gang, vender tilbage til sin ungdoms dage og prøves i en anden prøve. Dette er: Sønnen giver faderen fortjeneste. Den anden genfødsel kaldes søn i forhold til den første genfødsel, når han har bestået den anden prøve. Men ikke omvendt: Hvis han ikke har bestået den anden prøve, hjælper det ikke, at han bestod den første; det kan ikke udbedre den anden prøve, som han ikke bestod. Dette er: Faderen giver ikke sønnen fortjeneste.
Selv om Abaje siger, at en god ikke bliver ond, er Rava ikke enig med ham. Selv om Abaje: Antag, at

KLADDE · uafklaret · fortsat

Joel Moshe - 1 - fortsat

han siger, at en mand ikke bliver ond i den ene sag, hvor han gør godt, så han af egen drift ville handle ondt og overtræde den. Men i en anden sag kan han godt blive ond.

»Imidlertid ved den sidste fortjeneste« osv. Dette henviser tilbage: Også her bliver faderens fortjeneste mazzal for hans søn efter ham. Ved slutningen blev det nødvendigt — en foreløbig læsning af בסוף התחייב — at alle sjælene i Guf skulle være opbrugt.[DA114002] Hvad skal han gøre med den sidste fortjeneste i Israel, når intet menneske mere fødes derefter? Han svarer, at fortjenestens hovedstol skal bestå for den højere mazzal, beredt til det endeligt gode, også med hensyn til børn, liv og forsørgelse. Børn er de retfærdige, oplært af Herren; derefter står »en tjener skal sidde på hans trone«.[DA114003] Liv: I lyset fra kongens ansigt. Forsørgelse: At nyde Shekhinahs stråleglans osv.

»For de mellemliggende slægtled« osv.: Fra det første menneske indtil התקו׳, den uafklarede afsluttende tidsangivelse.[DA114004] Fortjenesten har ingen kraft til at bryde mazzals orden,

Tilbage til kapitlet i indholdet

Historisk register: Heqor Din - II - Kapitel 30

KLADDE · uafklaret · fortsat

Joel Moshe - 1 - fortsat

medmindre der er stor fortjeneste og en stærk hånd. Dette er Abrahams kraft osv. Det er muligt, at der fandtes en tidligere betingelse fra skabelsens seks dage osv. Jupiter blev oprindelig skabt i øst; men ved Abraham blev mazzals orden brudt, for at han skulle prøves i dette. Da han bestod prøven, vendte den tilbage til sin skabte tilstand i øst. Det er også muligt, at betingelsen om at vende tilbage kun gælder de skabte fænomener, der vedrører alle, som havet og solen; anderledes når det gælder et enkelt menneske som Abraham.

»Antager vi« osv.: At det ikke skal ændres tilbage til den første betingelse. Uden deres fortjeneste var det første mazzal allerede vendt tilbage til vest og havde gjort ham barnløs. Dette er det, som truer os i hvert slægtled; kilden har den usikre form המגום.[DA114005] Hvis vi ikke gør hans vilje, vil han føre mazzal tilbage til vest, og han vil blive overhoved for de barnløse, så Israel, Gud forbyde det, ville blive udslettet.

Heqor Din — del 2 — kapitel 31

Jad Jehuda: 1

Joel Moshe: 1

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - 1

»Vi undersøger videre« osv.: Forfatteren vender tilbage til mishnahen i Edujot, som han begyndte med ovenfor, afsnit 28. »De har allerede forklaret« verset »til dens tid vil jeg fremskynde den«. Vore lærde sagde: Er de ikke værdige, til dens tid; er de værdige, vil jeg fremskynde den. »Og det bliver til dens tid«: Meningen er ikke, at hvis de er værdige, vil jeg fremskynde den uden for

KLADDE · uafklaret

Rema fra Fano

Vi undersøger videre slutningen af mishnahen, som dér siger: »I antallet af slægtled foran ham ligger enden«, og fører et bevis fra det, der er sagt om udfrielsen fra Egypten. Om frelsen, som snart skal komme, har de allerede forklaret: Er de værdige, »vil jeg fremskynde den«, og det bliver »til dens tid«. Dette er netop de lange og korte strækninger i Midrash Eikhah om verset »hun blev tvangsarbejdspligtig«: Den Hellige, velsignet være han, vandrede med vor fader Abraham i templet, mens

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - 1 - fortsat

dens tid. Udlægningen betyder derimod: Er de ikke værdige, kommer frelsen alene til dens tid; er de værdige, vil jeg fremskynde den til dens tid, som han straks slutter.

»I Midrash Eikhah«: Dér står: Rav Ukva sagde: Den nat, vor fader Abraham gik ind i det allerhelligste, tog den Hellige, velsignet være han, ham ved hånden og vandrede med ham ad lange og korte strækninger. Den Hellige, velsignet være

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - 1 - fortsat

han, sagde: »Hvad vil min elskede i mit hus?« Han sagde: Verdens Herre, hvor er mine børn? Han svarede: De syndede, og jeg førte dem i landflygtighed blandt folkeslagene osv. Forfatteren forklarer, at udsagnet om at vandre med ham ad lange og korte strækninger sigter til udfrielsen. Den er meget lang, efter »en tid, tider og en halv tid«, når de ikke er værdige, og kort, når de er værdige.

»Ligeledes i Midrash Kohelet«: Da rabbi Bun, søn af rabbi Chijja, døde, kom rabbi Zeira og indledte sin tale over ham med dette vers: »Sødt er arbejderens søvn.« Hvem lignede rabbi Bun, søn af rabbi Chijja? En konge havde en vingård og lejede mange arbejdere til at passe den. Der var én arbejder, som ved sit arbejde tjente mere end det sædvanlige, overordentlig meget. Hvad gjorde kongen? Han tog ham ved hånden og vandrede med ham ad lange og korte strækninger. Ved aftenstid kom arbejderne for at få deres løn. Denne arbejder kom sammen med dem, og kongen gav ham fuld løn. Arbejderne begyndte at græmme sig og sagde: Vi har slidt hele dagen, men denne har slidt i to timer, og kongen gav ham fuld løn. Kongen sagde: Hvorfor græmmer I jer? På to timer

KLADDE · uafklaret · fortsat

Rema fra Fano - fortsat

det lå øde. Ligeledes i Midrash Kohelet om verset »sødt er arbejderens søvn«. Begge steder antydes verdens genoprettelse, som det tredje tempels opførelse og de dødes opstandelse afhænger af. Den har ingen fast afgrænset tid: Hvis de ikke er værdige, lange strækninger; er de værdige, korte. Dette er »jeg vil fremskynde den«.

Hvordan kan de lange selv være korte, således at »til dens tid« og »jeg vil fremskynde den« gælder sammen? Det forklares i versets begyndelse: »Den mindste bliver til tusind.« De vil formere sig overordentligt, og sjælene i Guf vil hurtigt blive opbrugt. Dette er Tiferet, som Ari, den retfærdige, må hans minde være til velsignelse, forklarede. Da vil urenheden ophøre i hele skabningen, som er omfattet af tusind slægtled. Optalt hoved for hoved er de tres tusind myriader,[DA114201] selv om de alle skulle være til på én gang. Sådan bad vor lærer Moses, fred være med ham: »Må Herren føje til jer tusind gange så mange som jer.« Forklaringen kommer i næste kapitel. Derefter sagde han: »Og velsigne jer«, uden grænse, »som han har talt til jer«.

Der var altid en mindre rest ud over de tres myriader for at angive bevægelsen ud af tallets afgrænsninger; kildens formulering שבא מגדרי המספר er usikker. [DA114202] Dette er meningen med »lad hans mænd være tal«: Han bad om, at de selv skulle være det tal, der vokser uden ende, og at tallet ikke skulle afgrænse dem, som ved begyndelsen af deres fremvækst, da Jakob sagde om sig selv: »Jeg er fåtallig«, ordret »mænd af tal«, ואני מתי מספר. Han sagde ikke מתי med

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - 1 - fortsat

arbejdede denne mand så dygtigt, som I ikke gjorde hele dagen. Således lærte rabbi Bun, søn af rabbi Chijja, på 28 år så meget Torah, som en erfaren discipel ikke kan lære på 100 år osv.

Meningen er, at rabbi Buns løn i fremtiden, ved opstandelsens tid, vil være meget stor, som om han havde levet og beskæftiget sig med Torah i 100 år. Forfatteren forklarer, at lignelsens udsagn »han vandrede med ham ad lange og korte strækninger« ikke er overflødigt. Meningen er, at det samme gælder det, lignelsen sigter til: Den Hellige, velsignet være han, vandrer med rabbi Bun ad lange og korte strækninger i den nævnte betydning. Tiden til opstandelsen kan være lang, efter lang tid, og den kan være kort, når han er værdig.

»Det tredje tempels opførelse« osv.: Midrash Eikhah sigter til templets opførelse, og Midrash Kohelet til opstandelsen. »Hvordan« osv.: Nu forklarer han, hvad han sagde ovenfor: Er de værdige, vil jeg fremskynde den til dens tid. Dette bygger på de lærdes udsagn om, at Davids søn ikke kommer, før sjælene i Guf er opbrugt. Dette er skriftens ord (Esajas 60): »Den mindste bliver til tusind« osv., »jeg, Herren, vil til

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - 1 - fortsat

dens tid fremskynde den.« Hvis de er værdige, bliver sjælene i Guf meget hurtigt opbrugt, og det bliver til dens tid. »Dette er Tiferet«: Undervejs nævner forfatteren Aris forklaring af dette, at meningen er Tiferet, som kaldes legemet, gufa, som bekendt.

»I tusind slægtled« osv.: I Zohar, afsnittet Bereshit, side 161: Hele jorden skal engang fornyes ved Moses i de sidste dage, i det sidste slægtled, for at opfylde verset »det, som var, er det, som skal være«. Om ham: »Fra sit boligssted skuer han« osv. Om ham er det sagt: »Et slægtled går, og et slægtled kommer.« Intet slægtled er mindre end 600.000. Om ham er det sagt: »Et ord befalede han til tusind« osv.; se dér. Dette er tusind gange 600.000.

»Som han bad« osv.: Vor lærer Moses, fred være med ham, antydede dette i sin velsignelse. Efter at han havde bedt om tusind gange så mange som disse, som er 600.000, sagde han: »Og velsigne jer« osv., som en antydning af urenhedens ophør osv.

»Der var altid« osv.: Undervejs forklarer forfatteren Israels børns antal. Selv om de blev regnet som 600.000, var de dog flere, som skriften siger: 603.550. Denne ekstra rest har følgende grund: Hvis de havde været nøjagtigt 600.000,

KLADDE · uafklaret · fortsat

Rema fra Fano - fortsat

patach, men med tsere: knyttet til tallet og underordnet det.[DA114203]

Da de, som drog ud af Egypten, ikke var afgrænset i deres antal — de har en nedre grænse, men ingen øvre — var de altid mere end tres myriader. Ved den første optælling var de 603.550. Her har vi en gematria, som læres ud fra sammenhængen; sådanne ting er bestemt tilbehør til visdommen. Det er nemlig et hyppigt udsagn hos de lærde, at Moses vejer lige så meget som hele Israel. I bogstaverne i hans navn sammen med Shekhinahs jod, som altid lyste i ham, findes tallet tres myriader. Hvordan? מ, 40, gange ש, 300, er 12.000; hele dette fem gange er 60.000; og hele dette ti gange er 600.000.

Også bogstaverne i Sinai giver 300.000, når vi tæller dem på den måde, vi har nævnt. Der findes imidlertid et øvre Sinai, som svarer til det nedre Sinai. Det antydes i bogstaverne סיני, hvis udfyldning er et andet Sinai: Dermed er det 600.000. I det store Navns bogstaver findes på samme måde tallet 1500. Det er talværdien af מל"ך של"ם, »hel konge«, efter den store talregning for slutbogstaverne מנצפ"ך.[DA114204]

Bogstaverne fordobles i deres udfyldning, som bekendt, for he fordobles med endnu et he. Fordobl dem og se på ראה, »se«, og עשה, »gør«, hvor vokaltegnet henviser til et stumt, synligt bogstav. Fordobles bogstaverne således, er resultatet 3000.

Den mest kendte og almindelige betydning af denne udfyldning af det egentlige Navn — hvor udfyldningen er selve bogstaverne — angår fremtiden, hvor Navnet skal læses, som det skrives.

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - 1 - fortsat

kunne man have sagt, at tallet afgrænsede, begrænsede og indhegnede dem, så de, Gud forbyde det, ikke kunne blive flere. For at vise, at det forholder sig omvendt — at de afgrænser og bestemmer tallet og kan vokse opad uden mål — var deres antal større end det præcise tal 600.000.

»Som i verset lad hans mænd være tal«: Moses bad dermed om, at de selv skulle være tallet. »Som ved begyndelsen af deres fremvækst«, da tallet begrænsede dem. Derfor sagde Jakob ikke מתי med patach, adskilt fra ordet מספר, tal. Havde han sagt det sådan, ville meningen være: Mine mænd er tallet. For at gøre sig selv lille knyttede Jakob derfor מתי til מספר, så meningen blev, at mændene er underordnet tallet, fordi tallet afgrænser dem. »En nedre grænse«: Ikke færre end 300.000.[DA114301]

»Her har vi« en god forklaring på dette antal ved gematria, tilbehør til visdommen.

»Shekhinahs jod«: Shekhinah stiger ikke ned til færre end ti, som det står i Tikkunim, tikkun 26. »Hele dette fem gange«, antydet i he i משה, Moses. »Hele dette ti gange«, antydet i Shekhinahs jod, som lyser i ham. »På den måde, vi har nævnt«: 60 gange 10 giver 600; dette 50 gange er 30.000; og det hele 10 gange giver

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - 1 - fortsat

»myriader«, uden et angivet antal myriader i denne kildeform. [DA114302]

»Hvis udfyldning er et andet Sinai«: Udfyldningen

KLADDE · uafklaret · fortsat

Rema fra Fano - fortsat

Om foreningen og ligestillingen af de to øvre lys, som antydes i Navnets sidste to bogstaver, vil vi dog tælle endnu en gematria i dets bogstaver: י, 10, gange ה, 5, er 50; 50 gange ו"ה, 11, er 550.

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - 1 - fortsat

af סמ"ך er מ og ך, som giver 60; udfyldningen af יו"ד er ו og ד, som giver 10; udfyldningen af נו"ן er ו og ן; udfyldningen af יו"ד er 10. Dermed er der to gange

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - 1 - fortsat

Sinai, som giver 600.000.[DA114303]

»Der findes« osv.: Antallet 600.000 for Israels børn antydes i navnet Moses og navnet Sinai. Men antallet 3000 antydes i Navnet הוי"ה. »Når vi også tæller dem på denne måde«: 10 gange 5 giver 50; 6 gange 50 giver 300; 5 gange 300 giver 1500. Dette er talværdien af מלך שלם, som også er 1500 med slutbogstaverne מנצפ"ך, fordi det udstrakte kaf, ך, har sin plads efter tav og tæller som 500, og mem tæller som 600.

»Bogstaverne fordobles i deres udfyldning«: Således: יו"ד ה"ה ו"ו ה"ה. »For he fordobles med endnu et he«: Selv om det store Navn har andre udfyldninger — med alef, jod eller he, som bekendt — er den ligefremme udfyldning af det store Navn alligevel som nævnt. He med tsere trækker nemlig endnu et he efter sig, som enhver tsere gør. »Fordobl dem«: Efter mønstret ראה og עשה, hvor tsere under alef og shin trækker et he efter sig. »Vokaltegnet« tsere »henviser til et stumt, synligt bogstav«: Det vil sige he, som er stumt i udtalen og synligt i skriften.

»Fordobles bogstaverne således«: Da he fordobles med he og tilsvarende vav med vav, mens jods fordobling ligger i udfyldningen ו og ד, gør Navnets udfyldning det dobbelt. Dette er yderligere 1500 efter den nævnte beregningsmåde, i alt 3000.

»Betydningen« osv.: Beviset for, at denne udfyldning er den mest ligefremme, ligger i, at den viser, at det hellige Navn i fremtiden skal læses med sine egne bogstaver, som det skrives. Derfor er det dobbelt: Ét angiver skriften, og ét angiver læsningen med dets bogstaver, snart i vore dage.

»Imidlertid« osv.: De 550 ekstra i optællingen antydes også i Navnet gennem en anden gematria. Vi ved, at foreningen af de to store lys — »for Herren er Gud« — antydes i Navnets to bogstaver ו"ה. Vav er Tiferet, en antydning af Navnet הוי"ה, og det sidste he er Malkhut, en antydning af Navnet אדני, som bekendt. Derfor bør de regnes som ét bogstav. Om de to bogstaver, som kilden betegner

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - 1 - fortsat

הלשונות, »tungerne«, siger vi:[DA114304]10 gange 5 er 50; 50 gange 11, talværdien af ו"ה, er 550.

KLADDE · uafklaret

Joel Moshe - 1

»Om frelsen« osv.: Fra enden, קץ, som sigter tilbage til den fremtidige ende. »Er han værdig, vil jeg fremskynde den, og det bliver til dens tid« osv.: Som han siger nedenfor, at de skal formere sig i mængde, så alle sjælene i Guf hurtigt bliver opbrugt. Da bliver det til dens tid, når sjælene er opbrugt, og »jeg vil fremskynde den« opfyldes. »Det er de lange og korte strækninger«, som han vandrede med Abraham. Meningen er en lang og kort frist, som ovenfor: Er han værdig, vil jeg fremskynde den, og de bliver korte; er de ikke værdige, bliver de lange.

»Som er omfattet af tusind slægtled« osv.: Dér i Guf er der tusind slægtled, og efter deres genfødsler er de tres tusind myriader. Derfor sagde Moses tusind gange: tres tusind myriader. »Ud over tres«: Som skrevet, 603.550, for at vise, at »tallets arbejdere«, שכי עובדי המספי, står i en usikker formulering her. [DA114401] Tallet skal ikke afgrænses og nå dem som en grænse, så der ikke kan være flere; tværtimod skal tallet være underordnet dem uden begrænsning. Der skal ikke være nogen grænse og bestemmelse for deres antal. De har en nedre grænse, så de ikke er færre end 600.000, men ingen øvre grænse, så de bliver flere end 600.000. Derfor var der hver gang flere osv.

»Hele dette ti gange«: På grund af Shekhinahs jod, som altid lyste i ham. »På den måde, vi har nævnt« osv.: 60 gange 10 er 600; 2 gange 600 er 4000; 10 gange 3000 er 300.000.[DA114402] Der findes også et øvre Sinai, altså endnu en gang 300.000, i alt 600.000. Dette er »Guds vogne er to myriader«, hvor der ved Torahens givelse var 600.000. Og han nævner »Herren er iblandt dem, Sinai i hellighed«: Det nedre og det øvre Sinai; undersøg det nøje.

»I det store Navns bogstaver« osv.: 10 gange 5 er 50; 6 gange 50 er 300; 5 gange 300 er 1500. »Efter den

KLADDE · uafklaret · fortsat

Joel Moshe - 1 - fortsat

store talregning« osv.: ך i מלך er 500, og det, kilden kalder ת i שלם, er 600;[DA114403] de øvrige bogstaver tælles på sædvanlig måde, i alt 1500. »Bogstaverne fordobles i deres udfyldning« osv.: Udfyldningen af jod er også jod, og tilsvarende ה"י ו"ו ה"י.

»Fordobl dem og se og gør, hvor vokaliseringen er sammensat over også synligt«: Citatets form er usikker.[DA114404] Forklaringen er, at Navnet הוי"ה står skrevet foran os, mens vi læser Navnet אדני med vokaliseringen af Navnet הוי"ה. I vokaliseringen af Navnet הוי"ה ligger altså endnu et Navn הוי"ה, så Navnet הוי"ה to gange er de 3000, som står ud over de 600.000 ovenfor. Det antyder, at Navnet i fremtiden skal læses, som det skrives. Derfor er også det skjulte i Navnet הוי"ה et Navn הוי"ה.

Jeg hørte desuden følgende fra den lærde מהר"ל, min lærer og mester, fra Lviv:[DA114405] Vokaltegnet sheva under Navnets jod består af to jod. Cholam over det første he er også et jod; dermed er der to he. Kamats under vav er patach og chirik. Patach er et vav; dermed er der to vav. Chirik er et jod. Sæt det under det sidste he; dermed er der to he. Vokaltegnene angiver altså fordoblingen af הוי"ה. Så vidt det, jeg hørte.

»Som antydes i Navnets sidste to bogstaver«, ו"ה: Vi tæller en anden gematria. כ"פ, foreløbigt tyve gange, ו"ה, som er 11, giver 550.[DA114406] Det er det usikre הי"ק, som føjes til de 600.000.[DA114407] Dermed svarer det til Israels børns antal: 600.000 over for Moses og over for Sinai, og 3000 over for Navnet הוי"ה. De to sidste bogstaver, når deres tal er כ"פ gange ו"ה, giver 550. Om dette siges: »Guds vogne er to myriader«, som er 600.000. Hvorfor? »Herren er iblandt dem«: Det er Navnet הוי"ה, som giver 3000 og 550 på den nævnte måde. Også »Sinai i hellighed«: Det nedre Sinai sammen med det øvre Sinai har tallet 600.000.

Tilbage til kapitlet i indholdet

Historisk register: Heqor Din - II - Kapitel 31

Heqor Din — del 2 — kapitel 32

Jad Jehuda: 1

Joel Moshe: 1

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - 1

»Fanerne« osv.: Efter at forfatteren i det foregående kapitel forklarede, at Israels børns antal svarer til gematriaen i bogstaverne i hans navn, velsignet være han, siger han her, at fanerne tilsvarende svarede til den Helliges navne, velsignet være han. »Kvadraterne på dets bogstaver« osv.: 10 gange 10 er 100; 5 gange 5 er 25; 6 gange 6 er 36; 5 gange 5 er 25; i alt 186. »Hvert bogstav for sig«, og det ganges ikke med et andet som i det foregående

Rema fra Fano

Alle de faner, vore fædre havde i ørkenen, var også beseglet med hans navne, velsignet være han. Judas lejrfane mod øst talte 186.400. Tusinderne er summen af kvadraterne på Navnets bogstaver, hvert bogstav for sig, som kendt fra betegnelsen Makom, »Sted«.[DA114601] Dette er også de fire forskellige udfyldninger af Navnet יה"ו; ligeledes udfyldningen af Navnet אהיה, som er 140, og udfyldningen af Navnet הויה, som er 46, begge med jod. Hundrederne svarer til tilnavnets fire bogstaver.

Rubens lejrfane mod syd talte 151.450. Tusinderne er kvadraterne på

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - 1 - fortsat

kapitel.

»Som kendt fra betegnelsen Makom«: Gud, velsignet være han, kaldes Makom, fordi dette kvadrat giver 186, talværdien af מקום. Sådan står det i Tikkunim, tikkun 42; se dér. »Fire udfyldninger«: Med alef: יו"ד ה"א וא"ו, 39. Endnu en udfyldning med alef: יו"ד ה"א וי"ו, 48. Med he: יו"ד ה"ה וי"ו, 42. Med jod: יו"ד ה"י וי"ו, 57. I alt 186.

»Ligeledes udfyldningen af Navnet אהיה«: Det skjulte i det — לף fra אלף, י fra הי, וד

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - 1 - fortsat

fra י יוד, fra ה הי — giver 140. »Og udfyldningen af Navnet הויה«: Også her det skjulte — הי fra יוד, י fra וד — giver 46.140 og יו fra י ויו, י fra ה הי — giver 46 er i alt 186. »Begge«, Navnet אהיה og Navnet הויה, er udfyldt med jod som nævnt. »Hundrederne«: De 400 ud over 186.000 ved Judas fane svarer til de fire bogstaver i Navnet Adonaj. »På den nævnte måde«: 1 gang 1 er 1; 5 gange 5 er 25; 10 gange 10 er 100; 5 gange 5 er 25; i alt 151. »Med he«: אל"ף ה"ה יו"ד ה"ה, som giver 151. »Som ovenfor«: I det foregående kapitel, hvor he fordobles med he. »Resten«: De 450 ud over tusinderne ved Rubens fane antyder Navnet הויה udfyldt med alef, יו"ד ה"א וא"ו ה"א, som er 45. Når dette navn ganges med dets ti bogstaver, bliver 10 gange 45 til 450.

»En antydning af Navnet מ"ץ פ"ץ«: Det er kendt, at bogstaverne i Navnet הויה efter atbash er bogstaverne מצפ"ץ; se Zohar, Bereshit, side 125, og nedenfor, del 4, kapitel 9. Blandt slutbogstaverne מנצפ"ך, hvis plads er efter tav, tæller tsadi, det sidste bogstav, som 900. Ganges bogstaverne i hver af dette hellige navns to halvdele med hinanden, bliver den første halvdel 40 gange 900, 36.000; den anden halvdel 80 gange 900, 72.000; i alt 108.000. »I samme inddeling«: I hver

Rema fra Fano - fortsat

bogstaverne i Navnet אהי"ה på den nævnte måde. Det er også dets udfyldning med he, som ovenfor. Resten antyder Navnet MaH, 45, som ganges med dets ti bogstaver og bliver 450.

Efraims lejrfane mod vest talte 108.100. Tusinderne antyder Navnet מ"ץ פ"ץ, når bogstaverne i hver af Navnets to halvdele ganges med hinanden, hver hjord for sig. I begge halvdele tæller vi tsadi blandt de store slutbogstaver מנצפ"ך. Når disse bogstaver ganges med hinanden i samme inddeling efter Enoks lille talregning, bliver de desuden 108 som tusindernes antal.[DA114602] Resten lærer os, at denne Herrens port har hundrede porte, som bekendt.

Dans lejrfane mod nord talte 157.600. Tusinderne antyder Navnet Elohim, som er i nord. Dets hemmelighed er י"ה מלא, »Jah udfyldt«. Når vi føjer bogstaverne מלא til jod alene og til he alene, fremkommer det nævnte tal. Desuden giver Elohim sammen med dets to kilder, det firebogstavede Navn i enkel form og udfyldt med alef, 157. Resten er Navnet י"ה i en helhed af ti, som omgiver dets udfyldning fra fire sider. Eller: Elohim i enkel, kvadreret og udfyldt form, sammen med udfyldningens bogstaver og Navnet som helhed, er præcis 600, hverken mindre eller mere.[DA114603] Alt svarer nøjagtigt og med stor præcision til Israels børns antal, da de første gang blev optalt i Sinajs ørken.

For disse var det tilladt at modtage udlægningen fra én lærer, nemlig Moses, og også fra Aron, når Moses havde trukket sig tilbage; de to vejer nemlig lige meget. Aron gentog da sit afsnit for dem. Også om Isaj, Davids far, sagde man, at han gik ind blandt en

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - 1 - fortsat

af Navnets to halvdele. »Efter Enoks lille talregning«: Mem tæller som 4 og tsadi som 9, altså 4 gange 9, 36. Pe er 8 og tsadi 9: 8 gange 9, 72. I alt 108.

»Resten«: De 100 ud over tusinderne ved denne fane antyder Malkhuts hundrede porte. Hun omfatter ti, som hver tilsvarende omfatter ti, altså 100. Derfor kaldes hun Herrens port. »Som er i nord«: Dommens sted til venstre antydes ved denne fanes placering. »Jah udfyldt«, י"ה מלא: Dette er bogstaverne i Elohim. »Når vi føjer bogstaverne מלא til jod alene«, bliver det 81; og til he alene 76; i alt 157.

Endvidere er Elohim 86, og dets to kilder giver 71, i alt 157. De to kilder er Navnet הויה i enkel form, 26, og udfyldt med alef, 45, i alt 71. Dette er talværdien af bogstaverne א ל מ i Navnet Elohim. Tilbage bliver bogstaverne י"ה, som svarer til resten, de 600 ekstra ved denne fane. Navnet י"ה i udfyldt form ganges nemlig fire gange i en helhed af ti, indtil det giver 600. Hvordan? Fordobl jod med jod og he med he, som ovenfor i det foregående kapitel. Jod betyder ti: For det første jod sammen med det andet jod og det første he giver 10 gange 15, 150. Tilsvarende for det andet jod sammen med det første jod og det første he: 10 gange 15, 150. Endvidere

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - 1 - fortsat

for det første jod sammen med det andet jod og det andet he: 10 gange 15, 150. Tilsvarende for det andet jod sammen med det første jod og det andet he: 10 gange 15, 150. I alt 600. Dette er en helhed af ti, som omgiver udfyldningen af Navnet יה"י fra fire sider.

»Eller«: Elohim i enkel form giver 86; kvadreret således, א אל אלה אלהי אלהים, giver 200; og udfyldt, אל"ף למ"ד ה"י יו"ד מ"ם, giver 300. Udfyldningen har 13 bogstaver, og Navnet som helhed tæller som 1. I alt 86, 200, 300, 13 og 1, tilsammen 600.

»For disse« osv.: Undervejs forklarer forfatteren rækkefølgen for gentagelsen af læren, som vore lærde beskrev i kapitlet Keitsad Meabberin: Hvordan foregik gentagelsen? Moses lærte af den Guddommelige Magt. Aron kom ind, og Moses gentog sit afsnit for ham. Aron trådte til side osv. Hans sønner kom ind, og Moses gentog deres afsnit for dem. Sønnerne trådte til side osv. De ældste kom ind, og han gentog deres afsnit for dem. De ældste trådte til side. Hele folket kom ind, og han gentog deres afsnit for dem osv. Moses gik ud, og Aron gentog deres afsnit for dem. Aron gik ud, og hans sønner gentog deres afsnit for dem. Sønnerne gik ud, og de ældste gentog deres

Rema fra Fano - fortsat

menneskemængde og ud blandt en menneskemængde. I kapitlet Ha-Roeh har vi modtaget, at en sådan menneskemængde ikke er mindre end 600.000. Eleazar og Itamar var for dem to tolke, og de halvfjerds ældste var foredragstolke under dem. Når levitterne føjes til de optalte israelitter — også de deltog uden tvivl i rækkefølgen for gentagelsen af læren — og ligeledes de ældste over tres år, selv om deres erkendelsesevne er som et udvisket ark, er det nærliggende at tillade én foredragstolk 700.000 tilhørere.

Det er allerede kendt om indsigtsgenerationens høje stade, at hver af dem vejede lige så meget som tusind mand. Der står: »Et ord befalede han til tusind slægtled.« Dette lærer, at de, som modtog Torahen, vejede lige så meget som tusind slægtled. Og der står: »Ét menneske af tusind fandt jeg.« Det er Moses, som vejede lige så meget som dem alle. »Men en kvinde blandt alle disse fandt jeg ikke«: Han fandt først sin ægtefælle i Midjan. Om ham sagde de i aggadah: »Må han føje til jer tusind gange så mange som jer« — denne velsignelse er fra mit eget.

De sagde endvidere, at før guldkalven strålede hans ansigt tusind gange mere end herlighedens stråler, og de behøvede intet slør. Om ham er det sagt: »Som i dagene, da du drog ud af Egypten.« Dette henvender sig til Moses. Ovenfor står: »Vogt dit folk med din stav«; »jeg vil vise det undere« sigter til folket som helhed, som han nævnte. Dermed angives den samlede ligevægt, vi har omtalt; se tredje del, slutningen af kapitel 6.

Heraf skal den vise forstå det, der står: »Jeg vil lade syv tusind blive tilbage i

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - 1 - fortsat

afsnit for dem.

Gemara spørger: Lad dem dog alle komme ind og lære af Moses! Svaret er: For at vise Aron, hans sønner og de ældste ære. Så lad Aron komme ind og lære af Moses, hans sønner komme ind og lære af Aron, de ældste komme ind og lære af sønnerne, og hele Israel komme ind og lære af de ældste! Fordi Moses havde lært af den Guddommelige Magt, havde hans undervisning særlig bistand.

Forfatteren skrev desuden, at Moses gentog for dem, fordi han vejede lige så meget som dem alle. Tilsvarende med Aron, fordi han og Moses vejede lige meget, som bekendt. Ud over dem havde ingen lov til at gentage for dem. At sønnerne gentog, skete som to tolke, som forbillede for kommende slægtled. Tilsvarende var de ældste et forbillede for foredragstolkene, som en lærd satte til at fremsige foredraget.

»Han gik ind blandt en menneskemængde« osv.: Forfatteren forklarer det som, at han udlagde for hele Israel; en menneskemængde er altså 600.000. »Når levitterne føjes til«, hvis optalte antal var 22.000. »Ligeledes de ældste« osv.: De deltog også i gentagelsen af læren, og antallet bliver da omtrent 700.000. Det er derfor rigtigt for kommende slægtled at

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - 1 - fortsat

tillade én foredragstolk 700.000 tilhørere. »Som et udvisket ark«: Som vore lærde siger.

»Det er allerede kendt« osv.: Undervejs forklarer forfatteren også, hvordan Moses vejede lige så meget som hele Israel: Ikke blot 600.000, men tres tusind myriader. Det er nemlig kendt om indsigtsgenerationens stade, at hver enkelt var som tusind. Dette kommer fra Zohar, som vi citerede i det foregående kapitel. »Først i Midjan«: Se nedenfor, del 3, kapitel 6.

Rema fra Fano - fortsat

Israel.« Overleveringen af dette gik forud fra Sinaj, fra dengang de var der, som vi forklarede i Maamar Em Kol Chaj, indtil Elias profeterede om det på Horeb. Dets egentlige udlægning angår det endeligt gode, som skal opfyldes før helligelsen af det halvtredsindstyvende år.[DA114604] Fra da af er selv en tanke derom forbudt. Enhver, som ikke er blevet skadet af den mindste snert af fremmed gudsdyrkelse, er sikret at blive talt sammen med dem. Men skriftstedets ligefremme betydning angår krigerne i dette slægtled. De, som boede i deres byer, var nemlig ikke færre end 600.000 og vil ikke blive det.

Anden del er afsluttet.

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - 1 - fortsat

»Om ham sagde de« osv.: Hertil sagde vore lærde: Denne er fra mit eget. Meningen er: Ligesom I i mulighed regnes for tusind gange 600.000, således må Herren føje til jer, så I i virkeligheden tælles som tres tusind myriader. Denne velsignelse er fra mit eget, for også jeg regnes sammen med jer for tres tusind myriader.

»De sagde endvidere«: I Zohar, afsnittet ב', bet eller 2,[DA114701] står: Da Israel syndede nedenfor, tog den Hellige, velsignet være han, fem tusind dele

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - 1 - fortsat

af denne stråleglans. Dette har samme grund: Før guldkalven havde indsigtsgenerationen meget stor kraft, så hver enkelt blev regnet for tusind. De kunne derfor tåle Moses' ansigts stråleglans, som strålede tusind gange stærkere. Efter hændelsen var det anderledes. Israel sank fra denne storhed, denne tusindfoldighed; og »sammen med tjørnen rammes kålen«.[DA114702] Derfor måtte Moses' stråleglans, som vejede lige så meget som dem, nødvendigvis mindskes med tusind dele af det, den havde været.[DA114703] Trods dette medførte synden, at hans ansigt behøvede et slør.

På dette grundlag kan man tilsyneladende også forklare Moses' velsignelse: »Må Herren føje til jer tusind gange så mange som jer«, så I bliver regnet for tres tusind myriader, som det var før synden. »Denne er fra mit eget« er da som én, der beder for andre og selv har brug for det.

»Om ham er det sagt«: »Vogt dit folk med din stav, hjorden« osv., »som i gamle dage. Som i dagene, da du drog ud af Egypten, vil jeg vise det undere« (Mika 7). Det henviser til Moses. Profeten sagde om ham: Vogt i fremtiden dit folk som i gamle dage. Ordet »din udgang« angår Moses, og »jeg vil vise det« angår det folk, som allerede er nævnt. Dette viser, at de to vejer lige meget.

»Heraf«: Vi sagde, at Israels børns antal under alle

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - 1 - fortsat

omstændigheder ikke er mindre end 600.000. Den vise skal derfor forstå skriftstedet om Elias: »Jeg vil lade syv tusind blive tilbage i Israel, som ikke har bøjet knæ for Baal« (1 Kong 19). Meningen er ikke, at de skal blive færre end 600.000, så der kun er 7000 tilbage. Den profeti, der kom her, var allerede pålideligt til stede i mulighed ved begivenheden på Sinaj, som forklaret i Maamar Em Kol Chaj, del 2, afsnit 3 og 5.

Dér på Sinaj sigtede den til de 7000 år i de hellige sabbatsperioder, fra verdens syv sabbatsperioder, som skal komme før det store jubelår. Som forklaret ovenfor, kapitel 27, vil de gode forjættelser under alle omstændigheder opfyldes i disse 7000 år. Denne profeti blev overleveret på Sinaj med ordene: Jeg vil lade blive tilbage i Israel dem, som ikke har bøjet knæ for Baal, til disse 7000 år i sabbatsperioderne. De skal være værdige til dér at blive regnet blandt de øvrige retfærdige og modtage den gode løn, som »intet øje har set« osv.

»Selv en tanke derom er forbudt«: Som forklaret ovenfor ved slutningen af kapitel 27. »Men«: Heller ikke skriftstedets ligefremme betydning siger, at der i hele Israel ikke vil være mere end 7000. Denne profeti blev kun sagt om krigerne, mens hele Israel ikke vil blive færre end sit antal. Må Herren føje til dem, og må Israels børns antal blive som havets

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - 1 - fortsat

sand osv. Amen.

KLADDE · uafklaret

Joel Moshe - 1

»Tusinderne er kvadraterne på Navnets bogstaver« osv.: 10 gange 10 er 100; 5 gange 5 er 25; 6 gange 6 er 36; 5 gange 5 er 25; i alt 186. Også מקום, Makom, giver 186.

»Fire forskellige udfyldninger af Navnet יה"ו«: Én udfyldning med jod, יו"ד ה"י וי"ו, giver 57. Udfyldning af he med alef, יו"ד ה"א ו"ו, giver 42. Endnu en udfyldning med to alef, יו"ד ה"א ו"או, giver 39. Endnu en udfyldning med he, יו"ד ה"ה ו"ו, giver 42. I alt 186. [DA114801] »Ligeledes udfyldningen af Navnet אהיה«: לף fra אלף, jod fra הי osv., i alt 140. Det skjulte i Navnet אהיה, uden dets grundbogstaver, giver 140.

Navnet הויה udfyldt med jod giver 72. Når du fjerner grundbogstaverne, som giver 26, fra 72, bliver 46 tilbage.140 og 46 giver 186, en antydning af de 186.000 ved Judas lejrfane. De 400, som er tilbage i Judas lejr, svarer til tilnavnet Adonajs fire bogstaver.

»Rubens lejrfane, 151.000«: Tusinderne svarer til kvadraterne på bogstaverne i Navnet אהיה: 1 gang 1, 5 gange 5, 10 gange 10, 5 gange 5, i alt 151. Det er også — her står den uafklarede form בסכן[DA114802] — dets udfyldning med he, אלף הה יוד הה, ligeledes 151. Resten i Rubens lejr, de 450 ud over tusinderne, antyder Navnet הויה, hvis talværdi i udfyldt form er 45, som ovenfor, kapitel 1. Det har ti bogstaver, som antyder 10 gange 45, 450.

»Tusinderne antyder Navnet מצפץ«, som er Navnet הויה efter atbash. »I Navnets to halvdele«: מץ for sig og פץ for sig. Vi tæller tsadi blandt de store slutbogstaver מנצפך, hvor tsadi giver 900.40 gange 900 er 36.000; 80 gange 900 er 72.000.36.000 og 72.000 giver 108.000. »Efter Enoks lille talregning«: Med reduceret talværdi er mem 4 og tsadi 9; 4 gange 9 giver 36. Tilsvarende פץ: Pe gange 9, det vil sige pe er 8 i den lille talregning, og 8 gange 9 giver 72. I alt 108, tusindernes antal. Resten ved Efraims fane er 100, en antydning af de hundrede porte.

Sådan hørte jeg også fra ר"ל ב"ק.[DA114803] Dette er uenigheden i Gemara: Én siger, at der var 36 granatæbler på kappen, og én siger 72. Den, som siger 36, mener, at kappen soner ond tale, og at det usikre ג"ה[DA114804] skader Navnets første halvdel, מץ, med tallet 36 granatæbler. Den anden siger, at det skader den anden halvdel, פץ, som giver 72 i den lille talregning; derfor kræves 72 granatæbler. Også om hudangrebenes udseender er der uenighed: Én

KLADDE · uafklaret · fortsat

Joel Moshe - 1 - fortsat

siger 36 udseender, én siger 72. Alt har samme hensigt, for angrebene kommer på grund af ond tale.

Navnet הויה efter atbash har talværdien 300, og udfyldningen af Elohim har også 300. De retfærdige bevirker, at Navnet Elohim, som er dom, vendes til det usikre למד"ה,[DA114805] eller omvendt Navnet הויה til Elohim. Dette ligger også i ordet לשון, tunge eller tale, som har talværdien 386: Elohims tal i enkel og udfyldt form. De onde vender tungen til ondt, nemlig ond tale; de retfærdige omvendt: 86 til Navnet הויה. Undersøg det nøje.

»Dans lejrfane, 157.000«: Tusinderne antyder Navnet Elohim, som er til venstre, i nord. Dets hemmelighed er י"ה מלא, som er bogstaverne i Elohim. Føjer vi bogstaverne מלא til jod således, מלא י, bliver det ג"א, tilsyneladende 4;[DA114806] og מלא til he alene er endnu 157.[DA114807]

Endvidere Elohim og dets to kilder: Én kilde til Elohim er det firebogstavede Navn. Kaf og vav, כ"ף ו"ו, udtrykker det firebogstavede Navns talværdi 26; det skjulte i dem har talværdien 86, Elohim. [DA114808] Desuden 26 i enkel form og den anden kilde, udfyldningen af det firebogstavede Navn, hvis talværdi er 45: 45, 86 og 26 er i alt 157.

Resten, 600, svarer til Navnet י"ה i en helhed af ti.10 gange 15 er 150; 4 gange 150 er 600. Eller: Elohim i enkel form er 86; kvadreret således, א אל אלה אלהי אלהים, har det talværdien 200; udfyldt med udfyldningens bogstaver således, אלף למד הי יוד מם, er det 300. »Og Navnet som helhed i udfyldningen«: Også i dets udfyldte form, nemlig udfyldningens bogstaver, אלף למד הי יוד מם, er der 14 bogstaver. I alt præcis 600, hverken mindre eller mere.[DA114809]

»Én foredragstolk« osv.: De halvfjerds ældste svarer til halvfjerds foredragstolke. Israel sammen med levitterne og de ældste over tres år udgør 700.000. Dermed bliver der 10.000 til hver foredragstolk. »Denne er fra mit eget« osv.: Netop fra mit eget, for han vejede lige så meget som dem alle.

»Før helligelsen af sabbatten« osv.:[DA114810] Den sidste sabbatsperiode, som lå før det store jubelår: Seks tusind år og ét øde, det sidste. Anderledes efter dette jubelår: Da er selv en tanke derom forbudt, som ovenfor: Tavshed er et hegn om visdom. Meningen er, at alt dette bliver det endeligt gode for dem, som ikke bøjede knæ for Baal, i denne sabbatsperiode. Dette er »jeg vil lade syv tusind blive tilbage i Israel«: Det er dem, som ikke bøjede

KLADDE · uafklaret · fortsat

Joel Moshe - 1 - fortsat

knæ for Baal.
Men skriftstedets ligefremme betydning, »jeg vil lade blive tilbage«, angår krigerne i dette slægtled,

Tilbage til kapitlet i indholdet

Historisk register: Heqor Din - II - Kapitel 32

KLADDE · uafklaret · fortsat

Joel Moshe - 1 - fortsat

af hvem kun 7000 skal blive tilbage. Det øvrige Israel vil ikke blive færre end 600.000.

Heqor Din — del 3 — kapitel 1

Jad Jehuda: א · ב · ג · ד · ה · ו · ז · ח · ט · י · יא · יב · יג · יד · טו · טז · יז · יח · יט · כ · כא · כב · כג · כד · כה

Joel Moshe: 1

Jad Jehuda - א

»Hidtil« osv.: Efter at forfatteren i de to foregående dele forklarede dommen ved rosh ha-shanah og genfødslerne i forbindelse med den, forklarer han nu dommen i sjælenes verden efter døden. Det er den anden dom, som han nævnte ved afhandlingens begyndelse.

Jad Jehuda - ב

»De tidligere lærde«: I Zohar, afsnittet Vajechi, side 477: »Den dag, da et menneske går ud af denne verden, den dag er den store doms dag« osv.

Jad Jehuda - ג

»Hvert menneske på sin dag«: Denne dom er ikke som dommen i denne verden, som på Rosh Hashanah sker på én tid over alle levende. Denne dom besegles derimod over hvert enkelt menneske på dets hjemsøgelses dag, hvor det går ud af denne verden.

Jad Jehuda - ד

»Og du skal hvile« og ikke behøve at komme igen i en ny skikkelse.

Rema fra Fano

Hidtil har Herren hjulpet os med at undersøge denne verdens domme, i det omfang vi fandt det nyttigt for den, som har set og kendt de lærdes ord som fast plantede nagler, så han kan forstå deres hensigt sandt og ret. Men på dødsdagen, som de tidligere lærde for hvert menneske på hans egen dag kaldte »den store doms dag«, vil dommens Gud dømme om sjælens løn: Om den skal gå ind i Edens have eller i Gehinnom, hvordan den skal straffes, og hvad den skal nyde. Ligeledes om den skal gå mod enden og hvile, eller om den behøver at vende tilbage ad denne vej endnu en gang.
Om dette står der udtrykkeligt hos Kohelet: »Husk din skaber, før de onde dage kommer« (Prædikeren 12, 1), og »hjulet knuses ved brønden« (12, 6). Vore lærde udlagde her »din brønd, din grav, din skaber«, בארך בורך בוראך, som vi har lært: »Vid, hvorfra du er kommet, hvorhen du går, og for hvem du engang skal stå til dom og aflægge regnskab« (Vajikra Rabbah 18). Til disse svarer vandet, støvet og skriften ved sotah, den kvinde, der mistænkes for utroskab. [DA115001]
En af fortolkerne bemærkede

Jad Jehuda - ה

»At vende tilbage« i en ny skikkelse.

Jad Jehuda - ו

»Om den« — denne domsdag — sagde Prædikeren: »Før de onde dage kommer.« Som sagt i Prædikeren antyder »og hjulet knustes« genkomstens hemmelighed, som bekendt.

Jad Jehuda - ז

»Vore lærere osv.«: I Jerusalems Talmud, Sotah, kapitlet »Han plejede at bringe«: Hvorfor bringer man ved kvinden under mistanke vand, jord og skrift? Vand fra det sted, hun kom fra; jord til det sted, hun går hen; skrift: for hvem hun engang skal aflægge dom og regnskab. Dér lærer vi: Aqavja ben Mahalalel siger: Betragt tre ting, så kommer du ikke til at overtræde. Vid, hvorfra du er kommet osv. Rabbi Jehoshua fra Sikhnin sagde i rabbi Levis navn: Alle tre udlagde Aqavja i ét vers: »Husk din skaber«, בוראך — בארך, בורך, בוראך[DA115701]. בארך, din

Jad Jehuda - ז - fortsat

brønd: fra det sted, du kom fra; בורך, din grav: til det sted, du går hen; בוראך, din skaber: for hvem du går hen. Forklaring: Din brønd er en ildelugtende dråbe, sæd, og vandet ved kvinden under mistanke antyder dette. Din grav er jord. Din skaber forstås ligefremt; derfor skriver man ved kvinden under mistanke afsnittet, som Navnet står i. Forfatteren anfører dette udsagn i forbifarten for derfra at komme til forklaringen af Aqavja ben Mahalalels mishnah.

Jad Jehuda - ח

Blandt fortolkerne til traktaten Avot er der én, som finder gentagelsen i denne mishnah vanskelig. Først siger tannaen: »Vid, hvorfra du er kommet, hvorhen du går, og for hvem du engang skal aflægge dom og regnskab.« Derefter gentager han disse tre ting: »Hvorfra du er kommet osv.« Det er unødig længde og gentagelse. Han burde fra begyndelsen have sagt: »Vid, hvorfra du er kommet: fra en ildelugtende dråbe; hvorhen du går: til et sted med jord, maddiker og orme; og for hvem du engang skal aflægge dom og regnskab: for kongen over kongernes konger, den Hellige, velsignet være han.«

Jad Jehuda - ט

Denne fortolker var ikke tilfreds med at sige, at

Rema fra Fano - fortsat

gentagelsen, som derefter følger i tannaitens ord. Han var ikke tilfreds med blot at sige, at tannaiten først anfører udsagnet og derefter forklarer det. I begyndelsen fremhæver han tværtimod sjælens udspring: Den er kommet fra under herlighedens trone og vender efter den udbredte opfattelse tilbage dertil. Han advarer om, at man ikke må ringeagte den, for den er en kongedatter. I slutningen advarer han om legemets ringhed og det, der sker med det. Dette er rigtigt.

Dog må vi stadig overveje det tredje led: »For hvem du engang skal stå til dom og aflægge regnskab.« Han forklarede ikke grunden til gentagelsen dér. Efter hans fremgangsmåde kan man muligvis sige, at begyndelsen angår den dom, mennesket skal stå til for »gør godt«: Om han opfyldte sin sjæls forpligtelser. Slutningen advarer om »vig fra det onde«, så intet af legemets besmittelser og begær skal komme med i hans regnskab.

Men det, der for os synes at være tannaitens ligefremme hensigt, er dette: Når den, som bevarer sin sjæl i renhed, står til dom og aflægger regnskab, roser den Hellige, velsignet være han, sig af ham over for hele sit følge, som skrevet: »Israel, i hvem jeg vil herliggøre mig.« Han kalder verdens fædre og deres børn sammen og siger: Lykkelige er I, at denne er udgået af jeres lænder. Derfor talte tannaiten i begyndelsen ubestemt og sagde kun »for hvem«, ikke mere; det er nemlig kendt, at alle verdener glæder sig sammen med ham.

Når et ondt menneske dør, er det anderledes. Da undersøger den Hellige, velsignet være han, alene hans dom, for

Jad Jehuda - ט - fortsat

tannaen først lærer det ubestemt og derpå forklarer det, sådan som de siger mange steder i Talmud.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - י

Fortolkeren vil derimod løse gentagelsen sådan: Første del taler om menneskets sjælelige del og dens udsprings og steds anseelse. Derfor lærte tannaen mennesket: »Vid, hvorfra du er kommet« — at det bestandig skal huske sin sjæls udspring under herlighedens trone. »Hvorhen du går« handler om genkomstens? dyrebarhed[DA116001]: Også sjælen vender efter døden tilbage til det sted, hvor dens telt først stod. Tannaens hensigt er, at mennesket skal betragte anseelsen af sjælens sted og afholde sig fra at vanære den med overtrædelsernes snavs.

Jad Jehuda - יא

For hun er en kongedatter, en del af Gud deroppefra. Derefter:

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - יב

I sidste del gentager tannaen »Hvorfra du er kommet osv.« om kroppens del. Over for sjælens anseelse nævner han kroppens ringhed og lave værdi: Den kommer fra en ildelugtende dråbe og ender som jord, maddiker og orme. Han vil advare mennesket om at vaske sit hjerte, vogte sin sjæl og ikke beskæftige

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - יב - fortsat

sig[DA116201]; for da kroppen er ringe og lav, og dens hændelser skarpe og lette, kan han let lade den gå tabt.

Jad Jehuda - יג

Sådan løser denne forklaring gentagelsen.

Rema fra Fano - fortsat

han kender både det skjulte og det åbenbare. Hvor stor en skam falder ikke på den, som bevirker, at en konge, stor over alle guder, må beskæftige sig med et kar fuldt af skam og vanære! Derfor udfoldede tannaiten kun titlerne i slutningen. For hvis det blot drejede sig om selve den oplysning, behøvede den så at blive sagt?

Jad Jehuda - יד

»Som han ikke forklarede« — fortolkeren, fordi han tav om tredje led: »For hvem du engang skal aflægge dom og regnskab.«

Jad Jehuda - טו

»Det er muligt« efter fortolkerens fremgangsmåde, som mener, at første del taler

Jad Jehuda - טו - fortsat

om sjælens del og sidste del om kroppens.

Jad Jehuda - טז

»Også at sige« om grunden til gentagelsen af tredje led, at det, han lærer:

Jad Jehuda - יז

I første del: »For hvem du engang skal aflægge dom og regnskab«:

Jad Jehuda - יח

Tannaen sigtede til den dom, mennesket skal aflægge om påbuddene. Hvis det sad og undlod ét af dem, og dets sjæl allerede er kommet igen det rette antal gange, så den ikke skal komme igen mere, bliver dette noget skævt, som ikke kan rettes. Derfor advarer tannaen i første del, som handler om sjælens del, om at overholde påbuddene, for også de regnes til sjælens side.

Jad Jehuda - יט

»Hvis han har fuldendt sin sjæls fastsatte mål«: Det vil sige, når den allerede er kommet igen det rette antal gange. Skal den endnu komme igen, kan han rette forsømmelsen af buddet i den næste genkomst. Det er nemlig én af grundene? [DA116901] til genkomst: at mennesket kan opfylde alle buddene. Sådan er det ikke, når dets sjæl ikke kommer igen mere.

Jad Jehuda - כ

I sidste del, hvor tannaen gentager »For hvem du engang skal osv.«, vil han advare og formane om forbuddene, som regnes til kroppens side.

Jad Jehuda - כא

»Men osv.«: Forfatteren giver endnu en, mere ligefrem grund til gentagelsen af tredje led. Første del advarer mennesket om at huske den pris, ære og storhed, som tilkommer det, når det aflægger dom og regnskab, hvis det viser sig, at det har bevaret sin

Jad Jehuda - כא - fortsat

sjæl i renhed uden synd. Da priser den Hellige, velsignet være han, og hele hans husstand sig af det, som anført i Zohar. I sidste del gentager tannaen dette led og advarer mennesket om også at huske det modsatte: den skam og ringhed, som tilkommer det, hvis det kendes skyldigt i sin dom. Der er ingen større skam end at foranledige kongen over kongernes konger, den Hellige, velsignet være han, til at tage sig af det. Dermed ligner dette led i første del de to første led, som også nævner sjælens anseelse; i sidste del svarer det ligeledes til de to nævnte led om kroppens ringhed.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - כב

»Derfor«: For at vise grunden til gentagelsen taler tannaen her ubestemt i første del og præciserer ikke »for kongen over kongernes konger, den Hellige, velsignet være han«. For [lakune][DA117201] med den ubestemte formulering er alt sammen med ham; alle verdener glæder sig med ham, וכמוז' גז'[DA117202]. Anderledes i sidste del: Han præciserer og siger »for kongen over kongernes konger, den Hellige, velsignet være han«, som alene, velsignet være han, undersøger det ugudelige menneskes dom.

Jad Jehuda - כג

Derfor uddyber han også betegnelserne med ordene »for kongen over kongernes konger, den Hellige, velsignet være han«.

Jad Jehuda - כד

For hvis han nævner disse betegnelser alene for at vise, for hvem man står, er det vanskeligt: Hvorfor uddybe betegnelserne? Ved vi da ikke, at den velsignede Gud er kongen over kongernes konger? Dette føjede forfatteren til efter fortolkerens fremgangsmåde om grunden til gentagelsen af

Jad Jehuda - כד - fortsat

tredje led.

Jad Jehuda - כה

Mig forekommer det mere ligefremt efter fortolkerens fremgangsmåde, at tannaen gennem gentagelsen af leddet viser, at både sjælen og kroppen i fremtiden skal aflægge dom og regnskab, som anført i kapitlet Cheleq om Rabbi og Antoninus.

KLADDE · uafklaret

Joel Moshe - 1

»Det, vi har besvaret som gavnligt[DA117601] osv.«: Det vil sige, at vi regnede det for gavnligt for den, som så osv. »Den store domsdag osv.« er den anden dom, efter døden, af de to domme, som vi omtalte ovenfor i bogens begyndelse. I Zohar, Vajechi, 472: »Den dag, hvor mennesket går ud af verden, den dag er den store domsdag.« Se Zohar, side 248: »Tider, der går forbi«; se dér. »Eller hvis hun må vende tilbage«: komme igen i en ny skikkelse.

»Hvorfra du er kommet« svarer til בארך, din brønd, som er en ildelugtende dråbe. »Hvorhen du går« svarer til בורך, din grav, til gravens jord. »For hvem osv.« svarer til בוראך, din skaber. »Om gentagelsen osv.«: Først sagde han »Vid, hvorfra du er kommet osv.« uden at forklare noget. Derefter vender han tilbage og forklarer »Hvorfra du er kommet osv.« Han burde straks have sagt »Hvorfra du er kommet: fra en ildelugtende dråbe«, og sådan med det hele. Denne fortolker var ikke tilfreds med at løse det med, at han først lærer det og derefter forklarer det. Første del taler derimod om sjælens udspring: »Vid, hvorfra du er kommet« — sjælen fra under herlighedens trone — »og hvorhen« sjælen går: til

Tilbage til kapitlet i indholdet

Historisk register: Heqor Din - III - Kapitel 1

KLADDE · uafklaret · fortsat

Joel Moshe - 1 - fortsat

sit første sted under herlighedens trone. Se til, at du ikke vanærer eller fordærver den. I sidste del, hvor han forklarer »Hvorfra du er kommet: fra en ildelugtende dråbe«, taler han om kroppen. Sådan forklarede denne fortolker, og det er rigtigt. Den, der undersøger Zohar Chadash, Højsangen, side 72, vil se, at Zohar forklarer det sådan. Dens ord er: »Når han erkender sin krop, begynder han da således at erkende sin sjæl.« Se dér i længden.

Men om tredje led, »For hvem osv.«, forklarede han intet. Man kan forklare, at han i begyndelsen sagde: »For hvem du engang skal aflægge dom og regnskab: for kongen over kongernes konger, den Hellige, velsignet være han.« Han klager over »vig fra det onde«[DA117602], at han ikke skal føre dem til regnskab for deres synder fra kroppens snavs og begær.

»For hvem, og ikke mere osv.«: Han nævnte ikke betegnelserne for kongen over kongernes konger, den Hellige, velsignet være han, for alle verdener glæder sig med ham; det er ikke den Hellige, velsignet være han, alene. Anderledes i sidste del, som taler om de ugudelige: Den Hellige, velsignet være han, undersøger alene hans dom. Stor skam tilkommer den, som foranlediger, at den store konge, kongen over kongernes konger, den Hellige, velsignet være han, tager sig af et kar fuldt af skam. Derfor uddyber han betegnelserne for kongen over kongernes konger, den Hellige, velsignet være han. דלי[DA117603] — »Er det da ikke nødvendigt for selve sagen?« er vanskeligt: Skal dette da siges?

Heqor Din — del 3 — kapitel 2

Jad Jehuda: א · ב · ג · ד · ה · ו · ז · ח · ט · י · יא · יב · יג · יד · טו · טז · יז · יח · יט · כ · כא · כב · כג · כד · כה · כו · כז · כח

Joel Moshe: 1

Jad Jehuda - א

»Vi forstår«: Skønt han indvender »Alle — kan du mene det?«, er det alligevel sandheden, at alle, selv retfærdige og mellemgruppen, går ned i Gehinnom. Indvendingen

Rema fra Fano

Vi læser i kapitlet »Guldet« (Bava Metsia 58b): Rabbi Chanina sagde: Alle går ned i Gehinnom undtagen tre. Alle går ned — kan du mene det? Nej: Alle, som går ned, kommer op, undtagen den, som går ind til sin næstes hustru, den, som gør sin

Jad Jehuda - א - fortsat

skyldes, at den spørgende mente, at rabbi Chanina sagde: Alle går ned og kommer ikke op. Derpå indvender han »kan du mene det?«, og svaret er, at han sagde: Alle går ned og

Jad Jehuda - א - fortsat

kommer op. Se nedenfor i kapitel 8.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - ב

»For at redde en anden«: Den retfærdige går ned i Gehinnom og går igennem det for at føre nogle ugudelige op sammen med sig. Det forklares i Zohar, Pinchas, side 405, til verset »For der er hverken gerning eller regnskab i dødsriget, som du går til«. Dens ord er: »Som du går til — går da alle verdens mennesker til dødsriget? Ja, men de stiger straks op, som der står: Han fører ned i dødsriget og op igen. Undtagen de skyldige, som aldrig tænkte på omvendelse: De går ned og kommer ikke op. Selv fuldkomment retfærdige går ned foran ham, og אוחי, åbninger?[DA118001]; de fører mange skyldige op derfra og løfter dem opad. Dér får de dem til at tænke på omvendelse osv.«

Jad Jehuda - ג

Nogle retfærdige går ned som en lutring for at lutre en mindre synd. Skønt retten ikke kræver, at han derfor går ned i Gehinnom, går han alligevel ned for at se, hvor stor hans godhed er, velsignet være han, idet han reddede ham og fritog ham for Gehinnoms straf. Imens lutres den synd, og derefter stiger han op.

Jad Jehuda - ד

Så meget mere kan man sige, at også retfærdige går ned som en lutring, efter

Rema fra Fano - fortsat

næstes ansigt hvidt offentligt, og den, som giver ham et ondt tilnavn, selv om han er vant til det.

Vi forstår dette »alle« som også omfattende retfærdige og mellemgruppen. Nogle af dem går ned for at redde en anden, som det skal forklares om vor fader Abraham, fred være med ham, i kapitel 17. Nogle går ned som en lutring, for at se, hvor stor hans godhed er, velsignet være han, når han frelser dem fra det dybeste dødsrige; så meget mere med den lære, vi føjer til i kapitel 16. Nogle går ned for at se dets hulrum, i forhold til hvilket hele verden er som låget på en gryde. Det er en vej til Edens haves porte, ligesom folkenes ørken var for dem, som kom til landet. Det skal engang helliges med havens hellighed, som det skal forklares. Vi har nævnt noget herom i afhandlingen Ha-Nefesh; se dér. Derfor græd rabban Jochanan ben Zakkaj bestemt, da han sagde: »Jeg ved ikke, ad hvilken vej de fører mig.« Selv blot gennemgangen for at gå derfra til Edens have er meget skræmmende. Hertil kommer, at denne fuldkomnes ord rummer en formaning til andre ud fra en slutning fra det mindre til det større.

Disse to ligefremme veje passer for os til at forklare vor lærer Moses' udsagn, fred være med ham: »Lyt, himle, og lad jorden høre.« Som de udlagde det: »Jeg ved ikke, hvor min sjæl går hen. Der står: Hvem ved, om menneskenes ånd stiger opad, og dyrets ånd går nedad til jorden? Jeg betror den til dem begge: Hvor den end går hen, skal den ligge godt.« Det er et højst forunderligt udsagn af en mand som ham, selv hvis vi antager, at han kun talte om den vitale

Jad Jehuda - ד - fortsat

det, der forklares nedenfor i kapitel 16: Den velsignede Gud bestemmer, at de retfærdige, som tænkte på en overtrædelse, skal gå ned i Gehinnom for at føre ugudelige, som tænkte på omvendelse, med sig. Se dér.

Jad Jehuda - ה

»For at se dets hulrum osv.«: Som de sagde i Taanit, kapitel 1: Verden er en tresindstyvendedel af haven; haven en tresindstyvendedel af Eden; Eden en tresindstyvendedel af Gehinnom. Dermed er hele verden som låget på en gryde i forhold til Gehinnom. Da Gehinnom er en vej til Edens haves porte, går de retfærdige igennem det for derfra at gå til Edens have, skønt der findes andre veje dertil. Grunden er, at han skal se Gehinnoms forbandelse[DA118301], som engang skal være hellig med havens hellighed. Det forringer ikke den retfærdige; tværtimod svækker han ved at gå igennem urenhedens kraft og giver kraft til, at det i fremtiden bliver helligt. Således var ørkenen en vej for Israel ind i Israels land. Zohar, Terumah, side 250, forklarer, at den anden side herskede i den ørken; mod dens vilje gik Israel over den og brød dens kraft i 40 år.

Jad Jehuda - ו

»Som det skal forklares« nedenfor i del 5, kapitel 1; se dér.

Jad Jehuda - ז

»Derfor«: Over denne vej græd rabban Jochanan ben Zakkaj bestemt, som anført i Berakhot, kapitel 1. Da rabban Jochanan ben Zakkaj blev syg, kom hans elever ind for at besøge ham. Da han så dem, begyndte han at græde. De sagde til ham osv.: Hvorfor græder du? Han sagde til dem osv.: Desuden ligger der to veje foran mig, én til Gehinnom og én til Edens have, og jeg ved ikke, ad hvilken de fører mig; skulle jeg så ikke græde? Forfatteren forklarer, at denne fuldkomne, rabban Jochanan ben Zakkaj, om hvem de sagde, at han ikke lod nogen lille eller stor sag ligge osv., bestemt var sikker på, at de ikke ville føre ham til Gehinnom. Han frygtede derimod, at de skulle føre ham til Edens have gennem Gehinnom, for det er frygtindgydende, højst skræmmende og rædselsvækkende. Det er hans ord: Foran mig ligger to veje til Edens have, én gennem Gehinnom og én til Edens have uden at gå igennem Gehinnom.

Jad Jehuda - ח

»Hertil kommer osv.«: At rabban Jochanan ben Zakkajs »hvorhen« efter sin ligefremme betydning høres som frygt for, at de skulle føre ham til Gehinnom, skal være en

Rema fra Fano - fortsat

sjæl. Men det er som forklaret. I del 4, kapitel 2, vil vi antyde en anden vej til at forstå disse ord.

Eller han sigter til det, kong David, fred være med ham, sagde (Salme 141,10): »Lad ugudelige falde i hans net; sammen er jeg«, יחד אנכי. Det betyder: frivilligt at dele deres nød. Faldet er ham fjernt; men »indtil jeg går igennem«, i betydningen »de, som går gennem grådens dal«, som vi endnu skal nævne. Man kan også forklare »sammen er jeg« om den øvre David, som den Hellige, velsignet være han, har. Den Hellige, velsignet være han, sidder og lærer: »Min søn Meir sagde: Når et menneske lider, hvilket udtryk bruger Shekhinah da? קלני fra mit hoved[DA117801], קלני fra min arm.« Det er i betydningen af den omfattende skikkelse, som blev givet det første menneske. De udlagde den i Shemot Rabbah, kapitel 40, til verset »Hvor var du, da jeg grundlagde jorden?«

קלני er da en omskrivning for det modsatte, som Abbaje siger dér i kapitlet »Dommens afslutning«. Rashi forklarer, at han udlægger קללת אלהים, »Guds forbandelse«, som קל לית, »ingen lethed«. Han siger, at han mærker hovedets og armens tyngde ved skabelsen af et menneske, som lider for sin synd. Efter dette mærker hovedet tanken om dets skabelse og armen handlingen. Eller denne tyngde forklares som de levende væseners sved, når herlighedens trone tynger dem i en ond tid. I velviljens tid bærer den nemlig sine bærere, og de levende væsener har intet slid eller besvær. Derfor kommer ildfloden, som strømmer fra deres sved, over de ugudeliges hoveder, fordi de påfører

Jad Jehuda - ח - fortsat

åben formaning til andre om at frygte Gehinnom ved en slutning fra det mindre til det større: Hvis han frygter det, så meget mere bør den frygte, som ikke nåede hans rang.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - ט

»Disse to ligefremme veje« til Edens have, som vi forklarede i den ligefremme mening af rabban Jochanan ben Zakkajs ord, passer også til at forklare det, vore lærere, må deres minde være til velsignelse, udlagde i Midrash Rabbah, Haazinu. Dens ord er: »En anden forklaring: Hvorfor til himlene og jorden? Rabbi ר"ח[DA118701] sagde: Hvad ligner det? osv. Således sagde de til Moses: Hvorfor befaler du himlene og jorden? Han sagde til dem: Jeg skal dø og ved ikke, hvor min sjæl går hen, om til himlene eller jorden [lakune] [DA118702] osv.«

Jad Jehuda - י

Det er et forunderligt udsagn, at menneskeartens ypperste som Moses siger: Jeg ved ikke, hvor min sjæl går hen.

Jad Jehuda - יא

Selv hvis vi antager og forklarer, at Moses med »Jeg ved ikke osv.« ikke talte om sin neshamah, men alene om sin vitale sjæl, består undren. Med hans meget store rang kunne han heller ikke tvivle om sin vitale sjæl. Det er bestemt som

Jad Jehuda - יא - fortsat

forklaret: Tvivlen var kun, om han skulle komme til Edens have gennem Gehinnom.

Jad Jehuda - יב

»Eller han sigter til«: Moses sagde »Jeg ved ikke, hvor min sjæl går hen«, fordi den muligvis af egen gode vilje vil slutte sig til dem, der går ned i Gehinnom, og lide med dem i deres nød for at redde dem. Derfor passer »min sjæl går«, som betyder af sig selv. Anderledes sagde rabban Jochanan ben Zakkaj: »De fører mig.« Dette svarer til kong Davids ord, fred være med ham: »Lad ugudelige falde i hans net; sammen er jeg, indtil jeg går igennem« (Salme 141).

Jad Jehuda - יג

Betydningen af »sammen er jeg« er: Også jeg vil være dér, men for at dele deres nød.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - יד

Faldet er ham fjernt, for fællesskabet med dem omfatter ikke deres fald. Ordene »sammen er jeg« er ikke knyttet til »lad dem falde«, men betyder: Jeg går sammen med dem og deler deres nød; dog

Rema fra Fano - fortsat

dem dette.

Eller ordet er som »din bror bliver vanæret«, ונקלה אחיך. Eller som קליל לי עלמא, »verden er let for mig«, ligesom Rava siger dér; meningen er åndens tranghed. Det står udtrykkeligt i Skriften: »Min sjæl blev trang ved Israels slid.« Eller som »dem, Babylons konge brændte«, אשר קלם מלך בבל, i betydningen »Ved ild går Herren i rette«, som vi nævnte i del 1, kapitel 13. Således står der også: »Jeg vil bære og befri.«

Derfor sagde David: »Sammen er jeg, indtil jeg går igennem« ad vejen til livets træ, når kerubernes og flammesværdets bevogtning fjernes fra Edens haves porte. Da skal urenhedens ånd gå bort fra jorden; den hindrer Shekhinahs nærvær blandt de nedre. Antydningen ligger i Masorah: אעבור forekommer tre gange fuldt skrevet. Én gang i haftarahen »Hør«: »Du sagde: Jeg vil ikke tjene, for på hver høj.« Det skrives med dalet og læses med resh[DA117802]; altså hindrer fremmed gudsdyrkelse, og Tyrus blev kun fyldt gennem Jerusalems ødelæggelse. »Min vej har han spærret, og jeg kan ikke gå igennem«, ארחי גדר ולא אעבור: I alle lutringens dage er han også en Gud, som skjuler sig. »Sammen er jeg, indtil jeg går igennem«, יחד אנכי עד אעבור: Det er den udbedring, vi håber på, på den tid hvor Herrens herlighed skal fylde boligen, som forklaret.

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - יד - fortsat

»indtil jeg går igennem« dér for at redde dem [lakune][DA119201]. »De, som går gennem grådens dal«: nedenfor i del 5, kapitel 6.

Jad Jehuda - טו

»Man kan også forklare osv.«: Eftersom han har fået dette vers for hånden, forklarer han det også på andre måder.

Jad Jehuda - טז

»Om den øvre David«: I Zohar, Qedoshim, side 152: »Vend dig til mig og vær mig nådig.« Havde den Hellige, velsignet være han, da ingen smuk i verden som David, siden han siger »Vend dig til mig og vær mig nådig«? Men således lærte vi: Den Hellige, velsignet være han, har et sted, David, som er sat over mange øvre skarer og lejre. Når den Hellige, velsignet være han, vil forbarme sig over verden, ser han på dette og lader sit ansigt lyse mod det osv. Fordi denne øvre David ønsker den Helliges barmhjertighed, velsignet være han, til at knytte sig til ham, sagde David »Vend dig til mig og vær mig nådig«. Hertil citatet. Meningen er Malkhut, som

Jad Jehuda - טז - fortsat

kaldes David, fordi den er hans egenskab, som bekendt. Forfatteren forklarer, at David sagde »sammen er jeg« med sigte på Shekhinah, som om Shekhinah siger det, som han straks slutter.

Jad Jehuda - יז

»Han« — den Hellige, velsignet være han — »sidder og lærer«, som anført i Chagigah, kapitel 2, blad

Jad Jehuda - יז - fortsat

15b: Rabbah bar Shila traf Elija og sagde til ham: Hvad gør den Hellige, velsignet være han? Han svarede: Han fremsiger overleveringer fra alle lærernes mund osv. Han sagde til ham: Nu siger han: »Min søn Meir siger: Når et menneske lider, hvilket udtryk bruger Shekhinah da? קלני fra mit hoved, קלני fra min arm osv.« Dette udsagn findes i mishnahen i kapitlet »Dommen er afsluttet«, blad

Jad Jehuda - יז - fortsat

46, til »for den hængte er en Guds forbandelse«: Rabbi Meir sagde: Når et menneske lider osv. Rashi forklarede »når et menneske lider« som, at straf kommer over det for dets synd.
I Gemara dér: Hvordan fremgår det? Abbaje sagde: Som den, der siger קל לית, »ingen lethed«. Rava sagde til ham: Så burde han sige »mit hoved er tungt for mig, min arm er tung for mig«. Nej, Rava sagde: Som den, der siger קל לי עלמא, »verden er let for mig«. Men dette behøves til selve sagen! Så skulle Skriften sige מקלל, »forbandende«; hvorfor קללת, »forbandelse«? Sig da, at det hele kun kom for dette! Så skulle Skriften sige קלת[DA119501]; hvorfor קללת, »forbandelse«? Lær begge dele af det.
Rashi forklarede קל לית som »jeg er ikke let«. Så er mishnahens קלני ikke en omskrivning, men קל איני, »let er jeg ikke«; da burde den sige »jeg er tung«. קל לי עלמא er en omskrivning: Han vil ikke nævne tyngde hos sig selv. Hertil citatet.

Jad Jehuda - יח

»I betydningen af den omfattende skikkelse«, som nævnes i Shemot Rabbah. Dens ord er: Endnu mens det første menneske lå som en uformet masse, viste den Hellige, velsignet være han, ham hver retfærdig, som engang skulle komme fra ham. Én hænger ved menneskets hoved, én ved dets hår, én ved dets pande, én ved dets øjne osv. Vid dette: Da Job ville gå i rette med den Hellige, velsignet være han osv., svarede den Hellige, velsignet være han: Du vil gå i rette med mig — hvor var du, da jeg grundlagde jorden? Hvad er איפה, »hvor«? Rabbi Shimon ben Lakish sagde: Den Hellige, velsignet være han, sagde til ham: Job, sig mig, hvor hang din איפה, skikkelse[DA119601], ved hovedet eller ved panden osv.? Om denne skikkelse forklarer forfatteren »קלני fra mit hoved, קלני fra min arm«, som han slutter.

Jad Jehuda - יט

קלני er da en omskrivning for det modsatte, og meningen er: Jeg er tung.

Jad Jehuda - כ

»Han siger, at han mærker osv.«: Shekhinahs »קלני fra mit hoved« betyder, at hun så at sige lider over den ugudeliges eksistens, fordi hans skikkelse hænger ved den omfattende skikkelse. Hun mærker hovedets og armens tyngde og smerte i skikkelsen, som synden forårsager.

Jad Jehuda - כא

»Efter dette osv.«: At han nævner hoved og arm, skønt den ugudeliges skikkelse kan have været ved et andet af skikkelsens lemmer, skyldes, at hoved og arm er dens vigtigste dele. Hovedet er tankens sted og armen handlingens redskab; Shekhinah lider så at sige og angrer den ugudeliges skabelse i tanke og handling.

Jad Jehuda - כב

»Eller denne tyngde forklares«: Shekhinah mærker den omfattende skikkelses hoved og arms tyngde, fordi hovedet og armen ved menneskets synd lægger deres tyngde på hele skikkelsen.

Jad Jehuda - כג

»Som« det, vi finder om de hellige levende væseners sved: Årsagen er de ugudeliges synder, som får tronen til at tynge de levende væsener. I velviljens tid, når Israel gør den Allestedsnærværendes vilje, velsignet være han, har de levende væsener hverken besvær eller sved; tronen bærer dem.

Jad Jehuda - כד

»Derfor osv.«: I Chagigah, kapitel 2, blad 13b, til verset »En ildflod strømmer og går ud foran ham osv.«: Hvorfra går den ud? Rav Jirmija bar Abba sagde i Ravs navn: Fra de levende væseners sved. Hvor udgydes den? Rav Zutra bar Tovija sagde i Ravs navn: Over de ugudeliges hoveder i Gehinnom, som der står: »Se, Herrens storm, vrede går ud, en hvirvlende storm kommer over de ugudeliges hoveder.« Forfatteren siger, at dette er grunden til, at de ugudelige dømmes i ildfloden: De er selv dens frembringende årsag, idet de påfører de levende væsener sved; dette bliver deres løn.

Jad Jehuda - כה

Eller קלני fra mit hoved er et udtryk for vanære, ligesom »din bror bliver vanæret«.

Jad Jehuda - כו

Eller fra אשר קלם, som betyder »han brændte dem«. Meningen her er som det skrevne »Ved ild går Herren i rette«, som de udlagde i Talmud: I fremtiden stiger han så at sige, velsignet være han, ned med Israels syndere i Gehinnom for at redde dem, som anført ovenfor i del 1, kapitel 13. Således siger udtrykket קלני fra mit hoved, at han så at sige til sidst skal gå ned i Gehinnom med ham.

Jad Jehuda - כז

»Også«: Dette er også hensigten i verset (Esajas 46): »Jeg vil bære«, nemlig i Gehinnom, »og befri« de syndere, som er i det.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - כח

»Derfor osv.«: Forfatteren afslutter forklaringen af »sammen er jeg«, som David sagde i Shekhinahs navn, som om hun taler: Lad de ugudelige falde i hans net i Gehinnom; sammen er jeg, også jeg, for dér vil jeg være, indtil jeg går igennem for at bringe dem til Edens have, når keruberne og flammesværdet fjernes derfra.

Antydningen til denne forklaring af »indtil jeg går igennem« er Masorahs optælling af tre fuldt skrevne אעבור: »Du sagde: Jeg vil ikke gå igennem« (Jeremias 2); »Min vej har han spærret, og jeg kan ikke gå igennem« (Job 19[DA120602]); »Sammen er jeg, indtil jeg går igennem«. Meningen med det første, som skrives אעבוד med dalet og læses med resh, er: Jeg vil ikke gå igennem til Edens haves porte, men tjene fremmed dyrkelse, for »på hver høj bakke osv.« Det er denne, som hindrer Shekhinahs nærvær blandt de nedre. Shekhinahs nærvær blandt de nedre ophæver nemlig urenheden; derfor sagde de, må deres minde være til velsignelse: Tyrus blev kun fyldt osv.

I det andet, som der står om mig, »Min vej har han spærret, og jeg kan ikke gå igennem«, er meningen: Skønt mit hjerte er fast hos Gud, og jeg ikke længere har del eller lod i fremmed dyrkelse, kan jeg alligevel ikke gå igennem, for han har spærret min vej uden de lidelser og den lutring[DA120601], jeg lider for vore fædres synd, og de er ikke mere. Som der står, skjuler han sig, velsignet være han, og urenhedens ånd hersker, indtil hans vrede går forbi. Men i fremtiden, ved den almene udbedring: »Urenhedens ånd fører jeg bort fra jorden«; og da »sammen er jeg, indtil jeg går igennem«, אעבורה.

KLADDE · uafklaret

Joel Moshe - 1

»For at redde en anden«: En ugudelig er gået ned dér, og den retfærdige går ned dér; under sin passage gennem Gehinnom tager han ham med sig. Herom sagde kong David, fred være med ham: »Du vil ikke efterlade min sjæl i dødsriget«, så den går

Tilbage til kapitlet i indholdet

Historisk register: Heqor Din - III - Kapitel 2

KLADDE · uafklaret · fortsat

Joel Moshe - 1 - fortsat

ned i Gehinnom for min synd. ’לא[DA120701] — »du vil lære mig at lade din fromme se graven«, at gå ned dér for at redde den. Det er »Hvilken mand lever«, som Abraham, »og ser ikke døden«, som er Gehinnom? Alle må se det, for at han kan befri den ugudeliges sjæl fra dødsrigets hånd, sela. Derfor sagde Jakob: »Jeg går sørgende ned til min søn i dødsriget«: For min søns skyld, som er gået tabt ’מכתי[DA120702], som er ugudelig, må jeg gå ned til dødsriget, til Gehinnom, for at føre ham op derfra.

»En formaning til andre ved en slutning fra det mindre til det større«: Hvis rabban Jochanan ben Zakkaj frygtede Gehinnom, så meget mere vi. »Af en mand som ham osv.«: Hvordan kunne Moses tvivle på, om hans sjæl ville stige op? »Selv hvis נגיס? [DA120703]«: Hvis vi forklarer det om den vitale sjæl, så han ikke sagde det om selve sjælen, er det alligevel forunderligt ved en mand som ham. Men som vi siger: Han går ned i Gehinnom for at redde en anden. »Og dette er ordene: Sammen er jeg osv.«: I Zohar, Qedoshim, side 152: »Men således lærte vi: David sagde; han sagde til den Hellige, velsignet være han.«

»Faldet er ham fjernt osv.«: Faldet i Gehinnom for at blive dér og dømmes; men »indtil jeg går igennem« for at redde andre i mellemgruppen[DA120704] fra deres nød, som der står »de, som går gennem grådens dal osv.« »קלני er en omskrivning for det modsatte«: קלני betegner tyngde ligesom »rig på lys«. »For alle lutringens dage osv.« og »Aram aflagde et løfte?[DA120705]«: Det er som sagt i del 2, kapitel 25: I den hellige pagt findes to kanaler, én højre og én venstre. Når Israel er værdigt, får højre overtaget og giver tilstrømning; i det modsatte tilfælde sker det modsatte. »קל לית« betyder: ikke let, men tung. »I en רעף-tid[DA120706]«: Når de gør hans vilje[DA120707], velsignet være han, tynger tronen dem, og af denne sved dannes ildfloden for at dømme de ugudelige i den. Det er deres Gehinnom.

Heqor Din — del 3 — kapitel 3

Jad Jehuda: א · ב · ג · ד · ה · ו · ז · ח · ט · י · יא · יב · יג · יד · טו · טז · יז

Joel Moshe: 1

Jad Jehuda - א

»Eller forklares osv.«: I foregående afsnit forklarer forfatteren midrashen til »Lyt, himle osv.«, hvor Moses sagde »Jeg ved ikke, hvor min sjæl går hen osv.«, til den ugunstige side: Moses frygtede, at han skulle komme til Edens have gennem Gehinnom. Nu går forfatteren over til at forklare det til den gunstige side. Udlæggerens hensigt er, at vor lærer Moses' rang, fred være med ham, var så stor, at han ikke lagde vægt på at modtage løn for sine gerninger. Selv hvis hans sjæl gik ned til jorden uden løn ligesom dyrets ånd, ville han være tilfreds. Derfor gav han himlene og jorden befaling om den og sagde: Jeg betror den til jer begge, som om det var uvist, hvor den skulle gå hen; også hvis den gik til jorden som et dyr, skulle den ligge godt. Se sagens afslutning nedenfor ved slutningen af kapitel 7.

Jad Jehuda - ב

»Han greb fat foran tronen«, som de sagde, må deres minde være til velsignelse, i Shabbat, kapitel 9.

Jad Jehuda - ג

»Hans egen betegnelse«: Som skrevet: »Manden Moses var ydmyg«, ענו. Vav i ענו er lille og brudt, så det

KLADDE · uafklaret

Rema fra Fano

Eller udsagnet »Lyt, himle« kan forklares efter hans rang, som sagde det. Ingen skabning blandt de øvre eller nedre lignede ham undtagen i skønhed[DA120901], for allerede i sit liv greb han fat foran tronen ved det, som er højere end den[DA120902]. Han sagde det, fordi menneskenes ånd stiger opad for at modtage løn, mens dyrets ånd går nedad til jorden, ikke tilhører dem, som får gengældelse, og vender tilbage til sit grundelement. Men manden Moses var meget ydmyg: Han forventede ikke løn og tjente ikke den Allestedsnærværende på dette vilkår. Desuden gjorde Skriften hans egen betegnelse mindre og gav ham et brudt vav[DA120903], så der kan udlægges »meget fattig«, עני מאד, for han regnede ikke sig selv for noget. Derfor sagde han: »Hvor min sjæl end går hen, skal den ligge godt.« For hvor end viljen hos ham, der bor i tornebusken, vender hen, skal hans råd bestå og hans ønske opfyldes.

Den Højestes mening stemte imidlertid med vor lærer Moses' mening, fred være med ham, i skrivningen med det lille vav, som vi nævnte: Hans verden er ikke hans sted, for den er for lille til at rumme hans løn. Om ham siges: »Sød er arbejderens søvn«, מתוקה שנת העובד, hvis begyndelsesbogstaver er משה, Moses. Selv i graven lader han bestandig de sovendes læber bevæge sig. »Hvad enten han spiser lidt eller meget«: Han tilskriver ikke sig selv nogen fortjeneste, men henfører det til andres fortjeneste.

Jad Jehuda - ג - fortsat

kan udlægges, som om der stod עני, fattig, med jod.

Jad Jehuda - ד

»Den Højestes mening stemte imidlertid osv.«: Indvend ikke mod det sagte, at ענו skrives med lille vav for at vise, at han var fattig med hensyn til løn. Det er forståeligt, at det var sådan i Moses' tanke, og at han ikke regnede sig selv eller sin løn for noget. Men Torahen bør ikke sandfærdigt vidne, at han var fattig i dette, så det, Gud forbyde det, ser ud, som om han ingen løn havde. Derfor siger forfatteren: Tværtimod er det sandt, at hans løn er så overvældende stor, at verden er for lille til at rumme den. Selv med den megen godhed, der er gemt til ham, er han fattig over for den vældige løn, han virkelig fortjener. Den velsignede Guds mening stemte derfor med Moses' i at kalde ham fattig med hensyn til løn, men med modsat hensigt: Moses mente, at han ikke lagde vægt på løn og regnede sig som en fattig, der intet har; den velsignede Gud mente, at hele lønnen ikke rækker, så han selv med den store løn er fattig.

Jad Jehuda - ה

»Hans verden er ikke hans sted«: Han kom ikke til

Jad Jehuda - ה - fortsat

denne verden for sin egen skyld for at modtage løn som andre mennesker, for verden er for lille til at rumme lønnen. Han kom for verdens skyld for at mildne dommen, som det skal forklares i næste afsnit.

Jad Jehuda - ו

Om ham siges: »Sød er arbejderens søvn, hvad enten han spiser lidt eller meget; men den riges mæthed lader ham ikke sove« (Prædikeren 5). Begyndelsesbogstaverne i משה er מתוקה שנת העובד. Det betyder, at hans søvn i graven er sød, for dér bevæger hans læber sig bestandig, når vi beskæftiger os med hans Torah. Som de sagde, må deres minde være til velsignelse: Enhver, der siger en halakhah i dens ophavsmands navn, får hans læber til at bevæge sig i graven.

Jad Jehuda - ז

»Hvad enten lidt osv.«: Han var Herrens tjener uden at have belønning som vilkår, og heller ikke den løn, som kom af sig selv, tilskrev han sig selv. Som de sagde i Berakhot, kapitel 1, blad 10b: Enhver, som henfører det til sin egen fortjeneste, får det henført til andres; enhver, som henfører det til andres fortjeneste, får det henført til sin egen. Moses henførte det til andres fortjeneste, da han sagde: »Husk Abraham, Isak og Israel, dine tjenere.« Derfor henførte

KLADDE · uafklaret · fortsat

Rema fra Fano - fortsat

»Men den riges mæthed« — som Hizkija, der var rig på Torah og bud, men mættede sig selv og henførte det til sin egen fortjeneste — »lader ham ikke sove«: De henførte det for ham til andres fortjeneste.

Udsagnet »meget fattig« modsiges ikke af det modsatte, som er kendt fra deres ord: Shekhinah hviler kun over en vis, stærk og rig mand af høj vækst, og alle disse egenskaber læres fra Moses. Han blev nemlig kun rig af affaldet fra tavlerne. Et øre, der hører, skal prøve ordene: Denne rigdom er ikke af den art, som står til rådighed for alle mennesker på jorden. Hele hans frelse og hele ønsket i hans udsendelse lå i de ti ting, som blev skabt aftenen før sabbat ved tusmørke. Alle var undere, som den guddommelige godhed beredte, hver til sin tid, til at rette forstyrrelsen af den rette natur, der blev skabt ved ti udsagn: det, som mennesket, der ikke forblev i sin ære natten over, havde forvansket.

Ingen af dem blev frembragt som noget nyt — som giver sin frugt til rette tid, når det går fra mulighed til virkelighed — uden gennem vor lærer Moses, fred være med ham, og ved hans fortjeneste. Om dem alle gælder »gå hen og læs hos læreren«, undtagen regnbuen og shamir, hvor vi behøver aggadaens ord. De udlagde allerede בשגם som Moses: Hans fortjeneste beskyttede Noa og hans sønner, som er parterne i regnbuens pagt. Også shamir tjente i hans dage til at indgravere Israels sønners navne på efodens sten.

For at fuldende ti ting, som udtrykkeligt står i Skriften om denne styring, der blev overgivet til ham alene, føjede nogle i

Jad Jehuda - ז - fortsat

de det for ham til hans egen fortjeneste, som der står: »Han sagde, at han ville tilintetgøre dem, hvis ikke Moses, hans udvalgte osv.« Hizkija henførte det til sin egen fortjeneste: »Husk dog, hvordan jeg har vandret for dit ansigt.« Derfor henførte de det for ham til andres fortjeneste: »Jeg vil værne denne by for min skyld og for min tjener Davids skyld.« Derfor slutter han med »den riges mæthed osv.«, som gælder Hizkija, der mættede sig selv og henførte det til sin egen fortjeneste.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - ח

»Det modsiges ikke«: Vort udsagn om det brudte vav i »meget ydmyg«, som om der stod »meget fattig«, modsiges ikke af, at vor lærer Moses, fred være med ham, var rig, som kendt fra deres ord: Shekhinah hviler kun osv. Skønt vores udlægning sigter til hans løn, som nævnt, må det alligevel også forklares efter den ligefremme betydning: »For ingen vis er der, og én kommer forud? [DA121701]« Også i denne betydning kan det sandt siges, at hvis Moses ikke rettede sit hjerte mod rigdom, er betegnelsen fattig sand om ham. Han blev jo kun rig af affaldet fra tavlerne, som de dér udleder »rig« af det skrevne פסל לך, »tilhug for dig«: Affaldet er dit.

Om denne rigdom kan det

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - ח - fortsat

med rette siges, at han ikke lagde vægt på den, for den er ikke som anden rigdom, der står til rådighed for andre mennesker. Hele Moses' frelse og hele hans ønske var derimod hans udsendelse fra ham, velsignet være hans navn, ved de ti ting, som blev skabt aftenen før sabbat

KLADDE · uafklaret · fortsat

Rema fra Fano - fortsat

mishnahen i Avot til, at Moses' grav skal tælles med. I baraitaen i kapitlet »Det sted, hvor man plejede« tilføjede de hulen, hvor Moses og Elija stod. Selv om vor fader Abrahams vædder sagde de, at den tjente på Sinajs bjerg: Der blev blæst i dens venstre horn, og i fremtiden skal der blæses i det højre. Og tangen ved tangen tjente til arbejdet på boligen.

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - ח - fortsat

ved tusmørke: at føre dem fra mulighed til virkelighed. Sådan blev han rig af tavlerne, som er én af de ti ting, nemlig ved at føre dem fra mulighed til virkelighed. Det blev virkelig regnet ham for rigdom, men den indbildte rigdom, som han også fik af dem, regnede han ikke

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - ח - fortsat

for noget.

Jad Jehuda - ט

»Hver til sin tid at rette osv.«: Før det første menneskes synd var disse ti ting indlejret i den rette natur. Da den rette natur senere blev fordærvet ved menneskets synd, måtte den guddommelige godhed rette dem. Derfor skabte han dem aftenen før sabbat ved tusmørke. Det var alene som mulighed, og derefter skulle hver gå over i virkelighed på sin rette tid. Sådan forklarede fortolkerne, og sådan står der også i Zohar, Vajera, side 293.

Jad Jehuda - י

»Ved ti udsagn«: Ved dem blev verden skabt i den rette natur. Derfor kom også disse skabninger i et antal af ti.

Jad Jehuda - יא

»Ingen blev frembragt som noget nyt osv.«: De blev kun rettet gennem vor lærer Moses, ved hvis fortjeneste alene hver af dem gik over til virkelig udbedring.

Jad Jehuda - יב

»Dem alle«: Jordens mund, brøndens mund, æslets mund, mannaen, staven, skriften, indskriften og tavlerne. Det, man læser hos læreren, er, at det skete på grund af Moses og ved hans fortjeneste.

Jad Jehuda - יג

»Undtagen regnbuen og shamir«, som ikke var i Moses' dage. Derfor behøver vi aggadaens ord til at forklare, at også de var gennem Moses. Regnbuen var pagtstegnet for Noa; de udlagde allerede בשגם זה בשר, »eftersom dette også er kød[DA122201]«, osv. sådan, at בשגם er Moses, som beskyttede Noa og hans sønner. Dermed var Moses, fred være med ham, årsag til regnbuen. Om shamir sagde de i

Jad Jehuda - יג - fortsat

kapitlet »Kvien med brækket nakke«, blad 48b: Vore lærere lærte om efodens sten: Man skriver ikke på disse sten med blæk, fordi der står »seglgraveringer«, og man ridser ikke i dem med en mejsel, fordi der står »i deres fuldhed«. Hvordan da? Man skriver på dem med blæk, bringer shamir og viser den til dem udefra; så sprækker de af sig selv osv. Dermed var shamir i Moses' dage.

Jad Jehuda - יד

»For at fuldende osv.«: Hvis du foretrækker det, som udtrykkeligt forklares i Skriften, finder vi i stedet for regnbuen og shamir to andre ting, som blev skabt aftenen før sabbat ved tusmørke, og som Skriften siger fandtes i Moses' dage: Moses' grav og hulen, hvor han stod. Det foregående er i mishnahen dér, kapitel 5, og i kapitlet »Det sted, hvor man plejede«. Dermed kan vi fuldende antallet af ti ting, som står udtrykkeligt i Skriften.

Jad Jehuda - טו

»Om denne beredelse« til at rette den rette natur, som var blevet fordærvet, og som blev overgivet til Moses alene.

Jad Jehuda - טז

»Selv vor fader Abrahams vædder«, som de føjede til i mishnahen dér, fandtes i Moses' dage, som de sagde om den i Pirqei de-Rabbi Eliezer: Den tjente på Sinajs bjerg.

Jad Jehuda - יז

»Og tangen«: Tangen, som læres dér, fandtes også i Moses' dage ved arbejdet på boligen.

KLADDE · uafklaret

Joel Moshe - 1

»Den, som sagde det«, er vor lærer Moses, fred være med ham. »Han gav ham et brudt vav«: I verset »Manden Moses var meget ydmyg« skrives et brudt

KLADDE · uafklaret · fortsat

Joel Moshe - 1 - fortsat

vav, så der kan siges עני, fattig. »For hvor end osv.«: Det er kendt, at den retfærdiges sjæl, når han ikke skader den, ved hans død vender tilbage til sit grundelement, det sted, hvorfra den blev taget. Hvis han er særligt stor som retfærdig, stiger hans neshamah højere end det sted, hvorfra den blev taget. Derfor sagde Salomo: »Hvem ved, om menneskets ånd stiger opad« — højere end dens sted, hvorfra den faldt — eller om den er som dyrets ånd, der går nedad til sit grundelement? Således stiger hans neshamah op og vender tilbage til sit første grundelement uden nogen yderligere opstigning. Derfor sagde Moses: Hvorhen den end vender, skal den ligge. Det vil sige: Hvis det var hans vilje, at hans neshamah nu ikke skulle nå mere, men blot vende tilbage til sin rod, er jeg også tilfreds med dette.

Tilbage til kapitlet i indholdet

Historisk register: Heqor Din - III - Kapitel 3

Heqor Din — del 3 — kapitel 4

Jad Jehuda: א · ב · ג · ד · ה · ו · ז · ח · ט · י · יא · יב · יג · יד · טו · טז · יז · יח · יט · כ · כא · כב · כג · כד · כה · כו · כז · כח · כט · ל · לא · לב · לג · לד · לה · לו · לז · לח · לט · מ · מא · מב · מג · מד · מה · מו · מז · מח · מט · נ · נא · נב · נג · נד · נה · נו · נז · נח · נט; ס · סא · סב · סג · סד · סה · סו · סז · סח · סט · ע · עא · עב · עג · עד · עה · עו · עז · עח · עט · פ · פא · פב · פג · פד · פה

Joel Moshe: 1

Jad Jehuda - א

»Grundlaget for denne udlægning« af udsagnet »Jeg ved ikke, hvor min sjæl går hen«, som i foregående afsnit blev forklaret sådan, at Moses sagde det, fordi han ikke lagde vægt på løn. Også i sandhed er hele den store løn, som er beredt til ham, som intet over for den løn, han fortjener, for verden er for lille til at rumme den.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - ב

»Vor lærer Moses, fred være med ham, i en enkel hemmelighed[DA123102]«: Som anført i Zohar,

Rema fra Fano

Grundlaget for denne udlægning, som vi er ved at forklare, er, at verden blev skabt i dom, mens vor lærer Moses, fred være med ham, blev skabt i enkel godhed. Han fik ikke legemlig form for sin egen skyld, men alene for at grundfæste verden[DA122901], så den ikke gik tabt, som allerede antydet i verset »For jeg drog ham op af vandet«. Derfor blev han kastet i Nilen for at bringe sit vand i berøring med dens og rense det. Også brønden vendte tilbage ved hans fortjeneste, da Mirjam var død. Hele den tid, hun havde hudlidelsen, var han, som var draget op af det øvre vand, den, som bragte brøndens vand i berøring med det, så Israel ikke skulle

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - ב - fortsat

Shemot, side 36, til verset »Herren viste sig for ham i en ildflamme«: Rabbi Abba sagde: »Dette ved Moses må man ikke betragte; כמתחל[DA123101] deroppe. Der står: For jeg drog ham op af vandet. Den, som er draget fra vandet i den øvre kraft, frygter ikke ilden osv.« Se den forklaring, jeg skrev herom i del 2, kapitel 13.

Jad Jehuda - ג

»Han fik ikke legemlig form for sin egen skyld«: Hans neshamah kom ikke til denne verden for sin egen skyld.

KLADDE · uafklaret · fortsat

Joel Moshe - 1 - fortsat

»Om dem alle gælder: Gå hen og læs hos læreren[DA122701]«: Alle de ti ting, som blev skabt aftenen før sabbat, blev i den helliget[DA122702] og rettet gennem Moses, for han er menneskets udbedring. Alle de ti ting, som blev skabt aftenen før sabbat, var som mulighed og ikke i virkelighed; de kom frem hver til sin tid og gennem Moses, for han var ikke af den mængde, som stod til rådighed[DA122703]. Se Zohar, Vajera, til verset »Og se, en anden vædder var fanget i den osv.« Dér står: »Og alle de ting, som blev skabt mellem, på aftenen før sabbat[DA122704]«, undtagen regnbuen, som var i Noas dage, og shamir i Salomos dage. Svaret er: בשגם er Moses, som ved sin fortjeneste beskyttede Noa og hans sønner; da var regnbuen. Også shamir var i hans dage, til efodens sten.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - ד

Alene for at opretholde og drage verden op, som blev skabt i dom, så den ikke gik tabt. Hans visdom, velsignet være hans navn, så nemlig at handle for at mildne den i dom, hvis ikke[DA123301] ved at forene Moses' barmhjertighed med den. Det er det, de sagde: »I begyndelsen skabte Gud« — ved Moses' fortjeneste, som kaldes begyndelsen; שכ'[DA123302] og Recanati forklarede for ham. Se ovenfor שב'[DA123303]. Hertil.

Jad Jehuda - ה

Han udstrålede og drog Moses fra det øvre vand. Derfor blev han kastet i Nilen, som var Faraos gudsdyrkelse, som bekendt. Det skulle bringe hans hellige vand i berøring med Nilens vand og dens skal deroppe og rense dem, for at drage ud af dem[DA123401] ved hellige hensigter.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - ו

Også derfor vendte brønden tilbage ved Moses' fortjeneste, som forklaret i Zohar, Emor, side 126. Dens ord er: »Da Mirjam døde, forsvandt brønden, som der står: Menigheden havde intet vand. Da de ønskede brønden at være, at trække sig bort[DA123502], den som fandtes hos Israel, da מתלת[DA123501] — tre skyer, som var bundet til den, og den var knyttet;

Rema fra Fano - fortsat

drikke af en tiltrådt kilde og et fordærvet udspring, Gud forbyde det.

Dette er begrundelsen for »Gud, dog, helbred hende dog«, אל נא רפא נא לה. Han gav underfuldt råd og stor visdom i denne korte bøn. Min lærer, rabbi Ezra, måtte hans lys skinne, forklarede den udførligt i Torahens skjulte lærdomme. For os, efter afhandlingens hensigt her, er det tilstrækkeligt at forklare, at han bad om straks at lade helbredelse komme til hende af hensyn til Israel, som sagt. Desuden har disse ord talværdien בניך רפא אלהים, »dine sønner, helbred, Gud«, ligesom »Herren, din helbreder«, der siges ved Maras vand, og »Jeg har helbredt dette vand«, som Elisha sagde i Jeriko.

Han forudså desuden, at de engang skulle tale mod Gud og Moses, og bad om tilgivelse for Mirjam, som kun havde talt mod Moses, for at man ikke gennem en slutning fra det mindre til det større skulle øge disses straf, Gud forbyde det. Hans bøn hjalp, så de kun dømte hende ved en sådan slutning, således at man kunne sige: Det, der udledes ved slutningen, skal have nok i at være som det, hvorfra der sluttes. Derfor blev Mirjam ikke endeligt kendt uren, men blev ren efter indespærring. Se begyndelsen af afhandlingen Ha-Middot.

Vi vender tilbage til Moses: Den Hellige, velsignet være han, føjede ham til hele skabelsen, som ikke kunne have bestået uden ham. Der findes intet tomrum i verden, og intet menneske rører det, som er bestemt for dets næste. Derfor havde vor lærer Moses, fred være med ham, hverken del eller arv med sine brødre i verden som helhed eller i dens ledelse. Hans far var fuldkomment

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - ו - fortsat

den var blandt dem. Da Aron døde, forsvandt disse skyer, og skyer, som klæbede til dem, forsvandt. Moses kom for at bringe dem tilbage. Det er det skrevne: Du steg op til det høje, tog fangst, tog gaver blandt menneskene. Du tog bestemt gaver, at give gaver[DA123503], som fandtes i begyndelsen: brønd og skyer.«

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - ז

וכ"ל[DA123601] — dermed løses den vanskelighed, som Bachja skrev om det, Israel sendte til Sichon, amoritternes konge: »Vi vil ikke drikke brøndvand«, som Skriften siger i afsnittet Chuqqat. Meningen er bestemt, at vi ikke vil drikke vand fra hans brønd, men »giv mig vand for penge, så jeg kan drikke«, som forklaret i verset i Devarim. Sådan forklarede Rashi også »Vi vil ikke drikke brøndvand«, כהו'[DA123602], ved Edoms konge. Man kan ikke sige, at meningen er, at vi ikke vil drikke dit brøndvand gratis; דק"ש[DA123603] — for da burde der stå »brøndenes vand«, som Rashi spurgte dér ved Edoms konge: »Er det da ikke fra brøndene?« Se efter: Det er ikke som formuleringen »vi vil ikke drikke«, der betyder slet ikke at drikke.

Det er da vanskeligt, hvorfra Israel havde brønden, for [lakune]

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - ז - fortsat

[DA123604]. Dette, som de sendte til Sichon, var efter Mirjams og Jordans død[DA123605], som versene viser. Jonatan oversatte »vi vil ikke tage vand fra cisternerne«. Men sagen מסעונו[DA123606] gratis. Efter Zohars ord, at Moses bragte brønden tilbage, falder sagen rigtigt på plads efter sin ligefremme mening.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - ח

»Hele tiden« under hendes onde tilstand bragte Moses også Israel i berøring af denne grund: Han var af de øvre vande. For brønden האח[DA123701] svarer til brønden deroppe, som forklaret i Zohar i afsnittet:

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - ט

Så Israel ikke ved Mirjams fortjeneste skulle drikke af en kilde for penge, Gud forbyde det; כ"ס[DA123801], for tilstrømningen הבב[DA123802] hertil ovenfra ind i vandet var ophørt.

Jad Jehuda - י

Dette er grunden til, at Moses bad en kort bøn. Af hensyn til Israel, for at vandets tilstrømning ikke skulle ophøre for dem, som bekendt, gjorde han ikke sin bøn lang, så han kunne blive værdig til, at helbredelse kom til hende straks og med det samme.

Rema fra Fano - fortsat

retfærdig; derfor hed han Amram, af עמר נקי, ren uld, og døde på grund af slangens råd. Hans hustru var hans faster, hvilket ikke følger vores Torah, efter at reglen var blevet fornyet, og heller ikke verdens sædvanlige skik[DA122902]. Hun blev født på et sted, som hverken var Egyptens land eller Israels land, men mellem murene. Eftersom Egypten grænser op til det både ovenfor og nedenfor, kan stedet mellem murene regnes til landets grænser. Hun fuldendte antallet af 70 personer, som gik ned til Egypten, sammen med Shekhinahs herlighed, og hendes navn var Jokhebed, יוכבד. Læs ikke יוכבד, men כבודי, »min herlighed«; dens talværdi er 42. Antydningen må være nok for den, som forstår, og hvor meget vil ikke den vises hjerte glæde sig! Heller ikke undfangede hans mor Moses før efter, at håbet var opgivet, i hendes alderdom. Det skete den 6. sivan, dagen hvor Torahen gennem ham blev givet til Israel og blev kaldt ved hans navn: »Husk min tjener Moses' Torah.« Hans sjæls udspring bevirker det, for den og Torahen er tvillinger; månedens stjernetegn antyder det. Fordi Jokhebeds graviditet ikke kunne ses, og hendes mand heller ikke tænkte på det, handlede han forsigtigt for det tilfælde, at hun skulle blive gravid. Han frygtede Nilens dekret og sendte hende fra sit hus i tammuz og av. Dermed blev det i sig selv til soning for os for den vaklen, vi havde forårsaget blandt de øvre, i betydningen »Jeg vil gå ned med dig til Egypten«, אנכי ארד עמך מצרימה.

Begyndelsesbogstaverne har talværdien יב"ק, 112, og slutbogstaverne værdien יו"ד ה"א וא"ו. Desuden har

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - יא

Desuden har disse ord, אל נא רפא נא לה, »Gud, dog, helbred hende dog«, samme talværdi[DA124001] som רפא אלהים, »helbred, Gud«. Det antyder, at han ved sin fortjeneste i denne bøn også bad for Israel, at de skulle drikke af brønden, som de var i begyndelsen.

Jad Jehuda - יב

»Ligesom: Herren, din helbreder osv.«: Således finder vi ordet helbredelse ved vand, ved Mara gennem Elisha[DA124101], og således her.

Jad Jehuda - יג

»Desuden«: Der findes en anden grund her: Moses måtte her også bede for Israel, for at deres straf senere, når de talte mod Gud og Moses, skulle mildnes.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - יד

Man ville slutte fra Mirjam fra det mindre til det større: Hvis hun ikke kun talte mod Moses[DA124301] og blev straffet, så meget mere Israel, som også talte mod Gud. Derfor bad han og søgte tilgivelse for Mirjam.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - טו

Denne hans bøn hjalp i dette spørgsmål, så de kun dømte Mirjam efter egenskabernes dom[DA124401]. Som de sagde, må deres minde være til velsignelse: »Hvis hendes far havde spyttet

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - טו - fortsat

hende i ansigtet, skulle hun da ikke skamme sig i syv dage?« Ved en slutning fra det mindre til det større: For Shekhinah 14 dage. Men det, der udledes ved slutningen, skal have nok i at være som det, hvorfra der sluttes. Således ville der, også hvis Israel senere fejlede, komme stor gavn deraf for dem til at øge deres straf[DA124402] ved en slutning fra Mirjam — på grund af dette »nok«.

Jad Jehuda - טז

»Derfor«: Da hendes dom angår Israel, blev Mirjam ikke uren gennem sin hudlidelse. Hendes dom var som en person med hudlidelsen under indespærring, og det nævnes om hende, at hun efter syv dage skulle blive ren. Også dette er en mildnelse af hendes straf, så betegnelsen urenhed ikke skulle gælde hende. Det var af hensyn til Israel, for at man ikke skulle skærpe dommene over hende.

Jad Jehuda - יז

Til helheden af verdens skabninger, som ikke kunne have bestået uden ham. Af den grund kom han til verden, ikke for sin egen skyld.

Jad Jehuda - יח

»Der findes intet tomrum i verden« er en formulering lånt fra naturens bøger. Her betyder det, at intet i verden er tomt, for der findes intet uden en grænse. Derfor deles

Rema fra Fano - fortsat

begyndelsesbogstaverne i אנכי ארד עמך talværdien 72. אנכי har talværdien כסא, trone; ארד har talværdien 200 fra den fortløbende udvidelse af אלהים og de fem bogstaver; עמך har talværdien 130, den fortløbende udvidelse af הויה med alef-fuldskrivning; מצרימה har talværdien שכינה, Shekhinah. Alle disse hellige navne gik altså med dem ned til Egypten. Samtidig holdt han sig fra hende i de første måneder, hvor samleje er skadeligt for fosteret. Da de mente, at Nilens dekret var ophørt, tog han hende tilbage i elul, som er kærlighedens tid; begyndelsesbogstaverne i אני לדודי ודודי לי, »jeg er min elskedes, og min elskede er min«, danner dette navn. I den begynder forsoningen til soning af synd. Dens stjernetegn er jomfruen, bevaret for sin mand, for hun vendte tilbage til sin ungdoms dage. Skønt der var gået flere måneder af hendes graviditet, kunne de ikke se det på hende, ligesom hos en jomfru, hvis livmoder er snæver. Stoffet i dette foster i hendes indre var nemlig af lyset deroppe, som de sagde, må deres minde være til velsignelse, om verset »Hun så ham, at han var god«. Hendes graviditet kunne ikke ses, for hans sted hører ikke til det målbare.

Hun fødte den 7. adar, ved begyndelsen af den tiende måned, for han blev fuldendt på ti trin. Alle troede, at hun havde født efter ufuldstændige måneder. Sandheden er, at tevet var hans ottende måned i livmoderen, den hvor alle udsættes for fare. Navnet er af udtrykket טות ובת, for ens udtale tillader bogstavskifte; betydningen er at spæge sjælen. Eller ordet er sammensat af טב בת, som om hendes gode var ophørt, og hun havde ophørt med at føde. Så meget

Jad Jehuda - יח - fortsat

landet mellem stammerne uden Moses, som ikke har nogen del i landet, fordi han ikke kom til verden for sin egen skyld. Intet menneske rører det, som er bestemt for dets næste; han kunne derfor på ingen måde tage en del i landet.

Jad Jehuda - יט

»Hans far osv.«: I den anledning nævner forfatteren Moses' slægtskab og fødsel for at forklare hans store rang og udlægge alt, som hører til dette.

Jad Jehuda - כ

»Og døde på grund af slangens råd«, som anført i kapitlet »Med hvad går et dyr ud?«.

Jad Jehuda - כא

»Efter at reglen var blevet helliget[DA125001]«: Før Torahens gave var hans faster tilladt for ham, som anført i kapitlet »De fire dødsstraffe«. Denne regel om forbuddet mod hans faster blev fornyet ved Torahens gave.

Jad Jehuda - כב

»Heller ikke efter verdens sædvanlige måde«: Også folkeslagene havde dette som forbudt skik, skønt de ikke er befalet om det.

Jad Jehuda - כג

»Hun blev født på et sted osv.«: I kapitlet »De, som arver«, blad 123: Abba Chalifa, skriftlæseren, spurgte rabbi Chijja bar Abba: I det samlede tal finder du 70, men i enkelttallene 70 mindre én osv. Rabbi Chama bar

Jad Jehuda - כג - fortsat

Chanina sagde: Det er Jokhebed, som blev undfanget på vejen og født mellem murene, som der står: »Som hun fødte Levi i Egypten.« Hendes fødsel var i Egypten, men hendes undfangelse var ikke i Egypten. Rashi forklarede: Det er Jokhebed. Derfor nævnte Skriften hende ikke enkeltvis, for hun var endnu ikke kommet ud i verdens luft; hun var kun et foster i sin mors indre, da hun kom ind i Egypten. Hertil citatet.

Han mener, må hans minde være til velsignelse, at det, at hendes fødsel var mellem murene, skal løse vanskeligheden »i enkelttallene finder du osv.« Men vanskeligheden løses allerede ved hendes undfangelse, alene ved at hun blev undfanget på vejen. Således skrev Rashi dér, blad 104[DA125201]: At han ikke tæller hende udtrykkeligt, skyldes, at hun kun kom til Egypten i sin mors indre. Hendes fødsel var mellem murene, det vil sige inde i Egypten. Fordi han siger »på vejen« ved hendes undfangelse, siger han også »mellem murene« ved hendes fødsel. Man kan desuden sige efter hans fremgangsmåde, at mellem murene menes præcist. Det var kun nødvendigt at slutte med hendes fødsel mellem murene, fordi det netop er sandt, og sådan havde han lært det.

Rema fra Fano - fortsat

mere under trældommens styrke, hvor anklagen tog til mod Israels frelser.

»Hun skjulte ham« — Shekhinah — i de tre måneder, vi nævnte, hvor dommens egenskab er udspændt i verden: tammuz, av og tevet, efter Zohars ord. Hans fortjeneste skulle ikke beskytte sådan, at den hindrede templets ødelæggelse, for at hans brændende vrede kunne udgydes over træ og sten. Da han blev født, fyldtes huset af lys, som forklaret. Antydningen er בשג"ם, som nævnt i foregående kapitel. Her er bet et funktionsbogstav, og resten forklares i Jonatans Targum tre steder: ved slutningen af Deboras sang, i Davids sidste ord og i verset »Solens lys skal være syvfoldigt«. Fra hans fødselsdag lyste forståelsens 49 porte, som antydes ved שבעתים, syvfoldigt: syvhederne ganget med hinanden.

De var imidlertid blevet lukket for Abel på hans livs 50. dag, hvor han døde, for »i ånde kom han«, בהבל בא, uden legemlig form, som sagt. Efter 130 år står der: »Gud har sat mig et andet afkom i Abels sted«, שת לי אלהים זרע אחר תחת הבל. Han måtte nemlig få virkelig legemlig form ved en sætten i fuldstændig godhed, som ikke følger udspringets natur. Da vand kun fryser i nord, Gevurots sted, nævnes אלהים ved ham. Fem הויה-navne for fem Gevurot har talværdien de 130 år.

Han kaldtes Set, שת, da den halvtredsindstyvende port fik form og udfoldede sig. Den er selv navnet אהיה, som fuldender Torahens 49 sider til 70. Desuden har den efter det lille tal 49 rene sider og 49 urene sider, men efter det store tal er den helt ren. Derfra udfoldedes 700 mishnahordener, som

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - כד

Osv.: Derfor forklarer Rashi »mellem murene« som inde i Egypten, for sådan viser den ligefremme ordlyd i verset »Som hun fødte Levi i Egypten«. Se afsnittet Vajiggash. Efter forfatterens råd er slutningen »hendes fødsel var mellem murene« nødvendig for at løse spørgsmålet. Hvis hendes fødsel havde været inde i selve Egypten, ville Skriften ikke have ladet summen og det samlede antal stå på 70[DA125301], fordi hun var et foster i sin mors indre, før de kom til Egypten; det ville være mere passende at følge fødslen, som var i Egypten. Men fordi heller ikke hendes fødsel var i selve Egypten, men på grænsen, et sted som hverken er Israels land eller selve Egypten, valgte Skriften at indbefatte hende i de 70 på grund af undfangelsen. Hun kan ikke regnes blandt de egyptiskfødte, for fødslen var ikke i selve Egypten. Da hun dog heller ikke kan regnes blandt dem, som blev født i Israels land, nævnte Skriften hende ikke enkeltvis. Efter dette forekommer det mig, at Skriftens »Som hun fødte Levi i Egypten« betyder på Egyptens grænse, ikke inde i selve Egypten.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - כה

»Eftersom Egypten osv.«: Sådan er det bestemt:

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - כה - fortsat

Israels lands grænse går til Egypten. Navnet מצרים viser det, for det betegner naboskab ved en grænse; Egypten er det andet efter Israels land ovenfor og nedenfor. Som Tsijjoni skrev i Toledot: »Israels land er den Helliges del, velsignet være han, og hans folks del af de 40[DA125401]; Egyptens land er det andet efter det. Dermed forstås om det, at navnet kommer af מצרים. Også Egyptens fyrste er den anden i stridsvognen hos ham, der bor i tornebusken, som der står: Han lod ham køre i den anden stridsvogn.« Se dér. Derfor regnes stedet mellem murene til Israels lands skel og grænse; det afgrænser Israels land og Egyptens land.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - כו

»Sammen med Shekhinahs herlighed«: I Bereshit Rabbah, i kapitlerne ר״ח[DA125501], står ריא — de mægtige, olien[DA125502]. Forfatteren sagde, at hun svævede over הגמ'[DA125503], for det er muligt

Jad Jehuda - כז

Jokhebed, hvis bogstaver er herlighedens segl, כבוד[DA125601], en betegnelse for Shekhinah. Også navnet Jokhebed har talværdien 42: herligheden af navnet på 42, som forklares i Tiqqunim, og hvorfra navnet på 42 med

Rema fra Fano - fortsat

blev lært i rabbi Jehuda ben Beteras dage i kapitlet »Man udlægger ikke«, svarende til talværdien af שת. Vi vil tale om dem nedenfor i kapitel 9. Dér findes også nogle, som lærer 600: הבל to gange, det vil sige fem gange to er ti, og derpå ti gange tredive er 300, som ovenfor ved slutningen af del 2 om Moses, der er den anden efter Abel.

For vor lærer Moses, fred være med ham, blev dette formede afkom lutret efter lyset deroppe, så han var rede til den gemte kostbarhed og ikke skulle forstyrres af behovet for føde til erstatning af det nedbrudte. Vi vil tale om ham nedenfor i kapitel 9. Forståelsens 50 porte mindre én blev åbnet for ham i hans liv, som lyset fra skabelsens syv dage samlet på ét sted; syv gange 49 er 343. Endnu en betydning af »han var god« er, at han blev født omskåret. Den 14. adar lod de pagtens blod dryppe fra ham for at bringe fjenden til ophør i Mordokajs og Esters dage, ligesom hans fortjeneste beskyttede syndflodens slægt i det antal år, hans liv varede. Alle disse år beskæftigede Noa sig med at bygge arken.

Shekhinah kaldte ham Moses, fordi han øser og drager Israel og hele verden op af mange vande. Han ophævede Nilens dekret, som blev opfyldt på ham selv den dag, han blev født. Nogle siger derimod, at han blev kastet dér den 21. nisan, ved slutningen af 44 dage. Derfor blev Nilens vand til blod på hans befaling, og på samme dag, 80 år senere, blev Israel reddet ved havet. Selv blev han kun straffet på grund af vandet, fordi han syndede mod sin egen væsensordning.

Det svarer til Saul, som efter den

Jad Jehuda - כז - fortsat

syv ord strømmer. Shekhinah indbefatter disse; derfor kaldes hun Bat Sheva, som kendt fra kabbalisternes bøger. Dermed forstås, at udbedringen var fuldendt.

Jad Jehuda - כח

»Selv efter, at håbet var opgivet«: Han havde opgivet håbet om endnu en fødsel, fordi hun var 130 år gammel.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - כט

»Det skete«, at hun blev gravid den 9. sivan[DA125801]. Fra den dag til den 7. adar, hvor Moses blev født, er der ni fulde måneder, og på den syvende dag i den tiende måned blev han født, som det straks skal forklares.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - ל

»Som klæder sig, når han dør, osv.«: Hans neshamah behøver fra Abbas Yesod i porten[DA125901]; dermed var hans neshamah, de nedre, tvillinger. Som forfatteren siger i begyndelsen af Jonat Elem, kapitel 6: Derfor kaldes Moses Guds mand — fra sin midte og nedad mand, fra sin midte og opad Gud. For dér er Torahen det rene grundlag, og Moses stiger op til Gud og blev også værdig til Torahen. Se dér og ovenfor i del 2, kapitel 77[DA125902].

Jad Jehuda - לא

Og over for[DA126001] måneden sivan, som er tvillingerne.

Jad Jehuda - לב

»Fordi osv.«: I Gemara i Sotah, blad 12: »En mand fra Levis hus gik.« Hvorhen gik han? Rav Jehuda bar Zevina sagde: Han gik efter sin datters råd. Der læres: Amram var slægtens største. Da han så, at den ugudelige Farao havde sagt »Hver søn, som fødes, skal I kaste i Nilen«, sagde han: Vi slider forgæves. Han stod op og skilte sig fra sin hustru osv. Det skyldtes, at hendes graviditet ikke kunne ses, og at hendes mand ikke tænkte, at hun var gravid. Ellers ville han ikke have sendt hende bort. Alligevel tænkte han, at hun måske blev gravid senere, og at vi da ville være forgæves med vort slid.

Rema fra Fano - fortsat

ligefremme forklaring syndede mod kongedømmets ordning, eller efter aggadaens fortolkere mod stammens ordning. Udslettelsen af Amalek blev nemlig kun overgivet til Benjamin, som ikke havde bøjet sig for Esau som sine øvrige brødre. Han var endnu ikke født, da »han gik foran dem«, og Jakob og alle hans hustruer, de og deres børn, bøjede sig. Skønt de alle alene bøjede sig for Shekhinah efter Zohars ord, som udlægger »han gik foran dem« efter mishnahens »Jeg og han, frels dog«, og derefter »de bøjede sig« — alle ligesom ham — findes der alligevel et hensyn til, hvordan det ser ud. Som ved ansigtsfigurer, der udgyder vand: Man må ikke bøje sig og drikke. Den Hellige, velsignet være han, er nøjeregnende med de retfærdige indtil et hårs bredde.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - לג

»Og blev hævet«: Ved denne skilsmisse finder du soning for, at de øvre nedstigende[DA126201] måtte blive tynget og stige ned nedenfor.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - לד

המחוזו[DA126301] betyder »som דוד[DA126302]«, ligesom »i hans tammuz«, בתמוזו, i Moed, blad 19; se Arukh. Det betyder, at der er brud i dette, i månedens navn tammuz.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - לה

»I betydningen: Jeg vil gå ned med dig til Egypten«: Om dette sagde de i Zohar, Shemot, side 6, at alle øvre hellige, מתחלין[DA126401]

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - לה - fortsat

og stridsvogne, alle gik ned med Jakob. Og Herren sluttede[DA126402] i dette vers en sådan lille visdomstilsætning, at:

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - לו

Dets begyndelsesbogstaver er יס״ק[DA126501]; dets bevogten er kendt, som forklaret ovenfor i del 2, kapitel 3.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - לז

Desuden har begyndelsesbogstaverne i אנכי ארד עמך talværdien 72, en antydning af הויה med fire jod i fuldskrivningen: יו״ד ה״י וי״ו ה״י, hvis sum er 72. Det forklares i Zohar, Vajiqra, side 308, til verset »Se, Herren rider på en let sky osv.«, en antydning af hans hellige navn. ממלו לכבי אהו׳[DA126601], i talværdi, som en samler af sønner, 205, ר״ה[DA126602]. Det er den fortløbende udvidelse af navnet אלהים således: א׳, א״ל, אל״ה, אלה״י, אלהי״ם, som giver בי״ר[DA126603], 200; og med navnet אלהים's fem bogstaver er de 220[DA126604].

Jad Jehuda - לח

Har talværdien 130, som er talværdien af den fortløbende udvidelse af הויה med alef-fuldskrivning, navnet på 45: יו״ד ה״א; יו״ד ה״א ו״ו; יו״ד ה״א וא״ו ה״א. Det giver 130, som forklaret i Zohar dér.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - לט

Samtidig, mens hans graviditet ventede med at spørge, blev deres måned forsinket, seks[DA126801]. Han holdt sig fra kvinden i de første tre måneder, hvor samleje er skadeligt for det, som de sagde, må deres minde være til velsignelse, i Niddah.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - מ

»Da de mente, at i bogen[DA126901] osv.«: I Gemara sagde de, at han gik efter sin datters råd. Da han fjernede dem, stod alle op og skilte sig fra deres hustruer. Hans datter sagde: Far, dit dekret er hårdere end Faraos, for Farao bestemte kun over drengene osv. Han stod op og tog sin hustru tilbage; alle stod op og tog deres hustruer tilbage. Forfatteren forstår alligevel, at hovedgrunden var, at han mente, at dekretet var ophørt.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - מא

»I elul«, som kendt fra Gemara dér: Hun kunne vende tilbage tre måneder af sin graviditet[DA127001].

Jad Jehuda - מב

Og med modtagelsen af forsoningen, hvormed Israel hvert år formilder og forsoner den Hellige, velsignet være han, vor far i himlene, og taler i bøn og anråbelse om soning af synd.

Jad Jehuda - מג

»Dens stjernetegn er jomfruen«: Det viser og antyder hende, som vendte tilbage til sin ungdoms dage, ved at de ikke kunne se hendes graviditet, som en forseglet jomfru. Grunden til, at fosteret ikke kunne ses, er, at også:

Jad Jehuda - מד

»Hans stof var af lyset deroppe«: Som anført i Zohar, Shemot, side ל"ח b[DA127301]: Rabbi Jitschaq sagde: Ved Aron og Mirjam omtaler Torahen ikke deres fars forening, men ved Moses står der »Han tog Levis datter«. Det viser, at Shekhinah kaldes ved Levis navn. Amram var ikke egnet til at avle Moses, før han fik del i Shekhinah og avlede Moses. Det er det skrevne »Han tog Levis datter«; derfor står der »Hun så ham, at han var god osv.« Forklaring: Selv i Moses' stof forenede han Shekhinah med ham. Det er, hvad vore lærere, må deres minde være til velsignelse, udlagde af »Hun så ham, at han var god«: Hele huset fyldtes af lys.

Jad Jehuda - מה

Fosteret kunne ikke ses, som ovenfor, fordi dets udspring ikke er fra kvinden[DA127401], idet også Shekhinah har del i stoffet. Se slutningen af afsnittet של"ח.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - מו

»Hun fødte den 7. adar«: Grunden er, at i adar blev de ni graviditetsmåneder fuldendt, som ovenfor. Den syvende dag var begyndelsen af den tiende måned, for at antyde, at han blev fuldendt i alle ti sefirot. Som anført i Zohar, Shemot, side 37, ח"ר[DA127501]: »Og det er muligt, at han blev fuldendt på ti trin, for der står: Han er tro i hele mit hus, og ikke: tro i mit hus. Lykkelig er den mands lod, som er værdig til således at gribe fat i ham.«

Jad Jehuda - מז

»Alle troede osv.«: Rashi, må hans minde være til velsignelse, skrev i sin kommentar til Torahen om

Jad Jehuda - מז - fortsat

»Hun kunne ikke længere skjule ham«: Egypterne regnede fra den dag, han tog hende tilbage, men hun fødte efter seks måneder og én dag, for en kvinde, der føder i den syvende måned, føder efter ufuldstændige måneder. De undersøgte hende ved slutningen af ni måneder. I Gemara dér står der imidlertid: Egypterne regnede kun fra den dag, han tog hende tilbage, men hun havde været gravid i tre måneder forinden. Rabbi Elijahu Mizrachi undrede sig over Rashi og skrev, at Tosafot løste det: I den aggadiske bog Divrei ha-Jamim står der som hos Rashi, og den er uenig med vores Talmud. Forfatteren følger Gemara. På grund af det, der står i Divrei ha-Jamim, mener han, at ikke alene egypterne, men alle troede, at hun havde født efter ufuldstændige måneder.

Jad Jehuda - מח

Sandheden var ikke sådan: Han blev født efter ni fulde måneder. Tevet, hvor der er fare, som det straks skal forklares, var hans ottende graviditetsmåned. Alle fostre i den fyldte livmoder udsættes da for fare, fordi deres kraft er svag i den ottende måned, som forklaret i lægebøgerne. Således sagde også vore lærere, må deres minde være til velsignelse, som ovenfor. På grund af den dobbelte fare måtte Shekhinah skjule ham i denne måned, som han straks slutter.

Jad Jehuda - מט

»Navnet er af udtrykket טות ובת«: Navnet tevet angiver farerne, for det er som טות, der betyder smerte og spægen, ligesom ובת טות (Daniel 6), som betyder: Han tilbragte natten fastende.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - נ

For de to bogstaver er ens i udtalen og artikulationsstedet; מ'[DA127901] tillader ændring og ombytning. Derfor byttes bet og vav indbyrdes.

Jad Jehuda - נא

טב בת betyder, at det gode ophørte. På grund af månedens fare var det, som om hun var ophørt med at føde, så hun ikke skulle føde Moses.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - נב

Så meget mere var faren stor på grund af anklagen, som under graviditeten blev forstærket af Egyptens fyrste deroppe mod Israels frelser. På grund af disse store og mægtige kræfter skjulte Shekhinah ham, idet hun bredte sine vinger over ham for at beskytte

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - נב - fortsat

ham. Det forklares i Shelach Lekha, side 330: »Hun skjulte ham tre måneder: Det er de tre måneder, hvor hårde domme hviler over verden. Hvilke er det? Tammuz, av og tevet. Hvad lader det os høre om ham? For ligesom Moses kom til verden[DA128101], var han til stede for verden. Derfor blev Shekhinah beredt hos ham fra den dag, han blev født osv.« Han forklarer »hun skjulte ham tre måneder« som adskilte måneder før fødslen, ikke sammenhængende og efter fødslen som i den ligefremme mening.

Jad Jehuda - נג

»Hans fortjeneste skulle ikke beskytte«: Sig ikke, at Moses' fortjeneste var tilstrækkelig til at beskytte mod dommens egenskab og farerne i disse måneder. Tværtimod er netop dette grunden til, at Shekhinah måtte skjule ham og hans fortjeneste: Den skulle ikke i fremtiden hindre templets ødelæggelse, som var i disse måneder. Ødelæggelsen skulle være til Israels fordel, så den brændende vrede blev udgydt over træ og sten, som de sagde, må deres minde være til velsignelse, om verset »Herren udtømte sin vrede og tændte ild i Zion«.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - נד

Antydningen af denne Zohar-passus findes i verset, i betydningen »han er tung[DA128301]«.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - נה

»Her er bet et funktionsbogstav«: I foregående kapitel antydes Moses i bogstaverne בשם[DA128401], som er i Moses' navn. Men i denne vor udlægning ligger antydningen alene i bogstaverne ש"ם; bet hører ikke til roden, men er et funktionsbogstav og regnes derfor ikke med. Det vil sige, at lyset fra de syv dage lyste i ham 343 gange, som han straks anfører. Dette forhold står i Zohar, Pinchas, side 326: »בשם er Shaddaj; בשם er Moses. ודאחי[DA128402] — Skriften ikke בשם, men boglæsningen, bet fra בשם, for at søde ordet. Han sagde: למרתי[DA128403], sæt denne sko osv.« Meningen gælder dette forhold; sådan forklarer også Sefer ha-Peliah.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda • נה; נו

»Resten«: Bogstaverne i navnet, egentlige, forklares i Jonatans Targum. Ved slutningen af Deboras sang,

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda • נה; נו - fortsat

til »De, som elsker ham, er som solen, når den går ud i sin styrke«, oversatte han: »De retfærdige, som elsker ham, skal engang lyse som herlighedens glans, 343 for én, som solen, når den går ud i sin styrke.« Sådan oversatte han også i Davids sidste ord til verset »Som morgenens lys, når solen står op« (2 Samuel 23), og til »Solens lys skal være syvfoldigt som lyset fra de syv dage« (Esajas 30). Se afhandlingen חכ"ם[DA128601], del 2, afsnit ד'ה. Tallet 343 viser, at det er for Moses.

»Fra hans fødselsdag lyste forståelsens 49 porte«: Som de sagde, må deres minde være til velsignelse, om »Du gjorde ham kun lidt ringere end Gud«: Forståelsens 50 porte, undtagen én, blev overgivet til Moses. De antydes i »Solens lys skal være syvfoldigt«, for Moses' ansigt var som solens ansigt. Hans lys er syvfoldigt, altså syv gange syv, som er 49. Versets sidste del, »som lyset fra de syv dage«, er syv gange 49, som er 343, som han straks slutter. Se afhandlingen חכ"ם dér.

Jad Jehuda - נז

»De blev lukket for Abel«: Det er שג"ם, »også dette er Abel«, for Moses var en genkomst af Abel og Set, som antydes i begyndelsesbogstaverne af משה, som bekendt.

Jad Jehuda - נח

»Hvor han døde«: Som anført i Bereshit Rabbah: »Abel, hvad var han?« Abel tilbragte ikke mere end 50 dage i verden, svarende til forståelsens 50 porte; da han trådte ind i den halvtredsindstyvende, døde han.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda • נט; ס

»Uden legemlig form«, og han blev mildnet[DA129001], for han blev født fra lysets side.

»Ved en tale[DA129002]«: Vi udlægger את som fast og stærk. Naturen i Sets sjæls udspring, som havde været Abel, tillod ikke, at den blev mildnet, som forklaret. Men den, der ønsker godhed mod verden og dens fortjeneste, førte Set ind i verden i Abels sted, og hans sjæl blev mildnet: Den steg ned gennem godhedens åbninger af hensyn til verden. Det er »For Gud har sat mig et andet afkom«, ikke efter Abels natur, men ved en tale i hans sted.

Jad Jehuda - ס

»Da osv.«: Zohars ord, Bereshit, side 13: »Fra nordsiden fryser vandet.« Det betyder, at godhed

Jad Jehuda - ס - fortsat

bliver til dom i nord. Ved slutningen ligner billedet endnu mere: Skønt denne godhed mod verden er stor og rig ved, at Set blev ført ind i verden, er det alligevel dom for ham og hans sjæls udspring, idet vandet fryser og godhederne får legemlig form hos ham.

Jad Jehuda - סא

»Fem הויה-navne«: Her var både godhed og dom. Det er kendt, at godhederne er fem og Gevurot fem. De fem הויה-navne, som er godheder, giver derfor 130, da hver har summen 26, ligesom navnet הויה. Det antyder, at godhederne tog til efter 130 år, og Set fik legemlig form.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - סב

»Han kaldtes Set« også af en anden grund: for at antyde opstigningen af tre mishnahordener[DA129301], som talværdien af שת, der udfolder sig fra ham.

Jad Jehuda - סג

»Den halvtredsindstyvende port«, som var den, han døde i.

Jad Jehuda - סד

Navnet אהיה har talværdien 21, og med de 49 porte før det bliver det 70: Torahens 70 sider. Desuden løfter den ikke blot de 49 sider til antallet 70, men de 49 sider, som indbefattes i den, bliver løftet, så de alle er rene. Ved det lille tal, 49, findes 49 rene sider og over for dem 49 urene sider. Når de gennem den halvtredsindstyvende port stiger til 70, er de alle rene; blandt de 70 sider findes ingen uren side over for dem.

Jad Jehuda - סה

»600 mishnahordener«: Det er seks ordener ved hver side, som det skal forklares nedenfor i kapitel 9, afsnit 52. I kapitlet »Man udlægger ikke«, blad 14, om de 18 forbandelser, som Esajas forbandede Israel med: »Støtte« er Skriftens mestre; »støtte« i hunkøn er mishnahens mestre, som rabbi Jehuda ben Betera og hans fæller. Rav Pappa og lærerne er uenige herom: Én siger 600 mishnahordener og én 700.

Jad Jehuda - סו

»הבל to gange«: הבל giver 300[DA129701], og to gange er 600. De antyder Moses, som er den anden efter Abel; fra ham blev de 600 ordener helliget.

Jad Jehuda - סז

»Om Moses«, som på denne måde giver 600.000.

Jad Jehuda - סח

»Som er den anden efter Abel« viser tilbage til det foregående »הבל to gange«.

Jad Jehuda - סט

Også af denne grund, for at vor lærer Moses, fred være med ham, skulle være rede til Torahen og udfoldelsen af 600 mishnahordener, var det første menneske, som fik form gennem Set, nødvendigt hos ham, som sagt.

Jad Jehuda - ע

»Og 50 osv.«: Fra den dag, han blev født, som sagt ovenfor: Fra hans fødselsdag lyste forståelsens 49 porte.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - עא

»Som lyset fra de syv dage«: משׁ״ח[DA130201] af verset »Solens lys skal være syvfoldigt«. שבעתים er syvhederne ganget med hinanden, som antyder 49. Disse er »som lyset fra de syv dage« tilsammen: Vi udlægger syv gange 49, som er 343, i min erkendelse, בהכרתי[DA130202], i ordet שבשם, hvor bet er et funktionsbogstav som ovenfor.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - עב

Endnu sagde de i Gemara dér om »Hun så ham, at han var god«, at han blev født omskåret. Dermed var hans omskærelsesdag den 14. adar. Det var dette, som stod Israel bi på netop den dag[DA130301] i Mordokajs og Esters dage.

Jad Jehuda - עג

Ligesom hans fortjeneste i begyndelsen beskyttede syndflodens slægt i 120 år. Som de udlagde »Eftersom han også er kød, skal hans dage være 120 år«: Det er Moses. De udlagde også »hans dage skal være 120 år« om syndflodens slægt, som den Hellige, velsignet være han, gav en frist på 120 år, mens Noa byggede arken, for at de måske skulle vende om. Begge udlægninger er sande: Moses' fortjeneste bevirkede, at den velsignede Gud gav syndflodens slægt en frist svarende til hans leveår.

Jad Jehuda - עד

»Hun kaldte osv.«: Meningen gælder også Shekhinah, som kaldte ham Moses, fordi han øser og drager Israel og hele verden op af den øvre godheds vande[DA130501]. Det er »For jeg drog ham op af vandet«, for hele verdens skyld, som ovenfor.

Jad Jehuda - עה

»Han ophævede Nilens dekret«: Som anført i Pirqei de-Rabbi Eliezer: Troldmændene sagde til Farao, at en mand engang skulle fødes og føre Israel ud af Egypten. Farao svarede: Kast i Nilen i tre år[DA130601]. Og også således kastede de i Nilen, indtil Moses blev født. Da han var født, sagde de til ham: Se, han er født og skjult blandt jer. Han sagde til dem: Da han er født, skal I fra nu af ikke kaste børnene ud osv. Det følger Zohars mening, som vi nævnte: »Hun skjulte ham tre måneder« var før fødslen. Efter den ligefremme mening blev han først kastet ud efter tre måneder.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - עו

»Nogle siger osv.«: Dér i Gemara, מפני'[DA130701] af rabbi Pappa: Den dag var den 21. nisan. Tjenestens engle sagde for den Hellige, velsignet være han: Verdens herre, skal den, som engang skal sige sang for dig ved havet på denne dag, rammes på denne dag?

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - עז

»Ved slutningen af 44 dage«: I Talmud sagde rabbi Acha bar Chanina: Den dag var den 6. sivan osv. Efter den, som siger den 6. sivan, finder du passende tre måneder, for mesteren sagde: Moses blev født den 7. adar osv.; fra den 7. adar til den 6. sivan er der tre måneder. Men efter den, som siger den 21. nisan, hvordan finder du dem? Det år var et skudår: størstedelen af den første måned, størstedelen af den sidste og hele den mellemste. Efter alle meninger var der altså 72 dage[DA130801] fra fødselsdagen til den 21. nisan. Men efter forfatterens udlægning forekommer det mig, at grunden til, at Gemara måtte

Jad Jehuda - עח

sige, at det år var et skudår, er, at de forklarede »Hun skjulte ham tre måneder« efter fødslen. Efter Zohar, som forklarer skjulningen før fødslen, er der ingen vanskelighed. Man kan sige, at rabbi Chanina bar Pappa mener som Zohar; der er ikke behov for at tvinge forklaringen til et skudår. Efter dette er der kun 44 dage fra fødslen, til han blev kastet i Nilen: 23 af adar og 21 af nisan.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - עט

»Til dem«, להם, som er bogstaverne מ"ד[DA131001], 44.

Jad Jehuda - פ

»Selv han«: Netop af denne grund, at Moses var af de øvre vande, de skjulte godheder, blev han ramt ved vandet, Merivas vand. Han burde være særligt omhyggelig med vandet, fordi hans væsen var fra det øvre vand. Det gjorde han ikke, men syndede mod sit eget væsens ordning, som han slutter.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - פא

»Som Saul«: I Samuel, »på ryggen[DA131201]«, על גב, sagde den velsignede Gud til ham: »Jeg angrer, at jeg gjorde Saul til konge.« De sagde, må deres minde være til velsignelse: Saul ved én, og det blev regnet ham til; David ved to, og det blev ikke regnet ham til. Efter min mening skyldes det, at Sauls synd berørte kongedømmets ordning. Hans kongedømmes hovedopgave var at udrydde og slå Amaleks minde; derfor blev det regnet ham til. Det er efter den ligefremme mening, som forfatteren til Iqqarim og מהר"א[DA131202] skrev. De sammenlignede det med to af kongens ledsagere: Den ene handlede troløst ved at skrive et falsk dokument; den anden syndede ved en blottelse hos en fremmed. Kongen bestemte, at den første skulle fratages sit kongedømme[DA131203], fordi han havde løjet i det. Den anden lod kongen blive, for skønt han havde syndet ved en overtrædelse, var han som en mester i dom[DA131204]. Således Saul: Han syndede i kongedømmets sag, som han var blevet draget til at være konge over; derfor sagde den velsignede Gud »Jeg angrer osv.« Anderledes David, som syndede i en anden sag, der ikke angik kongedømmet.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - פב

»Eller fra Samuel[DA131301]«: Det var en del af hans stammes, Benjamins, ordning efter Torahen. Som de sagde: Vi har en aggadisk overlevering om, at dette folk kun falder for Rachels børns hånd, fordi de ikke vikler sig ind i fåreflokkene. I midrashen sagde de om »Mordokaj knælede ikke og bøjede sig ikke«: Fordi han kom fra Benjamin, som ikke bøjede sig for Esau, så han og hans afkom skulle udrydde hans sønner[DA131302]; Benjamin alene skulle udslette Amaleks minde, som kom fra Esaus afkom, som de ikke bøjede sig for.

Som anført i Zohar, Vajishlach, side 352, til »Han gik foran dem og bøjede sig mod jorden osv.«: Rabbi Elazar indledte: »Du må ikke bøje dig for en anden gud.« Men Jakob, den hellige fuldkommenhed, som

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - פב - fortsat

blev valgt til den Helliges fuldkomne del, velsignet være han — »han bøjede sig« og kom ham nærmere — hvordan bøjede han sig for den ugudelige Esau, som er fra en anden guds side? Den, som bøjer sig for ham, bøjer sig for en anden gud osv., indtil udsagnets slutning: »Han gik foran dem« — hvad er »han«? Det er Shekhinah. Da hun således gik foran ham, knælede han osv.

Jad Jehuda - פג

Han udlægger ordet »og han« efter det, vi lærer i Sukkah, »jeg og han osv.«, som antyder Shekhinah.

Jad Jehuda - פד

»Alle«: Hele Jakobs hus, hans hustruer og sønner, som bøjede sig, bøjede sig ikke for Esau, men for Shekhinah ligesom Jakob. Så er det vanskeligt: Hvad er Benjamins særlige fortrin?

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - פה

»Alligevel«: Skønt alle knæfald alene gjaldt Shekhinah, og heller ikke stammerne virkelig syndede her, findes der alligevel et forbud af hensyn til, hvordan det ser ud. Som vi siger i Avodah Zarah, kapitel 1: En kilde, som flyder foran en fremmed gudsdyrkelse — man må ikke bøje sig og drikke, fordi det ser ud, som om man bøjer sig for den fremmede gudsdyrkelse. Det kan forstås, hvis vandet ’מיקלתי[DA131601]; man må ikke sætte sin mund til deres mund og drikke, fordi det ser ud, som om man bøjer sig for den fremmede gudsdyrkelse. Da deres knæfald således rummede et hensyn til, hvordan det så ud, og den Hellige, velsignet være han, er nøjeregnende med de retfærdige, blev udslettelsen af Amaleks afkom kun overgivet til Benjamin alene.

KLADDE · uafklaret

Joel Moshe - 1

»For at bringe sit vand i berøring osv.«: For den var? Faraos fremmede gudsdyrkelse. Det er »for at bade ved Nilen«: Hun gik for at vaske sig fra sin fars hus’ afguder. Det er »ved Nilen«, som var hendes fars afguder. »Og om osv.«: Han ophævede sin vilje for at drage hellighedens gnister ud, som var opslugt i skallerne. »På havet«, ע”ל ים, antallet יו”סף, Josef, for også Josef underkuede Nilens urenhed. אל נא רפא נא, »Gud, dog, helbred dog«, i talværdi —[DA131701] så Israel ikke skulle drikke af en tiltrådt kilde osv., mens hun havde hudlidelsen.

KLADDE · uafklaret · fortsat

Joel Moshe - 1 - fortsat

»De skulle engang tale osv.«: Israel skulle engang tale mod Gud og Moses, så man ikke skulle slutte fra Mirjam fra det mindre til det større: Hun talte kun mod Moses og fik hudlidelsen; Israel mod Gud og Moses — så meget mere! Derfor bad han for Mirjam, og hans bøn hjalp, så de kun dømte hende ved en sådan slutning. Som Rashi skrev: »Hvis hendes far havde spyttet hende i ansigtet osv.« — for Shekhinah 14, for det er nok osv. Derfor blev Mirjam ikke endeligt kendt uren, seks til indespærring og seks til endelig afgørelse[DA131702] og derefter renselse; hun blev derimod ren efter indespærring.

»Intet menneske rører det, som er bestemt osv.«: Han lader os høre noget i forbifarten. Bogstaverne i במו”כן er de bogstaver, som følger efter bogstaverne i navnet אלהים. »Derfor hed han Amram osv.«: Hele lysets strøm? tilkom ham fra ren uld. »Ikke efter vores Torah osv.«: Dengang var det Abrahams godheds sabbatperiode, og de var som engle; derfor blev det ikke forbudt i den. אי”ת בכ”י[DA131703]: Fra skabelsens begyndelse burde verden have været grundlagt gennem Kain, for han var i punktets hemmelighed, det vil sige indre lys. Abel var derimod i det omsluttendes hemmelighed, det vil sige en udstråling. Fordi Kain var indre lys, mere indesluttet i et kar end Abel, var han egnet til udbedring, ע”הו[DA131704]. Efter Kains synd kom Abel i hans sted, og Moses indbefattede dem begge. Derfor kaldes han Guds mand: mand fra Sets side og ’אלגי[DA131705] fra Abels side.

Det er også grunden til, at hans ansigts skikkelse lignede Abraham, godhedens sabbatperiode, efter de lærdes ord: »Kain tog sin søster til hustru — det er godhed.« I hans sabbatperiode havde kønslig forbudthed ikke herredømme, og der fandtes intet forbud mod sådanne forhold; se dér. Jeg hørte i min lærer og svigerfars navn, fra den hellige menighed פריסק?[DA131706], fred være med ham, om hensigten i Gemara, hvor de sagde: »Kain tog sin søster til hustru; verden bygges af godhed.« Hvad løste han dermed? Efter denne indledning forklares det godt: I begyndelsen var verden i godhedens sabbatperiode, Torahen var ikke givet, og man behøvede ikke Torahen osv.; se dér.

»Grænser op til det« betyder Egypten deroppe, på siden af nogah-skallen, nær grænsen til det hellige Israels land deroppe; sådan også nedenfor. »Månedens stjernetegn«: Måneden sivans tegn er

KLADDE · uafklaret · fortsat

Joel Moshe - 1 - fortsat

tvillingerne. »Han sendte hende fra sit hus i tammuz og av«: Det er de to måneder[DA131707], hvor de skjulte ham: sivan, tammuz, av. »Den vaklen, vi forårsagede osv.«: Tammuz betegner vaklen, מיזמוז, idet vi forårsagede Shekhinahs landflygtighed til Egypten. Der blev skabt adskillelse deroppe, da Shekhinah steg ned til Egypten.

»200 fra den fortløbende udvidelse af אלהים osv.«: אלהים udvidet således: א’, א”ל, א”לה, א”להי, א”להים har talværdien 200. Det er resh i ארד, og yderligere fem svarer til de fem bogstaver i אלהים. Den fortløbende udvidelse af הוי”ה er således י’, י”ה, יה”ו, יהו”ד[DA131708]; med alef-fuldskrivning har den talværdien 130. »Den 7. adar, ved begyndelsen af den tiende måned« betyder den første dag, for hun blev gravid den 6. sivan, og den 7. adar fuldendtes ni måneder for ham. Dermed er den 7. adar begyndelsen af den tiende måned. »Han blev fuldendt på ti trin«: I Zohar, Shemot, står der, at han blev fuldendt i ti trin, som skrevet: »Han er tro i hele mit hus.«

»Den, hvor alle udsættes for fare osv.«: Det vil sige om hytter, סכות[DA131709], ved tevets vendepunkt, på den tid hvor kroppen nyder godt af kroppen. Det forekommer dog mere sandsynligt, at det betegner fare, som det står i Zohar, som han anfører efterfølgende, גליין[DA131710]. »Navnet er af udtrykket osv.«: Af טבעת, ring, af ובת טות, »han tilbragte natten fastende«; vav og tet[DA131711] kan ombyttes, fordi de har samme udtale. »Bet er et funktionsbogstav«: Bet i בשגם er kun en funktion, mens ordets rod er שג”ם. Herom sagde kong Salomo, fred være med ham: »Også dette er ånde«, שגם זה הבל, en antydning af Moses som Abels genkomst. Moses’ ansigt lyste nemlig som lyset fra de syv dage, det vil sige 343 lys, som nedenfor: syv gange syv er 49, og syv gange 49 er 343.

Da Abel trådte ind i den halvtredsindstyvende af forståelsens porte, døde han. Derfor døde han på sin 50. dag. Se Zohar, Pinchas, side 356, til sidst: »בשגם er Moses. Hvorfor kaldes han בשגם? Prædikeren fjerner bet fra בשגם for at skjule ordet: Jeg sagde, at også dette er ånde.« Hertil citatet. Der var lys indvendigt og også omsluttende lys udvendigt. Anderledes Kain, som havde indre lys. Moses var en genkomst af Set, som var i Abels sted; dog var Set kun indre lys. Moses var Sets genkomst, og fra sit omsluttende lys’ side var han Abels genkomst. Det er, hvad der siges om Abel: »Uden legemlig form.«

KLADDE · uafklaret · fortsat

Joel Moshe - 1 - fortsat

Omsluttende lys kaldes uden legemlig form. Set måtte derimod skjules[DA131712] og var kun indre.

»Ikke efter udspringets natur«: Udspringet hos Set, som var i Abels sted — skønt han var indre lys, var han ikke som Abel, der var omsluttende lys. »Da vand osv.«: Vandet betegner godhed, Moses’ egenskab. Det fryser og bliver som rim og hagl alene fra nordvinden, dommens og Gevurahs sted. Derfor sagde hun: »For אלהים har sat mig«, og det er dom. Fem הויה-navne har talværdien 130: fem gange 26.

»Den halvtredsindstyvende port udfoldede sig«: Den halvtredsindstyvende port indbefatter 21, talværdien af אהיה. De 49 porte sammen med den halvtredsindstyvende bliver dermed 70. Derfor sagde de om Moses: »Du gjorde ham kun lidt ringere end Gud«, ותחסריהו מעט מאלהים: Det er den halvtredsindstyvende port, som Moses ikke nåede. Ajin i מעט er hængende for at antyde dette: 49 bliver 70. Anderledes i urenheden: Den har kun 49 urene sider, fra Malkhuts side, i hemmeligheden ved ét hjul på jorden. Det er »Den retfærdige vakler foran den ugudelige«, צדיק מ”ט לפני רשע; urenheden kaldes ugudelig.

»Derfor ved det lille tal osv.«: Over for 49 rene sider nævnes også 49 urene. Anderledes ved det store tal, når den halvtredsindstyvende port lyser og åbenbares, og der bliver 70 sider i Torahen, som ovenfor. Over for Torahens 70 sider nævnes ikke 70 sider i urenheden, for urenhedens skal har ingen forbindelse med dette sted.

»Den 14. adar lod de dryppe osv.«: Derfor hørte jeg de lærdes udlægning: »Jøderne havde lys« — det er Torah; »glæde« — det er omskærelse, for Moses’ omskærelse var den 14. adar; »ære« — det er tefillin, som der står »du skal se min ryg«, og de udlagde det som tefillins knude. »Alt kostbart så hans øje osv.« — det er rabbi Aqiva.

»Som blev opfyldt på ham selv osv.«: Moses indbefattede hele Israel. Derfor blev Nilens dekret ophævet, »eller«, או[DA131713], for han svarer til dem alle. »Fordi han syndede mod sin egen væsensordning«: Moses’ væsen var af vandet, af godheden — »jeg drog ham op af vandet«, som ovenfor. Han syndede ved Merivas vand, ligesom Saul syndede mod kongedømmets ordning, שהכב[DA131714] også præsternes by. Det, de sagde, »Saul ved én, og det blev regnet ham til; David ved to, og det blev ikke regnet ham til«, skyldes, at han ikke syndede i en sag, som hører til kongedømmets

KLADDE · uafklaret · fortsat

Joel Moshe - 1 - fortsat

ordning, men til stammens ordning, da han var af Benjamin[DA131715]. Til ham blev udslettelsen af Amalek overgivet, fordi han ikke bøjede sig for Esau, Jakobs bror, da han drog ud fra Haran.

Dette er hensigten i verset »Der var en mand fra Juda i borgen Shushan osv., en benjaminit«. Det er vanskeligt, hvad man end vælger, מ"מנ[DA131716]: Hvis der var behov for at angive hans afstamning, burde den føres til Jakob; hvis han ikke ville angive afstamningen, burde han ikke føre den til Benjamin. Men hensigten er sådan efter denne indledning: »Fra jer«, מכם[DA131718], fordi Jakob ikke bøjede sig med sine tolv sønner — nemlig fordi Benjamin endnu ikke var født, da han bøjede sig for Esau, som skrevet i כנל"אנט'?[DA131717]. Hvis Benjamin havde været født, da han bøjede sig for Esau, ville der, Gud forbyde det, ikke være blevet nogen oprejsning tilbage for Israels fjender. Derfor ville Mordokaj ikke bøje sig for Haman: Haman var af Amalek, som var af Esau, og Mordokaj var af Benjamin.

Derfor syndede Saul, og det blev regnet ham til synd, at han skånede Agag, som var af Amalek; se כנל"אנט'?. Derfor føres Mordokajs afstamning her til Benjamin, for at meddele, at han ikke bøjede sig, »fra jer«, מכם, fordi han kom fra Benjamin, som ikke bøjede sig for Esau. Derfor kom forløsningen gennem ham; han var Sauls udbedring. Derfor ville

Tilbage til kapitlet i indholdet

Historisk register: Heqor Din - III - Kapitel 4

KLADDE · uafklaret · fortsat

Joel Moshe - 1 - fortsat

han ikke knæle eller bøje sig for Haman.

Om Saul sagde gaonen ved »den lille af vækst«, hvor det om Saul siges »fra skuldrene og opefter var han højere end hele folket«: Et menneskes knæfald sker fra skuldrene og opefter. Ved dette fortrin, at hans fædre ikke bøjede sig for Esau, blev han værdig til kongedømmet, så han var højere end hele folket. »For Shekhinah, efter Zohars ord osv.«: I Zohar, Vajishlach, side 92: Syv knæfald for at underkue slangens syv hoveder. Se Zohar Chadash, Ki Tissa, blad 89.

Dette hører til ovenfor ved den halvtredsindstyvende port: Derfor blev der efterfølgende skrevet »søn af Manasse« med hængende nun, fordi hans sønnesøn var ond. Derfor blev den halvtredsindstyvende port ikke åbenbaret for ham i hans liv; overvej det nøje. Herved løses kabbalisternes vanskelighed: Nun nævnes jo i Torahen mere, mere end tyve gange mere. Svaret er: Da forståelsens 49 porte blev åbenbaret, blev 49 skaller underkuet. Da den halvtredsindstyvende port blev åbenbaret, blev שמי"ה[DA131719] underkuet: de 11 udseender af hudlidelserne, som er 11 skaller. Det er אני, 11, »som i ham«, אשר בו, אני"י, 11.

Heqor Din — del 3 — kapitel 5

Jad Jehuda: א · ב · ג · ד · ה · ו · ז · ח · ט · י · יא · יב · יג · יד · טו · טז · יח · יט · כ · כא · כב · כג · כד · כה · כו · כז · כח · כט · ל · לא · לב · לג · לד · לה · לו · לז · לח

Joel Moshe: 1

Jad Jehuda - א

»Hun åbnede osv.«: Forfatteren forklarer også versets slutning om Shekhinah, ligesom i foregående afsnit.

Jad Jehuda - ב

»Hun så ham osv.«: Til »Hun så ham, barnet, og se, en dreng græd« spurgte de i Gemara: Det burde hedde et barn osv., for han

Rema fra Fano

Shekhinah åbnede kurvens fængsel. »Hun så ham, barnet«: Hun så ham lide sammen med alle de fødte børn, så han vejer op mod dem alle og i smerte over deres nød. »Og se, en dreng« — den kendte, verdens fyrste — græd sammen med ham over dem. Straks fik hun medlidenhed for hans skyld, for hele verden reddes og næres ved hans

Jad Jehuda - ב - fortsat

kalder ham dreng og kalder ham barn. Desuden er også ordene »barnet osv.« tilsyneladende overflødige; det havde været nok at sige: »Hun så, og se, en dreng græd.« Forfatteren finder det passende at forklare hvert led for sig: »Hun så ham« angår Moses efter den

Jad Jehuda - ב - fortsat

ligefremme mening; »את barnet« betyder med barnet. Dér?[DA132101] er barnet en samlebetegnelse for alle fødte børn. Meningen er, at hun så Moses lide sammen med alle de israelitiske nyfødte. Han vejer op mod dem alle og lider under deres nød. »Og se, en dreng« angår Metatron, drengen deroppe, verdens fyrste, som bekendt, der græder sammen med Moses over alle de fødte børn. Shekhinah fik medlidenhed med Israel for Moses' skyld; hele verden reddes og næres ved hans fortjeneste. Derfor kom han til verden, som nævnt i foregående afsnit.

Jad Jehuda - ג

Han blev ikke næret for sin egen skyld; selv hans mors mælk kom mod betaling. Det skyldes, at han ikke skulle komme til verden for sin egen skyld. Samme grund gælder de andre forhold, som forfatteren derpå opregner.

Jad Jehuda - ד

»Som nævnt i aggadahen«: I Moses' krønike.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - ה

»Omtrent halvdelen af hans dage«: Han var 27 år[DA132401], da han blev konge over Kush; dér var han konge i 40 år. Ved det samlede antal 67 blev han fordrevet fra sit kongedømme.

Rema fra Fano - fortsat

fortjeneste. Selv hans mors mælk kom imidlertid til ham gennem Faraos datters betaling, ligesom hans del blev givet ham fra Faraos hus, af det, som ikke var beredt, og fra Kushs land. Som nævnt i aggadahen var han konge dér i 40 år midt i sit liv. Skønt han ikke glemte sin Guds pagt, var de mellemste 40 dage, hvor han stod på bjerget, alligevel i vrede, fordi han i hele denne tid ikke beskæftigede sig med Israels behov. Det svarer til Jakob, som blev straffet for de 22 år, hvor han ikke beskæftigede sig med æren for sine forældre, selv om det skete med tilladelse. Derfor måtte han også senere spise brød hos Reuels døtre. Det lille, han diede uden betaling, var efter begge læreres mening af hensyn til hans mor og hendes helbredelse, som det er kendt om amningens gavn for kvinder i de første måneder.

Da han skulle tage en hustru, fandt han ingen israelitisk datter, som ikke havde en ægtefælle, ligesom det skete for Josva, Nuns søn, dog af en anden grund. Derfor sagde Moses: »Fremmed har jeg været« i alle mine tjenestedage, og nu i Jitros hus »i et fremmed land«. Der står: »Moses, Guds mand — hans sønner skal regnes til Levis stamme.« Som skrevet i reglerne om konvertitter[DA131901] i den kommende tid: »Den, som har boet som fremmed hos dig« — det vil sige i din fattigdom — »skal tilfalde dig«. Og der står: »Den stamme, hos hvilken den fremmede bor, dér skal I give ham hans arvelod.« Da han skulle føde Israel i ørkenen, gav han dem af sit eget at spise, himlens korn. I landet havde han derimod intet at forsørge dem med.

Ligesom hans telt var uden for lejren, er hans grav i Moavs land: fra hans far i

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - ו

»Og glemte ikke«: Som nævnt dér lå han ikke med den kushitiske kvinde, herskerinden, Koknos' hustru, som han havde taget til hustru. Han frygtede Herren, sin Gud, idet han sagde: Fra den vej[DA132501], som Abraham, Isak og Jakob gik på. Se dér.

Jad Jehuda - ז

»Se«: Derfor var der 40 dage osv.

Jad Jehuda - ח

Derfor, som vi sagde, at han intet havde til sig selv i denne verden, behøvede han brød hos Reuels børn. Også det lille, han diede hos sin mor, før Faraos datter kom, var ikke for hans skyld, men for hans mor og hendes helbredelse.

Jad Jehuda - ט

»Efter den ene lærers mening«: Efter Gemara, som mener, at »Hun skjulte ham tre måneder« var efter fødslen, som den ligefremme mening, diede Moses uden betaling i alle disse tre måneder. »Efter den anden lærers mening«: Efter Zohar, som nævnt i foregående afsnit, var de tre måneder før fødslen. Alligevel diede han i det mindste lidt, før han blev kastet i Nilen, og før Faraos datter kom.

Jad Jehuda - י

Som kendt fra lægekunsten: Ud over at amningen tjener barnet, er den også helbredelse for

Jad Jehuda - י - fortsat

kvinden i de første måneder efter fødslen.

Jad Jehuda - יא

Da han skulle tage en hustru, måtte han også af denne grund tage en af Jitros døtre: Han fandt ingen ægtefælle blandt Israels døtre, fordi han var uden andelene i denne verden, som ovenfor i foregående kapitel om arven i Israels land.

Jad Jehuda - יב

»For Josva, Nuns søn«: Han måtte tage Rahab til hustru, fordi heller ikke han fandt en blandt Israels døtre. Dog af en anden grund: Josva fandt ingen ægtefælle, fordi han var fra det kvindeliges verden. Det antydede vore lærere, må deres minde være til velsignelse, med »Josvas ansigt var som månens ansigt«.

Jad Jehuda - יג

Derfor sagde Moses: »Fremmed har jeg været i et fremmed land.« Det betyder: Jeg har været fremmed i alle mine dage i verden, ikke fastboende, for jeg har ingen arvelod i denne verden. Derfor er jeg nu i et fremmed land, i Jitros hus, for at tage hans datter til hustru.

Jad Jehuda - יד

Der står i 1 Krønikebog 23: »Moses osv.« Moses er Guds mand, og i denne verden er han kun fremmed i landet. Derfor skal hans sønner regnes til Levis stamme for sammen med dem at få en del ved

Rema fra Fano - fortsat

himlene. Det svarer til »én øde periode[DA131902]«, som gik forud for verden, efter Ari, må den retfærdiges minde være til velsignelse. Se Em Kol Chaj, del 3, afsnit 11. Den er ikke af den jord, som han gav menneskenes børn. »Over for Bet Peor« forstås efter »Der rejste sig ikke mere i Israel en profet som Moses« — men blandt verdens folkeslag rejste en sig. Hvem? Bileam. Som Zohar forklarer det, var han alene jævnbyrdig med alle 70 folkeslag, hævet over alle spådomskunstens mestre, ligesom Moses var hævet over alle Herrens profeter.

Dermed forstås fuldt ud verset »Flygt til dit sted«, som Balak sagde til Bileam. De, der kender Torahens hemmeligheder, udlægger det højt deroppe i hemmeligheden ved at løbe frem og vende tilbage, for stor er han. For de hellige levende væseners forhold til den skjulte rod svarer blandt skallerne til forholdet hos Balak, handlingens mester, sammen med Bileam, hvis kraft er i hans mund, og som vejer op mod alle de nedre kroners mestre. Så meget mere måtte hans rang forekomme Balak underfuld, efter at han var kommet nær det hellige for at velsigne Israel disse tre gange. Netop da hindrede Herren ham i at få den indbildte ære, som er synlig for spådomskunstens mestre, blandt dem, som lytter til varseltydere og spåmænd. Balak forstod ikke, hvor højt Bileam var steget. Derfor blev han forfærdet ved at høre og skjulte sit ansigt for ham, ligesom Israels frygt for Moses' herligheds stråler. Se Ha-Nefesh, kapitel 8 og kapitel 16.

Således skal det forstås her: Bet Peor er urenhedens yderste punkt og dens

Jad Jehuda - יד - fortsat

landets deling, nemlig efter:

Jad Jehuda - טו

Som skrevet om konvertitter: »Den, som har boet som fremmed hos dig, skal tilfalde dig« (Esajas 54). I Jevamot, kapitel 2, blad 24 b, udlagde de, at man ikke modtager konvertitter i den kommende tid: Den, der boede som fremmed hos dig i din fattigdom, er den, der skal tilfalde dig; andre ikke. Sådan også Moses: Han er fremmed i landet i sin fattigdom og inden for sin stamme. Derfor skal hans sønner tilfalde dem og tage deres arvelod sammen med dem.

Jad Jehuda - טז

Som også skrevet om landets deling i den kommende tid: »Den stamme, hvor han har boet som fremmed osv.« (Ezekiel 47).

Jad Jehuda - יז

»Han gav dem af sit eget at spise«: Som anført i Zohar, Behaalotekha, side 296; se dér. I Israels land, landet som flyder med mælk og honning, kunne han ikke forsørge dem og gik ikke over sammen med dem. Alt skyldes, at denne verden ikke er hans sted, som nævnt.

Jad Jehuda - יח

»Ligesom osv.«: Det samme gælder hans begravelse. Skriften siger: »Han begravede ham osv. i Moavs land over for Bet Peor« — i det øvre land, fra

Jad Jehuda - יח - fortsat

hans far i himlene, ikke i det nedre land, som han gav menneskenes børn efter den ligefremme mening. Han har ingen del i dette land. Derfor var også hans telt uden for lejren. Hensigten med disse to forhold er:

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - יט

»Som én øde periode osv.«: Han var fra den sabbatperiode, som var gået forud, blandt de tusind slægter, én øde periode, som gik forud for verden i hemmeligheden ved tohu, øde. For der står: »Moses var hyrde.« Enhver, om hvem der siges »var«, er alene fra denne ene øde periode, som

Rema fra Fano - fortsat

centrum, hvor Vrede og Harme[DA131903] blev bundet, som de sagde, må deres minde være til velsignelse. Moses' grav er renhedens yderste punkt; Peor og de synker bort for den. Det er Avarims bjerg, for alle hellighedens retninger og alle dens sider vender tilbage til det. Det kaldes Nebos bjerg, fordi alle profeter modtager tilstrømning derfra, som de udlagde i Sifrei, og efter »alle fra Moses«, som vi omtalte her i kapitel 3. Efter vores fremgangsmåde forklares navnet af »hule plader«, נבוב לוחות: Der var et hulrum under det; det hang på intet. Således også pagtens ark, som blev fremstillet i hans navn, som skrevet: »Lav dig en ark af træ.« Dens plads indgår ikke i målet; den stod alene ved et under, som bekendt.

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - יט - fortsat

skrevet i אה"ל חכ"ח[DA133801], del 3, afsnit 11. Det antydes ved, at hans telt var uden for lejren: Hensigten er at lade ham have sit telt i en arvelod?[DA133802] uden for denne sabbatperiode. Dertil vendte han tilbage og blev begravet dér, alene i landet fra sin far i himlene.

Jad Jehuda - כ

Efter dette skal også Skriftens »over for Bet Peor« forstås uden for den ligefremme betydning. Meningen er: Han begravede ham i Moavs land, på stedet for den yderste renhed, som svarer til og står over for

Jad Jehuda - כ - fortsat

Bet Peor, den yderste urenhed. Det er:

Jad Jehuda - כא

Efter det, vore lærere, må deres minde være til velsignelse, sagde om »Der rejste sig ikke mere i Israel en profet som Moses«: Blandt verdens folkeslag rejste en sig. Hvem? Bileam. I Zohar, Shemot, side 37, forklarede de: »Moses gjorde brug af kongens hellige krone deroppe; Bileam gjorde brug af de uhellige kroner nedenfor osv. Ligesom Moses var adskilt fra alle profeter ved den øvre hellige profeti, var Bileam adskilt fra de andre profeter ved den nedre uhellige profeti.« Meningen er at sætte Moses' rang på den hellige side og Bileams rang på den urene side i forhold til hinanden. Således sætter Skriften her Moavs land i himlene, den yderste renhed, i forhold til Bet Peor, den yderste urenhed. Det forklares straks.

Jad Jehuda - כב

Han vejede op mod alle 70 folkeslag, ligesom Moses vejede op mod hele Israel.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - כג

»Dermed forstås fuldt ud osv.«: I Idra Zuta, Haazinu, side 588, ved hovedet, som ikke er et hoved, siges: »Derfor kaldes det: Flygt til dit sted; og de levende væsener løber frem og vender tilbage.« Hertil citatet. Forfatteren skrev herom i Jonat Elem, kapitel 29: »Dette vers sagde Balak til Bileam. Hele Torahen er imidlertid den Helliges navne, velsignet være han. Vi lærer, hvor stor den ugudelige Bileams styrke var blandt de nedre urene kroner. Han plejede sin hunæsel[DA134201], svarende til skallenes Zeir og Nuqva osv. Vi fastholder, at denne ugudelige, skallenes midterste tværbjælke, nåede deres skjulte rod på dens sted; ingen af verdens troldmænd kunne magte ham. Derfor er versets begyndelsesbogstaver — »var«, הוה[DA134202] — Bileams bogstaver ved ombytning af ajin med alef: De 70 urene kroner blev hos ham samlet i én rod. Det sagde han om sig selv: Han hører Guds ord — om den, hvorom der siges: Du må ikke bøje dig for en anden gud. Han kender den Højestes viden — det er kilden, som hæver sig over denne hans gud. Men i helligheden kender ingen profet eller seer den Højestes viden, bortset fra én. De små levende

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - כג - fortsat

væsener i stridsvognen sammen med de store i Atsilut er alle ved denne rod i fremadløben og tilbagevenden.« Hertil citatet.

Forfatterens vanskelighed var altså, hvordan man kan udlægge dette vers, »Flygt til dit sted«, om hovedet, som ikke er et hoved, når det er Balaks ord til Bileam. Hertil sagde han, at det ikke er underligt, da hele Torahen er den Helliges navne, velsignet være han. Desuden sagde han, at man alligevel også skal lære af denne udlægning, at Balak sigtede til hovedet og roden på den urene side, Bileams sted. Det er forfatterens »Vi lærer, hvor stor hans styrke osv.« Det er også netop hans ord? her: Han sagde, at Torahens hemmelighedskyndige i Idra Zuta udlagde dette vers højt deroppe om hovedet, som ikke er et hoved, og hemmeligheden ved de levende væseners fremadløben og tilbagevenden. Det er underfuldt at udlægge verset, som Balak sagde til Bileam, om et sted, der er højere end højt i helligheden. Men ved det, vi sagde — at Bileam på sit trin på den urene side var som Moses på den hellige side — falder sagen godt og rummeligt?[DA134203] på plads i sin helhed. Skriften viser dermed også, hvor stor den ugudelige Bileams styrke var på den urene side, som nævnt.

Jad Jehuda - כד

»For forholdet osv.«: Idra udlægger med rette sagen i hemmeligheden ved »De levende væsener løber frem og vender tilbage«. I helligheden er de fire levende væsener i stridsvognen, kaldt små levende væsener, og sefirot i Atsilut, kaldt store levende væsener, ved roden af hovedet, som ikke er et hoved, i fremadløben og tilbagevenden. Således er alle nedre kroner på den urene side over for deres rod og Bileams sted, som er deres gud.

Jad Jehuda - כה

»Hos Balak, handlingens mester, sammen med Bileam, hvis kraft er i hans mund«: Som anført i Zohar Chadash, Balak: »Balaks visdom var stærk og større end Bileams visdom. Bileams visdom var ét øjeblik; Balaks visdom var til enhver tid. Men alle nøglerne var i Bileams hænder, for han fuldendte med munden. Balak kunne udføre sine trolddomshandlinger, men kunne ikke fuldende med munden.«

Jad Jehuda - כו

»Efter at han var kommet nær det hellige«: Herren lagde et ord i hans mund, og han profeterede i

Jad Jehuda - כו - fortsat

barmhjertighedens egenskab tre gange. Det skete, for at han skulle velsigne Israel fra den Højeste, velsignelsernes kilde, som Tsijjoni, Recanati og Bachja skrev. Hertil sagde Balak: »Jeg kaldte dig til at forbande mine fjender«, fordi du kan fuldende trolddom med munden. »Men se, du har velsignet« — modsat, fra den hellige side, disse tre gange. »Nu skal du flygte« fra helligheden »til dit sted« på den anden side.

Jad Jehuda - כז

»Netop da osv.«: Det er det, Balak slutter: »Jeg sagde, at jeg ville ære dig meget; men Herren har hindret dig i ære« — æren på den urene side, den indbildte ære.

Jad Jehuda - כח

»Hvor højt Bileam var steget« i helligheden.

Jad Jehuda - כט

»Derfor blev han forfærdet ved at høre«, som skrevet: »Han slog hænderne sammen.«

Jad Jehuda - ל

»Han skjulte sit ansigt for ham« og sagde af frygt for ham: »Flygt.«

Jad Jehuda - לא

»Som Israels frygt osv.«, som Skriften siger: »De var bange for at nærme sig ham.«

Jad Jehuda - לב

»Således forstås det her«: Hensigten med denne sondring, »over for Bet Peor«, er at sætte Moses' grav, den yderste renhed, i forhold til Bet Peor, den yderste urenhed osv.

Jad Jehuda - לג

»Hvor Vrede og Harme blev bundet«: Moses skjulte dem dér, som anført i Pirqei de-Rabbi Eliezer.

Jad Jehuda - לד

»De«, Vrede og Harme, »synker bort for den«. Som anført dér: Når de kommer ud for at stige op og ser Moses' grav, vender de tilbage.

Jad Jehuda - לה

Derfor kaldes Moses' grav også Avarims bjerg, af ordet side og retning, for alle hellighedens sider vender tilbage til det. Se Zohar, Terumah, side 38: Også over Avarims bjerg nedenfor har den anden side ikke herredømme; se dér.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - לו

Efter det, vore lærere, må deres minde være til velsignelse, sagde ved »Shekhinah hviler kun på en vis osv.«: »Alle fra Moses.« Meningen er, at profeterne må have deres profetis tilstrømning fra Moses fra Sinaj. Se afhandlingen חכ"ח[DA135501], afsnit 3.

Jad Jehuda - לז

Efter vores fremgangsmåde havde Moses slet ingen arvelod i denne verden; selv hans begravelse var i Moavs land i himlene. Nebo forklares da af navuv, hul, for at antyde, at han ikke var begravet i jorden nedenfor, men deroppe, hængende på intet, med hulrum under sig.

Jad Jehuda - לח

Det samme gælder pagtens ark, som stod ved et under, som vore lærere sagde, må deres minde være til velsignelse. Det er af netop denne grund: Ligesom Moses' plads i denne verden ikke indgår i målet, som nævnt i foregående kapitel, indgår heller ikke pladsen for arken, som blev fremstillet i hans navn, i målet.

KLADDE · uafklaret

Joel Moshe - 1

»Hun så ham, barnet«: Med qamats, som angår ד'[DA135801], alle de fødte børn. Hun så Moses lide sammen med dem alle, og ordet betyder med. »Og se, en dreng« er Metatron, som kaldes dreng efter »Jeg har været ung«; verdens fyrste sagde det, som Rashi forklarer i Gemara. Fra resten af שר ,מטטרון, er de 49, מ"ט[DA135802].

»Verden næres ved hans fortjeneste osv.«: Al føde er fra דוכסא[DA135803], som vore lærere sagde, må deres minde være til velsignelse, osv.: Hele verden næres osv. »Selv hans mors mælk kom mod betaling«: Se Zohar Chadash til verset »Han går til nøddehaven«, i Zohar Chadash, Shir ha-Shirim, blad 71: »De græder og græder fra disse melodier«, efter »Du gav dem tårebrød at spise«. Som løn for deres blod[DA135804] gav han dem også brød at spise. Ved kraften fra denne gråd næres de for hans skyld.

»Han fandt ingen osv., som ikke havde en ægtefælle«: Hvorfor egentlig? Fordi han ikke havde nogen forbindelse til denne verden, som ovenfor i foregående kapitel. »Dog af en anden grund osv.«: Josva var fra det kvindeliges verden og fandt derfor ingen ægtefælle. Anderledes Moses: Han fandt ingen ægtefælle af den ovennævnte grund, at han ikke havde forbindelse til denne verden. »Fremmed

KLADDE · uafklaret · fortsat

Joel Moshe - 1 - fortsat

har jeg været osv.«: I denne verden var han fremmed alle sine levedage. Det er mine tjenestedage. Nu hos Jitro var han også fremmed i et fremmed land.

»Dér skal I give ham hans arvelod osv.«: Derfor skal også Moses' sønner regnes til Levis stamme ved arven. Anderledes Moses selv: Han er Guds mand og har ingen del eller arvelod i denne verden. »I landet havde han intet osv.«: På et sted uden beboelse, nemlig ørkenen, gav han dem af sit eget at spise. Anderledes på et sted, hvor verden er beboet, for Moses' plads er ikke dér — i beboelsen ח"י[DA135805]. Dér havde han intet at forsørge dem med, for han har ingen forbindelse dér.

»Fra hans far i himlene«: Ordet מוא'[DA135806] udlægges som fra faren i himlene, efter én øde periode, som gik forud for denne sabbatperiode. Dér hørte Moses til, og dér blev hans neshamah gemt, ikke fra den nedre jord, som han gav menneskenes børn. »I hemmeligheden ved at løbe frem og vende tilbage osv.«: Englene kommer nær Shekhinah, men kan ikke udholde det store lys og vender tilbage. Det er fremadløben og tilbagevenden.

»For de hellige levende væseners forhold osv. er forholdet hos skallerne osv.«: Gud har skabt det ene over for det andet: Skaller over for de hellige levende væsener i helligheden, over for hele Israel. Han vejede op mod alle de nedre kroners mestre i urenheden — skallerne og de ydre fyrster — ligesom Moses i helligheden vejede op mod hele Israel. Også da Bileam kom nær helligheden, hindrede han ham i den indbildte ære, hans rang i urenheden, som er synlig for spådomskunstens mestre. Han kom kun lidt nær det helliges næring. Derfor sagde han til ham: »Flygt til dit sted« i urenheden. Begyndelsesbogstaverne antyder בל"אם; ajin ombyttes med alef for at antyde, at Bileams rang er over de 70 ydre fyrster.

Forklaring efter »Han kender den Højestes viden«: Der findes viden i urenheden; der er en side af næring i hemmeligheden ved »Og nu giver liv til dem alle[DA135807]«, fra viden, som er hellighed. Derfra får Bileam næring, for der findes viden i urenheden osv. Ligesom de hellige levende væsener løber frem og vender tilbage for at få næring fra det hellige lys, således gik han fra Bileam[DA135808].

»Disse tre gange«, וזה שלש רגלים: Slutbogstaverne er משה[DA135809], for Moses er videns hemmelighed,

KLADDE · uafklaret · fortsat

Joel Moshe - 1 - fortsat

indbefattet i Tiferet. Derfor svarede han amen, efter »Også Satan kom«, ויבא גם השטן, hvis slutbogstaver er אמן. Satan og Peninna havde himlens skyld for øje.

Derfor blev Balak forfærdet over ham, da han kom nær helligheden og nåede denne rang, ligesom Israels frygt for herlighedens stråler. »Således forstås osv.« angår ovenfor: »Over for Bet Peor osv.« »Peor og de« betyder Vrede og Harme. »Det er Avarims bjerg osv.«: Derfor kaldes dette bjerg

Tilbage til kapitlet i indholdet

Historisk register: Heqor Din - III - Kapitel 5

KLADDE · uafklaret · fortsat

Joel Moshe - 1 - fortsat

Avarims bjerg, som alle retninger osv. »Det kaldes Nebos bjerg osv.«: Vid, at der står i skrifterne: Nebos bjerg — Moses i de fem godheders hemmelighed i Chokhmah; Bjergets bjerg, הר ההר[DA135810] — Aron, de fem Gevurot i Binah, efter »Mange døtre har øvet styrke osv.«, af udtrykket rundt om. Nebo er af udtrykket navuv, hul, for hans begravelsessted indgår ikke i målet, ligesom arken stod ved et under.

Heqor Din — del 3 — kapitel 6

Jad Jehuda: א · ב · ג · ד · ה · ו · ז · ח · ט · י · יא · יב · יג · יד · טו · טז · יז · יח · יט · כ · כא · כב · כג · כד · כה · כו · כז · כח · כט · ל · לא · לב · לג · לד · לה · לו · לז · לח · לט · מ · מא · מב · מג · מד · מה · מו · מז · מח · מט · נ · נא · נב · נג · נד

Joel Moshe: 1

Jad Jehuda - א

»Han begravede ham i dalen osv.«: Forfatteren afslutter udlægningen om Moses' grav fra foregående kapitel.

Jad Jehuda - ב

»Derfor de øvre osv.«: I Sotah, kapitel 1: »Ingen kendte hans grav.« Kongemagten sendte engang til garnisonen ved Bet Peor: Vis os, hvor Moses er begravet. Stod de ovenfor, forekom det dem at være nedenfor; nedenfor forekom det dem at være ovenfor osv. Det har sin ligefremme betydning. Forfatterens hensigt med det andet led er dog, at det antyder sandheden: Hans grav er højt deroppe, meget højt, og hævet til hoved over alle, som nævnt.

Rema fra Fano

»Han begravede ham i dalen«, בגי. Derfor ser de øvre ham nedenfor, efter den ligefremme betydning. Det har talværdien גבהה, højde; ved atbash bliver det ברם, i det høje[DA136001]. Derfor ser de nedre ham ovenfor. I sandhed er han hævet til hoved over alle, langt over det, de ser, uden mål. I Torahens hemmeligheder oversætter vi nemlig: »Han begravede ham i barmhjertighedens tretten mål.« »Ingen kendte« — selv ikke denne mand Moses — »hans grav indtil denne dag«, inklusive dagen. Hvis det forklares uden at indbefatte dagen, vil også vi sige: Krigsmanden, som lader dø og giver liv, så ikke til hans grav. Skønt den blev skabt som mulighed ved tusmørke, »kendte han ikke« den, det vil sige: dens frembringelse blev ikke fuldendt, indtil denne dag.

»Kendte ikke« er nøjagtigt udtrykt efter »Nu ved jeg«, som blev sagt ved bindingen. Da udfoldede erkendelsen sig

Jad Jehuda - ג

»Det«: Ordet בגי har talværdien גבהה. Desuden bliver bogstaverne גי til רם ved atbash, for at antyde, at hans grav var i højden og i den øvre verdens ophøjethed, som vi oversætter osv.

Jad Jehuda - ד

»Ingen kendte osv.«: Det er, hvad Gemara slutter med dér: Rabbi Chama bar Chanina sagde: Selv vor lærer Moses ved ikke, hvor han er begravet. Her står der »Ingen mand kendte«, og dér »Dette er velsignelsen, som Moses, manden, velsignede med«. Det skyldes hans helligheds vælde.

Jad Jehuda - ה

Hvis »indtil« forklares uden at indbefatte slutdagen, så man ikke kan forklare det om Moses, vil også vi sige, at »Ingen

Jad Jehuda - ה - fortsat

mand kendte« angår den Hellige, velsignet være han, som kaldes krigsmand. »Kendte ikke« betyder da: Den velsignede Gud så ikke til og rettede ikke sit forsyn mod Moses' grav, som var til som mulighed fra skabelsens seks dage, for at føre den til virkelighed, indtil denne dag. Meningen er, at denne handling ikke blev fuldendt indtil denne dag.

Jad Jehuda - ו

»Kendte ikke« er nøjagtigt udtrykt: Skriften bruger med vilje formuleringen kendte ikke. Erkendelse passer nemlig også om noget, som nu udfolder sig i virkelighed, som »Nu ved jeg, at du frygter Gud«. Meningen er ikke, at den velsignede Gud, Gud forbyde det, ikke tidligere kendte hans retfærdighed. Også før han prøvede Abraham, vidste han, at denne ville bestå prøven. Men erkendelsen var alene som mulighed; nu udfoldede den sig i det nærværende ved at komme til virkelighed.

Jad Jehuda - ז

»Antydet i ordet nu«, עתה, som kommer af stund, עת. Herom sagde Prædikeren: »For alt en tid, og en stund for alt ønsket under himlen.« Meningen er: For alt en tid, når det beredes i det nærværende i virkelighed; en stund for alt ønsket, da det var som mulighed og som et ønske, hvilende under himlen i den tidernes orden, som

Rema fra Fano - fortsat

i det nærværende, antydet i »nu«, עתה. Om dette sagde Prædikeren: »For alt en tid«, זמן: beredelsen i virkelighed, når den træder ud af sin hvilende eksistens som mulighed i tidernes orden. Herom siges: »Og en stund«, עת, »for alt ønsket«. Den, som kender forskellen mellem ליל og לילה, nat, og mellem נער og נערה, dreng og pige, som forklaret i Zohar, vil efter deres fremgangsmåde forklare forskellen mellem עת, stund, og עתה, nu.

Eller det betyder: Det, du nu har valgt, er det, jeg allerede vidste. Som vi skal forklare i Ha-Middot og i denne afhandlings fjerde del: Erkendelsen af menneskenes forhold angår det, de vælger. Dermed tvinger hans viden ikke. Også her valgte han at slagte, men slagtede ikke, og netop dette var åbenbart for ham, velsignet være han. Der er altid kun brug for viden i forbindelse med valget. Ellers ligger der ingen pris i at kende fremtiden, for selv det ringeste menneske ved, hvad det vil gøre af alt det, som står i dets magt — også gennem en udsending, hvis det ikke afhænger af en andens vilje. Det er enkle forhold, som de fuldkomne i eftertanke og oprigtige af hjerte vil fryde og glæde sig over.

Vi har desuden denne forklaring efter Skriftens ligefremme mening: Uriel, englen, som talte til ham, er den, der siger »Nu ved jeg«. Det stemmer også nøjagtigt med, at han siger »fra mig«. Han er nemlig herre over den ild, som i velviljens tid ligger som en løve oven på alteret. Over for ham udenfor står Baladan med hundeansigt. Hans navn betyder: Ingen herrer; »der er ingen Gud« er alle hans planer. Derfor blev en hunds byttepris forbudt til alteret. Han

Jad Jehuda - ז - fortsat

allerede fandtes.

Jad Jehuda - ח

»Den, som kender osv.«: Undr dig ikke over det tilføjede he i עתה. Det er som נער/נערה og ליל/לילה; flere steder i Zohar forklares det, at i velviljens tid, ved foreningen? [DA136801] deroppe, kaldes det נערה og לילה med tilføjet he. Således siger han også her עתה om velviljens tid.

Jad Jehuda - ט

»Eller det betyder osv.«: Forfatteren forklarer desuden i forbifarten udsagnet »Nu ved jeg« på andre måder.

Jad Jehuda - י

»Det, du nu har valgt«: Skønt det skete ved dit valg, vidste jeg det alligevel allerede. Valget modsiger ikke erkendelsen, som filosofferne mente.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - יא

Dermed indbefatter erkendelsen også valget, således at erkendelsen ikke tvinger. Ellers ville to modsætninger være i ét subjekt, som Rivash skrev i et responsum. Jeg har afskrevet hans ord dér i Ha-Middot og i afhandlingen חכ"ח[DA137101], del 2, afsnit 35.

Jad Jehuda - יב

»Der er altid kun brug osv.«: Vid, at sandheden er sådan. Den velsignede Guds pris ved hans viden fremtræder alene sammen med valget, idet han

Jad Jehuda - יב - fortsat

kender den vej, mennesket vælger. Ellers er der ingen grund til at prise denne viden: Hvad særligt er der ved, at han ved, hvad han vil gøre selv eller gennem sin udsending? Enhver mand, som hersker i sit hus, ved jo, hvad han vil gøre af de ting, som er i hans magt og hånd. Selv hvis et menneske handler gennem en udsending, som er tvunget til at gøre det, ligger der ingen pris i afsenderens viden om slutningen fra begyndelsen, Gud forbyde det, som vi sagde. Verdens herres pris er, at han kender det, mennesket til sin tid vil vælge af egen vilje, helt uden tvang.

Jad Jehuda - יג

Vi har desuden en forklaring efter Skriftens ligefremme mening af »Nu ved jeg«: Englen sagde dette, ikke den velsignede Gud. Han taler i sit eget navn, som det straks skal forklares.

Jad Jehuda - יד

Det stemmer nøjagtigt med »Du holdt ikke din søn, din eneste, tilbage fra mig«. Hvis ordene var fra den velsignede Gud, ville »fra mig« være overflødigt. Men da englen taler for sig selv, siger han passende »fra mig«, for han er Uriel, som er sat over ofrene.

Jad Jehuda - טו

»Han er herre over ilden«: Som bekendt og anført i Zohar, Tsav, side 25, til »En ild gik ud osv.«: »Det er Uriel, som stiger ned i en

Rema fra Fano - fortsat

er kofri-hunden[DA136002], det babylonske kongedømmes fyrste, som på grund af vore synder parrede sig med løvinden og tvang hende i skovene. Derfor blev en prostituerets løn forbudt. Da en sådan hund imidlertid parrede sig med en ung kvinde bagfra, i kapitlet »Den, som kommer til sin svigerinde«, erklærede de hende egnet til ægteskab med en præst[DA136003] og sagde: »Samleje med dyr regnes ikke som utugt.« Det vil sige blandt menneskene. Modstykket deroppe er: Alene dronningens tjenestepige bliver vanhelliget. Alligevel regnes det, som om osv. Dette må være nok.

Det er kendt, at mellem hunden og løvinden fødes leoparden. Derfor sagde profeten: »Jeg blev som en løve for dem« — det var i det første tempel — »som en leopard på vejen lurer jeg«, i det andet tempel, hvor ilden lå som en hund. Herom sagde Prædikeren: »En levende hund er bedre end den døde løve.« Meningen er, at løven blev fjernet fra sit hverv. Der findes også en leopard født af løvinden, når også skovens svin tvinger hende til parring, under det skrækindjagende dyrs herredømme. Et svins byttepris blev ikke forbudt, enten fordi det engang skal vende tilbage, eller fordi ofrene helt blev ophævet under dets kongedømme, så den strengere straf gælder frem for den mildere[DA136004].

Daniel så i sin drøm det tredje dyr som en leopard. Kong Salomo, fred være med ham, sammenstillede alle fire dyr under denne betegnelse i verset »Med mig fra Libanon, brud«. Han forkynder, at hun stiger op med ham fra løvernes boliger — hærskaren deroppe — og fra leopardernes bjerge på jorden. [Israel]

Jad Jehuda - טו - fortsat

løves skikkelse i flammen, indtil han kommer ned til alteret for at modtage gaven. Han viser sig som en stor løve, der ligger på offeret osv.« På side 27 slutter han: »Da var der glæde i alt, for det var blevet modtaget med velvilje osv.«

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - טז

»Over for ham udenfor osv.«: Da han nævnte Uriel, herren over ilden, som fortærer ofrene, nævner han også hans modstykke udenfor i urenheden og forklarer det, som hører til dette. Det er fra Zohar, Bereshit, og jeg fandt det passende at afskrive det. Dens ord på side 28 til »Han slog løven inde i brønden på snedagen« er: »I tidligere tider, da denne flod lod sit vand strømme ned, stod Israel i fuldkommenhed. De slagtede slagtofre og bragte ofre til soning for deres sjæle. Da steg en løves skikkelse ned ovenfra; de så den oven på alteret, liggende på sit bytte og fortærende ofre som en stærk mand. Alle hunde skjulte sig for den og kom ikke ud.

Da synderne blev årsag, steg han ned til de nedre trin[DA137601] og dræbte denne løve, for han ville ikke give den dens bytte som tidligere. Han dræbte den så at sige: Han slog bestemt løven inde i brønden, for den onde anden sides øjne. Da denne side så det, fik den styrke

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - טז - fortsat

og sendte en hund for at fortære ofrene. Hvad hedder denne løve? Uriel, hvis ansigt er løveansigt. Hvad hedder denne hund? Baladan er dens navn, for den er ikke blandt mennesker, men en tæve, med hundeansigt. På snedagen — den dag, hvor synderne blev årsag, og dom blev fældet deroppe af den øvre domstol.«

Jad Jehuda - יז

Derfor blev en hunds byttepris forbudt til alteret, for ikke at give hundeskallen kraft til at herske over offeret.

Jad Jehuda - יח

Denne nævnte Baladan er kofri-hunden, som var fyrste over det babylonske kongedømme.

Jad Jehuda - יט

Osv.: Derfor blev Baladan, Babylons konge, straffet. Som vore lærere, må deres minde være til velsignelse, sagde i kapitlet Cheleq om Merodak Baladan, Baladans søn: Baladan var konge; hans ansigt blev ændret og var som en hunds. På grund af hans tilknytning?[DA137901] til sin fyrste deroppe i urenheden blev hans navn ændret til Baladan efter fyrstens navn. Han blev straffet mål for mål, og hans ansigt blev som en hunds. Også det, de sagde om Nebukadnetsars navn, at han gøede som en hund, peger på dette.

Rema fra Fano - fortsat

[DA136005] var dristigt som en leopard blandt landflygtighederne for at gøre vor fars vilje i himlene. Således vender han forbandelsen til velsignelse. Ligesom der findes løveansigt og hundeansigt, krigstid og fredstid ved offerets modtagelse, findes de også ved modtagelsen af sjælene, når de går ud af verden.

Her er Uriel den, der siger »Nu ved jeg«, da Isaks sjæl gik ud, som vi omtalte ovenfor i del 2, kapitel 8. Han var rede til at bringe brændofferet op fra vor far Abrahams vædder. Det var også ham, der gjorde tjeneste mellem stykkerne. Fra ham kom fuldendelsen af Abrahams stridsvogn sammen med de tre mænd ved Mamres terebinter. Vi har en anden fremgangsmåde herom i Ha-Nefesh. Men i verset »Ved mig sværger jeg« siges der ikke »fra mig«, for det beviser intet.

Endnu en forklaring: »Nu ved jeg, at du frygter Gud« er som »Nu ved jeg, at Herren har frelst sin salvede«. Hele verset siges af nødens dag, som nævnes ved salmens begyndelse. Herom står: »Du har vist dig slap på nødens dag« — til den, som ikke overvinder sin tilbøjelighed og styrker sig i Torah og gode gerninger. »Din kraft er trang«, צר כחכה: Det er Shekhinah. Desuden udlægges dette vers fra slutningen til begyndelsen: »Din kraft er trang, nød på dagen du viste dig slap.« De ydre tager kraft fra hende, og det er bittert for hende. Gennem omvendelse og bøn skal Herren svare dig gennem ham og tvinge ham til at blive forsvarer. Navnets bogstaver er netop Torah og omvendelse, bøn og gode gerninger, som de i Berakhot nævnte som de fire ting, der kræver styrkelse. Hvad siger den

Jad Jehuda - כ

»Parrede sig med løvinden«: Malkhut i Beriah, som det straks skal forklares. Han fik overhånd over hende i Libanons skov, det er templet, mod hendes vilje gennem Nebukadnetsar, som vi skal forstå[DA138001].

Jad Jehuda - כא

Derfor forbød den velsignede Gud en prostituerets løn til alteret. Man skal ikke tænke, at fordi Torahen af denne grund forbød lønnen, bliver dronningen, Malkhut i Atsilut, så at sige vanhelliget, Gud forbyde det. Tværtimod lærte de netop af dette vers i Gemara, kapitlet »Den, som kommer til sin svigerinde«, at samleje med dyr ikke regnes som utugt. Dér, blad 59 b, står: En kvinde, som er blevet besovet af et dyr, har ikke derved status som prostitueret. Det skete med en ung kvinde, som fejede huset: En kofri-hund parrede sig med hende bagfra, og Rabbi erklærede hende egnet til ægteskab med en præst[DA138101] osv. Rava fra Parzeqja sagde til rav Ashi: Hvorfra kommer lærernes udsagn om, at samleje med dyr ikke regnes som utugt? Der står: »Du må ikke bringe en prostituerets løn eller en hunds byttepris.« Vi lærer: En hunds løn og en prostituerets byttepris er tilladte, for der står »også de begge« — begge, ikke fire. Således hører fejl og

Jad Jehuda - כא - fortsat

vanhelligelse heller ikke til i menneskets skikkelse i Atsilut, det være langt fra.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - כב

»Imidlertid«: Forholdet er som skrevet i Zohar, Ki Tetse, side 536: »Over for denne Malkhut i Atsilut findes Malkhut i Beriah; hun er Malkhut for englene i Beriah. Hun er dronningens tjenestepige fra hendes side og hendes skikkelse af נגילתא? [DA138201], indbefattende ti. På grund af Israels synder kan hun vanhelliges blandt verdens folkeslag. Men om den Helliges Malkhut i Atsilut, velsignet være han, siges: Jeg er Herren; det er mit navn, og min ære giver jeg ikke til en anden osv. Alligevel regnes den, som vanhelliger kongens tjenestepige, for én, der så at sige vanhelliger hans dronning osv.« Se dér. Herfra tog forfatteren ordlyden her: Det, vi fremstiller ved kofri-hundens parring, gælder alene dronningens tjenestepige. Skønt en hunds løn er tilladt, forbød Torahen alligevel en prostituerets løn på grund af denne hunds parring. Vanhelligelsen er så stor, at det regnes, som om han vanhelliger dronningen.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - כג

»Det er kendt osv.«: Som profeten sagde (Hoseas 13): »Jeg blev som en løve for dem; som en leopard

Rema fra Fano - fortsat

onde engel mod sin vilje? »Må Jakobs Guds navn sætte dig højt.« Det er »din kraft«, כחכה, som vi nævnte. Også her blev »efter ordene« — anklageren, som Zohar omtaler ved afsnittets begyndelse — til Herrens engel og indrømmede over for Abraham, at der ikke skulle rejses indvending mod hans prøve.

Endelig: Vor lærer Moses, fred være med ham, var i tvivl om, hvor hans sjæl skulle gå hen. Han var fra begyndelsen alene kommet for Israels skyld, som vi nævnte i kapitel 4. Vid det: Når han bad for dem, vendte bønnen aldrig tom tilbage; for ham selv lykkedes den ikke engang én gang. Derfor lærte han for sig selv: »De, som går ud for at redde, vender tilbage til deres sted«, og ikke mere. Han ville mindske lønnen for sine bud, for ikke at tilskrive sig selv nogen fortjeneste, som vi nævnte i begyndelsen af kapitel 3. Den Hellige, velsignet være han, sagde til ham: Moses, ved du ikke, at man ikke fælder afgørelser ud fra Mishnah? I Gemara er der jo sagt hertil: »Med deres våben på sig.« Deres våben er netop deres prydelser, som i Targum, og det er uden tvivl lønnen for buddet.

Om hans løn siges: »Jeg vil vise nåde mod det[DA136006], jeg viser nåde.« Han sagde ikke »mod den, jeg viser nåde«, men mod lønnen, som jeg viser nåde. Alle andre retfærdiges løn er beredt fra skabelsens seks dage. Men det nådens skatkammer, som engang skal åbnes for Moses, føjer den Hellige, velsignet være han, nåde til hver dag, efter »For hele dit folk vil jeg gøre undere«. Han skal engang tage alle slægters løn — eller sig: en løn svarende til alle slægters. Således står også: »Som jeg gør med dig« — han gør det og fortsætter altid, efter »Nye

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - כג - fortsat

på vejen lurer jeg.« Han sagde »som en løve« om det første tempel, hvor ilden lå som en løve på alteret. Om det andet tempel, hvor den lå som en hund, som vore lærere sagde, må deres minde være til velsignelse — den anden side fik altså styrke til at herske over løven, עכו'?[DA138301] — sagde han »som en leopard«, som kommer fra løve og hund. »På vejen lurer jeg«: Da er den deroppe kofri-hunden.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - כד

Der findes også[DA138401] en anden art leopard, født af skovsvinet og løvinden. Forfatteren mener, at det er det fjerde dyr, som Daniel så, som skrevet: »Derefter så jeg i nattens syner: Se, et fjerde dyr, f r y g t e l i g t , skrækindjagende og overmåde stærkt osv.« (dér, 7). Han nævnte ikke dyrets navn, fordi det også var en leopard, som han allerede havde nævnt i det tredje syn. Derfor gav han det ikke et andet navn. Forskellen er blot, at det tredje dyr var en leopard født af løvinde og hund, mens det fjerde var en leopard født af løvinde og svin, som Skriften siger: »Et svin fra skoven gnaver i den.«

Jad Jehuda - כה

Hvis man spørger, hvorfor et svins byttepris ikke også af denne grund blev forbudt for at mindske

Jad Jehuda - כה - fortsat

denne øvre fyrstes kraft, er svaret enten, at det engang skal blive tilladt igen, som sagt ovenfor i del 2, kapitel 16. Det antyder også fyrsten, som engang skal vende tilbage til det gode. Eller den strengere straf gælder frem for den mildere, fordi ofrene helt blev ophævet gennem det.

Rema fra Fano - fortsat

himle og en ny jord, som jeg gør«, fra Zohar. Se ovenfor ved slutningen af afhandlingens anden del. Der siges også: »Jeg vil forbarme mig over det, jeg forbarmer mig over«: at frembringe et kar til ham, som kan rumme hans nåde, velsignet være han, på de hellige bjerge, fra livmoderen før daggry, efter den fremgangsmåde, vi nævnte. Det er efter »I vrede skal du huske livmoderen[DA136007]«.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - כו

I verset »Med mig fra Libanon, brud, med mig fra Libanon skal du komme. Du skal skue fra Amanas top, fra Senirs og Hermons top, fra løvernes boliger, fra leopardernes bjerge«: Efter at han nævnte enden på de fire kongedømmers landflygtigheder med »Med mig fra Libanon

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - כו - fortsat

osv.«, tilføjede han »fra løvernes boliger«, for da kommer også hærskaren deroppe, ה"ע[DA138601] fyrster, og derefter jordens konger på jorden. Det er »fra leopardernes bjerge«. De havde været dristige som en leopard ved på grund af vore mange synder at udføre straffe over os efter vor fars dekret i himlene.

Jad Jehuda - כז

Dermed vender Salomo leopard-udtrykket fra forbandelse til velsignelse ved at udlægge det til det gode.

Jad Jehuda - כח

»Således hviler[DA138801] osv.«: Som anført i Zohar, Pinchas, side 471, i Raaja Mehemna, efter at han har omtalt løve- og hundeskikkelsen ved disse ofre: »Sådan også når et menneske dør: Er det værdigt, stiger løveskikkelsen ned for at modtage dets sjæl; ellers i hundeskikkelse. Herom sagde David: Red min sjæl fra sværdet, min eneste fra hundens hånd.«

Jad Jehuda - כט

»Her osv.« er udsagnets afslutning. Derfor sagde vi, at Uriel var englen, som talte til ham: »Nu ved jeg«. Han gør netop tjeneste i disse to forhold: Han modtager Isaks neshamah, som fløj ud af ham ved bindingen, som forklaret ovenfor i del 2, kapitel 8, og bringer vædderofferet op, som var beredt fra skabelsens seks dage.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - ל

»Det var ham, der gjorde tjeneste osv.«: »Nu ved jeg«, som han siger, betyder, at denne engel allerede havde været hos ham to gange: Ved pagten mellem

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - ל - fortsat

stykkerne, ved offertjenesten, og også מי'? [DA139001] de tre mænd ved Mamres terebinter, som var Mikael, Gabriel og Rafael osv. Han var også hos dem, som anført i Zohar, Vajera, side 48, for at fuldende stridsvognen.

Jad Jehuda - לא

Men ved verset »For jeg sværger[DA139101]«, hvor han dér siger »Du holdt ikke din søn, din eneste, tilbage« uden »fra mig«, er grunden, at det ikke beviser noget. Det viser ikke noget, som det gjorde første gang, hvor »fra mig« var nødvendigt for at vise, at Uriel talte med ham.

Jad Jehuda - לב

Endnu kan man forklare »Nu ved jeg« ligesom »Nu ved jeg osv.«, som nævnes i salmen »Må Herren svare dig på nødens dag«. Meningen er dér anklageren, som mod sin vilje bliver forsvarer. Han siger »Nu ved jeg, at Herren har frelst sin salvede osv.« Således også her, som det skal forklares for os.

Jad Jehuda - לג

»Siges af nødens dag«, som nævnes ved salmens begyndelse, er en betegnelse for anklageren. Verset »Nu ved jeg« siges af anklageren.

Jad Jehuda - לד

Der står (Ordsprogene 24): »Du viste dig slap på nødens dag; din kraft er trang.« I Zohar, Vajishlach, side 397, udlægges det om den onde tilbøjelighed: »Når et menneske bliver slapt i Torahen, trænger det så at sige den Hellige, velsignet være han, sammen med denne onde tilbøjelighed, som bliver anklager. Din kraft er trang, צר כחכה — trang er kohs kraft, צר כח כה — for at komme nær ham og anklage, og hans [Guds] kraft svækkes[DA139401].«

Jad Jehuda - לה

Til den, som ikke overvinder og ikke styrker sig i Torahen.

Jad Jehuda - לו

Koh, כה: Shekhinah kaldes koh, som bekendt. Det er »kohs kraft«, כח כה.

Jad Jehuda - לז

»Desuden osv.«: Forholdet bliver endnu mere udfoldet på en anden måde, når verset udlægges fra slutningen til begyndelsen: Kohs kraft er trang på grund af nøden på den onde tilbøjeligheds dag, hvor den tager kraften på dagen, da de bliver slappe i Torahen.

Jad Jehuda - לח

»Gennem omvendelse osv.«: Verset »Du viste dig slap på nødens dag« handler om den, som ikke styrker sig i Torah og gode gerninger. Her handler »Må Herren svare dig på nødens dag« derimod om den, som beskæftiger sig med Torah, omvendelse, bøn og gode gerninger. Ved dette skal Herren svare dig gennem anklageren ved at tvinge ham til at være din forsvarer. Således er de antydet, sagt? [DA139801] i »Må Jakobs Guds navn sætte dig højt«. Der tales her om den, som beskæftiger sig med Torah og omvendelse og lignende, for de er:

Jad Jehuda - לט

De fire bogstaver i navnet הויה er rødder til fire guddommelige handlinger. Jod er Torahens Chokhmah, som forklaret i Zohar, Qedoshim, side קד"ו[DA139901]: »Torahen findes i den øvre tanke; den bestod?« Se dér. He er Binah, omvendelsens sted, som bekendt. Vav er den midterste søjle, bønnens kilde; se Zohar, Mishpatim, Raaja Mehemna, side 205. Det sidste he er Malkhut: Dertil kommer alle de gode gerninger og samles hos hende, og af dem dannes hendes klædning. Det er »Må navnet sætte dig højt«: הויה-navnet med sine fire bogstaver vil give dig kraft og styrke til disse fire gode handlinger. Formuleringen »sætte dig højt« bruges, fordi Torahen og lignende kræver styrkelse, som anført i Berakhot, kapitlet »Man står ikke«, blad 32 b, hvor de udleder det af Skriften.

Jad Jehuda - מ

»Må han sætte dig højt osv.«: Mod sin vilje bliver han menneskets forsvarer og styrker det i disse fire ting.

Jad Jehuda - מא

Det er »din kraft«, כחכה, den nævnte Shekhinah.

Jad Jehuda - מב

Også her forstår vi verset »Nu ved jeg, at du frygter Gud« som anklagerens ord. Han nævnes ved afsnittets begyndelse: »Efter disse ord prøvede Gud Abraham osv.« I Zohar, Vajera, side 292, udlægges »efter ordene« som en betegnelse for den onde tilbøjelighed: »Det skete efter — det nedre trin af alle øvre trin. Hvem er det? Ord, som der siges: Jeg er ikke en mand af ord. Hvem er han? Det er efter dette trin: Og Gud prøvede Abraham, fordi den onde tilbøjelighed kom for at anklage for den Hellige, velsignet være han, osv.« Se dér. Forfatteren siger, at han var englen, som derefter kaldte til Abraham fra himlen og sagde »Nu ved jeg«. Han blev forsvarer og indrømmede over for Abraham, at der ikke mere skulle rejses indvending mod ham.

Jad Jehuda - מג

»Endelig osv.«: Forfatteren vender tilbage til Moses' udsagn »Jeg ved ikke, hvor min sjæl går hen«, efter den forklaring, han nævnte i kapitel 4.

Jad Jehuda - מד

Vid, at det er sådan: Han kom kun til verden for Israels skyld, ikke for sin egen. Hver gang han bad for Israel, vendte hans bøn ikke tom tilbage; da han én gang bad for sig selv om at komme ind i Israels land, blev hans bøn ikke modtaget. Sådan var nemlig fra begyndelsen hans komme til denne verden.

Jad Jehuda - מה

»Derfor lærte han osv.«: Mishnah i Eruvin, kapitel 4: Alle, som går ud for at redde, vender tilbage til deres sted. I Gemara fastslår vi, at de vender tilbage med deres våben. Forfatteren sagde, at sådan var det med Moses, som var i tvivl om, hvor hans sjæl gik hen. Han lærte efter Mishnahens ord: Alle, som går ud for at redde, vender tilbage til deres område. Han, som gik ud fra sin verden deroppe til denne verden for at redde Israel, vender altså tilbage til sit sted.

Jad Jehuda - מו

»Og ikke mere«: Han mindskede Gemaras udsagn om, at de vender tilbage med deres våben. Det skyldtes hans ydmyghed: Han lagde ikke vægt på, om hans højde skulle nå himlen på et højere trin for at modtage løn. Men den Hellige, velsignet være han, svarede ham med Gemaras ord, at de vender tilbage med deres våben. Sådan skal også han vende tilbage og stige op til sit sted med sine våben og sin pryd, lønnen for sine bud, for den er stor.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - מז

»Som i Targum«: מדויינין?[DA140701], som oversætteren skrev til verset »De tog deres pryd af«.

Jad Jehuda - מח

»Om hans løn siges osv.«: Forfatteren forklarer i forbifarten verset »Jeg vil vise nåde osv.« Han siger, at det angår Moses selv, da han spurgte om de retfærdiges løn. Derfor sagde han ikke »Jeg vil vise nåde mod den, jeg viser nåde«, men »mod det, jeg viser nåde«. Det er Moses' løn: Dette skatkammer af løn og nåde vil Herren vise nåde og hver dag føje nåde til.

Jad Jehuda - מט

Efter »For hele dit folk vil jeg gøre undere«: Jeg vil gøre undere og give, at du skal tage løn svarende til hele dit folk og alle slægterne.

Jad Jehuda - נ

»Eller sig«: Som vi siger i Gemara om den, der tælles blandt de første ti i synagogen, hvilket blev forklaret ovenfor i del 2, kapitel 14; se dér.

Jad Jehuda - נא

»Således står også osv.«: Derfor slutter verset »Som jeg gør med dig«. Han burde også her have sagt »vil gøre« i fremtid. Meningen er imidlertid: Det, jeg gør og fortsætter med dig altid, hver dag, for at føje nåde til din løn.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - נב

Efter verset »For ligesom de nye himle og den nye jord, som jeg gør«: For ממא'?[DA141201] — han gør det til stadighed af disse nye Torah-indsigter, som sagt ovenfor i del 2, kapitel 14; se dér.

Jad Jehuda - נג

Der siges »Jeg vil forbarme mig over det, jeg forbarmer mig over«, skønt der allerede er sagt »Jeg vil vise nåde mod det, jeg viser nåde«. Det er ikke en gentagelse med andre ord. Da »jeg vil vise nåde« betyder, at han hver dag føjer nåde til, behøvedes også denne velsignelse: Den velsignede Gud vil frembringe et kar til ham, der kan rumme al denne nåde uden grænse. Det er »jeg vil forbarme mig«, ורחמתי, af udtrykket livmoderen og et kar til at modtage, som sagt ovenfor i del 2, kapitel 11.

Jad Jehuda - נד

Efter »I vrede skal du huske livmoderen«: Meningen er, at du skal huske ved et kar, som rummer vreden, for de kan ikke modtage den store straf, som

Jad Jehuda - נד - fortsat

bekendt.

KLADDE · uafklaret

Joel Moshe - 1

»Efter den ligefremme mening osv.«: Han blev faktisk begravet i dalen; derfor ser de ham nedenfor. Et under: בגיא har talværdien ב"ה[DA141502], og ב"ה er begyndelsesbogstaver; נ', deres løn, נב"ה לי[DA141501]. »I barmhjertighedens tretten mål«: De 13 egenskaber. Derfor kendte ingen mand hans grav; selv denne Moses kendte ikke sin gravs vældige rang. »Indtil dagen«, inklusive dagen: I hans hemmelighed er den gemt deroppe. Han kan ikke nå sin fuldkommenheds og sit lys' vælde i det lys, som han dér indbefattes i.

»Ingen så til« betyder: Kendte ikke er som så ikke til. »Krigsmanden« er den velsignede Gud. Frembringelsen af hans grav blev ikke fuldendt; den var alene som mulighed, skabt ved tusmørke, og nu blev den fuldendt i virkelighed. Som »Nu vidste du[DA141503]« ved bindingen, hvor erkendelsen udfoldede sig i virkelighed, antydet i עתה. עתה betegner nemlig mulighed[DA141504] og er endnu ikke trådt ud i virkelighed; når den træder ud i virkelighed, kaldes den עתה. »Den hvilende eksistens, som den havde« betyder: Allerede alene som mulighed. Det er »en stund for alt ønsket«: Han ønsker at handle og har endnu ikke handlet. »For alt en tid« er, når det, som indtil nu var עת, stund, alene som mulighed for alt ønsket, fuldendes i virkelighed. Efter fortolkernes ord: I nisan blev der skabt i verden[DA141505] som mulighed, i tishri i virkelighed. Det er ordenen, som blev sagt tidligere. Det er »Nu ved jeg«: Nu kom det til virkelighed, som havde været som erkendelsens mulighed.

»Den, som kender forskellen mellem לילה og לילי[DA141506] osv.«: Zohar forklarer, at indtil midnat, hvor der ikke er forening, kaldes det ליל; fra da af, hvor der er forening, kaldes det לילה. Således kaldes hun נער, før hun modtager en mand over sig; bagefter kaldes hun derimod נערה. I he findes tre linjer, חד"ר: godhed, dom og barmhjertighed, som svarer til Abraham, Isak og Jakob. Derfor sagde vore lærere, må deres minde være til velsignelse: [lakune][DA141507] »og tag det gode«, alene til den, som gjorde hende til et tomt kar: præst, levit, Israel. Præst er godhed, levit er dom, og Israel er barmhjertighed. Alt dette kaldes ב"ה[DA141508], når det træder fra mulighed til virkelighed. Det er forskellen mellem עת og עתה, som ovenfor.

»Det, du nu har valgt«: Abraham valgte at slagte

KLADDE · uafklaret · fortsat

Joel Moshe - 1 - fortsat

Isak, og jeg vidste allerede, at du ville vælge dette. Viden tvinger mennesket til at handle[DA141509]; men viden er det, mennesket til sidst vælger. Dermed fjernes filosoffernes vanskeligheder: Hvis der er viden, er der ikke valg. Hvis han således blot ved, hvad mennesket til sidst gør, ligger der ingen pris i denne viden, for selv det ringeste menneske ved osv. Viden angår derimod det, mennesket til sidst vælger, ondt eller godt. Det kan det ringe menneske ikke vide om sin næste: Hvad han engang vil vælge.

»Som talte osv.«: Til Abraham sagde han »Nu ved jeg«, for om den velsignede Gud kan man ikke sige »nu ved han«; det er allerede kendt for ham. »Som en løve på alteret osv.«: Dér i Kanfei Jonah forklarer han: אריה er 216. Ved hvert af alterets hjørner lyser navnet på 52, ב"ן, forbundet mellem to retninger. Navnet på 52 er to הויה-navne; to gange 26 er 52. I dem er otte bogstaver; det giver 216. Derfor lå ilden som en løve, og i hvert hjørne 52, som talværdien af כל'[DA141510], når han fører det fra urenhed til hellighed i velviljens tid. Udenfor i urenheden, uden for velviljens tid, er Baladan med hundeansigt: Ét ב"ן-navn fra nordsiden. Som anført i Zohar: Fæller og muldyr[DA141511] lader røg stige op mod nord; de er hundene med stærk appetit. Som ovenfor: Ingen er som ingen herrer. Derfor blev en hunds byttepris forbudt til alteret, for den er i urenheden.

Det er kendt, at de 70 fyrster er nær det hellige i hemmeligheden ved løvens Malkhut, ligesom skallen omkring føden. De svarer til de fire bogstavers tal. Men på grund af vore mange synder blev de mange; han arbejdede i mudder? [DA141512] Det babylonske kongedømme herskede i nogah-skallens hemmelighed på grund af vore synder og trak det hellige til sig. והתי fjerner את[DA141513] osv. Derfor sagde vore lærere, må deres minde være til velsignelse: Dåre, i ondt, נבל בר"ע, tre[DA141514], som er bogstaverne i כלב רע, ond hund. Af løve blev der hund: Det babylonske kongedømmes lys, som kaldes løve, når han tager en rod fra bogstaverne. Det er kofri-hunden, som parrede sig med løvinden, Shekhinah så at sige, ved at trække helligheden til sig. Det kaldes parring; derfor blev der sagt »en prostituerets løn« over for denne utugt. Det regnes, som om han parrede sig med hende, så at sige. »Som en løve«: Det er løven i det første tempel. »Som en leopard osv.«: I det andet tempel lå den som en hund, og det er leoparden,

KLADDE · uafklaret · fortsat

Joel Moshe - 1 - fortsat

som kommer fra hunden.

»Fjernet fra sit hverv«: Uriel blev på grund af vore synder fjernet fra sit hverv, og ilden kom til at ligge som en hund. Det er løven, som døde: Han blev fjernet. Grunden ved Media er, at nogah-skallen fandtes i dets tid; da kom den nær helligheden og trak den til sig. Det er, hvad Esther sagde: »Red min sjæl fra sværdet«, הצילי מחרב נפשי, med begyndelsesbogstaverne המן, Haman. »Fra hundens hånd«, מיד כלב — bogstaverne מדי, Media: Af løve blev der hund. Der findes en leopard, som fødes af svin og løvinde. Så er det vanskeligt: Hvorfor nævnes ikke et svins byttepris? Han svarer: Enten fordi det engang skal vende tilbage til sin første tilladte status, eller fordi Edoms kongedømme, som sammenlignes med et svin fra skoven, er omfattet af reglen om, at den strengere straf gælder frem for den mildere, idet det helt ophævede ofrene. Dets betegnelse?[DA141515]:

»Dronningens tjenestepige osv.«: Zohar, Ki Tetse: Tjenestepigen blev åbenbaret, לכד דקו[DA141516], bagsider, i nogah-skallernes hemmelighed. »Således vender han osv.«: Fra hund til løve, »og jeg blev«, ואהי, »og han forbandede[DA141517]«, ויקלל, til velsignelse. En anden forklaring: »En levende hund osv.« er løven, som fra 26, שמכ"ו, priser, også, ג"ם, suger[DA141518], og hund til løve.

»Ved modtagelsen af sjælene«: Ofrene på alteret deroppe; Uriel modtager dem. »Her er Uriel osv.«: Ved bindingen sagde Herren »og han så[DA141519]«, וירא, »du holdt ikke tilbage osv. fra mig«. Han modtager Isaks neshamah, når den flyver ud; derfor sagde han »Nu ved jeg«, da hans sjæl gik ud osv. »Det var ham, der gjorde tjeneste osv.«: Uriel gjorde tjeneste mellem stykkerne; bagefter de tre mænd ved Mamres terebinter. Stridsvognen blev dermed fuldendt med fire ben. Zohar, Terumah: Ved Mamres terebinter var Mikael, Gabriel og Rafael til stede. Om Uriel står der ikke »fra mig« ved »Ved mig sværger jeg«, for det beviser intet, det lærer ikke noget. Derfor siges ikke »fra mig«, i modsætning til »du holdt ikke tilbage«, som ovenfor.

»Siges af nødens dag osv.«: Nødens dag er anklageren. וי'[DA141520], han skal svare dig gennem anklageren, som mod sin vilje vil sige »Må han sætte dig højt osv.«, som nedenfor. »Det er Shekhinah«, som kaldes כה. Det er כחכה, kohs kraft. »De ydre tager kraft osv.«: Det er »kohs kraft er trang«: Fjenden, de ydre, tager fra Shekhinahs kraft,

KLADDE · uafklaret · fortsat

Joel Moshe - 1 - fortsat

og for hende, Shekhinah, er det bittert. Det er צרה, nød, fordi det derfor er trangt for hende. »Det er anklageren osv.«: »Efter ordene« er et udtryk for bagsider; det er anklageren.

»Endelig osv.« viser tilbage til ovenfor: I alt dette, נ'[DA141521], hvor Moses sagde: Hvor end min sjæl skal gå osv. »De, som går ud for at redde«: Moses gik ud fra sin verden for at redde Israel, som ovenfor. Hans neshamah vender tilbage til sit første sted,

Tilbage til kapitlet i indholdet

Historisk register: Heqor Din - III - Kapitel 6

KLADDE · uafklaret · fortsat

Joel Moshe - 1 - fortsat

ikke over sit trin, for Moses var ydmyg og tilskrev ikke sin sjæl nogen fortjeneste. Den Hellige, velsignet være han, sagde til ham, at han skulle blive værdig til en højere rang. »Et kar, som rummer hans nåde«: ורחמתי, jeg vil forbarme mig, er af udtrykket livmoderen og et rum, som modtager, som ovenfor i del 2, kapitel 11.

Heqor Din — del III — kapitel 7

Jad Jehuda: א · ב · ג · ד · ה · ו · ז · ח · ט · י · יא · יב · יג · יד · טו · טז · יז · יח · יט · כ · כא

Joel Moshe: 1

Jad Jehuda - א

»Moses var desuden i tvivl« osv.: Mesteren vender tilbage til Moses' udsagn »jeg ved ikke, hvor min sjæl går hen«, som han begyndte på i kapitel 2, og forklarer det på en anden måde. Vor lærer Moses, fred være med ham, ønskede meget at føre Israel nær til deres far i himlen, [lakune i kilden] tre synder. Han var i tvivl om, hvilken af disse to veje der ville være nødvendig til genoprettelsen. Derfor spurgte han: »Hvem kender menneskenes ånd, som stiger op?« Det vil sige: Hvem ved, om genoprettelsen kræver, at han ofrer sig selv og dermed løfter sin neshamah endnu højere og højere?[DA141801]

»Og dyrets ånd, som stiger ned til jorden«: Eller vil genoprettelsen på det tidspunkt også behøve den

KLADDE · uafklaret

Rema fra Fano

Vor lærer Moses, fred være med ham, var desuden i tvivl om, hvorvidt der måske stadig var brug for ham, sådan som han har brug for den hellige skabnings ånd, alt levendes moder, til den hellige hjord. Om hende siges: »Et dyr spiser et dyr.« Hun stiger ned til jorden for at fuldende hensigten i udsagnet »fra den, der spiser, kom føde«, som vi nævnte ovenfor. Eller var der brug for ham som offer, ligesom Isak, Abrahams søn, eller Aron og hans sønner, som vor lærer Moses, fred være med ham, bragte frem for Stedet? Derefter står der: »Han steg ned efter at have udført syndofferet.« Det svarer til det, der blev sagt til Abraham, da han bandt sin søn og førte ham op: »Du har ført ham op; før ham ned.« Dette hører til det, Aron forudså ved den hellige ånd, da Torahen allerede forinden vidnede om ham: »Han vil se dig og glæde sig i sit hjerte.«[DA141701]

Jad Jehuda - א - fortsat

hellige skabnings ånd, Shekhinah, Malkhut i Atsilut, alt levendes moder og neshamah, som ekstra neshamah for hans græsnings hjord, som bekendt? Hun stiger ned til Beriahs verden for at modtage sjælene, som der står i Zohar, Bereshit, side 54, som vi vil gengive nedenfor, kapitel 10, afsnit 2. Sådan lyder det: Flere steder i Zohar siges »der er et dyr, som spiser et dyr«, en betegnelse for Malkhut, som spiser Israels børns sjæle. Sådan vil Moses gøre efter sin død: Hans neshamah vil stige ned til Beriahs verden for at modtage sjæle. Derfor sagde han ved sjælens bortgang: Hvert sted, min sjæl går hen, hvilken som helst af genoprettelsens to veje, er jeg tilfreds med. Må den hvile godt til Israels gavn, som mesteren afslutter ved kapitlets

Jad Jehuda - א - fortsat

slutning.

Jad Jehuda - ב

»For at fuldende hensigten« i verset »fra den, der spiser, kom føde« (Shoftim 14), som forklaret ovenfor, del II, kapitel 16, om menneske og dyr i egentlig betydning; se dér. Her fuldendes hensigten ved den hemmelige udlægning: »Den, der spiser«, er Shekhinah, som spiser sjælene; den »føde«, som kom ud, er selve sjælene.

Jad Jehuda - ג

»Som Aron og hans sønner«: Om dem står der »Aron og hans sønner skal du bringe frem«. Derfor står der også om ham »han steg ned efter at have udført syndofferet«, det vil sige syndofferet af ham selv.

Jad Jehuda - ד

»Du har ført ham op; før ham ned«, som i Bereshit Rabbah.

Jad Jehuda - ה

Det er det, Aron forudså: Han ønskede at være et offer for Stedet; derfor tav han.

Jad Jehuda - ו

For der står: »Også han, Abel, bragte af sin hjords førstefødte og af deres fedt.« Ordet »også« medtager, at han også ofrede sig selv. [Lakune i kilden].[DA142301]

Jad Jehuda - ז

»Alle dens trin«: Nefesh, ruach, neshamah, chajah og Jechidah, som antydes i verset »brændoffer er det,

KLADDE · uafklaret · fortsat

Rema fra Fano - fortsat

Vi finder, at Abel først begyndte at berede sig selv til offer, for der står: »Også han, Abel, bragte.« Det medtager, at han længtes efter at ofre sin sjæl til himlen i dens fem kendte trin. De antydes i verset: »Brændoffer er det, ildoffer, duft, liflig«, og alle er til ידו"ד. Bogstaverne i mitsvah, מצוה, findes i disse begyndelsesbogstaver: hu, »han«, mi-bekhorot, »af de førstefødte«, tsono, »hans hjord«, u-me-chelvehen, »og af deres fedt«. Det er betydningen af »lønnen for et bud«: Denne ophøjede hensigt er det sande bud, lønnen for alle buddene.[DA141702]

Endvidere udskiftes he med ajin i alfabetet al-bam, som er meget prisværdigt: Det stiger og går ikke ned, ligesom achas bata. Disse begyndelsesbogstaver, som er offerets væsen, kan altså udlægges endnu en gang: »Abel bragte også sig selv.« Da vor første far bragte himlen en »okse, tyr, med horn og hove«, gjorde også han den til et billede af sig selv. Dens horn kom før dens hove; derfor kaldes den først okse og derpå tyr. Dermed retfærdiggjorde han dommen over sig selv: Hans højde var blevet formindsket, og hornene på de levende væsener, der bærer tronen, var blevet skjult for ham. Kain gav derimod ikke agt på denne hensigt og blev afvist.

»Også han, Abel, bragte« medtager, at han ved sin hensigt fuldendte Kains mangel og ønskede at gøre ham egnet for himlen. Da Kain først lå fældet foran ham, ville Abel ikke stikke ham ihjel ude på marken, for at hans tjeneste ikke

Jad Jehuda - ז - fortsat

ildoffer for Herren«, som mesteren også skrev i Sod Neshamah Jeterah, trykt sidst i Avodat Jom Kippur af den store lærde, vor lærer rabbi Moshe Cordovero, må den retfærdiges minde være til velsignelse. »Brændoffer« svarer til nefesh, navnets nederste he, Malkhut, som stiger op, som bekendt.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - ח

»Det«, hu, svarer til ruach, navnets vav, Tiferet. »Ildoffer«, isheh, svarer til neshamah fra Binah, det øvre he: esh-he, ild-he. »Duft«, reach, svarer til chajah fra Chokhmah; derfra kommer det ekstra på sabbatten til enhver i Israel. Det er »fra ham bor [de] i himlen?« [usikker forbindelse], som der står. »Liflig«, nichoach, svarer til Jechidah fra spidsen af jod, og alle er til Havayah, som sagt.[DA142501]

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - ט

»Endvidere kan man sige«, at disse begyndelsesbogstaver antyder ordet »sig selv?«, atsmo. He i hu regnes som ajin i al-bam, som det lærer os i dette alfabet, der er meget prisværdigt. Det forklares i Zohar, Terumah, side 234: »Derfor at-bash« osv.: »De første bogstaver stiger i tal, og de sidste bogstaver går ned i tal« osv. »At-bash stiger, som sagt; al-bam stiger og går ikke ned.« Det betyder, at de første bogstaver i at-

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - ט - fortsat

bash stiger i deres orden, mens de andre går ned i omvendt orden, tav-shin-resh-qof. Anderledes i »al-bas«: Her stiger både de første og de andre i deres orden. Også i alfabetet achas bata stiger alle tre nedefra og op i deres orden.[DA142601]

Jad Jehuda - י

»Et billede af sig selv«: For i begyndelsen var han fuldkommen i sig selv.

Jad Jehuda - יא

»Derfor sagde han: frem for en okse, en tyr.« Først kaldte han den okse, hvis horn er færdigdannede. Grunden til, at hornene kom først, var at:

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - יב

»Retfærdiggøre dommen over sig selv«, ved at de hellige levende væseners horn var blevet skjult for ham på grund af hans synd. Før synden nåede hans højde fra jorden til himmelhvælvingen. Vore mestre, må deres minde være til velsignelse, sagde ganske vist i Chagigah, andet kapitel, side 13: Fra jorden til himmelhvælvingen er der fem hundrede års gang, og himmelhvælvingens tykkelse er fem hundrede års gang; sådan er det også mellem hver

KLADDE · uafklaret · fortsat

Rema fra Fano - fortsat

skulle være fremmed. Kain rejste sig, sparkede til ham og gengældte godt med ondt. Først mange generationer senere forbandt den Hellige, velsignet være han, Abels tanke med handling. Vi vil vende tilbage til dette.

I offerhandlingen findes imidlertid menneskenes ånd, som stiger gennem den velbehagelige hensigt, og dyrets ånd, som går ned ved blodets modtagelse og stænkning: den velbehagelige handling. Tjenesten ved bindingen af Isak, Abrahams søn, blev ikke fuldendt ved, at hans neshamah fløj bort — det er menneskets ånd, som steg op — før handlingen blev fuldført i vædderens krop. Dette er allerede tilstrækkeligt forklaret i del II, kapitel 8.

Vor lærer Moses, fred være med ham, ønskede ikke alene at ofre sig selv som brændoffer, men på enhver måde, der kunne hjælpe til at gøre Israel velbehageligt for deres far i himlen. Han bad kun om at være deres soning. »Lykkeligt det folk, som har det sådan«, she-kakhah, שככ"ה: Det er Moses, מש"ה. Nu er overvejelsens forvirring faldet til ro omkring dødens dom, som vor lærer Moses, fred være med ham, var i tvivl om for sit eget vedkommende i et særdeles ædelt udsagn. Det er et ord på rette sted, som med den givne forklaring ikke ville passe til nogen anden. [DA141703]

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - יב - fortsat

himmelhvælving. Over dem er de hellige levende væsener. Deres fødder svarer til det hele; deres lår svarer til det hele; deres horn svarer til det hele; over dem er herlighedens trone osv.

Efter dette bliver højden fra jorden til de levende væseners horn, uden at medregne dem, 3.484 gange fem hundrede års gang. Med hornene, som svarer til det hele, bliver højden 6.168 gange fem hundrede år.[DA142901] Men da det første menneske i sin højde nåede himlen, havde han dog et vist forhold til dem og hørte med til højden. Sådan var det ikke, efter at han syndede, og den Hellige, velsignet være han, lagde hånden på ham og gjorde ham mindre. Da gjaldt »så højt himlen er over jorden«: De har slet intet forhold til hinanden, for himlen er i højden, jorden i dybden og falder ikke under begrebet højhed og højde. Sådan blev det første menneskes del i de høje højder taget fra ham, indtil de levende væseners horn var aldeles skjult for ham, til det yderste, uden nogen som helst relation.

Jad Jehuda - יג

»Denne hensigt«: At ofre sig selv til himlen. Derfor blev Kain afvist, og Herren vendte sig ikke til hans offergave.

Jad Jehuda - יד

»Også han, Abel, bragte«: Ordet »også« kan yderligere medtage, at hensigten om at ofre sin sjæl til himlen ikke alene gjaldt ham selv; han ønskede det også for sin bror Kain. Derfor, da Kain faldt

Jad Jehuda - יד - fortsat

under Abel, som vore mestre, må deres minde være til velsignelse, sagde i Bereshit Rabbah — der er skrevet »og han rejste sig« ved »Kain rejste sig mod sin bror Abel«, hvor »rejste sig« ikke behøvede at være sagt, men lærer, at han havde ligget under ham osv. — forbarmede Abel sig over ham og dræbte ham ikke, for at hans tjeneste ikke skulle være fremmed. Et sådant offer ville ikke være velbehageligt, når det var ude på marken og ikke på alteret.

Han gengældte ham med ondt og dræbte ham ude på jorden, uden at det var et egnet offer. Abel døde uden at have opnået halvdelen af sin længsel efter at være et offer for Herren. I Joel Moshes kommentar står, at Herren, velsignet være han, antydede dette til Kain: »Din brors blods røst råber til mig fra jorden«, altså ikke fra alteret. Det har han ramt godt.

Jad Jehuda - טו

»Først mange generationer senere«: I Moses' og Arons dage, som bekendt var de Abels og Kains reinkarnationer, forbandt den Hellige, velsignet være han, Abels tanke med handling: Han havde længtes efter at ofre sig selv og sin bror til himlen, og Moses bragte Aron og hans sønner frem.

Jad Jehuda - טז

»Vi vil desuden tale om dette« ved Nadav og Avihu, nedenfor, del IV, kapitel 14.

Jad Jehuda - יז

»Der findes imidlertid« osv.: Ud over det, vi sagde om »hvem kender menneskenes ånd« osv., kan meningen også være den handling og den tanke, der kræves til et offer. Den ofrende skal tænke, som om hans egen krop var brændt og hans aske samlet på alteret. Det er menneskenes ånd og hans tanke, som stiger op. Selve offerhandlingen er dyrets ånd, som slagtes og i handling stiger ned på alteret gennem alle tjenestens fremgangsmåder.

Alt dette skete ved Isaks binding: Ud over sin rette hensigt behøvede han også handlingen. Derfor steg hans ånd virkelig op, indtil handlingen senere blev fuldført i vædderen, der var gjort rede til ham siden skabelsens seks dage. Da vendte hans neshamah tilbage til ham. Moses, hvis hele frelse og ønske var:

Jad Jehuda - יח

»At være Israels soning«, sagde »hvem kender menneskenes ånd« osv., det vil sige: Hvem ved, hvilken af dem der alene vil være egnet? Derfor skiller jeg de to ad, for jeg er tilfreds med begge, for at fuldende tjenesten på enhver fuldkommen måde og også i handling blive et offer for Israel.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - יט

»Lykkeligt det folk« osv.: Rabbi Ch.s udtryk flere steder.[DA143601]

Jad Jehuda - כ

»I et særdeles ædelt udsagn«: »Jeg ved ikke, hvor min sjæl går hen.«

Jad Jehuda - כא

»Som ikke ville passe til nogen anden«: Efter den ligefremme betydning ser det ud som hovmod hos enhver undtagen Moses; efter vores forklaring er det modsatte rimeligt.

KLADDE · uafklaret

Joel Moshe - 1

»Den hellige skabnings ånd«: Malkhut i Atsilut, i hemmeligheden om »ét hjul på jorden«. Det er Shekhinah, som stiger ned til Beriahs verden og dér hver nat modtager alle sjælene hernedefra. Hun kaldes dyret, der ligger på tusind bjerge, som forklaret i del I, kapitel 21, ved Moses' velsignelse »Herren føje til jer«. Det er »nye hver morgen«: Hver morgen giver hun de sjæle tilbage, som blev betroet hende om natten. Det er den hellige hjord. Alt levendes moder er Shekhinah, som stiger ned til jorden, Beriahs verden. »Fra den, der spiser, kom føde« betyder, at hun spiser sjælene og igen giver dem tilbage. Det er let at forstå; se dér.

»Moses? Hvem kender ånden« osv.: Også Moses rummede seks hundrede tusind sjæle. Derfor var han i tvivl om, hvorvidt han steg ned, som for at genoprette sin neshamah. Det er dyrets ånd. »Og dyrets ånd, som stiger ned«: Det er menneskeansigtets ånd, Mah i Atsilut. Det er »menneske og dyr frelser du, Herre«. Se »כ״י«, del III, afsnit 11, og på side 5, »אלף? ס״ת« [uafklaret fortsættelse af henvisningen].[DA143901]

»הקיק, som Isak« osv., »som vor lærer Moses, fred være med ham, bragte frem for himlen« osv.: Ved svingningen, hvormed Moses svang levitterne, Aron og hans sønner, genoprettede han dem, som om han

KLADDE · uafklaret · fortsat

Joel Moshe - 1 - fortsat

bragte dem frem for himlen, som nedenfor. Der står »han steg ned efter at have udført« osv., ligesom ved Abraham: »Du har ført ham op; før ham ned.« Sådan steg Aron op og derefter ned, ligesom Isak. »Han vil se dig og glæde sig i sit hjerte«: Aron vil glæde sig ved at se Moses svinge ham og genoprette ham til offer, som nedenfor.[DA143902]

»Brændoffer, det, ildoffer, duft, liflig, for Herren«: Fem udtryk svarende til sjælenes fem trin. »Det«, hu, genoprettede ruach, nefesh og he i navnet [usikker forbindelse]. Derfor skrives hu, han, men læses hi, hun: kvindeligt og mandligt. Ild-he er det første he, nemlig isheh, ildoffer. Reach, duft, er chajah, navnets jod; nichoach, liflig, er Jechidah, spidsen af jod. Alle er til Herren, altså »alle mine neshamot over ham i navnet« [usikker forbindelse]. [DA143903]

»Disse begyndelsesbogstaver er væsenet« osv.: I verset »Abel bragte også han af sin hjords førstefødte og af deres fedt« er begyndelsesbogstaverne ajin-gimel, mem-chet, »רדרים?« [uafklaret form]. Det vil sige, at han bragte sig selv, for ajin-gimel og mem-chet udskiftes i at-bash.[DA143904]

»Derfor kaldte han«: Han havde straks horn og var derefter tyr. Sådan gjorde han den til et billede af sig selv: I begyndelsen havde han horn, men bagefter blev hans højde formindsket. Det er meningen med Gemara: Kain så, hvor hans far slagtede tyren. Ligefrem betyder udsagnet, at Kain ikke vidste, hvor han skulle slagte, for at sjælen gik ud, før han så sin far slagte ved halsen. Sådan er den ligefremme mening. Med alt dette er det også, at Kain så, hvor han slagtede, som ovenfor, at hornene kom først. Det betyder, at hensigten var at ofre sig selv; bagefter så han, at han slagtede en tyr, som sagt.

»De levende væseners horn blev skjult for ham« osv.: I Aris lærdomme står, at den øvre vogn har løve, okse, ørn og menneske. Løven er Abba til højre, som omfatter fem gevurot, indbefattet i fem chasadim. De fem chasadims tal stiger til fem hundrede lys, som det er kendt af sandhedens vise, ved at indbefatte jod, ti, i hemmeligheden om »ti, ti, skålen«. Tilsvarende er oksen til venstre den øvre Imma: Fem chasadim, fem hundrede. Menneske og

KLADDE · uafklaret · fortsat

Joel Moshe - 1 - fortsat

ørn har ligeledes fem hundrede lys hver. Hele vognen omfatter to tusind, hemmeligheden om sabbatsgrænsens to tusind.

Det er hemmeligheden i »verden er seks tusind år«: To tusind i Asijahs verden kaldes to tusind af tohu; i Jetsirahs verden er der to tusind af Torah; to tusind af Messias er i Beriahs verden, for i Beriah åbenbares forløsningen. I hver af de to verdener er helheden nemlig en fuld vogn. I Atsiluts verden er han, som rider på tronen.

Det første menneske var verdens terumah. Terumah er to af hundrede; af to tusind bliver det fyrre. Af tre gange to tusind bliver der altså tre gange fyrre, som giver 150. Det omfatter alle vognene, »מן היית?« [uafklaret forbindelse], ved begyndelsen af det første menneskes højde, før han blev formindsket, og hans højde blev reduceret med tyve alen. »Han sidder på sine håndflader«, af ordet kaf: Hans højde blev reduceret fra den tredje vogn. »Denne terumah, disse mem« [usikker forbindelse]; de levende væseners horn blev skjult for ham. Det var det, der bevirkede det ved dem, som bærer tronen, ved de tyve, hans højde blev reduceret med. [DA143905]

Moses genoprettede dette; derfor står 150, som omfattede det, der var fra de tre, den øvre vogn, og ikke fra de tre nedre, som er sluppet [usikker forbindelse]. De øvre to gange fem hundrede blev nemlig trukket fra ham på grund af vore synder, som ovenfor. Anderledes med vor lærer Moses, fred være med ham: Han opnåede to skuldre, to gange katef, כתף, som er to gange fem hundrede. Det er let at forstå; »מההר"ל נ"ק« [uafklaret tilskrivning]. [DA143906]

»Kain gav derimod ikke agt« osv.: At overgive sig selv til død og offer ligesom Abel; han blev afvist. Dermed falder vore mestres udsagn på plads, må deres minde være til velsignelse. Vore mestre sagde, må deres minde være til velsignelse, ved verset »de blev fuldendt«, »lidt« [usikker forbindelse]: Rabbi E. sagde: Da templet bestod, bragte de ofre. Hvad er det nu at beskæftige sig med dem? »At vi ikke beskæftiger os med dem, eftersom handlingen ikke er fuldendt« [usikker forbindelse]. Se Zohar, Terumah, om de lærdes klædning: Ved buddenes

KLADDE · uafklaret · fortsat

Joel Moshe - 1 - fortsat

handling bliver der en klædning til den nedre Edens have, ved hensigten en klædning til den øvre Edens have, og ved Torahen næring for neshamah: Fra det åbenbare til neshamah i den nedre Edens have, fra det skjulte i den øvre.[DA143907]

Vi vender tilbage til det foregående: Ved sin hensigt fuldendte han Kains mangel, fordi Kain ikke havde ofret sig selv. Abel ønskede at gøre Kain egnet for himlen, til offer. Da Kain faldt under Abel, som der står om »Kain rejste sig mod Abel«, hvilket viser, at han først var under ham, ville Abel ikke stikke ham ihjel ude på marken, kun på alteret, for at hans tjeneste ikke skulle være fremmed. Kain gengældte godt med ondt og dræbte Abel ude på marken. Jeg mener, det er hemmeligheden i »din brors blods røst råber til mig fra jorden«: Han skulle have ofret ham på et alter af jord, ikke ude på marken. Det er

Tilbage til kapitlet i indholdet

Historisk register: Heqor Din - III - Kapitel 7

KLADDE · uafklaret · fortsat

Joel Moshe - 1 - fortsat

»se, hvad han gjorde mod ham«, netop »på marken«.

»Først mange generationer senere« forbandt han Abels tanke — det er Moses, hans reinkarnation — med handling. Han svang Aron, Kains reinkarnation; nun i Kain antydes i ham, og han genoprettede ham. »Som stiger gennem den velbehagelige hensigt«: Når mennesket synder, går hans ånd på grund af hans synder — »ומרים קדשה?« [uafklaret forbindelse] — til dels til urenheden. »וכמעט?« [uklar form]: Offeret fører hans neshamahs hellighed tilbage til dens sted. Dyrets ånd er urenheden, som går ned i havets dyb, som ovenfor, del I, kapitel 2, ved blodets stænkning. [DA143908]

Heqor Din — del III — kapitel 8

Jad Jehuda: א · ב · ג · ד · ה · ו · ז · ח · ט · י · יא · יב · יג · יד · טו · טז · יז · יח

Joel Moshe: 1

Jad Jehuda - א

»Rav Chaninas udsagn« i kapitlet Ha-Zahav: »Alle går ned i Gehinnom undtagen tre« osv., som vi begyndte på i kapitel 2.

Jad Jehuda - ב

»Det behøves i sin egen betydning«: »Alle går ned« gælder synderne, altså alle syndere går ned. At han blot siger »alle går ned«, er for også at medtage retfærdige og dem på mellemtrinnet. Her er der ikke brug for Gemaras »alle, som går ned, stiger op«.

Jad Jehuda - ג

»Før alt andet« osv.: Gemaras »alle går ned,

Rema fra Fano

Nu vender vi tilbage til rav Chaninas udsagn, som tidligere blev anført i kapitel 2. Det behøves i sin egen betydning om synderne, efter at vi har forklaret, hvad »alle« kommer for at medtage. Før alt andet skal den vises hjerte give hans mund indsigt i den forklaring, vi plejer at give her og alle lignende steder: Udsagnets ophavsmand fejler ikke i sin første formulering, så han på grund af vores undren må trække den tilbage og vende den om. Det ene kommer derimod for at lære om det andet; det første er altid grundlaget. Sådan nævnte vi det ved dem, der regnes blandt de første ti i synagogen, og sådan vil det fremgå ved den fuldkomne retfærdige og den ikke fuldkomne

Jad Jehuda - ג - fortsat

tænker du? Sig derimod: Alle, som går ned, stiger op, undtagen tre« forklares, som vi plejer at forklare lignende steder. Når Gemara indvender mod den første formulering med »tænker du?« og svarer »sig derimod« osv., betyder det ikke, at udsagnets ophavsmand først tog fejl i sit ordvalg, opdagede det på grund af indvendingen og trak det tilbage til fordel for en anden formulering. Den første formulering er altid sand og uden fejl; den anden er blot en forklaring af den første.

Jad Jehuda - ד

»Som vi nævnte« ovenfor, del II, kapitel 14: Gemara siger om dem, der regnes blandt de første ti, at han tager alles løn. Alles løn, tænker du? Sig derimod: En løn svarende til dem alle.

Jad Jehuda - ה

»Som det også vil fremgå« nedenfor, kapitel 5.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - ו

»Her således«: »Alligevel: Alle, tænker du? Sig derimod« osv. [usikker indledning]. Det forklares sådan: Indvenderen fandt det vanskeligt, hvorfor disse skulle have en fordel ved ikke at gå ned. Derfor sagde han »tænker du?«, og svaret er »sig derimod: Alle, som går ned, stiger op, undtagen tre«. Grunden til, at de ikke går ned, er, at alle, som går ned, stiger op, undtagen dem. På grund af deres svære synd kræver dommen, at Gehinnoms ild fortærer dem helt. Da de aldrig ville stige op, hvis de gik ned, skåner han dem — »anderledes med«, at de ikke går ned; men for alle »ילם« fra dem, forud, udtænker han tanker, så ingen af dem skal forstødes, på en anden måde [beskadiget forbindelse].[DA144701]

Som det vil blive forklaret nedenfor, kapitel 15; se dér. »Som sagt, i himlene« [usikker forbindelse]: Det »sig derimod«, han siger, trækker ikke »den første

Rema fra Fano - fortsat

retfærdige. Her siger han således: Eftersom disse tre, hvis de går ned, ikke stiger op igen, som han afslutter, går alle ned undtagen disse.

Dette er en sand og nødvendig vej til at forstå Gemara ved alle udsagn, som følger denne fremgangsmåde; ikke ét mangler. Tag det og fæst dine øjne på det, for det er forunderligt. Et sådant udsagn findes i kapitlet Jetsiot ha-Shabbat, hvor det gentages og vækkes på ny to eller tre gange; så meget mere har det øget vores kærlighed til forklaringen af denne regel. Dér læser vi: Der læres: Også hænder, som har rørt ved en bog, gør terumah ugyldig, på grund af rabbi Parnakhs udsagn i rabbi Jochanans navn: Den, der holder en nøgen Torah-rulle, begraves nøgen. Nøgen, tænker du? Rabbi Zeira sagde derimod: Nøgen, uden bud. Uden bud, tænker du? Sig derimod: Nøgen, uden det pågældende bud.[DA144101]

Meningen er, at den, som overtræder deres ord ved at røre en Torah-rulle på en foragtelig måde, har de lærde bestemt skal gøre terumah ugyldig. For der står: »I skal deraf give Herrens terumah til præsten Aron.« Ligesom Aron er en chaver, skal hans sønner være chaverim. Den, som er nøgen for bud, er imidlertid helt nøgen for de lærdes velkendte klædninger, der tilhører dem, som opfylder buddene. Den, som foragter en Torah-rulle, vidner om sig selv, at han foragter det, der står i den. Dermed ved vi, at han udfører bud uden at gøre det for deres egen skyld. At han er nøgen for dette bestemte bud, bevirker, at han er nøgen for alle

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - ו - fortsat

konge« tilbage [usikker ordform], for den er hovedsagen, og den sidste formulering er dens forklaring.[DA144702]

Jad Jehuda - ז

»Og nødvendig«: For det kan ikke antages, at udsagnets ophavsmand først var upræcis i sit sprog.

Jad Jehuda - ח

»To eller tre gange«: Dér indvender han »tænker du?« mod den anden formulering og går fra den til den tredje.

Jad Jehuda - ט

»For der står« osv.: Gemaras »på grund af rabbi Parnakh« betyder, at de bestemte, at hænder efter berøring af en bog gør terumah ugyldig, på grund af præsten, som spiser den. Denne præst, der holdt den nøgne rulle og overtrådte rabbi Parnakhs udsagn, regnes ikke længere for en chaver, så han skulle være egnet til at spise terumah. Terumah gives nemlig kun til en præst, som er chaver, som vi udleder i kapitlet Cheleq af »I skal deraf give« osv.

Jad Jehuda - י

»Imidlertid« osv.: Den første formulering, »han begraves nøgen«, er bestemt grundlaget. Meningen er, at han begraves nøgen uden klæderne og de lærdes klædninger, som bliver til af buddene, som i Zohar, Terumah, Shelach Lekha

Jad Jehuda - י - fortsat

og andre steder. Ved at holde den nøgne Torah-rulle »foragtede han Herrens ord«, alt det, der står i bogen. Han udfører ikke buddene for deres egen skyld og forbliver nøgen uden deres klædninger. Rabbi Zeiras »nøgen uden bud« er en forklaring af den første formulering.

Jad Jehuda - יא

»At han er nøgen« osv.: Også rabbi Zeiras første formulering, »nøgen uden bud«, er sand. »Sig derimod: Nøgen uden det pågældende bud« forklarer den første formulering således: Da han er nøgen uden netop buddet om at ære Torah-rullen, ved at holde den, mens den er nøgen, ved vi dermed, at han også er nøgen for alle de øvrige bud, og at han foragter dem osv.

Rema fra Fano - fortsat

buddene, da han foragter dem. [DA144102]

Heraf fremgår, at Gemaras anonyme stemme med den sidste formulering gav et bevis ud fra et tegn for rabbi Zeiras udsagn, og rabbi Zeiras eget udsagn er et bevis ud fra årsagen for rabbi Parnakhs udsagn. Rabbi Parnakhs udsagn er lærens rod og grundlag, som mest skræmmer og truer den, der foragter buddene. Alle tre er tilsammen rette domme og sand lære.

Når vi i de følgende kapitler har forklaret det dybeste af Gemaras udsagn af denne art, som ved første øjekast synes at bero på manglende forståelse, »indtil hans fælle kommer og undersøger ham« — et værdifuldt emne, som er meget nødvendigt for hensigten med det, vi forklarer — vil ingen tvivl blive tilbage i vores hjerte om denne regels sandhed, til at stadfæste alle de lærdes ord.

Jad Jehuda - יב

»Heraf fremgår«: Med den sidste formulering, »nøgen uden det pågældende bud«, gav Gemaras anonyme stemme et bevis og et tegn for rabbi Zeiras »nøgen uden bud«; det er et tegn på, at han foragter buddene.

Jad Jehuda - יג

»Og rabbi Zeira«: Hans »nøgen uden bud« er årsagen til, at han begraves nøgen uden de lærdes klædninger.

Jad Jehuda - יד

»Alle tre«: Disse formuleringer.

Jad Jehuda - טו

»Udsagnet« ved Jomas slutning, som kommer ved begyndelsen af det følgende kapitel.

Jad Jehuda - טז

»Af denne art«: Man indvendte mod den første formulering på grund af den manglende forståelse

Jad Jehuda - טז - fortsat

af den ved første øjekast og ved en hurtig læsning.

Jad Jehuda - יז

»Indtil hans fælle kommer«: Den anden formulering, »og undersøger ham« og forklarer den første.

Jad Jehuda - יח

»Til at stadfæste alle de lærdes ord«: Begge formuleringer, som optræder på denne måde.

KLADDE · uafklaret

Joel Moshe - 1

»Ændrer i sin første formulering« osv.: Gemara indvender »alle går ned, tænker du?«. På samme måde overalt, hvor Gemara indvender »tænker du?« og svarer på en anden måde: Det er ikke, at han trækker deres første formulering tilbage, fordi han måtte gå fra den. Både denne og hin er sande, og den første forklarer den andens ord. Sådan

KLADDE · uafklaret · fortsat

Joel Moshe - 1 - fortsat

forklares det ovennævnte »alle går ned i Gehinnom«.[DA146001]

»Hvis de går ned, stiger de ikke op« osv.: Det viser, at de endnu ikke er genoprettede. Hvis de gik ned, ville de ikke stige op. Derfor går de ikke ned; Herren, velsignet være han, kræver i stedet betaling af dem gennem noget andet. Se kapitel 16. »Efter denne fremgangsmåde« osv.: Han indvender »tænker du?«, »han vil trække sine ord tilbage« [usikker forbindelse]. »Så meget mere har det øget vores« osv.: Det stemmer med forklaringerne af denne regel, hvor han indvender »tænker du?«.

»Ligesom Aron er chaver« osv.: Den, som overtræder de lærdes ord, kaldes derimod ikke chaver og gør terumah ugyldig. »Med den sidste

KLADDE · uafklaret · fortsat

Joel Moshe - 1 - fortsat

formulering« osv.: Svaret »uden det pågældende bud« er et bevis og et tegn for rabbi Zeiras ord, at han var uden bud. Som sagt ovenfor: Den, der foragter Torah-rullen, vidner om sig selv osv. Rabbi Zeiras ord er sande — »עלא« [uafklaret form] — et bevis ud fra årsagen og en forklaring af rabbi Parnakhs ord, at han blev begravet uden bud, helt

Tilbage til kapitlet i indholdet

Historisk register: Heqor Din - III - Kapitel 8

KLADDE · uafklaret · fortsat

Joel Moshe - 1 - fortsat

nøgen for de lærdes klædninger. Det er det, som mest skræmmer mennesket i udsagnet »han begraves nøgen«. »En gang blev de gentaget til udsagnet; der blev altså sagt to vers« [usikker forbindelse]. Han gik ikke hver gang fra de første ord; de er alle den levende Guds ord.[DA146002]

Heqor Din — del III — kapitel 9

Jad Jehuda: א · ב · ג · ד · ה · ו · ז · ח · ט · י · יא · יב · יג · יד · טו · טז · יז · יח · יט · כ · כא · כב · כג · כד · כה · כו · כז · כח · כט · ל · לא · לב · לג · לד · לה · לו · לז · לח · לט · מ · מא · מב · מג · מד · מה · מו · מז · מח · מט · נ · נא · נב · נג · נד · נה · נו · נז · נח · נט · ס · סא · סב · סג · סד · סה · סו · סז · סח · פב · פא · פ · עט · עח · עז · עו · עה · עד · עג · עב · עא · ע · סט

Joel Moshe: 1

Jad Jehuda - א

»Ved slutningen af Joma lærer vi« osv.: Dette er det dybeste udsagn, som mesteren nævnte ved slutningen af det foregående kapitel. Også her siges »det er tilladt for ham; tilladt, tænker du? Sig derimod« osv. Mesteren forklarer også her, at den første formulering er grundlaget, og at den anden, »sig derimod« osv., er dens forklaring.

Jad Jehuda - ב

»Gentagelsen«: Han sagde »jeg vil synde og vende om« to gange.

Jad Jehuda - ג

»Meningen« osv.: For at forklare udsagnet på den nævnte måde fremlægger mesteren nogle tilknyttede undersøgelser. Fra dem udfolder andre undersøgelser sig i de følgende kapitler frem til kapitel 14, hvor mesteren afslutter forklaringen af dette udsagn.

Rema fra Fano

Ved slutningen af Joma lærer vi: Den, som siger »jeg vil synde og vende om, jeg vil synde og vende om«, får ikke lejlighed til at gøre omvendelse. Vi nævnte allerede dette i del I, kapitel 19. Gentagelsen i vores mishnah forklarede Gemara efter rav Huna: Når et menneske har begået en overtrædelse og gentaget den, er den tilladt for ham. Tilladt for ham, tænker du? Sig derimod: Den bliver for ham som noget tilladt.

Meningen er, at Gud skabte mennesket retskaffent, så det ikke skulle begære noget ondt. De tidligere lærde spurgte her: Hvordan trængte den onde drift da ind i ham, så han spiste af den frugt, han var blevet advaret imod? Vores svar er, at et bud, som ikke blev udført for dets egen skyld, forårsagede det. Dette er imidlertid selv vanskeligheden. Men månens anklage kom før det hele; den var et bud, som ikke blev udført for dets egen skyld. Vi udfoldede hændelsens ligefremme betydning ved begyndelsen

Jad Jehuda - ד

»For et bud, som ikke blev udført for dets egen skyld«: At han havde samleje om dagen, forårsagede det. Dermed kom den onde drift ind i ham, som straks vil fremgå og i kapitel 11.

Jad Jehuda - ה

»Dette er selv vanskeligheden«: Hvordan kom han til at udføre et bud uden at gøre det for dets egen skyld, når han var skabt retskaffen i sine handlinger?

Jad Jehuda - ו

Årsagen var altså bestemt månen, som anklagede solen og sagde »to konger kan ikke« osv., som i kapitlet Ellu Terefot. Dette var et bud, som ikke blev udført for dets egen skyld, som forklaret i Em Kol Chaj, del I. Deraf fulgte også, at det første menneske udførte et bud uden at gøre det for dets egen skyld. Men:

Jad Jehuda - ז

Skaden i månen kunne let genoprettes, fordi den ikke var ramt af menneskehænder. Den skade, det første menneske gjorde ved et bud, som ikke blev udført for dets egen skyld, kunne derimod ikke let genoprettes. Tværtimod trak han yderligere synden, den onde drift, til sig med tomhedens reb.

Jad Jehuda - ח

Hvis det første menneske havde overholdt det første bud, frugtbarhed og formering, som det var sagt, uden noget, der ikke var for dets egen skyld, ville alt være blevet genoprettet. Som vi sagde: Den onde drift ville ikke være trængt ind i ham.

Jad Jehuda - ט

»Hændelsen med Batseba«: Hun var bestemt for ham siden skabelsens seks dage, men han spiste hende umoden, som vore mestre sagde, må deres minde være til velsignelse. Det er hans hast.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - י

»Som kom med smerte«: Som der står, »עו"י?«, »og min smerte er altid foran mig«.[DA147201]

Jad Jehuda - יא

»Og hans overilelse«: Det er også en fuld bekendelse af det første menneskes overilelse, hvis reinkarnation David var. Det er »hvert menneske lyver«, altså det første menneske.

Rema fra Fano - fortsat

af Em Kol Chaj. Enhver skade, som menneskehænder ikke har rørt ved, kan let genoprettes. Ari sagde ligeledes, må hans minde være til velsignelse, at hvis det første menneske havde overholdt ét bud, som det var sagt, ville alt straks være blevet genoprettet.

Om dette sagde kong David, fred være med ham: »I min hast sagde jeg: Hvert menneske lyver.« Det er i sandhed en fuld bekendelse af hændelsen med Batseba, som kom med smerte — han spiste hende umoden — og af det første menneskes overilelse ved det første bud, han fik, »vær frugtbare og talrige«. Ved sit første samleje kom han nemlig til sin hustru på en hverdag, om dagen, da dommen var stærk, og offentligt. Han avlede »sin forhud«, det er Kain, »sin frugt«, det er Abel.[DA146201]

Om deres forbillede i Herrens sande domme lærer vi i Neziqin: Hunden og kiddet, som sprang fra taget — de blev født før deres tid og er derfor for tidligt fødte — og knuste karrene. Det betyder, at de blev beskadiget i neshamahs klædninger, som vi forklarer i Ha-Nefesh; se dér. Dommens regel er at betale fuld erstatning. Derfor blev den ene dræbt og den anden fordrevet.

Vi lærer også dér: Hunden, som tog en brødkage — det er Abels tvillingesøster, en fri kvinde, bestemt — og gik hen til kornstakken for at opbygge en stak af efterkommere fra hende; den spiste brødkagen, som i »det brød, han spiser«, og satte ild til stakken: Den blev ophidset ved overtrædelsen og prægede den onde drifts ild ind i sine efterkommere. For

Jad Jehuda - יב

»På en hverdag«: Også sabbatsaftenen. »Da dommen var stærk«: Ved minchah. »Og offentligt«: Som i Bereshit Rabbah ved slangen: Da den så dem have kønsligt samkvem, begærede den hende; dette var årsagen.

Jad Jehuda - יג

»Han avlede sin forhud«, Kain. Som vore mestre sagde, må deres minde være til velsignelse, i kapitlet Arba Dinei Mitot: Det første menneske trak sin forhud frem. Zohar, Bereshit, side 109, forklarer, at han holdt sig til forhuden, idet han lod sig friste af slangens ord. På side 113 siges om Kain: Han var en søn af besmittelsen. Endnu mere sagde de i Pirqei Rabbi Eliezer: Slangen kom til Eva, og hun undfangede Kain.

Jad Jehuda - יד

»Sin frugt«: Mesteren anvender versets udtryk »I skal regne dens forhud, dens frugt, for uomskåret«, som står om orlah-årene.

Jad Jehuda - טו

»Det er Abel«: Han var hellig frugt, lovprisninger for Herren.

Jad Jehuda - טז

»Om deres forbillede« osv.: Her forklarer mesteren også emnet gennem retsreglen. Vi lærer i Neziqin, andet kapitel: Hunden og kiddet, som sprang fra taget og knuste karrene, betaler fuld erstatning. Sådan er det

Jad Jehuda - טז - fortsat

med Kain og Abel: Kain sammenlignes med hunden og Abel med kiddet. Begge sprang fra taget: De blev født før tiden på grund af det første menneskes overilelse, som nævnt. Dermed knuste de karrene, klædningerne, som neshamah iklædes, når den kommer til denne verden. Derfor skal de betale fuld erstatning. De modtog deres straf: Abel blev dræbt, Kain fordrevet.

Jad Jehuda - יז

»Vi lærer også dér« i slutningen: Hunden, som tog en brødkage og gik hen til stakken, spiste brødkagen og satte ild til stakken, betaler fuld erstatning for brødkagen og halv erstatning for stakken. Dette antyder Kain, som tog brødkagen, Abels ekstra tvillingesøster, som de stred om, indtil Kain dræbte Abel, som i Bereshit Rabbah.

Jad Jehuda - יח

»En fri kvinde«: Derfor udlægger han chararah, brødkage, gennem chorin, fri. Hendes neshamah var ren, ubesmittet og fri, ikke underkastet det, Zohar nævner i Mishpatim.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - יט

»Han spiste brødkagen«: Han kom til hende, som i Zohar, Bereshit, side 109: »Hvad betyder seet, løftelse? Løftelse her er som det, han gjorde mod ham: Du skal ikke give din sæd til din næstes hustru« osv. »Han kom til hans

Rema fra Fano - fortsat

brødkagen betaler den fuld erstatning, som i »kald på ham, så han kan spise brød«. Ligesom der fra den, der spiser, kom føde, sådan »skal denne kaldes kvinde, for fra en mand blev denne taget«. Til ham vender hun tilbage.

Det er betydningen af »Moses' svigerfar«, den første med denne betegnelse: Han er en bror, som giver en søster. Et tegn herpå er »jeg, din svigerfar Jetro«, ani chotenkha Jitro, med begyndelsesbogstaverne achi, »min bror«. Ligeledes er chotanto, hans svigermor, »en, der giver en søster«, som i »hendes bror og hendes mor« ved Rebekka. Sådan er det med dem alle: De giver deres døtre til den, som er deres bror i sjælenes tilblivelse og virkelig deres mage. Mandens forældre kaldes af bruden chamiha og chamoto, svigerfar og svigermor: ach jecham, en bror blev undfanget, af »min mor undfangede mig«. De er broderens forældre, og det at give passer ikke på dem. Kvindens forældre giver hende til hendes mage; disse tager hende til sig for at gifte hende med ham.[DA146202]

Vi fastholder, at Kain røvede Abels tvillingesøster. Jetro anbragte Moses og Tsipporah i brudebaldakinen og sagde til ham ved Horeb: »Gå ud for din hustrus skyld.« Om blodet fra hans efterkommere sagde han: »Og hendes to sønner med hende.« De var bevaret for hende siden skabelsens seks dage, og du har fået dem. Det er, hvad vi lærer i Asarah Juchasin: Han behøver ikke fremlægge bevis hverken for kvinden eller for børnene. Han gav ham sin hjord, som var blevet hos Kain ved Abels

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - יט - fortsat

tvillingesøster og dræbte derefter hendes mand. Sagens hemmelighed er: Han vendte sig hid og did. De tidligere sagde: Hvad betyder han vendte sig hid og did? Han så, hvad han havde gjort i huset og hvad på marken. Marken er kvinden, som i: Da de var på marken«; se dér. Hans udtryk »spiste« betegner samleje, som i »det brød, han spiser«, om Potiferas hustru.[DA148101]

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - כ

»For brødkagen betaler han fuld erstatning«: Derfor måtte Jetro, Kains reinkarnation, give sin datter Tsipporah, den ekstra tvillingesøsters reinkarnation, til Moses, Abels reinkarnation, som han afslutter ved kapitlets slutning. Heraf »יתּ'« [uklar form]: Da Jetro skulle give sin datter til Moses, udtrykte han også dette med spisning, idet han sagde:[DA148201]

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - כא

»Kald på ham, så han kan spise brød.« Som de udlagde ved begyndelsen af Shemot: »at brød« [usikker forbindelse], [lakune i kilden], »den alvorlige brødspisning sigtede til Moses, שחל', for gratis brød« osv. »Disse bøjninger er kendte; han slår, ligner brødspisning« [beskadiget forbindelse]. [DA148301]

Jad Jehuda - כב

»For ligesom« der fra selve den, der spiser, kommer føde: Undertiden findes en neshamah reinkarneret i en fødevare, og ved spisningen vender grenen tilbage til roden og genoprettes, som ovenfor, del II, kapitel 16. Præcis sådan var det med Moses' hustru Tsipporah: Fra manden Abel blev hun oprindelig taget af Kain, og hun må vende tilbage til ham og gives til Moses.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - כג

»Det er betydningen« af, at Jetro kaldes Moses' choten, svigerfar. Det er den første betegnelse i et vers, hvor Torahen nævner choten; før Jetro [usikker forbindelse]. Choten omfatter ved notarikon disse tre ord: bror, søster og giver. Alle tre gælder bestemt her om Jetro, som var Moses' bror og gav ham hans søster Tsipporah, Abels tvillingesøster.[DA148501]

Jad Jehuda - כד

»For hans vej« osv.: Som skrevet i Aris Sefer Kavvanot, må hans minde være til velsignelse.

Jad Jehuda - כה

Kvindens mor kaldes ligeledes chotanto, hans svigermor, i forhold til ægtemanden, fordi hun giver ham hans søster i sjælenes tilblivelse. Enhver mand og hans hustru er søskende og ét par i deres sjæles tilblivelse, som han snart afslutter. Tsipporah og Moses var dog også

Rema fra Fano - fortsat

død. Moses regnede dem for Jetros hjord, for den, som tager imod fra dem, har ikke de lærdes billigelse.

Alligevel lod han den ikke spise af jordens frugt. De gik fyrre dage og smagte intet, ligesom Elija, ihukommet til det gode, gik, mens føden blev i hans indvolde. Her var det også sådan med Moses på grund af hans krops fuldkommenhed, som er afbildet i Moses' hjord. Det er »æbler af guld i indfatninger af sølv«: Både billedet og det, det betegner, er sande. På bjerget var det derimod ikke sådan. Dér var det på grund af sjælens fuldkommenhed; først måtte han renses for spisen og drikken for at nyde Shekhinahs glans.

Vi regner med, at han den 17. tammuz ikke spiste, fordi han var optaget af Israels soning, heller ikke da han steg ned for at tilhugge det andet sæt tavler. Det var altså 120 sammenhængende dage, og han behøvede ingen anden renselse. Gå ud og beregn herfra, at han resten af sit liv kun så ud, som om han spiste. Det var som med de tre mænd ved Mamres ege: Stykke efter stykke forsvandt. Hos Moses gjaldt dette selv ved hellig føde, som den løftede del af Arons og hans sønners indsættelsesofre.

Også Reuels døtre genkendte ham og kaldte ham »en egyptisk mand«, ish mitsri, for hos dem havde han en nabos ret, bar metsra. Han sagde »kald på ham, så han kan spise brød«, for at give ham noget af sin del i jordens frugt. Moses indvilligede i at bo der, ikke i at spise. Dermed blev den første skade genoprettet, da han havde sagt til ham:

Jad Jehuda - כה - fortsat

søskende gennem deres reinkarnation.

Jad Jehuda - כו

»Som i hendes bror og hendes mor« osv.: Selv om datteren er under sin fars myndighed og ikke sin mors, så hun derfor kunne kaldes chotanto, en, der giver en søster, giver moderen hende dog til hendes mand, hvis faderen dør. Sådan finder vi ved Rebekka: Betuel døde, og derfor står »hendes bror og hendes mor sagde: Lad pigen blive« osv. Derfor kaldes moderen chotanto.

Jad Jehuda - כז

»Dem alle«: Det gælder ikke kun Tsipporah og Moses; overalt kaldes brudens far og mor choten, fordi de giver brudgommen hans søster efter sjælenes tilblivelse, som nævnt.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - כח

»Mandens forældre«: Brudgommens far og mor kaldes af bruden chamiha og chamoto; hun kalder sin mands far chami, min svigerfar, og hans mor chamoti, min svigermor. Som ved Tamar: »Se, din svigerfar går op«, og »Orpa kyssede sin svigermor«. Det er notarikon achai hem, de er mine brødre: De, som avler brudens bror, hendes mand. [DA149001]

Jad Jehuda - כט

Af jechamatni, »undfangede mig«, som betegner fødsel.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - ל

At give passer ikke på dem, så de skulle kaldes choten og »totanat«, efter »en bror giver«, som ved kvinden. [DA149201]

Jad Jehuda - לא

Hos kvindens forældre passer dette udtryk, fordi de giver hende til hendes mage. Sådan er det ikke med mandens forældre, som tager kvinden for at gifte hende med ham.

Jad Jehuda - לב

Også Jetro gav af denne grund sin datter Tsipporah til Moses.

Jad Jehuda - לג

»Han sagde til ham ved Horeb« osv.: Som vore mestre udlagde, må deres minde være til velsignelse, om »din hustru og hendes to sønner«: Hvis du ikke går ud for min skyld, så gå ud for din hustrus skyld.

Jad Jehuda - לד

»Om blodet fra hans efterkommere«: Abels, som han udgød, som vore mestre sagde, må deres minde være til velsignelse, om »din brors blods røst«. Han sagde til ham: Gå ud for hendes to sønners skyld for at genoprette dem. Han kaldte dem hendes sønner, fordi de således var bevaret for hende siden Abels drab, og for at vise Moses, at han havde vundet dem. Derfor gik han ud for hendes skyld.

Jad Jehuda - לה

»Det er, hvad vi lærer« osv.: Det ligner det, vi

Rema fra Fano - fortsat

»Flyv i luften.« Det er som bogstaverne, der fløj bort, da tavlerne blev knust. Bogstaverne, hvormed han var skabt, var forblevet uden kropslig form, som fra begyndelsen. Vi nævnte dette i kapitel 4.[DA146203]

Han dømte ham altså som en, der havde mistet vejen til sin mark. Vi lærer: Admon siger, at han skal gå den korte vej. De vise siger, at han skal købe en vej for hundrede maneh eller flyve i luften. Uden tvivl havde Abel mistet vejen til sin mark, for »i hevel kom han«, uden kropslig form. Desuden sprang han frem og blev født som de for tidligt fødte, som forklaret; vi vil føje lærdom til i del IV, kapitel 5. Fra det øjeblik han skuede ind i den øvre herlighed, da hans offer blev antaget, mistede han den smule forgængeligt liv, han havde foran sig, og det blev bestemt, at hans og hans efterkommeres blod skulle udgydes. Det var Admon, dommens herre, der afsagde denne dom over ham: Han skal gå bort med korte år. Han sagde intet om en genoprettelse for ham.[DA146204]

Godheden og barmhjertigheden sagde derimod: Han skal købe sig en vej for hundrede maneh, for at øge hans Torah og bud, så han vinder fortjeneste for sig selv. Det er betydningen af de syv hundrede Mishnah-ordener, vi nævnte i kapitel 4, som antydes i navnet Shet: Ti ordener for hvert af Torahens halvfjerds ansigter, ti traktater i hver orden, ti kapitler i hver traktat og ti afgjorte regler i hvert kapitel. Det er hundrede maneh for hvert af Torahens ansigter, om hvilke der står: »Hendes veje er liflige veje, og alle hendes stier er fred.«

Jad Jehuda - לה - fortsat

lærer i kapitlet Asarah Juchasin: En mand drog med sin hustru til et land hinsides havet og kom tilbage med sin hustru og sine børn. Han sagde: Dette er kvinden, som drog med mig hinsides havet, og dette er hendes børn. Han behøver ikke fremlægge bevis hverken for kvinden eller for børnene. Gemara lader det gælde børn, der holder sig til hende. Også her er hendes børn bevaret for hende og knyttet til hende siden skabelsens dage.

Jad Jehuda - לו

Også af denne grund gav Jetro Moses sin hjord, som der står: »Moses vogtede Jetros hjord.« Abel var jo også fårehyrde, og da han delte verden med Kain, tog han hjorden som sin del, som i Tanchuma. Da han blev dræbt, forblev hjorden røvet hos Kain; nu gav han det røvede tilbage. At Skriften kalder den Jetros hjord, selv om den var Moses' hjord, da han gav den tilbage, skyldes:

Jad Jehuda - לז

Moses regnede den selv for Jetros hjord og ville ikke tage imod den og lade den regnes i sit eget navn. Som vore mestre sagde, må deres minde være til velsignelse, i kapitlet Ha-Gozel Qamma: Når røvere og rentelånere giver tilbage, tager man ikke imod fra dem. Den, der tager imod, har ikke de lærdes billigelse.

Jad Jehuda - לח

»Alligevel« osv.: Dette er også grunden til det, der står i Midrash Tanchuma i rabbi Shimon ben Joses navn: Moses' hjord gik fyrre dage og smagte intet, ligesom Elija gik, må hans minde være til velsignelse, for der står: »Han rejste sig og gik i kraft af det måltid fyrre dage og fyrre nætter«; se dér. Moses ville ikke lade den spise af jordens frugt, som var Kains del.

Jad Jehuda - לט

»Føden blev i hans indvolde«: Midrashens »ligesom Elija gik« forklarer, at de kunne bestå alle disse dage uden at spise på grund af kraften i det, de allerede havde spist. I hele den nævnte tid blev føden hos dem, og de sultede ikke, ligesom det var med Elija, må hans minde være til velsignelse. Radak skriver dér: »Han gik i kraft af det måltid« var ikke som miraklet med vor lærer Moses, fred være med ham. Om ham siges »fyrre dage og fyrre nætter spiste han ikke brød og drak ikke vand«; der siges ikke, at han bestod i kraft af spisningen. Om Elija siges »i kraft af spisningen«, det vil sige, at maden blev i maven. Den fordøjende kraft fordøjede den ikke, og den tiltrækkende kraft trak den ikke til sig. Kroppen næredes af denne mad fyrre dage og fyrre nætter.

Rema fra Fano - fortsat

Eller han skal flyve i luften for at arbejde på en andens genoprettelse, som i »Moses steg op til Gud«.[DA146205]

Da Kain sagde »flyv i luften«, pressede han afslutningen frem før dens tid. Senere blev han bøddel for Admon, som lader skyld komme gennem en skyldig. Dette er selv begyndelsen til genoprettelsen, som i »Herren er retfærdig på alle sine veje og god i alle sine gerninger«.

»Han gav sin datter Tsipporah til Moses«: Helt bogstaveligt en ren fugl, egnet til offer, smuk i sine gerninger. Hun adlød ikke Kain og bandt sin åbning til, som i »han havde taget en kushitisk kvinde«. Hun gjorde sig sort og uskøn over for sin fangevogter. Mishnahs »den spiste brødkagen«, som ovenfor, kan betyde, at der skete mirakler for hende, ligesom med Ester, om hvem de udlagde »jeg vil skjule, ja skjule«: En kvindelig dæmon blev stillet i hendes sted hos Achashverosh. I så fald er det klarlagt om Abels tvillingesøster, at også hendes fortjeneste fra begyndelsen hjalp hans offer til at blive antaget med velbehag. Det er »Herren vendte sig til Abel og hans offergave«. Læs her menuchato, hans hvilested, i stedet for minchato, hans offergave.[DA146206]

Måske var hun den unge kvinde, som også Shemchazai rettede sit blik mod, som der står i Midrash Avkir. Hun sagde til ham: »Jeg vil ikke adlyde dig, før du lærer mig det udtrykkelige navn.« Han lærte hende det; hun udtalte det og steg uden synd op til himmelhvælvingen. Hendes navn var Istehar. Den Hellige,

Jad Jehuda - מ

Her, ved Jetros hjord, var det også sådan med Moses selv: Han gik uden at spise i fyrre dage, fordi føden blev i hans indvolde. Dette var nok for ham, for her skyldtes fraværet af spisning alene hans krops fuldkommenhed. Derfor behøvede han ikke først at rense spisen og drikken bort, som på bjerget.

Jad Jehuda - מא

»Som er afbildet i Moses' hjord«: At også Moses undlod at spise alle disse fyrre dage, lærer vi ligeledes af den nævnte midrash: »Moses' hjord gik« osv. Hans krop sammenlignes med hans hjord. Alligevel er også den ligefremme mening sand: Hans hjord smagte intet alle disse dage. Både billedet og det betegnede er altså sande. Det er »æbler af guld i indfatninger af sølv«.

Jad Jehuda - מב

»Det var ikke sådan, men« [lakune i kilden]: Fordi fraværet af spisning dér skyldtes sjælens fuldkommenhed, måtte han først renses osv. [DA150401]

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - מג

»Vi regner med« osv.: Da mesteren nævnte de fyrre dage, Moses ikke spiste på bjerget, forklarer han »at Moses' dage?« derfra og frem [usikker forbindelse]. [DA150501]

Jad Jehuda - מד

»Den 17. tammuz«: Den dag, Moses steg ned fra bjerget, og de fyrre dage var fuldendt, spiste han alligevel ikke. Han var optaget af Israels soning og bad Herren tilgive dem synden med kalven.

Jad Jehuda - מה

Han spiste heller ikke den 29. av, da de midterste fyrre dage sluttede, og han steg ned for at tilhugge det andet sæt tavler, som vore mestre sagde, må deres minde være til velsignelse. Fra den 7. sivan, da han steg op første gang, til Jom Kippur, da han steg ned sidste gang, er der 122 sammenhængende dage.

Rema fra Fano - fortsat

velsignet være han, befalede, at hun skulle sættes blandt syv stjerner; de satte hende i Kimah. Så langt citatet. Da hendes krop ved hendes retfærdighed var undsluppet døden, var hendes neshamah egnet til igen at iklæde sig en ren krop. Røveren selv gav sin bror ophold tilbage.

Det er, hvad vi lærer: For brødkagen betaler han fuld erstatning, og for stakken halv erstatning. Det er Tuval-Kain og hans efterkommere, som blev udslettet i syndfloden. Hans søster Naamah, Noas hustru, blev tilbage til verdens opbygning. Disse to hændelser var grundlaget for Mishnahs bestemmelser, som vi sagde.

Jad Jehuda - מה - fortsat

Den første opstigningsdag og den sidste nedstigningsdag regnes ikke med; der bliver 120 sammenhængende dage, hvor han ikke spiste. Fra da af behøvede hans spisning ingen anden renselse.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - מו

»Gå ud og beregn« baglæns verdens tykkelser, disse antydninger, fra begyndelsen af »målenes dage« [usikker forbindelse].[DA150801]

Jad Jehuda - מז

»Fra da af« var der ikke længere brug for det. Fra denne dag og frem spiste

Jad Jehuda - מז - fortsat

han ikke, men så ud, som om han spiste.

Jad Jehuda - מח

»Ved de tre mænd«: Om dem står »de spiste«, og vore mestre sagde, må deres minde være til velsignelse: De så ud, som om de spiste; stykke efter stykke forsvandt.

Jad Jehuda - מט

»Som den løftede del« osv., som tilfaldt Moses. Der står: »Moses tog brystet fra indsættelsesvædderen, som var Arons«, »du skal svinge det som et svingoffer for Herren« osv., og »det blev Moses' del«. Alligevel spiste han ikke.

Jad Jehuda - נ

»Også Jetros døtre« osv.: Han vender tilbage til det første emne.

Jad Jehuda - נא

»De genkendte ham«: Han var særdeles beredt og havde allerede tidligere fundet yndest gennem sin reinkarnation. Derfor sagde de til deres far: »En egyptisk mand reddede os«, som en æresbetegnelse, fordi han var beredt for dem.

Jad Jehuda - נב

»Han«, Jetro, svarede derfor: »Kald på ham, så han kan spise brød«, for at give ham noget af Kains del, som var jordens frugt.

Jad Jehuda - נג

»Ikke i at spise«: For han ville ikke nyde noget af hans del.

Jad Jehuda - נד

»Dermed«: Da han i det mindste samtykkede i at bo hos Jetro, blev Kains første skade genoprettet. Han havde sagt til Abel »flyv i luften«, som i Bereshit Rabbah og Tanchuma: Kain delte verden med Abel; Kain tog jorden, Abel det flytbare. Den ene sagde »tag det af«, den anden »flyv«. Nu, da Moses og Jetro boede sammen — det modsatte af at flyve bort — blev denne skævhed genoprettet.

Jad Jehuda - נה

»Som bogstaverne, der fløj bort« osv.: Kains »flyv i luften« sigter efter hemmeligheden til bogstaverne, som Abel blev skabt med: De skal flyve til himlens luft, til deres kilde. Hvert enkelt menneske har nemlig særlige bogstaver, som lyser i det ved dets skabelse, og som det skabes med. Det er som vore mestres ord, må deres minde være til velsignelse, ved tavlernes brud: Bogstaverne fløj til himlen, for bogstaverne er åndelige, som bekendt.

Jad Jehuda - נו

»Bogstaverne var forblevet« osv.: Kain sagde sådan, fordi bogstaverne var forblevet hos Abel i deres rene åndelighed, ligesom før hans skabelse, uden overhovedet at fæste sig i hans legemlighed, som

Jad Jehuda - נו - fortsat

forklaret ovenfor, kapitel 4. Derfor sagde Kain om dem: »Flyv i luften.«

Jad Jehuda - נז

»Han dømte ham altså«: Kain, efter det, vi lærer i Ketubots sidste kapitel: En, som drog hinsides havet og mistede vejen til sin mark. Admon siger osv.

Jad Jehuda - נח

»Uden tvivl« osv.: Ud over den ligefremme, åbenbare grund i Kains påstand er det uden tvivl sådan efter sandhedens vej: Abel havde intet fæste i denne verden. Han kom uden kropslig form; bogstaverne, hvormed han blev skabt, var slet ikke blevet legemlige, som nævnt.

Jad Jehuda - נט

Desuden kom han til verden ved det første menneskes overilelse: Han sprang frem og blev født før sin tid, som ovenfor, ligesom de for tidligt fødte. Som det vil blive forklaret nedenfor, kapitel 4; se også dér, at Kain og Abel fra begyndelsen var børn født efter seks måneder.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - ס

»Han skuede ind« osv.: I dette var Kain og Abel ganske vist lige, for begge blev født før tiden og begge »sendte fuld kraft«, som ovenfor [usikker forbindelse]. Men grunden til, at Kain kun mistede fremtiden fra sine efterkommere og dem, der udgik fra ham, som snart vil blive forklaret, mens Abel bestemt »kom i hevel« og mistede vejen til sin mark, så selv hans og hans families forgængelige liv gik tabt, var synden ved, at han skuede ind i Shekhinah.[DA152201]

Jad Jehuda - סא

»Det var, hvad han afsagde« osv.: Mesteren forklarer dette gennem Admons og de vises uenighed. Admon siger »han skal gå den korte vej«: Abel, som mistede vejen til sin mark, skal gå bort fra verden med få år.

Jad Jehuda - סב

»Dommens herre«: Navnet Admon viser det gennem adom, rød, dommen. Dommens egenskab siger dette; den bekymrer sig ikke om hans genoprettelse. Som han kom, skal han gå bort ad den korte vej.

Jad Jehuda - סג

»De vise« er derimod godhedens og barmhjertighedens egenskab; de er kloge i hans genoprettelse. De sagde: Han skal købe en Torah-vej for hundrede maneh, altså titusind, for én maneh er

Jad Jehuda - סג - fortsat

hundrede, og hundrede maneh er titusind. Torahen har som bekendt halvfjerds ansigter, og om dem står »hendes veje er liflige veje«. Ti ordener for hvert ansigt og ti traktater i hver orden giver hundrede; ti kapitler i hver traktat giver tusind; ti afgjorte regler i hvert kapitel giver titusind for hvert ansigt af Torahens veje. Det er som hundrede maneh til at genoprette det, han forvred.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - סד

»Det er betydningen« osv.: Derfor antydes de også i hans navn: »til Shet«, det, der er skrevet, »midrash, alter« [usikker forbindelse]. Shet var nemlig Abels reinkarnation; derfor øgede han Torahen for at genoprette Abel. Halvfjerds ansigter har Torahen, »אלב"א« [uafklaret form], ti ordener, altså 140. Se nedenfor, kapitel 4, hvor der må siges »én genoprettelse for Abel, som genopretter fra ansigterne« [usikker forbindelse].[DA152601]

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - סה

»Eller han skal flyve i luften« osv.: »Slutningen: tag, lader forstå en genoprettelse, fangenskab, 'באית«[beskadiget forbindelse]; se dér. »Og det, han støttede til åget« [lakune i kilden], at modtage Torahen, »og billedet i halakhah, 'טנקלו, fremmede«[beskadiget forbindelse]. Kain afgjorde i begyndelsen hans sag med barmhjertighed, det vil sige »en vingård med møje«, at genoprette ham straks. »Og dette til hans fortjeneste, til genoprettelse« [lakune i kilden], »før« [lakune i kilden], »ville aldrig have været 'מזד til at modtage Torahen«. »Derved pantsætter han for ham helheden som sine eder« [usikker forbindelse]. Admon afsagde »han skal gå den korte vej« osv., og dræbte ham.[DA152701]

Jad Jehuda - סו

»Bøddel«: En, der dræber mennesker.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - סז

»For Admon«: Efter Admons opfattelse, som lader skyld komme gennem »det skyldige røveri« [lakune i kilden]. »Han synder sin jordbesiddelse og til hans genoprettelse« [usikker forbindelse], mens han vil mene, at Admon ikke ønsker:[DA152901]

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - סח

»Hans genoprettelse«: »For forgæves tænker han dette, som han afsagde over ham; om dette er han ikke« [lakune i kilden], »begyndelsen til genoprettelsen, for han« [lakune i kilden]. »Abel havde altid været knyttet dér til disse ti, modtagelse af genoprettelse og hans skade« [lakune i kilden], »Jetro og Moses« [beskadiget forbindelse]. [DA153001]

Jad Jehuda - סט

»Som i Herren er retfærdig«: Vi siger, at meningen er, at han, velsignet være han, samtidig er retfærdig og god. I dommen over mennesket udøver han retfærdig dom og viser det også godhed. Som skrevet i del I, kapitel 5; se dér og forstå emnet her.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - ע

»Han gav Tsipporah«: Før formuleringen »Moses indvilligede« osv. »Han sagde en jomfru« [usikker forbindelse]. I midrash udlagde de navnet efter, at hun rensede hele sin fars hus som en fugl. Mesteren føjede til, at hun selv var som en ren fugl, egnet til offer, det vil sige til at konvertere og gifte sig med Moses. Sådan skrev også Bachja.[DA153201]

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - עא

»Ved det, som blev ophøjet fra dette, som bruddet på hans drømme, som du fuldendte« [beskadiget forbindelse].[DA153301]

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - עב

»I betydningen« osv.: »Derfor som om du kæmpede om hende, for Moses tog כשית; hun var en lodtildelt kvie hos Kain, hans kraft« [beskadiget forbindelse]. [DA153401]

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - עג

»Og det, דמכן, Abel, gryden; et menneske, som ved det åbenbare, כלאמי, til at ære verden for sjælens børn« [lakune i kilden], »i hendes sted« [beskadiget forbindelse].[DA153501]

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - עד

»Som de udlagde om hende« i Zohar, Ki Tetse, side 553: »Derfor er Ester et udtryk for skjul: Det blev skjult for ham ved kvinden, som var skjult for Achashverosh, og han gav ham en kvindelig dæmon i hendes sted. Hun vendte selv tilbage til Mordokajs

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - עד - fortsat

arm.«[DA153601]

Jad Jehuda - עה

»Læs her hans hvilested«: Det er hans tvillingesøster, som i »skulle jeg ikke søge hvile for dig?«

Jad Jehuda - עו

»I Midrash Avkir«: Anført i Jalqut Bereshit; se dér.

Jad Jehuda - עז

»I en ren krop«: Tsipporahs.

Jad Jehuda - עח

»Røveren selv«: Kain, reinkarneret i Jetro, gav ophold tilbage til sin bror Abel, reinkarneret i Moses.

Jad Jehuda - עט

»Det er, hvad vi lærer« osv.: Dette afslutter emnet.

Jad Jehuda - פ

»Han betaler fuld erstatning«: Jetro måtte derfor give sin datter til Moses.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - פא

»Og for stakken«: For at han tændte den onde drifts ild i sine efterkommere, betaler han halv erstatning, nemlig halvdelen af sin slægt. Efter syv generationer udgik Tuval-Kain og hans søster Naamah fra ham. Tuval-Kain og hans efterkommere blev udslettet fra den verden [lakune i kilden]; Naamah blev tilbage til verdens opbygning, »בעלולה, også i nettet« [lakune i kilden].[DA154301]

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - פב

»Disse to hændelser«: Den første, at Jetro gav sin datter Tsipporah til Moses; den anden, Tuval-Kain og hans søster. »På grund af dem, hvor meget grundlag i åbenbaringen til Moses«, som nævnt [usikker forbindelse].[DA154401]

KLADDE · uafklaret

Joel Moshe - 1

»Vi nævnte kapitel 9« osv.: Forklaringen af hans ord kommer ved slutningen af kapitel 14, efter forfatterens fremgangsmåde, at han ikke går fra sine første ord, som ovenfor. »Et bud, som ikke blev udført for dets egen skyld« osv.: Han havde samleje på et ondt tidspunkt, som nedenfor. Dette er selv vanskeligheden: Hvordan kom han til at udføre et bud uden at gøre det for dets egen skyld, når han

KLADDE · uafklaret · fortsat

Joel Moshe - 1 - fortsat

var gjort retskaffen? Men månens anklage. »Som hænder ikke har rørt ved«: For eksempel månens anklage.

»Hændelsen med Batseba«: Han var overilet som vand og tog hende før hendes tid, spiste hende umoden. Det er »i min hast«. »Eller det første menneskes overilelse«: Han var dets reinkarnation og sagde »i min hast« osv. »Da dommen var stærk«: Ved minchah. »Og offentligt«, for alles øjne: Derfor blev slangen jaloux på dem, som i »slangen var snedig«, som Rashi siger. »Hunden og kiddet«: Kiddet antyder Abel, hunden Kain. Derfor blev Abel dræbt, Kain fordrevet. Det er den fulde erstatning, de betalte.

»Han avlede sin forhud« osv.: Gematria Samael harasha, Samael den onde; ligeledes »de satte deres mund i himlen«, shatu, og »han satte; de satte, shatu, ved porten« [usikker sidste citatform]. »Sin frugt«, et pirjo, er Abel, med gematria »kerit milah«. [DA154501]

»Ligesom der fra den, der spiser, kom« osv.: Herren, velsignet være han, lader ethvert menneske møde de hellige gnister, som netop dette menneske skal genoprette. Der findes intet hernede, som ikke har en mazzal deroppe, som ovenfor, del I, kapitel 21, og del II, kapitel 17. Undertiden møder et menneske hellige gnister. Sådan genoprettede Jetro Kain, og den ekstra tvillingesøster er Tsipporah.

»Sådan skal denne« osv., »den første med denne betegnelse«: Første gang nævnes det i Torahen, at han kaldte »kvinde« osv. [usikker forbindelse]. Den Hellige, velsignet være han, lader ham møde sin mage i sjælenes tilblivelse, hvor de steg ned som mandligt og kvindeligt, som forklaret i Zohar, Pequdei, om hemmeligheden i mandlige og kvindelige sjæles tilblivelse som én. Derfor sagde han »kald på ham, så han kan spise brød«; han sammenlignede parforeningen med brød, som ovenfor.[DA154502]

»Som er bror, søster« osv.: Choten oversættes »betegnelser?«, bror, søster, giver. Han er Moses' bror gennem Kains og Abels reinkarnation; hans søster, hans mage i sjælens tilblivelse, gives til Moses. »Ligeledes hans svigermor«: Også en, der

KLADDE · uafklaret · fortsat

Joel Moshe - 1 - fortsat

giver en søster. I chotanto er »bror, hendes datter, som er?« [usikker forbindelse] hans søster, hans mage i sjælenes tilblivelse. »Mandens forældre«: En kvinde, som føder en søn, der gifter sig, kaldes af sin svigerdatter chamiha og chamotah, af ach jecham, »en bror blev undfanget«: Denne bror er hendes mand, og de fødte ham. Det at give passer ikke på »נבה« [uafklaret form], altså at blive kaldt choten og chotanta, som ovenfor ved manden, for de tager en kvinde til deres søn og giver ikke osv.[DA154503]

»Som er afbildet i hans hjord«: Moses' krop sammenlignes med hans hjord, som intet smagte, »זיו"ז« [uklar forkortelse]. Også Moses smagte intet, ligesom de. Selv om der står »Moses var på bjerget fyrre dage« osv., som lader forstå, at han netop på bjerget ikke spiste, mens det her ser ud til, at han heller ikke spiste på jorden, fordi han ikke ville nyde jordens frugt, hans bror Kains del, svarer han: På bjerget var det ikke sådan; dér gjaldt sjælens fuldkommenhed, til forskel fra kroppens fuldkommenhed på jorden. »At bo, ikke at spise« osv.: Han behøvede jo ikke at spise, som ovenfor. [DA154504]

»Flyve i luften« osv., »uden kropslig form« osv.: På grund af deres synd gjorde de »הלוקות« [uafklaret form], omgivende lys; tavlerne havde ikke kraft til at modtage bogstaverne og blev derfor knust. Sådan var Abel hemmeligheden om omgivende lys, som verden ikke kunne bære. Derfor havde det billede, som binder neshamah til kroppen, som i del IV, kapitel 14, ikke kraft til at binde delene af hans neshamahs lys, hvis lys var meget fint. Derfor måtte han flyve bort; derfor sagde han »flyv i luften«. Det er Admons »han mistede vejen til sin mark«: Han havde ingen vej på jorden, fordi han var uden kropslig form, altså omgivende lys. »Vav, jod og nun i Kain bliver til tsadi« [usikker bogstavfølge]. Det er qets, afslutning: Han foregreb afslutningen. »כ"י«, afsnit 3, »ved retningen af 42« [uafklaret henvisningsforbindelse].[DA154505]

»Som de for tidligt fødte«: Som ovenfor ved mishnahen om hunden og kiddet, der sprang osv. »Admon, dommens herre«: Admon af adom, rød, som er dommen, Isaks egenskab. Godheden og barmhjertigheden samtykker til en genoprettelse og sagde osv. »I navnet Shet«: Gematria seks hundrede.

KLADDE · uafklaret · fortsat

Joel Moshe - 1 - fortsat

[DA154506]

»Hendes veje er liflige veje« osv.: Det er, at han skal købe en Torah-vej for hundrede maneh, som ovenfor, altså titusind. Én maneh er hundrede; hundrede maneh giver titusind for hvert ansigt. Ti ordener for hvert ansigt, ti traktater i hver orden giver hundrede traktater; ti kapitler i hver traktat giver tusind kapitler; ti regler i hvert kapitel giver titusind regler. Det er hundrede maneh.

»Eller han skal flyve i luften for at arbejde« osv.: Det er Moses, hans reinkarnation, som steg op i det høje, som at flyve i luften. Dér genopretter han Abel. Kain pressede afslutningen frem før dens tid, som ovenfor. »Nun er tsadi«: En udstrakt nun med jod ovenpå bliver sammen med qof til qets. Han ønskede at genoprette ham straks og sagde »flyv i luften«. Han blev bøddel, en der dræber mennesker,

Tilbage til kapitlet i indholdet

Historisk register: Heqor Din - III - Kapitel 9

KLADDE · uafklaret · fortsat

Joel Moshe - 1 - fortsat

»for allerede som Admon« [usikker forbindelse], der sagde »han skal gå den korte vej«, kort, som ovenfor. [DA154507]

»Begyndelsen til genoprettelsen«: Dens afslutning var derimod med Moses, som steg op i det høje. »Herren er retfærdig«: Selv om han er god i sine gerninger, er han dog retfærdig, for alle hans veje er ret. »Mishnahens han spiste brødkagen« osv.: Det viser, at han kom til hende. »Muligvis skete mirakler« osv.: En anden blev givet ham i hendes sted. »Læs her hans hvilested«: Det er hans hustru. »Og den anstændige selv« [usikker ordform]: Det er Jetro, reinkarnationen, reinkarnationen af Kain. »Og hans søster Naamah«: Derfor er det halv erstatning: Tuval-Kain blev udslettet, mens hans søster blev tilbage.[DA154508]

Heqor Din — del III — kapitel 10

Jad Jehuda: א · ב · ג · ד · ה · ו · ז · ח · ט · י · יא · יב · יג · יד · טו · טז · יז · יח · יט · כ · כא · כב

Joel Moshe: 1

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - א

»Derfor« osv.: Mesteren vender tilbage til det foregående kapitels »David sagde: I min hast, hvert menneske lyver«, om Batseba, som han spiste umoden, og om det første menneskes overilelse. [Lakune i kilden] David siger også om sig selv: »Se, i skyld blev jeg til, og i synd undfangede min mor mig«, »noget af samme art som af hans efterkommeres art?« [usikker forbindelse]. [DA154801]

Jad Jehuda - ב

»Som han sagde« osv., efter den ligefremme betydning.

Rema fra Fano

Derfor sagde David: »Se, i skyld blev jeg til.« Det betyder: Siden jeg frembragte efterkommere i skyld, er mål for mål ikke ophørt. For »i synd undfangede min mor mig«. Aggadah fortæller om ham, at hans far Jishaj i sin alderdom holdt sig fra sin hustru. Vi er ikke i tvivl om, at dette udsprang af fromhed: Måske betyder Torahens »en ammonit og en moabit må ikke komme ind« en moabit og også en moabitisk kvinde. Denne halakhah stod nemlig usikkert for den generation, indtil Jitra, ishmaelitten, Jishajs svigersøn, kom. Han sleb og spændte sit sværd på som Ishmael og plantede det i lærehuset for at stadfæste reglen »en moabit, men ikke en

Jad Jehuda - ב - fortsat

Men forklaringen er: Se, siden det første menneskes tid blev jeg til i skyld og frembragte efterkommere i overilelsens skyld. Derfor skete det også for mig, at min mor undfangede mig i en synd, som lignede børn af forveksling: Jeg kom til verden ved, at min far troede, at han kom til sin slavekvinde. Det var mål for mål for at sone det første menneskes overilelse, som vil fremgå. David nævnte dette i sin bekendelse: Fra begyndelsen det første menneske og min far, også jeg, syndede i mine synder

Jad Jehuda - ב - fortsat

med Batseba.

Jad Jehuda - ג

»Vi er ikke i tvivl« osv.: Når mesteren har anført selve hændelsen med Jishaj, forklarer han den også.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - ד

»Og også en moanitisk kvinde« [afvigende kildeform]: Så ville han være udelukket fra forsamlingen som søn af en søn af den moabitiske Ruth; derfor holdt han sig fra sin hustru. Undr dig ikke over, at Jishaj ikke kendte reglen »en moabit, men ikke en moabitisk kvinde«. Vi finder jo, at den stod usikkert for den generation, som i kapitlet He-Arel, side 77, da Doeg sagde til Shaul om David: Spørg, om han er egnet til at komme ind i forsamlingen eller ikke, osv.[DA155101]

Jad Jehuda - ה

»For selv at opfylde« vore mestres ord, må deres minde være til velsignelse: Havde han børn i sin ungdom, skal han have børn i sin alderdom, for der står »så din sæd om morgenen, og lad heller ikke din hånd hvile om aftenen«, som i kapitlet Ha-Ba al Jevimto, side 62b. For ikke at ophæve frugtbarhed og formering ville han derfor komme til sin slavekvinde.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - ו

»Vi finder det sandsynligt« osv.: »Men סכן?« [uafklaret

Rema fra Fano - fortsat

moabitisk kvinde« fra Shemuel fra Ramas domstol.[DA154701]

For at komme ud af tvivlen og opfylde »lad heller ikke din hånd hvile om aftenen« ville den retfærdige Jishaj komme til sin slavekvinde. Vi finder det sandsynligt, at han først havde frigivet hende på betingelse: Hvis Torahen siger »en moabit, men ikke en moabitisk kvinde«, er du fri. Hvis den siger »en moabit og også en moabitisk kvinde«, har mine ord ingen virkning. For de sikkert udelukkede må være sammen med de sikkert udelukkede, som vi lærer i Asarah Juchasin.

En mamzer må ganske vist gifte sig med en kvindelig konvertit og en frigiven kvinde; det samme gælder en mandlig moabit, for forsamlingen af konvertitter og frigivne kaldes ikke forsamlingen. Han foretrak dog, at hans sønner skulle være slaver, så han straks kunne frigive dem, og at de ikke skulle følge hans udelukkelse. Hvis deres mor var frigiven, ville børnene nemlig ligesom ham følge den mangelfulde part og være udelukket fra forsamlingen for altid. [DA154702]

Den trofaste slavekvinde vidste, at den almindeligt anerkendte halakhah tillader kvinder blandt Ammons og Moabs døtre at komme ind i forsamlingen. Hun gav derfor kendetegnene til Jishajs hustru, som på det tidspunkt var hadet af sin mand på grund af sit fortrin, sådan som det vil blive forklaret om Leah i kapitel 18. Af denne hændelse blev David født, ligesom Reuven blev født. Ved første øjekast

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - ו - fortsat

form], at han først frigav sin slavekvinde, da han ville komme til hende. Ellers måtte han, ligesom han holdt sig fra sin hustru af frygt for »en moabit og også en moabitisk kvinde«, også frygte den anden mulighed, »en moabit, men ikke en moabitisk kvinde«. Så er han jo egnet, og slavekvinden er forbudt for ham.[DA155301]

Det er også sandsynligt, at han ikke først frigav hende på en måde, hvor hvis reglen er »en moabit, men ikke en moabitisk kvinde«, så er hun tilladt for ham [usikker forbindelse]. Det er sandsynligt, at han frigav hende betinget: Hvis reglen er »en moabit, men ikke en moabitisk kvinde«. Han sagde til hende: Hvis Torahens hensigt også omfatter en moabitisk kvinde, og jeg er udelukket, har mine frigivelsesord ingen virkning, for så er du tilladt for mig uden frigivelse. Alle, som er udelukket fra forsamlingen, må være sammen med hinanden: de sikkert udelukkede med de sikkert udelukkede. [DA155302]

Jad Jehuda - ז

»Selv om« osv.: Vi lader det gælde betinget frigivelse, selv om hun også ved almindelig frigivelse ville være tilladt for ham. En mandlig moabit må gifte sig med en frigiven kvinde, ligesom en mamzer må

Jad Jehuda - ז - fortsat

gifte sig med en kvindelig konvertit, som Rambam afgør i Hilkhot Issurei Biah, kapitel 6. Det kommer fra Gemara, Asarah Juchasin, side 72b: En konvertit gifter sig med en kvindelig mamzer, efter rabbi Jose. Gemara afslutter, at konvertitternes forsamling ikke kaldes forsamlingen. Det samme gælder bestemt en frigiven kvinde, for konvertitter og frigivne har én regel.

Alligevel er det sandsynligt, at frigivelsen var betinget af hensyn til børnene. Hvis Torahen siger »en moabit og også en moabitisk kvinde«, hjælper den almindelige frigivelse dem ikke: Overalt følger barnet den mangelfulde part, som bekendt. Anderledes ved betinget frigivelse: Hvis »en moabit og også en moabitisk kvinde«, har frigivelsen ingen virkning; barnet er da slave ligesom hende, og han kan frigive det. Dette foretrak han frem for, at hans børn ved almindelig frigivelse skulle følge hans udelukkelse, moabitter ligesom ham. Da osv.

Jad Jehuda - ח

»Den trofaste slavekvinde« osv.: Hun fortalte det og gav hans hustru kendetegnene, fordi hun

Rema fra Fano - fortsat

kunne man i begge tilfælde frygte, at de hørte til børn af forveksling. Men verdens Retfærdige kender de fattiges sag: Disse neshamot måtte træde ind i verden i det skjulte. Det samme gælder Gad, Zilpahs førstefødte, som vi vil nævne dér.[DA154703]

David skulle sone det første menneskes offentlige overilelse. Ari forklarede, at Reuven er Kains genoprettelse, efter vore mestres ord, må deres minde være til velsignelse. Derfor sagde hun ben, søn, og ikke ish, mand: Han er kun en gren af roden. Denne skal bygge det, hin rev ned. Han er den første søn, verdens førstefødte, bestemt til førstefødselsret, præstedømme og kongemagt. Læs desuden navnet som or ben, lys-søn, efter det skjulte lys. Gad er bagsidens fremtræden, hvor lyset blev skjult; der står jo om Leah, at hun holdt op med at føde. Derfor blev alef skjult i ordet begad, בגד.[DA154704]

Davids nefesh havde allerede svært ved at gå ud og iklæde sig den dråbe, hans far udsendte, mens han drak af dette bæger, men tænkte på et andet. Den Hellige, velsignet være han, meddelte ham, at hans far var helt retfærdig, og at alle hans handlinger var for himlens skyld. Han gav ham også forsikring om hans mors hensigt: Hun havde her gjort en overtrædelse for dens rette formåls skyld, som vi forklarede på det rette sted.

Jad Jehuda - ח - fortsat

havde modtaget reglen »en moabit, men ikke en moabitisk kvinde«, så Jishaj ikke behøvede at holde sig fra sin hustru af denne grund.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - ט

»På grund af hendes større fortrin«: »Fra dem, der får overmagten i ham, svækkedes [han] som sand« [beskadiget forbindelse].[DA155601]

Jad Jehuda - י

»Ligesom Reuven blev født«: Rakhel gav Leah kendetegnene, som bekendt.

Jad Jehuda - יא

»Børn af forveksling«: Han tror, at han kommer til denne, men kommer til en anden. Se Rashis forklaring ved slutningen af Nedarims andet kapitel.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - יב

»Ved første øjekast«: I sandhed »fra var dette« [usikker forbindelse], for at deres neshamot skulle træde ud i det skjulte, for »Jakob var vis« osv. Jeg mener, at [lakune i kilden] »på skulderen« [lakune i kilden], »dette er mit hjerte, ikke af hensyn til halakhahs skyldigheder, לא תונך, i forbifarten« [beskadiget forbindelse]. Der står »intet ondt skal

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - יב - fortsat

ramme den retfærdige«. Tilsvarende ved Jakob, for [lakune i kilden] »hvorfor i deres hånd med hensigt, og når hun ikke er omfattet« [beskadiget

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - יב - fortsat

forbindelse].[DA155901]

Jad Jehuda - יג

»David skulle sone« osv.: Dette afslutter kapitlets indledende »mål for mål er ikke ophørt«. David var det første menneskes reinkarnation, og hans neshamah måtte træde frem i det skjulte for at sone, at det første menneske kom til Eva offentligt.

Jad Jehuda - יד

Også Reuven, Kains reinkarnation: Kain røvede Abels tvillingesøster offentligt, som i det foregående kapitel. For at sone dette måtte hans neshamah træde frem i det skjulte.

Jad Jehuda - טו

»Derfor sagde hun: Se, en søn«: Han er en gren af roden, Kains neshamah, og ikke ish, mand; hans neshamah er altså ikke selve roden.

Jad Jehuda - טז

»Denne skal bygge«: Han forklarer også ben, søn, gennem binjan, bygning, for han skal bygge og genoprette det, Kain rev ned.

Jad Jehuda - יז

»Han er den første søn«: Endnu en forklaring af Reuven: Se, dette er den første søn. Sådan står også i Aris Sefer Kavvanot: »Reuven, du er min førstefødte« osv. Kain var det første menneskes førstefødte, og Jakob ønskede, at Reuven skulle tage Jakobs førstefødselsret, i hemmeligheden om »hvis du handler godt, løftelse«, som nævnt i Zohar. Derfor fik han navnet Reuven: Se, det er den første søn, som blev skabt i verden, Kain, det første menneskes søn. Da Reuven syndede, blev den taget fra ham og givet til Jetro, for i Jetro blev Kains neshamah genoprettet, som bekendt.

Det er »Reuven, du er min førstefødte«, men »fortrin i løftelse«, jeter seet, betyder Jetro, indehaveren af førstefødselsretten, som kaldes seet. Havde du været værdig, ville du have taget den. Så langt citatet. Det sigter til »hvis du handler godt, løftelse«. Zohar, Bereshit, side 113, siger: »Hvad betyder seet? Som der står fortrin i løftelse. Den førstefødte har jo et fortrin i alt, og det afhænger af hans gerninger. Derfor hvis du handler godt, løftelse.«

Jad Jehuda - יח

»Bestemt til« osv.: Reuven var beredt til alle tre, hvis han ikke havde syndet, efter vore mestres ord, må deres minde være til velsignelse, om »fortrin i løftelse og fortrin i styrke«.

Jad Jehuda - יט

»Læs desuden« osv.: Det vil sige: Måske var dette også grunden til, at Reuvens neshamah måtte komme i det skjulte og hemmeligt. Han kaldes også efter lyset, som blev skjult og gemt siden skabelsens seks dage, som i Sava, Mishpatim, side 105: »Reuven: Or ben«, for der står »Gud sagde: Lad der blive lys«. Meningen er det øvre lys i Atsilut, som funkler i dens første punkt, Keter, som Herren, velsignet være han, emanerede. Om det siges »Gud sagde: Lad der blive lys«. Dette lys blev skjult: Lyset i dette punkt blev formindsket, og der opstod en vis tæthed i det, indtil det blev et kar, som mesteren forklarede i Jonat Elem, kapitel 5.

Sava siger, at Reuven svarede til dette lys: Han er den første blandt Israels sønner, som lyset er det første i Atsilut. Derfor kaldes han Reuven, or ben: Sønnen, som svarer til dette lys. Det er kendt og forklaret mange steder, at Jeshuruns stammers nedre ordning svarede til den øvre ordning i Atsiluts opbygning. Sådan mener jeg, at udsagnet skal forklares.

Jeg har set en, som mente, at der sigtes til navnet Ban, Havayah udfyldt med he'er. Jeg ved ikke, hvorfor Reuven skulle kaldes efter denne udfyldning frem for de øvrige udfyldninger af det kendte navn. Verset »Gud sagde: Lad der blive lys« omfatter jo alle fire udfyldninger, Sag, Av, Mah og Ban, som tilsammen giver »lad der blive lys«. [DA156601]

Jad Jehuda - כ

Også Gads neshamah måtte komme i det skjulte, for det øvre lys blev skjult og gemt i ham, da han fremtræder som bagsiden. Alle fire slavekvindesønner udgår uden for armene og uden for lårene; i dem står det kvindeliges punkt. Om dem siges »alle deres bagsider var indad«. Som forklaret blev lyset skjult, efter at det allerede var ophørt i Malkhut. At netop Gads neshamah derfor kom i det skjulte mere end de andre slavekvinders sønner, skyldes, at hvis han ikke havde været blandt slavekvindesønnerne, ville lykken have bestået, som snart vil fremgå.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - כא

»Der står jo om Leah«: Da Leah fødte Jehudah, som svarer til Malkhut, opbygningens slutning, står der derfor om hende, at hun holdt op med at føde: Lyset

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - כא - fortsat

ophørte. Sådan står i Sava dér: »I den præcise bog: Hun holdt op med at føde. Det siges ikke om Leah, men om Rakhel. Det, som står skrevet om forsamlingen, den, som deltog med Jehudah« [usikker afslutning].[DA156801]

Jad Jehuda - כב

»Derfor blev alef skjult«: I Zohar, Va-Jechi, side 570, sagde rabbi Jitschaq: »Hvis Gad ikke havde været blandt slavekvindesønnerne, ville lykken have bestået fuldkomment; den fjernede sig fra ham. Det er: Mine brødre svigtede som en bæk. For den strømmende flod fjernede sig i den stund« osv.

KLADDE · uafklaret

Joel Moshe - 1

»Siden jeg frembragte« osv.: David er Adams reinkarnation; Adam avlede efterkommere i skyld ved sin overilelse, som ovenfor, kapitel 9. Mål for mål ophørte ikke. Derfor blev David også født i skyld ved første øjekast: Som børn af forveksling, som nedenfor, fordi han troede, at han kom til sin slavekvinde, men kom til sin hustru. »Og også en moabitisk kvinde«: Jishaj var søn af en søn af Ruth og ville være udelukket fra forsamlingen; derfor holdt han sig fra sin hustru, så David ikke skulle fødes udelukket.

»For selv at opfylde« osv.: Han mente at opfylde begge hensyn: holde sig fra sin hustru og ikke ophøre med frugtbarhed og formering i sin alderdom, som i »lad heller ikke din hånd hvile om aftenen«. »Hvis en moabit« osv.: Så er jeg egnet til forsamlingen, og du er fri. »Hvis også en moabitisk kvinde« er forbudt, er jeg forbudt; mine ord har ingen virkning, og du er stadig slavekvinde, for han må bestemt gifte sig med en slavekvinde.

Selv om en moabit også må gifte sig med en frigiven, hvorfor sagde han da »mine ord har ingen virkning«? Han gjorde som rabbi Tarfon i kapitlet Asarah Juchasin: Mamzerim kan renses. Hvordan? En mamzer gifter sig med en slavekvinde; barnet er slave ligesom hende, og når det frigives, er det egnet til forsamlingen. Sådan gjorde Jishaj. Er hun fri, mens han er en mangelfuld moabit, følger barnet ham og er mangelfuldt ligesom ham. Derfor sagde han »mine ord har ingen virkning«, som ovenfor.

»Slavekvinden« osv. vidste, at reglen er »en moabit,

KLADDE · uafklaret · fortsat

Joel Moshe - 1 - fortsat

men ikke en moabitisk kvinde«, så han må komme ind i forsamlingen. Derfor gav hun sin frue, Jishajs hustru, kendetegnene, så han kom til sin hustru og ikke til hende. »På grund af hendes fortrin«: Fordi han var udelukket fra at komme til hende som moabit. Se nedenfor, kapitel 18, ved Leah. Tilsvarende ved Reuven: Leah blev udskiftet med Rakhel [sådan lyder forbindelsen i kilden], og Reuven blev født af det samleje, hvor han troede, hun var Rakhel, mens hun var Leah.[DA157001]

»Børn af forveksling« osv.: De hører til børn af de ni egenskaber. Han drikker af dette bæger og retter øjnene mod et andet; se Zohar, Va-Jetse. »Det samme gælder Gad«: Han blev også født i det skjulte, for Leah rådspurgte ikke først Jakob, men »tog sin slavekvinde og gav hende til Jakob«; se kapitel 18. »David skulle sone«: David måtte avle i det skjulte for at sone det offentlige osv. Han havde samleje på dommens tid, den sjette dag, for alles øjne, som ovenfor, kapitel 9. Reuven var Kains genoprettelse, fordi Kain blev født af offentligt samleje, som ovenfor.

Grenen er Reuven, hans rod er Kain. Han er den første søn; derfor ben, søn, og ikke ish, mand. Reuven kaldes også ben, fordi han skal bygge og genoprette det, hin rev ned. Det er »hvad er der mellem min søn og min svigerfar?«: Det er Esau, som »også genoprettede og holdt fast ved sin første skade« [usikker forbindelse]. Som i Zohar: Jakob og Esau er Kain og Abel.[DA157002]

»Or ben« er Reuven, efter det skjulte lys. Lyset, som blev skabt siden skabelsens seks dage, var Av, Sag og Mah, denne verdens lys; den kommende verdens lys er navnet Ban. Den kommende verdens lys blev skjult i denne verdens lys. Det er Reuven: Lys skjult i navnet Ban. »Han svor ikke, den Hellige, velsignet være han, ved sin nefesh, at han skjulte lyset« [usikker forbindelse]. Nefesh er Malkhut. [DA157003]

»Bagsidens fremtræden«: De tolv stammer, »שאליה«, var over tolv okser, og det svarer til de tolv stammer. Der står »oksens ansigt, for hende, også בירם« [beskadiget forbindelse], for at antyde »den øvre uskyld?«. Tre led i hvert ben: »Hans ben er søjler af seks«. Også i højre og venstre arm er der tre led i

KLADDE · uafklaret · fortsat

Joel Moshe - 1 - fortsat

hver, altså tolv. Bagsidens fremtræden er bagsiden af hans to hænder, som rager ud bagtil for sig selv. Også ved fanerne er der fire grupper af tre, altså fire svarende til fire »rygge på de gennemsigtige?« [usikker forbindelse]. Derfor blev lyset skjult i dette forhold. »Og efter at rene steg ned«: »Qof, hun trak ud, gav?« til Jakob i det skjulte [beskadiget forbindelse].[DA157004]

»Hun holdt op med at føde«: Strømmen og fødslen

Tilbage til kapitlet i indholdet

Historisk register: Heqor Din - III - Kapitel 10

KLADDE · uafklaret · fortsat

Joel Moshe - 1 - fortsat

ophørte. Derfor skjules alef i ordet Gad; der skrives begad, בגד. »At gå ud og iklæde sig« osv.: At stige ned fra den øvre verden til Davids dråbe, som hans far udsendte. »Et andet bæger«: Hans slavekvinde, som ovenfor. Han troede, at han kom til sin slavekvinde, mens det var hans hustru. »Den Hellige, velsignet være han, meddelte ham«: Hans neshamah skulle stige ned. »Hans mors hensigt«: Davids mors.

Heqor Din — del III — kapitel 11

Jad Jehuda: יח · יז · טז · טו · יד · יג · יב · יא · י · ט · ח · ז · ו · ה · ד · ג · ב · א

Joel Moshe: 1

Jad Jehuda - א

»Det første bud«: Det, mennesket fik i udsagnet »vær frugtbare og talrige«.

Jad Jehuda - ב

»Som vi omtalte« ovenfor, kapitel 9: Det første menneske var overilet i opfyldelsen af dette bud og kom til sin hustru på en hverdag, om dagen osv.

Jad Jehuda - ג

»Det er et grundlæggende mønster«: Heraf lærer vi, at alle bud kræver den agtpågivenhed og besindighed, som passer til dem.

Jad Jehuda - ד

»Og stor forberedelse«: De kræver megen beredelse for at undertvinge den anden side, som i Zohar, Devarim, side 466, ved den fælles bordbøns velsignelse over verset »jeg vil velsigne Herren«; se dér.

Rema fra Fano

Det første bud, som vi omtalte, er et grundlæggende mønster for alle buddene: De kræver stor agtpågivenhed og forberedelse. Kong Salomo, fred være med ham, kundgjorde jo: »Den, som vogter et bud, kender ikke noget ondt.« Gå ud og lær af spisningen af Pesach i Egypten. Dér står om Shekhinahs hast, for hun skyndte sig at forløse sine børn. For at advare mod forvirring og uro ved buddets opfyldelse og lære os, at hast her kun har denne hensigt, forklarede han først »sådan skal I spise det« med tre slags forberedelse.

De lærdes ord er kendte: »En overtrædelse for dens rette formåls skyld er større end et bud, som ikke udføres for dets egen skyld.« Dette udsagn rummer et stort råd. Skabelsen af de skadelige væsener er en overtrædelse for dens rette formåls skyld, og den er stor i nødvendigheden af en ret ledelse, forårsaget af det bud

Jad Jehuda - ה

»Den, som vogter et bud«: Shomer, vogter, betyder her at vente, som i »hans far bevarede det«.

Jad Jehuda - ו

»Vogter vinden«: Den, som venter og udfører buddet som et bud, vil ikke kende noget ondt ved at miste dets løn.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - ז

Der står: »Sådan skal I spise det: Med lænderne omgjordet, skoene på fødderne og staven i hånden. I skal spise det i hast.« Vore mestre, må deres minde være til velsignelse, er uenige: Én siger Shekhinahs hast, en anden Israels hast. Mesteren forklarer det efter den, som siger Shekhinahs hast. For at man ikke fejlagtigt skal sige Israels hast, sætter verset først »ש"ש«

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - ז - fortsat

[uafklaret form], disse ting: jeres lænder, jeres sko, jeres stav osv. Det viser, at de skal spise det med beredelse og forberedelse, uden hast.[DA157901]

Jad Jehuda - ח

»Som kendt« fra vore mestres ord, må deres minde være til velsignelse, i Nedarim: En overtrædelse for dens rette formåls skyld er større end et bud uden egen hensigt. Udsagnet har sin ligefremme betydning, som det dér udledes af verset; alligevel forklarer mesteren det også sprogligt: Det første mem i mim-mitsvah er årsagens mem. Meningen er: Stor er en overtrædelse for dens rette formåls skyld, og årsagen er buddet uden egen hensigt. Dette når frem til:

Jad Jehuda - ט

Skabelsen af de skadelige væsener, som så at sige regnes for en overtrædelse for dens rette formåls skyld. Den var:

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - י

»Stor« af hensyn til verdens »הנהנת« [usikker ordform]. De er jo de opkrævere, som bestandigt »giver tilbage?« [usikker ordform], for at trække det rette fra synderne. Det er »stor er en overtrædelse for dens rette formåls skyld«, altså skabelsen af de skadelige væsener. Årsagen var buddet uden egen hensigt, som det

Rema fra Fano - fortsat

uden egen hensigt, som vor første far forinden udførte i hast, som ovenfor, kapitel 9. Dette kræver renselse for at løfte hans folks horn gennem tankens renhed og hensigtens forfinelse. [DA157201]

Da de skadelige væsener blev skabt på sabbatsaftenen i tusmørket, på et tidspunkt, hvor der var en art hast, frygtede mennesket mål for mål for sin sjæl og råbte højt: »For se, dine fjender, Herre!« Den hellige ånd talte sandt gennem hans mund og svarede også: »For se, dine fjender skal gå til grunde«, »du løfter mit horn som vildoksens«. Derfor blev de skabt med en mangelfuld skabelse på netop det tidspunkt. Det var ikke af dagen, for at deres skabelse ikke skulle fuldendes; heller ikke af natten, for der er slet ingen skabelse sammen med dagens hellighed. Det var netop i tusmørket, som et øjeblik; vi vil forklare det.

Det kendte husketegn for timernes mazzal er chet-lamed-mem, kaf-tsadi-nun-shin ved dagenes begyndelse og kaf-tsadi-nun-shin, chet-lamed-mem ved nætternes begyndelse. Heraf forstår vi, at de skadelige væsener blev skabt ved slutningen af Jupiters herredømme, så de skulle underordnes den. Jupiter, Tsedeq, er vor far Abrahams mazzal, som der står: »Tsedeq kalder ham til sin fod.« Fordi de skadelige væsener blev skabt under den, stod den først i vest, nær ved at gå ned. Så voksede hans barmhjertighed mod os, velsignet være han, og han stillede den i øst, så den skulle lyse frem, spire og stige over horisonten.[DA157202]

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - י - fortsat

første menneske forinden udførte, da han overilede sig og kom til sin hustru offentligt.

Dette bud uden egen hensigt behøvede renselse »for at løfte«, så Israels horn løftes gennem tankens renhed, det modsatte af synden. Af hensyn til denne renselse blev de skadelige væsener skabt. Det er »som følge af et bud uden egen hensigt«. [DA158201]

Jad Jehuda - יא

»Da de blev skabt« osv.: Mesteren forklarer her også verset »for se, dine fjender, Herre; for se, dine fjender går til grunde; alle urettens udøvere spredes«, »du løfter mit horn som vildoksens« osv. Det første menneske sagde dette i »en salme, en sang til sabbatsdagen«, som bekendt. »For se, dine fjender, Herre« sagde han som spørgsmål og råb, da de skadelige væsener blev skabt. »For se, dine fjender går til grunde« osv. er den hellige ånds svar. Det er grunden til gentagelsen.

Jad Jehuda - יב

»Vi vil forklare det«: I kapitel 13.

Jad Jehuda - יג

»Af husketegnet« osv. forstår vi, at Jupiters mazzal tjener ved slutningen af den sjette dag.

Jad Jehuda - יד

»Fordi« osv.: Ved slutningen af traktaten Shabbat, om »han førte ham udenfor«, sagde han til ham: Gå ud af din astrologi, for Israel har ingen mazzal. Hvad mener du? At Jupiter står i vest? Jeg vil vende den og stille den i øst. Det er »hvem vækkede fra øst; Tsedeq kalder ham til sin fod«. Rashi forklarer: Jupiter, din mazzal, står dér, afkølet og uegnet til at avle osv. Sådan fandt jeg i vor lærer ha-Levis Talmud: I øst, et varmt sted. Så langt

Rema fra Fano - fortsat

Deres skabelse blev afbrudt ved begyndelsen af Mars' herredømme: Deres herre forbandede dem med undergang og død. Dette er bestemt fuldendelsen af skabelsens værk: At berede en slagteplads for de skadelige væsener, så de går til grunde, mens dagens hellighed står for evigt for dem, der holder sabbatten og kalder den fryd. Fra disse to himmelske tjenere får de, der ledsager os på sabbatsnætterne, hjælp til at bede om barmhjertighed for os, så vi vedvarende ærer sabbatten, uden at nogen hindrer os.

Jad Jehuda - יד - fortsat

citatet.

Mesteren foretrækker at forklare det gennem nedgang og opgang frem for kulde og varme. Abraham var uegnet til at avle, mens Jupiter stod i vest, fordi den var nær ved at gå ned. Den Hellige, velsignet være han, stillede den i øst, så den kunne stige godt op. At Jupiter stod i vest, skyldtes, at de skadelige væsener blev skabt under den og svækkede dens kraft. Men Herren, velsignet være

Jad Jehuda - יד - fortsat

han, ordnede mazzal, så de skadelige væsener skulle være underordnet den.

Jad Jehuda - טו

»Over horisonten«: Et astronomisk udtryk for linjen, der går lige over jordens overflade og når himlen, hvor opgangen og nedgangen ses.

Jad Jehuda - טז

»Deres skabelse blev afbrudt«: De skadelige væseners skabelse blev ikke fuldendt, da sabbatten indtrådte; han nåede ikke at skabe kroppene. Det var ved begyndelsen af Mars' herredømme, som hersker over undergang og død. Det er, hvad der siges: »Deres herre«, de skadelige væseners herre, »forbandede« og frembragte »undergang og død« for dem.

Jad Jehuda - יז

»Dette«: Afbrydelsen af deres skabelse er ikke en mangel i skabelsens værk. Tværtimod fuldender den hans værk, for at berede osv.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - יח

»Fra disse to himmelske tjenere«, Jupiters og Mars' mazzal, får de to engle, som ledsager mennesket på sabbatsnatten, hjælp. De siger: Må det være viljen, at det også bliver sådan næste sabbat. Derfor kaldes de ved deres navne: Tsadqiel, fyrsten for Jupiters mazzal, og Samael, fyrsten for Mars. »Disse engle« [lakune i kilden], »og sådan disse ord, som viser over os« [lakune i kilden], »sabbat« [beskadiget

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - יח - fortsat

forbindelse].[DA159001]

KLADDE · uafklaret

Joel Moshe - 1

»Det første bud« osv.: »Vær frugtbare og talrige«, som det første menneske udførte uden forberedelse, som ovenfor, kapitel 9. Det er et grundlæggende mønster for alle bud, som kræver vogten, altså venten og besindighed, modsat det første menneskes hast. »Den, som vogter et bud« osv.: Han skal vente. »For at advare mod forvirring«: Han advarede Israel ved buddet om at spise Pesach, så der ikke skulle være hast, men »lænderne omgjordet, skoene på fødderne, staven i hånden«, tre slags forberedelse. Hasten gælder derimod Shekhinah.

»Skabelsen af de skadelige væsener er en overtrædelse for dens rette formåls skyld«: Selve deres skabelse regnes så at sige som en overtrædelse, fordi de skader mennesket. Den var dog for det rette formåls skyld, af hensyn til ledelsen; de er tro mod dem, der sender dem. Det er den rette ledelse. Hvorfra kom en sådan overtrædelse for rette formåls skyld? Af et bud uden egen hensigt: Mennesket skyndte sig at komme til sin hustru før sin tid, som ovenfor. Bagefter gjorde han omvendelse, »stod i נהיגון« [uafklaret form] og avlede ånder, dæmoner og lilin i 130 år, som bekendt. Det er en stor overtrædelse for rette

KLADDE · uafklaret · fortsat

Joel Moshe - 1 - fortsat

formåls skyld, som kom af et bud uden egen hensigt. Dette bud kræver omvendelse, renselse og forfinelse af hensigten for at gøre det til noget, som sker for rette formåls skyld.[DA159101]

»For se, dine fjender, Herre« osv.: Om de skadelige væsener, han så, »for se, dine fjender« osv. Den hellige ånd svarede: Frygt ikke, for se, dine fjender går til grunde. I Elohims 120 permutationer er der 60 til højre og 60 til venstre. Det er »for se«, hinneh; hinneh har gematria 60. Han frygtede dem til venstre. Han sagde til ham: Der er 60 andre til højre. Det er »for se« osv., og »se, hans leje, Salomos, tres helte omkring det«. Det er det, der siges ved Achitofel: »Med Elohim, se, se, Elohim er blandt dem, der støtter mig« [usikker citatforbindelse]. »Elohim, du lærte mig fra min ungdom og indtil nu«, henneh; og ved Elisha: »Vandet blev helbredt, hinneh og hinneh, se og se« [usikker citatform]. [DA159102]

»Ved slutningen af Jupiters herredømme«: Ved slutningen af den sjette dags herredømme. »Som blev bøjet i Jupiter; i Jupiter blev de skadelige væsener skabt« [usikker lemmatilknytning]. »Stiger over horisonten« osv.: En grænse kaldes ofqa. »Ved

Tilbage til kapitlet i indholdet

Historisk register: Heqor Din - III - Kapitel 11

KLADDE · uafklaret · fortsat

Joel Moshe - 1 - fortsat

begyndelsen af Mars' herredømme«: Det er ved sabbatsnattens begyndelse.

»De-marrihon« forklares som hans bitterhed; lati betyder, at han forbander dem. Jeg mener, man skal læse de-marihon, deres herre, det vil sige den Hellige, velsignet være han, som bringer dem undergang og død. Gennem Mars' mazzal bringer han de skadelige væsener undergang og død. Det er meningen: I øjeblikket, hvor sabbatten begynder, fuldendes skabelsens værk bestemt. I dette øjeblik beredte han plage og undergang for de skadelige væsener, som blev skabt i øjeblikket forinden, under Jupiters mazzal. Dette sker gennem Mars' mazzal. [DA159103]

»De himmelske tjenere«: Jupiters og Mars' mazzal. Dér ledsager to engle mennesket på sabbatsnatten, én god og én ond. Den ene siger: Må det være viljen, at det også bliver sådan næste sabbat, og den anden svarer amen mod sin vilje. Tsadqiel og Samael har tilsammen gematria 366, solårets dage:365 dage og en fjerdedel. En del af en dag er nok til at regnes som en hel.

Heqor Din — del III — kapitel 12

Jad Jehuda: א · ב · ג · ד · ה · ו · ז · ח · ט · י · יא · יב · יג · יד · טו · טז · יז · יח · יט · כ · כא · כב · כג · כד · כה · כו · כז · כח

Joel Moshe: 1

Jad Jehuda - א

»Gud fuldendte« osv. fortsætter det foregående kapitels udsagn, at skabelsesværkets fuldendelse er at berede de skadelige væsener en slagteplads. På dette grundlag forklarer mesteren verset »han fuldendte« osv.

Jad Jehuda - ב

»Trådte ind i den med en hårstråsbredde«: Sådan

Rema fra Fano

»Gud fuldendte på den syvende dag sit værk, som han havde gjort.« For ved afslutningen af sit værk trådte han ind i den med en hårstråsbredde af himmelkredsens bredde. Tilsvarende står der ved hvilens afslutning, når den syvende dag går ud, va-jinnafash, »han fik hvile«. Det har talværdien mavet, død. Man udlagde det som: »Ve, nefesh er gået tabt!« Der tænkes på menneskets nefesh, som den ekstra neshamah har

Jad Jehuda - ב - fortsat

lyder Bereshit Rabbah, kapitel 10: Rabbi spurgte rabbi Jishmael bar Jose: Har du hørt fra din far, hvad »Gud fuldendte på den syvende dag« betyder? Det er et undrende spørgsmål. Han svarede ham: Som den, der slår med en hammer, osv. Rabbi Shimon bar Jochaj sagde: Et menneske af kød og blod, som hverken

Jad Jehuda - ב - fortsat

kender sine tider, øjeblikke eller timer, føjer fra hverdagen til det hellige. Men den Hellige, velsignet være han, som kender sine øjeblikke, tider og timer, trådte ind i den med en hårstråsbredde. Hertil citatet.

Jad Jehuda - ג

Betydningen af »en hårstråsbredde af himmelkredsens bredde« er, at himmelkredsen som bekendt afgrænser tiden.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - ד

»Tilsvarende ved hvilens afslutning«: Det vil sige, at hele forholdet gælder sabbatsaftenen, som »הורמ"ש« [uafklaret forkortelse], og som vil blive forklaret nedenfor.[DA159701]

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - ה

»Hensigten« osv.: Dets modsætning er, hvad mesteren sagde om den ekstra neshamahs bortgang [usikker indledning]. Hensigten her er ikke at sige, at den ekstra neshamah tog ophold sammen med kroppen, men den, som er nævnt i forhold til menneskets neshamah, når den ekstra neshamah forlader ham. Det omtales i Vajaqhel, side 366, og sådan lyder det:[DA159801]

»Der står va-jinnafash. Man forklarede det: Ve den nefesh, som gik bort; og det var strålende. Men i så

Rema fra Fano - fortsat

forladt.[DA159301]

Men et skriftsted forlader ikke sin ligefremme betydning. Va-jinnafash står om den, som hvilede på dagen, i nifal-form: Han iklæder sig så at sige den del, som stiger op fra menneskets neshamah, og spørger den: »Med hvilke nye Torah-indsigter har du beskæftiget dig?« Om den står der som bekendt: »Hold ikke det gode tilbage fra dets ejer.« Nefesh er netop tov, det gode, ved bogstavudskiftningen atbash. Denne iklædning må ske i hvilens sidste øjeblik, før hverdagene får herredømmet. Derved tilfører han kraft til at forny skabelsesværket i de seks kommende dage, hvor ledelsens fødder stiger ned til døden.[DA159302]

Tilsvarende afførte han sig ved sabbatsnattens indtræden helt hverdagens klæder og trådte en hårstråsbredde ind i helligheden. Om dette mindste tidsrum står der va-jekhal, »han fuldendte«, efter de vises ord. For det er ophævelsen af det, der ophæver, som vi har nævnt. Deri ligger fuldendelsen af hele skabelsesværket og dets dages lyst. For at vi ikke skal tage fejl, præciserer Skriften først: »Der blev aften, og der blev morgen, den sjette dag«, og straks derefter: »Himlene blev fuldendt.« Skabelsesværket manglede intet; derfor tilskrives fuldendelsen dem.

Det gælder ikke kun ved dagens slutning. Allerede da mennesket, som var den sidste af alle skabninger, blev skabt, var skabelsen fuldendt. Resten af dagen beredte verdens Ene et sabbatsmåltid for ham. For »ingen af

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - ה - fortsat

fald burde man sige: Ve kroppen, for nefesh gik tabt fra den. Men sagens hemmelighed er: Der er allerede en nefesh, som tager og drager denne ekstra ruach til sig. Denne ruach hviler ›כנזוח‹ [uafklaret form] ved denne nefesh og ånder i den hele sabbatsdagen. Da er denne nefesh ekstra, ›כדברי'‹ [uafklaret led], og hæver sig mere, end den var. Derfor skal du forstå: Alle Israels nefashot krones på sabbatsdagen. Deres krone er, at denne ruach hviler i dem. Når sabbatten går ud: Ve den nefesh, som har mistet det, den har mistet — den krone, det, der var af ham i den [usikker ordforbindelse]. Og dette [lakune i kilden], når denne sabbat stiger op ovenover, efter den: en nefesh, som har mistet det, den har mistet.«[DA159802]

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - ו

Men vi behøver stadig en udførlig oplysning og en forklaring på, hvordan va-jinnafash efter denne udlægning kan have sin ligefremme betydning, som gælder den Hellige, velsignet være han. Derfor sagde han, at hensigten efter denne forklaring, i den ligefremme betydning af va-jinnafash, er, at han iklædte sig den ekstra neshamah. Det vil sige ved helligelserne af »החדו'« [uafklaret forkortelse], [lakune i kilden],

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - ו - fortsat

»לאורחשם« [uafklaret form], udtrykket »den, der dypper«. Dette udvalgte forhold synes ikke at være derfor: »משאשכ"ל«, vore mestre, må deres minde være til velsignelse, »גלהק"ה« [beskadiget forbindelse].[DA159901]

Endvidere: »I bylder, בההמן [uafklaret form], som kommer til לבריחי' [uafklaret form]« [beskadiget forbindelse], ved den Helliges, velsignet være han, »rigdomme« [usikker ordforbindelse], som i deres glæde over de retfærdige stiger op ovenover. Når bønnen går ud, i hvisken, stiger de op herfra; de hviler over Israel. Neshamot stiger derned til havens beboere, idet alle de neshamot stiger op, som kommer over dem; han spørger dem alle, og de står i en skikkelse foran den hellige Konge. »ח"כ [uafklaret forkortelse], sådan spiste, לכלכא [uafklaret form], fremsiger hellighed« [beskadiget forbindelse], og de gik som denne unge kvinde i Torahen [usikker forbindelse]. Lykkelig var han, som af helligheden, af det varme, sagde foran ham: Hvor nyt! [usikker forbindelse].[DA159902]

Indefra den Hellige, velsignet være han, som ovenfor, deres, og han sagde: Indbyd den nye Torah-indsigt, som du sagde denne sabbat; alle I

Rema fra Fano - fortsat

markens buske var endnu på jorden, og ingen af markens urter var endnu spiret frem«; menneskets formning og anbringelse i Edens have var nødvendig. Aggadah har allerede forklaret, at når Gud, velsignet være han, lader skyer stige op på sabbatten og lader regnen falde over jorden, bærer han ikke fra ét område til et andet. Han er som en husbond, hvis hele gård ligger foran ham som fire alen; luftrummet over et privat område rækker til himmelhvælvingen. Så meget mere gælder det på den sjette dag fra middag og frem, den rette tid til at fuldføre forberedelsen af de seks dages værk, så det er indrettet til sabbattens ære, og til at berede mennesket en bryllupsbaldakin og en fredens hytte.

Alligevel læser vi også her: »Den sjette dag — himlene blev fuldendt.« Han standsede disse forberedelser, mens det endnu var dag, for i egen person og herlighed at opfylde tillægget til sabbatten, der forbyder de arbejder, som er forbudt ved Torahen. Men selv i det sidste øjeblik ved tusmørkets afslutning, da alt allerede var færdigt, havde han, velsignet være han, endnu ingen sindsro. Fuldendelsen af hans handlinger blev ikke tilskrevet ham, selv om skabningerne stod i deres rette skikkelse, før sabbatten kom, og hvilen kom. Da står der: »Gud fuldendte«, efter deres ord: »Verden manglede kun sabbatten.« Derfor er det rigtigt at sige, at han ikke fuldendte, før han hvilede, »for at bringe fjenden til ophør«, som sagt.

Alt sådant blev kun overgivet til pagtens

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - ו - fortsat

og alle I er indbudt ved dette ord, i de to lærehuse; »deres forpligtelse, blev skånet, ונק"כה [uafklaret form]« [beskadiget forbindelse] ovenover besegler dette ord. Hvert ord, som du fornyr i Torahen — den neshamah, der stiger ned på sabbatten, indhyller sig; nye ord udruster, og de stiger op ovenover; alle dem, der går ovenover, kommer med dette ord, osv. Hvor megen ære over ære vækkes for dette menneskes ord, når den Hellige, velsignet være han, siger »למתכני« [uafklaret form], for at høre ny indsigt og nye ord af Torahen; »vækker undren, דכלולא [uafklaret form], helheden, svag, ganer, דבטין [uafklaret form]« [beskadiget forbindelse] på hans hoved, osv. Se dér. [DA159903]

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - ז

»Om den står der« osv.: I Sava, Mishpatim, side 105: »Sabbattens neshamah: Når Israel helliger dagen, ›forsamlingens blade, כפקי [uafklaret form]‹ [beskadiget forbindelse], neshamot fra paladset af den levende, ›indhyller sig, לחיכן כתתקען [uafklaret sekvens]‹, til den Hellige, velsignet være han, hellige, ›תייחי ניר‹ [uafklaret sekvens], hele sabbatsdagen. Efter at sabbatten er gået ud, stiger alle neshamot op og

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - ז - fortsat

krones med lønnen, idet de står ovenover; en forsamling krones med dette gode, gode ting, som strømmer fra denne tjener, bestemt, osv.[DA160001]

Der står jo: ›Hold ikke det gode tilbage fra dets ejer, mens din hånd har magt til at gøre det.‹ Hvad er ›hold ikke det gode tilbage fra dets ejer‹? Det er den

Rema fra Fano - fortsat

børn. Se blot: De ændrede teksten for Ptolemæus og forklarede ham den ikke. Selv om de skjulte hemmeligheden, ændrede de kun udtrykket inden for en sand Torah, som vi har nævnt. Da de ligeledes ændrede Torahens begyndelse til »Elohim skabte bereshit«, var hensigten, at det øvre Elohim skabte det nedre bereshit, om hvilket der står: »Salomos visdom blev større«, efter den jerusalemitiske oversætters måde. Sådan er det med dem alle.

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - ז - fortsat

Hellige, velsignet være han, og ›וכנסם‹ Israel [uafklaret forbindelse], som udruster. For overalt, hvor Torahens ord bliver sagt, er den Hellige, velsignet være han, og Israels forsamling dér, ›וכייתי לן‹ [uafklaret sekvens]. Da dette kongelige, som fejler, og dårligt ›נשית‹ [uafklaret form], de frygtsomme‹

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - ז - fortsat

[beskadiget forbindelse], [lakune i kilden], ord, disse, støtten, af godt at gøre [beskadiget forbindelse], og det stiger op ovenover til den Hellige, velsignet være han. Israels forsamling krones med dette gode. Disse ›חיונן‹ [uafklaret form] er ejere af dette gode.«[DA160002]

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - ח

»Og det er netop nefesh«: Det vil sige navnet osv., for at forklare dette, som om han sagde: »Ikke [lakune i kilden], for [lakune i kilden], skrev ›הג"ם כ"ט‹ [uafklarede forkortelser], husk en vingård, som den, der siger, for foran« [beskadiget slutning]. [DA160101]

Jad Jehuda - ט

»Denne iklædning« osv. er sætningens afslutning: at forklare forholdet ved sabbattens indgang og udgang på én og samme måde.

Jad Jehuda - י

»I det sidste øjeblik«: For at give et tillæg ved hverdagens begyndelse til skabelsesværket. For gennem nye Torah-indsigter skaber Herren, velsignet være han, bestandig nye himle og en ny jord, som forklaret ovenfor, del II, kapitel 14, fra Zohar Bereshit. Se dér.

Jad Jehuda - יא

»Hvor ledelsens fødder stiger ned til døden«: I de seks arbejdsdage stiger Shekhinahs fødder ned til Asijahs verden. Hun iklæder sig Metatron med henblik på verdens ledelse, som bekendt. Dér findes urenhedens side og dødens træ. Fra mange steder i

Jad Jehuda - יא - fortsat

Zohar ved vi, at klippot og den anden side hersker på hverdagene. Derfor, som modvægt og for at svække klippots kraft, tilfører han så at sige kraft ved nye Torah-indsigter til at skabe nye verdener.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - יב

»Blev helt afført«: Fra den øvre ledelse fjernedes hverdagens klæder fra urenhedens side, »som alle er skjult og hænger i ›himmelrummenes sky‹, i det store dybs hul«, som i Zohar Bereshit, side 169. [DA160501]

Jad Jehuda - יג

»Efter de vises ord«: I det nævnte Bereshit Rabbah.

Jad Jehuda - יד

»For det er ophævelsen af det, der ophæver«: På sabbatten ophæves den onde tilbøjelighed og de skadelige væsener, som hindrede mennesket i at tjene ham, velsignet være han. Ordet va-jekhal, som udtrykker ophævelse, gælder ophævelsen af de skadelige væsener.

Jad Jehuda - טו

»Som vi har nævnt«: I det foregående kapitel.

Jad Jehuda - טז

»Deri er fuldendelsen« osv.: Va-jekhal udtrykker også fuldendelse, ligesom Onkelos oversatte va-jekhullu med ve-ishtakhlalu, »de blev fuldendt«. Ved ophævelsen af det, der ophæver, blev skabelsesværket fuldendt, og med det også sabbatten, dagenes lyst.

Jad Jehuda - יז

»For at vi ikke skal tage fejl« og sige, at va-jekhal gælder selve den syvende dag efter skriftstedets

Jad Jehuda - יז - fortsat

ligefremme betydning, præciserer Skriften osv.

Jad Jehuda - יח

»I aggadah«: I Bereshit Rabbah, kapitel 11, om den onde Turnus Rufus, som spurgte rabbi Akiva: Hvis den Hellige, velsignet være han, ærer sabbatten, skal han ikke lade vinde blæse på den og ikke lade regn falde på den, osv. Hans svar var, at hele verden foran ham, velsignet være han, er som fire alen. Se dér og i Shemot Rabbah, kapitel 30.

Jad Jehuda - יט

»Så meget mere« er det tilladt på den sjette dag, så Herren, velsignet være han, ikke behøvede at standse disse forberedelser, mens det endnu var dag.

Jad Jehuda - כ

»Forberedelsen«: Til sabbattens behov.

Jad Jehuda - כא

»Han standsede« osv., som i Bereshit Rabbah: »Der blev aften, og der blev morgen, den sjette dag.« Rabbi Judan sagde: Det er den ekstra time, som man føjer fra hverdag til helligdag; i den blev verdens værk fuldendt.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - כב

»Men« osv.: Det vil sige, at du ikke skal indvende: Hvis han standsede, mens det endnu var dag, hvad betyder så »Gud fuldendte på den syvende dag«, som i det mindste er tusmørkets sidste øjeblik, som nævnt? Når vi siger, at han standsede, mens det endnu var dag, gælder det nemlig sindsroen, som han, velsignet være han, ikke havde før den syvende dag.[DA161501]

Jad Jehuda - כג

»Efter deres ord«, må deres minde være til velsignelse: Dér i Bereshit Rabbah, kapitel 10.

Jad Jehuda - כד

»Det er derfor rigtigt« osv.: Grunden til, at han ingen sindsro havde, før sabbatten kom, er det foregående kapitels forklaring: Ved sabbattens indtræden bragte deres herre de skadelige væsener til ophør. Derfor bør skabelsesværkets fuldendelse tilskrives sabbatten, så man siger, at Herren, velsignet være han, ikke tidligere havde fuldendt sit værk.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - כה

Alle sådanne hemmeligheder, der i sandhed siges om urenhedens sides ophævelse, blev kun overgivet

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - כה - fortsat

til pagtens børn, som er fra hellighedens side. Derfor ændrede de 72 vise for kong Ptolemæus »בע"ז« [uafklaret forkortelse] og skrev: »Han fuldendte på den sjette dag og hvilede på den syvende dag«, som i Megillahs første kapitel. [DA161801]

Jad Jehuda - כו

»Kun inden for en sand Torah«: Sandheden var jo, at han fuldendte på den sjette dag.

Jad Jehuda - כז

»Hensigten var« at skjule, at Elohim, Binah, emanerede og skabte Malkhut. For bereshit betyder Chokhmah, visdom, ligesom den jerusalemitiske oversættelse siger be-chokhmata, »med visdom«. Det betyder den nedre Chokhmah, som er Malkhut; om hende står der »Salomos visdom blev større«, for hun var hans egenskab. Det er »Elohim skabte bereshit«. Og med dette reshit skabte han himlene osv. Sådan står der i Zohar Bereshit, side 79. Se dér.

Jad Jehuda - כח

»Sådan er det med dem alle«: Ved alle de øvrige ting, som de 72 ældste ændrede for Ptolemæus, var også den ændrede formulering sand.

KLADDE · uafklaret

Joel Moshe - 1

»Om menneskets nefesh« osv.: Efter Zohar Vajaqhels forklaring, side 386?: Hvorfor avdah, »har mistet«, og ikke neevdah, »er gået tabt«? Fordi den nefesh, der altid er i mennesket hver dag, har mistet af den ekstra neshamah, som kom til mennesket på sabbatten.[DA162201]

»Hold ikke det gode tilbage« osv.: Det gode kaldes Torah. Det godes ejer er nefesh, for נפש bliver טוב ved atbash: Hold ikke Torahen tilbage fra nefesh på sabbatsdagen. I Zohar Shelach spørger den Hellige, velsignet være han: »Hvilken hellighed havde I i Torahen?«

»Ledelsens fødder« osv.: I de seks arbejdsdage sker ledelsen gennem Metatron og Sandalfon. På hverdagene er deres hoved i Beriahs verden, kroppen ned til fødderne i Jetsirahs verden og fødderne i Asijahs verden. Det er »mine fødder stiger ned til døden«, for døden hører til i Asijahs verden. Se ovenfor, del I. På sabbatsdagen vasker de deres ansigter og stiger op til Atsiluts verden. Det er

KLADDE · uafklaret · fortsat

Joel Moshe - 1 - fortsat

Gemaras ord: Man sagde om rabbi Jehudah bar Ilaj, at han vaskede sit ansigt, sine hænder og sine fødder på sabbatsaftenen. Ansigtet svarer til hovedet i Beriah, hænderne til kroppen i Jetsirah og fødderne til dens fødder i Asijah. Han lignede Herren Tsevaots engel: Det er Metatron, således. Derfor hentydede de på sabbatsaftenen til hemmeligheden om de to ovennævnte engle; »מהר"ל נ"ק« [uafklaret attribution].[DA162202]

»For det er ophævelsen af det, der ophæver« osv.: I det øjeblik, da sabbatten begynder, blev de skadelige væseners slagteplads og undergang skabt. Det er ophævelsen af det, der ophæver, som ovenfor. For at vi ikke skal tro, at han ikke fuldendte og afsluttede sit værk før på selve sabbatsdagen, sagde han »den sjette dag« og straks derefter »de blev fuldendt« osv. »Og en fredens hytte« er sabbatten, bruden, dronningen; det er Shekhinah.

»Kun sabbatten« osv.: Verden manglede de skadelige væseners ophævelse. »Det er derfor rigtigt at sige« osv., indtil »for at bringe fjenden til ophør«

Tilbage til kapitlet i indholdet

Historisk register: Heqor Din - III - Kapitel 12

KLADDE · uafklaret · fortsat

Joel Moshe - 1 - fortsat

osv., som ovenfor i det foregående kapitel. »Alt sådant«: Denne hemmelighed — at han i den første sabbats første øjeblik fuldendte himlens og jordens værk ved at skabe de skadelige væseners ophævelse — blev kun overgivet til åbenbaring for pagtens børn. »Se blot ved Ptolemæus«: De ændrede og skrev »han fuldendte på den sjette dag«. Alligevel ændrede de ikke formuleringerne til at skrive løgn; han fuldendte jo virkelig værket på selve den sjette dag.

»At det øvre Elohim« osv.: Bereshit er Chokhmah; »skabte Elohim« er Binah. De, som ændrede og skrev »Elohim skabte bereshit«, skrev ikke løgn, for sådan var det i det direkte lys, som ovenfor. Men i det tilbagevendende lys skabte Elohim det nedre bereshit, Malkhut, som også kaldes Chokhmah, som i »Salomos visdom blev større«. Salomo er nemlig fra månen, som er Malkhut, og der står visdom om ham. Det er efter den jerusalemitiske oversætters måde, som oversatte bereshit med be-chokhmata, »med visdom«.[DA162203]

Heqor Din — del III — kapitel 13

Jad Jehuda: א · ב · ג · ד · ה · ו · ז · ח · ט · י · יא · יב · יג · יד · טו · טז · יז · יח · יט · כ · כא · כב · כג · כד · כה · כו · כז · כח · כט

Joel Moshe: 1

Jad Jehuda - א

»I tannaernes uenighed« osv.: I kapitlet Bammeh Madliqin, side 34b: Vore mestre lærte: Tusmørket er tvivlsomt — af dagen eller af natten — osv. Hvad er tusmørket? Fra solen går ned, og så længe østens flade rødmer, osv. Rabbi Jose siger: Tusmørket er som et øjenblink; dette går ind, og dette går ud, og det er umuligt at fastslå det. Mesteren afslutter sin udlægning fra det foregående kapitel med

Rema fra Fano

I tannaernes uenighed om tusmørkets varighed regner den ene med tiden for skabelsen af de ti ting, fra solen er gået ned, og så længe østens flade rødmer. Da udtager man tiende af demaj, for om hver enkelt af dem kan man sige din maj, »hvad er dette?« Man vidste jo ikke, hvad den var, før dens dag kom til at træde frem i virkeligheden, som ovenfor. Man foretager også sammenlægning af gårdrum ved eruv, som kun blev indstiftet for fredens vejes skyld. Sådan er det med alle ti ting, som vi har

Jad Jehuda - א - fortsat

denne tannaerlære og siger:

Jad Jehuda - ב

»Den ene«: Den første tanna, som mener »fra solen går ned«. Hans begrundelse er de ti ting, der blev skabt i tusmørket; de blev kun skabt som mulighed, ikke i virkeligheden, som forklaret ovenfor, kapitel 3. Dette arbejde, som udføres på en uvant måde, blev tilladt selv efter solnedgangen, sådan som

Jad Jehuda - ב - fortsat

han straks nedenfor afslutter.

Jad Jehuda - ג

»Da udtager man tiende af demaj«: Det er også grunden til, at Mishnah siger: Er det tvivlsomt, om det er mørkt eller ikke, udtager man tiende af demaj, foretager eruv og indpakker det varme. Hver af de ti ting var nemlig demaj ved sit navn, da maj hu, »hvad er dette?« Det var endnu ikke kendt, hvad den var, før den trådte frem i virkeligheden til sin tid. Da dette arbejde fra begyndelsen blev tilladt i tusmørket, udtager man derfor også tiende [lakune i kilden].[DA162701]

Jad Jehuda - ד

»Som ovenfor«: Kapitel 3.

Jad Jehuda - ה

»Og man foretager eruv«: Mishnahs »og man foretager eruv«, som Gemara henfører til eruv af gårdrum, skyldes også dette. Begrundelsen for eruv af gårdrum er fredens veje, som i Gemara: Salomo og hans domstol forbød flytning af ting i gårdrum af hensyn til flytning i det offentlige område. De tillod den gennem eruv for fredens skyld, så husenes ejere kunne flytte ting fra deres huse. Også skabelsen af de ti ting skete for fredens vejes skyld, som forklaret ovenfor, kapitel 3, for at rette det, det første menneske havde ødelagt af den rette natur. Den skete i tusmørket. Derfor tillod de

Rema fra Fano - fortsat

forklaret. Og man indpakker det varme for at holde på varmen. Det svarer til Moses' grav; antydningen er »vand, som ild får til at koge«: At nyde på sabbatten, hvad der er beredt på sabbatsaftenen. Indpakningen blev tilladt i noget, som ikke tilfører varme. Hans død skete nemlig efter hans vilje som opfyldelse af et positivt bud, og han begravede sig selv, som vi nævnte i del II, kapitel 13. Alle disse ti ting blev kun skabt som mulighed, hvilket er som arbejde udført på en uvant måde.[DA162401]

Den anden regner kun med de skadelige væseners skabelse, svarende til en besked til en ikkejøde, som blev tilladt selv på dette tidspunkt, et øjenblink; han gør det straks. Men på eget initiativ og til eget behov står der: »De må ikke hvile.« Hvis han hviler, pådrager han sig dødsstraf, hvad enten det er på sabbatsdagen eller på en af ugens øvrige dage.[DA162402]

De gamle vise sagde ganske vist, at Chanokh, Jereds søn, i sin store visdom og fromhed indførte religioner og ordninger for alle de gamle folk efter sin viden om menneskenes natur og klimazonerne. Den føde, der gavner den ene, passer ikke til hans ledsager. Han forbød derfor hver enkelt de fødevarer, som skader deres legemlige sammensætnings beståen, holdt dem alle borte fra dødes urenhed og forbudte kønslige forbindelser og lærte dem passende levevis og ofre til alles Herre, velsignet være han, efter hvad der passede til hver stat, dens steds behov og dens ordninger, så den kunne være velbehagelig for ham, velsignet være

Jad Jehuda - ה - fortsat

også at foretage eruv af gårdrum i tusmørket.

Jad Jehuda - ו

»Som vi har forklaret«: Ovenfor, dér.

Jad Jehuda - ז

»Og man indpakker det varme«: Ligesom Moses' grav blev skabt i tusmørket efter nogle autoriteters mening i Mishnah Avot. Det er af samme art som at indpakke det varme på sabbatsaftenen for at nyde det på sabbatten. Ovenfor, del II, kapitel 13, blev det forklaret, at Moses varmede sig fra sabbatsaftenen og ventede til minchah-tiden på sabbatten. I dette øjeblik af den hellige Atiks velvilje gik hans neshamah ud og kronedes i ham. Han nød altså på sabbatten det, som han fra sabbatsaftenen havde forberedt sig på at blive indhyllet i.

Jad Jehuda - ח

»Og antydningen« af vort udsagn, at Moses' grav er årsagen til tilladelsen til at indpakke, findes i verset »vand, som ild får til at koge« (Jesaja 64). Betydningen er, at ild får vandet til at koge; ilden er det handlende, vandet det, der påvirkes. Man burde vende ordstillingen om, sætte ilden først og vandet sidst og sige »ild får vand til at koge«, som kommentatorerne har sagt. Derfor antyder den: Vand er Moses, for der står »for af vandet trak jeg ham op«, som ovenfor, kapitel 4. »Får ild til at koge«: Han er

Jad Jehuda - ח - fortsat

årsagen til indpakning ved ild på sabbatsaftenen i tusmørket. Derfor er det rigtigt at sætte vandet, som er årsagen, før ilden, som er virkningen.[DA163201]

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - ט

»Og indpakningen blev tilladt« osv.: Af samme grund blev indpakning kun tilladt i noget, som ikke tilfører varme, og ikke i noget, som tilfører varme; dette er forbudt selv før mørkets frembrud. For Moses' død på sabbatten var ikke noget yderligere. Han døde efter sin vilje for at opfylde et positivt bud, da der blev sagt til ham: »Dø på bjerget«, som ovenfor, del II, kapitel 13. Han begyndte det allerede på sabbatsaftenen og fuldendte det på sabbatten. »Og således blev graven ikke gjort i tid, men [lakune i kilden] møje og jag efter vind, viljens damp« [usikker slutforbindelse]. [DA163301]

Jad Jehuda - י

»Og alle disse« osv. er sætningens afslutning. De ti ting blev fra begyndelsen tilladt efter solnedgang, fordi de er som arbejde udført på en uvant måde: De blev jo kun skabt som mulighed. Derfor mener de lærde, at tusmørket begynder ved solnedgang.

Jad Jehuda - יא

»Og den anden«: Rabbi Jose, som mener, at tusmørket er et øjenblink før solnedgang. Hans

Rema fra Fano - fortsat

han. Dette har andre end os ikke været omhyggelige med, som om han havde styrket lovovertræderes hænder til at ofre til landenes guder — det være fjernt!

De sagde, at han indstiftede højtider for dem; det er dette, vi nu drøfter. Men det er muligt, at hans højtider kun blev fastsat for dem til glæde i himlens tjeneste, uden at folket skulle standse arbejdet. Selv om der er mange lediggængere på torvet, er det som den ordning, der endnu i dag gælder for Qedar og Arab: De sætter kun en konge over sig, hvis han har lært et håndværk, og de finder behag i hans hænders arbejde. Ved deres fest og hviledag fejrede de og arbejdede samtidig. Sådan er det passende for dem, for de havde kun hvile i de øvre rødder, som »trådte ind i tanken og blev skjult«. Dette er deres advarsel, deres død. Men med udfoldelsen bliver de født til møje. Torahens møje, som er sabbattens løn, er kun givet til pagtens børn.[DA162403]

Selv om »de må ikke hvile« først er skrevet ved Noach, betyder det ikke, at de ikke var blevet advaret om dette før. Alle Noachs børns bud er overleveret lære; de lærde kom og støttede dem på skriftsteder. Men alle generationernes retfærdige holdt uden tvivl sabbatten. Hos dem var sabbatten et stort bud, efter at de havde skilt sig ud for at gå på Israels veje.

Af det, vi har sagt, bekræftes det, at de skadelige væseners skabelse var en meget ringe og mangelfuld skabelse. Han ventede med den til det sidste

Jad Jehuda - יא - fortsat

begrundelse er, at han kun regner med de skadelige væseners skabelse og følger det tusmørke, hvori de blev skabt. Derfor skete deres skabelse ikke efter solnedgang, men idet dette går ud og dette går ind, som et øjenblink. Deres skabelse blev tilladt på dette tidspunkt, fordi der ikke er

Jad Jehuda - יב

ved en besked til en ikkejøde på sabbatten andet end shevut, et rabbinsk hvileforbud, og shevut gælder ikke i tusmørket. Alle skabninger blev nemlig skabt ved et udsagn: Herren talte om dem, og de blev til. Da han sagde sådan til de skadelige væsener, var reglen som ved en besked til en ikkejøde. Det kan derfor ikke være sket efter solnedgangen, for da er selv en besked forbudt.

Jad Jehuda - יג

»Og han gør det«: Når afgudsdyrkeren udfører arbejdet før solnedgang.

Jad Jehuda - יד

»Men på eget initiativ« osv.: Mesteren forklarer i denne forbindelse spørgsmålet om afgudsdyrkeres hvile og føjer hertil: En besked til en afgudsdyrker er kun forbudt på sabbatten, når arbejdet er til Israels behov. Når det er til afgudsdyrkerens eget behov, er der intet forbud mod beskeden. Tværtimod opfylder han et bud, som vore mestre, må deres

Jad Jehuda - יד - fortsat

minde være til velsignelse, sagde i kapitlet Arba Mitot: En afgudsdyrker, som hviler, pådrager sig dødsstraf, for der står »dag og nat må de ikke hvile«. Mesteren sagde: Deres advarsel er netop deres dødsstraf. Ravina sagde: Dette er kun nødvendigt for at medtage selv ugens anden dag.

Rema fra Fano - fortsat

øjeblik, så tiden knap rakte til én gang at frembringe en eller anden form til dem og ikke gentage det: kun et øjenblink. Det læses efter va-jiref mimmennu, »han lod ham være«. Så at sige veg det øvre øje fra at forbarme sig over verden. Det er profetens ord: »I et lille øjeblik forlod jeg dig.« Men med dagens hellighed, som har fredens hytte: »Med stor barmhjertighed samler jeg dig.«

Jad Jehuda - טו

»Og klimazonerne«: De dele af den beboede verden, hvor mennesker bor.

Jad Jehuda - טז

»Og dette« — vort udsagn, at han lærte dem at ofre til alles Herre — er noget, andre end os ikke har været omhyggelige med. Nogen mente, at han lærte

Jad Jehuda - טז - fortsat

dem ofringer for at ofre til landenes guder, som om han dermed, det være fjernt, styrkede lovovertræderes hænder. Sådan er det ikke.

Jad Jehuda - יז

»Og dette drøfter vi nu«: At han indstiftede højtider for dem, skønt det er forbudt for dem at hvile.

Jad Jehuda - יח

»Selv om der er mange lediggængere på torvet«, er deres lediggang dog ikke for hviledagens og festens skyld.

Jad Jehuda - יט

»Kun i de øvre rødder«: Klippots rod er rodfæstet i helligheden.

Jad Jehuda - כ

»Som trådte ind i tanken«: Først kom det i den Helliges, velsignet være han, tanke at skabe verden med dommens egenskab, som bekendt. Dér, i den øvre tanke, blev de skjult, for han, velsignet være han, så, at verden ikke kunne bestå. Derfor er deres hvile dér.

Jad Jehuda - כא

»Dette er deres advarsel« osv.: Herom siges »deres advarsel er netop deres død«. I den øvre tanke findes deres azharah, advarsel, forstået som zohar, glans: Deres lysglans og rod. Dér findes også deres død og ophævelse, for dér holdt de op med at rase.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - כב

»Men med udfoldelsen«: Da verdenerne udfoldede sig og klippot gennem bruddene steg ned til Asijahs verden, blev de født til møje for at udføre deres sendelse. De er jo de opkrævere, som »giver tilbage« [usikker funktion]. Derfor er møje og arbejde også passende for dem. Selv om de bliver født til møje, er

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - כב - fortsat

det dog ikke Torahens møje, som vore mestre, må deres minde være til velsignelse, også sagde dér om en afgudsdyrker, der beskæftiger sig med Torahen. Grunden er, at Torahen er lønnen for sabbatsbuddet. Da han ikke er omfattet af buddet, er han heller ikke omfattet af dets løn.[DA164601]

Jad Jehuda - כג

»Selv om« der står »dag og nat må de ikke hvile« ved Noach og ikke før ham, så man tilsyneladende ikke derfra kan udlede et forbud mod sabbat for afgudsdyrkere, betyder det dog ikke osv.

Jad Jehuda - כד

»De støttede det«: Abraham, Isak og Jakob, de store blandt generationernes retfærdige, holdt sabbatten, selv om det før Torahens givelse var forbudt for Noachs børn. Grunden er, at deres retsstilling var som Israels, fordi de havde skilt sig ud for at gå på Israels veje. Af samme grund beskæftigede de sig også med Torahen, som bekendt.

Jad Jehuda - כה

»Af det, vi har sagt«: Mesteren vender tilbage til sin udlægning om de skadelige væseners skabelse.

Jad Jehuda - כו

»Knap« osv.: Som deres kendte udsagn, at han ikke nåede at skabe deres kroppe, før dagen blev helliget.

Jad Jehuda - כז

»Og ikke gentage det« for at skabe en krop til formen; tiden var kun et øjenblink.

Jad Jehuda - כח

»Efter udtrykket« osv.: Han forklarer »et øjenblink« ved, at Herren, velsignet være han, lod barmhjertighedens øje vige fra verden ved de

Jad Jehuda - כח - fortsat

skadelige væseners skabelse.

Jad Jehuda - כט

Det er profetens ord: »I et lille øjeblik forlod jeg dig, men med stor barmhjertighed samler jeg dig« (Jesaja 54). Hensigten er: »I et lille øjeblik«, da de skadelige væsener blev skabt som en ond pisk, »forlod jeg dig«. Men tiden rakte ikke til at fuldende, før »med stor barmhjertighed samler jeg dig« gennem dagens hellighed, hvor Shekhinah hviler. Som i Zohar Bereshit, side 129: »Når dagen fornyes ved sabbattens indtræden, hviler fredens hytte og breder sig over verden. Hvem er fredens hytte? Det er sabbatten. Alle ånder, storme, dæmoner og hele urenhedens side skjuler sig og går ind i møllens øje i det store dybs hul«, osv. Se dér.

KLADDE · uafklaret

Joel Moshe - 1

»Man vidste ikke, hvad« osv.: Alle ti ting, der blev skabt på sabbatsaftenen, blev kun skabt som mulighed og ikke i virkeligheden, indtil hver enkelt blev fuldendt til sin tid, som ovenfor, kapitel 3 i denne del.

»Kun for fredens vejes skyld«: De ti ting skal rette en overflødig rethed af den rette natur [usikker forbindelse]. Eruv af gårdrum er navnets vav, for Jesod og Tiferet er »årsagen til Jakobs og Josefs afgørelser« [usikker forbindelse]. Vav, en forlængelse af vav, regnes som én. Tiferet, som er navnets vav, forbinder den øvre mor og den nedre mor. Vav i navnet kaldes fredens pagt. Således skaber denne eruv af gårdrum fred mellem den øvre mor og den nedre mor. Det er Gemaras hemmelighed: Mor sendte eruv med den lille søn. Som sagt: Sønnen er Tiferet og Jesod, mor er Malkhut.[DA165401]

»Svarende til Moses' grav« osv.: Moses' neshamah er fra Jesod i Chokhmah, enkelt vand. Men til verdens ledelse var der en deltagelse af dom, ildens element. Det ligner enkelt vand, som bliver opvarmet af ild: Sådan er han enkelt vand, men for Israels skyld ildens element.

»Og antydningen er: Vand, som ild får til at koge«: Moses er nemlig »for af vandet trak jeg ham op«. Det er Chesed, det øvre billede og den øvre lighed, som går bort på sabbatten. Han havde også et nedre billede og en nedre lighed, ildens pagt fra dommens

KLADDE · uafklaret · fortsat

Joel Moshe - 1 - fortsat

side, som ovenfor, del II, kapitel 13. Dette billede gik bort på sabbatsaftenen. Det er »at nyde på sabbatten« fra den øvre verden, som blev beredt på sabbatsaftenen ved det nedre billedes bortgang.

Majim tivveh esh, מים תבעה אש, har begyndelsesbogstaverne emet, אמת, og »מ"ת« [uafklaret forbindelse]. Moshe er de midterste bogstaver עבי, som er Moshe ved »albas«. Det er hemmeligheden i »en vævning af vand, himmelrummenes tætte skyer«, עבי. Ved albam er משה nemlig עבי, og dette er vand, Moses' egenskab. Derfor, da 300.000 halakhot blev glemt efter Moses' død, bragte Jaavets dem tilbage. Han er עבי, ved atbash Moshe, »og således ved atbash Moshe« [gentaget, usikker forbindelse]. For albas er det direkte lys' hemmelighed, og atbash det tilbagevendende lys' hemmelighed. Side 1 i Zohar. [DA165402]

»Og de blev ikke udvalgt til retfærdighed, bliver de grebet?« [beskadiget forbindelse]. Der står jo om ham tsaddiq, צדיק, som ved atbash er »מטה« [afvigende bogstavform]. »Som ikke tilfører varme«: Forklaringen er »מטה«, stav/nedad [usikker form]; det var ikke som straf, »כשנבורת« [uafklaret form], den Øvre, hans død? Men han døde efter sin vilje. [DA165403]

»Og den anden regner« osv.: Den anden mening i uenigheden, hvor rabban Shimon siger, at det er et øjenblink, og deri er de skadelige væseners skabelse, »svarende til solen« [usikker forbindelse]. En besked til en ikkejøde — det er de skadelige væsener. De blev skabt ved en besked, som i »ved Herrens ord blev himlene skabt«. En besked til en ikkejøde er shevut, og der er intet shevut-forbud i tusmørket. På selve sabbatten er det derimod forbudt, og kun efter Israels ønske. Men om ham selv står der »de må ikke hvile«; en ikkejøde, som hviler, pådrager sig dødsstraf.[DA165404]

»Som andre end os ikke har været omhyggelige med« osv.: En kommentator, som forklarede, at Chanokh, Jereds søn, styrkede lovovertræderes hænder til at ofre osv. — det være fjernt! »Dette drøfter vi« osv.: Det kræver undersøgelse, hvordan han kunne fastsætte højtider for dem, når en ikkejøde, som hviler, pådrager sig dødsstraf. Men

KLADDE · uafklaret · fortsat

Joel Moshe - 1 - fortsat

det er muligt, at han kun fastsatte højtider til glæde, og ikke til at standse arbejdet.

»I de øvre rødder«: Klippots advarsels sted, det vil sige deres lys, er ovenover i helligheden. Kun nedenfor, med udfoldelsen nedad, fødes de til møje, så de ikke skal hvile. Først steg det jo op i hans vilje at skabe klippot. Men da han så, at de ville ødelægge verden, blev de skjult og vendte tilbage til deres rod. Tanken er den øvre Chokhmah; dér blev de skjult. Men efter verdenernes udfoldelse blev klippot tættere, og dér har de kraft til at udføre deres handlinger. Det er deres advarsel, deres lysglans, som kommer fra tanken, den øvre Chokhmah. Dér er deres død, deres ophævelse. Og hvad er grunden? Deres udsagn, som afhænger af den øvre tanke — se Zohar Bereshit, side 15 — er shevut.[DA165405]

Tilbage til kapitlet i indholdet

Historisk register: Heqor Din - III - Kapitel 13

KLADDE · uafklaret · fortsat

Joel Moshe - 1 - fortsat

»Indtil Noach« osv.: Det kan lyde, som om det før da var tilladt at hvile. »Det betyder ikke« osv. »Alle holdt sabbatten« osv.: Fædrene opfyldte hele Torahen, selv eruv tavshilin. »I et lille øjeblik forlod jeg dig« osv.: I øjeblikket mellem solene, ved de skadelige væseners skabelse, for i det øjeblik, sabbatten begynder, »med stor barmhjertighed«, med sabbatsdagens hellighed, som har fredens hytte, Shekhinah. »Samler jeg dig«: Der blev skabt en slagteplads for dem, som ovenfor. »Som har fredens hytte« osv.: »ז'« [uafklaret henvisningsform], Zohar Bereshit, side 189: »Kom og se: Når dagen helliges ved sabbattens indtræden, hviler fredens hytte.« Se dér.[DA165406]

Heqor Din — del III — kapitel 14

Jad Jehuda: א · ב · ג · ד · ה · ו · ז · ח · ט · י · יא · יב · יג · יד · טו · טז · יז · יח · יט · כ · כא · כב · כג · כד · כה · כו · כז · כח · כט · ל · לא · לב · לג · לד · לה · לו · לז · לח

Joel Moshe: 1

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - א

»En stor grundregel« osv.: Efter at mesteren har forklaret de skadelige væseners skabelse, afslutter han også sin udlægning om overtrædelse for dens rette formåls skyld og bud uden deres rette formål. Det følger af Guds handlinger ved de skadelige væseners skabelse, som han nævnte i kapitel 9. Her siger han, at det netop er passende for os at handle sådan, fordi vi er befalet at ligne ham, velsignet være han, som vore mestre, må deres minde være til velsignelse, sagde om »du skal gå på

Rema fra Fano

Torahen gav en stor grundregel: »Du skal gå på hans veje.« I reglen om en låntager står der: »Er dets ejer ikke hos ham« — det vil sige på lånets tidspunkt — »skal han fuldt ud betale«, selv om ejeren var hos ham, da hændelsen skete. »Er dets ejer hos ham« på lånets tidspunkt, skal han ikke betale, selv om ejeren ikke var hos ham, da hændelsen skete.

Tilsvarende kaldes enhver handling, som gøres for dens rette formåls skyld, »dens ejer er hos ham« i tanken, selv hvis den ikke i sig selv er velbehagelig. Den ligner de skadelige væseners skabelse, der så at sige kaldes »dens ejer er ikke hos ham«, da handlingen sker,

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - א - fortsat

hans veje«. »ושב"כ« [uafklaret forkortelse] bringer ham himlens domme [usikker s l u t f o r b i n d e l s e]. [DA165701]

Jad Jehuda - ב

»I reglen om en låntager står der« i Mishpatim: »Er dets ejer ikke hos ham, skal han fuldt ud betale. Er dets ejer hos ham, skal han ikke betale.« I Bava Metsia henfører vi det til lånets tidspunkt, som er arbejdets tidspunkt, og ikke til tidspunktet for dyrets beskadigelse og død.

Jad Jehuda - ג

»Da hændelsen sker«: Ved dyrets beskadigelse og død.

Jad Jehuda - ד

»Tilsvarende«: Ved udførelsen af buddene.

Jad Jehuda - ה

»Selv hvis den ikke er velbehagelig«: Den er i sig selv en overtrædelse.

Jad Jehuda - ו

»I tanken«: Selv om han ikke er der, da handlingen sker.

Jad Jehuda - ז

»Den ligner de skadelige væseners skabelse«, som er en overtrædelse for dens rette formåls skyld, som nævnt ovenfor, kapitel 11.

Jad Jehuda - ח

Den kaldes så at sige »dens ejer er hos ham« i tanken og ikke i handlingens øjeblik. For da den ikke er velbehagelig, blev den ikke fuldendt, og skabelsen forblev mangelfuld og ringe, som ovenfor i det foregående kapitel.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - ט

»Derfor«: Den, der gør en overtrædelse for dens rette formåls skyld, skal gå på sin Skabers veje og begrænse overtrædelsens omfang, så vidt det er muligt. Han skal ikke fuldende overtrædelsen. Fuldender han den, gør han to onde ting: Han fuldender overtrædelsen og ophæver de skadelige væseners skabelse, modsat hensigten. Som i Zohar Miqqets, »skyld«, עוון,445 [afvigende

Rema fra Fano - fortsat

fordi det er en ringe skabelse. Derfor skal han ikke fuldende, for der står: »Sig ikke: Jeg vil fuldende det onde.« Heraf lærer vi at redde den forfulgte ved et af forfølgerens lemmer, hvor det er muligt at vælge det mindste onde.[DA165601]

Men enhver handling, der gøres uden sit rette formål, selv udførelsen af buddene, har ikke sin ejer hos sig. For tankens begyndelse er handlingens afslutning. Selv om han er hos ham, da handlingen sker, fordi buddet i nogen grad gør ham nærværende, som dets navn mitsvah antyder, behøver dette bud bestemt dobbelt betaling: Mennesket skal endnu en gang hengive sig til at opfylde det for dets rette formåls skyld. Det er »fra det, der ikke er for sit rette formål, kommer man til det, der er for sit rette formål«. Forstå det. Hvis han ikke gjorde sådan, var det bedre for ham, at han ikke var blevet skabt, eller at hans moderkage var vendt hen over hans ansigt. Forstå det, så du hverken behøver Tosafots indvendinger eller deres svar. [DA165602]

Den, der gør en overtrædelse for dens rette formåls skyld, eksempelvis dræber forfølgeren for at redde en trolovet ung kvinde, har altså et forbillede i Guds veje. Men et bud udført uden sit rette formål har overhovedet intet forbillede i hans handlinger — det være fjernt fra Gud! Derfor er det en alvorlig overtrædelse hos den, som gør det. Det er det, folk siger: Bøn uden hensigt er som en krop uden neshamah, der giver alvorlig urenhed. Også bøn uden hensigt vækker anklage, for Shekhinah hviler ikke over det beskadigede. Dermed er

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - ט - fortsat

henvisningsform], om verset »sig ikke: Jeg vil fuldende det onde«. Sådan lyder det:[DA166501]

»Kom og se: Derfor findes den gode tilbøjelighed og den onde tilbøjelighed i Israel. Man må styrke den gode tilbøjelighed over den onde ved at rette menneskets handlinger. Hvis mennesket viger til venstre, får den onde tilbøjelighed styrke over den gode. Den, som var beskadiget på denne side, ‹אכ› [uafklaret form] ham på siden af denne; denne fuldendes jo kun af denne gennem menneskenes synder [beskadiget forbindelse]. Derfor må mennesket passe på, at denne onde tilbøjelighed ikke fuldendes ‹בעקישלוי› [uafklaret form], og bestandig gå rundt [usikker forbindelse]. Den gode tilbøjelighed skal han jo altid fuldende helt, og ikke den onde tilbøjelighed. Derfor: Sig ikke, jeg vil fuldende det onde.«[DA166502]

Jad Jehuda - י

»Heraf lærer vi« osv.: At redde den forfulgte ved forfølgerens krop er en overtrædelse for dens rette formåls skyld. Hvor det er muligt at redde ved et af hans lemmer, skal han ikke sige: »Jeg vil fuldende det onde.«

Jad Jehuda - יא

»Selv udførelsen af buddene« kaldes »dens

Jad Jehuda - יא - fortsat

ejer er ikke hos ham«. For tanken — vi følger den — er handlingens afslutning.

Jad Jehuda - יב

»For buddet gør« dets ejer »nærværende«.

Jad Jehuda - יג

Det viser, at han er der, mens buddet udføres.

Jad Jehuda - יד

»Som dets navn antyder«: Navnet mitsvah, bud.

Jad Jehuda - טו

»Dette bud« osv.: Det vil sige: Selv om et sådant bud er udført uden sit rette formål, behøver det bestemt betaling/ fuldendelse: Han skal fuldende buddet en anden gang, så hele hensigten er for dets rette formåls skyld.

Jad Jehuda - טז

»Efter« vore mestres ord, må deres minde være til velsignelse, i kapitlet Maqom She-Nahagu, side 50b: Et menneske skal altid beskæftige sig med Torah og bud, selv uden deres rette formål, for derfra kommer han til deres rette formål. Hensigten er: Efter at han har gjort det uden dets rette formål, skal han, hvis han ikke fik mulighed for dette bud en anden gang, reinkarnere og komme til denne verden for at udføre netop dette bud for dets rette formåls skyld.

Jad Jehuda - יז

»Hvis han ikke gjorde sådan« ved en anden reinkarnation, var det bedre for ham ikke at være

Rema fra Fano - fortsat

der tilladelse for noget urent til at tage bolig dér.

Der er ingen tvivl om, at det første menneske havde samleje og gentog det på sabbatsaftenen, for en kvinde bliver ikke gravid ved det første samleje. Sådan står der også: »Mennesket kendte Chavvah«, og derefter »hun blev gravid«, ved det andet samleje. Dermed blev samlejets begær løst for ham. Det var først bundet med forstandens reb og fastholdt af den rette naturs bånd, som fremkalder kærlighed i nydelser til vor Far i himlen. Da dette begær blev løst fra sine bindinger og sit værn, fik det ham til at lytte til sin hustrus stemme. [DA165603]

Sådan er det med det, Rav Huna lærte os, og som vi nævnte i kapitel 9. Alle Torahens 365 forbud vogter dem, som vogter dem. Den onde tilbøjelighed er bundet af dem i en varig knude, som er dobbelt, efter »shemi, mit navn, sammen med Jah«:365. Dette kommer ud over det, vi nævnte fra mesteren Ibn Ezras ord i del I, slutningen af kapitel 11. Begår et menneske én overtrædelse, løsnes halvdelen af knuden, fra materiens side, som blev beskadiget ved handlingen. Gentager han den, løsnes straks hele knuden, for nefesh svækkes, og forstanden fordærves. Aggadahs mestre sammenlignede den med en ond hund, som er bundet i lænker. Den, der overtræder og gentager, slipper den løs og hidser den op mod sig selv. Hans retsstilling er da, at han ikke engang har grund til klage mod hundens ejer. [DA165604]

Jad Jehuda - יז - fortsat

blevet skabt den gang.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - יח

»Eller det var bedre for ham, at den var vendt« osv.: Som i Jerusalem-Talmud, begyndelsen af første kapitel, »פ' ל"ע« [uafklaret forkortelse]: For den, der lærer for ikke at gøre, var det bedre ikke at være blevet skabt. Rabbi Jochanan sagde: Den, der lærer for ikke at gøre, var det bedre, at hans moderkage var vendt hen over hans ansigt, og at han ikke var kommet ud i verdens luft. Mesteren lærer os, at »lærer for ikke at gøre« dér betyder lærer uden det rette formål, modsat deres forklaring i Tosafot dér. Se dér. [DA167401]

Jad Jehuda - יט

»Forstå det, så du ikke behøver« osv.: I kapitlet Hajah Qore siger vi: Hvis han gjorde det uden dets rette formål, var det bedre for ham ikke at være blevet skabt. Tosafot indvendte det sted i Pesachim, hvor Resh Laqish siger: Et menneske skal altid beskæftige sig med Torah og bud, selv uden deres rette formål. De skrev, at det første handler om den, som kun studerer for at provokere, mens Pesachim handler om den, som studerer for at blive æret. Mesteren siger, at denne opdeling ikke er nødvendig. Resh Laqish i Pesachim lærer os, at hvis man udførte et bud

Jad Jehuda - יט - fortsat

uden dets rette formål, må man reinkarnere og rette det. Hajah Qore handler om, at hvis han heller ikke rettede det ved reinkarnationen, var det bedre for ham ikke at være blevet skabt og ikke være kommet til verden, osv. [DA167501]

Jad Jehuda - כ

»Den, der gør« osv.: Dette er grunden til vore mestres ord, må deres minde være til velsignelse: En overtrædelse for dens rette formåls skyld er større end et bud uden dets rette formål. En sådan overtrædelse har nemlig et forbillede i Guds veje, velsignet være han, ved de skadelige væseners skabelse, som nævnt. Anderledes med et bud uden dets rette formål: Det har overhovedet intet tilsvarende, det være fjernt, i hans veje, velsignet være han.

Jad Jehuda - כא

»Det er det, folk siger« osv.: Bøn uden hensigt er et bud uden sit rette formål.

Jad Jehuda - כב

»Uden hensigt« osv.: Sammenligningen

Rema fra Fano - fortsat

Eller Rav Huna sagde dette: Den er blevet tilladt for ham, og han skal siden stå til regnskab for den. Han selv anvendte dette skriftsted om ham i kapitlet Ellu Megallechin: »Græd, græd over den, der går bort, for han vender ikke mere tilbage og ser sit fødeland.« Her er en stor advarsel til den, som finder behag i tøjlesløshed. Det er, hvad Jobs venner sagde til ham: »Hvis dine sønner syndede mod ham, overgav han dem i deres oprørs hånd.«

Eller: Den er blevet tilladt for ham, så han kan dømmes for en ond tanke, som fra nu af regnes ham sammen med handlingen. Eller: Den er blevet tilladt for ham, så han, selv hvis han ved en senere lejlighed sidder og ikke overtræder den, kun modtager løn som den, der ikke er befalet, men gør det — indtil han vender om med fuld omvendelse og påtager sig himlens kongemagts åg. Fra nu af skal den, der gentager sin dårskab, bekymre sig alle sine dage, efter at han har bøjet sig mod denne forbudte egenskab, som om den var fuldt tilladt. Det er den anden formulering, vi nævnte fra Gemara, som kommer som et tillæg til den første. Begge er sande og retfærdige sammen. [DA165605]

Jad Jehuda - כב - fortsat

begrundes med, at bøn uden hensigt, helt som en død krop, får urenhed til at tage bolig dér. Den vækker anklager, som forklaret i Bet Josef til Orach Chajim.

Jad Jehuda - כג

»Noget urent«: Som forklaret i Tiqqunim om den ugyldige bøn, der vender tilbage til hunden — måtte den Barmhjertige redde os.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - כד

»Der er ingen tvivl« osv.: Ovenfor i kapitel 70 [afvigende henvisning] begyndte mesteren at forklare Rav Hunas udsagn: Den, der begår en overtrædelse og gentager den, får den løst/tilladt for sig. Derfor sagde han dér indledningsvis, at det første menneskes samleje, som var et bud uden sit rette formål, fik den onde tilbøjelighed til at træde ind i ham. I den forbindelse udlagde han udførligt spørgsmålet om bud uden deres rette formål.[DA168001]

Nu vender han tilbage til forklaringen af det nævnte

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - כד - fortsat

udsagn og siger, at det første menneske snublede og gentog det. Begge dele fik hans rette natur til at blive beskadiget. Til at begynde med var samlejet hos ham kun for artens beståen og ikke af kropsligt begær. Begæret var knyttet med en varig knude til hans natur, som er forstandsmæssig. Det fremkaldte kærlighed og den øvre forening, velsignet være han. Nu, da han gentog sit samleje uden dets rette formål, blev begæret løst fra knuden og blev frit,

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - כד - fortsat

»כסמן« [uafklaret form], kræfterne til det kropslige [beskadiget forbindelse]. Det viste sig ved, at han lyttede til sin hustrus stemme og spiste frugten. [DA168002]

Jad Jehuda - כה

»Sådan er det med dette« osv.: Ligesom knuden hos det første menneske blev løst ved, at han overtrådte og gentog, gælder Rav Hunas ord ethvert menneske: Den, der begår en overtrædelse og gentager, får den

Jad Jehuda - כה - fortsat

løst/tilladt for sig. Hensigten er, at den knude, som den onde tilbøjelighed er bundet med, bliver løst, som han afslutter.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - כו

»Som er dobbelt«: Som sagt om »den, der bøjer en varig knude« i spørgsmålet om sabbatten. [DA168201]

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - כז

»Efter shemi sammen med Jah«: Det er dobbelt, for hver enkelt er navnet יהוה, med talværdien 325 [afvigende tal]. Som i Zohar Ki Tetse, side 570 [bogstavsummen af den afvigende form תקל"ם], hvor det lyder: »Og dette vers: ›Dette er mit navn, Jah, for evigt, og dette er mit minde, vav-he.‹ Shemi med Jah er 365; zikhri med vav-he er 248; alle tilsammen 613.«[DA168301]

Jad Jehuda - כח

»Og så videre, ud over« hvad rabbi Avraham Ibn Ezra skrev dér: To gange 365 sener i mennesket, de pulserende og de ikke pulserende. Efter mesterens ord ovenfor, del I, kapitel 18, svarer de til de 365 forbud, som også er dobbelte: Det ene aspekt er »vig fra det onde« i ligefrem betydning, det andet er med hensigten »gør godt« at fjerne den onde tilbøjelighed. Det er som her.

Jad Jehuda - כט

»Begår et menneske« osv.: Derfor afhænger forholdet af overtrædelse og gentagelse. Ved én overtrædelse løsner han halvdelen af knuden fra kroppens side; gentager han den, løsner han den anden halvdel fra forstandens side.

Jad Jehuda - ל

»Med en ond hund« osv.: Sådan lyder Raaja Mehemna, Pinchas, side 439: »Bogstavet jod i Shaddaj er et led af kæden om halsen på shed, dæmonen, den onde tilbøjelighed, så den ikke bider mennesket. Om det sagde David: Red min nefesh fra sværdet, min eneste fra hundens hånd.« Se dér.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - לא

»Og hans retsstilling«: Som i Mishnah, Bava Qamma, kapitel 2: Den, der hidser hunden op mod sig selv — hundens ejer er fritaget, »så længe der er klage mod ham« [afvigende slutforbindelse].[DA168701]

Jad Jehuda - לב

I så fald kan »den er blevet tilladt for ham« forklares på andre måder: Den er virkelig blevet tilladt for ham, fordi han ved gentagelsen helt kastede denne overtrædelses åg af sig. Alligevel skal han siden stå til regnskab for det. Den, der indvendte »kan det tænkes, at den er blevet tilladt for ham?«, mente, at den var blevet fuldt tilladt uden straf. Svaret er: Den blev for ham som noget tilladt. Han finder behag i tøjlesløshed, som om han ingen straf har.

Jad Jehuda - לג

»Og han selv« osv.: Han udvidede denne forklaring ud fra Rav Hunas ord i Gemara, Ellu Megallechin, side 27b, om verset »græd, græd over den, der går bort, for han vender ikke mere tilbage«. Hvem er det? Den, som begik en overtrædelse og gentog den. Gemara siger: Rav Huna følger sin egen opfattelse, for Rav Huna sagde: Når han har begået en overtrædelse og gentaget osv. Heraf ses, at hans »den er blevet tilladt for ham« betyder, at han finder behag i tøjlesløshed og ikke vil vende om. Man behøver ikke Rans forklaring af »han vender ikke mere tilbage«: Man anviser ham ikke omvendelse.

Jad Jehuda - לד

»Her er en stor advarsel«: Han har gjort straffen værre for den, der kaster åget af.

Jad Jehuda - לה

»Det er« osv.: Tilsyneladende er det vanskeligt ved dette vers, at det begynder med synd og slutter med oprør. Men efter vor forklaring siger det: Hvis de syndede, og det den første gang blev regnet dem som uagtsomhed, så overgav han dem alligevel siden »i deres oprørs hånd« anden gang, hvor det blev regnet som forsæt.

Jad Jehuda - לו

»For en ond tanke«: Almindeligvis regnes den ikke sammen med handlingen. Men hos den, som overtrådte og gentog, så overtrædelsen blev tilladt for ham, og som fjerner bevidstheden om den fra sit hjerte, straffer han også tanken, som ved afgudsdyrkelse. Sådan står der i Qiddushins første kapitel, fra Tosafot, og vi skrev det ovenfor, del II, kapitel 23.

Jad Jehuda - לז

»Eller«: Almindeligvis modtager den, som sidder og ikke begår en overtrædelse, løn, som om han opfyldte et bud. Men for denne er den blevet tilladt,

Jad Jehuda - לו - fortsat

som om han ikke var befalet, i den forstand, at han for at afholde sig fra overtrædelsen kun modtager løn som den, der ikke er befalet, men opfylder et bud.

Jad Jehuda - לח

»Og det er den anden formulering«: Hvis [det sker] to gange, bliver det for ham som noget tilladt.

KLADDE · uafklaret

Joel Moshe - 1

»Enhver handling«: En overtrædelse for dens rette formåls skyld, selv om den ikke i sig selv er velbehagelig, fordi den er en overtrædelse, kaldes »dens ejer er hos ham« på grund af tanken for dens rette formåls skyld, for dens rette formåls skyld. Den ligner de skadelige væseners skabelse. [DA169501]

»Derfor skal han ikke fuldende«: Han skal ikke afslutte og faktisk udføre overtrædelsen. Som ved en forfølger: Han skal ikke dræbe ham helt, men redde ved et af hans lemmer og begrænse overtrædelsen på enhver mulig måde. »At vælge det mindste onde«: Derfor skabte den Hellige, velsignet være han, de skadelige væsener, som forfølger menneskets neshamah, i en ringe skabelse uden krop. De er en overtrædelse for dens rette formåls skyld, for gennem overtrædelsens handling bliver anklagerens krop til. Dens ejer er hos ham i tankens øjeblik.

»Men enhver handling«: Et bud uden sit rette formål kaldes »dens ejer er ikke hos ham«, selv i det øjeblik, buddet udføres. »Buddet gør ham nærværende«: Det gør dets ejer, den Hellige, velsignet være han, nærværende hos ham. Alligevel kaldes det ikke »dens ejer er hos ham«, for tankens begyndelse er handlingens afslutning, og den er uden sit rette formål. Det er »שא"כ« [uafklaret forkortelse]:[DA169503] Han må fuldende, rette og opfylde et bud for dets rette formåls skyld; det er dobbelt betaling.

»Fra det, der ikke er for sit rette formål«: Han må

Tilbage til kapitlet i indholdet

Historisk register: Heqor Din - III - Kapitel 14

KLADDE · uafklaret · fortsat

Joel Moshe - 1 - fortsat

reinkarnere endnu en gang for at opfylde det for dets rette formåls skyld. Hvis han ikke gjorde sådan og ikke rettede det i anden reinkarnation, var det bedre for ham ikke at være blevet skabt. »Eller at den var vendt« osv.: Efter Midrash Rabbah, Reeh, har de skadelige væsener en mundkurv og en moderkage over ansigtet, så de ikke skader Israel. Hvis denne ikke retter sig ved at opfylde buddet for dets rette formåls skyld, var det bedre for ham osv., så han var blevet en overtrædelse for dens rette formåls skyld. For en sådan overtrædelse er større end et bud uden sit rette formål. Det er de skadelige væsener, som er en overtrædelse for dens rette formåls skyld, som ovenfor, og som har en moderkage over ansigtet. Derfor: Det var bedre for ham, at en moderkage var vendt hen over hans ansigt. »מהר"ל נ"ק« [uafklaret attribution]. Om denne hemmelighed sagde han: »Forstå det.«[DA169502]

»Tosafots indvendinger og deres svar« osv.: De indvendte, at der ét sted står »et menneske skal altid beskæftige sig med Torah, selv uden dens rette formål, for derfra« osv., og et andet sted »det var bedre for ham ikke at være blevet skabt«. Efter forfatterens ord er der ingen vanskelighed: Først skal han beskæftige sig med den, selv uden dens rette formål, »for derfra« osv. Men når han er reinkarneret og ikke retter sig for at opfylde det for dets rette formåls skyld, var det bedre for ham ikke at være blevet skabt.

»Et forbillede i Guds veje«: Han gjorde en overtrædelse for dens rette formåls skyld, ligesom de skadelige væseners skabelse. »Med forstandens reb« osv.: Det er neshamah. Selv om han først havde samleje, var det ikke for samlejets begær, men kun for at opfylde buddet. Siden, da han udførte et bud uden dets rette formål, blev knuden løst. Det er netop: Begik han en overtrædelse og gentog den, blev den løst for ham. »I deres oprørs hånd«: I selve anklagerens hånd. »Den rette natur« er kroppen.

Heqor Din — del III — kapitel 15

Jad Jehuda: א · ב · ג · ד · ה · ו · ז · ח · ט · י · יא · יב · יג · יד · טו · טז · יח · יט

Joel Moshe: 1

Jad Jehuda - א

»Kendt og udbredt«: Resh Laqishs udsagn i Eruvins andet kapitel og ved slutningen af Chagigah: Gehinnoms ild har ikke magt over Israels overtrædere, som man slutter så meget mere fra guldalteret, osv. Tosafot skrev: »Det forekommer mig, at det ikke gælder Israels overtrædere med deres krop. I Rosh Hashanah siger vi jo: For Israels overtrædere med deres krop ophører Gehinnom, men de ophører ikke. Det gælder derimod dem, der overtræder i nogen grad.«

Mesteren skelner ikke mellem dem, der overtræder med deres krop, og de øvrige overtrædere. Han mener, at Gehinnoms ild hos dem alle ikke har magt til helt at tilintetgøre dem, det være fjernt. Det er vore mestres ord, må deres minde være til velsignelse: »De ophører ikke«, for de skal genoprettes i fremtiden, som det kommer nedenfor i kapitel 5 og kapitel 6. Alle stiger dog ned i Gehinnom, nogle kun for rædslens skyld og andre for at blive forbrændt. Det er det, der siges i Rosh Hashanah om overtræderne med deres krop: Deres neshamah brændes. Den brændes

KLADDE · uafklaret

Rema fra Fano

Vi kommer nu til dem, der stiger ned i Gehinnom, som vi begyndte med i kapitel 2. Det er kendt og udbredt, at Gehinnoms ild ikke har magt over Israels overtrædere til at tilintetgøre dem, det være fjernt. De stiger kun ned for rædslens skyld. Nogle af dem bliver forbrændt efter deres handlinger og deres gerningers ondskab. Derefter stiger Abraham ned, han som opfyldte alle buddene og gik ned i Ur Kasdims ild for at hellige Navnet. Ved hans fortjeneste fører han dem op for at opfylde løftet i pagten mellem stykkerne. Den Hellige, velsignet være han, viste ham Gehinnom og rigerne, så han skulle vælge eksilerne for sit afkom.

Det første menneske var hans forbillede: De gjorde det, der var godt for ham. Han blev dømt til bortsendelse fra Edens have og fordrivelse fra klimazone til klimazone. Også vore fædre blev dømt til bortsendelse uden for landet og til fordrivelser: Fra Farao til Avimelekh og fra Lavans hus til Egypten. Jerusalems eksil blev ligeledes sendt uden for landet, og de blev drevet fra Babylon til Elam; sådan også i de øvrige eksiler. Det er »for natso, de drog bort, og de vandrede også«. Ikke alene natso, det vil sige drog langt bort, efter »får høgen vinger«, men de vandrede også fra sted til sted. Eller natso gælder de fordrevne, som er de ti stammer, og »de vandrede også« gælder dem, som spredtes ved mange omflakninger, Jehudah og

Jad Jehuda - א - fortsat

ikke fuldstændigt, men forbrændes og dømmes til svære lidelser efter syndens mål.[DA169801]

Jad Jehuda - ב

»Og derefter stiger Abraham ned«: som der står i Eruvins andet kapitel ved Resh Lakishs udsagn: »Men det, der står: de, som går gennem grådens dal — det er dem, der i den stund er skyldige til Gehinnom, og vor fader Abraham kommer og fører dem op osv.« Forfatteren siger, at vor fader Abrahams fortjeneste ved at stige ned i ilden i Ur Kasdim bestemt gør ham værdig til at føre op fra Gehinnoms ild, mål for mål, foruden at han holdt hele Torahen, som vore lærde, må deres minde være til velsignelse, sagde.

Jad Jehuda - ג

»For at opfylde osv.«: derfor gjorde Abraham sig mere umage med dette end nogen anden.

Jad Jehuda - ד

»For at han skulle vælge osv.«: dette følger den, der i Bereshit Rabbah, Lekh Lekha, siger, at han valgte rigerne for sig. Forfatteren siger, at hans hensigt, velsignet være han, fra begyndelsen, da han viste ham dem begge, var, at Abraham skulle vælge rigerne. Når den Hellige, velsignet være han, var

Jad Jehuda - ד - fortsat

hans forbillede, ville han bestemt lære af ham; og sådan gjorde han. [DA170101]

Jad Jehuda - ה

»Og ved fordrivelse fra en egn«: derfor siger han, efter at have skrevet »han sendte ham bort«, også »han fordrev mennesket«.

Jad Jehuda - ו

»I betydningen« af Skriftens »for de flygtede osv.« (Klages 4).

Jad Jehuda - ז

»Det vil sige: de fjernede sig«: נצו er et udtryk for at flyve bort, ligesom »høgen breder vinger«.

Jad Jehuda - ח

»Eller man kan sige osv.«: i denne forbindelse forklarer forfatteren udtrykket på andre måder.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - ט

»På grund af strid osv.«: som et udtryk for strid, ligesom oversættelsen [uafklaret: לדרום] til לאיתקטטו, »at strides«. [DA170601]

Jad Jehuda - י

»I betydningen« af Skriftens »dobbelt« (Es 40): det er to fordoblinger, altså fire gange.

Jad Jehuda - יא

»Til fire verdener«: Atsilut, Beriah, Jetsirah og Asijah.

Jad Jehuda - יב

»To og to«: det vil sige to fordoblinger. Derfor nævnte han også Atsiluts verden, selv om synderne ikke beskadiger den, som det står nedenfor i del IV,

KLADDE · uafklaret · fortsat

Rema fra Fano - fortsat

Benjamin. Eller det kommer af »dens blomst kom frem«: Allerede da de begyndte at spire, vandrede og flakkede de, og landet kastede dem op. Eller de gik i eksil på grund af strid, som oversættelsen siger.[DA169701]

Eksilerne var som bekendt fire, efter »dobbelt for alle hendes synder«. Én fordobling er to enkelte, og en fordobling af det fordoblede er fire. Det gjaldt »alle hendes synder«, for oprørene nåede til fire verdener, som også tælles to og to: Atsilut og Beriah for sig, Jetsirah og Asijah for sig.

Den Hellige, velsignet være han, befalede vor far Abraham, fred være med ham, at berede en symbolsk handling for ham med »den smukke kvie, Egypten«, og med dem, der ødelagde templet første og anden gang. De blev sammenlignet med småkvæg, som let lader sig undertvinge. Sådan er disse lette for os at undertvinge, hvis vi opnår fortjeneste gennem Torahen, som nu følger os i eksilet; sådan var det ikke i Egypten. De kom trefoldige ved deres indbyrdes lighed i ond tanke. »Han delte dem på midten«, for »en anden brød de ondes stav« [afvigende citatform]. Men fuglen, som flyver bort fra sin rede, delte han ikke. Det antyder Israel, som består for evigt. De kom med to navne, turteldue og unge, efter Jehudah og Efraim.[DA169702]

»Rovfuglen steg ned«: Det er en skare af tjenende engle, som ville tilintetgøre stykkerne — netop de ådsler, han nævnte — så de ikke skulle underkaste

Jad Jehuda - יב - fortsat

kapitel 14; de beskadiger dog den første fordobling.

Jad Jehuda - יג

»Og således til Abraham osv.«: i denne forbindelse forklarer forfatteren udsagnet ved pagten mellem de gennemskårne dyr. »Tag mig en kvie« svarede til Egyptens eksil, »en smuk kvie«. Geden og vædderen svarede til de folk, der ødelagde det første og det andet tempel. Alt dette var en symbolsk handling; derfor blev antydningen netop givet gennem dyr, så de skulle være lette at underkue.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - יד

»I Torahen, som åbenbares fra ham«: som der står i de hellige Tikkunim; se dér. [DA171101]

Jad Jehuda - טו

»Og de kom trefoldige«: en trefoldig kvie, en trefoldig ged og en trefoldig vædder; det antyder, at hver af dem ligner de to andre ting.

Jad Jehuda - טז

»Som er en fællesbetegnelse«: ordet »dem« henviser til rovfuglen. Selv om det står i ental, er det en fællesbetegnelse og en skare, så det er rigtigt at sige »dem« i flertal om den, ligesom ved »folk« og lignende. Dermed behøves Ibn Ezras rettelse ikke; han skrev: »Han drev tilbage — han sendte bort fra kroppene, eller han vendte kroppene for at jage

Jad Jehuda - טז - fortsat

rovfuglen væk.«

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - יח

»For at berede en form for næring«: det betyder, at antydningen gælder dem, om hvem vore lærde, må deres minde være til velsignelse, sagde, at de dømmes i generationers generationer, altså fire generationer, og de øvrige derefter skal udbedres.[DA171401]

Jad Jehuda - יט

»Som forklaret« i del V, kapitel 8; se dér.

KLADDE · uafklaret · fortsat

Rema fra Fano - fortsat

os. Det svarer til, at de anklagede Jishmael, da han var udtørret af tørst. »Avram drev dem tilbage«: Han fik for en stund denne rovfugl til at flyve bort. Det er et samlenavn, ligesom folk, småkvæg, fugl og lignende. Han ville nemlig høre, hvad Herren ville befale om disse ådsler. Da viste han ham mellem aftenerne »rædsel, stort mørke, som faldt over ham«, så længe ådslerne bestod. Han lod ham kende det første eksil på 400 år, afgrænset til den fjerde generation, for at berede en mulighed for genoprettelse også for dem, der er dømt til generationers generationer, hvis mindste antal er fire, som det vil fremgå.

KLADDE · uafklaret

Joel Moshe - 1

»På grund af strid osv.«: oversættelsen af נצו er strid. »I betydningen dobbelt osv.«: det betyder to fordoblinger; hver fordobling er to, altså fire. »For alle hendes synder osv.«: de når også til de fire verdener Atsilut, Beriah, Jetsirah og Asijah og tælles to og to. Det vil sige: Abba og Imma, som er jod-he og svarer til Atsilut og Beriah; Zeir og Nukva, vav-he, svarer til Jetsirah og Asijah. Som Zohar siger: עריה עריה — det onde, רע, mellem jod-hes sammenføjning og mellem vav-hes sammenføjning. Det er fire bogstaver, svarende til de fire verdener.

KLADDE · uafklaret · fortsat

Joel Moshe - 1 - fortsat

»Ved en smuk kvie osv.«: ved pagten mellem de gennemskårne dyr — en trefoldig kvie, en trefoldig ged, en trefoldig vædder, en turteldue og en dueunge osv. Kvien svarer til Egypten. I Tikkunim, Nye Tikkunim, [uafklaret: דקי] 12, står, at de i Egypten beskæftigede sig med studiet uden at gøre det for dets egen skyld.[DA171601] Ordene lyder: »Der er nogle, som ikke beskæftiger sig med den mundtlige Torah for dens egen skyld, og om dem er sagt: de gjorde deres liv bittert med hårdt arbejde — det er et vanskeligt spørgsmål; med ler — det er slutningen fra det mindre til det større.« Se dér; så langt citatet. Geden og vædderen, småkvæg, svarer til de to riger, der ødelagde det første og andet tempel. De sammenlignes med småkvæg, som er lette at underkue, hvis vi beskæftiger os med

KLADDE · uafklaret · fortsat

Joel Moshe - 1 - fortsat

Torahen; anderledes i Egypten, hvor de endnu ikke havde modtaget Torahen.

»Og de kom trefoldige osv.«: han tog trefoldigt af hver slags, fordi de tre riger ligner hinanden i ond hensigt, og hver også rummer de to andre. »Gud brød de ugudeliges stav«: dette antydes ved, at han skar dem over midt i. »Og de kom«: Israel under to navne, turteldue og dueunge. »Han lod den flyve bort for en tid«: Abraham valgte rigerne, ikke Gehinnom; derfor lod han dem flyve bort. »Rovfuglen« er en fællesbetegnelse for en skare engle, ligesom folk, småkvæg og fugle. Også »og rovfuglen steg ned«, וירד העיט, har talværdien מטטרון, Metatron, som er Enok, Jereds søn; det er וירד.[DA171602] »Deres mindste antal er fire osv.«: det mindste antal ved ד״ר er to; »generationer« giver yderligere to, altså fire.[DA171603]

Tilbage til kapitlet i indholdet

Historisk register: Heqor Din - III - Kapitel 15

Heqor Din — del III — kapitel 16

Jad Jehuda: א · ב · ג · ד · ה · ו · ז · ח · ט · י · יא · יב · יג

Joel Moshe: 1

Jad Jehuda - א

»Han viste ham osv.«: det er »se, en rygende ovn og en flammende fakkel«, en antydning af Gehinnoms to dele: dens hulrum, som blev skabt før verden, og dens ild, som blev skabt på den anden dag, som der står i kapitlet Makom She-Nahagu.

Jad Jehuda - ב

»For der står osv.«: i Gemara, kapitlet Osin Passin: »Gehinnom har tre indgange osv.« Hos rabbi Jishmaels skole lærte man: »Han har ild i Zion« er Gehinnom, og »en ovn i Jerusalem« er dens indgang. Forfatteren forklarer det om ilden og hulrummet.

Jad Jehuda - ג

»Som vi forklarede«: hensigten er at forstærke undren over, at anklageren kan få overtaget imod sin modsætning i Jerusalem, den hellige by; se dér. Sådan siger han også her »og en ovn«, selv i Jerusalem, retfærdighedens by. Grunden er, at den Hellige, velsignet være han, går så nøje til værks med de retfærdige som med en hårsbredde, sådan som vore lærde udlagde »omkring ham stormer det voldsomt«.

Jad Jehuda - ד

»Og derfra skal det renses«: meningen gælder

Rema fra Fano

»Solen var gået ned«: ved nattens begyndelse viste han ham Gehinnoms dom, både dens hulrum, som er en rygende ovn, og dens ild, som er en flammende fakkel. Om dem står »han har ild i Zion og en ovn i Jerusalem«, i betydningen af »den, der vælger Jerusalem«, som vi forklarede i del II, kapitel 7: for »omkring ham stormer det voldsomt«, og derfra skal det renses, som det skal forklares. Han førte en gnist fra Gehinnom mellem stykkerne for at udslette dem for evigt. I sin store nåde antydede han for den gamle, at det er bedre for os at tjene Egypten end at stige ned i graven og synke fast dér, Gud forbyde det.

Alle stiger dog kun ned for at blive skræmt, som vi nævnte. Det gælder så meget mere i lyset af Aris udlægning, den retfærdiges minde være til velsignelse, af »han fører ned i dødsriget og fører op«. Han sagde: Der findes fuldkomment retfærdige, der falder i tanker om overtrædelse, som ingen andre kender end han, velsignet være han, som prøver nyrer og hjerte. Der findes fuldkomment ugudelige, der tænker på omvendelse i hjertet under sjælens knuselse, og hvis hjerters skjulte tanker kun er åbenbare for Herren alene. En grusom engel sendes imod dem for at føre dem ned i undergangens brønd efter deres gerninger og deres handlingers ondskab. Men for de førstnævnte er der ingen anklager og intet ondt anslag. Klippen, hvis værk er

Jad Jehuda - ד - fortsat

også Gehinnoms renselse, som skal ske i Jerusalem, som nedenfor i del V, kapitel 5; se dér.

Jad Jehuda - ה

»Og han førte«: Herren, velsignet være han.

Jad Jehuda - ו

»Alle stiger dog ned osv.«: efter at have afsluttet udlægningen af pagten mellem de gennemskårne dyr vender forfatteren tilbage til ordene i det foregående kapitels begyndelse: »de stiger kun ned for at blive skræmt«.

Jad Jehuda - ז

»Under sjælens knuselse«: i dødsstunden.

Jad Jehuda - ח

»Og for de førstnævnte«: det er de retfærdige, der faldt i onde tanker.

Jad Jehuda - ט

»Han fører disse retfærdige ned i dødsriget«: svarende til det, der står i Zohar, Pinchas, side 405: »Selv fuldkomment retfærdige stiger derned. Hvorfor stiger de derned? For at tage mange skyldige derfra og føre dem op.« Se dér; det ligger nær denne sag.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - י

»Dog osv.«: nu afslutter forfatteren det, han begyndte i kapitel 2 og vendte tilbage til i kapitel 8. Grunden til, at disse tre

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - י - fortsat

— den, der går til sin næstes hustru, den, der beskæmmer sin næste offentligt, og den, der giver ham et ondt øgenavn — ikke skal stige ned, er deres strenge straf: efter dommens mål ville de, hvis de steg ned, ikke stige op [lakune] af Gehinnom helt. [DA172801] Derfor har den, der er rig på nåde, øget sin godhed mod dem, så de ikke stiger ned. I stedet sendes en skare onde engle imod dem for at kræve betaling hos dem; selv om Gehinnom ophæves for dem, ophæves Gehinnoms dom ikke.

Jad Jehuda - יא

»Og Tosafot indvendte dér«, med disse ord: »Undtagen tre, der stiger ned og ikke stiger op. Man kan ikke forklare det sådan, at de ikke stiger op til den kommende verden, for straks efter siger vi, at den, der går til sin næstes hustru, har en del i den kommende verden. Men meningen er: alle, der stiger ned, stiger op med det samme, og Gehinnoms ild hersker ikke over dem, som i kapitlet Osin Passin ved en slutning fra guldalteret fra det mindre til det større; undtagen tre, som ikke stiger op straks. Men nogle af dem dømmes for evigt, som den, der beskæmmer sin næste offentligt, om hvem det straks siges, at han ikke har en del i den kommende verden.«

Rema fra Fano - fortsat

fuldkomment, fører imidlertid disse retfærdige med onde tanker ned i dødsriget. For ikke at beskæmme dem bestemmer han, at de skal føre dem op derfra, som tænkte på omvendelse i hjertet. Ingen dom ledsaget af retfærdig godhed er større end denne.

Alle, der stiger ned, stiger op, undtagen de tre, som rabbi Chanina specificerede og undtog fra det almindelige. Efter deres synds alvor burde Gehinnoms ild få magt over dem og fortære dem fra sjæl til kød. Men den, der er rig på nåde, ønsker ikke dette. Derfor ophæves Gehinnom for dem, mens Gehinnoms dom ikke ophæves: den Hellige, velsignet være han, udfører sit ærinde gennem alt, for hans hær er meget stor.

Tosafot i kapitlet Ha-Zahav indvendte ud fra Davids ord til dem, der hader hans sjæl: »Den, der går til sin næstes hustru, skal dø ved kvælning og har en del i den kommende verden. Den, der beskæmmer sin næste offentligt, har ingen del i den kommende verden.« De svarede efter deres egen vej. Det, der følger af deres ord, er, at de tre ikke stiger op straks; her er de ens. Men nogle af dem stiger slet ikke op, nemlig den, der beskæmmer, og den, der giver et øgenavn. Derfor skal de ikke stige ned; deres dom er, at de hverken lever i den kommende verden eller dømmes i Gehinnom. I sandhed er dette dog kun et foreløbigt svar, som vi ikke støtter os til. Du kan vide det, for i kapitlet Chomer ba-Kodesh svarede de på en anden måde, langt fra det, vi gengav i deres navn.

Jad Jehuda - יב

»Derfor skal de ikke stige ned«: dette hører ikke til Tosafisternes ord. Forfatteren udleder det nødvendigvis af deres opfattelse efter sin nævnte fremgangsmåde: når de ikke ville stige op, hvis de steg ned, skal de derfor ikke stige ned.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - יג

»Men efter vores opfattelse osv.« er der ingen vanskelighed. »Undtagen tre« gælder selve begrundelsen, mens David taler i forhold til omvendelsen [lakune]. [DA173101] Han vender om: hvis han dør ved rettens hånd, bekender han og vender om; hvis han ikke dør ved rettens hånd, for eksempel fordi han syndede uden vidner og advarsel, angrer han alligevel og vender om på grund af forbuddets strenghed. Derfor har han en del i den kommende verden, for intet står i vejen for omvendelsen. Anderledes den, der beskæmmer sin næste offentligt: forbuddet er let i hans øjne, og han vender ikke om.

KLADDE · uafklaret

Joel Moshe - 1

»I betydningen den, der er tilbage i Jerusalem osv.«: Zion antyder ת"ת [uafklaret forkortelse], dem, der udmærker sig i halakhah;[DA173204] ligeledes Jerusalem, frygt og fred. Nogle stiger ned i Gehinnom, for »omkring

KLADDE · uafklaret · fortsat

Joel Moshe - 1 - fortsat

ham stormer det voldsomt«, og den Hellige, velsignet være han, går så nøje til værks med de retfærdige som med en hårsbredde. »Og han antydede for den gamle«: det er Abraham. »At tjene Egypten«: rigerne frem for Gehinnom. Selv om de stiger derned, som ovenfor, er det kun for at skræmme.

»Og for de første«: de fuldkomment retfærdige, der tænkte lidt på overtrædelse, har ingen

Rema fra Fano - fortsat

Men efter vores opfattelse findes selve indvendingen ikke. David siger nemlig: Den, der går til sin næstes hustru, skal dø ved kvælning, og alle, der henrettes, bekender og har en del i den kommende verden. Selv uden vidner og forudgående advarsel ved han selv, at dette er hans dom; det er noget, selv skolebarnet læser. Han tager det til sig og husker at vende om. Men at beskæmme sin næste straffes ikke med døden ved retten. Derfor regner den, der falder i det, synden for let, omvender sig ikke og stødes bort fra den kommende verden. Må den Barmhjertige fri os derfra.

KLADDE · uafklaret · fortsat

Joel Moshe - 1 - fortsat

anklager og intet ondt anslag; de føres kun ned for den nævnte tankes skyld. »Og for ikke at beskæmme dem«: [uafklaret: גיור] osv. [DA173201] »Og ingen dom osv.«: se Zohar, Pinchas: »Selv fuldkomment retfærdige [uafklaret: מיתין תיין], for de tager mange levende derfra og fører dem op, og dér fører de dem til at tænke på omvendelse.«[DA173202]

»Derfor ophæves

KLADDE · uafklaret · fortsat

Joel Moshe - 1 - fortsat

Gehinnom for dem osv.«: af denne grund stiger de ikke ned i Gehinnom, som ovenfor i kapitel 9. Selv om de ikke stiger ned, ophæves Gehinnoms dom ikke, for den Hellige, velsignet være han, udfører sit ærinde gennem alt for at kræve betaling hos ham. »Og han har en del i den kommende verden osv.«:

Tilbage til kapitlet i indholdet

Historisk register: Heqor Din - III - Kapitel 16

KLADDE · uafklaret · fortsat

Joel Moshe - 1 - fortsat

alle stiger jo ned undtagen disse tre, den, der går til en gift kvinde, og den, der beskæmmer osv.; [uafklaret: ומשניים] — denne har en del i den kommende verden, og den anden har ikke. [DA173203]

Heqor Din — del III — kapitel 17

Jad Jehuda: א · ב · ג · ד · ה · ו · ז · ח · ט · י · יא · יב · יג · יד · טו · טז · יז · יח · יט · כ

Joel Moshe: 1

Jad Jehuda - א

»Den dag osv.«: Avot, kapitel 5: »Ti generationer fra Adam til Noa osv.; ti generationer fra Noa til Abraham, for at kundgøre hans store langmodighed. Alle generationerne blev ved med at vække hans vrede, indtil vor fader Abraham kom og tog lønnen for dem alle på sig.« Forfatteren siger, at det skete ved pagten

KLADDE · uafklaret

Rema fra Fano

Den dag, Herren sluttede pagten mellem de gennemskårne dyr med vor fader Abraham, tog han lønnen for alle de generationer, der var gået forud, på sig. Det er kendt, at »sønner er Herrens arv, livmoderens frugt en løn«. Med hensyn til alle de værdige, der skulle udgå fra de tyve generationers efterkommere, vidnede altså Abrahams retfærdighed for ham, og han tog deres løn på sig; det

Jad Jehuda - א - fortsat

mellem de gennemskårne dyr, som nødvendigvis vil fremgå i det følgende.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - ב

»Og det er kendt osv.«: for det ovenstående udtryk »lønnen for dem alle« er forunderligt [lakune]. [DA173601]

Jad Jehuda - ג

»Som også rummer osv.«: i det, vor fader Abraham,

Jad Jehuda - ג - fortsat

fred være med ham, udbedrede, indgår lønnen og værdigheden hos alle de generationer, der kommer efter ham.

Jad Jehuda - ד

»Og han sagde ikke deres løn«: heraf fremgår, at »dem alle« udvider det til lønnen for de kommende generationer. Man kan ikke sige, at det udvider det til også at omfatte lønnen for de ti fra Adam til Noa; det behøver indlysende ingen udvidelse. Hvis han udbedrede de ti generationer efter Noa, udbedrede han så meget mere dem før ham.

Jad Jehuda - ה

»Han var ikke egnet til dette«: han var ikke så retfærdig, at han kunne udbedre andre. Det var nok for ham at redde sig selv og folkene i sit hus.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - ו

»Men Abraham« fortjente dette [uafklaret: שכמי] [DA174002]; Herren, velsignet være han, sagde til ham: »Jeg har gjort dig til fader til en mængde folk.« Det vil sige at udbedre som de udbedrede, og heller ikke [lakune].[DA174001]

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - ז

[Lakune] for Abraham at skaffe alle generationer fortjeneste ved pagten mellem de gennemskårne dyr; [lakune] Adams nefesh med alle [lakune] alle generationers sjæle,

KLADDE · uafklaret · fortsat

Rema fra Fano - fortsat

rummer også lønnen for alle de generationer, der kommer efter ham. Netop derfor lærer teksten »lønnen for dem alle«, ikke »deres løn«. Skulle det kun gælde fra Adam til Noa, behøvede man ikke at udvide udtrykket; han måtte indlysende udbedre de første først. For Noa var ikke egnet til dette; ved sin retfærdighed frelste han kun sin egen sjæl og sjælene i sit hus.

Men Gud gjorde Abraham til »fader til en mængde folk«. Ordenes begyndelsesbogstaver i אב המון גוים נתנו giver הגן אב האלהים, »havens fader«[DA173401]: det vil sige fader for enhver, der skal vinde Edens have, efter at han sonede for alle, der stiger ned i Gehinnom, ved selv at stige ned i ilden i Ur Kasdim. Både her og dér var Adams nefesh trofast hos ham. Det er udsagnet om, at han havde en datter, som hed Bakol, »i alt«. Hun er perlen, der hang ved hans hals, hvor hun hører hjemme i den samlede skikkelse, Adams mål, som vi allerede omtalte; se Em Kol Chaj, del III, afsnit 27. Enhver sjælesyg, der ser hendes renhed, bliver straks helbredt for den fremmede gudsdyrkelses synd, som han fik en smule af gennem slangens tilskyndelse.

Da Abraham døde, hængte den Hellige, velsignet være han, hende på solens kreds. For sådan er som sagt den sjælesyges dom; hans helbredelse er udsat til den dag, den Hellige, velsignet være han, tager solen ud af dens hylster. De ugudelige dømmes ved den som gengæld for deres dyrkelse af den og for deres ophidselse ved dens kraft til

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - ז - fortsat

som bekendt; derfor steg han også ned i ilden i Ur Kasdim [lakune]. [DA174101]

Jad Jehuda - ח

»Ved at flygte til ilden i Ur Kasdim«: mål for mål. [DA174201]

Jad Jehuda - ט

»Både her og dér«: at Abraham fortjente at skaffe alle generationer fortjeneste ved pagten mellem de gennemskårne dyr og ved at stige ned i ilden i Ur Kasdim, skyldes, at Adams nefesh, alt levendes moder, var hos ham. Den rummer som bekendt alle generationers sjæle. Derfor steg han også ned i ilden i Ur Kasdim, som det skal forklares.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - י

»Det er det, vore lærde sagde«: vor fader Abraham havde en datter, og hendes navn var Bakol. De antyder Adams nefesh, som steg ned sammen med ham, alle, der stiger ned i Gehinnom, og de lignede ilden i Ur Kasdim; og her [lakune].[DA174401]

Jad Jehuda - יא

»Som vi allerede nævnte« i kapitel 2.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - יב

»Og enhver syg osv.«: i Adams synd var der også et anstrøg af afgudsdyrkelse, som nævnt, og som forfatteren også skrev i del II, kapitel 22. Det er kernen i den

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - יב - fortsat

urenhed, slangen lagde i ham og hans afkom, indtil den ophørte på Sinaj. Abraham var [lakune]; han kastede sig i ilden i Ur Kasdim og blev reddet [lakune], blev helbredt for sin feber.[DA174601]

Jad Jehuda - יג

»For sådan er hans dom osv.«: vore lærdes udsagn er kendt: i fremtiden er der intet Gehinnom; den Hellige, velsignet være han, tager solen ud af dens hylster, de ugudelige dømmes ved den, og de retfærdige helbredes ved den. Forfatteren siger, at dette er deres udsagn: da Abraham døde, hængte den Hellige, velsignet være han, perlen, som helbreder sjælenes sygdomme, på solens kreds. Det vil sige, at hans dom og helbredelse udsættes til den dag, han tager solen ud af dens hylster.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - יד

»Som modsætning til deres dyrkelse« af solen [lakune], nedenfor [uafklaret: ע"ז].[DA174801] [DA174802]

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - טו

»Og renselsen osv.« [lakune], andre

KLADDE · uafklaret · fortsat

Rema fra Fano - fortsat

menneskets synder, mord og ægteskabsbrud. De retfærdige helbredes ved den, for den vidner om dem og kundgør deres retsindighed.

Da vor fader Abraham, fred være med ham, bad om barmhjertighed for Sodoma, sagde han »jeg er støv og aske«: støv fra den første skabelse, som ledsagede ham, som sagt, og aske fra ilden i Ur Kasdim. På sig selv opfyldte han »deres gudebilleder skal I brænde i ild«, på grund af at alle skabningerne havde villet bøje sig for Adam, selv om han ikke tog imod det. Denne vildfarelse kom over dem, fordi de spiste af kundskabens træ, som gjorde dem oprørske mod himlen. Slangen og dens rytter havde allerede tænkt at gøre Adam lige så oprørsk, Gud forbyde det, i betydningen »I skal blive som guder«, det vil sige som denne rytter. Men i sin omvendelses styrke udøvede Adam kun kongemagt over alle, der kom for at bøje sig, for at føre dem tilbage til det gode, og intet andet. Straks befalede og tilskyndede han dem: »Jeg og I — kom, lad os bøje os og knæle, bøje knæ for Herren, vor skaber.« Derfor fortjente Adam, at der i alle hans leveår ingen fremmed gudsdyrkelse var i verden; Enosh forvildede sig ikke efter den i hans levetid. Vi omtalte allerede noget heraf ved begyndelsen af Ha-Nefesh; se dér.

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - טו - fortsat

overtrædelser.[DA174901]

Jad Jehuda - טז

»Og da vor fader Abraham osv.«: fordi Adams neshamah var i ham, sagde han: »Jeg er støv« fra den første skabelse, som var af støvet, »og aske« fra ilden i Ur Kasdim, hvorved han udbedrede den. Derfor nævnte han denne fortjeneste i sin bøn for Sodoma.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - יז

»Han opfyldte på sig selv osv.«: for at udbedre Adams nefesh, som var hos ham, og som var beskadiget ved afgudsdyrkelse. Som der står i Raaja Mehemna, Behar, side 276: »For denne synd, hvor Adam overtrådte Herren befalede osv.; de fastslog, at befaling kun betyder afgudsdyrkelse osv. [Lakune.] Han gik ind i ilden for at brænde sig selv og opfylde på sig selv: deres gudebilleder skal I brænde i ild.[DA175101] Ikke alene det; [uafklaret: דלאבנוי תרח] vendte han tilbage i omvendelse osv. [DA175102] Således blev han renset i en sølvovn, og smelteren kom udenfor, Ismael osv.[DA175103] Derefter kom Isak

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - יז - fortsat

[lakune], blodsudgydelse; og dette bevirkede [uafklaret: טיומא] af Isak med kniven.[DA175104] Han blev renset ved den, som når man skiller føde fra affald. Affaldet kom udenfor, Esau,

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - יז - fortsat

blodsudgyderen. Derefter kom Jakob, og han satte ham på Laban, og han blev tjener hos ham, som der står: jeg vil tjene dig syv år for Rakel [lakune].«[DA175105] Se det følgende kapitel.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - יח

»Ud fra det, de rettede osv.«: den afgudsdyrkelse, Adam dyrkede, var ikke egentlig afgudsdyrkelse [lakune], men et anstrøg af afgudsdyrkelse i kundskabens træ, som vore lærde udlagde om »hun tog« [lakune], til vildfarelse, og de forførte Adam. [DA175201]

Jad Jehuda - יט

»Og dens rytter«: Samael, som i Pirkei de-Rabbi Eliezer: Samael red på slangen, som en rytter på en hest.

Jad Jehuda - כ

»Og Adam osv.«: som i den Midrash, der anføres i Jalkut til Salmerne ved verset »Herren er konge«; se dér.

KLADDE · uafklaret

Joel Moshe - 1

»Han tog lønnen på sig osv.«: det er Mishnahs ord: »Ti generationer osv., indtil Abraham kom og tog lønnen for dem alle på sig.« Derfor sigter ordet »løn« til livmoderens frugt. For alle de hellige sjæle, der var egnede til at udgå fra de ti generationer, og også alle dem, der kommer efter ham — Abraham tog udbedringen af disse hellighedsgnister på sig. Derfor står »dem alle«.

»For hvis fra Adam osv.«: man kan ikke sige, at »dem alle« betyder, at Abraham udbedrede de ti generationer fra Adam til Noa. Det er indlysende, for Noa var ikke egnet til at udbedre andre. Det er derfor sikkert, at han også udbedrede de generationer, der kommer efter ham; det udvider ordet »dem alle«, som ovenfor. »Fader til en mængde folk gjorde han ham«: begyndelsesbogstaverne er אב הגן, »havens fader«,

Tilbage til kapitlet i indholdet

Historisk register: Heqor Din - III - Kapitel 17

KLADDE · uafklaret · fortsat

Joel Moshe - 1 - fortsat

for enhver, der skal vinde Edens have — det vil sige alle de værdige, han omtalte, eftersom han udholdt Gehinnom i ilden i Ur Kasdim for dem alle. [DA175501]

»Både her og dér osv.«: både i Edens have og i Gehinnom var Adams nefesh hos ham, for Abraham udbedrede Adam, som det skal forklares. »Abraham havde en datter osv.«: Adams nefesh; hendes navn var Bakol, for Adam rummede alle de sjæle, der skulle blive til fra hans mål. »Ved hans hals, hvor han hører hjemme osv.«: Abraham hang ved Adams hals, hvor han hører hjemme, som forklaret i Midrash: Job i hans hår osv., David i hans hæle osv. Derfor hang denne perle ved Abrahams hals.

»For sådan er den syges dom osv.«: som Gemara siger, er der i fremtiden intet Gehinnom; den Hellige, velsignet være han, tager solen ud af dens hylster, de ugudelige dømmes ved den, og de retfærdige helbredes ved den. Det er »han hængte hende på solens kreds«. »Deres dyrkelse af den osv.«: de dyrker solen. »Han opfyldte på sig selv: deres gudebilleder osv.«: de ville sige »hellig« foran Adam, [uafklaret: שהקו"קז אתו], at han var en gud. [DA175502] Ligesom man kræver betaling hos dyrkerne osv., udbedrede Abraham denne synd; se ovenfor ved begyndelsen af kapitel 18, hvad vi skrev dér — det hører til her.[DA175503] »Slangen og dens rytter osv.«: som forklaret i Pirkei de-Rabbi Eliezer red Samael på slangen, som en rytter på en hest osv. Rytteren er Samael; det er »I skal blive som guder«.

Heqor Din — del III — kapitel 18

Jad Jehuda: א · ב · ג · ד · ה · ו · ז · ח · ט · י · יא · יב · יג · יד · טו · טז · יז · יח · יט · כ · כא · כב · כג · כד · כה · כו · כז · כח · כט · ל · לא · לב · לג · לד · לה · לו · לז · לח · לט · מ · מא · מב · מג · מד · מה

Joel Moshe: 1

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - א

»Da Isak blev bundet osv.«: i det foregående kapitel forklarede forfatteren, at vor fader Abraham udbedrede Adams nefesh, som var [uafklaret: חטו], fra den afgudsdyrkelse, han havde begået. Her indgår, at Isak udbedrede hans ruach fra blodsudgydelse, og Jakob hans neshamah fra seksuel overtrædelse.[DA175801]

Jad Jehuda - ב

Som det står i Raaja Mehemna, som vi gengav dér.

Jad Jehuda - ג

»Noget i retning af blodsudgydelse«: Adam syndede ved slangens tilskyndelse, idet han bragte død over sig selv og generationerne.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - ד

»Og synden ved seksuel overtrædelse«: Adam syndede i buddet om at være frugtbar og mangfoldig ved i hast at forene sig med sin hustru, på en profan dag, om dagen, i bindingens time, når dommen styrkes, og offentligt. Alt dette blev en symbolsk handling for kong David, fred være med ham, som også forhastede sig i hede med Batseba, som alt sammen nævnt ovenfor i kapitel 9 og 10; se

KLADDE · uafklaret

Rema fra Fano

Da Isak blev bundet på alteret, blev Adams ruach bundet sammen med ham, og hans pagt med døden, som skyldtes den blodsudgydelsessynd, der indgik i slangens tilskyndelse, blev ophævet. Vi har allerede nævnt, at synden ved seksuel overtrædelse fik en symbolsk handling i Adams hast med at forene sig med sin hustru. Herfra fulgte en anden ulykke for ham: i 130 år avlede han ånder og dæmoner med lilin, som vore lærde sagde, før han frembragte efterkommere til verdens grundlæggelse med Eva, husets husfrue. For hun var alt levendes moder — det er de retfærdige, som lever for evigt, som der siges: »det menneske, som gør dem, skal leve«.

Denne synd blev udbedret ved Jakobs skønhed, som lignede Adams skønhed. Det, der blev betroet ham, var Adams neshamah, som gik i eksil med ham til Haran, da han drog ud for at søge det, han havde mistet. Dér blev to søstre tilladt ham i hellighed, med forberedelse og stor tålmodighed, det modsatte af hastværk. Ægteskabet med den ældste var skjult, og hun var hadet og udmattet ved sin mands tjeneste, på grund af sin høje rang; den yngstes var åbenbart, for hun passede til ham. Heraf forstås Jeremias' udsagn: »For jeg var en fader for Israel, og Efraim er min førstefødte.« Ruben er Jakobs førstefødte i handling, mens Josef er førstefødt for himlen på grund af tanken.

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - ד - fortsat

dér.[DA176101]

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - ה

»Og derfra osv.«: det vil sige, Esau overtrådte seksuelt ved at kaste to dråber på et fremmed sted, i skallerne, i den nævnte Raaja Mehemna. [DA176201] Han avlede altså af Lilith. Også denne ulykke fulgte af hans hastværkssynd, som forårsagede afgudsdyrkelse, [uafklaret: כריתת אמיקי'], som ovenfor i kapitel 8. Uden dette ville Lilith slet ikke være kommet til verden. [DA176202]

Jad Jehuda - ו

»Som vore lærde sagde«: i kapitlet Osin Passin; dér afsluttes med, at det var sæd, som udgik fra ham ufrivilligt.

Jad Jehuda - ז

»Før han frembragte efterkommere«: ulykken opstod også ved rækkefølgen, idet han avlede af Lilith, før han frembragte efterkommere af Eva til verdens grundlæggelse.

Jad Jehuda - ח

»Det er de retfærdige«: forfatteren betegner Eva med »alt levendes moder«, det vil sige moder til alle de retfærdige, som kaldes levende.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - ט

»Og [uafklaret: כתמן] osv.«: Jakob udbedrede denne synd, som nævnt i Raaja Mehemna. Udbedringen påhvilede ham, da Adams neshamah var betroet ham; om den sagde vore lærde, at Jakobs skønhed lignede Adams skønhed. Alt dette skete, da han tog sine hustruer, som det konkluderes.[DA176601]

Jad Jehuda - י

»For at søge det, han havde mistet«: og gifte sig med Lea.

Jad Jehuda - יא

»Med forberedelse«: med stor forberedelse, idet han tjente Laban for dem.

Jad Jehuda - יב

»Og stor tålmodighed«: alle de år, han tjente; desuden var han 84 år gammel.

Jad Jehuda - יג

»Det modsatte af hastværk«: Adams, som derved blev udbedret.

Jad Jehuda - יד

»Skjult«: han vidste ikke, at det var hende, og derved blev Adams offentlige samkvem udbedret.

Jad Jehuda - טו

»Og udmattet«: han udlagde navnet Lea ud fra udmattelse, le'ut.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - טז

»Ved sin mands tjeneste«: han tjente syv år før ægteskabet, modsat ved Rakel. Alt dette skyldtes Leas høje rang, som i Zohar, Va-Jetse, side 397: »Herren så, at Lea var

KLADDE · uafklaret · fortsat

Rema fra Fano - fortsat

Tilsvarende »jeg er Esau, din førstefødte«, som de forklarede som »jeg og Esau«, ligesom »sol, måne«. Hvordan? De vise forklarede det med et rør af siv: Jakob kom ind først, mens Esau åbnede livmoderen. Dette synes vanskeligt i forhold til det, der står i Zohar ved slutningen af Metsora: Esau var den første dråbe, for at Isaks sæd først skulle renses for guldets slagger. Dette synes sandsynligt ud fra, at Abraham først blev renset ved, at Ismael udgik fra ham, da han var 86 år, hvor dommen fra navnet Elohim, hvis talværdi svarer til hans alder dengang, fik overtaget over ham.

Men lignelsen er sand i den øvre slægtskæde: Jakobs neshamah blev emaneret først, og han er himlens førstefødte, i betydningen »min førstefødte søn, Israel«. I det legemlige var Esau Isaks førstefødte, også ved sædens fremkomst, efter Zohars opfattelse; og han åbnede også livmoderen. Alle de vises ord består.

Også Leas slavinde Zilpa blev givet til Jakob i stilhed, som der står: »hun tog og gav«. Lea rådspurgte ikke først Jakob, sådan som Sara og Rakel gjorde. Det er meningen med בגד, som Lea sagde: den overleverede skriftform har autoritet. [DA175701] Derfor fik Ruben og Gad ikke en del i det land, Herren vor Gud altid søger, men på den anden side af Jordan. Ved den halve Manasse-stamme var grunden en anden: hans mor Asenat var Dinas datter med hivvitten Sikem, men Potifar opfostrede hende, og hun blev opkaldt efter ham. Manasse åbnede

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - טז - fortsat

hadet. Var hun da hadet — hadet? Børn af en hadet kvinde er jo ikke gode børn; og vi ser, at alle disse gode børn udgik fra Lea, og alligevel siger du, at Lea var hadet! Men jubelåret er altid den skjulte verden; dens ting hører ikke til det åbenbare. Derfor var alle dens handlinger skjult for Jakob. Kom og se: den nedre verden er åbenbar, og den er begyndelsen til alt, når man stiger op ad dens trin. Ligesom den øvre visdom er begyndelsen til alt, er den nedre verden også visdom og begyndelsen til alt. Derfor kalder vi den du, for den er [uafklaret: שמעה] og åbenbar. [DA177301] Den øvre verden, som er jubelåret, kalder vi han, for alle dens ting er skjulte. Sagens hemmelighed er Lea, om hvem der står: han lå med hende den nat — הוא. Derfor står der også: og levitten, han skal tjene — הוא — for at trække velsignelser derfra opad. הוא er den øvre verden, som altid er skjult.

Jakob knyttede sig med sin vilje ikke til det skjulte, men til det åbenbare. Dette er hemmeligheden ved at Lea var hadet. Herfra er det, at en mand væmmes ved sin mors og søsters nøgenhed; en mand kan være alene med sin mor overalt uden frygt. Alt dette er for at skjules for øjet, for den øvre verden

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - טז - fortsat

åbenbares slet ikke.«

Meningen er Binah, som er Lea, det første he i navnet. Anderledes Rakel, Malkhut, det sidste he: alle hendes handlinger er åbenbare. Derved udbedrede Jakob de to dråber, som Adam kastede på et fremmed sted, som nævnt ovenfor fra Raaja Mehemna; der sigtes til navnets to he'er. »Ære, nøgen, nøgenhed« — כבוד עריה ערוה — det onde, רע, mellem jod-he, det onde mellem vav-he; og »ære skal klæde sig i andre«, וכבוד יתלבש אחרין, de to he'er, som det står i Tikkunim.[DA177302] For da han forenede sig med den ugudelige Lilith, [uafklaret: את היתה] adskillelsen af foreningen mellem de to he'er; Jakob udbedrede dem. [DA177303]

Jad Jehuda - יז

»Og hvad forstås osv.«: forfatteren forklarer Skriftens hensigt med »Efraim er min førstefødte« (Jer 31). Selv om han ikke er den førstefødte, blev Josef alligevel den førstefødte, fordi Jakob tænkte: »Jeg vil gå ind til Rakel«, og derefter førte sin tanke fra mulighed til handling og giftede sig med hende. Han var fra begyndelsen førstefødt for Himlen, som kender tankerne, som det forklares i Zohar, Va-Jetse, side 348, og Va-Jishlach, side 400.

KLADDE · uafklaret · fortsat

Rema fra Fano - fortsat

livmoderen, og halvdelen af ham blev beskadiget. Hans mor blev nemlig henregnet efter sin far, hivvitten, Hamors søn; Torahen var ikke givet i hans dage, og reglen om, at din datters søn med hivvitten kaldes din søn, var endnu ikke kommet til.

Selv nu har de kun sagt, at barnet er gyldigt efter Torahen; efter rabbinerne er det dog mangelfuldt, for vi siger til ham: »Skjul dig, eller drag i eksil, eller tag en hustru af din egen slags«, som i kapitlet Ha-Cholets. Er det en datter, som bliver gift med en kohen, tager man hende ikke fra ham, og hendes afkom er egnet til præsteskabet. Derfor blev kun halvdelen af Manasse beskadiget. Eftersom hans halvdel blev gjort egnet, gælder i hvert fald for Efraim, at det, der var sket, var sket.

De, der udlægger tegnene, satte mærker herfor i verset »han lagde indrykninger rundt om huset udvendigt«. Manasse, Gad og Ruben har begyndelsesbogstaverne מג"ר. På grund af det skæve i dem, som sagt, blev de uden for det udvalgte land. Således også ved David, ud fra det, vi nævnte i kapitel 10: der blev siden for en tid sagt om ham »de har drevet mig bort fra at slutte mig til Herrens arv«. Det samme er begyndelsesbogstaverne i »også på mig blev han vred«, גם בי התאנף, som Moses, vor lærer, fred være med ham, sagde om, at han blev hindret i at komme ind i landet.[DA175702] For hans far blev løftet til at sætte afkom i verden med sin tante. I hende forblev hans undfangelse og fødsel skjult for alt levendes øjne,

Jad Jehuda - יח

»Tilsvarende osv.«: ved Jakob og Esau var de begge førstefødte, Jakob førstefødt for Himlen og Esau legemligt førstefødt. Derfor sagde Jakob: »Jeg er Esau, din førstefødte«; han mente »jeg og Esau«, og Jakob løj ikke, Gud forbyde det. Dermed behøves Rashis rettelse ikke: »Jeg er den, der bringer dig det, og Esau er din førstefødte.«

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - יט

»Også Zilpa osv.«: [lakune] det, der står ovenfor [lakune], i det skjulte for at udbedre [lakune]. [DA177601] Han siger, at selv Leas trælkvinde blev givet til Jakob af denne grund.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - כ

»Der kunne allerede rejses en vanskelighed osv.«: i Zohar, Metsora, side 29, står der således: »Der står om Esau: Den første kom ud, rød. Hvis du siger, at Jakob var den første dråbe, hvorfor er det da sådan? Der står jo: Den første kom ud. Men sådan [uafklaret: וב'] den første: [uafklaret: בעין] Isak skulle komme fra den strenge doms side; Esau kom ud rød, rødlig. [DA177701] Jakob var jo den førstefødte, den første dråbe; hvordan kom den da sådan ud, rød? Men den var den anden dråbe, og derfor kom den ikke sådan ud, for den dråbe var fra barmhjertighedens side, fra denne side og fra denne side. Esaus dråbe

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - כ - fortsat

var ikke som Jakobs dråbe; denne var stærk, og denne ikke. I den stund rettede Isak sin hensigt mod den strenge doms afslutning, for at føre frem ved dens sider, i dens rene indgraveringer, som vi ved og har lært. Således er

KLADDE · uafklaret · fortsat

Rema fra Fano - fortsat

indtil hendes besøgelsestid kom. Hele erkendelsens generation kom ligesom han ikke ind i landet på grund af deres høje rang. De havde kun brug for det for at gå derfra til Edens haves porte og fjerne keruberne og sværdets flamme derfra, i betydningen »lad mig dog gå over«. Det har vi forklaret.

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - כ - fortsat

Esau urenhed, som [uafklaret: דאתתיך] fra guldet osv.«[DA177702] Se dér. Og således er ordlyden: »Dette er bestemt en vanskelighed for den lignelse med røret, som de tidligere fremsatte.«

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - כא

»Og omtalen er tilstrækkelig«: det vil sige [uafklaret: ערתי], at sagen er sådan, som Zohar siger.[DA177801] Sådan finder vi nemlig ved Abraham, der omtales [uafklaret: מהטמי'], som det står i den nævnte Raaja Mehemna:[DA177802] først udgik Jishmael fra ham, og derefter avlede han Isak. Antydningen er, at Abraham var 86 år, da Hagar fødte Jishmael; dommen fra navnet אלהים, Elohim, hvis talværdi er 86, tog overhånd over ham. Derfor udgik Jishmael fra ham på det tidspunkt, og Abraham blev tilbage ren og lutret for dommens iblanding.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - כב

»Dog«: vi vil løse den nævnte vanskelighed, så Zohars ord og lignelsen med røret ikke strider mod hinanden. Vi kan kun sige, at også efter Zohars opfattelse er lignelsen alligevel sand. Lignelsen betyder ikke, at Jakob først blev kendt fra den første dråbe, som Rashi, må hans minde være til velsignelse, skrev; sagen vedrører derimod delen fra oven. Der er tre parter i mennesket, og Herren, velsignet være han, giver neshamah. Fra neshamahs side var Jakob førstefødt, for hans neshamah blev emaneret først. Det svarer til Skriftens »min søn, min førstefødte, Israel«, for betegnelsen søn gælder neshamah, som bekendt, og som Zohar flere steder siger om »I er sønner af Herren jeres Gud«: [uafklaret: דיוולדא ה"ק]. Jakob er den førstefødte; »og også hans fedtdele« [uafklaret: כוותו ... יוכלו].[DA177901]

Jad Jehuda - כג

»Og legemligt«: fra den legemlige side, sæden, var Esau den førstefødte.

Jad Jehuda - כד

»For alle de vises ord består«: Zohar og aggadaens nævnte lignelse med røret er ikke uenige.

Jad Jehuda - כה

»Også Zilpa osv.«: han vender tilbage til det ovenstående: ægteskabet med Lea skete i det skjulte for at udbedre Adams offentlige samleje. Han siger, at selv Leas trælkvinde blev givet til Jakob af denne grund.

Jad Jehuda - כו

»Som der står: Hun tog sin trælkvinde Zilpa og gav hende til Jakob som hustru.« Hun rådførte sig ikke først, som Sara og Rakel gjorde. Sara sagde: »Se, Herren har hindret mig i at føde; gå dog ind til min trælkvinde.« Ligeledes Rakel: »Her er min trælkvinde Bilha; gå ind til hende osv.«

Jad Jehuda - כז

»Det er betydningen af בגד som ét ord«: Lea sagde det, da Zilpa fødte. Selv om det læses som to ord, בא גד, »heldet kom«, har den overleverede skriftform dog autoritet, og det er et udtryk for svigt, som Rashi skriver: »Hvorfor læses det som ét ord? Som: Du svigtede mig, da du gik ind til min trælkvinde, som en mand, der svigter sin ungdoms hustru.« Men her rejser sig spørgsmålet: Hvorfor skulle hun sige dette om sin mand? Hun gav hende jo til ham af egen vilje, uden at han bad om det. Derfor forklarer forfatteren, at hun sagde det om sig selv: »Jeg svigtede ham ved at give ham min trælkvinde i det skjulte.«

Jad Jehuda - כח

»Derfor«: fordi Lea og Zilpa blev givet til Jakob i det skjulte, fik deres sønner Ruben og Gad ikke den fortjeneste at få en del i landet. Det er mål for mål: ligesom de blev undfanget i det skjulte, skal de ikke have nogen arvelod i det land, som Herren vor Gud drager omsorg for, sammen med sin omsorg for det øvre land; dette er dets åbenbarhed.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - כט

»Og den halve Manasse-stamme«: grunden til, at de ikke fik deres del i landet, [lakune] i sagen; nemlig på grund af hans mor Asenat.[DA178601]

Jad Jehuda - ל

»Som var Dinas datter«: som oversætteren Jonatan skriver i Mikets og Va-Jiggash.

Jad Jehuda - לא

»Og Manasse åbnede moderlivet«: ved at være den førstefødte.

Jad Jehuda - לב

»Og hans ene halvdel blev skadet«: fra hans mor Asenats side, da hendes slægtskab blev regnet efter hendes far.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - לג

»For at han skal være dit folks søn osv.«: hans hus, som vore lærde, må deres minde være til velsignelse, lærte [lakune] »som din søn«.[DA179001]

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - לד

»Ikke efter Torahen«: han er ikke en mamzer, men mangelfuld efter rabbinernes bestemmelse, som ovenfor i kapitlet Ha-Cholets (blad 45): »Da han kom til rav Jehuda, sagde han til ham: Gå og skjul dig, eller gift dig med en kvinde af din egen slags. Da han kom til Rava, sagde han til ham: Enten drag bort; gift dig med en kvinde af din egen slags.«[DA179101] Rashi forklarer: »Gå og skjul dig — gå et sted hen, hvor de ikke kender dig, og [uafklaret: ותשב] en israelitisk kvinde; hvor de ikke kender dig, vil de ikke give dig osv.[DA179102] En af din egen slags — som en, der er diskvalificeret efter rabbinernes bestemmelse [lakune], og han vil overgive dig en gyldig israelitisk kvinde.«[DA179103] Så langt citatet. Det skyldes, at han er mangelfuld med hensyn til præsteskabet efter rabbinernes bestemmelse, som Gemara siger dér: »Alle [lakune], at barnet er mangelfuldt [lakune]«, som Rashi dér.[DA179104]

Jad Jehuda - לה

»Vi lader ikke udgå osv.«: sådan synes også Rambans opfattelse at være.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - לו

»Og hvad der blev gyldigt, var hans ene halvdel«: i resten er Efraim, der kom efter ham, helt gyldig.[DA179301]

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - לז

»I verset: Han anbragte indrykninger« (1 Kong 6). Ordet מגרעות, indrykninger, er et udtryk som מגר עותמוגר [uafklaret]; begyndelsesbogstaver, »mangler« י"ד, »for at vise nåde«, på grund af den skævhed, der var i dem fra moderlivet. Derfor [uafklaret: פגן] for Evas hus.[DA179401]

Jad Jehuda - לח

»Og således ved David«: også han blev født i det skjulte, som fortællingen siger, før han gik ind til sin trælkvinde; derfor siges således osv.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - לט

»Og begyndelsesbogstaverne videre«: det vil sige, at antydningen af, hvorfor David blev fremmedgjort på grund af sin [uafklaret: עורתו] i det skjulte, er begyndelsesbogstaverne i —[DA179601]

Jad Jehuda - מ

»De fordrev mig fra at knytte mig til Herrens arv«, som David sagde; det er bogstaverne ג"ם.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - מא

»I mig«: en antydning [lakune].[DA179801]

Jad Jehuda - מב

»For han blev ophøjet«: det vil sige, at ligesom det forholdt sig med Davids mor og Lea, som blev lovprist for deres høje stade, sådan var det også med Amram, der tog et trin op til sit høje stade. Sådan blev det nemlig meddelt ham af en himmelsk stemme, som det forklares i Zohar, Shemot.

Jad Jehuda - מג

»Skjult for alt levendes øjne«: de kendte ikke til hans undfangelse og fødsel, som forklaret ovenfor i kapitel 4.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - מד

»Og hele erkendelsens generation osv.«: som det forklares i Zohar, Bereshit, side 100: »Hvis du siger, at det var efter Moses' ønske, er det ikke sådan. Da Israel drog ud af Egypten, skete det nemlig fra jubelårets side. Alle disse tres רבנן [uafklaret antalbetegnelse] var fra den øvre verden, og i denne

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - מד - fortsat

skikkelse vandrede de i ørkenen.[DA180101] Ikke én af dem kom ind i landet. Men deres børn, deres efterkommere, hørte til landet, for de var fra månens sted, og alle landets handlinger var månens udbedringer. Moses tjente ved månen, mens han endnu var i kroppen osv.« Se dér.

Jad Jehuda - מה

»Og vi forklarede det«: i del II, kapitel 27; se dér.

KLADDE · uafklaret

Joel Moshe - 1

»Adams ruach osv.«: det vil sige lignelsen om en kongedatter, som havde gjort sig skyldig til at brændes. Kongen forudså, at der skulle udgå en datter fra hende, som var egnet til kongemagten. Også her forløste Jakob Abraham, for Abraham havde også gjort sig skyldig til at brændes, i henhold til »deres guders udskårne billeder osv.«, som ovenfor. Altså udbedrede Abraham Adams nefesh. Udbedringen skete først, da de 66 sjæle steg ned og drog ned sammen med Jakob, svarende til »Abraham havde en datter«, som var Adams nefesh. »Han hængte den i et hjul«, בגלגל, hvis talværdi er 66; det er også »han hængte den i solens hjul«: גלגל har talværdien 66, og solen er Jakob, for der står »se, solen og månen osv.« Derfor varede Egyptens eksil 430 år, talværdien af נפש. Også Abraham og Jakob har tilsammen talværdien 430. Isak udbedrede Adams ruach, for יצחק har talværdien 208; ved bindingen kom ruach til ham fra den øvre ויקרא.[DA180301] Jakob udbedrede Adams neshamah, som det står: »Han hældte olie på den.« שמן, olie, er bogstaverne i נשמה, neshamah; de udbedrede ikke, før Moses og David kom, i hemmeligheden ved משי"ה דוד. Moses opnåede »stemmen er Jakobs stemme«: den gentagne stemme er Torahens stemme og bønnens stemme. De sange, David indrettede, var også en udbedring af Jakob og Adam; det udgør ét. »Han hældte olie på den«: på dens hoved det sidste he, og det blev til נשמה; undersøg nøje.[DA180302]

»Og stor langsomhed osv.«: for han var 84 år og havde ikke set sædafgang, det modsatte af Adams hastværk. »Hadet«: og alle kærligheder [uafklaret: לי], Lea, hellig.[DA180303] »Som hendes mands tjeneste svarede til hendes høje stade osv.«: Adams

KLADDE · uafklaret · fortsat

Joel Moshe - 1 - fortsat

to synder blev blottelse, עריה, og nøgenhed, ערוה, som Jakob udbedrede. Lea svarede til עריה, og Rakel til ערוה. Ved det første he har klippot intet fæste, kun ved det sidste he, efter »hendes fødder går ned til døden«, som nævnt mange gange ovenfor. Lea behøvede altså ikke så stor udbedring, men det gjorde Rakel. Derfor var hun hadet på grund af sit høje stade. Anderledes Rakel: dér har klippot fæste, og hun behøvede stor udbedring. [Uafklaret: זי] Zohar, Behar: »for at føre ud, עיין, dråber osv.« på det sted, hvor hun blev skabt, og ikke Edens have; se dér.[DA180304] For Adam syndede i alle dråber [uafklaret: בציצית], i hemmeligheden ved עריה og ערוה. Gnisterne ved det første he blev udbedret gennem Lea, og det andet gennem Rakel.[DA180305]

»Den sande lignelse osv.«: det vil sige lignelsen med røret, som nedenfor. Jakobs neshamah blev først emaneret i den øvre verden, mens Esau først blev født legemligt. Det er »min far«, אב"י, »og Esau, vi er begge førstefødte«.[DA180306] »Den overleverede skriftform har autoritet«: בגד er et udtryk for svigt. »Ruben og Gad«: i liggelejerne var de blandt børn af en forveksling, som ovenfor, så de ikke skulle få en del i landet. »Den halve Manasse-stamme«: de fik ikke den fortjeneste at få en del i Israels land, fordi de kom fra Asenat, Dinas datter, fra hivvitten; hans ene halvdel blev skadet. »For Torahen var endnu ikke givet«: da blev han kaldt din søn. Men også nu, da Torahen er givet, sagde de kun, at barnet er gyldigt efter Torahen; efter rabbinernes bestemmelse er det mangelfuldt. »Og Efraim er helt gyldig«: for det, der skete, er sket. Derfor står der om Jakob: »Han lagde hænderne på kryds, for Manasse var den førstefødte.« Fordi Manasse var den førstefødte, lagde han hænderne på kryds, sin højre på Efraim, som slet ikke var blevet skadet, modsat Manasse. Derfor sagde han: »Jeg ved det, min søn, jeg ved det; men hans yngre bror skal blive større end han.« »På grund af en skævhed osv.«: de så ud til at være børn af en forveksling. »Og således ved David osv., de fordrev mig osv.«: hans far ville gå ind til sin trælkvinde, og han blev et barn af en forveksling, som ovenfor i kapitel 10. »Til Edens haves porte«: se ovenfor, del II, kapitel 16.

Tilbage til kapitlet i indholdet

Heqor Din — del III — kapitel 19

Jad Jehuda: א · ב · ג · ד · ה · ו · ז · ח · ט · י · יא · יב · יג · יד · טו · טז · יז · יח · יט · כ · כא · כב · כג · כד · כה · כו · כז · כח · כט · ל · לא · לב · לג · לד · לה

Joel Moshe: 1

Jad Jehuda - א

»Se, mennesket osv.«: forfatteren vender tilbage til sin udlægning af Mishnahs ord »indtil vor fader Abraham kom osv.«, som han begyndte ovenfor i kapitel 17.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - ב

»Klæder af lys«: [lakune]. [DA180701]

Jad Jehuda - ג

»Fra én Gud«: אור, lys, med alef, peger på dette.

Jad Jehuda - ד

»Han skal fuldende sine rødder«: sjælene i alle de generationer, som skulle komme, var indbefattet i ham.[DA180901]

Jad Jehuda - ה

»Som trak forhuden frem«: som vore lærde, må deres minde være til velsignelse, sagde. Det betyder, at han gik ind til Lilith, som det står i Zohar, side 117, og som forklaret ovenfor i kapitel 9.

Jad Jehuda - ו

»Og de blev til klæder af hud«: for huden nød godt af dem, som nævnt. Også ajin peger på ערלה, forhuden.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - ז

»I betydningen af det hævede ajin«: [lakune]. [DA181201]

Rema fra Fano

Se, mennesket, den ene far til os alle, var klædt i klæder af lys i Edens have. Hensigten var »én Gud skabte os«: fra hans neshamahs udspring skulle alle hans rødder strække sig, alle hellige, med ét hjerte for at tjene ham med én skulder. Derfra spredte oprørets trolddom dem: den trak forhuden frem, og de blev til klæder af hud. Det svarer til det hævede ajin i verset »for at gribe jordens flige, så de ugudelige rystes af den«; det urene blev blandet med det rene. Fra roden af slangen, som gik ind til Eva og indgød urenhed i hende, udgik en giftslange, en flyvende ildslange: den ugudelige Kain, קינא דמסאבותא, urenhedens rede. Da den øvre Chesed så, at verden ikke kunne bestå ved ham, føjede den hans bror, Abel, til slægten. Kain rejste sig og dræbte ham, til sorg for verdens sjæl over hans blod og hans efterkommeres blod, indtil Set blev født i billede og lighed, som vi skal forklare i del IV.

Fra da af kom de hellige sjæle forklædt i enkelte udvalgte gennem alle tyve generationer. Sommetider »bøjer de sig og føder deres unger« over giftslangens hul og hugormens hule. Så kom vor fader Abraham og tog alles løn på sig. Om ham er sagt: »Lys brød frem i mørket for de retskafne«; det er de nævnte sjæle, da hans lampe lyste over dem med tre slags fuldkommenhed:

Jad Jehuda - ח

»For da«: da Adam trak forhuden frem, skete der en sammenblanding osv.

Jad Jehuda - ט

»Og fra slangens rod osv.«: ordlyden i Zohar, Bereshit, side 149.

Jad Jehuda - י

»Og forhuden osv.«: det forklares i det nævnte udsagn; se ovenfor i kapitel 4.

Jad Jehuda - יא

»Og sommetider bøjer de sig osv.«: hellige gnister faldt ind i klippot.

Jad Jehuda - יב

»Indtil vor fader Abraham kom« og lutrede alle de hellige sjæle.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - יג

»Om ham er sagt«: [lakune].[DA181801]

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - יד

»I Sefer ha-Bahir«, med disse ord om verset »fordi at« [lakune].[DA181901]

Jad Jehuda - טו

»Den første«: det vil sige den første egenskab.

Jad Jehuda - טז

»Det er nådig«: af udtrykket »en gratis gave«.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - יז

»Selv hvis de gør sig skyldige osv.«: [lakune].

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - יז - fortsat

[DA182201]

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - יח

»I betydningen gratis«: [lakune].[DA182301]

Jad Jehuda - יט

»For Jishmael blev skilt ud«: som nævnt i Raaja Mehemna, som vi gengav ovenfor i kapitel 18.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - כ

»Sodomas folk«: også deres omstyrtelse skete, før Isak blev født, ét år [lakune]. [DA182501]

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - כא

»Tsoars«: dens bebyggelse var ét år senere, som der står dér [uafklaret: בע"מ]: »lad mig dog flygte derhen«, נא har talværdien 51, mens Sodomas var 52. [DA182601] Hensigten var at fremskynde Isaks fødsel.

Jad Jehuda - כב

»Derfor«: fordi Tsoars mål ikke var blevet fuldt.

Jad Jehuda - כג

»Han fremførte det argument«: at de retfærdige ikke skulle dø en vanærende død.

Jad Jehuda - כד

»Gud, velsignet være han, lod ham vide«: i denne forbindelse forklarer forfatteren Sodomas dom.

Jad Jehuda - כה

»Til fuld tilgivelse«: det er hans ord »jeg vil tilgive hele stedet«.

Rema fra Fano - fortsat

nådig, barmhjertig og retfærdig. Det er de tre gode egenskaber, som Sefer ha-Bahir tillægger ham. Alle udspringer af Guds Chesed, som ikke behøvede at gøre tjeneste i hans dage, som også den jerusalemitiske Talmud siger.

Den første er at give verden fortjeneste; det er »nådig«, for det er en gratis gave fra ham til dem. Den anden er, at han giver dem fortjeneste, selv hvis de har gjort sig skyldige, i betydningen »husk barmhjertighed i vreden«. Den tredje er, at han vender dem om og lægger det i deres hjerte at gøre deres skabers vilje; det er »retfærdig«, en, der gør andre retfærdige.

I hans dage blev jorden delt i halvfjerds grene. Herren udvalgte ham til at føre lysets klæder tilbage til deres enhed. Først blev Jishmael skilt ud som forkastet offerkød fra det hellige. Isak blev ikke født, før alle overmodige og alle, der øver ondskab og rejser sig mod Guds højre side, var borte: Enosh-generationen, syndflodens generation og splittelsens generation, og deres bitre afslutning, Sodomas folk. Herren vågede over ulykken og lod den komme over dem ét år før Tsoars mål var fuldt.

Derfor stillede Abraham sig i bøn og bad om barmhjertighed, så den retfærdige ikke skulle dø sammen med den ugudelige. Selv om dommen er sand, når den følger flertallet, fremførte han alligevel det argument, at de retfærdige ikke skulle beskæmmes ved de dødes opstandelse. For det er fastslået, at de står op med deres skavank og helbredes. Hvorfor skulle de da dø ved svovl og salt,

Jad Jehuda - כו

»Men ved at hans Shekhinah sluttede sig til«: hvis der fandtes 45 dér, ni i hver by, der bliver ti sammen med Shekhinah, som Rashi skriver, er det alene tilstrækkeligt, at han ikke ødelægger, som han siger: »Jeg vil ikke ødelægge.« Deres dom vil dog være lidelser.

Jad Jehuda - כז

»Og således ved flertallet af byerne«: hvis der fandtes fyrre eller tredive retfærdige, ti i hver by, ville han, eftersom de udgør flertallet af byerne, intet gøre dem, heller ikke påføre lidelser, som han siger: »Jeg vil ikke gøre osv.«

Jad Jehuda - כח

»Og tilslutningen«: hvis der fandtes ni i hver by blandt dem, behøvede han ikke at forklare det, for dommen står allerede ved 45. Det fremgår, at Shekhinahs tilslutning hjælper mod fuldstændig tilintetgørelse; men de skal dømmes med lidelser.

Jad Jehuda - כט

»Men ved mindretallet«: hvis der findes tyve eller ti, vil de selv uden tilslutning behøve lidelser. Derfor siger Skriften også om dem: »Jeg vil ikke ødelægge.« Dette stemmer ikke med Rashi, som ligestillede dommen over tyve og ti i én og to byer med dommen over tredive og fyrre; se dér. Også oversætteren Jonatan ben Uzziel har en anden fremgangsmåde i dette; se

Jad Jehuda - כט - fortsat

hos ham.[DA183401]

Jad Jehuda - ל

»Verbernes vekslen«: ved fyrre og tredive sagde han »jeg vil ikke gøre«; ved alle de øvrige sagde han »jeg vil ikke ødelægge«.

Jad Jehuda - לא

»Dog osv.«: dette afslutter sagen. Selv om Tsoars mål ikke var fuldt, vågede Herren alligevel over Sodomas ulykke, for kærlighedens tid, Isaks fødsel, var kommet. Deres synd skulle afsluttes før hans komme for at rense hele verden gennem ham.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - לב

»Og efter at slaggerne blev skilt ud fra Isak«, som det forklares i Raaja Mehemna, som vi gengav ovenfor i kapitel 17: det er Esau, den behårede mand, s y n d e b u k k e n s hemmelighed, som forklaret i Zohar, Acharei, side 129, og som det vil fremgå af traktaten אב"ת [uafklaret forkortelse], del III, afsnit 30.[DA183701]

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - לג

»Den øvre retfærdighed ville«: selv om det forekommer os fremmed, ville den øvre retfærdighed, velsignet være han, som ønsker fred for sin tjener Jakob, dog dette, for at den Hellige, velsignet være han, skulle være retfærdig: at han skulle bære hele verdens synd.[DA183801]

Rema fra Fano - fortsat

så de måtte stå op med en forbrændt krop? Ingen krænkelse er større. Derfor gentog han og sagde: »Og det skulle gå den retfærdige som den ugudelige — det være langt fra dig!« Som de udlagde: det første gælder denne verden, det andet den kommende verden, som vi har sagt.

Gud, velsignet være han, lod ham vide, at hvis der fandtes halvtreds retfærdige dér, ville de være værdige til fuld tilgivelse. Men hvis hans Shekhinah skulle sluttes til ni i hver by, ville det være tilstrækkeligt, at han ikke ødelagde, men påførte dem lidelser. Ligeledes ville han intet ondt gøre ved flertallet af byerne, fire eller tre, hvis der var ti retfærdige i hver. At Shekhinah kunne sluttes til dem som beskyttelse mod fuldstændig tilintetgørelse, følger af sig selv. Men ved mindretallet ville han, selv uden denne tilslutning, ikke ødelægge, men tugte. Verbernes vekslen i disse skriftsteder stemmer yderst nøje med vores forklaring.

Dommen over dem var dog allerede afsagt, for kærlighedens tid var kommet til at besøge Sara, og hensigten var at lutre hele dejen gennem Isak. Derfor blev Sodomas dom afsluttet først. Da syndebukken var skilt ud fra Isak til et andet land, uden del i forjættelserne eller deres møje, fandt den øvre retfærdighed det ret, at Jakobs efterkommere skulle bære kærlighedens lidelser og drages til ansvar for alle generationers synd. Sådan er de retfærdige i hver generation, og sådan Messias selv: »Vore sygdomme bar han, og vore smerter tog han på sig.« Dermed skal udsagnet opfyldes: »Alle jordens

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - לד

»Som de retfærdige«, der bærer kærlighedens lidelser for generationens synd, som bekendt; og ved deres fortjeneste vor retfærdige Messias.[DA183901] Se den niende egenskab i traktaten Ha-Middot.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - לה

»Og dermed osv.«: forfatteren udlægger ונברכו, »de skal velsignes«, sådan som vore lærde, må deres minde være til velsignelse, udlagde: »Jeg har to gode aflæggere at nedlægge fra dig osv.« Det er et udtryk for den nedlægning, man foretager med en gren af et træ. Efter forfatterens opfattelse betyder det, at hele verden inderligt vil ønske at få en aflægger fra dig, »smuk i højde, hele jordens glæde«, og knytte sig til dig; dette er dens frugt. Det skal opfyldes ved de lidelser, det hellige afkom skal bære, og det [uafklaret: ויניע?] mod jorden, som man gør ved nedlægning af en gren; fra den findes dens frugt.[DA184001]

KLADDE · uafklaret

Joel Moshe - 1

»Fra én Gud osv.«: אור, lys, med alef peger på dette. »Han skal strække sine rødder osv.«: han omfattede alle de sjæle, der skulle udgå fra ham. »Og de ugudelige skal rystes af«: ajin i רשעים, ugudelige, er hævet, en

KLADDE · uafklaret · fortsat

Joel Moshe - 1 - fortsat

antydning af de halvfjerds fyrster, bogstaverne i רשעים. Har de fortjeneste, bliver de til de halvfjerds fyrster; har de ikke fortjeneste, får de fæste i helligheden, og urent blandes med rent. [DA184101] »Og han tog alles løn på sig«: det er alle de hellige sjæle, da

Rema fra Fano - fortsat

slægter skal velsignes i dig og i dit afkom.« For ההברכה, nedlægning af en gren, er at bøje grenen helt ned til jordens støv, i betydningen »lad min sjæl være som støv for alle«, så alle kan finde glæde ved at sætte gren og bære frugt ved at knytte sig til den. Dette hellige afkom har løfte om at skyde blomst og sætte blomsterknop, Herrens plantning til herliggørelse.

KLADDE · uafklaret · fortsat

Joel Moshe - 1 - fortsat

Abrahams lampe lyste over dem. Det er »og den sjæl, som de skabte i Charan«, som Abraham og Sara udbedrede. »Og de kommer i enkelte udvalgte osv.«: generationernes overhoveder var retfærdige, men generationerne var ugudelige. »Som de

KLADDE · uafklaret · fortsat

Joel Moshe - 1 - fortsat

tillagde«: Abraham i Sefer ha-Bahir, i Avodat ha-Kodesh. Selv om hans egenskab er Chesed, udspringer også alle disse af Chesed. Men Chesed behøvede ikke at gøre tjeneste i Abrahams dage, for Abraham var Chesed.

»I hans dage«: Abrahams; han var 48 år, da jorden blev delt mellem halvfjerds fyrster. »På Guds højre side«: Jishmael er fra højresidens klippot, Esau fra venstresidens. »Derfor gentog han og sagde«: חלילה, »det være langt fra«, to gange. Ved fuld tilgivelse sagde han derfor: »Hvis jeg finder halvtreds retfærdige, vil jeg intet gøre«, heller ikke påføre lidelser. Ved 45, altså ved at Shekhinah sluttede sig til hver enkelt, sagde han: »Jeg vil ikke ødelægge«, men jeg vil påføre lidelser. Ligeledes ved fire byer og ved tre byer, tredive, som er flertallet af de fem, siges også: »Jeg vil ikke gøre«, altså intet, heller ikke påføre lidelser. Han bad ikke om Shekhinahs tilslutning ved fire byer eller ved tre byer; det følger

KLADDE · uafklaret · fortsat

Joel Moshe - 1 - fortsat

af sig selv, for han havde allerede bedt om tilslutningen.

»Men ved mindretallet«: tyve i to byer, altså mindretallet af de fem byer. Selv om [uafklaret: שהמעשר] i hver by uden tilslutning, sagde han: »Jeg vil ikke ødelægge«, men jeg vil påføre lidelser, eftersom flertallet af dem er hårde.[DA184102] »Derfor blev Sodomas dom afsluttet osv.«: derfor gik den engel, som gav Sara budskabet, til Sodoma, for der står: »Mændene brød op derfra og så ned mod Sodoma.« Besøget hos Sara var nemlig netop betinget af, at Sodoma først blev omstyrtet, for at lutre gennem Isak — gennem Isak.[DA184103] »Syndebukken osv.«: det er Esau, den behårede mand. »I forjættelserne«: lønnen i den kommende verden; »og ikke i deres møje«: underkastelsen under rigerne.

Tilbage til kapitlet i indholdet

Historisk register: Heqor Din - III - Kapitel 19

Heqor Din — del III — kapitel 20

Jad Jehuda: א · ב · ג · ד · ה · ו · ז · ח · ט · י · יא · יב · יג · יד · טו · טז · יז · יח · יט · כ · כא · כב · כג · כד · כה

Joel Moshe: 1

Jad Jehuda - א

»Det fremgår osv.«: forfatteren vender tilbage til Mishnahs ord »indtil vor fader Abraham kom og tog alles løn på sig«, som blev nævnt i det foregående kapitel.

Jad Jehuda - ב

»Han er nøjagtig«: som nedenfor ved »på sig«.

Jad Jehuda - ג

»På godt og ondt«: til lønnen og den byrde, der følger med.

Jad Jehuda - ד

»I betydningen de skal vende tilbage til dig«: hensigten er, at de til sidst skal vende tilbage til dig, så du kan udbedre dem; se del I, kapitel 18. Også her tog han på sig at lade alles vægt falde ud til fortjenestens side, så de kunne få fortjeneste gennem ham og blive udbedret.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - ה

»I betydningen han overgav dine fjender«: Rashi forklarer »som overgav«, אשר מגן, som »som udleverede«; ligeledes »jeg vil overgive dig, Israel«. Dette er ikke nødvendigt, for »gratis« i begge kan forklares af מגן חנם, »skjold, gratis« [uafklaret forbindelse]. [DA184801] Hensigten er som udtrykket »han gjorde et skjold for dine fjender«;

Rema fra Fano

Heraf fremgår det, at den tanna, der formulerede vores mishnah, er nøjagtig. Sådan lærer han: »Han tog alles løn på sig«, på godt og ondt; netop »på sig«, på sin skulder, som han bøjede for at bære byrden ved alles lutring. Det svarer til »de skal vende tilbage til dig, men du skal ikke vende tilbage til dem«, som blev sagt til Jeremias, og til »han overgav dine fjender i dine hænder«, מגן צריך בידיך. At de blev overgivet i Abrahams hånd, er nemlig deres skjold og deres redning ved dagenes ende. Ligeledes »jeg vil overgive dig, Israel«, אמגנך ישראל: de lidelser, der kommer over os fra ham, velsignet være han, er os ly og skjul mod Gehinnoms dom. Der står jo: »Jeg vil gøre dit tilsyn til fred«, om lidelserne i menneskets krop, og »dine fogeder til retfærdig godhed«, om hans ejendom. Sådan sagde Hoseas også: »Tilsynets dage er kommet, fredens dage er kommet«; for én får slag, og en anden betaler.

De vise har allerede sagt, at alle de skatter og afgifter, rigerne opkræver af os, regnes os til stor tsedakah, retfærdig godhed. Han skal nemlig give dem deres løn udbetalt i denne verden, da der findes noget godt hos dem; alle hans veje er ret. Han viste os retfærdig godhed, for derved løskøbte han os fra at stige ned i graven: »Han fandt en løsesum.« Ikke alene det: han vil regne det os til retfærdig godhed hos sig, når han betaler sin gæld med vores ejendom. Dette er en af de skønne antydninger i

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - ה - fortsat

under ham disse dine fjender [uafklaret forbindelse], for derved skal de udbedres. [DA184802] »Jeg vil overgive dig, Israel« (Hos 11) betyder: Jeg vil overgive dig til lidelser, som skal blive dig til et skjold.

Jad Jehuda - ו

»Som der står: Jeg vil gøre dit tilsyn til fred og dine fogeder til retfærdig godhed« (Es 60).

Jad Jehuda - ז

»Om lidelserne«: gennem dem vil Herren, velsignet være han, være ham til et skjold.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - ח

»For én får slag«: svarende til ham [lakune] »jeg vil gøre dit tilsyn til fred«; »og en anden betaler«, hvorfor han sagde »dine fogeder til retfærdig godhed«, som de vise sagde osv.[DA185101]

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - ט

»Som ved atbash«: endnu en betydning af צדקה: he udskiftes med dalet og qof med gimel, og omvendt. [DA185201] Det antyder, at modtageren også viser giveren retfærdig godhed ved at give ham fortjenesten ved denne befaling. Sådan også her: ved den retfærdige

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - ט - fortsat

godhed, den Hellige, velsignet være han, viser ham for at forløse [uafklaret: חיתתו] fra [uafklaret: מהיכה] af Gehinnom, »sagde de, gør også med ham som gengæld«, נ"ה [uafklaret], og omvendt.[DA185202]

Jad Jehuda - י

»I betydningen« af Ruts ord »den mand, som jeg gjorde noget for«, som om det var hende, der viste ham retfærdig godhed.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - יא

»Foruden« antydningen, der findes i ordet צדקה, [uafklaret: 'בגו], i Aris kavanot: det har talværdien to hundrede minus én.[DA185401] Det antyder, at hvis han har to hundrede zuz minus én, må han modtage osv., som vore lærde, må deres minde være til velsignelse, siger i Mishnah sidst i Peah.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - יב

»Og svarede således, en tredje« [uafklaret lemma]: ved at give almisse antydes navnet Havayah. [DA185501] Giverens arm antyder vav, håndens fem fingre he, og den lille finger jod; modtagerens hånd antyder det sidste he. Efter denne rækkefølge [uafklaret: כל הרחמנו] » H a v a y a h , retfærdighedens gerning, fred«.[DA185502]

Rema fra Fano - fortsat

fordoblingen af ordet צדקה, som ved atbash er en anden צדקה, og den vender ikke tom tilbage fra modtageren til giveren, i betydningen »den mand, som jeg gjorde noget for«. Hertil kommer den kendte talværdi: Den, der kun har to hundrede zuz minus én, må modtage almisse, selv tusind zuz på én gang.

Der findes også en tredje antydning: giverens arm og hans udstrakte hånd med fem fingre, som er vav-he, sammen med en issar, en lille jod, som skal gives til den fattiges hånd, giver »og retfærdighedens gerning skal være fred«, והיה מעשה הצדקה שלום. Det er det store navns fire bogstaver.

Dér, i synene mellem de gennemskårne dyr, blev ofrenes hemmelighed antydet for vor fader Abraham, fred være med ham. Ved udfrielsen fra Egypten blev præsteskabet indviet gennem Aron med indvielsesofre. Også de, der drog op fra Babylon, bragte indvielsesofre i Ezras dage. I fremtiden skal indvielsesofre bringes ved indvielsen af det tredje tempel, snart i vore dage, gennem retfærdighedens præst, som vore lærde nævnte i traktaten Sukkah blandt de fire håndværkere, Zakarias så. Han er blandt præsterne af Arons slægt, ligesom Ezra, selv om andre ikke har forklaret det sådan. Præsteskabet vender altid tilbage til sit eget herberg. Ezra drog ikke op fra Babylon, før han havde angivet sin slægtslinje, og så drog han op. Gransk skriftstederne, læs dem sammen, og du skal finde en perle.

Om udsagnet »er ikke levitten Aron din bror?« forklarede Ben Parchi, lærer og

Jad Jehuda - יג

»Og også i synene osv.«: forfatteren vender tilbage til det ovenfor nævnte for på endnu en måde at forklare pagten mellem de gennemskårne dyr.

Jad Jehuda - יד

»I fremtiden indvielsesofre osv.«: som det fremgår af Ezekiel.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - טו

»Gennem retfærdighedens præst«: [lakune]. [DA185801]

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - טז

»Dette i Skriften«: der står: »Ezra, Serajas søn osv., søn af Abishua, søn af Pinechas, søn af Eleazar, søn af præsten Aron«, הר"ם [uafklaret], »han er Ezra, som drog op fra Babylon osv.«[DA185901] Den vise fornemmer, at præsten Aron er Ezra selv, altså ved sjælevandring.

Jad Jehuda - יז

»Hans udsagn osv.«: i denne forbindelse nævner forfatteren Arons sjælevandring i profetens sjæl.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - יח

»For det blev opfyldt i Samuel fra Rama«: i ham var en gnist af Aron, også i Jeremias, og ikke præst. [DA186101]

Jad Jehuda - יט

»At frembringe to mænd«: det er Ezra og retfærdighedens præst, der skal komme ved Arons sjælevandring. De kaldes mænd, fordi de er

Jad Jehuda - יט - fortsat

ypperstepræster; sådan finder vi udtrykket mand ved ypperstepræsten. Se Megalleh Amukkot, måde 33.

Jad Jehuda - כ

»Og hvilken kvie osv.«: han vender tilbage til synene mellem de gennemskårne dyr ovenfor.

Jad Jehuda - כא

»Hvis løn osv.«: som der står: »En befalings løn er en befaling.«

Jad Jehuda - כב

»Og han brækkede dem«: for at vise, at de skulle ophøre, for ofrene skal ophøre i fremtiden. [DA186501]

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - כג

»For at redde osv.«: i denne forbindelse forklarer forfatteren grunden til, at de skal ophøre i fremtiden: [uafklaret: שאשר דלתי], som der står [lakune], »for ham« [uafklaret: מעכר כן

Rema fra Fano - fortsat

elev af rabbi Shelomo Molkho, at det blev opfyldt i Samuel fra Rama. Derved blev hans mors bøn fuldendt, da hun sagde: »Giv din trælkvinde mænds afkom«: afkom, der skulle frembringe to mænd, som når vi lærer »min herre, ypperstepræst«.

Kvien, geden og vædderen var trefoldige, fordi hensigten og målet var ens ved disse indvielser, disse tre gange, hvor Herrens herlighed skulle fylde Herrens hus. »Han skar dem over midt i«: alle ofres sigte og mål i denne verden er at redde den, der bringer dem, fra Gehinnoms dom. Ligesom der ikke findes Gehinnom i fremtiden, skal alle ofre på den tid ophøre, undtagen takofrene.

Vi vender tilbage til jernovnen, som vor fader Abraham, fred være med ham, tog på sig for i den at lutre alle de bortstødte sjæle og selv alene modtage lønnen for en befaling, hvis løn i sandhed er Torahen og befalingerne, intet andet.

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - כג - fortsat

הלא לו].[DA186601] Ofrene skal redde fra Gehinnom; og omvendt vil årsagens ophør medføre deres ophør.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - כד

»Undtagen takofrene«, som ikke bringes for synd [lakune].[DA186701]

Jad Jehuda - כה

»Hvis løn osv.«: som der står: »En befalings løn er en befaling.«

KLADDE · uafklaret

Joel Moshe - 1

»Lutringens byrde«: alle sjælene fra Adam til afslutningen af alle tyve generationer. »De skal vende tilbage til dig osv.«: du skal lutre dem, så alle generationerne udbedres gennem ham efter ibburs hemmelighed, men ikke omvendt, Gud forbyde det. »Til den, som han behøver osv.«: den Hellige, velsignet være han, skal betale de

KLADDE · uafklaret · fortsat

Joel Moshe - 1 - fortsat

ugudelige deres løn i denne verden. Altså indfrier vi hans forpligtelse gennem de skatter, vi giver de ugudelige. Fordi der findes noget godt hos de ugudelige, giver han dem deres løn i denne verden; derved løskøber han os fra at stige ned i graven.

»En anden tsedakah«: צדקה bliver ved atbash מצפ"ץ, også צדקה.[DA186901] »Som ikke vender tom tilbage osv.«: fra modtageren til giveren. »To hundrede minus én«: צדקה har talværdien to hundrede minus én, som det anføres af Ari i אלקו"ט [uafklaret forkortelse]'s navn.[DA186902] »Giverens udstrakte arm« er vav, og de fem fingre er he; den issar, han giver ham, er jod; den fattiges hånd, som han giver mønten i, har fem fingre og er endnu et he: altså navnet Havayah. Det er »og retfærdighedens

KLADDE · uafklaret · fortsat

Joel Moshe - 1 - fortsat

gerning skal være osv.« Derfor »luk ikke din hånd«, men »åbn den vidt«, så dine fem fingre er udstrakte og antyder he. Stræk også armen til ham, så den bliver som et vav. »Han skal ikke råbe mod dig til Herren, så der er synd i dig«, ligesom »jeg og min søn Salomo skal være syndere«: et udtryk for mangel, det vil sige נ"ק [uafklaret forkortelse]. [DA186903]

»Som Ezra«, der var Arons sjælevandring. »Gransk skriftstederne, læs dem sammen osv.«: det betyder sammenstillingen af קריש [uafklaret], som lige før slutter med »søn af præsten Aron — han er Ezra, som drog op fra Babylon«; Ezra er præsten Aron. [DA186904] Det er »læs dem sammen«, sammen med hinanden. Se slutningen af bogen Nishmat

KLADDE · uafklaret · fortsat

Joel Moshe - 1 - fortsat

Adam. »Det blev opfyldt i Samuel osv.«: også han er Arons sjælevandring; levit-betegnelsen skrives som en antydning ved profeten Samuel og hans sønner.

»At frembringe to mænd«: da Samuels sønner syndede, blev deres sjæl også løst af, ligesom Nadab

Tilbage til kapitlet i indholdet

Historisk register: Heqor Din - III - Kapitel 20

KLADDE · uafklaret · fortsat

Joel Moshe - 1 - fortsat

— Nadabs og Abihus sjæl — og de gik ind i Samuel. [DA186905] »Kvien, geden og vædderen« antyder Aron, for hver svarer til to andre, som ovenfor: Ezra og Samuel. Derfor var de trefoldige.

Heqor Din — del III — kapitel 21

Jad Jehuda: א · ב · ג · ד · ה · ו · ז · ח · ט · י · יא · יב · יג · יד · טו · טז · יז · יח · יט · כ · כא · כב · כג · כד · כה · כו · כז · כח · כט · ל · לא · לב · לג · לד · מא · מ · לט · לח · לז · לו · לה

Joel Moshe: 1

Jad Jehuda - א

»Nu skal han ikke beskæmmes osv.«: dette hænger sammen med slutningen af det foregående kapitel.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - ב

»Som er egyptisk«, som dens navn; se ovenfor i kapitel 2. Forfatteren nævner dette her for at vise, at derved er udbedringen nær for dem. [DA187301]

Jad Jehuda - ג

»For at lade blomstre osv.«: ordlyden i Zohar, Ki Tissa, side 337, om verset »som en rose mellem tornene«.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - ד

»He«: hellighedens hensigt. [DA187501]

Jad Jehuda - ה

»I samme kurv som slangen«: det vil sige sammen med klippot; de er tornene.

KLADDE · uafklaret

Rema fra Fano

Nu skal Jakob ikke beskæmmes ved at se sine børn gå i eksil i Egypten, som grænser op til Israels land. Shekhinah steg nemlig ned med dem for at lade denne rose, den fuldkomne slægt, blomstre mellem tornene og samle Israels bortstødte til sig. Det er de hellighedsgnister, der indtil da var blevet i samme kurv som slangen. Gennem jernovnen sluttede de sig til Jakobs hus, fra dem, der allerede tidligere var knyttet til dem, fra dem, »der blev revet bort før tiden«. De blev igen dømt efter dogmatrin (דוגמטרין), en uafklaret betegnelse: først ved dekretet om Nilen og spredningen for at lave teglsten, som vi skal nævne igen.[DA187101] Men i syndfloden og ved splittelsen blev deres glød slukket uden omvendelse, mens Farao her bragte dem nær til deres fader i himlen. Den, som fandtes dér og ikke var værdig til at blive udfriet, døde i omvendelse og råb, som hjælper helt frem til sjælens knuselse.

Også om mørkets dage, hvor mange af

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - ו

[Uafklaret: מתכליו] »over tornene«.[DA187701]

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - ז

»Allerede tidligere«: og siden deres vekslen, de 974 generationer, om hvem der siges »de, der blev revet bort før tiden«.[DA187801]

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - ח

»Og de skal igen dømmes« i Egypten efter דוגמטרין [uafklaret], כלאוכה [uafklaret], som de først blev dømt i syndflodens og splittelsens generationer, hvori de 974 generationers sjæle fandtes.[DA187901] Derfor: ovnen i Egypten, dekretet om Nilen svarende til syndfloden, og [uafklaret: הכפון ללכון] teglsten svarende til splittelsen.[DA187902]

Jad Jehuda - ט

»Vi skal nævne«: i det følgende kapitel.

Jad Jehuda - י

»Men de gennemgik sjælevandring osv.«: og de måtte igen komme i jernovnen på grund af omvendelsen.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - יא

»Og kraft«: de forøgede med ler og teglsten. [DA188201]

Jad Jehuda - יב

»De havde lys«: Shekhinahs lys.

Jad Jehuda - יג

»Og de så min Gud, og han løste osv.«: som det står i andet kapitel af Avodah Zarah (blad 20b). [DA188401]

Jad Jehuda - יד

»Og deres enkeltheder er tredive«: i denne forbindelse forklarer forfatteren Noas efterkommeres tredive befalinger.

Jad Jehuda - טו

»Som det står i kapitlet Gid ha-Nasheh« (blad 92): »De vejede min løn, tredive sølvstykker.« Ulla sagde: »Det er de tredive befalinger, som Noas efterkommere tog på sig. De overholder kun tre: Den ene er, at de ikke skriver en ægteskabskontrakt for mænd; den anden, at de ikke vejer ligkød i slagterboderne; og den tredje, at de ærer Torahen.« Rashi forklarer: »Tredive befalinger — de blev ikke specificeret, og det er herfra, vi ved det. De skriver ikke en ægteskabskontrakt for

KLADDE · uafklaret · fortsat

Rema fra Fano - fortsat

overtræderne iblandt os døde, står der: »Men alle Israels børn havde lys i deres boliger.« Udvidelsen »alle« viser, at selv de, der ikke var værdige til at blive udfriet, havde lys i deres boliger i Edens have, eftersom de døde i omvendelse, som sagt; ikke én manglede. Eller »i deres boliger« kan forklares sådan: De, der var værdige til at bosætte sig og blive udfriet, havde lys. Det var de seks hundrede tusind, som Gud førte nær til Sinajbjerget. Da »så han og løste« alle de øvrige fra syv almene befalinger, hvis enkeltheder er tredive, som det står i kapitlet Gid ha-Nasheh. De er følgende:

Den første er afgudsdyrkelse. Til den føjes at føre gennem ild, spådomskunst, tydning af tider, varseltagning og trolddom, besværgelse, åndemaning af ov-typen, åndemaning af jiddoni-typen og rådspørgen hos de døde. Det følger rabbi Josi, som sagde, at Noas efterkommere er advaret mod alt det, der omtales i afsnittet om troldmanden. Det er ti befalinger. Den anden er forbudte seksuelle forbindelser. Til den føjes »vær frugtbare«, den første, og »bliv talrige«, den anden, blandt de positive befalinger, forbuddet mod samkvem mellem mænd, selv hvis en mand blev bestemt dertil ved en ægteskabskontrakt, krydsning af dyr, kastration og podning af træer. Det er syv; se straks nedenfor. Den tredje er blodsudgydelse, hvortil føjes at slå en israelit på kinden. Det er to. Den fjerde er at »velsigne« Herrens navn[DA187102], og til den føjes ære for Torahen og ligeledes at beskæftige sig med den Torah, som er givet dem; en

Jad Jehuda - טו - fortsat

mænd — selv om de mistænkes for samkvem mellem mænd og udser sig en mand dertil, behandler de dog ikke denne befaling så letfærdigt, at de skriver en ægteskabskontrakt for dem. Ligkød — af et menneske.«

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - טז

»I slagterboderne«: offentligt; de spiser det ikke så offentligt, selv hvis de slagtede. »Ligkød«: kød af et dyr, som døde af sig selv. Så langt citatet. [DA188701] Forfatterens opfattelse er, at de tredive befalinger, Ulla nævner, er specificeret i amoraiternes ord i kapitlet Arba Mitot. Dér (blad 56) sagde de nemlig: »Vore lærde lærte: Noas efterkommere blev befalet syv befalinger: domsregler, at »velsigne« navnet[DA188703], afgudsdyrkelse, forbudte seksuelle forbindelser, blodsudgydelse, røveri og et lem fra et levende dyr.« Amoraiterne er uenige derfra, og hver føjer noget til disse syv. Forfatteren afgør sagen efter dem alle og efter Ulla; tilsammen bliver de tredive. Når man almindeligvis siger »Noas efterkommeres syv befalinger«, skyldes det, at de er almene, [uafklaret: דלאימר]; inden for de almene er der flere enkeltheder.[DA188702]

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - יז

»At gøre mørkt«: [lakune]. [DA188801]

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - יח

»Den anden«: tre blandt de almene [lakune]. [DA188901]

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - יט

»Vær frugtbare og bliv talrige osv.«: dér siger rabbi Chidka: »Også om kastration« [lakune]. [DA189001] I Gemara ud fra »og I, vær frugtbare og bliv talrige, vriml på jorden osv.« [lakune], alene som velsignelse. [DA189002] Efter rabbi Chidka, som forfatteren følger i sin afgørelse nedenfor, er Noas efterkommere altså pålagt frugtbarhed og formering. Men [uafklaret: ורמ"ח] en vanskelighed: efter Gemaras fremgangsmåde dér synes Noas efterkommere ikke at være pålagt frugtbarhed og formering.[DA189003] Dér (blad 59) siger rabbi Josi bar Chanina: »Enhver befaling, som blev sagt til Noas efterkommere og gentaget ved Sinaj, blev sagt til både disse og hine. En befaling, som blev sagt til Noas efterkommere og ikke gentaget ved Sinaj, blev sagt til Israel, ikke til Noas efterkommere. Vi har kun hofteledssenen alene.«

Gemara indvender: »Men omskærelsen, som blev sagt til Noas efterkommere, for der står: Du skal holde min pagt, og gentaget ved Sinaj, for der står: På den ottende dag skal han omskæres — den blev sagt

KLADDE · uafklaret · fortsat

Rema fra Fano - fortsat

efterkommer af Noa, der beskæftiger sig med den, er som en ypperstepræst. Det er tre. Den femte er røveri, hvortil føjes ikke at beskæftige sig med den Torah, som er overdraget os til arv. Det er to. Den sjette er domsreglerne til verdens ordning, hvortil føjes »de skal ikke holde hvile«. Det er to. Den syvende er et lem fra et levende dyr, hvortil føjes blod fra et levende dyr, selvdødt dyr og kød af et menneskelig. Det er fire. Alle tilsammen er tredive.

Selv om »vær frugtbare og bliv talrige« er én befaling for os i tallet 613, skal det ikke vække indvending, at den her deles i to: man slutter ikke fra vor lærer Moses' Torah til Noas efterkommeres Torah. Eller »vær frugtbare og bliv talrige« kan altid regnes som én for os og dem, mens befalingen om domsregler deles i to, en positiv og en negativ befaling, som Gemara siger, og Rashi forklarer: »Øv ret, og gør ikke uret.« Ofrene i alle de første generationer blev bragt som af en, der ikke er befalet det og dog gør det. Sådan forekommer det mig, så alle de vises ord kan opretholdes.

Alt dette er lært i kapitlet Arba Mitot, undtagen tre ting, der står i kapitlet Gid ha-Nasheh. Vores forklaring stemmer med alle tannaiter og alle amoraiter: den ene sagde ét, og den anden sagde noget andet, og de er ikke uenige. De tre nævnte ting er samkvem mellem mænd, menneskekød og ære for Torahen. Der findes også kødet af et selvdødt dyr; det lærer vi udtrykkeligt i Pesikta af »alt kryb, som er levende«, hvilket udelukker nevelah, altså det, der døde af sig selv.

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - יט - fortsat

til Israel, ikke til Noas efterkommere!« Det kom for at tillade det på sabbatten: »på dagen«, selv på sabbatten. »Og frugtbarhed og formering, som blev sagt til Noas efterkommere, for der står: Og I, vær frugtbare og bliv talrige, og gentaget ved Sinaj, for der står: Gå, sig til dem: Vend tilbage til jeres telte — den blev sagt til Israel, ikke til Noas efterkommere!« Dette kom for at lære, at noget, som blev forbudt ved en afstemning, kræver en anden afstemning for at blive tilladt [lakune]. [DA189004]

»Og vi har kun hofteledssenen alene« — disse blev jo heller ikke gentaget. Sådan siger vi, »fordi i almindelighed« [uafklaret: משום בעלמא הן לא תני כלו אביעים לאש]. [DA189005] Omskærelsen blev knyttet til Abraham; til ham sagde den Barmhjertige: »Du skal holde min pagt, du og dit afkom gennem deres generationer.« Du og dit afkom, ja; andre mennesker, nej. Se Rashis forklaring.

Tosafot skrev: »Og frugtbarhed og formering — det undrer: Hvorfra ved du, at den ikke blev sagt til Noas efterkommere? Hvis det skyldes, at den ikke blev lært sammen med de syv befalinger, sagde vi jo ovenfor, at positive

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - יט - fortsat

handlingsbefalinger ikke tælles med. Man kan svare, at den også har et forbud mod handling, for den, der er pålagt frugtbarhed og formering, er pålagt ikke at ødelægge sæden.« Så langt citatet. Det er altså udtrykkeligt den spørgendes opfattelse, når han indvender »men frugtbarhed og formering osv.«, og også den svarende tager det for givet, at frugtbarhed og formering blev sagt til Israel, ikke til Noas efterkommere.

Efter forfatterens opfattelse synes jeg, at han mener, at frugtbarhed og formering blev gentaget ved Sinaj, som det står: »Gå, sig til dem: Vend tilbage til jeres telte.« Sådan synes den enkle ordlyd af rabbi Josi bar Chaninas udsagn at betyde: »Vi har kun hofteledssenen alene.« Forfatteren mener, at alle de svar, Gemara giver, er foreløbige svar og ikke sagens kerne. Fra selve kernen, [uafklaret: כשנינן

KLADDE · uafklaret · fortsat

Rema fra Fano - fortsat

Dette stemmer ikke med Tosafot i kapitlet Arba Mitot. De sagde, at noget sådant var tilladt det første menneske ud fra »du må spise«, men ikke et lem fra et levende dyr. Efter alles opfattelse var det i hvert fald ikke tilladt ham at dræbe husdyr, vilde dyr eller fugle for at spise kød. Altså var det tilladt at dræbe til helbredelse eller for at bruge deres skind, og derefter blev deres kød tilladt.

Af det, vi sagde om »han så og løste«, må du ikke slutte, at det skulle være os tilladt at få et menneske til at synde i sagen. Der læres jo: »Man må ikke række en efterkommer af Noa et lem fra et levende dyr.« Torahen siger udtrykkeligt: »I skal kaste det til hunden.« Men det blev løsnet for dem, og de skal i fremtiden stå til regnskab som en, der overtrådte og gentog det; vi forklarede det i kapitel 14. Eller det blev løsnet for dem således, at selv hvis de overholder befalingerne, får de kun løn som en, der ikke er befalet det og dog gør det. For der findes ikke længere bortstødte sjæle, for hvis skyld han fra begyndelsen udtænkte planer, så de ikke skulle være uden Torah så meget som en time.

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - יט - fortsat

omskærelse, og eftersom frugtbarhed og formering blev gentaget ved Sinaj, vender vi derfor tilbage til reglen: »Den blev sagt til både disse og hine.«[DA189006] Når den spørgende tog det for givet, at den ikke blev sagt til Noas efterkommere, skyldtes det, at han ikke regnede den blandt de syv befalinger, som Rashi skriver ved omskærelsen, og som Tosafot indvendte. Men man sagde jo allerede, at positive handlingsbefalinger ikke tælles med. Om Tosafots ord, at frugtbarhed og formering også er et forbud mod handling, [uafklaret: דאין גולם להמתכלו לזה], for at forklare det, Gemara tog for givet.[DA189007] Men i sandhed følger vi rabbi Josi bar Chaninas regel. Sådan forekommer forfatterens opfattelse mig at være, og det er den rette.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - כ

»Selv hvis han bestemte ham dertil ved en

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - כ - fortsat

ægteskabskontrakt«: selv om [uafklaret: רשבלכן] i Gemara, Gid ha-Nasheh, og Rashis forklaring dér synes at vise, at forbuddet er strengere gennem en ægteskabskontrakt, skrev forfatteren et udtryk [uafklaret: לפול].[DA189101] For [uafklaret: דהני דומה שנכנסו על הזכר רלי], [uafklaret: החישור] er større[DA189104], når de behandler det letfærdigt offentligt ved at skrive en ægteskabskontrakt.[DA189102] Men før de gik ind, [uafklaret: הא כל'], er der større tilladelse gennem ægteskab og

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - כ - fortsat

ægteskabskontrakt.[DA189103]

Jad Jehuda - כא

»Og krydsning af dyr«: som rabbi Eliezer dér siger, »også om blandinger«. Noas efterkommere må klæde sig i blandinger og så blandinger; de er kun forbudt krydsning af dyr og podning af træer.

Jad Jehuda - כב

»Og kastration«: som rabbi Chidka dér siger, »også om kastration«.

Jad Jehuda - כג

»Og den, der slår en israelit på kinden«: som rabbi Chanina dér (blad 58b) siger: »Den, der slår en israelit på kinden, er som en, der slår osv.«

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - כד

»Og ære for Torahen«: som det står i kapitlet Gid ha-Nasheh osv. Det forekommer mig, at dette stemmer med Rambam, kapitel 8 i Hilkhot Melakhim: »Enhver, der tager de syv befalinger på sig og omhyggeligt overholder dem, er blandt verdens folkeslags fromme og har en del i den kommende verden, forudsat at han tager dem på sig og gør dem, fordi den Hellige, velsignet være han, befalede dem i Torahen og lod os vide gennem vor lærer Moses, at Noas efterkommere tidligere var blevet befalet dem. Men hvis han gør dem efter fornuftens afgørelse, er han ikke en fastboende fremmed, ger toshav, og er ikke blandt verdens folkeslags fromme eller deres vise.« Så langt citatet.

Kesef Mishneh skrev: »Og hans ord: forudsat at han tager dem på sig osv. — det synes mig, at vor lærer siger dette ud fra sin egen ræsonneren, og den er rigtig.« Så langt hans ord. Men efter min opfattelse lærte han dette af vore lærdes ord, må deres minde være til velsignelse, i Gid ha-Nasheh, at de er pålagt at ære vores Torah. Han, må hans minde være til velsignelse, forklarer, at grunden er, at de gennem vores Torah skal vide, i hvad de er pålagt deres befalinger, som blev befalet i Torahen, enten udtrykkeligt eller [uafklaret: כרמו], og lære hvad [lakune].[DA189501] Hvis de i dette ikke hører på vores Torah, har de heller ingen del eller arv i deres egne befalinger, selv hvis de overholder dem efter fornuftens vej.

Jad Jehuda - כה

»Og ligeledes at beskæftige sig med den Torah, der blev givet dem«: dér siger rabbi Jochanan: »En afgudsdyrker, der beskæftiger sig med Torah, er skyldig, for der står: Moses befalede os Torah, en arv — en arv til os, ikke til dem.« Man indvender: »Rabbi Meir plejede at sige: Hvorfra ved man, at selv en ikkejøde, der beskæftiger sig med Torah, er som en ypperstepræst? For der står: som mennesket skal gøre og leve ved dem. Der står ikke præster, levitter og israelitter, men mennesket. Heraf lærer du, at selv en ikkejøde, der beskæftiger sig med Torah, er som en ypperstepræst.« Dér gælder det deres egne syv befalinger.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - כו

»Og ikke at beskæftige sig med Torahen«: dér indvender man mod rabbi Jochanans udsagn: »Så burde man tælle det blandt de syv befalinger!« Den, der siger מורשה, arv, siger: Han røver den fra dem. Den, der siger מאורסה, trolovet, siger: Hans dom er som ved en trolovet pige, ved stening. פיר"י [uafklaret attribution]: »Han røver den — røveri er jo regnet med. Således også en trolovet pige, for det er omfattet af forbudte seksuelle forbindelser.«[DA189701] Forfatteren finder det mere rigtigt at regne det sammen med røveri, i betydningen »at vende Torahen tilbage nedefra« [uafklaret forbindelse] ved forbudte seksuelle forbindelser [lakune].[DA189702]

Jad Jehuda - כז

»De skal ikke holde hvile«: fra arbejde; som man siger dér: »En afgudsdyrker, der holder hvile, er skyldig, for der står: dag og nat skal de ikke holde hvile.«

Jad Jehuda - כח

»Blod fra et levende dyr«: dér siger rabbi Chanina ben Gamliel: »Også blod fra et levende dyr.«

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - כט

»Og i det hele«: det skal forklares straks nedenfor. [DA190001]

Jad Jehuda - ל

»Og bliv talrige, én«: vi fandt det ovenfor i del II, kapitel 11.

Jad Jehuda - לא

»Som det står i Gemara« dér ved ordene: »Når han tæller, tæller han forbud mod handling; positive handlingsbefalinger tæller han ikke. Men domsregler er jo en positiv handlingsbefaling, og han tæller dem! De er både en positiv handlingsbefaling og et forbud mod handling.« Se Rashis forklaring.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - לב

»Og ofrene«: at vi ikke tæller ofrene med og ikke presser »vær frugtbare og bliv talrige« til to befalinger eller domsreglerne til to, skyldes, at Noas efterkommere ikke blev befalet dem. De bragte dem af sig selv, såsom fredsofre og fugleofre. Når der i slutningen af første kapitel af Avodah Zarah siges: »Hvorfra ved man, at et dyr, der mangler et lem, er forbudt for Noas efterkommere? For der står: Af alt

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - לב - fortsat

levende, af alt kød, to af hver. Torahen siger: Bring et dyr, hvis lemmers yderdele er levende«, skal man ikke deraf slutte, at de blev pålagt ofrene. Men hvis de ville bringe et offer, måtte de ikke bringe et dyr, der manglede et lem.

Og hvis du siger: Her er en vanskelighed — hvorfor regnede forfatteren ikke et dyr, der mangler et lem, med blandt de tredive, så han ikke behøvede at presse frugtbarhed og formering til to eller domsreglerne til to? Selv hvis han ikke anså dette for presset, står vanskeligheden dog tilbage: Så er der jo 31! Man kan ikke sige som Tosafot dér, at man ikke tæller et dyr, der mangler et lem, med blandt Noas efterkommeres syv befalinger, fordi det er en positiv handlingsbefaling: hvis han [uafklaret: בדר] et dyr, der mangler et lem[DA190305], siger vi til ham: »Rejs dig og bring et fuldstændigt offer«, og positive handlingsbefalinger tælles ikke med. I tallet tredive tæller vi nemlig også positive handlingsbefalinger.

Man kan heller ikke sige, at forfatteren mener, at reglen om et dyr, der mangler et lem, ikke er gældende halakhah, eftersom den ikke blev regnet blandt de syv befalinger. Tosafots svar, כ"ל [uafklaret], »ikke til pres« [uafklaret forbindelse], som ordlyden i udsagnet dér synes at vise, antyder et forbud, דס"ה [uafklaret].[DA190301] Det er vanskeligt: det var passende for forfatteren at afgøre det. Og yderligere: da ville du få en indvending fra [uafklaret: מידך מיוסף דכ"ה מהלכה משום קדוש]; flere steder i Talmud indvender man jo med dette uden videre.[DA190302]

Det ville synes mere rigtigt, at reglen om et dyr, der mangler et lem, ikke var undgået forfatterens opmærksomhed. Og han rettede sådan, fordi [uafklaret: מדקשיא ליה הנמלא לכך] vedrørende et dyr, der mangler et lem, flere steder.[DA190303] Han mente, at den skulle regnes med blandt de tredive, og deroverfor samle frugtbarhed og formering som én, sådan som den er for os, og ligeledes domsreglerne som én befaling. [Uafklaret: דלט"ס דלית] i dem positiv og negativ befaling; dog er det domsregler alene.[DA190304]

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - לג

»Og vores lære kommer«: i kapitlet [lakune], tredive befalinger efter alle tannaiter og amoraiter i kapitlet Arba Mitot.[DA190401]

Jad Jehuda - לד

»Der er også kød af et selvdødt dyr«: selv om vi forklarer »ligkød osv.« i kapitlet Gid ha-Nasheh som menneskekød efter Rashis første forklaring, findes der dog også kød af et selvdødt dyr. Det blev heller ikke lært i kapitlet Arba Mitot, for vi lærer det i Pesikta.

Jad Jehuda - לה

»Og ikke som Tosafots ord« dér ved »du må spise, men ikke et lem fra et levende dyr«: »Når vi nedenfor siger, at kød ikke blev tilladt det første menneske til spisning, betyder det at dræbe og spise. Men hvis dyret døde af sig selv, er det tilladt. Det kommer for at udelukke et lem fra et levende dyr, som er forbudt, selv hvis det faldt af af sig selv.«

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - לו

»Efter alles opfattelse osv.«: Tosafots udledning af »du må spise« er altså ikke noget bevis. Selv efter deres opfattelse betyder det, at kød ikke blev tilladt det første menneske til spisning, at dræbe og spise. Men at dræbe til handel, »hvis helbredelse« [uafklaret forbindelse], eller for at bruge deres skind og lignende, [uafklaret: כנדיה], døde den bagefter, også at spise [lakune], hvis ikke han fra begyndelsen havde den hensigt.[DA190701] Da det er sådan, lader vi »du må spise«, som Tosafot, gælde et dyr efter [uafklaret: דבהמת מעורה] og lignende, og ikke et dyr, der døde af sig selv.[DA190702]

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - לז

»Og det, vi siger osv.«: fordi forfatteren beskæftiger sig med Noas efterkommeres syv befalinger, forklarer han det, der hører til dem. I første kapitel af Avodah Zarah siger man: »Rav Josef lærte: Han stod og målte jorden; han så og løste folkene. Hvad så han? Han så de syv befalinger, som Noas efterkommere tog på sig, men ikke overholdt. Da de ikke overholdt dem, rejste han sig og løste dem fra dem.« Forfatteren sagde, at man dog heraf kan slutte, at et menneske må få dem til at snuble i deres egne befalinger, eftersom de blev løsnet for dem. [DA190801] For der læres udtrykkeligt dér (blad 6): »Hvorfra ved man, at man ikke må række en

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - לז - fortsat

efterkommer af Noa et lem fra et levende dyr? Skriften siger: Du må ikke lægge en anstødssten foran en blind.« Således skriver også Rashi dér: »Selv om vi siger, at han rejste sig og løste dem, må de dog ikke overtræde ved din hånd, for de skal i fremtiden stå til regnskab, men de overholder dem ikke, selv om de ikke har løn for at overholde dem. Derfor overtræder israelitten: Du må ikke lægge en anstødssten foran en blind.«

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - לח

»Og udtrykkeligt osv.«: endnu et bevis, for Torahen siger: »Kød, sønderrevet på marken, må I ikke spise; I skal kaste det til hunden.« Det er en advarsel mod kød fra et levende dyr, som nævnt i kapitlet Gid ha-Nasheh og hos Rambam, kapitel 4 i Hilkhot Maakhalot Asurot. Torahen tillod ikke at give det til en ikkejøde, nemlig på grund af »du må ikke lægge en anstødssten foran en blind«. Også han er pålagt forbuddet mod kød fra et levende dyr, som udtrykkeligt nævnt i verset »men kød med dets liv, dets blod, må I ikke spise«, som rabbinerne dér i Arba Mitot anførte som advarsel mod et lem fra et levende dyr. Ved Noas efterkommere er »et lem fra et levende dyr« ikke snævert ment; selv kød alene fra et levende dyr kaldes deri ש"ח [uafklaret], »ved den Barmhjertige« [uafklaret: שאלפיי בטעם מ"ת], [lakune].[DA190901]

Derfor [uafklaret: שלא להתמין כיון שאין להקשות] i forhold til Pesikta og [uafklaret: וכתי'], som forfatteren afgjorde som halakhah: Selv et dyr, der døde af sig selv, er forbudt for Noas efterkommere. [DA190902] Men Torahen siger: »Du skal give det til den fremmede inden for dine porte, så han spiser det, eller sælge det til en udlænding.« Man kan svare, at betegnelsen nevelah omfatter både et dyr, der døde af sig selv, og et, der døde ved en ugyldig slagtning. Hensigten er alene at vise menneskets tilladelse til nevelah: at give det til en fastboende fremmed, ger toshav, og at sælge det til en udlænding, hvor det er muligt, for eksempel når dyret blev nevelah ved slagtningen. Men ved selvdødt dyr [uafklaret: כהי דהתוסי אסור בכולה ליכא] er det dog forbudt på grund af »du må ikke lægge en anstødssten foran en blind«.[DA190903] Derfor afslutter Skriften med »så han spiser det«: Den tillader det kun, hvor ikkejøden har adgang til at spise det. Hvor han ikke har adgang til det, er det

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - לח - fortsat

også forbudt at give eller sælge det til ham.

Jad Jehuda - לט

»Som en, der overtrådte og gentog det«: om ham siger vi, at det blev ham som noget tilladt.

Jad Jehuda - מ

»Eller«: som Gemara selv forklarer det. Dér indvendte man mod »han rejste sig og løste dem«: »Skulle de derved vinde? Så har vi jo en synder, der får løn!« Mar, Ravinas søn, sagde: »Det vil sige, at selv om de overholder dem, får de ingen løn for dem.« Men rabbi Meir sagde: »Hvorfra ved man, at selv en ikkejøde, der beskæftiger sig med Torah, er som en ypperstepræst osv.?« Han siger altså til dig, at de ikke får løn som en, der er befalet det og gør det, men som en, der ikke er befalet det og dog gør det.

Jad Jehuda - מא

»For der findes ikke længere osv.«: grunden til, at den Hellige, velsignet være han, ophævede deres løn, er, at Herren fra begyndelsen tænkte at udbedre de sjæle, som var faldet ind i klippot. Ved Sinajbjergets åbenbaring var de alle allerede udbedret; årsagen ophørte, og følgen blev ophævet.

KLADDE · uafklaret

Joel Moshe - 1

»I samme kurv som slangen«: egypterne, det vil sige »sammen med«; det er Gemaras udtryk: »Et menneske bor ikke i samme kurv som en slange.« I Zohar, Shemot, rosens høje stade mellem tornene. »Og de sluttede sig til osv.«: disse hellighedsgnister sluttede sig til Jakobs hus. »Fra dem, der blev revet bort«: de 974 generationer, som før eksilet i Egypten blev udbedret.[DA191301] »For at lave teglsten«: egypternes halm, som det står: »Folket spredtes for at samle strå til halm.« Dette skulle udbedre splittelsens generation ved tårnets bygning. »Og udvidelsen kommer«: i ordet »og alle Israels børn«. »Og han løste alle de øvrige«: Noas efterkommere; han løste dem fra de syv befalinger, da Israel modtog Torahen.

»Og ofrene for alle osv.«: det er en indvending. Noas efterkommere bragte jo også ofre, så der findes mere end syv befalinger. Han svarer: De var som en, der ikke er befalet — »befalet« — og dog gør det. [DA191302] »Men ikke et lem fra et levende dyr osv.«: det synes altså at sige, at et selvdødt dyr er

KLADDE · uafklaret · fortsat

Joel Moshe - 1 - fortsat

tilladt. Sådan synes Tosafot at sige, men dette er imod Tosafots ord. »For der findes ikke længere sjæle«: hellighedsgnisterne, for hvis skyld han befalede dem Noas efterkommeres syv befalinger, så de ikke skulle være uden Torah; de sluttede sig jo alle til Jakobs hus, »og de tømte Egypten«.

KLADDE · uafklaret · fortsat

Joel Moshe - 1 - fortsat

Derfor tog han ikke befalingerne helt fra dem, eftersom de stadig ikke opholder sig iblandt dem. [DA191303] Ved guldkalven faldt gnister på ny; men i hvert fald er det som en, der ikke er befalet det og dog gør det.

Tilbage til kapitlet i indholdet

Historisk register: Heqor Din - III - Kapitel 21 — opslag 1 af 2

Historisk register: Heqor Din - III - Kapitel 21 — opslag 2 af 2

Heqor Din — del III — kapitel 22

Jad Jehuda: א · ב · ג · ד · ה · ו · ז · ח · ט · י · יא · יב · יג · יד · טו · טז · יז · יח · יט · כ · כא · כב · כג · כד · כה · כו · כז · כח · כט · ל · לא · לב · לג · לד · לה · לו · לז · לח · לט · מ · מא · מב · מג · מד · מה · מו · מז · מח · מט · נ · נא · נב · נג

Joel Moshe: 1

Jad Jehuda - א

»Da Israel drog ud osv.«: forfatteren vender tilbage til sin udlægning i begyndelsen af det foregående kapitel om alle de helligheder, der blev udbedret i jernovnen. I denne forbindelse forklarer han Israels børns rejser.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - ב

»Til Shekhinahs slægt«: som det forklares flere steder i Zohar.[DA191701]

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - ג

»Og der står: Israels børn brød op; helt som Herren havde befalet Moses, sådan lejrede de sig ved deres faner, og sådan brød de op.« Ordene »sådan lejrede de sig osv.« hænger ikke godt sammen med det foregående. Efter forfatterens opfattelse sigtes der til Shekhinahs lejr: Ligesom fanerne er i

Rema fra Fano

Da Israel drog ud af Egypten, af jernovnen, som sagt, blev vi straks et kongerige af præster og fik fortjenesten af fanerne, som er et nøjagtigt billede af Shekhinahs lejr. Der står: »Sådan lejrede de sig ved deres faner, og sådan brød de op.« Rejserne var nemlig 42; over for dem findes i det høje livets udgange for dem, der kommer til det øvre land og Jerusalem, bygget i det høje. Om dette er sagt: »Moses skrev deres udgange efter deres rejser på Herrens bud.« Han siger, at nedskrivningen i sig selv og i første række gjaldt forklaringen af deres udgange, som er den sande årsag til deres rejser i en forunderlig overensstemmelse. »Og dette er deres rejser efter deres udgange«: også de afstemte rejserne efter udgangene og deres forbillede. Dette skriftsted bliver smukt og lifligt i sin gentagelse og omvending.

Heraf slutter vi til hele Torahen: Den taler i sig selv om de øvre ting og

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - ג - fortsat

det høje, sådan lejrede de sig hernede ved deres faner. Også ved rejserne brød de således op i 42 rejser, svarende til navnet på 42 bogstaver, som det står i Zohar Chadash:

»Kom og se: Da den Hellige, velsignet være han, førte Israel ud af Egyptens land, førte han dem ud i hemmeligheden ved navnet på 42 bogstaver, på samme måde som han skabte himmel og jord ved det. Derfor foretog Israel, da de drog ud af Egyptens land, tolv rejser, indtil de kom til Sinajbjerget. Det er det, der står: På denne dag kom de til Sinajs ørken. Den Hellige, velsignet være han, ønskede, at de tredive andre rejser skulle være [uafklaret: חליין] dem på tre dage.[DA191801] Det er det, der står: Han drog fra

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - ג - fortsat

Herrens bjerg tre dagsrejser — ti rejser hver dag. Men fordi de syndede, forårsagede de, at de ikke skulle rejse dem ved de første tolv. Derfor kom de ikke ind i landet, før de foretog tredive andre rejser, og hemmeligheden ved navnet på 42 bogstaver blev fuldendt, på samme måde som skabelsesværket.«

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - ד

»Over for dem i det høje«: det hellige navns 42 bogstaver, der er livets udgange for de strømme, sefiroterne lader strømme og udgyder til Malkhut. Hun er »af alt« [uafklaret: דכולא בהקדמת], det øvre land og Jerusalem, som bekendt.[DA191901] Navnet på 42 består nemlig af syv ord, og sefiroterne er indbefattet i dem, som forklaret i Tikkunim, tikkun 4, [uafklaret forkortelse: למל'] [DA191902]: de 42 bogstaver forårsager kraftstrømmenes udgange til det øvre land. Derfor havde rejserne til Israels land, det nedre land, også dette antal.

Jad Jehuda - ה

»Og om dette er sagt« i Masei: »Moses skrev deres udgange efter deres rejser på Herrens bud, og dette er deres rejser efter deres udgange.« Gentagelsen er vanskelig: Efter »Moses skrev deres udgange efter deres rejser«, hvorfor

Rema fra Fano - fortsat

antyder i anden række de nedre. Selv om Ramban i Bereshit-afsnittet ikke skrev sådan, fordi han fulgte det kendte udsagn »Torahen taler som mennesker taler«, siger vi også: »Mennesker taler som Torahen taler.« Alt er sandt for det øre, der lytter.

Ved udgangen af Egypten burde man ikke længere have optaget andre, for at opfylde »Herren alene fører ham«. Hvis de selv går over, følger det, vi afgør i traktaten Jevamot: efterfølgende er det tilstrækkeligt, selv hvis hun har neddykket sig efter sin menstruation, eller han har neddykket sig efter sin sædafgang, for den, som alene mangler neddykning. Selv om vi fra begyndelsen kræver neddykning i tre personers nærvær, kan vi træffe en ordning for dem, så en af dem gifter sig med en datter af netinim eller Salomos tjenere. I Davids og Salomos dage optog man jo heller ikke proselytter, men 150.000 gik over af sig selv, og man bestemte, at de ikke skulle indgå i vores forsamling. Sådan vil det også være i vor Messias' dage, hvis mange af landets folk antager jødedommen.

Men Moses søgte at afskære urenheden fra den blandede skare, der drog op med os. Derfor optog han dem og omskar dem, og størstedelen sluttede sig til Simeons stamme. Det blev regnet ham til retfærdig godhed, eftersom Torahen endnu ikke var givet. Han holdt også Mika i live, som vi skal nævne straks. Men fordi han førte trængsel gennem havet, og lejet så at sige var for kort til, at to venner kunne herske over det, var Moses og Israels børn tunge på læben

Jad Jehuda - ה - fortsat

behøver man igen sige »og dette er deres rejser«, især når han allerede begyndte med »dette er rejserne«? Og hvorfor sagde han først »deres udgange efter deres rejser« og vendte det derefter om til »deres rejser efter deres udgange«? Forfatteren siger, at hensigten gælder de 42 hellige bogstaver, som er udgangene og årsagen til Israels rejser. Nedskrivningen gjaldt i første række forklaringen af disse udgange; derefter skriver han tilsvarende hernede, og deres rejser var efter deres udgange.

Jad Jehuda - ו

»Og omvendingen«: først sagde han »deres udgange efter deres rejser«, og dér skrev han det omvendt.

Jad Jehuda - ז

»Og slutningen osv.«: herfra, hvor Torahen udtrykkeligt siger, at nedskrivningen først gjaldt deres udgange i det høje, kan man slutte til hele Torahen osv.

Jad Jehuda - ח

»Han skrev ikke sådan«: hans opfattelse er den modsatte, at Torahen taler om de nedre ting og antyder de øvre.

Jad Jehuda - ט

»Og det var passende osv.«: han vender tilbage til sagen, at vi blev et kongerige af præster, da Israel drog ud af Egypten, og at det også var passende ikke at optage proselytter.

Jad Jehuda - י

»Og med dette osv.«: i denne forbindelse forklarer forfatteren ordningen for dem, der går over af sig selv.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - יא

»I traktaten Jevamot«, kapitlet Ha-Cholets (blad 45b): »Der var en, som de kaldte en aramæisk kvindes søn. Rav Assi sagde: Har hun ikke neddykket sig efter sin menstruation? Der var en, som de kaldte en aramæisk mands søn. Rabbi Jehoshua ben Levi sagde: Har han ikke neddykket sig efter sin sædafgang?« Rashi forklarer: »En aramæisk kvindes søn — hans mor havde ikke neddykket sig, da hun gik over. Har hun ikke neddykket sig efter sin menstruation — denne neddykning gælder for hendes overgang, da det er en neddykning efter den jødiske religions regel; og eftersom han ikke har neddykket sig efter sin sædafgang.«[DA192601] Så langt citatet. »Og hvad lærte vi«, [uafklaret: יתקפת] indvendingen:[DA192602] Vi siger jo dér i Gemara: »Heraf lærer du tre ting: En proselyt behøver tre; han er ikke proselyt, før han omskæres og neddykkes; og man neddykker ikke en proselyt om natten.« Dette gælder fra begyndelsen; men efterfølgende er selv en neddykning om natten uden tre [uafklaret: כמה] tilstrækkelig.[DA192603]

Rema fra Fano - fortsat

ved slutningen af sangen ved havet, da de sagde: »Herren skal herske i al evighed.« De sagde ikke »Herren hersker«, for den sande kongemagt forudsætter, at enhver modstander og anklager går til grunde, som det skal ske ved dagenes ende.

Her og nu lykkedes sagen imidlertid ikke. Tværtimod sluttede disse sig til os i sammenblanding, indtil de fik os til at synde, og anklagen tog overhånd. Afguderne blev igen som noget tilladt, og mål for mål blev det bestemt at føre os til dette sted, hvor vi vogter vingårde i renhed, indtil vor skaber viser os barmhjertighed. Kom og se, hvor meget synden forårsager! Havde vi ikke syndet ved guldkalven, var Davids hus' kongedømme ikke blevet delt. Vi var ikke faret vild efter Jeroboams synder, for hvis skyld vi gik i eksil fra vores land, og herligheden blev taget fra vores livs hus.

Her spørger sønnen: Hvis dette ikke var sket, hvordan skulle synet mellem de gennemskårne dyr da være blevet opfyldt? Dér står »rædsel, mørke, stort, faldende over ham«, og de vise udledte de fire riger af disse fire ord. Svar mig ikke med, at han, velsignet være han, er frygtindgydende i sine gerninger; det er ikke tilstrækkeligt for dem, der forstår kundskab. Det hele blev bestemt sagt om Egyptens eksil. »Rædsel« ved lutringen af Enosh-generationen, for i hans dage oversvømmede oceanet en tredjedel af verden. »Mørke« ved syndflodens generation, hvor himmellysene ikke gjorde tjeneste. »Stort« er splittelsen, hvor oprøret blev stort ved tårnets

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - יא - fortsat

Neddykningen efter menstruation sker jo kun om natten og uden tre. Sådan er også forfatterens opfattelse; nogle har en anden opfattelse, som det forklares hos de juridiske afgørere.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - יב

»Men i fremtiden osv.«: dette vender tilbage til det ovenstående: Hvis de går over af sig selv i fremtiden, [uafklaret: מתקנת דגבי׳ עבדם ויותרם], som netinim, som det står [uafklaret: בפ״י] Juchasin[DA192702]. [DA192701] I fremtiden gælder ordningen også deres børn.

Jad Jehuda - יג

»Og disse 150 gik over«: som det står i Gemara, kapitlet He-Arel (blad 79). [DA192801]

Jad Jehuda - יד

»Men han tog osv.«: dette vender tilbage til det ovenstående, at det var passende ikke at optage proselytter; men Moses optog den blandede skare for at føre dem ind under Shekhinahs vinger.

Jad Jehuda - טו

»Og fordi han førte«: Mika førte »trængsel« gennem havet; det er hans afgudsbillede, som det står i kapitlet Chelek (blad 103b).

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - טז

»Som et udslæt, disse«: den blandede skare, [uafklaret: בערכונו׳ כשם], ved at de fik

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - טז - fortsat

os til at synde ved kalven. [DA193101]

Jad Jehuda - יז

»Til dette sted«: det sagde han svarende til det.

Jad Jehuda - יח

»Vingårdsvogtere«: han blev præst for Mika. [DA193301]

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - יט

»Ved lutring« og udbedring af Enosh-generationen [lakune], at oceanet ikke oversvømmede hele verden.[DA193401]

Jad Jehuda - כ

»Hvis dette ikke var sket«: og vi ikke havde syndet ved kalven.

Jad Jehuda - כא

»Forårsager gerningen«: og tilrettelagde det sådan for at opfylde dekretet om underkastelsen under rigerne.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - כב

»For dette er ikke tilstrækkeligt«: det er kendt, at enhver har frihed til at vælge det gode og forkaste det onde; »og de helliges vej til at rense den« [uafklaret forbindelse].[DA193701]

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - כג

»Hvis ikke«: selv om de fire riger blev antydet i dette syn, blev det hele dog sagt om Egyptens eksil. Selv hvis Israel ikke havde lavet kalven, ville det blive opfyldt i Egyptens eksil alene, som skulle udbedre

Rema fra Fano - fortsat

bygning. »Faldende« er Sodomas omstyrtelse. »Over ham«: inden for hans arvelods grænse, for han er en stor konge fra Israels land.

Vi bar deres synder, for de første generationer forårsagede dekretet over os: »I skal kaste ham i Nilen.« Det blev opfyldt i Moses, »enhver dreng, der fødes«, for han vejer op mod hele Israel. Arkens fængsel var ham mørke, som om sol og måne var formørkede, og som om han var blevet slået med blindhed ligesom Sodomas folk. Hans mor smurte den med ler og beg for at rense det ler, som tårnbyggerne havde som mørtel, og begen, der tænder ovne til at brænde teglstenen til sten. Som erstatning for deres sprogs forvirring måtte vor lærer Moses, fred være med ham, være tung i munden og tung i tungen.

Det er kendt af splittelsesgenerationens ringe straf i forhold til dens store synd: De rakte deres hænder mod den øvre bolig, men de havde ét sprog, »forbundet med afguder«. Derfor rakte han ikke sin hånd mod deres kroppe. Desuden var deres synd nær i tid: den skete i vor fader Abrahams, fred være med ham, 48. år. Da blev hans erkendelse af sin skaber fuldendt, selv om han var begyndt at udforske den gennem sin tænkning som treårig.

Derfor tyngede deres straf os, og vi måtte for deres skyld udholde hårdt arbejde med ler og teglsten, og nogle af os måtte knuses i murværkets skifter. Mika, som i Egypten blev reddet fra splittelsens dom, blev til torne i vore øjne og pigge i vor side. Han skabte

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - כג - fortsat

Enosh-generationens, syndflodens og splittelsens synd, »og bortset fra Sodoma«. I forhold til disse fire udbedringer sagde han om Egypten: »Og han slog, יארה [uafklaret], osv.«[DA193801]

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - כד

»Ved lutring« og udbedring af Enosh-generationen, »som var i deres dage, i hans dage«, at oceanet ikke skulle oversvømme hele verden.[DA193901]

Jad Jehuda - כה

»For fra hans dage osv.«: som det kendes fra Zohar, må hans minde være til velsignelse.[DA194001]

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - כו

»Fordobler bitterheder« ved Sodomas omstyrtelse. Derfor står »over ham«, [uafklaret: אבד נבו'] hans arvelod, for Abraham var en stor konge fra ח"י [uafklaret forkortelse], og Sodoma var én grænse. [DA194101]

Jad Jehuda - כז

»Og vi bar deres synder«: disse generationers, i Egyptens eksil for at udbedre dem. Det skete gennem os og gennem vor lærer Moses, fred være med ham.

Jad Jehuda - כח

»For de første generationer«: Enosh og syndfloden.

Jad Jehuda - כט

»Og mørke var«: stort mørke svarende til

Jad Jehuda - כט - fortsat

syndflodsgenerationens mørke.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - ל

»For at rense leret osv.« og lutre det som renselsesvand, [uafklaret: הופת], som tændte ovnene. [DA194501]

Jad Jehuda - לא

»De var ikke sådan«: som det står i Bereshit Rabbah, Toledot.

Jad Jehuda - לב

»Mod deres kroppe«: og de blev ikke gjort til dem, der tilintetgøres ved døden.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - לג

»Og yderligere«: deres straf blev lettet, fordi ע״ז [uafklaret] beskyttede dem, ved hans fortjeneste. [DA194801] »Og søn, søn« af 48 år, som det står i Seder Olam; da erkendte han sin skaber, og det var det, der stod dem bi. [DA194802]

Jad Jehuda - לד

»Og dette er fuldendelsen osv.«: i denne forbindelse forklarer forfatteren, at alle vore lærdes ord, må deres minde være til velsignelse, er sande. Den, der siger, at Abraham erkendte sin skaber som treårig, og den, der siger 48 år, siger hver sit, og de er ikke uenige. Som treårig begyndte han gennem sin tænkning at udforske sin skaber; som 48-årig blev hans erkendelse fuldendt, og han vidste gennem visdom, at Gud dømmer på jorden.[DA194901]

Rema fra Fano - fortsat

splittelse i himlens kongedømme og Davids hus' kongedømme, som rabbinerne sagde: »Der læres: Han er Mika, han er Nebat, han er Sheba, Bikris søn.« Han forårsagede spredningen for os og vore børn; og om Egypten står: »Folket spredtes.« Moses, som reddede ham, blev straffet med, at hans sønnesøn fór vild hos ham. Hans røg blandede sig med røgen fra Shilo, שילה״, der har talværdien משה, Moses. Dette har også talværdien אלהים אחרים, andre guder, for at undertvinge os. Det er חרון אף, brændende vrede, med samme talværdi som משה. Moses' grav sænker nemlig Peor, som har talværdien af Moses og de elleve klippot, vi nævnte i traktaten Ha-Nefesh. Den sænker også Af og Chemah, der ledsager ham, som vore lærde siger.

Denne levit, præst for Mika, var søn af Gershom, som hans far havde bundet gennem en betingelse i ægteskabskontrakten til en tjeneste, der var fremmed for ham, sådan som David forklarede det for Shevuel. Han forudså nemlig, at Jetro først skulle gå over, og at ondskabens scepter ikke skulle hvile over de retfærdiges lod. Men der er indgået en pagt med læberne, og »omkring ham stormer det voldsomt«. Gershom var fra synet af hans lænder og opad. Derfor mødte han andre guder, da han vendte sig udad; da han vendte tilbage og blev udbedret, hvilede Shekhinah over ham. Eliezer var fra synet af hans lænder og nedad. Vi har allerede antydet dette om dem begge i del I, kapitel 23, og del II, kapitel 15.

Vi vender tilbage til vore fædres lutring i Egypten. Fordi Sodomas folk var så nær i

Jad Jehuda - לה

»Derfor«: fordi splittelsesgenerationens straf var ringe i forhold til deres synd, blev deres udbedring tung.

Jad Jehuda - לו

»Og Mika osv.«: vid, at det er sådan, for også ved Mika, som blev knust i murværket og fik navnet Mika efter dette, og som Moses tog ud gennem sin bøn, vågnede splittelsens oprør til live igen. Derfor handlede han nu således mod himlens kongedømme, idet han dyrkede afguder, og mod Davids hus' kongedømme, som rabbinerne sagde osv., dér i kapitlet Chelek (blad 101b).

Jad Jehuda - לז

»Og med teglsten osv.«: eftersom teglstenene var nødvendige for at sone splittelsens synd.

Jad Jehuda - לח

»Hans sønnesøn«: Jonatan, Gershoms søn, som var præst for Mikas afgudsbillede.

Jad Jehuda - לט

»Og hans røg blandede sig osv.«: som det står i kapitlet Chelek. Dette var Moses' straf for at have reddet ham; det antydes i bogstaverne שילה״, hvis talværdi er משה״.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - מ

»Og משה havde talværdien אלהים אחרים«: for at tvinge og underkue dem. Dette antydes også i ordene קרן אף, »vredens horn«, som ligeledes har talværdien

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - מ - fortsat

משה: en antydning af, at han underkuer den brændende vrede.[DA195501]

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - מא

»Gershoms søn osv.«: som det står i kapitlet ב"ב [uafklaret forkortelse].[DA195601]

Rema fra Fano - fortsat

tid og hørte til vores lands område, lå deres hånd tungt på os. Mange af Israels overtrædere døde i mørkets tre dage. Det er netop det, der står: »Faldende over ham« — netop »over ham«. Så nøje formulerer tannaen i Avot sig: »Han tog alles løn på sig« — netop »på sig«, som sagt. Den, der ikke forstod dette, ændrede tekstformen forkert; sandheden er det, vi har forklaret.

Tredje del er afsluttet.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - מב

»Peor« har talværdien af Moses og 18: en antydning af, at Moses underkuer Peor sammen med 18 klippot.[DA195701]

Jad Jehuda - מג

»Vi gik til Peor.«

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - מד

»Denne åbenbare osv.«: her forklarer forfatteren det, der hører til hans

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - מד - fortsat

emne.[DA195901]

Jad Jehuda - מה

»Som vi nævnte«: ved Gershom.

Jad Jehuda - מו

»Ved en betingelse i ægteskabskontrakten og en tjeneste, der var fremmed for ham«: som det står i Mekhilta. Da Moses sagde til Jetro: »Giv mig din datter Sippora til hustru«, sagde Jetro til ham: »Tag én ting på dig, som jeg siger dig, så giver jeg hende til dig som hustru.« Moses sagde: »Hvad er det?« Han svarede: »Den søn, du først får, skal være til afgudsdyrkelse; derefter for himlens skyld.« Han tog det på sig osv. Forfatteren forklarer, at Moses umuligt kunne indvillige i at avle en søn til afgudsdyrkelse. Men Moses' hensigt var en anden end Jetros: Han mente ikke egentlig afgudsdyrkelse, men arbejde, der var fremmed for ham. Moses forpligtede sin førstefødte søn til alt sit arbejde, selv at flå et ådsel på markedet; sådan var hensigten med hans ord.

Jad Jehuda - מז

»Som han åbnede osv.«: derfor blev forløbet, mål for mål, sådan, at hans sønnesøn snublede over dette udtryk. Vore lærde, må deres minde være til velsignelse, sagde nemlig i Bava Batra om verset »de drejede ind til ham og sagde: Hvem har bragt dig herhen?«: »De sagde til ham: Stammer du ikke fra Moses osv.? Han sagde: Sådan har jeg modtaget det fra min farfars hus: Et menneske skal altid leje sig ud til fremmed tjeneste og ikke være afhængigt af andre. Han troede, det betød egentlig afgudsdyrkelse; men sådan er det ikke, det er

Jad Jehuda - מז - fortsat

arbejde, som er fremmed for ham. Som Rav sagde til rav Kahana: Flå et ådsel på markedet, og sig ikke: Jeg er præst, jeg er en stor mand, og sagen er nedværdigende for mig. Da David så, at penge var ham overordentlig kære, satte han ham over skattene, for der står: Shevuel, søn af Gershom, søn af Moses, var over skattene. Hed han da Shevuel? Hed han ikke Jonatan? Rabbi Jochanan sagde: Det lærer, at han vendte tilbage til Gud af hele sit hjerte.« Så langt citatet. Moses frygtede ikke, at Jetro ville tvinge hans søn til egentlig afgudsdyrkelse efter sin egen hensigt, fordi Moses forudså og vidste, at Jetro først skulle gå over, før Gershom blev født.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - מח

»Men der er indgået en pagt med læberne«: derfor kom hans sønnesøn til dette. Desuden »stormer det voldsomt omkring ham«, og den Hellige, velsignet være han, går så nøje til værks med de retfærdige som med en hårsbredde, så meget mere ved tale, der ikke er let. Hertil kommer en tredje ting: Gershom var fra synet af Moses' lænder og opad. Moses var jo »Guds mand«: mand fra sin midte og nedad, Gud fra sin midte og opad, som det står i Midrash. Forfatteren har allerede forklaret det i traktaten Jonat Elem, kapitel 24. Gershom var fra sin fars egenskab, »og for at gå over fra מ"ש's højde« [uafklaret forbindelse]. Derfor mødte Jonatan, Gershoms søn, andre guder, da han fejlagtigt vendte sig udad.[DA196301]

Jad Jehuda - מט

»Og da han vendte tilbage og blev udbedret«, kom han til den hellige Guds egenskab, og Shekhinah

Jad Jehuda - מט - fortsat

hvilede over ham. Han var nemlig profeten i Betel, som senere blev en sand profet, som ovenfor i del II, kapitel 23.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - נ

»For Sodomas folk«: selv om den blev omstyrtet på et øjeblik, blev de dog ikke renset for deres synder, »for som en menstruerende ophørte det med at være« [uafklaret forbindelse]. Derfra var det stadig nær i forhold til Egypten.[DA196501] Desuden syndede de osv. i kongens palads, som det skal forklares nedenfor i del IV, kapitel 5. Derfor tyngede deres udbedring os.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - נא

»Over ham«: pres i hans arvelods byrde osv., og »over ham«, over hans afkom.[DA196601]

Jad Jehuda - נב

»Så nøje«: ved ordet »på sig« i Mishnahs ordlyd, som forklaret ovenfor i kapitel 20.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - נג

»Han ændrede tekstformen forkert«: han læste ikke ordet »på sig«, men »ikke indgik« [uafklaret: שלא כרת], og »du gik, han vil gøre sin vej« [uafklaret forbindelse], som vi nævnte. Herrens sandhed varer evigt, amen og amen.[DA196801]

KLADDE · uafklaret

Joel Moshe - 1

»Over for dem i det høje osv.«: svarende til navnet på 42. Ligesom fanerne svarede til Shekhinahs lejr, som ovenfor i del II, afsnit 32, svarer også rejserne til Shekhinahs lejr. Det er [uafklaret: וזא] »vor Gud, ingen anden end dig«, svarende til navnet på 42. [DA196901] »Jerusalem, bygget osv.«: det er Malkhut i det høje, og dér er de 42 rejser, fra mennesket er hernede på jorden. [Uafklaret: וינום], »ved mirakler blev de kaldt, og efter viden om deres erobring, Israel hernede, og fra deres munde, alt«, [uafklaret: מירייי], »over dem gav han indsigt?« [uafklaret sætningsforbindelse].[DA196902] Se Zohar Chadash, blad 118 og 112: »Da den Hellige, velsignet være han, førte Israel ud af Egypten, førte han dem ud i hemmeligheden ved navnet på 42 bogstaver. Derfor drog de tolv, og de rejser, indtil de kom til

KLADDE · uafklaret · fortsat

Joel Moshe - 1 - fortsat

Sinajbjerget.« Og videre: »De drog i morgen, tretten dage, עטר [uafklaret] rejser? hver dag«; altså 42. [DA196903]

»At forklare deres udgange osv.«: Torahen taler først om de øvre ting, deres udgange i højden, som er årsag og hensigt til deres rejser hernede. Derfor skrev vor lærer Moses, fred være med ham, deres udgange, og derefter sagde han: »Og dette er deres rejser« hernede, efter deres udgange, forbilledet i det høje, »også de afstemte osv.« Dermed løses tekstens gentagelse og ombytning: først står udgangene først, derefter i omvendt rækkefølge af gangene. »Han skrev ikke sådan«: han forklarede derimod, at Torahen først taler om de nedre ting og antyder de øvre; men hovedsagen er som forklaret. »Her og nu osv.«: fordi Mikas afgudsbillede gik over med dem »på trængslens dag«.[DA196904]

»Vingårdsvogtere i renhed«: som det står i Gemara, at Israel uden for landet er afgudsdyrkere i renhed osv. »Hvis dette ikke var sket osv.«: hvis de ikke havde syndet, hvordan skulle pagten mellem de gennemskårne dyr og underkastelsen under fire riger da opfyldes? Svaret er, at det hele blev sagt om Egyptens eksil. »Sig: mørke, stort, faldende«[DA196905]: som han forklarer, udbedrede de syndflodens og splittelsens generationer i Egypten. »Inden for hans arvelods grænse osv.«: Sodomas konge var fra Israels land.

»Peor« har talværdien af Moses, og de elleve ekstra antyder de elleve klippot. Det er hemmeligheden ved de elleve skridt på Nebobjerget, som Moses alle tog i ét skridt, idet han underkuede dem. »Og ondskabens scepter skal ikke hvile osv.«: derfor må det betyde arbejde, der var fremmed for ham, ikke egentlig afgudsdyrkelse, som forklaret i Gemara, Bava Batra, kapitlet Jesh Nochalin. »Fra synet af hans lænder osv.«: Moses'. Anderledes Eliezer, som udgik fra Moses' lænd, fra synet af hans lænder og nedad. Se forklaringen ovenfor i del II, kapitel 15, og undersøg nøje. »Omhyggeligt, og han ændrede tekstformen forkert«: han slettede ordet »på sig«; se Midrash Shemuel.

Tilbage til kapitlet i indholdet

Heqor Din — del IV — kapitel 1

Joel Moshe: 1

Jad Jehuda: א · ב · ג · ד · ה · ו · ז · ח · ט · י · יא · יב · יג · יד · טו · טז · יז · יח · יט · כ · כא · כב · כג · כד

KLADDE · uafklaret

Joel Moshe - 1

»De fuldkomment retfærdige osv.« svarer til billede, og de, der vender om, svarer til lighed; tjenere svarer til lighed. Således svarer sønner til billede og tjenere til lighed; fremmede til lighed og fastboende til billede; Herren til billede og Elohim til lighed; erkendelse til billede og valg til lighed; studium, som er fordybelse, til billede og handling til lighed. Alt vil blive forklaret nedenfor i de kapitler, der er angivet for os, linje på linje, bud på bud.

»Deres stade osv.«: de omvendtes. »Sagens sandhed osv.«: i sandhed er han deres vejleder, højere end de fuldkomment retfærdige [uafklaret forbindelse]. [DA197201] Det er som det, der er rent for hellige ofre, men urent for renselsesritualet. Vi finder også det omvendte, at renselsesritualet er lettere med hensyn til teful jom osv. Sandheden er altså bestemt, at det på én side er strengere og på en anden lettere. Sådan er det også her: I »vig fra det onde« står de omvendte højere, og i »gør godt« står

Rema fra Fano

Billedet og ligheden er gode fortrin, Gud har givet os, de fuldkomment retfærdige og dem, der vender om; gennem dem har vi fået den fortjeneste at regnes for ham, enten som sønner eller som tjenere. Det er betydningen af »I er fremmede og fastboende hos mig« (3 Mos 25,23). For Herren er Gud; erkendelsen er valget, og studiet er handlingen.

De vise har allerede sagt: »På det sted, hvor de, der vender om, står, kan de fuldkomment retfærdige ikke stå.« I disse ord ligger ganske vist en billedlig formulering, som skal gøre deres stade kært i deres egne øjne. Den stemmer med sagens sandhed, som når vi lærer: »Renhed for hellige ofre regnes som midras-urenhed for renselsesritualet.« Selv om en teful jom, en, der har badet samme dag, efter Torahens regel gør terumah og hellige ofre ugyldige, blev alle handlinger ved renselseskoen udført af en præst og med redskaber i teful jom-tilstand.

Ligeledes er freden fra himlen først til den fjerne og derefter til den nære. Sådan er retten, i betydningen »jeg vil ikke komme ind i byen« (Hos 11,9), som de udlagde: Han vil ikke først gå ind i det øvre Jerusalem. Sådan kan Shekhinah sige til den Hellige, velsignet være han: »Jeg bliver ikke forsørget deroppe, når jeg ikke udfører nogen udbedring

KLADDE · uafklaret · fortsat

Joel Moshe - 1 - fortsat

de retfærdige højere, som der står ved dette kapitels slutning.

»I betydningen jeg vil ikke komme ind i byen osv.«: se Zohar, Be-Shallach: »Den lovprisning, der stiger op fra denne verden, som er fjernere, behager den Hellige, velsignet være han, mere end alt.« Se dér. Ved opvækkelsen nedefra vækkes det øvre, som forklaret mange steder. Derfor går han ikke ind i det øvre Jerusalem, før Israel går ind i det nedre Jerusalem. Hovedsagen er, at han viser, at det, der har et lavere stade, undertiden regnes højere. »Jeg bliver ikke forsørget osv.«: strømmen kommer ikke fra oven [uafklaret: ’ש]; ved de nedres opvækkelse sker deres gode [uafklaret forbindelse].[DA197202]

»Udsagnsordet«: »alt ondt«, און, er navneordet, og ordet יאונה er afledt af און. Det er »det skal ikke hænde«, så han ikke kommer til en overtrædelse. »Ved komøg osv.«: det er kvægets møg, som han velvilligt tog imod, mens han afslog menneskeafføring. Hvad er forskellen? Hensigten er, at menneskeafføring bliver til

KLADDE · uafklaret · fortsat

Joel Moshe - 1 - fortsat

af de selvdøde og sønderrevne dyr, som mennesker spiser. Derfor afslog han dette; selv om det kun er udskillelser, holdt han sig fra det uskønne og det, der ligner det. Anderledes komøg, som bliver til af det grønne græs, dyret spiser dér. »For tilskyndelsen bevirkede osv.«: »Der er intet retfærdigt menneske på jorden, som gør godt og ikke synder.«

»En retfærdig, søn af en retfærdig osv.«: Gemara forklarer: En retfærdig, som har det ondt, er en retfærdig, søn af en ugudelig; en retfærdig, som har det godt, er en retfærdig, søn af en retfærdig. I et andet svar forklarer Gemara: En retfærdig, som har det godt, er en fuldkomment retfærdig osv. Forfatteren mener, at ved de to svar sagde hver sit, og de er ikke uenige. En retfærdigs søn er nemlig fuldkomment retfærdig. Det betyder en retfærdigs søn med hensyn til sjælevandringen: Han er en retfærdigs sjælevandring, og derfor har han det godt. Anderledes en retfærdig, søn af en ugudelig, med hensyn til sjælevandringen; han har det ondt.

Dette er Midrashs hensigt ved verset »se, Milka har født sønner osv., Uts osv.«

Rema fra Fano - fortsat

hernede«, når generationen ikke er værdig til det. Shekhinahs hovedsted er altid hos de nedre for at lade de øvre bo i deres telte. Også dette hører dog til Torahens fuldkommenhed og sandhed for os: Alle dens billedlige formuleringer er sande efter deres ligefremme betydning, som vi forklarede ovenfor.

Grunden her er, at de, der vender om, ikke stoler på sig selv indtil deres dødsdag og vogter deres sjæle meget nøje. Sandt nok står der om de fuldkomment retfærdige: »Intet ondt vil hænde den retfærdige« (Ordsp 12,21), netop dette udsagnsord, der er afledt af navneordet. Det er et stort løfte, at ingen overtrædelse kommer ham i hænde. Hvorfra skulle den komme, når han vandrer i sin uskyld? En retfærdig tænker eller grunder ikke over noget ondt. Tværtimod skiller han sig ud og holder sig langt fra det tilladtes porte for ikke så meget som med en hårsbredde at berøre en af det forbudtes porte.

Sådan finder vi hos Ezekiel, som fremhævede om sig selv, at han ikke havde spist selvdødt eller sønderrevet dyr. Dermed søgte han at blive fritaget for hans befaling, velsignet være han, om at bage en bygkage på menneskeafføringens møg. Da han erstattede det med komøg, tog han velvilligt imod. Det skyldtes dog ikke sarthed, men at han holdt afstand til det, der ligner noget uskønt. Ezekiel sagde således: »Verdens herre, det er åbenbart og kendt for dig, at min generations folk spiser selvdøde og sønderrevne dyr, afskyelige dyr og kryb«, som det står i kapitlet Chelek. De bliver til

KLADDE · uafklaret · fortsat

Joel Moshe - 1 - fortsat

Vore lærde, må deres minde være til velsignelse, udlagde, at Abraham frygtede lidelser; derfor viste han Uts, som er Job, for ham. »Til ham frygtede« [uafklaret forbindelse], men det er det, vi har sagt:[DA197203] Abraham mente, at fordi han var retfærdig, søn af den ugudelige Terach, måtte han behøve lidelser. Men som vi sagde, afhænger sagen af sjælevandringen: Han var først ugudelig og gennemgik sjælevandring for at udbedre sine handlinger, ikke sådan en egentlig ugudelig. [DA197205] Job var Terachs sjælevandring, som det er kendt for dem, der kender den skjulte visdom; han skal bære lidelser. Sådan har jeg hørt.

»Hør, nu osv.«: hør nu med det samme, som du skal høre senere. »Ved udbedringen af hans handlinger«: han udbedrede Akaz' handlinger. »Med betegnelsen sted«: de sagde »på det sted, hvor de, der vender om, står«, som rabbi יוחא [uafklaret navn] viste: samme sted og samme kvinde osv.; derfor kan den retfærdige ikke stå der.[DA197204]

Jad Jehuda - א

(a) »Billedet og ligheden osv.«: sådan lyder Zohar, Bereshit, side 13: »Den niende befaling er at vise de fattige nåde og give dem

Jad Jehuda - א - fortsat

føde, for der står: Lad os skabe mennesket i vores billede efter vores lighed. Lad os skabe mennesket i fællesskab, omfattende mandligt og kvindeligt. I vores billede — rige; efter vores lighed — fattige. Dette er de fattiges hemmelighed: Fra den mandlige side rige, fra den kvindelige side fattige. Ligesom de er i ét fællesskab og i kærlig godhed, og derfor giver den ene den anden og viser ham godhed, sådan må mennesket hernede, rig og fattig, være i ét fællesskab, give hinanden og vise hinanden godhed osv.« Billede er altså en betegnelse for det mandlige, Tiferet, og lighed for det kvindelige, Malkhut. Det er gode fortrin for de fuldkomment retfærdige, der besidder billedet, og for de omvendte, der fuldender ligheden.

Jad Jehuda - ב

(b) »At vi har fået fortjenesten osv.«: betegnelsen sønner hører til Tiferet, betegnelsen tjenere til Malkhut, som det står i Zohar, Behar, side 215: »Der er to trin i det høje, som mennesket må krones med. De er troens hemmelighed, og de er ét. Det ene er tjenerens hemmelighed, det andet sønnens. Denne tjener kaldes hele jordens herre osv.« Se det følgende kapitel.

Rema fra Fano - fortsat

menneskeafføring. Selv om deres forbud er bortfaldet, og de blot er udskillelser, gælder dog: Ligesom jeg vogtede mig for dyr, man råber »slagt, slagt!« om, som er nær ved at blive selvdøde, vil jeg vogte mig for det møg, der kommer fra selvdøde dyr. Han glædede sig over komøget, der kommer fra grønt græs.

Hos en mand som ham er der ingen tvivl om, at de befalinger, han udfører, er i den højeste fuldkommenhed, med helt hjerte og rene hænder. Den, der prøver hjerter og nyrer, er alene den, som ser og skuer deres høje stade, som vi udlægger om dem: »Intet øje har set, Gud, uden dig.« Alle profeter profeterede kun for dem, der vender om, for slangens tilskyndelse bevirkede, at selv de fuldkomne skal regnes sammen med dem. Det er klart, at ånde, hvori der er synd, ikke er som ånde uden synd.

De vise har allerede gjort os opmærksomme i første kapitel af Berakhot på en retfærdig, søn af en retfærdig, som de kalder fuldkomment retfærdig; og en retfærdig, søn af en ugudelig, kalder de en retfærdig, der ikke er fuldkommen. Det følger vores sædvanlige fremgangsmåde: To sådanne formuleringer strider ikke mod hinanden. Med denne billedlige formulering, for den, der kender og er fortrolig med den, bliver et prægtigt skriftsted behageligt for vores sjæl: det, der siges om kong Josija, »før ham var der ingen konge som han, der vendte tilbage til Herren«. Vi ved ikke, hvad hans overtrædelse eller synd var, som nødvendiggjorde denne omvendelse. Men han var en retfærdig, søn af en

Jad Jehuda - ג

(c) »Det er betydningen af fremmede og fastboende«: en fremmed, ger, er ved Malkhut, en fastboende, toshav, ved Tiferet. Sådan er det også med de to hellige navne.

Jad Jehuda - ד

(d) »Herren er Gud«: det omfatter mandligt og kvindeligt. Sådan er det også med erkendelse og valg, studium og handling. Alt dette skal forklares i de følgende kapitler. Her forklarer han det førstnævnte, nemlig de fuldkomment retfærdiges og de omvendtes stade.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - ה

(e) »De har allerede sagt osv.«: rabbi Abbahus udsagn i kapitlet Chelek (blad 99). Han fremfører et bevis fra skriftordet »fred til den fjerne og den nære«: først den fjerne, derefter den nære. Hvem er den fjerne? Den, der først var fjern. Hvem er den nære? Den, der nu er nær.[DA197701] Rashi forklarer: »De kan ikke stå — de omvendtes kraft er stor, for ingen skabning kan stå inden for deres område. Først til den fjerne — som fjernede sig fra den Hellige, velsignet være han, og derefter vendte tilbage til ham i omvendelse; derpå fred til den nære fra begyndelsen.«

Jad Jehuda - ו

(f) »En billedlig formulering«: sagen er ikke efter den ligefremme

Jad Jehuda - ו - fortsat

betydning, som Rashi forklarede, for dér er der en lignelse og en skjult billedlig formulering for at lovprise? deres stade: De er større end de fuldkomment retfærdige på ét trin, mens de fuldkomment retfærdige er større end dem på et andet, som det skal forklares ved kapitlets slutning.[DA197801] Sagen ligner renhed for hellige ofre, som regnes som midras-urenhed for renselsesritualet, fordi dets hellighed er strengere. I en anden henseende er renselsesritualet dog lettere end renheden for hellige ofre: En teful jom og ligeledes redskaber i teful jom-tilstand er gyldige for renselsesritualet og ugyldige for hellige ofre.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - ז

(g) »Og således«: ved presset fra det bevis, rabbi Abbahu fremførte af »fred til den fjerne osv.«, at de omvendte er større end de

Rema fra Fano - fortsat

ugudelig, nemlig kong Akaz[DA197101], til hvem Esajas sagde: »Hør nu, Davids hus« (Es 7,13). Når han siger נא, som betyder »nu«, lærer vi, at han skal høre på et senere tidspunkt. Også i den stund skammede han sig over for dem, der irettesatte ham, som de knyttede til skriftordet »til vejen ved valkerens mark«: Han pressede sit ansigt mod jorden for Esajas. Iddo profeterede over alteret i Betel: »Se, en søn bliver født til Davids hus, Josija er hans navn«, og fremhævede overordentligt udbedringen af hans handlinger, som bekendt.

Sagens kerne er, at de fuldkomment retfærdige uden tvivl er større i »gør godt«, mens de, der vender om, er større i »vig fra det onde«. Det er rabbi Abbahus og rabbi Chijja bar Abbas uenighed i kapitlet Chelek. Den ene ophæver ikke den andens ord; det er som oversættelsen af »og halvdelen blev«, ותהי המחצה, til והות פלוגתא: Hver sagde en halv sag, og begge gælder. At de omvendtes stade blev betegnet med »sted«, svarer til det, rav Jehuda viste; vi skal forklare det.

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - ז - fortsat

fuldkomment retfærdige. Sagen er derimod som Galanti skriver ved verset »Zions veje«: »Og hun har bitterhed — du ved allerede, at der er to slags strømme. Den ene er til at strømme til de nedre; den lader man strømme til denne egenskab efter de nedres handlinger. Hvis de forbedrer deres veje, vil man da forøge eller formindske denne strøm. [DA197901] Den anden er strømmen fra ham, velsignet være han, også til deres egen næring. Den afhænger ikke af de nedres handlinger, men flyder og strømmer altid fra ham og ophører aldrig.

Alligevel ønsker Tiferet under eksilet ikke at modtage denne strøm, for at lide med Israel i deres nød. Det er: I hele hans nød er der nød for ham. Det er det, at den Hellige, velsignet være han, svor ikke at gå ind i det øvre Jerusalem, som er den øvre forening, for at die fra

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - ז - fortsat

hemmeligheden ved sin pragt, før han går ind i det nedre Jerusalem, Malkhut. Ligeledes ville Malkhut på grund af sit eksil ikke modtage til eget behov den strøm, der da nåede hende. Det er: Og hun har bitterhed — hun gør sig selv bitter af egen vilje, når hun ser Israels store nød.« Så langt hans ord.

Hun nyder altså i hvert fald kun godt af det som noget, der passerer igennem. Han sagde, at den Hellige, velsignet være han, svor ikke at gå ind i huset, før han først går ind til hende. Sådan er det også med den fuldkomment retfærdige og den omvendte osv.

Jad Jehuda - ח

(h) »Sådan«: som de vise sagde, at en kvinde kan sige til sin mand: »Jeg bliver ikke forsørget, og jeg arbejder ikke.« Efter hemmelighedens vej kan også Shekhinah, Malkhut, sige til Tiferet, at hun ikke ønsker at blive næret og modtage strømmen fra oven til sig selv, så hun kan lide med Israel i deres nød, eftersom hun ikke kan lade den strømme til dem, som forklaret. Og skulle dette betyde, at Shekhinah er blandt de nedre for Israels skyld? Sandheden er, at hovedsagen gælder det øvres behov, som vore lærde, må deres minde være til velsignelse, sagde: »Shekhinah blandt de nedre er det øvres behov.« Ved opvækkelsen nedefra vækkes det øvre. Sådan også her: Det afgørende er de

Jad Jehuda - ח - fortsat

retfærdiges stade.

Jad Jehuda - ט

(i) »Alligevel«: selv om ordene »på det sted, hvor de, der vender om, står osv.« alene er en billedlig formulering, er de dog også sande efter deres ligefremme betydning. De omvendte skal nemlig udbedre det sted, de beskadigede i de øvre verdener. Det er »på det sted, hvor de, der vender om, står«, ikke at de er større end de fuldkomment retfærdige, som Rashi forklarede. Det skal forklares ved afsnittets slutning.

Jad Jehuda - י

(j) »Ovenfor«: del III, slutningen af kapitel 13.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - יא

(k) »Udsagnsordet« er יזוכה, »han skal få fortjeneste«, som er afledt af navneordet, og betyder, at ingen overtrædelse skal komme ham i hænde.[DA198301]

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - יב

(l) »Og sådan finder vi osv.«: i denne forbindelse forklarer forfatteren Ezekiels sag, da Herren, velsignet være han, sagde: »Du skal spise den som en bygkage, og du skal bage den over menneskeafføring for deres øjne osv.« Hertil sagde han: »Ak, Herre Gud, min sjæl er ikke uren, og selvdødt og sønderrevet dyr har jeg ikke spist fra min ungdom osv.« Herren, velsignet være han, svarede ham: »Se, jeg giver dig komøget i stedet for menneskemøget, og du skal lave dit brød på det osv.« (Ez 4).

Det kræver forklaring: Hvilket argument har han fra selvdødt og sønderrevet dyr til menneskemøg, som slet ikke er forbudt? Hvis hans argument er væmmelse, »og hvad?«, så er opvarmning med komøg også omfattet.[DA198401] Forfatteren mener, at hans argument kom fra de forbudte fødevarer, møget stammede fra, for hans generation var vant til forbudte fødevarer. Vore lærde, må deres minde være til velsignelse, udlagde allerede i andet kapitel af Chullin (blad 37b) »selvdødt og sønderrevet dyr har jeg ikke spist« sådan, at han ikke spiste kød af et dyr, man råber »slagt, slagt!« om. »Og kraft, over dette blev svaret?« [uafklaret forbindelse]: »Min sjæl er ikke uren«, for jeg spiste ikke kød af et døende dyr.[DA198402] Når det er tæt på nevelah, er

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - יב - fortsat

sønderrevet dyr blandet i dets kød; hvordan skulle jeg da spise af møg fra mennesker, der spiste selve de selvdøde og sønderrevne dyr? Derfor blev møget udskiftet for ham med komøg, hvori der intet er fra selvdøde dyr.

Jad Jehuda - יג

(m) »Og det, der står osv.«: som det står dér i Gemara: Rabbi Chijja bar Abba sagde, at rabbi Jochanan sagde: »Alle profeter profeterede kun for de omvendte. Men om de retfærdige selv: Intet øje har set, Gud, uden dig.« Man siger også, at dette er uenigt med rabbi Abbahu osv.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - יד

(n) »For han læste osv.«: at de kun profeterede for de omvendte, gælder altid ud fra, at der ikke findes en retfærdig, der gør godt og ikke synder. For himlene [lakune] vidner om en plet; i denne henseende er vi alle omvendte. Men de fuldkomment retfærdige er dog større.[DA198601]

Jad Jehuda - טו

(o) »Og klart«: sådan er det, at de retfærdige er større end de omvendte.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - טז

(p) »Og han har allerede ladet os høre osv.«: et bevis på, at en fuldkomment retfærdig er større end en omvendt, er, at en retfærdig, søn af en ugudelig, med hensyn til sin sjælevandring ikke kaldes fuldkomment retfærdig og står lavere. Alle hans gode handlinger skal nemlig udbedre hans sjælevandring, ד"מ? [uafklaret forkortelse], da han selv var ugudelig.[DA198801] Sådan lod vore lærde, må deres minde være til velsignelse, os høre, som det står dér (blad 7) om Moses: »Han sagde for ham: Verdens herre, hvorfor er der en retfærdig, som har det godt, og en retfærdig, som har det ondt osv.? Han sagde til ham: Moses, en retfærdig, som har det godt, er en retfærdig, søn af en retfærdig; en retfærdig, som har det ondt, er en retfærdig, søn af en ugudelig osv.«

Man indvender: »Der står jo: Han hjemsøger fædres synd på børn, og der står: Børn skal ikke dø for fædre.« Vi svarer: »Ingen vanskelighed; det er, når de holder fast osv.« Men sådan siger han: »En retfærdig, som har det godt — en fuldkomment

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - טז - fortsat

retfærdig. En retfærdig, som har det ondt — en retfærdig, der ikke er fuldkommen.« Forfatteren forklarer, at Gemaras »men sådan siger han« er en forklaring til det, man antog fra begyndelsen. »En retfærdig, som har det godt, en retfærdig, søn af en retfærdig« betyder en retfærdigs søn med hensyn til hans sjælevandring. Han kaldes fuldkomment retfærdig, for hans gode handlinger går ikke til at udbedre hans sjælevandring. »En retfærdig, søn af en ugudelig« gælder også sjælevandringen, som sagt. Han er en retfærdig, der ikke er fuldkommen, for alle de retfærdige gerninger, han gør, regnes som retfærdig godhed og udbedring af hans tidligere sjælevandring.

Jad Jehuda - יז

(q) »Efter fremgangsmåden osv.«: som det blev forklaret ovenfor i del III, ved kapitlets slutning [kapitelnummer ikke angivet].[DA198901]

Jad Jehuda - יח

(r) »Kong Akaz«, som gennemgik sjælevandring i ham. Det antydede Esajas, da han sagde til ham: »Hør nu osv.« (dér, kapitel 7): I skal høre; hør nu det, du skal høre i fremtiden, når du gennemgår sjælevandring.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - יט

(s) »Han var også fra dem, der irettesatte ham«: derfor må man sige »hør nu«.[DA199101]

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - כ

(t) »Som de knyttede det til osv.«: i kapitlet Chelek (blad 104): »Hvorfor regnede man ikke Akaz med? Rav Josef siger: Fordi han skammede sig over for Esajas, for der står osv.« Og כובס, valkeren: מ"ד [uafklaret forkortelse], han pressede sit ansigt ned. [DA199201]

Jad Jehuda - כא

(u) »Sagens kerne osv.«: nu forklarer forfatteren ordene, at »på det sted, hvor de, der vender om, står« gælder trinnet »vig fra det onde«.

Jad Jehuda - כב

(v) »Det er deres uenighed«: da Gemara sagde »og dette er uenigt med rabbi Abbahu«, er hensigten, at rabbi Chijjas udsagn om de retfærdiges fortrin gælder »gør godt«. Det er en anden del end rabbi Abbahus udsagn, som forklarer de omvendtes fortrin i »vig fra det onde«.

Jad Jehuda - כג

(w) »Og at det blev betegnet osv.«: også dette forklarer det ovenstående, hvor forfatteren sagde, at selv den billedlige formulering er sand.

Jad Jehuda - כד

(x) »Som rav Jehuda viste: på samme sted«: som forklaret nedenfor i kapitel 14, gælder omvendelsen én af to verdener; den omvendte skal udbedre det øvre sted, han beskadigede. Det er også hensigten her.

Tilbage til kapitlet i indholdet

Historisk register: Heqor Din - IV - Kapitel 1

Heqor Din — del IV — kapitel 2

Joel Moshe: 1

Jad Jehuda: א · ב · ג · ד · ה · ו · ז · ח · ט · י · יא · יב · יג · טו · טז · יז · יח · יט · כ · כא · כב · יד

KLADDE · uafklaret

Joel Moshe - 1

»Også således«: dette kommer for at forklare forskellen mellem sønner og tjenere. »Denne betegnelse i sig selv«: at sige søn i ental, א"ל [uafklaret forbindelse], om Israels helhed; det er »undtagen om helheden«.

Rema fra Fano

Se, vor barmhjertige fader er én og har ingen anden; han har heller ingen søn eller bror, som Prædikeren siger. Denne betegnelse gælder i sig selv kun helheden, i betydningen »min søn, min førstefødte, Israel« (2 Mos 4,22). Og udsagnet »Herren sagde til mig: Du er min søn« (Sl 2,7): Hvis vi vil forklare det

KLADDE · uafklaret · fortsat

Joel Moshe - 1 - fortsat

[DA199901] »Og udsagnet Herren sagde osv.«: han sagde »min søn« i ental. »Hvis vi vil osv., fra hans neshamah«: Davids, som var Adams sjælevandring og omfattede alle sjælene, der alle hang ved Adams איפתו [uafklaret

KLADDE · uafklaret · fortsat

Joel Moshe - 1 - fortsat

betegnelse], som Midrash siger.[DA199902] »David åbnede dog ikke osv.«: det er et andet svar på vanskeligheden ved »min søn« i ental. »Begynder med lykkelig osv.«: »Lykkelig den mand« og »Hvorfor raser folkene« er ét afsnit, som bekendt. »Og om Salomo står osv.«: det er en anden vanskelighed, at han sagde »en søn« i ental. »Og dette er Israels kongedømme«: Israel Saba, som hersker over de øvre og de nedre, som det er kendt for dem, der kender den skjulte visdom.

»Og ingen tvivl osv.«: nu forklares tjenernes stade ovenfor; enhver, der bor uden for landet, kaldes tjener. »For efter hjertets hensigt osv.«: sommetider hersker den kloge tjener, den, der beskæftiger sig med ordenes ligefremme betydning med god hensigt, over den, der beskæftiger sig med Torahens hemmeligheder. Se Zohar, Behar: »Denne tjener kaldes hele jordens herre.« Det vil sige egenskaben »en søns krone« [uafklaret forbindelse], som vi har forklaret: »Min søn, min førstefødte, Israel.« Han kaldes »en søn, der bringer skam«, når han beskæftiger sig uden hensigt.[DA199903]

»Kun for den andens fuldendelse osv.«: som Moses, der ikke havde

Rema fra Fano - fortsat

efter den ligefremme betydning om kong David, fred være med ham, trådte også han frem for at lære om hele helheden, som i »han kundgør afslutningen fra begyndelsen«. Dette kendes fra hans neshamah, gennem hvilken han viste, at han mere end alle andre var forpligtet til at grunde over skabelsens undere, som han sagde: »Underfulde er dine gerninger, og min sjæl ved det godt« (Sl 139,14). Den så og erkendte dem jo før den første synd i deres glans og skikkelse; de blev alle overskuet af den i ét blik fra verdens ene ende til den anden.

Da David åbnede sin bog med denne kære, lovpriste salme, der begynder med »lykkelig« og slutter med »lykkelig«, lod han den dog hverken være fremført gennem sig selv eller gennem en af de ti gamle sangere. Dens ubetegnede udsagn er derimod lige så tydeligt som en forklaring: Det gælder Israels forsamling. Så bliver »Herren sagde til mig: Du er min søn« som udsagnet »min søn, min førstefødte, Israel« (2 Mos 4,22). Om Salomo står: »Jeg vil være ham en far, og han skal være mig en søn« (1 Krøn 17,13), med henblik på det kommende, som der står om ham: »Salomo satte sig på Herrens trone« (1 Krøn 29,23). Vore lærde, må deres minde være til velsignelse, sagde, at han herskede over de øvre og de nedre; dette er i sandhed Israels kongedømme.

Der er ingen tvivl om, at fyrster går som tjenere i deres udlændigheds dage uden for landet. Der står: »I er fremmede og fastboende hos mig« (3 Mos 25,23), så at sige virkelig »hos mig«, efter den

KLADDE · uafklaret · fortsat

Joel Moshe - 1 - fortsat

tilknytning til denne verden og kun blev skabt for Israels skyld, som ovenfor. Han kaldes trofast tjener, et højere fortrin end søn. »Guds mand osv.«: mand er Tiferet, Gud er Malkhut. »Og om disse osv.«: fordi Malkhut kaldes tjener, sagde de »det er kvindens vej at tjene sin mand«. Om de mandlige tjenere sagde de »det er sønnernes vej osv.«

Jad Jehuda - א

(a) »Se, vor fader osv.«: efter at forfatteren i det foregående kapitel forklarede forskellen mellem de fuldkomment retfærdige og de omvendte, forklarer han nu forskellen mellem betegnelserne sønner og tjenere, som blev nævnt ovenfor.

Jad Jehuda - ב

(b) »Én og ingen anden osv.« (Præd 4): i Midrash Rabbah udlægges det om den Hellige, velsignet være han.

Jad Jehuda - ג

(c) »Og det gælder ikke« at bruge betegnelsen sønner, undtagen om hele Israel. Sådan står der i Midrash Rabbah dér: »Han har heller ingen søn eller bror«, men den Hellige, velsignet være han, viste Israel kærlighed og kaldte dem sønner.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - ד

(d) »Og udsagnet Herren sagde osv.«: du skal ikke

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - ד - fortsat

indvende fra David, der sagde om sig selv: »Herren sagde til mig: Du er min søn« i afsnittet »Hvorfor raser folkene«. Også dette gælder ham fra helhedens side i ham, det vil sige gennem hans neshamah. Han var Adams sjælevandring og omfattede alle generationer i den, som bekendt: Alle de generationer, som skulle komme, hang ved Adams אִיפתו [uafklaret betegnelse].[DA200301]

Jad Jehuda - ה

(e) »Fra begyndelsen kundgør«: Herren, velsignet være han, sagde dette om ham i Adams dage.

Jad Jehuda - ו

(f) »Som kendt fra hans neshamah«: den var Adams neshamah.

Jad Jehuda - ז

(g) »Gennem hvilken han viste osv.«: hensigten med »Herren sagde til mig osv.« er at vise, at forpligtelsen til at grunde over den fuldkomment videndes undere, velsignet være han, hviler mere på ham end på alle andre. Hans neshamah så og erkendte

Rema fra Fano - fortsat

betydning af eksilet, rabbi Shimon ben Jochai udlagde i kapitlet Benei ha-Ir, og hans tilbagevenden med dem fra eksilerne.

Den, der grunder over Torahens hemmeligheder, skal dog kaldes søn; den, der beskæftiger sig med ordenes ligefremme betydning, skal kaldes tjener. Der står: »En klog tjener skal herske over en søn, der bringer skam« (Ordsp 17,2), for sagen følger hjertets hensigt. Den, der har fuldendt sig selv i det skjulte og det åbenbare og intet andet anliggende har i sin verden end andres fuldendelse, og tager sig af den anden efter hans øjeblikkelige behov, skal kaldes trofast tjener som gengæld for sin tjeneste med at øge himlens ære.

Også dette er en rosende forklaring af udsagnet »jeg ved ikke, hvor min nefesh går hen«, som vi forklarede ovenfor. Menneskenes ruach er nemlig sønnernes egenskab, mens dyrets nefesh, med al den ophøjelse, der udlægges om den, er tjenernes egenskab. Han kaldes også »Guds mand«, altså en tjener, der er sønnen, som Moses, Elias, Elisa og deres fæller, som det med himlens hjælp skal forklares. Om disse sagde de vise: »Det er kvindens vej at tjene sin mand, og det er sønnernes vej at tjene deres far.«

Jad Jehuda - ז - fortsat

jo også før Adams synd hans undere, velsignet være han, i deres rette skikkelse. Derfor sagde David dette vers, »Herren sagde osv.«, som indledning til Salmernes Bog: Det tilkommer mig mere end nogen anden at sige sange og lovprisninger for ham, velsignet være han, på grund af min neshamah, som omfatter alle generationer og ved meget om hans undere, velsignet være han. For dens skyld »sagde Herren til mig: Du er min søn«.

Jad Jehuda - ח

(h) »Dog«: vi behøver ikke sige, at »du er min søn« blev sagt om ham på grund af hans neshamah. Sandheden er, at David ikke sagde dette om sig selv, men om hele Israel. Det kan ikke være, at David indledte sin bog med denne salme fra ham selv eller en anden af sangerne om sig selv. Selv om dette vers står i salme 2, sagde vore lærde, må deres minde være til velsignelse, allerede i første kapitel af Berakhot, at »Lykkelig den mand« og »Hvorfor raser folkene« er ét afsnit. Dertil kommer, at det er en meget kær salme, som de siger

Jad Jehuda - ח - fortsat

dér: »Hvert afsnit, som var kært for David, begyndte han med lykkelig og sluttede med lykkelig.« Derfor sagde han det bestemt om Israels forsamling, og betegnelsen »du er min søn« er berettiget.

Jad Jehuda - ט

(i) »Og om Salomo osv.«: heller ikke fra Salomo, om hvem der står »han skal være mig en søn«, kan man

Jad Jehuda - ט - fortsat

indvende, for også dette blev sagt om ham ud fra helheden af Israels kongemagt, idet han var konge over øvre og nedre, som bekendt.

Jad Jehuda - י

(j) »Og dette er Israels kongedømme«: om det sagde Jonatan til David: »Israels kongedømme skal bestå i din hånd.«

Jad Jehuda - יא

(k) »Og ingen tvivl osv.«: også dette beviser, at betegnelsen søn ikke gælder den enkelte, for selv vore hellige fædre, Herrens udvalgte, var i tjenernes kategori, som Prædikeren siger: »Og fyrster går som tjenere på jorden.« Dette opfyldes ved dem, når de går uden for landet, om hvilket —

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - יב

(l) »Der står: For fremmede osv.«: også Shekhinah går med dem; de er sammen med hende fremmede sammen med dem uden for landet og fastboende i landet.[DA201101]

Jad Jehuda - יג

(m) »Som rabbi Shimon ben Jochai udlagde osv.«, med disse ord: »Hvor kære Israel er for den Hellige, velsignet være han: Hvert sted, de drog i eksil, var Shekhinah med dem osv. Selv når de i fremtiden skal udfries, er Shekhinah med dem, for der står: Herren skal vende tilbage osv.; der står ikke: Han skal føre tilbage osv.«

Jad Jehuda - טו

(o) »Og der står: En klog tjener osv.« (Ordsp 17): den, der beskæftiger sig med Torahens hemmeligheder, er kun bedre, når hans hensigt er for himlens skyld, at kende Herren, hans ære og storhed. Den, der beskæftiger sig med dem uden at gøre det for himlens skyld, står lavere end den, der studerer ordenes ligefremme betydning for deres egen skyld.

Jad Jehuda - טז

(p) »Og den, der har fuldendt osv.«: det forklares i den nævnte Zohar: Han skal ikke føre sig selv ud af tjenerens kategori, for at blive indbefattet i troens hemmelighed.

Jad Jehuda - יז

(q) »Kun for den andens fuldendelse«: se i Zohar; også dette forklares dér: »Tjeneren udfører sin herres tjeneste og bereder den øvre udbedring.«

Jad Jehuda - יח

(r) »Som gengæld for hans tjeneste«: at berede troens hemmelighed i det høje, Tiferet og Malkhut, så de begge indbefattes som ét.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - יט

(s) »Også dette osv.«: denne begrundelse kan vi også bruge til at forklare Midrash Rabbahs udsagn om verset »hvem kender menneskenes ruach osv.« Moses sagde: »Jeg ved ikke, hvor min nefesh går

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - יט - fortsat

hen.« »Betroer, disse over den? Du støtter«, מפקיד הני את סמיך עליה? [uafklaret forbindelse]; overalt, hvor den går hen, er den godt sikret.[DA201701] Forfatteren forklarede allerede dette udsagn på forskellige måder ovenfor i del III. Her finder han det passende at forklare det om sønnernes egenskab, Tiferet, som kaldes »menneskesønnernes ruach«, netop »sønner«, og om tjenernes egenskab, Malkhut. Den er dyrets hellige ruach, »dyret frem for alle dyr«, som ovenfor i del III, kapitel 7. Moses var i tvivl, om hans neshamahs del var i Tiferet eller Malkhut.

Jad Jehuda - כ

(t) »Som i den nævnte Midrash«: del III, kapitel 7.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - כא

(u) »Guds mand«: en betegnelse for disse to trin; »navn«, Tiferet; Elohim, Malkhut.[DA201901]

Jad Jehuda - כב

(v) »Og om de to«, Tiferet og Malkhut, sagde de vise osv. Malkhut er i forhold til Tiferet som en trælkvinde over for sin mand; således er Tiferet i forhold til egenskaberne over sig som en søn over for sin far.

Jad Jehuda - יד

(n) »Dog osv.«: forfatteren forklarer yderligere forskellen mellem sønnens stade og tjenerens. Det er fra Zohar, Behar, side 215: »Når et menneske kender den Hellige, velsignet være han, på almen vis, kaldes han da tjener, som gør sin herres befaling. Han har ikke lov til at undersøge? hans hus' skjulte ting og hemmeligheder.[DA202101] Når et menneske kender ham i enkeltheder, kaldes han da hans elskede søn, som en søn, der søger i de skjulte ting, i alle hans hus' hemmeligheder. Selv om han kaldes søn, førstefødt søn for den Hellige, velsignet være han, som det står: Min søn, min førstefødte, Israel, skal han ikke føre sig selv ud af tjenerens kategori. Han skal tjene sin far med alle de tjenester, som er hans fars ære osv.

Sagens hemmelighed er: Der er to trin i det høje, som mennesket må? krones med.[DA202102] De er troens hemmelighed, og de er ét: Det ene er tjenerens hemmelighed, det andet sønnens. Denne tjener kaldes hele jordens herre. Sønnen er, som vi har forklaret: Min søn, min førstefødte, Israel. Alt er

Jad Jehuda - יד - fortsat

troens hemmelighed, og mennesket må krones med disse trin for at blive indbefattet i troens hemmelighed osv.«

Han sagde videre dér: »Den, der beskæftiger sig med Torahen for at kende den Hellige, velsignet

Tilbage til kapitlet i indholdet

Historisk register: Heqor Din - IV - Kapitel 2

Jad Jehuda - יד - fortsat

være han, på almen vis, skal kaldes tjener. Når han beskæftiger sig med at kende ham i enkeltheder, i visdommens hemmelighed, kaldes han da søn osv.« Se dér.

Heqor Din — del IV — kapitel 3

Joel Moshe: 1

Jad Jehuda: א · ב · ה · ז · ח · י · יא · יב · יג · יד · טו · טז · יח · יז · יט · כ · כא · כב · כג · כד · כה · כו · כז · כח · כט · ל · לא · לב · לג · לד · לה · לו · לז · לח · לט · מ · מא · מב · מג · מד · מה · מו · נ · ס · סא · סב · סג · סד · סה · סו · סז · סח · סט · ע · עא · עב · עג · עד · עה · עו · עז · עח · עט · פ · פא · פב · פג · פד · פה · פו · פז · פח · פט · צ · צא · צב · צג · צד · צה · צו · צז · צח · צט · ק · קא · קב · קג · קד · קה · קו · קז · קח · קט · ר · רא · רב · רג · רד · רה · רו · רז · רח · רט · ש · שא · שב · שג · שד · שה · שו · שז · שח · שט · ת · תא · תב · תג · תד · תה · תו · תז · תח · תט · י · יא · יב · יג · יד · טו · טז · יח · יז · יט · כ · כא · כב · כג · כד · כה · כו · כז · כח · כט · ל · לא · לב · לג · לד · לה · לו · לז · לח · לט · מ · מא · מב · מג · מד · מה · מו · נ · ס · סא · סב · סג · סד · סה · סו · סז · סח · סט · ע · עא · עב · עג · עד · עה · עו · עז · עח · עט · פ · פא · פב · פג · פד · פה · פו · פז · פח · פט · צ · צא · צב · צג · צד · צה · צו · צז · צח · צט · ק · קא · קב · קג · קד · קה · קו · קז · קח · קט · ר · רא · רב · רג · רד · רה · רו · רז · רח · רט · ש · שא · שב · שג · שד · שה · שו · שז · שח · שט · ת · תא · תב · תג · תד · תה · תו · תז · תח · תט · א · ב · ג · ד · ה · ו · ז · ח ·

KLADDE · uafklaret · fortsat

Joel Moshe - 1 - fortsat

gave, og fra Gud, velsignet være han, som forlængede hans dag. »Efter hans fald«: Han var bestemt til at blive dødfødt. »Til det, Enok lod tilbage«: Han er Metatron, som bekendt.

»Som var betroet hos dem« osv.: Fædrene udbedrede det første menneskes synd i de tre former: forbudte seksuelle forbindelser, blodsudgydelse og afgudsdyrkelse. Abraham udbedrede afgudsdyrkelsen ved at slå sin fars afgudsbilleder i stykker; Isak udbedrede blodsudgydelsen ved at strække sin hals frem på alteret; Jakob udbedrede de forbudte seksuelle forbindelser. Det første menneskes sjæle blev nemlig genfødt i dem, som det flere steder står i Zohar.

»Josef måtte træde ind« osv.: Sådan står det i Zohar, Vajjishlach, hvor der gives en anden grund til, at Josef trådte ind i Isaks sted. Men mod dem begge har jeg en indvending: Hvorfor tælles kun 28 år hos Jakob, frem til Abrahams levealder? Hvorfor tælles ikke yderligere fem år, indtil han når sin far Isaks levealder, ligesom ved Abraham? Dette kræver undersøgelse.

»Til solårets dage«: Det er 365 dage. »Og regnes som et år«: Denne bestemte del, en fjerdedel af en dag, regnes som et år. Dermed er der 366 dage, talværdien af שם ה',

KLADDE · uafklaret · fortsat

Rema fra Fano - fortsat

bad om barmhjertighed for sig selv, så hans dom ikke skulle fuldbyrdes på selve syndens dag, men på den Helliges — velsignet være han — dag, så han kunne vende om. Han tog faste på sig alle sine dage, som var 930 år, talværdien af תענית, faste. Det skete den dag ved minchah-tiden, om hvilken der står: »Lad min bøn stå som røgelse for dig«, תכון תפלתי קטרת לפניך. Begyndelsesbogstaverne giver 930, og slutbogstaverne ניתך, smeltet, for han bestemte over sig selv, at hans blod skulle smeltes gennem faste, som sagt. 930 sammen med דם, blod, giver talværdien 974, generationerne »der blev revet bort før tiden«, for han arbejdede på deres udbedring i betydningen »jeg vil lære overtrædere dine veje, og syndere skal vende tilbage til dig«. Han bar altså manges synd. Som ved den, der beder om barmhjertighed for sin næste, mens han selv behøver det samme, tilsiger rettens orden, at han bliver bønhørt først.

Også תפלתי, min bøn, har talværdien 930, for dagesh i lamed træder i stedet for jod, som bekendt. Der står: »Mine hænders løft som aftenoffer.« Dette var nemlig den første bøn for dem, der kom til verden. Derfor indskærpede vore lærde især minchah-bønnen. I kapitlet Ha-Tekhelet lærer vi: »Guldalteret indvies kun med krydderrøgelsen mellem aftenerne.« Røgelsen er jo en tjeneste i det skjulte og ved enkelte, som bekendt; den antyder hjertets tjeneste og tankens forening, at rette hensigten godt og samle sig alene om den.

KLADDE · uafklaret · fortsat

Joel Moshe - 1 - fortsat

»Herrens navn«, nemlig 366. »Og הויה med en udfyldning, som er lig dens grundform«: Sådan skal der læses. Det er Navnet BaN, 52, således: יו"ד ה"ה ו"ו ה"ה. שדי og Navnet BaN giver 366.

Her følger et beskadiget bogstavargument: »Mellem det uafklarede דוני, shin-jod og dalet?«.[DA202404] Det antyder Navnet i åben og skjult form. Også i Navnet שדי indgår שכי, muligvis 320, og jod; forbindelsen er uafklaret. [DA202405] Mellem bogstaverne ש og ד står ifølge teksten ד; dette antyder הויה i åben og skjult form, det vil sige Navnet הויה med udfyldningen og dets fire bogstaver. Derefter følger den usikre række ש' ע"ח כ"ה שכי, med 78, shin eller 300, 25 og שכי, muligvis 320; deres indbyrdes forbindelse er uafklaret. [DA202406] Se bogen Olam Katan, som hører til dette, og du vil finde tilfredshed.

»For mit navn er i ham«: Slutbogstaverne har talværdien ך og ו, 20 og 6, lig talværdien af Navnet הויה; slutordet ניונו? er uafklaret.[DA202407]

»Fastboende som Enok«: Gennem fædrene opnåede han den fremmedes stade, som svarer til ligheden, demut. Gennem Enok opnåede han den øvre stråleglans, billedet, tselem, og kaldes fastboende. Nu er det ikke vanskeligt, hvorfor han

KLADDE · uafklaret · fortsat

Joel Moshe - 1 - fortsat

behøver to gaver, fra fædrene og fra Enok og hans fæller; undersøg det nøje. »Alderdommen sprang på dem«: Se Zohar, Bereshit.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - א

(א) »Det kendte« osv. [DA202505]: Nu forklarer forfatteren forskellen mellem en fremmed og en fastboende, som han nævnte i kapitel 2. Forfatteren siger, at »ud fra den fremmedes betydning?« sigtede han også til betegnelsen fastboende.[DA202501] Ved det første menneskes synd faldt hellige kræfter ned i skallerne, og ligeledes de fremmedes sjæle. Der følger den usikre aramæiske formulering דהן לוין וילידן?, foreløbigt »de låner og føder?«. [DA202502] Det særlige Navn er דהדרי לן, »de, som vender tilbage til os«, som forfatteren siger i Maamar Em Kol Chaj, afsnit 8?. [DA202503] Betegnelsen fremmed viser dette: Den kaldes sådan på grund af sit fremmedophold i denne verden blandt skallerne. Men ved betegnelsen fastboende sigtede han til den Hellige, velsignet være han, »som aldrig faldt ned i skallerne«; forbindelsen er usikker.[DA202504]

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - ב

(ב) »I betydningen« af det, der står: »I kender den fremmedes sjæl, for I var

KLADDE · uafklaret · fortsat

Rema fra Fano - fortsat

Før synden var disse halvfjerds år passende for vor første fader til at fuldende de tusind og leve i dem som fuldkomment retfærdig: »Han skal leve videre for evigt og ikke se graven.« Også efter synden tilhørte de ham ved Herrens medlidenhed med ham, for han ønsker godhed og ville udstrække sin langmodighed til afslutningen af tusind år sammen med skumringen, men da som en omvendt. Selv om han ombestemte sig og efterlod dem til David, behøvede han dog hjælp, for en fange kan ikke befri sig selv, og Davids garant behøver selv en garant.

Aggadaen siger: »Gaven blev skrevet i en bog, og den Hellige, velsignet være han, Metatron og Adam skrev under på den.« Så langt citatet. Denne bog er de retfærdiges bog, som blev åbnet på det første Rosh ha-Shanah. Den Hellige, velsignet være han, og Metatron skrev under som vidner i sagen, og Adam anerkendte ved sin underskrift, som om deres vidnesbyrd var prøvet ved retten. Eller den Hellige, velsignet være han, skrev under, han, »i hvis hånd alt levendes nefesh er«, og »du holder dem alle i live«, på at han ville give David liv efter hans fald fra efterkommernes særlige kraft, som bekendt. Metatron skrev under på det, Enok og hans fæller efterlod, og Adam på det, fædrene efterlod, idet han var i troskabspagt med dem.

Fædrene, som var fremmede, gav af deres egne år til David: Abraham fem år, da han ikke nåede Isaks alder; Jakob 28, da han ikke nåede Abrahams alder; og

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - ב - fortsat

fremmede i Egyptens land.« Meningen er, at også I var fremmede i Egyptens land med hensyn til jeres sjæle, fordi de var fangne i Egyptens skal. Som skrevet i værket ס"ג ,ח"ק, kapitel 26?,[DA202601] og som vore lærde sagde om noget tilsvarende: »Alle« — teksten standser her. [DA202602]

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - ה

(ה) »Og Davids sjæl«: Omfattet og »æret?« af fremmed og fastboende; forbindelsen er usikker. [DA202701]

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - ז

(ז) »At et menneske henføres til Jared« osv.: Hans halvfjerds år blev givet til ham, som det straks vil fremgå. [DA202801]

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - ח

(ח) »Hans far, fastboende«: Alt — עד?, foreløbigt »indtil« eller »vidne« —, efter det, vore lærde sagde. [DA202901]

Jad Jehuda - י

(י) »Han lod tilbage af disse«: Som det straks vil fremgå.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - יא

(יא) »Da han bad«: Det var på det tidspunkt, da han søgte omvendelse? og bad om barmhjertighed. Undervejs forklarer forfatteren hans omvendelse.[DA203101]

Jad Jehuda - יב

(יב) »Men på den Helliges dag, velsignet være han«: Den er tusind år. Han bad om at forlænge fristen for dommen for at kunne vende om.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - יג

(יג) »På det tidspunkt, da de stillede ham?«: I den tiende time flygtede han, og i den ellevte blev han dømt.[DA203301]

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - יד

(יד) »Med dommen?«, הדין?: Talværdien er 974, svarende til de 974 slægtled, som blev bestemt »til et kammer«, לחדר, et usikkert led, »som? blev revet bort før tiden«.[DA203401]

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - טו

(טו) »I betydningen« af det, David sagde til Salomo osv. Dette svarer til det første menneske, fra hvem »mange?« kom, nemlig de slægtled, som var før ham.[DA203501]

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - טז

(טז) »Det er også muligt?«: Meningen er, at han tilsigtede tidspunktet, da han brændte »med røgelsen?« mellem aftenerne, fordi røgelsen antyder bønnen.[DA203601]

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - יז

(יז) »Som et ønske indenfor?«: I templet, דנכרך יתיר, et usikkert led om at være yderligere omsluttet

KLADDE · uafklaret · fortsat

Rema fra Fano - fortsat

Josef, i Isaks sted, gav 37 år, da han ikke nåede Jakobs alder. Tilsammen var det halvfjerds år, som forklaret i Zohar. Josef måtte træde i Isaks sted, fordi Isak anerkendte dødsdommen over sig selv ved bindingen i sit 37. år; se slutningen af traktaten Em Kol Chaj.

Ligeledes ved de nævnte fastboende, som var de udvalgte i disse generationer: Vi finder, at Jered gav 38 år til ham og Metusalem 31, som hver manglede i de tusind. For Enok, der er verdens fyrste, var det til fuldendelsen af hans dage og år tilstrækkeligt, at de fuldendtes efter solens dage, en dag for et år. Solens omløb fuldendes kun på omtrent 365 dage og en fjerdedel. Denne er en afgrænset del og regnes som et år i det, Enok efterlod, for han skulle have levet år efter tallet שנ"ם ידו"ד, »navnet Havayah«, efter betydningen »hans navn er som hans herres navn«, som siges om Metatron: Shaddaj og Havayah skrevet fuldt ud, lig med dets rod, som vi nævnte i del II, kapitel 31.[DA202301] Der står: »For mit navn er i ham«, בקרבו, med talværdien 310; dalet i midten antyder de fire bogstaver, der er som navnet שדי, Shaddaj, skjult og åbenbart, i det fuldt skrevne navn, som sagt.

Om dette er der sagt ved David: Fremmed som Abraham og hans fæller, fastboende som Enok og hans fæller; det er »som alle mine fædre«. Han sagde: »Jeg er en fremmed hos dig«, som viser nutiden, mens »fastboende« skal opfyldes i vor Messias. Eller »hos dig« tjener både det foregående og det følgende led. Han siger også om sig selv:

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - יז - fortsat

eller viklet.[DA203701]

Jad Jehuda - יח

(יח) »Hjertets tjeneste«: Det er bøn.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - יט

(יט) »Det var før« osv.: Man kan ikke indvende: Hvordan kunne Adam lade alle halvfjerds år tilbage til David? De tilhørte jo ikke ham, for selv efter hans bøn måtte han under alle omstændigheder dø på selve den Helliges dag, velsignet være han, før de tusind år var fuldendt, som skrevet: »På den dag, du spiser« osv. Men de tilhørte ham faktisk, for han bad Herren om at få »hele dagen?« og også tusmørkets øjeblik, så han kunne leve alle tusind år.[DA203901] Grunden er, at Adam oprindelig skulle leve tusind hele år uden at dø og derefter leve for evigt. Der står nemlig: »På den dag, du spiser af det, skal du visselig dø.« Meningen er: Hvis du spiser af det inden for dagen, altså inden for tusind år, skal du visselig dø bagefter, når dagen er gået. Deraf følger, at hvis han ikke spiste af det hele dagen, ville han derefter leve for evigt. Derfor udvirkede hans omvendelse og bøn halvdelen: At leve hele dagen og derefter dø.

Jad Jehuda - כ

(כ) »Men«: De halvfjerds år tilhørte ham kun som en, der var vendt om.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - כא

(כא) »Alligevel behøvede han« bekræftelse, som det straks siges: Den Hellige, velsignet være han, og Metatron underskrev dette dokument, og hans fædre,

KLADDE · uafklaret · fortsat

Rema fra Fano - fortsat

»Jeg var ung«, det vil sige som Enok, der blev udvalgt i sin ungdom til at tjene i det høje; »også blev jeg gammel«, som verdens fædre, over hvem alderdommen pludselig kom.

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - כא - fortsat

Isak og hans fæller, skulle også stadfæste det for ham. [DA204101] Uden denne grund: Hvordan var det nødvendigt at udbedre David og give ham

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - כא - fortsat

halvfjerds år i gave, når han selv er uklar og har brug for dette? Slutforbindelsen er usikker. [DA204102]

Jad Jehuda - כב

(כב) »I aggadahens fortælling«: I Jalkut Bereshit om verset »dette er bogen om Adams slægtled«: Han lod alle slægtled passere foran ham og viste ham David, som havde tre timers liv indskrevet. Adam sagde til ham: Verdens Herre, skal der ikke være nogen hjælp for denne? Han sagde: Sådan steg det op i tanken foran mig. Adam sagde: Hvor mange er mine leveår? Han sagde: Tusind år. Adam sagde: Findes der gaver i himmelhvælvingen? Han sagde: Ja. Adam sagde: Halvfjerds år af mine år skal tilhøre dette mazzal. Hvad gjorde Adam? Han bragte dokumentet og skrev et gavebrev på det. Den Hellige, velsignet være han, Metatron og Adam underskrev det osv. Dette er: »Se, jeg er kommet; i bogrullen er der skrevet om mig.«

Jad Jehuda - כג

(כג) »Denne bog« osv.: Forfatteren forklarer, at dokumentet, som omtales i »dette er bogen om Adams slægtled« og »se, jeg er kommet i bogrullen«, var de retfærdiges bog, som blev åbnet for ham, for denne dag var rosh ha-shanah.

Jad Jehuda - כד

(כד) »Vidner«: Adams underskrift skulle stadfæste sagen, mens den Helliges, velsignet være han, og Metatrons underskrifter skulle bekræfte ved underskrift.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - כו

(כו) »Og der står: Og han skal leve«, וחיה, osv. [DA204501]: Også dem, som døden er blevet bestemt over, giver du liv.

Jad Jehuda - כז

(כז) »Som det, Enok lod tilbage«: Han er Metatron, som sammen med sine fæller også lod halvfjerds år

Jad Jehuda - כז - fortsat

tilbage til David, som det vil fremgå.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - כח

(כח) »For det første menneske«: Med hensyn til sin nefesh, ruach og neshamah »at skænke dem«, som nævnt; den korte sætningsforbindelse er uafklaret. [DA204701]

Jad Jehuda - כט

(כט) »Som fremmede« osv.

Jad Jehuda - ל

(ל) »For Abraham«: Han gav afkald på fem år; Abraham var 175.

Jad Jehuda - לא

(לא) »Og Jakob«, som kun levede 147 år, gav afkald på 28 år.

Jad Jehuda - לב

(לב) »Og Josef«, som levede 110 år.

Jad Jehuda - לג

(לג) »Halvfjerds år«, som den øvre David behøvede for at bestå ved dem. Dette forklares i Zohar, Vajjishlach, side 168; se dér.

Jad Jehuda - לה

(לה) »Ligeledes fastboende«: Jared, Enok og Metusalem.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - לו

(לו) »Som var antallet af disse slægtled«:[DA205401] Hver af dem burde have levet tusind år ligesom Adam. Jared levede 962 år og Metusalem 969. De år, som manglede for at fuldende tusind, gav de afkald på til fordel for David.

Jad Jehuda - לז

(לז) »Og Enok«, som blev 365 år: Dette var bestemt nok for ham. Han burde ikke være længere i denne verden end solårets antal dage, idet solen kredser om verden på 365 dage og en fjerdedel. Hans år svarede til en dag for et år, fordi han er verdens fyrste. Men for den kvarte dag, som tælles som en

Jad Jehuda - לז - fortsat

hel dag, da en del af dagen regnes som hele dagen, burde han have levet endnu ét år. Det gav han afkald på til David. De år, som disse tre lod tilbage, giver i alt 70.

Jad Jehuda - לח

(לח) »Som det, Enok lod tilbage«: Hans år svarede til en dag for et år, og der burde have været mere.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - לט

(לט) »For det var«: Vid, at tallet 366 passer til fuldendelsen af hans dage, for dette er tallet »som skrevet יהוה«; formuleringen er usikker.[DA205701] Han betegnes også ved Navnet, som det siges om ham: »For mit navn er i ham.« Vore lærde sagde: Det er Metatron, hvis navn er som hans Herres navn og har talværdien שדי.

Jad Jehuda - מא

(מא) »Lig sin grundform«: Også udfyldningen giver 26.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - מב

(מב) »והמי?« osv.:[DA205901] Grunden til denne beregning er, at alt dette antydes i »for mit navn er i ham«. בקרבו har talværdien 310. »Mit navn« er dalet, som »angiver?« de fire bogstaver i Navnet הויה. Sætter du dalet mellem ש og י, får du שדי i skjult form, som i ordene »mit navn er i ham«. Derefter følger et usikkert led om at regne Navnet הויה i åben form,[DA205902] for skriftstedet forlader ikke sin ligefremme betydning. »For mit navn« sigter til Navnet הויה, hvis udfyldning giver »alef-bogstaver«, אלפי"ן, som nedenfor.[DA205903]

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - מג

(מג) »Om dette, ved hans udsagn?« osv.: Dette afslutter det foregående. David sagde: »For jeg er fremmed hos dig, fastboende som alle mine fædre.« Det er: Fremmed som Abraham osv. Alle disse var nemlig hans fædre, hvorfra hans dage og år var tildelt.[DA206001]

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - מד

(מד) »Men fastboende«: Her blev der ikke sagt »jeg hos dig«, fordi det ikke blev opfyldt i David selv; det følgende מצד שלא מדת אבותיו?, foreløbigt »fordi ikke hans fædres egenskab?«, er usikkert.[DA206101] Alligevel blev det opfyldt i Messias, som »skal fuldende — vedrørende — dage?«, שיכלה כנוגע ימי?;

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - מד - fortsat

forbindelsen er beskadiget.[DA206102]

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - מה

(מה) »Eller«: Også David selv er fastboende på grund af dagene; derefter står בשמו? אקרי חנוך וחבריו, foreløbigt »i hans navn? kaldes Enok og hans fæller«, med uafklaret forbindelse.[DA206201] Efter dette vil ordet »hos dig« også henvise fremad til ordet »fastboende«; kildens forbindelsesord מוסבב? er markeret usikkert.[DA206202]

Jad Jehuda - מו

(מו) Om dette sagde David, fred være med ham: »Ung har jeg været, også gammel er jeg blevet« osv. (Salme 37). Meningen er: Jeg var som Enok, der vandrede med Gud, mens han endnu var ung. Derfor kaldes også Metatron den unge, som bekendt. »Også gammel er jeg blevet«: Jeg var som verdens fædre, der var gamle og højt oppe i dagene, for fra alle disse kommer mit livs tilblivelse. Se Zohar, Chajje Sarah, side 67.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - ג

(ג) »Den, som bor uden for landet«, ligner én, som ingen Gud har. [Lakune i kilden.][DA206401]

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - ד

(ד) [Lakune i kilden.][DA206501] »Dermed for David« [lakune i kilden][DA206502] »ville han ikke være blevet åbenbaret dér«.[DA206503]

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - ו

(ו) »Ordene når frem« osv.: Dette er allerede forklaret ovenfor, del 3, kapitel 17. [Lakune i kilden.][DA206601]

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - ט

(ט) »En retfærdig, søn af en retfærdig«: Efter den ligefremme betydning og også med hensyn til hans sjæls genfødsel. Som sagt om verset »god?« osv. (Prædikeren 7).[DA206701] Se Zohar, som citeres nedenfor, del 4, kapitel 18. [Lakune i kilden.][DA206702] Se også Zohar, Terumah, side 229, i Sitrei Torah.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - כה

(כה) »For da også« [lakune i kilden].[DA206801]

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - לד

(לד) »For Isak« osv.: Dér i Zohar [lakune i kilden]. [DA206901] Forfatteren forklarer dette således: Fra bindingen på alteret og frem blev Isak regnet som død, fordi han havde accepteret dødsdommen over sig selv. Desuden var hans sjæl faktisk fløjet bort. Fra da af havde han intet at lade tilbage til David. Derfor trådte Josef ind i hans sted og lod 37 år

Tilbage til kapitlet i indholdet

Historisk register: Heqor Din - IV - Kapitel 3

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - לד - fortsat

tilbage for Isak, svarende til de 37 år, han havde levet før bindingen.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - מ

(מ) »Dette er Shaddaj«, שדי. [Lakune i kilden.] [DA207001]

Heqor Din — del 4 — kapitel 4

Joel Moshe: 1

Jad Jehuda: א · ב · ה · ו · ז · ט · י · יא · יב · יג · יד · טו · טז · יז · יט · כ · כא · כב · כג · כד · כה · כו · כז · כח · כט · ל · לא · ג · ד · ח · יד · יח · כב · כג · כה · כו

KLADDE · uafklaret

Joel Moshe - 1

»For han har udvalgt« osv.: Fordi Herren udvalgte osv., ved vi dermed, at Jerusalem er det udvalgte sted. Dette er modsætningen til den fremmedes sjæl og til at bo uden for landet, som ovenfor, kapitel 2. Den, som bor i Israels land, opnår nemlig de fastboendes stade. Dette er himlens port til at opnå Guds velvilje, velsignet være han.

»I kongens palads«: Selv om han synder mod ham, begår han ingen stor synd på grund af skammen over for ham. Således bar Jerusalem skyld bort, nemlig den forsætlige, fordi den er kongens, den Helliges, velsignet være han, palads. »Mens han var fremmed«: Uden for Jerusalem.

De blinde og de lamme var to urenhedskræfter, som blev ført ind hos dem. Når de samlede sig, var de

KLADDE · uafklaret

Rema fra Fano

»For Herren har udvalgt Zion, ønsket det som sit sæde.« Vi ved, at Jerusalem er det udvalgte sted i den beboede verden til at opnå den guddommelige velvilje og hellig ånd. Folket, som boede dér, fik sin skyld båret bort, som det sømmer sig for en kongesøn i kongens palads. Så længe vor kong David endnu var fremmed, gjorde jebusitten, som boede i Jerusalem, sig stærk imod ham sammen med de blinde og de lamme, som Davids sjæl hadede. Syndens mellemmand havde ført dem ind hos dem, som kendt fra lignelsen om den lamme. Begge fandtes i Bileam. De blinde førte betragtningen på vildspor, og de lamme ødelagde handlingen. De er store hindringer for fuldendelsen af det billede og den lighed, vi har omtalt.

Navnet jebusit er utvivlsomt afledt af udtrykket dam tevusah: Blod fra før døden blandet med blod fra efter døden. Dette svarer til den dobbelte død, som det første menneske blev advaret om, og som vi har forklaret. I dette blods urenhed, som er bestemt af de lærde,

KLADDE · uafklaret · fortsat

Joel Moshe - 1 - fortsat

פרוטוהא דחטא', en usikker form knyttet til synden, [DA207301] som i lignelsen om den lamme: Han sætter den lamme oven på den blinde. Begge fandtes i Bileam, lam og blind, »med lukket øje« og »haltende«, שתום עין ושפי. »De, som fører betragtningen på vildspor«, svarer til billedet; »de, som ødelægger handlingen«, til ligheden.

»I dets urenhed« osv.: I det blandede blod, dam tevusah, som gør uren. Derfor advares vi om ikke at besmitte os selv på grund af urenheden. Det, der står på den anden side af bladet, »alle partsufim« osv.: Alle sjælene hang i ham, i betydningen »du er min søn« fra det foregående kapitel. Derfor kunne de ikke fordrive dem, for denne handling var forbeholdt netop David.

»Alle hans forbandelser«

KLADDE · uafklaret · fortsat

Joel Moshe - 1 - fortsat

osv.: De forbandelser, som David rettede mod Joab, blev opfyldt i Davids afkom, da han dræbte Joab, som det står i aggadahen i Chelek. »Der står skrevet vil ikke kunne«: Fremtidsformen betyder, at de ikke vil kunne. Selv om de fordrev dem, blev det ikke bevaret i vore hænder, for templet blev ødelagt.

»Erkendelsen« osv.: Som forudsætning for dette skrev rabbi Azar, עזר, i Imrei Binah,[DA207302] at erkendelsesevnen, den erkendende og det erkendte er de tre øverste. Viden, daat, er den højeste Keter i hemmeligheden om intet, ajin; den vidende er Chokhmah i hemmeligheden om noget af intet, jesh me-ajin; og det vidste er Binah, hvor de seks retninger findes i mulighed, i hemmeligheden om noget af noget, jesh mi-jesh. Erkendelsen er Tiferet, som omfatter de seks retninger. I alt dette er der forbindelse, forening og »det vidste«; forbindelsen i sætningen er usikker.[DA207303] Dér er alt nemlig i hemmeligheden »hele dit folk er retfærdige«.

Der står: »Han ved, hvad der er i mørket« osv. Herfra fører han et bevis for, at Atsilut kaldes erkendelse. »De ondes vej fjernede han«; derfor er der dér parring og forbindelse. Men ved

KLADDE · uafklaret · fortsat

Rema fra Fano - fortsat

ligger en alvorlig advarsel til os alle om ikke at skade os selv. Dette er tilstrækkeligt som antydning.

Da David blev konge over hele Israel — hvilket er foreningen af alle partsufim — følte han sig sikker på, at begge dele ville bestå hos ham. Som Ezekiel forjættede: »Jeg vil gøre dem til ét folk, og én konge skal være konge over dem alle.« Dette er fuldendelsen af den forjættelse, vi nævnte i kapitel 2: »Herren sagde til mig: Du er min søn«, både om helheden og den enkelte, som ovenfor. Derfor udråbte kong David, fred være med ham, i hele Israels lejr: »Enhver, som slår jebusitten og når kanalen«.[DA207201] Han behøvede ikke forklare lønnen, for den, som slår jebusitten, når uden tvivl viljens kanal for at udføre dens sendelse med held. Ingen løn er større. Derfor gav man ham af hans eget at blive overhoved og fører.

Fordi Joab blev værdig til dette, blev alle Davids forbandelser genvakt med tilbagevirkende kraft og opfyldtes senere i forbanderens afkom, efter at han selv havde angivet hans løn. I Josvas dage står der: »Jebusitten, som boede i Jerusalem, kunne Judas sønner ikke fordrive.« I Sifrei, afsnittet Reeh, sagde rabbi Josva ben Korcha: De kunne, men de havde ikke lov. Grunden er, at dette bud var forbeholdt David og hans mænd. Stadig står der skrevet לא יוכלו, »vil ikke kunne«, selv om der læses לא יכלו, »kunne ikke«, for det blev ikke bevaret i vore hænder på grund af vore synder og vore fædres overtrædelser.

Ligesom dette sted samler dem, som har billede og lighed, i velviljens tid, således blev erkendelsen og valget oprindelig

KLADDE · uafklaret · fortsat

Joel Moshe - 1 - fortsat

månens formindskelse — den er Malkhut i hemmeligheden »ét hjul på jorden« — og ved den skade, som synden forårsager, skilles erkendelsen fra valget, som kommer fra Malkhut. Gennem nymånebukken fører man det tilbage til viden. Betegnelsen viden nævnes efter Zohar i Raaja Mehemna: »Stig med ham op til Keter.«[DA207304]

I sandhed er erkendelsen til det gode; den er sandhed, for at ingen fordreven skal fordrives fra ham, og til sidst skal alt udbedres. Indvender du: Så er valget ikke ubetinget? Derefter står det uafklarede לא”.[DA207305] Sandheden er netop sådan: Det ubetingede valg er den tåbelige tjeners egenskab. »Men før hende står skrevet: Jeg vil være konge over jer under alle omstændigheder«; kildens לפניה er usikkert i forbindelsen.[DA207306]

»Og de retfærdige skal kaldes« osv.: Under alle omstændigheder er ære den samlede udbedring, som nedenfor, kapitel 11. Til at begynde med gør hun sig selv mindre på grund af synderne. Se Maamar Em Kol Chaj, afsnit 17.

Jad Jehuda - א

(א) »Fordi der blev valgt« osv.:[DA207401] Forfatteren forklarer nu erkendelsen og valget, som han nævnte i kapitel 2, og

Jad Jehuda - א - fortsat

indleder med Jerusalems høje stade.

Jad Jehuda - ב

(ב) »I kongens Zion«: [DA207501] Det er fra begyndelsen mere egnet som sted for paladset. Sådan var det ved David: Så længe han var udenfor, uden for Jerusalem, da han herskede i Hebron over Juda og ikke i Jerusalem, gjorde jebusitten modstand mod ham.

Jad Jehuda - ה

(ה) »I Bileam«: Han var lam og blind, som vore lærde siger i Chelek ud fra »med lukket øje« og »han gik haltende«, שתום העין og וילך שפי.

Jad Jehuda - ו

(ו) »Til fuldendelse af billedet og ligheden«: Skaden i betragtningen hindrer billedet, og skaden i handlingen hindrer ligheden.

Jad Jehuda - ז

(ז) »Utvivlsomt«: Jebusitten var en blanding af disse to urenhedskræfter. Navnet viser dette ved forbindelse med dam tevusah: Blod fra før døden blandet med blod fra efter døden, som forklaret i Gemara, Keritot.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - ט

(ט) »Og med ביחיתהו?« osv.: [DA207901] Forfatteren forklarer, hvorfor de lærde bestemte urenhed for det blandede blod: For dermed

KLADDE · uafklaret · fortsat

Rema fra Fano - fortsat

forenet dér. Dette er betydningen af »nu ved jeg«, som blev sagt ved bindingen på alteret, og hvortil vi allerede åbnede lysets porte i den foregående del. Også dette hører til det, vi forklarer. Erkendelsen er nemlig selv en forbindelse og forening med viden, den vidende og det vidste.[DA207202] Der står: »Han ved, hvad der er i mørket, og lyset bor hos ham.« Han er lysets sted, men lyset er ikke hans sted; den, der er i lyset, ser jo ikke det, der er i mørket.

Ved månens formindskelse blev valget imidlertid udskilt. Soningen gennem syndofferbukken vil hjælpe med at føre valget tilbage til viden. Men det ubetingede valg, uden tugtens stav, er den tåbelige tjeners egenskab: Han arbejder »som udsendt«, בשלוח, en usikker formulering,[DA207203] og sigter mod sin egen fordel. Gør han oprør mod sin herre, vil denne sælge ham for bestandig. Sådan skete det for splittelsens slægtled, og sådan er udsagnet »han så og løste«, da han strålede fra Seir og viste sig fra Paran, idet han fritog dem for de syv bud.

Til sønnerne siges derimod: »Han vil undervise ham i den vej, han skal vælge.« Og der står: »Jeg vil være konge over jer«, under alle omstændigheder, »for Herren er en Gud med kundskab, og hos ham vejes handlinger«. Dette er meningen med: »Gå og gør dig selv mindre«, og: »De retfærdige skal kaldes efter dig.« Dette vil vi forklare udførligt i Maamar Ha-Meorot Ha-Gedolim, med himlens hjælp.

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - ט - fortsat

at advare om »I skal vogte jer meget nøje«, så vi ikke selv forårsager døden, uden at det er nødvendigt for et bud.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - י

(י) »Da David blev konge« osv.: Han vender tilbage til det, han sagde ovenfor. Så længe David var i Hebron, gjorde jebusitten modstand mod ham; og da han blev konge i Jerusalem over hele Israel — her standser enheden. [DA208001]

Jad Jehuda - יא

(יא) »Hvilket er foreningen af alle partsufim«: Da de var ét folk, frygtede han ikke ham; hans hjerte var derimod fast og trygt.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - יב

(יב) »At dette er, og dette er kongemagten?«: Når de er ét folk, vil det bestå hos ham.[DA208201]

Jad Jehuda - יג

(יג) Dette er fuldendelsen af den forjættelse, den Hellige, velsignet være han, sagde til ham: »Du er min søn« osv. Ovenfor udlagde vi det om helheden, Israels menighed, og om den enkelte, David selv, fordi han rummede det første menneskes sjæl, hvori hele Israels sjæle hang. En mand, som har dette, er bestemt egnet til at forene

Jad Jehuda - יג - fortsat

partsufim, så de bliver ét folk for ham.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - טו

(טו) »Efter fremgangsmåden« osv.: Vore lærdes udsagn i tredje kapitel af Sanhedrin, blad 48 b, er kendt: Alle Davids forbandelser, »må Joabs hus aldrig mangle én med udflåd eller hudlidelse« osv., blev opfyldt i Davids afkom. Forfatteren forklarer skriftstedets hensigt: »Ved opstigningen af כרים, foreløbigt væddere eller puder?«, et usikkert led om Joabs løn,[DA208401] fordi han slog jebusitten, »som blev lukket inde eller skjult?«, שנעלים?,[DA208402] og nåede viljens kanal. Derfor blev hans forbandelser genvakt mod ham selv.

Jad Jehuda - טז

(טז) »I Josvas dage« osv.: Forfatteren forklarer også hensigten med det, der siges i Sifrei.

Jad Jehuda - יז

(יז) »De kunne«: Selv om den skrevne fremtidsform »vil ikke kunne« lader forstå, at de ikke var i stand til det.

Jad Jehuda - יט

(יט) »Ligesom« osv.: Han vender tilbage til Jerusalems høje stade. Ligesom det er stedet for dem, som har billede og lighed — fuldkomment retfærdige og dem, der er vendt om — således blev erkendelsen og valget oprindelig forenet dér, før månens anklage, da Tiferet og Malkhut var sammenføjede som ét. Således var det erkendelsens og valgets sted, billede og lighed, som nævnt ovenfor, kapitel 2. Jerusalem var beredt til dette, fordi den svarer til Malkhut, det øvre Jerusalem, som bekendt.

Jad Jehuda - כ

(כ) »I betydningen nu ved jeg«, som vi nævnte i den foregående del, kapitel 10: Nu ved denne binding på alteret ved jeg, fordi erkendelsen har bredt sig i nutiden; se dér.

Jad Jehuda - כא

(כא) »Også dette« osv.: Det kan også forklares efter vor fremgangsmåde. Abraham sagde dette, fordi han stod på Morijas bjerg, som er anlagt over for det øvre Jerusalem.[DA208901]

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - כד

(כד) »Men ved månens formindskelse« osv.: Dette henviser til det ovenfor sagte, at erkendelsen og

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - כד - fortsat

valget oprindelig blev forenet i Jerusalem. Det var før månens anklage, da lysene var sammenføjede som ét, som forklaret i værket חכ"ם?, del 1, kapitel 5.[DA209001] Efter anklagen blev månen mindre i valgets hemmelighed og blev livmoder for de handlende. Valget behøvede [lakune i kilden] godt og ondt.[DA209002] Se Maamar Ha-Middot, מ"ד, en usikkert udfoldet henvisning.[DA209003]

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - כז

(כז) »For splittelsens slægtled«: »Som du sagde, Gud, velsignet være han, ovenfor i rækkefølgen?« — den korte formulering er usikker.[DA209101]

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - כח

(כח) »וימתחי?«:[DA209201] »Han så og løste folkeslagene«, som de udlagde: Han så, at de ikke holdt deres syv bud, rejste sig og løste dem fra dem. Grunden er, at selv når de handler rigtigt, sigter de kun mod deres egen fordel.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - כט

(כט) »Men til sønnerne«, hvis egenskab ikke er at tjene for at få løn: »Som dette: De skal juble?, ירונו?« osv., et usikkert lemma.[DA209301] Dette er også skriftens ord: »Sandelig, med stærk hånd og udøst vrede vil jeg være konge over jer.«

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - ל

(ל) »Dette er meningen« med, at den Hellige, velsignet være han, efter månens anklage sagde til den: »Gå og gør dig selv mindre.« Bagefter formildede han den og sagde: De retfærdige skal kaldes efter dig, som det står dér, 60 b. Formindskelsen gjaldt også valget af det gode: »At det bliver, at det skal være?«, en usikker forbindelse,[DA209401] så også dette valg kan ske uden at være for himlens skyld. Dette er netop »gør dig selv mindre«. Formildelsens hensigt var, at de retfærdige, som vælger det gode for himlens skyld, skal kaldes efter dig.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - לא

(לא) »Om de to lys«: Det er i værket חכ"ם?, del 1, fra kapitel 5 og frem; se dér.[DA209501]

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - ג

(ג) »Med de blinde og de lamme«: Forfatteren forklarer skriftens hensigt: »Kongen og hans mænd gik til Jerusalem mod jebusitten, som boede i landet. Han sagde til David: Du kommer ikke herind, medmindre du fjerner de blinde og de lamme — for at sige: David kommer ikke herind. David indtog Zions fæstning, som er Davids by. Den dag sagde David: Enhver, som slår jebusitten og når kanalen, og de lamme og de blinde, som Davids sjæl hader« osv. (2 Samuel 5).
Han siger, at de blinde og de lamme var to urenhedskræfter. De lærde forklarede det ved en lignelse i Chelek om legeme og sjæl på dommens dag: En konge havde en frugthave og satte to vogtere i den, én lam og én blind osv. Hvad gjorde han? Han satte den lamme oven på den blinde og dømte dem som én osv. Også lignelsen er altså sand; »at forstå lignelse og billedtale« sigter til de to urenhedskræfter. [Lakune i kilden.][DA209601]

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - ד

(ד) [Lakune i kilden.][DA209701]

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - ח

(ח) »I betydningen« af det dobbelte udtryk מות תמות, »du skal visselig dø«, som blev sagt til det første menneske, og som vi lærte ovenfor, del 3, kapitel 5. [Lakune i kilden.][DA209801]

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - יד

(יד) »Han behøvede ikke« osv. [Lakune i kilden.][DA209901] Han når ovenfor viljens kanal, som ønsker dette. Den, der slår jebusitten, er dermed viljens udsending, og der er intet højere. Overfloden i denne verden følger da af sig selv, så der bliver

Tilbage til kapitlet i indholdet

Historisk register: Heqor Din - IV - Kapitel 4

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - יד - fortsat

barmhjertighed og troskab.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - יח

(יח) »Og stadig er de«, הנם, »som David fordrev«, שאורישם — forbindelsen er usikker.[DA210001] [Lakune i kilden.][DA210002]

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - כב

(כב) »For i sandhed« osv. [Lakune i kilden.][DA210101]

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - כג

(כג) »Der står: Han ved« osv. (Daniel 2). [Lakune i kilden.][DA210201]

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - כה

(כה) »Og soningen« [lakune i kilden].[DA210301]

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - כו

(כו) »Men« osv.: Her forklarer forfatteren, at der er to slags valg. Det første er at vælge det gode og forkaste det onde af kærlighed til sig selv, så Herren vil gøre godt mod én. [Lakune i kilden.][DA210401] Det andet valg er, at mennesket vælger det gode, fordi Herren ønsker det, og alene sigter mod at gøre hans vilje, velsignet være han, uden at vende sig mod »lønnen?«.[DA210402] [Lakune i kilden.][DA210403] »Tugtens stav«: For den, Herren elsker, tugter han. Dette valg er ikke ubetinget som det første, for »han har allerede overgivet ham fra valgets side at vælge det modsatte«; slutleddets syntaktiske forbindelse er usikker.[DA210404]

Heqor Din — del 4 — kapitel 5

Joel Moshe: 1

Jad Jehuda: א · ב · ג · ד · ה · ו · ז · ח · ט · י · יא · יב · יג · יד · טו · טז · יז · יח · יט · כ · כא · כב · כג · כד · כה · כו · כז · כח · כט

KLADDE · uafklaret

Joel Moshe - 1

»Enten i den højeste forening« osv.: Som indledning må man anføre fra Maamar Olam Katan, at selv om navnet Elohim nævnes i Atsiluts verden ved Binah og Malkhut, er det kun en overført betegnelse. Elohim viser sig ikke selv, men gennem navnet Havayah. Havayah udfyldt med he-bogstaver skrives י"ד ה"ה ו"ו ה"ה; det skjulte består af fem bogstaver, svarende til de fem bogstaver i Elohim. Det skjulte i Havayah er således kilden til Elohim. [DA210701] Dette er hemmeligheden om de fem knuder i tsitsit. Se Bachja, som til sidst skriver om de fire konger mod de fem og slutter: »Herren er Elohim«; undersøg det dér. I Atsiluts verden viser billedet alene sig således; Elohim, som svarer til ligheden, viser sig slet ikke.

I Beriahs verden findes en større åbenbaring, også af Elohim, som svarer til ligheden. Dog har Havayah, billedet, overtaget. Derfor kaldes den tronens, הכסא, verden; ordets talværdi er Elohim. [DA210702] Da det er den mandlige verden, har Havayah overtaget. I Jetsirahs verden har Elohim, ligheden, overtaget. Havayah viser

Rema fra Fano

Om udsagnet »Lad os gøre et menneske« (1 Mosebog 1, 26) forklarede de lærde i Bereshit Rabbah: »Han rådspurgte sit hjerte; han rådspurgte de tjenende engle; han rådspurgte de retfærdiges sjæle; han rådspurgte himlens og jordens værk.« Efter vore lærdes opfattelse er alt dette sandt. Han betragtede nemlig alle måder, hvorpå billede og lighed virker: Enten i den højeste forening, som vi skal omtale — og om denne fuldkomne styrelse siges, at han rådspurgte sit hjerte — eller under billedets herredømme over ligheden: Han rådspurgte de tjenende engle. Dette svarer til de levende væsener, som bærer tronen, uden møje eller anstrengelse; tronen glæder sig derimod og bærer dem, som bærer den, som bekendt.

Under lighedens herredømme, hvorved de omvendte bliver elskede, og hvor billedet er med den, rådspurgte han de retfærdiges sjæle. Dette er hemmeligheden om hvert enkelt menneskes portræt, som forklaret i Maamar Ha-Nefesh. Eller ordene »han rådspurgte de retfærdiges sjæle« kan forstås om det første ikon, som vi forklarede dér. Så gælder dette billedets herredømme over ligheden, mens »han rådspurgte de tjenende engle« gælder lighedens herredømme, med billedet ved dens side i dens arbejde. Dette er mere rigtigt; se dér, kapitel 15. Under lighedens herredømme alene rådspurgte han himlens og jordens værk.

Kom og se: Da Gud, velsignet være han,

KLADDE · uafklaret · fortsat

Joel Moshe - 1 - fortsat

sig også dér, men ligheden, Elohim, står over det, fordi den kvindelige verden begynder her. I Asijahs verden, som helt hører til den kvindelige verden, viser kun den samlede Elohim-betegnelse, ligheden, sig.

Anden forudsætning: I Atsilut findes udstrålingerne fra det første ikon, nefesh, ruach, neshamah, chajah og jechidah. Dette kaldes sjælens sjæl, den øverste orden, det øvre billede. Der er endnu et trin nedenunder, kaldet det andet ikon, portrættet af den øvre lighed: Nefesh fra Asijah, ruach fra Jetsirah og neshamah fra Beriah. Der er et tredje trin, kaldet det nedre billede, som omfatter to skygger, som i udtrykket »og som skyggerne«. Det er sjælens klædning, der hæfter ved legemet; én skygge er ruachs klædning og én nefeshs, så disse dele kan hæfte fuldstændigt ved hinanden, eftersom den ene er finere end den anden og behøver et mellemled.[DA210703] Det fjerde trin kaldes livsånden, den følende og voksende sjæl samt det livløse; dette er den nedre lighed. Dermed er der fire trin: Øvre og nedre billede, øvre og nedre lighed. Se

KLADDE · uafklaret · fortsat

Joel Moshe - 1 - fortsat

kapitel 12 om, hvordan lysene omgiver; derefter står den uafklarede forkortelse ’וא’.[DA210704]

»Han rådspurgte sit hjerte«: Det er Shekhinah i hemmeligheden »han blev bedrøvet i sit hjerte«. Dette er det højeste trin, hvor også ligheden regnes til billedet, og Elohim er indesluttet i Havayah. Det kaldes den højeste forening, hvor navnet Elohim ikke viser sig, som ovenfor.

»Under billedets herredømme« osv.: Det er i Beriahs verden, hvor Elohim viser sig, men Havayah hersker over det. »Han rådspurgte de tjenende engle«: Det er de levende væsener, som bærer tronen, for Beriah er tronens verden. »Under lighedens herredømme«: Det er Jetsirahs verden, hvor Elohim, ligheden, står over billedet, Havayah; Havayah er dog med den.

»Han rådspurgte de retfærdiges sjæle«: Det forholder sig omvendt, for de tjenende engle er i Jetsirahs verden. Derfor siger han: »Eller de retfærdiges sjæle kan forstås om det første ikon«, under billedets herredømme over ligheden. At han siger det første, selv om det er det andet, kan forklares således: For det første menneske, den Helliges, velsignet være han, egne hænders værk, regnes det for det andet ikon, men for

Rema fra Fano - fortsat

alene, selv og i sin herlighed, skabte mennesket, rådspurgte han sit hjerte og skabte det i sit billede. Ligheden blev slet ikke nævnt ved navn; også den var indesluttet i sin rod. Dette er grunden til versets gentagelse: »I Guds billede skabte han det.« Da han rådspurgte de retfærdiges sjæle, sagde han: »Lad os gøre et menneske i vort billede, efter vor lighed.« Af rådslagningen med de tjenende engle kommer udsagnet ved Sets fødsel, under det første menneskes kraftige omvendelse: »Han avlede i sin lighed, efter sit billede« (1 Mosebog 5, 3). Af rådslagningen med himlens og jordens værk kommer: »Gud skabte et menneske; i Guds lighed gjorde han det« (1 Mosebog 5, 1), svarende til »den dag, du spiser af det, skal du visselig dø« (1 Mosebog 2, 17). Netop på skabelsesdagen blev han overgivet til stjernekonstellationernes orden, som vi forklarede i begyndelsen af Maamar Ha-Nefesh, kapitel 21.

Derfor knytter skriften dette til »bogen om Adams slægtsfølge«, eftersom den vil fortælle, hvilket mål hans dage har. Også fra begyndelsen medførte synden på fødselsdagen, at menneskets ende skulle være døden. Ved Kains og Abels fødsel nævnes intet af dette, og ingen rådslagning fandt sted om dem. Toraen taler ikke om dem, som fra begyndelsen er døde. De lærde knyttede alle disse rådslagninger til verset »Lad os gøre et menneske«, som er et mønstertilfælde for hele emnet. Her nævnes billede og lighed udtrykkeligt, og her stemmer den skabtes sind — som omfatter de retfærdiges sjæle — overens med det højeste sind.

Dermed ved vi, hvor kostbart udsagnet

KLADDE · uafklaret · fortsat

Joel Moshe - 1 - fortsat

os er det det første. Se kapitel 14; så vil du forstå dette udtrykkeligt.

»Og de tjenende engle« osv., »under lighedens herredømme«: Det er Jetsirahs verden, englenes verden. »Dette er mere rigtigt«: Efter denne forklaring bliver de tjenende engle på deres plads i Jetsirah. Man behøver ikke den anstrengte forklaring om, at de levende væsener bærer tronen, som ovenfor. »Himlens og jordens værk«: Det er Asijahs verden.

»Ved versets gentagelse«: Det peger på ligheden, som er indesluttet i billedet; netop derfor står der »i Elohims billede«. »De retfærdiges sjæle«: Efter den anden forklaring ovenfor, som sigter til Beriah, siger han »i vort billede, efter vor lighed«: Billedet hersker over ligheden. »Han avlede i sin lighed og efter sit billede«: Ligheden hersker over billedet i Jetsirah. »Efter Elohims lighed« osv.: Billedet er indesluttet i ligheden.

»Den dag, du spiser« osv.: Som der her står »på skabelsesdagen«, blev han netop den dag solgt ind under stjernekonstellationernes orden i Asijahs verden. Det er netop »han gjorde ham«, asah. Dette antydes også af »du skal visselig dø«: Han blev lagt ind under naturen for at blive

KLADDE · uafklaret · fortsat

Joel Moshe - 1 - fortsat

dømt dag for dag. »Skriften knytter det til« osv.: Verset »på skabelsesdagen« knyttes til »dette er bogen om Adams slægtsfølge«, for at sige og fortælle målet for Adams dage, som synden medførte; »på dagen, da han blev skabt« — forbindelsen standser her. »Rådslagning« kommer af »han rådspurgte«.[DA210705]

»De lærde knyttede det til« osv.: Vore lærde udlagde »han rådspurgte sit hjerte«, »de retfærdiges sjæle« og »himlens og jordens værk« alt sammen ud fra »Lad os gøre et menneske«, som nævnt i kapitlets begyndelse. Hver udlægning angår ellers sit eget vers, »i Elohims billede« og de øvrige vers anført ovenfor, men dette er et mønstertilfælde. »Her stemte«: Ved billede og lighed stemte den skabtes sind, sjælene, overens med det højeste sind.

»At billedet skal være selve billedet«: Han siger בצלמנו med bet, i vort billede, men ligheden med sammenligningens kaf: כדמותנו, efter vor lighed. »I er guder« først svarer til billedet; derefter »den Højestes sønner« svarer til ligheden. I forhold til den Højestes sønner står Elohim højere, men i forhold til Havayah kaldes det lighed, som ovenfor.

»Længere fremme i afsnittet om Noa«: Der siges »i Elohims billede skabte han mennesket«.

Rema fra Fano - fortsat

»Lad os gøre et menneske i vort billede, efter vor lighed« er efter den åbenbare, ligefremme betydning: Billedet skal være selve billedet, mens ligheden er en sammenligning.[DA210601] Først siges: »Jeg sagde: I er guder«, og dernæst: »I er alle den Højestes sønner« (Salme 82, 6), som der står: »Jeg vil ligne den Højeste« (Esajas 14, 14). Billede og lighed var da egnede til at herske over de øvre og de nedre. Herom lærer vi: »Elsket er mennesket, som blev skabt i billedet.« Man anfører verset længere fremme i afsnittet om Noa. Af billedet alene i Bereshit kan der nemlig udledes noget endnu højere, som vi sagde; det taler mishnaens lærer ikke om, for »intet øje har set, Gud, undtagen dig«.

I afsnittet om Noa viser skriften, at den taler om begge, billede og lighed. Først siger den: »Den, som udgyder menneskets blod, i mennesket« (1 Mosebog 9, 6). Denne gentagelse giver plads for alle de sande forklaringer af den dobbelte død, som vor første fader blev advaret om, som ovenfor i del 2. Det er nærliggende at forstå, at indøvelsen af læren for sønnerne, de fuldkomment retfærdige, ubetinget er størst. Den er den skjulte kostbarhed, hvori Israel glæder sig over sin skaber, svarende til det, vi lærer: »Elsket er Israel, som kaldes den Allestedsnærværendes sønner.« For tjenerne, de omvendte, er handlingen ubetinget størst. Her gælder: »Elsket er Israel, som fik et kostbart redskab.« Bagefter siger han: »Hvormed verden blev skabt«, for at pege på verdens ordning alene gennem de udtrykkeligt fremlagte ting. Det, som er skjult for os, tilhører Herren vor Gud, og hans arbejdsredskab i dette er selve

KLADDE · uafklaret · fortsat

Joel Moshe - 1 - fortsat

Anderledes er verset i Bereshit, »i Elohims billede skabte han det«, hvoraf der kan udledes noget højere: Elohim er indesluttet i billedet, og ligheden viser sig slet ikke, som ovenfor. Mishnaens lærer taler ikke om denne store løn, for »intet øje har set« osv. Men det anførte vers i afsnittet om Noa taler om begge, billede og lighed, idet det først siger: »Den, som udgyder blod« osv. Døden knytter sig i nogen grad til ligheden, svarende til »hendes fødder går ned til døden«.

»Alle forklaringerne«: Det er, hvad der står i del 2, kapitel 5: »Grunden til gentagelsen, at היד הותחל« osv., foreløbigt »at hånden blev begyndt«, en usikker formulering; se dér.[DA210706] Således også »den, som udgyder menneskets blod som et menneske«: Mens han er i verden, dør han hver dag. Dette kommer fra den nedre lighed, livsånden.

»Den store indøvelse«: Læren og den store betragtning står over handlingen. Dette bygger på en forudsætning fra Aris lære, hans minde være til velsignelse: På den første dag skal man især udbedre gennem tanken, for den svarer til Beriahs verden; på den anden gennem talen, svarende til Jetsirah; på den tredje gennem handlingen, svarende til Asijah. Herom siger han: »Det er tid at

KLADDE · uafklaret · fortsat

Joel Moshe - 1 - fortsat

handle for Herren; de har brudt din Tora.« I begyndelsen behøvede man ikke handling, kun

Rema fra Fano - fortsat

kostbarheden. Alt forklares i afsnittet »Herren erhvervede mig som begyndelsen på sin vej«. Undersøg det nøje, så vil du finde det.

KLADDE · uafklaret · fortsat

Joel Moshe - 1 - fortsat

mundtlig tale; efter synden behøver vi nu udbedring gennem handling og skrift. Dette er »jeg skriver ham

KLADDE · uafklaret · fortsat

Joel Moshe - 1 - fortsat

min Toras mangfoldighed«, men »de regnes som noget fremmed« efter synden. Derfor blev skrift og udbedring gennem handling nødvendige og påtvungne. Den fuldkomment retfærdiges skade når kun til Beriahs verden; derfor udbedrer han gennem tanken. Se nedenfor, kapitel 10, om tankens hemmelighed. Den omvendte udbedrer gennem handling, svarende til Asijahs verden.

»Den skjulte kostbarhed«: Til forskel fra det kostbare redskab, som er det åbenbare; se begyndelsen af kapitel 6 nedenfor. »Dens ordning gennem de udtrykkeligt fremlagte ting«: Det er verdens åbenbare gang, ordning og beståen. Uden dom, sandhed og fred kunne verden ikke bestå. Det skjulte i verdens gang — såsom erkendelse og valg eller den retfærdige, som lider ondt — forklares derimod i Toraens hemmelighed, som er kostbarheden. Forfatterens hensigt er at forklare mishnaen: »Elsket er Israel, som kaldes den Allestedsnærværendes sønner«, svarer til billedet, som ovenfor; »elsket er de, som fik et kostbart redskab«, er ligheden, tjenerens trin.

Jad Jehuda - א

(א) »Om udsagnet Lad os gøre et menneske« osv.: Forfatteren vender tilbage til billede og lighed, som han indledte afhandlingen med.

Jad Jehuda - ב

(ב) »Han betragtede« osv.: I kapitel 1 er det allerede forklaret, at billedet er en betegnelse for Havayah og ligheden for Elohim. Efter disse to store lys' indbyrdes orden var der fire aspekter, svarende til de fire verdener Atsilut, Beriah, Jetsirah og Asijah. Først var der fuldstændig forening i Atsilut, for Herren er Elohim. Det andet aspekt var billedets herredømme over ligheden i Beriah, hvor Elohim viser sig, eftersom den øvre Imma bygger rede dér i de tre øverste sefirot. Derfor kaldes den tronens, הכסא, verden, hvis talværdi er Elohim; dog har Havayah overtaget dér. Det tredje aspekt var lighedens herredømme over billedet i Jetsirah, hvor Elohim har overtaget, eftersom den nedre Imma bygger rede i Metatron. Det fjerde aspekt var

Jad Jehuda - ב - fortsat

lighedens herredømme alene i Asijah. Hele dens grundlag kommer fra dommen, og alle dommene er stærke dér. Elohim viser sig alene, mens Havayah er indesluttet i det. Forfatteren forklarer, at de fire rådslagninger nævnt i Bereshit Rabbah svarer til disse fire aspekter; det forklares i det følgende.

Jad Jehuda - ג

(ג) »Om denne fuldkomne styrelse« i Atsiluts verden rådspurgte han sit hjerte. Det er en betegnelse for Atsilut, hvorfra livets frembringelser kommer til alle emanerede og adskilte væsener, som forklaret ovenfor, del 1, kapitel 3.

Jad Jehuda - ד

(ד) »Under billedets herredømme« i Beriahs verden: Herom sagde de, at han rådspurgte de tjenende engle. At tronen kaldes de tjenende engle, skyldes, at tronen tjener sin skaber og bærer dem, som bærer den.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - ה

(ה) »Under lighedens herredømme« i Jetsirahs verden, hvor de omvendte, som svarer til ligheden, som nævnt i kapitel 1, »vendes i dette«; derefter følger »og dér navnet de retfærdiges sjæle, רבה, foreløbigt stor eller Rabbah«, en usikker forbindelse.[DA211201] Herom sagde de: »Han rådspurgte de retfærdiges sjæle.« Meningen er hvert enkelt menneskes portræt, som også omfatter de omvendte.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - ו

(ו) »Eller det kan forklares« således: Ordene »han rådspurgte de retfærdiges sjæle« sigter til egentlige retfærdige og til det første ikon, som forklaret i Maamar Ha-Tselem, i Maamar Olam Katan og andre steder. Sjælene fra det første ikon er fra Atsiluts verden, som omfatter alle sjælens fem dele: Nefesh, ruach, neshamah, chajah og jechidah. Den omfatter tre portrætter, hvori vi fik billede. Det nedre ikon består af nefesh, ruach og neshamah, som udfolder sig fra de tre verdener Beriah, Jetsirah og Asijah: Nefesh fra Asijah, ruach fra Jetsirah og neshamah

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - ו - fortsat

fra Beriah. Dette omfatter dog også den naturlige nefesh og ruach, livssjælen; se dér. Selv om det første ikon er fra Atsilut, blev det »ikke åbenbaret, hvis gennem formindskelse« — denne forbindelsesform er usikker[DA211301] — ved disse verdeners trinvise udfoldelse under billedets herredømme over ligheden, som i Beriah. Efter dette sigter »han rådspurgte de tjenende engle« til Jetsirahs verden, englenes verden.

Jad Jehuda - ז

(ז) »Dette er mere rigtigt«: Således forklares »de retfærdiges sjæle« og »de tjenende engle« om egentlige retfærdige og tjenende engle. Vi behøver ikke anstrengte forklaringer, som gør dem til tronen og de omvendte.

Jad Jehuda - ח

(ח) »Under lighedens herredømme alene« i Asijahs verden: Dette er meningen med »han rådspurgte himlens og jordens værk«.

Jad Jehuda - ט

(ט) »Kom og se«: Denne grund forklarer, hvorfor menneskets skabelse undertiden nævner billedet alene, undertiden ligheden alene, undertiden begge med billedet først og undertiden med ligheden først. Dette svarer til de fire nævnte aspekter.

Jad Jehuda - י

(י) »Dette er grunden til versets gentagelse«: Efter »Gud skabte mennesket i sit billede« gentager han »i Elohims billede skabte han det«, for også at omfatte ligheden, som er indesluttet i billedet.

Jad Jehuda - יא

(יא) »Da han rådspurgte de retfærdiges sjæle«: Efter den anden forklaring satte han billedet før ligheden, sådan som det er i Beriahs verden, hvor Havayah har overtaget.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - יב

(יב) »Af rådslagningen med de tjenende engle« i Jetsirahs verden, hvor Elohim har overtaget, satte han derfor ligheden først. Dette var »i betydningen הצר״י omvendelse«, med en uafklaret forkortelse; [DA211901] de omvendte »vendes i dette«, som nævnt.[DA211902]

Jad Jehuda - יג

(יג) »Af rådslagningen med himlens og jordens værk«: Ligheden hersker i Asijahs verden. Derfor

Jad Jehuda - יג - fortsat

nævnte han ligheden alene i verset »på skabelsesdagen« osv.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - יד

(יד) »Svarende til den dag, du spiser«: »Den skabelsesdag« skal forstås som »den dag, du spiser«: Netop den dag går han ind under stjernekonstellationernes orden og de naturlige stjernetegn; dette er hans død. Det skete på selve skabelsesdagen, selv uden synd. Elohim alene skabte ham, dommenes navn. »Elohim bredte sig under ham« — forbindelsen er usikker[DA212101] — for dommene var stærke i ham, og han blev overgivet til stjernekonstellationernes orden.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - טו

(טו) »Derfor knytter skriften det til« osv.: Umiddelbart er der en vanskelighed i verset »Dette er bogen om Adams slægtsfølge; på skabelsesdagen« osv., »Adam levede« osv. Den burde kun have sagt: »Dette er bogen om Adams slægtsfølge. Adam levede« osv. Hvorfor afbryde med »på den dag, Gud skabte«? Hvad vil den fortælle os, når den allerede har nævnt mennesket? Efter det, vi har sagt, er det forståeligt: Når verset vil nævne »gaven af det første menneskes dage«, מתת ימיו, en afvigende kildeform, [DA212201] indleder det: »Dette er bogen om Adams slægtsfølge; på skabelsesdagen.« Netop den dag, han blev skabt, medførte det således, at hans dage i verden sluttede.

Jad Jehuda - טז

(טז) »Men ved deres fødsel« osv.: At skriften ikke siger om Kain og Abel, at de blev født i hans lighed, efter hans billede, som om Set, skyldes, at de fra begyndelsen var bestemt til døden, som bekendt.

Jad Jehuda - יז

(יז) »De lærde«: Selv om verset »Lad os gøre et menneske« kun nævner billedets herredømme over ligheden, knyttede de dog alle fire rådslagninger til dette vers af følgende grunde: Det er et mønstertilfælde for selve rådslagningen, idet han siger »lad os gøre«. Endnu en grund er, at i dette vers —

Jad Jehuda - יח

(יח) — nævnes begge, billede og lighed. I de øvrige vers nævnes om Adam selv kun ét af dem. For det tredje er hele hensigten med dette vers at sige —

Jad Jehuda - יט

(יט) — »at den skabtes sind stemte overens«: Det vil sige tronen, de tjenende engle og de retfærdiges sjæle, med Guds sind, velsignet være han, om at gøre et menneske.

Jad Jehuda - כ

(כ) »Efter den åbenbare, ligefremme betydning« sagde han »i vort billede« om hele menneskets sjæl, som er en del af Gud fra det høje. »I vort billede« sigter til Gud selv, velsignet være han. »Efter vor lighed« sagde han om den talende og erkendende sjæl, som er indesluttet i menneskets væsen; i dette ligner mennesket de tjenende engle. »Efter vor lighed« sigter til englene. Han siger בצלמנו med bet, i vort billede, og כדמותנו med sammenligningens kaf, efter vor lighed. Det er en meget kostbar og ophøjet beskrivelse.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - כא

(כא) »Svarende til skriften« (Salme 82): »Jeg sagde: I er guder« — i vort billede; således kommer »i vort billede« først. Derefter »den Højestes sønner« som sammenligning, eftersom [lakune i kilden] sammenligningens udtryk, som skrevet: »Jeg vil ligne den Højeste«.[DA212801]

Jad Jehuda - כב

(כב) »Over de øvre og de nedre«: Billedet over de øvre og ligheden over de nedre. Verset »Lad os gøre et menneske« slutter: »De skal herske over havets fisk og himlens fugle og hele jorden.« Havets fisk er det store og det lille følge, og himlens fugle er englene.

Jad Jehuda - כג

(כג) »Herom lærer vi« i Avot, kapitel 3: »Elsket er mennesket, som blev skabt i billedet« osv., som sagt: »For i Elohims billede gjorde han mennesket.«

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - כד

(כד) »At de lærte: Billedet alene« osv.: Det følgende דאלה gengives foreløbigt »at disse«; forbindelsen er usikker.[DA213101] Han burde have anført verset »Gud skabte mennesket i sit billede«, som står i begyndelsen af Bereshit. Grunden er, at mishnaens lærer taler om hele menneskets sjæl, som var i Elohims billede efter den ligefremme betydning, og ikke om det første ikon i de øvre verdener, som hænger sammen med det antydede i »Gud skabte mennesket i sit billede«, som »intet øje har set« osv.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - כה

(כה) »Og dér« osv.: Indvend ikke, at dette vers også taler om »disse synder«, מאותן החטאים, som nævnt; [DA213201] dette må siges, for det taler nødvendigvis også »בתם מדעתו«, en uafklaret forbindelse med helhed/fuldkommenhed og viden. [DA213202] Versets begyndelse viser dette ved ordene »den, som udgyder menneskets blod«: He svarer til billedet, og he til ligheden.[DA213203] Det sigter til sjælens dele, hvor nefesh forbliver levende, når he viger fra dem, som forklaret ovenfor, del 2, afsnit 46. Derfor står det dobbelte »du skal visselig dø« også om det første menneske; se dér. Alle de forklaringer, som nævnes dér, gælder også her. »Hvis herfra antydede vi«, אי מכאן רמזנו, er en usikker forbindelse:[DA213204] Når et menneske bliver dræbt, mens det er levende ved sjælen, er billede og lighed begge antydet her.

Jad Jehuda - כו

(כו) »Det er nærliggende at forstå« osv.: Forfatteren forklarer her det, der videre siges i Avot: »Elsket er Israel, som kaldes den Allestedsnærværendes sønner« osv., og: »Elsket er Israel, som fik et kostbart redskab, hvormed verden blev skabt« osv. Det følger vore lærdes spørgsmål sidst i Kiddushins første kapitel: Er læren eller handlingen størst? Han mener, at læren bestemt er størst for de fuldkomment retfærdige, nemlig den skjulte del. Herom taler begyndelsen: »Elsket er Israel, som kaldes sønner.« For de omvendte er handlingen størst; herom taler slutningen. »Et kostbart redskab« betegner Toraens åbenbare side, som er nødvendig for handlingen. Se næste kapitel.

Jad Jehuda - כז

(כז) »Den er den skjulte kostbarhed«: I Shabbat, kapitel 9, fortæller vore lærde, at englene sagde til den Hellige, velsignet være han: »Du har en skjult kostbarhed« osv. Det er Toraens skjulte side.

Jad Jehuda - כח

(כח) »Bagefter sagde han: Hvormed verden blev skabt«: Det sigter til verdens orden og bestående, som i sin helhed er åbenbar i den åbenbare Tora, der opretholder og bevarer verden. Det sigter ikke til selve verden. Den Helliges, velsignet være han, arbejdsredskab ved verdens skabelse var nemlig selve kostbarheden, ikke det kostbare redskab, som ovenfor, del 2, kapitel 14.

Jad Jehuda - כט

(כט) Der står: »Herren erhvervede mig« (Ordsprogene 8). Herfra til »jeg var hos ham som værkmester, amon« osv. tales om den skjulte kostbarhed før verdens skabelse; med den skabte Gud, velsignet være han, verden. Bagefter siger han:

Tilbage til kapitlet i indholdet

Historisk register: Heqor Din - IV - Kapitel 5

Jad Jehuda - כט - fortsat

»Jeg legede på hans jordiske verden, og min fryd var hos menneskebørnene«, om det kostbare redskab. Det er let at forstå.

Heqor Din — del 4 — kapitel 6

Joel Moshe: 1

Jad Jehuda: א · ב · ג · ד · ה · ו · ז · ח · ט · י · יא · יב · יג · יד · טו · טז · יז · יח · יט · כ · כא · כב · כג · כד · כה · כו · כז

KLADDE · uafklaret

Joel Moshe - 1

»Moses talte til Herren«: Det er ikke en ærbødig udtryksmåde over for det høje at sige, at han talte til Herren. Derfor er der et ophold ved zaqef qatan: Moses talte mellem sig og sig selv, og det blev af sig selv hørt af Herren. »Behov for bekendtgørelse«: Han bad om, at en mand og leder blev udpeget over menigheden. Man indsætter kun en leder over menigheden, hvis det bekendtgøres ovenfra. Dette er én af tre ting, som alene er i den Helliges, velsignet være han, hånd; husketegnet er פשר: Parnas, leder; sova, mæthed; raav, hungersnød.

Ved Aron har også Herrens tale til ham zaqef qatan som ophold. Han talte nemlig ansigt til ansigt med Moses, ikke med Aron. Ligeledes mangler den adskillende tifcha ved »Moses søgte velvilje«, for ellers var udtryksmåden ikke ærbødig, som ovenfor.

Rema fra Fano

Du har altså lært, at kostbarheden er én ting og det kostbare redskab en anden. Om dem lærer vi: »Moses modtog Tora fra Sinaj.« Der står ikke »Toraen«, את התורה, for ordene gælder ikke selve Toraen og dens skjulte side. Om denne kan man ikke tale om modtagelse eller overlevering, men om erkendelse gennem forstanden. På Sinaj beskæftigede han sig ganske vist med selve kostbarheden, men fik ikke lov til at overlevere den til andre. Som i Sifrei: »Mig befalede Herren på den tid« — der var ting, han befalede mig at sige mellem mig og mig selv.

Dette er meningen med »Herren talte til Moses«: Det, som passede for ham alene, det dybe og det skjulte; »for at sige«: Det, som kan siges videre, »gå og sig«. Ligeledes står der i afsnittet »Må Herren, åndernes Gud, udpege«: »Moses talte til Herren« — det, han sagde til himlens ære; »for at sige« — det, som krævede en bekendtgørelse i den øvre domstol. Uden en sådan udnævner man ikke en leder over menigheden hernede.

Man bør ikke overse accentmesterens nøjagtighed i verset »Herren talte til Moses og sagde«, hvor det end

KLADDE · uafklaret · fortsat

Joel Moshe - 1 - fortsat

»Ud fra det selv«: Han svarede de tjenende engle ud fra de åbenbare ting: Hvad står der? »Du må ikke slå ihjel« osv. På den skjulte side er hele Toraen ganske vist den Helliges navne, og dens bogstaver har en anden kombination. Deres klage angik det skjulte, som var selve kostbarheden, ikke det kostbare redskab. De sagde: »Den skjulte kostbarhed, du har fra skabelsens seks dage.« Alligevel tog Moses fat på at forklare, at studiet er handlingen, og alt er for Israels skyld, selv hemmelighederne.

»Det, vi lærer« osv.: Her synes det modsatte at være tilfældet, at studiet står højere og kaldes billede, mens handlingen er lighed; dette er skjult og dette åbenbart. »Forstås«: Ikkar betyder en tings rod, og studiet er plantningen.

»I Tikkunim«: Vav i Navnet er træets frugt. Det første he har tre streger, som grene til begge sider; vav

KLADDE · uafklaret · fortsat

Joel Moshe - 1 - fortsat

er stammen. Derefter kommer et uafklaret forkortelsesled, »som et notarikon: gren, gren, stamme, פ׳ר״ה, foreløbigt frugt og he«.[DA213901] Det sidste he, hans kongedømme, er grunden og roden. Rødderne strækker sig også til begge sider i jorden, tre streger. »Den, som bekender de øvrige bogstaver, men ikke dette«: Det sidste he; han fornægter roden.

»Indøvelsen af læren i sig selv«: Studiet og betragtningen gennem Moses, solens ansigt. »Stillet frit til rådighed på jorden«, מופקר בארץ: [DA213902] Det er handlingen, det åbenbare, som han overleverede til Josva, og som er buddets lampe. Moses er derimod Toraens lys, og Josvas ansigt er månens ansigt. »Man tager sig af skabelsens handling« osv.: [DA213903] Vi må udbedre Asijahs verden. Derfor er vi undertiden nødt til at afbryde studiet for dens skyld.

»Indtil udbedringen er fuldendt«: Det bliver i fremtiden, når alle bliver ét folk, som nedenfor, kapitel 11, den samlede udbedring. »Angår det ham selv«: Han studerer for sig selv. Forfatteren forklarer fortolkernes indvending: Handlingen er dog størst som mål. Han svarer, at studiet er størst som virkende årsag, fordi det fremkalder

Rema fra Fano - fortsat

forekommer: Det har ingen adskillende accent bortset fra tifcha på Herren. Men i »Moses talte til Herren og sagde« er der zaqef qatan på Moses og tifcha under Herren. Tilsvarende har »Herren talte til Aron og sagde« og »Herren talte til Josva og sagde« zaqef qatan ved Herren og tifcha ved Aron og Josva. I verset »Moses søgte Herren sin Guds velvilje« mangler tifcha foran etnachta, imod den sædvanlige brug; sådan er der mange tilfælde. Den, som er fortrolig med vor måde også at synge accenterne på i synagoger og lærehuse, vil forstå alt dette og de mange betydelige paralleller helt ligefremt. Derfor er en antydning tilstrækkelig.

Det er åbenbart og klart, at Moses ikke i sig selv har med det kostbare redskab at gøre, kun for andres skyld. Han modtog det til opbevaring og overleverede det til Josva. Ud fra redskabet selv svarede han de tjenende engle, selv om deres klage angik selve kostbarheden. Dermed tog han fat på at forklare, at indøvelsen af læren er handlingen, og at alt er for Israels skyld på bestemte tider, i betydningen »jeg vil vise ham undere«, som vi nævnte ved slutningen af del 2.

Det, vi lærer, »udlægningen er ikke det grundlæggende, men handlingen«, forstås gennem det, der siges i Tikkunim: »Roden til de fire bogstaver og de ti bogstaver er himlens kongedømme.« De sagde: Den, som bekender dette og ikke de øvrige bogstaver, skærer i beplantningen; den, som bekender de øvrige bogstaver og ikke dette, fornægter roden.[DA213801] Heraf lærer vi, at indøvelsen af læren i sig selv er »Toraen er lys«, solens ansigt, »Herrens plantning til herlighed«. Dens rod er betroet

KLADDE · uafklaret · fortsat

Joel Moshe - 1 - fortsat

handlingen. Dette er »hans gerninger er flere« i kraft af hans visdom: Studiet, som fører ham til dem.

»De findes alle i ham«: Undertiden betyder det Tiferet, som modtager overflod fra Binah, kaldet Elohim; undertiden fruens ægtemand, som ovenfor, kapitel 2. Han er mand og Elohim, søn og tjener; alle er sande sammen.

Jad Jehuda - א

(א) »Du har altså lært« osv.: Dette knytter sig til slutningen af det foregående kapitel.

Jad Jehuda - ב

(ב) »Om dem«: Om det kostbare redskab.

Jad Jehuda - ג

(ג) »Der står ikke Toraen«: Sprogformen viser, at der ikke tales om selve kostbarheden, men om det kostbare redskab, som han modtog for andres skyld, så de vidste, hvad de skulle gøre, og som han overleverede til Josva. Det var ikke for hans egen skyld, for han behøvede ikke gennem gode gerninger at løfte sin sjæl til et højere trin, som forklaret ovenfor, del 3.

Jad Jehuda - ד

(ד) »På Sinaj ganske vist«: Selv om han også siger »fra Sinaj«, ikke »på Sinaj«, skyldes det, at han modtog det kostbare redskab fra Sinaj og førte det videre for andres skyld. På Sinaj beskæftigede han sig alene med selve kostbarheden.

Jad Jehuda - ה

(ה) »Dette er meningen« med »Herren talte til Moses for at sige«, hvor »for at sige« blev udlagt: Til Israel. Hensigten er ikke, at Moses og Israel er lige i talen. Han siger til hver, hvad der passer for ham: Til Moses det skjulte, til Israel det åbenbare.

Jad Jehuda - ו

(ו) »Ligeledes om Må han udpege« osv.: Vore lærde udlagde, at »for at sige« ellers er overflødigt: Moses sagde: Svar mig, om du vil udnævne ledere over dem eller ej. Ordet »for at sige« voldte dem vanskelighed, for her kan det heller ikke forklares som undervisning af andre. Efter vor fremgangsmåde betyder det at sige det til den øvre domstol, for at den bekendtgør ham. Moses talte til Herren om det, som passede for ham: Udnævnelsen af lederen afhænger af hans bekendtgørelse til den øvre domstol. Dette er én af de tre ting, som vore lærde i Taanits første kapitel siger, at den Hellige, velsignet være han, bekendtgør.

Jad Jehuda - ז

(ז) »Man bør ikke overse« osv.: Af de adskillende accenter i »Herren talte til Moses og sagde« forstår vi også, at Moses ikke har med det kostbare redskab at gøre, som forfatteren slutter.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - ח

(ח) »Og han vænnede os til« osv.:[DA214701] Også

Rema fra Fano - fortsat

jorden, som han gav menneskebørnene, for at sætte gren og bære frugt. Handlingen er dermed »buddet er en lampe«, overleveret til hvert slægtled og dets fortolkere blandt dem, som går ind i landet. Dér er buddenes grundlæggende opfyldelse, og deres forvaltning begynder med Josva, månens ansigt.

De gode og retskafne blandt os regnes som omvendte på grund af slangens råd, som vi nævnte i kapitel 1. Derfor sagde profeten: »Vi blev alle som den urene.« Derfor sagde de i Jerusalem-Talmud, at hvor man må frygte, at studiet vil medføre, at handlingen forsømmes, tager man sig af handlingen og afbryder studiet for dens skyld. Det er også en fast lære i den babylonske Talmud, Moed Katans første kapitel: Et bud, som ikke kan opfyldes af andre, afbryder man Tora-studiet for.

Som allerede kendt er ophøret af urenheden fra Israel ikke tilstrækkeligt for hele tilværelsen, før udbedringen er fuldendt for alle verdens indbyggere. Derfor stemte de og afgjorde: Studiet er størst, fordi det fører til handling. Hvordan dette end forstås: Angår det ham selv, er handlingen målet, og det, som fører til den, er størst som virkende årsag. Heraf drager vi, at handlingen kun er størst, så længe betragtningen fører til den. Det er, hvad vi lærer: »Hans gerninger er flere end hans visdom.« På vægtens udslag er de flere på grund af hans visdom og betragtning, hvorved handlingen fuldendes.

Der står: »Jeg holder fast ved min retfærdighed og slipper ikke.« Det lærer, at enhver, som allerede holder fast ved ét bud og får lejlighed til et andet, skal »holde fast ved sin vej«, hvis de vejer

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - ח - fortsat

gennem melodien forklarer han sagen, og derigennem vil man forstå alt dette. I »Herren talte til Moses« er der ingen zaqef qatan over »Herren talte«, for man skal ikke skille ham, velsignet være han, fra hans tale; han og hans tale er ét i deres væsen. Også for Moses' lyttende øre fandtes intet, som adskilte ham fra hans tale, som der står: »Han hørte røsten tale.« Moses' profeti var nemlig gennem det lysende spejl, fra Tiferet, som sagt herom: »Mund til mund« osv. Se forfatteren, del 3, afsnit 20.

Derefter står: »Dette er ved menneskets tales fremkomst i hans profeti, for at skille mellem de to navne, som nævnt«; forbindelsen er usikker. [DA214702] Anderledes ved »Moses talte, Herren«: Her står zaqef qatan over »Moses talte«, for kød og blod og dets tale er ikke én ting. Ved Aron og Josva står zaqef qatan ved Herren. Selv om Gud og hans tale i deres væsen er ét, kom deres profetiske kraft for det lyttende øre gennem det spejl, som ikke lyser, fra Malkhut gennem udfoldelsen fra Tiferet. Dette viser zaqef qatan. Til sidst står »ved ואל משה, og til Moses, tifcha, for man skal ikke skille mellem de to navne«; formuleringen afviger fra hovedteksten. [DA214703]

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - ט

(ט) »Det er åbenbart« osv.: Derfor er der ingen accent ved »Moses for at sige«, for at vise, at talen i de nævnte redskaber skal siges til Israel, ikke til ham selv; han har ikke brug for den, som forklaret. Ved Aron og Josva adskilles der derimod med tifcha »mellem deres navne«, בין השמותם, en usikker kildeform,[DA214801] og ingen accent ved »for at sige«, fordi talen også var for hans egen skyld.

Rema fra Fano - fortsat

lige; det andet vil da blive opfyldt af andre. Ellers ville udsagnet være selvfølgeligt. Mistænkes retskafne for at forlade deres retskaffenhed? Det være langt fra os!

Angår det andre, således at hans studium fører til handling på den fuldkomne måde, vi har forklaret, er han blandt dem, som fører de mange til retfærdighed. Han er steget fra sønnens trin til at være »Guds mand«. Vi har forklaret dette udtryks forskellige anvendelser, »for at du skal være retfærdig«, og de findes alle i ham.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - י

(י) »Som han modtog« osv.: Han vender tilbage til »mellem«, לבין, som han nævnte ovenfor; forbindelsen er usikker.[DA214901]

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - יא

(יא) »Og lægger« osv., ומניח:[DA215001] Ud fra det kostbare redskab giver han svaret på det sagte: Hvad står der? »Du må ikke slå ihjel« osv. Har I da en ond tilbøjelighed

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - יא - fortsat

iblandt jer? Som i Shabbat, kapitel 9.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - יב

(יב) »Om selve Toraen« [lakune i kilden], som han siger: »Du har en skjult kostbarhed« osv.[DA215101]

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - יג

(יג) »Denne grund«, som han opnåede fra det kostbare redskab, viste jer, at studiet er størst, fordi det fører til handling, som dér i Kiddushin. »Han førte dem ind for Israels skyld«; forbindelsen er foreløbig.[DA215201] Det gælder fremtiden: »Forpligtede til לעי"ל בה'פוקי'«, to uafklarede former;[DA215202] »men jorden skal fyldes med erkendelse«, i det øvre lys.

Jad Jehuda - יד

(יד) »I betydningen« af »Som i de dage, da du drog ud af Egypten, vil jeg vise ham undere« (Mika 7), som sagt i Zohar, Behaalotekha: Ved Toraens undere i fremtiden skal forståelsens 50 porte åbenbares.

Jad Jehuda - טו

(טו) »Som vi nævnte« ovenfor i slutningen af del 2 og i kapitel 3.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - טז

(טז) »Det, vi lærer« osv. [Lakune i kilden.][DA215501] Handlingen er mere grundlæggende. Som grund herfor forklarede de, som der står i

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - טז - fortsat

Tikkunim og sidst i Zohar Bereshit, side 190, med følgende ord: [Lakune i kilden.][DA215502] »Fornægter roden«, det vil sige Malkhuts egenskab. [Lakune i kilden.][DA215503] »Og rod«, mens de øvrige sefirot er grene. Herom sagde vore lærde: »Udlægningen er ikke det grundlæggende« osv.; studiet er i Tiferet, handlingen i Malkhut.

Jad Jehuda - יז

(יז) »Solens ansigt«: Som vore lærde sagde: Moses' ansigt var som solens, Josvas som månens. Moses, Tiferets ansigt, beskæftigede sig med den øvre kostbarhed, som ovenfor.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - יח

(יח) [Lakune i kilden.][DA215701] Som skriften siger: [Lakune i kilden.][DA215702] »Og efter Josva« [lakune i kilden], »Malkhuts ansigt«.[DA215703]

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - יט

(יט) »Og efter ... de opnåede fortjeneste«, ולפי זכו, osv.:[DA215801] Han vender tilbage til det foregående kapitels udsagn om, at handlingen er størst for de omvendte.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - כ

(כ) »Og at« osv., וכי (Esajas 64).[DA215901]

Jad Jehuda - כא

(כא) I Moed Katan, første kapitel, blad 9: Der står: »Afvej dine fødders bane, så alle dine veje bliver faste«, og: »Livets sti skal du ikke afveje; hendes baner vakler, du kender dem ikke.« Det er ingen vanskelighed: Det ene gælder bud, som ikke kan udføres af andre; det andet dem, som kan udføres af andre. Derefter satte de sig igen og stillede spørgsmålet: Der står »den er mere kostbar end perler, og alle dine ønsker kan ikke måle sig med den« — altså kan himlens ønsker måle sig med den. Men der står også »alle ønsker kan ikke måle sig med den«, selv himlens ønsker. Ingen vanskelighed: Det ene gælder bud, som ikke kan udføres af andre, osv. Rashi forklarer dette om afbrydelse af Tora-studiet; se Rashi dér.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - כב

(כב) »Derfor stemte de« osv.: I Bava Kammas første kapitel: »Han opfyldte« siger vi; »han underviste« siger vi ikke. Men en lærd har sagt: Tora-studiet er stort, fordi det fører til handling! Det ene gælder at lære selv, det andet at undervise. Rashi forklarer: »Fører til handling« viser, at handlingen er større. Når man lærer for sig selv, er handlingen større; at undervise andre er derimod større end handling. Derfor siger vi ikke »han underviste«.

Tosafot skriver: Kommentaren forklarer, at handlingen altså er større. Rabbenu Tam finder dette vanskeligt: Tværtimod slutter Kiddushins første kapitel heraf, at studiet er størst! Rabbenu Tam siger derfor, at meningen er: Den lærde har sagt, at studiet fører til handling; når vi siger »han opfyldte«, siger vi dermed også, at han lærte. Havde han ikke lært, hvordan kunne han da opfylde? Svaret gælder undervisning: »Han underviste« siger vi bestemt ikke, for det er bestemt større, idet han

Tilbage til kapitlet i indholdet

Historisk register: Heqor Din - IV - Kapitel 6

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - כב - fortsat

gennem sin lære fører de mange til handling.

Forfatterens opfattelse følger Rabbenu Tam: Studiet er nødvendigvis størst. For ham selv, som med studiet følger efter handlingen, er handlingen målet, mens studiet, som fører ham til det, er den virkende årsag og i denne henseende størst. [Lakune i kilden.][DA216101] Når der tales om studium for andre, er det bestemt størst, som forfatteren slutter.

Jad Jehuda - כג

(כג) »Det er« osv.: Mem i מחכמתו er årsagens mem. Det betyder, at hans gerninger bliver flere på grund af hans visdom.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - כד

(כד) »Der står: Jeg holder fast ved min retfærdighed« (Job 27): Meningen er, at jeg holdt fast ved det bud, jeg allerede var vant til, fordi det andet, som jeg fik lejlighed til, var større end det.[DA216301] Hvordan kunne vi vide dette uden studium og betragtning?

Jad Jehuda - כה

(כה) »Ellers«: Vil du da ikke forklare verset efter dets ligefremme betydning, opstår vanskeligheden: Behøver det overhovedet at siges? Osv.

Jad Jehuda - כו

(כו) »Angår det andre« osv.: Dette henviser tilbage til det ovenfor sagte: »Angår det ham selv« osv.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - כז

(כז) »Vi har forklaret det« ovenfor i afsnit 13. [Lakune i kilden.][DA216601] Det sagte om det skjulte og det åbenbare; se dér.

Heqor Din — del 4 — kapitel 7

Joel Moshe: 1

Jad Jehuda: א · ב · ג · ד · ה · ו · ז · ח · ט · י · יא

KLADDE · uafklaret

Joel Moshe - 1

»Vogternes beslutning«: Det er den øvre domstols beslutning. Den opfyldes ikke nødvendigvis, medmindre den først udføres som en afbildende handling. Således også drømmen, som kun opfyldes gennem tydning, og alle drømme følger munden. »Han sigtede til frelsens ende« osv., כיון קץ תשועה, er et vers; kildeformen afviger. [DA216901] »Det vil sige at gøre fortjent« osv., דהיינו לזכות הוא, er et usikkert lemma.[DA216902] Som forklaret sagde den Hellige, velsignet være han, til Abraham: Du er et tegn for dine sønner; gå ud og ban vejen for dem ved erobring, og lignende. »Ved bekræftelsen af udsagnet«: At vi tror og bekræfter dette udsagn.

»Fortællingen om løven«: Også dette var en afbildende handling hos David, hvorved han senere svækkede urenhedens kræfter. »De tre, de nævnte«: At grave floden og hente frø og svin. Han skulle ikke selv udføre det — her står den uafklarede form יביוס[DA216903] — men udpege tjenere over dem. Sådan var Nebukadnesars hensigt. Men den højtelskede mand, Daniel, havde andre tanker end Nebukadnesar;

Rema fra Fano

Ramban skrev i sin kommentar til Toraen, at enhver beslutning fra vogterne, når den først udføres som en afbildende handling, bagefter nødvendigvis vil gå i opfyldelse. [DA216801] Således »en frelsens pil for Herren« og »således skal Babylon synke«. Derfor lod den Hellige, velsignet være han, fædrene opleve afbildninger af det, som skulle ske for sønnerne. Dette er hovedindholdet af hans ord i begyndelsen af Lekh Lekha. Alle aggadiske udlægninger stemmer fuldstændigt sammen i bekræftelsen af dette udsagn. Vi har noget tilsvarende i fortællingen om løven og bjørnen, som David slog; den forklarede vi i Maamar Em Kol Chaj.

I Chelek findes et udsagn, som meget nøje stemmer med denne udlægning efter alle de store amoraers opfattelse. De spurgte dér: Hvor gik Daniel hen, siden han ikke sammen med sine fæller blev kastet i ildovnen? Det skete efter Herrens, Daniels egen og Nebukadnesars råd, som det står dér. Rav sagde: For at grave en flod i bjerget. Shemuel sagde: For at hente lucernefrø. Rabbi Jochanan sagde: For at hente svin fra Alexandria.

Det er muligt, at Nebukadnesar gav ham til opgave på én rejse at sørge for disse tre hverv og udpege mange tjenere til dem, efter den store konges formåen og det arbejde, han behøvede. Men han, den højtelskede mand, ville med sin handling sigte til »Klippen, fuldkomment er hans værk«. Det er en betegnelse for dommens egenskab, hvorfra »en sten

KLADDE · uafklaret · fortsat

Joel Moshe - 1 - fortsat

hans hensigt var »efter ære«, ע״פ כבוד, en usikker formulering.[DA216904]

»Det er en betegnelse«: Som i Zohar, Beshalach: Kom og se, klippe betyder overalt Gevurah osv. Ved sidens slutning står: Rabbi Shimon sagde: »Klippen, fuldkomment er hans værk« — klippen vendes til, at dens værk er fuldkomment. Derefter står det usikre וחמי׳ איתו אברהם, foreløbigt »og ser ... med ham Abraham«, [DA216905] om hvem der står: »Vandr for mit ansigt og vær fuldkommen.« Hertil citatet. At grave floden er barmhjertighed, for vand betegner Chesed; i bjerget er klippen, dommen.

»Med dens fire dele«: Se »dine redskaber og din bue« osv. Det forklares af »det, de sendte, efter min ringe mening«, ממה שדרו לע״ד, en usikker forbindelse,[DA216909] om de fire kongeriger, som Isak ønskede alle skulle være under Esau. Således var Nebukadnesar guldhovedet, Babylon, og gjorde det hele af guld som antydning af, at alt skulle være i hans hånd. Dette er de fire dele, de fire kongeriger.

»Som ikke skal udryddes«, אשר לאכרת:[DA216906] Todos sagde, at hverken ko

KLADDE · uafklaret · fortsat

Joel Moshe - 1 - fortsat

eller so nogen sinde forlod Alexandria i Egypten, medmindre dens livmoder var fjernet. Han befalede derimod at hente dem med livmoderen. »Det store medlem af tremandsstyret blev dræbt«: Det var Pompejus. »Hindrede«: Julius Cæsars herredømme; han »førte tilbage i Romerrigets styre«, מחזיר בהנהגת מלכות רומי, en foreløbig gengivelse[DA216910]. »Den første«: Han var den første, som blev kaldt Cæsar. »Hvis udtale ligger nær dyrets navn«: Det betyder svinet, chazir; sådan har jeg hørt det.

Derefter følger det usikre רמז נ"כ: »Også et vink?«[DA216907] I מיועד er ajin hængende; tilbage bliver רמי. Teksten fortsætter »det er tre Rom«, הוא ג' רומי, en usikker forbindelse. [DA216908] »Han gik med Ezekiel« osv.: For at udføre en afbildende handling.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - א

(א) »Ramban skrev« osv.: Forfatteren vender tilbage til at forklare hemmeligheden om erkendelse og valg »og de kommende kapitler?«, en usikker forbindelse. [DA217001] Derfor satte han dette kapitel først, om den afbildende handling, som Ramban nævner i begyndelsen af Lekh Lekha ved verset »Abram drog gennem landet«.

Rema fra Fano - fortsat

blev løsnet, ikke ved hænder«, som tydningen af Nebukadnesars første drøm siger. Den skulle iklæde sig barmhjertighedens egenskab og fra den hårde klippe frembringe en vandkilde, som ikke ophører, og en flod, som stadig vokser. Denne afbildende handling skulle for Daniel vække den Allestedsnærværendes barmhjertighed, så han fremskyndede undergangen for den billedstøtte, som Babylons konge havde rejst med dens fire dele.

Shemuel sagde: For at hente lucernefrø. Det er græs til kvæg, som sås og kan høstes hver 30.dag, som nævnt i begyndelsen af Chazakat Ha-Battim. Nebukadnesar havde brug for meget af det til sine hestestalde og sine hære, for hans lejr var meget stor. Daniel ville med sin handling få de fire dyr til at spire som græs, for at de hurtigt og for bestandig kunne skæres ned.

Rabbi Jochanan sagde: For at hente svin fra Alexandria, med hunnernes livmoder i behold efter den mægtige konges vilje, imod den ordning, som lægen Todos vidnede om i Bekhorot. Det er kendt, at det store medlem af tremandsstyret gennem Egyptens kongemagt, ved Ptolemæus, blev dræbt. Han havde hindret sin fælles herredømme, den første bærer af titlen, hvis udtale ligger nær navnet på dette skovdyr, hvorfra de første herskere fik næring, som bekendt.[DA216802] De tidlige bærere af denne titel var med stor styrke og mægtig kraft knyttet til det fjerde dyr, Daniel så. Daniel vidste, at beslutningen ikke kunne ophæves, for også det var en del af den nævnte billedstøtte. Han sigtede derfor mod at arbejde vedholdende på at svække dets

Jad Jehuda - ב

(ב) »Når den udføres som en afbildende handling«: Når profeten udfører en handling, som ligner den pågældende beslutning, opfyldes som en ufravigelig beslutning det, som ellers kunne være blevet ophævet.

Jad Jehuda - ג

(ג) »Således« som skrevet om Joash, Israels konge, til hvem Elisa sagde: »Tag bue og pile« osv., »læg din hånd på buen« osv. Der står: »Elisa sagde: Skyd! Og han skød. Han sagde: En frelsens pil for Herren og en frelsens pil imod Aram. Du skal slå Aram i Afek, til det er tilintetgjort. Han sagde: Tag pilene. Han tog dem. Han sagde til Israels konge: Slå mod jorden! Han slog tre gange og standsede. Guds mand blev vred på ham og sagde: Havde du slået fem eller seks gange, havde du slået Aram, til det var tilintetgjort. Nu skal du slå Aram tre gange« (2 Kongerne 13). Ligeledes blev der sagt til Baruk (Jeremias 51):[DA217201] »Når du er færdig med at læse denne bogs ord, skal du binde en sten til den, kaste den i Eufrat og sige: Således skal Babylon synke« osv.

Jad Jehuda - ד

(ד) »Afbildninger for fædrene«: Alt, hvad der blev besluttet om dem, var en afbildende handling af det, som skulle komme over hans sønner.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - ה

(ה) »Alle aggadiske udlægninger« presses ind i denne fremgangsmåde. [DA217401] Jeg mener, at dette også er meningen med, at »et tegn er noget«. Vore lærde sagde: Et menneske skal altid vænne

Rema fra Fano - fortsat

kraft.

De lærde sagde også, at Daniel på den Helliges, velsignet være han, befaling gik med Ezekiel for at gøre døde levende i Dura-dalen. Dermed blev han stærkere imod sin modsætning gennem en afbildende handling rettet mod dagenes ende.

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - ה - fortsat

sig til at spise ting, som er »græskar?«, קרא?, osv. [DA217402] Alt dette skyldes den afbildende handling.

Jad Jehuda - ו

(ו) »Fortællingen om løven og bjørnen« var en afbildende handling rettet mod Nebukadnesar, som også nedenfor, afsnit 22; se dér.

Jad Jehuda - ו - fortsat

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - ז

(ז) »Disse tre hverv« [lakune i kilden], »strid om kongemagten«.[DA217601]

Jad Jehuda - ח

(ח) »Han udpegede tjenere over dem«: Daniel skulle ikke selv, i egen person, beskæftige sig med disse ting.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - ט

(ט) »Han vil sigte med sin handling« til andre ting gennem en afbildende handling, for hjertet er ikke vendt mod dem. For [lakune i kilden][DA217801] »at grave en flod i bjerget« sigter til dommens egenskab og Chesed: Bjerg og klippe betegner dommens egenskab; vand betegner Chesed og barmhjertighed. Hans tanke var rettet mod det høje: Ligesom han var rede »til at gøre det?«, למיעבדיה?,[DA217802] at grave en flod i bjerget, således skulle han blive værdig til at bringe vand fra evighedernes klippe. [Lakune i kilden.][DA217803] »Om 72«, על ע"ב, en uafklaret henvisning.[DA217804]

Jad Jehuda - י

(י) »Hvorfra en sten blev løsnet« osv.: Daniel blev meget stærkt bevæget til med dette at sigte mod en afbildende handling, eftersom drømmens tydning svarede til de ord, han drømte. Som også sagt: »Du så, indtil en sten blev løsnet, ikke ved hænder, og slog billedstøtten« osv. Herom sagde Daniel: »I disse kongers dage vil himlens Gud oprette et kongedømme, som aldrig skal ødelægges« osv., »det skal knuse og gøre ende på alle disse kongeriger« osv.

Jad Jehuda - י - fortsat

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - יא

(יא) »I behold«: »Og ikke som det, der stiger op, mod en svag?«, ולא כיעלה נגד כהה?, er en usikker forbindelse.[DA218001] Som skrevet dér, sådan som de først anførte i Gemara: »Disse, og som vi lærte«, efterfulgt af כבעיד מחדום כרופלא חלין פרך?, en uafklaret række med muligvis sygdomme eller Chullin samt hårdt arbejde eller indvending. [DA218002] »Og til det, de skrev« [lakune i kilden]. [DA218003] »Hvem kan sige til ham: Hvad gør du med dem?«, מה תעשם, en usikker verbalform. [DA218004] Således var hensigten [lakune i kilden] [DA218005] »som den første hersker«. Derefter står ולהלדר פתר, med det læselige »tydede«, men ellers uafklaret.[DA218006] Således var det, for dér [lakune i kilden][DA218007] »hindrer ham i kongemagten«, som skrevet i de gamle krøniker.

Tilbage til kapitlet i indholdet

Historisk register: Heqor Din - IV - Kapitel 7

Heqor Din — del 4 — kapitel 8

Joel Moshe: 1

Jad Jehuda: א · ב · ג · ד · ה · ו · ז · ח · ט · י · יא · יב · יג · יד · טו · טז · יז · יח · יט · כ · כא · כב · כג · כד · כה · כו · כז · כח · כט · ל · לא · לב · לג · לד · מד · מג · מב · מא · מ · לט · לח · לז · לו · לה

Redaktionel læsenote: 1

KLADDE · uafklaret

Joel Moshe - 1

»Han vil drage ned; de vil udlevere«: Han spurgte gennem Urim og Tummim, om Saul ville drage derned, og om Keilahs indbyggere ville udlevere dem. Svaret var: Han vil drage ned; de vil udlevere. Sagen gik fra den blotte mulighed i vogternes beslutning til det mellemliggende. Handlingen er den anden yderpol i forhold til den blotte mulighed i vogternes beslutning, og talen gennem Urim og Tummim ligger imellem dem. »Her er ingen«: I Urim og Tummim er ingen afbildende handling, hvori sagen får fast skikkelse og opfyldes i virkelig gerning og handling; dette sker kun gennem en afbildende handling.

»Lånt til dem«: Englene har den ikke væsentligt. Tværtimod kommer hørelsen hos dem før handlingen, som nedenfor. De bruger dog også denne hemmelighed ligesom Israel. »Moses, min tjener« er tjenerens trin; sådan også netop de tjenende engle, i modsætning til Israel. »Den Højestes sønner«: De kaldes sønner. »Den tilhører dem væsentligt«: Derfor sagde de »vi vil gøre« om billedet

Rema fra Fano

»Alt er forudset, men friheden er givet; verden dømmes i godhed, og alt følger handlingens omfang.« Sådan lærte rabbi Akiva i Avot, kapitel 3. Af det, vi nævnte i begyndelsen af det foregående kapitel, fremgår det åbenbart, at den blotte tilstedeværelse i vogternes beslutning ikke nødvendiggør den fremtidige handling. Også Urim og Tummim ved Keilah er et bevis: Selv om der blev sagt »han vil drage ned« og »de vil udlevere«, og sagen allerede var gået fra den blotte mulighed til det, som ligger mellem den og handlingen, drog han dog ikke ned, og de udleverede ikke. Her er nemlig ingen afbildende handling, hvori det tilsigtede får fast skikkelse. Alt, hvad der bestemmes om menneskenes forhold, er uden tvivl betinget.

Således er det meget rigtigt at sige, at Toraen, som stod skrevet for ham, velsignet være han, i det høje 2000 år før verden — hvordan dette end forstås — er de helliges udsagn om de bud, som senere skal opfyldes af os. Ved Sinaj blev den udført som afbildende handling gennem alt det, som skete dér. Læg mærke til, at vi ved oplæsningen af pagtens bog i Mishpatim sagde: »Alt, hvad Herren har talt, vil vi gøre og høre«, נעשה ונשמע. Det er en hemmelighed, som de tjenende engle bruger, lånt til dem i deres egenskab af den Højestes tjenere, svarende til »Moses, min tjener«. Den tilhører derimod væsentligt den Højestes sønner,

KLADDE · uafklaret · fortsat

Joel Moshe - 1 - fortsat

og »vi vil høre« om ligheden.

»Én til ære for ligheden«: Hermed forklares også, hvorfor der først steg 600000 ned, men til sidst 1200000, som tog dem af. Først sagde de »vi vil gøre og høre«, og hørelsen var indesluttet i handlingen, ligheden i billedet, svarende til »han rådspurgte sit hjerte« ovenfor, kapitel 5. Derfor var der kun én engel til to prydelser. Ved synden blev billede og lighed skilt; derfor steg »120 ødelæggelsesengle« ned og tog dem af — kilden har her 120 uden ordet myriader.[DA218301]

»Med styrke i hørelsen«: Ved hørelsen bruger han hankøn: »Træd du frem og hør«, אתה. Ved talen bruger han derimod hunkøn: »Og du skal tale til os«, את. Som forklaret i Zohar, Vaetchanan: »Vi ønsker ikke den øverste styrke ovenfra, men kun fra det kvindeliges sted og ikke mere.« Se begyndelsen af side 439. Heraf følger, at hørelsen er lighed, det kvindeliges sted, som nedenfor. »Gennem at de glemte styrke til hørelsen«, שכחו חוזק אל השמיע, en usikker forbindelse, [DA218302] kom den først,

KLADDE · uafklaret · fortsat

Joel Moshe - 1 - fortsat

før handlingen, som skrevet: »Vi vil høre og gøre.«

»Handlingen« osv.: Selv om han i de foregående kapitler forklarede ligheden som handling og billedet som betragtning — se ovenfor, »udlægningen er ikke det grundlæggende« osv. — forholder det sig her omvendt. Han beviser det ved, at menneskets skabelse skete gennem Elohim, og at 32 Elohim-navne står skrevet i Bereshit. Alligevel er det for kongen, navnet Havayah. Derefter står כי שם הוי"ם, »for navnet הוי"ם«, en uafklaret navneform.[DA218303]32 Havayah-navne er skjult i de 32 Elohim-navne i skabelsens værk. Tegnet er »Elohims ære er at skjule en sag«: כבוד, ære, har talværdien 32. Tilsvarende »Herrens ære skal være«, også med כבוד, 32. Se Zohar, Mishpatim, side 169. Dermed er »vi vil gøre og høre« billede og lighed; »vi vil høre og gøre« er lighed og billede, hvor ligheden har overtaget. »At høre, hvad han vil befale«: Englene behøver at høre før de handler. Selv om der om dem først står »som gør« og dernæst »at høre«, er dette kun lånt til dem, så de undertiden kan bruge denne hemmelighed.

»Som er et andet bud«: Dette forklarer skriftens ord: Vi vil gøre nu for

Rema fra Fano - fortsat

for hvis skyld verden blev skabt. Vi taler mere herom straks nedenfor.

600000 tjenende engle bandt to kroner på hver af os, én til ære for billedet og én til ære for ligheden. Vi nævnte allerede dette i del 2, slutningen af kapitel 9; undersøg det dér. Endnu håbede vi at kunne bære talen fra Magtens mund, men skælven greb os. Vi sagde til Moses: »Træd du frem og hør, og du skal tale til os« — med styrke i hørelsen og svaghed i talen.[DA218201] Derfor blev rækkefølgen omvendt, som der står: »Vi vil høre og gøre«, ושמענו ועשינו.

Handlingen her svarer til billedet, ligesom navnet Elohim, skabelsens håndværker, ved menneskets skabelse tjener kongen, navnet med fire bogstaver, som er skjult i det, som vi skal nævne. Hørelsen svarer til ligheden. »Vi vil gøre og høre« bliver således som »i vort billede, efter vor lighed«. Brugen gælder Elohim, som nævnes i verset, og det særlige Navn, som altid er med det. »Vi vil høre og gøre« er som »i sin lighed, i sit billede«, der nævnes ved Sets fødsel, efter at hans fader havde fuldendt en ophøjet omvendelse, som vi nævnte i kapitel 5.

Dette er tjenernes egenskab, væsentlig for de tjenende engle. De udgør deres egen afgrænsede kreds, er begrænset til ikke at udføre to sendelser og må høre, hvad Herren vil befale, før de handler. De bruger dog den hemmelighed, som er betroet sønnerne, der venter på et buds løn: Et andet bud og intet andet. Forskellen mellem dem er, at ordene fra én søn blandt sønnerne står ved magt, mens tjenernes ord først står fast, når alle er enige.

Endnu er sønnerne elskede derved, at

KLADDE · uafklaret · fortsat

Joel Moshe - 1 - fortsat

bagefter at høre, for et buds løn er et bud. Ligeledes »de, som gør hans ord«, for at de kan blive værdige til at høre hele hans ord. »Indtil de alle er enige«: Englene siger ikke »hellig«, før de giver hinanden lov til at hellige deres skaber, som sagt: »De modtager fra hinanden«, efter tjeneres skik. Anderledes Israel, som kaldes den Allestedsnærværendes sønner: Alle svarer som én og siger: »Hør, Israel!«

»Som Amasa ikke tog sig i vare«: Således betyder נשמע her, at man lytter til vor røst. »Netop dette medfører«: Det er en anden forklaring af נשמע, fremtid, som skal fortsætte. »Høj lovprisning«: Israels lovprisning, »hvem åbenbarede denne hemmelighed for mine sønner«, består ikke i, at de bruger en hemmelighed, som de tjenende engle bruger. Tværtimod står Israel højere end englene. Hemmeligheden er kun lånt til englene, men tilhører Israel væsentligt, som ovenfor. Lovprisningen består i, at hele Israel er på dette trin og bruger hemmeligheden, som er betroet den enkelte, som ovenfor. Dette er lovprisningen.

»I den ophøjede forening«: Som der står: »Hele folket sammen.« Der behøves ingen hørelse, ligheden, for den kommer af sig selv,

KLADDE · uafklaret · fortsat

Joel Moshe - 1 - fortsat

eftersom billedet hersker over ligheden. Derfor står der »Moses bragte tilbage«, fra Binahs side; bagefter »Moses meddelte«, udtrykket for en fremstrømning fra Chokhmah, som står højere end Binah. Tilbagevenden er fra Binah, og »meddelte« fra Chokhmah.

Han har endnu ikke forklaret, hvad den højere forrang er. Derefter følger אלא כ"פ, »men כ"פ«, en uafklaret forkortelse, [DA218304] og forklaringen af billedets virke alene, mens ligheden er indesluttet i det. Ét vers har »vi vil gøre og høre«; én gang »vi vil høre og gøre«; én gang »vi vil gøre« alene og én gang »vi vil høre« alene, ligesom billede og lighed ovenfor i kapitel 5.

»Til dem svarer«: Over for de to gange »vi vil gøre« alene her står i skabelsens værk to gange »i sit billede« alene, hvori ligheden er indesluttet. Den ene gang er ligheden indesluttet i det og viser sig slet ikke; den anden er den indesluttet, mens billedet hersker over den, og den viser sig en smule.

»Fremtid efter sin form«: נשמע uden vav er fremtid, i modsætning til ושמענו med vav, fortid vendt til fremtid. »Fortid og udsagnsord i hunkøn«: Han forklarer på det lokale sprog: »Hun er blevet זיא איז וואַרדן בהייטט?«,

Rema fra Fano - fortsat

alle verdener er overgivet i deres hænder, så de kan ændre naturen efter deres vilje, såsom jordens mund og »Sol, stå stille i Gibeon«. Her kommer »det blev gjort«, נעשה, og derefter »det blev hørt«, נשמע, som i »Amasa tog sig ikke i vare«, לא נשמר.[DA218202] Derfor står der: »Herren lyttede til en mands røst.« Netop dette medfører, at også vi fremover vil lytte, for at fortsætte melodien, som føjer kraft til Magten i det høje. Israel blev højt lovprist, fordi hver enkelt blev som de tjenende engle i at bruge denne hemmelighed, som kun er betroet særligt udvalgte enkeltpersoner, som sagt.

Stor er også den udmærkelse, vi to gange fik, da vi tog himlens kongedømmes åg på os. Den ene gang i Jitro: »Hele folket svarede sammen«, idet alle partsufim og sind blev bragt i overensstemmelse: »Alt, hvad Herren har talt, vil vi gøre.« I denne ophøjede forening behøves hørelsen ikke; den kommer af sig selv. Herom står der: »Moses bragte tilbage«, og igen: »Moses meddelte«. Det sidste er en meddelelse af egen vilje, større end et svar; den er visdommens fremstrømning, som bekendt. Skriften forklarer ikke, hvad den var.

Den anden gang er i Mishpatim: »Hele folket svarede med én røst.« Her førte vi foreningen til det yderste i ét svar og én røst, billedets og lighedens handlinger i en fuldstændig og vidunderlig forening. Igen sagde vi alene »vi vil gøre«. Til disse to svarer »Gud skabte mennesket i sit billede« — én skabelse fra Elohim — og »i Elohims billede skabte han det« — en anden skabelse, uden at det forklares, hvem skaberen er. Det er det skjulte Navn, velsignet for evigt, ud over det, vi

KLADDE · uafklaret · fortsat

Joel Moshe - 1 - fortsat

בהייטט?, med et uafklaret sidste ord.[DA218305] »Og du skal tale til os« osv.: Vi finder ikke, at Israel sagde til Moses »og du skal tale«, i hunkøn. I stedet antydede de i ordet ונשמעה i Jitro hunkønnet, som bliver hørt. Den lokale sprogforklaring er foreløbigt »vi bliver hørt?«, וויא ווערדן גיהערט?. [DA218306]

»Man ved ikke, hvem deres fader var«: Hvem der indførte dem. משה sammen med én for ordet har talværdien שמי, »mit navn«; denne kildeform passer ikke til summen. [DA218307] »Fordi den manglede«: I stedet for den manglende handling står lytten, som er Tiferets egenskab, ved himlen. »Og høren ved jorden«, i betydningen at himlen svarer. Det forklares nedenfor, kapitel 18 i denne del, som kilden angiver.[DA218308] Efter synden gives den enes egenskab til den anden: Høren til himlen, som hører til Tiferet, og lytten til jorden. Som sagt i Tikkunim: »Guds engle stiger op« — først stiger fruens lejre op, og bagefter stiger de øvres lejre ned. Først behøves udbedring og vækkelse nedenfra. Således også: »Vend tilbage til mig, så vil jeg vende tilbage til jer.«

Jad Jehuda - א

(א) »Alt er forudset« osv.: Efter i det foregående kapitel at have indledt

Jad Jehuda - א - fortsat

med den afbildende handling vender forfatteren tilbage til erkendelse og valg.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - ב

(ב) »I den blotte åbenbarhed, uden behov? for en afbildende handling«; forbindelsen er usikker.[DA218501]

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - ג

(ג) »Også et bevis fra Urim og Tummim«, som David spurgte gennem i Keilah. Der står (1 Samuel 23): »Vil Keilahs indbyggere udlevere mig i hans hånd? Vil Saul drage ned?« Gud, velsignet være han, svarede: »Han vil drage ned, og de vil udlevere.« Men da David flygtede fra Keilah, og Saul fik det at vide, drog han ikke ned, og Keilahs mænd udleverede ham ikke. Betingelsen var, at David blev i Keilah. Om det, som afhænger af valg og betingelser, følger det usikre: »Som de bevægende? mellem det mulige og det virkelige som afbildning, og det blotte blev ikke fjernet fra dem til de bevægende?, kun i det blotte selv.« Alle disse led er foreløbige.[DA218601]

Jad Jehuda - ד

(ד) »Her er ingen« afbildende handling i forholdet omkring valg og betingelser, som giver sagen fast skikkelse og opfyldelse, for disse handlinger er betingede, osv.

Rema fra Fano - fortsat

forklarede i kapitel 5. Også det, vi dér nævnte, passer hertil: Ligheden er indesluttet i billedet og gentages i verset, ligesom hørelsen to gange var indesluttet i handlingen i vore ord.

Dette er meningen med »Elohim sagde«: Han rådspurgte sit hjerte. Det er Navnet med fire bogstaver, velsignet være han; uden ham er der ingen Elohim. Dette er én af de vidunderlige og dybe overensstemmelser mellem skabelsens værk og Toraens givelse. Hør det og forstå: »Vi vil gøre« alene er rettet mod Elohims billede, for hans navn alene er ophøjet; ligheden er indesluttet i sin rod og ligner den. »Vi vil gøre og høre« gælder billedets herredømme over ligheden; »vi vil høre og gøre« gælder lighedens forrang frem for billedet.

Da de sagde: »Tal du med os, så vil vi høre; lad ikke Elohim tale med os«, blev billedet skjult, og kun ligheden blev tilbage. Den medførte, at vor pryd blev taget af os ved Horebs bjerg; at vi blev tømt for den, omtalte vi i del 2, kapitel 9. Her skal man betragte forskellen mellem ונשמעה, fremtid efter selve sin form, og ושמענו, fortid omvendt til fremtid. Vi vil antyde mere herom ved slutningen af kapitel 10.

Det forunderlige i ונשמעה er, at ordet også kan forklares som fortid og nifal, passivform, i hunkøn: »Hun blev hørt.«[DA218203] Det er, hvad Moses senere irettesatte dem for ved »og du skal tale til os«, som vi nævnte i dette kapitel. Forklarer vi vav i ונשמעה således, at det vender ordet fra fortid til fremtid om det hunkøn, som bliver hørt — Magtens mund — er også dette blandt de halvfjerds fortolkningsmåder. Tilsvarende »hun skal være fri og blive

Jad Jehuda - ה

(ה) »At blive opfyldt af os«: I fremtiden skal alt opfyldes alligevel. Se den følgende forklaring.

Jad Jehuda - ו

(ו) »Læg mærke til, at vi sagde« osv.: Derfor satte de »vi vil gøre« før »vi vil høre«, for at knytte handlingen til Herrens ord. Meningen er: Alt, hvad Herren talte før verdens skabelse, skal i fremtiden opfyldes af os, og vi vil gøre det.

Jad Jehuda - ז

(ז) »En hemmelighed« osv.: Som i Shabbat, kapitel 9, blad 88: Rabbi Elazar sagde: Da Israel satte »vi vil gøre« før »vi vil høre«, lød en himmelsk røst, som sagde: Hvem har åbenbaret denne hemmelighed for mine sønner, som de tjenende engle bruger? Der står: »Pris Herren, I hans engle, stærke i kraft, som gør hans ord, for at høre hans ords røst.« Først »som gør«, derefter »for at høre«.

Jad Jehuda - ח

(ח) »Lånt til dem« osv.: Det betyder ikke, at denne hemmelighed i sig selv tilhører de tjenende engle og ikke Israel, og at den Hellige, velsignet være han, derfor sagde: »Hvem åbenbarede for mine sønner«, at også de skulle bruge den. Det er derimod rimeligt, at hemmeligheden selv tilhører Israel, mens englene også bruger den som et lån. Guds ord betyder: Hvem

Jad Jehuda - ח - fortsat

åbenbarede for mine sønner det, som tilhører dem? Den naturlige grund hertil er, at englene tjener den Højeste og kaldes tjenere. Derfor har de kun hemmeligheden som et lån. Dette er betydningen af »de tjenende engle bruger den«, som en tjener over for en lærd. Israel står højere som den Højestes sønner og i sønnernes bestandighed; derfor tilhører selve hemmeligheden dem. Således siger han: »Hvem åbenbarede for sønnerne?«

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - ט

(ט) »Straks nedenfor« forklares, hvorfor denne hemmelighed passer bedre til sønner end til tjenere; kilden markerer »passer?«, יצדק?.[DA219201]

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - י

(י) »Med styrke i hørelsen«: Om den står אתה, du i hankøn. »Svaghed i talen«: Her står את i hunkøn. Se Zohar, Vaetchanan, side 458 og 459?; den sidste henvisning er usikker. [DA219301]

Rema fra Fano - fortsat

befrugtet med sæd«, ונקתה ונזרעה זרע.
Her påtog Israel sig også den mundtlige Tora: Dens teoretiske side, såsom midrash og aggadah, og dens praktiske side, såsom rabbinske bud og forbud. For nogle ved man, hvem der ordnede dem, eksempelvis Salomo, der indførte eruvin på grund af de mange mennesker i Jerusalem i hans dage og håndvask på grund af de mange slagtofre, som blev spist i hele byen. For andre ved vi ikke, hvem deres fader var, såsom shevut, muktseh og de sekundære forbudte slægtskabsforhold samt lignende. Dette er selve den mundtlige Tora, alt fra Moses' domstol, »fra Magtens mund«, מפי״ גבור״ה, som har samme talværdi som מדרבנ״ן, fra de lærde. Ligeledes giver משה, Moses, plus én for ordet som helhed talværdien af שמו, hans navn, den Helliges navn.[DA218204]
Om hørelsen alene står der: »Jeg vil tage himlen og jorden til vidner imod dem«, gennem høren og lytten, som kom i handlingens sted, fordi den manglede. Før synden blev lytten tilskrevet himlen og høren jorden efter lærerens ord, i betydningen »jeg vil svare himlen« først, »og den skal svare jorden«. Efter synden blev høren tilskrevet himlen og lytten jorden efter elevens ord, i betydningen »vend tilbage til mig, så vil jeg vende tilbage til jer«. [DA218205]

Jad Jehuda - יא

(יא) »Rækkefølgen blev omvendt«, og først sagde de »vi vil høre«.

Jad Jehuda - יב

(יב) »Handlingen« osv.: Ovenfor i kapitel 5 forklarede forfatteren »i billedet« og »efter ligheden« ved menneskets skabelse samt grunden til skiftet i deres rækkefølge. Som modstykke forklarer han her »vi vil gøre og høre« og ombytningerne.

Jad Jehuda - יג

(יג) »Til billedet«, som er Havayah-navnet.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - יד

(יד) »Ligesom Guddommens navn« osv.: Ved menneskets skabelse er Elohim det grundlæggende, »stoffet i skabelsens værk?«, חומ׳ דמעשה בראשית?.[DA219701] Det forbindes med Havayah, som er indesluttet og skjult i Elohim. Som i den usikre henvisning בתקוני מקדשי?, foreløbigt »i udbedringerne af min helligdom?«:[DA219702]32 Elohim-navne »בג׳מ״ן«32 Havayah-navne, med et uafklaret forbindelsesord. [DA219703] Således er

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - יד - fortsat

Havayah her det grundlæggende.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - טו

(טו) »Som vi skal nævne«: »Vi hørte«, שמענו, som siges her, »passer?« til billedet; den afvigende formulering bevares.[DA219801]

Jad Jehuda - טז

(טז) »Til ligheden«, som er Elohim-navnet.

Jad Jehuda - יז

(יז) »Det bliver« således, at »vi vil gøre og høre« her er som »i vort billede, efter vor lighed« ved menneskets skabelse. Dér sigtes til de to navne, Havayah og Elohim; dette vises af —

Jad Jehuda - יח

(יח) — det underforståede i flertallet »i vort billede, efter vor lighed«, som henviser til disse to navne. Elohim står udtrykkeligt i det foregående: »Elohim sagde« osv.; Havayah er indesluttet i det. Det her sagte »vi hørte og gjorde« er som »i sin lighed, efter sit billede«.

Jad Jehuda - יט

(יט) »Dette er egenskaben« i »vi hørte og gjorde«, tjenernes egenskab, som passer til de tjenende engle.

Jad Jehuda - כ

(כ) »De bruger dog også« den til sønnerne betroede hemmelighed »vi vil gøre og høre« som et lån. Egenskaben passer til sønnerne, fordi de tager imod og håber at blive værdige til endnu et bud på den betingelse, som vore lærde udtrykte: »Et buds løn er et bud.« Meningen er: Vi vil gøre buddet, og dets løn bliver, at vi bagefter hører endnu et bud.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - כא

(כא) »Forskellen mellem englene og Israel«: Også englene bruger hemmeligheden og modtager endnu et bud. Dog har de ikke fuldstændig valgfrihed som Israel, »at enhver levende vil være?«, שכל חי יהי?, en usikker forbindelse,[DA220401] hvor friheden er givet til at gøre et bud, før man hører. Om disse engle står »stærke i deres kraft« og »de modtager fra hinanden og siger«: De behøver tilladelse efter alles samtykke, som vore lærde sagde.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - כב

(כב) »Endnu er sønnerne elskede«: At det »passer i hans øjne?«, שיצדק בעיניו?, er en usikker forbindelse[DA220501] om, at hemmeligheden »vi vil gøre og høre« i højere grad gælder Israel, for sønnerne satte først, osv.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - כג

(כג) »Her er נעשה, det blev gjort, fortid i forhold til נשמע, det blev hørt« [lakune i kilden],[DA220601] »og sigtet mod« [lakune i kilden],[DA220602] efter mønstret »han gjorde mod hende, som han havde lovet« (2 Samuel 4). Derefter står שאול מני כבל?, foreløbigt »Saul eller lånt, fra mig, lænke?«, [DA220603] og en usikker henvisning ח"ק פי"ע?, som forklaret ovenfor.[DA220604] Meningen med נשמע her følger verset i Josva om solen i Gibeon: »Ingen dag før eller siden var som den, da Herren lyttede til

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - כג - fortsat

en mands røst« (dér, kapitel 10).

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - כד

(כד) »Netop dette medfører« osv.: Dermed kan נשמע også forklares i sin almindelige rækkefølge: »Den Hellige, velsignet være han?, høres ovenfor for enhver, som befaler ham; han bliver værdig til, at vi også nedenfor hører Herrens røst.« Forbindelsen og dens subjekt er usikre.[DA220701] Således fortsættes sagen, og Magten i det høje får større kraft, som bekendt.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - כה

(כה) »Høj lovprisning« osv.: Herefter kan vi sige, at hemmeligheden i sig selv tilhører englene samt de retfærdige og særligt udvalgte, som har kraft i deres mund til at »gøre overfloden?«, לעשות השפע?. [DA220801] Herrens ord »hvem åbenbarede for mine sønner« gælder hele Israels folk: Hvem åbenbarede for dem, at også de skulle bruge denne hemmelighed? »For hver kreds er det en hemmelighed, smuk er dens kraft, smuk, og den, som gør de mange fortjente til at dreje overfloden efter deres vilje?« — slutforbindelsen er foreløbig. [DA220802]

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - כו

(כו) Osv.: Dette forklarer godt, hvorfor Israel to gange sagde »vi vil gøre« alene uden »vi vil høre«. I Jitro står: »Hele folket svarede sammen og sagde: Alt, hvad Herren har talt, vil vi gøre. Moses bragte folkets ord tilbage til Herren« osv., »Moses meddelte folkets ord til Herren«. I Mishpatim står før oplæsningen af pagtens bog: »Hele folket svarede med én røst og sagde: Alt, hvad Herren har talt, vil vi gøre.« I begge svar var hørelsen »virksom?«, מועלת?.[DA220901] »Fordi den var indesluttet under, som det forstås af versenes ligefremme betydninger?«, er en usikker forbindelse. [DA220902] De blev hørt ovenfor og skulle selv høre i fremtiden; derfor behøvede de ikke sige »vi vil høre«. Dermed forstås også det, som står i Jitro —

Jad Jehuda - כז

(כז) — »Moses bragte tilbage« og bagefter igen »Moses meddelte«. Gentagelsen synes vanskelig. Han forklarer, at ויגד, meddelte, er et mere betydningsfuldt udtryk både efter den åbenbare og

Jad Jehuda - כז - fortsat

den skjulte betydning end וישב, bragte tilbage. Det sidste er efter sin ligefremme betydning et enklere udtryk for at udføre en sendelse og bringe ordene tilbage. Ikke således ויגד, som betyder —

Jad Jehuda - כח

(כח) — af eget sind, uden en sendelse. Også efter hemmeligheden antyder וישב Binah og ויגד Chokhmah, eftersom tilbagevenden er i Binah og meddelelsen i Chokhmah. Det er et udtryk for —

Jad Jehuda - כט

(כט) — fremstrømning fra den øvre Chokhmah til den nedre. Derefter burde der alene have stået ויגד. Siger du, at det er to ting, bliver spørgsmålet, hvorfor —

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - ל

(ל) — ויגד ikke forklarer, hvad meddelelsen var. »Hvor er den for den vise?«, האיה לחכם?, er en usikker forbindelse.[DA221301] Efter vor fremgangsmåde er hensigten sådan: Deres »vi vil gøre« bragte Moses tilbage til Herren som svar »fra de nedre?«, מתתאי?.[DA221302] »Og vi vil høre ovenfra i mulighed« meddelte han af sig selv. »Så længe de øger deres beredelse, fæller ovenfra?«, שכ"ם שיוסיפו הכנתן רעים דלעילא?, er uafklaret. [DA221303] Derfor sagde han ויגד, som antyder visdommens fremstrømning.

Jad Jehuda - לא

(לא) »I ét svar«: Derfor står der ikke ויענו, de svarede, som i Jitro, men ויען i ental.

Jad Jehuda - לב

(לב) »Billedets og lighedens handlinger«: Røsten er billedets, Havayah-navnets, handling; svaret er lighedens handling. Røsten er som bekendt i Tiferet og svaret i dens kvindelige side.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - לג

(לג) »Og allerede« [lakune i kilden] »i dette kapitel«. [DA221601]

Jad Jehuda - לד

(לד) »Dette er meningen« med vore lærdes ord om »Elohim sagde: Lad os gøre et menneske«: Han rådspurgte sin herlighed. Det sigter til Havayah, som er skjult i Elohim; uden det er der ingen Elohim.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - לה

(לה) »Dette er én« osv.: Afslutningen og sammenfatningen er: Ved menneskets skabelse i skabelsesværket står der undertiden »Elohims billede«, undertiden »efter Elohims lighed«, også »i vort billede, efter vor lighed«, og derefter »i sin lighed, efter sit billede«, som forklaret ovenfor, kapitel 5. Sådan er også hensigten ved Toraens givelse. Israel sagde én gang »vi vil gøre« alene, én gang »vi vil høre« alene, begge sammen »vi vil gøre og høre«, og derefter »vi hørte og gjorde«.
Med »vi vil gøre« alene sigtede de til Elohims billede, det særlige Navn, velsignet være han, som gør og virker alt. Alene ham sømmer det sig også at tjene ved at holde og gøre hans bud. Ligesom ligheden, Elohim-navnet, er indesluttet i det, som forklaret dér, er hørelsen indesluttet i handlingen. Da de derefter sagde »vi vil gøre og høre«, sigtede de »til helheden og ligheden«, לכלל ולדמו', en afvigende form,[DA221801] og til billedets vedvarende herredømme. Med »vi hørte og gjorde« sigtede de til lighedens vedvarende herredømme. Hørelsen alene sigtede til ligheden alene.

Jad Jehuda - לו

(לו) »Den medførte for os« osv.: For hele deres frelse og ønske var at knytte sig til ham, som forklaret dér ovenfor.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - לז

(לז) »Her er stedet« osv.: Derfor sagde de ונשמעה og ikke ושמענו. ושמענו er i sig selv fortid, som omvendes til fremtid gennem det omvendende vav. ונשמעה er derimod i sig selv fremtid, efterfulgt af det usikre »dets kraft?«, כחו?.[DA222001] »De vidste ikke hvad, for sådan var den Hellige, velsignet være han, da de tog deres pryd af«; slutforbindelsen er uafklaret. [DA222002]

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - לח

(לח) »Det forunderlige i נשמעה«: Der er endnu en forklaring: Det sidste he betegner hunkøn, og נשמעה er nifal i fortid. Meningen er foreløbigt: »Et ord, som fra ham, og vi blev hørt, så det er, som om hun allerede blev hørt?«[DA222101] Da de ikke sagde ונשמעת i anden person, men ונשמעה i tredje person og hunkøn, irettesatte Moses dem, som om de havde sagt til ham ואת מדבר, og du taler, i hunkøn. Således slutter han dér med ושמענו i fortid, »som ikke henviser til os?«, לא עלינו?, en usikker forbindelse,

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - לח - fortsat

[DA222102] som de sagde til ham. Det er derfor sikkert, at deres ונשמעה forklares i denne sammenhæng.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - לט

(לט) »Hvis vi forklarer« osv.: ונשמעה kan også forklares som fremtid gennem det omvendende vav og som nifal i hunkøn, ligesom »hun skal blive befrugtet med sæd«. Meningen er: »Et ord, som er med os, er Magten, velsignet være han; hørt skal være?«, en usikker forbindelse.[DA222201] Forfatteren ville »fastlægge denne udlæggerbetydning?«,[DA222202] også efter sprogformen, hvor ונשמעה henviser til Moses. »Og under hensigten Tal du er det efter sin ligefremme betydning?« forbliver usikkert.[DA222203] Han foretrækker dog at udlægge det sådan, at de sigtede til nifal i hunkøn, »for at mindske, passer?«, למעוטי יצדק?,[DA222204] og at også Moses' ord til Israel »hørte?«, שמע?, i hans irettesættelse og ושמענו, og vi hørte, passer; forbindelsen er foreløbig.[DA222205]

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - מ

(מפ״י גבור״ה) מ har talværdien שמ״ו, ligesom מדרבנן; derefter står »og med helheden«, ועם הכולל. Henvisningen til helhedstillægget er uafklaret.[DA222301] Det antyder den Helliges, velsignet være han, navn.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - מא

(מא) »Om hørelsen alene«, som er lighedens bestandighed, står der: »Tag himlen og jorden til vidner imod dem« — Tiferet og Malkhut. Bagefter siger han: »Lyt, himle, og lad jorden høre.« Hørelsen tilskrives altså Malkhut over for Tiferet, »som i deres væsen er disse?«, שבעצם הללו?, en usikker forbindelse.[DA222401] Over for det manglende svar siger han kun lytten. Spørg da ikke, hvorfor Esajas med rette siger: »Hør, himle, og lyt, jord«, for »til de fuldkomne«, לתמים — forbindelsen er usikker.

Tilbage til kapitlet i indholdet

Historisk register: Heqor Din - IV - Kapitel 8

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - מא - fortsat

[DA222402]

Jad Jehuda - מב

(מב) »Før synden« er det nok at tilskrive himlen lytten alene efter læreren Moses' ord. Således »Herren vil åbne sit gode forrådskammer, himlen, for at give regn til sit land« og lade velsignelsernes overflod komme ned i verden.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - מג

(מג) »I betydningen« af »På den dag, siger Herren, vil jeg svare himlen, og den skal svare jorden« (Hoseas 2): Havayah lader overflod strømme til Tiferet, og Tiferet til Malkhut. Anderledes efter synden, da overfloden standsede. Der behøves vækkelse nedenfra »for at forbinde til Malkhut bøn? til Tiferet«, להתחברא למלכות צלות? אל הת״ת, en usikker forbindelse.[DA222601] »Sådan taler han i afsnittet Dette er Jakobs slægtsfølge?« er en usikker henvisning.[DA222602] Derfor sagde eleven Esajas med rette i sin irettesættelse: »Hør, himle.« Han tilskrev Tiferet Malkhuts høren, som nødvendigvis behøves dér for at modtage overfloden.

Jad Jehuda - מד

(מד) »I betydningen« af »Vend tilbage til mig« osv. (Zakarias 1): Også her er hensigten: Vend tilbage til mig; når I vækker nedenfor, vil også jeg vække ovenfor for at modtage overfloden, »og jeg vil vende tilbage til jer«.

KLADDE · uafklaret

Redaktørens bemærkning • Usikker læsning i et parallelt tekstvidne

Trykket fra 5458(1698): »For alene vi vil gøre er rettet mod billedet«, כי נעשה בלבד מכוון לצלם. Trykket fra 5618(1858): »For alene vi vil gøre — til mellem?, לבין? — mod billedet«, כי נעשה בלבד לבין? לצלם; forbindelsen med לבין?, til mellem?, er uafklaret.[DA222901] Læsningen i 1858-trykket er usikker; 1698-trykkets ordlyd er bevaret i hovedteksten. Der træffes ingen ny tekstkritisk afgørelse her.

Heqor Din — del 4 — kapitel 9

Joel Moshe: 1

Jad Jehuda: א · ב · ג · ד · ה · ו · ז · ח · ט · י · יא · יב · יג · יד · טו · טז · יז · יח · יט · כ · כא · כב · כג · כד

KLADDE · uafklaret

Joel Moshe - 1

»Naturen i ophavet«: Sjælens ophav ovenfra er af det godes natur, i betydningen »hele dit folk er retfærdige«. Den, der falder i synd, rammes kun midlertidigt af dårens hændelse; det varer ikke ved. Alt skal udbedres ved den samlede fremtidige udbedring. »Husk« er nutid, som עָרוּךְ, ordnet: Han husker sabbatterne og ærer sin fader og moder, for alt skal udbedres. »Efter dens indhold«: Når man tyder i overensstemmelse med drømmen, som sagt i Gemara.

»I tidernes orden«: Se kapitel 5, blad 9, בפ"ה ד"ט, i et ikke sikkert identificeret værk.[DA223201] De seks retninger i Chokhmah kaldes tidernes orden i forhold til de seks retninger på deres egen plads. Ligeledes kaldes de seks retninger i Binah tidernes orden i forhold til de 6000, som er indesluttet i Beriah, Jetsirah og Asijah i partsufims hemmelighed, som ovenfor, del 2, kapitel 6, derefter det usikre וגני, foreløbigt »og min have«, og »de levende væseners horn blev skjult«.[DA223202] Vor nedre verden kaldes tidens udstrækning i forhold til Beriah, Jetsirah og Asijah. Disse kaldes tidens

Rema fra Fano

Ret jeres hjerte mod Toraens afsnit som helhed. Buddene står ikke i dem som imperativ, men som angivelse af fremtiden: »Du vil ikke have«, »du vil ikke bøje dig«, »du vil ikke tage«. Meningen er: Det er åbenbart og kendt for mig, at du ikke vil have andre guder; sådan med dem alle. Naturen i ophavet tåler nemlig ikke overtrædelsen. Den, som falder i den, rammes af dårens hændelse, som ikke varer ved.

Også de positive bud står som en beskrivende form, der omfatter alle tider: »Husk sabbatsdagen«, זכור med qamats, ikke sheva som i »husk verdens dage«.[DA223101] Meningen er således: Jeg leder dig ved den kraft, som antydes i disse beskrivende former, זכור og כבד, husk og ær: Du bliver ved med at huske sabbatterne og ære forældrene. Også de ti udsagn hjælper denne kraft og udfører den som en afbildende handling, for at hjælpe os til at fuldende den. Således tydningen i forhold til drømmen, forudsat at tydningen svarer til dens indhold. Så meget mere, når talen er Guds skrift, indgraveret på tavlerne.

Heraf fremgår, at alt er forudset i tidernes orden, mens friheden er givet i tidens udstrækning. Forudseenheden angår det valgte, som er det kendte. Valget er derimod en gave til os fra den højeste vilje; erkendelsen ophæver ikke viljen, det være langt fra os! Vi har forklaret dette udførligt i Maamar Ha-Middot, den fjerde, femte og sjette egenskab; se dér.

Endnu må man lære, at ikke blot rækker

KLADDE · uafklaret · fortsat

Joel Moshe - 1 - fortsat

udstrækning i forhold til de seks retninger på deres plads, som igen kaldes tidens udstrækning i forhold til de seks retninger i Binah: Toraens 2000 år før verdens skabelse.

»Det valgte«: Menneskets valg er alt åbenbart og kendt for ham, velsignet være han, på forhånd, og erkendelsen ophæver ikke valget. »Som er det kendte«: Forudseenheden angår det, han vil vælge, men ikke handlingens afslutning. Således Isaks binding: Det var åbenbart for ham, velsignet være han, at han ikke ville slagte ham. Se denne udlægning som helhed i Zohar Chadash, Tikkun 47, sidst på blad 45. Vid, at dér i Tikkun, begyndelsen af blad 46, skal דלי כנבואתי, med det læselige »som min profeti«, efter kommentatorens forslag ændres til דלי משה נביאה, med ordene Moses, profeten.[DA223203]

»Ikke blot«: Ikke blot er hans viden ikke begrænset, men selv dette gælder, selv om det umulige har »en fast natur«. Filosofferne i Sefer Ha-Ikkarim sagde, at selv om han kan ændre naturen, kan han ikke ændre det kendte og »det, menneskets forstand tåler«, som kilden siger:

KLADDE · uafklaret · fortsat

Joel Moshe - 1 - fortsat

[DA223204] For eksempel at delen er større end helheden, imod forstanden, eller at det, der allerede har været, ikke har været. »Det kan man ikke forestille sig«: Man kan ikke se en ophævelse af fortiden, så man siger om noget, der har været, at det ikke har været, når vi ved, at det har været.

»Intet er dog« osv.: Heller ikke dette er Gud umuligt. Indskrænkningen er et vidne: Hele jorden er fuld af hans herlighed, og han indskrænker sin Shekhinah til et lille sted, som ikke kan rumme ham. »Hans net er udspændt« sigter til den ovennævnte ophævelse af fortiden. Alt er i den Helliges hånd som ler i pottemagerens: Naturen, forstanden og »tilværelsen, som ikke vender tilbage til fravær«. Det betyder, at man ikke kan sige om tilværelsen, at den var fravær og mangel; alt er i hans hånd. Hvis den Hellige samler menneskets ånd og sjæl til sig, ophæves alt i mennesket: Natur, forstand og tid.

»Ikke overgivet til de tjenende engle«: At løse Guds løfte, kun til Israels retfærdige eller deres sjæle, som han fortsat forklarer. »En personlig interesse«: I at løse løftet om ikke at udrydde Israel, for ingen konge osv., indtil han sagde: »Jeg vil gøre dig til et stort folk«, og give dig et andet folk i deres sted.

Rema fra Fano - fortsat

hans viden, velsignet være han, til fremtiden ved valget. Selv om det umulige har en fast natur for menneskets forstand, og man ikke kan forestille sig en ophævelse af fortiden, så det, der har været, bliver som noget, der ikke har været, er intet dog umuligt for alles Herre. Indskrænkningen af hans Shekhinah er et vidne herom: Efter naturen er den helt umulig for den, som i sandhed er uendelig. Men han hersker over det, som får plads, så det kan være på et sted, som på ingen måde kan rumme det. Hans net er udspændt over ophævelsen af tiden, for hans kongedømme hersker over alt. Han råder over viljen og forlænger naturens tid efter sit ønske; tilværelsen dér vender ikke tilbage til fravær. Samler han derimod sin ånd og sjæl til sig, hvad kan naturen da regnes for? Tiden ophæves, fortiden fra sin rod; her er hverken hindring eller beståen.

Således er intet forehavende ham umuligt: Han kan gøre delen større end helheden, som i »jeg vil gøre dig til et folk, stærkere og talrigere end det«. Det vil glæde tilhørerne at forklare dette ligefremt til bekræftelse af denne udlægning. Som bekendt behøvede Moses dette løfte, for at han kunne løse løftet ligesom en enkelt sagkyndig over for stammernes overhoveder. Sådanne forhold er ikke overgivet til de tjenende engle. Det samme må siges om Jekonja, om hvem der blev sagt: »Barnløs, en mand, som ikke vil have fremgang.« Til sidst blev løftet løst, gennem de retfærdiges sjæle, som havde den rette lejlighed, eller gennem de retfærdige selv, som ikke smagte døden og gik levende ind i Edens have.

KLADDE · uafklaret · fortsat

Joel Moshe - 1 - fortsat

Dette er »lad mig være«. »Da han så?«, כשרא?, [DA223205] at sagen afhang af ham, som sagt: Holdt jeg da fast i dig? Osv., løste han hans løfte.

»Vav inddrager Josef«: Se בכ"ק ח"ב סי' ס"ק, en uafklaret henvisning med del 2 og afsnit ס"ק. [DA223206] Lamed i לישראל, med den uafklarede form נל"מד, [DA223207] er »tårnet, som svæver«: Binah, der hviler over fædrenes kæde, de seks retninger, og lader overflod strømme til dem. At Aron ikke nævnes, skyldes, at han havde del i guldkalven.

»Må skælve« osv.: Sådan lyder Gemara i Chagigah, mishnaen »Man udlægger ikke«. Derefter står det beskadigede »ratuj for ham, som om der var skrevet på tre sprog, for כר"תא foran ham«; forbindelsen er uafklaret. [DA223208] »Deres tale i fremilende bevægelse og tilbagevenden«: Fra Shekhinahs levende væsener gælder det så meget mere os, at frygten for Shekhinah bør hvile over os, når vi vil betragte, hvad der var før, osv.

Jad Jehuda - א

(א) »Ret jeres hjerte« osv.: Forfatteren vender tilbage til at forklare mishnaen »alt er forudset« osv., som han indledte i det foregående kapitel.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - ב

(ב) »Som imperativ«: At sige med sprogets form »vogt dig for at gøre sådan og sådan« og om sagen i et bydende udsagn »gør sådan«. »Er ikke ethvert imperativ i det hellige sprog alene i fremtid« [lakune i kilden]? [DA223401] Det skal vise det, han forklarede i det foregående kapitel: Toraen skal opfyldes og »gentages?«, ושנויה?, [DA223402] ved Sinaj som afbildende handling. Meningen er: Jeg ved, at du ikke vil gøre sådan. Eksempelvis afgudsdyrkelse: Det er åbenbart og kendt for mig, at du ikke vil have andre guder. »Også hvis du først rådslår?«, תמלך?, [DA223403] og på et tidspunkt bryder dette hegn, følger det usikre »dog er det ה"ה?, at du gør sødt i din indeslutning?«, שתמתיק בעצרך?.[DA223404] Der er indpræget en natur i dig fra et oprindeligt sted, som ikke vil virke [lakune i kilden].[DA223405] Og til sidst: »Frygt Gud og hold hans bud.«

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - ג

(ג) »Ikke forklaringens begyndelse indtil udtrykket imperativ; udtrykket imperativ er ikke afgjort« — sådan lyder den usikre indledning.[DA223501] Som »husk verdens dage«, men her er formen beskrivende og henviser til begyndelsen af de ti

Rema fra Fano - fortsat

Moses havde dog i sin egen sag en personlig interesse, for der står: »Der var en konge i Jeshurun«, og ingen konge er uden et folk. Den Hellige, velsignet være han, sagde til ham: »Lad mig være, så vil jeg gøre dit herredømme stort« — »i folkets mængde ligger kongens pragt«. Da han vidste, at sagen afhang af ham, hedder det straks: »Moses søgte velvilje«, ויחל משה. Han sagde så at sige: Tilgiv ham. ואכלם, »og jeg vil fortære dem«, blev vendt om til ומלאך, »og englen«: »Hans ansigts engel frelste dem«.[DA223102]

Endvidere har הניחה, »lad være«, talværdien af tre Havayah-navne. Han antydede, at Moses skulle vække støtte nedenfra til de tre øvre egenskaber, El, Elohim og Herren, så de alle blev enige i barmhjertighed. Straks sagde Moses: »Husk Abraham, Isak og Israel.« Han sagde ikke Jakob, for at føje kraft til midterlinjens barmhjertighed: ישראל har samme talværdi som משה, יעקב og דוד, Moses, Jakob og David.[DA223103] Vav inddrager Josef; lamed inddrager »tårnet, som svæver i luften«, der hviler over fædrenes kæde og findes hos dem. Den indsigtsfulde vil forstå.

Vi vender tilbage til hovedreglen: De første forstandsindsigter har ingen adgang til den enkle vilje, som frembragte dem. De er i hans hånd som ler i pottemagerens hånd. Den, som forhaster sig med at svare imod dette, »må skælve, som om han ikke var kommet til verden«, רתוי לו כאילו לא בא לעולם.[DA223104] Han vil nemlig betragte, hvad der var før og hvad der er efter, og verden ryster og skælver for ham. Dette er den nøjagtige betydning af רתוי, fra רתת וזיע, skælven og bæven. Af

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - ג - fortsat

udsagn. Meningen er: »Jeg er Herren din Gud, til din forening?«, ליחודך?, [DA223502] »som bagefter omfattede?«, שאחרי כללו?, [DA223503] »husk sabbatsdagen« og »ær« osv. Også i hele Toraen: Hvis en betegnelse forekommer som beskrivende form, henviser den til begyndelsen af de ti udsagn.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - ד

(ד) »Også de ti udsagn« osv.: Derfor sagde vi, at Toraen »fødte?«, ילדה?, som afbildende handling. [DA223601] Som vore lærde sagde: Alle drømme følger munden, når man giver en tydning, som passer til drømmen; talen fører den til afbildende handling. Så meget mere, når talen er Guds skrift, som er en stærk natur.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - ה

(ה) »Heraf fremgår« det sagte, at alt er forudset i tidernes afgrænsning før verden. Det er nemlig åbenbart og kendt for ham, at Toraen gik forud for verden og alligevel skal opfyldes. Alt dette gælder også i tidens udstrækning: I enhver verden er friheden og valget givet. »Forudseenheden?«, הצפי?, [DA223701] ophæver ikke valget, og heller ikke omvendt. Forudseenheden omfatter valgets betingelse, for Herren

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - ה - fortsat

kender fra begyndelsen den vej, mennesket vil gå. Således omfatter erkendelsen også valget i sig selv. Se ovenfor, del 3,

Rema fra Fano - fortsat

de hellige levende væsener må vi slutte fra det mindre til det større: De er tavse mere, end de taler. Deres tale sker i fremilende bevægelse og tilbagevenden; når de står stille, sænker de vingerne.

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - ה - fortsat

kapitel 16, samt den usikre henvisning למ"ע?, 72 eller b-siden, afsnit 5 og forklaringen af egenskaberne.[DA223702]

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - ו

(ו) »Valget er derimod«: Viljen, den højeste Keter, velsignet være han, ønsker menneskets valg og har givet det til os. Erkendelsen er ikke [lakune i kilden] en ophævelse af viljen, som i forklaringen af egenskaberne, den femte egenskab.[DA223801]

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - ז

(ז) »Endnu« osv.: Her åbenbarer forfatteren sin opfattelse af det umulige. Han siger, at »afgrænsningen?«, שהגדר?,[DA223901] af erkendelse og valg, selv om de er modsætninger, bygges sammen ved hans magt. Således også de øvrige modsætninger, om hvilke filosofferne sagde, at Gud ikke beskrives som mægtig over dem. Dette er ingen mangel ved magten, for de har en fast natur som umulige: Lige og ulige, hvid og sort i samme subjekt, firkantet og ovalt, eller at noget, som allerede er gjort, ikke er gjort. »For de levende?«, לחיים?, [DA223902] er det ikke sådan; alle disse er ikke umulige, »undtagen/men for dem, alt, velsignet være han?«, אלא להון הכל יתי?, en uafklaret slutning. [DA223903]

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - ח

(ח) »Til Shekhinahs sted, til vidne eller for evigt, og til evigheder?«, למקום שכינתו לעד ולנצחים?, er en usikker indledning.[DA224001] Hele jorden er fuld af hans herlighed hvert øjeblik gennem stedet for hans Shekhinah mellem arkens to bærestænger. Således er han verdens sted, men verden er ikke hans sted, det være langt fra os! Verden er derimod hans »det, som tager plads?«, מתקומם?.[DA224002] Verden kaldes kun sted i forhold til dem, som fylder den, der er dens »det, som tager plads?«, endnu en usikker form.[DA224003] Han hersker over verden og dens grænser, så det kan tage plads dér, som den ikke kan rumme.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - ט

(ט) »Hans kongedømme« osv.: Således er det »i hans store hær fra denne natur?«, en usikker forbindelse. [DA224101] »Han, velsignet være han, er årsag som fravær?, uden at være fraværende«.[DA224102] Han råder nemlig over viljen i tiden, hvert øjeblik efter sin vilje, så de eksisterende ting ikke består i den, men er fraværende og dog bestående. Ved det store jubelår, når Herren samler sin ånd til sig, som i Zohar og ovenfor ved den usikre henvisning סע"ב, afsnit 26,[DA224103] »opløses himlene som røg«. Alle frister og tider ophæves fra deres rod før skabelsen, uden »תניעה?, bevægelse?« og bestående, [DA224104] men som fuldstændigt fravær fra begyndelsen.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - י

(י) »Således« osv.: Det samme gælder helhed og del. Også her fastslog filosofferne, at man ikke beskriver hans magt som evnen til at lade delen være helheden, mens den stadig er en del. »Og til ord, rigtigt?«, ואל דברי? נכונה, er en usikker forbindelse. [DA224201] Det er ham nemlig ikke umuligt at gøre delen større end helheden. Sådan ønsker Herren det, ligesom han handlede for at gøre Moses til et større folk end Israel for at bevare hele helheden. Dette er forfatterens opfattelse af det umulige.

Men »מ"ע, dette svar?« er en uafklaret indledning[DA224202] til min undren over det bevis, forfatteren har hentet fra delens vækst. Det vil heller ikke filosofferne benægte. Det er noget, »sansen?«, החוש?, vidner om i naturens ting. [DA224203] Når man »tager?«, בהלקחת?, en del af vinstokken og planter den i jorden,[DA224204] hvem har da ikke set eller ved, at den vokser til som vinstokken, den blev taget fra, og »mange gange?«, לכפלי"?, større end den?[DA224205] Men filosoffernes udsagn gælder en del, mens den endnu er del, før den vokser. Således kan man også anfægte forfatterens bevis om den fortid, han nævnte.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - יא

(יא) »Som bekendt« osv.: Dette løfte var ikke til skade for Israel, som det »synes?« efter den ligefremme betydning,[DA224301] men tværtimod til deres bedste, så Moses ikke skulle have en personlig interesse, når han så at sige løste Guds løfte. Som vore lærde siger i Berakhot, kapitel 5: »Moses søgte velvilje« — Rava sagde, at han løste hans løfte. Her står ויחל, osv.

Jad Jehuda - יב

(יב) »Som en enkelt sagkyndig«, der løser et løfte som vi udleder af reglen om tre lægmænd, som i Gemara.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - יג

(יג) »Ikke overgivet til de tjenende engle«: De kan ikke løse det. Forkortelsen רב"ח? hørte en »røst, ב"ק?«, begge med kildeusikkerhed,[DA224501] som sagde: Nu, da jeg har svoret, hvem vil ophæve det for mig? Som i Ha-Sefinah ved fortællingen om Rabbah bar Bar Chana.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - יד

(יד) »Det samme må siges om Jekonja«, om hvem Jeremias profeterede: »Så siger Herren: Skriv denne mand som barnløs, en mand, som ikke vil have fremgang i sine dage, for ingen af hans afkom skal have fremgang, sidde på Davids trone og endnu herske i Juda« (dér, kapitel 22).

I Pesikta, anført i Jalkut dér, sagde de: Stor er omvendelsen, som ophævede beslutningen og ophævede eden. Hvorfra ved man, at beslutningen blev ophævet? »Så siger Herren: Skriv denne mand som barnløs«, men der står også: »Jekonjas sønner: Assir, Shealtiel.« Rabbi Tanchum sagde: Assir, fordi den Hellige bandt sig selv ved en ed; Shealtiel, fordi han spurgte den øvre domstol, og de løste den for ham.[DA224601] Derefter følger: »Da det var blevet løst, fordi man ikke vanhelliger Navnet og løser et løfte?«, en usikker forbindelse.[DA224602] Jeg mener derfor, at »han spurgte den øvre domstol« sigter til de retfærdiges Sanhedrin, som findes dér, eller til de retfærdige selv, »som i sjæle, liv, נ"ע?«, med en uafklaret forkortelse og forbindelse, [DA224603] og ikke til de tjenende engle.

Jad Jehuda - טו

(טו) »Moses havde dog«: Uden Guds løfte om at gøre Moses til et mægtigt folk kunne han ikke have løst

Jad Jehuda - טו - fortsat

hans løfte, fordi han havde en personlig interesse. Han var konge i Israel, og ingen konge er uden et folk. Derfor lovede Gud, velsignet være han, at et mægtigt folk skulle komme fra ham, så han ikke havde en personlig interesse. Herom sagde han: »Og nu, lad mig være« osv. Heraf vidste Moses, at sagen afhang af ham, som vore lærde sagde: Holdt jeg da fast i ham?

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - טז

(טז) »Og blev vendt om«: Ordet וחלכם?, en uafklaret form,[DA224801] da den Hellige sagde »og hvem, og en engel?«, ומי ומלאך?.[DA224802] Som i Zohar, »dér er afsnittet ikke afgjort«, side 233:[DA224803] »Hans ansigts engel frelste dem« — det er Shekhinah, »som hvordan?«, דהיכי?,[DA224804] med jer i landflygtigheden.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - יז

(יז) »Endvidere« antydede han gennem הניחה, som har talværdien af de tre Havayah-navne, »du nævnte i afsnittet?«, שהזכרת בפרי?, med usikker henvisning.[DA224901] Til dem svarer de tre vav'er i »Havayahs midtpunkter«, hemmeligheden om 72. [DA224902] »Herrens navn er kaldt over hver he, og han åndede?, נשם?« er en usikker forbindelse; [DA224903] som i Raaja Mehemna, Pinchas. Ligeledes »tsadi-dalet eller 94 af nun i Binah?«, צ"ד של נ שבבינה?, en uafklaret form,[DA224904] modtager gennem tre vav'er fra højre, venstre og midten: Chesed, dom og barmhjertighed. Den Hellige antydede, at de tre Havayah-navne skulle vækkes til støtte for disse tre egenskaber, så de alle blev enige i barmhjertighed. Derfor sagde Moses: »Husk Abraham« osv., og nævnte fædrenes tre egenskaber. Han sagde Israel og ikke Jakob for at føje kraft til hans egenskab, Tiferet, midterlinjen.

Jad Jehuda - יח

(יח) »Vav« i וישראל, og Israel.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - יט

(יט) »Lamed«: Når de føjes til Jakob, til Israel, formilder man Binahs egenskab; den grammatiske forbindelse er foreløbig.[DA225101] Lamed antyder nemlig Binah, kaldet »tårnet, som svæver i luften«, der som bekendt føjes til תו"ק?, en uafklaret forkortelse.[DA225102]

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - כ

(כ) »Men den enkle vilje«, som i begyndelsen: »Skænker og du omfatter?«, חונן ותכלל?,[DA225201] »og der er ingen hånd, og hvad?«, ואין היד ומה?, en usikker forbindelse.[DA225202]

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - כא

(כא) »Den, som forhaster sig med at svare«: Han hører til det, vore lærde siger i mishnaen, Chagigah, kapitel 2: Enhver, som betragter fire ting, ville være bedre stillet, om han ikke var kommet til verden: Hvad der er ovenfor, nedenfor, før og efter. Enhver, som ikke tager hensyn til sin skabers ære, ville være bedre stillet, om han ikke var kommet til verden.[DA225301] Den, som betragter den Allestedsnærværendes væsen, efterfulgt af den uafklarede forkortelse צ"ב,[DA225302] tager ikke hensyn til sin skabers ære. Så meget mere, hvis han derfra fortsætter til at undersøge det, som er før og efter tiden.

Jad Jehuda - כב

(כב) »Dette er nøjagtigheden i ordet רתוי«: Det forklares ligefremt ud fra רתת, skælven. Meningen er, at verdens rædsel tilkommer ham: Verden skælver for ham, som om han ikke var kommet til verden. Rashis forklaring behøves ikke: רתוי af

Jad Jehuda - כב - fortsat

barmhjertighed, altså at man ville have medlidenhed med ham, hvis han ikke var kommet til verden, osv. Se dér og i Arukh.

Jad Jehuda - כג

(כג) »Af de hellige levende væsener slutter vi fra det mindre til det større«, at vore ord bør være få. Som Prædikeren siger: »Gud er i himlen« osv. De tier nemlig mere, end de taler, som i Chagigah, kapitel 2, blad 13: Hvad er chashmal? Rav Jehuda sagde: Levende ildvæsener, som taler, חיות אש ממללות. I en barajta lærtes: Undertiden tier de, undertiden taler de. Når talen udgår af den Helliges, velsignet være han, mund, tier de, osv.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - כד

(כד) »Deres tale«: Kilden siger her: »Der behøves et eller to ord, som ikke er afgjort«.[DA225601] Derefter: »Under hvælvingen, som betegnes? over deres hoveder«; forbindelsen er usikker.[DA225602] De vender tilbage og bøjer »deres livskraft i Shekhinah til lovsange?«, en foreløbig forbindelse.[DA225603] Også når de står stille i tavshed, sænker de vingerne fra at være i tale, som Rashi forklarede dér.

Tilbage til kapitlet i indholdet

Historisk register: Heqor Din - IV - Kapitel 9

Heqor Din — del 4 — kapitel 10

Joel Moshe: 1

Jad Jehuda: א · ב · ג · ד · ה · ו · ז · ח · ט · י · יא · יב · יג · יד · טו · טז · יז · יח · יט · כ · כא · כב · כג · כד · כה · כו · כז · כח · כט · ל

KLADDE · uafklaret

Joel Moshe - 1

»Om hindringen for at grunde osv.« Det vil sige: Erkendelsen og valget er ting, der modsiger hinanden. Tværtimod viser netop disse vers deres sandhed: Alt er ét. Det første vers, »for mine tanker er ikke osv.«, betyder: Mine tanker er »ikke« i Atsilut, hvor der er intet og nul, hans, den

Rema fra Fano

Smag og se: De vers, Rambam anførte for at afholde os fra at grunde over undersøgelsen af erkendelsen, viser netop dens sandhed. Profeten sagde: »For mine tanker er ikke jeres tanker.« Det vil sige: Hans, den Velsignedes, tankers enkelhed ved deres begyndelse, da de er som intet og nul — svarende til det almene eller særlige fravær, der går forud for enhver ting — er netop de tanker, der sømmer sig for os, når vi

KLADDE · uafklaret · fortsat

Joel Moshe - 1 - fortsat

Velsignedes, tankers enkelhed. Det er de tre øverste i tankens hemmelighed; og nul er Ein Sof. »Svarende til det almene fravær« er Keter, hvor man slet ikke kan sige »noget«. »Eller det særlige [מחק']«: Chokhmah og Binah, som er særlige i fraværet. De er de to tusinde før verden, hvor

KLADDE · uafklaret · fortsat

Joel Moshe - 1 - fortsat

man i nogen grad kan sige »noget«, men dette »intet« går forud for alle trinene. [DA225901] Det er netop de tanker, der sømmer sig for os i buddenes hensigt. Det er »for ikke — jeres tanker«: Dér skal jeres tanker være.

»Og jeres veje er ikke mine veje osv.« betyder: På det sted, hvor jeres veje er »ikke«, ved at vige fra det onde — »du må ikke myrde«, »du må ikke begå ægteskabsbrud« — er de netop Stedets veje. Og skønt »שביה"כ י"ט מ"ש«, er det fra de seks nederste i hende; men hendes to øverste er i fraværets hemmelighed, og dér var de i hemmeligheden »og dit folk er alle retfærdige«. [DA225902]

»Og ligesom de er højere osv.« Han kommer for at forklare slutningen af det ovennævnte vers, »for mine tanker er ikke osv.«, nemlig »for himlen er højere end jorden«. Han forklarer, at himlens højde kun kan erkendes gennem jordens tilsynekomst; dette er »fra jorden«. Ethvert rundt, kugleformet legeme har nemlig af natur ingen erkendelig højde uden jordens midtpunkt. Dets verden er ens til alle sider, og man kan kun tale om højde som højde over jordens midtpunkt. Her kom jorden først, selv om himlen kom først potentielt; i denne virkeliggørelse kom jorden dog først. Det er det, der

Rema fra Fano - fortsat

retter sindet mod buddene. Dette er det godes mål. Om det ondes mål sagde han: »Og jeres veje er ikke mine veje.« Når vore materielle veje bringes til ophør og forbliver i fuldstændig ikkeværen — »du må ikke myrde«, »du må ikke begå ægteskabsbrud«, »du må ikke stjæle« — er dette Stedets veje, for han befalede, at disse veje skulle standses og ophæves.

Ligesom himlen er højere end jorden — for himmelhvælvingens hule inderside fik kun sin natur som en jævn kreds hævet over midtpunktet gennem tilsynekomsten af jordens form; altså kom jorden først i denne henseende, selv om himlen kom først i sin potentielle skabelse, som omtales ved Toraens begyndelse — således er mine veje i erkendelsen høje og stærke ud fra jeres veje i valget om at vige fra det onde. Det svarer til verdens Herres tefillin, gennem hvilke hverdagens styrelse sker, som vi har forklaret i Maamar Ha-Totafot. Og »mine tanker« er høje »ud fra jeres tanker«, når I gør det gode for Himlens skyld, på den måde vi forklarede her i kapitel 8; det svarer til Herrens sabbatter.

Deres fælles træk er, at verden dømmes med godhed. I hans, den Velsignedes, dom findes alene retfærdige vægtskåle for den mængde godt, der skal nå hans skabninger, hvad enten det er lidt eller meget. For lønnen for et bud er et bud; og den, der vælger det, vælger den løn, som netop udspringer af det og findes i det. Herrens navn er nemlig nævnt over det, som det er kendt fra bogstavernes deling i to og to: de skjulte og de åbenbare. Disse er i ord og handling; hine i tanke og hjertets vilje. Både de selv og deres ombytning er hellige hos

KLADDE · uafklaret · fortsat

Joel Moshe - 1 - fortsat

siges ved Toraens begyndelse: »I begyndelsen skabte Elohim himlen og jorden.« »Skabte« gælder alene det potentielle, modsat det, der siden siges: »På den dag, da Herren Elohim gjorde jord og himmel«; det er den virkelige udførelse.

»Og således er de høje osv., i erkendelsen osv., ud fra jeres veje i valget om at vige fra det onde.« Det er som »de gjorde heller ikke uret; de vandrede ad hans veje«. Hermed løses spørgsmålet om, hvorfor han ikke sagde »og mine veje er ikke som jeres veje«, ligesom han ved tankerne sagde »mine tanker — jeres tanker«.

»Hverdagens styrelser osv.« For at forstå dette: »כא"ל«.[DA225903] Det sidste he har to streger og modtager strømmen fra de to streger i det første he; se Zohar, Vaera. Dette forklarer verset »hendes veje er liflige veje«, det vil sige det første he, »og alle hendes stier er fred«. Gennem Jesod, som kaldes fred, får hun del i sin sti, som er Chokhmah. De tefillin, som lægges på i hverdagene, er i hemmeligheden strøm fra Binah, i hemmeligheden »klæder af skind«, עור med ajin. På sabbatten strømmer der gennem Jesod — »fred på sabbatten skal du velsignes«, שלום בשבת תתברך, hvis begyndelsesbogstaver er שבת — fra Chokhmah, i

KLADDE · uafklaret · fortsat

Joel Moshe - 1 - fortsat

hemmeligheden »klæder af lys«, אור med alef. [DA225904] Dette er »jeg tænkte over mine veje og vendte mine fødder mod dine vidnesbyrd«. For i hverdagene kommer strømmen fra Binah med hendes to streger; men på sabbatsdagen kaldes den tanke. Det er »jeg tænkte over mine veje«: Det, som var »mine veje«, skal ske i Chokhmahs tankes hemmelighed. »Og jeg vendte mine fødder« gennem dette, for i alle hverdagene er Shekhinah i hemmeligheden »hendes fødder stiger ned til døden«. Dette er שבת: shin med tre hoveder svarer til hes tre streger; »øjets datter«, בת עין, er jod, Chokhmah. Sådan skal forfatterens ord forstås: Hverdagens styrelser kaldes »mine veje«, men Herrens sabbatter kaldes tanke.

»For Herrens navn er nævnt over dig.« Det betyder: over buddet. For מצ er יה ved bogstavernes deling, som svarer til det skjulte og det åbenbare. Disse — וה — svarer til tale og handling i det åbenbare, det vil sige ord og handling; hine — מצ, der i atbash er יה — svarer til det skjulte i tanke og vilje, hvor navnet יה ligger skjult ved bogstavernes ombytning. »De selv osv.« betyder: Navnet יה og dets ombytning, nemlig מצ, er alt sammen helligt hos den retfærdige, og alle er i

Rema fra Fano - fortsat

det fuldkomne menneske, hvis indre svarer til det ydre.[DA225801] Et vink om dette er »ved ידו"ד יה, verdensaldernes klippe«: יה, יה to gange, én gang for sig og én gang ved begyndelsen af det navn, som ikke udtales. Det vil sige: de selv og deres ombytning, eller deres indskrevne spor for dem, der kender dets hemmelighed. [DA225802]

I lidelser, død og Gehinnoms straffe er der kun dobbelt godhed, i betydningen »og se, det var såre godt«, der siges om ophævelsen af det, som ophæver; det har vi forklaret. Den, som vælger en overtrædelse, vælger dens løn, der kommer af sig selv. Derfor er der hos ham ingen eftergivelse, men langmodighed; også den hører til den godhed, hvormed verden dømmes. Ethvert menneske blev allerede advaret om dette i de måneder, som ikke rummer et år.[DA225803] Fra det øjeblik, det var forudset, at »hans dårskab fordrejer hans vej«, gælder »mod Herren vredes hans hjerte«. Det svarer til de »indre rum«, som rabbinerne omtaler i kapitlet Ein Dorshin: dér er der sorg, efter Rashis læsemåde og den vises forklaring i Pardes Rimmonim; ikke som rabbi Todros ha-Levi, der vender det om.

»Og alt er efter handlingens mangfoldighed« vil sige, at hele verden dømmes efter sit flertal. Det antyder også: »Ved dovenskab synker tagbjælkerne.« Det er den potentielle tilværelse, som udførelsen af buddene har i sjælenes rødder. Den ophæves ikke — Gud forbyde det — men forbliver svækket og uden lys, så længe dovenskaben varer. »Og ved hændernes sænkning«, når handlingens redskaber

KLADDE · uafklaret · fortsat

Joel Moshe - 1 - fortsat

hans handlinger; »שנ"כ«, hans indre svarer til hans ydre, alt er helligt. [DA225905] »Eller de indskrevne spor osv.« betyder: Det skjulte יו"ה ה"ב har også talværdien יה; det er »af dens halvdel fyldes dens ord«. [DA225906]

»Som siges om ophævelsen osv.« Som det siges i Midrash Bereshit Rabbah: »Og se, det var såre godt« — det er dødsenglen. »Som måneder, der ikke rummer et år osv.« Det er fødslens måneder, hvor man tager mennesket i ed, før det kommer ud i verdens luft: »Vær retfærdig osv.«, som det siges i Gemara. »Fordrejer hans vej osv.« Det vil sige, at mennesket synder, før det kommer ud i verdens luft; straks gælder »og han bedrøvedes i sit hjerte«. Dette er »og mod Herren vredes hans hjerte«, i de indre rum, hvor sorg hører hjemme, som det siges i Gemara: »Dette gælder de indre rum osv.«, efter Rashis læsemåde. [DA225907]

»Og alt er efter mangfoldigheden osv.« Han kommer for at forklare hele mishnahen: »Alt er forudset og åbenbart for ham« er erkendelsen; og alligevel ligger valget i menneskets hånd. Det er »og myndigheden er givet«. Derfor »dømmes verden med godhed«, ved dom, eftersom mennesket har et

KLADDE · uafklaret · fortsat

Joel Moshe - 1 - fortsat

valg. »Så det ikke ophæves osv.« betyder: Tilværelsen ophæves ikke, men forbliver svækket osv. »Og siden bliver det atter bygget«: Alt skal sættes i stand ved den almene genoprettelse, der forklares i kapitel 11. »Og du har skåret, וכרתת, osv.«[DA225908] Vav vender det til fremtid. »Og begge dele« betyder: Fortid og fremtid gælder begge. Vi har allerede valgt i sjælenes verden, før skabelsen, da vi var hos Kongen under hans arbejde, ved Sinai, hvor alle sjælene var til stede: »den, som er her«, og »den, som ikke er her«. Og vi har

Rema fra Fano - fortsat

beskæftiger sig med lave og forkastelige ting, »drypper huset« for en stund; siden bliver det atter bygget. For der står: »Og du har valgt livet« — fortid i stedet for fremtid. Begge dele gælder: Vi har allerede valgt livet, da vi var hos Kongen under hans arbejde, og ligeledes ved Sinai; og vi har tilsagn om at vælge det til dets tid og i fuldkommen virkeliggørelse.

Dette er en stor regel i Toraen: Hvor fremtid står i stedet for fortid eller fortid i stedet for fremtid, skal du udlægge begge, så de står sammen i sandhed og retskaffenhed. Tag dig i agt for dem, min søn: Du har intet at gøre med dem uden at tjene og lære hos de vise, forskrift på forskrift, linje på linje, og efter den tora, som de lærer dig.

KLADDE · uafklaret · fortsat

Joel Moshe - 1 - fortsat

tilsagn om at vælge i fremtiden, når alt sættes i stand i fremtiden.

Jad Jehuda - א

(א) »Smag og se osv.« Dette hænger sammen med det foregående kapitel.

Jad Jehuda - ב

(ב) »For de vers, som Rambam anførte osv.« I kapitel 5 af Hilkhot Teshuvah rejste han undersøgelsen af hans, den Velsignedes, erkendelse og menneskenes valg. Hvem er vis og forstår dette? Hvis der er erkendelse, hvor er da valget? Hans, velsignet være hans mindes, opfattelse er, at vi ikke har kraft til at forstå

Jad Jehuda - ב - fortsat

hans, den Velsignedes, erkendelse. Hans erkendelse er nemlig ikke som vores: Vores erkendelse og vores væsen er to ting; sådan er det ikke hos ham, den Velsignede, som er ét med sin erkendelse. Ligesom hans væsen ikke kan begribes, kan hans erkendelse heller ikke begribes. Han sagde, at det er om dette, profeten siger: »For mine tanker er ikke jeres tanker osv.« Disse vers vil således efter hans opfattelse lære mennesket at afholde sig fra at grunde over undersøgelsen af erkendelsen: Den er dyb, dyb — hvem kan finde den? Ikke desto mindre bekræfter og nødvendiggør de efter vores forklaring også erkendelsen.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - ג

(ג) »Profeten sagde: For mine tanker er ikke jeres tanker.« »וכ"פ?«[DA226201] For mine tanker, som de var i begyndelsen, »før valget var?«, var »ikke«; de var dengang i den yderste enkelhed, løst fra enhver afgørelse af valget: jeres egne tanker [lakune] og lignende.[DA226202]

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - ד

(ד) »I betydningen osv.« Det vil sige: »כידק?« at betegne hans, den Velsignedes, tanker som enkle,

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - ד - fortsat

»med betegnelsen?«, »ikke«; ligesom fravær kaldes en begyndelse i forhold til — som filosoffen forklarede. Både det almene fravær, der var før verden, og det særlige fravær, der opstår i verden fra dag til dag, kaldes begyndelser, selv om de er fravær.[DA226301]

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - ה

(ה) »Og dette er det godes mål.« [Lakune].[DA226401]

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - ו

(ו) »Og om det ondes mål« — med andre ord, som der står: »Og jeres veje er ikke mine veje.« Det vil sige: Ved de materielle veje, som I »redder og gør?«, dem — »יאלה?« — dér er mine veje og min vilje ikke; for tværtimod ønskede jeg »at underkue det gode, de udvalgte og jeres side?«. Og det, der siden siges: »For« —[DA226501]

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - ז

(ז) »Himlen er højere end jorden osv.« Det betyder, at himlens højde kun kan erkendes fra jorden. For

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - ז - fortsat

himlen er sfærerne, som bestandig bevæger sig rundt i en kreds, »over for?« jorden, der for dem er som midtpunktet inde i den kugleformede kreds. Ud fra dette tillægges himlen højde; det siges om den, at den er hævet »i forhold til det, i et vist forhold?«. Og hvis jorden [lakune], ville himlen ikke få tillagt højde.[DA226601] Det er dette, vore rabbinere, velsignet være deres minde, er uenige om: Om himlen eller jorden kom først i skabelsen. Begges ord er sande, for himlen blev ganske vist skabt først potentielt; derfor satte Skriften den først i begyndelsen og sagde »himlen og jorden«. Men i virkeliggørelsen —

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - ח

(ח) — blev jorden skabt først, som der står: »På den dag, da Herren Elohim gjorde jord og himmel.« For himlen kan kun sættes i forhold til jorden. Versets mening er: »Ligesom himlens højder blev sat i forhold til?« jorden, således er disse mine veje, »for at jeg skulle være i renhed fra megen?«, høje [lakune] ud fra jeres veje, som I således valgte.[DA226701] For af jer lærer han »בחוי og livets storheder, ״עינביי?«, »jeres vælgere?«; så meget mere min erkendelse, som ikke tvinger.[DA226702] Og »mine enkle tanker?« også »יכרי?«, ud fra jeres egne tanker, »som det sømmer sig for dem, som dem?« — ligesom: Se, i dette vers bekræfter og nødvendiggør han erkendelsen sammen med valget.[DA226703]

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - ט

(ט) »Svarende til tefillin«, »׳כביוסקי?«, »for verdens Herre«.[DA226801] Som de, velsignet være deres minde, sagde i første kapitel af Berakhot: »Hvad står der i verdens Herres tefillin? osv.« Og grunden er, at —

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - י

(י) »Gennem dem sker hverdagens styrelse.« Efter det kendte fra Tikkunim og fra Zohar, Noach, klæder Shekhinah sig i hverdagene i Metatron. Gennem ham sker foreningen, og gennem ham modtager Shekhinah strømmen ovenfra. Det er, hvad profeten sagde: »Porten skal være lukket i de seks arbejdsdage.« Sådan er det ikke på sabbatsdagen, da foreningen sker uden mellemled, som der står: »Og på sabbatsdagen skal den åbnes.« Vi kender allerede hensigten: Armens tefillin er

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - י - fortsat

hemmeligheden om Metatrons forening; Zohar, slutningen af Beshalach, og i Metzora, side 36, »se?«, siger således: »Når man lægger armens tefillin, skal man strække venstre arm mod sit hjerte og binde dens bånd med højre, for at den ene skal bindes til den anden i foreningen? ovenfor osv.«[DA226901] Og se, »smykket med den Helliges, velsignet være hans, tefillin?« [lakune], som det også står dér, hører de ligeledes til foreningens hemmelighed. Derfor siger rabbinerne med rette »verdens Herres tefillin«; hensigten er Metatron, verdens fyrste, gennem hvem foreningen sker i hverdagene.[DA226902] Men sabbatten er ikke tefillins tid; da er alle portene åbne, og »והתכירי סיבראי?«, »så sjælen oplyses?«, uden mellemled [lakune].[DA226903] Her sagde han ligeledes: »Således er mine veje højere ud fra jeres veje.« For »Herrens veje« betegner Shekhinah. Gennem hvad hæves disse over »de retskafnes veje nedenfor?«, især i henseende til »at vige fra det onde«, hvorved »skallerne skal underkues? omkring nedenfor?« — ved tjeneren ovenfor, Metatron, som klæder sig i dem. Og således —[DA226904]

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - יא

(יא) »Hans tanker i deres enkle betydning?«, uden at gå ind i »hindringen af siderne?«. Hertil; se dér på b-siden.[DA227001]

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - יב

(יב) At kræfterne »er dyrebare?«, også påvirkes af Israels handlinger, »rettede?«. Som bekendt vækkes ved opvågningen nedenfor opvågningen ovenfor.[DA227101]

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - יג

(יג) »Det fælles træk« ved erkendelsen og valget er, at verden dømmes med godhed. Dette er slutningen af mishnahen; men »eftersom dette blev forklaret?« ovenfor i første kapitel, er hensigten her, at de to er ens i dette: Verden dømmes ud fra det, Herren forudser, for at give løn og straf. Den Hellige, velsignet være han, berøver nemlig ingen skabning dens løn, og han regner ikke lønnen for et bud mod [lakune], som det står i Midrash Shocher Tov, kapitel 23, og som vores lærer Bachya også skrev til Ekev.[DA227201] Således bevirker valget dette: Den, der vælger det gode, får også del i dets løn, som

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - יג - fortsat

følger deraf af sig selv. Og det selv viser: »אין הוי למעלה מפעיליו?« — »der er ikke ... ovenfor dets virkende?«.[DA227202]

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - יד

(יד) »For Herrens navn er nævnt over« et bud: Bogstaverne יה er netop bogstaverne »צמ?« ved atbash; sammen med de to sidste bogstaver וה bliver det מצוה, bud.[DA227301] At Toraen skriver de første bogstaver for sig, skyldes, at de er mere grundlæggende end de sidste. Bogstaverne יה omfatter nemlig de tre første sefirot, og bogstaverne וה omfatter de syv bygningsdage, som bekendt. Derfor står tale og handling over for dem i de sidste bogstaver, mens tanke og hjertets vilje er i de første. Sådan står det også i Raaja Mehemna, Kedoshim, side »182?« [lakune]. I det skjulte er der et vink om, at de er »עלמן ותופן?« i bogstaverne [lakune]; altså endnu en gang »et bud?«.[DA227302]

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - טו

(טו) »Til ham« i selve navnet יה og de to bogstaver יה, hvori det var »kvadreret, for at ombytte?«, bogstaverne »מצ?«.[DA227401]

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - טז

(טז) »Til ham i deres indskrevne spor«, som er i bogstaverne ved deres udfoldede stavning: »25?«, nemlig וד fra יוד og ה fra »הה?«, som giver »26?«; altså endnu en gang יה.[DA227501]

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - יז

(יז) »Og der er ikke lidelser osv.« Det vil sige, at verden også ved straffens mål dømmes med godhed. Der er slet intet ondt i straffene, kun dobbelt godhed: at rense skyld og tilintetgøre »בילע״ד?« hos os.[DA227601]

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - יח

(יח) »Som siges om ophævelsen af בילע״ד?«, som ophæver landflygtigheden, som skrevet ovenfor, del 2, kapitel 6.[DA227701]

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - יט

(יט) »Og den, der vælger en overtrædelse osv.« Det vil sige, at også valget sker med godhed mod ham, for i den overtrædelse skabes dens skyld; og sagen

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - יט - fortsat

følger af »מהבעונים?«, og også »den, der udfylder hans handling«.[DA227801]

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - כ

(כ) Den Hellige, velsignet være han, giver ikke helt afkald. For når han »trætter?« med godhed, »מתליו?«, viser han blot langmodighed. Også dette, »Herren?«, hører til den godhed, hvormed verden dømmes.[DA227901]

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - כא

(כא) »Og allerede lærte?« ethvert menneske, og det tages i ed [lakune], før det kommer ud i verdens luft, om at vælge det gode, som det står i kapitlet Ha-Mappelet, blad 30 b.[DA228001]

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - כב

(כב) Derfor, eftersom det var forudset for ham, den Velsignede, at der ville være »i kæben? ondt«, skulle verden også dømmes med godhed, som der står: »Menneskets dårskab fordrejer dets vej, og mod Herren vredes dets hjerte« (Ordsprogene 19).[DA228101] Med »mod Herren« sigtes til Binah, som forklaret flere steder i Zohar: Dommene vækkes fra hende [lakune], for se [lakune]. Se, jo længere dommen strømmer gennem trinene, desto mindre bliver den, som forklaret i Pardes, porten »væsen og som glans«, »ligeledes?«.[DA228102]

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - כג

(כג) »I kapitlet Ein Dorshin.« Og »som vi slutter?«: Det er i første kapitel, blad 5 b. »Og hvis I ikke hører, skal min sjæl græde i det skjulte osv.« Rabbi Shemuel bar Jitschak sagde: »Det skjulte« — den Hellige, velsignet være han, har et sted, hvor han græder; det hedder »det skjulte« osv. Men findes der gråd for den Hellige, velsignet være han? Rav Pappa sagde jo: »Der er ingen sorg for den Hellige, velsignet være han«, som der står: »Højhed og pragt er for hans åsyn, styrke og glæde på hans sted.« Det er ingen vanskelighed: Det ene gælder de indre rum, det andet de ydre rum. Og ikke i de ydre rum? Der står jo osv. Sådan er Rashis læsemåde: I de indre rum findes der sorg.[DA228201] Den store lærer, R. M. »Cordovero?«, undrede sig i Pardes, samme sted: »De indre rum« betegner Binah, og dér er der ingen sorg, og dom, som stiger ned fra hende;

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - כג - fortsat

og i de »øvrige?« sefirot, som er de ydre rum, er der ingen sorg og dom, »hvorfra — verdener?«. [DA228202] Han, velsignet være hans minde, er uenig med rabbi Todros ha-Levi, som læser det omvendt: I de indre rum er der ingen — som det står dér; se dér.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - כד

(כד) »Og alt osv.« Her forklares slutningen af mishnahen: »Og alt er efter handlingens mangfoldighed.« Efter vores forklaring »udlægges?« hensigten som mangfoldigheden af hele verdens handlinger, »for deres skyld?«.[DA228301]

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - כה

(כה) Disse ord antyder også det indre i betegnelsen »handling«, som stiger potentielt op i sefirot ovenfor, der er sjælenes rødder. Som bekendt er buddene nedenfor netop de kvindelige vande, der giver kraft ovenfor til den øvre forening, »צ"ה?«, til at frembringe sjælenes hær.[DA228401] Dette er »efter handlingens mangfoldighed«, som han først sagde: Når buddene ophører nedenfor, [lakune] den kraft, som stiger op fra dem. Som der står (Prædikeren 10): »Ved dovenskab synker tagbjælkerne, og ved hændernes sænkning drypper huset.« Meningen er: Ved dovenskab over for buddene »svækkes og formår?« kraften ovenfor, som lægger tag over sjæle [lakune].[DA228402]

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - כו

(כו) Foreningen ophæves ikke — Gud forbyde det — »dog?«. »Ved hændernes sænkning«, når hænderne foldes, og »de skjulte steder, deres indgangs redskaber, dovenskaben nævnes?«; det vil sige, når dovenskaben føjes yderligere til dette.[DA228501]

Jad Jehuda - כז

(כז) Da drypper også det allerede byggede hus, det vil sige de sjæle, som allerede er kommet til verden. Han sagde »drypper«, og ikke »rives ned«; dermed antydede han, at det ikke skal forgå for en stund, og at det siden atter skal bygges, når de genoprettes i fremtiden.

Jad Jehuda - כח

(כח) »Fortid i stedet for fremtid« — uden det omvendende vav, for at antyde, at begge dele gælder.

Jad Jehuda - כט

(כט) »Hos Kongen« i Beriahs verden, som vore rabbinere, velsignet være deres minde, sagde: »Han rådspurgte de retfærdiges sjæle.«

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - ל

(ל) Ligeledes var alle sjælene ved Sinai: »den, som er«, og »den, som ikke er her«. Og vi har tilsagn om, at de skal være dér i fremtiden, »ved deres erindrende?«.[DA228901]

Tilbage til kapitlet i indholdet

Historisk register: Heqor Din - IV - Kapitel 10

Heqor Din — del 4 — kapitel 11

Joel Moshe: 1

Jad Jehuda: א · ב · ג · ד · ה · ו · ז · ח · ט · י · יא · יב · יג · יד · טו · טז · יז · יח · יט · כ · כא · כב · כג · כד · כה · כו · כז · כח · כט · ל · לא · לב · לג · לד · לה · לו · לז · לח · לט

KLADDE · uafklaret

Joel Moshe - 1

»En velsignelse til אלהים osv.«: Men overalt, hvor der siges velsignet, nævnes Herren, א"ל[DA229201], når noget svarende til hændelsen går forud, nemlig den omfattende

Rema fra Fano

Den almene genoprettelse, som vi har omtalt — at urenheden ophører i alt det skabte — er det, vi bestandig håber på. I Skriften finder du ingen velsignelse til Elohim alene, uden Herren, medmindre noget, der svarer til denne begivenhed, er gået forud, udtrykkeligt eller ved et

KLADDE · uafklaret · fortsat

Joel Moshe - 1 - fortsat

udbedring, hvor alt udbedres. Da siges velsignet ved אלהים, så alle skal påkalde Herrens navn, og Herren skal være én og hans navn ét. Ellers kunne man tage fejl, for

KLADDE · uafklaret · fortsat

Joel Moshe - 1 - fortsat

også fremmed gudsdyrkelse kaldes אלהים.
»Han siger i det sidste led osv.«: Det andet led er at velsigne Navnet ved Navnet. Man skal nemlig lære af sammenhængen med gudsbespotteren, som også omtales i denne mishnah. Om ham siges »Må Jose slå Jose« — Navnet ved Navnet. Således også her ved velsignelsen: Han velsigner Navnet ved Navnet. »Himlene skal svare osv.«: Himlene er Tiferet, og jorden er Malkhut. »Som er i Sefat Emet«: I bogen Sefat Emet, som denne forfatter har skrevet. »I et sådant tilfælde«: Når han velsigner Navnet ved Navnet, frygter man, at han forbinder himlens navn med noget andet, som sagt: Han har ingen beskæftigelse med hemmelighederne, משׂ'[DA229202] osv. Men når han blot velsigner Navnet, svarer man amen efter ham.
»Alle folk, klap i hænderne«: Alle skal udbedres; derfor netop alle folk. »Han underlægger folk under os«: Når alle bliver retfærdige, »da vælger han til os osv.« »Du skal føre dem ind og plante dem osv.«: Du skal føre de nævnte folk ind og udbedre dem, for først blev de forfærdede osv.
»Mere end alle guder«: Jitro vidste, at Herren er større, mere end alle de

Rema fra Fano - fortsat

vink. Således også med Gads og Reuvens sønner, da de frikendte sig for mistanken om fremmed gudsdyrkelse ved det alter, de havde bygget. Denne velsignelse er kun passende, når der er pålidelig vished om, at det er den hellige Elohim, der velsignes, og ingen anden.
Derfor sagde de i Jerusalems Talmud: »En noakid, som velsigner Navnet, svarer man amen efter; velsigner han ved Navnet, svarer man ikke.« Vi finder det rimeligt at forklare sagen sådan, at slutningen taler om at velsigne Navnet ved Navnet, som en sag, der læres af sin sammenhæng. Det udledes af gudsbespotteren, for erkendelsen af modsætningerne er én. Det er som Hoseas ord: »Himlen skal svare jorden«, som siger det samme som vores konge Davids ord: »For på dig, Herren, håber jeg; du skal svare, Herre, min Gud.« Det første navn er med jod-he, det andet med alef-dalet.[DA229101] I et sådant tilfælde frygter vi, at han forbinder Himlens navn med noget andet. Han har nemlig intet at gøre med vores lærer Moses' tora og er skyldig til døden for den, eftersom han ikke trænger ned i dens dybde og ændrer dens betydning. Men det er tilladt ham efter noakidernes tora blot at velsigne Navnet, og med hensyn til den er han som en ypperstepræst.
Om denne almene genoprettelse sagde Korachs sønner: »Alle folk, klap i hænderne«, og hele salmen, som det fremgår af dens ligefremme betydning. Han sagde: »Han lægger folk under os«; da skal han »vælge vor arv til os, Jakobs højhed, som han elsker for evigt«. For der står: »Jeg længes efter Jakobs højhed.« Det behager ikke deres Herre,

KLADDE · uafklaret · fortsat

Joel Moshe - 1 - fortsat

dyrkede guder vidste. Hvis disse guddomme vidste, at der kræves gengældelse fra dem, der dyrkes, ville de ikke lade sig lokke til at blive dyrket. De ved det altså ע"פ[DA229203] ikke, men han vidste det. Det er »I den sag, hvori de handlede overmodigt«: Guddommene, som lod sig lokke til at blive dyrket, handlede overmodigt ved dette. »Som: Hvem, folkeslagenes konge, osv.«: I Zohar vendes verset: Hvem blandt folkeslagenes konger frygter dig ikke? Alle anerkender din guddommelighed. »At blive ren som ham osv.«: Folkeslagene burde rense sig ligesom Jitro.
»Det, hans tunge afkortede osv.«: Han sagde »Herren skal regere« i fremtid, ikke »regerede« i fortid. I Moses' sang fuldendte han sin bøn ved at bede om det nærværende: Da skal det være »et sted for din bolig«, når alle i fremtiden bliver udbedret. Det er »Du skal føre dem ind og plante dem osv., et sted for din bolig osv.« »Gud regerer over folkene osv.«: Også de skal udbedres; da sætter Gud sig på sin hellige trone. »Som et menneskes udseende osv.«: I Kanfei Jonah forklares, at Ezekiel så i Jetsirah, og Esajas i Jetsirah?[DA229204] Han så, at alt engang skal udbedres, og alle folk skal blive et grundlag for tronen. Det er »Du skal føre dem ind«,

KLADDE · uafklaret · fortsat

Joel Moshe - 1 - fortsat

folkeslagene, og da bliver de et sted for din bolig, som ovenfor.

»Hele sjælen osv.«: I Olam Katan er alle neshamahs dele fem trin: nefesh, ruach, neshamah, chajah og jechidah, נרנ"חי. Hver orden har 50 aspekter, altså 15[DA229205], י"ה. Derfor sagde han ikke »skal lovprise Jah«, med ל i ליה, for den lovprisende, lovprisningen, er י"ה, og det lovprisende menneske kaldes også י"ה. »Som skrevet« betyder נב"ה[DA229206].

Jad Jehuda - א

(א) Den omfattende udbedring, hvorved hele verden skal udbedres, som vi talte om i de foregående kapitler.

Jad Jehuda - ב

(ב) Du finder ikke i Skriften en velsignelse knyttet til navnet אלהים med formuleringen »Velsignet være אלהים«. Alle velsignelser knyttes nemlig alene til Herrens navn; Skriften siger i dem »Velsignet være Herren«.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - ג

(ג) Kun når den omfattende udbedring er nævnt forud, udtrykkeligt eller som antydning. Som »Folk, velsign vor Gud«; »Velsignet være Gud, som ikke har fjernet min bøn« (Salme 66). Hele salmen før dette taler om den omfattende udbedring: »Hele jorden skal bøje sig for dig osv.« Således

Rema fra Fano - fortsat

at dette udlægges som »afskyr« — det være langt fra os — men fra »min sjæl fortæres af længsel«. Så at sige længes han efter det, han ikke kan opnå, for alt er i Himlens hånd undtagen frygten for Himlen.[DA229102]

Med disse hensigter sagde vores lærer Moses, fred være med ham: »Du skal føre dem ind og plante dem på din arvs bjerg.« Flertalsformen i dette vers går bestemt tilbage til de folk, han nævnte først, for de blev skræmt af frygten for Herren og af hans højheds pragt. De burde have lært af Jitro, som først var præst for alle guderne — og de er ikke guder — og siden gik ind under Shekhinahs vinger. Ud fra alle de guder, om hvilke der står »jeg vil holde dom«, erkendte han, at Herren er stor, som lysets fortrin frem for mørket.

Eller: »Jeg ved, mere end alle de guder, der dyrkes, at Herren er stor.« Deres manglende erkendelse skyldes det, de i overmod gjorde mod sig selv: De lod sig lokke til at blive dyrket, så der i fremtiden kræves gengældelse af dem. Eller også: »Fra dem ved jeg, at Herren er stor«, for alle anerkender den første årsags guddommelighed; det svarer til Rav Jeiva Savas »hvilken konge over folkene vil ikke frygte dig?«.[DA229103]

Hvis folkene omkring ham havde været vise og forstået dette, burde de være blevet rene ligesom ham, da Israel boede hos dem i ørkenen. Da ville det allerede i vores lærer Moses', fred være med ham, dage være blevet virkelighed, som han længtes efter, da han sagde: »Herren skal være konge i evighed og altid.« Skønt han ikke sagde »Herren er konge, Herren var konge«, fuldendte han i sin bøns hensigt det, hans tunge havde

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - ג - fortsat

handler også »Velsign Gud i forsamlingerne« (dér, 68) om kløvningen af Sivhavet, som hørte til dette. Endnu dér: »Israels Gud giver folket kraft og styrke; velsignet være Gud«, efter at han allerede har nævnt »Jordens kongedømmer, syng for Gud osv.« [lakune] [DA229501]. Det gælder, når den omfattende udbedring allerede omtales: Alle i verden skal da erkende og vide, at Herren er én og hans navn ét; der skal ikke mere være fremmed gudsdyrkelse i verden. Se Zohar, Mishpatim, side 110b, ved »Spørg Gud«. Dens ord er: [lakune] »For du er stor og gør undere; du alene er Gud« [lakune] osv.; se dér.

Jad Jehuda - ד

(ד) Det er også grunden til, at der i Josva 22 siges: »Israels børn velsignede Gud.« Det blev sagt om Gads og Rubens sønner, da de rensede sig for mistanken om fremmed gudsdyrkelse; her er der ingen mulighed for at tage fejl.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - ה

(ה) Denne velsignelse passer nemlig ikke til navnet אלהים, medmindre[DA229701] osv.

Jad Jehuda - ו

(ו) »Derfor sagde de i Jerusalem-Talmud« — det må hedde osv. Efter hans formulering betyder det: Hvis han velsignede selve

Jad Jehuda - ו - fortsat

Navnet, frygter vi ikke en hensigt om fremmed gudsdyrkelse og svarer amen efter ham. Hvis han derimod velsignede et menneske eller lignende ved Navnet, frygter vi, at han vil velsigne det ved denne fremmede gudsdyrkelse.

Jad Jehuda - ז

(ז) Det forekommer os, at også sidste led angår en, som velsignede Navnet, men nævnte det ved Navnet. Man frygter da, at han forbinder himlens navn med noget andet. Det betyder: Han velsignede Navnet ved Navnet osv.

Jad Jehuda - ח

(ח) Noget, som læres af sammenhængen, der handler om den, som velsigner Navnet.

Jad Jehuda - ט

(ט) Denne gudsbespotter forbander Navnet ved Navnet, for eksempel »Må Jose slå Jose«, som anført i mishnahen, Sanhedrin, kapitel 7.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - י

(י) Erkendelsen af modsætningerne [lakune]

Rema fra Fano - fortsat

forkortet, som vi nævnte ved slutningen af den foregående del. Han bad om, at nutiden skulle vare ved på fremtidens måde, og ligeledes om fortidens genoprettelse, i betydningen »glæd os svarende til de dage, du plagede os«, hvis forklaring stod ved begyndelsen af afhandlingen.[DA229104]

Korachs sønner sagde: »Elohim er blevet konge over folkene; Elohim har taget sæde på sin hellige trone.« Det er den trone, Jechezkel så, over hvis lighed der ovenover var en lighed som et menneskes skikkelse. Om dette vidunderlige forbillede står der: »Jeg sagde: I er guder, og I er alle den Højestes sønner.« Nu sagde slangen altså sandt til Chavah: »Og I skal være som Elohim«, for vi mistede den væsentlige fuldkommenhed, og kun ligheden blev tilbage. Ligeledes: »Se, mennesket er blevet som én« — imod den Højes vilje, for han ønskede, at det skulle være virkelig ét, som i »hele sjælen skal prise Jah«. Han sagde ikke »enhver sjæl« og ikke »alle sjælene«, men »hele sjælen«. Kend ham og tjen ham, så vil du forstå hans ord »skal prise Jah«, for lovprisningen, den lovprisende og den lovpriste er ét. Betydningen af »guder« og »den Højestes sønner« angår billedet og ligheden, som vi har forklaret.

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - י - fortsat

[DA230201], og således modtager [lakune]. Dette forhold er:

Jad Jehuda - יא

(יא) Som Hoseas2 siger: »På den dag, siger Herren, vil jeg svare himlene, og de skal svare jorden osv.« Himlene er en betegnelse for Tiferet og jorden for Malkhut, som bekendt. Meningen er, at navnet הויה svarer himlene, for det er det navn, som er særligt knyttet til Tiferet, som bekendt. Tiferet skal svare og lade strøm flyde til Malkhut.

Jad Jehuda - יב

(יב) Det er den formulering, som også David brugte.

Jad Jehuda - יג

(יג) Det første »For på dig, Herren« er navnet הויה. Det andet »Du skal svare, Herre« er navnet Adonaj. Meningen er: Du, navnet הויה, Tiferet, skal svare og lade strøm flyde til egenskaberne og Malkhut.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - יד

(יד) »I et sådant tilfælde«: Når jeg

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - יד - fortsat

velsignede[DA230601], velsigner han Navnet ved Navnet; man svarer ikke amen efter ham, for man frygter en forbindelse med himlens navn [lakune] [DA230602], så man skal forbyde ham at beskæftige sig med Torahen.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - טו

(טו) Men om den, som blot velsigner Navnet, skal man ikke lære, at han har fremmed gudsdyrkelse til

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - טו - fortsat

hensigt. Fra Noahs sønners Torah — de er pålagt et bud vedrørende forbandelse af Gud — ved han ש"מ[DA230701] at velsigne ham. Hans Torah pålægger ham at beskæftige sig med den; desuden er han ved den som en yppersteпræst, som bekendt.

Jad Jehuda - טז

(טז) »Alle mine knogler osv.« (Salme 35).

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - יז

(יז) »Jeg længes osv.« (Amos6). Det betyder ikke afsky og væmmelse, som disse fortolkere, se på dem[DA230901]. תואב kommer derimod af ønske og længsel: שכאוי[DA230902]: Han ønsker og længes efter hævn og undertrykkere, som undertrykker Israel. Således står der, og som skrevet: Et folk i alt det, det længes efter, sela[DA230903].

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - יח

(יח) Om disse formuer[DA231001] ved den omfattende udbedring og ved Israels afslutning.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - יט

(יט) Disse veje, som i »Du skal føre dem ind og plante dem«, viser, at han ikke taler om Israel. Efter vore læreres mening sagde de: Der står ikke »Du skal føre os ind osv.« De profeterede uden at vide, hvad de profeterede. Derfor nævnte han lidt, דכ"ל[DA231101], »Du skal føre dem ind og plante dem« i ental. Dermed taler han til 70, et stykke af Edom og Moav[DA231102], og om det tidligere nævnte: »Skælven greb Filistæas indbyggere; da blev de forfærdede osv.« Om dem sagde han »Du skal føre dem ind og plante dem« efter kongens fremgangsmåde, så de engang skal udbedres.

Jad Jehuda - כ

(כ) De burde have lært af Jitro, men var ikke nær udbedring; derfor blev de forfærdede. Skriften sagde, at du alligevel i fremtiden skal føre dem ind osv.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - כא

(כא) »Og fra alle guder osv.«: Under alle omstændigheder vil forfatteren forklare det, som siges om Jitro: »Nu ved jeg, at Herren er større end alle guder«. Formuleringen er vanskelig at forene: דכח"ו[DA231301], Gud forbyde det, der er intet virkeligt i fremmed gudsdyrkelse, men [lakune] [DA231302] for at velsigne omfattede han og sagde: Nu ved jeg fra alle guder, at Herren er stor. Det er, at i hans pris ved navnet er der prisord, som skrevet: »Og fra alle guder, folkenes afguder.«

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - כב

(כב) Eller Jitros hensigt var: Dette, at Herren er stor, ved jeg mere end alle de dyrkede guder. Det er kendt, at dette er Gud[DA231401], og de lod sig lokke

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - כב - fortsat

til at blive dyrket; der skal kræves gengældelse fra dem, som han kræver gengældelse fra dem, der dyrkes. De vidste og forstod ikke dette; havde de vidst, at der engang skulle kræves gengældelse fra dem, ville de ikke have ladet sig lokke til at blive dyrket.

Jad Jehuda - כג

(כג) Dermed ved jeg fra guderne selv, at Herren er stor, for de anerkender hans guddommelighed.

Jad Jehuda - כד

(כד) Som »Hvem frygter dig ikke, folkeslagenes konge?« Den gamle udlagde i Mishpatim, side 175: Hvem blandt folkeslagenes konger frygter dig ikke? Alle anerkender din guddommelighed.

Jad Jehuda - כה

(כה) At rense sig og konvertere ligesom ham, Jitro.

Jad Jehuda - כו

(כו) Den omfattende udbedring ville straks være blevet virkelig, som Moses længtes efter med ordene »Herren skal regere«. Skønt han ikke sagde »Herren regerer, Herren regerede«, fordi han forudså, hvad der ville være med dem, som sagt ved slutningen af foregående del, undlod han alligevel ikke at sige »Herren skal regere«, så stærk var hans længsel efter dette.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - כז

(כז) »Også han fuldendte«: Også for fremtiden opad[DA231901] sagde han »Herren regerer, Herren regerede, Herren skal regere«. Om den omfattende udbedring sagde han »Du skal føre dem ind og plante dem osv.« Dermed fuldendte han det, hans tunge afkortede ved ikke at sige »Herren regerer, Herren regerede«.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - כח

(כח) »For han bad osv.«: Som i »Du skal føre dem ind og plante dem«, folkene, nu allerede כתלה[DA232001], på den måde, det skal være i fremtiden. Du, Herren, skal altså regere, og dermed vil forholdet vare evigt.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - כט

(כט) Om den nævnte udbedring bad han også med »et sted for din bolig«. Tronen skal være fuldendt, »som du har gjort«, og »helligdommen, og de skal

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - כט - fortsat

bygge«, ויבנון[DA232101], er to øvre fyrster ved tronens bygning. Så længe folkene nedenfor ikke er udbedret, er tronen ikke fuldendt.

Jad Jehuda - ל

(ל) Efter »Glæd os osv.« ved salmens begyndelse: Det er en bøn om den nævnte udbedring; se dér.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - לא

(לא) Også Korachs sønner sagde dette ved salmens slutning: I ה'[DA232301], »Gud regerer over folkene osv.« Som anført i midrashen dér, מ"ר תשרי'[DA232302]: Konge. Så længe de ugudelige er i denne verden, i verden, sidder den Hellige, velsignet være han, så at sige ikke på sin trone. Således siger han: »Jeg vil vælte kongedømmernes trone.« Der står: »Jeg så, indtil troner blev kastet ned, og den gamle af dage satte sig.« Hvornår sætter han sig? »Frelsere skal stige op på Zions bjerg osv.«

Jad Jehuda - לב

(לב) »Som et menneskes udseende« med sammenligningens kaf; der står ikke »et menneskes udseende«. Han siger også »oven over den«, ikke »siddende på den«. Alt dette skyldes, at tronen ikke var fuldendt på profetens tid, som var under landflygtigheden.

Jad Jehuda - לג

(לג) Om denne lighed og denne overdrivelse, som skrevet ovenfor.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - לד

(לד) »Der står osv.«: Således var det, ה'[DA232601], med det første menneske, om hvem der står: »Jeg sagde: I er guder« (Salme 82). Det var som mulighed, for han sagde ikke: Er det ikke?[DA232602] »I skal blive som guder« — han talte sandt, for at vise den mindskede fuldkommenhed.

Jad Jehuda - לה

(לה) »Som én«, med sammenligningens kaf.

Jad Jehuda - לו

(לו) Han ønskede nemlig, at han skulle være virkelig én, som det forstås tilstrækkeligt.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - לז

(לז) »Hele sjælen«: שבר"ל[DA232901] antyder de fem dele: nefesh, ruach, neshamah, chajah og jechidah. ולע"כ הכ"ל, »alle sjælene« i flertal eller »enhver sjæl«, men hele, כ"ל, כתמתי[DA232902], sjælen. Det er allerede kendt, at neshamah var en ærefuld del af det guddommelige udspring.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - לח

(לח) Lovprisningen, som føjer kraft og neshamah til [lakune][DA233001]. Det er »Hele sjælen skal lovprise Jah«. Se גמי[DA233002] Jonat Elem, kapitel 25, hvor forfatteren også forklarer dette vers med ordene »15 kroner«. Det er samme forhold; se dér.

Jad Jehuda - לט

(לט) Som vi forklarede ovenfor i kapitel 2; se dér.

Tilbage til kapitlet i indholdet

Historisk register: Heqor Din - IV - Kapitel 11

Heqor Din — del 4 — kapitel 12

Joel Moshe: 1

Jad Jehuda: א · ב · ג · ד · ה · ו · ז · ח · ט · י · יא · יב · יג · יד · טו · טז · יז · יח · יט

KLADDE · uafklaret

Joel Moshe - 1

»I skal dø som Adam osv.« er i hemmeligheden ved at falde på ansigtet. »En træl, som længes efter skygge« er Metatron; se Zohar, Terumah, ערכ"ב?[DA233401], i det tilbagevendende lys'

Rema fra Fano

Vi har allerede omtalt det første menneskes pris ud fra hans dadel: Ved sin synd døde han frivilligt i netop det øjeblik for ikke at lade billedet og ligheden i ham synde. Han erklærede døden retfærdig over sig selv, efter »Mit hjerte er dræbt i mit indre«, og alle hans

KLADDE · uafklaret · fortsat

Joel Moshe - 1 - fortsat

hemmelighed. Som anført i Ari, må hans minde være til velsignelse, Limmudei ha-Atsilut: I det tilbagevendende lys' hemmelighed er i Malkhut den øvre Keter, i Yesod Chokhmah og i Hod Binah,

KLADDE · uafklaret · fortsat

Joel Moshe - 1 - fortsat

og således alle. Shamchazaj har hovedet på jorden og fødderne i himlen.

»De, som sørger med fællesskabet«: Det er Shamchazaj, som sørgede over syndfloden, som ovenfor. Derfor så hans sønner fællesskabets trøst ved Noas og hans sønners redning. »For du skal arve osv.«: På ashkenazisk: »Du vil blive arvet? [DA233402]« Blandt alle folk: De tager hans kongemagt på sig. »For dem, som kommer osv.«: At gå ind i Edens have og ophæve det vendende sværds flamme. »Bortskæringen af hindringen« er denne sværdflamme.

עם זו קנית har begyndelsesbogstaver med talværdien קע״ז, 177, som Edens have. De resterende sidste bogstaver, מונית, har talværdien בתום, i fuldkommenhed[DA233403]. »De, som fuldender ligheden osv.«: Derfor siger han עם זו קנית i hunkøn om dem, som fuldender ligheden, som er אלהים, det kvindelige. »Indtil han viser os nåde osv.«: »Du skal føre dem ind« antyder landflygtigheden bag floden Sambatjon; »plante dem« angår overgangene over havet, hvor end osv.

»Metatron osv.«: Metatron er i Jetsirah og Sandalfon i Asijah. Således er det levende væsen i Jetsirah og hjulet i Asijah. Det er »hans dyr«, »alle skovens

Rema fra Fano - fortsat

dage var i fuldstændig omvendelse. Det er derfor passende, at hans handling er et forbillede for os. Derfor sagde salmisten: »I skal dog dø som Adam og falde som én af fyrsterne.« Det er Shamchazaj, den særlige blandt de to fyrster, som faldt fra deres hellige sted. I aggadahen siges det om ham, at hans to sønner fortalte ham, at de havde drømt om verdens ødelæggelse. Metatron sendte også bud og meddelte ham syndflodens dekret. Han begyndte at græde og led over verden. Ved denne fortjeneste åbnedes omvendelsens porte for ham, og han hængte sig mellem himmel og jord, med fødderne i himlen og hovedet på jorden. Også dette er et ophøjet billede på »en træl, som længes efter skygge«. Om vedholdenheden sagde de, at han endnu hænger og står i omvendelse for den Hellige, velsignet være han.

I Niddah, kapitel 9, sagde mesteren: Sichon og Og var brødre, sønner af Achijah, Shamchazajs søn. Dér er det klart for dem, at Og er den undslupne, som undslap syndfloden. Tosafot sluttede ved sammenligning med Sichon, at også han var med i samme redning. Gå og lær lønnen for dem, som sørger over fællesskabet: De og deres sønner ser fællesskabets trøst.

Når omvendelsens vilkår fuldendes hos os, håber vi på det løfte, som Asaf antydede med »Rejs dig, Gud, døm jorden«, efter »Du skal stå ren, når du dømmes«, som vi har forklaret. »For du skal arve blandt alle folk.« Havde han sagt »alle« som direkte genstand, את כל, ville det betyde, at de selv går til grunde, mens deres arvelod bliver for evigt. Når han nu siger »blandt alle folk«, betyder

KLADDE · uafklaret · fortsat

Joel Moshe - 1 - fortsat

dyr«, som er i Jetsirah, og han skal fuldende til Asijahs verden, så alt bliver ét. Skønt Asijahs fødder går ned til døden, skal alle jordens konger alligevel takke dig.

Jad Jehuda - א

(א) »Vi har allerede omtalt osv.«: Da forfatteren ved slutningen af foregående kapitel udlagde verset »Jeg sagde osv.«, forklarer han også dets slutning her: »I skal dog dø som Adam osv.« Han knytter den til ordene om den omfattende udbedring i foregående kapitel.

Jad Jehuda - ב

(ב) Ved sin synd døde han straks i sin tanke, idet han erklærede dødsdommen over sig selv retfærdig.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - ג

(ג) Efter »Mit hjerte er dræbt i mit indre« (Salme 109). Meningen er, at mit hjerte er dræbt og slået ihjel i mig, og ved min omvending[DA233701].

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - ד

(ד) Derfor sagde salmisten som formaning til omvendelse: »I skal dog dø som Adam.« Udtrykket I skal dø er i fuldstændig תאנכה[DA233801]: at I sælger jer selv til døden i hemmeligheden ved »Til dig, Herre, løfter jeg min sjæl«, som bekendt. Også det følgende »I skal falde som én af fyrsterne« er en tilskyndelse til

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - ד - fortsat

omvendelse, som Shamchazaj, den ene og særlige af de to fyrster, der vendte om. Anderledes hans fælle Azael. Som anført i en erindring, bragt i Jalquṭ Bereshit: I syndflodens slægt steg Shamchazaj og Azael ned fra himlen for at bo med skabningerne. Han blev klog[DA233802], så de ikke skulle begå nogen synd eller uret. Men efter nedstigningen kunne de ikke beherske deres tilbøjelighed og fordærvede sig med jordens døtre. Metatron meddelte Shamchazaj, at den Hellige, velsignet være han, engang ville sende en syndflod over verden. Det forstod Shamchazaj også af sine sønners drømme, og han vendte om. Azael forbliver derimod stadig i sit fordærv og får mennesker til at synde ved overtrædelser. Se hele sagen udførligt dér.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - ה

(ה) Også det, at hans fødder er i himlen, er et billede på omvendelse [lakune][DA233901], i Niddah, blad 61.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - ו

(ו) »Tosafot sluttede osv.«: Også efter dens liv[DA234001] i midrashen om Moses' død, bragt i Jalquṭ Vajelekh. Dens ord er: »Således, Amrams søn, osv. Jeg førte krig med Sichon og Og, to levende

Rema fra Fano - fortsat

det, at også de tager hans kongedømmes åg på sig og i deres retfærdighed bliver et sted for hans bolig, som vi forklarede i foregående kapitel.

Grænsen, som dette store løfte ser frem til, er »indtil dit folk går over, Herre« — over Jordan for at komme ind i Israels land — og »indtil det går over« anden gang, derfra til Edens have. Det er det mål, som de, der kommer til landet, håber på i den stund. Således har også עם זו קנית, »dette folk, som du har erhvervet«, med begyndelsesbogstaverne for sig og resten for sig, talværdien af »Edens have, lukket«[DA233301], גן עדן סתום. Da skal den være åben ved hindringens borttagelse. Eller »indtil dit folk går over, Herre« er første indgang for dem, som har billedet, de fuldkomment retfærdige; »indtil det folk går over, som du har erhvervet« er anden indgang for de omvendte, som fuldender ligheden. Derefter »skal du føre dem ind og plante dem«, alle folkene, »på din arvelods bjerg«, som sagt.

Vi finder også første og anden indgang forklaret på andre måder. Onkelos oversatte dem om overgangene over Arnon og Jordan, og i Berakhot forklarede de dem om dem, der kom til landet i Josvas og Ezras dage. Også vores forklaring hører til hemmeligheden. Også vi har øjnene rettet mod Jah, indtil han viser os nåde ved overgangene over floden Sambatjon for at samle Israels fordrevne og overgangene over havet, hvor de end er, for at samle Judas spredte.

Efter at Esajas forkyndte omvendelse i afsnittet »Søg Herren, mens han findes« og lovede de fremmede, som sluttede sig

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - ו - fortsat

stykker, som syndflodens vand ikke nåede til anklerne på på grund af deres højde osv.«

Jad Jehuda - ז

(ז) Vi håber på løftet om den omfattende udbedring. Derfor siger slutningen »Rejs dig, Gud, døm jorden«. Meningen er ikke: Døm og straf dem, men: Red dem fra dommen.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - ח

(ח) Efter det, vi nævnte ovenfor i del 3, kapitel 3, formuleringen »Du skal blive irettesat[DA234201], når du dømmes«. »For du skal arve blandt alle folk«: Også de tager dit kongedømmes åg på sig og udbedres.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - ט

(ט) »Grænsen osv.« vender tilbage til »Du skal føre dem ind og plante dem«, som vi i foregående kapitel forklarede om den omfattende udbedring. Her siger han, at »indtil det går over osv.« fortsætter i det følgende vers »Du skal føre dem ind osv.«: Efter at Herren fører Israel til Edens have, skal du føre dem ind. Den grænse, som løftet ser frem til, er Edens have. Se forklaringen af den grænse, hvortil, også i חכ"ם[DA234301], del 2, afsnit13.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - י

(י) Således antyder עם זו disse aspekter: עם זו קנית [lakune][DA234401], med talværdien מקום, sted. Det betyder, at han fører Israel dér til Edens have, og på det sted, שיריי[DA234402], for ham, åbent på vid gab.

Jad Jehuda - יא

(יא) »Ved hindringens borttagelse«: Keruberne og det vendende sværds flamme.

Rema fra Fano - fortsat

til Herren, »Jeg vil føre dem til mit hellige bjerg«, afsluttede han udsagnet i sin senders navn: »Så siger Herren Gud, som samler Israels fordrevne: Jeg vil samle endnu flere til ham, til hans samlede.« Hertil er det fredens tilsyn på jorden. Derefter forkyndte han om hærskaren i det høje: »Alle markens dyr, kom og spis, alle dyrene i skoven«, efter »Fra den spisende kom føde«. »Vi fandt ham i skovens marker«, בשדי יער: שדי og יער har talværdien af Metatron og Sandalfon, for det levende væsens ånd er i hjulene. Bet i ביער, i skoven, er som bet i בכל הגוים, blandt alle folk.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - יב

(יב) Eller den første »indtil det går over« forklares også om Edens have; begge for de fuldkomment retfærdige, dem, som har billedet, som sagt ovenfor. Det er første indgang [lakune][DA234601]. Verset angår de omvendte, som fuldender ligheden. Derfor siger han עם זו, »dette folk«, uden et rør[DA234602], ligesom ligheden. Det er anden indgang.

Jad Jehuda - יג

(יג) »Derefter skal du føre dem ind« er udsagnets afslutning til det foregående: Grænsen, hvortil, er »indtil det går over osv.«; derefter »skal du føre dem ind«.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - יד

(יד) »Også vi osv.«: Også, הג"ם[DA234801], kan hele dette vers yderligere forklares om den sidste forløsning, som måtte komme snart i vore dage. Den dobbelte »indtil det går over« antyder overgangene over Sambatjon og havet.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - טו

(טו) Også Esajas lover den omfattende udbedring [lakune][DA234901]: »Jeg vil samle endnu flere til ham, til hans samlede.« De er i fuldkommenhed, så de udbedres til Israels hellige folk.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - טז

(טז) Hertil taler han om udbedringen af fuldkommenheden nedenfor, jordens beboere. Det efterfølgende »Alle markens dyr, kom og spis skov« angår også den omfattende udbedring, nu af de øvre fyrster, som også skal udbedres. Som det er kendt, er Metatron og Sandalfon, de to ansigtets fyrster, dem, der kaldes שדי יער. Metatron har talværdien שדי og er i Jetsirah; dér er markens dyr, de hellige levende væsener, i englenes verden. Sandalfon har talværdien יער og er i Asijah. Dér er

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - טז - fortsat

dybet, alle skovens dyr; dér er skallerne. וכחלוי[DA235001] — hans kongemagt hersker over alt gennem Sandalfon, om hvem der siges: »Han samlede én håndfuld på jorden[DA235002]«, som deroppe, סתחלה, modtages i ham.

Skriften siger: »Alle markens dyr«, englene i Jetsirah, »kom og spis alle skovens dyr«, skallerne i Asijah, for at udbedre. Spisningen er deres opstigning til helligheden; den er deres rensning og fuldendelsen af udbedringen. Det sagte spise betyder altså at udbedre, som:

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - יז

(יז) »Fra den spisende kom føde«: Om sjælenes udbedring, som sagt ovenfor i del 3, kapitel 7 [lakune][DA235101].

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - יח

(יח) »Vi fandt ham i skovens marker« (Salme 132): Det er Metatron og Sandalfon [lakune][DA235201], for det levende væsens ånd i Jetsirah er i hjulene i Asijah.

Jad Jehuda - יט

(יט) Bet i ביער er som bet i »For du skal arve blandt alle folk«. Det betyder, at også de tager hans kongedømmes åg på sig, velsignet være han, som sagt ovenfor. Samme mening gælder her.

Tilbage til kapitlet i indholdet

Historisk register: Heqor Din - IV - Kapitel 12

Heqor Din — del 4 — kapitel 13

Joel Moshe: 1

Jad Jehuda: א · ב · ג · ד · ה · ו · ז · ח · ט · י · יא · יב · יג · יד · טו · טז · יז · יח · יט · כ · כא · כב · כג · כד · כה · כו · כז · כח · כט · ל · לא

KLADDE · uafklaret

Joel Moshe - 1

»De, som vender om osv.« er Israel. »For at bevare liv« i landflygtighed, »rense stederne osv.«: At bringe hellighedens gnister og deres sted nær. Det er Josefs »Gud sendte mig for at bevare liv osv.«, som forklaret på sit sted. Det er grunden til, at Shekhinah er med dem på hvert sted, hvortil de drives i landflygtighed.

»På et sted, hvor store fyrster osv.« er Abraham, Isak og Jakob, som drog i landflygtighed, men alene til beboede steder, hvor urenheden ikke var så stor, sådan som Israel i ørkenen[DA235601]. Det svarer til den omvendte, som behersker sin tilbøjelighed og består prøven mere end en fuldkomment retfærdig. Det er »stedet, hvor de omvendte står«. Se Zohar, Terumah: Israel brød den anden sides kraft og styrke i 40 år. »For den var nær osv.«: Nær det hellige, så den ikke behøvede udbedring. Derfor førte han dem ad ørkenens vej for at hellige folkenes ørken.

»Kenitter, kenizzitter og kadmonitter osv.«: Gud skabte det ene over for det andet. Over for Malkhut i

KLADDE · uafklaret

Rema fra Fano

Lykkelige er de, som vender om, for Gud sendte dem for at bevare liv og rense de steder, hvortil de blev spredt. Israel var elsket, fordi de holdt Torah og bud på et sted, hvor store fyrster ikke bestod deres prøve. Det er uden tvivl stedet, hvor de omvendte består prøven. Dette er den væsentlige grund til alle landflygtigheder; den første var »Han drev mennesket ud«. Da blev der frembragt en udmark for ham uden for Edens have, for at han skulle udbedre den ydre luft med sin munds ånde og berede en herlighedens trone, hvor Shekhinah kunne hvile overalt.

Det er grunden til »Gud førte dem ikke ad vejen gennem Filistæas land, for den var nær«. Folkenes ørken ville da ikke være blevet helliget. Da Israel drog forbi, søgte de allerede at fuldende Edoms, Ammons og Moavs lande, som havde fordrevet kenitterne, kenizzitterne og kadmonitterne og bosat sig i deres sted. Havde disse tre folk, som er nært beslægtet med Israel, været vise, havde det ikke været nødvendigt at nedbryde deres palads, som det skete med Sichons og Ogs lande. Den, som ikke har fortjeneste ved tanker om omvendelse, har ingen del i ordningen for dem, som vender om. Har nogen stjålet en bjælke og bygget den ind i et palads, skal han nedbryde hele paladset og give bjælken tilbage til ejeren. Det er Torahens ret.

KLADDE · uafklaret · fortsat

Joel Moshe - 1 - fortsat

helligheden er det ugudelige kongedømme i urenheden. Over for Yesod, den hellige pagt i helligheden, findes i urenheden en uomskåret, וזת[DA235602], og de bedrev utugt, uomskårne. Over for Keter, כתר, i helligheden findes karet, כרת, afskærelse, i urenheden; således alle ti sefirot. Ingen sefira i helligheden fra de syv bygningsdage har kraft i sig selv til at underkue sin modsvarende skal i urenheden uden at vække strømmen ovenfra, fra de tre første. Undtagelsen er Chesed, som alene har kraft til at underkue skallerne. Det er Mikael til højre, som kan underkue skallen.

Vi finder, at de ti plager svarede til de ti sefirot: Blod til Malkhut, og således alle fra neden og opefter, indtil haglplagen over for Chesed. Derfor sagde de alene ved haglplagen: »Herren er retfærdig osv.« Således er også kenitterne, kenizzitterne og kadmonitterne nær det hellige, fordi de svarer til קק"ק, tre linjer, hellig, hellig, hellig. Se dér renselsen af קלב[DA235603] som Jitro;

KLADDE · uafklaret · fortsat

Joel Moshe - 1 - fortsat

det ville ikke være nødvendigt at nedbryde deres æg[DA235604]. Derfor veg girgashitten af sig selv: Han svarer til skallen under Chesed, og hun har i sig selv kraft til at underkue. Alle stederne var i urenhed og behøvede renselse. Som skrevet om et ændret navn: Når de indtog dem, gav de dem andre navne i helligheden, som sagt ovenfor i del 1, kapitel 3.

»Nært beslægtet med Israel«: Ammon, Moav og Edom kom fra Abraham. Havde de ladet Israel gå gennem deres lande, behøvede de ikke at få deres æg nedbrudt. Efter Torahens ret må den, som stjæler en bjælke og bygger den ind i et palads, nedbryde hele paladset og give bjælken tilbage til ejeren. Men af hensyn til ordningen for dem, som vender om, sagde vore lærere, må deres minde være til velsignelse, at han betaler ejeren bjælkens værdi. Den, som ikke har fædrenes fortjeneste, har ingen del i denne ordning, men står under Torahens ret: Han skal nedbryde hele paladset og give den tilbage til ejeren.

»Den tid, da mennesket herskede osv.« er verset »Den tid, da et menneske herskede over et menneske til skade for sig selv«. Forfatteren forklarer det om Belial-mennesket i urenheden: האדם har talværdien טמא, uren. I

KLADDE · uafklaret · fortsat

Rema fra Fano - fortsat

Derfor gjorde Nineves folk ret: De er ikke omfattet af lærernes ordning, og mindre end dette ville ikke have været nok for dem.

Det antydes i »Den tid, da et menneske herskede over et menneske til skade for sig selv«: Et Belial-menneske herskede over det menneske, som fandt visdom, for de ydre har intet palads uden vores bjælke. »Til skade for sig selv« — for Belial-mennesket — for det er unge menneskers bygning, mennesker som er tømt for bud; den bliver deres nedrivning, når det tabte søges tilbage til dets ejer. Hvis der er håb om at føre en god fugl derfra ud, som Ruth, Naamah og Obadja, den edomitiske konvertit, indførte de for disse, at bjælkens værdi gives tilbage til ejeren. Dens værdi er tilstrækkelig til Shekhinahs udbedring, for en fremmed, som konverterer, er som et nyfødt barn.

Vi vender tilbage til Israels landflygtigheder. Da de landflygtige fra Samaria ikke var Torahens folk, var det nok, at de helligede ét hjørne af verden: Chalach og Chavor, Gozans flod og Medias byer. Fra Jerusalems landflygtighed blev de derimod spredt til verdens fire retninger, for at deres kilder skulle spredes og gavne helheden. Det er ordningen for dem, som vender om, som skrevet: »Jeg vil lære overtræderne dine veje.« Hvad står derefter? »Synder skal vende tilbage til dig.« Der står ikke syndere, חוטאים, men synder, חטאים, efter udlægningen af forsætlige synder som fortjenester, som vi har forklaret.

Der står: »Hvem forstår fejl? Rens mig for det skjulte. Hold også din tjener tilbage fra de overmodige.« Den onde

KLADDE · uafklaret · fortsat

Joel Moshe - 1 - fortsat

helligheden har אדם talværdien45, navnet på45. Når Israel synder, får den anden side overhånd; det er nogah-skallen. Den griber noget af helligheden, så at sige. Det er hemmeligheden ved de undertryktes tårer, for urenheden har kun liv fra helligheden, efter »Du giver liv til dem alle«. Det er som et tyveri: Han stjal en bjælke og byggede den ind i et palads. Urenhedens grundlag og bygning er fra helligheden. Derfor siges: De ydre har intet palads uden vores bjælke.

Da Belial-mennesket herskede over mennesket, som fandt visdom, og rev hellighedens gnister fra ham, knuste den Hellige, velsignet være han, ham senere gennem omvendelsens handling og bragte delen nær dens rod i helligheden. Derfor hedder det teshuvah: Han bringer omvendelsens del tilbage til dens sted i helligheden. Derved nedbryder han hele paladset, og al urenheden har ikke kraft til at leve. Se herom del 1, kapitel 3. Det er »til skade for sig selv«, Belial-mennesket, »for det er en bygning«.

»Når det tabte søges«: Når helligheden vender tilbage til sit sted. Hvis der er håb i et folk, som Ruth og Noomi[DA235605] i Ammon og Moav, og Obadja, den edomitiske konvertit, fra Edom, bliver der noget hellighed tilbage

KLADDE · uafklaret · fortsat

Joel Moshe - 1 - fortsat

dér. Hele paladset behøver ikke nedbrydes. Han skal blot give ejeren bjælkens værdi efter lærernes ordning. Det er Shekhinahs udbedring gennem en konvertit, som bringes ind under Shekhinahs vinger, for en fremmed, som konverterer, osv. »Som vi har forklaret«: Se ovenfor i del 2, kapitel 10 og 11.

»Først under tvang«: I Aris lære, må hans minde være til velsignelse, står, at det første menneske først syndede under tvang: Eva bragte ham frugten. Straks derefter begyndte den onde tilbøjelighed at fordærve hans indre, indtil han spiste frivilligt. Derfor sagde han »Hvem forstår fejl?«: Ingen forstår, om denne synd var uagtsom eller ej. Om »Hold din tjener tilbage fra fremmede[DA235606]«, מזרים, se Zohar Chadash, blad 88.

»Dog med ret at rense osv.«: Efter Zohar, Balak, om »Jeg vil tugte dig, dog med ret«: Den Hellige, velsignet være han, tugter verden gennem året for at rense den med ret. Således også her: Gennem lidelsernes ret skal han være ren på dommens dag fra det skjulte ansigt. »Da skal jeg være hel«: Jeg vil ombytte selve de forsætlige synder til renhed, så de regnes for fortjenester. Syndens

KLADDE · uafklaret · fortsat

Rema fra Fano - fortsat

tilbøjelighed vildleder lidt efter lidt, og mennesket synder først under tvang og til sidst frivilligt. Derfor sagde han »Hvem forstår fejl?«, da naturen blev fordærvet gennem Evas פתקה[DA235501]. Derfor bad jeg om disse to ting: »Rens mig for det skjulte«, dog med ret, for at rense mig for det skjultes skade, efter »Jeg vil skjule mit ansigt«. Også fra de overmodige, som frembringes af de forsætlige synder, efter »Han erhverver sig én anklager«, skal du holde din tjener tilbage. Lad dem ikke herske over mig, så jeg synder mere.

»Da skal jeg være hel«, איתם: De forklarede det som, at jeg vil være fuldkommen sammen med dem og fuldkommengøre dem. Det, som er til, kan ikke blive til ikke-væren; derfor må de renses. Som svinets renselse: Den Hellige, velsignet være han, skal engang forny dets skabelse med to tegn. Nu har det kun kløvede hove; engang skal det tygge drøv. Skriftens vidnesbyrd om det, »Det tygger ikke drøv«, גרה לא יגר, er ikke fremtid[DA235502], som Kimchi siger, men en datidsform efter mønstret i אבי יסר', »min far tugtede«. Targum støtter os. Navneordet følger mønstret דעה fra verbet, som i »Har du ladet morgenrøden kende sit sted?«

Dermed følger også renselsen af de sjæle, som vore fædre frembragte i Haran. De var først alene fremmede ved porten, men skal engang blive retfærdighedens konvertitter. Således også de mange trælle, som skal gribe fat i vores tsitsits flig.

KLADDE · uafklaret · fortsat

Joel Moshe - 1 - fortsat

eksistens og den anklager, som blev frembragt ved hans synd, kan ikke blive til ikke-væren. Det er umuligt at ophæve det fra grunden, for det er allerede skabt; man kan alene vende det om og rense det.

»Som svinets renselse osv.«: At føre det tilbage til helligheden. Gud skal rense det fra det anklagende, og da får det denne kraft. Måske sluttede David derfor med »Må min munds ord finde velvilje«. Hvis han derimod er behæftet med synd, skabes der en ruach for anklageren af talen. Således også »mit hjertes tanke« for dig: Af tanken om en overtrædelse skabes en neshamah for anklageren. Derfor sagde de, at tanker om overtrædelse er hårdere end overtrædelsen: Ved tanken giver han anklageren neshamah, som er det vigtigste; overvej det nøje. »Targum støtter os osv.«: Det forklarer »Det tygger ikke drøv«, וגרה לא יגר, med פשרה לא פשר[DA235607] — foreløbigt: »dens udlægning udlagde han ikke« — i datid. Anderledes i fremtiden: Nu har det også dette tegn.

Jad Jehuda - א

(א) »Lykkelige osv.«: Forfatteren formaner yderligere om den

Jad Jehuda - א - fortsat

omfattende udbedring.

Jad Jehuda - ב

(ב) For de omvendte, Israel, for landflygtigheden soner synd.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - ג

(ג) Gud sendte dem i landflygtighed for at rense stederne for alle slagger og alle urenhedens sider, ולרכני[DA235901] — fin, verdener, דק עולמי׳.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - ד

(ד) »Israel var elsket osv.«: I Avodah Zarah[DA236001] er udsagnet: På det sted, hvor de omvendte står, kan fuldkomment retfærdige ikke stå.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - ה

(ה) Dette var den væsentlige grund til alle landflygtigheder: At rense på de steder, hvor de blev fordrevet til. Også det første menneskes første landflygtighed, da han blev drevet ud af Edens have, havde denne grund. Da hans urenhed blev blandet ind i verden, lod han derfor en מגדם[DA236101] komme forud for ham, så han kunne udbedre det, han havde fordrejet.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - ו

(ו) Det er gangen ved »Han førte dem ikke osv.«: Havde han ført dem ad vejen gennem Filistæas land, var folkenes ørken ikke blevet helliget. Derfor lod han den store og frygtelige ørken komme foran dem, slanger og brændende væsener. Dér er styrken af דכחולא[DA236201] — hun sagde — det er; Israel så på den, og derfor vendte de dens kraft tilbage[DA236202], som anført i Zohar, Terumah, side 279.

Jad Jehuda - ז

(ז) Israel havde allerede søgt at gå gennem Edoms, Ammons og Moavs lande for at føre dem ind og udbedre dem. Disse lande havde særligt behov for udbedring, fordi de tilhørte kenitterne, kenizzitterne og kadmonitterne, som anført i Bereshit Rabbah, Lekh Lekha, efter Rashis ord, må hans minde være til velsignelse.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - ח

(ח) »Havde de været vise osv.«: Skallerne, som griber hellige gnister, ligner den, som stjæler en bjælke og bygger den ind i sit palads. Efter Torahens ret nedbrydes hele paladset, og bjælken gives tilbage til ejeren. Men af hensyn til ordningen for dem, som vender om, indførte de, at han giver ham dens værdi, som anført i Gittin, kapitel 5, og i Bava Qamma. Således også folkene, hvori hellige sjæle blev fordrevet, sænkedes og opslugtes: De behøver dem, som var grundlag for deres bygning, liv og bestående. Også Torahens strenge ret kræver, at deres palads nedbrydes for at bringe de hellige sjæle tilbage til deres sted. Efter de omvendtes ordning ville bjælkens værdi dog være nok for dem.

Det er ved at betale hellige frelste, שקפשו[DA236401], konvertitternes sjæle, בנח״י, for at søge ly under Shekhinahs vinger fra kulden. I skal vækkes som sjæle, נשמי׳, de vandede. Således skal deres erstatning være før deres udskiftning, men de skal behøve בחלוי׳[DA236402] at nedbryde deres palads; kun blandt de fjerne. Således forklarer han om forløsningen og denne erstatning: Fordi I ingen fortjeneste har til at få del i de omvendtes ordning. Derfor må de tilintetgøres som landflygtige, en binding[DA236403], כר״מ, ligesom Israel ved Sichon og Og. Efter forfatteren: At nedbryde deres palads helt, du gav det og til ovenfor. For du, Herren, var disse, som styrkede Sichons hjerte, så han ikke lod Israel gå gennem sin grænse, for at hindre ham i udbedringen, som skrevet: »For at give ham i din hånd osv.« Det var להכרון[DA236404] hans fortjeneste.

Sådan skal det engang være i Edoms, Ammons og Moavs lande, som Israel skal arve, som anført i Bereshit Rabbah. Deres palads skal nedbrydes, så de skal ændre, לאיחו[DA236405], for at betale i stedet for det, de מלסו på disse steder, da Israel søgte at gå gennem deres lande. Disse tre lande er nært beslægtet med Israel: Ammon og Moav fra Lot, deres fars brors søn; Edom fra Esau, Isaks søn. Dette slægtskab kunne være dem til gavn som fortjeneste og give del i de omvendtes ordning; de skulle være venner og brødre for at beskytte. Havde disse tre folk derfor været kloge og ladet Israel udbedre, ville deres palads ikke skulle nedbrydes i fremtiden.

Jad Jehuda - ט

(ט) Derfor gjorde Nineves folk ret i at nedbryde et palads for at give selve bjælken tilbage til ejeren, som vore lærere, må deres minde være til

Jad Jehuda - ט - fortsat

velsignelse, sagde i Taanit, kapitel 2, blad 16. De handlede rigtigt: De havde ikke fortjeneste til at være omfattet af de omvendtes ordning, og det var ikke nok for dem at betale bjælkens værdi.

Jad Jehuda - י

(י) Det antydes i verset »Den tid, da han herskede osv.« (Prædikeren 8).

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - יא

(יא) Som anført i Zohar, Mishpatim, side 177: »Der findes ingen undertrykte sjæle[DA236701], når et menneske hersker over et menneske, for der står: Den tid, da mennesket herskede over mennesket til skade for sig selv. Bestemt til skade for sig selv [lakune][DA236702] — til skade for dette fremmede menneske osv.« Se dér. Således også i verden, som vi sagde, fordi en sefirah[DA236703] bagefter behøves for at nedbryde hendes palads.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - יא

(יא) Men visdom: De andre sider har kun bestået og grundlag gennem helligheden, dog de hellige sjæle, som er vores bjælke. Det er tilgivet visdom[DA236801], så grundlaget skal falde, og de skal udrydde, som vore lærere, må deres minde være til velsignelse, sagde: Mellem bevogtere, en sefirah. Det er:

Jad Jehuda - יב

(יב) Når sjælen, som er tabt, søger at vende tilbage til sin kilde.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - יג

(יג) »Hvis der er håb osv.« er afslutningen til det foregående: Havde Edom, Ammon og Moav været vise, behøvede de ikke at nedbryde deres palads; det var nok at betale bjælkens værdi. Disse har håb osv. Fordi de var opslugt dér, havde de fortjeneste og bestået. Det var nok at tilbagegive sjælens værdi på den tid, hvor Shekhinah udbedres gennem en fremmed, som konverterer og er som et nyfødt barn. Og tilstrækkeligt, et segl blev renset for dem, født[DA237001], fordi de nu konverterede.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - יד

(יד) Retten[DA237101] ved Israels landflygtighed: De måtte det for at udbedre stederne, hvor de skulle rulle hen.

Jad Jehuda - טו

(טו) Samarias landflygtige blev fordrevet til Chalach og Chavor, som forklaret i Skriften.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - טז

(טז) Men Jerusalems landflygtighed: Blandt disse Torahens folk bliver de renset efter det, der blev sagt i Berakhot, kapitel 1, om »Lad synderne ophøre osv.«: I סלואים[DA237301], som skal gå ud i virkelighed, sones synder; til dig skal de vende tilbage.

Jad Jehuda - יז

(יז) Efter det, vore lærere, må deres minde være til velsignelse, sagde: Forsætlige synder bliver til fortjenester. Også den onde tilbøjelighed, som fører til synd fra de forsætlige synder, vendes til godt og fortjenester, som skrevet: »Hvem forstår fejl?«

Jad Jehuda - יח

(יח) »Lidt efter lidt«: Som vore lærere, må deres minde være til velsignelse, sagde: I dag siger han til ham, gør sådan; i morgen osv.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - יט

(יט) Først under tvang, fordi hans tilbøjelighed tvinger ham. Til sidst, efter at han er blevet vant til det, bliver han סועה[DA237601] frivilligt, uden medlidenhed, כמרה[DA237602], over den onde tilbøjelighed.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - כ

(כ) »Gennem פתקה[DA237701]«: Om det, han ikke lagde i hende, בכש, sin urenhed. Det beskadigede naturen, som blev fordærvet, indtil synderens natur tvinger ham. Her findes kun fejl.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - כא

(כא) »Derfor bad jeg om to ting«: Den ene er fra det skjulte, den skade, som virkede deroppe i det skjulte, דעלי[DA237801]. Det var i magten, det strenge, ren, for han var dog uagtsom på dagen, da det blev skjult for mig. Den anden er »også fra de overmodige«: De adskilte anklagere, som frembringes af forsætlige synder, skal du holde din tjener tilbage fra.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - כב

(כב) Som vore lærere, må deres minde være til velsignelse, sagde: Den, som begår én overtrædelse,

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - כב - fortsat

erhverver sig en anklager. Anklageren erhverves og frembringes altså af overtrædelsen, som skrevet i מ"ח[DA237901], kapitel 5.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - כג

(כג) »Eller skal jeg være hel«: Fortolkerne forklarede efter deres fremgangsmåde, at ordet איתם [lakune] [DA238001].

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - כד

(כד) Gør dem fuldkomne ved gode gerninger for at knuse og føre dem tilbage til det gode. For sådan er alle landflygtigheders natur: Da skal de stå hos, udbedre og blive lukket[DA238101].

Jad Jehuda - כה

(כה) Den Hellige, velsignet være han, skal engang føre det tilbage, ved at endnu et renhedstegn kommer først i det, som sagt ovenfor i del 3, kapitel 17.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - כו

(כו) »Skriftens vidnesbyrd osv.«: Det er ikke, at Skriften taler, og til ham i Skriften i fremtid, men efter sprogets vane med at bruge nutid. Alligevel: Det tyggede ikke drøv; til sidst i fremtiden vil det mangle ved dets træthed[DA238301]. Men af vejen: Verbet יגר er for os en antydning, for det er datid.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - כז

(כז) Efter mønstret יקר i verset »Skibene, kostbar for den vise, krydderier[DA238401] osv.« (Konger 11). Også dette er fortid, og det bliver da nøjagtigt, at det i fremtiden skal tygge drøv.

Jad Jehuda - כח

(כח) Targum støtter os, idet det oversætter det som fortid med en datidsform.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - כט

(כט) Navneordet kom; han udtalte skjult. Og folkets mønster, בככ"ה[DA238601], fra verbet »Lod du morgenrøden kende sit sted?« (Job 38). Dets שיקודו[DA238602] er at sætte vokaler på verbet יקר.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - ל

(ל) »Dermed følger osv.« vender tilbage til ovenfor: I Jerusalems landflygtighed blev Israel spredt til verdens fire retninger for at gavne helheden og dermed også gavne de konvertitter, som allerede konverterede i deres vejes dage, for [lakune] [DA238701] at være fuldt ud israelitter. Endnu havde סורה[DA238702] ikke fundet trøst, men i fremtiden skal de være retfærdighedens konvertitter.

Jad Jehuda - לא

(לא) Sådan bliver det også i fremtiden med ordene »De fremmedes sønner, som skal gribe fat osv.«, som det plejer i Skriften (Zakarias 8), og efter vore læreres ord, må deres minde være til velsignelse, i Shabbat, kapitel 2.

Tilbage til kapitlet i indholdet

Heqor Din — del 4 — kapitel 14

Jad Jehuda: א · ב · ג · ד · ה · ו · ז · ח · ט · י · יא · יב · יג · יד · טו · טז · יז · יח · יט · כ · כא · כב · כג · כד · כה · כו · כז · כח · כט · ל · לא · לב · לג · לד · לה · לו · לז · לח · לט · מ · מא · מב ·

Joel Moshe: 1

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - א

(א) »Der står osv.«: Forfatteren formaner yderligere om det, som angår omvendelsen. Han siger, at שאיי מתחלהם[DA239101] er som »Saml jer og saml« (Sefanja

Rema fra Fano

Om ordningen for dem, som vender om, står der: »Saml jer og saml«, התקוששו וקושו. Der er allerede anført et smukt notariqon for det: »Fjern først en kurv med kryb«, הסירו תחלה קופה של שרצים, og derpå וקושו, saml. Som vore lærere

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - א - fortsat

2). Vore lærere, må deres minde være til velsignelse, sagde: Ret dig selv osv.; de antydede i התקוששו notariqonet כסרו[DA239102] osv.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - ב

(ב[DA239201], ret dig selv, som anført i Joma, kapitel 8, ד"ד, 78 osv.: Rabbi Jehuda viste osv. Ordene er efter deres ligefremme mening og efter:

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - ג

(ג) Ved hans ankomst[DA239301], באתו, antyder de også de tre verdener Beriah, Jetsirah og Asijah, בי"ע, som de tre slags overtrædelse skader: Oprør, forsætlig og uagtsom synd. Den uagtsomme synd skader Asijah, som er kraft til skaden; den forsætlige synd skader Jetsirah, og den, som gør oprør for at vække vrede, skader Atsilut[DA239302]. Men i Atsilut er der ingen skade, Gud forbyde det [som nævnt ovenfor i del 3, kapitel 10. Det er »på det samme sted«: Han må vende om i den verden, som hans overtrædelse skadede, hvad enten Asijah, Jetsirah eller Beriah. »På den samme tid og med den samme kvinde« antyder:

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - ד

(ד) Menneskets tre væsentlige dele. Sådan skal det læses: Legemet, neshamah og billedet, som forbinder dem begge [lakune][DA239401]. Over for neshamah og billedet sagde han på den samme tid, hvor han syndede. Forholdet er efter det, som forklares i Zohar, i

Rema fra Fano - fortsat

sagde: Ret først dig selv, og ret derefter andre. Hvordan retter man sig selv? Som rav Jehuda viste: På det samme sted, på den samme tid, med den samme kvinde. Den ligefremme mening er sand, og antydningen er rigtig: De tre øvre verdener, som oprør, forsætlig synd og uagtsom synd skader, og menneskets tre væsentlige dele, dets legeme, dets neshamah og billedet, som formidler mellem dem. Vi skal tale om dem i Ha-Nefesh. Den neshamah, som står hos os i denne tid, er nemlig helheden af skikkelserne, som er trone, palads og bolig for den første, udelelige skikkelse, som forklaret dér. Billedet er i sandhed det led, som binder og forbinder det adskilte med det sanselige; det sanselige er legemet[DA239001], som påvirkes og får form af alt, som er over det, ligesom en kvinde påvirkes, får form og fuldendes af en anden, som bekendt.

Den, som i sit liv fik del i langmodighedens egenskab, så det fordrejede kan udbedres — lykkelig er hans alderdom, som sonede hans ungdom! Hvor meget mere hvis han overvandt sin tilbøjelighed, mens han endnu var en mand i sin kraft og styrke, før han blev gammel, som de udlagde »Rejs dig før de grå hår«. Da skal han ære sit ansigt, når han bliver gammel, prydet med en tidlig omvendelse, og får del i gudsfrygten, som skrevet: »Du skal frygte din Gud; jeg er Herren« — trofast til at give løn. Der findes for os ingen større løn for gudsfrygten end ydmygheden, som rabbi Pinchas ben Jair lærte i kapitlet Lifnei Edeihen. Han er ikke uenig med rabbi Jehoshua ben Levi dér, undtagen om fromheden, som rabbi Pinchas satte højere, fordi han selv stod

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - ד - fortsat

afsnittet, og som Olam Katan [lakune]. I disse udlægninger var det første menneskes nefesh nemlig uadskilt; den påvirkes ikke og straffes ikke af dem.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - ה

(ה) »Den neshamah, her er jeg[DA239501], med os i denne tid«, to dele [lakune] [DA239502], som ikke deltager i overtrædelsen og ikke modtager straf. Denne straf var סים[DA239503] ved dette for det første menneske, men ikke således hos os.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - ו

(ו) »Som er osv.«: Den første skikkelse iklæder sig skikkelsen i skikkelsen. Nefesh i den er som en bolig og et opholdssted; disse for den nedre skikkelse[DA239601]. Ruach er som et palads og neshamah som en trone.

Jad Jehuda - ז

(ז) »Billedet osv.«: פרק kan desuden forklares som et led, ligesom en lysestage af led og indtil leddet ved håndvask, som er fingrenes led og forbindelser. Ordet פרק antyder billedet, der binder og forbinder neshamah, som er noget adskilt, med det sanselige legeme.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - ח

(ח) »Som påvirkes«: Materien, i det samme, antyder det sanselige

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - ח - fortsat

legeme, som påvirkes [lakune][DA239801].

Jad Jehuda - ט

(ט) »Og ved alt, som udspringer af det«: Nefesh, ruach og neshamah.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - י

(י) »Den, som fik del osv.« vender tilbage til omvendelsen. Han siger, at den, som i sit liv fik del i at udbedre det, han havde fordrejet, og vende om efter langmodighedens egenskab — den Hellige, velsignet være han, er langmodig mod de ugudelige, så de kan vende om — efter hans alderdom[DA240001] osv.

Jad Jehuda - יא

(יא) Hvor meget mere hvis han overvinder sin tilbøjelighed ved omvendelse, mens han endnu lever, som vore lærere, må deres minde være til velsignelse, sagde om »Lykkelig den, som frygter Herren«.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - יב

(יב) Som de udlagde i Zohar, Kedoshim, side 187: »Rejs dig før de grå hår« advarer mennesket om, at før ungdommen drager bort, skal det rejse sig til en god bestående i verden? For [lakune][DA240201]. Derpå også i vort עבלנו[DA240202] skal han gå over osv., som det er kendt for hende. Der står: »Husk din skaber i dine ungdomsdage.« Skriften forklarer מפני

Rema fra Fano - fortsat

på det trin, som forklaret i Zohar: Det er Abrahams trin. Således har גינאי נהרא, floden Ginnai, med én for helheden lagt til, talværdien אשל[DA239002]. Rabbi Pinchas kløvede den ved Abrahams fortjeneste tre gange — en anden læsning: alen. Første gang for sig selv, da han var på vej for at løskøbe fanger; dit tegn er alef: Binah, forløsningens hemmelighed. Anden gang for den bevogtede matsah; dens tegn er shin. Tredje gang for rejsefællerne; deres tegn er lamed.

Lærerne har allerede sagt, at omvendelse hjælper selv i dødsstunden, som skrevet: »Du lader mennesket vende tilbage indtil knuselse«, דכא. Også her har vi et notariqon: En smuk bolig, דירה, i hjertets tanke; smukke redskaber, כלים, i lemmerne, som er handlingens redskaber; en smuk kvinde, אשה, i menneskets neshamah. Når disse tre deles fuldkommenhed forenes, udvider de bestemt menneskets sind, så det modtages i fuldstændig omvendelse. Selv om nogen udånder i sin synd, skal I vide: Hos Herren er nåden, og hos ham er megen forløsning. Som vi har hørt, har vi også set hos Israels børns fornemme, i hvem Herrens ord blev opfyldt: Om renselsen »På mine nærmeste vil jeg vise mig hellig«; om forløsningen »For hele folkets ansigt vil jeg blive æret«. Om begge står »Jeg skal helliges i min herlighed«. Himlens ære vokser, når han opkræver sit tilgodehavende, som vi forklarede i første del. Men omkring ham stormer det stærkt, og deres sjæles løskøbelse er kostbar. For at lære om helheden fortæller de vise om deres fordærvelse og udbedring, så man tager dem som

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - יב - fortsat

שיבה: Før du er nået til alderdom og grå hår, skal du rejse dig og vågne til omvendelse. Således »Ær den gamles ansigt«: Når du bliver gammel, på i hans øjne[DA240203], for det vil ikke være din pragt og ære, hvis du venter med at vende om til de år, om hvilke du siger: Jeg har ingen lyst til dem. Derfor skal herskerne skynde sig; han kom dem i forkøbet, da han var ren i sin fuldkommenhed.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - יג

(יג) Ved omvendelse, indtil de år kommer, om hvilke du siger: Jeg har ingen lyst til dem. Derfor skal herskerne skynde sig[DA240301]; han kom dem i forkøbet, da han var ren i sin fuldkommenhed. Ved den tidlige omvendelse, som han foretog i sin ungdom.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - יד

(יד) »Og får del i gudsfrygten«, som der står derefter: »Du skal frygte din Gud«. Gennem omvendelsen kommer du til gudsfrygt. Og det var, at omvendelse behøves for at bygge[DA240401], som fører til gudsfrygt, som skrevet osv.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - טו

(טו) »Undtagen om fromheden«: For rabbi Shimon ben Gamliel[DA240501] er ydmygheden størst af alle,

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - טו - fortsat

mens rabbi Pinchas ben Jair sagde, at man kommer fra ydmyghed til fromhed; så meget mere er den størst af alle, som anført dér, blad 7b [lakune] [DA240502]. Som anført i Zohar, Acharei, side 118: »Og se, rabbi Pinchas ben Jair, kroner fra det øvre hoveds side osv.« Se også Bereshit, side 31.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - טז

(טז) »Således floden Ginnai osv.«: Dér i Chullin, kapitel 1, var rabbi Pinchas ben Jair på vej for at løskøbe fanger. Han kom til floden Ginnai og sagde: Ginnai, del dit vand for mig, så jeg kan gå gennem dig osv. Den delte sig for ham. Der var en mand, som bar hvede til pesach. Han sagde: Del dig også for ham, for han beskæftiger sig med et bud. Den delte sig for ham. Der var en arabisk rejsende, som fulgtes med ham. Han sagde: Del dig også for ham, så han ikke siger: Sådan behandler man rejsefæller. Den delte sig for ham. Rav Josef sagde: Hvor meget større er denne mand end Moses og de 600.000! Dér var det én gang, men her tre gange. Måske var det også her én gang? Altså: Som Moses og de 600.000 [lakune] [DA240601].

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - יז

(יז) »Tre gange« [lakune] [DA240701]: Floden delte

Rema fra Fano - fortsat

forbillede for slægterne. Den forstandige erhverver råd til at redde sin sjæl fra graven og oplyses af livets lys.

Der står: »Han strakte ikke sin hånd mod Israels børns fornemme.« Rabbi Pinchas sagde: Heraf ses, at de fortjente, at hånden blev strakt mod dem. De blev overmodige over for det høje, »og de spiste og drak«. Selv efter Onkelos' oversættelse, »de glædede sig over deres ofre«, var dette jo Hevels synd. Skønt han fra begyndelsen var en tilføjelse i skabelsen for andres skyld, blev alle kredsløbets vilkår alligevel opfyldt i ham. Kærligheden til buddet fik ham til at skue, og han døde; ligheden og billedet blev mindsket i ham. Derefter vendte han tilbage med lighedens udbedring, som vi nævnte ovenfor, og han vendte atter tilbage og fuldendte billedet for sig og andre. »Ved fire vil jeg ikke føre ham tilbage«, fordi hans far hvilede i ham[DA239003], og han bragte urenheden til ophør hos sit nære folk.

Om Hevel sagde de, at han blev overmodig og skuede herligheden, da hans offer blev modtaget, mens hans brors ikke blev det. Han fik udsættelse, indtil de var på marken; heller ikke dér vogtede han sig for »de ugudeliges barmhjertighed er grusom«, og »Kain rejste sig«. Også her gav langmodigheden dem udsættelse fra Sinaj til Åbenbaringsteltet og opkrævede sit tilgodehavende. Først blev de indviet til præstetjenesten, som det passede dem, før deres død. Der er ingen tvivl om, at de ved nytåret før indvielsen blev skrevet og beseglet i de retfærdiges bog. Det får den Hellige, velsignet være han, til at være nøjeregnende med dem som et hårs bredde. På indvielsens ottende

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - יז - fortsat

sit vand, og bredden var tre חמי[DA240702] til de tre menneskers vandring. Derfor[DA240703] også, at de gik ved siden af hinanden og ikke bag hinanden som på vejene.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - יז

(יז) »Og dit tegn er לא"ף[DA240801]« [lakune] [DA240802]. Som bekendt fandt udgangen fra Egypten sted ved den halvtredsindstyvende af Binahs porte. Her antydes fangernes løskøbelse: Denne egenskab fører et folk ud fra et andet folk; dens kilde har han allerede forklaret.

Jad Jehuda - יח

(יח) Dets tegn er shin i שלש, tre[DA240901], som notariqon for שמורה, bevogtet. Det er den bevogtede matsah, som antyder ham, der bar hvede til pesach.

Jad Jehuda - יט

(יט) Dets tegn er lamed i לבד, alene[DA241001], som notariqon for לויה, ledsagelse. Det antyder ham, som fulgtes med ham.

Jad Jehuda - כ

(כ) »Lærerne har allerede sagt osv.« vender tilbage til det ovenstående: Den, som i sit liv fik del osv.

Jad Jehuda - כא

(כא) »Indtil knuselse«, עד דכא; vi udlagde det som indtil sjælens sønderknuselse.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - כב

(כב) Her har vi דכא som notariqon for bolig, redskaber, kvinde. Om dem sagde vore lærere, må deres minde være til

Rema fra Fano - fortsat

dag var de overmodige mod deres far og lærer, som vi skal nævne. Den Hellige, velsignet være han, kræver sine frommes krænkelse oprejst mere end sin egen ære.

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - כב - fortsat

velsignelse, at de udvider menneskets sind, så det kan modtages i fuldstændig omvendelse [lakune][DA241301]. Se

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - כב - fortsat

Jonat Elem, בש"ע[DA241302].

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - כג

(כג) Selv den, som ikke vendte tilbage, som han burde — hans sag er jo nær[DA241401] — får alligevel forløsning gennem sin sjæls vandring mellem legemer.

Jad Jehuda - כד

(כד) »Hos Israels børns fornemme«: Nadav og Avihu, som døde, mens de endnu var i deres vildfarelse, og alligevel blev udbedret efter døden gennem sjælevandring, som bekendt.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - כה

(כה) Han blev helliget gennem dem, som skrevet: »Moses sagde til Aron: Dette er, hvad Herren sagde: På mine nærmeste vil jeg vise mig hellig, og for hele folkets ansigt vil jeg blive æret.« Vore lærere, må deres minde være til velsignelse, sagde [lakune] [DA241601].

Jad Jehuda - כו

(כו) I første del, kapitel 9.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - כז

(כז) Men omkring ham stormer det stærkt, og de behøvede også dom som en neshamah[DA241801] gennem Pinchas og Elias, som bekendt.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - כח

(כח) »Der står osv.«: Forfatteren taler i forbifarten om Arons sønners synd til flokkens synd[DA241901], som de forekommer i vore læreres midrashim, må deres minde være til velsignelse.

Jad Jehuda - כט

(כט) »Rabbi Pinchas sagde osv.«: I Midrash Rabbah, Acharei.

Jad Jehuda - ל

(ל) »De blev overmodige osv.«: Rabbi Tanchums udsagn dér.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - לא

(לא) Også efter oversættelsens ord: »De glædede sig over deres ofre, som blev modtaget med velvilje, som om de spiste og drak«, det vil sige, han er uenig i dette, som det fremgår af Rashis forklaring [lakune][DA242201].

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - לב

(לב) Skønt han var en tilføjelse i udstrømningen, som sagt: For i ham og styrken til bredderne, til det levende væsen[DA242302], er alt for hans sjæls fuldkommenhed. Kraft går ikke til בצ"ק[DA242301], for de er for andres behov og verdens הסתיחו, som sagt ovenfor i del 3, kapitel 4 og 6 osv.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - לג

(לג) Alle תכלי[DA242401], da hans sjæl måtte vandre ind dér, og vi allerede נהכהו: Som forholdet med forløsningens fortjeneste skal det være fra hans offers matsah.

Jad Jehuda - לד

(לד) Derefter vender han tilbage i Shets legeme for at udbedre ligheden, som en omvendt, som skrevet: »Han fik en søn i sin lighed, efter sit billede.«

Jad Jehuda - לה

(לה) Ovenfor, kapitel 5.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - לו

(לו) Han vendte igen tilbage i Moses' legeme og udbedrede billedet som en fuldkomment retfærdig, som hans fornemme[DA242701] blandt Israels fornemme.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - לז

(לז) »Ved fire osv.« er Zohars ord, Bereshit, side 108: »For hans skyld siges: Ved fire vil jeg ikke føre ham

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - לז - fortsat

tilbage — jeg vil ikke føre ham tilbage i endnu en sjælevandring, fordi også i ham hans tidligere synder[DA242801].« Forklaring [lakune][DA242802].

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - לח

(לח) Denne handlings ophavsmand fik udsættelse, indtil de var på marken. Der blev krævet gengældelse mål for mål, for også dér var han overmodig, da han overvandt Kain, så han ikke vogtede sig mod ham, da han bedrog ham. Som anført i Bereshit Rabbah: Hevel var stærkere end Kain. Hvorfor siger Skriften »Han rejste sig«? Det lærer [lakune][DA242901]. Han [Hevel][DA242902] blev fyldt af barmhjertighed mod ham; straks rejste han [Kain] sig mod ham og dræbte ham.

Jad Jehuda - לט

(לט) Også her var det sådan med Nadav og Avihu. De var fuldkomment retfærdige, men blev overmodige og mæskede deres øjne med Shekhinahs glans på Sinaj. De fik udsættelse indtil indvielsens ottende dag. Da blev de atter overmodige, så de ikke viste Moses og Aron ære, og modtog straffen for dette.

Jad Jehuda - מ

(מ) Der er ingen tvivl om, at de var fuldkomment retfærdige.

Jad Jehuda - מא

(מא) Mod deres far, som de ikke viste ære, og mod deres lærer Moses, som de ikke rådspurgte.

Jad Jehuda - מב

(מב) Som han nævnte i det følgende kapitel.

KLADDE · uafklaret

Joel Moshe - 1

Ved uagtsom synd skades nefesh, ved forsætlig synd ruach, ved oprør neshamah. »De tre øvre verdener« er Beriah, Jetsirah og Asijah. Oprør skader Beriah, forsætlig synd Jetsirah og uagtsom synd Asijah. Billedet formidler mellem legeme og neshamah og binder dem sammen. Hans nefesh svarer til den samme kvinde; neshamah til det samme sted; billedet til den samme tid. »I denne tid osv.« til forskel fra en anden tid. »Bolig for den første skikkelse«: כא"ל[DA243401], en indledning fra Olam Katan. Enhver har tre trin: Nefesh fra Asijah, ruach fra Jetsirah, neshamah fra Beriah. Når et menneske får del i nefesh fra Atsilut, bliver denne nefesh et omgivende lys for dets nefesh, ruach og neshamah. Når det får del i ruach fra Atsilut, bliver nefesh et

KLADDE · uafklaret · fortsat

Joel Moshe - 1 - fortsat

omgivende lys for dets nefesh og ruach, mens ruach bliver et omgivende lys for neshamah. Når det får del i neshamah fra Atsilut, bliver nefesh fra Atsilut et omgivende lys for nefesh fra Asijah, ruach fra Atsilut for ruach fra Jetsirah og neshamah fra Atsilut for neshamah fra Beriah. Når det får del i chajah og jechidah, bliver nefesh, ruach og neshamah fra Atsilut et indre lys, mens chajah og jechidah er omgivende lys.

Derfor er bolig en betegnelse for nefesh, som er langt fra kongen, nemlig Asijah. Palads betegner ruach, som er nærmere, nemlig Jetsirah. Trone er neshamah i Beriah, hvor chajah og jechidah fra Atsilut bor, som kaldes den første skikkelse. »På det samme sted« er tronen, modtagekarret for jechidah og chajah. »På den samme tid« er billedet med dets to skygger, som sagt ovenfor i kapitel 5. »Med den samme kvinde« er den åndelige nefesh, som regnes under legemet. »Den udelelige osv.«: Det første menneske fik, fordi det var den Helliges hænders værk, velsignet være han, del i nefesh, ruach, neshamah, chajah og jechidah som indre og omgivende lys. Lyset, chajah og jechidah, deltes ikke ud til alle hans lemmer; der blev kun en krone og en prydelse for ham af det. »Forbinder det adskilte osv.« er neshamah med det sanselige, legemet. »Legemet, som påvirkes osv.« antyder den samme kvinde, som ovenfor.

»Den, som i sit liv fik del osv.« vender tilbage til ordningen for de omvendte: Den, som fik del i at vende om og udbedre i sit liv, og ikke efter sin død gennem sjælevandring, som nedenfor. »Som skrevet: Før de grå hår«: Se Zohar. »Lifnei Ereihen[DA243402] osv.«: Dens ord er: Ydmyghed fører til fromhed; fromhed er størst af alle og fører til den hellige ånd. Rabbi Jehoshua ben Levi er uenig med rabbi Pinchas og siger, at ydmyghed er størst af alle. »Han står osv.«: Rabbi Pinchas ben Jair står i Chesed, Abrahams trin, som forklaret i Zohar, Acharei Mot, side 111. Ved Abrahams fortjeneste kløvede han floden tre gange.

»Dit tegn er alef, Binah«: Alef i אשל antyder alef, Binah. I Binah er navnet אהיה, som forløsningen afhænger af, og נ"כ איל[DA243403] til fangernes løskøbelse. Shin i אשל har tre linjer. Det er også Binahs aspekter, for det første he har også tre linjer og kaldes sort galde fra skaden på venerne? עול'[DA243404]. Skønt sort galde nævnes i Malkhut, gælder det også det aspekt, hvori hun modtager fra

KLADDE · uafklaret · fortsat

Joel Moshe - 1 - fortsat

Binah. Anden gang kløvede han floden for en, som bar מטא[DA243405] til pesach, efter vore læreres ord, må deres minde være til velsignelse. Lamed i אשל er et tårn, som flyver i luften, som ovenfor i denne dels kapitel 9, i hemmeligheden ved legemernes omgivende lys. Det var altså ved Abrahams אשל-fortjeneste, at han kløvede floden, som ovenfor.

»Lærerne har allerede sagt osv.« vender tilbage til den, som i sit liv fik del i omvendelse. Det er klart, at han får del i meget godt. Men selv ved sjælens udgang: »Indtil knuselse« er sjælens sønderknuselse. Mere endnu: Selv den, som udåndede og døde i sin synd, får udbedring gennem sjælevandring, som han fortsat forklarer. »Bolig, redskaber, kvinde osv.«: Se de gamle Tiqqunim, tiqqun 6, blad 18b. »De udvider hans sind« betyder, at menneskene, som er indbefattet i det øvre menneske, da bliver fuldendte. אדם fuldt skrevet, אלף דלת מם, har talværdien הכתר[DA243406]. Herom sagde han »Du sagde: Vend tilbage, menneskebørn«. Netop hans sind, דעתו, for Daat er i Keter. דירה כלים אשה, bolig, redskaber, kvinde, har også talværdien הכתר.

»Deres løskøbelse er kostbar osv.«: Deres neshamahs trin kom fra et sted af høj værdi. Derfor behøvede de ת' sjælevandring[DA243407] gennem Pinchas og Elias, som det kommer. »Hos de fornemme osv.« er Arons sønner. »Om renselsen«: De døde. »Om forløsningen«: De blev udbedret gennem sjælevandring. »Deres fordærvelse og udbedring osv.«: Nadavs og Avihus. »Hevels synd

Tilbage til kapitlet i indholdet

KLADDE · uafklaret · fortsat

Joel Moshe - 1 - fortsat

osv.«: Han blev overmodig, fordi hans offer, men ikke Kains, blev modtaget, og skuede Shekhinah, som nedenfor. »En tilføjelse i skabelsen osv.«: Hevel, som er Moses, havde ingen tilknytning til denne verden og blev kun skabt for verdens grundlæggelse, som bekendt. »Alle kredsløbets vilkår« er sjælevandringen, som han måtte gennemgå.

»Han skuede og døde osv.« antyder de fire, som gik ind i pardes: Det første menneske fornægtede roden som Acher; Hevel skuede og døde som ben Azzaj; Noa skuede og blev skadet som ben Zoma, da han drak vinen, som han havde plantet. For deres forklaring, se Zohar, Bereshit. Abraham gik ind og ud i fred som rabbi Akiva. »Han vendte tilbage med lighedens udbedring«: Ved Shets fødsel vandrede Hevels sjæl ind; det er forklaringen på »Gud satte mig afkom osv.« »Han vendte atter tilbage osv.« er Moses. »Ved fire vil jeg ikke føre ham tilbage«: Han skal ikke mere vandre til et nyt legeme. »Fordi hans far hvilede i ham«: Det første menneske, Hevels far, hvilede i sin søn Moses. Det første menneskes sjæl trådte ind som en ekstra sjæl i Moses, hvor den blev udbedret; se Zohar, Bereshit, side 110. »Han bragte urenheden til ophør« gennem de døde ved Sinajs bjerg[DA243408]. »Heller ikke dér på marken vogtede han sig for de ugudeliges barmhjertighed osv.«: Han viste Kain barmhjertighed. Som sagt om »Kain rejste sig«: Det lærer, at han først var under Hevel, som viste ham barmhjertighed. »Også her« betyder hos Nadav og Avihu, som fik udsættelse osv.

Heqor Din — del 4 — kapitel 15

Joel Moshe: 1

Jad Jehuda: א · ב · ג · ד · ה · ו · ז · ח · ט · י · יא · יב · יג · יד · טו · טז · יז · יח · יט · כ · כא · כב · כג · כד · כה · כו · כז · כח

KLADDE · uafklaret

Joel Moshe - 1

»Lærerne sagde desuden osv.«: Hensigten er at angive alle Nadavs og Avihus synder én for én for at gøre rede for hele deres fordærvelse? og udbedring. »Dem, som beregner endetider osv.«:

Rema fra Fano

Lærerne sagde desuden, at Arons sønner døde på grund af deres tilnærmelse og deres frembærelse af offer; fordi de ikke viste deres far ære, ikke rådspurgte Moses, ikke rådførte sig med hinanden, afsagde en halakhisk afgørelse i deres lærers nærvær, gik ind berusede af vin,

KLADDE · uafklaret · fortsat

Joel Moshe - 1 - fortsat

Som nedenfor i kapitel 16 beregnede de enden før deres tid for at herske i Moses' og Arons sted, da disse forsinker forløsningen, som det kommer. »Og det ubestemte, והסתם,

KLADDE · uafklaret · fortsat

Joel Moshe - 1 - fortsat

כדדשנינו[DA243701] osv.«: Josva mente nemlig, at deres profeti kom fra Herren selv, ikke som de ældstes, der modtog ånd fra Moses. Det ses af Moses' svar: »Gid hele Herrens folk var profeter, når Herren giver sin ånd over dem«. Eldad og Medad havde ånd og lys selvstændigt fra Herren, ligesom Moses. Derfor blev Josva nidkær; bemærk det. »Josvas ord svarer osv.«: Se Rashis forklaring dér, som anfører denne mishnah.

»Modstykket i nymånens bukkeoffer osv.«: Moses og Aron var som de store lys, mens Moses og Josva var som det store lys og det lille lys. Da Aron og Mirjam talte mod Moses, var det som månens anklage. Det var ikke nok, at han blev spedalsk[DA243702]; han måtte også forsone ham ved at sige »Åh, min herre«, ligesom nymånens bukkeoffer, som månen bringer til forsoning deroppe. Sådan udlægges det her. »Jeg vil ikke komme ind i byen osv.«: Jerusalem nedenfor er ו"ה, og Jerusalem ovenfor er י"ה. Når Jerusalem nedenfor ikke er fuldendt og ikke modtager sit lys fra Binah, som kaldes den, der rider i Aravot — Daat kaldes nemlig Aravot, den syvende himmel, som forklaret på sit sted — modtager י"ה heller ikke fra Arikh, som kaldes de ældgamle himles himle. Dette sammenlignes med

Rema fra Fano - fortsat

manglede klæder, ikke havde helliget hænder og fødder, tilberedte udenfor og førte ind indenfor efter saddukæernes udlægning, og fordi de hverken havde børn eller hustruer. Lærerne knyttede alt dette til skriftvers. Ud over alt dette har vi hørt om deres bagtalende læber: De sagde »Hvornår dør disse to gamle, så vi kan lede forsamlingen?« Det modsatte var kong David, fred være med ham, som sagde »Jeg glædede mig, når de sagde til mig: Vi skal gå til Herrens hus«, skønt han hørte det med sine egne ører, som i »når de sagde til mig«: Hvornår dør denne gamle, så hans søn træder frem og bygger helligdommen?

Det er nærliggende at forstå, at Arons to sønner dermed hørte til dem, som beregner endetider. Josva havde allerede troet, at Eldad og Medad syndede ved dette, da han sagde om dem »Min herre Moses, hold dem tilbage«. Han sagde, at han skulle hindre dem i at bruge hans scepter, mens han endnu levede hos dem hernede. Josvas ord svarer til det, vi har lært: Din elevs ære skal være dig så kær som din egen, din fælles ære[DA243601] som ærefrygten for din lærer, og ærefrygten for din lærer som ærefrygten for himlen. Første led kommer fra Moses, som ærede Josva og sagde til ham »Udvælg mænd for os«. Dets modstykke er »For en hånd på Jahs trone«: Da tronen ikke er fuldendt, er navnet ikke fuldendt. Midterleddet kommer fra Aron, som sagde til Moses »Åh, min herre«. Dets modstykke findes i nymånens bukkeoffer: Solen og månen er elskede fæller, og der krævedes soning til forsoning deroppe. Sidste led kommer bestemt fra Josva, som sagt. Dets modstykke er »Jeg vil ikke komme

KLADDE · uafklaret · fortsat

Joel Moshe - 1 - fortsat

ærefrygten for din lærer som ærefrygten for himlen.

»Til et yderligere trin osv.«: Enok er Metatron, mens Elias er iklædt som Sandalfon i Asijah. De, Moses og Aron, nåede Beriah og var dér højre og venstre. Det er את ved ה', som han så[DA243703], כראה, bogstaverne אהרן. Når du føjer bogstaverne כמ"ה til את ה'[DA243704], har det talværdien אהר"א. De ventede altså, at Moses og Aron skulle være ovenfor i de øvre verdener, mens de selv ledte på jorden nedenfor. »Han var håndværker, אומן[DA243705], til kampen osv.«: Som skrevet: »Moses, Aron og Chur steg op på højens top«. I begyndelsen var det Aron, Chur, Josva og Moses. Tegnet er »Hvor godt osv., at brødre bor sammen« — netop אחים, begyndelsesbogstaverne. De så, at Josva alene ville blive tilbage af dem alle og behøve להויע[DA243706]; derfor mente de, at det skulle være dem. Det forklarer dette kapitels slutning.

Men forholdene gjaldt Eliezer[DA243707], Pinchas, Josva og Kaleb. Tegnet er »Gør ved dem i din vrede«, אפיך, med begyndelsesbogstaverne Eliezer, Pinchas, Josva og Kaleb. Om Nachshon i Churs sted, se Zohar, Behaalotekha, side 296. »Pinchas og Kaleb, frelst fra løvens og hundens

KLADDE · uafklaret · fortsat

Joel Moshe - 1 - fortsat

gab«: Se בכי'[DA243708], kapitel 4. Skallerne kaldes løve, אריה, en belysning fra fire navne ב"ן, som er de levende væseners fire horn; ilden lå som en løve, som vi udførligt forklarede ovenfor i del 2, kapitel 6. Også Pinchas har talværdien fire gange ב"ן, mens Kaleb har talværdien én gang ב"ן, for at underkue ilden, som ligger som en hund mod nord, nemlig navnet ב"ן. I tre Havayah-navne er der 100 bogstaver?[DA243709] Pinchas har talværdien 208; dermed løve, 216. Derfor underkuede Pinchas skallerne, som kaldes løve, og Kaleb underkuede én gang ב"ן, ilden, som ligger som en hund.

Jad Jehuda - א

(א) »Lærerne sagde«: Alt står i Vajjiqra Rabbah og Torat Kohanim? [DA243801]

Jad Jehuda - ב

(ב) »På grund af tilnærmelsen«: De frembar fremmed ild i det allerinderste.

Jad Jehuda - ג

(ג) »På grund af frembærelsen«: De frembar et offer, som de ikke havde fået befaling om.

Jad Jehuda - ד

(ד) »De tilberedte udenfor osv.«: Advarslen »For i skyen vil jeg vise mig over sonedækket« blev sagt før Arons sønners død.

Rema fra Fano - fortsat

ind i byen«. Han satte ærefrygten for ham, som rider i Aravot, lig med ærefrygten for ham, som rider på de ældgamle himles himle, som forklaret på sit sted.

Men vi er forpligtede til at tale til Nadavs og Avihus forsvar. Kærligheden til buddet fik dem først til at trænge frem mod Herren for at se. Også ved røgelseshandlingen blev de forfærdede og skyndte sig at gribe et bud for sig selv. Alt helligt kræver imidlertid forberedelse, som vi nævnte ovenfor. Deres synd var tung i den tomme tale om deres fars og lærers død. De satte disse højt på grund af deres storhed: De så på lang afstand de gamles trin ved dagenes ende og sagde: Hvornår stiger de bort som Enok og Elias, til et trin højere end deres, højt oppe, for at tjene i pragt i himlens højde, mens vi leder på jorden nedenfor?

De havde anledning til at tage fejl[DA243602], fordi de blev salvet sammen med deres far, og fordi Moses satte Josva over krigen mod Amalek, mens han selv gjorde sig rede til kampen deroppe for at styrte fyrsten i det høje. Han tog Aron og Chur med sig. Fra den dag, kalven blev fremstillet, trådte Chur bort, og Nachshon kom ind. Også han døde i det år, og dom blev afsagt over Aron. Fra da af afsagde Moses dom over sig selv for at sone for Israels børn. Nadav og Avihu vidste, at Josvas ansigt var som månen, der behøver hjælp til at redde vores sjæl fra sværdet i krigen mod de syv folk, som skrevet: »Han skal stå foran præsten Eleazar«, som er ypperstepræst. Desuden blev det befalet, at han skulle have en præst salvet til krigen hos sig. Dermed kunne de to lede

Jad Jehuda - ה

(ה) »Efter saddukæernes udlægning«: De læser »For i skyen vil jeg vise mig« ligefremt, uden at knytte det til det, som får røgen til at stige, som anført i Joma.

Jad Jehuda - ו

(ו) »De sagde: Hvornår osv.«: I Vajjiqra Rabbah.

Jad Jehuda - ז

(ז) Det modsatte var David, som ikke bekymrede sig over dette, men tværtimod glædede sig over sådanne ord. Som anført i Makkot, kapitel 2, om »Jeg glædede mig, når de sagde til mig«: Rabbi Jehoshua ben Levi? [DA244401] sagde: David sagde: Jeg hørte mennesker sige: Hvornår dør denne gamle, så hans søn Salomon kommer og bygger det udvalgte hus, og vi kan drage op på valfart? Og jeg glædede mig osv.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - ח

(ח) Efter »når de sagde til mig« — til mig selv og i mit indre?[DA244501]

Jad Jehuda - ט

(ט) »Blandt dem, som beregner endetider«: De beregnede, hvornår Israel skulle komme ind i landet.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - י

(י) Ved dette: De profeterede, at Moses dør, og Josva fører ind osv. Derfor sagde Josva כלאם, hold dem tilbage [lakune] [DA244701] fra at profetere om dig.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - יא

(יא) »Josvas ord svarer« til det, som anføres i Mekhilta [lakune][DA244801] af rabbi Natan, og Rashi, må hans minde være til velsignelse, anfører i Beshallach ved »Moses sagde til Josva: Udvælg mænd for os« [lakune]. Udvælg for os, mig og dig: Han satte ham lig med sig. Heraf sagde de: Din elevs ære skal være dig så kær som din egen. Hvorfra kommer din fælles ære som ærefrygten for din lærer? Der siges: »Moses

Rema fra Fano - fortsat

dem, som kom til landet, på den tid sammen med Josva og Nachshon: Elleve dage fra Horeb til Qadesh Barnea. Da skulle de to gamle med erkendelsens slægt være fuldkomne sammen og græsse i haverne og i Eden mod øst. De vidste ikke, at forholdene gjaldt Eleazar og Pinchas sammen med Josva og Kaleb ved slutningen af fyrre år. Nachshon behøvedes kun til at beskytte mod den brændende slange ved begyndelsen af deres indgang i ørkenen; Pinchas og Kaleb kom senere for at redde dem, som drog ind i landet, fra hundens hånd og løvens gab.

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - יא - fortsat

sagde til Aron: Åh, min herre[DA244802]«. Var Aron ikke ældre end sin bror? Han gjorde sin fælle som sin lærer. Din lærers ærefrygt som himlens ærefrygt: Der siges? »Min herre Moses, hold dem tilbage osv.« Forfatteren nævner dette her i forbifarten for at forklare deres modstykker ovenfor.

Jad Jehuda - יב

(יב) »Modstykket er: For en hånd osv.«: Vore lærere, må deres minde være til

Jad Jehuda - יב - fortsat

velsignelse, udlagde, at den Helliges trone og navn ikke er fuldendte, før Amalek udslettes af verden. Stedet, velsignet være han, holder altså tronens ære, som sammenlignes med hans elev, kær ligesom sin egen ære, velsignet være han.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - יג

(יג) »Modstykket i nytårets bukkeoffer[DA245001]«: Månen anklagede? solen og sagde: To konger kan ikke osv., som anført i kapitlet Elleh Terefot. Den Hellige, velsignet være han, sagde: Bring et offer for mig. Det er det, som står om nytårets bukkeoffer: »Et syndoffer for Herren«. De forklarede, at offeret skyldes månens formindskelse? og skal forsone Herren? Derfor for Herren [lakune][DA245002]: Han blev beskæmmet ved fællers ære, og hendes fællesskab berører lærerens, Herrens, ære?

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - יד

(יד) Modstykket er »Jeg vil ikke komme ind i byen«. Vore lærere, må deres minde være til velsignelse, udlagde: Den Hellige, velsignet være han, svor ikke at gå ind i Jerusalem ovenfor, før han går ind i Jerusalem nedenfor. Meningen er [lakune][DA245101] og hans kongemagt.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - טו

(טו) Han ligestillede denne ærefrygt for Malkhut, som er den, der rider i Aravot. Aravot er tronen,

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - טו - fortsat

Beriahs verden, og over den er Malkhut. Han kalder ham sin lærer i forhold til tronen. Ærefrygten for himlen er Binah?, som kaldes over himlen, som skrevet i den hellige Zohar?, afsnit ו"ד?[DA245201]. Det er himlenes himle.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - טז

(טז) Hvad angår deres overmod og at de glædede sig ved Shekhinah, har vi allerede sagt ovenfor, at [lakune][DA245301] fik dem til det. Det var også grunden til deres tanke om røgelsen, da de mente [lakune], at der ikke var i hænderne, men kun det, som skinnede?[DA245302], for:

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - יז

(יז) [lakune][DA245401] og en stor gave, som vi nævnte ovenfor i del 3, kapitel 30?

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - יח

(יח) [lakune][DA245501] deres læber, som sagde: Hvornår dør disse to gamle? Efter det foreliggende var tung? mund deres læber dette. Alligevel må man skjule over dem, at de ikke længtes efter, at de gamle skulle dø hurtigt, så de selv kunne herske over fællesskabet, men:

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - יט

(יט) De satte disse værdige? gamle højt i deres trin, for det var meget, meget stort. De sagde: Hvornår skal han stige op til himlen [lakune][DA245601], Herrens vinger og hans tjenere i det høje efter deres æres værdighed? Når de sagde, at vi vil lede forsamlingen, var de afhængige af de gamles død; alt [lakune].

Jad Jehuda - כ

(כ) De havde anledning til at tage fejl og mene, at de skulle lede fællesskabet, fordi de blev salvet sammen med deres far, og fordi de vidste, at Josva skulle gå ind i landet og træde i Moses' sted. Han var mere end andre beredt og bestemt til dette; derfor satte Moses ham over krigen mod Amalek. De vidste også, at Josva behøvede hjælp; derfor førte Moses til slut?[DA245701] Aron og Chur med sig. Af alle disse grunde mente Nadav og Avihu, at de skulle være hans hjælp og støtte som ypperstepræst og præsten salvet til krigen og føre Israel ind i landet som præster?, sådan som Josva faktisk til sidst? fik befaling om at have disse som ypperstepræst og præsten salvet til krigen.

Jad Jehuda - כא

(כא) Han gjorde sig rede til kampen deroppe, idet han var fyrste deroppe, som anført i Zohar, Beshallach, side 116?[DA245801]

Jad Jehuda - כב

(כב) Chur trådte bort, da han blev dræbt, som bekendt; Nachshon?[DA245901] kom ind og blev fyrste for Judas stamme. Også han døde i den stund, og Kaleb kom ind i hans sted.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - כג

(כג) Nadav og Avihu vidste fra krigen mod Amalek, at Josva behøvede hjælp [lakune][DA246001].

Tilbage til kapitlet i indholdet

Historisk register: Heqor Din - IV - Kapitel 15

Jad Jehuda - כד

(כד) Som der står om ham: »Du skal lægge noget af din pragt på ham osv.« og »Han skal stå foran præsten Eleazar«. Det er det, vore lærere, må deres minde være til velsignelse, sagde: Af din pragt, men ikke hele din pragt. Heraf sagde de: Moses' ansigt er som solen, Josvas ansigt som månen osv. Derfor står »Han skal stå foran præsten Eleazar«.

Jad Jehuda - כה

(כה) Da Josva altså behøvede hjælp fra en ypperstepræst og en præst salvet til krigen, kunne Nadav og Avihu, som blev salvet sammen med deres far, være disse: Ypperstepræst og præsten salvet til krigen.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - כו

(כו) »Elleve dage osv.«: De længtes kun efter at føre dem fra Horeb til Israels land som ypperstepræst og præsten salvet til krigen [lakune][DA246301], som sagt ovenfor i del 3, kapitel 56?

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - כז

(כז) »Beskytte, brændende slange« [lakune] [DA246401], da Israel fremstillede kalven [lakune].

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - כח

(כח) Men ved Pinchas og Kaleb, som Josva sendte som spejdere, som bekendt, var? hans hensigt, at de skulle redde? dem, som kom til landet, fra hundens skal og den ydre løves skal. For [lakune][DA246501], og Pinchas [lakune], den ydre, for Pinchas skrevet fuldt med jod har, sammen med bogstaverne og ordet, talværdien אריה[DA246502], løve.

Heqor Din — del 4 — kapitel 16

Joel Moshe: 1

Jad Jehuda: א · ב · ג · ד · ה · ו · ז · ח · ט · י · יא · יב · יג · יד · טו · טז · יז · יח · יט · כ · כא · כב · כג · כד · כה · כו · כז · כח · כט · ל · לא · לב · לג · לד · לה · לו · לז · לח · לט · מ · מא · מב · מג · מד · מה · מו · מז · מח · מט · נ · נא · נב · נג · נד · נה · נו · נז

KLADDE · uafklaret

Joel Moshe - 1

»Efraims sønner osv.« drog ud før deres tid og blev dræbt. Deres sjæle blev samlet ind i urenheden. Dermed forsinkede de faktisk deres egen forløsning, og heller ikke for hele Israel var forløsningen fuldstændig, for disse gnister forblev blandt skallerne, indtil Ezekiel kom og gjorde de tørre knogler levende. »Efraims søn osv.« er den kommende Messias, Josefs søn, for dette, at de beregner enden før dens tid. »Endnu en anden grund«: En anden grund til, at han gennemboredes, er Jeroboams synd, da han lavede kalvene; se Zohar, Ki Tetze, side 534.

»Når de mindedes, hvad han havde gjort osv.«: De mindes Hadadrimmons onde handling, da han dræbte Akab og sagde »Vor hånd er ophøjet osv.« De begræder ikke Akabs død, men alene hans ord, vor hånd er ophøjet. Dermed løses, hvorfor han ikke sagde som klagen ved Ramot Gilead, ligesom han derefter sagde Megiddos dal: Her nævner han kongens navn og dér stedets navn; bemærk det. Når Joshijah begrædes, begræder man også dette. »Som forklaret i Zohar osv.«: Se Shemot, side 6. I

KLADDE · uafklaret

Rema fra Fano

Sådan er også dommen over dem, som beregner endetider: De forsinker faktisk deres egen forløsning, som det skete med Efraims sønner, da Israel drog ud af Egypten. Der findes ingen fuldstændig forløsning, hvis »din fordrevne er ved himlens ende«. Derfor sagde lærerne med rette, at de forsinker forløsningen for helheden. Ligesom Davids søn er gennemboret for vore overtrædelser, skal Efraims søn derfor gennembores for dette og endnu en anden grund. Når han når dødens porte og tænker på omvendelse i sit hjerte, skal Davids søn og alle de hellige med ham bede om barmhjertighed for ham og gøre ham levende. Som skrevet: »Jeg vil udgyde nådens og bønfaldelsens ånd over Davids hus og Jerusalems indbyggere, og de skal få ham, som de gennemborede, til at se mod mig[DA246701]«, efter »Deres klippe solgte dem«. Således sagde også Abraham og Jakob: »Deres synder skal udslettes ved dit navns hellighed«, som forklaret i Zohars midrash til Klagesangene. Det betyder: Når de overgives for dit navns hellighed, udslettes deres synder straks. Også her er Davids hus og Jerusalems indbyggere den store domstol, byens vogtere, som arbejder for dens beboelse ovenfor og nedenfor. De gennemborede Efraims søn ved at tilslutte sig hans dom; nu skal han ved deres bøn få del i fuldstændig omvendelse indtil knuselse. Som skrevet: »De skal få til at se mod mig«,

KLADDE · uafklaret · fortsat

Joel Moshe - 1 - fortsat

himlen er et levende væsen, som hedder Israel. Hun steg ned til Egypten med alle sine stridsvogne; der fandtes mandlige og kvindelige. Det er »De kunne ikke tøve«, for Herrens hærskarer drog ud. Når de siger »I drog ud i hast«, er det Shekhinahs hast. ואלה har talværdien 42. Begyndelsesbogstaverne i שמות בני ישראל har talværdien 312; 312 sammensætninger[DA246803] af הויה? steg ned til Egypten. »Altså som vi har sagt«: Klagen gjaldt vor hånd er ophøjet.

»Også i klagen over Josef osv.«: Ligesom man ved Joshijahs klage mindedes en anden klage, som ovenfor, nævner man ved klagen over Messias, Josefs søn, en anden klage over Jonatan og Saul, som ikke blev begrædt, som de burde. Det er: Den, som sørger for hårdt over sin døde, græder over en anden død. Det vil sige en, som allerede døde og ikke blev begrædt, som han burde, og nu igen vandrede til et legeme og døde. Derfor er det naturligt, at man sørger for hårdt over sådan en, fordi han ikke blev begrædt rigtigt første gang. Det hørte jeg af min lærer,

KLADDE · uafklaret · fortsat

Joel Moshe - 1 - fortsat

מהור"ל[DA246801] fra Lviv. »Som kom fra Leah osv.«: Kongemagten passer Leahs sønner, næstemandens rolle Rachels sønner. Som Jonatan sagde til David: »Du skal være konge, og min far — jeg skal være d i n næstemand[DA246802]«. David kom fra Leah gennem Juda og Jonatan fra Benjamin. Derfor sagde Saul til ham »Du vælger for Isajs søn, til skam for dig og for din mors nøgenhed«. »Til skam for hendes to sønner« er Josef og Benjamin, for Jonatan kom fra Benjamin og hans mor fra Josef. »De spiste ham ikke som en umoden frugt«: Før hans tid. »Kongen og næstemanden«: David er konge fra Leah, Jonatan næstemand fra Rachel. »Varigt osv.«: Da de sagde som alle folkene.

»De bortkomne hunæsler osv.« antyder, at skallerne fik overhånd, efter »De, som sender oksens og æslets fod ud«. Mikhas gudebillede lignede et æsel. Det ville have været passende, at han vendte tilbage og brød deres styrke, for han var fuldkomment retfærdig uden fejl. Som vore lærere, må deres minde være til velsignelse, sagde: »Saul var ét år gammel, da han blev konge« — ligesom en etårig er uden synd, var Saul ren for enhver synd. Han burde have ført dem tilbage til helligheden.

KLADDE · uafklaret · fortsat

Rema fra Fano - fortsat

והביטו אלי, i hifil, hvis intransitive form er »Han ser mod jorden«, ונבט לארץ.

Der står: »På den dag bliver klagen i Jerusalem stor som klagen over Hadadrimmon i Megiddons dal.« Vi oversætter: Som klagen over Akab, Omris søn, som Hadadrimmon dræbte ved Ramot Gilead, og som klagen over Joshijah, Amons søn, som den halte Farao dræbte i Megiddons dal. Dette korte skriftsted rummer dobbelt indsigt i forhold til, hvad Targum lader os høre med sin udførlighed. Akab og Joshijah døde nemlig begge ved pile, som skrevet: »Som den gode, således synderen«. Akab blev ikke begrædt af Israels fromme, kun af sine ugudelige tjenere, som anført ved slutningen af kapitlet Arbaah Avot. Tværtimod: »Jubel gik gennem lejren«, efter »Når de ugudelige går til grunde, er der jubel«, som anført i kapitlet Echad Dinei Mamonot. Det fremgår også præcist af, at ויעבר står uden vav, som i »Gud lod en vind gå over jorden«: Et transitivt verbum. Som de udlagde dér: Han glæder sig ikke selv, men lader andre glæde sig, når de ugudelige går til grunde.

De, som begræd Joshijah i Megiddons dal, gjorde klagen større, når de mindedes det, Hadadrimmon havde gjort. Klagen gjaldt ordene »Vor hånd er ophøjet«, ikke Akabs død. Mikhajehu havde jo sagt til ham »Drag op og lad det lykkes«, et transitivt verbum, hvis intransitive form er »Hav fremgang, rid«. Han sagde, at han skulle lade det lykkes for andre. »Herren vil give« — af høflighed forklarede han ikke, hvem giveren var[DA246702] — »i kongens hånd« er Hadadrimmon. Han talte

KLADDE · uafklaret · fortsat

Joel Moshe - 1 - fortsat

Sådan gik det ikke, for han fik besked om, at hunæslerne var fundet af sig selv. Alt dette skyldtes, at Saul var fra den kvindelige verden, idet der siges til hans mor Rachel »Også dette er en søn for dig« — netop for dig. »Den, som klædte dem osv.« er verset i Davids klage over Jonatan og Saul: »Israels døtre, løft en klage over Saul, som klæder jer i skarlagen med prydelser«, for også han var fra den kvindelige verden. »Rabbi Jishmael var som ham osv.«, som vi lærer i Nedarim: Se dér, kapitel 9, mishnah 10: »Israels døtre, løft en klage over rabbi Jishmael osv.«

»Sandt og ramte den rette lære osv.«: Det er en kendt indledning, at Jakob havde to partnere, Rachel og Leah. Rachel var hans partner bestemt ved sjælenes fødsel, som i næste kapitel, mens Leah kom ved barmhjertighed. Derfor »var Leahs øjne bløde«: Hun troede, hun skulle falde i Esaus lod, indtil hun ved stor barmhjertighed blev forenet med Jakob. Foreningen med Rachel er fra Malkhuts aspekt, den tiende egenskab i forhold til Keter, som er פלא, under, bogstaverne i אלף, alef. Derfra kommer lyset fra foreningen med Leah og titusindernes aspekt: Jeres titusinder til David, som kom fra Leahs sønner. Dermed tilfalder

KLADDE · uafklaret · fortsat

Joel Moshe - 1 - fortsat

tusinderne af sig selv Saul, en tiendedel af David. Det er »Og kun kongemagten er endnu tilbage til ham«, לו אך המלוכה, med begyndelsesbogstaverne Leah. Han er Messias, Davids søn, som skal »dømme Esaus bjerg«, לשפוט את הר עשו, med begyndelsesbogstaverne Leah. Derfor sagde Jonatan til David »Din kærlighed var underfuld for mig« fra hemmeligheden ved פלא; det er let at forstå.

»Ved den sidste klage« er ved drabet på Messias, Josefs søn, for Jonatans sjæl er i Messias, Josefs søn. »Rachel græder over sine sønner« i flertal: Jonatan fra Benjamin og Messias, Josefs søn. »Når han ikke er mere«: Det er Messias, Josefs søn, som nu vækker gråden fra jer. Således er det også en grund angående den første søn, som om de begge døde på samme dag? Som Jakob sagde om Benjamin: Det forekommer mig osv. »Det, Tosafot skrev osv.«: I Bava Metzia, kapitlet Ha-Meqabbel, er kvinden fra Sarepta Messias[DA246804], Josefs søn; se dér.

Jad Jehuda - א

(א) »Og sandelig osv.«: Forfatteren forklarer forholdet med dem, som beregner endetider, fordi han i forbifarten nævnte det?[DA246901] i foregående kapitel.

KLADDE · uafklaret · fortsat

Rema fra Fano - fortsat

bestemt sandt. Andres fremgang er det, han siden forklarede: »De skal vende tilbage i fred, hver til sit hus«. Hvorfor skulle de gode og retskafne begræde ham, når vredens glød fjernes fra verden ved et ugudeligt menneskes død? Da skal »hver mand og hans hus«, som kom til Egypten med Jakob, som forklaret i Zohar, vende tilbage med den krone, hans mor satte på kong Salomon. Det er altså, som vi har sagt.

Heller ikke kong Akaz ville Hizkijah begræde. Tværtimod slæbte han hans knogler for at rense dem, efter at han forudså slette sønner for sig selv, som ikke var egnede til at rense hans fars dej før tredje slægtled. Også i klagen over Josefs søn, som overgives i Gogs og Magogs hånd på grund af Jeroboams synd, skal man mindes Sauls og Jonatans død. De var fuldkomment retfærdige. Jonatan »valgte for Isajs søn«: Han valgte kongemagten for at overgive den til David, som kom fra Leah, til skam for Rachels to sønner. Han selv kom fra Benjamin, mens hans mor kom fra Josef; hun var af Manasses stamme fra Javesh Gilead. Havde Israel ikke bedt om en konge på en upassende måde, havde de ikke spist ham som en umoden frugt til det første kongedømme. David og Jonatan, kongen og hans næstemand, var rede til at grundlægge et varigt kongedømme over Israel. Men deres forkastelse af himlens kongedømme og anstødsstenen i Mikhas gudebillede blandt dem førte til, at Saul blev rejst som konge. Som hans navn, således han: Lånt, שאול, til kongekronen for en tid.

De bortkomne hunæsler antyder slægtens fordærv: Skallen gennembrød

Jad Jehuda - ב

(ב) »For dem selv«: For deres sjæle, så de ikke kan forløses.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - ג

(ג) »Efraims sønner« regnede sig frem til enden på Egyptens landflygtighed og tog fejl [lakune] [DA247101]. De er også de døde, som Ezekiel gjorde levende, som anført i kapitlet Cheleq. Før dette var deres sjæle ikke nået til udbedring.

Jad Jehuda - ד

(ד) Israels forløsning er ikke fuldstændig, så længe én af dem endnu ikke er udbedret. Derfor sagde vore lærere, må deres minde være til velsignelse, med rette: Må ånden svinde bort hos dem, som beregner endetider og forsinker forløsningen. Når de forsinker deres egen forløsning, forsinker de nødvendigvis også Israels forløsning.

Jad Jehuda - ה

(ה) Ligesom de derfor forsinker ankomsten af Messias, Davids søn — det er det, som siges?: Gennemboret for vore overtrædelser — forårsager de således, at Messias, Josefs søn, bliver dræbt?[DA247301].

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - ו

(ו) Endnu opkræver de andet? på grund af hans fædres synd, Jeroboam, Nevats søn, som anført i Zohar, for er det ikke med ham מקו"ר?[DA247401].

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - ז

(ז) »Når han når osv.«: Forfatteren forklarer dermed »Jeg vil udgyde over Davids hus osv., og de skal få ham, som de gennemborede, til at se mod mig, og de skal begræde ham osv. På den dag bliver klagen i Jerusalem stor som klagen over Hadadrimmon i Megiddons dal« (Zakarias 12). Vore lærere, må deres minde være til velsignelse, udlagde det i kapitlet He-Chalil, blad 22?, om drabet på Messias, Josefs søn. Forfatteren forklarer, at han ikke virkelig bliver dræbt[DA247502], for han skal være næstemand? for Messias, Davids søn, som han forklarer nedenfor. Men hans dom bliver afgjort, מצ"ד[DA247501], som en stor, at han skal dræbes?. De skal også bede om barmhjertighed for ham og vende om i fuldstændig omvendelse. Det er »De skal få til at se mod mig, som de gennemborede«.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - ח

(ח) Efter »Deres klippe solgte dem« (Femte Mosebog 32): Herren, velsignet være han, afsagde dom om, at de skulle sælges. Her er der ikke[DA247601] »ham, som de gennemborede med deres sværd?«, og deres dom blev afsagt.

Jad Jehuda - ט

(ט) »Indtil knuselse«: Til sønderknuselsen af hans

KLADDE · uafklaret · fortsat

Rema fra Fano - fortsat

sin indhegning, uden nogen til at binde den. Det passede ham at føre dem tilbage, for han var fuldkomment retfærdig uden fejl, efter lærernes ord. Men han var fra den kvindelige verden, da han kom fra Benjamin, om hvis mor der siges: »Også dette er en søn for dig«. Pigerne førte ham til seerens hus, talte længe med ham og betragtede hans skønhed. Det var ikke uden grund, for de var retfærdige. Men deres mazal så[DA246703], at han var den, som klædte dem i skarlagen med prydelser. Rabbi Jishmael var som ham, som vi lærer i Nedarim. Netop fordi det forholdt sig sådan, blev han meget vred på dem, fordi de gav David titusinderne og ikke tusinderne. Men Herrens ord i deres mund var sandt og ramte den rette lære: Den unge Benjamins egenskab er tiendedelen i forhold til det øvre under, hvorom der står »Din kærlighed var underfuld for mig«, som nedenfor. Ved hændelsen under krigen mod Amalek lykkedes det ham ikke ved den ene overtrædelse. Samuels profeti blev opfyldt: »Både I og jeres konge skal gå til grunde«.

Mere endnu: Saul og Jonatan blev ikke begrædt, som de burde. Ved denne sidste klage græder Rachel over sine sønners synd, den ene fra Josef og den anden fra Benjamin. Hun nægter at lade sig trøste over dem, »når han ikke er mere«, ham, som vækker gråden. Som Jakob sagde: Det forekommer mig, som om begge døde på én dag. Alt dette er tilstrækkelig antydning for den, som forstår.

Det er kendt, at Jonas, Amittajs søn, er kvinden fra Sareptas søn, som Elias gjorde levende. Da han efter Herrens ord

Jad Jehuda - ט - fortsat

sjæl, som han udgød til døden.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - י

(י) Som skrevet: והביטו, fra hifilbygningen, kan til andre[DA247801], nemlig at de skal løfte hans øjne? mod mig i omvendelse, for ved hans skyld?.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - יא

(יא) Det, som står for sig selv [lakune][DA247901], som »Han ser mod jorden« (Esajas 5).

Jad Jehuda - יב

(יב) »Der står osv.«: Forfatteren forklarer her versets slutning, »På den dag osv.«.

Jad Jehuda - יג

(יג) »Hvad Targum lader os høre«: Umiddelbart? er det vanskeligt, hvad klagen over Akab og Joshijah har at gøre med klagen over Messias, Josefs søn, og hvorfor de begræd Akab, som var ugudelig, så meget. Derfor synes forholdet?[DA248101] at være:

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - יד

(יד) Akab og Joshijah døde nemlig begge på én måde?. Man begræd slet ikke Akab. Men da de begræd Joshijah [lakune] [DA248201] [lakune], og det tidligere, at Hadadrimmon, kongen fra Megiddo?, dræbte, også בחרגו?[DA248202] Akab [lakune] [lakune]. De ville? i deres klage berede en antydning om Messias,

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - יד - fortsat

Josefs søn, og en antydning om også at mindes Sauls og Jonatans død, som var af Rachels børnebørn?. Skriftstedets mening bliver da: På den dag bliver klagen i Jerusalem over Messias, Josefs søn, så stor, at de skal løfte? en klage over Saul og Jonatan, som allerede gik til grunde og døde fra ældgamle dage og tidligere år. Det bliver som den klage, de sørgende over Joshijah i Megiddons dal nævnte: Også ved ham mindedes de, hvordan Hadadrimmon havde dræbt Akab tidligere. Denne forklaring er rigtig, ראי?, for hele formuleringen er »som klagen over Hadadrimmon i Megiddons dal« [lakune]. Ordet som klagen står i stedet for to, som om der stod: Som klagen over Hadadrimmon og som klagen i Megiddons dal.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - טו

(טו) Som skrevet: »Ved det g o d e ? [D A 2 4 8 3 0 1] , kom til hende, begyndte han at spørge hende ud om renhed, for han spiste challah. Det antydes præcist i »Tag mig dog et stykke brød i din hånd«: I din hånd er overflødigt og bruges til denne udlægning. Hun mistænkte ham for at ville spørge om kønslig omgang alene på grund af urenhed, som kom ud af hendes krop, som nævnt i Pirqei Rabbi Eliezer, og blev straffet for dette. Det, Tosafot skrev om kvinden fra Sareptas søn, er ikke skjult. Heraf kan vi forstå, hvorfor Jonas blev vred over, at Nineves omstyrtning ikke indtraf i hans dage: Han frygtede for dem på grund af krigen mod Gog og Magog.

Vi kan også forstå det, de sagde i Taanit om de 24 velsignelser: Fordi man vil slutte med »som viser landet barmhjertighed«, satte de Jonas før David og Salomon. Når dennes egenskab er udgydt som vand, skal Davids trone spire og blomstre. Også vi skal anerkende himlens dom som retfærdig og overveje, hvor mange gange kongens næstemand nåede dødens porte. Dommeren er trofast, velsignet være han, og viser ingen personsanseelse.

KLADDE · uafklaret · fortsat

Rema fra Fano - fortsat

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - טו - fortsat

retfærdige osv.« (Ordsprogene 11). De udlagde, da han klagede??, om Joshijah og Akab.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - טז

(טז) Som anført i Bava Qamma, kapitel 2?, ved Hizkijah: »De viste ham ære ved hans død« [l a k u n e] [D A 2 4 8 4 0 1] , 36.000 med blottet skulder. Men sagde man ikke, at de også gjorde sådan for Akab? Dér står, at de holdt en stor klage over ham, som vi siger [lakune]: »Som klagen over Hadadrimmon osv.«, oversat som klagen over Akab, Omris søn, osv. Det var under en krig, hvor der var mange mennesker, og alle begræd ham [lakune] [lakune]. Som skrevet: Når de ugudelige går til grunde, er der jubel; når Akab, Omris søn, går til grunde, er der jubel [lakune]. Hans tjenere og venner begræd ham. I Megillah, kapitel 1, skrev vore lærere, må deres

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - טז - fortsat

minde være til velsignelse: Da Israel var samlet dér under krigen, måtte de begræde ham af hensyn til hans venner og slægtninge; se dér og ved slutningen af Moed Qatan.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - יז

(יז) Som anført i kapitlet Echad Dinei Mamonot?, blad 39b: »Jubel gik gennem lejren«. Rav Acha, Chaninahs søn?[DA248501], sagde: Når de ugudelige går til grunde, er der jubel; når Akab, Omris søn, går til grunde, er der jubel. Glæder den Hellige, velsignet være han, sig da over de ugudeliges fald?

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - יז - fortsat

Der står jo »Da de drog ud foran de væbnede osv.« Rabbi Jose bar Chaninah sagde: Han glæder sig ikke, men får andre til at glæde sig?, som skrevet: »Som Herren glædede sig osv.« Det er præcist: Der står ישיש, får til at glæde sig, ikke ישוש, glæder sig. Det følger heraf.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - יח

(ויעבר יח er skrevet som transitivt verbum: Herren? lod jubel gå igennem. Det forekommer mig, at de derfor spurgte: Glæder den Hellige, velsignet være han, sig over de ugudeliges fald? Umiddelbart

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - יח - fortsat

[lakune][DA248601], at den Hellige glæder sig, da de sagde [lakune] [lakune], »Jubel gik igennem«. Han spurgte ikke ud fra selve? »Når de ugudelige går til grunde, er der jubel«. Efter forfatterens udsagn om, at ויעבר er transitivt, kan dette? om verset »Når de ugudelige går til grunde, er der jubel« være passende at spørge, for man kan sige som ovenfor: Skønt der ikke er glæde for ham, velsignet være han, ved deres fald [lakune].

Jad Jehuda - יט

(יט) Hans ord om Hadadrimmon, »Vor hånd er ophøjet«: Det var dette, klagen gjaldt.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - כ

(כ) Mikhajehu תחוה?[DA248801] jo fra begyndelsen, at Akab ville dø. Det er det, der står til ham som svar på spørgsmålet: Skal jeg drage til Ramot Gilead i krig eller lade være? Der står: »Han sagde til ham: Drag op og lad det lykkes, og Herren skal give i kongens hånd« (Første Kongebog 22). Fortolkerne mener, at han sagde det spottende; sådan er det ikke?. Mikhajehus mund og hjerte var jo enige, for han tænkte ikke på Akabs fremgang, men på andres fremgang. Han skulle lade det lykkes? for Israel, så hver vendte hjem i fred. Derfor sagde han והצלח som transitivt verbum, for verbet:

Jad Jehuda - כא

(כא) Den selvstændige og intransitive form her er צלח?, som i »Hav fremgang, rid?[DA248901]« (Salme 45). Hans hensigt var ikke? Akabs fremgang, som ovenfor. Og drag op; således også ordene:

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - כב

(כב) »Herren vil give« sigter til Akab, som Herren skal overgive i kongen Hadadrimmons hånd. At han ikke forklarede, hvem giveren var[DA249001], skyldtes høflighed for at ære kongemagten [lakune] [DA249002]. Kongen forstod, at han ikke talte rigtigt, og troede, at han sagde det spottende. Derfor sagde han »Hvor længe skal jeg besværge dig osv.«.

Jad Jehuda - כג

(כג) Han talte sandt, ikke spottende, som fortolkerne mener.

Jad Jehuda - כד

(כד) Det, han senere forklarede med »Jeg så hele Israel spredt på bjergene som får, der ingen hyrde har. Herren sagde: Disse har ingen herrer; de skal

Jad Jehuda - כד - fortsat

vende hjem i fred, hver til sit hus«.

Jad Jehuda - כה

(כה) Vredens glød blev fjernet, som anført i kapitlet Cheleq.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - כו

(כו) »Og ingen mand i sit hus osv.«: »De skal vende hjem i fred, hver til sit hus« sigter til de øvre trin, som skjulte?[DA249401], כסתמין?, hellige, efter Zohar, Shemot, om »Hver mand og hans hus kom« [lakune] [DA249402].

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - כז

(כז) »Altså som vi sagde« vender tilbage til: Hvorfor skulle de begræde ham? Klagen, som de nævnte i Megiddons dal, gjaldt bestemt Hadadrimmons fald? [DA249501], som vi sagde. Du kan vide, at det er sådan, for:

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - כח

(כח) Kong Akaz blev ikke begrædt af Hizkijahs sønner?[DA249601], fordi han var ugudelig [lakune] [DA249602].

Jad Jehuda - כט

(כט) »Også i hans klage osv.« støtter argumentet: Ligesom de i klagen over Joshijah nævnte det, som allerede var sket med Akab, skal de engang i Rachels klage?[DA249701] nævne Saul og Jonatans forhold.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - ל

(ל) »Jonatan valgte«, som skrevet: »Saul blev vred på Jonatan og sagde: Søn af en oprørsk og genstridig kvinde, ved jeg ikke, at du vælger for Isajs søn til skam for dig og for din mors nøgenhed?« Også udtrykket for Isajs søn kræver forklaring: Det var til at vælge [lakune][DA249801] Isajs søn. Forfatteren forklarer, at meningen er: Du vælger blandt kongemagterne? for at sælge den til Isajs søn. »Til skam for dig osv.« antyder skammen for Rachels to sønner, Josef og Benjamin, som Jonatan kom fra. Når du overgiver din kongemagt til David, דמתי גנלה? [DA249802], beskæmmer du Rachels to sønner [lakune].

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - לא

(לא) »Fra Javesh Gilead«: Jomfruerne blev givet som hustruer til Benjamins mænd, og hun var en af dem, som blev givet til Saul, som vore lærere? sagde om »søn af en oprørsk og genstridig kvinde«. Det forekommer mig, at han derfor kaldte således, til [lakune][DA249901] [lakune], om hendes ære.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - לב

(לב) »Havde det ikke været osv.«: Det ville faktisk have været, som Jonatan valgte?[DA250001], hvis Israel ikke havde bedt om en konge på en upassende måde.

Jad Jehuda - לג

(לג) Lånt til kongekronen for midlertidigt at udbedre slægtens brud.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - לד

(לד) »De bortkomne hunæsler«: At de først blev borte og senere blev fundet, da Saul blev salvet, antyder slægtens fordærv. Dengang fik det vilde æsels? skal overhånd og magtede [lakune] [DA250201]. Det, som står? foran den, er Torah og gode gerninger, som bekendt; se Zohar, afsnit ויק'[DA250202], side 506 [lakune], for jordens beboere, at æslet løftes?, bortset fra Saul, som var fuldkomment retfærdig. Som vore lærere, må deres minde være til velsignelse, udlagde »Saul var ét år gammel, da han blev konge«: Som en etårig, der ikke har syndet. De sagde også: Hvorfor varede hans kongedømme ikke ved? Fordi han ikke havde nogen fejl. Da han blev salvet, kom hunæslerne derfor til syne for at antyde, at kongemagten passede ham, og at han skulle føre? hunæslerne tilbage under tøjlen. Det forekommer mig, at det er Samuels ord til ham: »De bortkomne hunæsler osv. skal du ikke tænke på, for de er fundet. Hvem tilhører alt Israels begær? Er det ikke dig og hele din fars hus?« Umiddelbart er det vanskeligt [lakune] ham to adskilte ting [lakune]: Hunæslerne blev fundet, og derigennem blev kongemagten kendt: »Hvem tilhører alt Israels begær osv.«.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - לה

(לה) »Men han var osv.«: Det er ikke nødvendigt at sige, at hans kongedømme ikke varede ved, fordi han ingen fejl havde. Grunden var derimod den הכניעין?[DA250301], at han var fra den kvindelige

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - לה - fortsat

verden, som anført i Zohar, Vajelekh, side סס"ט? [DA250302]. Derfor:

Jad Jehuda - לו

(לו) Han sagde til Rachel: »Frygt ikke, for også dette er en søn for dig«. For dig synes overflødigt? [DA250401], men viser, at han er fra den kvindelige verden ligesom dig, husets hovedfrue.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - לז

(לז) »Pigerne osv.«: Dette antydes også i, at pigerne førte ham til seerens hus. Vore lærere, må deres minde være til velsignelse, sagde desuden, at de talte længe med ham for at betragte hans skønhed [lakune][DA250501], at Israels døtre havde formodningen om [lakune]. De var jo retfærdige! Alt antyder tilsvarende, at han var fra den kvindelige verden [lakune]. Det antydede David også i sin klage med »Israels døtre, græd over Saul«.

Jad Jehuda - לח

(לח) »Han, som klæder jer i skarlagen med prydelser«: Ved det?[DA250601], at også han var fra den kvindelige verden.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - לט

(לט) »Rabbi Jishmael var som ham«: Som vi lærer i Nedarim, kapitel 9: Da rabbi Jishmael døde, løftede Israels døtre en klage og sagde?: Israels døtre, græd over rabbi Jishmael. Således siges også om Saul osv. [lakune][DA250701]. Israels døtre klagede mere over ham end over nogen anden [lakune]. Hvorfor siger han således siges også? I disse?[DA250702] fortsætter hans vej: Også rabbi Jishmael var fra denne kvindelige verden.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - מ

(מ) Saul blev vred på de legende kvinder, som sagde »Saul slog sine tusinder, David sine titusinder«. Som skrevet: »Saul blev meget vred, og dette var ondt i hans øjne. Han sagde: De gav David titusinder, mig gav de tusinder osv.« (Første Samuelsbog 18). Også det skyldtes dette forhold: Når Saul var fra den kvindelige verden, burde man ikke mindske ham i forhold til ham?[DA250801] og sætte ham lavere end ham?.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - מא

(מא) Herrens, hærskarernes?, ord er dette, og der behøves endnu? [lakune][DA250901].

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - מב

(מב) »Ved hændelserne osv.« vender tilbage til det ovenstående [lakune][DA251001] osv. Derfor lykkedes det ham heller ikke ved den ene overtrædelse, efter vore læreres ord, må deres minde være til velsignelse.

Jad Jehuda - מג

(מג) »Også de[DA251101] osv.« (Første Samuelsbog 12).

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - מד

(מד) Ved den sidste klage over Messias, Josefs søn, hvor også Sauls og Jonatans død nævnes, som ovenfor, opfyldes det, som siges med stemmen?: »Rachel græder over sine sønner og nægter at lade sig trøste, for han er ikke mere« (Jeremias 31). Han begynder i flertal, over hendes sønner, og slutter i ental, for han er ikke mere. Meningen er, at hun græder over sine to sønner: Saul, som kommer? fra Benjamin, også fuldendte med ham?[DA251201], og Messias, Josefs søn. Hun nægter trøst? over dem. »Han er ikke mere« gælder Messias, Josefs søn, som er den vigtigste i denne klage og vækker? gråden. Saul, som allerede døde i gamle år, nævnes kun i tilknytning dertil.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - מה

(מה) »Som Jakob sagde osv.«: At man ved en ulykke for den ene af Rachels to sønner skal mindes det, som allerede skete med den anden?, er som Jakobs ord, det forekommer?, og som vore lærere, må deres minde være til velsignelse, sagde om »I skal bringe mine grå hår ned osv.«, hvor han nævnte [lakune][DA251301].

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - מו

(מו) »Som om begge« [lakune][DA251401]. Alligevel var han iblandt dem. Se, hvad Reem? skrev herom i Vajjigash.

Jad Jehuda - מז

(מז) »Det er kendt osv.«: I tilknytning hertil giver forfatteren en god begrundelse for, at Jonas, Amittajs søn, blev vred over, at Herren fortrød det onde, han havde varslet mod Nineve.

Jad Jehuda - מח

(מח) Han er kvinden fra Sareptas søn, som anført i Pirqei Rabbi Eliezer?[DA251601].

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - מט

(מט) »Da han kom osv.«: Forfatteren forklarer i forbifarten? behovet for Elias' ord til hende: »Tag mig dog et stykke brød i din hånd« (Første Kongebog 17). Det var for at prøve hende [lakune][DA251701] i hendes hånd, nemlig om hun var ren for al urenhed?, ham, for han spiste challah i renhed.

Jad Jehuda - נ

(נ) Fra menstruationsurenhed og urenhed fra hendes krop.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - נא

(נא) Som nævnt i Pirqei Rabbi Eliezer om »Du kom til mig for at minde om min synd«: Hun sagde: Før du kom til mig [lakune][DA251901] osv. Grunden var, at [lakune] ham for dette, at de insisterede? på hendes renhed.

Jad Jehuda - נב

(נב) Hun blev straffet for dette ved, at hendes søn døde.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - נג

(נג) [lakune][DA252101]. Dens ord er: I Seder Elijahu Rabbah står, at de var uenige om ham. Nogle sagde, at han var af Leahs børnebørn. Han sagde til dem: Jeg er alene af Rachels afkom. De sagde: Sagde du ikke til enken »Lav først mig en lille kage deraf, og lav til dig og din søn bagefter«? [lakune]. Han sagde til dem: Det barn er Messias, Josefs søn. Mine lærere antydede for altid, at dette ikke er ordet[DA252102], og således? for at opretholde alle lærernes ord. Det forekommer mig, at han var Jonas og i fremtiden skal vandre til Messias, Josefs søns, legeme. Hvor smukt? osv.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - נד

(נד) [lakune][DA252201] ved Jonas, men til en kommende tid?, i Nachum fra Elkoshs dage, som sagt ovenfor i del 2, kapitel 30?.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - נה

(נה) Da Jonas så?, at ikke [lakune][DA252301] Gog og Magog, som var i hans dage, og han skulle være Messias, Josefs søn [lakune], for han skulle dø

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - נה - fortsat

[lakune]: »Jeg er med rette vred indtil døden« [lakune]. Hensigten er for ham: Indtil min død; således skal jeg dø i krigen.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - נו

(נו) Og på grund af 22?[DA252401], det, som står i traktaterne?, kapitel 2? i Taanit, om verset, han var?[DA252402]: Den, som svarede Jonas i fiskens indre, han skal svare jer osv. Ved den syvende siger han: Den, som svarede David og hans søn Salomon i Jerusalem, han skal svare jer osv. Velsignet er du, Herre, som viser landet barmhjertighed. I Gemara: Jonas kom jo efter David og Salomon; hvorfor sætter man ham først? Fordi man vil slutte med Velsignet, som viser landet barmhjertighed. Forklaring?: Man vil afslutte alle velsignelserne med Velsignet, som viser landet barmhjertighed; derfor vil vi have David og Salomon ved denne afslutning, for de bad for Israels land. Sådan har jeg hørt det. Eller fordi de indrettede helligdommen, som var det vigtigste i

Tilbage til kapitlet i indholdet

Historisk register: Heqor Din - IV - Kapitel 16 — opslag 1 af 2

Historisk register: Heqor Din - IV - Kapitel 16 — opslag 2 af 2

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - נו - fortsat

landet. Hertil. Og [lakune][DA252403], de sagde med rette: Fordi man vil slutte med Velsignet, som viser landet barmhjertighed. Det sker gennem Messias, Josefs søn, som kommer først, og efter ham Messias, Davids søn, med alle de hellige. Derfor satte de hvem? før Jonas[DA252404], som skal vandre til Messias, Josefs søns, legeme.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - נז

(נז) Kongens næstemand, Jonatan, nåede dødens porte, for han selv blev dræbt i krigen. Jonas, hans sjæls næste legeme, kvinden fra Sareptas søn [lakune][DA252501], indtil Elias gjorde ham levende? [lakune], indtil ved navnet? Messias, Josefs søn, hans sjæls næste legeme, som de skal gennembore og først dømme til at blive dræbt. Men derefter skal han gennem sin omvendelse blive helbredt, som nævnt.

Heqor Din — del 4 — kapitel 17

Jad Jehuda: א · ב · ג · ד · ו · ז · ח · ט · י · יא · יב · יג · יד · טו · טז · יז · יח · יט · כ · כא · כב · כג · כד · כה · כו · כז · כח · כט · ל · לא · לב · לג · לד · לה · מג · מב · מא · מ · לט · לח · לז · לו

Joel Moshe: 1

Jad Jehuda - א

(א) »De indsigtsfulde skal stråle« ved ordet ved i verset »Du skal regere« (Første Samuelsbog 23). Vi ved allerede fra foregående kapitel, at Jonatans sjæl skal vandre?[DA252801] til Messias, Josefs søn.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - ב

(ב) Ordet ved siges kun, כ"א?[DA252901], om noget sandt, som i fremtiden? under alle omstændigheder skal blive

KLADDE · uafklaret

Rema fra Fano

De indsigtsfulde skal stråle gennem Jonatans ord til David: »Du skal regere over hele Israel, og jeg skal være din næstemand; også min far Saul ved det«. At vide siges kun om sande forhold, som under alle omstændigheder skal blive til virkelighed. Også Saul sagde, da han søgte at forsone David, efter at denne havde skåret fligen af hans kappe i hulen som tegn på, at han ikke ville skade ham: »Jeg ved, at du bestemt skal blive konge, og at Israels kongedømme skal stå ved magt i din hånd«. Det er tre

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - ב - fortsat

virkeligt, hvis det endnu ikke er sket. Det viser, at Jonatan engang i sit næste legeme skal være Davids næstemand.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - ג

(ג) Det er tre formuleringer? om kongemagt: מלך תמלך ממלוך, regerede, du skal regere, fra at regere[DA253001], over for Messias' tre sjælevandringer. Adam,

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - ג - fortsat

David og Messias har nemlig notariqonet אדם, i [l a k u n e] [D A 2 5 3 0 0 2] konger. מלוך er en infinitiv i stedet for fortid og svarer til Adam; תמלוך er henvendt til David. Sauls kongedømme skal stå ved magt i fremtiden gennem י"ש?[DA253003], med ære?, over for Messias.

Jad Jehuda - ד

(ד) »Vi nævnte allerede osv.«: Forfatteren forklarer her? Davids klage over Jonatan: Davids nefesh blev knyttet[DA253101]. Hvem hænger ved hvem? Sig: Den mindre ved den større.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - ו

(ו) Fra det øvre under, som er Keter, herlighed. Det er »Din kærlighed var underfuld« [lakune] [DA253201], afhængig af det øvre under.

Jad Jehuda - ז

(ז) »Der ikke har nogen begrundelse«: Den øvre Keter kaldes vilje; derfor er der ingen begrundelse? [DA253301] for vilje. Den mætter også alt levende med velvilje, hvori der ikke er? misundelse og kappestrid.

Jad Jehuda - ח

(ח) Den yngre, Rachel, sætter den ældre Leah i brudelejet.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - ט

(ט) Således i kongens ordning, den mindre som den øvre?: Jonatan fra

KLADDE · uafklaret · fortsat

Rema fra Fano - fortsat

kongedømmer: For Adam, for David og for Messias. Alene i Messias' hånd skal Israels kongedømme stå ved magt, som vore lærere, må deres minde være til velsignelse, siger. Det betyder det lave kongedømme, næstemandens del. Det skal stå ved magt i Messias' hånd, ham, som har den sande kongemagt, så næstemanden adlyder ham helt. Vi nævnte allerede, at Jonatan var glad og ønskede at være hans næstemand. Jonatans nefesh var nemlig knyttet til Davids nefesh, som den mindre hænger ved den større.

Det er Davids klage over ham: »Din kærlighed var underfuld for mig«. Fornuften kan efter naturens gang ikke fatte, at kongens søn elsker hans tjener så højt, at han frivilligt sætter ham på sin fars trone og selv bliver hans næstemand. Derfor sagde David: »Fra kvinders kærlighed« — vore mødres kærlighed til hinanden, da Rachel gav Leah tegnene og ikke var misundelig på sin søsters lår[DA252701]. Derfra begyndte din kærlighed til mig, så du ikke var misundelig på mig. Begge dele kom fra det øvre under, hvor der ikke findes nogen begrundelse, og som mætter alt levende med velvilje uden misundelse eller kappestrid. Han gjorde, hvad han ønskede: At den yngre satte den ældre i brudelejet og var hendes brudefører. Således også i kongens ordning: Den unge Benjamin beredte Judas trone.

Heraf findes to slags ægteskabelig forening for et menneske. Den ene er som Rachel for Jakob: Hun var hans egentlige ægtefælle ved sjælenes fødsel fra foreningen af den Hellige, velsignet

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - ט - fortsat

Benjamin i [lakune] [DA253501] bereder kongetronen for David. Det er »Din kærlighed var underfuld«, at [lakune] den øvre, din kærlighed til mig[DA253502], fra kvinders kærlighed til vore fædre?, som også handlede sådan.

Jad Jehuda - י

(י) »Heraf findes osv.«: Forfatteren forklarer her? [DA253601] foreningen ovenfor og nedenfor.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - יא

(יא) Fra foreningen af den Hellige, velsignet være han, og Israels forsamling, Tiferet og Malkhut, שתונו? [DA253701], frembringes sjælene, som bekendt. Foreningen mellem Jakobs og Rachels sjæle, som holder? Tiferet og Malkhut, som bekendt.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - יב

(יב) Herom siges »en hjælp over for ham«, Leah [lakune][DA253801].

Jad Jehuda - יג

(יג) Som Leahs forening med Jakob.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - יד

(יד) Som i »Jeg løfter mine øjne mod bjergene; hvorfra kommer min hjælp?« Det er Yesods ord, som er særligt knyttet? til den øvre forening, כ"ב[DA254002], som bekendt [lakune] [DA254001]. Foreningen iklæder sig?, som bekendt,

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - יד - fortsat

her?, mine øjne; dér כ"ח?. Og således at [lakune] bjergene, som bekendt. Fra intet, fra den øvre Keter, som kaldes intet [lakune].

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - טו

(טו) [lakune][DA254101] i verden er Yesod, om hvem der står [lakune], foreningen fra verden, כגדם?[DA254102]. Zohar, Shemot, side י"ס?.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - טז

(טז) »Indbefatter tre«: Som anført i Tiqqunim: אין indbefatter? tre sefirot: Alef er Keter, jod Chokhmah og vav Binah[DA254201].

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - יז

(יז) I Sefat Emet [lakune] [DA254301].

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - יח

(יח) Derfor skal hans forening nævnes? [DA254401].

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - יט

(יט) »Grunden osv.« vender tilbage til, at Jonatan ønskede at være Davids næstemand. At det ikke blev virkeligt i Davids dage, skyldtes skaden fra Lots to døtre, som Davids hus hvilede på? [DA254501]. Skaden var endnu ikke udbedret og hindrede David i at have en næstemand under sig [lakune][DA254502], indtil Rehabeam blev født, בזמנית?[DA254503], og

KLADDE · uafklaret · fortsat

Rema fra Fano - fortsat

være han, og Israels forsamling. Herom siges »Min hjælp kommer fra Herren«, efter »Jeg vil gøre ham en hjælp over for ham«. Den anden følger ikke fødslens orden, men kommer ved barmhjertighed, som Leahs forening. Som skrevet: »Hvorfra kommer min hjælp?« Det øvre under kaldes nemlig אין, intet, som bekendt. Således står også »Visdommen findes fra intet«. Verdens retfærdige, om hvem der står »Den retfærdige gik tabt«, skal sige: »Jeg løfter mine øjne«, de to egenskaber over ham, »mod bjergene«, de tre over dem. »Fra intet«, underet, som indbefatter tre, »kommer min hjælp«, som vi sagde. Det er i sandhed en underfuld, enkel og klar forening i Sefat Emet[DA252702].

Den, som siger denne salme med hensigt ved slutningen af alle sine bønner, før han flytter fødderne, får anvist en passende ægtefælle, enten efter fødslens orden eller gennem barmhjertighed. Den, som beder om barmhjertighed for den øvre forening efter den hensigt, vi nævnte, og selv behøver det samme, får svar først, så han kan få del i at vække nedenfra og være brudefører ovenfor.

Før Rehabeam blev født, var renselsen af Davids hus fra Lots to døtre endnu ikke fuldendt. Mens han var spæd og lå i vuggen, priste og takkede David, fordi det allerede var fuldendt i hans dage. Eller han forudså, at denne udbedring var nær, som forklaret hos os i Em Kol Chaj. Om ham og sig selv sagde han »Dine undere og dine tanker mod os«. Derefter ønskede den Hellige, velsignet være han, at Rehabeam og Jeroboam, Juda og Efraim, sammen skulle være kongen og næstemanden, for at

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - יט - fortsat

udbedringen af Lots to døtre blev fuldendt.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - כ

(כ) »Mens han var spæd osv.«: I Midrash Rabbah, Rabbah?, ved »Du har gjort mange ting, Herre, dine undere og tanker mod os«. Der står ikke mod mig, men mod os. Det lærer, at Rehabeam sad i Davids skød, og han sagde til ham: Om mig og dig? blev de to skriftsteder sagt [lakune] [DA254601], Lots to døtre. Herom, at udbedringen blev fuldendt i hans dage, כי"ז[DA254602].

Jad Jehuda - כא

(כא) »David priste og takkede«, som skrevet: »Jeg sagde da: Se, jeg kommer osv.« Vore lærere, må deres minde være til velsignelse, udlagde, at אז, da, altid betegner sang.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - כב

(כב) Eller Rehabeam blev ikke født? i Davids dage; hans mor, ammonitterinden Naamah, blev født i hans dage. At Rehabeam sad i hans skød, betyder [lakune] [DA254801], som engang skulle komme fra ham, כע"ס?[DA254802], i afsnittet, del 1, ק"י?. Da han forudså?, at udbedringen var nær ved Rehabeams fødsel, sagde han om ham »Dine undere osv.«.

Jad Jehuda - כג

(כג) »Derefter osv.«: Som anført i kapitlet Cheleq:

Jad Jehuda - כג - fortsat

»Efter denne sag vendte Jeroboam ikke om osv.« Hvad er efter? Rava? [DA254901] sagde: Efter at den Hellige, velsignet være han, greb ham i klædningen og sagde: Vend om, så skal jeg, du og Isajs søn vandre i Edens have. Han sagde: Hvem går forrest? Han svarede: Isajs søn går forrest. Han sagde: Det ønsker jeg ikke. Det har samme grund: Før Rehabeam, før udbedringen af Lots to døtre var fuldendt, var David ikke egnet til at have en næstemand. Da Rehabeam blev født og renselsen fuldendt, ønskede den Hellige, velsignet være han, at Rehabeam skulle være konge og Jeroboam næstemand.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - כד

(כד) »For at fjerne osv.«: Den Helliges ord til ham, velsignet være han, »Vi skal vandre i Edens have«, følger Zohar, Bereshit, side 83?: »Han satte? øst for Edens have keruberne« — disse er Messias, Davids søn, og Messias, Josefs søn [lakune][DA255001], til Jeroboam [lakune], to messiasser, som dækker øst for Edens have. Når hindringen fjernes?, skal vi vandre i Edens have. Og hvad [lakune] var det?.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - כה

(כה) For at opfylde »Jeg vil vandre iblandt jer«. Vore lærere, må deres minde

KLADDE · uafklaret · fortsat

Rema fra Fano - fortsat

kerubernes og det vendende sværds bevogtning øst for Edens have skulle fjernes. Dér skulle »Jeg vil vandre iblandt jer« opfyldes, som anført i kapitlet Cheleq. Men vi blev ikke værdige; måtte vi blive værdige og leve og se.

Der står dog »På mine nærmeste vil jeg vise mig hellig«. Da herligheden blev helliget i Nadav og Avihu, var de nær Stedet, for trods alt dette tænkte de på omvendelse i deres hjerte. Efter at deres salgspris havde været langt fra perler, fik de forløsning gennem Pinchas, som først blev præst, da han dømte Zimri ved de nidkæres angreb. Da fløj hans neshamah bort af pludselig skræk. Nadavs og Avihus sjæle kom til ham som to halve legemer og gjorde ham levende. Fordi han var nidkær for sin Gud og af sig selv blev vakt til denne handling, fik han del i »Se, jeg giver ham min fredspagt«, בריתי שלום, med talværdien »Velsignet være Herrens herlighed fra sit sted«, ברוך כבוד ממקומו ידו"ד, med det store kaf[DA252703] blandt slutbogstaverne מנצפך. Det er notariqonet i »De græd«, בוכים, »ved Åbenbaringsteltets indgang«. Tårernes porte blev ikke lukket for dem, og han rejste sig ved en stor gerning, så han vejede op mod dem alle.

Fordi han sonede for Israels børn med hjælp fra disse sjæle, fik han og hans afkom efter ham del i pagten om et evigt præstedømme. Da blev han henført til Aron, overpræsten, på en måde, som afveg fra præstedømmets normale ordning. Arons salvning havde nemlig ikke gavnet Pinchas; alene det, han selv opnåede ved sin gerning, gjorde det. For han handler, deres forløser er stærk, for

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - כה - fortsat

være til velsignelse, udlagde, at den Hellige engang skal vandre i haven? som retfærdige[DA255101] osv.

Jad Jehuda - כו

(כו) »Derfor står osv.«: Forfatteren vender tilbage til sin udlægning om Nadav og Avihu efter afbrydelsen om endetidsberegnerne og det dertil knyttede.

Jad Jehuda - כז

(כז) »Deres salgspris var langt fra perler?«: Deres sjæle var nøgne uden noget mandligt[DA255301].

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - כח

(כח) »Da fløj hans sjæl bort osv.«: Zohar, Pinchas, side 338, siger: Da Pinchas var nidkær for den hellige pagt og gik ind mellem mange skarer og løftede de utugtige?[DA255401] op på spyddet for hele Israels øjne, og hele? Simeons stamme med alle skarer, som kom? mod ham, fløj hans sjæl bort fra ham. To sjæle, som var nøgne uden noget mandligt, blev indbefattet i den[DA255402]. To ånder kom nær og styrkedes i ham; da var de rene? ånder, så han kunne være yppersteпræst, hvad han ikke var egnet til før dette osv.; se dér.

Jad Jehuda - כט

(כט) »Som to halve legemer«: Som anført i Zohar, Acharei, side 113?: Rabbi Eleazar spurgte sin

Jad Jehuda - כט - fortsat

far?[DA255501]: De er jo to?, og de var to; hvorfor fandtes der ikke to? Han sagde: To halve legemer, fordi de ikke havde giftet sig. Derfor blev de indbefattet i én.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - ל

(ל) »Fordi han var nidkær for sin Gud«: Han var nidkær for den hellige pagt; pagten blev forsonet, og der var forening? [DA255601] ovenfor. Derfor fik han del i »Se, jeg giver ham osv.« Zohar, Acharei, siger dér: Min pagt selv skal være? hos ham i fred. Meningen er verdens? Yesod, særligt knyttet til den øvre forening, velsignet være han, som skaber fred i sine højder. Derfor kaldes den fredspagt, som bekendt.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - לא

(לא) »Med talværdien Velsignet være Herrens herlighed fra sit sted«: I dette vers er hemmeligheden om Yesod og den øvre forening, dette?[DA255701]. Malkhut kaldes nemlig herlighed i

KLADDE · uafklaret · fortsat

Rema fra Fano - fortsat

de salvede præster[DA252704], og han vendte vreden bort fra Israels børn. Der står »Pinchas rejste sig og greb ind«, ויפלל. Der står ikke ויתפלל, han bad, i hitpael, for han er Herrens, hærskarernes, engel. Som de udlagde ved »Kvinden tog de to mænd og skjulte ham«: Hun skjulte alene Kaleb for dem; Pinchas skjulte sig selv. Efter den ligefremme mening kan »hun skjulte ham« dog passende forklares om selve handlingen, så ikke engang husets folk mærkede, at hun tog dem til sig. Derefter står jo »Hun førte dem op og skjulte dem«.

Ved ויפלל passer den forklaring, vi nævnte, til skriftstedets ligefremme mening, ud over det, vi forklarede ved slutningen af første del af Em Kol Chaj. Han behøver nemlig ikke at knytte og binde sig til det øvre; han bandt derimod kroner for kongernes Herre af Moses' og hans fællers bøn. De græd ved Åbenbaringsteltets indgang og anerkendte himlens dom over dem som retfærdig for at rense de øvre rødder fra Zimris skade. Det svarer til de nedre vande, for dem, som kender deres hemmelighed: De græder og siger »Også vi vil stå foran kongen«.

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - לא - fortsat

Yesods? hemmelighed, som anført i Bereshit. Tiferet kaldes sted, som anført i Tiqqunim; han opretholder verden [lakune][DA255702].

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - לב

(לב) Notariqonet er »Velsignet være Herrens herlighed fra sit sted«. Det er [lakune][DA255801]. Selv om hele Israel [lakune], var fredspagten alligevel alene for Pinchas, fordi han:

Jad Jehuda - לג

(לג) Alene ved den store og frygtelige gerning.

Jad Jehuda - לד

(לד) Da blev han henført til Aron: Hvert sted, hvor der står Pinchas, Eleazars søn, står også Arons, præstens, søn. Skønt præstedømmet ikke kom til ham fra Aron, antyder denne slægtsangivelse, Arons søn, Nadavs og Avihus sjæle, Arons sønner, som blev indbefattet i ham. Alt dette nævnes i Acharei og Pinchas.

Jad Jehuda - לה

(לה) »For de salvede præster«: Nadav og Avihu.

Jad Jehuda - לו

(לו) »Der står: Pinchas rejste sig«: Forfatteren forklarer her?[DA256201], hvorfor Skriften skifter til ויפלל, som ikke findes sådan noget andet sted, og ikke siger ויתפלל efter sprogets vane med at bruge bøn i hitpaelbygningen. Grunden er, at Pinchas er Herrens engel. Fordi englen ikke påvirkes, siger den ikke ויתפלל. Ligesom:

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - לז

(לז) De udlagde i Mekhilta? om Rahab, for vore lærere, må deres minde være til velsignelse: »Og skjule dem[DA256301]«, והצפנם, i flertal.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - לח

(לח) »Og skjulte[DA256401]«, והצפינו, angår selve handlingen, ikke englene, men [lakune][DA256402] dem [lakune]. »Hun førte dem op på taget og skjulte dem« står i flertal.

Jad Jehuda - לט

(לט) Efter skriftstedets ligefremme mening passer hitpael ikke om en engel.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - מ

(מ) Oprejst er det fra lærernes? udsagn. Dér advarede de, at på grund af kronernes forbindelser, ligesom knuder, regnes jeg?[DA256601], hele udtrykket?, ved bønner som noget i hitpael. Den bedende binder stramt, vi rejste os?, for at binde sine kroner? til ham ved sin bøn. Anderledes er det med Pinchas, fordi han er en engel.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - מא

(מא) Han behøver ikke at knytte sig til det øvre, men binder selv sine kroner for sin herre?[DA256701] fra opstigningens steder?. Derfor står ויפלל som transitivt verbum.

Jad Jehuda - מב

(מב) Fra Zimris skade, fordi han skadede den evige pagt.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - מג

(מג) »Det svarer til osv.«: Deres gråd skyldes adskillelsen? af de øvre, som de nedre vandes gråd [lakune][DA256901], i Tiqqunim, ח"ס?. Dens ord er: De nedre vande græder? og siger: Vi vil være foran kongen, årsagernes årsag, og ønsker at stige op. Himmelhvælvingen skiller dem, indtil årsagernes årsag skabte? dem lige: Jod på denne? side, jod på denne? side og vav imellem, i denne form יו"י. Derfor (א), disse, porten?[DA256902], kalder vi årsagernes årsag [lakune]. »Gud satte de to store lys«, og de er i jod? [lakune], i verset [lakune]. Om dette står følgende: Forklaringen er, at de to jod i alef er den øvre visdom og den nedre visdom?. De er skjult i alef?; dér er de som brude, som modtagende?, og den øvre visdom? for at lade strøm flyde til den nedre visdom?. Som anført? i Bereshit, blad 26?. Det er himmelhvælvingen, som skiller vand fra vand, de øvre vande fra de nedre. Den viser sig ved glimt og bevægelser? i strømmen, som går ned fra den øvre visdoms ansigt til den nedre visdom?. De nedre vande kaldes grædende? vande, for fra giveren, som er?, og hun modtager altid? ovenfra, for de er gennem בכ"ת?[DA256903] [lakune]. Derfor er de grædende? vande, indtil den Hellige engang skal gøre? dem lige, fordi alef rejses? i denne form?, יו"י, så alle suger fra Keter i samme

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - מג - fortsat

lighed [lakune]. Hertil citatet.

KLADDE · uafklaret

Joel Moshe - 1

»Som engang skal blive til virkelighed osv.«: Messias, Josefs søn, skal være næstemand for Messias, Davids søn, og i Messias, Josefs søn, er Jonatans sjæl, som ovenfor i foregående kapitel. Ellers kunne denne viden jo ikke helt ophæves: Jonatan døde, før David blev konge; hvordan kunne han da sige »Jeg skal være din næstemand«? Hvor smukt er dermed versets ord »De græd med hinanden, indtil David blev stor«. Netop: David var konge, og Messias, Josefs søn, næstemand — han er Jonatan, hans næstemand. Hertil skal gråden vare; bemærk det. Min lærer, מהרר"ל[DA257001] fra Lviv. Det svarer til den øvre viden: Den skal under alle omstændigheder blive til handling, selv om den for en tid ikke opfyldes, fordi Jonatan døde før Davids kongemagt. Den opfyldes senere, som i foregående kapitel.

»Tre kongedømmer osv.«: Tre kongemagtsudtryk, מלך תמלוך ממלכת, som Saul sagde til David, svarer til tre sjælevandringer, Adam, David, Messias, hvis begyndelsesbogstaver er אדם. »Som betyder det lave kongedømme osv.«: Se Zohar, Bereshit, side 27. Mamlakhah, kongedømme, indbefatter højre og venstre; derfor kaldes det lavt. Melukhah, kongemagt, kommer alene fra højre i begyndelsen, fordi de suger fra to kroner. Men i fremtiden »skal kongemagten være Herrens«. Her antydes tre kongedømmer, og ved det tredje står ממלכת. Meningen er, at kongedømmet, som står lavere end kongemagten, skal være i din hånd: Messias, Davids søn, bliver konge, og Messias, Josefs søn, som er Jonatans sjæl i et nyt legeme, bliver næstemand.

ובג"א[DA257002], Saul: »De gav David titusinderne, og kun kongemagten er endnu tilbage til ham«. Nu er der ikke noget højere trin tilbage, undtagen at kongemagten skal være hans og kongedømmet mit: Jonatan skal være næstemand. Det er betegnelsen for den Hellige, velsignet være han, som sætter andre konger til at herske og giver dem et lavt trin, mens kongemagten er hans, for »kongemagten er Herrens«, det øverste trin, velsignet være han. Ovenstående er en klar forklaring. Der står dér, at המלי"ך, den, som sætter til at herske, har talværdien הקם[DA257003]. Det er det 16. navn blandt de 72 navne, hvorved kongerne indsættes; se dér. Det er ordene her: »Israels kongedømme skal stå ved magt

KLADDE · uafklaret · fortsat

Joel Moshe - 1 - fortsat

i din hånd«, וקמה, efter »Han rejser konger og fjerner konger«. Det er Josefs brødres »Skal du virkelig regere over os?«. Hvad nævnte han om kongemagt dér? Deres mazal så: Han havde sagt til dem »Se, mit neg rejste sig«, קמה. Derfor sagde David »Rejs dit ord for dine tjenere osv.«, הקם. Se det, vi skrev herom i Heqor Din, første del, kapitel 1. Man kan desuden forklare brødrenes »Skal du regere?« som et forundret spørgsmål: Kan du virkelig regere over os? Du er jo fra Rachel, og fra Rachel kommer kun en næstemand. Alene »skal du herske over os« betyder kun næstemand, for kongemagten kommer fra Leahs sønner. Det har jeg hørt; det er let at forstå. Se i foregående kapitel, hvad vi skrev om לו אך המלוכה, »kun kongemagten er tilbage til ham«, og לשפוט את הר עשו, »dømme Esaus bjerg«.

»Fra kvinders kærlighed osv.«: Desuden kan det forklares efter kapitel 16, hvor Saul var fra den kvindelige verden[DA257004], som i »Også dette er en søn for dig«, netop בן. Derfor sagde David »Din kærlighed var underfuld for mig fra kvinders kærlighed« — netop kvinder. Måske er mem årsagsangivende. »Det kom fra underet osv.«: Den øvre Keter kaldes under, som bekendt; derfor netop »Din kærlighed var underfuld«. »Velvilje for alt levende« er den øvre vilje. »En hjælp over for ham osv.« er i hemmeligheden ved to ansigter. Ved sjælenes fødsel kommer de som mandligt og kvindeligt fra Tiferets og Malkhuts forening og stiger ned fra paladset Livnat ha-Sappir. Det er »Jeg vil gøre ham en hjælp over for ham« og ansigterne.

»Verdens retfærdige«: Yesod kaldes retfærdig, verdens grundlag, efter »Den retfærdige gik tabt«. Se Zohar, Shemot, side 15, og Tiqqunim, tiqqun ת"ע[DA257005], blad 126. Yesods egenskab siger »Jeg løfter mine øjne«, de to egenskaber over Yesod, Netsach og Hod, »mod bjergene«, fædrene, de tre øvre egenskaber Chesed, Gevurah og Tiferet. »Hvorfra kommer osv.« er det øvre under, de tre første: Keter, Chokhmah og Binah. »At vække nedenfra osv.«: Anderledes når han er et halvt legeme, for da kan han ikke vække og forene den øvre forening, som bekendt. Det var Nadavs og Avihus synd, at de ikke giftede sig. Pinchas udbedrede dem og fik derved del i jod, så פינחס skrives fuldt. Se Zohar, Acharei Mot, side 102.

»At opfylde: Jeg vil vandre osv.«: Efter Gemara i Cheleq sagde den Hellige, velsignet være han, til

KLADDE · uafklaret · fortsat

Joel Moshe - 1 - fortsat

Jeroboam: Vend om, så skal jeg, du og David vandre i Edens have. Det er »Jeg vil vandre iblandt jer«. Derfor er Jeroboams spørgsmål »Hvem går forrest?« præcist. Også han vidste, at en af dem skulle være konge og hoved, den anden hans næstemand. Han svarede: Isajs søn går forrest, fordi han kommer fra Leah. »Der står dog osv.« vender tilbage til Nadavs og Avihus אפנייתי[DA257006]. »Herligheden blev helliget«: Da de blev brændt, var de nær osv., for de tænkte på omvendelse i deres hjerte over deres synd. De fik forløsning gennem Pinchas i hemmeligheden ved en ekstra sjæls indtræden, efter udtrykket »om løskøbelsen og om ombytningen«. »Efter at den havde været langt osv.« følger det ovenfor forklarede: »Hans herlighed stormer stærkt[DA257007]«.

»To halve legemer osv.«: Se Zohar, Acharei Mot, side 102, hvor han spørger, hvordan to sjæle blev knyttet til Pinchas i ét legeme. Svaret er, at de var to halve legemer, fordi de ikke havde giftet sig; derfor blev de indbefattet som én. Det er »Pinchas blev ikke præst, før han dræbte Zimri«. »Det store kaf blandt slutbogstaverne« har værdien 500, for dets plads er efter tav. »I בוכים, grædende«: Begyndelsesbogstaverne i »Velsignet være Herrens herlighed fra sit sted«, ברוך כבוד יי ממקומו.

»Der står ikke han bad osv.«: ויתפלל betegner tilknytning. Der siges ikke, at han knyttede sig selv til, men ויפלל, han knyttede andre til. Han var en engel og behøvede ikke at fremkalde nogen vækkelse ovenfor. Pinchas er Elias, og Elias er Sandalfons klædning, som binder kroner for sin herre af Israels bønner. »Derefter står jo osv.«: Det viser, at תצפנו ikke gælder dem, men selve handlingen. »Fra Zimris skade osv.«: Han skadede Yesod, den hellige pagt, det lille jod; se Binat Adam.

»De nedre vande græder og siger osv.« er Tiqqunims ord, tiqqun 5, blad 15. Forklaringen følger »Gud gjorde de to store lys«, i samme lighed fra Ein Sofs lys, velsignet være han. Efter anklagen blev månen mindre og måtte modtage gennem mellemleddet, de seks ender. Dermed iklædes strømmen og bliver tættere. Det er alefs form, således (א): Ét jod ovenfor over for Chokhmah, den øvre far, og ét jod nedenfor, den nedre visdom. Vav imellem er Binahs klædning. Strømmen ovenfra kommer gennem et mellemled mellem de øvre og de nedre vande. Derfor græder de nedre vande for at være foran kongen uden en adskillende klædning. I fremtiden skal det udbedres

KLADDE · uafklaret · fortsat

Joel Moshe - 1 - fortsat

i navnet יו״י, så alef er således: יו״י. Se Galanti ved verset »Hvad skal jeg vidne for dig?«. Derved modtog Pinchas alles løn: ברית שלום har talværdien[DA257008] ברוך כבוד יי ממקומו. Derfor er

Tilbage til kapitlet i indholdet

Historisk register: Heqor Din - IV - Kapitel 17

Heqor Din — del 4 — kapitel 18

Joel Moshe: 1

Jad Jehuda: א · ב · ג · ד · ה · ו · ז · ח · ט · י · יא · יב · יג · יד · טו · טז · יז · יח · יט · כ · כא · כב · כג · כד · כה · כו · כז · כח · כט · ל · לא · לב · לג · לד · לה · לו · לז · לח · לט · מ · מא · מב · מג · מד · מה · מו · מז · מח · מט

KLADDE · uafklaret

Joel Moshe - 1

»Enhver er forpligtet osv.«: Det bortkomne kaldes den sjæl, som syndede og vandrede ind i et menneske. Han kaldes den, som har det bortkomne, og er forpligtet til at samle det ind i sit hus og udbedre denne sjæl, så den er ren for enhver spedalskhed. Det er »Du skal befri ham for hans spedalskhed«. Derfor mener jeg, at Skriften slutter »Den skal være hos dig, indtil din bror søger den«. Gemara i kapitlet Ellu Metsiot forklarer: Indtil du undersøger din bror, om han ikke er en bedrager. Han er nemlig forpligtet til at rense ham, så han er fri for enhver fejl og ethvert spor af overtrædelse. Han må undersøge sjælen, så der ikke findes noget aspekt af bedrageri i den. Det er »Du skal give den tilbage til ham«: Se, hvordan du giver den tilbage til ham, som vore lærere udlagde om et tilsmudset redskab.

Rema fra Fano

Gennem Pinchas' og Elias' prisværdige gerninger, hvormed de udbedrede Nadavs og Avihus sjæle i hver eneste af deres fejltagelser, mål for mål, vises syndere vejen til at fuldende en trofast omvendelse. Antydningen findes i masoraen: ואספתו, »og du skal tage ham ind«, forekommer to gange: »Du skal tage ham ind i dit hus«, og »Du skal befri ham for hans spedalskhed«. Heraf følger, at den, som har det bortkomne hos sig[DA257201], er forpligtet til at skåne det og rense det, ligesom Torahen har medlidenhed med den fremmedes sjæl. Hvor meget mere gælder det ikke synderen selv, som fik del i langmodighed.

Skønt nogle af vore lærere ganske enkelt siger, at Pinchas er Elias, forholder det sig ikke, som de mange lærde tænker: At Pinchas ikke døde og selv gennemførte navneskiftet. Elias var efterkommer af Rachels børnebørn. Hans far hed Avijah og var af Bekhers sønner, en benjaminit, som nævnes i begyndelsen af Krønikebogen; også Elias nævnes kort efter dér. Det er alene en argumenterende drøftelse, når Rabbah bar Avuha i kapitlet Ha-Meqabbel siger

KLADDE · uafklaret · fortsat

Joel Moshe - 1 - fortsat

Rashis ord helt præcise: Halakhaen blev skjult for Moses, for at Pinchas kunne komme, hans løn, som tilkom ham[DA257009].

KLADDE · uafklaret · fortsat

Joel Moshe - 1 - fortsat

»Hvor meget mere synderen selv osv.«: Så meget mere, når synderen selv fødes for anden gang for at udbedre det, han forvred første gang, og den Hellige, velsignet være han, var langmodig mod ham. Han må rense sig helt. »Efterkommer af Rachels børnebørn osv.«: Efter מהר״ן[DA257301] i hans bog מ״ע: »Til Jerusalem vil jeg give en glædesbudbringer«, hvis begyndelsesbogstaver er מכבי בי״ט״ר קלו[DA257302]. Derfor sagde Moses »Send dog ved den, du vil sende«. Pinchas er indbefattet i Elias, eftersom Elias faktisk udbedrede Pinchas fra Jeftas dage, som nedenfor. I dem er Nadavs og Avihus sjæle. נא er notariqon for Nadav, Avihu. De skal være glædesbudbringerne i Elias' hemmelighed. ביד er begyndelsesbogstaverne i to messiasser, Josef, David; det er let at forstå.

»Alene en argumenterende

KLADDE · uafklaret · fortsat

Joel Moshe - 1 - fortsat

drøftelse osv.«: Det nævnte betyder, at Elias ikke var Pinchas selv, og Elias var ikke præst. Hvorfor sagde han da til ham: »Er herren ikke præst?« Det er alene en argumenterende drøftelse osv. Desuden tjente han faktisk som præst på Karmels bjerg. »Israels fornemme osv.« er Nadavs og Avihus sjæle. »De tillod sig overmod osv.«: Han opregner, hvordan Elias udbedrede deres sjæle og synder mål for mål. »Eli trådte i hans sted«: Han var af Itamars, Arons søns, efterkommere.

»Ved opførelsen af Jeriko osv.«: Han byggede Jeriko og tog ikke hensyn til Josvas bandlysning, for den var i hans øjne kun en trussel?. Torahen siger, at hvis de dyrker afguder, »skal han lukke himlen osv.« De dyrkede afguder, og alligevel kom der regn, indtil Elias sagde, at de skriftlærdes ord behandles strengere end Torahens ord. Den velsignede Gud lever og består til evig tid, og derfor er han langmodig og opkræver sit tilgodehavende efter lang tid. Men den kvindefødte må straks bevise sine ord. Derfor sagde han: »Der skal i disse år hverken komme dug eller regn, undtagen efter mit ord«.

»Hans ære blev åbenbaret[DA257303] osv.«: Deres fars ære blev bortført fra dem, efter Zohar ved »Hun fødte osv.«; se Zohar, Vaera. Nu

Rema fra Fano - fortsat

til ham: »Er herren ikke præst?« Desuden fungerede han som præst på Karmels bjerg. Pinchas' gerninger fuldender derimod Elias', og Elias' gerninger fuldender Pinchas'. Gennem dem begge fuldendtes udbedringen af disse Israels fornemme, som vi taler om.

De tillod sig overmod over for det øvre; om Elias står der »Han tilhyllede sit ansigt med kappen«. De overtrådte og blev straffet for at nærme sig længere ind, end deres afgrænsning tillod[DA257202]; Pinchas trak sig i mange år fra yppersteprædestedømmet, og Eli trådte i hans sted. Heller ikke Elias tjente på Karmel uden på Herrens befaling som en ordning for den enkelte lejlighed, som skrevet: »Ved dit ord har jeg gjort det«. Som modstykke til, at de bragte uhellige ting ind i forgården, bragte han hellige ofre udenfor efter den guddommelige befaling, som sagt.

Før han fik del i dette, udbedrede han Pinchas' fejl i Jeftas dage. Pinchas ville ikke gå til ham for at løse hans løfte, og Shekhinah veg fra ham. Nu gik Elias for at besøge Chiel fra Bet-El, Akabs ven, som anført i Cheleq, og helligånden hvilede på ham for at hellige himlens navn offentligt. Chiel spottede nemlig de vises ord: Han tog ikke hensyn til Josvas bandlysning ved opførelsen af Jeriko. Han fremførte, at selv Torahens ord forekom ham som en ren trussel, som en, der truer uden at handle. Han og Akab dyrkede jo Baal, uden at himlen blev lukket, som det står i Torahen. Elias, hvis minde er godt, lærte ham, at de skriftlærdes ord behandles strengere end Torahens ord, som anført i kapitlet Ha-Nechenaqin og tilsvarende mange andre steder. Himlens ære forbliver på

KLADDE · uafklaret · fortsat

Joel Moshe - 1 - fortsat

blev de henført efter Pinchas. Selv om deres præstedømme står selvstændigt i Tetsavveh, henføres de alligevel til Pinchas efter hans slutning, da han arvede dem ved handlingen mod Zimri. Indtil da var Pinchas levit. Selv om præstedømme altså er skrevet ved dem i Tetsavveh, var de alligevel ikke blevet præster og blev regnet som levitter indtil Pinchas' handling.

»En kohen betyder kun en tjener osv.«: For andre. »Hvis de var blevet modtaget med velvilje for ham osv.«: For Kain. »Den skyldfri kommer osv.«: »Hvis du gør godt« betyder: Hvis du forbedrer dine gerninger, »ophøjelse«, שאת — du skal sone for andre.

»For Enok osv.«: Som bekendt arvede Enok, Jered og Metusalem fra det første menneskes sjæl den øvre glans i aspektet fastboende[DA257304], som ovenfor i kapitel 3. Antydningen er »Enhver markens busk, før den voksede frem, og der var intet menneske«: שיח er begyndelsesbogstaverne i Sem, Jered, Enok, som udbedrede den øvre glans. Abraham, Isak og Jakob arvede sjælene fra det første menneske i aspektet fastboende. Enok var udbedringen af det første menneske: Havde han ikke syndet, var han blevet en vogn for Shekhinah. Efter

KLADDE · uafklaret · fortsat

Joel Moshe - 1 - fortsat

synden udbedrede Enok alt dette; han er ynglingen Metatron og kaldes Shekhinahs fuglerede, den rene fugl. Sem er Abels udbedring i hemmeligheden ved משה: Moses, Set, Abel. Mit tegn er »Der er tomhed under solen«: Abel, Set, Moses, Sem, הבל שת משה שם; det er let at forstå.

»Og ikke for at bygge[DA257305] osv.«: Zohar, Bereshit, side 150, fordi han udbedrede Abel, som er Moses. »Moses bragte Aron frem osv.«: I hemmeligheden ved »Han lod ham stige op, han lod ham stige ned«, da han svingede Aron. Det var hans offer: Han ofrede Aron selv, som nævnt ovenfor, kapitel 6, del שלם.

»Hans verden er ikke hans sted osv.«: Moses har ingen tilknytning til denne verden, som flere gange ovenfor.

»Efter sammenstillingen af skriftstedet osv.«: De står ved siden af hinanden. Her siges »Ild gik ud«, og ovenfor står ved syndofferet »Ild gik ud fra Herrens ansigt og fortærede brændofferet osv.« Derfor sagde Moses til Aron: »De har i dag bragt deres syndoffer og deres brændoffer« — netop: De selv er syndoffer og brændoffer. Det er »Sådanne ting ramte mig«, netop sådanne. »Erindringen om deres død på forsoningsdagen«: Zohar, Acharei, side 78, ved

Rema fra Fano - fortsat

sin plads: Han er langmodig og opkræver sit tilgodehavende, som vi forklarede om dette i første del.

Derfor sagde Elias til ham: »Så sandt Herren, Israels Gud, lever, han, for hvis ansigt jeg stod«. Han lever og består til evig tid, og hans ord skal ikke vende tomt tilbage. Men jeg, født af en kvinde, må bevise mine ord. Det er grunden til den nævnte større strenghed ved de skriftlærdes ord. Derfor: »Der skal i disse år hverken komme dug eller regn, undtagen efter mit ord«.

De viste ikke deres far ære, og hans ære blev bortført fra dem: De blev først regnet til præstedømmet hos Pinchas, efter Zohars forklaring (del 2, 26b) af »Hun fødte ham Pinchas; disse er overhovederne for levitternes fædrenehuse«. Pinchas var jo levit indtil da. Da vendte præstedømmet tilbage til sit herberg. Tilsvarende siger du: »Aron, din bror, levitten«; han var endnu ikke blevet præst. Det vides, at en kohen kun betyder en tjener. Vi lærer i Mishnah (Zevachim 14,10): »Der er ingen præstetjeneste på en offerhøj«. Den enkelte, som ofrer for sig selv, kaldes ikke præst. Hvordan opfylder jeg da »Han var præst for Gud den Højeste«, sagt om Melkhitsedeq? Det er Sem, Noas søn, som tjente som præst for sin far. Da Noa ville bringe brændofre på alteret, havde han en legemsfejl, fordi en løve havde bidt ham i arken. Han sagde til sin søn Sem, at han skulle bringe dem for ham.

Onkelos' oversættelse af »Fortrin i ophøjelse og fortrin i styrke« (Første Mosebog 49,3) lærer os, at tjenesten blandt de førstefødte følger præstedømmets ordning. Derfor tog

KLADDE · uafklaret · fortsat

Joel Moshe - 1 - fortsat

slutningen. »Ved en handling osv.«: Moses sagde »Send dog ved den, du vil sende« og nægtede fire gange. Præstedømmet blev taget fra ham og givet til Aron, som skrevet: »Aron, din bror, levitten osv.« »Hør nu, og vid det selv osv.« er forbundet med begyndelsen af næste kapitel.

Jad Jehuda - א

(א) »Gennem deres prisværdige gerninger osv.«: Forfatteren åbenbarer desuden, at Elias, må hans minde være til velsignelse, også udbedrede Nadavs og Avihus forhold? [DA257401]. Han siger, at af Pinchas' og Elias' udbedring af Nadavs og Avihus sjæle, som overalt skete mål for mål, som snart følger, kan andre, som synder mod deres sjæle, lære, hvordan de udbedres, og deres omvendelse fuldendes gennem en ekstra sjæls indtræden og fortjenestens overførsel gennem en fortjenstfuld, som ovenfor i kapitel 14: »For at lære om helheden osv.«; se dér.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - ב

(ב) »De antydede det i Skriften«: »Du skal tage den ind« betyder den spedalske? sjæl, »i dit hus«, ved en ekstra sjæls indtræden, for at udbedre den og til sidst להבה מלרעמת[DA257501], og hendes urenheds חלת?.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - ג

(ג) Heraf beviste han om גמולי[DA257601], som sagt, at de fanges og findes?, nøgne uden et sted, til at varme osv. Det er den fremmede.

Jad Jehuda - ד

(ד) Torahens medlidenhed med den fremmedes sjæl: Den påbød at rense den. »I kender selv den fremmedes sjæl«; se ovenfor, kapitel 3.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - ה

(ה) Hvor meget mere: Hvis et andet menneske er forpligtet over for den, som har overtrådt[DA257801], ved en ekstra sjæls indtræden, til at rense og udbedre den for at bringe den tilbage på sin rette plads, gælder det endnu mere synderen selv, som fik del i langmodighedens egenskab og i igen at komme til denne verden gennem sjælevandring. Han er forpligtet til at udbedre sin sjæl, så hans udbedring ikke bliver hans ødelæggelse, Gud forbyde det.

Jad Jehuda - ו

(ו) »Elias var efterkommer af Rachels børnebørn«: Som anført i Bereshit Rabbah, Vajjiggash, og Tosafot til Ha-Meqabbel i Seder Elijahu Rabbahs navn.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - ז

(ז) »Vi finder osv.«: Dér i Bereshit Rabbah, ved שנעת?

Rema fra Fano - fortsat

Kain først initiativ til den. Hvis han var blevet modtaget med velvilje for sin egen skyld, var han også blevet indviet til at tjene for andre. Om ham står »Hvis du gør godt, er der da ikke ophøjelse?« Torahen har jo sagt: Lad den skyldfri komme og sone for den skyldige.

Lad nu den vise forstå, at Enok, Jereds søn, og Sem, Noas søn, var brudeførere for Adam og Abel. Vi nævnte allerede i kapitel 3, at Enok sammen med Jered og Metusalem var blandt dem, som fuldendte Adams afgivelse af år til David. Det vides, at han fik del i at udbedre det, som Adam havde gjort forkert[DA257204], og hans øjne ser, efter fugleredens betydning for dem, som kender dens hemmelighed. På samme måde fik Sem del i at være Abels opdrager og vejleder, efter at verden var grundlagt fra ham i Set. Det var ikke uden grund, at han oprettede lærehuse, efter Zohars ord (Sefer ha-Tiqqunim, tiqqun 69, blad 117b). Fra Sem fik Moses del[DA257203] i at tjene som præst i en hvid kjortel. Desuden opfyldte han buddet »Når et menneske af jer bringer et offer«. Der står nemlig »Moses bragte Aron og hans sønner frem«, som vi nævnte ovenfor.

To steder sammenlignede Moses sig med Abraham angående præstedømme og kongemagt, som anført i Bereshit Rabbah i afsnittet om bindingen og i begyndelsen af Vaetchannan. Abraham blev imidlertid ført nær, mens Moses blev holdt på afstand. Adam, verdens førstefødte, skulle have tjent pragtfuldt som præst for sig selv og alle, som kommer til verden, efter præstedømmets ordning, ved at tjene Gud den Højeste for sine børn. Men han

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - ז - fortsat

[DA258001] Tamar fra alt, efter »Jareshjah, Elias og Zikhri, Jerohams sønner osv.« — alle disse er Benjamins sønner (Første Krønikebog 8). Seder Elijahu Rabbah, som Tosafot nævnte dér, slutter: De sagde til ham: Giv et tegn for dine ord. Han sagde: Således står i Benjamins slægtsregister »Jareshjah og Elias osv.«.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - ח

(ח) »Alene en argumenterende drøftelse osv.«: I Ha-Meqabbel fandt Rabbah bar Avuha Elias stående på ikkejøders gravplads. Han sagde: Er herren ikke præst? Han svarede: Ikkejøders grave gør ikke uren. Heraf kan man dog ikke slutte, at han var præst. Elias' svar, at ikkejøders grave ikke gør uren, er alene en argumenterende drøftelse; han afviste ham med et svar: Også hvis han var præst, ville han have lov til at være på ikkejøders gravplads. וכפ"ג? [DA258101] skrev Tosafot dér ved rabbi Akivas ord. Omvendt spurgte heller ikke Rabbah bar Avuha, fordi han vidste, at han var præst, men for at drøfte bestemmelsen om ikkejøders grave.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - ט

(ט) Man kan desuden sige, at han afgjorde mellem den, som siger, af to[DA258201], og blev

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - ט - fortsat

udbedret på Karmels bjerg.

Jad Jehuda - י

(י) »Men Pinchas' gerninger osv.«, Elias, i den hensigt[DA258301], at de begge sigtede mod ét: At fuldende udbedringen af Nadav og Avihu. Deres sjæle trådte nemlig også ind i Elias, som anført i Idra.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - יא

(יא) »Over for det øvre«, להלי'?[DA258401], som skrevet. Elias udbedrede dette: »Han tilhyllede sit ansigt«.

Jad Jehuda - יב

(יב) »For tilnærmelsen«: At Nadav og Avihu bragte uhellige ting ind i forgården, udbedrede Elias ved efter befalingen at bringe hellige ofre udenfor, det modsatte.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - יג

(יג) Før Elias fik del i at udbedre Nadavs og Avihus kranie?[DA258601], måtte han udbedre Pinchas' forhold osv. Fordi Pinchas ikke ville gå til Jefta, som vore lærere sagde, fløj Nadavs og Avihus sjæle bort fra ham. Derfor var Elias nidkær for Herrens hævn og blev vakt til at udbedre hunden, את פנין?[DA258602], Pinchas, ved at ששכה med sølv og gik for at besøge Chiel. Som anført i Cheleq (blad 113) ved »I hans dage byggede Chiel fra Bet-El Jeriko osv.«: Akab var hans ven.

Rema fra Fano - fortsat

ofrede kun en okse, en tyr, for sig selv. Også i kongemagt blev hans værdighed forringet. Havde han ikke syndet og havde han hersket over sin verden, ville Kain og Abel ikke have delt den mellem sig og ikke være kommet i strid. Abraham fik del i at udbedre begge dele ved at være Adams nefeshs opdrager og vejleder, som vi nævnte ovenfor. Moses tænkte at ligne Sem, Noas søn, som var konge af Salem og præst for Gud den Højeste. Man sagde til ham: »Kom ikke nær hertil«. For hans verden er ikke hans sted; det har vi forklaret i tredje del.

Sandheden er, at han kun blev holdt fra begge dele, for at han ikke skulle lade sine sønner arve dem. Selv var han konge og præst. Ingen port var lukket for ham, hverken i himlen ovenfor eller på jorden nedenfor. Han regerede endda over det udvalgte folk på Jeshuruns trin; ingen anden fik del i denne kongemagt, hvorom der står »Han rider over himlen til din hjælp og i sin højhed over skyerne«. Det er en kongemagt særligt for Gud, velsignet være han, som i versets begyndelse: »Ingen er som Gud, Jeshurun«. Også i præstedømmet bragte han mennesker frem for himlen, Aron og hans sønner, som sagt.

Nadavs og Avihus sjæle blev allerede brændt som brændofferets lemmer og syndofferets fedtdele, efter sammenstillingen af de skriftsteder, som står ved siden af hinanden: »Ild gik ud fra Herrens ansigt«. Man sagde, at erindringen om deres død på forsoningsdagen soner ligesom ofre. Eleazar og Itamar var som de helligede ofres rester; om dem står »de tilbageblevne«. Heraf lærer vi om et

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - יג - fortsat

Han og Elias kom til måltidets hus[DA258603]. Han sad og sagde: Måske forbandede Josva Jeriko under en anden bys navn og en anden by under Jerikos navn? Elias sagde: Ja. Han sagde: Nu opfyldes Moses', hans lærers, forbandelse ikke, men hans egen opfyldes? Der står »I vender jer bort og dyrker andre guder osv.«, og »Han lukker himlen, og der kommer ingen regn«. Denne mand opstiller afgudsdyrkelse ved hver eneste fure for at tilbede dem, og regnen lader ham ikke gå derhen. Og Josvas, hans elevs, forbandelse opfyldes? Straks sagde Elias osv.: »Så sandt Herren, Israels Gud, lever, han, for hvis ansigt jeg stod: Der skal i disse år hverken komme dug eller regn, undtagen efter mit ord«.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - יד

(יד) At selv דית?[DA258701] ved afgudsdyrkelse og »Han tjente himlene« kun er »i dag צועלי'«. Det er hans ord: Nu opfyldes Moses', hans lærers, forbandelse ikke.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - טו

(טו) »Elias lærte ham osv.«: Elias' ord her, »Så sandt Herren lever: Der skal i disse år hverken komme dug eller regn osv.«, blev ikke sagt for at bevise Moses' forbandelse i sagen, כאמיר בהמר?[DA258801],

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - טו - fortsat

כרי, tilsyneladende. Ellers kan man spørge: Og da Elias opstillede den, opfyldes den da? Desuden knyttede Elias forholdet til sig selv med »undtagen efter mit ord«, ikke til

Rema fra Fano - fortsat

stort og prisværdigt præstedømme for vor lærer Moses, fred være med ham, for den enkelte lejlighed. Ved en handling vendte det evige præstedømme tilbage til Aron, som var ældre end ham. Hør dette og endnu en ting, og vid det selv.

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - טו - fortsat

Moses. Han sagde altså til ham: Du kan ikke redde? et bevis[DA258802] fra Torahens ord over til de skriftlærdes ord. Tværtimod gælder her større strenghed for de

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - טו - fortsat

skriftlærdes ord. De er mennesker; en vind gik forbi, også den, og fører dem bort. Derfor skåner den Hellige, velsignet være han, deres ære ved i særlig grad at opfylde deres ord, mens de lever. Den velsignede Gud er derimod ikke et menneske, som lyver, men er langmodig og opkræver sit tilgodehavende. Derfor sagde han: Det skal sikkert være dig et tegn og et under, om der i disse år kommer dug eller regn undtagen efter mit ord. Og dette er viden, שלפ״ם?: At Moses' forbandelse netop i denne sag ikke opfyldes, men min forbandelse opfyldes. Heraf slutter vi angående Josvas bandlysning.

Jad Jehuda - טז

(טז) Det er selve grunden til det sagte: De skriftlærdes ord behandles strengere.

Jad Jehuda - יז

(יז) »De viste ikke osv.« vender tilbage til Nadav og Avihu. De viste ikke deres far ære, og det blev udbedret ved, at deres fars ære blev bortført fra dem.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - יח

(יח) Efter Zohars forklaring, Vaera, side 46?. Dens ord er: Hvorfor siges »Eleazar, Arons søn, tog en af Putiels døtre til hustru, og hun fødte ham Pinchas; disse er overhovederne for levitternes fædrenehuse osv.«? »Disse er overhoveder« — han var jo alene? Men »disse osv.« fra versets begyndelse finder vi i ham. Og hvad?, at de blev sønderbrudt og udbedret, fuldender han; han vinder deres præstedømme, og det hviler i ham. Som i verset om dem begge findes begyndelsens handling, דליות?[DA259101], i ham. Hvem er de? Nadav og Avihu osv.; se dér. Skriften kalder dem altså levitter, fordi de først blev præster, da Pinchas blev præst, נשעה, vi rensede for min herre[DA259102], og præstedømmet vendte tilbage til et herberg.

Jad Jehuda - יט

(יט) Han var endnu ikke blevet præst, og det passede ikke at kalde ham?[DA259201] kohen, det vil sige slægtsbetegnelsen.

Jad Jehuda - כ

(כ) Kohen betyder kun tjeneste, fordi han tjener ved ofrene. Før han blev udpeget til tjenesten, passer det ikke at kalde ham sådan. Det er det, de sagde:

Jad Jehuda - כא

(כא) Der er ingen præst på en offerhøj. En udenforstående er egnet ved en enkeltpersons offerhøj, som anført i Mishnah ved Zevachims slutning. Heller ikke han selv kaldes kohen ved dette, for en kohen tjener kun andre, ikke sig selv.

Jad Jehuda - כב

(כב) »Hvordan opfylder jeg da: Han var præst osv.«? Vi finder ikke, at Melkhitsedeq bragte ofre for andre. For dér?[DA259501] er Melkhitsedeq Sem, Noas søn, som bekendt. Han ofrede for sin far Noa, som havde en legemsfejl og var uegnet til at ofre.

Jad Jehuda - כג

(כג) Ved verset »Fortrin i ophøjelse« oversatte han: Dig sømmede det at modtage tre andele: Førstefødselsret, præstedømme og kongemagt.

Jad Jehuda - כד

(כד) Vi lærte, at tjenesten tilhørte de førstefødte, før boligen blev rejst, som anført i Zevachim. Førstefødselsrettens ordning var årsagen; derfor oversatte han præstedømme.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - כה

(כה) Derfor tog Kain, som var førstefødt og fødslens hoved, først initiativ til at bringe et offer. Indvend ikke: Førstefødselsretten var jo Abel for andre[DA259801]. For dér?, hvis han var blevet modtaget med velvilje, og hans offer var blevet antaget, ville han også være blevet indviet for andre. Det er:

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - כו

(כו) Der står שאת, ophøjelse: »Hvis du gør godt, ophøjelse«, med ordet שאת. Vor lærer Moses, fred være med ham, til præstedømme[DA259901] osv., og førstefødselsretten skal være: Hvis du gør godt, skal førstefødselsretten være dig værdig. Tilsvarende udlægger Zohar dér, side 103?. Hvad er שאת? Som skrevet »Fortrin i ophøjelse«: Det er førstefødselsretten, for den førstefødte har del i det hele? osv.

Jad Jehuda - כז

(כז) »Fra nu af osv.«: Forfatteren åbenbarer i hjertet[DA260001] forholdet om Moses' præstedømme, som kom til ham fra Sem, Noas søn, og Arons præstedømme.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - כח

(כח) At han lod dem sværge[DA260101]: De var for Adam og Abel, den oprindelige konge, som anført i Zohar til Højsangen. Da Adam syndede, fløj disse bort fra ham, לגדשיקר דנאורח?[DA260102], som bar, og fra ham steg en sjæl af datteren? op [lakune] [DA260103], som var i ham. Da Enok kom, tvang han over ham; en hellig sjæl steg ned i ham. Og Enok, ad denne øvre vej, som Adam forlod; se dér. På samme måde var Sem, Noas søn, brudefører for Abels sjæl, som anført i Zohar, som vi snart vil bringe.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - כט

(כט) Blandt dem, som fuldendte de 70 år for David, som det første menneske afgav til ham; han behøvede hjælp hertil. David, fred være med ham, stillede kaution[DA260202] for dette, og Enok, Jered og Metusalem fuldendte det og lod sammen med ham sværge om כותרמור? את צעגם?[DA260201]. Hvor meget han afgav til ham, således også Sems præstedømme.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - ל

(ל) Det vides, at Enok fik del i at udbedre det første menneskes synd [lakune][DA260301].

Jad Jehuda - לא

(לא) »Efter redens betydning«: Det siger, hvad de udlagde i Tiqqunim 69 om Metatron, at han er en rede for Shekhinah. Det er også, som vi sagde, at Metatron, som er Enok, også fra begyndelsen var en rede for verdens tilblivelse.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - לב

(לב) »Sem fik allerede del osv.«: Zohars ord, Bereshit: Se Kain[DA260502], נשם?[DA260501] — det er Abel. Vi har jo fastlagt, at נשם? er Moses; Moses er Set, og det er Sem, og det er Abel osv.; se dér. Videre dér: Torahens ånde alene, det er om ham, at der siges »Herrens røst udhugger ildflammer«. Og til hende, fordi Moses er fra Sem?, om hvem der siges »Jeg trak ham jo op af vandet«. Og han ovenfor er Sem?, som opretter lærehuse i Torahen. ובהה, Sem, afslutningen af הכפ"ש צה"ט; derfor »Alt satte du under hans fødder?«.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - לג

(לג) »Og fra Sem, efter kohen-ordene[DA260601] osv.«: Moses fik i sin sjælevandring del i yppersteprædestedømmet og tjente i en hvid kjortel uden præsteklæder i de syv indvielsesdage, eller gennem alle de 40 år, Israel var i ørkenen, hver lærer efter sin opfattelse, som anført i Zevachim og Shemot Rabbah.

Jad Jehuda - לד

(לד) Desuden opfyldte han ved at bringe Aron og hans sønner frem for Stedet buddet »Når et menneske af jer bringer et offer«, i bogstavelig forstand.

Jad Jehuda - לה

(לה) Ovenfor, del 3, kapitel 6.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - לו

(לו) To steder, hvor han var בע"ה[DA260901] for at slå mig til præstedømme og kongemagt, ligesom Abraham, bestemt, som skrevet i kapitlet Chalaqim; se dér.

Jad Jehuda - לז

(לז) Efter præstedømmets ordning, som Sem havde for andre osv.

Jad Jehuda - לח

(לח) »De ville ikke komme i strid«: Gennem verdens deling stred de med hinanden, som bekendt.

Jad Jehuda - לט

(לט) Ovenfor, kapitel 2 og del 3, kapitel 7.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - מ

(מ) Og en smuk stund[DA261301], fordi præstedømmet og kongemagten skulle blive hans andel fra Sem, Noas søn, idet han var forenet med

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - מ - fortsat

det første menneskes sjæl.

Jad Jehuda - מא

(מא) Det vil sige »Kom ikke nær hertil«. Nær betyder kun præstedømme, og hertil betyder kun kongemagt, som anført i Bereshit Rabbah. »Hans verden er ikke hans sted« betyder, at han ikke kom til verden for sin egen verdens skyld for at lade sine sønner arve præstedømme og kongemagt. Derfor »Kom ikke nær hertil« — i denne henseende.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - מב

(מב) »Sandheden osv.«: I Zevachim, kapitlet Tevul Jom, og i Midrash Rabbah drøftede vi først Moses' præstedømme. Også de, som dér siger, at præstedømmet kun ophørte for hans afkom: Hvorfor skulle de forringes[DA261501] fra at være præst og konge over Israel, fordi han ikke kom til denne verden for deres skyld? Tværtimod, hvem er større end ham til at tjene som præst for andre og udøve kongemagten? Netop derfor kom han. Men en skaldet[DA261502] i denne verden, ikke mod sin vilje; at han blev holdt på afstand betyder blot, at han ikke skulle lade sine sønner arve dem. Som der sluttes: Der siges om ham og hans afkom. Men efter en verden hævnede Moses kongemagt[DA261503], og de gav ham den ikke. Se ovenfor, del 3, kapitel 5.

Jad Jehuda - מג

(מג) På Jeshuruns trin, som skriftstedet siger: »Han blev konge i Jeshurun«.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - מד

(מד) »Ingen anden fik del osv.«: Zohar, Vajjishlach, side 490?, ved »Hør nu, Jakob, min tjener, og Israel, som jeg har valgt osv.«, »Frygt ikke, Jakob, min tjener, og Jeshurun, som jeg har valgt«. Dens ord er: Tre trin i alt; først Jakob, derefter Israel, derefter Jeshurun. Kom og hør: Jakob har vi forklaret; Israel — det er כ"ע[DA261701]. Selv om de er trin, er de ét. Jeshurun, nedenunder?, se Israel i denne stund, men Israel og Jeshurun er alle ét. Jeshurun, som i »Han ser på mennesker«, fordi han tager en række

Tilbage til kapitlet i indholdet

Historisk register: Heqor Din - IV - Kapitel 18

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - מד - fortsat

til denne side og til denne side. På grund af disse herrer?, rækker[DA261703], kaldes han Jeshurun osv. Meningen er Tiferet i aspekterne af modtagelse fra משיין ומשתמל[DA261702], sønner, i hans hyrde til Herren, derfra, som כדמתרם גפרדי סער בכווייה?. Skriften siger, at der ikke er guden?, Jeshurun, »Han rider over himlen til din hjælp osv.«; se dér. Det vides, at himlen er en betegnelse for Tiferet. Rideturen, hvor han rider over himlen, som forbindes med Tiferet i Jeshuruns aspekt, åbenbarer, at underkastelsen er i hans verden?; den skal være til din hjælp. Derved fik Moses del i slaget? over Israel på dette trin, כבלתו, fra én.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - מה

(מה) Nadav og Avihu var allerede i offerets aspekt, derfra blandt brændofferets lemmer, det vil sige כסמתם?[DA261801]. Herpå viser det, der siges i Shemini om indvielsesofrene: »Ild steg op osv.« Ved siden af står også Nadavs og Avihus død, og dér siges igen »Ild gik ud«, for at sige, at også de var et offer til Herren.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - מו

(מו) De sagde i Zohar, Acharei, side 100, at erindringen om deres død soner, ofre[DA261901].

Jad Jehuda - מז

(מז) Heraf lærer vi: Ligesom vor lærer Moses', fred være med ham, kongemagt var på det øverste trin, således var også hans præstedømme.

Jad Jehuda - מח

(מח) »Ved en handling«: Fordi han sagde »Send dog ved den, du vil sende«, vendte præstedømmet efter de syv indvielsesdage tilbage til Aron, som anført i Shemot Rabbah.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - מט

(מט) »Dette og endnu en ting«: Indbefattet er Nadavs og Avihus velsignelse, som vi hørte i det følgende kapitel[DA262201].

Heqor Din — del 4 — kapitel 19

Joel Moshe: 1

Jad Jehuda: א · ב · ג · ד · ה · ו · ז · ח · ט · י · יא · יב · יג · יד · טו · טז · יז · יח · יט · כ · כא

KLADDE · uafklaret

Joel Moshe - 1

»De sorgløse i verden osv.« er Nadav og Avihu, som syndede ved ikke at rådspørge. Dette hørte jeg af min lærer, geniet, rabbi Elchanan, שי"ן[DA262501], den guddommelige mand og store kabbalist. Jeg spurgte ham, hvorfor forfatteren begyndte med dette skriftsted, og hvordan det passer til sagen. Han svarede mig således: For den, som går ind og ud i denne visdom, vides det, at den fulde skikkelse har tre tredjedele, nefesh, ruach og neshamah. Gennem højre og venstre hjernes forening indbefattes imellem dem et hulrum i kraniet uden hjernemasse. Det er boligen for Daats herlighed, deres fælles enighed. Derfor er der tre hulrum i kraniet, to fyldte og ét tomt. Det kommer fra foreningen af de to fyldte, hvorfra højres kraft går til højre hånd og tilsvarende til venstre. Hvad der ovenfor, i hovedet, kaldes neshamah som Daat, kaldes her, i hjertet, ruach. Straks falder det til den midterste kanal mellem de to nyrer, den nederste tredjedel. Dér fuldendes rådet, for nyrerne råder ud fra midten imellem dem, og én kaldes nefesh.

Du ved allerede, at navnet fred gælder Yesod, som

Rema fra Fano

»De sorgløse i verden har vundet velstand«. De rådspurgte ikke Moses om en sag, som krævede mange rådgivere. Pinchas rådførte sig med Moses i Shittim om noget, hvor der ikke gives råd. Tværtimod opstår en vanskelighed: I et sådant tilfælde rådfører man sig ikke med domstolen, og den, som kommer for at rådføre sig, får ingen anvisning. Men Pinchas sagde således til Moses: Vor lærer, du har allerede lært os den nidkæres bestemmelse. Nu behøver jeg kun selv at opfylde en indsigtsfuld belæring ved at forsone de fattige, de trængendes sjæle. Med dette sugede han i sin sjæls længsel disse to overlevendes ånd til sig. Også Moses sagde blot til ham: Du har sagt rigtigt, for man har allerede udtalt halakhaen: »Den, som læser brevet, skal være budbringer«. Det var halakhaen, som blev fuldendt for Pinchas gennem Moses, ikke en tilladelse[DA262401], så eleven kunne få ret i sine ord, og læreren vinde sin sag ved sin dom.

De rådspurgte ikke hinanden. Her kom de begge med ét råd til Pinchas for at føje styrke til den øvre magt. De afsagde en halakhisk afgørelse foran deres lærer. Pinchas flygtede fra at afsige afgørelser og ville ikke sidde som overhoved efter Josvas død gennem alle de ældstes og dommernes dage. De trådte ind berusede af vin. Om Elias står »Han skal drikke af bækken«. Hos kvinden fra Sarepta bad han kun om vand, og englen beredte ham en krukke vand efter bestemmelsen for præsterne i

KLADDE · uafklaret · fortsat

Joel Moshe - 1 - fortsat

bringer fred osv. Når begge er fyldte, har de sluttet fred. De er to halve legemer og må rådspørge hinanden i deres forening. Som helhed kaldes de Netsach, Hod, Yesod. שלוי har talværdien[DA262502] tre forekomster af אלהים i dem, som mildnes gennem tre יהוה, som bekendt fra hemmeligheden ved שול תשולו[DA262503], til begyndelsesbogstaverne, i qaddishens hemmelighed, som ovenfor. Det er שלוי. Når Yesods handling, som fuldendes af sig selv, afsluttes, kaldes det fred. Det er »Fred inden for dit værn og ro i dine paladser«. De 25 bliver tilbage i navnet »de sorgløse i verden«. »Fra hvis liv kom det frem?«: Den frygtelige is, den øvre Daat, gik ind i freden selv osv. Dette er ældgamle forhold.

Nadav og Avihu er det første menneskes nefesh og ruach og kaldes virkelig helligede, for de opnåede den velstand, som skallen slugte og skal spy ud. Dens hemmelighed er de 48 sammensætninger af nun blandt מנצפן[DA262504], hvor hellighedens gnister optages. Havde de bragt røgelsen for at knytte den øvre forening til den kvinde, som frygter Herren, og ikke til

KLADDE · uafklaret · fortsat

Joel Moshe - 1 - fortsat

fremmed ild, den fremmede kvinde, måtte de nødvendigvis have rådspurgt hinanden for at forene rådets fuldendelse, som bor dér, på dette sted. De ville også have rådspurgt Moses, som er på den øvre Daats sted. Daat stiger jo ned og bliver til råd, som ovenfor. Over for dette råd, som er nefesh, siges »Og du, tag dig i agt, til hans sjæl[DA262505]«. Betragt det, så finder du det. Derfor udførte Pinchas, Yesod, handlingerne יו"ע ב[DA262506], for en nidkærheds ånd over for Herren, hærskarernes Gud, kom over ham — netop. For at udbedre deres fordærv måtte han betale for deres unødvendige tilnærmelse ved den, som søgte råd, hvor råd ikke behøvedes. Herrens, hærskarernes, nidkærhed skal gøre dette; bemærk det. Derfor blev fredspagten givet ham. Dette er i korthed, og denne sag behøver ingen tøven. Hertil hans ord.

»Selv at opfylde osv.«: Jeg behøver ikke råd. Det, jeg spørger om nu, skal alene udbedre Nadavs og Avihus sjæle. Det er »at give de fattige fortjeneste osv.« »Eleven får ret osv.« er Pinchas; »læreren vinder sin sag osv.« er Moses, for de talte begge rigtigt. »Som er hele verden osv.«: Isak vejer op mod hele verden, og Abraham bragte ham som brændoffer, som

Rema fra Fano - fortsat

fædrenehuset.

De trådte ind uden de fornødne klæder. Elias sørgede over det og havde et læderbælte i stedet for et præstebælte. På sig selv opfyldte han »Brændofferets skind, som han bragte til præsten[DA262402], skal tilhøre ham«. Om Abraham står »Du er præst til evig tid«, fordi han ofrede Isak, som er hele verden, efter betydningen af alles løn, som vi forklarede, og af det, vi antydede i Em Kol Chaj. Elias sagde »Så sandt Herren lever, for hvis ansigt jeg stod«. Det var på Morijas bjerg, for hans mazal var dér. Han bragte vædderen, som sad fast i krattet, til præsten, det vil sige Abraham. Derfor siger Torahen »Brændofferets skind skal tilhøre ham«. Dermed bliver det ekstra ham i skriftstedet præcist: Det kunne have sagt »skal tilhøre præsten«, men det er som forklaret. Også »en mands brændoffer« er sødere end honning og honning fra tavler for den, som har en gane.

De forsømte helligelsen af hænder og fødder. Elias helligede hele sin krop i Keritbækken gennem mange dage. De beredte ild udenfor og bragte røg indenfor. Han sagde »Jeg vil ikke lægge ild til«; der var intet røgfrembringende stof dér, men hele renden var fuld af vand. De gjorde, hvad han ikke havde befalet dem. Han sagde »Ved dit ord har jeg gjort det«.

De havde ingen sønner og blev forløst gennem deres brors søn, svarende til bestemmelsen om et leviratægteskabs søn. Efter udtrykket »Ravnen ønsker unger« forsørgede ravnene Elias. De havde ingen hustruer; Israels jomfruer blev ikke lovprist af dem. De begærede kongedøtre og blev forløst gennem

KLADDE · uafklaret · fortsat

Joel Moshe - 1 - fortsat

præst. Det er netop »Du er præst for verden«.

»Han bragte osv.«: Elias bragte vædderen som offer til Abraham ved bindingen. Derfor sagde han »For hvis ansigt jeg stod osv.«: Han stod allerede foran ham på Morijas bjerg. Se i Aris skrifter, hvor det ved verset forklares, at der ved bindingen var en anklagestrid mellem Mikael og Satan. Mikael førte vædderen nær, så Isak kunne reddes; Satan fjernede den, så Isak skulle slagtes. Hans argument angik guldkalvens synd; når han blev slagtet, ville hele Israel ophøre. Det er hemmeligheden ved »Og se, en vædder«, והנה איל, med talværdien מיכאל[DA262507]. »En anden«, אחר, tre, »greb ham i krattet?«. Når man tager bogstaverne efter סבך, får man עגל, kalv: Efter samekh kommer ajin, efter bet gimel, efter kaf lamed. Mikael besejrede ham — med hvad? »Ved sine horn«. השט' har talværdien 368? [DA262508]. Røgelsens miner er nemlig 365, og de tre, som ypperstepræsten føjede til på forsoningsdagen, som bekendt, giver 368. For kalvens synd: »Derefter, tag dog«, נא, Nadav og Avihu. Også mod Aron blev Herren vred; det betyder børnenes tilintetgørelse. Dermed sones kalvens synd.

KLADDE · uafklaret · fortsat

Joel Moshe - 1 - fortsat

Midrashen om, at intet fra vædderen gik til spilde, er kendt. Af dens skind blev der gjort et bælte til hans lænd — det skal være hans. Præsten er Elias, som bragte en mands brændoffer. Isaks sjæl fløj nemlig bort og gik ind i vædderen, som ovenfor, del 2, kapitel 30. Også selve brændofferet er altså en mand. »Brændofferets skind, som han bragte til den retfærdige præst«, det er Abraham, »skal være hans«, Elias', som gjorde et bælte og ואגבם[DA262509] fra det, som anført i Midrashen. Antydningen er אלהים יראה לו השה, »Gud vil sørge for lammet til s i g «: Begyndelsesbogstaverne er אליה[DA262510]. Selv om Elias endnu ikke var født,

Rema fra Fano - fortsat

sønnen af en kvinde blandt Putiels døtre, som var nidkær mod Simeons fyrste, der syndede med en fyrstedatter. Ligeledes var Elias nidkær mod Akab, som blev forledt af sin hustru Jezabel, datter af sidoniernes konge.

De sagde »Hvornår dør disse to gamle?« Elias sagde »Tag min sjæl«. Samtidig beregnede de endetider; han sagde »Jeg er ikke bedre end mine fædre«. Som rabbi Zeira sagde: Det land, som Moses og Aron ikke fik del i at gå ind i — hvem siger, at jeg får del i det? De søgte at lede forsamlingen og forventede vel at udøve herredømme i Israels land. Han sagde »Jeg er alene tilbage« og bad om, at andre skulle lede Israel, indtil han blev befalet at salve Jehu til konge og Elisa til profet. Han steg først op til himlen i stormen på den anden side af Jordan. Også da førte han den ild op til dens sted, som var gået ud fra Herren for deres skyld på indvielsens ottende dag.

KLADDE · uafklaret · fortsat

Joel Moshe - 1 - fortsat

var hans mazal dér, for Elias bragte vædderen nær, mens Satan skubbede den bort.

»Blandt Putiels døtre osv.«: Hun var ikke af fin slægt, sådan som de havde tænkt kun at tage kongedøtre. Efter min ringe mening ses det af, at stammerne foragtede ham og sagde »Denne Putis søn osv.« Derfor henføres han til Aron for at vise, at Nadav og Avihu er i ham. Derfor måtte han udbedre dette ved ikke at tage en stormands datter til hustru; bemærk det. »Gennem deres brors søn osv.«: Det er Pinchas, søn af Eleazar, Nadavs og Avihus bror. »Ravnen ønsker unger osv.«: De havde ingen sønner. »Fra Herren for deres skyld

KLADDE · uafklaret · fortsat

Joel Moshe - 1 - fortsat

osv.«: Da de blev brændt på indvielsens ottende dag, steg den ild nu op med ham. Derfor siges om Elias »Se, en ildvogn osv.«.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - א

(א) »De sorgløse i verden osv.«: Forfatteren vender tilbage til at forklare flere af Nadavs og Avihus sjælevandringer og deres udbedring gennem Pinchas og Elias. »De sorgløse i verden«, Nadav og Avihu [lakune][DA262601], ofrede uden at rådspørge deres lærer. Pinchas udbedrede dette ved at rådføre sig med Moses, som anført i Ha-Nisrafin: »Pinchas så« — han så handlingen og huskede halakhaen. Han sagde: Min fars fars bror, lærte du mig ikke således ved din nedstigning fra Sinaj: Den, som ligger? med en aramæisk kvinde, rammes af nidkære? Han svarede: Den, som læser brevet, skal være budbringer.

Jad Jehuda - ב

(ב) Tværtimod rejser der sig en vanskelighed for Pinchas: Hvorfor måtte han sige til Moses »Lærte du mig ikke således«? Man rådfører sig jo ikke med domstolen. Også Moses' ord »Den, som læser brevet osv.« er vanskelige: Reglen er jo, at den, som kommer for at rådføre sig, ikke får en anvisning, som anført dér.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - ג

(ג) Men det er det, han sagde [lakune][DA262801], for at udbedre Nadav og Avihu, som ikke rådspurgte deres lærer. For at vise, at han ikke behøvede hans anvisning, sagde han »Lærte du mig ikke således osv.«: Jeg spørger dig ikke om, hvordan bestemmelsen er. Du lærte mig den allerede ved din nedstigning fra Sinaj, og jeg ved, at den, som kommer for at rådføre sig, ikke får en anvisning. Derfor nævner jeg ikke i dag sagen om bestemmelsen foran dig.

Jad Jehuda - ד

(ד) Men en indsigtsfuld belæring og at forsone de fattige, Nadavs og Avihus sjæle, for at sone deres fejltagelse.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - ה

(ה) Med denne forklaring behøver vi ikke sige, at Nadavs og Avihus sjæle kom ind i Pinchas [lakune] [DA263001]. For han styrkede jo Pinchas' נשאו[DA263002]; derfor fra begyndelsen for at udbedre dem.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - ו

(ו) Også Moses ville med sit svar »Den, som læser brevet osv.« ikke svare Pinchas »ved denne kamel?« med en særlig afgørelse om hans kamp, men om alle nidkære. Han sagde til ham: Du har sagt rigtigt, והנות[DA263101], således har jeg lært dig; sådan sagde de להלכם: »Den, som læser brevet osv.«.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - ז

(ז) »Det var halakhaen osv.«: Moses gav ham derved ingen tilladelse til at dræbe, men gav ham ret angående halakhaen og forsonede Moses og Pinchas imellem os[DA263201], som de nævnte.

Jad Jehuda - ח

(ח) »At føje styrke til«: Disse ord ovenfor, som nævnt ovenfor.

Jad Jehuda - ט

(ט) Efter bestemmelsen for præsterne i fædrenehuset, som ikke må drikke vin.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - י

(י) På sig selv opfyldte han det skrevne: »Således skal du bringe ildens? brændoffer[DA263501]«, »Brændofferets skind osv.«.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - יא

(יא) Han ofrede Isak og var dermed præst for Isak, som modtog hele verdens løn. Det strømmede til os, at alt בנילב[DA263601], formue, var fra ham?.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - יב

(יב) Efter det, vore lærere, må deres minde være til velsignelse, sagde ved »i den?«: De nedre styrker den Hellige, velsignet være han, at det hele er alle[DA263701], efter forklaringen ovenfor, del 2, kapitel 14.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - יג

(יג) Af det, vi antydede [lakune][DA263801].

Jad Jehuda - יד

(יד) »Han bragte osv.«: Ordet til præsten i verset om brændofferets skind forbindes ikke ovenfor med ordet ham, men nedenfor med udtrykket bragte[DA263901]. Det sigter til Elias, som bragte til Abraham.

Jad Jehuda - טו

(טו) Derfor sagde Torahen, at vædderens brændofferskind skulle være hans. Elias' læderbælte var nemlig fra Isaks vædder, som bekendt.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - טז

(טז) Men som sagt: Til præsten, ham, var יחי[DA264101], forenet sammen.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - יז

(יז) »Og vandets brændoffer«: Vore lærere sagde, at han bragte brændofferet, ונה צעם?[DA264201], for at fylde vand. Også dette er sødere end honning: Det antyder Isaks היינו, som virkelig var et brændoffer af vand, efter forklaringen ovenfor, del 2, kapitel 18. Isaks sjæl, som fløj bort fra ham under bindingen, gik ind i vædderen.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - יח

(יח) De blev forløst gennem deres brors søn, Pinchas. Det svarede til leviratægteskab: Den, som går bort uden sønner, og vender tilbage, תצית? [DA264301], for ham i hans brors søn. Derfor blev Elias forsørget af ravne, sønners sønner, som vore lærere sagde.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - יט

(יט) »De havde ingen sønner osv.«: Som anført i Midrash Rabbah, Acharei, עה. De sagde: Vores fars bror er konge, vores mors bror er fyrste, vores far er ypperstepræst, og vi er præstetjenestens stedfortrædere. Hvilken kvinde er os værdig? Rabbi Menachama sagde i rabbi Jehoshua ben Nechemjahs navn: »Ild fortærede hans unge mænd«. Hans unge mænd fortærede ild[DA264401], fordi »hans jomfruer ikke blev lovprist«.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - כ

(כ) Endetidsberegnere [lakune][DA264501], for »Jeg er ikke bedre end mine fædre«, Moses og Aron, som ikke fik del i dette.

Jad Jehuda - כא

(כא) »Også da osv.«: Ildvognen og ildhestene, som Elias steg op i, var de?[DA264601], som Nadav og Avihu blev brændt i.

Tilbage til kapitlet i indholdet

Historisk register: Heqor Din - IV - Kapitel 19

Heqor Din — del 4 — kapitel 20

Joel Moshe: 1

Jad Jehuda: א · ב · ג · ד · ה · ו · ז · ח · ט · י · יא · יב · יג · יד · טו · טז · יז · יח · יט · כ · כא

Joel Moshe - 1

»Jeg så ham ikke osv.«: Han forklarer hele skriftstedet: »Den, som siger til sin far og sin mor: Jeg så ham ikke; han kendte ikke sine brødre og vidste ikke af sine sønner, for de bevarede dit ord, og de vogter din pagt. De skal lære Jakob dine love osv. Velsign, Herre, hans styrke osv.«, indtil »så de ikke rejser sig osv.« Se det, bud for bud og linje for linje.

»Hans mor var årsag til, at han blev holdt på afstand osv.«: At Pinchas ikke skulle være præst, for således er dommen over præsten i On osv. Selv om Jetro var præst i Midjan, er det hele én hemmelighed, én helhed. Først kaldes Josefs svigerfar præsten i On; siden kaldes Moses' svigerfar præsten i Midjan, for Josef og Moses stiger op i én hemmelighed. Se Zohar, Jitro, side 119, så vil du forstå. Deres ord om Josef og Jetro er alle i én hemmelighed: Han var blandt afgudsdyrkelsens præster, præsten i On og præsten i Midjan, og begge er ét; bemærk det. »At

Rema fra Fano

»Den, som siger til sin far og sin mor: Jeg så ham ikke« (Femte Mosebog 33,9), er bestemt Pinchas, som vor lærer Moses, fred være med ham, bad om barmhjertighed for: »Velsign, Herre, hans styrke, og tag velvilligt imod hans hænders værk« (33,11). Det er ham, som siger til sin far — Eleazar — og sin mor i ordets almindelige betydning: Jeg så ham ikke, nemlig Aron[DA264801], som nævnes i forrige vers: »Dine tummim og urim til din fromme mand« (33,8). »Jeg så ham ikke« betyder: Jeg havde ingen gavn af hans salvning, for Pinchas blev alene præst ved sin egen fortjeneste.

Her passer til sin far; også til sin mor er nødvendigt. Efter den, som siger, at hun var af Josefs døtre, fordi han trodsede sin drift[DA264802]: Josef var den førstefødte i tanken, og vi har nævnt, at præstedømmet hører til førstefødselsrettens ordninger. Det lader os vide, at det blev knyttet til hans egen fortjeneste, ikke andres. Efter den, som siger, at hun var af Jetros døtre, fordi han fedede kalve op til ikkeguder: Begge dele er tilfældet, hendes far fra Josef, hendes mor fra Jetro. Derfor sagde også Elias til lærerne: Jeg er efterkommer af Rachels børnebørn. Muligvis var hendes

Joel Moshe - 1 - fortsat

frembringe rent af urent«: Pinchas og Jetro.

Man kan desuden forklare versets »Jeg så ham ikke osv.« sådan: Moses og Aron var som Kain og Abel og deres sjælevandring — Moses, Set, Abel; Aron, Kain. Hans mor var fra Jetro, kenitten, og også han er Kains udbedring, som bekendt. Derfor siger han: Sig ikke, at mit præstedømme, som jeg tog fra Nadav og Avihu, kommer fra min fars og mors fortjeneste, fordi de udbedrede Kain, verdens førstefødte, som var egnet til at være præst. Det kommer alene fra mig selv.

»Han skilte sig fra livsførelsen«: Pinchas skilte sig fra verdens livsførelse og tog sine børns åg af sig, da de allerede havde bevaret din Torah. Det er »Han kendte ikke sine sønner[DA264901]«, så han ikke længere ledte dem. Hvornår var det? »For de bevarede dit ord«. »Den vedvarende gentagelse« er at gentage det lærte, så det ikke glemmes, ligesom

Joel Moshe - 1 - fortsat

hjortekiddet vender sig bagud, når det løber. Således må enhver lærd vende tilbage til det, han allerede lærte, så han ikke glemmer det. »Egnede til at afsige afgørelser osv.« er »De skal lære Jakob dine love«, den åbenbare del; og den skjulte, om hvilken siges »din Torah«, Herrens Torah, til Israel. »Såsom røgelsen osv.« er »De skal lægge røgelse for din næse«.

»At retfærdiggøre hans dom i to verdener osv., osv.«: Indtil nu var menneskets dom fastlagt i to domme, nytårsdagens dom og sjælens dom efter døden. Endnu påhviler det os at forklare den tredje dom, efter opstandelsen; se første del, kapitel 1.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - א

(א) »Den, som siger osv.«: Forfatteren forklarer disse vers? om Pinchas, som kom ud, יצית?[DA265001], i de foregående kapitler.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - ב

(ב) »Jeg så ham ikke« betyder ikke, at han ikke så sin fælle; så skulle der stå »Jeg så dig ikke«. Det vender tilbage til det foregående vers, og han sagde ikke[DA265101]: »Dine tummim og urim til din fromme mand«, som er Aron. Om ham sagde Pinchas til sin ros: »Jeg så ham ikke«, Aron, for jeg tjente ikke som præst og blev slet ikke henført dertil. Jeg blev først præst,

Rema fra Fano - fortsat

fars mor desuden af Gads stamme, og alle de vises ord står ved magt.

Man kunne tænke, at hans mor var skyld i, at han først blev holdt på afstand. Således er jo dommen over præsten i On: Hans sønner skal holdes fjernt fra frelsen. Eller måske behager det himlen at frembringe rent af urent. Således finder vi ved Jonadav, Rekhabs søn, som frembragte ypperstepræster blandt sine døtres sønner. Otte præster, som var profeter, kom fra Rahabs døtres sønner, efter at hun giftede sig med Josva. Man kunne da sige, at også Pinchas' mor var årsag til, at han nu blev ført nær. Det lader os vide, at det ikke er sådan.

»Han kendte ikke sine brødre og vidste ikke af sine sønner«: Han skilte sig fra verdens livsførelse for at være alene i tjenesten for sin skaber. Et menneske har ikke lov til at tage børnenes og de nærmestes åg af sin hals, før han har fuldendt sin pligt mod dem ved at opdrage dem i Torah og himmelfrygt. Derfor siger han, at han først gjorde dette, da de allerede »havde bevaret dit ord« i deres hjerte, ved at have lært hele Torahen. »De vogter din pagt« er den vedvarende gentagelse. Selv en lærd, som sidder og lærer hele livet, må vogte sig for at glemme én ting af det lærte, som vi lærer i Avot. Han bør lære af hjortekiddet, som løber fremad og bestandigt ser bagud.

De er også egnede til at afsige afgørelser om dens åbenbare del, såsom de love, som er kendt i mængden, og om det skjulte mønster, som overleveres hviskende til de vise. Det er Herrens Torah, et behov for det øvre, som skrevet: »Din Torah til Israel«. De er også egnede til at indvies i præstedømmet,

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - ב - fortsat

da jeg dræbte Zimri.

Jad Jehuda - ג

(ג) Alt dette passer med, at han sagde sådan til sin far for at vise, at Pinchas' præsteherkomst ikke skulle tilskrives ham.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - ד

(ד) »Også til sin mor«: Det er nødvendigt at sige det på en måde, at »du ikke skal תחמר?[DA265301] til min mor«. Han nævnte således sin mor; hvem ville tænke, at præstedømmet kom til ham fra ham? [DA265302] להכי"ג, til Tamar således. Efter den, som udlagde Putiels døtre som Josefs døtre, var det jo for hendes skyld, at Pinchas blev præst. Præstedømmet er en af førstefødselsrettens ordninger, som ovenfor, kapitel 18, og Josef var den førstefødte i tanken, som forklaret ovenfor, del 3, kapitel 18. Derfor måtte han sige, at det ikke er sådan. Ligeledes:

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - ה

(ה) Efter den, som udlægger Putiels døtre som Jetros døtre, fordi han fedede kalve op til afgudsdyrkelse, kunne man tro, at hans svigerfar[DA265401] var årsagen, som der snart sluttes.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - ו

(ו) »Begge dele er tilfældet«: Som sagt i

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - ו - fortsat

Sotahs kapitel, blad 23?: Hvis hans svigerfars far var fra Josef, var mor til דתמי'[DA265501] fra Jetro; og hvis hans svigerfars mor var fra Josef, var hans svigerfars far fra Jetro. Ordlyden er rigtig osv., hovedsagen, דכיחא?[DA265502], i dette, Elias' ord »Jeg er efterkommer af Rachels børnebørn«, som ovenfor i kapitel 18. Han sagde ikke, at דתמי' var fra Josef, men efterkommer af hendes børnebørn.

Jad Jehuda - ז

(ז) Muligvis var hans svigerfars fars mor[DA265601] desuden fra Gad. Derfor sagde vore lærere i Bereshit Rabbah, Vajjiggash, at Elias? var af Gads stamme.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - ח

(ח) »Man kunne tænke« vender tilbage til »efter den, som siger: Af Jetros døtre«. Man kunne tænke, at Pinchas først blev holdt fra præstedømmet på grund af sin mor, fordi hun var datter af Jetro, præsten i On, som fedede kalve op til afgudsdyrkelse. Derfor måtte han også sige til sin mor: »Jeg så ham ikke«, Aron. Jeg fik ikke del i præstedømmet ved at være Arons søn, så man kunne sige, at over for at være Arons søn var jeg også blandt Jetros sønner, præsten i On, hvis herkomst gav grund til afstand. Det, jeg fik del i som præst, er min egen

Rema fra Fano - fortsat

selv til de indre tjenester, såsom røgelsen, der helt går op på det indre alter. Selv brændofferets skind tilhører jo præsterne; sådan er det ikke med røgelsen. Dette alter i helligdommen er særligt for det øvre og gør intet tilladt for nogen anden. Sådan er det ikke med kobberalteret: Præster og ejere nyder godt af det, efter at det, som gør det tilladt, er ofret efter sit bud. Derfor siger han »dit alter«.

Når børnene og de nærmeste således er fuldendt i himlens tjeneste: »Velsign, Herre, hans styrke« — dette hellige fædrenehus' overhoved, som har skilt sig fra verdens veje for at stå foran Herren i stadig ensomhed. Som i »Så sandt Herren lever, for hvis ansigt jeg stod«. Efter den ligefremme mening bad han, at hans sønner skulle velsignes af den Højestes mund, efter at han havde sat sin lid til Herren angående dem. »Tag velvilligt imod hans hænders værk«: Når Elias bygger et alter for dig og bringer ofre på Karmels bjerg. »Knus lænderne på dem, som rejser sig imod ham« er Baals profeter; »og hans hadere, så de ikke rejser sig«, er Asheras profeter, som spiser ved Jezabels bord. Men Akab ydmygede sig og blev udbedret.

Dermed omfattede vor lærer Moses' velsignelse, fred være med ham, præstedømmets ordning for dets to slægtsoverhoveder, Aron og Pinchas. Det er en rigtig og klar ligefrem forklaring. Undervejs lærte vi, at gennem Pinchas, som er Elias, blev ændring af navn, sted og handling fuldendt for Nadav og Avihu. Vi har nu udfoldet fremstillingen tilstrækkeligt til formålet: At retfærdiggøre hans dom, velsignet være han, i to verdener.

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - ח - fortsat

fortjeneste og min fars herkomst[DA265701]; men min mors herkomst trækker ikke ned.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - ט

(ט) Eller omvendt: Man kunne tænke, at hans mors herkomst som datter af præsten i On var årsagen til, at han blev ført nær, for der er intet rent uden fra det urene [lakune][DA265801]. »Jeg så ham ikke«, Aron: Heller ikke hans rene, forudgående herkomst gavnede mig noget, kun יחדך?[DA265802].

Jad Jehuda - י

(י) Jonadav, Rekhabs søn, var af Jetros efterkommere. Jeremias profeterede om ham: »Der skal aldrig mangle en mand af Jonadav, Rekhabs søn, som står foran mig alle dage«. Sifrei udlagde det om deres døtre, som var gift ind i præstedømmet osv. Se מי המ"ם?[DA265901], del 2, afsnit 7.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - יא

(יא) »Hans brødre osv.«: Han forklarer videre versets slutning: »Han kendte ikke sine brødre og vidste ikke af sine sønner, for de bevarede dit ord, og de vogter din pagt. De skal lære Jakob dine love og Israel din Torah; de skal lægge røgelse for din næse og heloffer på dit alter«. Han skilte sig altså fra sine brødre og sønner for at

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - יא - fortsat

tjene Stedet. Det må siges: Han sagde[DA266001], da han lærte dem hele Torahen, så de kunne lære Herrens love, de åbenbare, og udlægge dem i det skjulte, og også udføre præstedømmets tjeneste med alle dens love og bestemmelser.

Jad Jehuda - יב

(יב) Som vi lærer i Avot, kapitel 3: Enhver, som glemmer én ting af sin lærdom osv.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - יג

(יג) »Og de bliver forklaret[DA266201] osv.«: Som Zohar, Shemot, side 23, siger.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - יד

(יד) At vise til afgørelsen[DA266301]: Det er »De skal lære dine love osv.«.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - טו

(טו) Og efter dens mønster, som kroner?[DA266401], i Torahens hemmeligheder.

Jad Jehuda - טז

(טז) »Såsom røgelsen« er »De skal lægge røgelse for din næse osv.« Røgelsen er helt en indre tjeneste; så meget mere gælder de øvrige tjenester. Det er »heloffer på dit alter«. Med nævnelsen af røgelsen antyder han, at den gives helt, i højere grad end brændofferet.

Jad Jehuda - יז

(יז) Den, som nævner[DA266601], er et menneske.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - יח

(יח) Af overhovedet [lakune][DA266701].

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - יט

(יט) Når Elias får del i et alter ved nævnelsen af hans sønner, gennem begyndelsen af hans hænders værk[DA266801], for kraft? til et godt formål, som bekendt.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - כ

(כ) De, som spiser ved Jezabels bord: Det er מן יקומון, »så de ikke rejser sig«. Det vil sige fra [lakune][DA266901], om hvem der står »Er det ikke som kød?«.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - כא

(כא) Vi lærte, at de rensede tre ændringer [lakune][DA267001], egenskab, som anført i Zohar, Bereshit, side 109. Alle blev opfyldt i Nadav og Avihu ved en ekstra sjæls indtræden og Elias i Pinchas, for navn, sted og deres handlinger blev ændret til det gode. Og de skal være barmhjertig[DA267002]; han vil sone for hele Israel. Amen.

Tilbage til kapitlet i indholdet

Historisk register: Heqor Din - IV - Kapitel 20

Heqor Din — del 5 — kapitel 1

Jad Jehuda: א · ב · ג · ד · ה · ו · ז · ח · ט · י · יא · יב · יג · יד · טו · טז · יז · יח · יט · כ · כא · כב · כג · כד · כה · כו · כז · כח · כט · ל · לא · לב

Joel Moshe: 1

Trykt note: 1

Jad Jehuda - א

»Herrens dag osv.«: Efter hidtil at have ordnet Herrens sande domme i to verdener, denne verden og den kommende, vil forfatteren opfylde pligten til at forklare den tredje dom, opstandelsens

KLADDE · uafklaret

Rema fra Fano

Herrens store og frygtelige dag er dommens dag ved opstandelsens tid. Dommen tilhører Gud: Kan mennesket regnes blandt de retfærdige, som sidder med deres kroner på hovedet og nyder Shekhinahs stråleglans? Ved deres

Jad Jehuda - א - fortsat

verden, som han lovede i afhandlingens begyndelse. Herrens store og frygtelige dag, nævnt ved slutningen af Malakias' profetier — »Se, jeg sender jer profeten Elias, før Herrens store og frygtelige dag kommer« —

Jad Jehuda - א - fortsat

er dommens dag ved de dødes opstandelse. Herren skal se og dømme mellem retfærdig og ugudelig.

Jad Jehuda - ב

»Deres kroner osv.«: Som anført i ס"ב[DA267401] af Berakhot.

Jad Jehuda - ג

»De fornyer deres kraft osv.«: I Gemara, Cheleq, lærer Elias' skole: De retfærdige, som den Hellige, velsignet være han, engang skal gøre levende, vender ikke tilbage til deres støv. Som skrevet: »Den, som bliver tilbage i Zion, og den, som resterer i Jerusalem, skal kaldes hellig osv.« Ligesom den Hellige består evigt, består også de evigt. Hvis du spørger: Hvad gør de retfærdige i de tusind år, hvori den Hellige engang skal forny sin verden, som skrevet »Herren alene skal være ophøjet på den dag«? Den Hellige giver dem vinger som ørne, og de glider over vandene, som skrevet: »Derfor frygter vi ikke, når jorden forvandles«. Måske vil du sige, at de lider? Skriften siger: »De, som venter på Herren, fornyer deres kraft, de løfter vinger som ørne«.

Tosafot til Rosh ha-Shanahs første kapitel siger: Tre grupper på dommens dag, når de døde bliver levende, som verset viser. Selv om de allerede efter døden blev dømt til Edens have eller Gehinnom for sjælens

KLADDE · uafklaret · fortsat

Rema fra Fano - fortsat

retfærdighed fornyer de deres kraft i de år, hvori den Hellige, velsignet være han, engang skal forny sin verden. Alle de store vise har i forklaringen af baraitaen om tre grupper på dommens dag, overleveret i tilføjelserne til Sanhedrin[DA267201], kapitel 13, og i Seder Olam, kapitel 3, været enige om, at således er Herrens domme over opstandelsens verden. Dens domme deler sig i seks, forklaret i Gemara, Rosh ha-Shanahs første kapitel. De er:

Den første: Fuldkomment retfærdige, til evigt liv.

Den anden: Mellemgruppen, som ikke har forbrudt sig med kroppen; »rig på godhed« lader vægten hælde mod godhed.

Den tredje: Mellemgruppen, som har forbrudt sig med kroppen, stiger ned for en tid og מצפצפין, som forklares »skjult[DA267202]«, eller råber, eller dukker frem og stiger op til deres hvile.

Den fjerde: De, hvis synder er i overvægt, men som ikke har forbrudt sig med kroppen. Nogle forklarer om dem det, vi lærer i Bechirta: »De ugudeliges dom i Gehinnom er tolv måneder«, hvorefter de stiger op til deres hvile. Andre forklarede det mildere og satte mellemgruppen, som har forbrudt sig med kroppen, på samme niveau som dem med synder i overvægt, der ikke har forbrudt sig sådan, fordi de er ligestillede. Deres tid er ikke fastsat; de dømmes blot for en tid, det vil sige efter behovet for rensning. Deres dom når under ingen omstændigheder tolv måneder. Alligevel ligner deres ansigter bunden af en gryde under forbrændingen fra Gehinnoms ild. Det er

Jad Jehuda - ג - fortsat

skyld, skal der endnu være en anden dom: Om man får del i den kommende verdens liv, som består evigt. Nogle har allerede modtaget deres dom i Gehinnom og får måske del deri på grund af dette. Hertil citatet.

Jad Jehuda - ד

Alle de store vise, heriblandt Tosafot, er enige om, at baraitaen om tre grupper angår opstandelsens verdens dom, modsat de fortolkere, som mener, at den angår sjælenes verdens dom.

Jad Jehuda - ה

Rosh ha-Shanahs første kapitel (blad 16b) siger: Det er overleveret: Shammajs hus siger, at der er tre grupper på dommens dag: Én af fuldkomment retfærdige, én af mellemgruppen og én af fuldkomment ugudelige. De fuldkomment retfærdige indskrives og besegles straks til den kommende verdens liv. De fuldkomment ugudelige indskrives og besegles straks til Gehinnom, som skrevet: »Mange af dem, som sover i støv, skal vågne, nogle til evigt liv, andre til skændsel, til evig afsky«. Mellemgruppen stiger ned i Gehinnom, råber og stiger op, som skrevet: »Jeg vil føre den tredje del gennem ilden og rense den, som man renser sølv«. Om dem sagde Hanna: »Herren dræber og gør levende, fører ned i

Jad Jehuda - ה - fortsat

dødsriget og fører op«.

Hillels hus siger: »Rig på godhed« lader vægten hælde mod godhed. Om dem sagde David: »Jeg elsker, for Herren hører min røst«. Hele dette afsnit er sagt om dem: »Jeg blev ringe, og han frelste mig«. Israels kropslige overtrædere og verdens folkeslags kropslige overtrædere stiger ned i Gehinnom og dømmes deri tolv måneder. Efter tolv måneder tilintetgøres deres krop, og deres sjæl brændes. En vind spreder dem, og de bliver aske under de retfærdiges fodsåler, som skrevet: »I skal trampe de ugudelige ned, for de skal være aske under jeres fodsåler«.

Men sektererne, angiverne, epikuræerne[DA267701], de, som fornægtede Torahen, de, som fornægtede de dødes opstandelse, de, som skilte sig fra fællesskabets veje, de, som spredte rædsel i de levendes land, og de, som syndede og fik de mange til at synde, såsom Jeroboam, Nevats søn, og hans fæller, stiger ned i Gehinnom og dømmes deri i generationers generationer. Som skrevet: »De skal gå ud og se ligene af de mænd, som forbrød sig osv.« Gehinnom ophører, men de ophører ikke osv.

Læreren sagde: Om dem sagde Hanna »Herren dræber og gør levende osv.« Rabbi Jitschaq bar

KLADDE · uafklaret · fortsat

Rema fra Fano - fortsat

noget vanskeligt at behandle mellemgruppen så strengt, selv om de har forbrudt sig med kroppen, for når alt kommer til alt, vejer skyldens vægtskål ikke tungest for dem på den alvidende Guds vægt.

Den femte: De, hvis synder er i overvægt, og som har forbrudt sig med kroppen. Efter alles opfattelse dømmes de tolv måneder i Gehinnom; derefter tilintetgøres deres krop, og deres sjæl brændes. Gehinnom støder dem ud, og en vind spreder dem under de retfærdiges fodsåler, efter Malakias' profeti. Det er opstandelsens dom. For tilsvarende mennesker ved dødens dom gælder, at Gehinnom støder dem ud efter tolv måneder, og de overgives til Dumah. Heller ikke dér har de hvile, men de er bestemt til den prøve, som Elias åbenbarede for Job[DA267203].

Den sjette: De, som spreder rædsel i de levendes land, skiller sig fra fællesskabets veje og får de mange til at synde. Gehinnom lukkes om dem[DA267204], og de dømmes deri i generationers generationer. Ved dødens dom er det muligt, at også disse efter generationers generationer, hvis mindste antal er fire, prøves gennem skjult visdom fra ham, som udtænker tanker, så ingen bortstødt skal forblive bortstødt fra ham. Det er meningen med »Gehinnom ophører, men de ophører ikke«. Vi forklarer det efter de vises forklaring af verset »Mine pile vil jeg opbruge mod dem«. Ligesom dér: Mine pile opbruges — det er lidelsernes afslutning — således her: Gehinnom ophører, hvilket er straffens afslutning. Pilene og Gehinnom vil nemlig gennem

Jad Jehuda - ה - fortsat

Avin sagde: Deres ansigter ligner bunden af en gryde. Rava sagde: De er blandt Machozas allersmukkeste og kaldes Gehinnoms børn. Læreren sagde: Hillels hus, »rig på godhed«, lader vægten hælde mod godhed. Men der står »Jeg vil føre den tredje del gennem ilden«? Dér angår det Israels kropslige overtræderes synd. Du sagde jo, at de ingen udbedring har? Dér er synderne i overvægt; her er halvdelen synder og halvdelen fortjenester. Meningen er: Hvis halvdelen er synder, og der blandt dem er Israels kropslige overtræderes synd, kan det ikke undgås, at »Jeg vil føre den tredje del gennem ilden«. Ellers: »Rig på godhed« lader vægten hælde mod godhed, og om dem sagde David »Jeg elsker osv.«.

Hvem er Israels kropslige overtrædere? Rav sagde: En isse, som ikke lægger tefillin. Folkeslagenes kropslige overtrædere? Rav sagde: Ved overtrædelse[DA267702]. »De, som spredte rædsel i de levendes land«: Rav Chisda sagde: En leder, som indgyder fællesskabet frygt uden at gøre det for himlens skyld.

Jad Jehuda - ו

»Den anden, mellemgruppen osv.« følger Hillels hus og Gemaras forklaring: Halvdelen synder, uden de kropslige overtræderes synd. Man må sige, at

Jad Jehuda - ו - fortsat

Hillels hus og den første lærer taler om hver sin situation og ikke er uenige.

Jad Jehuda - ז

»Den tredje, mellemgruppen og kropslige overtrædere« følger baraitaens anonyme udsagn: Mellemgruppen stiger ned i Gehinnom, råber og stiger op. Som Gemara slutter: Hvis halvdelen er synder, og de har Israels kropslige overtræderes synd, kan det ikke undgås, at »Jeg vil føre den tredje del gennem ilden«.

KLADDE · uafklaret · fortsat

Rema fra Fano - fortsat

hele deres bestående ikke ophøre med at vredes på dem og true dem. Men når alt kommer til alt, ophører de ikke selv. Gehinnom selv kaldes sådan, fordi גיהנם har samme talværdi som חינם[DA267205], uden grund. Det betyder en dyb grube, som man stiger ned i for grundløse forhold. De sjæle, som er renset, fører man op til Edens haves udsendinge og siger: »Her er de — se, de er blevet hvide«. Om de sjæle, som kun er blevet undersøgt og ikke behøver at bleges, råber man til dem: »Her er de, tag dem og gå«, som forklaret i Zohar. I sandhed findes der intet evigt uden i godhedens egenskab.

Jad Jehuda - ח

»For en tid«: Således forklarer Rashi מצפצפין: De råber under en kort tids lidelser og stiger op.

Jad Jehuda - ט

»Eller råber«, som Rashi forklarer.

Jad Jehuda - י

Eller læsemåden er מבצבצין, dukker frem, som betyder: Og de stiger op.

Jad Jehuda - יא

»Den fjerde, synder i overvægt osv.« er baraitaens ligefremme mening: De fuldkomment ugudelige indskrives og besegles straks til Gehinnom. Rashi forklarer

Jad Jehuda - יא - fortsat

fuldkomment ugudelige som synder i overvægt.

Jad Jehuda - יב

Nogle forklarer, at de ugudelige, som ikke har forbrudt sig med kroppen, dømmes tolv måneder i Gehinnom og derefter stiger op til deres hvile. Om dem lærer vi i Edujjot: De ugudeliges dom i Gehinnom er tolv måneder. Andre fortolkere forklarer det anderledes: Ugudelige, som ikke har forbrudt sig med kroppen, dømmes ligesom mellemgruppen, som har forbrudt sig med kroppen, for en tid. Baraitaen skelner mellem mellemgruppen og de ugudelige og siger »De fuldkomment ugudelige osv.«; det forklarer de som synder i overvægt sammen med kropslige overtrædelser. Efter deres ord kan også »De ugudeliges dom i Gehinnom er tolv måneder« forklares om synder i overvægt sammen med kropslige overtrædelser ved dommen efter døden: Efter tolv måneder afsluttes deres Gehinnomdom, og de får en vis hvile[DA268401]. Hertil bringer han beviset »Fra nymåne til nymåne skal alt kød komme for at tilbede«. Ved opstandelsens dom siger vi jo, at deres krop efter tolv måneder tilintetgøres, og deres sjæl brændes. Hvordan skulle han da bringe et bevis, som modsiger det?

Jad Jehuda - יג

»Efter behovet for rensning« betyder ikke et kort øjeblik som ved mellemgruppen, der råber og straks stiger op. Heri er de ikke ligestillet med dem, for de andre er trods alt mellemgruppen, og det er vanskeligt at behandle dem strengt. Anderledes med dem, hvis synder er i overvægt; de behøver rensning efter deres mange synder. De er dog ligestillet med mellemgruppen i, at deres dom under ingen omstændigheder når tolv måneder.

Jad Jehuda - יד

»Alligevel deres ansigter osv.«: Rabbi Jitschaq bar Avins udsagn »Deres ansigter ligner bunden af en gryde« er sagt om denne gruppe.

Jad Jehuda - טו

Fra Gehinnoms ild, fordi disse ugudelige dømmes i Gehinnom i en passende tid efter deres mange synder.

Jad Jehuda - טז

Det er noget vanskeligt at behandle mellemgruppen så strengt, at deres ansigter skulle ligne bunden af en gryde. Skønt de har forbrudt sig med kroppen, er de selv med denne strenghed stadig mellemgruppen. Menneskets synder og fortjenester vejes ikke efter antal, men efter deres størrelse i den alvidende Guds erkendelse, som ovenfor, første del, kapitel 8. Skønt de derfor stiger ned i Gehinnom på grund af de kropslige overtrædelsers strenghed og

Jad Jehuda - טז - fortsat

ikke omfattes af egenskaben »rig på godhed« som resten af mellemgruppen, er de dog til sidst mellemgruppen. Fornuften tilsiger ikke, at de skal være i Gehinnom lige så længe som de ugudelige, hvis synder er i overvægt. Heraf mener jeg, at når rabbi Jitschaq bar Avins forklaring, »Disse og deres ansigter ligner osv.«, gælder mellemgruppen, menes de ugudelige, som ligner mellemgruppen.

Jad Jehuda - יז

»Den femte, synder i overvægt osv.« følger »Israels kropslige overtrædere stiger ned i Gehinnom og dømmes deri tolv måneder osv.« Gemara forklarer, at de ingen udbedring har, når synderne er i overvægt.

Jad Jehuda - יח

»Efter alles opfattelse«: Selv de, som mener, at ugudelige uden kropslige overtrædelser ikke dømmes tolv måneder, som nævnt, indrømmer det her.

Jad Jehuda - יט

»Efter Malakias' profeti«: Som skrevet »I skal trampe de ugudelige ned, for de skal være aske under jeres fodsåler«, som anført i Gemara.

Jad Jehuda - כ

»Tilsvarende mennesker osv.«: Også ved dommen efter døden dømmes disse ugudelige tolv måneder i Gehinnom. Derefter støder Gehinnom dem ud, men de stiger ikke op til deres hvile; de overgives til Dumah. Deres krop tilintetgøres ikke, og deres sjæl brændes ikke. Ellers kunne man ikke på ny dømme dem på opstandelsens dag.

Jad Jehuda - כא

De er bestemt og beredt til igen at vandre ind i et legeme, og dermed prøves de. Det er sjælevandringens hemmelighed.

Jad Jehuda - כב

»Som Elias åbenbarede for Job[DA269401]« (33), da han sagde til ham: »Alt dette gør Gud to eller tre gange med et menneske«.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - כג

»De, som skiller sig fra fællesskabets veje«: Heri indgår sektererne, angiverne, epikuræerne og de, som fornægtede Torahen og de dødes opstandelse. Gemara opregner dem og tæller derefter אלהי[DA269501], de, som skiller sig fra fællesskabets veje.

Jad Jehuda - כד

I generationers generationer: Gehinnom ophører, men de ophører ikke. Indvend ikke: Når de dømmes til at være i Gehinnom i generationers generationer, hvem bragte dem så ud af det ved dommen efter døden, så de igen må stige ned i Gehinnom ved opstandelsens dom? Også de kan nemlig blive udbedret:

Jad Jehuda - כה

Disse, ved dødens dom, gennem sjælevandring, efter at de var i Gehinnom i fire generationer. Det er udtrykket generationer i Gemara: Det mindste antal דורים er to, og דורות to[DA269701], altså fire. Efter fire generationer stiger de ud af Gehinnom til udbedring og vender tilbage til Gehinnom ved opstandelsens dom, hvis de ikke blev udbedret ved dødens dom.

Jad Jehuda - כו

»Til de fjerde«: Fire generationer.

Jad Jehuda - כז

Ved skjult visdom, selv om de ikke er beredt til sjælevandringen, sådan som den femte gruppe er[DA269901].

Jad Jehuda - כח

Vi forklarer det ikke efter den ligefremme mening til overtrædernes ugunst: At deres straf ingen ende har, og at det er lettere at tilskrive Gehinnom en ende end deres straf. Vores forklaring er derimod til deres gunst: Gehinnom, de ugudeliges straf, ophører; de ugudelige tilintetgøres ikke i deres synd, men der er håb for deres fremtid.

Jad Jehuda - כט

»Efter hvad han forklarede«: Rabbi Chanina bar Pappa i Sotahs første kapitel, side 9: »Jeg, Herren, har ikke ændret mig« — jeg slog ikke et folk og gentog det mod det. »Men I, Jakobs børn, er ikke ophørt«, for der står »mine pile vil jeg bruge op på dem«: Mine pile slipper op, men de slipper ikke op. I Tanchuma, Nitsavim, afsluttes det: Sådan sagde Israels forsamling: »Han spændte sin bue og stillede mig som mål for pilen.« Hvad ligner det? En kriger, som stillede en bjælke op og skød pilene mod den. Hans pile slipper op, og bjælken står. Sådan Israel: Så længe lidelserne kommer over dem, slipper lidelserne op, men de bliver stående på deres sted og ophører ikke.

Jad Jehuda - ל

For pilene og Gehinnom ophører ikke med at udføre deres sendelse i alle de dage, de er til. Man kan

Jad Jehuda - ל - fortsat

derfor ikke sige, at straffen ophører, mens de stadig består.

Jad Jehuda - לא

»Og Gehinnom selv«: Dets navn viser, at alle, der stiger derned, stiger op. Selv om de sagde i kapitlet Ha-Zahav »undtagen den, der kommer til en anden mands hustru« osv., ophører heller ikke disse, men skal genoprettes i fremtiden. Det kaldes jo sådan efter »henams dal«, hvor man stiger ned for chinnam-sagers skyld, som i Eruvin; det betyder forbudte kønslige forbindelser. For det andet kaldes det sådan, fordi de, som er sat over neshamot, efter deres renselse siger henam, »her er de«. Begge dele ligger i ordet Gehinnom. Deraf lærer vi, at også de, der stiger derned for chinnam-sagers skyld, genoprettes, og man siger om dem: »Her er de.«[DA270301]

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - לב

Som forklaret i Zohar Vajaqhel, side 379, hvor det lyder: »Hvorfor kaldes det Ben Hinnom? Der er ét sted i Gehinnom, hvor neshamot renses i en lutring, så de bliver rene, før de kommer ind i Edens haver. Disse neshamot er bestemt værdige, når man fører dem ind dér. To engle er rede i Edens have og står ved porten og giver hen imod de ansvarlige på dette sted i Gehinnom for at modtage denne neshamah [usikker forbindelse]. Før den er blevet renset i ilden, stiger disse ansvarlige ned til dem og siger: Henam, her er de. Når den siden er renset, går de ansvarlige ud med den fra dette sted og indbyder den til indgangen til Edens have; dér stiger de op og siger til dem: Henam, her er de neshamot, som er blevet renset. Da fører de denne neshamah ind i Edens have«, osv.[DA270401]

KLADDE · uafklaret

Joel Moshe - 1

»Ved opstandelsens tid«: En af de tre domme, der nævnes i bogens begyndelse. »De fornyer deres kraft« osv.: Se Gemara, kapitlet Cheleq, side 92: Når den Hellige, velsignet være han, fornyr sin verden, hvad gør de retfærdige? Den Hellige, velsignet være han, giver dem vinger som ørne, for der står »de, der venter på Herren, fornyer deres kraft; de løfter vinger som ørne«.

»For sådan er Herrens domme« osv.: Alle er enige om, at baraitaen om de tre grupper gælder opstandelsens verden i fremtiden. »At deres tid ikke

KLADDE · uafklaret · fortsat

Joel Moshe - 1 - fortsat

er fastsat« osv.: Til tolv måneder; de dømmes kun for en tid. »Det er noget vanskeligt« osv.: Det er ikke passende at dømme de mellemste strengt, da vægtskålene er i ligevægt, og skylden ikke vejer tungest på Herrens, velsignet være han, vægt. Han kaldes »Herren er en kundskabernes Gud«.

»At der ved dødens dom kommer ud« [usikker lemmaform]: Hans hensigt er at ligestille opstandelsens dom med dødens dom, som i Rosh Hashanahs første kapitel. »Og mennesker, som kommer ud ved sådanne« [usikker lemmaform]: Et flertal af synder og overtrædelser med deres krop; efter tolv måneder osv. »Som Malakias profeterede«: Der står »I skal træde de onde ned, for de skal blive støv under jeres fodsåler«.[DA270501]

»Bestemt til prøven« osv.: Beredt til genoprettelse gennem reinkarnation. »Som Elijahu, Jobs ven, åbenbarede for Job«: »Alt dette gør Gud to gange, tre gange med en mand.« Mennesket reinkarnerer tre eller fire gange, og derefter »ved fire tager jeg det ikke tilbage«. »Generationers generationer, hvis mindste antal« osv.: Mindste antal dorei er to; dorot er også to, altså fire. Det er »til de fjerde«. Se ovenfor, del II, kapitel 15.[DA270502]

»At også de skal prøves« osv.: At også de genoprettes gennem deres neshamahs reinkarnation. »Fra den fastboende« osv.: Vi forklarede det ovenfor, del II, kapitel 29, ved slutningen, 79? [usikker henvisning]. »For pilene og Gehinnom« osv.: Chitsaj, »mine pile«, har samme talværdi som Gehinnom. De er pile, som slipper op, så alle genoprettes i den samlede genoprettelse.[DA270503]

»Tag og gå, hans hensigt« osv.: Det står i »Vajaqhels velsignelse« [afvigende henvisningsform], side 359. Se dér udførligt: »De giver den tegn hen mod indgangen til Edens have, hvor et bord er rede, og siger til dem: Henam, her er de«, osv. »Noget evigt« osv.: Det, der består for evigt, findes kun i det godes egenskab; lidelserne og Gehinnom ophører derimod.[DA270504]

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda V.1 — tidligere digitalt vidne; dets trykte kilde er ikke fastlagt

Jad Jehuda

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda V.1 — tidligere digitalt vidne; dets trykte kilde er ikke fastlagt - fortsat

»Herrens dag« osv.: Efter at mesteren hidtil har forklaret Herrens sande domme i de to verdener, denne verden og den kommende verden, så han det som sin pligt at forklare den tredje dom, opstandelsens verden, som han lovede i afhandlingens begyndelse. Han sagde, at Herrens store og frygtindgydende dag ved slutningen af Malakias profeti — »se, jeg sender profeten Elijahu til jer, før Herrens store og frygtindgydende dag kommer« — er dommens dag ved de dødes opstandelse. Herren ser og dømmer mellem retfærdig og ond.

»Og deres kroner« osv.: Som i Berakhots andet kapitel. »De fornyer deres kraft« osv., i kapitlet Cheleq: I Elijahus skole lærte man: De retfærdige, som den Hellige, velsignet være han, vil vække til live, vender ikke tilbage til deres støv. Der står: »Den, der er tilbage i Zion, og den, der er levnet i Jerusalem, skal kaldes hellig«, osv. Ligesom den Hellige består for evigt, består også de for evigt. Hvis du siger: Hvad gør de retfærdige i de tusind år, hvor den Hellige, velsignet være han, vil forny verdenerne, som i »Herren alene skal være ophøjet på den dag«? Den Hellige, velsignet være han, giver dem vinger som ørne, og de svæver over vandet, for der står »derfor frygter vi ikke, når jorden forandres«. Måske siger du, at de har smerte. Derfor lærer Skriften: »De, der venter på Herren, fornyer deres kraft; de løfter vinger som ørne.«[DA270701]

Sådan lyder Tosafot i Rosh Hashanahs første kapitel: »Tre grupper til dommens dag, når de døde bliver levende, som skriftstedet viser. Selv om de allerede efter deres død blev dømt til Edens have eller Gehinnom på grund af nefesh, bliver der endnu en dom, ›sagde‹ [afvigende kildeform], om han får del i den kommende verdens liv, som består for evigt. Nogle har allerede modtaget deres dom i Gehinnom, og ud fra alt dette vil de måske få del i det.« Hertil citatet. Alle de store vise, herunder Tosafot, var altså enige om, at baraitaen om de tre grupper handler om opstandelsens verdens dom, modsat de kommentatorer, som mener, at den handler om neshamots verdens dom.[DA270702]

I Rosh Hashanahs første kapitel, side 15b, lyder det: »Det blev lært: Shammajs skole siger: Der er tre

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda V.1 — tidligere digitalt vidne; dets trykte kilde er ikke fastlagt - fortsat

grupper til dommens dag: Én af helt retfærdige, én af mellemste og én af helt onde. De helt retfærdige bliver straks indskrevet og beseglet til Gehinnom [afvigende kildeudsagn], for der står: ›Mange af dem, der sover i jordens støv, skal vågne, nogle til evigt liv og andre til skændsel, til evig afsky.‹ De mellemste stiger ned i Gehinnom, skriger og stiger op, for der står: ›Jeg fører den tredje del ind i ilden og lutrer dem, som man lutrer sølv.‹ Om dem sagde Channah: ›Herren dræber og gør levende, fører ned i Sheol og fører op.‹ Hillels skole siger: ›Rig på godhed‹ bøjer mod godhed. Om dem sagde David: ›Jeg elsker, for Herren hører min stemme.‹ Hele afsnittet blev sagt om dem: ›Jeg var ringe, og han frelste mig.‹[DA270703]

Israels overtrædere med deres krop og verdens folkeslags overtrædere med deres krop stiger ned i Gehinnom og dømmes dér i tolv måneder. Efter tolv måneder ophører deres krop, deres neshamah brændes, vinden spreder dem, og de bliver til aske under de retfærdiges fodsåler, for der står: ›I skal træde de onde ned, for de skal blive aske under jeres fodsåler.‹ Men sektererne, angiverne og epikuræerne, de, som fornægtede Torahen og de dødes opstandelse, skilte sig fra fællesskabets veje, lagde deres rædsel over de levendes land, og syndede og fik de mange til at synde, såsom Jerovam, Nevats søn, og hans ledsagere, stiger ned i Gehinnom og dømmes dér til generationers generationer. Der står: ›De går ud og ser ligene af de mennesker, som gør oprør‹ osv. Gehinnom ophører, men de ophører ikke, osv.

Mesteren sagde: Om dem sagde Channah: ›Herren dræber og gør levende‹ osv. Rabbi Jitschaq bar Avin sagde: Deres ansigter ligner bunden af en gryde. Rava sagde: De er de allersmukkeste blandt Machozas folk, og de kaldes Gehinnoms børn. Mesteren sagde: Hillels skole siger: ›Rig på godhed‹ bøjer mod godhed. Men der står jo: ›Jeg fører den tredje del ind i ilden.‹ Dér gælder det synden hos Israels overtrædere med deres krop. Men du sagde jo, at de ingen genoprettelse har! Dér gælder det et flertal af synder, her halvdelen synder og halvdelen fortjenester. Det betyder: Hvis der er halvdelen synder, og blandt dem synden hos Israels overtrædere med deres krop, er det uundgåeligt:

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda V.1 — tidligere digitalt vidne; dets trykte kilde er ikke fastlagt - fortsat

›Jeg fører den tredje del ind i ilden.‹ Hvis ikke, bøjer ›rig på godhed‹ mod godhed. Om dem sagde David ›jeg elsker‹ osv.

Hvem er Israels overtrædere med deres krop? Rav sagde: Et hoved, som ikke lægger tefillin. Verdens folkeslags overtrædere med deres krop? Rav sagde: Ved en overtrædelse. ›Som lagde deres rædsel over de levendes land‹: Rav Chisda sagde: Det er en leder, som lægger frygt over fællesskabet uden at gøre det for himlens skyld.«

»For det andet: De mellemste« osv.: Efter Hillels skole og Gemaras forklaring: Halvdelen synder, uden synden hos Israels overtrædere med deres krop. Man må sige, at Hillels skole og den første tanna hver taler om sit og ikke er uenige.

»For det tredje: Mellemste og overtrædere med deres krop«: Efter baraitaens almindelige formulering: De mellemste stiger ned i Gehinnom, skriger og stiger op. Og efter Gemaras konklusion: Hvis det er »במחמה« [uafklaret form] synder, og blandt dem synden hos Israels overtrædere med deres krop, er det uundgåeligt: »Jeg fører den tredje del ind i ilden.«[DA270704]

»For en tid«: Sådan forklarede Rashi: »Og de skriger« — de råber under lidelser i en time og stiger op. »Eller råber«: Som Rashi forklarede. »Eller læsemåden er mevatsvetsin«: Det betyder stiger op.

»For det fjerde: Et flertal af synder« osv.: Det er baraitaens ligefremme betydning: »De helt onde bliver straks indskrevet og beseglet til Gehinnom.« Rashi forklarede: Helt onde er et flertal af synder.

»Nogen forklarede«: De onde, som ikke overtræder med deres krop, dømmes i Gehinnom i tolv måneder og stiger derefter op til deres hvile. Om dem lærer vi i Edujot: De ondes dom i Gehinnom varer tolv måneder. Andre kommentatorer forklarede det anderledes: De onde, som ikke overtræder med deres krop, har samme dom som de mellemste, der overtræder med deres krop, og dømmes for en tid. Baraitaen, som skelner mellem mellemste og onde og siger »de helt onde« osv., forklarer de som et flertal af synder og

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda V.1 — tidligere digitalt vidne; dets trykte kilde er ikke fastlagt - fortsat

overtrædelser med kroppen. Det synes, at de også mener, at Mishnahs »de ondes dom i Gehinnom varer tolv måneder« gælder et flertal af synder og overtrædelser med kroppen, ved dommen efter døden. Efter tolv måneder ophører deres dom i Gehinnom, og de får nogen hvile. Derfor anfører han bevis fra verset: »Det skal ske: et mål, nymåne ved sin nymåne, kommer alt kød for at kaste sig ned« [afvigende citatform].[DA270707] Ved opstandelsens dom siger vi jo, at efter tolv måneder ophører deres krop, og deres neshamah brændes; hvordan skulle han da anføre et bevis, som modsiger det?

»Det vil sige efter renselsens behov«: Det betyder ikke en kort stund, som ved de mellemste, der skriger og straks stiger op. Her er de ikke lig dem; disse er trods alt mellemste, og det er vanskeligt at dømme dem strengt. Anderledes med et flertal af synder: De behøver renselse efter deres mange synder. De er dog lig de mellemste i den henseende, at deres dom under ingen omstændigheder når til tolv måneder.

»Alligevel deres ansigter« osv.: Rabbi Jitschaq bar Avins »deres ansigter ligner bunden af en gryde« blev sagt om denne gruppe. »Fra Gehinnoms ild«: Disse onde dømmes i Gehinnom så længe, som deres mange synder kræver.

»Det er noget vanskeligt at dømme strengt«: Så strengt over de mellemste, at deres ansigter skulle ligne bunden af gryden. Selv om de overtræder med deres krop, er de trods denne strenghed stadig mellemste. Et menneskes synder og fortjenester vejes jo efter deres størrelse i kundskabernes Guds viden, ikke efter deres antal, som ovenfor, del I, kapitel 8. Selv om de altså stiger ned i Gehinnom på grund af kroppens alvorlige overtrædelse og ikke er under egenskaben »rig på godhed« som de øvrige mellemste, er de dog til syvende og sidst mellemste. Det er derfor ikke rimeligt, at de skal være i Gehinnom lige så længe som de onde med et flertal af synder. Efter dette må man tilsyneladende sige, at når Gemaras forløb lader rabbi Jitschaq bar Avins »deres ansigter ligner« osv. gælde de mellemste, gælder det de onde, som ligner de mellemste.

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda V.1 — tidligere digitalt vidne; dets trykte kilde er ikke fastlagt - fortsat

»For det femte: Et flertal af synder« osv.: Som læren: Israels overtrædere med deres krop stiger ned i Gehinnom og dømmes dér i tolv måneder osv. Gemara henfører »de har ingen genoprettelse« til et flertal af synder. »Efter alles mening«: Selv de, der mener, at onde uden kroppens overtrædelse ikke dømmes i tolv måneder, som nævnt, indrømmer det dog her. »Som Malakias profeterede«: Som i »I skal træde de onde ned, for de skal blive aske under jeres fodsåler«, som Gemara siger.

»At sådanne« osv.: Disse onde dømmes også ved dommen efter døden i Gehinnom i tolv måneder. Derefter støder Gehinnom dem ud. De stiger ikke op til deres hvile, men overgives til Dumah, Gehinnoms fyrste. Deres krop ophører ikke, og deres neshamah brændes ikke; i så fald kunne man ikke vende tilbage og dømme dem på opstandelsens dag.

»Bestemt og beredt til at reinkarnere igen«: Dermed prøves de; det er reinkarnationens hemmelighed. »Som Elijahu åbenbarede for Job« (Job 33), da han sagde til ham: »Alt dette gør Gud to gange, tre gange med en mand.«[DA270705]

»Og de, som skiller sig fra fællesskabets veje«: Hertil hører sekterere, angivere, epikuræere, de, som fornægtede Torahen, og de, som fornægtede de dødes opstandelse. Gemara opregner dem, og ordlyden medtager andre, som skiller sig fra fællesskabets veje.

»Til generationers generationer«: Gehinnom ophører, men de ophører ikke. Indvend ikke: Når deres dom er at være i Gehinnom til generationers generationer, hvem førte dem så ud derfra ved dommen efter døden, så de igen skal stige ned i Gehinnom ved opstandelsens dom? Også disse kan nemlig genoprettes ved dødens dom gennem reinkarnation, efter at de har været i Gehinnom i fire generationer. Det er Gemaras udtryk »generationers generationer«: Mindste antal dorei er to, og dorot er to, altså fire. Efter fire generationer stiger de op fra Gehinnom til genoprettelse. Derfor vender de tilbage til Gehinnom ved opstandelsens dom, hvis de ikke blev genoprettet ved dødens dom. »Til de fjerde«: Fire generationer. »Ved skjult visdom«: Selv om de ikke

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda V.1 — tidligere digitalt vidne; dets trykte kilde er ikke fastlagt - fortsat

er beredt til reinkarnation som den femte gruppe.

»Som vi forklarer det«: Ikke efter den ligefremme betydning og til overtrædernes skade, som om deres straf ingen ende havde, og man hellere kunne tilskrive Gehinnom en ende end deres straf. Vores forklaring er til deres fordel: Gehinnom, de ondes straf, ophører, men de onde ophører ikke i deres skyld; der er håb for deres fremtid.

»Efter hvad han forklarede«: Rabbi Chanina bar Pappa i Sotahs første kapitel, side 9: »Jeg, Herren, har ikke ændret mig« — jeg slog ikke et folk og gentog det mod det. »Men I, Jakobs børn, er ikke ophørt«, for der står »mine pile vil jeg bruge op på dem«: Mine pile slipper op, men de slipper ikke op. I Tanchuma, Nitsavim, afsluttes det: Sådan sagde Israels forsamling: »Han spændte sin bue og stillede mig som mål for pilen.« Hvad ligner det? En kriger, som stillede en bjælke op og skød pilene mod den. Hans pile slipper op, og bjælken står. Sådan Israel: Så længe lidelserne kommer over dem, slipper lidelserne op, men de bliver stående på deres sted og ophører ikke.

»For pilene og Gehinnom«: De ophører ikke med at udføre deres sendelse i alle de dage, de er til. Man kan derfor ikke sige, at straffen ophører, mens de stadig består.

»Og Gehinnom selv«: Dets navn viser, at alle, der stiger derned, stiger op. Selv om de sagde i kapitlet Ha-Zahav »undtagen den, der kommer til en anden mands hustru« osv., ophører heller ikke disse, men skal genoprettes i fremtiden. Det kaldes jo sådan efter »henams dal«, hvor man stiger ned for chinnam-sagers skyld, som i Eruvin; det betyder forbudte kønslige forbindelser. For det andet kaldes det sådan, fordi de, som er sat over neshamot, efter deres renselse siger henam, »her er de«. Begge dele ligger i ordet Gehinnom. Deraf lærer vi, at også de, der stiger derned for chinnam-sagers skyld, genoprettes, og man siger om dem: »Her er de.«

»Som forklaret i Zohar Vajaqhel«, side 211b, hvor det lyder: »Hvorfor kaldes det Ben Hinnom? Der er ét sted i Gehinnom, hvor neshamot lutres, så de bliver rene, før de kommer ind i Edens have. Hvis

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda V.1 — tidligere digitalt vidne; dets trykte kilde er ikke fastlagt - fortsat

disse neshamot er værdige, når man fører dem ind på dette sted, er to engle rede i Edens have. De står ved porten og råber til de ansvarlige på dette sted i Gehinnom for at modtage denne neshamah. Før den er blevet renset i ilden, råber de ansvarlige til dem og siger henam, her er de. Når den siden er renset,

Tilbage til kapitlet i indholdet

Historisk register: Heqor Din - V - Kapitel 1

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda V.1 — tidligere digitalt vidne; dets trykte kilde er ikke fastlagt - fortsat

går de ansvarlige ud med den fra dette sted og gør den rede ved indgangen til Edens have; dér er de udsendinge, og de siger til dem: Henam, her er de neshamot, som er blevet renset. Da fører de denne neshamah ind i Edens have«, osv.[DA270706]

Heqor Din — del V — kapitel 2

Joel Moshe: 1

Jad Jehuda: א · ב · ג · ד · ה · ו · ז · ח · ט · י · יא · יב · יג · יד

KLADDE · uafklaret

Joel Moshe - 1

»Af udsagnet« osv.: Her forklarer han det modsatte af forklaringen ovenfor, del I, kapitel 9: Selv om han er god osv., er han alligevel retfærdig på alle sine veje og i alt sit. Her forklarer han: Selv om han er retfærdig og dømmer, vil der dog være en afslutning ved den sidste generation, så de genoprettes.

»Som gentages i Jesajas profeti«: Der står »det skal ske ved hver nymåne« osv., »de skal gå ud og se ligene af de mennesker, som gør oprør mod mig, for deres orm dør ikke, og deres ild slukkes ikke; de skal være til afsky for alt kød«, og »det skal ske ved hver nymåne« osv. Det gentages af denne grund: Selv om oprørere og overtrædere skal være til afsky, vil de siden genoprettes. Derfor »det skal ske ved hver nymåne« osv., og derfor

Rema fra Fano

Af udsagnet »Herren er retfærdig på alle sine veje og god i alle sine gerninger« lærer vi også om opstandelsens dom, at dommen over disse onde har en afslutning ved den sidste generation. Vi fandt en antydning af det i det andet »det skal ske ved hver nymåne«, som gentages ved slutningen af Jesajas profetier. Kommentatorerne sagde, at det er for at slutte med trøst. Vi siger, at begge dele gælder: Også oprørere og overtrædere har, efter at de har været til afsky for alt kød, hvordan det end forstås, endnu et syn for deres fastsatte tid: De kommer for at kaste sig ned for kongen, Herren Tsevaot.

Det samme siger du om de øvrige vers af denne art. De gentages alle ved afslutningen af fire bøger, hvis husketegn er J-T-Q-Q, og som hver udlægges for sig. Ved slutningen af De Tolv sagde han, at han vil sende profeten Elijahu. Af forbindelsen til verset »husk Moses' Torah« lærer vi, at han kommer for at lære Israel Torahens skjulte steder og løse tvivlen om dens anvisninger. Han

KLADDE · uafklaret · fortsat

Joel Moshe - 1 - fortsat

står versene ved siden af hinanden.

J-T-Q-Q betyder Jesaja, Trei Asar/De Tolv, Qohelet og Qinot, som er Ekhah, Klagesangene. I dem alle gentages det sidste vers. Ved slutningen af De Tolv står der »husk min tjener Moses' Torah« osv., »se, jeg sender« osv., »han vender fædres hjerter til sønner og sønners hjerter til deres fædre, for at jeg ikke skal komme og slå landet med band«. Derefter gentager man »se, jeg sender til jer«. Forklaringen er: H-N-A, הנ"א, er begyndelsesbogstaverne »saml 22, Avihu? Arons sønner« [beskadiget b o g s t a v a r g u m e n t]. [DA271001]

»At han kommer for at lære« osv.: Elijahu kommer for at lære Israel osv.; derfor knyttes det til »husk Moses' Torah« osv. »For

KLADDE · uafklaret · fortsat

Joel Moshe - 1 - fortsat

han er en fremtrædende elev« osv.: Se Zohar Ki Tetse, Raaja Mehemna, side 46: »Hvem vil være din elev?« osv. Alt skal ligge, indtil Elijahu kommer. »Moses tog sig for at forklare«: Hoil, הואיל, er bogstaverne i Elijahu, אליהו.[DA271002]

»I det følgende vers« osv.: Det, der anden gang forbindes med »se, jeg sender til jer«, er »han vender fædres hjerter« osv., at han skaber fred i verden. »Hvad hovedformålet er« osv.: Om det er at løse tvivl eller skabe fred. »Sådan også i Israels hus« osv.: Efter fred i hjemmet siger han »Israels hus«.

Ved Klagesangenes slutning står der »hvorfor glemmer du os for evigt?« osv., »før os tilbage, Herre, til dig« osv., »selv hvis du helt har forkastet os« osv., »før os tilbage, Herre« osv. »Efter de dage, hvor du plagede os, som vi har forklaret«: I kapitel 1 i afhandlingen »מ"ה« [uafklaret titel], del I. [DA271003]

Ved Qohelets slutning står der »sagens slutning, alt er hørt« osv., »for enhver gerning« osv., »sagens slutning, alt er hørt« osv. Også dette har samme hensigt: At du ikke skal sige, at efter Gehinnoms dom er der intet, og de vil ikke have håb. Derfor

Rema fra Fano - fortsat

er nemlig en fremtrædende elev af vor lærer Moses, fred være med ham. I det følgende vers står det udtrykkeligt, at han skal skabe fred i verden. Men jeg ved endnu ikke, hvad hovedformålet med hans sendelse er. Hvis du siger, at freden er hovedformålet, kender vi endnu ikke dens styrke. Derfor sagde han: »For at jeg ikke skal komme og slå« — derfor kommer jeg det i forkøbet og sender ham. Vi lærer, at fred i hjemmet redder fra ulykke; sådan også i Israels hus, hvis medlemmer alle er brødre og venner.[DA270901]

Ved Klagesangenes slutning følger det dette kapitels hensigt: »Selv hvis du helt har forkastet os, har været vred på os ud over alle mål« — selv hvis vreden når oprørets yderste grænse — »før os tilbage, så vi vender om«. Hvis Skriften ikke havde gentaget det, ville jeg have sagt, at det gælder i livet, som begyndelsens »hvorfor glemmer du os for evigt?« antyder. Derfor gentog den det for at lære os, at der selv efter Gehinnoms dom er håb for Israels overtrædere: De vil vende om og fornyes, som om man aldrig havde syndet. Det er »forny vore dage som før«, efter »glæd os efter de dage, hvor du plagede os«, som vi har forklaret.

Qohelet afsluttede sin bog med verset »sagens slutning, alt er hørt«, »for Gud fører enhver handling frem til dom«. Måske siger du, at der intet er efter den endelige dom. »Sagens slutning: Frygt Gud« — for at anerkende hans dom som retfærdig og velsigne ham til enhver tid, »for dette er hele mennesket«. Det er, hvad vi vil forklare i de følgende kapitler

KLADDE · uafklaret · fortsat

Joel Moshe - 1 - fortsat

følger »sagens slutning« osv., »for dette er hvert menneske«, som skal vende tilbage og genoprettes, som det kommer i de følgende kapitler.

Jad Jehuda - א

»Efter dets betydning, det vil sige« osv.: Efter at mesteren i det foregående kapitel forklarede, at de, som lægger deres rædsel over de levendes land, og deres lige har genoprettelse ved dødens dom efter fire generationer, forklarer han her, at det også gælder opstandelsens dom: De har genoprettelse efter fire. Det vises af skriftordet »Herren er retfærdig på alle sine veje« osv. Hensigten er, som han senere forklarer, at holde fast ved retfærdighedens og godhedens udtryk: Når han viser skabningerne godhed, dømmer han retfærdigt, som ovenfor, del II, kapitel 9. Og omvendt: Når han dømmer dem retfærdigt, viser han, velsignet være han, godhed. Heraf lærer vi, at den Hellige, velsignet være han, også ved opstandelsen viser godhed ved de ondes dom, også i den sidste generation efter fire generationer, så deres straf får ophør, ende og afslutning, og de genoprettes.

Jad Jehuda - ב

Ved bogens slutning står der: »Det skal ske ved hver

Jad Jehuda - ב - fortsat

nymåne og hver sabbat, at alt kød kommer for at kaste sig ned for mig, siger Herren. De går ud og ser

Rema fra Fano - fortsat

med himlens hjælp.

Jad Jehuda - ב - fortsat

ligene af de mennesker, som gør oprør mod mig; deres orm dør ikke, og deres ild slukkes ikke, og

Jad Jehuda - ב - fortsat

de skal være til afsky for alt kød. Det skal ske ved hver nymåne« osv.

Jad Jehuda - ג

»Begge dele gælder«: For at slutte med trøst og for at sige, at også overtræderne, efter at have været til afsky, kommer for at kaste sig ned for mig, og deres smerter får ende og afslutning.

Jad Jehuda - ד

Det samme siger du om de øvrige vers, som gentages ved bøgernes slutning: De gentages ikke kun for at slutte med noget godt, men også for at udlægges.

Jad Jehuda - ה

Husketegnet J-T-Q-Q: Jesaja, Trei Asar/De Tolv, Qohelet, Qinot/Klagesangene.

Jad Jehuda - ו

Ved slutningen af De Tolv står der: »Se, jeg sender profeten Elijahu til jer, før Herrens store og frygtindgydende dag kommer. Han vender fædres hjerter til sønner og sønners hjerter til deres fædre, for at jeg ikke skal komme og slå landet med band. Se, jeg sender til jer« osv. Gentagelsens begrundelse følger det, vi lærte ved slutningen af Edujot om Elijahus komme: Rabbi Shimon mener, at det er for at udligne uenigheden, det vil sige de vises uenighed om Torahens ord. De lærde siger: For at skabe fred i verden, for der står »han vender fædres hjerter« osv. Selve verset siger udtrykkeligt som de lærde, mens gentagelsen viser, at det også sigter til rabbi Shimons opfattelse. Det skyldes, at det er

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - ז

knyttet til verset før det: »Husk min tjener Moses' Torah, som jeg på Horev befalede ham for hele Israel, love og retsregler. Se, jeg sender« osv. Af denne sammenstilling lærer vi: På Elijahus dag [usikker ordforbindelse] at undervise, forklare og åbenbare Torahens skjulte forhold, åbne dens lukkede steder og løse deres tvivl. For om ham siges alt dette: Han er en fremtrædende elev af vor lærer Moses, fred være med ham. Som i Raaja Mehemna, Tsav, side 26, hvor det lyder:[DA271701]

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - ז - fortsat

»Alle rejste sig og sagde: Bestemt, lykkelig er delen, trofaste hyrde, at være forbundet med dig. Moses modtog Torah fra Sinaj, og fra da af er alle dine elever, fra Jehoshua til alle generationers slutning, ›בג"ה‹ [uafklaret forkortelse], og han overgav den til Jehoshua, og Jehoshua til de ældste, og de ældste til profeterne, indtil slutningen — alle er dine elever. Hvem vil det være? Vi ser jo, at der overalt bliver sagt: Lad dette ligge, indtil Elijahu kommer, som sagde til dem; og således er denne Elijahu din elevs elev, en ledsager«, osv., indtil »og Elijahu skal være min mund. Han kommer for at løse alle disse tvivl og forklare dem som ›et lille hus‹ [usikker slutform]«.[DA271702]

Se også Raavads forklaring, som jeg har rettet mine øjne mod; den kaldes også hertil i Raaja Mehemna [usikker forbindelse]. Det udledes dér af sammenstillingen med verset »husk Moses' Torah«. [DA271703]

Jad Jehuda - ח

Og i selve det følgende vers, som i »han vender fædres hjerter til sønner«, står det udtrykkeligt osv.

Jad Jehuda - ט

Derfor afslutter han: »For at jeg ikke skal komme og slå landet med band«, og gentager endnu en gang »se, jeg sender til jer« osv. Det viser, at hovedformålet med hans sendelse er at skabe fred i verden, og at fredens kraft er stor, for den redder Israels hus fra ulykke. Versenes sammenhæng er altså: »Husk Moses' Torah« osv., og for dens skyld »se, jeg sender profeten Elijahu til jer« for at løse dens tvivl. Også dette skal han gøre: »Han vender fædres hjerter til sønner«, så der bliver fred i verden. Det er hovedformålet med hans sendelse, for »at jeg ikke skal komme og slå landet med band«. Derfor sætter jeg helbredelsen før slaget: »Se, jeg sender til jer« osv. for at skabe fred i verden og redde den fra ulykke. Man behøver ikke Raavads forklaring, at verset »for at jeg ikke skal komme« går tilbage til »husk Moses' Torah«.

Jad Jehuda - י

Ved Klagesangenes slutning står der: »Før os tilbage, Herre, til dig, så vi vender om. Forny vore dage som før. Selv hvis du helt har forkastet os, har været vred på os ud over alle mål. Før os tilbage, Herre, til dig« osv. Gentagelsens begrundelse følger dette kapitels hensigt: Selv efter Gehinnoms strengeste dom er der håb for overtrædernes fremtid. Det er »selv hvis du helt har forkastet os« i overvældende stor vrede: Den vrede og afskystraf, som passer til oprørets yderste grænse. Alligevel: »Før os tilbage« osv.

Jad Jehuda - יא

Hvis Skriften ikke gentog verset »før os tilbage«, ville vi ikke høre heri en hensigt om det håb, Israels overtrædere har efter deres straf i Gehinnom. Vi ville sige, at hensigten er håbet om forløsning i denne verden. Det læres af sammenhængen, af verset »hvorfor glemmer du os for evigt?«, som handler om eksilets længde. Derfor gentager den verset »før os tilbage« for at vise, at det første er forbundet med det foregående »hvorfor glemmer du os for evigt?« og handler om forløsningen i denne verden, mens det andet lærer os, at selv osv.

Jad Jehuda - יב

Det er hans ord »som før«: Mens vi endnu ikke havde syndet.

Jad Jehuda - יג

»Som vi har forklaret«: Del I, kapitel 8. Se dér.

Jad Jehuda - יד

Qohelet sagde ved afslutningen af sin bog: »Sagens slutning, alt er hørt: Frygt Gud og vogt hans bud, for dette er hele mennesket. For Gud fører enhver handling frem til dom, over alt skjult, godt eller ondt.« Han gentager: »Sagens slutning, alt er hørt« osv. Det er, som vi sagde, for at fortælle dig, at selv efter den sidste dom: »Frygt Gud.« Det er »for Gud fører enhver handling frem til dom«, godt eller ondt. Alligevel skal du ikke sige: »Kun forgæves rensede jeg mig og rettede mine handlinger.« Også ved »sagens slutning«, efter den sidste dom, og selv om buddene da ikke længere gælder: »Frygt Gud«, anerkend hans dom som retfærdig og velsign ham, »for dette er hele mennesket«, som skal genoprettes i fremtiden.

Tilbage til kapitlet i indholdet

Historisk register: Heqor Din - V - Kapitel 2

Heqor Din — del V — kapitel 3

Joel Moshe: 1

Jad Jehuda: א · ב · ג · ד · ה · ו · ז · ח · ט · י · יא · יב · יג · יד · טו · טז · יז · יח · יט · כ · כא · כב · כג · כד · כה · כו

KLADDE · uafklaret

Joel Moshe - 1

»Enten foragt for buddene« osv.: Som et hoved, der ikke lægger tefillin og foragter dette bud, idet de siger: Hvad gavner de lærde os? »Den, der er befalet dem«: Det er Israel, som er befalet buddene. »At sælge sig til en overtrædelse«: Det er kønslige overtrædelser, som kun er almindelige blandt ikkejøder, hvis fædre ikke stod på Sinajbjerget. »Enten i

Rema fra Fano

Ved de omtalte »overtrædere med deres krop« gav de lærde et kendetegn: Enten foragt for buddene, som kun vedkommer den, der er befalet at holde dem, eller at sælge sig til en overtrædelse, som kun er almindeligt hos den, hvis fædres fødder ikke stod på Sinajbjerget. Det gælder enten i virkeligheden, for om dem står der »en arvetagelse for Jakobs forsamling«: Virkelig arvetagelse, endda ikke fra fædre til sønner, men fra et andet sted, nemlig fra mesteren til hans elev, som vi allerede har forklaret. Eller det gælder

KLADDE · uafklaret · fortsat

Joel Moshe - 1 - fortsat

virkeligheden«: Deres fædre, som levede ved Torahens givelse, stod ikke på Sinajbjerget; det er ikkejøderne, for kun Israel alene, efter »en arvetagelse for Jakobs forsamling« osv.

»Fra et andet sted«: Forklaret ovenfor, del II, kapitel 28. Nachalah kaldes det, der går fra fædre til sønner; jerushah kommer fra et andet sted, som når en mand arver sin hustru.

KLADDE · uafklaret · fortsat

Joel Moshe - 1 - fortsat

Se ovenfor. »Eller som mulighed«: Morashah efter én ligefrem læsning, forlovet osv.: Også for dem blev Torahen forlovet, hvis neshamot ikke stod på Sinajbjerget [afvigende forbindelse]. Anderledes med Israel: »Den, der er her«, og »den, der ikke er her« — alle stod dér som mulighed i deres fædre ved begivenheden på Sinajbjerget.[DA272701]

»For forbuddene« osv.: Undladelse af positive bud giver ikke ødelæggeren så megen kraft som forbuddene, »så han ikke spærrer munden op og siger giv, giv?« [usikker negationsforbindelse]. »Blot én lov efter dens udsagn«: Også Israels overtrædere, som vogtede buddene, men ikke efter deres udsagn, kun som et indlært menneskebud. [DA272702]

»Hvis I forkaster mine love« osv.: Mod dette står »jeg forkastede dem ikke«; mod »hvis jeres nefesh« osv. siges »jeg væmmedes ikke ved dem«; mod »så I ikke udfører alle mine bud« står »at tilintetgøre dem«; mod »så I bryder min pagt« står »at bryde min pagt med jer«. Over for »så I ikke udfører alle mine bud«, efter rabbi Jochanans opfattelse om den, som ikke vogtede så meget som én lov, står altså »at tilintetgøre dem«.

Rema fra Fano - fortsat

som mulighed, når vi læser det som »forlovet«: Hemmeligheden om de neshamot, der siden skulle skabes. [DA272601]

Sådan udlagde rabbi Natan, må hans minde være til velsignelse: »Derfor udvidede Sheol sin nefesh« — for undladelsen af de positive bud — »og spærrede sin mund op« — for forbuddene — »uden lov«. Resh Laqish i kapitlet Cheleq udlagde det som den, der lod blot én lov stå tilbage. Rabbi Jochanan sagde til ham: Deres Herre finder ikke behag i dette; det gælder den, som ikke vogtede så meget som én lov. Begge er Israels overtrædere med deres krop: Den ene lod én lov stå tilbage, fordi dens bud var foragtet af ham, som vi vil nævne. Den anden vogtede ikke så meget som én lov efter dens udsagn, men kun som et indlært menneskebud.

Afsnittet støtter rabbi Jochanan. Der står: »Hvis I forkaster mine love« — »jeg forkastede dem ikke«; »hvis jeres nefesh væmmes ved mine retsregler« — »jeg væmmedes ikke ved dem«; »så I ikke udfører alle mine bud« — »at tilintetgøre dem«; »så I bryder min pagt« — »at bryde min pagt med dem«. Hvorfor alt dette? »For jeg er Herren, deres Gud.«[DA272602]

Her er der plads til undersøgelse ud fra læren i kapitlet Amar Lahem Ha-Memuneh: »Overtrædelser er oprør« osv. Rabbi Meir og de lærde er uenige om bekendelsens rækkefølge. Både efter den enes og den andens opfattelse er der tre arter af overtrædelse; de er kun uenige om rækkefølgen: Om synd

KLADDE · uafklaret · fortsat

Joel Moshe - 1 - fortsat

»I bekendelsens rækkefølge«: Om man skal sige »קט"אתי« [afvigende form], »jeg har forbrudt mig, jeg har overtrådt«, eller vende rækkefølgen om. »Det er vanskeligt for os ved hans ord«: Ved Daniels ord med fire udtryk: »Vi har syndet, forbrudt os, handlet ondt, gjort oprør.« Hvorfor behøver Daniel alt dette? Han kunne ligesom David blot sige »vi har handlet ondt« og ikke »vi har gjort oprør«.[DA272703]

Svaret er, at der findes to slags oprørere. Den ene foragter buddene, som den, der spiser selvdøde dyr uden appetit. Hans dom er strengere end den appetitstyredes, som til dels er under tvang, fordi han søger at mætte sin nefesh, når han er sulten. Den er mildere end dommen over den, som spiser for at provokere, kender sin Herre og har til hensigt at gøre oprør mod ham. Derfor sagde Daniel »vi har handlet ondt og gjort oprør« om disse to oprørere. I de dage vovede man så meget med begge oprørsformer. Anderledes i Davids dage: Man vovede ikke så meget og bekendte kun ét, mildere oprør, uden appetit og med foragt for buddene.

»Gjorde skylden stor« osv.: Det er skrevet om Manasses søn i 2. Krønikebog 33; også hans

KLADDE · uafklaret · fortsat

Joel Moshe - 1 - fortsat

sønnesøn søgte at provokere mere end han. »Moses' overtrædelse« osv.: Han sagde ikke »vi har handlet ondt og gjort oprør«, fordi pesha omfatter begge. Oprør er at provokere i ligefrem betydning; foragt for buddene kaldes også pesha, som Israels overtrædere med deres krop, forklaret som et hoved, der ikke lægger tefillin og foragter buddet. »Så meget« osv.: Den, der sælger sig til en overtrædelse, er ikke almindelig i Israel, for få begår kønslige overtrædelser. Oprør vedkommer derimod slet ikke Israel [spænding i kilden].[DA272704]

Jad Jehuda - א

»De lærde gav et kendetegn«: Ravs udsagn, »Israels overtrædere med deres krop er et hoved, som ikke lægger tefillin; verdens folkeslags overtrædere med deres krop er ved en overtrædelse«, gives som kendetegn og eksempel. Det samme gælder lignende tilfælde. Tefillin er hans eksempel på

Jad Jehuda - ב

foragt for buddene, for det er på grund af foragt, de behandler dem sådan, som Tosafot skrev dér: »Et hoved, som ikke lægger tefillin«: Rabbenu Tam forklarer, at det her er, når buddet er foragtet i hans øjne, og remmene på

Rema fra Fano - fortsat

kommer før forseelse og overtrædelse eller efter dem. Tannaen støtter de lærde med Daniels bekendelse: »Vi har syndet, forbrudt os, handlet ondt og gjort oprør.« Det er vanskeligt for os ved hans ord, for det er fire. Hvis Davids »vi har handlet ondt«, som også bruges til støtte for de lærde, betyder oprør, hvorfor behøver Daniel da alt dette? Her kan man bestemt ikke sige, at han først angiver og dernæst forklarer, for han specificerer ikke synden; begge er generelle udtryk.

Konklusionen er, at der findes to slags oprør, både i det jordiske kongedømme og i himlens kongedømme. Det ene er, som vi finder ved Shaul: »Nogle nedrige mænd sagde: Hvordan skal denne kunne frelse os? Og de foragtede ham.« Sådan regnes det også over for himlen, når nogen foragter buddene og siger: Hvad gør det den Barmhjertige, om man slagter fra halsen eller fra nakken? Han anerkender ikke »Guds udsagn er lutret«, men spiser selvdøde dyr selv uden appetit, som Ran nævnte ved begyndelsen af Chullin. Måske lærte han sin udlægning herfra. Den pågældendes dom er jo strengere end dommen over den, der spiser af appetit; også denne handler med forsæt, men når han er sulten, spiser han for at mætte sin nefesh. Den anden er, selv når han ikke er sulten, »den, der foragter ordet, bliver ødelagt for det«: Han lader det tilladte ligge og spiser det forbudte.

Men det er mildere end at spise for at provokere; denne har til hensigt at vække vrede, som den, om hvem der står »han gjorde skylden stor«. Ikke nok med det: Hans sønnesøn søgte at

Jad Jehuda - ב - fortsat

hovedet er modbydelige for ham, osv. Dette vedkommer kun Israel, som er befalet dem, og ikke en ikkejøde. Hvorfra skulle buddene være betydningsfulde i hans øjne, når han ikke er befalet dem? Den nævnte overtrædelse betyder:

Jad Jehuda - ג

At han har solgt sig til den, og forbuddet mod kønslige forbindelser er let for ham; eller han siger, at den Barmhjertige ikke har befalet om det. Det er ikke almindeligt i Israel, som har skamfølelse, fordi fædrene stod på Sinajbjerget, som det kommer ved kapitlets slutning. Se dér og i det følgende kapitel.

Jad Jehuda - ד

»Enten i virkeligheden«: Hans fædre blandt verdens folkeslag, som levede ved Torahens givelse, stod ikke på Sinajbjerget. Det er Torahens »en arvetagelse for Jakobs forsamling«. I Sanhedrins syvende kapitel er der uenighed: Den ene siger morashah, arvetagelse; den anden meorasah, forlovet. Ovenfor, del III, kapitel 28, er det allerede forklaret, at udtrykket jerushah kun gælder den arv, der kommer fra et andet sted,

Jad Jehuda - ה

og ikke den arv, der kommer fra fædre til sønner. Denne kaldes nachalah, slægtsarv, og ikke jerushah, arvetagelse. Det samme gælder

Jad Jehuda - ח - fortsat

Torahen efter den, der siger virkelig morashah. Hvis det efter den ligefremme betydning også kom fra fædre til sønner, kunne hans brødre Edom og ishmaelitterne have en del i Torahen, da de kommer fra Abraham og Isak, som beskæftigede sig med Torahen. Men arvetagelse er kun fra mesteren til eleven: Herren, velsignet være han, gav Torahen til Israel, som stod på Sinajbjerget, ikke til verdens folkeslag, som ikke stod dér. Hensigten bliver: »Moses befalede os Torah«, og ikke verdens folkeslag. Også som arvetagelse var den kun en arv for Jakobs forsamling, uden et andet afkom som ham.

Jad Jehuda - ו

»Eller som mulighed«: Verdens folkeslags

Rema fra Fano - fortsat

provokere mere end han. Derfor gik Daniel så langt i sin bekendelse, for han kendte tidens behov. I de tidligere generationer udviste man ikke så stor frækhed over for himlen, og det var tilstrækkeligt at bekende den mildere form for oprør, som Davids ord: »Vi syndede med vore fædre, vi forbrød os, vi handlede ondt.«[DA272603]

Moses' pesha, overtrædelse, omfatter begge: Oprør i ligefrem betydning, som »Moabs konge gjorde oprør mod mig«, og foragt, som i læren om Israels overtrædere med deres krop. De lærde sagde, at det er »et hoved, som ikke lægger tefillin«, og Rabbenu Tam forklarede, at de siger: Hvad gavner disse remme? Det samme gælder kønslige overtrædere, der anser forbuddet for let eller siger, at den Barmhjertige ikke har befalet om det. Så meget er bestemt ikke almindeligt i Israel, som vi har sagt.

Jad Jehuda - ו - fortsat

neshamot stod ikke på Sinajbjerget ligesom Israels neshamot. Også de kommende generationers neshamot var nemlig ved Sinaj, som i midrashim og Zohar Lekh Lekha, side 247, ud fra »den, der er her« osv., og »den, der ikke er« osv. Det er begrundelsen for den, der siger meorasah, forlovet: Den Hellige, velsignet være han, forlovede alle Jakobs forsamlinger indtil alle generationers slutning ved Torahens givelse, da alle deres neshamot var dér.

Jad Jehuda - ז

»Derfor udvidede« osv. (Jesaja osv.).

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - ח

»Begge«: Den, der lod én lov stå tilbage, og den, der ikke vogtede så meget som én lov, er Israels overtrædere med deres

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - ח - fortsat

krop. Den første lod én lov stå tilbage, fordi buddet var foragtet af ham. Det er Resh Laqishs tilfælde; uden hensigt om foragt for buddet kan man bestemt ikke sige det, for så er han helt retfærdig. Resh Laqish lærer os, at når der er foragt for et bud, er hans dom at stige ned i Gehinnom, selv om han i alle andre henseender er helt retfærdig: Han har jo én synd af arten overtrædelser med kroppen. Som vi sagde ovenfor, kapitel 4, om de mellemste. [DA273501]

Rabbi Jochanan, som siger »deres Herre finder ikke behag i dette« osv., mener, at det kun kan siges om mellemste, ikke om en helt retfærdig, selv med én synd af denne art. Derfor sagde han: »Kun den, som ikke vogtede så meget som én lov.« Han vil ikke fritage den, som kun vogtede én lov, fra Gehinnom; denne er jo helt ond med langt overvejende synder. Han mener derimod: Den, som ikke vogtede så

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - ח - fortsat

meget som én lov efter dens udsagn, med hele den rette hensigt og for hans navns skyld, velsignet være han, men kun af vane. Som Jesajas udsagn: »Deres frygt blev indlærte menneskebud.« Selv om han vogtede hele Torahen på denne måde, er han en overtræder med kroppen, og hans dom er i Gehinnom. Hvis han vogtede én lov, »en gave« for hans navns skyld, velsignet være han [afvigende ordforbindelse], beskytter den ham bestemt mod Gehinnom, for til syvende og sidst er der et flertal af fortjenester.[DA273502]

Jad Jehuda - ט

»Afsnittet støtter rabbi Jochanan«: Der står i afsnittet: »Hvis I forkaster mine love, hvis jeres nefesh væmmes ved mine retsregler, så I ikke udfører alle mine bud og bryder min pagt.« Ved afsnittets slutning står der: »Men selv da, når de er i deres fjenders land, forkaster jeg dem ikke og

Jad Jehuda - ט - fortsat

væmmes ikke ved dem for at tilintetgøre dem og bryde min pagt med dem, for jeg er Herren, deres Gud.« Denne afslutning svarer til »hvis I forkaster mine love«.

Hensigten er: Selv når I forkaster mine love, og det var passende, at jeg også forkastede jer, mål for mål, forkastede jeg dem dog ikke. Selv om jeres nefesh væmmes ved mine retsregler, væmmedes jeg ikke ved dem. Selv om det var passende at tilintetgøre dem til gengæld for ikke at udføre alle mine bud, væmmedes jeg alligevel ikke ved dem for at tilintetgøre dem, og heller ikke for at bryde min pagt med dem som gengæld for, at I bryder min pagt. For jeg er Herren, deres Gud, og forbarmer mig alligevel over dem.

Det følger Jochanans ord: Kun den, der ikke vogtede så meget som én lov, har sin dom i Gehinnom. Derfor siger han med rette, at det var passende at tilintetgøre dem mod »ikke at udføre alle mine bud«. Efter Resh Laqish, hvad skulle »alle mine bud« da betyde? Tværtimod ville blot én efterladt lov være nok til at tilintetgøre ham.

Jad Jehuda - י

»Her«: I vort udsagn om, at den, der foragter buddene, er blandt overtræderne med kroppen, får vi plads til undersøgelse for at løse den tilsyneladende vanskelighed i det lærte osv., som han straks afslutter.

Jad Jehuda - יא

»Overtrædelser« osv.: Dér, side 36: Vore mestre lærte: Hvordan bekender man? Man siger: »Jeg har forbrudt mig, overtrådt, syndet.« Også om bukken, der sendes bort, siger han: »Han skal bekende over den alle Israels børns forseelser og alle deres overtrædelser, til alle deres synder.« Også ved Moses siger han: »Bærer forseelse, overtrædelse og synd.« Det er rabbi Meirs ord.

De vise siger: Forseelser er forsætlige handlinger, som i »denne nefesh skal afskæres, afskæres; dens skyld er i den«. Overtrædelser er oprør, som i »Moabs konge gjorde oprør mod mig«. »Til alle deres synder« er uagtsomme handlinger, som i »hvis hun synder uagtsomt«. Skal han, efter at have bekendt de forsætlige handlinger og oprørene, vende tilbage og bekende de uagtsomme handlinger? Han bekendte derimod sådan: »Jeg har

Jad Jehuda - יא - fortsat

syndet, forbrudt mig, overtrådt.«

Også ved David siger han: »Vi syndede med vore fædre, vi forbrød os, vi handlede ondt.« Ved Salomo siger han: »Vi syndede, handlede ondt og gjorde oprør.« Ved Daniel siger han: »Vi syndede, forbrød os, handlede ondt og gjorde oprør.« Men Moses' ord »bærer forseelse« osv. betyder: Moses sagde foran den Hellige, velsignet være han: Verdens Herre, når Israel synder og vender om, gør da deres forsætlige handlinger til uagtsomme.

Jad Jehuda - יב

Der er tre arter af overtrædelse: Uagtsomhed, forsæt og oprør.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - יג

»Var det ikke et spørgsmål, der var?« [beskadiget ordlyd]: Rabbi Meir og de vise, om deres rækkefølge.[DA274001]

Jad Jehuda - יד

Og tannaen i denne baraita.

Jad Jehuda - טו

»Det er vanskeligt« for de vise dér: Hvordan anfører de bevis fra Daniel? Daniel går jo nødvendigvis hverken ind på deres antal eller deres rækkefølge, for han specificerer fire, og alle indrømmer, at der ikke er mere end tre. Hvis Davids »vi har handlet ondt«, som Gemara bruger som bevis for de vise, betyder oprør, bliver det desuden vanskeligt ved Daniel selv: Hvorfor behøver han at sige »vi har handlet ondt«?

Jad Jehuda - טז

Man kunne sige, at han sagde »vi har handlet ondt« generelt og dernæst specificerede det med »og vi har gjort oprør«. Som i Jomas sidste kapitel: Man skal specificere synden, for der står: »Åh, dette folk har begået en stor synd og gjort sig guder af guld« — en generel angivelse og en specifikation. Sådan plejer vi at sige generelt: »Men vi har syndet«, bekendelsens kerne, og derefter specificere synderne. Her er det imidlertid anderledes: Der er ingen specifikation; både »vi har handlet ondt« og »vi har gjort oprør« er generelle. Men

Jad Jehuda - יז

konklusionen efter vor vej, at foragt for buddene er som overtrædelser med kroppen, lærer os, at dette er to oprør mod himlen. Den ene spiser selvdøde dyr, selv uden appetit, fordi han foragter buddene,

Jad Jehuda - יז - fortsat

men han har ikke til hensigt at provokere. Den anden spiser selvdøde dyr for at provokere. Vi finder tilsvarende de to slags oprør i det jordiske kongedømme. Dermed er disse vanskeligheder så at sige faldet til ro, som det snart vil blive forklaret.

Jad Jehuda - יח

»Og han anerkender ikke« vore mestres ord, må deres minde være til velsignelse, i Tanchuma, Shemini: »Guds udsagn er lutret«, for at lutre hans skabninger. Hvad gør det den Hellige, velsignet være han, om Israel spiser uden slagtning? Det er kun for at lutre Israel. Sådan udlagde de det også i Midrash Rabbah dér. Men denne oprører mener det ikke sådan. Se, hvad der er skrevet i Jefeh Toar dér.

Jad Jehuda - יט

Som Ran skrev ved begyndelsen af Chullin om en israelitisk frafalden, der spiser selvdøde dyr af appetit: En israelit undersøger kniven og giver den til ham. Han skelner mellem af appetit, uden appetit og for at provokere.

Jad Jehuda - כ

»Men når han er sulten«: Når han ikke har noget tilladt, spiser han det forbudte.

Jad Jehuda - כא

Den, som spiser selvdøde dyr uden appetit, foragter ordet, for buddene er foragtede i hans øjne.

Jad Jehuda - כב

Det er det andet oprør: At ville vække vrede, ligesom Amon, om hvem der står: »Han, Amon, Manasses søn, gjorde skylden stor« (2. Krønikebog 33). Vore mestre, må deres minde være til velsignelse, sagde i Cheleq, side 103, at han havde samleje med sin mor. Hun sagde til ham: Er der overhovedet nydelse fra det sted, du kom fra? Han svarede hende: Gør jeg det overhovedet for andet end at provokere?

Tilbage til kapitlet i indholdet

Historisk register: Heqor Din - V - Kapitel 3

Jad Jehuda - כג

»Ikke nok med det«: Hans sønnesøn Jehojaqim søgte at provokere mere end han, som der også står dér. Da Jehojaqim kom, sagde han: De tidligere vidste ikke, hvordan man vækker vrede. Behøver vi overhovedet andet end hans lys? Vi har Parvajim-guld, som vi kan bruge, osv.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - כד

Derfor gik Daniel så langt i sin bekendelse på grund af sin tids og generations behov. Disse konger levede nær hans dage, og han sagde »vi har handlet ondt og gjort oprør« om deres to oprørsformer. Anderledes i de tidligere generationer, i Davids og Salomos generation: Man vovede ikke at provokere så meget i verden. Det var nok at bekende deres milde oprør, nemlig uden appetit. Derfor sagde David kun ét: »Vi har handlet ondt« alene. Salomo sagde ligeledes kun »og vi har gjort oprør«. Når de ikke står sammen, betegner hvert af dem kun det milde oprør.[DA275101]

Jad Jehuda - כה

»Moses' overtrædelse« i »bærer forseelse, overtrædelse og synd« fortæller Guds pris, velsignet være han, og omfatter bestemt begge oprør. Det kan jo ikke være, at han, det være fjernt, forkorter hans pris, velsignet være han. Derfor behøvede han ikke at opregne ondskab og oprør som Daniel, der sagde dem som bekendelse. Pesha rummer oprør for at provokere, som »Moabs konge gjorde oprør mod mig«, og også oprøret

Jad Jehuda - כו

ved foragt for buddene, som vi finder i de vises udtryk: Israels overtrædere med deres krop og verdens folkeslags overtrædere i kønslige forhold. Begge skyldes foragt, som vi skrev ovenfor, og som bliver forklaret nedenfor.

Heqor Din — del V — kapitel 4

Joel Moshe: 1

Jad Jehuda: א · ב · ג · ד · ה · ו · ז · ח · ט · י · יא · יב · יג · יד · טו · טז · יז · יח · יט · כ · כא · כב · כג · כד · כה · כו

KLADDE · uafklaret

Joel Moshe - 1

»Mildere end oprør, som vi sagde« osv.: I det foregående kapitel. »Se, de lærde sagde« osv.: Det fremgår, at også Israel falder i kønslige overtrædelser, men få gør det. Her ved de tre grupper udelukker man dem helt fra Israel og regner verdens folkeslags overtrædere i kønslige forhold. Det er kun uden appetit og for at provokere, at man kaldes overtræder med kroppen. I Israel er få i kønslige overtrædelser, fordi forbuddet er let for dem, og blandt verdens folkeslag er kønslige overtrædelser for at provokere [usikker motivfordeling]. [DA275601]

»De overtræder med deres krop«: De foragter buddene uden appetit, men ikke for at provokere himlen. »At bedømme de mellemste mildere« osv.: De overtræder med deres krop i »en del« af synderne, uden appetit og ikke for at provokere. Anderledes hvis der var provokation hos dem. »Om dem siges: Vis ikke medlidenhed« osv.

»Hvad betyder hans ord« osv.: Fædrene er jo allerede døde; hvordan kan han sige, at man kan

Rema fra Fano

I Sanhedrin, kapitlet Zeh Borer, er Abajje og Rava uenige om verset »sæt ikke en ond mand som vidne«. Rava indrømmer over for Abajje, at en ond mand, der skaffer sig uretmæssig vinding, er udelukket som vidne. Den, der i sult spiser selvdøde dyr af appetit, ligner ham: Også her vil han i sult sluge fire zuz og vidne falsk. Men om den onde, der handler for at provokere, siger Abajje: Udelukket. Rava siger: Egnet. Halakhah følger Abajje, for det er sidste led i husketegnet JaAL QaGaM. [DA275501]

Hvordan skulle vi alligevel kunne forestille os, at Rava erklærer den alvorligt provokerende, som vil gøre oprør mod Gud, egnet til ethvert vidnesbyrd i Torahen? Selv en sådan ond mand i én let sag er jo ond og fremmed for hele Torahen. Han kalder derfor bestemt den, som blot handler uden appetit, »ond for at provokere«: Alvorligere end forsæt, men mildere end oprør, som vi sagde.

Vi udleder til vort spørgsmål, at de appetitstyrede ikke kaldes overtrædere med deres krop. Se: De lærde sagde »få af dem begår kønslige overtrædelser«, mens man her helt har udelukket dem fra Israel. Når læren siger »overtrædere med deres krop«, er det for at bedømme dem mildere: De overtræder med deres krop, men ikke mod himlen. Derfor er det rigtigt, at vi ved et flertal af fortjenester ikke kræver den betingelse,

KLADDE · uafklaret · fortsat

Joel Moshe - 1 - fortsat

synde med fædrene? Desuden er heevinu og hirshanu transitive verber: Vi fik andre til at forsynde sig, vi fik andre til at handle ondt. »Når de holder fast ved fædrenes handlinger i en overtrædelse« osv.: Det kaldes at synde med sine fædre; andre lærer også af ham og gør ligeså. Det er »vi fik andre til at forsynde sig«. Sådan kan den ligefremme betydning forklares.

»Men den klare sandhed« osv.: Ved ibburs hemmelighed reinkarnerer faderens neshamah i sønnen og er med ham, da synden sker. Det er »vi syndede med vore fædre« osv. »Bagudrettet, det vi syndede« osv.: Gnisterne af sønnernes neshamot var skjult i deres fædre, da fædrene syndede. Det er »vi syndede, mens vi var med vore fædre«. Dengang kunne gnisterne have fået overhånd over den onde tilbøjelighed, som vildledte dem, og reddet fædrene fra at synde. Faderen er én i sin levetid, men sønnerne, gnisterne, er mange. De kunne have fået overhånd over den og gjorde det ikke.

Derfor er børnene

KLADDE · uafklaret · fortsat

Joel Moshe - 1 - fortsat

garanter for fædrene og sættes i pant for dem, som der står: »Af småbørns og diendes mund har du grundlagt styrke«, som forklaret i midrash. Efter forfatterens to forklaringer sagde midrash: »Ær din far« — ær ham i hans levetid, ær ham efter hans død.

Jad Jehuda - א

I Sanhedrin, Zeh Borer, side 27, siger vi: En frafalden, som spiser selvdøde dyr af appetit, er efter alles mening udelukket. Gør han det for at provokere, siger Abajje udelukket og Rava egnet. Abajje siger udelukket, for han er ond, og den Barmhjertige sagde: »Sæt ikke en ond mand som vidne.« Rava siger egnet: Vi kræver en ond mand med uretmæssig vinding. Rava sidestiller den appetitstyrede med denne, fordi — som Rif skrev — hvis han i sult spiser selvdøde dyr, vil han også i sult sluge fire zuz og vidne falsk. Der er ikke behov for Rashis forklaring, må hans minde være til velsignelse, at han spiser selvdøde dyr af appetit af pengemæssige grunde, fordi selvdøde dyr oftere er billigere end tilladt kød.

Jad Jehuda - ב

»Halakhah følger Abajje« mod Rava i JaAL QaGaM, og den frafaldne, som handler for at provokere, er et af tilfældene. Selv om halakhah ikke følger Rava,

Rema fra Fano - fortsat

at der blandt deres få synder ikke må være overtrædelser med kroppen. Selv hvis der er sådanne, følger vi flertallet. Det er også, hvad vi sagde om at bedømme de mellemste mildere, selv om de overtræder med deres krop.

Hvis de havde til hensigt at provokere, ville de udelukkende være dem, der helt skiller sig fra fællesskabets veje. Man undersøger ikke deres dom, for de er tilsammen lettere end et åndepust; deres ofre er ikke velbehagelige, og han tager ikke imod en offergave fra deres hånd. Om dem sagde Skriften: »Vis ikke medlidenhed og dæk ikke over.« Man kan på ingen måde tale om et flertal af fortjenester hos dem. Derfor er det umuligt at bringe dem til live ved at stige op på vægtskålene, for ingen af deres retfærdige handlinger bliver husket — medmindre de vender om med fuld omvendelse fra selve oprøret og med fuldstændig anger uden nogen rest. Herren ser til hjertet.

Den, som kender rabbi J. Niqtilias forklaring på disse to slags overtrædere med deres krop, skal ikke sige, at han er uenig med os. Begge dele gælder, og et klogt hjerte kender sagens løsning. [DA275502]

Der er stadig noget at lære af Davids bekendelse. Hvad betyder hans »vi syndede med vore fædre«? Og hvad er »vi fik [andre] til at forsynde sig, vi fik [andre] til at handle ondt«, transitive verber? Efter skriftstedets ligefremme betydning kan det forklares om dem, der holder fast ved fædrenes handlinger, ved en overtrædelse, som bærer frugt, fordi

Jad Jehuda - ג

må vi alligevel forklare Ravas ord: Hvordan skulle vi kunne forestille os, at Rava erklærer den, som vil gøre oprør mod Gud, velsignet være han, egnet? Ganske vist slutter vi ved Chullins begyndelse, at en frafalden i én sag ikke er frafalden fra hele Torahen, bortset fra den, som falder fra til afgudsdyrkelse, udgyder vin som offer eller vanhelliger sabbatter offentligt. Men en frafalden for at provokere, selv i én sag, er frafalden fra hele Torahen, som Ran skrev dér. Det fremgår også af Horajots tredje kapitel, side 11.

Jad Jehuda - ד

Ravas erklæring om, at den frafaldne for at provokere er egnet, gælder derfor bestemt ikke den provokerende, der vil gøre oprør. Den gælder den, som spiser selvdøde dyr uden appetit, lader det tilladte ligge og spiser det forbudte, fordi han foragter buddene. Sammenlignet med den appetitstyrede kalder han ham »for at provokere«,

Jad Jehuda - ה

som er alvorligere end forsæt af appetit.

Jad Jehuda - ו

»Som vi sagde«: I det foregående kapitel.

Jad Jehuda - ז

Heraf udleder vi til vort spørgsmål om Israels overtrædere med deres krop: Enhver appetitstyret frafalden, som ikke gør det

Jad Jehuda - ז - fortsat

af foragt for buddene, hører ikke til overtrædere med kroppen.

Jad Jehuda - ח

Se, at det er sådan: De lærde sagde »de fleste i røveri, de færreste i kønslige overtrædelser«. Her i vort spørgsmål sagde de »verdens folkeslags overtrædere med deres krop — ved en overtrædelse«, som om der ikke fandtes kønslige overtrædere i Israel. »De færreste i kønslige overtrædelser« gælder derfor bestemt appetit; de er ikke overtrædere med kroppen.

Jad Jehuda - ט

Når læren siger »Israels overtrædere med deres krop«, er det ikke en streng betegnelse, som skal sige, at de virkelig overtræder for at provokere. Det er for at bedømme dem mildere. På grund af det mildere i deres tilfælde kaldes de sådan: De overtræder med kroppen uden appetit, men har ikke til hensigt at provokere himlen.

Jad Jehuda - י

Dermed løses den tilsyneladende vanskelighed ved det

Rema fra Fano - fortsat

andre lærer af vore handlinger.

Men den klare sandhed er, at han sagde dette: Hvis vi havde syndet for os selv, og vore fædre ikke virkelig havde været i os gennem ibburs hemmelighed, havde synden været let. Men vi syndede med dem, som allerede var retfærdige. Det er fordærvets begyndelse. Derefter fik vi dem til at forsynde sig ved forsætlige handlinger og til at handle ondt ved overtrædelse. Det er en stor synd og en stor bekendelse.[DA275503]

Der er også her en bagudrettet bekendelse af det, vi syndede med vore fædre i deres levetid, mens gnisterne af vore neshamot var skjult i dem, efter »den, der ikke er her«. Havde disse gnister dengang fået overhånd over den, der vildleder, havde de allerede reddet fædrene fra at synde. Derfor står børnene som garanter for fædrene: Faderen er i sin levetid én over for mange, nemlig disse gnister, og »jo flere de var, desto mere syndede de«. Vi fik altså allerede dengang dem til at forsynde sig og handle ondt; deres brøde afhænger kun af os. Derfor er vi forpligtet til dobbelt genoprettelse, for os og for dem. Det er uden tvivl betydningen af »sønnen giver faderen fortjeneste«.

Jad Jehuda - י - fortsat

ovenfor fastslåede: Dem med et flertal af fortjenester regnes som retfærdige, selv om der blandt deres få synder er overtrædelser med kroppen. Hvis sådanne overtrædere er oprørere for at provokere, hvordan kan de da stå i de retfærdiges forsamling? Man måtte i så fald stille den betingelse, at de med et flertal af fortjenester kun regnes som retfærdige, hvis ingen af deres få synder er en overtrædelse med kroppen. Men efter vort udsagn, at overtrædere med kroppen ikke er oprørere for at provokere, er det rigtigt: Selv med sådanne overtrædelser blandt deres få synder er de alligevel retfærdige.

Jad Jehuda - יא

»Hvad vi sagde«: Ovenfor, kapitel 4.

Jad Jehuda - יב

Hvis overtræderne med kroppen simpelthen var oprørere for at provokere, ville retten ikke lade dem regne som retfærdige eller mellemste, hvis de havde én sådan synd. De, som vil provokere, skiller sig jo helt fra fællesskabets veje.

Jad Jehuda - יב - fortsat

Om dem siger vi, at Gehinnom lukkes for dem. Man undersøger ikke deres dom for at se, om der er et flertal eller halvdelen fortjenester hos dem.

Jad Jehuda - יג

Om dem sagde Skriften ved synder og oprør: »Tilgiv ikke, og son ikke for ham«, fordi han er en oprører for at provokere.[DA276901]

Jad Jehuda - יד

Når han vil vende om, for intet står i vejen for omvendelse.

Jad Jehuda - טו

Der er stadig grund til at standse ved Davids bekendelse: »Vi syndede med vore fædre, heevinu, hirshanu« (Salme 106). Hvorfor forbandt han sine synder med fædrenes? Hvorfor sagde han heevinu og hirshanu som transitive verber, som om vi med

Jad Jehuda - טו - fortsat

hensigt fik andre til at forsynde sig og handle ondt? Han kunne have sagt avinu, rashanu, i qal-form. [DA277101]

Jad Jehuda - טז

Det kan forklares om dem, der holder fast ved vore fædres handlinger og ved en overtrædelse, som andre lærer af. Versets mening er: Vi begik den samme synd som vore fædre; ikke nok med det, også den synd, hvormed vi fik andre, som lærer af os, til at forsynde sig og handle ondt. Det er en alvorlig overtrædelse, som vore mestre, må deres minde være til velsignelse, sagde i Qiddushins første kapitel: En overtrædelse, som bærer frugt, har frugt. Rashi forklarede: Som vanhelligelse af Navnet, hvor en anset person overtræder, og andre lærer af ham at gøre det.

Jad Jehuda - יז

»Gennem ibburs hemmelighed«: Som Nadavs og Avihus neshamot, der ved ibbur trådte ind i Pinchas, som bekendt.

Jad Jehuda - יח

Vores synd ville have været let at sone, for vi syndede alene og ikke [lod synden ramme] andre.

Jad Jehuda - יט

Men vi syndede med vore fædre, mens deres neshamot var i os gennem ibburs hemmelighed. De var allerede retfærdige, og vores synd var et alvorligt onde for dem. Det er synden: Det, vi blot ødelagde i dem uagtsomt. Derefter fik vi også vore fædre til at forsynde sig med bevidst forsæt og endnu til at handle ondt ved overtrædelse. Derfor siger han heevinu og hirshanu som transitive verber, der går tilbage til vore fædre.

Jad Jehuda - כ

Endnu en mulig forklaring af verset dér, »vi syndede« osv.

Jad Jehuda - כא

Som skriftordet »den, der ikke er her«, som vore mestre, må deres minde være til velsignelse,

Tilbage til kapitlet i indholdet

Historisk register: Heqor Din - V - Kapitel 4

Jad Jehuda - כא - fortsat

udlagde om de kommende generationers neshamot, der alle var ved Sinaj, som ovenfor, kapitel 3. Hensigten er, at de var skjult i vore hellige fædre, som var ved denne begivenhed.

Jad Jehuda - כב

Over den onde tilbøjelighed, som får til at synde.

Jad Jehuda - כג

Derfor: Da børnene syndede med deres fædre, blev børnene garanter for fædrene. Som vore mestre, må deres minde være til velsignelse, udlagde i Midrash Shocher Tov om »min søn, hvis du har stillet garanti for din ven« osv.: Den Hellige, velsignet være han, sagde til Israel ved Torahens givelse: Giv mig garanter for, at I opfylder den. De svarede ham: Himmel og jord. Han sagde til dem: De skal jo ophøre; giv mig derimod jeres børn, osv. Se dér. Derfor skal børnene, selv om fædrene selv syndede, alligevel betale mere end de.

Jad Jehuda - כד

For sønnerne tilsammen, som var skjult i fædrene, er flertallet sammenlignet med fædrenes neshamot. Vi følger flertallet.

Jad Jehuda - כה

»Vi fik altså« osv.: Versets mening er: Vi syndede med vore fædre fra dengang og fordum, mens vore neshamot var skjult med dem. Vi reddede dem ikke fra den onde tilbøjeligheds hånd, skønt vi havde magt til at få overhånd over den. Ikke blot det: Vi fik også i handling vore fædre til at forsynde sig og handle ondt i deres synd, fordi vore samlede neshamot i dem var flertallet sammenlignet med deres egne neshamot.

Jad Jehuda - כו

Det er begrundelsen og hensigten i deres ord, må deres minde være til velsignelse: »Sønnen giver faderen fortjeneste.« Sønnen genopretter nemlig sig selv og sin far gennem passende omvendelse.

Heqor Din — del V — kapitel 5

Joel Moshe: 1

Jad Jehuda: א · ב · ג · ד · ה · ו · ז · ח · ט · י · יא · יב · יג · יד · טו · טז · יז · יח · יט · כ · כא · כב · כג · כד · כה · כו · כז · כח · כט · ל · לא · לב · לג · לד · מא · מ · לט · לח · לז · לו · לה

KLADDE · uafklaret

Joel Moshe - 1

»Velsignet være den, hvis kundskab er stor, den retfærdige på alle sine veje« osv.: Meningen følger det, vi forklarede i kapitel 2: Selv om han er retfærdig, er han alligevel god, og i fremtiden skal det genoprettes. »Herrens fjender, som gør oprør og overtræder« osv.: Man må nævne det, vi indledte med, »tredje af første del« [usikker henvisning]. Anklagerens liv er i hemmeligheden »du giver dem alle liv«. De har kun liv, når de hænger sammen med helligheden; det sker gennem menneskets synd. Ormen er anklageren, som nævnt i forfatterens ord. [DA278501]

Hos andre mennesker, som ikke er oprørere, kan død siges om denne orm, anklageren. Straks efter deres dom som onde i Gehinnom i tolv måneder gemmes den hellige gnist inde i urenheden bort på sit sted, i sin første rod. Det er døden, for død er kun at blive gemt bort og skjult fra mørkets veje. Men hos disse overtrædere og oprørere fornægter den levende, den Hellige, velsignet være han, ikke den levende. Så længe den har liv, det vil sige lysets

Rema fra Fano

Velsignet være den, hvis kundskab er stor, den retfærdige på alle sine veje og gode i alle sine gerninger. For om Herrens fjender, som gør oprør og overtræder mod ham, står der: »Deres orm dør ikke.« Det er døden, den ikke har, så længe straffen varer. Død er jo kun at blive gemt bort, som bekendt på sit sted. Så længe anklageren, som er erhvervet gennem synden — den nævnte orm — er i færd med at inddrive sin gæld, betegnes han ikke som død. Den levende fornægter ikke den levende, som vi nævnte ovenfor. Men efter at synderen er solgt i en hård herres hånd, skal han kunne løskøbes, når ormen ophæves helt. Det er langt mere end død, som der står: »For se, dine fjender går til grunde.« Fortabelse og død er to ting; Skriften skiller dem jo ad.

»Og deres ild slukkes ikke«, som de lærde sagde: Gehinnoms ild har ingen evig slukning. Allerede i Mishnah dadles de, som siger, at der kun er én verden. I det første tempel afsluttede man jo »fra verden og til verden«. Det er en formulering, som kong David, fred være med ham, og hans domstol fastsatte: »Fra verden« — fra det første menneskes tid; »til verden« — Messias' dage. Men i det andet tempel afsluttede man til at begynde med kun »fra verden«, på grund af de fem ting, som manglede dér. Senere genindførte man den gamle ordning for ikke at efterligne fornægterne.[DA278401]

KLADDE · uafklaret · fortsat

Joel Moshe - 1 - fortsat

tilknytning fra helligheden, fornægter den Hellige, velsignet være han, den ikke, men lader den inddrive sin gæld. Mens den inddriver, trækker hellighedens lys sig bort fra den. Det er ophævelsen af det ophævende, indtil den slet ikke har liv. Da ophæves den af sig selv. Selv om deres orm ikke dør, har han altså lært os, at den alligevel også skal rammes af det ophævendes ophævelse. Derefter skal de kunne rejse sig igen. Tilsvarende vore mestres udsagn, må deres minde være til velsignelse, at Gehinnoms ild ikke har evig slukning.

»Allerede gav vi« osv. [afvigende lemma]: Meningen er dets egen verden: I Gehinnoms verden har det ingen slukning, men senere skal det have en slukning. »En formulering, som kong David, fred være med ham, fastsatte« osv., osv.: En kendt forudsætning er, at verden og verden er Binah og Malkhut. I det første tempel sagde de »velsignet være Herren«, som er Tiferet, »fra verden«, hvis strøm er fra Binah — se »kronen, som hans mor kronede ham med« — »og

KLADDE · uafklaret · fortsat

Joel Moshe - 1 - fortsat

verden«, som er Malkhut. Tiferet er som den midterste tværbjælke, der fører strømmen fra Binah til Malkhut. Antydningen er Adam, den første verden; Messias, den sidste verden; David i midten. Men i det andet tempel var det ikke på denne måde. Derfor sagde de kun »velsignet være Herren fra verden«, men ikke »til verden«.[DA278502]

Senere bragte de kronen tilbage til dens gamle tilstand. Antydningen er, at han først kun blev kaldt himlens Gud: Gud er Binah; himlen er Tiferet, og ikke jorden, for strømmen gik ikke fra Binah gennem Tiferet til Malkhut. Senere nåede strømmen jorden, Malkhut. Det antydes også af »de bragte kronen tilbage til dens gamle tilstand«, efter forklaringen i Zohar Acharei Mot, side 111: Dronningen vendte tilbage til kongen, og alt vendte tilbage til kongens bryllupsfest. Derfor kaldes de bestemt Den Store Forsamlings mænd. Så langt citatet. Ordet frygtindgydende er Tiferet. De bragte kronen tilbage til dens gamle tilstand, dens første sted. Når de nævner »til dens gamle tilstand«, følger det forklaringen i Zohar Ki Tetse: »Dage, fordi alt« osv. [afbrudt forbindelse]. Dermed forklares

Rema fra Fano - fortsat

Til at begynde med mente man som de lærde, der sagde, at den Hellige, velsignet være han, indtil Abraham kun blev kaldt himlens Gud, efter at Nimrod og hans fæller havde fordærvet og fået Shekhinah til at trække sig bort fra de nedre. Gennem Abraham føjede man jordens Gud til, når man kaldte ham ved navn. Forstå det. Det svarer til Jeremias' og Daniels »hvor er hans vældige og frygtindgydende gerninger?« Den ene mindskede betegnelsen vældig og den anden frygtindgydende, indtil Den Store Forsamlings mænd og deres elever kom og på begge områder bragte kronen tilbage til dens gamle tilstand.

Man svarede aldrig amen i templet. Det gælder dog bønnens velsignelser. Ved lovprisningens og de øvrige buds velsignelser forlængede man ikke velsignelsesformlen, og hele folket svarede amen, som Rivad forklarede. Han anfører verset »Ezra velsignede Herren, den store, og hele folket svarede amen«.[DA278402]

Her spørger sønnen: Vor mester Moses, fred være med ham, sagde jo ved begyndelsen af afsnittet Ve-Hajah Eqev »en stor og frygtindgydende Gud« og nævnte ikke vældig. Det er netop Daniels ord. Også du skal svare ham, at vor mester Moses, fred være med ham, derfor først satte en udtrykkelig betingelse i sine ord: »For Herren, din Gud, er i din midte.« Det svarer til »der skal ikke være en fremmed gud i dig«, som vi forklarede i Maamar Ha-Nefesh, kapitel 28. Hvad står der efter? »Jeg er Herren, din Gud.« Lejet er jo for kort til,

KLADDE · uafklaret · fortsat

Joel Moshe - 1 - fortsat

forfatterens ord efter deres måde og rækkefølge. [DA278503]

»Den ene mindskede betegnelsen vældig«: Daniel ophævede den, så man ikke skulle sige vældig. Jeremias ophævede den, så man ikke skulle sige frygtindgydende, fordi de sagde: Folkeslag danser i hans tempel; hvor er hans frygtindgydende og vældige gerninger? Som i Jomas Gemara. »Indtil de kom« osv., »og på begge områder bragte tilbage«: Ved »fra verden og til verden« og ved vældig og frygtindgydende bragte de kronen tilbage til dens gamle tilstand.

»Der skal ikke være en fremmed gud i dig« osv.: Ved at ophæve den fremmede gud, så der kun er »jeg er Herren, din Gud« i dig: »Jeg vil være, min bolig er blandt jer« [afvigende forbindelse]. [DA278505] Det sker kun ved at ophæve det ophævende. Så behøves styrke til at overvinde den onde tilbøjelighed ikke, som »hvem er vældig? Den, der undertvinger« osv. Også her, når han siger »for Herren, din Gud, er i din midte«, er der bestemt ingen fremmed gud i ham. Derfor behøves betegnelsen vældig ikke. »Shaddaj, vi har ikke fundet ham« osv.: Betegnelserne kraft og

KLADDE · uafklaret · fortsat

Joel Moshe - 1 - fortsat

styrke behøves ikke, som ovenfor.

»Vi har altså lært, at ilden« osv. går tilbage til verset »deres ild slukkes ikke«, hvorom de lærde siger, at den ikke har evig slukning. Ved verdenernes ophør skal den have en slukning, for alt skal genoprettes. »Der står: Også det er beredt for kongen« osv.: Versets begyndelse er »for Tofteh er beredt fra i går; også det er beredt for kongen« osv. Vore mestre, må deres minde være til velsignelse, udlagde det om N-B. Det giver ingen forklaring på »også det«. Men efter denne forklaring gælder det den Hellige, velsignet være han, som skal være rede til at genoprette i fremtiden. »For kongen« er for kongernes konges konge, den Hellige, velsignet være han.[DA278504]

»Afsky vedkommer ikke længere oprørerne« osv.: I Zohar Terumah, side 288, forklares diraon som et sammensat ord: Di-raon, at de skal se dem, »nok«. Deres hovedstraf er, at de retfærdige ser dem; det er deres største smerte. Senere vil de retfærdige ikke se ondt. Forfatteren siger derfor »for rene øjne til at se ondt«. De vil ikke se, for synder skal ophøre; alle skal være retfærdige og fuldkomne. De skal ikke have den ringe eksistensform, hvor de

Rema fra Fano - fortsat

at to fæller kan strække sig på det. Dermed behøves betegnelsen vældig ikke; hans måde er nemlig at give dem, der frygter ham, styrke over deres tilbøjelighed. Når det ophævende selv ophæves, som vi nævnte ovenfor, »har vi ikke fundet Shaddaj stor i kraft«.

Vi har altså lært, at Gehinnoms ild ikke har en slukning, der hører denne verden til; men ved denne verdens ophør har den en slukning. Det følger så meget desto mere af deres udlægning om den gode egenskab: »Endnu alle jordens dage.« Pagten med Noachs sønner er kun indgået for alle jordens dage. Er jorden til ende, er pagten til ende, for der står »jorden slides som en klædning«. Under den kommende verdens styrelse er der altså slet intet ondt. De vise sagde også, at der ikke er Gehinnom i fremtiden. Det gælder dets ild, som blev skabt på andendagen. Men dets hulrum, skabt før verden, skal helliges med havens hellighed, som nævnt. Dér skal de retfærdiges runddans være, med den Hellige, velsignet være han, som dansens leder. Der står: »Også det er beredt for kongen.«

Efter at ormens fortabelse og ildens slukning er forklaret, vedvarer afskyen stadig for alt kød. Men de retfærdige skal lutres i krop og nefesh, som vi vil forklare i Maamar Techijjat Ha-Metim med himlens hjælp. Det gode løfte, som steg op i tanken, skal opfyldes på dem, som der står: »Jeg sagde: I er guder.« Da bliver hver enkelt lig sin skaber, som har for rene øjne til at se ondt. Så vedkommer afsky ikke længere oprørerne. Derimod: »Synder skal

KLADDE · uafklaret · fortsat

Joel Moshe - 1 - fortsat

handler ondt, hvorhen de end vender sig, men en stille eksistensform osv.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - א

(a) »Velsignet« osv.: Han forklarede allerede i »kapitel 4?« osv., at der er håb også for oprørere og overtrædere ved afslutningen af den straf, som tilkommer dem. Her tager han fat for anden gang for at tale til deres fordel og forklare Jesajas afsluttende vers på denne måde: »Deres orm dør ikke, og deres ild slukkes ikke.«[DA278601]

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - ב

(b) »Den retfærdige på alle sine veje« osv.: Dette vers viser, at det »ikke er til de ondes trøst?« [usikker forbindelse], som skrevet i kapitel 3.[DA278701]

Jad Jehuda - ג

(c) »Det er døden, den ikke har«: Meningen er ikke, som det ser ud efter den ligefremme betydning, at straffen, der kaldes orm, ikke skal ophøre. Tværtimod er dette et bevis for, at straffen skal ophæves. Den nævnte orm er en betegnelse for anklageren. Meningen er, at den ikke har død, men har ophævelse, som er mere end død. Død er kun at blive gemt bort og skjult, ikke ophævelse.

Jad Jehuda - ד

(d) »Som bekendt på sit sted«: Ovenfor, del IV,

Jad Jehuda - ד - fortsat

kapitel 22. Se dér.

Jad Jehuda - ה

(e) »Erhvervet gennem synd«: Som vore mestre, må deres minde være til velsignelse, sagde: Den, der begår én overtrædelse, erhverver sig én anklager. Af selve overtrædelsen skabes en ødelægger for at

Rema fra Fano - fortsat

ophøre« — ikke syndere. Eller som »i denne ørken skal de få ende«, hvor de udlagde ordet som fuldkommenhed. »Og onde er ikke mere« i den ringe eksistensform, hvor de handler ondt, hvorhen de end vender sig. De findes derimod i en stille og tryg eksistensform, som der står: »Du skal se de ondes fred.«[DA278403]

Jad Jehuda - ה - fortsat

skade overtræderen; det er anklageren. Det er også den nævnte orm, som ovenfor.

Jad Jehuda - ו

(f) »Inddrive sin gæld« fra synderen, som han er sendt ud for at kræve betaling af.

Jad Jehuda - ז

(g) Anklageren betegnes ikke engang som død; død er kun at blive gemt bort og skjult. Synderens straf er jo anklagerens liv og næring. Når straffen ophæves, ophæves anklageren helt.

Jad Jehuda - ח

(h) »Som vi skrev ovenfor«: Del II, kapitel 17. Se dér.

Jad Jehuda - ט

(i) »Han skal kunne løskøbes« efter at have modtaget sin straf efter mål og vægt, for den anklagende orm skal ophæves helt.

Jad Jehuda - י

(j) »For der står: Se, dine fjender går til grunde«, som ovenfor, del III, kapitel 18, er udlagt om de skadelige væsener.

Jad Jehuda - יא

(k) »Skriften skiller dem jo ad«: »Fortabelse og død sagde« osv. (Job 28).

Jad Jehuda - יב

(l) »Deres ild slukkes ikke«: Også dette afsluttende versled betyder noget godt, at der er ophør for de ondes straf. De lærde sagde i Maqom She-Nahagu: Den ild, den Hellige, velsignet være han, skabte på ugens anden dag, har ingen evig slukning, for der står »deres ild slukkes ikke«. Hensigten er, at den ikke har en slukning, der hører denne verden til, men ved denne verdens ophør har den en slukning, som det straks følger.

Jad Jehuda - יג

(m) »Allerede dadledes« osv.: Mesteren forklarer undervejs nogle udlægninger, som vedkommer dette emne.

Jad Jehuda - יד

(n) I Mishnah, kapitlet Ha-Roeh: Ved alle velsignelsers afslutning i templet sagde man »fra verden«. Da kætterne fordærvede og sagde, at der

Jad Jehuda - יד - fortsat

kun er én verden, bestemte man, at man skulle sige »fra verden og til verden«. Mesteren forklarer, at Mishnah taler om det andet tempel. I det første tempel sagde man bestemt »fra verden og til verden«, efter den formulering, David fastsatte: »Velsignet være Herren, Herren, Israels Gud, fra verden og til verden.«

Det stemmer ikke med Rashi, som forklarer Mishnah om alle velsignelsers afslutninger i det første tempel; efter kætternes fordærv fastsatte Ezra og hans domstol dette. Se dér. Det ser ud til, at Rashi udleder det af Jomas syvende kapitel: »Ezra velsignede Herren, den store Gud.« Hvad er »den store«? Rav Giddel sagde: »Velsignet være Herren, Israels Gud, fra verden og til verden.« Deraf følger, at man ikke sagde det før Ezra; ellers, hvad er Ezras særlige fortjeneste? For Rashi er Davids udsagn dog vanskeligt. Desuden trængte kætteriet først ind i Israel efter Ezra, i Antigonos fra Sokhos dage. Det kræver undersøgelse.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - טו

(o) »Til verden — Messias' dage«: Rashi forklarer det om de dødes opstandelse. Men efter mesterens opfattelse, at Mishnah taler om det andet tempel, kan det ikke forklares sådan, for »hvilken tid, da de lod høre?« om de dødes opstandelse [beskadiget forbindelse]. Han foretrækker at forklare det om Messias' dage. Fordi fem ting manglede i det andet tempel, som i Jomas første kapitel, og det »ikke var i det udvalgte?«, som skrevet i afhandlingen ACh?, del II, kapitel 28, var deres forløsning derimod … hvis de var værdige og var fra verden til Messias …; sætningens slutning er endnu ikke fastlagt. [DA280001]

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - טז

(p) Senere, efter kætternes fordærv, genindførte de den gamle ordning og afsluttede »til verden«, som i det første tempel, for ikke at »להקות« [uafklaret] fornægterne »בהשים?« [uafklaret].[DA280101]

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - יז

(q) »Til at begynde med«, før kætternes fordærv, mente de »ikke alene?« [usikker tilknytning] som de lærde sagde i Bereshit Rabbah, Chajjei Sarah: »Jeg lader dig sværge ved Herren, himlens Gud og jordens Gud.« Rabbi Pinchas sagde: Før jeg gjorde ham kendt for hans skabninger, himlens Gud; efter jeg gjorde ham kendt for hans skabninger, jordens Gud. Rashi skrev tilsvarende, må hans minde være til velsignelse, ved verset »Herren, himlens Gud, som tog mig fra min fars hus« osv. Se Jefeh Toar. [DA280201]

Midrashens og Rashis hensigt, må hans minde være til velsignelse, er efter den ligefremme betydning: Før jordens beboere anerkendte hans guddommelighed, velsignet være han, nævnte generationens retskafne ikke Herren under navnet jordens Gud. Mesteren synes dog at finde det vanskeligt: Hvad betød det for Abraham og den generations fromme? De vidste jo, at Herren, velsignet være han, virkelig er hele jordens herre, selv om hans guddommelighed endnu ikke var kendt på jorden. Hvorfor skulle han da skamme sig ved at betegne ham jordens Gud? Tværtimod burde de netop kalde ham sådan for at gøre sagen mere kendt.

Derfor foretrækker han at forklare midrashens begrundelse som Shekhinahs tilbagetrækning. Som i Bereshit Rabbah: »De hørte Herren Guds røst vandre i haven.« Rabbi Abba bar Kahana sagde: Her står ikke mehallekh, går, men mithallekh, vandrer — springer og stiger op. Shekhinahs oprindelige sted var blandt de nedre. Da det første menneske syndede, trak Shekhinah sig tilbage til den første himmelhvælving. Qajin syndede: Til den anden; Enoshs generation: Til den tredje; syndflodens generation: Til den fjerde; adspredelsens generation: Til den femte; sodomitterne: Til den sjette; egypterne i Abrahams dage: Til den syvende.

Over for dem fremstod syv retfærdige: Abraham, Isak, Jakob, Levi, Qehat, Amram og Moses. Abraham

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - יז - fortsat

fremstod og førte den ned til den sjette osv. Derfor ville de ikke sige jordens Gud: »Da de syndede?«, forlod Herren jorden og trak sin Shekhinah bort [mangler]. Indtil Abraham kom og begyndte at føre Shekhinah ned til de nedre, og de da også igen kaldte ham ved navnet jordens Gud.[DA280202]

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - יח

(r) Nimrod, som »var årsag?« til adspredelsens generation, som bekendt. Mesteren nævnte ham særskilt på grund af det, der står om ham: »Derfor siger man: Som Nimrod« osv.[DA280301]

Jad Jehuda - יט

(s) Det svarer til vore mestres ord, må deres minde være til velsignelse, i Jomas syvende kapitel. Rabbi Jehoshua ben Levi sagde: Hvorfor kaldes de Den Store Forsamlings mænd? Fordi de bragte kronen tilbage til dens gamle tilstand. Moses sagde »den store, vældige og frygtindgydende Gud«. Jeremias kom og sagde: Folkeslag danser i hans tempel; hvor er hans frygtindgydende gerninger? Han sagde ikke frygtindgydende. Daniel kom og sagde: Folkeslag underkuer hans børn; hvor er hans vældige gerninger? Han sagde ikke vældig.

Den Store Forsamlings mænd kom og sagde: Tværtimod, dette er hans vælde, og dette er hans frygtindgydende gerninger. Dette er hans vælde: Han undertvinger sin vrede og er langmodig mod de onde. Dette er hans frygtindgydende gerninger: Uden dem, hvordan kunne ét folk bestå blandt halvfjerds folkeslag? Hvordan kunne de lærde stole på deres egen opfattelse og ophæve det, Moses sagde? Rabbi Jitschaq, søn af rabbi Eliezer, sagde: De ved, at den Hellige, velsignet være han, er sanddru. Derfor løj de ikke for ham.

Jad Jehuda - כ

(t) Den ene, Daniel, mindskede og sagde ikke betegnelsen vældig; den anden, Jeremias, mindskede betegnelsen frygtindgydende.

Jad Jehuda - כא

(u) »På begge områder«: Ved betegnelsen vældig og betegnelsen frygtindgydende.

Jad Jehuda - כב

(v) »Aldrig« osv.: Mesteren forklarer undervejs alt, som vedkommer Mishnah om alle velsignelsers afslutning.

Jad Jehuda - כג

(w) »Man svarede ikke amen i templet«, som forklaret i Gemara dér og i Taanit.

Jad Jehuda - כד

(x) Ved begyndelsen af Eqev sagde han: »Ryst ikke for dem, for Herren, din Gud, er i din midte, en stor og frygtindgydende Gud.«

Jad Jehuda - כה

(y) »Derfor«: På grund af betegnelsen vældig, som han udelod, sagde han først »for Herren, din Gud, er i din midte«. Dermed behøves betegnelsen vældig ikke længere. Det er

Jad Jehuda - כו

(z) meningen i skriftordet »der skal ikke være en fremmed gud i dig, og du skal ikke tilbede en fremmed gud. Jeg er Herren, din Gud, som fører dig op fra Egyptens land« (Salme 81). Vore mestre, må deres minde være til velsignelse, sagde i Shabbats trettende kapitel: Hvilken fremmed gud er inde i menneskets krop? Det er den onde tilbøjelighed. Forstå da hensigten: Ingen synd eller forseelse vil vise sig for dig, endnu mindre de, som får overhånd gennem en fremmed gud. For »jeg er Herren, din Gud, som fører dig op fra Egyptens land«, »hellig i din midte«, og lejet er for kort til at strække sig på. Sådan er hensigten også her: Ryst ikke for dem, når Herren, din Gud, er i din midte. Da kan den onde tilbøjelighed bestemt ikke få magt over ham. Derfor skal du ikke ryste for dem.

Jad Jehuda - כז

(aa) »Dermed«: Når det er hensigten, behøves betegnelsen vældig heller ikke bagefter. Det er nok at sige »Herren, din Gud, er i din midte«, for hans måde er at give styrke osv. Det er hans vælde.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - כח

(ab) Ved den onde tilbøjeligheds ophævelse opfyldes skriftordet »Shaddaj, vi har ikke fundet ham stor i kraft«. I Jerusalems Talmud, Ha-Roeh, sagde de: Vi har ikke fundet den Helliges kraft og vælde, velsignet være han. Det gælder fremtiden, når den onde tilbøjelighed ophæves. Når den onde tilbøjelighed vil få overhånd, bliver hans vælde, velsignet være han, kendt ved, at han giver dem, som frygter ham, styrke over deres tilbøjelighed. »מה דלא״ה?« [uafklaret], at sige sådan ved dens ophævelse.[DA281301]

Jad Jehuda - כט

(ac) »Vi har altså lært« osv. går tilbage til det ovenstående: Som de lærde sagde, har Gehinnoms ild ingen evig slukning.

Jad Jehuda - ל

(ad) Så meget desto mere ud fra udlægningen i Bereshit Rabbah, Noach, »endnu alle jordens dage, såtid og høst« osv. Rabbi Judan sagde i rabbi Shemuel bar Nachmanis navn: Noachs sønner — er deres indgåede pagt bestandig for evigt? Kun så længe himlen og jorden består, består deres pagt. Når den dag kommer, hvorom der står »himlen opløses som røg, og jorden slides som en klædning«, da: »Min pagt brydes på den dag« osv. Hvis de siger dette om den gode egenskab, så meget desto mere om Gehinnom, som skal ophæves ved verdens ophør.

Jad Jehuda - לא

(ae) Af, at Gehinnom har en slukning, hører vi altså, at der intet ondt er i den kommende verden.

Jad Jehuda - לב

(af) De sagde også i Nedarims første kapitel og i Avodah Zarah: I fremtiden er der ikke Gehinnom; den Hellige, velsignet være han, tager derimod solen ud af dens hylster.

Jad Jehuda - לג

(ag) »Som blev skabt på andendagen«, efter verdens skabelse. Derfor ophæves den, når verden ophæves, som vi sagde. Men Gehinnoms hulrum er et af de syv, som blev skabt før verden, som svaret i Maqom She-Nahagu siger. Dets bestående afhænger ikke af verdens bestående. Selv efter at verden ophæves, skal det bestå for evigt og helliges med Edens haves hellighed, som vi vil nævne i kapitel 7. Se dér.

Jad Jehuda - לד

(ah) Dér skal runddansen være, som vore mestre, må deres minde være til velsignelse, sagde i Taanits fjerde kapitel: Den Hellige, velsignet være han, skal gøre en runddans for de retfærdige i Edens have. Han sidder blandt dem, og hver enkelt peger på ham med sin finger, for der står »på den dag skal man sige: Se, denne er vor Gud, som vi håbede på« osv. Denne runddans skal nemlig ikke være i selve Edens have, men i Gehinnoms hulrum, som i fremtiden skal helliges med Edens haves hellighed. For således

Jad Jehuda - לה

(ai) står der om dette: »For Tofteh er beredt fra i går; også det er beredt for kongen.« Meningen er, at det

Jad Jehuda - לה - fortsat

er beredt for verdens konge, så han dér er dansens leder i runddansen. Sådan oversatte Jonatan også efter sin vej: »Konge i verden.« Se dér.

Jad Jehuda - לו

(aj) Efter forklaringen ovenfor, at ormen har fortabelse og Gehinnoms ild har slukning ved verdens ophør, kan man alligevel stadig sige, at afskyens straf, nævnt i versets slutning »de skal være afsky for alt kød«, vedvarer også efter verdens ophævelse.

Jad Jehuda - לז

(ak) Men vi må sige, at også afskyen ophæves, fordi de skal lutres så meget i krop og nefesh, at også deres skabers egenskab kommer over dem, velsignet være han. Deres øjne skal være for rene til at se ondt. De vil ikke se på de onde eller betragte deres straf. Deraf følger afskyens ophævelse. Ordet diraon er nemlig sammensat, som i Midrash Ha-Neelam, Va-Jera, side 268: Hvad er diraon? Di-raon — alle siger: Nok af at se dem. Jonatan oversatte tilsvarende: Indtil de retfærdige siger om dem: Vi har set nok. Se også Zohar Terumah, side 228. Når de rene øjne slet ikke længere ser på de onde, kan de heller ikke længere sige om dem: Vi har set nok.

Jad Jehuda - לח

(al) »Det gode løfte«: At ligne sin skaber.

Jad Jehuda - לט

(am) »Som steg op i tanken« før det første menneskes synd.

Jad Jehuda - מ

(an) Hvad må du da sige? De retfærdiges øjne vil derfor være rene, fordi de onde og oprørerne vender om og genoprettes, som skrevet ovenfor, kapitel 3, og som også bliver forklaret nedenfor, kapitel 7. Der skal intet ondt og ingen ond person være i verden. Som skriftordet »synder skal ophøre fra jorden; de er ikke mere«, efter Berurjahs ord til rabbi Meir i Berakhots første kapitel: Står der syndere? Der står synder. Når der ikke er synder, er onde ikke mere.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - מא

(ao) Eller jitammu kan forklares ud fra fuldkommenhed, efter udlægningen i Zohar Shelach Lekha, side 318, af »i denne ørken skal de få ende«. Se dér. Hensigten her bliver: »Synder skal ophøre fra jorden« — de onde vender om og bliver fuldkomne med Herren. Da er de onde ikke mere; de er ikke længere til i vor tilværelse. »Og straffens egenskab, når allerede er fjernet, vil de vende om, de handlede ondt og reinkarnerede, for … de skal også være fuldkomne … stilheden og fuldkommenheden, når lønnen kommer som gerningen« [brudt slutning]. »Han giver ro; hvem kan da erklære skyldig?«[DA282601]

Tilbage til kapitlet i indholdet

Historisk register: Heqor Din - V - Kapitel 5

Heqor Din — del V — kapitel 6

Joel Moshe: 1

Jad Jehuda: יט · יח · יז · טז · טו · יד · יג · יב · יא · י · ט · ח · ז · ו · ה · ד · ג · ב · א

KLADDE · uafklaret

Joel Moshe - 1

»Vi lærte dér« osv.: Hans hensigt her er at forklare, hvorfor den Hellige, velsignet være han, i fremtiden genopretter alt. Han er jo retfærdig på alle sine veje, og rettens regel er, at deres orm hverken skal have død eller fortabelse. Derfor siger

Rema fra Fano

Vi lærte dér i Neziqin: »Alt, som jeg var forpligtet til at vogte, har jeg muliggjort skaden fra. Har jeg muliggjort en del af skaden, er jeg forpligtet til at betale skaden, som om jeg havde muliggjort hele skaden.« Hvor forunderlig er denne tanna, der knytter andres forbandelse til sig selv! Men hvem er denne tanna? Det er bestemt den Hellige, velsignet være

KLADDE · uafklaret · fortsat

Joel Moshe - 1 - fortsat

han: Fordi han muliggjorde deres skade, efter »jeg, som har gjort ondt«, som det bliver forklaret. »Knytter til sig selv« osv.: Han sagde »jeg var forpligtet«, »jeg muliggjorde« osv. »Skadevolderen er skyldig«, chav, og ikke

KLADDE · uafklaret · fortsat

Joel Moshe - 1 - fortsat

chajjav, fordi han er fra Jerusalem og lærer med et let udtryk.

»Hans jord deroppe«: I hemmeligheden »som bor hos dem midt i deres urenhed«. Det er hemmeligheden om ét hjul på jorden. Dette sones ved vore gode gerninger. »Hans nefesh skal hvile i det gode«: Selv om den materielle nefesh skal betale, efter at døden renser, skal hans neshamah alligevel hvile i det gode osv.

»Da jeg gjorde månen mindre«: Det var et bud uden sit rette formål. Se nedenfor, Maamar Em Kol Chaj, del I, afsnit 13. Deraf fulgte det første menneskes synd, som ovenfor, »S-G, kapitel 9?«. Månens formindskelse og dens anklage forklares på sit sted; »Og hvad er, at han muliggjorde en del af skaden?« [usikker forbindelse]. »Som syndoffer for Herren« følger »bring soning for mig, fordi jeg gjorde månen mindre«. [DA282901]

»Den anden er skyldig« osv.: Israel er den anden, og den Hellige, velsignet være han, er den første. »Vi har overtrådt« er en god bekendelse, hvor vi siger, at vi forvolder skaden og ikke Herren, velsignet være han. Den Hellige, velsignet være

Rema fra Fano - fortsat

han, som ville give Israel fortjeneste. Han er en tanna fra Jerusalem, som lærer med et let udtryk, som Gemara siger om slutningen af den første sætning, hvor der står »skadevolderen er skyldig«. Dets betydning er at mildne, ikke at skærpe.[DA282801]

Sådan sagde han til dem: Mine børn, bliv ikke foruroligede over det, jeg lærte jer: »Skadevolderen er skyldig at betale erstatning for skaden.« Jeg sagde jo kun »med det bedste af jorden«. Hensigten er at udøse vreden over træet og stenene, som »hans jord skal sone for hans folk« efter den ligefremme betydning.

For os er der en endnu mere åbenlys og nødvendig ligefrem betydning. Der måtte ellers have stået ve-khipperah admato ammo, med et feminint verbum, eller ve-khipper be-admato ammo, »han soner ved sin jord for sit folk«. Det siger derimod: »Hans folk skal sone for hans jord« deroppe, ved omvendelse og gode gerninger, som vi i første del, kapitel 13, forklarede verset »han skal sone for helligdommen«. Begge dele er knop og blomst.[DA282802]

Selv hvis du siger, at »det bedste af jorden« er sagt om menneskets krop, som bestemt er verdens challah, er der alligevel håb for dets eftertid, og dets nefesh skal hvile i det gode. For »jeg, jeg er den, som udsletter dine overtrædelser for min egen skyld«, »jeg, som har gjort ondt« ved at lægge surdej i dejen, som de udlagde i traktaten Sukkah. Dermed: »Alt, som jeg var forpligtet til at vogte, har jeg muliggjort skaden fra«, for menneskets hjertes tilbøjelighed er ond

KLADDE · uafklaret · fortsat

Joel Moshe - 1 - fortsat

han, svarede dem: Tværtimod, »במטו« [uafklaret], den anden, som han bør, osv. »De har ikke mazal« osv.: Som Gemara siger i Bava Qamma: Mennesket har mazal.[DA282902]

Jad Jehuda - א

(a) »Vi lærte dér« osv.: Efter at mesteren i de foregående kapitler har forklaret, at oprørere og overtrædere kan genoprettes, giver han denne begrundelse: Herren, velsignet være han, tilgiver overtrædelser for sin egen skyld, fordi han skabte den onde tilbøjelighed. Derfor begynder han med at forklare alt dette ud fra Mishnah ved Bava Qammas begyndelse: Fire hovedarter af skade osv. Når den har voldt skade, er skadevolderen skyldig at betale erstatning med det bedste af jorden. Alt, som jeg var forpligtet til at vogte, har jeg muliggjort skaden fra. Har jeg muliggjort en del af skaden, er jeg forpligtet til at betale skaden, som om jeg havde muliggjort hele skaden, osv.

Jad Jehuda - ב

(b) Hvor må man undre sig over tannaens første person: »Alt, som jeg var forpligtet til at vogte.« Han vender skadevolderens forbandelse og nedværdigelse mod sig selv. Han burde have sagt i tredje person: »Alt, som

Jad Jehuda - ב - fortsat

han er forpligtet til at vogte, har han muliggjort« osv.

Jad Jehuda - ג

(c) Det er den Hellige, velsignet være han, Mishnahs herre.

Jad Jehuda - ד

(d) Han er en tanna fra Jerusalem, som bor i Jerusalem.

Jad Jehuda - ה

(e) Som Gemara siger om slutningen af Mishnahs første sætning: »Når den har voldt skade, er skadevolderen skyldig«, chav. Gemara indvendte: Der burde stå chajjav. Rav Jehuda sagde i Ravs navn: Denne tanna er fra Jerusalem og lærer med et let udtryk.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - ו

(f) Slutningens mening er ikke at skærpe, sådan som den ligefremt synes at kræve betaling netop med det bedste, men at mildne betalingen. Ordene antyder Israel: Når de skader med deres synder, »מייתי'?« [uafklaret], betaler de den forvoldte skade med det bedste af jorden, nemlig Jerusalem og templet, men ikke med deres nefashot. Det er mildheden: At udøse vreden over træet og stenene, som der står »Herren udtømte sin vrede og tændte ild i Zion«. [DA283501]

Jad Jehuda - ז

(g) Som skriftordet »hans jord skal sone for hans

Rema fra Fano - fortsat

fra ungdommen, som der siges dér. Allerede fra begyndelsen »muliggjorde jeg en del af skaden«, da jeg gjorde månen mindre. »Jeg blev forpligtet til at betale skaden, som om jeg havde muliggjort hele skaden«, som »én gedebuk som syndoffer for Herren«. Derfor skal »solen ikke længere være dit lys om dagen, og månens glans skal ikke lyse for dig, for Herren skal være dit evige lys«.[DA282803]

De lærde underviser: »En grube, som tilhører to partnere — den anden er skyldig.« For »vi har overtrådt og gjort oprør«; det er en god bekendelse til at vække Guds barmhjertighed. Den Hellige, velsignet være han, sagde: Mine børn, sådan er reglen ikke. Derimod: »Har den anden dækket den til, som han bør« — det er de vises bestemmelser, som laver et hegn om Torahen — »og en okse eller et æsel falder dér og dør, er han fritaget.« Som de lærde sagde: »En okse, og ikke et menneske« af dem med det første billede, som vi forklarede i Maamar Ha-Nefesh. »Den faldende falder«, af dem, som mangler frembringelserne, og som er »kvæg for sig selv«. »Et æsel, og ikke redskaber« — dem, som ikke har opnået de hellige skikkelser, der nævnes dér; disse er i sandhed det andet billede.[DA282804]

Disse fortabte har altså ikke mazal. Derfor er den anden fritaget. Jeg er den, som mindskede frembringelserne for dem, i »Herrens retsregler er sandhed, de er retfærdige tilsammen«. Jeg skal i fremtiden fuldende dem for dem, som vi vil forklare i disse kapitler. Allerede i Cheleq udlagde de »mit er Gilead, mit er

Jad Jehuda - ז - fortsat

folk«. Efter den ligefremme betydning soner jorden for Israel.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - ח

(h) For os er der i dette vers endnu en ligefrem betydning, som er mere åbenlys og mere nødvendig end den første. Efter den første betydning er det vanskeligt, at der burde stå ve-khipperah i femininum og »tale om jorden?«, som er femininum. Eller der burde stå ve-khipper be-admato, med den hensigt, at den Hellige, velsignet være han, sonede ved sin jord for sit folk. Det er derfor nødvendigvis et vers med ombyttet ledorden: Hans folk soner for hans jord. Den Helliges folk, velsignet være han, soner for jorden deroppe og den øvre helligdom gennem omvendelsen og de gode gerninger hernede.[DA283701]

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - ט

(i) »Selv hvis du siger« osv.: Han vender tilbage til Mishnahs forklaring. Selv hvis du ikke vil forklare »med det bedste af jorden« om Jerusalem, templet og helligdommen, som vi sagde, men »vil?« forklare det om mennesket selv, som er verdens challah — det støv, der blev taget ud til det første menneskes krop — er dette bestemt det bedste af jorden. [DA283801]

Jad Jehuda - י

(j) Mishnahs mening er alligevel kun mildhed, for at vise, at der er håb for dets eftertid. Præcist siger han, at mennesket er skyldig at betale med

Rema fra Fano - fortsat

Manasse« om, hvor kære Israels overtrædere er for Gud, efter at angrebet er vasket ud af deres klæder, og de er blevet rene. Det står også i rabbi Eliezers baraita, kapitel 17.

Jad Jehuda - י - fortsat

hensyn til sin krop, som er det bedste af jorden. Men med hensyn til dets neshamah: Dets nefesh skal hvile i det gode.

Jad Jehuda - יא

(k) For sådan står der: »Jeg, jeg er den, som udsletter dine overtrædelser for min egen skyld.« Meningen er: Fordi jeg skabte den onde tilbøjelighed og lagde surdejen i dejen; derfor mildner jeg for dig.

Jad Jehuda - יב

(l) Som de udlagde verset »jeg, som har gjort ondt« og dets ledsagende vers i Sukkahs femte kapitel.

Jad Jehuda - יג

(m) »Dermed« osv.: Det er grunden til, at tannaen knytter »alt, som jeg var forpligtet til at vogte« osv. til dette. Det er den Helliges ord, velsignet være han, med god begrundelse: Derfor mildnede jeg betalingen med det bedste af jorden — for at mildne — fordi jeg er den, som skabte den onde tilbøjelighed og blev forpligtet til at vogte den. Derfor muliggjorde jeg også betalingen for dens skade fra godhedens side.

Jad Jehuda - יד

(n) Som der siges dér i Sukkah.

Jad Jehuda - טו

(o) »Allerede fra begyndelsen« osv.: Mishnahs afslutning »jeg muliggjorde en del af skaden« osv. lærer os, at den Hellige, velsignet være han, sagde til Israel: Dette tilfælde, hvor jeg har forvoldt jer skader, er allerede hændt mig dengang ved månens straf. Som bekendt fra vore mestres ord, må deres minde være til velsignelse, i kapitlet Ellu Terefot: Månen anklagede og sagde foran den Hellige, velsignet være han: Verdens Herre, kan to konger bruge én krone? Den Hellige, velsignet være han, sagde til den: Gå og gør dig selv mindre, osv. Indtil den Hellige, velsignet være han, sagde: Bring et offer for mig, fordi jeg gjorde månen mindre.

Det er, hvad rabbi Shimon sagde: Hvordan adskiller nymånens buk sig, siden der står »for Herren« om den? Osv. Det er hans ord, velsignet være han, i Mishnah: »Jeg muliggjorde en del af skaden.« Allerede tidligere muliggjorde og beredte jeg også en del af skaden for månen, da jeg sagde til den: Gå og gør dig selv mindre. Derfor blev jeg forpligtet til

Jad Jehuda - טו - fortsat

at betale skaden og befalede soningen ved nymåne.

Jad Jehuda - טז

(p) Derfor: Ud over soningen, som den Hellige, velsignet være han, befalede for månens formindskelse, gjorde Gud også dette: Han selv i sin herlighed, velsignet være han, skal lyse for os som evigt lys, som der står »solen skal ikke længere være dit« osv. (Jesaja 60). Det er betaling for det, han tog fra os ved lysets formindskelse. Også det hører til udsagnet »jeg blev forpligtet til at betale skaden« osv.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - יז

(q) »De lærde underviser« osv.: Mesteren forklarer endnu på denne måde Mishnah i Shor She-Nagach: En grube, som tilhører to partnere. Den første gik forbi og dækkede den ikke til; den anden heller ikke. Den anden er skyldig. Tannaen talte kun med henblik på den onde tilbøjelighed og »surdejen i menneskets materie?«, kaldet en grube. Den tilhører to partnere: Den Hellige, velsignet være han, som skabte den, og Israel, som synder med deres nefashot og øger den fremmede guds kraft, som skrevet ovenfor i det foregående kapitel. Vi er skyldige.[DA284601]

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - יח

(r) »Det er de vises bestemmelser«: Når de »genoprettede sønner?«, trækkes intet fra deres løn i den kommende verden, som forklaret i Zohar Va-Jeshev, side 450? [afvigende talform].[DA284701]

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - יט

(s) »Som det« osv.: I Maamar Ha-Nefesh og Maamar Olam Qatan er det forklaret, at neshamot har fire billeder. Det første billede kaldes menneske for menneske og kommer fra Atsiluts verden. Det andet billede omfatter tre skikkelser, neshamah, nefesh, ruach, og kommer fra Beriahs verden. Det tredje er fra Jetsirah, det fjerde fra Asijah. Se dér.

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - יט - fortsat

Over for dem siger han »og der falder dér« af dem, som mangler frembringelserne: En, hvis neshamah hverken er fra Atsilut eller Beriah. Det er »en okse«, og ikke dem med det første billede, som kaldes menneske; »et æsel«, og ikke dem med det andet billede, som omfatter tre hellige redskaber. Kun dem med de øvrige to billeder, som er kvæg, som kvæg sammenlignet med de første. Derfor har de

Tilbage til kapitlet i indholdet

Historisk register: Heqor Din - V - Kapitel 6

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - יט - fortsat

ikke mazal som dem. »Og børn, liv, én, af fortjeneste, disse er han?« [brudt ordlyd], som afhænger af den øvre mazal, efter forklaringen i Maamar Em Kol Chaj, »del VI«, afsnit 5. Han sagde: Særligt vise lærde, som Torahen beskytter, for at ophæve »עלמתא?« [uafklaret], som forklaret i Zohar dér.[DA284801]

Heqor Din — del V — kapitel 7

Joel Moshe: 1

Jad Jehuda: א · ב · ג · ד · ה · ו · ז · ח · ט · י · יא · יב · יג · יד · טו · טז · יז

KLADDE · uafklaret

Joel Moshe - 1

»I skal træde de onde ned« osv.: Versets forklaring er, at de retfærdige befales at gøre de onde til dej ved tårer, som er vandet. Dermed bliver de dej under de retfærdiges fodsåler. Vandet er »de undertryktes tårer, som lægger over dem« [usikker forbindelse], og de retfærdiges tårer; »וכשם נדכות« [uafklaret] fra den Hellige, velsignet være han? Som nedenfor.[DA285101]

»De skal ikke træde på den med sko« osv.: Derfor siges ved Moses »tag dine sko af dine fødder« osv. Derfor kaldes Metatron den, der syr sko, for at skille qelippah fra. Det antydes af »kast«, Sh-L-K, sko, for at skelne mellem det hellige og urenheden. Det er hemmeligheden om den, der ikke har sko på fødderne.[DA285102]

Rema fra Fano

»I skal træde de onde ned, for de bliver aske under jeres fodsåler« (Malakias 3,21). Det er et underfuldt løfte med godhed og sandhed for den anden gruppe, som tælles som den femte. Denne aske skal de ikke træde på med sko, for til sidst bliver den hellig jord. Den kan æltes ved tårernes porte, som ikke er lukkede. Dette er intet andet end et positivt bud til de retfærdige om at vandre gennem Grådens Dal, det vil sige Gehinnom, for at bringe disse fortabte til live. Sådan gjorde Ezekiel, som bragte de døde til live; der står »han førte mig rundt om dem, rundt og rundt« (Ezekiel 37,2).[DA285001]

Også de retfærdige, som frygter hans navn, velsignet være han, og som Malakias nævner ved sin profetis slutning, skal vandre gennem Grådens Dal. Til versets samlede hensigt er det nok at forklare det ligefremt: De græder dér i bøn og anråbelse. Af deres mange tårer og tårerne fra dem, som har syndet med deres nefashot og vækkes til at

KLADDE · uafklaret · fortsat

Joel Moshe - 1 - fortsat

»For dem, der kender deres stige« osv.: Se ovenfor, del III, slutningen af kapitel 16. »Mine anråbelser i mit bedehus« osv.: Også den Hellige, velsignet være han, beder. Hvad er hans bøn, velsignet være han? Må det være viljen, at min b a r m h j e r t i g h e d undertvinger min vrede. »I mit bedehus« skal de bringe Israel, som kaldes »datteren af mine spredte«, efter ordet »han spredte«. De bliver spredt aske og siden en glæde for mig.[DA285103]

»Disse tre samarbejder« osv.: Den ene er de undertryktes tårer, den anden de retfærdiges tårer, og den tredje er Herrens egen bøn, velsignet være han. Det er »i velsignelser hyller og klæder Herren sig«, velsignet være han;

KLADDE · uafklaret · fortsat

Joel Moshe - 1 - fortsat

han kaldes Læreren. Velsignelser betegner bøn. »For at medtage det, vi nævnte« osv.: »Også« medtager Herren, velsignet være han, som ovenfor. Se om dette vers i bogen Ki?, del III. [DA285104]

Jad Jehuda - א

(a) »I skal træde« osv.: Mesteren går over til også at forklare dette vers fra Malakias' slutning. I baraitaen ovenfor, kapitel 8, siges det om den femte gruppe, som har et flertal af synder og overtræder med kroppen. Han læser det som et godt løfte til denne gruppes mennesker om, hvordan også de genoprettes, og ikke som det onde løfte, den ligefremme betydning synes at give.

Jad Jehuda - ב

(b) »Denne aske«: Selv om der står »under jeres fodsåler«, og vore mestre, må deres minde være til velsignelse, sagde om dette: Deres neshamah brændes, Gehinnom spyr dem ud, og vinden spreder dem under de retfærdiges fodsåler — er hensigten alligevel ikke ond eller nedværdigende, så de retfærdige træder på den. Sådan synes det også umiddelbart af va-assotem, som betyder at trampe, som fortolkerne skrev. Til sidst bliver den jo hellig jord, når disse onde lader deres tårer løbe som en flod i fuld omvendelse. Da

Rema fra Fano - fortsat

græde sammen med dem, gør de dalen til en kilde. Det er som det fremstrømmende vand, Ezekiel nævner, der i fremtiden skal komme ud under templets tærskel, som vi lærer i Sheqalim og Middot. Det er Gehinnoms renselse, som vi talte om.

Ved denne vækkelse lader Gud en gavmild regn strømme og stænker rent vand over dem fra de øvre vande, som hænger ved ordet, for dem, der kender deres hemmelighed. Derfra kommer dugforrådene til de dødes opstandelse. Da »hyller Læreren sig også i velsignelser« fra disse fortabte. De går fra styrke til styrke, indtil de efter lang tid når at regnes blandt de retfærdige, den udvalgte skare, som viser sig for Gud i Zion.[DA285002]

Ordet »også« kan forklares som en tilføjelse af det, Sefanja sagde i Herrens navn: »Mine anråbere, datteren af mine spredte, skal bringe min offergave« (Sefanja 3,10). Meningen er: Mine anråbelser i mit bedehus, »at min barmhjertighed må undertvinge min vrede«, og resten af bønnen skal bringe »datteren af mine spredte«. De bliver nemlig foragtet, spredt aske, for siden at være en glæde for mig. Det er »min offergave«.[DA285003]

Disse tre samarbejder altså om at vække barmhjertighed over oprørerne og overtræderne, efter at de er tæret hen i deres forseelse: De retfærdiges tårer, når de går gennem Grådens Dal; de undertryktes egne tårer, som de udlagde om dem i kapitlet Osin Passin (Eruvin 19a); og »Læreren hyller sig også i

Jad Jehuda - ב - fortsat

er denne spredte aske

Jad Jehuda - ג

(c) egnet til at ældes til en god dej med disse tårer og bliver genoprettet, for tårernes porte er ikke lukkede. Når det er sådan, er det bestemt upassende at sige, at de træder på den. Va-assotem kommer derimod af issah, dej: De ondes aske bliver en egnet dej. Og »under jeres fodsåler« betyder:

Jad Jehuda - ד

(d) Dette er intet andet end et positivt bud til de retfærdige om at gå gennem Gehinnom for også med deres tårer at bringe disse ondes brændte neshamah til live. »Under jeres fodsåler« er efter dette til gavn og trøst for de onde: Asken genoprettes, når de retfærdiges fodsåler går gennem Grådens Dal. Som med de døde, Ezekiel bragte til live, da den Hellige, velsignet være han, førte ham rundt, som der står »han førte mig« osv. (Ezekiel 37).

Jad Jehuda - ה

(e) Også her går retfærdige rundt; »de går omkring de onde« i Gehinnom for at bringe dem til live. Det er Malakias' ord ved hans profetis slutning: »For jer, som frygter mit navn, skal retfærdighedens sol stå op, med helbredelse« osv., »I skal træde de onde ned« osv.

Jad Jehuda - ו

(f) »Også at forklare det ligefremt«: Va-assotem af at trampe. Hensigten er, at de retfærdiges fodtrin skal

Rema fra Fano - fortsat

velsignelser«, som medtager det, vi har nævnt.

Jad Jehuda - ו - fortsat

være over de onde, da også de går gennem Grådens Dal. Va-assotem kan også forklares ud fra asis rimmonim, granatæblesaft: Den saft, som kommer ud af dem, som fortolkerne også forklarede. Efter vor vej betegner det tårerne. Va-assotem betyder da, at saften og tårerne fra dem, som frygter hans navn, velsignet være han, skal være over de onde, fordi de bliver aske osv., når de retfærdige går gennem Grådens Dal.

Jad Jehuda - ז

(g) »De gør den til en kilde«, som der står: »De, som går gennem Grådens Dal, gør den til en kilde; Læreren hyller sig også i velsignelser. De går fra styrke til styrke; viser sig for Gud i Zion.« Vore mestre, må deres minde være til velsignelse, udlagde i Osin Passin »de, som går gennem Grådens Dal« om de onde. Mesteren foretrækker også at forklare det om de retfærdige.

Jad Jehuda - ח

(h) »Som Ezekiel nævner« (47).

Jad Jehuda - ט

(i) I Sheqalim, kapitel 6, og Middot, kapitel 5.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - י

(j) »Det er, tilhørende?« [usikker indledning]: Denne kilde er Gehinnoms renselse, som vi i kapitel 5 sagde skal renses i fremtiden og helliges med havens hellighed. For denne kilde genopretter de onde i det.[DA286101]

Jad Jehuda - יא

(k) »Ved denne vækkelse«: At de onde vækkes til at græde med de retfærdige.

Jad Jehuda - יב

(l) »Som hænger« ved den Helliges ord, velsignet være han, som bekendt fra vore mestres udsagn, må deres minde være til velsignelse, i Bereshit Rabbah.

Jad Jehuda - יג

(m) »For dem, der kender deres hemmelighed«: Hensigten er den øvre Chokhmah, som forklaret ovenfor, del IV, slutningen af kapitel 17. Se Pardes, porten om betegnelserne.

Jad Jehuda - יד

(n) Derfra kommer dugforrådene og livets strøm, som går ned til Tiferet, som i skriftordet »mit hoved er fyldt med dug«.

Jad Jehuda - טו

(o) Der står (Sefanja 3): »Fra hinsides Kushs floder skal mine anråbere, datteren af mine spredte, bringe min offergave.« Fortolkerne forklarede, at folkeslagene bringer Israel som offergave. Israel kaldes »mine anråbere, datteren af mine spredte«, fordi den Hellige, velsignet være han, lod sig anråbe af dem i deres eksil, hvortil han spredte dem.

Mesteren forklarer efter sin vej atraj som »min bøn«, efter Berakhots første kapitel: Hvorfra ved vi, at den Hellige, velsignet være han, beder? Der står »jeg vil glæde dem i mit bedehus«. Der står ikke deres bedehus, men mit bedehus; det lærer, at den Hellige, velsignet være han, beder. Hvad beder han? Rava sagde: Må det være viljen foran mig, at min barmhjertighed undertvinger min vrede, at min barmhjertighed ruller hen over mine egenskaber, at jeg behandler mine børn efter barmhjertighedens egenskab og går dem i møde med større mildhed, end den strenge retsregel kræver. Versets hensigt bliver: Mine anråbelser og min bøn skal bringe de ondes spredte aske som offergave. Det er »datteren af mine spredte«.

Jad Jehuda - טז

(p) »Disse tre samarbejder« osv.: De retfærdiges tårer er den første; de ondes tårer er den anden. Som de i Osin Passin udlagde »i Grådens Dal gør de den til en kilde« osv.: »De, som går«, er mennesker, som overtræder Guds vilje. »Dal«, fordi man gør Gehinnom dybt for dem. »Gråd«, fordi de græder og fælder tårer som en kilde i shittin, osv. Der er også en tredje: Den Helliges bønner, velsignet være han. Derfor afslutter han »Læreren hyller sig også i velsignelser«.[DA286701]

Jad Jehuda - יז

(q) For at medtage de bønner, vi nævnte.

Tilbage til kapitlet i indholdet

Historisk register: Heqor Din - V - Kapitel 7

Heqor Din — del V — kapitel 8

Joel Moshe: 1

Jad Jehuda: א · ב · ג · ד · ה · ו · ז · ח · ט · י · יא · יב · יג · יד · טו · טז · יז · יח · יט · כ · כא · כב · כג · כד · כה · כו · כז · כח · כט · ל

KLADDE · uafklaret

Joel Moshe - 1

»Han dømmer blandt folkeslagene, fuld af kroppe«: Her kan man sige en smuk antydning. Jadin ba-gojim male gevijjot, »han dømmer blandt folkeslagene, fuld af kroppe«, har begyndelsesbogstaverne »G-Sh-M, B-J-V?«. Også »gavmild regn, Læreren hyller sig«, geshem nedavot jaateh moreh, har begyndelsesbogstaverne »G-Sh-M, B-J-V?« [afvigende bogstavregning]. [DA287101]

Ovenfor står »han rev sit klæde«. Vid, at dette klæde er klædningen fra Beriah, i den henseende at det omfatter alle navnene og hemmeligheden ved tre gange om året, hvor der siges: Ligesom han kommer for at se, kommer han for at blive set, osv. Det er hemmeligheden ved »efter min ære ærede de, de arvede« osv. [afvigende ordlyd], ved førstegrøden. Fra denne side er det hans purpurkappe. I hævnens stund dømmer han blandt folkeslagene med denne klædning, hvor alle de helliges neshamot da er på den. Det er »fuld af kroppe«; hans hævn

KLADDE · uafklaret

Rema fra Fano

Ordet »hyller sig«, jaateh, ligger her ikke langt fra udlægningen af verset »han dømmer blandt folkeslagene, fuld af kroppe«. Ved fortjenesten hos de hellige, som dør ud af verden for at hellige hans navn, velsignet være han, og som er indgraveret i hans purpurkappe — om den står der »på ulykkens dag rev han sit klæde« — skal han da, i nådens stund, hylle sig i den, fordi de lod tårer løbe som en flod. Deres retfærdighed består for evigt foran ham, velsignet være han, for at tale til forsvar for alle, som vakler. [DA287001]

Denne purpurkappe omfatter alle hans egenskaber, det øvre forsyns klædninger, og retfærdiggør deres domme. Om den siges »alle mine klæder har jeg besudlet«. Meningen er: Jeg vil besudle dem fremover, som jeg allerede har besudlet dem. Først var de nemlig besudlet med blodet fra dem, som magthaverne dræbte; dermed blev de løskøbt fra anklagen, som var udspændt mod helheden. De måtte også besudles med drabsmændenes blod og blev løskøbt fra fædrenes pagt, som de er sat i pant sammen med. Derfor lærer dette ophøjede verbum os betydningen af flertydigheden og sammensætningen, som bevarer sandhed for evigt. [DA287002]

KLADDE · uafklaret · fortsat

Joel Moshe - 1 - fortsat

kommer fra deres kraft. På denne tid gør han også en klædning af dem. [DA287102]

»Om den siges: Alle mine klæder har jeg besudlet«: Det er et flertydigt ord med to forklaringer: Agal af »besudlet, deres huse?« og af »G, løskøbelse«. Det er også sammensat af fortid og fremtid. Gaalti er fortid, og tilføjelsen af alef, agaalti, vender det til fremtid. Her var der nemlig ved drabet to betydninger: Den ene, at det var besudlet med de dræbtes blod; den anden, at de derved blev løskøbt fra anklageren, som stod imod helheden. Også i fremtiden vil jeg besudle det med »de dræbtes blod, deres dræbte« [afvigende sammenstilling]. Det skal også løskøbes fra fædrenes pagt, »Ch-J-J«, som er pant hos os; hvis han opfylder sit løfte, bliver det løskøbt. [DA287103]

»Af Jesajas ord« osv.: For at forstå disse ord må man undersøge bogen Qinot Pitram, ved »de sidder på jorden, de tier«, side 22b, ved dens slutning. Esau omfatter qelippahs skikkelse, og qelippahs tre

KLADDE · uafklaret · fortsat

Joel Moshe - 1 - fortsat

første, kaldet hoved, »har de ikke, som er nær det hellige, slangernes hoved er ikke, og D, denne formindskelse« [brudt ordlyd]. De omfattes af helligheden fra dommens side, Isaks egenskab. Det er »er det ikke gemt hos mig?«. I hele hovedet findes ingen henseende, som kan komme det hellige nærmere end munden. Allerede »har han knust et hoved over vid jord«, for hovedet omfattes af helligheden gennem hemmeligheden om, at Esaus hoved ligger begravet i Isaks skød. Så langt er det ordene fra den nævnte »תבוריו?« [uafklaret]. Se dér. [DA287104]

Forklaringen er: Jagtbyttet, alle folkeslagene, genoprettes i hans mund. Derfor kaldes han fuld af kroppe, for Esaus hoved er nær helligheden og er i Isaks skød. Alle folkeslag, som er jagtbyttet, genoprettes i mundens henseende i hovedet, eller næsen. Men Amaleq dømmes til to dødsstraffe. Den ene fra himlen, det vil sige næsen, kaldet Tiferet i Pardes, porten om b e t e g n e l s e r n e s betydninger; også fra munden, som er »Tiferet, himlen, og fra He på mig skal han have genoprettelse?« [brudt ordlyd]. Amaleq har kun dette i øret, som det vil følge.[DA287105]

KLADDE · uafklaret · fortsat

Rema fra Fano - fortsat

Af disse Jesaja-ord ved vi sikkert, at han også skal dømme den, som er »fuld af kroppe«: Esau, den søn, som er elsket af Isak, dommens herre, fordi Esau er fuld af kroppe, efter »der var jagtbytte i hans mund«. Det følger vor udlægning, som mange allerede har fået del i gennem den fortolker, der udlagde Klagesangenes rulle ad hemmelighedens vej og kaldte den Qinat Setarim, ved verset »de sidder på jorden, de tier«. Se dér. Det er en dyb udlægning, meget nødvendig her for at fuldende forklaringen af udslettelsen af Amaleqs afkom, som følger af denne dom.

Når hele skikkelsen samles som jagtbytte i Esaus mund, som forklaret dér, skal Amaleq dømmes til to yderligere udslettelser: Én fra munden og én fra næsen, hvis hemmelighed er himlen. Munden er under den, som kendt af den, der er fortrolig med Idra. Det er meningen i verset »jeg vil udslette, udslette Amaleqs minde under himlen«. Den langmodighed, som er betroet næsens herre, gælder slet ikke Amaleq, hverken noget af den eller en del af den. Navnet er årsagen: Amaleq, fjendernes hoved, kaldes sådan efter amal, amoq, malaq, alaq — slid, dyb, nippe af, igle. Det er de fire hårde qelippot: Stening, brænding, drab og kvælning, i denne rækkefølge. Alle blev opfyldt på Bilam, som de udlagde i Cheleq.[DA287003]

Her har vi brug for Torahens hemmeligheders mestre, som sagde: Ligesom der i helligheden er Moses indvendig og Jakob udvendig, er der Bilam indvendig og Amaleq udvendig.

KLADDE · uafklaret · fortsat

Joel Moshe - 1 - fortsat

»Stening, brænding, drab og kvælning, i rækkefølge« osv.: Dette er meget dybt. Det er svært at forstå forfatterens hensigt, når han skriver, at Amaleq med sine fire kombinationer er et tegn på domstolens fire dødsstraffe. Først er det vanskeligt: Ethvert ord med fire bogstaver har jo fireogtyve kombinationer, og her skrev han fire. Hvor antydes de fire dødsstraffe desuden i disse kombinationer?

Jeg spurgte min mester og lærer, det hellige menneske, den store kabbalist, må han leve, rabbi Shoqen? Sh-N?, og han gav mig dette svar. Men også jeg, den ringe Moses, vil fremsætte min svage opfattelse nedenfor efter det svar, vor lærer rabbi Elchanan gav, må hans minde være til velsignelse: »L-A-N, som Elchanan?« Til den, som undersøger omhyggeligt med god eftertanke og dyb forstand: »Da en fyrste går, er han Kongens Dal over alle disse vise, rabbi Ilaj?« Og det er let at forstå [brudt tilskrivning]. Herigennem forklares alle de steder, forfatteren henviste til, må hans minde være til velsignelse, især »Be-Nealam-T« om Esaus hoved begravet i Isaks skød osv.[DA287106]

Hele dette og det følgende

KLADDE · uafklaret · fortsat

Joel Moshe - 1 - fortsat

kapitel kan i sandhed slet ikke forstås af den, som ikke er hjemme i de ophøjede lærdomme i de højeste højder, op og op. Især det, vi her skal nævne som begyndelsen ud fra slutningen: Han sluttede med »der står: For et øjeblik i min vrede« osv., »de ydre kræfters første rodfæstelse er i næsen« osv. Hvad er dette, og hvorfor netop næsen? Denne slutning forklarer faktisk hele kapitlet. Det er meget dybt, som forfatteren betoner her: »Vi lærer, at det er? en dyb udlægning« osv.

Derfor vil jeg her i almindelige træk forklare en mindre indledende forudsætning om dette for den, som er fortrolig, gentager og går ind og ud af den lange Atsiluts lære. Før den første Atsilut, de ti sefirot, ti punkter, var Adam fra Beriah, Adam Qadmon for alle de første. Han kaldes fra Beriah i forhold til åbenbaringen af den forudgående klædning, betegnet Adam fra Atsilut: Åbenbaringen af jod i Havayah. Denne Adam Qadmon er åbenbaringen af he i Havayah. Fra denne Adam Qadmon udgik ti punkter, som skulle være Atsilut, Beriah, Jetsirah og Asijah, således:

KLADDE · uafklaret · fortsat

Rema fra Fano - fortsat

Når bet erstattes med qof efter et kendt alfabet, bliver deres navne ens. Bilam svarer altså til Moses; det har vi forklaret. Derfor skrev Moses Bilams afsnit, den rulle, som Moses overgav til Jehoshua. Den begynder »Moses gav til Rubens børns stamme« og slutter »Levis stamme gav Moses ingen slægtsarv« osv. Der står: »Bilam, Beors søn, spåmanden, dræbte Israels børn med sværdet sammen med deres dræbte.« Heraf udlagde de fire dødsstraffe på ham. I dette vers udfoldes hans forseelse og straf.

Fordi dette afsnit er lille, føjede Jehoshua det til sin bog, ligesom Jesaja gjorde med to vers, som Beeri, Hoseas far, profeterede. Se Maamar Em Kol Chaj, del II, afsnit 1. Amaleqs navn antyder de fire qelippot, vi nævnte, gennem den sammensætning, som kommer til os i Maamar Techijjat Ha-Metim ved ordet rutpash. Det omfatter helbredelsen af ethvert sår, slag og frisk læsion gennem dets fire virkninger, kendte i håndens arbejde. Også det er et af vort sprogs undere, højhelligt.[DA287004]

Der står »for et øjeblik i hans vrede«. De ydre kræfters første rodfæstelse er nemlig i næsen, og de skal ophæves hernede, mens deres eksistens i det hellige består for evigt. Amaleq skal derimod udslettes, han og hans rodfæstelse dér. Kun et fint spor skal blive tilbage af ham, forseglet og skjult oven over næsen, som det straks bliver forklaret.

KLADDE · uafklaret · fortsat

Joel Moshe - 1 - fortsat

Ethvert menneskeligt partsuf har fire åndepust. Ét går ud fra hovedhårene, fra kraniet. Det er chajjahs henseende, kraften af jod i Havayah, navnet Av 72, Havayah skrevet ud med jod-bogstaver. Det andet åndepust går ud fra ørets åbninger og er mere mærkbart, for når man lukker sit øre, høres en lyd indeni, fordi åndepustet hindres i at komme ud. Men åndepustet fra hårenes kanaler er ikke så mærkbart. Dette andet er neshamahs henseende, kraften af he i Havayah, navnet Sag 63. Det tredje åndepust, fra næsens åbninger, er mere mærkbart »end de tre første?« og synligt for øjet; det er ruachs henseende, vav i Havayah. Det fjerde, fra munden, er mere åbenbart end de tre første: Nefeshs henseende, det sidste he i Havayah. [DA287107]

Selv om man på grund af denne Adam Qadmons finhed og ophøjethed slet ikke kan tale om et menneskeligt partsuf i ham, sammenligner vi ham med et sådant efter det, menneskets forstand kan forstå. Det er således: Om det første åndepust fra kraniet har vi slet ingen lære i spørgsmålet om disse punkter. Den begynder kun ved ørets

KLADDE · uafklaret · fortsat

Joel Moshe - 1 - fortsat

åbninger. Ét åndepust kommer ud og klæder sig derunder inde i næsens åndepust, når det når det. Derfra går begge ned, og når de når mundens åndepust, klæder de sig i det. Mundens åndepust går derefter ud og laver »af sine himmelhvælvinger?« ti kar, ti punkter.[DA287108]

Ørets åndepust ender ved skæggets spids; derfra går kun de to åndepust, næse og mund, ned. Keter modtager derfor sin udstråling, når det dannes fra punktet ved skæggets spids. Derfor kan bruddet slet ikke få magt over det. »Og Sag modtager deres længde?« også dér; men »allerede« modtager selve ørets lys, udtrykkeligt uden blandinger i »K, øre?« [brudt forbindelse]. Chokhmah og Binah modtager derimod ørets lys i en indbefattet henseende og »ובלחיכך?« [uafklaret] to åndepust. Derfor er der ikke brud i deres forsider, kun i deres bagsider. Men »ז"ק« [uafklaret forkortelse] dannes fra Adam Qadmons navle og nedefter, hvor ørets lys slet ikke findes. Derfor brød de og faldt.[DA287109]

»נם צ"ל?« [uafklaret indledning]: En meget fin første eksistens blev dannet for de tre første af ørets lys. Derfor tog de udstråling fra det. Men de seks ender, som er Zeir, har deres rods begyndelse fra næsens lys; Zeirs nuqva har sin rods begyndelse fra mundens lys. Derfor »døde alt, som havde livets ruach i sine næsebor« — netop i næseborene — faldt og blev brudt.[DA287110]

Grunden til deres brud var de ydre kræfter, som allerede lidt efter lidt var blevet udskilt fra al deres hellighed ved den mangfoldige kæde af alle verdener i Ein Sofs verden: Tusind tusinde verdener, uden tal, og også denne Adam Qadmon. Efter at Binahs kar udgik, var tiden kommet, hvor de ydre skulle skilles fra de hellige. Deres ydre karakter var allerede kendelig og mærkbar og kaldtes en grøn linje af »ved døren ligger denne synd på lur«. Derfor skete bruddet »for at afklæde kar?«, som var udgået fra Binah. Den grønne linje klæbede overordentlig stærkt til dem.[DA287111]

Den kaldes en grøn linje, fordi der først kun var den fuldstændige hvidhed. Her var afvigelsen fra hvidhed allerede blevet kendelig, og afvigelsens begyndelse var grøn. Det var dog endnu ikke virkelig grønt, kun lidt grønligt. Det kaldes tohu-

KLADDE · uafklaret · fortsat

Joel Moshe - 1 - fortsat

linjen, og hele denne tilblivende verden kaldes »L-A-Z« Tohus verden [uafklaret forkortelse]. Den måtte falde fra et højt tag til en dyb brønd for at sprænges og knuses, som når hvedens klid skilles fra det fine mel ved malingen.

Straks da de ydre ved faldet blev skilt fra helligheden, opstod en ny eksistens deroppe: Av 72 i Adam Qadmon, som først ikke gav sin del, deltog nu også sammen med Sag 63 i denne Adam Qadmon for at frembringe en hellig væren, kaldet kong Hadar — herlighed tilkommer ham bestemt. Det er Atiks helhed, med flere partsufim inde i hinanden i genoprettelsen: Atik og Arikh osv. Derefter strakte Atiks fødder sig til stedet for de faldne brudstykker. Med sine fødder opsamlede han de hellige, som er i Edoms land, løftede dem op, og de blev genoprettet.

»For vægten for hans skyld?« [afvigende led]: Av 72 i Adam Qadmon havde ingen del i dem; de var heller ikke knyttet sammen, men særskilte punkter. De tre første var ikke bundet til de syv nedre, og hoved og krop var ikke sammen. Derfor »שבירכי?« [uafklaret], Av 72. Av 72 i Adam Qadmon deltog ikke til at begynde med, for at de skulle brydes og qelippot skilles ud, som nævnt. Men efter adskillelsen blev helligheden løftet op og genoprettet til en klædning for de tre førstes udfoldelse, de tre hoveder »De-La-La, Le-Ajin og De-Arikh?«, som forklaret udførligt på sit sted. Hoved og krop knyttes altså sammen.[DA287112]

Derfor forblev de ydre, som blev tilbage hernede uden at blive løftet op eller genoprettet i denne genoprettelse, i deres første henseende. Deres hoved er slet ikke knyttet til deres krop. Hovedet er derimod gemt deroppe, før det trin, som i rang går forud for dem, og hvorfra de udgik: Det tiende kar, Malkhuts punkt, afslutningen på de ti hellige kar. Det er den vide jords henseende, som omfatter alle de nedre, efter »let; stor er din trofasthed« [usikker indledning], som forklaret overalt.[DA287113]

Det er »han dømmer blandt folkeslagene« det hoved, som står over dem alle, Esau, som bekendt. Han kaldes fuld af kroppe, for i hans klædninger var alle verdens skikkelser afbildet: Alle de ydre kræfters vogne, alle vilde og tamme dyr, slanger, serafslanger og lignende. De er nemlig klædninger

KLADDE · uafklaret · fortsat

Joel Moshe - 1 - fortsat

for neshamot til Esau, og han er deres indre og deres liv. Denne »fuld af kroppe«, Esau, er »han knuste et hoved« [brudt tilknytning]; hans hoved er hele ham selv, og det er over den vide jord, som ovenfor. Derfor står der »Herren skal irettesætte« osv., irettesætte Satan, »selv G-Sh, Av 72?«, som strømmer og er tømt [brudt ordlyd]. Der er nemlig intet, selv i qelippot, uden hellighedens liv i sig. Men i de hellige partsufim hænger det hellige liv deroppe sammen med dem inde i dem selv. Det er »jeg vil bo midt i dem«, virkelig i dem: Neshamahs 248 lemmer i kroppens 248 lemmer. Også deres hoved, passagen for alt liv ovenfra, er væsentligt knyttet til kroppen; helligheden bor følgelig selv inde i kroppen. [DA287114]

I qelippot er hovedet derimod gemt deroppe. Alt deres liv ovenfra må nødvendigvis gå gennem deres hoved, for alt lys ovenfra går ned i kroppen i rækkefølge, først til hovedet og derfra til kroppen. Når kroppen ikke er knyttet til hovedet, hvordan kan lyset da gå fra hoved til krop? Alt lyset bliver i hovedet; derfra kaster det og lyser på afstand ind i kroppen, kun en udstråling, adskilt fra selve dets væsen. Det er let at forstå. »Se N-B?«, som strømmer, men indtil deres krops kar er tømt for hellighed, deres liv, som ovenfor [afvigende forbindelse]. Derfor er de døde i deres liv: Skær hovedet af — og skulle den ikke dø?[DA287115]

Det er adskillelsen mellem safirflisen, afslutningen på Malkhuts henseender, den vide jord — i denne hal er alle neshamot, som bekendt — og nuqvaen i det store dyb, vognen for alle de ydre kræfter, som bekendt. Hvordan deres Ein Sof sammen med deres kranium ikke er knyttet til resten af kroppen, er et langt emne i dragens hemmelighed, hvorom der står osv. Det er hemmeligheder, og man må skåne sin skabers ære. Derfor mindsker enhver tilføjelse i qelippot: Deres Ein Sof er ikke knyttet til deres ti. De er altså elleve, én føjet til hellighedens ti.

Men dette, »eftersom deres ringhed er i mennesket, med hjælp?« [usikker forbindelse], bliver i fremtiden udskillelsen af deres genoprettelse. Da er alle neshamot i det første menneskes krop allerede udtømt, »כאיפתו?« [uafklaret], forklaret i midrash. Der bliver ikke nogen hellig gnist tilbage hernede, som man skulle løfte op. Al helligheden er allerede

KLADDE · uafklaret · fortsat

Joel Moshe - 1 - fortsat

tømt ud af de ydre kræfter hernede. De har slet ingen væren tilbage, for der er ingen væren uden hellighed, »S-V?«.[DA287116]

Det, som er tilbage, bliver aske. Det onde fortærer sig selv, og ilden ophæves, når den brænder det, som hænger ved den, og ophører ved handlingens afslutning. Kun den fine aske er tilbage, intet og tohu, på aramæisk tsadja, øde, og tom for al hellighed. Denne aske hænger ved de hellige retfærdiges fodsåler. Det er den sidste udskillelse for dem, så intet af det ondes eksistens er tilbage undtagen deres rod, som bliver i helligheden.

Det sker således: Asken bliver igen dej gennem tårerne fra den kilde, de vandrende i Grådens Dal frembringer, som forklaret i det foregående kapitel. Den, der ser i Zohar Shemot, side 28: Alt, hvad den Hellige, velsignet være han, gør hernede, antyder alt det deroppe, osv. Se dér vidunderlige forhold. Markens sten rådner, »den vender tilbage og bliver til brændsel« i ilden og bliver aske. Derefter bliver den i samme ild igen til rent, safirklart stof: Glas. Det kaldes sådan efter den sidste lutring, hvor mørkt stof bliver til en safirklar krop. Også den ondes krop bliver glas af aske, for mennesket er virkelig markens sten.[DA287117]

Netop efter forrådnelsen og »Ha-K-L?« derefter, for den løskøbes i jordens støv, som bekendt fra Zohar Terumah. Overvej nøje dette underfulde forhold, du som forstår. Det er Abrahams ord »jeg er støv«. Når det vender tilbage til støv og rådner til støv, da »vender det tilbage og bliver til brændsel«, »ביהיו?« [uafklaret], aske. Det er »og aske«. Derfor fik han fortjenesten til sotah-støvet, fordi hun »overfører forseelse, som gjorde forseelsen til en han for qelippah i deres bug? og den har ikke min mandlighed?; hun overfører den ved fortjeneste« [brudt forbindelse].[DA287118]

Dette støv genoprettes noget, for det rådner og opløses: »Dets føde er støv« i vandet, hvori Navnet udslettes; det forudgående genoprettes derved. Tilsvarende koens aske, dommenes kilde, som bekendt: Par, parah, tyr, ko. Det er efer, aske, fordi alef mildner dommene gennem Adonajs hemmelighed: Alef mildner din, dom, som bekendt i hemmeligheden »Ach, he, din«, også 325, fem

KLADDE · uafklaret · fortsat

Joel Moshe - 1 - fortsat

Adonaj [forkortet bogstavforbindelse].[DA287119]

Det er »I skal træde de onde ned, for de bliver aske« osv. Alle fire åndepust i hellighedens genoprettelse, nævnt ovenfor, hjælper denne udskillelse. »Og he, åndepust, jod, mel«, som bliver af denne dej, udskilt ved tændernes knusning i munden [brudt bogstavled]. Munden er en henseende nærmere åbenbaringen end næsen og øret. Derfor var den første udgang fra mundens åndepust, som ovenfor. Derfra kom de ud, og dertil vender de tilbage, til munden, hvor alle mildnes. »Og deres ild, vor erhvervelse?« [afvigende led]. For at forstå det, se heftet af R. J.? Sarug, trykt i bogen Novelot Chokhmah. Det er fra Sifra Di-Tseniuta: Slangens hale, som er afslutningen på alle dommene, »Ha-R-A-J?«, er i selve slangens mund. Se dér. Da tæres deres kød helt bort, og kun deres hoved bliver tilbage, gemt i helligheden, sammen med det lille, der udskilles til sidst: Det, der blev tilbage efter alle denne verdens udskillelser. Vi formåede ikke at udskille mere, helt ned til en hårsbredde. Anderledes med den Hellige, velsignet være han, som går ind til en hårsbredde og ligeledes er nøjeregnende med de retfærdige til en hårsbredde.[DA287120]

Derfor har de retfærdige ingen hvile, selv i den kommende verden. Hvert øjeblik stiger de stadig fra trin til trin, for de udskilles gennem udskillelse efter udskillelse. De klædninger, som ikke er egnede til at stige til deres ophøjede sted, tages af dem i verdenen nedenunder; dér er den åndelige finhed ikke så stor. Det er offeret, som den øvre yppersteprest bringer på det øvre alter. Huden af dette brændoffer bliver hos ham: »Den skal tilhøre præsten.« Da det først steg ned i denne verden, var det ikke så klart og rent som nu, efter at den retfærdige formede det, fik del i det og lutrede noget af dets støvagtighed.

Det er lønnen for yppersteprestens tjeneste: »Som sendtes, retfærdig, og והותתכו?«, styrke til Gud [brudt ordlyd], fordi han føjer kraft og vælde til følget deroppe. Dette offer — den øvre yppersteprest, som ofrer »en mands åg«, virkelig den retfærdige [afvigende forbindelse]. Yppersteprestens løn er huden af dette brændoffer, som han ofrede og løftede op, til præsten. »Og også

KLADDE · uafklaret · fortsat

Joel Moshe - 1 - fortsat

A-B-H, yppersteprest«: Denne hud vil bestemt ikke være for yppersteprésten, som ofrer den. Det er nok med det [spænding i kilden].[DA287121]

Alle de ydre skikkelser samler jo deres ruach, neshamah og liv i Esaus mund, roden for alle de ydre kræfter, og bliver hans jagtbytte i munden. Det vil sige »יולא kroppe?« [uafklaret første ord]: Alle former af skikkelser, vilde og tamme dyr og lignende, er jagtbytte i hans mund. Også det er »at være K-Ch-T, G-S, jagtbytte, K-S-T?« [brudt bogstavled]. Esaus hoved, gemt i helligheden ved den vide jord, skjules ligeledes med det, som hænger ved det, og bliver i betydningen jagtbytte i Isaks mund. Forstå det.[DA287122]

Forstå også de vises ord og gåder, det som findes i »בלחנטי?«, selv om det aldrig var »בלחנטי?«s hensigt, og også det, der siges dér om dette [brudt henvisning]. Ordene er alligevel sande. Fra hvis liv kom de ellers? Vor mester Moses Cordovero siger, må hans minde være til velsignelse, virkelig som Moses på Sinaj, og Ari, må hans minde være til velsignelse, bringer dem til fuld klarhed, som ovenfor, for den, som kender rabbi M.s højde: At han ikke forstod »T-R-A-M«, bogstavværdi 710, overleveringer i det himmelske lærehus. De er forklaret på deres sted; se dér.[DA287123]

I alt det foregående ligger hemmeligheden om skriften og det skjulte ved Jehojaqims kranium, Judas konge. Rabbi Peridas bedstefar fandt det uden for Jerusalems porte, begravede det, og det dukkede frem igen, »על שבנוהי?« [uafklaret], i hans kiste. Hans hustru fandt det og brændte det, for der stod skrevet på det: »Dette og endnu en anden.« Se Cheleq. Han sagde jo: De tidligere vidste ikke, hvordan man vækker vrede deroppe. Da han tændte ild »i sin dårskabs reb inden i Jakob, dér i de indtrædende?«, fra brudte brønde [brudt ordlyd], sagde han tværtimod, at man skulle forlade livets vandkilde og hugge i planterne.[DA287124]

Behøver vi ham overhovedet i menneskets skikkelse deroppe? Hans lys er jo Ein Sofs lys, som giver alt liv. Enhver, som tror, at en af hans skabninger, velsignet være han, er skilt fra ham, selv de afskyelige smådyr og krybet, hugger i planterne, det være fjernt. Se Sefer Ha-Berit. Derfor »מכו har vi, og

KLADDE · uafklaret · fortsat

Joel Moshe - 1 - fortsat

i G, Parjus?« [brudt ordlyd]: Det er statuebilledets hoved, »D«, af guld [afvigende forbindelse], som også omfatter alle qelippots skikkelser og er i Isaks skød. Det er Parvajim, som ligner tyreblod: Par, parim, tyr, tyre, fra M-N-Ts-P-Kh, som bekendt. Han er Ein Sof, som sidder i forhold til de ydre kræfter, som forklaret i »erindringerne om bogen« Limmudei Atsilut.[DA287125]

Derfor tager han dets lys, idet han siger, at tilstrømningen fra deres Ein Sof er nok for dem, »וא"ג א"ס מתם?«, det være fjernt. Derfor blev han straffet mål for mål: Kraniet blev ikke begravet dér, gemt, fordi deres hoved på ingen måde går ned til deres krop. Kroppen begraves virkelig som et æsel eller i hundenes indvolde, efter den ene eller den andens opfattelse: To qelippot, et skrydende æsel og hylende hunde. Men om kraniet står der: »Kast uden for Jerusalems porte«, indgangen til safirflisens hal, den vide jord, som ovenfor, for at vise hans afhugning. Derfor blev også kraniet rykket op fra sin rod, indtil »endnu en anden« opfyldtes på det ved en hustru, som taler med sin mand. »Det vender tilbage og bliver til brændsel« gennem den retfærdige kvinde, »Ha-K-L?«. Det blev brændt aske, der skulle blive den dej af »I skal træde de onde ned«, som vi nævnte ovenfor. [DA287126]

Gennem disse retfærdige kom kraniet i hvert fald til genoprettelse. Skulle den Hellige, velsignet være han, ødelægge sin verden på grund af disse tåber? Den øverste konge skal derimod regere over hele Israel med udøst vrede. Kraniet måtte i hvert fald blive i helligheden, men hans krop var ikke genoprettet »A-K-V«, og »det blev tilbage, dette?« for alle de ydre skikkelser. Overvej det nøje. Derfor tælles han ikke blandt dem, som ikke har del i den kommende verden, for han fik del i genoprettelsen gennem disse retfærdige. Anderledes end Hillels ord til det kranium, som flød på vandets overflade og heller ikke blev givet til begravelse, men var skilt fra sin krop. Hillel så ved den hellige ånd, at det var som Jehojaqims kranium, der havde hugget i planterne og forkastet Ein Sofs lys, velsignet være han. Det er atteft, den aramæiske gengivelse af »du slukkede hans lampe«, og teft, lyset: Han sagde »Ein Sofs lys, vig fra ham«. Derfor blev han dømt efter netop samme mål som Jehojaqim. Han blev dog ikke

KLADDE · uafklaret · fortsat

Joel Moshe - 1 - fortsat

genoprettet som dem; derimod »til sidst skal de, som lod dig flyde, også flyde«, også efter den sidste genoprettelses vej, »Ha-K-L?«.[DA287127]

»Og He, som spørger de døde«, betyder efter hans opfattelse den, som spørges gennem et kranium, ved deres rod gemt i helligheden. Det er bestemt døde: Skær hovedet af — og skulle den ikke dø? Lad disse dyrebare bemærkninger være nok, samlede og antydede, knyttet med kærlighedens reb. Nu vender vi tilbage til at forklare forfatterens hensigt, må hans minde være til velsignelse.

For »K-L«, genoprettelsens verden for de seks ender, der udgik »den første uformet?« fra næsen: »K-L«, disse genoprettelser skete, fordi de blev hemmeligheden om langmodighed, Arikh Anpin. Det er langmodighedens egenskab, betroet næsens herre, Tiferet efter ordenes ligefremme betydning og her Zeir, de seks enders helhed. Det skjulte i den er navnet Mah 45, kong Hadar, herlighed tilkommer ham, som bredte sig på sin vej og klædte sig i alle de hellige, som blev løftet op, så hoved og krop blev knyttet sammen, »K-L«.[DA287128]

På sit sted forklares alt dette på mange ark, som tanken ikke kan rumme, for det er dybt, ophøjet og højt; der kræves en stærk forstand for at modtage det. Forfatteren, må hans minde være til velsignelse, belyste med denne hensigt det, han først sagde ovenfor. Alt er klart for den, som forstår det foregående, og ordene behøver ikke gentages. Nu forstås afslutningen godt: »Der står: For et øjeblik i hans vrede«, for de ydre kræfters første rodfæstelse er i næsen, og de skal ophæves hernede, i munden. Det er nok med det.

Nu, mine brødre og venner, efter at I har forstået kapitlets hovedsag, vil vi også forklare forfatterens udlægninger, må hans minde være til velsignelse. Han følger sine egne grunde og begrundelser for at udlægge og få løn. Han sagde: Efter at hele den ydre skikkelse bliver jagtbytte i Esaus mund, er dens kød til ende. Hvad er da den større styrke i Amaleqs udslettelse i forhold til dem? Derfor sagde han, at Amaleq er fjendernes hoved. I hans navn er fire qelippot, kraften af domstolens fire dødsstraffe, over for de fire bogstaver i det hellige Havayah, som bekendt fra bekendelsen.

KLADDE · uafklaret · fortsat

Joel Moshe - 1 - fortsat

Han står derfor over for Zeir i helligheden, »כידם??«, de fire Havayah-bogstaver »i min krop?«, fra næsen, som ovenfor, i hemmeligheden »livets ruach i hans næsebor«, hans liv [brudt forbindelse]. Selv om Zeir i helligheden genoprettes gennem langmodighedens genoprettelse, Arikh Anpin, har Amaleq ingen del eller slægtsarv deri. Derfor udslettes han også i Esaus næse, og »He«, højere op i forhold til de trin, vi nævnte ovenfor.[DA287129]

Enhver himmel er Zeir, og enhver jord er hans nuqva. Himlen er altså næsen, og under himlen er munden, nuqvas åbenbaring, som ovenfor. Om de retfærdige siges der derimod, at de gemmes ved Herrens mund: Inde i næsen over munden, for dér er deres livs bolig, selv efter døden. De blev genoprettet i den første genoprettelse. Det er nok med det.

Det er, hvad han siger: Amaleq og Bilam har ét navn, »כא׳חן?«, alfabetordningerne af de 231 porte, hvor bet skiftes med qof. De svarer til Moses og Jakob i helligheden, som er Zeirs partsuf. Sådan er Bilam og Amaleq også qelippots Zeir-partsuf, fra Adam Belijaal, det nedrige menneske. Derfor måtte Moses overgive Bilams afsnit til Jehoshua, nogle vers om Bilams død, som heller ikke behøves i Jehoshuas bog, som forklaret i bogen »Sh-A-L-J-H?«. [DA287130]

Sådan er det også ved selve Bilam; derfor blev det også givet at skrive i Jehoshuas bog. Det blev overgivet til ham ligesom overgivelsen af Amaleqs udslettelse. Kun fordi det er lille, knyttede Jehoshua det til sin bog. Dette afsnit er Bilams afsnit, ikke som fortolkernes ligefremme forklaring: Det er jo indlysende, at hele Balaqs og Bilams afsnit skal skrives i Torahen. Det er let at forstå.

Amaleqs fire former forklares således: Først uden det sidste bogstav, så uden bogstavet ved siden af det sidste, dernæst uden det første, og så uden bogstavet ved siden af det første.

Formen amal: »Uret ser du« overalt. Deraf kommer slagternes amilan, som opsuger alle urenhederne; hans slag er slid og udrensning af urenhederne, »selv af El Dar?«, som det, vi lærer: Man må ikke

KLADDE · uafklaret · fortsat

Joel Moshe - 1 - fortsat

anstrenge sig, osv. Formen ameq er den hvide dråbe ved sædafgang: T-J til »ve-qariti«, »på de vide sletter, store, over de skjulte?«, som blev besudlet ved »den ondes hvidhed, Sh-Kh?«, som ikke er deres, osv. Tilsvarende »den hvide dybe ravn«, orev ha-amiqi. Se dér i Arukh. Det er hvid, hvidgjort i ondskab, hvorfra Bilam er hvidgjort i ondskab, »besudling?« i Zohar Balaq. Se dér. Derfor dømmes han ved den. [DA287131]

Formen malaq er at knibe halsen af, bryde nakken og dræbe. Formen alaq: »Iglen har to døtre« osv.; det er Gehinnoms ild. »Og T-M, i rækkefølge«, som synes at betyde rækkefølgen nedenfor — her ved jeg ikke, hvad det betyder, for alaq ville antyde brænding ved Gehinnoms ild; drab svarer til malaq og stening til »en grumset dal« osv. De stenede kastes således »fra forbipasserende?« ned i dalen. Det er nok med det, for udlægningerne af forfatteren følger deres vanlige måde, »at gå omkring i dem?«, hvor de end er. Han sagde også, at ordet rutpash i Job har fire sammensætninger: »Ikke rutpash? hans kød fra ungdom, han vender tilbage til sine ungdomsdage.« Hele afsnittet dér handler om de dødes opstandelse; se dér. Arukh og Konkordansen sprang dets sted over, fordi ordet ikke har noget sidestykke i Skriften. Arukh anførte det dog under tarpas og forklarede det som den aramæiske gengivelse itqelish bisreh, hans kød blev fint, det vil sige som tarpasha. Bogstaverne er vendt om; det betyder blødt. [DA287132]

Forfatterens hensigt er, at der ved et sår skal udføres fire handlinger, antydet i fire ord. Ligesom den kyndige læge først renser selve såret og derefter giver det »dets lugt?«, forbinding og blødgøring med olie eller andet, som svarer til hinanden [afvigende led]. Ved et slagmærke, et sår som ikke er åbent, behøves oliens blødgøring, som kendt i dette håndværk. En frisk læsion behøver forbinding, en bandage formet som en væge, »som de כותכין ind i« for at suge urenheden op [uafklaret verbum]. Et sår, som er åbent uden pus, behøver drysning: Man drysser en slags fint, godt knust pulver på og binder med et stykke for at få dem til at hænge sammen. Alt dette er den kyndiges helbredelser.[DA287133]

Der er endnu en: Såret skal skylles med rent vand,

KLADDE · uafklaret · fortsat

Joel Moshe - 1 - fortsat

som det, vi lærer: »Man brænder i koldt« [afvigende ordlyd]. Taraf og rataf er samme sag i Arukh; se dér. Rataf er også som ratav, som Ralbag forklarede som fugtning; det er fugtighed. Det er én form. Der er endnu tre: Ratash, rafash, tafash. Det er i sandhed ikke nødvendigt at forklare dem, for måske har han en anden vending af ombytningen. Hver af dem har jo seks »בצתים?« [uafklaret]. Jeg er ikke profet og ikke søn af en profet; ingen fortæller mig, hvad de fire former er, sådan som det er forklaret ved Amaleq. Her har han skjult dem.[DA287134]

Efter min ringe opfattelse anførte han dem derfor kun i almindelige træk: De er passende udlægninger efter hans opfattelse, let at forstå, men over for læserne ville de blive noget til spot. Hvem gav hver enkelt et hjerte til at forstå så meget? Han stolede derfor på den, som undersøger dér i samme afhandling, »T-Ch, שתו׳?«, han, må hans minde være til velsignelse. Alligevel synes disse fire former netop at følge de fire, der dannes af Amaleq, »M-J-Sh?«. De er ratash, rafash, tafash, »B-K-L«. Formen »tafah« er blødgøring med olie eller honning; se Konkordansen på sit sted.[DA287135]

Formen ratash betyder klart at knuse det, der drysses på. Formen rafash, »נזוהו?« [uafklaret], er som mudder og dynd, grumset vand: Den friske læsion med pus; omvendt rent vand uden mudder og dynd. Da er det undertiden åbent [usikker forbindelse]. Se Arukh. Man behøver ikke forlænge det forgæves, »skrift på papiret og skrift på tiden«. Han sagde, at det er blandt det hellige sprogs undere, at »disse, én,« omfatter fire former, som hører til den [afvigende ordform].[DA287136]

Hvis Amaleq får en yderligere udslettelse fra næsen ud over »P«, må hans eksistens nødvendigvis blive tilbage som et fint spor højere oppe, i øret over næsen. Det er »læg det i Jehoshuas øre«, som forklares i det følgende kapitel. Det er let at forstå for den, som er nået dertil. Men hvem »kan rumme det?«. Det er meget dybt og kan kun forklares fra mund til spørgerens øre. Jeg vil stille nogle hovedpunkter frem for jer, »fra moderen til overleveringen, som er med dig« [afvigende ordlyd].[DA287137]

Jehoshua, Moses' tjener, en ung mand, veg ikke fra

KLADDE · uafklaret · fortsat

Joel Moshe - 1 - fortsat

teltet, Moses' telt, i alt det, der siges om ham. »כדיון?« Metatron, »opdrag den unge efter hans vej«, Zeirs vej; »selv når han bliver gammel«, når han er Abrahams tjener, »gammel? i hans hus«, viger han ikke fra det — netop fra det, selve teltet. De fik tre henseender: Hans hoved i Beriah, hvor Imma bygger rede, har sin rod i øret; »ובחטו?«, den midterste tredjedel i Jetsirah, hvor den Hellige, velsignet være han, Zeir, bygger rede, har sin rod i næsen; hans fødder, den nederste tredjedel i Asijah, hvor nuqva og Zeir bygger rede, har sin rod i munden.[DA287138]

Når Rakhel og »את?« forenes med Jakob, »sonede ved Josefs erindring som én af de to nedre« [brudt forbindelse], er der alligevel lidt røg i Herrens næse. »והכ״ל לאט׳ ממנו?«, som forklaret i Idra, skønt der ved foreningen udelukkende er velbehag foran ham, velsignet være han. Derfor ryger den Helliges næse, velsignet være han, over Amaleqs mange onder, og han udslettes af livets bog, som ovenfor. Men ved den øvre forening, hvor der ikke ses røg, kun et meget fint åndepust, »og dér død, hel duft? og gløderne איתלוהו בו?«. Det er nok med det. »וש׳ בסליק ותש׳ עכ״ב?« [uafklaret afslutning]. Så langt den fremragende lærdes forklaring, som ovenfor, meget skarpsindig og »glad?«; den kræver megen undersøgelse og lærdom.[DA287139]

Men for mig, den ringe Moses, synes efter min svage opfattelse: Vi siger jo, at også fortolkerne udlagde verset »Amaleq er folkeslagenes første, men hans ende er fortabelse«. De forklarede det sådan: »I hovedet?« er det vanskeligt, hvorfor han var fjendernes hoved mere end alle andre folkeslag. Sagen er således: Han så, at hans navn antyder fire retfærdige, Amram, Moses, Levi og Qehat. Derfor sagde Skriften »folkeslagenes første«, for han så, at hans navn står i begyndelsesbogstaverne. Men han så ikke slutningen: Deres navnes slutning er mitah, død — mem fra Amram, »jod og he fra Levi«, tav fra Qehat, he fra Moses. Det er udlægningen af »hans ende er fortabelse«, en antydning af slutbogstaverne M-J-T-H, mitah. Sådan forklarede de det.[DA287140]

Det er kendt, at Navnets fire bogstaver soner for domstolens fire dødsstraffe, som Ari skrev, må hans minde være til velsignelse, i Tiqqun Shabbat: Jod

KLADDE · uafklaret · fortsat

Joel Moshe - 1 - fortsat

soner for stening, det første he for brænding, vav for drab, det andet he for kvælning. Derfor sagde jeg om Qajin, »Herren satte et tegn for Qajin«: Zohar forklarer, at den Hellige, velsignet være han, indtegnede Navnets vav på hans pande. Jeg fandt det vanskeligt, hvorfor netop vav, eller hvorfor alt dette behøves. Men efter dette er svaret godt: Vav soner for drab, og Qajin var skyldig til dødsstraf ved drab, fordi han dræbte sin bror Hevel.

Derfor sagde Skriften »enhver, som dræber Qajin« osv.; dermed høres, at han var skyldig til denne dødsstraf. Den Hellige, velsignet være han, indtegnede derfor vav, som soner for drab, på hans pande. Jeg skrev allerede om det ovenfor, første del, kapitel 18; her er vejen til vor udlægning imidlertid klarere.

Vi må dog først stille en lille forudsætning frem, »i en mands hånd«. Amaleq er sat sammen af to navne: A-M fra Bilam, L-Q fra Balaq. De er også amal og »R-V-N?« og qesem, »fra Jish?rael«. Min slægtning, vor lærer R-N? fra Krakow, fred være med ham, skrev i sit skrift om verset »du lod et menneske ride over vore hoveder; vi kom i ild og vand«. Han udlagde store emner om verset dér. Kort: »Du lod et menneske ride« er sammensætningen af to overtrædelser, utugt; »vi kom i ild og vand« for afgudsdyrkelse: »Deres guders lænker skal I brænde i ild.« Også for synden med selvdøde og treifah-dyr er døden askarah, som er død ved kvælning.[DA287141]

Det er, hvad de sagde i midrash: »כאהלה ני'?«, en jøde på torvet, »en embedsmand sagde til en anden: Kvæl dig«. Derfor sagde han »כרים נשכבתי? og alle mine knogler skiltes ad«. Fordi de syndede ved denne ondes måltid, »fra hænderne«, kvælning og deres død i vand, »מר"שדין?« [brudt citatrække]. De fire dødsstraffe ophørte ikke: Den, der er skyldig til kvælning, drukner enten i en flod. Derfor sagde hun »som vand«. Fordi de bøjede sig for billedet, er de skyldige til stening, og som skrevet »stening omfatter fra ryggen?«. Derfor »alle mine knogler skiltes ad«: Et fald fra to menneskehøjder. En anden midrash sagde »min eneste fra hundens hånd«. Den, som spiser selvdøde dyr, kommer i reinkarnation som hund. Derfor kaldes han Amaleq: Han tog et folk som en hund. Den bedste blandt slagterne er

KLADDE · uafklaret · fortsat

Joel Moshe - 1 - fortsat

Amaleqs fælle.[DA287142]

Vi vender tilbage til vort emne, Balaq og Bilam. »Slaget fra hans breve?« ved Balaq og Bilam er »אגרעתה?« ved Samael og hans følge. I Raaja Mehemna står der, at fire qelippot er to mandlige og to kvindelige. Aven og amal, uret og slid, er de to mandlige; nachash og qesem, spådom og trolddom, er de to kvindelige. Balaq og Bilam så Amaleq, som var folkeslagenes første, forbundet med amal og qesem: Bogstaverne amal og qof fra qesem efterlader S-M fra qesem. Det er S-M fra Samael, og nachash er dér. El fra Samael bliver tilbage; det er en anden gud.[DA287143]

Bilam tog A-M fra Amaleq, og Balaq tog L-Q fra Amaleq. Haman tog også qelippah amal. Derfor siges om ham »hans slid vender tilbage på hans hoved«: Amal er qelippots hoved, qesem hans nuqva. »Hans vold på hans isse« rummer de to bogstaver, som er tilbage af qesem, det qesem, Amaleq tog. Qof i Amaleq udlagde han om qodqod, isse: Haman sugede gennem sit statuebillede fra issen deroppe, »som« fuldstændig fuldendte Amaleq.

Efter dette var Balaqs qelippah aven, som er mandlig, og over for den nachash, hans nuqva. Bilam er qelippah amal over for hans nuqva, »כנו"הא af fire?« ansigter: Israel og Jakob, Israel med Leah, Jakob med Rakhel. Se Zohar Ki Tetse, side 545. De antydes over for de fire dødsstraffe, fordi disse fire antydede i hans navn soner for de fire dødsstraffe. Han ville stille straffene i rækkefølge og sagde derfor: Amal mangler Qehat; amaq mangler Levi; malaq mangler Amram; alaq mangler Moses. [DA287144]

Vi begynder med det, han sluttede med. I midrash finder vi, at Farao sagde til Shifrah og Puah: Så snart hun sætter sig på fødestolen, skal I kvæle børnene. Moses beskyttede mod kvælning, for straks da Moses blev kastet i havet, blev styrken ophævet. I Zohar Bereshit, side 139, finder vi følgende ord: Derfor »jeg trak ham op af vandet«, meshitihu: Shin, de tre fædre, og dette er »V-T?« fra Moshe; he, den nedre Shekhinah, osv. Se dér. Moses er altså he, Shekhinah. Vi finder, at det sidste he soner for kvælning. Derfor tog han mem ud af sit navn

KLADDE · uafklaret · fortsat

Joel Moshe - 1 - fortsat

Amaleq over for kvælning.[DA287145]

Amram soner for drab, for Amram kaldes ish, mand, som skrevet »en mand fra Levi gik«. Efter den ligefremme betydning er det et menneske, men navnet følger »en hel mand«, Jakob, dronningens ægtemand, Tiferet, vav i Navnet. Vav soner for drab. Derfor skrev Zohar: »En mand fra Levi gik og tog Levis datter«; hun er Shekhinah, »M-K-L dette?«. Ish er altså Tiferet. Se dér i Zohar Shemot.[DA287146]

Derefter siger vi i midrash: Fordi Levis stamme ikke havde del i afgudsdyrkelsen, er de den øvre konges hærskarer, og den Hellige, velsignet være han, valgte dem til sig. Om afgudsdyrkelse står der »deres guders billeder skal I brænde i ild«, som vi skrev ovenfor. Derfor soner Levi for brænding. Derfor mangler lamed i kombinationen: Det antyder Levi, som soner for brænding. Ved Levi står der derfor »denne gang skal min mand slutte sig til mig«. Hun sagde ikke baali, men ishi, min mand, hemmeligheden om to slags ild, ishim: Torahens ild og ofrenes ild.

Det samme emne er i Gemara: Opsynsmanden siger til ham »min herre, ypperstepræst«. Han »plejede at sige«, netop udtrykket »var« osv.; dér er denne hemmelighed. Derfor »אדרכה?« i de to bogstaver jod-he, ishi: Jod i begyndelsen og he i slutningen. Jod antyder stening, he brænding. Levi har altså jod i sit navn, »ved dets begyndelse og ved slutningen kaldes det også Levi«, men he har han ikke, for han antyder og soner for brænding [afvigende bogstavforbindelse].[DA287147]

Derefter sagde han amal, hvor Qehats qof mangler, for Qehat soner for stening gennem jods kraft. Fortolkerne spurgte: Hvordan kunne den udvalgte stamme, hellig for Herren, være mindre end alle stammerne, når det modsatte burde gælde? »Raam?« svarer, at de ikke var underlagt hårdt arbejde i Egypten. Derfor var de ikke omfattet af velsignelsen »jo mere de undertrykkes, desto mere bliver de talrige« osv. Det er dog vanskeligt: Er Herrens hånd for kort til at gøre Levis stamme talrig?

De forklarede derimod: Levis stamme var »mørk fra Egypten?« på grund af deres hellighed. De

KLADDE · uafklaret · fortsat

Joel Moshe - 1 - fortsat

beskæftigede sig med Torahen, overgivet fra deres far Jakob, gennem Abrahams, Isaks, Shems og Evers modtagne lære. Det fandtes mest hos Qehat, som samlede forsamlinger for offentligt at udlægge Herrens Torah. Det er Qehat: »Steg op, folkenes samling?«. Salomo kaldes også Qohelet efter Qehat; han handlede som Qehat, var vis i Torahen og samlede forsamlinger som Qehat. Lamed skyldes, at han var konge med tredive fortrin. Se dér i Tseror Ha-Mor ved afsnittene Va-Jetse, Va-Jechi og Be-Midbar.[DA287148]

Fordi de beskæftigede sig med Torahen, kaldet tushijjah, svækkede det dem; de fik ingen sønner, fordi de stadig beskæftigede sig med den dag og nat. Den Hellige, velsignet være han, gav dem vogtningen af helligdommen, »שבכבת?«, de havde ingen sønner [brudt forbindelse]. Derfor talte han Qehat først, før Gershons sønner, for de var Torahens besiddere og større i visdom end alle hans brødre. Levis sønner er højere end alle stammerne, og Qehat højere end hele Levis stamme.

Derfor står der »udryd ikke stammen af de qehatitiske slægter«, ha-qehati: He i begyndelsen og jod i slutningen. Jod kaldes en sten, som Zohar skrev i Shoftim: At dømme Samael til stening med stenen, det er jod. I Pinchas, Raaja Mehemna, side 432, om »han velsigne dig, han lade lyse, han løfte«, sagde han: Fra højre side, som kaldes sten, og flere fugtige sten osv., hvorfra Torahens vand kommer. Derfor sagde rabbi Aqiva til sine elever: Når I når marmorstenene, skal I ikke sige vand, vand, osv. Det er Torahens vand, hvorom der står »Torah er lys«. Se dér hele udsagnet indtil »han betragtede ikke uret i Jakob og ikke slid i Israel« osv. Straks åbenbares én sten af tre sten, som er »כנולתא?«, hvorom der siges »det skete i det tredivte år«. De er jod, jod, jod. Se dér.[DA287149]

Vi finder således, at Qehat soner for stening, fordi han var vis i Torahen, steningens sten. Torahen er øvre Chokhmah, kaldet jod, Abba. Derfor »han så ikke slid i Israel«. De antydes altså i disse kombinationer, de fire dødsstraffe i rækkefølge: Amal, stening, Qehat mangler; amaq, Levi mangler, brænding; malaq, Amram mangler, drab; alaq, Moses mangler, kvælning. Overvej det nøje, så der bliver velbehag. Den, som har en hjerne i sin isse,

KLADDE · uafklaret · fortsat

Joel Moshe - 1 - fortsat

vil forstå mere af sagen ud fra denne forudsætning. Så langt, som det synes mig, Moses Levi.

»Her behøver vi Torahens hemmeligheder« osv.: Tiqqunim indvendte, at Jakob jo er Tiferet; hvordan kunne de sige, at Moses er det? Svaret er: Moses indvendig, i Daats hemmelighed, når Tiferet stiger op mellem Chokhmah og Binah og afgør mellem dem. Det er hele Tiferet i sit hoved. Anderledes med Jakob udvendig: Tiferet på sit eget sted. Tilsvarende Bilam og Amaleq: Bilam indvendig, som skrevet »han kender den Højestes daat«; overvej det nøje. Amaleq udvendig.

Når du skriver Bilam, Amaleq, bliver Bilam på den ene side ovenfra, oppefra og ned, og Amaleq på den anden side nedefra og oppefra og ned, således:

(עם) (בל)
(לק) (עמ)

Ligesom jirah, frygt, og ahavah, kærlighed: Også frygt ovenfra og oppefra og ned på den ene side, og kærlighed på den anden side nedefra og oppefra og ned, således:

(אה) (יר)
(בה) (אה)

»Hans forseelse og hans straf«: Der står »spåmanden« — hans forseelse; »de dræbte med sværdet« — hans straf. »Ved ordet rutpash«: Vi forklarede det ovenfor.

»For et øjeblik i hans vrede« osv.: Rega, øjeblik, osv., er begyndelsesbogstaverne af reshit gojim Amaleq, »Amaleq er folkeslagenes første«. Det følger »den undersøgendes?« ord: »Han, der gør avim, skyer, til hans vogn?«: Avim har begyndelsesbogstaverne Amaleq, Bilam, Jakob, Moses. Tilsvarende »og se, skyer, hans højde?«, og »Bilam, Amaleq, G/tre, Egypten?« [brudte henvisninger].[DA287150]

Det er »hvad Herren gjorde i Egypten«. I Egypten kom Bilam i Amaleqs kraft for at holde Israel tilbage, som der står i Zohar Balaq, side 392, 303. Med denne hånd kom den Hellige, velsignet være han, og forvirrede deres råd gennem hemmeligheden »de kom til Atads tærskeplads«. Det

KLADDE · uafklaret · fortsat

Joel Moshe - 1 - fortsat

[sidste ord, ha-atad] har talværdien ha-jad, hånden, som der står i Zohar Va-Era, side 21. Det er »den hånd, som gjorde i Egypten«.[DA287151]

»At ophæves hernede« osv.: De ophæves neden for halsen, for dér har de ydre kræfter ingen hellighed. Anderledes med deres eksistens i hovedet, i det hellige, som Esaus hoved osv., nævnt ovenfor: Den består for evigt. Anderledes med Amaleq, som også skal udslettes dérfra. »Skjult oven over næsen« osv.: I øret på bagsiden, som det vil følge nedenfor, kapitel 9. Overvej det nøje.

Jad Jehuda - א

(a) Ordet jaateh, »han skal iklæde sig«, i verset »også velsignelser skal Læreren iklæde sig«, som vi nævnte i det foregående kapitel, ligger ikke langt fra den midrash, vore mestre, må deres minde være til velsignelse, udlagde i Tanchuma, gengivet i Jalqut Tehillim til verset »han dømmer blandt folkeslagene, fuld af kroppe«. Dette er ordlyden: Vore mestre sagde: For hver eneste sjæl fra Israel, som Esau dræbte, tager den Hellige, velsignet være han, så at sige af hver sjæls blod og dypper sin purpurkappe deri, indtil han har farvet den med blod. Når dommens dag kommer, og han sidder på dommersædet for at dømme ham, tager han denne purpurkappe på og viser ham hver retfærdigs krop indtegnet på den, som der siges: »Han dømmer blandt folkeslagene, fuld af kroppe.« Da tager den Hellige, velsignet være han, hævn over ham, osv. Se dér. Det står også i Zohar Bereshit. Meningen her er, at Herren, velsignet være han, skal iklæde sig denne purpurkappe; det forklares nedenfor.

Jad Jehuda - ב

(b) Om den står der, »på ulykkens dag«, ved ødelæggelsen: »Han fuldbyrdede sit udsagn.« De forklarede, må deres minde være til velsignelse: Han rev sin purpurkappe itu. Meningen er, at Herren, velsignet være han, dengang ikke lod sig vække ved den, men rev sin purpurkappe itu. [DA287301]

Jad Jehuda - ג

(c) Se, da, i velbehagets tid, når Herren, velsignet være han, forbarmer sig over de onde i Gehinnom, skal Herren, velsignet være han, iklæde sig den, fordi disse hellige fromme lod tårer strømme som en bæk over de onde, som nævnt i det foregående kapitel, og førte forsvar for dem. Det er »også

Jad Jehuda - ג - fortsat

velsignelser« og forsvarstaler »skal Læreren iklæde sig«.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - ד

(d) »Og som omfatter« osv.: Det betyder, at forsynets klædninger, hans egenskaber, velsignet være han, også omfattes af purpurkappen, for denne purpurkappe retfærdiggør forsynets domme. Som skrevet: »Hvem er han, der kommer fra Edom« osv., »hvorfor er din klædning rød« osv., »deres livsblod sprøjtede på mine klæder, og alle mine klædninger har jeg besudlet«, agalti (Esajas 63). Verbet agalti er sammensat af fortid og fremtid: Eg'al er fremtid, gaalti var fortid. Det er ikke, som fortolkerne mente, som om han sagde higealti, »for der mangler kun alef i stedet for he« [afvigende grammatisk forbindelse].[DA287501] Desuden finder vi, at verbet både bruges om besudling og tilsmudsning og om løskøbelse. Begrundelsen følger for alt dette.

Jad Jehuda - ה

(e) Det vil sige: Jeg vil besudle/løskøbe dem fremover, ligesom jeg gjorde tidligere. Meningen er følgende:

Jad Jehuda - ו

(f) For først var hans klædninger, velsignet være han, så at sige besudlede og tilsmudsede med blodet fra dem, som kongemagten dræbte: De hellige i landet, som døde for at hellige hans navn, velsignet være han. Derved blev forsynets klædninger, som er hans egenskaber, velsignet være han, også løskøbt fra den anklage, de øvre fyrster rettede mod Israel, for de hellige sonede for dem. Sådan skal det også være i fremtiden, i hævnens tid.

Jad Jehuda - ז

(g) Klædningerne måtte besudles og tilsmudses med drabsmændenes blod. Derved blev klædningerne og hans egenskaber, velsignet være han, også løskøbt fra pagten med fædrene, hvortil hans egenskaber, velsignet være han, var pantsat hos dem: At øve ret og tage hævn i henhold til den pagt, Herren sluttede med dem. Som de sagde, må deres minde være til velsignelse, i Bereshit Rabbah til verset »også det folk, som de skal tjene, vil jeg dømme«: »Også« medtager kongerigernes trældom. Da Herren dengang opfyldte sit ord, blev klædningerne løskøbt. Det er hans udsagn »alle mine klædninger har jeg besudlet«: Jeg vil besudle og tilsmudse dem i fremtiden og også løskøbe dem, ligesom tidligere, da

Jad Jehuda - ז - fortsat

de var besudlede og tilsmudsede, og der også var løskøbelse for dem. Udtrykket besudling antyder purpurkappen, hvor de helliges sjæle er indgraveret; udtrykket løskøbelse antyder det øvre forsyns klædninger og hans egenskabers styrelse, velsignet være han. Som vi sagde, omfatter purpurkappen begge dele.

Jad Jehuda - ח

(h) Vi har lært begrundelsen for agaltis fælles betydninger, idet det bruges om to betydninger, og begrundelsen for dets sammensætning af fortid og fremtid osv.: En sand og fast begrundelse.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - ט

(i) »Det er Esau« osv.: Dette forklares hos Galanti til verset »Zions datters ældste sidder på jorden, tier og har kastet støv på deres hoveder«. Dette er ordlyden: »Deres hoveder« betyder, at kraniets hemmelighed fortsætter og udfolder sig gennem alle verdener. Da alle verdener udfolder sig fra ti, findes et kranium i hver tihed. Det samme gælder deres enkelte aspekter, fra dem og i dem, som omfatter ti og ti af ti; derfor findes kraniets hemmelighed i dette enkelte aspekt. Som min lærer sagde, må hans minde være til velsignelse i livet i den kommende verden, i Idra om udsagnet »og hvor mange kranier sidder, løn, לאדראתא?, til Atik Jomin« [brudt citat].[DA288001] En af vennerne forklarede det efter princippet »en mitsvahs løn er en mitsvah«: Han er den første i emanationen for sin skaber, ophøjet over enhver velsignelse og lovprisning. Hans løn er, at alle kraniernes længsler modtages af ham; de har ikke lov til at træde ind uden ham. Det er underfuldt.

Det er allerede overleveret fra vore mestre, at selv de hårde klippot har et kranium, som er gemt i det hellige: Esaus hoved, begravet i Makhpelah-hulen i Isaks skød, som Jonatan ben Uzziel siger i sin oversættelse af Torahen. Derfor kaldes de onde døde i deres levetid. Deres hoved er skåret fra; det er gemt og rodfæstet i det hellige, mens resten af deres skikkelse er adskilt fra helligheden gennem adskillelserne mellem safirflisens palads og det store dybs hul. Ligesom ved kvien med brækket nakke, hvor man fører hovedet til kroppen, efter rabbi Eliezers ord: Hellighedens hemmelighed, להשתרב?, nedad for at hellige det verdslige helt. Rabbi Aqiva siger: Kroppen til hovedet, gennem den

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - ט - fortsat

genoprettelse, som er overgivet os.[DA288002]

Det er kendt, at når klippahs fod vakler, og dens skikkelse ophæves, opsluges alle dens lemmer og grene i deres rod, det skjulte hoved, som nævnt. Ved denne hemmelighed forklares verset smukt: »Grusom er giftslangernes gift. Er det ikke skjult hos mig, forseglet i mine forråd?« Rosh, gift, læses her som hoved. »For allerede er en fremmed tilstrækkelig for dig« til at mindske fremmedheden på det sted, hvor det gemmes; dér er det gemt som helhed og takker alle hoveders hoved [usikker indledende forbindelse].[DA288003] I kraniet er intet aspekt nærmere åbenbaringen end munden. Ved den »samler han dets ruach og neshamah til sig«, hvilket får de kræfter, som udfolder sig i alle velbehagets dage, til at skjules.

Dette er en underfuld og for sjælen sød begrundelse for verset »Isak elskede Esau, for der var bytte i hans mund«: Den retfærdiges kærlighed gives denne søn, fordi han engang skal rense sig selv og hele verden. »For hovedet [mangler] hele klippahs ti sefirot, Ramak i hans ordning; det er jod, alef, בי"ם?, lukket og gemt i den handlende, דפריח?, kranium« [brudt tekst]. Det er det ovenfor nævnte giftslangehoved og betydningen af »forseglet«; derfor kan det regnes blandt »mine forråd«. Af alle de lukkede forråd, som ikke længere skal udfolde sig, er dette giftslangehoved. At det gemmes dér for evigt, er nødvendigt, for dets emanation skal ikke forsvinde helt. Det vidner om »hans kongemagt hersker over alt«, for at hellige alt med dens hellighed.[DA288004]

Så langt »den vises munds ord er nåde«, »מן הזכרו כנז'?«; det er knop og blomst. Tilsvarende disse ældste: »Alle er fortolkninger«, og i dem findes kraniets hemmelighed. Det er hans udsagn »de kastede støv på deres hoveder« osv. Se dér. [DA288005]

Kort forklaret betyder alt dette: Ligesom der i helligheden er en skikkelse med hoved, kranium og øvrige dele, sådan er det også i klippah, for »Gud skabte også det ene over for det andet«, som bekendt. Klippahs hoved er rodfæstet i det hellige; det gælder ikke resten af kroppen. Når klippah i fremtiden ophæves og genoprettes ved hovedets

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - ט - fortsat

rodfæstelse i det hellige, opsluges resten af dens skikkelse og alle dens lemmer i hovedet, det vil sige munden, som er aspektet nærmest åbenbaringen. Det er »Isak elskede Esau, for der var bytte«: Klippahs ophævelse skal i fremtiden finde sted i Esaus mund. Den ene af vennerne, Galanti nævner, er vor lærer. På denne måde kalder vor lærer her Esau »fuld af kroppe«, for i fremtiden skal han rumme kroppene fra klippahs skikkelse, hvis grene og lemmer alle opsluges i hans kranium. Herren, velsignet være han, dømmer ham for at genoprette ham. Det forklares yderligere nedenfor, kapitel 11.

Jad Jehuda - י

(j) Efter vor udlægning, som vi fremlagde i forklaringen af dette vers, og som blev udbredt gennem fortolkeren Galanti i bogen Qinat Setarim.

Jad Jehuda - יא

(k) »Til forklaringens fuldendelse« osv.: Denne udlægning forklarer udslettelsen af Amaleqs efterkommere, som Torahen påbød.

Jad Jehuda - יב

(l) Når klippahs skikkelse samles fra hele kroppen og lemmerne til hovedet og munden for at blive det mildnede bytte, som i fremtiden rummes i Esaus mund, efter at han er blevet renset.

Jad Jehuda - יג

(m) Ud over dommen over Esaus øvrige sønner: Alle genoprettes i munden på hellighedens skikkelse, aspektet nærmest åbenbaringen i hele kraniet, efter at de har takket alle hoveders hoved. Sådan er det ikke med Amaleq: Han drives helt bort derfra, fra munden og næsen. Det er de to udslettelser. Han har kun genoprettelse fra øret, gennem bagsidernes hemmelighed, som det forklares nedenfor, kapitel 11.

Jad Jehuda - יד

(n) Dets hemmelighed er himlen, en betegnelse for Tiferet, som bekendt. Næsen er ligeledes Tiferet, og munden er Malkhut under næsen, Tiferet; alt dette nævnes i Idra.

Jad Jehuda - טו

(o) Det er meningen med verset »for udslette vil jeg udslette«: Her er to udslettelser, fra himlen og fra det, som er under himlen. Udslettelsen fra himlen betyder, at langmodighedens egenskab, overgivet til næsens herre, ikke virker for Amaleq. Langmodighed er Tiferet; om ham sagde rav

Jad Jehuda - טו - fortsat

Hamnuna i Idra: Jeg beder til næsens herre.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - טז

(p) Amaleq var det første af de folkeslag, som trængte Israel. Han vovede det, fordi han var af de hårde klippot. Han kaldes således efter fire sammensætninger, der fremgår af hans navn: Amal, amaq, alaq, malaq, når man i hver fjerner ét bogstav i rækkefølge nedefra og op. Disse fire navne svarer til stening, brænding, drab og kvælning, de fire hårde klippot, som der står i Zohar Pequdei, side 463. Dette er ordlyden: Når den anden side vækker sit palads for at herske ved anklage [mangler], de fire dødsstraffe ved domstolen — stening, brænding, drab og kvælning — er alle udsendt af den onde anklage. Stening, fordi han er en anstødssten. Brænding: Snublens ild, en stærk ild. Drab: Dette er »et skarpt sværd skal fortære kød«; det er egnet til at herske over kødet og er »alt køds ende«. Kvælning: Fordi han er Guds forbandelse, den, som hersker over kvælning og opslugning, osv. Se dér.[DA288701]

Det er klart, at stening er den hårde klippah Samael, anstødsstenen. Fra Zohar Balaq, side 390, ved vi, at han kaldes »slid i Israel«, amal. Amaq er brændingens klippah, Gehinnoms stærke ild, den dybe dødsverden. Alaq er drabets klippah, som hersker over kødet, ligesom ormen, der vokser i floderne, begærer menneskers og dyrs kød og hæfter sig til deres ben, når de går gennem vandet. Denne orm kaldes alaq og nævnes af vore mestre i »på grund af faren fra en blodigle«. Malaq er kvælningens klippah, for malaq betyder kvælning, som der står i Zohar Tsav, side 49, i Raaja Mehemna til verset »han skal knibe dens hoved af«. Se dér. [DA288702]

Jad Jehuda - יז

(q) Som de udlagde i kapitlet Cheleq (blad 106): »Israels sønner dræbte Bilam, Beors søn, spåmanden, med sværdet sammen med deres faldne.« Rav sagde, at de fuldbyrdede fire dødsstraffe på ham: Stening, brænding, drab og kvælning.

Jad Jehuda - יח

(r) »Og her« osv.: At vi knyttede Bilams fire dødsstraffe til Amaleq, skyldes, at de begge er på samme trin på urenhedens side. Ligesom Moses og Jakob begge er på hellighedens side, og forskellen

Jad Jehuda - יח - fortsat

alene er, at Moses er indvendig og Jakob udvendig, som der står i Tiqqunim og forklares i Pardes og Jonat Elem, sådan forholder det sig med Bilam og Amaleq.

Jad Jehuda - יט

(s) Bilam er altså indvendig i urenheden, ligesom Moses er indvendig i helligheden.

Jad Jehuda - כ

(t) Vi forklarede det ovenfor, del III, kapitel 9.

Jad Jehuda - כא

(u) Fordi Bilam står over for Moses på hans trin i urenheden, skrev Moses Bilams afsnit, som der står i første kapitel af Bava Batra.

Jad Jehuda - כב

(v) Dets begyndelse er »Moses gav« osv.; det står i Josva 13.

Jad Jehuda - כג

(w) Og herfra, fra ordene »sammen med deres faldne«.

Jad Jehuda - כד

(x) Hans forseelse forklares i dette vers ved ordet »spåmanden«. De sagde dér: Spåmand — han var jo profet! Rabbi Jochanan sagde: Først profet, til sidst spåmand, da han satte sig for at forbande Israel.

Jad Jehuda - כה

(y) Ligesom Esajas gjorde, da han føjede to vers af en profeti, Beeri havde profeteret, til sin bog: »Når de siger til jer« osv., »til Torahen og vidnesbyrdet« osv. (Esajas 8).

Jad Jehuda - כו

(z) »Og antydningen kommer« osv.: Sammensætningen i navnet Amaleq, som vi nævnte, og som antyder fire klippot, er ligesom sammensætningen i rutpash i verset »hans kød bliver friskere end i ungdommen« (Job 33). På denne måde er der også fire: Ratav, ratash, rafas, tafash. De antyder fire handlinger, som er nødvendige for at helbrede sår: At drysse såret med pulver af lægemidler, forbinde det med indsmurte forbindinger som sædvanligt, rense det og blødgøre det med olie. Disse tre arbejder forekommer i verset »de er ikke bestrøet, ikke forbundet og ikke blødgjort med olie«. Desuden er der en fjerde: At lade helende hud vokse over det som tidligere. [DA289701]

Ratav, væde og fugtighed, antyder blødgøringen.

Jad Jehuda - כו - fortsat

Ratash, spredning, antyder spredningen af lægemidlerne, købmandens pulver. Rafas antyder indsmøring af forbindingerne, ligesom ler, af udtrykket »at trampe ler«. Tafash, tilstopning, antyder at fuldende huden og lukke den.

Jad Jehuda - כז

(aa) »Ved håndens arbejde«: Lægekunstens vise arbejder inden for to dele. Den første beskæftiger sig med det, der opstår i kroppens indre, hvor hånden ikke kan nå. Den anden omhandler blåt mærke, sår og frisk læsion, som forekommer på de ydre lemmer, hvor den kyndige kan bruge begge hænder til at helbrede med omslag, indsmøring og lignende. Derfor kaldes det håndens arbejde.

Jad Jehuda - כח

(ab) Også dette er blandt vort sprogs undere: Det omfatter og antyder enhver ting.

Jad Jehuda - כט

(ac) »Og der står« osv. vender tilbage til det ovenstående: Langmodighedens egenskab, overgivet til næsens herre, virker slet ikke for Amaleq. Han sagde, at det er ordene »for et øjeblik i hans vrede« (Esajas 54). Meningen er, at de ydre kræfters første rodfæstelse, som var et øjeblik og et øjenblink i skumringen, som bekendt, skete i hans næse, velsignet være han, hos næsens herre. Selv om de engang skal ophæves hernede i kroppen, bliver deres eksistens dog tilbage i det hellige på deres rods sted, når hele skikkelsen samles i hans mund. Anderledes med Amaleq, som skal udslettes dérfra ved de to nævnte udslettelser.

Jad Jehuda - ל

(ad) Oven over næsen, i øret, på bagsiden, som han skrev i det følgende kapitel.

Tilbage til kapitlet i indholdet

Historisk register: Heqor Din - V - Kapitel 8

Heqor Din — del V — kapitel 9

Joel Moshe: 1

Jad Jehuda: כג · כב · כא · כ · יט · יח · יז · טז · טו · יד · יג · יב · יא · י · ט · ח · ז · ו · ה · ד · ג · ב · א

KLADDE · uafklaret

Joel Moshe - 1

»Den vise har allerede nævnt« osv.: Det er forfatteren til Pardes; se Or Neerav, andet kapitel, S-H. »Hans sjæl blev bedrøvet?«: Han sørgede over én, som stillede ham et spørgsmål. Denne kaldes »fattig?«, fordi han endnu ikke havde nået hemmelighedens dybde. »ונכבר sig selv?«, fordi han ikke kunne svare ham med hemmeligheden. Han sagde, at han ikke svarede ham, fordi spørgerens hjerne ikke kunne bære det; han besvarede alene spørgsmålet for sig selv, og vi kender ikke svaret. Vanskeligheden var: De

Rema fra Fano

Herren sagde til Moses: »Skriv dette som et minde i bogen, og læg det i Jehoshuas ører.« Den vise har allerede nævnt i de kapitler, som han stillede foran de korte forudsætninger, han skrev for begyndere i visdommen — »læg det i deres mund« — hvordan hans sjæl blev bedrøvet over en fattig spørger: Da intet skriftsted mister sin ligefremme betydning, er det da muligt, at dette bud, efter at være givet til at nedskrives i en bogrulle, virkelig skal lægges i Jehoshuas ører? Han sagde, at han besvarede dette spørgsmål for sig selv og sine ligemænd, for spørgerens hjerne kunne ikke bære det. Vi har endnu ikke fået del i hans forklaring.

KLADDE · uafklaret · fortsat

Joel Moshe - 1 - fortsat

ting, som vi skrev i bogen, »כנ"ס?«, »skriv dette som et minde i bogen« — hvordan kan man lægge dem i Jehoshuas ører? [DA290401]

»Sammen med ordene qenitten veg bort« osv.: Kort er meningen, at folkeslagenes genoprettelse sker gennem Metatron, betegnet som kundskabens træ på godt og ondt. Han er mellem Beriahs verden og Jetsirahs verden, hvor noget ondt begynder. De får genoprettelse, enten i hans mund eller næse, hvor det end er. Det betyder, at på

KLADDE · uafklaret · fortsat

Joel Moshe - 1 - fortsat

grund af deres livskraft deroppe er det klart, at de får genoprettelse selv i munden, undtagen Amaleq. Det er hemmeligheden i »lykkelig den, som gengælder dig din gengældelse«, med sværd og kvælning, med alle slags lidelser; gennem det får de genoprettelse. »Og knuser dine små børn mod klippen«: Metatron kaldes klippe, sela.

Amaleq får to udslettelser, som ovenfor, fra munden og næsen. Kun i øret, et fint spor oven over næsen, får han genoprettelse. Det er, hvad Moses, vor lærer, fred være med ham, sagde: »Skriv ve-et«, nemlig: Tag tilstrømningen fra ve-et, som er Malkhut, og »minde«, som er Jesod, »i bogen«, Tiferet. Det er Rakhel, Josef, Jakob: Rakhel er Malkhut, Josef Jesod, Jakob Tiferet, foreningens hovedsag. Læg denne tilstrømning i Jehoshuas ører, som er Metatron. Derfor får han dér genoprettelse. »For udslette vil jeg udslette Amaleqs minde under himlen«: Fra himlen, Tiferet, næsen, og under himlen, munden; altså netop i Jehoshuas ører. Det er hemmeligheden i »qenitten veg bort«, nemlig Jitro, »fra amaleqitten«, for han behøver ikke alene ørets genoprettelse. Det forklarer verset »fast er din bolig, og læg din rede i klippen«, Metatron, kaldet

Rema fra Fano - fortsat

Se, hvad Rashba Ha-Levi kopierede fra Ibn Farchis ord i forklaringen af udsagnet, der begynder »Jakob, Moses og Josef vandrer sammen«. Betragt dette sted: Hvor stor betydning har Jehoshuas ører for dette mål, sammen med ordene »qenitten veg bort fra Amaleq«. Ørerne på Jehoshua ben Nuns skikkelse, ynglingen i den øvre ynglings verden, betegnet som kundskabens træ på godt og ondt, er netop et særligt hylster oven over næsen. Der skal den sande forening indgraveres og nedskrives gennem Moses, vor lærer, fred være med ham. Det er »dette, et minde, i bogen«; tegnet er Rakhel, Josef og Jakob, som kendt i sandhedens sprog. Når det gemmes dér, »ophører de onde med vrede, og dér hviler de, hvis kraft er udmattet«.

Derfra lærer vi også en god begrundelse for det, der siges til Jehoshua: »Enhver, der trodser din mund i alt, hvad du befaler os, skal dø.« De vise sagde: Kunne det gælde selv en overtrædelse? Skriften siger »blot vær stærk« i Torahen, »og modig« i buddene. Ingen mistænkte Jehoshua, Gud forbyde det. Men det, andre profeter havde tilladelse til som en midlertidig anvisning — som Elias på Karmels bjerg, om hvem der står »ham skal I høre« — var alt sammen forbudt for Jehoshua. Man måtte ikke sige: Moses er endnu ikke død, og allerede forlader vi hans lære.

Desuden var Jehoshuas ansigt som månens ansigt, og månen har intet af sig selv. Det er raq, »blot«, med talværdien MaTsPaTs: »En kvinde skal omgive« det store Navn. Om hende står der om Israel: »Du skal blot være ovenpå«, efter

KLADDE · uafklaret · fortsat

Joel Moshe - 1 - fortsat

klippe.[DA290402]

»קדלוהו?« osv.: Efter Midrash Rabbah, afsnittet Jitro, »jeg havde ingen ro, ingen fred, og vrede kom«: Det er Amaleqs »vrede?«. Også fordi han ikke har genoprettelse i af, næse/vrede, og »oprejsning?«, som er næsen, kaldes det vrede.[DA290403]

»Med talværdien MaTsPaN«: Det er Havayah ved atbash, som ovenfor, del II, kapitel 32. »Men det, som andre profeter havde tilladelse til« osv.: I samme udsagn i Bereshit, side 100, forklares Moses' fortrin frem for Jehoshua, til forskel fra Elisha. Se Zohar Be-Shallach, side 77: Han er på Moses' trin; se dér, Elias, hans lærer, og derfor havde de større kraft end Jehoshua.[DA290404]

»Efter betegnelsen min søster, min veninde« osv.: Malkhuts egenskab kaldes »min søster, min veninde« gennem de to skikkelsers hemmelighed før månens formindskelse. »יוכתי?, min fuldkomne«; ovenpå er det netop »min søster«, »כבור?«, de to store lys, når hun stiger op for at ligne det mandlige. »Min due, min fuldkomne« er nedenunder. Det er »du skal blot være ovenpå«, navnet MaTsPaN med talværdien raq.[DA290405]

»Ved tale og sigen« osv.: Se Zohar, afsnittet Shemot.

KLADDE · uafklaret · fortsat

Joel Moshe - 1 - fortsat

Tale er Malkhut, og sigen er også dette, men ovenpå. Det er to gode trin: Tale er Malkhuts aspekt på hendes eget sted; hendes ligestilling med Tiferet kaldes sigen. Det behøver ikke yderligere forklaring. Se Pardes, porten om betegnelsernes værdier.

Jad Jehuda - א

(a) »Herren sagde« osv., »til Moses« osv.: Vor lærer forklarer yderligere, hvad der hører til hans udlægning af Amaleq.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - ב

(b) Den fromme rabbi Moses Cordovero, må hans minde være til velsignelse, skrev allerede i bogen Or Neerav, del III, i kapitlerne foran den, foran del VI, som ordner de

Rema fra Fano - fortsat

betegnelsen »min søster, min veninde«. Tilsvarende har chazaq ve-emats, »vær stærk og modig«, talværdien 252, den svage kvindeliges lemmer. Hun har to hængsler og to døre og behøver styrkelse, som skrevet: »Han har styrket dine portes slåer«, blufærdighedens hemmelighed, og da »velsignet dine sønner i dig«. Vi forklarede det i afhandlingen Em Kol Chaj.

Derfor sagde generationens ældste: Ve over denne skam! De forsømte hans sørgetale, fordi de var optaget af et andet bud: At fordele landet til mændene og fastlægge dets grænser. Alligevel burde de have tænkt på, at Skriften ved landets fordeling til stammerne sidestillede Jehoshuas profeti med hans lærers ved »tale« og »sigen«. Forstå det. Vi har allerede nævnt noget af dette i fjerde del, kapitel 6; se dér.

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - ב - fortsat

forudsætninger, begyndere i kabbalahens visdom behøver, og del V, som ordner kabbalahens særlige egenskaber. Dér, andet kapitel, skrev han følgende: De egenskaber, som hører til den ligefremme betydning, er ord i Torahen, som ikke er ordnede eller præcise efter den ligefremme betydning. I Torahen står der jo »skriv dette som et minde i bogen, og læg det i Jehoshuas ører«, »og stillede dem op« [brudt forbindelse]. Én af dem, som filosoferer over gudstjenesten, spurgte mig: Hvad betyder »læg det i Jehoshuas ører«, og hvorfor ikke »til Jehoshua«? Det burde han have sagt. For »læg«, »כתֹב«, som om han skrev

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - ב - fortsat

afsnittet og Moses, vor lærer, lagde det ind i hans ører.[DA290601]

Jeg svarede ham efter den ligefremme betydning: Torahen taler menneskers sprog; sådan siger et menneske til sin ven om et anliggende: »Styrk den og den, og tilsværg ham. Tro ikke, at der ikke kommer noget her, hvis hemmelighed vi ikke kender, så sproget kan rettes« [usikker sammenhæng]. Jeg sagde til én, at det er kendt i visdommen. Om disse sagde han »de undertryktes tårer, og de har ingen trøster«: Det er Torahens dybe hemmeligheder, skjult for forstandens øje. Jeg opstillede efter sandhedens vej dette, som det skal forklares på sit sted, med hjælp fra himlen. [DA290602]

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - ג

(c) Og til sine ligemænd, som kender Torahens hemmeligheder. Han skrev ikke »og jeg rettede efter« dem [brudt afslutning].[DA290701]

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - ד

(d) »For spørgerens hjerne« osv.: Ligesom det hændte ham med »de undertryktes tårer« osv. [DA290801]

Jad Jehuda - ה

(e) »Og hvad han kopierede« osv.: Vor lærer vil forklare dette spørgsmål efter Rashba Ha-Levis Tsofnat Paneach i forklaringen af udsagnet i Haazinu, Raaja Mehemna, side 100, som begynder »Moses og Jakob« osv. Forklaringen af udsagnene om øret har vi ikke.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - ו

(f) »Har du forstået dette?«: Det vil sige »J-T«, »skriv dette som et minde i bogen« osv.[DA291001]

Jad Jehuda - ז

(g) Sammen med ordene »qenitten veg bort« osv., for begge disse vers taler Herrens ord.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - ח

(h) Ordene »skriv dette som et minde« osv. sigter nemlig til den øvre forening [mangler]: Malkhut, Jesod og Tiferet. »Dette« betegner Malkhut, »minde« Jesod, »bog« Tiferet. »I Jehoshuas ører« sigter til Metatron hos Jehoshua, som skrevet, »og efter safirers vej«, når han siger: »Jehoshua ben Nun, ynglingen, veg ikke fra teltet.« Meningen er Metatron, den øvre yngling. Sagen er, at Metatron kaldes:[DA291201]

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - ט

(i) Kundskabens træ på godt og ondt, for også to afvigere suger næring fra det. Gennem ham genoprettes de i fremtiden ved kraftens udslukkelse. Sådan er det ikke med Amaleq: Han dømmes til to dødsstraffe, fra tronen og seglet, for at udslette det fine spor, han havde. Dette bliver genoprettelsen for siderne ved andre guders død, for Herren er god mod alle, og hans barmhjertighed gælder alle hans værker.[DA291301]

Versets forløb bliver efter dette: »Skriv dette som et minde i bogen« er den sande forening; »læg det i Jehoshuas ører«, Metatron, [mangler], særligt til dette, for at det fine spor, som bliver tilbage for Amaleq, derved kan genoprettes dér. »For udslette vil jeg udslette Amaleqs minde under himlen«, fra tronen og seglet osv. Det vil sige: Foregrib det i øret, for i disse to aspekter genoprettes de aldrig. Kun et fint spor bliver tilbage for dem, egnet til at overgives til genoprettelse gennem denne forening. »Læg det i Jehoshuas ører«, den øvre yngling.

Det er også meningen med »qenitten veg bort fra Amaleq«, for at han kan få genoprettelse i disse to verdener. Det vil sige: »Dette er Amaleqs ben, som behøver to, som øret, i øreflipperne et fint spor« [brudt afslutning].[DA291302]

Jad Jehuda - י

(j) Tegnet er Rakhel, Josef, Jakob, betegnelser for Malkhut, Jesod og Tiferet.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - יא

(k) »I vrede, navnet Elohim, den øvre ynglings skikkelse, Amaleqs onde; og dér er hans skæbne vrede, og de hviler« [brudt forbindelse].[DA291501]

Jad Jehuda - יב

(l) Og derfra, fra hans mund, skal du lære den nævnte strenghed.

Jad Jehuda - יג

(m) De vise sagde det i kapitlet Nigmar Ha-Din (blad 49).

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - יד

(n) Ingen mistænkte Jehoshua for uden grund at befale Israel at overtræde Torahens ord, så man måtte sige »blot«. Meningen gælder en midlertidig anvisning: Man kunne have sagt, at det var forbudt for Jehoshua at ophæve Torahens ord midlertidigt, som »i morgen skal vi kæmpe«. Derfor indskrænkede han det og sagde »blot«. Grunden til forbuddet for Jehoshua er »for at man ikke skulle sige« osv.[DA291801]

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - טו

(o) Desuden er der her en begrundelse for tilladelse, og det er nødvendigt, »at man skal lære: Fra hans mund skal du lære den nævnte strenghed« osv. [brudt indledning]. Jehoshuas ansigt er som månens ansigt, Malkhut, og Moses' ansigt som solens ansigt, Tiferet. Månen har intet af sig selv, kun det, den modtager fra solen. Derfor må Jehoshua ikke gøre noget imod Moses' Torah, heller ikke som en midlertidig anvisning.[DA291901]

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - טז

(p) Det er indskrænkningens navn i versets ord raq: R-Q har talværdien A-L-P-Ts, et navn særligt for Malkhut, »som N-Q-Ts-Ts, beregning?, forråd«. Men navnet Havayah er »Ts-L-T, Ts-M, A-L-P-Ts«, som forekommer i Zohar Bereshit, side 172 [brudt navneforbindelse]. Ordet raq antyder altså månens ansigt over for solens ansigt. Derfor skulle Jehoshua holde fast ved Torahens ord selv ved en midlertidig anvisning.[DA292001]

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - יז

(q) »Om hende står der« osv.: I Zohar, afsnittet Terumah, side 234, står der: »T-Ch, B-Sh« osv. De første bogstaver stiger i talværdi, og de sidste

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - יז - fortsat

bogstaver falder i talværdi, for at øjet skal betragte ovenfra og ned, osv. Se dér. I Pardes, porten om kombination, kapitel 7, indvendte han: Efter dette skulle alfabetet »til L-B-G-D«, som viser opstigningen, være det tilbagevendende lys' hemmelighed for at modtage tilstrømningen; alfabetet T-Sh-R-Q skulle være det direkte lys' hemmelighed for at give nedad. Men sådan er rabbi Shimon bar Jochais ord, fred være med ham, ikke i Zohar til Højsangen: Han siger T-Sh-R-Q i Atsilut og L-B-G-D i Tiferet.[DA292101]

Han forklarer, må hans minde være til velsignelse, sagen ved de to skikkelser, Tiferet og Malkhut, som før adskillelsen hang sammen ryg mod ryg: »Det levende væsen« ved Tiferet støttede sig opad til Keter, og »det levende væsen B-Sh, Malkhut«, lå nedenunder [afvigende former]. Derfor er det nu, efter adskillelsen, når de vender ansigt mod ansigt: Det mandlige giver og lyser nedad til det kvindelige; det kvindelige vender opad mod det mandlige for at modtage fra ham. Se dér. Efter dette udlægges det smukt: »Du skal være raq«, med talværdien A-L-P-Ts, bogstaver, der stiger opad. Det viser mod Havayah, Tiferet, for at modtage barmhjertighedens tilstrømning fra ham.[DA292102]

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - יח

(r) Efter betegnelsen »min søster, min veninde«, nævnt i udsagnene: »Fordi jeg var« før adskillelsen, kaldes hun »min søster« og efter adskillelsen »min veninde«.[DA292201]

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - יט

(s) Også ordene »vær stærk og modig« viser dette, for disse ord har talværdien »216, 22 Adonaj i det kvindelige«. Tilsvarende stiger 22 lovprisningskonger op med hende, når hun skal forenes med sin ægtemand, som der står i Tiqqunim og forklares i Pardes, porten om væsen og styrelse, kapitel 23; se dér.[DA292301]

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - כ

(t) Derfor: Fordi månen ikke har noget af sig selv, da Herren, velsignet være han, sagde til månen »formindsk dig«, sagde generationens ældste om hende: Ve over denne skam! Det var deres klage: At de skulle gå foran månen, og »han blev stillet tilfreds med at modtage fra Tiferet«, og deres øjne ikke længere skulle næres af solens ansigt over dem. Det er »hvem kan bestå?« [brudt forbindelse].[DA292401]

Jad Jehuda - כא

(u) De forsømte hans sørgetale, fordi de glemte, at landets fordeling også svarer til det øvre land.

Jad Jehuda - כב

(v) Skriftstedet gentages med en ordlyd, som omfatter hans fortrin, landfordelingens fortrin.

Jad Jehuda - כג

(w) »Ved tale og sigen«: Om ham står der »Herren talte til Moses og sagde«. Som Zohar siger, tilskrives tale Malkhut i hendes opstigningsaspekt, og sigen i deres aspekt af at svare Tiferet. Se Pardes, porten om betegnelserne.

Tilbage til kapitlet i indholdet

Historisk register: Heqor Din - V - Kapitel 9

Heqor Din — del V — kapitel 10

Joel Moshe: 1

Jad Jehuda: יט · יח · יז · טז · טו · יד · יג · יב · יא · י · ט · ח · ז · ו · ה · ד · ג · ב · א

KLADDE · uafklaret

Joel Moshe - 1

»Efter betydningen dyr« osv.: Indtil nu forklarede han »fuld af kroppe« om Esau, som omfatter alle folkeslagene, indtil »der er

Rema fra Fano

Lykkelige er alle, som venter på ham, dommens Gud. For han dømmer også den, som er fuld af hellige kroppe, efter betydningen »dyr æder dyr«, som vi nævnte ovenfor. Det er, hvad profeten

KLADDE · uafklaret · fortsat

Joel Moshe - 1 - fortsat

bytte i hans mund«. Nu gjorde han »fra helligt, מול?« og forklarer det om dyret på de tusind bjerge. Det er Malkhut i Beriah, en

KLADDE · uafklaret · fortsat

Joel Moshe - 1 - fortsat

klædning for Malkhut i Atsilut. Fordi hun omfatter alle sjælene, kaldes det »dyr æder dyr«, på grund af sjælenes ofringer, som forklaret ovenfor. Da vil han dømme denne »fuld af kroppe«, de hellige sjæle, og da renses også Esaus hoved, så at sige. Tavshed er god, efter »for ved ild dømmes Herren«; der står ikke »dømmer«. Se Zohar Bereshit, side 95: »Stor er din trofasthed«, bestemt, »דיכלא?«, at modtage alle verdens børn. Se dér. [DA293001]

»Som hæver sig i hans skikkelse« osv.: Det er hans hoved, som er i helligheden, som ovenfor. Netop »fra din hals« betyder hovedet, som er over halsen; resten af kroppen bliver derimod i urenheden. »På det store land« osv.: Se Zohar Bereshit, side 98. Dér finder du forklaringen om Malkhut i Beriah, som vi beskæftiger os med, fordi hun omfatter alle sjælene. Derfor rummer det lille det store: Det gode og det, der er gjort godt, er sjælene, som er genoprettet. Derfor kaldes det »stor er din trofasthed«, for hver nat deponeres sjælene dér. Derfor siger man »sandhed og trofasthed« om aftenen. Gennem dette får han renselse, og da »af bækken på vejen«, som det forklares videre. Det er versets slutning »derfor løfter han hovedet«.

Rema fra Fano - fortsat

sigter til med »for ved ild dømmes Herren«. Deraf følger »han knuste et hoved« for Esau, giftslangernes hoved, ligesom hans hoved blev knust af Chushim ben Dan. De har allerede sagt, at Isak forudså, at han engang ville tænke på omvendelse i sit hjerte. Derfor sagde han »når du klager«, tarid, af »jeg klager i min tale«, arid, som én, der fortryder sine forseelser, »skal du rive hans åg fra din hals«. Da blev åget fra bukken, som bærer alle den hele mands forseelser, revet af netop den del af hans skikkelse, som hæver sig over halsen. Men resten af kroppen undslap ikke, som skrevet: »At gribe jordens hjørner, så de onde rystes af den.«

Hovedet er rodfæstet i hellighed »på det store land«, om hvilket der står »stor er din trofasthed«. Stedernes særlige evne er, at det lille kan rumme det store: Det gode og det, der er gjort godt. Som et billede på dette blev Esaus hoved gemt i hans far Isaks skød; faderens højre hånd forsegler sønnens mund »med bidsel og tømme som hans udstyr til at holde ham tilbage«.

Efter at dette hoved er knust, som nævnt, »skal han drikke af bækken på vejen«. Det er Shittims slægtsarv, som kilden fra Herrens hus har vandet. [DA292902] »Derfor løfter han hovedet«, ved sine hellige fædres fortjeneste; gennem deres retfærdighed drager de det kostbare ud af det usle. Dette er en grundregel for alle, som endnu mangler soning, for at berede dem et renselsesbad.

Der står »dine ører skal høre et ord bag

KLADDE · uafklaret · fortsat

Joel Moshe - 1 - fortsat

Derfor sagde én til den blandede hob: »I med afskåret hals«, efter »han knuste et hoved«: De har slet intet hoved i urenheden. Det er hemmeligheden i al ken, »derfor«, »løfter han hovedet«. Nu har hun ken, som efter talværdien kommer fra de sidste syv uden hoved; da genoprettes alt, de får et hoved, og ken bliver til al, hvis talværdi er hundrede med hovedet. Se ovenfor, hvad jeg skrev om »David kom til hovedet«. Derfor sagde de »lad os sætte et hoved og vende tilbage til Egypten«, for synderne har intet hoved.

»Der står: Dine ører skal høre« osv.: Som bekendt kaldes øjnene og hele skikkelsen, såsom mund og næse, ansigt; ørerne hører til bagsidens hemmelighed. Han siger her, at også ørerne, bagsiderne, genoprettes. Det er Amaleqs ringhed, at han ikke får genoprettelse ved ansigtet, men ved bagsiderne. Selv om vi forklarede ovenfor, at det er et fint spor, forseglet og gemt, er der dog noget i det at lette og skjule.

»Af den mundtlige Torahs grund« osv.: Malkhut kaldes den mundtlige Torah. Rabbi Aqiva havde del i den gennem Keters lys i hende. Det antydes ved ajin, »ingen/intet«, fra

KLADDE · uafklaret · fortsat

Joel Moshe - 1 - fortsat

Keter, som er Ein Sof. Spørgsmålet »er der en mand her?« sigter til rabbi Aqiva. Det kan forklares efter det kendte: Moshe har talværdien »R-A med 25, også R-A?«. Derfor svarede de ajin fra det øverste under, som ovenfor. Det er »ti stille, sådan steg det op i tanken«: Rabbi Aqiva er fra denne øvre tanke, Keter, »A-D-R og A-Q-B?«, bogstaverne i Rabbi Aqiva. Se »G-L-A?«.[DA293002]

Derfor udskifter man undertiden he med alef: Undertiden skrives Aqivah, undertiden Aqiva. Det er det, der siges i Gemara: Én sagde shoham, én sagde jashfeh. I shoham er Moshe, den skriftlige Torah; i brystskjoldet

Rema fra Fano - fortsat

dig, som siger: Dette er vejen, gå på den«. Selv de, som er gemt i ynglingens ører på bagsidernes trin, som vi nævnte, kan genoprettes ved dagenes ende. Et billede på det i verden er et retfærdigt skud, som udgik fra dem. Hvem er det? Rav Shmuel bar Shilat, af Hamans efterkommere. Ligesom rabbi Meir udgik fra kejser Neron, proselytten Onqelos, Titus' søstersøn, Shemajah og Avtaljon fra Sankeriv og rabbi Aqiva fra Sisera. Bogstaverne i hans navn er slutbogstaverne i »lys er sået for den retfærdige og glæde for de oprigtige af hjerte«, for han er af den mundtlige Torahs grund, fra den kilde, den har i det øverste under gennem dets lys i den. [DA292901]

Det er, hvad Sisera sagde til Jael: »Er der en mand her?« Hun svarede ajin, »ingen«. For at antyde dette udskifter man he med alef.

KLADDE · uafklaret · fortsat

Joel Moshe - 1 - fortsat

hører shoham til Josef, og Moses og Josef »sammen, אולין« [afvigende form]. I jashfeh er rabbi Aqiva, den mundtlige Torah; i brystskjoldet hører jashfeh til Benjamin. Alle de ti, som kongemagten dræbte, var fra Benjamin.

Det er »alrunerne כתכו duft?«: De alruner, Ruben bragte; deraf blev Issakar født, »et knoglestærkt æsel«. Rabbi Aqiva var delvis af Issakar. Derfor sagde han: Giv mig en lærd, så vil jeg bide ham som et æsel. Se afhandlingen A-V-Ch, afsnit 3. Han sagde »nye såvel som gamle, min elskede, har jeg gemt til dig«. Jeshanim, gamle, er et notarikon for Josi, Shimon, Nechemjah, Jehudah og

KLADDE · uafklaret · fortsat

Joel Moshe - 1 - fortsat

Meir. Dodi, min elskede, har talværdien 24, en antydning af de 24.000 elever, der døde i ét tidsrum; kun de nævnte fem blev tilbage. Det er »jeg har gemt til dig«. Se nedenfor i næste kapitel, at rabbi Aqiva kom fra Siseras samleje. Overvej det nøje. [DA293003]

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - א

(a) »Lykkelige er alle, som søger tilflugt« osv.: Vor lærer vender igen tilbage til verset »han dømmer blandt folkeslagene, fuld af kroppe« osv., som han nævnte ovenfor, kapitel 5. Dér kaldte han »לנשמו« fuld af kroppe. Derfor finder vi også i helligheden Malkhut i Beriah kaldt således efter det, der står i Zohar Bereshit, side 4.[DA293101]

»At forsøde, han genkendte, at gøre velduftende« osv.: »Se, i denne græsning på tusind bjerge, hvor de lader det vokse for hende hver dag, som et tegn,

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - א - fortsat

græs. Og hvordan disse væsener og engle, som hersker efter tiden for at udskilles, sønner, og står som føde for denne, som du er fyldt, af alt var« osv. »Stiger ned til mennesket hernede … og ikke i hvile, ordet. Derfor består de en tid og en stund. Hver eneste nat lukkes ånder, og hvem … det øvre, tegn fra oven, giver ham. Derefter spredes de som מלקרינין, og מתתיין, i לנוטייהו. Derfor består ikke disse fine huller deroppe.« Det er ordene »nye hver morgen« osv.: »Selv om de er nye hver dag, er din trofasthed dog stor, stor og ikke lille, stor לאינאה, som alle behøver, stor … alle børn, ענייגת, ikke en øvre krop, og at omfatte hende, den nedre, stor.« Da han sagde, at hun omfatter alt, »og ikke flere lyn« osv. Se dér.[DA293102]

Meningen gælder Malkhut i Beriah: »Der var en ånd, skjulte ting, i den Hellige, velsignet være han; jeg gik, byen, som bliver syg hver dag«, og menneskenes sjæle hver nat i handlinger ovenpå,

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - א - fortsat

»og til værelser, nye hver dag« [brudt forklaring]. [DA293103] Vor lærer siger herom »han dømmer blandt folkeslagene, fuld af kroppe«. Meningen er, at på grund af folkeslagene, som er guder, der engang skal ned i Gehinnom, vil Herren, velsignet være han, også dømme og »redde til Gehinnom« den, som er fuld af hellige kroppe, engle og sjæle, nemlig Malkhut i Beriah.

Som der står i Midrash Shocher Tov, »spiser, faldt, Ch-P, P-G«: I fremtiden kommer murens fyrster i verden for at anklage Israel. Disse dyrker afguder, og disse dyrker afguder; disse går ned i Gehinnom, og disse går levende ned. Den Hellige, velsignet være han, siger [mangler]. Det er kendt, at »disse, Jakob«, er Malkhut i Beriah, som der står i Zohar, afsnittet »M-Q-L-P«.[DA293104]

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - ב

(b) Efter det, der siges flere steder: »Lille, der er lille, et lille palads.« Meningen gælder også dette, som forklaret ovenfor, del III, kapitel 6.[DA293201]

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - ג

(c) Derved forstås versets slutning »han knuste et hoved på det store land«. Det gælder »slange, for dem snarer, D-S-T«, hvis hoved er gemt og skjult i helligheden gennem kraniets hemmelighed. Sådan er det ikke med kroppen, som skrevet ovenfor, kapitel 8. Betegnelsen betyder: »Han dømmer blandt folkeslagene, fuld af hellige kroppe.« Derved genoprettes Esaus hoved, som knuses og helt adskilles fra kroppen, »for vandet skal være i helligheden«, på det store land. Det er selve »fuld af kroppe«, som nævnt.[DA293301]

Jad Jehuda - ד

(d) Ligesom hans hoved også i denne verden blev knust af Chushim ben Dan. Det var et tegn og en faktisk afbildning af, at hovedet på hans skikkelse også skulle knuses og adskilles fra resten af skikkelsen.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - ה

(e) »De har allerede sagt« osv.: Vor lærer forklarer »som tale, M-T-Ch, og det er bange kød« osv. [brudt tekst].[DA293501]

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - ו

(f) Af udtrykket »et hul i min leg«, som Rashi forklarede; se dér. »Hans vej og i hans øje at ryste«; tilsvarende »kød fra kød, A/70« [brudt tekst]. [DA293601]

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - ז

(g) »Hams forseelse, H-S-B«, som der står i Zohar, afsnittet Pinchas, side 430: »Og at han ikke knuste på ham al deres nøgenhed, ord om deres nøgenhed«; den heles forseelser, om hvem der siges »Jakob er en hel mand«. Se Zohar Acharei, side 114. [DA293701]

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - ח

(h) Det deles som én, der ruller sig: Fra livmoderen, som er en del af hans skikkelse, og det er over »til hans overskud«, fra alt hans skikkelse, som er i kroppen, »til hende, slap fri« [brudt forbindelse]. For senere er hun adskilt gennem adskillelsens hemmelighed mellem safirflisens palads og det store dybs hul, som der står dér i gulgalta, kraniet, som vi kopierede ovenfor, første kapitel.[DA293801]

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - ט

(i) Som skrevet »til distriktet« osv. (Job 39). Det betyder hjørnerne på det store land, en betegnelse for kroppen; hovedet er over landet, »som han kan, כפניתו, og bøjede dette land«. Kroppen er dette land, »ikke som Edins sønner fra hans æg?, og himlene holdtes tilbage fra ham« [brudt forbindelse]. [DA293901]

Jad Jehuda - י

(j) »Og i dem« osv.: Det foregående udsagns afslutning er også i verset »han knuste et hoved på det store land; han skal drikke af bækken på vejen; derfor løfter han hovedet«.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - יא

(k) »Hans steds særlige evne« osv.: Som der siges dér: »Stor er den vældige skuen, som omfatter alt« osv. Det er grunden til, at Malkhut er fattig og lille i forhold til de øvrige sefirot, som bekendt. Stedets særlige evne er, at det lille rummer det store: Alle englene og alle sjælene, som næres, og også »dem, som gnider sig, uden forseelser« [afvigende afslutning].[DA294101]

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - יב

(l) Som et billede på hovedets genoprettelse i Esaus skikkelse gemte han hans hoved, »fordi«, i Isaks skød, som ovenfor, kapitel 8. Ligesom oversætteren Jonatan antydede hans genoprettelse [afvigende forbindelse].[DA294201]

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - יג

(m) »Opvarmet, min mund«: Sådan antydes »aspektet af det, som hovedet, der kaldes over gemt«, som der står dér i gulgalta, kraniet [brudt tekst].[DA294301]

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - יד

(n) Det er Shittims strøm, »over hvilken er storheden«, og »en kilde skal udgå fra Herrens hus og vande Shittims strøm« (Joel 4). Se fortolkerne dér. Verset forklares her sådan, at også Esau skal drikke af denne strøm efter genoprettelsen og derfor løfte hovedet ved sine fædres fortjeneste osv.[DA294401]

Jad Jehuda - טו

(o) »Der står« osv.: Om den mening, vi nævnte i de foregående kapitler, antydet ved Amaleqs udslettelse, står der »dine øjne skal være« osv. (Esajas 30). Selv den, som kun har et fint spor tilbage, såsom Amaleqs bagsidetrin — »dine øjne skal være bag dig« — genoprettes gennem lærde. Han skal sige »dette er vejen« osv. Vi har allerede åbenbaret det.[DA294501]

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - טז

(p) Billedet i denne verden: »Shiloh, stav, styrke, vort berøringspunkt« [brudt tekst].[DA294601]

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - יז

(q) Tilsvarende ordene til verset »lys er sået« osv. (Salmer 37): »N-V-R, Aqivjas fyrster«; han er den retfærdige, som lyset sås for, for han er af den mundtlige Torahs grund, nemlig Malkhut. »Og kaldes de, som genopretter alt K-A, alt«, og han kom fra hans skelnen; det er fra Keter i Malkhut [brudte forbindelser].[DA294701]

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - יח

(r) Derfor faldt en nådig ordlyd Sisera i munden, da han sagde ovenfor: »Stå ved teltets åbning. Hvis en mand spørger dig og siger: Er der en mand her?, skal du sige: Ingen«, det øvre ajin. »Og sig til hende: Der er sluttet en pagt med læberne.« Han udlægger ajin som en betegnelse for Keter, som bekendt. Jesh poh, »der er her«, er rabbi Aqiva, hvis grund er fra Keter.[DA294801]

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - יט

(s) For at antyde dette skriver man Aqiva med alef i stedet for he. Efter antydningen i »lys er sået for den retfærdige« osv. skulle det skrives med he; man skriver alef for at antyde Jesod i Abba, »K-V-Ch«, som kaldes alef, som bekendt.[DA294901]

Tilbage til kapitlet i indholdet

Historisk register: Heqor Din - V - Kapitel 10

Heqor Din — del V — kapitel 11

Joel Moshe: 1

Jad Jehuda: א · ב · ג · ד · ה · ו · ז · ח · ט · י · יא · יב · יג · יד · טו · טז

KLADDE · uafklaret

Joel Moshe - 1

»Vogtere for Torahen osv., som skallen om hvidløget«: det er en frugt med en særlig virkning osv. »Forbandet den mand, der laver et udskåret billede og et støbt billede«, for »ud fra mit kød skuer jeg Gud«. Ligesom hvidløget trækker

Rema fra Fano

Ben Azzaj overtrådte dog ikke reglerne for sømmelig adfærd, da han sagde i sidste kapitel af Bekhorot: Alle Israels vise forekommer mig som hvidløgsskallen, undtagen denne skaldede. Tværtimod blev alle Israels vise, med rabbi Aqiva i spidsen, hædret stort hos ham. Slangen er begærlig efter

KLADDE · uafklaret · fortsat

Joel Moshe - 1 - fortsat

sædens kraft fra tanken til handlingen og øger den — med tusind tusinde adskillelser mellem dem — har det øvre שום, hvidløg, talværdien שת״ו og talværdien רצון, vilje. [DA295201] Det er hans vilje fra den øvre kilde;

KLADDE · uafklaret · fortsat

Joel Moshe - 1 - fortsat

derfra kommer den øvre Keters lys og tilstrømning. Det er fra Malkhut i skikkelse af שום, som trækker ovenfra, fra den øvre tanke, og det er selve frugten. Se Zohar, Bereshit, side 134: »Rabbi Akiva gik ind בטוחא? [usikkert ord] osv.«[DA295202] Israels øvrige vise er som hvidløgsskallen, der beskytter hvidløget. Det er »undtagen denne skaldede«, efter betydningen »når en mands hoved mister håret, er han skaldet, ren«: han er ren af urent. Derfor er hans kraft til at undertvinge skallen større, når han er ren af urent, som ved »på det sted, hvor de omvendte står osv.« Rabbi Akiva var ren af urent, nemlig Sisera. Undersøg det nøje.

»Og alle følger rabbi Akiva«: det er fra den mundtlige Torahs hemmelighed, Malkhut. Derfor opnåede han mere end Moses, for Moses' lys kom netop fra den skriftlige Torah, fra Tiferet; derfor var det ikke fra den mundtlige Torah. Det er, hvad jeg hørte i en vismands navn: »Alt kostbart så hans øje« — det er rabbi Akiva, for Moses så kun knuden på tefillin, som der står: »Du skal se min ryg«, mens rabbi Akiva så hele tefillin. Også יקר, ære, betyder dette, som der står i Gemara: »Og glæde og fryd og ære« —

Rema fra Fano - fortsat

hvidløg, som der står i Bereshit Rabbah, og knust hvidløg er farligt, når det står utildækket, i Jom Tov, første kapitel. Heraf lærer vi Ben Azzajs hensigt: Alle Israels vise vogter Torahen og redder den fra saddukæernes udlægninger og forkastelige aggadot, ligesom skallen beskytter hvidløget. Det er en frugt, som egner sig til at mangfoldiggøre billedet, og skallen beskytter den mod slangerne. Undtagen rabbi Aqiva: »Han er skaldet«, ren fra det urene, for han er selve frugtens ejer, den mundtlige Torah, »dommernes vurdering«, shum. Shum bliver ved atbash be-fi, »i min mund«. [DA295101] Det er hans kraft for hans Gud, en halakhah til Moses fra Sinai, for alt blev sagt til Moses.

De vise sagde sandt, må deres minde være til velsignelse: Det, som kun blev åbenbaret for Moses som almene regler, blev åbenbaret for rabbi Aqiva, som fik fortjenesten at udlægge det ud fra sin egen forståelse og ramme halakhah. Ligesom Moses', vor lærers, sjæl, fred være med ham, er fra den skriftlige Torahs stenbrud, og den kaldes Moses' Torah, sådan er rabbi Aqivas sjæl fra den mundtlige Torahs stenbrud. Efter vor opfattelse kaldes den efter ham: Den anonyme Mishnah er rabbi Meir, den anonyme Tosefta rabbi Nechemjah, den anonyme Sifra rabbi Jehudah, den anonyme Sifrei rabbi Shimon og den anonyme Seder Olam rabbi Josi. Alle følger rabbi Aqiva. Den Hellige, velsignet være han, lod ham stå frem i ødelæggelsens generation for at beskytte verden og Torahen, så den ikke blev glemt.

KLADDE · uafklaret · fortsat

Joel Moshe - 1 - fortsat

det er tefillin. Det er netop »alt«.

»Og han lå med hende den nat«: den Hellige, velsignet være han, hjalp ham. »Issakar er et benstærkt æsel«: det er rabbi Akiva; כל"א? [uafklaret forkortelse], »giv mig en lærd osv.«, som ovenfor. [DA295203] »Renselse efter renselse«: ligefrem andre samlejer ud over det samleje, hvor urenheden שבה שב הוא? [uafklaret forbindelse]. Det er »begyndelse og slutning«, før samlejet, hvorved det skete, og efter det. [DA295204]

»Hvorfor tøver hans vogn osv.«: det kan forklares efter Midrash, Jalkut: »Tre ventede ikke seks«, ו' מהם סברא? [uafklaret fortsættelse]. Efter dette forklares det godt, at rabbi Akiva blev født ud af seks samlejer.[DA295205] »Og de er unge kvinder, der slår på tromme«: efter hemmeligheden om de syv piger, der skulle gives hende fra kongens hus. »De deler byttet«: se בסי"? [uafklaret værkhenvisning], hvor der står, at שלל, bytte, har talværdien af skallens søjler; de er ו' נ' כוללים כל'? [uafklaret bogstavled]. Hver omfatter ti, og »נ' כל' שני'« [uafklaret fortsættelse]; den syvende er shin, som omfatter dem alle under titallet, altså shin.[DA295206] »Og han

KLADDE · uafklaret · fortsat

Joel Moshe - 1 - fortsat

er barmhjertig osv.«: forklarer verset »en livmoder, to livmødre til hver mand osv.«, altså tre: en antydning af det tredje samleje.

»Om disse osv.«: det vil sige, om de seks samlejer blev der sagt: »Således skal alle dine fjender gå til grunde, Herre.« »Og de, som elsker ham«: det er rabbi Akiva; כאהב? [usikkert ord], »som solen, der går frem i sin kraft«, da han læste Shema ved solens dæmring, på tiden for Shema.[DA295207] Det står i Aris intentioner, at rabbi Akiva er Jakob. Fordi Jakob blev vred ved enheden, da han sendte Josef til hans brødre, læste han Shema, da han så Josef. Og fordi rabbi Akiva også kom fra Zimri, som er Sikem, Hamors søn, som ovenfor og i traktaten Em Kol Chaj, afsnit 2, og der ved Zimris handling står: »Hæng dem op for Herren, vendt mod solen«, udbedrede rabbi Akiva

Rema fra Fano - fortsat

Derfor så Shekhinah ud gennem vinduet, for at Sisera ikke skulle gå til grunde, af hensyn til den slægtskæde, som var gemt i ham, indtil han gjorde Jael gravid under det tredje af Siseras syv samlejer. »Seks er der, som Herren hader.« Kun dette blev nævnt til lovprisning, for der står shakhav, »han lå«, som et ærefuldt udtryk, ligesom »han lå hos hende den nat«. Shekhinah jamrede over lutringens forsinkelse: »Hvorfor tøver hans vogn med at komme?« Denne onde pålagde ham meget lutring ved den store urenhed, han indgav i hende først og sidst.

»Hendes vise fyrstinder svarer«, og de er »unge kvinder, som slår på tamburin«; »også hun svarer sine ord for sig selv: De finder vel og deler bytte« — at afføre de snavsede klæder gennem lutring efter lutring. Det er rechem, en livmoder, én; rachamatajim, to livmødre, to: Se, tre, »til en mands hoved, hvis vej er skjult, og Gud har hegnet om ham«. Om disse siges »sådan skal alle dine fjender gå til grunde, Herre«, men om rabbi Aqiva og hans fæller står der »de, som elsker ham, er som solen, der går frem i sin styrke«.

KLADDE · uafklaret · fortsat

Joel Moshe - 1 - fortsat

dette ved Shema sammen med solen. Derfor siges der i Jonatans Targum om Sikems handling: »אליפון? [usikkert ord], de græder og læser Shema.«[DA295208]

Jad Jehuda - א

(a) »Men osv.«: fortsætter udsagnet om rabbi Akiva i det foregående kapitel.

Jad Jehuda - ב

(b) »Da han sagde osv.«: tilsyneladende var det jo for at rose sig selv og øge sin egen ære.

Jad Jehuda - ג

(c) Og rabbi Akiva er blandt dem og mere end dem.

Jad Jehuda - ד

(d) »Og heraf lærte vi« Ben Azzais hensigt, når han sagde: Alle Israels vise ligner for mig og i mine øjne skallen om hvidløget. Ligesom skallen beskytter hvidløget mod det, der ødelægger det, beskytter Israels vise Torahen mod s a d d u k æ e r n e s udlægninger. Han brugte

Jad Jehuda - ד - fortsat

hvidløget, fordi det styrker menneskers forening. Sådan har Torahen den særlige virkning, når man beskæftiger sig med den for dens egen skyld, at styrke den øvre forening mellem Zeir Anpin og Nukva.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - ה

(e) »Undtagen rabbi Akiva«: fra en ophøjet side, for han besidder selve hvidløget, det vil sige den mundtlige Torah, og behøver ikke beskyttelse »fra aspekter«, מבחינות, som han anførte grunden til. [DA295701]

Jad Jehuda - ו

(f) »Skaldet« efter verset »han er skaldet, han er ren« angiver hans erkendelse, nemlig at han er fra den side, hvor der ikke er hår, og alt er blotlagt hud, og har større kraft til at undertvinge urenheden.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - ז

(g) »Den mundtlige Torah«: hvidløg er jo almindeligt i de hellige lærdes mund; ligeledes er bogstaverne i שום bogstaverne i משה.[DA295901]

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - ח

(h) Og denne rabbi Akiva har stor kraft til at erkende hemmeligheder fra den mundtlige Torahs

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - ח - fortsat

grundlag, Malkhut, som nævnt, »uden הקולן« [uafklaret ord]. Han opnåede halakhah fra Sinaj »over for den, der husker«, כלפי הזוכר [uafklaret forbindelse]. Derfor rammer hans erkendelse halakhah og behøver ikke beskyttelse mod saddukæerne.[DA296001]

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - ט

(i) »For alt blev sagt osv.«: forfatteren forklarer, at vor lærer Moses, fred være med ham, ikke havde en ringere erkendelse end rabbi Akiva — Gud forbyde det — sådan som deres ord, må deres minde være til velsignelse, umiddelbart kan synes at sige. Sagen er derimod, at alle øvre hemmeligheder, der skulle fornyes i hele Torahen, blev åbenbaret for vor lærer Moses, fred være med ham, som helhed, men han udlagde ikke, hvor de var antydet i Skrifterne. Rabbi Akiva fik et langt liv i det høje, så han af egen indsigt kunne forstå, at der ved hver eneste lille streg er antydet bunker og bunker af halakhot. Sådan forklares det i Aris intentioner.[DA296101]

Jad Jehuda - י

(j) »Fra den skriftlige Torahs brudsted«: fra Tiferet.

Jad Jehuda - יא

(k) »Den mundtlige«: Malkhut.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - יב

(l) Som der står בש"ב [uafklaret henvisning] i Deboras sang:[DA296401] »Gennem vinduet så Siseras mor ud og klagede gennem gitteret: Hvorfor tøver hans vogn med at komme? Hvorfor forsinkes hans vognes skridt? De klogeste af hendes fyrstinder svarer hende, og selv gentager hun sine ord for sig: Mon de ikke finder og deler bytte? En livmoder, to livmødre til hver mand; bytte af farvede stoffer til Siseras livmoder osv. Således skal alle dine fjender gå til grunde, Herre, men de, som

Tilbage til kapitlet i indholdet

Historisk register: Heqor Din - V - Kapitel 11

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - יב - fortsat

elsker ham, er som solen, der går frem i sin kraft.«[DA296402] Også dette forklares på den nævnte måde: Siseras mor er en betegnelse for Shekhinah. Hun var mor for denne onde mand og vågede over ham med et særligt forsyn, så han ikke skulle gå til grunde, før Jael blev gravid ved ham, for rabbi Akivas skyld, som skulle udgå fra ham.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - יג

(m) Fra de syv samlejer, som denne onde mand havde med hende, som der står: »Mellem hendes fødder sank han sammen osv.«, som det står צב"מ [uafklaret henvisning] i Jevamot.[DA296501]

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - יד

(n) Om renselsens og udbedringens styrke: rabbi Akiva steg først frem ved dagenes afslutning, for sådan forlængede de den onde mand for at rense en vogn for rabbi Akivas skyld. »Da og ved den syvende«, אז ואצל שביעית, er før undfangelsen og efter den [uafklaret forbindelse].[DA296601]

Jad Jehuda - טו

(o) »Og således slog unge kvinder på tromme«: Shekhinahs konger.[DA296701]

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - טז

(p) At tage hans tilsølede klæder af, at give den beredte strøm løn »ved fødderne af de rensede«, לרגלי מזוקקי'; הרחים [uafklaret ord], til urenhederne fra to samlejer, som gik forud. »Og alt på grund af hendes plet efter det«, וכל משום כותמה שלאחריו [uafklaret forbindelse]. Det er »en livmoder, to livmødre«: »alt, hvad der er i deres redskaber, bliver bearbejdet«, כל מה שבכליהים מתעבדה [usikker ordlyd].[DA296801]

Heqor Din — del V — kapitel 12

Joel Moshe: 1

Jad Jehuda: א · ב · ג · ד · ה · ו · ז · ח · ט · י · יא

KLADDE · uafklaret

Joel Moshe - 1

»Hvem er de tjenende konger? De lærde osv.«[DA297101] Se traktaten Em Kol Chaj: »Af ti englegrupper blev verden fuldendt?« Hver gruppe er tyve generationer; כ"ת ג"ם? har talværdien דור, generation [uafklaret regnestykke]. [DA297102] Derfor מיי [uafklaret forkortelse] »stiger de lærde op som én«, og de svarer til den første gruppe, de fuldkomment retfærdige. [DA297103]

»Herfor skal sjælen skælve osv.«: det vil sige, at verden fuldendes i fem aspekter: nefesh, ruach, neshamah, jechidah, chajah. Han begyndte med det nedre he, dér som nefesh i Malkhut. »Arons hus, pris Herren«: ruachs aspekt, for vav i שלום, fred, som er Arons egenskab, viser dette. Selv om Aron er højresidens aspekt, Chesed, er alle seks dage alligevel indbefattet i Chesed, som i »for på seks dage gjorde Herren«. Se Zohar, Va-Era, side 24. Efter dette kaldes Jesod El Chai: El er Chesed, for dets lys kommer derfra. Derfor kaldes det חי, levende, idet det er det niende fra oven og ned og nedefra og op, i hemmeligheden om tilbagevendende lys og

Rema fra Fano

Efter at Gud har ladet os vide alt dette, kom, så vil jeg lære dig hovedtræk af forbilledet for de tre grupper. De har nemlig et kendetegn i Gemara, og ud fra den og i den skal de indsigtsfulde stråle som himmelhvælvingens glans. I Nedarim sagde de: »Hvem er de tjenende engle? De lærde.« Se traktaten Em Kol Chaj, del III, afsnit 11. Og Rabbah bar Nachmani sagde i kapitlet Ha-Ro'eh: »Sådanne som os er mellemgruppen«, for »se, sine hellige stoler han ikke på«, og vi ved ikke, hvor langt prøvelsen går. Den tredje gruppes dage »blev revet bort før tiden«, som det står i kapitlet Ein Dorshin; for Gehinnom hører op, men de hører ikke op; derimod »en strøm udgydes over deres grundvold«.

Herfor skal den vise sjæl skælve dybt. Den skal forstå sin afslutning og vogte over sit hus' gang med rædsel, frygt og ydmyghed, som en skøn og from brud, der jubler med bæven i sin brudehimmel, så kongen længes efter hendes skønhed. »Israels hus, pris Herren«: ved det nedre he. »Arons hus«, Matronitens brudefører, »pris Herren«: ved vav i שלום, fred, som fuldender Chesed og lader det strømme til verden og efter dets navn kaldes El Chai. »Levis hus, pris Herren«: ved det øvre he, om hvilket der står: »Og levitten skal tjene, han.« »I, som frygter Herren, pris Herren«: ved jod, for dér er frygt. »Priset være Herren«: ved den øvre spids, hovedet og kilden til alle velsignelser. »Fra Zion, skønhedens fuldendelse, viste

KLADDE · uafklaret · fortsat

Joel Moshe - 1 - fortsat

direkte lys: tallet 18, חי.

»Levis hus, pris Herren«: svarer til neshamah, det første he. Levitten vækker nemlig styrkekræfterne til deres rods sted, til Binah, for at de skal mildnes dér. Derfor fører han bevis fra »og levitten skal tjene, han«; det vil sige, at hele levittens tjeneste kun er at bringe styrkekræfterne til egenskaben הוא, han, Binah, i hemmeligheden ved »og Herren«: Binah og hans domstol, Tiferet og Malkhut. Som i »והוא יכום צרינו«, »og han vil slå dem?, vore fjender« [usikker forbindelse], udfrielsens hemmelighed; se כי" ח"ב? [uafklaret henvisning], afsnit 2.[DA297104] »I, som frygter Herren, pris Herren«: jod svarer til jechidah. »Priset være Herren« svarer til jods spids, det første hoved og den første kilde, viljen. Det er ברוך, priset, רוך, blidhed, svarende til chajah? [DA297105] Det er altså fem trin. Han siger »fra Zion«: det er Jesod; »skønhedens fuldendelse, Gud«: det er Malkhut, som viser sig og lyser gennem disse fem trin. Da er »børnenes mor glad« og siger: »Min sjæl, pris Herren«; talværdien af nefesh, ruach, neshamah, jechidah, chajah.

KLADDE · uafklaret · fortsat

Joel Moshe - 1 - fortsat

[DA297106] Priset være Herren til evig tid. Amen og amen.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - א

(a) »Hvem?«: ת"ח, muligvis en lærd; רענן, frisk

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - ב

(b) »Se«: forklaringen הכ"ח [uafklaret henvisning] om de tjenende engles ti grupper og de lærdes udsagn om størrelsen af terumah.[DA297301]

Jad Jehuda - ג

(c) »På grund af disse i mellemgruppen«: her er mellemgruppen.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - ד

(d) Og dagene for de ondes gruppe finder vi også i Gemara, Chagigah, kapitel 2, ved de øvre generationer, התקע"ד, »som blev revet bort før tiden«. [DA297501]

Jad Jehuda - ה

(e) »Herfor«: for den sidste dom.

Jad Jehuda - ו

(f) »Ved det nedre he«: Malkhut; »hus osv.«

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - ז

(g) »Arons hus«: for han er fra Cheseds side og er Matronitens brudefører. »Pris Herren« ved vav i שלום, fred: det er Jesod, »forenet«, מיוחד, Tiferet og Malkhut [uafklaret forbindelse]. Det fuldender manglen, idet det vejer op mellem dem alle i retning mod Chesed.[DA297801]

Rema fra Fano - fortsat

Gud sig«: alle er nemlig indbefattet i Shekhinah, »en glad mor til børn«. »Min sjæl, pris Herren. Halleluja.«

Må Herrens ære vare evigt.

Traktaten Heqor Din er afsluttet.

Jad Jehuda - ח

(h) »Efter dets navn«: efter Cheseds navn, El.

Jad Jehuda - ט

(i) »Ved det øvre he«: Binah, levittens egenskab, som der står: »Og levitten stod, han.« הוא, han: det er Binah.[DA298001]

Jad Jehuda - י

(j) »Ved jod blandt dem«: Chokhmah, for dér er frygt, som nævnt ovenfor, del IV, slutningen af kapitel 29.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - יא

(k) »Priset være Herren fra Zion osv.« siges om spidsen af jod, den øvre Keter, som det står i Zohar, Va-Jikra, side 13, ע"ם, og side כ"ש [uafklarede henvisningsled].[DA298201] Ordlyden er: »Rabbi Jose sagde: Når Aron drager frem, drager alle med ham, indtil Israels forsamling velsignes, og de øvre og de nedre velsignes. Da står der: Priset være Herren fra Zion, han, der bor i Jerusalem. Halleluja. Og priset være hans herligheds navn til evig tid, og må hans herlighed fylde hele jorden. Amen og amen.«

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - א - fortsat

[uafklaret forbindelse]; dette svarer til de retfærdiges gruppe. [DA297201]

Tilbage til kapitlet i indholdet

Historisk register: Heqor Din - V - Kapitel 12

Em Kol Chaj — del I — kapitel 1

Jad Jehuda: א · ב · ג · ד · ה · ו · ז · ח · ט · י · יא · יב · יג · יד · טו · טז · יז · יח · יט · כ · כא · כב

Joel Moshe: 1

Jad Jehuda - א

»Her«: i verset »og Herren tog sig af«.

Jad Jehuda - ב

»Barmhjertighedens handling«: derfor står navnet Havayah i det. Men eftersom der ikke er nogen retfærdig på jorden, der gør godt og ikke synder, måtte han rådspørge dommens egenskab. Derfor står der »og Herren«.

Jad Jehuda - ג

»Dette ord«: וה', »og Herren«.

Jad Jehuda - ד

»For dem«: for vore vise, må deres minde være til velsignelse.

Jad Jehuda - ה

»Et bogstav for barmhjertighed«: det er jo ét bogstav i navnet Havayah, velsignet være det.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - ו

»Og vi tror / det forekommer os? osv.«: selv om det tilføjede vav / »ved vav«? viser, at han, velsignet være han, tilføjede sin domstol, og det vil regnes / bliver regnet? for mindre barmhjertighed, er også dette dog? — efter tilslutningen fra / indlemmelsen af? den øvre domstol i denne handling — mere? barmhjertighed, sådan at vav forbliver?

Rema fra Fano

Traktaten Em Kol Chaj — Alt levendes moder.

Til offentlig prædiken ved den skjulte måne, på vor festdag.

»Og Herren tog sig af Sara, som han havde sagt, og Herren gjorde for Sara, som han havde talt« (1 Mos 21,1). Vore lærde, fred være med dem, sagde: Overalt, hvor der står »og Herren«, er det ham og hans domstol (Jerusalem-Talmud, Berakhot 9,5, kapitlet Ha-Ro'eh). Hensigten er tydelig her: Selv om omsorgen for Sara var barmhjertighedens handling, måtte han rådspørge dommens egenskab, fordi den Hellige, velsignet være han, er nøjeregnende med de retfærdige indtil et hårs bredde. Men hvordan dette ord viser, at hans domstol føjes til ham, lærer vi af en anden regel, som for dem er en fortolkningsregel i Torahen: En udvidelse efter en udvidelse tjener kun til at begrænse. Det store navn på fire bogstaver, velsignet være det, er nemlig velkendt som særligt knyttet til barmhjertighedens egenskab, og det tilføjede vav i וה', »og Herren«, er selv et bogstav for barmhjertighed. Det kommer for at begrænse barmhjertighedens grænser og tilføje hans domstol. Vi tror, at det er mindre barmhjertighed, men det er kun mere barmhjertighed, for også domstolen tilslutter sig denne handling.

I Midrash Rabbah til Fjerde Mosebog,

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - ו - fortsat

inden for barmhjertighedens grænser?.[DA299001]

Jad Jehuda - ז

»Og i Midrash Rabbah«: om verset »Herren talte til Moses og sagde: Og jeg, se, jeg har taget levitterne«. De lærde siger: »Overalt, hvor der står og jeg osv.« Grunden er, at det er navnet Havayahs udsagn, som der står: »Herren talte«, og det tilføjede vav viser domstolen.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - ח

»Og halakhah«: Jerusalem-Talmud, kapitlet Ha-Ro'eh, Midrash Rabbah til Fjerde Mosebog og Jerusalem-Talmud til Sanhedrin. [DA299201]

Jad Jehuda - ט

»Og Herren har forkyndt ondt over dig« (1 Kong 22).

Jad Jehuda - י

»Til Israels gavn« og til barmhjertighed. Derfor nævnes navnet Havayah. Han, velsignet være han, måtte så at sige rådspørge domstolen på grund af den hårde dom, som han indledte mod ham. Da de havde tilsluttet sig, var det alt sammen barmhjertighed mod Israel.

Jad Jehuda - יא

»Som der står« dér, hvor Mika sagde til Akab: »Jeg

Jad Jehuda - יא - fortsat

så hele Israel spredt over bjergene som får uden hyrde. Herren sagde: Disse har ingen herrer; lad hver mand vende hjem til sit hus i fred.« Forfatteren udlagde: Fordi »disse har ingen herrer«, idet Akab skal dø, vil de derfor »vende hjem, hver mand til sit hus i fred«.

Jad Jehuda - יב

»Og ligeledes står der i Job«: »Herren gav, og Herren tog; må Herrens navn være priset.« Også det er på denne måde: Han gav i fuldkommen godhed, og derfor står navnet Havayah. »Og Herren«, ham og hans domstol, tog ved retfærdig dom for at inddrive straffen i denne verden. Begge dele skal regnes for barmhjertighed, fordi verden består gennem dem, og skabelsesværkets opretholdelse afhænger af dem. Derfor er navnet, som kaldes יהי, jehi, ét af navnene i navnet på 72 og det navn, der bruges i skabelsesværket; for יהי står ved hver enkelt dags værk: »Lad der blive lys«, »lad der blive en hvælving«, »lad der blive lysgivere«. Som forklaret i Zohar, Va-Jechi, side 233, er dette navn יהי, som er Herrens navn, »priset«.

Jad Jehuda - יג

»En af kombinationerne af navnets bogstaver«: יהי er ét navn fra de bogstavkombinationer, som udgår fra versene »og han drog«, »og han kom«

Rema fra Fano - fortsat

afsnit 3, står: »Og jeg« — ham og hans domstol; det er det særlige navns udsagn. Og i begyndelsen af Sanhedrin i Jerusalem-Talmud sagde de (Jerusalem-Talmud, Sanhedrin 1,1): »Herren Gud« — ham og hans domstol. Alle tre hentede et fælles fortolkningsgrundlag fra verset »og Herren har talt imod dig« (1 Kong 22,23), som Mika sagde til Akab. Akabs død var jo til Israels gavn, som der står: »Disse har ingen herrer; lad hver mand vende hjem til sit hus i fred« (1 Kong 22,17).

Ligeledes står der i Job (Job 1,21): »Herren gav« i fuldkommen godhed, »og Herren tog« ved retfærdig dom; »יהי«, måtte det være — som er et af Herrens navne, en af kombinationerne af hans bogstaver, der som bekendt blev brugt i skabelsesværket — »priset« under alle omstændigheder. Begge dele opretholder nemlig skabelsesværket, som vi lærer (Mishnah, Avot 5,1): Verden blev skabt med ti udsagn, for at straffe og give løn. Vi forklarede det i traktaten Ha-Middot, egenskab 7; undersøg det dér. Herren er altid Gud, og som bekendt betyder Elohim her dommer. Derfor har de retfærdige ingen sikkerhed i denne verden. De sagde (Zohar, del II, 89a): »Han er en fuldkommen konge; når han dømmer til godt, dømmer han til ondt, og derfor må man tage sig i agt for ham.« Så meget desto mere omvendt, for den gode egenskab er større. Således står der (Sef 2,3): »Søg Herren, alle landets ydmyge, som har udført hans dom.« Og de vise sagde (Jevamot 78b): »På stedet for hans dom er også hans gerning«; deres fortjenester nævnes nemlig på dommens tid.

Jad Jehuda - יג - fortsat

og »og han strakte«, ויסע, ויבא, ויט. Se Zohar, Be-Shallach og Be-Haalotekha.

Jad Jehuda - יד

»Priset«: fra dom og barmhjertighed.

Jad Jehuda - טו

»For at straffe« er dom, og »give løn« er barmhjertighed.

Jad Jehuda - טז

Som i traktaten Ha-Middot, egenskab 6.[DA300001]

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - יז

»Undersøg det«: ותמכה [uafklaret ordforbindelse]; det forklares, at han, velsignet være han, også i dom handler med barmhjertighed, »og denne styrke på det fuldkomne grundlag«, וגבורי זה על היסוד הגמור [uafklaret forbindelse]. Se dér. [DA300101]

Jad Jehuda - יח

»Og Herren er altid Gud osv.«: også i barmhjertigheden er han dommer.

Jad Jehuda - יט

»Derfor har de retfærdige ingen sikkerhed«: de frygter dommen selv i barmhjertighedens egenskab.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - כ

»Og de / og også? sagde osv.«: som forklaret i Zohar, Be-Shallach, se 89?, med følgende ord: [DA300401] »En konge, der er fuldkommen i alt; hans sind er fuldkomment i alt. Hvad er denne konges

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - כ - fortsat

væremåde? Hans ansigt lyser altid som solen / i solen / i glæde?, fordi han er fuldkommen. [DA300402] Og når han dømmer til godt?, dømmer han til ondt; derfor må man tage sig i agt for ham. Den tåbelige ser kongens ansigt og tager sig ikke i agt / og ikke at tage sig i agt? for ham.[DA300403] Den vise ser kongens lysende ansigt og siger: Kongen er bestemt fuldkommen, fuldkommen i alt, og hans sind? er fuldkomment. Men se: I dette lys sidder dommen skjult, selv om den ikke viser sig, for ellers ville kongen ikke være fuldkommen. Derfor må man tage sig i agt. Sådan er den Hellige, velsignet være han, altid fuldkommen på denne? måde, men han viser sig kun med ansigtets lys. Derfor lader de tåbelige sig lokke?, מתפתיין?; נהירין, lysende [uafklaret forbindelse]; dommen er skjult i det, og derfor må man tage sig i agt for ham. [DA300404] Rabbi Jehuda sagde: Heraf: Jeg er Herren, jeg har ikke forandret mig; jeg har ikke delt mig over til et andet sted. I mig er alt indbefattet; i mig er to farver, i mig er de indbefattet. Derfor viser alt sig ad den rette vej osv.« Se dér. For os er det forklaret, at også i barmhjertighedens venlige ansigt? er dommen / som dom? skjult, som nævnt / som ovenfor?.[DA300405]

Jad Jehuda - כא

»Så meget desto mere omvendt«: når han dømmer til ondt, dømmer han til godt, for den gode egenskab er større end straffens egenskab. Når han viser dom i barmhjertighed, viser han så meget desto mere barmhjertighed i dom, som sagt.

Jad Jehuda - כב

»Og således står der: Søg Herren osv.« (Sef 2). Resh Lakish sagde i første kapitel af Jevamot (blad 78?b): »Hvor hans dom er, er også hans gerning.« Rashi forklarede: På det sted, hvor mennesket dømmes, nævnes dets retfærdige gerninger.[DA300601]

KLADDE · uafklaret

Joel Moshe - 1

»Og vi tror osv.«: du finder det også i Sefer ha-Peliah. Forklaringen er: Hvor der står ’וה, »og

Tilbage til kapitlet i indholdet

Historisk register: Em Kol Chaj - I - Kapitel 1

KLADDE · uafklaret · fortsat

Joel Moshe - 1 - fortsat

Herren«, viser ’ה hans domstol, som er Malkhut. ’וה er den mandlige, og det bliver ham og hans domstol i denne orden. Støtte for det findes i Zohar, Va-Jakhel, side סמ”ח? [uafklaret sidetal].[DA300701] Ordlyden er: »לע”ב? [uafklaret indledning], disse bogstaver i det hellige navn er det navn, der er indbefattet forneden. For dette er indbefattet foroven og indbefattet forneden. Når det er indbefattet forneden, stiger disse bogstaver op for at modtage dette ene bogstav; af dette bogstav næres disse bogstaver, og det bogstav er bogstavet vav.« Så langt udsagnet.[DA300702] Forklaringen er: Selv om dette navn åbenbares i Tiferet, er det dog i Malkhut, og det tilføjede vav i ’וה er den mandlige. Undersøg det nøje. Forfatteren, må hans minde være til velsignelse, fandt da dette vanskeligt: Hvorfor kommer det efter »en udvidelse efter en udvidelse«? Han skulle have sagt כהד’ [uafklaret forkortelse]: ham og hans domstol, ל’ [uafklaret forkortelse]. [DA300703] Det er hans ord »og vi tror osv.« Men i sandhed er det ikke sådan; det viser, at dom forvandles? til barmhjertighed.

»Og jeg er det særlige navns udsagn osv.«: det er navnet ’אהי?, Ehjeh?, som nævnes blandt de 72 navne i Be-Haalotekha, og er træets stamme, som forklaret dér.[DA300704] Men når vav står i begyndelsen, er betydningen: ואני, »og jeg«, er Malkhut, som omfatter navnet ט”ד ה”ד וכו”ו? [uafklaret bogstavfølge], med talværdien 61, som tallet for אני, jeg. Vav svarer til barmhjertigheden i navnet Havayah, og alt dette vender tilbage til navnet Havayah, som bekendt.[DA300705] »For Akabs død osv.«: det vil sige, også dér er det dom forenet med barmhjertighed til Israels gavn. »יהי’, som er Herrens navn«: af kombinationerne af hans bogstaver, ét af navnene i 72. Det forklares i Pardes, i forklaringen af navnet på 72 og kombinationens virkning. »For begge dele osv.«: det vil sige navnet Havayah og hans domstol, som er Elohim.

Em Kol Chaj — del I — kapitel 2

Jad Jehuda: א · ב · ג · ד · ה · ו · ז · ח · ט · י · יא · יב · יג · יד · טו · טז · יז

Joel Moshe: 1

Trykt note: 1

Jad Jehuda - א

Og det, vi sagde om foreningen af dom og barmhjertighed: det er alt sammen barmhjertighed.

Jad Jehuda - ב

»Som de lærde roste ham for«: i Bereshit Rabbah, kapitel 4: »Der er fire, som den Hellige, velsignet være han, bankede på krukkerne hos og fandt dem som krukker med urin. Det er Adam, Kain, Bileam og Hizkija. Adam: Og mennesket sagde: Kvinden, som du gav mig osv. Kain: Herren sagde til Kain: Hvor er din bror Abel? Og han sagde: Jeg ved det ikke osv., osv. Men Ezekiel fandt han renere end dem alle, som der står: Menneskesøn, skal disse knogler leve? Og han sagde: Herren Gud, du ved det osv.« Se dér.[DA301101]

Jad Jehuda - ג

Som Ezekiel svarer Herren, velsignet være han.

Jad Jehuda - ד

»Og hvilken storhed ligger der deri«: som de lærde roste ham for.

Jad Jehuda - ה

»Gennem foreningen af dine to egenskaber ved jeg«: dom og barmhjertighed, »at du hersker over alle modsætninger«; dom og barmhjertighed er nemlig

Rema fra Fano

Heraf lærer vi noget vidunderligt af det, som de lærde roste Ezekiel for (Bereshit Rabbah 19,11).[1] Da han af den Velsignede blev spurgt: »Skal disse knogler leve?«, svarede han med velovervejet besindighed: »Herren Gud, du ved det« (Ez 37,3). Umiddelbart ser det ud, som om han undveg og ikke forklarede, hvordan han selv ville dømme om dem. Hvilken storhed ligger der da i at lade hans afgørelse afhænge af den Allestedsnærværendes viden? Men sådan sagde Ezekiel: Verdens herre, gennem foreningen af dine egenskaber ved jeg, at du er den eneste herre, der hersker over alle modsætninger og med dem leder din verden, efter betydningen »han skaber fred i sine højder« (Job 25,2).

Hvis du altså spørger mig med dommens egenskab: Du kendte og tugtede dem, af »og han lod Sukkots mænd kende det ved dem« (Dom 8,16), idet han gennem straffen lod dem kende deres brøde; og Skriften forlader ikke sin ligefremme betydning. Disse har du i dag ladet kende dit forsyn og din viden om deres handlingers enkeltheder. Se, du har knust dem; hvem skal helbrede dem? Men hvis du spørger mig med barmhjertighedens egenskab, har du vist barmhjertighed fra evighed til evighed, og din barmhjertighed er over alle dine gerninger, af »og Gud kendte« (2 Mos 2,25). Hans forsyn og viden har nemlig

Jad Jehuda - ה - fortsat

to modsætninger.

Jad Jehuda - ו

»Efter betydningen han skaber fred i sine højder« (Job 25): vore lærde, må deres minde være til velsignelse, udlagde det om Gabriel, ildens fyrste, og Mikael, vandets fyrste, som er modsætninger, og den Hellige, velsignet være han, stifter fred mellem dem.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - ז

»Derfor osv.«: Ezekiel sagde »Herren, min Gud, du ved det« og nævnte barmhjertighedens egenskab med navnet Havayah og dommens egenskab med navnet Elohim.[DA301601] Over for dem sagde / siger? han »du kendte« på tre måder: én til dom, én til barmhjertighed og én til foreningen af dom og barmhjertighed.[DA301602] Over for dommen forklares? »du kendte« som tugtelser, efter det, der står / som står? ved Gideon: »Han tog byens ældste og ørkenens torne og tidsler, og med dem lod han Sukkots mænd kende det« (Dom 8). Dets Targum / og som dets Targum? siger: »Han knuste / og han knuste? med dem.« Af dette findes der meget i versene. Over

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - ז - fortsat

for barmhjertigheden forklarer han »du kendte« som i »og Gud kendte«. På denne måde skal også »er Boaz ikke vor bekendte?« og lignende? forklares, det vil sige blandt dem, der elsker? og har medlidenhed med os. Over for foreningen af dom og barmhjertighed forklares »du kendte« som forening, som i »og mennesket kendte«, der betyder forenet med sin hustru. Se alt dette i? Radaks Sefer ha-Shorashim, under roden ידע, kende.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - ח

»Idet han lod kende«: Gideon lod Sukkots mænd kende deres brøde / råddenskab?, det vil sige /

Rema fra Fano - fortsat

altid kun det gode som mål.

Derfor er det bestemt ved foreningen af disse to navne, at »du kendte«, af »og mennesket kendte« (1 Mos 4,1). Det vil sige: Du forenede dine egenskaber for at dømme med barmhjertighed. Derfor: »Fra døde ved din hånd, Herre« — selv om de nu er »døde fra verden«, er »deres del i livet« i fremtiden (Sl 17,14). Her står der ved omsorgen וה', »og Herren«, mens der, da den blev ført ud i handling, står »og Herren gjorde«, ויעש ה'. Der er nemlig ikke behov for at nævne domstolens handling ved det, for at opfylde udsagnet: »Herren er retfærdig på alle sine veje og god i alle sine gerninger« (Sl 145,17). Omsorgen er vejen til at nå det ønskede, og handlingen er målets fuldendelse. Dette er tydeligt forklaret.

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - ח - fortsat

ved? straffen?, idet de blev slået i byen / som han gav byens ældste? med ørkenens torne og tidsler / og med tidsler?.[DA301701] Sådan skriver også Radak dér: »Og han lod dem kende ved dem« — som Targum: »Og han knuste osv.« Det kan forklares efter den almindelige betydning: Han lod dem kende deres overtrædelse ved hjælp af tornene. Så langt citatet.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - ט

»Og Skriften forlader ikke sin ligefremme betydning«: selv om vi forklarer / han forklarede? »og han kendte« som tugtelser, er forklaringens kerne dog, at Skriften ikke

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - ט - fortsat

forlader sin ligefremme betydning, og det er udtryk for viden og forståelse af noget. Hensigten her er, at han lod dem vide det ved sagen / sagen? om tugtelserne / gennem tugtelser?.[DA301801] »Og dette er et spørgsmål hos Radak?«, וזה שאלה ברד"ק?, som skrev »det kan forklares efter den almindelige betydning«, som om de var adskilte forklaringer; »og sådan er det om dette to forklaringer?«, וכן הוא על כך תרי פירושי'? [uafklaret forbindelse].[DA301802] Det opretholdes nemlig efter sin ligefremme betydning?, mens hensigten skifter efter sammenhængen: undertiden tugtelse, undertiden barmhjertighed og undertiden forening / at forene?. Alle disse var Ezekiels hensigt? med »du kendte«.

Jad Jehuda - י

»Og disse på dagen osv.«: forfatteren vender tilbage til Ezekiels ord. Hvis det er med dommens egenskab, sagde han: »Du kendte og tugtede dem.« »Og disse« betyder netop dem: Du lod dem kende dit forsyn og din viden gennem tugtelser først og tugtede dem, og hvem kan sige til dig: Hvad gør du?

Jad Jehuda - יא

»For hans forsyn og viden osv.«: forfatteren forklarer grunden til, at udtrykket at kende kan forklares som barmhjertighed.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - יב

»Derfor osv.«: Ezekiel bad for dem, eftersom han var / ville være? forpligtet? til at dømme med barmhjertighed. Selv om de nu er døde, skal deres del derfor i fremtiden komme i livet. Denne bøn behøvedes? med den billedlige formulering / formuleringen? hos den, der i kapitlet Chelek siger, at de var onde, især ifølge Samuel, som sagde?, at de fornægtede de dødes opstandelse. Se dér.[DA302101]

Jad Jehuda - יג

»Fra døde ved din hånd, for fra døde fra verden er deres del i livet« er et skriftsted (Sl 17), og forfatteren brugte netop denne ordlyd her for at udlægge det sådan.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - יד

»Og her, כהן? [uafklaret ord], osv.«: forfatteren vender tilbage til sin fremstilling af omsorgen for

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - יד - fortsat

Sara.[DA302301]

Jad Jehuda - טו

»Og Herren gjorde«, ויעש ה׳: der står ikke også וה׳, »og Herren«, for der er nu intet behov osv. Handlingen er målets fuldendelse og er helt barmhjertighed, som han slutter.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - טז

»Herren er retfærdig på alle sine veje« [lakune] [lakune].[DA302501] Han er retfærdig? på sine veje, i sin omsorg for hvert enkelt menneske, idet han prøver det nøje ved retfærdig dom, og selv om? han tilrettelægger? sin dom mod det. »Og god i alle sine gerninger«: når han fører handlingen ud i livet, som er målets fuldendelse, viser han, velsignet være han, godhed og føjer ikke? כבי״ד? [usikkert led om domstolen] til sig.[DA302502]

Jad Jehuda - יז

»For omsorgen er vejen osv.«: det er »på alle sine veje«.

KLADDE · uafklaret

Joel Moshe - 1

»At han undveg og ikke forklarede osv.«: Ezekiel undveg og forklarede ikke et svar på spørgsmålet »skal de leve osv.«, men sagde til ham: »Du ved det.« »Du ved det«: og da er vanskeligheden: Hvilken storhed er der i at lade det afhænge af den Allestedsnærværendes viden og ikke bede for dem om, at de skal leve?

»Ved foreningen af dine egenskaber osv.«: derfor

Tilbage til kapitlet i indholdet

Historisk register: Em Kol Chaj - I - Kapitel 2

KLADDE · uafklaret · fortsat

Joel Moshe - 1 - fortsat

sagde han: »Herren Gud, du kendte«, som תכרית? [uafklaret ord] og som bogstavelig viden: Du kendte dem og lod derved straffen blive kendt; derfor: »Du knuste osv.«[DA302701] »Du viste barmhjertighed osv.«: ordet »du kendte« vil da betyde »du viste barmhjertighed?«, af »du forenede«, som i »og mennesket kendte osv.« Derfor vil deres del være i livet, idet disse knogler skal leve; han bad altså virkelig for dem.

»Herren er retfærdig på alle sine veje«: vejen er det at nå målet; dette er »Herren er retfærdig«, dom og barmhjertighed, og det er ham og hans domstol. Men »god i alle sine gerninger«: her er der kun Herren, som er fuldkommen barmhjertighed. Undersøg det nøje.

Henvisning eller forklaring; redaktionel kilde og forfattertilskrivning er endnu uafklarede.

Der er fire, som den Hellige, velsignet være han, bankede på krukkerne hos og fandt dem som krukker med urin, og det er Adam, Kain, Bileam og Hizkija. Adam, som der står: »Og mennesket sagde: Kvinden ...« Kain: »Herren sagde til Kain: Hvor er Abel osv.?« (samme sted, kapitel 4). »Og han sagde: Jeg ved det ikke.« Den onde Bileam, som der står (4 Mos 22): »Hvem er disse mænd hos dig?« »Og Bileam sagde til Gud ...« Hizkija (Es 39): »Hvad sagde disse mænd ...?« Men Ezekiel fandt han mere kyndig end dem alle, som der står (Ez 36): »Menneskesøn, skal disse knogler leve?« Og han sagde: »Herren Gud, du ved det!«[DA302901]

Em Kol Chaj — del I — kapitel 3

Jad Jehuda: א · ב · ג · ד · ה · ו · ז · ח · ט · י · יא–יג · יד · טו · טז · יז · יח · יט · כ · כא · כב · כג · כד · כה · כו · כז · כח · כט · ל · לא · לב · לג

Joel Moshe: 1

Trykt note: 1 · 2

Jad Jehuda - א

»פקד, tog sig af«: efter at forfatteren udlagde ordet וה', »og Herren«, vendte han tilbage til פקד og sagde, at det betyder osv. Det vil sige, at verbet פקד tjener til alle disse udtryk, og alle findes her: forsyn, optælling osv. Se dette i Radaks Sefer ha-Shorashim, under roden פקד.

Jad Jehuda - ב

»Som efter deres optalte«: ligeledes »Saul talte folket« (1 Sam 13).

Jad Jehuda - ג

»Og befalingen, som Herrens forskrifter er rette«: ligeledes »han pålagde mig at bygge ham et hus« (Ezra 1).

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - ד

»Og udnævnelsen, som kongen skal udnævne«: ligeledes »må Herren, åndernes Gud, udpege osv.« Forfatteren burde snarere have anført dette, for også det hører til הכלל, »det almene« [usikker grammatisk betegnelse], i modsætning til »kongen skal udnævne«, som hører til den tunge form. [DA303501]

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - ה

»Og deraf«: det vil sige, også »det betroede gods, som blev overgivet til

KLADDE · uafklaret

Rema fra Fano

פקד, »tog sig af« (1 Mos 21,1).

Dette verbum betyder:

forsyn,
optælling,
befaling,
udnævnelse
og mangel.

Det første, vi nævnte, forsynet, er som i »jeg har visselig taget mig af jer« (2 Mos 3,16).

Optællingen er som i »efter deres optalte«, לפקודיהם.

Befalingen er som i »Herrens forskrifter er rette« (Sl 19,9).

Udnævnelsen er som i »kongen skal udnævne embedsmænd« (Est 2,3). Deraf også »det betroede gods, som blev overgivet til ham« (3 Mos 5,23).

Manglen er som i »Davids plads stod tom« (1 Sam 20,25).

Selv om denne omsorg først og fremmest i sig selv er forsyn, som vi skal forklare, findes alle betydningerne dog i den. For den ufrugtbare er ikke værdig til at tælles blandt legionerne hos kongernes konge, medmindre han har opfyldt sin pligt en anden gang, som Ben Azzai

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - ה - fortsat

ham« (3 Mos 5), forklares som udnævnelse. Det betyder: Han blev udpeget til at kende ham, שיכיר אתו [uafklaret forbindelse]. [DA303601]

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - ו

»Og selv om« verbet פקד her skal forklares som forsyn, og dette er den skjulte og fjerne forklaring, kan dog alle forklaringerne tænkes? i det.[DA303701]

Jad Jehuda - ז

»Er ikke værdig osv.«: derfor sagde han »og Herren tog sig af«, som optælling: han talte Sara blandt sine legioner.

Jad Jehuda - ח

»Medmindre han opfyldte sin pligt«: han opfyldte buddet om at være frugtbar og talrig én gang, idet han allerede havde været i verden og nu vendte tilbage ved sjælevandring.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - ט

»Som Ben Azzai«: som det står i kapitlet Ha-Ba, ע"י [uafklaret forkortelse]: »Enhver, der ikke beskæftiger sig med det« — Azzai sagde — »er som en, der udgyder blod og formindsker ligheden.« De sagde til Ben Azzai: »Du

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - ט - fortsat

udlægger smukt, men opfylder ikke smukt.« Han sagde til dem: »Hvad skal jeg gøre? Min sjæl længes efter Torahen; det kan opretholdes ved andre.« Det vil sige, han havde allerede opfyldt buddet om at være frugtbar og talrig, da han tidligere var i verden.[DA304001]

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - י

»Som det skal forklares«: nedenfor, del III, afsnit — afsnitsnummeret kan ikke ses sikkert.[DA304101]

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda • 11–13

»Og hvad er grunden?« De, Moses optalte i Sinajs ørken og på Moabs sletter, var kun familieoverhoveder og blev ikke optalt som fædrenehusenes overhoveder, fordi Moses vidste, at de [lakune] [DA304301] var egnede til det. »Og om dem / og ophøjede?«: det vil sige, ved optællingen i ørkenen, »hver mand efter deres hoveder?«, antallet af dråberne [lakune] [DA304302] hos hver enkelt, hvor mange efterkommere hver eneste skulle sætte i verden. Og de opnåede, at ingen af dem døde.[DA304303]

Jad Jehuda - יד

»Derfra Makir og Gilead alene«: dette er grunden til, at fædre og sønnesønner blev betegnet som familier, som forklaret i skriftstederne i Pinchas.

KLADDE · uafklaret · fortsat

Rema fra Fano - fortsat

(Jevamot 63b),[1] som det skal forklares. Derfor var de, Moses optalte, kun familieoverhoveder. Om dem siges »efter deres hoveder«, לגלגלתם (4 Mos 1,2), for vor lærer Moses, fred være med ham, så ved den hellige ånd antallet af dråberne i hver enkelts hoved, som den vise, må hans minde være til velsignelse, skrev i sin Torah-kommentar. Han sagde, at enhver, som alene skulle sætte 600.000 i verden, blev optalt som familieoverhoved. Derfor blev Makir og Gilead talt som to, selv om Makir var Gileads far. Gilead havde nemlig alene kraft til at sætte 600.000 i verden, og Makir havde gennem sine øvrige sønner yderligere 600.000 tilbage ud over Gilead.

Mere end dette så og betragtede han også hos hver eneste af dem. Det er en hemmelighed, der åbenbares i det nævnte ord for den, der giver agt på det. Alt er indbefattet i de vises udsagn (Va-Jikra Rabbah 26,7), at den Hellige, velsignet være han, viste Moses hver generation og dens vise, hver generation og dens ledere. Heraf forstås det, Rashi skrev i Pinchas ved verset »Korachs sønner døde ikke« (4 Mos 26,11), i Jerusalem-Talmuds navn (Jerusalem-Talmud, Sotah 1,10): Under krigen mod amalekitten efter Arons død ønskede nogle af folket at vende tilbage til Egypten. Levis sønner forfulgte dem, og nogle fra begge sider døde, indtil fire familier fra Levis stamme var ophørt. Rashi sagde, at to var Shimi og Uzzieli, og den tredje Jitsharis familie, hvoraf kun Korachs familie blev optalt på Moabs sletter. Han sagde, at han ikke

Jad Jehuda - טו

»Og mere end dette«: vor lærer, fred være med ham, så og betragtede også ved hver af dem, hvor mange gange han måtte gennemgå sjælevandring.

Jad Jehuda - טז

»Og dette« åbenbares i ordet לגלגלותם, efter deres hoveder, som er et udtryk for גלגול, sjælevandring.

Jad Jehuda - יז

»Det, Rashi skrev i Pinchas« om Moabs sletter og Simeons sønner, lyder: »Jeg fandt i Jerusalem-Talmud: Da Aron døde, forsvandt herlighedens skyer, og kana'anæerne kom for at kæmpe mod Israel. De besluttede at vende tilbage til Egypten og drog otte rejser tilbage osv. Levis sønner forfulgte dem for at føre dem tilbage og dræbte syv familier af dem. Af Levis sønner faldt fire familier: Shimis og Uzziels familier; af Jitshars sønner blev kun Korachs familie optalt her, og den fjerde ved jeg ikke, hvem er.« Så langt citatet.

Mizrachis ord lyder: »Forklaringen er: Af Levis sønners otte familier — Gershons Livni og Shimi; Kehats Amram, Jitshar, Hebron og Uzziel; og Meraris Machli og Mushi, som nævnt i Be-Midbar — blev hverken Shimis, Uzziels eller Jitshars familie nævnt her. Jitshar havde jo tre sønner, Korach, Nefeg og Zikhri, og kun Korachs familie blev nævnt. Da de fleste

Jad Jehuda - יז - fortsat

familier blev taget bort, er det, som om hele Jitshars familie blev taget bort. Her mangler altså tre familier fra Levis familie.« Så langt hans ord.

Jad Jehuda - יח

»Og hvad er vanskeligheden« for Rashi, må hans minde være til velsignelse, når han sagde om den fjerde: »Jeg ved det ikke«?

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - יט

»Og eftersom Livni blev optalt« i Pinchas ved optællingen af Levi, er der her Nefeg og Zikhri, som er to familier, og sammen med Shimi og Uzziel er det fire, der mangler. Sådan indvendte også Mizrachi. [DA304901]

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - כ

[lakune][DA305001] for det er sandheden, at Jerusalem-Talmud regner [lakune][DA305002] og Zikhri som to familier for at forstørre [lakune] [DA305003] disse to familier.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - כא

»Men Rashi«, som ikke fandt grund til at regne [lakune][DA305101], for ved optællingen i Be-Midbar blev hverken de eller Korachs familie optalt; alle var blot indbefattet under navnet [lakune][DA305102] Jitshars familie. Da Korachs familie udtrykkeligt blev nævnt i

KLADDE · uafklaret · fortsat

Rema fra Fano - fortsat

havde fået afklaret, hvem den fjerde var.

Hvad er vanskeligheden? I Va-Era står der jo: »Jitshars sønner: Korach, Nefeg og Zikhri« (2 Mos 6,21). Når kun Korachs familie optælles dér, er det altså Nefeg og Zikhri, som ophørte. Jerusalem-Talmud tæller dem bestemt som to for at gøre bekymringen større og vise, hvor meget synden bevirker. Men Rashi så ud fra vor forudsætning, at disse to intet sted var optalt hver for sig, sådan at der stod »Nefegs familie« og »Zikhris familie«. Derfor skal de kaldes efter deres fars navn, og Jitsharis familie blev formindsket ved dem. Alle de vises ord står dermed ved magt.

Den tomhovedede skal få indsigt i Moses' og Arons optælling i Sinajs ørken: Kun ved Simeons stamme står der »hans optalte efter antallet af navne«. Den hellige ånd bekymrer sig om dem: »Dem, jeg plejede og lod vokse, er alle mine fjender.« For mange af den blandede hob sluttede sig til dem, giftede sig senere med kvinder blandt Simeons døtre og fik børn med dem (Zohar, del III, 237a).[2] Det lignede det, der skete med Jakobs datter Dina, i hvem hivvitten lagde urenhed, før hun blev gift med Simeon. Hun fødte ham Zimri, Salus søn; han er Saul, kana'anæerkvindens søn. Disse syndede altså og fik andre til at synde, og også Herrens hånd var imod dem. De døde i plagen var lige så mange som de dræbte i Sikem, efter at de var indtrådt i omskærelsens pagt uden at gøre det for dens egen skyld.

Det er kendt fra Moses' og Eleazars

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - כא - fortsat

Pinchas [lakune] [DA305103], og de allerede var indbefattet [lakune] [DA305104] to familier [lakune][DA305105], er det, Rashi skrev: [lakune] [DA305106] »kun Korachs familie«. Noget lignende skrev også Mizrachi som svar på denne vanskelighed. Se dér. [lakune][DA305107] Ud fra vor forudsætning, at kun den, der er egnet til at sætte 600.000 i verden, blev optalt som familie [lakune][DA305108].

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - כב

[lakune][DA305201] Det vil sige, at Rashi [lakune] [DA305202] skulle sætte 600.000 i verden [lakune] [DA305203] familie, og derfor er forfatterens hensigt [lakune] [DA305204], og han grundlagde ikke sine ord [lakune][DA305205] på disse forhold.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - כג

[lakune][DA305301] »Efter antallet af navne« [lakune] [DA305302] »deres slægtsfølge efter deres familier, efter deres fædrenehuse, efter antallet af navne osv.« [lakune] [DA305303] Simeon [lakune][DA305304] »efter antallet af navne« [lakune] [DA305305] fordi Simeons stamme skulle formindskes gennem [lakune][DA305306] ved handlingen i Shittim [lakune][DA305307] den

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - כג - fortsat

hellige ånd [lakune][DA305308] og han sagde, som skrevet, på en måde [lakune][DA305309] »hans optalte« [lakune][DA305310].

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - כד

[lakune][DA305401] Zohar, Pinchas [lakune][DA305402] »og jeg udryddede ikke Israels sønner i min nidkærhed«

KLADDE · uafklaret · fortsat

Rema fra Fano - fortsat

optælling på Moabs sletter, at Simeons stamme var meget reduceret ved denne optælling. I »hans optalte«, som siges dér, ligger optællingen til sjælens sorg på grund af den mangel, som ventede dem og var forudset. Men vor moder Sara indgik ved denne omsorg, »og Hannas erkendelse heri«, i tallet på de øvre og nedre hærskarer, efter betydningen »han, som fører deres hær ud efter tal« (Es 40,26).[DA303101]

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - כד - fortsat

[lakune][DA305403] »og de døde i plagen var osv.« [lakune][DA305404] »og jeg udryddede ikke Israels sønner« [lakune][DA305405] Simeons stamme [lakune][DA305406] den blandede hob [lakune][DA305407] »og de døde i plagen var« [lakune][DA305408] de, der var døde fra begyndelsen, osv. [lakune][DA305409].

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - כה

»Som det, der skete osv.«: det vil sige [lakune][DA305501] om Simeons stamme, fordi Simeon giftede sig med Dina, og Sikem, hivvitten Hamors søn, lagde urenhed i hende [lakune][DA305502] Simeon [lakune][DA305503] Dina [lakune][DA305504] Saul, kana'anæerkvindens søn, Dinas søn, hun, der havde ligget med en kana'anæer.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - כו

»Og hun fødte ham Zimri osv.«: sådan oversatte Jonatan i Va-Jiggash ved verset »Simeons sønner: Jemuel osv. og Saul, kana'anæerkvindens søn«. Hans ord er: »Og Saul er Zimri, som gjorde kana'anæerkvindens gerning i Shittim« [lakune][DA305601] »han havde fem navne osv.« [lakune][DA305602] Og de er ikke uenige.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - כז

[lakune][DA305701] ved handlingen i Shittim.

Jad Jehuda - כח

»Og også Herrens hånd var imod dem«: de døde i plagen, men af Israels sønner manglede ingen, som der står: »Og jeg udryddede ikke Israels sønner«, og som forklaret i den nævnte Zohar.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - כט

»Og de døde i plagen var« 24.000 [lakune][DA305901] de dræbte i Sikem, som også var 24.000 [lakune][DA305902] Simeons sønner [lakune][DA305903] for himlens skyld [lakune][DA305904] for Dinas skyld [lakune][DA305905] Simeons

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - כט - fortsat

[lakune][DA305906].

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - ל

»Meget reduceret« [lakune][DA306001] Simeons familier [lakune][DA306002] og 20.200, og i Sinajs ørken [lakune][DA306003] »for Simeons stamme: 59.300« [lakune][DA306004] Rashi, må hans minde være til velsignelse, i Pinchas [lakune][DA306005] 24.000 faldt af Simeons stamme [lakune][DA306006] som Zohars ord.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - לא

»Og i betydningen ligger« [lakune][DA306101] og det er allerede forklaret [lakune][DA306102] פקד betyder optælling [lakune][DA306103] Jerusalem-Talmuds og Rashis ord om fire familier [lakune][DA306104] Levis stamme [lakune][DA306105] om manglen i Simeons stamme.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - לב

»Men osv.« [lakune][DA306201] forfatterens forklaring af ordet פקד [lakune][DA306202] optælling, og han sagde, at vor moder Sara [lakune][DA306203] ved denne omsorg og indgik i tallet; det er »og Herren tog sig af« [lakune][DA306204].

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - לג

[lakune][DA306301] som sagde i sin bøn: »Hærskarers Herre, hvis du visselig vil se osv.« [lakune][DA306302] Fra den dag, den Hellige, velsignet være han, skabte sin verden, var der intet

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - לג - fortsat

menneske, som kaldte den Hellige, velsignet være han, Hærskarer, før Hanna kom og sagde for ham [lakune][DA306303]: »De hverken spiser eller drikker, hverken formerer sig eller dør, men lever evigt« [lakune][DA306304] og indgik også i tallet på de øvre og nedre hærskarer osv.

KLADDE · uafklaret

Joel Moshe - 1

»Antallet af dråberne i hovedet osv.«: det er »efter deres hoveder«, לגלגלותם, det vil sige dem i hver hjerneskal. Det er »du skal løfte hovedet på Israels sønner«. Om det sagde Midrash Tanchuma: »Dette skal enhver, der går over til de optalte, give« — selv et foster i sin mors liv.

»Som Ben Azzai osv.«: han havde allerede været i verden og udbedret sig selv ved buddet om at være frugtbar og talrig. Han kom kun til verden for at lære Torah. Det er hans ord »min nefesh længtes efter Torahen« — netop nefesh. »Og mere end dette«: det er jo klart, at han så, hvor mange mennesker der skulle udgå fra ham, som forklaringen af »efter deres hoveder«: dråberne i hver hjerneskal; han så, hvor mange generationer der skulle udgå fra ham. Men vor lærer Moses så og betragtede også, hvor mange gange hver eneste af Israel skulle gennemgå sjælevandring. Denne hemmelighed er indbefattet i det nævnte ord לגלגלותם, som forfatteren nævnte, af udtrykkene for sjælevandring og ibbur.

»Hans optalte efter antallet af navne osv.«: det er udtryk for mangel, fordi 24.000 af Simeons stamme manglede på grund af Zimris handling. »Fordi de sluttede sig til dem osv.«: for at gøre hemmeligheden forståelig, צא"ל? [uafklaret forkortelse]:[DA306401] Urenheden har intet begær efter helligheden, medmindre den har en vis tilknytning til helligheden. Undertiden sker det for at renses; da har denne hellighed en tilknytning til urenheden. Det er hemmeligheden om den skønne kvinde i Ki Tetse: Fordi han begærer hende, er hun derfor bestemt egnet? til at renses. Torahen befalede at føre hende til dit hus og se, om han hader hende efter hendes vansiring: Da har hun endnu ikke nået renselsen fra sin besmittelse og urenhed. Se alt nødvendigt om dette i Aris intentioner. Heller ikke her gik Zimri uden grund til Kozbi.

KLADDE · uafklaret · fortsat

Joel Moshe - 1 - fortsat

Da Dina var hos Sikem, lagde han urenhed i hende, og hun fik en tilknytning til hans besmittende urenhed. Sikems mænd, som lod sig omskære, havde en vis udbedring og tilknytning til Dina, men fordi det skete uden at være for dens egen skyld, blev 24.000 af dem dræbt. Derfor står: »Min søn Sikems nefesh længtes efter jeres datter«, netop sådan. Da hun senere blev gift med Simeon, fødte hun ham Zimri, Salus søn, som er Sikems sjælevandring. Se Jonatans Targum til Va-Jiggash, hvor Saul, kana'anæerkvindens søn og Simeons søn, er Zimri. Det vil sige, at også Sikems neshamah var sammensat med hans rene neshamah. Kozbi havde lys fra Dinas neshamah; derfor begærede Zimri Kozbi. På grund af det blev 24.000 dræbt, lige så mange som de dræbte i Sikem, for disse dræbte havde en vis tilknytning til Dina.

Derfor begærede den blandede hob, som var sjælevandringen af disse 24.000 dræbte i Sikem, at tage kvinder fra Simeons stamme. Disse 24.000 blev født og dræbt, indtil de blev udbedret. Derfor var rabbi Akivas elever lige så mange som Sikems mænd og Simeons sønner. Fordi de ikke viste hinanden ære, idet hver enkelt genkendte sin fælle, døde de alle mellem Pesach og Shavuot, som forklaret i Gemara. Da blev de virkelig renset, for rabbi Akiva havde en gnist fra Zimris neshamah ved ibbur; han er Sikem, Hamors søn. Det er hemmeligheden i rabbi Akivas ord: »Giv mig en lærd, og jeg vil bide ham som et æsel« — netop חמור, æsel. Den onde Turnus Rufus' hustru, som rabbi Akiva tog til hustru, er Kozbi. Det er, hvad Gemara siger om rabbi Akiva: »Han lo og græd og spyttede.« Han spyttede over, at han var blevet knyttet til urenhed; han lo over udbedringen og græd over skaden.

Dette antydes i slutbogstaverne »אהי"ר אפ"ים כ"ו ע"ז«: slutbogstaverne »זמיר"י« [uafklaret bogstavsammenstilling].[DA306402] »Lad min nefesh ikke komme i deres råd«: det er Zimris handling. »For i deres vrede dræbte de en mand«: vore lærde, må deres minde være til velsignelse, udlagde det om Sikem, Hamors søn, for hvis skyld Zimri kom til verden. Se Zohar, Pinchas, side 438. »De, der var døde fra begyndelsen« kan forklares således: De havde været døde tidligere, som

KLADDE · uafklaret · fortsat

Joel Moshe - 1 - fortsat

forfatteren siger, de 24.000 fra Sikem. Det er »de døde« — allerede. Zohar, Pinchas, forklarer »døde fra begyndelsen«; se side 438.

Om dette hørte jeg forklaringen af Jakobs sønners ord: »Skal han gøre vor søster til en skøge?« Vanskeligheden er, at »skal gøre« viser fremtiden; havde han ikke allerede gjort hende til en skøge? Men de antydede denne hemmelighed om Kozbi, som senere blev gjort til en skøge; hun er sjælevandringen af Dinas neshamah, som ovenfor. Hvor lifligt er verset i Pinchas da: »Og på grund af Kozbi, datter af en fyrste i Midjan, deres søster.« »Deres søster« henviser til Israel, for gennem sjælevandringen af Dinas neshamah var hun stammernes søster. Undersøg det nøje. Jeg hørte det af min lærer og mester, מהר"ל מלב"נ? [usikker personbetegnelse].[DA306403]

»I hærskarernes tal osv.«: stjernerne er nemlig 600.000, som kendt fra Gemara. Det er »og Herren tog sig af osv.« som optælling.

Trykt note - 1

(Jevamot 63b) Der er lært: Rabbi Eliezer siger: Enhver, som ikke beskæftiger sig med at være

Trykt note - 1 - fortsat

frugtbar og talrig, er som en, der udgyder blod, som der står: »Den, der udgyder menneskets blod, hans blod skal udgydes ved mennesket« (1 Mos 9,6). Derefter står: »Og I, vær frugtbare og talrige.« Rabbi Jakob siger: Han er som en, der formindsker ligheden, som der står: »For i Guds billede skabte han mennesket« (samme sted). Derefter står: »Og I, vær frugtbare osv.« Ben Azzai siger: Han er som en, der udgyder blod og formindsker ligheden, som der står: »Og I, vær frugtbare og talrige.« De sagde til Ben Azzai: »Der er den, der udlægger smukt og opfylder smukt, og den, der opfylder smukt uden at udlægge smukt; men du udlægger smukt og opfylder ikke smukt.« Ben Azzai sagde til dem: »Hvad skal jeg gøre, når min sjæl længes efter Torahen? Verden kan opretholdes gennem andre.«

Trykt note - 2

Zohar, Pinchas, blad 237a: »Gud forbyde, at blot én af Israel døde. Men ved Simeons stamme: Da den blandede hob kom, blandede de sig med kvinderne fra Simeons stamme, efter at de var blevet konvertitter, og fik børn. Nogle af dem døde ved kalven, nogle døde i pest, og andre, de tilbageværende, døde her osv.«

Tilbage til kapitlet i indholdet

Historisk register: Em Kol Chaj - I - Kapitel 3

Em Kol Chaj — del I — kapitel 4

Jad Jehuda: א · ב · ג · ד · ה · ו · ז · ח · ט · י · יא · יב · יג · יד

Joel Moshe: 1

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - א

»Men hensigten osv.«: nu forklarer forfatteren verbet פקד som befaling, som nævnt i afsnit 3. Det er »at den Hellige, velsignet være han, ikke bestemte, at Sara skulle have svangerskabets grundlag«, שלא הקב"ה גזר אומר [usikker negation]. [DA306901] Som der står i Bereshit Rabbah: »Herren gjorde for Sara, som han

Rema fra Fano

Betydningen af befaling er uden tvivl en ny skabelse i den retfærdige kvindes natur. Hun var ikke blot ufrugtbar, som det sker i verden, men manglede fra sin første dannelse blæren, hvori fosteret dannes. Om dette sagde de vise (Jalkut Shimoni til Første Mosebog 17, henvisning 82), at hun ikke havde selve livmoderen. Den Hellige, velsignet være han, måtte befale, at dette organ blev dannet mirakuløst i hende. Det er i

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - א - fortsat

havde talt«, det vil sige, hun havde ikke selve livmoderen, og den Hellige, velsignet være han, bestemte en livmoder for hende.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - ב

»Manglede røret« [lakune] [DA307001] »ufrugtbar, hun har intet barn« — hun havde end ikke et sted for

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - ב - fortsat

et barn.

Jad Jehuda - ג

»Og den Hellige, velsignet være han, måtte befale« denne ændring af naturen, som går forud for skabelsesværket, ligesom han befalede selve skabelsesværket.

Jad Jehuda - ד

»Og betydningen af udnævnelse osv.«: han forklarer פקד som udnævnelse; Herren udnævnte Sara til mor for hele Israels afkom og dem, som slutter sig til dem, ligesom også Abraham blev udnævnt til dette.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - ה

[lakune][DA307301] »Mellem stykkerne« [lakune][DA307302] det vil sige, sådan er også sagen, som han sagde ved pagten mellem stykkerne: »Hvis du kan tælle.« Ved Ismael står: »Og det skal ikke tælles på grund af mængden« [lakune][DA307303] »for Isak skal kaldes dit afkom«, og vore lærde, må deres minde være til velsignelse, sagde: »Og ikke hele Isak« [lakune][DA307304] »Se op mod himlen og tæl stjernerne, hvis du kan tælle dem. Han sagde til ham: Sådan skal dit afkom være« [lakune][DA307305] for den Hellige, velsignet være han, tæller dem, som der står: »Han tæller stjernernes tal« [lakune][DA307306].

Rema fra Fano - fortsat

hendes natur en fornyelse af skabelsesværket, om hvilket der står: »For han sagde, og det skete; han befalede, og det stod« (Sl 33,9). Dér står »sagde« og »befalede«, og her står »tog sig af Sara, som han havde sagt« (1 Mos 21,1).

Betydningen af udnævnelse er ligefrem og tydelig: Ligesom Abraham blev udnævnt til »far til en mængde folkeslag« (1 Mos 17,5), blev vor moder Sara alt levendes moder. Det vil sige mor til ethvert levende menneske: de retfærdige, som selv i døden kaldes levende (Berakhot 18a). Alle de fremtidige konvertitter er indbefattet heri, som vi endnu skal nævne.

Mellem stykkerne blev der sagt til Abraham, at hans afkom skulle ligne stjernerne, som deres skaber alene tæller (1 Mos 15,5). Også tidligere, efter at Lot havde skilt sig fra ham, blev der sagt: »Hvis en mand kan tælle jordens støv, skal også dit afkom tælles« (1 Mos 13,16). Det er et bekræftende udsagn om den Første i hans nødvendige eksistens og bestående, den enestående mand, som ikke er afhængig af nogen anden, velsignet være han, der elsker dem og tæller dem. Men ved trælkvindens søn var det for englen, der talte til hende, afgjort, at hans afkom ikke skulle tælles på grund af mængden (1 Mos 16,10; Jalkut Shimoni til Fjerde Mosebog 4, henvisning 695). For der er intet ønske om en mængde, hvis enkelte dele ikke har fuldkommenhed, som i »vil Herren glædes ved tusinder af væddere?« (Mika 6,7). Det er vædderne fra Nebajot, Ismaels førstefødte (1 Mos 13,14).

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - ו

[lakune][DA307401] som »hvis du låner penge ud« og »hvis du laver mig et alter af sten« [lakune][DA307402] »hvis Balak giver mig sit hus fuldt af sølv og guld« [lakune][DA307403] »hvis I ønsker det« og »hvis I ikke vil høre på os« [lakune][DA307404] for han er den enestående mand [lakune][DA307405] ligesom Herren, velsignet være han, kan tælle jordens støv [lakune][DA307406].

Jad Jehuda - ז

»Ved den nødvendige eksistens« af udsagnet; det skal bestå, for det er nødvendigt, at en mand kan tælle jordens støv.

Jad Jehuda - ח

»Og dets bestående«: udsagnet »hvis en mand kan tælle« består; det er Herren, velsignet være han, som er den enestående mand.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - ט

»Ikke afhængig af hans fortjeneste«: det vil sige, men udsagnet »også dit afkom skal tælles« er ikke afhængigt af fortjeneste [lakune][DA307701] »hvis en mand kan« [lakune][DA307702] som en nødvendighed.[DA307703]

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - י

»Velsignet være han«: Herren, velsignet være han, »som bereder«, שהמכין [uafklaret forbindelse], som vore lærde, må deres

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - י - fortsat

minde være til velsignelse, sagde ved optællingerne i Be-Midbar: »På grund af

Rema fra Fano - fortsat

[DA306801]

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - י - fortsat

det rette? for ham tæller han dem.«[DA307801]

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - יא

»Men trælkvindens søn« [lakune][DA307901] »Herrens engel sagde til hende« [lakune][DA307902] »dit afkom, og det skal ikke tælles på grund af mængden« [lakune][DA307903] og derfor [lakune] [DA307904] »og det skal ikke tælles« på grund af mængden [lakune][DA307905].

Jad Jehuda - יב

»For der er intet ønske om en mængde osv.«: helhedens natur er kun det, som findes i den enkelte del.

Jad Jehuda - יג

»Som i vil Herren glædes osv.«: ordet אילים, væddere, er fra »landets mægtige«, אילי הארץ, for Herren, velsignet være han, ønsker ikke Ismaels mægtige.

Jad Jehuda - יד

»Det er Nebajots mægtige«: Ismaels førstefødte og hans brødre, de tolv fyrster, som er omtalt i slutningen af Chajjei Sarah.

Joel Moshe - 1

»At hun ikke havde selve livmoderen osv.«: som vore lærde, må deres minde være til velsignelse, sagde om »hun har intet barn«: Hun havde end ikke

Joel Moshe - 1 - fortsat

et sted for et barn. »Det er et evigt? udsagn osv.«: »Hvis en mand kan« betyder Herren, velsignet være han, verdens Første, som kan tælle jordens støv. »Også dit afkom skal tælles« af Herren selv. »Hvis en mand kan« er ikke et undrende spørgsmål, som det umiddelbart forstås, men en bekræftelse. Det er »bekræftende om den Første«, det vil sige Herren, velsignet være han. Han sagde »jordens støv«: det er Malkhut forneden; alle sjæle er knyttet til den. Endnu mere skjult er hemmeligheden: Israel bliver i sandhed talt af den Hellige, velsignet være han, men ikke de øvrige folk.

Om hans ord »ikke afhængig osv.« kender jeg ikke forklaringen.

»Men ved trælkvindens søn«: det er Ismael, og hans afkom skal ikke tælles, for hos dem er intet mål af fuldkommenhed, modsat Israel, hans sønner. »Ved tusinder af mægtige«: det er folkene, af udtrykket »og landets mægtige«, Nebajots mægtige; han var Ismaels førstefødte søn, som der står i slutningen af Chajjei Sarah.[DA308301]

Tilbage til kapitlet i indholdet

Historisk register: Em Kol Chaj - I - Kapitel 4

Em Kol Chaj — del I — kapitel 5

Jad Jehuda: א · ב · ג · ד · ה · ו · ז · ח · ט · י · יא · יב · יג · יד · טו · טז · יז

Joel Moshe: 1

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - א

»Og betydningen osv.«: nu forklarer forfatteren פקד som mangel, den sidste betydning, der blev nævnt i afsnit 3. Han sagde, at denne betydning følger månens formindskelse, som de sagde i kapitlet Ellu

Rema fra Fano

Betydningen af mangel følger månens formindskelse: Han beroligede den ved at forøge dens hærskarer. Når mand og kvinde ikke avler børn, har den ene nemlig intet fortrin frem for den anden i at fuldende det fælles mål. Fra denne side blev de to lysgivere begge kaldt

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - א - fortsat

Terefot: Rabbi Shimon ben Pazi opstillede modsætningen: »Der står: Gud gjorde de to store lysgivere, og der står: Den store lysgiver og den lille lysgiver.« Månen sagde til den Hellige, velsignet være

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - א - fortsat

han: »Verdens herre, kan to konger bruge én krone?« Han sagde til den: »Gå, og gør dig mindre osv.« Rashi, må hans minde være til velsignelse, skrev i Torah-kommentaren om »og stjernerne«: »Da han gjorde månen mindre, forøgede han dens hærskarer for at berolige den.« Så langt citatet. »Og så at sige er han כב"י ?ל"ה« [uafklarede forkortelser]. [DA308602] Også her: Sara, som var på Abrahams trin [lakune][DA308601] og blev en datter for ham, som det snart skal forklares. Derfor tog Herren sig også af hende og formindskede hendes rang ved, at hun fik efterkommere, for den kvindelige modtagers rang er altid mindre end den mandlige givers. Så længe hun ikke fødte, var hun ham lige. Det forklares yderligere nedenfor i afsnit 13; se dér.

Jad Jehuda - ב

»I at fuldende det fælles mål«: det er afkommet.

Jad Jehuda - ג

»Fra denne side« blev også solen og månen begge kaldt store fra deres første skabelse, før månen satte sit afkom i verden. Se nedenfor, afsnit 6.

Jad Jehuda - ד

»Som der står i Zohar til Højsangen osv.« indtil »og kaldes ikke«: vid, at forfatteren i denne del forklarer månens lidenhed

Rema fra Fano - fortsat

store ved deres første skabelse, som de sagde i Zohar til Højsangen (Zohar Chadash 86b): »De var lys, som var knyttet sammen som ét og stod på samme vægt, så begge kaldtes store. Det var ikke, fordi månen var stor og ophøjet, men hver gang månen er som solen i én hemmelighed, er det på grund af solen, at begge sammen kaldes store. Løvens hale er en løve og kaldes løve.« Ligesom Dans stamme blev ligestillet med Juda ved at kaldes løve på grund af Messias, hvis far er fra Juda og mor fra Dan, som det står i Midrash Rabbah (Bereshit Rabbah 97).

Se, dette har vi undersøgt, og sådan er det med disse to lysgivere: kun ligestilling som søskende, som en bror og søster, der forsørges ved deres fars bord, og han gør ingen forskel mellem børnene. Forståelsen af den billedlige formulering bliver smuk i det prægtige skriftsted, hvor Abraham sagde om Sara: »Hun er min søster, min fars datter« (1 Mos 20,12). Ud fra dette slægtsforhold var han ikke større end hende eller omvendt. »Dog ikke min mors datter«: Abrahams mor var en stor kvinde blandt kvinder, som det fortælles om hende til dem, der kender den skjulte visdom, mens Haran, Saras far, var af en anden kvinde.

Som bekendt bygges verden ved godhed, for den første generation kunne ikke klare sig uden, at en bror giftede sig med sin søster. Også her, efter noget af samme forbillede, er det godhed, at Abraham fik sin brors datter, som man ikke afholder sig fra at kalde sin søster. Således står der om Lot: »For hans bror var taget til

Jad Jehuda - ד - fortsat

og formindskelse, som nævnes i kapitlet Ellu Terefot, i Midrashim og i Zohar, undertiden bogstaveligt om sol og måne, undertiden skjult om Tiferet og Malkhut og undertiden både åbenbart og skjult. Sådan bør man udlægge for at forstå lignelse og billedlig formulering, de vises ord og deres gåder. Her førte han bevis for, at også efter hemmeligheden blev begge lysgivere fra begyndelsen kaldt store af grunden osv., som han snart vil forklare.

Jad Jehuda - ה

»Ligesom Dans stamme osv.«: forfatteren knytter i forbifarten hertil sagen om Dans stamme, den laveste blandt stammerne, som blev ligestillet med Juda ved at kaldes løve. Også det er af den nævnte grund: »Løvens hale er en løve.«

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - ו

»Som det står i Midrash Rabbah«, Va-Jechi: »Juda er en løveunge« — det er Messias, Davids søn, som skulle udgå af to stammer, hans far fra Juda og hans mor fra Dan. Begge kaldes løver, som der står: »Juda er en løveunge«, og Dan kaldes løveunge, som der står: »Dan er en løveunge, Juda?«[DA309101]

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - ז

»Og se, dette osv.«: forfatteren forklarer Zohars ord om, at

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - ז - fortsat

lysgiverne var knyttet sammen og stod på samme vægt, efter det, der også kendes fra Zohar, at Tiferet og Malkhut fra begyndelsen var to ansigter. Om dette sagde de, må deres minde være til velsignelse, at Adam og Eva blev skabt som to ansigter. Som Pardes forklarer i kapitel 4? af porten om månens formindskelse, var disse lysgivere to ansigter, mens de endnu var foroven inde i Binah. Over for Chokhmah og Binah er de forenet i fuldkommen forening; »og Chokhmah, hvordan blev den åbenbaret?« — kun ud fra Binah. Derfor forklares udsagnet [lakune] [DA309201] »Binah grundfæstede himlen; forstand fra hendes skulder«, תבונה משכמה [uafklaret forbindelse], »og

Rema fra Fano - fortsat

fange« (1 Mos 14,14). Jeremias kaldte Hanamel, sin onkels søn, sin onkel (Jer 32). Hun var ham værdig gennem sine gerninger, og der står: »Hun blev min hustru« (1 Mos 20,12), af egen vilje. For af natur og særlig tilbøjelighed ønsker en kvinde én kav og samliv — »som en mands omfavnelse og sammenfletninger« (1 Kong 7,36) — frem for ni kav og afholdenhed (Sotah 20a), efter søskendeforholdets betydning; אח, bror, har jo talværdien ni. Søsteren er en halv krop; hun er dalet. Når hendes øjne løftes mod det høje, står der: »Du har taget mit hjerte, min søster, brud« (Højs 4,9), efter betydningen af stenhjertets fjernelse, så et kødhjerte bliver nyt, og de bliver ét kød, som vi skal forklare. Derfor gentages »du har taget mit hjerte« to gange. Denne retfærdige kvindes sjæl vidste meget vel, at ingen i den generation var så retfærdig som han. Hun blev hans hustru uden sin fars vidende, for han hørte til dem med ringe tro, som bekendt.

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - ז - fortsat

den, der føder i verden«, Tiferet og Malkhut sammen, i hemmeligheden om to ansigter.[DA309202] Se nøje dér i Pardes. Det er forfatterens ord: Fra begyndelsen, da disse to lysgivere var i Binah, var de ikke mandlige og kvindelige, men kun som søskende. Tiferet var broren, og Malkhut var søsteren, lige i rang og indbefattet, forsørget ved deres fars bord; det er Chokhmah osv. De var først i ægteskabets forhold, efter at de var kommet ud af Binahs indre og var steget ned til deres udstrømnings sted.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - ח

»Og forståelsen af den billedlige formulering osv.«: denne forklaring er smukt antydet i verset »hun er min søster, min

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - ח - fortsat

fars datter«, idet det efter den ligefremme betydning er Abrahams hensigt også at antyde [lakune][DA309301].

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - ט

»Og som bekendt osv.«: det vil sige, at Herren, velsignet være han, førte Abrahams søsters datter sammen med ham som hustru, er efter betydningen »verden bygges ved godhed«. Det antydes også foroven i Cheseds hemmelighed, for ved Cheseds egenskab mødtes Tiferet og Malkhut fra deres sammenknytning og blev hinandens par, som det står i Zohar, Acharei, hvor der siges: »Godhed og stærke« [lakune][DA309401] »det er Cheseds hemmelighed«; se dér. Sådan er også sagen her: »løfter om godhed«, נדרים חסד, for Abraham og Sara [uafklaret forbindelse].[DA309402][DA309403]

Jad Jehuda - י

»Således står der om Lot«: han var Abrahams brors søn, og Skriften kalder ham hans bror.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - יא

»Hun blev min hustru«: han sagde ikke »han tog hende til hustru«, men »min søster, min fars datter, min partner?«, som også var mig værdig gennem sine gerninger. Det vil sige, hun formindskede sig selv og blev af egen vilje min hustru.[DA309601]

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - יב

»For af natur og særlig tilbøjelighed osv.«: det vil sige, at enhver [lakune][DA309701] »en kvinde ønsker én kav og samliv frem for ni kav og afholdenhed«. Undervejs lærer han os også forklaringen af תפלות: Det betyder forbindelse og forening, som תפל og ordet התפלת også [uafklaret ordhenvisning].[DA309702] Afholdenhed betyder

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - יב - fortsat

det ligefremme. Hensigten er, at en kvinde ønsker én kav forening, det vil sige »og at være mand«, ולהיות איש [uafklaret forbindelse], frem for ni kav og afholdenhed fra ham.[DA309703] Sådan forklarede også Bartenura, og sådan er det efter Tosafots opfattelse dér, modsat nogle, som forklarer תפלות som skamløshed og skændsel og afholdenhed som fromhed.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - יג

[lakune][DA309801]

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - יד

»Og når osv.«: når Malkhut opnår at forenes med Tiferet, »gennem Tiferet siger«, ע"י הת"ת אומר [uafklaret forbindelse]: »Du har taget mit hjerte, min søster, brud.«[DA309901] Han kalder hende »min søster« i hendes tilstand før foreningen og »brud« i foreningens tilstand. Det vil ske i fremtiden, når det opfyldes, som siges i Ezekiel (36): »Jeg vil fjerne stenhjertet fra jeres kød og give jer et kødhjerte.« Det er allerede kendt, »for skallerne ved fjernelsen af den onde drift«, כי הקליפין על הסרת יצר הרע [uafklaret forbindelse], og at Tiferet og Malkhut bliver ét kød, idet ד' או"ת? [uafklaret bogstavled] knyttes sammen osv.[DA309902] Det er betydningen af »du har taget mit hjerte ved én«.

Jad Jehuda - טו

»Og det er grunden til«, at han sagde »du har taget mit hjerte« to gange: »Du har taget mit hjerte, min søster, brud; du har taget mit hjerte ved et af dine øjne osv.« Det antyder to hjerter: stenhjertet, som skal skæres bort, og kødhjertet, som skal helliges.

Jad Jehuda - טז

»Og se, hendes sjæl osv.«: afslutningen på det, der ovenfor blev sagt: »Hun blev min hustru« af egen vilje, altså af sig selv og uden sin fars vidende.

Jad Jehuda - יז

»For han hørte til dem med ringe tro«, da vor fader Abraham blev kastet i ildovnen, som kendt fra Midrash Rabbah, Noach.

KLADDE · uafklaret

Joel Moshe - 1

»Og betydningen af mangel osv.«: פקד betyder mangel, som ovenfor i afsnit 2. »Efter månens formindskelse«: giveren har nødvendigvis et større fortrin end modtageren. Derfor kan mand og kvinde

KLADDE · uafklaret · fortsat

Joel Moshe - 1 - fortsat

kun avle børn, hvis den ene har et fortrin frem for den anden. Da han formindskede månen fra solens trin, fødte den derfor hærskarer, og han forøgede dens hærskarer. Sådan også ved Sara: Han tog sig af hende og formindskede hende; derefter beroligede han hende med efterkommere og forøgede hærskarerne, som udgik fra hende.

»Fra denne side blev de kaldt de store lysgivere«: for at forstå denne hemmelighed og dybden i forfatterens ord, se Pardes om hemmeligheden ved to ansigter, og lyt opmærksomt. For kort at anføre det må man kende den velkendte forudsætning: Mennesket blev advaret? mod at lave et udskåret og støbt billede; men »ud fra mit kød skuer jeg Gud«. Det er kun som en fremstilling og ikke mere end et forbillede ovenfra for det forneden; »han er barmhjertig og vil tilgive«. For fra begyndelsen udstrømmede det kvindelige sammen med ham, som ét, to ansigter, for og bag. Da var hun i punktets hemmelighed, fra mellem hans תרדוהי og nedefter, som en lille jod. Det er Keters lys alene, det vil sige: Over for brysterne på hans forside var punktet på hans bagside. תרדוהי betyder altså bryster. Det havde hun af sig selv og ikke mere.

Derefter gav han hende mere tilstrømning ovenfra og ned i hele hendes længde, så hun havde fuld højde bag ham helt til hans fødder. Men højden begyndte mellem hans bryster, over for hans bryster. Hun modtog strøm fra ni egenskaber ligesom ham, i hemmeligheden om mennesket bagfra, som nedenfor. Derefter, ved gennemsavningens hemmelighed, skilte han de to ansigter og delte dem; »hun vender tilbage til Binah, som var i en lille jods hemmelighed« [uafklaret forbindelse].[DA310301] Desuden צא"ל? [uafklaret forkortelse]:[DA310302] Chokhmahs lys, som er Abba, stiger ned til hele Tiferets overflade. Binahs lys, som er Imma, iklæder sig kun fra oven til mellem hans bryster. Dér er Chokhmahs lys iklædt Binah indtil mellem hans bryster. Derimod er det derfra og ned til fødderne uden denne iklædning, kun Chokhmahs lys alene uden Binah. Det er kort de to forudsætninger.

Heraf kommer vi til forfatterens hensigt og ord. Han sagde, at da ansigterne var knyttet sammen ryg mod ryg, var begge lige, de store lysgivere, for det

KLADDE · uafklaret · fortsat

Joel Moshe - 1 - fortsat

mandlige havde dengang ikke noget fortrin frem for det kvindelige, idet han ikke lod noget strømme til hende. Selv om hun var lille som en jod, er det dog efter hemmeligheden »løvens hale er en løve osv.«, som nedenfor. Derfor kaldes disse to store. Undervejs afbrød forfatteren emnet: Dans stamme er den laveste blandt stammerne, mens Juda er hovedet, og den blev også? ligestillet med Juda, for løvens hale kaldes løve. Kendetegnet er »for en hånd på Jahs trone«, כי י״ד על כס י״ה: Juda, Dan.

Derefter sagde han: »En bror og søster, der forsørges ved deres fars bord« — netop far. For fra Chokhmahs side, som nåede ud over hele hans overflade, som ovenfor, modtog Malkhut lys ligesom ham, og Chokhmah kaldes Abba. Men fra Binahs side havde hun intet, for det nåede kun til hans bryst, og dér begyndte hun. Derfor har hun ikke fra hende som han. Det er Skriftens ord: »Min søster, min fars datter.« Om Abrahams mors navn udlagde vore lærde, må deres minde være til velsignelse: Amatlai, datter af Kar Nevo, og sandhedens vise henførte det til store forhold. Hensigten efter denne forklaring er, at hun havde lys fra Binah og fra denne side lod det strømme til Abraham, som er Chesed.

Dette er fremstillingen, som du skal have som regel: Selv om vi udlægger Abraham som Chesed, Isak som Gevurah og Jakob som Tiferet, omfatter hver dog mandligt og kvindeligt. ש״א [uafklaret forkortelse]: Abraham er Tiferets ledelse i Chesed, og Sara er Malkhuts ledelse i Chesed; sådan er Isak og Rebekka styrkekræfternes ledelse, og sådan Jakob.[DA310303] Derfor sagde han »hun er min søster«, i hemmeligheden ved, at de to lysgivere var lige på bagsiderne. »Ud fra dette slægtsforhold var han ikke større end hende osv.«: »min fars datter« er Chokhmah. Dette antydes i masorahen: »Sig dog, at du er min søster«; »sig til visdommen: Du er min søster.« Så langt citatet.

»Dog ikke Immas datter«: hun havde intet lys i Binah. Dette var det virkelige forbillede: Haran var af en anden kvinde. Han sluttede: »Hun blev min hustru«, for en kvinde ønsker én kav og samliv, efter det, vi forklarede ovenfor: Under gennemsavningen var hun som en jod. Det er »én kav«, en lille mængde, og »samliv«, det vil sige

KLADDE · uafklaret · fortsat

Joel Moshe - 1 - fortsat

forening og forbindelse. Det er »i en mands omfavnelse og sammenfletninger«: en lille forbindelse som fra begyndelsen. Dette ønsker hun mere end det, hun havde fra begyndelsen, i hemmeligheden om to ansigter og afholdenhed efter søskendeforholdets betydning. אח, bror, har talværdien ni og viser de ni lys, hun først havde fra det mandlige, da hun var bag ham, for hans Malkhut tælles kun som kronens hemmelighed. Derfor talte han kun ni til hemmeligheden. Og søskendeforholdet, en halv krop, er dalet i ordet אחד, én, fordi det strakte sig over for fire sefirot: Tiferet, Netsach, Hod og Jesod, som er fra brysterne og nedefter, som bekendt. Se Zohar, Bereshit, ענ״י [uafklaret henvisningsled], hvor han udlagde נ״ב [uafklaret forkortelse]: אח for sig og dalet for sig. [DA310304]

Endnu en grund til, at hun kaldes dalet, er, at hendes øjne løftes. Versets gang er: Først »du har taget mit hjerte, min søster, brud«, ryg mod ryg i hemmeligheden om to ansigter, og derefter »du har taget mit hjerte ved et af dine øjne«, ansigt mod ansigt efter gennemsavningen. Vid, at før hun havde tilstrømning fra det mandlige, var de fem styrkekræfter i hende ikke mildnet; de mildnes kun gennem det mandliges fem godhedskræfter. Det er hemmeligheden: Manden udskiller hvidt, som er Chesed, og kvinden udskiller rødt, som er dom. Tavshed er god. Det er, hvad forfatteren skrev om stenhjertets fjernelse, og det forklares i Tikkunim, forklaring 65: »חלא [uafklaret ord] fra knoglens side, den hårde doms side, som en knogle, og חלא [uafklaret ord] fra kødets side, hjertet er blødt.« Så langt citatet.[DA310305] Det er mildningen af de fem styrkekræfter, som ligner sten, gennem de fem godhedskræfter. Forstå det.

»I Zohar til Højsangen osv.«, blad 22a: Det vil sige, fem egenskaber på højre side kaldes fem godhedskræfter, med kendetegnet כח״ן? [usikkert bogstavkendetegn]: Keter, Chokhmah, Chesed, Tiferet og Netsach.[DA310306] De fem på venstre side er fem styrkekræfter, nemlig Gevurah, Binah, Hod, Jesod og Malkhut.

I forbilledet forneden sagde han »min søster, min fars datter«, for de kom begge i samme slægtsforhold fra Terach. »Dog ikke min mors

KLADDE · uafklaret · fortsat

Joel Moshe - 1 - fortsat

datter«, for Abrahams mor havde en fornem herkomst, Amatlai, datter af Kar Nevo; derimod var Harans mor en anden kvinde. »For den første generation byggede ikke osv.«, דלא בני לדור ראשון [usikker lemmalæsning]: i verden var der kun Kain og hans søster, Abel og hans søster, og de måtte gifte sig med deres søstre. »Og for Abraham hans brors

Tilbage til kapitlet i indholdet

Historisk register: Em Kol Chaj - I - Kapitel 5

KLADDE · uafklaret · fortsat

Joel Moshe - 1 - fortsat

datter«: Sara, datter af Haran, Abrahams bror. Sønners børn er som sønner; Sara var derfor som datter af hans far Terach og var hans søster. »Du har taget mit hjerte, to gange osv.«: for der står »du har taget mit hjerte, min søster, brud osv.«, »du har taget mit hjerte ved et af dine øjne osv.«[DA310307]

Em Kol Chaj — del I — kapitel 6

Jad Jehuda: א · ב · ג · ד · ה · ו · ז · ח · ט · י · יא–י · יב · יג · יד · טו · טז · יז · יח · יט · כ · כא · כב · כג · כד · כה · כו · כז

Joel Moshe: 1

Trykt note: 1 · 2 · 3 · 4

Jad Jehuda - א

»Fordi hendes liv« — Saras — »afhænger af hans« — Abrahams: Efter Abrahams død vil Faraos hus behandle hende som noget, enhver har fri adgang til.

Jad Jehuda - ב

»Og ingenlunde må redskabet«: det vil sige Sara.

Jad Jehuda - ג

»Derfor bekymrede Abraham sig for hende« med ordene »og lade dig leve«. Umiddelbart er det overflødig tale; for at forstærke sagen burde han tværtimod have tiet om det. Forfatteren udlagde, at han bekymrede sig for, om hun skulle blive verdslig. Det er »og lade dig leve«.

Jad Jehuda - ד

»Det er to onder«: at dræbe Abraham og bruge et helligt redskab.

Rema fra Fano

Fordi hendes liv afhænger af hans, og et redskab, som det hellige har brugt, ingenlunde må blive verdsligt ved at blive taget til Faraos hus, bekymrede Abraham sig for hende i Egypten og sagde: »De vil dræbe mig og lade dig leve« (1 Mos 12,12). Det er to onder, som svarer til fornægtelsen af den, der fører forsyn med enkelthederne, efter Faraos ord: »Jeg kender ikke Herren« (2 Mos 5,2), samtidig med anerkendelsen af den almene ledelse gennem naturens orden, efter betydningen »det er Guds finger« (2 Mos 8,15). Ordet אצבע, finger, har talværdien אל"ף ה"י וי"ו ה"י, skabelsesværkets store segl, dannet af begyndelsesbogstaverne i את השמים ואת הארץ, »himlen og jorden«.

Det er muligt, at de anerkendte en nyskabelse af en forud eksisterende materie efter Platons opfattelse, men ikke det særlige forsyn med hensyn til gengældelse eller med hensyn til den ubetingede vilje, sådan som vi tror efter

Jad Jehuda - ה

»Som svarer til« disse onder, »fornægtelsen af forsynet med enkelthederne«: Farao fornægtede det guddommelige forsyn med enkelthederne og ville derfor gøre handlinger, som ikke bør gøres, i den tanke, at den Hellige, velsignet være han, ikke fører forsyn med dem.

Jad Jehuda - ו

»Efter Faraos ord: Jeg kender ikke Herren«: hans hensigt er, at han ikke tror på det særlige forsyn. Det kan ikke forklares som en fornægtelse af Guds eksistens, for han sagde jo »det er Guds finger«. Hvad kan vi da sige? Ved »jeg kender ikke Herren« fornægtede han det særlige forsyn, og ved »det er Guds finger« anerkendte han den almene ledelse: hvordan Herren, velsignet være han, leder verden gennem

Jad Jehuda - ו - fortsat

den natur, han har ordnet for den.

Jad Jehuda - ז

Ordet אצבע, finger, har talværdien 163, ligesom navnet אהוה skrevet fuldt ud: אל"ף ה"י וי"ו ה"י, som også giver 163. Dette navn er skabelsesværkets store segl, dannet af begyndelsesbogstaverne i את השמים ואת הארץ, »himlen og jorden«, som det står i Zohar, Bereshit, side 43: »I begyndelsen skabte Gud himlen og jorden. Begyndelsesbogstaverne er אהוה, hvormed himlen og jorden blev skabt. Med א"ה blev himlen og alt, hvad der er i den, skabt; med ו"ה blev jorden og alt, hvad der er i den, skabt osv.« Se dér. Derfor fremgår det af ordet finger, som Farao nævnte, at han troede på verdens nyskabelse.

Jad Jehuda - ח

Trods alt dette kan man ikke indvende: Hvordan troede han ikke på det særlige forsyn, når troen på nyskabelsen også nødvendiggør forsynet med enkelthederne? Ved verdens nyskabelse førte Herren, velsignet være han, jo forsyn med hver eneste enkelthed, som forklaret i Moreh Nevukhim, del III, kapitel 17. Denne indvending er ikke en indvending, for Farao kan have fulgt Platons opfattelse, at Herren, velsignet være han, fornyede sin verden af en forud eksisterende materie og ikke af intet.

Rema fra Fano - fortsat

Torahen. Det er rette og indbyrdes tilsvarende ledelsesmåder, om hvilke der står: »Er Herren iblandt os, eller er der intet?«, היש ה' בקרבנו אם אין (2 Mos 17,7). Hvis vi ikke havde udlagt det som en prøve, ville det være blevet regnet os for et stort bud. Dette er betydningen af »Israel har stjerneindflydelse« og »Israel har ikke stjerneindflydelse« (Shabbat 156a): Den ene lærer siger det ene, og den anden det andet. De omvendte har stjerneindflydelse; de fuldkomment retfærdige har ikke stjerneindflydelse. [1] Se begyndelsen af del IV i traktaten Heqor Din.

Her holdt Abraham fast ved søskendeforholdet, som disse ikke er skinsyge på; tværtimod sagde han: »For at det skal gå mig godt for din skyld« (1 Mos 12,13). De forklarede: »De vil give mig gaver« (Rashi). Det er et forbavsende udsagn sammenholdt med det velkendte, at han i sandhed og retskaffenhed afskyede fortjeneste fra undertrykkelse hele sit liv mere end nogen anden. Derfor må disse gaver alene være et urenhedens navn, som han tog fra Egypten for senere at give det i arv til medhustruernes sønner, efter retten om sønnernes arv af moderens ægteskabskontrakt, ketubbat benin dikhrin. Om dem står: »Abraham gav gaver« (1 Mos 25,6). At han hersker over urenhedens navn og med det optæller en orden af adskillelser for at fjerne det fra Isak og hans sønner, er det, der giver hans nefesh liv i kongens ansigts lys, når han siger: »Og min nefesh skal leve på grund af dig« (1 Mos 12,13).

Jad Jehuda - ח - fortsat

Således nødvendiggør troen på nyskabelsen ikke forsynet med enkelthederne.

Jad Jehuda - ט

»Med hensyn til gengældelse«: at gengælde enhver efter hans handling.

Jad Jehuda • 10–11

»Eller med hensyn til den ubetingede vilje«: at det, så at sige, er sådan for ham, velsignet være han, at føre forsyn med menneskenes veje. Disse to hensyn er rette ledelsesmåder, hvormed Herren, velsignet være han, leder verden og fører forsyn med den. Den ubetingede vilje lader også en tilstrømning af mættende velvilje gå til alt levende gennem Chokhmah og Binah. Det er de tre første, som er indbefattet som én. Som bekendt stiger strømmen ned til bygningens syv dage, som giver hver enkelt gengældelsen efter hans gerninger.

Jad Jehuda - יב

»Og indbyrdes tilsvarende«: hver behøver den anden, og de er indbefattet i hinanden.

Jad Jehuda - יג

»Om hvilke der står: Er Herren osv.«: יש, jesh, er en betegnelse for bygningens syv dage, som åbenbarer deres virkninger. אין, ajin, betegner de tre første, for sådan antydes de i ordet אין: alef antyder Keter, jod Chokhmah og nun Binah, som forklaret i Tikkunim. I

Jad Jehuda - יג - fortsat

forhold til de øvrige sefirot er alle tre på intethedens trin med hensyn til åbenbaring, for de åbenbares ikke så meget. Hensigten med verset er altså, at Israel ville vide, om deres ledelse skete ved jesh eller ved ajin.

Jad Jehuda - יד

»Hvis ikke osv.«: hvis de ikke havde spurgt for at sætte på prøve, ville deres spørgsmål have været passende og et bud. Sådan var det ikke nu, hvor de sagde det for at sætte Herren på prøve. Sådan står der i Zohar, Be-Shallach, side 113; se dér.

Jad Jehuda - טו

»Og det er betydningen«: nogle af vore lærde, må deres minde være til velsignelse, sagde »Israel har stjerneindflydelse«, og andre sagde »Israel har ikke stjerneindflydelse«. I sandhed er de ikke uenige. Hensigten er, at egenskaben jesh er mazzal og lader strømmen gå til de omvendte, mens egenskaben ajin lader den flyde og strømme til de fuldkomment retfærdige.

Jad Jehuda - טז

»Og her osv.«: forfatteren vender tilbage til udlægningen om Abraham og Sara og forklarer

Rema fra Fano - fortsat

Der står: »Og mod Abram handlede han godt« — den Gode, der gør godt, velsignet være han — »for hendes skyld« (1 Mos 12,16), som de lærde sagde (Bava Metsia 59a): »Ær jeres hustruer, så bliver I rige.« »Og han fik får og kvæg osv.« (1 Mos 12,16): Enkelthederne er syv.[2] Om Isak siges: »Og han fik en fårehjord osv.« (1 Mos 26,14): Her er seks.[3] Jakob sagde: »Og jeg fik okse og æsel, får osv.« (1 Mos 32,6): Det er fem.[4] Heraf lærer du, hvor disse besiddelser kom fra til verdens fædre. Ingen menneskehænder var virksomme ved deres overdragelse, men Gedullah, Gevurah og Tiferet, som blandt de guddommelige egenskaber er den femte, sjette og syvende i omvendt retning, som velkendt.[DA310501] De er »den store hånd«, »den stærke hånd« og »en løftet hånd« i deres rette orden ovenfra og ned.

Dette vogtede Jakob sig for, da han sagde til Laban: »Du skal ikke give mig noget« (1 Mos 30,31), efter betydningen »søg freden for byen, hvortil jeg førte jer i eksil osv., for ved dens fred skal I have fred« (Jer 29,7). Hensigten er, at vi netop ved dens fred skal hente næring fra helligheden, som iklæder sig det ydre, og intet andet, som vi nævnte dér i del II, kapitel 9. Den behøver hjælp fra vore gode handlinger. Derfor sagde han: »Også jeg vil sørge for mit hus« (1 Mos 30,30).

Jad Jehuda - טז - fortsat

undervejs de vers, der følger efter det vers, som han indledte dette afsnit med.

Jad Jehuda - יז

»Ved søskendeforholdet«: med ordene »sig dog, at du er min søster«.

Jad Jehuda - יח

»Som disse« — egypterne — »ikke er skinsyge på«, sådan som på ægteskabsforholdet, som urenhedens kræfter plejer at være skinsyge på, som vi fandt ved urtidsslangen.

Jad Jehuda - יט

»Om dem står«: »Og til medhustruernes sønner, som Abraham havde, gav Abraham gaver.« De, må deres minde være til velsignelse, forklarede: Han overgav dem et urenhedens navn. Forfatteren sagde, at det netop er de gaver, han modtog fra Egypten for at give dem i arv til medhustruernes sønner. Det tilkommer dem på grund af deres mors ægteskabskontrakt, efter retten om sønnernes arv af den, ketubbat benin dikhrin.

Jad Jehuda - כ

»Når han siger«: derfor sagde han »og jeg skal leve osv.«

Jad Jehuda - כא

»Og der står: Mod Abram handlede han godt«; det forklarer ikke, hvem der gør godt, og forfatteren foretrækker at forklare det om Herren, velsignet være han.

Jad Jehuda - כב

»Men Gedullah«: det er Chesed for Abraham, hvis hånd er den syvende nedefra og op. Derfor nævnes syv besiddelser hos ham for at vise hans egenskab, som understøtter bygningens syv dage. Den skaffede ham hele denne ære. Sådan er det med Gevurah, Isaks frygt, som understøtter seks sefirot;

Jad Jehuda - כב - fortsat

derfor havde han seks besiddelser. Tiferet for Jakob: dens hånd er den femte, og derfor nævner Skriften fem besiddelser hos ham.

Jad Jehuda - כג

»Og de er hånden osv.«: ingen menneskehænder havde del i fædrenes besiddelser, kun kongernes konges hånd, velsignet være han. Det er den store hånd for Abraham, den stærke hånd for Isak og den løftede hånd for Jakob; sådan kaldes deres egenskaber ved deres navne flere steder i Zohar og Tikkunim.

Jad Jehuda - כד

»Dette vogtede Jakob sig for«: at drage nytte af Laban; han ville kun nyde det, hans egenskab foroven ville bringe ham.

Jad Jehuda - כה

»Efter betydningen søg osv.« (Jer 29): hensigten er også på denne måde. Forfatteren forklarer ordet fred som Shekhinah. Derfor sagde han: »Søg« ved dine gode handlinger »byens fred«; det er Shekhinah, som iklæder sig Babylons byfyrste. »For ved dens fred«: når byens fred opnås, »skal I have fred«, og I skal die og mættes ved dens bryst, der trøster, men ikke fra Babylons fyrste.

Jad Jehuda - כו

»Som vi nævnte dér«: del IV.[DA313101]

Jad Jehuda - כז

»Derfor sagde« Jakob: »Hvornår skal også jeg« ved min løftede hånd »sørge for mit hus?« Afsnit.

KLADDE · uafklaret

Joel Moshe - 1

»Himle, onder osv.«, שמים רעות [usikkert lemma]: [DA313301] efter Abrahams drab ville de bruge et helligt redskab verdsligt. »Som svarer til fornægtelsen af den, der fører forsyn osv.«: en forudsætning forekommer mig. Ved syndfloden står: »Herren sad ved syndfloden osv.« Men er Herren ikke egenskaben אלף? [uafklaret ord]? [DA313302] Vi udlægger jo navnet Havayah som mandligt, og navnet Elohim som kvindeligt og dom. Alligevel er der også i navnet Elohim et indre fra Havayah. Ved syndfloden skjultes Havayahs indre i navnet Elohim foroven ved deres rod i navnet Havayah, og det skete kun gennem Elohim alene, som har talværdien הטבע, naturen, uden forsyn gennem forandring af naturen. Havayahs ledelse kaldes nemlig særligt forsyn, og navnet Elohim alment forsyn. Farao fornægtede det særlige forsyn,

KLADDE · uafklaret · fortsat

Joel Moshe - 1 - fortsat

navnet Havayah, og anerkendte kun navnet Elohim. Det er »jeg kender ikke Herren«, som bekendt.

»At de anerkendte osv.«: vanskeligheden er, at Farao kun anerkendte navnet Elohim, mens אצבע, finger, har talværdien af navnet אהיה, Ehjeh.[DA313303] Derfor svarede han, at de anerkendte nyskabelse af en forud eksisterende materie. Det vil sige efter nogle filosoffers opfattelse: De anerkender, at den Hellige, velsignet være han, fornyede sin verden, men at han fandt en materie, som allerede var til, og skabte mennesket af den, efter Platon, en af filosofferne.

»Med hensyn til gengældelse osv.«: fra de seks enders side, hvor det er i jeshs hemmelighed; den ubetingede vilje er i Keters, ajins hemmelighed. De tre første kaldes ajin. Også her frygtede han, at »de vil dræbe mig«; det er Havayahs mandlige ledelse. »Og dig vil de lade leve«: hun er det kvindelige, navnet Elohim, og de vil have et greb i dig. Det var Faraos hensigt med »hver søn, der fødes osv.« og »hver datter«, det kvindelige, »skal I lade leve«, for han fornægtede det særlige forsyn, som ovenfor.

»Om hvilke der står: Er Herren iblandt os, eller er der intet? Hvis de ikke havde sagt det for at sætte på prøve«: det vil sige som et spørgsmål. »Ville det være blevet regnet som et stort bud«: jesh er fra de seks enders side, hvor det er i jeshs hemmelighed, og det er med hensyn til gengældelse. Den ubetingede vilje er i ajins hemmelighed. I sandhed burde vi ikke? tro på det gennem en prøve, לא' [usikker form], for det er sandheden, at hans ledelse er med hensyn til gengældelse og viljen, som virker ved undere og forandring af naturen.[DA313304] Dette findes i Zohar; se Zohar, slutningen af Be-Shallach, side 112: »Om den, der frembringer adskillelse osv.« Se Zohar, Shelach Lekha, side 301, ved »er der et træ i det eller intet?« Se stederne i Be-Shallach, hvor han afgjorde sagen efter Zohars ord; se dér.

»Der er stjerneindflydelse osv.«: fra Elohims side. »Der er ikke stjerneindflydelse osv.«: fra Herrens side. »Ved søskendeforholdet, som disse osv.«: søskendeforholdet, da han sagde »du er min søster«, er i hemmeligheden om to ansigter, som ovenfor i afsnit 5, uden forening og forbindelse. Disse bliver

KLADDE · uafklaret · fortsat

Joel Moshe - 1 - fortsat

kun skinsyge, når de ser forening, som slangen, der så dem beskæftige sig med samliv og begærede dem, som Rashi forklarede i Bereshit.

»Ær jeres hustruer osv.«: efter betydningen »fra jer giver han rigdom«. »Men Gedullah, Gevurah og Tiferet«: de er ajins egenskab: Gedullah for Abraham, Gevurah for Isak og Tiferet for Jakob. [DA313305] »Som blandt de guddommelige egenskaber osv.«: blandt de ti sefirot tælles den sjette i omvendt retning nedefra og op.[DA313306] Tiferet for Jakob er nemlig den femte nedefra og op: Malkhut, Hod, Jesod, Netsach, Tiferet. Gevurah for Isak er den sjette nedefra og op, og Gedullah for Abraham den syvende nedefra og op. Ligeledes er den store hånd »שבגד"לה?« [usikkert forbindelsesled] Gedullah; den stærke hånd er Gevurah, og den løftede hånd er Tiferet i ret orden ovenfra og ned.[DA313307] Han ønskede at forskønne udtrykket: De var ikke afhængige af menneskehænders gave, men af disse hænder.

Heraf kan et navn forklares, א"ז? ב"ו ג"ה: Den første af fædrene er Abraham, den syvende egenskab; det er א"ז?. Den anden af fædrene er Isak, den sjette egenskab; det er ב"ו. Den tredje af fædrene er Jakob, den femte egenskab; det er ג"ה. Undersøg det nøje.

Tilbage til kapitlet i indholdet

Historisk register: Em Kol Chaj - I - Kapitel 6

KLADDE · uafklaret · fortsat

Joel Moshe - 1 - fortsat

[DA313308] »Dette vogtede Jakob sig for osv.«: han vogtede sig for at tage noget fra Laban. »Efter betydningen søg osv.«: som forklaret i Sefer Kol Bokhim, at Israel בע"ח [uafklaret forkortelse] i renhed gennem Shekhinahs iklædning i skallerne. [DA313309] Derfor ønskede Jakob ikke, at det skulle ske gennem urenheden, sådan som vi nu modtager strømmen. Det er at søge byens fred gennem de ydre. Derfor sagde han: »Hvornår skal også jeg sørge for mit hus?«, og ikke gennem dig.

Afsnit udtrykkeligt tilskrevet Jad Jehuda i den digitale kilde; ordlyden er endnu ikke sammenholdt ord for ord med trykket.

(Jad Jehuda): Egenskaben jesh er mazzal og lader strømmen gå til de omvendte, mens egenskaben ajin lader den flyde og strømme til de fuldkomment retfærdige.

Trykt note - 2

Og han fik får og kvæg, æsler, tjenere, tjenestepiger, hunæsler og kameler.

Trykt note - 3

Og han fik en fårehjord, en kvæghjord og en stor tjenerstab.

Trykt note - 4

Og jeg fik okse og æsel, får, tjener og tjenestepige.

Em Kol Chaj — del I — kapitel 7

Jad Jehuda: א · ב · ג–ד · ה · ז–ח · ט · י · יא · יב · יג · יד · טו · טז · יז · יח · יט · כ · כא

Joel Moshe: 1

Trykt note: 1

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - א

»Og tung osv.«, וכבד [afvigende lemma]: fortsætter slutningen af det foregående afsnit, hvor forfatteren forklarede Jakobs ord »du skal ikke give mig noget« og »hvornår skal også jeg sørge«. Her forklarer han dem på endnu en måde og

Rema fra Fano

De vise har allerede lært os af Daniels ord, da han stod for Nebukadnesar og sagde: »Min herre, måtte drømmen gælde dine hadere og dens tydning dine fjender« (Dan 4,16), at han sagde det med henblik på Shekhinahs ære. Sådan siger jeg også om Nehemias, da Artaxerxes sagde til ham: »Hvorfor ser dit ansigt bedrøvet ud osv.?« (Neh 2,2), og

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - א - fortsat

indleder derfor med Daniel, Nehemias og Ester. [DA314101]

Jad Jehuda - ב

»De vise lærte os«, i Shevuot, kapitel 4: »Hver forekomst af ordet konge i Daniel er verdslig, undtagen osv. Og nogle

Jad Jehuda - ב - fortsat

siger: Også dette er helligt, for der står: Min herre, måtte drømmen gælde dine hadere. Til hvem siger han det? Hvis du antager, at han siger det til Nebukadnesar, hvem er da hans hadere? Israel! Så forbander han jo Israel.«

Jad Jehuda • 3–4

»Sådan siger jeg også om Nehemias«: han talte med kongen, og disse ord var en bøn for Herren, velsignet være han. For der står: »Kongen sagde til mig: Hvorfor ser dit ansigt bedrøvet ud, når du ikke er syg? osv. Kongen sagde til mig: Hvad beder du om? Jeg bad til himlens Gud og sagde til kongen: Hvis kongen finder det godt, og hvis din tjener er god for dine øjne, at du sender mig til Juda, til byen med mine fædres grave, så jeg kan bygge den« (Neh 2).

Jad Jehuda • 5–7

Vanskeligheden er: Kan der mellem kongens spørgsmål »hvad beder du om?« og Nehemias' svar »hvis kongen finder det godt osv.« være tid for Nehemias til at bede, selv blot en kort bøn? Ikke alene med læberne udadtil, men selv indvendigt i hjertet er det umuligt, at han havde timer / tid? til at bede. Derfor er hensigten med »jeg bad til himlens Gud« nødvendigvis ikke, at han bad mellem spørgsmålet og sit svar, men at de ord,

Rema fra Fano - fortsat

der står: »Jeg bad til himlens Gud« (Neh 2,4). Kan der mellem kongens spørgsmål og Nehemias' svar være tid til at bede indvendigt, selv en kort bøn? Hvad var da hans bøn? Selve de ord, som han sagde for kongen, mens hans hjerte var rettet mod himlen. Sådan også ved Ester.

Det er ligefremt, for at lære Judas sønner at lægge råd i vor sjæl, så Herren altid står for os, og vort ord drypper for ham til forsoning, til bøn og til alle vore behov. Også her sagde Jakob til den øvre ære: »Jeg vil tjene dig syv år for Rakel, din yngste datter« (1 Mos 29,18). Om hende står: »Der er løn for din gerning« (Jer 31,15), og »der er håb for din fremtid« (Jer 31,16). Derfor var de i hans øjne som enkelte dage (1 Mos 29,20). Til ham bad han: »Du skal ikke give mig noget« (1 Mos 30,31): at han skulle udvælge hans del af det bedste, så ingen fejl fandtes i den, til himlens ære og ikke af kærlighed til rigdom. Som der står: »Jeg vil igen vogte din hjord; jeg vil beskytte den« (samme sted), som vi snart skal forklare.

Hans ord »hvornår skal også jeg sørge for mit hus?« (1 Mos 30,30) er efter betydningen »hvis jeg ikke er for mig selv, hvem er så for mig?« (Mishnah, Avot 1,14) og hele mishnahen. Begyndelsesbogstaverne i אעשה גם אנכי לביתי danner אגאל, »jeg vil løskøbe«, mit hus. For besiddelserne uden for landet tjente alle til at løskøbe hans evige bolig, efter deres ord, må deres minde være til velsignelse, om verset »i min grav, som jeg gravede til mig« (1 Mos 50,5).[1]

Jad Jehuda • 5–7 - fortsat

hvormed han svarede »hvis kongen finder det godt«, selv var den bøn, han bad til Herren, selv om de så ud som et svar på kongens spørgsmål. [DA314601]

Jad Jehuda - ח

»Sådan også ved Ester«: der står »dronning Ester svarede og sagde: Hvis jeg har fundet yndest for dine øjne, konge osv.« Onkelos oversatte: »Ester løftede sine øjne mod himlen, og dronning Ester svarede og sagde: Hvis jeg har fundet barmhjertighed hos dig, ophøjede konge osv.«[DA314701]

Jad Jehuda - ט

»Og til alle vore behov«: selv når vi taler om dem med mennesker, skal det være som bøn til Herren, velsignet være han, som der står: »Jeg har altid sat Herren for mig.«

Jad Jehuda - י

»Også her« står der ved Jakob: »Jakob sagde: Jeg vil tjene dig syv år.« Ligeledes senere, da Laban spurgte ham: »Hvad skal jeg give dig?«, står der: »Jakob sagde: Du skal ikke give mig noget. Hvis du gør mig dette, vil jeg igen vogte din hjord; jeg vil beskytte den.« Ved alt dette var hans tale til Herren, velsignet være han, og ikke til Laban. Det forekommer mig, at Skriften derfor ikke nogen af de to steder sagde »Jakob sagde til Laban«.

Jad Jehuda - י - fortsat

Ligeledes vogtede Skriften sig ved Daniel, Nehemias og Ester for at nævne Artaxerxes' navn for at vise, at talens hensigt ikke var rettet mod dem. [DA314901]

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - יא

»Til den øvre ære sagde Jakob: Jeg vil tjene dig osv.«, som det står i Zohar, Va-Jikra, side 33, i Raaja Mehemna: »Og dette er Malkhut, he, דגירא? [usikkert ord], som vi kalder det, såsom: Jeg vil tjene dig syv år for Rakel, din yngste datter.«[DA315001] I Zohar, Va-Jetse, side 356, står: »Hvad var Jakobs tanke, siden han ikke sagde ti måneder eller ét år, men syv år? Hvorfor? Jakob handlede med visdom osv., og alle syv øvre år hvilede over Jakob osv. Sagens hemmelighed er, at der står: De var i hans øjne som enkelte dage. Hvad er som enkelte dage? Alle syv år vejede han i sine øjne som de øvre, der er ét og ikke skilles, og alle er ét, idet de er knyttet til hinanden.« Så langt citatet. Han udlagde altså »jeg vil tjene dig syv år« som de syv øvre sefirot og »for Rakel, din yngste datter« som Malkhut.

Jad Jehuda - יב

»Om hende står«: »Rakel græder over sine børn osv. Så siger Herren: Hold din stemme fra gråd og dine øjne fra tårer, for der er løn for din gerning osv.« I Zohar, Va-Jikra, side 34: »Rabbi Chijja sagde til ham: Hvad er Rakel græder over sine børn? Han sagde til ham: Vi har lært, at dette er Israels forsamling og Jakobs hustru? osv.« Det vil sige Malkhut, som kaldes Israels forsamling. Forfatterens hensigt er, at udtrykket »jeg vil tjene dig« er som udtrykket gerning dér.[DA315101]

Jad Jehuda - יג

»Derfor var de osv.«: det er allerede forklaret i den nævnte Zohar, Va-Jetse.

Jad Jehuda - יד

»Og til ham bad han«: Jakobs ord »du skal ikke give mig noget osv.« var ikke et svar til Laban. Derimod bad Jakob med dette til ham, velsignet være han, om at udvælge hans del af den bedste hjord.

Jad Jehuda - טו

»Ingen fejl osv.«: han udlagde מאומה, noget, som מום, fejl: Giv mig ikke dyr med fejl, men af det bedste. Jakob bad ikke om dette af kærlighed til rigdom, for at hans hjord skulle være høj i pris.

Jad Jehuda - טז

»Men til himlens ære«: handlingen med stavene blandt fårene var en billedlig handling for udvælgelsen af de hellige sjæle, som det snart skal forklares i afsnit 9. Derfor ønskede hans sjæl til denne billedlige handling fuldkomne dyr uden fejl.

Jad Jehuda - יז

»Som der står: Jeg vil igen osv.«: hensigten er: Hvis du gør mig dette, at give mig dyr uden fejl, »vil jeg igen vogte din hjord«, det vil sige sjælene. Dem vil jeg beskytte for derved at føre dem ud af jernovnen.

Jad Jehuda - יח

»Og hans ord hvornår skal jeg sørge osv.«, som Jakob sagde tidligere, er efter mishnahen i første kapitel af Avot: Han sagde: »Hvis jeg ikke er for mig selv, hvem er så for mig? Og når jeg kun er for mig selv, hvad er jeg så? osv.« Den skjulte forklaring er: Hvis jeg ikke har Malkhuts egenskab, som kaldes אני, jeg, som forklaret flere steder i Zohar og især i Ki Tetse, hvem er så for mig? Sådan forklarede også Zohar, Bereshit, side 70, Hillels ord: »Hvis jeg er her, er alt her, og hvis jeg ikke er her, hvem er her?« Se dér. »Og når jeg kun er for mig selv«: når denne egenskab er for mig alene, uden at jeg også gavner andre, hvad er jeg så? Se traktaten Heqor Din, del I, kapitel 22. Også her sagde Jakob: »Hvornår skal også jeg sørge for mit hus?« Det vil sige: Hvornår skal jeg også gavne andre og gøre også Malkhuts egenskab, som kaldes אנכי, jeg, som forklaret i Zohar, Jitro, til noget for mit hus, Israels hus, de hellige sjæle?

Jad Jehuda - יט

»Og der er osv.«: forfatteren udlagde endnu »hvornår skal jeg sørge osv.« på en anden måde: Begyndelsesbogstaverne i אגאל er אעשה גם אנכי לביתי, jeg vil løskøbe. Hensigten er Jakobs ord: »Send mig bort, så jeg kan rejse til mit sted og mit land osv.«, for hvornår skal jeg løskøbe mit hus, min evige bolig? Hensigten er hans grav, hans del i Makhpelas hule, som han måtte løskøbe og købe fra Esau. Forfatteren kunne have udlagt verset sådan uden den nævnte bogstavdannelse, men han foretrak at udlede ordet løskøbelse af begyndelsesbogstaverne, fordi det anvendes om et hus eller en mark, der er fædrenes ejendom.

Jad Jehuda - כ

»For besiddelserne uden for landet«, som Jakob bragte fra Labans hus, var hans redskaber til at løskøbe hans del i Makhpelas hule.

Jad Jehuda - כא

»Efter deres ord, må deres minde være til velsignelse«, i Bereshit Rabbah, afsnittet Va-Jechi. Rashis ord dér er: »Som jeg gravede« efter sin ligefremme betydning, og dens udlægning osv. er som »som jeg købte«. Endnu en udlægning er udtrykket כרי, en bunke: Jakob tog alt det sølv og guld, som han bragte fra Labans hus, lavede det til en bunke og sagde til Esau: »Tag dette for din del i hulen.« Så langt citatet.

KLADDE · uafklaret

Joel Moshe - 1

»Med henblik på Shekhinah osv.«: מראי, min herre, er rettet mod Shekhinah. »Jeg bad til Gud osv.«: han bad slet ikke mellem kongens spørgsmål og sit svar; selve ordene, som han rettede mod himlen, var bønnen, ligesom hos Daniel. »Sådan også Ester«: derfor sagde han »hvis kongen finder det godt«, hvor hun antydede den hellige konge. De udlagde ikke uden grund, at han sagde det med henblik på Shekhinah, for det forklares i Zohar, Balak, side 374, med følgende ord: »Og han sagde: Børnene, som han nådigt har givet osv.« Den hellige ånd sagde det, og derfor er der zakef gadol over ordet »han sagde«, på en skjult måde. Så langt citatet. Det forklares בכ"י [uafklaret forkortelse], at zakef gadol er Havayahs skikkelse: to jod og vav i midten, sådan :ו. Ligeledes ved verset »og vi skal se?, hvad der bliver af hans drømme« siger den hellige ånd det, som Rashi, må hans minde være til velsignelse, forklarede. Også her er der zakef gadol over ordet »og vi skal se«. Sådan også over מראי i Daniel. Undersøg det nøje.

»Til den øvre ære sagde Jakob osv.«: fordi han i det foregående afsnit anførte »hvornår skal jeg sørge osv.«, forklarer han det. »Til æren«, som er Chokhmah: talværdien 32, visdommens 32 stier. Det er, hvad Jakob sagde til Laban: לב"ן קו"ל לחכמ', »Laban, en røst til Chokhmah« [uafklaret forbindelse], som er fra Cheseds side, som hvid sne, den øvre Abba.[DA316101] Jakob sagde, at han ville tjene syv år, en antydning af bygningens seks dage og sefirot. »For Rakel, din yngste datter« er Malkhut, for at opnå Malkhuts egenskab. Indvend ikke: Hvordan sagde han syv år? Der er kun seks indtil Malkhut, for han sagde »for Rakel, din yngste datter«, som er Malkhut. Svaret er, at også i det mandlige findes Malkhuts egenskab i kronens hemmelighed.

KLADDE · uafklaret · fortsat

Joel Moshe - 1 - fortsat

Dette forklares i Zohar, Va-Jetse, side 340: »Hvad er som enkelte dage? Alle syv år vejede han i sine øjne som de øvre, som er ét osv.« Se dér. Det vil sige bygningens syv dage. Det er, hvad han slutter med: »Derfor var de i hans øjne som enkelte dage.« Det er hemmeligheden i verset »kender I Laban, Nakhors søn?«; det angiver Chokhmahs navn, som kaldes Laban, fuldkommen barmhjertighed, 32 stier. »ובו'לנ"ו« [uafklaret bogstavled] viser Binahs halvtreds porte, fordi Binah er indbefattet hos ham, for de øvre fæller skilles ikke.[DA316102] Derved betegnes Chokhmah med navnet Jah, י"ה; »søn, øvre Chokhmah«, בן חכמה עליינה [uafklaret forbindelse], er den, der nævnes ved »Laban, Nakhors søn«; נ', »som hvid sne« [uafklaret bogstavled], for han er en øvre søn, der er skjult i Keter, som bekendt. [DA316103] Det er »Nakhors søn« efter det øvre forbillede, og med denne ære talte vor fader Jakob, fred være med ham.

»Jeg vil igen vogte din hjord osv.« siges om de hellige sjæle, som nedenfor i det efterfølgende afsnit og afsnit 9. »Efter betydningen hvis jeg ikke er for mig selv osv.«: Hillel sagde: »Hvis אני, jeg«, som er Malkhuts egenskab, »ikke er for mig«, לימי לי [usikker forbindelse], for alt afhænger af den, og mennesket kan ikke knytte sig til det høje, men kun alt gennem den, i hemmeligheden »hvis jeg er her, er alt her«.[DA316104] »Og hvis jeg kun er for mig selv«: hvis jeg ikke har fuldendt andre, men alene skaffet mig selv fuldkommenhed fra trinene i »jeg«, hvad er jeg da? »Og hvis ikke nu, hvornår?« Sådan var også Jakobs ord: »Hvornår skal også jeg sørge for mit hus?«, hvor אנכי, jeg, er Malkhuts egenskab. »For mit hus«: hans leje var fuldkomment, så han også kunne fuldende dem på dette trin. »Hvornår skal jeg sørge« svarer til »hvis ikke nu, hvornår?«

»For at løskøbe hans evige bolig«: det er graven, som han købte fra Esau, delen i Makhpelas hule, med de besiddelser uden for landet, som han tog fra Laban.[DA316105]

Trykt note - 1

(Rashi) Udlægningen er udtrykket כרי, en bunke: Jakob tog alt det sølv og guld, som han bragte fra Labans hus, lavede det til en bunke og sagde til Esau: »Tag dette for din del i hulen.« Så langt citatet.

Tilbage til kapitlet i indholdet

Historisk register: Em Kol Chaj - I - Kapitel 7

Em Kol Chaj — del I — kapitel 8

Jad Jehuda: א · ב · ג · ד · ה · ו · ז · ח · ט · י · יא

Joel Moshe: 1

Trykt note: 1

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - א

»Eller også osv.«: forfatteren udlagde »jeg vil løskøbe mit hus«, som han nævnte i det foregående afsnit, på endnu en måde: Hvornår vil jeg løskøbe de tolv stammer? De er jo hans hus, som der står: »Så siger Herren til Jakobs hus, som udfriede Abraham« (Es 29), og derefter: »For når han ser sine børn osv.« Vore lærde, må deres minde være til velsignelse, sagde om dette, at Abraham ved deres fortjeneste blev reddet fra Ur i Kaldæa, som forklaret i Midrash Rabbah, Toledot, og Tanchuma dér, og især i Zohar, Acharei, side 101 [lakune][DA316501]. De behøvede selv løskøbelse, fordi de var født uden for landet. Derfor tilvejebragte Jakob løskøbet af deres sjæle med de besiddelser, han erhvervede i Labans hus. Om dette sagde han »hvornår skal jeg sørge osv.«

Jad Jehuda - ב

Herrens tanke, velsignet være han, tilsluttede sig, at Jakob købte Sikem, for det var åbenbart for ham, velsignet være han, at Josef ville blive solgt i Sikem. Det var godt i Guds

Rema fra Fano

Eller også: »Jeg vil løskøbe mit hus« — det er Jakobs hus, som udfriede Abraham, det vil sige de tolv stammer, som der står: »For når han ser sine børn osv.« (Es 29,23). Ved deres fortjeneste blev han reddet fra Ur i Kaldæa. Fordi de blev født uden for landet, tilvejebragte han løskøbet af deres sjæle ved sine hænders møje. Af det sendte han en gave til Esau, og af det købte han Sikem af Hamors sønner. Den øvre tanke tilsluttede sig dette, så Josef ikke skulle sælges som slave under et andet herredømme i folkenes byer. Hans brødre skulle først herske over ham under hellighedens herredømme, og derefter skulle han herske over hele Egyptens land som ly og skjul mod Israels underkastelse under egypterne, som forklaret i Zohar (del I, 184a).[1]

Dekretet »og de skal tjene dem«, som blev sagt mellem stykkerne, krævede nemlig egentlig trældom. Det blev opfyldt ved Josef, hvis krop var ejet af Egypten. Hvis han var steget derned med kroppens underkastelse, uden at hans brødre først havde hersket over ham, men var blevet taget til fange af midjanitter eller ismaelitter og solgt dér, kunne han være blevet opslugt blandt dem for evigt. En stamme var da blevet fjernet fra Israel — Gud forbyde det;

Jad Jehuda - ב - fortsat

øjne, at Jakob først købte Sikem, så Josef ikke skulle sælges uden for landet.

Jad Jehuda - ג

»Som forklaret i Zohar«, Va-Jeshev, side 414, med følgende ord: »Israel sagde til Josef: Vogter dine brødre ikke hjorden i Sikem? osv. Jakob, den fuldkomne, elskede jo Josef mere end alle sine sønner og vidste, at alle hans brødre hadede ham. Hvorfor sendte han ham til dem? Han mistænkte dem ikke, for han vidste, at de alle var retfærdige, og mistænkte dem ikke. Men den Hellige, velsignet være han, forårsagede alt dette for at opfylde det dekret, han udstedte mellem stykkerne. Jeg fandt i de gamles bøger, at disse Jakobs sønner måtte herske over ham, før han steg ned til Egypten. For hvis han var steget? ned til Egypten, og de ikke først havde hersket over ham, kunne egypterne have hersket over Israel for evigt. Det blev opfyldt ved Josef, som blev solgt som træl, og de herskede over ham. Selv om Josef senere var konge, og egypterne var hans trælle, viste det sig, at Israel herskede over

Jad Jehuda - ג - fortsat

dem alle.« Så langt citatet. Det er forfatterens ord foran os.[DA316701]

Jad Jehuda - ד

»Reglen om den hebraiske træl osv.«: forfatteren gav en god begrundelse for den nævnte Zohar. Han sagde: Om en hebraisk træl solgt til en ikkejøde står der i Behar: »Han skal regne med sin køber«, »og han skal betale sin salgspris tilbage til ham osv.« Det vil sige, at han går fri ved nedsættelse af summen: Fra sin løskøbspris trækker han det beløb, der efter beregningen svarer til de forløbne år. Dette gælder kun, når sælgeren er israelit, for reglen gælder en, der sælger sig selv, eller som retten sælger, og ikke en, som en ikkejøde sælger. Han er blot en fange, der bliver solgt, og går hverken fri ved nedsættelse af summen eller ved de øvrige måder, som en hebraisk træl går fri på. Sådan ville det have været med Josef, hvis han var solgt af midjanitter eller ismaelitter, som ikke havde købt ham af hans brødre.

Rema fra Fano - fortsat

hvem kunne genrejse den? Reglen om, at en hebraisk træl kan gå fri ved en nedsættelse af løskøbssummen, når han er solgt til en afgud, עקר, gælder nemlig kun, når sælgeren er israelit.

Selv om Josef senere var konge, og egypterne var hans trælle gennem en vis ejendomsret over deres kroppe, idet han holdt dem i live med brød, kunne man dog sige: Det er en tilfældighed, at en træl hersker over fyrster. De sagde jo: »Og vi vil være Faraos trælle« (1 Mos 47,25), ikke dine. Det gælder så meget desto mere, efter at Israel blev gjort til trælle i Egypten: Selv Josefs kongemagt ville hverken gavne eller redde.

Men nu, da hans brødre solgte ham på deres arvelods jord i Israels land, »skal han have løskøbelse«, og »han skal regne med sin køber«. Han fik således sin løskøbssum nedsat og gik ud til at sikre livsophold og føde. Også i alle kongemagtens øvrige ordninger udøvede han herredømme alle sine dage i Egypten. Alligevel var han altid bøjet og underkastet frygten for fællesskabet i Herrens forsamling, for om hans brødre står: »De befalede til Josef« (1 Mos 50,16), selv da de underkastede sig ham. Det viste sig, at Israel herskede over dem alle.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - ה

»Og selv om osv.« er fra den nævnte Zohar. Selv om Josef blev konge, og hans trældom blev brudt — ingen frigivelse er jo større end dette — og egypterne desuden var hans trælle, idet han købte dem med brød, så man ikke kan sige, at han skulle være opslugt for evigt, ville man dog sige, at Josef kun blev konge ved en tilfældighed [lakune][DA316901] for at herske over dem. Egypterne blev heller ikke hans trælle, som de var præcise med i deres formulering: De sagde ikke »vi vil være dine trælle«, men »Faraos«.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - ו

וא"ל [uafklaret forkortelse]: Da det skulle ske, at forholdet senere vendte sig, og egypterne gjorde Israel til trælle, Hvad gavner det os da at sige, at Josef var konge? Af alle disse grunde ville Israel være blevet opslugt i Egypten, hvis Josef var blevet solgt uden sine brødres medvirken.[DA317001]

Jad Jehuda - ז

»Men nu, da hans brødre solgte ham«: han havde status som hebraisk træl solgt af en israelit til en ikkejøde. Desuden skete salget i Israels land. »Han skal have løskøbelse osv.«

Jad Jehuda - ח

»Og gik ud til at sikre livsophold og føde«: for at forsørge Egypten og sine brødre i hungersnødens år, som Skriften siger: »For at sikre livsophold sendte

Jad Jehuda - ח - fortsat

Gud mig foran jer.«

Jad Jehuda - ט

»Og altid osv.«: han var alligevel underordnet sine brødre, og frygten for fællesskabet hvilede over ham.

Jad Jehuda - י

»Selv da de underkastede sig«: da hans brødre ydmygede sig for ham og bad for deres liv, står der

Jad Jehuda - י - fortsat

om dem: »De befalede.«

Jad Jehuda - יא

»Det viste sig, at Israel osv.«: den nævnte Zohars ordlyd.

KLADDE · uafklaret

Joel Moshe - 1

»Jakobs hus, som udfriede osv.«: se Zohar, Acharei, side 108. Dér forklares, at børnene i Jakobs hus, hvis leje var fuldkomment, ved deres retfærdighed reddede Abraham fra Ur i Kaldæa. Fra Zohar, Lekh Lekha, er det kendt, at tværtimod: Jo stærkere helligheden er, desto mere hviler urenheden først i den. Sådan kan den kendes, som Israels land først var i kana'anæernes hånd og Batseba i Urias' hånd, og sådan dem alle. Disse børn, hvis leje var fuldkomment, blev født uden for landet. Senere løskøbte Jakob dem med sine penge, »og de slog fra Esaus hånd«, והכו מיד עשו [uafklaret forbindelse]. Det er »jeg vil løskøbe mit hus«. [DA317601]

»Som forklaret i Zohar osv.«: stedet er Zohar, Va-Jeshev, side 414: »Jeg fandt i de gamles bøger.« Se dér, så vil du se, at forfatteren tilføjede lidt for at gøre hemmeligheden forståelig. »Kun når han sælges af en israelit osv.«: hvis Josef derimod var blevet solgt gennem midjanitter, uden sine

KLADDE · uafklaret · fortsat

Joel Moshe - 1 - fortsat

israelitiske brødre, ville han ikke være gået fri ved nedsættelse af summen. »De befalede til Josef osv.«: de befalede ham efter Jakobs død, selv om de var underkastet ham.

Trykt note - 1

(Zohar, del I, Va-Jeshev, blad 184a) »Israel sagde til Josef: Vogter dine brødre ikke hjorden i Sikem? Kom, så vil jeg sende dig til dem.« Jakob, den fuldkomne, elskede jo Josef mere end alle sine sønner og vidste, at alle hans brødre hadede ham. Hvorfor sendte han ham til dem? Han mistænkte dem ikke, for han vidste, at de alle var retfærdige, og mistænkte dem ikke. Men den Hellige, velsignet være han, forårsagede alt dette for at opfylde det dekret, han udstedte mellem stykkerne. Jeg fandt i de gamles bøger, at disse Jakobs sønner måtte herske over ham, før han steg ned til Egypten. For hvis han var steget ned til Egypten, og de ikke først havde hersket over ham, kunne egypterne have hersket over Israel for evigt. Det blev opfyldt ved Josef, som blev solgt som træl, og de herskede over ham. Selv om Josef senere var konge, og egypterne var hans trælle, viste det sig, at Israel herskede over dem alle.

Tilbage til kapitlet i indholdet

Historisk register: Em Kol Chaj - I - Kapitel 8

Em Kol Chaj — del I — kapitel 9

Jad Jehuda: א · ב–ג · ד · ה · ו · ז–ח · ט · י · יא · יב · יג · יד · טו · טז · יז · יח · יט · כ

Joel Moshe: 1

Jad Jehuda - א

»Og ved handlingen med stavene osv.«: forfatteren vendte tilbage til sin udlægning i afsnit 7. Han sagde, at Jakobs placering af stavene i renderne og hele hændelsen var en billedlig handling for at føre det, der antydes foroven, fra mulighed til virkelighed. Det vil sige gennem stavene at udskille de hellige sjæle og føre

Rema fra Fano

Vor fader Jakobs handling med stavene rummer en billedlig handling for at udskille de hellige sjæle fra jernovnen, som der står: »Han vendte fårenes ansigter«, efter betydningen »en hjord af mennesker«, som Ezekiel sagde, »mod det bundne«, עקוד: det er Isak. Eller også rettede han dem mod ofrenes betydning, som vi lærer: »Man snører ikke lammet sammen, men binder det ved forben og bagben.«

Jad Jehuda - א - fortsat

dem ud af skallerne, som de var faldet ned i. Se Zohar, Va-Jetse, side 371.

Jad Jehuda • 2–3

»Som der står: Han vendte osv.«: derfor vendte han fårenes ansigter mod det bundne, efter betydningen »en hjord af mennesker« i Ezekiel (36): »Også dette vil jeg lade Israels hus bede mig om at gøre for dem: Jeg vil gøre dem talrige

Jad Jehuda • 2–3 - fortsat

som en hjord af mennesker osv. Sådan skal de ødelagte byer blive fyldt med en hjord af mennesker osv.« Disse ord kan smukt udlægges på den ophøjede måde om de hellige sjæle, som skal udgå fra det sted, de faldt til. Også her vendte Jakob fårenes ansigter mod det bundne: Isak, som blev bundet på alteret, for at antyde, at de hellige sjæle skulle vende tilbage til Isaks afkom; eller for at nævne Isaks binding, ved hvis fortjeneste sjælene skulle vende tilbage.

Jad Jehuda - ד

Eller også: Når han vendte fårenes ansigter mod det bundne, rettede han dem mod ofrenes betydning efter Rambans ord i Va-Jikra: Betydningen er, at mennesket under offerhandlingen skal tænke på, at han har syndet mod sin Gud med krop og sjæl, og at hans blod burde udgydes og hans krop brændes, hvis ikke skaberens godhed havde taget en erstatning fra ham og sonet gennem dette offer, så dets blod er i stedet for hans blod, liv i stedet for liv, og offerets hovedlemmer svarer til hans hovedlemmer.

Vor lærer Bachja gav som bevis for denne begrundelse det, de lærde, må deres minde være til velsignelse, udlagde om »han bragte den som

Rema fra Fano - fortsat

Vi vender tilbage til Abraham, som sagde til Sodomas konge: »Om jeg tager noget af alt dit!« Han modtog kun gaver fra Abimelek for at vise forsoning og på betingelse af at give dem tilbage. De tusind i sølv, som han nævnte for Sara, skal nemlig uden tvivl forstås som sølvværdien. Det er netop de får og det kvæg, som Skriften nævner ved selve overdragelsen. Hvis du ikke siger sådan, hvorfor nævnte Abimelek dem så ikke for Sara for at berolige hende yderligere? Senere gav Abraham dem også tilbage til Abimelek ved pagtslutningen. Men han gav ikke tjenerne og tjenestepigerne tilbage, for de havde gennemgået omskærelse og neddykning og var indbefattet i »de sjæle, de havde frembragt«. Hvordan kunne han føre dem tilbage til deres afvigelse?

De var derimod Isaks tjenere, som nævnes ved brøndene, de gravede i Gerars dal. De var nemlig stedets folk og kendte vandets udspring. Gerars hyrder ville undertrykke dem, som Midjans hyrder gjorde mod Jetros døtre, fordi de havde forladt deres veje. Vore lærde har allerede nævnt, at da de bemægtigede sig den første brønd, tørrede den ud i deres hænder; da de gav den tilbage, sprang den af sig selv. Den anden tørrede ud og sprang ikke igen. Den tredje bemægtigede de sig slet ikke. Men Isaks hyrder reddede på hans befaling tjenerne fra filistrenes hånd. Vi lærer altså, at Isaks hyrder er én gruppe og Isaks tjenere en anden. Det er en præcis iagttagelse af Skriften.

Jad Jehuda - ד - fortsat

brændoffer i stedet for sin søn«. Hvad er »i stedet for sin søn«? Ved enhver tjeneste, Abraham udførte med vædderen, bad han: »Må det være din vilje, at denne tjeneste skal være, som om den blev udført på min søn, som om han var slagtet, som om hans blod var stænket, som om han var brændt og blevet til aske.« Ud fra dette udlagde forfatteren »han vendte fårenes ansigter mod det bundne« som en antydning af, at ofrene ser mod mennesket, som burde være bundet i deres sted. Muligvis antydes også den bundne Isak, som er bevis for denne begrundelse.

Jad Jehuda - ה

»Som vi lærer« i begyndelsen af Tamid, kapitel 4: Ofrene skal være bundet. Efter vor lærer Bachjas ord synes det at være meningen med Gemara dér: »Der er lært: Hånd og fod, som bindingen af Isak, Abrahams søn«, for at vise offerets betydning.

Jad Jehuda - ו

»Vi vender tilbage til Abraham«, som vi forlod i afsnit 6.

Jad Jehuda • 7–8

»Som sagde til Sodomas konge: Om jeg tager osv.«, fordi han hadede gaver. De gaver, han modtog fra Abimelek, som der står i Va-Jera: »Abimelek tog får og kvæg, tjenere og tjenestepiger og gav dem

Jad Jehuda • 7–8 - fortsat

til Abraham«, var derimod for at vise forsoning, for at vise ham, at han havde ladet sig forsone.

Jad Jehuda - ט

»Og på betingelse af at give tilbage«, som det snart skal forklares.

Jad Jehuda - י

»For tusind i sølv«: indvend ikke, hvorfor Abraham ikke også gav de tusind i sølv tilbage til Abimelek, som denne havde givet ham, sådan som det synes af Skriftens ligefremme ord: »Til Sara sagde han: Se, jeg har givet din bror tusind i sølv.« Han gav ham nemlig aldrig tusind i sølv; de tusind, som han nævnte for Sara, skal forstås som sølvværdien: de får og det kvæg, som han gav ham. Sådan forklarede også Ramban, må hans minde være til velsignelse; se dér.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - יא

»Hvis du ikke siger sådan«, men vil forklare det som tusind i faktisk sølv ud over får og kvæg, bliver det vanskeligt, hvorfor Abimelek ikke også nævnte får og kvæg for Sara, א"ז [uafklaret forkortelse], som sagt.[DA319001]

Jad Jehuda - יב

»Senere gav han dem tilbage«, som der står i Va-Jera: »Abraham tog får og kvæg og gav dem til Abimelek, og de to sluttede pagt.«

Jad Jehuda - יג

»Men han gav ikke tjenerne tilbage«: han gav heller ikke Abimelek de tjenere og tjenestepiger tilbage, som han havde modtaget fra ham, fordi han allerede havde ladet dem omskære og neddykke og ført dem ind under Shekhinahs vinger.

Jad Jehuda - יד

»De er indbefattet i de sjæle, de havde frembragt«: vore lærde, må deres minde være til velsignelse, sagde, at Abraham førte konvertitter ind osv.

Jad Jehuda - טו

»Som nævnes ved brøndene«: som der står i Toledot: »Isak drog derfra og slog lejr i Gerars dal osv. Isaks tjenere gravede i dalen og fandt dér en brønd med levende vand. Gerars hyrder stred med Isaks hyrder og sagde: Vandet er vores. Han kaldte brønden Esek, for de stred med ham. De gravede en anden brønd og stred også om den osv. Han gravede en anden brønd, og de stred ikke om den osv.« Forfatteren forklarer undervejs, at Gerars hyrder

Jad Jehuda - טו - fortsat

derfor ville undertrykke Isaks tjenere: De var blevet konvertitter og havde forladt deres handlinger.

Jad Jehuda - טז

»Som Midjans hyrder mod Jetros døtre«: der står »hyrderne kom og drev dem bort«. De lærde, må deres minde være til velsignelse, sagde i Shemot Rabbah, og Rashi anførte det: På grund af den bandlysning, de havde lagt over Jetro, fordi han havde forladt afgudsdyrkelsen.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - יז

»Vore lærde har allerede nævnt osv.«: som det står i Jonatans Targum om »Gerars hyrder stred osv.« Se dér. Ramban nævnte [lakune][DA319601] det, som skete gennem Isaks tjenere, efter at de var blevet konvertitter.

Jad Jehuda - יח

»Da de gav den tilbage«: til Isak.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - יט

»Men Gerars hyrder« var ikke de tjenere, som gravede de tre brønde [lakune][DA319801]; de var sande konvertitter. Ikke sådan disse hyrder: De gjorde kun det, at de reddede tjenerne på Isaks befaling.[DA319802]

Jad Jehuda - כ

»Det er en præcis iagttagelse af Skriften«: den begyndte med tjenerne, da den sagde »Isaks tjenere gravede«, og sluttede med hyrderne: »De stred med Isaks hyrder«, som sagt.

KLADDE · uafklaret

Joel Moshe - 1

»Og ved handlingen med stavene osv.«: se Zohar, Va-Jetse, side 341. Du vil dér finde, at det, Jakob, fred være med ham, gjorde med stavene — »han afskrællede i renderne«, »jeg gik forbi den dovne? mands mark« — med begyndelsesbogstaverne ע"ל צ"אן ל"בן, »over Labans får«,[DA320001] kun var en billedlig handling forneden fra det øvre. »Han afskrællede i renderne« for at stille fårene, Israel, som kaldes får og er hellige sjæle, for sig og Labans får for sig. Måden, han udbedrede på, forklares for dem, der kender hemmeligheden, ved verset אלה"י? [usikker versbetegnelse], som kaldes helligt?; dér forklares det udførligt.[DA320002]

»Efter betydningen en hjord af mennesker osv.«: det er hellige sjæle. »Eller han rettede dem mod ofrenes

KLADDE · uafklaret · fortsat

Joel Moshe - 1 - fortsat

betydning«: som bekendt blev offerets fødder og hænder bundet som ved bindingen af Isak, Abrahams søn. Sådan var hans binding, og det er en billedlig handling. Ligesom vi siger: »Og når hænderne sænkes, drypper hænderne«, ידלף הידים [afvigende ordlyd],[DA320003] bevirker hændernes sænkning forneden urenhed, som nævnt ovenfor ved håndløftningen. Ved offeret udbedres det gennem føddernes løft op til hænderne, så føddernes egenskab indbefattes i hænderne. Også her sagde Jakob »bundne« med denne hensigt.

»Hvis du ikke siger sådan«: gav han ikke tusind i faktisk sølv samt får og kvæg? Hvorfor nævnte Abimelek dem så ikke, da han sagde til Sara: »Se, jeg har givet din bror tusind i sølv«? Hvorfor nævnte han ikke de får og det kvæg, han gav ham? Derfor var de får og det kvæg, han gav ham, bestemt tusind i sølv værd; det er de tusind i sølv, han nævnte, og senere gik de tilbage til ham ved pagtslutningen.

Tilbage til kapitlet i indholdet

Historisk register: Em Kol Chaj - I - Kapitel 9

KLADDE · uafklaret · fortsat

Joel Moshe - 1 - fortsat

»For de var stedets folk osv.«: de tjenere, som Abraham gjorde til konvertitter, havde tidligere tilhørt Abimelek og kendte derfor vandets udspring og de oprindelige brønde. »Som Midjans hyrder osv.«: de drev dem bort, fordi Jetro havde forladt afgudsdyrkelsen, og bandlyste ham. Sådan også her: Fordi de var blevet konvertitter, undertrykte Gerars hyrder dem. »Vore lærde har allerede nævnt osv.«: i Jonatans Targum. Det er en antydning af de tre helligdomme, der blev rejst: Det første hus blev ødelagt og genoprettet; det lå kun ødelagt i halvfjerds år og blev derefter bygget. Det andet blev bygget og ødelagt og blev ikke bygget igen. Det tredje skal snart bygges i vore dage, og de skal aldrig bemægtige sig det. »Isaks hyrder er én gruppe og tjenerne osv.«: de, som blev konvertitter, kaldes Isaks tjenere, og Isaks hyrder reddede de nævnte tjenere.

Em Kol Chaj — del I — kapitel 10

Jad Jehuda: א · ב · ג–ה · ו · ז · ח · ט · י–יב · יג · יד · טו · טז · יז–יח · יט

Joel Moshe: 1

Jad Jehuda - א

»Kvinden dog osv.«: ovenfor i afsnit 5 sammenlignede forfatteren omsorgen for Sara med månens formindskelse og har indtil nu udfoldet udlægninger, som fulgte deraf. Her vender han tilbage til det oprindelige emne.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - ב

»Efter deres ord, må deres minde være til velsignelse«: slutningen af kapitlet Ha-Ba, ע״י [uafklaret forkortelse], hvor man tvinger til skilsmisse af grunden »jeg

Rema fra Fano

Kvinden behøver dog især børn, som er en stav for hendes hånd, efter deres ord, må deres minde være til velsignelse. Gennem dem bliver hun elsket af sin mand, som de sagde: »En kvinde er kun til for børn.« Der står: »Dine sønner skal ægte dig«, for sæddråberne, som børnene dannes af, parrer sig bestandig med hende gennem alle svangerskabets dage og fører hendes fuldkommenhed fra mulighed til virkelighed. Samtidig fuldender børnene uden tvivl målet i hende, fordi hun ikke har egen fuldkommenhed som manden. Derfor sagde de, at hendes erkendelse er let, og hun søger sin fuldendelse gennem dem,

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - ב - fortsat

behøver en stav for min hånd«. [DA320401]

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda • 3–5

»Elsket af sin mand«: han giftede sig jo med hende med dette formål, som sagt: »En kvinde er kun til for børn.« Det er »dine sønner skal ægte dig« (Es 61). [DA320601] Umiddelbart giver dette udtryk ingen mening, for ægteskabelig omgang hører kun til manden. Men sagen er, at sæddråberne bestandig »græsser«, רועות [usikkert ord], virker og

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda • 3–5 - fortsat

gavner i hende; efter dette bruger han udtrykket ægteskabelig omgang. [DA320602] Verset lærer os, at børnene selv samtidig fuldender det nævnte mål i hende. Uden at frembringe efterkommere har kvinden nemlig ikke egen fuldkommenhed som manden, der er pålagt buddene. Derfor sagde de »en kvinde er kun til for børn«, og derfor sagde de også »kvinders erkendelse er let«, fordi de ikke har fuldkommenhed i sig selv.

Jad Jehuda - ו

»Gennem dem«: børnene.

Jad Jehuda - ז

»Selv om buddet ikke er pålagt hende«: manden er pålagt at være frugtbar og talrig, kvinden ikke, som forklaret i sidste kapitel af Jevamot, og sådan har alle lovafgørere fastsat det. Hun sagde kun »giv mig børn« for gennem dem at føre sin fuldkommenhed ud i virkeligheden.

Jad Jehuda - ח

»Og når den føjes til hende osv.«: da børnene selv fuldender målet, er der her tre: faderens erkendelse, børnenes erkendelse, som fuldender deres væsen, og formgiverens erkendelse, den Velsignedes øvre

Rema fra Fano - fortsat

som Rakel sagde: »Giv mig børn«, selv om buddet ikke er pålagt hende.

Når faderens erkendelse, børnenes erkendelse og formgiverens erkendelse føjes til hende — som vi skal forklare, betegnes alle ved omsorg, פקידה — bliver deres ord, må deres minde være til velsignelse, om verset »han byggede siden« meget rigtige: Han gav kvinden mere forståelse end manden. Som bekendt er forståelsen erkendelsens forråd, som Rambam forklarede i Avot, slutningen af kapitel 3. Nachalat Avots indvending bortfalder ved roden, for efter ordenes ligefremme betydning taler tannaen om det menneskelige, ikke om det guddommelige.

Også her: Når den øvre erkendelse, formgiveren, og børnenes erkendelse føjes til månen — Israel, bestemt dens byggere, som vi udlægger af versets overflødige led — viser det sig uden tvivl, at hun får særlig kærlighed. De iagttager nemlig på hans befaling solens gang og tæller efter månen i troskabspagt med ham. Stjernerne forskønner nattens herredømme, så det er rigtigt, når vi siger, at begge lysgivere er store fra deres første skabelse: Solen gennem størrelsen af sin bygning, månen gennem størrelsen af sit antal. Ved deres fuldstændigt ligestillede fælles ledelse opnås målet med deres skabelse, som det skal forklares.

Jad Jehuda - ח - fortsat

erkendelse. De føjes til kvindens erkendelse, når barnets mulighed føres ud i virkeligheden.

Jad Jehuda - ט

»Som vi skal forklare«: i del III, afsnit 6.

Jad Jehuda • 10–12

»Deres ord bliver meget rigtige«: i kapitlet Jotse Dofen og i Bereshit Rabbah, at Herren, velsignet være han, gav kvinden mere forståelse end manden, fordi alle de nævnte erkendelser føjes til hende. Det er forståelsens sted, som er erkendelsens forråd, kendt fra sandhedens vises ord. Sådan forklarede også Rambam på det åbenbare plan efter sin opfattelse mishnahen dér: »Uden forståelse er der ingen erkendelse osv.« Se dér; hans forklaring er meget lukket og behøver en forklaring af forklaringen.

Efter forfatterens ord er Rambams hensigt, at daat, erkendelse, er evnen til at forstå, det vil sige den dømmende forstand, og binah, forståelse, er dommen om det forståede. Derfor er forståelsen erkendelsens forråd, som samler forstanden. Tannaen siger: »Uden erkendelse er der ingen

Jad Jehuda • 10–12 - fortsat

forståelse«, for uden forstand, hvorfra skulle det forståede da komme? »Og uden forståelse er der ingen erkendelse«, for uden noget forstået, hvad skulle forstanden da udtale sig om? Denne forklaring er det modsatte af, hvad den vise

Jad Jehuda • 10–12 - fortsat

Abarbanel skrev i sin bog Nachalat Avot om Rambams hensigt; se dér.

Jad Jehuda - יג

»Og indvendingen«, som Nachalat Avot dér rejste mod Rambam, at når han nævnte forstanden og det

Jad Jehuda - יג - fortsat

forståede, burde han også nævne den forstående, »bortfalder ved roden« og er ingen indvending.

Jad Jehuda - יד

»For tannaen taler om det menneskelige«: hvis tannaens ord gjaldt det guddommelige, ville indvendingen bestemt være en indvending. Men eftersom han alene taler om det menneskelige, bør man ikke sige: Uden en forstående er der ingen forstand og intet forstået. Selv i fraværet af menneskearten som forstående ville forstanden og det forståede nemlig bestå i de adskilte væsener, det vil sige englene. Vid, at Abarbanel dér angreb Rambam med endnu en indvending, men forfatteren sigter ikke til den.

Jad Jehuda - טו

»Som vi udlægger af versets overflødige led«: »Alle dine børn er oplært af Herren, og stor er dine børns fred.« Det andet børn er overflødigt. De lærde, må deres minde være til velsignelse, udlagde: »Læs ikke dine børn, בניך, men dine byggere, בוניך.« Også her er Israel månens byggere.

Jad Jehuda - טז

»De« tæller efter månen på den Hellige, velsignet være hans, befaling, men iagttager også solens gang, hvornår den træder ind i Vædderens tegn, så foråret kommer til sin tid. Sådan lød befalingen om dette, da den Velsignede sagde »denne måned skal være for jer« og »hold vårmåneden«.

Jad Jehuda • 17–18

»Stjernerne dog osv.«: ovenfor i afsnit 5 skrev forfatteren efter den skjulte betydning, at begge lysgivere var store fra deres første skabelse. Nu siger han det efter den ligefremme betydning om selve solen og månen. Månen blev fra begyndelsen også kaldt stor, ikke på grund af dens omfang og størrelse, men fordi stjernerne var sammen med den og forskønnede den, når de gik frem sammen med den. Solen var således stor gennem størrelsen af sin bygning, på grund af sin størrelse, og månen var stor gennem størrelsen af sit antal, på grund af de mange stjerner omkring den.

Selv om Herren, velsignet være han, allerede før månens indsigelse bestemte, at stjernerne skulle gå frem med den, sagde vi dog ovenfor, at han efter indsigelsen forøgede dens hærskarer for at berolige den. Man må derfor sige, at månen ikke kendte til sagen, og at Herren, velsignet være han,

Jad Jehuda • 17–18 - fortsat

åbenbarede det for den med beroligende ord.

Jad Jehuda - יט

Som det snart skal forklares.

KLADDE · uafklaret

Joel Moshe - 1

»Kvinden dog osv.«: dette kapitel føjer sig til det foregående, kapitel 5, som nævnte månens formindskelse og forudsætningen om forbilledet i mennesket: »Ud fra mit kød skuer jeg Gud.« Hensigten er at løse modsætningen mellem udsagnene. Én gang siger han sandheden: Det, vi udlægger som דעת, daat, omfatter ti gange tallet for Havayah, 260, efter »Herren så, at han vendte sig«, סר, for at se. Se denne traktat, del II, afsnit 28. Ti gange tallet for Ehjeh er 210, tilsammen 470. De fire bogstaver som sådanne giver altså דעת, 474. Ved at omfatte ti gange er der i hver de fem godhedskræfter og de fem ovennævnte styrkekræfter.

Men Malkhut har kun fem styrkekræfter. Fem gange 26 giver 130, קל, og he omfatter de fem styrkekræfter: I alt 135, קלה. Det er »deres erkendelse er let«, דעתן קלה. »Når faderens erkendelse føjes til hende osv.«: gennem Jesod, og også børnenes erkendelse, »dine sønner skal ægte dig«, som ovenfor. De parrer sig bestandig med hende gennem alle hendes svangerskabsdage; sådan er det med tusind tusinde adskillelser mellem billederne. Sjælene lyser også i hende i daats hemmelighed. Formgiverens erkendelse er navnet Jah, י"ה, som også lyser i dem på foreningens tid. Derfor har hun mere forståelse end manden, for som bekendt er daat i Binahs forråd. Daat er det indre og skønhedens skønhed fra de seks ender, som hæves op i mochin, og det er udstrømmet? fra Binah, som bekendt. Derved bliver forfatterens ord rigtige.

Som Rambam forklarede i sin bog på det åbenbare plan, hvad der står i Avot: »Uden erkendelse er der ingen forståelse, og uden forståelse er der ingen erkendelse.« Forståelsen er altså erkendelsens forråd. Selv om Nachalat Avot indvendte mod ham om »uden erkendelse er der ingen forståelse« med disse ord: »Jeg har allerede meddelt dig Rambams opfattelse: Binah er forstand; daat er det forståede. Efter hans ord burde han også nævne den forstående.« Så langt citatet. Men svaret er i

KLADDE · uafklaret · fortsat

Joel Moshe - 1 - fortsat

sandhed, at den forstående antyder Ein Sof, velsignet være han, mens han taler om det forståede og forstanden, som er det menneskelige.

»Og indvendingen løses«: han sagde »ובל [usikkert ord] dine børn er oplært af Herren, og stor er dine børns fred«; »som skal forklares med hensyn til mangel og overskud«, שיתבו' בענין החסרון ויותר [uafklaret forbindelse]. Derfor udlagde de: Læs ikke

Tilbage til kapitlet i indholdet

Historisk register: Em Kol Chaj - I - Kapitel 10

KLADDE · uafklaret · fortsat

Joel Moshe - 1 - fortsat

dine børn, men dine byggere.[DA322001] »Stjernerne forskønner osv.«: de forøger månen. »Solen gennem størrelsen af sin bygning«: den var stor af sig selv; »månen gennem størrelsen af sit antal«: gennem dens mange hærskarer, stjerner. Ved deres fælles ledelse skal månens lys i fremtiden være som solens lys, og målet opnås.

Em Kol Chaj — del I — kapitel 11

Jad Jehuda: א · ב · ג · ד · ה–ז · ח · ט · י

Joel Moshe: 1

Jad Jehuda - א

»Månen fremsatte imidlertid sin indsigelse osv.«: nu går forfatteren over til at forklare hele udsagnet i kapitlet Ellu Terefot om månens formindskelse, som han begyndte ovenfor i afsnit 5. Jeg fandt det rigtigt at afskrive hele udsagnet for at forstå forfatterens forklaring, som kommer punkt for punkt i de følgende afsnit indtil afsnit 29. Ordlyden er:

»Rabbi Shimon ben Pazi opstillede modsætningen: Der står: Gud gjorde de to store lysgivere, og der står: Den lille lysgiver. Månen sagde til den Hellige, velsignet være han: Verdens herre, kan to konger bruge én krone? Han sagde til den: Gå og gør dig mindre. Den sagde for ham: Verdens herre, fordi jeg har sagt noget passende for dig, skal jeg

Rema fra Fano

Månen fremsatte imidlertid sin indsigelse for den Hellige, velsignet være han, med et udsagn, som rummer en søgen efter fred og en stræben efter kærlighed. Derfor kaldte de vise det קטרוג, kitrug, et sammensat ord, der betyder »begærets strid« eller »begærets bånd«, ligesom »begærlig at se på« oversættes למחזי מרגג. Den sagde: »To konger kan ikke bruge én krone.« Sådan er overleveringen i kapitlet Ellu Terefot.

Forklaringen er: Til at fuldende ønsket hos den Gode, der gør godt, er det ikke nok, at de begge består som individer, og hver nøjes med sin egen fuldkommenhed uden at gavne andre. Fra denne side begærer månen at knytte sig til solen gennem et ægteskabsforhold, det vil sige fælles ledelse med enighed mellem dens dele, så begge kan gavne andre. Den længtes efter en vedvarende forbindelse i fuldkommen lighed, mens lyset foroven udbredtes foran dem uden ophør efter

Jad Jehuda - א - fortsat

gøre mig mindre? Han sagde til den: Gå og hersk om dagen og om natten. Den sagde til ham: Hvilken storhed er der deri? Hvad gavner en lampe ved højlys dag? Han sagde til den: Gå, lad Israel tælle dage og år efter dig. Den sagde til ham: De må jo også tælle årets perioder efter dagen, som der står: De skal være til tegn, højtider, dage og år. Han sagde til den: Gå, lad de retfærdige kaldes efter dit navn: Jakob den lille, Samuel den lille, David den lille. Han så, at den ikke blev beroliget. Den Hellige, velsignet være han, sagde: Bring et offer for mig, fordi jeg gjorde månen mindre osv.«

I dette afsnit forklarer forfatteren sagen efter dens ligefremme betydning om selve solen og månen. Hans opfattelse

Jad Jehuda - א - fortsat

er, at månen også før indsigelsen kun havde nattens herredømme, og at den var glad for sin del og tilfreds dermed. Aldrig tænkte den på misundelse eller rivalisering mod dagens herredømme på grund af dette. Indsigelsen kom alene fra ønsket og begæret efter, at månens ledelse ikke skulle tilskrives den alene og solens ledelse denne alene, men at begges ledelse

Rema fra Fano - fortsat

kongens gavmildhed.

Selv om solen alene skulle herske over dagens herredømme, hvor mennesket går ud til sin gerning og sit arbejde med de bud, der gælder i den, skulle månen dog herske over natten til at forberede den handling, som nattens tid giver anledning til — den blev jo kun skabt til læsning og læring — og alt lignende. Dette regnes månen til ære og storhed; dermed stiger den op med ham og stiger ikke ned fra hans rang.

Jad Jehuda - א - fortsat

skulle tilskrives dem begge sammen gennem fællesskab og fuldkommen lighed og gennem stræben efter solens kærlighed, uden at ville tirre sin mand — Gud forbyde det.

Jad Jehuda - ב

»Derfor kaldte de vise« dens udsagn »kitrug« og sagde »af månens indsigelse«.

Jad Jehuda - ג

»Et sammensat ord«: קט betyder strid, רוג betyder

Jad Jehuda - ג - fortsat

begær; hensigten er begærets strid. Eller קטר betyder forbindelse, og רוג begær; resh tjener både det foregående og det følgende led. Det vil sige begærets forbindelse, idet den begærede solen.

Jad Jehuda - ד

»Sådan er overleveringen osv.«: i modsætning til den anden ordlyd, som forklares nedenfor i afsnit 14.

Jad Jehuda - ה–ז

»For det er ikke nok osv.«: det, der skal kaldes fuldkomment, må være godt i sig selv og gøre godt mod andre. Derfor er det ikke nok, at solen og månen begge består som individer — ikke som slægt eller art, men som hver sit adskilte individ — og hver har sin egen fuldkommenhed uden at gavne andre. Når dagens og nattens herredømme er to dele af herredømmet, og hver lysgiver kun får tilskrevet sin egen del, gavner den ene ikke andre, for alene kan den ikke gavne. Også når den lyser for dem, der bor på jorden, lyser den kun i sin egen del af herredømmet, som er halvdelen af ledelsen. Det er ikke fuldkommen godhed.

Det er dens ord: »To konger kan ikke bruge én krone.« Hensigten er ikke, at de, fordi de er to konger, burde bruge to kroner. Tværtimod: Fordi de kun har én krone og én fuldkommenhed sammen, bør herredømmet ikke være adskilt, men fælles for dem, som om det tilhørte én konge.

Jad Jehuda - ח

»Med enighed mellem dens dele«: i begge dele, så man med rette kan sige, at de sammen gavner

Jad Jehuda - ח - fortsat

andre gennem hele deres ledelse.

Jad Jehuda - ט

»Efter en vedvarende forbindelse osv.«: som det var dengang, hvor hun ikke modtog lys fra solen, men fra selve det øvre lys, som bredte sig ligeligt foran dem begge. Månen bad om, at det skulle forblive sådan.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - י

»Og selv om osv.«: undr dig ikke over, hvordan månen kunne bede om at dele ledelsen med solen, så de begge sammen gavnede andre. Hele målet med deres skabelse og deres væsentligste godgørenhed er jo opretholdelsen af Torahen og buddene, så Israel kan udføre dem ved deres lys. Det kan kun gælde solen, ikke nattens herredømme, hvor buddene ikke gælder. »Selv dertil נשאת?« [uafklaret forbindelse],[DA323001] talte månen dog rigtigt: Selv om buddenes handling ikke er om natten, gælder forberedelsen til buddet om natten, nemlig den læring, der fører til handling. Natten blev kun skabt til læsning og læring. Når månen ved sit lys forbereder buddenes handling, regnes det den til ære og storhed, når den deri deler med solen; dermed stiger den op med ham osv. Forfatteren har således forklaret månens indsigelse efter den ligefremme betydning. Herrens svar, velsignet være han, vil han forklare i afsnit 13; se dér.

KLADDE · uafklaret

Joel Moshe - 1

»To konger kan ikke osv., bruge osv.«: det betyder bogstaveligt, at de så at sige ikke kan forbindes og forenes, når de er i én krone, i én verden, som ovenfor i afsnit 5. Da de var ryg mod ryg i hemmeligheden om to ansigter, var hver enkelts lys nok for ham selv, men de gavnede ikke andre ved at frembringe sjæle. For på grund af styrken i godhedskræfternes lys i det mandlige — hans lys er stort, hvem kan rumme det? — og de hårde domme i hende gennem de fem styrkekræfter kunne verden ikke bære dem.

Tilbage til kapitlet i indholdet

Historisk register: Em Kol Chaj - I - Kapitel 11

Em Kol Chaj — del I — kapitel 12

Jad Jehuda: א · ב · ג · ד · ה · ו · ז · ח · ט · י · יא · יב · יג · יד · טו · טז · יז · יח · יט · כ

Joel Moshe: 1

Jad Jehuda - א

»Og med rette osv.«: filosofferne er uenige om himlens væsen. Nogle siger, at himlen har forstand, er levende og erkendende. De beviste denne opfattelse ud fra dens vedvarende bevægelse: Den bevæger sig bestandig i kreds. Denne bevægelse er ikke naturlig som stenens nedadgående og ildens opadgående bevægelse. I så fald måtte himlen nødvendigvis standse, når den nåede det sted, den udgik fra, ligesom alt, der bevæger sig naturligt. Bevægelsen kan heller ikke være som et dyrs, som efter sin forestilling nærmer sig det gavnlige og behagelige og fjerner sig fra det skadelige. Himlen går jo bestandig i kreds og vender tilbage for at gå fra det sted, den går fra.

Rema fra Fano

Denne drøftelse kan med visdom og sædelig belæring med rette tilskrives månen, hvad enten himmellegemerne er levende og erkendende, eller det er deres bevægere, som taler, arbejder på deres rette indretning og kaldes ved deres navne. Antager man, at de har forstand, er det netop det, Israels vise fastslog i kapitlet Mi she-Hajah Tame, da de sagde, at sfæren står fast, og stjernen bevæger sig. Stjernen er nemlig en særlig forstandsdel i sfæren, ligesom hjernen i mennesket: Den leder kroppen med forstand, længes, knytter sig til og bliver en herlighedens trone for sjælen. Sådan er stjernen den erkendende, som med sin visdom leder sfæren, længes, knytter sig til og bliver et sæde for englen.

Sfæren har altså en livgivende sjæl, består som individ og står fast i sin fuldkommenhed. Dens forstand er

KLADDE · uafklaret · fortsat

Joel Moshe - 1 - fortsat

Derfor længtes månen efter en vedvarende forbindelse og forening for at gavne andre. Selv om solens herredømme skulle være om dagen og månens om natten, skulle hver dog have »som det var om dagen, ved buddene i den«, כשהיה ביום במצות בו [uafklaret forbindelse], og om natten skulle dens tjenestes herredømme være læsningen og læringen, for natten blev kun skabt til dette, som han forklarer. Derved gavner de andre.[DA323101]

Jad Jehuda - א - fortsat

Denne bevægelse må derfor skyldes længsel: Himlen begærer og længes efter den. Da længsel kun kan tilskrives væsener med sjæl og forstand, fastslog de nødvendigvis, at himlen erkender. Rambam forklarede alt dette i Vejlederens anden del, kapitel 4, og styrkede denne opfattelse med skriftvers i kapitel 5 dér. Han skrev det også i Hilkhot Jesodei ha-Torah, kapitel 3.

Andre siger, at sfærernes vedvarende bevægelse ikke nødvendiggør, at de har forstand; det er englene, udsendt på Herrens bud, som bevæger dem uden ophør. Forfatteren siger, at man efter begge disse opfattelser kan tilskrive månen den nævnte

Jad Jehuda - א - fortsat

drøftelse, som rummer visdom og sædelig belæring. Siger vi, at himlen selv erkender, må vi med rette dømme sådan også om stjernerne, for de er dele af sfæren. Sådan skrev også Rambam i Hilkhot Jesodei ha-Torah, kapitel 3, og da kan man tydeligt med rette tilskrive månen dens drøftelse. Siger vi, at englene bevæger sfærerne og arbejder på deres rette indretning, tilskriver også vi drøftelsen de engle, som er sat over månesfærens bevægelse.

Jad Jehuda - ב

»Eller deres bevægere«: himmellegemernes bevægere er englene, som har en talende sjæl og arbejder på sfærernes rette indretning. Derfor talte de godt på månens vegne i den nævnte drøftelse.

Jad Jehuda - ג

»Og kaldes«: englene kaldes ved navnet på den sfære, den pågældende bevæger.

Jad Jehuda - ד

»Og antager man osv.«: antager vi som et fast grundlag, at himlen har forstand, er det netop Gemaras ord i kapitlet Mi she-Hajah Tame: »Vore lærere lærte: Israels vise siger, at sfæren står fast, og

Rema fra Fano - fortsat

stjernen, som vender sig for at betragte sin skabers vilje og vækkes til den ordnede bevægelse i sin sfære. Dens erkendende sjæl er englen, for uden denne kan den ikke betragte Shekhinah for at fuldende hendes ønske, ligesom menneskets hjerne ikke fuldkomment erkender sin skaber uden sjælen.

Den, der siger, at stjernen står fast, og sfæren bevæger sig, taler sandt, for det er fødderne, som fører hovedet, og det og dets materie er lige i denne sanselige iagttagelse. En af fortolkerne gik allerede for vidt, da han sagde, at Israels vise trak deres opfattelse tilbage og gav dem ret, der siger sådan: Drøftelsen stemmer ikke med hans ord. Lad os antage, at de tav over for dem, og at man også fandt en blandt dem, der gentager lovlæren, som fulgte deres opfattelse. Den rummer ingen usandhed efter den åbenbare, ligefremme betydning. Men de ville i deres visdom ikke afsløre deres grund og begrundelse.

Efter den opfattelse, at disse legemer ikke har eget liv, og at deres kredsbevægelse alene er naturlig, ligesom de lette elementer stiger og de tunge falder, vil også vi sige: Deres bevægere begynder med stjernen og fuldender i sfæren, som trækkes efter den. Ingen, som kender skabelsens hemmelighed og sandheden i dens orden, kan på nogen måde forestille sig det modsatte.

Jad Jehuda - ד - fortsat

stjernerne bevæger sig; folkenes vise siger, at sfæren bevæger sig, og stjernerne står fast. Rabbi sagde: Et svar på deres ord er, at vi aldrig har fundet Vognen i syd eller Skorpionen i nord. Rav Acha bar Jakob indvendte: Måske er det som en møllestens akse, eller som en dørs tap.« Se Rashis forklaring dér.

Jad Jehuda - ה

For stjernen er en særlig del af sfæren, hvori forstanden bor.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - ו

»Ligesom hjernen i mennesket«, som er en del af ham? [lakune] [DA323901] kroppen? Længes efter sjælen, knytter sig til den og bliver en herlighedens trone for den, for [lakune] [DA323902].

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - ז

»Sådan er stjernen«, som er den erkendende [lakune][DA324001] har forstand gennem den erkendende stjerne? ligesom kroppen gennem hjernen, og også [lakune] [DA324002] for englen, for englen [lakune] [DA324003].

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - ח

[lakune][DA324101] siger de lærde, at sfæren står fast, og stjernen bevæger sig [lakune][DA324102] at sfæren står fast og ikke bevæger sig [lakune]

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - ח - fortsat

[DA324103] sfæren bevæger sig, for den har livgivende kraft? [lakune][DA324104] står fast, det vil sige bestandig fast [lakune][DA324105]

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - ח - fortsat

bestående [lakune][DA324106] uforanderlig, og? bevægelsen kommer alene fra [lakune][DA324107] sfærens forstand er stjernen, som bevæger sig osv.

Jad Jehuda - ט

»For uden denne osv.«: han mener ikke her, at englen bevæger sfæren; det gælder kun efter den opfattelse, at sfærerne hverken lever eller erkender. Når vi sagde, at sfærens erkendende sjæl er englen, er det derimod, fordi dette nødvendigvis er sandt: Uden englen kan stjernen ikke erkende sin skaber.

Jad Jehuda - י

»Den, der siger, at stjernen står fast«, efter folkenes vises opfattelse, taler sandt efter den ligefremme betydning. Stjernen er som hovedet og sfæren som fødderne; sfæren bevæger sig altså og fører stjernen, som sidder fast i den, med sig.

Jad Jehuda - יא

»Og det«: hovedet; »og dets materie«: fødderne, er lige deri, at begge bevæger sig. Men fødderne bevæger sig i sig selv, hovedet som en følge deraf, nemlig fordi det sidder fast på dem.

Jad Jehuda - יב

»Han gik allerede for vidt«: den, der forklarede, at Israels vise trak deres opfattelse tilbage og gav folkenes vise ret, som om der var uenighed om sagen. Selv hvis man siger, at de er uenige, som Gemaras ligefremme betydning synes at vise, ser drøftelsen alligevel ikke ud, som han siger, så Israels vise gav folkenes vise ret. Rabbi sagde jo tværtimod »et svar på deres ord«. Selv om Rav Acha bar Jakob indvender mod dette, er der heller ikke deri bevis for hans ord.

Jad Jehuda - יג

»Lad os antage«: selv hvis vi antager og siger, at Israels vise tav over for dem, og selv hvis der er lovlærere, som følger folkenes vises opfattelse og også mener, at stjernen står fast, sådan som det er sandt efter den ligefremme betydning og som forklaret, ligger der alligevel ingen tilslutning til dem i dette. Hovedsagen er, at Israels vise ikke ville afsløre deres begrundelse for, hvorfor og på hvilken måde de sagde, at stjernen bevæger sig, samtidig med at de anerkender det modsatte.

Jad Jehuda - יד

»Efter den opfattelse osv.«: det, vi har sagt på de lærdes vegne, gælder den opfattelse, at sfærerne har forstand, fordi deres bevægelse er sjælenes

Jad Jehuda - יד - fortsat

længsel. Men for dem, der siger, at de ikke har liv osv., må vi forklare de lærdes ord på en anden måde, som følger.

Jad Jehuda - טו

»Og deres bevægelse er alene naturlig«: jeg skrev allerede i afsnittets begyndelse, at man beviste, at bevægelsen ikke kan være naturlig. De, der siger, at sfærerne slet ikke har liv, mener, at deres bevægelse sker gennem englene, som bevæger dem. Her har forfatteren anført en tredje opfattelse: Nogle mener, at bevægelsen er naturlig. De siger, at det er indplantet i dens natur, at den aldrig standser, men altid går i kreds. Derfor følger ingen indvending fra de andre naturlige bevægelser, vi nævnte.

Forfatteren siger derfor: Selv hvis folkenes vise mener sådan og derfor sagde »sfæren bevæger sig«, vil også vi på Israels vises vegne sige, at selv om de ligeledes mener, at sfærerne ikke har forstand, mener de ikke, at bevægelsen er naturlig. De mener derimod, at den sker gennem englene. Derfor sagde de »stjernen bevæger sig«: De bevægende engle begynder med at bevæge stjernen; den bevæger sig, og sfæren følger efter den.

Det forekommer mig, at eftersom naturvidenskaben og astronomien har forklaret, at det efter opfattelsen om naturlig bevægelse er mere passende at sige »stjernen bevæger sig« end »sfæren bevæger sig«, kunne forfatteren også have fremstillet Israels vises opfattelse sådan. Men han foretrækker at fremstille de lærdes opfattelse efter dem, der siger, at englene bevæger. Vi finder nemlig denne opfattelse hos vore vise, må deres minde være til velsignelse, i Bereshit Rabbah, afsnit 12. Det anføres nedenfor, del III, afsnit 100.

Jad Jehuda - טז

»Ligesom de lette elementer stiger«: ild og luft, hvis natur er at stige op, og ligesom de tunge elementer, jord og vand, af natur går ned, sådan er det sfærernes eller stjernens natur bestandig at gå rundt i kreds.

Jad Jehuda - יז

»Man kan ikke forestille sig det modsatte«: at sige, at stjernen står fast, og sfæren bevæger sig.

Jad Jehuda - יח

»På nogen måde«: hvad enten vi siger, at bevægelsen skyldes længsel, er naturlig eller sker

Jad Jehuda - יח - fortsat

gennem englene.

Jad Jehuda - יט

»For dem, som kender skabelsens hemmelighed«: skabelsens hemmelighed beviser det, for lysgivernes skabelse har sit eget formål og himlens skabelse sit eget. Hvordan kan vi da sige, at himlen bevæger sig, når bevægelsen ikke tjener dens behov? Lysgiverne alene behøver den for gennem deres kredsløb at oplyse hele jordkuglen. Det samme gælder de øvrige planeter, modsat himlen, som slet ikke behøver bevægelse.

Jad Jehuda - כ

»Og skabelsens orden« er også et tegn på, at sfæren ikke bevæger sig, for himlen blev skabt før lysgiverne. Hvis bevægelsen er naturlig eller skyldes længsel, var himlens bevægelse forgæves, før lysgiverne blev skabt. Siger vi, at bevægelsen sker gennem englene, er sandheden jo, at de blev skabt, og spørgsmålet vender tilbage: Hvis deres opgave var at bevæge sfæren, var deres arbejde forgæves, så længe lysgiverne ikke var skabt. Derfor bevæger stjernen sig bestemt, og sådan fastholder vi det.

KLADDE · uafklaret

Joel Moshe - 1

»Og med rette denne drøftelse osv.«: månens drøftelse med Herren, velsignet være han, kan med rette forstås på to måder, selv om månen ikke faktisk taler. Første måde: Himmellegemerne, sfærerne, erkender med en god forstand, der kan tale. Anden måde: Engle — englene, som bevæger

Tilbage til kapitlet i indholdet

Historisk register: Em Kol Chaj - I - Kapitel 12

KLADDE · uafklaret · fortsat

Joel Moshe - 1 - fortsat

sfærerne — er dem, der taler. »Og antager man osv.«: den første måde, at sfærerne selv har forstand. »At sfæren står fast osv.«: det modsatte af dem, der siger, at stjernen står fast, og sfæren bevæger sig, som nedenfor. »Bliver et sæde for englen osv.«: englen er som en sjæl i en krop. »Og det, dets materie osv.«: hovedet og det materielle legeme er lige deri, at fødderne fører dem.

»Han gik allerede for vidt osv.«: ved at sige, at de vise gav dem ret, gik han for vidt, for drøftelsen stemmer ikke med hans ord. Det passer derimod, at de tav over for dem. »Lad os antage, at de tav osv.«: de gav dem ikke faktisk ret, men tav over for dem, fordi også denne opfattelse er sand efter den åbenbare, ligefremme betydning: Fødderne fører hovedet. »De ville ikke afsløre osv.«: derfor tav de og gav ikke ret, for de ville ikke afsløre.

»Efter den opfattelse osv.«: det er den anden måde, vi skrev ovenfor. »Ligesom de lette elementer stiger«: ild og luft, hvis natur er, at flammen stiger op, og sådan også luften. »Og de tunge elementer falder«: jord og vand, som af natur går ned. Sådan har sfæren intet liv, men bevæger? sig af natur, מתנע?. Dens bevægere er englene, som bevæger stjernen, der sidder fast i sfæren, og sfæren går efter den. Man kan ikke forestille sig at sige det modsatte af denne forklaring.[DA325401]

Em Kol Chaj — del I — kapitel 13

Jad Jehuda: א · ב · ג · ד · ה · ו · ז · ח · ט · י · יא · יב · יג · יד · טו · טז · יז · יח · יט · כ · כא · כב · כג–כד · כה · כו · כז · כח · כט · ל–לב · לג · לד · לה · לו · לז · לח · לט

Joel Moshe: 1

Jad Jehuda - א

»Også dette osv.«: forfatteren vender tilbage til månens indsigelse og siger, at nogle vise mener, at månens indsigelse og formindskelse, som vore lærde nævner, er lignelse

Rema fra Fano

Også dette tilkommer de vise: Lignelserne om månens indsigelse og formindskelse hører til deres ord og gåder om, at lysgiverne blev skabt før mennesket, og at det først senere blev bekendt for dem eller deres bevægere,

Jad Jehuda - א - fortsat

og gåde. Heri ligger, at månen klagede over ikke at kende målet med sin skabelse. Derfor sagde den: »To konger kan ikke bruge én krone.« Den mente: Hvis solen har nok i sin

Jad Jehuda - א - fortsat

krone, mens dens mål er skjult for den, hvad kommer det da den ved? Jeg ønsker ikke at bruge den krone, hvis mål jeg ikke kender.

Jad Jehuda - ב

»Og det blev ikke bekendt for dem«: stjernerne, som selv har forstand.

Jad Jehuda - ג

»Eller deres bevægere«: englene, efter den opfattelse, at lysgiverne hverken har liv eller forstand, som forklaret i det foregående afsnit.

Jad Jehuda - ד

For hvem de blev skabt, og hvorfor de blev skabt.

Jad Jehuda - ה

»Først senere«: da mennesket blev skabt; da blev hensigten med deres skabelse bekendt for dem.

Jad Jehuda - ו

»Antydningen« af denne klage ligger i ordet kitrug, idet de vise sagde »månen fremsatte en indsigelse«. קטרוג har samme talværdi som שיח, og שיח antyder de fem dele af menneskets sjæl, נ"ר נח"י, hvis begyndelsesbogstaver har talværdien שיח. Hertil svarer antydningen i verset »og ingen af markens vækster var endnu på jorden osv., og der var intet menneske«. Sjælen med dens fem dele, hvis begyndelsesbogstaver er שיח, og som er væksten på Malkhuts øvre mark, var altså endnu ikke på den nedre jord, for der var intet menneske. Sjælenes

Rema fra Fano - fortsat

for hvem og hvorfor. Antydningen ligger i ordet קטרוג, kitrug, som har talværdien שיח, »markens vækst«. Det svarer til begyndelsesbogstaverne i nefesh, ruach, neshamah, chajah, jechidah. Deres slutbogstaver giver שיחה i hemmeligheden om נער, na'ar, og נערה, na'arah; de midterste bogstaver har talværdien חתן, »brudgom«. Heraf bevises, at samtalen, שיחה, allerede var for Gud, mens »der var intet menneske«. Derfor søgte de forstandige at kende Herrens hemmelighed i dette og lignende.

Det er en velkendt billedlig formulering hos vore lærde: Kamelen kom for at bede om horn, og de ører, den havde, blev skåret af den. Alle drøvtyggere mangler nemlig tænder; derfor har de horn, for det hårde stof, som hos andre dyr danner tænder, breder sig oven på deres hoveder. Kamelen tygger drøv og bad med dette argument om horn. Man gav den ikke ret, for Gemara har allerede fastslået, at den har hjørnetænder. I dem er også en del af brusken blevet udbredt, hvoraf ørerne vokser hos den, der mangler disse hjørnetænder. Derfor blev de ører, den efter sin opfattelse havde som noget, der tilkom den, men ikke som faktisk besiddelse, skåret af den og gjort mindre.

Sådan, gennem betragtning af den rette naturs skjulte forhold, skete alt det, som er sagt om månen, sådan som vi nævnte. Men det var et bud udført uden at være for dets egen skyld. Drøftelsens længde er bevis på dette. Ikke alene det: Selv efter megen beroligelse blev den ikke

Jad Jehuda - ו - fortsat

og lysgivernes skabelse ligner hinanden: Begge gik forud for mennesket, selv om hele deres mål er mennesket. Derfor kom klagen i ordet kitrug, som antyder menneskets sjæl.

Jad Jehuda - ז

»Deres slutbogstaver« har talværdien שיחה. Det gælder hemmeligheden om na'ar og na'arah, som flere steder forklares i Zohar: Når Shekhinah er i foreningens hemmelighed, kaldes hun na'arah med he. Se nedenfor, del II, afsnit 24. Sådan også med nefesh, ruach, neshamah, chajah og jechidah: Hvis sjælen handler godt med Torah og bud, er den i foreningens hemmelighed, for da hæver den de gode handlinger op som feminine vande for at vække forening, som bekendt.

Jad Jehuda - ח

»De midterste bogstaver« antyder også dette: pe fra נפש, vav fra רוח, shin-mem fra נשמה, jod fra חיה og chet-jod-dalet fra יחידה. De har talværdien חתן, brudgom, og viser, at sjælens dele, hvis de gør sig fortjent, er i hemmeligheden om »som en brudgom, der tjener i pragt« og om שיחה med he, det vil sige i foreningens hemmelighed, som nævnt.

Jad Jehuda - ט

»Heraf bevises«, at sjælene, som antydes i ordet שיחה, stod for Herren, velsignet være han, før mennesket blev

Jad Jehuda - ט - fortsat

skabt. Sådan er også vore lærdes opfattelse i midrashim.

Jad Jehuda - י

»Derfor søgte de forstandige«: månen eller dens bevæger søgte at kende Herrens hemmelighed, at kende hensigten med skabelsen i disse forhold.

Jad Jehuda - יא

»Det er hos vore lærde osv.«: det hændte månen som i vore lærdes ord i kapitlet Chelek: »Kamelen gik for at bede om horn osv.« Forfatteren forklarer undervejs sagen gennem naturvidenskaben og siger, at dette er en billedlig formulering, som om en fortaler talte godt om kamelens lemmer og deres indretning, før den blev til.

Jad Jehuda - יב

»Alle drøvtyggere nemlig osv.«: kamelens bøn og dom bygger på naturvidenskabens forklaring, at dyrs tænder, ører og horn vokser og tiltager af den grove og hårde del af deres væsker. Drøvtyggerne mangler tænder, som Gemara siger i Ellu Terefot; derfor måtte de tygge drøv, som bekendt. Naturen erstatter denne mangel med horn: Den grove del, som skulle have dannet tænder, sender naturen op til hovedet, og af den dannes hornene. Forfatteren siger, at det også var dette, kamelens natur bad om i stedet for dens mangel på tænder.

Rema fra Fano - fortsat

forsonet, og dens sind faldt ikke til ro. Derfor blev soning nødvendig.

Det første svar til den var, at den skulle gøre sig mindre, for en kvinde, som først udsender sæd, føder en dreng. Det er begrundelsen i Bereshit Rabbah: Den blev kaldt »den lille lysgiver«, fordi den gik ind på sin ledsagers område, selv om den gik ind med tilladelse. Ikke alene det; de sagde endda: »Jeg bevirkede, at den gik ind på sin ledsagers område.« Når månen mærker sin mangel, bør og må den erkende, at den behøver solen mere, end solen behøver den. Ved denne erkendelse gør den sig mindre, som han sagde: »Gå og gør dig mindre.« Også dette er en vis trøst for den, efter det, der forklares i Ta'anit og Sanhedrin: Den, der skammer sig af sig selv, har ikke samme ansigtsskam som den, der beskæmmes af andre.

Dermed skal den herske om dagen og om natten, for også under solens herredømme vil den være en hjælp over for ham. De retfærdige kvinder opdrager jo vore børn og redder os fra manglens synd, når man unddrager sig at være frugtbar og talrig, og fra overskuddets synd ved de seksuelle forbindelser, Torahen forbyder. Selv om den over for ham er en lampe ved højlys dag, og det væsentlige herredømme tilhører solen — manden er jo pålagt at være frugtbar og talrig, og han og hans mor er forpligtet til at ære hans far; hvor der er gyldig trolovelse og ingen overtrædelse, følger barnet det mandlige, som der står: »Efter deres slægter, efter deres fædrehuse« — yder den alligevel sin gavn nært til manden selv og letter hans

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - יג

»Man gav den ikke ret«: naturens skjulte forhold fandt intet holdbart i dens argument, for den har hjørnetænder, som Gemara siger i Ellu Terefot. Rashi forklarede ניבי som to tænder foroven, én på hver side; yderligere forklarede han det som tandkød?, חנכין?, der rager frem osv. Se dér. [DA326901]

Jad Jehuda - יד

»Og i dem«, hjørnetænderne, bredte den hårde del sig, som hos de andre dyr uden hjørnetænder er stoffet til ørernes vækst. Derfor fik kamelen ikke blot ingen af de horn, den bad om. Da dens naturs visdom havde bestemt, at den skulle have hjørnetænder, bestemte den desuden af denne grund, at dens ører skulle være små i stedet for de store, som skulle have tilkommet den. Naturen måtte nemlig tage det hårde stof, hvoraf ørerne vokser, til hjørnetændernes materiale.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - טו

»Fra den lukkede del«, מן הסתום: mishnahens ord i Bekhorot, kapitel 7: »Dens øre blev beskadiget i den lukkede del«, det vil sige ørets tenukh-del [anatomisk placering usikker].[DA327101] [DA327102]

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - טז

»Hos den, der mangler«: det dyr, som ikke har hjørnetænder. »Efter sin opfattelse«: »hannen, som ikke har tænder«, שהזכר שאין לו שיני' [usikker forbindelse], og som burde have ører. »Ikke som faktisk besiddelse«, sådan som man umiddelbart kunne tro af ordet »de skar af«. Det er ikke tilfældet, for den havde endnu ingen ører; denne drøftelse fandt jo sted, før kamelen var i verden, som nævnt. [DA327201]

Jad Jehuda - יז

»Og gjorde dem mindre«: udtrykket »de skar af«, som han brugte, gælder det, der burde have tilkommet den.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - יח

»Og om dette vender vi tilbage osv.«, וע"ז הדרן: som

Rema fra Fano - fortsat

store besvær med at opfostre børnene, for det er stort. Og når han bringer hvede, tygger han da hvede, hvis hun ikke maler og bager? Når han bringer hør, klæder han sig da i hør, hvis hun ikke spinder og væver?

Sådan også lysgiverne: Selv om det er »af solens afgrøders kostelighed«, behøver vi også »af månemånedernes frembragte kostelighed«. Ikke alene det: Hun har det betroede i sin varetægt, og alt, hvad han har, har han lagt i hendes hånd. Også dette er formindskelse fra én side og storhed fra en anden, for med hans tilladelse uddeler hun af hans ejendom til dem, som behøver det, små som store. Nogle beskæftiger sig med buddene, såsom at forøge ligheden, hvis bud gælder om natten; og Torahens jubel er kun om natten. Over for dem står: »I den rører alle skovens dyr sig.« Til dem alle og deres fyrster »giver hun føde til sit hus og en fast del til sine tjenestepiger«.

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - יח - fortsat

det hændte kamelen ved denne betragtning af naturen, sådan hændte det månen. Den bad om fællesskab med solen og fuldstændig lighed, så der mellem dem begge skulle være én ledelse, som nævnt ovenfor i afsnit 11. Ikke blot blev dens bøn ikke opfyldt; den blev også gjort mindre.[DA327401]

Jad Jehuda - יט

»Ikke for dets egen skyld«: dens hensigt var ikke buddet, men dens egen ære og storhed.

Jad Jehuda - כ

»Og drøftelsens længde«: månen drøftede så længe med Herren, velsignet være han, fordi dens tanke ikke gjaldt buddet. Ellers burde den have opgivet sin mening for den Allestedsnærværendes, velsignet være han, så

Jad Jehuda - כ - fortsat

snart den så, at dens ord ikke var gode og rette i hans øjne.

Jad Jehuda - כא

»Derfor«: fordi buddet ikke blev udført for dets egen skyld, behøvede månen soning. Det er »bring soning osv.«

Jad Jehuda - כב

»Det første svar kom osv.«: forfatteren forklarer Herrens første svar, »gå og gør dig mindre osv.«, og siger, at formindskelsen er som vore lærdes ord: »En kvinde, som først udsender sæd, føder en dreng.« Ved at udsende sæd først gik hun ind på et område, der ikke tilkommer hende. Derfor gør hun sig selv mindre og føder ikke en pige som sig selv, for det mandliges sæd får overhånd over hende. Sådan også solen og månen, der lignes ved mandligt og kvindeligt, ligesom Zohar sammenligner dem efter sin opfattelse; se dér. Fordi månen gik ind på solens område, blev formindskelsen bestemt over den.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda • 23–24

»Det er begrundelsen i Bereshit Rabbah«, med følgende ord: »Efter at han har kaldt dem store, vender han tilbage og gør dem mangelfulde: den lille lysgiver — mærkeligt! Men det skyldes, at den gik ind på sin ledsagers område. Rabbi Pinchas sagde: Ved alle ofrene osv. Den Hellige, velsignet være han, sagde: Bring soning for mig, fordi jeg gjorde månen mindre; jeg bevirkede jo, at den gik ind på sin ledsagers område« [lakune][DA328001].

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - כה

[lakune][DA328101] børnene og redder ham [lakune][DA328102] den, som ikke gifter sig med en kvinde og ikke får del i at opfylde buddet om at være frugtbar og talrig [lakune][DA328103] den, som har forbudt samleje.

Jad Jehuda - כו

»Også om dette sagde hun«: efter denne forklaring er svaret »gå og gør dig mindre osv.« ikke blot ingen straf; det rummer endda en vis trøst og beroligelse: Du har allerede gjort dig selv mindre og behøver ikke skamme dig så meget.

Jad Jehuda - כז

»Dermed skal den herske om dagen og om natten«: det er det andet svar, som den Hellige, velsignet være han, gav: »Gå og hersk om dagen og om natten.« Månen skal altså hjælpe solen med at modne frugterne, som han snart slutter.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - כח

»Sådan finder vi jo« hos mand og kvinde, som lignes ved solen [kilden: להמה] og månen, at de retfærdige kvinder hjælper deres mænd, som de lærde sagde: »Gør han sig fortjent, er hun en hjælp.« Det sker ved, at de opdrager børnene og redder deres mænd fra synd, som rabbi Chijja sagde til Rav i Jevamot, kapitel 6 (blad 63a). Rashi forklarede synd som tanker om overtrædelse. Forfatteren forklarer det som selve samlejets synd ved mangel og overskud: Mangel hos den, der ikke gifter sig og ikke vil opfylde buddet om at være frugtbar og talrig; overskud hos den, der har forbudt samleje. [DA328401]

Jad Jehuda - כט

»Selv om« månen over for solen er som en lampe ved højlys dag. Det er de lærdes udsagn i Gemara, at månen sagde: »Hvilken storhed? Hvad gavner en lampe ved højlys dag?«

Jad Jehuda • 30–32

»For sådan« er det også med mand og kvinde: Det væsentlige herredømme er mandens, fordi han er pålagt at være frugtbar og talrig, kvinden ikke, som der står dér. Desuden sagde de lærde i Kiddushin om ære for far og mor, at faderen kommer først, for han og hans mor er forpligtet til at ære hans far. De sagde også udtrykkeligt, at hvor der er gyldig trolovelse og ingen overtrædelse, følger barnet det mandlige.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - לג

»At forøge ligheden«: det vil sige [lakune] [DA328801] at være frugtbar og talrig.

Jad Jehuda - לד

»Sådan også lysgiverne«: selv om solen er det væsentlige og modner frugterne, som der står »af

Jad Jehuda - לד - fortsat

solens afgrøders kostelighed«, hjælper månen den dog med dette, som der står »af månemånedernes frembragte kostelighed«. Nogle frugter modnes af månen, såsom agurker og græskar, som Rashi forklarer dér.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - לה

»Ikke alene det: Hun har det betroede i sin varetægt«, som Zohar siger i Be-Shallach, side 68, med disse ord: »Som en konge, der forenede sig med dronningen osv.« [lakune][DA329001] »den lille lysgiver« [lakune][DA329002] »at fylde sit hus med alt nødvendigt og bringe føde og næring ind i det. Når natten kommer, tager det kvindelige alt« [lakune][DA329003] som der står: »Hun står op, mens det endnu er nat, og giver føde til sit hus osv.« Hun og ikke han [lakune][DA329004]; se dér. Hensigten gælder Keter og Binah sammen, det vil sige Tiferet og Malkhut, mandligt og kvindeligt [lakune][DA329005] om dagen og det kvindelige om natten. Når natten kommer, tager det kvindelige alt [lakune][DA329006]. Det er forfatterens ord. [DA329007]

Jad Jehuda - לו

»Også dette« er for månen formindskelse og ringhed fra én side, storhed og betydning fra en anden: Storhed ved dens herredømme, idet den tager alt; formindskelse ved, at den giver næring både til de ydre kræfter, som hersker om natten, og til dem, som da beskæftiger sig med buddene.

Jad Jehuda - לז

»For hun uddeler« med dagens herredømmes tilladelse og af hans ejendom til dem, som behøver det: Dem, der beskæftiger sig med buddene, er de store; de ydre kræfter er de små.

Jad Jehuda - לח

»At forøge ligheden«: buddet om at være frugtbar og talrig.

Jad Jehuda - לט

»Over for dem står«: »Du sætter mørke, og det bliver nat; i den rører alle skovens dyr sig« (Sl 104). Skovens dyr betegner de ydre kræfter. Hun giver føde til sit hus, som der står i den nævnte Zohar, Bereshit.

KLADDE · uafklaret

Joel Moshe - 1

»Lignelserne om indsigelsen osv.«: ordet betegner lignelser. »Og det blev ikke bekendt for dem«:

KLADDE · uafklaret · fortsat

Joel Moshe - 1 - fortsat

lysgiverne. »Eller deres bevægere«: englene. For hvem og hvorfor blev de skabt? Mennesket var endnu ikke skabt.

»Antydningen ligger i kitrug, som har talværdien שיח osv.«: vil du kende forklaringen, skal du vide, at menneskets hensigt forklares sådan, at alt afhænger af den nedres handling. Den, som gør sig fortjent til nefesh, forener he i navnet til dommenes styrkelse, fra det kvindeliges side; »tilstrømningen bliver מיה?; det er כרונית af sølv« [uafklarede ord].[DA329501] Den, som gør sig fortjent til ruach — når man forneden udfører et bud gennem foreningen af vav-he i navnet, styrkes barmhjertigheden fra det mandlige, og det er ruach. Den, som gør sig fortjent til neshamah, drager lys fra det første he over Jesod, vav-he, i fredens løvhyttes hemmelighed. Det vil sige gennem Jesod, som kaldes verdenernes levende, som ovenfor, kapitel 12 i traktaten Heqor Din, »תל' ה', kapitel 12« [usikker henvisning]; se dér. [DA329502] Sådan også til chajah fra jod i navnet og til jechidah fra jods spids, »ved den enestående, særegne«, ביחידה סגולה. Alt afhænger altså af den nedres vækkelse.

Hemmeligheden om שיח forklares i Zohar, Bereshit, side 132: at føre tilstrømningen ned fra de tre første, som er shin i שיח, tre hoveder, gennem Jesod, חי fra שיח, den retfærdige, verdenernes levende. Ordlyden er: »Shin: træets tre grene, som er de tre fædre osv.« Se dér. Hemmeligheden om na'ar og na'arah er kendt: Na'ar har talværdien שי"ן; det er de fem styrkekræfter, fem gange דן, med talværdien שי"ן. Na'arah har talværdien 325, for alef fra Ehjeh i Binah søder styrkekræfterne, et alef til hver, det vil sige til hver styrkekraft. »Altså alef, og det bliver 325 med he?«, הרי א' ונעשה שכ"ה בה'? [uafklaret talforbindelse].[DA329503] Fra din bliver det adnut, אדנ', gennem alef, som søder dem: Fem domme, fem gange Adonaj. Også her er שיח/שיחה som נער/נערה. Hemmeligheden er: השמש har talværdien ש"ן שכ"ה, »350, 325«, og מארת med mangelfuld stavning har talværdien שי"ח?, »318, 323?«.[DA329504] Det er hemmeligheden i »Herrens udsagn er lutret«. Se Zohar, Bereshit, side 76. Derudover kan אמרת forklares uden for vor fremgangsmåde: Ehjeh har talværdien Keter ved atbash, hvis bogstaver er תצמץ; »vend Ehjeh tilbage«, תשוב אהיה [uafklaret forbindelse], og efter tallet for מארת. Se nøje efter.

KLADDE · uafklaret · fortsat

Joel Moshe - 1 - fortsat

[DA329505]

»Og bad med dette argument om horn osv.«: fordi den ikke har tænder, beder den om horn. »Drøftelsens længde osv.«: månens drøftelse med Herren beviser, at dens hensigt ikke var for sagens egen skyld. Ellers burde den straks have gjort sig mindre uden strid. Ikke alene det: Månen blev ikke forsonet efter formindskelsen, før den Hellige, velsignet være han, sagde: »Bring soning for mig, fordi jeg gjorde månen mindre.«

»Det første svar kom osv.« knytter sig til det foregående: Fordi den begærede at gavne andre, sagde de, at den skulle gøre sig mindre. Først var den det syvende trin; nu steg den helt ned og blev det tiende for at iklæde sig Beriah, Jetsirah og Asijah, i hemmeligheden om »ét hjul på jorden«. Derigennem sker formindskelsen, som om en del af den så at sige ikke er i Atsilut. Den er et redskab til at vække tilstrømningen nedefra som feminine vande; da styrkes godhedskræfterne. Det er »en kvinde, som først udsender sæd«: nedefra ved vækkelsen, så tilstrømningen bliver større, og hun føder en dreng, hvilket er en forøgelse af godhedskræfterne. Dette er nok til yderligere forståelse.

»Når månen osv.«: det er vanskeligt, hvorfor den mærkede sin mangel. Selv om man ikke kan rumme hans godhedskræfter på grund af deres store finhed, kan man dog rumme dem bedre end hendes styrkekræfter, som er meget hårde. Hun behøver derfor hans sødning mere. »Dermed skal den herske.« Se Ma'arekhet Elohut, blad 94; dér finder du sagen godt forklaret.

»Også dette er for den osv.«: den skal gøre sig mindre af sig selv og har deri trøst, for det er ikke det samme osv. »Manglen osv.«: han udlagde synd efter betydningen mangel, som i »jeg og min søn Salomo bliver syndere«. De redder fra den mangel, der ligger i at undlade at være frugtbar og talrig, og også bogstaveligt, så vi ikke synder ved forbudte seksuelle forbindelser. »Hun har det betroede i sin varetægt osv.«: i Zohar, Be-Shallach, side 88, med ordene: »Kongen lod en bekendtgørelse udgå: Herfra skal alle kongens anliggender overgives i dronningens hånd.« Se den gode forklaring dér og i

KLADDE · uafklaret · fortsat

Joel Moshe - 1 - fortsat

sidens begyndelse: »Og over dem betroede han dronningen.« »At forøge ligheden«: at opfylde frugtbarhedens bud, for enhver, som ikke

Tilbage til kapitlet i indholdet

Historisk register: Em Kol Chaj - I - Kapitel 13

KLADDE · uafklaret · fortsat

Joel Moshe - 1 - fortsat

beskæftiger sig med at være frugtbar og talrig, gør så at sige ligheden mindre, som vore lærde udlagde.

Em Kol Chaj — del I — kapitel 14

Jad Jehuda: א · ב · ג · ד · ה · ו · ז · ח · ט · י · יא · יב · יג · יד · טו · טז · יז · יח · יט · כ · כא · כב · כג · כד · כה · כו · כז · כח · כט · ל · לא · לב · לג · לד · לה · לו

Joel Moshe: 1

Jad Jehuda - א

»Som vi nævnte ovenfor«: afsnit 5.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - ב

»Det fremgår osv.«: Zohars ord dér lyder: »Gud skabte de to store lysgivere. I begyndelsen var de to lys knyttet sammen osv.«, som ovenfor i afsnit 5, indtil »og kaldes løve«. »Månen sagde for den Hellige, velsignet være han: Kan én konge bruge to kroner sammen? Men denne for sig og denne for sig. Han sagde til den: Jeg ser, at dit ønske er at være hoved for ræve. Gå og gør dig mindre; for selv om du bliver deres hoved, »mindre har du ikke end det, du var«, זעיר לית לך מכמה דהוית [uafklaret sammenhæng], osv.« Se dér. Når den Hellige siger til den: »Jeg ser, at dit ønske er at være hoved for ræve«, fremgår det, at den selv bad om formindskelsen. Selve formindskelsen er nemlig at være hoved for ræve og ikke hale for løver: En løves hale er dog en løve,

Rema fra Fano

Af Zohars udsagn om Højsangen, som vi nævnte ovenfor, fremgår det, at månen selv »åbnede sin mund med visdom« for at bede om denne formindskelse. Jonatan ben Uzziel sagde, at begge lysgivere var store i 21 timer minus 672 dele af timens 1 080. Deres huskeord er עתים, »tider«, beregnet med de store bogstavværdier for מנצפך, og også תרחם תבל, »du vil forbarme dig over verden«, som har samme talværdi: femten gange 72, efter »ved Jah, Herren, er verdenernes klippe«. Navnet udfyldt med jod har værdien 72. Endvidere: Bagsiderne af det uudtalelige navns fire udfyldninger, det vil sige enkelt, dobbelt, tredobbelt og firedobbelt for hver af dem, giver 624. Ehjeh har tre udfyldninger med værdien 455. Alle tilsammen giver 1 080, når helheden medregnes. Desuden giver 24 gange navnet udfyldt med alef 1 080; det svarer til Adonajs 24 kombinationer, som bekendt, for fire sten bygger 24 huse. Den vise, må den retfærdiges minde være til velsignelse, har i Pardes Rimmonim en anden fremgangsmåde ved 1 080.

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - ב - fortsat

og en rævs hoved er en ræv. Sådan står også i Zohar, Terumah, side 229; se dér.[DA329901]

Jad Jehuda - ג

»Jonatan ben Uzziel sagde« i Bereshit om verset »Gud gjorde de to store lysgivere«, med disse ord: »Herren gjorde de to store lys, og de var lige i deres ære i 21 timer minus 672 dele af en time. Derefter talte månen osv.«

Jad Jehuda - ד

»Af timens 1 080«: sådan forklarer forfatteren det, for timen er faktisk delt i 1 080 dele, som bekendt fra den kalenderberegning, vi har overleveret. Det skyldes ikke alene, at tallet egner sig til deling i mindre hele tal, som Rambam skrev i Hilkhot Kiddush ha-Chodesh, kapitel 6, men også, at det rummer store hemmeligheder efter sandhedens vej, som følger.

Jad Jehuda - ה

»Deres huskeord« for 1 080 er עתים, »tider«, som giver 1 080 med מנצפך-tallene. Efter tav kommer slut-kaf, hvis værdi er 500, og derefter slut-mem, hvis værdi er 600. På denne måde giver עתים 1 080. Se Maamar ha-Ittim, afsnit 9.

Jad Jehuda - ו

תרחם תבל, »du vil forbarme dig over verden«, har også talværdien 1 080.

Jad Jehuda - ז

»Det er femten gange 72«, som giver 1 080, efter »ved Jah, Herren«: י״ה gange Havayahs navn, som er 72 i udfyldning med jod, יו״ד ה״י וי״ו ה״י.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - ח

Vi finder desuden tallet 1 080 i Havayahs navn sådan: med bagsiderne af Havayahs fire udfyldninger. De er udfyldning med alef, יו״ד ה״א וא״ו ה״א; med he, יו״ד ה״ה ו״ו ה״ה; med jod, יו״ד ה״י וי״ו ה״י; og med tre jod og ét alef, יו״ד ה״י וא״ו ה״י. Vi beregner hver enkelt som enkelt, dobbelt, tredobbelt og firedobbelt: Først tager vi det enkelte, dernæst det enkelte med dets efterfølgende led, så det bliver dobbelt; derefter begge med deres efterfølgende led, så det bliver tredobbelt; og så de tre med deres efterfølgende led, så det bliver firedobbelt.

Eksempelvis udfyldningen med alef: יו״ד giver 20, det enkelte. Det efterfølgende

Rema fra Fano - fortsat

Efter vores forklaring varede lysgivernes lighed tyve fulde timer, svarende til de tyve bogstaver i det firebogstavede navns to første udfyldninger, fra hvis side der slet ikke kommer nogen formindskelse af månen. Den tredje udfyldning er den med alef. Eftersom månens formindskelse begyndte fra den og i den, regnes den kun for én time; og i sytten af dens 45 dele var lysgiverne stadig store, efter dens to første bogstaver, jod-vav, og det midterste punkt i dalet. Mesteren sagde nemlig: »Det var jod.« Det er én af ti i det første jod, én af seks i vav; dette er nok.

Da dette lille jod begyndte at brede sig til siderne for at tage form som dalet, begyndte fattigdommen, dalut, og formindskelsen, efter »han kastede fra himlen Israels Tiferets jord«. Den bortkastede del er udfyldningen af Adonaj, א״ד, med talværdien 671, og helheden: Det bliver צר כח כה, »trang kraft, koh«. Det er den port, vi nævnte: Formindskelsen skete i denne udfyldnings sidste 28 dele, som er 672 dele af en time, for »ved Hærskarers Herres vrede, עברת, er jorden formørket«.

Eller også antyder de 21 timer, som ben Uzziel nævnte, navnet Ehjeh, den øvre port, som bekendt, minus de dele, vi nævnte, som er 671 og helheden: den nedre port. Også 26 gange 26 er 671 sammen med fire bogstaver og helheden. Alt var forudset ved tankens begyndelse, for der står מארת med mangelfuld stavning. Formindskelsen forårsagede nemlig »Herrens forbandelse i den ondes hus«. יהי מארת

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - ח - fortsat

ה״א giver 6 og med de enkelte 20 bliver det 26. Vi har nu 20 og 26, som giver 46. וא״ו giver 13 og med de foregående 26 bliver det 39; sammen med de nævnte 46 giver det 85, det tredobbelte. ה״א er 6; med 39 bliver det 45, som med de nævnte 85 giver 130. På denne måde giver udfyldningen med he 144, med jod 184 og med de tre jod og alef 166. Alle fire udfyldninger giver 624.

Også Ehjeh har tre udfyldninger: Med alef, אל״ף ה״א יו״ד ה״א, giver det på denne måde 143; med he, אל״ף ה״ה יו״ד ה״ה, 151; med jod, אל״ף ה״י יו״ד ה״י, 161. I alt 455. Sammen med de nævnte 624 giver det 1 080 minus én, og helheden fuldender tallet. [DA330501]

Jad Jehuda - ט

På endnu en måde finder du 1 080 i Havayahs navn: 24 gange Havayahs navn udfyldt med alef, יו״ד ה״א וא״ו ה״א, som giver 45. 24 gange 45 giver 1 080. Begrundelsen for at beregne 24 gange er Adonajs 24 kombinationer; hver af dem peger på Havayahs udfyldning med alef.

Jad Jehuda - י

»For fire sten osv.«, som vi lærer i Sefer Jetsirah: Fire bogstaver danner 24 ord gennem udskiftning af deres kombinationer.

Jad Jehuda - יא

Efter det, vi har sagt, at 1 080 svarer til navnets udfyldninger, kan man også sige, at de 21 timer minus 672 dele, som oversætteren Jonatan nævnte, følger samme vej. De tyve timer svarer til de tyve bogstaver i Havayahs to første udfyldninger, de to med jod, hvoraf den ene har ét alef.

Jad Jehuda - יב

»Fra hvis side der ikke kommer nogen formindskelse«; derfor tælles hvert bogstav som en time.

Jad Jehuda - יג

»Og sytten af de 45 dele« i alefudfyldningens talværdi: Når du tilsvarende deler timen i 45 dele, omfatter hver af dem 24 af de 1 080 dele, for 24 gange 45 giver dette. I disse sytten dele af den 21. time var begge lysgivere stadig store, altså i 408 af

Rema fra Fano - fortsat

med fire bogstaver og ordet har talværdien 671; også dette er nok til hensigten.

Størstedelen af det, som i Chullin forekommer som spørgsmål og svar mellem månen og den retfærdige dommer, fremføres imidlertid i Zohar om Højsangen som en forudsætning, de to talere er enige om. Enhver kvinde, som kender en mand, erhverver sig jo ved eget valg og vilje en herre, efter betydningen »kvinden erhverves«. De erstattede den første billedlige formulering og sagde: »Én konge kan ikke bruge to kroner sammen; denne for sig og denne for sig.« Her er kongen den Hellige, velsignet være han, og de to kroner er solen og månen. Den eftertragtede lighed passer dem ikke til at opnå deres mål, før hver af dem først kendes i sin egen fuldkommenhed. Det er en mishnah: »Man giver jomfruen tid osv., og sådan giver man manden tid til at sørge for sig selv.«

Jad Jehuda - יג - fortsat

de 1 080 dele. Sytten gange 24 giver nemlig 408, som sammen med de nævnte 672 giver 1 080. Også når du trækker de 672, hvori formindskelsen skete, fra 1 080, bliver 408 tilbage.

Jad Jehuda - יד

»Med jod-vav osv.«: seksten af disse sytten dele svarer til de to bogstaver jod-vav i יו"ד i denne udfyldning. De kan ikke tælles som timer, for ikke engang én time var fuldkommen i denne udfyldning. Derfor tælles de som timedele. Den syttende del svarer til ét punkt i det efterfølgende dalet: dalets midterste punkt ved det sydøstlige hjørne.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - טו

»Mesteren sagde« om det i Tikkunim: »Det var jod; det er én af ti osv.« Det vil sige én fra jods del, for de to

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - טו - fortsat

bogstaver foran det er med det ti dele.[DA331201]

Jad Jehuda - טז

»Da dette lille jod begyndte«: dalets midterste punkt begyndte at brede sig til siderne, i længde og bredde, for at tage dalets form. Da begyndte fattigdommen og formindskelsen; straks efter den syttende del blev månen formindsket.

Jad Jehuda - יז

»Efter: Han kastede fra himlen Israels pryd til jorden« (Klages 2). Efter den ligefremme betydning er »pryd«, Tiferet, det bortkastede, og »jorden« stedet, hvortil det kastes. Forfatteren forklarer derimod, at »jorden« er det bortkastede og knyttes til Tiferet: Han kastede Israels Tiferets jord. Det antyder udfyldningen af Adonajs navn, Malkhut, Tiferets jord. Sådan udlægges det i Raaja Mehemna, Mishpatim, side 208, med ordene: »Hvem har lagt

Jad Jehuda - יז - fortsat

jord i himlen, siden han siger: Han kastede fra himlen jord? Men det er bestemt Shekhinah og Tiferet sammen med hende osv.« Se dér. Forfatterens begrundelse er, at den del, der kastes bort fra den 21. time, de nævnte 672 dele, hvori formindskelsen skete, svarer til udfyldningen af Adonajs navn, אל"ף דל"ת נו"ן יו"ד, som giver 671 og med helheden 672.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - יח

»Det bliver koh, kraft, trængsel«, הוי בה כח צר: Zohars ord i Va-Jishlach om verset »giver du op på trængslens dag, er din kraft trang«, כה כח צר. Forfatteren sigter til denne udlægning: 28, כח, trange dele af timens 45 dele. I de første sytten dele var der fuldkommenhed, i de sidste 28 formindskelse, i alt 45. »Trang kraft«, צר כח, er Malkhut, som bekendt.[DA331501]

Jad Jehuda - יט

»Det er den port, vi nævnte«: Adonajs udfyldning, som kaldes himlens port, nemlig Malkhut.

Jad Jehuda - כ

»I denne udfyldning«: Adonajs.

Jad Jehuda - כא

»Som er 672«: hver af de 45 dele giver 24 af de 1 080, som nævnt. 24 gange 28 er 672, efter »ved Herrens vrede osv.« (Es 9). Det vil sige, at ved tallet for עברת i Herrens udfyldning blev Tiferets jord formørket.

Jad Jehuda - כב

»Navnet Ehjeh«, hvis talværdi er 21, og som er den øvre port, Keter.

Jad Jehuda - כג

»Som er 671«: ordet for port; det er den nedre port, Malkhut, Adonajs navn, som giver dette udfyldt, og med helheden 672.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - כד

»Også 26 gange 26«, som er Havayahs navns talværdi, giver 666, og med fire bogstaver og helheden er det 671.[DA332101]

Jad Jehuda - כה

Alt det nævnte om månens formindskelse var forudset for Herren, velsignet være han, før dens klage, ved begyndelsen af tanken om dens skabelse.

Jad Jehuda - כו

For før dens skabelse står »lad der være lysgivere«, יהי מארת, uden vav: et udtryk for forbandelse, som månens formindskelse forårsager, som Zohar siger.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - כז

»Herrens forbandelse i den ondes hus«: forfatteren bruger versets ord som en sømmelig formulering. Forbandelsen, som formindskelsen forårsager, kommer nemlig gennem den onde Samael og »nætter«, ולילות [usikkert navn eller ord], som forklaret i Zohar.[DA332401]

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - כח

יהי מארת har talværdien »66/26?«, ס"ו/כ"ו?, og med מארתs fire bogstaver og ordet er det 671, også som antydning af det nævnte.[DA332501]

Jad Jehuda - כט

»Imidlertid osv.«: forfatteren vender tilbage til forklaringen af Gemara om månens formindskelse.

Jad Jehuda - ל

Som spørgsmål og svar, og ikke som enighed.

Jad Jehuda - לא

»Ved eget valg og vilje«: også her hos solen og månen må sagen være vedtaget af dem begge.

Jad Jehuda - לב

Efter mishnahens betydning »kvinden erhverves«. Gemara sagde: »Lad den lære: Manden erhverver. Hvis den lærte erhverver, kunne jeg tro: Også mod hendes vilje. Derfor lærer den: Kvinden erhverves — med hendes samtykke ja, uden hendes samtykke nej.«

Jad Jehuda - לג

I Zohar erstattede de også den første billedlige formulering, som Gemara har: »To konger kan ikke bruge én krone.« I Zohar sagde de: »Én konge kan ikke osv.«

Jad Jehuda - לד

Her i Zohar er kongen den Hellige, velsignet være han, og de to kroner er solen og månen. I Gemara kaldte de solen og månen to konger og deres herredømme en krone.

Jad Jehuda - לה

»Og den passer dem ikke osv.«: månens hensigt med »én konge kan ikke bruge to kroner sammen« var, at hver af dem skulle kendes i sin egen fuldkommenhed. Selv om månen efter Gemara, som forklaret ovenfor i afsnit 11, begærede fælles ledelse med solen i fuldkommen lighed, er Zohar ikke uenig med Gemara. Også efter Zohar åbnede den først sin mund med visdom for at sige, at hver skulle kendes i sin egen fuldkommenhed, så den senere også kunne nå fuldkommen lighed og fællesskab med solen. Før hver enkelts fuldkommenhed kendes for sig, passer ligheden dem ikke.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - לו

»Og hun skal vente, מתקינוני« [uafklaret indledning]; altså blev der tilsigtet tid for hver enkelt for sig til dens fuldkommenhed.[DA333301]

KLADDE · uafklaret

Joel Moshe - 1

»Fra Zohar, som vi nævnte osv.«: ovenfor i afsnit 5; Zohar-stedet er blad 22a. Dér står: »Den Hellige, velsignet være han, sagde: Jeg ser i dig, at du ønsker at være hoved for ræve.« Så langt citatet. Det fremgår altså udtrykkeligt, at hun bad om denne

KLADDE · uafklaret · fortsat

Joel Moshe - 1 - fortsat

formindskelse.

»Deres huskeord er עתיים osv.«: עתיים har talværdien 1 080 med lukket mem, hvis værdi er 600, for »pladserne for מנצפך mangler מקומו׳ של »י׳ת׳ כד ע״ן מנצפ״ך חסר י׳ת׳ כד ע״ן [uafklaret forbindelse]; mem er 600. Se indledningen til Avodat Shem, hvor det forklares mere.[DA333401] »Femten gange 72« giver 1 080. »Ved Jah, Herren«: Jah har talværdien 15; femten gange Herren, det vil sige navnet på 72, Havayah udfyldt med jod, er verdenernes klippe.

»Endvidere deres bagsider«: det uudtalelige Havayahs navn i dets fire udfyldninger osv. Med jod således: י״ד ה״י ו״ו ה״י, navnet på 72, giver det ved dobbelt, tredobbelt osv. beregning 184: י״ד har talværdien 20; י״ד ה״י giver 35; »35 giver 55«, ד״ל״ה עולה נ״ה. י״ד ה״י ו״ו giver 57; 55 og 57 giver 112. י״ד ה״י ו״ו ה״י giver 72; 112 og 72 giver i alt 184. [DA333402] Sådan giver udfyldningen med he, navnet på 52, י״ד ה״ה ו״ו ה״ה, 144 ad samme vej. Udfyldningen med alef, navnet på 45, י״ד ה״א ו״ו ה״א, giver 130 ad samme vej. Udfyldningen med to jod og alef, י״ד ה״י ו״ו ה״י, navnet på 63, giver på denne måde 166.[DA333403] 184, 130, 144 og 166 giver 624. I de nye Tikkunim finder du et huskeord for bagsiderne: פק״ד קס״ו ק״ל קדם וי״ה? [usikkert huskeord], således.[DA333404]

Ehjehs udfyldninger: א״ף ה״י י״ד ה״י giver 161. Endvidere »udfyldning med alef«, א״ף ה״ה י״ד ה״ה, giver 151. En anden udfyldning, א״ף ה״א י״ד ה״א, giver 143. 161, 151 og 143 giver tilsammen 455; 455 og 624 giver 1 080 med helheden, som tælles for én. Det er efter min mening hemmeligheden i »giv din pragt over himlen«, תנה הודך על השמים.[DA333405] »Og den vise har osv.«: Shaar ha-Hekef; se dér, blad? »Til de tyve bogstaver«, som er i de to første udfyldninger, således: י״ד ה״י ו״ו ה״י, udfyldningen på 72, og den på 63: י״ד ה״י א״ו ה״י. Tilsammen tyve bogstaver, svarende til tyve timer, hvor de to lysgivere var fuldkomne.

»Seksten dele af 45 osv.«: deler du 1 080 i 45 dele, bliver hver del 24 dele. »Og seksten gange 24 er 408«; da var lysgiverne endnu lige, og de resterende 672 var mangel, for 672 og 408 giver 1 080. [DA333406] I de to navne på 72 og 63 var de altså lige; i den tredje udfyldning, navnet på 45, begyndte

KLADDE · uafklaret · fortsat

Joel Moshe - 1 - fortsat

formindskelsen. Selv om det har ti bogstaver, tælles de derfor alle som én time. De første seksten dele af de 45 dele er navnets på 45 første jod, vav i udfyldningen ved siden af jod og det midterste punkt i udfyldningens dalet, som er én. Mesteren sagde: »Det var jod?« i Tikkunei ha-Zohar: Først var dalet et jod; det bredte sig fremad i længden og nedad og blev dalet. Det vil sige, at dette punkt er én af ti i det første jod og én af seks i udfyldningens første vav. Hele jod omfatter hele Chokhmahs partsuf. Når det deles i sin udfyldning, er jod de tre første, vav de seks ender, og dalet er Malkhut. Det er altså én af ti i det første jod og én af seks i vav.

Tager du én fra dalet, bliver tre tilbage; de tre andre bogstaver i navnet på 45 er ה״א ו״ו ה״א. Det giver talværdien 28, som er »671 dele«, for »28 gange 24«, det vil sige 28 af timens 45 dele, »giver 671?«. Helheden tælles for én; altså 672, tallet for Adonajs udfyldning, א״ף ד״ל״ת נו״ן י״ד, som også giver 671. [DA333407] Himlens port er Adonajs navn, »som former med 28, כח״ה?« [usikker forbindelse], det vil sige Malkhuts egenskab, som kaldes koh, כה. Ved dalet begyndte månens formindskelse, som nævnt; dalet er Malkhut som ovenfor. Det er hemmeligheden i, at månen blev mindre, og det er »כ׳«, en antydning af de 28 af 45 dele i de 1 080, som ovenfor.[DA333408] Det er hemmeligheden i »hvor godt«, מה טוב: seksten dele af navnet på 45, »at brødre bor sammen«, hvor lysgiverne var lige. [DA333409] Se Rashis forklaring til Esajas, afsnit 5, om verset »trængsel og lys osv.« Hovedsagen var ved ש״ק, som ovenfor. Man må sige, at »כה har talværdien שם ועת« [uafklaret forbindelse], for dette vers omfatter også solens formindskelse fra »343? dele«. Man må nemlig sige »den 25. Elul? har talværdien 343? dele af solen«, ד״כ״ה אלול? ג״י שמ״ג? חלקים החמה [uafklaret forbindelse].[DA333410]

»Tiferets jord osv.«: Malkhut, som kaldes jord, som bekendt; himmel kaldes Tiferet. »Jorden blev formørket osv.«: de blev udstrømmet. »Den øvre port osv.«: Binahs halvtreds porte er den øvre port, Ehjeh; den nedre port er Adonaj. »Kvinden erhverves«: hun erhverves til ham; manden er ægtemanden og hersker over hende. Derfor gjorde månen selv sig mindre.

»De erstattede den første billedlige formulering

KLADDE · uafklaret · fortsat

Joel Moshe - 1 - fortsat

osv.«: i Zohar erstattede de formuleringen. Gemara siger: »To konger kan ikke bruge én krone.« Zohar siger: »Én konge kan ikke bruge to kroner.« I Gemara er kronen Jah, י״ה, og kongerne solen og månen; her er det omvendt. Hun sagde: »Én konge kan ikke« — tilstrømningen kan ikke komme fra bogstaverne jod-he i fuldkommen enhed, når de er to kroner sammen, i hemmeligheden om to ansigter uden forening. De må være hver for sig. Da kan tilstrømningen gå i to kroner sammen, så hun for sig kan udbedre de nedre verdener, Beriah, Jetsirah og Asijah, og »hans udbedringer for sig: de øvre verdener«, ותיקוניה בלחודוי עולמות העליוני׳ [usikker parallel].[DA333411]

KLADDE · uafklaret · fortsat

Joel Moshe - 1 - fortsat

Det er hemmeligheden i, at man giver jomfruen tid, tolv måneder, til at ordne sin pynt, og sådan giver man manden. De to udbedringer på det skjulte plan er de tolv okser under Salomos hav, hvis virke er at hæve de nedre verdeners handlinger op i hemmeligheden, og udbedringen af de tolv diagonale grænser ovenfra gennem Binah; »tolv hav i månen forneden«, י״ב ים בלבנה למט׳ [uafklaret forbindelse]. Også på det åbenbare plan opstillede han kapitel 15 om dette emne.[DA333412] Det er hemmeligheden i »den ene kaldte til den anden«: hans tolv udbedringer og hendes tolv udbedringer.

Tilbage til kapitlet i indholdet

Historisk register: Em Kol Chaj - I - Kapitel 14

Em Kol Chaj — del I — kapitel 15

Jad Jehuda: א · ב · ג · ד · ה · ו · ז · ח · ט · י · יא · יב · יג · יד · טו · טז · יז · יח · יט · כ · כא

Joel Moshe: 1

Jad Jehuda - א

»Derfor osv.« følger det foregående afsnit. Herren, velsignet være han, gav månen det, den bad om: at dens fuldkommenhed skulle kendes for sig. Derfor svarede han den: »Lad Israel tælle dage og år efter dig«, som der står i Gemara.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - ב

»Selv om osv.«: selv om månens øjne altid er rettet mod solens gang, og hele dens begær er at knytte sig til ham, så den derfor når ham ad en lang vej og på kort tid, afhænger den grundlæggende fastsættelse dog af hende på omtrent »29 og en kvart dag«. Mellem dens fornyelser er der nemlig 29 dage, 12 timer og 793 dele,

KLADDE · uafklaret

Rema fra Fano

Derfor afhænger højtiderne i deres grundlæggende fastsættelse af månen, selv om den spejder efter solens gang, for hele dens frelse og ønske er at knytte sig til ham. Den går rundt om hele himmelhvælvingen på omtrent 27 og en kvart dag og når det sted, hvor den først var under solen i den foregående forbindelses øjeblik. Efter omtrent yderligere to og en kvart dag indhenter den ham igen og knytter sig til ham; dér regnes der en ny månefødsel for den, som bekendt. Månen tilbagelægger således på to og en kvart dag og omtrent en halv time mere alt det, solen har tilbagelagt på omtrent 29 og en halv dag og to tredjedele time.

Som bekendt har den ikke færre end tolv forbindelser om året. Da lyser dens øvre

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - ב - fortsat

som bekendt.[DA333801] Dens fornyelse sker, når den knytter sig til solen, det vil sige, når den i sin sfære er rettet ind under solen i dens sfære. I denne tid forlader også solen sit sted og går omkring en tolvtedel af sin sfære, hvis omløbstid er 365 og en kvart dag. En tolvtedel af månens bane er omtrent to og en kvart dag. Når disse to og en kvart dage trækkes fra 29 dage, 12 timer og 793 dele, bliver omtrent 27 og en kvart dag tilbage. I de resterende to og en kvart dage går månen videre og indhenter solen, hvor den end er.

Jad Jehuda - ג

I det øjeblik, hvor forbindelsen fandt sted i den foregående måned.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - ד

»Og to tredjedele time«, som er 793 dele. [DA334001]

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - ה

»Da«, ved forbindelsen, lyser månens øvre ansigt. Alle stjernerne er placeret på himmelhvælvingen med halvdelen opad og halvdelen nedad, synlig for os. Ved forbindelsen lyser den side af månens ansigt, der vender ned mod vore øjne, ikke. Når sollyset er rettet ind over månen, »får det ikke del over den«, אינו זוכה עליה [usikker formulering], i at oplyse dens nedre ansigt; men det øvre ansigt lyser ved solens lys.[DA334101] »Solen har aldrig set osv.«, som der står i Rosh ha-Shanah: Månens mangelfulde horn vender aldrig mod solen, og solens øjne ser ikke månens mørke sted. Det ansigt af månen, som solen ser ved forbindelsen, lyser derimod.

Jad Jehuda - ו

Sådan var det også ved forbindelserne: De er fredens veje mellem solen og månen. Dermed beroligede Herren den ved at sige: »Lad Israel tælle efter dig osv.«

Jad Jehuda - ז

»Dette er månedens brændoffer osv.«: uden

KLADDE · uafklaret · fortsat

Rema fra Fano - fortsat

ansigt, for solen har aldrig set månens mangel. Det er fredens veje mellem ham og hende også efter indsigelsen, sådan som vi forklarede den. »Dette er månedens brændoffer ved dens fornyelse«: Det er hende, der stiger op til ham, uden tvivl. Men vi må stadig bringe en buk som syndoffer, fordi hun fra da af fjerner sig fra sin elskede for at lyse for os. Sådan også i Sefer ha-Bahir: התמו [uafklaret verbum], at der er nedstigning ved syndofferet, for om dagen, som tog ti kroner, står: »Han steg ned efter at have udført syndofferet.«

Derfor helliger man først måneden efter forbindelsen med solen, hvor hun fornyes og stiger op med ham, »mens hans lampe lyser over hendes hoved«. Efter ham kaldes de årets måneder. Der er ikke færre end tolv, svarende til Israels stammer, om hvem der står »og glæde for de oprigtige af hjerte«. שמחה, glæde, har talværdien 353 dage, det mindste år. Man føjer ikke til ud over tretten, når Josefs stamme deles i to. De er alle lig med barmhjertighedens egenskaber, som ved deres udspring er tolv og med helheden tretten. Vi har intet år på mere end 385 dage, med talværdien שכינה, Shekhinah.

Ligesom månen af egen vilje på et øjeblik gør sig mindre og vender sig mod verdens behov, sådan gør også de retfærdige. De kaldes efter hendes navn. Selv om højtidsfastsættelsen fuldstændigt er overgivet til deres myndighed — selv når de er vildledte, handler uagtsomt eller med vilje, efter udlægningen af tre forekomster af אתם,

Jad Jehuda - ז - fortsat

tvivl er dette også begrundelsen for ordene »månedens brændoffer«, fordi månen ved sin fornyelse stiger op til solen.

Jad Jehuda - ח

»Men vi må stadig osv.«: bukken som syndoffer skyldes, at månen fra sin fornyelse og frem fjerner sig fra solen og stiger ned fra ham; der er nedstigning ved syndofferet. Det er »bring et offer for mig«, det vil sige på grund af mig, som fik månen til at stige ned fra solen.

Jad Jehuda - ט

»I Sefer ha-Bahir«: det er i Zohar, Pinchas, side 428. Se dér, hvordan det udlægges efter dens opfattelse.

Jad Jehuda - י

»Derfor« helliger retten ikke måneden for at fastsætte den, når månen fuldender sit omløb i sin sfære, altså efter 27 dage, som nævnt, men først efter 29 dage, 12 timer og 793 dele, som er forbindelsens tidspunkt.

Jad Jehuda - יא

»Efter ham«: solen, kaldes månederne »årets måneder«. Som bekendt tilskrives året solen, som gennemløber sin sfære på ét år, og ikke månen, som gennemløber sin på 27 dage, som nævnt.

Jad Jehuda - יב

Der er ikke færre end tolv måneder.

Jad Jehuda - יג

»Det mindste år«: et mangelfuldt år.

Jad Jehuda - יד

Man føjer ikke til ud over tretten måneder, svarende til tretten stammer, når Josefs stamme deles i to, Efraim og Manasse.

KLADDE · uafklaret · fortsat

Rema fra Fano - fortsat

»I« — gør de sig alligevel små for hele jordens herre, som åbenbarer sin hemmelighed for sine tjenere og gør dem sin pagt bekendt. Den rette ledelse kræver nemlig, at tiden er overgivet i deres hånd, fordi den er skabt ligesom os.[DA333601]

Jad Jehuda - טו

»Ved deres udspring«: navnet på tolv, de tolv bogstaver i præstevelsignelsens tre Havayah-navne, svarende til Havayahs tolv kombinationer fra deres barmhjertigheds side.

Jad Jehuda - טז

»Over 385 dage«: i et skudår.

Jad Jehuda - יז

»På et øjeblik« efter forbindelsen gør den sig mindre og drejer bort fra solen trods sin store længsel efter ham.

Jad Jehuda - יח

»Sådan også de retfærdige«: de gør sig små for Herren, velsignet være han, og kaldes derfor efter månens navn. Det er Gemaras ord: »Den Hellige, velsignet være han, sagde til den: De retfærdige skal kaldes efter dit navn.« Forfatteren forklarer det ved, at de gør sig små ligesom den.

Jad Jehuda - יט

Efter udlægningen af tre forekomster af אתם: Gemara sagde »I, selv når I handler uagtsomt osv.«

Jad Jehuda - כ

De gør sig små og frygter fejltagelse og uagtsomhed. I dette støtter de sig til Herren, velsignet være han, som åbenbarer sin hemmelighed for sine tjenere.

Jad Jehuda - כא

»For den rette ledelse osv.«: undr dig ikke over, at højtidsfastsættelsen gives dem, selv ved fejltagelse, uagtsomhed eller forsæt. Dommens retfærdighed er nemlig sådan, at tiden overgives i deres hånd, fordi den er noget skabt ligesom os, gennem skabelsen af lysgiverne, som tiden måles ved. Derfor står også »dage blev formet«. Det forklares i næste kapitel.

KLADDE · uafklaret

Joel Moshe - 1

»Efter to dage osv.«: fra 27 dage til 29 dage, 12 timer og 793 dele går månen videre og indhenter solen. Den strækning, solen går på 29 dage, 12 timer og 793 dele, går månen på to og en kvart dag og mere end det osv.

»Da lyser dens øvre ansigt osv.«: forbilledet foroven forklares i del III af מת"ה, kapitel 4 [uafklaret

KLADDE · uafklaret · fortsat

Joel Moshe - 1 - fortsat

værkforkortelse].[DA335802] Viden er i daats hemmelighed i Tiferet, i »dit folk er alle retfærdige« og »Herren kender de retfærdiges vej«. Manglen er »ved nødvendighed?«, בהכרח?, i Malkhut, fra hendes klædnings side, i hemmeligheden om ét hjul på jorden.[DA335803] Solen, som er i Tiferet, har aldrig set »månens indre«, פנימיתה של לבנה; »for månen fra ham gennem solen og forklarer i handlingen משיב כי הלבנה ממנו דרך השמש ופי' בפעולת הכח"ל? til daat«, משיב הכח"ל? אל הדעת [uafklaret forbindelse], som ovenfor. Derfor er »dens øvre ansigt« præcist; se nøje efter.[DA335804]

»Og ikke nedstigning ved syndofferet osv.«: det er ikke som hendes opstigning på højtider og sabbatter, hvor hun stiger helt op til Keter; på de seks hverdage (ו"ק) står hun på pagtens sted og modtager tilstrømningen ovenfra.[DA335805] »Efter ham kaldes de årets måneder osv.«: Sefer Jetsirah har verden, år, sjæl. Det vil sige: »Verden er tolv חדשנה הות ת"ת?; sjæl er Malkhut, og ע"ב i Jerusalem?« [uafklaret forbindelse].[DA335806] Årets måneder er hemmeligheden om forbindelsen med solen, som er i Tiferet; hun fornyes og stiger op med ham. Der er ikke færre end tolv måneder i året, svarende til de tolv stammer.

»Det mindste år osv.«: når året er mangelfuldt, er det »ע"ב«, 353 dage, tallet for glæde, שמחה. Ved indskud er der tretten måneder, svarende til Josefs to sønner, når de deles i to.[DA335807] »Barmhjertighedens egenskaber osv.«: Torahens tretten egenskaber. »Mere end 385«: når året er et skudår, er det større end et mangelfuldt år, som er 353 dage. Det er »glæde for de oprigtige af hjerte«, med talværdien 385, tallet for Shekhinah. Det er hemmeligheden i »for [lakune][DA335801] Havayah«: talværdien er årets tolv måneder;

KLADDE · uafklaret · fortsat

Joel Moshe - 1 - fortsat

Jerusalem havde tolv porte.[DA335808]

»De kaldes efter hendes navn osv.«: for der står i Gemara »lad de retfærdige kaldes efter dit navn«,

Tilbage til kapitlet i indholdet

Historisk register: Em Kol Chaj - I - Kapitel 15

KLADDE · uafklaret · fortsat

Joel Moshe - 1 - fortsat

»בני פיוס?«, trøstens sønner? [usikker forbindelse], til månen.[DA335809] »Fordi den er skabt«: tiden, skabt ligesom os.[DA335810]

Em Kol Chaj — del I — kapitel 16

Jad Jehuda: א · ב · ג · ד · ה · ו · ז · ח · ט–י · יא · יב · יג · יד · טו · טז · יז · יח · יט–כא

Joel Moshe: 1

Jad Jehuda - א

»Hvis blot de havde visdom osv.« Dette fortsætter slutningen af det foregående afsnit. Læreren sagde: Hvis blot undersøgerne, som praler af undersøgelsens visdom og mener, at man også hos ham, den Velsignede, med rette kan tale om tidernes orden, forstod, at det ikke er sådan. For der står »alt har sin tid osv., under himlen« (Prædikeren 3). Tiden er nemlig målet for dag og nat, det vil sige målet for solens opgang og nedgang over jorden. Solen selv er på himmelhvælvingen; men oven over himlen, hvor lysene ikke er, kan man ikke tale om tid.

Jad Jehuda - ב

»Og selv udstrækningen osv.« Det vil sige: Ikke blot kan man ikke med rette bruge betegnelsen tid om ham, den Velsignede — tiden er jo målet for solens gang — men selv tidens udstrækning, der hverken måles ved solens kredsløb eller ved noget andet, må man ikke omtale hos Gud,

Rema fra Fano

Hvis blot de, der praler af undersøgelsen, havde visdom til at forstå dette! Ved de da ikke, om de ikke forstår, at »alt har sin tid, og hvert forehavende sin stund« alene »under himlen«, men slet ikke oven over himlen? Selv den umålte udstrækning, som de kalder det, der var før begyndelsen på målingen med dagmål og natmål, er et uklart udsagn, som det er forbudt at grunde over. Det er ikke rigtigt om hans, den Velsignedes, uendelige forudværen at beskrive den ved udstrækning, selv om vi siger »umålt«. Udstrækning indebærer efter sin natur og egenskab nødvendigvis fortid, nutid og fremtid. Intet af dette passer til den absolutte forudværen og evighed, som kun findes i hans tilværelse, ophøjet over enhver velsignelse og lovprisning. Dér er der slet ingen fortid eller fremtid — hverken før tiden blev skabt, nu, da vi beskrives ved tid, eller efter ophøret af himlens love.

Tiden skal derfor tilskrives det, som er forårsaget ved den, såsom »verdens dage«, »som himlens dage« og lignende, og intet andet. Derfor sagde Ijov: »Er

Jad Jehuda - ב - fortsat

den Velsignede. For i tidens udstrækning er der, selv om den ikke er målt, dog fortid og fremtid. Det kan man ikke sige om ham, den Velsignede, for han er bestandig nutid, som der sluttes.

Jad Jehuda - ג

»Som de kalder det«: Undersøgerne kalder således den stund, der var før lysenes skabelse, da tiden ikke kunne måles faktisk; derfor kaldte de den udstrækning.

Jad Jehuda - ד

»For dér er der slet ingen fortid eller fremtid.« Når vi siger om ham, den Velsignede, at han var og skal være, er det i forhold til os.

Jad Jehuda - ה

»Derfor skal tiden tilskrives« menneskene, verden, himlen og lignende, som er virkninger af tiden, mens tiden er deres årsag.

Jad Jehuda - ו

»Ijov sagde: Er dine dage som enosh-menneskets dage, eller dine år som

Jad Jehuda - ו - fortsat

gever-mandens år?« (samme bog, kapitel 10). Den Helliges, velsignet være hans, dage har slet ingen forbindelse osv., som det står i Zohar. Menneskets dage skal ophøre, enten ved dets død eller ved bortfaldet af himlens love, som dagene er forårsaget af. Anderledes er det med den Helliges, velsignet være hans, dage, som ikke har nogen forbindelse med dette.[DA336601]

Jad Jehuda - ז

»Som overvinder sin tilbøjelighed.« Han udlægger gever ud fra ordet for at overvinde.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - ח

»Som bekendt« fra flere steder i Zohar. Se også »ח'ד«, slutningen af kapitel 8.[DA336801]

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda • ט–י

»Det er den tid osv.« Det vil sige: Når han siger »dine år«, sigter han til vekslingen i hans, den Velsignedes, styrelser fra dom til barmhjertighed, ikke år, som afhænger af tiden for solens bevægelser, »han knyttede til hende«.[DA337001] »Og dette er meningen med gentagelsen og vekslingen«: Skriften gentager sagen med dage og år og skifter udtryk, så den siger enosh ved dagene og gever ved årene. Efter det nævnte er grunden, at årene ikke

Rema fra Fano - fortsat

dine dage som enosh-menneskets dage?« Det betyder, at de ingen forbindelse eller lighed har med det lave menneske, efter Zohars fremgangsmåde: Hans sår er jo ulægeligt, anush, og hans dage ender uden håb.[DA336001] »Er dine år som gever-mandens dage?« Selv den retfærdiges dage — han overvinder sin tilbøjelighed, og de er evige og bestående, som bekendt — kan ikke engang måles med »dine år«. Det er den tid, som forandres i dine styrelser fra dom til barmhjertighed. Dette er meningen med gentagelsen og vekslingen i verset.

Men den Helliges, velsignet være hans, dag, som er tusind år, kan vi med fuld ret kalde tidernes orden. Det er en af grundene til tællingen mellem omers høst og Toraens givelse. Det står i fuldstændig modsætning til umålt udstrækning, som det er klart for enhver forstandig.

Heraf kan verset forstås: »Og du er han, og dine år får ingen ende.« Han siger, at disse pronominer kommer sammen; de omfatter betegnelserne for forsynet, som skifter fra åbenbart til skjult; og han er én i begge. Det er som »velsignet er du, Herren, som har helliget os«. Tidernes orden, som hører dertil, sammen med dem får intet ophør. Læg nøje mærke til »dine år«, שנותיך, som er hunkøn, og »får ingen ende«, לא יתמו, som er hankøn. For versets slutning udlægges ikke alene om det umiddelbart foregående, men også om begyndelsen. Altså afhænger tidernes ordens bestående af dens forbindelse med de betegnelser, vi nævnte, som sammen står fast i evigheders evighed.[DA336002]

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda • ט–י - fortsat

tilhører samme slags tid som dagene; ligeledes hører gever ikke til samme udtryk som enosh. Derfor siger han med rette dage sammen med enosh og gever sammen med år.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - יא

»Men« — det, de, velsignet være deres minde, sagde om den Helliges, velsignet være hans, dag, sigter ikke — det være langt fra os — til dagen og årene, som afhænger af tiden. Også her sigtes til tidernes orden i hans, den Velsignedes, styrelser. Det svarer til, hvad de, velsignet være deres minde, sagde: »Verden består i seks tusinde år, og i ét er den øde«, som der står: »Og Herren alene skal være ophøjet på den dag.« Zohar skriver — den vise Abravanel anfører det i sin bog Maajene ha-Jeshuah, afhandling 10, Tamar 10 — således: »Og i det syvende forbliver en sabbatsperiode i den øde verden, og verden bygges op som før osv.« Se dér.

Sådan skrev alle sandhedens vise: Gud, velsignet være han, skal forny sin verden, efter at de syv sabbatsår er gået over den. Den skal vare endnu seks tusinde år med ét øde, og således gør Herren syv gange, svarende til syv sabbatsperioder, som er 49 tusinde år; det

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - יא - fortsat

halvtredsindstyvende år er det store jubelår, som skrevet i »ח"ד ח'«, del 2, kapitel 26; se dér. [DA337101] Læreren siger, at det ene øde med rette kan kaldes tidernes orden. Det er nemlig ordenen i forandringen af den almene styrelses tid fra tilværelse til fravær og fra fravær til tilværelse, for enhver tilværelse er barmhjertighed, og fravær er dom. Som de, velsignet være deres minde, sagde i Bereshit Rabbah: Tidernes orden havde været der forinden.

Jad Jehuda - יב

»Og det er osv.« Det vil sige: Dette er en af grundene til buddet om omertællingen. Toraen sagde »syv uger skal du tælle for dig«, svarende til verdens syv sabbatsperioder; og ligeledes »I skal tælle halvtreds dage«, svarende til dens år.

Jad Jehuda - יג

»Og det er modsætningen til umålt udstrækning«, om hvilken han siger, at den er det tidsrum, der var før målet og målingen af dag og nat, efter at himlen var skabt. Derfor sagde de, at den ikke har mål, men har udstrækning. Sådan er det ikke med Herrens dag, som skal være efter, at himlen opløses som røg, og jorden slides som en klædning: Den har ikke engang udstrækning.

Jad Jehuda - יד

»Og du er han osv.« (Salmerne 102). Han siger, at disse pronominer, »du, han«, kommer sammen og omfatter forsynets to betegnelser: åbenbart ved tilværelse og barmhjertighed, skjult ved fravær og dom. Pronomenet »du« er nemlig tiltale, åbenbart; pronomenet »han« er tredje person, skjult. Forsynet skifter fra åbenbart til skjult, som nævnt; Gud, velsignet være han, er forenet i begge, for Herren er Elohim. Derfor kommer de to pronominer, »du, han«, sammen.

Jad Jehuda - טו

»Som« velsignelsens ordlyd »velsignet er du, Herren«, der er tiltale; den slutter med »som har helliget os« i tredje person.

Jad Jehuda - טז

»Og tidernes orden« i forsynets vekslen, som ordet »og dine år« antyder.

Jad Jehuda - יז

»De får intet ophør« — det er »får ingen ende«.

Jad Jehuda - יח

»Hankønsform«, for ved hunkøn ville man sige תתמנה, »de skal få ende«.

Jad Jehuda • יט–כא

»For versets slutning«, der siger »får ingen ende«, udlægges ikke om det umiddelbart foregående, »og dine år«, alene, men også om begyndelsen, »og du er han«. Altså afhænger bestået for den tidernes orden, som hører til forsynet, som ordet »og dine år« antyder, af dens forbindelse med betegnelserne »du, han«. Om dem sammen sagde han »får ingen ende«.

KLADDE · uafklaret

Joel Moshe - 1

»De, der praler af undersøgelsen osv.« Det er filosofferne, som siger, at der var en orden af tider, før verden blev skabt. »Alt har sin tid og sin stund osv.« Som han skrev ovenfor i kapitel 19 af fjerde del: Tidernes orden er Chokhmahs seks ender, der lyser i Binahs seks ender. De er hemmeligheden om de to tusinde år, hvormed Toraen gik forud for verden, før de seks tusinde år, hvori verden består. De seks tusinde år svarer til de seks ender på deres sted. Og indtil trinnet er Malkhut, som kaldes tid. Men om de to tusinde år, hvormed Toraen gik forud, kan man ikke sige, at der var en orden af dag og nat, så vi kunne tælle dag, måned og år efter morgen og aften, dag ét, to. Ved de seks ender på deres sted kaldes de tid, dag og nat, gennem chasadims styrelse om dagen og gevurots styrelser om natten. Dér er det nemlig faktisk, ved de seks ender på deres sted. Men før de to tusinde — Tora — var der tidernes orden; den er en fin tilværelse i fraværet før tilværelsen, og den kaldes målt udstrækning. [DA338101]

»Og han skrev מא ovenfor« betyder: oven over de seks ender på deres sted, i de tre øverste. Chasadims og gevurots styrelse er i Chokhmah og Binah som en fin potentiel tilværelse, i fraværets hemmelighed før tilværelsen. Men før de to tusinde år kaldes det ikke engang målt: umålt, og det er ikke engang tidernes orden.[DA338102] Dette er »tid under himlen«: Malkhut, som er under Tiferet, der kaldes himmel, som ovenfor, kaldes tid. »På himlen« er Chokhmah og Binah, mellemleddet tidernes orden; og himlen er de seks ender på deres sted. Men »oven over himlen«, som er Keter, er der slet ingen tidernes orden. Det, vi siger om umålt udstrækning i Keter, er et uklart udsagn, som han nu forklarer: »Og det er forbudt at grunde over det osv.«

KLADDE · uafklaret · fortsat

Joel Moshe - 1 - fortsat

Hermed forstår du, så detaljerne i forfatterens ord ikke volder vanskeligheder: Først — først siger han »under himlen«, det er himlen selv; til sidst præciserer han »oven over himlen«, hvilket indebærer, at også himlen er omfattet. Men »de to«, Malkhut, er tid; det vil sige, »under« er Malkhut, og »himlen« er således, nemlig de seks ender, hvor der er tid, aften og morgen. Men »oven over himlen«, som er »הכ"ר«, med undtagelse af Chokhmah og Binah, der kaldes »på himlen«, er der ikke engang noget målt. Og »oven over himlen« er Chokhmah og Binah; dér kaldes det målt, tidernes orden i en fin tilværelse, som ovenfor.[DA338103] Alt dette er forklaret i Jonat Elem, kapitel »פי"ת« og kapitel 46, Pelach ha-Rimmon, blad 19, Maarekhet Elohut, blad 88, og Avodat ha-Kodesh, blad 113.[DA338104]

»Det, som er forårsaget ved den, osv.« Man kan kun tale om tid ved menneskene og himlen, som er forårsaget ved den, eller ved verden. Hos ham, så at sige, hører det derimod ikke hjemme. »Hvis dage er evige, som bekendt« i hemmeligheden »dine dage nærmer sig døden«, som forklaret mange gange i Zohar. Alligevel ligner de ikke »dine år«, nemlig de seks ender på deres sted, i Tiferet, som kaldes år, som ovenfor. De kaldes også tidernes orden,

Tilbage til kapitlet i indholdet

KLADDE · uafklaret · fortsat

Joel Moshe - 1 - fortsat

svarende til osv., to tusinde år. »År« er et udtryk for forandring og angiver skiftet fra dom til barmhjertighed, som er i »Chokhmahs?« seks ender; de kan ikke måles med dem. »Og dage er enkle hærskarer?«.[DA338105]

»At vi kalder den tidernes orden osv.« Det vil sige: i forhold til vores dag. »לי"ת osv.« Det vil sige, at »tusinde år, mine nære dage, slutbogstaverne« er omertællingens 49 dage, en dag for et år, som den Helliges, velsignet være hans, dag.[DA338106] »Og det er modsætningen til udstrækning osv.« Tidernes mellemliggende orden kaldes målt udstrækning; det kaldes tidens udstrækning, modsat umålt udstrækning, som netop er dens modsætning.

»Og du er han osv.« Dets hemmelighed er, at »og du« angiver de seks åbenbare ender, og »han« angiver Arikh, som er særdeles skjult. Alt er i fuldkommen enhed, som en flamme knyttet til gløden. »Og dine år« angiver tidernes orden; alle får de ingen ende. »Som בר"י osv.«: »Du« er tiltale og åbenbart, og »har helliget os« er som tredje person.[DA338107] »Versets slutning osv.« er »får ingen ende«. »ארסליק osv.« er »dine år«; men også begyndelsen, »og du er han«.[DA338108]

Em Kol Chaj — del 1 — kapitel 17

Jad Jehuda: כו · כה · כד · כג · כב · כא · כ · יט · יח · יז · טז · טו · יד · יג · יב · יא · י · ט · ח · ז · ו · ה · ד · ג · ב · א

Joel Moshe: 1

Jad Jehuda - א

Det, vi sagde i det foregående afsnit om hans, den Velsignedes, styrelse ved dom og barmhjertighed, hvorom der siges »og dine år får ingen ende«, er hos os også hensigten med ordet emet. Det antyder også dette, som det vil fremgå.

Jad Jehuda - ב

»Efter Herren Elohim er sandhed.« Som det står i mishnahen, andet kapitel af Berakhot: Rabbi

Rema fra Fano

Det er dette, vi sigter til med ordet emet, »sandhed«, som vi tilføjer ved afslutningen af Shema-læsningen, efter »Herren Elohim er sandhed«. Det alene er tilstrækkeligt for den enkelte, der forstår at rette sin hensigt mod det, i stedet for de tre ord, som menighedens udsending tilføjer. Som bekendt er bogstaverne i אמת begyndelsen, midten og slutningen af alfabetet. Sådan er også den Helliges, velsignet være hans, segl, om hvem der står: »Jeg er den første« — ovenfor indtil det uendelige; »og jeg er

Jad Jehuda - ב - fortsat

Jehudah siger: »Mellem Va-jomer og Emet ve-jatsiv skal man ikke afbryde.« I Gemara: Hvad er rabbi Jehudahs grund? Der står »og Herren Elohim er sandhed«.

Jad Jehuda - ג

»Det alene osv.« For i Shema-læsningen er der 245 ord; for at fuldende tallet 248, svarende til menneskets lemmer, tilføjer menighedens udsending tre ord og

Jad Jehuda - ג - fortsat

gentager »Herren, jeres Gud, sandhed«. Det stammer fra Midrash ha-Neelam til Ruth, Zohar, Vajera, og Tikkunim; Bet Josef anfører dem i Tur, Orach Chajjim, afsnit 61; se dér. Læreren siger, at ordet emet alene er tilstrækkeligt for den enkelte med den rette hensigt, ligesom de tre ord for menighedens udsending.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - ד

»Som bekendt osv.« Grunden til, at det er tilstrækkeligt, er, at det antyder tre ting: begyndelse, midte og slutning. For sådan er det i alfabetet: alef er begyndelsen, mem midten og tav slutningen. Herom sagde de, velsignet være deres minde: »Den Helliges, velsignet være hans, segl er sandhed.« Sagen følger udlægningen i Tikkunim: »Jeg er den første, og jeg er den sidste, og uden mig er der ingen Elohim.« »Jeg er den første« ovenfor, »jeg er den sidste« nedenfor, »og uden mig er der ingen Elohim« i midten. Der sigtes ovenfor fra den øverste Keter, som omfatter de tre første, til Ein Sof, velsignet være han; nedenfor fra Malkhut uden ende; og til Tiferet med de øvrige sefirot imellem dem, som er midten af »tres yderpunkter«.[DA338701] Altså er begyndelse, midte og slutning antydet i emet, og det er hans, den

Rema fra Fano - fortsat

den sidste« — nedenfor uden ende; »og uden mig er der ingen Elohim« — mellem yderpunkterne, der slet ikke er afgrænsede.

På dette grundlag, som i sig selv er fast og rigtigt, står der i Sefer Taame ha-Mitsvot til Kanah, som rabbi Avigdor, forfatteren til Ha-Peliah, skrev, at gentagelsens ord bør være »jeg er Herren, jeres Gud«, אני ה' אלהיכם. Det har også grundlag i Midrash ha-Neelam til Ruths bog. Nedenfor vil vi sige noget om dette ved de tre overhoveder, som kaldes ansigtets fyrster, når de binder kroner til deres herre af Israels ildofre og bøn. Desuden står der »og Herren Elohim er sandhed«. Det betyder han og hans domstol, som ovenfor; det er »jeg, Herren«.

Derved vil menighedens udsending ikke fejle ved at sige emet sagte ved slutningen af Shema-læsningen; det hører under ingen omstændigheder til dér, og antallet af ord vidner om det, skønt mange af de senere lærde ikke var præcise her. Vore ord forekommer bedre begrundede end deres. Alligevel er skikken ikke at gentage ordet »jeg«. Den faste ordning, som er overleveret til offentligheden, er derimod, at menighedens udsending alene gentager »Herren, jeres Gud«, og alle tilføjer emet kun én gang: Den enkelte i begyndelsen og ikke til sidst, menighedens udsending til sidst og ikke i begyndelsen. [DA338301] Dette er Gemaras konklusion som en afgjort regel: »Han gentager ikke og siger emet.« Det siges uden indskrænkning: Ingen gentager og siger emet; menighedens udsending havde jo ikke sagt det fra først af. Dette må ikke ændres, for også Zohar er enig heri.

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - ד - fortsat

Velsignedes, segl. Den, der siger det og retter hensigten mod de aspekter, som antyder disse tre ting, har derfor opfyldt pligten. Et vink om dette findes også i verset »Herren Elohim er sandhed«: De to mål, dom og barmhjertighed, forenes i emet, begyndelse, midte og slutning, som vi sagde ovenfor om »dine år får ingen ende«.

Jad Jehuda - ה

»De uafgrænsede«: Selv om de kommer til udtryk ved et tal, har de slet ingen grænse.

Jad Jehuda - ו

»Gentagelsens ord«, som menighedens udsending tilføjer, bør ske med »jeg er Herren, jeres Gud«. Grunden følger også det nævnte: Disse tre ord antyder Ein Sof, Tiferet og Malkhut. »Jeg« antyder Malkhut, som bekendt; Herren er i Tiferet, og »jeres Gud« siges om den emanerende, Ein Sof, velsignet være han, i forhold til dem, der emaneres fra ham, den Velsignede. Skønt ordene »Herren, jeres Gud, sandhed« gennem ordet emet i dem også antyder dette, må man dog frygte, at menighedens udsending tager fejl, som det vil fremgå.

Jad Jehuda - ז

»Det har også grundlag« i den nævnte midrash. Skønt det dér udtrykkeligt siges, at gentagelsen er

Jad Jehuda - ז - fortsat

»Herren, jeres Gud, sandhed«, har gentagelsen med »jeg er Herren, jeres Gud« alligevel også grundlag i denne midrash, eftersom sagen dér afhænger af tre navne. Således lyder den: »De første fromme indrettede Shema-læsningen efter de ti bud og antallet af menneskets lemmer. Men der manglede tre i forhold til antallet af menneskets lemmer. De fastsatte, at menighedens udsending skulle gentage og fuldende dem. Hvilke er de? Herren, jeres Gud, sandhed. I bønnen fastsatte de tre første velsignelser og tre sidste velsignelser. I Shema-læsningen tre navne først: Herren, vor Gud, Herren er én; tre navne til sidst: Herren, jeres Gud, sandhed osv.« Da sagen således afhænger af tre navne, passer gentagelsen også godt med »jeg er Herren, jeres Gud«, for ordet »jeg« er et navn, som bekendt og som nævnt.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - ח

Nedenfor, afsnit 31, vil vi sige noget om »jeg er Herren, jeres Gud«, som hører til »de tre keruber?«, der nævnes nedenfor, afsnit 29 og 30; se dér. [DA339101]

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - ט

Endnu et bevis for, at man bør gentage »jeg er Herren, jeres Gud«, kommer fra selve verset »og Herren

Rema fra Fano - fortsat

I Midrash ha-Neelam samme sted forklares også ordningen for den enkelte: at rette sin hensigt mod vav-bogstaverne, som har tallet for de to navne, »paladset, י"ידו«; sammen med emet, som den enkelte sagde først, er der tre navne.[DA338302] Men vores fremgangsmåde er bedre: at rette hensigten mod emet, for om natten er disse vav-bogstaver der ikke. Dog retter nogle hensigten mod ordet ve-emunah, ואמונה, som rummer amen, אמן, med samme tal som vav-bogstaverne. Fra begge sider bliver den Højeste lovprist, blot mennesket retter sit sind mod Himlen.

Da reglen om Shema-læsningen nu er kommet os i hænde, vil vi sige noget om det, rabbinerne forklarede: »Den, som er nøje med dens bogstaver, køler man Gehinnom for.« Rav Ovadiah lærte: »Og I skal lære, ולמדתם« — at din læring skal være hel, limmudkha tam. Hertil siges i Gemara, at Rava svarede efter ham: »Som bekhol levavkha, בכל לבבך«, og lignende. Vi må vide, hvad Rava lærer os, for det er jo det samme. I sandhed indskrænkede han det, så vi blandt de sammenstødende kun skal regne de ens bogstaver, når begge udtales bevægeligt, som rabbi Jonah bevidnede ud fra Gemaras nøjagtige tekstversioner. [DA338303]

Det er netop kun otte par: fire med lamed, to med mem, ét med bet og ét med pe. Deres samlede tal er tres i Chanokhs lille beregning. Sådan er overleveringen fra Ari, den retfærdige, velsignet være hans minde, som jeg har fra min lærer, rabbi Jisrael — må hans lys stråle — en af hans store elever, som gav mig del i mange af Toraens

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - ט - fortsat

Elohim er sandhed«, hvoraf tilføjelsen udledes. Betydningen af »og Herren« er »han og ו"כ«, som ovenfor, afsnit 1; det er »jeg, Herren«. [DA339201] Vav, som antyder domstolen, antyder også »jeg«, der er Malkhut, for domstolen er i Malkhut, som bekendt.

Jad Jehuda - י

»Derved« — med denne gentagelse ved »jeg er Herren, jeres Gud« — er man sikker på, at menighedens udsending ikke fejler ved at sige emet sagte før gentagelsen. Det har han ikke lov til, for under ingen omstændigheder — hvad enten gentagelsen er »jeg er Herren, jeres Gud« eller »Herren, jeres Gud, sandhed« — hører det til, at menighedens udsending siger emet sagte. Antallet af ord vidner om dette: Han gentager tre ord for at fuldende tallet. Hvis han siger emet sagte, vil han kun behøve at gentage to ord. Men hvis gentagelsen er »Herren, jeres Gud, sandhed«, kan han fejlagtigt sige emet sagte og regne det blandt tilføjelsens tre ord sammen med »Herren, jeres Gud«, som han gentager. Hvis gentagelsen derimod er »jeg er Herren, jeres Gud«, kan han ikke begå denne fejl, for da ville gentagelsen under alle omstændigheder bestå af fire ord.

Jad Jehuda - יא

»De var ikke præcise her« og mener, at gentagelsen netop er »Herren, jeres Gud, sandhed«.

Jad Jehuda - יב

»Alligevel osv.« Bet Josef skrev allerede, at der i Egypten var en, som fulgte Sefer ha-Peliah, og ligeledes i Konstantinopel;

Rema fra Fano - fortsat

væsentlige emner. Sagerne er gamle: at vide, hvorfor otte, hvorfor tres og hvorfor lille beregning. Dette er ikke deres sted. Alle de øvrige opfordringer til omhu ud over disse hører under »nøje med dens bogstaver«, men ikke under de sammenstødende, som kræver mellemrum imellem sig på samme måde. Dette er tilstrækkeligt.

Jad Jehuda - יב - fortsat

den tids store lærde irettesatte ham.

Jad Jehuda - יג

»Og alle« — både menighedens udsending og den enkelte — tilføjer emet kun én gang. Man siger det ikke sagte, undtagen den enkelte, som beder med menigheden:

Jad Jehuda - יג - fortsat

Han siger først »Herren, jeres Gud, sandhed« og venter til efter menighedens udsendings gentagelse. Da fortsætter han i rækkefølge og gentager ikke emet til sidst, efter menighedens udsendings gentagelse. Menighedens udsending siger emet til sidst ved gentagelsen, ikke sagte i begyndelsen.

Jad Jehuda - יד

»Dette er Gemaras konklusion.« De spurgte, om han gentager og siger emet eller ikke gentager og siger emet. Rabbi Jochanan og Rabbah var uenige; efter Rabbah gentager han ikke, og sådan følger vi det.

Jad Jehuda - טו

»At ingen«, ikke engang den enkelte, gentager. Man kan ikke sige, at det gælder menighedens udsending, for han har endnu ikke sagt det, og udtrykket »gentager« passer ikke på ham.

Jad Jehuda - טז

»Dette må ikke ændres« fra denne skik; man må kun gentage »Herren, jeres Gud«. »I Zohar og Midrash ha-Neelam«, som Bet Josef anførte, og som han, velsignet være hans minde, forklarede; han skrev, at enhver, som ændrer det, står med den svagere hånd osv.; se dér.

Jad Jehuda - יז

»Dér« i Midrash ha-Neelam.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - יח

»At rette hensigten« mod de femten vav-bogstaver i Emet ve-jatsiv. Bet Josef skrev dér om grunden til denne hensigt: Femten vav giver 90, svarende til tre navne af Havayah; hvert giver 30 sammen med sine fire bogstaver, altså også 90. Rema skrev i sine glosser, at de femten vav sammen med læsningen, som regnes for én, giver 91, som tallet for amen og tallet for Navnet ved dets læsning og skrivning. Det er, som om han sagde »Herren, Adonaj, sandhed«.

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - יח - fortsat

Læreren foretrækker denne sidste grund, for så vidt angår de to navne: Vav-bogstaverne giver tallet for Havayah og Adnut. Det er også det, læreren skrev, »Herrens palads«, for navnet Adnut er palads for navnet Havayah, og »palads«, היכל, har ligeledes samme talværdi som navnet Adnut. Herom siges »og Herren er i sit hellige palads; tys for ham, hele jorden«, som bekendt fra Zohar, Pinchas, side »442?«.[DA340101] Det er også kendt fra Zohar, Bereshit, side 105, at alle velsignelser og bønner står foran dette palads' port. For at angive denne hensigt skrev læreren »palads« i stedet for Adnut; det er det samme. Men med hensyn til det tredje navn, at sige, at vav-bogstaverne angiver emet, er lærerens opfattelse, at dette ikke behøves: Han siger jo udtrykkeligt emet og mangler kun to navne i hensigten.

Jad Jehuda - יט

»Men vores fremgangsmåde er bedre«: At rette hensigten mod emet som begyndelse, midte og slutning, som nævnt. Om natten, hvor man ikke siger Emet ve-jatsiv, og disse vav-bogstaver ikke er der, må man jo under alle omstændigheder rette hensigten mod emet alene.

Jad Jehuda - כ

»Nogle retter hensigten« ved aftenbønnen.

Jad Jehuda - כא

»Som vav-bogstavernes tal«, sammen med læsningen, der regnes for én.

Jad Jehuda - כב

»Som rabbinerne forklarede« i andet kapitel af Berakhot, rabbi Chama bar Chaninas udsagn: »Den, der er nøje osv.« Han støttede det på verset »når Shaddaj spreder konger i det, skal det sne på Tsalmon«. Videre dér lærte Rav Ovadiah: »Og I skal

Jad Jehuda - כב - fortsat

lære« — at din læring skal være hel, så man giver mellemrum mellem de sammenstødende.

Jad Jehuda - כג

»Og lignende«, som læres dér: על לבבך, »på dit hjerte«; על לבבכם, »på jeres hjerte«; עשב בשדך, »græs på din mark«; ואבדתם מהרה, »og I skal hurtigt gå til grunde«; הכנף פתיל, »fligen — en snor«; אתכם מארץ, »jer ud af landet«.

Jad Jehuda - כד

»Kun de ens bogstaver«: Det bogstav, hvormed et ord slutter, begynder det tilstødende ord; og begge bogstaver udtales bevægeligt, som nævnt.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - כה

»Ved lille beregning«, hvor tiernes tal regnes som enere: Otte lamed er således 24, fire mem 16, to nun 10, to pe 16; i alt tres.[DA340801]

Jad Jehuda - כו

»Og alle de øvrige opfordringer til omhu« og den præcision, mennesket skal vise ved Shema-læsningen, såsom det, der nævnes hos lovafgørerne ud over disse sammenstødende, hører under »nøje med dens bogstaver«, som rabbi Chama bar Chanina sagde. Man skal give mellemrum imellem dem ligesom mellem de sammenstødende. Rabbi Chama lærer os, at også for denne præcision køler man Gehinnom for ham. Se nedenfor, afsnit 20.[DA340901]

Tilbage til kapitlet i indholdet

Historisk register: Em Kol Chaj - I - Kapitel 17

Em Kol Chaj — del 1 — kapitel 18

Jad Jehuda: א · ב · ג · ד · ה · ו · ז · ח

Joel Moshe: 1

Jad Jehuda - א

»Og se osv.« Læreren vender tilbage til undersøgelsen af tidernes orden, som han nævnte i afsnit 16.

Jad Jehuda - ב

»Hver dag og hver time.« For hos Gud, velsignet være han, er alle tider ens, og man kan ikke tale om

Rema fra Fano

Og se, denne vor Gud, velsignet være hans navn, som hersker over tidernes orden — alt er som ler i pottemagerens hånd — således ligger det i hans hånd og under hans myndighed: Han fører alt skjult frem for dommen hver dag og hver time. Det forklares i Gemara ud fra verset »du tilser ham hver morgen,

Jad Jehuda - ב - fortsat

en særlig tid i forhold til det høje.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - ג

»I Gemara«, begyndelsen af Rosh ha-Shanah; »i anden del«, kapitel »מ"ע"ט«.[DA341501]

KLADDE · uafklaret

Joel Moshe - 1

»Jeg er den første ovenfor osv.« Det er de tre første; »og jeg er den sidste« nedenfor er Malkhut. »Bør være osv.«: »Jeg« er Malkhut, Herren de seks ender, »jeres Gud« Binah med de tre første samlet. Herefter behøver man altså ikke sige »jeg er Herren, jeres Gud, sandhed«, men alene »jeg er Herren, jeres Gud«. (»Paladset jod« er navnet Adonaj, for »ה"כל« og navnet Havayah giver tilsammen 91, som tallet for »intet«, אין.)[DA341001]

»Ved de tre byer? osv.« Det er Akatriel, Metatron og Sandalfon, som det vil fremgå nedenfor.[DA341002]

Jeg hørte i Zohars navn, at »myrten«, הדס, Emet ve-jatsiv, ikke må skilles ad, for emet er Jaakov og jatsiv Josef: Krop og pagt regner vi som ét.[DA341003]

»Og begge udtales bevægeligt«, som i bekhol levavkha, hvor lamed er bevægelig i udtalen. »Ved lille beregning osv.« Det er et lille tal fra Metatrons side. Fire par lamed, det vil sige otte lamed, giver 24 ved lille beregning. To par mem, det vil sige fire mem, giver 16 ved lille beregning. Et par bet giver fire; et par pe, det vil sige to pe, giver 16 ved lille beregning, i alt tres. »Og alle de øvrige opfordringer til omhu osv.« Det vil sige: Også det, som man skal være nøje med, hører under »nøje med dens bogstaver«.

Jad Jehuda - ד

»Og han udpegede ikke osv.« Gud, velsignet være han, udpegede fire tidspunkter til verdens dom: Rosh ha-Shanah for mennesket, Nisan for kornet, Atseret for træets frugter og festen for vandet. Grunden er, at disse tider er særligt bestemt for os til at beskæftige os med Tora og bud mere end de øvrige dage, hvor vi er optagede. Derfor ønskede Herren, at verden skulle dømmes på disse tider, så fortjenesten ved Tora og bud står os bi til vore sjæles forløsning og taler til vort forsvar for ham, den Velsignede.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - ה

Ved disse tidspunkter skal også Avraham, Jitschak og Jaakov, som er vognens ansigter, tale til vort forsvar og redde os fra en streng dom. Som det står i Zohar, Vajechi, side 477: Rabbi Josi sagde: »Når tingene betragtes, findes alt som disse tidspunkter: Avraham, Jitschak, Jaakov og kong David. Ved disse dømmes verden; ved fire tidspunkter dømmes menneskene, på de dage, da de fandtes i verden osv.« Se dér. Dette er også grunden til, at disse tider kaldes perakim efter fædrene, som fandtes i verden ved dem. De er

Jad Jehuda - ה - fortsat

bekendt.

Rema fra Fano - fortsat

hvert øjeblik prøver du ham«. Vi har allerede forklaret i anden del af Maamar Heqor Din, at de tannaitter, som her synes uenige, hver især siger noget forskelligt og ikke er uenige.

Han udpegede ikke én dag frem for en anden for på den at gøre sine domme retfærdige — som »i dag undfanges verden«, der er udpeget til dommen over mennesket, og ligeledes ved de øvrige styrelser, som de andre tidspunkter, hvor verden dømmes — af anden grund end for at rette vort hjerte mod frygten for ham. Han har jo lagt verden i vort hjerte, så vi er optagede det meste af tiden. Disse tidspunkter skulle derfor være hellige sammenkaldelser for os og vore børn, utvivlsomt til vore sjæles forløsning. Vognens ansigter, som svarer til dem, skal tale til vort forsvar.

Derfor kaldes de »fire tidspunkter«, perakim: De er vognens led og sammenbindinger. Desuden er de sat over befrielsen og løskøbelsen — bestemt fire forløsere.[DA341201] Ved hvert af dem er det jo påbudt os først at rense os og træde frem for læreren, svarende til buddet om at vise sig for Shekhinah, at beskæftige os med Toraen og forøge tjenesten, det vil sige bønnen og dagens ofre, og ved dem at glæde den fattige, den fremmede og enhver enke og forældreløs. Det er barmhjertighedsgerninger. Her er verdens tre søjler. For ved dette skal han lære os af sine veje, og vi skal vandre på hans stier.

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - ה - fortsat

netop vognens led, dele og bånd, som binder den sammen. Desuden er de de fire forløsere fra trældommen under de fire riger, som det er kendt fra midrashim. Disse tider kaldes derfor med rette perakim, ud fra purkan, befrielse, og løskøbelse.[DA341701]

Jad Jehuda - ו

»Det er jo påbudt osv.« Disse bud, som vi beskæftiger os med på disse tider, skal være til vore sjæles forløsning.

Jad Jehuda - ז

»At rense os«, som de, velsignet være deres minde, sagde: »Et menneske er forpligtet til at rense sig ved pilgrimsfesten.« »Og træde frem for læreren«, som de også sagde: »Et menneske er forpligtet til at træde frem for sin lærer.« Læreren forklarer grunden: Det svarer til buddet om at vise sig. Han nævner ikke selve dette bud på grund af Rosh ha-Shanah, eller endog med hensyn til pilgrimsfesterne, når det gælder vor tid.

Jad Jehuda - ח

»Her er verdens tre søjler«: Tora, tjeneste og barmhjertighedsgerninger, hvorpå verden står, som

KLADDE · uafklaret

Joel Moshe - 1

»Som svarer til dem osv.« Det vil sige: over for vognens fire ansigter; deres husketegn er שנא"ן, som forklaret i Zohar, Vajechi, side 486. Således står der:

KLADDE · uafklaret · fortsat

Joel Moshe - 1 - fortsat

Rabbi Josi sagde: »Når de fjerner sig fra mig, findes alt ved disse tidspunkter: Avraham, Jitschak, Jaakov og kong David osv.« Hertil citatet.[DA342101] Det er vognens fire ben, som bekendt; derfor sagde han »som er vognens led osv.«

»Fire forløsere osv.« Det svarer til midrashen: Bogstaverne מנצפך siges med henblik på forløsningerne, og pe gælder Josef: »Jeg har tilset, פקד פקדתי«. »Og ved fire fædre לנית, bogen, alt af? Josef«; det er forløsningen fra Egypten, som er forbi. [DA342102] Se Midrash Jalkut, Lekh Lekha. I den

Tilbage til kapitlet i indholdet

Historisk register: Em Kol Chaj - I - Kapitel 18

KLADDE · uafklaret · fortsat

Joel Moshe - 1 - fortsat

ovennævnte Zohar forklares det: Ved Pesach dømmes kornet — det er de fem slags korn under det sidste hes herredømme, Malkhut, svarende til David. Ved Atseret træets frugter: Træets krop er vav i Navnet, svarende til Jaakov. Ved festen dømmes vandet, svarende til Avrahams chesed — Avraham. Ved Rosh ha-Shanah går alle verdens indbyggere forbi ham, svarende til Jitschak. [DA342103]

Em Kol Chaj — del 1 — kapitel 19

Jad Jehuda: א · ב · ג–ד · ה · ו–ז · ח · ט · י · יא · יב · יג · יד · טו · טז

Joel Moshe: 1

Jad Jehuda - א

»Ved osv.« Læreren vender tilbage til det, han sagde i afsnit 15 om fastsættelsen af højtiderne.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - ב

»Som en brud osv.« Han sammenligner Israel med en brud, højtiderne med brylluppet og nymånen med »ægteskabsaftalen?« og samtykket.[DA342501]

Jad Jehuda - ג–ד

»Indtil hun samtykker osv.« I første kapitel af Ketubbot, blad 8, siger vi om velsignelsen »glæden er i hans bolig«, at brylluppets begyndelse er, fra man lægger byg i morteren; se Rashis forklaring. Det er klart, at hun skal have samtykket, ligesom vi siger i syvende kapitel af Niddah, blad 66: »Bliver hun bedt om at gifte sig og samtykker, skal

Rema fra Fano

Ved helligelsen af måneden og tiderne er vi som en brud, der bliver bedt om at gifte sig i Nisan eller Sivan. Indtil hun samtykker og siger »den og den dag i Nisan«, lægger vi ikke byg i morteren. Når hun har samtykket og fastsat nymånen, må hun vente og sørge for sit udstyr indtil den femtende i måneden eller den sjette i den, hver efter sin regel. Men ved helligelsen af »i dag undfanges verden« er det anderledes, for månen skjules ved festen. Hun bliver først kaldt til undersøgelse ved Rosh ha-Shanah og Jom ha-Kippurim, i en kærlighed, som rummer skinsyge, for »selv sine hellige tror han ikke på«. Når vi går frikendte ud med tegnene i hænderne — lulav og dens fire arter — får vi del i fredens hytte: »Over al herlighed er en bryllupsbaldakin«, og »hun skal blive ren og undfange sæd«.

Det fælles for alle årets måneder er det, der står i geonernes responsa: I syv dage

Jad Jehuda - ג–ד - fortsat

hun sidde syv rene dage.« Ligeledes giver man hende tid til at sørge for sine smykker, som vi lærer i kapitlet Af al pi; også det gælder fra hendes samtykke. Sådan er det også med Israel: Fra de har samtykket og fastsat nymånen, som er højtidernes ordning, må vi vente, sørge for udstyret og beskæftige os med højtidens behov indtil den femtende i Nisan og den sjette i Sivan.

Jad Jehuda • ה–ו

»Men ved helligelsen af Rosh ha-Shanah« er det anderledes, for månen skjules ved festen. Rosh ha-Shanah er selve nymånedagen, og der er hverken en dag eller to imellem dem til at sørge for udstyret. Derfor er der dér kun anmodningen om brylluppet, som skal ske i

Jad Jehuda • ה–ו - fortsat

festens dage. Hun bliver først kaldt til undersøgelse ved dommen på Rosh ha-Shanah og Jom ha-Kippurim, ligesom en brud, der bliver bedt om at gifte sig, først skal undersøge sig for de rene dage, som nævnt.

Jad Jehuda - ז

»I en kærlighed, som rummer skinsyge.« I denne undersøgelse er der ingen fjendtlighed — Gud forbyde det — for mellem brudgom og brud findes kun deres bryllupskærlighed. Her er intet had, som vækker undersøgelsen, men der er kærlighed, som rummer skinsyge. Som det står i Zohar, Metzora, side 57, om verset »skinsyge er hård som Sheol«: »Der findes kun skinsyge i kærligheden, og af kærligheden kommer skinsyge osv.« Det er ligesom den, der er skinsyg på sin hustru og ikke tror hende, fordi hendes kærlighed er vidunderlig for ham. Således forklares det i Zohar, Vajechi, side 516: »Heraf lærer vi, at et menneske skal være skinsygt på sin hustru, for at fuldkommen kærlighed skal knytte ham til hende. Derved retter han nemlig ikke sine øjne mod en anden kvinde.«

Rema fra Fano - fortsat

før månen ses fører barmhjertighedens mål krig mod Samael og hans hærskarer over formindskelsen. Den lodne, bukken, vækker strid med den glatte mand i skinsyge over »smuk som månen«. [DA342301] Michael og Gabriel kæmper mod anklagerne. Ved den syvende dags slutning svækker Gabriel deres kraft, og Michael, ypperstepræsten, fører Shemaashael frem, den store fyrste, som taler til Esaus forsvar og har skikkelse som en buk. Han ofrer ham som et offer på det alter, der står foran omvendelsen, ved hver nymåne.[DA342302] Da forsones viljen, og herligheden forøges og fyldes; bukkens kraft fortæres i gevurahs ild. Den vækkes dog atter på aftagningens dage, indtil den fastsatte tid, hvorom der står: »Og månens lys skal være som solens lys.«

Heraf har vi lært om at træde frem for Shekhinah ved velsignelsen af månen: For at opfylde buddet på den bedste måde skal man vente med at velsigne den indtil den syvende nat, til sammenknytningen; at gøre det før den sekstende er derimod afgørende for gyldigheden. De to formuleringer i Gemara, som forklarer rabbi Jochanans ord »indtil dens mangel er fyldt«, er således præcise og ikke uenige. Det er »indtil den får duft« i Massekhet Soferim, som vi har forklaret sagen og dens grund.[DA342303] Hvorfor det sker i hverdagene og ved sabbattens udgang, skal man søge dér i de skærpende overvejelser.

Jad Jehuda - ח

»Når vi går frikendte ud« af dommen ved Rosh ha-Shanah og Jom ha-Kippurim, og tegnene på sejr i dommen kommer i vore hænder — de fire arter ved lulav, som det står i midrashim — får vi del i bryllupsbaldakinen ved Sukkot. Bruden skal blive ren og undfange sæd, som Skriften siger om den, der er skinsyg på sin hustru.

Jad Jehuda - ט

»Det fælles osv.« Den grund, vi nævnte til månedens helligelse — at den er brylluppets begyndelse — passer ved de måneder, hvor højtiderne er som brylluppet, men ikke ved de øvrige nymåner, hvor der ingen højtid er. Det fælles for alle nymånerne, som giver en passende grund til deres helligelse og glæde, er derimod dette, som står i geonernes responsa osv. Også den vise Galante anførte det i sin forklaring til Klagesangenes bog, ved verset »og fra Zions datter svandt«, i gaonen rabbi Jechiel Ashkenazis, velsignet være hans mindes, navn, med lidt mindre og mere. Dette er ordlyden; se dér.

Jad Jehuda - י

»Over formindskelsen«, som han forårsagede for månen. Sådan står det hos Galante, samme sted.

Jad Jehuda - יא

»Da forsones viljen.« Hos Galante står der: »Og der opstår velbehag for ham. Også emanationen, som var blevet formindsket fra herligheden — som en slags straf for månens formindskelse — forøges og

Jad Jehuda - יא - fortsat

fyldes. Dette er et billede på soning ved bukkeofferet; og dette er en buk til at sone det ovenfor svarende til det nedenfor osv.«

Jad Jehuda - יב

»Den vækkes dog atter osv.« Galantes ordlyd er: »Og den fornyes atter ved viljens kraft, indtil tilintetgørelsens tid kommer. Da opfyldes det, profeten, fred være med ham, sagde: Og Jaakovs hus skal være ild, og Josefs hus en flamme osv.« Alt dette forklarer klart grunden til nymånen og dens ofre.

Jad Jehuda - יג

Af det, vi har forklaret — at nymånen er begyndelsen og fastsættelsen af brylluppet, og at bukkens kraft vækkes igen på aftagningens dage — har vi lært om månens helligelse: Skønt forpligtelsen gælder fra synet af den, bør den bedste opfyldelse af buddet dog ikke ske før brylluppet. Derfor skal man vente til den syvende nat og ikke gøre det før, på grund af Sivan, hvor højtiden er på den sjette dag. Som gyldighedskrav må man under alle omstændigheder hellige den før den sekstende nat, for derefter begynder aftagningens dage. Derfor kan man ikke i Nisan og Tishri vente til efter højtiden, som er på den femtende.

Jad Jehuda - יד

I Gemara, Sanhedrin, sagde rabbi Acha bar Chanina i rabbi Josis navn, i rabbi Jochanans navn: »Indtil hvornår velsigner man den nye måne? Indtil dens mangel er fyldt.« Hvor længe er det? Rabbi Jaakov bar Idi sagde i Rav Jehudahs navn: »Indtil syv.« De fra Nehardea siger: »Indtil seksten.« Begge følger rabbi Jochanan osv. Rashi forklarer: »Begge følger rabbi Jochanan« — de er uenige om rabbi Jochanans udsagn osv.; se dér. Men for læreren betyder det, at den ene siger én ting og den anden en anden, og de er ikke uenige: »Indtil syv« gælder den bedste opfyldelse af buddet; »indtil femten« gælder gyldighedskravet.[DA343601]

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - טו

»I Massekhet Soferim«, hvor de i kapitel 20 siger: »Man velsigner ikke månen, før den får duft.« Sådan er rabbi Jonahs læsemåde ved slutningen af kapitlet Tefillat ha-Shachar. Dér nævner han forskellige forklaringer og skriver: »Nogle forklarer titbassem som et udtryk for bryllupsbaldakin; lignende er avad busma li-vreh, han gjorde et

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - טו - fortsat

bryllup for sin søn. Det betyder: Når den bliver som en baldakin, idet den er noget stor og lyser omkring sig.« Læreren forklarer det også som bryllupsbaldakin, men hensigten er indtil brylluppets tid, det vil sige indtil syv, som den bedste opfyldelse af buddet.

I sine responsa, afsnit 75, skrev han videre: »Hvad betyder indtil den får duft? Indtil syv, fordi dens mangel er skjult, og da er hun som en datter på 22 osv.«[DA343701] Det fremgår både her og dér, at læreren forklarer »indtil syv« uden at medregne selve grænsen: Fra den syvende nat begynder, er det et bud at hellige den. Grunden er som nævnt, at der ikke længere er grund til bekymring for den sjette i Sivan; det svarer til »indtil femten«. Dette er ikke som Rashi, velsignet være hans minde, der forklarer det på forskellige måder. Rabbi Josef Gikatilla fulgte ham; han anføres i Shulchan Arukh, Orach Chajjim, afsnit 426, og mener, at man ikke velsigner, før syv dage er gået.

Jad Jehuda - טז

»I de skærpende overvejelser.« Sådan skrev han i responsummet, det nævnte afsnit.

KLADDE · uafklaret

Joel Moshe - 1

»Indtil den femtende i måneden osv.« Forbilledet ovenfor er, at der den femtende i Nisan og Tishri er sammenknytning med månen, med øget styrke gennem højtiden midt i måneden. Da stiger hun med ham op til Keter, og hendes smykker kommer fra navnet יה, svarende til månedens femten dage. Men i Sivan, hvor højtiden er seks dage inde i måneden, har hun kun lys fra vav i Navnet. Det er nok for hende, fordi hun også har lys fra omertællingens halvtreds dage.

»I dag undfanges verden osv.« Det er Rosh ha-Shanah: Festen skjules i hende; hun har ingen smykker, for hun undersøges som en sotah, så at sige — som en sotah. Vore rabbinere sagde om en sotah: »Hun pyntede sig selv; derfor skal hun gøres uskøn«, så at sige.[DA343901] »I kærlighed, som rummer skinsyge osv.« For eksempel: Elsker han ikke sin hustru, er han ikke skinsyg på hende; hvorfor skulle han da »elske hende אח"ב?«. Men skinsygen skyldes hendes forudværen.[DA343902] Det forklares i Zohar, Emor, side 184 til sidst: Shavuots madoffer er som skinsygens madoffer, bygmel; undersøgelsen sker i omertællingens

KLADDE · uafklaret · fortsat

Joel Moshe - 1 - fortsat

halvtreds dage. Se dér, blad 186, fra »og han skal svinge osv.«, hvor det står: »En duelig kvinde bringer sig selv som offer for ypperstepræsten; bestemt er hun en side, סטרא, og hun bliver ren og undfanger sæd.« Hertil citatet.[DA343903]
Også her får hun efter undersøgelsen del i fredens tag. Det er en sammenknytning, endnu ikke en virkelig forening før Shemini Atseret. »Og hun tages og undfanger sæd«, ved virkelig forening. [DA343904] For som bekendt: Ved Pesach, selv om dommen gælder kornet, det sidste he, venstre, kaldes selve festen dog højre arm. Hun har lys fra Jesod i Tiferet, og det er kun en sammenknytning, svarende til højre. Ved Sukkot er det venstre arm og kommer fra gevurah i Tiferet. Men Atseret ved Shavuot og ved Shemini Atseret kommer fra ordningen i Tiferet: enhed og virkelig forening. Dette er forklaret.

Tilbage til kapitlet i indholdet

Historisk register: Em Kol Chaj - I - Kapitel 19

KLADDE · uafklaret · fortsat

Joel Moshe - 1 - fortsat

»Som står foran omvendelsen.« Det vil sige foran he, Binah, som er omvendelsen, det første he. Da forsones den øverste vilje, som er Keter; herligheden, som er månen, forøges. Se Galante ved verset »og fra Zions datter svandt al hendes pragt«; han anførte dette responsum med mere forklaring. Se dér ved verset »fryd dig og glæd dig«.
»Indtil den fastsatte tid osv.« Det er den kommende tid, hvor månens lys skal være som solens, uden aftagning. »Indtil den syvende nat« betyder: Ligesom højtiden er efter den sjette i Sivan og efter den femtende i Nisan og Tishri, således er også månens velsignelse osv., indtil den femtende, hverken mindre eller mere.[DA343905] »I de skærpende overvejelser osv.« Det er forfatterens responsa.

Em Kol Chaj — del 1 — kapitel 20

Jad Jehuda: א · ב · ג · ד · ה · ו · ז · ח · ט · י · יא · יב · יג · יד · טו · טז · יז · יח · יט · כ · כא · כב · כג · כד · כה · כו · כז · כח · כט · ל

Joel Moshe: 1

Jad Jehuda - א

»Men endnu osv.« Læreren vender tilbage for at forklare Gemaras slutning om månens ordskifte, hvor den siger: »Han så, at hendes sind ikke faldt til ro.« Skønt den Hellige, velsignet være han, sagde til hende »de retfærdige skal opkaldes efter dig« — hensigten er som forklaret ovenfor, afsnit 16: Ligesom månen formindsker sig selv, når hun vender sig mod verdens behov, formindsker de retfærdige sig selv for ham, den Velsignede — og skønt de yderligere er sidestillet efter forklaringen i det foregående afsnit, idet

KLADDE · uafklaret

Rema fra Fano

Men endnu falder månens sind ikke til ro, for prøven er hård, og tiderne ligger langt borte. Også hun svarer sin herre i sit hjerte: »Sæt mig som et segl på dit hjerte«, hvor enden på højre side blev åbenbaret for ham, da hun blev opfostret hos ham, som »forkynder enden fra begyndelsen«; »som et segl på din arm«, den venstre, som støder bort, fra verdens tilblivelses morgen indtil nu. Om den blev der sagt: »For mine lemmer har jeg ikke åbenbaret det«, end ikke for den højre, som drager nær. Hvad står der derefter? »For kærlighed er stærk som døden, skinsyge hård som Sheol; dens gløder er ildgløder, Jahs flamme.«
For at fuldende forklaringen af

Jad Jehuda - א - fortsat

månens opstigning og aftagning bliver ved indtil den fastsatte tid, falder hendes sind alligevel endnu, før endetiden, ikke til ro.

Jad Jehuda - ב

»For prøven« i landflygtighedernes smelteovn er hård for Israel; også trøsten ligger langt borte.

Jad Jehuda - ג

»Også hun osv.« Sådan er det ovenfor, forstået ved den øvre måne: Under Israels landflygtighed er hun, så at sige, trængt i deres trængsel og også selv i landflygtighed. Den

Jad Jehuda - ג - fortsat

Hellige, velsignet være han, stiger højere og højere op, og foreningen skilles, som det står i Zohar, Vajikra. Derfor siger hun: »Sæt mig som et segl på dit hjerte, som et segl på din arm«, som det vil blive forklaret foran os.

Jad Jehuda - ד

»Hvor enden på højre side blev åbenbaret for ham.« Som bekendt betegner hovedet Keter og hjertet Chokhmah efter hendes 32 stier. Herom sagde vore rabbinere, velsignet være deres minde, i kapitlet Chelek, om »for hævnens dag er i mit hjerte«: »For mit hjerte har jeg åbenbaret det; for mine lemmer har jeg ikke åbenbaret det.« Hensigten er, at undrenes ende kun er åbenbaret i de tre første, som er fuldstændig barmhjertighed og endnu skjulte. Det er »for mit hjerte har jeg åbenbaret det«, nemlig Chokhmah, åbenbaringens begyndelse; men ikke i de syv bygningsdage, der er helt åbenbare. Det er »for mine lemmer har jeg ikke åbenbaret det«, for som bekendt kaldes de ved lemmernes navne.

Jad Jehuda - ה

»Da hun blev opfostret hos ham.« Tiferet og Malkhut var nemlig i begyndelsen, da de var i Chokhmah og Binah, to ansigter i søskendeforholdet. Da de siden kom ud af Binahs indre, kom chesed og skilte dem; de blev mandligt og

KLADDE · uafklaret · fortsat

Rema fra Fano - fortsat

hensigten skal man først nøje undersøge versets gentagelse og vekslen i alle dets dele, uden at en eneste mangler, sammenstillingen af nogle fra hver side og deres forhold til hele den undersøgelse, vi er i færd med at forklare. Nu skal den vise høre: Her har den fuldkomne elskede med honningsøde, liflige ord fundet Sheols hus, beredt fra i går til døden, så det udvides efter de ugudeliges »דוגמטריא«. [DA344101] Det svarer til »der er intet nyt«. »Også det er beredt til kongen«, for alt skabte han til sin ære. I fremtiden skal han føje dets indre rum til sit palads i Edens have — »alt siger ære« — ved fortjenesten hos den, som giver mellemrum mellem de sammenstødende i Shema-læsningen; de er tres, som ovenfor. Det er meningen med de velsignede vises ord: »Eden er en tresindstyvendedel af Gehinnom.« Hvert eneste mellemrum iblandt hele Israel tilføjer ét Eden i verden. Således vender vi forbandelsen til velsignelse. Hvis det gælder Gehinnom, så gælder det så meget mere alt det skabte.

Også hun sagde: Skinsygen er bestemt en renhedens ånd, en rede for kærligheden; og glødens ild er flammens bolig. For stærkt er det, som indtager stedet — hvem kan løfte det bort? — og hårdt er stedet, som aldrig vakler.[DA344102] Se, Klippen, hvis værk er fuldkomment, satte hjertet som bolig for seglet, og hos ham er megen forløsning: Et forbillede, finere end fint, som hjernen over det foroven. Det er »på dit hjerte«. Ligesom »og på deres hjerte skal jeg skrive den«; det har vi forklaret i Maamar Heqor Din. På Herrens arm — hvad er den? Elohim i

Jad Jehuda - ה - fortsat

kvindeligt og steg ned til deres sted, som forklaret ovenfor i afsnit 5. Derfor siger himlens Malkhut: Gid jeg vidste, hvor jeg kunne finde ham — frelsens dag og Herrens velbehagelige stund. Jeg vil jo fremsige gåder fra fordum: I den vises hjerte hviler Chokhmah, åbenbaringens begyndelse; dér var også jeg, men ingen hemmelighed undgik mig. Så meget mere da jeg var over hende, i den øverste Keter, som er hovedet og hjernen over hjertet. Dér gjorde han, den Velsignede, forløsning og barmhjertighed rigelige, og velbehagets stund er til stede. Derfor: »Sæt mig som et segl«, den øverste Keter, som er »på dit hjerte«.

Jad Jehuda - ו

»Forkynder fra begyndelsen« — det er den øverste Keter og Chokhmah.

Jad Jehuda - ז

»Som et segl på din arm«, den venstre, som støder bort, osv. Som også bekendt ville den Hellige, velsignet være han, først skabe verden med dommens mål; han lod barmhjertighedens mål gå forud og forbandt det med den. Der sigtes til de to arme, gedullah og gevurah: Det steg op i hans, den Velsignedes, vilje at skabe verden med sin venstre arm, som støder enhver rod, der bærer gift og malurt, bort. Herom

Jad Jehuda - ז - fortsat

bruges navnet Elohim i skabelsesberetningen. Han lod barmhjertigheden i sin højre hånd, som virker kraftigt med chesed, gå forud og forbandt den med den; den drager enhver nær, som kommer for at søge ly i dens skygge.

Eftersom Malkhut og Tiferet gennem chesed blev mandligt og kvindeligt, sagde hun efter »sæt mig som et segl på dit hjerte«, som jeg var i de to ansigters tilstand før verdens tilblivelse, videre: Gid du ville sætte mig som en mands hoved ved foreningen efter verdens tilblivelse. Det er »som et segl«, chesed, som er på din venstre arm; det forklares nærmere om lidt.

Jad Jehuda - ח

»End ikke for den højre, som drager nær.« Vi må

KLADDE · uafklaret · fortsat

Rema fra Fano - fortsat

skabelsesberetningen — findes tilblivelsens segl, og forbilledet er i hans højre oven over den, som der står om: »Højt løftede han sine hænder.« Ved den »bygges verden med chesed«, svarende til »på din arm«.

Hun bønfalder om at vende tilbage til sin ungdoms dage, om befrielse og løskøbelse, så en sags ende skal være god, som den var ved tankens begyndelse, erkendelsens begyndelse: Dengang sangerne gik forud — den øvre himmel og dens efterkommere — og bagefter spillemændene — den øvre jord og dens efterkommere — blandt trommeslående unge kvinder. Det er de retfærdiges sjæle, om hvem der står »der skal være lys«, når skindklæderne tages af; de er dets hylster, hvorom der står »og der blev lys«. Om denne sag blev der sluttet pagt om ikke at presse enden frem.

Jad Jehuda - ח - fortsat

lære om de gode handlinger, at Israels fortjeneste skal gavne ved at bringe forløsningen nærmere, ved en så-meget-mere-slutning fra Gehinnom. Derfor slutter hun med »for kærlighed er stærk som døden osv.«

Jad Jehuda - ט

»Gentagelsen« i udtrykket, at han sagde »for kærlighed er stærk som døden« og gentog det med »skinsyge er hård som Sheol«.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - י

»Og vekslingen« i udtrykket, »tiderne?«, fra begyndelsen til slutningen. [DA345101]

Jad Jehuda - יא

»Sammenstillingen af nogle«: I hvert udtryk står kærlighed ved døden og

Jad Jehuda - יא - fortsat

skinsyge ved Sheol.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - יב

»Og deres forhold«: Disse ord skal desuden forstås i forhold til hele undersøgelsen, »גו"ש«, »sæt mig som et segl osv.«.[DA345301]

Jad Jehuda - יג

»Nu skal den vise høre« den rette forklaring af verset.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - יד

»For her« — ved det, hans, den Velsignedes, elskede, fuldkomne, sagde, »for stærk som døden osv.« — er sagen, at hun finder Tofet beredt fra i går til døden. Det følger naturen ved ethvert sted og det, som indtager det: Stedet er det, som holder, og det, der indtager det, er den ting, som holdes. Således er Gehinnom stedet for døden, mens døden er det, som indtager Gehinnom og behøver et sted. Gehinnom udvider sig derfor stadig efter de ugudeliges

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - יד - fortsat

»דוגמטריא«, så der er et sted, som kan rumme alle, der kommer dertil, hvad enten de er få eller mange. [DA345501]

Jad Jehuda - טו

»Svarende til der er intet nyt under solen.« Deraf udledte vore rabbinere, velsignet være deres minde, at det, vores lærer Moses, fred være med ham, sagde — »hvis Herren skaber en skabning« — ikke gjaldt at skabe Gehinnom, men at bringe indgangen nærmere. Rashi, velsignet være hans minde, skrev i kapitlet Ein ben ha-Modar: »Blot at bringe nærmere hører ikke under der er intet nyt.« Men for læreren fremgår det, at svaret »at bringe indgangen nærmere« blot er en løsning på spørgsmålet, som vi ikke kan slutte fra: Alt hører under »der er intet nyt«. Når Moses siger »at bringe indgangen nærmere«, skyldes det, at Gehinnom fra begyndelsen blev skabt med den hensigt, at det stadig skulle udvides efter antallet af ugudelige.

Jad Jehuda - טז

»Også det osv.« Den elskede fandt desuden, at den nederste Sheol er beredt for den Hellige, velsignet være han, for at han i fremtiden kan holde en runddans dér for de retfærdige og hellige dets indre rum med Edens haves hellighed, som forklaret i Maamar Heqor Din, del 5, kapitel 5; se dér.

Jad Jehuda - יז

»Ved fortjenesten hos den, der giver osv.« Herom sagde vore rabbinere, velsignet være deres minde, ved Shema-læsningen: »Den, der er nøje med dens bogstaver, køler man Gehinnom for.« Meningen er, at man forvandler Gehinnom til Eden for ham. Da de sammenstødende bogstaver er tres, som ovenfor i afsnit 17, og Eden er en tresindstyvendedel af Gehinnom, forvandler den, der giver mellemrum mellem de tres sammenstødende, hele Gehinnom til tres Eden og udvider Edens have ved deres hellighed.

Jad Jehuda - יח

»Så meget mere alt det skabte«, som skal renses ligesom Israels renselse.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - יט

»Også hun«, den elskede, sagde videre: »For skinsygens ånd osv.« Sådan er det nemlig med kærlighed og skinsyge og med ild og flamme, som hun nævnte. Ligesom Sheol er stedet for døden, er mandens skinsyge reden for kærligheden, og kærligheden er det, der indtager skinsygen. Ligeledes er glødens ild sted og bolig for flammen: Glødens ild er stedet, flammen det, der indtager det. Om det, der indtager et sted og behøver et sted at hvile, er det rigtigt at bruge udtrykket styrke: Ingen kan løfte det op og fjerne det undtagen det sted, som modtager det som gæst. Om stedet er det rigtigt at bruge udtrykket hårdt, som angiver dets bestående, en fast pæl, der ikke rokkes.

Efter dette er versets mening: »Sæt mig som et segl på dit hjerte«, som da jeg var i de to ansigters tilstand, for at vide, hvornår undrenes ende kommer; »som et segl på din arm«, ved foreningen efter verdens tilblivelse, for at støde de ugudelige bort med venstre og drage de retfærdige nær med højre, for synet gælder endnu en fastsat tid. Sådan er det også rigtigt fra Guds side at fremskynde forløsningen ved dette. Beviset er: Ligesom døden er en stærk indtager af et sted, således er hans, den Velsignedes, kærlighed til Israel stærk. Også den er stærk, indtager et sted og behøver et sted. Og

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - יט - fortsat

skinsygen, som er kærlighedens sted, er hård, ligesom Sheol er dødens hårde sted. Kærlighedens gløder er ildgløder, knyttet til Jahs flamme, som er den store skinsyge — forstå det.

Deraf følger: Hvis det findes, at Sheol, stedet for flammen, som fortærer ugudelige, til sidst forlader den, der indtager det, og ikke fører ham ud i det vide som sædvanligt, men befrier ham, fordi det ønsker renhedens ånd og ved Israels fortjeneste naturen af sin modsætning — så vil skinsygen så meget mere derved holde sin vej med den, der indtager den, for at opflamme kærlighedens gløder og oplive den. Begges hensigt er jo én erkendelse, erkendelsens ånd og frygt for Herren. Jo længere skinsygen varer, desto mere skal de føje åbenbar og skjult kærlighed til hinanden for at bringe forløsningen nær, snart i vore dage, amen. [DA346001]

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - כ

»Og se osv.« Det er afslutningen på forklaringen af »sæt mig som et segl osv.« Hensigten med »på dit hjerte« er den øverste Keter, som er over Chokhmah [lakune].[DA346101]

Jad Jehuda - כא

»Ved et forbillede, finere end fint«, ved røgelsesberedelsen på Jom ha-Kippurim: Dette antyder den øverste Keter. Det svarer til naturforskeres og lægers udsagn om, at den livsbærende duft stiger i mennesket fra hjertet til hjernen, hvor den bliver finere og nærmere den sjælelige ånds grad. Det er »fra mit kød skal jeg skue Gud«.[DA346201]

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - כב

I Maamar Heqor Din, del 2, »כט"ז«; se dér. [DA346301]

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - כג

»Og forbilledet«: Ligesom vi sagde om Keter og Chokhmah, sådan er det også med gedullah og gevurah. »Herrens højre« er herlig ved øvre kraft, så den er over hans stærke arm, »og Herren — de skal slå«, hvorom der står »for højt løftede han sine hænder« (Habakkuk 3). Det er »som et segl på din arm«.[DA346401]

Jad Jehuda - כד

»Hun bønfalder osv.« Hele hendes hensigt med »sæt mig som et segl osv.« er: Efter at Gud, velsignet være han, sagde til hende »de retfærdige skal opkaldes efter dig«, bønfalder hun om, at forløsningen skal ske ved de retfærdiges fortjeneste. Derved vender også hun tilbage til sin tidligere tilstand, og månens lys skal være som solens.

Jad Jehuda - כה

»Som det var ved tankens begyndelse«, i Chokhmahs hjerte, for dér blev dagenes ende åbenbaret, som nævnt. Det var også, da Elohim sagde »lad os gøre mennesket«; herom sagde de, velsignet være deres minde: »Han rådspurgte sit hjerte.« Da var også de retfærdiges handlinger, som er forløsningens årsag, forudset. Hos Kongen ved denne rådspørgsel var nemlig den øvre himmel, Tiferet, og dens efterkommere, englene, som modtager fra hende, og den øvre jord, Malkhut, og hendes efterkommere, hendes engle. Herom sagde de: »Han rådspurgte himlens og jordens værk«; »han rådspurgte tjenesteenglene«.

Jad Jehuda - כו

»Og de retfærdiges sjæle«, som det siges: »Han rådspurgte de retfærdiges sjæle.«

Jad Jehuda - כז

»Om hvem der står: Der skal være lys.« Som bekendt gemte den Hellige, velsignet være han, dette lys til de retfærdige. I Zohar, Bereshit, side 102, står der, at det var om dette lys, der blev sagt: »Lad os gøre mennesket i vort billede«.

Jad Jehuda - כח

»Når skindklæderne tages af.« Som det står i Zohar, Pekudei, side 418: »Kom og se: Sjælen, neshamah, stiger ikke op for at vise sig for den hellige Konge, før den har fortjent at iklæde sig klædningen ovenfra og vise sig dér. På samme måde stiger den ikke ned nedenfor, før den har iklædt sig denne verdens klædning osv. Vi har fastslået, at sjælen kun stiger op i en lysende klædning.

Kom og se: Da det første menneske var i Edens have, var han klædt i en klædning som den ovenfor, det øvre lys' klædning. Da han blev fordrevet fra Edens have og behøvede denne verdens farver, hvad står der? Og Herren Elohim gjorde klæder af skind til mennesket og hans hustru og klædte dem. Først stod der klæder af lys: Det lys, som var fra fordum og tjente Edens have. For denne Edens have betjenes af det øvre lys, som lyser. Da det første

Jad Jehuda - כח - fortsat

menneske gik ind i haven, klædte den Hellige, velsignet være han, ham derfor i dette lys' klædning og førte ham ind dér. Var han ikke først blevet klædt i dette lys, kunne han ikke gå derind.

Da han blev fordrevet derfra, behøvede han en anden klædning. Da: Og Herren Elohim gjorde klæder af skind til mennesket og hans hustru osv. De har fastslået, at menneskets gode handlinger i denne verden af stråler og lys fra den øvre glans danner en klædning, hvori han kan beredes til den verden og vise sig for den Hellige, velsignet være han. I den klædning, han bærer, nyder han og ser i det lysende spejl, som der står: At skue Herrens liflighed og besøge hans palads osv.« Se dér.

Dette er lærerens ord: De retfærdige er først klædt i skindklæder, denne verdens dragt. Når de kommer for at skue Herrens liflighed, tager de dem af og ifører sig tjenestedragter til at tjene i helligdommen, som de retfærdige gennem deres gode handlinger har trukket fra det øvre lys. Det er det første lys, som er gemt til dem til dette.[DA346901]

Jad Jehuda - כט

»Hvorom der står: Og der blev lys.« Da der ikke står »og sådan blev det«, lærte vore forgængere, at der var to lys: Det første blev gemt og er den verdens lys; det andet tjener denne verden og er skindklædningen, som nævnt.

Jad Jehuda - ל

»Om denne sag« — om den nævnte ordning og grund.

KLADDE · uafklaret

Joel Moshe - 1

»Men endnu osv.« Skønt han lovede hende, at de retfærdige skulle opkaldes efter hende, og at alt skal genoprettes i fremtiden, falder hendes sind dog ikke til ro. Prøven er landflygtighedens renselse; den er hård og varer også indtil den fjerne tid for forløsningen. »Hvor det blev åbenbaret for ham osv.« Enden på højre side blev åbenbaret i hjertet, som vore rabbinere, velsignet være deres minde, sagde: »For mit hjerte har jeg åbenbaret det; for mine lemmer har jeg ikke åbenbaret det«, for enden er åbenbar dér.

»Da hun blev opfostret hos ham«: Det er hemmeligheden om et punkt på hans bagside, mellem hans bryster, lige over for hjertet, som ovenfor i femte afsnit. Dette er hemmeligheden »indtil en issar viser sig ud for hans hjerte«. Da »forkyndte han enden fra begyndelsen«, enden; og

KLADDE · uafklaret · fortsat

Joel Moshe - 1 - fortsat

min bøn er at vende tilbage til fordums dage, da hun kendte forløsningens hemmelighed før adskillelsen ved savning, i de to ansigters hemmelighed. Se Zohar, Metzora, side 96, hvor verset forklares på denne måde.

»Som et segl på din arm« gælder fra verdens tilblivelses dag. Hendes mochin får deres lys fra hemmeligheden om armens tefillin, som var på venstre arm; derfra har hun lys. Og hvilken kraft hun har i hemmeligheden »den venstre støder bort« til at underkue skallerne! Herom siges »for mine lemmer har jeg ikke åbenbaret det«, end ikke ved højre hånd. Derfor »den højre drager nær«: Jishmael vendte om. »Som er כהי på din arm« — netop »på«, den højre, som overvinder den venstre. Alligevel har den ingen åbenbaring af enden. [DA347201]

Grunden er: Fra den højre, Avraham, udgik Jishmael; fra den venstre, Jitschak, udgik Esau. Det er skallerne, som er »dagenes ende«, קץ ימים med mem, på den anden side; det er billedstøtten, Nebukadnetsar opstillede. Herved kom hellighedens gnister ind i urenheden, i denne skikkelse. I Babylons landflygtighed udskilte vi de gnister, som var sunket ind i billedstøttens hoved. I de øvrige landflygtigheder udskilte de ligeledes de øvrige gnister, indtil fødder møder fødder; da »skal hans fødder stå på Oliebjerget«, som det står i Zohar, Pekudei, side 464, og i Sefer ha-Kavvanot.

Enden blev kun åbenbaret for Jaakov, for der findes ingen skal fra hans side. I kroppens indre, i Tiferet, er enden på højre side åbenbar. Derfor ønskede Jaakov at åbenbare enden på højre side for sine sønner; hellighedens ånd forlod ham. Han sagde: »Måske findes der noget uegnet osv.«, indtil »ligesom der i dit hjerte kun er én« — netop »i dit hjerte«, som i »for mit hjerte har jeg åbenbaret det«. Hindringen hos ham skyldtes, at Jaakov omfatter hele kroppen, ikke alene dens indre, hjertet. Derfor forlod hellighedens ånd ham, for Moses er indvendig, Jaakov udvendig, som ovenfor.

»Gentagelsen skal nøje undersøges osv.« Det betyder stærk og hård. Vekslingen er, hvorfor han beskriver døden med stærk og Sheol med hård. »Sammenstillingen af nogle« er »kærlighed er stærk som døden«, og »skinsyge er hård i Sheol«. [DA347202] »For her, den fuldkomne elskede osv.« Det svarer til »min elskede, min fuldkomne«. Den samlede ligefremme betydning er: »Stærk, som

KLADDE · uafklaret · fortsat

Joel Moshe - 1 - fortsat

døden, kærlighed« kaldes det, som indtager stedet. »Hård, som Sheol, skinsyge« er stedet for det stærke. Stedet for det stærke er hårdt; fordi det er hårdt, er hun »מוכ'«, stærk som indtager, og hårdt er hendes sted.[DA347203] Ligeledes er døden indtageren, og Sheol dens sted. Skinsygen er sted og styrke for kærligheden, som indtager det; gennem skinsygen ved en sotah ender det jo med kærlighed, selv om den er hård, som sagt ovenfor: Prøven er hård for hende. Et lignende billede er flammen som indtager og gløden som dens sted; flammen er knyttet til gløden.

»Også det er beredt til kongen osv.« Også dette Gehinnom skal blive Edens have ved fortjenesten hos dem, der giver mellemrum mellem de sammenstødende. »Hvem kan løfte det bort?« For prøven er hård for hende: Skinsygen skal i fremtiden være kærlighed, og Sheol bliver tilbage uden død; og den er hård for hende, så den skal bestå. Men døden er stærk, eftersom den skal ophøre i fremtiden; ligeledes ophører flammen, mens gløden bliver stående.[DA347204]

»Som hjernen over det foroven.« Det vil sige: Ved Keters belysning af Tiferets indre; dér er forløsningens hemmelighed. »At vende tilbage til sin ungdoms dage osv.« Under landflygtigheden har hun ikke engang smykket »på din arm«, som angiver højres chasadim, der overvinder venstre, som ved verdens tilblivelse med de 32 Elohim-navne. Havayah-navnene er skjult i dem og overvinder dem, som ovenfor i Maamar Heqor Din, kapitel 10, del 4. Hans hensigt her er at forklare midrashen »han rådspurgte mit hjerte« ovenfor på en anden måde, ud fra denne hemmelighed: »Han rådspurgte sit hjerte«, hvor forløsningens hemmelighed findes.[DA347205]

»Han rådspurgte himlens og jordens værk« antydes ved den øvre himmel, Tiferet, hvis efterkommere er englene. Det er »han rådspurgte tjenesteenglene«; de er mandlige engle. »Bagefter spillemændene«: Jorden, Malkhut, som er på et fuldstændigt grundlag, og hendes efterkommere, de kvindelige engle. »Blandt de unge kvinder« er de retfærdiges sjæle; også dem rådspurgte han.[DA347206] »Der skal være lys« — ved enhed i fuldkommen chesed. »Når skindklæderne tages af«, עור med ajin; de er antydet i ordene »og der blev lys«, venstre, som forklaret i Zohar, Bereshit.

Tilbage til kapitlet i indholdet

Historisk register: Em Kol Chaj - I - Kapitel 20

Em Kol Chaj — del 1 — kapitel 21

Jad Jehuda: א · ב · ג · ד · ה–ו · ז · ח · ט

Joel Moshe: 1

Redaktionel læsenote: 1

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - א

»For at osv.« Efter at læreren i det foregående afsnit forklarede Gemaras udtryk »han så, at hendes sind ikke faldt til ro«, åbenbart om selve månen og skjult om Shekhinah, slutter han videre her: At månens sind ikke faldt til ro, var for Shekhinahs skyld. Det er den øvre herlighed, som »ikke skal tie i sin bøn?«, som nævnt i det foregående afsnit. [DA347501]

Jad Jehuda - ב

»Indtil han fandt osv.« Han forklarer udsagnets afslutning, hvor den Hellige, velsignet være han, siger »bring soning osv.«

Jad Jehuda - ג

»For en tid«, indtil den fastsatte tid, da månens lys skal være, som ovenfor i afsnit 19.

Jad Jehuda - ד

»Læreren«, Alfasi, bemærkede allerede vanskeligheden ved dette udsagn, hvis det forklares ligefremt. Det skrev også kommentatorerne, især læreren, vor lærer rabbi Shemuel Jaffe, i sin forklaring til Midrash Rabbah, Bereshit, kapitel 6:

KLADDE · uafklaret

Rema fra Fano

For at den øvre herlighed skal synge og ikke tie, således også månen: Lad den ikke få ro; i sin lovprisning skal den hverken tie eller være stille. Indtil den Hellige, velsignet være han, for en tid fandt en ordning for hende med blik for alle verdens behov, da han sagde: »Bring soning over mig, fordi jeg formindskede månen.« Læreren bemærkede allerede ved begyndelsen af traktaten Shevuot vanskeligheden i udsagnets ligefremme betydning og bragte det i orden ved to sande forklaringer. De passer sammen og har væsentligt brug for hinanden; undersøgelsen kan kun forstås fuldt, når de forbindes.

Den ene forklaring udlægger »over mig«, עלי, som »foran mig«. Det alene forstod de senere lærde af ham. Men det er ikke tilstrækkeligt, medmindre »over mig« også forklares efter lærerens begrundelse, som sagt: På grund af den kaution, jeg stillede for månen — at I skal være retfærdige, fastsætte nymånerne efter synet af hende og vedvarende tælle efter hende til sabbatsår og jubelår, til helligelsen af det udvalgte land. Det er hendes forbillede; det formindsker og indskrænker sig selv, når ikke alle dets indbyggere er i det. Som gazellen, hvis hud ikke kan rumme dens kød: Så længe gazellen lever, udvider den sin hud ved »בעיים« sin ånd.

Jad Jehuda - ד - fortsat

»Alle vore forfølgere indhentede os.« Hvordan kan det tilskrives Gud, velsignet være han — hvis veje alle er retfærdig dom, uden nogen side af uret — at han behøver soning? Og hvis det er sådan, er Gud, velsignet være han, den, der sones for; hvordan soner han da for sig selv? Endnu en vanskelighed: Når det står i hans magt at bringe det i orden og atter gøre månen stor, hvorfor lader han den blive ved sin formindskelse? Se dér.

Læreren Alfasi bemærkede alt dette og forklarede således for at bringe sagen i orden: »Hendes sind faldt ikke til ro. Den Hellige, velsignet være han, sagde til hende: Se, jeg vil give dig en ære, som beroliger dit sind, til gengæld for at jeg formindskede dig. Hvad er det? At Israel ved hver nymåne frembærer et offer foran mig for at sone deres synder. Derfor sagde den Hellige, velsignet være han: Bring et offer foran mig ved nymåne for at sone for jer, så I fuldender soning over mig. Det er den ære, jeg sagde, jeg ville give månen, fordi jeg formindskede hende. Dette forklarer bring soning

Jad Jehuda - ד - fortsat

over mig, fordi jeg formindskede hende osv.« Det er klart, at Rif udlægger »over mig« som »foran mig«. Lærerens forståelse af Rif er, at han, velsignet være hans minde, desuden forklarer »over mig« ligefremt.

KLADDE · uafklaret · fortsat

Rema fra Fano - fortsat

[DA347401] Størrelsen af den udvidelse, der i fremtiden står rede for det udvalgte land, forklares i verset »det er en pryd, tsevi, for alle landene«. Når dette levende væsen skal flås, kan huden ikke længere, for den er for lille til at rumme dets kød.

Jad Jehuda - ד - fortsat

Derfor slutter han »så I fuldender soning over mig«. Ved disse to forklaringer sammen opfyldes hensigten med »bring soning over mig«: Bring ved nymåne soning foran mig for jeres synder; derved gør I jeres

Jad Jehuda - ד - fortsat

handlinger retfærdige og bliver retfærdige, som jeg lovede månen, at retfærdige skulle opkaldes efter hende og fastsætte nymånen efter synet af hende. Derfor slutter Rif »så I fuldender soning over mig«; det vil sige: Gennem jeres soning fuldender I over mig det løfte, jeg gav månen.

Jad Jehuda - ה–ו

»Det er den forklaring, som de senere lærde forstod« alene. De mente, at der intet andet var i Rifs ord end at forklare »over mig« som »foran mig«. Men dette er ikke sandt, for forklaringen »foran mig« er ikke tilstrækkelig alene. Selv om vi siger, at Gud, velsignet være han, befalede denne soning ved nymåne, for at den skulle være til ære og pryd for månen, er der stadig vanskeligheden: Hvilken forbindelse er der mellem soningen og månens sag? Men når dette forbindes med den kaution, Gud, velsignet være han, stillede for månen — at retfærdige skulle opkaldes efter hende — som antydes i ordet »over mig« efter dets ligefremme forklaring, siger han med rette: Den soning, Israel behøver for sine synder, skal de frembære ved nymåne, for at månens ære må åbenbares, »som jeg ordnede for hende«: At I skal være retfærdige og fastsætte nymånerne efter synet af hende, som forklaret ovenfor i afsnit 15.[DA347901]

Jad Jehuda - ז

»Som gazellen osv.« Som det står i Gemara, kapitlet Ha-Nizzakin, om kong Jannajs 600000 byer: Ulla sagde: »Jeg har selv set det sted; det kan ikke engang rumme 600000 siv.« En kætter sagde til rabbi Chanina: »I lyver!« Han svarede: »Der står om det gazellens land, erets tsevi. Ligesom gazellens hud ikke kan rumme dens kød, således er Israels land rummeligt, når man bor i det, men indskrumpet, når man ikke bor i det.« Rashi forklarer »huden kan ikke rumme«: Når huden er flået af, trækker den sig sammen, så man ikke atter kan dække kødet med

Jad Jehuda - ז - fortsat

den.

Jad Jehuda - ח

»Som siger: Det er en pryd, tsevi, for alle landene« (Jechezkel 20). Det antyder, at alle landene i fremtiden skal helliges med Israels lands hellighed.

Jad Jehuda - ט

»Når dette levende væsen osv.« Denne sammenligning betyder ikke, at vi under landflygtigheden, da vor hud blev flået af vort kød, skulle ligne en død gazelle og være som døde, som faldne, der ligger i graven — de ugudelige kaldes jo døde i deres liv — som det vil blive forklaret i næste afsnit. Sådan er det imidlertid ikke: Endnu i dag er Herren stor og såre lovprist og holder vore sjæle i live, som før således nu. Også fra vor huds side, Israels land, kaldes det under alle omstændigheder de levendes land; dets hellighed er ikke veget. Hvis vore synder har forårsaget afflåningen, er det alene som en frisk gazelle, hvis hud flås af, mens den endnu lever. Fra denne side ligner vi den; da kan huden ikke længere rumme dens kød, for den er lille. Sådan er det også med vor hud: »Den er glødende som en ovn«, som klagesangeren sagde. Måske var det hans hensigt.[DA348201]

KLADDE · uafklaret

Joel Moshe - 1

»Til landets helligelse osv.« Det synes at have forbindelse med det foregående: Nu kommer han for at forklare, at månen ligner Israels land, for Malkhut kaldes Israels land, som bekendt. Hun formindsker sig foreløbig under landflygtigheden; derfor kaldes det gazellens land — ligesom gazellen osv., som nedenfor — ligesom månen. Derfor knyttede han forsoningen til at tælle dage og år, til sabbatsår og jubelår, der afhænger af Israels land og ikke af landet udenfor. Israels land er nemlig månens forbillede og formindsker sig, som ovenfor. Indtil månens lys skal være som solens; da er også

KLADDE · uafklaret · fortsat

Joel Moshe - 1 - fortsat

landet rummeligt netop »for dem«. Derfor sagde Shekhems mænd: »Og se, landet er rummeligt for dem« — netop for dem. For de er som dem, der bor i gravene, ikke folkeslagene, som kaldes døde i deres liv, som det vil fremgå.[DA348301]

KLADDE · uafklaret

Redaktionel læsenote - 1

Trykket תנ"ח (1698): »Således også månen: Lad den ikke få ro.« Trykket תרי"ח (1858): »Således også månen: דלא/ולא? דמי לה — som ikke/og ikke? er lig hende eller giver hende ro.« Læsningen i 1858-trykket er usikker; 1698-ordlyden er bevaret i hovedteksten, og der træffes ingen ny afgørelse her. [DA348401]

Tilbage til kapitlet i indholdet

Historisk register: Em Kol Chaj - I - Kapitel 21

Em Kol Chaj — del 1 — kapitel 22

Jad Jehuda: יב · יא · י · ט · ח · ז · ו · ה · ד · ג · ב · א

Joel Moshe: 1

Jad Jehuda - א

»Af det, vi ved osv.« Dette fortsætter afslutningen af det foregående afsnit. Her og i næste afsnit fremfører læreren udlægninger af samme emne.

Jad Jehuda - ב

»Som kommentatorerne siger.« Blandt dem skrev Rashi, velsignet være hans minde, således: »Og bar ikke er et forkortet udtryk: Landets græsning bar dem ikke. Derfor står og bar ikke i hankøn.« Det vil sige: ארץ, land, er hunkøn, og der burde stå ולא נשאה. Men fordi det er et forkortet udtryk, står ולא נשא og henviser til ordet מרעה, græsning, som ikke er skrevet. Lærerens opfattelse er derimod: »Og bar ikke אותם« — det vil sige, at deres tegn ikke bar landet, som han slutter i det følgende afsnit.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - ג

»Som de vise udlagde.« I Zohar, afsnittet Vajechi,

Rema fra Fano

Af det, vi ved — at dødt kød ikke udvider huden, og at de ugudelige kaldes døde i deres liv — følger dette: Da Abram var sammen med Lot, står der »og landet bar ikke dem«. Dette er ikke et forkortet skriftudsagn, som kommentatorerne siger. Derimod betyder אותם, »dem«, deres tegn, אות, i samme betydning som »et sandhedens tegn« og tegnet med den skarlagenrøde tråd, som de vise udlagde i Rachavs ord. Ligeledes »de lagde råd mod ham«, ויתנכלו אותו. Hitpael-formen kan ikke retfærdiggøres ud fra den ligefremme forståelse af skriftstedet, som er almindelig hos kommentatorerne, men kun ud fra vor forklaring: Josefs brødre forestillede sig, at de selv var tilstrækkelige til at fuldende hans tegn i bannerne og Herrens hærskarer. Derefter kunne de slå ham ihjel, uden at dette efter deres opfattelse medførte nogen mangel i Shekhinahs lejr. Det skete gennem den fred, som de af et helt hjerte fastholdt indbyrdes. Ved dens kraft tog de Shekhinah med i deres fællesskab. For den alene er tilstrækkelig til at lade Els

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - ג - fortsat

side 506: »Et sandhedens tegn: Det er bogstavet vav, fordi livet hviler i det. Således har vi lært: Hun bad om Moses' tegn. Men de sagde og gav hende den skarlagenrøde tråds snor. Han sagde til ham: De sagde: Moses er jo gået bort fra verden; solen er samlet ind, og nu er tiden kommet, da månen skal herske. Et tegn har vi ikke at give dig. Dette er den skarlagenrøde tråds snor, som der står: Dine læber er som en skarlagenrød tråd osv.« Se dér. Således skal det her ved Lot forklares som »tegn over« og deres banner i det høje. [DA348901]

Jad Jehuda - ד

»Hitpael-formen kan retfærdiggøres.« Der burde stå וינכלו. Men forklaringen er som den, vi gav: Også her forklares ordet אותו ud fra hans tegn og banner. Det vil sige, at de

Jad Jehuda - ד - fortsat

forestillede sig selv at være tilstrækkelige til at fuldende Josefs tegn. Derfor bruger han hitpael: De lagde råd i sig selv angående Josefs tegn.

Jad Jehuda - ה

»Det skete«: De tænkte at fuldende Josefs tegn, som er fredens pagt, som bekendt, ved den fred, de fastholdt.

Jad Jehuda - ו

»Ved dens kraft« — fredens — tog de også Shekhinah med i det band, de lyste, som bekendt.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - ז

»For den«, freden, »alene er tilstrækkelig til at lade Els chesed strømme til verden«. Den svarer til Navnet på 72, talværdien af חסד, »fra barmhjertighedens tretten mål osv.« Sagen er, at

Rema fra Fano - fortsat

chesed strømme til verden fra barmhjertighedens tretten mål: Tretten gange חסד, chesed, har nemlig samme talværdi som שלום, fred, når de store bogstaver i מנצפ"ך regnes med.

Men der står: »Der er ingen fred for de ugudelige.« Grundløst had og fredens ophævelse findes kun i beskadigede sjæle, og så meget mere hvis de allerede tidligere er snublet, den ene gennem sin bror. Gå ud og lær af rabbi Akivas elever, som ikke viste hinanden ære, idet de genkaldte synden i Shittim. De blev ikke renset for den, før de alle omkom sammen og døde den anden død på det tidspunkt. Undersøg nøje de tilstødende vers i afsnittet Pinchas: »Men Korachs sønner døde ikke.« Derefter står »Shimons sønner«. Læs dem sammen og lær: Det var ikke Shimons sønner, som døde, men efterkommere af den blandede skare, der havde taget hustruer fra denne stamme. Vi har allerede nævnt noget af dette ovenfor.

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - ז - fortsat

verden bygges af chesed med navnet El, 72, i kraft af Jahs stammers fortjeneste. »Og det er også stedet — hans tegn.«[DA349301] For at vise dette var Israels sønners navne skrevet på brystskjoldets sten med 72 bogstaver. Stammerne selv udgør 50 bogstaver, som det står i kapitlet Ellu Neemarin. Oven over dem stod Avraham, Jitzchak og Jaakov, og nedenunder »Jeshuruns stammer«, som det står i kapitlet Ba Lo. Dermed udgør deres bogstaver 72 bogstaver; se Rabbenu Bachje til afsnittet Tetzavveh.

Gennem freden og broderskabet mellem dem tilkommer de 72 bogstaver hver enkelt, fordi hver af dem regnes som dem alle. Således strømmer der gennem freden tretten

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - ז - fortsat

gange Els chesed til verden fra barmhjertighedens tretten mål, svarende til tretten stammer, når Josefs stamme regnes for to. Som antydning af dette stod der på brystskjoldet יהוסף, Jehosef, med ét ekstra bogstav. Men Josefs brødre mente, at stammernes antal ikke var nødvendigt hertil, fordi freden alene var tilstrækkelig til at lade tretten gange chesed strømme til verden. Det vises af talværdien af שלום, fred, som er תקל"ו, 536: Mem blandt bogstaverne מנצפך regnes nemlig for 200, svarende til tretten gange 72, som også er תקל"ו, 536.[DA349302]

Jad Jehuda - ח

»Men der står: Der er ingen fred.« Det vil sige, at Josefs brødre ikke dømte rigtigt, for denne fred regnes kun for krig og fredens ophævelse. Som Skriften siger om de ugudelige: »Der er ingen fred« — deres fred er fredens ophævelse.

Jad Jehuda - ט

»Og så meget mere«: En sådan fred er tomhed og nytter intet, fordi den skiller brødrene ad; derigennem snublede de i forhold til deres bror.

Jad Jehuda - י

»Den anden død«: De var genfødsler af dem, som døde under plagen i Shittim.

Jad Jehuda - יא

»På det tidspunkt«: Mellem Pesach og Atzeret.

Jad Jehuda - יב

»Ovenfor«: Afsnit 3.

KLADDE · uafklaret

Joel Moshe - 1

»I samme betydning som et sandhedens tegn osv.« Se Zohar, afsnittet Vajechi, side 510, og ordlyden dér. For hun bad om et sandhedens tegn, »at ikke — תשה — fra dem«, når den anden død kommer »fra siden — ikke Jehoshua«.[DA349901] Se også Sefer ha-Kavvanot, blad 109 b. »Ligeledes de lagde råd mod

KLADDE · uafklaret · fortsat

Joel Moshe - 1 - fortsat

ham osv.« Dets hemmelighed er forklaret som ovenfor, del 4, afsnit »ל"ך?«: »שאתי« Josef var små i deres øjne, i deres øjne, at Josef var blandt resterne? af Adams skaller.[DA349902] »Gennem freden osv.«

Tilbage til kapitlet i indholdet

KLADDE · uafklaret · fortsat

Joel Moshe - 1 - fortsat

For ויתנכ"לו אות"ו har talværdien שלום med stort mem, hvis værdi var ת"ר, 600.[DA349903] »Noget af dette ovenfor« er afsnit 2; se dér.

Em Kol Chaj — del 1 — kapitel 23

Jad Jehuda: א · ב · ג · ד · ה · ו · ז · ח · ט · י · יא · יב · יג · יד · טו · טז · יז · יח · יט · כ

Joel Moshe: 1

Jad Jehuda - א

»Også ørkengenerationen osv.« Læreren udlægger også ordet אותנו, os, i ørkengenerationens udsagn »fordi Herren hader os« (Devarim 1) ud fra ordet אות, tegn, som i det foregående afsnit. Meningen er: Fordi Herren hader vort tegn.

Jad Jehuda - ב

»Det er det modsatte« af »de lagde råd mod hans tegn« efter vor forklaring i det foregående afsnit, for dér er meningen kærlighed til tegnet.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - ג

»I overensstemmelse med udlægningen« af skriftordet dér »de løftede deres røst og græd«. De vise sagde: »I græder en grundløs gråd; han forpligtede dem til, at I skal græde i kommende slægtled.[DA350401]«

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - ד

»De stammede nemlig«: Grunden til, at dette fjendskab blev bestemt for dem, er, at de kom fra et højt udspring, fra Binah,

Rema fra Fano

Også over ørkengenerationen, som sagde »fordi Herren hader os« — det modsatte af »de lagde råd mod hans tegn« efter vor udlægning — blev der afsagt dom: »Og jeres kroppe, I selv, skal falde i denne ørken.« Begyndelsesbogstaverne danner ואיב"ה, »og fjendskab«. Det forårsagede dem et andet fjendskab, antydet ved begyndelsesbogstaverne i »Ak, hvor sidder byen ensom«, איכה ישבה בדד העיר, i overensstemmelse med udlægningen af det. De stammede nemlig fra et højt udspring, kærlighedens kilde, som bekendt. Om den står der »alt blev til af støvet«, selv solens sfære. Men de forblev ikke i deres fredfyldte tilstand; tværtimod fordærvede de sig ved at føre had ind i den øverste konges område, ham, som freden tilhører. De blev dømt til, at deres besmittelse skulle fortæres i ørkenens støv, stedet med slange, ildslange og skorpion, indtil denne dag, som antydet i Zohar.

Det er meningen med »når den faldende falder«: Det er kroppen, som påvirkes af besmittelsen. Ligeledes »og de nøgnes klæder flår du af«. De, der er nøgne for fuldkommenhed, bærer sørgeklæder. Når de vender tilbage til deres

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - ד - fortsat

kærlighedens kilde. Som der står i Zohar, afsnittet Kedoshim, side 164, i tilføjelsen: »I Navnet: frygt — he, kærlighed — vav, Torah og bud; altså יה"ו.«[DA350501] Det er Binah: בן י"ה, søn af jod-he. Derfor siges »I er sønner af Herren, jeres Gud«. Men de fordærvede sig ved at føre had ind i dette område, som han slutter.

Jad Jehuda - ה

»Om den står der: Alt blev til af støvet.« I Zohar sagde de: »Selv solens sfære var dér støv af det øvre støv, som der står: Og guldstøv har det osv.« Se dér. Meningen er Binah.

Jad Jehuda - ו

»I den øverste konges område«: I Binah. Det er »fordi Herren hader os«; vort tegn er Binah.

Jad Jehuda - ז

»I ørkenens støv«: Mål for mål, fordi de beskadigede det øvre støv.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - ח

»Som antydet i Zohar«: Shelach Lecha, side ש"ח?,

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - ח - fortsat

308?, til verset »og jeres kroppe, I selv, skal falde osv.« Se dér.[DA350901]

Jad Jehuda - ט

»Det er meningen« med skriftordet »når den faldende falder«. De vise sagde: »Han er jo endnu ikke faldet, men Skriften kalder ham faldende. Denne er altså egnet til at falde osv.« Vanskeligheden består stadig: Hvorfor kaldes han faldende, fordi han er egnet til at falde? Deres mening er imidlertid, at han kaldes faldende på grund af sit fald i syndens besmittelse, ligesom »og jeres kroppe, I selv, skal falde«. Det er deres udsagn: Han er også egnet til at falde, fordi han er en, som falder gennem sin synd.

Jad Jehuda - י

»Ligeledes: Og de nøgnes klæder flår du af« (Ijov 22). Udtrykket synes ved første øjekast urigtigt, for nøgne mangler jo klæder. Men meningen er: Du tager de klæder af, som de, der er nøgne for fuldkommenhed, har iført sig. Se Maamar ha-Ittim, afsnit 6.

Jad Jehuda - יא

»Der er intet behov for den anstrengte forklaring, Ibn Ezra giver.« Han mener, at

Rema fra Fano - fortsat

fuldkommenhed, er det til deres pris, at de nøgnes klæder tages af, så de kan iføre sig frelsens klæder og retfærdighedens kappe. Der er intet behov for den anstrengte forklaring, læreren Ibn Ezra giver dette vers, og som han overalt fremhæver som forbillede, fordi han regner den for en smuk ligefrem fortolkning. Det gør vi ikke.

Freden er imidlertid et tydeligt kendetegn på venner i Torah og buddene, både fra i går og fra i forgårs. Dens banner over dem er kærlighed, ligesom i »de lagde råd mod hans tegn«, som vi nævnte. Også her bar Abrams og Lots banner og deres tegn ikke landet, så det kunne udvide sit telts plads for dem begge, selv på det tidspunkt, hvor de boede i det. Efter Lots adskillelse blev det vidt og rummeligt for Abram alene, som skrevet: »Løft dine øjne og se mod nord og syd, mod øst og vest.« Hos Lot skete det modsatte: Først boede han i egnens byer; derefter slog han telt helt til Sodom; til sidst indskrænkede han sit ophold til Sodoms port. Heller ikke dér blev der givet ham ro, for en brønd fyldes ikke af sin egen opgravede jord. Ligesom der i trøsten til landet siges »gør dine snore lange«, og Jerusalem i fremtiden skal udvide sig til Damaskus for at rumme sine mange indbyggere — i betydningen »hvem har født mig disse?« — således skal også »månens lys blive som solens lys«.

Jad Jehuda - יא - fortsat

de kaldes nøgne efter deres senere tilstand. Flere gange brugte han denne ligefremme fortolkning som sammenligning ved andre vers.

Jad Jehuda - יב

»Venner i Torah«: Som ved Torahens givelse, »Israel slog lejr«, med ét hjerte.

Jad Jehuda - יג

»Både fra i går og fra i forgårs«: I deres genfødsler.

Jad Jehuda - יד

»Dens banner« — fredens — »over dem er kærlighed«, fra det høje udspring, som nævnt.

Jad Jehuda - טו

»Ligesom: De lagde råd mod hans tegn«: Om hans tegn, som er fredens pagt, som de tænkte at fastholde ved kraften i freden mellem sig.

Jad Jehuda - טז

»Også her osv.« Læreren vender tilbage for at afslutte sin udlægning af verset »og landet bar ikke dem«, som han begyndte i det foregående afsnit.

Jad Jehuda - יז

»Blev der ikke givet ham ro«: På grund af omstyrtelsen.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - יח

»For en brønd fyldes ikke af sin egen opgravede jord.« Således landet, som Herren forbandede: »אמכה« fyldes af ugudelige.[DA351901]

Jad Jehuda - יט

»Og Jerusalem skal i fremtiden udvide sig«, som de vise sagde, og som Skriften siger: »Hvem har født osv.« (Jeshajahu 49).

Jad Jehuda - כ

»Således« skal månen udvide sig, som det forklares i næste afsnit.

KLADDE · uafklaret

Joel Moshe - 1

»Kærlighedens kilde« er det første he, Binah, som det står i Zohar, afsnittet Kedoshim, side 165: »Frygt og kærlighed, som er jod-he, kalder vi frygt og kærlighed.« Altså afhænger kærligheden af det første he. »Alt blev til af støvet« — Binah — »selv solens sfære«, ת"ע?.[DA352201] »I kongens område«: Det vil sige, at ørkengenerationen fordærvede sig og førte hadet ind i Binah, som freden tilhører, ת"ע?. [DA352202] De blev dømt mål for mål til at fortæres i støvet, som antydet i Zohar, afsnittet Shelach Lecha, side 149: Hver morgen ifører ørkengenerationen sig den klædning, de havde ved Sinajs bjerg; om aftenen ifører de sig en legemlig klædning og dør.

Tilbage til kapitlet i indholdet

Historisk register: Em Kol Chaj - I - Kapitel 23

Em Kol Chaj — del 1 — kapitel 24

Jad Jehuda: א · ב · ג · ד · ה · ו · ז · ח · ט · י · יא · יב · יג · יד

Joel Moshe: 1

Jad Jehuda - א

»I fredstid«: På templets tid.

Jad Jehuda - ב

»Troen på muligheden«: At tro, at månen blev mindre end den store tilstand, den havde. Det skete ved, at dens dele blev foldet sammen, som han slutter.

Jad Jehuda - ג

»I mulighed, som på forhånd blev beredt«: Ved anklagen, før menneskets synd, da formindskelsen blev bestemt over hende. Men sagen gik ikke fra mulighed til virkelighed før senere, da det første menneske syndede og lysgiverne blev beskadiget. Som det står i Bereshit

Rema fra Fano

Se på den sanseligt iagttagelige tilstand i det hellige land: Fra de 400 kvadratparasanger, det tidligere omfattede i fredstid, er dets grænser, som er forklaret i Torahen og synlige for øjnene, nu rykket nærmere. De har trængt det sammen, indskrænket det og foldet det ind mellem sig, for at opfylde »jeres fjender skal forfærdes over det«. Dette gør troen på muligheden af månens formindskelse meget nærliggende for forstanden: Fra den tilstand i mulighed, som før synden på forhånd blev beredt af ham, hvis handling mod menneskenes børn vækker ærefrygt, fulgte den siden i virkelighed. Alt, hvad der udlægges om den, er sandt.

Jad Jehuda - ג - fortsat

Rabbah, kapitel 12: Rabbi Berekhjah sagde i rabbi Shemuels navn: »Selv om tingene blev skabt i deres fylde, blev de beskadiget, da det første menneske syndede. De vender ikke tilbage til deres genoprettede tilstand, før Peretz' søn kommer, som skrevet: Dette er Peretz' slægter.« Ordet er skrevet fuldt på grund af seks ting, som vendte tilbage. De er: Hans stråleglans osv., og lysgiverne. Hvorfra ved vi det om lysgiverne? »Månens lys skal blive som solens lys.«

KLADDE · uafklaret · fortsat

Joel Moshe - 1 - fortsat

»De bærer sørgeklæder« er forklaret ovenfor i kapitel 12 af Maamar Heqor Din, del 1. »Der er intet behov for Ibn Ezras forklaring osv.« Det vil sige: Flere gange skrev han, at skriftstederne ikke er så nøjagtige i sagen, og som eksempel »og de nøgnes klæder flår du af«: Hvilken klædning har en nøgen at få taget af? Således forklarer han det og roser sig overalt af denne ligefremme fortolkning, som blot er eksempel og sammenligning. For os regnes den imidlertid ikke for en smuk ligefrem fortolkning; de nøgnes klæder kaldes derimod sørgeklæderne, som han bærer gennem sin synd, som ovenfor.

»Dens banner over hende er ה"אהב, kærlighed«: Talværdien er 13; שלום, fred, har også talværdien af tretten gange chesed. »For en brønd osv.« Det vil sige, at skallen kaldes en brønd.

Jad Jehuda - ד

»Af ham, hvis handling vækker ærefrygt«: Gud, velsignet være han, førte i sine ærefrygtindgydende handlinger sagen og årsagen således frem ved anklagen, fordi han vidste, at det siden gennem det første menneske ville blive til virkelighed.

Jad Jehuda - ה

»Alt, hvad der udlægges« om månen, »er sandt«. Midrash Rabbah, som mener, at lysgiverne blev beskadiget ved menneskets synd, og andre midrashim, som siger, at månen blev formindsket på grund af sin anklage, er ikke uenige. Det er som sagt: Ved anklagen blev den formindsket i mulighed, og ved menneskets synd i virkelighed.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - ו

»Se? Havde vi gjort os fortjent til det«, og havde det første menneske ikke syndet, ville vi have brugt det øvre lys, som blev skabt på den første dag. Lysgiverne ville kun have tjent til at måle tidernes orden gennem deres gang

Rema fra Fano - fortsat

Havde vi gjort os fortjent til det, ville vi bestandigt have nydt det øvre lys, og de to lysgivere ville have tjent os som et urværk til at måle tidernes orden med, og intet andet. Først står der nemlig »de skal være til tegn og fastsatte tider«. Men i forudseen af synden blev de også beredt til at lyse på jorden. Det er kendt om de fine, klare legemer, at når deres dele foldes sammen og samles ind mod hinanden, bliver de tætte, og deres gennemsigtighed mindskes, som Rambam siger i kapitel 4 af Jesodei ha-Torah. Da skriftstederne har bevidnet, og vore lærere har forklaret, at lyset blev formindsket gennem vore synder, er der intet mærkeligt i, at dette følger af, at selve lysgivernes legemer samles ind og faktisk bliver mindre, og af forskellen i deres størrelse indbyrdes, fra meget til lidt.

Det er betydningen af »månen skal skjule sig i skam« for en tid, ligesom »skam dig ikke, for du skal ikke skjule dig i skam«, der siges om landet. Og selv om der også står »solen skal skamme sig« — ordene forstået ligefremt, fordi hele verden blev ramt på grund af den — har den dog efterladt en efterhøst for at give dem, der tæller efter den, deres løn i denne verden.

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - ו - fortsat

og bevægelse, som de tidsmålere, der kaldes urværker og er lavet med hjul.[DA353001]

Jad Jehuda - ז

»Først står der nemlig«: »De skal være til tegn, fastsatte tider, dage og år«, og derefter står »de skal være til lysgivere«. Det viser, at de først kun var og blev skabt til at tælle fastsatte tider, dage og år med. Siden beredte han, velsignet være han, dem også til at lyse, idet han forudså det første menneskes synd.

Jad Jehuda - ח

»Da skriftstederne har bevidnet«: For eksempel »deres lys nægtes de ugudelige« og »månens lys skal blive som solens lys osv.«, som vore lærere anførte som bevis for lysets formindskelse.

Jad Jehuda - ט

»At de bliver mindre«: Ved samlingen af delene.

Jad Jehuda - י

»Og forskellen i lysgivernes størrelse«: Lysets formindskelse

Jad Jehuda - י - fortsat

følger også af ændringen i de to lysgiveres størrelse. Da månen i mulighed var blevet dømt til at blive mindre fra det tidspunkt, hvor den rejste anklage, blev dens faktiske formindskelse ved menneskets synd større end solens. Ellers havde månen intet mistet på grund af sin anklage. Også dette skete ved, at månens legeme blev samlet ind, og dens dele blev indskrænket mere end solens legeme.

Jad Jehuda - יא

»Det er betydningen« af skriftordet »månen skal skjule sig i skam, og solen skal skamme sig, for

Jad Jehuda - יא - fortsat

Hærskarers Herre regerer i Jerusalem osv.« (Jeshajahu 24). Udtrykket וחפרה betegner i sin grundbetydning at grave i jorden; derfra bruges det også om skam, som om den, der skammer sig, graver et hul for at skjule sig dér for en tid, indtil skammens tid er forbi. Meningen er, at månen gravede sig ned, indskrænkede sig og samlede sit lys ind i denne verden. Men i fremtiden skal månens lys blive som solens lys.

Jad Jehuda - יב

»Ligesom: Skam dig ikke, for du skal ikke skjule dig i skam« (samme bog, 54). Det siges om det hellige land, som i fremtiden skal udvide sig i stedet for sin mangel nu, da det indskrænkede sine dele og gjorde sine grænser tilstrækkelige.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - יג

»Og selv om der også står: Solen skal skamme sig.« Her forklarer kommentatorerne ordene ligefremt. Meningen er, at den i fremtiden skal skamme sig, når Hærskarers Herre regerer i Jerusalem, fordi hele verden blev ramt på grund af den — det vil sige, fordi man dyrkede den som afgud. Vanskeligheden er da, at der efter den nævnte begrundelse også burde stå »solen skal skjule sig i skam«, for også den samlede sit lys ind, »מה וכה«. [DA353701]

Jad Jehuda - יד

»Har den dog efterladt osv.« Det vil sige: Grunden til, at der ikke står »solen skal skjule sig i skam«, er, at den ikke skal skamme sig i denne verden. De folkeslag, som alene tæller efter den uden at dyrke

Jad Jehuda - יד - fortsat

den, får deres løn i denne verden. Derfor bør den først skamme sig i fremtiden, når hele verden bliver ramt på grund af afgudsdyrkelsen. For at vise dette står der ikke וחפרה, som kun betegner noget forbigående. Anderledes med månen: Israel, som tæller efter den, får kun sin løn i fremtiden, ikke i denne verden. Tilsvarende findes dens skam alene i denne verden, på grund af dens ringe lys. Derfor står der om den וחפרה.

KLADDE · uafklaret

Joel Moshe - 1

»Som et urværk osv.« Det betyder »וייגר?« på tysk. [DA353901] »At hele verden blev ramt osv.« For når solen formørkes, er det et ondt tegn for verden. »Dem, der tæller efter den«, er verdens folkeslag, som tæller efter solen. »For intet står mål med solens afgrøder«; alligevel efterlod den sin efterhøst til dem, der tæller efter den osv.[DA353902] Men månen skjulte sig helt i skam; derfor skal dens lys blive stort i fremtiden.

Tilbage til kapitlet i indholdet

Historisk register: Em Kol Chaj - I - Kapitel 24

Em Kol Chaj — del 1 — kapitel 25

Jad Jehuda: א · ב · ג · ד · ה · ו · ז

Joel Moshe: 1

Jad Jehuda - א

»Så meget mere nu osv.« Dette fortsætter det, der blev sagt ved slutningen af det foregående afsnit om »månen skal skjule sig i skam«. Læreren siger: De retfærdige opkaldes efter den, som den Hellige, velsignet være han, svarede den for at forsone den. Også de er jordens små, plagede og undertrykte i denne verden. Derfor skammer månen sig så meget mere i denne verden.

Rema fra Fano

Så meget mere nu, da de retfærdige opkaldes efter den lille lysgiver. Svaret til saddukæerne ved slutningen af traktaten Jadajim er kendt: Enhver tings urenhed svarer til, hvor kær den er. Ben Uzziel har allerede på tre steder i Profeterne forklaret lysgivernes tilbagevenden til deres oprindelige tilstand: Solens genoprettelse skal være én til 343. Det er syvtallenes multiplikation i længde, bredde og dybde, i betydningen »solens lys skal blive syvfoldigt«, når det vender tilbage til sin første styrke.

Jad Jehuda - ב

»Enhver tings urenhed svarer til, hvor kær den er.« Derfor svarer også de retfærdiges lidelser i denne verden til, hvor kære de er.

Jad Jehuda - ג

»På tre steder.« Det første er verset »de, som elsker ham, er som solen, når den går frem i sin styrke« (Shoftim 6). Det andet: »Som morgenens lys skal solen stråle frem« (Shemuel II 23). Det tredje: »Månens lys skal blive som solens lys, og solens lys

Jad Jehuda - ג - fortsat

skal blive syvfoldigt, som de syv dages lys« (Jeshajahu 30). Oversætteren Jonatan skrev: »Solens lys skal i fremtiden lyse én til 343, som de syv dages lys.«

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - ד

»Det er syvtallenes multiplikation.« Når vi multiplicerer syv med de to andre syvtal, som er længde, bredde og dybde,

Rema fra Fano - fortsat

En antydning findes i Mishle: »Man foragter ikke tyven«, og »bliver han fundet, skal han betale syvfoldigt«. Det siges om menneskets synd: Han stjal fra kundskabens træ og betalte af det bedste, som nævnt. Ud fra det fortalte om Israels lands sammenfoldning i denne tid inden for sine grænser, som vi nævnte, er det meget nærliggende, at dette forhold er bevaret. Det, vi har sagt, er tilstrækkeligt til vort nuværende formål.

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - ד - fortsat

således at der er syv i hver, får vi 343. Syv gange syv i længde og bredde er nemlig 49; de syv i dybden, som ligger over disse to flader, giver syv gange 49, altså 343. Lignende sagde de vise i Mishnah, Sheviit, kapitel 3, om tre stendynger: De er tre — tre gange tre med en højde på tre; deres mål er 27 sten. [DA354501]

Jad Jehuda - ה

»I betydningen: Solens lys osv.« Det vil sige, at dette er forklaringen på »solens lys skal blive syvfoldigt«: Multiplikation af syvtal i alle tre rumlige retninger. Da bliver det som sin første styrke i skabelsens syv dage, hvor det store lys virkede, som det står i Bereshit Rabbah, kapitel 11 og 12. Det er betydningen af »som de syv dages lys«.

Der er intet behov for Rashis forklaring: »Syvfoldigt — syv syvtal; som de syv dages lys — altså 49 syvtal, som bliver 343.« Efter hans opfattelse synes Jonatan at udlede tallet 343 af »syvfoldigt«, som betyder syv gange syv, altså 49, og af det skrevne »som de syv dages lys«, altså syv gange 49. Læreren finder dette anstrengt og foretrækker at forstå »som de syv dages lys« efter dets ligefremme betydning og udlede tallet 343 af »syvfoldigt« alene.

Jad Jehuda - ו

»En antydning« er skriftordet »man foragter ikke tyven osv.« (Mishle 6). Meningen er, at man ikke skal foragte det første menneske for, at han stjal og spiste af kundskabens træ og derved fik lyset formindsket, som nævnt i det foregående afsnit. For han skal virkelig betale syvfoldigt i fremtiden, når solens lys bliver syvfoldigt. Hele betalingen udledes altså af ordet »syvfoldigt«.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - ז

»Ud fra det fortalte« af dem, der forbereder kundskab om landmålingen, om Israels lands mål

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - ז - fortsat

nu, efter at det er blevet foldet sammen, og dets grænser er rykket nærmere, som vi nævnte i det foregående afsnit, ligger sagen tæt på dette forhold. [DA354801] Du finder nemlig, at Israels land i sin fredfyldte tilstand var næsten 343 gange større. Måtte det atter udvide sig uden grænse, snart i vore dage. Amen.

Joel Moshe - 1

»Hvor kær den er osv.« Derfor skal de retfærdige og månen, som slet intet lys har i denne verden og formindskes, få del i den store gemte godhed. »Lysgiverne vender tilbage osv.« Det betyder, at lysgiverne i fremtiden skal vende tilbage til det, de var i begyndelsen, og blive én til 343 dele. Der står »det skal blive syvfoldigt«, det vil sige syv gange syv, altså 49, og syv gange 49 bliver 343.

At vi regner syv gange 49 og ikke 49 gange 49, følger af multiplikationen af længde, bredde og dybde i terningens form. En virkelig kvadratisk flade på syv gange syv giver, når man deler den i strimler, 49 stykker, hvert for eksempel én alen gange én alen. Gør man den også syv i højden, får man syv gange 49 stykker, i alt 343. Det er let at forstå. »Og betalte af det bedste, som nævnt osv.« For ved det første menneskes synd blev solen formindsket; derfor skal han betale syvfoldigt, som de syv dages lys, ligesom ved tyven.

Tilbage til kapitlet i indholdet

Historisk register: Em Kol Chaj - I - Kapitel 25

Em Kol Chaj — del 1 — kapitel 26

Jad Jehuda: א · ב · ג · ד · ה · ו · ז · ח · ט · י · יא

Joel Moshe: 1

Jad Jehuda - א

»Vi ved osv.« For at forklare udsagnets afslutning, hvor den Hellige, velsignet være han, siger »bring soning over mig«, indleder læreren med ofrenes betydning i dette og det følgende afsnit.

Jad Jehuda - ב

»Til mine ishim«, לאשי: Det betyder til englene, som det vil fremgå.

Jad Jehuda - ג

»At forsone følget i det høje osv.« Som forklaret i Zohar, Raaja Mehemna, afsnittet Behar, side 212: »Selv om alle ofrene er til Herren, tager han det hele og fordeler ofrene til sine lejre osv.« Se dér. Ligeledes i Zohar, afsnittet Pinchas, side 444: »Nu må man undersøge, hvordan disse hellige ånder nyder denne smag af dyreofferet osv. For der findes et dyr, som ligger på tusind bjerge osv.; alle disse er rod og grundlag for dyrene hernede. Derfor breder en ånd fra dem sig nedad, og denne ånd tager form hernede i dyrene. Når et menneske bringer et dyr som offer, stiger dette dyrs ånd op og vender tilbage til sit sted. Alle af denne art nærmer sig, og denne ånd breder sig i dem alle. De

Rema fra Fano

Af udsagnet »mit offer, min føde til mine ildofre«, לאשי, ved vi, at ofrenes hemmelighed er at forsone følget i det høje og følget hernede, så alle kan nyde af kongens bord. Selv brændofferet, som gives helt til ishim, giver huden til præsterne. Af syndofferbukken går blodet og offerfedtet til alteret, mens kødet og huden går til præsterne.

Heraf lærer vi en sand ligefrem fortolkning, sød for sjælen og klar som solen, af verset til Eli: »Du ærer dine sønner mere end mig for at fede jer med det første af enhver offergave fra Israel til mit folk.« Kommentatorerne sagde, at lamed er overflødigt. Sådan er det ikke; det er som lamed i לאישי, »til mine ishim«. Også her omfatter »til mit folk«, לעמי, alle, der nyder af offeret: Ishim får deres del, og præsterne får deres del, som er offerets rest, ikke det første. Det er ligefremt.

Eller »til mit folk« betyder »for mit folks øjne«: Når de ser, at præsternes ret går forud for alterets, vil de sige »Herrens bord er foragteligt«. Eller meningen er: »Af det første af enhver offergave fra Israel«, som kommer til gavn for mit folk, nemlig de sjæle, der skal skabes. De sad dér hos kongen i hans arbejde og er hans folk og arv. Ordene gælder den fødende kvindes offergave: De lod kvindernes fugleofre vente og formindskede dermed ligheden, demut, som vore lærere siger.[DA355101]

Jad Jehuda - ג - fortsat

lever og nyder fedtet og blodet fra denne ånds klædning, for den var fra deres side. På grund af denne ånd nyder de alle, næres og bliver fortalere for dette menneske osv.«

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - ד

»Og til små portioner? — præster.«[DA355501]

Jad Jehuda - ה

»I verset«: »En Guds mand kom til Eli og sagde til ham: Således siger Herren osv. Hvorfor sparker I til mit slagtoffer og min offergave, som jeg befalede i boligen, og du ærer dine sønner mere end mig osv.« (Shemuel I 2).

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - ו

»Lamed« i לעמי, »til mit folk«, »er overflødigt«, og lignende — »for at jeg kan fremføre en sammenligning« — som יתנו למכר, »de skal give til salg«.[DA355701] »Men det er lamed i לאשי«: Meningen er, at offeret er til mine ishim. Således også her?: Meningen er Israels offergave, som tilhører mit folk, alle de skabte; »de betegnede guderne og præsterne«. [DA355702]

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - ז

»Ikke det antydede.« Det er hans udsagn, velsignet være han: »For at fede jer med det første«, så Elis sønner tog det første.[DA355801]

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - ח

»For hans folks øjne osv.« Som Rashi skrev: »Til mit folk henviser tilbage til du ærer dine sønner mere end mig. I har vist mit folk, at I er mere ærede end mig. Hvordan har I vist det? Ved at fede jer med det første af min offergave.« Noget lignende skrev også ha-RI, הר״י.[DA355901]

Jad Jehuda - ט

»Som kommer til gavn for hans folk.« Det er den fødende kvindes offergave, som gør hende ren for hendes mand, til gavn for sjælene, så de kan komme til verden. De er den Helliges folk, velsignet være han. Elis sønner spiste deres del af disse offergaver først, inden de havde bragt dem frem. Derved lod de fugleofrene vente. Det er det, Gud, velsignet være han, sagde om dem: »For at fede jer med det første osv.«

Jad Jehuda - י

»Hos kongen«, verdens konge, sad sjælene i himlens arbejde, som det står i Midrash. Det er dem, der skal skabes, hver til sin rette tid; Elis sønner forsinkede dem.

Jad Jehuda - יא

»Som vore lærere siger« i kapitlet Bammeh Behemah om verset »at de lå med kvinderne«: Fordi

Jad Jehuda - יא - fortsat

de lod deres fugleofre vente, så kvinderne ikke gik til deres mænd, regner Skriften dem det til, som om de havde ligget med dem.

Joel Moshe - 1

»Du ærer dine sønner osv.« Det er verset om Elis sønner, fordi de tog kød, før fedtet og blodet blev frembåret til den Høje. »Og til mit folk, hvor de sagde, at lamed er overflødigt osv.« Det betyder lamed i לעמי. Sådan er det ikke, at lamed skulle være overflødigt, men osv.: Meningen er Israels offergave, som tilhører mit folk, fordi også mit folk nyder af den. Til mit folk regnes ishim, det vil sige englene. Ishim er et udtryk for de ærede, ligesom »til jer, mænd, kalder jeg osv.« Også præsterne nyder af offergaven, men præsten nyder kun af resterne, som er tilbage efter den Højes del, ikke af det første. De gjorde det modsatte og nød af det første. Det er betydningen af »for at fede jer med det første af Israels offergave«.

»Til gavn for mit folk osv.« Det vil sige: Offergaven kommer for at gøre en kvinde ren for sin mand gennem fugleofrene, så de straks vender tilbage til deres mænd, og de tager dem og avler Israels folk. Ved at Elis sønner lod deres fugleofre vente, indskrænkede de deres frugtbarhed og formering og formindskede folkeslag. »De er hans folk og arv«: Det er לעמי, »til mit folk«, det vil sige for mit folks skyld, som skulle udgå fra dem.

Tilbage til kapitlet i indholdet

Historisk register: Em Kol Chaj - I - Kapitel 26

Em Kol Chaj — del 1 — kapitel 27

Jad Jehuda: א · ב · ג · ד · ה · ו

Joel Moshe: 1

Jad Jehuda - א

»Om det, der udtages osv.« I det foregående afsnit forklarer læreren Elis sønners synd ved, at de spiste offerets første del og ikke resterne. Nu forklarer han på samme måde resterne og det, der udtages af ofrene, som

Rema fra Fano

Om det, der udtages af ofrene til præsterne, siges: »De skal spise det, hvormed der er sket soning.« De vise sagde: »Præsterne spiser, og ejerne får soning.« Én lære gælder for menighedens og den enkeltes syndofre. Meningen er, at spisningen af ofrene var

Jad Jehuda - א - fortsat

præsterne spiser.

Jad Jehuda - ב

»Siges«: Om indsættelsesofrenes kød.

Jad Jehuda - ג

»De vise sagde«: Pesachim, kapitlet Ha-Ishshah, blad 59 b.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - ד

»Dermed« — at præsterne spiser — vender udsagnet sig om: Opfyldelsen af dette bud kom for at lære om ejerne, at de får soning ved præsternes spisning, men viser sig selv at lære, at præsterne spiser af det, at ejerne får soning. Efter at de øvre lejre har nydt af offeret og er blevet fortalere, er »præsterne hernede profane«, חולין, og sidder ved den Højes bord, som forklaret i det foregående afsnit.[DA356901]

Jad Jehuda - ה

»Der kom velsignelse« over deres spisning, fordi de nød af Shekhinahs stråleglans.

Rema fra Fano - fortsat

en kongelig befaling for dem, ligesom at lægge tefillin, påføre blod og brænde offerfedtet på alteret.
Dermed vender opfyldelsen af dette bud sig om: Den kom for at lære fra sig, men viser sig selv at lære. Vi tænker nemlig, at deres spisning soner for ejerne, men det er alene af det, at ejerne får soning, at de fromme blandt præsterne spiser. De sidder jo til bords ved den Højes bord på et helligt sted, nyder og næres af Shekhinahs stråleglans. I nådens tid kom der velsignelse over deres fordeling og spisning, så de blev mætte, hvad enten hver enkelt fik lidt eller meget. Man nævnte babylonierne med ros, fordi de havde god appetit på den ydre buk fra Jom ha-Kippurim, når dagen faldt på en fredag; de lod den ikke blive til en forbudt levning, notar, som vi lærer i Menachot, kapitlet Shetei ha-Lechem.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - ו

»Man nævnte dem med dadel.« I Mishnah, kapitlet Shetei ha-Lechem, om Jom ha-Kippurims buk, når dagen faldt på en sabbat: Babylonierne spiser den rå, fordi de har god appetit. Det vil sige, at de ikke væmmedes ved at spise kødet råt. Læreren mener, at de blev nævnt ved navn med dadel, fordi deres hensigt var at nyde Shekhinahs stråleglans, og der slet ingen grådighed var i dette. Det er ikke som Tosafot dér, som mener, at det var til dadel for dem; se dér.[DA357101]

KLADDE · uafklaret

Joel Moshe - 1

»Af det, at ejerne øver soning osv.«[DA357201] Det betyder, at deres

KLADDE · uafklaret · fortsat

Joel Moshe - 1 - fortsat

soning afhænger af et højt sted, nemlig Binah. Derfra udspringer præsternes spisning, når de nyder Shekhinahs stråleglans; se Tikkun ha-Teshuvah, kapitel 8. Disse skjulte gnister er netop ejerne af det stof, som spises. Undertiden bliver et menneske på grund af synd genfødt i et levende væsen, og de kaldes ejere af dette væsen. Ved

Tilbage til kapitlet i indholdet

Historisk register: Em Kol Chaj - I - Kapitel 27

KLADDE · uafklaret · fortsat

Joel Moshe - 1 - fortsat

præsternes spisning får de soning og vender tilbage til deres rod. Efter dette kan forfatterens mening også forklares ud fra denne hemmelighed; undersøg det nøje. Her passer udsagnet »næres af Shekhinahs stråleglans«, for sjælene nyder den, »כמ"שן?«.[DA357202]

Em Kol Chaj — del 1 — kapitel 28

Jad Jehuda: כא · כ · יט · יח · יז · טז · טו · יד · יג · יב · יא · י · ט · ח · ז · ו · ה · ד · ג · ב · א

Joel Moshe: 1

Jad Jehuda - א

»Sandt er det osv.« Læreren vender tilbage til at forklare slutningen af udsagnet om månens anklage: »Han så, at hendes sind ikke faldt til ro.« Han siger, at grunden til dette var, at selv om den Hellige, velsignet være han, havde sagt »retfærdige skal opkaldes efter dig«, findes der dog ingen retfærdig på jorden osv. Derfor krævede han, at de bragte soning for at berolige hendes sind.

Jad Jehuda - ב

»Som vi sagde« ovenfor i afsnit 21 i forklaringen af »bring et offer over mig«: »Over mig« er som »for min skyld«, nemlig på grund af den kaution, jeg stillede for månen, at I skulle være retfærdige osv.

Jad Jehuda - ג

»For han kundgør osv.« Det vil sige: Kautionen består i det, han meddelte alle ved at sige »dit folk er alle retfærdige«. Derfor tilskynder han også Israel til at bringe et offer for alle deres overtrædelser og synder for så at sige at frigøre ham, velsignet være han, fra hans kaution.

Jad Jehuda - ד

»Det er med rette osv.« Det vil sige: På samme måde kan »over mig« yderligere forstås som »på mig ligger forpligtelsen til at sone«,

Rema fra Fano

Sandt er det, at der ikke findes en retfærdig på jorden, som gør godt og ikke synder. Derfor behøver vi som udgangspunkt soning, et syndoffer til Herren, som vi sagde. For han kundgør gennem sin profet: »Dit folk er alle retfærdige.« Han er kautionisten, som opsøger låntagerne og tilskynder dem til at betale på grund af sin kaution. Det er helt præcist at sige »over mig«: Soningen er for jer selv, men gælden til at sone for jer ligger på mig, for »Herren er Israels håb«, mikveh.[DA357401]

»Over mig« kan også forklares efter sandhedens lære, ligesom »som et afvænnet barn er min sjæl over mig«, for dem, der kender den skjulte visdom. Eller som »tag lån på mig, og jeg betaler«. For tilliden selv bevirker soning for det, at månen blev formindsket på grund af vor mangel. Eller det betyder »for min skyld«: Bring en opvækkelse nedefra, som er tilstrækkelig til at vække deroppe. Det er betydningen af למענהו, »til hans lovprisning«: Han lovpriser og bliver lovprist oppe og nede. At samstemme melodien i to stemmer er i sandhed at gøre underfulde ting.

Sådan er det ikke, når opvækkelsen nedefra mangler. Da siges »jeg, jeg er den, der udsletter dine overtrædelser for min skyld«: »Jeg« gennem det åbenbare forsyn, »jeg er den« gennem det skjulte forsyn, som vi nævnte ovenfor. Om dem siges »det er soningernes dag«; det indebærer to. Det er betydningen af »udsletter dine overtrædelser for min

Jad Jehuda - ד - fortsat

for at stadfæste kautionen til månen.

Jad Jehuda - ה

»For Israels håb osv.« Det vil sige: Noget tilsvarende siges i Skriften, »Herren er Israels mikveh« (Jirmejahu 16). Vore lærere udlagde det i Mishnah ved slutningen af Joma: Ligesom et renselsesbad, mikveh, gør de urene rene, således renser den Hellige, velsignet være han, Israel. Deres renselse er altså ubetinget, under alle omstændigheder.

Jad Jehuda - ו

»Sandhedens lære.« Meningen er Binah, som er over he, som bekendt.

Jad Jehuda - ז

»Ligesom verset: Som et afvænnet barn er min sjæl over mig« (Tehillim 131). Også her sigter ordet »over mig« efter sandhedens lære til Binah.

Jad Jehuda - ח

»Eller«: »Over mig« er et udtryk for tillid, som »tag lån på mig«. Meningen er: Bring et offer og stol på mig, at jeg vil sone for jer.

Jad Jehuda - ט

»For tilliden selv« — at I stoler på mig i dette — »bevirker soningen«. Månen blev nemlig formindsket på grund af vor mangel, og gennem denne tillid fylder I manglen ud.

Jad Jehuda - י

»Eller det betyder«: »Over mig« betyder som »for min skyld«. Meningen er »bring opvækkelse nedefra osv.«, som det vides fra mange steder i Zohar: Rette handlinger hernede fremkalder opvækkelse deroppe.

Jad Jehuda - יא

»Det er betydningen« af »Herren gjorde alt til hans formål«, למענהו (Mishle 16): Det betyder til hans lovprisning — den lovprisning, han fremfører i det høje, og den lovprisning, han modtager hernede. Dette følger af det kendte: Når Shekhinah bliver lovprist hernede, synger hun i det høje. Begge dele bevirker, at den øvre forening finder sted, velsignet være han.

Jad Jehuda - יב

»At samstemme melodien osv.« Det vil sige: Foreningen i Tiferet og Malkhut, og ligeledes i Chokhmah og Binah, er samstemning af melodien fra to stemmer, hvor hver taler og synger. Opvækkelsen nedefra samstemmer melodien og gør den til én. Det er et under; se Maamar Heqor Din, del 1, kapitel 4.

Rema fra Fano - fortsat

skyld«. Selv fædrenes fortjeneste er nemlig ikke tilstrækkelig, hvis de nedre, som endnu lever, ikke først vækkes til omvendelse. Ligeledes »for min skyld, for min skyld vil jeg gøre det«: De tvinger ham til at samstemme melodien mellem sig og sig selv, for hvordan skulle det vanhelliges — Gud forbyde det?

Chizkijahu sagde »se, til fred var det bittert for mig, bittert«. Bitterheden blev gentaget, fordi der blev sagt til ham: »Jeg vil værne denne by for at frelse den for min skyld« — der er ingen beskyttende fortjeneste i slægtleddet — »og for min tjener Davids skyld«. Det er som »de døde arver de levende«, som vi forklarede i Maamar Heqor Din, og ligeledes »jeg priste de døde« i Kohelet. Den første bitterhed berørte ham i fællesskab med de andre. Derfor sagde han først »bittert for mig«: Gud, velsignet være han, må vækkes først, som skrevet »for min skyld«. Den anden bitterhed, »for mig bittert«, gjaldt derimod ham personligt: Selv til sidst skulle fortjenesten ikke tilregnes ham, men hans fader David. Det var, fordi han påberåbte sig sin egen fortjeneste, at man henførte det til andres fortjeneste, som vore lærere siger. Ordet »over mig« kan også med rette forklares ligesom »skulle jeg spise de mægtiges kød?« Dette er alene en krone til hans hoved: Han sagde det, og hans vilje blev udført.

Jad Jehuda - יג

»Sådan er det ikke, når opvækkelsen nedefra mangler.« Da må opvækkelsen komme fra det høje, fra ham og i ham selv. Om dette siges »jeg osv.«

Jad Jehuda - יד

»Det betyder: Jeg.« Ligesom de vise forklarede i Tikkunim, tikkun 30, til verset »jeg, jeg er den, der trøster jer«: »Jeg er den øvre moder i det høje; jeg er den nedre moder hernede. Om begge siges: Se nu, at jeg, jeg er den.« Se dér. Således også her: »Jeg« gennem det åbenbare forsyn er Malkhut; »jeg er den« gennem det skjulte forsyn er Binah.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - טו

»Om dem siges osv.« Som det står i Zohar, afsnittet Emor, side 218: »Kom og se: På den dag skjules månen og lyser ikke før den tiende i måneden, da hele Israel vender om i fuldkommen omvendelse, og den øvre moder elsker og lyser for hende. På den dag modtager hun alt, hvad der er moderens, og der findes glæde i alt. [DA358901] Derfor står der soningernes dag. Det er én dag; der burde stå soning.

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - טו - fortsat

Hvad betyder soningernes dag? At to lys skinner som ét: Den øvre lampe oplyser den nedre lampe osv.« Se dér. Meningen er Binah og Malkhut.

»Det er betydningen af hans udsagn osv.« Som det også står i Zohar, afsnittet Lech Lecha, side 241: »En anden forklaring: Udsletter dine overtrædelser for min skyld. Kom og se: Verdens syndere fremkalder

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - טו - fortsat

beskadigelse i det høje. Når de synder, stiger barmhjertigheden og det øvre lys op, og velsignelsernes næring strømmer ikke ned. Dette trin modtager ikke velsignelserne ovenfra, som giver næring hernede. Derfor for min skyld: For at velsignelserne ikke skal holdes tilbage fra at give det næring.«

Jad Jehuda - טז

Ligesom »se nu, at jeg, jeg er den«, for at vise, at der ikke var adskillelse mellem det øvre og det nedre, som sagt.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - יז

»Ligeledes« hans udsagn »for min skyld, for min skyld vil jeg gøre det« (Jeshajahu 48). Meningen er også: Hvis der ikke er opvækkelse nedefra, »י"ח«, vil jeg handle for at vække foreningen for min skyld, så at sige, som ovenfor, »מ'«, og for at velsignelserne ikke skal holdes tilbage, som nævnt. [DA359101]

Jad Jehuda - יח

»Chizkijahu sagde: Se, til fred var det bittert for mig, bittert« (Jeshajahu 39). Meningen følger også den nævnte måde. Grunden til den dobbelte bitterhed, at han sagde bittert to gange, er, at der blev sagt til ham: »Jeg vil værne denne by for at frelse den for min skyld og for min tjener Davids skyld« (samme bog, 37, og Melakhim II 19). »For min skyld« udelukker slægtleddets fortjeneste, for der er ingen beskyttende fortjeneste i slægtleddet. Det efterfølgende »for min tjener Davids skyld« er Chizkijahus fortjeneste, som tilregnes David efter princippet »sønnen skaffer faderen fortjeneste«, og »de døde arver de levende«, som forklaret i Maamar Heqor Din, del 2, kapitel 29; se dér.

Over for begge gentog Chizkijahu bitterheden. Over for »for min skyld« sagde han »bittert for mig«, efter at have set, at ingen i slægtleddet beskytter. Da dette vedrører ham i almindelighed og ikke personligt mere end andre, sagde han først bittert og derefter for mig. Over for »for min tjener Davids skyld« sagde han bittert endnu en gang, og det foregående for mig forbindes også hermed, fordi denne sag vedrører ham personligt.

Jad Jehuda - יט

»Som vore lærere siger«: I Berakhots første kapitel.

Jad Jehuda - כ

»Ordet kan også med rette forklares« i »bring soning over mig« som »over mit hoved«. Dette er hensigten med ofrene: At gøre dem til en krone for hans hoved, velsignet være han. Beviset er bønnerne, som træder i offerets sted; vore lærere sagde i kapitlet Ein Doreshin, at de bliver til kroner. Så meget mere gælder det selve ofrene.

Jad Jehuda - כא

»Ligesom« skriftordet »skulle jeg spise de mægtiges kød osv.« (Tehillim 49). Min hensigt med dem er alene, at der skal gøres en krone. Grunden til, at Herren ønsker kroningen, er, at han sagde og befalede, og hans vilje blev udført. Som de vise sagde om »en liflig duft«: »Det er mig en tilfredsstillelse, at jeg sagde det, og hans vilje blev udført.«[DA359501]

KLADDE · uafklaret

Joel Moshe - 1

»Der findes ingen retfærdig på jorden osv.« Derfor faldt månens sind ikke til ro, da han sagde til hende, at retfærdige skulle opkaldes efter hende, for de retfærdige synder. Derfor sagde han »bring soning over mig«; gennem offeret sones synden. Det kaldes et syndoffer til Herren, fordi den Hellige, velsignet være han, har stillet kaution for, at alle skal være retfærdige. Soningen af de retfærdiges synd er tilbagebetaling af den Helliges gæld, velsignet være han. Det er »over mig«, som henviser til kautionen og ikke til soningen, for Gud, velsignet være han, behøver så at sige ingen soning.

»Ligesom: Som et afvænnet barn er min sjæl over mig osv.« Dette kan forklares efter Zohar, Mikketz, side תל"ק, 530, om »han løftede menneskets højde i ham«.[DA359601] Straks når et menneske dannes, er det øvre lys fra hans neshamah hos ham som omgivende lys, for kroppen er lille, og det kan ikke brede sig indvendigt, før han er vokset. Da breder lyset sig i ham som indre lys. Det er kendt, at de ugudeliges handlinger også bevirker, at indre lys bliver omgivende lys, som ovenfor i Maamar Heqor Din, kapitel 13, del 2. Derfor »skal de ugudelige tie i mørket«, svarende til det omgivende lys, som Ari, velsignet være hans minde, forklarer. Det er Davids udsagn: »Som et afvænnet barn over mig — tomt?«; som omgivende lys er min sjæl på grund af synd. [DA359602] Ligeledes siger han her »over mig« om soning: I har ved synd forårsaget månens formindskelse, og lyset blev omgivende lys, bogstaveligt over mig.

»For tilliden osv.« Da betyder »over mig«: På mig ligger det at sone gennem den soning, I bringer. »Til hans formål osv.«: I verset »Herren gjorde alt til hans formål« betyder det til hans lovprisning. Det er kendt, at alt afhænger af opvækkelse nedefra. Når Israel er værdige, vækkes de og fremkalder forening deroppe mellem Tiferet og Malkhut. Derefter fremkalder Tiferet og Malkhut gennem denne kraft også forening højere oppe, i Abba og

KLADDE · uafklaret · fortsat

Joel Moshe - 1 - fortsat

Imma. Det betyder, at Tiferet og Malkhut bliver lovprist nedefra, hvorefter han lovpriser i det høje og fremkalder forening i Abba og Imma, som nævnt. Det er »bring opvækkelse nedefra, som er tilstrækkelig til opvækkelse deroppe« gennem Tiferet.

Der findes endnu en sand grad: Når Israel ikke er værdige, og der ingen opvækkelse er nedefra, er der alligevel forening i det høje, for vennerne deroppe skilles ikke.[DA359603] Det er »jeg« som åbenbart forsyn, Malkhut i forening med Tiferet, og »jeg er den« som skjult forsyn, den øvre forening. »Udsletter dine overtrædelser for min skyld«, til hans lovprisning: Jeg vækker selv foreningen. Om dette står der i Tikkunim, tikkun 30: »Jeg, jeg er den, der trøster jer; det øvre jeg, det nedre jeg osv.« Se dér. »Soningernes dag« står i flertal: To, én i Binah, den øvre forening, og én i Tiferet og Malkhut, den nedre forening.

Måske vil du sige: Selv når de ikke er værdige, findes der jo opvækkelse gennem fædrenes fortjeneste. Derfor siger han, at selv fædrenes fortjeneste er ophørt. Det er udsagnet »bring soning over mig osv.«, hvor »over mig« er som »for min skyld«, til hans lovprisning: De skal bringe soning over mig, for min skyld, opvækkelse nedefra, som ovenfor. »At samstemme melodien osv.« forklares i

Tilbage til kapitlet i indholdet

Historisk register: Em Kol Chaj - I - Kapitel 28

KLADDE · uafklaret · fortsat

Joel Moshe - 1 - fortsat

Zohar, afsnittet Jitro, slutningen af side 165: »Denne כנונא — כנונא? — hele verden gør det med sange osv.«[DA359604] Det betyder, at deres gode handlinger kaldes en melodi. »I to stemmer« betyder de to foreninger, som fremkaldes gennem gode handlinger.

»Hvordan skulle det vanhelliges osv.« forklares: Hvordan skulle de blive ophævet? De skilles tværtimod aldrig, som ovenfor. Den dobbelte bitterhed er som nævnt. Den første bitterhed, »bittert for mig«, omfatter Chizkijahu sammen med hele Israel. Han sagde »for min skyld«, ikke i kraft af slægtleddets fortjeneste; han vækker selv forening fra det høje. Den anden bitterhed er »for mig bittert«, for ordene for mig knytter sig både til det foregående og det følgende. Der blev sagt til ham »for min tjener Davids skyld«, ikke i kraft af din fortjeneste, som du selv påberåbte dig, men for min tjener Davids skyld. Det er den anden bitterhed.

»Dette er alene osv.« Det vil sige: Ofrenes mål er, at der deraf bliver en krone til den Helliges hoved, velsignet være han: Han sagde det, og hans vilje blev udført. Det er netop »over mig«, en krone over hans hoved, så at sige, over soningen, for dette er offerets mål.

Em Kol Chaj — del 1 — kapitel 29

Jad Jehuda: א · ב · ג · ד · ה · ו · ז · ח · ט · י · יא · יב · יג · יד · טו

Joel Moshe: 1

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - א

»Det er betydningen osv.« Dette fortsætter slutningen af det foregående afsnit: Ligesom Herren ikke ønsker brændofre, undtagen fordi »de er אכתרא«, deraf en krone til hans hoved, fordi det er hans vilje, således er det også med bønnerne.[DA359901] Gud, velsignet

Rema fra Fano

Det er betydningen af at binde kroner af bønnerne, som aggadah tilskriver ansigtets fyrste. Han må vente på den fattiges bøn, når denne længe udøser sin klage. Ved begyndelsen af sine ord for Herren undskylder den fattige, at han ved sine handlinger har forsinket bindingen, og så meget mere nu. Det er »en bøn af den fattige, når han holder tilbage«, כי יעטוף. Den, der binder, kaldes

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - א - fortsat

være han, behøver dem ikke for at blive påvirket af dem, som et menneske kunne tænke. Hensigten med dem er at binde kroner til den evigt Levendes hoved. Bønnerne træder jo i ofrenes sted. Dermed behøver vi ikke kommentatorernes anstrengte forklaringer på

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - א - fortsat

bønnens mening.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - ב

»Fyrsten må« vente med at binde kronerne, indtil den fattige, som beder længe, er færdig. Som det står i Raaja Mehemna, afsnittet Ekev, side 583: »Da indhyllet — til lyset blev de forvirrede?«[DA360001] Ordlyden er: »Indhylning: En bøn af den fattige, når han indhyller — af alle velsignelser og bønner; de indhylles, indtil den fattiges bøn stiger op.«

I Zohar, afsnittet Balak, side 359, del 3: »En bøn af den fattige osv. Den fattige er sønderknust af hjerte, og der står Herren er nær ved de sønderknuste af hjerte osv. Den fattige fører bestandigt strid med den Hellige, velsignet være han, og den Hellige, velsignet være han, lytter og hører hans ord. Når han beder sin bøn, åbner han alle himmelhvælvingernes vinduer. Denne sønderknuste, sønderbrudte af hjerte skubber alle de andre bønner, som stiger op, til side. Der står en bøn af den fattige, når han indhyller. Der burde stå når han indhyller sig.

Rema fra Fano - fortsat

ansigtets fyrste, fordi han øger herredømmet efter målet af de bedendes ansigter.

Nogle kan kun bede på nefeshs trin; en anden fyrste binder kroner af alle sådanne bønner. Han hedder Sandalfon. Andre beder på ruachs trin; de har en fyrste, som er større end den første, som vi skal nævne. Om disse to trin siges »mange døtre har vist dygtighed«. Om neshamah og hendes ledsagere, som beder på hendes trin, står »men du er steget over dem alle«. De har en stor og meget ærefrygtindgydende fyrste, den forløsende engel, som Jaakov nævnte, og hos hvem intet ondt bor, efter en af de sande forklaringer. Han bad om barmhjertighed for ham, at han måtte få tilladelse til at velsigne drengene, de fyrster, vi først nævnte.

Om dem sagde Moses til Farao »med vore unge« — to — »og med vor gamle« — én — »vil vi gå«, בנערינו ובזקנינו נלך. Således står det i nøjagtige bøger: Det første med jod, det andet uden jod. Herrens navn skal påkaldes i dem alle tre i kraft af Jaakovs fortjeneste; det er »mit navn«, og i kraft af hans fædres fortjeneste, som verset slutter. Det fuldender den øvre vogn, som i de vises kendte udsagn »fædrene er vognen«. Antydningen findes i Masora: ותחת forekommer to gange — »og fordi han elskede dine fædre«, og »og under hvælvingen var deres vinger strakte«.

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - ב - fortsat

Hvad betyder når han indhyller? Han lægger en indhylning over alle verdens bønner; de kommer ikke ind, før hans bøn kommer ind. Den Hellige, velsignet være han, siger: Lad alle bønner indhylles, og lad denne bøn komme til mig. Jeg ønsker ingen domstol her, som skal dømme mellem os; foran mig — til dem — hans klager, og jeg og han alene.[DA360002] Den Hellige, velsignet være han, forener sig alene med disse klager, med denne bøn, som skrevet: Og for Herren udøser han sin klage; netop for Herren osv.« Se dér. Han forklarer יעטוף som forsinkelse, ligesom ובהעטיף הצאן, »når fårene kom sent«.

Jad Jehuda - ג

»Ved begyndelsen af sine ord osv.« Det vil sige: Det er »en bøn af den fattige, når han holder tilbage«. Når han beder længe, skælver hans hjerte også over dette, og han beder først om det. »For Herren«, på grund af den forsinkelse af bindingen, han har forårsaget, »udøser han sin klage« om dette. Denne forklaring er udformet lidt anderledes

Jad Jehuda - ג - fortsat

end den nævnte forklaring i Zohar.

Jad Jehuda - ד

»Og så meget mere nu«: Han forsinker bindingen yderligere ved at bede længe.

Jad Jehuda - ה

»Nogle osv.« I Tikkunim: Fra Skriftens lærdes side stiger bønnen op som en fugl; fra Mishnahs lærdes side stiger den op som en due; fra Kabbalahs lærdes side som en ørn, dronningen over alle. Meningen er trinene nefesh, ruach og neshamah.

Jad Jehuda - ו

»Han hedder Sandalfon«, som det står i kapitlet Ein Doreshin. Han er sat over de sjæle, der kaldes småfugle, som det står i Tikkunim, for han er i Asijahs verden, hvor sjælene er på nefeshs trin.

Jad Jehuda - ז

»De har en anden fyrste«: Metatron, ansigtets fyrste, som er i Jetzirahs verden og sat over de sjæle, der kaldes due, på ruachs trin.

Jad Jehuda - ח

»Som vi skal nævne«: I næste afsnit.

Jad Jehuda - ט

»Hendes ledsagere«: Det er jechidah og chajah.

Jad Jehuda - י

»De har en stor fyrste«: Hans navn er Akhteriel, i Beriahs verden, hvor neshamahs trin er.

Jad Jehuda - יא

»Hos hvem intet ondt bor.« Hos Sandalfon i Asijahs verden findes mange skaller, og hos Metatron i Jetzirahs verden findes godt og ondt. Anderledes er det med Akhteriel i Beriahs verden, hvor der slet intet ondt findes, som bekendt. Derfor sagde Jaakov om ham »englen, som forløser mig fra alt ondt«, for han har løsningsretten til at forløse fra alt ondt.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - יב

»Ikke fortolkningerne.«[DA361001] Som det står dér i Zohar, side 483: »Kom og se: Den Hellige, velsignet være han, gjorde hernede efter mønstret i det høje. Keruberne havde skikkelse som børn og stod under dette sted, til højre og venstre. Disse velsignes først af den velsignelse, som strømmer ovenfra og fra dette sted. Herfra strømmer velsignelserne ned. Derfor står der englen, som forløser mig: Han modtog velsignelser fra farverne i det høje. Når han modtager dem, skal han velsigne drengene. Det er kerubernes hemmelighed; fra dem strømmer velsignelserne fra det høje nedad.« Meningen er forklaret, som læreren siger: Den forløsende engel er Akhteriel, og drengene er de to nævnte fyrster, som er keruberne i det høje.

Jad Jehuda - יג

»At han måtte få tilladelse« til at modtage velsignelser, give dem til drengene og lade velsignelserne strømme ned.

Jad Jehuda - יד

»Med vore unge og med vor gamle vil vi gå.« בנעורינו står fuldt skrevet med jod, som flertal. Meningen er

Jad Jehuda - יד - fortsat

de to fyrster, de to keruber i det høje, som kaldes drenge. ובזקנינו står uden jod, som ental, og antyder Akhteriel, som kaldes gammel.

Jad Jehuda - טו

»I dem alle tre skal der påkaldes.« Det vil sige: Versets slutning, »i dem skal mit navn og mine fædres navn påkaldes«, forklares sådan: I disse tre trin skal Herrens navn påkaldes, som jeg og mine fædre bestandigt påkalder. Meningen er, at Herren skal øge deres tilstrømning, så velsignelserne ovenfra kan komme ind, i kraft af min og mine fædres fortjeneste.

KLADDE · uafklaret

Joel Moshe - 1

»Af bønnerne osv.« De træder i offerets sted i ødelæggelsens tid. Ansigtets fyrste er Sandalfon, som nedenfor, der binder kroner til sin herre af Israels bønner. »Ved begyndelsen af sine ord osv.«: Den fattiges begyndelse er »når han holder tilbage«. Dette er selve udsagnet om bønnen, כי יעטוף. Det betegner forsinkelse, fordi han ved sine handlinger forsinker bindingen. Derfor undskylder han sig for ham, velsignet være han. Se dette i Raaja Mehemna, afsnittet Ekev, side, side 502, om indhylning: Alle bønner og velsignelser indhylles, indtil den fattiges bønner stiger op. Se Zohar, afsnittet Balak, slutningen af side 359.

»Og så meget mere nu« synes mig at betyde »to — han gjorde to?«: Han forsinker sin bøn og forsinker kronens binding.[DA361401] Så meget mere nu, da han kommer for at bede længe og udøse sin klage; derfor må han først bede om dette. Ordet יעטוף antyder også den Helliges indhylning i den krone, der dannes af deres bønner. Sandalfon svarer til nefesh i Asijahs verden. Undr dig ikke over, at Sandalfon kaldes ansigtets fyrste, skønt han er i Asijahs verden, under bagsidens aspekt. Svaret er: For så vidt han kaldes sandal, er han i Asijahs verden; for så vidt han kaldes fon, kaldes han ansigtets fyrste.

»En anden fyrste, større end den første« er Metatron, »ש"ה«.[DA361404] Sandalfon er i Asijahs verden fra nefeshs side; Metatron er i Jetzirah, ruach. »Om neshamah og ledsagerne« betyder jechidah og chajah. De beder på dette trin; en stor og ærefrygtindgydende fyrste svarer ham.[DA361405] Hans navn er Akhteriel i Beriahs verden, hvor der ikke findes noget ondt overhovedet. Han er »den forløsende engel osv. fra

KLADDE · uafklaret · fortsat

Joel Moshe - 1 - fortsat

alt ondt«. »Efter en af de nævnte forklaringer osv.«: Denne engel, Akhteriel, skal velsigne drengene, de to engle, vi nævnte, Sandalfon og Metatron. Drengene betegner skolebørnenes hemmelighed, mens den gamle er Akhteriel i Beriah. Det forklares hos Galanti til verset »Zions datters ældste«; se dér. »Med vore unge« er to, Sandalfon og Metatron; »med vor gamle« er én, ental uden jod, og antyder Akhteriel.

»I dem alle tre skal der påkaldes osv.« forklarer versets slutning »i dem skal mit navn og mine fædres navn påkaldes osv.« »I kraft af Jaakovs fortjeneste osv.«: Det forklares i Pelach ha-Rimmon, blad 35 b, »ספי"ד ט"ד?«:[DA361402] »Chesed er det grundlæggende i Beriah, en verden, som helt er god,

Tilbage til kapitlet i indholdet

KLADDE · uafklaret · fortsat

Joel Moshe - 1 - fortsat

og den svarer til Avraham. Barmhjertighed er i Jetzirah, for den Hellige, velsignet være han, nemlig Tiferet, bygger rede dér, svarende til Jaakov. Dommen er i Asijahs verden.« Derfor nævner han sine fædres fortjeneste, Avraham, Jitzchak og Jaakov, som svarer til de tre nævnte verdener, Beriah, Jetzirah og Asijah.

Han forklarer yderligere ud fra, at fædrene genoprettede det første menneskes synd; Avraham genoprettede nefesh, Jitzchak ruach og Jaakov neshamah. »Og fordi han elskede osv.« Derfor »under hvælvingen osv.«; de er »הכס?«, vognens trone?.[DA361403]

Historisk register: Em Kol Chaj - I - Kapitel 29

Em Kol Chaj — del 1 — kapitel 30

Jad Jehuda: א · ב · ג · ד · ה · ו · ז · ח · ט · י · יא · יב · יג

Joel Moshe: 1

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - א

I den jerusalemske Talmud, kapitlet Hajah Kore, står: »Rabbi Chijja den Gamle sagde: I alle mine dage har jeg aldrig rettet hensigten; kun én gang ville jeg rette den, og jeg overvejede i mit hjerte: Hvem skal først gå ind til kongen, alkafta eller eksiloverhovedet? Shemuel sagde: Jeg talte fugleunger. Rabbi Bon sagde: Jeg talte rækker. Rabbi Mattanjah (כ"א: Rav Sheshet) sagde: Jeg takker mit hoved, for når det nåede til Modim, bøjede det sig af sig selv.«[DA361701]

Dette udsagn skal bestemt ikke forstås ligefremt, for sådanne forhold ville være

Rema fra Fano

Betegnelsen ansigtets fyrste, som vi nævnte, har andre forklaringer, der hører til verdens skjulte hemmeligheder. Også den, vi gav som én blandt dem, er sand og stemmer med den ligefremme forståelse. Det er hensigten hos rabbi Chijja Rabbah i den jerusalemske Talmud, kapitlet Hajah Kore: Under bønnen overvejede han »hvem går først ind til kongen, alkafta« — Akhteriel, den mest ærede af de tre — »eller eksiloverhovedet« — Metatron, som kaldes Ben Jered efter landflygtighedens nedstigning, som bekendt. Han sagde, at dette var hans vigtigste hensigt: At skelne, om talen eller tanken og den rette hensigt havde overtaget i hans bøn. Han vogtede sig for at rette hensigten videre end dette, fordi han frygtede granskning af bønnen for sit eget

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - א - fortsat

meget uværdige for ethvert menneske, så meget mere for navnkundige mænd som disse, som forfatteren til Akedah siger i port 28; se dér. Læreren forklarer, at alkafta er en betegnelse for Akhteriel. Han fører bønnens tanke og rette hensigt op for ham, velsignet være han, fordi han er i Beriahs verden, hvor tanken er. Eksiloverhovedet er en betegnelse for Metatron, i hvem Shekhinah klæder sig hos os i landflygtigheden. Derfor kaldes han også Ben Jered, som det står i Zohar, Vajechi, side 471. Han fører bønnen alene til hørelsens

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - א - fortsat

trin, fordi han er i Jetzirahs verden, hvor talen er. Rabbi Chijja overvejede, hvilken af disse fyrster der førte hans bøn op — altså om talen eller tanken havde overtaget i den.

Jad Jehuda - ב

»Han vogtede sig for at rette hensigten videre end dette«, indtil han med sikkerhed vidste, at hensigten havde overtaget i hans bøn, for han frygtede den granskning af bønnen, som de vise forbød.

Jad Jehuda - ג

»Rabbi Bon« rettede hensigten mod de veje og baner, som bønnen går ad i det høje, som det står i Zohar, afsnittet Vajakhel, side 324. Således er også dimosjin rækker og trin i bønnen, som stiger op til Guds hus.

Jad Jehuda - ד

»Shemuel« rettede hensigten mod de engle, som modtager bønnen,

Rema fra Fano - fortsat

vedkommende.

Rabbi Bon talte rækker; det er halakhaens hjørner, gennem hvilke bønnen antages. Shemuel talte fugleunger; det er engleskarerne, som løfter den på deres vinger. En anden takkede sit hoved, fordi det bøjede sig af sig selv, når han nåede til Modim, for at føre en tilstrømning fuld af velvilje ned, uden møje og uden anstrengelse.

De bønnens ordninger, vi nævnte, kaldes kroner, ketarim, ikke hovedkranse, atarot. Hovedkransen rummer et bagsideaspekt, mens kronen helt vender mod ansigtet. Diademet, nezer, som er et vidnesbyrd for Davids hus' konger, kaldes sådan efter hovedissens skråning, videns begyndelse, oven over tefillins plads, hvor den begynder at skille sig ud mod nakken. Det er kranieknoglernes sammenføjning, som anatomikyndige kender under navnet »diademets sammenføjning«, og som rabbi Shimon ben Jochaj ved begyndelsen af afsnittet Mishpatim kalder »kraniets spidser«, חדודי דגולגלתא. Det er prøvestedet for den, der er egnet til, at diademet passer ham, som bekendt. Her er ikke stedet til at forklare mere.

Jad Jehuda - ד - fortsat

som det står samme sted i Zohar. Fugleunger er en betegnelse for de tjenende engle, som har vinger.

Jad Jehuda - ה

»En anden«, som sagde »jeg takker osv.«, mente ikke, at han ikke rettede hensigten i sin bøn — Gud forbyde det. Det er jo fastlagt, at den bedende skal rette sit hjerte. Meningen var, at hans hoved var øvet i at bøje sig af sig selv for at føre tilstrømningen ned i overflod.

Jad Jehuda - ו

»De osv.« Læreren giver samtidig en god begrundelse for navnet ansigtets fyrste. Han siger, at man skal skelne mellem hovedkrans, atarah, og krone, keter. Hovedkransen omslutter hele hovedet, både for og bag; kronen sidder derimod alene mod ansigtssiden. Derfor kaldes de nævnte bønnens ordninger kroner, som ikke har nogen bagside. Det passer derfor at kalde den,

Jad Jehuda - ו - fortsat

der binder dem, ansigtets fyrste.

Jad Jehuda - ז

»Diademet«: Han forklarer samtidig også betegnelsen nezer.

Jad Jehuda - ח

»Som er et vidnesbyrd osv.« Som det står i Avodah Zarah, kapitel 3, blad 44: »Han satte diademet og vidnesbyrdet på ham.« Nezer er et diadem. Om vidnesbyrd sagde Rav Jehudah i Ravs navn: Det er et vidnesbyrd for Davids hus: Enhver, der er egnet til kongedømmet, passer det, og den, der ikke er egnet til kongedømmet, passer det ikke.

Jad Jehuda - ט

»Videns begyndelse«: Ud for dette sted i hjernen findes forstandens sæde, som de fleste naturkyndige og læger skrev.

Jad Jehuda - י

»Oven over tefillins plads.« Som der står dér om David: Han lagde det på tefillins plads, og det passede ham. Man spørger: Skulle han ikke lægge tefillin dér? Rabbi Shemuel, søn af Rav Jitzchak, sagde: På hovedet er der plads, som egner sig til at lægge to tefillin.

Jad Jehuda - יא

»Hvor den begynder at skille sig ud« og vende bagud mod nakken. Han forklarer nezer ud fra

Jad Jehuda - יא - fortsat

nazir, udskilt og adskilt.

Jad Jehuda - יב

»Det er sammenføjningen osv.« Det er stedet, hvor spædbarnets hjerne er blød, og det er tefillins plads.

Jad Jehuda - יג

»Prøvestedet«: Til kongedømmet, som nævnt.

KLADDE · uafklaret

Joel Moshe - 1

»Af de tre osv.« Det er de tre nævnt i det foregående afsnit: Sandalfon, Metatron og Akhteriel. Akhteriel er mere æret end de to andre. »Efter landflygtighedens nedstigning«: Shekhinah, som er hos os i landflygtigheden, er det gennem sin iklædning i Metatron; derfor stiger hun ned. Det forklares i Zohar, Vajechi, side 471: »Men תיק? Ben Jered, fra den side, vi lærte: Ti nedstigninger steg Shekhinah ned til jorden, og vennerne har forklaret det hele.«[DA363001] Derfor kaldes han eksiloverhovedet.

»Dette var hans vigtigste hensigt osv.«: Rabbi Chijja Rabbahs, da han sagde »hvem går først ind til kongen, alkafta eller eksiloverhovedet?« Han ville skelne, om talen havde overtaget i hans bøn — den svarer til Sandalfon i Asijahs verden — eller tanken, svarende til Metatron i Jetzirah, eller hensigten, svarende til Akhteriel i Beriahs verden. Rabbi Bon

KLADDE · uafklaret · fortsat

Joel Moshe - 1 - fortsat

talte dimosjin, det vil sige husets bjælker under bønnen. Han roste sig også af dette med en hemmelig hensigt, ikke efter den ligefremme betydning.

»En anden takkede osv.«: Endnu en tanna roste sig af, at hans hoved bøjede sig af sig selv, når han nåede til Modim, for at føre tilstrømningen ned. »Velvilje osv.« Det forklares ved tre ting: Krone, keter; diadem, nezer; og hovedkrans, atarah. Kronen omfatter Chokhmah, Binah og Daat. Fra Chokhmahs side, som er ansigtet, kaldes den keter. Som billede: Det af hovedkransen, der vender mod ansigtet, kaldes krone. Hovedkransen er Binah, bagsiden, et udtryk for omkreds, som omfatter hele hovedet.

Nezer betegner hovedissens skråning, øverst, midt på hovedet, oven over tefillins plads. Dér havde dette diadem en fremspringende del; hos Davids hus' kongeslægt var det inde i hovedissen, og diademet gik ind i det.[DA363002] Det var tegnet for Davids hus' konger, som forklaret i Gemara, og prøven på, hvem der er egnet til kongedømmet. »Ved begyndelsen af afsnittet Mishpatim osv.«: Det er den lille Zohar.

Tilbage til kapitlet i indholdet

Historisk register: Em Kol Chaj - I - Kapitel 30

Em Kol Chaj — del 1 — kapitel 31

Jad Jehuda: יב · יא · י · ט · ח · ז · ו · ה · ד · ג · ב · א

Joel Moshe: 1

Jad Jehuda - א

»Vi har altså lært osv.« Dette knytter sig til de foregående kapitler.

Jad Jehuda - ב

»Hver osv.« Det vil sige: Når vi også finder ansigtets fyrster med andre navne, som Suriel, ansigtets fyrste, i Berakhot, kapitel 7, betyder det ikke, at de er flere end de nævnte tre. Deres navne skifter derimod efter deres hverv.

Rema fra Fano

Vi har altså lært, at der findes tre ansigtets fyrster, som vi sagde. Hver har forskellige navne efter sit hverv og sin times egenskab. Ét navn omfatter dem alle tre, når herligheden krones med dem og siger til Israel: »Jeg er Herren, jeres Gud.« Vi har forklaret det på sit sted. Det er altså disse og ingen andre tjenende engle, som tager sig af alle bønner for at binde kroner til deres herre. De anerkender ikke ansigtet hos

Jad Jehuda - ג

»Ét helligt navn«, som nævnes i Daniel 8, »jeg hørte en hellig, som talte«, omfatter alle tre. Herpå grundlagde digteren i Kedushah til Jom ha-Kippurims Musaf: »En seraf bruger betegnelsen én hellig osv.«

Jad Jehuda - ד

»Disse er altså osv.« De vises udsagn er kendt: »Den, der beder om sine

Jad Jehuda - ד - fortsat

behov på aramæisk, tager de tjenende engle sig ikke af, fordi de tjenende engle ikke anerkender aramæisk.« Læreren forklarer, at der menes disse tre ansigtets fyrster, som tager sig af bønnerne for at binde kroner af dem. De tager sig ikke af den, som beder på aramæisk, og anerkender ikke hans ansigt. Udsagnet »de anerkender ikke aramæisk« betyder ikke, at de ikke forstår sproget. Det ville være en besynderlig forestilling om de adskilte intelligenser — Gud forbyde det — som Tosafot til Shabbats første kapitel og alle kommentatorerne siger. Meningen er, at aramæisk er så forkasteligt i deres øjne, at de hverken beskæftiger sig med det eller med den, der beder på det, for at binde kroner af hans bøn, sådan som hvis den var på det hellige sprog. Noget lignende skrev kommentatorerne. Se Akedah, port 28, som også forklarer מכירין som at tage sig af, ligesom »velsignet være den, som tager sig af dig«.

I Gemara dér, i kapitlet Ellu Neemarin, indvendes mod, at de tjenende engle ikke anerkender sproget, det lærte udsagn: »Jochanan, ypperstepræsten, hørte en

Rema fra Fano - fortsat

den, som beder på aramæisk, selv om Skriften har vist sproget ære i Torah, Profeterne og Skrifterne. Så meget mindre gælder det de øvrige sprog, som ikke har fået denne værdighed.

Indvend ikke mod os med nogle kommentatorers opfattelse, at Tzofnat Paneach er et egyptisk ord. Det er derimod hebraisk og sammensat af to verber: פ״ע, som betyder at hæve stemmen, ligesom »jeg skriger som en fødende«, og נח, at hvile, efter dets ligefremme betydning. Meningen er, at når han hæver stemmen for at åbenbare og offentliggøre det skjulte, falder tilhørerens sind til ro ved det. Sammenhængen er: Han åbenbarer skjulte ting med sindsro. Det er ikke som Egyptens tegnudlæggere, der tydede, men ikke for Farao, fordi deres ord ikke behagede ham.

Vi har lært, at alle sprog, undtagen det hellige alene, som verden blev skabt med, ikke er værdige til at bindes i den evigt Levendes krone. Undtagelsen er, hvis den bedende er fattig på viden og ikke forstår det hellige sprog. Netop for Herren, som prøver nyrer og hjerte, skal han udøse sin klage. En bøn på et fremmed sprog fra et sønderknust og nedbøjet hjerte giver ham større tilfredsstillelse end en bøn uden hensigt, selv på det hellige sprog. Det er ligefremt: Hensigt kan ikke findes uden hjertets forståelse af det, et menneske lader gå ud af sin mund.

Jad Jehuda - ד - fortsat

stemme i det Allerhelligste, som sagde: De unge, der drog ud for at føre krig i Antiochia, har sejret.« Svaret er: »Om du vil, sig: En himmelsk stemme er anderledes, for dens formål er at blive hørt. Eller: Det var Gabriel.« Heraf skal man ikke slutte, at Gemara forstår englenes manglende anerkendelse af aramæisk bogstaveligt. Indvendingen er derimod: Når stemmen var på aramæisk, følger det, at aramæisk ikke er afskyeligt i de tjenende engles øjne.

Man kan også svare: Selv hvis spørgeren forstår »de anerkender ikke« bogstaveligt, som at de tjenende engle ikke forstår aramæisk, giver Gemara kun disse to svar efter den forestilling, spørgeren fik. I virkeligheden er der slet ingen vanskelighed: Englene forstår alle sprog, men anerkender ikke en bøn, som ikke siges på det hellige sprog, ved at tage sig af den.

Jad Jehuda - ה

»Selv om Skriften har vist det ære osv.«: Som det står i Bereshit Rabbah, afsnittet Vajetze.

Jad Jehuda - ו

»Så meget mindre« den, der beder på andre sprog,

Jad Jehuda - ו - fortsat

som er ringere end aramæisk, og hvoraf intet findes skrevet i Torahen. Det er imod Rosh i kapitlet Hajah Kore, som mener, at englene tager sig af de andre sprog.

Jad Jehuda - ז

»Indvend ikke osv.« Læreren forklarer samtidig ordene Tzofnat Paneach. Man skal ikke indvende mod det, vi sagde generelt — så meget mindre de øvrige sprog, som ikke fik værdighed til at blive skrevet i Torahen — at Tzofnat Paneach jo er et

Jad Jehuda - ז - fortsat

egyptisk ord og står skrevet i Torahen. Det er nemlig alene et hebraisk ord osv.

Jad Jehuda - ח

»Pe-ajin, som betyder osv.« Som det står dér i Bereshit Rabbah: »Tzofnat Paneach. Rabbi Jochanan sagde: Han lader skjulte ting komme frem, og det falder ham let at sige dem. Rabbi Chizkijjah sagde: Han lader skjulte ting komme frem, idet han ved, at menneskene finder ro ved dem.«

Jad Jehuda - ט

»Tilhørerens sind falder til ro ved det«, som rabbi Chizkijjah forklarer. Meningen er at udelukke Egyptens tegnudlæggere, som ville åbenbare skjulte ting for Farao, men hvis ord ikke beroligede hans sind, som de vise siger om »ingen tydede dem for Farao«.

Jad Jehuda - י

»Undtagelsen er osv.« Dér i kapitlet Ve-Ellu Neemarin lærer vi i Mishnah, at bøn kan siges på ethvert sprog. Gemara indvender udsagnet, at et menneske ikke skal bede om sine behov på aramæisk, og svarer: Det ene gælder den enkelte, det andet menigheden. Det vil sige: Den enkelte skal ikke bede på aramæisk; i menigheden kan man bede på ethvert sprog. Således afgør Rif det ved begyndelsen af kapitlet Hajah Kore. Rosh mener, at kun aramæisk er forbudt for den enkelte; se Tur og Shulchan Arukh, Orach Chajjim, afsnit 101.

Læreren mener, at forbuddet mod den enkeltes bøn på aramæisk gælder den, der kender og forstår det hellige sprog. Den, der mangler viden og forståelse af det hellige sprog, skal derimod bede på det sprog, han forstår, selv om de tjenende engle ikke tager sig af ham for at binde kroner af hans bøn. Det er bedre for ham end at bede på det hellige sprog uden viden og forståelse.

Indvend ikke: Hvorfor svarer Gemara så ikke sådan, at bøn på ethvert sprog gælder den, der ikke kender det hellige sprog, og at forbuddet mod aramæisk gælder den, der kender det? Svaret er, at den giver et stærkere svar: Menigheden må bede på ethvert sprog, selv om de forstår det hellige sprog, fordi de ikke behøver de tjenende engle, som Rashi forklarer.

Jad Jehuda - יא

»Fattig på viden osv.« Læreren støtter sin opfattelse på verset »en bøn af den fattige, når han holder tilbage, og for Herren udøser han sin klage«. Den,

Jad Jehuda - יא - fortsat

der er fattig på viden om det hellige sprog, skal ikke bekymre sig om, hvorvidt de tjenende engle tager sig af hans bøn på et fremmed sprog. Han skal udøse sin klage for Herren alene, uden de tjenende engles hjælp.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - יב

»Selv på det hellige sprog.« Det er imod skikken, hvor også kvinder, småbørn og ulærde mænd beder på det hellige sprog, kvidrer og ikke ved, hvad de kvidrer. De tænker, at læbernes bevægelse på det hellige sprog er en god, ønskelig og antaget handling, men ved ikke, hvilken handling de udfører. Om dem siges »du er nær i deres mund, men langt fra deres nyrer«. Dertil kommer, at de ikke kan læse rigtigt og ikke kan bemærke mangler, tilføjelser og andre fejl, som er almindelige i skrift. Hvordan skulle forstanden da afgøre, at de opfylder bønnens pligt, og at en sådan bøn er ønskelig for Gud og hans tjenere, så de tager sig af den bedende alene på grund af sprogets fortrin? »Det er til intet: Sprogets fordærvelse og dets fordobling? af helligt og profant.«[DA364401]

Indvend ikke rabbi Achas udsagn i Midrash: Selv en ulærd, som læser kærlighed som fjendskab, for eksempel ואהבת, »du skal elske«, som ואייבת, »du skal være fjendtlig«, får dette svar fra den Hellige, velsignet være han: »Hans banner over mig er kærlighed« — hans overspring er kærlighed for mig. Dette gælder kun efter, at det er sket. Selv her sagde rabbi Acha ikke, at de opfylder deres pligt, men alene at hans tale dog er kær for ham, velsignet være han, og at han ikke fratager ham den løn, der passer hertil. Det er dog ikke lønnen for opfyldelsen af et bud. Man kan også sige, at rabbi Acha taler om Shema-læsningen, som den ligefremme ordlyd viser, efter Rabbis opfattelse, at Shema skal læses, som det er skrevet; han taler ikke om bønnen, hvis regel er ethvert sprog.

Jeg indrømmer, at den, der forstår sin bøn, men ikke har den flydende på læberne og kommer til at læse forkert ved en fejltagelse, også er omfattet af »hans overspring er kærlighed for mig«. Sådan sker det undertiden både for almindelige mennesker, når de taler sammen, og for de største veltalende. Men om den, der slet ikke kan tale sproget og bestandigt må springe over, læse forkert og ændre meningen, skal man læse: »Bring det dog frem for din statholder osv.« Sådan er det også med svært forståelige liturgiske digte. Selv de vise bør lægge forstand til

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - יב - fortsat

og forstå dem, før de beder med dem. Den vise Ibn Ezra har allerede behandlet dette udførligt i Kohelet til verset »for Gud er i himlen osv.«; se dér.

Under alle omstændigheder gælder disse ord alene den enkelte, som beder for sig selv. Men når menighedens udsending står for at bede for hele menigheden og opfylde pligten for den, som ikke er kyndig — hvilken tåbe skulle vende sig hertil og mene, at de opfylder pligten gennem ham, når han selv ikke er kyndig? Hvordan tør han i sit hjerte nærme sig Gud for sit folk og bede om deres behov, når han taler tomme ord, hvis beskaffenhed han ikke kender? Alligevel har jeg set en skandale i nogle menigheder: Når folkets ledere samles for at udpege en udsending, tager de slet ikke hensyn til dette, så meget mindre til de øvrige forhold og betingelser, vore lærere nævnte om ham. De ser kun på hans stemmes brøl — er den stærk eller svag? — dens klang og øvrige bevægelser, som hverken er rette eller gode. Dette er nok her; tiden er til korthed, også hvor man burde tale meget udførligt.

Derfor skal den, der frygter Herrens ord, lægge alt det på hjerte, som vi i sandhed har sagt til den sande Guds ære. Og selv om vore forgængere, velsignet være deres minde, indrettede bønnerne på det hellige sprog, for at vi ikke skulle glemme det, som den vise ר״ע skrev i Imrei Binah, kapitel 26, del 5,[DA364402] »er det, vore læber frembringer alene, ikke som en okse«; vor mund og vort hjerte skal derimod være ens.[DA364403] Den, som har hele hjertet med sig, skal »יסכור« sig en lærer, der lærer ham, hvad han beder, så hans bøn bliver ren for ham, velsignet være han.[DA364404] Eller han kalder, og Herren svarer ham og forløser os fra denne hærs landflygtigheder. Må han, den

Tilbage til kapitlet i indholdet

Historisk register: Em Kol Chaj - I - Kapitel 31 — opslag 1 af 2

Historisk register: Em Kol Chaj - I - Kapitel 31 — opslag 2 af 2

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - יב - fortsat

Ophøjede, give »ved kysten? et hjørne«, og vor tunge være blød, »כנ״א«.[DA364405]

KLADDE · uafklaret

Joel Moshe - 1

»Og ét helligt navn osv.« Det forklares i »בכ״י«, del 3, afsnit 19:[DA364501] »Navnet טפטפ״יה: Dette navn omfatter bogstaverne בי״ע, de tre verdener — nemlig ט״ח ס״ח, efter hemmeligheden i han skal velsigne drengene, som ovenfor i afsnit 29.[DA364502] Det vil sige i Jetzirah og Asijah: Sandalfon og Metatron. Beriah er jod-he i Navnet, for den øvre moder bygger rede dér.« Heraf følger, at navnet טפטפ״יה omfatter alle tre ansigtets fyrster, efter princippet at vennerne deroppe ikke skilles. Det har talværdien af »jeg er Herren, jeres Gud«, אנ״י ה׳ אלהי״כם, som forfatteren, velsignet være hans minde, nævnte.[DA364503] Jeg er Malkhut, Asijah; Herren er Jetzirah; jeres Gud er den øvre moder, Beriah.

»De anerkender ikke osv.« Kronernes binding er hemmeligheden i kombinationer af navne og bogstaver i det hellige sprog, som vi beder på: Deraf dannes hellige navne. Dette gælder intet sprog undtagen det hellige. »Selv om Skriften har vist det ære osv.«: Vi finder aramæisk oversættelsessprog i Torah, Profeterne og Skrifterne. I Torah: Jegar Sahaduta; i Profeterne osv., som forklaret i Gemara. Alligevel fik de andre sprog ikke værdighed til at danne navne af dem.

»Et egyptisk ord osv.« Det lyder, som om også et egyptisk ord står i Torahen. I virkeligheden er dette ord alene hebraisk, ikke egyptisk. »Netop for Herren osv.«: Det betyder, at han forstår aramæisk.

Em Kol Chaj — del 1 — kapitel 32

Jad Jehuda: א · ב · ג · ד · ה · ו · ז · ח

Joel Moshe: 1

Jad Jehuda - א

»Dette osv.« Det knytter sig til det foregående afsnit.

Jad Jehuda - ב

»Bønnen«, som kræver hensigt. Som det står ved slutningen af kapitlet Ein Omedin, blad 33 b: Den, der beder, skal rette hensigten i alle velsignelser.

Jad Jehuda - ג

»Alle de øvrige bud«: Det er fastlagt, at de ikke kræver hensigt.

Jad Jehuda - ד

»Selv osv.« Her forklarer læreren sin opfattelse af, at buddene ikke kræver hensigt. Det følger af Gemara ved begyndelsen af kapitlet Raahu Bet Din, blad 28, hvor vi lærer efter Rava: Den, som blæser for at spille en melodi, har opfyldt pligten; buddene kræver ikke hensigt. »Mishnah: Hvis den hørende havde hensigt, men den, som frembragte lyden, ikke havde det, eller hvis den, som frembragte lyden, havde hensigt, men den hørende ikke havde det, har han ikke opfyldt pligten, før både den hørende og den, der frembringer lyden, har hensigt.« Hvor finder man, at den hørende har

Rema fra Fano

Dette gør bønnen strengere end alle de øvrige bud. Udfører et menneske dem selv, kræver de ikke hensigt. Udføres de gennem andre, kræver de derimod hensigt hos den, der opfylder pligten for ham, så denne påtager sig at være hans udsending, og hos den, der får pligten opfyldt: Hvis han ikke har til hensigt at opfylde den, hvor er da hans del i dette bud? Dermed forløber Gemaras diskussion rigtigt uden nogen uenighed. Selv om nogle lovafgørere ikke har sagt sådan, hverken om de fremmedsprogede bønner på fremmedsprog eller om buddenes hensigt, er vort udsagn bestemt bedre end deres i en sag, der læres af sin sammenhæng.

Når denne fattige retter hensigten mod bønnen af al sin kraft, står der »han vendte sig mod den blottedes bøn«. Denne er alene og har ingen hjælpere, som vi sagde; hans øjne venter alene på den høje og hellige, som ser til den fattige og sønderknuste af ånd, når han beder fra hjertets dyb. Hans stemme høres ikke af nogen anden, kun af den bedendes egne ører og af ham, som man beder til, velsignet være han, for hans navn alene er ophøjet. Kong David, fred være med ham, sagde »vær mig nådig, Herre«: Jeg vil ikke holde op med at bede til dig, eftersom du længes efter de retfærdiges bøn. »Til dig råber jeg« derimod »hele dagen«.

Jad Jehuda - ד - fortsat

hensigt, men den, som frembringer lyden, ikke har det? Er det ikke hos den, som blæser for at spille en melodi? Måske er det en, som blot frembringer gøende lyde.

Senere siges dér: Rabbi Zeira sagde til sin tjener »ret hensigten og blæs for mig«. Han mener altså, at den, som frembringer lyden, behøver hensigt. Kom og hør: »Hvis den hørende havde hensigt, men den, som frembragte lyden, ikke havde det osv.« Her nævnes den, der frembringer lyden, svarende til den hørende. Ligesom den hørende hører for sig selv, frembringer den anden lyden for sig selv, og alligevel læres, at han har opfyldt pligten. Det beror på uenighed mellem tannaitterne, for det læres: »Den hørende hører for sig selv, og den, som frembringer lyden, gør det på sin egen måde.« Rabbi Jose sagde: Hvornår gælder dette? Ved menighedens udsending. Men ved en enkeltperson er pligten ikke opfyldt, før både den hørende og den, der frembringer lyden, har hensigt.

Nogle lovafgørere mener,

Jad Jehuda - ד - fortsat

at rabbi Zeira er uenig med Rava og mener, at buddene kræver hensigt; ligeledes er rabbi Jose i vor diskussion uenig med Rava. Derfor har nogle af dem afgjort, at buddene kræver hensigt. Alt dette er forklaret i lovafgørernes bøger og i Tur og Bet Josef, lovene om Rosh ha-Shanah, afsnit 589.
Læreren mener imidlertid, at der ikke er uenighed her: Også rabbi Zeira mener som Rava, for Rava selv talte kun om den, der vil opfylde pligten for sig selv. For at opfylde den for andre må den, som gør det, under alle omstændigheder have til hensigt at opfylde den for dem, og de må også have til hensigt, at han opfylder den for dem. Således fremgår det af Talmuds anonyme stemme, som indvender mod rabbi Zeira ud fra baraitaen om »den hørende havde hensigt osv.«, og som Rashi forklarer: »Han mener altså, at den, som frembringer lyden, behøver hensigt for at opfylde pligten for den hørende.« Talmud indvender altså alene mod nødvendigheden af denne hensigt hos den, som frembringer lyden, til at opfylde den hørendes pligt. For sig selv er alle enige om, at buddene ikke kræver hensigt, ligesom det tidligere svar »måske frembringer han blot gøende lyde«.

Jad Jehuda - ה

»Hverken om de fremmedsprogede bønner«: Som forklaret i det foregående afsnit.

Jad Jehuda - ו

»I en sag, der læres af sin sammenhæng«: Sagen selv lærer og viser det, som vi sagde.

Jad Jehuda - ז

»Når den fattige osv.« Læreren vender tilbage til verset om den fattiges bøn fra foregående afsnit. Når den fattige retter hensigten rigtigt i den fremmedsprogede bøn, kan vi med rette læse om ham udsagnet dér: »Han vendte sig mod den blottedes bøn.« Han er blottet og alene uden

Tilbage til kapitlet i indholdet

Jad Jehuda - ז - fortsat

tjenende engle, der hjælper ham.

Jad Jehuda - ח

»David osv.« I denne forbindelse forklarer han verset »vær mig nådig, Herre, for til dig råber jeg hele dagen« (Tehillim 86) efter det, der ovenfor i afsnit 29 blev forklaret fra Zohar, Balak: Den Hellige, velsignet være han, tager sig alene af den fattiges bøn. Vore lærere sagde også, at Gud, velsignet være han, længes efter de retfærdiges bøn og derfor tugter dem med lidelser. Herom sagde David: Vær mig nådig, Herre, og tugt mig ikke for at høre min bøn, for også uden dette vil jeg råbe til dig hele dagen.

KLADDE · uafklaret

Joel Moshe - 1

»Dette gør bønnen strengere osv.« Selv når man beder selv, behøves hensigt. Anderledes med de øvrige bud: Udfører man dem selv, behøver man ikke hensigt. »Hverken om de fremmedsprogede bønner osv.« Det vil sige det, vi skrev i det foregående afsnit, »at han skal rette hensigten?«, [DA365601] for det giver ham, velsignet være han, større tilfredsstillelse end det hellige sprog uden hensigt. »Eller om buddenes hensigt«: Vi sagde, at der er forskel på den, der udfører dem selv, og den, der gør det gennem en anden. Nogle lovafgørere sagde ikke sådan; alligevel er vort udsagn bedre.
»Når denne fattige osv.«: Han er fattig på viden om at bede på det hellige sprog, som i det foregående afsnit. Han har ingen hjælpere, de tre nævnte fyrster, som ikke anerkender aramæisk, men alene Gud, velsignet være han. »Jeg vil ikke holde op osv.« Gud tugter de retfærdige, fordi han længes efter deres bøn. Derfor sagde David: »Underkastelse uden lidelser«, og alligevel vil jeg råbe til dig hele dagen.

Em Kol Chaj — del 1 — kapitel 33

Jad Jehuda: א · ב · ג · ד · ה · ו

Joel Moshe: 1

Jad Jehuda - א

»Af de vers osv.« Fordi læreren forklarede reglerne for bønnen i det foregående afsnit, forklarer han også reglen for bevægelse under bønnen.

Jad Jehuda - ב

»Som skrevet« om Channah: »Kun hendes læber bevægede sig.« Kun er en begrænsning, som begrænser de øvrige bevægelser. Læreren skrev også dette i sit responsum, afsnit 113, og slutter: Hvis det skulle forbyde at lade stemmen høre, står der jo udtrykkeligt »hendes stemme hørtes ikke«. Det begrænser altså alene kroppens bevægelse.

Jad Jehuda - ג

»Alle mine knogler skal sige: Herre, hvem er som du?« Heraf udleder de omhyggelige skikken at bevæge sig under bønnen, som rabbi David Abudraham skrev, citeret i glossen til Shulchan Arukh, Orach Chajjim, afsnit 48. Men dette gælder alene sange og lovprisninger, ikke bønnen, hvor man skal stå for Gud, velsignet være han, uden bevægelse.

Rema fra Fano

Af de vers om Channah, hvorfra vi i traktaten Berakhot lærer vægtige regler om bønnen, kan jeg også lære en stor regel: Man bør holde sig i ro under bønnen, som skrevet om hende: »Kun hendes læber bevægede sig.« Det begrænser bevægelsen i hele resten af kroppen. »Alle mine knogler skal sige« gælder alene sang og lovprisninger til Guds ære, som skrevet: »Herre, hvem er som du?« Under bønnen er ingen bevægelse tilladt bortset fra den skik, nogle af de fromme har, for at opfylde »for mit navn skælvede han«: Alene ved velsignelsernes afslutning og roligt.

Ari, velsignet være den retfærdiges minde, påbød alle, som bad aftenbøn, morgenbøn og Minchah, at bøje armene over hjertet, højre over venstre, og opfylde »alle deres bagsider indad«, så begge armes mellemled var ud for den bedendes ansigt. Den vise forfatter til Pardes Rimmonim, velsignet være den retfærdiges minde, sagde, at man skulle bøje tommelfingeren ind i håndfladen, af samme grund som det, vi lærer i Joma om lodtrækningerne: »Man rækker ikke tommelfingeren frem i templet.« Det hele fører til samme sted: At indbefatte dommen i barmhjertigheden. Den himmelfrygtige skal opfylde begge opfattelser.

Jad Jehuda - ג - fortsat

De vise sagde også i Berakhots første kapitel: Den bedende skal holde sine fødder samlet. Denne skelnen er rigtig og nødvendig.

Jad Jehuda - ד

»Bortset fra den skik, nogle af de fromme har«: At bøje sig ved Barukh i velsignelsernes slutning. Se, hvad der står i lærerens nævnte responsum.

Jad Jehuda - ה

»Alle deres bagsider«, som viser dom, skal vende indad. Derfor skal mellemleddets bagside være ud for den bedendes ansigt, for at indbefatte dommen i barmhjertigheden.

Jad Jehuda - ו

»Af samme grund osv.«: Fordi tommelfingeren viser dom.

Joel Moshe - 1

»For mit navn skælvede han osv.« Det betyder at bøje sig ved »velsignet er du«, Barukh Attah, før Navnet. »Alle deres bagsider indad osv.« Bagsiderne viser dom; derfor skal mellemleddet, nemlig albuen, være ud for

Joel Moshe - 1 - fortsat

ansigtet under bønnen. »At bøje tommelfingeren osv.« Også tommelfingeren viser dom, og derfor skal den bøjes ind i håndfladen.

Tilbage til kapitlet i indholdet

Historisk register: Em Kol Chaj - I - Kapitel 33

Em Kol Chaj — del 1 — kapitel 34

Jad Jehuda: א · ב · ג · ד · ה · ו · ז · ח · ט · י · יא

Joel Moshe: 1

Jad Jehuda - א

»Der er bønner osv.« Læreren vender igen tilbage til sin udlægning i de foregående kapitler.

Jad Jehuda - ב

»Som ikke behøver hjælp« fra ansigtets fyrster til at binde kroner af dem; de gør det af sig selv på grund af de bedendes høje stade.

Jad Jehuda - ג

»Derfor står der om ham vajefallel«, i transitiv form: han selv bad til sin skaber og løftede sin bøn op til ham; ikke vajitpallel, som er hitpael og betegner noget ved andres mellemkomst.

Jad Jehuda - ד

»Sjælens fem ansigtsformer« er nefesh, ruach, neshamah, chajah og jechidah, og hver ansigtsform omfatter fem. Som en antydning af deres enhed kom versene og ordene fem og fem. [DA367101]

Jad Jehuda - ה

»Undr dig ikke« over, at der om Moses står vajitpallel og ikke vajefallel, som man så meget mere burde have sagt om ham.

Jad Jehuda - ו

»For hans nefesh osv.« Det vil sige: for Moses er det en ringe ting, at hans bøn

Rema fra Fano

Der er bønner, som ikke behøver hjælp på grund af deres ophavsmænds høje stade; sådan var Pinchas' bøn i Shittim. I sin bøn steg han nemlig op til chajah og jechidah, hvis ansigter ikke blev overgivet til en udsending, som vi har forklaret i Maamar ha-Nefesh. Derfor står der: »Han rejste sig og bad«, vajefallel [ויפלל], og ikke vajitpallel [ויתפלל]. Hele verset består af fem ord, og hvert af dem har fem bogstaver, for i hans bøn blev sjælens fem ansigtsformer, som hver omfatter de andre, forenet. Undr dig ikke over, at der om Moses står vajitpallel. For Moses' nefesh alene vil efter sin storhed og betydning vække noget hos de øvre, som Pinchas ikke vil vække med chajah og jechidah — alt dette, og måske! Desuden fuldendte Moses, vor lærer, fred være med ham, det menneskelige billede så langt som muligt inden for sit steds og sin tids mål. Han ændrede ikke sit ansigts herligheds glans fra menneskets til englens, for det ville have været en umådelig forringelse for ham. Dermed skal tjenestens engles ære ikke mindskes, himlen forbyde det. Vi har jo allerede i Maamar Heqor Din forklaret vore læreres udsagn: »Store er de retfærdige«, som en billedlig tale, så det ikke forstås ubegrænset, sådan som gaonen Rav Saadja og mange med ham mente. Skønt der ikke er hold i deres mening, som modsiger ham og omstøder

Jad Jehuda - ו - fortsat

skulle stige op af sig selv ved chajahs og jechidahs kraft. Hans kraft er nemlig så stor, at selv hans nefesh-del alene fremkalder en stor og frygtindgydende opvækkelse hos de øvre. Om denne opvækkelse står der vajitpallel, hvilket ikke gælder Pinchas.

Jad Jehuda - ז

»Desuden«: en anden grund til, at der om Moses står vajitpallel, er at vise, at han bestandig fortsatte med at knytte sig til ham, velsignet være han, med en særdeles underfuld tilknytning. Derfor sagde han vajitpallel, som betyder at fortsætte med at bede bestandig, sådan som enhver hitpael-form angiver; dette er for at øge tilknytningen. Han, fred være med ham, var nemlig den menneskelige slægts ypperste og blev ikke engel som Pinchas. Dette var ikke en mangel ved ham, himlen forbyde det, men hans fortrin: selv om han aldrig aflagde den menneskelige skikkelse, øgede han sin tilknytning mere end nogen anden.

Jad Jehuda - ח

»For det ville have været en forringelse« for Moses, hvis han var blevet en engel; ikke fordi tjenestens

Jad Jehuda - ח - fortsat

engles stade skulle være lavere end det retfærdige menneskes, himlen forbyde det, sådan som den ligefremme betydning af vore læreres ord synes at sige: »De retfærdige er større end tjenestens engle.« Dette er kun en billedlig tale, sådan som vi har forklaret i Maamar Heqor Din, del 4, kapitel 8:

Rema fra Fano - fortsat

hans ord, der utvivlsomt er bedre og rigtigere end deres, gælder det om at forøge Moses' ære. Hele sit liv bad han og føjede til sin underfulde tilknytning, højt over alle andre blandt de øvre og de nedre. Men om Pinchas, fordi han er Herren Hærskarers engel, står der vajefallel: en transitiv verbalform, for han binder kroner til sin herre af resten af folkets tilknytning og bøn.

Jad Jehuda - ח - fortsat

tjenestens engle er tjenere og den Højestes tjenende, mens de retfærdige er sønner. Se dér.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - ט

Dets åbenbare betydning og dets ligefremme mening.[DA367601]

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - י

»Skønt der ikke er noget derfra osv.« Alligevel er hans ords banner ikke ringere.[DA367701]

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - יא

»For ikke at forøge Moses' ære« henviser tilbage til det, der blev sagt: »Ikke for at mindske tjenestens engles ære«, men tværtimod.[DA367801] Det ville faktisk have været en forringelse for Moses, hvis han var blevet en engel, fordi han bestandig øgede sin store tilknytning samtidig med sit menneskelige stade. Derved voksede hans fortrin, for dette er særdeles underfuldt, mens det ikke ville være så underfuldt, hvis han var blevet en engel. I denne henseende ville det have været en forringelse for ham.

KLADDE · uafklaret

Joel Moshe - 1

»Som ikke behøver osv.« Det vil sige: de ovennævnte tre fyrster. For »pinkas« [פנקס] er Sandalfon, og dit husketegn er [uløst: הכס קתידו] osv., »Elijjah — PNKhS — Sandalfon« [אלי"ה פנכ"ס סנדלפון]. [DA367901] »Vajefallel osv.« betyder, at han selv gjorde en krone og en hovedkrans til den Helliges, velsignet være hans, hoved, uden en engel eller udsending. Derimod betyder vajitpallel ved andres mellemkomst. »Hele verset osv.«, nemlig »Pinchas rejste sig«, har fem ord og fem bogstaver i hvert ord. I dem blev sjælens fem ansigtsformer, nefesh, ruach, neshamah, chajah og jechidah, forenet, og hver sjælsansigtsform omfatter dem alle fem; det er femogtyve. Det er hemmeligheden i »Der blive [יהי] lys«. Fem gange er »lys« skrevet i afsnittet for at

KLADDE · uafklaret · fortsat

Joel Moshe - 1 - fortsat

angive sjælens fem ansigtsformer som ovenfor; hver omfatter fem, talværdien af יהי, nemlig femogtyve. Dette er hemmeligheden i »Må Herren, vor Gud, være [יהי] med os, som han var med vore fædre«, for fædrene ordnede disse egenskaber: ved Abraham »Således [כה] skal dit afkom være«; Isak: »Jeg og drengen vil gå derhen [כה]«; Jakob: »Således [כה] skal du sige til Jakobs hus«. Derfor blev he føjet til Abraham, jod til Isak og vav til Jakob: »talværdien af jod [יו"ד] og יה"ו, hemmeligheden i: Du — HYV [הי"ו] — til titusinders tusinder«, også talværdien femogtyve.[DA367902] »For Moses' nefesh osv.« Det vil sige: Moses havde et særligt fortrin, idet han med sin nefesh-del vækkede mere, end en anden vækker med chajah- og jechidah-delen. »Det menneskelige billede«: hans billede blev ikke ændret til en engels som Pinchas', og det ville have været en forringelse for Moses' del. Indtil hertil: ikke for at mindske englens ære, sådan at han af den grund ikke fik sit billede ændret til en engels — himlen forbyde dette! »De retfærdige er større end tjenestens engle« skal ikke forstås ligefremt, sådan som Rav Saadja og mange mente. Skønt der heller ikke er hold i ordene fra dem, som modsiger Rav Saadja, og Rav Saadjas ord er rigtigere end modstandernes, er heller ikke hans ord sande. »Men for at forøge osv.« knytter sig til det ovenstående: ikke for at mindske tjenestens engles ære, men for at forøge Moses' ære. Om Moses betegner vajitpallel en forøgelse af hans ære, fordi han nåede mere end Pinchas.

Tilbage til kapitlet i indholdet

Em Kol Chaj — del 1 — kapitel 35

Jad Jehuda: א · ב · ג · ד · ה · ו · ז · ח · ט

Joel Moshe: 1

Jad Jehuda - א

»Det er kendt osv.« Dette er afslutningen på den foregående udlægning.

Jad Jehuda - ב

»De nedre kroner« er bønnens ordninger.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - ג

»Fra hans viden osv.« Sådan er det, for pandepladen er det hellige diadem, som skal bindes på turbanen. Heraf følger, at turbanen er nødvendig for pandepladen. [DA368401]

Jad Jehuda - ד

»Og den fattige osv.« Ovenfor, i afsnit 29, begyndte læreren at sige, at den fattige først beder om dette: at han holder tilbage og har forårsaget forsinkelsen af bindingen. Nu slutter han med, at dette er, hvad der siges: »Langt fra hans frelse er ordene i mit brøl« (Salme 22). Meningen er: disse er ordene i mit brøl over, at jeg har holdt tilbage og er langt fra hans frelse.

Rema fra Fano

Det er kendt, at de nedre kroner er nødvendige for det høje, når den øvre bindes. Vid, at der ikke er nogen pandeplade uden turban. Denne fattige holder tilbage og forårsager forsinkelse for dem alle; at han er langt fra sin frelse, er netop ordene i hans brøl. Modsætningen er granskning af bønnen og at overgive sin næste til dom, efter vor forklaring på rette sted. Han »sønderriver sin sjæl i sin vrede«, fordi han gik ud og ikke ventede på denne fattige, som vore lærere, velsignet være deres minde, sagde i Berakhots første kapitel. Men når templet ikke består, soner den velbehagelige bøn, hvortil soningens lære er knyttet, og den, der soner, siger: »Det er, som om jeg havde modtaget det.« Vi er nu undsluppet den forvirring om månens anklage, som plager dem, der undersøger overfladisk, ved sande veje, behagelige for dem, der hører dem med indsigt, viden og forstand. Derved bringes det, der siges i Gemara, Zohar og Midrash Rabbah, i overensstemmelse; det er alt sammen den levende Guds ord, givet af én hyrde.

Første del er afsluttet og fuldendt.

Jad Jehuda - ה

»Og modsætningen« til den fattige, der undskylder bønnens forsinkelse, og som den Hellige, velsignet være han, venter på som ovenfor, er granskning af bønnen og at overgive sin næste til dom. Disse venter den Hellige, velsignet være han, nemlig ikke på. Som vore lærere sagde om dem: de får et menneskes synder erindret. Det gælder uden nærmere bestemmelse den, der forlænger og gransker sin bøn, og ligeledes den, der overgiver dommen over bønnens forsinkelse mod sin næste.

Jad Jehuda - ו

»Efter vor forklaring« og vor udlægning af dette i Maamar Heqor Din, del 1, kapitel 10; denne udlægning ligger nær den. [DA368701]

Jad Jehuda - ז

»I Berakhots første kapitel« (5 b) læres: Abba Binjamin siger: Når to er gået ind for at bede, og den ene bliver først færdig med at bede og går ud uden at vente på

Jad Jehuda - ז - fortsat

sin næste, sønderriver man hans bøn foran ham, som det siges: »Du, som sønderriver din sjæl i din vrede — skal jorden forlades for din skyld?« osv.

Jad Jehuda - ח

»Til soningens lære«, som er offeret, som det siges: »Vi vil betale vore læbers tyre.«[DA368901]

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - ט

»Den, der får soning, siger: Det er, som om jeg havde modtaget det.«[DA369001] For ligesom Herren gjorde vel mod synderen ved at sætte hans sjæl som skyldoffer og de øvrige ofre, således gjorde Herren sin godhed stor, »han, der prøver det åbenbare«, ved at modtage bøn i stedet for ofrene, indtil han

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - ט - fortsat

bygger Jerusalems mure. Da vil han have behag i retfærdighedens ofre, og vi vil betale ham med takofre, snart i vore dage. Amen.[DA369002]

KLADDE · uafklaret

Joel Moshe - 1

»Og hans liv er langt osv.« Det vil sige om verset: »Langt fra hans frelse er ordene i hans brøl.« Forfatteren forklarede, at den fattiges brøl er for ham, velsignet være han, over, at han er langt fra

Tilbage til kapitlet i indholdet

KLADDE · uafklaret · fortsat

Joel Moshe - 1 - fortsat

frelsen.[DA369101] »Som blev anerkendt for hende osv.« For vore læbers tale er i stedet for vore ofre. [DA369102] »Og den, der soner, siger osv.« henviser til det ovenstående, hvor Herren sagde: »Bring soning for mig.« Den Hellige, velsignet være han, sagde: »Jeres bøn er velbehagelig for mig til at blive en hovedkrans, som om jeg havde modtaget et virkeligt offer.«

Em Kol Chaj — del 2 — kapitel 1

Joel Moshe: 1

Jad Jehuda: א · ב · ג · ד · ה · ו · ז · ח · ט · י · יא · יב · יג · יד · טו · טז · יז · יח · יט · כ · כא · כב · כג · כד · כה · כו · כז · כח · כט · ל · לא · לב · לג · לד · סו · סה · סד · סג · סב · סא · ס · נט · נח · נז · נו · נה · נד · נג · נב · נא · נ · מט · מח · מז · מו · מה · מד · מג · מב · מא · מ · לט · לח · לז · לו · לה

KLADDE · uafklaret

Joel Moshe - 1

»Dygtig osv.« Det er Sarah. »Ved at hun gjorde sig mindre osv.« Som vi har forklaret ovenfor, afsnit 5 i dette værks første del. »En lærds hustru osv.« Det vil sige: skønt chesed betegner Abraham, er en lærds hustru som den lærde selv, og chesed tilkommer også Sarah.

»I templets sange osv.« Det er kendt, at sangens sødme er i binah, hvor gevurot mildnes. Derfor er levitternes vigtigste tjeneste sangen, for at løfte gevurot op til binah og mildne dem. Også Mirjam, som var fra gevurahs side: »Mirjam svarede dem« med sang. »Dog er hun kvinde«, og gevurot er fra det kvindeliges side; derfor sang hun også. Skulle du spørge: Sarah var jo også kvinde, hvorfor sang hun ikke? Man kan svare:

Rema fra Fano

»Og Herren tog sig af Sarah« osv. En forøget duelighed i visdom antydede Gud, velsignet være han, for denne dygtige kvinde: hun skulle få den fortjeneste at bygge Israels hus ved frivilligt at gøre sig selv mindre, som vi har forklaret. Hun er den første af syv profetinder, der alle gennem deres tidsfølge svarer til den øvre styrelses syv egenskaber, én til én i rækkefølge:

Sarah i chesed, kærlighed mod Abraham: en lærds hustru er som den lærde selv.

Mirjam i gevurah, for ved hendes fødsel begyndte trældommens bitterhed. Ligesom levitterne fra gevurahs side skal løfte stemmen i templets sange, således også hun: »Mirjam svarede dem: Syng for Herren!«

Devorah i tiferet, for hun sagde til Barak: »Æren skal ikke blive din.« Ud fra et nej hører du et ja: altså skal æren blive min.

KLADDE · uafklaret · fortsat

Joel Moshe - 1 - fortsat

Sarah var fra kærlighed mod Abraham, fuldkommen chesed, og dér gør det kvindelige ingen forskel. Men tiferet hælder mod chesed på den ene side og mod gevurah på den anden; derfor behøvede Devorah, som er i tiferet, sangen. Der står i [uløst henvisning: גל' רויא?], at Devorah er Tzipporahs, Moses' hustrus, genfødsel. Moses er indvendigt i tiferet som ovenfor, og Tzipporah, hans hustru — en lærds hustru er som den lærde selv — er også i tiferet. Fordi Tzipporah ikke fik den fortjeneste at synge ved havet, idet Jitro først kom med hende til Moses efter Det Røde Havs spaltning, sang Devorah, som er Tzipporahs genfødsel, i hendes sted. Betragt det nøje. [DA369401]

KLADDE · uafklaret · fortsat

Joel Moshe - 1 - fortsat

»For denne fik Shmuel del i osv.« Se Zohar, Bereshit, side 100: Shmuels profeti var hovedsagelig fra netzach. »Mit horn er løftet osv.« Det vil sige: det er kendt, at hornene på Isaks vædder svarede til netzach og hod. Vædderen selv var førstefødt: den var Isaks sjæl, som gik ud ved bindingen. Før bindingen var atzilut i hemmeligheden i »Jeg plantede dig som en ædel vinstok, helt igennem sand sæd«: Jakob er »sand« [אמת], efter »Du giver Jakob sandhed«; Isak er »sæd« [זרע]; Abraham er כלה, »helt igennem« eller » b r u d « . [D A 3 6 9 4 0 6] Dermed var Isak i sædens hemmelighed, yesod, [uløst: ד'], som forklaret i Zohar på sit sted, [uløst: גלן לך?]. Det er kendt, at netzach er stærkere end hod; derfor netop »mit horn er løftet«: det er netzach.[DA369402]

»Tre fremtidige begivenheder osv.« Det vil sige tre slags profetier, hvormed Avigajil åbnede Davids øjne, som det forklares videre. »David forstod det ikke osv.« Han mente, at hun fortalte ham, at hendes mand Naval allerede var død. Han gik til hende for at konfiskere hele Navals ejendom, efter loven om enhver, der gør oprør mod kongemagten. Da han altså tog fejl og mente, at Naval allerede var død, krævede

Rema fra Fano - fortsat

Dog er hun, alt taget i betragtning, kvinde; derfor »sang Devorah«, for hun er fra dommens side.

Channah i netzach, for denne fik hendes søn Shmuel del i, og han var den første, der profeterede derfra. Dette er »mit horn er løftet«, for højdernes dyb i Sefer Jetzirah er netzach.

Avigajil i hod, venstre underben: det kendes ligefremt ved denne skikkelse af den, der er fortrolig med de vises ord og gåder. Derfor blottede hun sit underben: hun offentliggjorde sin profeti, og David gik tre parasanger ved dens lys. Det er netop tre fremtidige begivenheder, som hun åbnede hans øjne for. Den første: »Må dine fjender være som Naval.« Her forkyndte hun ham, at Naval skulle dø. David forstod det ikke og mente, at han allerede var død; han søgte blot at konfiskere hele hans ejendom som en oprørers mod kongemagten. Derfor krævede han hende til sig. Hun overvandt ham med sin indvending om, at hans mønt endnu ikke var kommet i omløb i verden. Hun fældede dommen over Davids fjender: deres sjæle skulle gå om med mundkurv i slyngens hulning, og nødvendigvis måtte de først blive som en sten, som der står om Naval: »Han blev til en sten.« Dette er for bagtalelsens synd, for ham passer en mundkurv om munden; han stilles endog ringere end fuglenes pippen og palmernes tale, efter sin synds alvor. Så meget mere, når han angrer en befaling, han har opfyldt, efter betydningen af »De hellige sten hældes ud«.

Davids fjender er blandt disse. Alle de

KLADDE · uafklaret · fortsat

Joel Moshe - 1 - fortsat

han samleje med hende i den antagelse, at hun var ugift. »Hun overvandt osv.«: Naval kunne ikke kaldes oprører mod kongemagten, fordi Davids mønt endnu ikke var kommet i omløb i verden.

»Nødvendigvis måtte de blive som en sten osv.« I slyngens hulning slynger man kun en sten. Hvis Davids fjenders sjæl skal slynges i slyngens hulning, må de derfor nødvendigvis først blive som en sten: deres sjæle genfødes først i en livløs sten, som der står om Naval: »Han blev til en sten.« For Navals sjæl var fra LBN [לב"ן], begyndelsesbogstaverne i Lavan, Bilam, Naval: den genfødtes tre gange og genfødtes derefter i en livløs sten. Dette er LA BN [ל א " ב ן] , begyndelsesbogstaverne i Lavan, even — sten — Bilam, Naval. Se Sefer ha-Kavvanot om dette. Dette er hemmeligheden i stendyngen, som Jakob opstillede og kaldte Gal-Ed, for at antyde hans genfødsel i livløs sten. Derfor står der om Bilam: »Et gærde på denne side«, og Rashi forklarede, at et gærde uden nærmere bestemmelse er af sten. Den, der synder med bagtalelse, genfødes i livløs sten, mål for mål.

»Efter betydningen af: De hellige sten hældes ud osv.« For ordet hellig kan

KLADDE · uafklaret · fortsat

Joel Moshe - 1 - fortsat

kun gælde sten ved denne hemmelighed: i sten er sjæle genfødt, som opfyldte en befaling og angrede den, sådan som Davids fjendtlige mænd gjorde. De havde allerede gjort Adam til konge, og Adam er David, og David er Adam; derefter gjorde de oprør mod David. »At frygten for ham osv.« Det vil sige: frygten for kongen, som er den Hellige, velsignet være han, og som kongen alene frygter, skal også være over dig. »Som skilte Jehudah ud osv.« henviser til »Jehudah er en løveunge«.[DA369403] Den, der gør oprør mod David og siger: »Vi har ingen del i Jishajs søn« osv., handler som syndflodens slægt, der også fornægtede verdens Første. »Derfor var teglstenen for dem til sten osv.«: netop »for dem«, idet deres sjæle genfødes i livløs sten.

»Fra menneske til levende væsen osv.« Det vil sige: først genfødes han i et levende væsen, dernæst i en plante og dernæst i livløst stof. Således også befalingen om stening med sten: vi lærer »Dommen er afsluttet«, som er den sidste dom. »Ved tabet af formerne osv.« Se indledningen til Maamar Olam Qatan, som vedrører dette. »Som vi har forklaret i del 5«: femte del, kapitel 7; se dér. »Underfuld nedstigning trinvis osv.« Det vil sige:

Rema fra Fano - fortsat

åndelige væsener havde jo allerede gjort det første menneske til konge over sig, og han virkeliggjorde hos dem »Du skal sætte en konge over dig«: at frygten for ham skal være over dig. Det vil sige: du skal frygte den, som han frygter, for over ham er kun Herren, hans Gud. Hvis de nævnte fjender af David er af jødernes slægt, føjes synd til deres synd, idet de angrer det tidligere: at stammerne gjorde Jehudah til konge over sig. Den, der ingen del har i David og ingen arv i Jishajs søn, står under »Han, der krævede gengæld« fra syndflodens slægt, om hvem der står: »Jorden blev fyldt med vold.« Der findes ingen større vold i verden end oprør mod kongemagten. Og fra adspredelsens slægt, for at have angret befalingen, efter betydningen af »Da de drog fra østen«: de drog bort fra verdens Første. Derfor var teglstenen for dem til sten. Således har vi også hørt om dem blandt Faraos tjenere, der frygtede Herren, og som først sagde: »Send mændene af sted.« Da de senere sagde: »Hvad har vi gjort, siden vi har sendt Israel bort fra at tjene os?«, sank de i dybet som en sten.

Dette er betydningen af nedstigningen længere og længere ned: fra menneske til levende væsen, derfra til plante og derfra til livløst stof. Således også ved befalingen om stening, hvor vi lærer: »Dommen er afsluttet«, så der ikke følger nogen dom efter den. Det er betydningen af »Når den faldende falder« — allerede fra begyndelsen: enten i fængslingens hemmelighed, efter udtrykket »går om med mundkurv«, eller ved tabet af formerne og deres fuldstændige afklædning. Dette er

KLADDE · uafklaret · fortsat

Joel Moshe - 1 - fortsat

først til et levende væsen, dernæst til en plante osv., som ovenfor. »Hun gik endnu dybere osv.« Det vil sige den ovennævnte Avigajil. »For det andet sagde hun til ham osv.«: af de tre fremtidige begivenheder ovenfor. »Dette skal ikke blive dig til anstød«: at han ikke skulle falde med Avigajil; men med Bat-Sheva faldt han senere. Dette er begrænsningen i »dette«.

»Chuldah osv.« svarer til yesod, som kaldes fredens pagt. »Der var skjult for ham osv.« Det vil sige for Rashi. »Fædrenes udvælgelse osv.« Det vil sige: ved ordene »Han fastsatte folkenes grænser efter Israels børns tal« blev en israelit udvalgt af halvfjerds folk. »Måske bør han fjernes osv.« For efter denne beregning ville der være flere end otteogfyrre profeter. »Otte præster og profeter osv.« Det vil sige: det fremgår, at der er flere end otteogfyrre. Svaret er, at han mener egnede til profeti.

»Den, der fuldender tallet osv., osv.« Det vil sige: når fire af profeterne fjernes — »Karukh« [כרוך] og hans far samt Serajah og Machsejah — og der kun tilføjes tre i deres sted, Beeri, Hosheas far, Oded og Chanani, mangler der én. [DA369404] Derfor sagde han: »Den boende, som sidder osv.« fuldender det.

KLADDE · uafklaret · fortsat

Joel Moshe - 1 - fortsat

»Fædrenes skjold? Profeter osv.«[DA369405]

Jad Jehuda - א

»En forøget duelighed i visdom osv.« Det vil sige, at Herren, velsignet være han, antydede for Sarah, at hendes visdom skulle få et fortrin ved, at hun gjorde sig selv mindre; derved skulle hun nemlig få børn og bygge Israels hus. Dette forklarer læreren i det næste afsnit: Herren gav Sarah et råd, der passede hende, om at gøre sig selv mindre, og hun erklærede dommen over hende for retfærdig osv. Som løn for dette tog han sig af Sarah; se dér. Det var dette, læreren begyndte med her, men han afbrød emnet med forklaringen om de syv profetinder og vender tilbage til forklaringen i afsnit 2.

Jad Jehuda - ב

»Som vi har forklaret«: også del 1, afsnit 5; se dér.

Jad Jehuda - ג

»Hun er den første osv.« Det vil sige: det, som Herren, velsignet være han, antydede for Sarah, var gennem profeti; for Sarah, vor moder, var profetinde og den første af de syv profetinder, som fremstod for Israel. Som vore lærere sagde i Megillahs første kapitel: otteogfyrre profeter og syv profetinder profeterede for Israel osv. Hvem er de syv profetinder? Sarah, Mirjam, Devorah, Channah, Avigajil, Chuldah

Rema fra Fano - fortsat

forklaret. Hvad er deres genoprettelse? »De, som drager gennem grådens dal, gør den til en kilde.« BKhA [בכא] er begyndelsesbogstaverne i »i dybet som en sten« [במצולות כמו אבן]. De, der stiger ned i Gehinnom for at frelse andre, som vi har forklaret i Maamar Heqor Din, del 5, drager således gennem disse grædendes dal — netop »drager gennem«, i ibburs hemmelighed — indtil de har slidt disse sten og deres lige med deres tårer, som det er forklaret dér. Ligesom deres underfulde nedstigning skete trinvis, således vil de ved opløftelsen gå fra styrke til styrke, indtil de modtager Shekhinahs ansigt, som der står: »Han skal vise sig for Gud i Zion«, efter betydningen af »Alle dine af hankøn skal vise sig«.

Hun gik endnu dybere ind i ibburs hemmelighed, da hun sagde: »Et menneske rejste sig for at forfølge dig.« Det er det nedrige menneske, den onde ånd, der skræmte Shaul; vi har forklaret ham i Maamar ha-Nefesh. Se nærmere dér. For det andet sagde hun til ham, da han krævede hende til sig: »Dette skal ikke blive dig til anstød.« Hun advarede ham om Bat-Sheva, for hun sagde: dette skal ikke blive til anstød, men det andet vil blive det, efter de vises udlægning. For det tredje: »Herren vil visselig bygge min herre et varigt hus« — »har bygget« [עשה] for David, »vil bygge« [יעשה] for Messias.

Om Chuldah står der udtrykkeligt: »Shallums hustru«; hun profeterede gennem verdens retfærdige, som er fredens pagt, som bekendt.[DA369301]

Jad Jehuda - ג - fortsat

og Esther. Læreren nævnte dette undervejs for at forklare det.

Jad Jehuda - ד

»De svarer alle osv.« Det vil sige: disse syv profetinder svarer til de syv hellige sefirot, som er bygningens syv dage. Hver modtog sin profeti fra den sefira, der var særegen for hende, i deres tidslige forløb og orden, efter sefiroternes rækkefølge. Sarah, den første profetinde, modtog sin profeti fra chesed, som er Abrahams egenskab og den første af de nævnte syv sefirot.

Jad Jehuda - ה

»Trældommens bitterhed«: det er dom fra gevurah.

Jad Jehuda - ו

»Ligesom levitterne osv.« Som det står i Raaja Mehemna, afsnittet Naso, side 234: »Denne befaling: at levitterne skal synge i templet« osv.; »Om natten er sangen med mig« — dette er gevurah osv. Se dér.

Jad Jehuda - ז

»Ud fra et nej« ved Barak hører du et ja ved Devorah selv.

Jad Jehuda - ח

»Alt taget i betragtning er hun kvinde« og fra dommens side. Således er også hendes profetis sted, tiferet: skønt den på den ene side hælder mod chesed, rummer den på den anden også gevurahs egenskab. Derfor »sang Devorah«, ligesom Mirjam ovenfor.

Jad Jehuda - ט

»For denne fik Shmuel del i osv.« Som det står i Zohar, Bereshit, side 99: »Det fjerde trin, hvorfra intet menneske profeterede, før Shmuel kom; om det står der: Også Israels Bestandighed [netzach] lyver ikke« osv. Se dér.

Jad Jehuda - י

»Dette er: mit horn er løftet«, som Channah sagde i sin bøn.

Jad Jehuda - יא

»Højdernes dyb«, som nævnes i Sefer Jetzirah, kapitel 1, i mishnaen om dybene, er netzach. Mishnaens ord dér lyder: »Ti sefirot uden noget; deres mål er uden ende: begyndelsens dyb og endens dyb, det godes dyb og det ondes dyb, højdernes dyb og dybden dernede« osv. Se herom i Sefer ha-Pardes, kapitel 5 i porten »Om Ein Sof er keter«.

Jad Jehuda - יב

»Venstre underben osv.« Det er kendt, at sefiroternes stilling og orden af kabbalaens vise kaldes en skikkelse. Sefiraen hod, hvis plads er nederst i venstre side, kaldes venstre underben.

Jad Jehuda - יג

»Derfor blottede hun sit underben osv.« I Megillahs første kapitel, ved omtalen af Naval, står der, at David sagde til Avigajil: »Han er oprører mod kongemagten, og det er ikke nødvendigt at føre retssag mod ham.« Hun

Rema fra Fano - fortsat

Om Esther står der: »Esther iførte sig kongemagt«, og dette er tilstrækkeligt. Aris disciple, den retfærdiges minde være til velsignelse, har en anden ordning for disse profetinder og deres navne. Er det overlevering, tager vi imod den; den strider ikke mod udlægningen.

Lad os undervejs sige noget om de otteogfyrre profeter, som Rashi opregnede i Megillahs første kapitel efter forfatteren til Halakhot Gedolot, bortset fra to, der var skjult for ham: Shem og Ever. Shem sagde til Rivkah: »To folkeslag er i dit liv«; Ever profeterede om adspredelsen. Begge kaldes profeter for Israel: den ene om Jakob selv og den anden om fædrenes udvælgelse, som der står: »Da den Højeste gav folkene arv«, og hele verset. I Jesajas bog er der to vers, som er profetier af Beeri, Hosheas far: »Når de siger til jer« osv., som det står i Gemara. Ligeledes Oded og Chanani på Asas tid: i begges ord er der profeti for kommende slægter; derfor bør de tælles blandt de otteogfyrre profeter. Måske bør Barukh fjernes fra tallet, for han vidnede om sig selv: »Hvile fandt jeg ikke.« Heller ikke fra hans far har vi hørt en udtrykkelig profeti. Det samme gælder Serajah og Machsejah. Når læreren sagde, at otte præster og profeter fremstod blandt Rachavs døtres efterkommere, mente han egnede til profeti; eller også profeter, hvis ord ikke blev skrevet ned. Der var titusinders tusinder af dem, og af dem tages ingen med i tallet otteogfyrre. Heller ikke Eldads og Medads profeti blev skrevet ned. Skulle du indvende, at Evers profeti ikke blev skrevet ned, står der jo: »For i hans dage

Jad Jehuda - יג - fortsat

sagde til ham: »Shaul lever stadig, og din mønt er endnu ikke kommet i omløb i verden.« Han sagde til hende: »Velsignet være din forstand, og velsignet være du, som har hindret mig i at komme til blodskyld.« Damim, blod, angiver to ting. Det lærer, at hun blottede sit underben, og David gik tre parasanger ved dets lys. Han sagde til hende: »Giv dig hen til mig.« Hun sagde: »Dette skal ikke blive dig til anstød.« Af »dette« følger, at der er noget andet; hvad er det? Sagen med Bat-Sheva. Sådan blev udfaldet også. Tosafot skrev: Det er vanskeligt — hvordan kunne denne retfærdige kvinde blotte sit underben for David? Se dér. Derfor udlagde læreren »hun blottede sit underben« således: hun åbenbarede for David stedet for sin profeti, som er fra hods egenskab, venstre underben. De tre parasanger, David gik ved dens lys, er tre fremtidige begivenheder, som blev kendt for ham gennem hende, og som hun åbnede hans øjne for.

Jad Jehuda - יד

»Den første« af de tre fremtidige begivenheder er det, hun sagde til ham: »Og nu: må dine fjender og dem, der søger dig ondt, være som Naval« (1 Shmuel 25).

Jad Jehuda - טו

»Han mente«, at hun sagde dette, fordi Naval allerede var død. Når han sagde til Avigajil: »Han er oprører mod kongemagten«, var det ikke for at dømme ham til døden, men fordi han

Rema fra Fano - fortsat

blev jorden delt.« Den, der fuldender tallet, er den gamle profet, som boede i Bet-El. Han føjede til Iddos profeti ødelæggelsen af offerhøjene i Shomrons byer, som vi nævnte i Maamar Heqor Din, del 1. Alle de vises ord består.

Jad Jehuda - טו - fortsat

søgte hans ejendom.

Jad Jehuda - טז

»Derfor krævede han hende til sig«, fordi han mente, at hendes mand var død. Hvordan skulle han ellers kræve hende, når

Jad Jehuda - טז - fortsat

hun var forbudt som en anden mands hustru?

Jad Jehuda - יז

»Hun overvandt ham«: at David ikke skulle konfiskere Navals ejendom, for Shaul levede stadig osv.

Jad Jehuda - יח

»Hun fældede dommen« om en oprører mod kongemagten over Davids fjender. Derfor sagde hun: »Dine fjenders sjæl skal han slynge i slyngens hulning«, så deres sjæle skal gå med mundkurv, som det står i Shabbat, kapitlet Shoel. Det skyldes, at de gjorde oprør mod hans kongemagt, som det forklares videre.

Jad Jehuda - יט

»Nødvendigvis osv.« For slyngens hulning er et redskab til at slynge sten. Hvis deres sjæle skal være med mundkurv i den, må de nødvendigvis være genfødt i livløs sten.

Jad Jehuda - כ

»Som der står om Naval«: han var også genfødt i sten, og derfor står der om ham: »Han blev til en sten.« Dette var for den bagtalelse, han fremsatte: »Hvem er David, og hvem er Jishajs søn?« Det vil sige: han kommer jo fra den moabitiske Ruth, som Rashi skrev dér.

Jad Jehuda - כא

»For ham passer en mundkurv om munden.« Derfor er hans straf, mål for mål, at være med mundkurv i livløs sten.

Jad Jehuda - כב

»Han stilles ringere«: genfødslen i sten er ringere end genfødslens andre former. For genfødslerne er tre: i levende væsen, plante og livløst stof, som læreren forklarer straks nedenfor. I disse tre former genfødes bagtalere: enten i pipende fugle, også mål for mål — dette er levende væsener — eller i palmer, som er planter. Om dette sagde de om rabbi Jochanan ben Zakkaj, at han var fortrolig med dem; eller i livløs sten, som er det nederste trin.

Jad Jehuda - כג

»Efter hans synds alvor«: så alvorlig bagtalerens synd er, så hård er hans genfødsel.

Jad Jehuda - כד

»Så meget mere« når hans bagtalelse også rummer anger over en befaling, han har opfyldt: da skal hans straf være at genfødes i sten.

Jad Jehuda - כה

»Hellige sten« kaldes de, fordi hellige sjæle er genfødt i dem.

Jad Jehuda - כו

»Davids fjender er blandt disse«: blandt dem, der opfylder en befaling og angrer den. Derfor dømte Avigajil dem med rette til at genfødes i sten. Den befaling, Davids fjender angrede, er »Du skal sætte en konge over dig«, som blev virkeliggjort ved det første menneske: alle de åndelige væsener havde allerede gjort ham til konge, heriblandt alle sjæle, som skulle komme til verden. Nu gjorde de oprør mod David, som er det første menneske, som bekendt.

Jad Jehuda - כז

»Han«: det første menneske virkeliggjorde blandt de åndelige væsener »Du skal sætte« osv. »Det vil sige osv.«: læreren forklarer, at den Hellige, velsignet være han, er kongens frygt — kongen frygter ham, og han, velsignet være han, er den, han frygter. Derom siges, at den samme frygt skal være over dig, og at du ikke skal forlade den på grund af en konges af kød og blod befaling. Denne forklaring passer ved det første menneske, der ikke frygtede andre end den Hellige, velsignet være han. De, som var underlagt det første menneskes kongedømme, blev befalet, at den samme frygt skulle være over dem. Sådan er det ikke med andre konger, hvor nogle frygter andre. Det ville ikke være rigtigt at sige, at menneskene blev befalet at nære deres konges frygt for en anden konge af kød og blod.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - כח

»Hvis de er af jødernes slægt osv.« Det vil sige: det, vi sagde om, at Davids fjender gjorde oprør mod Davids hus' kongemagt, fordi de allerede havde gjort det første menneske til konge, kan siges både om israelitter og om folkene. Men der føjes endnu en synd til Davids israelitiske fjender, som gjorde oprør mod hans kongemagt: derved viser de, at de angrer det tidligere og fra begyndelsen fortryder Jehudahs kongemagt.[DA372201] David er af hans lænder, og kongemagten tilkommer ham som arv til alle slægters ende, som forklaret hos Rambam, kapitel 1 i Hilkhot Melakhim.

Jad Jehuda - כט

»Den, der ingen del har i David«, og som vil gå tilbage fra det, hans fædre stadfæstede og påtog sig, står under: »Han, der krævede gengæld fra syndflodens slægt og adspredelsens slægt, vil kræve gengæld fra den, som ikke står ved sit ord«, som vore lærere sagde om den, der går tilbage fra sit køb. For syndflodsslægtens synd var vold og røveri, og adspredelsens slægt angrede befalingen om at tage hans, velsignet være hans, guddommelighed på sig. Det passer derfor at sige, at han, der krævede gengæld fra dem, også vil kræve den fra Davids fjender, der gør oprør mod kongemagten: det er visselig vold og uretmæssig vinding frem for alt sammen med den nævnte anger over befalingen.

Jad Jehuda - ל

»De drog bort osv.« Som det står i Bereshit Rabbah: de drog bort fra verdens Første og sagde: »Vi ønsker hverken ham eller hans guddommelighed.«

Jad Jehuda - לא

»Derfor står der om dem: Teglstenen blev for dem til sten.« Meningen er, at deres oprør ved byggeriet med teglsten fik dem til at genfødes i sten.

Jad Jehuda - לב

»Hvad har vi gjort?« De angrede befalingen om at sende dem bort; derfor »sank de i dybet som en sten«. Bet i ba-metzolot, »i dybet«, gælder også stenen. Meningen er: i dybet som i en sten.

Jad Jehuda - לג

»Dette er betydningen af nedstigningen længere og længere ned«, som nævnes i Torahen: »Du skal stige nedad.« Det vil sige fra menneske til levende væsen osv. Derfor bruges her ordet nedstigning: »De sank i dybet«, efter denne genfødsel, som er det nederste trin.

Jad Jehuda - לד

»Vi lærer« i Sanhedrin, kapitel 6: »Når dommen er afsluttet, fører man ham ud for at stene ham.« Læreren siger, at der derfor bruges ordet »afsluttet«, som han forklarede: der følger ingen dom efter den. Han behøver slet ikke at genfødes, for han har allerede modtaget sin straf i denne verden gennem stenene og derved lidt den sidste genfødsel.

Jad Jehuda - לה

»Når den faldende falder«, som står ved loven om rækværket. Vore lærere sagde: »Den faldende allerede fra begyndelsen.« Læreren forklarer: når den, der fra begyndelsen er faldende på grund af sin genfødsel og fortjener dette, falder endnu længere ned til plante og livløst stof. Enten falder han sådan i fængslingens hemmelighed, hvor hans sjæl på det sted, hvortil den går, er bundet til planten eller det livløse stof og bevarer sin form; eller den mister og aflægger sin form helt dér. Den Barmhjertige fri os!

Jad Jehuda - לו

»Efter udtrykket: går om med mundkurv«, i det ovennævnte kapitel Shoel. Meningen er, at de er bundet i slyngens hulning med deres egen form, som Rashi forklarede: zomemot, som med en jernmundkurv, indespærret i fængslet.

Jad Jehuda - לז

»Hvad er deres genoprettelse?« For dem, der er genfødt i sten, er genoprettelsen: »De, som drager gennem grådens dal« osv.

Jad Jehuda - לח

»De, der stiger ned i Gehinnom.« Det vil sige: de retfærdige, der stiger ned i Gehinnom for at frelse Israels sjæle og føre dem ud derfra sammen med sig, går også gennem disse nedtryktes dal, de genfødtes, for at give dem liv.

Jad Jehuda - לט

»I femte del«: kapitel 7.

Jad Jehuda - מ

»I ibburs hemmelighed«: ikke ad genfødslens vej.

Jad Jehuda - מא

»Slidt ned med deres tårer«: med tårerne fra de retfærdige, som græder og beder over disse genfødte, og med de undertryktes egne tårer. Dette er »gør den til en kilde«: af tårerne bliver der en kilde, som bestandig vokser i styrke og frelser de genfødte, trinvis højere og højere.

Jad Jehuda - מב

»Som forklaret« dér, i det nævnte værk.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - מג

»Ligesom den var osv.« Han forklarer versets fortsættelse: »Også med velsignelser hyller læreren sig; de går fra styrke til styrke; han skal vise sig for Gud i Zion.« Det vil sige: ligesom deres nedstigning ved genfødsel skete trinvis, skal også deres opløftelse ske trinvis, indtil de får den fortjeneste at modtage Shekhinahs ansigt.[DA373701]

Jad Jehuda - מד

»Efter betydningen af: Han skal vise sig«, som står om fremmødet ved valfartsfesterne. Formen er nifal, men meningen er at modtage Shekhinahs ansigt.

Jad Jehuda - מה

»Hun gik endnu dybere«: Avigajil i ibburs hemmelighed, hvor ét menneskes sjæl undertiden er indtrådt i et andet menneske.

Jad Jehuda - מו

»Da hun sagde til David: Et menneske rejste sig osv.« Hun sagde det om Shaul, og alligevel sagde hun: »Et menneske rejste sig«, ikke: »En konge rejste sig.« Hun hentydede til den onde ånd, der skræmte Shaul: det er det nedrige menneske, som trængte ind i ham ved ibbur. Der er intet behov for Radaks forklaring om, at hun sagde menneske som en foragtelig betegnelse.

Jad Jehuda - מז

»For det andet sagde hun til ham«: af de nævnte tre fremtidige begivenheder.

Jad Jehuda - מח

»Men det andet«: Bat-Sheva skal blive til anstød, efter de vises udlægning i den nævnte Gemara.

Jad Jehuda - מט

»For det tredje« er det, hun sagde til ham: »Han vil visselig bygge« osv., et dobbelt udtryk. Dermed hentydede hun til Messias. Læreren har nu forklaret alt, der vedrører Avigajils profeti, som var fra sefiraen hod.

Jad Jehuda - נ

»Chuldah«: hendes profeti var fra yesod, for der står udtrykkeligt: »Chilkijah gik« osv., »til profetinden Chuldah, Shallums hustru« (2 Melakhim 22), for at angive stedet for hendes profeti: fredens pagt, som er yesod og kaldes sådan flere steder i Zohar.

Jad Jehuda - נא

»Gennem verdens retfærdige.« Det vil sige yesod, som der står: »Den retfærdige er verdens grundvold.«

Jad Jehuda - נב

»Esther iførte sig kongemagt.« De sagde i Gemara: der burde stå »kongelige klæder«. Rabbi Eliezer sagde i rabbi Chaninas navn: det lærer, at den hellige ånd iklædte hende osv. Skriften viser os, at hun var profetinde, og også stedet for hendes profeti, som var fra malkhut. Sådan står det også i Zohar.

Jad Jehuda - נג

»Mod udlægningen«: vor udlægning.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - נד

»Otteogfyrre profeter osv.« Dér i Gemara (blad 14) indvendte de: Var der da ikke flere? Der står jo: »Der var en mand fra ha-Ramatajim« — én af to hundrede profeter, der profeterede for Israel. Svaret er: der var ganske vist mange, som der læres: Mange profeter fremstod for Israel, dobbelt så mange som dem, der drog ud af Egypten; men profeti, som kommende slægter behøvede, blev skrevet ned, og den, de ikke behøvede, blev ikke skrevet ned. Rashi, velsignet være hans minde, skrev: »Således lærer også Halakhot Gedolot? Her er deres antal efter Seder Olam: Abraham, Isak, Jakob, Moses og Aharon, Jehoshua, Pinchas — en Herrens engel steg op fra Gilgal til Bokhim: det er Pinchas. Elkanah — en Guds mand kom til Eli: det er Elkanah. Eli, Shmuel, Gad, Natan, David, Shlomo; Iddo råbte mod alteret i Bet-El; Mikhajhu ben Jimlah på Achavs tid; Ovadjah, Achijah fra Shilo og Jehu ben Chanani på Asas tid; Azarjah ben Oded; Chaziel blandt Mattanjahs sønner; Eliezer ben Dodo fra Mareshah; en præst på Jehoshafats tid; Zekharjah på Joashs tid; på Jerovam ben Joashs tid: Hoshea, Amos; på Jotams tid: Mikhah fra Moreshet; på Amatzjahs tid: Amotz sagde til Amatzjah: Hvorfor har du søgt Edoms guder? Og Elisha og Jonah ben Amittaj; Jesaja; på Menashes tid: Joel, Nachum, Chavaqquq; på Joshijahs tid: Tzefanjah, Urijah fra Kirjat-Jearim, Jirmejahu; i landflygtigheden: Jechezkel, Daniel; i Darejaveshs andet år: Barukh, Nerijah, Serajah, Machsejah, Chaggaj, Zekharjah, Malakhi og Mordekhaj Bilshan, efter Seder Olam. Om Daniel sagde vi ovenfor, at han ikke var profet: tag Daniel ud og sæt Shemajah ind, som sagde til Rechavam: Drag ikke op, og kæmp ikke mod jeres

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - נד - fortsat

brødre, Israels børn. To kender jeg ikke.« Hertil citatet.[DA374801] Læreren sagde, at disse to er Shem og Ever. Vi finder, at Shem var profet, for han sagde til Rivkah: »To folkeslag er i dit liv«, som det står i Bereshit Rabbah: »Herren sagde til hende« — gennem Shem.

Jad Jehuda - נה

»Ever« finder vi også profeterede om adspredelsens slægt. Som det står i Seder Olam om verset »Ever fik to sønner; den enes navn var Peleg, for i hans dage blev jorden delt«: Rabbi Jose sagde: Ever var en stor profet, som gav sin søn navnet Peleg ved den hellige ånd, som det siges: »For i hans dage blev jorden delt« osv. Rashi, velsignet være hans minde, anførte det i kommentaren til de fem Mosebøger.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - נו

»Begge kaldes profeter for Israel«: »ligesom dem? som han fjernede ved profeterne«, hvor otteogfyrre profeter nævnes; også deres sag var, at de profeterede for Israel.[DA375001] For denne, det vil sige Shem, profeterede om Jakob selv osv., og den anden, Ever, profeterede om folkenes udvælgelse, som blev udvalgt i adspredelsens dage, som der står: »Da han gav arv« osv. I Pirqei Rabbi Eliezer står der: Den Hellige, velsignet være han, kaldte på [uløst: לשעי] engle, som stod ved hans herligheds trone, og sagde til dem: »Kom, lad os forvirre deres sprog til [uløst: לשעי] folk og [uløst: לשעי] sprog.«[DA375002] De kastede lod, som det siges: »Da den Højeste gav folkene arv« osv. Den Helliges, velsignet være hans, lod faldt på Abraham og hans afkom, som det siges: »For Herrens del er hans folk« osv. Se dér. Dette er »for i hans dage blev jorden delt«: Ever profeterede, da han gav sin søn navnet Peleg, om jordens deling og Abrahams og hans afkoms udvælgelse til Herren, velsignet være han. Det passer derfor at sige, at han profeterede for Israel.

Jad Jehuda - נז

»I Jesajas bog osv.« Det vil sige: ud over de nævnte otteogfyrre profeter er der også Beeri, Hosheas far, som var profet. Som det står i Vajjikra Rabbah til »Når de siger til jer: Søg dødeånderne« osv., »til Torahen og vidnesbyrdet« osv. (Jesaja 8), og som Rashi, velsignet være hans minde, anførte dér: Rabbi Simon sagde: Beeri, Hosheas far, profeterede disse to skriftsteder. Der var ikke nok i dem til en

Jad Jehuda - נז - fortsat

bog, og de blev føjet til Jesaja osv.

Jad Jehuda - נח

»Ligeledes Oded og Chanani« var også profeter, og deres profeti blev skrevet ned for kommende slægter. Som der står (2 Divrei ha-Jamim 15): »Og profetien fra profeten Oded; han tog mod til sig og fjernede de afskyelige ting fra hele Jehudahs og Binjamins land« osv. Ligeledes dér (16): »På den tid kom seeren Chanani til Asa, Jehudahs konge, og sagde til ham: Fordi du støttede dig til Arams konge« osv.

Jad Jehuda - נט

»Måske bør han fjernes osv.« Det vil sige: hvis Beeri, Oded og Chanani tælles blandt de otteogfyrre profeter, bliver der tre tilovers, og tre må fjernes til gengæld fra forfatteren til Halakhot Gedolots optælling. Derfor sagde læreren, at Barukh måske bør fjernes fra tallet, eftersom han selv vidnede om, at han ikke var profet. Det er, hvad han sagde: »Jeg er træt af at sukke, og hvile fandt jeg ikke« (Jirmejahu 45), som vi oversætter til aramæisk: »Og profeti fandt jeg ikke.« Sådan forklarede de også i midrashim; se dér efter deres orden: Barukh sagde: Hvorfor er jeg anderledes end alle profeternes disciple? Jehoshua tjente Moses osv. Se dér.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - ס

»Og vor far« til Barukh ben Nerijah bør også fjernes fra tallet, fordi hans profetier ikke er angivet. Det er allerede forklaret, at der ved disse otteogfyrre kræves dette: profeti, som ikke er skrevet ned, tælles ikke.[DA375401]

Jad Jehuda - סא

»Det samme gælder Serajah og Machsejah«: de skal heller ikke indgå i tallet, af samme grund. Dermed fjernes fire fra tallet i stedet for de tre, der tilføjes, og der mangler én i tallet otteogfyrre. Derfor slutter læreren straks nedenfor: »Den, der fuldender tallet« osv.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - סב

»Når læreren sagde osv.« Dér i Gemara (blad 15) siger de: »Profeter, og de kommer fra fire folk, og disse er de: [uløst: כר״י], Barukh, Serajah, Machsejah, Jirmejahu, Chilkijah, Chanamel og Shallum.«[DA375601] De indvendte: det går an, hvor det er udtrykkeligt angivet, men hvorfra har vi det om deres fædre? Svaret følger Ulla. For Ulla sagde:

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - סב - fortsat

Overalt hvor hans navn og hans fars navn forekommer blandt profeterne, ved man, at han er profet, søn af en profet osv. Rashi, velsignet være hans minde, skrev således: »Det går an med Jirmejahu og Chanamel, for der står: Chanamel, min farbrors søn, kom til mig ved Herrens ord. Barukh og Serajah — hvorfra ved vi det? De var Jirmejahus disciple. Om Barukh står der: Af sin mund læste han alle disse ord for mig, og jeg skrev på bogen efter ham. Om Serajah står der i Jirmejahus bog: Det ord, som Jirmejahu pålagde Serajah ben Machsejah osv. Vi lærer af profeternes disciple, at de var profeter, »hvor meget Guds ånd over Elisha« og Jehoshua, Moses' discipel osv.« Se dér. Læreren rejser den vanskelighed, at disse fire måske slet ikke var profeter; når læreren kalder dem profeter, betyder det egnede til profeti, som Tosafot forklarede ved Barukhs ord: »Hvile fandt jeg ikke«, som nævnt. Efter dette kan man sige, at Gemaras »det går an, hvor det er udtrykkeligt angivet« gælder [uløst: אדרי'], Jirmejahu og Chanamel, som var profeter. Om de øvrige forklares det, at de i hvert fald var egnede til profeti, fordi de var profeternes disciple, som Rashi forklarede, og som Barukh sagde: »Jeg er træt af at sukke.«[DA375602]

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - סג

»Eller også« var de profeter i en tid, for en stund, men under alle omstændigheder blev deres ord ikke skrevet ned, og det ville være passende at tælle dem blandt de otteogfyrre, som forklaret ovenfor. [DA375701]

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - סד

»Ligeledes Eldad og Medad«: også de otteogfyrre var ikke med i tallet, skønt Skriften siger om dem: »To

Tilbage til kapitlet i indholdet

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - סד - fortsat

mænd profeterede i lejren.« Det skyldes, at deres profeti ikke [mangler i kilden] — »se frem til, hvad der vil ske«.[DA375801]

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - סה

»Skulle du indvende«: [uløst: ח"כ], hvorfor talte vi da Ever med, når hans profeti ikke blev skrevet ned? Lad det ikke være en vanskelighed, for hans profeti blev skrevet ned, som det siges: »For i hans dage blev jorden delt.« Da han gav sin søn navn, profeterede han om folkenes udvælgelse osv. [DA375901]

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - סו

»Den, der fuldender tallet osv.« Det er allerede forklaret, at læreren tager Barukh osv., hans far, Serajah og Machsejah ud og sætter Beeri, Oded og Chanani ind i deres sted. Der mangler endnu én i tallet otteogfyrre. Derfor sagde han, at den, der fuldender tallet, er den gamle profet osv., som der står (1 Melakhim 13): »Og benævn Guds navn — kom fra Jehudah ved Herrens ord til Bet-El.«[DA376001] Det er profeten Iddo efter Rashis mening i vore læreres navn i Gemara, som nævnt. Han profeterede om ødelæggelsen af alteret i Bet-El, og den gamle profet, som fik ham til at vende tilbage fra vejen, føjede [uløst: לחש"כ?] til hans profeti: ødelæggelsen af offerhøjene i Shomrons byer.[DA376002] Som der står dér: »Det ord skal visselig ske, som han råbte ved Herrens ord mod alteret i Bet-El og mod alle offerhøjene i Shomrons byer.« Han var Jonatan ben Gershom, som læreren skrev længere fremme i Maamar Heqor Din, del 1, kapitel 23.

Em Kol Chaj — del II — kapitel 2

Joel Moshe: 1

Jad Jehuda: א · ב · ג · ד · ה · ו · ז · ח · ט · י · יא · יב · יג · יד · טו · טז · יז · יח · יט · כ

KLADDE · uafklaret

Joel Moshe - 1

»Jiskah« osv.: Der er 95 kræfter i helligheden, svarende til det store Sanhedrins 71, det lille Sanhedrins 23 og Shekhinah hos dem:95. Sara bliver ved atbash B-G-Ts; der er også 95 kræfter i urenheden, med talværdien Maadim, Mars. Det er »Malkahs far og Jiskahs far«: Hvert navn har værdien 95, svarende til de to nævnte slags kræfter.

Det gælder David, som er rødmusset. For at man ikke skulle sige, at det skyldes Maadim, urenhedens 95 kræfter, sagde han »med smukke øjne«. Jafeh, smuk, har værdien 95; øjne er Sanhedrin. Om dem står der »blandingen skal ikke mangle«, ligesom vin blandes én til tre. Her er én det lille Sanhedrin med Shekhinah, 24; tre gange 24 er 72, det store Sanhedrins 71 med Shekhinah. Overvej det nøje. Hemmeligheden i »lad kongen og Haman komme« er, at ha-melekh, kongen, har værdien 95, hellighedens kræfter, og Haman ligeledes 95, urenhedens kræfter. Derfor kom Ester, Saras datterdatter, hun som kaldtes Jiskah, som ovenfor. Hun havde 95 kræfter i helligheden for at

Rema fra Fano

Vi vender tilbage til Sara, vor moder, den dygtige kvinde, sin mands krone. Med rette kaldes hun Jiskah, fordi hun skuer ved den hellige ånd. De sagde, at Abraham stod efter hende i profeti. Derfor kom dette besøg til hende fra de to spejle, hvorfra alt syn kommer: Det lysende og det ikke lysende, som er han og hans domstol. Dermed »tog han sig af Sara«, paqad, for at give hende et passende råd, ligesom han sagde til månen, at den skulle formindske sig. Hun anerkendte med glæde dommen over sig og virkede med villige hænder som brudefører for sin tjenestepige Hagar. Hun gav hende til sin mand Abram som hustru, efter at de havde frigivet hende, som forklaret i afhandlingen Heqor Din, anden del, kapitel 23. Og dog var hendes kærlighed til ham stærk som døden, og en kvindes jalousi over for en anden kvindes lår hård som dødsriget.

Der er en lighed med solstrålen, som undertiden rammer jordkloden, der ved modstillingen ligger mellem solen og månen; da siges månen at være formørket. Også her led Sara stor smerte og tog imod den med kærlighed, fordi hun i sin visdom vidste, at skallen med rette kommer før frugten ved dens dannelse, og at de retfærdige begynder med lidelser og ender i ro.

Som løn for dette »tog han sig af Sara«, paqad, i betydningen omsorg, ligesom »du skal vide, at dit telt har fred, og se til

KLADDE · uafklaret · fortsat

Joel Moshe - 1 - fortsat

underkue Hamans 95 kræfter i urenheden.

»Lysende og ikke lysende« osv.: Det er vav og he i Navnet. Vav er det lysende spejl, he det ikke lysende. »Hun virkede med villige hænder« osv.: Billedet deroppe er følgende. Selv om vi udlægger to kanaler i Jesod, højre og venstre, og hvis dommen, »T-V«, får overtaget, suger urenheden næring fra venstre, er det ikke bogstaveligt: Hvad har halmen med kornet at gøre? Verden følger sin orden, så tilstrømningen går fra Jesod til Malkhut. Men når synden får overtaget, Gud forbyde det, hældes den gennem Metatron til nogah-skallen, gennem hemmeligheden »en tjenestepige, når hun arver sin frue«. Det er billedet af Hagar, nogah-skallen, som Sara selv gav tilstrømning. Dette er tilstrækkeligt.[DA376301]

»Som ligger imellem« osv.: Det betyder, at solen ligger inde i månen. Månen må gennembores og gøre plads til solen, så den kan passere igennem den. Det kaldes måneformørkelse og er en stor smerte for hende. Også Sara gav plads til, at tilstrømningen kunne gå igennem hende

KLADDE · uafklaret · fortsat

Joel Moshe - 1 - fortsat

og videre fra hende til Hagar.[DA376302]

»I betydningen omsorg« osv.: Se ovenfor, begyndelsen af afsnit 2 i første del af denne afhandling. »Det svarer til min sjæl skal fylde dem« osv.: Vanskeligheden er, at der burde stå »jeg vil fylde min sjæl«. Desuden:

Rema fra Fano - fortsat

din bolig«. Der står også »din ægtemand er din skaber«; her står tilsvarende paqad, tog sig af, og asah, gjorde. Den, som sørger for en andens gode og udfylder hans mangel, kaldes baal, ægtemand eller herre. Når omsorgen var til skade, klagede profeten: »Herre, vor Gud, andre herrer end du har hersket over os.« Det svarer til »min sjæl skal fylde dem«, efter vor udlægning i afhandlingen Ha-Nefesh.

KLADDE · uafklaret · fortsat

Joel Moshe - 1 - fortsat

Hvordan sagde han »jeg vil forfølge, indhente, dele bytte« og derefter »drage mit sværd«? Det er omvendt; rækkefølgen er tværtimod den modsatte. Man kan ikke sige, at »dele bytte« var før krigen, det som Farao i Egypten delte ud pr. hoved, som midrash siger. I så fald burde han først have sagt »jeg vil dele

KLADDE · uafklaret · fortsat

Joel Moshe - 1 - fortsat

bytte« og derefter »forfølge, indhente«.

Men som forklaret i manuskript: Shalal, bytte, har talværdien klippahs søjler. Det er »jeg vil dele bytte til Israel«; de er klippahs søjle. Derved skal min sjæl fylde dem; de får greb i min sjæl, som var i urenheden, og da kan jeg overvinde dem og drage sværdet: »Jeg vil drage mit sværd« osv. Det svarer til »andre herrer end du har hersket over os«: Når de har greb i urenheden, kaldes de herrer, som om de har samleje med dem. Anderledes når de er værdige: Da er »din ægtemand din skaber« osv. [DA376303]

Jad Jehuda - א

»Vi vender tilbage til Sara« osv.: Efter at vor lærer har forklaret de 48 profeter og syv profetinder, vender han tilbage til det, han begyndte med i afsnit 1: Den Hellige, velsignet være han, antydede Saras større visdom for hende, og det skete ved profeti. Han tilføjer, at hun netop derfor kaldes Jiskah osv., for at forklare verset »Herren tog sig af« osv.

Jad Jehuda - ב

»Hun skuer ved den hellige ånd«: Som der står i første kapitel af Megillah. Ved denne forklaring udlægges Jiskah som Sara. Hvorfor kaldes hun Jiskah? Fordi hun skuer ved den hellige ånd. Det er ordene »lyt til Saras stemme i alt, hvad hun siger til dig«. Rashi skrev, må hans minde være til velsignelse, i sin Torahkommentar til verset: »Lyt til hendes stemme« lærer os, at Abraham stod efter Sara i profeti.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - ג

»Fra to spejle«: Som der står i Tiqqunim: »Hvad så han?, יכוה, fra indvielse? Den Hellige, velsignet være han, og hans Shekhinah, som to ben: Havayah til højre, Adonaj til venstre? De er det lysende og det ikke lysende spejl.« Se dér. Meningen er Tiferet og Malkhut.[DA376601]

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - ד

»Hvorfra alt syn« og al profeti kommer. Hver profet modtog sin profeti fra den sefira, som var særegen for ham, »G-L«, fra denne sefira, men gennem disse spejle eller gennem denne særlige sefiras egne spejle.[DA376701]

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - ה

»Som er han og hans domstol«: Havayah og Malkhut. Det er osv.: Han og hans domstol tog sig af Sara ved profetisk at give hende et passende råd om at formindske sig, så hun kunne få fortjenesten at føde. Denne formindskelse bestod i, at Sara gav sin tjenestepige Hagar til Abraham, imod naturen. Verset lærer os her, at Saras egen prøvelse, »ti år?« før besøget, skete ved ordet fra ham, velsignet være han, og hans domstol. For Herren kendte »disse fortjenesters vej«, så hun skulle modtage det med kærlighed. Som løn for dette tog han sig af Sara, som vor lærer slutter lige nedenfor.[DA376801]

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - ו

Som han fra gammel tid sagde til månen, at hun skulle gøre sig mindre, »Ch-Sh-B, תתרא, til profetien?«, gennem dette, som forklaret i første del. [DA376901]

Jad Jehuda - ז

»Hun anerkendte« osv. og tog imod formindskelsen.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - ח

»Der er en lighed« osv.: At Sara gav Hagar til Abraham som hustru, ligner solens kreds, som undertiden rammer osv. Det forklares i astronomien, at jordens skygge forårsager måneformørkelsen. Når solen og månen står modsat og over for hinanden på én linje — den ene, som solen, over jorden, den anden under jorden — rammer solstrålen jorden, går videre og når mod den anden, månekloden. Derved bliver månen mørk. Det kan kun ske ved fuldmåne og ved de to lys' modstilling på én linje, kaldet formørkelsernes linje, som er midt i »dyrekredsens lære«.[DA377101]

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - ט

Den ligger ved modstillingen mellem solen og månen, som enhver, der studerer denne videnskab, ved; det hører ikke til her?[DA377201]

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - י

Man skal ikke sige, at månen lider skade i sin materie, »Sh-A-P?«. I sandhed er der ingen skade i månen; sådan skifter det blot for vore øjnes syn. [DA377301]

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - יא

Også her ved Abraham og Sara, som modtog »sønner, lysene, før M-Ch, forklaring 20«: Da de blev mindre imellem dem, »תשפעת?«, havde Sara allerede stor smerte, »og i hans hulrum, jalousi?«, Gud forbyde det. Derfor tog Sara imod smerten osv. med kærlighed, fordi hun vidste det i sin visdom. [DA377401]

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - יב

For »en retfærdig kvinde, du skal se til«: Ismaels fødsel, skallen, til Isaks nedstigning, frugten, for sådan er det i planternes natur [afvigende forbindelse].[DA377501]

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - יג

»Og at de skal være som de retfærdige?« osv.: Også af denne grund tog hun imod smerten med kærlighed, fordi hun vidste, at de retfærdige »מחלפן lidelser?« og ender i ro, som de sagde, må deres minde være til velsignelse. Derfor burde også hun

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - יג - fortsat

modtage smerten i håbet om noget godt. Sådan skete det: Som løn for, at hun tog imod med kærlighed, tog han sig af Sara.[DA377601]

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - יד

»I betydningen omsorg?«: Ovenfor, første del, kapitel 3, forklarer vor lærer alle betydninger af paqad. Han siger her, at selv om vi siger, at det skal betyde sin ligefremme betydning, omsorg, ligesom »jeg har visselig taget mig af«, »jeg åbnede, som stor dér« [brudt afslutning].[DA377701]

Jad Jehuda - טו

Som »du skal vide« osv., »og se til din bolig« (Job 5): Udtrykket betyder, at du skal føre tilsyn med dit husfolk.

Jad Jehuda - טז

Der står »din ægtemand er din skaber« (Esajas 54): Også bealajikh, din ægtemand, betyder omsorg, nemlig: Den, som fører tilsyn med dig, er din skaber. Tilsvarende her paqad, tog sig af, og asah, gjorde, som skrevet: »Herren tog sig af« og »han gjorde«.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - יז

»For de gør sig ledige?« osv.: Derfor forklarer vi bealajikh, din ægtemand, som omsorg: »For de gør sig ledige?« osv.[DA378001]

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - יח

»Når besøget var til skade« osv.: Vi finder også baal, herre, om omsorg til skade, som profeten sagde: »Andre herrer end du har hersket over os« (Esajas 26). »Og fra dem, vor lærer?, at stjernen, at de overmodige?, andre end du, fra hendes sefira at tage dem, som forholder sig til os til skade, beherskede os gennem hans drivere og når han dræber os?« [brudt forklaring]. Der er »intet behov?« for den anstrengte forklaring, fortolkerne skrev herom.[DA378101]

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - יט

»Som: Vil I herske, min sjæl?« Fortolkerne forklarede det som »min sjæl skal fyldes af dem«, hvilket er anstrengt. Men efter den nævnte vej? forklares »du skal fyldes — dem?« ligefremt: »Min sjæl skal fylde dem?« Og »ved hendes ånd, som pligten fra hendes sefira?, som modtager«, skal min sjæl fylde Israel for at gøre godt mod dem [brudt

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - יט - fortsat

afslutning].[DA378201]

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - כ

Efter det, vi forklarede, »som vi hyrede?«, forklaringen af dette vers i afhandlingen Ha-Nefesh? Se dér.[DA378301]

Tilbage til kapitlet i indholdet

Historisk register: Em Kol Chaj - II - Kapitel 2

Em Kol Chaj — del II — kapitel 3

Joel Moshe: 1

Jad Jehuda: א · ב · ג · ד · ה · ו · ז · ח · ט · י · יא · יב · יג · יד · טו

Joel Moshe - 1

Efter vor udlægning i afhandlingen Ha-Nefesh:

»I den skjulte visdom« osv.: Selv om profetien kommer fra Netsach og Hod, sandhedens profeter, sker alt dog gennem Binahs lys. De øvre fæller adskilles ikke. Derfor er dens grund i Chokhmah, og han sagde skjult visdom, for Chokhmah og Binah er de øvre fæller, som bekendt.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - א

»Efter vor sædvanlige forklaring« osv.: Fordi vor lærer i det foregående afsnit nævnte verset »andre herrer end du har hersket over os«, forklarer han også efter profetiernes vej verset »min herre, drømmen gælde dine hadere, og dens tydning dine fjender«, i drømmen (Første Kongebog 22?). I tilknytning hertil følger andre udlægninger i de næste afsnit, indtil han i afsnit 10 vender tilbage til stedet, hvor han afbrød, besøget hos Sara.[DA378701]

Rema fra Fano

Efter vor sædvanlige forklaring er profetierne i den øvre viden ikke bindende for det onde og det gode, før deres tids behov giver dem en billedlig handling efter de nedres gerninger og fuldender deres løn, som det følger nedenfor. Det er derfor klart og åbenbart, at det, Mikhajhu ben Jimlah profeterede om Akabs død — »disse har ingen herrer; lad hver vende hjem i fred« — blev overgivet på Sinai som et underfuldt glædesbudskab. Det skal under alle omstændigheder opfyldes: Når andre herrer end han, velsignet være han, ophæves og ikke længere hersker over Israels sjæle, vender alle skikkelser tilbage til deres forening i fred.

Alle profetier gik forud på Sinai. De vise sagde jo, at profeti kun hviler over én, som er vis, stærk og rig; nogle tilføjer høj af vækst. Alt svarer til det, som er forberedt i ham i den skjulte visdom, profetiens moder, som antydet i »vi bringer et vist hjerte«, ve-navi levav chokhmah. Ud over alle disse egenskaber kræves også, at de alle er fra Moses: Hvis profetien først blev overgivet fra Sinai til Moses og fra ham

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - ב

»For profetierne« osv.: Mens de er i hans enkle kraft, velsignet være han, før profetens syn åbenbares, tvinger de slet ikke det, der i fremtiden skal komme gennem dem, hverken det gode eller det onde. Sagen kan vendes fra ondt til godt eller fra godt til ondt. Men efter profetien er »sandhed om en anden ting« [brudt afslutning].[DA378801]

Jad Jehuda - ג

Indtil disse profetiers tidsbehov, for at føre dem fra mulighed til virkelighed, giver dem en billedlig handling i tydningen af det profetiske ord, åbenbaret for profeten på hans tid om menneskers anliggender. Da er det, som om sagen til dels er gået fra mulighed til virkelighed, og den opfyldes derefter. Se afhandlingen Heqor Din, fjerde del, kapitel 7 og 8, og det, vi skrev dér.

Jad Jehuda - ד

Som det følger nedenfor, slutningen af afsnit 5.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - ה

Efter dette forklares Mikhajhus profeti om Akabs død: »Jeg så hele

Rema fra Fano - fortsat

til de øvrige profeter, ja; ellers nej. En profet har ikke lov til at indføre noget nyt.

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - ה - fortsat

Israel spredt på bjergene som får uden hyrde. Herren sagde: Disse har

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - ה - fortsat

ingen herrer; lad hver vende hjem i fred.« Man må bestemt standse ved udtrykket »disse har ingen herrer«: Hvorfor udtalte profetien det ikke klart og med en tydeligere ordlyd? Se Ralbags forklaring, som fremfører noget om dette. Han mener, må hans minde være til velsignelse, at Mikhajhu selv ændrede ordene og af hensyn til kongemagten ikke ville sige klart, at Akab skulle dø i krigen.

Men det er fremmedartet at sige, at Mikhajhu ændrede profetiens ordlyd. Han havde jo allerede svoret: »Så sandt Herren lever: Det, Herren siger til mig, vil jeg tale.« Og Skriften siger udtrykkeligt: »Herren sagde: Disse har ingen herrer« osv. Efter Ralbags fremgangsmåde kan vi kun sige, at profetien fra begyndelsen kom til profeten i denne ordlyd, så han ikke behøvede at optræde frækt mod kongemagtens ære; »da han senere kom, A-L, ændrede ordlyden på grund af sin ed« [brudt forbindelse].[DA379101]

Også dette forekommer vor lærer anstrengt. Desuden er der endnu en vanskelighed ved profetien: Hvilken grund er der til at oplyse om folkets fred, »og kongen i hans fred«, for der var ikke fældet dom over folket? Derfor forekommer denne ordlyd vor lærer efter hans forudsætning: »Disse har ingen herrer; lad hver vende hjem i fred.«[DA379102]

Jad Jehuda - ו

Det blev overgivet på Sinai til Moses' profeti om de hellige sjæle, som falder i klippots smelteovn, at de skal vende tilbage i fred. Det er håbet for dagenes ende.

Jad Jehuda - ז

Når »disse har ingen herrer«, når den anden side og andre herrer end Herren, velsignet være han, ophæves.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - ח

De skal ikke længere herske over Israels sjæle som før, hvorom der blev sagt »andre herrer end du har

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - ח - fortsat

hersket over os« osv. i det foregående afsnit. Da er »G-M-J« også antydet her: Alle sjælenes skikkelser til deres hændelser. Efter dette gjorde profetien ikke Akabs død nødvendig, før profeten Mikhajhu kom. Denne profeti blev da fastlagt om Akab, og han gav den en billedlig handling, så det skulle opfyldes, at Akab døde.[DA379401]

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - ט

»Ved skikkelser«: »En ophøjet konge skrev, og hvor mange«; ligesom vor lærers forklaring af skikkelserne mange steder. Se dér.[DA379501]

Jad Jehuda - י

Det, vi sagde om Mikhajhus profeti, at den gik forud fra Sinai, skyldes, at sådan forholder det sig med alle profetier.

Jad Jehuda - יא

De vise sagde i kapitlet Ein Bein Ha-Muddar: Den Hellige, velsignet være han, lader kun sin Shekhinah hvile over én, som er stærk, rig, vis og ydmyg; og alle fra Moses, osv. Selv om den ligefremme betydning er, at vi lærer alle egenskaberne fra Moses, forklarer vor lærer meningen således: Hver og én må have sin profeti fra Moses, fra Sinai, som han slutter nedenfor.

Jad Jehuda - יב

Nogle tilføjer høj af vækst, som der står i kapitlet Ha-Matsnia.

Jad Jehuda - יג

»I den øvre visdom«: Sefiraen Chokhmah, profetiens moder. Selv om vi ovenfor, afsnit 2, sagde, at Tiferet og Malkhut er alt syn, er profetiens kilde dog Chokhmah, og fra hende går den til Tiferet og Malkhut.

Jad Jehuda - יד

Profetiens overgivelse.

Jad Jehuda - טו

»For en profet har ikke lov til at indføre noget nyt«: Som de sagde, må deres minde være til velsignelse, om »disse bud, som Herren talte gennem Moses«. Vor lærer forklarer det også om profetierne: De

Jad Jehuda - טו - fortsat

opstår ikke som noget nyt for alle profeter, men alene på den måde, hvorpå de allerede tidligere blev overgivet til Moses fra Sinai.

Tilbage til kapitlet i indholdet

Historisk register: Em Kol Chaj - II - Kapitel 3

Em Kol Chaj — del II — kapitel 4

Joel Moshe: 1

Jad Jehuda: א · ב · ג · ד · ה · ו · ז · ח · ט · י · יא · יב · יג · יד · טו · טז · יז

KLADDE · uafklaret

Joel Moshe - 1

»Indskrænker det, som ikke er udtrykkeligt nævnt« osv.: Det, som ikke nævnes udtrykkeligt, var ikke i den; det, som nævnes udtrykkeligt, var derimod i den. Det er tavlernes brudstykker, for tavlerne nævnes udtrykkeligt som værende i den: Tavlerne indbefatter tavlernes brudstykker. Raq, »undtagen«, indskrænker også, at der ikke var noget unævnt i den, for at medtage Torahbogen, som var i den. Den kaldes ligeledes udtrykkeligt nævnt, fordi bogstaverne på tavlerne og i Torahbogen er ens. Derfor kom to indskrænkninger; hver medtager noget, der lignede det udtrykkeligt nævnte i den. Også Torahbogen regnes som udtrykkeligt nævnt.

»Netop i Moses' dage«: Da havde han dette trin, og alle profeter profeterede kun gennem en kanal fra Moses. Anderledes før Moses fik dette trin: I Egypten talte han med

Rema fra Fano

Her lå muligheden for Mirjams fejl, da hun sagde: »Er det kun, blot gennem Moses, Herren har talt?« (Fjerde Mosebog 12, 2). Her er en indskrænkning efter en indskrænkning, som skal medtage mere. Tilsvarende: »Der er intet i arken undtagen de to tavler« (Første Kongebog 8, 9). De udlagde disse to indskrænkninger i første kapitel af Bava Batra (blad 14a): De medtager Torahbogen ved arkens side eller tavlernes brudstykker. [DA380301]

Enten siger verset: Der er ikke blot to tavler dér, men også noget andet sammen med dem. Eller også indskrænker »intet i arken« det, som ikke er nævnt udtrykkeligt. »Undtagen« indskrænker endnu en gang for at medtage mere inden for det udtrykkeligt nævntes grænser: Hele og brudte tavler. Eller tavlerne og Torahbogen, for både her og dér findes bestående bogstaver.

Også her er to indskrænkninger, for Mirjam sagde: »Er det kun, blot gennem Moses, Herren har talt?« (Fjerde Mosebog 12, 2). Talen hviler ikke over de øvrige profeter, undtagen gennem profetiens kanal, rodfæstet i Moses.

KLADDE · uafklaret · fortsat

Joel Moshe - 1 - fortsat

Mirjam og Aron. Selv om han medtog dette i ordet akh, »blot«, gentog og forklarede han det dog, »som H-L-L også hans hensigter, og K-P-B-B«, og forklarede derpå, ligesom Skriften gør sig den umage at skrive noget, som allerede følger af qal va-chomer.[DA380401]

»Ved mit navn Herren« osv.: Der stod »jeg viste mig for fædrene som El Shaddaj« osv.; anderledes med »ved mit navn Herren gjorde jeg mig ikke kendt for dem«, slet ikke, eftersom Moses endnu ikke var i verden, og alt afhænger af profetiens kanal. Det er det, der står her: »Hvis der er en profet iblandt jer, vil jeg, Herren, give mig til kende for ham i et syn«, gennem Moses' syn. Overvej det nøje.

Jad Jehuda - א

Det, vi sagde ved slutningen af det foregående afsnit — at profetierne må være fra Moses — gav Mirjam anledning til at fejle, for hun tænkte ikke sådan.

Jad Jehuda - ב

En indskrænkning efter en indskrænkning: Raq og akh.

Jad Jehuda - ג

»Tilsvarende intet i arken«: Vor lærer afbrød emnet for i tilknytning hertil at forklare disse indskrænkninger ved arken.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - ד

I første kapitel af Bava Batra om arken, Moses lavede, osv.: Der blev to håndsbredder tilbage i den, hvor Torahbogen lå, som skrevet: »Der er intet i arken undtagen de to stentavler, som Moses lagde dér på Horeb.« Hvad betyder »intet i arken undtagen«? En indskrænkning efter en indskrænkning; en sådan medtager altid mere, osv. Det er rabbi Meirs ord. Rabbi Jehudah siger osv.: »Dens søjler er anbragt, og ikke fra dens indre« [afvigende forbindelse]. Hvordan opfylder jeg da »intet i arken undtagen«? Det medtager tavlernes brudstykker, som ligger i arken.[DA380801]

Rema fra Fano - fortsat

»Blot gennem Moses talte Herren« indskrænker det til netop Moses' dage, efter at han havde fået del i dette trin, underfuldt i vore øjne. Dermed medtager Skriften det, som den derpå gentager og forklarer udtrykkeligt: At han før dette »også har talt gennem os«, i Egypten. Som skrevet »profetinden, Arons søster« (Anden Mosebog 15, 20); Moses var endnu ikke født.

Vi finder noget tilsvarende i Gemara: Selv om noget kan udledes ved qal va-chomer, slutning fra lettere til tungere, gør Skriften sig den umage også at anføre det. Mishnahens tanna medtager og forklarer ligeledes straks mange steder. På dette støttede Mirjam sin indvending, og Aron protesterede ikke, indtil den Hellige, velsignet være han, åbenbarede sig for dem og meddelte dem, at der ikke havde været fuldendt profeti i verden, før Moses kom. Der står »ved mit navn Herren gjorde jeg mig ikke kendt for dem« (Anden Mosebog 6, 3), end ikke for verdens fædre. Efter ham står der »jeg vil oprejse en profet for dem blandt deres brødre som dig« (Femte Mosebog 18, 18). Han gjorde ham til et forbillede for alle profeter i alle generationer: De skal kun profetere ud fra det, der blev overgivet på Sinai.

Jad Jehuda - ה

Enten er meningen med de to indskrænkninger, som medtager mere, at Skriften lærer os: Sig ikke, at alene to tavler var i arken; også Torahbogen eller tavlernes brudstykker var dér. Det er altså »der er ikke i arken alene blot to tavler«.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - ו

Eller også betyder »intet i arken«, at alt, som ikke nævnes udtrykkeligt her, udelukkes: Ud over de to udtrykkeligt nævnte tavler var der intet i arken. Derefter gentager han samme indskrænkning med raq, »undtagen«. Når indskrænkningerne fastholdes for de ikke nævnte ting, »Sh-A«, sker udvidelsen inden for det udtrykkeligt nævnte, tavlerne. Det siger, at ikke alene de hele tavler, men også de brudte lå dér. Rabbi Meir medtager Torahbogen, som er af samme art som tavlerne, for de er lige i de bestående bogstavers fortrin.[DA381001]

Jad Jehuda - ז

»Også her er to indskrænkninger«, dem vi

Jad Jehuda - ז - fortsat

nævnte hos Mirjam. Den ene indskrænkning udelukker de øvrige profeter fra selvstændig tale, for profeti og tale findes kun hos dem

Jad Jehuda - ח

gennem Moses' profetiske kanal. Den anden indskrænkning medtager profeterne før Moses med selvstændig tale: Deres profeti var ikke formidlet gennem Moses' profetiske kanal, for Moses var endnu ikke født. Efter dette mente Mirjam, at hendes og Arons profeti ikke var mindre end

Jad Jehuda - ח - fortsat

Moses', eftersom de allerede var profeter før hans fødsel, og deres profeti ikke afhang af hans.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - ט

Dermed kommer udvidelsen gennem den anden indskrænkning i det, Mirjam slutter med udtrykkeligt: »Herren har jo også talt gennem os.« Det vil sige: »Hos Mirjam, synet af talen gennem os alene«, før Moses blev født [afvigende forbindelse]. [DA381301]

Jad Jehuda - י

Som skrevet: »Mirjam, profetinden, Arons søster, tog.« De sagde, må deres minde være til velsignelse, i første kapitel af Sotah: Arons søster og ikke Moses' søster. Rav Amram sagde: Det lærer, at hun profeterede, mens hun var Arons søster, osv.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - יא

»Vi finder« osv.: Undr dig ikke over »Sh-K-H-K, gennem Moses talte Herren«, og at han igen forklarer det her; vi finder noget tilsvarende osv. [DA381501]

Jad Jehuda - יב

På dette, at hendes profeti var før Moses' fødsel, støttede Mirjam sin indvending: At hun var stor som Moses.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - יג

Han meddelte dem, at Mirjams indvending ud fra hendes profeti før Moses' fødsel ikke var nogen indvending; »og et svar er den i sagen« [afvigende led]. Også den profeti var nemlig ufuldendt. Før Moses var ingen profeti fuldendt, som skrevet: »Jeg

Tilbage til kapitlet i indholdet

Historisk register: Em Kol Chaj - II - Kapitel 4

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - יג - fortsat

viste mig for Abraham« osv.[DA381701]

Jad Jehuda - יד

»Ved mit navn Herren gjorde jeg mig ikke kendt for dem«: Deres profeti var ikke gennem det lysende spejl ved navnet Havayah, Tiferets egenskab, sådan som Moses' profeti var. Se det følgende afsnit om Moses' profetis fortrin.

Jad Jehuda - טו

»Efter ham står der« osv.: Endnu et bevis på, at Moses' profeti var fuldendt, og de øvrige profeters profetier grener sig ud fra den, er ordene »jeg vil oprejse en profet for dem« osv., »som dig«. Meningen er, at Moses skal være

Jad Jehuda - טז

et forbillede for alle profeter i alle generationer, hvis profeti alene er fra ham efter det,

Jad Jehuda - יז

som blev overgivet ham på Sinai, som ovenfor ved slutningen af det foregående afsnit.

Em Kol Chaj — del II — kapitel 5

Joel Moshe: 1

Jad Jehuda: 1

Trykt note: 1

KLADDE · uafklaret

Joel Moshe - 1

»Fra den tid, det blev til, var jeg dér«: Begyndelsesbogstaverne i me-et hejotah sham danner Moshe,[DA382403] for al profeti kommer fra Moses, som ovenfor. Dette er hemmeligheden i »at hans viden om fremtiden blev?«: Som den øverstes viden ikke afgør, »ikke således?« forpligter til det onde eller det gode, men kun gennem en billedlig

KLADDE · uafklaret

Rema fra Fano

Esajas forkynder og siger: »Fra den tid, det blev til, var jeg dér« (Esajas 48, 16). Hans skikkelses fødder stod på Sinai bjerg, fra den tid hans profeti var dér som ren mulighed, der intet afgjorde til godt eller til det modsatte. Dette er en stor fuldkommenhed hos Moses, vor lærer, fred være med ham: Hans viden om fremtiden blev uden afgørende tvang, sådan som vi på rette sted har forklaret om Guds viden. Hans erkendelse af det fremtidige skete

KLADDE · uafklaret · fortsat

Joel Moshe - 1 - fortsat

handling hernede, ved en god eller ond gerning af egen drift, således var Moses' profeti som ren mulighed, ikke virkeliggjort og endnu ikke afgørende; kun »det fremtidige — mennesket — at blive valgt i én af dem« [afvigende forbindelse]. [DA382401]

»Der står mund til mund« osv.: Talen gik ikke fra

KLADDE · uafklaret · fortsat

Joel Moshe - 1 - fortsat

Herren, velsignet være han, ned til Moses alene fra Malkhut, fra det ikke lysende spejl, men oppefra og ned fra Tiferet og Malkhut. Det er »mund«, Tiferet, til »mund«, Malkhut; derfra bredte profetien sig til Moses. Moses havde nemlig ikke kraft til at høre røsten fra Tiferet direkte til ham. Talen var fra Tiferet til Malkhut, og røsten blev af sig selv hørt hernede. Herom står »tale til ham« i hitpael.

»Hans munds kys« osv.: Pihu, hans mund, er Tiferet og Malkhut. Grunden til, at Moses' profeti måtte klædes fra den øvre mund, Tiferet, navnet Herren, til Malkhut, er forklaret hos Recanati i afsnittet Vaera. Hans ord er: »Det måtte også være fra Shekhinahs mund for at mildne røsten, for ingen kvindefødt kan bære den røst, der kommer fra det inderste.« Dermed bliver Rashis forklaring i Vayiqra sød: Det lærer, at den Hellige, velsignet være han, talte mellem sig selv og sig selv. Netop ordet etsem, selv, som i »ben af mine ben«; derefter nåede røsten Moses af sig selv. Se Zohar, Qedoshim, side 156.

»Se, du ligger« antyder, at han allerede lå. Men han døde jo først senere! Ved skrivningen af de otte vers lå han i det øjeblik »og i sin

KLADDE · uafklaret · fortsat

Rema fra Fano - fortsat

nemlig ved at skue det, som siden ville blive valgt. Ingen profetisk ytring eller tale gik forud i dette; derimod »skuer han Herrens skikkelse« (Fjerde Mosebog 12, 8). Det vil sige selve det billede, den Hellige, velsignet være han, ser af alt eksisterende uden for ham selv, også af fremtidige ting før deres tilblivelse. Moses fik del i at erkende det i dets klarhed. Som bekendt sker skuen kun oppefra og ned.

Der står »mund til mund taler jeg i ham« (samme sted); af »hans munds kys« i Højsangen 1, 2 erkender vi dette. Og der står »han hørte røsten tale til ham« (Fjerde Mosebog 7, 89). Som bekendt tilhører »tale«, middabber, hitpael-formen. »Og viser«[1] er et transitivt verbum, for denne røst og tale viste Moses det nævnte billede klart og uden gåder.[DA382301]

Man skal ikke rejse en indvending ud fra Herrens ord til Moses: »Se, du ligger hos dine fædre, og folket vil rejse sig« (Femte Mosebog 31, 16). Skriften knyttede nemlig meddelelsen til en profet, der lå: Moses profeterede og skrev med tårer om sin død og begravelse, mens han var afklædt den legemsdel, der består af elementerne; den var allerede død og begravet i virkeligheden. Heraf følger, at det nedre tselem og demut, billede og lighed, »som kom«, som vi nævnte i afhandlingen HaNefesh,[DA382302] var veget fra ham i den time, som udførligt forklaret i Heqor Din.

Heri er ingen billedlig handling, før profeten kommer i Herrens navn for at

KLADDE · uafklaret · fortsat

Joel Moshe - 1 - fortsat

døen«, idet det nedre demut og tselem veg fra ham. Se ovenfor i afhandlingen »Q-H«, anden del, kapitel 13. [DA382402]

»Heri er ingen billedlig handling«: Fordi han til dels var død, indtil en profet kommer, som virkelig lever kødets liv. Da bliver profetien virkeliggjort i egentlig forstand, for Moses' profeti var endnu ikke afgørende, som ovenfor. Det svarer til »og nu har Herren Gud sendt mig«: Nu går profetien fra mulighed til virkelighed gennem profetens tale. Det er pagten sluttet med læberne.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - 1

»Esajas forkynder« osv.: Vor lærer anførte Esajas' ord, kapitel 48: »Ikke fra begyndelsen har jeg talt i det skjulte; fra den tid, det blev til, var jeg dér, og nu har Herren Gud sendt mig, og hans ånd« osv., som bevis for det ovenfor i afsnit 3, »R«, sagte: At alle profetier gik forud på Sinai. Rashi forklarede det dér med henvisning til Midrash Tanchuma, således: »Ikke fra begyndelsen har jeg talt i det skjulte« — på Sinai. Profeten siger: Fra den tid, den sag, han taler om, blev til, var jeg dér. Heraf lærer vi, at alle profeter stod på Sinai; se dér.[DA382501]

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - 1 - fortsat

»Hans skikkelses fødder stod«: Fødderne af Esajas' øvre skikkelse, fred være med ham, stod på Sinai bjerg, mens hans profeti dér var som ren mulighed og endnu ikke forpligtede det fremtidige, hverken til godt eller ondt, som nævnt i afsnit 3. »L-t-m-b?«: Det vil sige til ondt.[DA382502]

»Dette er Moses'

KLADDE · uafklaret · fortsat

Rema fra Fano - fortsat

offentliggøre sin profeti, hvert ord til sin rette tid, mens han stadig lever kødets liv som alle på jorden. Da afgøres profetiens tydning med ret, retfærdighed og retskaffenhed på grundlag af menneskenes tale. Det svarer til »og nu har Herren Gud sendt mig, og hans ånd« (Esajas 48, 16): Det er hans vilje, som fastsætter, at den skal forkyndes gennem profeten til sin tid. Det er en pagt sluttet med læberne.

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - 1 - fortsat

fuldkommenhed«: I det foregående afsnit sagde vi, at hans profeti var fuldendt. Moses' virkeliggjorte profeti var som andre profeters profetier i mulighed, der ikke tvinger. Den var ikke som deres virkeliggjorte profetier, der tvinger. Dette regnes Moses til fuldkommenhed, fordi hans viden heri blev lig

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - 1 - fortsat

hans skabers viden, velsignet være han. Således er det nemlig med den omsluttendes viden, velsignet være han, som vi har forklaret i Heqor Din, del IV, »afsnit 9?«, og i afhandlingen HaMiddot, egenskab 4. Se dér ved ordene: Det er det, vi lærer: »Alt er forudset«; viden skuer valgets veje og intet andet, osv. Således erkendte Moses også fremtiden: Ved at skue det, det handlende menneske siden ville vælge sådan, skønt det kunne handle modsat.[DA382503]

»Ingen ytring eller profetisk tale gik forud« for Moses om dette. Ellers ville hans profeti tvinge, fordi den i nogen grad var gået ud af sin rene mulighed, som forklaret ovenfor i afsnit 3 og Heqor Din, del IV, kapitel 8.

»Det vil sige« osv.: »Han skuer Herrens skikkelse« betyder ikke den velsignede Guds skikkelse, Gud forbyde det, for Skriften siger »I så ingen skikkelse«. Meningen er billedet af de eksisterende ting: Moses så dem i det samme billede og på den samme måde, som Herren, velsignet være han, ser dem.

»Som bekendt sker skuen« osv.: Beviset for denne forklaring er ordet jabbit, han skuer, som netop betegner syn oppefra og ned. Det bemærkede de, må deres minde være til velsignelse, ved verset »sku dog mod himlen«. Det er, som vi sagde, at han skuer billedet af andre eksisterende ting. Hvis det ligefremt betød, at han så skikkelsen af Herren, velsignet være han, så at sige, ville synet være opad mod Herren, velsignet være han, og udtrykket jabbit ville ikke passe.

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - 1 - fortsat

»Der står mund til mund«: På denne måde forklarer vor lærer alt det, Herren, velsignet være han, svarede Mirjam: »Hvis der er en profet iblandt jer, giver jeg, Herren, mig til kende for ham i et syn; sådan er det ikke med min tjener Moses« osv., »mund til mund taler jeg i ham, og viser, uden gåder, og han skuer Herrens skikkelse«. Betydningen af »mund til mund« lærer vi af Højsangens »han skal kysse mig med sin munds kys«: Her menes Tiferet og Malkhut, som Zohar dér siger: Hvorfor pihu? Der burde stå pi! Men det skal medtage dem begge som ét, osv.; se dér. »Mund til mund taler jeg i ham« betyder: Jeg taler fra Tiferets mund til Malkhuts mund, og han, Moses, hører mig tale. Derved når talen ham i dens fulde klarhed; det er ikke, at jeg taler med ham.

»Der står« osv.: Således står også »han hørte røsten tale til ham«. Mem i middabber er vokaliseret med chiriq, ikke sheva, for formen tilhører hitpael. Det betyder, at røsten taler mellem sig selv og sig selv, mens Moses hører den af sig selv. Sådan forklarede Rashi også dér. Det er, som vi sagde, tale fra Tiferet til Malkhut. Der er ikke behov for Rashis forklaring dér, at det er af hensyn til den øverstes ære, man siger sådan.

»Og viser«: Ordet mar'eh i versets sidste del, »og viser, uden gåder«, er ikke et navneord, men et verbum, et transitivt verbum, som »efter alt, hvad jeg viser dig«. Meningen med »mund til mund taler jeg« er, at denne røst og tale fra mund til mund når

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - 1 - fortsat

ham og også viser ham det sande billede, uden gåder. Derigennem »skuer han Herrens skikkelse« osv.

»Man skal ikke indvende« mod vort udsagn om, at Moses' profeti ikke afgør, hvad Herren sagde til ham: »Se, du ligger hos dine fædre, og dette folk vil rejse sig« osv. Selv om han endnu ikke var død, kaldte han ham liggende. Heraf kunne det følge, at også hans profeti afgør: Så snart profetien og Herrens tale kom, var det, som om han allerede lå? Sådan er det med alle de øvrige profeters profetier, efter forklaringen ovenfor i afsnit 3 og Heqor Din, del IV, kapitel 8: Heri er nogen billedlig handling.

Men her er slet ingen indvending. Skriften mener ikke, at Herren meddelte Moses, at han skulle dø. Den knytter meddelelsen »og dette folk vil rejse sig« osv. til en liggende profet: Moses var på det tidspunkt allerede virkelig død og begravet, som straks skal forklares. Skriften meddeler, at denne profeti kom til Moses, efter at legemsdelen var død. Herren, velsignet være han, siger til Moses: Du ligger altså og er død, og dette folk vil rejse sig, osv.

»Moses profeterede og skrev« de otte vers fra »Moses døde« og frem med tårer, som kendt fra deres udsagn, må deres minde være til velsignelse.

»Han var afklædt« osv.: Forholdet var dette: Legemsdelen var allerede død og begravet i virkeligheden; det nedre tselem og demut var allerede veget fra ham. Fra denne side skrev han sandt »Moses døde«. Evnen til at skrive havde han fra det øvre tselem, som endnu opretholdt hans liv,

Tilbage til kapitlet i indholdet

Historisk register: Em Kol Chaj - II - Kapitel 5

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - 1 - fortsat

som vor lærer udførligt siger i Heqor Din, del IV, kapitel 12.

»Heri er ingen« billedlig handling i de profetier, som gik forud på Sinai, indtil den profet, der er beredt til denne profeti, kommer for at offentliggøre den til den rette tid, mens han endnu lever i legeme og kød. Da bliver offentliggørelsen efter profetens mundtlige tydning en billedlig handling for denne profeti, så den opfyldes. Anderledes med Herrens ord til Moses »se, du ligger«: Man kan ikke sige, at ytringen var en billedlig handling, efter at Moses allerede var død hvad legemsdelen angik. Moses' profeti afgør altså fortsat ikke, som vi sagde.

»Kødets liv«: Vor lærer bruger et versudtryk fra Ordsprogene. Det vil sige i kød og blod, i et egentligt legeme, ikke alene det øvre tselems liv, som hos Moses.

»Det svarer til og nu« osv. er afslutningen af det ovenfor anførte vers »fra den tid, det blev til« osv.: Fra profetien oprindeligt var på Sinai, var jeg dér; men nu er tiden, da »Herren Gud har sendt mig, og hans ånd«. Det vil sige: Hans vilje, velsignet være han, har sendt mig nu, fordi han ønsker, at netop nu skal være den rette tid for denne profeti. Således bestemmer han, velsignet være han, om alle profetier, at de skal forkyndes til deres time og tid gennem hans tjenere, de profeter, der er beredt dertil, og opfyldes efter deres tydning, for der er sluttet en pagt med læberne, som bekendt.

Trykt note - 1

(Fjerde Mosebog 12, 8)

Em Kol Chaj — del II — kapitel 6

Joel Moshe: 1

Jad Jehuda: 1

KLADDE · uafklaret

Joel Moshe - 1

»Den fremmede, som er i din midte« osv.: Efter den umiddelbare forståelse betyder det en forbandelse. Men profetien har i sandhed en god tydning, som han fortsætter med at forklare. Kun »i vore øjne« vendte den sig til ondt; Herren, velsignet være han, afgjorde og forpligtede ikke til én side, som ovenfor.[DA382901]

»Et forunderligt fald« osv.: De ovennævnte sjælevandringer fra dyr til plante og mineral. »Lots hustru« osv.: Fra hendes krop? Gederne slikker af hende, og det bliver levende; derefter vokser hun frem igen, altså en vandring til plante. Selv er hun en saltstøtte.

»For os er det godhed«: »Du skal synke lavere og lavere« er godt, som kommer i afsnit 8 og 9. »Som retfærdig proselyt«: Det er »åbn retfærdighedens porte for mig«, så jeg fra portproselyt bliver retfærdig proselyt. David var nemlig en ammonitisk proselyt og bad om at blive retfærdig proselyt. David var nemlig en ammonitisk proselyt og bad om at blive »retfærdig proselyt, hebraisk, og dér

Rema fra Fano

Tilsvarende siger du: »Den fremmede, som er i din midte, skal stige højere og højere over dig, mens du skal synke lavere og lavere« (Femte Mosebog 28, 43). Det er i sandhed et skræmmende udsagn, som truer med et forunderligt fald, som vi nævnte ovenfor. Lots hustru er et tegn på dette. For os er det dog den yderste godhed. Denne fremmede spiser nemlig selvdøde dyr af vor hånd. Hans plads er ved porten, og han helliger sig for at komme ind i vor lejr som retfærdig proselyt. Hans datters søn er egnet til at blive ypperstepræst: Han skal spise vort brød og bære vore klæder, som skrevet: »Han elsker den fremmede og giver ham brød og klæder« (Femte Mosebog 10, 18). Det er præstedømmets hemmelighed; indefra og udefra gives de ham, så hans døtres sønner får føde og klæder, som sagt.

Med førstefødselsretten vandt Jakob ret til dem, til at spise og klæde sig. Dette antydes i masora: Lilbosh, at klæde sig, forekommer to gange: »Og et klæde at klæde sig i« (Første Mosebog 28, 20); »at iklæde sig klæderne« (Tredje Mosebog 21, 10). Dette længtes Jakob efter, og han fik sit hjertes ønsker: Præstedømmet skal aldrig ophøre blandt hans efterkommeres efterkommere.

Desuden har Jakob og hans sønner kraft til at rense forræderes klæde, så det bliver egnet til at bære, som blandingen af arter i tsitsit og ligeledes i præsteklæderne. Det er forsætlige

KLADDE · uafklaret · fortsat

Joel Moshe - 1 - fortsat

ypperstepræst og almindelig præst« [afvigende forbindelse]. [DA382902]

»Desuden Jakob« osv.: Vanskeligheden er, hvorfor Jakob sagde »et beged at klæde sig i«, mens der ved proselytten står shamlah og ikke beged. Jakob har kraft til at hæve og rense klippot, der kaldes forræderes klæde. Det svarer til blandede arter i tsitsit: Gennem buddet om tsitsit sker en ophævelse for blandingens klippot. Også præsteklæderne indeholder blandede arter. Proselytten har derimod ikke denne kraft. Det er nok, at han flytter fra venstre til højre; shamlah er et udtryk for semol, venstre.

»Til fyrre år« osv.: Det er »og giver mig«: N-T-N, M. [DA382903] »Shamlah om Israels mængde«: Der står »til at spise den« osv., mens der ved Jakob står »et beged at klæde sig i«. »På den måde vi nævnte«: Ved proselytten ovenfor.

Jad Jehuda - 1

»Tilsvarende«: Som vi sagde i afsnit 3 og ved slutningen af det foregående afsnit, forpligter profetien, mens den er i den øverstes viden, ikke de fremtidige

Jad Jehuda - 1 - fortsat

ting, der skal komme gennem den, for dens indhold kan tydes på en anden måde. Således er det også med Torahens »den fremmede, som er i din midte« osv.: Efter den ligefremme betydning er det et skræmmende udsagn osv.; alligevel kan det tydes til godt, som straks kommer. Tilsvarende står i Midrash haNeelam: Alle forbandelserne i Mishneh Torah er løfter, osv.

»Et forunderligt fald«: At synke lavere og lavere gennem alle sjælevandringens former: Fra menneske til dyr, fra dyr til plante og fra plante til mineral. »Som vi nævnte«: Ovenfor i afsnit 1 af denne del; se dér. »Lots hustru«: Hun blev en

Rema fra Fano - fortsat

synder, der bliver som fortjenester. En proselyt, som gifter sig med en kvindelig proselyt, har derimod ikke kraft til at fjerne pletten. Derfor bruger teksten shamlah, klæde, om ham: Det er nok, at han flytter det fra venstre til højre. [DA382801]

Eller også sagde Jakob dette: »Og giver mig« betyder for min skyld: Brød at spise til den sultne og et klæde at bære til den, der behøver det. Måske forudså han mannaen, der blev givet hans sønner til fyrre år på én gang, som skrevet: »Se, jeg vil lade brød regne ned til jer« (Anden Mosebog 16, 4), til alle deres behov. Blot fordeles den ved nedfald og indsamling dag for dag. Også »et klæde at bære« er én gang til fyrre år, efter »dit klæde blev ikke slidt på dig«. Af samme grund bruger teksten netop beged om Jakob, hvis fortjeneste er stærk, og shamlah om Israels mængde, på den måde vi nævnte.

Jad Jehuda - 1 - fortsat

saltstøtte og sank fra menneskets trin til det nederste trin, mineralet. »For os«: Han vil tyde verset »den fremmede, som er i din midte« osv. omvendt, som antydning af den yderste godhed.

»Denne fremmede«: Den nævnte er en ger toshav, en fastboende fremmed, som har påtaget sig ikke at dyrke afguder. Om ham siger Torahen ved selvdøde dyr: »Giv det til den fremmede i dine porte, så han kan spise det.« Derfor kaldes han portproselyt, og ham taler vi om her. Derfor står ha-ger med bestemt he. Verset mener: Den kendte fremmede, ringe og foragtet, som først var portproselyt og spiste selvdøde dyr, og senere bliver retfærdig proselyt

Jad Jehuda - 1 - fortsat

for at være i din midte, skal stige osv., som forklares i næste afsnit. Efter dette udlægges verset til hans fortrin. »I din midte« er præcist, for årsagen til hans opstigning og anseelse er, at han kommer i din midte som retfærdig proselyt.

»Hans datters søn er egnet til at blive ypperstepræst«: Som kommer i næste afsnit. Vor lærer afbrød her emnet for at udlægge det tilknyttede. »Vort brød«: Først skal han spise afgifterne og tienderne; sine klæder skal han bære af den første uldklipning. »Det er præstedømmets hemmelighed«: Han elsker proselytten, idet dennes datters søn er egnet til at blive ypperstepræst.

Således står i Midrash Rabbah, Vayetse, ved verset »og giver mig brød at spise« osv.: Proselytten Aqilas spurgte rabbi Eliezer: Er hele proselyttens ros da det, der står, »han elsker den fremmede og giver ham brød og klæder«? Han svarede: Er det da ringe i dine øjne, det som den gamle kæmpede for, som

Jad Jehuda - 1 - fortsat

skrevet »og giver mig brød at spise og et klæde at bære«? Han rakte ham [svaret] med et siv. Aqilas gik ind til rabbi Jehoshua, som begyndte at berolige ham med ord: Brød er Torah, osv. Og mere endnu: De giver deres døtre til præster, og de bringer brændofre på alteret. En anden forklaring: Brød er skuebrødene, og klæde er præsteklæderne. Det gælder helligdommen; i områderne udenfor er brød challah, dejafgiften, og klæde den første uldklipning.

»Indefra og udefra«: Fra helligdommen og områderne udenfor gives ham brødet og klædet. »Jakob«: Hans kamp for dette i ordene »og giver mig brød at spise« osv. gjaldt udelukkende præstedømmet. Med førstefødselsretten, han købte af Esau, vandt han retten til gaverne og præsteklæderne, for før Torahens givelse blev tjenesten udført af de førstefødte. I ordene »og giver mig brød« osv. længtes Jakob efter, at præstedømmet aldrig skulle ophøre i hans afkom.

Jad Jehuda - 1 - fortsat

»At iklæde sig klæderne« står om ypperstepræsten i afsnittet Emor. Masora viser, at Jakob længtes efter præsteklæderne.

»Desuden« kan man her sige, at Jakob længtes efter at rense forræderes klæde, klippahs klædning, vævet af syndernes pletter, som bekendt. Det skulle være egnet til at bære, efter at angrebet var vasket bort ved omvendelsen, så forsætlige synder blev som fortjenester, og anklageren selv blev forsvarer, som forklaret i Heqor Din, del I, kapitel 14. Det er grunden til, at der ikke gælder noget forbud mod blandede arter i tsitsit og præsteklæder. Forbuddet mod shaatnez skal forhindre, at den anden sides andel blandes ind i den hellige side. Zohar forklarer, at hør, Kains offer, er fra utugtens og afgudsdyrkelsens side, mens uld, Abels offer, er fra den hellige side. Torahen forbød at blande dem.

Derfor tillader Torahen tværtimod blandingen i tsitsit og præsteklæder, som er bud og helt vendt mod ham, for at gøre anklageren til forsvarer. Dette antydes i den nævnte masora: »Et klæde at bære«. Jakob længtes efter at bære forræderes klæde, så anklageren blev forsvarer, ligesom »at iklæde sig klæderne«, præsteklæderne, indeholdt blandede arter af denne grund. Jakob måtte bede om dette, da han drog ud for at tage Labans datter til hustru. Han frygtede Labans urenhed, som klæbede til hende, og bad derfor om at rense den del af urenheden, der blev tilbage i hende, og føre den ind i helligheden. Dette stillede han ved siden af »og giver mig brød«, for brød er en betegnelse for en kvinde, som skrevet »undtagen brødet, han spiser«. Meningen er altså »og giver mig brød«, en kvinde fra Labans hus. Sådan forklarede også Rabbenu Bachja. »Et klæde at bære«: At rense forrædernes urenhed. Ordet beged, klæde, omfatter nemlig også begidah, forræderi. Dette lykkedes for ham og hans sønner, for de har kraft dertil.

»En proselyt derimod«: Om ham står brød og shamlah, klæde; også her menes renselse fra urenheden. Grunden til shamlah i stedet for beged er, at hans kraft ikke er tilstrækkelig til at fjerne

Tilbage til kapitlet i indholdet

Jad Jehuda - 1 - fortsat

pletten fra klædet og rense det helt, så »den uretfærdige forbereder, og den retfærdige skal bære«, efter at anklageren er gjort til forsvarer. Det er nok, at han flytter den tilbageblevne urenheds plet til en anden side: At gøre disse forsætlige synder som uforsætlige og føre dem fra »sted, den uretfærdiges sted«, venstre side, til højre side. Dér kan der let skaffes soning for dem. Derfor står beged ikke, men shamlah, som ikke plejer at blive iklædt, men at blive vendt fra side til side. [DA383001]

»Eller også«: Jakob bad om, at enhver, som behøvede brød og klæde, måtte nyde godt af hans fortjeneste. »Måske«: Hans bøn gjaldt ørkenens generation, så de i hans fortjeneste fik manna i alle de fyrre år i ørkenen og ikke manglede klæder i denne tid.

»På én gang«: Efter dette passer entalsordene brød og klæde godt. De antyder mannaen, ét brød til alle fyrre år, og klædet, ligeledes ét klæde til hver person gennem hele denne tid, som han slutter. Man behøver ikke sige, at det blot er sprogets almindelige brug af en samlet betegnelse.

»Til alle deres behov«: »Til jer« betyder til alle behov på én gang, til hele den tid, I behøver det. Blot fordeles den givne mængde dagligt ved nedfald og indsamling efter behovet. »Efter dit klæde« osv.: Vore lærere, må deres minde være til velsignelse, sagde i Pesiqta, at herlighedens skyer svøbte sig i dem, og de ikke blev slidt, og de voksede sammen med Israel, ligesom denne snegl: Jo mere den vokser, desto mere vokser dens hylster med den.

»Netop af samme grund«: At der ved Jakob står beged og ved Israel »dit shamlah«, er også efter den ovenfor nævnte forklaring ved proselytten. Jakob har stærk fortjeneste, og derfor står beged, som også antyder renselse af forrædere. Anderledes ved Israel, hvis fortjeneste ikke er så stor: Her står shamlah.

Historisk register: Em Kol Chaj - II - Kapitel 6

Em Kol Chaj — del II — kapitel 7

Joel Moshe: 1

Jad Jehuda: 1

Trykt note: 1 · 2

KLADDE · uafklaret

Joel Moshe - 1

»Fire opstigninger« osv.: Nemlig jaaleh, skal stige; alejkha, over dig; maalah, højere; maalah, højere. »Men enhver udnævnelse« osv.: Han får ikke kongemagten, men kan blive brøndopsynsmand eller have et andet overhovedembede undtagen kongemagten, som tilkommer Davids afkom.

»Også han« osv.: Jeremias var blandt Rahabs børnebørn, fra proselytter, ligesom Jonadab ben Rekhav var blandt Jitros efterkommere. »Hun udvidedes og drejede opad« osv. er et versudtryk hos Esajas. Han sagde rachavah, udvidedes, for at antyde Rahab. Rahab blev ikke uden grund forenet med Josva: Han førte det kostbare ud af det usle ved at lade otte præster, som var profeter fremstå af hende. Af samme grund blev Sippora forenet med Moses.[DA383301]

»Mere end seks hundrede tusind«: Som de sagde, må deres minde være til velsignelse: »Og den Hellige, velsignet være han, hans ord indtil over tres« [brudt citat]. Selv det

Rema fra Fano

I dette vers — »den fremmede, som er i din midte, skal stige højere og højere over dig« (Femte Mosebog 28, 43) — forklares fire opstigninger for portproselytten[1], som kommer for at blive retfærdig proselyt[2]. Den første, »skal stige«, har sin ligefremme betydning: At blive modtaget med et godt navn i Israels menighed. »Over dig, højere, højere«: Her er tre kroner. »Over dig« er kongedømmets krone, for herom står »du skal sætte en konge over dig«. Ikke at kongedømmet nogen sinde skulle ophøre i Davids hus, Gud forbyde det! Men enhver udnævnelse, du foretager, selv til brøndopsynsmand, må kun være blandt dine brødre; er hans mor af Israel, kalder vi ham »blandt dine brødre«.

»Højere« er præstedømmets krone til hans datters søn, ligesom hans mor, der fra begyndelsen er egnet til at indgå i præstedømmet, efter rabbi Elazar ben Jaakov i Mishnah, kapitlet Asarah Juchasin; eller endog efter rabbi Jose, når det allerede er sket. Herom fik Jonadab ben Rekhavs sønner det gode budskab gennem Jeremias. Også han er én af dem, blandt Rahabs døtres efterkommere. Hun blev gift med Josva, som bekendt, og »udvidedes og drejede opad« sammen med ham, som sagt, til et tegn og under for evigt.[DA383201]

KLADDE · uafklaret · fortsat

Joel Moshe - 1 - fortsat

betingede ord, han sagde til Moses, »jeg vil gøre dig til et stort folk«, blev opfyldt i hans afkom. »Shemajah og Avtaljon« var proselytters sønner.[DA383302]

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - 1

»Det forklares« osv.: Vor lærer vender tilbage til verset »den fremmede, som er i din midte« osv. Efter at have forklaret »i din midte« til hans fortrin i foregående afsnit forklarer han nu »skal stige, over dig, højere, højere«: Fire opstigninger, alle anvendt til godt, som følger. »For portproselytten« osv.: Som nævnt i foregående afsnit.

»Den første« af de fire opstigninger er »skal stige«: Ligefremt, at han modtages med et godt navn i Israel. Vor lærer forklarer de fire opstigninger i forhold til tannaens ord i Avot: Der er tre kroner, Torahens krone, præstedømmets krone og kongedømmets krone; det gode navns krone stiger over dem. Meningen er, at Torahens krone er det højeste trin, som de sagde, må deres minde være til velsignelse:

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - 1 - fortsat

En mamzer, der er Torahkyndig, går forud for en ulærd ypperstepræst. Præstedømmets krone er guddommelig og beskæftiger sig med Herrens tjeneste, den sande og evige lykke; den går derfor forud for og er mere værd end kongedømmets krone, som bevæger sig i politiske kneb og tidens tomheder, den indbildte lykke.

Det gode navns krone er

Rema fra Fano - fortsat

Hun var nemlig fra Herren givet ham til at lade otte præster, som var profeter fremstå af hende, ligesom Moses' ægteskab med Sippora skulle lade Rechavjah, Eliezers søn, alene frembringe mere end seks hundrede tusind. Ethvert ord til godt går nemlig ikke tilbage, selv om det er betinget. Tilsvarende var Ruts og Naamas ægteskaber til Israels kongedømmer. Det andet »højere« er Torahens krone, større end begge de andre. Se, Shemajah og Avtaljon står foran os i studiehuset som troværdige vidner.

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - 1 - fortsat

ikke en krone for sig, men en krone, som hver af de tre behøver. Uden den kan ingen løfte sin hånd, hverken en vismand, præst eller konge. Hvad er han værd, hvis han er en mand med dårligt rygte, som folket taler ondt om? Det er »stiger over dem«, sammen med hver enkelt. Vor lærer siger, at Skriften tilskrev proselytten disse kroner gennem de fire udtryk for opstigning. Om det gode navns almene

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - 1 - fortsat

krone, som alle øvrige kroner behøver, siger den »skal stige«: Hans gode navn gennem gode og ædle fortrin og egenskaber stiger og breder sig i Israels menighed. Den, som har dette, er bestemt kommet for Himlens skyld for at søge tilflugt under Shekhinahs vinger, uden nogen anden hensigt. Derefter opregner verset de øvrige tre kroner nedefra og op for at fremhæve proselyttens anseelse efter formen ikke blot dette, men endnu mere.

»Over dig« i verset er kongedømmets krone, for også om den står »over dig«. Det betyder ikke, at proselytten er egnet til eller kan lykkes med kongemagten; det er umuligt, for kongedømmet vil aldrig ophøre i Davids afkom. Rambam skriver i første kapitel af Hilkhot Melakhim: »Kongerne af Davids hus er dem, som består for evigt, som skrevet: Din trone skal stå fast for evigt.« »Over dig« betegner derimod andre myndighedsposter, der ligner kongedømmet.

Som der står i Asarah Juchasin: Rav Josef sagde: Vi har lært »du skal sætte en konge over dig blandt dine brødre«. Alle udnævnelser, du foretager, må kun være blandt dine brødre. Rav Adda bar Ahavah sagde til ham: Selv hvis blot hans mor er af Israel, kalder vi ham »blandt dine brødre«. I Vesten udnævner vi ikke engang en tilsynsførende for mål af dem; i Vesten ikke engang en brøndopsynsmand, osv. Verset betyder her: »Den fremmede, som er i din midte«, det vil sige en, der gifter sig med en

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - 1 - fortsat

israelitisk kvinde. Sønnen, han får, hvis mor er af Israel, kalder vi »i din midte«; han kan stige »over dig« til myndighedsposter og udnævnelser, om hvilke der står »du skal sætte over dig«. »Ligesom hans mor«: Sønnens mor, som er israelitisk.

»Efter rabbi Elazar ben Jaakov«: I Mishnah dér siger han: En proselyt, der gifter sig med en israelitisk kvinde, har en datter, der er egnet til præsteægteskab. Men hvis han gifter sig med en kvindelig proselyt, er hans datter uegnet. Dette gælder både proselytter og frigivne slaver, selv indtil ti generationer, indtil deres mor er af Israel. Rabbi Jose siger: Selv hvis en proselyt gifter sig med en kvindelig proselyt, er hans datter egnet til præsteægteskab.

I Gemara dér sagde Rav Nachman: Huna sagde til mig: Kommer han for at spørge til råds, vejleder man efter rabbi Elazar ben Jaakov. Har han allerede indgået ægteskabet, »tager man ikke ham fra ham«, efter rabbi Jose.[DA383401] Rashi forklarer: Hvis en præst har giftet sig med datteren af en proselyt, der er gift med en kvindelig proselyt, skiller man hende ikke fra ham. Vor lærer siger, at verset taler om en proselyt gift med en israelitisk kvinde, som fødte ham en datter; en præst gifter sig fra begyndelsen tilladt med hende, efter rabbi Elazar ben Jaakov, og hendes søn stiger til præstedømmet. Eller verset taler endog om en proselyt gift med en kvindelig proselyt, hvis datter en præst allerede har giftet sig

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - 1 - fortsat

med. Hun skilles ikke fra ham, efter rabbi Jose, og sønnen, han får med hende, stiger til præstedømmet.

»Herom fik Jonadab ben Rekhavs sønner det gode budskab«: De var proselytter blandt Jitros efterkommere, som Sifre siger. De fik det budskab, at deres døtre ville blive gift ind i præstedømmet, som Skriften siger: »Derfor siger Herren Hærskarers Gud, Israels Gud: Jonadab ben Rekhav skal aldrig mangle en mand, som står for mit ansigt alle dage« (Jeremias 35). Sifre udlægger det dér om deres døtre, som skal blive gift med præster, og deres efterkommeres sønner skal bringe ofre på alteret. »Også han«, Jeremias, er som én af Jonadabs sønner, fordi også han er præst og blandt de otte profeter, som var præster, der udgik fra Rahabs døtres efterkommere. Hun blev gift med Josva, som står i Gemara, første kapitel af Megillah. »Hun udvidedes og drejede opad med ham«, Josva, til præstedømmets krones trin.

»Hun var fra Herren givet ham«: For at føre det kostbare ud af det usle og lade otte præster, som var profeter fremstå af hende. Således var også Moses' ægteskab med Sippora fra Herren, for at lade mere end seks hundrede tusind fremstå blandt hans efterkommere. I første kapitel af Berakhot sagde rabbi Jochanan i rabbi Joses navn: Ethvert ord, der er udgået fra den Helliges mund, velsignet være han, til godt, selv betinget, har han ikke taget tilbage. Hvorfra ved vi det? Fra Moses, vor lærer, som skrevet: »Lad mig, så jeg kan tilintetgøre dem og gøre dig til et stort folk.« Selv om Moses bad om barmhjertighed i sagen, og den blev ophævet, opfyldte han alligevel løftet i hans afkom, som skrevet: »Moses' sønner var Gershom og Eliezer; Eliezers sønner var Rechavjah, overhovedet« osv., »Rechavjahs sønner blev overordentlig talrige« osv. Rav Josef lærte: Mere end seks hundrede tusind. Det udledes af samme ord for at blive talrig: Her står

Tilbage til kapitlet i indholdet

Historisk register: Em Kol Chaj - II - Kapitel 7

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - 1 - fortsat

»blev overordentlig talrige«, og dér »de var frugtbare, vrimlede og blev talrige«.

»Ligesom Ruts« ægteskab med Boaz og Naamas med kong Salomon var fra Herren for gennem dem at rejse Israels kongedømme. Det andet »højere« i verset antyder Torahens krone: Proselytten i din midte får del i at udbrede Torah i Israel, som der også siges om Jonadab ben Rekhav efter én opfattelse. »Større end begge«: End præstedømmets og kongedømmets kroner; i verset er hvert senere led mere kært, som nævnt. »Se, Shemajah og Avtaljon«: De var proselytter blandt Sankerivs efterkommere, troværdige vidner om dette, idet de fik del i at være traditionens overleverere og den modtagne læres vise, som bekendt.

Trykt note - 1

Ramban, afsnittet Jitro: »Og den fremmede i dine porte« (Anden Mosebog 20, 10). Efter den ligefremme betydning er portproselytten altid en ger toshav, en fastboende fremmed, som er kommet for at bo i vor bys porte og har påtaget sig Noas sønners syv bud. Han kaldes »den fremmede, der spiser selvdøde dyr« (Avodah Zarah 64b), om hvem Skriften siger »giv det til den fremmede i dine porte, så han kan spise det« (Femte Mosebog 14, 21), osv.

Trykt note - 2

Ramban, afsnittet Jitro, samme sted: »Din trælkvindes søn og den fremmede skal få hvile« (Anden Mosebog 23, 12). Efter den ligefremme betydning betegner »din trælkvindes søn og den fremmede skal få hvile« en retfærdig proselyt, som er blevet jøde og har vendt sig til vor Torah. Han blev påbudt sabbatten og ligeledes alle de øvrige bud, som sagt: »Én Torah og én retsregel skal gælde for jer og den fremmede, der bor hos jer« (Fjerde Mosebog 15, 16); »[én bestemmelse skal gælde for jer] og for den fremmede og landets indfødte« (Fjerde Mosebog 9, 14).

Em Kol Chaj — del II — kapitel 8

Joel Moshe: 1

Jad Jehuda: 1

KLADDE · uafklaret

Joel Moshe - 1

»Og du, hellige« osv.: Nu forklarer han versets slutning, »og du skal synke lavere og lavere«. Ordet nedstigning er ikke nedsættende, men betyder, at de stiger ned for at hellige land og gader. »For dette« osv. er Sinai-bjergene.

»For dem, som kender dets hemmelighed« osv.: Denne indledning har vi allerede gengivet ovenfor. Dens hovedsted er ovenfor i afhandlingen »Ch-H«, del I, kapitel 2, Zohars udsagn til Højsangen om »Shekhems vogter«, som vogter hende mod Shekhem, dem, der kaster åget af sig, osv. [DA383901]

»På jorden« osv.: Alle synagoger skal plantes i Israels land, »og min værdi?«, på jorden. »Lavere, lavere« er Gehinnom, for »matah matah, N-J-Ch-T, N-H som grundvolde« skal stige ned til Gehinnom for at hellige det, så det føjes til Edens haves område, som ovenfor.[DA383902]

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - 1

»Og du« osv.: Vor lærer forklarede i de foregående

Rema fra Fano

Og du, hellige, skal stige ned for at hellige land og gader, som i »Herren steg ned på Sinai bjerg«. For både dette bjerg og alle synagoger og studiehuse uden for landet skal engang plantes i Israels land. Den, der under bønnen vender øjnene nedad og hjertet opad, bliver et billede af »Herren din Guds øjne er altid på det«, for dem, som kender dets hemmelighed. Det samme gælder, af samme grund, præsterne og folket, når hænderne løftes.

Dermed falder rabbi Jochanans undren over de gamle i Babylon til ro, i Berakhot, blad 8a. Når de kommer tidligt og sent til synagogen, gælder netop det sagte »for at jeres dage skal blive mange på jorden«. Sådan forklarede de os det, og det er rigtigt.

»Lavere, lavere« er Gehinnom og dets nederste etage, som de vise udlagde ved verset »de onde skal vende tilbage til dødsriget«, li-sheolah: Lamed i begyndelsen og he i slutningen. Fra rabbi Chanina i kapitlet HaZahav, Bava Metsia, blad 58b, vides det, at alle stiger derned, selv helt retfærdige, for at rense og hellige det, som vi forklarede i Heqor Din; dvæl ved det. Vi har flere underfulde og dybe forklaringer af dette vers med samme hensigt, som vi straks vil antyde. Dette er tilstrækkeligt til det, vi her ønsker.

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - 1 - fortsat

afsnit versets begyndelse, »den fremmede i din midte« osv., til fortrin. Her vil han også forklare slutningen, »og du skal synke lavere og lavere«, til godt: Du skal stige ned for at hellige synagoger og studiehuse uden for landet, antydet i ordet matah, nedenfor, som straks kommer.

»Hellige«: Israel, om hvem det siges »I skal være hellige, for jeg er hellig«: Som jeg er hellig, skal også du være hellig. »Som Herren steg ned på Sinai bjerg«: Det var for at hellige bjerget. Der står steg ned om Herrens hellighed, som steg ned på det; også her »skal du stige ned« med din hellighed. Det gælder synagogerne uden for landet: At hellige også dem som Sinai bjerg.

»For Sinai bjerg og alle synagoger« osv.: I Gemara, kapitlet Benei haIr, lærer rabbi Elazar haKappar: Synagoger og studiehuse uden for landet skal engang fæstnes i Israels land, som skrevet: »Som Tabor blandt bjergene og Karmel ved havet skal han komme.« Her er en qal va-chomer: Tabor og Karmel

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - 1 - fortsat

kom kun for en stund for at lære Torah og blev fæstnet i Israels land. Så meget mere gælder det synagoger og studiehuse, hvor man læser og udbreder hele Torahen; se dér. Sinai bjerg selv følger med endnu stærkere grund af Tabor og Karmel.

»Den, der vender øjnene« osv.: I Jevamot, kapitel 12, sad rabbi Chijja og rabbi Shimon bar Rabbi. Den ene begyndte: Den, der beder, skal vende øjnene nedad, som skrevet »mine øjne og mit hjerte skal være dér alle dage«. Den anden sagde: Den bedende skal rette hjertet opad, som skrevet »lad os løfte vort hjerte med hænderne til Gud i himlen«. Da kom rabbi Jishmael, rabbi Joses søn, hen til dem og spurgte: Hvad beskæftiger I jer med? De svarede: Bøn. Han sagde: Således sagde min far: Den bedende skal vende øjnene nedad og hjertet opad, så begge disse skriftsteder opfyldes.

Rashi forklarer: Øjnene nedad, mod Israels land, fordi Shekhinah er dér, som skrevet »mine øjne og mit hjerte skal være dér alle dage«; se de halakhiske afgørelser. Vi ser med egne øjne, at selv om »øjnene nedad« kun kan forklares som Rashi gør, mod Israels land, som bevisverset også viser, er det stadig svært at forstå, hvordan denne betydning ligger i udtrykket »øjnene nedad«. Derfor mener vor lærer, at det bygger på det nævnte: Synagogerne uden for landet skal plantes i Israels land. Derfor skal den, som vender øjnene nedad, se sig selv, som om han nu står i Israels land.

Han forklarer desuden »hjertet opad« om det øvre land, Malkhut, som hensigten under bønnen skal rettes mod, fordi al tilstrømning og alle velsignelser kommer gennem hende, »som hanner og som nævnt?«, som forklaret mange steder i Zohar. [DA384001] Enhver, som vender øjnene nedad og hjertet opad med disse hensigter, bliver altså et billede af Israels lands fortrin: »Herren din Guds øjne er altid på det«. Den ligefremme betydning angår det nedre Israels land; hemmeligheden er det øvre land, Malkhuts egenskab. Zohar til Højsangen siger: Det er hannens skik altid at holde sin hun foran sig for at se til hende, osv. Det er »Herren din Guds øjne er på det«, »så hun ikke viger fra forstanden et eneste øjeblik?« osv.; se dér. [DA384002] Efter alt dette siger verset her: Du skal

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - 1 - fortsat

stige ned med helligheden i dine øjne, der ser nedad, for at hellige synagoger og studiehuse uden for landet med Israels lands hellighed.

»Det samme gælder«: Præsterne og folket skal ikke se på hinanden, mens hænderne løftes, men vende øjnene nedad, som afgørelserne siger. »Af samme grund«: For at rette hensigten mod Israels land hernede og deroppe mod Malkhuts egenskab, som skrevet »således skal I velsigne Israels sønner«. Det antyder Malkhuts egenskab, kaldet koh, således, som Zohar siger; se også Recanati dér. Derfor siger vor lærer, at både den velsignende og den velsignede skal rette sit hjerte.

»Dermed« osv.: I første kapitel af Berakhot sagde man til rabbi Jochanan: Der er gamle i Babylon. Han undrede sig: »For at jeres og jeres sønners dage skal blive mange på jorden« står der, altså ikke uden for landet! Da de sagde, at de kommer tidligt og sent til synagogen, sagde han: Det er det, der gavner dem. Således sagde rabbi Jehoshua ben Levi til sine sønner: Gå tidligt og sent ind i synagogen, så jeres liv bliver langt. Rabbi Acha, rabbi Chaninas søn, sagde: Hvilket skriftsted? »Lykkelig den, der hører mig og våger ved mine døre dag efter dag« osv.; bagefter står »den, der finder mig, finder liv«.

Umiddelbart er det svært at forstå, hvorfor rabbi Jochanans undren faldt til ro. Der står jo stadig »på jorden«! Og hvorfor skulle netop dette bud forlænge livet mere end andre bud? Derfor siger vor lærer, at synagogernes nævnte fortrin, at de skal plantes i Israels land, ganske rigtigt får undren til at falde til ro. Ved dette bud om at våge ved synagogens døre dagligt hjælper mennesket med at hellige den med Israels lands hellighed. Dermed er han »på jorden« og finder liv.

»Det er rigtigt«: Jeg har også set vor lærer Maharsha, Shmuel Eidels, forklare det sådan i sine fornyelser til aggadot; se dér. »Lavere, lavere er Gehinnom«: Vor lærer forklarer også versets andet matah til fortrin. Du skal stige ned til Gehinnom for at rense og hellige det. »Dets nederste etage«: Derfor gentages matah matah. Selv om han allerede udlagde det første om synagogerne uden for landet, knyttede han det også til slutningen.

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - 1 - fortsat

»Som de udlagde«: I Midrash Rabbah sagde rabbi Nechemjah: Ethvert ord, der ikke får lamed i begyndelsen, får he i slutningen, såsom qarnah, til hornet; hadomah, til fodskamlen; seirah?, til Seir. De indvendte: Men der står »de onde skal vende tilbage li-sheolah«! Rabbi Abba sagde: Til dødsrigets nederste etage.[DA384003]

»For at rense det«: Formålet med nedstigningen er,

Tilbage til kapitlet i indholdet

Historisk register: Em Kol Chaj - II - Kapitel 8

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - 1 - fortsat

at de retfærdige stiger ned til Gehinnom for at rense og hellige det, som sagt i Heqor Din, del III, kapitel 2; se dér også del V, kapitel 5. »Straks«: I det følgende afsnit. »Det, vi her ønsker«: Det, vor udlægning i afsnit 3, 4 og 5 behøver: Profetierne, som de var i mulighed på Sinai, kan tydes til godt, selv om deres ligefremme betydning peger mod ondt.

Em Kol Chaj — del II — kapitel 9

Joel Moshe: 1

Jad Jehuda: 1

KLADDE · uafklaret

Joel Moshe - 1

»Nedefra og op«: Ved forståelsen af dette forekommer en indledning fra Pelach haRimmon, begyndelsen af port 26, mig passende: Forklaringen af direkte lys og tilbagevendende lys. »Direkte lys«: Af Malkhut bliver Keter, af Jesod Chokhmah, af Hod Binah, af Netsach Gedullah, og Tiferet bliver Gevurah. De fem sidste bliver altså de fem første. De fem første, Keter, Chokhmah, Binah, Gedullah og Gevurah, bliver Malkhut, Jesod, Hod, Netsach og Tiferet.[DA384301]

Således siger »P-R«, port 8: De fem første i det direkte lys svarer til de fem sidste i det tilbagevendende lys; tankens begyndelse er handlingens ende. Forklaringen er, at direkte lys er tanke, og

KLADDE · uafklaret

Rema fra Fano

Også Zakarias profeterede om templets ødelæggelse: »Åbn dine døre, Libanon, så ild kan fortære dine cedre« (Zakarias 11, 1). Oprindeligt er det blot meddelelsen om den genoprettelse, vi håber på ved dagenes ende, gennem en vækkelse, der stiger nedefra og op. Det er Shekhinahs ord, når hun læner sig til sin elskede. Hendes flammer er længslens flammer efter den sande tjeneste, efter at knytte sig til ham, som vi antydede ved månen. Det øvre Libanon skal åbnes for hende; hun er tankens begyndelse.[DA384201] Hendes fortæring af Libanons cedre er handlingens hemmelighed, når tilværelserne vender tilbage til deres hylster, som i »fra den spisende kom føde« (Dommerbogen 14, 14). Tanken begynder nemlig deroppe og ender hernede, mens handlingen går modsat.

Heraf forstår vi, at handlingens begyndelse er tankens ende. For ingen af

KLADDE · uafklaret · fortsat

Joel Moshe - 1 - fortsat

tilbagevendende lys er handling, vækkelsen hernedefra. Det er tilbagevendende lys nedefra og op; det, som er begyndelse i det ene, er ende i det andet. Det er »åbn dine døre, Libanon«: De første skal indbefatte de sidste.[DA384302]

»Som fra den spisende kom føde«: Grenen skal vende tilbage til roden. Yderligere i afhandlingen »Q-H«, del II, kapitel 17. Også her skal de sidste indbefattes i de første.[DA384303]

»Den begynder deroppe« osv.: Det direkte lys har Keter som begyndelse deroppe og sin ende, Gevurah, hernede. Handlingen, det tilbagevendende lys, er modsat: Malkhut, som bliver Keter, er hernede, og

KLADDE · uafklaret · fortsat

Joel Moshe - 1 - fortsat

Tiferet, som bliver Gevurah, er deroppe. Handlingens begyndelse er altså dér, hvor de fem sidste begynder, og de fem første slutter. Hverken handling eller tanke kan dog betegnes med ordet ende, for hans storhed, velsignet være han, har hverken grænse eller ende; det betyder formål. Hele dette kapitel skal vise, at Zakarias' profeti indeholder intet ondt, men godt, ligesom »du skal stige længere ned« ovenfor.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - 1

»Også Zakarias« osv.: Efter vor udlægning om

KLADDE · uafklaret · fortsat

Rema fra Fano - fortsat

dem kan ende betegnes andet end i betydningen formålsårsag, for »herredømmets vækst og freden har ingen ende« (Esajas 9, 6). Ved slutningen af den nævnte afhandlings anden del antydede vi en meget ophøjet, dyb udlægning af verset »jeg vil lade syv tusind blive tilbage i Israel« (Første Kongebog 19, 18). Den følger i sandhed denne hensigt, blandt de profetier, hvis mening ikke blev åbenbaret, og hvis tydning fulgte deres sted. I afhandlingen Gur Arjeh har vi desuden en særdeles underfuld forklaring til lovprisning af verset »se, jeg vil fortsat handle underfuldt med dette folk« osv. (Esajas 29, 14). Herefter kan det skjulte læres af det udtrykkelige.

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - 1 - fortsat

profetiers tydning, mens de endnu er i mulighed på Sinai, kan også Zakarias' profeti »åbn dine døre, Libanon« osv., kapitel 11, tydes. Her profeterede han om templets ødelæggelse, men efter dens forudgående tilstedeværelse som mulighed på Sinai kan den tydes til godt. Oprindeligt, før Zakarias kom, fra den tid hans profeti var dér på Sinai, meddelte den blot den almene genoprettelse ved dagenes ende gennem de nedres vækkelse, som stiger opad. Ved dens kraft vender alle tilværelser tilbage til deres hylster og

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - 1 - fortsat

rod. Også de hellige, udstrømmede sefirot vender tilbage til udstrømmerens rene kraft, velsignet og ophøjet være han.

Derfor lyder profetien »åbn dine døre, Libanon«. Det er Shekhinah, Malkhuts egenskab, som taler til den øvre Keter, kaldet Libanon, som bekendt: Åbn dine døre, så ild kan fortære dine cedre. Det er de øvrige sefirot, velsignet være han, som har deres årsag i den og kaldes Libanons cedre; se Pardes, porten om betegnelserne. Meningen er: Åbn dine døre for de øvrige sefirot, og din store ild skal fortære dem. Hold ikke din hånd tilbage fra at opsluge dem, for de vender tilbage til dig. Zakarias modtog denne profeti virkeliggjort efter sin egen tid som antydning af templets ødelæggelse, sådan som også Mikhajhu ben Jimlahs profeti blev forklaret ovenfor i afsnit 3 og Esajas' i afsnit 5.

»Hun læner sig til sin elskede« osv.: Grunden til Shekhinahs ord er, at hele hendes stræben og længsel gælder virkelig at knytte sig til Tiferet, hendes elskede, sådan som hun var betroet ham før tildækningerne?, som vi antydede ved månen ovenfor, del I, afsnit 20?. Selv om Shekhinah kun

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - 1 - fortsat

søger foreningen med Tiferet, sker dette først ved dagenes ende, når alle udstrømmede vender tilbage til deres udstrømmer, velsignet være han. Derfor siger hun til den første udstrømmede, den øvre Keter: »Åbn, Libanon« osv., for sådan skal han i fremtiden åbne sig for Shekhinah i dette forhold. [DA384401]

»Han er tankens begyndelse« i Atsilut, fordi han er den første. »Fortæringen af Libanons cedre«, når sefirot vender tilbage til deres udstrømmer, er handlingens ende i Asijahs verden, for verden og dens fylde vil ophøre, som forklaret i Midrash haNeelam til Højsangen ved verset »støvet vender tilbage til jorden«.

»Som fra den spisende kom føde« er forklaret i Heqor Din, del II, kapitel 16: Den spisende er mennesket; føden, som kommer derfra, er sjæle, der vandrer ind i dyr, som spises. Den spisendes fuldkommengørelse er at genoprette dem ved sin spisning, så grenen vender tilbage til roden; se dér. Sådan er det også her: Ved genoprettelsen vender alt tilbage til sin rod.

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - 1 - fortsat

»Tanken« i Atsilut begynder deroppe i den øvre Keter og ender hernede i Malkhut, som også kaldes tanke i forhold til det under hende. »Handlingen går modsat«: Den begynder hernede i Asijahs verden og ender deroppe i Atsiluts verden, når alt vender tilbage til sit hylster og sin rod. »Heraf forstår vi, at handlingens begyndelse« i Asijahs verden »er tankens ende«, Malkhut, hvorfra Asijahs verden udgår. Det er deres ord, må deres minde være til velsignelse: Shekhinah blandt de nedre.

»For ingen af dem kan ende betegnes«: Man kan ikke bruge ende og grænse om dem, for herredømmets vækst og hans storhed, velsignet være han, har ingen ende. Ligesom man ikke kan betegne tanken, Malkhuts egenskab, med ordet ende, kan man heller ikke gøre det ved handlingen,

Tilbage til kapitlet i indholdet

Historisk register: Em Kol Chaj - II - Kapitel 9

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - 1 - fortsat

fordi den når op til hans udstrømning, velsignet være han, som nævnt. »Andet end i betydningen formålsårsag«: Ende betyder for begges vedkommende formålsårsag. Malkhut er Asijahs formålsårsag, som bekendt; handlingens formål er, at enhver tilværelse og substans ved dagenes ende vender tilbage til sin rod.

»Den følger denne hensigt«: At forklare profetiens tydning, som den var i mulighed på Sinai. »Vi har desuden«: På denne måde. »Herefter kan det skjulte læres af det udtrykkelige«: Enhver med vist hjerte skal bruge sin forstand til »på dette, dette?« at forklare alle øvrige profetier, som vi ikke har forklaret.[DA384402]

Em Kol Chaj — del II — kapitel 10

Joel Moshe: 1

Jad Jehuda: 1

Trykt note: 1

KLADDE · uafklaret

Joel Moshe - 1

»Til omsorgens handling« osv.: Det ovenfor sagte, »Herren tog sig af Sara«. »Så han kunne tage sig af dem og vise dem omsorg« osv.: Den første betydning af paqad er omsorg, som ovenfor i kapitel 3 ved afhandlingens begyndelse.

»Denne gang« osv.: De udlagde det: Det lærer, at Adam »kom til«, havde samleje med, hvert husdyr og vildt dyr, osv. [DA384702] »Kom til« har ikke sin bogstavelige betydning: Han tog sig af dem »i hende«, med sin omsorg ved at give dem

Rema fra Fano

Vi kommer til omsorgens handling, som vi er ved at forklare. Ligesom mennesket måtte dannes og sættes i Edens have, før markens urter kunne spire ved skabelsen — og derefter »lod han spire« — blev også de levende arter, før de var frugtbare og talrige, ført til mennesket, så han kunne tage sig af dem, vise dem omsorg og give dem navne. Dette er den omsorg for dem, vore lærere udlagde ved verset »denne gang« (Første Mosebog 2, 23). At give ethvert dannet væsen navn fuldender nemlig dets form og gør det til et redskab, der råder over opnåelsen af det tilsigtede fra og gennem sig selv.

KLADDE · uafklaret · fortsat

Joel Moshe - 1 - fortsat

navne. Dermed fuldendte han alles form; det er omsorgen for dem, som »du skal se til din bolig«. Han gør hende til et redskab, som de sagde: Kvinden er uformet stof og føler kun taknemmelighed mod den, der gjorde hende til et redskab, og det tilsigtede er fra og gennem det selv.

»Først til den fjerne årsag« osv.: Herren, velsignet være han, kaldes fjern årsag i forhold til barnet. Det er »din ægtemand er din skaber«, Herren, velsignet være han, så at

KLADDE · uafklaret · fortsat

Joel Moshe - 1 - fortsat

sige. »Den anden årsag« osv., »viljens kanal i omsorgen«, er ægtemandens egentlige omsorg, kaldet den nære årsag. Den tredje er selve omsorgens handling: Sæden selv tog sig af hende; det er »dine sønner skal ægte dig«.

»Vi har hørt den i himlenes himle« osv.: Der findes et tilsvarende billede deroppe i himlen, i egenskaberne. Den fjerne årsag er Keters lys, den nære årsag Chokhmah; og »H-N« i hemmeligheden »dine sønner skal ægte dig« er det de seks ender, som var indbefattet i Binah. Også neden under dem, i Tiferet og Malkhut: Sjælens fjerne årsag er tilstrømningen fra Binah, den nære årsag Tiferet; sjælene selv, indbefattet i Malkhut, er i hemmeligheden »dine sønner skal ægte dig«. Her har du nøjagtigt billedet deroppe.

»Så hans navn slet ikke blev nævnt over dem« osv.: Han kaldes ikke engang deres fjerne årsag. De halvfjerds fyrster kaldes derimod deres fjerne årsag. Den Hellige, velsignet være han, er årsagernes årsag, herre over folkenes herrer. Han kan ikke betegnes som fjern årsag selv til folkenes former, og så meget mindre til deres legemer; for Israel er han derimod

Rema fra Fano - fortsat

Dermed bliver det rigtigt at henføre omsorgen for kvinden til tre ophav. Vi har hørt den i himlenes himle og fundet den i barnets dannelse. Først til den fjerne årsag, som i egentlig forstand virker ved at give formerne, som i »din ægtemand er din skaber« (Esajas 54, 5). Dernæst til den nære årsag, viljens kanal i omsorgen, som i »en ung mand ægter en jomfru« (Esajas 62, 5). Desuden er der et tredje led, selve omsorgens handling, som i »dine sønner skal ægte dig« (samme sted), hvilket vi har forklaret.

Efter sin skabers vilje var mennesket en fjern årsag ved at give formerne, så artens bestående kunne fuldendes for alle levende væsener og ligeledes for enhver markbusk. Da evnen til at tale det hellige sprog blev taget fra adspredelsens generation, »spredte Herren dem derfra«, så hans navn slet ikke længere blev nævnt over dem, som følger: »Herren spredte dem« (Første Mosebog 11, 8) under de halvfjerds fyrsters herredømme, som altings herre fordelte til alle folk — ikke til os, Herre — som i »andre herrer end du« (Esajas 26, 13).

De er nemlig herrer efter hans vilje, velsignet være han, og lader formerne strømme til dem efter deres sprog og slægter. Han er herrernes herre. Hos jordens slægter kan han ikke betegnes som fjern årsag, selv til deres former, sådan som han er fjern årsag til de rene legemer, Torahens børn. Hos dem kaldes han blot »Herren«, som skrevet ved buddet om at møde frem: Det svarer til »herrernes herre«[1] og overgår det, sådan som helheden står over hans enkelte måder at lede på.

KLADDE · uafklaret · fortsat

Joel Moshe - 1 - fortsat

fjern årsag selv til legemerne, som sagt ovenfor.

»Hos dem kaldes han« osv.: Hos Israel kaldes han blot Herren, ikke herrernes herre, som ovenfor. Ved buddet om at møde frem står »alle dine mandlige skal se Herrens ansigt« osv. »Det er som herrernes« osv.: Ligesom han over for folkene kaldes herrernes herre, for at vise, at han er en egentlig årsag, der tager sig af deres enkelte ledelsesformer; derimod er herrernes herre over hele helheden. Overvej nøje; det er let at forstå. [DA384701]

Jad Jehuda - 1

»Vi kommer til omsorgens handling« osv.: Efter at have afsluttet udlægningen om profetiernes tydning vender vor lærer tilbage til sit afbrudte sted, det sagte i afsnit 2 om paqad som omsorg, såsom »din ægtemand er din skaber« osv.; se dér. Det er det, han forklarer her. »Mennesket måtte dannes« osv.: Som forklaret i Skriften: »Ingen markbusk var endnu på jorden« osv.; »Herren Gud dannede mennesket« osv.; »Herren Gud plantede en have i Eden mod øst og satte dér det menneske, han havde dannet«; »Herren Gud lod spire af jorden« osv. Grunden forklares straks.

»Det er den omsorg, vore lærere udlagde«: I

Jad Jehuda - 1 - fortsat

Jevamot, kapitel 6, sagde rabbi Eliezer: Hvad betyder »denne gang ben af mine ben og kød af mit kød«? Det lærer, at Adam »kom til«, havde samleje med, hvert husdyr og vildt dyr, men hans sind faldt ikke til ro, før han kom til Eva.[DA384801] Vor lærer siger, at det ikke skal tages ligefremt. Han tog sig af og viste omsorg for alle dyr ved at give hvert det passende navn til hjælp. Ved kraften i det givne navn skulle arterne være frugtbare og talrige, hver med sin passende mage. Blandt dem alle fandt han ingen hjælp; da han fandt Eva, fandt han det gode. Se Rambans forklaring til Torahen, som også forklarer versene på denne måde.

»At give navne« osv.: Grunden til, at dyrene ikke var frugtbare og talrige, før Adam gav dem navne, er, at navngivningen på det hellige sprog fuldender dyrets form. Den gør det til et redskab, der råder over frugtbarhed og formering, dyrets tilsigtede formål. Se nedenfor, afsnit 31. »Dermed bliver det rigtigt«: Eftersom navngivningen af ethvert dannet væsen fuldender dets form, er det rigtigt at henføre omsorgen for kvinden til tre ophav: En nær, en fjern og en mellemliggende årsag. Sådan er det netop med den nævnte navngivning, som straks forklares.

»Vi har hørt den i himlenes himle« gælder de indre former, som forklares i næste afsnit. »Vi har fundet den« gælder legemet og den ydre form i barnets dannelse. »Den fjerne årsag« osv.: Aristoteles' bog Efter naturen forklarer, at inden for hver af de fire kendte årsager — stof, form, virkende årsag og formål — findes nære og fjerne årsager. Det er velkendt for begyndere i naturvidenskab og de matematiske videnskaber. Et eksempel på den virkende årsag: Ved sæd, som er sået og spirer på marken, siges den virkende at være jorddyrkeren, som sådede den for at dyrke og vogte den; han er den nære årsag. En fjernere årsag er solen, som modner jordens frugter og frø, som skrevet »af solens kostbare afgrøde«. En endnu fjernere årsag er det ophøjede Navn, velsignet være han, som giver solen og markens mand kraft til at virke. Tilsvarende gælder de øvrige nævnte årsager. Her i barnets dannelse er den fjerne årsag Herren, velsignet være han, der giver formerne og sædens formeringskraft, så barnet kan dannes af den.

»Som din ægtemand er din skaber«: Herren, velsignet være han, er din ægtemand ved at give

Jad Jehuda - 1 - fortsat

formen og formeringskraften; se ovenfor, afsnit 2. »Viljens kanal i omsorgen« er ægtemanden. »Desuden et tredje« ophav, endnu nærmere, er selve omsorgens handling. »Som dine sønner skal ægte dig«: Vor lærer forklarede ovenfor, del I, afsnit 10, at sæddråberne, børnene dannes af, parrer sig med hende hele svangerskabet igennem, osv.

»Mennesket« osv. afslutter argumentet: Ligesom Herren, velsignet være han, er den fjerne årsag ved at give formerne, sådan var det første menneske, når han gav hvert dannet væsen navn efter Herrens vilje og udsendelse, velsignet være han. Han skulle fuldende deres form og give dem kraft til at være frugtbare og talrige for at bestå. Hertil var han den fjerne årsag efter Herrens vilje, velsignet være han. »Ligeledes enhver markbusk«: Derfor spirede markens urter ikke før det første menneskes dannelse. Deres form var endnu ikke fuldendt, fordi de manglede deres passende navn.

»Da« osv.: Fra den dag Gud skabte mennesket, var Herren, velsignet være han, den fjerne årsag til hvert enkelt menneske, indtil adspredelsens generation gjorde oprør. Herren blandede deres sprog, og det hellige sprog blev taget fra dem. Dermed ophørte deres form og beståen. Da så Herren og overlod folkene til fyrsterne deroppe; de skulle tage sig af dem og være som en fjern årsag for dem. »Som andre herrer end du« blev forklaret ovenfor i afsnit 2. Han, Herren, velsignet være han, er herrernes herre, men kaldte ikke sit navn over jordens slægter selv. »Selv til deres former«: Deres sjæle.

Hos Israels sønner kaldes Herren, velsignet være han, blot Herren, ikke herrernes herre, for han er vor herre uden mellemled. Desuden er de øvrige herrer uden for ham, velsignet være han, ikke Israels herrer. »Som skrevet ved buddet om at møde frem«: »For Herskerens, Herrens, ansigt«. »Det svarer til«: Navnet Herren alene er for Israel som herrernes herre hos jordens slægter, og større end det, osv. Navnet Herren er helheden, mens herrerne kun er hans enkelte ledelsesformer, velsignet være han.

Trykt note - 1

Jad Jehudas forklaring: Navnet Herren alene er for Israel som herrernes herre hos jordens slægter, osv.

Tilbage til kapitlet i indholdet

Historisk register: Em Kol Chaj - II - Kapitel 10

Em Kol Chaj — del II — kapitel 11

Joel Moshe: 1

Jad Jehuda: 1

KLADDE · uafklaret

Joel Moshe - 1

»For de indre former« osv.: Indtil nu, i foregående kapitel, blev der talt om legemets ydre former. Nu forklarer han sjælens indre former. Her er det modsat: Den virkende Gud kaldes fjern årsag til sjælens form, og den Hellige, velsignet være han, nær årsag.[DA385201]

»For Herren er Gud« osv.: Herren er Tiferet, Elohim Malkhut. Der står »I er børn af Herren jeres Gud«, for sjælene fødes af Tiferets og Malkhuts forening. Oven over dem, det vil sige i den øvre Keter, som er i den øvre Keter, ophøjet osv., er han en fjern årsag for dem. [DA385202]

»For de ædle mellemliggende legemer« osv.: Det er sjælens tselem og afbillede, mellem legeme og sjæl. Han kaldes gudernes Gud: Elohim er deres nære årsag, mens det særlige navn Herren er fjern årsag. Anderledes med sjælene selv: Det særlige Navn er nær årsag. »For dem« osv. betyder for afbillederne. »Israels Gud«: Israel kaldes også elohim efter »jeg har sagt: I er guder«, og den Hellige,

Rema fra Fano

For de indre former, som omfattes af de fem navne nefesh, ruach, neshamah, chajah og jechidah, er han derimod uden tvivl en nær årsag, for Herren er Gud. Der står: »I er børn af Herren jeres Gud.« I den øverstes skjul, ophøjet over al velsignelse og lovprisning, hvor hans magt er skjult, er han en fjern årsag for dem.

For de ædle legemer, som står mellem legemet og sjælen, og som de har kaldt afbilleder og sjælenes klæder, er han gudernes Gud. Således betegnes han også hos vognens fyrster, den øverstes tjenere: For dem er han nær årsag alene ved navnet Elohim og fjern årsag ved navnet Herren. Han kaldes også Israels Gud efter »jeg har sagt: I er guder«. De mange forklaringer, der gives af dette, er alle sande og stemmer overens med den vej, vi forklarer.

Vi har altså lært, at det særlige Navn er nær årsag til sjælene og fjern årsag til afbillederne. Navnet Elohim er nær årsag til dem og fjern årsag til de retfærdiges legemer, hvis nære årsag er far og mor. Alle betegnelserne står i rækkefølge i verset: »For Herren jeres Gud er gudernes Gud og herrernes herre.«

Menneskets dele antydes i verset »sangerne går forud, derefter de

KLADDE · uafklaret · fortsat

Joel Moshe - 1 - fortsat

velsignet være han, kaldes gudernes Gud.

»Navnet Elohim er nær årsag til dem«: Til afbillederne. For legemerne er selv Elohim fjern årsag, mens far og mor er nær årsag. »I dette vers: For Herren jeres Gud«: Han er nær årsag til sjælen ved navnet Havayah. Han er gudernes Gud, nær årsag til afbillederne, og herrernes herre kaldes han for verdens folk, som ovenfor i foregående afsnit.

»Sangerne går forud« antyder sjælen: Sang uden instrument. »Derefter de spillende« antyder legemet: Spil med instrument. »Piger, der slår på tromme« antyder afbillederne.

Jad Jehuda - 1

»Derimod« osv. knytter sig til foregående afsnit: Han, velsignet være han, er fjern årsag til pagtens børns legemer. For deres sjæle er han derimod nær årsag, velsignet være han, for de er frugten af hans værker. »For Herren er Gud« er foreningens hemmelighed, Tiferet og Malkhut, som frembringer

Jad Jehuda - 1 - fortsat

disse frugter. Herom står »I er børn« osv., som Zohar siger i Lekh Lekha, side 92, og andre steder.

»I den øverstes skjul« osv.: Den øvre Keter, som sender en strøm af rigelig velvilje til alle sefirot

Rema fra Fano - fortsat

spillende, blandt piger, der slår på trommer«. Lovprisningen fra sjælen er sang uden instrument, og fra legemet spil med instrument. De mellemliggende former er pigerne, der slår på trommer, for de er skjulte legemer, som bekendt. [DA385101] I afhandlingen HaNefesh vil vi føje lærdom til med Himlens hjælp.

Jad Jehuda - 1 - fortsat

under sig, er som fjern årsag for sjælene. Se nedenfor, del III, afsnit 3. »For de ædle legemer« osv.: Vi finder desuden ædle legemer som mellemled mellem legemet og sjælen. Det er sjælens klæder, som hun klæder

Jad Jehuda - 1 - fortsat

sig i; de kaldes afbilleder. For dem er navnet Elohim nær årsag, og i forhold til dem kaldes Herren, velsignet være han, gudernes Gud. Disse klæder kaldes nemlig elohim, og han, velsignet være han, er deres Gud, nær årsag til dem.

Sådan betegnes Herren, velsignet være han, også hos englene, som kaldes elohim. Derfor kaldes han over for dem alle gudernes Gud, velsignet være han. »For dem«: For afbillederne. Herren, velsignet være han, kaldes også Israels Gud i forhold til afbillederne, for navnet Israel står i stedet for elohim. Herom siges »jeg har sagt« osv.

»Det særlige Navn«: I foreningens hemmelighed. »Fjern årsag til afbillederne«: Og så meget mere til legemerne. »I dette vers: For Herren jeres Gud«:

Tilbage til kapitlet i indholdet

Historisk register: Em Kol Chaj - II - Kapitel 11

Jad Jehuda - 1 - fortsat

Nær årsag til sjælene; »han er gudernes Gud«: Nær årsag til afbillederne; »herrernes herre«: Fjern årsag til jordens slægters former.

»Menneskets dele« er de tre nævnte: Legeme, sjæl og afbilleder. »Sang uden instrument«: Herom står »sangerne går forud«, sjælene. »Spil med instrument«: Enten et egentligt instrument til instrumentsang eller legemets redskaber, såsom mund, tunge og strube, til mundsang. Herom står »derefter de spillende«, legemerne. »De former«, afbillederne, som står mellem legeme og sjæl, er pigerne, der slår på trommer. Verset forklarer, at de alle takkede og gjorde Herren, velsignet være han, til konge over sig.

Em Kol Chaj — del II — kapitel 12

Joel Moshe: 1

Jad Jehuda: 1

KLADDE · uafklaret

Joel Moshe - 1

»Selve viljen« osv.: Selve viljen har intet andet navn end navnet med fire bogstaver, og han kaldes konge. Hovedhensigten med denne forklaring fortsætter til afsnit 14 nedenfor. »Vi gør ham til konge over os som på denne dag«: På Rosh haShanah, svarende til ti

Rema fra Fano

Undervejs vil vi her stræbe efter at vide følgende: Det særlige Navn, som antyder selve viljen i dens enkelhed, kaldes Israels konge, så vi gør ham til konge over os som på denne dag. Vi lærer nemlig: Man skal ikke bruge færre end ti kongedømmecitater. I Gemara spurgte de: Hvad svarer de til? Svaret var: De ti skabelsesudsagn, bud og lovprisninger.

KLADDE · uafklaret · fortsat

Joel Moshe - 1 - fortsat

skabelsesudsagn, ti bud og ti lovprisninger.

De ti skabelsesudsagn kaldes grænsen, hvorfra: De ti sefirot, da de var i den første udstrømmers kraft, »K-H«. De ti bud er grænsen imellem: De ti sefirot på deres steder i Tiferet. De ti lovprisninger

KLADDE · uafklaret · fortsat

Joel Moshe - 1 - fortsat

er grænsen, hvortil: Malkhuts ti sefirot, som strømmer til den og derfra til de nedre.[DA385601] »For Torah har samme talværdi« osv.: Tiferet kaldes Torah.

Jad Jehuda - 1

»Det særlige Navn« Havayah, velsignet være han, »antyder selve viljen«, velsignet være han. Hans væsen har intet andet

Rema fra Fano - fortsat

Skabelsesudsagnene var nemlig grænsen, hvorfra, om hvilken det siges »jeg er den første«, opad til Ein Sof, det uendelige. Buddene er grænsen imellem, som bekendt, for Torah har samme talværdi som emtsait, mellemliggende; om den blev mange pagter sluttet mellem Herren og Israel. Hun forkynder »uden mig er der ingen Gud« i midten. De ti lovprisninger er grænsen, hvortil, om hvilken det siges »jeg er den sidste«, uden nogen afslutning.

Jad Jehuda - 1 - fortsat

navn, velsignet være han. Hans væsen, velsignet være han, er hans vilje, for han og hans vilje er ét, velsignet være han, som Rambam siger i andet kapitel af Hilkhot Jesodei haTorah. Det særlige Navn antyder altså hans vilje, velsignet være han. Vor lærer siger ikke »antyder hans væsen«, velsignet være han, for også at medtage viljen og

Jad Jehuda - 1 - fortsat

udelukke de øvrige egenskabsbetegnelser. »I enkelhed«: Afklædt egenskabsbetegnelser.

»Kaldes Israels konge«: Når vi siger Israels konge, mener vi navnet Havayah, velsignet være han, som vi gør til konge over os som på denne dag, på Rosh haShanah. Vor lærer kaldte den denne dag, fordi det er omsorgens dag, som han beskæftiger sig med. »Vi lærer nemlig«: I sidste kapitel af Rosh haShanah: Man skal ikke bruge færre end ti kongedømmecitater, ti erindringscitater og ti shofarcitater. I Gemara: Hvad svarer de ti kongedømmecitater til? Rabbah sagde: Ti lovprisninger, David sagde i Salmernes Bog, osv. Rav Josef sagde: De ti bud, der blev sagt til Moses på Sinai. Rabbi Jochanan sagde: De ti udsagn, hvormed verden blev skabt.

»Skabelsesudsagnene var grænsen, hvorfra« osv.: Fra logikken og bogen Efter naturen ved man, at der er tre grænser: Den første kaldes grænsen, hvorfra; den anden grænsen, hvortil; den tredje grænsen imellem. Et eksempel: Israel drog fra Egypten til Israels land gennem ørkenen. Egypten er grænsen, de drog fra; Israels land grænsen, de drog til; ørkenen er den mellemliggende grænse mellem disse yderpunkter, som de drog igennem.

Om verset »jeg er den første, jeg er den sidste, og

Tilbage til kapitlet i indholdet

Jad Jehuda - 1 - fortsat

uden mig er der ingen Gud« siger Tiqqunim: Jeg er den første deroppe, jeg er den sidste hernede, og uden mig er der ingen Gud i midten. Vor lærer forklarer også sagen sådan: Ein Sof, velsignet være han, er grænsen uden ende og afslutning, hvorfra alle tre første sammen med de øvrige sefirot udstrømmede. Malkhut er grænsen uden afslutning, hvortil alle sefirot lader strømme. Tiferet med enderne er grænsen imellem; derigennem lader de tre første strømme. Alle er »jeg, jeg er han«, og »ingen Gud er med mig«.

Han forklarer desuden, at det er om disse, vore lærere, må deres minde være til velsignelse, sagde, at de ti kongedømmecitater svarer til ti skabelsesudsagn, ti bud og ti lovprisninger. Set fra Ein Sof, velsignet være han, hvorfra alle ti sefirot udstrømmede, sagde de, at de svarer til de ti udsagn, hvormed verden blev skabt, efter det kendte, at disse svarer til ti sefirot. Set fra Malkhut, som alle de udstrømmede vender sig mod, sagde de, at de svarer til ti lovprisninger. Som bekendt sagde David dem i forhold til Malkhut, som er hans egenskab. Set fra de mellemliggende sefirot sagde de, at de svarer til de ti bud, gennem hvilke de lader strømme. Se Pardes, port 2, kapitel 5. »Hun forkynder«: Som bekendt er Torah i Tiferet.

Historisk register: Em Kol Chaj - II - Kapitel 12

Em Kol Chaj — del II — kapitel 13

Joel Moshe: 1

Jad Jehuda: 1

Joel Moshe - 1

»Tannaens sprog« osv., i Mishnah: Alt, hvad Gemara forklarer, indbefattede tannaen i Mishnah, endog mere end Gemaras ord. »Hvis han afsluttede med Torahen, har han opfyldt sin pligt« betyder: Hvis han afsluttede med Torahens vers uden et kongedømmeudtryk, såsom »Hør, Israel« osv. og »du skal vide i dag og tage dig det til hjerte«, siger han også, at pligten er opfyldt. Heraf følger: Hvis, hvis han afsluttede med en profet og et vers, hvor kongedømmet nævnes udtrykkeligt, har han også opfyldt pligten. Dermed løses Gemaras indvending mod Mishnahens »hvis han afsluttede med Torahen, har han opfyldt sin pligt«.[DA386001]

»Vort svar ovenfor« forklares i foregående afsnit: Ti bud, ti skabelsesudsagn og ti lovprisninger ved kongedømmecitaterne. Det samme gælder erindrings- og shofarcitaterne, som af samme grund svarer til disse.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - 1

»Om det, vi lærer« osv.: Dér står: Han begynder med Torahen og afslutter med en profet. Rabbi Jose siger: Hvis han afsluttede med Torahen, har han opfyldt sin pligt. I Gemara: »Hvis han afsluttede« — altså gyldigt, når det allerede er sket, men ikke fra begyndelsen? Men der læres jo: Rabbi Jose siger, at den, som afslutter med Torahen, er prisværdig! Sig da: »Han afslutter.« Men der står »hvis han afsluttede«! Sådan menes det: Han begynder med Torahen og afslutter med en profet; rabbi Jose siger, at han afslutter med Torahen, og hvis han afsluttede med en profet, har han opfyldt sin pligt.

»De indsigtsfulde kender« osv.: Overalt, hvor Gemara siger om Mishnah »sådan menes det« eller »sig da«, og man ikke kan indføje denne opstilling i Mishnahens ordlyd, plejer han at undersøge ordlyden nøje og tænke over den, så den kan forklares til at omfatte denne opstilling. Og mere endnu: Hvad der kræver, at han i visdommens sprog udtrykker begge begrundelser, først én og bagefter en anden, for alt er indbefattet, som forklaret i Heqor Din, del III, kapitel 8.

Rema fra Fano

Om det, vi lærer: Rabbi Jose siger: Hvis han afsluttede med Torahen, har han opfyldt sin pligt. Vi forklarede det således: Han skal afslutte med Torahen; har han afsluttet med en profet, har han opfyldt sin pligt. De indsigtsfulde, som regelmæssigt er hos os i lærehuset, kender de retskafne ords kraft til nøje at undersøge tannaens sprog: I hans ord skal både Gemaras ord og mere end dem være indbefattet, sådan som det kræver af ham at udtrykke begge begrundelser i visdommens sprog.

Dette lærer vi i vor Mishnah her, for vore lærere har lært: »Hør, Israel« og »du skal vide i dag« er et fuldstændigt himmelsk kongedømme, siger rabbi Jose. Altså: Hvis han afsluttede med Torahen, hvor der kun er tre kongedømmecitater, som allerede er sagt først, før Profeterne og Skrifterne, og nu afsluttede med et af de vers, som udtrykkeligt nævnes i baraitaen, har han opfyldt sin pligt, selv om hans afslutning ikke indeholder ordet kongedømme. Heraf følger, at han også har opfyldt pligten, hvis han afsluttede med en profet og selve kongedømmeudtrykket.

Dette er en sand og enkel forklaring, som lærer os om Mishnahens undere: Trods sin korthed indeholder den dobbelt visdom. Der findes intet i rabbi Chijjas og rabbi Oshajas skole, som Rabbi ikke har udledt af Mishnah, som Ilfa sagde.

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - 1 - fortsat

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - 1 - fortsat

»Som vor Mishnah her«: Rabbi Joses »hvis han afsluttede med Torahen«

Rema fra Fano - fortsat

Spørgsmålet »hvad svarer de til?« og vort svar ovenfor gælder af samme grund også erindrings- og shofarcitaterne.

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - 1 - fortsat

kan efter sin ligefremme ordlyd bestemt ikke rumme Gemaras løsning »han afslutter med

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - 1 - fortsat

Torahen; hvis han afsluttede med en profet«. Men han mener i Mishnah, at hvis man afsluttede med et Torahvers uden omtale af kongedømme, er pligten opfyldt. Det følger af lærernes baraita »Hør, Israel« osv. Gemara indvender nemlig: For erindrings- og shofarcitater findes der mange; men kongedømmecitater er der kun tre: »Herren hans Gud er med ham, og kongens jubel er hos ham«; »han blev konge i Jeshurun«; »Herren skal være konge i al evighed«. Vi behøver ti, og der er ikke så mange!

Rashi forklarer: Vi behøver ti, hvoraf fire fra Torahen, fordi rabbi Jose siger, at man afslutter med Torahen. Rav Huna sagde: Kom og hør: »Hør, Israel, Herren vor Gud« er kongedømme, siger rabbi Jose; rabbi Jehudah siger, at det ikke er kongedømme. »Du skal vide i dag og tage dig til hjerte, at Herren er Gud, ingen anden« er kongedømme, siger rabbi Jose; rabbi Jehudah siger, at det ikke er kongedømme. »Du fik det vist, så du kunne vide, at Herren er Gud, ingen anden end ham« er kongedømme, siger rabbi Jose; rabbi Jehudah siger, at det ikke er kongedømme.

Altså betyder rabbi Joses »hvis han afsluttede med Torahen« i Mishnah, at han afsluttede med et af de vers, Jose nævner i baraitaen: »Hør, Israel«, »du skal vide i dag« eller »du fik det vist«. Her er kongedømmet ikke udtrykkeligt nævnt. Man kan ikke sige, at han afsluttede med de øvrige vers, som udtrykkeligt nævner det, for hele Torahen har kun tre, og dem har han allerede sagt før kongedømmeversene fra Profeterne og Skrifterne. Fra hver skal man sige tre kongedømmevers. Man har formodentlig ikke fra begyndelsen sprunget de udtrykkelige kongedømmevers over for at sige vers uden omtale af kongedømme. Jose lærer os, at hvis man afslutter med disse, er pligten opfyldt, fordi deres indhold er kongedømme, selv om ordet ikke

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - 1 - fortsat

står udtrykkeligt.

Efter vor lærers opfattelse må rabbi Joses betegnelse kongedømme i baraitaen derfor alene gælde afslutningen. Det er anderledes end Rambams læsemåde i tredje kapitel af Hilkhot Shofar, hvor han om »Hør, Israel«, »du fik det vist« osv. skriver: Hvert af disse vers har kongedømme som sit indhold; selv om kongedømme ikke nævnes, er det som »Herren skal være konge« osv. Tur, afsnit 591, kalder blot disse vers kongedømmecitater, som i Gemaras baraita; se »L-B-Ch«.[DA386101]

»Heraf følger«: Selv om han »ved versets slutning afsluttede med en profet, eftersom han afsluttede?« sin tale og sluttede med et udtrykkeligt kongedømmevers, har han opfyldt pligten. [DA386102] Efter dette indbefatter Mishnahens ordlyd med rette Gemaras endelige løsning. Mishnahens »hvis han afsluttede med Torahen« og Gemaras »hvis han afsluttede med en profet« er samme sag: Den, der afslutter med et Torahvers uden udtrykkelig omtale, og den, som afslutter med en profet med udtrykkelig omtale af kongedømme, er lige.

Også den første løsning, »sig da: Han afslutter«, passer nu: Man afslutter fra begyndelsen med Torahen ved et vers uden kongedømme; Mishnahens »hvis han afsluttede med Torahen« betyder hos en profet et vers, som indeholder kongedømme og derfor er lig et Torahvers.

»Spørgsmålet« osv. er en selvstændig sag: Gemaras spørgsmål om, hvad de ti kongedømmecitater svarer til, besvarede vi med ti lovprisninger, ti bud og ti skabelsesudsagn, som ovenfor i afsnit 12. Det samme gælder af samme grund erindrings- og shofarcitaterne, som også svarer til disse.

Tilbage til kapitlet i indholdet

Historisk register: Em Kol Chaj - II - Kapitel 13

Em Kol Chaj — del II — kapitel 14

Joel Moshe: 1

Jad Jehuda: 1

Trykt note: 1 · 2

KLADDE · uafklaret

Joel Moshe - 1

»Sættes ikke« osv. »i genitivforbindelse«: Man siger ikke »Herren Israel«, så det særlige Navn forbindes med et ikkehelligt ord bagefter, men med et andet navn, som »Herren, Israels Gud«. Selv om der står »Herren Tsevaot«, hører Tsevaot også selv til navnebetegnelserne; derfor forbindes det med det særlige Navn.

»For kongedømmet tilhører Herren« osv.: Også herskeren over folkene er navnet El Elohim, den omfattende ledelses indehaver; også om det siges »tilhører Herren«, for alt tilhører Herren. I Zohar, Miqqets, side 434, står: En konge sendte — den øvre konge — og løste ham. Hvem var den, han sendte? Den forløsende engel, herskeren over folk, som hersker over de nedre. Alt er efter den Helliges bestemmelse, velsignet være han. »Herskeren over folk« er navnet Elohim, vrede.

»Det siges Herren er Gud«: Det antyder, at alt er Herren. Derfor siger vi, at

Rema fra Fano

Fordi Herren er Gud, kaldes det nævnte egennavn også Israels Gud. Det særlige Navn sættes nemlig slet ikke i en genitivforbindelse.[1] Derfor er Tsevaot selv et af de navne, som ikke må slettes, [2] efter de nøjagtige tekstformer i Shevuot, blad 35b; sådan er de store halakhiske autoriteter også enige. Navnet Elohim er derimod en almen betegnelse for ledelsen. Om den omfattende ledelse står »Gud er blevet konge over folk« (Salmerne 47, 9), og »for kongedømmet tilhører Herren, og han hersker over folkene« (Salmerne 22, 29).

Det betyder, at kongedømmet som helhed i sandhed tilhører det særlige Navn, for han er vor Gud. For vor skyld kaldes han verdens konge og hele jordens Gud. Men også »den, som hersker over folkene«, navnet Elohim som sagt, tilhører det særlige Navn, ligesom det tidligere nævnte kongedømme. Tilsvarende udlægges i Zohar, Miqqets, blad 194b, verset »en konge sendte og løste ham; en hersker over folk satte ham fri« (Salmerne 105, 20).

Selv om det siges »Herren er Gud«, kan man nemlig ikke strengt taget sige »Gud er Herren«. Roden er grenens væsen og

KLADDE · uafklaret · fortsat

Joel Moshe - 1 - fortsat

Elohim kaldes hersker over folkene, og Herren er konge over ham. »N-B«. Svaret er: Elohim, grenen, er bestemt indbefattet i roden, navnet Havayah. Derfor siges det ikke omvendt, »Elohim« — det vil sige, fordi roden ikke er indbefattet i grenen. [DA386401]

»Smag desuden« osv.: Et andet svar: Ha-Elohim med bestemt he gælder Herrens omsorg for Israel, velsignet være han. Ved folkene står »Elohim er blevet konge over folk« uden he. Derfor sagde Josef »ikke jeg; Elohim vil svare«, uden he. Over det står et zaqef gadol, som peger på den Hellige, velsignet være han, som ovenfor i afhandlingen »Ch-Ch«, del I, afsnit 6. Derefter sagde han »det, ha-Elohim gør«: »B-K-J« så drømmen efter den store konge selv, »N-B-H«.[DA386402]

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - 1

»Egennavnet« Havayah, velsignet være han, som kaldes Israels konge, som nævnt ovenfor i afsnit 12, kaldes også Israels Gud, for Herren er Gud. »I

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - 1 - fortsat

genitivforbindelse«: Når navnet skal være knyttet til et andet, ikkehelligt ord, kommer Havayah ikke i den forbindelse. Man siger ikke »Herren Israel«, men »Israels Gud«. Det skyldes, at det særlige Navn er et egennavn; intet egennavn sættes i genitivforbindelse. Se, hvad Ibn Ezra skrev herom i afsnittet Shemot.

»Derfor« osv.: Selv om der står »Herren Tsevaot«, er det ikke en genitivforbindelse. Tsevaot er selv et helligt navn, som ikke må slettes; det er som »Herren Elohim«. Man behøver ikke Ibn Ezras nævnte forklaringer, »som gør mange dér?«.[DA386501] »Navnet Elohim derimod« er en egenskabsbetegnelse for herredømme og magt, som jordens Gud, og en betegnelse for ledelse, fordi herskeren leder. Derfor kommer det i genitivforbindelse.

»Om den omfattende ledelse« osv.: Vor lærer forklarer undervejs »Gud er blevet konge over folk« (Salmerne 47) og »for kongedømmet tilhører Herren« osv. (Salmerne 22) om den almene ledelse. Folkenes ledelse tilskrives Elohim; det er »Gud er blevet konge over folk«. Det gælder navnet Elohim i Malkhuts egenskab, forklaret i Zohar til Højsangen. Det almene kongedømme tilskrives derimod alene Havayah. Det særlige Navn, velsignet være han, er nemlig vor Gud, kaldet Israels Gud. Verden med alt, hvad den rummer, blev skabt for vor skyld; derfor tilkommer det almene kongedømme ham alene. For Israels skyld kalder man ham med rette verdens konge og hele jordens Gud: »For kongedømmet tilhører Herren.«

»Men herskeren over folk«: »Og herskeren over folkene« er knyttet sammen med kongedømmet. Både det almene kongedømme og den, som hersker over folkene, navnet Elohim som nævnt, tilhører Herren og er hans ejendom.

I Zohar, Miqqets, side 434, står: Rabbi Shimon sagde: Der står »Herren løser de fangne« osv.; men der står også »en konge sendte og løste ham«. Hvorfor »en hersker over folk satte ham fri«? »En konge sendte« er den Hellige, velsignet være han; »en hersker over folk« er den Hellige, velsignet være han. Men: En konge sendte — den øvre konge sendte og løste ham. Hvem sendte han? Den forløsende engel, herskeren over folkene, som hersker over de nedre; alt kommer fra den Hellige, velsignet være han. Så langt citatet. Det udlægger herskeren over folk som Malkhut, den forløsende engel, som bekendt. »Den øvre konge sendte ham« antyder hans nævnte skatkammer.[DA386502]

»Selv om« osv.: Indvend ikke: Hvordan kan vi sige, at Elohim, herskeren over folkene, tilhører Herren og er hans ejendom, eller som Zohar, at den øvre konge sendte ham? Skriften siger jo »Herren er Gud«, og alt er ét! Det er ingen vanskelighed. Der står nemlig ikke »Gud er Herren«. Hvis det stod, ville der være plads til indvendingen; men ved »Herren er Gud« er der ingen vanskelighed. Vi kan fortsat sige, at Herren er Gud, fordi Elohim tilhører ham og er hans ejendom.

»Strengt taget«: Selv om »Herren er Gud« antyder »Gud er Herren?«, kan det sidste ikke siges nøjagtigt. Det særlige Navn er roden, som antyder hans væsen, velsignet være han, som nævnt i afsnit 12. Elohim og de øvrige navne er grene, som antyder egenskaberne, som også begyndere i kabbalahs visdom ved. Roden er grenens væsen og omfatter den; det er »Herren er Gud«. Men grenen omfatter ikke roden, og derfor siger man ikke »Gud er Herren«.

»Desuden« er der en anden grund til, at ingen indvending kan rejses. Elohim som hersker over folkene er navnet uden bestemt he. Det bestemte he antyder kongedømmets helhed, ligesom det særlige Navn; det er »Herren er ha-Elohim«. Måske kan

Rema fra Fano - fortsat

omfatter den uden rest; sådan forholder grenen sig ikke til roden, som også begyndere i visdommen ved. Smag og se desuden, at der ikke står »Herren er Elohim«, men ha-Elohim med bestemt he. Der står heller ikke »ha-Elohim er blevet konge over folk«, men blot Elohim. Overvej betegnelsernes præcision og formuleringens store skønhed.

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - 1 - fortsat

man indvende verset »vid, at Herren er Elohim; han skabte os«, hvor Elohim står uden bestemt he. Men efter vor lærers vej kan man svare, at derfor slutter det »han skabte os«. Det angår Israel og navnet Elohim, herskeren over folkene. Om begge skal Israel sige: Det særlige Navn skabte os, og vi er hans ejendom.

Dermed forklares også det følgende »og ikke vi«: Der læses ve-lo, »og hans«, men skrives med alef, »og ikke«. Vi, Israel, tilhører ham, navnet Herren, og ikke Elohim, herskeren over folk. Alligevel burde vor lærer have rejst dette spørgsmål. »Overvej betegnelsernes præcision«: Forskellen mellem ha-Elohim med bestemt he og blot Elohim, og skønheden i »for kongedømmet og herskeren over folkene tilhører Herren«, efter det nævnte.

KLADDE · uafklaret

Trykt note - 1

Jad Jehudas forklaring: »I genitivforbindelse«: Når navnet skal være knyttet til et andet, ikkehelligt ord, kommer Havayah ikke i den forbindelse. Man siger ikke »Herren Israel«, men »Israels Gud«. Det skyldes, at det særlige Navn er et egennavn, »og hvis noget væsen forbindes« [afvigende led]. Se, hvad Ibn Ezra skrev herom i Shemot 3, 15. [DA386601]

Trykt note - 2

Jad Jehudas forklaring: Selv om der står »Herren Tsevaot«, er det ikke en genitivforbindelse. Tsevaot er selv et helligt navn, som ikke må slettes. Det er som »Herren Elokim«. Der er ikke behov for de anstrengte forklaringer, Ibn Ezra dér nævner i fleres navn (Anden Mosebog 3, 15).

Tilbage til kapitlet i indholdet

Historisk register: Em Kol Chaj - II - Kapitel 14

Em Kol Chaj — del II — kapitel 15

Joel Moshe: 1

Jad Jehuda: 1

KLADDE · uafklaret

Joel Moshe - 1

»Selv om også he« osv.: Man behøver ikke vende skriftstedet om og »לכורס«. Selv om der står folkenes konge, og den Hellige, velsignet være han, ikke kaldes folkenes konge, gælder gojim med bestemt he ikke folkene i ligefrem forstand, men er som verdens konge. Alligevel har vi hørt rabbi Jeva i Zohar, Mishpatim, vende skriftstedet om og udlægge »hvilken folkenes konge« osv.[DA387001]

»Rabbi Shimon i Zohar« osv.: Se Zohar, Bereshit, side 34, ved folkenes konge, som gør sin vilje

Rema fra Fano

Kun én gang har vi hørt Jeremias forkynde: »Hvem skulle ikke frygte dig, folkenes konge?« (Jeremias 10, 7). Selv om også dette bestemte he er omfattende, ligesom Davids almene kongedømmebetegnelse, og svarer til vort »verdens konge«, har vi dog hørt rabbi Jeva udlægge det således. Zohar, Mishpatim, blad 95b, fra »den gamle begyndte« osv.: »Er den Hellige, velsignet være han, da folkenes konge? Er han ikke Israels konge?« osv., frem til »siger du, at folkenes konge siges om den Hellige, velsignet være han, er det ikke sådan. Hvem er den konge over folkene, som ikke frygter dig og ikke skælver for dig?« Altså: Hvilken folkenes konge skulle ikke frygte dig?

KLADDE · uafklaret · fortsat

Joel Moshe - 1 - fortsat

med dem, så de ikke siger, at den Hellige, velsignet være han, ikke har magt over dem, men »der er en sidste beskytter, for i himlen? over dem« [afvigende forbindelse]. [DA387002]

»Ske, høst« osv.: Forfatteren føjede noget til Zohars ord med sin egen formulering; det kaldes kafit, ske. Noget forkortede han fra ordlyden; det kaldes qatsir, høst, fordi han forkortede den. [DA387003]

»Kongen over kongernes konger«: Kongen er den

KLADDE · uafklaret · fortsat

Joel Moshe - 1 - fortsat

Hellige, velsignet være han, konge over deres konger, de halvfjerds fyrster, som hersker over jordens konger, kongerne hernede på jorden. Han kaldes ikke konge over dem i betydningen kongemagt, men i betydningen rådslagning. Anderledes med Israel: De er egentlige kongesønner, den hellige konges sønner.

»Kongernes konger i sin herlighed« osv.: De seks ender på deres steder kaldes konger; Abba og Imma kaldes kongernes; den øvre Keter kaldes konge. Det er kongen over kongernes konger. Foran kongen over kongernes konger er udstrømmeren, velsignet være han, og så meget mere. »Dine undere og dine tanker« er ligeledes sådan: Grænsen, hvorfra, er de ti sefirot, da de var i den første tankes hemmelighed, dine tanker. De seks ender på deres steder er dine undere. Alt gælder os, for de ti sefirot i hans forstand. Se, kongen over kongernes konger: Kongernes, de ti sefirot i fraværet før tilblivelsen; og kongernes, de ti sefirot på deres steder.[DA387004]

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - 1

»Kun én gang« osv. knytter sig til det i foregående afsnit sagte: Det almene

Rema fra Fano - fortsat

Rabbi Shimon ville ikke fratage det den ligefremme betydning. Han forklarede: Den øvre konge, for at tugte dem og gøre sin vilje med dem. »For det tilkommer dig«, at de øvre og nedre frygter dig; de skal ikke sige, at han alene er Israels konge, og at de andre folk har en anden beskytter i himlen. Det er »blandt alle deres kongedømmer er ingen som du«. Dette er eftervækst og høst af Zohars ord.[DA386901]

Det er den åbenbare, ligefremme betydning af betegnelsen kongen over kongernes konger. Han er nemlig konge over himlens hær, deres konger deroppe, som hersker over jordens konger. Han kaldes ikke særligt deres konge, for ordet kommer af råd og rådslagning, som »må mit råd behage dig« (Daniel 4, 24). Hele Israel er derimod kongesønner. Der står »dine undere og dine tanker gælder os«, et underfuldt vers selv efter den ligefremme betydning. Hos os betegnes han som kongen over kongernes konger efter hemmeligheden. Begge betydninger bryder igennem og stiger op uden at kunne udforskes.

For alle andre end os er der fire kongedømmer deroppe, som efter hans vilje hersker over alle andre folk. Han, velsignet være hans navn, gør efter sin vilje blandt hele himlens hær og jordens beboere. Han rådslår kun om deres ordning gennem almen ledelse og mellemled. Denne antydning er tilstrækkelig.

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - 1 - fortsat

kongedømme tilhører det særlige Navn, folkenes herredømme Elohim, og bestemt he antyder helheden. Vor lærer siger her, at selv om Jeremias kalder ham folkenes konge med bestemt he, der omfatter alle jordens folk, som verdens konge eller kongedømmet, har vi hørt rabbi Jeva udlægge »hvem skulle ikke frygte dig, folkenes konge«, »som antyder det særlige Navn, for vi har hørt rabbi Jeva udlægge det om det ikkehellige, ikke om det hellige« [afvigende forbindelse].[DA387101]

Det er i Zohar, Mishpatim, side 471: Den gamle begyndte osv.: Er den Hellige, velsignet være han, da folkenes konge? Er han ikke Israels konge? Osv., frem til: Siger du, at folkenes konge siges om den Hellige, velsignet være han, er det ikke sådan. Hvem er den konge over folkene, som ikke frygter dig og ikke skælver for dig? Hvilken folkenes konge skulle ikke frygte dig?

»Rabbi Shimon«: Selv om han i Zohar, Bereshit, side 34, forklarer folkenes konge ligefremt om den Hellige, velsignet være han, kan man ikke lære deraf at henføre folkenes

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - 1 - fortsat

herredømme til det særlige Navn. Han, må hans minde være til velsignelse, forklarer nemlig ikke folkene som jordens folk, men som deres fyrster deroppe. Zohars ord er: »Hvem skulle ikke frygte dig, folkenes konge?« Er han da folkenes konge og ikke Israels konge? Overalt ønsker den Hellige, velsignet være han, at prises ved Israel og kaldes kun efter Israel: Israels Gud, hebræernes Gud, og »således siger Herren, Israels konge«. Bestemt!

Verdens folk sagde: Vi har en anden beskytter i himlen, for jeres konge hersker kun over jer, ikke over verden. Verset kom og sagde: »Hvem skulle ikke frygte dig, folkenes konge?« Det er de store herskere, der er sat over dem. »Blandt alle deres kongedømmer«: Som de konger deroppe. Der er fire herskende kongedømmer deroppe, som efter hans vilje hersker over alle andre folk. Alligevel gør ingen af dem selv den mindste ting uden efter hans bud, som skrevet: »Han gør efter sin vilje blandt himlens hær og jordens beboere.« Folkenes vise er de store udpegede deroppe, hvis visdom kommer fra hans mund, osv.; se dér.

»For at tugte dem«: De store herskere, folkene har deroppe, som kun handler efter den Helliges vilje, velsignet være han. Derfor kaldes han folkenes konge. »Eftervækst og høst af Zohars ord«: Det, vi sagde i rabbi Shimons navn, er som eftervækst og høst af Zohars sprog, for vi har forkortet og undertiden føjet vore egne ord til.

»Det er den ligefremme betydning«: Zohars udlægning af folkenes konge og alle deres kongedømmer som de øvre fyrster er også den åbenbare betydning af vor betegnelse for den Hellige, velsignet være han: Kongen over kongernes

Tilbage til kapitlet i indholdet

Historisk register: Em Kol Chaj - II - Kapitel 15

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - 1 - fortsat

konger. Han, velsignet være han, er konge over de halvfjerds øvre fyrster, som er konger over kongerne hernede.

Den Hellige, velsignet være han, kaldes ikke særligt deres konge. Han knytter ikke kongedømmets navn direkte til jordens konger uden deres halvfjerds fyrster som mellemled, så han skulle kaldes kongernes konge eller folkenes konge. Navnet melekh, konge, er nemlig et udtryk for råd og rådslagning, som »må mit råd behage dig« (Daniel 3). Han, velsignet være han, rådfører sig ikke med verdens folk; han rådslår kun om deres ordning gennem deres halvfjerds fyrster, som straks kommer. Også Jeremias' folkenes konge betyder konge over deres fyrster.

Over Israel kaldes den Hellige, velsignet være han, derimod særligt konge, uden mellemled. De er kongesønner og hans rådgivere; alt hans råd og al hans tanke, velsignet være han, gælder os uden mellemled, som skrevet »dine undere og dine tanker gælder os« (Salmerne 40). Betegnelsen kongen over kongernes konger, som vi forklarede ligefremt i forhold til verdens folk, bruges også hos os efter hemmeligheden: Udstrømmeren Ein Sof, velsignet være han, er konge over de udstrømmede sefirot, velsignet være han, som er konger over Israel, kongerne.

»For alle andre end os«, verdens folk, »fire kongedømmer« osv., som i den nævnte Zohar. Vor lærer anfører det som afslutning og begrundelse for det ovenfor sagte, at han ikke kaldes særligt deres konge. »Gennem mellemled«: De halvfjerds fyrster.

Em Kol Chaj — del II — kapitel 16

Joel Moshe: 1

Jad Jehuda: 1

KLADDE · uafklaret

Joel Moshe - 1

»I fastedagenes bøn« osv.: Det er tryglebønnerne i selichot på aftenen før Rosh haShanah: Moses sagde for ham »min konge og min Gud, tilgiv dog«. I sandhed brugte kun kong David denne betegnelse, fred være med ham: »Min konge og min Gud, for til dig beder jeg.« Se Rosh haShanah, blad 17b, om optællingen af de tretten egenskaber, hvordan man tæller dem; se Tosafot dér, som udførligt behandlede »deres faste«.[DA387401]

»De første bogstaver«: I malki er de barmhjertighed; de sidste, ve-Elohai, er dom, for Elohim er dom. »Til hensigten her«: Til udlægningen af »Herren tog sig af Sara«; Herren, velsignet være han, tog sig alene af hende og viste hende omsorg og var hendes nære årsag.

Jad Jehuda - 1

»Vi har allerede gjort opmærksom på« osv.: Efter at vor lærer i foregående afsnit talte om betegnelsen kongen over kongernes konger, anfører han her, hvordan digteren udtrykte dette i sefardernes og italienernes selichot. »Vi finder kun denne betegnelse«, min konge og min Gud, i Davids sange (Salmerne 5 og 84).

Rema fra Fano

Vi har allerede gjort opmærksom på og udlagt for mange noget, de så og undrede sig over i fastedagenes bøn for hele Israels menighed. Det er en formulering i alles mund, som bevidner, at Moses, vor lærer, fred være med ham, stod i bøn for vore fædres synder og sagde: »Min konge og min Gud, tilgiv dog dette folks synd.« Vi finder imidlertid kun denne betegnelse i vor konge Davids sange, ikke i vor herre Moses' ord. Det være langt fra os at tale usandt, og så meget mere mens vi står i bøn og tryglen for Gud.

Sagens grundlag er dette: Ved guldkalven nævnte den trofaste hyrde barmhjertighedens tretten egenskaber. Deres samlede tegn er melekh malkhei ha-melakhim, kongen over kongernes konger, med tretten bogstaver. Ved spejdernes synd så han derimod, at tiden krævede kun ni egenskaber, ikke flere. Desuden er nogle barmhjertighed og nogle dom. Deres samlede tegn er malki ve-Elohai, min konge og min Gud, med ni bogstaver: De første barmhjertighed, som sagt, de sidste dom, for »Herren er dommens Gud; lykkelige alle, som venter på ham«.

Til hensigten her er vor enkle forudsætning tilstrækkelig: Han alene er den virkende årsag, som i egen person og herlighed giver formerne til sit nære folk. Det er meningen med »Herren tog sig af Sara«, grundlaget for hele udlægningen: Omsorg og erindring til

Jad Jehuda - 1 - fortsat

»Barmhjertighedens tretten egenskaber«: Kendt fra verset »Herren, Herren, Gud, barmhjertig og nådig« osv., som fortolkerne talte dem, må deres minde være til velsignelse; se dér.

»Han så, at tiden krævede« ikke at nævne alle tretten egenskaber, som blev overgivet ham fra Sinai. Rabbenu Bachja skriver i Shelach Lekha: Han nævnte ikke »Herren, Gud, barmhjertig«, for det er egenskaber for den, hvis fortjenester er i overtal; nu var Israels synder i overtal. Han nævnte ikke »og sandhed«, for efter sandhedens egenskab ville de være skyldige, da det er dommens egenskab. Vore lærere, må deres minde være til velsignelse, udlagde: Sandhed handler ikke ud over lovens krav. De troede spejdernes ord, hvis tro var gået tabt og skåret bort fra deres mund. Han nævnte ikke »bevarer godhed for tusinder«, for Moses bad nu ikke i fædrenes fortjeneste; de forkastede netop det land, fædrene havde valgt, osv.; se dér.

»Ni egenskaber« i »Herren, sen til vrede« osv.: Rabbenu Bachja skriver dér, at de er syv; se dér. Efter vor lærers opfattelse

Jad Jehuda - 1 - fortsat

tælles de sådan: Herren, én; sen til vrede, to; rig på godhed, tre; bærer synd, fire; og overtrædelse, fem; lader ikke ustraffet, seks; hjemsøger fædres synd på børn, syv; på tredje generation, otte; og på

Rema fra Fano - fortsat

godt. Som de sagde, må deres minde være til velsignelse: Omsorgsudsagn er som erindringsudsagn. Herren gjorde Sara et trofast hus, som han havde talt: Israels hus, hvis medlemmer alle var retfærdige og mere kære for den Hellige, velsignet være han, end himlens love.

Jad Jehuda - 1 - fortsat

fjerde, ni. »Nogle barmhjertighed« er de første fem; »nogle dom« er de sidste fire.

»De første« er bogstaverne i malki og vav i ve-Elohai, barmhjertighed; de sidste

Jad Jehuda - 1 - fortsat

er bogstaverne i Elohai, dom. »For Herren er dommens Gud« osv. står i Esajas 30, og Elohai angiver dom, som bekendt.[DA387501]

»Til hensigten her«, Saras besøg, er vor forudsætning fra afsnit 11 tilstrækkelig: Herren, velsignet være han, alene, uden mellemled, er den virkende årsag, som giver sjæl til sit folk Israel. »Det er meningen« med »Herren tog sig af«: Han, velsignet være han, tog sig selv af hende og gav formen, uden sendebud. »Omsorg«: Som ovenfor, del I, afsnit 3.

Jad Jehuda - 1 - fortsat

»Herren gjorde« osv.: Versets slutning gentager ikke blot sagen, men forklarer begyndelsen. Herren tog sig selv af Sara, fordi Herren gjorde Sara Israels hus: Israels stammer, som udgik fra hende gennem denne omsorg. De er mere kære for ham, velsignet være han, end himlens love, fordi verden og dens fylde kun blev skabt for deres skyld. Derfor bør omsorgen for dem ske gennem den Hellige, velsignet være han, selv, ligesom skabelsen af himmel og jord. Derfor står også »gjorde«, som ved himlens love: »Ved Herrens ord blev himlen gjort.«

Tilbage til kapitlet i indholdet

Em Kol Chaj — del II — kapitel 17

Joel Moshe: 1

Jad Jehuda: 1

KLADDE · uafklaret

Joel Moshe - 1

»Denne festdag, denne hellige sammenkaldelse« osv. er Rosh haShanahs festdag. Det ovenfor sagte »som at sætte en finger i øjet« betyder, at hendes jomfruelighed vender tilbage, som tårerne vender tilbage, som forklaret i Ketubbot.

»Hendes åbning forblev åben i otteogtyve dage« osv.: Den er åben i adars otteogtyve dage, for måske indskyder man ikke i året, og de tre år slutter ved

Rema fra Fano

Også dette er en rigtig grund til, at nymånen skjules på denne festdag, denne hellige sammenkaldelse: Herrens fest er det væsentlige for os, og nymånen underordnet. Desuden stiller den øvre domstol ikke dommersæder frem på denne særlige domsdag, før den nedre domstol er enig om at hellige den. Torahens bud om at blæse i shofar påhviler os først, når domstolen hernede bestemmer, hvilken dag det skal gælde. Tilsvarende: »Jeg råber til Gud, den øverste, til Gud, der fuldender for mig.«

Naturen er nemlig underlagt

KLADDE · uafklaret · fortsat

Joel Moshe - 1 - fortsat

adars begyndelse; da vender jomfrueligheden ikke tilbage. Når man indskyder adar og gør en anden adar, viser det sig, at de tre år først slutter ved anden adars begyndelse. Hun blev altså udsat for samleje inden for de tre år, ved første adars begyndelse. »Det er fra det tredje år, som gik« [usikker tilknytning]; da ændres naturen, og jomfrueligheden vender tilbage. Naturen er altså underlagt månedernes

KLADDE · uafklaret · fortsat

Joel Moshe - 1 - fortsat

fastsættelse.

»Ingen fejl skal udgå« osv.: De skal ikke tage fejl i beregningen. Selv hvis han tager fejl, bliver det en overtrædelse for sagens egen skyld, fordi deres hensigt er god, osv. [DA387801]

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - 1

»Også dette er en rigtig grund« osv.: Det i foregående afsnit sagte, at omsorgen for Israel er mere kær for Gud, velsignet være han, end himlens love, er også grunden til fastsættelsen af Rosh haShanah ved nymånen. Det viser, at denne festdag, hvor mødrene blev besøgt for at lade Israels sønners stammer fremstå, er det væsentlige og vigtigere end månens nymåne, en af himlens love og ordninger. En anden grund: Den øvre domstol træder ikke ind til dom, medmindre den nedre har helliget måneden, som i første kapitel af Rosh haShanah. Derfor bestemte hans visdom, velsignet være han, at festen skulle ligge ved nymånen for at vise, at nymånens fastsættelse er årsagen.

»Tilsvarende råber jeg til Gud« osv.: Herom sagde de i Jerusalem-Talmud, kapitlet HaNoder, »gik ind, rabbi Avin«: En pige på tre år og én dag; beslutter domstolen at indskyde,

Rema fra Fano - fortsat

fastsættelsen af måneder og indskuddet af år. Hvis en pige er under tre år og én dag, regnes samleje med hende som at sætte en finger i øjet. Hvis hun ved begyndelsen af adar, måneden hun blev født i, senere bliver voldtaget efter tre år og én dag, og hendes åbning forbliver åben i otteogtyve dage, men domstolen på den niogtyvende dag indskyder en måned i året, vender hendes jomfruelighed tilbage.[DA387701] Således er der ingen dom deroppe og ingen festdag hernede, før Sanhedrin fastsætter den.

Om disse to forhold, som uden tvivl vækker undren og viser, hvor kære vi er for Gud, siges: »Blæs i shofar ved nymånen, ved skjulingen på vor festdag.« Det er rigtigt og påbudt at opfylde det positive bud om at blæse i shofar, når vi har fastsat dagen som en fest for Herren. Når denne bestemmelse gælder for Israel hernede, bliver der dom for Jakobs Gud i den øvre domstol, som sagt.

Det svarer til vor lære: Hvis vidnerne kom fra minchah-tiden og senere, holder man både den dag og næste dag hellig efter den bestemmelse, som blev fastsat, mens templet bestod. Ben haSegan forklarede i Tosefta: Den dag er hellig, og man blæser; næste dag er hellig til frembærelsen af tillægsofrene. Deres vidnesbyrd var ganske vist bevis for at fastsætte Rosh haShanah samme dag, og domstolen tog sig omhyggeligt af straks at blæse ved årets egentlige begyndelse for at forvirre Satan. Alligevel fastsatte man i hallen med tilhugne sten fra begyndelsen at flytte festernes

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - 1 - fortsat

vender hendes jomfruelighed tilbage, ellers ikke. Herren, velsignet være han, underlægger altså også naturen domstolens vilje ved månedernes fastsættelse. »Den, der har samleje med hende«: Hans samleje regnes blot som at sætte en finger i øjet.

»Hvis ved månedens begyndelse« osv.: Ikke alene når det sker ved månedens slutning, hvor underet ikke er så stort, men også hvis pigen ved månedens begyndelse blev udsat for samleje, efter at hun var tre år og én dag, og hele måneden i enhver henseende blev regnet for en, der havde haft samleje. Alligevel forbliver hendes natur underlagt årets indskud, så hun efter tredive dage vender tilbage til sin tidligere jomfruelighed. Intet under er større end dette.

»Disse to forhold«: Dommen deroppe og festen hernede. »Viser, hvor kære vi er for Gud«, velsignet være han: Han fuldender for os og samtykker i vor fastsættelse. »Når vi har fastsat«: Det er »på vor festdag«.

»Det svarer til«: Vort udsagn om dommen deroppe og shofarblæsning hernede svarer til læren i Rosh haShanah, kapitel 4, blad

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - 1 - fortsat

30b: Først modtog man vidnesbyrd om måneden hele dagen. Engang tøvede vidnerne med at komme, og levitterne kom i uorden med sangen. Man bestemte derfor kun at modtage vidner indtil minchah-tiden. Kom de fra minchah-tiden og senere, holdt man både den dag og næste dag hellig.

Rashi forklarer »den dag hellig« om Rosh haShanah. Fra mørkets frembrud på den niogtyvende nat? holdt man den hellig, for måske kom vidner næste dag, så man helligede den, og

Rema fra Fano - fortsat

fastsættelse fra denne dag til den næste, efter udlægningen af »I«, selv hvis I handler forsætligt. De blæste uden tvivl igen den dag.

Verdens Retfærdige har nemlig tillid til sine tjenere, profeterne, som han sagde til: »Denne måned er jeres«, og til enhver domstol efter dem: Ingen fejl skal udgå fra deres hænder, kun en overtrædelse for sagens egen skyld. Også den hører til Guds veje, som skabelsen af de skadevoldende væsener; Karmels bjerg beviser det. Derfor er den langt større og mere kær for ham end et bud, der udføres uden at ske for dets egen skyld, for dette har slet intet tilsvarende i hans veje.

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - 1 - fortsat

denne nat viste sig at være festnat. Således også hele næste dag til minchah. Kom vidner før minchah, helligede domstolen måneden, og man vidste, at dagen med rette var holdt hellig. Kom de derimod fra minchah og senere, modtog domstolen dem ikke for at hellige samme dag, men gjorde elul fuld og helligede næste dag. Alligevel fuldendte man dagen i hellighed, for ellers kunne man ringeagte den næste år, arbejde hele dagen og sige: Sidste år holdt vi den hellig til ingen nytte, og

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - 1 - fortsat

efter minchah begyndte vi igen at holde den hverdagsagtigt. Så langt. »Efter bestemmelsen«: Også skikken med to hellige dage var omfattet af denne bestemmelse.[DA387901]

»Og man blæser« efter minchah, fordi man holdt den hellig, og for at forvirre Satan, som straks kommer, men ikke for at opfylde pligten. Selv om hele dagen er gyldig til shofarblæsning, har man jo udskudt fastsættelsen til næste dag. Man blæste heller ikke, før vidnerne kom, så hvis de kom før minchah, kunne blæsningen opfylde dagens pligt. Shofarblæsning er nemlig først et bud, efter at domstolen har helliget måneden. Kom vidnerne før minchah, ville man ikke have opfyldt pligten ved blæsning før deres afhøring.

»Til tillægsofrene«: Selv om hele dagen er gyldig til tillægsofre, som de siger i Megillah, er der ingen grund til at frembære dem, når man har fjernet fastsættelsen fra den dag. Se Rambam, Hilkhot Qiddush haChodesh, kapitel 3. »Ganske vist«: Efter vidnernes udsagn var den dag i sandhed Rosh haShanah. Derfor blæste man også efter minchah: Domstolen tog hensyn til at blæse ved årets egentlige begyndelse for at forvirre Satan.

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - 1 - fortsat

Som Rosh haShanah, blad 16, siger: Rabbi Jitschaq sagde: Ethvert år, hvor der ikke blæses ved dets begyndelse, får ondt ved sin slutning. Hvorfor? Fordi Satan ikke blev forvirret. Det gælder bestemt et tidspunkt som dette, hvor vidnerne kom efter minchah. Ellers: Hvilken forvirring af Satan er der, hvorfor behøves den begrundelse, og hvorfra skulle det overhovedet komme, at man ikke blæser ved begyndelsen? Det er jo et udtrykkeligt Torahbud!

Alligevel bestemte man i hallen med tilhugne sten at fjerne fastsættelsen fra den dag og lægge Rosh haShanah næste dag, som skulle holdes egentlig hellig med shofarblæsning for dagens pligt og med tillægsofre. Domstolen har kraft til dette, som vi udlægger »disse er Herrens fester, som I skal udråbe til deres tid«: I, selv hvis I tager fejl, selv hvis I handler forsætligt, som i Rosh haShanah, kapitel 2.

»Han har tillid« osv.: Man skal ikke undre sig over, at Herren gjorde sådan og lagde festernes ordning i domstolens hænder, selv indtil forsætlig handling. Herren, velsignet være han, har tillid til sine tjenere Moses og Aron. Da han overgav dem månedens helligelse med »denne måned er jeres«, og ligeledes

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - 1 - fortsat

enhver domstol efter dem, var det med tillid til, at de kun ville handle forsætligt for et buds skyld. Som her, hvor de fjernede fastsættelsen fra den første dag, når vidner kom efter minchah, selv om dagen bestemt var Rosh haShanah, på grund af sangens uorden. Det er en overtrædelse for sagens egen skyld.

Også en sådan overtrædelse hører til Herrens veje, velsignet være han, som vi finder ved skabelsen af

Tilbage til kapitlet i indholdet

Historisk register: Em Kol Chaj - II - Kapitel 17

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - 1 - fortsat

de skadevoldende væsener, forklaret i afhandlingen »Ch-D«, del III, kapitel 18?. »Karmels bjerg beviser det«: Dér bragte Elias offer, mens offerhøjene var forbudt, som en midlertidig afgørelse. Det var en overtrædelse for sagens egen skyld. »Intet tilsvarende i hans veje«: I Herrens veje, velsignet være han, finder vi intet bud udført uden at ske for dets egen skyld.[DA387902]

Em Kol Chaj — del II — kapitel 18

Joel Moshe: 1

Jad Jehuda: 1

Joel Moshe - 1

»Ødelæggelsens ulykke blev dens afhjælpning osv.«: fordi huset blev ødelagt og sangen ophørte, frygtede man ikke en fejl i sangen. »Alene med hensyn til modtagelse af vidnesbyrd«: at modtage det selv fra eftermiddagsgudstjenestens tid og fremefter. Se alt dette i Gemara, traktaterne Betsah og Eruvin: »Fra rabban Jochanan ben Zakkajs ordning og fremefter osv.«

Jad Jehuda - 1

»Selv om osv.«, som mishnahen dér siger: »Da templet var ødelagt, indførte rabban Jochanan ben Zakkaj, at man skulle modtage vidnesbyrd om nymånen hele dagen.« »Den første ordning blev stående osv.«, som der siges i Jom Tovs første kapitel (blad 5b) om et æg, der blev lagt på Rosh ha-

Rema fra Fano

Selv om rabban Jochanan ben Zakkaj efter ødelæggelsen indførte, at vidnesbyrd om nymånen skulle modtages hele dagen, blev den første ordning stående: Hvis vidnerne kom sent, skulle både den dag og den næste holdes hellig. Men højtiderne tælles fra den første, for man behøver ikke frygte en fejl i sangen; ødelæggelsens ulykke blev dens afhjælpning. Den ben Zakkaj, som nævnes i mishnahen i begyndelsen af kapitlet Haju Bodekin (Sanhedrin 5,2), er ham før hans tid som nasi. Han var nasi ved ødelæggelsen, drog i eksil til Javne og genindførte den gamle praksis alene med hensyn til modtagelse af vidnesbyrd. Den lange helligheds strenghed stod stadig ved magt.

Ved sammenføjningen af disse to ordninger blev vi derfor forpligtet til at fejre denne Herrens højtid i to dage, både i landet og udenfor, og at tælle fra den første, som sagt. Når disse sande

Jad Jehuda - 1 - fortsat

Shanahs to festdage: »Rava sagde: Også efter rabban Jochanan ben Zakkajs ordning er ægget forbudt. Anerkender rabban Jochanan ben Zakkaj ikke, at hvis vidnerne kommer f r a eftermiddagsgudstjenestens tid og fremefter, holder man både den dag og den næste hellig?« Rashi forklarede »anerkender han ikke osv.«: Selv om han indførte, at vidnesbyrd skulle modtages hele dagen, så højtiderne tælles fra den første dag, også når vidnerne kom efter eftermiddagsgudstjenestens tid, blev den første ordning om at holde en anden festdag ikke ophævet. »Ødelæggelsens ulykke afhjælper den«: man kan ikke fejle i en sang, som er ophørt. »Alene med hensyn til

Jad Jehuda - 1 - fortsat

modtagelse af vidnesbyrd«: at modtage det også efter eftermiddagsgudstjenestens tid.

»Stadig står den næste dags helligheds strenghed ved magt«, og det regnes som én lang dag. Derfor er det, som er forbudt på den ene, også forbudt på den anden. Det er ikke som diasporaens øvrige to festdage, hvor et æg lagt på den første er tilladt på den anden, fordi det alene skyldes tvivl, som alt forklares i Gemara dér og i

Rema fra Fano - fortsat

grundlag kendes, bliver læren af sig selv klar for dem, der i musaf-bønnen plejer at nævne »ud over månedens brændoffer«: Det skal kun siges på den første dag. Det ringeagter ikke den anden festdag, for alle ved, at den ikke kommer på grund af tvivl ligesom de øvrige festdage i diasporaen. Disse er to særskilte helligheder, både da de blev ihukommet og holdt på grund af tvivl, og nu, hvor de blot er vore fædres overleverede skik. Skikken kan aldrig være strengere for børnene, end fædrene pålagde sig selv. De sagde: To særskilte helligheder; også for os er det to særskilte helligheder.

Jad Jehuda - 1 - fortsat

Eruvin, kapitel 3.

»Derfor ved sammenføjningen af disse to ordninger«: Den første var, at når vidnerne kom efter eftermiddagsgudstjenestens tid, skulle både den dag og den næste holdes hellig, og man skulle tælle fra den anden. Den anden, rabban Jochanan ben Zakkajs efter ødelæggelsen, var, at vidnesbyrd skulle modtages hele dagen. Vi blev derfor i vor tid, hvor månedens helligelse ved iagttagelse er ophørt,

Jad Jehuda - 1 - fortsat

forpligtet til at holde to festdage og tælle fra den første; det regnes for os, som om vidnerne kom fra eftermiddagsgudstjenestens tid og fremefter.

»Kun på den første dag« og ikke den anden, som man ikke tæller fra. Hvis indvendingen er ringeagt for festdagen — når det siges på den første, men ikke den anden, kunne man mene, at den anden ikke er en festdag, og ringeagte den — er der ingen ringeagt her. Alle ved bestemt, at det er én lang dag og ikke skyldes tvivl som de andre festdage, hvis

Jad Jehuda - 1 - fortsat

todagesordning oprindelig skyldtes, at diasporaens folk ikke vidste, hvornår Israels lands folk fastsatte måneden. Disse er to særskilte helligheder, både da man helligede efter iagttagelse, og nu, hvor vi kender månedens fastsættelse og alene holder to dage på grund af vore fædres skik. De er alligevel ikke én lang dag som Rosh ha-Shanah, for den skik, som kommer fra vore fædre, kan ikke have større strenghed, end de pålagde sig selv.

Tilbage til kapitlet i indholdet

Historisk register: Em Kol Chaj - II - Kapitel 18

Em Kol Chaj — del II — kapitel 19

Joel Moshe: 1

Jad Jehuda: 1

Joel Moshe - 1

»De, som indvender mod indvendingen, vil ikke finde osv.«: dem, som angriber Raavads indvending, nemlig Kesef Mishneh, stod magtesløse. Raavads indvending mod Rambam er derimod sand.

Rema fra Fano

Heraf kommer en stærk støtte til Raavads indvending i Hilkhot Jom Tov, kapitel 6. De, som indvender mod indvendingen, alle disse mægtige mænd, vil stå magtesløse over for at ophæve den. Desuden ville vore fædres skik ikke i sig selv forpligte os i dette, for de

Joel Moshe - 1 - fortsat

»Levitternes sang osv.«: man må omhyggeligt sørge for, at levitternes sang, som siges hver morgen, også siges om aftenen, ligesom i templets tid, hvor man frygtede fejl i sangen ved det daglige

Joel Moshe - 1 - fortsat

eftermiddagsoffer. Det viser, at man også mellem aftenerne sagde levitternes sang.

»Enten sagde de osv.«: fejlen i sangen havde én af to former. Enten sagde de hverdagssangen også til eftermiddagsofferet, fordi de mente, at vidnerne ikke mere ville komme den dag. Selv om man ved de andre højtider sagde hverdagssangen ved eftermiddagsofferet, sagde man dog på Rosh ha-Shanah og nymånedagen festdagens sang. Eller de tog fejl og sagde slet ingen sang. Dette var fejlen i sangen. Alt forklares i Gemara; se dér.

Jad Jehuda - 1

»Heraf osv.«: efter at Rambam i Hilkhot Jom Tov, kapitel 6, forklarede reglerne om den betingelse, man kan stille på diasporaens to festdage ved eruv tavshilin og ved to kurve med afgrøde, hvoraf tienden endnu ikke er udtaget, skrev han videre: »Alle disse ting, vi har sagt, gjaldt, da Israels lands ret helligede efter iagttagelse, og diasporaens folk holdt to dage for at undgå tvivl, fordi de ikke kendte den dag, som

Rema fra Fano - fortsat

handlede kun sådan på grund af tvivl; når tvivlen bortfalder, bortfalder skikken af sig selv. Men derfra sendte de besked om, at vi skulle tage hensyn til deres skik, for at vi ikke skulle ende i tvivl. Det er altså tvivlen, som er årsagen for os, ligesom for dem, og det er altid to særskilte helligheder.

Rosh ha-Shanahs to festdage er derimod én lang dag og én hellighed til enhver tid. Der er stor grund til bekymring, hvis vi også nævner månedens brændoffer på den anden dag: At denne ordning ikke skal forstyrre højtiderne, så man tæller dem fra den, sådan som man tæller fra enhver anden nymånedag.

Lad herefter ikke levitternes sang til det daglige eftermiddagsoffer være ringe i dine øjne. Mens templet stod, sørgede de vise jo for ikke at komme i tvivl om, hvorvidt levitterne ville fejle i den, når øjenvidnerne kom efter eftermiddagsgudstjenestens tid. Sådan havde de blot én gang fejlet: Enten sagde de hverdagssangen også til eftermiddagsofferet — selv om det ellers er reglen ved alle højtider undtagen Rosh ha-Shanah og hver nymånedag som den, hvor man skal offentliggøre, at retten har helliget måneden — eller de blev forskrækkede, skyndte sig og sagde slet ingen sang til det. Begge muligheder forklares i Gemara.

Jad Jehuda - 1 - fortsat

landets folk havde helliget. Men i dag, hvor Israels lands folk støtter sig til beregningen og helliger efter den, er den anden festdag alene skik og tjener ikke til at undgå tvivl. Derfor siger jeg, at man i vor tid ikke forbereder en eruv og stiller en betingelse, hverken ved eruv tavshilin osv., men at alt alene skal ske før festdagen.« Så langt citatet.

Raavad indvendte mod ham og mente, at man også i vor tid kan stille en betingelse ved eruv tavshilin og afgrøde, hvoraf tienden endnu ikke er udtaget. Hans ord dér er: »Selv om der er en slags begrundelse i hans ord, har vi ikke set geonim skelne i sagen, og det gælder så meget desto mere.« Så langt citatet. Forfatterens opfattelse her er som Raavads. Han sagde, at det, han skrev i det foregående afsnit — at vore fædres overleverede skik ikke er strengere, end de pålagde sig selv — støtter Raavad: Var det tilladt at stille betingelsen i fædrenes dage, hvordan skulle børnene da skærpe det?

»De, som indvender mod

Jad Jehuda - 1 - fortsat

indvendingen, vil ikke finde«: de forfattere, som plejer at redde Rambams ord fra indvendinger, vil her stå magtesløse over for at ophæve Raavads opfattelse. »Desuden« er der endnu et bevis for Raavad i den ligefremme betydning af »vore fædres overleverede skik«. Skikken forpligter os på grund

Jad Jehuda - 1 - fortsat

af tvivlen om, hvorvidt sagen atter kunne komme i tvivl. Uden dette ville deres skik slet ikke forpligte os. Derfor kan frygten for tvivl bestemt ikke være ringere end selve tvivlen. »Men derfra sendte de besked«, som der står i Jom Tovs første kapitel, blad 4.

Jad Jehuda - 1 - fortsat

»Derimod osv.« vender tilbage til det foregående afsnits ord, at man ikke skal sige »ud over månedens brændoffer« på den anden dag, og at der ikke er ringeagt for den anden festdag osv. som ved diasporaens øvrige festdage, fordi disse er to særskilte helligheder. Derfor gentog forfatteren her: »Rosh ha-Shanahs to festdage er derimod osv.« »Lad herefter ikke levitternes sang osv.«: dagens sang skal også i vor tid siges om aftenen ligesom om morgenen. »De vise sørgede jo« i templets tid for at flytte højtidens fastsættelse fra dens rette dag, så de ikke igen skulle være i tvivl, om levitterne ville fejle i sangen, som forklaret i mishnahen, Rosh ha-Shanah, kapitel 4, nævnt ovenfor i afsnit 17.

»Enten sagde de hverdagssangen«: efter rabbi Zeira i Gemara dér. »Hvilken fejl begik levitterne i sangen? Her forklarede man: De sagde slet ingen sang. Rabbi Zeira sagde: De sagde hverdagssangen sammen med det daglige eftermiddagsoffer.« Rashi forklarede »de sagde slet ingen sang«: ved eftermiddagsofferet, fordi de ikke vidste, hvilken sang de skulle sige. Måske ville vidnerne alligevel komme i dag, så festdagens sang skulle siges; eller

Tilbage til kapitlet i indholdet

Historisk register: Em Kol Chaj - II - Kapitel 19

Jad Jehuda - 1 - fortsat

de ville ikke komme, så det viste sig at være hverdag osv.

»Selv om« fejlen ikke var så stor, for reglen ved alle højtider var at sige hverdagssangen til eftermiddagsofferet. Højtidssangen blev kun sagt til tillægsofrene, som forklaret i Gemara dér og ved slutningen af Sukkah, undtagen på Rosh ha-Shanah, hvor man ved eftermiddagsgudstjenesten sagde »Herrens røst får ørkenen til at skælve«, som der står dér; og ved hver nymånedag, hvor man sagde nymånedagens sang til eftermiddagsofferet. Grunden var at offentliggøre, at retten havde helliget måneden, som der siges ved slutningen af Sukkah om nymånedagens sang, der fortrænger sabbattens.

»Eller de blev forskrækkede og skyndte sig«: de ventede ikke med eftermiddagsofferet til vidnernes ankomst og sagde slet ingen sang, efter den første tannas opfattelse. Se Rambam, Hilkhot Kiddush ha-Chodesh, kapitel 3.

Em Kol Chaj — del II — kapitel 20

Joel Moshe: 1

Jad Jehuda: 1

KLADDE · uafklaret

Joel Moshe - 1

»For at vise handlingens genstand osv.«: siger man på hebraisk »Reuven slog Shimon«, kan det ikke afgøres, om Reuven er den handlende, som slog Shimon, og Shimon handlingens genstand, eller omvendt: »Reuven — Shimon slog ham.« Ordet et retter dette: »Reuven slog et Shimon«, hvor et viser, at Shimon er handlingens genstand og

Rema fra Fano

»Et Sara«, את שרה: Det er tydeligt i vore lærdes ord, at ordet et, את, altid kommer for at udvide, og ordet gam, גם, ligeså. Men det, der medtages gennem et, er noget særlig vigtigt og fremragende. Desuden medtager det alt, der kan medtages, såsom »et himlen« med dens frembringelser og »et jorden« med dens frembringelser. Et kommer altid for at vise handlingens genstand. Derfor må det uden tvivl udlægges overalt, hvor et kommer som udvidelse ved noget, hvis passive forhold fremgår af sig selv, hvor

KLADDE · uafklaret · fortsat

Joel Moshe - 1 - fortsat

Reuven den handlende. Sådan er det altid.

»Ved noget, hvis passive forhold fremgår af sig selv osv.«: selv uden et forstås det, at det er det, der påvirkes, fordi der ikke tales om noget andet. Eller et kommer for at medtage noget, såsom »dit navn skal ikke mere kaldes Abram«, hvis betydning også forstås uden et. Et

KLADDE · uafklaret · fortsat

Joel Moshe - 1 - fortsat

kommer da i betydningen »med«: Abraham skal ikke være hovednavnet og Abram underordnet sammen med det, ligesom ved Jakob, hvor vore lærde udlagde, at Jakob ikke skal rykkes helt væk, men Israel være hovednavnet og Jakob underordnet. Sådan er det ikke ved Abraham: Han skal alene kaldes Abraham. Det er »skal ikke kaldes et dit navn«, som »med dit navn«.

Sådan også »Herren besøgte et Sara«: også uden et forstås det, at Herren besøgte Sara, ikke omvendt. Derfor betyder et her »med Sara«: Mange ufrugtbare fik besøg sammen med hende. Derfor står »enhver, som hører det, vil le for mig«: Mange folk vil glæde sig for min skyld. »Kun sammen med Abraham osv.«: Sara spiste derimod ikke, men ammede deres børn, som de udlagde verset »Sara har ammet børn«.

»I traktatens begyndelse osv.«: ved »og Herren«, han og hans domstol, så også הד"ר [uafklaret forkortelse] blev barmhjertighed. Sådan også her: Udvidelse efter udvidelse, »også et den døde skal de dele«, begrænser dødsbetingelsen. Selv når han »dræbte ham halvt«, det vil sige gjorde skade,

Rema fra Fano - fortsat

det ikke hører til, såsom »et dit navn skal ikke kaldes Abram«. Her betyder det »med«, som de vise udlagde: Selv som noget underordnet det nye navn skal det ikke mere bruges.

Sådan også »da et hans søn Isak blev født ham«: Mange ufrugtbare fik besøg sammen med Sara, og hele verden mærkede, at de retfærdiges fortjeneste gavnede dem. Om dem kan der med rette siges »da de blev født ham«, ligesom rabbi Natan lærte om de to spædbørn, som blev kaldt Natan af Babylon efter hans navn. Så meget desto mere sammen med det, Jonatan oversatte ved verset »se, Milka har født«: Alle disse efterkommere kom ved Saras fortjeneste for derfra at frembringe Rebekka og stammernes mødre. Sådan udlagde rabbi Hillel også »den dag et Isak blev vænnet fra«: Samme dag blev alle de børn, Sara havde ammet, vænnet fra. Generationens store spiste kun sammen med Abraham; derfor står »et stort gæstebud«, som de vise forklarede.

Gams udvidelse peger derimod undertiden på handlingens genstand og undertiden på den handlende. I begge tilfælde er det nok, at det medtager noget som helst. Begge forekommer sammen som udvidelse efter udvidelse, der begrænser, såsom »også et den døde skal de dele«. Allerede forinden står: »De skal sælge et den levende okse og dele et dens pris.« De to et-ord medtager den værdistigning, den levende okse har haft før fremstillingen for retten, og fosterets værdi, som de også deler, hvis det var en ko, der gjorde skade. Havde der stået »et den døde skal de dele«, ville jeg forstå, at

KLADDE · uafklaret · fortsat

Joel Moshe - 1 - fortsat

udvider det dermed: Så er han forpligtet til at betale halvdelen af skaden. Det er let at forstå.[DA389001]

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - 1

»Et Sara«: forfatteren vender tilbage til besøget. »Og ordet gam ligeså«: for at udvide. »Men« forskellen mellem de to udvidelser er, at det medtagne osv., såsom »et himlen«, som vore lærde udlagde som også dens frembringelser. »Et kommer altid« for at vise handlingens genstand: »Reuven sendte et Shimon.« Et viser, at Reuven er den sendende, den handlende, og Shimon den sendte, handlingens genstand. Uden det vidste vi ikke, hvem der sendte, og hvem der blev sendt. Det gælder ikke gam, som snart forklares. Derfor siger enhver forekomst af et ved den passive form så at sige: »Udlæg mig, så I lever«, eftersom det slet ikke har forbindelse med den passive form.

»Såsom: Dit navn skal ikke kaldes osv.«: »kaldes« er passiv; der burde stå »dit navn skal ikke mere kaldes Abram«. Derfor må et udlægges, og det betyder »med«: Abram skal ikke mere bruges, selv blot som et underordnet navn sammen med dit navn, som fra nu af er Abraham. »Som de vise udlagde« i Berakhots første kapitel om »dit navn skal ikke

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - 1 - fortsat

mere kaldes Jakob osv.«: »Jakob skal ikke rykkes helt væk, men Israel skal være hovednavnet og Jakob underordnet. Bar Kappara lærte: Abraham — siger det om et navn?«, אברהם אומרו על שם? [uafklaret forbindelse]. »Enhver, som kalder Abraham Abram, overtræder et forbud og et positivt bud.« Altså er selv brug som underordnet navn forbudt.[DA389101]

»Her«, hvor der står »da et hans søn Isak blev født ham«, kommer et ved den passive form »blev født«, og må udlægges som »med«. Sådan sagde

Rema fra Fano - fortsat

man delte det døde dyrs værdi, uanset om den var steget eller faldet før fremstillingen for retten. Ved at føje til i udvidelsen begrænsede han: Kun ådslets værdistigning deles; hele dets værditab bæres af den skadelidte.

Efter vores vanlige forklaring kommer en udvidelse af en lære efter en udvidelse af samme lære kun for at begrænse dens afgrænsning, mens den altid udvider selve læren, som vi nævnte i traktatens begyndelse. Det er et stort princip, som forklares godt i vore Ijjunei ha-Shinnun. Her kan man derfor meget rigtigt forklare, at den begrænser dødsbetingelsen: Selv den mindste skade medtages i pligten til at betale halvdelen af skaden. Det er ligefremt.

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - 1 - fortsat

Bereshit Rabbah om »enhver, som hører det, vil le for mig«: »Da vor moder Sara fik besøg, fik mange ufrugtbare besøg sammen med hende, mange syge blev helbredt sammen med hende, mange døves sanser blev åbnet sammen med hende osv.« Se dér. Om alle, der fik besøg, og om de syge, der fik besøg sammen med hende, kan man med rette sige »da de blev født ham«, fordi disse retfærdiges fortjeneste var årsagen, som om hun havde født dem.

Sådan siger vi i Shabbat, kapitel 10 om omskærelse, om to spædbørn, som blev

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - 1 - fortsat

bragt til rabbi Natan af Babylon, hvis brødre var døde på grund af omskærelsen. Om den ene, som var rød, sagde han: »Vent, til hans blod optages.« Om den anden, som var grøn, sagde han, at man skulle vente, »til hans blod falder?«, עד שיפול דמו?. De gjorde sådan, og børnene levede og blev kaldt efter hans navn.[DA389102]

»Så meget desto mere« kan et her med rette udlægges som »med« efter oversætteren Jonatans ord i Chajje Sara: »Se, Milka har født; også hun fik lindring ved sin søsters fortjeneste til at føde sønner for din bror Nakhor.« Derfor antyder et godt de efterkommere, som kom fra Milka, for også de kom ved Abrahams og Saras fortjeneste for derfra at frembringe Rebekka osv.

»Sådan også den dag et Isak blev vænnet fra«: et passer ikke til »blev vænnet fra«, som er passiv. Derfor forklarede en vismand ved navn rabbi Hillel det som »med«: De andre børn, hun havde ammet, blev vænnet fra sammen med ham. Vore lærde sagde jo i kapitlet ha-Poalim, at Abraham på fravænningsdagen indbød alle generationens store, mens Sara indbød deres hustruer og ammede deres

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - 1 - fortsat

børn for deres øjne for at vise, at Isak var født af hende. Se dette i Pesikta, anført i Jalkut dér.

»Derimod osv.« går tilbage til det, han sagde ovenfor om ets udvidelse. Nu fuldender han og siger, at gams udvidelse ikke er som ets, for det kommer både ved den handlende og handlingens genstand. Desuden er det i begge tilfælde nok for gam at medtage noget som helst, selv en lille ting, og ikke nødvendigvis noget vigtigt og alt, hvad der kan medtages, som ved et. »Begge forekommer«: ordet gam og ordet et.

»Såsom« det, der står i Mishpatim: »Når en mands okse støder et hans næstes okse, så den dør, skal de sælge et den levende okse og dele et dens pris; også et den døde skal de dele.« »De to et-ords udvidelser«: i »sælge et« og »dele et«. »Den værdistigning osv.«: i kapitlet ha-Manniach (blad 33) siger vi: »Skadevolderens værdistigning over for den skadelidte; rabbi Jose efter rabbi Jishmaels opfattelse?«, שבח מזיק כנגד הניזק ר' יוסי אליבי דר' ישמעאל? [usikker forbindelse], som siger, at han er en kreditor, og at det er penge, han har til gode. Men efter rabbi Akiva, som siger, at de er partnere, deler

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - 1 - fortsat

de; sådan har alle lovafgørere fastsat det. [DA389103] Om en ko, som gjorde skade, siger vi i kapitlet Shor she-Nagach, נגושו? [usikkert henvisningsled], at skadens værdi også inddrives fra kalven. Forfatteren siger, at disse to regler udledes af de to nævnte et-ords udvidelse. [DA389104] »Han føjede til i udvidelsen«: gennem »også«.

»Hele ådslets værditab bæres af den skadelidte«: skadevolderen betaler alene efter

Tilbage til kapitlet i indholdet

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - 1 - fortsat

skadestidspunktet, som vi konkluderede dér i ha-Manniach. »At begrænse afgrænsningen«: af selve denne lære. »Mens den altid udvider læren«: begrænsningen af lærens afgrænsning er netop det, der medtager noget i læren. »At forklare her«: ved de to nævnte udvidelser. »At den begrænser dødsbetingelsen«: ikke alene hvis oksen har dræbt den anden, men også hvis den har skadet uden at dræbe, er den forpligtet for skaden. Det er den udvidelse, som kommer gennem begrænsningen.

Em Kol Chaj — del II — kapitel 21

Joel Moshe: 1

Jad Jehuda: 1

Trykt note: 1 · 2 · 3 · 4 · 5

Joel Moshe - 1

»Men elsker og ven osv.«: ordet רע skal forstås som »ven«, rea, og ikke »ondt«, ra, ligesom »og se, det var meget godt«, som midrashim udlægger om dødsenglen eller døden, for alt er godt i Guds værk. »For at vise velvilje osv.«: ikke, at han faktisk skulle tage det hele. »For Gud var skjult osv.«: Fem ting manglede i det andet tempel i forhold til det første, som nævnt i Joma; se dem dér.

Jad Jehuda - 1

»Sådan også« verset »på en god dag skal du være i det gode, og på en ond dag skal du se: Gam et dette over for dette har Gud gjort« (Præd 7). Ved de to udvidelser, gam og et, begrænsede han det onde, som han nævnte, for at sige, at der ikke er noget ondt i Guds værk. Ordet ra

Rema fra Fano

Sådan også: »Gam et, også dette over for dette har Gud gjort.«[1] Det begrænser: Der er intet ondt i Guds værk, men »elsker og ven«, rea (Sl 88,19),[2] efter betydningen »og se, det var meget godt« (1 Mos 1,31).[3] »Gam et verden lagde han i deres hjerte« (Præd 3,11): Der begrænses ved dekretet om, at den døde skal glemmes af hjertet. »Gam et det hele kan han tage« (2 Sam 19,31): Det begrænser, for Mefiboshet sagde det alene for at vise velvilje over for Davids hus' kongedømme, som var vendt tilbage til sin plads.

Sådan også »jeg vil huske et min pagt med Jakob«: Det udvider til ihukommelsen af Shekhinah, som skal åbenbares i det tredje tempel. »Og af et (אף את) min pagt med Isak«: Shekhinah, som var i det andet tempel. Her er udvidelse efter udvidelse for at begrænse, for dér var Gud skjult, som

Jad Jehuda - 1 - fortsat

skal forstås efter rea, ven. »Efter betydningen og se, det var meget godt«, som siges om skabelsesværket, og som vore lærde udlagde om livet og døden: Alt er godt i Guds værk.

»Gam et verden lagde han i deres hjerte« (Præd 3): Ved de to udvidelser begrænsede han erindringen om den døde. Gud lagde den ikke i menneskers hjerter, men bestemte, at den skulle glemmes af hjertet, som vore lærde sagde. Sådan også Davids ord til Mefiboshet: »Du og Tsiva skal dele marken«, hvorefter der står: »Mefiboshet sagde til kongen: Gam et det hele kan han tage, efter at min herre kongen er kommet i fred til sit hus« (2 Sam 19). Også her begrænser de to

Jad Jehuda - 1 - fortsat

udvidelser: Han ønsker ikke, at han skal tage mere end den halvdel, David nævnte. Han sagde kun »det hele kan han tage« for at vise sin velvilje: Selv hvis David sagde, at han skulle tage alt, ville han ikke bekymre sig. Ikke blot ville han ikke af hævn se ondt på kongens fredelige hjemkomst af den grund; hjemkomsten ville endda trøste ham og opveje hans tab. »Efter at min herre er kommet osv.«: Kongedømmet er vendt tilbage til sin plads, og det

Rema fra Fano - fortsat

bekendt (Joma 21b). »Og af et min pagt med Abraham«: Shekhinahs nærvær i det første tempel. Det begrænser: Det var ikke fuldt ud hans vilje, for der står »denne by har været mig til vrede og harme«[4] (Jer 32,31). Det siges om det daglige morgenoffer, som blev bragt ved dagens fjerde time, da Faraos datter vildledte Salomo.[5] »Og jorden vil jeg huske« (3 Mos 26,42): selve livets land, som ikke afhænger af noget. Vi vil tilføje mere lærdom om dette vers nedenfor. Det er en meget ret og rigtig fortolkningsregel i Torahen; uden den bliver hensigten ikke klar.

Jad Jehuda - 1 - fortsat

er bedre for ham end tusinder af guld og sølv.

Det forekommer mig desuden: Da David først sagde til Tsiva, efter at han havde bagtalt Mefiboshet, »se, alt Mefiboshets tilhører dig«, og Mefiboshet derpå forsvarede sig og sagde til kongen »min tjener bedrog mig osv., han bagtalte din tjener for min herre kongen osv.; gør, hvad der er godt i dine øjne«, fortrød David og gav ham en lettelse ved marken, så

Jad Jehuda - 1 - fortsat

han og Tsiva skulle dele den. Derfor sagde Mefiboshet »gam et det hele kan han tage«: Selv hvis kongen fastholder sine første ord om, at Tsiva skal tage alt, bekymrer det mig ikke, efter at min herre er kommet osv. Det er godt for mig nu, at min herre kongen er kommet i fred, selv hvis jeg bliver helt uden ejendom. Mefiboshets hensigt var at oplyse, at han ikke havde forsvaret sig for sin ejendoms skyld, men for at kongen skulle vide, at han var tro mod sin pagt.

Sådan også: »Jeg vil huske et min pagt med Jakob, og af et min pagt med Isak, og af et min pagt med Abraham vil jeg huske, og jorden vil jeg huske.« Han sagde den ene udvidelse et ved Jakob og de to udvidelser af et ved Isak og Abraham. Ved Jakob, den tredje blandt fædrene, medtages, at han ved hans fortjeneste vil huske Shekhinahs nærvær i det tredje tempel — måtte det snart bygges. Her er ingen begrænsning; derfor begyndte han også med ham og talte baglæns. Ved Isak medtages Shekhinahs nærvær i det andet tempel, og ved de to udvidelser begrænses de ting, som manglede i det andet tempel: arken, krukken med manna osv., som der står i Joma, kapitel 5. Det er »Gud, som skjuler sig« (Es 45).

Ved Abraham medtages Shekhinahs nærvær i det første tempel. Begrænsningen gennem de to udvidelser antyder, at dette stred mod den

Jad Jehuda - 1 - fortsat

Allestedsnærværendes vilje, velsignet være han, som der står »til min vrede osv.« (Jer 32). De udlagde det i Niddah, kapitel 4 (blad 70b), om tiden efter, at Salomo havde giftet sig med Faraos datter. Sådan står også i Va-Jikra Rabbah, at den Allestedsnærværende tænkte på at ødelægge byen den nat, for Salomo sov indtil dagens fjerde time med templets nøgler under hovedet, og det daglige offer blev først bragt ved den fjerde time; se dér.

»Det er livets land«: det øvre land, som ikke afhænger af noget, modsat Israels land, som blev givet på betingelse, som bekendt. »Dette er den rette og rigtige fortolkningsregel i Torahen«: udvidelse efter udvidelse, som alene begrænser, på den måde vi forklarede, at den begrænser lærens afgrænsning. Uden dette kunne hensigten, hvordan den begrænser, ikke forklares.

Trykt note - 1

(Præd 7,14).

KLADDE · uafklaret

Trykt note - 2

(Jad Jehudas forklaring): Sådan også verset »på en god dag skal du være i det gode, og på en ond dag skal du se: Gam et dette over for dette har Gud gjort« (Præd 7,14). Ved de to udvidelser, gam og et, begrænsede han det onde, som han nævnte, for at sige, at der ikke er noget ondt i Guds værk. Men »rav«, רב [afvigende ord], skal forstås efter rea, ven. [DA389701]

Trykt note - 3

(Jad Jehudas forklaring): Vore lærde udlagde det om den onde tilbøjelighed og døden, for alt er godt i Guds værk.

Trykt note - 4

»Fra den dag, de byggede den osv.«

Tilbage til kapitlet i indholdet

Historisk register: Em Kol Chaj - II - Kapitel 21 — opslag 1 af 2

Historisk register: Em Kol Chaj - II - Kapitel 21 — opslag 2 af 2

Trykt note - 5

Jalkut, 1 Kong 3, henvisning 172.

Em Kol Chaj — del II — kapitel 22

Joel Moshe: 1

Jad Jehuda: 1

KLADDE · uafklaret

Joel Moshe - 1

»Gam et løven osv.« (1 Sam 17): Det begrænser løvens død. Derfor står gam et, udvidelse efter udvidelse for at begrænse: Han dræbte ikke løven, men slog den, og den flygtede; bjørnen dræbte han faktisk. »Et løven« betyder, at han slog og svækkede løvens kraft, som er underordnet den.

»Var løven død osv.«: Nebukadnesar kaldes løve, som der står »en løve er steget op af sit krat«. Også blandt de fire dyr, som blev set i drømmen, gælder løveskikkelsen Nebukadnesar. »Som antyder deres kongedømme osv.«: Persiens og Mediens. »Det medtager bjørnens støtte osv.«: Fyrster foroven kom sammen med den for at hjælpe. Den Hellige, velsignet være han, førte den besejret frem for David, efter »han vil hjemsøge højhedens hær i

Rema fra Fano

Sådan hørte vi også David, Jishajs søn, tale efter denne regel med visdommens sprog, da han sagde til kong Saul: »Gam et løven, gam bjørnen har din tjener slået.« Det begrænser løvens død: Den døde ikke, men bjørnen døde. Han mener: Din tjener slog løvens kraft, som er underordnet den; han ydmygede løvens stolthed uden at dræbe den. Var løven død ved hans hånd, ville Nebukadnesar ikke have ødelagt vort hellige hus. Mediens og Persiens konger søgte jo at ophæve det, men kunne ikke, fordi bjørnen, som antyder deres kongedømme, døde ved Davids hånd. Derfor sagde han: »Filisteren skal blive som én af dem«: Manden skal dø som bjørnen eller svækkes som løven.

Dermed er også hans første ord præcise: »Løven kom, og et bjørnen.« Det medtager bjørnens støtte og livskraft ovenfra, da den kom for at skade »et spredt får«. Løven blev slået og flygtede. Denne nedre bjørn rejste sig derpå med sin øvre kraft og støtte og blev grusom mod David. Hvad står derefter? »Jeg

KLADDE · uafklaret · fortsat

Joel Moshe - 1 - fortsat

højheden« og derefter »på jorden osv.«

Tilføjelse: »Jeg greb dens skæg«, en betegnelse for dens mazzal osv. Se, hvad der står i traktaten ק"א, kapitel 8? [uafklaret henvisning], om den øvre mazzal: »og renser«, ונקה, »ג"נ? skæggens udbedringer« [usikkert talled]. Forstå denne hemmelighed; »ומזלת בי תדרשנו«, og mazzal — i mig skal du søge den? [uafklaret forbindelse]. [DA390301] »Jeg styrkede dens skæg« betyder: Jeg fuldendte det, som er tilsigtet for rødderne foroven, ved at ophæve det onde.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - 1

»Han taler efter denne«: reglen om udvidelse efter udvidelse, som nævnt ved slutningen af det foregående afsnit. Der står: »David sagde til Saul: Din tjener vogtede sin fars får.

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - 1 - fortsat

Løven kom, og et bjørnen, og tog et får fra hjorden. Jeg gik efter den, slog den og reddede det af dens mund. Den rejste sig mod mig; jeg greb dens skæg, slog den og dræbte den. Gam et løven, gam bjørnen har din tjener slået, og denne uomskårne filister skal blive som én af dem osv.« (1 Sam 17). De to udvidelser gam et, som nævnes ved løven, begrænser: Han dræbte ikke løven, men slog den og svækkede dens kraft og styrke, som er underordnet løvens eget væsen. Kun bjørnen dræbte han. Det første »jeg slog den« gælder altså løven; det efterfølgende

Rema fra Fano - fortsat

greb dens skæg«: en betegnelse for dens mazzal, som bekendt for den, der kender skikkelsens betegnelser. »Jeg slog den« foroven og »dræbte den« forneden. Fordi dens øvre støtte skulle falde i Davids hånd, nævnes den fra begyndelsen som handlingens genstand ved ordene »og et bjørnen«: Fra himlen kom den allerede besejret foran ham. Det er en rigtig og nødvendig præcisering.

Som bekendt fuldender det at ophæve det onde forneden den tilsigtede styrkelse af rødderne foroven, efter betydningen »du skal se de ondes gengældelse«, ושלומת. Det er »jeg styrkede dens skæg«, והחזקתי בזקנו. Hele fortællingen kommer med den mest præcise hensigt.

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - 1 - fortsat

»den rejste sig mod mig osv., jeg slog den og dræbte den« gælder bjørnen.

»Var løven død osv.«: handlingen rummede en antydning og billedlig handling om Nebukadnesar, som kaldes løve efter verset om ham »en løve er steget op af sit krat«, og om Mediens og Persiens konger, som lignes ved en bjørn i Daniels syn af dyrene og flere steder i vore lærdes ord. »Mediens og Persiens konger søgte jo at ophæve det« og forhindre byggeriet, som der står: »Landets folk svækkede Judas folks hænder og skræmte dem fra at bygge. De lejede

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - 1 - fortsat

rådgivere imod dem for at forpurre deres plan alle Perserkongen Kyros' dage indtil Perserkongen Dareios' kongedømme. Under Ahasverus' kongedømme, i begyndelsen af hans regering, skrev de en anklage osv.« (Ezra 4). Det synes at være herom, der står i Daniel: »Persiens riges fyrste stod mig imod osv.« »Men kunne ikke«: De vendte tilbage og befalede, at det skulle bygges. Det skyldtes, at bjørnen døde. Var også løven død, kunne Nebukadnesar heller ikke have ødelagt det. »Derfor sagde han som én af dem«: Slaget mod dem var ikke ens.

»Og et bjørnen«: et synes ikke at give mening; der burde stå »løven og bjørnen kom«. Derfor forklarede Radak, må hans minde være til velsignelse, det som »med«: Løven kom med bjørnen. Det er presset, for så er vav i ve-et overflødigt. Efter vores vej siger det derimod, at løven og bjørnen kom med bjørnens støtte og mazzal foroven. Det er det, Skriften medtager gennem »og et bjørnen«. »Jeg greb dens skæg« henviser ikke til bjørnen, men til skægget i den øvre

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - 1 - fortsat

skikkelse, en beskrivelse og betegnelse for den øvre mazzal, Binahs egenskab, som kaldes Ehjeh, som snart forklares. »Jeg slog den«: Det havde været nok at sige »jeg dræbte den«, men det viser, at han slog fyrsten foroven og dræbte bjørnen forneden.

»Fordi osv.«: Skriften medtager dens øvre fyrste gennem et, selv om et altid viser handlingens genstand, som ovenfor i afsnit 20, og slet ikke har nogen forbindelse til verbet »kom«. Den medtager den ikke med et andet ord som gam, af eller lignende. Grunden er at vise, at »styrken, hvormed fyrsten foroven kom til hjælp for bjørnen«, כי תקף שבא השר למעלה בעזרת הדוב [uafklaret tilknytning], var besejret foran David, for at vise, at han var rede til at falde for ham. Derfor kommer udvidelsen gennem et for at vise handlingens genstand. »Og nødvendig«: et kan ikke forbindes med verbet »kom«.

»Som bekendt osv.«: forfatteren afslutter sin udlægning af »jeg greb/styrkede« og siger, at det ikke betyder at gribe, men at styrke. Hensigten er:

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - 1 - fortsat

Jeg ophævede det onde forneden og fuldendte dermed styrkelsen i det øvre skæg. »Efter betydningen: Du skal se de ondes gengældelse«: Ved

Tilbage til kapitlet i indholdet

Historisk register: Em Kol Chaj - II - Kapitel 22

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - 1 - fortsat

deres ophævelse forneden skal du se styrkelsens fuldendelse foroven.[DA390401]

Em Kol Chaj — del II — kapitel 23

Joel Moshe: 1

Jad Jehuda: 1

Joel Moshe - 1

»Men hendes hjerte osv.«: dronningen af Sabas. »Ikke uden grund osv.«: fordi han var af kong Salomos afkom, fred være med ham, gennem dronningen af Saba. Alligevel blev Daniel straffet, for hun vendte tilbage til sin tidligere færd, og hendes barn var som hende: det er Nebukadnesar. »Netop derfor osv.«: fordi han var af Salomos afkom, blev han kaldt »kongernes konge«, ligesom Salomo, der sad på Herrens trone. »Alle pardashkei osv.« betyder fyrster. »Mangler vav osv.«: som »konge og fyrster«, men her er det konge over fyrster.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - 1

»At blive kaldt løve«, som der står om ham: »En løve er steget op af sit krat« (Jer 4). Derfor udlagde vore lærde, må deres minde være til velsignelse, også »løven har brølet, hvem frygter ikke?« om ham. Det var alene, fordi han kom fra Davids hus, som kaldes løve, som der står: »Hvad var din mor? En løvinde.«

Rema fra Fano

Nebukadnesar opnåede kun at blive kaldt løve, fordi han kom fra Davids hus, af Salomos afkom gennem dronningen af Saba, efter at han havde omvendt hende. Men hendes hjerte var ikke retskaffent; til sidst blev hendes skændsel blotlagt, og hun vendte tilbage til sin tidligere færd. Derfor var hendes børn langt fra frelse. Det var altså ikke uden grund, at Daniel søgte at give ham et godt råd, da han sagde: »Må mit råd behage dig« (Dan 4,24). Han blev straffet for dette, for i sidste ende var hendes barn som hende. Netop derfor kaldte han ham »kongernes konge« (Dan 2,37). Selv om de i traktaten Shevuot (blad 35b) udlagde det om det høje, mister Skriften ikke sin ligefremme betydning. Salomo sad jo på Herrens trone, og en afglans af hans storhed blev for en tid givet Nebukadnesar som løn for smuk tale og fire skridt, da han var Merodakh Baladans skriver (Sanhedrin 96a).

Vi har allerede nævnt, at den Hellige, velsignet være han, ikke alene betegnes som »kongernes konge«, men som »kongen over kongernes konger«, og vi har forklaret det. Vi har ikke fundet nogen anden blandt de store konger, som

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - 1 - fortsat

Han blev kaldt sådan efter sine fædres hus.

»Af Salomos afkom osv.«: Beretningen om, at Salomo havde samleje med dronningen af Saba, efter at hun var blevet omvendt, at hun fødte, og at Nebukadnesar senere i tidens løb blev født blandt hans efterkommere, mens hun vendte tilbage til sin tidligere færd, findes skrevet i Aris skrifter, må den retfærdiges minde være til velsignelse. Forfatteren til bogen Keli Jakar skrev om »kong Salomo gav dronningen af Saba alt, hvad hun ønskede og bad om osv.« (1 Kong 10), med vore lærdes ord: »Alt, hvad hun ønskede og bad om: at han skulle have samleje med hende.« Så langt citatet. Det forekommer mig desuden, at det derfor bagefter står »hun vendte sig og drog til sit land«, og særlig efter ordlyden i Krønikebogen (9), »hun vendte om og drog«: Det antyder, at hun vendte

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - 1 - fortsat

tilbage til sit folk og sine guder. »Derfor var hendes børn langt borte«: Selv om undfangelsen var i hellighed, var fødslen dog uden hellighed, og hendes barn var som hende.

»Det var altså osv.«: I Bava Batras første kapitel sagde

Rema fra Fano - fortsat

profeterne kaldte »kongernes konge«. Hosea kaldte jo Sankerib »fyrsternes konge«, fordi hans hær talte 185.000 mand, alle pardashkei, som midrashen siger (Sanhedrin 95b). Der er ingen grund til at sige, at ordet »fyrster« mangler forbindelsesbogstavet vav, ligesom »Reuven, Shimon«, som kommentatorerne mener.

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - 1 - fortsat

rabbi Jehuda i Ravs navn: »Hvorfor blev Daniel straffet? Fordi han gav den onde Nebukadnesar råd, som der står: Konge, må mit råd behage dig.« Forfatteren siger, at Daniel ynkedes over ham, fordi han var af Salomos afkom; alligevel handlede han

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - 1 - fortsat

ikke rigtigt og blev straffet. »Netop derfor«: Fordi Nebukadnesar var af Salomos afkom, kaldte Daniel ham kongernes konge, da han sagde: »Du, konge, kongernes konge.« Selv om de i Shevuot, kapitel 4 (blad 35b), sagde, at enhver forekomst af »konge« i Daniel er verdslig, undtagen denne, som er hellig, er versets ligefremme betydning også sand: Han kaldte Nebukadnesar sådan. Grunden er, at Salomo herskede over hele verden og sad på Herrens trone som hersker over det øvre og det nedre. Nu blev en afglans af hans storhed givet Nebukadnesar, så også han skulle være konge over alle konger, som forklaret i næste afsnit.

»Som løn for smuk tale osv.«, som der står i kapitlet Chelek: Merodakh Baladan skrev til Hizkija: »Fred med kong Hizkija, fred med byen Jerusalem, fred med den store Gud.« Nebukadnesar var Baladans skriver. I den stund var han ikke dér. Da han kom osv., sagde han til dem: »I kalder ham den store Gud og skriver ham til sidst?« osv. Han løb efter ham fire parasanger?, ד' פרסאו?.[DA390801]

»Vi har allerede nævnt« ovenfor i afsnit 15, at den Hellige, velsignet være han, ikke betegnes osv. Derfor kan udlægningen af »kongernes konge« om

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - 1 - fortsat

det høje bestemt ikke være Skriftens ligefremme betydning. »Vi har ikke fundet osv.«: Derfor er det usandsynligt at sige, at han gav ham dette tilnavn for at smigre ham og lovprise ham mere. Sankerib var jo en stor konge, men blev alene kaldt »fyrsternes konge«, som der står: »De skal snart lide under fyrsternes konges byrde« (Hos 8). Forfatteren mener, at det er sagt om Sankerib; sådan synes også Abarbanels opfattelse at være. Grunden til denne betegnelse er, at han havde osv.

»Som midrashen siger«: I Cheleks aggadah udlagde de »Herrens engel gik ud og slog 185.000 i Assyriens lejr«: Disse var hærførere, 45.000 kongesønner osv. »Og i mishnahen efter Seder Olam?«, ובמתניי לפי הסדר עולם?, som skrev, at de alle var konger med kroner bundet om hovedet; se dér.[DA390802] Alligevel blev han ikke kaldt kongernes konge. Der er ingen grund til at sige og forklare, at ordet »fyrster« mangler det forbindende vav, som om der stod »konge og fyrster«, sådan som kommentatorerne, heriblandt Radak, ville. Efter vores forklaring står ordene i en konstruktforbindelse og betyder konge over fyrster.

Tilbage til kapitlet i indholdet

Historisk register: Em Kol Chaj - II - Kapitel 23

Em Kol Chaj — del II — kapitel 24

Joel Moshe: 1

Jad Jehuda: 1

KLADDE · uafklaret

Joel Moshe - 1

»Syv tider osv.«: de syv år, hvor Nebukadnesar var et vildt dyr. Ved »כ' udvidelser«, בכי ריבויים [usikkert talled], i »også et« begrænses med hensyn til disse syv år, hvor det ikke var til tjeneste for ham. [DA391101] På den anden side udvides overgivelsen, når han siger »jeg har givet ham«, for at beskytte ham: For hvert dyr lignede han én af dets egen art, og de skadede ham ikke. »Men Artaxerxes« lignede ham; dog var det ikke sandt, han pralede blot. Også Kyros pralede ligesom ham.

»Hans bedstemor osv.«: Nebukadnesars gamle mor er dronningen af Saba. »Og blev ikke overgivet til Salomo, men ved Nebukadnesars hånd gennem andre?«, ולא נמסר לשלמה אלא בידו של נבוכד נצר ע"י אחרי? [uafklaret forbindelse].[DA391102] »Hans mazzal så osv.«: Jeremias var også en genfødsel af Salomo, efter »hvordan sidder«, איכה ישב"ה, hvis begyndelsesbogstaver angives som ירמ"ה ב"ן שלמה המלך, »Jeremias, kong Salomos søn«, som forklaret i Megalleh Amukkot. Derfor havde han medfølelse med ham. [DA391103]

Rema fra Fano

Om Nebukadnesar profeterede Jeremias derimod, at himlen gjorde ham til konge over alle folk og alle kongeriger, mange folk og mægtige konger. Der står: »Og også et markens dyr har jeg givet ham til at tjene ham« (Jer 27,6). Her begrænses der ved disse to udvidelser med hensyn til de syv tider. De kom for at begrænse rammerne for overgivelsen: Den var ikke til tjeneste for ham i nogen af disse år. Men der blev udvidet i overgivelsen, som tjente til at beskytte ham mod skade og død, idet han for hver art lignede én af dens egen art. Derved blev han beskyttet, så de ikke skadede ham, indtil han vendte tilbage til sin kongelige ære, pragt og glans. Ingen konge blandt folkene lignede ham i storhed. Artaxerxes i Ezras bog — »Artaxerxes, kongernes konge« (Ezra 7,12) — lovpriser blot sig selv, og Kyros gør ligeså, efter vore lærdes ord (Megillah, blad 11b).

Men det var hans eget, man gav Nebukadnesar: Jerusalems guld, hvoraf hans bedstemor havde givet kong Salomo meget. Salomos bygningsværk blev kun overgivet i hans hånd. Hans mazzal så, at han skulle have stor medfølelse med Jeremias, som det fremgår af Skriften, hvor han befalede livvagtens øverste om ham: »Tag ham, og hold dine øjne på ham« (Jer 39,12). David søgte altså at svække hans kraft, men ikke at tilintetgøre ham, for gennem ham skulle Jakobs skyld sones.

KLADDE · uafklaret · fortsat

Joel Moshe - 1 - fortsat

»At svække hans kraft osv.«: løvens, det er Nebukadnesar. Ikke at tilintetgøre og dræbe ham, for at huset skulle ødelægges, og Herren holde sin vrede inden for Zion og ikke lade den ramme Israel; gennem dette skulle skylden sones. »Som na'ar og na'arah osv.«: Se ovenfor i afsnit 13 i denne traktats første del om hemmeligheden ved na'ar og na'arah, så forstår du dette.

Jad Jehuda - 1

»Om Nebukadnesar derimod«: Han blev med rette kaldt kongernes konge, for Jeremias profeterede om ham, at hans herredømme skulle omfatte alle folk, som forklaret i Skriften dér (25 og 27). Det er den afglans af Salomos storhed, som blev givet Nebukadnesar, som forklaret i det foregående afsnit. »For der står: Og også osv.« (dér, 27): Forfatteren forklarer samtidig, at gennem de to udvidelser gam et, »også et«, som begrænser, begrænses med hensyn til de syv tider, hvor Nebukadnesar blev fordrevet fra menneskene og boede hos markens dyr, som forklaret i Skriften (Dan 4).

»De kom jo osv.«: Også her

Jad Jehuda - 1 - fortsat

forklarer forfatteren reglen om, at udvidelse efter udvidelse kun kommer for at begrænse, som han forklarede ovenfor i afsnit 50. [DA391201] Han siger, at udvidelserne kom for at begrænse rammerne for markdyrenes overgivelse til at tjene ham: I disse syv

Rema fra Fano - fortsat

Ari og arjeh, אריה og ארי, kan være som na'ar og na'arah, נער og נערה, eller lajil og lajlah, ליל og לילה, og lignende: Begyndelsen er mangelfuld, slutningen fuld. Ved denne ydre løve svarer faldet til hans storhed. I begyndelsen blev han slået, men døde ikke; til sidst: »Jeg vil udrydde navn og rest, afkom og efterkommere fra Babylon« (Es 14,22).

Jad Jehuda - 1 - fortsat

år skulle de ikke tjene ham. Alligevel udvidede de overgivelsen: Selv i de år, hvor de ikke tjente ham, skulle de ikke skade ham. Det skete, fordi Nebukadnesar for hver art af markens dyr lignede én af dens egen art, som der står i Zohar, Mishpatim, side 221, med disse ord:

Jad Jehuda - 1 - fortsat

»Da kongedømmet blev taget fra denne onde, og han boede hos markens dyr, blev hans ansigts billede taget fra ham. Fra den dag fremtrådte hans billede ikke som et menneskes billede. Hvert dyr, som kom, så i ham sin egen arts og sin huns billede, og de besteg ham alle. Mange gange ville markens dyr have ædt ham, hvis ikke denne straf var bestemt over ham, fordi der står: Han spotter konger. Derfor spottede alle ham i hele den tid.«

»Men«: Indvend ikke mod det, der blev sagt i det foregående afsnit, at vi ikke har fundet nogen blandt de store konger, som blev kaldt kongernes konge: Artaxerxes sagde jo i den afskrift af brevet, han gav Ezra, »Artaxerxes, kongernes konge, til præsten Ezra osv.«, som der står (Ezra 7). Denne betegnelse passede i sandhed ikke til ham; Artaxerxes lovpriste sig selv med den. Sådan sagde vore lærde også om Kyros i Megillahs første kapitel. Dér (blad 11b) siger vi: »Tre herskede over hele verden: Akab, Ahasverus og Nebukadnesar.« Der indvendes: »Der var jo også Kyros, for der står: Sådan siger Kyros, Persiens konge: Alle jordens kongeriger har Herren givet mig.« Dér svares, at han blot lovpriste sig selv.

»Men«: Ligesom en afglans af Salomos storhed blev givet Nebukadnesar, så han kunne kaldes løve og kongernes konge, sådan også med, at Herren gav ham alle redskaberne fra Guds hus, skattene i Herrens hus og kongens og hans fyrsters skatte, som Skriften forklarer. Det var hans eget, man gav ham, for hans bedstemor, dronningen af Saba, havde givet kongen meget af dette guld, som der står:

Jad Jehuda - 1 - fortsat

»Hun gav kongen 120 talenter guld.« »Hans mazzal så«: Fordi han var blandt Salomos efterkommere, befalede han om Jeremias, som var en genfødsel af Salomo. Selv om Nebukadnesar ikke selv så det, så hans mazzal det. Sådan skrev også Aris elever, må hans minde være til velsignelse.

»David søgte altså osv.«: Forfatteren vender tilbage til det, han skrev ovenfor i afsnit 22, at David slog løven, men ikke dræbte den; havde han dræbt den, kunne Nebukadnesar ikke have ødelagt vort hellige hus. Nu afslutter han: David søgte, at Herren skulle udgyde sin vrede over træ og sten for at sone Jakobs skyld, som vore lærde sagde om »Herren udtømte sin vrede og antændte en ild i Zion«.

»Det kan være«: David sagde »gam et ha-ari«, האר, og ikke ha-arjeh, האריה, med he. Det er som de mange steder i Zohar om na'ar og na'arah, lajil og lajlah: Før Shekhinah modtager det mandlige, kaldes hun na'ar og lajil, uden he; når hun modtager det mandlige, kaldes hun med he. Sådan har den ydre løve, Nebukadnesar, livskraft, så længe he mangler, for fraværet af he viser, at foreningen endnu ikke har fundet sted på den hellige side. Efter foreningen svækkes den ydre løves kraft på urenhedens side derimod fuldstændigt. Hans storhed ved at blive kaldt arjeh med he forårsager altså hans fald, som der står: »En løve er steget op af sit krat osv.« og »jeg vil udrydde fra Babylon osv.« (Es 14).

Tilbage til kapitlet i indholdet

Em Kol Chaj — del II — kapitel 25

Joel Moshe: 1

Jad Jehuda: 1

Joel Moshe - 1

»Gennemborede mænd« antyder, at han svækkede løvens kraft uden at dræbe den. »For at falde i hans hånd osv.«: i Dareios' hånd. »Han var from osv.«: Dareios, som nedenfor i afsnit 26. »Og udføre hans sendelse osv.«: Ved drabet på Babylon skulle Dareios have til hensigt at udføre den Allestedsnærværendes sendelse. Uden hovmod som Mediens og Persiens konger, hvis kongedømme netop ikke varede ved på grund af deres hovmod og foragt.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - 1

»Af, at løven blev slået osv.« fortsætter det foregående afsnit. Det betyder: Det, vi sagde, at løven blev slået uden at dø, så Nebukadnesar beholdt kraft og evne til at ødelægge vort hellige hus, er det, Jeremias sagde: »Selv hvis I slog osv.« (dér, 37). Hensigten er ikke overdrivelse og stærke ord, som den ligefremme betydning kunne synes at være. Forklaringen er derimod: Selv hvis I slog dem, ville de alligevel ikke

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - 1 - fortsat

»Enhver, som findes osv.« (13).[DA391602]

Grunden til, at Daniel åbenbarede dette for Dareios,

Rema fra Fano

Af, at løven blev slået, men ikke døde, kan man hente et bevis, vidunderligt i vore øjne, for Jeremias' formaning: »Selv hvis I slog hele kaldæernes hær, som kæmper mod jer, og der blev gennemborede mænd tilbage blandt dem, ville hver rejse sig i sit telt og brænde denne by med ild« (Jer 37,10). Daniel, den højtelskede mand, meddelte Dareios, at kaldæerne kun var undsluppet for at falde i hans hånd, efter Esajas' ord: »Enhver, som findes, skal gennembores, og enhver, som gribes, skal falde for sværdet« (Es 13).

Fordi Dareios var en retskaffen og from konge, åbenbarede Daniel for ham, at kaldæernes hovmod havde forårsaget, at det gik dem, som da Gud omstyrtede Sodoma og Gomorra. Dareios skulle ydmyge sig for den Allestedsnærværende, velsignet være han, og udføre hans sendelse i Babylon som én, der holder et bud, uden hovmod og foragt, sådan som Esajas profeterede om dem (Es 13,19). Dette var jo grunden til, at Mediens og Persiens kongers herredømme kun varede meget kortere end alle de andre rigers, som der står: »Et menneskes hovmod skal ydmyge det« (Ordsp 29,23).

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - 1 - fortsat

dø, men blive tilbage som gennemborede; netop det ville være grunden til, at de brændte byen med ild.

Daniel åbenbarede dette for Dareios og meddelte ham, at kaldæerne var undsluppet ved ødelæggelsen og senere, da han og hans svigerfar Kyros kæmpede mod Belshassar, fordi kaldæerne først havde slået dem, for siden at falde i hans hånd. Sådan skulle Herrens ord om dem gennem hans tjenere, profeterne Esajas og Jeremias, opfyldes. [DA391601] Sådan skete det: Kong Belshassar vendte først tilbage til Babylon i stor glæde, da han havde slået Dareios. Da holdt han et stort måltid for sine stormænd, og den nat blev Belshassar dræbt. Næste dag »ziknu«, זיקנו [uafklaret verbum], Dareios og Kyros til Babylon; de indtog og ødelagde byen og slog kaldæerne med sværd, drab og tilintetgørelse, efter Esajas' ord om dem:

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - 1 - fortsat

var, at han var en retskaffen og from konge osv. »Uden hovmod og foragt«: så han ikke skulle sige, at min kraft og min hånds styrke har gjort det. »Som

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - 1 - fortsat

Esajas profeterede om dem« (dér): »Babylon, rigernes pryd, kaldæernes hovmods pragt, skal blive, som da Gud omstyrtede Sodoma og Gomorra.« Tro, at deres hovmods pragt var årsagen til dette. At

Tilbage til kapitlet i indholdet

Historisk register: Em Kol Chaj - II - Kapitel 25

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - 1 - fortsat

Mediens og Persiens konger opførte sig hovmodigt og højmodigt, bevirkede, at deres kongedømme ikke varede ved. Derfor advarede Daniel ham mod dette.

Em Kol Chaj — del II — kapitel 26

Joel Moshe: 1

Jad Jehuda: 1

Joel Moshe - 1

»Kyros, en ung mand osv.«: Han var Persiens konge, og han vækkede Dareios. »Gennem ordet farsin osv.«: Der stod skrevet »mene, mene, tekel, u-farsin«, et udtryk for Persien. »Det er ikke tilstrækkeligt osv.«: Det svar er ikke tilstrækkeligt, at Dareios blev konge, og at han derfor sagde »jeg vækker mederne imod dem«. Det skyldtes alene, at han viste ham ære osv.; i sandhed var han selv den væsentlige. »Den, han skulle arve« betyder, at Kyros var arving efter sin svigerfar Dareios.

»Desuden skal det bevises osv.«: Det er forståeligt, at han sagde »sølv regner de ikke for noget osv.«: Babylons skatte, vundet ved uret, ville ikke gavne, løsepengene for deres liv var for dyre, og de ville alligevel dræbe dem; løsepenge ville ikke hjælpe. Alligevel er det vanskeligt, hvorfor han nævnte begge, sølv og guld, og vendte udsagnet

Rema fra Fano

Om dette sagde Esajas: »Se, jeg vækker mederne imod dem, som ikke regner sølv for noget og ikke ønsker guld« (Es 13,17). Det er vanskeligt: Hvorfor nævnte han slet ikke Persien? I deres historiske beretninger fortalte de os jo, at Kyros, en ung og tapper kriger, vækkede den gamle, svage Dareios imod Belshassar. Ved hånden, som skrev over for Belshassars lysestage, lærte vi gennem ordet »u-farsin«, ופרסין, at Persien var det væsentlige og Medien underordnet. Det er ikke tilstrækkeligt at sige, at Dareios blev konge først. Efter beretningen skyldtes det Kyros' ydmyghed: Han viste den gamle mand ære, sin svigerfar og den, han skulle arve, ifølge nogle også sin fars bror.

Antag desuden, at profeten forudså, at babyloniernes løsepenge for livet var for dyre og for bestandig måtte opgives, og at urettens skatte ikke ville gavne dem. Hvorfor nævnte han da begge metaller og vendte udsagnet om? Han burde sige: »Guld regner de ikke for noget«, selv om det er værdifuldt, »og sølv ønsker de slet ikke«.

Joel Moshe - 1 - fortsat

om ved først at sige »sølv regner de ikke for noget«. Det burde siges omvendt: »Guld regner de ikke for noget«, så det ikke skulle have værdi i deres øjne, »og sølv ønsker de slet ikke«, da det er ringere end guld.

»Babylons fjender« vil sige Persien og Medien. »De regner ikke sølv for noget«: Det er Persien og Medien selv, som i deres ydmyghed intet skulle regne deres eget kongedømme for. »Efter Daniels råd«, som ovenfor i afsnit 25: Det gælder nogle gode i Medien og Persien, ikke alle. Resten af folket handlede derimod sådan af hjertets hovmod; de førte krig af stolthed og ikke som den Allestedsnærværendes sendebud, velsignet være han, som ovenfor i afsnit 25.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - 1

»Om dette osv.« fortsætter slutningen af det foregående afsnit. Det

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - 1 - fortsat

betyder: Når vi har sagt, at Daniel advarede Dareios mod hovmod over sejren i Babylon, kan det forstås, hvad Esajas sagde om Babylon: »Se, jeg osv.« (dér, 13). Kyros, dattersøn af Astyages, Persiens konge, vækkede sin svigerfar, mederen Dareios; altså var Kyros den væsentlige. [DA392001] Også gennem hånden, som skrev ordet »u-farsin«, og Daniels tydning, »dit kongedømme er delt og givet til Medien

Rema fra Fano - fortsat

Men efter det foregående om tydningen af Nebukadnesars drøm, hvor guldet særligt betegner Babylon og sølvet Medien og Persien, sagde profeten med rette, at Babylons fjender intet skulle regne deres eget kongedømme og deres fædrene arv for. Hos de gode blandt dem skyldtes det Daniels råd om at ydmyge sig for vor Gud, som sagt, ligesom han irettesatte Belshassar: »Du ydmygede ikke dit hjerte« (Dan 5,22). Hos resten af folket kom det af hjertets hovmod, med umætteligt begær og højmodig ånd, for at arve boliger, som ikke var deres.

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - 1 - fortsat

og Persien«, lærer vi, at Persien var det væsentlige.

»Det er ikke tilstrækkeligt« at svare, at profeten derfor kun nævnte Medien, fordi Dareios først regerede i Babylon. Også dette havde han fra Persien, for hans svigersøn Kyros viste ham denne ære og lod ham tilbringe sine dage i Babylon. »Desuden« er det vanskeligt, hvorfor profeten nævnte begge, sølv og guld. »Og vendte

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - 1 - fortsat

udsagnet om«: Netop dette er vanskeligheden, at han om sølv sagde »de regner det ikke for noget« og om guld »de ønsker det ikke«. Da guld er mere værd end sølv, burde han have sagt det omvendt for at medtage, at de end ikke regnede guld for noget, mens sølv, som ikke er så meget værd, slet ikke var ønsket.

»Men«: Profeten mener ikke sølv og guld, som den ligefremme betydning synes at være. Det sølv, han nævner, betegner Mediens og Persiens kongedømme, og guld Mediens kongedømme. [DA392002] Sådan hørte vi også i tydningen af Nebukadnesars drøm: I sin drøm så han en billedstøtte med hoved af guld og bryst og arme af

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - 1 - fortsat

sølv. Daniel sagde til ham: »Du er hovedet af guld, og efter dig skal et andet kongedømme opstå osv.« Skriften siger altså: »Se, jeg vækker mederne imod dem«, som heller ikke regner deres eget kongedømme for noget og slet ikke ønsker Babylons kongedømme, men alene søger og ønsker at ødelægge det.

At de intet skulle regne deres eget kongedømme for, skyldtes, at de gode blandt dem intet regnede det for af stor ydmyghed, som Daniel rådede dem til i det foregående afsnit. Resten af folket regnede det for intet af stort hovmod: De ville hovmode sig over at have besejret babylonierne og arvet deres land.

Tilbage til kapitlet i indholdet

Historisk register: Em Kol Chaj - II - Kapitel 26

Em Kol Chaj — del II — kapitel 27

Joel Moshe: 1

Jad Jehuda: 1

Joel Moshe - 1

»Guld ønsker de ikke osv.«: Persien og Medien ønsker ikke Babylons kongedømme for at herske over dem, men vil ødelægge Babylon. Selv om Babylon står endnu i dag, mens du siger, at de ødelagde det, er det en ny by.

»Denne udslettelse osv.« er svaret på vanskeligheden, som han rejste ovenfor i afsnit 26: Hvorfor nævnte han ikke Persien, som er det væsentlige? Fordi selve udslettelsen af de ondes navn i Babylon tilskrives den første konge, mederen Dareios. Han var from og ydmyg og udførte den Allestedsnærværendes sendelse. Hos Kyros kom det derimod gennem Dareios' råd. Derfor nævnte han kun Medien og ikke Persien.

Jad Jehuda - 1

»Og guld osv.« afslutter forklaringen i det foregående afsnit. »Det Babylon, som står i dag«, er ikke det gamle Babylon, men en anden, ny by langt fra den første. I sin kommentar til Esajas 13 skrev Abarbanel, at det nye Babylon ligger i kort afstand fra det gamle, og at Kambyses, Kyros' søn, som blev konge efter ham, byggede det og kaldte det Babylon ligesom det første. Se, hvad der står om dette i bogen Tsemach David, del II.

»Denne udslettelse osv.«: Nu løses det, vi spurgte i det foregående afsnit: Hvorfor nævnte han ikke Persien? Profeten tilskrev Medien ophævelsen af Babylons kongedømme, fordi Dareios var den første, som forkastede det, og Kyros fulgte hans råd. »Persien«, efter Esajas' ord dér: »Jeg har befalet mine helligede.« Vore lærde udlagde det i Berakhots første kapitel: Det er perserne. »Derfor blev de overgivet osv.«: for at vise, at Davids herredømme skulle vare flere dage end Babylons og Persiens kongedømme. »Endnu ikke havde nået sin modne tid«: Han var endnu ikke nået frem til kongedømmet; det antyder det fremtidige herredømme, som skulle vare længere.

Rema fra Fano

»Og guld ønsker de ikke« (Es 13,17): at prale af Babylons kongedømme og dér have en ærestrone og en kongekrone, selv om det på deres tid herskede over alle folk og tungemål. De vil derimod ødelægge det til grunden, som da Sodoma blev omstyrtet. Det Babylon, som står i dag, og som perserne kalder Bagdat — blandt dets vise i amoraernes kreds nævnes Rav Chana fra Bagdat — er en ny by langt fra stedet for det omstyrtede Babylon, sådan som det også er blevet bekræftet hos dem.

Denne udslettelse af de ondes navn må med rette tilskrives den første konge, hvis sjæl væmmedes ved, at hans navn skulle knyttes til Babylons kongedømmes prægtige krone. Dette forbillede gik videre til Kyros gennem den fromme Dareios' råd; det er klart. Skriftstederne viser sig dermed at være nøjagtige i beretningens sandhed, når de tilskriver Persien krigens styrke. Den foragt for Babylons kongedømme, som udsletter dets navn, som sagt, tilskrives Medien. Alt er dermed ordnet og klart.

Judas statholdere havde stadig en herskerstav over Israel, men intet kongedømme, da de to første riger, Babylon og Persien, gik under. Derfor blev løven og bjørnen, som sagt,

Rema fra Fano - fortsat

overgivet i Davids hånd, mens han blev oplært i kongedømmets færdigheder og endnu ikke havde nået sin modne tid.

Tilbage til kapitlet i indholdet

Em Kol Chaj — del II — kapitel 28

Joel Moshe: 1

Jad Jehuda: 1

KLADDE · uafklaret

Joel Moshe - 1

»Og et vældigt dyr osv.« er Edoms kongedømme, som Nebukadnesar så i drømmen, ét af de fire dyr. Navnet Adonaj dannes af begyndelsesbogstaverne i א"ריה נ"מר ד"וב, løve, leopard, bjørn.[DA392701] »Det fjerde dyr osv.« er det vældige dyr, som var Edom. Edom nævnes ikke udtrykkeligt, men »et vældigt dyr«, det vil sige et meget frygteligt dyr, ligesom jod er skjult i Adonaj og ikke udtales.

»Seks gange« ved de seks beskrivelser selv: Det giver 65, talværdien af Adonaj. Selv om der er seks beskrivelser, tæller han kun fem af dem, for den første behøves for sin egen skyld. »De blev svækket« gennem templets ødelæggelse ved kaldæerne. De tres helte foroven blev kun skånet — han gjorde ikke fuldstændigt ende på dem — for at bringe overtrædelsen til ophør osv. »Selv skal det bestå osv.« betyder himlens kongedømme.

Rema fra Fano

Havde vi været værdige, ville den Hellige, velsignet være han, have ført en leopard og et vældigt dyr frem for David for at berede dem begge en slagtebænk ved kraften i navnet Adonaj, som er den milde doms egenskab. Begyndelsesbogstaverne er א'ריה ד'ב נ'מר, løve, bjørn, leopard. Jod er skjult i det sidste, ligesom det fjerde dyrs navn er skjult. Jod forekommer seks gange i Skriften, i dets seks beskrivelser, for at vise hele navnets samtykke til dets herredømme; navnets talværdi er 65. Antydningen ligger i seks jod-bogstaver og fem forstærkende beskrivelser, for den første behøves for sin egen skyld.

De seks jod-bogstaver antyder også, at tres helte blandt Israels øvre helte på grund af vore synder blev svækket i at beskytte os. Han lod dem kun blive tilbage for at bringe overtrædelsen til ophør, gøre ende på synderne og indføre evig retfærdighed. Sådan vil himlens Gud snart i vore dage oprette et kongedømme, som aldrig skal ødelægges. Det skal knuse og gøre ende på de fire dyr, som Daniel så, og sammen med dem Nebukadnesars billedstøtte med dens fire dele. Selv skal det bestå til evig tid.

Jad Jehuda - 1

»Havde vi osv.« fortsætter de foregående afsnit. Ligesom Herren lod løven og bjørnen, to af de fire dyr, Daniel så, komme i Davids hånd, sådan ville han også have ført de to øvrige frem for ham for at tilintetgøre dem: leoparden og det frygtelige, vældige dyr, som forklaret i Daniel (7).

»Jod er skjult osv.«: Navnets fjerde bogstav, det skjulte og uudtalte jod, antyder det fjerde dyr, hvis navn er skjult. Jod forekommer i Skriften ved det fjerde dyr i seks beskrivelser, som der står: »Og se, et fjerde dyr, frygteligt og vældigt og overordentlig stærkt, med tænder af jern osv. og ti horn.« »Frygteligt«, דחילה, er den første beskrivelse; »vældigt«, אמתני, den anden; »stærkt«, תקיפא, den tredje; »overordentlig«, יתירה, den fjerde; »tænder osv.«, שנין, den femte; og »horn osv.«, קרנין, den sjette. I hver er der et jod. Selv om der er seks beskrivelser, bør man kun tælle de fem

Jad Jehuda - 1 - fortsat

yderligere, for den første behøves for sin egen skyld.

»Tres helte« er de tres værger over Israel, som

Jad Jehuda - 1 - fortsat

nævnes i Zohar Chadash, afsnittet Lekh Lekha. »Han lod dem kun blive tilbage osv.« går tilbage til ordene ovenfor »havde vi været værdige osv.«. At den Hellige, velsignet være han, lod de to dyr blive

Jad Jehuda - 1 - fortsat

tilbage og ikke også førte dem frem for David, skyldtes vore mange synder og skulle bringe overtrædelsen til ophør osv.

Tilbage til kapitlet i indholdet

Historisk register: Em Kol Chaj - II - Kapitel 28

Em Kol Chaj — del II — kapitel 29

Joel Moshe: 1

Jad Jehuda: 1

KLADDE · uafklaret

Joel Moshe - 1

»Som ikke indeholder gimel osv.«: fordi gimel antyder hovmod, gaavah. »ד״ר ע״לי שי״ח« er versenes begyndelsesbogstaver. [DA393101] Det første er »min elskede er hvid«, דודי צח; der står »hans hoved er rent guld osv.«, ראשו כתם פז; »hans øjne er som duer osv.«, עיניו כיונים; »hans kinder er som et bed osv.«, לחייו כערוגת; »hans hænder er guldruller«, ידיו גלילי זהב; »hans ben er marmorsøjler«, שוקיו עמודי שש; »hans gane er sødme osv.«, חכו ממתקים. Deres begyndelsesbogstaver er ד״ר ע״לי שי״ח, for den Hellige, velsignet være han, har sin bolig hos den, der bøjer sig og er ydmyg. »Hver dal osv.«: et lavt sted skal løftes.

Rema fra Fano

Af denne fortællings forløb lærer vi hovmodets skam og ydmyghedens kostbare pragt; den er velbehagelig for vor Fader i himlen. Shekhinah hviler ikke over hovmodige. Antydningen findes i navnet på 72 ord, som ikke indeholder gimel. Et husketegn for Shiur Qomah, skikkelsens mål, som nævnes i Højsangen, er דר עלי שח, »bor hos den, der bøjer sig«. Det er syv vers, begyndende med »min elskede er hvid og rød«. Hensigten er klar: Den, som har sænket blikket ligesom verdens fædre, er vognen, en smuk bolig for ham, som beskrives ved skikkelsen. Sådan står der også: »Hver dal skal løftes«, og: »Og de ydmyge til tronen«.

Så meget desto mere, når han sidder og dømmer sin verden som på denne dag. Lykkelig den, som altid ydmyger og formindsker sig for ham af et helt hjerte. Som vore lærde sagde (Rosh ha-Shanah

Jad Jehuda - 1

»Af fortællingens forløb« om Mediens og Persiens konger i de foregående afsnit. »Som ikke indeholder gimel«, der antyder hovmod. »Begyndende med min elskede osv.«, »hans hoved er rent guld osv.«, »hans øjne er som duer osv.«, »hans kinder osv.«, »hans hænder er guldruller osv.«, »hans ben osv.«, »hans gane er sødme osv.«. Disse vers forklarer Shiur Qomah, og deres begyndelsesbogstaver er דר עלי שח, som antyder, at Herren, velsignet være han, bor hos den bøjede og ydmyge af ånd. »Ligesom verdens fædre«, der var en vogn for Shekhinah. »Som på denne dag«: på Rosh ha-Shanah.

Rema fra Fano - fortsat

17b) om verset »han bærer skyld og ser bort fra overtrædelsen for sin arvs rest« (Mika 7,18): for den, som gør sig selv til rester.

Tilbage til kapitlet i indholdet

Historisk register: Em Kol Chaj - II - Kapitel 29

Em Kol Chaj — del II — kapitel 30

Joel Moshe: 1

Jad Jehuda: 1

Joel Moshe - 1

»Til ordet et osv.«, som han begyndte med ovenfor i afsnit 20. »Dette bud osv.« er omskærelsens bud. »Fædrenes fortjeneste var udtømt«: Derfor står der ikke et ved Isak og Jakob. At et nævnes ved Abraham, skyldes Abrahams godhed osv. At Isak og Jakob overhovedet nævnes, skyldes, at han plejer osv.

Jad Jehuda - 1

»Til ordet et«, som vi begyndte med ovenfor i afsnit 50. Dér forklarede vi, at det medtager noget vigtigt og fremragende og alt, hvad der kan medtages.[DA393601] »Som ovenfor« i afsnit 21. »Til hendes ære blev buddet om periah givet os«, som der står i Tikkunim, tikkun 37: »Der er intet pagtstegn, før disse skaller fjernes fra dem: forhuden og periah med en bloddråbe. Der er tre skaller i forhuden osv. Til dem svarer regnbuens tre farver, hvori øjets pupil lyser; den er punktet, pagtstegnet. Om hende er sagt: Jeg vil se hende for at huske den evige pagt. Hvornår? Efter at de tre onde skaller er fjernet fra

Rema fra Fano

Lad os vende tilbage til det første, til ordet et, את, som har den egenskab at medtage noget vigtigt, som vi forklarede, og alt, hvad der kan medtages gennem det. Sådan udlægger vi: »Gud huskede et sin pagt, et Abraham, et Isak og et Jakob.« Hver enkelts fortjeneste er i sig selv tilstrækkelig; det er grunden til det et, som siges ved dem. Gennem »et sin pagt« medtages Shekhinah, som hviler over Israel ved pagtens fortjeneste, som ovenfor. Til hendes ære blev buddet om periah givet os, og for at modtage hendes ansigt har hele Israel haft den skik at opfylde dette bud blandt mange mennesker: »I folkets mængde er kongens pragt«.

Om Joakaz, Jehus søns dage, står der derimod: »For min pagts skyld et Abraham, Isak og Jakob.« I den generation var fædrenes fortjeneste næsten udtømt, og Abrahams godhed satte sig igennem til en lille redning for dem. Men han plejer at lade sine fællers fortjeneste være med, så han ikke tager æren for sig selv, som vi vil nævne i begyndelsen af den tredje del. Selv om Jakobs fortjeneste er en arv uden grænser, og dens år ikke ender, er der allerede sagt: »Israel kender os ikke« (Es 63,16). Han sætter sig ikke nu igennem sammen med os for at redde os, for at

Jad Jehuda - 1 - fortsat

hende. Når hun er klædt i disse skaller, siger hun: Se ikke på mig, fordi jeg er sortladen osv. Før denne periah blotlægges, åbenbares hun ikke i verden, og der er intet tegn i verden. Sagens hemmelighed er: Når forhuden og periah fjernes fra hende, åbenbares straks et tegn i verden for ham, om hvem der er sagt: Dette skal være tegnet for dig på, at jeg har sendt dig osv.«

»Der står: For min osv.« (2 Kong 13), og der står ikke et ved Isak og Jakob. »Men Abrahams godhed plejer at lade de andre være med osv.«; derfor undlod Skriften ikke at nævne Isak og Jakob. Selv om Jakobs fortjeneste står ved magt for evigt, nævnte Skriften dog ikke et ved Jakob, eftersom han under alle omstændigheder ikke nu sætter sig igennem sammen med os for at redde os. Om dette står »og Israel kender os ikke«, på den måde, som forklares nedenfor, del III, afsnit 29; se dér.

Rema fra Fano - fortsat

vise sine forældres velsignelse ære, ligesom det, vi lærte: »Ær mig for fars skyld.« Vi vil tale om dette nedenfor med himlens hjælp.

Tilbage til kapitlet i indholdet

Historisk register: Em Kol Chaj - II - Kapitel 30

Em Kol Chaj — del II — kapitel 31

Joel Moshe: 1

Jad Jehuda: 1

Joel Moshe - 1

»Stedet hvorfra sjælene udhugges osv.« er Malkhut i Beriah; derfra udhugges sjælene. »Desuden medtager det«, gennem ordet et i »et Sara«, at mange ufrugtbare osv. »Til denne dag« er Rosh ha-Shanah. Kun Sara, Rakel og Hanna fik besøg, ikke Rebekka. Hos alle de tre nævnte var kvinderne ufrugtbare, men ikke deres mænd, som i forvejen havde børn med andre kvinder: Abraham med Hagar, Jakob med Lea, Elkana med Peninna. Besøget gjaldt alene kvinderne, som kommer fra dommens side. Sådan var det ikke ved Rebekka, hvor også Isak var ufrugtbar.

»Han lod sig bevæge af ham«, ikke af hende: Derfor bevirkede hans store fortjeneste, at han fik besøg straks under sin bøn og ikke behøvede at vente til Rosh ha-Shanah; bønnen blev straks hørt. Endnu et svar er, at Rebekkas besøg ikke nævnes, fordi den onde Esau kom fra hende.

Rema fra Fano

Hvad angår hensigten med udvidelsen i »besøgte et Sara«, som vi taler om, kan det betyde, at den øvre rod, stedet hvorfra Israels sjæle udhugges, fik besøg sammen med hende. Desuden medtager det, hvad der siges i Bereshit Rabbah: Hun bragte en gave til verden, og mange ufrugtbare og mennesker uden evne til at avle fik besøg sammen med hende. Derfor sagde hun: »Enhver, som hører det, vil le for mig«, for hele verden glædede sig i hendes glæde. Det kan også medtage to retfærdige kvinder som hende, Rakel og Hanna, der også fik besøg på Rosh ha-Shanah.

Vanskeligheden gælder Rebekka: Hvorfor henførte de ikke hendes besøg til denne dag, for hun var ufrugtbar? Man kan svare: Abraham og Jakob havde børn med en anden kvinde, og det havde Elkana også. Derfor lignede disse retfærdige kvinders besøg hinanden, noget på rette tid, for at frembringe et redskab til dets gerning. Men Isak havde også selv særlig brug for dette besøg, og han anstrengte sig sammen med Rebekka i bøn. »Han lod sig bevæge af ham« i den stund, da han bad om barmhjertighed for hende. De vise præciserede allerede »af ham«: af en

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - 1

»Det kan betyde«: et kommer for at medtage, at der blev aflagt besøg sammen med hende osv. »Rakel og Hanna, som fik besøg osv.«, som der står i Rosh ha-Shanahs første kapitel. »Og det havde Elkana også«: Han havde børn med Peninna. »Disse retfærdige kvinder«: Sara, Rakel og Hanna. »Noget på rette tid«: på Rosh ha-Shanah, dagen beredt til besøg. »For at frembringe et redskab«: ממרון הולד, »fra maron, fosteret« [uafklaret led].[DA394001] »Isak havde også selv brug for osv.«, efter vore lærdes ord. »I den stund«, uden at behøve at vente til Rosh ha-Shanah. »Hvordan skulle man da sige, at hun fik besøg?«, når besøget var for Isaks skyld. Endnu en grund til, at Rebekkas besøg ikke blev nævnt, er, at Esau kom fra hende. Sådan var det ikke ved Sara, Rakel og Hanna, som alene frembragte retfærdige.

Rema fra Fano - fortsat

retfærdig, søn af en retfærdig, og ikke af hende, en retfærdig, datter af en ond. Hvordan skulle man da sige, at hun fik besøg? Desuden bevarede Saras, Rakels og Hannas besøg alene en retfærdigs sjæl. Rebekkas besøg blev derimod ikke nævnt på grund af Esau, som kom fra hende.

Tilbage til kapitlet i indholdet

Historisk register: Em Kol Chaj - II - Kapitel 31

Em Kol Chaj — del II — kapitel 32

Joel Moshe: 1

Jad Jehuda: 1

Trykt note: 1

KLADDE · uafklaret

Joel Moshe - 1

»Vid nu osv.« er et tredje svar på, at Rebekkas besøg ikke nævnes på Rosh ha-Shanah: Sara fødte Isak, som kommer fra dommens side; derfor nævnes hendes besøg på Rosh ha-Shanah, dommens dag. »Den, som kommer fra dit indre osv.«: Eksilet begyndte ved Isaks fødsel. Ligeså udviklede begivenhederne sig gennem Rakels sønner; det er dom, og derfor nævnes hendes ihukommelse på dommens dag, som sagt. Hanna fødte ligeledes Samuel, som kommer fra dommens side, som han fortsætter med at forklare.

»Samuel var allerede osv.«: David sagde om ham: »Moses og Aron blandt hans præster, og Samuel blandt dem, som påkalder hans navn.« »Barmhjertighedens og dommens fane«: Aron er fuldkommen barmhjertighed, Moses godhed, efter »jeg trak

Rema fra Fano

Vid nu og se noget af den fuldkomment videndes undere: »I dag undfanges verden«, den dag, da han fører alle verdens skabninger for dommen, blev bestemt til Saras besøg på grund af egenskaben hos det barn, som skulle komme fra hende. Han hersker over den øvre doms egenskab, hvormed verden blev skabt. Sammen med budskabet »den, som kommer fra dit indre, skal arve dig« blev eksilet bestemt over os for renselsens skyld, som bekendt. Sådan er også Rakels forhold: Gennem hendes sønner udviklede begivenhederne sig, så vore fædre drog ned til Egypten. Gennem Samuel fra Rama modtog Elis sønner deres dom, og med retfærdig dom grundfæstede han landet mere end alle sine forgængere. For Israel var han den, som afsætter konger og indsætter konger. Han gjorde meget for at vise himlens dom over Saul og hans hus retfærdig; ved én overtrædelse kunne Saul ikke bestå.

I Davids øjne vejede Samuel allerede lige så tungt som Moses og Aron. De bar barmhjertighedens og godhedens fane,

KLADDE · uafklaret · fortsat

Joel Moshe - 1 - fortsat

ham op af vandet«, som bekendt. Det er navnets jod og vav. Samuel bar dommens fane ved navnets to he-bogstaver, hvorfra dommene vækkes. [DA394301] »Hans egentlige lærer osv.« betyder, at Samuel var Davids lærer. »Deres egenskaber ligner osv.«: Davids egenskab er Malkhut, det sidste he, og Samuels egenskab er Binah, det første he i navnet.

»Han har ingen forbindelse osv.«: Dagens egenskab er Rosh ha-Shanah, dommens dag. Derfor nævnes hendes besøg ikke på Rosh ha-Shanah ligesom de andres. »Jakobs afkom osv.«, som er barmhjertighed, modsat Isaks afkom, som er dom. I Zohar står der, at Rosh ha-Shanah svarer til Isak, Jom Kippur til Jakob og Hoshana Rabbah, beseglingens fuldendelse, til Abraham, efter »konge,

KLADDE · uafklaret · fortsat

Joel Moshe - 1 - fortsat

hjælper, frelser og skjold«. Rabbi Hirts, må hans minde være til velsignelse, skrev i sin bønnebog: Konge på Rosh ha-Shanah, hjælper og frelser på Jom Kippur, skjold på Hoshana Rabbah. Det er det, der siges: »Kunne man slutte med dem alle osv.?« Efter »med dig slutter man«: Med dig, Abraham, er beseglingen fuldendt på Hoshana Rabbah. Det er skjoldet, når vi siger »Abrahams skjold«. Det hørte jeg fra min svigerfar, מהר"ל fra Lvov? [usikker navneangivelse]. [DA394302]

»Også den shunemitiske kvinde fik besøg på Rosh ha-Shanah«: Alligevel blev hun ikke nævnt ved Rosh ha-Shanah, for hun var ikke ufrugtbar; alene hendes mand var gammel osv.

Rema fra Fano - fortsat

navnets jod og vav, mens Samuel bar dommens fane.[1] Desuden var han Davids egentlige lærer, og deres egenskaber lignede og svarede til hinanden i navnets to he-bogstaver. Men Rebekkas navn skal alene nævnes for det gode: Hun fødte Jakob, som kommer fra barmhjertighedens egenskab, som bekendt, og han har slet ingen forbindelse med dagens egenskab. Derfor slutter man Zikhronot-bønnen: »Husk i dag Isaks binding for hans afkom.« Man nævner ikke Jakobs afkom.

I Zohar sagde de, at også den shunemitiske kvinde fik besøg på Rosh ha-Shanah, og hendes søn var Habakkuk. Men hun fik kun besøg gennem en handling: Hun viste Elisa særlig stor ære. Hun var ikke ufrugtbar, men stor i sine handlinger og stor i den første skabelse, som de vise fortæller; nu var hendes mand gammel. Derfor blev hun ikke nævnt i Gemara sammen med disse kvinder.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - 1

»Vid nu osv.« fortsætter slutningen af det foregående afsnit. Der er endnu et tredje svar på vores undren over, hvorfor Rebekka ikke også fik besøg på Rosh ha-Shanah ligesom Sara, Rakel og Hanna. Dette hører nemlig til Herrens undere, velsignet være han: På dommens dag besøgte han de retfærdige kvinder, hvis afkom havde forbindelse med dommens dag. Sådan var det ikke med Rebekkas søn Jakob, som slet ingen forbindelse har med dommens dag, som han afslutter med at forklare.

»På grund af egenskaben hos barnet«, Isak, som gennem dette besøg skulle komme fra hende, så han gennem sin egenskab, Isaks frygt, skulle herske over den øvre doms egenskab, hvormed verden

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - 1 - fortsat

blev skabt. Derfor forekommer navnet Elohim i skabelsesværket. »Sammen med osv.«: Isak har endnu en forbindelse med dommen, for gennem budskabet til Abraham, »den, som kommer fra dit indre«, blev eksilet bestemt over os; det begyndte ved Isaks fødsel. »Og Rakels forhold vandt«, וזכה משפטה של רחל [afvigende lemma]: Også hendes afkom har forbindelse med dommens egenskab. »Gennem Samuel osv.«: Det samme gælder Hanna.

Det er allerede bevist, at Samuel kom fra dommens side, fordi han vejede lige så tungt som Moses og Aron, som der står: »Moses og Aron blandt hans præster og Samuel blandt dem, som påkalder hans navn.« Det gælder navnets bogstaver, efter det kendte, at der er tre linjer: barmhjertighedens, godhedens og dommens. Deres rødder er

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - 1 - fortsat

bogstaverne יה"ו: jod for barmhjertighed, he for dom, vav for godhed. Moses, hvis egenskab er barmhjertighed, og Aron, hvis egenskab er godhed, som forklaret i Zohar, Bereshit, svarer altså til navnets jod og vav. Samuel, hvis egenskab er dom, det første he, Binah, hvorfra dommene vækkes, og David, hvis egenskab er det sidste he, Malkhut, svarer til navnets to he-bogstaver. Derfor vejede Samuel i Davids øjne lige så tungt som Moses og Aron.

»Han var«: Samuel var Davids lærer. »Man nævner ikke Jakobs afkom«, som RiT skrev i sine responsa, og som anføres i Shulchan Arukh, Orach Chajjim, reglerne for Rosh ha-Shanah, afsnit 591. »I Zohar«: afsnittet Beshallach, side 76. »Men stor i sine handlinger«: Det er det, der står om hende, »dér var

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - 1 - fortsat

en stor kvinde osv.«. Se Zohar dér.[DA394401]

Trykt note - 1

Jad Jehudas forklaring: Det er allerede bevist, at Samuel kom fra dommens side, fordi han vejede lige så tungt som Moses og Aron, som der står: »Moses og Aron blandt hans præster og Samuel blandt dem, som påkalder hans navn« (Sl 99,6). Det gælder navnets bogstaver, efter det kendte, at der er tre linjer: barmhjertighedens linje, godhedens linje og dommens linje. Deres rødder er bogstaverne יה"ו:

Tilbage til kapitlet i indholdet

Historisk register: Em Kol Chaj - II - Kapitel 32

Trykt note - 1 - fortsat

jod for barmhjertighed, he for dom, vav for godhed. Moses, hvis egenskab er barmhjertighed, og Aron, hvis egenskab er godhed, som forklaret i Zohar, Bereshit, svarer altså til navnets jod og vav. Samuel, hvis egenskab er dom, det første he — Binah, hvorfra dommene vækkes — og David, hvis egenskab er det sidste he — Malkhut — svarer til navnets to he-bogstaver. Derfor vejede Samuel i Davids øjne lige så tungt som Moses og Aron.

Em Kol Chaj — del II — kapitel 33

Joel Moshe: 1

Jad Jehuda: 1

KLADDE · uafklaret

Joel Moshe - 1

»Da han gav navne osv.«, som nævnt ovenfor i afsnit 10. »At han opnåede at give navn«: Den Hellige, velsignet være han, spurgte det første menneske: »Hvad hedder du?« »Adam, for jeg er skabt af jorden.« »Og hvad er mit navn?« »Adonaj, for du er herre over alt«, som forklaret i midrashen. »Og til Adam osv.«: Ordet »og til Adam« knytter sig også til det foregående for at sige, at han også gav sig selv navn. »Dens talværdi er 26«: Zakef gadol er to jod-bogstaver og et vav, altså 26. »Verdens Eneste osv.«: Han gav også ham navn, som sagt.

»Til ligheden osv.«: Han kaldte sig selv Adam af ordet demut, lighed. »Hans mulighed for at vælge osv.«: Adam er et udtryk

KLADDE · uafklaret

Rema fra Fano

Sara og ikke Saraj: De retfærdiges navne rummer en stor forberedelse til, at den guddommelige strøm kan hvile over dem, som der står om Betsalel: »Se, jeg har kaldt ved navn«, og derefter: »Jeg fyldte ham med Guds ånd.« At hun blev kaldt ved dette elskede navn, er selve besøget hos hende. Sådan hedder det ved det første menneskes navngivning af alle de levende arter: »Deres besøg bevarede hans ånd«, פקודתם שמרה רוחו [uafklaret relation]. Forundres over, at han opnåede at give både sig selv og sin herre navn, som der står: »Mennesket gav navne osv., og til Adam.« Hermed er der talt om ham selv. Over ordet står en zakef gadol; dens talværdi er 26, en antydning af verdens Eneste. Sådan har jeg hørt. Altså: »Den retfærdige hersker i gudsfrygt.«

Ordene når frem til navnet alef-dalet, sjælenes palads. Han henførte sig selv til

KLADDE · uafklaret · fortsat

Joel Moshe - 1 - fortsat

for »jeg vil ligne den Højeste« eller de nedre, »en, som vælger?«, בעל בחירי? [usikkert led]. [DA394801] »Selv om hans forståelse voksede sig stærk osv.«: Selv om den sande grund i hans hensigt med navnet Adam var udtrykket »jeg vil ligne den Højeste«, lod han af stor ydmyghed kun sine læber sige, at han var skabt af jorden. Af den grund blev muligheden givet ham, for også denne grund er sand.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - 1

»Sara osv.«: Efter at have forklaret alle ordene »og Herren besøgte et« forklarer forfatteren også navnet Sara. »Og ikke Saraj«: I den form, hvori hun blev kaldt sådan, var hun ikke egnet til at få besøg, som forklaret i

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - 1 - fortsat

næste afsnit. »I hendes navn osv.«, som forklaret ovenfor i del I, afsnit 10.

»Sig selv og sin herre«, som der står i Bereshit Rabbah: Den Hellige, velsignet være han, sagde til ham: »Og du, hvad hedder du?« Han svarede: »Det passer mig at kaldes Adam, fordi jeg er skabt af jorden.« »Og jeg, hvad?« Han svarede: »Det passer dig at kaldes Herren, for du er herre over alt.« Den Hellige, velsignet være han, sagde: »Jeg er Herren; det er mit navn, som det første menneske gav mig.« »Men til Adam fandt han ingen hjælp«: Ordet »og til Adam« udlægges også bagud og knytter sig til

KLADDE · uafklaret · fortsat

Rema fra Fano - fortsat

ligheden, for billedet var løftet op til de øvre rødder, og gav sig selv, sin lighed, et nyt navn, som viser hans mulighed for at vælge mellem to veje. Det kommer oven i den ligefremme sammensætning af de to ord ad og dam, אד og דם, damp og blod. Dampen, som stiger fra blodet i leveren til hjertet og hjernen, er en behagelig duft for kilden til hans forståelse. Hvis han bliver værdig, vil han opfylde i sig selv »jeg vil ligne den Højeste«, אדמה לעליון; ellers »han lignes med dyrene, de er ens«, נמשל כבהמות נדמו. Selv om hans forståelse af alt dette voksede sig stærk, udtalte hans læber kun den passende grund, som rummer visdom og tugt: Han var skabt af jorden, adamah. For dens skyld og i den blev muligheden givet ham, som sagt. [DA394701]

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - 1 - fortsat

»han gav navne«, for selv til sig selv gav han navn. Hermed løses den vanskelighed, som forfatteren til Jefeh Toar rejste om midrashen: »Man må spørge, hvorfra vi ved, at Adam blev spurgt om sit navn.«

»Dens talværdi er 26«: Zakef gadols form er to jod-bogstaver og et vav, en antydning af Herren, velsignet være han, hvis navn Havayah har talværdien 26. »Ordene når frem osv.«: Tro alligevel ikke, at han gav ham navnet Havayah. Han gav ham navnet, som betegner herredømme, som der står i midrashen, at han sagde: »Du er herre

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - 1 - fortsat

over alt.« Jefeh Toars ord dér er: »Du er herre«, og det læses ved stedfortrædernavnet, som er navnet alef-dalet. »For dette viser herredømme ved firebogstavsnavnet, som det skrives, for dette er ikke [lakune][DA394901] om herredømme, men det navn, som er særegent for ham, velsignet være han, osv.«[DA394902] At det første menneske ikke kaldte ham ved dette særegne navn, skyldes, at navnet viser hans væsen og hans nødvendige eksistens, velsignet være han, hvis indhold ikke kan fastlægges for mennesket, for erkendelsen af hans eksistens er skjult osv.

Han skrev desuden dér om »det er mit navn, som det første menneske gav mig«: »Selv om dette navn ikke er skrevet כא"ר, men כ"ה [uafklarede former], og det første menneske ved at kalde ham efter herredømmet sigtede til stedfortrædernavnet alef-dalet, som det udtalte med læberne, så læses navnet jod-he selv som alef-dalet. Derfor er det, som om begge er ét, som der står: Dette er mit navn til evig tid. Jeg læses ikke, som jeg skrives; jeg skrives med

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - 1 - fortsat

jod-he og læses med alef-dalet osv.«[DA394903] Se Pardes, porten om navnene, kapitel 13, om hvordan herredømmets navn også indbefatter Havayah. Når forfatteren siger »sjælenes palads«, synes han at forstå det sådan, at fordi herredømmets navn tilhører menneskets sjæl, kaldte det første menneske ham ved dette navn.

»Sjælenes palads«, som forklaret i Zohar: Om dette siges »Herren er i sit hellige palads; stille for ham, hele jorden«, for hekhal, היכל, har talværdien 65 ligesom herredømmets navn. »Han henførte sig selv osv.«: Endnu en grund til, at han kaldte sig Adam af ordet demut, lighed. Af ydmyghed kaldte han det ikke ved navnet tselem, billede, som er højere end lighed. »Et nyt navn«: Han kaldte sig ikke blot »lighed«, fordi ordet Adam udtrykker lighed og også skal vise det valg, som er givet ham: Hvis jeg forbedrer mine veje, vil jeg ligne den Højeste; ellers lignes de med dyret.

Dette kommer oven i den ligefremme grund, at

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - 1 - fortsat

navnet Adam er sammensat af ordet ad og ordet dam, damp og blod. Navnet viser hans ringhed, så han ikke hovmoder sig over sin forstand, en del af Gud ovenfra. Denne damp fra hans blod »viser jo gunst ved kilden til hans forståelse«, הוא חונן אצל מקור השכלתו [usikker forbindelse], og er hans glæde dag efter dag.[DA394904] Lægerne sagde, at der er tre ånder: den naturlige, den livgivende og den sjælelige. Den naturlige er i blodet i leveren. Den livgivende er i hjertet og er den fine damp, som stiger fra blodet i leveren. Den sjælelige er i hjernen; det er dampen, som bliver finere i hjertet og stiger til hovedet. Dér har forstanden en særlig bolig, og den sjælelige ånd er en behagelig duft for den.

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - 1 - fortsat

»Hvis han bliver værdig osv.« går tilbage til, at navnet Adam viser hans mulighed for at vælge mellem to veje. »Selv om hans forståelse voksede sig stærk«: Det første menneskes forståelse af alt dette, da han blev kaldt Adam, rummede også hensigten med det valg, som var givet ham. Alligevel sagde han ikke nogen anden grund med munden for den Hellige, velsignet være han, end »jeg er skabt af jorden«. Det viser tydeligere hans ringhed og tjener ham til ydmyghed og tugt. Også dette indbefatter den anden grund, som angår valget: Det er netop givet ham, fordi han er skabt af jorden; gennem valget vil han, hvis han forbedrer sine veje, kunne stige fra den til de høje himle.

Tilbage til kapitlet i indholdet

Historisk register: Em Kol Chaj - II - Kapitel 33

Em Kol Chaj — del II — kapitel 34

Joel Moshe: 1

Jad Jehuda: 1

KLADDE · uafklaret

Joel Moshe - 1

»I formen på he«: Punktet, benet, hænger i he-bogstavets runding som livmoderen, ikkar matrin, i kvindens indre. »Men netop dette osv.«: Først var det jod, som i Saraj, og af jod blev he til. Punktet bredte sig til begge sider i dalets form, og »af punktets damp?«, מהבל הנקוד', blev he-bogstavets ben også til.[DA395201] »Det er floden, som udgår osv.«: I Zohar forklares floden som Binah, hvorfra strømmen udgår fra de tre første for at vande haven, som er opbygningens dage.

»Ikke afbrudt osv.«: Det er he-bogstavets ben. Benet

Rema fra Fano

I formen på det he, som blev føjet til Saras navn, ligger en antydning af ikkar matrin, som blev dannet på ny i hende: Det er livmoderen, som vi nævnte. Det modsatte findes i formen på jod, som er lukket, ligesom en maskulin kvinde, der ikke føder. Men netop dette jod udvidede sig som en tiltagende kilde og bredte sig til begge sider i dalets form, ligesom en flod, der breder sig til siderne. Det er floden, som udgår fra Eden og uophørligt strømmer. Bækken, som vander haven, er det ben, som hænger inde i he, hvad enten det er et jod eller et afkortet vav.

Det betyder som én, der har fået det ene ben afkortet; ikke et ben, som er afbrudt på midten, for det ødelægger dets form

KLADDE · uafklaret · fortsat

Joel Moshe - 1 - fortsat

er ikke afbrudt på midten i to dele, hvilket gør en Torah-rulle ugyldig. Det er derimod et kort jod, ligesom én, hvis ben er blevet afkortet og dermed kortere. »Begge« betyder afkortningen, som viser ydmyghed.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - 1

»I formen osv.« afslutter det, han sagde i det foregående afsnit: Sara og ikke Saraj. »I formen på he«, som antyder det kvindelige, efter det, der forklares i Pardes, bogstavernes port, ved ת"ית [uafklaret bogstavbetegnelse]. »Som vi nævnte« ovenfor i del I,

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - 1 - fortsat

afsnit 4. Det var selve jod i Saraj, som blev til en tiltagende kilde, indtil he blev til af det. Det udvidede sig i dalets form i Binah, som kaldes »flodens

Rema fra Fano - fortsat

og betydning og gør en Torah-rulle ugyldig. Det er derimod et afkortet vav af form som et jod. Begge viser ydmyghed, og det er et kar, som rummer velsignelse, ligesom vav i »Moses var meget ydmyg« og vav i »min fredspagt«.

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - 1 - fortsat

vidder«, efter floden, der udgår fra det øvre Eden og vander den nedre have, Jesod og Malkhut. Det er he, for denne have antyder venstre ben inde i he, hvad

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - 1 - fortsat

enten benet har form som et jod, der antyder Malkhut, eller et afkortet vav, der antyder Jesod.

»Som én, der har fået det ene ben afkortet«, så det er kortere end det andet: Sådan er he-bogstavets venstre ben i sig selv kortere end det højre, men ikke som om det var afbrudt fra det. »Begge«: jod og det lille vav viser ydmyghed ved deres lidenhed.

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - 1 - fortsat

Sådan er haven underordnet og afhængig af floden, som vander den med en god strøm og glæder i fylde. Det er et kar, som rummer velsignelse og fred, verdens grundvold, ligesom vav i »Moses osv.«. Også her er hensigten denne, som der står i Zohar, hvis ord vi vil gengive i næste afsnit.[DA395301]

Tilbage til kapitlet i indholdet

Historisk register: Em Kol Chaj - II - Kapitel 34

Em Kol Chaj — del II — kapitel 35

Joel Moshe: 1

Jad Jehuda: 1

KLADDE · uafklaret

Joel Moshe - 1

»I traktaten Heqor Din osv.«: i dens tredje del, kapitel 3; se dér. »Godt osv.«: Sagen er god. »Men den bliver mindre osv.«: Derfor står vav i shalom afkortet som et lille jod. »Sin ånd over dem«: netop over dem. »Efter sin regel uden vav osv.«: Der burde stå כלת uden vav. Se i del IV, afsnit 30. »Og der står וכתיב מלאכי, מלאכי« [uafklaret forbindelse]. [DA395601] Disse to halve vav bliver til ét vav og føjes til her. »Fuldendt i skønhed«: Derfor antydes det i ordet כלות, af udtrykket »fuldendt i skønhed«.

Rema fra Fano

I traktaten Heqor Din har vi velbegrundede ord om udlægningen af »meget ydmyg«, anav meod, med et lille vav, så vi læser »meget fattig«, ani meod. Søg forklaringen dér. Her er det nok først at anføre, hvad Zohar forklarer om »min fredspagt«: Den Hellige, velsignet være han, sagde til Moses, at han skulle give Pinchas af sit eget. Sådan sagde han til ham: »Sig du: Se, jeg giver osv.« Vor lærer Moses, fred være med ham, sagde: »Godt, men gaven bliver mindre ved at gå gennem mig.« Det følger det, han sagde et andet sted: »Gid hele Herrens folk var profeter, når Herren giver sin ånd over dem.«

De to vav-bogstaver, vi nævnte, var

Jad Jehuda - 1

»I traktaten osv.« fortsætter slutningen af det foregående afsnit: Ud over, at det lille vav antyder Jesod, har vi endnu andre velbegrundede ord osv. I Zohar, Pinchas, side 600, del III, står: »Pinchas, Eleazars søn osv.« med et lille jod, »fordi to alfabeter er indskrevet: et alfabet med store bogstaver og et alfabet med små bogstaver. De store bogstaver tilhører den kommende verden, de små den nedre verden, den hellige pagts pagtstegn. Da Pinchas viste nidkærhed for denne pagt, blev et lille jod føjet til ham, denne pagts hemmelighed.

Jad Jehuda - 1 - fortsat

I den stund sagde den Hellige, velsignet være han: Hvad skal jeg gøre med Moses? Denne pagt kom fra Moses, og alt var hans. At give den til en anden uden Moses' viden ville ikke være ret. Den Hellige, velsignet være han, begyndte og sagde til Moses: Pinchas, Eleazars søn, præsten Arons søn. Moses sagde til ham: Verdens Herre, hvad er det? Han svarede: Du har mange gange sat livet ind for Israel, så de ikke skulle

Rema fra Fano - fortsat

begge små, som to halvdele. Dermed bliver der ét vav tilbage, hvis baner er vandret bort. Vi hørte i Aris navn, må den retfærdiges minde være til velsignelse, at den Hellige, velsignet være han, befalede, at det skulle tilføjes i verset »det skete den dag, da Moses fuldendte«, כלות משה. De lærde sagde jo: »כלת, uden vav, står der skrevet.« Det betyder, at ordet efter sin regel skulle være skrevet uden vav, men kommer med vav for at bevidne, at denne mand Moses, som gjorde sig selv lille i alle sine gerninger, fuldendte Israels forsamling, fuldendt i skønhed.

Jad Jehuda - 1 - fortsat

udslettes af verden, og han har vendt min vrede bort fra Israels børn. Moses sagde: Hvad ønsker du? Alt er jo dit. Han svarede: Alt er dit, så du kan tage bolig i det. Moses sagde: Lad det tilfalde ham af et helt hjerte. Han svarede: Sig det med din egen mund og hæv din røst, at du overgiver ham det villigt og af et helt hjerte. Det er, hvad der står: Derfor skal du sige — sig du villigt — se, jeg giver ham min fredspagt. Moses sagde: Se, jeg giver ham osv. Var det

Jad Jehuda - 1 - fortsat

den Hellige, velsignet være han, der talte til Moses, skulle den Hellige, velsignet være han, have sagt: Se, jeg giver ham. Men der står alene: Derfor skal du sige, ja, du skal sige. Sig ikke, at den blev taget fra Moses. Nej, det var som ved en overdragelse af myndighed: Den ene giver, uden at hans egen del bliver mindre.«

»Men gaven bliver mindre«: Forfatteren forklarer desuden, at det lille vav viser Moses' ydmyghed. Gaven blev ikke givet direkte fra den Helliges hånd, velsignet være han, til Pinchas, men gennem Moses; derfor var det, som om gaven blev ringere i deres øjne. Moses sagde: Blot bliver gaven mindre. »Når Herren giver sin ånd«: netop sin ånd, uden at det går gennem ham. »To halvdele«: Det er, som om de

Tilbage til kapitlet i indholdet

Historisk register: Em Kol Chaj - II - Kapitel 35

Jad Jehuda - 1 - fortsat

to regnes for én. Set i forhold til alle vav-bogstaverne er dette ét af Torahens oprindelige vav-bogstaver. Du må da vide, hvor dette vavs æresplads er, for dets baner er vandret bort, og vi ved det ikke.

»Vi hørte i Aris navn, må den retfærdiges minde være til velsignelse«: I stedet for det vav, der manglede, kom vav i ordet כלות, som står fuldt skrevet i alle bøger. Vore lærdes ord »כלת står skrevet« betyder, at det burde være skrevet uden vav. »Han fuldendte Israels forsamling, fuldendt i skønhed«: Ordet כלת er af udtrykket כלילת, fuldendt, og det fuldt skrevne vav antyder hendes fuldendelse.

Em Kol Chaj — del II — kapitel 36

Joel Moshe: 1

Jad Jehuda: 1

KLADDE · uafklaret

Joel Moshe - 1

»Fra oversættelsen af Kedushah osv.«: ספירי [uafklaret ord], »og de modtager den ene fra den anden osv.«.[DA396001] Se, hvad der står i Heqor Din, del I, kapitel 14. »Den nævnte traktat« er Heqor Din, som han nævnte i afsnit 35. Alef har form som to jod-bogstaver med et vav imellem, ligesom talværdien af navnet Havayah. Vav, skrevet fuldt ud som ו"י, har talværdien 13, ligesom echad, én. På strålerne af Moses' glans stod altså »Herren er én«.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - 1

»Nogle siger osv.«: Mens forfatteren forklarer det lille vav i de foregående afsnit, forklarer han også det lille alef. »Kaldets betydning«: At han formindskede sin ære ved kaldet, skyldes, at dette kald betyder ligesom »han kaldte — vav«, ויקרא וא"ו [uafklaret citatled], hvis oversættelse er »og de modtager den ene fra den anden«.[DA396101] Hensigten gælder den strøm, som virkningen modtager fra sin årsag, som også forklaret i Heqor Din, del I, kapitel 14. Sådan betyder kaldet også her, at Herren, velsignet være han, gav ham en stor strøm. Derfor gjorde Moses sagen mindre i sin

Rema fra Fano

Nogle siger, at også alef i »han kaldte på Moses«, ויקרא אל משה, blev gjort lille af Moses på eget initiativ for at formindske sin ære ved at være kaldet til hende, til Shekhinah. Kaldets betydning kendes fra oversættelsen af Kedushah-ordningen. Dermed finder vi støtte i alef i »lykkelig er du, Israel, hvem er som du?«, אשריך ישראל מי כמוך, som kommer stort, af den grund, kommentatoren til Sefer ha-Temunah forklarer i sit forord. Sådan findes det også i mange ansete skriverforlæg, hvis overlevering er at lave et alfabet af store bogstaver, enkle og dobbelte, alene i Torah-rullen.

Dette alef antyder, at den Hellige, velsignet være han, forstørrede den lykke, som er beredt for os ved vor herre Moses' velsignelse i udsagnets afslutning før hans død, med den yderste forøgelse af hans erkendelses ånd, som der står: »Du føjer til deres ånd, de udånder.« Denne lykke vil stadig vokse, når nationens enkelte mennesker forenes, så ansigter og opfattelser bliver ens, som vi forklarede i den nævnte traktats kapitel om billedet og ligheden. Det er i sandhed en nærliggende årsag til den vældige og store lykke, som er særegen for ét folk, som sagt.

Andre sagde efter Midrash Rabbah og Tanchuma, at det, der var til overs af alef og vav, som Moses gjorde små på eget initiativ, blev løftet op og satte sig på strålerne af hans glans: alef på hans højre side og vav på hans venstre. Alefs

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - 1 - fortsat

ydmyghed.

»Dermed« har vi vundet den modsatte ære i det store alef i אשריך ישראל, »lykkelig er du, Israel«: Herren, velsignet være han, gjorde lykken og den gode strøm større. »Med den yderste forøgelse«: Den Hellige, velsignet være han, gav Moses en større ånd kort før hans død. »Når den israelitiske nations enkelte mennesker« og individer forenes, så ansigterne bliver ens osv. »Som vi forklarede« i traktaten ק"ד, del IV, kapitel 4.[DA396102]

»Efter Midrash Rabbah og Tanchuma«, hvor der står: Rabbi Jehuda bar Nachman sagde: Da Moses skrev Torahen, blev der en lille smule tilbage i pennen. Han strøg det over hovedet, og deraf blev strålerne af hans glans til. Man forklarer, at det er resten fra alef og vav. »Deres talværdi er Herren er én«: Det lille alef, som blev tilbage og satte sig på hans højre side, har form som to jod-bogstaver og et vav. Det giver 26, talværdien af navnet Havayah. Vav på hans venstre side har i udfoldet stavning talværdien 13, ligesom echad, én. På de to stråler af glansen stod

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - 1 - fortsat

altså »כבז'« [uafklaret forbindelsesord], »Herren er én«.[DA396103] Må Herrens navn være

Rema fra Fano - fortsat

form er jod-vav-jod, hvis talværdi er det særegne navn; vavs udfoldede stavning har talværdien echad, én.

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - 1 - fortsat

velsignet til evig tid. Amen.

Rema fra Fano - fortsat

Anden del er til ende og fuldendt.

Tilbage til kapitlet i indholdet

Historisk register: Em Kol Chaj - II - Kapitel 36

Em Kol Chaj — del III — kapitel 1

Joel Moshe: 1

Jad Jehuda: 1

KLADDE · uafklaret

Joel Moshe - 1

»Ehjeh osv.«: Også ordet asher, אשר, hører til navnene og antyder de tre første: Keter, Chokhmah og Binah, som er hovedet. Asher og rosh har de samme bogstaver. Se traktaten ח"ה, del I, kapitel 24 [uafklaret forkortelse]. [DA396401] »Som bekendt fra reglerne for dommere«: »ved בג'?«, 'בג? [uafklaret forkortelse eller talled], begynder man i sager om dødsstraf først med at vende sagen til gunst for den anklagede. [DA396402]

»Disse tre gaver osv.« er liv, børn og næring. Deres kilde er viden, forståelse og indsigt, som også er: viden — Keter; forståelse — Binah i dens almindelige betydning; indsigt — Chokhmah. Se כ" [henvisningsforkortelse]. [DA396403] »Ikke af fortjeneste osv.« betyder

Rema fra Fano

»Og Herren besøgte Sara, som han havde sagt.« Dette skriftsted antyder, at denne retfærdige kvindes besøg kom fra et højt sted, om hvilket der siges »Ehjeh asher Ehjeh«, אהיה אשר אהיה. Vore lærde sagde: »Børn, liv og næring afhænger ikke af fortjeneste, men af mazzal.« Selv om vi har forklaret det efter den ligefremme betydning i Heqor Din — en sand vej, enkel og dyb, smuk at forstå, fast og rigtig; søg den på dens sted, for den mætter den længselsfulde sjæl, der vil vide, hvor lige Herrens veje er, og hvor velordnede forsynets stier er, uden mangel — er det her passende, for at øge indsigt, at forklare det efter Torahens hemmelighedslærere, aggadahens mestre.

Fortjeneste er en betegnelse for godhedens egenskab, som er givet Abraham. Også dommen, som er Isaks frygt, begynder først med at søge fortjeneste, som bekendt fra reglerne for dommere. Derfor »avlede Abraham Isak«, hvis ansigt lignede hans fars. Disse tre gode gaver, som verdens Retfærdige

KLADDE · uafklaret · fortsat

Joel Moshe - 1 - fortsat

godhedens egenskab. Derfor sagde han »den store hånd«, en antydning af Chesed, højre arm, som bekendt. »Men af mazzal osv.«: Denne mazzal er ikke den himmelske stjerneindflydelse, for den himmelske stjerneindflydelse med alle sine tjenere udfører blot den nævnte fortjenestes værk, Abrahams godhed. »Troværdige vidner osv.«: Den Hellige, velsignet være han, sagde til ham: »Gå ud af din astrologi osv.«. At Israel ingen stjerneindflydelse har, gælder den nævnte himmelske stjerneindflydelse.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - 1

»Dette skriftsted antyder«, når det siger »og Herren« og også »som han havde sagt«, »som han havde talt«, som forklaret ved slutningen af afsnit 2. »Fra et højt sted«: fra den øvre

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - 1 - fortsat

Keter. »Ehjeh asher Ehjeh« er et navn, som antyder Keter, som forklaret i Zohar, Acharei, side 177; se dér. »Vore lærde sagde«: i kapitlet Ellu Megallechin; det er Ravas udsagn. »I Heqor Din«: del II, kapitlerne 28, 29 og 30; se dér.

»Her« er det efter vores emne passende at forklare dette udsagn af Rava efter Torahens hemmelighedslærere i Tikkunim, tikkun 4, 21: »Af Keter afhænger liv og næring, for den er alles mazzal, mens den ikke selv afhænger af mazzal. De har allerede forklaret: Børn, liv og næring afhænger ikke af fortjeneste, men af mazzal, for Chesed er fortjeneste.«

Rema fra Fano - fortsat

nådigt giver med viden, forståelse og indsigt, indbefatter lykkens arter i begge verdener, uden at én mangler. De afhænger ikke af fortjeneste, den store hånd, vi nævnte, men af mazzal.

Der menes bestemt ikke den himmelske stjerneindflydelse. Den, dens hær og dens underordnede er trods deres tydelige herredømme på jorden, deres mængde og størrelse for kødelige øjne, blot små tjenere. De udfører denne fortjenestes og de øvrige guddommelige egenskabers værk, som er åbenbare for den, med hjælp fra dem, som udspænder dem, deres bevægere, den Højestes tjenere, som udfører hans vilje. Sådan forklarede de det i Bereshit Rabbah, slutningen af afsnit 12. Fra deres side har Israel slet ingen stjerneindflydelse, som der står: »Frygt ikke himlens tegn.« Abraham og Sara var troværdige vidner om dette.

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - 1 - fortsat

Det vil blive forklaret nedenfor; se afsnit 3, hvor forfatteren forklarer, at alle sefirot giver strøm og lader tilstrømningen flyde fra den ene til den anden. Keter, לעילתו, »til sin årsag« [uafklaret tilknytning], er hoved og kilde for dem alle; derfor er den alles mazzal, af ordet hazalah, at lade flyde.

»Fortjeneste« er en betegnelse for Chesed. Det er meningen med »afhænger ikke af fortjeneste osv.«, for »Chesed er fortjeneste«, som sagt i Tikkunim. »Også dommen osv.«: Når vi også finder fortjeneste som betegnelse for Gevurah og dommens egenskab, skyldes det ligeledes, at dommen først begynder

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - 1 - fortsat

med at søge fortjeneste. Sådan står i Zohar, Shemot, side 40: »Alle denne verdens domme, alle bestemmelser og alle anmodninger står i dette palads, hvor 72 dommere gransker verdens domme. Paladset kaldes fortjenestens palads, for når de dømmer, vender de først sagen til menneskets gunst. Sådan er det ikke på den anden sides trin; dér er det sted, som kaldes skyld osv.«

»Fra reglerne for dommere«: mishnahen i Sanhedrin, kapitel 4: »Sager om dødsstraf indledes til gunst for den anklagede.« »Derfor« sagde vore lærde i Tanchuma om verset »Abraham avlede Isak«, at Isaks ansigt lignede Abrahams. Efter denne vej er hensigten, at hans egenskab, Isaks frygt, ligner Abrahams godhed gennem den fortjeneste, som man først begynder med at søge. »Disse tre gaver«: børn, liv og næring. »Med viden, forståelse og indsigt«: med de tre første egenskaber, Keter, Binah og Chokhmah, som forklaret i næste afsnit.

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - 1 - fortsat

»Som indbefatter alle lykkens arter« og menneskets fremgang i begge verdener. Gennem børn arver mennesket begge, som vore lærde sagde. Liv og næring er denne verdens fornødenheder, hvormed det også kan nå den kommende verdens liv.

»Afhænger ikke af fortjeneste«: af Chesed, som kaldes den store hånd, som forklaret i Zohar, Ki Tetse, side 548, men af mazzal, den øvre Keter. »Den« himmelske stjerneindflydelse og dens hær er trods deres mængde og størrelse blot små tjenere, der udfører værket for denne fortjeneste, Chesed, og de øvrige seks sefirot, som ledsager Chesed: opbygningens dage, som leder verden. Det, de bestemmer over den, udføres gennem sfærerne og stjerneindflydelserne med hjælp fra englene, som udspænder og bevæger dem. Da de nævnte gaver ikke engang afhænger af fortjeneste og de øvrige sefirot, afhænger de så meget desto mindre af himlens stjerneindflydelser.

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - 1 - fortsat

I Bereshit Rabbah står: Rabbi Shimon ben Lakish sagde: »En dødelig konge bygger et skib. Først bringer han bjælker osv., og derefter sætter han styrmænd over dem. Men den Hellige, velsignet være han, skabte dem og deres førere. Det er, hvad der står: Sådan siger Gud, Herren, som skaber himlen og udspænder den; der står navvatehem, deres styrmænd.«

»Israel har ingen stjerneindflydelse osv.«: Dermed løses den tilsyneladende indvending mod Rava, som sagde, at det afhænger af mazzal, ud fra vore lærdes ord i Shabbat om, at Israel ikke har nogen

Tilbage til kapitlet i indholdet

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - 1 - fortsat

stjerneindflydelse. Tosafot rejste allerede spørgsmålet ved slutningen af kapitlet ha-Cholets og sagde, at stor fortjeneste undertiden gavner og ophæver stjerneindflydelsen. Men med hemmelighedslærernes forklaring af »det afhænger af mazzal« er der slet ingen vanskelighed. Israel har bestemt ingen mazzal fra den himmelske stjerneindflydelses side. »Troværdige vidner om dette«: Efter den himmelske stjerneindflydelse ville de ikke avle, indtil den Hellige, velsignet være han, sagde: »Gå ud af din astrologi«, som bekendt. [DA396501]

Em Kol Chaj — del III — kapitel 2

Joel Moshe: 1

Jad Jehuda: 1

KLADDE · uafklaret

Joel Moshe - 1

»Denne mazzal derimod osv.« kaldes noam, liflighed, som er i Binah, efter »må liflighed osv.«. Se Heqor Din, del I, kapitel 1. »Må hans navn have kraft; rensede osv.«: Ordet levanon, Libanon, er sammensat af lavan, לבן, og ן"ז? [uafklaret led]. [DA396801] »Hvad var særligt ved Sara osv.«: i forhold til andre mennesker, som også får børn fra den nævnte øvre mazzal.

Jad Jehuda - 1

»Denne mazzal derimod osv.« går tilbage til forklaringen i det foregående afsnit af »det afhænger af mazzal«: Der menes ikke den himmelske stjerneindflydelse. Derfor siger han her, at denne

KLADDE · uafklaret

Rema fra Fano

Denne mazzal er derimod det hellige navn, vi nævnte, som kaldes asher, אשר, for de lovpriste det. Bogstaverne er dem i rosh, ראש, hoved, for det er hoved og kilde for alle mazzalot og givere af strøm. Hos det er de alle som ler i pottemagerens hånd. Derfra fik vor far Jakob et fuldkomment leje, som der står om det: »Som løskøbte Abraham«, for det var dette, som stod ham bi i Ur i Kaldæa. Også ved bindingen lod Abraham det være med, som der står: »Og Isak, hans søn; han kløvede«, va-jivka — det er Jakob — »brænde til brændofferet«: Det er stammerne, som ved deres retfærdighed byggede Israels hus.

»En bærestol lavede han sig« — »af ham, som freden tilhører«, ממנו שהשלום שלו [uafklaret tilknytning]. Han bevidnede

Jad Jehuda - 1 - fortsat

mazzal er navnet Ehjeh asher Ehjeh, som vi nævnte ovenfor, altså den øvre Keter, som kaldes asher, hvis bogstaver er dem i rosh. Den er hoved og kilde for alle de øvrige sefirot, som lader strøm flyde og giver den fra den ene til dens søster, som er dens virkning. Hos den øvre Keter er de alle som ler i pottemagerens hånd; den vender dem, hvorhen den vil. Derfor sagde rabbi Shimon bar Jochaj om den i Tikkunim, at den er alles mazzal. Også vore lærde sigtede til den, da de sagde: »Det afhænger af mazzal.«

»Derfra«, fra den øvre Keter, opnåede også Jakob børn og at frembringe Jahs tolv stammer, som der står: »Sådan siger Herren til Jakobs hus, som løskøbte

Jad Jehuda - 1 - fortsat

Abraham.« Herom sagde Midrash Rabbah, afsnittet Toledot, at Abraham kun blev reddet fra ildovnen ved Jakobs fortjeneste. Det skyldtes, at et fuldkomment leje skulle komme fra ham, som også forklaret i Jefeh Toar. »Han kløvede«, ויבקע, antyder Jakob, יעקב, for det er hans bogstaver. »Brænde til brændofferet« antyder stammerne, akacietræerne, som

KLADDE · uafklaret · fortsat

Rema fra Fano - fortsat

sandt om den, at dens fuldendelse og smukke orden, som rummes i ordet »lavede«, også blev beredt til kongen, »af Libanons træer«: hans rådgivere, stærke af hjerte, efter betydningen »må hans navn have kraft«, jinnon shemo, rensede og rede til at høre hans ords røst. Efter at det er forklaret, at børn gives ethvert menneske ved kraften i denne frygtindgydende mazzal, må vi bestemt vide, hvad der var særligt ved Sara. [DA396701]

Jad Jehuda - 1 - fortsat

byggede Israels hus, efter Skriftens ord: »En bærestol lavede kong Salomo sig af Libanons træer.« Herren, velsignet være han, kongen, som freden tilhører, lavede sig en bærestol og Israels hus' bygning af Libanons træer, af de tolv stammer.

»Han bevidnede om den osv.«: Ordet »lavede« viser fuldkommen udbedring og smuk orden. Ved »han

Jad Jehuda - 1 - fortsat

lavede sig« bevidnede Skriften, at Herren gjorde alt dette for sin egen skyld. »Hans rådgivere« er de tolv stammer; han forklarer atsei, »træer«, af etsah, »råd«, og levanon af lev, »hjerte«, og kraft, for nun betegner kraft, ligesom jinnon shemo, som

Jad Jehuda - 1 - fortsat

kommentatorerne forklarede som kraft og herredømme. »Rensede« forklarer desuden levanon af loven, hvidhed.

Tilbage til kapitlet i indholdet

Historisk register: Em Kol Chaj - III - Kapitel 2

Em Kol Chaj — del III — kapitel 3

Joel Moshe: 1

Jad Jehuda: 1

KLADDE · uafklaret

Joel Moshe - 1

»Det betyder, at årsagerne osv.« er de syv nedre egenskaber, som kaldes opbygningens seks dage, og de står trinvist den ene over den anden. »Tilladelse fra den over ham« er Zohars udtryk: Når den tager tilladelse, tager den den fra den, som er over den i rang. Råd tager den derimod fra sin fælle, fra den under sig. Så langt. »Nær årsag osv.«: Se ovenfor, del II, afsnit 10, 18 og 45.

Rema fra Fano

Sandheden er, at hele verden afhænger af mazzal for børn, liv og næring, som sagt. Dens tilstrømning af disse gaver når alle modtagerne gennem mange mellemled og efter modtagerens rang. Sådan sagde Prædikeren: »En højere vogter over en høj, og højere er over dem.« Det betyder, at de årsager, som breder sig for at virke i det nedre, står den ene over den anden og behøver hinanden. Det hebraiske ord shomer, »vogter«, kan ikke entydigt knyttes til kun én af dem: Hver vogter og venter på den anden, efter udtrykket »tilladelse fra den over ham og råd fra hans fælle«.

KLADDE · uafklaret · fortsat

Joel Moshe - 1 - fortsat

»Indtil man når osv.« forklarer versets slutning »og højere er over dem«, som antyder de tre første, Keter, Chokhmah og Binah. Tilsvarende disse tre er ethvert legemligt forholds natur: Først er der intet af det, og det kaldes fravær, af at mangle. Derefter laves den uformede materie og siden formen. Sådan også ved disse tre: I בח' [uafklaret forkortelse] er der egentligt fravær, i den anden lidt materie og i den tredje også form, så at

KLADDE · uafklaret · fortsat

Joel Moshe - 1 - fortsat

sige, for »fra mit kød vil jeg se Gud«. »To egenskaber, den første«, ב' סגולות הא', »forklaringen som den tredje egenskab?«, פירש ג' כגולה? [uafklaret optælling], at den ikke har rang og ophøjelse over גב [ufuldstændigt led]. [DA397201]

»Når vi sagde, at de ikke har osv.«: At de ikke har nogen begyndelse, skal ikke forstås som kætternes opfattelse, at de blev til af sig selv, Gud forbyde det. De har ingen naturlig begyndelse. Men »מודי שכתב מרוט"ם?«, indrømmer, som skrev marotam? [uafklaret forbindelse], »og ved hans vilje«.[DA397202] »Overhoveder — sagen osv.«, סרכין מלתא [uafklaret lemma]: I Keter er der tre hoveder.

»Som Prædikeren sagde osv.« er det, han anførte ovenfor: »En højere vogter over en høj osv.« »דאח"כ כמו שפירשנו הפסוק לעיל קשה«, derefter, som vi forklarede verset ovenfor, er det vanskeligt [usikker forbindelse].[DA397203] »Den fastboende på jorden«: Hvis vi siger det modsatte, at »en højere over en høj« antyder de tre første, hvordan sagde han da bagefter »og højere« — det er de sidste — »over dem«? Så ville den fremmede være i himlenes himmel og den fastboende på jorden; det forholder sig omvendt. Det er altså

Rema fra Fano - fortsat

Han sagde ikke al gavoah, »over en høj«, men me-al, »oven over«, for at antyde de to slags højde, som kan tilskrives dem i forhold til noget andet, hvor de kaldes nær eller fjern årsag. Det er forklaret hos os på sit sted, og vi nævnte det også her ovenfor. Sådan fortsætter det, indtil man når de tre årsager, som står lige højt over de øvrige årsager; ingen af dem hæves over den anden.

Deres tilsvarende billede forneden findes i naturens begyndelser: fraværet, materien og formen. De har tre væsentlige egenskaber: For det første er ingen af dem årsag til den anden; for det andet har de ingen anden begyndelse; for det tredje bliver alt, som bliver til, til af dem, som forklaret i naturfilosofien. Når vi sagde, at de ikke har nogen anden begyndelse, mener vi, at der ud over dem ikke findes nogen naturlig begyndelse, som erkendes og kendes i sit væsen og sine afgrænsninger. Alle indrømmer, at de er givet af én hyrde; ved hans vilje har alt liv. Over dem står tre overhoveder, de nævnte, over hvilke der alene er den absolutte vilje. Sådan forholder den sag sig, som vi forklarer. En kundskabsrig mand skal styrke sin kraft ved dette vers hos Prædikeren. Siger du ikke sådan, må man undre sig: Den fastboende på jorden og den fremmede i himlenes himmel!

Her bevidner Skriften, at Sara fik besøg gennem den øvre mazzal, som selv i sin herlighed rummer disse tre begyndelser i fuldstændig lighed. Kald dem ved deres navne i den lige rækkefølge: kadmon, tsach og metsuchtsach, קדמון צח ומצוחצח,

KLADDE · uafklaret · fortsat

Joel Moshe - 1 - fortsat

bestemt som vores forklaring.

Kadmon er Keter, tsach Chokhmah og de klart skinnende, metsuchtsachot, Binah; se Pardes, stråleglansenes port. »Omvendt osv.«: Først metsuchtsach, som er Binah, og derefter tsach, Chokhmah, ligesom »forståelse og indsigt«, hvor Chokhmah kommer sidst. »I ordet asher«: alef er Keter, shin Binah, resh Chokhmah, efter »visdommens begyndelse«. [DA397204][DA397205]

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - 1

»Sandheden er osv.«: Forfatteren forklarer det særlige ved Sara, som han rejste spørgsmål om ved slutningen af det foregående afsnit. Det er sandt, at alle opnår børn fra den øvre mazzal, men gennem mellemled: de andre sefirot, hvortil strømmen kommer ovenfra, og hvorfra den går videre til modtagerne forneden. Sara havde derimod noget yderligere: Hun opnåede børn fra selve den øvre Keter uden mellemled, som han afslutter med at forklare. »Efter modtagerens rang« forneden svarer også mellemleddet dertil. Nogle opnår strømmen fra denne mazzal gennem én sefira, som er særegen for deres rang, andre gennem en anden sefira.

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - 1 - fortsat

»Sådan sagde Prædikeren« (5): »Hvis du ser den fattige undertrykt osv., for en højere vogter over en høj, og højere er over dem.« Ved »en højere over en høj« menes de hellige sefirot, opbygningens syv dage, årsagerne, som breder sig for at udøve ledelsen i det nedre. De står den ene over den anden som årsag og

Rema fra Fano - fortsat

den oprindelige, den klare og den klart strålende. Nogle lærer dem i omvendt rækkefølge: kadmon, metsuchtsach, tsach, efter rækken viden, forståelse og indsigt. Det er rækkefølgen af de tre bogstaver i asher, אשר, for den, som kender deres antydninger. Disse stråleglanse står på verdens højde, højt over naturen, så langt, at det ikke kan udforskes. »Han besøgte Sara, som han havde sagt«, uden noget mellemled, for »han sagde, og det blev til«.

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - 1 - fortsat

virkning. På denne måde kommer ledelsen ned, som den bør. »De behøver hinanden«: Virkningen behøver årsagen for at modtage fra den, og årsagen behøver virkningen for gennem den at bringe handlingen til modtageren.

»Det hebraiske ord shomer« betyder at vente,

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - 1 - fortsat

som i »hans far bevarede sagen«. Det knytter sig til det første »højere«: Den, som er højere end sin høje fælle, vogter og venter på denne fælle. Men det knytter sig også til det andet »høj«: Der er en, som er højere end sin høje fælle, der vogter på den, som er højere end ham. Man kan altså ikke entydigt afgøre, hvordan shomer knytter sig til ordene; begge læsninger er sande. Hver vogter og venter på den anden, og de behøver hinanden.

»Efter udtrykket« i Zohar, Bereshit, side 103, »tilladelse fra den over ham osv.«, med disse ord: »Se nu, at jeg, jeg er ham, og der er ingen gud ved siden af mig. Det er årsagernes årsag osv. Foroven udfører ingen af disse årsager nogen handling, før den tager tilladelse fra den, som er over den, som vi forklarede ovenfor ved lad os skabe et menneske. Lad os skabe siges om to: Den ene sagde det til den anden, som er over den. Den over den gør heller intet, før den tager råd fra sin fælle. Men den, som kaldes årsagen over alle årsager, har intet over sig og intet under sig, som er dens lige osv.«

Det vil sige, at alle sefirot er årsager, men hver står over den næste, så den næste er en virkning i forhold til årsagen over den. Når den vil gøre noget, må den derfor tage tilladelse fra sefiraen over sig, så den giver den den strøm, som kræves til handlingen. Når den øvre sefira vil gøre noget, må den tage råd fra sin fælle, sefiraen under sig, som skal modtage strømmen. Sådan var det også ved udsagnet »lad os skabe et menneske«, som er flertal. Den sefira, som giver strømmen, og den, som

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - 1 - fortsat

modtager den, sagde begge, hver til den anden: »Lad os skabe et menneske.«

»Men me-al«: Grunden er, at me-al, oven over, er højere end al, over, som forklaret i Heqor Din, del I, kapitel 14, fra Zohar om verset »for din godhed er stor oven over himlen«; se dér. Her antydes to slags højde: den ene er »over en høj«, den anden »oven over«. For eksempel er Jesod over Malkhut, mens Hod er over Jesod og oven over Malkhut. »Som de har«: de nævnte årsager i forhold til noget andet. Når Hod for eksempel sættes i forhold til Jesod og Malkhut, kaldes Hod og Jesod da fjern og nær årsag for Malkhut: Jesod er nær årsag og Hod fjern årsag. »Ovenfor«: i del II, afsnit 10.

»Indtil man når«: Sådan forholder det sig med alle opbygningens syv dage nedefra og op, indtil man når de tre første sefirot, Keter, Chokhmah og Binah. Disse står lige højt over de syv nedre. Om dem siger han »og højere er over dem«: De tre første sefirot er højere end »en højere over en høj«, nemlig de syv sefirot, som leder det nedre. Hele versets hensigt bliver da: Hvis du ser den fattige undertrykt og ret og retfærdighed berøvet i landet, så undr dig ikke over sagen. Alt sker nemlig under fuldt forsyn og ret ledelse, sådan som det kommer ovenfra gennem de hellige sefirot, som er »en højere over en høj osv.«

»Deres tilsvarende billede forneden osv.«: I Aristoteles' Fysik forklares det, at naturens begyndelser er tre: fraværet, som går forud for tilblivelsen, materien og formen. For eksempel

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - 1 - fortsat

rådner agurkefrø, som sås i jorden, og bliver blot til jord. Derefter spirer de igen af jorden som en urt, der vokser, indtil agurkefrugten kommer derfra. Frugtens materie er altså selve frøets materie. Formen er agurkens form, som frøet iklædtes, efter at det havde aflagt sin tidligere form. Fraværet findes, mens det rådner og aflægger den første form. Dette fravær er nødvendigt for agurkens tilblivelse og dens begyndelse: Den kan ikke spire, hvis frøet ikke først rådner, som vore lærde sagde om sæd. Se, hvad forfatteren skrev om dette i Jonat Elem, kapitel 3.

I Fysik forklares også, at disse tre begyndelser har tre særlige væsentlige egenskaber. For det første er ingen årsag til den anden; de står derimod på samme trin. For det andet osv. Når vi siger, at de ikke har nogen anden begyndelse, mener vi bestemt ikke, Gud forbyde det, at de nødvendigvis er evige. De har ingen begyndelse, hvis væsen er kendt for os, altså en naturlig begyndelse. De har bestemt en begyndelse, hvis væsen vi ikke begriber: Herren, velsignet være han, som frembragte dem ved verdens skabelse.

»Alle indrømmer osv.« vender tilbage til sefirot: De blev alle »givet og reddet«, ניתנו וניצלו, fra udstrømningens ophav, Ein Sof, velsignet være han [usikkert verballed].[DA397301] Over sefirot er disse »ברכין תלתא«, tre berakhin [uafklaret betegnelse], Keter, Chokhmah og Binah, som er begyndelser for de øvrige sefirot.[DA397302] Selv står de lige, og over dem er alene den absolutte vilje, Ein Sof, velsignet være han. På grund af hans store skjulthed er han i sig selv ubegribelig for os. Se begyndelsen af Ha-Middot.

»En kundskabsrig mand skal styrke sin kraft« og styrke den forklaring, vi gav af Prædikerens vers: »En højere over en høj« gælder de syv sefirot, og »højere er over dem« de tre første. Siger du ikke

Tilbage til kapitlet i indholdet

Historisk register: Em Kol Chaj - III - Kapitel 3

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - 1 - fortsat

sådan, men vil forklare det omvendt — »en højere over en høj« om de tre første, så de ikke er lige, og »højere er over dem« om de øvrige sefirot, som om de stod lige højt — bliver versets hensigt, at de tre første, som er »en højere over en høj«, og de øvrige sefirot, som også er høje, vogter og fører tilsyn med dem, med undertrykkelsen af den fattige osv. Da bliver det vanskeligt: Hvorfor nævnte han først de tre første sefirots tilsyn med landet og siden de øvriges? Det burde siges omvendt, for de øvrige sefirot er nærmere ved det nedre end de tre første. Skulle den fastboende da være på jorden osv.? Forklaringen er bestemt klar, som vi sagde.

»Her osv.« afslutter det, han sagde i afsnittets begyndelse: Hele verden afhænger af den øvre mazzal gennem mellemled. Sådan var det ikke ved Sara, som fik besøg gennem selve denne øvre mazzal. Strømmen behøvede ikke at løbe gennem de mellemliggende sefirot. »Disse tre begyndelser« er de tre første sefirot. »Kadmon, tsach og metsuchtsach«, som i Tikkunim: Kadmon betegner Keter, tsach Chokhmah og metsuchtsach Binah. »Nogle lærer osv.«: Det er rav Haj Gaon, som sætter Binah før Chokhmah, som der står i Pardes, stråleglansenes port. »Efter rækken viden, forståelse og indsigt«: viden er Keter, derefter Binah, og derefter indsigt, Chokhmah. »I ordet asher«: alef antyder Keter, shin Binah, resh Chokhmah, som der står dér i bogstavernes port.

»Over naturen«: Opbygningens syv dage er alle årsager og som en nær årsag til naturen. Disse stråleglanse står derimod meget højt og er en fjernere årsag, så langt, at det ikke kan udforskes. Gennem dem besøgte Herren Sara uden mellemled. Det er »og Herren besøgte«: Han selv, i sin herlighed, uden mellemled, ligesom det udlægges senere om »og Herren slog hver førstefødt«.

Em Kol Chaj — del III — kapitel 4

Joel Moshe: 1

Jad Jehuda: 1

KLADDE · uafklaret

Joel Moshe - 1

»For også osv.«: Hvad var da særligt ved Sara? Det var netop skabelsens fornyelse, da Sara fik ikkar matron, livmoderen. »Den store former osv.«: Som der står i Gemara om »ingen klippe er som vor Gud«, tsur: Ingen former, tsajjar, er som vor Gud, som former en skikkelse inde i en skikkelse og lægger ånd i den osv. »Der intet nyt er osv.«: Da er det vanskeligt, at en livmoder blev nyskabt for Sara. Han svarer »som han havde sagt« fra begyndelsen: Allerede da blev denne fornyelse nævnt i tanken, da han sagde »lad os skabe et menneske«, efter »jeg sagde i mit hjerte«. Sådan også her: »Som han havde sagt« i tanken. Da blev det bestemt over hende »liber?«, ליבר? [uafklaret ord], uden livmoder, som er ikkar matron, og at han efter 99 skulle skabe den for hende.[DA397601] Sådan skulle det, som hidtil kun havde været til som mulighed, komme til udførelse.[DA397602]

»Som han havde talt«, sagt om Sara, antyder ligeledes en åben tale, da den udgik af hans mund, velsignet være han. »Til dagenes ende«, le-qets, לק״ץ: Det antyder deres år, Abrahams 100 og Saras 90;

Rema fra Fano

Hun fik ikke alene kraften til at få børn fra det øvre sted, vi nævnte, for også til den, som ikke er ufrugtbar af natur, befaler Herren velsignelsen derfra. Selve fornyelsen af skabelsen i Saras legeme, at frembringe en livmoder, ikkar matron, for hende, behøvede denne øvre, lykkebringende kraft, asher Ehjeh, אשר אהיה, for at forme og frembringe den på ny. Den er den store former af hele skabelsesværket og fornyer bestandig sin godhed hver dag.

Det er allerede forud fastslået og anerkendt af alle, at der intet nyt er under solen og intet føjes til det, der blev bestemt fra begyndelsen. De vise sagde jo, at den Hellige, velsignet være han, stillede havet den betingelse, at det skulle kløves for Moses, og solen, at den skulle stå stille for Josva, og lignende. Sådan også her: »Som han havde sagt« fra tankens begyndelse, da »lad os skabe et menneske i vort billede, efter vor lighed« udgik af hans mund, velsignet være han. Det er efter alle de forklaringer, som er givet, et skjult tankeudsagn. Allerede da blev det bestemt om Sara, at hendes lighed skulle mangle livmoderen, og at Herren efter 90 år skulle skabe en ny skabelse for hende, ikke ved kraft og ikke ved styrke, men ved sin ånd.

Sådan også »som han havde talt« fra begyndelsen, da udsagnet »bliv frugtbare og talrige« udgik af hans mund, velsignet være han. Det var en

KLADDE · uafklaret · fortsat

Joel Moshe - 1 - fortsat

det er qets, ק״ץ.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - 1

»Hun fik ikke alene kraften til at få børn osv.« fortsætter det foregående afsnit. Der var endnu noget særligt ved Sara: Hun modtog ikke alene kraften til at få børn fra den øvre Keter, men også nyskabelsen af sit livmoderorgan, som hun før manglede, efter vore lærdes ord: »Der var en livmoder«, מטרון היה [afvigende udsagn]. [DA397701] »Hele skabelsesværket« antydes i ordet bereshit, som der står flere steder i Zohar. Dér på side 1 står: »Bereshit: før alt, Ehjeh osv.; asher er et hoved, som udgår fra begyndelsen.«

Sådan besøgte Herren her Sara og skabte livmoderens grundlag for hende, »som han havde sagt« og betinget fra begyndelsen ved menneskets skabelse. Uden dette er der intet nyt under solen. »Fra tankens begyndelse«: Udtrykket at sige kan gælde tanken, som der står: »Herren sagde i sit hjerte.« Udsagnet »lad os skabe et menneske« er altså som et tankeudsagn. Allerede da bestemte han i sin tanke,

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - 1 - fortsat

velsignet være han, at han på rette tid ville skabe et livmoderorgan for Sara. Derfor sagde han først »som han havde sagt«, ikke »som han havde talt« som i

Rema fra Fano - fortsat

åben tale til mennesket og dets hustru. Allerede da blev det bestemt om Abraham og Sara, at deres forening skulle vente med at bære frugt til dagenes ende: 100 år for Abraham og 90 for Sara.

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - 1 - fortsat

slutningen.

»Efter alle forklaringer«: Hvad enten man siger, at han rådførte sig med tjenestens engle, med

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - 1 - fortsat

himlens og jordens værk eller med de retfærdiges sjæle, var det ingen tale, der blev rettet udtrykkeligt til dem, men et tankeudsagn, som om han talte til dem. »Ikke ved kraft«: ikke ved en ny kraft, men ved sin ånd, som allerede fuldendte ved verdens skabelse og formede hele skabelsesværket. Sådan betyder slutningens »som han havde talt«: som han havde talt fra begyndelsen ved udsagnet »bliv

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - 1 - fortsat

frugtbare og talrige«. Derfor sagde han her »talt«, for »bliv frugtbare og talrige« var udtrykkelig tale til mennesket og ikke et tankeudsagn. »Til dagenes ende«, qets: 100 for Abraham og 90 for Sara, det er קץ, som der står i Tikkunim om Isak, יצחק: ק״ץ ח״י, ende — den, som lever i verdenerne.

Tilbage til kapitlet i indholdet

Historisk register: Em Kol Chaj - III - Kapitel 4

Em Kol Chaj — del III — kapitel 5

Joel Moshe: 1

Jad Jehuda: 1

KLADDE · uafklaret

Joel Moshe - 1

»At fordrive et gedekid osv.«: Nu forklarer han verset i Va-Jeshev, »jeg vil betale et gedekid af hjorden«, אנכי אשלם גדי עזים מן הצאן.[DA398001] Det betyder: Jeg vil fordrive bukken, som sendes til Azazel, fra hjorden, Israel, hans græsgangs hjord. »Får og geder osv.«: Tallet to bliver tilbage, en antydning af de to lam, Perets og Zerach, som bliver i helligheden, mens hele skallen helt skal forsvinde. »Begge tilhører det høje osv.«, modsat bukken, som sendes til Azazel. »Som forklaret i Zohar osv.«: Se Zohar,

Rema fra Fano

Vid nu og se: I alle de år, hvor Abraham og Sara forenedes uden at få børn, var deres forening ikke en tom handling, Gud forbyde det. De retfærdiges forening rummer uden tvivl et øvre forbillede. Derfor dvælede Skriften ved Judas og Tamars forening og oplyste, at hendes løn var at fordrive et gedekid, i bukkens hemmelighed, fra hjorden på den Allestedsnærværendes græsgang. Som bekendt omfatter tson, hjord, både får og geder. Trækker vi talværdien af gedi izzim, gedekid, 144, fra talværdien af ha-tson, hjorden, 146, bliver to undersøgte lam tilbage: Perets og Zerach. Eller der bliver blandt gederne den indre buk og den ydre buk tilbage; begge tilhører det høje og er højhellige.

KLADDE · uafklaret · fortsat

Joel Moshe - 1 - fortsat

Acharei Mot.

»Han angav ikke osv.«: Han sagde blot »jeg vil sende« — til Azazel, ud i ørkenen osv. Selv om den går mod døden, er den alligevel stærk og ubøjelig. »I begyndelsen var den osv.«: Satan var først en hellig engel, men gjorde til sidst oprør, som der står i Pirqei de-Rabbi Eliezer: Samael red på slangen som en rytter på en hest osv.; se Jalkut. »Efter meget godt«: De udlagde i midrashen »godt« som dødsenglen. »Troldmand til stening«: Trolddom kaldes keshafim, fordi den fornægter det

KLADDE · uafklaret · fortsat

Joel Moshe - 1 - fortsat

øvre følge. Også dette er efter nefilim, Shemchazaj og Uzziel, som han kastede ned fra himlen, ligesom ved stening, fordi de fornægtede skabelsesværket. At skubbe bukken ned er også som stening: De skubbede den fra en højde på fire mandshøjder, som forklaret i Gemara.

»Udsenderens ven«: Udsenderen er Juda, i hemmeligheden ved ra/rea. Juda er i hellighed og Hira i urenhed, for »dette over for dette osv.«. »At han selv skulle hente osv.« antyder Shekhinah og det øvre forbillede gennem vækkelsen nedefra. »Dér«: i ørkenen, på urenhedens sted. Der var ingen beredelse for Shekhinah dér, men ved Petach Enajim, på et helligt sted. »Den knogle, som falder som hans lod«: en knogle, der falder som Azazels lod. Derved sones Israels synder, efter »bukken skal bære alle deres synder på sig«, som forklaret i midrashen. »Mor med børn«: Abba og Imma samt Zeir Anpin og Nukva. Det er »vi skal blive til לבזבנים?« [uafklaret ordforbindelse]. [DA398002]

Jad Jehuda - 1

»Et øvre forbillede osv.«, som der står i Zohar, Acharei, side 128: »Dér lærte vi: Det hellige navn er skjult og åbenbart, og Torahen, som er det øvre

Rema fra Fano - fortsat

Pantets betydning er forklaret i Zohar. Han angav ikke, hvor kiddet skulle sendes hen; det uudtalte er som udtalt: til Azazel, ud i ørkenen. Dets hemmelighed er az azal, עז אזל: stærk, går bort. Det er stærkt og ubøjeligt, selv om det går bort og går til grunde, efter betydningen »går mod døden«. I begyndelsen var det en livseliksir for verden, efter »meget godt«, men gjorde oprør mod sin skaber for at fornægte skabelsesværket og står stadig i sit oprør. Derfor sagde Torahen, at enhver troldmand skal dømmes til stening, efter betydningen af nefilim, de faldne. Det er også betydningen af at skubbe bukken ned fra klippen ved en mand bestemt til det, ish itti. Det er Hira, udsenderens ven, i hemmeligheden ved ra, ondt, som er elsker og rea, ven.

Denne udsendelses mål var, at han selv skulle hente pantet af kvindens hånd, efter vækkelsen nedefra. Manden bestemt til det fandt hende ikke dér. Folkene på ørkenstedet sagde nemlig, at der ikke havde været nogen beredelse dér, men alene ved porten, som alle øjne med rette ser hen til. Juda sagde: Du skal tage kiddet til dig selv — til hende, for hendes skyld. Det er den knogle, som fra kongehuset falder som hans lod, og det er til hendes gavn, for at lette hendes børns skyld. »For at vi ikke skal blive til spot«, mor med børn, Gud forbyde det; og »i al deres nød er han i nød«. Hun skal også tage pantet til sig selv som gave, efter »et buds løn er et bud«.

Her blev hensigten fuldendt, som han afslutter: »Se, jeg har sendt dette kid« for

Jad Jehuda - 1 - fortsat

hellige navn, er skjult og åbenbar. Hvert vers og hvert afsnit i Torahen er skjult og åbenbart. Der læres: Rabbi Jehuda sagde, at af denne retfærdige kvindes dristighed kom mange gode ting til verden. Hvem er hun? Tamar, som der står: Hun satte sig ved Petach Enajim, øjnenes port. Rabbi Abba sagde: Dette afsnit beviser, at Torahen er skjult og åbenbar. Vi har gransket Torahen og ikke fundet noget sted, som kaldes Petach Enajim. Alt er skjult, en hemmelighedernes hemmelighed.

Der læres: Hvad så denne retfærdige kvinde, siden hun gjorde dette? I sin svigerfars hus havde hun lært den Helliges veje at kende, velsignet være han: hvordan han leder denne verden med menneskene. Fordi hun kendte dem, lod den Hellige, velsignet være han, sagen stå ved magt gennem hendes hånd osv. Hun satte sig ved øjnenes port. Hvad er øjnenes port? Som der står: Han sad ved teltets indgang, og: Herren sprang over indgangen, og: Åbn retfærdighedens porte for mig osv. Øjne: Alle verdens øjne ser hen til denne port. Som er på vejen til Timna: Hvad er Timna? Som vi forklarede ved han skuer Herrens skikkelse, temunat. Sådan forklarede vi: Tamar lod sagen stå ved magt forneden, blomstrede

Jad Jehuda - 1 - fortsat

med blomster og lod grene skyde i troens hemmelighed. Juda vandrer endnu med Gud og er tro mod de hellige osv.« Se dér, hvor det udfoldes.

Rema fra Fano - fortsat

at fjerne det fra Israels område, som sagt. »Og du« fandt hende ikke dér, på det sted, hvor du fik befaling om at føre det hen, for hun var vendt tilbage fra landflygtighederne. Det er hendes forløsning og den hellige hjords forløsning.

Jad Jehuda - 1 - fortsat

»Bukkens hemmelighed«, som der videre står: »Han sagde: Jeg vil sende et gedekid af hjorden. En konge havde en søn med en trælkvinde, som gik i hans palads. Kongen ville knytte sig til den øvre

Jad Jehuda - 1 - fortsat

dronning og føre hende ind i sit palads. Hun sagde: Hvem giver mig kongen i hans palads? Han svarede: Fra nu af vil jeg kaste trælkvindens søn ud og fordrive ham fra mit palads. Sådan også her: Jeg vil sende et gedekid af hjorden. Vi har allerede forklaret det ved du må ikke koge et kid; alle disse kommer fra siden for dyrets førstefødte. Derfor siger han jeg vil sende, ikke jeg vil give, men jeg vil sende: Jeg vil fordrive og kaste ham ud, så han ikke findes i verden og i mit palads osv.«

Det betyder, at gedekid betegner den anden side, som vi siger om »du må ikke koge et kid«, og som der står i Zohar, Mishpatim, side 221. Forfatteren siger, at det også antyder bukken, som sendes bort, som svarer til den anden side, der kaldes buk; sådan står i Zohar, Acharei, side 114, se dér. »Perets og Zerach«: De blev født af hende, og antydningen gælder dem. Eller disse to svarer til den indre buk og den ydre buk i Jom Kippurs tjeneste; over for dem siger han »jeg vil sende« om bukken, som sendes bort.

»Som forklaret i Zohar« dér: »Hun sagde: Hvis du giver et pant. Det er dronningens tegn, så hun velsignes fra kongen i deres forening osv. Hun sagde: Dit segl, din snor og din stav. Det er de øvre bånd, brudens smykker, så hun velsignes fra disse tre, for alt findes i tre og velsignes herfra: Netsach, Hod og Jesod osv.«

»Dets hemmelighed« følger opdelingen az azal: Satan er stærk, selv om han går bort. »Efter betydningen« af det, der står om Esau, »går mod døden«: Hele hans vandring går mod døden. »I begyndelsen var han osv.«: I Pirqei de-Rabbi Eliezer, anført i Jalkut til Bereshit, står, at Samael var en stor fyrste i himlen med tolv vinger osv. »En livseliksir«: Hans navn, Samael, bevidner det; siden blev han en dødsgift. »Efter betydningen« af »og se, det var

Jad Jehuda - 1 - fortsat

meget godt«: Vore lærde sagde, at det er døden; dens engel var altså god i begyndelsen. »At fornægte skabelsesværket« og føre det første menneske til synd, som der står i Pirqei de-Rabbi Eliezer dér.

»Til stening«: Buddets udførelse er et skub og et fald, at lade den stenede falde til jorden. Det er mål for mål, fordi han faldt fra hellighedens side. »Efter nefilim«: Det var Azza og Azael, som faldt fra deres hellighed. »Ved en mand bestemt til det«: en mand beredt dertil. I Zohar, Acharei, side 150, forklarede de det som en mand fra den anden side. Sådan var Hira her også fra den anden side. Derfor kaldte Skriften ham Judas ven, af ordet ra, rea, ligesom hunden, som kaldes sådan, som forklaret ovenfor, del II, afsnit 21. »Han selv«: så han skulle underordne sig helligheden. »Dér«: urenhedens side. »Der var ingen prostitueret, qedeshah, dér« og ingen beredelse for Shekhinah, men alene ved Petach Enajim, som forklaret i den nævnte Zohar.

»Juda sagde: Hun må tage det til sig, for at vi ikke skal blive til spot. Se, jeg har sendt dette kid, og du fandt hende ikke.« Forfatteren forklarer verbet tiqqach både som tiltale til Hira og i tredje person om Tamar: Du, Hira, skal tage kiddet til dig selv, for det er din del. Du skal tage det til hende, for hendes skyld og til hendes gavn, for dermed sones Jakobs skyld, og »bukken skal bære på sig osv.«. Hun, Tamar, skal tage pantet. »For at vi ikke skal blive« er flertal og omfatter mor og børn, for Shekhinah lider så at sige under Israels skyld. »Efter et buds løn er et bud«: Det er hendes løn. »Her«: når han siger til Hira, at han skal tage kiddet. »Og du fandt hende ikke«: Shekhinah, for hun var allerede vendt tilbage til den hellige jord, stedet hvor hendes telt oprindeligt stod. Må det ske snart i vore dage. Amen.

Tilbage til kapitlet i indholdet

Historisk register: Em Kol Chaj - III - Kapitel 5

Em Kol Chaj — del III — kapitel 6

Joel Moshe: 1

Jad Jehuda: 1

Joel Moshe - 1

»Også her osv.«: Ligesom Judas og Tamars forening rummede et øvre forbillede, rummer Abrahams og Saras forening noget af det øvre forbillede. »Ikke egnet osv.«: til, at der skulle være en forening dér. »Efter hun er min søster osv.«: i hemmeligheden ved de to ansigter, da hun var som et punkt mellem hans bryster, og der endnu ikke var nogen forening, som forklaret ovenfor i denne traktats første del, kapitel 5. »På deres eget sted osv.«: På urenhedens sted frygter man, at skallerne får overtaget over deres modsætning, helligheden, Gud forbyde det. »For vi var ikke renset osv.«: Derfor nærmede Abraham sig ikke Sara osv.

»Efter driv trælkvinden bort«: Hun drev hende ikke selv bort, for Abraham, som er Cheseds egenskab, har i sig selv mere kraft til at fordrive skallerne end de andre egenskaber, som han fortsætter med at forklare. »Navnet Mikael osv.« er mi ka-El, hvem er som El? Chesed kaldes El, efter »Els godhed hele dagen«, for der ingen som den er, og navnet El er særegent for

Rema fra Fano

Også her rummer Abrahams og Saras forening noget af det øvre forbillede. På den tid var Egyptens land ikke egnet dertil, efter »hun er min søster«, som vi nævnte i første del, fordi det var fuldt af afguder og trolddom. På deres eget sted må vi frygte, at de får overtaget over deres modsætning, for vi var endnu ikke renset for urenheden fra Terach og hans far Nakhor. Derfor nærmede Abraham sig ikke Sara, mens han vandrede som landflygtig fra kongerige til et andet folk. Abrahams og Saras forening — så meget desto mere når den bærer frugt og mangfoldiggør ligheden — rummer uden tvivl skallens ophævelse og udslettelse, efter »driv denne trælkvinde bort«.

Det er forskellen mellem Chesed og de øvrige egenskaber under den. Selv om også den har en skal over for sig udenfor, overvinder Chesed den særlig stærkt. Det er meningen med navnet Mikael, godhedens engel, som forkynder, at der ingen som den er blandt egenskaberne. Som bekendt er navnet El særegent for den. De øvre egenskaber har nemlig ingen skal over for sig, og de nedre har ingen tilladelse til at ophæve dem. Det har alene »godhed mod Abraham«, ved fortjenesten af den godhed, han øvede mod hele verden; næring til alle findes jo i den.

Joel Moshe - 1 - fortsat

denne egenskab. »De øvre egenskaber osv.«: De tre øvre, Keter, Chokhmah og Binah, har slet ingen skal over for sig. De nedre under Chesed har en skal over for sig, men ingen egen kraft og tilladelse til at ophæve dem. Alene Abrahams Chesed har kraft til at ophæve skallen.

»Hans lærdom ledsager ham« følger Gemara: Den, som går på vejen uden ledsagelse, skal beskæftige sig med Torahen, for der står »for en yndefuld krans osv.«. »I hensigten med foreningerne osv.«: Før de var egnede til at avle, var det, som udgik fra dem, ikke forgæves; de beredte sjæle for fremmede. »Fra den fordrivelse osv.«: Ved det første menneskes synd faldt nogle hellige gnister ned i urenheden. Det er de fremmede, som senere konverterer. Abraham udbedrede dem og beredte sjæle for dem ved sin forening. Efter dette er versets hensigt »dette er himlens slægtled osv., da de blev skabt«, be-hibbaream, som vore lærde udlagde som be-Avraham, gennem Abraham, for Abraham udbedrede synden, som nævnt.

Jad Jehuda - 1

»Også her osv.« fortsætter det, han begyndte i det foregående afsnit: Abrahams og Saras forening, før de avlede, var ikke forgæves, Gud forbyde det. Den rummer noget af det øvre forbillede. Gennem den øvre forening, velsignet være den, fødes sjæle; sådan frembragte også Abrahams og Saras forening de fremmedes sjæle, som snart forklares. »Dertil«: til, at der skulle være forening dér. »Efter« Abrahams ord om Sara: »Hun er min søster«, ikke »min hustru«. »I første del«, kapitel 5; se dér, hvor de er de lysende foroven i de to ansigters hemmelighed.

»Fordi Egyptens land« var fuldt af afguder og trolddom. På deres eget sted må man frygte, at hvis den hellige forening kommer ind på deres område, får skallerne overtaget over deres modsætning og modstander, Gud forbyde det. »Så meget desto mere når den bærer frugt« foroven og mangfoldiggør ligheden gennem hellige sjæle: Det rummer skallens ophævelse. Derfor frygtede

Rema fra Fano - fortsat

»Han plantede en eshel«, אשל, som vi læser som begyndelsesbogstaverne for mad, drikke og lærdom: at lære alle gæsterne at velsigne El, som nærer alt. Når nogen vandrer på vejen, ledsager hans lærdom ham; det er ledsagelse. Selv tjenestens engle underviste og tilskyndede han med ordene »styrk jeres hjerte«, levkhem: den gode side, alene ét hjerte. Men achar, »derefter«, som er deres bagsides egenskab, den onde side, skal de gå forbi i et spring, så de ikke styrker den, efter »sig ikke: Jeg vil gengælde ondt«. De svarede: »Gør sådan, som du har talt«, כן תעשה כאשר דברת. Disse ords slutbogstaver er נהרת, af nahir og bahir, lysende og klar. Det betyder: Du har undervist os godt.

I hensigten med deres foreninger trak Abraham og Sara til sig alle de sjæle, som fremover skulle skabes for fremmede, gerim, der var egnede til at knytte sig til Isaks afkom, efter »de sjæle, de havde gjort i Haran«. De vise sagde: Abraham omvendte mændene og Sara kvinderne. Det gælder ikke kun den tids fremmede, som alene var portens fremmede, gere sha'ar, og intet andet, men alle mennesker, som fremover ville konvertere og blive retfærdige fremmede, gere tsedek. Derved skulle de forløses fra den fordrivelse, som kom af den første synd.

Jad Jehuda - 1 - fortsat

Abraham på dens eget sted den modsatte virkning og afholdt sig fra kvinden. »Efter« Saras bøn til Abraham, »driv trælkvinden bort«: Hun rettede sig mod hende for at ophæve skallerne. »Særlig stærkt«: i kraft af Chesed.

Derfor kaldes godhedens engel Mikael, efter begyndelsesbogstaverne i mi ka-El, hvem er som El? Navnet El betegner Chesed, og hvem er som den blandt alle egenskaberne til at ophæve skallerne? »De øvre egenskaber«: Keter, Chokhmah og Binah. »De nedre«: opbygningens syv dage. »Alene godhed mod Abraham«, som er hans egenskab; derfor er hans kraft til at ophæve skallerne stor, ved fortjenesten af at øve godhed osv.

»Han plantede en eshel osv.«: Forfatteren forklarer samtidig, at vore lærdes opdeling af eshel som mad, drikke og ledsagelse også mener Torah-lærdom med ledsagelsen. Derfor kan det med rette udlægges som mad, drikke og lærdom. Han gav ikke alene gæsterne mad og drikke,

Jad Jehuda - 1 - fortsat

men lærte dem også at takke og velsigne Herrens navn. Han ledsagede dem ikke alene, men lærte dem også Torah, så de kunne beskæftige sig med den. Som vore lærde sagde: Den, som går på vejen uden ledsagelse, skal beskæftige sig med Torahen, for der står »for de er en yndefuld krans osv.«. »Jeres hjerte«, levkhem, ikke levavkhem. »Men derefter skal I gå videre«, achar ta'avoru: Det er

Jad Jehuda - 1 - fortsat

bagsidens egenskab. »Efter sig ikke osv.« (Ordsp 20) betyder, at man ikke skal gøre godt mod det onde, som forklaret i Zohar.

»Abraham og Sara osv.« vender tilbage til afsnittets begyndelse: Deres forening før de avlede rummede noget af det øvre forbillede, idet de trak de fremmedes sjæle til sig. Sådan står i Zohar, Shelach

Jad Jehuda - 1 - fortsat

Lekha, side 318: »Akademiets leder sagde: Der står, at Saraj var ufrugtbar, hun havde intet barn. Når det er sagt, at Saraj var ufrugtbar, ved jeg da ikke, at hun intet barn havde? Hvad betyder hun havde intet barn? Et barn fødte hun ikke, men sjæle fødte hun. Ved deres begærs samhørighed frembragte disse to retfærdige sjæle for fremmede i hele den tid, hvor de var i Haran, sådan som de retfærdige gør i Edens have. Som der står: De sjæle, de havde gjort i Haran. Sjæle gjorde de bestemt.«

Jad Jehuda - 1 - fortsat

»Som alene var portens fremmede«: De havde påtaget sig ikke at dyrke afguder, men var ikke retfærdige fremmede. Udsagnet gælder alle de fremtidige retfærdige fremmede: Abraham og Sara trak deres sjæle til sig. »Af den første synd«: det første menneskes. Da de syndede, blev de fordrevet, og de hellige gnister faldt ned i skallerne, som bekendt.

Tilbage til kapitlet i indholdet

Historisk register: Em Kol Chaj - III - Kapitel 6

Em Kol Chaj — del III — kapitel 7

Joel Moshe: 1

Jad Jehuda: 1

Joel Moshe - 1

»Jern og kobber osv.«: Versets sammenhæng er sådan: Når din kilde er låst som jern mod utugt og den onde tilbøjeligheds fristelse og skinner som blankt kobber, er du sikker på, at en strøm vil flyde til dig hver eneste dag, og at du vil avle hver dag. Det er »som dine dage«: efter antallet af dine dage skal deva'ekha være, et udtryk for at flyde, så der flyder en strøm af rigelig velvilje. Det er »han styrkede dine portes slåer«: Når du styrker dine portes slåer mod tilbøjelighedens fristelser og alene har til hensigt at gavne andre ved at berede sjæle ligesom Abraham — måske ligger der i ordet »dine porte« en antydning af portens fremmede — bliver du selv bønhørt først.

»Han velsignede dine børn

Rema fra Fano

Hermed fuldendte Abrahams og Saras forening det første menneskes slægtled, som der står: »Jeg har gjort dig til far til en mængde folk.« Det ligner handlingen ved svogerægteskab, jibbum. Herom siges: »Han styrkede dine portes slåer, velsignede dine børn i dit indre«, efter Moses' velsignelse: »Jern og kobber er dine låse, og som dine dage er din strømmende kraft«, deva'ekha. Når hans kilde er låst og forseglet, godt bevogtet mod tom handling og tilbøjelighedens fristelser, stærk som jern og skinnende med gnister som det blanke kobber, der siges om tjenestens engle, er han sikker på, at han alle sine dage vil lade en strøm af rigelig velvilje flyde til sig selv og andre. Det er noget af det, de vise sagde: I fremtiden skal en kvinde føde hver dag, ved den forøgede fornyelse af hele skabelsesværket, under over under, dag efter dag.

Vi ved, at den, som beder om

Joel Moshe - 1 - fortsat

i dit indre«: Før fødslen skal de velsignes, mens de endnu er i dit indre, efter »før jeg formede dig osv.«. Hendes hensigt var, før hun fik veer for sig selv, at have veer for andre: ligesom Sara, der før hun overhovedet var egnet til at føde for sig selv, i sin forening beredte sjæle for dem, som nævnt i det foregående afsnit.

Jad Jehuda - 1

»Hermed«: Abraham og Sara udbedrede gennem deres forening de fremmedes sjæle, som var blevet fordrevet ved det første menneskes synd, som sagt ved slutningen af det foregående afsnit. »Som der står: Jeg har gjort dig til far osv.«: ligesom det første menneske. »Det ligner handlingen ved svogerægteskab«, som fuldender brorens slægtled. Om, at Abraham

Jad Jehuda - 1 - fortsat

og Sara frembragte andres sjæle, før de avlede for sig selv, siges »han styrkede osv.«, som han afslutter med at forklare.

»Mod tom handling«: mod utugt. »Han er sikker osv.«: Det er »jern og kobber er dine låse«. Når din kilde er låst som jern og kobber, da »som dine dage er din strømmende kraft«: Alle dine dage skal der strømme en god strøm til dig og andre. Det er også »han styrkede dine portes

Rema fra Fano - fortsat

barmhjertighed for sin fælle og selv behøver det samme, bliver bønhørt først. Derfor betyder »han velsignede dine børn i dit indre« ikke alene lønnen for styrken mod den onde tilbøjelighed, som sagt. Før hun fik veer for sig selv, fødte hun jo for andre, som forklaret her om vor moder Sara. Hendes retfærdighed vidnede for hende, og hendes løn var: »Før en ve kom over hende, fødte hun en dreng«, i de øvre rødder, egnet til velsignelse i sin mors liv, efter »før jeg formede dig i moderlivet, kendte jeg dig«.

Jad Jehuda - 1 - fortsat

slåer«: Han ophæver den onde tilbøjelighed, og derved »velsignede han dine børn i dit indre«, gennem strømmen til dig og andre hver dag.

»Vi ved osv.«: Hensigten med »i dit indre« er, mens dine børn endnu er i dit moderliv, efter deres ord: Den, som beder om barmhjertighed for sin fælle osv. Når styrken i dine porte mod den onde tilbøjelighed har gavnet andre, kræver

Jad Jehuda - 1 - fortsat

retfærdigheden derfor, at du bliver bønhørt først: Allerede mens dine børn er i dit indre, i dit moderliv, skal de være egnede til velsignelse. »Om vor moder Sara«: Hendes forening med sin mand

Jad Jehuda - 1 - fortsat

gavnede andre, nemlig de fremmedes sjæle, som nævnt.

Tilbage til kapitlet i indholdet

Historisk register: Em Kol Chaj - III - Kapitel 7

Em Kol Chaj — del III — kapitel 8

Joel Moshe: 1

Jad Jehuda: 1

Joel Moshe - 1

»Havde det ikke været nødvendigt for redningen osv.« Det vil sige: da de passerede gennem vand, blev hendes underben blottet, og Abraham så hendes skønhed, som det forklares i midrashen.
»Disse to verber osv.« Det er ve-hitbarekhu, sagt til Isak, og ve-nivrekhu, sagt til Jakob. På hebraisk er det uden vav nemlig fortid, men vav vender dem til fremtid, som han fortsætter med at forklare.
»Fordi de allerede dengang blev forberedt osv.« Derfor

Rema fra Fano

Hos Abraham og Sara har Skriften således forklaret styrken i deres blufærdighed: de brød ikke begærets indhegning. Det hedder: »Se, nu ved jeg, at du er en kvinde med et smukt udseende.« Havde det ikke været nødvendigt for redningen, ville han heller ikke nu have betragtet hendes skønhed. Dette bevirkede for børnene en velsignelse, der gik forud for deres dannelse, ved det, der blev sagt til Isak: »Og alle jordens folkeslag skal blive velsignet gennem dit afkom.« Meningen er, at hans velsignelse skal brede sig til andre som en kilde, der tager til og løber

Joel Moshe - 1 - fortsat

står de i fortid, for de var allerede forberedt; og fremover skal de nu gå fra mulighed til virkelighed.
»Alle aflæggere osv.« Det forklares ud fra udtrykket »man laver aflæggere af træet«.
»Og så længe han spiser osv.« Det vil sige: så længe grenen suger næring fra træet og endnu ikke har slået rod i jorden, vender den sit ansigt bort fra det, ligesom den fattige vender sit ansigt bort fra husets herre, når han modtager noget fra ham. Sådan er

Joel Moshe - 1 - fortsat

det ikke bagefter, når den selv har en næringskilde; da skammer den sig ikke over for det og ser det i ansigtet. Dette giver et tegn ved grenen på, om den har slået rod eller ej.

»Skammer sig ved at se osv.« Det betyder: er flov.

»Alle de fremmede var af os osv.« Som han forklarede ovenfor i afsnit 6: de blev stødt bort på grund af det første menneskes synd; de hellige gnister er de fremmede. Det følger, at de var Israel. Ligesom støvet modtager aflæggerne, sådan modtager vi de fremmede.

»For sig selv osv.« For »blev løskøbt« gælder kun den tilfangetagne, og »konverterede« gælder kun hende i hendes ikke-jødiske tilstand, og ligeledes de øvrige tilsvarende tilfælde. Formen »blev løskøbt« står i ental, og sådan alle de andre. Men tannaen er omhyggelig, han er nøjagtig i sit sprog: om fordærvelsen, det vil sige »slavinden«, »den kvindelige konvertit« og »den tilfangetagne«, sagde han ental, fordi han knytter deres fordærvelse alene til deres legeme. Sådan er det ikke, når hun bliver udbedret, det vil sige »blev løskøbt osv.«: da sagde han flertal, for legeme og sjæl blev udbedret.

»Og skønt det gælder for os osv.« Det vil sige: hvordan kan de fremmede være, som de skal, eftersom de

Rema fra Fano - fortsat

videre til mange bassiner med levende vand, og som en flod, der ikke ophører og velsignes fra sit eget leje. Fordi Esau udgik fra ham, blev der ikke sagt til ham: »Og de skal blive velsignet i dig«, med en fuldendt verbalform knyttet til ham selv, sådan som der blev sagt til Jakob; for han og hele hans afkom er hellige, og Herren er i sandhed iblandt dem.

Disse to hebraiske verber står i fortid, der vendes til fremtid — jeg mener ve-hitbarekhu, »og de skal blive velsignet«, sagt til Isak, og ve-nivrekhu, »og de skal blive velsignet«, sagt til Jakob — for allerede dengang blev disse velsignelser forberedt ved Abraham og Sara. Og allerede var der sagt til ham: »Jeg vil gøre dit afkom som jordens støv«, der modtager alle aflæggere, havrakhot. Det er kendt, at en aflægger blot er en gren fra træet, som er bøjet ned til jorden og skjult i støvet, indtil dens stamme slår rod i jorden. Så længe én spiser af det, der ikke er hans eget, skammer han sig ved at se på den anden. Også her: alle de fremmede, gerim, var af os og blev stødt bort; nu vender de blot tilbage til os.

Det er dette, vi lærer: »Den kvindelige konvertit, den tilfangetagne kvinde og slavinden, som blev løskøbt, konverterede og blev frigivet« — med de hebraiske verber i flertal. Vi skulle dog have lært: »som blev løskøbt, konverterede og blev frigivet« i ental; hver af dem behøver nemlig sin egen udbedring, og disse angår ikke hinanden. Men denne omhyggelige tanna knyttede fordærvelsen alene til deres legeme og forkyndte deres udbedring for legeme og sjæl sammen. Som du siger: »som du løskøbte fra Egypten, et folk og dets Gud.« En frigivet

Joel Moshe - 1 - fortsat

allerede blev forkastet? Man må svare: dette gælder ikke-jøder, hvis sjæle ikke stod på Sinajs bjerg, til forskel fra de fremmedes sjæle, som var der.

»For de kom mig nær, da jeg flygtede osv.« Det vil sige i min fattigdom; derfor skal du vise dem godhed. Sådan ville det ikke være, hvis de var kommet til mig, mens jeg havde det godt; da ville de ikke være værdige til at blive bragt nær, for måske havde de handlet for kongernes bords skyld.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - 1

»Det er således blevet forklaret osv.« Dette fortsætter det foregående afsnit: gennem styrken i Abrahams og Saras blufærdighed bredte strømmen sig til andre, til alle jordens folkeslag.

»Som det hedder: Se, nu ved jeg osv.« Vore lærde, må deres minde være til velsignelse, sagde, at han nu erkendte det hos hende.

»En velsignelse, der gik forud for dannelsen«: før de blev dannet, blev de velsignet.

»Til mange bassiner«: han udlægger ve-hitbarekhu ud fra ordet berekhot, »vandbassiner«.

»Der blev ikke sagt ve-nivrekhu«, som er en fuldendt verbalform, men ve-hitbarekhu, som er en ufuldendt verbalform. Ligeledes blev der ikke sagt til ham »i dig«, knyttet til ham selv, men alene

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - 1 - fortsat

»gennem dit afkom«. Dette viser, at velsignelsen i hans afkom ikke skulle være så fuldendt, fordi Esau udgik fra ham.

»Som der blev sagt til Jakob«: »Og alle jordens slægter skal blive velsignet i dig og gennem dit afkom.«

»Vendes til fremtid«: ved den vendende vav.

»For allerede dengang og i forvejen blev de forberedt osv.« Derfor står de to verber i fortid.

»Aflæggerne«: han udlægger desuden hitbarekhu ud fra havrakhat ilan, »at lave en aflægger af et træ«, som han slutter med.

»Og så længe han spiser osv.« Det er Talmuds ordlyd. Meningen er, at så længe grenen endnu suger næring fra træet, ser den på det.[DA399301]

»Også her«: i sagen om »Jeg vil gøre dit afkom

Rema fra Fano - fortsat

slave er også omfattet af gerim.

Skønt det gælder for os, at det, der var egnet og blev forkastet, ikke igen bliver egnet, gælder dette den, der var ikke-jøde, da Torahen blev givet. Men de fremmedes mazzal var ved Sinaj. Det samme gælder Israels overtrædere, som får lov at blive modtaget i omvendelse gennem den lutrende kraft i lidelserne; om dem står der: »Med udgydt vrede vil jeg herske over jer.« Og ligesom Israels land blev særligt bestemt til Isaks fødsel, sådan sømmede det sig alene for byen Charan, hvor Stedets vrede brænder, at frembringe de fremmedes sjæle, for at opfylde det, der er sagt: »Den, der boede som fremmed hos dig« — i din fattigdom — er den, der »skal falde til dig«. Sådan siger vore lærde, må deres minde være til velsignelse, i traktaten Jevamot; det vil jeg endnu nævne. Sådan er det også i det jordiske kongedømme: »Mod Barzillajs sønner skal du vise godhed, for sådan kom de mig nær, da jeg flygtede for Absalom«, som David befalede Salomon.

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - 1 - fortsat

osv.«

»Og blev stødt bort«: ved det første menneskes synd, da de hellige gnister faldt ned i skallerne, som ovenfor i afsnit 6. Og nu vender de tilbage til os, for de har endnu ikke slået rod i deres urenhed, eftersom deres mazzal var ved Sinaj, som det snart vil fremgå.

»Men dog«: det er vanskeligt, for der skulle have stået »som blev løskøbt osv.« i ental, ligesom »den kvindelige konvertit, den tilfangetagne og slavinden«, hvor han også bruger ental. Man kan ikke sige, at flertalsformerne »blev løskøbt, konverterede osv.« henviser til disse tre — den kvindelige konvertit, den tilfangetagne og slavinden — tilsammen. Hver af dem behøver jo en udbedring, og de angår heller ikke

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - 1 - fortsat

hinanden; udtrykket »konverterede« findes ikke ved den tilfangetagne og slavinden, og således også ved det andet.

»Han knyttede fordærvelsen«: når han taler om dem, mens de endnu er fordærvede, knytter han sagen alene til deres legeme. Derfor sagde han »den kvindelige konvertit, den tilfangetagne og slavinden« i ental. Når han bagefter taler om deres udbedring, at »de blev løskøbt og konverterede osv.«, taler han om deres legeme og sjæl og bruger flertal.

»Som du siger: som du løskøbte osv.« Dette gælder Israels sjæl, som var fanget i Egyptens skal. Også her bruger han udtrykket løskøbelse om den tilfangetagnes sjæl, som var taget til fange foroven ligesom legemet forneden.

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - 1 - fortsat

»Og en frigivet slave osv.« Meningen er, at det også ved slavinden er rigtigt at sige »blev frigivet« i flertal, om legeme og sjæl. For således regnes frigivelsen for overgang til ger-status; før frigivelsen er slaven jo ikke forpligtet på buddene.

»Og skønt osv.« Det vender tilbage til det, der blev sagt ovenfor: »de fremmede var מכון osv.«[DA399302]

»Deres mazzal var ved Sinaj«, som det er kendt; derfor regnes de, som om de aldrig var blevet forkastet. Sådan er også reglen i Israel: overtræderne, der fjernede sig fra helligheden, bliver derfor igen egnede, fordi de stod på Sinajs bjerg.

»Og ligesom osv.« Det vender tilbage til det, der blev sagt i afsnit 6 om begrundelsen for »de sjæle, som

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - 1 - fortsat

de havde frembragt i Charan«; han sagde, at stedets navn forårsagede det.
»I traktaten Jevamot«: dér udlagde man dette om de fremmede, at man ikke modtager dem i Messias'

Tilbage til kapitlet i indholdet

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - 1 - fortsat

dage. Mesteren udlagde det også som »øvre« (עליון), med hensyn til deres sjæle, som Abraham og Sara trak hen til sig i deres fattigdom.[DA399303]

Em Kol Chaj — del III — kapitel 9

Joel Moshe: 1

Jad Jehuda: 1

KLADDE · uafklaret

Joel Moshe - 1

»Mens de var i den yderste fattigdom osv.« Det står nemlig i midrashen, at da Ashmedaj stødte Salomon ud af hans kongemagt, kom Salomon til Ammons konge, »og hans navn var ammonitten Naama«, og Salomon ægtede hende som konge.[DA399601]
»Han kastede den i havet«: det vil sige, at Ashmedaj kastede den. »Han fjernede den fra verden« vil sige, at han kastede den i havet.
»Og han blev hans tjener osv.« Det forklares som husholder i hans hus. Hans datter Naama fattede begær efter ham og tog ham til sig, og hendes far blev vred på hende og jog ham ud af sit hus til ørkenen. Han kom til havets bred, og den fisk, der havde slugt ringen, kom dem i hænde. Da han skar fisken op, fandt de den, og hans ånd blev atter levende.
»At Salomon ikke lod gå tabt osv.« Det vil sige at bo med en fremmed kvinde: han lod hende bestemt konvertere straks, da hans ånd vendte tilbage til ham.

Rema fra Fano

Gå ud og lær af moabitten Ruth: hun blev kun modtaget i Naomis fattigdom og nød. Da står der: »Og Ruth holdt fast ved hende« — netop da, ikke under hendes velstand, for Shaddaj havde gjort det meget bittert for hende. Ligeledes blandt de tusind kvinder, som Salomon lod konvertere: ingen af dem blev modtaget til at grundfæste Israels kongedømme undtagen ammonitten Naama, som han ægtede, mens han var i den yderste fattigdom. Han vendte kun tilbage til sin kongemagt ved hendes fortjeneste.
Der findes i aggadahen en beretning om den ring, hvorpå det udtrykkelige navn var indgraveret: Salomon lod sig lokke af Ashmedaj og gav ham den, som det findes i kapitlet Mi she-achazo; Ashmedaj kastede den i det store hav. Skønt man dér sagde »han slugte den«, er det muligt, at han siden tog den ud og kastede den bort. Eller også betyder »han slugte den«, at han fjernede den fra verden. Til sidst lod den Hellige, velsignet være han, en fisk komme til, og den slugte den.
I tre år blev Salomon drevet omkring i sin fattigdom, fordi han havde overtrådt tre forbud: han måtte ikke skaffe sig

KLADDE · uafklaret · fortsat

Joel Moshe - 1 - fortsat

»Kongens mor osv.« Det vil sige Ruth, som kaldes kongens mor, kongedømmets mor, ud fra verset: »Han satte en trone til kongens mor.« Naama kaldes derimod Messias' mor.
»Herrens liflighed osv.« Det er den øvre mazzal, der kaldes noam, »liflighed«, som ovenfor i afsnit 2; den er i Binah.

Jad Jehuda - 1

»Gå ud og lær osv.« Dette er knyttet til det foregående afsnit.
»Ikke tidligere, da hun var i velstand«, men først efter at Shaddaj havde gjort det meget bittert for hende.
»Undtagen ammonitten Naama«: Rehabeams mor.
»Han kastede den«: Ashmedaj.
»Eller også«: ikke at han faktisk slugte den ind i sin krop; det er et billedligt udtryk for, at han fjernede den fra verden og kastede den i havet.
»Det store bud, der kom ham i hænde«: at lade sin hustru konvertere.
»I kapitlet Ha-Sefinah«: om

Jad Jehuda - 1 - fortsat

verset »Han satte en trone til kongens mor« — til kongedømmets mor.
»Efter osv.« Som de, må deres minde være til

Rema fra Fano - fortsat

mange kvinder, heste og guld; han snublede i dem alle. Hans forstand blev forstyrret ved tabet af ringen, indtil den Hellige, velsignet være han, forbarmede

Jad Jehuda - 1 - fortsat

velsignelse, siger i første kapitel af Berakhot.

Rema fra Fano - fortsat

sig over ham. Han kom for ammonitternes konge og blev hans tjener. Kongens datter Naama så ham og fattede begær efter ham. Hendes far forviste dem begge til en øde ørken, for at de skulle dø af sig selv, uden at hans hånd var imod dem. Den Hellige, velsignet være han, førte dem til havets bred, og netop den fisk tilfaldt dem. Fra Naamas hånd modtog Salomon trøst: hun gav ham ringen, da fisken blev skåret op. Hans ånd blev levende, og hans forstand vendte tilbage til ham.
Der er ingen tvivl om, at Salomon ikke lod det store bud, der kom ham i hænde, gå tabt. Så snart han atter var kommet til sig selv, lod han hende dér konvertere; begge var stadig ludfattige. Hun opnåede mere end Ruth, der blot kaldes »kongens mor«, som det findes i kapitlet Ha-Sefinah; Naama er efter vore lærdes opfattelse Messias' mor. Hendes navn vidner om Herrens, vor Guds, liflighed, noam, ligesom Ruth har navn efter, at David udgik fra hende og mættede den Hellige, velsignet være han, med sange og lovprisninger.

Tilbage til kapitlet i indholdet

Historisk register: Em Kol Chaj - III - Kapitel 9

Em Kol Chaj — del III — kapitel 10

Joel Moshe: 1

Jad Jehuda: 1

KLADDE · uafklaret

Joel Moshe - 1

»Og Naama, som bringer nær, osv.«[DA400001] Det vil sige hende, der bragte Ruth nær: hun er noam fra navnets jod, for bogstaverne i Naomi er noam-jod. Naama bringes nær ved Salomon; hun er noam-he, og det er egenskaben Binah. Derfra kommer strømmen, og »floden udgår fra Eden«, som ovenfor.
»Rehabeam osv.« Efter »flodens vidder«.
»Og verdens fyrste osv.« Det er Metatron. »Kun tronen«: ved at han sidder

Rema fra Fano

Ligesom Naomi drog i landflygtighed for at samle Ruth til sig, sådan drog Salomon i landflygtighed for at samle Naama til sig. Naomi, som bringer nær, er noam fra navnets jod; Naama, som bringes nær, er derimod noam fra he, hvor »flodens vidder« er, som det er kendt. Derfor blev hendes søn kaldt Rehabeam, for den Hellige, velsignet være han, ønskede at gøre ham til Messias og Jeroboam til hans stedfortræder. Dem svarer der i det høje den øvre David og verdens fyrste til; kun tronen skulle gøre den ene større end den anden.
Mesteren sagde jo: »Der er ingen sæderet i tempelforgården undtagen for

KLADDE · uafklaret · fortsat

Joel Moshe - 1 - fortsat

på tronen og ikke står, bliver Rehabeam større end Jeroboam.
»For der er ingen sæderet i tempelforgården osv.« At han siger »for y p p e r s t e p r æ s t e r «, indebærer: og ikke for kongerne af Davids hus; kongen i helligdommen i Shilo.[DA400002] Da det evige hus derimod blev bygget, var der kun sæderet for kongerne af Davids hus.
»Om ham og sig selv osv.« Det vil sige: David sagde om sig selv og om

KLADDE · uafklaret · fortsat

Joel Moshe - 1 - fortsat

Rehabeam »Meget har du gjort osv. mod os«, som det står i Talmud: der siges ikke »for os«, men »mod os« osv.

»Og tillod deres døtre«: »en ammonit«, men ikke en ammonitisk kvinde; derved blev David egnet til at komme ind i menigheden.

»Dette kan ikke være tilfældet efter aggadahen osv.« Efter den aggadah, der er omtalt i afsnit 9, ægtede Salomon først Naomi,[DA400003] da han blev drevet bort fra sin kongemagt, og med Naama avlede han sin søn Rehabeam. David var allerede død før Salomons kongedømme. Hvordan er det da muligt, at David så Rehabeam ligge i vuggen? Han blev først født mange, mange år senere. Forfatteren svarer, at den omtalte vugge gælder Naama, som var ligesom en forlovet kvinde, et rum til at modtage barnet. Netop den dag blev Naama, Rehabeams mor, født, da David sagde dette vers: »Meget har du gjort osv.«

»Man rejser ikke indvendinger mod udlægningen«, ligesom Rav Nachman tav osv.: »Jeg udlægger et skriftsted.« Bliver deres indvending mon løst blot ved det skriftsted, han udlagde:

Rema fra Fano - fortsat

kongerne af Davids hus alene.« Rabbi Amis udsagn, der siger »for ypperstepræster alene« og udleder dette af præsten Eli, gælder efter vores forståelse alene helligdommen i Shilo. Der står jo: »I de dage var der ingen konge i Israel«, og Eli var dommer i kongens sted. Da det evige hus var blevet bygget ved kongerne af Davids hus, og ypperstepræsten står og gør tjeneste foran dem, som vi lærer i afsnittet om Haqhel, blev der fastsat en ny regel, sådan som vi sagde. Sådan mener vi, og alle de lærdes ord er rette.

Allerede dengang ville det have været passende, at Herren gav os vidde, hvis blot vi havde været værdige. Da David så ham ved den hellige ånd, sagde han om ham og sig selv: »Meget har du gjort, Herre min Gud, dine undere og dine tanker mod os« — idet han forbød Ammon og Moab, men tillod deres døtre. De sagde, at Rehabeam i hans dage lå i vuggen. Dette kan ikke være tilfældet efter den aggadah, vi har nævnt; derimod blev hans mor født netop den dag. Det var denne vugge, der blev åbenbaret for David ved den hellige ånd, og han sang om hende.

Skønt man ikke rejser indvendinger mod en udlægning — Rav Nachman tav jo over for rabbi Jitschak i første kapitel af Taanijot om »vor fader Jakob døde ikke«, da han sagde til ham: »Jeg udlægger et skriftsted«; det viser, at skriftstedets ligefremme mening står for sig og udlægningen for sig — er vi dog forpligtet til i disse vore ord at tage vare på profeternes vidnesbyrd.

KLADDE · uafklaret · fortsat

Joel Moshe - 1 - fortsat

»Balsamerede de ham da forgæves osv.?« Det er altså sikkert, at man ikke rejser indvendinger mod udlægningen.

»Vi er dog forpligtet osv.« Dette knytter sig til det følgende afsnit, hvor regnestykket skal stemme.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - 1

»Ligesom osv.« fortsætter det foregående afsnit. »Naomi, som førte nær osv.«: Det vides, at der ovenfor er liflighed i Keter og liflighed i Binah. Naomis navn vidner om hende, som førte Ruth nær, at hun fik del fra et højt sted, den øvre Keter. Derfra modtog hun strømmen til at samle Ruth ind, for jod i navnet er særligt knyttet til Keter, som bekendt. Naamah, som blev ført nær gennem Salomon, er Binahs egenskab, lifligheden ved he i navnet; derfra fik hun del i at blive ført nær. At det skete gennem Salomon, er efter min opfattelse i hemmeligheden ved det tilbagevendende lys.

»Hvor flodens vidder er[DA400101]«: Binah kaldes som bekendt sådan; det er floden, som går ud fra Eden. Derfor blev hendes søn kaldt Rehabeam, et navn sammensat af bredde og liflighed. Havde vi været værdige, ville han have

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - 1 - fortsat

været som sit navn, for han ville bestemt have skabt vidde i landet, sådan som Herren tænkte at gøre ham til Messias. »Den øvre David« er Malkhut, og verdens fyrste er Metatron. »Kun tronen«: Den Hellige, velsignet være han, ønskede, at Rehabeams trone skulle være større end Jeroboams, som ikke har nogen trone i forgården, som læreren sagde osv. Det fordrev Jeroboam, som vore lærere sagde i Cheleq: Jeroboams hovmod drev ham ud af verden. Han sagde: Vi har overleveret, at alene kongerne af Davids hus må sidde i forgården. Når de ser Jeroboam sidde[DA400102], mens jeg står, vil de sige: Denne er tjeneren, og denne kongen osv.

»Rabbi Ammis udsagn osv.« findes i Jerusalem-Talmud og Midrash Shocher Tov; Tosafot til Ve-Ellu Neemarin (blad 40) bringer dem. Rabbi Ammi sagde: Heller ikke kongerne af Davids hus må sidde i forgården. Hvad betyder da »Han satte sig foran Herren«? At han støttede sig. Hvem måtte sidde i forgården og helligdommen? Sig: Ypperstepræsten, som skrevet: »Præsten Eli sad på stolen osv.« Det vides, at vores Talmud, som halakhaen følger, er uenig. Talmuds anonyme stemme siger flere steder, at kongerne af Davids hus må sidde i forgården. Det står også udtrykkeligt i Sotah dér, i Joma, kapitel 2, og i kapitlet Ba Lo, at selv ypperstepræsten ikke må sidde i forgården. Alligevel er »Præsten Eli sad på stolen« vanskeligt. Forfatteren svarer her i forbifarten, at det var anderledes dér, fordi der ikke var nogen konge i Israel, og præsten Eli også var dommer i kongens sted. Derfor måtte han sidde.

»Som vi lærer«: Dér i Sotah (blad 41), ved Haqhelafsnittet, sad kongen; det fremgår, at synagogetjeneren, synagogens overhoved, stedfortræderen og ypperstepræsten alle stod. »Denne halakha blev indført«: At kun kongerne af Davids hus må sidde i forgården. »Alle lærernes ord passer«: Også rabbi Ammis udsagn var sandt for sin tid. »Fra da osv.« vender tilbage til Rehabeam, som den Hellige ville gøre til Messias, som ovenfor.

»Han sagde om ham osv.«: I Ha-Arel (blad 76) udlagde Rava: Hvad betyder »Du har gjort mange ting osv.«? Der står ikke mod mig, men mod os. Det lærer, at Rehabeam sad i Davids skød, og han sagde til ham: Om mig og dig blev disse to skriftsteder sagt. »Dette er ikke« efter den aggadah, vi nævnte i foregående afsnit: Salomon giftede sig med Naamah, Rehabeams mor, efter at han var fordrevet fra kongemagten, og David var allerede død, da

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - 1 - fortsat

Salomon blev konge. Efter denne aggadah må man derfor sige, at »lagt i vuggen« ikke skal forstås bogstaveligt. Det er et billedligt udtryk for Davids syn gennem helligånden: Naomi blev født i hans dage[DA400103], og samme dag så han, at konger skulle komme fra hende. Det er Rehabeams vugge, som David så. Sådan må også Gemaras »Rehabeam sad i Davids skød« forstås billedligt; skød betegner hans forudseenhed.

Man behøver ganske vist ikke tage udtrykket ud af dets ligefremme betydning på grund af aggadahen fra foregående afsnit. Man kan sige, at man ikke fremsætter indvendinger mod en udlægning. Således finder vi ved rabbi Jitschaq i Taanits første kapitel (blad 5b), som sagde: Vor far Jakob døde ikke. Rav Nachman indvendte: Klagede de klagende, balsamerede balsamererne og begravede begraverne da forgæves? Rabbi Jitschaq svarede: Jeg udlægger et skriftsted: »Frygt ikke, Jakob, min tjener, siger Herren, og vær ikke forfærdet, Israel; se, jeg frelser dig langvejsfra og dit afkom fra deres fangenskabs land«. Det sammenstiller ham med hans afkom: Ligesom hans afkom lever, lever også han. Selv om vanskeligheden »Klagede de da forgæves osv.« stadig består, tav Rav Nachman, fordi man ikke indvender mod en udlægning. Selv om det strider mod det udtrykkelige skriftsted, kan man så meget mere sige sådan her.

Alligevel, at vi ikke skal forklare[DA400104] udtrykket uden for dets ligefremme betydning: Aggadahen er under alle omstændigheder vanskelig efter Skriftens ligefremme mening. Hvordan kan vi sige, at Salomon giftede sig med Naamah, efter at han allerede havde regeret længe? Skriftstederne vidner, at Salomon regerede 40 år, og Rehabeam var 41 år, da han blev konge. Rehabeam blev altså født ét år før Salomons tronbestigelse. Derfor kunne man tænke, at også »Rehabeam var lagt i vuggen« er bogstaveligt: Det skete i Davids sidste år, før Salomon blev konge, og er uenigt med aggadahen om Naamah. Derfor sagde vi, at dette ikke er noget afgørende bevis. Man kan lade udlægningen om Rehabeam stå også efter aggadahen om Naamah: At være lagt i vuggen er kun et billede. I begyndelsen af næste afsnit forklares mere.

»Efter profeternes vidnesbyrd«: De gav deres vidnesbyrd i Skriften (Første Kongebog 11 og 14): Salomon regerede 41 år[DA400105], og Rehabeam var 41 år, da han blev konge.

Tilbage til kapitlet i indholdet

Historisk register: Em Kol Chaj - III - Kapitel 10

Em Kol Chaj — del 3 — kapitel 11

Joel Moshe: 1

Jad Jehuda: 1

KLADDE · uafklaret

Joel Moshe - 1

»41 år osv.«: Rehabeam blev jo konge straks efter Salomon og blev født under Salomons kongemagt, som udtrykkeligt ovenfor i afsnit 9. Salomon regerede kun 40 år; hvordan kunne Rehabeam da være 41? »De første år«, da han regerede over de øvre væsener, blev ikke talt, fordi han senere blev fordrevet. Rehabeam blev altså født før de 41 år[DA400401], da Salomon regerede i Jerusalem, mens han var fordrevet, som ovenfor. Beregningen er dermed rigtig og sand.

»Også dér talte han rigtigt« gælder Jakob. Skønt det er en udlægning, besvares vanskeligheden: Han levede fra sjælens side, som forklaret. Ved sjælenes fødsel regner vi vores slægt efter fædrene. Anderledes med den kødelige fødsel: Terach og Nachor er jo vores fædre. »Til skam ved påskenætterne osv.«: Vi siger »Abrahams far og Nachors far« og hele fortællingen, som Gemara i Pesachim siger: Man begynder med skam osv. »Rashba skrev osv.«: Se Ein Jaaqov, Taanit, i Ha-Kotevs forklaring, som uddyber

Rema fra Fano

Salomon regerede nemlig 40 år, og Rehabeam var 41 år, da han blev konge. Muligvis talte man ikke Salomons første år eller hele den tid, han var fordrevet fra kongemagten, men kun tiden efter, at han vendte tilbage til sin stilling. Det er præciseringen i skriftstedet »De dage, da Salomon regerede i Jerusalem over hele Israel«. Det antyder sammenhængende dage og også, at han ikke forlod byen, fordi han var rædselsslagen. Han regerede alene over hele Israel, ikke over de øvre væsener som først. Også Rehabeam regerede ved begyndelsen af sit 41. år alene over Juda, efter at han havde opgivet kongemagten over Israel. Alle de vises ord står ved magt.

Også dér talte rabbi Jitschaq rigtigt: Klagen og balsameringen angår alle det døde legeme. Sådan er Jakobs del ikke fra sjælens side. Alene for dens skyld regner vi vores slægt efter fædrene. Var det for den kødelige fødsels skyld, var der jo Terach og Nachor, som Josva bebrejdede os; ved påskenætterne begynder vi fortællingen med dem til skam. Vor far Jakob var den udvalgte blandt fædrene på grund af sin sjæls fuldkommenhed. Han er den øvre skikkelses billede, det første menneskes skønhed, efter at han var renset for sølvets og guldets slagger, Jishmael og Esau. Afguderne skal helt forsvinde. Derfor kan det sandt siges om ham: Vor far Jakob døde ikke. Rashba skrev i sin

KLADDE · uafklaret · fortsat

Joel Moshe - 1 - fortsat

dette. »De var osv.« er disse ti klasser, som anklagede Adam: »Hvad er et menneske, at du husker det osv.«, og blev brændt.

»To titusinder« er tusind for hver generation; tyve generationer giver to titusinder. »Elohims trinvise opskrivning, udfoldet med he osv.« er således: אלף; אלף למד; אלף למד ה״ה; אלף למד ה״ה יוד; אלף למד ה״ה יוד מ״ם. Talværdien er 1001. Ti gange jod, he, nun[DA400402], efter hver enkelts tal, og ti indbefattet i ti, det vil sige ti gange ti, med talværdien 100. Hver har seks vinger; tilsammen giver det 600000, for de seks vinger er 600, hundrede i hver vinge. Med tusind personer, tusind gange 600, er der 600000.

»Desuden blandt vognene osv.«: Der er jo 26 generationer til at fuldende 974, og han talte kun tyve generationer. Hvor er de seks andre? Svaret er, at de indgår i vognen: אלפי er to osv., fra disse seks. Hvem er de seks generationer? Shemuael, Jehoel og hans vogn ארגמן. Det er שמי?[DA400403], begyndelsesbogstaverne i Shemuael, Metatron,

KLADDE · uafklaret · fortsat

Joel Moshe - 1 - fortsat

Jehoel. Det er seks, og de indbefattes i seks, for Uriel og Nuriel er én. »Disse sidste« er ארגמן; Adonaj er blandt dem, fordi de er en vogn for Shekhinah.

»Til det gode eller det modsatte osv.«: Som Moses, der ikke havde nogen tilknytning til denne verden, men til godhedens verden. Det er til det gode. Eller til det modsatte, såsom de 974 generationer, der blev revet bort før tiden, som angreb? [DA400404], før der var fuldkommen barmhjertighed. »Før tiden« har talværdien 974. Det store kaf er 500[DA400405], og jod–ajin, altså 570; de tre bogstaver i עתך og selve ordet regnes som fire, altså 974. »עתך og דעתך osv.«: Hvert har talværdien 974. »Langt fra de ugudelige giver således osv.«: רחוק מרשעים har talværdien 974. »Med fire bogstaver osv.« er אמר יהוה ורפאתיו, »Herren sagde, og jeg helbreder ham«, med talværdien 974 sammen med navnets fire bogstaver og navnets tal[DA400406]. »ישב בסתר osv.« har ligeledes talværdien 974. »Tolv omstillinger af יהוה osv.«: Tolv gange navnet יהוה, som er 26, har talværdien 312.

Én af fyrre af tusind generationer er 25; med ordet føjet til er der 26. De regner 26 generationer og de syv, som ser kongens ansigt, i alt 33. De 33 er en

Rema fra Fano - fortsat

forklaring af denne aggadah, at vor far Jakob, fred være med ham, var renset syv gange. De syv rensninger er Adam, Set, Noa, Sem, Abraham, Isak og Jakob.

Efter hans fremgangsmåde vil også vi sige, at Adam selv var foreningen af de 974 generationer, som blev revet bort før tiden, blandt de tusind generationer i den ene ødelagte periode, der gik forud for verden, i Tohus hemmelighed. Derfor siges han at være verdens challah. Der var 26 generationer tilbage til at fuldende de tusind. Man sagde i Aris navn, må den retfærdiges minde være til velsignelse, at tyve af dem var ti engleklasser, hver klasse to generationer. דור דור, generation, generation, har talværdien כת, klasse. De gik til højre og til venstre, anklagede menneskets skabelse og blev brændt. De fornyes dog hver dag i hemmeligheden ved »Stor er din trofasthed«. Det er »Guds vogne, to titusinder«. Elohims trinvise opskrivning[DA400301], med bogstaverne udfoldet med he, har talværdien 1001. Én for selve ordet giver tusind til hver generation, altså to titusinder for tyve generationer.

Hver har seks vinger, og hver vinge indbefatter ti, det vil sige ti gange ti. Således bliver de tusind til 600000 for hver generation. Eller: Blandt dem fra Elohim, skabt i dom, de tusind generationer som sagt, var kun to titusinder værdige til at regnes som vogne, nemlig tyve generationer, som hver vejede op mod tusind, ligesom ørkenens generation. Se Heqor Din ved slutningen af dens anden del. Blandt de smukke og prisværdige vogne er også de seks tilbageværende generationer: אלפי, tusinder, er to; שנאן er fire; tilsammen

KLADDE · uafklaret · fortsat

Joel Moshe - 1 - fortsat

tredivtedel[DA400408] af tusind, minus en tredjedel. Navnets reducerede talværdi er 17, som er en tresindstyvendedel af tusind med et overskud. Dér i hans verden er godt, טוב, med talværdien 17. »Notariqon osv.«: יהה er begyndelsesbogstaverne i יהוה הוא אלהים[DA400407]. יהה har talværdien 20, én af halvtreds af tusind generationer, for et middel øje.

»Før rådslagningen« er før han rådførte sig med dem om at skabe mennesket. »Vægt og mål svarer præcist til hinanden«: Anderledes ved tallene 40,30 og 60, hvor beregningen ikke er nøjagtig. Sommetider er der en tredjedel for meget, sommetider for lidt; ved 40 måtte vægt og mål føjes til. Men andelen 20 af tusind er helt nøjagtig, uden underskud eller overskud. »Der er godt i dem«:17 generationer skal sige sang, og yderligere tre, så der bliver tyve generationer, anklagede ikke, men tav. »Et knapt øje, én af tres«, det vil sige 17, som så med et ondt øje på det første menneskes skabelse og sagde »Hvad er et menneske osv.«.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - 1

»For nemlig osv.« er forbundet med slutningen af foregående afsnit. Foreneligheden med disse skriftsteder strider ikke mod aggadahen om

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - 1 - fortsat

Naamah. Man kan sige, at Salomon regerede mere end 40 år, mens Skriften kun tæller de år, han regerede uden afbrydelse, fra han vendte tilbage til kongemagten efter fordrivelsen. Heller ikke Rehabeam blev født ét år før Salomons tilbagevenden til kongemagten. Det kan ikke siges, at Rehabeam blev født af sin mor, mens hun var ikkejøde. Sandheden er, at også han blev født efter sin fars tilbagevenden til kongemagten. Rehabeam var endnu ikke 41 år, da han blev konge. Skriftens 41 år ved hans tronbestigelse angår det tidspunkt, da han opgav kongemagten over Israel. Af alt dette følger, at aggadahen om Salomon og Naamah, udlægningen om Rehabeam i vuggen i Davids dage og skriftstederne stemmer overens.

»Også dér osv.«: Nu vi er nået hertil, gælder også dér rabbi Jitschaqs »Vor far Jakob døde ikke«. Han sigtede ikke til kroppen, som Rav Nachman forstod det, men til Jakobs sjæl, som ikke fik nogen dødsbetegnelse gennem sit afkom[DA400501]; alle er velsignet af Herren; der er ingen fordrejet eller kroget blandt dem. »Ligesom hans afkom lever« er årsagen til, at også han lever, som det sømmer sig for hans sjæls fuldkommenhed. Sådan

Rema fra Fano - fortsat

seks. Deres vinger indbefatter hundrede; dermed er der 600000 for hver af disse seks generationer også. Det er Shemuael, Jehoel og hans vogn ארגמ"ן, som indbefattes i Metatron, hvis plads er mellem dem. Notariqonet for de tre er שמי, som bekendt. Det er de syv, som ser kongens ansigt, og de indbefattes i seks, for Uriel og Nuriel regnes som én, som forklaret i Tiqqunim. Blandt disse sidste er Adonaj. Ved deres fortjeneste blev Torahen givet Israel for at opretholde verden, som skrevet: »Sinaj i hellighed«.

Enhver, om hvem der siges »var«, fordi han allerede havde været, hører alene til den ene ødelagte periode, som sagt, til det gode eller det modsatte. Tegnet for de generationer, som blev revet bort, er »De ugudeliges lampe slukkes«, נר רשעים ידעך, og »Alle hænger løst«, כולם נתלים ברפיון, efter Midrashens ord. Begge har talværdien 974. Tilsvarende »Hvorfor skal du dø før din tid?«, med de tre bogstaver og ordet. Ligeså Jobs ord til Bildad »Ved din viden, at jeg ikke handler ugudeligt«. עתך, din tid, og דעתך, din viden[DA400302], har talværdien 974 i alfabetet אי"ק. Der er mange sådanne, men korthed er bedst. Job sagde: Jeg skal bestemt ikke være ugudelig i denne målestok, så jeg regnes blandt dem, Gud forbyde det.

Men »Frelsen er langt fra de ugudelige«[DA400303] giver således. De har altså en frelse; den er blot langt fra dem og skal engang komme nær. Som skrevet: »Fred, fred til den fjerne og den nære, siger Herren, og jeg helbreder ham«. Også dette giver således sammen med navnets fire bogstaver, nemlig »Den, som sidder i den Højestes skjul«, ישב בסתר עליון. ישב er skrevet

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - 1 - fortsat

var det ikke med Abraham og Isak, fra hvem Jishmael og Esau kom. Rav Nachmans tavshed skyldtes derfor ikke, at man ikke indvender mod en udlægning, men at han nu forstod rabbi Jitschaqs fulde mening, efter at denne sagde »Jeg udlægger et skriftsted osv.«.

»Ved påskenætterne«: I Haggadah, »Først var vores fædre afgudsdyrkere«, efter Mishnah: Man begynder med skam osv. Rashba, som rabbi Jaaqov Chaviv bringer i Ein Jaaqov, mener også, at rabbi Jitschaq ikke sigtede til kroppens død. Hans ord handler dog om modtagelsen af Torahen og tilknytningen til den, for den kaldes liv. Han skrev, at man må regne, hvor meget Torahen skal være renset syv gange. Derfor gælder denne lovprisning alene Jakob. For Torahen, hans hellighed[DA400502], er allerede forklaret i Nedarims drøftelse, hvor de udlagde »fra«, fordi han frygtede. Alligevel var Jakob renset syv gange fra det første menneske. Adams afkom blev først renset i Set, Sets i Noa, Noas i Sem, Sems i Abraham, Abrahams i Isak og Isaks i Jakob. Jakob var renset, og hele hans afkom var sandt afkom. Derfor var han værdig til at knytte sig til sandhed og liv, som er Torahen. Med denne hensigt sagde rabbi Jitschaq »Vor far Jakob

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - 1 - fortsat

døde ikke«. Det er hovedindholdet af hans ord.

»Efter hans fremgangsmåde«: Efter Rashba måtte også det første menneske renses for sit afkoms skyld, selv om han var den Helliges hænders værk, velsignet være han. Det forekommer fremmed. Også vi vil sige, at årsagen er, at det første menneske var challahen af den forudgående Tohuverden. Det er efter sandhedens vises forklaring af »verdens dage«: Syv shemittot, hver med 6000 år og én ødelagt periode. De 974 generationer, om hvilke vore lærere udlagde verset »Som blev revet bort før tiden«, var blandt de tusind generationer i den ene ødelagte periode af den foregående shemittah. De forsvandt og gik bort, og Adam var den, som blev udtaget og løftet frem for at være denne shemittah[DA400503]. Han og generationerne fra ham til Moses skulle fuldende de tusind generationer. Da skulle Torahen gå ud til Israels børn, som skrevet: »Et ord befalede han til tusind generationer«. Da han og hans afkom blev ført ud af Tohu for Torahens skyld, måtte han rense sit afkom.

»Man sagde osv.«: Forfatteren forklarer i forbifarten de 974 og de tusind generationer. »Ti klasser osv.«: Vore læreres

Rema fra Fano - fortsat

mangelfuldt, når de tolv omstillinger af יהוה åbenbares; deres talværdi er ישב, over Akhtriel, hvis talværdi er בסתר. Det er nok til formålet her.

I det forklarede ligger hemmeligheden ved terumah, som skal gives efter husbondens mening. De 26 generationer, som blev udtaget af Tohus verden, var nemlig et gavmildt øje: Én af fyrre af tusind generationer, når mål og vægt føjes til antallet; ellers ville 25 være nok til tusind. Shammajs hus siger: Et gavmildt øje er én af tredive. De regner de 26 generationer for sig og de syv, som ser kongens ansigt, for sig. Som skrevet: »Jeres overhoveder, jeres stammer«. Man tæller altså overhovederne særskilt, selv om de indgår i stammerne.

Et knapt øje, én af tres, er derimod navnets reducerede talværdi. Det er tallet knyttet til Enok, i hvis verden der er godt og ondt; han er en lille yngling, efter rav Chamajs ord i Berit Menuchah ved forklaringen af hans navn י"ה, et notariqon for ידו"ד הוא האלהים, »Herren er Gud«. Dets talværdi er 20, et middel øje, én af halvtreds af tusind generationer. Dette navn er i Beriah, hvor den øvre mor bygger rede i det. I hende er hemmeligheden[DA400304] ved קדש, hellig, én, og קדשים, hellige, to. Dette navn indbefatter deres led i Shiur Qomah; her er ikke stedet at uddybe det.

De 26 generationer før rådslagningen om menneskets skabelse havde alle et gavmildt øje. De, som før skabelsen anklagede ham, havde en hensigt for himlens skyld, fordi han skulle komme til at synde. De var tyve generationer, ti klasser, som ovenfor. Derfor kaldes de et middel øje, hverken mindre eller mere, hvor vægt og mål svarer præcist til

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - 1 - fortsat

udsagn om »Lad os gøre et menneske« er kendt: Han rådførte sig med tjenende engle. Nogle sagde »Lad ham blive skabt«, andre »Lad ham ikke blive skabt«. Det vides også, at englenes klasser er ti: Chajjot, ofannim, erellim, chashmallim, serafim, malakhim, elohim, bene elohim, keruvim og ishim. Hver klasse regnes til generationers sønner[DA400504], for i hver var der nogle, som gik til højre, og andre, som gik til venstre. Det giver tyve generationer; dertil seks af dem, som ser kongens ansigt, som snart følger. Dermed er der 26, som fuldender 974 til tusind generationer.

»De blev brændt« i ildfloden, som Midrash anfører: De, som anklagede, blev brændt. »De fornyes dog«, som vore lærere sagde i kapitlet En Doreshin: Hver eneste dag skabes tjenende engle fra ildfloden; de siger sang og ophører, som skrevet: »Nye hver morgen, stor er din trofasthed«. »I hemmeligheden ved stor er din trofasthed«: Malkhut i Beriah kaldes stor, רבה; dér fornyes de, som forklaret i Zohar, Bereshit, side 23 og 24; se dér.

»Det er disse« tyve generationer, hvorom siges »Guds vogne, to titusinder osv.«. Navnet Elohim i trinvis opskrivning således: אלף; אלף למד

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - 1 - fortsat

למד הה; אלף למד הה יוד; אלף למד הה יוד מם, giver 1001. Hver generation modtager altså en strøm fra Elohimnavnet, hvis tal er tusind, for én behøves til selve ordet. Det er »Et ord befalede han til tusind generationer«. Tyve generationer giver tyve tusind, רבותים, som i »Guds vogne«: Tyve generationer modtager fra Elohim efter deres antal.

Rema fra Fano - fortsat

hinanden. De er »nye hver morgen«; der er godt i dem til at sige sang og jubel, og de vender tilbage til deres ild. De tre overhoveder for deres rette ledelse anklagede ham ikke, men tav ligesom Aron ved Mirjam. Derfor er et knapt øje én af tres, det vil sige 17000[DA400305]. Når de tre tavse føjes til de syv, som ser kongens ansigt, er der ti store forsvarere. Om disse tavse siges: »Taler I virkelig retfærdighed i tavshed? Dømmer I menneskenes børn med retsind?«.

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - 1 - fortsat

»Hver osv.«: Af hver generations tusind bliver der endvidere 600000, for en generation er ikke mindre end 600000, ligesom Israels børns antal ved Torahens givelse. De ti klasser er indbefattet i hinanden: Ti gange ti giver hundrede; hver enkelts seks vinger giver 600. Hver generations tusind giver således 600000. Eller, כ״ש[DA400505], som

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - 1 - fortsat

skriftstedet siger: »Guds vogne«. Af de tusind generationer fra Tohus verden, skabt i Elohims egenskab, dommens egenskab, var alene to titusinder egnede som vogne, nemlig de tyve generationer. »Ligesom ørkenens generation«: Også om dem siges »Et ord befalede han til tusind generationer«, fordi hver enkelt vejede op mod tusind generationer.

»Desuden osv.« vender tilbage til de 26 generationer. Tyve af dem var de tyve generationer i ti engleklasser; seks generationer er tilbage. Om dem slutter skriftstedet »אלפי שנאן, Herren er blandt dem, Sinaj i hellighed«. שנאן, som forklaret: To. Mange grammatikere siger, at det er afledt af שנאור[DA400506], for at sige to gange אלפי. »Det er osv.«: De seks er Shemuael, Jehoel og de fire vognbærere Uriel, Rafael, Gabriel og Mikael. Deres begyndelsesbogstaver er ארגמן sammen med Nuriel, men han og Uriel regnes som én. »Notariqonet for de tre«: Shemuael, Metatron, Jehoel, שמי. »Det er« Shemuael og Jehoel med de fem ארגמן: De er syv osv. »Disse sidste«: Om dem slutter skriftstedet »Herren er blandt dem«, fordi de er vognbærere. »Som skrevet«: Herom slutter verset »Sinaj i hellighed«.

»Enhver osv.« vender tilbage til den ene ødelagte periode, der gik forud for verden. Om den, om hvem verset siger »var«, såsom »Der var en mand i landet Us«, og især det, Prædikeren siger, »Han havde allerede været«, er meningen, at han var før verden, i Tohus hemmelighed. »Tegnet osv.«: Forfatteren giver i forbifarten nogle tilbehør til visdommen om de 974 generationer. »De ugudeliges

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - 1 - fortsat

lampe slukkes« (Job 21) har talværdien 974. Ligeledes Midrashens ord om dem: וכולם נחלם ברפיון, »Og alle נחלם i slaphed[DA400507]«, med talværdien 974. דעתך og עתך, hvert med de tre bogstaver og ordet[DA400508], har talværdien 974, for slut-kaf i אי״ק בכ״ר har plads efter tav og værdien 500. »Langt fra de ugudelige giver således«: רחוק מרשעים har talværdien 974. Det antyder, at Herrens frelse under alle omstændigheder skal komme til dem i dagenes ende.

»Herren sagde, og jeg helbreder ham«, אמר ה׳ ורפאתיו, sammen med navnets fire bogstaver, har også talværdien 974. Det antyder, at de skal helbredes. Tilsvarende ישב בסתר. Antydningen er, at Navnet, som sidder i skjul[DA400509], skal være deres skjul, til ly og tilflugtssted på vredens dag. ישב er skrevet mangelfuldt, fordi det har talværdien 312: Tolv omstillinger af יהוה, tolv gange 26, giver 312. בסתר har talværdien אכתריאל, som antyder, at de tolv omstillinger af יהוה åbenbares over ham. Det er »Den, som sidder i den Højestes skjul«.

»I det osv.« vender tilbage til det ovenfor sagte om, at de ti engleklasser er de 26 generationer. »Terumahs hemmelighed osv.«: I Terumot, kapitel 4, lærer vi: Terumahs mål er ved et gavmildt øje én af fyrre; Shammajs hus siger én af tredive; ved et middel øje én af halvtreds, og ved et knapt øje én af tres. Se dér: Siger man til sin udsending »Gå og udtag terumah«, udtager han efter husbondens mening. Forfatteren siger, at 26 generationer var terumah af tusind generationer efter et gavmildt øjes mål, husbondens, den Helliges, mening. Én af

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - 1 - fortsat

fyrre af tusind er 25, hvortil kommer én svarende til terumahs større omfang ved mål og vægt. Som vi lærer: Den, som tæller, er prisværdig; den, som måler, mere prisværdig; den, som vejer, mere prisværdig end alle tre[DA400511].

Efter Shammajs hus, som mener, at et gavmildt øje er én af tredive, bliver andelen af tusind 33 og en tredjedel. Vi må da også tælle de syv, som ser kongens ansigt, med de 26, altså 33. Selv om de syv allerede er indbefattet i de 26, som ovenfor, tælles de alligevel igen særskilt, som skrevet osv. Ved et knapt øjes mål, én af tres, bliver andelen af tusind 17 og to tredjedele[DA400510]. Tilsvarende er יהוה-navnet i reduceret talværdi, hvor jod regnes som én, i alt 17.

»Det er Enoks beregning«, Metatron, som kendt fra Tiqqunim: »Det lille tabernakel er Enok«. »Han er en lille yngling osv.«: I Pardes, port Ha-Tseruf, kapitel 8, står, at hans tal kaldes lille, fordi han formindsker egenskaberne: Det, som ovenfor i en sefirah lyser som tusind, lyser nedenfor i Metatron som én. Se forklaringen dér. Forfatteren mener, at fordi han kaldes en lille yngling, er hans bolig også lille. Måske er det det samme: Han kaldes en lille yngling på grund af egenskabernes lidenhed.

»Det« betyder navnet יהה. »Bygger rede i det«: I navnet, og »i hende« i Beriah, som anført i Tiqqunim: Den øvre mor bygger rede på tronen i de

Tilbage til kapitlet i indholdet

Historisk register: Em Kol Chaj - III - Kapitel 11

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - 1 - fortsat

tre øvre sefirot. Det er hemmeligheden ved קדש, én, den øvre Keter; קדשים, to, Chokhmah og Binah — de tre øvre sefirot. »De var osv.« er sagens afslutning: De tre mål og tre tal er alle ét. Før den Hellige rådspurgte dem, havde de alle et gavmildt øje og blev derfor regnet som 26. Efter rådslagning og anklage regnes de, som anklagede, alligevel som mellemgruppen, fordi de havde en hensigt for himlens skyld; derfor tælles de som tyve. Når det medregnes, at tre af dem tav, regnes de 17 tilbageværende anklagere til et knapt øjes mål, én af tres, som bliver 17 af tusind.

»Hverken mindre osv.«: Ved et gavmildt øje er der én for meget på grund af mål og vægt, som nævnt. Efter Shammajs hus regnes én tredjedel ikke med, og tilsvarende to tredjedele ved det knappe mål. Anderledes her ved mellemgruppens mål: Regningen er nøjagtig. »Der er i dem«17, talværdien טוב, godt. »Tre« af disse tyve. »Ligesom Aron ved Mirjam«: Forfatteren lader os i forbifarten vide, at Aron ikke talte om Moses[DA400512]; alene Mirjam gjorde det. Derfor står der ikke »Aron og Mirjam talte«, men »Mirjam talte«, i ental og hunkøn, for at vise, at hun alene talte. At der siden står »og Aron«, skyldes, at han tav og ikke protesterede; det regnes, som om også han talte.

Em Kol Chaj — del 3 — kapitel 12

Joel Moshe: 1

Jad Jehuda: 1

Joel Moshe - 1

»At Jehudah ikke ophørte osv.«: Som de udlagde verset »Han vedblev ikke mere at kende hende«: Han ophørte ikke. Han avlede ikke siden med hende; det blev en handling, der dannede forbillede for at avle Oved, Boaz' søn. »En overgivelse fra hånd til hånd« gælder

Rema fra Fano

Nu er vi vendt tilbage til leviratægteskabet og Abrahams og Sarahs forening, som skulle fuldende en anden. De er forbillede for Torahkyndiges forening i hver generation. Når de forener sig med deres hustruer i ro, hellighed og renhed, og intet barn dannes af denne dråbe — for eksempel fordi kvinderne er gamle eller

Joel Moshe - 1 - fortsat

den sjæl, han allerede havde beredt gennem Jehudahs forening.

Jad Jehuda - 1

»Som skulle fuldende« det første menneskes efterkommere, som forklaret ovenfor, afsnit 6 og 7. »Ved deres bud«: Ved deres forening. »Til husets frue«: Til Shekhinah. »De«

Jad Jehuda - 1 - fortsat

er de Torahkyndige og deres hustruer, som gennem deres forening øger kærlighed osv. mellem ham, velsignet være han, og Shekhinah. Ud over dette velbehag føjer den Hellige, velsignet være han også deres tanker til handling. »Deres forening«: Selv om den ikke bærer frugt, bliver den alligevel en handling, der danner forbillede og senere hjælper den, som ikke får børn uden hjælp. »Herren vil berede dem en løser« blandt de retfærdige, hvis forening havde været uden frugt, eller blandt deres efterkommere; den, som deltog i denne forening, bliver dem til hjælp. »80

Rema fra Fano - fortsat

unge, ufrugtbare eller ajlonit[DA400701], eller endog begge er tumtumim, som Abraham og Sarah var før navneændringen — er der i deres opfyldelse af buddet velbehag fra den Hellige, velsignet være han, til husets frue[DA400702], »en glad mor til børn«. Uden tvivl øger de kærlighed, samhørighed, fred og venskab mellem ham og hende. Ud over dette føjer den Hellige, velsignet være han deres gode tanke til handlingen. Deres forening bliver senere en handling, der danner forbillede for den, som ikke fik del og behøver hjælp, ligesom dem, om hvem man sagde: Han behøver det, men der findes ingen løsning for ham. Således hvis han døde barnløs og ikke har en bror, som kan indgå leviratægteskab med hans hustru, eller hvis hun foretog

Jad Jehuda - 1 - fortsat

år«, som anført i Midrash Rabbah dér. »Ruth var en ung kvinde«, 40 år[DA400901], efter vore læreres udsagn, må deres minde være til velsignelse. »At han ikke ophørte osv.«: Som vore lærere, må deres minde være til velsignelse, sagde om »Han vedblev ikke mere at kende hende«. »En overgivelse fra hånd til hånd«: Han gav hende den sjæl, som allerede var beredt hertil gennem Jehudahs forening. Der manglede alene overgivelsen til det rette legeme på det rette tidspunkt.

Rema fra Fano - fortsat

chalitsah, og han ikke ville indgå leviratægteskab. Herren vil berede dem en løser, også gråhåret og gammel, som Boaz, der var 80 år, mens Ruth var en ung kvinde, som Skriften mange gange vidner om hende. Så snart han havde opfyldt buddet, døde han den følgende dag, fra sit bryllup. At Jehudah ikke ophørte med at kende Tamar, blev ved Boaz' ægteskab med Ruth en handling, der dannede forbillede for at avle Oved. Dette er betydningen af »Herren gav hende undfangelse«, som siges om Ruth: en overgivelse fra hånd til hånd.

Tilbage til kapitlet i indholdet

Historisk register: Em Kol Chaj - III - Kapitel 12

Em Kol Chaj — del 3 — kapitel 13

Joel Moshe: 1

Jad Jehuda: 1

KLADDE · uafklaret

Joel Moshe - 1

»Erkendelse siges ikke«: Udtrykket fra »Mennesket kendte osv.« hører til, når det bærer frugt; da passer ordet erkendelse. Ganske vist står der om Rivkah

KLADDE · uafklaret

Rema fra Fano

Om Jehudah læser vi »Han vedblev ikke«, for i Skriften bruges erkendelse i egentlig forstand alene om det, som bærer frugt. Ganske vist står der i nægtende form »Ingen mand havde

KLADDE · uafklaret · fortsat

Joel Moshe - 1 - fortsat

»Ingen mand havde kendt hende«, hvilket betyder: Hun fødte ingen erkendelse[DA401201], end ikke blot nærhed, som ikke bar frugt. Man kan ikke

KLADDE · uafklaret · fortsat

Joel Moshe - 1 - fortsat

sige, at alene frugtbærende erkendelse ikke fandtes hos hende, mens en anden erkendelse fandtes; hvad ville da være det særlige? Ligeledes betyder »Kongen kendte hende ikke« overhovedet ingen, end ikke erkendelse, som ikke bærer frugt. Hvordan kan vi da sige, at erkendelse i egentlig forstand alene siges om dem, som bærer frugt? Svaret følger det, der er forklaret ovenfor i begyndelsen af denne afhandling: En begrænsning efter en begrænsning tjener alene til at udvide. Så bliver forklaringen rigtig: Selv om erkendelse også betyder den, som ikke bærer frugt, var den ikke her; han udvidede[DA401202]: Erkendelse, som ikke bar frugt, var der.

»Udvidelse af nægtelsen osv.«: »Han vedblev ikke« er én begrænsning, og ordet »mere« er en anden. Dermed udvidede han: Nærhed, som ikke bar frugt, var der ikke[DA401203], men den, som bar frugt, var der. »Men hos os osv.«: Som Gemara siger: »For det er ikke en tom ting; er den tom, er det fra jer osv.«. »Han kendte hende ikke osv.«: Med jod betyder det,

KLADDE · uafklaret · fortsat

Rema fra Fano - fortsat

kendt hende«, hvilket nødvendigvis betyder, at han ikke var kommet hende nær, og ligeledes »Kongen kendte hende ikke«. Efter det, som er forklaret og gentaget i hele denne afhandling, bliver skriftstedets forklaring dog rigtig og klar. En udvidelse af nægtelsen efter en udvidelse af nægtelsen begrænser dens rækkevidde. Havde han sagt »Han vedblev ikke at kende hende«, ville jeg sige, at han fra da af ikke forenede sig med hende. Nu han siger »mere«, lærer vi, at han kom hende nær, men hun ikke blev gravid.

Endvidere vil jeg udlægge ordet ידע, som er sammensat af to ord: יד, der betyder sted; ידע er erkendelsen[DA401101], hvordan dette end forstås. Således og atter således må vi betragte alle det hellige sprogs ord: bogstavernes væsen, orden, opdeling og sammensætninger uden ende, for det er ikke en tom ting; tomheden er hos os. Når der nu siges »Ingen mand havde kendt hende«, er betydningen klar: Han beredte ikke et sted, hvor erkendelsen kunne hvile. Men når vi fjerner jod fra nægtelsen, siger vi med rette, at stedet blev beredt, men erkendelsens ånd ikke hvilede over det. Ligeledes betyder udsagnet om Midjans kvinder, »Dræb den, som kender en mand«, egnet til samleje, efter vore læreres ord, må deres minde være til velsignelse, selv om hun ikke er egnet til at føde, men alene til nærhed, til at blive et kar ved første samleje.

KLADDE · uafklaret · fortsat

Joel Moshe - 1 - fortsat

at han slet ikke beredte et sted; end ikke nærhed, som ikke bar frugt, var der. Men uden jod, som der siges om Jehudah, »Han vedblev ikke mere at kende hende«, betyder det, at stedet blev beredt: Nærhed var der, blot uden at bære frugt.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - 1

»Vi læser osv.« hænger sammen med foregående afsnit. Begrundelsen for den, der forklarer »Han vedblev ikke« om Jehudah som »Han ophørte ikke«, er, at erkendelse i Skriften som betegnelse for at ligge sammen alene gælder samleje, som bærer frugt, altså med graviditet, og ikke samleje uden graviditet. Undersøg skriftstederne, og du vil finde, at det er sådan. Når Skriften siger det i nægtende form, såsom »Ingen mand havde kendt hende«, er meningen ganske vist ikke, at der ikke kom frugt af dette samleje, men at han overhovedet ikke gik ind til hende. Hvor udtrykket står i egentlig og bekræftende form, som »Mennesket kendte«, er den ligefremme mening dog, at han lå med sin hustru i et frugtbærende

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - 1 - fortsat

samleje, og hun blev gravid med ham. Her, hvor det står nægtende, »Han vedblev ikke mere at kende hende«, er meningen bestemt, at han ikke vedblev

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - 1 - fortsat

at gå ind til hende overhovedet. Men efter det, som er forklaret i denne afhandling og gentaget i del 2, afsnit ך[DA401301], tjener en udvidelse af en

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - 1 - fortsat

slutning efter en slutning alene til at begrænse slutningens grænser, mens den stadig udvider i slutningen. Også her står to udtryk, som udvider nægtelsen og derfor også begrænser dens grænser. »Han vedblev ikke« nægter erkendelsen fremover; det efterfølgende ord »mere« styrker og udvider denne nægtelse som en udvidelse, og derfor begrænser det nægtelsen. Havde han ikke sagt »mere«, ville vi forklare det, som om han slet ikke gik ind til hende, ligesom alle erkendelsesudtryk, der står nægtende i Skriften. Nu han siger »mere«, begrænser det denne nægtelse: Den skal ikke forstås som, at han slet ikke gik ind til hende, men som, at han kom hende nær, og hun ikke blev gravid. Det er »han ophørte ikke«.

»Endvidere dette osv.«: Forfatteren fandt anledning til at begrunde, hvorfor erkendelse betegner samleje, og dermed forklare, hvorfor det i egentlig forstand antyder et frugtbærende samleje, mens det ikke er sådan ved nægtelse. Han sagde, at oprindelsen er, at roden ידע er sammensat af יד og דעת. Derfor antyder den samleje: יד, et sted for erkendelsen. Ved samleje giver mennesket et sted, hvor erkendelsen kan hvile. Meningen gælder נ"ש[DA401302]: Sjælen, som er erkendelsen, skal hvile i det. Derfor må erkendelse alene betegne et frugtbærende samleje. »Hvordan dette beredes[DA401303]«: Enten er sjælen selv erkendelsen, eller erkendelsen er givet i den.

»For det er ikke en tom ting«: Hvorfor betegner vi et navn, en handling eller et bestemt ord med bestemte bogstaver? Det er ikke tilfældigt som i

Tilbage til kapitlet i indholdet

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - 1 - fortsat

andre sprog. Ethvert navn og ord i det hellige sprog har sin grund i de bogstaver, der hører til denne sag. Er det tomt, ligger det hos os, i vores mangelfulde viden. »Nu«: Efter denne forklaring, hvor erkendelse betyder at give et sted, hvor erkendelsen kan hvile, betyder nægtelsen »Han kendte hende ikke«, at han ikke gav eller beredte et sted for erkendelsen: Han gik slet ikke ind til hende, som sagt.

»Men når vi fjerner osv.«: Når vi finder erkendelsesudtrykket uden jod ved en nægtelse, såsom »Han vedblev ikke mere at kende hende«, må meningen være at nægte alene erkendelsen, ikke stedets beredelse. Han gik ind til hende, og stedet blev beredt, men hun blev ikke gravid, og erkendelsens ånd kom ikke. Heraf kommer den opfattelse, at »Han vedblev ikke« betyder »Han ophørte ikke«. »Ligeledes udsagnet osv.«: Indvend ikke udtrykket »Kender en mand« om Midjans kvinder: »Dræb enhver kvinde, som kender en mand«. Det er ligefremt, at der menes både samleje, som bar frugt, og samleje, som ikke bar frugt. Tværtimod er dette et bevis for vores forklaring: Meningen dér er selv den, som er egnet til samleje, til udelukkelse af en mindreårig, efter vore læreres ord, må deres minde være til velsignelse. יד betyder dér stedets beredelse, så hun er egnet til at blive et kar. Det vides, at en kvinde ikke bliver gravid ved første samleje. Derfor må hensigten være, at hun er egnet til samleje, selv om det ikke bærer frugt.

Em Kol Chaj — del 3 — kapitel 14

Joel Moshe: 1

Jad Jehuda: 1

KLADDE · uafklaret

Joel Moshe - 1

»Hun er som et vildæsel vant til ørkenen«: Man fører ham ikke ind[DA401601] i den Helliges område, velsignet være han, fordi han døde uden sønner; hans sjæl svæver i ørkenen.

Rema fra Fano

Lykkelig er den, som i alle sine gerninger retter sin hensigt mod at handle indsigtsfuldt til gavn for den, himlen ønsker det for; de manges fortjeneste afhænger af ham. Hvad ligner dette? En Torahkyndig, som døde uden sønner, og hvis hustru indgik leviratægteskab for at

KLADDE · uafklaret · fortsat

Joel Moshe - 1 - fortsat

Skriftstedet i Jeremias, kapitel 2, lyder således: »En letfodet ung kamel, som slynger sine veje; et vildæsel vant til ørkenen. Efter sin sjæls begær indåndede hun ånd; hvem vender hendes møde

KLADDE · uafklaret · fortsat

Joel Moshe - 1 - fortsat

bort?« Se Rashi i forklaringen af verset, som sammenligner איתה? [DA401602]. Sjælen, som døde uden sønner, svækkede det øvre forsyns kraft og bevirkede også, at hun slynger sine veje og må være omflakkende og vandrende i ørkenen.

»כאילו אינה, som om hun ikke er«: Sådan forekommer det mig, at man skal rette. Det er den egenskab, som behøves for ham på dette tidspunkt, en stor udbedring for denne sjæl. Det, som står foran os, »שאילו אינ'«[DA401603], er vanskeligt at få til at passe.

»Med sin anden ægtefælle« er med svogeren. Efter sin sjæls begær indåndede hun den dødes ånd og udbedrer den; han oprejser sin brors navn. Barnet, som fødes og kaldes med den dødes navn, er altså svogerens bror, og svogeren bliver hans far. Levirathustruen var den dødes hustru og bliver nu hans mor.

»Alef udskiftes« antyder, at der ikke siges אבם, men יבם.

»Jod virker, og alef modtager virkningen osv.«: Jod fremkalder alefs udtale. Navnet יהוה læses nemlig Adonaj, så vi i stedet for jod i יהוה læser alef. »Efter forskellen i vokaltegnene osv.«: Når יהוה har sheva under jod, læser vi Adonaj; når der står segol under jod, læses Ehjeh[DA401604].

Rema fra Fano - fortsat

oprejse afkom for den døde. For ham, som kender det skjulte og det åbenbare, er det åbenbart og kendt, om denne døde behøvede afkommets oprejsning, fordi han manglede efterkommere og ikke efterlod velsignelse. Han er som et vildæsel vant til ørkenen, som man ikke fører ind til fredfyldt hvile i Edens have, før han får del i løsningen og ombytningen, som vi snart vil forklare. Skriftstedet på sit sted hænger sammen med profetens klage over, at denne sjæls handlinger svækkede forsynets kraft, og at hun slynger sine veje. De spurgte: Hvor er den egenskab, som behøves for ham på dette tidspunkt? Den retfærdige levirathustru har da med sin anden ægtefælle »efter sin sjæls begær indåndet ånd«. Dette er leviratægteskabets betydning, som lærerne sagde: Hans bror er hans far, hans hustru hans mor[DA401501] (Zohar, del 2, Mishpatim, blad 100b). Ordet יבם er således sammensat, som om man sagde far, mor, אב אם; alef udskiftes med jod efter sprogets sædvane. Det sker ikke uden grund, men af den grund, som kendes af dem, der udlægger bogstavernes hemmeligheder: Jod virker, og alef modtager virkningen. Sådan ser vi i navnet med fire bogstaver, at jod fremkalder udtalen af alef i de to betegnelser efter forskellen i vokaltegnene.

KLADDE · uafklaret · fortsat

Joel Moshe - 1 - fortsat

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - 1

»Lykkelig er den, som retter sin hensigt osv.«: Forfatteren vender tilbage for at afslutte og forklare det, han begyndte ovenfor i afsnit 12: Torahkyndiges forening, som ikke bærer frugt, gavner den, som døde uden sønner og ikke har en svoger. Her siger forfatteren, at dette ligner leviratægteskabet efter en Torahkyndig, som døde og ikke behøvede afkommets oprejsning; leviratægteskabet gavner da en anden, som behøver det, sådan som forfatteren slutter næste afsnit. Grundlaget for dette er Zohar, Vajeshev, side 419:

»Den, som dør uden sønner, træder, når han går ud af denne verden, ikke ind bag forhænget osv. Da det forholder sig sådan, skaber den Hellige, velsignet være han, ham og løser ham fra hænderne på מתבלין[DA401701]. Det

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - 1 - fortsat

er hans bror, som står ham nær, som skrevet: Når brødre bor sammen osv.; og der står: Gå ind til din brors hustru, og indgå leviratægteskab med hende. For sjælen træder ikke ind foran den Hellige, velsignet være han, men står udenfor, fordi den ikke fik del i לאנהדא[DA401702] i denne verden i det legeme. Den, som ikke fik del på dette sted, skal gå

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - 1 - fortsat

til et andet sted og få del dér osv.«

På side 420 og 421 spurgte rabbi Chijja: »Den, som er fuldkommen retfærdig, beskæftiger sig med Torah dag og nat, og hvis gerninger alle er for den Helliges navn, velsignet være han, men som ikke fik sønner i denne verden — for eksempel fordi han bestræbte sig på det uden at få del, eller han havde

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - 1 - fortsat

dem, og de døde — hvordan bliver det for sådanne i den kommende verden?« Rabbi Jose sagde til ham: »Hans gerninger og denne Torah beskytter ham i den verden osv. Kom og se: En fuldkommen retfærdig, hos hvem alt dette fandtes, som blev fuldendt, som det sømmer sig, og døde uden sønner, arver jo sit sted i den verden. Behøver hans hustru leviratægteskab eller ej? Siger du, at hun behøver det, er det jo forgæves, for han arver sit sted i den verden. Dog behøver hun bestemt leviratægteskab, for vi ved ikke, om han var fuldkommen i sine gerninger eller ej. Bliver hun viet ved leviratægteskab, er det ikke forgæves. Den Hellige, velsignet være han har nemlig et sted: Et menneske var i verden og døde uden sønner, og der var ingen løser for ham i verden. Når denne fuldkomne retfærdige dør, hans hustru indgår leviratægteskab, og han arver sit sted, kommer dette menneske og fuldendes her. I mellemtiden bereder den Hellige, velsignet være han ham et sted til verden, indtil denne fuldkomne retfærdige dør, og han fuldendes i verden.« Hertil citatet. Nu er forfatterens ord her og i næste afsnit forklaret.

»Han, som kender det skjulte osv.«: Sommetider gør man den Torahkyndige noget godt ved, at han ikke får efterkommere, selv om han behøver dem, fordi han ikke er helt fuldkommen i sine gerninger. Grunden er, at det er åbenbart for himlen, at der ikke ville komme gode børn fra ham. Alligevel er han som et vildæsel vant til ørkenen, der ikke træder ind bag forhænget, før hans hustru indgår leviratægteskab, og han får del i løsningen osv.

»Skriftstedet på sit sted osv.«: Forfatteren forklarer her i forbifarten hele verset: »Et vildæsel, et

Tilbage til kapitlet i indholdet

Historisk register: Em Kol Chaj - III - Kapitel 14

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - 1 - fortsat

menneske vant til ørkenen[DA401703]; efter hans sjæls begær indåndede hun ånd. Hvem vender hendes møde bort? Alle, som søger hende, skal ikke trættes; i hendes måned skal de finde hende« (Jeremias 2), om sjælen hos den, som går bort uden sønner. Verset hænger sammen med den klage, profeten nævnte umiddelbart før: »Vid, hvad du har gjort, letfodede unge kamel, som slynger sine veje«. Han klagede over denne sjæls handlinger og sagde om dem: Vid, at dine handlinger har fjernet dig, så din sjæl slynger sine veje uden for forhænget. Han skjulte her[DA401704] »Et vildæsel vant til ørkenen osv.« for at vise udbedringen. »Forsynet«, det øvre, er, om man så kan sige, som fjernet fra hende, så sjælen slynger sine veje og ikke må vise sig foran kongen, velsignet være han. Derfor spørger handlingerne efter udbedringen: Hvor er den egenskab, som nu behøves til at udbedre denne sjæl? Derfor sagde han »Et vildæsel vant til ørkenen«: Levirathustruen har efter sin sjæls begær indåndet den dødes ånd og udbedrer ham.

»Det er leviratægteskabets betydning«: Levirathustruen bliver hans mor, og hans bror, svogeren, bliver hans far, som lærerne sagde i Zohar, Mishpatim, side 140[DA401705]. »Alef udskiftes«: Det hedder יבם og ikke אבם, fordi sprogets måde er at udskifte alef med jod. Jod i יהוה, som ikke udtales, fremkalder og virker udtalen af alef i Adonajnavnet og Ehjehnavnet efter vokalernes forskel. Med sheva fremkalder jod Adonajnavnets udtale; med segol fremkalder det Ehjehnavnets udtale, som bekendt.

Em Kol Chaj — del 3 — kapitel 15

Joel Moshe: 1

Jad Jehuda: 1

KLADDE · uafklaret

Joel Moshe - 1

»Efter hans sjæls begær«: נפשה, hendes sjæl, er læseformen, mens נפשו, hans sjæl, er skriveformen. »Hans hjerte, hans ruach og hans neshamah osv.« antyder nefesh, ruach og neshamah. »Der kræves løsning for neshamah, ombytning for ruach og bevidnelse for nefesh« følger skriftordet i Ruth: »Tidligere i Israel ved løsning og ombytning og ved bevidnelsen«. Man må gennemgå sjælevandring tre gange: nefesh, ruach og neshamah. Anderledes ved leviratægteskab, hvor alt udbedres på én gang. For den, som behøver leviratægteskab og ikke har nogen løsning, fordi han for eksempel ikke har en bror, eller hun foretog chalitsah, som ovenfor i afsnit 12, udbedrer det leviratægteskab, hans hustru indgår, ע״ח[DA402001], uden behov, denne sjæl.

Jad Jehuda - 1

»Ved leviratægteskabets bud osv.« fortsætter det foregående afsnits forklaring af verset »Et vildæsel vant til ørkenen osv.«. »For den, der skal løses«: For den dødes sjæl. »Som skrevet osv.«: Det er skriftstedets betydning: »Onan vidste, at afkommet ikke skulle blive hans«. Han vidste, at det fødte

Rema fra Fano

Ved leviratægteskabets bud skal broderen og kvinden berede sig til at være far og mor for den, der skal løses gennem dem, selv om han ikke først er deres søn i slægtskæden, som skrevet: »Afkommet skal ikke blive hans«. Deres gode hensigt øger kraften i gevurah ovenfor. Også den er »efter hans sjæls begær« — sådan står der skrevet — for dette vildæsel vant til ørkenen; den længes efter at skaffe ham en hvile, som skal blive god for ham. נפשה, hendes sjæl, følger derimod princippet om læsningens forrang, יש אם למקרא, bogstaveligt »der er en mor til læsningen[DA401901]« og knytter sig til Ezekiels udsagn: »Både faderens sjæl og sønnens sjæl tilhører mig«. Leviratægteskabets kraft er stor til på én gang at give nefesh, ruach og neshamah hvile, som skrevet: »Hvis han retter sit hjerte mod ham, samler han sin ruach og sin neshamah til sig«. Det vides, at hjertet betegner nefesh. Er den dødes nefesh skåret bort, er Herrens hånd dog ikke for kort til at frelse, for hos Herren er godhed, og hos ham er rigelig løsning: Af nefesh hos disse, som indgår leviratægteskabet, kan han danne en gren og lade den bære frugt. Uden for leviratægteskabet kræves der derimod løsning for neshamah, ombytning for ruach og bevidnelse for nefesh. Dette er nok efter afhandlingens hensigt.

Hvis den dødes ånd, som de retter deres hensigt mod, ikke behøver dette, som Ben Azzaj, der sagde »Min sjæl længes efter Torah«, og ikke tog en hustru, fordi

Jad Jehuda - 1 - fortsat

barn efter den første slægtskæde ikke skulle blive hans. »Også hun[DA402101]« er levirathustruen, som efter dette vildæsels sjæls begær indåndede hans ånd. Derfor skrives נפשו, hans sjæl, og læses נפשה, hendes sjæl, for hans sjæl er bundet til hendes, da hun bliver hans mor. Som Ezekiel sagde »Både faderens sjæl og sønnens sjæl«, er det her moderens sjæl og sønnens sjæl.

»Leviratægteskabets kraft er stor«: Det udbedrer den dødes nefesh, ruach og neshamah på én gang. Herom siges »Hvis han retter sit hjerte mod ham osv.«, for ruach og neshamah følger efter nefesh. Uden for leviratægteskab må man derimod gennemgå sjælevandring tre gange: én for nefesh, én for ruach og én for neshamah. Til dem svarer ordene »Ved løsningen og ved ombytningen, og dette er bevidnelsen«.

»Hvis broderens ånd osv.« afslutter nu det, han sagde i foregående afsnit: »Hvad ligner dette osv.«. Herom forklarer han også versets slutning »Hvem vender hendes møde bort osv.«. »Den havde allerede opfyldt sin pligt her« ved buddet om at være frugtbar og talrig en

Jad Jehuda - 1 - fortsat

tidligere gang, da han allerede havde været i denne verden. »Som sagt« ovenfor i afsnit 12. »For her«: Af denne forening bringer den Hellige, velsignet være han en løser for en anden, som behøver det og ikke har en

Rema fra Fano - fortsat

han kendte sin sjæls hemmeligheder og vidste, at den allerede tidligere havde opfyldt sin pligt her, og at han ikke var skabt til dette[DA401902], men til at gøre Torah stor, gælder dette: »Hvem vender hendes møde bort?« Ordet er afledt af »Gud lod det møde hans hånd«. Det

Jad Jehuda - 1 - fortsat

svoger, som anført i Zohar, som vi har afskrevet. Derved fornyer han skabelsesværket; det er »I hendes måned skal de finde hende«.

Rema fra Fano - fortsat

betyder, at den beredelse, den retfærdige levirathustru har foretaget, som er udbedringens kerne, ikke vender tom tilbage. »Alle, som søger hende, skal ikke trættes«, for den Hellige, velsignet være han føjer en god tanke til handlingen, som sagt. »I hendes måned skal de finde hende«, for her fornyer den Hellige, velsignet være han skabelsesværket for den, som behøver det og ikke har nogen anden løsning.

Tilbage til kapitlet i indholdet

Em Kol Chaj — del 3 — kapitel 16

Joel Moshe: 1

Jad Jehuda: 1

Joel Moshe - 1

»De begge sammen«: Levirathustruen og ånden klager over svogeren: »Min svoger ville ikke«. »Det er handsken osv.«: Som Targum til »En mand trak sin sko af« siger: Hylsteret til hans højre hånd; se dér. »Her er hans sko osv.«: Han tager sko på foden, og hun løser knuden og den binding, hun havde fra sin mand. »Fordi han ikke tælles med«: Fordi han ikke indgik leviratægteskab med hende, kaldes det de ugudeliges forbund, som ikke tælles med, som forklaret i Gemara, Sanhedrin.

Rema fra Fano

Den vise skal høre og øge sin lærdom. Chalitsahhandlingen viser levirathustruens opgivelse, og spytningen viser den dødes ånds opgivelse — den ånd, som er trukket ind i hende, som vi skal nævne — af den løsning, der var bestemt for ham gennem den levende bror. Med fremsigelsen klager de begge sammen over ham foran tre, som kan foresige ordene. De svarer til de tre formyndere, sjælen har, som rabbi Pinchas nævnte ved buddene, der fremsættes i almindelighed i Zohars begyndelse af Bereshit. Man føjer to til dem for at gøre sagen kendt, så mange vil bede om barmhjertighed for dem. De svarer til de to drifter, som var vidner ved det første ægteskab, der blev afsluttet med køberens redskab, som der står om: »En mand trak sin sko af«. Køberens sko er

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - 1

»Chalitsahhandlingen«: At hun trækker hans sko af, viser, at levirathustruen opgiver løsningen. Ligeledes viser spytningen den dødes ånds opgivelse af løsningen. »De begge sammen«: Levirathustruen og den dødes ånd klager over svogeren og siger »Min svoger ville ikke«. »I begyndelsen af Bereshit«, ved adressen ל"ע[DA402501]: »Det sjette bud. Hvor mange engle går ud med hver eneste sjæl? To: én til højre og én til venstre. Og vogter de ham? [DA402502] Som skrevet: For han giver sine engle befaling om dig. Hvis ikke, anklager de ham. Rabbi Pinchas sagde: Der er tre, som står som formyndere

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - 1 - fortsat

over mennesket, som skrevet: Hvis der er en engel over ham, en talsmand, én blandt tusind. Hvis der er en engel over ham: én; en talsmand: to; til at fortælle mennesket hans retskaffenhed: tre osv.«

»Man føjer osv.«: De to, som føjes til de tre dommere for at gøre sagen kendt, som forklaret i lovene om chalitsah, har denne begrundelse: Ved offentliggørelsen vil der findes mange, som beder om barmhjertighed for levirathustruen og den

Rema fra Fano - fortsat

dog handsken. Her tager skoens ejer selv sin sko på og strækker benet frem til hende. Hun trækker den af ham og løser knuden, fordi han ikke tælles blandt dem, som kaldes løser. Hun kaster den til jorden i foragt med al sin kraft for at vise, at hendes binding er ophævet, og at hun har tillid til[DA402301], at lindring og redning skal komme til den dødes ånd fra et andet sted. Betydningen af »den, hvis sko blev trukket af«, er som »knuden er løst«, tre gange: én for ham, én for hende og én for den dødes ånd[DA402302]. I Tiqqunim forklares det om nefesh, ruach og neshamah, og man anvender på dem: »Snaren brast, og vi slap fri«.

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - 1 - fortsat

døde. »De osv.«: Der er også en anden grund: De to tilføjede svarer til de to drifter osv.

»Med køberens redskab osv.«: Som anført i begyndelsen af Ha-Zahav: Hvormed erhverver man? Rav siger: Med køberens redskab. Levi siger: Med overdragerens redskab. Det svarer til tannaitternes uenighed: »Således var det tidligere i Israel osv.; en mand trak sin sko af og gav den til sin næste«. Boaz gav til løseren[DA402503]; rabbi Jehudah siger, at løseren gav til Boaz. Vi

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - 1 - fortsat

følger Rav og den første lærer. »Køberens sko« er ikke en egentlig sko, men handsken, sådan som Onqelos gengiver »En mand trak sin sko af«: Hylsteret til hans højre hånd. »Her«, ved chalitsahs sko, er det en egentlig sko, og det er også omvendt af erhvervelsen: Dér trækker han sin sko af; her tager han sin sko på, og hun trækker den af ham. Det viser erhvervelsens ophævelse. »Hun løser knuden«

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - 1 - fortsat

viser, at han ikke længere er knyttet til hendes binding. »Han tælles ikke med« er et udtryk taget fra vore læreres ord, må deres minde være til velsignelse: De ugudeliges forbund tælles ikke med. »Den, hvis sko blev trukket af« betyder som »knuden er løst«; begrundelsen for tre gange er én for ham osv.

Tilbage til kapitlet i indholdet

Em Kol Chaj — del 3 — kapitel 17

Joel Moshe: 1

Jad Jehuda: 1

Joel Moshe - 1

»Han sagde osv.«: Rabbi Jejva den ældre forklarede, at hun kaldes almanah, når hun ikke har sønner med sin mand. »Vi siger osv.«: אלמן, alman, betegner et ubeboet sted, ligesom פלוני אלמוני, en ubestemt person, uden navn. »De år, vi så ulykke«: De kom ikke for at

Rema fra Fano

Det er nærliggende at forstå, at ordet אלמנה, almanah, i vort hellige sprog betegner en kvinde, hvis mand er død, fordi hun er et palads, ארמון, armon, for den dødes ånd, som er trukket ind i hende, sådan som rabbi Jejva den ældre forklarede i Zohar, Mishpatim. Han sagde det om den, som ikke har børn; vi siger det også om den, som opfyldte

Joel Moshe - 1 - fortsat

omvende sig under vores fattigdom. »Den blandt dem osv.«: Blandt de omvendte er det den, som anerkender dommen over sig selv som retfærdig, og hvis hensigt er for himlens skyld; også han bliver senere udbedret.

Jad Jehuda - 1

»Det er nærliggende at forstå«: אלמנה, almanah, er som ארמנה, armanah, for hun er som et palads, en bolig for den dødes ånd. Mishpatim, side 141. »En handling, der danner forbillede«, som ovenfor, afsnit 12. »Sammenfatningen er osv.« afslutter den sag, han begyndte dér i afsnit 12. »Til en anden dag« er Herrens store og frygtelige

Rema fra Fano - fortsat

buddet om at være frugtbar og talrig og efterlod i sin hustru en handling, der danner forbillede for at fuldende en anden. Det er et ordspil på Esajas' »Hyæner skal svare[DA402701] i hans almanot«, som er som armanot, hans paladser. ארמון, armon, siges dog om et beboet sted, som skrevet: »Paladset skal stå på sin rette plads«, mens אלמון, almon, siges om et ubeboet sted. Dette er nok til hensigten.

Sammenfatningen er, at

Jad Jehuda - 1 - fortsat

dag, som han slutter. »Herrens tjenere skal spise« ved Leviathans måltid, som forklares i næste afsnit. »Da« er på den sidste doms dag. »For hans barmhjertighed ikke er ophørt osv.«: Som forfatteren mange gange har forklaret i Heqor Din, del 5.

Rema fra Fano - fortsat

leviratægteskabets bud blev opfyldt gennem Abraham og Sarah for de tyve generationer, der gik forud for ham. De beredte det, som skal bringes under Shekhinahs vinger indtil vor Messias' dage. Derefter modtager man ikke omvendte, for den Barmhjertige har ladet dem blive til en anden dag. Da de gjorde grundlæggende skade og hærdede ånden og forhærdede deres hjerter i de år, vi så ulykke, passer det nu for dem, at Herrens tjenere skal spise, mens de sulter. Den blandt dem, som da anerkender himlens dom over sig selv som retfærdig, vil siden være beredt til først at modtage medlidenhed, for hans barmhjertighed med al skabningen er ikke ophørt[DA402702]. Vid dette.

Tilbage til kapitlet i indholdet

Em Kol Chaj — del 3 — kapitel 18

Joel Moshe: 1

Jad Jehuda: 1

Joel Moshe - 1

»De deler ham mellem kanaanæerne« blev forklaret som handlende, efter »En kanaanæer har falske vægte i sin hånd«. »En kanaanæisk mands datter« gengiver man som »En handelsmands datter«. »Ved en sådan tjeneste osv.«: At de tjener for at få løn.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - 1

»Som vi omtalte«: I foregående afsnit, at Herrens tjenere skal spise.

Rema fra Fano

Den spisning, vi omtalte, er uden tvivl Leviathans måltid, som nævnes i kapitlet Ha-Sefinah. De fuldkommen retfærdige, som tjener af kærlighed, »skal som fæller holde et måltid over ham«, ligesom det hedder: »Han beredte dem et stort måltid«. De, som tjener for at få løn, er derimod egentlige handlende. Om dem siges »De deler ham mellem kanaanæere«: De deler resten imellem sig med knapt øje og falske vægte, for de bedrager sig selv ved en sådan tjeneste. Af Leviathans skind får de første hver en

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - 1 - fortsat

»I kapitlet Ha-Sefinah osv.«: Dér sagde Rabbah bar bar Channah i rabbi Jochanans navn: »Den Hellige, velsignet være han, vil i fremtiden holde et måltid for de retfærdige af Leviathans kød, som skrevet: Fæller holder et måltid over ham. Kerah betyder alene et måltid, som skrevet: Han beredte dem et stort måltid. Fæller er alene Torahkyndige, som skrevet: Du, som bor i

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - 1 - fortsat

haverne, fæller lytter til din stemme. Resten deler de og handler med, som skrevet: De deler ham mellem kanaanæere. Kanaanæere er alene handlende, som skrevet: En kanaanæer har falske vægte i sin hånd; han elsker at undertrykke. Eller, hvis du vil, herfra: Hvis købmænd er fyrster, hvis kanaanæere er landets ærede«. Forfatteren nævner udsagnet for at forklare

Rema fra Fano - fortsat

hel sukkah med tag og vægge. Af de sidste får nogle alene en baldakin, et tagdække uden vægge, nogle en halskæde og nogle en amulet, alt efter retfærdig dom. Resten skal oplyse folkenes sti fra Jerusalems mure, som vi netop antydede, og som anført dér. Man sagde, at Leviathan blev skabt som han og hun. Hvis de forener sig med hinanden, ødelægger de verden. Hvad gjorde den Hellige, velsignet være han? Han kastrerede hannen, dræbte hunnen og saltede hende til de retfærdige i fremtiden.

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - 1 - fortsat

det. Måltidets hoveddel, som den Hellige, velsignet være han vil berede de retfærdige, gælder de fuldkommen retfærdige, som tjener uden at ville have løn. »Resten deler de« er dem, som tjener for at få løn og udfører bud for at tjene på dem, ligesom handlende. Det er »de handler med det«, for dette er deres handel til gengæld for deres tjeneste.

»Med knapt øje«: Mål for mål for deres knappe øje,

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - 1 - fortsat

når det gælder at give Gud mæthed. »Med falske vægte«: Derfor bragte rabbi Jochanan bevis fra »En kanaanæer har falske vægte i sin hånd«: Også disse kanaanæiske handlende har falske vægte og bedrager sig selv ved deres tjeneste, fordi de tjente for at få løn. På samme måde synes også det andet bevis, »Hvis kanaanæere er landets ærede«, at vise, at vi ikke taler om ugudelige, men om retfærdige, som dog tjener for at få løn.

»Ligeledes af Leviathans skind osv.«: Dér sagde Rabbah også i rabbi Jochanans navn: »Den Hellige, velsignet være han vil i fremtiden gøre en sukkah for de retfærdige af Leviathans skind, som skrevet: Kan du fylde hans skind med hytter? Får man del, gør man en sukkah til ham; får man ikke del, gør man en baldakin til ham, som skrevet: Og med en baldakin af fisk hans hoved[DA403301]. Får man del, gør man en baldakin til ham; får man ikke del, gør man en halskæde til ham, som skrevet: Og halskæder til din strube. Får man del, gør man en halskæde til ham; får man ikke del, gør man en amulet til ham, som skrevet: Og du binder ham til dine piger. Resten breder den Hellige, velsignet være han over Jerusalems mure, og dens glans går fra verdens ene ende til den anden, som skrevet: Folk skal gå mod dit lys og konger mod din opgangs glans«. Forfatteren nævner dette for at sige, at også af Leviathans skind får de del efter deres tjeneste, af kærlighed eller for løn. Hans forklaring af sukkah og baldakin kommer fra Rashi.

»Resten skal oplyse en sti« er skriftstedets udtryk i

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - 1 - fortsat

Job 41 ved Leviathan. Gemara dér udlægger det om, at han gør furer i havet. Forfatteren brugte det til denne udlægning for at forkorte sin ordlyd[DA403302].

»Man sagde osv.«: Dér i Gemara sagde rabbi Jehudah i Ravs navn: »Alt, som den Hellige, velsignet være han skabte i sin verden, skabte han som han og hun; også Leviathan skabte han som han og hun. Hvis de forenede sig, ville de ødelægge hele verden. Hvad gjorde den Hellige, velsignet være han? Han kastrerede hannen, dræbte hunnen og saltede hende til de retfærdige i fremtiden, som skrevet: Han dræber dragen, som er i havet. Også Behemot på tusind bjerge skabte han som han og hun. Hvis de forenede sig med hinanden, ville de ødelægge hele verden. Hvad gjorde den Hellige, velsignet være han? Han kastrerede hannen, afkølede hunnen og gemte hende til de retfærdige i fremtiden, som skrevet: Se dog hans kraft i lænderne og hans styrke i bugens muskler. Se dog hans kraft i lænderne: Det er hannen. Hans styrke i bugens muskler: Det er hunnen. Også dér kunne han kastrere hannen og afkøle hunnen? Fisk er tøjlesløse. Kunne han gøre det omvendt? Hvis du vil: En saltet hun er bedre. Hvis du vil: Eftersom der står Leviathan, som du dannede til at lege med, er det ikke passende at gøre det med en hun. Kunne han da også her salte hunnen? Saltet fisk er godt, saltet kød er ikke godt[DA403303]«. Se Rashis forklaring. Forfatteren nævner dette for at forklare det i de følgende afsnit.

Tilbage til kapitlet i indholdet

Historisk register: Em Kol Chaj - III - Kapitel 18

Em Kol Chaj — del 3 — kapitel 19

Joel Moshe: 1

Jad Jehuda: 1

KLADDE · uafklaret

Joel Moshe - 1

»Der er ingen tvivl om, at den ligefremme betydning er sand«: De skal spise et virkeligt måltid. Skønt der i den kommende verden hverken er spisen eller drikken, men de retfærdige sidder osv., har man dog bestemt ?בבתי [DA403601] et stort måltid for ved spisningens kraft at gå fra styrke til styrke. De fleste i fællesskabet kan ikke gå fra én modsætning til dens modsætning: Først hører spisen til, og derefter gør den ikke. Det sker alene gennem det mellemliggende måltid. »Ved Jah osv.« antyder de første to bægre, de to bogstaver af navnet יהוה, med talværdien כוס[DA403602]. Det vil sige: כוס har talværdien הכסא, så tronen skal være fuldstændig, som skrevet: »For en hånd er på Jahs trone osv.«. Den Hellige, velsignet være han, svor osv.

»Man spiser ikke noget efterfølgende osv.«: Man spiser intet efter de sidste to bægre. Det antyder, at efter måltidet, når navnet er fuldstændigt og som tronen[DA403603], vil spisen og drikken slet ikke høre til. »For hunnen er det osv.«: Han har allerede

KLADDE · uafklaret

Rema fra Fano

Der er ingen tvivl om, at den ligefremme betydning er sand, og måltidet skal komme. Ved kraften i denne spisen og i drikken af vinen, som er bevaret i sine druer, vil vi gå fra styrke til styrke. For de fleste i fællesskabet passer det ikke at gå fra én modsætning til dens modsætning uden et mellemled. Dette måltid vil være tilstrækkeligt til at bringe os til den kommende verden, hvor der hverken er spisen eller drikken. Det antydes ved at spise påskeofferet med usyrede brød og bitre urter efter de første to bægre, for »Ved Jah, Herren, er verdenernes klippe[DA403502]«. Derefter kommer de sidste to bægre, hvor navnet er שלום, fred[DA403501], og tronen har samme talværdi som bæger: »frelsens bæger«. Siden spiser man ikke noget efterfølgende, som bekendt.

Der står: »På den dag hjemsøger Herren med sit hårde sværd Leviathan, den flygtende slange« — det er den hanlige Leviathan — »og Leviathan, den bugtede slange« — det er den hunlige Leviathan. Hjemsøgelsen af hannen er jagten, som Gabriel indleder, og hvor den Hellige, velsignet være han, hjælper ham. For hunnen er det hendes afskylning, fuldendelsen af tilberedningen, for han har allerede dræbt hende, som sagt. Rashba, må hans minde være til velsignelse, har udførligt gjort alle disse

KLADDE · uafklaret · fortsat

Joel Moshe - 1 - fortsat

dræbt hende. I fremtiden behøves ikke krig og jagt, men alene at skylle hende af til spisning. Det er tilberedningens fuldendelse, allerede saltet, med hensyn til sabbatten[DA403604]. »Af tilværelsens hemmeligheder osv.«: Ved hvert bud lader vi øvre lys skinne, fordi alle har et tilsvarende mønster ovenfor. Således rummer også buddet om at spise Leviathan hemmeligheder om tilværelsen ovenfor.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - 1

»Der er ingen tvivl osv.«: Vore læreres udsagn, må deres minde være til velsignelse, er kendt: I den kommende verden er der hverken spisen eller drikken, men de retfærdige sidder med kroner på hovedet og nyder Shekhinahs glans. Derfor mener Rambam i kapitel 8 af lovene om omvendelse, at dette måltid, som vore lærere omtaler, må deres minde være til velsignelse, ikke er et virkeligt måltid. De kaldte det sådan som en lignelse og et billede for det gode, som er beredt de retfærdige, nemlig den

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - 1 - fortsat

kommende verden. Rashba forklarer derimod ordene efter deres ligefremme betydning i sin aggadahforklaring, som rabbi Jaaqov Chaviv bringer i Ein Jaaqov. Hans ord er: »Afvis ikke, at der skal være noget for de retfærdige i den kommende verden efter

KLADDE · uafklaret · fortsat

Rema fra Fano - fortsat

forhold forståelige i deres faktiske og bogstavelige betydning. I de retfærdiges handlinger findes intet, som ikke antyder noget af tilværelsens hemmeligheder, lidt eller meget. Kom og lær af shofar, sukkah og lulav og af alle de praktiske bud, som alle har et tilsvarende mønster ovenfor, som det er almindeligt kendt.

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - 1 - fortsat

den ligefremme betydning af de ord, der kom til vore lærere, må deres minde være til velsignelse, i nogle aggadot i Talmud og midrashim osv.« Se dér, hvor han uddyber det meget.

Han mener, at måltidets formål er at vække de legemlige kræfter. Når de

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - 1 - fortsat

vækkes, vækkes også sjælens kræfter, og dens forstandskraft styrkes, så den bliver bedre beredt til at fatte alt, som kan erkendes. Han bringer bevis fra handlinger, der allerede har fundet sted: De lækkerier, som vor far Isak, fred være med ham, bad om; også det fælles måltid, som Aron og alle Israels ældste spiste; ligeledes profeten Elias' og profetgruppens måltid. Ved dem alle var det tilsigtede formål ikke madens nydelse, men at rette hjertet og føre tanken mod erkendelse af det forståelige. Som vore lærere, må deres minde være til velsignelse, sagde: Shekhinah hviler alene, hvor der er glæde. Forholder det sig sådan ved disse måltider, gælder det så meget mere de måltider, der er skabt til dette formål og til den yderste nydelse, som verden først er værdig til at opnå i den kommende verden, og for dem, de er beredt for, som er det yderste mål for menneskeslægten. I dag kender man visse midler og styrkende fødemidler, der af natur gavner forstanden; så meget mere den mad, som er skabt med denne hensigt siden skabelsens seks dage, hvis natur er overordentlig ren, og som af natur øger forstanden. Det er som »Træet var attråværdigt til at give indsigt[DA403701]«. Dette er hovedindholdet af hans ord, må hans minde være til velsignelse. Han bringer også bevis fra manna; se dér.

Han skriver videre: »Når vi nu tager ordene bogstaveligt, skal du ikke indvende det, som vore lærere sagde, må deres minde være til velsignelse: I den kommende verden er der hverken spisen eller drikken. Vi tror nemlig, at de retfærdige træder ind i den kommende verden med deres legemer og dér skal være som Moses [lakune][DA403702]. Skulle du sige: Som Elias og Enok, om hvem vore lærere sagde, må deres minde være til velsignelse, at deres

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - 1 - fortsat

kød blev som ildfakler, kan legemets handlinger skifte fra én tilstand til en anden, dens modsætning. Under alle omstændigheder adskiller et øjeblik den første handling fra den anden. Den første handling må altså have et øjeblik, hvor dens ordning afsluttes, og derefter begynder den anden, nye ordning. Måske bliver det måltid, som er beredt de retfærdige, slutningen af den tid, hvor legemlige handlinger med mad og drikke er i kraft. Derefter ophører denne tilstand hos dem, og de sidder med kroner på hovedet og nyder Shekhinahs glans. Dette måltid bliver for dem som afslutningsfesten, blot at denne fuldender det hellige, og dette er afslutningen på det verdslige[DA403703]«. Se dér.

Sådan mener også forfatteren. Men ved at føje alle de nævnte forhold sammen tilføjer han, at dette måltid er som et mellemled mellem brødet, vi spiser i denne verden, og fraværet af spisen i den kommende verden. Da dette måltid af natur er meget rent, kan det være mellemled hertil. Det samme gælder vinen, som er bevaret i sine druer, og som vore lærere omtaler, må deres minde være til velsignelse.

»Efter de første to bægre«: De fire bægre svarer til de fire bogstaver i יהוה. De to første bægre svarer til navnet med de to første bogstaver, som gælder i denne verden. Efter disse to bægre spises påskeofferet med usyrede brød og bitre urter; det antyder den mellemliggende spisen efter denne verden. De to sidste bægre svarer til navnets to sidste bogstaver, som gælder i den kommende verden. Da er navnet og tronen fuldstændige, som det er kendt fra verset »For en hånd er på Jahs trone osv.«. Derfor spiser man slet intet efter dem, for således er der i den kommende verden hverken spisen eller drikken. Disse to bægre selv antyder

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - 1 - fortsat

dog den bevarede vin, som i fremtiden er et mellemled, som nævnt. »Også tronen« er fuldstændig: הכסא har talværdien 86, ligesom כוס.

»Som skrevet osv.«: Dér i Gemara: »Gud skabte de store havdyr«. Rabbi Jochanan sagde: »Det er Leviathan, den flygtende slange, og det er Leviathan, den bugtede slange«, som skrevet: »På den dag hjemsøger Herren med sit hårde sværd osv.«. Rashi forklarer: Den flygtende slange er den hanlige Leviathan; den bugtede er den hunlige Leviathan. »Det er jagten«: Som anført dér: Da Rav Dimi kom, sagde han i rabbi Jochanans navn: »Gabriel skal i fremtiden gå på jagt efter Leviathan, som skrevet: Kan du trække Leviathan ved hans gane[DA403704] og sænke hans tunge med et reb? Hvis den Hellige, velsignet være han, ikke hjalp ham, ville han ikke kunne klare ham, som skrevet: Hans skaber nærmer sit sværd«.

»Det er hendes afskylning osv.«: Umiddelbart er der en vanskelighed: Hvis den Hellige, velsignet være han, allerede dræbte hunnen, hvad betyder da

Tilbage til kapitlet i indholdet

Historisk register: Em Kol Chaj - III - Kapitel 19

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - 1 - fortsat

»Herren hjemsøger Leviathan, den bugtede slange«? Rashi, må hans minde være til velsignelse, besvarede dette med vanskelighed. Om at han dræbte hunnen skriver han: »Sådan forstår han verset: Herren skal hjemsøge Leviathan, den flygtende slange, i fremtiden, ligesom han gjorde ved Leviathan, den bugtede slange; han dræbte jo havets drage siden skabelsens seks dage«. Forfatteren forstår derimod hjemsøgelsen af hunnen som at berede hende til spisning og skylle hende fri af saltet. Det er fuldendelsen af hendes tilberedning, som vi siger i Shabbat om qolias ha-spanin.

»I de retfærdiges handlinger« findes intet, som ikke antyder noget ovenfor om de hellige sefirot og de øvrige øvre hemmeligheder. Således antydes tilværelsens hemmeligheder bestemt også her ved faktisk spisning af Leviathan. Der er derfor intet mærkeligt i at sige, at ordene har deres bogstavelige betydning.

Em Kol Chaj — del 3 — kapitel 20

Joel Moshe: 1

Jad Jehuda: 1

Joel Moshe - 1

»Ved at nægte ham osv.«: Det betyder, at han på grund af vore synder nægtede ham det gode, at vi let kunne forstå hver enkelt ting. Dette er hannens kastration. »Æren blev taget bort osv.«: Fra tjenesten i haven, om hvilken det siges »at dyrke hende og vogte hende«, i hunkøn; eller det sigter til neshamah eller Shekhinah. Dette antyder den praktiske forstand, svarende til Leviathans hun. »Havde vi været værdige«: Havde han og

Rema fra Fano

Det er godt, at vi holder fast ved denne udlægning, som forekommer os rigtig, og som i sin antydning ligger nær den ligefremme betydning. Den hanlige Leviathan er nemlig et billede på den teoretiske forstand. Han blev kastreret, ved at letheden i betragtningen blev nægtet ham på grund af synden. Æren ved at dyrke og vogte haven blev helt taget bort — eller ved at tjene Shekhinah eller neshamah og vogte hende[DA403901]; for at bekræfte brugen af hunkøn, som teksten angiver. Dette er den praktiske forstands handlinger, den hunlige Leviathan.

Joel Moshe - 1 - fortsat

hun forenet sig, det vil sige den teoretiske og den praktiske forstand, ville vi have forvandlet den legemlige verden til en åndelig. På grund af vore synder blev vi dog ikke værdige til dette nu. Men en del af dette skal opfyldes i den kommende tid. »I begyndelsen af Chiqor Ha-Din osv.«: Se dér i kapitel 2[DA404001] om verset »Glæd os efter de dage, da du plagede os osv.«: Den Hellige, velsignet være han, regner det dem til gode, som om

Joel Moshe - 1 - fortsat

de havde udført det. Dette er legen med Leviathan; se den udførlige behandling dér.

Jad Jehuda - 1

»Det er godt osv.«: Det vil sige, at udsagnet også kan forklares på en måde, der ligger nær den ligefremme betydning. Den hanlige Leviathan betegner da den teoretiske forstand, og den hunlige Leviathan betegner den praktiske forstand. Havde de forenet sig, og var vi blevet værdige til at nyde deres fælles virke, ville de have ødelagt den legemlige verden. Men hvad gjorde den Hellige, velsignet være han, efter det første

Rema fra Fano - fortsat

Havde vi været værdige til at nyde godt af deres fælles virke, ville de have ødelagt den legemlige verden og gjort den helt åndelig. Denne tjeneste og vogten blev saltet til de retfærdige i en evig saltpagt til den kommende tid, som om de havde udført den, fordi de tog den på sig og giver deres liv for den, som vi forklarede i begyndelsen af afhandlingen Chaqor Din. Derfor er det passende, at de spiser frugten af deres gerninger. Også den teoretiske forstands retfærdighed, den hanlige Leviathan, vil sætte de mægtiges brød frem for dem, som sagt. Vi har allerede nævnt i første del af denne afhandling, at spisen for et buds skyld, hvor den end finder sted, med rette kan kaldes at nyde Shekhinahs glans.

Jad Jehuda - 1 - fortsat

menneskes synd? Han kastrerede hannen, den teoretiske forstand, og nægtede ham betragtningens lethed og klarhed. Han dræbte hunnen, den praktiske forstand, hvis virke det første menneske skulle have udført i Edens have, og fjernede den hellige tjeneste helt fra ham. Alligevel saltede den Hellige, velsignet være han, disse handlinger til de retfærdige i den kommende tid.

»På grund af synden« — det første menneskes. »Æren blev taget bort osv.«: Udsagnet »Han dræbte hunnen« sigter til det, der står om det første

Jad Jehuda - 1 - fortsat

menneske: »Han satte ham i Edens have for at dyrke hende og vogte hende«. Efter den ligefremme betydning vil det sige at dyrke og vogte haven; efter udlægningen sigter »at dyrke hende og vogte hende« til Shekhinah eller neshamah. Det antydes ved he i לעבדה ולשמרה, som er hunkønsendelsen, som læreren skrev i Chaqor Din, del 1, kapitel 25, og også del 2, kapitel 11. I begge tilfælde tog den Hellige, velsignet være han, efter synden æren ved disse handlinger fra ham. »I begyndelsen af

Jad Jehuda - 1 - fortsat

afhandlingen Chaqor Din« — kapitel 1 og kapitel 3. »For spisen for et buds skyld osv.«: Sådan også her. Alle de vises ord er sande: Den fremtidige spisen er virkelig spisen, men den er spisen som et bud. Når de sagde, må deres minde være til velsignelse, at der i den kommende verden ikke er spisen, er det almindelig spisen, mens de retfærdige nyder Shekhinahs glans.

Tilbage til kapitlet i indholdet

Historisk register: Em Kol Chaj - III - Kapitel 20

Em Kol Chaj — del 3 — kapitel 21

Joel Moshe: 1

Jad Jehuda: 1

KLADDE · uafklaret

Joel Moshe - 1

»En antydning af de legemlige kræfter osv.«: Ligesom han i det foregående kapitel antydede forstandens kræfter, antyder han således med Behemoth legemets kræfter. »For overilelsen ved at opfylde dem osv.«: Det betyder, at mennesket havde samleje dagen før sabbatten[DA404401], i dommens time. Heraf fulgte en anden overtrædelse, så han kom til at spise af træet, som ovenfor: Et bud udført uden det rette formål voldte ham dette, fordi han var overilet som vand. Det samlede udbytte heraf er altså, at hannens kastration antyder de praktiske bud, som står svagt i vore hænder, og den afkølede hun er hjælpen fra himlen. »Hvis øjne man sminkede med kohl osv.«: Af os selv kan vi intet gøre, og det er en stor mangel hos os, som mindsker vort værd. Derfor — og saltet til den kommende tid[DA404402] — for at lade dem smage frugten af deres handlinger, som om de havde handlet af sig selv uden hjælp fra Herren, velsignet være han. Det er »Din, Herre, er godheden, for du gengælder en mand efter hans gerning«, som

Rema fra Fano

Også Behemoth på de tusind bjerge skabte han som han og hun: en antydning af de legemlige kræfter, som holder buddene. Den ansporende kraft er nemlig hannen, som blev kastreret. Derfor står de praktiske bud svagt i vore hænder, mål for mål for overilelsen ved at opfylde dem — en overilelse, som der ingen glæde er i; som forklaret hos os ved verset »Jeg sagde i min hast: Hvert menneske er løgnagtigt«. Den begærende kraft er hunnen, som blev afkølet, i samme betydning som driften til overtrædelse, hvis øjne man sminkede med kohl i traktaten Joma. Sådan var fremstillingen af skindklæderne og beklædningen af Adam og hans hustru et værn om deres nøgenhed. Styrkelsen til at holde sig til formaningen[DA404301] er således blevet hjælp fra himlen, og vort værd er mindsket, fordi vi ikke af os selv styrkede os i dette, som det sømmede sig for os. Men det er beredt og bevaret til de retfærdige i den kommende tid: til dem, om hvem det er åbenbart og kendt for ham, at de ville have været i stand til at stå deres prøve igennem også uden dette. Herrens hånd er jo ikke for kort til at lade hver retfærdig smage noget af det, han sled for i denne verden: Efter møjen er lønnen.

Deres udsagn »Når Jordan styrter ind i hans mund« antyder, at alle de undere, der blev gjort for os ved den første indtræden efter udgangen af Egypten, kun er én slurk i forhold til opslugningen af havets vand, som vore

KLADDE · uafklaret · fortsat

Joel Moshe - 1 - fortsat

om han selv gjorde det uden hjælp og bistand fra Herren, velsignet være han, fordi det er åbenbart for Herren, velsignet være han, at de ville have stået deres prøve igennem, selv om han ikke havde hjulpet dem. »Jordans vand osv.« er Gemaras ord. Det vil sige en antydning af, at udgangen af Egypten ikke skal rykkes bort osv.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - 1

»Også Behemoth osv.«: Det vil sige: Ligesom vi i det foregående afsnit forklarede den hanlige og den hunlige Leviathan om forstandens to kræfter, siger vi således, at Behemoth på de tusind bjerge sigter til de to legemlige kræfter, som findes hos dem, der holder buddene. Det er den gode drifts kraft hos de retfærdige, som ansporer til at gøre godt i handling, sammenlignet med den handlende han; og også den onde drift, som begærer overtrædelsen uden handling, lig hunnen, der begærer at blive påvirket af en anden. Havde de forenet sig, ville de have ødelagt den legemlige verden, for hannen ville have fået overtaget. Men hvad gjorde den Hellige, velsignet være han, ved

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - 1 - fortsat

den første synd? Han kastrerede hannen, sådan at også udførelsen af buddene er noget ufuldkomment, som skrevet i Chaqor Din, del 3, kapitel 6. Han afkølede hunnen og svækkede kraften, der begærer overtrædelse. Alligevel

Rema fra Fano - fortsat

lærere omtaler ved den sidste indtræden, forklaret i Zohar og antydet i kapitlet Ha-Sefinah. Jordans vand blandes ikke med havets vand, for udgangen af Egypten skal ikke rykkes bort fra sin plads, men blive underordnet samlingen af de landflygtige, som det står i traktaten Berakhot.

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - 1 - fortsat

saltede han hende til de retfærdige i den kommende tid, som det afsluttes med nedenfor.

»Mål for mål for overilelsen« hos det første menneske, der var overilet som vand ved at opfylde buddene, hvorved intet ønsket formål opnås: Han

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - 1 - fortsat

havde samleje om dagen, offentligt og i den time, da dommen tog til, som skrevet i Chaqor Din, del 3, kapitel 9; se dér. »Som forklaret hos os osv.« — ligeledes dér. »Den begærende«: Det betyder, at den begærende kraft er hunnen, som blev afkølet, på den måde vore lærere, må deres minde være til velsignelse, talte om driften til overtrædelse. Med dette formål lavede den Hellige, velsignet være han, skindklæder til Adam og hans hustru som et værn og en beskyttelse mod begærets kraft.

»Styrkelsen er således blevet«: Den, hvormed mennesket styrker sig i sin tilflugt for at holde הת"ת[DA404501], bliver hjælp fra himlen for ham, så ingen overtrædelse kommer ham i hænde, som skrevet: »Ingen uret skal ramme den retfærdige«, eller sådan at han reddes fra den, når den kommer ham i hænde. Alligevel regnes det os til en mangel, eftersom vi ikke styrkede os til dette af os selv, men ved at hunnen blev afkølet.

»Men osv.«: Han forklarer videre verset »Når Jordan styrter ind i hans mund« (Job 40). Vore lærere, må deres minde være til velsignelse, sagde i kapitlet Ha-Sefinah: »Jordan kommer ud af Pamjas-hulen og løber gennem Sibkhi-søen og Tiberias-søen, ruller og løber ned i Det Store Hav og ruller og løber videre, indtil den styrter ind i Leviathans mund, som sagt: Han er tryg, når Jordan styrter ind i hans mund«. Han siger, at meningen er, at Leviathan sluger alle de undere, den Hellige, velsignet være

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - 1 - fortsat

han, gjorde for os ved vor indtræden i landet, i én slurk. De fremtidige undere vil nemlig i forhold til dem være som at sluge alt havets vand.

»Antydet i kapitlet Ha-Sefinah«: Dér sagde Rav Jehudah i Ravs navn: »Da den Hellige, velsignet være han, ville skabe verden, sagde han til havets fyrste: Åbn din mund og slug alt vand i verden. Han sagde for hans åsyn: Verdens herre, det er nok, at jeg bliver ved mit eget. Han sparkede ham og dræbte ham, som sagt: Ved sin kraft oprørte han havet, og ved sin indsigt knuste han Rahav«. Rabbi Jitschaq sagde: »Heraf lærer vi, at havets fyrste hedder Rahav. Hvis vandet ikke dækkede ham[DA404502], kunne ingen skabning holde hans lugt ud, som sagt: De skal ikke gøre ondt eller ødelægge på hele mit hellige bjerg, for jorden er fuld af kundskab om Herren, som vandet dækker havet«. Dette antyder det nævnte: I fremtiden fyldes jorden med kundskab om Herren gennem de undere, han skal gøre. De bliver som at sluge alt vandet, som det siden skabelsens seks dage var bestemt til at blive slugt af ham, som vandet dækker. »Jordans vand blandes ikke«: Jordan selv ruller ind i Leviathans mund, som Tosafot også skriver dér i Bereshit Rabbahs navn. De antyder, at også underne ved den første indtræden vil kunne kendes i den kommende tid.

Tilbage til kapitlet i indholdet

Historisk register: Em Kol Chaj - III - Kapitel 21

Em Kol Chaj — del 3 — kapitel 22

Joel Moshe: 1

Jad Jehuda: 1

Joel Moshe - 1

»Til dem svarer osv.«: Metatron svarer til Enok, Sandalfon til Elias. »Et lige ben i den ydre bolig«: De når til Asijahs verden. Dette er »ét hjul«: De to nævnte engle, hvor den ene skjuler sig i den anden, kaldes hver især én. De er i Asijahs verden, som kaldes »jord«. »Hos de retfærdige osv.«: Det er Enok og Elias. De vender tilbage dertil, til Asijahs verden. »Den ene var påbudt osv.«: Det er Enok, som levede før Torahens givelse, da de kun havde Noas børns syv bud. Da Enok var steget op i det høje, steg han ikke ned, som skrevet: »Han var der ikke, for Gud tog ham«. Det, som står: »Og tyron osv.«[DA404801]: Han udlægger ordet מטטרון, som var det sammensat af to ord: מט betyder fattig, og טירון betyder herre. I betydningen »Jeg har været ung og er også blevet gammel«. Omkring Enok Metatron går klippot og ønsker at nærme sig helligheden. Han syede sko, som skiller foden fra jorden; sådan skiller Metatron mellem Jetsirah og Asijah. Her findes han, og her var han, og han bandt sammen, rettede sin hensigt mod at binde verdenerne sammen.

»Dets begyndelsesbogstaver osv.«: Det vil sige בשכ"מלו

Rema fra Fano

Der findes også Ziz Sadaj, beredt til dette måltid for de overlevende, som Herren kalder. Hos ham er der hverken kastration eller afkøling; tværtimod er hans ankler i vandet og hans hoved ved himmelhvælvingen, mens hans legeme og vinger flyver i luften. Det antyder Enoks og Elias' høje stade. Til dem svarer to keruber i det høje, Metatron og Sandalfon. Deres hoved er ved tronen, og de er to serafer; deres legeme er i templet, og dér har hver af dem skikkelse som fire levende væsener. Deres ben er et lige ben i den ydre bolig, i betydningen »ét hjul på jorden«, idet den ene skjuler sig i den anden. Billederne af nefesh, ruach og neshamah hos disse retfærdige og deres ligemænd vender tilbage dertil for at vandre, som vi forklarer i afhandlingen Ha-Nefesh.

Den ene var dog kun påbudt syv bud med deres tilhørende bestemmelser, forklaret i Chaqor Din. Fra begyndelsen var han en af folkeslagenes fromme, men skilte sig ud for at vandre på Israels veje som en, der handler uden at være påbudt det, eller ligesom de retfærdige proselytter i hver slægt. Han blev modtaget på et højt stade som tegn og under for alle Sets børn på det, der er beredt dem, hvis de forbedrer deres veje. Da han var steget op, steg han ikke ned, for han er en vaklende retfærdig og en herre, en tyron[DA404701], i betydningen »Jeg har været ung«, som verdens fyrste sagde. Rundt om hans lejr vandrer de ugudelige, som søger at skille ad, Gud forbyde det. Han syede virkelige

Joel Moshe - 1 - fortsat

har samme talværdi som חנוך מטטרון. »Der blev indviet osv.«: Derfor kaldes han Enok, חנוך, af חינוך, indvielse; han vandt sin plads i det høje, som nævnt.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - 1

»Der findes også Ziz Sadaj«, beredt til de retfærdiges måltid i den kommende tid, som rabbi Meir udlægger det i Vajjiqra Rabbah, afsnittet Acharei: Rabbi Meir sagde: »Spørg dog dyrene, så lærer de dig — det er Behemoth; og himlens fugle, så fortæller de dig — det er Ziz Sadaj. Eller tal til jorden, så lærer den dig — det er Edens have; og havets fisk skal berette for dig — det er Leviathan. Hvem ved ikke med alle disse, at Herrens hånd har gjort dette?« De sagde videre dér: »Hvorfor kaldes han Ziz? Fordi han har mange slags smag, af dette og af dette«.

»Hos ham er der hverken kastration eller afkøling« som hos Leviathan og Behemoth; tværtimod »hans ankler osv.«, som det står i kapitlet Ha-Sefinah. Rabbah bar bar Chanah sagde: »Engang rejste vi i et skib. Han så den fugl, som stod med anklerne i vandet og hovedet ved himmelhvælvingen osv.« Rav Ashi sagde: »Det var

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - 1 - fortsat

Ziz Sadaj, som skrevet: Ziz Sadaj er hos mig«.

»Det antyder osv.«: Skønt tingene er, som de siges at være, antyder denne Ziz dog Enok og Elias, som steg op i det høje, og hvis legemer blev forvandlet til to øvre serafer, kaldet »de to keruber ovenfor«. Enok er Metatron og Elias Sandalfon. Om hver af disse siges »Ziz Sadaj er hos mig«, »hans hoved ved himmelhvælvingen osv.«. De findes nemlig i tre verdener: Beriahs verden, Jetsirahs verden og Asijahs verden. I Beriahs verden, tronens verden, er seraferne, som Esajas sagde om den: »Serafer står oven over ham«. Da tronen er over

Rema fra Fano - fortsat

sko; den, der nægter sine fødder dem, regnes blandt overtræderne i traktaten Pesachim, blandt dem, der er bandlyst af himlen. I sin trofasthed rettede Enok ved dem sin hensigt mod at binde de nedre verdener sammen, så de kunne være beredt til Shekhinahs fødder. Om hende står skrevet: »Hvor smukke er dine skridt i sko«. De danner skel mellem hende og jordens møg, som Herren forbandede på grund af synden. Ved hvert sting rettede han sin hensigt og sagde: »Velsignet være navnet på hans riges herlighed i al evighed«. Dette vers rummer alle de øvre paladsers sammenbinding og forening, som bekendt. Dets begyndelsesbogstaver[DA404702] har samme talværdi som חנוך מטטרון, Enok Metatron, der blev indviet i sin vagt og vandt sin plads.

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - 1 - fortsat

himmelhvælvingen, som er over de fire levende væseners hoveder, som forklaret i Ezekiels syn, kommer antydningen ved Ziz Sadaj: »Hans hoved ved himmelhvælvingen«. I Jetsirahs verden, englenes verden, er skikkelsen af de fire levende væsener, som Ezekiel så. Det er templet, om hvilket Esajas sagde: »Hans slæb fylder templet«. Til disse to keruber svarer antydningen ved Ziz om, at hans legeme og vinger er i luften. Om Asijahs verden, som i forhold til templet er som en ydre bolig, siges »Og se, ét hjul på jorden« [lakune][DA404901] for at underkue klippot. Men undertiden iklæder hun

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - 1 - fortsat

sig Metatron og undertiden Sandalfon. Derfor står der »ét hjul«, fordi den ene skjuler sig i den anden. Hertil svarer antydningen ved Ziz: »Hans ankler i vandet«.

»Den ene dog osv.«: Læreren forklarer i forbifarten forholdet om Enok og Elias. »Den ene« betyder Enok, som i Chaqor Din, del 2, kapitel 21. »På Israels veje« — for at holde hele Torahen. »Som tegn og under«: Som rabbi Jishmael sagde: »Metatron sagde til mig: Jeg er Enok, Jereds søn. Da syndflodens slægt syndede, lod den Hellige, velsignet være han, mig stige op for at være vidne imod dem, så de ikke skulle sige: Den barmhjertige er grusom, eftersom syndflodens slægt gik til grunde osv.«

»Da han var steget op« i det høje, steg han ikke ned igen ligesom Elias. Grunden er, at en retfærdig vakler, מט, over for en ugudelig hernede og bliver en tyron, en herre, ovenfor. Derfor kaldes han Metatron, et ord sammensat af מט og טרון. »I betydningen: Jeg har været ung« og er også blevet gammel, som Metatron, verdens fyrste, sagde; meningen er som nævnt. »Rundt om hans lejr« i

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - 1 - fortsat

Asijahs verden vandrer de ugudelige, klippot.

»Han« syede virkelige sko, mens han endnu var på jorden: »Han var skomager, og hver gang han stak nålen i sandalen, priste han den Hellige, velsignet være han. Sagens hemmelighed er, at han er Metatron, Matronitas sko, og han forbinder hende med kongen gennem sine handlinger, som stiger op ovenfor. Ovenfra forkynder han syv velsignelser[DA404902] for at ernære verden, og dette er hans leje[DA404903]«, som skrevet i Maggid Mesharim. Sagen er, at en sko er en betegnelse for foreningen, og herom blev det sagt til Moses: »Tag dine sko af« — at skille sig fra sin hustru, som det står i Zohar, afsnittet Pequdei, spalte 396. Det er kendt, at de retfærdiges handlinger hernede også fremkalder parringen og den øvre forening, for ved opvækkelsen nedenfra vækkes en opvækkelse ovenfor. Med denne hensigt syede Enok sko. Han så, at de ugudelige i hans slægt gav klippot livskraft og hindrede foreningen med den Hellige, velsignet være han[DA404904]. Ved at berede skoene rettede han sin hensigt mod at berede den øvre forening og

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - 1 - fortsat

binde de nedre verdener sammen: Asijahs verden og alt det, der afhænger af den, fra klippot og himlens sfærer til jordens navle. Sådan skulle verdenerne sammen være beredt til Shekhinahs fødder, så hun kunne vækkes til at forene sig med den Hellige, velsignet være han. Med rette sagde vore lærere, må deres minde være til velsignelse, i kapitlet Arvei Pesachim, at den, som nægter sine fødder sko, er som bandlyst af himlen. Også de sigtede til denne hemmelighed.
»Om hende står skrevet« — om Shekhinah — »Hvor smukke er dine skridt i sko«. Meningen er: Når du

Tilbage til kapitlet i indholdet

Historisk register: Em Kol Chaj - III - Kapitel 22

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - 1 - fortsat

tager sko på, og de er de retfærdiges gode handlinger, hvorved du vækkes til foreningen og siger »Se, med denne søn kommer jeg for dit åsyn«, danner disse sko skel mellem hende og klippot, som er jordens vrede[DA404905]. Begyndelsesbogstaverne בשכמלו har talværdien 398, ligesom חנוך מטטרון. Han blev beredt til sin vagt, svarende til navnet Enok, og vandt sin plads ovenfor i det høje; da han var steget op, steg han ikke ned.

Em Kol Chaj — del 3 — kapitel 23

Joel Moshe: 1

Jad Jehuda: 1

Joel Moshe - 1

»Gennem det nævnte arbejde osv.«: Det er syningen af sko. Det forekommer mig, at disse syede sko antyder følgende: Josef er Metatron, som bekendt og også forklaret i Alshikh. Der står »for sko«: Hans brødre solgte ham for sko. Derfor syede han sko til Shekhinah, så at sige, for at udbedre dette; sådan forekommer det mig. »Derfor blev han ikke fuldendt osv.«: Fordi han handlede uden at være påbudt det. Anderledes med Elias: Han er Pinchas, som var på Sinaj bjerg og handlede efter et påbud. Derfor har Elias kraft til at stige ned i enhver trængselstid. Sådan er det ikke med Enok; da han var steget op, steg han ikke ned. »At han bringer ofre

Rema fra Fano

Fordi Torahen endnu ikke var givet, udførte han for sig selv en handling, der danner forbillede, som en, der handler uden at være påbudt det, gennem det nævnte arbejde i stedet for udførelsen af de praktiske bud i den Torah, Moses påbød os. Derfor blev han ikke fuldendt i sine prøvelser ligesom Elias, som er af Abrahams sæd, af Pinchas' rod, som stod ved Sinaj og fik fredspagten og endnu lever. Derfor klatrer han op for at tale deres sag og klatrer ned sammen med de retfærdige, »en hjælp i trængsler, som findes i høj grad«. De sagde om ham, at han bringer de daglige ofre i templet, selv om det ligger øde, for det består i sin hellighed. Det stemmer med det, vi lærer ved slutningen af Edujjot: Man bringer ofre, selv om der ikke er noget tempel. Det er muligt, at der er gemt kurve fra kammerets udtagne bidrag til ham, så ofrene kan komme af fællesskabets midler. Det er heller ikke

Joel Moshe - 1 - fortsat

osv.«: Elias bringer de daglige ofre på stedet, hvor templet blev ødelagt, ved den vestlige mur. Også nu, hvor det er ødelagt, er det stadig i sin hellighed, som skrevet: »Jeg lægger jeres helligdomme øde« — selv når det ligger øde, består det i sin hellighed. »Hans skind osv.«: Se Chiqor Din ovenfor, del 4, kapitel 19.

Jad Jehuda - 1

»En handling, der danner forbillede«: For at vække noget ovenfor gennem sit arbejde med at sy sko. »Derfor blev han ikke fuldendt i sine prøvelser« i denne verden, for Gud tog ham: »Han plukkede ham, før han skulle blive rykket bort«, som det står i Zohar, Bereshit, spalte 162. Af denne grund siger vi om ham i det foregående afsnit: Da han var steget

Jad Jehuda - 1 - fortsat

op, steg han ikke ned. Anderledes med Elias, der handlede efter et påbud: Hans rod, Pinchas, bestod prøven i denne verden og fik fredspagten. Derfor har han tilladelse til at stige ned i denne verden, og han findes hos de retfærdige, især i trængselstider, som bekendt. »For det består i sin hellighed«, som vore lærere, må deres minde være til velsignelse, sagde om »Jeg lægger jeres

Rema fra Fano - fortsat

fjernt at tro, at verdens fædre står ved hans side som repræsentation[DA405101], og at Heman, Asaf og Jedutun synger. Af skindene fra de hellige ofre, om hvilke der står »Det skal være hans«, siger de, laver han ruller, rulle efter rulle, og skriver hvert enkelt menneske i Israels fortjenester. Nogle siger, at hans læderbælte stammer fra vor far Abrahams vædder, for det passer til hans egen person og tjener desuden til stadig at påminde om fædrenes fortjeneste.

Jad Jehuda - 1 - fortsat

helligdomme øde«. »Af skindene fra de hellige ofre«, som han bringer, og som er hans, som skrevet: »Skindet fra det brændoffer, han har bragt, skal være præstens[DA405301]«, siger de osv. »For det passer til hans egen person«, som forklaret i Chaqor Din, del 4, kapitel 19; se dér.

Tilbage til kapitlet i indholdet

Historisk register: Em Kol Chaj - III - Kapitel 23

Em Kol Chaj — del 3 — kapitel 24

Joel Moshe: 1

Jad Jehuda: 1

Joel Moshe - 1

»Den øvre domstol osv.«: Som skrevet »Og Herren så til Sara[DA405601]« — han og hans domstol samtykkede til at skabe karret, hendes livmoders grund, som ovenfor. »Han skabte hende ikke til tomhed«, men for at hun skulle føde. Derfor »Herren gjorde« — han selv, uden domstolen. »Hele denne verden osv.«: Det betyder: I dommens verden, hvor vi befinder os, som hører til Isaks egenskab, er det som intet for dem, for Abraham og Jaaqov. Derfor måtte Isak bede for os.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - 1

»Herren gjorde osv.«: Læreren vender tilbage til

Rema fra Fano

»Herren gjorde med Sara, som han havde talt«. Her behøvede han ikke sin domstol, for hensigten var undfangelsen og fødslen. Når domstolen havde samtykket til at skabe det kar, der rummer velsignelse, og som med midrashens ord kaldes »livmoderens grund«, som sagt, havde han naturligvis ikke skabt hende til tomhed. Derved fuldendtes også hensigten med hans tanke, velsignet være han, som gik forud for verden, der kun blev skabt for Israels skyld. Det er »som han havde sagt«: en antydning af tanken, som skrevet »Jeg sagde i mit hjerte«. Også målet for hele skabelsesværket blev fuldendt; om det står »Ved Herrens ord blev himlene gjort«. Det er »som han havde talt«.
Det er kendt, at Isak er en stor forsvarer for sine børn, deres løser er stærk, som

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - 1 - fortsat

verset »Og Herren så til« for at forklare versets slutning. »Her behøvede han ikke domstolen«, sådan at der skulle stå »og Herren«, som i begyndelsen. Dér gjaldt besøget livmoderens grund, som skrevet ovenfor, del 1, afsnit 4. Sådan er det ikke her, hvor hensigten var undfangelsen og fødslen: at sige, at Sara blev gravid og fødte Isak. Hertil behøvede han ikke domstolen, eftersom de allerede havde samtykket til at skabe livmoderen, som han ikke skabte til tomhed.
»Derved fuldendtes osv.«: Det vil sige, at tekstens

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - 1 - fortsat

udtryk »sige« og »tale« svarer til tanken og handlingen ved verdens skabelse, som blev fuldendt ved dette besøg. Det stemmer med det kendte: Tanken om Israel gik forud for verden, og tankens begyndelse er handlingens slutning, som er målet. Det er »som han havde sagt« i tanken og »som han havde talt« i handlingen, for Isak var hoved og far for hele Israels hus. Han er også denne glædes ejer, og derfor er han Israels [lakune][DA405701], som bekendt.

Rema fra Fano - fortsat

vore lærere, må deres minde være til velsignelse, siger ved »For du er vor far«. Isak alene gør sig nemlig stærk for den Hellige, velsignet være han, for at redde sine børn fra dommen. »For Abraham kendte os ikke« er et verbum i fortid[DA405501], og »Israel vil ikke kende os« er et verbum i fremtid. Det vil sige, at Isak ikke kan støtte sig til Abrahams godhed, som gik forud for ham, svarende til at barmhjertighedens egenskab blev sat først og forbundet med dommens egenskab ved verdens skabelse; heller ikke til Jaaqovs fortjeneste, som er bevaret til den kommende verden, som skrevet »Til Jaaqovs Guds hus«. Altså er hele denne verden som intet for disse to gamle.

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - 1 - fortsat

»Som vore lærere, må deres minde være til velsignelse, siger«: Kapitel 9 i Shabbat, blad 89b. Rabbi Shemuel bar Nachmani sagde i rabbi Jonatans navn: »Hvad betyder det, der står: For du er vor far; Abraham kendte os ikke, og Israel vil ikke kende os. Du, Herre, er vor far; vor løser fra evighed er dit navn? I den kommende tid siger den Hellige, velsignet være han, til Abraham: Dine børn har syndet. Han siger for hans åsyn: Verdens herre, lad dem udslettes for dit navns hellighed.

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - 1 - fortsat

Han siger: Jeg vil sige det til Jaaqov, som havde møje med sine børns opvækst[DA405702]; måske vil han bede om barmhjertighed for dem. Han siger til ham: Dine børn har syndet. Han siger for hans åsyn: Verdens herre, lad dem udslettes for dit navns hellighed. Han siger: Hverken hos de gamle er der forstand eller hos de unge råd. Han siger til Isak: Dine børn har syndet. Han siger for hans åsyn: Verdens herre, mine børn og ikke dine børn? Desuden, hvor meget har de syndet? Hvor mange er et menneskes år? Halvfjerds år, og ved styrke osv. Træk tyve fra, for hvilke du ikke straffede dem: Der er halvtreds tilbage. Træk femogtyve for nætterne fra: Der er femogtyve tilbage. Træk tolv og et halvt for bøn, spisning og aftrædelsesbesøg fra: Der er tolv og et halvt tilbage. Hvis du bærer dem alle, er det godt; ellers tager jeg halvdelen, og du halvdelen. Skulle du sige, at de alle påhviler mig: Jeg har jo ofret mig selv for dit åsyn. De begyndte og sagde: For du er vor far. Isak sagde til dem: Før I priser

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - 1 - fortsat

mig, skal I prise den Hellige, velsignet være han. Isak viser dem den Hellige, velsignet være han, for deres øjne. Straks løfter de øjnene mod det høje og siger: Du, Herre, er vor far osv.« Dette skal forklares i de følgende afsnit.

»Som gik forud for ham« ved verdens skabelse. Herom sagde vore lærere, må deres minde være til velsignelse: Den Hellige, velsignet være han, så, at verden ikke kunne bestå ved dommens egenskab; han satte barmhjertighedens egenskab først og forbandt den med den. Det er »Abraham kendte os ikke« i fortid. »Til den kommende verden« — til Messias' dage, som skrevet: »Mange folk skal sige: Kom, lad os gå til Herren, til Jaaqovs Guds hus« (Esajas 2). Det er »Israel vil ikke kende os« i fremtid. »Som intet for dem«: Derfor måtte Isak, som den ansvarlige for bjælken, gå ind i bjælkens tykkelse[DA405703].

Tilbage til kapitlet i indholdet

Historisk register: Em Kol Chaj - III - Kapitel 24

Em Kol Chaj — del 3 — kapitel 25

Joel Moshe: 1

Jad Jehuda: 1

Joel Moshe - 1

»Ikke børnene osv.«: Det betyder ikke, at børnene skulle få ende, Gud forbyde det. Om misgerningerne sagde de »Lad dem udslettes for dit navns helligheder[DA406001]«: Når de tåler lidelser og plager, udslettes misgerningerne derved. »For en rædsel for mig«: Dette er ordlyden i verset hos Job. Da hans egenskab er frygt og dom, nævnte han ham ikke. Det gælder jo så meget mere: Hvis han ikke beder om deres godhed og barmhjertighed, så meget mindre om dom. »Desuden han selv osv.«: Endnu en grund til, at David ikke nævnte ham, for Isak bestræber sig selv på vor redning.

»Og de i deres enighed[DA406002] osv.«: Abraham og Jaaqov bønfaldt ikke om tilgivelse for deres misgerninger, for tiden gav ikke anledning dertil: Vi er i Isaks verden, som ovenfor. »Og også min pagt med Abraham« er en udvidelse efter en udvidelse: אף og את. »Fordi den næsten er opbrugt osv.«: De første to helligdomme blev ødelagt; de stod ved Abrahams og Isaks fortjeneste, som kaldte den bjerg og mark. Anderledes med det sidste hus, som skal bygges snart i vore dage ved Jaaqovs

Rema fra Fano

Du kan vide det af dette: Da den Hellige, velsignet være han, fremførte sin klage for dem og sagde til hver af dem »Dine børn har syndet«, svarede de »Lad dem udslettes for dit navns hellighed«. Ikke børnene, Gud forbyde det, men misgerningerne og overtrædelserne[DA405901], som midrashen siger. Hensigten er gennem landflygtighed og lidelser, på den betingelse at han opbruger sine pile på dem: Pilene opbruges, men de opbruges ikke. Alligevel er der ingen tilfredshed heri, for sammen med tornebusken rammes kålen. Det er dette, vor konge David råber om i bøn: »Husk din barmhjertighed, Herre« — og ikke Jaaqovs barmhjertighed — »og din godhed« — ikke godheden for Abraham. For »Hverken hos de gamle er der forstand eller hos de unge råd«. Han nævnte ikke Isaks egenskab, for »Guds ulykke var en rædsel for mig«. Desuden styrker han selv sig ved den for at modtage sin løn efter retten til vor redning, som det skal fremgå. I deres visdom behøvede de denne gang ikke at bønfalde om hans barmhjertighed, velsignet være han, for de vidste, at dette bud er tidsbestemt: Isak skal give sit liv for os, eftersom det påhviler ham, som skrevet »Du er vor far«, som sagt.

Om den fremtidige lykke står der derimod »Jeg vil huske min pagt med Jaaqov«, som skrevet »Til Jaaqovs Guds hus«. Han kaldte helligdommen et hus for at angive dens varighed. »Og også min pagt med Isak, og også min pagt

Joel Moshe - 1 - fortsat

fortjeneste, han som kaldte den hus: Det bliver ikke ødelagt. Derfor står der ved Jaaqov alene את, én udvidelse, og ikke som ved Abraham og Isak. »Lykkelige er alle, der venter på ham« — på dette tempel; måtte vi nå disse dage.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - 1

»Du kan vide«, at det forholder sig sådan, som vi sagde i det foregående afsnit. »Som midrashen siger«: Zohar Ekhah, anført i Chaqor Din, del 4, kapitel 16. Meningen her er, at misgerningerne skal udslettes gennem landflygtighed og lidelser og på betingelser osv., som vore lærere, må deres minde være til velsignelse, sagde om verset »Jeg vil opbruge mine pile på dem«. Alligevel, eftersom der under alle omstændigheder behøves lidelser, var der ingen tilfredshed heri for ham, velsignet være han. Derfor sagde han »Hverken hos de gamle er der forstand osv.«. »For en rædsel osv.«: Han ville ikke nævne dommens egenskab. »Desuden« styrker Isak sig ved dommens egenskab. »Som det skal fremgå« i de følgende afsnit. »De« — Abraham og Jaaqov — behøvede ikke at bønfalde om tilgivelse for

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - 1 - fortsat

misgerningerne. »Tiden« i denne verden, hvis styre er dom, »giver anledning osv.«. »Begrænser begge«: Ved at sige om hver af dem ואף את, som er en udvidelse efter en udvidelse, der kun tjener til begrænsning. »סמה[DA406101], at deres bygmestre arbejdede

Rema fra Fano - fortsat

med Abraham« begrænser derimod begge, efter princippet om en udvidelse efter en udvidelse[DA405902], for deres fortjeneste er næsten opbrugt. Den har allerede værnet de to helligdomme mod, at deres bygmestre skulle have arbejdet forgæves, som vi nævnte i anden del. Ved Jaaqov er der kun én udvidelse, så intet begrænses ved ham. Lykkelige er

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - 1 - fortsat

forgæves«: Herren udtømte sin vrede og tændte ild i Zion, som vore lærere, må deres minde være til velsignelse, siger. »Kun én udvidelse«, som skrevet את בריתי, »min pagt«.

Rema fra Fano - fortsat

alle, der venter på ham.

Tilbage til kapitlet i indholdet

Historisk register: Em Kol Chaj - III - Kapitel 25

Em Kol Chaj — del 3 — kapitel 26

Joel Moshe: 1

Jad Jehuda: 1

KLADDE · uafklaret

Joel Moshe - 1

»Vi føjer osv.«: Alt dette er bevis for, at hovedstyret i denne shemittah går gennem Isak. Beviset er vognens fire ben: אל, אלהים, ידוד og אדני. El svarer til Abraham; chesed kaldes El. Elohim er dom, svarende til Isak. JHVH er Jaaqovs Mægtige, og Adonaj svarer til David. De er vognens fire ben, og tilsammen har de talværdien Isak, det vil sige אדני og אל, אלהים, ידוד har talværdien יצחק. Se i bogen כ״י, 23?[DA406401].

»Og fødte mørke osv.«: I chasadims indre modtog Abba løftet ovenfra og emanerede dem derefter i frygtens aspekt, Isak. Det er det, der siges om foreningen af Abbas og Immas bagsider, nemlig

Rema fra Fano

Vi føjer nu ædelstenene nofekh, sappir og jahalom[DA406301] til vore læreres ord, må deres minde være til velsignelse. אל, אלהים, ידוד og אדני — El, Elohim, JHVH og Adonaj[DA406302] — de fire hoveder på den øvre vogns levende væsener, har nemlig talværdien יצחק, Isak, som omfatter dem i denne verden, der i hans tanke skulle skabes med dom. Derfor knyttede den Hellige, velsignet være han, sit navn til ham i hans levetid. Udbedringen af slægterne, hvorved han skulle modtage lønnen for dem alle, blev ikke åbenbaret for Abraham, som forklaret i Chaqor Din, før han havde fået budskabet om en arving til herredømmet, der skulle udgå af hans indre, af godhedens indre. Som Sefer Ha-Bahir siger: »Vandene blev svangre og fødte mørke«. Derfor står der »Hans øjne blev svage, så han ikke kunne se«. Det er meningen med gentagelsen i verset

KLADDE · uafklaret · fortsat

Joel Moshe - 1 - fortsat

הויה og אהיה. For den kvadratiske udfoldelse af barmhjertighedens navne er dom; de bliver til אפלה, mørke. הויה enkelt, dobbelt, tredobbelt og firedobbelt, det vil sige י, יה, יהו, יהוה, har talværdien 72. Således også אהיה, i bagsidernes hemmelighed, i dobbelt tal osv., det vil sige א, אה, אהי, אהיה, har talværdien 44. 72 og 44 giver tallet אפלה, som er 116[DA406404].

»Hans øjne blev svage osv.«: Fordi hans skabelse udsprang af mørkets egenskab. Se Zohar, Beshallach, spalte 80, med ordene: »Rabbi Abba: Der står: Da Isak var blevet gammel, blev hans øjne svage osv. Hvorfor? Kom og hør: I Isak er natten,

KLADDE · uafklaret · fortsat

Joel Moshe - 1 - fortsat

mørket, dommen, indeholdt«. Dette er hemmeligheden i det, de sagde i Mishnah: Man kan frembringe ild af vand, i traktaten Betsah.

»Det første osv.«: Den første »Dette er Isaks slægtsfølge« antyder Esau. Derfor mangler תולדות יי"ש[DA406402], og atnach

Rema fra Fano - fortsat

»Dette er Isaks, Abrahams søns, slægtsfølge. Abraham avlede Isak«. Det første gælder Esau: »Den første er ikke fuldkommen«, og atnach står på et sted med adskillelse. Det andet gælder Jaaqov: »Den anden er fuldkommen«, for godheden avlede Isak og lod Jaaqov udgå fra ham. Derfor begyndte de fire hundrede år med den udvalgte sæds fremmedtilværelse, da Isak blev født.

KLADDE · uafklaret · fortsat

Joel Moshe - 1 - fortsat

under ordet Abraham står på et sted med adskillelse for at skille en ugudelig fra en retfærdig. »Det andet osv.«: Det er »Abraham avlede Isak«, hvor ordet הוליד er skrevet fuldt med כ' vav[DA406403], en antydning af Jaaqov. Derfor siger han, at Abraham, som er chesed,

KLADDE · uafklaret · fortsat

Joel Moshe - 1 - fortsat

bevirkede, at Isak avlede Jaaqov. את הוליד har samme talværdi som אברהם יצחק. אברהם הוליד את יצחק har talværdien בתשרי, »i Tishri«, for Isak blev født i Tishri.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - 1

»Vi føjer« et bevis til vore læreres ord, må deres minde være til velsignelse, som vi nævnte i det foregående afsnit: Isak er den rette til at tale godt for Israel, da han råder over denne shemittah. For sådan har vi fundet og set i de fire navne El, Elohim, JHVH og Adonaj: De er de fire hoveder på vognens levende væsener, til hvilke Abraham, Isak, Jaaqov og David svarer, vognens fire ben. For Abrahams chesed kommer fra navnet El; Isaks frygt fra navnet Elohim; Jaaqovs tiferet fra JHVH; og Davids malkhut fra Adonaj. Disse fire navne har talværdien Isak. Grunden er, at han omfatter dem i denne shemittah, hvis styre er dom.

Derfor knyttede den Hellige, velsignet være han, også sit navn til ham i hans levetid, da han sagde til Jaaqov »Jeg er Herren, din far Abrahams Gud og Isaks Gud«. Vi behøver ikke den forklaring[DA406502], som vore lærere, må deres minde være til velsignelse, gav: Fordi hans øjne var blevet svage, blev han regnet som død. Tværtimod

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - 1 - fortsat

er grunden, at han så sin verden i sin levetid. Af samme grund blev udbedringen af slægterne ved pagten mellem stykkerne heller ikke åbenbaret for Abraham, før han havde fået budskabet om Isaks sæd, og det blev sagt til ham »Den, der udgår af dit indre, skal arve dig«. Det skyldes, at denne verden er hans, og Abraham måtte udbedre den. Når han siger »Den, der udgår af dit indre«, er meningen godhedens indre. »Vandene« — chasadim — »blev svangre og fødte« dommens mørke.

»Derfor står der: Hans øjne blev svage osv.«, som det står i Zohar, Beshallach, spalte 80: Rabbi Abba sagde: »Der står: Da Isak var blevet gammel, blev hans øjne svage. Hvorfor? osv. Kom og se: I Isak er natten indeholdt osv.«. »Det første«: Ved »Dette er Isaks slægtsfølge« antydes Esau, som var slaggen, der kom ud først, som det står i Zohar, afsnittet Behar, »ild«, ע"ז[DA406501]; תולדת er skrevet mangelfuldt. Atnach under ordet Abraham står på et sted med adskillelse for at skille Esaus fødsel fra Jaaqovs. Det andet, ved det følgende »Abraham avlede Isak«, antyder Jaaqov, som strømmer fuldkomment. Derfor står הוליד fuldt med jod. Meningen er, at Abrahams chesed avlede Isak og Jaaqov.

Tilbage til kapitlet i indholdet

Historisk register: Em Kol Chaj - III - Kapitel 26 — opslag 1 af 2

Historisk register: Em Kol Chaj - III - Kapitel 26 — opslag 2 af 2

Em Kol Chaj — del 3 — kapitel 27

Joel Moshe: 1

Jad Jehuda: 1

KLADDE · uafklaret

Joel Moshe - 1

»Med talværdien 385« — som שכינה. Og ארץ מצרים har talværdien 671, som אדני skrevet fuldt ud. »I bagsidernes egenskab osv.«: Se Reqanati, afsnittet Miqqets, og Sefer Ha-Kavvanot om Qaddishs hemmelighed. Det er en kendt forudsætning, at klippat nogah hersker omkring Asijahs malkhut, og uden for den de tre andre klippot. Hvis Israel er værdige, hælder vægtskålen mod det hellige, og alle de neshamot, der stiger ned på den tid, er hellige. De tre andre klippot stødes ned i det store dybs hul. Hvis det, Gud forbyde det, er omvendt, sker det modsatte: Vægtskålen hælder mod urenheden, og de hellige neshamot undertrykkes i hemmeligheden om de undertryktes tårer. Om dette forklarede Ari, må hans minde være til velsignelse, »Den tid, da mennesket hersker over mennesket til skade for det«: Det er disse tre klippot; »over mennesket« er klippat nogah; »til skade for det« betyder, at de får det til at hælde mod det onde. Det er mål for mål: Da der var neshamot i Egypten ovenfor, som er klippat nogah, der trængte det hellige, måtte de for at

Rema fra Fano

»Israels børns ophold«, hvor deres sjæles rødder opholdt sig i Egypten ovenfor, som grænser op til Shekhinah i bagsidernes egenskab: מצרים med sine fem bogstaver[DA406701] har nemlig talværdien 385. »Tredive år og fire hundrede år« har talværdien נפש for Jaaqovs hus, for fra profetiens tid begyndte lutringen. Dette er den sande og rette mening med »I kender den fremmedes nefesh«. Den er perlen, som hang om Abrahams hals. Egypten er halsen på kongernes store billedstøtte, og Farao er nakken, halsens bagside, for også dette har Gud gjort over for hint. Ligesom Israel blev ophøjet ved udgangen af Egypten og steg op til det udvalgte land, som er »begyndelsen på verdens jord«, og om hvilket de sagde »Lad os sætte et hoved« — at forlade det, at skille sig fra det, ligesom »Min nardus gav sin duft« — således blev Nebukadnesar ophøjet til billedstøttens hoved, som skrevet »Du er hovedet af guld«. Den, som klager, sagde: »Hendes trængere« — Egyptens klippot, som er i halsens snævring — »blev til hoved« — Babels klippot. Dette var overtrædelsens løn, for efter at Salomo havde giftet sig med Faraos datter, blev han lokket af Saba-riget[DA406702], og fra deres forbindelse udgik Nebukadnesar, som vi nævnte ovenfor.

Vi har allerede forklaret i Chaqor Din, at det første menneskes nefesh blev udbedret i vor far Abraham. Den er rod til alle nefashot og kaldes en perle, som i sin højdes mål stiger ned, »for at

KLADDE · uafklaret · fortsat

Joel Moshe - 1 - fortsat

udbedre disse neshamot være i Egyptens landflygtighed hernede i 430 år, tallet נפש. Selv om trældommen varede 210 år, tre gange 70, til udbedring af det første menneskes nefesh, ruach og neshamah, var dette kun en forberedelse til udbedringen. Nu blev alene nefesh udbedret; senere, ved Torahens givelse, blev ruach og neshamah udbedret. Derfor er forfatteren præcis: »Den fremmedes nefesh« — netop nefesh.

»Fra profetiens tid osv.«: Ved pagten mellem stykkerne. »Om det første menneskes hals[DA406801] osv.«: Abraham udbedrede nemlig det første menneskes nefesh, som var faldet til klippah, Egyptens klippah. Den er halsen på Nebukadnesars billedstøtte; dér opregner han hovedet og derpå »hans bryst og hans arme«. Halsen er Egypten, som Ari, må hans minde være til velsignelse, også skrev: Mundskænkens fyrste, bagernes fyrste og slagternes fyrste er i de tre årer i struben. De har fæste i navnet Elohim; tre gange אלהים, med én for helheden[DA406802], har talværdien גרון. Farao er ved billedstøttens nakke og suger sin næring fra

KLADDE · uafklaret · fortsat

Joel Moshe - 1 - fortsat

hjernen. Anderledes med struben; den suger ikke sin næring fra hjernen. Herved forstås udsagnet i Zohar, Vajjeshev, spalte 498, om kvien med brækket nakke: Egypten, som Israel var underlagt. Derfor måtte kvien nakkebrækkes på halsens sted. På den foregående spalte skrev han ligeledes: Efter at Josef havde grædt, græd han over stammerne, som skulle komme i landflygtighed i Egypten, som var halsen. Derfor græd han på Benjamins hals. Ellers er det vanskeligt: Hvad har det

Rema fra Fano - fortsat

herlighed må bo i vort land«, ved foden af ruachs højde over den, i betydningen »En kvinde ligger ved hans fødder«, for dem, som udlægger det til ros. Alt er sandt, hver ting til sin tid. For den nefesh, som længes efter at udføre sin sendelse og sin skabers vilje i denne verden, findes ingen større og mere åbenbar fremmedtilværelse end undertrykkelsen af Abrahams kilde, hvorfra den udvalgte sæd skulle komme, fra synet mellem stykkerne til han var hundrede år. Også efter hans død blev perlen hængt på solens sfære, for han, som trådte på stjernerne med sin sandal, var gået bort. Vi blev overladt til stjernernes ordning, som har voldt os alle landflygtigheder indtil denne dag.

KLADDE · uafklaret · fortsat

Joel Moshe - 1 - fortsat

med verset »På vor hals blev vi forfulgt« at gøre? Men efter dette er det klart, at de optages og hæfter sig dér. Selv om det dér gælder de øvrige landflygtigheder, er dette ingen indvending, for det er en kendt forudsætning: Havde vi ikke syndet med kalven, ville alle fire riger have været indbefattet i Egyptens landflygtighed. Herren, velsignet være han, viste jo faktisk Abraham alle fire riger mellem stykkerne. Men da vi syndede med kalven, blev det pålagt os at være i hvert af de fire rigers

KLADDE · uafklaret · fortsat

Joel Moshe - 1 - fortsat

landflygtighed særskilt.

Se det underfulde: »Dette er Israels børns rejser«, אלה מסעי בני ישראל, har begyndelsesbogstaverne Edom, Medien, Babel og Javan. »Som udgik af Egyptens land«: De burde ved udgangen af Egypten være blevet fri for alle landflygtigheder. Moses burde have skrevet deres udgange efter deres rejser, for der er skrevet fire udfrielser: »Jeg vil føre ud«, »Jeg vil redde«, »Jeg vil løse«, »Jeg vil tage«. Moses skrev altså udgangene fra de fire landflygtigheder efter deres rejser fra Egypten, som skrevet: Fire udtryk svarer til fire riger. Men »og disse«: Fordi de bagefter sagde »Disse er dine guder osv.«, blev de straffet og måtte også rejse i de øvrige rigers landflygtighed, som det antydes i de fire udtryk for deres udgange, der skal gælde de tre landflygtigheder ud over Egypten. I Egyptens landflygtighed var altså oprindeligt alle fire landflygtigheder indbefattet. Hos Abraham var det første menneskes nefesh om hans hals, og halsens udbedring var i urenhed. Det er perlen, der hang om hans hals.

»Ved foden af ruachs højde osv.«: Det er en kendt forudsætning, at når et menneske får nefesh, bor dens herlighed i hjernen. Når han får ruach, bor ruach i hjernen og nefesh i hjertet. Når han får

KLADDE · uafklaret · fortsat

Joel Moshe - 1 - fortsat

neshamah, bor neshamah i hjernen, ruach er en trone for neshamah og bor i lungens vinger, og nefesh er en trone for ruach og bor i hjertet. Verset »En kvinde ligger ved hans fødder« udlægges af nogle til ros: Fra nefesh og nedefter bliver der fod og trone for ruach over den, og ruach for neshamah. Som det var?[DA406803] hos vor far Abraham: En perle hang om hans hals, idet han udbedrede det første menneskes nefesh. Den kaldes margalit, perle, af ordet regel, fod, og fundament for ruachs højde over den. Men det kan også udlægges til last: »Se, kvinden« er neshamah, som ligger ved hans fødder. Når hans misgerninger, Gud forbyde det, vejer tungest, ligger neshamah i støvet ved klippots fødder, som det står i Tiqqunim: »Du skal knuse hans hæl«. Herved forstår du forfatterens ord; undersøg dem nøje. »Alt er sandt til sin tid«: Det ene gælder den ugudelige, det andet den retfærdige.

»For den længselsfulde nefesh findes ingen større fremmedtilværelse osv.«: Selv i de omtrent tredive år før Isaks fødsel, fra pagten mellem stykkerne og frem, var der også fremmedtilværelse for neshamah på grund af שבכם[DA406804] vor far Abrahams tilværelse. »Trådte på stjernerne med sin sandal osv.«: Midrashens ord er »Mens sandalen er

KLADDE · uafklaret · fortsat

Joel Moshe - 1 - fortsat

på fødderne, træder de på stjernerne«. Efter hemmeligheden er det kendt, at Sandalfon, fra fodens side, er i Asijah og kaldes en kanaanæisk slave: »Kana'an har falske vægte i hånden«. Det betyder, at han underkuer klippot med sin venstre hånd. כנען er et notarikon for כינור נעים עם נבל, »en liflig lyre med en harpe«. Han løfter sangens og bønnens afsnit op, som ovenfor. De syv? vandrende stjerner er שצ"ם חינכ"ל; de er i hemmeligheden om klippot, chamets derudover[DA406805], og de har et helligt indre. Som det står i Zohar, Pinchas, spalte 466, med ordene: »De syv vandrende stjerner er שצ"ם חינכ"ל, og de er fra det godes og det ondes side: Lyset indeni er matsah, skallen udenpå er chamets«. Hertil citatet. Fra denne side træder Abraham med skoene for at underkue stjernernes ordning. Da han døde, blev den atter hængt[DA406806] på solens sfære, som er stjernernes ordning.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - 1

»Israels børns ophold, hvor de opholdt sig i Egypten i tredive år og fire hundrede år«: Meningen er Israels neshamot, som faldt ned blandt klippot, med Egypten som deres hoved, og opholdt sig dér i fangenskab i denne tid. »Grænser op til Shekhinah«: Derfor kaldes Egypten Mitsrajim, for Egyptens fyrste er den første af de halvfjerds øvre fyrster, og Shekhinah er over dem. Egypten er altså næst efter Shekhinah. Dette antydes i verset »Han lod ham køre i den næstøverste vogn«, som det står i Tsijjoni og allerede er forklaret i Chaqor Din, del 3, kapitel 4. »I bagsidernes egenskab«: I hendes nedre trins aspekt, hvor hun regnes med de halvfjerds fyrster. »מצרים med sine fem bogstaver har talværdien 385«, ligesom שכינה, for at antyde, at det grænser op til Shekhinah. »Med talværdien נפש« antyder, at det er sagt om nefashot.

»Fra den tid«, da profetien om Egyptens landflygtighed kom ved pagten mellem stykkerne, begyndte sjælenes lutring. De skulle lutres i jernovnen, som skrevet i Chaqor Din, del 3, kapitel 21; se dér. Fra da til udgangen af Egypten gik 430 år. »Det er meningen« med »I kender den fremmedes nefesh, for I var fremmede i Egyptens land«: Der menes selve nefesh, for deres neshamot var således fremmede i Egypten. Herom sagde vore lærere også, må deres minde være til velsignelse: »Vor far Abraham havde en perle hængende om halsen. Enhver syg, som så den, blev rask. Da Abraham

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - 1 - fortsat

døde, hængte den Hellige, velsignet være han, den på solens sfære«. Perle er nemlig en betegnelse for det første menneskes nefesh, som blev udbedret i vor far Abraham, som det straks skal siges. Dens plads i målet af deres højde var på halsen, som skrevet i Chaqor Din, del 3, afsnit 6. Ved ham skete udbedringen gennem lutringen, som vor far Abraham indledte for at lutre de tilknyttede neshamot; ligesom inde i Egypten, som også var halsen på den billedstøtte, Nebukadnesar opstillede. Derfor kaldtes Egyptens konger Farao, פרעה, bogstaverne i העורף[DA406901], nakken bag halsen.

»Om hvilket de sagde: Lad os sætte et hoved« og vende tilbage til Egypten. נתנה betyder »lad os forlade«, ligesom »Mit hagl gav sin duft[DA406902]«. Meningen er: Lad os forlade Israels land, som er »begyndelsen på verdens jord«. Det forekommer mig, at נתנה skal forstås efter sin almindelige betydning og forbindes med »til Egypten«. Meningen er: Lad os gøre Egypten til hoved. I stedet for at være den anden i vognen, som nævnt ovenfor, gør vi det nu til hoved, på den måde vore lærere, må deres minde være til velsignelse, sagde, at de sigtede til afgudsdyrkelse. »Den, som klager, sagde: Hendes trængere blev til hoved«: Meningen er, at til billedstøttens hoved, Babels klippah, begraver halsen[DA406903], Egyptens klippah; »hendes trængere« var i halsens snævring. »Som vi nævnte ovenfor« — del 2, afsnit 23.

»Kaldes en perle«, margalit, af ordet fod, regel, som i מרגלתיו, »ved hans fødder«, fordi den i sin udbedring nærmede sig som fod og fundament for nøjagtighedens højde[DA406904] over den. »I betydningen« af »Se, en kvinde ligger ved hans fødder« (Ruth 3): Nogle udlægger מרגלתיו til ros. Meningen er, at Boaz blev et underlag og en fod for Shekhinah, den dygtige kvinde. Det, der antydes her, bliver sandt til sin tid, i Salomos dage, da månen var fuld; og således skal Herrens herlighed også i fremtiden fylde helligdommen. [lakune][DA406905] Derfor er det passende at tælle 430 år derfra, som nedenfor.

»Også efter« Abrahams »død« trøstede landflygtighedens lutring os[DA406906]. Mens han levede, trådte han nemlig på stjernernes ordning med sin sandal og ved sin fortjeneste, på den måde vore lærere, må deres minde være til velsignelse, sagde: »Gå ud af din astrologi«. Sådan var det ikke, efter at han var gået bort fra denne verden: Vi blev

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - 1 - fortsat

overladt til tidens ordning, og tid og hændelse rammer os alle, så vi må gå i landflygtighed hid og did i et land, som ikke er vort. Sådan forstod de det, vore lærere sagde, må deres minde være til velsignelse: »Da Abraham døde, hængte den Hellige,

Tilbage til kapitlet i indholdet

Historisk register: Em Kol Chaj - III - Kapitel 27

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - 1 - fortsat

velsignet være han, den på solens sfære«. Det vil sige solen og de tilbagevendende[DA406907], altså stjernetegnenes sfære.

Em Kol Chaj — del 3 — kapitel 28

Joel Moshe: 1

Jad Jehuda: 1

KLADDE · uafklaret

Joel Moshe - 1

ביצחק har talværdien 210. »I betydningen: For han vendte sig osv.«: Fra Aris skrifter, må hans minde være til velsignelse, er det kendt, at stammefædrene skadede JHVH-navnet ti gange, med talværdien 260. Det er »Han så, at han vendte sig, סר, for at se«. Derfor sagde Moses, da Herren, velsignet være han, sendte ham for at udfri Israel: »Hvad er hans navn?« Det er JHVH-navnet; ti gange giver jo 260. »Hvad skal jeg sige til dem?« Tiden til udfrielsen er jo endnu ikke kommet. Han svarede ham: »Sig til dem: Ehjeh har sendt mig til jer«, for ti gange אהיה har talværdien 210. Hvornår skal de resterende halvtreds da udbedres? Ved jeres udgang af Egypten skal I jo »tjene«, תעבדון — netop nun: Dér skal de udbedres i binahs porte. Læg 50 til 210, så er det 280 (רס"כ?) [DA407201]. Det er קוד, som tallet פקוד, der er קץ: Han

Rema fra Fano

Endvidere: »Gennem Isak skal sæd kaldes din«. ביצחק, »gennem Isak«, har talværdien 210[DA407101], Egyptens trældomsår. Dit tegn er »Ehjeh har sendt mig«, for ti gange אהיה giver 210. Om vor lærer Moses, fred være med ham, siges »Lykkeligt er det menneske, der altid frygter«, og det er sagt om Torahens ord. I modsætning til fuldkomne og talrige mennesker, som talte og tog fejl ved de halvfjerds år indtil Babels besøgelse, og til Efraims børn, som pressede på og snublede ved Egyptens besøgelse, frygtede han, at Egyptens udfrielse måske afhang af ti JHVH-navne, i betydningen »For han vendte sig for at se«. Indtil den Hellige, velsignet være han, gav ham et tegn inde i et tegn: פקוד, det vil sige קץ, 190, skal Gud savne og trække fra tallet fire hundrede; så er 210 tilbage, som sagt.

Træk de første 93 år fra, da Levi levede. Josef var nemlig 39 år, da vore fædre drog ned til Egypten, og Levi var fem år ældre, altså 44. Hans leveår var 137, så Levi levede 93 år i Egypten. Han levede længere end alle sine brødre, og i hele hans levetid begyndte trældommen

KLADDE · uafklaret · fortsat

Joel Moshe - 1 - fortsat

skal savne og trække fra tallet 400 år, så 204 år er tilbage[DA407202], som forklaret i Baal Ha-Turim.

»Træk fra dem osv.«: Fra tallet 210 trækkes de 93 år, Levi levede, så 117 er tilbage. »Herren i templet« har talværdien 93; אדון יחיד, »den eneste herre«, har også 93; også מלך, »konge«, har talværdien 93[DA407203]. אלוף i »min ungdoms aluf« har talværdien 117. »I 31 af dem var trældommen osv.«: Fra cheseds egenskab, med talværdien אל, med blød mund. I 80 år[DA407204], som tallet אלהים, var trældommen hård, med hårdhed og bitterhed. Det er kendt, at klippots herredømme kommer fra to gange Elohim, i hemmeligheden om »Du skal knuse hans hæl«, עקב. To gange Elohim skrives nemlig פ' נ"ה[DA407205] og hod, som er indbefattet? — to underben, der hver indeholder tre led. Deres

KLADDE · uafklaret · fortsat

Joel Moshe - 1 - fortsat

øverste led iklæder sig Beriah, de mellemste Jetsirah og de nederste Asijah. Dér har klippot fæste. Dette antydes ved »Det hændte i onde dage[DA407206]; mine hæles misgerning omgiver os«. Når de har fæste ved de to hæle, talværdien af to gange Elohim, pålægger de Israel udryddelsesdomme. To gange עקב har talværdien שמד, udryddelse. Dette er de to gange Elohim og de nederste led; det er let at forstå. Hertil bemærkningen.

Herren, velsignet være han, tænkte at mildne de to gange Elohim, og udbedringen svarede helt til det, der skulle udbedres: I פקוד, som han trækker fra 430 år[DA407207], er der 86, tallet אלהים, i midten, og fire gange JHVH omgiver det. Fire gange JHVH, som er 26, giver 104. Det er פקוד: 86, og 104 omgiver det for at mildne det. Sådan også med de resterende 210 år: I midten er 86, tallet אלהים; årene i midten er trældommens hårdhed. Fire gange אל omgiver det; de har talværdien 124. 86 og 124 har talværdien 210. To gange אל, som er 62: Trældommen var kun med blød mund. Den fjerde אל var ved ordningen? [DA407208] Den er fra nordens side: »Fra nord åbnes ulykken«. Hemmeligheden i de nævnte 104, det vil sige

Rema fra Fano - fortsat

ikke[DA407102]. De 93 år har talværdien ידוד בהיכל i[DA407103] »Herren er i sit hellige tempel«. Han var den eneste herre, som skærmede dem, så længe én af stammefædrene endnu levede; så meget mere Levi, som var lærdommens mester, som bekendt. Der er 117 år tilbage; tegnet er »Du er min ungdoms fortrolige, aluf«. I 31 af dem var trældommen »med blød mund«, fra godhedens egenskab, med talværdien אל. I 86 år, talværdien אלהים, fra Mirjams fødsel, var den med hårdhed og bitterhed, fra dommens styrke, for at skille det dyrebare fra det værdiløse: hemmeligheden om nefesh for Jaaqovs hus, fra Egypten ovenfor og nedenfor, fra jernovnen, som sagt.

Jonatan ben Uzziel sagde i begyndelsen af afsnittet Vajjeshev, at salget af Josef var begyndelsen på Egyptens landflygtighed. Når vi lægger de 22 år, Josef var adskilt fra sin far, til de 210 år, bliver det altså tilsammen 232. Det tæller enigheden mellem de fire kendte udfoldelser af navnet med fire bogstaver: 72, 63, 45 og 52, tilsammen 232, som talværdien af ממקומו[DA407104], »fra hans sted«, i »Velsignet være Herrens herlighed fra hans sted«. De samtykkede alle i Egyptens landflygtighed, ligesom de fire samledes med התורה, som har talværdien af de fire tilsvarende udfoldelser af navnet אהיה: to gange 161, 151 og 143. Med de fire par[DA407105] giver det tallet ונושנתם, »og I er blevet gamle«, til Babels landflygtighed.

Isak beregner således de dage af vore år, hvor vi er optaget: nogle af søvn, nogle af den Højestes behov, såsom Torah og bøn, og nogle af at opretholde

KLADDE · uafklaret · fortsat

Joel Moshe - 1 - fortsat

fire JHVH-navne, er mannaens lys: »Tyndt, flageagtigt«, »tyndt som rim på jorden«; דק har talværdien 104.

התורה har talværdien 611[DA407209], svarende til de fire udfoldelser af אהיה. To gange 161, for det har kun tre udfoldelser: med jod 161, med he 151, med alef 143. Derfor skal 161 regnes to gange. Anderledes med JHVH-navnet, som har fire udfoldelser: med jod, alef, he og jod — det vil sige he med jod og vav med alef. Ved אהיה er der derimod kun tre udfoldelser, for man kan ikke fordele det sådan, at den ene he er med jod og den anden med alef. Den ene svarer til 72, den første udfoldelse af JHVH-navnet, og den anden til 63, den anden udfoldelse af JHVH-navnet. 143, den tredje udfoldelse af אהיה, svarer til 45, den tredje udfoldelse af JHVH-navnet; 151, den fjerde udfoldelse af אהיה, svarer til 52, den fjerde udfoldelse af JHVH-navnet. Alle udfoldelserne af אהיה giver tallet התורה, 611. Med JHVH-navnets udfoldelser, 72, 63, 45 og 52, bliver summen 843. De fire par af אהיה- og JHVH-navnene, fire par udfoldelser som ovenfor, giver da 852, tallet ונושנתם, som alle samtykkede i. Tegnet på de nævnte par er רגל, דרך, בר, פקח. Det vil sige: Udfoldelsen 161 med 72 har talværdien רגל, fod;

KLADDE · uafklaret · fortsat

Joel Moshe - 1 - fortsat

161 med 63 har talværdien דרך, vej; 151 med 52 har talværdien בר[DA407210]; 143 med 45 har talværdien פקח. Se hemmeligheden om perlen. ביצחק יקרא לך har talværdien 852[DA407211].

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - 1

»Endvidere: Gennem Isak« har talværdien 210 år, for ti gange 21, tallet i navnet אהיה, giver 210. Det svarer til de ti stammefædre, der syndede ved salget af Josef,

Rema fra Fano - fortsat

menneskelivet. Om den ringe tid, hvor handlinger, som ikke burde gøres, tilfældigvis blev begået, taler han vor sag: Hans fortjeneste skal sone halvdelen, og for den anden halvdel beder han om, at barmhjertighedens egenskab bærer og redder. Der er ingen tvivl om, at det er den, som vækkes hos fædrene og siger til hver af dem »Dine børn har syndet«, for at de skal bede om barmhjertighed for dem. Til den sagde Isak: »Tag du halvdelen, og jeg halvdelen; og hvis ikke, har jeg jo strakt min hals ud over alteret«, som det står i Shabbat, kapitlet Rabbi Aqiva.

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - 1 - fortsat

og som hver måtte udbedre ved navnet Ehjeh. Vor lærer Moses, fred være med ham, frygtede nemlig, at dette tal ikke ville være tilstrækkeligt til at udbedre stammefædrene. Det var modsat Efraims børn, som beregnede enden for at drage ud før tiden, som bekendt, og som vore lærere, må deres minde være til velsignelse, også sagde ved Babels besøgelse. Moses frygtede, at stammefædrene måske måtte være i Egypten i 260

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - 1 - fortsat

år for at udbedre ti JHVH-navne, som har talværdien 260. Dette antydes i verset »Herren så, at han vendte sig, סר, for at se«. »Et tegn inde i et tegn«: »Han skal visselig besøge«, פקד יפקד. אדון יחיד, »den eneste herre«, har talværdien 93, og sådan kan det forklares. Så meget mere var der ingen trældom i Levis levetid, for han var lærdommens mester, som underviste Jaaqov i retten og Israel i Torahen, som han havde modtaget fra sin far.

»De fire udfoldelser«: Udfoldelsen med jod er 72; med jod og vav med alef er den 63; med alef er den 45; med he er den 52. »Med התורה« — talværdien תר"ין[DA407301], som de fire udfoldelser af אהיה.

Tilbage til kapitlet i indholdet

Historisk register: Em Kol Chaj - III - Kapitel 28

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - 1 - fortsat

Udfoldelsen med jod er 161, og den regnes tre gange[DA407303], svarende til to udfoldelser med jod og en fuld form: én, alef, tre[DA407302]. Udfoldelsen med he er 151, udfoldelsen med alef 143, i alt 616. Sammen med 232 bliver det 948[DA407304]. Det er de fire gange udfoldelser af JHVH og Elohim[DA407305], og de er fire, så det giver 856, tallet ונושנתם בארץ, »og I er blevet gamle i landet«, da Babels landflygtighed begyndte. »Isak således osv.«: Læreren vender tilbage til Isaks forsvarstale, som han nævnte ovenfor, afsnit 24.

Em Kol Chaj — del 3 — kapitel 29

Joel Moshe: 1

Jad Jehuda: 1

KLADDE · uafklaret

Joel Moshe - 1

»Som nævnes i skabelsesværket«: Dér nævnes kræfterne i Elohim. »Der siges i sandhed«: For Elohim

Rema fra Fano

Israel løftede ansigtet mod Isak og sagde »For du er vor far« — ikke som Abraham og ikke som Jaaqov. Den, som hører det, kunne tro, at de satte deres lid til Isak, Gud forbyde det. De sagde derfor igen

KLADDE · uafklaret · fortsat

Joel Moshe - 1 - fortsat

udlægges undertiden om binah og undertiden om malkhut; udlægningens sandhed gælder dog Isaks besøgelse[DA407601]. »37

KLADDE · uafklaret · fortsat

Joel Moshe - 1 - fortsat

navneomtaler osv.«: Indtil »Der blev aften, og der blev morgen, den sjette dag« er der 32 omtaler. Derefter, fra »De blev fuldendt« til »På den dag, da Herren Gud skabte«[DA407602], er der yderligere fem Elohim, tilsammen 37. »Det sidste par osv.« er »På den dag, da Herren Gud skabte«, det vil sige, at han af Elohim, som er dom, gjorde Herren, som er barmhjertighed. Det er dommens binding, og det er, at han satte dommens egenskab først[DA407603] og forbandt osv. »Edens haves vækst osv.«: Der siges også »Herren Gud lod vokse« og ligeledes »Herren Gud tog mennesket«.

Jad Jehuda - 1

»De løftede øjnene[DA407701] osv.«: Det føres videre til det hellige navn, som nævnes i skabelsesværket, og som er

Rema fra Fano - fortsat

»Du, Herre, er vor far«. For Herren er den Elohim, som nævnes i skabelsesværket, og som er Isaks frygt, efter en af de fortolkninger, der siges i sandhed. Det er dig, som henvender dig til fædrene, for at de skal bede om barmhjertighed for os. Hvem gav Isak mund, om ikke du? Du gav ham først en fortjeneste, der opvejer alle vore skyldposter, så han kunne værne os og efter retten modtage vor nefeshs løskøbelse. Det var lønnen for bindingen, som fandt sted i Isaks 37. år, som bekendt. Da bandt hans gamle, barmhjertige far, det mest godgørende af alle mennesker, ham for at slagte ham og udføre flåning, opskæring og fuldstændig opbrænding på alterilden på ham. Hertil svarer de første 37 navneomtaler ved verdens skabelse, alle navnet Elohim, bortset fra det sidste par[DA407501], som indleder det fulde navn over den fulde verden. Dér satte han barmhjertighedens egenskab først og forbandt den med dommens egenskab. Det er i sandhed dens binding, for at svække dommens styrke, så

Jad Jehuda - 1 - fortsat

dom, mens JHVH-navnet er indbefattet i det. »De første 37 navneomtaler«: Fra begyndelsen til »De blev fuldendt« er der 32; i afsnittet »De blev fuldendt« er der tre; og der er yderligere to i de to efterfølgende vers: »På den dag, da Herren Gud skabte jord og himmel«, og ligeledes »For Herren Gud havde ikke ladet det regne«. Derfor behøves 37 Elohim-navne i hele skabelsen. »Bortset fra det sidste par«: Det er de forbundne navne, hvor der står Herren Gud, først JHVH-navnet, for at angive, at han satte barmhjertighedens egenskab først og forbandt den med dommens egenskab. Barmhjertighedens egenskab er dommens egenskabs binding, for at svække dens styrke, så verden kan bestå.

Rema fra Fano - fortsat

verden kan bestå. Straks knytter teksten det til havens træers vækst og til at tage mennesket og sætte ham i Edens have. Vor far Isak var nemlig skjult i Edens have i tre år umiddelbart efter bindingen, af den grund vi nævnte i Chaqor Din, indtil Rivkah var egnet til ham.

Tilbage til kapitlet i indholdet

Historisk register: Em Kol Chaj - III - Kapitel 29

Em Kol Chaj — del 3 — kapitel 30

Joel Moshe: 1

Jad Jehuda: 1

KLADDE · uafklaret

Joel Moshe - 1

»Isak gik ud osv.«: Nu kommer han til at forklare verset »Isak gik ud for at samtale på marken hen mod aften osv.«. Efter den ene forklaring gik han ud fra Edens have, efter den anden fra Shems lærehus. Forfatteren mægler: Den ene siger én ting og er ikke uenig, og den anden siger én ting og er ikke uenig. Shems lærehus sugede næring fra Edens have; det er altså alt sammen ét. Det er det, han siger: Måske er Shems lærehus Edens haves lærehus, fordi det får sin næring derfra. »For at samtale på marken«: Vore lærere, må deres minde være til velsignelse, sagde, at samtale kun er bøn; han indstiftede da minchahbønnen. »Som blev værdig til at træde ind osv.«: Tjeneren Eleazar[DA408001] blev værdig til at træde ind i Edens have, som forklaret i Gemara.

»Den mellemste osv.«: Eleazar antyder Metatron, den mellemste blandt dem, der binder kroner af bønnerne, som nævnt ovenfor i del 1, afsnit 39?[DA408002] af denne afhandling. Som bekendt sker tankens væsentligste udbedring gennem Akatriel, Beriahs fyrste, talens udbedring gennem Metatron i Jetsirah og

Rema fra Fano

Isak gik ud fra Edens have eller fra Shems lærehus, efter Jonatan ben Uzziels ord. Måske mener han Edens haves lærehus, som Shem sugede næring fra: »For at samtale på marken hen mod aften«. På den tid påtog han sig at indstifte minchahbønnen, så han ved sin udgang af Edens have kunne sone det første menneskes uddrivelse derfra på den første rosh ha-shanah ved minchahtid. Han indstiftede den først[DA407901], da hans mage var blevet bragt til ham gennem tjeneren, som blev værdig til at træde levende og bestående ind i Edens have og ikke smagte dødens smag. Han er stadig værdig til bestandig at tjene Abraham og Sara i den verden. Således fandt rabbi Benaah ham stående ved indgangen til Makhpelahhulen i kapitlet Chezaqat Ha-Battim (Bava Batra 58a). Han har nemlig dér en vej fra Edens haves porte.

Det forklares i Zohar, at han er en lignelse og et billede på ansigtets fyrste, den mellemste af de tre, som binder kroner af alle bønner, som tidligere omtalt. Minchahbønnen er nemlig den mellemste i rang og betydning mellem morgenbønnen og aftenbønnen. Vi har allerede nævnt, at der ved kronernes binding findes tre trin for hver bøn. Til dem svarer, at denne ypperlige udsending, der øser op af sin herres Torah og giver at drikke af den, kaldes med tre betegnelser: »Hans tjener« — den første; »den ældste i hans hus« — den anden; »herskeren over alt, hvad han har« — den tredje.

KLADDE · uafklaret · fortsat

Joel Moshe - 1 - fortsat

handlingens udbedring gennem Sandalfon i Asijah. Morgenbønnen svarer til tanken, særligt for Akatriel; minchah svarer til talen, særligt for Metatron. Også Eliezer er i Metatrons hemmelighed. Se Zohar, Vajjeshev, spalte 409 ved slutningen, med ordene: »Abraham sagde til sin tjener — det er månen, som er en tjener, gjort מ״ע[DA408003]«. Derfor indstiftede Isak minchahbønnen, da han mødte ham på marken. Aftenbønnen svarer til Asijah, til Sandalfon. Skønt Jaaqov omfatter dom og barmhjertighed, mens Isak er dom alene, hvorfor svarer Jaaqovs bøn så til Asijahs verden, hvor dommen er, og ikke Isaks? Det forekommer mig, at det følger »Et menneskes hovmod sænker det«: Isaks egenskabs styrke kunne ikke mildnes ved aftenbønnen.

»Tre trin for hver bøn osv.«: Tanke, tale og handling. Hertil svarer, at denne tjener også kaldes med tre betegnelser: »Hans tjener« — Sandalfon; »den ældste i hans hus« — Akatriel; »herskeren over alt, hvad han har« — den mellemste, Metatron, som omfatter alle tre. עבד ליצחק, »tjener for Isak«, har talværdien מטטרון. Han

KLADDE · uafklaret · fortsat

Joel Moshe - 1 - fortsat

udbedrede talen, som omfatter lidt tanke og lidt handling, således som en bevægelse af læberne er en handling. Som Ari, må hans minde være til velsignelse, yderligere spurgte: Hvorfor har יעקב דוד talværdien ישראל[DA408004], og hvorfor kaldes han netop Israel? Han svarede: Fordi han omfatter de to sider, svarende til talen; der er ingen tale uden tanke, og også en bevægelse af læberne er en handling. Sådan er det i vort tilfælde. Måske kan det antydes i ordet לשוח: שוח har talværdien שדי, som tallet מטטרון. Det er Eliezer, som han mødte, da han gik ham i møde.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - 1

»Isak kom for at samtale[DA408101] på marken osv.«: I midrashen sagde de: Hvorfra kom han? Fra Edens have. Jonatan oversatte »Isak kom fra vejen til Be'er Lachaj Ro'i osv.« sådan: »Isak kom fra den store Shems lærehus«. Måske er de ikke uenige med hinanden: Også Jonatan taler ikke om Shems faktiske lærehus, men om Edens haves lærehus. Fordi Shem sugede sin lærdom fra Edens haves lærehus, sagde han »fra Shems lærehus«.

»For at samtale på marken«: Vore lærere, må deres minde være til velsignelse, sagde, at samtale kun er bøn: Han indstiftede minchahbønnen. Han indstiftede den netop ved sin udgang af Edens have for at sone det første menneskes synd, på grund af hvilken han blev drevet ud af Edens have ved minchahtid. Da han også syndede med sin mage, indstiftede Isak først bønnen, da hans mage var blevet bragt til ham. Det kom fra Herren, at også hans mage kom gennem Eliezer, som ligeledes var bestemt til at træde levende ind i Edens have, som bekendt.

»Det forklares i Zohar« [lakune][DA408102] dér, at Eliezer er en lignelse på Metatron. Dér står: »Derfor

Tilbage til kapitlet i indholdet

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - 1 - fortsat

Abrahams tjener og Rivkah[DA408103]. Vi har lært dette: Når den Hellige, velsignet være han, sender Metatron, som er hans tjener, på grund af landflygtigheden osv.« Se dér. »Som tidligere omtalt«: Ovenfor, del 1, afsnit 20. Der er tre ansigtets fyrster, som binder kroner af bønner: Alkatriel[DA408105] i Beriahs verden, som kaldes gammel, og Metatron og Sandalfon, som kaldes unge; Metatron i Jetsirah og Sandalfon i Asijah. Metatron er den mellemste. Derfor sigtede han til tjeneren som lignelse, så Isak skulle indstifte minchahbønnen, som er mellem morgenbønnen og aftenbønnen i rang og betydning, ikke i tid.

»Vi har allerede nævnt dem«, tre trin: Det første er de bedendes trin i neshamahs egenskab, hvor tanken er fremherskende [lakune][DA408104] for at binde deres bønners kroner til den Hellige, velsignet være han. Det andet er dem, der beder i ruachs egenskab, hvor talen er fremherskende; Metatron binder kroner af disse bønner. Det tredje er dem, der beder i nefeshs egenskab, hvor handlingen er fremherskende; den, som binder kroner af disse bønner, er Sandalfon.

»Til dem svarer osv.«: Da Metatron er den Helliges udsending, velsignet være han, for at modtage bønnens atten velsignelser tre gange hver dag, som det står i Zohar dér, spalte 556, om verset »På hans dag skal du give hans løn osv.«, omfatter han også disse tre trin i sin sendelse og kaldes derfor med tre betegnelser. »Hans tjener« svarer til Sandalfons trin i Asijahs verden i handlingens aspekt; derfor passer betegnelsen tjener til ham. »Den ældste« svarer til Alkatriels trin. »Herskeren over alt, hvad han har« svarer til ham selv, for den Hellige, velsignet være han, overdrog ham alle sine skatte, da han lod ham stige op i det høje, som bekendt.

Em Kol Chaj — del 3 — kapitel 31

Joel Moshe: 1

Jad Jehuda: 1

Joel Moshe - 1

»Den første binding« er malkhuts egenskab i Asijahs verden, nær os, til den handlende nefesh. »Hans fortælling gentages«: Eliezers fortælling anden gang angår den anden binding i Jetsirahs verden, for ruach, svarende til talen. Derfor siges »Jeg satte ringen på hendes næse«, åndedrættets sted. Det blev ikke sagt i den første fortælling; de var kun ved tjenerens hånd i handlingen. »Den tredje fortælling i almindelighed«: Der står »Tjeneren fortalte« i almindelighed, og fortællingens indhold udfoldes ikke i Torahen. Dette antyder Beriahs verden, hvor tanken svarer til neshamah, og hvor Isaks egenskab er, som på vægten vejer bønnetankens safirglans. »Og dens renhed«: Dens klarhed; han undersøger, om de er værdige eller ej. »Og for sit hus« udlagde vore lærere, må deres minde være til velsignelse, som hans hustru. Derfor kan man kun bede den bøn, som træder i offerets sted, når man er gift med en kvinde[DA408401]; det er let at forstå.

Rema fra Fano

Måske er det derfor, hans samtale gentages i Torahen disse tre gange; den er smukkere for Stedet end sønnernes Torah, efter vore læreres ord, må deres minde være til velsignelse. Den første fortælling sigtede til den første binding, som er nærmest os. Antydningen er »Pigen løb«, en betegnelse for den handlende nefesh, som skrevet »Og to armbånd på hendes hænder«. Den gentages for at antyde den anden binding, fra talens fuldendelse; dér står nemlig »Jeg satte ringen på hendes næse«. Dette nævntes ikke først, kun at den var beredt i tjenerens hånd. Den tredje fortælling udfoldes ikke, men gives kun i almindelighed, i hensigtens hemmelighed, som skrevet »Tjeneren fortalte Isak«. Hans egenskab vejer nemlig tankens safirglans og renhed[DA408301] på vægtskålen ved alle bønner.

Ligesom Isak valgte tidspunktet for at indstifte minchahbønnen ved modtagelsen af Rivkah, indstiftede Abraham morgenbønnen nær ved besøget hos Sara. Jaaqov indstiftede under sin udlændighed først aftenbønnen, efter at han først var gået til Charan og havde set Rachel, og derefter »traf han Stedet«. Bønnen soner nemlig ligesom ofrene, og der står »Han skal sone for sig selv og for sit hus« og derefter »for hele Israels forsamling«.

Jad Jehuda - 1

»Måske osv.« er forbundet med det foregående afsnit: Eliezers, Abrahams tjeners, samtale. »Sigtede til« Sandalfons binding af kroner i Asijahs verden, som er den første og nær os. Fordi den er på nefeshs og handlingens trin, kommer antydningen »Pigen løb osv.«. I den fortælling står der også »Manden tog en guldring, der vejede en beqa, og to armbånd på hendes hænder«. Skønt han ved ringen undlod at sige »på hendes næse«, nævnte han ved armbåndene »på hendes hænder«, fordi de er handlingens redskaber. Fortællingen gentages for at antyde den anden binding, på ruachs og talens trin. Derfor står der »Jeg satte ringen på hendes næse«, som er ruachs redskab. Sådan er det ikke i den første fortælling, der ikke nævner, at tjeneren satte ringen på hendes næse, men blot siger »Manden tog en guldring osv.«, som var beredt i hans hånd.

Den tredje fortælling svarer til den tredje binding, på tankens trin. Derfor udfoldes den ikke, men teksten siger i almindelighed »Tjeneren

Jad Jehuda - 1 - fortsat

fortalte Isak alle de ting, han havde gjort«. Det passer til Isak, for hans egenskab, dommen, vejer bønnernes tanker: Er de værdige til bindingen af kroner? »Ligesom osv.« vender tilbage til det, han skrev ovenfor i afsnit 30: Isak indstiftede minchahbønnen, da hans mage blev bragt til ham.
»Nær ved besøget hos Sara«: Ved Sodomas omvæltning står der »Abraham stod tidligt op om morgenen og gik til stedet, hvor han havde stået for Herrens åsyn«. Heraf lærte vore lærere, må deres minde være til velsignelse, at han indstiftede morgenbønnen. Det skete straks efter, at Sara havde fået budskabet om besøget. »Efter at han først var gået til Charan«: Som vore lærere, må deres minde være til velsignelse, sagde: »Da han nåede Charan,

Tilbage til kapitlet i indholdet

Jad Jehuda - 1 - fortsat

tænkte han ved sig selv og sagde: Kan det være, at jeg gik forbi stedet, hvor mine fædre bad, uden at bede dér? Han satte sig for at vende tilbage. Jorden sprang sammen for ham[DA408501]; straks traf han Stedet osv.« Heraf lærte vore lærere, må deres minde være til velsignelse, at han indstiftede aftenbønnen. Bønnen træder nemlig i ofrenes sted, og dér står »Han skal sone for sig selv og for sit hus«. Vore lærere, må deres minde være til velsignelse, sagde, at hans hus er hans hustru. Derfor indstiftede vore hellige fædre også først deres bønner på det rette tidspunkt gennem deres mage.

Historisk register: Em Kol Chaj - III - Kapitel 31

Em Kol Chaj — del 3 — kapitel 32

Joel Moshe: 1

Jad Jehuda: 1

KLADDE · uafklaret

Joel Moshe - 1

»På det indre alter osv.«: Det er indre, nemlig binah. »Derfor satte teksten først«: Dér står »På den dag, da Herren Gud skabte«, som vi forklarede ovenfor: Han gjorde Elohim, som er dom, til JHVH, som er barmhjertighed; det er dommens binding. Derfor nævnes jorden først, for Isaks binding på jorden gik forud for bindingen af de øvre fyrster. »Ma'adim således osv.«: Dit tegn er שלם ג"ש הבל?[DA408801] — tyr, Gabriel, Ma'adim — som blev bundet på det ydre alter, malkhut i paladserne. Dér bringer man Israels neshamot som ofre. Det er »Israels ishim og deres bøn«: Virkelige

Rema fra Fano

Ligesom vor far Isak helhjertet samtykkede til at blive bundet af Abraham på Jom Kippur ved minchahtid[DA408701], således blev også den øvre doms egenskab med stor glæde og af egen vilje bundet gennem chesed og bragt op med velbehag for Den Gamle af Dage på det kendte indre alter: »En herlighedstrone, ophøjet fra begyndelsen, vor helligdoms sted«. Da Isaks binding på jorden gik forud for alle de øvrige udbedringer, som skete efter deres mønster i himlen, satte teksten jorden før himlen, da den først nævnte det fulde navn, som vi forklarede. Alle skabninger ovenfor og nedenfor beskæftigede sig sammen med at binde alle dommens magter i den time, som de vise udlagde verset »For, så længe torne er sammenfiltrede« ved begyndelsen af Nahums profeti. Ma'adim, Mars, blev

KLADDE · uafklaret · fortsat

Joel Moshe - 1 - fortsat

ishim, det vil sige mennesker, for i bønnen giver de deres nefesh, som i »Jeg udøste deres nefesh[DA408802]«.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - 1

»På det indre alter« — binah. »Da Isaks binding gik forud«: Den skete først på jorden for at udbedre og mildne dommens egenskab, og derpå skete [lakune][DA408901] udbedringerne i himlen ovenfor. Derfor sagde teksten »På den dag, da Herren Gud skabte jord og himmel«, og satte jorden før himlen: fremmed — de to hellige navne[DA408902] i dommens mildnelse, for Herren er Elohim.

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - 1 - fortsat

Udbedringerne i himlen er det, at alle skabninger ovenfor, i englenes verden, og nedenfor, i sfærernes verden, beskæftigede sig med at binde dommens magter. Som det står i Bereshit Rabbah, afsnittet Vajera: Rabbi Chanina bar Jitschaq sagde: »Alt imens vor far Abraham bandt sin søn Isak hernede, tvang den Hellige, velsignet være han, folkeslagenes fyrster

Rema fra Fano - fortsat

således bundet foran Tsedeq, Jupiter, og Michael, ypperstepræsten ovenfor, bandt Gabriel; løven i vognen bandt tyren. De bragte dem op på det ydre alter i paladserne, for dér påbød Herren velsignelsen for Israels ishim, deres virkelige mennesker[DA408702]. Mens deres bøn er i deres mund, må de altid finde velbehag, i betydningen »Jeg udøste min nefesh for Herrens åsyn«, så de selv og deres bønner modtages med velbehag på de to altre, overalt hvor deres mønster findes.

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - 1 - fortsat

ovenfra. Og de gjorde ikke andet; da Israel fjernede sig[DA408903] i Jeremias' dage, sagde den Hellige, velsignet være han, til dem: Hvad tror I — at disse bindinger består? Som sagt: For, så længe torne er sammenfiltrede osv.«

»På det ydre alter« — malkhut. »For Israels ishim«, virkelige mennesker: Man bringer Israels neshamot som ofre,

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - 1 - fortsat

når de giver deres nefesh i bønnen, og da »må de altid finde velbehag med deres mund«. Det er den fastsatte formulering »Israels ishim og deres bøn skal du modtage med velbehag«. I betydningen »Jeg udøste min nefesh« (Første Samuelsbog 1), nemlig

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - 1 - fortsat

ved at overgive min neshamah til den Højeste. »Overalt«, hvor neshamah og dens bønner har deres mønster.

Tilbage til kapitlet i indholdet

Historisk register: Em Kol Chaj - III - Kapitel 32

Em Kol Chaj — del 3 — kapitel 33

Joel Moshe: 1

Jad Jehuda: 1

KLADDE · uafklaret

Joel Moshe - 1

»Havde Korach samtykket« og ikke gjort nar af svingningen, som forklaret i midrashen. »Den ene gav sit liv« betyder Isak. Korach behøvede ikke at give sit liv ved svingningen, og alligevel ville han ikke tage Arons svingning på sig. »Intet med fyrsteembedet osv.«: Vanskeligheden? er: Hvis Korach var så betydningsfuld som Gabriel, hvorfor blev fyrsteembedet da faktisk

Rema fra Fano

Heraf lærte vi levitternes svingning ved Aron, som er lig »Du har ført ham op; før ham ned[DA409101]«, sagt om Isak. Havde Korach samtykket til sin svingning, ligesom Isak samtykkede til sin binding — og ydermere gav den ene sit liv, mens den anden ikke behøvede det — ville Korach uden tvivl have været hernede som Gabriel ovenfor, ligesom Aron svarer til Michael. Eltsafans fyrsteembede har intet med dette at gøre, for det var en stor tjeneste, som ikke passede til en, der skulle være et billede på en af vognens fyrster. Ligesom

KLADDE · uafklaret · fortsat

Joel Moshe - 1 - fortsat

givet til Eltsafan, som Korach blev misundelig på, og ikke til Korach? Han svarer: Tværtimod er fyrsteembedet slavetjeneste og opvartning og passer ikke til en af vognens fyrster, ligesom det ikke passer til Aron, til den, som er nær Shekhinah.

»Men præsternes mester og deres fyrste osv.«: Hvorfor siger han her deres mester og dér deres fyrste? Levitterne er fra

KLADDE · uafklaret · fortsat

Joel Moshe - 1 - fortsat

dommens side: לוים har talværdien אלהים, som er dom. Elohim udfoldet med jod giver 300[DA409203], og kvadratisk giver det 200, altså שר, fyrste. Se begyndelsen af Tiqqunei Shabbat om ordet שופר, som er שר, 500, og פו, 86; sådan forekommer det mig. שר er altså levitternes lys, og derfor siger han »levitternes fyrste«. Anderledes med præstens chesed, som kaldes rav chesed, stor godhed. Navnet udfoldet med jod er 72, og bagsiden 130, i hemmeligheden om »Se, han rider på en let sky«, עב קל, som skrevet ovenfor i מ"הה[DA409201]; det giver רב, 202. Se Zohar, afsnittet Vajjetse, spalte 340: »72 og 130 lyser i tallet אבתר את

Rema fra Fano - fortsat

det ikke ville passe til Aron at være fyrste over levitternes fyrster, for det er en stor opgave, som blev lagt på Eleazar: Belysningsolien i hans højre hånd[DA409102], salvningsolien i hans venstre, røgelsen i hans favn og chavitinofrene på hans skuldre. Der er nemlig ingen rang i kongens palads. I Jerusalems Talmud findes en anden fremstilling med en lille forskel. Men præsternes mester og levitternes fyrste skal sørge for ikke at vende tanken fra Shekhinahs herlighed. Sådan sagde de i Gemara, kapitlet Tevul Jom, om Moses: Han var optaget af Shekhinah. Det er det, Jitro sagde til ham: »Jeg vil råde dig, og Gud skal være med dig«. Jitro kendte nemlig meget godt til ensom fordybelses høje stade og dens nødvendighed for den, der vil tjene som præst i herlighed. Han sagde »Jeg vil råde dig« for at lette fællesskabets byrder for dig, »og«

KLADDE · uafklaret · fortsat

Joel Moshe - 1 - fortsat

רב[DA409202] som tallet רב, 202, 72«. Han sagde »præsternes mester«, efter vor lærers mund.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - 1

»Som er lig bindingen osv.«, som skrevet [lakune] [DA409301]. Ikke, at Isak gav sit liv[DA409302], og Korach ikke behøvede at give sit liv ved sin svingning. »Eltsafans fyrsteembede har intet med dette at gøre«, sådan at Korach ikke skulle have været misundelig på det, som vore lærere, må deres minde være til velsignelse, sagde; det var nemlig en stor tjeneste osv. »I Jerusalems Talmud« [lakune], blad 52b.

Rema fra Fano - fortsat

Shekhinahs herlighed »skal« bestandig »være« over dit hoved.

Tilbage til kapitlet i indholdet

Historisk register: Em Kol Chaj - III - Kapitel 33

Em Kol Chaj — del 3 — kapitel 34

Joel Moshe: 1

Jad Jehuda: 1

Joel Moshe - 1

»Fem bogstaver bygger 120 huse« betyder kombinationer. »De midterste bogstaver osv.«: I צדיק כתמר יפרח. Bogstaverne מנצפך angiver dom, med tallet 280. Derfor knyttede midrashen i afsnittet Korach מנצפך til verset »Han fører ned til dødsriget og fører op«,

Rema fra Fano

Ari, den retfærdige, må hans minde være til velsignelse, udlagde om Korach verset »Den retfærdige skal blomstre som palmen«, צדיק כתמר יפרח. Hans navn er nemlig indtegnet i disse ords slutbogstaver for at lære, at også han skal udbedres ved afslutningen på verdens udbedring. Med rette sagde han det: Han og hans flok begyndte jo straks

Joel Moshe - 1 - fortsat

udlagt om Korach. De antydede dette, sådan forekommer det mig. Moshe[DA409601].

Jad Jehuda - 1

For at lære, at også han ved udbedringens afslutning »skal blomstre som palmen«. Bogstaverne מנצפך angiver dom. »I

Jad Jehuda - 1 - fortsat

udlægningen af ordet Gehinnom«: Om de neshamot, der blev renset dér, siger man »Se dem, se, de er blevet

Rema fra Fano - fortsat

fra det første øjeblik, de kom ned til deres bolig i Gehinnom, at anerkende himlens dom over dem som retfærdig. Således siger de: »Moses er sand, og hans

Jad Jehuda - 1 - fortsat

hvide[DA409701]«.

Rema fra Fano - fortsat

Torah er sand, og vi er løgnere«. Der findes intet fordærv i verden så stort, at denne bekendelse ikke ville være tilstrækkelig til at udbedre det. Den vise har sagt noget endnu større end dette i sin forklaring af Tiqqunim, ved noget, der læres af sin sammenhæng. Begyndelsesbogstaverne i צדיק כתמר יפרח har talværdien af de 120 kombinationer[DA409501] af navnet אלהים, som vore lærere sagde: Fem bogstaver bygger 120 huse. Det lærer, at alle dommens kræfter først skal opkræve deres tilgodehavende hos ham, og derefter skal han blomstre. Også de midterste bogstaver פר ,תם ,די rummer en udtrykkelig antydning: De 120 Elohim skal i fremtiden forkynde »די, nok« til Korachs lidelser, for det er תם, afsluttet og fuldendt, at formilde de fem gevurot, dommenes rødder, som er bogstaverne מנצפך, med tallet פר, 280. Som profeten sagde: »Dine sørgedage skal få ende«. Det følger det, vi forklarede ved begyndelsen af Chaqor Din, del 5, i udlægningen af ordet Gehinnom. Dér nævnte vi, hvor dyrebar hans godhed er, velsignet være han, selv mod oprørerne og overtræderne, for at skille hans dyrebare godhed fra det værdiløse. Således sagde også den vise konge: »Alt har Herren gjort for sin skyld«. De vise sagde: Til sin lovprisning.

Tilbage til kapitlet i indholdet

Historisk register: Em Kol Chaj - III - Kapitel 34

Em Kol Chaj — del 3 — kapitel 35

Joel Moshe: 1

Jad Jehuda: 1

KLADDE · uafklaret

Joel Moshe - 1

»Som vi beskæftiger os med osv.« er »Husk din barmhjertighed«, som David sagde ovenfor i afsnit 25. Dér blev det nævnt, at David ikke nævnte Isaks fortjeneste i sin bøn, fordi han er dommens styrke, som også forklaret på stedet. »Fra evighed dit navn osv.«: Fra verdens skabelse er det dit navn; før dette blev han derimod kaldt Jinnon. Den

KLADDE · uafklaret

Rema fra Fano

Efter den ligefremme betydning af det vers, vi beskæftiger os med, nævnes Isak, dommens herre, ikke, fordi verden blev skabt ved ham. Hvis Abraham kendte os[DA409901], han som er godhedens herre, og Jaaqov, der bar børnenes byrde og møjen med deres opvækst, ikke vil kende os i sin barmhjertighed, gælder det så meget mere Isaks frygt, for den Hellige, velsignet være han, giver ikke uden videre afkald. Selv om det efter retten

KLADDE · uafklaret · fortsat

Joel Moshe - 1 - fortsat

sidste løser kaldes med den Helliges navn, velsignet være han. Når vi ombytter de to nun i navnet ינון med he i א"ח ב"ט[DA410001], for at de ikke skal blive misundelige på ham, således כוים ס"א[DA410002] ombyttes med nun, er der i navnet ינון misgerning[DA410003], JHVH-navnet.

»Den sidste he, mor til alt levende« er malkhuts

KLADDE · uafklaret · fortsat

Joel Moshe - 1 - fortsat

egenskab. »De har en andel osv.«: Der er forskel mellem en andel i den kommende verden, en søn af den kommende verden, at blive værdig til den kommende verden og at være beredt til livet i den kommende verden. Fra den sidste he kommer en andel i den kommende verden. »Den, som knytter sig osv.« til navnet i helheden af de seks yderpunkter, tiferet, som betegner מור'[DA410004], som bekendt, er en søn af den kommende verden. Fra den første he, binah, bliver man værdig til den kommende verden; fra jod i navnet, den øvre chokhmah, er man beredt til livet i den kommende verden.

»ינין skrives osv.«: Jod-bogstaverne i ינין osv. har talværdien 700[DA410005]; ינין har altså talværdien 770?, som tallet משיח ה' דוד בן ישי, »Herrens salvede, David, Jishajs søn«. »I reduceret tal osv.«: I lille tal har דוד בן ישי osv. samme tal som JHVH-navnet, som også er 26. שכינה i lille tal er 16, som JHVH-navnets lille tal, også 16[DA410006]. Vid desuden, at דוד בן ישי har samme talværdi som שכינה og én mere, mens משיח ה' har samme talværdi som שכינה, én mindre. Forbind dem: To gange Shekhinah. David er nemlig den midterste retfærdige mellem tyve gange Shekhinah[DA410007].

KLADDE · uafklaret · fortsat

Rema fra Fano - fortsat

tilkommer Isak at modtage en stor, vældig og rigelig løn for bindingen, ud over de øvrige mange fortjenester, som den retfærdige dommer har talt på den vidende Guds vægt — han, som ikke foragter menneskets handlinger, selv ikke en smuk samtale — er det alligevel ren godhed mod os og vore børn, at hans fortjeneste værner os. Vi har kun vor far i himlen at støtte os til. »Du, Herre, er vor far; vor løser fra evighed er dit navn«. Før verdens skabelse blev den sidste løser nemlig kaldt ved sit navn, som skrevet »Før solen — Jinnon«. Når vi ombytter de to nun med to he i det store alfabet אי"ק בכ"ר, er det den Helliges navn, velsignet være han; læsningens forrang gælder, יש אם למקרא, bogstaveligt »der er en mor til læsningen[DA409902]«.

Dets fire bogstaver var for Israels børn en afvejet vægt og retfærdige vægtskåle for buddenes løn. Fra den sidste he, mor til hvert levende menneske, har hele Israel en andel i den kommende verden. Den, som knytter sig til vav i navnet for at beskæftige sig med Torahen for dens egen skyld og gentager halakhot hver dag, har løfte om, at han er en søn af den kommende verden, og træder ind uden bar[DA409903]. Fra den første he bliver vi værdige til selve den kommende verden med varighed. Den, der stiger op til jod, livets kilde, er beredt til livet i den kommende verden: hemmeligheden om det indre Eden i lyset fra kongens ansigt.

Endvidere skrives ינון[DA409904]; overleveringens forrang gælder, יש אם למסורת, bogstaveligt »der er en mor til overleveringen«. Det har talværdien דוד בן ישי משיח ידוד, »David, Jishajs søn,

KLADDE · uafklaret · fortsat

Joel Moshe - 1 - fortsat

Vore lærere, må deres minde være til velsignelse, sagde: כ"ן דוד, »sådan, David«[DA410008], er i lille tal אהיה; også ישי er 12 i lille tal, som אהיה i lille tal. Undersøg det nøje.

»Og Jishajs søn og Davids søn, Jishajs søn«: Den første jod er Josefs egenskab, jesod i ham, som i hemmeligheden om direkte lys består af ti. Den sidste jod er jesod i hende, Benjamins egenskab, jesod i malkhut; han kaldes en retfærdig, som består af ti i hemmeligheden om tilbagevendende lys. Han — og Shekhinah er מ', malkhut[DA410009], hendes to linjer mellem to retfærdige. Gennem hende går de nedre retfærdiges handlinger til de øvre rødder. Det er hemmeligheden i Benjamins fulde skrivemåde som jod[DA410010]. Se Zohar, Bereshit, spalte 156; sådan finder du også i port 85, Vognens port. Om de tyve bogstaver[DA410011] er det kendt, at he er den øvre og den nedre Imma. Skønt den ene מה[DA410012] er i malkhuts aspekt, den sidste he, det fjerde ben, tilføres den alligevel fra den øvre Imma, den første he, i tiferets hemmelighed, som er vor føde? [DA410013]

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - 1

»Versets ligefremme betydning«: »Vor far

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - 1 - fortsat

kendte os ikke osv.«, som vi har beskæftiget os med i de foregående afsnit. »Kaldes ved sit navn«, som bekendt fra vore læreres ord, må deres minde være til velsignelse, og efter grammatikerne: »Før solen — Jinnon er hans navn«. »Af בכ"ר א"ק«: Nun ombyttes med he. Også læsningens forrang gælder, for vi læser ינון fuldt med vav, og JHVH-navnet er dermed i det. Det er »Du, Herre, er vor far; vor løser fra evighed« — før verdens skabelse — »dit navn«.

»For buddenes løn«: ud[DA410102]« — udgik deres neshamot, som bekendt. Derfor har hele Israel en andel i den kommende verden fra deres neshamot, en del af Gud ovenfra.

»Den, som knytter sig til vav i navnet«: Det er tiferet; dér er Torahen, for at beskæftige sig med den for dens egen skyld. Om ham sagde vore lærere, må deres minde være til velsignelse: Enhver, der gentager halakhot hver dag, har løfte om, at han er en søn af den kommende verden, for tiferet kaldes søn, som bekendt. »Og træder ind uden bar«: I Gemara, kapitel 4 af Sukkah, blad 45b, og i kapitlet Cheleq, blad 11[DA410103], sagde Chizqijah i rabbi Jirmejahs navn, på rabbi Shimon bar Jochajs vegne: »Jeg så opstigningens sønner, og de er få. Er de tusind, er jeg og min søn osv.« De indvendte: »Er de da så få? Rava sagde jo osv.« Det er ingen vanskelighed: Det ene er dem, der træder ind med bar, det andet dem, der træder ind uden bar. Rashi forklarede bar som tilladelse. De, der træder ind uden bar, uden tilladelse, er få; om dem sagde han »Jeg og min søn er blandt dem«.

Arukh forklarede, at de, som træder ind med bar, er med deres sønner i Edens have, det vil sige, at han er retfærdig og hans søn ligesom ham; sådanne som rabbi og hans søn er få. Forfatteren forklarer derimod omvendt: De, som træder ind med bar, hvis de har retfærdige sønner, er mange; de kan stige op til Edens have gennem ham, fordi begges fortjeneste hjælper dem. De, som træder ind ב"ע[DA410104] uden bar [lakune][DA410105], er de prøvede, og de er få. Det er de retfærdige ved vav i navnet, sønner af den kommende verden af egen kraft, som om man sagde: De kaldes ophøjede sønner. Om dem sagde rabbi Shimon, Rashbi: »Opstigningens sønner, og de er få« — netop sønner. »Er de tusind, er jeg og min søn«: Hver af dem er fra den kommende verden af egen kraft.

»Fra den første he«, binah, som kaldes den kommende verden, bliver disse værdige til den kommende verden. »Den, der stiger op til jod«, chokhmah, som er livets kilde, som skrevet »Visdommen giver liv osv.«: Derfor er han beredt til livet i den kommende verden. »Hemmeligheden om det indre Eden« er chokhmah, at nyde livet i lyset fra kongens ansigt.

Ordet ינון kan også udlægges efter overleveringens forrang: Der skrives ינין, med to jod, og den lange nun blandt bogstaverne מנצפך er syv[DA410106], som bekendt. ינין har altså talværdien 770, som tallet דוד בן ישי משיח ה׳. Endvidere har דוד בן ישי samme talværdi som שכינה med ordet medregnet. I reduceret tal er disse ord 26, som JHVH-navnet. שכינה i lille tal med ordet medregnet er 17, som

KLADDE · uafklaret · fortsat

Rema fra Fano - fortsat

Herrens salvede«, efter de store bogstavers tal i dette alfabet. Endvidere har דוד בן ישי talværdien שכינה med ordet medregnet; i reduceret tal er det 26, som det store navns tal. Og Shekhinah med kongen[DA409905] er som navnets tal, begge i reduceret tal. I bogstaverne דוד antydes en retfærdig mellem to bogstaver; i bogstaverne ישי er Shekhinah mellem to retfærdige. Også vore øjne er rettet mod ham, og vi venter på ham, at han må skrive os sammen med hele sit folk Israel i livets bog. Velsignet være hans herligheds navn i evighed; hans herlighed skal fylde hele jorden. Amen og amen.

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - 1 - fortsat

Undertiden sagde vore lærere, må deres minde være til velsignelse, נאין[DA410101] en andel i den kommende verden; undertiden finder vi i deres ord en søn af den kommende verden. De sagde også bliver værdig til den kommende verden og beredt til livet i den kommende verden. Disse fire udtryk for neshamahs udfrielse afhænger af JHVH-navnets fire bogstaver. Fra den sidste he, malkhut — »Herrens folk er disse; fra hendes land er de gået

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - 1 - fortsat

JHVH-navnets lille tal, der også er 17.
»I bogstaverne דוד«: Den nedre ד"ו, her forstået som vav[DA410107], som er den retfærdige, verdens jesod, mellem to dalet, der antyder malkhut; den første for tilbagevendende lys og den anden for direkte lys. »I bogstaverne ישי«: Shin, som antyder malkhut, mellem to jod, der antyder den retfærdige;

Tilbage til kapitlet i indholdet

Historisk register: Em Kol Chaj - III - Kapitel 35

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - 1 - fortsat

den første for direkte lys, den anden for tilbagevendende. De modtager fra hinanden for at lade en strøm af gode livsvelsignelser komme til os: at give og give igen uden ende. Således måtte den gode Herre ønske det; han skal ikke holde det gode tilbage i evighed og i evigheders evigheder. Amen.

Ha-Middot — regel 1

Jad Jehuda: א · ב · ג · ד · ה · ו · ז · ח · ט · י · יא · יב · יג · יד · טו · טז · יז · יח

Joel Moshe: 1

Jad Jehuda - א

(א) »Årsagernes årsag« — Ein Sof, velsignet være han.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - ב

(ב) »Og mørk osv.«: Som det står i Tiqqunim, ת"ע? [DA410501], blad 154, med ordene: »Den øverste keter er, skønt den er rent lys og strålende lys, mørk over for årsagernes årsag osv.« Se dér.

Jad Jehuda - ג

(ג) »Alligevel«: Skønt den er let i dette forhold, er den dog tung derved, at man ikke må betragte eller undersøge den, som det siges, at man ikke må undersøge Ein Sof, velsignet være han, som er over den. Det er qal va-chomer-reglen.

Jad Jehuda - ד

(ד) »Stor er dens ære« — den øverste keters — »for dens ophav«, Ein Sof, velsignet være han, »er blevet sidestillet med den i alle udtrykkene osv.«.

Rema fra Fano

Rabbi Jishmael siger: Torahen udlægges efter tretten regler. Mange har åbnet denne port: påbud på påbud, linje på linje, lidt her, lidt dér. Jeg er kommet efter dem for at samle som neg på tærskepladsen og fuldstændiggøre deres ord, for ingen udlægning er uden noget nyt. Herren skal fuldende for mig; Herre, din godhed varer evigt.
Den første regel:
Qal va-chomer, slutning fra det lettere til det tungere. Den antyder den øverste keter i dens forhold til årsagernes årsag. Keter er nemlig let og er mørk i forhold til sin årsag. Alligevel er betragtningen af den forbudt; så meget mere af det, der er over den. Stor er dens ære, for dens ophav er blevet sidestillet med den i alle de udtryk, der bruges overført om dem, og alle de udsagn, der er fælles for dem. Men i sin enkelhed alene, ophøjet over al velsignelse og lovprisning, udledes han ikke ved en slutning, for han er den nødvendigt eksisterende helt uden forhold til noget andet. Om dette siges »Der er ingen Elohim ved siden af mig«. Også når han besidder alt og tager sig af

Jad Jehuda - ד - fortsat

Skønt Ein Sof, velsignet være han, er årsagen, og keter er det forårsagede, brugte vore lærere, må deres minde være til velsignelse, undertiden de samme navne om begge i overført betydning. De tillægger dem tilsvarende udsagn, som siges om begge ved fælles ordbrug. Grunden er qal va-chomer-reglens mål: Man siger ved den, at det er nok, at det, der udledes, er som grundtilfældet. Derfor har man tilladelse til overført at bruge også de udtryk og udsagn, der nævnes ved den øverste keter, om Ein Sof, velsignet være han.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - ה

(ה) »Men i sin enkelhed osv.«: Vor Gud, velsignet være han, har i sin enkelhed alene slet intet navn eller prædikat. Han er ophøjet over al velsignelse og lovprisning, og vi har ingen tilladelse overhovedet til at grunde

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - ה - fortsat

over det. I dette aspekt kan han, velsignet være han, kun kaldes den nødvendigt eksisterende, som filosofferne kaldte ham, uden alle de navne og prædikater, vi tillægger ham som emanator, velsignet være han. Han betegnes Ein Sof, Uden Ende, for at angive, at det, der siges om ham, gælder hans navn alene: I forhold til navnet har han ingen ende, men han har en begyndelse. Det er hans væsens enkelhed, velsignet være han, som bærer navnet og går forud for sit navn, som alt dette er forklaret i Jonat Elem, kapitel 2, og i indledningen dér; se videre dér.

I sin enkelheds aspekt, velsignet være han, udledes han altså ikke fra den øverste keter ved slutningen, for han er den nødvendigt eksisterende. Selv ved ophør? [DA410801] af den øverste keter og alle emanationerne ville betegnelsen årsag ophøre om ham, velsignet være han, ligesom betegnelsen far eller herre bortfalder, når sønnen eller tjeneren ikke findes. Alligevel forbliver han den nødvendigt eksisterende, som ikke står i forhold til noget andet, sådan som betegnelsen årsag gør: Selv uden alt det forårsagede findes og består han, velsignet være han, til evig tid.

Rema fra Fano - fortsat

dem gennem sit forsyn, som sagt »Hans barmhjertighed er over alle hans gerninger«, er det sandt: Det er nok, at det, der udledes, er som grundtilfældet, som vi nævnte.

Noget tilsvarende siger du: »Hvis hendes far havde spyttet, ja spyttet[DA410301] hende i ansigtet, ville hun da ikke være beskæmmet i syv dage?« Man kunne tænke: Så meget mere ved Shekhinah — fjorten dage. Derfor lærer teksten »Hun skal lukkes inde i syv dage«. Grunden er, at »hendes far« siges om den øvre chokhmah, som er væren af intet; også binah er væren af væren. Torahen sagde, at begge blev til gulbleghed hos Mirjam. Om dem taler teksten: »Ville hun da ikke være beskæmmet i syv dage?«, svarende til egenskaberne under dem, som påvirkes gennem dem. Der er altså kun en qal va-chomer for øjet efter den sanselige, ligefremme betydning. For at Torahens åbenbare og skjulte grunde skal stemme i deres afgørelse og være fast sammen på vore læber, kom halakhaen og fastsatte dayo, »det er nok«. Alle vore læreres ord passer; se Heqor Din, del 3, kapitel 4.

Der er også en qal va-chomer i malkhut, som undertiden ledes ved chesed: »Han er let på vandets overflade«; undertiden ved dom, for at skærpe værnet om Torahen. Nogle siger omvendt: »En masse af mange vande« i chesed; når dommen tager til, er hun ringe i hans øjne. Således er også kvinders forstand let; når hun krones med chesed og barmhjertighed, er hun kostbarere end perler.

Vore lærere sagde: Man idømmer ikke straf ud fra en sådan slutning[DA410302]. Grunden efter den

Jad Jehuda - ו

(ו) »Om dette siges osv.«: Som det står i Zohar, Bereshit, spalte 103.

Jad Jehuda - ז

(ז) »Også er det sandt osv.«: Det er også rigtigt at sige »Det er nok osv.« om Ein Sof, velsignet være han, når han, velsignet være han, styrer sin adfærd over for sine skabninger. Med hans enkelhed, velsignet være han, er det i denne henseende nok, at han er som den øverste keter, for alle emanationerne giver kun det videre til dem nedenunder, som de modtager fra Ein Sof, velsignet være han.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - ח

(ח) »Noget tilsvarende osv.«: Det, vi sagde efter den skjulte betydning — »Det er nok osv.« — er selve afgørelsen og begrundelsen, som går ind i den grundlæggende dayo-regel, vore lærere, må deres minde være til velsignelse, lærte af Mirjam: »Hvis hendes far havde spyttet osv.«, så meget mere ved Shekhinah fjorten dage, men »Det er nok osv.«. Sagen er, at teksten taler om øvre hemmeligheder. Om dem siger vi ikke dayo[DA411101], for der er slet ingen qal va-chomer her; teksten fortæller ligefrem. Den siger: Hendes øvre far, chokhmah, spyttede, ja spyttede hende i ansigtet i sin irettesættelse af hende;

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - ח - fortsat

»ville hun da ikke være beskæmmet i syv dage?« betyder fra de syv hellige sefirot, som er de syv opbygningsdage. Derfor skal hun også lukkes inde hernede i syv dage. Da hemmeligheden således lærer dig at sige dayo, fordi der ingen qal va-chomer er her, sagde vore lærere, må deres minde være til velsignelse, også »Det er nok osv.« efter den sanselige, ligefremme betydning.

Jad Jehuda - ט

(ט) »Som er væren af intet«: Som bekendt kaldes keter intet på grund af sin store skjulthed, og chokhmah er væren. Fra

Rema fra Fano - fortsat

første vej er, at der ovenfor slet ingen dom er. Dommens rødder dér tjener til at underkue alle dommens herrer. Således er den, der redder den forfulgte, en godhedens mand, selv om det koster forfølgerens liv; så meget mere ved ét af hans lemmer. Det siger sig selv, hvis han redder ham uden tab af noget lem, men bringer forfølgeren tilbage til det gode. Denne bevidnelse er beviset for vort grundtilfælde. Efter den anden vej idømmes heller ikke straf ud fra en sådan slutning, for den store halakha er fastslået: Man begynder med frifindelsesgrunde. Der står »Dommen tilkommer Elohim«, ikke »kommer fra Elohim«. Hvis de er begyndt med skyld i det lettere tilfælde, bedømmer de derefter hverken det lettere eller det tungere.

Jad Jehuda - ט - fortsat

chokhmah emanerede binah, som også er væren. Til dem svarer, at Torahen siger »spyttede, spyttede«, ירק ירק, to gange; hver har talværdien יש, »væren«[DA411201]. Begge blev hos Mirjam til gulbleghed og irettesættelser.

Jad Jehuda - י

(י) »Svarende til egenskaberne under dem«: De er de syv nederste, som påvirkes gennem chokhmah og binah.

Jad Jehuda - יא

(יא) »Der er også en qal va-chomer i malkhut«: Han forklarer videre, at denne regel antydes i malkhut, som modtager fra højre og venstre, fra chesed og

Jad Jehuda - יא - fortsat

gevurah. Modtager hun fra chesed, som kaldes vand, ledes hun i lethed »på vandets overflade«. Modtager hun dom, ledes hun i tyngde. Tyngden skal danne et værn om Torahen, for Torahen er tiferet, som bekendt. Når den hælder mod venstre og dommene, følger malkhut, dens mage, også dommen og tyngden for at danne et værn om Torahen.

Jad Jehuda - יב

(יב) »En masse af mange vande i chesed«: Efter det kendte, at binah kaldes mange vande, og chesed modtager fra hende. Ligeledes: Når malkhut modtager fra gevurah, og dommene i handling tager til, ledes hun i lethed, for da er malkhut ringe i den mandliges øjne. Derfor sagde vore lærere, må deres minde være til velsignelse, at kvinders forstand er let.

Jad Jehuda - יג

(יג) »Når hun krones osv.«: Anderledes når malkhut hælder mod højre for at modtage fra chesed ved tiferets afvejning. Da er hun kostbar og ledes i tyngde.

Jad Jehuda - יד

(יד) »Efter den første vej«, hvor vi sagde, at qal va-chomer-reglen antyder den øverste keter.

Jad Jehuda - טו

(טו) »For ovenfor«, i keter, »er der slet ingen dom«. At dommenes rødder er dér, er for at underkue deres herrer, klippot og de ydre magter. Det er ingen dom, men dommene underkues, og det er stor godhed. Ligesom hernede den, der redder den forfulgte, er en godhedens mand, selv om det koster forfølgerens liv, er de ydre magter ovenfor forfølgere af Israels hellige neshamot. Herren, velsignet være han, redder dem ved forfølgernes legemer og støder dem ned i det store dybs hul osv. En som ham viser stor godhed mod de forfulgte og mod forfølgerne.

Jad Jehuda - טז

(טז) »Denne bevidnelse« og den almindeligt gældende halakha i Israel om, at den forfulgte reddes ved forfølgerens liv, »er beviset for vort grundtilfælde«: Der er ingen dom ovenfor, men Els godhed underkuer dommens herrer. Dette er nemlig grunden til halakhaen om, at man må redde den forfulgte ved forfølgerens liv, for sådan er det ovenfor.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - יז

(יז) »Efter den anden vej«, hvor vi sagde, at qal va-chomer er i malkhut, er begrundelsen for, at der ikke idømmes straf ud fra en sådan slutning, den samme i det skjulte og det åbenbare. Det skyldes den fastslåede regel: I livssager begynder man med frifindelsesgrunde, ikke med skyld, som det står i Mishnah, Sanhedrin kapitel 4. Hvis vi idømte straf ud fra slutningen, måtte vi begynde med skyld og for eksempel sige: Hvis du i det lettere tilfælde, טרפי׳?[DA412001], hvor straffen ikke er karet, skærper på et bestemt punkt, så meget mere i det tungere tilfælde med forbudt fedt, hvor straffen er karet. Da man ikke begynder med skyld, og hvis man har gjort det, slet ikke længere bedømmer sagen, idømmes der derfor ikke straf ud fra en sådan slutning.

Sådan er det også i det skjulte efter det nævnte: Qal va-chomer er i malkhut, hvor chesed og dom findes. Det er kendt, at frifindelse er en betegnelse for chesed, og man begynder med frifindelse. Som det står i Zohar, afsnittet Shemot, spalte 18, med ordene: »Alle domme i denne verden, alle dekreter og alle spørgsmål består i ét palads, hvor 72 sanhedrin-dommere[DA412002] gransker verdens domme. Dette palads kaldes frifindelsens palads, fordi de først vender sig til menneskets frifindelsesgrunde, når de fælder dom osv.« Se Heqor Din, del 3, kapitel 5.

Jad Jehuda - יח

(יח) »Der står«: Det er derfor, der står »Dommen tilkommer Elohim«, og ikke »kommer fra Elohim«. Elohim er nemlig dommens egenskab. Havde teksten sagt »fra Elohim«, ville jeg sige, at dommen skal begynde fra dommens side. Derfor sagde den »tilkommer Elohim« for at angive, at begyndelsen skal være fra frifindelsens side: Ved den begynder man og går derefter mod dommens side.

KLADDE · uafklaret

Joel Moshe - 1

»I forhold til årsagernes årsag osv.«: Det er Ein Sof, velsignet være han. Det kaldes qal va-chomer; let kaldes det i forhold til årsagernes årsag. »Og mørk er den osv.«: Se Tiqqunim, 52?[DA412201]: »Skønt der er en øvre keter, rent lys, strålende lys, er den mørk i forhold til sin årsag, emanatoren, velsignet være han«. »Derfor er det forbudt osv.«: Skønt den er let over for årsagernes årsag, er betragtningen af den forbudt; fra denne side kaldes den tung. »Stor

KLADDE · uafklaret · fortsat

Joel Moshe - 1 - fortsat

er dens ære«: Den øverste keters, eftersom dens ophav, Ein Sof, velsignet være han, er sidestillet med den i alle udtrykkene. »De overførte osv.«: Der findes intet navn over den øvre keter. Når vi kalder ham Ein Sof eller årsagernes årsag, er det overført; også keter kaldes sådan. Ein Sof, Uden Ende, antyder jo, at der er en begyndelse. Det er i sig selv et navn לה"ך?[DA412202], navnet keter, overført ovenfor, på den måde »Gud ramte?«[DA412203] forklares. Det er, at han fjernede sig fra sine skabninger. Det vil sige: Gennem sine handlinger og sin lighed med det nedenunder har han navne, men fra væsenets side — en betegnelse? Fra hans enkelheds side: Hvormed skulle det, der udledes ved slutningen, blive værdigt til at ligne ham i væsen? Der siges »Der er ingen Elohim ved siden af mig«. Kun i betydningen »Hans barmhjertighed er over alle hans gerninger« er det nok, at det, der udledes, er som grundtilfældet: Keter ligner en mor[DA412204].

»For hendes far siges om chokhmah osv.«: Det står også i Sefer Ha-Peliah. Det er kendt, at Mirjam er et billede på Shekhinah. »Hendes far spyttede«: Keter har 620 lys, to gange יש׳, fordelt som יש׳, 310, til chokhmah og יש׳ til binah. Dem i Imma tilføres gennem Abba. Derfor »spyttede, spyttede«, ירק ירק׳, to gange יש׳, i hendes ansigt. Gennem den onde tale, Mirjam førte hernede, bevirkede hun ovenfor, at disse to gange 310 lys blev til dom, til ירק׳ og ירק׳, hver med talværdien 310. Det er »Hendes far spyttede«: De havde dommens regel. Skønt grønhed er barmhjertighedens farve, findes der dog to slags grønhed. »Ville hun da ikke være beskæmmet i syv dage?« er de syv opbygningsdage, som suger næring og tilføres fra Abba og Imma. Det er »Klippen, som fødte dig, svækker du«, צור ילדך תשי; תשי er begyndelsesbogstaverne i תכלם שבעת ימים, »beskæmmet i syv dage«, for ved sin synd svækker han så at sige de øvres kraft.

»Væren af intet osv.«: Keter kaldes intet, chokhmah er væren af intet, og binah væren af væren, som ovenfor. »Der er ingen qal va-chomer her osv.« ved Mirjam, så man skulle sige: Så meget mere ved Shekhinah fjorten dage. Dommens regel giver derimod det, der siges: »Hendes far spyttede«, om de øvre egenskaber, som ovenfor. Efter dommens regel er hun beskæmmet i syv dage, fra de syv opbygningsdages helhed. Qal va-chomer er kun for øjet. For at Torahens grunde skal være ens i det

KLADDE · uafklaret · fortsat

Joel Moshe - 1 - fortsat

åbenbare og det skjulte — i det skjulte er der ingen qal va-chomer, i det åbenbare er der en — siger man »Det er nok, at det, der udledes, er som grundtilfældet«. Qal va-chomer ophæves dermed fra grunden.

»Der er også en qal va-chomer i malkhut osv.«: Se dette i Tiqqunim Chadashim?, blad 9b, med ordene: »Skærpelse fra venstre, hvor Samaels side er; han er sat over forbuddene, bortset fra lempelse fra venstre[DA412205]«. Vid, at de vise efter den første forklaring derfor sagde: Bet Hillels lempelse og Bet Shammajs skærpelse, som ovenfor, for Bet Shammaj er dom og Bet Hillel chesed. »Nogle siger omvendt osv.«: »Rejs dig«, »vande«, »mange«, »chesed« — חת"ר har talværdien 248[DA412206], som Abraham, »chesed for Abraham«. Også מחר"ר er begyndelsesbogstaverne[DA412207] i חמר מים רבים, »en masse af mange vande«. Derfor opregnede de undertiden i traktaten Edujjot Bet Shammajs lempelser og Bet Hillels skærpelser, for at angive foreningens fuldendelse. »Hun er kostbar osv.« betyder tung, ikke let.

»Ovenfor osv.«: I keter er der slet ingen dom.

Tilbage til kapitlet i indholdet

KLADDE · uafklaret · fortsat

Joel Moshe - 1 - fortsat

»Denne bevidnelse osv.«: Hvis man hos forfølgeren bringer ham tilbage til det gode uden noget tab, kaldes man hellig. Sådan er der ovenfor ingen dom, men dommene underkues, og »som en mand tugter sin søn«, som forklaret i Zohar, Pequdei, spalte 252. Billedets sag er, at Israel er den trolovede pige, og klippot forfølger os. Den øvre chesed redder os fra dem ved at tvinge klippot og støde dem ned i det store dybs hul. Det beviser, at dommens rødder er fuldstændig godhed.

»Tilkommer Elohim«: Dommen bedømmes; »han bøjer den, hvorhen han vil«. Men den kommer ikke fra Elohim, som ikke virker nogen dom. Selv om han til tider? virker dom, er det »som en mand tugter sin søn«. »Mand« er Gabriel, chesed, som slår dér: »Fra min mund spiste«[DA412208]. Dommenes fulde styrke virker gennem udsendinge? hernede, og han skåner som ved skjulning? af ansigtet[DA412209], så at sige. Derfor sagde de med rette »Man idømmer ikke straf ud fra en sådan slutning osv.«. »Hvis de begyndte med skyld osv.«: Se nedenfor ved den anden regel.

Ha-Middot — regel 2

Jad Jehuda: ה · ד · ג · ב · א

Joel Moshe: 1

Jad Jehuda - א

(א) »Gezerah shavah osv.«: Det er kendt, at tiferet udfører afvejning og ligestilling, ikke alene mellem chesed og gevurah og mellem netsach og hod, som er godhedens og dommens grene, men også mellem chokhmah og binah, som er godhedens og dommens rødder. Godhedens rod er indeholdt i chokhmah, mens dommens rod er indeholdt i og vækkes i binah. Denne opvækkelse kræver afvejning for at skære klippot bort og

Rema fra Fano

Den anden regel:
Gezerah shavah, slutning ud fra ens udtryk. Den er tiferets handling: at afskære og kastrere klippot ved øvre kraft. Tiferet afgør nemlig ovenfor mellem chokhmah og binah for at ligestille deres egenskaber og overføre det, der er sagt om det ene, til det andet. Dette menneske, som kender den Højestes viden, udleder ikke gezerah shavah af sig selv. Det betyder: Heller ikke når han har en hjælp over for sig i en kvinde, som frygter Herren, knogle af hans knogler. Afvejningen mellem chesed og dom fuldendes nemlig

Jad Jehuda - א - fortsat

underkue dem; hvis ilden ikke slukkes ved sin kilde, nytter slukningen uden for kilden ikke. Alt dette forklares i Pardes, De Afvejendes Port, kapitel 6. Det antydes ved reglen gezerah shavah: Gezerah betyder, at den skærer og hugger klippot i stykker. Handlingen tilhører shavah, det lige: Tiferet, som er lige og ligestiller de øvre rødder, som nævnt. Det er gezerah shavah.

Jad Jehuda - ב

(ב) »Dette menneske udleder ikke osv.«: Også vore lærere, må deres minde være til velsignelse, antydede denne hemmelighed, da de sagde: Et menneske udleder ikke gezerah shavah af sig selv, medmindre han har modtaget den fra sin lærer. Der sigtes til tiferet, som kaldes menneske, som bekendt, og som skrevet »I menneskets tiferet osv.«. Det er kendt, at malkhut er hans mage. Hun kaldes derfor kvinde, for hun blev taget af mand, og hun er

Rema fra Fano - fortsat

intetsteds uden hende, som forklaret på sit sted. Kun hvis han har modtaget den fra sin lærer, den øverste keter, og hans lærer fra sin lærer, årsagernes årsag. Dette er »Alle hans gerninger er i trofasthed« — hans mage, som vi nævnte — en halakha til Moses fra Sinaj. Ved denne kraft idømmes straf ud fra gezerah shavah. Det kaldes ikke at begynde med skyld, for den frifindelsesgrund, vi begyndte med ét sted, begynder vi med igen blandt de ligestillede. Sådan er det ikke ved qal va-chomer, for det, der kan frifinde det lettere, redder ikke det tungere.

Jad Jehuda - ב - fortsat

knogle af hans knogler, som forklaret i Zohar, Bereshit, spalte 138. Meningen er, at tiferet ikke udfører denne handling, at udlede gezerah shavah for at fjerne klippot i sit navn som den ligestillende og sin afvejning, selv ikke når malkhut er med ham i foreningens hemmelighed, medmindre han modtager den ovenfra, fra den øverste keter, for dér er der slet ingen dom, som ovenfor. Det er »Et menneske udleder ikke« — tiferet — »gezerah shavah

Jad Jehuda - ב - fortsat

af sig selv« — selv ikke fra malkhut, som er knogle af hans knogle — »medmindre han har modtaget den fra sin lærer«, den øverste keter. Også denne modtager den fra sin lærer, Ein Sof, årsagen, velsignet være han.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - ג

(ג) »Denne« regel, gezerah shavah: »Alle hans gerninger er i trofasthed«. Det er malkhut, hans mage, som kaldes trofasthed, som forklaret i Zohar, afsnittet Pequdei, spalte [lakune][DA412701]. Dér er »en halakha til Moses fra Sinaj«, for det er kendt, at Moses, tiferet, og malkhut er to næsten lige egenskaber.

Jad Jehuda - ד

(ד) »Ved denne kraft«, hvor gezerah shavah skærer klippot i stykker, idømmes straf ud fra gezerah shavah, for der er ingen grund til at frygte dommens tiltagende styrke.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - ה

(ה) »Det kaldes ikke at begynde med skyld«, som ovenfor ved qal va-chomer, for her begynder man med rette med frifindelse. Hvis vi for eksempel vil lære niddahforbuddet af forbuddet mod fedt, kan vi, fordi forbuddene er lige og begge indebærer karet, begynde med frifindelse og sige: Ligesom du lempede dette ved fedt, skal du også lempe ved niddah. Da en analogi ikke gælder halvt, lærer vi

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - ה - fortsat

dermed også at skærpe ved niddah som ved skærpelserne [lakune][DA412901].

Sådan er det ikke ved qal va-chomer. Man kan dér kun begynde med frifindelse for at fritage ved slutningen: Hvis du lempede ved det tungere, så meget mere bør du lempe ved det lettere. Bagefter kan du heller ikke sige: Hvis du skærpede ved det tungere, så meget mere ved det lettere. Vi kan kun idømme straf ud fra slutningen, hvis vi begynder med dom og siger: Hvis du skærpede ved det lettere, så meget mere skal du skærpe ved det tungere. Man kan jo ikke begynde med frifindelse og sige: Hvis du lempede ved det lettere, så meget mere ved det tungere. Da man ikke begynder med skyld, idømmes der ikke straf ud fra en sådan slutning, som ovenfor.

KLADDE · uafklaret

Joel Moshe - 1

Gezerah shavah står også i Tiqqunim Chadashim, blad 9b; se dér. »Kastrerer klippot« forklarer gezerah, og at den afgør, forklarer shavah. »Som kender den Højestes viden«: Tiferet er i da'ats hemmelighed, når den afgør. »Af sig selv osv.«: Hjælpen over for ham er malkhut, knogle af mine knogler; det er »af sig selv«.

»For afvejningen osv.«: Efter det kendte er vandets natur kold og fugtig, chasadims rødder i Abba; ildens natur er varm og tør, gevurots rødder i Imma. Varm og tør, ild?, i tiferet[DA413001], i lighed med

KLADDE · uafklaret · fortsat

Joel Moshe - 1 - fortsat

den afvejende luft, som er varm og fugtig: en blanding af to yderpunkter, cheseds fugtighed og gevurahs varme, varme? De to andre yderpunkter, koldt og tørt, er endnu ikke blandet. Jorden, som antyder malkhut, tiferets hunlige side, knogle af hans knogle, er i kuldens og tørhedens hemmelighed, en blanding af de to andre yderpunkter. Foreningen fuldendes altså gennem dem begge; det er let at forstå. Se Zohar, side 42b: Den afvejende, som er varm og fugtig, afgør ikke, før jorden er med den, nemlig malkhut, kold og tør. Afvejningen mellem chesed og gevurah sker altså ikke uden malkhut; sådan heller ikke mellem chasadims rod i chokhmah og gevurots rod i binah uden malkhut og ved modtagelsen fra sin lærer, den øverste keter. Det er »Et menneske udleder ikke gezerah shavah af sig selv, medmindre han har modtaget den fra sin lærer«.

»Hans mage, en halakha til Moses fra Sinaj« er malkhut, som forklaret i Tiqqunim, hvor malkhut kaldes en halakha til Moses fra Sinaj. Se Pardes, Væsenets og Styrets Port, kapitel 11. »Ved denne kraft idømmes straf osv.«: Ved hendes kraft ovenfor, fra qal va-chomer-siden, hvor hun tilføres fra chesed og gevurah selv, idømmes der ganske vist ikke straf, fordi dommens styrke kunne tage overhånd. Anderledes i gezerah shavahs aspekt, som tiferet kaldes, fordi den kastrerer klippot: Den dom, der nu tilføres hende, må underkue klippot.

Tilbage til kapitlet i indholdet

Historisk register: Ha-Middot - Kapitel 2

KLADDE · uafklaret · fortsat

Joel Moshe - 1 - fortsat

Derfor idømmes straf ud fra slutningen ved denne kraft, fordi det ikke er til skyld.

»Man begynder med den anden gang blandt de ligestillede?[DA413002] osv.«: Ved gezerah shavah begynder man med frifindelse for at ligestille begge og lærer dermed også skylden, for en gezerah shavah gælder ikke halvt. Straks læres begge sammen, og man kan ikke sige, at man begynder med frifindelse og ikke med skyld. Anderledes ved qal va-chomer, hvor man må lære slutningen og begynde med frifindelse. For eksempel: Hvis der i det tungere? offentlige område[DA413003] er en frifindelsesgrund, så meget mere i det lettere private område. Det viser sig, at man kan lære en lempelse. Men hvis vi bagefter vil lære en qal va-chomer til skærpelse — hvis der er skyld i det lettere private område, så meget mere i det tungere offentlige område — er dette en anden qal va-chomer. Så er der begyndt med skyld, og man begynder ikke med skyld. Man kan jo ikke sige som ved gezerah shavah, at begge kommer sammen. Derfor kan man ikke idømme straf ud fra slutningen. Heraf forstår du forfatterens ord ved slutningen af den første regel: »Hvis de begyndte med skyld i det lettere tilfælde osv., bedømmer de ikke osv.«, for man begynder ikke med skyld. Undersøg det nøje.

Ha-Middot — regel 3

Jad Jehuda: א · ב · ג · ד · ה · ו · ז · ח · ט · י · יא · יב · יג · יד · טו · טז · יז · יח · יט · כ · כא · כב · כג · כד · כה · כו · כז · כח · כט · ל · לא · לב · לג · לד · לה · לו · לז · לח · לט · מ · מא · מב · מג · מד · מה · מו · מז · מח · מט · נ · נא · נב

Joel Moshe: 1

Jad Jehuda - א

(א) »Antydningen osv.«: Denne regel antyder verdens skabelse, som er vor himmelske fars bygning, velsignet være han. Først opstod det i hans tanke at skabe den ved dommens egenskab. Det er »ud fra én tekst«, én

Rema fra Fano

Den tredje regel:

Binyan av, opbygning af et grundprincip[DA413201] ud fra én tekst, og opbygning af et grundprincip ud fra to tekster. Antydningen er: Først opstod det i tanken at skabe verden ved dommens egenskab, i betydningen »I tishri blev verden skabt«. Dette har vi

Jad Jehuda - א - fortsat

egenskab alene. Derefter forbandt han barmhjertighedens egenskab med den, som bekendt. Det er »ud fra to tekster«, fra dom og barmhjertighed.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - ב

(ב) »I betydningen: I tishri blev verden skabt«: De antydede dommens egenskab. Sådan viser bogstaverne תשר, som først gik baglæns, før תכח? [DA413401], dom, som det står i Tiqqunim, tiqqun 28, og er forklaret i Heqor Din, del 1, kapitel 6; se dér.

Jad Jehuda - ג

(ג) »Den dag var osv.«: Mesteren forklarer i forbifarten, hvad der hører til denne sag.

Jad Jehuda - ד

(ד) »Dens nat« forud for den »hørte til tohu«, som forklaret i Skriften: »Jorden var tohu«, og derefter »Elohim sagde: Der blive lys«.

Jad Jehuda - ה

(ה) »Den sjette dag«, hvor mennesket blev skabt.

Jad Jehuda - ו

(ו) »Det korteste år«: Et måneårs dage er mindst 353, som bekendt fra den kalenderberegning, vi har. Det er et mangelfuldt år med syv korte og fem fulde måneder; det har 353 dage. Et fuldt år har syv fulde og fem korte måneder og 355 dage. Et regelmæssigt år har seks fulde og seks korte måneder og 354 dage.

Jad Jehuda - ז

(ז) »Dermed« var der 349 dage af tohu i dette år før den 25. elul. Selve den 25. regnes med til det forudgående, fordi dens nat ikke er med den, da den var i tohu.

Rema fra Fano - fortsat

allerede nævnt ved begyndelsen af Heqor Din, kapitel 3. Den ene dag i skabelsesværket var som bekendt den 25. elul; dens nat hørte til tohu, som forklaret i Skriften, og den sjette dag var Rosh Hashanah. Det korteste år har 353 dage. Deres tegn er »Sønnernes moder er glad«, שמח"ה. Dermed gik 349 dage i tohu[DA413202], 49 dage til hver af de urkonger, som døde, ved begyndelsen af Sifra Di-Tseniuta. Disse 349 dage er tohu-shemittahen, som gik forud for verden. Eller sig, at året har 354 dage: Den første dag i skabelsesværket afvises, når du går til denne side, for der er 349 dage uden den; går du til den anden side, afvises den, for dens nat er ikke med den i dens værk. Dette ligner til dels jubelårets halvtredsindstyvende år, som medregnes både her og dér. Der er således fire hele dage med deres nætter til den ottende konges liv. Han kom ud af tohu, men kom ikke ind i udbedringen; i hans dage blev jorden derimod sat ud af kraft. Alle disse dage forlængede han sit kongedømme og modtog sin løn som en arbejder, der sidder uvirksom, »før en konge herskede over Israels børn«. Det er det første menneske, som er David, og som er Messias.

Den Hellige, velsignet være han, så, at verden ikke kunne bestå ved dommens egenskab. Han satte barmhjertighedens egenskab først og forbandt den med den: »For hos Herren er godheden, og hos ham er megen forløsning«. Derfor regner man solperioden fra nisan forud for tishri, ligesom man regner månen fra BeHaRaD, בהר"ד, tohu-moladen[DA413203]. Det er betydningen af »I nisan blev verden skabt«: En skabelse til at ordne tiderne. Alle de

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - ח

(ח) »49 dage osv.«: I Zohar, afsnittet Bereshit, spalte 72, i Sifra Di-Tseniutas navn, står der: »Før der fandtes en vægt, så ansigt ikke på ansigt; urkongerne døde, deres rustning[DA414001] fandtes ikke, og jorden blev sat ud af kraft osv.« Det gælder de otte konger, som nævnes ved slutningen af afsnittet Vajishlach. Der står »Dette er kongerne, som herskede i Edoms land, før en konge herskede over Israels børn«, og om dem står der »Han døde« og »han blev konge«. Det antyder karrenes brud og deres lys' tilbagevenden i tohu-verdenen, som forklaret i Aris kabbalah, må hans minde være til velsignelse. Mesteren forklarede dem også i Jonat Elem, kapitel 19 og 20; se dér. Her sagde mesteren, at disse 349 tohu-dage svarer til urkongerne: Til syv af dem kommer der 49 dage til hver. Syv gange 49 giver 343. Til den ottende konge er der seks tohu-dage tilbage, til og med den 25. elul, samt fire hele dage frem til Rosh Hashanah, som nævnes straks efter.

Jad Jehuda - ט

(ט) »Disse 349 dage osv.«: Udtrykket tohu-shemittah i kabbalisternes bøger sigter til disse 349 dage. שמ"ט, 349, er sproget i shemittah.

Jad Jehuda - י

(י) »Eller sig osv.«: Man kan også regne med et år på

Jad Jehuda - י - fortsat

354 dage, et regelmæssigt år. Derved bliver der heller ikke færre end 349 dage, for skabelsens første dag, den 25. elul, kommer slet ikke med i optællingen, hverken før eller efter. Går du til den forudgående side, afvises den, fordi skabelsen fandt sted på den. Går du til den efterfølgende side, afvises den, fordi dens nat ikke var med den, så den ikke regnes som en hel dag. Da den ikke regnes med til det forudgående, bliver der 349 dage uden den. Mesteren behøvede kun at sige »Går du til den efterfølgende side, afvises den«, fordi han ønskede at lade begge disse veje gælde på samme måde: Ikke at regne den 25. dag med til skabelsens verden, fordi dens nat ikke er med den. Det kan ikke henføres til et fuldt år, for da ville der under alle omstændigheder være 350 dage før den 25., og vi ønsker kun 349.

Jad Jehuda - יא

(יא) »Der er således fire hele dage« fra skabelsens første dag til Rosh Hashanah. Den første dag er ikke medregnet efter begge nævnte veje. Disse fire dage svarer til den ottende konge, den sidste, Hadar, som kom ud af tohu, men ikke ind i udbedringen, for hele skabelsesværket var endnu ikke fuldendt, før mennesket blev skabt.

Rema fra Fano - fortsat

vises ord står ved magt, selv om nogle udlæggere ikke sagde sådan. Forstå, at tohu-moladen er det fravær, der gik forud for tilblivelsen under denne dommens styrelse; solperiodens forudgående begyndelse i nisan er fraværet forud for godhedens styrelse. Fraværets nærhed fuldender tilblivelsen, som bekendt i naturlæren, og det sansede er et synligt bevis for det tænkte. Bogstavsammensætningen בראשית, som er »den første i tishri«, passer dog efter begge herrer. Det svarer til det, vi har lært: Gældsbreve med en senere datering er gyldige. Antydningen gælder nemlig menneskets skabelse, hvor himlens og jordens værks formål blev fuldendt. Da indtraf forpligtelsestiden for samtlige skabninger: De skal holde deres opgave og ikke afvige fra den.

Skønt tannaerne udlægger skriftstederne efter deres ligefremme betydning i Rosh Hashanahs første kapitel, og det fremgår, at rabbi Jehoshua mener »blev skabt« helt præcist, er der to svar. For det første er der to tannaer efter hans opfattelse, som det står dér. Den ene lærer uden nærmere bestemmelse »I nisan blev verden skabt«, og det er, som vi har sagt. Den anden udlægger skriftstederne. Hvis du vil sige, at det er én tanna, og rabbi Jehoshua selv udlægger skriftstederne, siger også vi, at han gjorde det for at forklare sit udsagn. Derfor gendriver man ikke udlægningen, som vi nævnte i Em Kol Chaj. Rav Jejva den Gamle forklarede endog noget stærkere i Zohar, afsnittet Mishpatim: Der findes et vers i Torahen, som forklarer sit udsagn for at skjule sin hemmelighed. Der står »I

Jad Jehuda - יב

(יב) »I hans dage blev jorden derimod sat ud af kraft«, som nævnt i Sifra Di-Tseniuta. Derfor modtog han løn som en arbejder, der sidder uvirksom. Det er det skrevne »Dette er kongerne osv., før en konge herskede over Israels børn«: Det første menneske, hvor skabelsen blev fuldendt og udbedringen begyndte.

Jad Jehuda - יג

(יג) »Den Hellige, velsignet være han, så osv.«: Afslutningen på det ovenfor sagte: Først opstod det i tanken at skabe verden ved dommens egenskab. Skabelsestiden, tishri, viser dette. Da han så, at verden ikke kunne bestå ved den, satte han barmhjertighedens egenskab først og forbandt den med den, og de blev skabt før tishri.

Jad Jehuda - יד

(יד) »Derfor regner man osv.«: I Rosh Hashanahs første kapitel, blad 11, er rabbi Eliezer og rabbi Jehoshua uenige. Efter rabbi Eliezer blev verden skabt i tishri; efter rabbi Jehoshua blev den skabt i nisan. Videre siges i Gemaraen, blad 12: »Vore lærere lærte: Israels vise regner syndfloden efter rabbi Eliezer og solperioden efter rabbi Jehoshua osv.« Rashi forklarer: Israels vise regner Noas år, verdens skabninger og generationernes år efter rabbi Eliezer og regner

Jad Jehuda - יד - fortsat

årenes begyndelse fra tishri. Ikke fordi de mener, at verden blev skabt i tishri, men fordi tishri er årenes Rosh Hashanah; verden blev skabt i nisan. Som der læres: »Og solperioden efter rabbi Jehoshua«: Når man regner solens og månens perioder, regner man fra nisan for at sige, at de blev skabt fra nisan osv. Sådan forklarer også Tosafot. Mesteren forklarer dog efter den opfattelse, at verden i sandhed blev skabt i tishri. Alligevel regner man solperioden fra nisan vedrørende tohu, ligesom man regner månen fra tohu-moladen. Det er også:

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - טו

(טו) »Betydningen« af den opfattelse, at verden blev skabt i nisan. Ikke at han mener, at skabelsen faktisk fandt sted i nisan, men at man fra nisan begynder at regne tidernes orden, som om skabelsen var sket dér. Grunden er, at den Hellige, velsignet være han, dér på forhånd skabte verden også ved barmhjertighedens egenskab, før tishri i tohuens og fraværets år. Da dette fravær strakte sig til nisan forud for skabelsen, som det snart kommer, regnes det, som om skabelsen dér var forud for tishri[DA414701]. Derfor begynder man fra nisan.

Rema fra Fano - fortsat

kender den fremmedes nefesh«, og ordet vender tilbage til sit hylster, når han siger »for I var fremmede i Egyptens land«; se dér. Også i Krønikebogen står der om Amatsja, at han ikke dræbte sønnerne af dem, der slog hans far, Judas konge Joash, ihjel, som skrevet »Fædre skal ikke dø for sønner«. Skønt verset i Torahen ikke fortolkes sådan, men angår udelukkelse fra vidneføring, anførte han det altså for at forklare sit udsagn og førte bevis fra det.

Der er en smuk sidebetragtning i ordet תשר"י, tishri, som har talværdien to gange תנ"ה, »Sæt din herlighed over himlen«. תנ"ה selv er tallet for de tre enkle udfyldninger af navnet אהי"ה, Ehjeh, og også for tre sammensatte; det gentages en tredje gang i tre kombinerede med fuldstændig samme værdi. Om de første siges »som Elohim skabte«, og om de sidste »for at gøre«. Nisan har talværdien 820, når man bruger de store bogstavværdier for מנצפך. Det er antallet af år, hvor Shekhinah hvilede i boligen, i Shilo og i det evige hus, i de tidlige tider, hvor de talte fra udgangen af Egypten. I det andet tempel var Shekhinahs herlighed derimod ikke dér, og de talte efter landenes konger. Heller ikke dagene i Gilgal, Nov og Givon er medregnet. I Gilgal stod arken nemlig ikke altid ved alteret; gennem alle syv erobringsår drog den frem og tilbage i kamp mod Kanaans konger. Når den først var sat udenfor, forblev den udenfor. Efter Shilos bolig blev ødelagt, opholdt arken sig tyve år i Qirjat-Jearim, tre måneder i Oved-Edoms hus og 43 år i Zion. Dér fastsatte David »Tak Herren, påkald hans navn« fra Krønikebogen til

Jad Jehuda - טז

(טז) »Alle de vises ord«: Der er ingen uenighed her. Den ene siger én ting og den anden en anden, og de er ikke uenige: Rabbi Eliezer taler om verdens faktiske skabelse, rabbi Jehoshua om verdens skabelse i tanken.

Jad Jehuda - יז

(יז) »Sagde ikke sådan«, bortset fra i forklaringen af rabbi Eliezers opfattelse, ikke i forklaringen af »syndfloden efter rabbi Eliezer osv.«.

Jad Jehuda - יח

(יח) »Forstå osv.«: Indvend ikke mod det, vi sagde, at rabbi Eliezer mener[DA415001], at man begynder fra nisan, fordi den Hellige, velsignet være han, på forhånd skabte verden før tishri: Skabelsen var jo kun fem dage før tishri, så hvorfor skulle vi derfor begynde fra nisan? Du må forstå, at tohu har to aspekter. Det ene er fraværet forud for dommens styrelse; det andet fraværet forud for godhedens styrelse. Tohus BeHaRaD-molad var fraværet forud for tilblivelsen under dommens styrelse, og nisan-perioden lå i fraværet forud for godheden. Derfor siger vi med rette: Da den Hellige, velsignet være han, på forhånd skabte verden også ved barmhjertighedens egenskab, begynder vi solperioden fra nisan i aspektet af godhedens og

Jad Jehuda - יח - fortsat

barmhjertighedens fravær, ligesom vi regner månen fra BeHaRaD i aspektet af dommens fravær.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - יט

(יט) »Fraværets nærhed fuldender tilblivelsen«: Indvend ikke herefter, at når Herren ønskede at skabe verden også ved godhedens og barmhjertighedens egenskaber, skulle han have skabt den i nisan. Tværtimod er netop dette grunden til, at de blev skabt i tishri. For det, der går forud for dommen i billedet[DA415101] — fraværet i dommens aspekt — er nærmere tilblivelsen og fuldender den. Jo mere fraværet nærmer sig tilblivelsen, desto hurtigere kommer tilblivelsen frem i sit lys. Som bekendt fra naturlæren er de første begyndelser for naturlige ting tre: stof, form og fraværet forud for tilblivelsen. Vi ser med egne øjne, at et hvedekorn, som sås i jorden, ikke spirer, før det rådner og dets form går helt til grunde. Forrådnelsen og kornformens ophør er fraværet og begyndelsen til den nye tilblivelse. Jo mere forrådnelsen og den første forms ophør øges, desto nærmere kommer fraværet og den nye tilblivelse. Det er det, vi sagde: Af sanselige naturting lærer vi og henter sammenligninger til det tænkte.

Rema fra Fano - fortsat

fremsigelse foran arken. Dens første halvdel, som findes i Salmernes Bog, sagde de om morgenen; dens sidste halvdel, som for størstedelen er samlet fra elleve salmer tillagt Moses, sagde de ved minchah. Det er 63 år[DA413204]. I tretten af dem var Åbenbaringsteltet og altrene i Nov på offerhøjen, og i halvtreds i Givon. Derfor var offerhøjene tilladte, indtil arken kom til sin hvile i det evige hus ved Herrens alter, og offerhøjene blev forbudt for evigt.

Lægger vi 39 år for boligen i ørkenen, 369 for Shilo og 410 for huset, Salomo byggede, sammen, mangler der to år i det antal, vi nævnte. Det er de to år, der blev trukket fra os i tallet »og I bliver gamle i landet«, ונושנתם, efter »Herren vågede«. Alt til vort bedste, som de vise sagde. Vid, at de halvtreds år med Åbenbaringsteltet i Givon omfatter de syv år, hvor huset blev bygget. Trækker du nemlig 39 ørkenår fra 818, bliver 779 tilbage. Læg dertil 77 år for Gilgal, Nov og Givon: Det giver 856. I år 850 efter indgangen i landet blev huset ødelagt, og én dag i et år regnes som et år. De syv byggeår blev altså talt både til Givon og til det evige hus. Der var kun tempeltjeneste i det første tempel i 403 år. Det er profetens »Herren trådte en vinperse«, ג"ת. Når vi sammenlægger 39 år i ørkenen, fjorten i Gilgal, 369 i Shilo, tretten i Nov, 453 for Givon og det evige hus og 420 for det andet tempel, bliver det 1.308 år for alle Jakobs boliger. Der burde allerede have været 1.310. Antydningen er »Jakob var en retsindig mand, som boede i telte«, אי"ש. Men der blev trukket to år fra til vort bedste, som ovenfor. Også המשכ"ן משכ"ן העדו"ת, »boligen, vidnesbyrdets bolig«, har

Jad Jehuda - כ

(כ) »Dog«: Skønt man tilsyneladende kan indvende mod begges ord ud fra בראשית, hvis bogstaver er א' בתשרי, »den første i tishri«, og antyder, at verden blev skabt den første i tishri, som det står i Tiqqunim, mens den efter dem blev skabt enten i nisan eller den 25. elul — og efter vor forklaring også efter rabbi Jehoshua den 25. elul — er det dog ingen vanskelighed. Antydningen i בראשית gælder menneskets skabelse, ikke verdens. Mennesket er hele skabelsens formål; alle skabninger blev skabt for det. Dets skabelse skete på den sjette dag, den første i tishri. Da indtraf skabningernes forpligtelsestid til at holde deres vagt efter deres natur, præget i dem fra skabelsens begyndelse. Det er som senere daterede gældsbreve, der er gyldige. Dette antydes i בראשית.

Jad Jehuda - כא

(כא) »Skønt det læres«: Rabbi Eliezer og rabbi Jehoshua bringer hver bevis fra Skriften, som det står dér: »Det er lært: Rabbi Eliezer siger: Hvorfra ved vi, at verden blev skabt i tishri? Der står 'Elohim sagde: Jorden skal lade grønt spire frem, urter, som sår frø, frugttræ'. Hvilken måned frembringer jorden grønne vækster, og træet er fuldt af frugter? Du må sige: Tishri. Rabbi Jehoshua siger: Hvorfra ved vi, at

Jad Jehuda - כא - fortsat

verden blev skabt i nisan? Der står 'Jorden frembragte grønt, urter, som sår frø, og et træ, som bærer frugt'. Hvilken måned er jorden fuld af grønne vækster, og træet frembringer frugter? Du må sige: Nisan«. Rabbi Jehoshua siger altså faktisk skabt, ikke som vi har sagt.

Jad Jehuda - כב

(כב) »Der er to tannaer efter hans opfattelse« — rabbi Jehoshuas. Det vil sige: Der findes to barajtot dér om uenigheden mellem rabbi Eliezer og rabbi Jehoshua. Den ene lærer uden nærmere bestemmelse: Rabbi Eliezer siger »I tishri blev verden skabt«; rabbi Jehoshua siger »I nisan blev verden skabt«. Den bringer intet bevis. Den anden lærer, at der bringes bevis fra skriftstederne. Vor forklaring af rabbi Jehoshuas ord følger den barajta, der lærer uden nærmere bestemmelse og uden bevis.

Rema fra Fano - fortsat

talværdien 1.310. Der står אלה פקודי, »Disse er optællingerne«, af sproget for tal, »år af tal skal komme«, men der mangler år — flertallets mindste antal — af sproget »Davids plads savnes«. Derfor mangler vav i ordet העדות[DA413205]. Der fuldendes 1.308 med de tre ord og den samlede enhed. Hvor er hvilestedet for boligen, vidnesbyrdets bolig? במדב"ר גלג"ל שיל"ה נו"ב גבעון ציו"ן עי"ר דוי"ד, »i ørkenen, Gilgal, Shilo, Nov, Givon, Zion, Davids by«. De har tilsammen det nævnte antal års talværdi, forudsat at דויד, David, skrives fuldt med jod.

I hele denne tid fik vi kun templet i kraft af at påtage os himmelrigets åg to gange hver dag. Verset »Hør, Israel« har nemlig talværdien 1.118. De to vers »Hør« og »Velsignet« tilsammen i det reducerede tal knyttet til Enok — for »Velsignet være hans riges herligheds navn i al evighed« er hans lovprisning, som vi nævnte i Em Kol Chaj, del 3, afsnit 22 — har talværdien 190. Det giver præcis 1.308[DA413206]. De har også talværdien »til Herren, boliger for Jakobs Mægtige«, med det reducerede tal for ordet Jakob lagt til. Hermed nok.

Jad Jehuda - כג

(כג) »Også vi siger«: Rabbi Jehoshua lærer alligevel skabt og ikke faktisk skabt. At han bringer bevis, er kun for at forklare sit udsagn.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - כד

(כד) I Zohar, afsnittet Mishpatim, spalte 176, står der: »Alle skjulte ting, som den Hellige, velsignet være han, gør, har han lagt ind i den hellige Torah; alt findes dér. Torahen åbenbarer dette skjulte ord, og straks klæder det sig i en anden klædning, bevares dér og åbenbares ikke. De vise, som gransker disse ord, ser det gennem klædningen, selv om ordet er skjult i en klædning dér. Når dette ord åbenbares, før det går ind i sin klædning, ser de det med vågne øjne. Skønt det straks skjules, findes det ikke for deres øjne[DA415601]. Mange steder advarede den Hellige, velsignet være han, om den fremmede,

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - כד - fortsat

for at den hellige sæd skulle tage sig i agt med ham. Derefter går et skjult ord ud af sit hylster; når det er åbenbaret, vender det straks tilbage til sit hylster og klæder sig dér. Da han havde advaret om den fremmede alle disse steder, gik ordet ud af sit hylster og åbenbaredes. Han sagde 'I kender den fremmedes nefesh'. Straks gik det ind i sit hylster, forenedes med sin klædning[DA415602] og bevaredes, som skrevet 'For I var fremmede i Egyptens land osv.'«

Det vil sige, at »for I var fremmede osv.« i sandhed ikke giver en begrundelse for udsagnet »I kender den fremmedes nefesh« og slet ikke har med det at gøre. »I kender den fremmedes nefesh« har nemlig

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - כד - fortsat

ikke sin ligefremme betydning, men antyder nefashots hemmelighed. Derefter skjuler Skriften hemmeligheden og afslutter »for I var fremmede« for at forklare versets begyndelse, som om det hele havde sin ligefremme betydning.

Jad Jehuda - כה

(כה) »Udelukkelse fra vidneføring«: De skal ikke dø på sønners vidnesbyrd.

Jad Jehuda - כו

(כו) »Også disse sidebetragtninger osv.«: Mesteren vender tilbage til den nævnte tid for verdens skabelse.

Jad Jehuda - כז

(כז) »Talværdien to gange תנ"ה« antyder de to skabelsestider. תנ"ה er tallet for tre udfyldninger: Alef-udfyldningen אל"ף ה"א יו"ד ה"א giver 143; he-udfyldningen אל"ף ה"ה יו"ד ה"ה giver 151; jod-udfyldningen אל"ף ה"י יו"ד ה"י giver 161. Tilsammen 455, תנ"ה.

Jad Jehuda - כח

(כח) »Og for tre sammensatte«: Der findes yderligere tre sammensatte udfyldninger: alef-he, alef-jod og he-jod. Alef-he er, når navnets to he udfyldes, det første med alef og det andet med he, således אל"ף ה"א יו"ד ה"ה, som giver 147. Alef-jod er, når det første he udfyldes med alef og det andet med jod, således אל"ף ה"א יו"ד ה"י, som giver 152. He-jod er, når det første udfyldes med he og det andet med jod, således אל"ף ה"ה יו"ד ה"י, som giver 156. Tilsammen 455.

Jad Jehuda - כט

(כט) »Det gentages«: Endnu 455 i tre sammensatte: En sammensat, hvor det første he er med he og det andet med alef; jod-alef, det første med jod og det andet med alef; og jod-he, det første med jod og det andet med he.

Jad Jehuda - ל

(ל) »Om de første« — de tre enkle udfyldninger — er tegnet »som Elohim skabte«. Ordet אשר antyder nemlig navnet Ehjeh, som skrevet i Em Kol Chaj, del 3, afsnit 1, og under bogstav א: Jod i navnet Elohim antyder de nævnte tre udfyldninger.

Jad Jehuda - לא

(לא) »Om de sidste«, de sammensatte, siges »for at gøre«, for de sammensatte dannes af de enkle.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - לב

(לב) »Og se osv.«: Da verden ifølge alle blev skabt i tanken i denne nisan, antyder ordet nisan også smukt Shekhinahs hvilen i Israel, som er årsag til verdens skabelse. Som bekendt nævnte vore lærere, må deres minde være til velsignelse, syv ting, der gik forud for verden, og en af dem er templet. Ordet ניסן giver nemlig 820 med bogstaverne מנצפך, som har deres plads efter tav. Det udstrakte nun, det tredje, giver 700; dermed har ניסן tallet 820. Så mange år hvilede Shekhinah i Israel: I boligen 39 år og i Shilo 369. Som det står ved slutningen af Zevachim: »Åbenbaringsteltets dage i ørkenen: Fyrre år minus ét; i Gilgal fjorten — syv, hvor de erobrede, og syv, hvor de fordelte — og i Givon

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - לב - fortsat

57[DA416402]. Tilbage blev 370 minus ét«. Rashi forklarer: Af dem, der var fra udgangen af Egypten til husets bygning, blev 369 år tilbage til Shilo osv.; se dér. Det evige hus i første bygning bestod som bekendt 410 år. Det giver 818. To år blev trukket fra tallet 820 på grund af [lakune][DA416401], som forklares straks efter.

Jad Jehuda - לג

(לג) »Hvor de talte«: Derfor talte de med rette under det første tempel fra udgangen af Egypten og fra nisan, da navnet nisan angiver dette.

Jad Jehuda - לד

(לד) »I det andet tempel derimod osv.«: Når vi siger, at Shekhinah hvilede i 820 år, og slet ikke tager hensyn til det andet tempel eller dagene i Gilgal, Nov og Givon, er grunden, at Shekhinahs herlighed ikke var i det andet tempel. Arken var allerede blevet skjult i Joshijas dage, og der manglede fem ting, som det står i Gemaraen, kapitlet Hotsiu Lo. Heller ikke i Novs og Givons dage var arken i Åbenbaringsteltet. Derfor:

Jad Jehuda - לה

(לה) »De talte« fra tishri, kongernes Rosh Hashanah, og talte ikke længere årene fra nisan, for tallet i ordet nisan antyder slet ikke det andet tempel.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - לו

(לו) »Efter at det blev ødelagt osv.«: Vid, at arken ikke var der i Novs og Givons dage, for i de dage opholdt den sig i Qirjat-Jearim. Således også ved slutningen af Zevachim: »I Nov og Givon 57«, for der står »Da han nævnte Elohims ark osv.« Da Eli døde, blev Shilo ødelagt, og de kom til Nov. Da Samuel døde, blev Nov ødelagt, og de kom til Givon. Der står »Mens arken boede i Qirjat-Jearim, blev dagene mange, og de blev tyve år«. Hvordan er det tyve år? Ti med Samuel alene, ét med Samuel og Saul, to med Saul alene og syv, hvor David var konge i Hebron. Som sagt: »De dage, David var konge: I Hebron var han konge syv år, og i Jerusalem 33 år«. Og fire med Salomo, for der står »Han begyndte med mursten[DA416801] i den anden måned i sit fjerde regeringsår«. Tilbage til Shilo blev 370 minus ét. Rashi forklarer: »Syv år var David konge i Hebron over Juda. Da hele Israel gjorde ham til konge over sig, bragte han arken fra Qirjat-Jearim til Davids by. Det er tyve osv. Og fire år,

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - לו - fortsat

hvor Salomo var konge frem til templets bygning: Det år fuldendtes 480 år fra udgangen af Egypten. Tilbage til Shilo blev 369 år«. Hertil.

Heraf fremgår, at boligen var i Nov tretten år: Ti med Samuel, ét med Saul og Samuel, to med Saul alene; og i Givon 44 år: Syv med David i Hebron, 33 i Jerusalem og fire med Salomo. Indtil David blev konge i Jerusalem, var arken i Qirjat-Jearim. Mesteren forklarer i forbifarten, at man kun sagde 57 år i Nov og Givon for at vise, at der af årene fra udgangen af Egypten blev 369 tilbage til Shilos bolig. De regnede 57 år til Nov og Givon frem til og med det første år af husets bygning. Da fuldendtes 480 år fra udgangen af Egypten; det var Salomos fjerde regeringsår, som forklaret i Skriften, Første Kongebog 6. Trækker du de fyrre år i ørkenen, fjorten erobrings- og fordelingsår og 57 år til Nov og Givon fra, bliver der 369 år tilbage til Shilos bolig. I sandhed var Åbenbaringsteltet dog i Nov og Givon 63 år: Tretten i Nov og halvtreds i Givon, nemlig til de syv byggeår var fuldendt. Da førte Salomo arken op fra Davids by, som forklaret dér i Skriften. Før det var arken tyve år i Qirjat-Jearim, indtil David blev konge i Jerusalem, og 43 år i Zion, Davids by: 33 regeringsår i Jerusalem, Salomos fire år, hvor det sidste var husets første byggeår, og yderligere seks år frem til bygningens fuldendelse.

Jad Jehuda - לז

(לז) »Dér fastsatte David«, som forklaret i Skriften dér i Krønikebogen.

Jad Jehuda - לח

(לח) »Derfor osv.«: Ved slutningen af Zevachim: Da de kom til Nov og Givon, blev offerhøjene tilladte; da de kom til Jerusalem, blev offerhøjene forbudt. Det udledes af skriftstederne. Mesteren giver en god begrundelse for, at offerhøjene blev tilladt i Nov og Givon: I hele den tid var arken ikke ved alteret i boligen, og der er ingen forskel mellem alteret og en enkeltpersons offerhøj.

Jad Jehuda - לט

(לט) »Indtil arken kom ind«, efter husets bygning var fuldendt.

Jad Jehuda - מ

(מ) »Lægger vi sammen osv.« er udsagnets afslutning om de 820 år, hvor Shekhinah hvilede.

Jad Jehuda - מא

(מא) »Som de vise sagde« ved slutningen af Gittin.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - מב

(מב) »Vid osv.«: Nu forklarer mesteren [lakune] [DA417401] ved, at han regnede halvtreds år til Givon.

Jad Jehuda - מג

(מג) »Trækker du nemlig osv.«: Mesteren vil ikke bevise, at Givons halvtreds år først blev fuldendt efter de syv år med husets bygning. Der findes intet større bevis end den optælling af år til Nov og Givon, vi foretog i Gemaraen frem til og med husets første byggeår: Tretten til Nov og 44 til Givon. Deraf følger, at hvis vi siger halvtreds til Givon, gælder det til bygningens fuldendelse. Mesteren mener derimod, at du ikke skal tænke: Da de syv byggeår er indeholdt i Givons halvtreds år, er de 410 år, vi regner for Shekhinahs hvilen i det evige hus, ud over de syv byggeår; ellers, hvordan kan man tælle dem med Givons dage? Hertil siger mesteren, at det ikke er sådan. Du må nødvendigvis sige, at byggeårene også er indeholdt i de 410 år, samtidig med at de regnes til Givons halvtreds. Huset blev nemlig ødelagt i år 850 fra begyndelsen af Israels indgang i landet, som vore lærere, må deres minde være til velsignelse, sagde om ונושנתם, hvis talværdi er 852. Det er præcist, at der står »Han vågede over ulykken«: Han fremskyndede det to år.

Regner du 369 år for Shilos bolig og 410 for huset, bliver det 779. Med fjorten erobrings- og fordelingsår, Gilgals dage, tretten år til Nov og halvtreds til Givon bliver det 856. De syv byggeår må altså regnes til Givon. I alle de år var Åbenbaringsteltet og alteret kun i Givon, og man ofrede først i det evige hus efter bygningens fuldendelse, som forklaret i Skriften. Alligevel regnes de inden for de 410 år og til Shekhinahs hvilen, for straks bygningen begyndte[DA417501], hvilede Shekhinah over deres hænders værk. Se Imrei Binah af den vise rabbi Azarja, kapitel 35.

Jad Jehuda - מד

(מד) »77 år«: Fjorten til Gilgal, tretten til Nov og halvtreds til Givon.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - מה

(מה) »Én dag i et år osv.«: Sig ikke: Hjælper det at regne de syv byggeår inden for Givons halvtreds? Vi har jo kun seks overskydende år indeholdt. Hvis vi lægger de syv byggeår inden for Givons halvtreds og trækker syv år fra 856, bliver kun 849 tilbage. Så mangler der ét år i tallet 850. Der er nemlig intet

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - מה - fortsat

underskud, for én dag i et år regnes som et år; så meget mere her, hvor der gik omtrent tre måneder efter år 850[DA417701] frem til den niende av, hvor huset blev ødelagt.

Jad Jehuda - מו

(מו) »Kun 403 år«: Trækker du de syv byggeår fra 410, bliver der 403 tilbage.

Jad Jehuda - מז

(מז) »Når vi lægger sammen osv.«: Mesteren forklarer videre i forbifarten det, der hører til denne udlægning.

Jad Jehuda - מח

(מח) »Jakob, en mand«, אי"ש, antyder 1.310. »Som bor i telte«: Det første tempels telt og det andet tempels telt.

Jad Jehuda - מט

(מט) »Også boligen osv.« har talværdien 1.310 minus to, nemlig med de tre ord og den samlede enhed. Svarende til dem mangler vav i העדות[DA418101]. Om de to, der blev trukket fra, står אלה פקודי. Det er sprog for optælling og også for mangel. Antydningen er: Dette er antallet af år for Jakobs boliger, for der trækkes to år fra.

Jad Jehuda - נ

(נ) »Hvor er stedet osv.«: Antydningen findes også i navnene på de steder, hvor Shekhinah hvilede. De har talværdien 1.308. Endnu en antydning findes i de to vers om at påtage sig himmelriget, i kraft af hvilket vi fik:

Jad Jehuda - נא

(נא) »I hele denne tid« Guds tempel. Det er »Hør« og »Velsignet«, som har talværdien 1.308: Verset »Hør« efter den almindelige værdi giver 1.118; yderligere giver begge vers i reduceret tal 190. Tilsammen 1.308.

Jad Jehuda - נב

(נב) »De har også talværdien 'til Herren osv.'«, som giver 1.297[DA418401]. Dertil giver ordet Jakob i reduceret tal elleve. Det er 1.308.

KLADDE · uafklaret

Joel Moshe - 1

»Binyan av osv., ud fra én tekst«: Den første tanke, der opstod om at skabe verden ved dom alene. Det er binyan av, vor himmelske fars bygning? [DA418501] Derefter så han, at verden ikke kunne bestå, satte barmhjertighedens egenskab først og

KLADDE · uafklaret · fortsat

Joel Moshe - 1 - fortsat

forbandt den med dommens egenskab. Det er binyan av ud fra to tekster, fra dom og barmhjertighed.

»I betydningen: I tishri osv.«: På den måde, der forklares i מ"ח, del 1, kapitel 1[DA418502]. Bogstaverne i tishri vidner om, at bogstaver i omvendt rækkefølge antyder dom. Her er תשר omvendt efter rækkefølgen תשר"ק. »Hørte til tohu osv.«: Der står »Jorden var tohu og vohu osv.«, »Elohim sagde: Der blive lys«. Natten forud for dagens lys var altså med i tohu.

»349 dage gik i tohu osv.«: I året før Rosh Hashanah, hvor mennesket blev skabt, var der frem til verdens skabelses begyndelse den 25. elul også 349 dage. Syv gange 49 er 343. »49 dage til hver af urkongerne osv.«: De otte konger ved slutningen af afsnittet Vajishlach, »Dette er kongerne, som herskede i Edoms land osv.«, og hvordan de alle regerede og døde, er som bekendt et billede på karrenes brud forud for skabelsen, som det står i Aris lærdomme, må den retfærdiges minde være til velsignelse. Der står i כ"י[DA418503]: »Disse konger er de urkonger, som døde osv.« Skønt opbygningsdagene, det vil sige egenskaberne, er seks, og disse konger er otte, er det ingen vanskelighed, for jesod brydes undertiden i to, som bekendt dér. Ginnat Egoz indvendte, at der her i afsnittet Vajishlach ikke står »han døde« ved den ottende konge, mens du finder en død i Krønikebogen. Svaret er, at der i helligåndens aspekt, hvor hans kongedømme blev taget fra ham, står død om ham. Men fra den skrevne Torahs aspekt er det i hemmeligheden »jorden blev sat ud af kraft«, og de døde ikke. Derfor står der ingen død om ham i Vajishlach, som bekendt fra Aris skrifter, må hans minde være til velsignelse.

Året har 353 dage. Tag 343 fra dem, det vil sige syv gange 49 til syv kongedømmer. Karrenes bruds hensigt var brugen af godt og ondt. Det lå i kraften i de 349 dage, som er indbefattet i binah, nemlig binahs malkhut. Der siges ת"ת נ"ט[DA418504], binah, shemittah, og den er? malkhut, i Sefer Ha-Peliah; blot שתצומאת[DA418505], binahs he, efter dens ligefremme betydning? Altså åbenbaredes kun 49 af binahs porte for hver af kongerne. Var den halvtredsindstyvende port blevet åbenbaret, ville det have været fuldstændig barmhjertighed, og det ville ikke have været indbefattet her, i hemmeligheden »En retfærdig vakler foran en ugudelig«, מ"ט. Det er tohu-shemittahens

KLADDE · uafklaret · fortsat

Joel Moshe - 1 - fortsat

hemmelighed. Der er endnu ti dage fra 343 til 353. Regn seks dage til den ottende konge. De fire resterende dage: Jorden blev sat ud af kraft; de var endnu ikke kommet ind i udbedringen og var ikke indbefattet i tohu. Af alt dette forstår du tohu-shemittahens betydning, antydet i året forud for skabelsens verden. Se dette i Aris lærdomme om emanationen, må hans minde være til velsignelse. בכ’ finder du[DA418506] disse ord om karrenes brud.

»En skabelse til at ordne tiderne«: Der fandtes en tidsorden til nisan, som er barmhjertighed og kaldes aviv, א”ב. אביב står i sin rette rækkefølge for at angive barmhjertighed, som nævnt i værket מ”ח, del 1, kapitel 3? »For den første dag i skabelsesværket osv.« er den 25. elul. Den regnes ikke med til de 349 dage, for de er uden den. Den regnes heller ikke til de seks skabelsesdage, fordi dens nat ikke er med den; dens nat var i tohu, som ovenfor. Også regningen med 354 stemmer altså med det ovenstående: Seks dage til den ottende konge og fire dage, hvor jorden blev sat ud af kraft osv., til den ottende konge, som kom ud af tohu, men ikke ind i udbedringen. »Fra nisan forud for tishri«, hvor det første menneske blev skabt, for dér blev tidsordenerne skabt, som ovenfor. »Alle de vises ord, må deres minde være til velsignelse«: De er uenige om verdens skabelse; én siger i nisan og én i tishri. Til ham kan man sige דר”ח[DA418507]: Dette om tidernes orden og dette om resten af skabelsen. »Tohu-moladen osv.« er BeHaRaD i tishri i tohu-året. »Senere daterede gældsbreve osv.« betyder, at menneskets skabelse var i tishri efter nisan; det er senere.

»Skønt tannaerne udlagde osv.«: Det betyder om menneskets faktiske skabelse. Det fremgår, at rabbi Jehoshua, som sagde »I nisan blev den skabt«, mener faktisk skabt: Verden blev skabt, ikke de nævnte tidsordener. »To tannaer osv.« »Forklarer sit udsagn« betyder, at han tilslører sagen. »I kender nefesh«: Han havde allerede bestræbt sig på at antyde?[DA418508] nefashot og et billede ovenfor. Derefter skjulte han sin hemmelighed og afsluttede »for I var fremmede osv.« »Også her finder du noget tilsvarende osv., udelukkelse fra vidneføring osv.«: De udlagde, at de ikke skal dø på sønners vidnesbyrd, ikke efter den ligefremme betydning, men for at forklare osv.

»Tre enkle udfyldninger«: Den ene אל”ף ה”י יו”ד ה”י har talværdien 161; med he אל”ף ה”ה יו”ד ה”ה har talværdien 151; med alef אל”ף ה”א יו”ד ה”א har talværdien 143. 161, 151 og 143 giver 455, תנ”ה. »Tre sammensatte osv.« betyder sammensatte af jod og he, således אל”ף ה”י יו”ד ה”ה med talværdien 156; også med jod og alef, אל”ף ה”א יו”ד ה”י med talværdien 152; og med he og alef, således אל”ף ה”ה יו”ד ה”א med talværdien 147. 156, 152 og 147 giver altså også 455. »Tre kombinerede osv.«[DA418509]: אל”ף ה”י יו”ד ה”א har talværdien 156; אל”ף ה”י יו”ד ה”ה har talværdien 152; אל”ף ה”ה יו”ד ה”א har talværdien 147. De giver 455.

»Af מנצפך osv.«: Det udstrakte nun giver 700, for deres plads er efter tav som ניסן. מנצפך giver dermed 820. »I boligen«: 39 år, hvor de var i ørkenen, i Shilo 369 år, i det evige hus 410 år. De giver 818, to år mindre end 820: En antydning af de to år ved ונושנתם, som han forklarer videre. »I det andet tempel derimod osv.«: Forfatteren spørger sig selv, hvorfor det andet tempels år ikke medregnes, og svarer, at Shekhinahs herlighed ikke var dér. De talte efter jubelår[DA418510] på den måde, Rosh Hashanah gælder kongeriger. »Og Gilgals dage osv.«: At Gilgals, Novs og Givons dage ikke regnes med, skyldes, at arken ikke var dér osv. »Det er 63 osv.«: Tyve år i Qirjat-Jearim og 43 i Zion. I tretten af dem var Åbenbaringsteltet i Nov og i halvtreds i Givon.

»De syv år er medregnet osv.«: Givons halvtreds omfatter syv år, der blev regnet til det evige hus’ 410. De 410 år er nemlig med de syv år, som er indeholdt i Givons halvtreds. Så bliver der kun 43 år tilbage til Givon. Vid, at når du regner årene, fra Israel kom til Israels land, og trækker de 39 i ørkenen fra, frem til de gik i landflygtighed fra Israels land, finder du kun 779: 410 for det evige hus’ bygning, 369 til Shilo. Lægger du 77 til, tretten for Nov, halvtreds for Givon og fjorten for Gilgal — syv erobringsår og syv fordelingsår — havde de været i Israels land 856? Derefter burde de gå i landflygtighed. I sandhed gik de i landflygtighed syv år før, nemlig i år 850. Det er én dag i år 850, som regnes for et år; der bliver seks år minus én dag tilbage. Det er altså, som vi sagde: Syv af Givons halvtreds år tælles to gange og regnes både her og dér, til Givon og til det evige hus’ 410. Regner vi halvtreds til Givon, bliver der 403 til det evige hus. Det er »Et hus trådte Herren[DA418511] osv.«, בי”ת דרך ה’. »453 til Givon og det evige hus« er Givons halvtreds og det evige hus’ 403.

KLADDE · uafklaret · fortsat

Joel Moshe - 1 - fortsat

KLADDE · uafklaret · fortsat

Joel Moshe - 1 - fortsat

»Jakob var en retsindig mand«, אי״ש, er begyndelsesbogstaverne i אלף יש, bogstaveligt »tusind, væren«[DA418512]. »Men der mangler«: Han udlægger פקודי som sprog både for optælling og for mangel. Der mangler altså fire, når עדות skrives uden vav, i tallet 1.318. המשכן משכן העד״ת har nemlig talværdien 1.314[DA418513]; tallet fuldendes med de tre ord og den samlede enhed, som regnes for én. Det er 1.318. »I reduceret tal osv.« er lille tal. Verset

Tilbage til kapitlet i indholdet

KLADDE · uafklaret · fortsat

Joel Moshe - 1 - fortsat

שמע ישראל ה׳ אלהינו ה׳ אחד, »Hør, Israel, Herren er vor Gud, Herren er én«, har i reduceret tal værdien 92. Verset בשכ״מלו, »Velsignet være hans riges herligheds navn i al evighed«, har i reduceret tal værdien 98. Tilsammen 190, og 117, så er det 318[DA418514]. »For ordet Jakob«, som er elleve i reduceret tal.

Ha-Middot — regel 4

Jad Jehuda: א · ב · ג · ד · ה · ו · ז · ח · ט · י · יא · יב · יג · יד · טו · טז · יז · יח · יט · כ · כא

Joel Moshe: 1

Jad Jehuda - א

(א) »Keter er det generelle«, for den omfatter som bekendt alle sefirot.

Jad Jehuda - ב

(ב) »Kun det, der kom frem i lyset i tiferet«, for den åbenbarer alt det, der var skjult i den øverste keter.

Jad Jehuda - ג

(ג) »Det er kendt osv.«: Undersøgerne har længe fundet spørgsmålet om menneskets valg i sine handlinger og skaberens forudgående viden om dem vanskeligt: Alt skjult, godt eller ondt. Tilsyneladende modsiger de hinanden. Hvis den Hellige, velsignet være han, ved, at dette menneske vil være retfærdigt, kan det ikke undgå at være retfærdigt. Hvis du siger, at han ved, at det vil være retfærdigt, og det alligevel kan være ugudeligt, kendte han jo ikke sagen fuldt ud — det være langt fra os — som

Rema fra Fano

Den fjerde regel:
Det generelle og det særlige. Keter er det generelle, og tiferet det særlige. Det generelle omfatter kun det, der er i det særlige, for vi antager kun i keters skjulthed det, der kom frem i lyset i tiferet. I sandhedens sprog er det kendt, at keter er viljen, og tiferet er erkendelsen. Der er altså kun i viljen det, der er i erkendelsen. Da vi ved, at den øvre vilje ønsker menneskets valg i enhver handling, er det tydeligt, at menneskets valg er en af betingelserne for den øvre viden: Det ligger uden for erkendelsens lov at modsige viljen. Vi har lært, at man kun kan nå Torahens sandhed gennem tjeneste hos de vise, for at kende dens fredelige stier fra det forudgående til det efterfølgende. Den, der lærer baglæns, forhærder sit hjerte i tvivlenes blindhed og lukker svarenes dør for sig. De, der bryster sig af undersøgelse på en vaklende grund, volder sig nemlig selv vanskeligheder således: Enhver, der gør sig klog, skal tænke, at hvis der er viden, er der intet

Jad Jehuda - ג - fortsat

Rambam nævner i Lovene om Omvendelse, kapitel 5. Mesterens opfattelse følger Rivashs responsum, afsnit 118: Herrens viden, velsignet være han, er at vide, hvad mennesket vil gøre ved sit valg. Valget er altså en betingelse for viden, og viden tvinger ikke; se dér. Vi har allerede gengivet hans ord i Em Kol Chaj, del 2, afsnit 5. Her siger mesteren, at dette antydes i reglen det generelle og det særlige, nemlig keter og tiferet. Keter er viljen, og tiferet erkendelsen; den øvre vilje, velsignet være han, ønsker menneskets valg. Derfor er der kun i viljen det, der er i erkendelsen. Erkendelsen omfatter valget, som er en del af videns betingelse og bestemmelse.

Jad Jehuda - ד

(ד) »Vi har lært osv.«: Aristoteles skrev i bogen Ha-Shema, Hørelsen, at der

Jad Jehuda - ד - fortsat

er to veje i læring og slutninger. Den første går fra det forudgående til det efterfølgende: Når vi ved noget forudgående, kan vi deraf erkende noget andet, som følger efter og udspringer af det. Den anden går fra det efterfølgende til det forudgående: Fra noget, vi kender, erkender vi noget forudgående, som det efterfølgende nødvendigvis udspringer af. Det fremgår dér, at vor erkendelse sker på den anden måde. Her siger mesteren derimod, at vi af reglen det generelle og det særlige lærer, at der i læren om vor Torah kun er vejen fra det forudgående til det efterfølgende. Sådan er det med viden og valg, som vi sagde. Viden er forudgående ligesom det generelle; deraf kender vi valgets væsen og måde, det særlige, som det vil komme. Anderledes den, der lærer baglæns, for fra valget at kende videns måde: Han finder hverken hånd eller fod i lærehuset. Når de siger ham, at valg og viden modsiger hinanden, må han anerkende viden og tale for muligheder for at løse valgets vanskelighed. Der findes ingen vej til at vende fra det efterfølgende til det forudgående.

Jad Jehuda - ה

(ה) »Gengældelsen«, løn og straf, hvor er den da? Hvis mennesket tvinges i sine handlinger, gode eller onde, hvorfor skulle

Rema fra Fano - fortsat

valg, og hvis der er valg, er der ingen viden. Der kan ikke være tvivl om hans viden om fremtiden, velsignet være han. Hvor er da menneskets valg over for Torahens bud og advarsler og den tilsagte gengældelse for dem, til at kræve regnskab og give løn?

Vi ser med egne øjne, at der ingen lægedom er for deres sygdom, og forgæves har de anstrengt sig med deres svar. Kun Rambam i Sefer Ha-Madda gav sig selv en god løsning: Guds viden, velsignet være han, er ikke som vor viden. Det er det bedste svar til den, der er gået ind i denne undersøgelse ad tvivlens vej. Raavads indvending, at han ikke burde have rejst tvivlen, rammer ham ikke. På grund af de forvildede opfattelser blandt mange af vort folks børn i hans tid, som det fremgår af hans brev til Yemen og andre steder i hans værker, var han nemlig nødt til at nedskrive mange fornuftsnære ting. De kunne på disse rådvildes niveau være nok til at vige fra dødens snarer. Ikke mange bliver vise i den passende læreorden for dem, der sidder foran de vise. Også Raavad gjorde fremstillingen behagelig for os ved at klarlægge denne tvivl og indrømmede, at alt dette intet gavner ad undersøgelsens vej. Mere end dette, min søn, tag dig i agt: Giv ikke efter for ben Gershon, og lyt ikke til ben Elija Asja[DA418702] eller de andre, der praler med en falsk gave. Det sker ad mange veje: Du skal sprede dem, vinden skal bære dem, og stormen sprede dem.

Sandheden står dog evigt: Hun er én for sin mor, ren for den, der fødte hende. Hvis mennesket ikke har valg, er det »Skær hans hoved af, og skulle han ikke dø?« I så fald er der ingen lovprisning af

Jad Jehuda - ה - fortsat

Herren gengælde det dets gerninger?

Jad Jehuda - ו

(ו) »I Sefer Ha-Madda«: I Lovene om Omvendelse, kapitel 5, skrev han om den nævnte vanskelighed: »Vid, at svaret på dette spørgsmål har længere mål end jorden og større bredde end havet osv. Men du må vide og forstå det, jeg siger her: Vi har allerede forklaret i Lovene om Torahens Grundlag, kapitel 2, at den Hellige, velsignet være han, ikke ved ved en erkendelse uden for sig, som mennesker, hvor de og deres erkendelse er to. Han, ophøjet være hans navn, og hans erkendelse er derimod ét. Menneskets erkendelse kan ikke fatte dette fuldt ud. Ligesom mennesket ikke har kraft til at fatte og finde skaberens sandhed, som sagt 'Et menneske kan ikke se mig og leve', har mennesket ikke kraft til at fatte og finde skaberens erkendelse. Det er profetens ord 'Mine tanker er ikke jeres tanker, og jeres veje er ikke mine veje osv.'«

Raavad skrev herom: » A b r a h a m siger[DA419301]: Denne forfatter har ikke fulgt de vises skik. Et menneske begynder ikke på noget uden at vide, hvordan det skal fuldende det. Han begyndte med spørgsmål og vanskeligheder, lod sagen stå vanskelig og førte den tilbage til troen.

Jad Jehuda - ו - fortsat

Det havde været bedre at lade sagen stå i de troskyldiges enfold og ikke vække deres hjerte og efterlade deres erkendelse i tvivl. Måske opstår der engang en betænkelighed i deres hjerte om dette«. Han, må hans minde være til velsignelse, skrev en del af et andet svar, men afsluttede med kritik af det og sagde »Alt dette intet gavner«; se dér. Mesteren mener, at Rambams løsning, skønt den ikke stemmer med det, han nævnte efter kabbalahens vise, alligevel er det bedste svar til undersøgelsens folk. Han gjorde også ret i at rejse tvivlen, for hans svar er tilstrækkeligt til folkemængdens syge på grund af de forvildede opfattelser blandt mange i hans dage. Noget lignende er skrevet i Kesef Mishneh dér; se dér.

Jad Jehuda - ז

(ז) »Sandheden dog osv.« går tilbage til det ovenstående: Når man lærer det efterfølgende af det forudgående, er alt i orden. Her er ingen vanskelighed om, at hvis der er viden, er der intet valg. Tværtimod er det modsatte rimeligt: Hvis der er viden, er der valg. Hvis der intet valg er, hvilken lovprisning ligger der da i Guds viden, velsignet være han? Vi må altså sige, at valget er en betingelse for viden, som nævnt.

Rema fra Fano - fortsat

Gud, velsignet være han, for hans viden om menneskets handlinger. Selv en fattig og ringe mand ved, hvad hans fælle vil gøre, når denne er bøjet og underlagt hans vilje og bundet af hans ord. Det er, hvad vi sagde: Menneskets valg er en af den øvre videns betingelser og fuldender dens bestemmelse, som vi skal forklare ved den femte og sjette regel. Himmelriget er valgets hus, »for at gøre efter hver mands vilje«, i de to stier under det. Det er det, vi har lært: »Alt er forudset«. Viden skuer valgets færden og intet andet. Derfor læres ikke »Alt er kendt« eller »åbenbart«, men »forudset«, som vi sagde. Friheden er altså givet; ovenfra skuer og venter man på den. »Verden bedømmes ved det gode«. Retfærdige næres af det, og overtrædere snubler over det, som en blind, træt og sulten, der snubler over et brød, som ruller ved hans fødder; han ved det ikke og bliver skyldig, og han fører det heller ikke til sin mund.

»Alt følger mængden af handlinger[DA418703]«, som erhverver en egenskab i nefesh, til det gode eller »det bedre«[DA418701]. Der står »Du skal vælge livet«, en fortidsform vendt til fremtid. Den Hellige, velsignet være han, rådspurgte nemlig de retfærdiges neshamot og skabte verden. Alt skabelsens værk blev skabt efter dets eget ønske, som de udlagde af »Himlen og jorden og hele deres hær blev fuldendt«. »Herrens domme er sandhed; de er retfærdige tilsammen«. Vi har altså lært, at viden afhænger af valget, som var først i tanken og sidst i handlingen. Ellers er der kun tvang, og den er viljens modsætning. Hvad må vi da sige? Den øvre vilje mætter alt levende efter det,

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - ח

(ח) »Det er det, vi har lært« i traktaten Avot: »Alt er forudset, og friheden er givet; verden bedømmes ved det gode, og alt følger mængden af handlinger«. Meningen er: Alt, hvad mennesket vælger, er forudset for viden. Derved er mennesket givet frihed til at vælge, hvad det vil, og viden er ikke tvunget[DA419501].

Jad Jehuda - ט

(ט) »Som vi sagde«: Valget er forudset for viden, og viden skuer færdenen i valgets hus.

Jad Jehuda - י

(י) »Ovenfra skuer man den«: Hvad der vælges nedenunder, og man venter, at han vælger det gode og forkaster det onde.

Jad Jehuda - יא

(יא) »Ved det gode osv.«: Afslutningen »Verden bedømmes ved det gode« betyder: Skønt enhver har frihed til at vælge, hvad han vil, godt eller ondt, bedømmes verden kun ved det gode. De retfærdige modtager deres løn gennem det gode, de valgte, og de ugudelige får deres straf for at have forladt det gode og være snublet over det. Det er en god egenskab over for de ugudelige. Hvis verden blev bedømt ved det onde — de retfærdige for at have afholdt sig fra det onde, de ugudelige for at have valgt det onde — ville de ugudeliges straf for egenhændigt at have

Jad Jehuda - יא - fortsat

handlet uret være meget stor. Anderledes nu, hvor verden bedømmes ved det gode: Det er en stor fordel for de ugudelige, at straffen regnes ud fra undladelsen af en god handling. De gik ikke på en god vej, som om de snublede, da de skulle gå på den, skønt den lå klar foran dem, som en blind, træt osv. Og det, Mishnah derefter siger:

Rema fra Fano - fortsat

der er forestillet i hans erkendelse, velsignet være han. Denne forestilling skuer i sit fremsyn menneskets valg for at frembringe et redskab til dets handling. Synderen er altså den, der tvinger den rette natur og besværer sit ophav. Betjenten tvinges af synderen selv til at inddrive hans gæld. Intet ondt og slet ingen tvang kommer ned ovenfra. Den tåbelige forstår ikke dette, når han uden videre antager det modsatte. Den retfærdige skal glæde sig i Herren og søge tilflugt hos ham.

Jad Jehuda - יב

(יב) »Alt følger mængden af handlinger« betyder: Vid, at mængden af handlinger er det, der bevirker dit valg af godt eller ondt. Gentagelsen erhverver en egenskab i menneskets nefesh, så det fortsætter ad samme vej, for vanen bliver dets natur. Som vore lærere, må deres minde være til velsignelse, sagde: Enhver, der overtræder en overtrædelse og gentager den, oplever den som

Jad Jehuda - יב - fortsat

tilladt. Tag dig derfor meget i agt for dette. Se videre om alt dette i Heqor Din, del 4, afsnit 10.

Jad Jehuda - יג

(יג) »Der står: Du skal vælge livet«: I forbindelse hermed forklarer mesteren ובחרת. Det er fortid, og det omvendende vav gør det til fremtid. Begge kan smukt udlægges: Vi valgte allerede livet ved skabelsen, da den Hellige, velsignet være han, rådspurgte de retfærdiges neshamot. Derfor skabte han mennesket med den rette natur ligesom resten af skabelsens værk, som blev skabt efter sit eget ønske. Det er ובחרת: Du har allerede valgt livet, og sådan skal du også gøre i fremtiden. Sådan skrev mesteren også dér i Heqor Din.

Jad Jehuda - יד

(יד) »Vi har altså lært osv.« er udsagnets afslutning og sammenfatning.

Jad Jehuda - טו

(טו) »At viden afhænger af valget« og omfatter det, idet han, velsignet være han, kender det valgte. Valget var nemlig først i hans tanke, velsignet være han, og er sidst i menneskenes handlinger.

Jad Jehuda - טז

(טז) »Viljens modsætning«, velsignet være han, for den ønsker menneskets valg, som nævnt.

Jad Jehuda - יז

(יז) »Den øvre vilje« betyder keter.

Jad Jehuda - יח

(יח) »Menneskets valg«: Hvad det vil vælge.

Jad Jehuda - יט

(יט) »Tvinger den rette natur« til at gå ud over sin bestemmelse ved sit valg.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - כ

(כ) »Betjenten«, den onde engel, som en pisk til inddrivelse, tvinges af synderen selv. Hele dens styrke og magt kommer fra ham selv, som mesteren skrev i מ' ח"ד, kapitel 7[DA420701].

Jad Jehuda - כא

(כא) »Den tåbelige«, synderen, »forstår ikke dette« og tænker det modsatte.

KLADDE · uafklaret

Joel Moshe - 1

»Kun det, der kom frem i lyset i tiferet osv.«: Tiferets grene åbenbarer det, der var skjult i keters rod; det er Arikh. »Fra det forudgående til det efterfølgende«: Ikke som filosofferne, der sammenligner fra det efterfølgende til det forudgående, hvilket er forstanden med det forudgående[DA420901], og vil fatte alt gennem undersøgelse og sammenligne det med forstanden. I sandhed må man lære omvendt, fra det forudgående til det efterfølgende. Den, der lærer omvendt, fra det efterfølgende til det forudgående, »forhærder sit hjerte osv.«: Der opstår mange vanskeligheder og mange tvivl for ham, og han lukker døren for svarene. Man stiller viden op mod valget: Hvis han, velsignet være han, på forhånd ved, at mennesket vil gøre sådan, er der intet valg, for det vil nødvendigvis gøre sådan. Der er ingen tvivl om, at den Hellige, velsignet være han, kender fremtiden; hvor er da menneskets valg?

KLADDE · uafklaret · fortsat

Joel Moshe - 1 - fortsat

»Guds viden er ikke osv.«: Ud fra vor viden kender vi ikke denne sag. »Han burde ikke have rejst tvivlen«: Hvis han ikke kender svaret på vanskeligheden, burde han slet ikke have rejst den. På grund af den manglende erkendelse i hans tid måtte han skrive dette, så de ikke skulle fare vild, hvad Gud forbyde. Ikke alle forstår sagen efter den hemmelighed, som er gemt hos dem, der sidder foran de vise. »Giv ikke efter for ben Gershon osv.«: Han skrev som en af filosoffernes bøger[DA420902], og også Elija ligesom ham. »Skær hans hoved af osv.«: Mennesket tvinges til at gøre sådan, hvis det ikke har valg. Hvad særligt er der da ved Herrens viden, velsignet være han, om det, mennesket vil gøre, hvis det tvinges til at gøre det? Selv det ringeste menneske ved, at den, der er underlagt ham, vil gøre sådan. Viden afgør derimod ikke menneskets handling, som skrevet ovenfor i Em Kol Chaj, del 2, afsnit 2.

Tilbage til kapitlet i indholdet

Historisk register: Ha-Middot - Kapitel 4

KLADDE · uafklaret · fortsat

Joel Moshe - 1 - fortsat

»I de to stier under det osv.«: De er Asijah og Jetsirah. Skønt vi udlægger, at ét hjul på jorden klæder sig i Beriah, Jetsirah og Asijah, er dets hovedsted dog i Beriah. De to stier nedenunder forklares i Raaja Mehemna: I Jetsirah begynder godt og ondt. »Vi har lært: Alt er forudset osv.« betyder, at man venter på valget, som han forklarer videre, ikke at viden tvinger. Retfærdige vælger livets vej, og overtrædere snubler på den, går bort og vælger den onde vej. »Du skal vælge osv.« er fortid, og vav vender det til fremtid, for også deres neshamot valgte allerede i tiferet livet. »Det er viljens modsætning«: Viden kaldes nemlig vilje[DA420903]. »Betjenten tvinges?[DA420904] osv.«: Det er anklageren, som dannes af selve misgerningen; det onde kommer ikke ned ovenfra. »Når han antager det modsatte osv.«: Han tror? det modsatte af vor forklaring af viden og valg.

Ha-Middot — regel 5

Jad Jehuda: א · ב · ג · ד · ה · ו

Joel Moshe: 1

Jad Jehuda - א

(א) »Tiferet og malkhut«: Tiferet er det særlige, som ovenfor ved den foregående regel. Malkhut er det generelle og omfatter i sig alle egenskaberne. Hun føjer til det særlige, løfter de nedres gerninger, de retfærdiges, op til ham og siger til ham »Se osv.«, som bekendt fra Zohar, Vajjiqra.

Jad Jehuda - ב

(ב) »Det er valget osv.«: Også med hensyn til valget føjer det generelle til det særlige, for valget er i malkhut og erkendelsen i tiferet. Når malkhut stiger op til tiferet, løftes valget i

Rema fra Fano

Den femte regel:
Det særlige og det generelle er netop tiferet og malkhut. Det generelle føjes til det særlige, når hun løfter de nedres udbedringer gennem deres gode gerninger op til ham og siger foran ham: »Se, med hvilken søn jeg kommer foran dig«. Det er valget, som løftes til erkendelsen, hvorom det siges »Nu ved jeg«, som forklaret på sit sted. Også fra begyndelsen vidste han jo, hvad der ville blive valgt[DA421101], og intet andet. Solen, som i de øvre egenskaber svarer til viden, har aldrig set månens — valgets — mangel, for fredens vejes skyld, for at fuldende styrelsen i sandhed og ret. Vi har i Gur Arjeh en dyb

Jad Jehuda - ב - fortsat

erkendelsen, som om valget føjer til erkendelsen, efter det forklarede ved den foregående regel: Valget er en betingelse for viden.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - ג

(ג) »Nu ved jeg, at du frygter Elohim«, som forklaret på sit sted i Heqor Din, del 3, kapitel 6; se dér. Meningen er: Det, du nu har valgt, vidste du allerede[DA421401].

Jad Jehuda - ד

(ד) »Og intet andet« end valget, som forklaret ved den foregående regel.

Jad Jehuda - ה

(ה) »Har aldrig osv.«: Mesteren udlægger vore læreres ord, må deres minde være til velsignelse, »Solen har aldrig set månens mangel«, også om de øvre egenskaber. Solen er en betegnelse for tiferet,

Rema fra Fano - fortsat

udlægning af Torahens hemmeligheder, helt til det forunderlige. Men deres udsagn, må deres minde være til velsignelse, »To konger kan ikke bruge én krone«, bryder igennem og stiger op, bryder igennem og stiger ned. Her er ikke stedet at udfolde det.

Jad Jehuda - ה - fortsat

hvor viden er. Den så ikke valgets mangel, som er i malkhut, betegnet månen, for viden er altid sammen med valget.

Jad Jehuda - ו

(ו) »Men deres udsagn, må deres minde være til

Jad Jehuda - ו - fortsat

velsignelse, 'Det er umuligt osv.'«, forklaret i Em Kol Chaj, del 1, hører ikke til udtrykket »Solen har aldrig set osv.«.

KLADDE · uafklaret

Joel Moshe - 1

»Det er valget osv.«: Se ovenfor i Em Kol Chaj, del 1, afsnit 15, »af alt? alt«[DA421801]. »Som forklaret på sit sted«: Ovenfor i Heqor Din, del 3, kapitel 6? Se dér.

Tilbage til kapitlet i indholdet

Historisk register: Ha-Middot - Kapitel 5

Ha-Middot — regel 6

Jad Jehuda: א · ב · ג · ד · ה · ו · ז · ח · ט · י · יא · יב · יג

Joel Moshe: 1

Jad Jehuda - א

(א) »Det generelle, det særlige og det generelle osv.«: Den øverste keter er det generelle, og tiferet det særlige, som ovenfor. Malkhut er det generelle, da hun som bekendt omfatter ti sefirot. »Du bedømmer kun efter det særliges art«: Det, tiferet udfolder i enkeltheder. Tankens begyndelse i den øverste keter er nemlig handlingens afslutning i malkhut. Dette fuldendes gennem tiferet, da den udfolder i enkeltheder osv.

Jad Jehuda - ב

(ב) »Efter den øvre vilje osv.«, som skrevet ovenfor ved regel 4. Ud fra dette forklares:

KLADDE · uafklaret

Rema fra Fano

Den sjette regel:
Det generelle, det særlige og det generelle: Du bedømmer kun efter det særliges art. Tankens begyndelse er nemlig handlingens afslutning, som fuldendes gennem tiferet. Den udfolder de øvre rødders almindelige principper i enkeltheder og de lader deres tilførsel strømme til malkhut. Hun bedømmer verden med sand dom. Dens grund er erkendelsen, som dømmer retfærdigt efter den øvre vilje: Den rette natur skal tugte og gengælde mennesket ad den vej, det vælger. Det er betydningen af det, vi har lært: »Ved ti udsagn blev verden skabt«. Tannaen spørger selv: »Hvad lærer dette os?« Han spurgte ikke, hvorfor der var ti, for mangfoldigheden, der beskrives i ligevægt for at bevare foreningens vej — alt er fra den og

Jad Jehuda - ג

(ג) »Det, vi har lært« i Avot, kapitel 5: »Ved ti udsagn blev verden skabt. Hvad lærer dette os? Den kunne jo være skabt ved ét udsagn. Men for at kræve regnskab af de ugudelige, som ødelægger verden, der er skabt ved ti udsagn, og for at give god løn til de retfærdige, som opretholder verden, der er skabt ved ti udsagn«. Tannaens svar »Men for at kræve regnskab osv.« gælder den måde, vi har beskrevet vedrørende valget. Her forklarer han hele mishnahen.

Jad Jehuda - ד

(ד) »Tannaen«: Efter at have fastslået, at verden blev skabt ved ti udsagn, spørger han sig selv »Hvad

Jad Jehuda - ד - fortsat

lærer dette os?« Man kan dog ikke sige, at spørgsmålets hensigt er:

Jad Jehuda - ה

(ה) »Hvorfor« udsagnene var ti og ikke et andet antal. Det er helt klart, at det slet ikke er et spørgsmål, når det er kendt for alle, at ti er det fornemste af tallene. Intet andet tal har:

Jad Jehuda - ו

(ו) En mangfoldighed, som samtidig og i ligevægt bevarer foreningens vej som titallet. Tallene fra ét til ti er enkelttal i enere; samlet er de én enhed i tiere. Fra ti til hundrede er de enkelttal i tiere; samlet er de én i hundreder. Fra hundrede til tusind er de enkelttal i hundreder; samlet er det én i tusinder. Også fra tusind til titusind er de enkelttal i tusinder; samlet er de én i titusinder. Sådan videre derfra. Det kan ikke ske uden titallet, som den vise Ibn Ezra har skrevet om alt dette i afsnittet Shemot ved verset »Ehjeh har sendt mig til jer«.

Jad Jehuda - ז

(ז) »Desuden«: Udtrykket »Hvad lærer dette os?«, som de vise bruger, gælder kun noget enkelt og velkendt: Hvad behov har vi for at få det meddelt?

Jad Jehuda - ח

(ח) »Spørgsmålets hensigt derimod« er her som de vises brug overalt: Hvad behov har vi for at få det meddelt? Selv hvis det ikke

KLADDE · uafklaret · fortsat

Rema fra Fano - fortsat

vender tilbage til den — forøges, består og fuldendes kun ved titallet, som bekendt. Desuden gælder spørgsmålet »Hvad lærer dette os?« kun en enkel, kendt sag, som der ikke er brug for at meddele. Spørgsmålets hensigt var derimod: Hvad gavnede Skriften os ved at specificere et særligt udsagn til hver særlig tilblivelse? Som tannaer plejer, gælder hans ord skriftverset. Han styrkede vanskeligheden i det, vi forklarede, ved at sige »Den kunne jo være skabt ved ét udsagn«. Den sande forening omfatter nemlig mangfoldigheden i sig selv og bevirker, at delene altid hænger ved og længes efter roden. Dette er i sandhed formålet med hele skabelsens værk.

Han svarede, at skriftstederne kom for at lære os en vidunderlig lærdom: Udsagnene blev ét for ét præget med samme kraft til en ting og dens modsætning, til undergang og varighed for de tilblivelser, som blev skabt gennem —[DA422001] det er helt overladt menneskets valg. Hvis alle udsagnene, samlet eller enkeltvis, i sig selv var knyttet til alle tilblivelserne, ville der ikke være nogen oprejsning for de ugudelige. Synderen ville ved én tilblivelse ødelægge meget godt, for han ville skade alle udsagnene, og hvem kunne rejse ham? Nu skader én synd kun ét udsagn. Skønt han ødelægger verden, og den består[DA422002], skammer dette udsagn sig over for sine fæller, og der trækkes i øjeblikket fra denne synders værdi[DA422003]. Alligevel er det lettere at fjerne hindringen for Shekhinahs åbenbaring blandt de nedre: Hans egen ondskab

Jad Jehuda - ח - fortsat

er kendt, hvilken gavn har vi da af meddelelsen om, at hver tilblivelse har sit særlige udsagn?

Jad Jehuda - ט

(ט) »Tannaen« spørger ikke til sine egne ord, men til skriftverset, som opregner ti udsagn. Det, han derefter siger, »Den kunne jo ved ét udsagn osv.«, er:

Jad Jehuda - י

(י) For at styrke vanskeligheden: Det ville være bedre, om hele skabelsen var ved ét udsagn, som er den sande forening osv.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - יא

(יא) »Han svarede: Men for at kræve regnskab osv.«: Vi ved jo, at alle skabte tilblivelser har én natur for Herren[DA423101] med hensyn til en ting og dens modsætning, og sådan også undergang og varighed. Begge er lagt under menneskenes valg. Vælger de det gode, giver Herren også det gode og varighed til tilblivelserne. Modsat bringer deres valg af det onde ondskab og undergang til tilblivelserne. Derfor ønskede Herren for sin retfærdigheds skyld at øge antallet af udsagn: Ét særligt udsagn til hver tilblivelse, så skaden kun når det særlige udsagn, hvis mennesket synder ved én tilblivelse. Anderledes hvis alle tilblivelserne var samlet i ét udsagn, eller selv om der var mange udsagn, men intet særligt

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - יא - fortsat

til hver tilblivelse. I begge tilfælde ville skaden brede sig og vokse i alle udsagnene.
Det er »At kræve regnskab af de ugudelige osv.«. Det er sprog for blotlæggelse og åbenbaring: At afdække den skærm, der skiller mellem Israel og deres far i himlen, og som de ugudelige frembringer ved deres misgerninger. Som skrevet »Jeres misgerninger skiller osv.«, og som også skrevet i Heqor Din, del 2, kapitel 6: Ved udsagnenes mangfoldighed fik de[DA423102] at kræve regnskab af de ugudelige osv. Det er sprog for blotlæggelse og åbenbaring: At afdække den skærm, der skiller mellem Israel og deres far i himlen, og som de ugudelige frembringer ved deres misgerninger. Som skrevet »Jeres misgerninger skiller osv.«, og som også skrevet i Heqor Din, del 2, kapitel 6: Ved flere udsagn til tilblivelserne er

KLADDE · uafklaret · fortsat

Rema fra Fano - fortsat

tugter ham, og hans frafald irettesætter ham. Det er den sande forklaring af ordet lippara, »at kræve regnskab«, som betyder at komme frem fra den jernvæg, misgerningen får til at skille mellem Israel og deres far i himlen.
Hvordan? Der står »Der blive lys«. Hvis de udfører deres handlinger i mørke og siger »Hvem ser os?«, bliver deres lys nægtet de ugudelige. Der står »Der blive en hvælving midt i vandene, og den skal skille vand fra vand«. Når de ønskede sammenblanding, blev himlens sluser åbnet. Sådan også til det gode: Hvis vi ærer Herren i lysene, bliver han vort evige lys. Når vi løfter vort hjerte til hænderne, til Gud i himlen, står der »Du skal høre i himlen«. Dette fordobler også de retfærdiges løn. Det er hans ord »At give god løn«. Buddet, der opfyldes ved én tilblivelse, formilder ét udsagn, som fuldender alle udsagnene. Han gav dem megen Torah og mange bud for at gøre dem fortjente, for det godes egenskab er større. Heraf har vi lært, at natur, handling og gengældelse er bragt i overensstemmelse i ét emne. Det er det tilsigtede ved hans viden om vort valg, velsignet være han.

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - יא - fortsat

åbenbaringen lettere. Desuden, for det andet, gjorde han udsagnene mange for at give de retfærdige god løn dobbelt.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - יב

(יב) »For buddet«, der vedrører én tilblivelse, gør alene det udsagn[DA423201], der hører til denne tilblivelse, velbehageligt for den, men også alle udsagnene, eftersom dette udsagn fuldender de øvrige sammen med sig.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - יג

(יג) »For det godes egenskab er større« end straffens egenskab. Hvis søjlen hugges bort[DA423301] ved synd, sker det alene i det udsagn, han skadede. Man skal kende buddenes kraft godt, for [lakune] øger de[DA423302] den øvre magts kraft i alle udsagnene.

KLADDE · uafklaret

Joel Moshe - 1

»Hun bedømmer osv.« betyder malkhut. »Ved ti udsagn osv.«: Se i kapitel 5, hvad han også skrev om denne forklaring af de ti udsagn på denne måde. »Efter den øvre vilje«, som ovenfor; den kaldes det generelle. »Mangfoldigheden, som beskrives osv.« ved titallet: Se Bachja, afsnittene Shemot og Beshalach, og tilsvarende i Ma'arekhet Elohut, blad 40, og hos Ibn Ezra ved verset »Ehjeh asher Ehjeh«. Se Tiqqunim Chadashim, som lægger vægt på ordet ét i »Den kunne være skabt ved ét udsagn osv.«: De tretten barmhjertighedsmål findes dér. Spørgsmålet er altså ikke, hvorfor ti, for i ethvert helligt og sandt

KLADDE · uafklaret · fortsat

Joel Moshe - 1 - fortsat

tal er der ikke færre end ti. Desuden antyder »Hvad lærer dette os?«, at der ikke er behov for meddelelsen; ikke hvorfor den blev skabt ved ti udsagn, men hvad Skriften gavner os ved at angive et udsagn til hver tilblivelse og hver gang sige »Elohim sagde«.
Tannaens spørgsmål »Hvad lærer dette os?« gælder skriftverset; han spørger ikke sig selv. Skønt han afslutter »Den kunne jo ved ét udsagn osv.«, så spørgsmålet tilsyneladende gælder selve skabelsen, hvorfor ved ti udsagn, kan man sige, at meningen er: Ved ét udsagn, keter, som omfatter alle ti. I det

KLADDE · uafklaret · fortsat

Joel Moshe - 1 - fortsat

første vers findes keters ti udsagn. Ét udsagn ville være nok til at vise den sande forening, som omfatter mangfoldigheden, og at alt kommer fra den. Som det står i Zohar Chadash, blad 29? b[DA423401] ved slutningen: »Som denne konge, der hersker over alt, for alle er indbefattet i ham«. Som de udlagde i Tiqqunim: בראשית, »i begyndelsen«, ved chokhmah; bet-bogstavets øvre spids sigter til keter; »skabte Elohim« til binah; »himlen« til tiferet; את medtager også ג"ג[DA423402]; »og jorden« er malkhut; ואת medtager netsach, hod og jesod. Han kunne altså skabe verden alene ved udsagnet בראשית, hvor alle ti sefirot er indeholdt.

Tilbage til kapitlet i indholdet

Historisk register: Ha-Middot - Kapitel 6

KLADDE · uafklaret · fortsat

Joel Moshe - 1 - fortsat

Han svarer: For at gengælde de ugudelige[DA423403], som ødelægger osv. »Til en ting og dens modsætning osv.«: En ting og dens modstykke, nemlig at kræve regnskab af de ugudelige og give de retfærdige løn. Var alt i ét udsagn, som omfattede dem alle, ville han straks skade alle ti sefirot, og deres fald ville ikke have nogen oprejsning. Derfor delte han dem, og én skade rammer ét udsagn. Ordet lippara, »at kræve regnskab«, er sprog for åbenbaring: Denne skillevæg mellem Israel og deres far i himlen afdækkes gennem omvendelse.

Ha-Middot — regel 7

Jad Jehuda: ג · ב · א

Joel Moshe: 1

Jad Jehuda - א

(א) »Keter«, det generelle, »behøver« tiferets udfoldelse, det særlige, og åbenbaringen af tiferets grene, de sefirot, som modtager fra den.

Jad Jehuda - ב

(ב) »Det siger sig selv, at også de«, tiferet og dens grene, behøver den øverste

Rema fra Fano

Det generelle, som behøver det særlige, og det særlige, som behøver det generelle. Keter behøver nemlig tiferets udfoldelse og åbenbaringen af dens grene for at fuldende sin vilje. Det siger sig selv, at også de altid behøver den. Den store rådspørger altså den lille, og den lille får tilladelse og udfører sit hverv.

Jad Jehuda - ב - fortsat

keter. Det er det særlige, som behøver det generelle.

Jad Jehuda - ג

(ג) »Den store rådspørger osv.«: Denne gør intet, før den får tilladelse fra den over sig; den, der er over den, gør intet, før den får råd af sin fælle. Som det står i Zohar, Bereshit, og er

Jad Jehuda - ג - fortsat

forklaret i Em Kol Chaj, del 3, afsnit 3; se dér.

KLADDE · uafklaret

Joel Moshe - 1

»Den store rådspørger den lille osv.«: På den måde, der ovenfor siges: Tilladelse ovenfra og råd nedenfra?[DA424001]

Tilbage til kapitlet i indholdet

Historisk register: Ha-Middot - Kapitel 7

Ha-Middot — regel 8

Jad Jehuda: א · ב · ג · ד · ה · ו · ז · ח · ט · י · יב · יג · יד · טו · טז · יז · יח · יט · כ · כא · כב · כג · כד · כה · כו · כז · כח · כט · ל · לא · לב · לג · לד · לה · לו · מא · מ · לט · לח · לז ·

Joel Moshe: 1

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - א

(א) »Det er kendt osv.«: De ti udsagn, verden blev skabt ved, er netop de ti sefirot. De ti ord, som afledes?[DA424301], er tilførsler, der strømmer fra de ti sefirot. Malkhut omfatter dem alle, da to aspekter indgår i hende: Hendes eget væsen, hvor hun er en sefira i sig selv, og hendes modtagelse, hvor hun modtager fra alle sefirot. I begge disse aspekter omfatter hun alle sefirot og alle tilførsler, for hun er som bekendt indbefattet af ti. Skønt hver sefira er indbefattet af ti, findes der dog mere רכו[DA424302] i hende end i alle de andre sefirot.

Jad Jehuda - ב

(ב) »Skjulte på deres sted«: Skønt hver sefira har en særlig egenskab, til godhed, dom eller barmhjertighed, viser de ikke deres handling på deres eget sted, men i malkhut, og dér er de:

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - ג

(ג) »Åbenbare«. Deres handlinger åbenbares, idet de udgyder deres tilførsler, gode eller onde, i hende [lakune][DA424501], som er i hende. Også de tilføres fra hende efter de nedres gerninger og i det tilbagevendende lys'

KLADDE · uafklaret

Rema fra Fano

Alt, som var indbefattet i det generelle og udskiltes fra det generelle for at lære, udskiltes ikke for at lære om sig selv, men for at lære om det generelle som helhed. Det er kendt, at malkhut er en tale, der omfatter alle taler, og et udsagn, der omfatter alle udsagn. De er skjulte på deres sted og åbenbares og tilføres fra hende og i hende. Hun er indbefattet i de ti plantninger, som udfolder sig i barmhjertighed, og udskilles fra det generelle for at lære dom, som denne kvægdriverstok, der lærer koen dens furer. Hun udskiltes ikke for kun at lære om sig selv — det ville være at afskære plantningerne, hvad Gud forbyde — men for at lære om det generelle som helhed, der har samtykket i dommens handling. Hun udskiltes heller ikke for at lære dom over sig selv, som om hun blev påvirket af den, hvad Gud forbyde, for der står »Jeg, Herren, har ikke ændret mig«. Den, der skader og svækker hende, fornægter grundlaget. Hvad må vi da sige? Ligesom det generelle derved ikke synker fra sin rang, og himlens herlighed bliver på sit sted, gælder samme dom også hende. Hun udskiltes derimod for at lære dom over de nedre på hele det generelles vegne, i hemmeligheden om månens formindskelse. Den øvre herlighed afører sig alene sin kjortel, i betydningen »Han sønderrev sin klædning[DA424201]«, og selv mangler den intet.

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - ג - fortsat

hemmelighed; derefter vender de tilbage og tilfører hende.

Jad Jehuda - ד

(ד) »Hun var indbefattet i de ti sefirot, som udfolder sig i barmhjertighed«: Skønt de ti sefirots egenskaber og handlinger ikke er ens, skete alles udfoldelse fra begyndelsen i fuldstændig barmhjertighed, og malkhut var også en af dem. Som bekendt fra vore læreres ord, må deres minde være til velsignelse: Ti og ikke ni.

Jad Jehuda - ה

(ה) »Hun udskiltes fra det generelle for at lære« dom til de nedre, enten gennem sit eget væsens handling, som hælder mod dom, eller ved at have modtaget dom fra en sefira over hende.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - ו

(ו) »Som denne kvægdriverstok, der lærer koen«: På den måde, vore lærere, må deres minde være til velsignelse, sagde i Pesiqta, anført i Jalqut, Emor, blad 186, ved verset »Jeg, Herren, lærer dig, hvad der gavner«: »Rykker dig op, ligesom denne מאנשאפי?[DA424801], der rykker denne ko op«. Den har tre navne: Melammed,

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - ו - fortsat

mardea og dorban[DA424802] osv.

Jad Jehuda - ז

(ז) »Hun udskiltes ikke for at lære« om malkhut selv, som om hun alene var årsagen til denne adskillelse, enten fra sit eget væsen eller fra sin modtagelse. Det er nemlig ikke sådan, for:

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - ח

(ח) »Det ville være at afskære plantningerne, hvad Gud forbyde«: Ingen sefira udfører en handling for sig selv, men i samtykke og fællesskab med alle som én. Som det står i Tiqqunim: »Når denne måne, malkhut, ønsker?[DA425001] at udøve dom osv., tager hun fra gevurah, og alle sefirot indbefattes i hende og kaldes gevurah i hende. Når hun ønsker vand og godhed, tager hun fra chesed, og alle sefirot indbefattes i hende og kaldes fem chasadim osv. Ønsker hun at vise verden barmhjertighed, tager hun fra den midterste søjle, og alle sefirot indbefattes i hende og kaldes barmhjertighed«. Alt dette er skrevet i Pardes, port 8, kapitel 5. De tilsigtede også en anden måde, som skrevet:

Jad Jehuda - ט

(ט) »Hun udskiltes ikke for at lære om sig selv«: Det betyder, at malkhut ikke underviser ved den dom, hun udøver blandt de

KLADDE · uafklaret · fortsat

Rema fra Fano - fortsat

Desuden var vor lærer Moses, fred være med ham, indbefattet i »Du skal spise«. I Jerusalem-Talmud sagde de: Sværger man »Jeg vil ikke spise i syv dage«, giver man ham pisk og han spiser straks. Moses udskiltes fra denne regel, idet han tilbragte 120 dage på bjerget. Han var ikke som Elija, der gik fyrre dage i kraft af maden; Moses blev først renset for maden og drikken i sine indvolde. Ikke for at lære om sig selv alene, men for at skaffe soning for det generelle som helhed.

På denne måde sagde Ari, må den retfærdiges minde være til velsignelse: Ligesom enhver af Israel får regnet den første fastedag som én, den anden som 26 og den tredje, hvor naturen allerede har vænnet sig til ikke at spise, kun som tretten — tilsammen fyrre — regner vi de første tre dage som én faste i de store fasteperioder. Den fjerde dag er 26 i forhold til den; den femte, hvor naturen har vænnet sig til de store fasteperioder, regnes som tretten i forhold til den. Alle fem dage tilsammen er 1.600. Den sjette dag, som er grænsens yderste, regnes fyrre gange alle de andre. Den sjette dag alene bliver altså 64.000, svarende til livsvæsenernes ansigter, for hans legeme bliver som et af dem. Med de første 1.600 er det 65.600: אדנ״י, Shekhinahs ansigt, og seks trin til hendes herligheds trone. Alt følger mængden af handlinger, forudsat at han kan påføre sin nefesh lidelse og retter sit hjerte mod himlen.

Efter hver sjette dag har vi sabbatten, hvor vor lærer Moses, fred være med ham, fik virkelig næring fra Shekhinahs glans, nemlig »for sit store navns skyld«, som du siger »De spiste af landets

Jad Jehuda - ט - fortsat

nedre:

Jad Jehuda - י

(י) Som om sagen berørte hende selv, og hun blev påvirket af de nedres skade, hvad Gud forbyde. De nedres synd skader nemlig slet ikke Atsilut, som skrevet »Jeg, Herren, har ikke ændret mig«, og som forklaret i Zohar, Ki Tetse, spalte 526, og i Heqor Din, del 7, kapitel 6[DA425201]. Der er her ingen forskel mellem de andre sefirot og malkhut; samme dom gælder dem alle. Hun udskiltes for at lære dom over de nedre på alle sefirots vegne, som nævnt, for synden skader dem i de andre verdener.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - יב

(יב) »I hemmeligheden om månens formindskelse«: På den måde, der står i Zohar, Vajjeshev, spalte 62: »Da den Hellige, velsignet være han, skabte verden, gjorde han månen og kronede den med dens lys, for den har intet af sig selv. På grund af hendes synder formindskede han solens lys til hende [lakune], øvre[DA425301]. Da templet bestod, bestræbte Israel sig med ofre og brændofre osv. på at drage velsignelser ned og tænde lys. Efter templets ødelæggelse blev lyset mørkt, og månen lyste ikke fra solen osv.« I Zohar, afsnittet Noach, spalte 162: »Fra den dag, templet blev bygget, så den Hellige, velsignet være han, på det

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - יב - fortsat

og חבין?[DA425302] over det meget; han frygtede for Israel, at de skulle synde og ødelægge templet. Hver gang han kom til dem, bar han denne purpurkåbe. Efter at synderne havde bevirket det og vakt vrede foran kongen, blev templet ødelagt, og han sønderrev denne purpurkåbe. Det er det skrevne 'Han sønderrev sin klædning[DA425303] osv.'« Der sigtes til Beriah-verdenen.

Jad Jehuda - יג

(יג) »Desuden« antyder denne regel, »Alt, som var indbefattet i det generelle osv.«, vor lærer Moses, fred være med ham, som var indbefattet i »Du skal spise«, sagt til mennesket. Vore lærere, må deres minde være til velsignelse, sagde: Det er et positivt bud. De vise fastsatte målet til mindst én gang på syv dage. For de sagde i Jerusalem-Talmud: Sværger han, at han ikke vil spise i syv dage, giver man ham pisk for en forgæves ed, fordi han svor at ophæve buddet; han spiser straks, så han ikke også overtræder buddet. Se Shulchan Arukh, Joreh Deah, Lovene om Løfter, afsnit 239, paragraf 16. Moses udskiltes altså fra denne regel osv.

Jad Jehuda - יד

(יד) »Ikke som Elija osv.«, som skrevet i Heqor Din, del 3, kapitel 9; se dér.

KLADDE · uafklaret · fortsat

Rema fra Fano - fortsat

afgrøde«. Den skal ikke tælles blandt fastedagene. Træk sytten sabbatter fra 119 dage: Talværdien af מעט, »lidt«[DA424202], i »lidt ringere end Elohim«. Tilbage er sytten gange 65.600, altså 111 titusinder, 5.000 og 200. Titusinderne er הבל הבלים, »tomhed, tomheder«, det vil sige tre gange הבל: Hevel, Shet og Moses, for at opfylde »Han skal skaffe soning for sig selv«. Yderligere behøvedes 5.200 for at opfylde »og for sit hus«: לבת אש, »ildflamme«, tre gange til Moses, Shet og Hevel. Bogstaverne i לבת אש fuldender nemlig bogstaverne i משה til resten af de tre navne. Blot indtrådte alef i stedet for he ved slutningen af hans eget navn, som hører til ham selv, for i ham at opfylde »hans nefesh som skyldoffer«. Se Heqor Din ved slutningen af kapitel 10 i del 5. Bogstaverne i משה alene er nemlig begyndelsesbogstaverne i משה שת הבל, Moses, Shet, Hevel. Shin og alef i stedet for he giver אש; bet og lamed fra Hevel og tav fra Shet giver לבת. Alef i לבת אש skal særligt regnes som tusind, i stort tal. Tre gange 1.732 er 5.200, efter at vi har tilføjet de fire, der er i overskud i he, som vi erstattede med alef. Eller sig: Tilføj fem for hele he, så det ikke beklager sig, som jod i Saraj beklagede sig. Den sidste af de 120 dage er nemlig ikke i den første optælling og regnes kun som én, efter at en sabbat er gået over ham, som vi forklarede.

Desuden har משה שת הבל, Moses, Shet, Hevel, med udfyldte bogstavnavne talværdien לבת אש, det vil sige 1.733[DA424203]. Det har også talværdien תפארת, tiferet, med den samlede enhed, nemlig ישראל, Israel, to

Jad Jehuda - טו

(טו) »På denne måde osv.«: Mesteren forklarer i forbifarten spørgsmålet om de fyrre dages faste, Moses fastede.

Jad Jehuda - טז

(טז) »Den anden dag regnes som 26 dage«, svarende til dagens 24 timer og yderligere to tillægstimer ved dens indgang og udgang.

Jad Jehuda - יז

(יז) »Den tredje dag« regnes som halvdelen, tretten dage. Deraf følger, at tre sammenhængende fastedage svarer til fyrre dage.

Jad Jehuda - יח

(יח) »De store fasteperioder«, som hver regnes for fyrre dage. De første tre dage giver altså fyrre dage; den fjerde regnes som 26 fasteperioder, 26 gange fyrre, som er 1.040; den femte regnes som tretten fasteperioder, som er 520. Tilsammen 1.600[DA425901].

Jad Jehuda - יט

(יט) »Fyrre gange« 1.600 er 64.000, svarende til livsvæsenernes ansigter, som er 64. Som bekendt har hvert af de fire livsvæsener fire ansigter, hvert med menneske, løve, ørn og tyr, tilsammen seksten ansigter; til de fire livsvæsener 64 ansigter[DA426001].

Jad Jehuda - כ

(כ) »Hans legeme« — Moses'.

Jad Jehuda - כא

(כא) »Nemlig Adonaj«, אדני, med talværdien 65, og seks trin til tronen, som det står i Zohar, Bereshit, spalte 170, svarende til de resterende 600.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - כב

(כב) »Fik virkelig næring«: På alle de seks arbejdsdage nød Moses Shekhinahs glans. På sabbatten fik han derimod virkelig næring ved at åbenbare glans og tankens renhed[DA426301], som Shekhinah nyder. Det er de fortrin blandt de nedre, som er sabbatglæden, som skrevet i Heqor Din, del 1, kapitel 28, og del 2 ved slutningen af kapitel 14. Herom siges »Herren forlader ikke sit folk«.

Jad Jehuda - כג

(כג) »For sit store navns skyld«, og ligeledes:

Jad Jehuda - כד

(כד) »De spiste af landets afgrøde«: Ordet עבור betyder frugt. Meningen i udtrykket er, at Herren ikke forlader sit folk, men holder det i live ved sit navns frugt, som er Shekhinahs glans. I kraft af dette lys, som nærede Moses på sabbatsdagene, skal de ikke indgå blandt fastedagene.

Jad Jehuda - כה

(כה) »Træk sytten sabbatter fra osv.«: Moses var på bjerget de første fyrre dage, de mellemste

KLADDE · uafklaret · fortsat

Rema fra Fano - fortsat

gange, og 650, det vil sige היכל, palads, omfattende ti. Yderligere er Adams og Davids tusind år 36 og en halv titusinder dage. Hertil de to tusind år med vor Messias, for alle tre fastede vor lærer Moses, fred være med ham. Det giver 109 og en halv titusinder. Tilbage er 20.200. Det er fyrre dage, én stor fasteperiode til hver af femhundrede, svarende til dem af udgangens folk, der døde i mørkets dage og ikke blev udfriet. Det er ti fasteperioder til hver af halvtreds. Begge er 20.000. Yderligere én fasteperiode til hver af fem giver 200. Det stemmer med alle vore lærere i aggadahen om verset »Israels børn drog op fra Egyptens land chamushim[DA424204]«.

Desuden vejede hver af vor lærer Moses' faster, fred være med ham, som to af ethvert andet menneskes på grund af renselsen for mad og drikke, som ovenfor. Det giver 223 titusinder og 400. Træk 219 titusinder fra til de seks tusind år, verden består, og 40.000 til ét øde årtusind, fyrre dage til hver af tusind generationer. Tilbage er ti gange fyrre dage til Moses selv, om hvem der står »Moses steg op til Elohim«: Moses steg ikke højere end ti[DA424205]. Disse seks tusind år skal præciseres: To tusind tohu-år, for ved slutningen af de første fyrre dage blev tavlerne brudt; to tusind Torah-år, for ved slutningen af de mellemste fyrre dage blev sagt »Hug dig«; to tusind år med Messias, nemlig forløsning, for ved slutningen af de sidste fyrre dage var det Jom Kippur.

Jad Jehuda - כה - fortsat

fyrre og de sidste fyrre, tilsammen 120. Den sidste dag er ikke med i optællingen, som det snart kommer; tilbage er 119 dage, antydet i verset »Du lod ham mangle lidt i forhold til Elohim«, for מע"ט har talværdien 119. Meningen er: Du lod ham mangle »lidt«, מעט, dage, hvor han hverken spiste eller drak, men nød glansen fra Elohim. Disse 119 dage er sytten uger, for syv gange sytten er 119. Trækker du sabbatsdagene fra, bliver der seks fastedage pr. uge. Det er allerede forklaret, at de seks fastedage regnes for 65.600. Sytten gange 65.600[DA426601] giver 111 titusinder, 5.000 og 200.

Jad Jehuda - כו

(כו) »Titusinderne« svarer til tre gange הבל, som er 111. Der står nemlig הבל הבלים: הבל er én, הבלים to, altså tre. Grunden til de tre gange er Hevels tre genfødsler, hvor han genfødtes i Shet og Moses. Antydningen er i משה, begyndelsesbogstaverne i משה שת הבל, Moses, Shet, Hevel. Moses fastede altså disse titusinder for at opfylde »Han skal skaffe soning for sig selv«, til bogstaverne i Hevel tre gange.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - כז

(כז) »Yderligere behøvedes de resterende 5.200«, svarende til bogstaverne i לבת אש, som han straks afslutter: Shin og alef i stedet for he i Moses giver לבת, »flamme«[DA426801]. Også antydningen er i verset »Herren viste sig for ham i en ildflamme osv.«. Tre gange לבת אש svarer til de tre genfødsler, som hver indeholder sin fælle. De giver 5.200, som det snart kommer.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - כח

(כח) »Resten af de tre navne«, משה שת הבל. Fjerner du begyndelsesbogstaverne, som er bogstaverne i משה, bliver bogstaverne i לבת אש tilbage, for he i Moses skiftes med alef, begyndelsesbogstav for »skyldoffer«, פרכה ,אשם?[DA426901], for i ham at opfylde det sagte »Hvis du gør hans nefesh til skyldoffer« og skaffe soning for alle genfødslerne.

Jad Jehuda - כט

(כט) »Efter at vi har tilføjet osv.«: Tre gange 1.732 giver kun 5.196. Der mangler endnu fire, svarende til de fire i overskud i he, som vi skiftede med alef.

Jad Jehuda - ל

(ל) »Eller sig: Tilføj hele he«. Indvend ikke, at der så bliver én mere end 5.200, for sådan skal det netop være. Det tal, vi regnede, svarer til 119 dage, de sytten sabbatter, som nævnt. Vi må stadig regne én for den sidste af de 120 dage.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - לא

(לא) »Desuden« finder vi tallet for לבת אש, nemlig 5.200, i ordene משה שת הבל på en anden måde. Med udfyldte bogstavnavne, således מ״ם שי״ן ה״י שי״ן תי״ו ה״י בי״ת למ״ד, giver de 1.733[DA427201]. Tre gange 1.733 ovenfor giver 5.199; med den samlede enhed er det 200[DA427202]. Dette tal, 1.733:

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - לב

(לב) Antyder også tiferet og malkhut. תפארת med den samlede enhed har nemlig talværdien 1.082, som to gange ישראל. היכל har yderligere talværdien 65, som Adonaj-navnet, nemlig malkhut. Det er kendt, at alle ti sefirot indgår i hende; ti gange 65 giver 650. Summen af disse to tal, 1.082 og 650, giver 733[DA427301].

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - לג

(לג) »Yderligere« en anden grund til de 111 titusinder, 5.000 og 200, som Moses fastede: De svarer til Adams genfødsler, Adam, David og Messias. Adams og Davids tusind år giver i dage 36 og en halv titusinder, for hvert år er 365 tusind dage[DA427401], som er 36 og en halv titusinder. Messias' to tusind år er 73 titusinder, tilsammen 109 og en halv titusinder. Der er 20.200 tilbage til at fuldende 111 og fem titusinder og 200[DA427402]. Disse 20.200 er femhundrede[DA427403] store fasteperioder, hver regnet som fyrre dage, som ovenfor. Fyrre gange femhundrede giver 20.000. Grunden til de femhundrede er:

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - לד

(לד) »Svarende til 160[DA427501], som døde i mørkets tre dage«, efter den opfattelse, at »Israels børn drog op chamushim« betyder én af femhundrede. Og efter den opfattelse:

Jad Jehuda - לה

(לה) »Én af halvtreds« siger vi, at de 20.000 svarer til ti fasteperioder for hver af halvtreds; firehundrede gange halvtreds giver 20.000.

Jad Jehuda - לו

(לו) »Yderligere« svarer de resterende 200 til hver af fem, som døde i mørkets tre dage, efter den opfattelse, at én af fem drog op. Én fasteperiode, fyrre dage, til hver: Fem gange fyrre er 200.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - לז

(לז) »Desuden«, på en anden måde, siger vi, at de nævnte faster, 111 titusinder og fem og 200[DA427801], svarer til de seks tusind år, verden består, osv. Hver af hans faster vejede som to af andre menneskers faster, fordi maden i Moses' indvolde blev renset bort før fasten. Sådan er det ikke hos noget andet menneske, selv ikke hos Elija, må hans minde være til velsignelse, som skrevet ovenfor. Derfor skal disse 111 og en halv titusinder og 200 faster regnes to gange, 223 titusinder og 400. De svarer til:

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - לח

(לח) »De seks tusind år, verden består, og ét øde«. Hvert år giver nemlig 36 og en halv titusinder[DA427901], som nævnt. Til seks tusind år kommer der altså 219 titusinder, som er:

Jad Jehuda - לט

(לט) »40.000 til ét øde«, hvor der er tusind generationer, og fyrre dage tilfalder hver af dem.

Jad Jehuda - מ

(מ) Endnu 400 blev tilbage til Moses selv, som ikke steg højere end ti, men dog steg ti op. Svarende hertil regnes der for ham ti gange 40 dage, altså 400.

Jad Jehuda - מא

(מא) »Og med disse« osv. For ligesom fasterne som helhed svarer til verdens 6.000 år, svarer deres enkelte dele, tre gange 40 dage, til de tre gange 2.000 år, som vore lærde, deres minde være til velsignelse, har omtalt: de første er tomhed, de mellemste Torah, og de sidste Messias' dage. Må han komme snart. Amen.

KLADDE · uafklaret

Joel Moshe - 1

»Alt, som var indbefattet i det generelle« osv. Dette emne finder du også i Sefer ha-Peli'ah. Malkhut var indbefattet i de ovennævnte הו"פ, som udfolder sig i barmhjertighed, og trådte ud fra dem for at lære dom.[DA428301] Den trådte ikke ud for at lære noget om sig selv, som om den handlede alene uden alles samtykke; den trådte ud for at lære noget om hele det generelle: alle samtykker. Hans ord »og ikke for at lære dom« osv. betyder »og endvidere«; det er en anden forklaring. Malkhut trådte nemlig ikke ud for at lære dom om sig selv, som om malkhut selv blev påvirket af dommen, Gud forbyde det. Tværtimod står der: »Jeg, Herren, har ikke forandret mig« osv. Ligesom helheden, det vil sige de øvre sefirot, ikke beskadiges af menneskets synd, og deres herlighed forbliver på deres sted, således gælder Guds retsorden for malkhut: den udøver dom, men beskadiges ikke af dommen; den trådte ud for at lære dom over de nedre.

»I hemmeligheden om månens formindskelse« osv. Han mener ikke månens formindskelse, da lysene blev fordelt. Han mener derimod det, der siges i Zohar, afsnittet Vajjeshev: »Efter at Templet var blevet ødelagt, blev lyset mørkt, og månen lyste ikke« osv. Denne formindskelse berører alene kjortlen, ikke den selv, Gud forbyde det. Se Sefer ha-Kavvanot, blad 62. Denne klædning er malkhut i Beriah, fra sjælenes side. »Svarende til de levende væseners ansigter«: hans legeme blev som ét af dem. Moses trådte ud af dette generelle, idet han ikke spiste i de 120 dage, hvor han var på bjerget, tre gange 40 dage. Han var ikke som Elias, der gik i

KLADDE · uafklaret · fortsat

Joel Moshe - 1 - fortsat

kraft af maden; maden var tværtimod blevet renset bort fra hans indvolde, og alligevel spiste han ikke i 120 dage.

»Ikke for at lære« osv. Forklaringen er: For den, der faster to sammenhængende dage og tre nætter, tæller man den første fastedag som én dag og den anden som 26: 24 svarende til døgnets 24 timer samt to timers afholdenhed, ved indgangen og udgangen; altså 26. Med den første dag bliver det 27. Den tredje dag tæller man som tretten dage, så det er, som om han havde fastet 40 dage i træk. [DA428302] Således også hos Moses: De første tre dage, hvor han fastede, svarede til 40 sammenhængende dage, det vil sige dag ét, to og tre. Den fjerde dag, hvor Moses fastede, svarede til 26 gange 40 dage; den femte fastedag til tretten gange 40 dage. På fem dage havde han dermed fastet 40 gange 40 dage, i alt 1.600. Den sjette fastedag regnedes som 40 gange det hele, nemlig 40 gange 1.600, hvilket giver 64.000. Med de første fem dages 1.600 bliver det »65, 65 tusind og 600«. [DA428303] Det vil sige: Adonaj har talværdien 65; tusinderne svarer til navnet, og tronens seks trin til de resterende 600, i hemmeligheden om, at ti er indbefattet i ti. Hemmeligheden i 65 og 600 er at rette op på »men jeg vil skjule, skjule mit ansigt« osv. På den syvende dag blev han næret af Shekhinahs glans. Se Midrash ha-Ne'elam, afsnittet Vajera, om forskellen mellem at blive næret og at nyde godt af noget.

»Af landets afgrøde«: se ovenfor, afhandlingen ח"ה, del 2, kapitel 2.[DA428304] Sabbatsdagen indgår ikke blandt fasterne; den medregnes ikke i hverdagens faster. Træk sytten sabbatter fra de 119, for Moses fastede i 120 dage, og sytten uger, altså sytten gange syv, giver 119, talværdien af »lidt« i »lidt mindre end Gud«. I hver uges seks dage fastede han, som forklaret ovenfor, svarende til 65.600. Sytten gange 65.600 giver 111 titusinder, 5.000 og 200.

»Tre gange Hevel« osv. Som de udlagde verset »tomheders tomhed«: hevel er én, havalim er to; tilsammen tre. Tre gange Hevel giver 111, svarende til de 111 titusinder. De 5.200 svarer til Moses, Shet og Hevel; det skjulte »Moshe« er לב"ת א"ש: bet og lamed fra Hevel, tav fra Shet og »mem og he fra

KLADDE · uafklaret · fortsat

Joel Moshe - 1 - fortsat

Moses?«.[DA428305] He udskiftes med alef, så der bliver esh, »ild«. Se afhandlingen ח"ה, del ה"ח, slutningen af kapitlet, »som er en undren i בת"ר?«. [DA428306] Derfor udskiftes alef med he hos rabbi Akiva, עקיבה / עקיבא. Bogstaverne לב"ת א"ש er 1.732. Tre gange 1.732 giver 5.200, nemlig med de fire ekstra i he, som vi udskiftede med alef i ordet Moshe. Tre gange 1.732 giver nemlig kun 5.196; med de nævnte fire bliver resten 200. Eller man tilføjer hele he'et i Moshe, så det ikke skal klage, osv. Den ene dag ud over de 5.200 var dag 120, hvor Moses fastede efter den sidste af de nævnte sytten sabbatter.

»Med bogstaverne skrevet fuldt ud«: det vil sige mem, shin, he, shin, tav, he, bet, lamed — מם שין הי שין תיו הי בית למד — som giver 1.732.[DA428307] Tiferet, med helheden talt som én, har talværdien 1.082, svarende til Jisrael, som er 541: to gange 541 giver 1.082. Når du føjer 650, talværdien af hekhal, til: Hekhal er nemlig 65, ligesom Adonaj, og ved ti indbefattet i ti bliver hekhal 650, altså ti gange 65 giver 650 — »65, 1.732«.[DA428308]

»Disse er da« osv. Forklaringen er: Inden for disse »to tusind«, det vil sige Davids tusind år og Messias'

Tilbage til kapitlet i indholdet

Historisk register: Ha-Middot - Kapitel 8

KLADDE · uafklaret · fortsat

Joel Moshe - 1 - fortsat

to tusind, er der 109 og en halv titusind dage. [DA428309] »Der mangler dem to titusinder« osv. For at fuldende de nævnte 111 titusinder og 5.200 tilføjes én lang periode uden mad, det vil sige 40 dage, svarende til de fem hundrede, som døde i mørket: 40 gange 500 giver 20.000. Endnu én periode uden mad, det vil sige 40 dage, svarende til fem for hver én af de fem, der drog ud, giver fem gange 40, altså 200. Dermed bliver det 111 titusinder og 5.200. Det stemmer med alle de tannaitiske lærde, der er uenige om verset »og chamushim drog Israels børn op«: én siger én ud af halvtreds, én siger én ud af fem hundrede, og én siger én ud af fem.

»Disse er da 223 og 400«: To gange 111 titusinder og 5.200 giver 223 titusinder og 400. »Træk 219 fra« osv. Forklaringen er: Hvert tusind år har 36 og en halv titusind dage; for seks tusind bliver det 219 titusinder. Til at fuldende de 223 bliver fire titusinder tilbage, altså 40.000, til Davids tusindår: omtrent 40 dage for hvert år af de tusind. Der bliver endnu ti gange 40 dage tilbage, i alt 400, til Moses, som ikke steg højere end ti.

Ha-Middot — regel 9

Jad Jehuda: יג · יב · יא · י · ט · ח · ז · ו · ה · ד · ג · ב · א

Joel Moshe: 1

Jad Jehuda - א

(א) »Når noget udskilles for at blive behandlet« osv. Det er kendt, at netzach og hod kaldes »bækkens piletræer«, og at dommene undertiden strømmer ud gennem dem og stiger ned. Forskellen mellem dem er, at der gennem netzach kommer kærlighedens lidelser, og gennem hod lidelser, som ikke er af kærlighed. Begge antydes i

Rema fra Fano

Når noget udskilles for at blive behandlet med én bestemmelse i overensstemmelse med sit emne, i hemmeligheden om kærlighedens lidelser, udskilles det for at lempe, ikke for at skærpe. Det er betydningen af »og Israels netzach lyver ikke«. De retfærdige, som denne egenskab rammer, glæder sig nemlig over lidelserne. Om dem siges: »De, der viger fra mig, skal skrives i jorden«; der står

Jad Jehuda - א - fortsat

denne regel og den følgende. Om kærlighedens lidelser siges altså: Når dommen udskilles for at blive behandlet i overensstemmelse med sit emne, og dens omsorg er af kærlighed, udskilles den for at lempe for verden, ikke for at skærpe for dem, der modtager lidelserne. Dette forklares straks

Jad Jehuda - א - fortsat

nedenfor.

Jad Jehuda - ב

(ב) »I betydningen af« det, Skriften siger: »Og Israels netzach lyver ikke« (Samuel 15). Egenskaben netzach svigter ikke de retfærdiges trofasthed ved, Gud forbyde det, at få dem til at klage over lidelserne. De retfærdige, som denne egenskab osv.

Jad Jehuda - ג

(ג) »Om dem siges: De, der viger fra mig« osv. (Jeremias 17). Dette er Shekhinahs ord; på grund af vore overtrædelser blev vor moder sendt bort, og hun er

Jad Jehuda - ד

(ד) den, som ammer os i landflygtigheden. Ved de retfærdiges smerte lider hun så at sige smerte og siger: »De, der viger fra mig, skal skrives i den øvre jord.«

Jad Jehuda - ה

(ה) »I betydningen: Mit hoved er tungt«, som vore lærde, deres minde være til velsignelse, sagde i mishnahen i Sanhedrin,

Rema fra Fano - fortsat

»mine lidelser«.[DA428501] For ammen tugtes sammen med dem for at beskytte verden; derfor skal de skrives i den øvre jord, i betydningen »mit hoved er tungt«. Verset er Shekhinahs udsagn. Disse retfærdige, som kom til verden, mens månen var skadet, og rammes sammen med den, befinder sig efter mønstret deroppe: Legemet skades, som i »han sønderrev sin klædning«, og sjælen er indenfor, som i det førnævnte »jeg har ikke forandret mig«. De er dens fæller. Dermed letter de den straf, der burde komme over verden, for de gribes på grund af slægtens synd. Den øvre hensigt er ikke at skærpe dommen over dem for deres egen skyld. For selv om Herrens domme over disse retfærdige er sande — den, som bar vore sygdomme og tog vore smerter på sig, er jo selv det menneske, som bragte døden ind i verden, og det skjulte må læres af det udtrykkelige — er deres skyld over for Himlen dog allerede blevet rettet ved fuldkommen omvendelse med alle dens betingelser. Vores andel hos dem udlægges derimod gennem hemmeligheden om den gensidige kaution. Alle Herrens veje er rette retsafgørelser og sand lære.

Jad Jehuda - ה - fortsat

kapitel 6: Når et menneske lider, hvilke ord siger Shekhinah da? »Mit hoved er tungt; min arm er tung.« Som forklaret i afhandlingen Heqor Din, del 3, kapitel 8.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - ו

(ו) »Og disse retfærdige« osv. I Zohar, afsnittet Vajjeshev, side 69, står der: »Når månen skades på den side, hvor den onde formørkelse er, bliver alle de sjæle, der da udgår — selv om de alle er rene og alle hellige — knust og skadet med mange sorger og mange smerter, overalt hvor disse sjæle kommer hen, fordi de udgår under skaden. Det er de knuste sjæle, som den Hellige, velsignet være han, har behag i, efter at de er blevet knust. Selv om de befinder sig i sorg og ikke i glæde, er sagens hemmelighed, at de befinder sig efter mønstret deroppe: Legemet skades, og sjælen er indenfor; ganske som deroppe, netop sådan. Derfor er det dem,

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - ו - fortsat

der skal fornyes med månens fornyelse. Om dem står der: “Og det skal ske, nymåne efter nymåne” osv., “skal alt kød komme” osv. Netop alt kød, for disse skal fornyes i alt og skal fornyes med månens fornyelse. De er i ét fællesskab med månen, skadede i kraft af dens skade. Derfor bor hans hjerte altid i dem, for han tager sig af dem, som der siges: “og hos den knuste og nedbøjede ånd”, og som der står: “Herren er nær ved dem med knust hjerte” osv. De, som sammen med månen bærer denne skade, er altid nær ham. Derfor: “for at gøre de knustes hjerte

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - ו - fortsat

levende”. De skal have deres del i det liv, som kommer til den, for at den kan fornyes. De, som lider med den, skal fornyes med den. Disse kaldes kærlighedens lidelser. De skyldes ikke det pågældende menneske; de er af kærlighed. Den, hvis lys er skadet — månens lys — får del i at knytte sig til den store kærlighed. Derfor er disse dens venner og fæller. Lykkelig er deres lod i denne verden og i den kommende verden! De har vundet at være dens venner; om dem står der: “For mine brødres og venners skyld” osv.« Hertil citatet.

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - ו - fortsat

Forklaringen er: Når de skyldige bliver talrige i verden — »Klippen, som fødte dig, svækker du« — siger Shekhinah så at sige »også denne kraft«: »Mit hoved er tungt«, for:[DA429101]

Jad Jehuda - ז

(ז) »Legemet skades« i hemmeligheden om klædningen, som det bærer; det vil sige »han sønderrev sin klædning«. Men:

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - ח

(ח) »Sjælen er indenfor«: Hun selv påvirkes slet ikke af dette, Gud forbyde det. Som Skriften siger: »Jeg, Herren, har ikke forandret mig«, således som vi allerede har omtalt det hele ovenfor i regel 8. Disse retfærdige, som kom til verden på det tidspunkt, befinder sig efter dette mønster: Legemet skades, og de bærer mange sygdomme og smerter, mens sjælen er indenfor. Det er lidelserne שלדשמעתין?. [DA429301] Når de skyldige bliver talrige, skades legemet som nævnt. Hun udlægges ud fra tiferet, som kaldes den store kærlighed. De retfærdige, som kom til verden i denne onde tid, har fællesskab med månen og bærer lidelser med den. Dette er »af kærlighed«.

Jad Jehuda - ט

(ט) »De letter« osv.; dette er »udskilles for at lempe«.

Jad Jehuda - י

(י) »Den øvre hensigt er ikke at skærpe dommen over dem«; dette er »ikke for at skærpe«.

Jad Jehuda - יא

(יא) »For deres egen skyld«: Som det siges i Zohar: »Det skyldes ikke det pågældende menneske« osv.

Jad Jehuda - יב

(יב) For selv om dommen er sand — de behøver renselse for de synder, de selv eller deres tidligere genfødsler begik — finder vi det samme hos kong Messias: Selv om der om ham står »han bar vore sygdomme og tog vore smerter på sig«, er dette ikke den eneste årsag til lidelserne. Han behøver nemlig lidelserne for at sone for det første menneske, som

Tilbage til kapitlet i indholdet

Jad Jehuda - יב - fortsat

bragte døden ind i verden, da han er dettes genfødsel. Det samme kan siges om de øvrige retfærdige: Det skjulte må læres af det udtrykkelige.

Jad Jehuda - יג

(יג) Alligevel behøver de retfærdige ikke lidelserne for deres egen skyld. Deres skyld over for Himlen for det, de selv eller deres genfødsler syndede, er allerede tilgivet ved fuldkommen omvendelse. Der er kun tilbage, at de skal sone andres andel og bære deres synder, fordi de er kautionister. Dermed er »Herrens domme sande; de er tilsammen retfærdige«.

Joel Moshe - 1

»I hemmeligheden om kærlighedens lidelser« osv. Forklaringen er: Når dommene strømmer ud gennem netzach, er de kærlighedens lidelser, og de er til det gode. Dette er »udskilles for at lempe, ikke for at skærpe«. »For ammen« osv. antyder Shekhinah, som er med os i nøden, efter ordene »jeg er hos ham i nøden«. »Der står: Mine lidelser«: Det er Shekhinahs udsagn; hun siger så at sige: »Mine lidelser skal skrives i den øvre jord«, som i »mit hoved er tungt«. Vore lærde, deres minde være til velsignelse, sagde: Når Israel er i nød, hvilke ord siger Shekhinah da? »Mit hoved er tungt« osv. »Han sønderrev sin klædning« osv. henviser til regel 6 ovenfor; se dér. »Over dem selv« osv.: over de retfærdige selv på grund af synd, selv om det efter retten ville være rigtigt at skærpe over for dem. Selv vor Messias, som bærer vore sygdomme, gør det jo, fordi han er mennesket selv i genfødsel: Adam, David, Messias. Derfor bærer han lidelser for at sone det første menneskes synd, som bragte døden ind i verden. Således må det skjulte læres af det udtrykkelige: De retfærdige som han bærer lidelser på grund af, at deres sjæl er en genfødsel af en synder, eller for at rette op på det første menneske. Men deres skyld over for Himlen for deres egen synd er allerede tilgivet ved omvendelse. Også vores andel, vore synder, udlægger vi gennem hemmeligheden om kaution: De stiller kaution for os.

Ha-Middot — regel 10

Jad Jehuda: א · ב · ג · ד · ה · ו · ז · ח · ט

Joel Moshe: 1

Jad Jehuda - א

(א) »Når noget udskilles for at blive behandlet i uoverensstemmelse med sit emne«: Det vil sige, når dommene stiger ned gennem hod uden iblanding af barmhjertighed. Da fremkalder de lidelser som et soningsalter, ikke kærlighedens lidelser, som vore lærde, deres minde være til velsignelse, har sagt i første kapitel af Berakhot. Dette er »i uoverensstemmelse med sit emne«, og sådan udlagde de i Tikkunim det, der siges:

Jad Jehuda - ב

(ב) »Og min hod blev vendt til ødelæggelse for mig.«

Rema fra Fano

Den tiende regel.

Når noget udskilles for at blive behandlet i uoverensstemmelse med sit emne, som et soningsalter, i betydningen »og min hod blev vendt til ødelæggelse for mig«, udskilles det for at lempe og for at skærpe. »Og se, det var meget godt« — dette er døden. Han lader altid lægemidlet komme før slaget[DA430101] og letter syndernes overvægt for verden som helhed ved at skærpe over for det enkelte menneske, som modtager soning og frivilligt gør sin sjæl til et skyldoffer. Det er betydningen af »jeg vil elske dem frit, for min vrede har vendt sig fra ham«, efter det, vore lærde forklarede om dette i traktaten Joma. »Og Herrens vilje skal lykkes ved hans hånd.«

Jad Jehuda - ב - fortsat

For hod, הוד, bliver med ombyttede bogstaver daveh, דוה, »syg«. Derfor udskilles det for at lempe for verden og skærpe for den retfærdige, som samles bort fra det onde som et soningsalter for hele verden. Om en sådan død har vore lærde, deres minde være til velsignelse, med rette udlagt:

Jad Jehuda - ג

(ג) »Og se, det var meget godt« — dette er døden.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - ד

(ד) »Han lader altid lægemidlet komme før« osv. Som det står i Zohar, Pinchas, side 78, skrevet ח"ע:[DA430501] »Når

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - ד - fortsat

retfærdige gribes af sygdomme eller slag for at sone for verden, sones alle slægtens synder derved. Med alle legemets lemmer er det således: Når alle lemmer er i trængsel, og stor sygdom hviler på dem, må ét lem slås, for at de alle kan helbredes. Hvilket? Armen. Man slår den og lader blod komme ud af den; da er dette lægemidlet for alle legemets lemmer. Sådan er verdens mennesker lemmer for hinanden. Når den Hellige, velsignet være han, vil give verden helbredelse, slår han én retfærdig iblandt dem, og gennem ham giver han alle helbredelse. Hvorfra ved vi det? Der står: “Og han blev gennemboret for vore overtrædelser” osv., “og ved hans sår fik vi helbredelse”. “Ved hans sår” er åreladningen af hans arm, ligesom når man årelader hans arm; ved dette sår fik vi helbredelse. Dette er helbredelse for os, for alle legemets lemmer. Han slår aldrig en retfærdig, undtagen for

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - ד - fortsat

at give slægten helbredelse og sone for dem.«

Jad Jehuda - ה

(ה) »Og letter syndernes overvægt«: Dette er »udskilles for at lempe«. Når mesteren ovenfor forklarer, at han letter den straf, som burde komme over verden, er det, fordi han dér kommer til de retfærdige i kraft af kautionen for at inddrive hos dem på hele verdens vegne, efter at deres synder allerede har fået overvægten. Her er det anderledes: Det er verdens arm, den retfærdige, han slår for at helbrede slægten, inden synderne har fået overvægten.

Jad Jehuda - ו

(ו) »I den grad han skærper« osv.; dette er »og for at skærpe«.

Jad Jehuda - ז

(ז) »Og frivilligt gør sin sjæl til et skyldoffer«, som vore lærde, deres minde være til velsignelse, sagde i første kapitel af Berakhot: Enhver, som den Hellige, velsignet være han, har behag i, knuser han med lidelser, som der står: »Og Herren havde behag i at knuse ham, gøre ham syg.« Kunne det også gælde, når han ikke modtog dem med kærlighed? Skriften siger: »Hvis du gør hans sjæl til et skyldoffer.« Ligesom skyldofferet kræver hans samtykke, kræver lidelserne også hans samtykke.

Jad Jehuda - ח

(ח) »I betydningen« af Skriftens ord: »Jeg vil elske dem frit, for min vrede har vendt sig fra ham« (Hoseas 14). Vore lærde, deres minde være til velsignelse, udlagde i sidste kapitel af Joma: Der står ikke »fra dem«, men »fra ham«. Selv når ét enkelt menneske vender om, tilgiver man ham og hele verden. Se afhandlingen Heqor Din, del 5, kapitel 14.

Jad Jehuda - ט

(ט) »Og Herrens vilje skal lykkes ved hans hånd«, som det afsluttes dér i første kapitel af Berakhot: Hvis han har taget dem på sig, hvad er da hans løn? »Han skal se afkom og få et langt liv.« Ikke nok med det: Hans lærdom bliver bevaret hos ham, som der

Jad Jehuda - ט - fortsat

står: »Og Herrens vilje skal lykkes ved hans hånd.«

KLADDE · uafklaret

Joel Moshe - 1

»I uoverensstemmelse med sit emne, soningsalteret«: Det vil sige ved lidelser, som ikke er af kærlighed. Som vore lærde, deres minde være til velsignelse, sagde i traktaten Berakhot: »Et soningsalter er det; kærlighedens lidelser er det ikke« osv., om børns død. De kommer, »når כשהעי'?«; forklaringen er hod.[DA431101] Dette er »og min hod blev vendt til ødelæggelse for mig«. Det udskilles for at lempe og skærpe, »i sin begrundelse?«, og for at lempe; selv denne skærpelse er til lempelse, idet den soner synd. [DA431102] Det svarer til »og se, det var meget godt«, som vore lærde udlagde: Godt er døden. Det letter for helheden gennem den strenghed, hvormed han skærper over for den enkelte, som i »jeg vil elske dem frit«: flertalsformen gælder helheden, på grund af »min vrede«, der har vendt sig »fra ham«, fra den enkelte. Som forklaret ovenfor i afhandlingen Heqor Din, del 1, kapitel 14.

Tilbage til kapitlet i indholdet

Historisk register: Ha-Middot - Kapitel 10

Ha-Middot — regel 11

Jad Jehuda: א · ב · ג · ד · ה · ו · ז · ח · ט · י · יא

Joel Moshe: 1

Jad Jehuda - א

(א) »Når noget udskilles for at blive behandlet efter en ny bestemmelse, kan du ikke føre det tilbage til det generelle, før Skriften udtrykkeligt fører det tilbage til det generelle.« Det er kendt, at egenskaben tiferet er barmhjertighed og vejer op mellem chesed og styrkerne, »Isaks rædsel«. Dens grundlag er chesed; den hælder mod chesed.

Rema fra Fano

Den ellevte regel.

Når noget udskilles for at blive dømt efter en ny bestemmelse, idet tiferet hjælper hende med at udøve dom, er dette noget nyt for tiferet: Barmhjertighedens egenskab selv vendes til dommens egenskab fra yesods side, »enden, verdenernes liv«, som tager mod venstre. Da Josef blev ført ned til Egypten, steg Jakob ned efter ham »med menneskebånd, med kærlighedens

Jad Jehuda - א - fortsat

Som det står i Tikkunim, side 1: »Den midterste tager fra højre.« Den ligner yesod, en anden egenskab, som vejer op mellem netzach og hod, og hvis grundlæggende hældning er mod dommen. Som det også står i Tikkunim: »Den retfærdige tager mod venstre, som er Isak; »enden, verdenernes liv« er knyttet til venstre.« Alt dette antydes i denne

Jad Jehuda - א - fortsat

regel: Tiferet udgår undertiden til dom og hjælper malkhut med at udøve dom, selv om dette er nyt for tiferet, hvis egenskab er barmhjertig. Det sker, hver gang »den retfærdige, verdens grundvold« tager fra venstre efter sin egenskab. Da drages Jakob, tiferet, efter Josef, yesod, som det antydes i Skriftens ord:

Jad Jehuda - ב

(ב) »Med menneskebånd drog jeg dem, med kærlighedens reb« (Hoseas 11). Det er efter det, vore lærde, deres minde være til velsignelse, sagde:

Jad Jehuda - ג

(ג) I kapitlet Chazakat ha-Battim: Jakobs skønhed var af samme art som det første menneskes skønhed. Dér fortæller de også om rabbi Bana'ah: Da han nåede det første menneskes hule, lød en himmelsk røst: »Du har betragtet ligheden af mit

Rema fra Fano - fortsat

reb«. Adam er nemlig billedet, og Jakob er billedets lighed, som det siges i kapitlet Chazakat ha-Battim. Da kan tiferet, som er fængslet sammen med hende og kaldes »du«, som forklaret i Sefat Emet, ikke løse sig selv — det ben, som faldt i hans lod, ben af hans ben — og vende dommens egenskab til barmhjertighedens egenskab, før Skriften fører det tilbage: den særlige, cheseds hemmelighed, den skrevne Torah. Den fører det tilbage til det generelle for at lade barmhjertigheden strømme i Shekhinahs åbenbaring, »udtrykkeligt«, be-ferush, som har samme talværdi som »i Jerusalem«, bi-Jrushalem. Derfra udgår fastslået lære fra den mundtlige Torah til hele Israel. Dette svarer til: »Når kvinden først udsender sæd, føder hun en dreng«, forudsat at brudgommens ledsagere først kommer for at ledsage hende. Antydningen er »og en dis stiger op fra jorden«. Alef-dalet har talværdien fem: det sidste he i navnet og begyndelsen af navnet Adonaj. Vav medtager også de retfærdiges sjæle, som vækkes nedefra.

Jad Jehuda - ג - fortsat

billede; mit billede selv må du ikke betragte.« Dette er »med menneskebånd«, svarende til tiferet, vav'et i navnet, som kaldes et bånd, som bekendt. Dette er »Jakob er hans arvelod«, hans bånd; han er ligheden af det første menneskes billede. »Jeg drog dem med kærlighedens reb«: Denne kærlighed er fra malkhut, som bekendt.

Jad Jehuda - ד

(ד) »Og da kan du ikke føre det tilbage til det generelle«: Det betyder, at tiferet, som kaldes »du«, ikke vender tilbage til det generelle, til barmhjertighedens egenskab. Om dette siges også: »Den fængslede løser ikke sig selv.« Det vil sige, at tiferet er fængslet sammen med malkhut, som kaldes »ben af hans ben«, som ovenfor i regel 7:

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - ה

(ה) Han løser ikke sig selv, »disse«, fra dommens egenskab til barmhjertighed,[DA431801] før Skriften udtrykkeligt fører ham tilbage til det generelle. Det sker gennem foreningen: Den skrevne Torah er cheseds Torah, mens den mundtlige Torah er i malkhut. Hertil kommer, at opvækkelsen nedefra fremkalder opvækkelsen deroppe. Dette er:

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - ו

(ו) »Før Skriften fører det tilbage« — med bestemt he. Det vil sige den særlige blandt skrifterne, cheseds Torah. Den fører tiferet tilbage til det generelle, til barmhjertighedens egenskab, efter »hele dens ankomst«, strømningen nedefra og op,

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - ו - fortsat

ved Shekhinahs åbenbaring, så der vækkes til foreningen.[DA431901] Dette er:

Jad Jehuda - ז

(ז) »Udtrykkeligt« og åbenlyst. Da vender chesed tilbage og giver sin tilstrømning, så barmhjertigheden strømmer til tiferet. Antydningen findes også i ordet be-ferush, »udtrykkeligt«, som:

Jad Jehuda - ח

(ח) har samme talværdi som bi-Jrushalem, »i Jerusalem«, egenskaben malkhut, hvorfra den mundtlige Torah fremkalder opvækkelsen deroppe.

Jad Jehuda - ט

(ט) »I betydningen: Kvinden« osv. Alt dette er som forklaret: Når malkhut af sig selv vækkes til

Jad Jehuda - ט - fortsat

foreningen, tiltager barmhjertigheden. For at det ikke skal falde ind under hemmeligheden om det tilbagevendende lys, som betegner dom, kræves det:

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - י

(י) »At brudgommens ledsagere først kommer« — »65«, de retfærdiges sjæle — »for at ledsage hende«. [DA432301] Som det står i Zohar, Vajjechi, side 516: »Han så i Rav Hamnuna Savas bog: Enhver mand søger efter kvinden og vækker kærligheden mod hende. Men her ser man, at hun vækker kærligheden og søger efter ham« osv. »Kom og se: Kærlighedens opvækkelse fra Israels menighed mod den Hellige, velsignet være han, vækkes til ham gennem de retfærdiges sjæle hernede. For de er disse; han sender til kongen fra den mandlige side, og opvækkelsen nedefra til kvinden« osv. »Derfor vækker manden kærligheden« osv. Se dér.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - יא

(יא) Alef-dalet har talværdien fem og antyder det sidste he, malkhut. De er de to bogstaver i navnet Adonaj, som er særligt for hende. Desuden medtager vav'et i ve-echad, »og én«, de retfærdiges sjæle, som alle vækkes og stiger op fra jorden gennem opvækkelsen nedefra.[DA432401]

KLADDE · uafklaret

Joel Moshe - 1

Tiferet hjælper malkhut med at lade dommen udgå. Det er noget nyt for tiferet, som er barmhjertighed, at blive vendt til dom. For det er kendt, at de ti nedre kroner i malkhut er årsagerne til alle sefirot: Når hun er til barmhjertighed, er alle barmhjertighed; når hun er til dom, kaldes alle dom. Men at vende tiferet på dets eget sted til dom er dommens store styrke.

»I hemmeligheden om tjeneren«, hvor dommen strømmer ud gennem egenskaben yesod, som kaldes »enden af tres verdener?«.[DA432501] Qetz

Tilbage til kapitlet i indholdet

Historisk register: Ha-Middot - Kapitel 11

KLADDE · uafklaret · fortsat

Joel Moshe - 1 - fortsat

chaj, ק"ץ ח"י, er bogstaverne i Jitzchak ved sammensætning? Dette er »tager mod venstre«, som er dom, efter den forudsætning, vi kender, i hemmeligheden om »og jeg plantede dig som en ædel vinstok«. Derfor gav Josef af sine år til David i Isaks sted, som forklaret ovenfor i afhandlingen Heqor Din, ק"ד, kapitel 2? Se dér.[DA432502]

»Adam er billedet« osv. Dette emne har ikke noget at gøre her; han forklarer blot i forbifarten den enkle betydning af talmudstedet, hvor »med menneskebånd« osv. blev udlagt om Jakob. Antydningen er, at da Josef, yesod, blev ført ned til Egypten, det vil sige til dom, steg også Jakob, tiferet, som bekendt, ned efter ham, vendtes til dom og blev fængslet med ham. »Kan du ikke føre det tilbage«: Tiferet kaldes »du« og kan ikke løse sig selv, det vil sige »ben af mine ben«, det ben, som faldt i hans lod. Den fængslede kan jo ikke løse sig selv fra fængslet. Han kan ikke føre det tilbage til det generelle, »ovenfor: bjerg?«, før Skriften fører det tilbage.[DA432503] Den er egenskaben chesed, den skrevne Torah, som lader barmhjertigheden strømme i Shekhinahs åbenbaring. »Udtrykkeligt« har samme talværdi som »i Jerusalem«, som er denne egenskab.

»Kvinden udsender først sæd« antyder egenskaben malkhut, som siger: »Se, med hvilken søn jeg kommer foran dig«, gennem de retfærdiges gerninger og opvækkelsen nedefra. Dette er »forudsat at brudgommens ledsagere kommer først«. Se Zohar, Vajjechi, side 516, hvor han spørger, om det passer sig, at kvinden søger efter manden. Han svarer også dér i overensstemmelse hermed: Opvækkelsen kommer fra de retfærdige hernede, som er brudgommens ledsagere. »Vav medtager også« osv. betyder vav'et i ve-el, ו"א ל, »og til«, som medtager.[DA432504]

Ha-Middot — regel 12

Jad Jehuda: כא · כ · יט · יח · יז · טז · טו · יד · יג · יב · יא · י · ט · ח · ז · ו · ה · ד · ג · ב · א

Joel Moshe: 1

Jad Jehuda - א

(א) »Noget, som læres af sin sammenhæng« osv. antyder malkhut, som er tilstrømningen deroppefra; man modtager også opvækkelse nedefra.

Jad Jehuda - ב

(ב) »For dette Jerusalem«, malkhut, »fik indsigt fra alle sine lærere«: Det er sefirot over hende.

Jad Jehuda - ג

(ג) »Der svares jo« osv. Dette er me-injano, »af sin sammenhæng«, forstået som at svare med ord; det vil sige dem, der lader tilstrømningen komme over hende deroppefra. Endvidere:

Jad Jehuda - ד

(ד) »Det er af sin sammenhæng« efter den enkle betydning: Hun hører til Atzilut som de øvrige sefirot. Enhver, der tager ni sefirot, fornægter jo grundlaget, som det står i Zohar, Bereshit, side 150.

Jad Jehuda - ה

(ה) »Fordi hun ikke befinder sig i sin enhed«, efter at hun blev drevet ned, da hun anklagede solen, som bekendt, behøver hun det, som læres af sin afslutning: opvækkelsen nedefra.

Jad Jehuda - ו

(ו) »Her ligger ofrenes hemmelighed«: De blev ofret fra gammel tid, fra det første menneske og

Rema fra Fano

Den tolvte regel.

Noget, som læres af sin sammenhæng, og noget, som læres af sin afslutning. For dette Jerusalem fik indsigt fra alle sine lærere; der svares jo ord til hende deroppefra. Dette er »af sin sammenhæng«, idet hun er sammen med dem i Atzilut. Fordi hun ikke befinder sig i sin enhed, da hun er blevet drevet bort, behøver hun det, som læres af sin afslutning, efter de forberedelser, der vækkes nedefra. Her ligger ofrenes hemmelighed: Jerusalem blev særligt udpeget til dem ved Adams og Hevels første alter; Shem, Noas søn, fulgte dem. På det blev Isak bundet, og på det blev vor fader Abrahams vædder ofret. Hendes luft var til stede alle de steder, hvor vore fædre bragte ofre som en midlertidig foranstaltning, for hun er himlens port, i sandhed Guds hus. Der svares hende deroppefra, som »en by, der er føjet sammen«. Se afhandlingen Em Kol Chaj, del 3, afsnit 32. Alt sker efter forberedelsen hos dem, der ofrer hernede. De, der udlægger de skjulte tegn, sagde om verset »i dag viser Herren sig for jer«, at det er bogstaverne i Aron og Mikhael: Den ene blev præst hernede, den anden deroppe.[DA432701]

Årets antal fællesofre har eretz, אר"ץ, som husketegn; antallet af tiendedelsmål i afgrødeofrene har som tegn »asher, Herren din Gud drager omsorg for det«. Undtaget er bukken, som sendes bort til et afskåret land. Asher, אש"ר, er melekh

Jad Jehuda - ו - fortsat

frem, netop i Jerusalem. Det nedre Jerusalem svarer jo til det øvre Jerusalem, malkhut, så offerhandlingen vækkes nedefra og op.

Jad Jehuda - ז

(ז) »Og hendes luft« osv. Selv om vore fædre ofrede andre steder uden for Jerusalem, som i ørkenen, i Shilo og i Giv'on, var Jerusalems luft dog til stede dér. Alt dette var, for at de nedres handling kunne stige op gennem dette sted; det er jo himlens port og i sandhed Guds hus, svarende til det øvre Jerusalem. Derfor modtages de bønner, der stiger op dér, til Guds hus, og »der svares hende« osv.

Jad Jehuda - ח

(ח) Se afhandlingen Em Kol Chaj om Isaks binding: Malkhut, som derfor blev bundet i dommens egenskab deroppe.

Jad Jehuda - ט

(ט) »Den ene blev præst« osv., for de to afhænger af hinanden.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - י

(י) »Årets antal« osv. I den forbindelse udlagde mesteren ofrene som tilbehør til visdommen og sagde, at årets fællesofre tæller 1.290. Hvordan? To lam som det daglige offer hver dag, 365 dage om

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - י - fortsat

året, giver 730. Til årets 52 sabbatter ofres to lam som tillægsoffer hver sabbat, altså 104: i alt 834. Til årets tolv nymåner er der hver gang elleve tillægsofre: to tyre, én vædder, syv lam og én gedebuk som syndoffer. For de tolv nymåner er det 132 ofre: i alt 966. Ved påske ofrer man hver dag som ved nymåne, i alt 77 ofre: dermed 1.043. Den sekstende nisan, dagen hvor omeret svinges, ofres et lam som brændoffer: dermed 1.044. Ved ugefesten ofrer man efter påskens ordning, elleve ofre. Samme dag ofres desuden sammen med brødet syv lam, én tyr, to væddere, en gedebuk og to lam som måltidsoffer. Tilsammen er det 24 ofre: dermed 1.068. Den første tishri ofres en tyr, en vædder, syv lam og en syndofferbuk, altså ti ofre: dermed 1.078. På forsoningsdagen ofres ligeledes som ved nytårets tillægsoffer; desuden den buk, der brændes, makkeren til den bortsendte buk, samt ypperstepræstens tyr og vædder. Tilsammen er det tretten ofre: dermed 1.091.

På løvhyttefestens syv dage ofres hver dag to væddere, altså fjorten i de syv dage; desuden fjorten lam hver dag, altså 98, og hver dag en syndofferbuk. Sammen med festens halvfjerds tyre giver det 189 ofre: dermed 1.280. På den ottende dag,

Rema fra Fano - fortsat

shalem, »hel konge«, som vi forklarede i afhandlingen Heqor Din, del 2, kapitel 31. Ved siden af det står Herrens navn, det vil sige hans sted, som forklaret dér. Der står: »Og når en sjæl bringer et afgrødeoffer«. De vise sagde: Skriften regner det, som om han havde ofret sin sjæl. For ofrenes hemmelighed og sjælenes bortgang er én og samme efter billedets overensstemmelse, som forklaret på rette sted; se afhandlingen Heqor Din, del 3, kapitel 3.

Vi har allerede forklaret i afhandlingen Ha-Nefesh, hvad det første ikon er: Det har fem navne, nefesh, ruach, neshamah, chajah og jechidah. Vi har forklaret, hvad det andet ikon er, som rummes i navnet dijokan, »billede«; hvad det tredje er, som rummes i navnet tzelem, »billedskikkelse«; og hvad det fjerde er: en kraft i legemet, nemlig den livgivende sjæl. Efter vor fremgangsmåde passer det at kalde den »mennesket i mennesket«, for uden denne består hin ikke. Dette er de nødvendige inddelinger af menneskets sjæl i sandhed. Gå og regn efter: Det første ikons fem navne har talværdien 1.099. Læg dijokan, tzelem og ha-adam ba-adam til; det giver præcis 1.526, antallet af de nævnte tiendedelsmål.

Selve ofrene er 1.101 lam som brændoffer. Tildel 1.099 af dem til det første ikon, som er menneskets væsen og grundlag; to bliver tilbage, ét til dijokan og ét til tzelem. Hertil kommer to lam som fællesskabets måltidsofre for at formilde mennesket i mennesket. Derfor spises de til glæde for den livgivende sjæl. Se afhandlingen Heqor Din, del 1,

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - י - fortsat

afslutningsfesten, ofres en tyr, en vædder, syv lam og en buk, altså ti ofre: dermed 1.290. Af dem er 1.103 lam, 114 tyre — alle brændofre — desuden yppersteprænstens tyr som syndoffer på forsoningsdagen, fyrre væddere med yppersteprænstens vædder samt 33 bukke.[DA433701]

Antallet af tiendedelsmål er 1.526: Til de 1.103 lam var der 1.104 tiendedelsmål, fordi lammet ved omerets svingning krævede to tiendedelsmål. Til de 114 tyre, tre tiendedelsmål pr. tyr, var der 342; dermed 1.446. Til fyrre væddere, to tiendedelsmål pr. vædder, var der firs; dermed 1.526. Syndofferbukkene og yppersteprænstens tyr ledsages ikke af drikofre, for syndofferet har ingen drikofre. Både ofrenes og tiendedelsmålenes antal antydes således i verset: »Et land, som Herren din Gud drager omsorg for.«

Jad Jehuda - יא

(יא) Eretz, ארץ, er en bogstavforkortelse for elef resh-tzade, »tusind to hundrede og halvfems«. Ligeledes:

Jad Jehuda - יב

(יב) Asher, אשר, antyder 1.500; med Herrens navn, hvis talværdi er 26, bliver det 1.526. Dette land drager Herren din Gud omsorg for. Dermed udelukkes den buk, der

Jad Jehuda - יב - fortsat

sendes bort til et afskåret land, og som ikke indgår i antallet. Ved tallet 1.500, som antydes i ordet asher, er der endvidere det, at det svarer til talværdien af melekh shalem ved den store værdi for slutbogstaverne mem-nun-tzade-pe-kaf: Slut-kaf er 500 og slut-mem 600. Melekh shalem er malkhut.

Jad Jehuda - יג

(יג) Ved siden af det står Herrens navn, som er tiferet, stedet for melekh shalem. Også det giver 1.500, som forklaret dér: Jod gange he er halvtreds; disse ganget med vav giver tre hundrede, og disse ganget med he giver 1.500.

Jad Jehuda - יד

(יד) »Der står: Og en sjæl« osv. I forbifarten udlægger mesteren også antallet af ofre og tiendedelsmål.

Jad Jehuda - טו

(טו) »Vi har allerede forklaret i afhandlingen Ha-Nefesh.« Det findes også i afhandlingen Olam Katan. Efter vor fremgangsmåde dér antydes ofrenes og

Rema fra Fano - fortsat

kapitel 21. Tyrene er 114. Træk løvhyttefestens halvfjerds tyre fra; de tjener til at formilde de halvfjerds folk. Der bliver 44 tilbage, svarende til Ehjehs kvadratur. Derfra kommer de fem styrker, bogstaverne mem-nun-tzade-pe-kaf, מנצפ"ך, med talværdien par, »tyr«. Vædderne er fyrre, efter forbilledet i vor fader Abrahams vædder, han som er cheseds mand. Dér er navnet med værdien 72, det vil sige Herrens navn skrevet fuldt ud med fire jod'er. Fællesskabets syndofre er 32, til renselse af hjertet. Tilbage har vi ypperstepræstens tyr på forsoningsdagen, som ligeledes bringes som syndoffer, ligesom den indre buk; begge brændes. For ikke at gå dybere ind i denne ledsagende udlægning, så den må være behagelig for det lyttende øre, er følgende fra slutningen af første kapitel af Shevuot tilstrækkeligt: Rabbi Shimon siger: Ligesom blodet fra bukken, som behandles indenfor, soner for Israel — det vil sige for urenhed ved helligdommen og dens hellige ting — således soner tyrens blod for præsterne. Ligesom syndsbekendelsen over den bortsendte buk soner for Israel — det vil sige alle deres synder — således soner bekendelsen over tyren for præsterne.

Jad Jehuda - טו - fortsat

tiendedelsmålenes antal i sjælens ikoner. Dette viser, at ofrenes og sjælenes hemmelighed er én.

Jad Jehuda - טז

(טז) »Efter vor fremgangsmåde passer det at kalde den mennesket i mennesket.« Selv om den efter vor forklaring dér er det livløse i mennesket, og det er om det første ikon, der siges: »Dette er hele mennesket i mennesket«, fordi det svarer til den talende del, tiferet, passer det af hensyn til vort emne her at kalde det fjerde ikon »mennesket i mennesket«. Det er nemlig en kraft i legemet, som vi forklarede dér; uden dem findes der intet menneske.

Jad Jehuda - יז

(יז) »Gå og regn efter«: De fem navne nefesh, ruach, neshamah, chajah og jechidah for det første ikon har talværdien 1.099. Læg dertil talværdien af dijokan, det andet ikon; talværdien af tzelem, det tredje; og talværdien af ha-adam ba-adam. I alt er det 1.526, svarende til antallet af tiendedelsmål.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - יח

(יח) Selve ofrene svarer ligeledes til disse ikoner. Antallet af lam, inklusive de to fælles måltidsofre, er som nævnt 1.103. Af dem svarer 1.099 til talværdien af »N-R, N-Ch« for det første ikon, som passende kan få dem tilskrevet i alle sine enkeltheder, da det er menneskets væsen og grundlag osv.[DA434501] To gives samlet til det andet og tredje ikon; de to fælles måltidsofre svarer til det fjerde ikon, som er i det almene menneske. Dette er tre gange adam, »menneske«.

Jad Jehuda - יט

(יט) »Svarende til Ehjehs kvadratur«, således: א, אה, אהי, אהיה, i alt 44. Det er kendt, at navnet Ehjeh også antyder binah, hvorfra domme vækkes. Det er de fem styrker, som svarer til de fem bogstaver mem-nun-tzade-pe-kaf, מנצפ"ך; deres talværdi er par, »tyr«. Derfor antydes alt dette gennem de 44 tyre.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - כ

(כ) »En hemmelighed fra navnet med værdien 72«, med talværdien chesed El.[DA434701] Det er Herrens navn skrevet fuldt ud med fire jod'er: יוד הי

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - כ - fortsat

ויו הי, som giver 72. Her er fyrre efter dette forbillede, for fire jod'er giver fyrre.

Jad Jehuda - כא

(כא) Om yppersteprøstens tyr er den enkle forklaring tilstrækkelig, ligesom vi har lært i mishnahen osv.

Joel Moshe - 1

»Dette Jerusalem« er egenskaben malkhut. »Der svares mange ord til hende« osv.: Me-injano forstås som at svare med ord. Det betyder også »af sin sammenhæng«, fordi også hun er i Atzilut. Men Shekhinah blev drevet bort osv. på grund af vore synder; derfor behøver hun det, som læres af sin afslutning, det vil sige de nedres opvækkelse. Se afhandlingen Em Kol Chaj ovenfor, hvor han skriver: Ligesom Isak blev bundet hernede, bandt

Tilbage til kapitlet i indholdet

Historisk register: Ha-Middot - Kapitel 12

Joel Moshe - 1 - fortsat

den Hellige, velsignet være han, dommens egenskab deroppe. Dette findes i sin grundform i Zohar; se dér.

Asher er en bogstavforkortelse: Alef er tusind, shin og resh er fem hundrede; i alt 1.500, som talværdien af melekh shalem osv. Det store slut-mem er seks hundrede; sammen med de øvrige bogstaver bliver det 1.500. Det første ikons fem navne, nefesh, ruach, neshamah, chajah og jechidah, har talværdien 1.099. »1.526« osv. er asher, hvortil Herrens navn med talværdien 26 føjes, altså til ashers 1.500. Ehjehs kvadratur er אהיה, אהי, אה, א, i alt 44. Dér er navnet med værdien 72: Chesed har talværdien 72. Det er Herrens navn med jod'er, fire jod'er, svarende til væddernes antal, fyrre.

Ha-Middot — regel 13

Jad Jehuda: 1 · 2 · 3 · 4

Joel Moshe: 1

Jad Jehuda - 1

(א) »To skriftsteder, som modsiger hinanden, indtil det tredje skriftsted kommer og afgør imellem dem« antyder hemmeligheden om afgørelsen mellem netzach og hod, mellem gedulah og gevurah. Forsvarerne og anklagerne, der lærer frifindelse og skyld, vender deres ansigter mod netzach og hod, som er grene af gedulah og gevurah, kaldet skrifter. Yesod og tiferet afgør imellem dem.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - 2

(ב) »שש? præstevagterne« osv. »og hærførerne« osv. [DA435301]

Rema fra Fano

Den trettende regel.

To skriftsteder, som modsiger hinanden. Eftersom sagen afhænger af de nedres handlinger, findes der altid blandt de øvre nogle, der går til højre for frifindelse, og nogle, der går til venstre for skyld. De er blandt skrifterne, hvor præstevagterne og hærførerne er, efter vor sædvanlige forklaring af mishnahen: »Rabbi Shimon siger: Der er tre kroner.« Mange har allerede fået del i dette gennem vore noter til vismandens korte indledninger, den retfærdiges minde være til velsignelse. Indtil den store domstol kommer, med en dømmende forsamling og en reddende forsamling, og fredens herre med dem: den fremragende blandt dommerne, sen til

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - 3

(ג) Vismanden rabbi Moshe Cordovero, hans minde være til velsignelse, siger i sin bog Or Ne'erav, del 6, kapitel 8, tredje indledning, om begrundelsen for de hellige sefirots antal ti:

»Den sande, kendte begrundelse nævnte kong David, fred være med ham, da han sagde: “Meget har du gjort, du, Herren, dine undere og dine tanker for os.” Dér lærer vi i mishnahen: “Der er tre kroner.” Det er kendt, at kronerne er særligt tildelt fyrsten, yppersteprøsten og kongen. På grund af

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - 3 - fortsat

deres høje rang behøvede de i folkets ledelse en stedfortræder, en andenmand og en domstol. De regnes som tre fåreflokke for Israels hære; ligeledes præstevagterne, hærførerne, som hersker over folket, og Sanhedrin. Alle har øje og hjerte rettet mod det gode navns krone, tre øverste, som bekendt. Hver har to trin under sig. Torahs krone omfatter således den højeste keter, tiferet og yesod, som fyrsten, domstolens overhoved og Sanhedrin. Til præstedømmet hører chokhmah, chesed og netzach, som yppersteprænsten, stedfortræderen og præstevagterne. Til kongedømmet hører binah, gedulah og hod, som kongen, andenmanden og hærførerne.[DA435401] Det gode navns krone er malkhut, Jakobs menighed, udtrækket af dem alle.

Jad Jehuda - 4

(ד) »Indtil den store domstol kommer«: tiferet, »med en dømmende forsamling«, gevurah, »og en reddende forsamling«, chesed; »og fredens herre«, yesod, »med dem«. Ved den store domstol mener vi den fremragende blandt dommerne, tiferet, som

Tilbage til kapitlet i indholdet

Historisk register: Ha-Middot - Kapitel 13

Rema fra Fano - fortsat

vrede og rig på chesed. Han skal afgøre imellem dem. Hos Aris elever, den retfærdiges minde være til velsignelse, findes der desuden dybe og vidunderlige udlægninger af disse regler vedrørende Shiur Komah. »Herren havde behag, for sin retfærdigheds skyld, i at gøre Torah stor og herlig.«

Her ender afhandlingen Ha-Middot.

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - 3 - fortsat

Jakobs menighed, som stiger op med disses hjælp for at prise deres skaber for alt, han har skabt; for dette er hele mennesket.« Hertil hans ord.

Det betyder, at de tre kroner — Torahs, præstedømmets og kongedømmets — er i de

Jad Jehuda - 4 - fortsat

også er »sen til vrede og rig på chesed«. Han skal afgøre imellem dem og hælder mod chesed. »Om dagen befaler Herren sin chesed, og om natten er sangen med ham.« Fra nu og til evig tid. Sela. Amen. Sela.

Joel Moshe - 1

»To skriftsteder, som modsiger hinanden«, er dommens og barmhjertighedens egenskaber, som går til højre og til venstre, disse for frifindelse og hine for skyld. Hærførerne er netzach og hod; Sanhedrin er yesod. Se Or Ne'erav, hvor du finder dette emne rigtigt forklaret. »Og fredens herre« er yesod, som kaldes fredens pagt. »Han skal afgøre imellem dem« betyder mellem dommens og barmhjertighedens egenskaber.

Olam Katan — afsnit 1

Jad Jehuda: 1 · א · ב · ג · ד · ה · ו · ז · ח · ט · י · יא · יב · יג · יד · טו · טז · יז · יח · יט · כ · כא · כב · כג · כד · כה · כו · כז · כח

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - 1

Jad Jehuda

»Hele sjælen skal prise Jah.« Efter almindelig sprogbrug skulle der stå »alle sjælene«; meningen ville da gælde alle de enkelte sjæle, hvormed hvert menneske fødes. Når

Rema fra Fano

Hele sjælen skal prise Jah — i alle fire fjerdedele af den samlede mængde sjæle, der nærmer sig Herren. Her er deres inddeling. Den store, som kommer først, og som er den mest lovpriste og ophøjede af alle, er det første ikon: mennesket i mennesket, den øvre billedskikkelse, kongesønnen. »Fra Herren er dette kommet; det er

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - 1 - fortsat

der siges »hele sjælen«, lærer det os, at der tales om sjælens helhed. Da den har fire inddelinger, siges der svarende til dem: Hele sjælen i sin helhed skal prise Jah. »I alle fire fjerdedele af den samlede mængde sjæle, der

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - 1 - fortsat

nærmer sig Herren«: De svarer nemlig til Herrens navn, som det vil fremgå.

»Her er deres inddeling. Den store«: Det er kendt, at der findes fire trin i den nedre verden, det ene over det andet: det livløse, det voksende, det levende og det talende. Hvert har sin særlige sjæl: Det livløse har den livgivende sjæl; det voksende den voksende sjæl; det levende den sansende sjæl; det talende den forstandige sjæl. Hvert trin, der er større og højere end et andet, bevarer og rummer med sig sjælen og kraften fra trinnene under sig, men ikke omvendt. Se afhandlingen Heqor Din, del 3, kapitel 6. Når vi undersøger dette i menneskets sjæl alene, finder vi, at vore lærde, deres minde være til velsignelse, mange steder siger, at den har fem former: nefesh, ruach, neshamah, chajah og jechidah. De svarer til det store navns fire bogstaver, velsignet være han, »hvis jod'ets spids«.[DA435901] Jechidah svarer til jod'ets spids, den højeste keter; chajah til selve jod, chokhmah; neshamah til det første he, binah; ruach til vav, tiferet sammen med yderpunkterne; nefesh til he, malkhut.

Sammenholder vi disse sjælsinddelinger med de nævnte trin, finder vi, at

Rema fra Fano - fortsat

underfuldt« i øjnene på ethvert vinget væsen, ofan, chajjah og seraf. Det rummer i sig fem skikkelser: nefesh, ruach, neshamah, chajah og jechidah, hvis talværdi er »min sjæl, pris Herren«. Alle er fra foreningens verden, for hele forsamlingen af Israels menighed, de retfærdige i alle slægter. »Hun er den eneste for den øvre moder; hun er ren for den nedre moder.« Hun er nemlig uadskillelig og går ikke gennem genfødsler; hun synder ikke og straffes ikke, fordi hun trækker sig rent tilbage fra synderen, før det mørkner. Hun træder ikke ind i Gehinnom, hverken det øvre, som er ildfloden, eller det nedre, som er dødsskyggens dal, undtagen for at redde andre. Ved hendes fortjeneste skal de retfærdige engang kaldes med den Helliges navn, velsignet være han; og der står: »For ved ild bliver Herren dømt.«[DA435801]

Dette er fuldendelsen af denne ilds sendelse, nemlig dens ophævelse. Torah siger jo: »Og dens ejer er blevet advaret.« Lad oksens ejer komme og stå ved sin okse. Når den føres ud for at stenes, dømmes dens ejer, for den er hans ejendom; og vi lærer i mishnahen: »Israel er én ejendom.« Der står: »For dommen vender tilbage til retfærdigheden, og efter den alle med oprigtigt hjerte.« Se del 1, kapitel 37, af afhandlingen Jonat Elem. Da skal jorden revne ved deres stemmer, som det skete under Salomos kongedømme. Vi har forklaret det godt på rette sted, efter dens virkelige beskaffenhed. Hvor meget mere gælder det da for kongen, som freden tilhører, om hvem der står: »Ær Herren i urim« — i lysene eller

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - 1 - fortsat

nefesh svarer til det livløse, ruach til det voksende, neshamah til det levende, og chajah og jechidah til det talende. Men meningen er ikke, at disse sjæle i sig selv blot er de fire kræfter i det livløse, voksende, levende og talende, og at »N-R, N-Ch« er overførte navne for disse kræfter, som den alsidige lærde, vor lærer rabbi Menashe, må hans lys stråle, mente i sin bog Nishmat Chajim, del 2, kapitel 15. Med en tilbørlig bøn om tilgivelse fra hans store visdom og høje, ophøjede ære må det siges, at han tog fejl i sit syn. Ellers måtte hvert eneste menneske rumme alle fire, »N-R, N-Ch«, sammen, så alle henseender var ens, og intet menneske havde noget fortrin frem for et andet gennem deres enkelte dele. Sådan har vi ikke modtaget det fra rabbi Shimon bar Jochajs lære, fred være med ham. Den lærde har jo selv i sin bog påtaget sig ikke at vige fra hans ord til højre eller venstre. Hans ord er som ild mange steder i Zohar og Tikkunim: Hver af »N-R, N-Ch-J« er en selvstændig væren, nemlig bestående af alle disse fire kræfter.[DA435902]

Zohar, Vajjikra, side 45, siger udtrykkeligt: »Der er én, som får del i neshamah; én, som får del i ruachs opvækkelse; og én, som kun får del i

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - 1 - fortsat

nefesh.« Hvad må vi da sige? At de er forskellige efter deres udspring i de fire verdener Atzilut, Beriah, Jetzirah og Asijah. Menneskets form kan være emaneret fra Atzilut, skabt fra Beriah, formet fra Jetzirah eller frembragt fra Asijah. Rabbi Shimon bar Jochaj, fred være med ham, har åbenbaret dette

Rema fra Fano - fortsat

sprækkerne.[DA435802] »Han, som har sin ild i Zion«: Det er de porte, som kendetegnes ved halakha, til de retfærdiges kredsdans. Der findes mange former for lys og åbninger i or, for »i kongens ansigts lys er der liv«. »Det krogede skal blive jævnt, og højderyggene til en dal.« Dermed er de forskellige betydninger i ordet urim forklaret efter dets fælles anvendelse i Skriften.

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - 1 - fortsat

for os mange steder, som det vil fremgå. Den sjæl, mennesket har fra Asijah, kaldes nefesh og er det nederste trin, ligesom det livløse blandt kræfterne. Den, som kommer fra Jetzirah, kaldes ruach, det voksende trin; fra Beriah neshamah, det levende trin; fra Atzilut chajah og jechidah, det talende trin.

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - 1 - fortsat

Ligesom hver kaldes efter sit udspring og sted, siges den at befinde sig på det trin, hvor dens tilsvarende kraft er ordnet, selv om den rummer alle fire kræfter, ligesom også alle de øvrige former gør. Forskellen mellem dem ligger alene i det omsluttende og det omsluttede: Hvilken omslutter og rummer de andre, og hvilke rummes? Helheden af hver regnes da som et ikon og benævnes efter den omsluttende. Sjælene er således fordelt på fire ikoner. Det første er det største, fordi det rummer alle fem skikkelser, nefesh, ruach, neshamah, chajah og jechidah. Det gør de andre ikke; de omfatter gradvist færre af disse skikkelser.

»Den, som kommer først og er den mest lovpriste og ophøjede af alle, er det første ikon: mennesket i mennesket, den øvre billedskikkelse« — over de andre, fordi de er fra Atzilut. Derfor er det mere lovprist og ophøjet — »hvad«.[DA435912] Dette kaldes »mennesket i mennesket«, trinnet for den talende kraft, som giver mennesket dets menneskelige væsen. Det kaldes også »den øvre billedskikkelse«, for om det står der »i vort billede«. Som det siges i Tikkunim, tikkun 69: »De fra Beriah er klædninger for dem fra Atzilut. Dette er den øvre klædnings lys. Disse ti iklæder sig ti, og de fra Atzilut siger til dem fra Beriah, som de iklæder sig: Lad os skabe et menneske i vort billede, efter vor lighed« osv. Meningen er »i vort billede«, i Atzilut; »efter vor lighed«, »i forklaringen«.[DA435903]

Ligeledes kaldes det »kongesønnen«. Som det siges i Tikkunim: Fra den skabte herligheds side siger Israel til verdens herre: »Om som tjenere«; fra den

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - 1 - fortsat

emanerede herligheds side siges om dem: »Om som børn«. »Fra Herren er dette kommet«: Det er fra Atziluts verden og rummer alle skikkelserne, nefesh, ruach, neshamah, chajah og jechidah, som svarer til navnets bogstaver. »Det er underfuldt i øjnene på ethvert vinget væsen, ofan, chajjah og seraf, og det rummer i sig fem skikkelser: nefesh, ruach, neshamah, chajah og jechidah.« I Tikkunim: »Lad os skabe et menneske: Ofan, engel og trone sluttede sig sammen og sagde: Lad os skabe et menneske. I vort fællesskab er neshamah fra tronen, ruach fra englen og nefesh fra ofan, så det bliver i vort billede« osv. Der menes Beriah, Jetzirah og Asijah. Denne fra Atziluts verden er underfuld »i øjnene i Asijah«, og for chajjah i Jetzirah og seraferne i Beriah.[DA435904] For de sjæleikoner, der kommer fra disse, mangler chajah og jechidah. »Hvis talværdi er: Min sjæl, pris Herren«: 1.099, som talværdien af »min sjæl, pris Herren«. Således er de rodfæstet i Herrens navn. »Alle er fra foreningens verden«: Atzilut.

»For hele forsamlingen af Israels menighed, de retfærdige i alle slægter; hun er den eneste for den øvre moder«: for binah. Den neshamah, der emanerer fra hende, er ikke adskilt fra jechidah og chajah, sådan som de andre ikoners trin er adskilte, som det vil fremgå. »Hun er ren for den nedre moder«: for malkhut, så hun heller ikke fra denne side synder eller straffes. »Hun er nemlig uadskillelig og går ikke gennem genfødsler«, som det fremgår af Tikkunim 87: »Også fuglen har fundet et hus« — dette er den første genfødsel, nefesh. »Og svalen en rede til sig« — dette er ruachs

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - 1 - fortsat

anden genfødsel. »Hvor den lagde sine unger« — dette er neshamahs tredje genfødsel, hvis genfødsel er »dine altre, Herre Hærskarers Gud«. Nefesh, ruach og neshamah beskrives altså ved genfødsel, ikke dem »over ’מק«.[DA435905]

»Hun synder ikke og straffes ikke, fordi hun trækker sig rent tilbage fra synderen, før det mørkner.« Som det siges i Tikkunim, tikkun 70: »Hvis menneskets neshamah er på Atziluts vej — hvis faderen« osv. Rabbi Elazar sagde: »Fader, hænger synd da ved et menneske, hvis sjæl er fra dette sted? Har det synder? Der står jo: Intet ondt rammer den retfærdige.« Han sagde til ham: »Ja; dette er det, der står: Jeres synder har skilt mellem jer og jeres Gud. Hvad betyder skilt? Jeg, som løfter denne neshamah fra Atzilut bort fra ham. Sagens hemmelighed er: Og Gud sagde: Vandet under himlen skal samle sig« osv. »Hans neshamah trak sig tilbage fra ham, og hans legeme forblev tørt land, fordi hans neshamah på Atziluts vej havde trukket sig tilbage fra ham« osv.[DA435906]

Meningen er ikke, at neshamah fra Atzilut trækker sig tilbage efter synden. Så ville indvendingen jo vende tilbage, for dér står der: »Intet ondt rammer den retfærdige.« Nej, den trækker sig tilbage før synden. Det fremgår også af Zohar, Tetzavveh, som vi vil citere nedenfor i afsnit 2: Neshamah, og så meget desto mere ruach og nefesh, besmittes ved fremmed gudsdyrkelse; men højt, højt over den besmittes jechidah og chajah ikke. Begrundelsen er, at ligesom ingen skade trænger ind i Atzilut, som forklaret i Zohar, Ki Tetze, side 536, findes der ingen skade i neshamah fra Atzilut; derfor træder den ikke ind i Gehinnom osv.

»Hun træder ikke ind i Gehinnom, hverken det øvre, som er ildfloden, eller det nedre, som er dødsskyggens dal, undtagen for at redde andre. Ved hendes fortjeneste«: for at redde andre og føre dem op fra Gehinnom. Som det siges i Zohar, Pinchas, side 405: »Selv fuldkomment retfærdige stiger ned dér. Hvorfor stiger de ned dér? For at tage mange skyldige og føre dem op« osv. Se afhandlingen Heqor Din, del 3, kapitlerne 2 og 16. Undr dig ikke over, at hun derfor stiger ned i Gehinnom, selv om hun er fra Atziluts verden, og Herrens navn er nævnt over hende. Tværtimod kan netop dette lære

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - 1 - fortsat

os det, for vore lærde, deres minde være til velsignelse, sagde: »De retfærdige skal engang kaldes med den Helliges navn, velsignet være han.« Det er fra deres sjæls side i Atzilut, som svarer til hele navnet, som nævnt.

»Og der står: For ved ild bliver Herren dømt.« Om dette sagde vore lærde, deres minde være til velsignelse, i Midrash Shocher Tov, som citeres i Heqor Din, del 1, kapitel 13: I fremtiden skal hvert folk stige ned i Gehinnom sammen med sin gud, og således Israel sammen med ham, velsignet være han, så at sige. Det er derfor en fortjeneste for neshamah fra Atzilut, at dens kraft gennem navnets fire bogstaver kan redde de ugudelige fra det dybe dødsrige.

»Dette er fuldendelsen af denne ilds sendelse, nemlig dens ophævelse.« Det er fuldendelsen af Gehinnoms ilds sendelse, efter at Israels ugudelige derved er steget op fra ødelæggelsens brønd: Gehinnom får ende. Dets ild ophører og ophæves, som forklaret i Heqor Din, del 5, kapitel 7. Sendelsens fuldendelse er dens ophævelse, som forklaret dér i del 1, kapitel 7. Man skal ikke regne det for fremmed, at Skriften bruger dommens sprog: »For Torah siger: Og dens ejer er blevet advaret. Lad oksens ejer komme og stå ved sin okse. Når den føres ud for at stenes, dømmes dens ejer, for den er hans ejendom; og vi lærer i mishnahen: Israel er én ejendom.« Vore lærde sagde: Lad oksens ejer komme osv. Israel er den Helliges ejendom, velsignet være han, som vi lærer i Avot, kapitel 6. Derfor står han, velsignet være han, over dem under deres dom som oksens ejer; derved bliver han så at sige dømt.

Det forekommer, at profeten derfor sagde: »En okse kender sin ejer« osv., »Israel kender ikke; mit folk forstår ikke.« Umiddelbart er det vanskeligt: Hvad har oksen med Israel at gøre, og hvilken overvejelse kræves, siden han siger: »Mit folk forstår ikke«? Efter mesterens fremgangsmåde siger profeten imidlertid: Israel kender ikke Herren, som er dets ejer, og de er »hans gentagelse«, velsignet være han. [DA435907] Havde de vidst dette, skulle de have afholdt sig fra synd for at skåne deres ejers ære og forstå, at han, velsignet være han, så at sige bliver nødt til at stige ned i Gehinnom for deres skyld, som

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - 1 - fortsat

oksens ejer står ved sin okse. Men Israel vidste det ikke og forstod derfor ikke.

»Der står: For dommen vender tilbage til retfærdigheden, og efter den alle med oprigtigt hjerte.« Meningen er også her, at dommen i Gehinnom vender tilbage og når indtil tzedek, retfærdigheden, en betegnelse for Shekhinah. Han, velsignet være han, er jo oksens ejer, og efter ham kommer alle med oprigtigt hjerte til dom: de retfærdige, som skal kaldes med den Helliges navn, velsignet være han, for at redde andre fra Gehinnoms dom.

»Se del 1, kapitel 37, af afhandlingen Jonat Elem. Da skal jorden revne ved deres stemmer, som det skete under Salomos kongedømme.« Efter at Gehinnom får ende, og dets ild ophæves, skal det ødelægges meget indefra og helliges med Edens haves hellighed. Det bliver da et stort, vidtstrakt sted, hvor de retfærdige kan holde kredsdans, som forklaret i Heqor Din, del 5, kapitel 6, og Em Kol Chaj, del 1, afsnit 20; se dér. Denne ødelæggelse er som at flænse og kløve jorden: Gehinnoms hulrum fyldes med sprække på sprække, og dermed ødelægges dets teltsted. Sådan var det under Salomos kongedømme: Da han blev salvet, står der: »Og jorden revnede ved deres stemme« (Kongebogen, 8, 1).[DA435908]

»Vi har forklaret det godt på rette sted, efter dens virkelige beskaffenhed.« Vi har også forklaret det sådan på rette sted, nemlig i responsummet, afsnit 23, om de lærdes udsagn: »Profeterne talte i overdrivelsens sprog.« Der står: »Også vi vil sige: Og jorden revnede ved deres stemme. For ת"י foldes undertiden sammen, som i ordene “det land, du ligger på”; undertiden bliver det ødelagt, som i “og den blev bredere og snoede sig opad”.[DA435909] Derfor kaldes det gazellens land. Under Salomos kongedømme revnede det da og blev så vidt, som dets beskaffenhed på dette tidspunkt tillod, eftersom han skulle sidde på Herrens trone.«

»Hvor meget mere for kongen, som freden tilhører.« Hvor meget mere skal Gehinnom da blive vidt for kongernes konge, den Hellige, velsignet være han, som der står: »Også det er beredt for kongen; han har gjort det dybt og vidt« (Esajas 30), til den

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - 1 - fortsat

kredsdans, han skal holde for de retfærdige. For »om ham står der: Ær Herren i urim.« Rashi forklarede i Menachems navn, at dette er et udtryk for sprækker og forgreninger, som i »hugormens hule«. Efter vor fremgangsmåde er meningen: I de hulrum og sprækker, Herren skaber i Gehinnoms rum, og i hans palads dér skal I ære Herren. Endvidere står der om ham: »Han, som har sin ild i Zion« — det er portene, der kendetegnes ved halakha, til de retfærdiges kredsdans — »og en ovn i Jerusalem« (samme bog, 38).[DA435910]

Vore lærde, deres minde være til velsignelse, udlagde i Eruvin, kapitel 2: »Han, som har sin ild i Zion og en ovn i Jerusalem« — dette er dens indgang. Det passer kun, så længe ilden er deri. Men når ilden ophæves, kan man sige »han, som har or i Zion« om de mange åbninger og porte, der skal være, når det bliver vidt; or betyder da en sprække. »Der findes mange lys og åbninger i or«: Det vil sige, at roden or har mange udtryk for me'orot. Det ene er den enkle betydning: I de lys, hvormed Herren lader sit ansigt lyse mod jer, skal I ære ham. Der står jo: »I kongens ansigts lys er der liv« (Ordsprogene 15). Det andet er betydningen sprække, som i »og det krogede skal« osv. (Esajas 16).[DA435911] »For i kongens ansigts lys er der liv; det krogede skal blive jævnt, og højderyggene til en dal. Dermed er de forskellige betydninger i urim forklaret efter dets fælles anvendelse i Skriften.« Derved er begge fortolkninger af ordet urim berettigede.

Jad Jehuda - א

(א) »Hele sjælen« osv. Efter almindelig sprogbrug skulle der stå »alle sjælene«; meningen ville da gælde alle de enkelte sjæle, hvormed hvert menneske fødes. Når der siges »hele sjælen«, lærer det os, at der tales om sjælens helhed. Da de har fire inddelinger, siges der svarende til dem: Hele sjælen i sin helhed skal prise Jah.

Jad Jehuda - ב

(ב) »Der nærmer sig Herren«: De svarer nemlig til Herrens navn, som det vil fremgå.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - ג

(ג) »Den store« osv. Det er kendt, at der findes fire trin i den nedre verden, det ene over det andet: det livløse, det voksende, det levende og det talende. Hvert har sin særlige sjæl: Det livløse har den

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - ג - fortsat

livgivende sjæl; det voksende den voksende sjæl; det levende den sansende sjæl; det talende den forstandige sjæl. Hvert trin, der er større og højere end et andet, bevarer og rummer med sig sjælen og kraften fra trinnene under sig, men ikke omvendt. Se Heqor Din, del 3, kapitel 6.

Når vi undersøger dette i menneskets sjæl alene, finder vi, at vore lærde, deres minde være til velsignelse, mange steder siger, at den har fem former: nefesh, ruach, neshamah, chajah og jechidah. De svarer til det store navns fire bogstaver, velsignet være han, sammen med jod'ets spids: Jechidah svarer til jod'ets spids, den højeste keter; chajah til selve jod, chokhmah; neshamah til det første he, binah; ruach til vav, tiferet sammen med yderpunkterne; nefesh til he, malkhut. Sammenholder vi disse sjælsinddelinger med de nævnte trin, finder vi, at nefesh svarer til det livløse, ruach til det voksende, neshamah til det levende, og chajah og jechidah til det talende.

Men meningen er ikke, at disse sjæle i sig selv blot er de fire kræfter i det livløse, voksende, levende og talende, og at »N-R, N-Ch« er overførte navne for disse kræfter, som den alsidige lærde, vor lærer rabbi Menashe, må hans lys stråle, mente i Nishmat Chajim, del 2, kapitel 15. Med en tilbørlig bøn om tilgivelse fra hans store visdom og høje, ophøjede ære må det siges, at han tog fejl i sit syn. Ellers måtte hvert menneske rumme alle fire, »N-R, N-Ch«, sammen, så alle henseender var ens, og intet menneske havde noget fortrin frem for et andet gennem deres enkelte dele. Sådan har vi ikke modtaget det fra rabbi Shimon bar Jochajs lære, fred være med ham. Den lærde har jo selv i sin bog påtaget sig ikke at vige fra hans ord til højre eller venstre. Hans ord er som ild mange steder i Zohar og Tikkunim: Hver af »N-R, N-Ch-J« er en selvstændig væren, der rummer alle disse fire kræfter.[DA436201]

Zohar, Vajjikra, side 45, siger udtrykkeligt: »Der er én, som får del i neshamah; én, som får del i ruachs opvækkelse; og én, som kun får del i nefesh.« Hvad må vi da sige? At de er forskellige efter deres udspring i de fire verdener Atzilut, Beriah, Jetzirah og Asijah. Menneskets form kan være emaneret fra Atzilut, skabt fra Beriah, formet fra Jetzirah eller

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - ג - fortsat

frembragt fra Asijah. Rabbi Shimon bar Jochaj, fred være med ham, har åbenbaret dette for os mange steder, som det vil fremgå. Den sjæl, mennesket har fra Asijah, kaldes nefesh og er det nederste trin, ligesom det livløse blandt kræfterne. Den, som kommer fra Jetzirah, kaldes ruach, det voksende trin; fra Beriah neshamah, det levende trin; fra Atzilut chajah og jechidah, det talende trin. Ligesom hver kaldes efter sit udspring og sted, siges den at befinde sig på det trin, hvor dens tilsvarende kraft er ordnet, selv om den rummer alle fire kræfter, ligesom også alle de øvrige former gør. Forskellen mellem dem ligger alene i det omsluttende og det omsluttede: Hvilken omslutter og rummer de andre, og hvilke rummes? Det indbefattede i hver regnes da som et ikon og benævnes efter den omsluttende. Sjælene er således fordelt på fire ikoner. Det første er det største, fordi det rummer alle fem skikkelser, nefesh, ruach, neshamah, chajah og jechidah. Det gør de andre ikke; de omfatter gradvist færre af disse skikkelser.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - ד

(ד) »Den, som kommer først« — før de andre, fordi de er fra Atzilut. Derfor er hun lovprist og ophøjet — »hvad«.[DA436301] Hun er den, som kaldes:

Jad Jehuda - ה

(ה) »Mennesket i mennesket«: trinnet for den talende kraft, som giver mennesket dets menneskelige væsen. Endvidere kaldes hun:

Jad Jehuda - ו

(ו) »Den øvre billedskikkelse«, for om hende står der »i vort billede«. Som det siges i Tikkunim, tikkun 69: »De fra Beriah er klædninger for dem fra Atzilut. Dette er den øvre klædnings lys. Disse ti iklæder sig ti, og de fra Atzilut siger til dem fra Beriah, som de iklæder sig: Lad os skabe et menneske i vort billede, efter vor lighed« osv. Meningen er »i vort billede«, i Atzilut; »efter vor lighed«, i Beriah. Ligeledes kaldes hun:

Jad Jehuda - ז

(ז) »Kongesønnen«, som det siges i Tikkunim: Fra den skabte herligheds side siger Israel til verdens herre: »Om som tjenere«; fra den emanerede herligheds side siges om dem: »Om som børn«.

Jad Jehuda - ח

(ח) »Fra Herren er dette kommet«: Hun er fra Atziluts verden og rummer alle skikkelserne, nefesh, ruach, neshamah, chajah og jechidah, som svarer til navnets bogstaver.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - ט

(ט) »Hun er underfuld« osv. I Tikkunim: »Lad os skabe et menneske: Ofan, engel og trone sluttede sig sammen og sagde: Lad os skabe et menneske. I vort fællesskab er neshamah fra tronen, ruach fra englen og nefesh fra ofan, så det bliver i vort billede« osv. Der menes Beriah, Jetzirah og Asijah. Denne fra Atziluts verden er underfuld »i øjnene i Asijah«, og for chajjah i Jetzirah og seraferne i Beriah. For de sjæleikoner, der kommer fra disse, mangler chajah og jechidah.[DA436801]

Jad Jehuda - י

(י) »Hvis talværdi er« 1.099, talværdien af »min sjæl, pris Herren«. Således er de rodfæstet i Herrens navn.

Jad Jehuda - יא

(יא) »Og alle« hører til Atzilut.

Jad Jehuda - יב

(יב) »Hun er den eneste« for binah. Den neshamah, der emanerer fra hende, er ikke adskilt fra jechidah og chajah, sådan som de øvrige ikoners trin er adskilte, som det vil fremgå.

Jad Jehuda - יג

(יג) »Hun er ren« for malkhut, så hun heller ikke fra denne side synder eller straffes.

Jad Jehuda - יד

(יד) »Og går ikke gennem genfødsler«, som det fremgår af Tikkunim 87: »Også fuglen har fundet et hus« — dette er den første genfødsel, nefesh. »Og svalen en rede til sig« — dette er ruachs anden genfødsel. »Hvor den lagde sine unger« — dette er neshamahs tredje genfødsel, hvis genfødsel er »dine altre, Herre Hærskarers Gud«. Nefesh, ruach og neshamah beskrives altså ved genfødsel, ikke de sjæleformer, der er over dem.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - טו

(טו) Hun trækker sig tilbage fra mennesket, før det synder. Som det siges i Tikkunim, tikkun 70: »Hvis menneskets neshamah er på Atziluts vej, hvis han synder« osv. Rabbi Elazar sagde: »Fader, hænger synd da ved et menneske, hvis sjæl er fra dette sted?

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - טו - fortsat

Har det synder? Der står jo: Intet ondt rammer den retfærdige.« Han sagde til ham: »Ja; dette er det, der står: Jeres synder har skilt mellem jer og jeres Gud. Hvad betyder skilt? At denne neshamah fra Atzilut trækkes bort fra ham. Sagens hemmelighed er: Og Gud sagde: Vandet under himlen skal samle sig« osv. »Hans neshamah trak sig tilbage fra ham, og hans legeme forblev tørt land, fordi hans neshamah på Atziluts vej havde trukket sig tilbage fra ham« osv. »Og den ønskede at vende tilbage til ham, indtil denne mazal blev fjernet fra mig; sagens hemmelighed er: Klippen, som fødte dig, svækker du, og du forlader Gud« osv.[DA437401]

Meningen er ikke, at neshamah fra Atzilut trækker sig tilbage efter synden. Så ville indvendingen jo vende tilbage, for dér står der: »Intet ondt rammer den retfærdige.« Nej, den trækker sig tilbage før synden. Det fremgår også af Zohar, Tetzavveh, som vi vil citere nedenfor i afsnit 2: Neshamah, og så meget desto mere ruach og nefesh, besmittes ved fremmed gudsdyrkelse; men højt, højt over den besmittes jechidah og chajah ikke. Begrundelsen er, at ligesom ingen skade trænger ind i Atzilut, som forklaret i Zohar, Ki Tetze, side 536, findes der ingen skade i neshamah fra Atzilut; derfor træder den ikke ind i Gehinnom osv.

Jad Jehuda - טז

(טז) Kun for at redde andre og føre dem op fra Gehinnom. Som det siges i Zohar, Pinchas, side 405: »Selv fuldkomment retfærdige stiger ned dér. Hvorfor stiger de ned dér? For at tage mange skyldige og føre dem op« osv. Se Heqor Din, del 3, kapitlerne 2 og 16. Undr dig ikke over, at hun derfor stiger ned i Gehinnom, selv om hun er fra Atziluts verden, og Herrens navn er nævnt over hende. Tværtimod kan netop dette lære os det, for vore lærde, deres minde være til velsignelse, sagde:

Jad Jehuda - יז

(יז) »De retfærdige skal engang kaldes med den Helliges navn, velsignet være han.« Det er fra deres sjæls side i Atzilut, som svarer til hele navnet, som nævnt.

Jad Jehuda - יח

(יח) »Og der står: For ved ild bliver Herren dømt.« Om dette sagde vore lærde, deres minde være til velsignelse, i Midrash Shocher Tov, som citeres i Heqor Din, del 1, kapitel 13: I fremtiden skal hvert

Jad Jehuda - יח - fortsat

folk stige ned i Gehinnom sammen med sin gud, og således Israel sammen med ham, velsignet være han, så at sige. Det er derfor en fortjeneste for neshamah fra Atzilut, at dens kraft gennem navnets fire bogstaver kan redde de ugudelige fra det dybe dødsrige.

Jad Jehuda - יט

(יט) Dette er fuldendelsen af Gehinnoms ilds sendelse, efter at Israels ugudelige derved er steget op fra ødelæggelsens brønd: Gehinnom får ende. Dets ild ophører og ophæves, som forklaret i Heqor Din, del 5, kapitel 7. Sendelsens fuldendelse er dens ophævelse, som forklaret dér i del 1, kapitel 7. Man skal ikke regne det for fremmed, at Skriften bruger dommens sprog.

Jad Jehuda - כ

(כ) Torah siger jo: »Og dens ejer er blevet advaret.« Vore lærde, deres minde være til velsignelse, sagde: Lad oksens ejer komme osv. Israel er den Helliges ejendom, velsignet være han, som vi lærer i Avot, kapitel 6. Derfor står han, velsignet være han, over dem under deres dom som oksens ejer; derved bliver han så at sige dømt. Det forekommer, at profeten derfor sagde: »En okse kender sin ejer« osv., »Israel kender ikke; mit folk forstår ikke«. Umiddelbart er det vanskeligt: Hvad har oksen med Israel at gøre, og hvilken overvejelse kræves, siden han siger: »Mit folk forstår ikke«? Efter mesterens fremgangsmåde siger profeten imidlertid: Israel kender ikke Herren, som er dets ejer, og de er hans ejendom, velsignet være han. Havde de vidst dette, skulle de have afholdt sig fra synd for at skåne deres ejers ære og forstå, at han, velsignet være han, så at sige bliver nødt til at stige ned i Gehinnom for deres skyld, som oksens ejer står ved sin okse. Men Israel vidste det ikke og forstod derfor ikke.

Jad Jehuda - כא

(כא) »Der står: For indtil retfærdigheden« osv. (Salmerne 94). Meningen er også her, at dommen i Gehinnom vender tilbage og når indtil tzedek, retfærdigheden, en betegnelse for Shekhinah. Han, velsignet være han, er jo oksens ejer, og efter ham kommer alle med oprigtigt hjerte til dom: de retfærdige, som skal kaldes med den Helliges navn, velsignet være han, for at redde andre fra Gehinnoms dom.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - כב

(כב) »Da skal jorden revne ved deres stemmer.« Efter at Gehinnom får ende, og dets ild ophæves, skal det ødelægges meget indefra og helliges med Edens haves hellighed. Det bliver da et stort, vidtstrakt sted, hvor de retfærdige kan holde kredsdans, som forklaret i Heqor Din, del 5, kapitel 6, og afhandlingen חכ"ח, del 1, afsnit 20; se dér. [DA438101] Denne ødelæggelse er som at flænse og kløve jorden: Gehinnoms hulrum fyldes med sprække på sprække, og dermed ødelægges dets teltsted. Sådan var det under Salomos kongedømme: Da han blev salvet, står der: »Og jorden revnede ved deres stemme« (Første Kongebog, 1).

Jad Jehuda - כג

(כג) Vi har også forklaret det sådan på rette sted, nemlig i responsummet, afsnit 23, om de lærdes udsagn: »Profeterne talte i overdrivelsens sprog.« Der står: »Også vi vil sige: Og jorden revnede ved deres stemme. For vi ser, at den undertiden foldes sammen, som i ordene “det land, du ligger på”; undertiden udvides den, som i “og den blev bredere og snoede sig opad”. Derfor kaldes den gazellens land. Under Salomos kongedømme revnede den da og blev så vidt, som dens beskaffenhed på dette tidspunkt tillod, eftersom han skulle sidde på Herrens trone.«

Jad Jehuda - כד

(כד) Hvor meget mere skal Gehinnom da blive vidt for kongernes konge, den Hellige, velsignet være han, som der står: »Også det er beredt for kongen; han har gjort det dybt og vidt« (Esajas 30), til den kredsdans, han skal holde for de retfærdige. For:

Jad Jehuda - כה

(כה) Om ham står der: »Ær Herren i urim« (samme bog, 24). Rashi forklarede i Menachems navn, at dette er et udtryk for sprækker og forgreninger, som i »hugormens hule«. Efter vor fremgangsmåde er meningen: I de hulrum og sprækker, Herren skaber i Gehinnoms rum, skal I ære Herren, selv dér. Endvidere står der om ham:

Jad Jehuda - כו

(כו) »Han, som har sin ild i Zion og en ovn i Jerusalem« (samme bog, 31). Vore lærde, deres minde være til velsignelse, udlagde i Eruvin, kapitel 2: »Han, som har sin ild i Zion« — dette er Gehinnom; »og en ovn i Jerusalem« — dette er dens

Jad Jehuda - כו - fortsat

indgang. Det passer kun, så længe ilden er deri. Men når ilden ophæves, kan man sige »han, som har or i Zion« om de mange åbninger og porte, der skal være, når det bliver vidt; or betyder da en sprække.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - כז

(כז) »Der findes mange lys og åbninger i or«: Det vil sige, at roden or har mange udtryk for me'orot. Det ene er den enkle betydning: I de lys, hvormed Herren lader sit ansigt lyse mod jer, skal I ære ham.

Tilbage til kapitlet i indholdet

Historisk register: Olam Katan - Kapitel 1

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - כז - fortsat

Der står jo: »I kongens ansigts lys er der liv« (Ordsprogene 16). Det andet er betydningen sprække, som i »og det krogede skal« osv. (Esajas 16).[DA438601]

Jad Jehuda - כח

(כח) Dermed er begge fortolkninger af ordet urim berettigede.

Olam Katan — afsnit 2

Jad Jehuda: א · ב · ג · ד · ה · ו · ח · ט · י · יא · יב · יג · יד · טו · טז · יז · יח · יט · כ · כא · כב · כג · כד · כה · כו · כז · כח · כט · ל · לא · לב · לג · לד · לה · נד · נג · נב · נא · נ · מט · מח · מז · מו · מה · מד · מג · מב · מא · מ · לט · לח · לז · לו

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - א

»Det andet« henviser til ordet ikon, som nævnt ovenfor. Det betyder, at det andet ikon er neshamah fra Beriah, »og et trin efter mennesket«, som det skal kaldes nedenfor. [DA439001]

Jad Jehuda - ב

»Den øvre lighed«, som forklaret i det foregående afsnit. Endvidere kaldes den:

Jad Jehuda - ג

»En fyrste foran kongen.« Selv om den regnes som en tjener, fordi den er fra den skabte herligheds side, som forklaret ovenfor, er alle tjenernes rang dog ikke ens. »Alle er dine tjenere«, og kongen har mange fyrster, som æres mere end hans øvrige tjenere. Neshamah fra Beriah, som står meget højt i forhold til ruach og nefesh, er på trinnet som fyrsten foran kongen.

KLADDE · uafklaret

Rema fra Fano

Det andet: det levende i mennesket, den øvre lighed, en fyrste foran kongen. Det er det andet ikon, som rummer tre adskilte billeder. De benævnes efter de trin, der iklæder sig dem fra den store orden, vi har omtalt: alene nefesh, ruach og neshamah. Se afhandlingen Ha-Nefesh, kapitel 17. Chajah og jechidah er nemlig i hovedets hemmelighed og behøver ingen klædning, for denne har slet intet forhold til dem. Disse billeder udfolder sig fra Beriah, Jetzirah og Asijah til enhver indfødt i Israel og til den retfærdige konvertit, som bor blandt dem og er kommet for at søge ly netop under Shekhinahs vinger. Han har ingen andel i den første orden, før de, som bor i hans skygge, vender tilbage for at være båret fra moders liv ved de retfærdiges fortjeneste, som tager sig af dem, såsom Moses af Jitro og No'omi af Ruth.

Dette er betydningen af udsagnet: »Hvis en fugl er kommet ind under hans

Jad Jehuda - ד

»Tre adskilte billeder«: neshamah fra tronen, ruach fra englen og nefesh fra ofan, som nævnt ovenfor. De er det første ikons trin, som iklæder sig disse tre billeder: Neshamah fra Atzilut iklæder sig neshamah fra Beriah; ruach fra tiferet i Atzilut iklæder sig ruach fra Jetzirah; og nefesh fra malkhut i Atzilut iklæder sig nefesh fra Asijah. Neshamah fra Beriah rummer alle tre.

Jad Jehuda - ה

Chajah og jechidah fra chokhmah og keter i Atzilut er nemlig i hovedets hemmelighed og behøver ikke iklæde sig de øvrige verdener. Dette er det, der siges: »Tre verdener er vundet i tronen, i tre sefirot.«

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - ו

»Under Shekhinahs vinger«: netop malkhut,

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - ו - fortsat

ikke højere end hende. Som det står i Zohar, Bereshit, side 8: »Det sted, som Shekhinah hviler på — for hende under hendes vinger — for dem, der skiller sig fra den anden side og urenheden og nærmer sig hende. [DA439501] Der står: Jorden skal frembringe en levende sjæl efter dens art. Hvis du siger, at den levende sjæl, som rummes i Israel, er bestemt til helheden, siges der straks igen: efter dens art. Hvor mange forhaller og kamre, det ene inden i det andet, har dette livets land! Under en vinge skal han gå ind« osv. »Hvor mange skjulte kamre og andre, og andre paladser under hver enkelt vinge! Fra dem udgår ånder for at flyve ind i helheden af de konvertitter, som konverterer; de kaldes levende sjæl. Alle går ind under Shekhinahs vinger, og ikke længere. Men Israels sjæle udgår fra selve dette træs legeme, og derfra flyver sjæle ind i dette land, ind i hendes indre, helt, helt ind. Hemmeligheden er: For I skal være et eftertragtet land. Derfor er Israel den dyrebare søn, som hendes indre bruser for, og de kaldes dem, som bæres fra moders liv, ikke fra vingerne. Konvertitterne har ingen andel i det øvre træ, så meget mindre i dets legeme; deres andel er i vingerne, og ikke

KLADDE · uafklaret · fortsat

Rema fra Fano - fortsat

vinger på sabbatten, sidder han og vogter den, indtil det bliver mørkt.« De retfærdige er nemlig sabbattens hemmelighed overalt. Den rene fugl er konvertittens nefesh, netop Tzipporah, som skiller sig fra de 974 slægter, der ikke behagede skaberværkets skaber, og kommer for at søge ly »under hans vinger«, tachat kenafav, med samme talværdi.[DA438901] De retfærdige er selv Shekhinahs vinger, i egentlig forstand duens vinger, for gennem dem flyver hun med glæde og godt mod i de højeste højder. Den retfærdige, som har fået del i hende, konvertittens nefesh, sidder og vogter hende, indtil hendes sol mørkner i denne verden for at lyse i den kommende. Hele sit liv vender han slet ikke sin opmærksomhed bort fra hendes genoprettelse. I mellemtiden bliver hun hans dragt, som en tilføjelse for den, der får del i hende, ud over den lærdes dragt, som hvert menneske har, indtil de begge får del i hemmeligheden: »Jeg klædte mig i retfærdighed, og den klædte mig.« De kommer til at ligne den Højeste, om hvem der står: »Herren er konge, han har klædt sig i højhed«; og videre: »Herren har klædt sig.« Dette er tilstrækkeligt.

Men om Abraham, den gamle fromme, den første blandt konvertitterne, kan man ikke sige sådan. Hos ham ligger det i hans egen hånd, i sig selv og først, og det afhænger ikke af andres fortjeneste. Det har følgende grunde: For det første levede han før Torahs givelse. For det andet sagde man om ham, at den øvre chesed i hele hans levetid ikke behøvede at udføre sit arbejde. For det tredje blev

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - ו - fortsat

længere.«

Meningen er klar: Israel har neshamah fra Atzilut og Beriah, fra legemet i tiferets og malkhuts forening. De har del i det øvre træ, binah, »du skal kalde den børnenes moder«, »og stiger op; der står«: »Fra hvis moderliv kom isen?«[DA439502] Derfra flyver de til børnene i Beriah. Sådan er det ikke med konvertitternes sjæle, som alene bliver til i malkhut, ikke højere end den. Men det er ikke alene i malkhut i Asijah, sådan at de ikke skulle have sjælens tre trin. Det er også i malkhut i Beriah og Jetzirah, og deres trin er nefesh, ruach og neshamah: neshamah fra binahs side i malkhut i Beriah; ruach fra tiferets side i malkhut i Jetzirah. Det er de nævnte kamre og paladser i malkhut. Nefesh er fra den øvre malkhuts side i Asijah. Under alle omstændigheder har de ingen andel i den første orden fra Atzilut, før de ændres, så også de bæres fra moders liv. Dette er:

Jad Jehuda - ח

»De retfærdiges fortjeneste, som tager sig af dem«, efter det, der siges i Zohar, Mishpatim, side 186: »Den, der først går ind og tager konvertitternes ejendom i besiddelse, har vundet den. Sådan er det også med alle de øvre hellige sjæle, som den Hellige, velsignet være

Jad Jehuda - ח - fortsat

han, har beredt for ham i den nedre Edens have, som vi har sagt. Alle udgår på bestemte tider og stiger op for at glædes i den øvre Edens have. De møder konvertitternes sjæle. Den blandt de opstigende sjæle, som griber dem, griber dem, vinder dem; de iklæder sig dem og stiger op« osv. Se dér.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - ט

Dette er betydningen af vore lærdes ord, deres minde være til velsignelse, i Talmud, Shabbat, kapitel 13, blad 107: »Der kom ind til ham — vinger« osv. [DA439701] Se Rashis forklaring.

Jad Jehuda - י

De retfærdige er nemlig sabbattens hemmelighed overalt, som det siges i Ra'aja Mehemna, Lekh Lekha, side 42: »Kom og se: Kongens og dronningens børn kaldes sabbatter og festdage.«

Jad Jehuda - יא

»Som skiller sig fra de 974 slægter.« Om dem sagde vore lærde, deres minde være til velsignelse, i Bereshit Rabbah, at den Hellige, velsignet være han, skabte verdener og ødelagde dem og sagde: »Disse behager mig ikke.«

Jad Jehuda - יב

»Under hans vinger« har talværdien 974.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - יג

»Duens vinger«: Duen er en betegnelse for

KLADDE · uafklaret · fortsat

Rema fra Fano - fortsat

udvælgelse sagt om ham. For det fjerde fandtes hans hjerte trofast, selv det onde i ham. For det femte var prøvelserne store og mange. Alt dette antydes i det tilføjede he i Avraham.

Om dette står der: »Og jeg plantede dig som en soreq-vinstok.« Forklaringen er netop vokaltegnet shuruq uden vav, altså samlede læber med tre punkter over hinanden: Abraham i malkhut, i sandhed en retfærdig konvertit; Isak i yesod, »enden, verdenernes liv«; Jakob i tiferet. De er »helt igennem sand sæd«, idet sønnens kraft i hver af dem er stærkere end faderens kraft. Den hellige ånd spørger: »Hvordan er du da blevet forvandlet for mig?« Hvordan er Abraham kommet øverst af alle i chesed, Isak under ham i gevurah og Jakob efter ham i tiferet, hans oprindelige sted? Den svarer sig selv: »Vildskud af en fremmed vinstok.« Da der af Abraham blev født en retfærdig plante og af denne den udvalgte blandt fædrene, hvis leje var fuldkomment, ophørte Abraham og Isak med at blive henført til Terach og Nachor, så man skulle begynde med vanære; alt følger derimod det beseglede.

En Noas søn kan få del i et modstykke til disse billeder, som ledsager ham fra tre tilsvarende trin i Asijahs åndelige del, og ikke andre steder. Men dens dele af Atzilut når ikke frem til ham. Både disse og hine beskrives ved kredsløb: »Et menneske skærper sin næstes ansigt«, to eller tre gange, til et fuldt efa-mål, menneskets hjerte og lemmer uden tal. [DA438902] Det siger sig selv, at

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - יג - fortsat

Shekhinah, og de retfærdige er i egentlig forstand hendes vinger, for gennem deres gode gerninger flyver Shekhinah opad ved dem. »Hemmeligheden om kredsen og den strålende; se i denne hellige ånd«, som bekendt.[DA440101]

Jad Jehuda - יד

Denne konvertittens nefesh bliver en dragt for den retfærdige, som tager sig af ham, ud over den klædning, der dannes af hans øvrige budhandlinger, og som kaldes den lærdes dragt, som bekendt.

Jad Jehuda - טו

»Til hemmeligheden« i Skriftens ord: »Jeg klædte mig i retfærdighed, og den klædte mig« (Job 29). Det er en smuk udlægning om Shekhinah: Han bliver en klædning for hende, og derfor klæder hun ham. Sådan også her.

Jad Jehuda - טז

»Der står: Herren er konge, han har klædt sig i højhed.« Se Jonat Elem, kapitel 1.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - יז

Men om vor fader Abraham kan man ikke sige, at hans sjæl ikke var fra et sted højt over det høje. Den er nemlig fra Herren, velsignet være han, i hans hånd, i hans væsen og som den første, »fra andres fortjenestes sønner«.[DA440501]

Jad Jehuda - יח

For det andet: Han, fred være med ham, var derfra, fra den øvre chesed, som der siges om ham i Sefer ha-Bahir: »Hele hans levetid i verden« osv. Vi antydede det i Heqor Din, kapitel 19.

Jad Jehuda - יט

For det tredje blev han udvalgt ved udvælgelse, som der står: »Du, som udvalgte Avram« (Nehemias 9).

Jad Jehuda - כ

For det fjerde står der om ham dér: »Og du fandt hans hjerte trofast for dig.« Når der siges levavo og ikke libbo, lærer det os, at hele hans hjerte var trofast med begge sine tilbøjeligheder, den gode og den onde.

Jad Jehuda - כא

Og alle disse fem fortrin:

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - כב

»Og om det«, som der siges: »Jeg plantede dig som en soreq-vinstok, helt igennem sand sæd. Hvordan er du da blevet forvandlet for mig til vildskud af en fremmed vinstok?« (Jeremias 2). Ordet soreq antyder vokaltegnet shuruq og de tre egenskaber: Abraham, Isak, tiferet. Det sker gennem tre vav'er, for bogstavnavnet vav antyder foreningen i det øvre, ג"ם.[DA441001] Som det står i Tikkunim, Zohar, begyndelsen af Pekudei: »Neshamah under he trak sig bort fra ham, fører

KLADDE · uafklaret · fortsat

Rema fra Fano - fortsat

hemmeligheden om ibbur findes hos dem. Ved opstandelsen får den fuldkomne blandt kredsløbene del i dem, og over skarerne af hans fæller stråler grene fra dem, som bliver talrige efter behov, som når et lys tændes fra et andet.

Ethvert kredsløb, som beskrives ved skift af art, har slet intet forhold til denne orden, bortset fra den måde, der forklares i Tikkunim: Et menneskes møje kan have forskellige egenskaber, såsom at være let som en ørn eller stærk som en løve, svarende til ændringen af merkavahens ansigter; de ophørte ikke med alle at have menneskeansigters lighed. Men ved dommens tid finder vi, at oksens ansigt blev ændret til en kerubs ansigt. Heraf lærte vi muligheden for kredsløb hos små børn, om hvem der står: »Hvem skal han lære viden, og hvem skal han få til at forstå et budskab? Dem, som er vænnet fra mælk, taget fra brysterne.«

På denne baggrund er gaon Rav Saadjas udsagn berettiget om det, vore øjne ser: Mange onder og trængsler har flettet sig sammen og er steget op om nogle små børns halse for at gøre dem godt. For denne sags afslutning er bedre end dens begyndelse, »på grund af manglen på overlevering, ikke andet«, som vi forklarede i Ha-Nefesh.[DA438903] Vi har yderligere noget at sige om disse tre billeder; det vil du høre i det følgende om den tredje orden. Også disse trækker sig tilbage, når dyb søvn falder over mennesker, for at vandre blandt de øvre, hver efter sin fortjeneste, i betydningen:

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - כב - fortsat

viden ud fra det, som er deroppe, indefra det øvre« osv.[DA441002] Skriften siger: »Og jeg plantede dig som en soreq-vinstok«: Abraham i malkhut osv.

Jad Jehuda - כג

»De er helt igennem sand sæd.« Disse tre ord er betegnelser for de tre egenskaber. Endvidere er »sand sæd« bestemt sønnen: Sønnens trin er højere end hans faders.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - כד

Han svarer sig selv, at begrundelsen ligger i de tre: »Vildskud af en fremmed vinstok.« »Afslutning af bandlysning og deres tilføjelse svarende til en pude og en prop og kana'anæernes storheder«; »deres væren var stor til at lede dem«, så de kunne føres til en hellig sæd fra Abraham, ikke højere end ham.[DA441201] Således skal han ikke længere tage מעלכי' konvertitten i verden, men alene fra sin særlige egenskab.[DA441202]

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - כה

»Men en Noas søn« osv. vender tilbage til det ovenstående: Disse tre billeder udfolder sig til ethvert menneske i Israel og til konvertitten, som netop forklaret. Men en Noas søn har også en anden egenskab. I Zohar, side 182, siges: »På de afgudsdyrkende folks side — derfra sagde han til

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - כה - fortsat

dem. Rabbi Elazar sagde: Fra disse urenhedens kroner« osv.[DA441301] I afsnittet Pekudei, side 485, fremhæves de fromme blandt verdens folk, om hvem vore lærde, deres minde være til velsignelse, sagde, at de har en andel i den kommende verden. Om paladset דניעלא siges: »Ved denne indgang står fire indgange i loddet דכפי'; dette er det sted, som er beredt for de fromme blandt de øvrige folk« osv. Se dér.[DA441302]

»Ligesom ששכ' for dem et mandligt sted«, må man tilsvarende sige »tvivl, også sjæle går gennem genfødsel fra et mere mandligt sted«.[DA441303] Dette følger det, vi ved: Atziluts verden er iklædt Beriah, Beriah Jetzirah, og Jetzirah Asijah. Efter at Atzilut har iklædt sig Beriah, iklæder det sig således Jetzirah, og efter Jetzirah Asijah, indtil de iklæder sig דרומחי' i Asijah for nefesh מדצ"ע.[DA441304] Derfra kan han føre de tre trin, nefesh, ruach og neshamah, op for de fromme blandt verdens folk i malkhut i Asijah gennem iklædning, men ikke fra Atziluts side, som er iklædt det.

Jad Jehuda - כו

»Både disse og hine«: De tre billeder i det andet ikon for Israel og deres modstykker i Asijah for en Noas søn beskrives ved genfødsel. Det gælder ikke

KLADDE · uafklaret · fortsat

Rema fra Fano - fortsat

»Jeg sover, men mit hjerte er vågent.« Da får forestillingsevnen overtaget i de to nedre ordener, som vi skal forklare her, og drømmen kommer gennem de mange anliggender.

Der er dog ingen sikkerhed for disse tre billeder, hverken for den fjerne eller den nære, for de har valgfrihed, og ildfloden er deres renselse. De står ikke over Metatron i kapitlet Ein Dorshin, Gabriel i kapitlet Jom ha-Kippurim eller Elias i kapitlet ha-Po'alim, hvor der som følge af en handling skete det, som skete. De to nedre, ruach og nefesh, kan stige ned i det nedre Gehinnom, ikke for deres egen skyld, men kun hvis de får tilsmudsede klæder ved deres onde valg. Da har de stærkt behov for at fortære deres urenhed, ligesom ild brænder den rust, der hænger ved renset sølv. Sølvet mister intet, men er ikke fritaget for at brænde i ilden uden at blive fortæret. Dette er betydningen af, at »Gehinnoms ild ikke har herredømme over Israels overtrædere«: fuldstændigt herredømme, så de skulle tilintetgøres, Gud forbyde det. Selv om han har syndet, er han Israel.

Men neshamahs billede behøver ikke og knytter sig ikke til det nedre Gehinnom, medmindre det stiger derned for at føre andre op. Også dette er en ikke ringe renselse for det på grund af en dårlig tanke. Det er én tilrettevisning i menneskets hjerte, i sandhed god, uden noget ondt, og den giver det en værdig genoprettelse langt større end hundrede piskeslag. Da går det som et dyr i sin enfoldighed ned i dalen; Herrens ånd

Jad Jehuda - כו - fortsat

det første ikon, som vi ovenfor sagde ikke går gennem genfødsler.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - כז

»To eller tre gange.« Genfødslerne er tre, som det siges mange steder i Zohar, og de udledes af ordene: »Se, alt dette gør Gud to eller tre gange med et menneske.« Ligeledes: »For Israels tre overtrædelser, men for den fjerde vil jeg ikke føre det tilbage.« Zohar, Bereshit, side 150, siger: »Jeg vil ikke føre det tilbage i endnu en genfødsel.« Hvis sjælen er steget op til sit udspring og er kommet fuldkommen, se dér, hvor der står: »Hvor var du, da jeg grundlagde jorden?« Vore lærde, deres minde være til velsignelse, udlagde dette i Shemot Rabbah om sjælenes dødsfald.[DA441501] »Hun er som ethvert menneske, hvis alle נללות udfolder sig fra hende«; men »som fæller« er der intet tal på deres genfødsler.[DA441502] Dette er det, vi siger i Sefer ha-Bahir: »Hvorfor er den retfærdig, som det går ondt? Fordi den retfærdige allerede var til tidligere og nu straffes« osv. »Hvor længe? Han sagde: Til tusind slægter« osv. Se dér. Selv indtil tusind slægter går de altså gennem genfødsler. Sådan er det også i Zohar, Bereshit, og i Tikkunim.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - כח

Det siger sig selv: »Israels vinduer« og de fromme blandt verdens folk — ibburs hemmelighed, hvor en afdøds sjæl undertiden indgår i en levendes sjæl. [DA441601]

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - כט

»Ved opstandelsen« osv. Det er kendt fra ordene fra כמתלנני, som skrev »i udlægningen til Rashba« — det vil sige i hans responsum, afsnit 418 — hvad han indvendte mod troen på genfødsel. [DA441701] De senere gjorde samme indvending: Den er jo fordelt mellem to eller tre legemer. Når der kun er én sjæl, hvordan kan alle tre da være til sammen? Ethvert levende væsen har én sjæl. Men denne indvending er i sandhed forgæves. Zohar, Chajje Sarah, side 98, har allerede åbenbaret det: Det rejser selv indvendingen og løser den. Der står: »Rabbi Chizkijah sagde: Hvis du siger, at alle verdens legemer skal rejse sig og vågne af deres støv, hvad skal der da blive af de legemer, som er blevet beplantet med én sjæl? Rabbi Jose sagde: De legemer, som ikke vandt

KLADDE · uafklaret · fortsat

Rema fra Fano - fortsat

leder det. For alene hos ham afvejes gerninger, og det regnes som en stor fortjeneste for dette billede.

Men de svære tanker om overtrædelse, som opstår af en tidligere overtrædelse, er i sandhed sværere end denne: Den er i det legemlige, de i det åndelige. De kan slet ikke berøre neshamahs billede, for klippot på dets side er få og langt fra det hellige. I ruachs billede er de halvt af hvert, i hemmeligheden om kundskabens træ på godt og ondt. Selv om de er nær hinanden og træder sammen, er de ikke blandet af natur; dette er for sig, og hint er for sig. Her må mennesket tage sig meget, meget i agt for ikke at blande helligt med profant: Det er havdalahs hemmelighed.

I nefeshs billede er der derimod to forringelser: Alt er slagge, selv den ringe mængde godt i den store mængde ondt. Som tegn har du gaven til tabernaklet fra Egyptens bytte; den blev dog renset i Israel. Gaven til tabernaklet for vor herre David blev ligeledes samlet fra landene: fra Aram, Moab og Ammons børn. Således også Salomo. Vi må udskille og rense dem med al vor kraft. Hvert af billederne rummer alle tre; dermed findes de beskadigede tanker også i disse to, selv om de i sig selv og først tjener henholdsvis tale og handling.

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - כט - fortsat

fortjeneste og ikke havde fremgang, er, som om de ikke havde været. Ligesom de var et tørt træ i denne verden, sådan er de også på den tid. Det sidste legeme, som blev beplantet, havde fremgang og slog rod som det skulle, skal rejse sig« osv. Se dér.

Men vi må vide: Når sjælen har fået del i at udføre bud i alle legemerne, hvad skal der da ske med dem ved opstandelsen? I sandhed skal de alle rejse sig af støvet. Sjælen fordeles nemlig i kranier og mange grene, som et lys, hvorfra mange lys tændes. [DA441702] Dette sker efter behovet hos de legemer, som hører til denne sjæl. Sådan forklarer også den lærde, vor lærer rabbi Menashe, må hans lys stråle, i Nishmat Chajim, afhandling 4, kapitel 15.

Jad Jehuda - ל

»Ethvert kredsløb« og genfødsel, hvor en menneskelig nefesh undertiden genfødes i en anden art, såsom et husdyr eller et vildt dyr, efter kabbalisternes bøger, har intet forhold til dette ikon,

Jad Jehuda - ל - fortsat

neshamah fra Beriah. Den genfødes nemlig ikke i en anden art.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - לא

Kun på den måde, som forklares i Tikkunim, tikkun 70, blad 132: »Der findes sjæle מחורכין דקי, som

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - לא - fortsat

kommer gennem genfødsler, ligesom dem, der kaldes løvens mazal, oksens mazal, ørnens mazal, jomfruens mazal, skorpionens mazal og vædderens mazal.[DA441901] Som du ser i de tolv stammer, der sammenlignes med dyr: denne med løven, en løveunge« osv.; »Josef, hans førstefødte okse« — se

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - לא - fortsat

dér. Meningen er, at de genfødes i et menneske, som har et bestemt dyrs egenskab, hvad enten det gør eller ligger ned, efter tilstrømningen, som kommer ned ovenfra.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - לב

Men efter det, vore lærde, deres minde være til velsignelse, sagde i Chagigah, kapitel 2: Ét skriftsted siger: »Deres ansigters lighed var et menneskeansigt« osv., »og et okseansigt til venstre« osv.; og der står: »Hver havde fire ansigter; det første ansigt var en kerubs ansigt« osv. Oksen medregnes jo ikke dér! Resh Lakish sagde: Ezekiel bad om barmhjertighed for den og fik den forvandlet til en kerub. Han sagde foran ham: »Verdens herre, en anklager bliver ikke forsvarer.« Hvad er en kerub? Rabbi Abbahu sagde: Som et barn, ke-ravja, for i Babylon kalder man et barn ravja. Heraf følger, at tilstrømningen derfra også gør det muligt for mennesket at genfødes i små børn.

Indvend ikke: Hvordan kan den dreng, som genfødes, rense sin vej, når det lille barn endnu hverken har Torah eller gode gerninger? Der står jo: »Hvem skal han lære viden« osv. Vore lærde, deres minde være til velsignelse, sagde i første kapitel af Avodah Zarah, at den Hellige, velsignet være han, studerer Torah med dem. »Dette er hindringen og fortrinnet« for dem, der genfødes i dem.[DA442001]

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - לג

»På baggrund af disse ord« osv. Rav Saadja Gaons opfattelse er nemlig, at den Hellige, velsignet være han, plager små børn for at gøre dem godt til sidst. Men denne begrundelse er ikke prisværdig, »for sand var begrundelsen«.[DA442101]

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - לד

Denne sags afslutning er god og ret frem for begyndelsen, »og fra begyndelsen klart blandt dem, som ikke kendte genfødslens sandhed«.[DA442201]

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - לה

»På grund af mangel på overlevering og modtagelse«: For det er rigtigt at sige, at »børnenes סיקוריס er dem, som fører dem over til den kommende verden, alt כימתי«.[DA442301] Sådan er

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - לה - fortsat

det ikke nu: Vi kan ikke retfærdiggøre Rav Saadjas ord undtagen efter vor fremgangsmåde.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - לו

Ingen anden måde end denne: Den Hellige, velsignet være han, plager små børn for at gøre dem godt fra deres genfødsler, »bortset fra deres synder i dette«.[DA442401]

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - לז

Også disse tre billeder i dette ikon trækker sig tilbage under søvnen, som det står i Zohar, Lekh Lekha, side 283: »Min sjæl længes efter dig om natten; også med min ånd i mit indre søger jeg dig tidligt« osv. »Kom og se: Når mennesket går til sengs, går dets nefesh ud fra det og stiger op« osv. »Intet bliver tilbage med legemet undtagen ét spor af hjertets livsmål« osv. »Den nefesh, som har vundet at modtages og vise sig foran den, som allerede ser dage« osv.[DA442501] Hvor meget mere neshamah og ruach; vi har allerede hørt om dem.

Jad Jehuda - לח

Da får forestillingsevnen overtaget i det tredje og fjerde ikon.

Jad Jehuda - לט

Der er dog ingen sikkerhed for de tre billeder, som rummes i dette ikon, sådan som der er for ikonet fra Atzilut, som vi ovenfor sagde ikke synder. Om det andet ikon siges nemlig i Zohar, Tetzavveh, side 98: »Hold jer fra mennesket, hvis neshamah er i dets næse. Da den Hellige, velsignet være han, skabte mennesket, dannede han det i den øvre lighed og blæste en hellig ånd i det, som rummer tre, som vi har forklaret: Det har nefesh, ruach og neshamah. Over dem alle er neshamah, den øvre kraft til at kende og overholde den Helliges bud, velsignet være han. Hvis han fører denne hellige neshamah ind i fremmed gudsdyrkelse, besmitter han den og forlader sin herres tjeneste. For disse tre kræfter er deri én: nefesh, ruach og neshamah forbindes som én og bliver én« osv. Neshamah besmittes og bliver altså uren. Selv om det onde ikke ligger i dens væsen, for fra Beriahs side er alt godt, har de dog valgfrihed og behøver renselse i det øvre Gehinnom, ildfloden. Som det står i Zohar, Pekudei, side 423: »Når neshamah stiger op, tager den tilsynsførende dens klædning og går ind med den

Jad Jehuda - לט - fortsat

indtil ildfloden, for neshamah må bade og renses dér.«

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - מ

De står ikke over Metatron, om hvem det siges i Chagigah, kapitel 2, at man førte ham ud og slog ham med tres ildslag på grund af Elisha Acher. Det samme siges om Gabriel i afsnit י"ה om de glødende kul, keruben gav ham: »Du skulle have gjort, som du blev befalet.«[DA442801] I kapitlet ha-Po'alim, om rabbi Chijja: Da han nåede til at sige »som gør de døde levende«, rystedes verden. I himlen sagde man: »Hvem har åbenbaret hemmeligheder i verden?« Elias. Man hentede Elias og slog ham osv.

Jad Jehuda - מא

De er ruach og nefesh i dette ikon.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - מב

»Ikke for deres egen skyld.« De rummes nemlig i neshamahs ikon, og ilden har ikke herredømme over dem, som nævnt, undtagen hvis det sker, »at klæderne bliver deres, rensede i dem«.[DA443001]

Jad Jehuda - מג

Det vil sige fuldstændigt herredømme, som forklaret i Heqor Din, del 3, kapitel 26.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - מד

Men neshamahs billede alene behøver ikke det nedre Gehinnom. Selv »deres ånds klæder« kan ikke nærme sig hende »fra en stilling af forandring«.[DA443201]

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - מה

For at føre andre op fra Gehinnom, som nævnt ovenfor. Dette regnes også som renselse for neshamah selv på grund af nogle onde tanker, som forklaret i מ"ה dér, kapitel 16.[DA443301] Om hende sagde vore lærde, deres minde være til velsignelse, i første kapitel af Berakhot: »Bedre er

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - מו

én tilrettevisning i menneskets hjerte end hundrede piskeslag.« Denne neshamah er bestemt god, fordi den er fra Beriah, hvor der slet ikke er noget ondt. Klippot er få og behøver kun renses med en ganske ringe renselse, og gennem én tilrettevisning »til ham renses det i menneskets hjerte«.[DA443401]

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - מז

Men selv de svære er i overtrædelsen; man henfører det ikke til deres egen side, efter at de allerede er blevet forandret i tankerne.[DA443501] Om sådanne sagde vore lærde, deres minde være til velsignelse: »Tanker om overtrædelse er sværere end overtrædelsen.« Deres ord sigter nemlig til tanker, som kommer fra en tidligere overtrædelse, »שכברר ved den overtrædelse, han allerede begik, og satte hende i den«.[DA443502] Dette er »tanker om overtrædelse er svære«, når de kommer fra en tidligere overtrædelse. Disse kan i sandhed ikke berøre neshamahs billede; »sådan er det ikke efter keruberne«.[DA443503]

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - מח

I ruachs billede i Jetzirah behøves floder og vandløb til renselse. Det skyldes, at godt og ondt bor deri, blandet i kundskabens træs hemmelighed, som bekendt.[DA443601]

Jad Jehuda - מט

Dette er havdalahs hemmelighed: at skille helligt fra profant, i hemmeligheden om »og Gud skilte mellem lyset og mørket«. Som det står i Tikkunim, tikkun 49; se dér.

Jad Jehuda - נ

Men nefeshs billede — de er iklædt tilsmudsede klippot dér, og også det gode er blandet med det onde.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - נא

»Og i dine dage blev kongedømmet øget«; det er muligt, at størstedelen var fra det onde, »fra bekendtes side«, hvis ikke Shekhinah havde hersket i Israel. Sådan også hos David.[DA443901]

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - נב

Man må udskille dem, det gode fra det onde: »צבאשי' vil, hans kræfter, alt kan det gode i hans kilde«.[DA444001]

Jad Jehuda - נג

Det hele findes deri, som nævnt ovenfor.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - נד

»Dermed« osv. Det betyder, at det ikke er en indvending at spørge, hvordan onde tanker kan vise sig i ruachs og nefeshs billeder. Det er jo kendt, at

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - נד - fortsat

handlingen er i nefesh, talen i ruach og tanken i neshamah. Dette gælder kun fra deres særlige anliggenders side; men fra ’ח-siden »findes det hele

Tilbage til kapitlet i indholdet

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - נד - fortsat

deri«, så tanken også hører til.[DA444201]

Olam Katan — afsnit 3

Jad Jehuda: א · ב · ג · ד · ה · ו · ז · ח · ט · י · יא · יב · יג · יד · טו · טז · יז · יח · יט · כ · כא · כב · כג · כד · כה · כו · כז · כח · כט · ל · לא · לב · לג · לד · לה · לו

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - א

Det tredje blandt ikonerne er trinnet for menneskets kræfter? Det er ruach fra tiferet i Jetzirahs verden, som kaldes den nedre billedskikkelse, som det skal forklares, og en tjener foran kongen, som nævnt ovenfor. I Zohar siges om »Gud skabte mennesket i sit billede«: »Hvis han er værdig, skaber han ham en del i Metatrons billede, en tjener under sin herre.«[DA444501]

Jad Jehuda - ב

»Den udfolder sig i den sanselige verden«, det vil sige i Jetzirahs verden, til ruach og nefesh, som er de to nedre af de tre billeder, vi nævnte i det andet ikon.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - ג

For det øverste af dem, som er neshamah, har også i forhold til disse to ruachs trin i Jetzirahs verden, hvorfor det ikke udfolder sig dér. [DA444701]

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - ד

»Og den findes« osv. Det betyder, at dette ikon findes i dem gennem tre

KLADDE · uafklaret

Rema fra Fano

Det tredje, som vokser frem i mennesket, er den nedre billedskikkelse, en tjener foran kongen. Den er en udfoldelse i den sanselige verden af de to nedre blandt de tre billeder, vi nævnte; for det øverste af dem regnes også som hoved. Dette tredje ikon findes særskilt hos Adam, særskilt hos David og ligeledes hos vor retfærdige Messias. Det samme gælder alle deres lige: Selv elskede venner har ikke del i ét og samme ikon, undtagen gennem ibbur. Det har to trin: ét større, der egentlig kaldes billedskikkelse, som der står om: »Kun i en billedskikkelse vandrer mennesket«; og ét mindre, der kaldes skygge, som der står: »For vore dage på jorden er en skygge.« Det øvre har alene til opgave at være et fuldkomment mønster for neshamah fra det andet ikon. Det nedre deler sig også i to, som er ruachs og nefeshs klæder, i hemmeligheden om de lærdes klædning, der har stået rede til de tre billeder som en enkel mulighed siden skabelsens seks dage. Den mangler dog buddenes udførelse, deres velsignelser og deres hensigt for at blive fuldendt.

Alle trækker sig tilbage fra dem, der besegles til døden på beseglingens nat, og vender tilbage indtil tredive dage før

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - ד - fortsat

genfødsler, ved navn Adam? David, Messias, som er tre genfødsler. De har ikke fælles del i det, for dette ikon findes særskilt hos hver enkelt. [DA444801]

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - ה

Selv elskede venner, som plejer at have fælles del ved deres genfødsel — »synet af deres neshamah fra dette?« fra genfødslens side — har dog ikke fælles del i dette.[DA444901]

Jad Jehuda - ו

»Undtagen gennem ibbur«: når én neshamah træder ind som ibbur i et menneske, der allerede er i verden, som bekendt.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - ז

»Og der er i det« osv. Således siger Zohar, afsnittet Emor, side 139: »I verdens sider, kongen, når neshamah forener sig for at stige ned, sender den Hellige, velsignet være han, fire billeder i menneskets ansigt. Billeder er indtegnet i menneskets ansigt, et tegn indgraveret i dets billeder,

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - ז - fortsat

som står på tronen, et par, og for at tale חכ"ד?«[DA445101] »De slap ovenfor for at se foran mennesket over dets hoved, når han går ind? ovenfor; indtegnet i menneskets ansigt. I den verden bliver det skabt, og indtil det står for dette, sender dets herre det over dets hoved, og det sidder dér, når mennesket skabes her. Gud skabte mennesket i sit billede. Dette billede står rede til at modtage, indtil det kommer ud i verden. Når det kommer ud, skabes det i dette billede; i dette billede går det. Det er det, der står: Kun i en billedskikkelse vandrer mennesket. Dette billede kommer ovenfra i den stund, da disse ånder går ud fra deres sted« osv. [DA445102] »Kom og se: Dette billede går forud i det. Dette menneske vinder og bliver skabt, og af dette ansigt dannes hans billede til dette sted. De beredes som ét. Dette tager denne neshamah, som דאתתכת', vogter? dette menneske og dets legeme i bestående, og hans ånd hviler i dem.[DA445103] Når hans dage nærmer sig, går de bort fra ham; dette stiger op til dette, og mennesket bliver tilbage uden værn. Hvad står der da? Indtil dagen ånder, og skyggerne flygter. Skygger: to.«

KLADDE · uafklaret · fortsat

Rema fra Fano - fortsat

bortgangen. Da går det øvre alene bort og vender ikke tilbage, sammen med selve neshamah fra Beriah, som af sig selv stiger op for at afklare sin lod. Hun tages ikke gennem en udsending, men går og vender tilbage efter menneskets fortjeneste; hun slår sig dog ikke varigt ned i det. Hun vender også tilbage med synet af Herrens herligheds skikkelse ved den sidste bortgang, hvorom der står: »Du samler deres ånd, de udånder.« Og der står: »Du lader mennesket vende tilbage til det knuste (דכ"א).« Det er en bogstavforkortelse for dette og også for en anden hemmelighed: »En skikkelse som et menneskes udseende«, det første menneskes.[DA444401] De fuldkomne og store blandt Israels børn mærkede denne bortgang tredive dage i forvejen. Kun den kan nemlig gælde vor herre Moses, ikke bortgangen på beseglingens nat, som slet ikke vedrører den, hvis dage og år er fuldendte. De græd i stilhed gennem alle disse tredive dage, mens han endnu levede. Skriften har offentliggjort og åbent forkyndt deres fortjeneste og retfærdige handlinger, som de udførte i det skjulte. Andre græd i yderligere tredive dage, om hvilke der står: »Så var dagene med gråd i sorgen over Moses til ende.« Det indebærer, at der under de første var gråd uden sorg. De sidste gjaldt hele Israel, for alle var hans slægtninge. Sandheden viser sin vej; dette er den klare, ligefremme mening.

I alle disse tredive dage før bortgangen forbliver denne neshamahs udstråling, som kun er et spor, svagt tilbage, fordi den fra da af er som indhyllet alene i

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - ח

»Som det øvre?« osv. Det vil sige: Fordi dette ikon ikke har neshamah fra Beriah, sådan som det andet ikon har, behøves denne billedskikkelse som mønster for neshamah. [DA445201]

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - ט

Det nedre skyldes den klædning, dette ikon har i ruach og nefesh. Det drejer sig om hemmeligheden om de lærdes klæder: Menneskets gode gerninger og Torahens bud frembringer kostbare klæder ovenfor, som bekendt fra Zohar, Vajechi og afsnittet Vajakhel. Disse klæder står rede til hvert menneske fra de tre billeder, nefesh, ruach og neshamah, det vil sige »fra den nefesh, som kommer, nefesh af nefesh, ruach og neshamah«, for således nævnte de ruach fra tiferet og hentydede til neshamah; de kan derefter gå over i virkeliggørelse. [DA445301] Klæderne er altså beredt i dem, også »til kredsene, som שעילריי«. [DA445302]

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - י

Alle trækker sig tilbage fra dem, der er beseglet til døden? på Hoshana Rabbahs nat, som det står i Zohar, Emor, side 200: »Fra den nat i festen forkynder man først de indkaldte, og sedler udgår. Efter at man har taget dem, går billederne bort og findes

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - י - fortsat

ikke?« osv. Se dér. [DA445401]

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - יא

De vender tilbage til mennesket indtil tredive dage før dets død, og da det øvre osv. Som det står i Zohar, Vajechi, side 503: »Rabbi Jose lærte: Når et menneskes dage nærmer sig, forkynder man det i verden i tredive dage; selv himlens fugle forkynder det. Hvis han er værdig, forkynder man det om ham i tredive dage i Edens have, tre.[DA445501] I alle disse tredive dage går hans neshamah ud af ham hver nat, stiger op og ser et sted i den verden. Mennesket ved det ikke, giver ikke agt og har ikke herredømme over sin neshamah i alle disse tredive dage, som det havde før. For der står: Ingen har herredømme over ånden til at holde ånden tilbage osv. Rabbi Jehuda lærte: Fra disse tredive dage begynder, formørkes menneskets billede, og skikkelsen, som viste sig på jorden, holdes tilbage.« Endvidere dér, side 427?: »Før solen formørkes osv. — det er den hellige neshamah, som holdes tilbage fra mennesket tredive dage før det går ud af verden. På den dag, da den holdes tilbage fra ham og ikke viser sig — hvorfor holdes den tilbage fra ham? Fordi den hellige neshamah stiger op, går bort fra ham og ikke viser sig. For den

KLADDE · uafklaret · fortsat

Rema fra Fano - fortsat

ruachs billede. Hver nat, når den stiger op for at se og blive set sammen med selve neshamah, viser man den dens æressted i den verden. Om den siges: »Intet menneske har herredømme over ånden til at holde ånden tilbage.« Det vil sige, at den egentlige ruach ikke helt iklæder eller i sig selv indeslutter det tilbageværende spor af neshamah. Dette kaldes nu ruach efter sin nærmeste løser. Den nedre klædning i dens to dele viger ikke derfra før dødsdagen, hvorom der står: »Indtil dagen ånder, og skyggerne flygter.« Grunden er, at de i egentlig forstand hersker og virker i de to dele af den livgivende nefesh, som vi skal nævne nedenfor. Således er det ikke med billedskikkelsen: Den har intet væsentligt slægtskab med de legemlige kræfter, men breder blot en fredens hytte over dem. Selv når den trækker sig tilbage, mister intet menneske i disse tredive dage noget af sine frie eller naturlige handlinger, af alle sine tanker og råd eller af deres straf og løn.

Fra de skygger, vi nævnte, har mennesket et første og et andet spejlbillede gennem hele livet. Således er det ikke med dæmonerne, der kun har en klædning fra Asijah i Asijah. Den virkende forstand er den engel, der har opsyn med svangerskabet, en øvre udsending, som iklæder hele dette tredje billede et menneskelegeme. Her gør den ophøjede Gud ham bekendt med arten af den form, som skal hvile over den dråbe, han får tildelt i den stund: Om mennesket skal være vist eller tåbeligt. Den dømmes sammen med alt under sig ved Torahens seksogtredive

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - יא - fortsat

stund, da mennesket dør og bliver svagt, går denne neshamah bort fra ham. Men mens han er levende i sin styrke, går den bort fra ham, og denne neshamah bliver regnet og lyser ikke for ruach, og ruach lyser ikke for nefesh. Da går billedet bort fra ham og lyser ikke for ham« osv. [DA445502] Det følger heraf, at udsagnene gælder neshamah fra Beriah og billedskikkelsen.

Jad Jehuda - יב

»Sammen med selve neshamah fra Beriah«: Det gælder den, der har det andet ikon.

Jad Jehuda - יג

»For at afklare sin lod«: det sted i Edens have, hvor hendes herlighed skal bo.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - יד

»Og vender tilbage« osv. For hvis det ikke er neshamahs udstråling, »går hun fra da af ud af dette menneske hver nat«, selv om hun allerede er steget op og gået bort. Se det følgende.[DA445801]

Jad Jehuda - טו

»Og hun vender tilbage« osv. I Zohar dér, side 425: »Når mennesket ligger for døden, og dommen hviler over det, så det skal forlade denne verden, føjes en ånd til det, som det ikke havde i sin levetid. Når den hviler over det og knytter sig til det, ser det, hvad det ikke fik lov at se i sin levetid, fordi denne

Jad Jehuda - טו - fortsat

ånd er føjet til det. Når den føjes til det, og det har set, går det ud af denne verden. Det er det, der står: Du føjer deres ånd til, de udånder osv. Og der står: Mennesket kan ikke se mig og leve. I deres liv nej, men ved deres død får de lov.« Hvor meget mere må neshamah fra Beriah vende tilbage med denne ånd.[DA445901]

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - טז

»Til det knuste (דכ"א)« er en bogstavforkortelse for »Herrens herligheds skikkelse«. Meningen er, at mennesket skal vende om indtil sin dødsstund.[DA446001]

Jad Jehuda - יז

Og også en bogstavforkortelse for »en skikkelse som et menneskes udseende«; for ethvert menneske ser Adam, det første menneske, i dødsstunden.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - יח

Ikke som bortgangen hver beseglingens nat i dens år, »efter vor doms afslutning

KLADDE · uafklaret · fortsat

Rema fra Fano - fortsat

afskærelsesstraffe, svarende til »seksogtredive maneh af myriaders myriader, som er seks hundrede tusind skarer«.[DA444402] Det skal vi med himlens hjælp forklare i afhandlingen Tzvaot Hashem: Den syndende nefesh afskæres fra dem, og dette er hemmeligheden: »Ved Guds åndedræt går de til grunde.« Det behøver ikke siges, at den i egentlig forstand dømmes i det nedre Gehinnom efter behovet for renselse.

Den alene er den tænkende sjæl for granskerne, som ikke har nogen del højere end den. For de hadede viden, forkastede Noas børns Torah, og den blev også tilladt dem, siden »Herren kom fra Sinaj«.[DA444403] Han strålede frem og viste sig, men de hørte ikke og valgte ikke Herrens frygt. Derfor skal de spise af deres vejs frugt; de skuer uden mig og har slet ingen, der lærer dem guddommelig lov. Derfor kaldes de døde, mens de lever: seere, som ligger og elsker at slumre, og som kun har neshamah fra skyggen. I den er alle denne verdens tomme indfald og tanker. Den trækker sig ikke tilbage under søvnen, som vi har forklaret.

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - יח - fortsat

vedrører neshamah«, for dette er Moses, Gud, i livet, צ"ב: »Jeg er i dag hundrede og tyve år gammel« — i dag er mine dage og år fuldendte. Om tidspunktet for hans død blev der fældet dom ved Rosh Hashanah, »og at åbenbare for ham«.[DA446201]

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - יט

»Og de græd«, בש"ז? Det siges: »Israels børn græd over Moses på Moabs sletter i tredive dage; så var dagene med gråd i sorgen over Moses til ende.«[DA446301] Da der siges dage med gråd i sorg, høres det heraf, at der også er dage med gråd uden sorg. Det er før hans død, hvor man ikke holder sørgetid. De retfærdige og fromme, der mærkede neshamahs bortgang, græd gennem alle disse tredive dage. Verset lærer os og offentliggør dermed den retfærdige handling, de udførte før hans død. Efter døden græd endnu hele Israel i tredive dage under sørgetiden?

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - כ

I de tredive dage før døden, når neshamah fra Beriah stiger op, bliver der dog i mennesket et svagt spor af neshamah tilbage. Dette spor er hendes udstråling, og dets sted er i ruachs billede, det vil sige »i del af det hele?«, som ikke trækker sig tilbage.[DA446401] Det er indhyllet sammen med det og iklæder sig det, modsat hvad der skete først, da ruach var indhyllet sammen med neshamah.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - כא

»Hver nat« osv. Det vil sige: Når det står i Zohar, Vajechi, at »i alle disse tredive dage går hans neshamah ud af ham hver nat, stiger op og ser et sted i den verden« osv., menes ikke selve neshamah, for hun er allerede gået bort. Skulle det da være, at hun vender tilbage hver dag, »indtil hun stiger op, indtil hun stiger op« hver nat derop?[DA446501] Ordene gælder altså bestemt neshamahs udstråling, som er blevet tilbage nedenfor. Hun stiger under alle omstændigheder op hver nat sammen med

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - כא - fortsat

neshamah, hvad enten denne allerede er ovenfor eller er vendt tilbage. Dermed er det rigtigt, at Zohar fører bevis fra »intet menneske har herredømme over ånden«. For hvis der tales om den øvre neshamah, ville man kunne spørge: »Hvilket bevis fra מרים til neshamah?«[DA446502] Derfor talte man bestemt om neshamahs udstråling, som er aspektet af versets livskræfter.

Jad Jehuda - כב

Det vil sige, at ruachs billede i dets egentlige grund er sådan, og det er det egentlige. Det kan ikke holde tilbage og fastholde det tilbageværende spor og udstrålingen af neshamah. Det er meningen med »at holde ånden tilbage«: Også neshamahs udstråling kaldes ruach, fordi den iklæder sig den, som nævnt.

Jad Jehuda - כג

Den nedre klædning af skygge i dens to dele, ruachs og nefeshs.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - כד

For disse to klæder hersker i deres væsen over de to dele af den livgivende nefesh, nemlig i knoglernes billede og i knoglerne, »på grund af at vi skal nævne« i det følgende, det næste afsnit. Derfor kan de ikke skilles fra dem.[DA446801]

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - כה

Således er det ikke med den øvre billedskikkelse, som i sit væsen slet ikke har noget slægtskab med legemet; dens slægtskab er tilfældigt, nemlig »fra min iklædning«, og den breder en fredens hytte over dem. »Og om dette« — derfor også, når den trækker sig tilbage osv.[DA446901]

Jad Jehuda - כו

Fra de skygger, vi nævnte, har mennesket et spejlbillede og et spejlbillede af spejlbilledet, som vore lærde, deres minde være til velsignelse, sagde i sidste kapitel af Jevamot. Det er et spejlbillede fra skyggens side og et spejlbillede af spejlbilledet fra billedskikkelsens side.

Jad Jehuda - כז

Således er det ikke med dæmonerne, der kun har ét spejlbillede, som det står dér. Grunden er, at de kun har én klædning og kun den nedre del i Asijah.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - כח

Den virkende forstand, som filosofferne omtaler overalt, er den engel, der har opsyn med svangerskabet. Ved vægternes bestemmelse og de helliges ord fører den fra den høje himmel ruachs billede i dets verden ned i det svangre liv ved dannelsen. Fyrre dage før stiller den dråben foran den Hellige, velsignet være han, og siger: »Hvad skal der blive af denne dråbe? Vis eller tåbelig, rig eller fattig?« Som vore lærde, deres minde være til velsignelse, sagde i Niddahs andet kapitel. For således fra ruachs billede »den kommende del og den, som er sat over tåbelighedens og helhedernes anliggender«.[DA447201]

Jad Jehuda - כט

Hun dømmes sammen med alt, der er under hendes helhed: de to nævnte skygger og klæder, og ligeledes nefesh med dens kræfter.

Jad Jehuda - ל

Hemmeligheden antydes ved ordene »ved Guds åndedræt« i Job 4: De seks hundrede tusind skarers neshamot kaldes »Guds neshamah«. Se dér i afhandlingen Tzvaot Hashem.

Jad Jehuda - לא

Det behøver ikke siges, at hun dømmes i sig selv, modsat ruach og nefesh i det andet ikon, som kun dømmes i Gehinnom fra de tilsmudsede klæders side, som nævnt ovenfor.

Jad Jehuda - לב

Efter behovet for renselse for alle hendes overtrædelser og synder.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - לג

Hun alene er den tænkende nefesh, som granskerne kendte. Også de hørte og lærte, at menneskets neshamah står og består for sig selv udenfor, oven over det. De modsagde Aristoteles, som mente, at den er en naturlig form for legemet. Begge beskriver mennesket; alligevel vidste og forstod de kun noget om dette billede af ruach og nefesh og »nefesh דדברו«.[DA447701] De sammenfattede tre kræfter, nemlig det livløse, det voksende og det talende, som dyrets nefesh, og føjede til mennesket noget som ruach fra den tænkende nefeshs side.[DA447702] Men højere end dette har hverken de eller deres grupper nogen del eller arvelod. Sådan tilkommer det dem, »fordi de hadede viden« osv.

Jad Jehuda - לד

»Kun fra skyggen«: Det vil sige den anden del i ruach, og ikke fra billedskikkelsen.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - לה

»Og denne trækker sig ikke tilbage under søvnen« ligesom billedskikkelsen, »og kræfter?« Således fremgår det af den levende Guds ord ovenfor.

Tilbage til kapitlet i indholdet

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - לה - fortsat

[DA447901]

Jad Jehuda - לו

Som vi har forklaret ovenfor: Skyggen viger ikke fra mennesket i alle dets levedage.

Olam Katan — afsnit 4

Jad Jehuda: א · ב · ג · ד · ה · ו · ז · ח · ט · י · יא · יב · יג · יד · טו · טז · יז · יח · יט · כ · כא · כב · כג · כד · כה · כו · כז · כח · כט · ל · לא · לב · לג · לד

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - א

»Ikoner / til ikoner«: Det fjerde er den livgivende nefesh, det livløses trin i mennesket. Det kaldes også den nedre lighed, »fordi hun er blandt de ophøjede neshamot«, som er den øvre lighed, »kaldes dem det nedre«, som nævnt ovenfor i afsnit 3. [DA448301] Denne nefesh kaldes også tjenestepige, som det står i Zohar og i Tikkunim, tikkun 40. [DA448302]

Jad Jehuda - ב

For der står »kun« osv. i Salme 62; her antydes osv. nefeshs forhold til det livløse.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - ג

Som det står dér, og som ovenfor efter vore lærdes udsagn: En tjenestepige så ved havet, hvad Ezekiel ikke så osv. Selv hun, den ringeste blandt ikonerne, fik lov til i synet at se Herrens ansigt; for »i nedstigninger og materielle« afhænger dette af at hellige sig til ham og »at rense hans mund«.

Rema fra Fano

Det fjerde er det livløse i mennesket, den nedre lighed, en tjenestepige foran kongen, om hvem der står: »Kun til Gud tier min nefesh.« Det er den livgivende nefesh, som så med sanserne og helligede sig til sin herre i den stund, da den ved havet sagde: »Dette er min Gud, og jeg vil være ham en bolig« — jeg vil være en bolig for ham. Tronen er nærmere end hun, også hvis vi i os selv henfører den til den tredje orden; og klædningen er nærmere end dem begge, så begge disse betegnelser kan udlægges om den anden gennem en nærliggende overført betydning. Men det første ikon har intet forhold til palads, trone eller klædning: »Herrens del er hans folk.« Og der står: »Også deres børn skal til evig tid sidde til trone for dig.« Der siges ikke »på trone for dig«, men »til trone«, for tronen blev fra begyndelsen kun skabt for deres skyld; derfor er Jakobs ansigt indgraveret i den.

Vid, at når elementerne sammensættes gennem himmellegemernes bevægelser, så en menneskelig form, synlig for øjnene, hviler over dem, opstår denne livgivende nefesh. Dens dannelse i den stund sker alene som en kraft i legemet.

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - ג - fortsat

[DA448501]

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - ד

»Derfor til ham en ånd«, som skrevet ved »dømmens samlinger«, del 5, kapitel 26; se dér. [DA448601]

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - ה

»Som fordoblede: nær ved dig«, for derfor.[DA448701]

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - ו

»מהשילו, vort billede er hyppigt for ham som kraft fra de herskende ikoners side«, og alle er nærmere; »som skal sige: for dette er det, han satte ham i Tikkunim ansigter«. [DA448801]

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - ז

»Dette og dette ved den nære indfletnings hånd«; for i sandhed er det kendt, at Beriahs verden er en trone, og ligeledes »en emaneret i sin verden, kræver undersøgelse«; alle således indbyrdes, og i deres afledninger

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - ז - fortsat

ligeledes.[DA448901] »Til versionerne נלה"ג skal han være konge over deres trin«, det ene over det andet, for at lade dig forstå navnene »at flygte, trone og palads«, også fra deres afledninger, »ikonerne af navnene כיולה צ"ב og ע"ב ligeledes«.[DA448902]

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - ח

Der er intet forhold til det første ikon, som man har sammenlignet selv med dets klædning, som skrevet: »Herrens del er hans folk.« Ligeledes står: »Herren er min del, sagde min nefesh.«[DA449001]

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - ט

Og der står »også nefesh« osv., Salme 139, med den hensigt også, at »han rettede også sin herligheds kraft, og alt mangler nefesh«.[DA449101] Det antyder, at nefeshs egentlige skabelse var i Atzilut, »og for at afskære dette fra er han, velsignet være han, Jakobs måne indgraveret i tronen«.[DA449102]

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - י

»Vid« osv. Naturforskernes opfattelse er ikke underfuld: »Når de tillader fosterets dannelse, rettet mod ligeligheden i elementernes sammensætninger på fire«, hjælper sfærernes og stjernetegnenes bevægelser den.[DA449201] Derfor

Rema fra Fano - fortsat

Den går over til sin virksomhed og sit arbejde gennem den engel, vi nævnte, som frembringer og former den i dens to kræfter. Den første er knoglernes damp, den naturlige varme, et grundlag for den voksende nefesh, over hvilken der fældes bestemmelsen rig eller fattig. Den er den dyriske nefesh, hvis beskæftigelser er onde i tomme anliggender for den, der lader sig drage efter dem. Visdommen giver den vise styrke til at herske over den, indtil den bringes ned til at give en vis livskraft til de retfærdiges legemer i graven. På grund af deres fuldkommenhed, idet der ikke er misundelse i deres hjerte, helliges og renses de, og deres knogler rådner ikke.

Den anden er kødets smerte, et grundlag for den sansende kraft, hvorom der siges stærk eller svag. Den er en talende ånd i verdens tomheder, og ormen er hård ved den i graven som en nål i det levende kød, indtil kødet er opløst. Men de retfærdige skal takke hans navn, velsignet være han; om dem står: »Også mit kød skal bo i tryghed.« De er dem, der sover i støvets jord, og deres søvn er sød uden hindring, for ormen har slet ingen del eller arvelod i deres kød. Den retfærdige dommer skal befri deres knogler fra opløsningen af deres sammensætning indtil én time før de dødes opstandelse, for at opfylde ved dem: »Til støv skal du vende tilbage.« Alt var af støvet, og alt vender tilbage til støvet, selv solens kreds; og de retfærdiges ansigter skal engang ligne solen. Denne livgivende form findes også særskilt hos hvert individ af arten. Ingen anden har del i den, undtagen gennem

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - י - fortsat

begynder den livgivende nefeshs kraft, »når den er rede til at huske til virkeliggørelse«, at hvile over den på grund af den livgivende fugts rigelighed.[DA449202] Den livgivende nefesh indbefatter den voksende, sansende og talende nefesh. Den voksende kraft behøver naturlig føde og vækst, ligeledes, og går uden den til grunde, himlen forbyde det, for mennesket vokser stadig. Den sansende behøver hud og kød, sener og hinder, som alle sammenfattes under navnet kød; det »sammensætter også sjæle« og tjener også sansningen, som lægerne ved.[DA449203] Vi har allerede nævnt ovenfor, at efter vore vises opfattelse omfatter menneskets nefesh også den talende og forstandige del, som rummes i dets sæd og fødes sammen med legemet. Alle filosofferne modsagde ham: Menneskets skæbne og dyrets skæbne er ikke én og samme, for den forstandige kraft er åndelig, ikke legemlig. Men eftersom alle er enige om, at menneskets livgivende nefesh også indbefatter den forstandige, kan vi kun høre det rette: »Også den livgivende er med hende, med forstand, legemets kraft«.[DA449204] Alligevel træder hun ikke af sig selv i virksomhed ligesom de

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - י - fortsat

andre levende væsener, men »også nær i himlen ovenfor, og han er som barnet, der המזדמנם til den, som hælder herhen«. [DA449205] Ovenfra bestemmes det om hende gennem englen med opsyn over svangerskabet, at hun skal træde i virksomhed. Med denne bestemmelse lader han den forstandige kraft strømme til hende, indtil hun bliver en tænkende nefesh.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - יא

Nefesh, og ligeledes den voksende nefesh, som skal hvile i ham, og det afhænger af kongen: »Hvad skal der blive af denne dråbe, עביר eller fattig?« For dens anliggender er tilfældige, אע"א, »forpligter til den voksende nefeshs afgrænsning«, hvorfra livets frembringelser er, בע"ש.[DA449301]

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - יב

»At nefesh ikke har en forsamling« osv., som vore lærde, deres minde være til velsignelse, sagde i Shabbats kapitel 23 om »misundelse er knoglernes råd«.[DA449401]

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - יג

»Hendes tid, hendes bestemmelse« osv., og »fødes stærk, גנור eller svag«, som er sanselige forhold.[DA449501]

Rema fra Fano - fortsat

ibbur, som vi nævnte ved den foregående.

Enhver død uden afskærelse, hvad enten den sker ved menneskers eller himlens dom, har alene til følge, at den livgivende nefesh går til grunde. Under menneskers dom findes seksogtredive grundformer for overtrædelser, som medfører dødsstraf ved retten: atten blandt dem, der stenes, ti blandt dem, der brændes, to blandt dem, der dræbes, og seks blandt dem, der kvæles. De har ligeledes dette forhold til de seksogtredive maneh af myriaders myriader, vi nævnte: hver på sin måde. [DA448201] Rettens magt er større: Alle skyldige til afskærelse, som har fået slag, og endnu mere de, der er blevet henrettet af den, er fritaget for deres afskærelse, for deres billedskikkelse er ikke blevet vraget. Også den livgivende nefesh går ned i graven for at fuldende renselsen. Den alene manes op gennem en dødeånd: for de ugudelige til evig tid, men for de retfærdige kun gennem tolv måneder. Selv dette har vi kun hørt om Samuel fra Ramah. Ovenfra viste man kongemagten ære ved ikke at meddele ham det, før han selv erkendte sagen og sagde til Saul: »Hvorfor har du forstyrret mig?« Men over dem, der dør ved et kys efter Herrens mund, har dødeånden slet intet herredømme.

Vid, at det kredsløb, som egentlig betegner et artsskifte i ordenes ligefremme mening, på ingen måde kan tilskrives andet end disse to nedre ordener sammen eller alene den sidste, efter syndens større eller mindre tyngde, enten i fangenskabets hemmelighed

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - יד

»Til opfyldelse, og ikke støv, regnes«, »som furerne«, deres minde være til velsignelse, dér. [DA449601]

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - טו

»Og alt vender tilbage til støvet.« Vore lærde, deres minde være til velsignelse, sagde: »Og denne kreds døde.« Derfor »stillede de det, som var bestemt, at de, som stiller for de retfærdige« osv. [DA449701]

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - טז

»Til enhver levende, skift«, for »der er ikke i enhver levende blandt menneskene indtil alle slægters ende«; han har en særskilt livgivende nefesh. [DA449801]

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - יז

»Som den, der går forud for hende, i samlinger, skiftende.«[DA449901]

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - יח

י"ס גבקלי', som skrevet hos Maimonides, kapitel 3 af Sanhedrin-lovene; »og denne מתמחיפין til Sanhedrin«.[DA450001]

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - יט

»Som blev værdige«: ovenfor i afsnit 3, om ל"ז, »i hans spyt« (ברוקו). [DA450101]

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - כ

»At deres ejere ikke er i genfødslerne — 3, kreds«

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - כ - fortsat

(גי גלגל).[DA450201]

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - כא

»Og for de retfærdige«, kun gennem alle tolv måneder. Skønt deres sjæle er gemt under herlighedens trone, ע״ג, »en verden« (עולם), [DA450301] og stiger ned gennem alle tolv, som nedenfor i kapitel 23 af Shabbat.

Jad Jehuda - כב

»Overhovedet«: når deres sjæle stiger op, stiger de ikke længere ned overhovedet.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - כג

»Og vid, at omløbet og genfødslen« — כחלוני, [DA450501] at en anden skal genfødes fra menneskearten til det uorganiske, til det vegetative. Forstå dette nøje.

Jad Jehuda - כד

»Jeg kom«: i sin ligefremme og sædvanlige betydning, ikke på den måde, som jeg skrev ud fra Tiqqunim før afsnit 3.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - כה

»Sammen«, וכעינו; Tiqqunin 3.[DA450701]

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - כו

»De er« i afsnittet om udskiftningerne: det uorganiske genfødes; »drengen« er det, fordi han

Rema fra Fano - fortsat

eller ved den første forms undergang. Også dette er en stor trøst: Eftersom disse former er individuelle, og »hver enkelt fødes i hende«, fanges herefter kun én synder i den. Hemmeligheden er: »Herre, i dyret foragter du deres billede.«[DA448202] Det udelukker den øvre billedskikkelse og lighed, som tilskrives Gud. Forandringen af deres nedre billede kan ske til et egentligt dyr eller til plantevækst, »foragtelig er dens føde«, eller »fødder træder den ned« som støv til at trampe på; det er foragtens yderste punkt.[DA448203] Det er nok hermed, for vi har ved slutningen af afhandlingen Heqor Din tilstrækkeligt forklaret genoprettelsens mål for dem alle.

Dette var skjult for Athens gamle i Bekhorots første kapitel. De sagde til rabbi Jehoshua ben Chananjah: »Vi har en knust møllesten; sy den sammen.« De havde nemlig fra deres lærer Pythagoras overleveringen om denne forunderlige nedstigning, men hverken han eller de kendte nogen genoprettelse for den. Derfor sagde de, at den var en knust sten, og bad ham om dens genoprettelse. Han tog et stykke af den og kastede det til dem og sagde: »Drej mig tråde af den.« Han antydede hemmeligheden: »De, der går gennem grådens dal, gør den til en kilde«, for at opfylde »I skal trampe de ugudelige ned«, som vi nævnte. De tav, for de forstod ikke og undrede sig over hans tanker. Hvordan skulle de vinde dette, selv som lære, og langt mindre i handling? Han opfyldte på dem: »Domme kender de ikke.«

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - כו - fortsat

er støv — »dér, hvis« (שם אם) — når han genfødes i en plante, således at hun forbindes med dens form. [DA450801]

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - כז

»Og også dette«, som vi sagde ovenfor om de nedre systemers huse, at de er særlige for hvert menneske: det er »hvor blød for mennesket« (כמה רכה לאדם).[DA450901] Om disse ånders liv: de genfødes med skift af art, for i enkelte legemer iører de sig ikke mange modsætninger i én genfødsel.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - כח

»Og han er ringe«: det er det, Skriften siger: »For jeg er ung og foragtet« (Salmerne 119). Når den siger »ung«, sigter det til det vegetative, som der står: »og en ung stige« (וסלם צעירה, וכצ״מ שכתיבת. [DA451001] Når den siger »foragtet«, sigter det til det uorganiske, efter udtrykket »foragtet frem for føde«. Om det uorganiske, der er foragtet, siges »som jordens bly«. Disse er altså genfødsler, der omfatter deres menneske. [DA451002] Se Tiqqunim 3, מת״מ Tiqqunin 4. [DA451003] »Og de blev værdige til dem« udelukker dem, der er indbefattet i det nedre system; וסכי שכן להם הרוחם

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - כח - fortsat

עליו,[DA451004] som ikke indgår i genfødsel med skift af art.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - כט

»For allerede er udbedringerne blevet forklaret« i בחאמי ה"ד, kapitel 7:[DA451101] de vil græde bittert, de, der går gennem Baka-dalen, og tårernes porte er ikke lukket.

Jad Jehuda - ל

»I filosoffen Pythagoras' hænder«: det antyder, at han troede på og studerede læren om genfødsel.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - לא

»En forunderlig nedstigning«: genfødslen af modsætninger — נחותן, det uorganiske.[DA451301]

Jad Jehuda - לב

»Han«: Pythagoras, og også hans elever.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - לג

»Derfor sammenlignede de denne genfødsel« med להכן צנורה דליי לה הקפת'.[DA451501]

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - לד

»Han antydede dette for dem« gennem udbedringen תכי וכד.[DA451601] Dette er hemmeligheden ved »dem, der går gennem Baka-dalen«, for da תכנים שהקו, »tårernes vand« (מי דמעותי).[DA451602]

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - לד

»For at opfylde det, der står skrevet: Og de ugudeliges læber, når de bliver til støv osv.« Lavhed og stedet for hans adskillelse — מיין og deres vand — som vi omtalte dér.[DA451701]

Tilbage til kapitlet i indholdet

Olam Katan — afsnit 5

Jad Jehuda: א · ב · ג · ד · ה · ו · ז · ח · ט

Trykt note: 1 · 2

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - א

»Ved én side« — »udover den særlige egenskab« (מלבדי הסגולה).[DA452001] For i egentlig forstand siges alle disse livsformer om fremtrædelserne, לנדון נמי ליי"ד, i omvendelsens udbedringer, som nævnt ovenfor i afsnit 1.[DA452002] Derfor siges det billedligt om Israel, som svarer til de fire udbedringer: hver efter navnet på dens segl — אות בתמיד צירוף — som nævnt i afsnit 1.[DA452003]

Jad Jehuda - ב

»Og de, der bliver værdige« i hvert af de fire systemer.

Rema fra Fano

Dette er altså de fire systemer, som omfatter alle sjælens dele, deres helheder og enkeltheder, nøje. Ved en af de mulige billedlige sprogbrug er det allerede rigtigt at kalde det nederste nefesh, i hemmeligheden ved navnets sidste he; det næste kaldes ruach og er selve navnets vav; over dem er neshamah, det første he. Men det store system, som vi nævnte først, er neshamah til neshamah, navnets jod. De, som bliver værdige i disse fire systemer efter den hensigt, som den, der former skabelsen, har med dem — han er verdens eneste, antydet i jods spids — er høstfolkene på den mark, som Herren har velsignet: »den hellige marks høstfolk«, mechatsdei chaqla qaddisha.

Jad Jehuda - ג

»De er høstfolkene på marken«: i Zohar kaldes de »den hellige marks arbejdere«.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - ד

וכעלה מתלדי, med talværdien »til kræfter«; det sigter til sjælene, som er »til kræfter« osv.[DA452301]

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - ה

ולהמר בבקרים הללו:[DA452401] »med jer«, som han sagde til dem på dette tidspunkt, skulle svare til navnets fire livsformer; på dette tidspunkt vækkes kraft i livsformerne, og vognen udskiftes. Disse fire

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - ה - fortsat

Havayot: Boaz til Chokhmah, Oved til Binah, Jishaj til navnet, David til Malkhut. Se Zohar, Mishpatim, 70.[DA452402]

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - ו

»Derfor Havayot«: i ændringen af Boaz, Oved, Jishaj og David, med talværdien 86, i navnet Elohim. De antydes i verset »og elskede, for et skjold«, ואהב כי מגן, בע״ז״י. [DA452501] סתף: David med sig i dette, וכותם og egenskaberne ved חצדיו. [DA452502] De opstignende bogstaver, som er עי׳ ו״צ סי׳ ו׳, har talværdien 124 (סס״ד), og med én for helheden har de talværdien Shekhinah. [DA452503] Og bogstaverne בהמכרתי er disse: dalet, jod, jod, dalet. [DA452504]

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - ז

»Talværdi 22«: denne grad er en betegnelse for skibet, som det er kendt. De svarer også til Torahens 22 bogstaver og de tre fædre.

Rema fra Fano - fortsat

Dette ædle ord er et notarikon for hele emnet: medabber, »talende«; chaj, »levende«; tsomeach, »vegetativt«; domem, »uorganisk«. Tilsammen med én for helheden har de talværdien Tsevaot. Om dem blev der sagt: »Herren er med jer«, med hans fire bogstaver, som Boaz, Oved, Jishaj og David var vogn for. Og der står: »Herren er Gud.«

Derfor har de fire navnes begyndelsesbogstaver — om hvilke det hedder »Og du, Herre, er et skjold for mig«, baadi, בעד״י — netop talværdien Elohim. De midterste, med én for helheden,[1] har talværdien Shekhinah. De sidste[2] har talværdien 25, koh, en betegnelse for hende: hemmeligheden ved Torahens 22 bogstaver og disse tre fædre. Alle disse, med ordene selv, har talværdien Tsevaot. Dette er tilstrækkeligt.

Derved nævnes det fulde navn over den fulde verden. Af denne grund kaldes det fuldkomne menneske i sandhed og med rette »en lille verden«. Det er det, vi lærer: »Hele verden er værdig til den, der beskæftiger sig med Torahen for dens egen skyld.« »Lykkeligt er det folk, der har det sådan« osv.

Her slutter afhandlingen Olam Katan.

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - ז - fortsat

[DA452601]

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - ח

»Alle disse«: alle כהותי׳ af disse fire navne, med de fire ord, בן, har talværdien 439, tallet for dem, vi omtalte.[DA452701]

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - ט

»Og derved nævnes det fulde navn«: for Elohim — over disse verdener, [DA452801] som der står: »På den dag, Herren Gud skabte jord og himmel«, svarende til alle sjælenes udbedringer, graderne i den nedre verden. Dette er grunden til, at de kaldte mennesket en lille verden: נשמתי, alle vise, sandhedens vise og forskningens vise. [DA452802] For hele verden er værdig til ham, »som et billede« (כדמיון); forklaringen er »at leve«, דלכך שיתראו ציר.[DA452803] Alle grader i den nedre verden og også den øvre: Herrens navn nævnes over ham. Hvis han bliver værdig ved sine

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - ט - fortsat

handlinger, også i de nedre, stiger han højere og højere, לגו חוי׳ בנוי׳.[DA452804] »Og Herrens herlighed skal samle dig.« Velsignet være hans herlige kongedømmes navn i evighed. Amen og amen.

Trykt note - 1

Ajin; vav-bet; shin; vav: ע׳ ו״ב ש׳ ו׳.

Trykt note - 2

Zajin; dalet; jod; dalet: ז׳ ד׳ י׳ ד׳.

Tilbage til kapitlet i indholdet

Historisk register: Olam Katan - Kapitel 5

Ha-Ittim — afsnit 1

Jad Jehuda: א · ב · ג · ד · ה · ו · ז · ח · ט · י · יא · יב · יג · יד · טו · טז · יז · יח · יט · כ · כא · כב · כג · כד · כה · כו · כז

Jad Jehuda - א

»I Prædikerens Bog« (3), som Skriften siger: »Alt har sin tid, og hvert forehavende under himlen sin stund: en tid til at føde og en tid til at dø; en tid til at plante og en tid til at rykke det plantede op; en tid til at dræbe og en tid til at helbrede; en tid til at bryde ned og en tid til at bygge; en tid til at græde og en tid til at le; en tid til klagesang og en tid til dans; en tid til at kaste sten bort og en tid til at samle sten; en tid til at favne og en tid til at holde sig borte fra at favne; en tid til at søge og en tid til at miste; en tid til at bevare og en tid til at kaste bort; en tid til at rive itu og en tid til at sy; en tid til at tie og en tid til at tale; en tid til at elske og en tid til at hade; en tid for krig og en tid for fred.«

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - ב

»Kongen, som var visere end alle mennesker«: disse, et andet menneske end et menneske, »intet til udvidelse«, אין לריבוי, [DA453401] særligt כ"ם af menneskets egenskaber, שבחי', »hans hjerte«, ליבו. [DA453402] »Og han var visere end hele menneskeheden«; alle hans ord var med indsigt.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - ג

»For at vide« og forstå rigtigt hvor mange ord, ח', han samlede i en orden,

Rema fra Fano

De tider, der er opregnet i Prædikerens Bog af kongen, som var visere end alle mennesker, behøver en klar, fast og rigtig forklaring. Den skal gøre det muligt at forstå og indse selve sagernes grundlag og dybde efter den åbenbare, ligefremme mening, redeligt og trofast. Vi må kende deres samlede rækkefølge og sammenhængen i deres deles ordning, par for par, med ret, dom og retskaffenhed. Hvorfor kommer det, der almindeligvis regnes for ondt, i de fleste af dem før det gode, men undertiden omvendt? I nogle af dem nævner han jo også det gode først. Vi kan ikke undlade at give en velbegrundet forklaring på, at parrene følger efter hinanden, med deres helheder og enkeltheder samstemt og med deres indbyrdes forhold: eksempelvis hvor han begynder med noget, der ligner det, han netop sluttede med, enten godt eller ondt.

Hvorfor ændrer han i nogle af dem udtryksmåden og knytter tiderne til navneordet frem for udsagnsordet, for eksempel »en tid for krig og en tid for fred«, uden at sige »en tid til at føre krig og en tid til at stifte fred«? Ved disse hebraiske navneord kommer der slet intet lamed. Alle de øvrige afviger på to punkter. For det første er de alle knyttet til udsagnsordet: »at føde«, »at dø«, »at plante«. Hvad angår lamed, varierer han udtryksmåden meget: i nogle par står begge sider med lamed, undertiden står begge uden lamed, og i nogle af dem adskiller den ene halvdel sig fra den anden, idet begyndelsen har lamed og slutningen mangler det.

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - ג - fortsat

ved samlingen af par: עת מלך ג' מ"ך.[DA453501]

Jad Jehuda - ד

Han sammenfatter delene, som er parrene, i rækkefølge i afsnit 3.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - ה

Hvorfor nævnte han i parrenes udsagn først de onde ting, eksempelvis »en tid til at dræbe«, »en tid til at bryde ned«? Og omvendt: det gode før det onde. Undertiden nævner han de første først, eksempelvis »en tid til at føde«, »en tid til at plante«. Dette forklares her, 4. [DA453701]

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - ו

»Han kan ikke להתבעלי'«[DA453802] [lakune][DA453801] en grund til ros for parrenes fortsatte rækkefølge. Ikke alene fra hvert pars helheds side, som vi allerede har gjort opmærksom på, men også fra deres enkelte deles side, det vil sige hver af parrets to dele: hvorfor sætter han den ene først og den anden bagefter? Dette er kun for, at parrene skal følge efter hinanden, således at det andet begynder som det, det første slutter med. I et sådant tilfælde må man vide, på hvilken måde.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - ז

»For hvorfor sluttede han med en tid for krig og en tid for fred?« Hvad disse to ting angår, מנכחרי, »disse individer«, האישים הללו, [DA453901] nævnte han navneordene krig og fred og ikke udsagnsordet: han sagde ikke »en tid til at føre krig og en tid til fred«. Heller ikke kom der lamed ved disse to navneord; »men han sagde en tid til krig, en tid til fred« — sådan er det ikke. [DA453902][DA453903]

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - ח

»Det blev sagt om tiderne«: han nævnte kun udsagnsordet og ikke navneordet. Han sagde ikke »en tid for fødsel og en tid for død, en tid for plantning og en tid for oprykning af det plantede«, men sagde »en tid til at føde, at dø, at plante«, i udsagnsordets infinitivform. Efter min ringe mening findes der også her livets grundlag; »vores ord skal ikke mangle«.[DA454001]

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - ט

»Stor variation« i brugen af lamed: for det meste står det med lamed, ובכל חי מחלקי osv.;[DA454101] nogle נטמ"ם med lamed i begge, eksempelvis »en tid til klagesang og en tid til dans«.[DA454102] Sådan også ved »en tid for krig og en tid for fred«. Der findes også sådanne med lamed i én af parrets to dele,

Rema fra Fano - fortsat

Havde det været omvendt, ville jeg have tiet, for lamed ser hen mod vejene til det mål, der opnås til sidst. Det gælder så meget mere i det par, hvor denne omvendte orden forekommer, sådan som vi vil forklare det sandt og ret. Netop dette gør tilsyneladende undren over det så stor; desuden findes intet andet par i denne orden. Det er »en tid til at kaste sten bort og en tid til at samle sten«, עת להשליך אבנים ועת כנוס אבנים. For indsamlingen ligger den søgte nytte langt nærmere end bortkastningen. Undersøg den stærke indvending nøje: den springer ligesom frem dobbelt af selve forklaringen. Dvæl ved den, og du vil finde det sande svar ved dens side.

Men blandt disse nødvendige bemærkninger er der her endnu et spørgsmål: hvorfor mangler lamed i overhovedet ét af dem? Selv de onde ting, som jo alle med sikkerhed sker ved forsynet, er blot en stor forberedelse til det gode mål. De er nemlig langt bedre end de gode ting, hvis man forestiller sig, at disse skulle komme tilfældigt. Men også det, som den brede mængde mener er kommet ved et tilfælde, er uden tvivl et af forsynets sendebud. Alt er meget klart, ligesom det, vi lærer: »Man velsigner over det onde efter det godes art og over det gode efter det ondes art.« Det er det, Prædikeren sagde: »Vrede er bedre end latter.« Det er nok for nu.

Vi må også vide, hvorfor netop disse begivenheder blandt alle andre blev udvalgt her til det samlede emne: hvori består deres særlige styrke? Hvorfor angav han kun i et mindretal af dem handlingens genstand, eksempelvis »at rykke det plantede op« og »at kaste sten bort«, men ikke i dem alle? Hvad er

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - ט - fortsat

eksempelvis »en tid til at kaste sten bort og en tid til at samle sten«.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - י

»Havde han sagt det omvendt«: עת השלך אבנים ועת לכנוס אבנים, »en tid til at kaste sten bort og en tid til at samle sten« — sådan som jeg opfattede det, ville vanskeligheden ikke have været så stor. Hvis Prædikerens ånd fandt det godt kun at nævne lamed én gang i dette par, ville det have været mere passende at nævne det ved det sidste led frem for det første. For sådan er det den rette vej: »ved det andet, med lamed, at forbinde det med målet«, hvis betydning er, at det passer at lade det sidste stige ned »i begyndelsen af tankens afslutning«. [DA454201]

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - יא

»Og så meget mere ville det være forståeligt i det pågældende par osv.« Det vil sige: hvis han havde sat lamed i delen בני החצבי, [DA454301] som er målet, sådan som vi skal forklare nedenfor i afsnit 4, og som han straks slutter med. וע"ב לא הכסתי, »ikke en søn nu«, בן עתה, hvor lamed שאלה i den første del. Og dette — [DA454302]

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - יב

»Bevirker vanskelighedens størrelse«: eftersom han nævnte de påvirkede ved

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - יב - fortsat

de andre — hvorfor udelod han altså det lamed, der peger på den, og nævnte det i den særlige formulering?[DA454401]

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - יג

»At han siger«: det vil sige den anden »en tid til at kaste bort«, som han sagde bagefter; det er בפדי' בזה, »at de kommer til sidst«, שהם בא האחרון'.[DA454501]

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - יד

»Det er osv.« Det forstås, som han sagde: וכ"מ »i det pågældende par osv.« Meningen er, at dette par er »en tid til at kaste sten bort og en tid til at samle sten«. Det sidste er målet,

Rema fra Fano - fortsat

grunden til gentagelsen af »en tid til at kaste bort«? Kun dette nævnes to gange. Han er ikke konsekvent med at angive det, der kastes bort: kun ved den første forekomst, ikke ved den anden. Desuden er den ene stillet over for »en tid til at samle«, og bortkastningen står først; ved den anden kommer »en tid til at bevare« først, og derpå ordner han blot »og en tid til at kaste bort«. Det er bestemt forskellen i genstand, som bevirker dette; vi må vide hvordan og hvilken, tillige med de mange variationer i de fleste af dem. Nogle af dem har vi allerede nævnt ovenfor. Det fordobler ansporingen for enhver undersøger, der går redeligt til værks. Der er også »en tid til at holde sig borte fra at favne«, עת לרחוק מחבק, som slet ikke ligner de øvrige. Den vil vi behandle nedenfor.

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - יד - fortsat

for indsamlingen ligger nærmere osv.[DA454601]

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - טו

»Og den springer ligesom frem« — »den springer ligesom frem osv.«: gennem vanskeligheden ved afstand har dens hensigt kraft og styrke »til en nælde«, לחרולה, som nedenfor i afsnit 4.[DA454701]

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - טז

»Og om dette må man spørge osv.« Hvorfor rækkefølgen med lamed, og hvorfor efterlod han ikke én regel og »et andet spor«, ועקב אחרי, ved de onde ting, eksempelvis »en

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - טז - fortsat

tid til klagesang«?[DA454801] For hans hensigt er således det gode mål, enten at sone synd eller at vække mennesket til omvendelse, så lamed med rette gælder her, for også de —

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - יז

»Mennesket vil mene«, at שנלו på tilfældig vis; ikke desto mindre, כן יותר עונתו ועכשיונות.[DA454901] Også dette er som den tanke, mennesket tænker, שעל לו הראשון, »og et tilfælde ramte ham«, מאח כי היא.[DA454902] Alt sker ved fuldstændigt forsyn af en grund, der er kendt for ham, velsignet være han.

Jad Jehuda - יח

»Ligesom det, vi lærer« i kapitel 9 af Berakhot: »Man velsigner over det onde osv.« Dette er, fordi det i sandhed er godt.

Jad Jehuda - יט

»Og derfor også at vide osv.« Hvorfor blev netop disse tider udvalgt blandt alle andre? For —

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - כ

»Og hvorfor sagde han i nogle tilfælde handlingens genstand«, eksempelvis »det plantede«, så han ikke blot sagde »at kaste bort«?[DA455201] Sådan er det ikke ved de øvrige, hvor han udelod handlingens genstand, eksempelvis »at plante«, »at bryde ned«, »at bygge«, »at bevare« og lignende, hvor han ikke angav, hvad det var.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - כא

»Af hvilken grund gentager han en tid til at kaste bort«, som han sagde to gange? י"ל.[DA455301]

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - כב

»Hvorfor var han ikke konsekvent her« og forklarede også ved den anden forekomst, hvad handlingens genstand og det bortkastede er, ligesom ved den første? י"ב לנוס.[DA455401]

Jad Jehuda - כג

Han satte »en tid til at kaste bort« først i parrets formulering; over for »en tid til at bevare« sætter han »en tid til at kaste bort« bagefter.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - כד

»Er det ikke forskellen i handlingens genstand«, som bevirker alt dette? Det bortkastede ved det andet »at kaste bort« er nemlig de sten, der er nævnt ved det første. Derfor må man vide — [DA455601]

Jad Jehuda - כה

Hvordan bevirker forskellen i genstand dette, og hvad er den anden genstand? Desuden må man kende grunden til de mange variationer osv.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - כו

»Og det er en regel i forsørgelsen«, som får én til at undres over de forunderlige ting: hvorfor blev

Tilbage til kapitlet i indholdet

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - כו - fortsat

netop disse tider udvalgt frem for andre, og hvorfor varierede han her gennem udskiftninger og mange ændringer, over for alt dette?[DA455801]

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - כז

»Hvis/også«, לבלר י"ג ,גם/אם:[DA455901] det, der er sagt, »en tid til at holde sig borte fra at favne«. Han sagde ikke »en tid מתי לרחוי«[DA455902] eller »at fjerne omfavnelsen«, som er ligesom handlingens genstand, og ikke »fra at favne«, מחבק, som er den påvirkede. Dette udtryk findes slet ikke ved de øvrige.[DA455903]

Ha-Ittim — afsnit 2

Jad Jehuda: א · ב · ג · ד · ה · ו · ז · ח · ט · י · יא · יב · יג · יד · טו

Trykt note: 1

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - א

»Og jeg så osv.« Efter at mesteren var blevet opmærksom på vanskelighederne ved disse tider, så han dem og løste dem med en rigtig begrundelse. Han sagde, at den orden, Salomon her nævnte i almindelighed, svarer til rækkefølgen af menneskets begivenheder i denne verden, hvor skallen gik forud for frugten. For sådan er det passende og rigtigt [lakune][DA456201] fra Gud, som de, må deres minde være til velsignelse, sagde om de retfærdige. Se afhandlingen Em Kol Chaj, del I, afsnit — slutningen af kildehenvisningen er uklar.

KLADDE · uafklaret

Rema fra Fano

Og jeg så det, jeg lagde mig det på sinde: disse fastsatte tider vidner og fortæller med visdom, forståelse og kundskab fra tilblivelsens begyndelse om menneskets begivenheder i denne verden, i en forunderlig orden og en fast sammenhæng, ligesom skallen går forud for frugten. Således er det godt for de retfærdige, at deres begyndelse er lidelser og deres slutning ro, for »efter hende, til fredens mand«, כי אחריה לאיש שלום.[DA456101]

Netop derfor oplyser indledningen til hans ord og giver de enfoldige forståelse: handlingens afslutning ved menneskets dannelse er fra tankens begyndelse. Mennesket har kun været til og er kun skabt for at mangfoldiggøre ligheden. Den, der vandrer ad retskafne veje, skal ligne den Højeste gennem sine gode gerninger. Dette er det første bud til

Jad Jehuda - ב

»Men osv.« Det vil sige: det, han sagde, »en tid til at føde«, sigter til at være frugtbar og mangfoldiggøre sig. Det er nemlig det første bud, der blev sagt til Adam og Eva, som det forklares i Skriften.

Jad Jehuda - ג

»Det skal ligne den Højeste«: ligesom han er retfærdig osv. Dette er udtrykket »lighed« over tronen. Han fik fra begyndelsen navnet adam, »menneske«, ud fra lighed med den Højeste, som det siges i afhandlingen Heqor Din, del I, kapitel 21.

Jad Jehuda - ד

»Selv om hun ikke er pålagt buddet«: som det findes i Mishnah, kapitel 6 af Jevamot.

Jad Jehuda - ה

»Og dette verbum findes osv.« Det vil sige: undr dig ikke over vores udlægning af ordet »at føde« om at være frugtbar og mangfoldiggøre sig, mens det efter sin ligefremme mening overalt udlægges om fødslen. For vi finder faktisk dette verbum i qal-stammen brugt om de forældre, der frembringer børn, hvad enten det er en mand eller en kvinde.

Jad Jehuda - ו

»Den, der hører det, mener«: det vil sige, at udlægningen ikke følger den ligefremme mening, hvorefter han om den fødende, som han sagde »en tid til at føde« om, også sagde »en tid til at dø«. Udlægningen gælder derimod kvinden, der føder: efter at han om hende har sagt »en tid til at føde« og at beskæftige sig med at være frugtbar og mangfoldiggøre sig, sagde han desuden »en tid til at dø« — at bringe sit foster til verden.

Jad Jehuda - ז

»Som det er kendt«: fra første kapitel af Sotah.

Jad Jehuda - ח

»Det er ikke langt ude at udlægge« også »en tid til at dø« om fødslen, under betegnelsen død, eftersom hun bragte døden ind i verden.

Jad Jehuda - ט

»Ved at bo i to verdener«: denne verden og den kommende verden.

KLADDE · uafklaret · fortsat

Rema fra Fano - fortsat

Adam og Eva, som de blev velsignet med den dag, de blev skabt. Derfor sagde han »en tid til at føde«: en sag, der påhviler begge forældre, selv om hun ikke er pålagt buddet. Dette verbum i qal findes anvendt på hver af dem: »Og Arpakshad avlede«; »Og Sara fødte«, og lignende.

»Og en tid til at dø.« Den, der hører det, mener, at det handler om »en søns død«, על מות לבן. Sådan er det ikke; det handler om den fødende kvinde, hvis lår bliver kolde som sten, og som er, som om hun var død fra midten af kroppen og nedefter, som det er kendt. Altså er hun død på det tidspunkt og kommer til sidst til live. Det er ikke langt ude samtidig at udlægge »en tid til at føde« om faderen og »en tid til at dø« om moderen, sådan som vi sagde, eftersom kvinden bragte døden ind i verden.

Fordi han ved tidernes slutning ville afslutte med at prise de levedygtige børn og opnåelsen af deres mål — de blev ikke skabt til tomhed, de blev dannet til at bo, i to verdener — begyndte han med de ikke levedygtige fostres ringhed. For ved begyndelsen af deres tilværelse er der »en tid til at plante«, la-taat. Han sagde ikke li-netoa: det er næsten som en plantning ved en fejltagelse, taut, med et skjult foster, der ikke ser lyset. Udtrykket plantning passer på det, for mennesket er markens træ. »Og en tid til at rykke det plantede op« ved deres slutning. Ved dem angav han handlingens genstand for at omfatte ethvert menneske, der ikke har levet tredive dage, selv om det kom ud i verdens luft, og dets hår og negle var færdigdannede.

Desuden kalder Skriften det »plantet« netop i det øjeblik, det rykkes op. Det vil

Jad Jehuda - י

»Han begyndte med de ikke levedygtige fostres ringhed« og sagde om dem »en tid til at plante og en tid til at rykke det plantede op«. Det vil sige: om begyndelsen af deres tilværelse »en tid til at plante«, la-taat. Grunden til, at han ikke sagde li-netoa, er også at vise, at plantningen af de ikke levedygtige fostre er ligesom en fejltagelse; dette er la-taat, et udtryk for taut, »fejltagelse«.

Jad Jehuda - יא

»For mennesket er et træ«. Udtrykket plantning er også brugt om dette flere steder i Zohar og Tiqqunim. Se Zohar, Vajeshev, side 420.

Jad Jehuda - יב

»Og han angav ved dem handlingens genstand«, idet han sagde »det plantede« og ikke blot »en tid til at rykke op« som ved de andre. Havde han sagt sådan, ville jeg have ment, at det alene sigtede til et skjult foster, som ikke så verdens lys, da det kom ud af sin mors liv. Derfor sagde han »det plantede« for at vise, at ordene også gælder et ikke levedygtigt barn, som havde en tilværelse i verden, nemlig det, der ikke levede tredive dage osv.

Jad Jehuda - יג

»Desuden af en anden grund« sagde han »det plantede« for at vise, at det også i sin oprykning kaldes plantet. For sådan var det fra begyndelsen opstået i

Jad Jehuda - יג - fortsat

hans tanke, velsignet være han, at det skulle være plantet på denne måde. Derved er den niende indvending løst.

Jad Jehuda - יד

»At de alle rejser sig med deres skavanker«: som det er kendt fra deres udsagn, må deres minde være til velsignelse.

Jad Jehuda - טו

»Og han klædte dem i klæder af skind«: tilsmudsede klæder på grund af deres gerninger, som ikke var gode.

Jad Jehuda til Ha-Ittim 2 — tidligere digitalt tekstvidne; det trykte forlæg er ikke fastslået

Jad Jehuda

»Og jeg så det, jeg lagde mig det på sinde osv.« Efter at mesteren var blevet opmærksom på vanskelighederne ved disse tider, så han dem og løste dem med en rigtig begrundelse. Han sagde, at den orden, Salomon nævnte ved dem i

KLADDE · uafklaret · fortsat

Rema fra Fano - fortsat

sige, at oprykningen ikke er uden håb; for det er plantet fra skabelsens seks dage og skal give sin frugt på den tid, der er kendt for ham, som ønsker godhed. Irettesættelse og tugt er dets vej til livet. Om dem, der er født til at dø — ved dødsenglen med hans hårde sværd, som det går alt på jorden, herunder enhver død ved tvang eller ulykke — sagde han »en tid til at dræbe«. Om de dødes opstandelse sagde han »og en tid til at helbrede«. Han gjorde deres forhold ens: de rejser sig alle med deres skavanker og bliver helbredt ved retfærdighedens sol. Ordene handler nemlig ikke alene om den halte og den blinde, dem, der mangler et lem, og lignende, eller om alle andre skjulte og synlige skavanker. Blandt dem er der også en varig skavank, åbenbar og kendt, som kræver omfattende helbredelse: at han afførte dem klæder af lys og i stedet klædte dem i klæder af skind. Deres urenhed skal fortæres i støvet, og alligevel skal vore døde leve. Han lægger skind på dem, og de vender tilbage og søger Gud for retfærdighedens sols øjne; han lader sig bevæge af deres bøn og helbreder dem.

Jad Jehuda til Ha-Ittim 2 — tidligere digitalt tekstvidne; det trykte forlæg er ikke fastslået - fortsat

almindelighed, svarer til rækkefølgen af menneskets begivenheder i denne verden, hvor skallen gik forud for frugten. For sådan er sagen passende og rigtig fra Gud, som de, må deres minde være til velsignelse, sagde om de retfærdige. Se afhandlingen Em Kol Chaj, del I, afsnit 2.

»Men netop derfor indledte han sine ord osv.« Det vil sige: det, han sagde, »en tid til at føde«, sigter til at være frugtbar og mangfoldiggøre sig. Det er nemlig det første bud, der blev sagt til Adam og Eva, som det forklares i Skriften.

»Det skal ligne den Højeste osv.« Ligesom han er retfærdig osv. Dette er udtrykket »lighed« på tronen. Han fik fra begyndelsen navnet adam, »menneske«, ud fra lighed med den Højeste, som det

Jad Jehuda til Ha-Ittim 2 — tidligere digitalt tekstvidne; det trykte forlæg er ikke fastslået - fortsat

siges i afhandlingen Heqor Din, del I, kapitel 21.

»Selv om hun ikke er pålagt buddet«: som det findes i Mishnah, kapitel 6 af Jevamot.

»Og dette verbum i qal findes osv.« Det vil sige: undr dig ikke over vores udlægning af ordet »at føde« om at være frugtbar og mangfoldiggøre sig, mens det efter sin ligefremme mening overalt udlægges om fødslen. For vi finder faktisk dette verbum i qal-stammen brugt om de forældre, der frembringer børn, hvad enten det er en mand eller en kvinde.

Jad Jehuda til Ha-Ittim 2 — tidligere digitalt tekstvidne; det trykte forlæg er ikke fastslået - fortsat

»Den, der hører det, mener«: det vil sige, at udlægningen ikke følger den ligefremme mening, hvorefter han om den fødende, som han sagde »en tid til at føde« om, også sagde »en tid til at dø«. Udlægningen gælder derimod kvinden, der føder: efter at han om hende har sagt »en tid til at føde« og at beskæftige sig med at være frugtbar og mangfoldiggøre sig, sagde han desuden »en tid til at dø« — at bringe sit foster til verden.

»Som det er kendt«: fra første kapitel af Sotah.

»Det er ikke langt ude at udlægge« også »en tid til at

Jad Jehuda til Ha-Ittim 2 — tidligere digitalt tekstvidne; det trykte forlæg er ikke fastslået - fortsat

dø« om fødslen fra moderens side. For det passer fra hendes side at betegne fødslen som død, eftersom hun bragte døden ind i verden.

»Ved at bo i to verdener«: denne verden og den kommende verden.

»Han begyndte med de ikke levedygtige fostres ringhed« og sagde om dem »en tid til at plante og en tid til at rykke det plantede op«. Det vil sige: om begyndelsen af deres tilværelse »en tid til at plante«, la-taat. Grunden til, at han ikke sagde li-netoa, er også at vise, at plantningen af de ikke levedygtige fostre er ligesom en fejltagelse; dette er la-taat, et udtryk for taut, »fejltagelse«.

»For mennesket er et træ«. Udtrykket plantning er også brugt om dette flere steder i Zohar og Tiqqunim. Se Zohar, Vajeshev, side 420.

»Og han angav ved dem handlingens genstand«, idet han sagde »det plantede« og ikke blot »en tid til at rykke op« som ved de andre. Havde han sagt

Tilbage til kapitlet i indholdet

Historisk register: Ha-Ittim - Kapitel 2

Jad Jehuda til Ha-Ittim 2 — tidligere digitalt tekstvidne; det trykte forlæg er ikke fastslået - fortsat

sådan, ville jeg have ment, at det alene sigtede til et skjult foster, som ikke så verdens lys, da det kom ud af sin mors liv. Derfor sagde han »det plantede« for at vise, at ordene også gælder et ikke levedygtigt barn, som havde en tilværelse i verden, nemlig det, der ikke levede tredive dage osv.

»Desuden af en anden grund« sagde han »det plantede« for at vise, at det også i sin oprykning kaldes plantet. For sådan var det fra begyndelsen opstået i hans tanke, velsignet være han, at det skulle være plantet på denne måde. Derved er den niende indvending løst.

»At de alle rejser sig med deres skavanker«: som det er kendt fra deres udsagn, må deres minde være til velsignelse.

»Og han klædte dem i klæder af skind«: tilsmudsede klæder på grund af deres gerninger, som ikke var gode.

Ha-Ittim — afsnit 3

Jad Jehuda: א · ב · ג · ד · ה · ו · ז · ח · ט · י · יא · יב · יג · יד · טו · טז · יז · יח

Jad Jehuda - א

»Dette udtryk« om bygning siges i Torahen, som der står: »som ikke vil bygge sin brors hus«.

Jad Jehuda - ב

»Og om svigerinden«: ved chalitsah kommer gråd hos hende, og ved foreningen sang.

Jad Jehuda - ג

»For hver af dem«: jibbum og chalitsah.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - ד

»Og om [lakune] [DA458401] vidste du«; det, Skriften siger, [lakune]

Rema fra Fano

Endnu er der i alle disse tider, som han nævnte først, og hos dem, der oplever disse begivenheder, ikke fortalt noget om deres gerninger, som kan vise menneskets retskaffenhed, selv om den måtte komme til sidst. Det fremgår tilsyneladende, at hans ord her gjaldt den, der døde uden børn. Derfor sagde han »en tid til at bryde ned« — tab af børn og enkestand — »og en tid til at bygge«, i hemmeligheden ved jibbum, svogerægteskabet. Netop dette udtryk bruges i Torahen om det, til dadel for den, der ikke indgår svogerægteskab.
Om svigerinden, som man ved tidernes

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - ד - fortsat

[DA458402] osv., for sådan er det vokaliseret: [lakune] [DA458403].

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - ה

»Uden lamed«, som peger på målet, for at vise, at der ikke er et mål i sagen, »men også i handlingen«. Her findes denne undren ikke.[DA458501]

Jad Jehuda - ו

»Og i dets sted«: for tingene har et mål osv.

Jad Jehuda - ז

»Og slaget med skoen mod jorden«: som Maimonides skrev i kapitel 4 af Hilkhot Jibbum.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - ח

»Og udråbet tre gange«: som det findes i Talmud, sidst i kapitlet Mitsvat Chalitsah. De to ord chaluts ha-naal har talværdien tusind [lakune] [DA458801] efter ordene, som det er kendt; og ligeledes talværdien [lakune][DA458802].

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - ט

»For at lære«, at disse fem handlinger svarer til fem partzufim i to grupper. For de tre nedre [lakune] [DA458901] først at bruge det, som det findes i Zohar, Mishpatim, side 188, [lakune][DA458902] i sagen om svigerinden. Og de tre handlinger, aftagning af skoen, spytning og slaget med skoen, [lakune][DA458903] at søge hvile for dem [lakune][DA458904] fra himlen, som det er sagt i afhandlingen [lakune] [DA458905]. Se også בחקורי, slutningen, חי 26. [DA458906]

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - י

»Ved slaget med skoen« [lakune][DA459001] mod jorden for at vise ophævelsen af tilknytningen, som det siges dér [lakune] [DA459002]. Dette er den rette begrundelse, også efter den ligefremme

Rema fra Fano - fortsat

skiften med rette kan tale om både gråd og sange hos, sagde han »en tid til at græde og en tid til at le«. Hver af de to er nemlig et bud i sig selv, og det skal udføres for sin egen skyld. Om nabokvinderne, hvis hemmelighed du kender fra Boaz' og Ruths forening — disse trygge kvinder, som altid øver godhed svarende til begivenheden i sørgehuset og festhuset — sagde han »en tid til klagesang«, eksempelvis ved Machlons død, »og en tid til dans«, ved Boaz' bryllup og Oveds fødsel; tilsvarende i lignende tilfælde. Da der ikke er brug for disse nabokvinder og deres gerninger for deres egen skyld, men alene som selskab, står disse to verber uden lamed. Det viser, at intet af dette kommer dem selv til del, som kunne give anledning til at vende sig mod et mål til højre eller til venstre; det er blot at øve godhed. Snart vil vi tilføje en forklaring, der er endnu bedre afstemt og rigtig.

Han sagde »en tid til at kaste sten bort« om hemmeligheden ved chalitsah, frigørelsen fra svogerægteskabet. Her findes intet jibbum, som kaldes bygning af sten. I dets sted er der aftagning af skoen, spytning, slag med skoen mod jorden, fremsigelse af verset ved handlingernes afslutning og udråbet tre gange: »den, hvis sko er taget af«, chaluts ha-naal. Med det store tsadi efter אי"ק har dette udtryk samme talværdi som nefesh, ruach, neshamah, chajah og jechidah tilsammen. Det lærer os, at forbindelsen mellem de tre nedre indbyrdes er blevet løst: neshamah ved aftagningen, ruach ved spytningen, nefesh ved slaget med skoen; og ligeledes forbindelsen fra alle tre til de

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - י - fortsat

mening, selv om den var skjult for Tur, der skrev i בש"ע, afsnit 169, om Maimonides' ord: »Og han ved ikke hvorfor« [lakune] [DA459003] til jorden. Også [lakune][DA459004] dér, som skrev, at man kan sige, at Maimonides nævnte den sædvanlige fremgangsmåde, og ikke fordi der kræves et kast mod jorden.[DA459005]

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - יא

»Og fra alle tre«: disse ג"פ til de tre øvre, chajah og jechidah, som skjuler sig for dem.[DA459101] [DA459102]

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - יב

»Og antydningen af dem begge« ved fremsigelsen af verset »som ikke vil bygge osv.« [lakune][DA459201] om ham, som det siges dér i den nævnte afhandling; og ved fremsigelsen af »den, hvis sko er taget af« [lakune][DA459202] om alle fem partzufim.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - יג

»Og her angav Skriften«, at stenene er det, der kastes bort. Dette er på grund af deres betydning og ikke deres ringhed [lakune] [DA459301]. Og ligeledes [lakune][DA459302] ved »en tid til at samle« angav han også, at stenene er handlingens genstand. Derved antydede de sjælene, som kaldes sten, for ovenfor står der: »Derfra hyrden, Israels

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - יג - fortsat

sten.« Her sagde han »en tid til at kaste bort« sjælens partzufim og løsne dem uden for stedet [lakune][DA459303].

Jad Jehuda - יד

»Ovenfor«: afsnit 1.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - טו

[lakune][DA459501] For så meget mere behøves lamed, eftersom selve indsamlingen af sten er målet.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - טז

[lakune][DA459601] Ved fraværet af formålets lamed [lakune][DA459602] er det ikke kendt, ved hvem dette lån derefter bliver indfriet gennem genfødsel.[DA459603]

Rema fra Fano - fortsat

øvre, som skjuler sig for »den, der ikke vil bygge sin brors hus«. Antydningen ligger i versets fremsigelse.

Her angav Skriften genstanden for bortkastningen på grund af dens betydning, og det samme ved det modsatte led. For stenene antyder sjælenes lys efter betydningen af »hyrden, Israels sten«. Den midlertidige bortkastning af dem, som Skriften nævner her, skal ophæve forbindelsen, som vi sagde, og løse det bånd, der hidtil bevirkede, at de afhang af svogerens beslutning. Om den udbedring, der efter chalitsah forventes for den døde brors sjæledele, som det forklares i Zohar, sagde han »og en tid til at samle sten«, uden lamed.

Dette fordobler den indvending, vi rejste ovenfor, og giver den stærk kraft: eftersom indsamlingen er det, der bringer dem til udbedring, hvorfor

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - יז

»Ligesom den kom med lamed i en tid til at bygge« [lakune][DA459701]. Målets begrundelse er som forklaret i Skriften: »Hvis han retter sit hjerte mod ham osv.« (Job 34). Zohar og Tiqqunim forklarede det dér om [lakune][DA459702]; se dér.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - יח

»Hertil« taler han kabbalistisk om foreninger, som ikke lykkes godt i deres afkom, og de er dybe [lakune][DA459801]. Herfra og frem skal hans ord handle om rette foreninger, sådan som han siger i det næste afsnit.

Rema fra Fano - fortsat

mangler da brugen af lamed, der angiver søgen efter målet og forventningen om det? Men en konge ordner sine ord med dom, og Salomons visdom blev stor for at lære os, at vi ikke ved, ved hvem dette bud skal fuldføres fra himlen, efter at den levende bror har fritaget sig for det. Havde vi haft en overleveret viden om dette, ville et foranstillet lamed have været berettiget, sådan som det findes i »en tid til at bygge«, efter betydningen af det skriftsted, der forklarede det: »Hvis han retter sit hjerte mod ham, vil han samle hans ruach og neshamah til sig.«

Men nær er han, der retfærdiggør sine skabninger, velsignet være han; for begyndelsen på hans beredelse til sin gerning er netop »retfærdigheden, der skuer fra himlen«. Når han gør frygtindgydende ting, forventer vi intet andet mål derudover. Ved første betragtning følger heraf, at fraværet af lamed i disse tider undertiden regnes for svaghed i den årsag, der fremkalder handlingen, som vi forklarede ved »en tid til klagesang og en tid til dans«; undertiden regnes det til handlingens ros, idet den selv er målet, sådan som vi her forklarer »en tid til at samle sten«. Dette er det væsentlige. Selv ved »en tid til klagesang og en tid til dans« er det nemlig meget nærliggende, at netop det at være godhedsgerninger, uden noget andet sigte, er deres værd og fuldendelsen af deres gerning. Fraværet af lamed skal altid udlægges til ros; vig ikke fra dette.

Hertil gælder tidernes grupperinger de foreninger, som for øjet ser skæve ud. Velsignet være den hellige konge, hvis lige ikke findes: han alene ved, vil, kan og arbejder altid på

Rema fra Fano - fortsat

alle sine skabningers udbedring. Irettesættelse og tugt for sjæl og kød og alle deres anliggender fra vor Fader i himlen er netop en vej til livet for os og vore børn i evighed.

Tilbage til kapitlet i indholdet

Ha-Ittim — afsnit 4

Jad Jehuda: א · ב · ג · ד · ה · ו · ז · ח · ט · י · יא · יב · יג · יד · טו · טז · יז · יח · יט · כ · כא · כב · כג · כד

Jad Jehuda - א

»Om de rette ægteskaber« og foreninger sagde han »en tid til at favne«, efter oversætterens opfattelse: »en passende tid til at tage sig en hustru«.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - ב

»Og formildelse«: som det findes i det sidste kapitel af Eruvin: »Var Torahen ikke blevet givet, havde vi lært god opførsel af hanen, som formilder og derefter parrer sig.« Den siger: »Jeg vil købe dig en kappe, der når ned til dine fødder.« Rashi forklarede [lakune] [DA460201].

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - ג

»Det fremgår af qal-stammen«: han sagde ikke le-chabbeq i den tunge stamme [lakune] [DA460301], men la-chavoq i qal-stammen, som angiver handlingens mildhed.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - ד

»Og ordet מחבק er ikke en egenskabsbetegnelse«, der gælder et menneske, som omfavner sin hustru; hensigten er derimod »at holde sig borte fra samvær med en, der favner« (לרחוק מעם מחבק).[DA460401]

Rema fra Fano

Om de rette, smukke og prisværdige ægteskaber, som fra begyndelsen til slutningen lykkes til verdens beboelse, sagde han »en tid til at favne«: på nedsænkningens nat, med blufærdighed og formildelse, i ro og stilhed. Dette fremgår af qal-stammen: han skal ikke være én, der synder ved at haste med fødderne. For tøven og besindighed bevirker, at kvinden afgiver sæd først; da er livmoderens frugts løn Herrens arv: sønner.

»Og en tid til at holde sig borte fra at favne«, ved hendes menstruation. Dette er ikke en betegnelse om et almindeligt menneske, der favnede eller omfavnede sin retfærdige bolig, og hvis tid nu var kommet til at holde sig borte, idet hun sagde til ham: »Jeg så noget som en rød rose.« Ordet mechabbeq, מחבק, som står her, betegner nemlig ikke den, der beskrives, og er heller ikke et participium, men en infinitiv; tsere ved mem vidner om det. Dets betydning er således »at holde sig borte fra at være favnende«. Hensigten er at forbyde alle former for nærhed. Versets første led handler ganske vist om at favne i samleje og bruger et høvisk udtryk. Men selv om dette er sandt, skal du ikke sige, at også »en tid til at holde sig borte« alene handler om samleje; det lærer os, at også andre former for nærhed er forbudt.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - ה

»Ordet מחבק angiver jo hverken handlingen eller det menneske, der beskrives« [lakune] [DA460501]. Jeg ville have ment, at man kunne sige, at מחבק er et verbum [lakune][DA460502] om mennesket. Men מחבק er infinitiven fra den tunge stamme, og mem er et tilføjet funktionsbogstav.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - ו

»Og tsere ved mem er et vidne« og et bevis på, at det er sådan. Var det en egenskabsbetegnelse eller et participium, skulle man vokalisere [lakune] [DA460601] med patach [lakune][DA460602]. Det er en infinitiv, og mem er et tilføjet funktionsbogstav [lakune][DA460603]. Betydningen er »fra at være favnende«.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - ז

»Som angiver målet«: dette bevirker mange sønner, hvilket er målet. Skønt der ikke er [lakune] [DA460701], bevirker det dog »oprykningen«, העקרה, [DA460702] efter det, de sagde: »alt stoffet osv.«

Jad Jehuda - ח

»Også sidste led er i qal« for at angive denne lette tilladelse: det er tilladt at være alene osv., som han siger bagefter.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - ט

»מחבק er i den tunge stamme« for at angive en vis styrke. Afstanden, når den afsluttes ved hendes menstruation, bevirker nemlig bagefter, når blodet standser, styrke [lakune] [DA460901] for handlingens skyld; for [lakune][DA460902], da hun ved menstruationen har mange sønner. Derved svækkes den trettende undren.

Jad Jehuda - י

»Og en tid til at lade gå tabt«: at skjule sig og holde sig fra foreningen, indtil man er som en tabt ting osv. Dette er på hverdagene osv.

Jad Jehuda - יא

»Og en tid til at kaste bort« det overflødige, som er blodet, der løber fra kvinden ved hendes fødsel. Derfor »at kaste bort«, uden at han angav, hvad det bortkastede er; det skyldes dets ringhed og lavhed. Den attende indvending er løst.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - יב

»Og dette verbum er ikke af samme art« som »at bevare«, der er den modsatte side. Dér er genstanden sæden [lakune][DA461201] af moderens blod, for disse er

Rema fra Fano - fortsat

Det er med rette, han siger »at holde sig borte«, li-rchoq, med lamed, som angiver målet: enhver kvinde, hvis blod er rigeligt, har rigeligt med sønner. Ligesom første led har la-chavoq, »at favne«, i qal, sådan har sidste led også li-rchoq, »at holde sig borte«, i qal; alligevel er det tilladt at være alene med sin menstruerende hustru, for hans drift overmander ham ikke. »Favnen« i sidste led er derimod i den tunge stamme. Det lærer, at afstand på den rette tid styrker omfavnelsen på dens tid, når hindringen er fjernet, og øger den nytte, som følger deraf, eftersom hendes sønner er mange, som vi sagde.

»En tid til at søge«: med bønner til himlen om, at hun må få egnede sønner, og at deres tid må være sabbatsnætter, festnætter og lignende. »Og en tid til at lade gå tabt« forklares som at skjule sig selv for foreningen, ligesom en tabt ting, der søges på sin rette tid, på de lærdes samlivstid. Men dette fravær er passende og påkrævet på hverdagene, hvis der ikke er en hellig anledning, såsom nedsænkningens nat eller lignende.

»En tid til at bevare«, efter at sæden er optaget, så der ikke dannes en sandal. »Og en tid til at kaste bort« står blot sådan uden angivelse af genstanden på grund af dens ringhed: det er det overflødige, som det vil fremgå. Det er ikke af samme art som den modsatte side, der er selve frugten. Desuden er der ingen nytte ved det bortkastede, ligesom det, vi lærer: »Alt, som ikke egner sig til at blive gemt, og som man ikke gemmer noget tilsvarende af« — dette medtager menstruationsblod, som ikke engang egner sig til katten, eftersom

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - יב - fortsat

barnets grundlag. Sådan er det ikke her, hvor genstanden er det overflødige. Dette er afslutningen på den tolvte undren.

Jad Jehuda - יג

»Desuden«: at han ikke angav genstanden, skyldes, at der ikke er nogen nytte ved den.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - יד

»Som det, vi lærer« i kapitel 7 af Shabbat (75b). Rashi forklarede: »Eftersom den svækkes og udskifter blod« [lakune] [DA461401].

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - טו

»Og her«, ved det overflødige, er det blodet, som løber, osv. Derfor siges »en tid til at kaste bort«, som står tæt ved fødslens tid, med lamed, der peger på målet, for sådan rettede han blodet [lakune] [DA461501] også mod barnets fødsel [lakune] [DA461502] ud i verdens luft.

Jad Jehuda - טז

»Ved slangens bid«, i hemmeligheden ved hinden, som nævnes i Zohar, begyndelsen af afsnittet Pinchas, side 702, og som det er sagt i afhandlingen Em Kol Chaj, del I, kapitel 3.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - יז

»Og en tid til at tale«: der sigtes til samleje, og Skriften bruger et ophøjet

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - יז - fortsat

udtryk. Som det, vi lærer i første kapitel af Ketubbot: »De så hende tale.« I Talmud forklarer vi: »Hvad betyder tale?« Zeiri sagde: »Hun var afsondret.« Rav Assi sagde: »Hun havde samleje« [lakune][DA461701] Rav Assi; alligevel gik udtrykket ikke tabt.

Jad Jehuda - יח

»Desuden må han formilde hende«: tale med hende med velvillige ord ved samlejet.

Jad Jehuda - יט

»Han fortæller dem osv.«: som deres udsagn om dette er kendt, må deres minde være til velsignelse.

Jad Jehuda - כ

»Og en tid til at hade« blandt sine børn, ikke i sandhed — for den, der holder sit ris tilbage, hader sin søn — men i det ydre: at tugte dem for at opdrage dem til buddene.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - כא

»Enten fra den side«, at hans kærlighed er forpligtet til at fastholde dette mål: at ophidse, som ovenfor, mod hadet, der er den sidste side.[DA462101]

Rema fra Fano - fortsat

den svækkes. Her er det blod, som løber og begynder før fødslen for at rense moderen for det overflødige. Det hjælper også med at fjerne en hindring fra vandløbet på vejen til barnet, som fødes, for at det ikke skal drikke af dette bitre, forbandelsesbringende vand. Derfor er der ingen åbning af »graven« uden blod.

»En tid til at rive« livmoderen ved slangens bid, som der står: »Ved åbningen ligger synden på lur«, i hemmeligheden ved navnet Qera Satan, קר"ע שט"ן, som du kender. »Og en tid til at sy« er udbedringen af riften og dens modsætning, når livmoderens mund lukkes efter fødslen.

»En tid til at tie«: han skal ikke tale meget med kvinden. Det blev sagt om hans egen hustru i hendes menstruationsdage, for der står: »Jeg blev stum i tavshed, jeg tav«, נאלמתי דומיה החשתי, hvis begyndelsesbogstaver danner niddah. Ligeledes i fødselsdagene, for der står om hende: »Og hun skal være uren i syv dage.« »Og en tid til at tale«, den ottende nat, gennem nedsænkning til dens tid, ligesom det, vi lærer: »De så hende tale.« Desuden skal han først formilde hende med velvillige ord i buddets tjeneste og med stor blufærdighed. For til sidst fortæller den retfærdige dommer, velsignet være han, mennesket, hvad

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - כב

»Eller fra den side« [lakune][DA462201], som er den anden side. Derfor nævnte han ved de to veje [lakune][DA462202], nemlig krig og fred. Han nævnte ikke handlingen med ordene »at føre krig og at stifte fred«. Ligeledes sagde han ikke formålets lamed ved dem: »til krig, fred«. Der er nemlig ikke brug for det, eftersom disse selv er målet.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - כג

»Og alt er således ret« [lakune][DA462301] også hele den femte indvending.

Jad Jehuda - כד

»Og vid, at en tid for fred« ved lille talværdi er 27, svarende til Torahens 27 bogstaver med mantsapakh, מנצפ"ך. Med bogstaverne skrevet fuldt ud således — ע"ין ת"ו ש"ין למ"ד ו"ו מ"ם, ajin, tav, shin, lamed, vav, mem — bliver de ved lille talværdi 65, tallet for Heikhal. Det er Malkhut, som er Herrens palads, som det er kendt.

Rema fra Fano - fortsat

dets tale mellem ham og hende var. Mennesket skal engang stå til doms også for denne detalje.

»En tid til at elske« de levedygtige børn og ernære dem, mens de er små. »Og en tid til at hade«, i det ydre, det af dem, der er nået til opdragelsens alder, for der står: »Tugt din søn, så giver han dig ro.« Når han vokser op, er det »en tid for krig« i hans eget indre: at ophidse den gode drift mod den onde drift. Når sejren er vores, er det sande efterstræbte mål med sikkerhed nået; derfor sagde han »og en tid for fred«.

Rema fra Fano - fortsat

Disse sidste to tider er netop målets fuldendelse: enten fra den side, at vi er forpligtet til med alle kræfter at vække os til at holde fast ved det, idet også denne styrkelse i sig selv er et eftertragtet gode; eller ved, at vi opnår det efterstræbte. Derfor nævnte han i begge den sag, der opnås, og ikke den handling, der fører til den. Dette er også grunden til, at han ikke behøvede at skrive lamed ved dem. Alt er således ret.
Vid, at »en tid for fred«, עת שלום, ved lille talværdi er 27, Torahens bogstaver. Når bogstaverne skrives fuldt ud, er den lille talværdi Heikhal, היכ"ל: se, dens herres øje og hjerte er dér alle dage.

Tilbage til kapitlet i indholdet

Ha-Ittim — afsnit 5

Jad Jehuda: א · ב · ג · ד · ה · ו · ז · ח · ט · י · יא · יב · יג · יד · טו · טז

Trykt note: 1

Jad Jehuda - א

»I første kapitel af Berakhot«, ved »Gud vredes hver dag«. Hvor længe varer hans vrede? Et øjeblik. Hvor langt er et øjeblik? Én af halvtreds tusind osv. Hvorfra ved vi, at han vredes? Der står: »For et øjeblik i hans vrede« osv.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - ב

»Og husketegnet« for, at et er halvdelen, er det, Skriften siger: »en stund for hvert forehavende«. I ordet chefets, חפץ, antydes bogstavfølgen חץ, chets, og »tallet pe« (מנין פ'); og tilsvarende for det øvrige. [DA462801]

Jad Jehuda - ג

»Og udtalen«: læbernes tale.

Jad Jehuda - ד

»Og efter deres vederstyggeligheder osv.« (dér 15/16). Dette mål qat, ק"ט, har talværdien ha-deq, הד"ק, som står om røgelsen. Det antyder, at

KLADDE · uafklaret

Rema fra Fano

Vid, at en stund, et, som falder inden for tiden, blot er et halvt øjeblik af de små øjeblikke, som vore lærde, må deres minde være til velsignelse, fastsatte i første kapitel af Berakhot. De sagde, at der på én time er 58.888 af dem; husketegnet er et chefets, עת חפץ. For øjeblikket, rega, er nuet, attah, mens et er halvdelen af attah. Udtalen vidner om det: et rega varer, hvad det tager at sige det. Sig nu et, עת, og lad dine ører høre det; sanseligt er det kun halvdelen af udtalen af rega.
Om dette yderst lille mål, hvis tilblivelse og ophør kommer samtidig, sagde Ezekiel: »Og efter deres vederstyggeligheder har jeg handlet, næsten en smule«, kimat qat, כמעט ק"ט. Qat har talværdien ha-deq, הד"ק, som der står om røgelsen: »Og knus noget af den fint.« De lærde lærte: når han knuser, siger han »fint, fint, godt, godt«. Se i vores afhandling Ha-Milluim en smuk udlægning, som knytter sig meget nært til dette sted: gennem øjeblikkene skal man prøve tiden, det kostbareste

Jad Jehuda - ד - fortsat

hver fin del af den skal sone kimat qat, »næsten en smule«, en betegnelse for ødelæggerne, der opstår af synder, som det snart vil fremgå; røgelsen ophæver dem. Derfor siger han, når han knuser: »Fint, fint, godt, godt.« Det vil sige, at dette fine skal gøre godt og sone det onde ved kimat qat.

Jad Jehuda - ה

»Om denne stund på et halvt øjeblik«: efter det nævnte er det én del af 117.776. Dette er tæt på én af 109 dele af de store tidsdele, hvoraf der er 1.080 på en time. For 109 gange 1.080 bliver 117.720.

Jad Jehuda - ו

»Og her står der skrevet: Og efter deres vederstyggeligheder har jeg handlet«, i modsætning til læsemåden. Der sigtes til ødelæggerne, som opstår af deres vederstyggeligheder: »Efter deres

Jad Jehuda - ו - fortsat

vederstyggeligheder har jeg handlet og skabt en ødelægger af dem til at ødelægge.«

Jad Jehuda - ז

»Efter betydningen af det, Skriften siger: For et øjeblik i hans vrede.« Herrens vrede ryger nemlig mod dem, som besværer ham, velsignet være han, med deres synder, så han deraf danner de ydre kræfters skikkelser, hvis tilværelse er som et øjeblik.

Jad Jehuda - ח

»Og også det, han sagde«, i versets slutning, kimat qat, antyder hende / dette: disse to ord har talværdien 248, som antyder de 248 urene lemmer, der er disse skikkelsers legemsmål. [DA463401]

Jad Jehuda - ט

»På grund af en ganske lille forskel« mellem et og qat, for et er mindre end qat. Derfor sagde han kimat med sammenligningens kaf, og ikke præcis qat.

Jad Jehuda - י

»Og dette er hemmeligheden osv.« Det vil sige: det, der blev sagt, kimat qat, er et halvt øjeblik, mens der dér blev sagt »for et øjeblik i hans vrede«. Det er hemmeligheden ved det sidste hammerslag, som foregår på et halvt øjeblik. Dette bliver så at sige for ham, velsignet være han, en tilladelse til ødelæggernes eksistens.

KLADDE · uafklaret · fortsat

Rema fra Fano - fortsat

blandt det, der findes, for den svinder hurtigt, og vi flyver bort.

Den nøjagtige betydning af ordet qat, ק"ט, peger på denne stund, som i sin lidenhed er tæt på én af 109 dele af de store tidsdele, hvoraf der går 1.080 på en time. Her står der skrevet »jeg har handlet«, asiti, עשיתי, men læses »du har handlet«, asit, עשית; efter betydningen af »for et øjeblik i hans vrede«. Man besværer ham med at danne skikkelser, som ikke behager ham. Og kimat qat, כמע"ט ק"ט, har talværdien 248, som er legemsmålet for disse skikkelser, der var ham til byrde. Ordet kimat kommer med sammenligningens kaf på grund af den ganske lille forskel mellem et og qat.

Dette er hemmeligheden ved det sidste hammerslag, som ikke har en perutahs værdi. Det forekommer i vore lærdes ord, må deres minde være til velsignelse, om dem, der arbejder med ting, som det er forbudt at drage nytte af: lønnen er tilladt efter handlingen, selv om han handlede forkert, og det er forbudt at gøre det fra begyndelsen. Heraf lærer vi om skabelsen af de skadevoldende ånder i tusmørket før sabbat, som vi har forklaret på sit sted ved hemmeligheden om en overtrædelse lishmah, med et ret formål.

For »en perutahs værdi«, shaveh perutah, שו"ה פרוט"ה, har talværdien Torah, תור"ה. Den er »mellemled«, emtsa'it, אמצעי"ת, med samme talværdi, mellem ham, der er hævet over al velsignelse og lovprisning, og alle skabningerne, undtagen de skadevoldende ånder, så de ikke skulle have varig bestået fra skabelsen, hvis ikke synden bevirkede det. Netop den

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - יא

»Som forekommer i vore lærdes ord«: i første kapitel af Avodah Zarah, i Mishnah: »Når han er nået til hvælvingen, hvor man opstiller afguden, er det forbudt.« I Talmud (19b) sagde rabbi Elazar i rabbi Jochanans navn: »Hvis han har bygget dér, er hans løn tilladt.« Det er indlysende! Det er jo genstande, der tjener afgudsdyrkelsen, og sådanne genstande er både efter rabbi Jehuda og efter rabbi Meir/rabbi Akiva forbudte, indtil de dyrkes. [DA463701] Det var kun nødvendigt ved det sidste hammerslag. Det sidste hammerslag har ikke en perutahs værdi. Rashi forklarede: »Det sidste hammerslag« er det sidste slag med hammeren; det har ikke en perutahs værdi. Derfor er det tilladt, for betalingen for de øvrige hammerslag bliver ikke forbudt, da den (/ היא הוא) ikke er betaling for afgudsdyrkelse.[DA463702]

Jad Jehuda - יב

»Heraf lærer vi«, at skabelsen af de skadevoldende ånder blev tilladt i tusmørket før sabbat på grund af det sidste hammerslag. Der findes ikke noget nyttigt i dem til en perutahs værdi. Således støtter vi tilladelsen til deres skabelse på reglen, som vi har forklaret i afhandlingen Heqor Din, del III, kapitel 11; se dér.

Jad Jehuda - יג

»For se osv.« Det vil sige, at der desuden findes en lille tilføjelse til visdommen i denne sag. For »en perutahs værdi«, שו"ה פרוטה, har talværdien 611, ligesom Torah og emtsa'it, אמצ"עית, »mellemled«. Det antyder, at Torahen var mellemled mellem Skaberen, velsignet være han, og alle skabningerne, som har en perutahs værdi. Den var jo den Helliges, velsignet være han, håndværksredskab ved verdens skabelse, som det er kendt.

Jad Jehuda - יד

»Undtagen skabelsen af de skadevoldende ånder«,

KLADDE · uafklaret · fortsat

Rema fra Fano - fortsat

»skjulte skat« er selve sabbatten, som ikke fuldendte deres skabelse. [DA462601] Men ingen skabning kan undvære det »dyrebare redskab«, som hører til tillægget til sabbatten. Se afhandlingen Ha-Shabbatot.

Hvad er da det dyrebare redskab? Skriften, indskriften og tavlerne, som er helheden af de ti ting, der blev skabt i tusmørket. Men ved alle disse, i rabbi Jehudas lange tidsmål, sluttede den skjulte skat sig til dem; de skadevoldende ånder alene var uden den, kun gennem det dyrebare redskab, for at man ikke skal tilsidesætte rabbi Josejs korte tidsmål, ikke andet. [DA462602]

Jad Jehuda - יד - fortsat

som ikke har en perutahs værdi: Torahen var ikke mellemled og hans håndværksredskab, velsignet være han.

Jad Jehuda - טו

»Og netop osv.« Det vil sige: trods den nævnte tilladelse fandt skabelsen af de skadevoldende ånder ikke sted på selve sabbatten. Den er nemlig dagenes dyrebare skat; det sømmer sig ikke at besudle den med skabelsen af de skadevoldende ånder. Men der var behov for en tilladelse i tillægget til sabbatten, det vil sige tusmørket, som er et »dyrebart redskab«, fordi

Jad Jehuda - טו - fortsat

alle de ti ting, som bestemt er dyrebare redskaber, blev skabt deri.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - טז

»Men alle disse osv.« Det vil sige, at man ikke skal indvende: hvad er forskellen mellem de ti ting og skabelsen af de skadevoldende ånder? Forskellen er det lange tidsmål og det korte tidsmål. Som det findes i kapitlet Ba-Meh Madliqin: »Hvad er tusmørket? Fra solen går ned, og så længe østens flade rødmer osv.« Det er rabbi Jehudas ord. Rabbi Josej siger: »Tusmørket er som et øjebliks blinken.« Alle disse ti ting blev skabt potentielt i rabbi Jehudas lange tidsmål, »fra solen var gået ned / fra solen går ned«, משתשקע / משקעה. De skadevoldende ånder alene blev skabt uden den dyrebare skat, for sabbatten sluttede sig ikke til dem,[DA464201] men alene gennem tillægget til sabbatten og af grunden til den nævnte tilladelse, for at man ikke skal behandle det korte tidsmål letsindigt. Se afhandlingen Heqor Din, del III, kapitel 13.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda til Ha-Ittim 5 — tidligere digitalt tekstvidne; det trykte forlæg er ikke fastslået

Jad Jehuda

»I første kapitel af Berakhot«, ved »Gud vredes hver dag«. Hvor længe varer hans vrede? Et øjeblik. Hvor langt er et øjeblik? Én af halvtreds tusind osv. Hvorfra ved vi, at han vredes? Der står: »For et øjeblik i hans vrede« osv.

»Og husketegnet er et chefets«: et er halvdelen, ud fra det, Skriften siger, »en stund for hvert forehavende«. I ordet chefets, חפץ, antydes bogstavfølgen חץ, chets, og »tallet pe« (מנין פ׳); og tilsvarende for det øvrige.[DA464401]

»Og udtalen«: læbernes tale.

»Og efter deres vederstyggeligheder osv.« Dette mål qat, ק"ט, har talværdien ha-deq, הד"ק, som står om røgelsen. Det antyder, at hver fin del af den skal sone kimat qat, »næsten en smule«, en betegnelse for ødelæggerne, der opstår af synder, som det snart vil fremgå; røgelsen ophæver dem. Derfor siger han, når han knuser: »Fint, fint, godt, godt.« Det vil sige, at dette fine skal gøre godt og sone det onde ved kimat qat.

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda til Ha-Ittim 5 — tidligere digitalt tekstvidne; det trykte forlæg er ikke fastslået - fortsat

»Om denne stund på et halvt øjeblik«: efter det nævnte er det én del af 117.776. Dette er tæt på én af 109 dele af de store tidsdele, hvoraf der er 1.080 på en time. For 109 gange 1.080 bliver 117.720.

»Og her står der skrevet: Og efter deres vederstyggeligheder har jeg handlet«, i modsætning til læsemåden. Der sigtes til ødelæggerne, som opstår af deres vederstyggeligheder: »Efter deres vederstyggeligheder har jeg handlet og skabt en ødelægger af dem til at ødelægge.«

»Efter betydningen af det, Skriften siger: For et øjeblik i hans vrede.« Herrens vrede ryger nemlig mod dem, som besværer ham, velsignet være han, med deres synder, så han deraf danner de ydre kræfters skikkelser, hvis tilværelse er som et øjeblik.

»Og også det, han sagde«, i versets slutning, kimat qat, antyder dette: disse to ord har talværdien 248, som antyder de 248 urene lemmer, der er disse skikkelsers legemsmål.

»På grund af en forskel«, ganske lille, mellem et og qat, for et er mindre end qat. Derfor sagde han kimat med sammenligningens kaf og ikke præcis qat.

»Og dette er hemmeligheden osv.« Det vil sige: det, der blev sagt, kimat qat, er et halvt øjeblik, mens der dér blev sagt »for et øjeblik i hans vrede«. Det er hemmeligheden ved det sidste hammerslag, som foregår på et halvt øjeblik. Dette bliver så at sige for ham, velsignet være han, en tilladelse til ødelæggernes eksistens.

»Som forekommer i vore lærdes ord«: i første kapitel af Avodah Zarah, i Mishnah: »Når han er nået til hvælvingen, hvor man opstiller afguden, er det forbudt.« I Talmud (19b) sagde rabbi Elazar i rabbi Jochanans navn: »Hvis han har bygget dér, er hans løn tilladt.« Det er indlysende! Det er jo genstande, der tjener afgudsdyrkelsen, og sådanne genstande er både efter rabbi Jehuda og efter rabbi Meir ikke forbudte, før de dyrkes. Det var kun nødvendigt ved det sidste hammerslag. Ved det sidste hammerslag har vi ikke en perutahs værdi.

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda til Ha-Ittim 5 — tidligere digitalt tekstvidne; det trykte forlæg er ikke fastslået - fortsat

Rashi forklarede: »Det bliver ikke forbudt, da det ikke er betaling for afgudsdyrkelse.«

»Heraf lærer vi«, at skabelsen af de skadevoldende ånder blev tilladt i tusmørket før sabbat på grund af det sidste hammerslag. Der findes ikke noget nyttigt i dem til en perutahs værdi. Således støtter vi tilladelsen til deres skabelse på reglen, som vi har forklaret i afhandlingen Heqor Din, del III, kapitel 11; se dér.

»For se osv.« Det vil sige, at der desuden findes en lille tilføjelse til visdommen i denne sag. For »en perutahs værdi«, שו"ה פרוטה, har talværdien 611, ligesom Torah og emtsa'it, אמצ"ע"ית, »mellemled«. Det antyder, at Torahen var mellemled mellem Skaberen, velsignet være han, og alle skabningerne, som har en perutahs værdi. Den var jo den Helliges, velsignet være han, håndværksredskab ved verdens skabelse, som det er kendt.

»Undtagen skabelsen af de skadevoldende ånder«, som ikke har en perutahs værdi: Torahen var ikke mellemled og hans håndværksredskab, velsignet være han.

»Og netop osv.« Det vil sige: trods den nævnte tilladelse fandt skabelsen af de skadevoldende ånder ikke sted på selve sabbatten. Den er nemlig dagenes dyrebare skat; det sømmer sig ikke at besudle den med skabelsen af de skadevoldende ånder. Men der var behov for en tilladelse i tillægget til sabbatten, det vil sige tusmørket, som er et »dyrebart redskab«, fordi alle de ti ting, som bestemt er dyrebare redskaber, blev skabt deri.

»Men alle disse osv.« Det vil sige, at man ikke skal indvende: hvad er forskellen mellem de ti ting og skabelsen af de skadevoldende ånder? Forskellen er det lange tidsmål og det korte tidsmål. Som det findes i kapitlet Ba-Meh Madliqin: »Hvad er tusmørket? Fra solen går ned, og så længe østens flade rødmer osv.« Det er rabbi Jehudas ord. Rabbi Josej siger: »Tusmørket er som et øjebliks blinken.« Alle disse ti ting blev skabt potentielt i rabbi Jehudas lange tidsmål, fra solen var gået ned. De skadevoldende ånder alene blev skabt uden den dyrebare skat, for sabbatten sluttede sig ikke til

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda til Ha-Ittim 5 — tidligere digitalt tekstvidne; det trykte forlæg er ikke fastslået - fortsat

dem,[DA464402] men alene gennem tillægget til sabbatten og af grunden til den nævnte tilladelse, for at man ikke skal behandle det korte tidsmål

Tilbage til kapitlet i indholdet

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda til Ha-Ittim 5 — tidligere digitalt tekstvidne; det trykte forlæg er ikke fastslået - fortsat

letsindigt. Se afhandlingen Heqor Din, del III, kapitel 13.

Ha-Ittim — afsnit 6

Jad Jehuda: א · ב · ג · ד

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - א

»Og Skriften«, »ken, jeg«, כן אנכי,[DA464702] [lakune] [DA464701], som følger snart, støtter den.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - ב

»Som en hårsbredde«: som det findes i Bereshit Rabbah. Rabbi Chana, søn af rabbi Jishmael, søn af Josej — han sagde til ham: »Hørte du fra din far, hvad det betyder: Og Gud fuldendte på den syvende dag?« Det vækker undren. Rabbi Shimon bar Jochaj sagde: »Et menneske af kød og blod, som hverken kender sine tider, sine øjeblikke eller sine timer, lægger noget af det almindelige til det hellige. Men den Hellige, velsignet være han, som kender sine øjeblikke og sine tider, går ind i det med en hårsbredde.« Det vil sige

Rema fra Fano

I Tosefta, begyndelsen af Berakhot, findes en anden opdeling af tidsmålenes størrelse. Men vi støtter os til vores Talmud, og Skriften støtter den. Da Gud, velsignet være han, ved at beregne sine tider og øjeblikke, sagde kong David: »I din hånd er mine tider.« Han bestemmer dem med en hårsbreddes nøjagtighed efter himmelsfærens afmålte bevægelse. Om dem kan man med rette sige: »Mellem søjle og søjle er der forløsning«, for Herrens frelse er som et øjebliks blinken.

Profeten Esajas sagde: »Et lille øjeblik forlod jeg dig.« Det er det øjeblik, hvor de skadevoldende ånder blev skabt. Derefter står der: »Hen, jeg har skabt en smed« osv. Der står skrevet hen, הן, men læses hinneh, הנה. Begge angiver alene beredelsen, som ikke har nogen virkning, medmindre synden bevirker det. Men den skrevne form er særlig præcis, for øjeblikket er meget tæt på én af 55 dele af de store tidsdele, som vi

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - ב - fortsat

en hårsbredde af himmelsfærens løb, som afgrænser tiden. [DA464801]

Jad Jehuda - ג

»Og profeten Esajas osv.« Også dette er forklaret dér i den ovennævnte afhandling.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - ד

»Men den skrevne form ken er særlig præcis«: en antydning af tallet 25/55, det vil sige øjeblikket, som omtrent er én af 25/55 dele af de store tidsdele, hvoraf der er 1.080 på en time. For 25/55 gange 1.080 bliver halvtreds tusind, ni/to tusind og fire hundrede; det vil sige 512/112 øjeblikke mere i tidsdelene end i de lærdes mål. [DA465001]

Rema fra Fano - fortsat

nævnte ovenfor. Af de skadevoldende ånder, som blev skabt i det øjeblik, skader ikke en eneste i virkeligheden. Derfor sagde Skriften: »Hinneh, jeg har skabt en smed« — beredt fra den øvre styrelse efter tidens behov; nu er der dog intet ondt.

Det er versets slutning: »Og jeg har skabt en ødelægger til at ødelægge.« Han ødelægger kun, hvis vi har beredt ham gennem vore synder. I midrashen: da jernet blev skabt, begyndte træerne at skælve. Den Hellige, velsignet være han, sagde til dem: »Kommer der ikke træ fra jer ind i det, bliver ingen af jer skadet.«

Tilbage til kapitlet i indholdet

Ha-Ittim — afsnit 7

Jad Jehuda: א · ב · ג · ד · ה · ו

Jad Jehuda - א

»Blot osv.« Det vender tilbage til skabelsen af de skadevoldende ånder, som blev forklaret ovenfor: de er i det sidste øjeblik, ligesom skallen efter den almindelige opfattelse må gå forud for frugten. Men i den øvre forståelse er rækkefølgen ikke sådan, for denne forrang er kun i tanken.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - ב

»I hemmeligheden ved kongerne«: det vil sige, at sådan er det også med de 974 generationer, som gik forud for vores verden, kun med en tankemæssig og ingen tidslig forrang. Derfor blev der sagt om dem: »som betrådte osv., uden tid« (Job 22) [lakune][DA465401] i slutningen af Va-jerach, וירח,[DA465404] [lakune][DA465402] slutningen af Vajjishlach [lakune][DA465403] »fyrst Teman«.

Rema fra Fano

Blot et ord til sandhedens vise om, at skallen går forud for frugten, som vi nævnte ovenfor. Dette udlægges i den intelligible verden som kun ét tankeøjebliks forrang, ingen tidslig forrang. Det er hemmeligheden ved kongerne: »som urettens mænd betrådte, som blev revet bort uden tid«. Det er dette, Elifaz lærte Job i sit tredje svar, gennem noget, der læres af sin sammenhæng; for dem begge på én gang, efter deres slægter og fædrenes huse, den ene temanitten og den anden fra Uts' land.

Om dens fremtræden i virkeligheden står der: »Folkenes første er Amalek«, ראשית גוים עמלק. Begyndelsesbogstaverne danner rega, רגע. De midterste: ish va-jimmal, איש וימל, »en mand, og han visner«.[DA465201] Slutbogstaverne: tav-mem-qof, תמ”ק. Zakarias forklarede det ved den dag, der kommer for Herren, som vi har forklaret det godt på sit sted. Se, hvad dens slutning er. En sags slutning er god, når den er god fra sin begyndelse.

Derfor gik skallen kun forud for frugten. Men såningen gik forud for alt, for

Jad Jehuda - ג

»Og ved fremtrædelsen« af skallen.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - ד

»Begyndelsesbogstaverne: rega«, antyder skallen [lakune][DA465601] et øjeblik [lakune][DA465602].

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - ה

»Slutbogstaverne: tav-tav-qof«, תת”ק,[DA465701] som der står: »Og dette skal være plagen, hvormed han rammer alle folkene osv., og hans tunge skal rådne i deres mund« (Zakarias 14).

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - ו

»Derfor gik skallen ikke forud« [lakune][DA465801] i tanken, men [lakune][DA465802] i virkeligheden [lakune][DA465803] gik den forud for skallen, fordi tanken [lakune][DA465804]. Og fra ham kommer der godt til sidst, og dens frugt spises.

Rema fra Fano - fortsat

plantning af en kerne går forud for plantning af en stikling. Den ser hen mod målets veje, mod det gode, som intet overgår, fra ham, der fra begyndelsen forkynder slutningen, den gode konge, som gør godt mod alle.

Tilbage til kapitlet i indholdet

Historisk register: Ha-Ittim - Kapitel 7

Ha-Ittim — afsnit 8

Jad Jehuda: א · ב · ג · 4 · ה · ו · ז · ח · ט · י · יא · יב · יג · יד · טו · טז · יז · יח · יט · כ · כא · כב · כג · כד · כה · כו · כז · כח · כט · ל · לא · לב · לג · לד · לה · לו

Jad Jehuda - א

»Et osv.« Vender tilbage til ordet et for at forklare det efter hemmeligheden. Et er de to sidste bogstaver i daat og antyder ti Havayah-navne, hvis sum er 260, og ti Ehjeh-navne, hvis sum er 210: i alt et, 470.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - ב

Dalet i daat antyder de fire Havayah-navne i navnet Havayah, som er kilden til disse to navne. Antydningen sigter til, at godhedskræfterne og styrkekræfterne først samles i Daat, som der står i afhandlingen Jonat Elem, afsnit 42.[DA466201]

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - ג

»Med stor talværdi«: i bogstaverne mantsapakh, מנצפ״ך; שכמ״ס, »bet 600«, בית ת״ר.[DA466301]

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - 4

»Fordi kundskaben« [lakune][DA466401] kræver at foregribe og dække det forudgående, som allerede er gjort, og det, der følger efter det; den kræver også at vurdere stedet [lakune][DA466402] osv. Til alt dette hører 1.080 [lakune][DA466403]. De vise vil ikke kunne nå fuldkommen kundskab. Dog, selv med alt dette er det stadig kun et tal.

KLADDE · uafklaret

Rema fra Fano

Et, עת, er slutningen af daat, דעת, som i sin talværdi omfatter ti Havayah-navne og ti Ehjeh-navne. Dalet er deres kilde, nemlig de fire bogstaver i det store navn, velsignet være han. Jeg har betragtet ordet ittím, עתים: i den store talværdi efter aiq, אי״ק, har det værdien 1.080. Efter dem kaldes de vise »de, der kender tiderne«, for med færre end disse har de ingen fuldkommen viden om menneskets handling i de 28 skiftende tider, som Prædikeren nævnte. Den kræver nemlig, at man ser det forudgående og det efterfølgende og vurderer dens sted og time i tanke, tale og handling. Alt dette — og stadig kun en mulighed.

Det er allerede forklaret på sit sted, at hvert af Havayahs bogstaver forsynes med seks grundlæggende vokaltegn: de fem store vokaler qamats, cholam, tsere, chiriq og shuruq, hvis husketegn er »en seglstens indgraveringer«, pittuchej chotam. Sheva er også et af dem. De vise siger, at selv om det er deres tjener, er det konge, når det står alene. Grunden er, at der findes små vokaler, som er afledt af de store, som bekendt. Sheva er derimod et selvstændigt vokaltegn, der slet ikke er afledt af de andre. Dets tjeneste for de store vokaler er forklaret i Zohar: det løber med et ærinde og følger efter dem. »Løber« betyder, at det selv bevæger sig hos dem; dér er der intet hvilende sheva. »Følger efter« betyder, at det bevæger bogstavet ved siden af dem, så dette ikke står foran

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - ה

»Det er allerede forklaret osv.« Det er kendt [lakune][DA466501] for vokaltegnene [lakune][DA466502] qamats, cholam til jod, shuruq i vav, det vil sige melappum, og chiriq med jod. Disse kaldes store vokaler, ligesom i vokaltegnene i pittuchej chotam [lakune][DA466503] patach, segol [lakune][DA466504] og sheva. Tilsvarende små vokaler i deres enkle form, bortset fra dem, der er sammensat af vokal og sheva: chataf-qamats, chataf-patach, chataf-segol [lakune][DA466505] som konger, og alle de øvrige er tjenere; sheva [lakune][DA466506] tjeneres tjener [lakune][DA466507], det vil sige bevægeligt sheva [lakune][DA466508] og mellem det, der kommer efter det [lakune][DA466509].

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - ו

»Alene er det også konge« [lakune][DA466601] et selvstændigt vokaltegn [lakune][DA466602] ligesom [lakune][DA466603] fra de store, og ligeledes som [lakune][DA466604]. Alt dette er kendt hos grammatikerne.

Jad Jehuda - ז

»Dér er der intet hvilende sheva«: når det står foran en stor vokal.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - ח

»Betydningen er: bevæger osv.« Det bevægelige sheva nøjes ikke med selv at være sådan, men bevæger også bogstavet [lakune] [DA466801], for at ikke [lakune][DA466802] dets bevægelse.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - ט

»Det er det osv.« [lakune] [DA466901] sheva til dommen, er også [lakune] [DA466902], at det bevæger sig og sætter i bevægelse, og derfor hviler det ikke.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - י

»Ved strubebogstaverne«, nemlig alef-he-chet-ajin, אהח"ע. Ligesom de ikke tager chiriq og dagesh [lakune][DA467001], er de dommens tegn, som bekendt [lakune] [DA467002] 248, og med helheden 249, som talværdien af garon, גרו"ן. [DA467004] For således tre domme [lakune] [DA467003], som er et sted i struben, som bekendt, og det er:

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - יא

I den er den øvre Binah, hvorfra dommene vækkes, og dér [lakune][DA467101] Chokhmahs styrkekræfter [lakune][DA467102] og også i Keter [lakune] [DA467103]: således tre domme [lakune] [DA467104] i struben. Derfor [lakune][DA467105] i struben [lakune] [DA467106] i tre domstegn,

KLADDE · uafklaret · fortsat

Rema fra Fano - fortsat

dem og hindrer deres udstrækning; sheva sætter det i bevægelse.

Det er det, grammatikerne sagde om strubebogstaverne: de modtager ikke shochad, שח"ד, »bestikkelse« — det vil sige hverken sheva under sig, chiriq foran sig eller dagesh i sig. Alle tre er dommens tegn, over for tre Elohim-navne, som med helheden har talværdien garon, גרו"ן, »strube«. De befinder sig i strubens snævre passage, når den frembragtes Binah-kraft og den nære årsags styrke samles dér; og han er den fjerne årsag, som det er kendt af dem, der sidder hos de vise.[DA466001] Vi må mildne dem med patach, segol og rafe, som alle har Cheseds egenskaber.

Hvert bogstav i Havayah kombineres med ét bogstav, som også har disse seks vokaltegn, ét ad gangen, så kombinationerne bliver 36. Jods seks vokaltegn kombineres alle med alef med qamats og alle med alef med tsere, og således med de øvrige nævnte vokaltegn: det giver 36. Tæller du efter almindelig gematri 36 gange 11, nemlig de bogstaver, vi sagde blev føjet sammen, og tilsvarende for alle fire bogstaver i det store navn, hvert med alef, bliver summen for de fire 30 gange 36, præcis 1.080.

De fire bogstaver bliver ved atbash til matspats, מצפ"ץ, et notarikon for melekh tsedeq poel tsedaqot, »en retfærdighedens konge, der øver retfærdige gerninger«. Disse fire ord har talværdien 1.080. Det samme gælder Adam og Chavvah med udfyldte bogstavnavne: alef, dalet, mem, chet, vav, he — אל"ף דל"ת מ"ם חי"ת וי"ו ה"י. Det er 60 gange chaj, ח"י, 18: kombinationen

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - יא - fortsat

for vi må mildne disse domme med Cheseds tegn: patach, segol og rafe, som det også er kendt derfra.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - יב

»Og når hvert bogstav« i Havayah-navnet [lakune] [DA467201] med de seks nævnte vokaltegn, når du forbinder det med alef, som også har disse seks vokaltegn [lakune] [DA467202] seks gange seks, som er 36 [lakune] [DA467203] jod-alef [lakune][DA467204] 36 [lakune][DA467205] til forbindelsen af navnets vav med alef [lakune] [DA467206], som er 1.080. Se Pardes, porten Pratej ha-Shemot, kapitel 2.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - יג

»Og de fire« af navnets bogstaver: vi finder altså også, at de giver tallet 1.080, nemlig alef-lamed-mem, אל"ם,[DA467302] [lakune][DA467301] Havayahs bogstaver er således osv.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - יד

Ligeledes finder vi tallet 1.080 [lakune][DA467401], og deres bogstaver giver dette.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - טו

»Det er osv.« Det vil sige, at tallet 1.080 antyder Tiferet og Jesod, efter det kendte, at Tiferet har seks yderpunkter: Chesed, Gevurah, Tiferet, Netsach,

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - טו - fortsat

Hod og Jesod. Hvert omfatter ti; det er 60. I hvert er Jesod sammen med det, »tilfældigvis chaj«, במקרה חי; det er 60 gange chaj, 18, værdien 1.080.[DA467501]

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - טז

»Det er meningen«, da Jeremias sagde: »Til skarn og forkastelse gør du os« (Klagesangene 3), hvilket førte til foragt; ordet sechi, סחי, antyder to gange chaj, 18.[DA467601]

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - יז

»Efter den måde, de plejede« [lakune][DA467701] at foragte profetierne osv., og som der står [lakune][DA467702].

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - יח

»Og spyt«, ורוק,[DA467804] [lakune][DA467801] »skarn og forkastelse« [lakune][DA467802], men »og forkaste«, ומאוס, på et udsagnsords plads [lakune][DA467803].

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - יט

»At forkaste« [lakune][DA467901] »Og nu skal mit hoved løftes over mine fjender« (Salmerne 27). Sagen er efter kabbalah [lakune][DA467902] i Pardes, porten ha-Tsinnorot, kapitel 4 [lakune][DA467903] »den retfærdige er verdens grundvold« [lakune][DA467904] til et helligt

KLADDE · uafklaret · fortsat

Rema fra Fano - fortsat

af Tiferets helhed, som har seks yderpunkter, hvert omfattende ti, og Jesod, som selv er chaj.

Det er meningen med sechi u-maos, סח"י ומאוס, »skarn og forkastelse«, som lovprisning, efter vores sædvanlige udlægning af profetierne og alle de hellige skrifter; de blev nemlig alle fremsagt på Sinai under en betingelse. Bemærk, at der ikke står ve-hemaes, והמאס, men u-maos, ומאוס. For det fuldkomne menneske i hemmeligheden om den levende, sådan som vi har forklaret det, bør forkaste det onde, som i »mit hoved skal løfte sig over mine fjender omkring mig«, for at fjerne dem fra hellighedens grænse. Her findes også tallet for tre Havayah-navne, med værdien sechi, סח"י.

Tilsvarende Tiferet, Jesod og Malkhut i hemmeligheden ved sachish eller sachis, סחיש eller סחיס, som er sagt om Hizkija: samekh er Tiferet, chaj er Jesod; shin til sidst er Malkhut, shin først er Binah. Begge har talværdien chashmal, חשמ"ל, for det er nedfaldet fra Peniels lys, אור פני"א. Dette er tilstrækkeligt.[DA466002]

Rækkefølgen for alefs forbindelse med det store navns bogstaver i lige orden anvendes også på hver af Havayahs tolv kombinationer. Det giver tolv gange 1.080, dagens timer, med navnets bogstaver før alef. Det er nemlig det store lys, hvis tanke gik forud for alt. Når alef derimod kommer før navnets bogstaver, fremkommer netop disse tal på samme måde i nattens tolv timer.

Eller sig, at begge dele antyder dagens timer, mens forskellen mellem disse fremgangsmåder ligger i, om virkningerne styrkes mindre eller mere i

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - יט - fortsat

sted [lakune][DA467905] alle hellige engle [lakune][DA467906] og derfra [lakune][DA467907] »til skarn og forkastelse gør du os«.

Jad Jehuda - כ

»Tallet for tre Havayah-navne«, som bliver 78, værdien sechi, סחי, og som antyder Tiferet, Jesod og Malkhut.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - כא

»I hemmeligheden«, הש"ר, [DA468106] ved Hizkija: »Dette er tegnet for dig: spis i år det selvsåede og i det andet år eftergrøden, shachis« (Anden Kongebog 19 og Esajas 37). Der står skrevet shachis, שחיס, [lakune][DA468101] Malkhut [lakune][DA468102]; shachis antyder Malkhut i hemmeligheden om det tilbagevendende lys [lakune][DA468103] i hemmeligheden om det direkte lys [lakune][DA468104] i Pardes, porten [lakune][DA468105] ovenfor, kapitel 2; se dér.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - כב

»Begge«, sechi, »og skrevet«, וכתי',[DA468204] hvis betydning er det nedfaldne fra alt levende [lakune][DA468201] »bogstav, det nedfaldne osv.«, og det er [lakune][DA468202] »skarn og forkastelse« [lakune][DA468203].

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - כג

»Rækkefølgen for kombinationen«, som blev nævnt ovenfor, af alef med navnets fire bogstaver, »i mere, bolig«, ביותר מדור, som giver 1.080: det er det, der udlægges osv. [DA468301]

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - כד

»Tolv gange 1.080«, svarende til tolv gange 1.080, svarende til dagens tolv timer [lakune] [DA468401] navnets bogstaver før alef. For således [lakune] [DA468402] »det store lys til at herske om dagen«, og ingen går forud for det, undtagen navnets herre alene, velsignet og ophøjet være han. Derfor satte de hans bogstaver først [lakune][DA468403] til tolv timer.

Jad Jehuda - כה

Men når alef går forud for navnets bogstaver, antyder disse tal i tolv Havayah-navne nattens tolv timer: »Og det blev aften, og det blev morgen, én dag.«

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - כו

»Eller sig«, at der ikke er forskel på forrang og senere placering [lakune] [DA468601] om alef blev sat først, altid [lakune] [DA468602] til dagens tolv timer [lakune][DA468603] i bogstavernes fremgangsmåder [lakune] [DA468604] til Chesed, til dom og til barmhjertighed [lakune][DA468605] i hemmeligheden om det

KLADDE · uafklaret · fortsat

Rema fra Fano - fortsat

Chesed, dom og barmhjertighed. Når det øvre he går forud for det nedre he, peger det på dagens timer; den omvendte rækkefølge peger på nattens timer. Samme slutning gælder alle lignende tilfælde.

Eller sig, at begge dele antyder dagens timer, uden at der behøver udlægges noget om forrang, senere placering eller ombytning. Nattens timer antydes da også af selve disse bogstaver med andre vokaltegn. Vi tager i stedet patach, segol, qibbuts, lille chiriq og qamats-chatuf uden sheva. Det er netop de fem små vokaler, svarende til de første, om hvilke der blev sagt: »små levende væsener sammen med store«. Sheva fuldender også sammen med dem tallet seks, for det forbindes med chataf-patach og chataf-segol, ligesom det forbindes med chataf-qamats. Men de nævnte chataf-tegn med sheva foran dem har slet ingen del i disse kombinationer, der udlægges med de enkle, ikke de sammensatte vokaltegn.

Hidtil har vi alene talt om alef sammen med hvert af det store navns bogstaver. Gør det samme med alfabetets 27 bogstaver inklusive dobbeltformerne. Her tæller vi hver af dem kun som én i beregningen, for de er blot knyttet til navnet, som er det væsentlige. Det er de 27 dage, hvori månen fuldender sit omløb gennem hele himmelhvælvingen, den strækning solen tilbagelægger på et helt år. Månen må dog stadig løbe videre efter den over hele afstanden mellem stedet for nymånen før dette omløb og dens herligheds bolig nu, for at forenes med den. Det er »en tid til fred«, hvormed Prædikeren sluttede; forud gik

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - כו - fortsat

direkte lys får Chesed overvægt [lakune] [DA468606] over natten, og ligeledes i de øvrige bogstaver.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - כז

»Eller sig« [lakune] [DA468701], at navnets forbindelse med alef altid, på hvilken måde det end sker [lakune][DA468702], er om dagen. Her behøver hverken forrang, senere placering eller ombytning udlægges [lakune] [DA468703] nattens timer [lakune][DA468704], nemlig ved de små vokaler, som også er seks sammen med sheva, som ovenfor. Når hvert bogstav i navnet og alef forsynes med de seks små vokaltegn i stedet for de store, bliver det nævnte endnu tolv timer, svarende til nattens tolv timer.

Jad Jehuda - כח

»Lille chiriq«: uden jod.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - כט

»Qamats-chatuf, som ikke har sheva«, fordi qamats-chatuf har to former: det har sheva [lakune] [DA468901], og der findes et, hvor sheva ikke ses; af sig selv åbnes det, så det er chataf [lakune][DA468902] før hvilende sheva og også før to sheva-tegn, som nævnt i grammatikken.

Jad Jehuda - ל

»Om dem blev sagt: små levende væsener osv.« (Salmerne 104), for alle

Jad Jehuda - ל - fortsat

vokaltegnene er levende væsener fra deres øvre rod.

KLADDE · uafklaret · fortsat

Rema fra Fano - fortsat

27 tider, svarende til 27 dage og Torahens 27 bogstaver. Alt dette hører til det almindeligt kendte for begyndere i visdommen, og her er ikke stedet at udfolde det.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - לא

»Og sheva fuldender tallet« på seks små vokaler, for det er således en lille vokal [lakune][DA469101].

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - לב

Trods alt dette indgår det ikke i tallet 28: sheva alene og qamats-chatuf, »shevas redskab«, כלי שב"א, og ikke blandt de sammensatte chataf-tegn. [DA469201]

Jad Jehuda - לג

»Med dobbeltformerne«: mantsapakh, מנצפ"ך.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - לד

»Alle« [lakune][DA469401] efter deres talværdi [lakune][DA469402] regnes for to, og gimel [lakune][DA469403] til tallet 1.080 [lakune][DA469404], ligesom alef, der regnes for én [lakune][DA469405] hvert bogstav som én [lakune][DA469406] efter tallet, for navnet er det væsentlige, og disse er tilknyttede.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - לה

Disse 27 bogstaver udgør i kombination med navnets Havayah-former 27 dage, svarende til dage [lakune][DA469501] månen. Dette er »kol sheken«, כ"ש,[DA469505]: vi ved, at månen fornyes hver 29, 12, 793 [lakune][DA469502]. Det omfatter også varigheden af månens gang inden for »12 af sfæren«, י"ב מגלגל,[DA469506] som er omtrent to og en kvart dag [lakune][DA469503]. Efter at månen har gennemløbet hele sin sfære, må den nå stedet [lakune][DA469504], for på omtrent 27 og en kvart dag gennemløber månen sin sfære, og det er: [DA469507]

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - לו

Det er fred på det øvres og det nedres trin, som forklaret i afhandlingen [lakune][DA469601]. Derfor sluttede Prædikeren de 28 tider [lakune][DA469602] med »en tid til fred«, et kar, der rummer velsignelse fra velsignelsernes kilde, som bekendt.

Tilbage til kapitlet i indholdet

Ha-Ittim — afsnit 9

Jad Jehuda: א · ב · ג · ד · ה · ו · ז · ח · ט · י · יא · יב · יג · יד · טו · טז · יז · יח · יט · כ · כא

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - א

»Men synet for øjnene er godt«: at se og forstå chirga de-joma, som vore lærde, må deres minde være til velsignelse, sagde i første kapitel af Joma i rabbi Levis navn (20b): »Hvorfor høres et menneskes stemme ikke om dagen, som den høres om natten? Fordi solsfæren saver i himmelhvælvingen som en tømrer, der saver i

KLADDE · uafklaret

Rema fra Fano

Men synet for øjnene er godt ved dette chirga de-joma, dagens støvstribe, som de lærde sagde kaldes la, לא, som der står: »Og alle jordens beboere regnes som la«, כלה, som det findes i Jomas Talmud. Ordet er afledt af »og han hængte Egyptens land«, ותלה ארץ מצרים. [DA469801] Kaf angiver sammenligning, som bekendt. Vores hensigt med dette vers er at udlægge og modtage løn.

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - א - fortsat

cedertræer. Dette chirga de-joma kaldes la.« Det er det, der siger »jordkuglen«, כדור הארץ,[DA469902] og »alle jordens beboere regnes som la«. Rashi forklarede: »Dette chirga kaldes la, og dette« [lakune][DA469901]. Så langt. Men da chirgas dele, selv om de er meget fine, dog er noget virkeligt, kan man se dem.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - ב

For ordet kalah, כלה, »som den, der siger balah«, כמ"ד בלה,[DA470002] er afledt af chalah, חלה, hvis betydning er »og ophør«, וכלה; kalah er også et udtryk for intet [lakune] [DA470001]. Se forklaringen: »født, slag i optællingen«, נולד מכה בספירה.[DA470003]

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - ג

Versets hensigt: »Alle jordens beboere« regnes »som deres tand«, כהשנן, af chirga de-joma; »som vi til hende«, שאנו לה, »de små«, דקים, המקרוקס »af budskabet«, של בסורת, »og min optælling«, וחשבוני, [DA470102] [lakune] [DA470101] jordens beboere, »som er flere«; én af dem — så mangler også chirga; »og de«, והם, vokser, »som ti«, כי', af dem — så vokser chirga.[DA470103]

Jad Jehuda - ד

»I hemmeligheden om himmelhvælvingens vinduer«, som forklares nedenfor i afsnit 18.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - ה

»Stjerne«, כוכב, הכי ע"ג, »konge«, מלך, כשול; han er meget stor i omfang, men dette er »som pant for hende«, כמשכון לה. [DA470301][DA470302]

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - ו

Også blandt de åndelige, »og se dem«, והינם, כלהי, som er kaldæere, כשדים, med legeme, sammensat af

KLADDE · uafklaret · fortsat

Rema fra Fano - fortsat

Antallet af de dele, som er fine og aldeles udmattede,[DA469802] og som solen hver dag saver frem i hemmeligheden om himmelhvælvingens vinduer, er nemlig lig med antallet af alle jordens beboere. Det omfatter Og, kongen af Bashan, mens han lever, og hans lige blandt kæmperne i enhver generation; alle mennesker, små og store, er med, den gode såvel som synderen; kvæg, kryb og jordens dyr ned til den mindste myg; alt, der vrimler i vandet, i have og floder, i grøfter og fordybninger, cisterner, skakter og huler; og alle luftens skabninger, også de legemlige væsener, som ser uden at blive set. Da de blev skabt under sfærerne og er sammensat af elementernes substans, og også blev opløst under vandfloden, er det rimeligt, at alle er lige med hensyn til at skulle tælles med her. Hvis én af dem døde i går, mangler der én del i dette chirga de-joma; hvis én eller flere er født, øges delene tilsvarende.

Måske vil naturfilosofferne spørge, »og således fuldendte de«, וכן התמו, for »den levende blev født, han og den levende sol«, כי החי נולד הוא והשמש החי; derfor lyser den kun for sine optalte. [DA469803] Et øre, der hører livets irettesættelse, lærer slet ikke at hovmode sig, eftersom alle er lige i denne optælling. Du ser, at det, vi har sagt om versets »regnes som intet«, כלא חשיבין, også kan forstås efter den almindelige betydning, at de regnes for ingenting, som om det stod med alef: »og de var, som om de ikke havde været«. Dets midrashiske udlægning står stadig ved magt som et udtryk for optælling.

Ligesom solen om morgenen saver i

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - ו - fortsat

elementet ר והחו הם, [DA470401] som der står hos Ramak, i afsnittet »afsnit om bladene«, פרקי העלים.[DA470402] De lærde, må deres minde være til velsignelse, sagde i andet kapitel af Chagigah: »De spiser og drikker, avler og formerer sig og dør som mennesker.«

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - ז

Vi har allerede forklaret, også de, כהנגל כלדיתו, [DA470501] i ז"ר, [DA470502] til verset »og af alt levende, af alt kød«: »Det læres: det er dæmonerne; selv ånder går ind med kraft til årsagen«, עם כח אל הסיבה. [DA470503]

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - ח

»Som vi lod høre«, שהשמענו, »forandrer sig«, משתנים, »intet«, כלום, ולין; »og også«, וגם, שהמי, »alle«, כלם, »sådan skal det læses«, כצ"ל. Alligevel »min ære, de omfattede«, כבודי כללו, »skrevet som alef«, כתי' כאלף, וענין; »alle er intet«, כלם אין, som Rashi forklarede.[DA470601]

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - ט

»Og navnet«, ובשם, [DA470703] hvor solen »gør fremmed«, מנכרת, שהרים, og går videre og gør fremmed hele כיו', himmelhvælvingens sfærer over vores halvdel af jordkuglen [lakune] [DA470701] alle sfærer, når de går på halvkuglen

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - ט - fortsat

under os. For himmel og jord er kugleformede, som der står ovenfor her i nærheden [lakune] [DA470702] solens ansigt. Om natten, når den »gør fremmed« og går uden for hvælvingen, »fordobler«, כופלי',[DA470704] i den konkave side på den nedre halvkugle bag solen, »som vil give afgrøde«, כמו שיבול, [DA470705] snart. [DA470706][DA470707]

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - י

»Horisonten« er den rette linje over jordens runding. Den kaldes sådan på arabisk og på græsk horizon. Dette navn bruger vor tids astronomer og magthavere. Det er kendt, at horisonten skifter for hvert menneske efter dets opholdssted. Når vi har vandret og taler om vores horisont, er hensigten derfor den horisont, hvor stedet for vores gang er templet.[DA470801]

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - יא

»Kun omløb osv.« For de lærdes opfattelse er, at solen om dagen går inden for himmelhvælvingen og om natten uden for hvælvingen, som det findes i slutningen af kapitlet i Eruvin (56): »går mod syd« om dagen »og drejer mod nord« om natten. »Og samtale som«, ושיחה כפי דנחמה בס"ב, i. [DA470901]

KLADDE · uafklaret · fortsat

Rema fra Fano - fortsat

himmelhvælvingen, der lader stumper falde ned foran dens ansigt ved vores horisont, hvis midtpunkt er Libanons tårn, sådan som vi har forklaret mange steder, således saver den om aftenen. Dette chirga falder da bag den ved den modsatte horisont nede ved jorden, så den fuldender sit omløb fra aften til aften gennem hele himmelhvælvingen. Men om dagen hænger selve solen nede i sin sfæres konkave inderside, og om natten stiger den op på sfærens konvekse yderside.

Det er som et menneske, der til fods går rundt om en by med mur, dobbeltdøre og slå: den ene halvdel langs bymuren udvendigt, når det er gået ud gennem den vestlige port, og den anden halvdel indvendigt, efter at det er gået ind gennem den østlige port. Det standser ikke sit vedvarende omløb, før det er fuldendt, for også dets indgang og udgang sker i en fuld cirkel, sådan som portenes bredde godt tillader. Sådan er det her. Her har vi et stort billede i Torahens hemmeligheder, i hemmeligheden ved: »Og Herren Gud lod en dyb søvn falde over mennesket.« Det vil blive forklaret på sit sted.

Sagens egen beskaffenhed viser, at der hverken er vindue eller savning andre steder end i selve den fjerde sfære, hvor sollegemet åbner og lukker. Når lysstrålen fra sollegemet blandes med disse fine dele, får de ny kraft til at bryde gennem de nedre himmelhvælvinger, som alle er af fint, luftagtigt stof. Dette chirga falder ned i denne verdens luft og bliver synligt for øjnene. Solens varme trækker disse gnister fra chirga efter sig hele dagen, selv om den hele tiden går

Jad Jehuda - יב

»I sfærens konkave side«: mod det indre og hule i cirklen.

Jad Jehuda - יג

»På den konvekse side«: mod cirklens yderside og ryg.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - יד

»Portenes højder«, רומי השערי':[DA471201] Indgang og udgang i himmelhvælvingen sker ikke altid på ét sted i de to porte. Hver dag er indgangens sted længere hen i portens bredde, og ligeledes udgangens sted i den ports bredde. Se videre בבמחת,[DA471202] og som der står nedenfor i afsnit 18.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - טו

»I bøgerne«, בספרי, חירה, [DA471301] om det omgivende lys og det indre lys og »et vindue, skarn«, וחלון סחי, ונפכו,[DA471302] ved karrenes spaltning og »deres«, והלבוחיהי, [DA471303] som der står i Jonat Elem; og i hemmeligheden מ"ה ויסל osv., כדרם זוהרי על חני וחמי. [DA471304] Og videre, som jeg også skrev dér, afsnit 36: se dér og forstå deres billede.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - טז

»I selve sfæren«, for solsfærens legeme og sollegemet er åbent i den; det er מלציין,[DA471401] som mener, at sfæren er fast og stjernen vender rundt.

Jad Jehuda - יז

»I disse fine dele«: af savsmuld.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - יח

»Begyndelsen af Sefer ha-Madda«, kapitel 4 af Hilkhot Jesodej ha-Torah. Dette er hans ord: »Disse fire elementer forandres til hinanden hele tiden, hver dag og hver time, delvis, ikke i hele deres legeme. Hvordan? Den del af jorden, som er tæt på vandet, forandres og smuldrer og bliver til vand. Ligeledes forandres en del af vandet tæt på luften, opløses og bliver til luft. Ligeledes forandres den del af luften, som er tæt på dem, להם, [DA471601] og omdannes og bliver til ild. Ligeledes forandres en del af ilden, som er tæt på — og מתמכם — og bliver til luft osv.«[DA471602]

KLADDE · uafklaret · fortsat

Rema fra Fano - fortsat

videre og fjerner sig fra stedet over for vinduet, indtil den opløser dem og fører dem tilbage til ildens og luftens element. Sådan låner skabelsens værker af hinanden, som Rambam, må hans minde være til velsignelse, forklarede ved elementerne i begyndelsen af Sefer ha-Madda. Det er en ret vej for skabelsens danner, på hvilken han blandede ild og vand og gjorde himmel af dem.

Der er stor forskel på dette chirga på horisontens to sider. Fra den og opad falder det øverste først og resten nærmest det; fra den og nedad falder det nederste først og resten nærmest det. Dette vil uden tvivl også formørke dagslyset noget for dem, der bor på kuglens nedre halvdel. For hvem vil fjerne støvet fra deres øjne? Dertil kommer, at den stiger op og trækker sig bort med ansigtet opad og ryggen mod dem. Sådan er det ikke, når den kommer ned til os; da fryder den sig som en helt med et lysende ansigt. Mere undervisning findes i afhandlingen om himmelhvælvingerne.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - יט

»Side, anden, til horisontens sider«, צד שני לדדי האופק,[DA471702] det vil sige mellem chirga over vores halvkugle og det nedenunder på den nedre halvkugle. Fra vores horisont og opad: chirga »under dem gør solen fremmed«, מתחתם מנכרת החמה,[DA471703] ved sin opstigning, er øverst og falder ned under solen; derefter [lakune] [DA471701] falder hver nærmeste del i rækkefølge. Sådan er det ikke på den nedre halvkugle, hvor solen stiger »nedefra nedad«, מתחת למטה. [DA471704] Dér har chirga intet sted at falde ned til jorden, undtagen gennem »den glæde«, אותו השמח, hvori solen stiger op; שהסרגה,[DA471705] er det nederste, som falder først, og derefter dem, som er ovenover det og falder ned til jorden sidst.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - כ

»For hvem vil åbenbare dem«, כי מי יגלה להם, נבר, »fra øjne«, מעינים:[DA471802] På vores halvkugle er הסורות altid over for solen. Når den lyser på dem [lakune][DA471801], trækkes disse הסורות mod den, og den holder dem »til at lyse«, להיר, hvis ikke således, באם לא כן הם.[DA471803] Solen er uden for hvælvingen, og הסורות lyser bag den, sådan at den ikke lyser på dem. Ikke alene det: de er bagtil mod jorden og נצתקין til luftens element, og »vi går over«, ונעבר; dette יחדך over dem, der bor på den jord. [DA471804]

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - כא

Desuden og modsat: solens lys er ikke så tilstrækkeligt dér, fordi lyset ændres ved, at den

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - כא - fortsat

stiger op uden for sfæren. Selv om solen lyser for jorden og dem, der bor på den anden halvkugle, »greb«, צבת,[DA471901] ved dens nedgang hos os — som dér er tiden for dens opgang — og dens gang dér uden for hvælvingen ikke mindsker dens lys for dem, for alle himmelsfærens legemer er fine og luftagtige, og solen oplyser den fra sin herlighed og מהייו,[DA471902] også gennem hele sfærens tykkelse, når den er uden for den, så trækker solen sig dog bort osv., dens opgang er ovenfor, uden for sfæren. »Den lyser også«, הינו מאיר ג"כ, ligesom når de stod over for hele jorden.[DA471903] Vid, at alt dette er et stort billede på natten hos de hellige atsiliske, som der står i Jonat Elem, afsnit 15; se dér.

Tilbage til kapitlet i indholdet

Ha-Ittim — afsnit 10

Jad Jehuda: א · ב · ג · ד · ה · ו · ז · ח · ט · י · יא · יב · יג · יד · טו · טז · יז · יח · יט · כ

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - א

»Og som ordene, tjenere«, עובדי, וכדברי,[DA472201] fordi han siger: »og ét i himmelhvælvingens vindue«.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - ב

»Det er det, som han forklarede nedenfor«: formodentlig vor lærer rabbi Shemuel Jaffe i hans bog Jefeh Mareh, שבתי; [DA472302] se dér i begyndelsen. Meningen er [lakune][DA472301] at oplyse os dér om det, som er blevet kendt i verden fra astronomiens viden om vores emner. Så langt. »For fra en vis«, כי מחכם, [DA472303] er hensigten her kun vores halvkugle, הוא מ"ו,[DA472304] og dette bringer alt på sin rette plads, som der står ved afsnittet her i nærheden.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - ג

»Undtagen ved at han roste dem osv.«, במה שבחם: [DA472416] For her er en gammel strid blandt astronomerne om himlens og jordens beskaffenhed: om den er kugleformet eller »æg«, ביצות, קיתי. [DA472417] Nogle mener, at himmel og jord er runde som en kugle [lakune] [DA472401] jorden på alle sider, og den hang som deres midtpunkt inde i הכונול.[DA472418] Andre

KLADDE · uafklaret

Rema fra Fano

I Jerusalems Talmud, kapitlet Im en makkírin, sagde vore lærde, må deres minde være til velsignelse: »Den Hellige, velsignet være han, skabte 365 vinduer til verdens brug: 182 mod øst, 182 mod vest og ét midt i himmelhvælvingen, hvorfra den kom frem ved begyndelsen af skabelsen.« Så langt. Ordene viser, at de dér kun talte om det, der er over horisonten, i den del af verden, hvor Israels land ligger i midten. Sådan udtrykker de lærde sig meget ofte i disse undersøgelser.

Det er det, som her er undgået kommentatoren til Jerusalems Talmuds aggadot, og mange steder i hans øvrige forklaringer, især Bereshit Rabbah, kapitel 2, afsnit 6. Han har samlet den ene bunke udsagn efter den anden, som på ingen måde lader sig forstå efter hans fremgangsmåde, medmindre han tillægger dem, der fremsatte dem, en fornægtelse af det sanseligt givne: jordens kugleform og sfærerne omkring den. Deres herre ville ikke finde behag i, at vi anså jordens små, himmeltydere og stjernekiggere, som ikke ved noget, og hos hvem der heller ikke findes noget godt, for overordentlig vise, mens vi hæftede tomme ord på dem, der deltager i skabelsens danners råd. I deres indsigt var de hurtigere end ørnen og stærkere end løverne i vognen.

Her åbner jeg en port, bred som forhallen, for enhver, der undersøger og går ret frem, gennem den forudsætning,

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - ג - fortsat

var uenige med dem og mente, at jorden er flad [lakune][DA472402]. Denne strid findes ikke kun blandt folkenes vise, som den vise rabbi Azarja nævnte i sin bog Meor Ejnajim, delen Imrej Binah, פ"ים,[DA472419] men synes ved første blik også at findes blandt vore lærde, må deres minde være til velsignelse, efter deres ord i Talmud og midrash. Vi finder nemlig flere udtrykkelige udsagn hos dem, som efter deres ligefremme mening må forstås sådan, at jorden er flad [lakune][DA472403], som rabbi Azarja dér skrev i en bog [lakune] [DA472404] i hans bog Jefeh Toar, i Bereshit Rabbah, kapitel 3, afsnit 6; se dér.

Men astronomerne har allerede skrevet og afgjort det og bevist med demonstrative argumenter, at »de er«, שהם יי, og jorden er runde, og jorden er i midtpunktet, נחתמי. [DA472420] Dertil kommer, at der i vores tid »ikke er mere varme«, אין עוד חום, bortset fra kundskab og forståelse, »tilstrækkelighed«, סיפוק, i denne sag[DA472421] [lakune][DA472405]. For i denne sidste generation, siden den beboede verden blev opdaget af søfarerne

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - ג - fortsat

efter deres love, og ved deres daglige rejser til לאירין[DA472422] [lakune] [DA472406], er en ny verden kendt og almindeligt bekendt for alle, så at »der ikke er nogen af dem«, og hver dag [lakune][DA472407] efter סמונו fra stjernernes veje; alle »viser dristighed, klipper«, יעיזון יגיזון, [DA472423] at jordens omkreds [lakune] [DA472408] vore fødder [lakune][DA472409]. Og især hvad de ser [lakune] [DA472410]: over for det forsvinder vores nordlige pol fra dem. Som de lærde sagde om disse to poler: פסקי׳ מעגלי לה רחינו, »synlig mod syd og løgne mod nord«, נגלה בדרום ושקרי בצפון.[DA472424]

Selv enhver, der ikke har rejst der, kan jo bekræfte det med en jordglobus, fremstillet med astronomiens kunstfærdighed; på den afbildes alle lande og steder, have, floder og ørkener. Alt er skrevet på den, optegnet af astronomerne med sandt mål og hensigt, ודכוחים, [DA472425] og på kortene, hvor kuglen er tegnet i sine to dele, som halvdele, i alle de stores og kundskabssamlernes huse [lakune][DA472411].

Dette er allerede kendt i Zohar, afsnittet Vajjikra, side 14, til verset הם לתם עלמי׳ קדמנא:[DA472426] »I rav Hamnunas bog er det forklaret yderligere: hele

KLADDE · uafklaret · fortsat

Rema fra Fano - fortsat

vi har fremsat, og som i sig selv er sand: De vises ord er som pigkæppe. I disse undersøgelser har de mange steder deres grund på hellige bjerge, det vil sige i den del af verden, som ligger over horisonten, til ære for midtpunktet, ophøjet over hele jorden. Hele verden blev kun skabt for det og for opfyldelsen af de bud, som er knyttet til det, nemlig Israels land. Nogle af deres ord gælder kun skabelsens begyndelse, før udsagnet »lad vandene samles«, som Ben Zomas dér; slut på samme måde om alle tilsvarende tilfælde. Der er mange andre sondringer, hvis forståelse delvis er for underfuld for os. Hvis den på grund af vores begrænsede indsigt er for høj, så vi ikke kan forstå og indse, hvor kraftfulde de rette ord er, hvordan kan vi da hædre os selv på bekostning af vore hvilende lærere ved at tilskrive dem manglen og os selv visdom, arvet fra fremmedes børn? Ve over den skam! Det er noget, forstanden ikke kan tåle.

Den, som med egne øjne ser Israels land, der burde være 400 parasanger i kvadrat, hvilket er ti parasanger »ved opdeling«, בשבור,[DA472101] hvis grænser jo er forklaret i Torahen, og som i sit hjerte forstår, hvor meget synden bevirker, skal ikke undre sig, hvis virkeligheden tvinger os til at forklare »jorden står til evig tid«, sagt om hele verden, sådan: den forandres, men forgår ikke. Det vil sige, at den ikke ophæves; men det er meget nærliggende, at den kan undergå store forandringer på grund af menneskene. Og det nedre Gehinnom, som uden tvivl hører til verden, udvider sig bestandigt, som Esajas vidnede. Er det ikke noget at

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - ג - fortsat

den beboede verden drejer i en cirkel som en kugle; disse er nedenunder og disse ovenover. Alle disse beboere ændrer udseende efter luftens forskellighed på hvert sted, men består i deres tilværelse som andre mennesker. Derfor er der et sted i den beboede verden, hvor der er lyst og dag for disse og mørkt for disse, dag for disse og nat for disse. Og der er et sted, hvor der hele tiden er dag, og ingen nat findes undtagen en ganske kort stund.« Se hele udsagnet før dette; alle dets ord er efter astronomernes opfattelse i vores tid [lakune][DA472412], indtil opfattelsen af en flad jord blev ophævet [lakune] [DA472413] at tilskrive vore hellige lærde, må deres minde være til velsignelse, på nogen måde. For de er vise fra gammel tid, og alle deres ord בנתלי[DA472427] [lakune][DA472414]; de stadfæstede og modtog det, som de nu benægter. »Kun som kommentatoren«, אלא כהמפרש, der skrev dér צ״ח, at vore lærde, ophavsmændene til udsagnene, »udryddede kuglebevægelsen«, הכריתי תנועת הכדוריות,[DA472428] [lakune][DA472415].

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - ד

Og eleverne modtog fra מרכי׳ en strøm af forståelse og astronomi og besluttede at handle kraftfuldt. [DA472501]

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - ה

Og således åbner han her en port, så de lærdes ord ikke kan høres som en opfattelse af fladhed. De talte kun om halvkuglen ved »livets horisont«, אופק חיי׳. Dette er נחל חלתי i Jerusalems Talmud, som nævnt her i nærheden. Flere lignende udsagn: »afhænger«, תלוי, חליני׳ דככחת, »af«, מוני, על, »kugleformet«, כדורית. [DA472601][DA472602]

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - ו

»Som Ben Zomas dér«, i Bereshit Rabbah, hvor han sagde: »Jeg betragtede skabelsens værk, og mellem de øvre og de nedre vande var der kun כמחים ושלם מלנבות.«[DA472703] Disse ord synes i deres ligefremme mening at udtrykke opfattelsen af fladhed, som הי״מח sagde. [DA472704] Men sådan er det ikke, Gud forbyde det. Ben Zoma betragtede »det hav«, באותה הים, שבו׳ פמי׳, »øvre og nedre«, עליוני׳ ותחחוני׳, בהכלה פבריה ותורם[DA472705] [lakune] [DA472701], »svæver som denne fugl«. וכאשר בהים קור׳ מחמר, »lad vandene samles«. »Også jeg mistænkte ikke«, גם אני לא חשד,[DA472706] den, som også de lærdes mening: himlens sfærer er sfærer uden for dem. Opfattelsen af kuglerne modsiger slet ikke hinanden. Det er ע״מ efter det, vor tids astronomer plejer at forklare i deres viden; »her

KLADDE · uafklaret · fortsat

Rema fra Fano - fortsat

tage i betragtning?

Den indsigtsfulde forstår det af de lærdes udsagn, at himlen blev ved at strække sig, indtil den Hellige, velsignet være han, irettesatte den. Hvem havde givet den kraft til at strække sig, om ikke han selv, velsignet være han? Men tiderne er ikke alle ens. Derfor står der: »Og Herren skabte himlen«, והי׳ שמים עשה — han og hans domstol. Disse tre ord — הוא ובית דינו, »han og hans domstol« — har talværdien 500, udfyldningen af navnet Shaddaj, som sagde til verden: »Nok!« Hvordan? Han, som gør godt uden begrænsning, gav dem kraft, som sagt, og hans domstol, velsignet være han, irettesatte dem og sagde: »Nok!« Vid, at »han« er Cheseds egenskab, og dommen er hans domstol efter den ligefremme mening; vav udvider fortsættelsen mod Chesed, barmhjertighedens egenskab, for de hører sammen. Dette er tilstrækkeligt nu.

Hvis de, der er vise i egne øjne, ikke formår at vurdere disse umålelige ting, som i sig selv er sande, måtte de dog tie helt stille; det ville være dem stor visdom. Hvis de ikke tror på det, som uden tvivl hører til den mundtlige Torah, skal de engang stå til regnskab. Måtte en elev, der går frem i oprigtighed, ikke tro dem og deres påstande. Den Barmhjertige bevare os fra deres nets grav. Kort sagt: Den, som tror på verdens tilblivelse ved dens skabers vilje, velsignet være han, og hans vedvarende forsyn over alle skabninger med retfærdig dom, skal lægge sig på sinde ikke at besmitte sig med de falske forestillinger, som tilhængerne af

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - ו - fortsat

er der ikke hændelser«, שאין כאן מקרי, og store vise מהסברתי׳ צפיית. »Og vrede«, וכעס, rabbi Azarja, שמטנו למצפי, fra de lærdes ord [lakune][DA472702]. [DA472707] Alle de lærdes ord er sande, og deres Torah er sand.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - ז

»Og vort hjerte vil forstå«, hvad »Saul« bevirker, שאול, og ומתקבלו, »og de blev færre«, ומתמעטו, ved vore synder, som nævnt i גמ׳ תכ״ה, kapitel 8, afsnit 24. [DA472801]

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - ח

At forklare Skriftens »jorden står til evig tid«, למשקקי: den går altid בצי׳ל, men forandres dog, og store forandringer kan hænde den, »som materiale«, כחומר, רמינו, »de naturlige iagttagere«, מעיינים הטבעי׳, såsom skælv og havenes spaltning; også »bølger«, גלי, נעניי׳ בפתיתם, »og i livet«, ובחיי׳, ש מ ק ב ל ה . [D A 4 7 2 9 0 1] [DA472902][DA472903]

Jad Jehuda - ט

»Som Esajas vidnede« (30), da han sagde: »For fra i går er Tofet beredt osv.« Der står skrevet »i dybet«.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - י

»Helheden er noget«, כלל דבר הוא, og dette גרולי׳ til det, vi har sagt.[DA473101]

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - יא

»Og forstå«: sådan er det i sagen, også ændrer himlens former sig; שהר״א om dem, at de blev ved at strække sig, men [lakune] [DA473201] som det sømmer sig, derfor var dette mere af det, som vender tilbage [lakune] [DA473202]. For fra dem, »af egenskaben«, ממדת, עונו׳ יתי׳, לשיע, uden grænser og mål; der er her ikke סוי, »vilje«, רצון, i selve — han, velsignet være han, »rystede dem«, נער בהם, for de er hans domstol. [DA473203][DA473204]

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - יב

Vid, at det, der מדרם overalt, »han og hans domstol«, betyder דמנ׳, »han«, הוא, גירתו, »over mangel og efter dommen«, על מחסר וכדין, וכהילו׳, »sagen«, הדבר; men barmhjertighedens egenskab. For således er vav i בהו״ם tre linjer. Se begyndelsen af afhandlingen חל״ק. [DA473301][DA473302] [DA473303]

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - יג

Det vil sige fra den optalte, מן המנוי, »som vil kunne«, כמו שיכול, snart.[DA473401]

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - יד

Og dette udsagn, דליתח שהכי׳,[DA473501] i Berakhot (59): »Hvad er skælv? Rav Qatina sagde: goha«, det vil sige jordskælv. Rav Qatina gik på vejen. Da han kom til

KLADDE · uafklaret · fortsat

Rema fra Fano - fortsat

verdens evighed har udtænkt af eget hjerte.

Det er ikke nok, at vi ikke lader os forføre af den onde rod, som selv skolebørn kender, eftersom Torahen afviser den med sine første ord. Vi må også vogte os meget for det, der bærer gift og malurt her og dér og i det skjulte. De blænder øjnene og vildleder skabningerne med de mange følger af læren om verdens evighed. Én løgn ved begyndelsen forvolder stor skade i hele det begribelige. Hvor lidt den ængstes og mærker det, som lærer af en magush, selv det, som sanserne ville bedømme, at disse taler sandt om!

Et bevis er rav Qatina, som sagde: »Nekromanten lyver, og hans ord er løgn«, for at alle ikke skulle drages efter ham, selv om der i det, han sagde om goha og bar goha, skælvet og skælvets søn, ikke fandtes uret på hans læber. Men rav Qatina sagde »hans ord er løgn« i visdommens sprog, og i hjertet tænkte han sandt, at dette slet ikke var hans egne ord, men vore ærede læreres ord. Alligevel ville han ikke modtage det fra hans mund.

Da Torahen sagde: »Du skal ikke lære at gøre«, men du lærer for at forstå og undervise, gav den overhovedet ikke tilladelse til at lære af dem, kun af Torahens skrifter, for ingen hemmelighed er skjult for dem. Selv ting, som i sig selv er hellige, såsom Torahens bud og forbud, tillod den os kun at lære af et fuldkomment menneske, som Herren Hærskarers engel. Så meget desto mere gælder det ting, man kan komme i fare ved. Selv rabbi Akiva lærte heller ikke den ydre

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - יד - fortsat

døren til nekromantens hus, lød et skælv. Han sagde: »Ved denne nekromant, hvad dette skælv er?« Han råbte til ham: »Qatina, Qatina, hvorfor ved du det ikke? Når den Hellige, velsignet være han, husker sine børn, som er i nød blandt folkene, lader han to tårer falde i det store hav, og deres lyd høres fra den ene ende af verden til den anden; det er skælvet.« Rav Qatina sagde: »Nekromanten lyver, og hans ord er løgn. Hvis det var sådan, burde der være skælv, skælv.« Ja, den laver skælv, skælv; og han indrømmede det ikke over for ham, for at alle ikke skulle fare vild efter ham.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - טו

Men rav Qatina gjorde alligevel ikke כימו, da han sagde מליב כדינא, men lod høre i de vises sprog osv.; »og deres hensigt, i hans penge løj de«, וכוונם בכספיו כוזבו, efter דליתי כפי, »man fører ikke videre«, אין מעבירי׳, »jeg havde fra dig ord«, הוי לי מינך מילין, וחמרי׳ לה מעלין.[DA473601] [DA473602]

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - טז

»Den tillod overhovedet ikke at lære af dem.« I kapitlet Kelal Gadol (75): »Magusha: Rav og Shemuel — den ene siger troldmand, charashi, og den anden siger spotter, giddúfi. Det kan afgøres, at

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - טז - fortsat

Rav siger spotter, for rav Zutra bar Tovjah sagde i Ravs navn: Den, som lærer én ting af en magush, er skyldig til døden. Hvis du antager, at det er en troldmand: Du skal ikke lære at gøre, men du lærer for at forstå og undervise. Det er afgjort.« Rashi forklarede: »Charashi: en troldmand. Giddúfi: en sektarianer, der er knyttet til afgudsdyrkelse, spotter navnet og stadig forleder til לב"ז, ב"ז«.[DA473707] »Besegler«, חוטמי', »at bringe, som også betyder« [lakune][DA473701]: for at forstå og undervise må

KLADDE · uafklaret · fortsat

Rema fra Fano - fortsat

visdom af andre end rabbi Eliezer den Store, som aldrig i sit liv sagde noget til sine elever, medmindre han havde hørt det fra sine lærere, netop retfærdige som han selv.

Men i sin lærers nærvær udlagde han vognens hemmeligheder med ord, som intet øre havde hørt. Ærefrygten for læreren var over ham, og han var sikker på kun at sige klare ord, rigtige for den forstående og rette for dem, der finder kundskab. Desuden udlagde han, det vil sige forklarede et skriftsteds udlægning, som bekræftede hans ord. Vi har ingen større hovedlærer end dette. Lykkeligt det menneske, som har fundet visdom og støtter sig til de lærdes troværdighed.

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - טז - fortsat

man lære af en troldmand. Dette er en vanskelighed, חליתי',[DA473708] for rabbenu Jerucham, der afgjorde, at det er forbudt både fra en spotter og fra en troldmand, som anført i Bet Josef til Tur, Joreh Deah, afsnit 179. Bet Josef skrev dér, at rabbenu Jerucham var i tvivl, om halakhah følger Rav eller Shemuel, og derfor forbød begge. Med al respekt for ham kan disse ord ikke [lakune][DA473702], for vi hører jo i den talmudiske diskussion, at selv efter Rav er det tilladt fra en troldmand gennem דרך

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - טז - fortsat

היוחה,[DA473709] så meget desto mere efter Shemuel, som slet ikke חורכה. Rav og Shemuel var aldrig uenige om andet end [lakune][DA473703]. Alligevel er הבי's opfattelse som Rav, som rabbenu Jerucham; og ikke alene det, men [lakune] [DA473704].

Jeg mener, at deres opfattelse er, at de antager, at Rav modtog således לסמ': at forbyde at lære מחנוני' מרכוחיו, og det er en almen regel.[DA473710] Da den almindelige sprogbrug ved magushi er troldmand, som Rashi forklarede i tredje kapitel af Joma om kammeret Bet ha-Parvah — »Hvad er Parvah? En magushi« — stemmer det med, at man på græsk kalder en troldmand magush, som Arukh siger. ש"ע דמחרשי [lakune][DA473705].[DA473711] »Hvis du antager troldmand: Du skal ikke lære at gøre osv.« betyder, at spotteren i hvert fald er værre end troldmanden. Ved troldmanden kan man sige, at det er tilladt at lære fra ham for at forstå og undervise; og Rav, som forbyder netop ved spotteren, מתרי' למנהי', alt efter den lærende, også ved troldmanden [lakune][DA473706], som det fremgår ved den afslutning, נעילה, hos rav Kahana.[DA473712]

Jad Jehuda - יז

»Kun fra et fuldkomment menneske«, som de lærde sagde i andet kapitel af Chagigah om »Torah søger

Jad Jehuda - יז - fortsat

de af hans mund, for han er Herren Hærskarers engel«: »Hvis læreren ligner en engel osv.«

Jad Jehuda - יח

»Selv rabbi Akiva« lærte kun trolddomskunsten af rabbi Eliezer den Store, som anført i kapitlet Arba Mitot: rabbi Eliezer og rabbi Akiva gik på vejen, og rabbi Akiva sagde til ham: »Rabbi, lær mig om plantning af agurker osv.«

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - יט

»Til sine elever«: som der står ved slutningen af andet kapitel af Sukkah, sagde rabbi Eliezer aldrig noget, som han ikke havde hørt fra sin lærer; det gælder netop over for hans elever. Men i sin lærers nærvær udlagde han »værdiansættelser«, בערכין, [DA474001] osv., som anført i andet kapitel af Chagigah om rabban Jochanan ben Zakkaj, som red på et æsel og drog ud fra Jerusalem osv. Rabbi Elazar ben Arakh indledte og udlagde vognens værk osv.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - כ

Og videre: »at ikke«, דלא, חני; at du kun skal sige klare ord, »udlagde«, דרש, החמרינו, og det er שפים בחרו הבחרח ונקיישו.[DA474101]

Tilbage til kapitlet i indholdet

Historisk register: Ha-Ittim - Kapitel 10 — opslag 1 af 2

Historisk register: Ha-Ittim - Kapitel 10 — opslag 2 af 2

Ha-Ittim — afsnit 11

Jad Jehuda: א · ב · ג · ד · ה · ו · ו

Jad Jehuda - א

»Lad os vende tilbage« til det sagte om himmelhvælvingens vinduer, som vi nævnte i det foregående afsnit.

Jad Jehuda - ב

»I lovprisningen af Gud«: om dem fastsatte de i sabbattens Jotser-bøn: »og spalter himmelhvælvingens vinduer«.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - ג

»Vid osv.« Sagen er efter det, der står i andet kapitel af Eruvin (56): »Solen går ud på en lang dag og går ned på en lang dag; dette er nordsiden. Solen går ud på en kort dag og går ned på en kort dag; dette er sydsiden osv.« Som der står: »går mod syd osv.« Dette er noget, sanserne vidner om: solen kommer i dag ikke frem fra det sted, hvorfra den kom frem i går; heller ikke i morgen kommer den frem, hvor den stod op i dag. Det samme gælder solnedgangen. Ellers ville dagens og nattens længde være uændret fra årstid til årstid.

Ved Tammuz-vendepunktet kommer den frem i det nordøstlige hjørne, går gennem hele øst, syd og vest og går ned

Rema fra Fano

Lad os vende tilbage til himmelhvælvingens vinduer. Mændene i Den Store Forsamling har overleveret deres sande eksistens til os i lovprisningen af Gud, hvor man overhovedet ikke kan forestille sig løgn i disse hellige mænds ord. Hvert vindue har sit eget navn, som det findes i baraitaen i Pirqej Rabbi Eliezer, og nogle af navnene er fra Skriften.

Vid, at ved sfærens daglige omløb stiger de vinduer, som åbnes for os morgen og aften, op over horisonten og går ned fra den dag for dag, efter tal og optælling; intet mangler. Der er derfor altid nogle over den, som kan åbnes, så mange som Jaakov, Jaakov, יעקב יעקב, om hvem der står: »Og solen stod op for ham.« Dertil kommer det, som åbnes hver dag om morgenen, i hemmeligheden ved »fornyer skabelsens værk«.

Om denne åbning om morgenen fastsatte de for os i sabbattens Jotser-bøn: »og spalter himmelhvælvingens vinduer«. Alle er lukkede og åbnes kun ét på dets dag. Over for det åbnes et om aftenen, nede ved jorden, i himmelhvælvingen over hovederne på de mennesker, hvis fodsåler vender omvendt under vore fodsåler. Med det, vi forklarer nedenfor, står tannaernes ord fast, præcis som de er skrevet og udtalt, for enhver, som forstår deres grundlag, for dette er hele mennesket. De stemmer med sfærernes eksistens og

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - ג - fortsat

ved enden af det nordvestlige hjørne. Dagen efter begynder opgangens sted lidt trukket bort fra hjørnet ind over østsiden og nedgangens sted lidt fra hjørnet mod vest. Hver dag nærmer opgangens sted sig lidt mere ind mod øst og nedgangen mod vest, indtil opgangen ved Tevet-vendepunktet begynder i det sydøstlige hjørne og nedgangen i det sydvestlige. Derfra vender den tilbage mod nord, og dens opgangs- og nedgangssted er hver dag indtil Tammuz-vendepunktet længere mod nord. Sådan forklarede Rashi dér.

Da solårene er 365 dage og en fjerdedel [lakune] [DA474601], er der 172 vinduer, [DA474607] hvorigennem solen kommer ud, hvert til sin tid, fra Tammuz-vendepunktet til Tevet-vendepunktet og vender tilbage, ח"ו,[DA474608] gennem dem indtil Tammuz-vendepunktet. Tilsvarende mod vest ved nedgangen. Af alle vinduer åbnes hver dag kun ét i øst »ved tiden for solens brød«, לעת לחם השמש, [DA474609] og ét i vest [lakune][DA474602] i

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - ג - fortsat

Jerusalems Talmud. [lakune][DA474603] i Jerusalems Talmud ,מקמי

Rema fra Fano - fortsat

omløb, som er almindeligt kendt i den videnskab blandt dens mange udøvere. Vi har intet ladet mangle.

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - ג - fortsat

[DA474610] og ikke efter det sagte, at solen om natten går uden for

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - ג - fortsat

himmelhvælvingen; »dette til vejene, til vinduer«, שזה לדרכי לחלונות [lakune][DA474604], og at dette også vender tilbage i kredsløb, efter den, som siger, at stjernen vender rundt.[DA474611]

Derfor er lærerens, »kohenen«, כהן,[DA474612] mening at opstille Jerusalems Talmud [lakune][DA474605] efter opfattelsen hos folkenes vise i vores Talmud, andet kapitel af Pesachim [lakune][DA474606] Israels vise. De mener også, at solen om natten er under himmelhvælvingen, og at sfæren vender rundt. Efter deres ord, לר״ך,[DA474613] skal Jerusalems Talmud forklares sådan: De steder i sfæren, som er bestemt for solens opgang og nedgang, kaldes vinduer; stedet, hvor solen stiger op på sin dag, er et vindue — »åbne og lukker sammen med den«, פתוחים ונועלין עמו. Heraf følger, at fra Tammuz til Tevet er vinduerne til højre »åbnet«, נפתחת, før det og lukkede; de til venstre er senere og lukkede.[DA474614] Fra Tevet til Tammuz er det omvendt. Ligeledes går alle ned; »i dette vindue åbnet«, בחלון זה נפתח, לחופק,[DA474615] om natten, og kun ét af dem åbnes.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - ד

»Som talværdien af Jaakov« [lakune][DA474701] 172:[DA474705] ét til solens »henlæggelse«, לניחת, [DA474706] og ét til dens udgang. For således [lakune][DA474702] »solen går, og solen kommer foran ham«; for hans skyld om morgenen før dens tid, da han kæmpede med englen, fuldendte han sin

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - ד - fortsat

tjeneste indtil [lakune][DA474703] Jaakov [lakune][DA474704]. Som de lærde sagde om »og solen stod op for ham«: »Stod den da kun op for ham? osv.«[DA474707]

Jad Jehuda - ה

»Foruden det, som åbnes hver dag om morgenen«: det er det, hvorom de sagde i Jerusalems Talmud: »og ét til verdens opvarmning«.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - ו

»I hemmeligheden ved fornyer skabelsens værk«, som mændene i Den Store Forsamling fastsatte, efter det, der står i Pirqej Rabbi Eliezer: »Alle himlens strømme passerer og får hver dag ny kraft og ånd. Når solen bøjer mod vest, bader den i Oceanets vand; dér slukkes solens flammer, og den har ingen glans, før den kommer mod øst. Den bader i en flod af ild som et menneske, der tænder sine lamper, klæder sig i flammer og stiger op til at lyse.« Så langt. [lakune][DA474901] blandt de udsagn, »opretholder«, מקיימי [lakune][DA474902]. [DA474903] Men alle deres ord er sandhed og retfærdighed.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - ו

»Om denne åbning« af de 172 vinduer, hvoraf ét ad gangen åbnes hver dag om morgenen, fastsatte de osv.[DA475001]

Tilbage til kapitlet i indholdet

Ha-Ittim — afsnit 12

Jad Jehuda: א · ב · ג · ד · ה · ו · ז · ח · ט · י

Jad Jehuda - א

»Som vi sagde«: ovenfor, afsnit 6.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - ב

»Egnede til at væve«, for da kaldes de tråde, »i

KLADDE · uafklaret

Rema fra Fano

Vid nu, at de fine tidsenheder, vi nævnte, som er hårtynde tråde fra sfærens bevægelse, i sandhed egner sig til at væve den lærdes klædning, om hvilken

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - ב - fortsat

u d h a m r i n g e r n e indbyrdes«.[DA475401]

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - ג

»Fra navnet solårets dage«: hver eneste dag er af sine »behov og kongedømmer«. [DA475501] Som det står i Zohar, Emor, side 158: »Der er ingen dag, som ikke dækkes af en øvre dag« osv. »Han øver også chesed [lakune] chesed ovenfor, og den hviler på den dag, og i den føres en bygning forbi« osv.; se dér. [DA475502] Ligeledes som det står i Zohar, Vajechi, side 472, at menneskets dage [lakune], som hans neshamah iklæder sig; og disse dage [lakune] osv.; se dér.[DA475503][DA475504] Det er kendt, at de tre hundrede femogtres forbud svarer til solårets tre hundrede femogtres dage, idet hvert bud bestemmer over sin dag: »Tag dig i agt for ikke at begå en overtrædelse i mig.« Man skal ikke tro, at overholdelsen af forbud kun er [lakune] en hindring for fuldendelse; for [lakune] »og beskæftiger sig for ham med dens navne«, for således »lod vi det hænge ved verdens dage: jeg grundfæstede også hele h a m « . [D A 4 7 5 5 0 5] [DA475506]

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - ד

Der står: »Mørket kaldte han nat.« Disse ord — »som er fraværet i dagen« — disse, også dette er en virkelig og skabt ting. [DA475601]

KLADDE · uafklaret · fortsat

Rema fra Fano - fortsat

de vises ord og gåder siger, at den dannes af solårets tre hundrede femogtres dage. Der står: »Gud kaldte lyset dag.« Dagen er altså selve lyset, og mørket er ligeledes noget skabt, som er skilt ud fra lyset. Til dem svarer de tre hundrede femogtres forbud, kvindelige trin, hvis ophør og tilsidesættelse er deres fuldendelse, som i »jorden blev bragt til ophør«, som vi lærte i Sifra di-Tzeniuta. Om hende står: »Hele kongedatterens herlighed er indvendig«; hun gik ikke først udenfor. Dette medfører: »Af guldindfatninger er hendes klædning« — initialerne danner mazal, som føjes til fortjenesten. Se Heqor Din, anden del, nær slutningen. [DA475201]

De to hundrede otteogfyrre påbud, og buddet om Torah-rullen over dem alle, er mandlige trin; for kvinder er fritaget for de fleste af dem. Vi afgør dog loven sådan: Kvinder må frivilligt lægge hænderne på offeret, og de fremsiger med rette velsignelsen »og har befalet os«, da også den pågældende er blandt det hellige folk. Derfor er de omfattet af »I må ikke gøre en skaldet plet«, selv om de ikke er omfattet af »du må ikke afrunde«. Enhver, der omfattes af »som har helliget os«, omfattes også af »og har befalet os«, så vedkommende får løn som den, der er befalet og handler. For mændene er det dog en forpligtelse: Hvis han ikke lagde hænderne på, har han fået soning, men det tilregnes ham, som om han ikke havde fået soning. For kvinderne er det et bud, og det er udtrykkelig talmudisk lære, at et bud i forhold til en forpligtelse kaldes

Jad Jehuda - ה

»Kvindelige trin«: som det står i Zohar, afsnittet Terumah, side 286.

Jad Jehuda - ו

»Som jorden blev bragt til ophør«, som vi lærte om de første konger i Sifra di-Tzeniuta vedrørende tohu-verdenen. Dens ophør er dens genoprettelse, som bekendt. Se afhandlingen Ha-Middot, regel 3.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - ז

For om forbuddene står: »Hele kongedatterens herlighed er indvendig; af guldindfatninger er hendes klædning«, Salme 45. Meningen er, at »al æren til ה״ og forbuddene er indvendig«, og hun »gik ikke ud under et skjold mod vinduerne«. [DA475901] Dette medfører en klædning med guldindfatninger i den kommende verden, »som dér er et virkende navn som tilføjelse til fortjenesten«, som skrevet i »Nechemjah, Dømmens kilde«, dér, afsnit 29. [DA475902]

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - ח

»Men vi afgør« osv. I sidste kapitel af Rosh Hashanah siges om shofarblæsning: Efter rabbi Jose og rabbi Shimon, som siger, at kvinder frivilligt må lægge hænderne på, hindrer man ikke kvinder i at blæse. De, som afgør loven, skrev: Selv om den unavngivne mishnah dér siger, at man hindrer dem, i overensstemmelse med

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - ח - fortsat

rabbi Jehuda, som siger, at kvinder ikke lægger hænderne på, følger loven dog rabbi Jose, fordi han har sin begrundelse med sig. Det samme gælder ethvert tidsbundet påbud: Det står dig frit.

Hvad velsignelsen angår, er lovafgørerne uenige. Nogle mener: »Eftersom de ikke fremsiger velsignelsen, er der ikke disse, dens Gud«;

KLADDE · uafklaret · fortsat

Rema fra Fano - fortsat

frivilligt. Sådan er det med rette, for deres soning er fuldendt også uden dette.

Det var ikke uden grund, at Mikal, Sauls datter, bar tefillin, eftersom hun ikke havde noget barn indtil sin dødsdag. Jonas' hustru drog på valfart ligesom mændene for at hjælpe med genoprettelsen for den, som havde afskaffet valfarten for mænd som for kvinder, »som hviler på hende«, som forklaret på sit sted.[DA475202]

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - ח - fortsat

[DA476001] men de fleste mener, at de fremsiger velsignelsen. Grunden er rabbi Jose bar Chaninas ord: Den, der er befalet og handler, er større end den, der ikke er befalet og handler. Det blev antaget, at også den, der ikke er befalet og handler, har løn. Eftersom mændene blev befalet, og kvinderne er indbefattet under buddets åg, kan de med rette sige »og har befalet os«; således

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - ח - fortsat

skrev lovafgørerne.

Mesterens opfattelse er, at også de får løn som den, der er befalet og handler. Hans begrundelse for, at de velsigner, er, at de er blandt det hellige folk. Selv således siger vi i Jerusalems Talmud [lakune] lovafgørerne som gældende lov, at kvinder er advaret mod »I må ikke gøre en skaldet plet« [lakune].[DA476002][DA476003] Eftersom det er sådan, kan de sige »som har helliget os«. »Og har befalet os« gælder den frivillige handling, som er et bud »i forhold til dér«, så de får deres løn, כ"ז. [DA476004]

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - ט

»Han har fået soning, men det tilregnes« osv., som det står i Menachot ved slutningen af kapitlet Shete Middot. Rashi forklarede [lakune], for der står: »Han lægger hånden på og finder velbehag.«[DA476101]

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - י

Mikal, Sauls datter, bar tefillin, og Jonas' hustru drog på valfart, som det står i Eruvins kapitel 10, blad 96. Hentydningen ved Mikal er, at hun ikke havde noget barn og tænkte, at hun kunne vinde det gennem buddet om tefillin, som hører til den øvre forenings hemmelighed, som det står i Zohar og er forklaret i »Nechemjah, Dømmens kilde«, מ"ד, afsnit 4. [DA476201] »Og selv således, at hun stod for hende«, fik hun på sin dødsdag et barn, som vore lærde, deres minde være til velsignelse, sagde.[DA476202] Jonas' hustru havde ved sin valfart til hensigt at sone for Jeroboam, Nebats søn [lakune]; for Jonas' hustrus søn [lakune] Josefs søn, som skal nærme sig for at sone Jeroboams synd, som nævnt i Zohar, afsnittet Ki Tetze, og forklaret i »Nechemjah, Dømmens kilde«, מ"ד, kapitel 77.[DA476203] [DA476204][DA476205] »Og væn dig, du dygtige hustru, til at hjælpe med hans genoprettelse, til at indbefatte hendes mands vrede, og fra døden skal du løse ham.«[DA476206]

Tilbage til kapitlet i indholdet

Ha-Ittim — afsnit 13

Jad Jehuda: א · ב · ג · ד · ה · ו · ז · ח · ט · י · יא · יב · יג · יד

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - א

»I ligefrem mening«: Alle dagene har dannelse og væren, som neshamah iklæder sig [lakune] fra [lakune] osv., som Zohar forklarede i afsnittet Vajechi, side 473; se dér. [DA476501][DA476502]

Jad Jehuda - ב

»Alle jordens beboere«: som skrevet ovenfor i afsnit 9.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - ג

Som vi lærte i kapitel 4: Enhver, der udfører ét bud, erhverver én paraklit. De to hundrede otteogfyrre påbud er nemlig to hundrede otteogfyrre hellige lemmer, den hellige skikkelses mål; hvert eneste bud omfatter hele skikkelsen. Sådan forklarede også bogen Reshit Chokhmah, Frygtens port, פ"ם. [DA476701]

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - ד

»Han kan endnu genoprette dem« og vende om, »og det regnes ikke for ham, som om han havde udført det«,[DA476801] efter det, vore lærde, deres minde være til velsignelse, sagde [lakune] i Joma: Har han overtrådt et påbud osv.[DA476802] Han står altså ikke ringere end den, der går for at bede, men hindres af tvang; Skriften tilregner ham det, som om

KLADDE · uafklaret

Rema fra Fano

Heraf lærer du den ligefremme mening af »dage blev dannet«, hvad neshamahs klædning betyder, hvordan alles Herre satte alle skabninger under menneskets fødder, og hvordan ét menneske kan lade hele verden veje mod fortjeneste eller skyld. For gennem sin styrkes og vældes gerning væver det i dagens lysstråle, som omfatter alle jordens beboere. I Zohar, afsnittet Vajechi, sagde de, at menneskets dage er fastsat efter antallet af gnister fra neshamot, for at dyrke og vogte hende gennem dets gode gerninger. Om åndelige forhold er det kendt, at hver dag og hver gnist af neshamah omfatter en hel skikkelse, og at hvert bud omfatter seks hundrede og tretten bud. Det er hellighedens natur, at alle dens enkeltheder har ensartede dele, føjer sig sammen og ikke skilles. Derfor er den, som retter ét bogstav i en Torah-rulle, som om han havde skrevet den hele. Hver dag er således, efter sine velsignelsers art, en særskilt klædning og regnes som et fuldstændigt billede. Den er den forsvarer, man erhverver gennem buddenes udførelse, som vi lærte i Avot. Den kaldes paraklit, hvis bogstavtal med den samlede enhed svarer til nefesh; den fuldender hendes genoprettelse i billedskikkelse og lighed. [DA476401]

Vi lærte: »Hvis du har forsømt Torah, står mange forsømmelser over for dig.« Disse gnister er nemlig blevet tilbage uden klædning, og dagene er uvirksomme, men ikke tabte. De venter

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - ד - fortsat

han havde handlet, som bekendt.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - ה

»Lysets kjortler«: se dér om nefeshs klædninger [lakune], som det står i Zohar, Pekudei, side 418. [DA476901]

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - ו

Men han lod hvile over ham, »som modsætninger, det vil sige som hendes nefesh«, fra overtrædelserne, som det står i Zohar, Pinchas og Shelach Lekha.[DA477001] Ligeledes [lakune] fra den øvre, »vender han tilbage og begår én overtrædelse og erhverver én anklager«. [DA477002] For hver eneste anklager har en skikkelse med to hundrede otteogfyrre lemmer, som iklæder sig.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - ז

»De nøgnes klæder skal han tage af«, som skrevet i Job 22. Udtrykket synes umiddelbart ikke korrekt, for klæder kan kun tages af dem, der er klædt i dem [lakune].[DA477101] Det gælder skadeånderne, der er nøgne uden klædning og desuden snedige i list; de bedrager og fører krig mod mennesket gennem kneb for at bringe det til fald: »at tro ham, tavlers og troløses klæder«. Hos

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - ז - fortsat

בע”ח tager han disse klæder af. Se »מאתי ח”מ«, del 4, osv., 23.[DA477102]

Jad Jehuda - ח

»Udlægningens grund«: vedrørende omvendelsen.

Jad Jehuda - ט

»Den øvre stråleglans«: som det står i Zohar og er forklaret i afhandlingerne Heqor Din, del 4, kapitel 13.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - י

»Og hvem kom i forkøbet« osv. Det vil sige »at over b a r m h j e r t i g h e d e n s egenskab« [lakune], men som skrevet: »På det sted, hvor de omvendte står« osv.[DA477401]

Jad Jehuda - יא

Det siges hos profeten Esajas, kapitel 54.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - יב

Gentagelsen med hensyn til helheden [lakune] i ordene »for skammen« osv. forklares på denne m å d e . [D A 4 7 7 6 0 1] Udtrykket skam er et udtryk for forsinkelse og langsomhed, som »Moses tøvede«. Det hører til »en hustru og en ung pige, som

KLADDE · uafklaret · fortsat

Rema fra Fano - fortsat

på ham, for han kan endnu genoprette dem. Som i udsagnet: Har han overtrådt et påbud og vendt om, bevæger han sig ikke derfra, før man tilgiver ham. I det mindste står han nu ikke ringere end den, der tænkte at udføre et bud til rette tid, men blev forhindret. For også denne tænker nu i fuld omvendelse, at buddet dengang burde have været udført gennem ham. Han sørger over det nu, hvor han er forhindret og ikke kan udføre det, fordi dets dag er forbi. Sandt nok er han ikke lig den, som tænkte og handlede.

Der er større strenghed over for den, som overtræder et forbud. Ikke blot unddrager han sin neshamah lysets kjortler, som altid stod rede til hende, hvis han havde glædet sig ved velsignelsen; han lader også tilsmudsede klæder hvile over hende, i hemmeligheden om den anklager, man erhverver gennem overtrædelsen. Vil han i sandhed og af helt hjerte vende om og genoprette, er han som fuldt omvendt sikker på at vinde fortjeneste straks, selv om han endnu er klædt i skindets kjortler. Gennem dem dømmer han nemlig frivilligt sig selv med spægelser efter sin evne. »De nøgnes klæder skal han tage af«: Skadeånderne blev skabt

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - יב - fortsat

ikke dækkede at gøre noget af nydelsen og blødheden«, og er et billede på forsømmelse af påbud. [DA477602] Udtrykket vanære er et udtryk for skarphed og hurtighed; »og uden dem er de ikke rette, for vanære i dens ligefremme mening«, og det rammer kvinder, hvis sind er let, og som begærer at lade sig friste, især enker.[DA477603] Dette er et billede på overtrædelser af forbud; og i deres modsætninger [lakune] skal de hverken huskes eller nævnes, לצ”ח. [DA477604]

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - יג

Det er meningen med, at den Hellige, velsignet være han, svarede Shekhinah: »Lad retfærdige kaldes ved dit navn« [lakune]. Deres veje er liflighedens veje, »og der er ikke i dette«. [DA477701]

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - יד

»På sit sted«: i afhandlingen חכ”ה; se dér. [DA477801]

KLADDE · uafklaret · fortsat

Rema fra Fano - fortsat

uden klædning og er helt bogstaveligt nøgne; desuden er de snedige og udtænker, hvordan mennesket skal synde, så synden bliver en troløsheds klædning for dem. Den omvendte tager disse klæder af dem, der er nøgne og snedige til at bringe til synd, i begge de betydninger, vi nævnte.

Et troværdigt vidnesbyrd for udlægningens grund er Adam, det første menneske, som syndede i tanke og gerning, men var tvunget i sin handling og vildledt i sin tanke, som vi

KLADDE · uafklaret · fortsat

Rema fra Fano - fortsat

forklarede i afhandlingen Tzvaot. Selv om han øvede stor og vedvarende omvendelse fra sin fødselsdag, hvor han syndede og vendte om, og ikke ophørte før sin dødsdag, gik den øvre stråleglans dog bort fra ham. Enok, Jareds søn, vandt den og blev dens betroede vogter. Adam genoprettede i sin omvendelse sine gerninger meget; ved de dødes opstandelse skal de lyse. Hvem kom ham i forkøbet? Som en sikkert omvendt skal han vinde det sted, hvor Enok, Jareds søn, der er fuldkommen retfærdig, ikke kan stå.

Profetens ord: »Din ungdoms skam skal du glemme, og din enkestands vanære skal du ikke længere huske«, lover de omvendte, at ved dagenes ende skal »myrra og aloe, kassia være alle deres modninger«, indtil ingen gør dem til skamme.[DA476402] Gentagelsen og forskellen forklares således: Skammen gælder forsømmelse af påbud, som slappelsen medfører. Dette er en egenskab hos en ung, blød og forkælet pige, »der voksede hos hende frem for at arbejde med sine hænders lyst«; og skammen er for hende »forsinkelsens dynge«, efter udtrykket »for Moses tøvede«.[DA476403] Vanæren gælder derimod skarpheden og hastværket med at overtræde forbud. Dette er en egenskab, som findes hos en enke, der har smagt samlejets smag. De omvendtes endelige fuldendelse, i opstigning, bestemt, er altså, at de engang skal regnes til de fuldkomment retfærdiges fortjeneste.[DA476404] Omvendelsen får synden til at glemmes og lader dem veje mod det gode, indtil forsætlige synder bliver til fortjenester. Dette er meningen med »lad retfærdige kaldes ved dit navn«, som blev sagt for at forsone månen: Hun skal engang fornyes og forblive i sin første fuldkommenhed, og formindskelsen skal ikke længere huskes. Lad de ydmyge høre og glæde sig sammen med det, der er forklaret for os herom på sit sted.

Tilbage til kapitlet i indholdet

Historisk register: Ha-Ittim - Kapitel 13

Ha-Ittim — afsnit 14

Jad Jehuda: א · ב · ג · ד · ה · ו · ז · ח · ט · י · יא · יב · יג · יד

Jad Jehuda - א

»I begyndelsen«: Vi lærte ved begyndelsen af Shabbats kapitel 13: Rabbi Eliezer siger osv. De vise siger: Både ved begyndelsen og ved slutningen er målet to tråde.

Jad Jehuda - ב

For en et er et halvt rega, som omtalt ovenfor i afsnit 2.

KLADDE · uafklaret

Rema fra Fano

Vi lærte altså: Rabbi Eliezer siger, at den, som væver tre tråde i begyndelsen eller én på det allerede vævede, er skyldig. Vi har allerede sagt, at en et, en tidsenhed, er én tråd, mens et rega, et øjeblik, er to tidsenheder og dermed to tråde. Ordets dannelse er »væver« og »berører«: Foreningen af de to handlinger kaldes rega. For trådene i dette væv hænger sammen og berører hinanden, modsat granskernes tanke, når de bestemmer

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - ג

Dannelsen af ordet »væver« er, at det er sammensat af handlingerne væver og berører. For tidsenhederne og øjeblikkene er tidens vævetråde; de berører hinanden og føjer sig sammen.[DA478301]

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - ד

»Ikke som tanken« osv. Det forklares i logikken, at ti

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - ד - fortsat

forhold i virkeligheden kaldes de ti kategorier. Ét af dem er kvantiteten, om hvilken man spørger, hvor meget det er, stort eller lille og lignende. Den findes på to måder: Den ene er den s a m m e n h æ n g e n d e størrelse, som en udstrakt linje, hvis punkter hænger sammen, og tiden, hvis timer og øjeblikke hænger sammen. Den anden er den usammenhængende, såsom tallet ét og dets lige, hvor hvert står for sig selv. Filosofferne mente, at tiden i sig selv er sammenhængende, men deles i øjeblikke og tidsenheder [lakune]; fra begyndelsen var og skabtes den kun af tidsenheder og øjeblikke, som det skal fremgå.[DA478401]

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - ה

De mente desuden, at også før skabelsen »disse, tiden blev målt ved sfæren«, מ״ע, »for en umålt varighed«. Det er falsk osv.[DA478501]

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - ו

[Lakune] osv. Det vil sige: Det, at vi »blandt de vise« øjeblikkene, som hvert er to tidsenheder, og ikke talte selve tidsenhederne, skyldes, at vi holder fast ved, at én tidsenhed aldrig kan lykkes for sig selv, og der er intet tomrum mellem dem.[DA478601] Men »sønner i tidsenhederne« hænger sammen: én tidsenhed er

KLADDE · uafklaret · fortsat

Rema fra Fano - fortsat

tiden som en adskilt størrelse; i sandhed er den sammenhængende.[DA478001] De mente desuden, at der fra evighed aldrig havde manglet en umålt varighed. Det er falsk: Hvad der intet mål har, har heller ingen varighed. Tiden findes kun i varigheden af sfærens bevægelse. Som bevis: Under alle tolv måneder med dommen over syndflodens slægt virkede stjernetegnene ikke, og dette år blev ikke regnet med blandt verdens dage. Noa og de, der var med ham i arken, flød da på vandene, ligesom de retfærdige engang skal flyde på vandene i det ene øde tidsrum.

Denne berøring og sammenhæng mellem vævets tråde gør det nødvendigt at tælle øjeblikkene; det er ikke nok at tælle tidsenhederne. Der findes nemlig intet tomrum. Den sidste halvdel af dette øjeblik hænger altid sammen med den første halvdel af det næste, og de to halvdele tilsammen er et øjeblik, sammensat af halvdelen af det ene og halvdelen af det andet. Begyndelsen på dette ædle væv, som med rette kan kaldes gribelig luft over kæden, ugribelig luft — selve lyset, vi nævnte — har som mål tre tråde i begyndelsen. Den første tidsenhed kan man nemlig ikke fastholde på grund af letheden i dens udspring. Den hænger sammen med det følgende øjeblik, men den første tidsenhed er allerede forbi, og øjeblikket er halvt nutid og halvt fremtid. Tidens begyndelse er altså nutid mellem fortid og fremtid, og kun sådan kan den måles fuldstændigt. Fra da af føjer hver enkelt tidsenhed imidlertid stadig noget til.

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - ו - fortsat

nutid og én fremtid [lakune]; de danner ét øjeblik.[DA478602] Når denne anden tidsenhed derefter bliver nutid, hænger den sammen med endnu en fremtidig tidsenhed og danner det næste øjeblik. Således altid, indtil hele klædningen er »til et øjeblik af tråde, som er שמתי׳ sammenhængende«, og sådan var det.[DA478603]

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - ז

Ved vævets begyndelse, ved skabelsen, var den første tidsenhed meget fin og fortjente derfor at kaldes gribelig og ugribelig luft, som vore lærde, deres minde være til velsignelse, sagde. Den var det lys, hvorom der står: »Og kaldte [lakune] lyset dag.«[DA478701] Derfor måtte det første væv bestå af tre tråde, så øjeblikket kunne dannes af den anden og tredje tråd. Den første danner nemlig på grund af sin finhed intet øjeblik, selv om den anden forbindes med den. Når den anden kommer, er den første allerede svundet og gået bort på grund af sin finhed [lakune]. »Om øjeblikket må det være dagen og ikke fortid.«[DA478702]

Jad Jehuda - ח

Fra den tredje og frem er det dog nok at tilføje én tidsenhed. Når den fjerde kommer, opstår et øjeblik

Jad Jehuda - ח - fortsat

af den tredje og fjerde, idet den tredje bliver nutid og den fjerde fremtid. Sådan altid.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - ט

De vise mener derimod, at de to tidsenheder, der danner et øjeblik, ikke behøver at blive dannet ud af tre for at skabe et væv. Men [lakune] danner et væv.[DA478901] »Og helheden af de sande, som var et par, som er ved skabelsens begyndelse, var det første ikke klart, behøver tre.« Derfor medfører det tilsvarende på sabbatten skyld ved to tråde, både ved begyndelsen og ved slutningen.[DA478902]

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - י

»Og endnu« osv. [Lakune] til det, der står i afsnittet Pekudei om [lakune] de lærdes.[DA479001] [DA479002] Det betyder, at der ikke er i »de lærdes trin« noget ved opfyldelsen af Torahens bud; til dets fuldendelse behøves også »det gøres godt« [lakune] »og kvinder, rabbinske bud«.[DA479003] Derfor behøves i hvert fald »men dag« to tråde, der tilsammen er et øjeblik som et udsagn, så man kan »i det mindste, ved at lade gå forud for ham, til udlægning af udtrykket«.[DA479004]

KLADDE · uafklaret · fortsat

Rema fra Fano - fortsat

Den, der på sabbatten udfører arbejde svarende til én af disse to hændelser — tre tråde i begyndelsen eller én på det vævede — skylder derfor et syndoffer efter rabbi Eliezers opfattelse. De vise ligestiller derimod begyndelsen med slutningen: For dem er øjeblikket, der omfatter to tidsenheder, et fuldstændigt væv. De mener, at den første nutid, som strækker sig og har en anden med sig, gennem sin tidsenhed, der går forud for dem alle, er adskilt fra den tredje tidsenhed og ikke behøver den, eftersom den anden ligger mellem dem.

De lærdes klædning er dog endnu ikke fuldendt, før vi hver dag tegner praktiske bud i den: håndværkerens, mønstervæverens og brodererens arbejde, hver efter det arbejde, de udfører. Hver behøver to tråde, som er to tidsenheder, for at begynde »hellig« og »velsignet« eller svare »amen«. Mindre er ikke nok, hvad enten det er menighedens udsending eller den enkelte, der svarer efter ham. De vise er enige både til lempelse og skærpelse om den sidste tidsenhed, som er hammerens slag på vævet til denne elskede klædning; det tilsvarende arbejde på sabbatten medfører skyld. Har man begyndt »amen«, men bliver forhindret og ikke fuldender det, er det derfor ikke et afklippet amen. Man tilregner ham det, som om han havde fuldendt det, og dermed fuldendes de lærdes klædning.

Skadeåndernes skabelse i skumringens sidste tidsenhed var derimod kun det første slag for dem og blev ikke fuldendt.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - יא

»Og de tidligere er enige«, לה"ש osv., som det står ved slutningen af kapitlet ha-Kones, blad 106 b: Har han vævet én tråd og dermed fuldendt klædningen, er han skyldig [lakune].[DA479101] Rabba bar Rav Huna sagde: Det er rabbi Eliezer, som siger, at én på det vævede medfører skyld. Rav Ashi sagde: Du kan endog sige, at det er de vise; at fuldende er noget andet [lakune].[DA479102] »Deres vej er til lempelse, og det er, at de er tiden ubestemt og ikke uvirksomme på grund af tvang« [lakune].[DA479103] »Og således disse sagde, men denne slægt, som kun er én tidsenhed, regnes helt i redskaber.«[DA479104]

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - יב

»Men« [lakune] er ved foreningen af dem begge [lakune] udtryk; det er allerede forklaret ovenfor i afsnit 20.[DA479201] [DA479202]

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - יג

»I tallet shekel og bjerget.«[DA479301]

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - יד

»At beregne« [lakune] »ikke fordi verden ikke skal bo, det er for deres skyld«, som Rav og Shmuel sagde; også rabbi Jochanan var uenig med dem »og om Messias«.[DA479401]

KLADDE · uafklaret · fortsat

Rema fra Fano - fortsat

Derfor blev netop denne tidsenhed bestemt for dem af ham, som ved at beregne sine tidsenheder og øjeblikke: Den har ikke en prutahs værdi, שוה פרוטה, hvis bogstavtal er det samme som Torah. »Hun er mere kostbar end perler«, i tallet shekel, og efter det, vi forklarede ovenfor; se afhandlingen Shabbatot Hashem.[DA478002] For Moses og David, verdens to store, som også kunne beregne, som forklaret ved begyndelsen af Berakhot, gjaldt også denne sidste tidsenhed under påbuddet om at føje til sabbatten, fordi de ikke havde tvivl om dagen. De er to blandt tre, og Messias er sammen med dem; verden blev kun skabt for deres skyld, efter Rav, Shmuel og rabbi Jochanan i kapitlet Chelek.

Tilbage til kapitlet i indholdet

Ha-Ittim — afsnit 15

Jad Jehuda: א · ב · ג · ד · ה

Trykt note: 1

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - א

»Loven følger Hillels skole« osv. I Shabbats første kapitel, blad 18, siger vi, at redskabernes hvile efter Shammais skole gælder fra Torahen, men efter Hillels skole ikke fra Torahen. Endvidere dér, blad 19: Et menneske må ikke leje sine redskaber ud til en ikkejøde dagen før sabbatten; onsdag og torsdag er det tilladt. Rif og Maimonides mener, at denne baraita følger Shammais skole, og at loven ikke følger den. Tosafot, Rosh og »de, der følger Rif«, mener, at denne baraita er gældende lov og endog følger Hillels skole.[DA479701] Forbuddets grund er sabbatsløn. Onsdag og torsdag er det tilladt som led i en samlet betaling, mens det dagen før sabbatten er forbudt selv sådan: Fordi det er tæt på sabbatten, ser det ud som

Rema fra Fano

Undr dig ikke over solen, som virker på sabbatten ligesom på en hverdag og ikke holder sig tilbage. Den er nemlig hans arbejdsredskab til tegn, højtider, dage og år efter den Helliges bud, velsignet være han. Loven følger Hillels skole: Der er intet bud om, at redskaber skal hvile. Daglønnen for dem er tilladt, selv når den ikke indgår i en samlet betaling, for det er løn for redskaber, hvis værdiforringelse er kendt, og ikke sabbatsløn. Man gør regnskabet op efter sabbatten. Kun menneskets løn blev forbudt. Dette er sagens klare afgørelse.

Også her har solen en sabbatsløn gemt til den kommende tid, for der står: »Solens lys skal være syvfold som lyset fra de syv dage.« Dens løn er altså udtrykkeligt med den dag for dag, uden at den indgår i en samlet betaling. Der står også: »For jer, som frygter mit navn, skal retfærdighedens sol stå op med helbredelse i sine vinger.«

Efter Shammais skole, som mener, at

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - א - fortsat

at modtage sabbatsløn.

Rabbi Josef skelner mellem redskaber, man udfører arbejde med, og redskaber, man ikke udfører arbejde med. Uden samlet betaling er begge forbudt, selv onsdag og torsdag; med samlet betaling er begge tilladt onsdag og torsdag. Dagen før sabbatten er redskaber uden arbejde tilladt med samlet betaling, mens arbejdsredskaber er forbudt selv sådan, for afgudsdyrkeren osv. er som israelittens udsending. Mesterens opfattelse er, at der under alle omstændigheder ikke er sabbatsløn ved redskaber, »selv om afgudsdyrkeren ikke har lov til at fastsætte lønnen på sabbatten«.[DA479702] Derfor gør man regnskabet op efter sabbatten, som det står i mishnah i kapitlet Sho'el.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - ב

»Og efter Shammais skole, som mener«, at vi er advaret om redskabernes hvile: Der er dog ingen tvivl om, at forbuddet kun er rabbinsk. Når der siges »fra Torahen«, er det ikke præcist ment; vi har nemlig intet bevis fra Torahen bortset fra »i alt, hvad jeg har sagt jer, skal I tage jer i agt«, som indbefatter redskabernes hvile, som det står dér i Gemara. Dette synes at være en støttehenvisning. Altså »tillader Navnet ikke ved sit arbejde nogen side af forbud på sabbatten«. [DA479801] »Og således

Rema fra Fano - fortsat

redskabernes hvile er et bud — og der er ingen tvivl om, at det også efter deres mening kun er rabbinsk — er solens vældige gerning dagens bud, der har et fastsat tidspunkt. Der står: »For alt en tid«: hemmeligheden om den øvre ledelse af menneskets handling, både den godes og synderens. Den ene følger den gode egenskab i kundskabens træ, som er af livets træs nedfaldne frugter; den anden kaster sig selv til hærskarerne på den onde side. Selv om den forkastelige handling i det menneskes skød, som synder med den, kan man med rette sige: »Gud lod det komme i hans hånd«, efter betydningen af »man lader skyld fremkomme gennem en skyldig«.

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - ב - fortsat

den Hellige, velsignet være han, og retten deroppe« [lakune] at stemme overens med, hvad retten hernede har bestemt, som skrevet i Heqor Din, del 2, kapitel 14. »Og se videre«: Hvor der er et bud, udstedte de vise ikke deres bestemmelse [lakune], og dette er.[DA479802] [DA479803]

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - ג

For der står »for alt en tid«, selv for sabbatten [lakune], »og en tid til enhver vilje«. [DA479901] Heraf lærer man, at den øvre ledelses hemmelighed antydes her.

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - ג - fortsat

Zeman, tid, er et udtryk for beredelse; meningen er, at »dér er beredelse ovenfor til alt, hvad han vil« [lakune], både til godt og til ondt.[DA479902]

Jad Jehuda - ד

»I kundskabens træ«: godt og ondt.

Jad Jehuda - ה

»Med rette« osv. Derfor sagde han også »for alt en tid«, et udtryk for beredelse.

Jad Jehuda til Ha-Ittim 15 — tidligere digitalt tekstvidne; det trykte forlæg er ikke fastslået

Jad Jehuda

»Loven følger Hillels skole« osv. I Shabbats første kapitel, Shabbat 18 b, siger vi, at redskabernes hvile efter Shammais skole gælder fra Torahen, men efter Hillels skole ikke fra Torahen. Endvidere dér, Shabbat 19 a: Et menneske må ikke leje sine redskaber ud til en ikkejøde dagen før sabbatten; onsdag og torsdag er det tilladt. Rif og Maimonides mener, at denne baraita følger Shammais skole, og at loven ikke følger den. Tosafot, Rosh og dem, der følger dem, mener, at denne baraita er gældende lov og endog følger Hillels skole. Grunden til forbuddet er sabbatsløn. Onsdag og torsdag er det tilladt som led i en samlet betaling, mens det dagen før

Jad Jehuda til Ha-Ittim 15 — tidligere digitalt tekstvidne; det trykte forlæg er ikke fastslået - fortsat

sabbatten er forbudt selv sådan, fordi nærheden til sabbatten får det til at ligne modtagelse af sabbatsløn.

Rabbi Jonah skelner mellem redskaber, man udfører arbejde med, og redskaber, man ikke udfører arbejde med. Uden samlet betaling er begge forbudt selv onsdag og torsdag; med samlet betaling er begge tilladt onsdag og torsdag. Dagen før sabbatten er redskaber uden arbejde tilladt med samlet betaling, mens arbejdsredskaber er forbudt selv sådan, fordi afgudsdyrkeren ser ud som israelittens udsending. Mesterens opfattelse er, at der under alle omstændigheder ikke er sabbatsløn ved redskaber. Dog må man i hvert fald ikke fastsætte lønnen på sabbatten; derfor gør man regnskabet op efter sabbatten, som det står i mishnah i kapitlet ha-Sho'el.

»Og efter Shammais skoler, som mener«: at vi er befalet om redskabets hvile. Der er dog ingen tvivl om, at forbuddet kun er rabbinsk, og når vi siger »fra Torahen«, er det ikke præcist ment. Vi har nemlig intet bevis fra Torahen bortset fra »i alt, hvad jeg har sagt jer, skal I tage jer i agt«, som indbefatter redskabernes hvile, som det står dér i

Jad Jehuda til Ha-Ittim 15 — tidligere digitalt tekstvidne; det trykte forlæg er ikke fastslået - fortsat

Gemara. Dette synes at være en støttehenvisning. Altså er der ved solens hastige arbejde intet aspekt af sabbatsforbud. Og selv om den Hellige, velsignet være han, og retten deroppe gjorde Torah stor ved at stemme overens med, hvad retten hernede bestemmer, som skrevet i Heqor Din, del 2, kapitel 14, udstedte de vise dog ikke deres bestemmelse, hvor der er et bud. Solens virke på sabbatten er et bud og er dagens lov. Dette er:

»For der står: For alt en tid«, selv for sabbatten. Af

Tilbage til kapitlet i indholdet

Jad Jehuda til Ha-Ittim 15 — tidligere digitalt tekstvidne; det trykte forlæg er ikke fastslået - fortsat

versets slutning, »og en tid til enhver vilje«, lærer man, at den øvre ledelses hemmelighed antydes her. Zeman, tid, er et udtryk for beredelse. Meningen er, at der er beredelse ovenfor til alt, hvad mennesket vil; man bøjer det dertil, både til godt og til ondt.

»I kundskabens træ«: godt og ondt.

»Med rette« osv. Derfor sagde han også »for alt en tid«, et udtryk for beredelse.

Ha-Ittim — afsnit 16

Jad Jehuda: א · ב · ג · ד · ה · ו · ז

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - א

»Om de tre grundformer for de alvorligste overtrædelser«: afgudsdyrkelse, utugt og blodsudgydelse, som er [lakune], »der nærmede sig for at nærme sig forstanden til muligheden for deres udførelse«, indtil det blev nødvendigt at advare mod dem; ע"ב, »gengældelsernes kilde« [lakune], og at stadfæste denne regel i dens modsætning, »fra de vestliges spørgsmål«. [DA480601][DA480602]

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - ב

»Og ganske vist« [lakune] spisning, der passer for noget levende blandt mennesker. Dog er det nok for os, at den passer for én af skabningerne, som endnu lever, hvem den så end er, eftersom den er indpræget i dagens lysstråle, som skrevet ovenfor i afsnit 9.

Rema fra Fano

I Jerusalems Talmud sagde de: Enhver sag, som ikke er klar, støtter man fra mange steder. Det betyder, at man til enhver sag, der ikke er klar og ikke fortrolig for forstanden, må skabe støttepunkter og påviselige holdepunkter for at forstå indsigtens ord. Også vi vil søge og undersøge vore veje med hensyn til Torahens tre grundformer for de alvorligste overtrædelser, for at stadfæste denne store regel og ved sammenligning udstrække den til alle forbud.

Vid, at der ikke findes nogen handling i verden, som ikke er passende for en eller anden skabning. Denne forudsætning har en stor og ærefrygtindgydende rod i Zohar; den skal ikke udfoldes her. For os er det nok, at denne regel gælder en hvilken som helst skabning, også en, der ikke er et menneske, og den er indpræget i livets helhed, som dagens lysstråle. Ellers kunne muligheden for at udføre handlingen slet ikke findes i naturen. Et

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - ב - fortsat

[DA480701]

Jad Jehuda - ג

For hvis handlingen ikke var passende for en skabning, ville det heller ikke være passende osv.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - ד

Han var blandt de folk, der ikke ville modtage Torahen, og den Hellige, velsignet være han, tillod dem selv de syv bud — kræver undersøgelse. Han trådte ud af denne gruppe ved at blive en fremmed ved porten, »så afguder ikke blev dyrket«. Alligevel ønskede han ikke »i behovene« at blive retfærdig konvertit [lakune].[DA480901]

Jad Jehuda - ה

Det er grunden til, at vore lærde, deres minde være til velsignelse, sagde, at gaven til den fremmede kommer først, som det også udtrykkeligt fremgår

Jad Jehuda - ה - fortsat

af verset: Hans neshamah kommer også først, og det selvdøde dyr passer til ham.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - ו

»Hos en jødes fyrster, der bøjede sig for Joash«, som det udtrykkeligt står i Skriften, Anden Krønikebog 24. Vore lærde, deres minde være til velsignelse, sagde, at de gjorde ham til en gud.[DA481101]

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - ז

»Og ganske vist således«, og han lærer os også om de materielle tings former, såsom livløst, voksende, levende og talende, som behøver hinanden. For alt stort og småt omfatter noget af de enkle trin, og de lave trin er egnede til at

Rema fra Fano - fortsat

eksempel er: »I må ikke spise noget selvdødt dyr; du skal give det til den fremmede inden for dine porte, så han kan spise det.« Det er passende for ham også efter vor Torahs givelse. Han var omfattet af »han så og løste folkene«, men han ønsker ikke pligtløsheden og vil tværtimod have nogle bud. Han er ikke trådt ind blandt de retfærdige konvertitter. Det er rimeligt at slutte, at han kun har del i de gode neshamots ådsler og overholder syv bud. Derfor passer det selvdøde dyr som hans føde. Det er grunden til den dom, verset udtrykkeligt giver: At give til den fremmede går forud for at sælge til en ikkejøde.

Selv en anden tjeneste kan i nogle af sine former i sig selv være tilladt for en skabning, hvis den tjenende retter sin handling og tjeneste rigtigt. Den bliver

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - ז - fortsat

stige op til høje trin [lakune].[DA481201] Som skrevet [lakune] Heqor Din, del 3, kapitel 17 [lakune].[DA481202] [DA481203] »Og vid, og det vore lærde, deres minde være til velsignelse, sagde, når den tjenende havde til hensigt, himlen forbyde det, kun at vende sin hensigt mod navnet« [lakune], er der i dette en art af afgudsdyrkelse.[DA481204] For også »de tænker, at tjenesten, de er de« [lakune] øvre. Der findes intet græsstrå, som ikke har en mazal og fyrste ovenfor.[DA481205] Ikke alene det, men [lakune], »se dér til כ"תs hænder«, den sande Gud.[DA481206]

Rema fra Fano - fortsat

forbudt og indtræffer for ham på grund af tankens fordærv, som gør hans handling fordærvet og ugyldig. For det er hustruens vej at tjene sin mand og børnenes vej at tjene deres far. Forestil dig, at en hustru siger til sin mand: »Du er en gud.« Da er den tjeneste, hun før var befalet og fik løn for, blevet forbudt for hende, og hun straffes for den på grund af den fordærvede tanke. Ellers regnes den for hende som et stort bud. Det samme finder du hos Judas fyrster, der bøjede sig for Joash: Sker handlingen for kongemagtens skyld, er den prisværdig; sker den som gudsdyrkelse, er den en forkastelig og alvorlig overtrædelse. Endnu mere er det en alvorlig synd, når en skabning tjener en, som den slet ikke bør tjene.[DA480501]

Ved alle materielle former, som behøver hinanden, er bestræbelsen på at bringe dem i orden i sandhed og ret tjeneste for himlen, blot den tjenende retter sit hjerte mod Gud. Skabninger uden viden følger alle i deres handlinger den fyrstes viden, som er sat over dem. Der findes oprør blandt fyrsterne; vidnet er den, der rider på slangen. Men intet eneste menneske har lov til at dyrke nogen skabning i verden, lille eller stor, hverken engel eller seraf, med nogen slags hensigt, himlen forbyde det; alene Herren må dyrkes. Heri ligger forbuddets strenghed. Derfor sagde Torahen: »Du må ikke lære at gøre«, men du lærer for at forstå og undervise.

Tilbage til kapitlet i indholdet

Ha-Ittim — afsnit 17

Jad Jehuda: א · ב · ג · ד · ה · ו · ז · ח · ט · י · יא · יב · יג · יד · טו · טז · יז · יח · יט · כ · כא · כב · כג · כד

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - א

»Til to ord«: »ét, afføring«. [DA481501]

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - ב

»For den gamle slange«, at den skal føre møg til møddingen, som det vil fremgå. Det følger af, hvad vore lærde, deres minde være til velsignelse, sagde om den: Ak over den store tjener, som gik tabt for verden [lakune] var [lakune] gode perler [lakune].[DA481601][DA481602][DA481603] Også i dag står den rede til at føre møg [lakune], som det står i Zohar, Pinchas, og deres sted er i det store dybs huller.[DA481604] Peors tjeneste kommer som dens arbejde, at føre møg til møddingen, blot den kun har til hensigt at tjene ham, velsignet være han, og anerkende dommen over sig som retfærdig osv.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - ג

»At kaldes, fortsætter, tidligere«, med hensyn til Shema-læsningen. [DA481701]

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - ד

כסה"י, tør, som det står i Berakhots kapitel 3 og i dets kilde hos Onkelos. [DA481801]

KLADDE · uafklaret

Rema fra Fano

Her lærer, forstår og underviser jeg da om tjenesten for Peor, den foragtelige, forkastede, afskyelige og fordærvede, som er dybt foragtet frem for alle de fremmede guder. Hans særlige sted hedder Edre'i; del det i to ord, og dine ører skal høre. Denne tjeneste passer nemlig for den gamle slange, for ham alene at dyrke og vogte den, sådan som det passer ham efter hans fordærv. Blot hans rytter, »slangen, som er hans fyrste«, ikke retter sin tjeneste mod nogen anden end ham, velsignet være han, men anerkender denne himlens dom som retfærdig straf for sin første forbrydelse og ikke længere gør oprør ved at bringe mennesket til synd i nogen sag.[DA481401]

Denne hemmelighed antydes i verset: »Og støv skal du æde alle dit livs dage.« Se blot med dine øjne: Bogstaverne i »og støv«, ועפר, er bogstaverne i Peor. [DA481402] For afføring bliver ren, så »din lejr skal kaldes hellig«, når den er tør, kan smuldres og er blevet til støv. Modsat dette forvandler slangen, som er forbandet frem for alle, støvet til møg. Ingen skabning tager nemlig noget ind uden at udskille noget, bortset fra én lille skabning ved navn myg, som det står i kapitlet ha-Nizakin. Også dette over for dette har vi fundet ved hellighedens yderste grænse, hvor der slet ingen klippah er: hos dem, der spiste manna og drak vand fra Mirjams brønd, stærke

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - ה

»Forvandler det naturlige til møg«, for også al dens føde [lakune].[DA481901]

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - ו

»Kun en lille skabning«, som intet udskiller og samler al urenhed. Derfor var det en betegnelse for klippah [lakune], som skrevet [lakune] osv. [DA482001][DA482002]

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - ז

»Fyldte blandt dem, som spiser« [lakune], og alt blev forvandlet til den yderste hellighed.[DA482101]

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - ח

Hvor meget mere den spedalskes fugl [lakune], udsagnene i Bereshit Rabbah.[DA482201]

Jad Jehuda - ט

Bogstavtallet af »og en sulten nefesh«; »alt bittert er sødt«, Ordsprogene 27.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - י

Også her blev urenhed udskilt i ham [lakune] fra havet. Derfor blev han straffet mål for mål [lakune], og myggen kom ind i ham, den, som rummer al urenhed. [DA482401][DA482402]

Jad Jehuda - יא

»Og han sagde: Hans magt er ikke«, som det står i

Jad Jehuda - יא - fortsat

kapitlet ha-Nizakin.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - יב

»At de gav ham gift.« Hvad gjorde han? Han greb en prostitueret ved hånden og gik ind i det allerhelligste osv., og »det skete dér«, og blodet brød frem og strømmede ud, og han troede, at han havde dræbt sig selv [lakune]. [DA482601] Forhænget [lakune] som en kurv; han bragte alle helligdommens redskaber [lakune] for at prale i sin by.[DA482602] [DA482603]

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - יג

»For der er syv egenskaber i klippot«: syv over for den onde tilbøjeligheds syv navne [lakune]. Derfor er der syv paladser, כתנו-Zohar, afsnittet Pekudei.[DA482701] Også dette er som en abe over for et menneske, for »også dette over for dette har Gud gjort«, ligesom der i helligheden er trin af hans palads.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - יד

[Lakune] er femogtredive dinarer, som skrevet [lakune] Eruvin. [DA482801][DA482802]

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - טו

»Et tal« [lakune]. [DA482901]

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - טז

Se dér i Sanhedrin [lakune] »af jern« [lakune], »og det fjerde rige skal

KLADDE · uafklaret · fortsat

Rema fra Fano - fortsat

helte, som udfører hans ord, velsignet være han, ved at adlyde hans ords røst.

Myggen hakkede i fjendens hjerne i syv år og blev som en etårig fugleunge med en vægt på to litra. Man fandt, at dens mund var af kobber og dens kløer af jern. Vi er forpligtet til at udlægge hvert eneste ord og dets betydning, for intet er tomt i de lærdes samtale, langt mindre i selve begivenhedens grund, som hører til Herrens sande domme. Denne lille skabning kaldes myg, jattush, fordi den har en indgang, men ingen udgang, som det står dér. Det viser dens svaghed til den yderste grænse. Dens navn har samme bogstavtal som »og en sulten nefesh«, med ordene og den samlede enhed.[DA481403] Derfor sagde den vise konge om den: »Alt bittert er sødt.« Den udskiller intet og samler al urenhed for at ernære sig af den.

Blandt levende væsener er der ingen større urenhed end hos den, der strækker klovene frem, for den har kløvede klove, men tygger ikke drøv; den er dybt foragtelig. Dens mund er som passerende afføring, selv når den stiger op af floden. Også her steg denne op af havet, da han begyndte at håne og spotte ved sine bølgers brusen og sagde: »Hans magt er kun i vand.« Allerede fra begyndelsen var hans pande af kobber, og han sagde: »Hvor er vor Gud?« Derfor var myggens mund af kobber. Også på det tørre land bliver hans store magt kendt, velsignet være han, gennem en lille skabning, hvis levetid er kort. Denne levede i den vanhellige, ugudelige mand i syv år, svarende til de syv grundformer

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - טז - fortsat

være stærkt som jern«. [DA483001][DA483002] Det vedrører her hans kongerige, som Abarbanel skrev i bogen Majenei ha-Jeshua. Ligeledes i drømmen [lakune], for at vise hans herredømmes længde og beståen. [DA483003]

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - יז

[Lakune] osv.; meningen er [lakune] »ender og lår« af den hellige skikkelse. [DA483101][DA483102] Det vil sige [lakune] ansigter, mandligt og kvindeligt, hvad enten det er fra hellighedens eller urenhedens side, har det bestået.[DA483103]

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - יח

»Jeroboams kalve beviser det«: De var fra urenhedens side, mandligt og kvindeligt, som forklaret i Zohar [lakune]. [DA483201]

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - יט

[Lakune].[DA483301]

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - כ

»Og desuden« osv. Det vil sige [lakune] »og verden« [lakune] [lakune] for at fuldende renselsen. Dette er også Davids hus' beståen [lakune], »de rabbinske« osv.[DA483401] [DA483402][DA483403] [DA483404]

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - כא

»Og slangen« osv., »פיומי, den er for verden«, og det er allerede forklaret. [DA483501]

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - כב

»Og blandt grænserne« [lakune], som skrevet flere steder i mine afhandlinger. [DA483601]

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - כג

Det er hemmeligheden, som de vise sagde [lakune] [lakune].[DA483701]

KLADDE · uafklaret · fortsat

Rema fra Fano - fortsat

for overtrædelser, som opregnes for ham dér: foragt i det allerhelligste; for det andet foragt for Torah-rullen; for det tredje frækhed med sværdet; for det fjerde »dine fjender brølede«; for det femte foragt for forhænget; for det sjette foragt for redskaberne; for det syvende »hans magt er kun i vand«.

På syv år blev den som en etårig fugleunge, for i klippot er der syv egenskaber, som indbefattes i én, som en abe over for et menneske. Den vejede to

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - כג - fortsat

[DA483702] Ordene når til spørgsmålet om at forsøde [lakune] [lakune], for at forsøde dem; »וכרי, slangens opretning«, og det er det modsatte af Arons stav osv.[DA483703] [DA483704]

Jad Jehuda - כד

»Alle er omfattet« af enhver, der retter sig op, selv slangen, der går på bugen.

KLADDE · uafklaret · fortsat

Rema fra Fano - fortsat

litra, idet hver litra vejer ni sela minus en fjerdedel. To litra er altså halvfjerds dinarer, et tal, som læres af sagens sammenhæng, og den hakkede i hans hjerne.[DA481404] Dens kløer blev af jern efter ordene »dens ben af jern« i Nebukadnesars drøm, som vedrører dette. Det er hemmeligheden om et stort herredømme, lang varighed ved statuens ben; for skinnebenene udgør det meste af bygningen efter loven om urenhed fra en død. Endvidere står: »Og se, en kvinde lå ved hans fødder.« Alt, som har kraften fra to ansigter, til godt eller til det modsatte, har lang bestående; Jeroboams kalve beviser det. Endvidere står: »Hun blottede hans fødder og lagde sig.« Ethvert åbenbaret lys er det dobbelte af det tildækkede. Desuden gjorde den sidste byrden tungere for at fuldende renselsen gennem en fuld eksiltilværelse, så ordene opfyldes: »Han skal ikke længere føre dig i eksil.«

Gennem sin synd gør slangen et latrin for det store dybs hunvæsen. Dette var hans fremmede gerning, hans fremmedartede tjeneste: at føre møg til møddingen, som vore lærde, deres minde være til velsignelse, sagde. Alt skabt kan genoprettes gennem syv fuldstændige sabbatter, én for én for at finde regnskabet, hvordan de end skal forstås; se afhandlingen Tzvaot. Undtagelsen er slangen, som ikke kan genoprettes før det store jubelår. Da ophører det store dyb helt; derefter bliver selv den nederste etage i dødsriget ren og regnes blandt Edens haves områder. Han bøjer sig som en gren og retter sig op som en slange, i hemmeligheden om Arons stav, som stod levende i slangens form for at sluge troldmændenes drager. Dette er slangens renselse: Den skal ikke gå på bugen. Enhver, der retter sig op, retter sig op ved Navnet, for Herren rejser de bøjede; alle er omfattet, ingen undtages. Men der er en tid til enhver vilje, en sag til rette tid, og for hver skabning dens sted og stund. Dette er nok til formålet. Lad den vise høre og blive endnu visere.

Tilbage til kapitlet i indholdet

Ha-Ittim — afsnit 18

Jad Jehuda: א · ב · ג · ד · ה · ו · ז · ח · ט · י · יא · יב · יג · יד · טו

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - א

»Og til det andet«: Det er utugt [lakune] [lakune] [lakune], »en vej af fordrivelser« [lakune], velsignet være han. [DA484101][DA484102] [DA484103][DA484104]

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - ב

Første gang, da han siger »og de har ingen trøster«, er det i ligefrem mening osv., og som vi siger [lakune] »til dem« [lakune] »og trøstede«. Men de har en trøster, מכ"ע [lakune]. [DA484201][DA484202] [DA484203]

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - ג

Som også kaldes den øvre mazal, »om verden«, sagde de: Børn, liv og føde — sagen afhænger ikke af fortjeneste, men af mazal, som skrevet [lakune]. [DA484301]

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - ד

Derfor sagde han »afhænger af mazal« og sagde ikke [lakune] »var ikke« [lakune] børn med ugyldig afstamning. [DA484401][DA484402]

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - ה

»Og der er en slutning« osv. Det vil sige [lakune], »fra den side, at hun kan renses for at gå op« [lakune]. [DA484501]

Rema fra Fano

Med hensyn til det andet af de alvorlige forbud, vi nævnte, kunne der findes en undertrykt nefesh med en fremmed fejl af en grund, som er kendt for ham, der kender hjertets skjulte ting. Som med de tåber, der ødelagde: De er hans udsendinge, de er hans vidner. Om hende står: »Se de undertryktes tårer, og de har ingen trøster; magten er hos deres undertrykkere, og de har ingen trøster.« Første gang gælder det bestemt i ligefrem mening: De har ikke tilladelse til at komme ind i forsamlingen. Anden gang gælder det en udlægning, for fra ajin kommer deres hjælp, det øvre under, som kaldes mazal, og hvis kraft er tilstrækkelig til at bringe lægedom og helbredelse til alle hans skabninger. Derfor siger vore lærde om børn: Sagen afhænger af mazal, både når det gælder børn med gyldig og ugyldig afstamning. Derfor sagde de »afhænger«, ikke »opstår«, for ingen ugyldig tilblivelse tilskrives den overhovedet.[DA484001]

I denne verden findes der renselse, så en mamzers nefesh kan renses for fuld betaling, som vi lærte i Kiddushin: Han må tage sin egen trælkvinde gennem erhvervelse, sådan at hun er bestemt alene for ham. For en trolovelse får ingen gyldighed mellem ham og hende. Formålet er, at hans genoprettelse dermed er i hans egen hånd: Han kan frigive sine børn og gøre dem egnede til at komme ind i forsamlingen. Kun på netop denne måde er det fra

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - ה - fortsat

[DA484502] Ved slutningen af Kiddushins kapitel 3 siger rabbi Tarfon: Mamzerim kan renses. Hvordan? Hvis en mamzer tager en trælkvinde, er barnet træl; frigiver han det, er sønnen en fri mand. Rashi forklarer: Mamzerim kan renses fra deres afkoms ugyldighed, så deres børn ikke bliver mamzerim. Barnet er træl, ikke mamzer, for hendes barn er som hende. En fri mand: og tilladt for en israelitisk kvinde.

I Gemara spurgte de: Mener rabbi Tarfon fra begyndelsen eller bagefter? Rashi forklarer: Fra begyndelsen, at en mamzer tager en trælkvinde, fordi han mener, at når der står »der må ikke være en kadesh«, gælder det i Israel, ikke en mamzer. Eller mener han bagefter, at en mamzer allerede har taget en trælkvinde, mens han fra begyndelsen ikke må tage hende, for han er jo israelit, og »der må ikke være en kadesh« gælder ham [lakune], som ham. [DA484503]

Jad Jehuda - ו

»For fuld betaling«: som skrevet nedenfor.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - ז

»Hans egen trælkvinde« [lakune] [lakune]. En trolovelse får ingen gyldighed med en trælkvinde, som det også står dér, blad 65 b [lakune]; se i afhandlingen [lakune]. [DA484701][DA484702] [DA484703][DA484704]

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - ח

»Under alle omstændigheder« [lakune]; det vil sige, at hvis hendes børn blev frigivet osv.[DA484801]

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - ט

»Og sølv og guld« osv. Det betyder, at det er det, der står [lakune] sølv [lakune] [lakune].[DA484901] [DA484902][DA484903] Vi lærer også dér, blad 78: Sølv renser mamzerim [lakune], renser mamzerim, som er indblandet i Israel [lakune], »i den Hellige, velsignet være han« [lakune], osv.[DA484904] [DA484905][DA484906]

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - י

»Og byen blev indblandet« [lakune], som vi udlægger [lakune] dér, blad 72 b. [DA485001][DA485002] Vore lærde lærte: Mamzerim og netinim er rene i den kommende tid; det er rabbi Joses ord. Rabbi Akiva er uenig med ham. I Gemara afgør vi, at loven følger rabbi Jose.

Rema fra Fano - fortsat

begyndelsen tilladt ham at gøre dette ellers forbudte. Også bagefter er genoprettelsen dog mulig under alle omstændigheder, selv med en andens trælkvinde. Hvis hans børn frigives mod penge eller ved et dokument med hendes ejers samtykke — hun og hendes børn er hans ejendom — bliver de egnede til at komme ind i forsamlingen. For vor barmhjertige Gud udtænker råd til at føre alle de bortstødte tilbage. Lad det skjulte læres af det udtrykkelige. [DA484002]

Der står: »Han skal sidde og smelte og rense sølv.« Heraf lærer vi dér: En familie, der er blevet indblandet, er blevet indblandet. Rabbi Jose mener endnu mere: Mamzerim skal være rene i den kommende tid. Men han forklarede ikke, hvordan deres renselse sker, for Gud har mange veje. Derfor må man ikke behandle dette forbud let, selv efter mange år. Enhver, som er kendt og genkendelig for de mange, selv om flertallet af almindelige mennesker ikke tager hensyn til ham, kaldes ikke indblandet og er udelukket fra forsamlingen, som om han netop var født af en forbindelse, der medfører afskærelse.

Der findes en mamzer, som er lærd, og hvis genoprettelse ligger i hans hånd gennem megen beskæftigelse med Torah, »for hendes udbytte er bedre end sølvets udbytte«. Netop ordet udbytte: et udtryk for at gå rundt. Sagen er ikke overgivet til os, men alene til Herren. Det er mål for mål, som forklaret hos os om den, der gentager, som vi lærte i Chagigah; se hos os på sit sted.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - יא

»Derfor« [lakune] osv. [DA485101]

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - יב

Der findes en lærd mamzer, hvis genoprettelse ligger i hans hånd, så derigennem »bliver betegnelsens stof smukt«: En lærd mamzer går forud for en uvidende ypperstepræst.[DA485201]

Jad Jehuda - יג

For hendes udbytte er bedre end sølvets udbytte. Hvis sølv renser, hvor meget mere Torah.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - יד

Udtrykket at gå rundt antyder genfødslens hemmelighed [lakune], og på et sted, hvor han kan genoprettes.[DA485401] Udtrykket udbytte antyder også, at han bestandig vender rundt om sin lære og erindringen om Torah, som skrevet [lakune]. [DA485402]

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - טו

Som vi lærte ved slutningen af Chagigahs første kapitel: Rabbi Shimon ben Menasja siger: Hvad er det krumme, som ikke kan rettes? Det er den, som har samleje med en kvinde i en forbudt forbindelse og avler en mamzer med hende. Rabbi Shimon bar Jochai siger: Man kalder kun den krum, som først var rettet og blev krum. Det er en lærd, som forlader Torah. Jeg har

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - טו - fortsat

allerede skrevet [lakune] [lakune], at de kun er uenige om udlægningens betydning, og begges ord er sande.[DA485501][DA485502] For den, som forlader Torah, er som den, der avler en mamzer.

Tilbage til kapitlet i indholdet

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - טו - fortsat

Eftersom det er sådan, lærer vi også, at Torah er en mamzers genoprettelse.

Ha-Ittim — afsnit 19

Jad Jehuda: א · ב · ג · ד · ה · ו · ז · ח · ט · י · יא · יב · יג · יד · טו · טז · יז · יח

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - א

Husk: Se, de talte tre, ב"ג, kamel, klippegrævling og hare, som tygger drøv. Han knyttede det til de sidste to i klippah: Ammon og Moab næres derfra, og Ismael fra kamelen.[DA485801]

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - ב

»Dertil ophører klippot.«[DA485901]

Jad Jehuda - ג

»Som sit navn«: Lot betyder forbandet i oversættelsen.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - ד

Og hans krafts anliggende kommer af »på dette bjerg skal han opsluge tilsløringens tilslørede ansigt«, Esajas 25, et udtryk for tildækning og skjul. »Og Lots dækning i בילע"ר«, som deres fremgangsmåde er i Midrash ha-Ne'elam. Om הילע"ר siges [lakune] hans kraft, for at vise bortstødning og skjul.[DA486101]

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - ה

For »han visnede i ordene«; derfor er det

KLADDE · uafklaret

Rema fra Fano

En mamzers nefesh har dog et forhold til dem, der avlede ham, såsom Ammon og Moab til Lot og hans døtre, i hemmeligheden om to blandt tre af dem, der alene tygger drøv. Kamelen, som er trælkvindens søn, gik forud for dem i slægtsfølgen. Lots døtre beredte sig til dette. Han selv kom fra den gamle slanges rod, forbandet som sit navn, og også efter udtrykket »på dette bjerg skal han opsluge tilsløringens tilslørede ansigt«. Det er den onde tilbøjelighed, som antydet i Midrash ha-Ne'elam. Man har allerede sagt om ham: Den venstre hånd støder bort, og den højre drager nær, for han voksede op med buddene hos Abraham.

Hans døtre handlede kløgtigt på et sted, hvor der efter deres opfattelse ikke var mænd, for at bevare afkom ved deres far. Vore lærde, deres minde være til velsignelse, forklarede, at afkom her kun betyder vor retfærdige Messias. Ikke at de havde særlig viden om dette, men eftersom de fæstede deres tanke på at bevare afkom, som fylder verden, der efter deres mening var helt øde, rettede de altså deres hensigt mod et afkom, som selv fylder hele jorden. Dette er det, som siges ved slutningen af Ruth Rabbah og i

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - ה - fortsat

passende at sige om ham »vin מקרדי«.[DA486201]

Jad Jehuda - ו

Vore lærde, deres minde være til velsignelse, forklarede i Bereshit Rabbah dér: Rabbi Tanchuma i rabbi Shmuels navn — der står ikke »vi skal opretholde en søn af vore lænder«, men afkom, som kommer fra et andet sted. Hvem er dette? Kong Messias.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - ז

»Han glemte ikke« osv. Således står også i Jefeh To'ar dér: »Selv om således alle vidste, hvad mellem som listige og dem vidende, for Herren dér« [lakune].[DA486401]

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - ח

»Som skal fylde hele verden«: Det vil sige, at derfor [lakune] om kong Messias, efter [lakune], jorden med viden.[DA486501][DA486502]

Jad Jehuda - ט

I Bereshit Rabbah, afsnit 23, om »hun kaldte hans navn Seth, for Gud har sat

Jad Jehuda - ט - fortsat

et andet afkom for mig«: Rabbi Tanchuma siger i rabbi Shimons navn, at hun betragtede det afkom, som kommer fra et andet sted. Hvem er dette? Kong Messias.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - י

»Og over en ung pige« [lakune], »for at de frigiver fra ham רחלונים«, som det står i Bereshit Rabbah. [DA486701]

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - יא

»Det, som læres af sammenhængen«: Det gælder klippegrævlingen og haren, som er »forfølgere og וורדפני«, som Recanati skrev ved slutningen af afsnittet Kedoshim. Ligeledes »Lots fortjeneste, forfølgere, verdenerne og וורדפני מתזיכן«.[DA486801]

Jad Jehuda - יב

De havde himlens sag til hensigt, som det står i Nazirs kapitel 3 og efter rabbi Hunas opfattelse i Bereshit Rabbah.

Jad Jehuda - יג

Derfor blev de mandlige efterkommere holdt på afstand, idet deres børn tilskrives kvinderne. Dette fremgår af Jefeh To'ars opfattelse dér.

Jad Jehuda - יד

Lot handlede uforvarende eller under tvang, selv om der i Gemara dér siges, at han havde overtrædelsen til hensigt. Det skyldes, at han den næste aften ikke burde have drukket vin,

KLADDE · uafklaret · fortsat

Rema fra Fano - fortsat

Bereshit Rabbah, da Seth blev født i billedskikkelse og lighed: Eva betragtede det afkom, der kommer fra et andet sted. Det er nok hermed.

Den ældste bestræbte sig først på at herske over sin far og over sig selv. Derfor er hendes genoprettelse vanskelig, for hun har ingen sikkerhed. Se nøje efter, så finder du det i det, der læres af sammenhængen. Se afhandlingen Ha-Milluim om de fire slags dyr, der hver kun har ét tegn på renhed blandt alle firbenede. Den yngste fulgte også hendes råd og lærte af hendes gerninger. En kvinde, der først udsender sæd, føder en dreng. De handlede forsætligt i dette, selv om de tog fejl og havde et bud til hensigt. Da handlingen imidlertid var særlig forkastelig og en så alvorlig overtrædelse, er det ikke tilstrækkeligt til at tillade den, at den sker lishmah, med et ret formål. Derfor blev deres mandlige efterkommere holdt på afstand. Lot handlede derimod uforvarende eller under tvang i sin beruselse. Derfor må de kvindelige efterkommere, som kommer af, at manden først udsender sæd, straks komme ind i forsamlingen.

Dermed virkede den forudgående bestemmelse på sin måde for at bringe det dyrebare ud af det værdiløse, efter ordene: »Jeg har fundet min tjener David.« Vore lærde, deres minde være til velsignelse, sagde: Hvor fandt jeg ham? I Sodoma, for der står: »Dine to døtre, som findes her.« Messias, som udgår fra dem, er et fund og en skorpion ved

Jad Jehuda - יד - fortsat

som man slutter dér.

Jad Jehuda - טו

Ved den forudgående bestemmelse om David og Messias, »min tjener David«, som vore lærde, deres minde være til velsignelse, sagde i kapitlet he-Arel om »da sagde jeg: Se, jeg kommer« osv.: David sagde: »Jeg sagde, at jeg var kommet nu, og vidste ikke, at der i bogrullen stod skrevet om mig.« Dér står »som findes« osv.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - טז

»Og med Messias« osv. Det vil sige, som vore lærde, deres minde være til velsignelse, sagde i kapitlet Chelek: Tre kommer ved uopmærksomhed — Messias, et fund og en skorpion. For Messias alene [lakune], »ørken, som er en fuld verden fra Lots haver«, for der står [lakune], »menneske i vinduerne«.[DA487301] [DA487302] Derfor, også hvis han kommer, »behøves i en slægt, som er helt retfærdig«; dog [lakune] ved uopmærksomhed uden fuldkommen erkendelse. Det er godt for ham, så de ikke »bringer בחמוני nær over ham«, og også fra dem til ham.[DA487303]

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - יז

»I skorpionens hemmelighed«, מעוקליחו, det vil sige »ansigter og spådom«; disse er hans fødsels mazalot.

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - יז - fortsat

[DA487401]

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - יח

»Og når han undertvinger i en slægt, som er helt skyldig, skal de rykke op i mazalot, כ"ס, til Messias' mazalot, og de skal være fortalere, og ved uopmærksomhed og

KLADDE · uafklaret · fortsat

Rema fra Fano - fortsat

uopmærksomhed, uden den fuldkomne beredelse, der passer til den slægt, hvor Davids søn kommer, når den er helt retfærdig. Da gavner det, at han er født af de ydre kræfters rod, så de ikke anklager ham ved at minde om de første synder. Han havde også Ammons og Moabs hårde klippah i skorpionens

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - יח - fortsat

bortstødning.«[DA487501] Efter at alle sønner allerede er gået og passeret over ham [lakune], »nu håber de, skal han sige, for at ophøje hans ord, hans tjeneres side, כנכיליו בצ"ח«. [DA487502]

KLADDE · uafklaret · fortsat

Rema fra Fano - fortsat

hemmelighed. Skorpion, akrav, betyder »en stor plage« med to erkendelser, som vore lærde, deres minde være til velsignelse, sagde: Den slår efter at have slået.[DA485701] Der behøvedes en anden lutring, før han kom ud i verden i hellighed og renhed. Kommer han derimod i en slægt, som er helt skyldig, »skal dette skrives for den sidste slægt« i hemmeligheden om fund og skorpion. Det er Messias' fødselsveer.

Tilbage til kapitlet i indholdet

Historisk register: Ha-Ittim - Kapitel 19

Ha-Ittim — afsnit 20

Jad Jehuda: א · 2 · ג · ד · ה · ו · ז

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - א

Derfor, for at genoprette Moab, da David gik for at underlægge sig dem, »ved knusningen berører det ugyldighed for dem«. [DA487801]

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - 2

Det er anderledes ved begrundelsen, som han sagde »i sit brød«: »Og han lejede Bileam mod dig« osv. Det vedrører alene Moabs udelukkelse, for Balak, Moabs konge, lejede ham, ikke Ammon. [DA487901]

Jad Jehuda - ג

Ammon alene, ikke Moab, som kom Israel i møde

KLADDE · uafklaret

Rema fra Fano

Skriften knyttede begrundelsen for at holde Ammon og Moab på afstand til to forhold. Det første gælder dem begge: »De kom jer ikke i møde med brød.« Derfor måtte David udsætte sig for fare, da han drog bort fra Jonathan uden brød. Det andet gælder Moab alene: »Han lejede til at forbande dig.« Derfor bar kong David, fred være med ham, Shimis forbandelse med kærlighed. Jeg har set en, der skrev, at ligesom »han lejede« kun begrunder Moabs tilfælde, begrunder »de kom ikke i møde med brød« kun Ammons. For i forbindelse med Sichon står: »Føde skal du sælge mig for penge«, »som Esaus børn og moabitterne, der bor i Ar, gjorde for

Jad Jehuda - ג - fortsat

med brød; for der står: »Moabitterne, som bor i Ar.«

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - ד

»Og den enkle siger« osv. [DA488101] Det vil sige, som det står i Gemara, kapitlet he-Arel, blad 76 b: Doeg sagde til Saul: Før du spørger om David er egnet til kongemagten eller ej, så spørg, om han må komme ind i forsamlingen eller ej, fordi han kommer fra moabitterinden Ruth. Abner sagde til ham: Vi lærte ammonit, ikke ammonitinde; moabit, ikke moabitinde. Hvis det er sådan, så også mamzer,

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - ד - fortsat

ikke mamzeret; egypter, ikke egypterinde? Her er det anderledes, fordi versets begrundelse forklares: »Fordi de ikke kom jer i møde med brød og vand.« Det er mandens vej at komme i møde, ikke kvindens. Mænd skulle være kommet mænd i møde og kvinder kvinder osv.

Hvis vi allerede siger [lakune] »kvinder kom i møde«, er det vanskeligt: Hvorfor »ændrede de ikke for Ruth, at i hendes ægteskab« [lakune]? [DA488102][DA488103] Men »kun de svarede således« skyldes, at efter versenes ligefremme mening gælder »de kom ikke i møde« også moabitterne.[DA488104]

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - ה

»Indtil hendes anden, i en ammonits lys« og ikke en ammonitindes osv.; da giftede hun sig med Salomo.[DA488201]

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - ו

»Desuden den ældste« osv. Som det står i kapitlet Shor she-Nagach, blad 38: »Hun kaldte hans navn Moab.« Rabbi Chijja bar Abba sagde: Den Hellige, velsignet være han, tilbageholder ikke lønnen for smuk tale. Den ældste

KLADDE · uafklaret · fortsat

Rema fra Fano - fortsat

mig«.

Man kan sige, at de i Gemara i kapitlet he-Arel ikke gav dette svar på Doegs indvending: Mænd burde være kommet mænd i møde og kvinder kvinder. Det, vi sagde, er nemlig et svar, for moabitiske kvinder kom i møde med brød. Hvorfor siges det ikke i Gemara? Fordi versets ligefremme »de kom ikke i møde« betyder, at begge er lige i sagen, modsat »han lejede«. Nogle forklarer, at alene moabitterne i Ar solgte Israel af det, de havde til rådighed. De var en ganske lille minoritet af hele Moabs folk, og Moab bedømmes her efter flertallet. Efter enhver opfattelse måtte David dog udsættes for fare ved brødmangel for at sone synden ved den første spisning af kundskabens træ.

Retter vi opmærksomheden mod, at beboerne i Se'ir og Ar ligestilles her, er sagen klar: Beboerne i Ar kom ikke i møde. Enkeltpersoner sneg sig ud fra Israels lejr for at købe føde og vand hos dem. Det skete til sælgernes fordel, og Moses sagde til Sichon: Gør også du således til din fordel; kun én ting beder jeg om ud over den fordel, jeg havde hos dem: »Lad mig blot gå igennem til fods.« Sagen er klar. Eftersom Ammons børn bestemt ikke havde del i denne troløshed vedrørende Bileam, var der ingen, som gjorde indsigelse eller anklagede i det ammonitiske folks sag. Det blev straks modtaget i forsamlingen. Man stred ikke om det, som striden om Ruth, der kom

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - ו - fortsat

sagde Moab, fra far; den Hellige, velsignet være han, sagde til Moses: »Du må ikke udfordre dem til krig.« Kun krig ikke, men tvangsarbejde må du pålægge dem. Den yngste sagde derimod Ben Ammi; den Hellige, velsignet være han, sagde: »Du må ikke belejre dem og ikke udfordre dem«, så du ikke engang må pålægge dem tvangsarbejde [lakune]. [DA488301] »I hans sanges ord og hans førere mod hans fjender; ikke således kongerne, ændrede stillinger i ammonitterne, hvis רתמנם« [lakune], som kendt fra »bandlysningen«, deres minde være til velsignelse.[DA488302]

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - ז

Selv om Hizkija sagde: Jeg ligger og sover på min seng, og den Hellige, velsignet være han, gør for ham [lakune], sig selv som forbillede for det, der står: »Min frelse blev hindret« [lakune].[DA488401] [DA488402] Som om han siger om malkhut [lakune], at det steg ned til hende fra yesod, hviler over og slår på hende, som [lakune], »og hvem er dette som navnet på malkhut« [lakune], for at åbenbare fra sit hus.[DA488403] [DA488404][DA488405]

KLADDE · uafklaret · fortsat

Rema fra Fano - fortsat

tidligere, tog til, for at hun alene skulle bære denne sorg. Naomi blev ikke draget nær, før afgørelsen havde bredt sig i hele Israel.[DA487701]

Den ældste talte desuden meget med skamløshed, og det blev bestemt, at hendes sønner måtte udfordres. Derfor måtte også David, som udgik fra ham, tale meget i sange og lovprisninger og udfordre sine fjender voldsomt, som der står: »Jeg vender ikke tilbage, før de er tilintetgjort.« Den yngste tav, og det blev forbudt os at udfordre hendes sønner. De konger, der udgik fra ham, behøvede heller ikke Davids møje: Asa forfulgte, Joshafat bad om barmhjertighed, og Hizkijas hvile var herlighed.[DA487702] Vi har allerede forklaret i Jonat Elem, kapitel 21, at de ikke uden grund ændrede deres måder. Hizkija sad ikke uvirksom hen af den dovenskab, der bringer dyb søvn; de var alle et stort forbillede. Om Hizkija står: »Herren skal være hans tillid« osv. Det er navnet Adonaj, hvorom siges »jorden blev bragt til ophør«; se dér.

Tilbage til kapitlet i indholdet

Historisk register: Ha-Ittim - Kapitel 20

Ha-Ittim — afsnit 21

Jad Jehuda: א · ב · ג · ד · ה · ו · ז · ח · 9 · י · יא · יב · יג

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - א

»Og fra den mellemste«, נ"ב [lakune], »til den tredje«, ס"ד [lakune], »hun har støttepunkter til at forstå de ophøjede bøger; denne rabbi nåede«. [DA488701][DA488702]

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - ב

»Han skuede ind i den højeste herlighed«, som Recanati skrev i sin kommentar til Bereshit; det er også allerede forklaret i »Mekor Din«, ס"ד, kapitel 14; se dér. [DA488801]

Jad Jehuda - ג

Som vore lærere sagde om »Kain rejste sig«: Det var ikke nødvendigt at sige »rejste sig«; det lærer, at han havde ligget under

KLADDE · uafklaret

Rema fra Fano

Fra den mellemste til den tredje: Abel, det første menneskes søn, fortjente at dø for sin synd, fordi han havde skuet ind i den højeste herlighed. Kain blev hans bøddel, men uden at handle for Himlens skyld; derfor blev også han straffet for det. Abel skulle desuden kun dø ved Kains hånd, som når den ugudelige opsluger en, der er mere retfærdig end han selv. Havde Abel været fuldkommen retfærdig, var Kain allerede faldet for ham, som vore lærere, deres minde være til velsignelse, sagde, og hans blod var tilladt ham. Fordi han viste ham barmhjertighed, fulgte senere, efter barmhjertighedens lære, Arons død ved Moses' hånd: Et buds løn er et bud, så forbandelsen vendes til velsignelse.

Men da der var givet tilladelse til, at

Jad Jehuda - ג - fortsat

ham, og at denne blev fyldt af barmhjertighed med ham.

Jad Jehuda - ד

Ved Moses, Abels genfødsel.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - ה

[Lakune] Det vil sige Abel, ved at Moses blev knyttet til ham for at lutre Kains forbandelse til velsignelse. [DA489101]

Jad Jehuda - ו

Over Abel, der havde skuet ind i Shekhinah.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - ז

»Og han samtykkede i at forårsage«; forstå, hvad han skrev om, at han ramte ham som udsending osv.[DA489301]

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - ח

»Kun fordi de vrededes over תיקו'« osv.,[DA489401] som der står i Jonathans Targum, således: Kain sagde til sin bror Abel: Kom, lad os begge gå ud på marken. Da de begge var gået ud på marken, tog Kain til orde og sagde til Abel: Jeg ser, at verden blev skabt med barmhjertighed, men den styres ikke efter gode gerningers frugter, og der er personsanseelse i dommen. Hvorfor blev dit offer modtaget, mens mit offer fra mig ikke blev modtaget med velvilje? Abel tog til orde og sagde til Kain: Verden blev skabt med barmhjertighed, og den styres efter gode gerningers frugter, og der er ingen personsanseelse i dommen. Fordi mine gerningers frugter var bedre end dine og gik forud for dine, blev mit offer modtaget med velvilje. Kain tog til orde og sagde til Abel: Der er ingen dom, ingen dommer, ingen anden verden; der gives ingen god løn til de retfærdige, og der kræves ingen straf af de ugudelige. Abel tog til orde og sagde til Kain: Der er dom, der er en dommer, der er en anden verden; der gives god løn til de retfærdige, og der kræves straf af de ugudelige. Og om disse ord var de מתנלין osv. [DA489402]

KLADDE · uafklaret · fortsat

Rema fra Fano - fortsat

Abels blod skulle udgydes, og de to var alene på marken, kunne Kain have fået lov til at være rettens udsending over for ham, hvis han havde retfærdiggjort sig selv og dræbt ham ved en sand dom som den retfærdige Dommers udsending og sagt: »Giv ære og bekend.« Således gjorde Kain ikke; han gjorde sig selv skyldig. Derfor sagde Salomo: »Alt har han virket for sin skyld«, og vore lærere sagde: »For sin lovprisning.« Abel døde nemlig kun, mens han lovpriste Stedet; hans læber bevægede sig mumlende: »Der er dom«, det vil sige, at de retfærdige i denne verden straffes for deres mindre overtrædelser; og »der er en Dommer« fra verden til verden, som giver dem god løn i den kommende tid, der er den sidste verden.

Også den ugudelige blev skabt til Stedets lovprisning, så han kan stå retfærdig i sagen om den onde handling på dens dag, sted og tidspunkt, i hemmeligheden om en overtrædelse lishmah, med et ret formål, som vi har forklaret grundigt på sit sted. Men Kain og hans fæller — hvem er deres far? Slangens rytter, hans ven og vogter. Den, der vogter sin sjæl, skal holde sig fra hans forførelse, for den er ond og bitter og når ind til det sande hjerte; og han er barmhjertig, soner skyld. De hjalp derimod ondskaben. Om sig selv siger de: »Der er ingen dom« i denne verden, hvilket forklares som »at straffe dommen«.[DA488601] Tværtimod fortærer de lønnen for mindre bud, og også denne løn tilintetgøres, mens den endnu er mellem deres tænder; og »der er ingen Dommer«, som her opkræver straffen for deres alvorlige

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - 9

Det vil sige »at straffe« osv. Hans udsagn »der er ingen dom, og der er en dommer« og udsagnet »der er ingen anden verden, og der gives god løn« osv. er ikke en gentagelse af samme sag med andre ord. Men hensigten med »der er ingen dom« er i denne verden, om de retfærdige, for deres mindre overtrædelser.[DA489501]

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - י

»Også den ugudelige«: Om ham skal man sige »Herren har virket alt for sin skyld«, »så han kan stå retfærdig« osv. Som vore lærere sagde: Når den Hellige, velsignet være han, dømmer de ugudelige, lovprises han. Dette hører under »tjen for mit navns skyld«, som vi nævnte om at udrydde skadevolderne, ס"ד, del 3, kapitel 18; se dér. [DA489601]

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - יא

»Og til jer siger de« osv. Det vil sige, at Kain med ordene »der er ingen dom« osv. talte rigtigt om sig selv, for for ham og hans למזריו er der ingen dom til at straffe dem for deres synder i denne verden. [DA489701]

Jad Jehuda - יב

»Og også denne løn tilintetgøres« fra den Hellige, velsignet være han, som der står: »Han gengælder dem, der hader ham, lige i deres ansigt, for at tilintetgøre ham« osv.

Jad Jehuda - יג

»Der er ingen anden verden«, hvor de ugudelige kan få løn.

KLADDE · uafklaret · fortsat

Rema fra Fano - fortsat

overtrædelser. Hvorfor alt dette? For at udslette dem for evigt, for »der er ingen anden verden« for de oprørske lovbrydere: Deres orm dør ikke, og deres ild slukkes ikke, som vi har forklaret i afhandlingen Heqor Din; se dér.

Tilbage til kapitlet i indholdet

Historisk register: Ha-Ittim - Kapitel 21

Ha-Ittim — afsnit 22

Jad Jehuda: א · ב · ג · ד · ה · ו · ז · ח · ט · י · יא · יב · יג · יד

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - א

Endnu: »Bevis ved למיתי«, angående Messias: Han måtte under alle omstændigheder dø, sådan som én dør af sin natur. [DA490201]

Jad Jehuda - ב

»Og det er muligt, at han ikke synder.« Hvordan skulle han da dø, hvis ikke af sin natur? Endnu et bevis er, at Torah gik forud for verden, og dér siges »når han dør«, før han syndede.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - ג

»Den blev ham påbudt«, som forklaret i ס"ד, del 3, kapitel 13.[DA490401]

Jad Jehuda - ד

»I en nådens stund« — på sabbat ved eftermiddagsbønnen, som forklaret på sit sted dér.

Jad Jehuda - ה

»Fjern herfra« — fordi der om ham ikke står »han udåndede og blev samlet«.

KLADDE · uafklaret

Rema fra Fano

Der burde desuden findes mindst én anden skabning, som blev undergivet døden af natur og særlig egenskab, uden at det var en straf. Intet blev jo skabt forgæves, og selve døden, der er en af forsynets handlinger, skabte han ikke til tomhed. Hvis mennesket ikke synder, hvorfor skulle det da dræbes? Hvad har det gjort? Og det er muligt, at det ikke synder. Da Torah to tusind år før verden sagde: »Et menneske, når det dør i et telt«, var det ikke for at pålægge det første menneske en straffedød, før det syndede, Gud forbyde det. Hensigten var en ophøjet og prisværdig død efter dens store værd, hemmelighed og betydning. Den fik alene Moses, vor lærer, fred være med ham, del i: Hans øje var ikke svækket, og hans livssaft var ikke svundet. Den blev ham påbudt som et af Torahs positive bud, for der står: »Dø på bjerget« — som en, der har fået et bud og udfører det, ligesom tiden for buddene om tzitzit og tefillin og for at tage dem af ved mørkets frembrud før sabbat og lignende.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - ו

Men han oversatte »for Aron døde« for at pege på død [lakune].[DA490701]

Jad Jehuda - ז

Oversætterne lærte dette af, at der her ikke står »Aron udåndede og blev samlet«, som der står om andre retfærdige. Man kan ikke sige, at hans død var ringere end deres, for ved påbuddet, da Moses fik påbud om Arons død, bruges ordet indsamling. Således står der også om Moses selv, og der sluttes ligeledes »som Aron døde og blev samlet«. At der ved selve hændelsen alene siges »han udåndede«, viser derfor nødvendigvis, at hans død er større end andre retfærdiges død. »Han udåndede« siges ikke om det egentlige forhold, men alene om det, der viste sig for Israels øjne, som der afsluttes nedenfor.

Jad Jehuda - ח

Men alene legemets fire elementer, og ikke hele

Jad Jehuda - ח - fortsat

legemet.

Jad Jehuda - ט

Men alene ved udånding.

Jad Jehuda - י

»Også for de retfærdige« osv. Se afhandlingen Olam Katan, afsnit 4.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - י

»Et slag mod bagsiderne«; det er »derefter skifter du«.[DA491201]

Jad Jehuda - יב

»Talværdien sabbat«, for han døde netop på sabbat, osv.

Jad Jehuda - יג

»Og hensigten« osv. Dette er sagens afslutning.

Jad Jehuda - יד

Som Rashi forklarede dér: »Israels børn brød op fra Be'erot Bene Ja'akan til Mosera.« Hvad har dette med sagen her at gøre? Og drog de fra Be'erot Bene Ja'akan til Mosera? De kom jo fra Moserot til Bene Ja'akan, som der står: »De brød op fra Moserot.« Desuden: »Dér døde Aron«

KLADDE · uafklaret · fortsat

Rema fra Fano - fortsat

Dette bud skulle han opfylde i en nådens stund, som forklaret på sit sted, da hans dage og år blev fulde. Det var altså bestemt af ham, velsignet være han, at Moses skulle dø på dette tidspunkt, uden at nogen synd, Gud forbyde det, var årsagen. Fjern herfra udånding og indsamling; der står blot: »Dér døde Moses, Herrens tjener«, fordi han med glæde opfyldte dette bud efter hans vilje.

Onkelos' Targum var omhyggelig med Aron i ordene: »Hele menigheden så, at Aron havde udåndet.« Den oversatte ikke »han udåndede«, som ellers ved udånding, der siges om de fuldkomne, men »for Aron døde«; således også de andre oversættere. Det lærte de af, at der ved selve hændelsen ikke omtales indsamling, som om de andre retfærdige, hvor der står: »Han udåndede og blev samlet til sit folk.« Ganske vist blev der ved påbuddet sagt til Moses: »Aron skal samles til sit folk«, og om Moses selv står: »Dø og bliv samlet, som Aron døde og blev samlet.« Lad os derfor også være nøjagtige: Død

Jad Jehuda - יד - fortsat

— han døde jo på bjerget Hor! Gå ud og regn efter: Du finder otte rejseetaper fra Moserot til bjerget Hor. Men også dette er en del af irettesættelsen: Dette gjorde I også, da Aron døde på bjerget Hor ved afslutningen af de fyrre år, og herlighedens skyer forsvandt. I frygtede krigen mod Arads konge og satte et overhoved til at føre jer tilbage til Egypten. I vendte tilbage otte rejseetaper indtil Bene Ja'akan og derfra til Mosera. Dér kæmpede Levis børn mod jer og dræbte nogle af jer, og I nogle af dem, indtil de førte jer tilbage ad den vej, I var vendt tilbage. Derfra vendte I tilbage til Gudgoda osv. I Mosera holdt I en stor sorg over Arons død, der havde forårsaget dette for jer, og det forekom jer, som om han var død dér, osv.

KLADDE · uafklaret · fortsat

Rema fra Fano - fortsat

og indsamling betyder at blive samlet med de retfærdige, som er særlige i deres død, og hvis legeme består også efter døden. For dem er døden kun opløsningen af forbindelsen, så deres neshamah er i én afdeling og deres legeme i en anden.

Udånding og indsamling er anderledes: Da er det alene legemets fire elementer, som også efter døden holder sammen og ikke skilles. Men udåndingen er svækkelsen af deres sammensætning og slapheden i deres forbindelse, i hemmeligheden om dem, der sover i støvet — også for den, til hvem der ikke blev sagt: »Til støv skal du vende tilbage« — indtil én time før de dødes opstandelse. De, der sover i støvet, har kendte stunder, hvor de står op for at bede for de levende. Deres elementers sammensætning styrkes for en stund; »med den forskel, som tilhører denne verdens mennesker«, vækker han dem således for en stund.[DA490101]

KLADDE · uafklaret · fortsat

Rema fra Fano - fortsat

Vi har en smuk hemmelighed i verset »derefter skal du samles til dit folk«, som blev sagt til Moses ved krigen mod Midjan: Alene fra bagsiden af hans legeme var der hos Moses en indsamling til hans folk. Således var det ikke med Moses' forside: Hans ansigt var som solens, for huden på hans ansigt strålede. Desuden har »du skal samles til dit folk«, תאסף אל עמך, talværdien sabbat, שבת; det har vi forklaret andetsteds.

Hensigten ved Aron er, at der ved påbuddet står: »Aron skal samles og dø dér«, mens der allerede står: »Hele menigheden så, at Aron havde udåndet.« Han udåndede altså kun, som det viste sig for deres øjne. Begravelse omtales om ham alene i afsnittet Ekev. Grunden er, at Skriften taler om, at den fandt sted i Mosera, og siger det som irettesættelse[DA490102], som Rashi forklarede dér. Den føjede »og han blev begravet dér« til, for at sige, at han ikke døde i Mosera, men døde på det sted, hvor han blev begravet, osv.

Tilbage til kapitlet i indholdet

Ha-Ittim — afsnit 23

Jad Jehuda: א · ב · ג · ד · ה · ו · ז · ח · ט · י · יא · יב · יג

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - א

»At den skal ske i teltet« — i Edens have. Herom siges: »Et menneske, når det dør i et telt« [lakune], »og dér« [lakune]; dette er hellighed med kræfter for legemet. [DA491801][DA491802]

Jad Jehuda - ב

»Behøver adskillelse« i syv dage; således kræves også adskillelse til teltet i Edens have, ligesom præsten. Det er »enhver, der kommer ind i teltet« osv., »skal være uren i syv dage«; det forklares nedenfor.

Jad Jehuda - ג

»Fra tjenesten på forsoningsdagen«: Vi lærer i begyndelsen af Joma, at man syv dage før forsoningsdagen adskiller ypperstepræsten fra hans

KLADDE · uafklaret

Rema fra Fano

Hvem vil fjerne støvet fra dine øjne, vor første far, som nærmede sig døden, før dens tid var inde? Det valgte Herren ikke. Døden er nemlig tilsigtet af ham, velsignet være han, til at ske i teltet: Den er at blive gemt i det hellige; død og liv hører sammen. Om den siges: »Og se, det var meget godt.« Den ligefremme betydning er døden: Hvor godt er et ord i rette tid! Det er kendt, at enhver, som træder fra en lettere hellighed ind i en strengere hellighed, behøver adskillelse. Troværdigt vidnesbyrd er tjenesten på forsoningsdagen og handlingen med kvien, og ligeledes »han kaldte på Moses på den syvende dag«. Adskillelsens sted er renselse for de urene, men ikke for dem, som allerede er fuldstændig rene. Eksemplet er kammeret foran Borgen i forhold til tempelhallen og det hellige.

Jad Jehuda - ג - fortsat

hus til Parhedrin-kammeret. I Parah, kapitel 3, lærer vi, at man syv dage før afbrændingen af kvien adskilte præsten, der skulle brænde den, fra hans hus til kammeret foran Borgen. Dér i Jomas Gemara siger vi, at rabbi Jochanan udleder dem af indsættelsesdagene, mens rabbi Shimon Lakish udleder det af Sinai, for der står: »Herrens herlighed hvilede på Sinaj bjerg, og skyen dækkede det i seks dage.«

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - ד

»Adskillelsens sted er« [lakune] »bord og alter, lysestage; således træder de ind dér« [lakune]. »Denne tempelhal er et tydeligt tegn på deres

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - ד - fortsat

fuldstændige renhed, for allerede« [lakune] »skal de have lov til at gå ind et mere helligt sted«. Således forholder det sig med teltet i den nedre Edens have, der er adskillelsens sted.[DA492101][DA492102][DA492103]

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - ה

»I denne tempelhal«: Kammeret foran Borgen, og så meget desto mere Parhedrin-kammeret, hvor man adskilte ypperstepræsten. De var i kamrene i Israels forgård, »og med forudgåen mellem dem helliger man mere«, som vi lærer i Kelim, kapitel 8.[DA492201] Således også klæderne hos dem, der spiser terumah: Vi lærer i Chagigahs kapitel Chomer, at de regnes som trædeurenhed i forhold til det hellige.

Jad Jehuda - ו

»Krævede bestænkning på den tredje og syvende dag«, som der står i Mishnah, Parah, kapitel 3: Rabbi Chanina, præsternes stedfortræder, siger, at man bestænker præsten, der skal brænde kvien, i alle syv dage; men præsten til forsoningsdagen bestænkede man alene på den tredje og syvende. I Gemara, Joma, første kapitel, siger vi, at kravet om bestænkning alle syv dage ved kvien alene er en yderligere strenghedsgrad.

KLADDE · uafklaret · fortsat

Rema fra Fano - fortsat

Forholdet svarer til, at klæderne hos dem, der spiser terumah, regnes som trædeurenhed i forhold til det hellige.

Adskillelsens dage krævede bestænkning på den tredje og syvende dag, som forbillede for opbygningens dage, med malkhut indeni. Den, der stiger op gennem yesod, hod og netzach, bestænkes fra højre, som der står: »Den rene skal bestænke den urene.« Således også malkhut, tiferet, gevurah og chesed: Det er porten, også den fra højre. Handlingen med kvien er Torahs forskrift for Moses i betragtningens fuldkommenhed, en evig forskrift for Israels børn i handlingens duelighed og for den fremmede, der bor iblandt dem. Ligeledes er den, der forlader forhuden, som den, der forlader graven.

Men selve denne Torah: »Et menneske, når det dør i et telt«, omfatter ethvert menneske, enhver død og ethvert telt. Derfor: »Jeg sagde, jeg vil blive vis« — jeg vil betragte dér, hvor jeg har fået tilladelse — »men den er langt fra mig«. Ethvert åbent kar, som på adskillelsens sted vender nedad og ikke har et tætsluttende låg, så det kan forenes med sin rod, er urent: ikke alene i syv dage, men fuldstændigt. Det kræver en tilbagevenden til ovnene. Tidsordenen ovenfor medfører, at enhver, der kommer ind i teltet nedefra — blandt dem, der var knyttet til ham i livet og modtages dér ved hans fortjeneste, blandt englene, der følger ham, og lignende — og enhver i teltet, der ovenfra er udset til at være dér til hans ære, lukkes til og stiger op, og Herren er

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - ז

»Som forbillede for opbygningens dage«: Yesod, hod og netzach antyder tre dage [lakune], gennem yesod, hvor de tre gevurot er, som han skrev ovenfor, »forklaringen: hvem samlede syv kapitler«. Det er disse tre dage, hvor man bestænker ham [lakune].[DA492401][DA492402] Ligeledes kommer hun gennem malkhuts port, som er nederst nedenfor i sefirot. Floden stiger derfra i den rette linje indtil ח"ס og derfra til chesed fra højre og til gevurah fra venstre. Det er disse fire dage, hvor man ligeledes bestænker ham fra højre.[DA492403]

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - ח

»Handlingen med kvien«: Undersøg nøje, at der i begyndelsen siges »dette er Torahs forskrift«, og til sidst står »det skal være for Israels børn og for den fremmede, der bor iblandt dem, en evig forskrift«. Derefter siges igen: »Dette er Torah: Et menneske, når det dør i et telt.« Grunden til alt dette er, at der først kun blev sagt [lakune] [lakune] »og fra ethvert telt i Edens have nedenfor og ovenfor«.[DA492501][DA492502]

Jad Jehuda - ט

Derfor sagde Salomo med rette: »Jeg sagde, jeg vil blive vis, men den er langt fra mig«, hvilket vore lærere udlagde om handlingen med kvien.

Jad Jehuda - ט - fortsat

Også præsten kan sige »jeg vil blive vis« dér, hvor jeg har fået tilladelse, nemlig på adskillelsens sted; men den er langt fra ham, som der står umiddelbart efter.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - י

»Ethvert åbent kar, hvorpå der ikke er et tætsluttende låg, er urent« osv. Hensigten er det, der står i Zohar, Vajakhel, side 311 (שט"ב): [lakune med usikkert genkendte ord: »som sidder i Edens have nedenfor«; »alle«; »endnu før«; »når de stiger op«; »fra alle«; »ildfloden«; »fuldstændigt«; »eftersom«; »og da står de«].[DA492701] Skriften siger, at ethvert åbent kar i den nedre Edens have [lakune], som ikke har et tætsluttende låg til at knytte sig ovenfor, kræver bestænkning »svarende til ild«.[DA492702] Skriften

KLADDE · uafklaret · fortsat

Rema fra Fano - fortsat

med ham en afgrænset tid. Det er ordene »han skal være uren i syv dage«. Ordet uren udlægges her til ros, som tillukning og lukkethed, og opstigningen i hemmeligheden om lysets tilbagevenden nedefra og op. Døden er alene bortgang, opløftelse og henlæggelse i det skjulte.

Eller »alt, hvad der er i teltet« kan betyde det, der allerede var der af de eksistenser, som blev skjult dér, hver gang han passerede, og venter på hans fuldendelses tid. Det gælder netop eksistenser med rod ovenfor og de tilknyttede, som også vender sig derhen. Men ethvert kar af kobber og forarbejdet jern, fra de nedre klædninger, kræver afklædning og henlæggelse på deres sted, indtil deres udskiftning kommer. Dette er dødens lov. Udånding i ligefrem forstand er anderledes: Den betyder ophør af de naturlige kræfter og »deres opstigen« samt opløsning af deres elementer, som vi sagde.[DA491701]

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - י - fortsat

sagde lige før: »Et menneske, når det dør i et telt: Enhver, der kommer ind i teltet, og alt, hvad der er i teltet, skal være urent i syv dage.« Og hensigten er:

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - יא

Ved tidsordenen for de syv dage ovenfor, גורי, kommer »enhver fra min verden« til den nedre Edens have blandt de sjæle, der er knyttet til mennesket i dets liv. Heri indgår dets bekendtes og nærmestes sjæle ved dets død, som det står i Zohar, Vajechi. [DA492801] Alle, der kommer det i møde, af engle og retfærdiges sjæle, ind i teltet, som det står i skrifterne, afsnittet »Pinchasa«, og flere steder i Zohar, skal være סחיי og stige op dér for at stige op til den øvre Edens have og derfra højere og højere. Nu

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - יא - fortsat

er hans nefesh bundet i bundtet:[DA492802]

Jad Jehuda - יב

Livets — blandt sjælene, som forklaret dér, som nævnt.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - יג

»Men ethvert kar« osv. henviser også til det ovenfor: »Ethvert åbent kar« osv. Det vil sige [lakune] fra denne verden til den nedre Edens have kræver afklædning og henlæggelse på stedet, før hun bader sig i ildfloden. Derefter iføres hun sig andre, mere fuldkommengjorte klædninger, som nævnt.

Tilbage til kapitlet i indholdet

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - יג - fortsat

[DA493001] Således står også i Zohar dér, side 315: Lykkelig er den, der renser disse klædninger, »דהאמן, som de retfærdige iføres« [lakune].[DA493002] Disse kommer fra gode gerninger, som et menneske udfører i denne verden, af Torah. I dem står neshamah i Edens have og iføres disse andre, dyrebare klædninger. Når neshamah stiger op gennem denne åbning i firmamentet ovenfor, לודקן, til ham andre, dyrebare, øvre klædninger, »som er bogstaver fra hans hjertes vilje og הותא« osv. [DA493003]

Ha-Ittim — afsnit 24

Jad Jehuda: א · ב · ג · ד · ה · ו · ז · ח · ט · י · יא · יב · יג

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - א

Dette er ikke mærkeligt i forhold til det skrevne i det foregående afsnit, at ordet »maalah« forklares som spærring og skjulthed. Således svarer niogfyrre af binahs halvtreds porte til opbygningens syv dage, hver omfattende syv, og til dem svarer niogfyrre rene sider. »Den femte port« er lukket og skjult; om den siges »du lod ham mangle lidt i forhold til Gud« [lakune]. »Telt«, אהל, har talværdien טהי פניי. [DA493301][DA493302]

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - ב

Kræfter [lakune]. [DA493401]

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - ג

»Efter Torahs givelse«, som det står i Jomas første kapitel, blad 4 b: »Herrens herlighed hvilede på Sinaj bjerg.« Dette skete efter de ti bud, som var først, »til seks dage«, siger rabbi Jose ha-Gelili. I Gemara siger vi, at han mener som den første lærer, der sagde, at Torah blev givet på den sjette [lakune]. »Og til Moses sagde han: Stig op til Herren« — det er, at »der skete til seks« på den syvende dag. Skriften kom alene for at rense spisning og drikning ud af hans indvolde, så han blev som de tjenende engle, som rabbi Natans udsagn dér. [DA493501][DA493502]

Rema fra Fano

Selve bogstaverne i ordet טמא, uren, antyder hemmeligheden om de niogfyrre øvre porte for sig: De er kredsløbets syv dage, hver indeholdende syv. Den skjulte halvtredsindstyvende port står for sig og antydes af bogstavet alef. Alle vender sig mod den for at stige op og forenes dér. Først må der gå en ren adskillelse fra de nedre sanseforhold forud, ligesom Moses blev dækket af skyen i seks dage, da han steg op på bjerget efter Torahs givelse. »Stig op til mig« kaldte man til ham på den syvende, for at rense spisning og drikning ud af ham. Dette nævnes ikke ved hans andre opstigninger; derfor siger jeg, at han ikke spiste indimellem.

Mellem den første nedstigning og den anden opstigning havde han travlt med at udrydde kalven og dens tilbedere. For dem gjaldt »I må ikke spise over blodet«, som vore lærere udlagde som en advarsel til Sanhedrin, der har henrettet et menneske: De må ikke smage noget hele den dag. Den følgende nat ordnede han utvivlsomt den bøn, han næste dag ville bede for at sone for dem. Mellem den anden og tredje beskæftigede han sig med buddet »tilhug dig to tavler«, for at genoprette det livløse, hvormed de havde syndet i guldkalvens guld. Ligeledes »lav dig en ark af træ« for at genoprette formerne, hvorom der står: »De byttede deres herlighed for billedet af en okse, der æder græs.« Da han bragte det andet sæt tavler ned, genoprettede han dyrearterne gennem afsnittet om ofringer og

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - ד

»At genoprette formerne« [lakune], for »han taler om, at de også blev fordærvet ved kalvens handling, og הריי fordærvelse« [lakune], »æder græs, og én, og blev genoprettet נהרן træ«; se i Mishnah מ"ר מ"ג פ"ך. [DA493601][DA493602]

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - ה

»Det er skrevet עני«, et akronym for amidah, ståen, nefilah, nedkastelse, og jeshivah, sidden, som han slutter nedenfor. Hensigten er, at i dem alle »disse er de naturlige handlinger«, for de er [lakune]; »de tjente ham og lod hvile; han bliver ikke træt og ikke udmattet«. [DA493701]

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - ו

»Med et afbrudt vav«, som formindskes til jod. [DA493801]

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - ז

»For se« osv. »Stiger op, shalom«: Dér antydes den retfærdige, verdens grundvold. Derfor er det skrevet »med et afbrudt vav«, som var jod, der antyder yesod, fredspagten.[DA493901]

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - ח

»Om ham står« osv., som det står i ז"ת: »For Moses, søjle« [lakune], »hæftede

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - ח - fortsat

sig ikke, og ikke« [lakune], »handling«.[DA494001] [DA494002]

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - ט

»Og så meget mere delte han dette« efter Zohars udlægning i Pinchas, side ריו"ד, hvor den Hellige, velsignet være han, sagde til Moses [lakune], »og blev åbenbaret over ham som כהו"ר, derfor sig« osv. Når det er sådan, er Arons kraft smuk »i de afbrudte vav«, for at vise, at »at hans stamme: én fattig«. [DA494101][DA494102]

Jad Jehuda - י

»Hans død blev fordoblet« for at vise ham: »Dø skal du dø.«

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - יא

»For de alle er trædeurenhed, og se, det

Rema fra Fano - fortsat

menneskeansigtet gennem de herlighedsstråler, han havde fået del i.

Han havde altså ingen tid tilbage til at spise mellem nedstigning og opstigning. Torah vidnede ved den tredje nedstigning »og jeg stod«, ved den anden »og jeg kastede mig ned« og ved den første »og jeg sad på bjerget«. Tegnet for alle tre samlet i netop denne rækkefølge er: »Manden Moses var meget ydmyg.« Det er skrevet עני med et afbrudt vav, ligesom vav i »min fredspagt«. Det er verdens retfærdige, om hvem der står: »Den fattige må ikke give mindre.« Vavs lille størrelse gør det til jod, halvt så stort som vav. Dette passer så meget mere med Zohars udlægning: Moses fik påbud om selv at tale på hans vegne og sige: »Se, jeg, Moses, giver ham, Pinchas, min fredspagt.«

Det samlede resultat af disse ord er, at

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - יא - fortsat

var meget godt« — det er døden, og den tager sig af mennesket, »til hans genoprettelses hus«. [DA494301]

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - יב

»Indtil slutningen« [lakune], som nævnt i det foregående afsnit. [DA494401]

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - יג

»Og se, det var meget godt«: Alt er sandt, for dette er menneskets ende, »dage i verden« [lakune], »at man dømmer hende; denne genoprettelse blev legemliggjort for ham«, סמי"כ. Vore lærere sagde, at de retfærdige ikke vender tilbage til deres støv.[DA494501]

Rema fra Fano - fortsat

Moses slet ikke behøvede denne verdens naturlige sanseforhold. Ordet עני er et akronym for amidah, ståen, nefilah, nedkastelse, og jeshivah, sidden. Se Zohar, Bereshit, blad 31: Moses holdt fast ved det hvide lys, som hverken spiser eller drikker noget. Det er tilstrækkeligt.

Vor første far syndede, og hans død blev fordoblet, for han iførte sig den ydre død, gav hele skabningen umoden frugt at spise og berøvede dem livets kraft. Her udlægges »og se, det var meget godt«: מאד er begyndelsesbogstaverne i משכיל אל דל, den, der tager sig af den svage. Det er Adam, אדם, med samme bogstaver som מאד, som blev svag efter synden, og hvis genoprettelse er døden i dens ligefremme betydning. Desuden består Herrens råd til sidst til evig tid. Om straffedøden siges derfor mot, »dø«, mens om den død, der er tilsigtet til ære og herlighed, siges fordoblingen tamut, »skal du dø«: »Og se, det var meget godt.« Tøver han, så vent på ham. De retfærdige, som den Hellige, velsignet være han, i fremtiden vil gøre levende, vender ikke igen tilbage til deres støv. Altså er det alene denne død, med ophævelsen af sammensætningen, som undtages for dem.

Tilbage til kapitlet i indholdet

Historisk register: Ha-Ittim - Kapitel 24

Ha-Ittim — afsnit 25

Jad Jehuda: א · ב · ג · ד · ה · ו · ז · ח · ט

Trykt note: 1

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - א

Som skrevet i Zohar, Terumah, blad 238 b, [lakune] »og ikke« [lakune], således: [lakune] »dette er den øvre højre« [lakune], »dette er trinnet nedenfor, som er fra højre side. Det er trinnet nedenfor, fordi det gode kommer ud til verdens nedre, og det« [lakune] »kaldes godt og fyldes med chesed«.[DA494801] [DA494802][DA494803] [DA494804][DA494805] Det gode er, når det indeholder alt i sig og ikke breder sig nedad, nedad. Chesed er, når det stiger nedad og gør godt på alle trin, blandt retfærdige og ugudelige, »og det afsluttede ikke det gode, som er ét trin«. Hvorfra ved vi det? Der står: »Kun godt og chesed skal følge mig.« Hvis godt, hvorfor chesed? Hvis chesed, hvorfor godt? Men det gode indeholder alt i sig og breder sig ikke nedad; chesed stiger ned, breder sig nedad og nærer alle, retfærdige og ugudelige sammen. Se det, han skrev om dette [lakune], »porten om dem, der afgør«.[DA494806]

Jad Jehuda - ב

I det lille tal giver det 17, samme talværdi som tov, godt.

Rema fra Fano

Vi fastholder, at både onderne og det gode er givet af én Hyrde. Grunden til, at skallen går forud for frugten, er, at den skal underlægges mellem det gode og chesed. Zohar, afsnittet Terumat, forklarer det således (Zohar, del 2, 168 b): Det gode indeholder alt i sig og breder sig ikke nedad. Det antydes i navnet på fire bogstaver, når det hæves i det lille tal: Det giver tov, טוב, godt. Chesed stiger derimod ned, breder sig nedad og nærer alt. Det antydes i navnet på fire bogstaver, når det hæves gennem sine bogstaver, hvis talværdi er chesed, חסד, for at mætte alt levende med velvilje. Skallen kan kun gå forud for udfoldelsen, på ingen måde for den skjulte rod. Det er det, vi sagde: Det onde har ingen forrang i det sanselige som en helt adskilt andel; det er bundet med kærlighedens reb mellem det gode og chesed.

Om den sanselige forrang, hvor den ringere del kommer først, står: »Jeg vil give græs på din mark til dit kvæg«, og derefter: »Du skal spise og blive mæt«, af alt rent levende. Om brødet alene siges også »og blive mæt«. I menneskets føde er de mest ærefulde og ophøjede dele ligeledes de sidste i ernæringen, indtil mennesket lutres og renses to, tre gange, i spidsen for dem. Det er kendt om skabningerne som helhed, at dette er skal for dette, og dette er kerne for dette.

Jad Jehuda - ב - fortsat

Jad Jehuda - ג

Hans Havajah-navn giver med jod-udfyldning 72, samme talværdi som chesed.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - ד

»Om disse«, ved udfoldelsen til egenskaben chesed.[DA495101]

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - ה

Også fødevarerne [lakune]. Som naturkyndige og læger ved, må føden fra det tidspunkt, den kommer til mavesækken, til den bliver til kød som erstatning for det, der opløses, tilberedes tre gange.[DA495201] Først tilberedes den i mavesækken, til den bliver som grød, som en dej af byg. Derfra skilles føden fra [lakune], som er uegnet til at nære; dette går ned til tarmene og bliver til afføring [lakune] fra legemet og lignende. [DA495202][DA495203] Det udvalgte stiger op til leverens og hjertets kar og bliver ved den anden tilberedning til blod. Heller ikke dér får det ro, før overskuddets kraft uddrives af det, nemlig de væsker, der er uegnede til

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - ה - fortsat

at nære. De opsamles alle og kommer ind i deres særlige beholdere. Da breder det rensede blod sig til alle legemets lemmer, til hvert efter hvad der passer det. Derfor tilberedes det tredje gang og bliver til kød, sener og knogler for hvert eneste lem, efter [lakune] »overskuddet, som barberes i det, ud«, som ørets og næsens væsker, sved og lignende. Denne sag er meget vidtløftig, og her er ikke stedet for den.[DA495204]

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - ו

»Og de skal være blandt skabningerne« — ikke alene »deres vækst«, men også blandt de åndelige [lakune], »det, der regnes for chesed som overskud og skal, regnes som frugt i forhold til«.[DA495301] Som der står i Zohar: »Jeg gik ned til nøddehaven.« Hele denne verden er på denne måde, ovenfor og nedenfor [lakune], »ovenfor indtil enden; alle trin er dette inden i dette og dette inden i dette, indtil det viser sig, at dette er skal for dette og dette skal for dette« osv. »Dette er klædning for dette og

Rema fra Fano - fortsat

Denne frugt kommer sent i skabelsen, og også den ydre klædning vil i fremtiden høre til det gode.

Vi har her en god forklaring ved de fine brød, som Israels land engang skal frembringe, når sollyset igen bliver tre hundrede og treogfyrre for hver én. Om deres bortgang siges: »Jeg klæder himlen i mørke.« אלבּישׁ, jeg klæder, har netop denne talværdi. Men den del af dette lys, der blev tilbage i verden, er den ringeste, ligesom olien, der er meget tæt ved vægen. De tre hundrede og toogfyrre dele, som steg op i Herrens navn og blev skjult og fjernet fra verden ved den første synd, er hver især mere ophøjede end alt under dem, indtil den øverste del, skjult for øjet, hvori En Sofs kraft er gemt, som forklaret på sit sted.

Du har heraf lært, at der ikke er noget mål for himmellysenes fordærvelse, da de blev formindsket ved den første synd, og ingen grænse for den kommende genoprettelse. De tre hundrede og treogfyrre dele er nemlig ikke lige store, så vi med vores forstand kunne beregne, hvad Herren vil frelse os med; hans barmhjertighed er uendeligt stor. Alligevel lærte vi i Zohar, at den sætter et stort mål for sollyset i det syvfoldige. Vi har forklaret det grundigt i bogen Asis Rimmonim, port 8; se dér.

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - ו - fortsat

dette klædning for dette; dette er kerne og dette skal.«[DA495302]

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - ז

»Ved de fine brød«, som vore lærere sagde ved [lakune] i Ketubbot, at Israels land skal frembringe dem. Det betyder, at også den ydre skal [lakune] tilberedes grundigt, som skrevet i afhandlingen ס"ב ,ק"ד, kapitel 3. Dette er på måden [lakune], i fremtiden lys [lakune], som i »skabelsens år« var 353 / 473 gange større, som skrevet dér efter Jonathan ben Uzziels ord. [DA495401][DA495402] [DA495403][DA495404]

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - ח

Om det store lys' bortgang og formindskelse [lakune]: אלב"ם har talværdien 353 / 473.[DA495501]

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - ט

»Ligesom« [lakune] »det store, og strækker sig selv til forgæveshed«. [DA495601]

Jad Jehuda til Ha-Ittim 25 — tidligere digitalt tekstvidne; det trykte forlæg er ikke fastslået

Jad Jehuda

»Som Zohar, afsnittet Terumah, forklarer« osv. — Side 168, om bordbønnen, hvor vore lærere sagde »ved hans godhed«, ikke »af hans godhed«. Således står der: »Ved hans godhed« er den øvre højre, mens »af hans godhed« er et andet trin, som er fra

Jad Jehuda til Ha-Ittim 25 — tidligere digitalt tekstvidne; det trykte forlæg er ikke fastslået - fortsat

højre side. Det er et trin nedenfor, for ved dette gode blev verden bygget, og ved det næres den. Hvorfor kaldes det godt, og hvorfor chesed? Det gode er, når det indeholder alt i sig og ikke udfolder sig til at stige nedad. Chesed er, når det stiger ned og gør godt mod alle skabninger, retfærdige og ugudelige, uden at tage hensyn. Skønt det er ét trin — hvorfra ved vi

Jad Jehuda til Ha-Ittim 25 — tidligere digitalt tekstvidne; det trykte forlæg er ikke fastslået - fortsat

det? Der står: »Kun godt og chesed skal følge mig.« Hvis godt, hvorfor chesed? Hvis chesed, hvorfor godt? Men det gode indeholder alt i sig og breder sig ikke nedad. Chesed stiger ned, breder sig nedad og nærer alle, retfærdige og ugudelige sammen. Se forklaringen af denne midrash i Pardes, begyndelsen af porten om dem, der afgør.

»I det lille tal giver det 17« — samme talværdi som tov, godt.

»Gennem sine bogstaver« — med jod-udfyldning giver det 72, samme talværdi som chesed.

»Kun for udfoldelsen« — til egenskaben chesed.

»De er de sidste i ernæringen« — Som naturkyndige og læger ved, må føden fra det tidspunkt, den kommer til mavesækken, til den bliver til kød som erstatning for det, der opløses, tilberedes tre gange. Først tilberedes den i mavesækken, til den bliver som grød fremstillet af byg. Dér skilles føden fra affaldet, som ikke er egnet til ernæring; dette går ned til tarmene og bliver til afføring og ekskrementer, som kommer ud af legemet. Det gode og udvalgte stiger op til leverens og hjertets kar og bliver gennem den anden tilberedning til blod. Heller ikke dér får det ro, før overskuddet uddrives fra det, nemlig væskerne, som er uegnede til ernæring. De samles alle og kommer ind i deres særlige beholdere. Da breder det rensede blod sig til alle legemets lemmer, til hvert efter hvad der passer det. I dem tilberedes det tredje gang og bliver til kød, sener og knogler i hvert eneste lem, efter at det har drevet overskuddet i sig ud, såsom ørevoks,

Tilbage til kapitlet i indholdet

Historisk register: Ha-Ittim - Kapitel 25

Jad Jehuda til Ha-Ittim 25 — tidligere digitalt tekstvidne; det trykte forlæg er ikke fastslået - fortsat

næsesekret, sved og lignende. Denne sag er meget vidtløftig; her er ikke stedet for den.

»Det er kendt om skabningerne som helhed« — Ikke alene i det sanselige, men også blandt de åndelige: Hvad der for én regnes som overskud og skal, regnes for en anden som frugt. Som der står i Zohar: »Jeg gik ned til nøddehaven.« Hele denne verden er på denne måde, ovenfor og nedenfor. Det øvre lys' hemmelighed, helt til det sidste af alle trin, er alt sammen dette inden i dette og dette inden i dette, indtil det viser sig, at dette er skal for dette og dette skal for dette osv. Dette er klædning for dette og dette klædning for dette; dette er kerne og dette skal.

»Ved de fine brød« — Som vore lærere sagde i Ketubbots sidste kapitel, at Israels land skal frembringe dem. Det betyder, at også den ydre skal, hvorfra kliden kommer, bliver grundigt tilberedt, som skrevet i afhandlingen Heqor Din, del 2, kapitel 3. Det sker ved, at sollyset i fremtiden bliver lig dets første styrke ved skabelsen, da det var 343 gange større, som der blev skrevet efter Jonathan ben Uzziels ord.

»Om deres bortgang« — Og det store lys' formindskelse siges אלביש, jeg klæder, med talværdien 343.

»Ligesom olien, der brænder i lampen« — Hver gang ophører først noget af den ringere del og strækker sig mod vægen.

Ha-Ittim — afsnit 26

Jad Jehuda: א · ב · ג · ד · ה · ו · ז · ח · ט · י

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - א

For vi finder [lakune], at det er skjult [lakune], den øvre binah, som skrevet ovenfor, kapitel 13, og kraft [lakune], som er 1 032, samme talværdi som תע"ים ק"ו. De er skatte, 1 100, som er keter, »kraft over for verdens mørke«. [DA496101][DA496102] [DA496103]

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - ב

De er i sjælens fem dele med genoprettelsens kar, og det, der omfatter dem, er i talværdi 1 100, som »Torahstudium«, med »to / børn af bogstaver«. Det antyder Torah og dens tilblivelser: »Således hvor meget den store genoprettelse« for neshamahs dele på ethvert sted og til enhver tid. [DA496201]

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - ג

»De svarer alle til hinanden / de udskiftes«, for Herrens Torah er fuldkommen og omfatter »som dets indre foran ham«, velsignet være han, alle udsagn sorte oven på hvid ild, »uden mangel på ændringerne«. For alle bogstaverne er den Hellige, velsignet være hans, navne, og bogstaverne deles i mange navne på mange måder [lakune], som Ramban skrev i indledningen til sin Torahkommentar; se dér.

Rema fra Fano

Fra himmellysene lærer vi om enhver ting, for det, der hændte dem, er et tegn for sjælens dele. Tallet for alle fem tilsammen — nefesh, ruach, neshamah, chajah og jechidah — svarer til »himlen i mørke«, שמים קדרות, når selve mørket lægges til: Det er en klædning af sæk over dem, indtil vor Skaber forbarmer sig over os.[DA496001] De selv og det, som omfatter dem, nemlig det fuldkomne menneske, har talværdien »Torahstudium«, תלמוד תורה, med bogstaverne. Menneskets neshamah har ingen større genoprettelse end gennem Torah og dens bogstaver, som alle svarer til hinanden på ethvert sted og til enhver tid; den, der ønsker det, kan fylde sin hånd.

Herfra slutter du til de øvrige skjulte og åbenbare trin: De har alle en opstigning i det hellige med den almene genoprettelse, vi snart håber på i vore dage. Hvem kan stå i Herrens råd og måle det, som ikke har noget mål? Dette er fattigdommens brød, som vi spiser; det må renses for kliden, der bestandig kastes bort i vort ansigts sved og er uegnet til føde, for den er den ydre skal. Tværtimod er netop den en del, som da vil være prisværdig og bedre ved tilberedning, og over den bør man sige velsignelsen ha-motzi. Men det onde i sig selv kræver stor lutring, før det mildnes.

Her er hemmeligheden om, at jorden blev skabt først. Ved begyndelsen af dens tilblivelse var rækkefølgen for de gavnlige retfærdige, de bundne blandt

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - ג - fortsat

[DA496301]

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - ד

Og forstå, hvad han bedømmer osv. [lakune], »for«.[DA496401]

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - ה

»Se, regnen / brødet« [lakune], for at holde ham i live som denne dag må det renses for skallen, affaldet, »og bringes tilbage, før de er egnede, for at forberede hende« osv. Alt dette, selv om det fordøjes til at blive den gode del og bliver til substans, der er egnet til, at man siger ha-motzi over den.[DA496501]

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - ו

»Disse er en grund for hele den åbenbare og skjulte side«, og det kræver udskillelse, stor lutring, før det יותק.[DA496601]

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - ז

I denne sag ligger hemmeligheden i vore læreres ord i Chagigah, kapitel 2: Bet Shammai siger, at himlen blev skabt først; Bet Hillel, at jorden blev skabt først; og de vise siger, at begge blev skabt samtidig. I sandhed er der ingen strid her. Sagen når til tiferet og malkhut, der er opbygningens grundlag og var to ansigter. Fra åbenbaringens side [lakune] kommer malkhut

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - ו - fortsat

før tiferet, og det er »jorden blev skabt først«. For efter adskillelsen sank tiferet [lakune]. »Derfor sagde de, at to blev skabt først.« [DA496701] [DA496702] Ingen af delene gælder tidslig forrang, Gud forbyde det; begge blev skabt samtidig i hemmeligheden om de to ansigter. Også begyndelsen på malkhuts åbenbaring og begyndelsen på tiferets opstigning skete i ét øjeblik. Der er alene forrang i rang og skjulthed [lakune]. Således er det også med sjælene, der blev skabt fra skabelsens seks dage [lakune], som er efter disse tre aspekter i hemmeligheden om akudim, de bundne, nekudim, de plettede, og berudim, de brogede [lakune], for sjælene, som kendt [lakune].[DA496703] [DA496704][DA496705] [DA496706] De kaldes akudim, i betydningen

Rema fra Fano - fortsat

dem, der var knyttet til Jakob, som hører til foreningens verden, fra det absolutte intet til tilværelsens begyndelse nedefra og op. Da den øvre gnist lyste i dem i rækkefølgen ovenfra og ned, blev himlen skabt først. Genoprettelsen af deres ligestilling i lys og kar tilsammen bevares, idet deres bånd blev løst, og de blev kaldt nekudim, de plettede. Og hvis de begge blev skabt samtidig, så blev fælden derved brudt, og vi slap fri, i hemmeligheden om berudim, de brogede, som forklares som barim og davim, rene og lidende, ved sjælenes udskillelse og deres udfoldelse i deres klædninger, som forklaret på sit sted. Dette er nok for et øre, der hører. [DA496002]

De guddommelige hemmeligheder har indre sider bag indre sider og hemmelighed bag hemmelighed. I et forstandigt hjerte hviler visdom. Gå ydmygt med din Gud. Velsignet være Herren til evig tid, amen og amen.

Her slutter afhandlingen Ha-Ittim.

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - ו - fortsat

bundet, i aspektet af at tiferet og malkhut hænger sammen som ét. Således kommer malkhut også først i åbenbaringen, og da udgik sjælene også til hende.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - ח

»I nekudim«, כה"ת, Jakobs egenskab, som forklaret i Zohar. »Og hvem«, hvis de retfærdiges sjæle er fra tiferets lys' verden, og i aspektet [lakune], tiferet efter »adskillelsen / optællingen«, i udstrømningerne kaldes de nekudim [lakune], »blev skabt samtidig og herskede til de adskilte«.[DA496801] [DA496802]

Jad Jehuda - ט

Og nødvendigvis vender livskraft tilbage til skallerne, for at forene dem med sjælene til udskillelse af det gode fra det onde.

KLADDE · uafklaret

Jad Jehuda - י

»Og udfolde sig før afsendelsen af klæder, som polerede klæder«, ansigtets lys' stråleglans; derfor kaldes de berudim. I fremtiden genoprettes alt til

KLADDE · uafklaret · fortsat

Jad Jehuda - י - fortsat

det gode. Velsignet være Herren, Israels Gud, fra verden til verden, amen og amen.[DA497001]

Tilbage til kapitlet i indholdet

Historisk register: Ha-Ittim - Kapitel 26

Tsevaot — del 1 — kapitel 1

KLADDE · uafklaret

Rema fra Fano

Menachem Azariah sagde: Hvis sandhed spirer frem af jorden, og jeg er sunket lavere end jorden, vil den bestemt spire frem af mig. »Og retfærdighedens moder ses fra himlen«, og retfærdighed, retfærdighed vil vi efterstræbe.[DA497201] Blikket fra hans hellige bolig, velsignet være han, fra himlenes himmel, er ikke blevet for kort til at virke til det gode, så vi kan leve det sande liv i denne verden og arve det gode land i den kommende verden. Lykkelige er alle, der venter på ham.

Heri lå min fuldendte hensigt med afhandlingen Ha-Nefesh; lovprisning til vor Gud. Dens fælle, afhandlingen Olam Katan, vidner om den. Dette kostelige redskab kaldes afhandlingen om væsenet, hvori vi fik del i at forstå og erkende Torahs sandhed om sjælens væsen, for at dyrke og bevare den i renhed, for den er vort liv og vore dages længde. For at kende Herrens retfærdighed, »hans åbne lands retfærdighed, hans krafts førstegrøde«, for den indfødte blandt Israels børn og for den fremmede, der bor iblandt dem, vil vi forstå deres endeligt i afhandlingen om hvordan og hvor meget, om hvilken vi siger: Dette er den.[DA497202] Jeg udlægger et skriftsted: »Se dog op mod himlen og tæl stjernerne« osv., »således skal dit afkom være« (1 Mos 15, 5).

Tilbage til kapitlet i indholdet

Tsevaot — del 1 — kapitel 2

KLADDE · uafklaret

Rema fra Fano

I Jerusalems Talmud, Nazir (Nazir 7, 2, blad 35), sagde de: »Er udlægningerne da אמינא?« Udlæg og modtag løn.[DA497401]

Vid, at den sjæl, som er rod for alle sjæle, netop er den ærefulde form, der blev skabt ved udsagnet: »Jorden skal frembringe en levende sjæl« (1 Mos 1, 24). Hvis vi vil udlægge ordet »jorden« som roden, begyndelsen til alle livets lande, vil også den sjæl, der omtales her, omfatte alt levendes sjæl, hvor som helst det er rigtigt at beskrive den med ét eller flere af de fem navne, der er særlige for de fem partsufim, som omfatter dem. Disse er:

nefesh,
ruach,
neshamah,
jechidah,
chajah.

Til dem svarer:

Abraham,

KLADDE · uafklaret · fortsat

Rema fra Fano - fortsat

Isak,
Jakob,
Israel,
Jeshurun.

Om dem står: »De bøjer sig, føder deres unger, sender deres veer bort« (Job 39, 3). Når hun udgår fra Kongen, Herren Tsevaot, bøjer hun sig for ham i ærefrygt og rædsel. Ligeledes bøjer kvinden sig for at føde, og da »føder de deres unger«, for i den stund gives ham tilladelse til at komme ud i verdens luft. Også dette svarer til dette: Slangen kommer, efter at dens hud er afført; der blev gjort klæder af hud til dem, og den bider i moderkagen, som en slags forbillede for det ovenfor.

Tilbage til kapitlet i indholdet

Tsevaot — del 1 — kapitel 3

KLADDE · uafklaret

Rema fra Fano

Kongen har nemlig behag i den fuldkomne brud, alt levendes moder, og hun kaldes »en lukket have« (Højs 4, 12). Hendes mand vogter hende i egenskaben malkhut i hende. Hun er »et lukket kildevæld« i Zions punkt, yesod i hende, og »en forseglet kilde« i binah i hende, hvorfra dommene vækkes overalt. Her er hemmeligheden om bagsiderne af 72, 63, 45 og 52, med talværdien »en forseglet kilde«, מעין חתום. Den omfatter alle fireogtyve ombytninger af Havajah-navnet, idet det store he og det lille he skelnes fra hinanden; mesteren sagde jo: Fire sten bygger fireogtyve huse.

Når der ikke er fortjeneste i verden, står: »Som en gravid, der nærmer sig fødslen, vrider sig og skriger i sine veer« (Es 26, 17). Således er det ikke med den øvre Moder, flodens vide rum, hvorom Zohar, Bereshit, blad 16 b, siger: Nu fødte dette palads af det, det havde undfanget af den helliges sæd, og det fødte i stilhed osv. Men den nedre Moder lignes med den fromme hind, der viser chesed mod alle skovens dyr ved at dele sin føde med dem, når hun længes efter vandløbene. Ved hendes fødsel viser man hende chesed ovenfra, for hendes livmoder er trang, og hun føder ikke, før Herrens røst bringer hinder i fødsel. I det rette øjeblik kommer en slange, der bider i livmoderens mund, og derefter føder hun.

Men når klippens stenbukkehunner føder, har de en anden egenskab: De stiger op til bjergtoppene og retter øjnene mod det høje. Fra himlen forbarmer man sig over ungen, så den ikke dør, når den bryder frem og kommer ud af livmoderen. Falder den, kastes den ikke ned; i rette tid skaffer man den den barmhjertige ørn, som breder sine vinger ud, tager den og ikke lader den gå ned i graven. Se Zohar, Pinchas, blad 249, og Ra'aja Mehemna dér samt Acharei Mot om hindens hemmelighed, som vi begyndte med.

KLADDE · uafklaret · fortsat

Rema fra Fano - fortsat

I det, billedet viser hen til, er det bidte sted alene den sidste klædning, hellighedens yderste i Asijah, hemmeligheden om kamrene, der er halvt i det hellige og halvt i det verdslige. Derfor åbnes livmoderen ikke uden blod. Denne klædning er bestemt »en sten af en zuz«, som snører livmoderen sammen; om den står: »Hans nefesh blev trang ved Israels møje« (Dom 10, 16).[DA497601] Det er »en slanges vej på en klippe« (Ordsp 30, 19).

Tilbage til kapitlet i indholdet

Tsevaot — del 1 — kapitel 4

Rema fra Fano

Denne elskede hind behøver i høj grad Arikhs barmhjertighed, som bringer hende lægedom og helbredelse, idet han mildner den vældige hårdhed i slangens skal. Slangen, nachash, har med det samlede én talværdien satan. Denne mildning når os gennem Arikhs tre hundrede og halvfjerds lys, samme talværdi som kera, קרע. Begge behøves; tilsammen er de det andet af de syv navne med de toogfyrre bogstaver, som kendt. Det hjælper meget, så hun ikke aborterer fostre, ligesom fødslerne for David, søn af Jishaj, der kaldes Nachash, fordi han døde ved slangens anslag. Der står: »Manden var i Sauls dage gammel, kommet blandt mænd« (1 Sam 17, 12). Det udlagde de: Han gik ind blandt en folkemængde og kom ud blandt en folkemængde.

En folkemængde, som man kan sige velsignelsen over, er ikke mindre end seks hundrede tusind. Ordet הנחש, slangen, giver ved et af talfortolkningens undere seks hundrede tusind, som vi forklarer senere i denne afhandling. Ordet נחש uden he giver et hundrede og tyve tusind mennesker, som ikke kender forskel på højre og venstre, som sagt om Nineve. [DA497801] Davids far fuldendte altså med alle sine kræfters indsats genoprettelsen i det hellige land, som Nachshon var begyndt på i ørkenen for at beskytte Israel mod slange, ildslange og skorpion.

Desuden blev det bestemt om den søn, som var kær for ham og hans Far i himlen, at han skulle fødes ved et slangebid. De kendte høstfolk, høsterne på den hellige mark, er dem, der får del i at høste de fem kornarter derfra; over dem blev ingen tilsynsførende sat, kun den Hellige, velsignet være han, alene. Det samme gælder de fire arter i lulaven, i hemmeligheden om »fire konger mod de fem« (1 Mos 14, 9).

Tilbage til kapitlet i indholdet

Tsevaot — del 1 — kapitel 5

KLADDE · uafklaret

Rema fra Fano

I kornarterne ligger hemmeligheden om sjælens fem dele, som vi nævnte. Bogstaverne i shifon, rug, שיפון, er netop bogstaverne i nefesh, נפש, med tilføjelse af diminutivmærker, ligesom »din bror Aminon« (2 Sam 13, 20). Det er formindskelsens hemmelighed. Shibbolet shual, havre, svarer til ruach, i hemmeligheden om navnets vav, der er som et aks i sin høje vækst. Dets hoved er fyldt med alt godt, det har en spids ovenfor, og vavs udstrækning har rod i jorden. Denne skikkelse stemmer overens med målesnorens hemmelighed, som måler hele skabningens højde. Se'orah, byg, svarer til neshamah; chittah, hvede, til chajah, som forklaret udførligt andetsteds. Kussemet, spelt, der er en art af dem begge, svarer til jechidah. Dens navn vidner om den: Dens andel i det sanselige var lille på grund af dens skjulthed og dens trins ophøjethed i finhed og åndelighed. Det er i hemmeligheden om daat, der udfylder keters plads, som ikke har antaget skikkelse som de andre sefirot.

Kaf er nemlig en tredjedel af samekh, og mem er to tredjedele. Det antyder, at spelt giver lidt mel, netop en tredjedel af det, hvede giver, og to tredjedele i forhold til byg. Det er en mishnah ved slutningen af Peah: Halvanden kav spelt svarer til en halv kav hvede og én kav byg. Tres seah spelt er altså i det sanselige kun så gode som tyve seah hvede og fyrre seah byg. Derfor står samekh midt i ordets rod, kaf til højre og mem til venstre. Om den står: »De skal klippe deres hoveder« (Ez 44, 20). Dér i de øvre, skjulte rødder ligger den enes top ved siden af den andens rod, ikke for enden af den andens rod, men ved siden af, for der skal være nok til at gribes af saksens mund.

Det er hemmeligheden om to og én, som rabbi Acha holdt af ved buddets myrte. Marimar mente, at myrten er anderledes: Hele den lovprisning, som kræves ved den, er en trefoldig hellighed svarende til verdens fædre. »Og til de tre øvre kilder kom han ikke, kun et kongerige af præster er de bestemt«.[DA498001] Det er hemmeligheden om ypperstepræstens hårklipning; den indsigtsfulde vil forstå.

Ved disse høstfolks fortjeneste og retfærdighed udvides haven og bliver en mark, som Herren har velsignet, så de kan nå det, der er beredt for dem. De åbner livmoderen, der står vidt åben i glædens stund, som i »min førstefødte søn, Israel«. Om David står ligeledes: »Herren sagde til mig: Du er min søn; jeg har født dig i dag«, efter at det første menneske og verdens fædre havde bedt for ham, som forklaret på sit sted. Der står: »Hendes sønner rejser sig og priser hende lykkelig, hendes mand lovpriser hende« (Ordsp 31, 28). Således »Herren være med jer« (Ruth 2, 4), som Boaz sagde til disse hellige høstfolk: De handlede bestemt med tilladelse ved at hilse dem med Navnet, og af sin egen daat, som sagt i kapitlet ha-Roeh (Berakhot 54 a). Det betyder her den øvre daat, der udfoldede sig i hans neshamah.

Tilbage til kapitlet i indholdet

Tsevaot — del 1 — kapitel 6

Rema fra Fano

Der står: »De sender deres veer bort« (Job 39, 3), for den fødendes veer forsvandt hurtigt derved. Udlægningerne er forskellige om dem: Nogle siger, at de er halvfjerds røster; dit tegn er de halvfjerds ord i salmen »Må Herren svare dig på trængslens dag« (Sl 20). Andre udlægger »se, I er af intet«, me-ajin, מאין (Es 41, 24), som har talværdien hundrede røster med det samlede én. »Og jeres værk er me-efa«, מאפע, er et akronym for meah pe'ijot, hundrede skrig. For os er det rimeligt, at begge dele gælder: De halvfjerds stærke røster kommer af de syv egenskaber, der har overtaget i dommen. De tre første, som selv er ajin, intet, som kendt, samtykker altid med dem, så der bliver hundrede skrig. Men disse tredive røster er svage ved fortjenesten af de tredive shofarrøster på verdens undfangelsesdag.

Dette antal, som ikke er udtrykkeligt angivet i Torah, er mi-derabbanan, מדרבנן, af rabbinernes bestemmelse, med samme talværdi som mi-pi gevurah, מפי גבורה, fra Magtens mund. Det samme er Moses med ordets samlede én. For således blev det sagt til Moses fra Sinai, og det skyldes ikke tvivl; dette er Zohars slutning.[DA498201] Også Gemaras lysende drøftelser passer godt til denne vej: Rabbi Abbahu slog nagler fast i det, han offentligt udlagde som sagens begrundelse. Rav Avira og Ravina forklarede yderligere, hvorfor tashrat alene ikke er tilstrækkeligt. Rabbi Abbahu selv udførte også tashat og tarat bagefter. Der er ingen vanskelighed i deres ord »rabbi Abbahu indførte det«, for vi finder noget stærkere hos rabbi Jochanan ben Zakkai, som udlagde og indførte et Torahbud: Hele dagen for svingofferet skulle være forbudt.

Tilbage til kapitlet i indholdet

Tsevaot — del 1 — kapitel 7

KLADDE · uafklaret

Rema fra Fano

Vore forgængere, deres minde være til velsignelse, talte godt, da de sagde, at nefesh har bolig i leveren. Gid de, som overleverer de første vises ord, havde dette sind: At trænge til bunds i deres hensigt og forstå sagen i dens hemmelighed. Tænker man, at det skal tages bogstaveligt, er det tomme ord for den, som ikke er nået ind i deres hemmelighed i afhandlingen Ha-Nefesh. Der er ingen måde at give det mening på undtagen ad en af de overførte betydningers veje, som vi forklarede dér, og ingen anden.

Sandheden er, at de ti sefirot i nefeshs skikkelse når neden for hjertets mellemgulv i ruachs skikkelse. Ordet udlægges som natar nafsha, vogter sjælen, fordi det skiller åndedrætsorganerne fra fordøjelses- og formeringsorganerne og lignende. Af denne nefeshs længsel efter at blive modtaget hos ruach, fra leverens forgård og indad, opad, sagde hun: »Sæt mig som et segl på dit hjerte« (Højs 8, 6). Det er hemmeligheden om

KLADDE · uafklaret · fortsat

Rema fra Fano - fortsat

armens tefillin.

Fordi fremmed gudsdyrkelse skader nefesh i dens væsen, siger vi i kapitlet Arba Mitot (Sanhedrin 63 b) om spot mod den, at den er tilladt: Hvad betyder »dens præster jubler over den, over dens herlighed, fordi den er veget fra den« (Hos 10, 5)? Læs ikke kevodo, dens herlighed, men kevedo, dens lever. På vor vej lærer vi, at det ikke er medtaget uden grund, og at der ikke er tale om egentlig spot fra den, der udtrykker sig nøjagtigt, men om stor visdom; selv deres samtale kræver omfattende studium. Det er som Rav Hamnuna Sabas afsnit »om Satan / om tåbelighed?«.[DA498401] Således forklares det også gennem Salomo: »Indtil en pil kløver hans lever« osv., »og han vidste ikke, at det gjaldt hans nefesh« (Ordsp 7, 23).

Tilbage til kapitlet i indholdet

Tsevaot — del 1 — kapitel 8

KLADDE · uafklaret

Rema fra Fano

Ruach har bolig i hjertet, for dens ti sefirot når over mellemgulvet i neshamahs skikkelse, netop ud for hjertet, som i »bryster på binahs sted« (Berakhot 10 a). Neshamah har bolig i hjernen, for dens ti sefirot når ud for chajahs hjerne. Ruachs øjne retter sig mod at knytte sig dér, den selv og nefesh tilsammen, i hemmeligheden om totafot, hovedets tefillin, som er et forbillede for det kommende, i hemmeligheden om »jeg vil vise mig stor og hellig og blive kendt for mange folks øjne« (Ez 38, 23). Intet hos profeterne er uden antydning i Torah, for der står: »Alle jordens folk skal se« osv. (5 Mos 28, 10).

De øvre venner, neshamah og chajah, skilles overhovedet ikke. Chajahs ti sefirot er den lovprisning, der når til jechidahs skuldre, og ikke længere. For en øvre og ærefrygtindgydende lovprisning, »som hun er en sammensætning til, og hans fred«, selve Shekhinahs glans, fordi hun nyder den og lyser fra den, når også ovenfra og ned til disse skuldre.[DA498601] Om dem siges: »De tusind til dig, Salomo« (Højs 8, 12), for ordet katef, skulder, כתף, to gange giver tusind. Der står: »Mellem hans skuldre bor han« (5 Mos 33, 12).

Disse er sjælens dele med Shekhinahs glans over dem, et stort forbillede for de fem partsufim i Atzilut. Over dem er den hellige, øvre Skjulte, som ikke kendes. Jechidahs lovprisning, den øvre krone på hendes hoved, netop på tefillins sted, når til hans skuldre, i hemmeligheden om »storheden og styrken« (1 Krøn 29, 11), som vi overalt udlægger som skuldrenes toppe, alene som et forbillede. Således i Tikkunim: Hovedet, som ikke er et hoved, og som ikke ved og ikke vides, hvad der er i dette hoved. De er i hemmeligheden om frembæringen af vellugtende stoffer, som er ansigtets skikkelse med næsen imellem: »גג”ת / chesed-gevurah-tiferet?«.[DA498602] Over dem er panden, der omfatter kraniet og øjnene, i hemmeligheden om keter, chokhmah og binah. Læberne med tungen er netzach,

KLADDE · uafklaret · fortsat

Rema fra Fano - fortsat

hod og yesod; munden er malkhut. Dette er tilstrækkeligt.

Lad nu det skjulte læres af det udtrykkelige i de vises ord, som er pigkæppe for ræsonnementet og fast plantede søm for overleveringen, for at stadfæste det vidunderlige udsagn: »Lad os skabe mennesket i vor billedskikkelse, efter vor lighed« (1 Mos 1, 26). I Tikkunim (Tikkunei Zohar 53 a) findes også: Nefesh i hjertet, ruach i lungen og neshamah i hjernen. Et andet sted dér er alle tre i de tre hjerner. Begge dele og alt lignende kan være rigtigt som udlægning og efter forskelle i ledelsen. Men det, vi har forklaret, er den bestående virkelighed i trinnenes væsen, rod og grundlag, uden tvivl.

Tilbage til kapitlet i indholdet

Tsevaot — del 1 — kapitel 9

Rema fra Fano

Man kan også udlægge »jorden skal frembringe« (1 Mos 1, 24) om hvert af livets lande, hvor de end findes. »En levende sjæl« er en meget passende betegnelse for den form, som hun frembringer af sig, hver hjord for sig. Hver af dem er et særligt aspekt af mennesket, skabt af den Hellige, velsignet være hans, hænder, og omfatter på dette trin alle hans efterkommere. Derfor udlagde de vise: Det er det første menneskes ruach.

At disse navne deles, så det trin, Skriften kalder nefesh, i deres ord kaldes ruach, passer i sit væsen med det, Ari, hans minde være til velsignelse, forklarede: Malkhut, der bygger rede i Asijahs verden efter Zohars ord, er Jetzirahs malkhut. Beriahs tiferet, som selv er herlighedens trone, er den, der ruger over æggene. Atziluts binah bygger rede i tronen fra Adam Kadmons chokhmah, hvis kraft, En Sof, bygger rede i Atzilut.

Skriften kaldte den en levende sjæl, nefesh chajah, for at omfatte dens væsen og det kar, der rummer dens velsignelse, som også er malkhuts klædning i Asijahs hemmelighed, for de hører sammen. Dette er nefesh; dens rod, som er Jetzirah, antydes i ordet chajah: »For livsvæsenets ruach var i hjulene« (Ez 1, 20). For at udelukke den egentlige nefesh i Asijah fra malkhut dér, som iklæder sig skallerne, forklarede de vise, at den er ruach, det vil sige nefesh fra ruach. For hver verden har fem partsufim, som er sjælens fem navne, som vi sagde.

Tilbage til kapitlet i indholdet

Tsevaot — del 1 — kapitel 10

Rema fra Fano

Oversætterne er enige om verset »mennesket blev en levende sjæl« (1 Mos 2, 7), som de forklarede: En talende ruach. Den er én. Derfor sagde jeg: Dette kan kun være perlen, der hang om halsen på vor far Abraham. Dens ære er stor, netop fordi den er en margalit, perle, fra udtrykket »hun blottede hans fødder«, margelotav (Ruth 3, 7). Vor far Abrahams hals i hans høje skikkelse blev udvalgt som vogn for den. Det forklarer »én og én, én og to« osv., efter en af de sande udlægninger af denne mishnah. Derfor står der om ham, da han drog op fra Egypten: »Han drog på sine rejser« osv., »til det sted, hvor hans telt havde været i begyndelsen« (1 Mos 13, 3).

De vise sagde, at han betalte sine kreditter. De mistænkte ham ikke for ikke at have betalt sin vært med det samme. Det var derimod de bud, der afhænger af landet, som denne Guds lejr, de der ledsager den retfærdige, nyder godt af: Dem havde han lånt og betalte tilbage. For Egyptens land var ikke egnet til at opfylde dem; det er halsen på kongerigernes billedstøtte.

Der står: »Han drog på sine rejser fra syd og indtil Betel, til«, וילך למסעיו מנגב ועד בית אל עד, dér. Disse syv ord har talværdien de ni hundrede og fireoghalvfjerds generationer, som blev rykket bort. De fik ikke del i blot et kort liv i denne verden til at væve endog én tråd i dagens lysstråle, som vi nævnte i afhandlingen Ha-Nefesh. Det er meningen med Skriftens ord »som blev rykket bort, og ingen et« (Job 22, 16): Et sådant tidsmål ville kun med nød og stor begrænsning være nok til én gang i deres hjerte at tænke »hellig« eller »velsignet«, men på ingen måde til at sige det højt, efter hvad vi forklarede dér. En et er kun så lang som udsagnet derom, og ikke mere, og en rega svarer til den i to et-enheder. De blev ikke engang givet dette lille mål i livet.

Sig derfor: Hans domme, velsignet være han, er retfærdige, og med trofasthed lod han dem lide, for intet godt blev fundet i dem, ikke engang den mindste stund, hvor tilblivelse og ophør kommer samtidig. Skriften råber netop »som blev rykket bort, og ingen et«. Måske vil du sige, at de ingen genoprettelse har, Gud forbyde det; men »en flod skal støbes som deres grundvold«, dér.

Tilbage til kapitlet i indholdet

Tsevaot — del 1 — kapitel 11

Rema fra Fano

Tallet på disse generationer har talværdien »god fra sin begyndelse«, טוב מראשיתו: Det er erev shabbat, sabbats aften, det første menneskes fødsel. Men han forblev ikke i sin fred og syndede ved sin spisning, for seks og syv blev byttet om for ham, det vil sige chasadims ledelse med gevurots ledelse, som i »Moses tøvede«, boshesh (2 Mos 32, 1). Solen gik således ned for både disse og disse: Ved seks er solen i øst, ved syv i vest, hvilket viser det

Rema fra Fano - fortsat

kommende. Hos Abraham var det omvendt: Tzedek stod for ham i vest, og fra himlen forbarmede man sig over ham for at stille den i øst. Havde det første menneske fået samme fortjeneste som han, var alle disse blevet helliget og renset gennem ham, i hemmeligheden om de lærdes samlivstid fra sabbats aften til sabbats aften, Rav Jehudas udsagn i kapitlet Af al Pi.

Han mener bestemt sabbatsnatten. Det er en mishnah dér, både efter den, som siger, at »hun spiser« er egentlig spisning, og efter den, som siger, at det er samliv, for også den anden siger »hun spiser også«. Herfra gælder det også bordets anretning sabbats aften i kapitlet Kol Kitvei: Udtrykket er ikke bogstaveligt, men som vi sagde. Rabbinerne var meget nøjagtige med at sige »sabbats aften« i begge tilfælde for at antyde denne store hemmelighed. Eftersom »sabbats aften« ikke præcist angiver måltidet, men sabbatsnatten, kan nogen slutte, at også bordets anretning ved sabbats udgang ikke er bogstaveligt, men betyder det tredje måltid ved sabbats eftermiddag. Dermed siges, at mennesket i begge tilfælde skal anrette sit bord som noget fast, med ære og pragt, og ikke gøre disse måltider tilfældige, selv om morgenmåltidet overalt er det vigtigste, for der tales om mæthed ved det i afsnittet om manna. Dog har vi allerede forklaret andetsteds, at også måltidet ved sabbats udgang er et bud. Her skal vi ikke dvæle længere ved det.

Lad os vende tilbage til vor første far. Ved sin synd forårsagede han de generationers fordærvelse, som han kunne have genoprettet. Tværtimod beredte han dem »en ond vej«, דרך רע, regnet med de store slutbogstaver i mantzepakh. Alt skete »ved en forfører«, בסבת מסית, med samme talværdi. Således også »en misundelig slanges anslag«, עטיו של נחש מקנא, efter midrashens ord, og »en, der taler som sværdstik«, כמדקרת חרב (Ordsp 12, 18), skrevet uden vav.[DA499201]

Dette skete på kvindens råd, som der står: »Som du gav sammen med mig« (1 Mos 3, 12). Det ekstra he, der er skrevet i ordet natatta, anvendes ikke her, men til en anden udlægning: Ordet נתת alene, udfyldt med he, har talværdien »at fryde sabbat«, לענג שבת. Det er åbningen af det øvre Eden til floden og haven, i hemmeligheden om de lærdes samlivstid, som var det sande formål med kvinden, der blev givet mennesket. Derfra sluttes til hele skabningen.

Tilbage til kapitlet i indholdet

Tsevaot — del 1 — kapitel 12

KLADDE · uafklaret

Rema fra Fano

Derfor blev dagligt samliv, dog kun om natten eller i hemmeligheden om den lærde, der mørklægger med sin kappe, som forklaret på sit sted, kun tilladt for dem, der har fri tid. Den øvre hjernes krystaldug lyser i dem, i hemmeligheden om, at en kvinde i fremtiden skal føde hver dag (Shabbat 30 b). Rav forklarede i Gemara: Hvem er en sådan, der har fri

KLADDE · uafklaret · fortsat

Rema fra Fano - fortsat

tid? En, som spiser af sit eget og drikker af sit eget. Der er dem, for hvem man fra himlen udsætter det ved deres egen fortjeneste[DA499404], i hemmeligheden om »spis, venner; drik og drik jer berusede, elskende« (Højs 5, 1), så kongemagtens åg ophører for hende. Som der står dér: Kongens udsending går ikke forbi hans dør. Og det verdslige arbejdes åg: Han ligger i skyggen af sit palads, og hans hvile er herlighed.

Et sådant menneske spiser alle sine dage til sabbats ære. Det passer også nøjagtigt, at de kalder ham Shmuel bar Shilat: Shilat er et akronym for »jeg har altid sat Herren for mig« (Sl 16, 8). Ligesom ved Jakob, om hvem de sagde: Israels Gud kaldte ham El. Siger du ikke således, kom Rav da for at lære os פדרכת?[DA499401] Desuden: Fordi Rav Shmuel bar Shilat ikke kunne nøjes med to borde, og man fra himlen forbarmede sig over ham, er han da ikke lærd? Det er tværtimod, som vi sagde.

Vid, at han var lærer for børn. Selv den ene gang i tolv år, han gik ind i sin frugthave for at føre tretten floder af øvre balsam til den øvre Pardes, vidnede han om sig selv, at hans daat var rettet mod dem. Også dette kommer fra hans Skabers daat, som der står: »Hvem vil han lære kundskab?« og hele verset. De, der er vænnet fra mælk og taget fra brysterne, behøver meget af »læren om den øvre dug«[DA499405] for at fuldende deres mochin, som forklaret på sit sted.

Det er kendt, at hvis vor første far havde mørklagt for andre — »slangen og dens rytter kom ikke« — med sin kappe, hemmeligheden om de lærdes klædning, som han endnu ikke havde fået del i på den tid, så var det skete ikke sket.[DA499402] Om arbejderen, som mishnahen tillod samliv to gange om ugen, bruges netop poel, arbejder, hvis talværdi er »hans herligheds sted«. Netop to gange om ugen, i hemmeligheden om hellighedens samleje: Den, der ønsker sønner, skal have samleje og gentage det.[DA499403] Rabbinerne sagde nøjagtigt: Tog mishnahlæreren sig da besværet for den, der har fri tid, og arbejderen, osv.? De vises ord, ja selv deres samtale, er en elskelig hind og en yndefuld stenbuk.

Da vor første far sagde »kvinden, som du gav sammen med mig«, med et ekstra he, var det altså en fuldgyldig bekendelse af, at han havde ændret hensigten, ikke utaknemmelighed, Gud forbyde det. Men der er plads til ordenes ligefremme betydning, så han kan få soning, ligesom vi har forklaret om mange andre. Det er vor barmhjertige Guds medfølelses egenskab.

Tilbage til kapitlet i indholdet

Tsevaot — del 1 — kapitel 13

KLADDE · uafklaret

Rema fra Fano

Mennesket blev ved sin spisning kun skyldig for spiserøret og dets synkested i det legemlige, sanselige; de alene nyder godt af den. Fra begyndelsen blev de dog kun skabt for at opfylde et påbud og et forbud: »Af hvert træ i haven må du spise« (1 Mos 2, 16), og »af træet til kundskab om godt og ondt må du ikke spise« (1 Mos 2, 17). Ved synden fik skallen herredømme over dem. Også luftrøret i det sanselige blev skadet ved hans utaknemmelighed efter den kendte forståelse, for tilhøreren tror, at han lagde skylden på Eva.

Den ugudelige Bileam sugede næring fra begge: Fra synkestedet, efter sit navn, og fra det ydre luftrør, for hans kraft er alene i munden. Derfor var han ligestillet med Moses, som suger næring fra strubelågets skråning og indad i hellighedens luftrør, i hemmeligheden om הנ"ל, som er ét af de tre navne, hvor bogstaverne i Moses er et akronym for Elohim, som kendt.[DA499601] Om ham står: »Gud svarede ham med røst« (2 Mos 19, 19), med Moses' røst. Om den siges: »I hele mit hus er han betroet« (4 Mos 12, 7), for han nød ikke godt af røveriet ved denne spisning. Det er hemmeligheden om, at luftrøret måske kommer før spiserøret. Han vogtede sig fuldstændigt mod dette, men protesterede ikke så meget, som han burde. Derfor blev han overgivet til bødlen, og hans hals blev som en marmorsøjle, ved fortjenesten af at han frivilligt var blevet som en virkelig sten, uden sansning, for ikke at nyde det forbudte.

Det er kendt, at Farao var fra nakken på billedstøtten, som vi nævnte. Kødet i hellighedens hals er ugyldigt ligesom nakken overalt, som det står i kapitlet ha-Kol Shochatin. Med denne kraft lod Moses manna komme ned til Israel, i hemmeligheden om »de stærkes brød«, som hverken har skal eller overskud. Da han steg op til det høje, står om ham: »Brød spiste jeg ikke« (5 Mos 9, 9), ikke engang det brød, de tjenende engle næres af; han nød derimod Shekhinahs glans på den måde, vi nævnte.

Han skilte sig fra kvinden — det er Eva — idet han ikke blev fanget af hendes råd; og han fik lov til at skille sig fra sin hustru. Derfor var hun Jitros datter, så Israels døtre ikke skulle sidde bundne til et forladt ægteskab. Det er gentagelsen i Skriften, som anklager Mirjam: Hvorfor skulle hun tale om hende, »for han havde taget en kushitisk kvinde« (4 Mos 12, 1), »en datter af Israel«?[DA499602] Det kan være, at Zipporas mor var fra Kush. Eller Mirjams tale drejede sig om den kushitiske kvinde, kendt til Moses' ros, fordi han satte et sværd mellem sig og hende. Hun sagde: »Han havde taget en kushitisk kvinde« — alene indgået ægteskab, ikke mere. Men undren gjaldt, at Zippora var en fremragende konvertit: Hvad har halmen med kornet at gøre? Det rette er, at Zippora selv var sort efter det skrevne og smuk efter Targum, i dens hemmelighed og begrundelse i forhold til solens stråleglans.

KLADDE · uafklaret · fortsat

Rema fra Fano - fortsat

Vid, at »en kushitisk kvinde«, אשה כשית, har talværdien »en kvinde smuk af udseende«, אשה יפת מראה.[DA499604] Dette er tallet for »navnene på perlen?«, der er kendt for sabbatsnætterne, med tilføjelsen »jeg er Herren jeres Gud«, af nefesh, ruach og neshamah. [DA499603] Om dem siges (1 Mos 1, 17): »Gud satte dem på himlens hvælving« — det er yesod — »for at lyse over jorden« — malkhut. Om Josef, som er yesod, siges: »Smuk af skikkelse og smuk af udseende« (1 Mos 39, 6). Om ham siges også: »For på dig, Herre, håber jeg; du skal svare, Herre, min Gud« (Sl 38, 16). Begge har samme talværdi, bortset fra det samlede én ved det ene af dem.[DA499605]

Tilbage til kapitlet i indholdet

Tsevaot — del 1 — kapitel 14

KLADDE · uafklaret

Rema fra Fano

Om Bileam siges: »Bela, Beors søn, blev konge i Edom« (1 Mos 36, 32), fra udtrykket »diegivende kameler og deres unger« (1 Mos 32, 16), som udlægges »og deres byggere«. Også han var fortrolig med sin hunæsel og dens bygger. »Navnet på hans by«, iro, udlægges fra »han binder sit æselføl, iro, til vinstokken« (1 Mos 49, 11). »Dinhavah«: Hans dom er altid beredt for dette, i hemmeligheden om slangerne, som dronningen af Saba bad om at fange.

Spiserøret og dets synkested, som vi nævnte, er hemmeligheden om »halsens redskaber«, og talværdien er den samme med den store nun efter Aiq Bekar.[DA499801] Fra dem bredte gravstedets ligklæde sig i verden. »Og se, meget godt« — at føre en kurv med kryb, sammen med de fire bogstaver i kupah, tilbage til støvet, som er opløsningen af forbindelsen mellem de fire enkle elementer, ild, luft, vand og jord, og den sammensatte helhed, som omfatter dem. Da ophæves jorden.[DA499802]

Vi lærer altså om straffen for den, der med vilje vender sit hjerte mod tomhed: Han gør sig skyldig mod sin nefesh. Om den uagtsomme er pligten til eksil udtrykkelig i verset: »Hvem krævede dette af jeres hånd, at I skulle trampe i mine forgårde?« (Es 1, 12). Det ligner den første straf, som fortsætter til sorg for vore sjæle: »Han fordrev mennesket« (1 Mos 3, 24), med samme talværdi, med ordene og det samlede én.[DA499803] Det gentages i et andet vers, hvor der bagefter står: »Han sender jer herfra; når han sender, driver han fuldstændigt bort« (2 Mos 11, 1). Hvad står efter det? »Han skal drive jer bort.« Det første var en lignelse og kom med sammenligningens kaf, for at lære, at ligesom den sande fjende, slangens rytter, var den, der forførte Farao, »når han sender, driver han jer fuldstændigt bort«. Det gode løfte om tiden for vor udgang af Egypten kom med bæven i stedet for jubel.

Denne hændelse for vor første far var Tishris dom, for der står: »Fra årets begyndelse til

KLADDE · uafklaret · fortsat

Rema fra Fano - fortsat

årets slutning« (5 Mos 11, 12), hvori tevunahs begyndelser, vognens hemmelighed, er indesluttet. Det svarer til det, vi lærte: Ved fire tidspunkter dømmes verden. Rosh ha-Shanah omfatter alle fire for mennesket, som vi har forklaret på sit sted.

Tilbage til kapitlet i indholdet

Tsevaot — del 1 — kapitel 15

Rema fra Fano

Man skal vide, at verdens tre fædre sammen med hele skabningen, retfærdige og ugudelige, var knyttet til det første menneskes eifah, dets mål. Ikke alene det: Fædrene er grundlæggende i binah og dens hovedorganer. De havde ikke del i dette råd, for Abraham og Isak er verdens arme. Om Adam står der ikke, at han tog, men alene »han spiste« (1 Mos 3, 6), og ikke mere. Armene ville ikke strække sig, hænderne ikke åbnes og fingrene ikke røre denne frugt.

Det er meningen med det, de sagde om fødevarer i traktaten Chullin (6 a): Den Hellige, velsignet være han, lader ikke en forseelse ske ved de retfærdiges dyr; så meget mindre ved de retfærdige selv. Netop »ved deres hånd«, som her. Ligeledes skal deres dyr ikke snuble ved deres hånd. Således denne hændelse: Uden rabbi Pinchas ben Jairs fortjeneste ville hans æsel ikke have vogtet sig for at spise føde, hvoraf der ikke var givet tiende. Fra flere fortællinger er det kendt, at den fromme gamles æsels skryden reddede Israels retfærdige fra røvere og plyndrere i ørkenen. Hvem ved, om dette æsels nefesh længtes efter at rive bytte til sig, da Adam spiste? Sagerne er urgamle.

Tilbage til kapitlet i indholdet

Tsevaot — del 1 — kapitel 16

Rema fra Fano

Verdens fædre havde dog endnu ikke opfyldt deres pligt. De burde med en stærk arm have skubbet kvinden bort, fjernet hende fra deres område og slået frugten ud af hendes hånd med noget, der gjorde den modbydelig: Hegnet blev gennembrudt, og den blev trådt ned, så enhver sjæl ville væmmes ved at spise den. Hvem hindrede dem? Først den højre skal: Det er Nimrod, der dyrkede en fremmed ild uden for Shekhinahs lejr, som en abe over for binah, den hvide ild. Han arvede Adams klæder af hud. Vi læser hans navn som nam rud, »herredømmet slumrede«, for hellighedens højre arm, som kunne have hersket og protesteret, slumrede. Eller: Nimrod er skrevet uden vav, נמרד, med samme bogstaver som nirdam, נרדם, faldet i søvn; meningen er den samme. Derfor kaldtes han Nimrod, efter »lad os gå og dyrke«.

Han forførte Adam og vildledte alle de billeder, der var knyttet til hans altomfattende eifah-mål. Med stærk hånd ville han hjælpe sin arm til at tjene den. Kun med stort besvær

Rema fra Fano - fortsat

overvandt Abraham ham ved at forblive siddende og undlade at handle, og alene hvad det at tage angik. Gennem Nimrod blev Abraham lutret i Ur i Kaldæa, og perlen med ham. Derfor sagde han: »Jeg er støv og aske« (1 Mos 18, 27), det vil sige støv af jorden i perlens hemmelighed og derefter aske i ildovnen.

Desuden giver עפר ואפר, støv og aske, med det samlede én samme talværdi som Abraham, Isak og Jakob. Også לאדם הראשון, til det første menneske, med det samlede én giver samme tal. Han forbandt deres fortjeneste med sin, da han bad om barmhjertighed over Sodoma. Støv omfatter Adam, som er støv af jorden, og med ham Jakobs aske og Abrahams og Isaks aske: Den ene i Ur i Kaldæa, den anden ved bindingen. Den retfærdige Josef gjorde et minde for dem begge i navnet Efraim. Det har desuden talværdien kaf, samekh, alef, כף סמך אלף. Verdens fædres fortjeneste, som selv er vognen og tronen, kan nemlig beskytte vicekongen i hans trængsel, netop i hans lidelses land.[DA500201]

Tilbage til kapitlet i indholdet

Tsevaot — del 1 — kapitel 17

Rema fra Fano

Fordi Adam foldede hænderne og spiste, og den højre formodentlig holdt om den venstre, måtte Abraham binde Isak, med Adams ruach hos ham, eftersom han ikke havde overvundet kvinden med den venstre hånd, der skubber bort. Nimrod faldt dræbt for Esau på dagen, hvor man sørgede over Abraham. Esau tog hans kostelige klæder, fordi han ikke havde samtykket i denne spisning for at trodse, som Nimrod havde. Umiddelbart synes det at have været af appetit, som der står: »Lad mig dog sluge« (1 Mos 25, 30). Han holdt fast ved sin egenskab og vendte tilbage til sit opkast. Det er gentagelsen »dette røde, røde«, som fordobler grådigheden: Han tygger ikke drøv, selv om han har kløvet hov. Fodens renhed fuldendes nemlig ikke hos ham sammen med Navnets renhed, som hører sammen. Se afhandlingen Ha-Milluim; mere herom kommer senere.

Et bud tilskrives kun den, der fuldender det. Derfor opsøgte Isak ham, så han gennem »velsmagende retter, som han elskede« (1 Mos 27, 4), kunne genoprette det, han havde forvredet, til forskel fra det, han hadede, som udlagt i Zohar. Det synes dog, at han også forøgede skylden ud over dette mål, og at hans gerninger var en ugudelig dåres, uden at det var af appetit. Han var gået ud over den almindelige forsætlige overtræders kategori og blev regnet blandt dem, der synder med deres legeme. Men han var ikke som Nimrod, der fuldstændigt handlede for at trodse. Det er meningen med »Esau foragtede førstefødselsretten« (1 Mos 25, 34). Vi har ikke hørt, at han omvendte sig, som de vise vidnede om Ismael, eftersom udånding siges om ham.

Tilbage til kapitlet i indholdet

Tsevaot — del 1 — kapitel 18

Rema fra Fano

Da Chushim, Dans søn, rejste sig og huggede Esaus hoved af ved Jakobs grav, blev hans hoved modtaget i hulen, mens synkestedet blev udenfor for at lutre spiserørets urenhed. Forseelsen ved at spise er meget alvorlig, som vore lærere sagde (Chullin 6 a) om de retfærdiges dyr, for den minder om den første synd. Det er meningen med »du er meget foragtet« (Obad 1, 2).

Ayin i ordet reshaim, ugudelige, i verset »at gribe jordens kanter, så de ugudelige rystes af den« (Job 38, 13), er begyndelsesbogstavet i hans navn. Dette er hans genoprettelse: Fjern ayin fra tallet for רשעים; resten har talværdien takken, תקן, genopret. Hele legemet uden hovedet er som bekendt omfattet af de syv egenskaber, hemmeligheden om ayin, halvfjerds. Resten har også talværdien nesher, נשר, ørn. Det hængende ayin har talværdien בזוי מאד, meget foragtet, og antyder profetens ord: »Selv om du svæver højt som ørnen« (Obad 1, 4).[DA500601] Han håber nu at stille legemet på lige fod med hovedet, som er blandt fædrene i Makhpelahulen, som i »selv om du sætter din rede mellem stjernerne, styrter jeg dig ned derfra, siger Herren«.

Det varer, indtil hans rod i det høje er genoprettet. Den må han genoprette med en undersøgt kniv, slagtekniven fra Morijas bjerg, for at rense og hellige ham mere end alle andre urene dyr. Fra denne slagtning kommer drøvtygningen til ham efter vort mål, for der står om ham: »Han tyggede ikke drøv« (3 Mos 11, 7), i datid, ligesom »min far tugtede jer« (1 Kong 12, 11). Han skal altså i fremtiden genoprettes, så han føres tilbage til sin far ved legemets tilbagevenden til hovedet.

Tilbage til kapitlet i indholdet

Tsevaot — del 1 — kapitel 19

Trykt note: 1

Trykt note - 1

(Shemot Rabbah, afsnit 1, stykke 20): Heraf om de retfærdige kvinder, at de ikke var på Evas seddel.

KLADDE · uafklaret

Rema fra Fano

Jakob når med støtte fra den fuldkomne seng, de manges fortjeneste, i sin høje

KLADDE · uafklaret · fortsat

Rema fra Fano - fortsat

skikkelse til Arikhs luftrør. Dér er Moses indvendigt og Jakob udvendigt; således også i skallen: Bileam indvendigt og Balak udvendigt. Derfor sagde Balak til ham: »Kom, forband Jakob for mig« (4 Mos 23, 7), fordi han hører til hans egenskab, men »kom, udslyng vrede mod Israel«, uden at sige »for mig«. Israel steg nemlig op i tanken, og Moses vejer op mod hele Israel, hvis fælles fortjeneste afhænger af ham. Moses og Israel er altså sammen indvendigt, Jakob udvendigt.

KLADDE · uafklaret · fortsat

Rema fra Fano - fortsat

Ordet gargeret, luftrør, har talværdien tag tag, to kroner, hemmeligheden om luftrør og spiserør, som er to kroner for לאוא״י.[DA500801] De bliver til en krone for Zeir, når han får del i Guds nærhed, det er Arikh. Her er hemmeligheden om én konge med to kroner, som Zohar til Højsangen nævnte: Fra sag til sag inden for samme emne som det, Gemara og Midrash Rabbah siger om to konger med én krone.

Da står: »Røsten er Jakobs røst« (1 Mos 27, 22), og »Gud give dig af himlens dug« (1 Mos 27, 28). Han lod ikke sin røst høre ved denne hændelse og ville ikke sige nydelsesvelsignelsen over den, for denne spisning var for ham dødens gift: »Den, der bryder af og velsigner, forhåner Herren« (Sl 10, 3). Fordi han ikke irettesatte kvinden med en stærk røst, som det sømmede sig, pådrog han sig eksilets skyld, med Adams neshamah hos sig. Dit tegn er: »Jose, der tav, skal gå i eksil til Tzippori« (Shabbat 33 b). Ligeledes gik Moses i eksil til Kush og flygtede til Midjan. Fordi han er indvendigt, er hans straf større: Også han blev overgivet til bødlen.

Sig ikke, at fædrene alene ved deres retfærdighed reddede deres nefesh, mens mødrene hjalp ondskaben, Gud forbyde det, på Evas seddel, hvorom står: »Hun tog og gav« (1 Mos 3, 6). Således er det ikke (Shemot Rabbah 1, 20)[1]. For alle fødte, både mandlige og kvindelige, er omfattet af de vises ord (Niddah 31 a): Af det hvide i manden kommer knogler og sener osv. Dette udsagn, som er sandt i sig selv, redder alle mødrene og styrker deres knogler, så de holdes langt fra overtrædelsen. Det er klart.

Tilbage til kapitlet i indholdet

Tsevaot — del 1 — kapitel 20

Rema fra Fano

Derfor nævner Torah ved Adams synd netop kun »han spiste« (1 Mos 3, 6). Det er rimeligt, at han heller ikke derved gjorde oprør eller voldte hans hellige ruach sorg, men blot var en, der handlede uden at rette sin opmærksomhed mod handlingen. Han var jo fuldkommen retfærdig i alle sine gerninger, og da der på det tidspunkt ingen ond tilbøjelighed var i ham, havde han overhovedet ikke til hensigt at synde. Alligevel gælder denne domsregel: Den, der uden en sådan hensigt kommer til at nyde forbudt fedt eller indgå et forbudt seksuelt forhold, er skyldig, fordi han har nydt det.

Selve spisningen førte siden til, at han imod sin vilje strejfede om i tanke, tale og handling i det, der ikke behøvedes, for gennem handlingen fik hans tilbøjelighed overtaget over ham. Det er Skriftens ord: »Der skal ikke være en fremmed gud i dig« (Sl 81, 10), det vil sige af sig selv. Du skal ikke beskæftige dig med nogen ting, selv et bud, uden fuldkommen hensigt, for han ligger altid på lur. Da er du sikret, at »du ikke bøjer dig for en fremmed gud«. Således regnedes også det, han tænkte at gøre som et bud, for et forbudt seksuelt

Rema fra Fano - fortsat

forhold: Han kom til sin hustru, mens hun var niddah, for slangens urenhed »viftede — jeg mener: raslede« i hendes indre. Han er dog barmhjertig og soner.[DA501101]

Vi mener, at Skriften vidnede om denne genoprettelse ved Batseba: »Hun helligede sig fra sin urenhed« (2 Sam 11, 4), for David agtede på dette selv i sin hast. Det er imod den, der læser omvendt, for det er en fordærvet læsemåde. For at genoprette spisningens synd, forseelsens begyndelse, sad vor første far i faste alle sine år, der var lige så mange som talværdien af taanit, faste. David sagde (Sl 55, 18): »Aften og morgen og middag«, som har dette tal med det samlede én: »Jeg vil tale og klage«, for at sone den første synd. At han skilte sig fra Eva i hundrede og tredive år for at genoprette sin overilelse over for hende, er kendt og udbredt.

De vise sagde (Berakhot 6 b): Fastens løn er velgørenhed. Munden, der syndede ved at spise, behøver en forsvarer — det vil sige et gunstigt forsvar gennem den velgørenhed, han gør med hænderne — fra de hænder, som ikke syndede. Det er »hver efter sin hånds gave« (5 Mos 16, 17), כמתנת ידו, med talværdien taanit. Ved denne fortjeneste »skal I være mig et land, jeg har behag i«, תהיו לי ארץ חפץ, med samme tal.[DA501102]

Han tyggede med sine tænder og syndede med dem; de er som bekendt toogtredive. Han gav bøn til Elohim i de toogtredive stier, der antydes i lamed-bet fra Torahs slutning og begyndelse. Til dem svarer toogtredive Elohim i skabelsesberetningen indtil den sjette dag. Menneskets natur blev forvandlet fra at være Kongens helligdom til at blive næret og ernæret ved fødevarernes urenhed fra slangens besmittelse. Der står: »Omkring ham stormer det voldsomt« (Sl 50, 3).

Tilbage til kapitlet i indholdet

Tsevaot — del 1 — kapitel 21

KLADDE · uafklaret

Rema fra Fano

Derfor blev det bestemt om David, at han skulle fødes som et dødfødt foster under askarahs, kvælningssygdommens, dom gennem den skyldige Lilith, for at sone svælgets synd, hvor han blev forført gennem Eva. Der står: »Han bad dig om liv; du gav ham det« (Sl 21, 5), og længere fremme forklares: »Lad ham leve, og lad ham give ham af Sabas guld« (Sl 72, 15). De vise har allerede sagt, at alle syv nuancer af guld fandtes i Davids hår, og håret ved svælget var af Sabas guld. Verset »Saba faldt over dem« (Job 1, 15) gengiver Rav Josefs Targum som den skyldige Lilith.

Sheva, שבא, er et akronym for »vend tilbage, menneskenes børn«, שובו בני אדם (Sl 90, 3), som lignelsen om skøgen i Zohar: Hvis kongesønnen består sin prøve, tilfalder al ros denne skøge. Således sagde de også, at Satan og Peninna havde Himlens skyld for øje.

KLADDE · uafklaret · fortsat

Rema fra Fano - fortsat

Askarah er et ord sammensat af bogstaverne askah, אסכה, hvis talværdi er det enkle Elohim-navn, og resh alene er Elohim i den trinvise navneudfoldning. Alt tilsammen, med de fem bogstaver, har talværdien Elohim fuldt udfoldet med alef inde i he. Videre: Askarah, »dens bogstaver sammen med Davids navn, jeg mener navnet og alene dets bogstaver«, har talværdien Elohim udfoldet med he fordoblet med endnu et he. Tages begge alene efter bogstavernes tal, bliver det hele talværdien af Elohim udfoldet med jod inde i he.[DA501301]

Dette er en stor regel for dommenes kilde, dens bagside og alle dens udfyldninger, som truede David alle hans levedage. Derfor bad han indtrængende: »Lad mig kende min ende, Herre, og hvad mine dages mål er; lad mig vide, hvor forgængelig jeg er« (Sl 39, 5). Den, der ikke kan stole på sit liv, ved ikke, hvordan han skal tjene Herren fast. Fordi han døde alle sine levedage i denne verden, er alle hans dage i den anden verden: David, Israels konge, lever og består.

Tilbage til kapitlet i indholdet

Tsevaot — del 1 — kapitel 22

KLADDE · uafklaret

Rema fra Fano

Saba i Davids svælg kom altså kun for at beskytte mod den skyldige Lilith, selve askarah: »Beskytte og redde, gå forbi og bringe i sikkerhed« (Es 31, 5). Der står: »Lad ham altid bede for ham« (Sl 72, 15), som i »hans lovprisning er altid i min mund«. Hvad står først? »Jeg vil velsigne Herren til enhver tid« (Sl 34, 2). Således også her: »Hele dagen skal han velsigne ham« (Sl 72, 15), for han var ikke sikret liv i denne verden, ikke engang et øjeblik. Det er det skarpe sværd, som bestandig ligger netop på hans hals, hvorom Hizkija sagde efter en overlevering fra Davids hus, som selv havde erfaret det: Man skal ikke holde sig fra barmhjertigheden.

I Jerusalems Talmud (Berakhot, kapitel 9, lov 1, blad 63 a) sagde de om »Joshafat skreg« (2 Krøn 18, 31), at Arams sværd lå på hans hals, og at kun snittet manglede. Hans forbindelse med Akab havde bragt ham netop til dødens porte. Også dér fik han hjælp ved bøn: »Herren hjalp ham«, dér. Derfor sov David ikke i alle sine dage. Dit tegn er »smuk af øjne og god at se på« (1 Sam 16, 12), hvis begyndelsesbogstaver danner je'ur, יעור: Han vågner af sin søvn. Indtil midnat beskæftigede han sig med Torah, som var et omslag for hans svælg; derefter med sange og lovprisninger for at befri ham for den vedvarende lidelse, som kræver vedvarende lægedom.

»Et skarpt sværd«, חרב חדה, har talværdien »husk et ord til din tjener«, זכר דבר לעבדך (Sl 119, 49), for at vende forbandelsen til velsignelse.[DA501501] Hvad står efter det? »Dette er min trøst i min elendighed, for dit ord har givet mig liv« (Sl 119, 50). Det er det, der siges i

KLADDE · uafklaret · fortsat

Rema fra Fano - fortsat

Zohar (del 3, 281 b) om »der skal være lys«, skrevet mangelfuldt (1 Mos 1, 14). De udlagde det som »Herrens forbandelse i den ugudeliges hus« (Ordsp 3, 33) og sagde, at hos de retfærdige ordnes disse bogstaver som »Herrens ord er lutret; han er skjold for alle, der søger tilflugt hos ham« (Sl 18, 31).

Derfor sagde David: »At gøre din vilje, min Gud, ønsker jeg, og din Torah er inde i mit indre« (Sl 40, 9). Han sagde ikke blot »i mit indre«, men »inde i«, dets indre dele, for at rense den skikkelse, som blev uren ved forbudt spisning gennem berøring på de skjulte steder. Dette er hele frugten af at fjerne deres synd: At den næres af Torahs frugt, som er en renselsens mikveh, מקוה טהרה, med talværdien Arikhs tre hundrede og halvfjerds lys. Torah selv bliver da virkelig sjælens føde.

Tilbage til kapitlet i indholdet

Tsevaot — del 1 — kapitel 23

Rema fra Fano

Den Hellige, velsignet være han, sagde: Lad den skyldfri komme — det er Abraham, om hvem der står behibbare'am, »da de blev skabt« (1 Mos 2, 4) — og sone for de levende. Dette er betalingen af hans kreditter ved opfyldelsen af buddene, som vi sagde. Ved hver eneste rejse ledsagede engle ham, som det udtrykkeligt fortælles om Jakob. Nu lod vor fader Abraham dem vende tilbage ved at betale deres løn gennem buddenes nøjagtige enkeltheder, som også tjenesteenglene har glæde af. Det kendes fra ofrenes hemmelighed: »Mit brød til mine ildofre« (4 Mos 28, 2).

Alt tjente til at genoprette hans egen egenskab, det sted, hvor hans telt først stod, efter betydningen: »På din plads vil de sætte dig, og af dit eget vil de give dig« (Joma 38 a). Vor fader Abraham genoprettede altså i billedskikkelse og lighed alt, hvad der var blevet ophævet i hemmeligheden ashbarti, אשברתי, en af omstillingerne af bereshit, בראשית, som vi har forklaret på sit sted. Af brudstykkerne af det punkt, om hvilket der står: »Rigdom slugte han, og han skal kaste den op« (Job 20, 15), blev Terachs gudebilleder til.

Undervejs bør vi vide og stræbe efter at vide: Selv om dette punkt blev brudt i sin begyndelse, udgik den ugudelige Bileam fra det. Var dets mål ikke allerede fra begyndelsen blevet knust til intet, ville han have ødelagt verden. Slut tilsvarende om de øvrige punkter. Dette modsiger ikke den overlevering, som er en af de sande forklaringsveje, at Daats kar blev brudt først. Daat er nemlig urstoffet for dem alle, og i Daat selv går chesed altid forud for alt andet. Her skal vi ikke uddybe det.

Også nu blev Belas dom fuldbyrdet ved bruddet på hans punkt: Bileam blev født stum og åbnede kun munden for at sluge netop den føde, der holdt ham i live; når hans overflod var fuld, var han i nød. »Løgnelæberne skal blive stumme« (Sl 31, 19). Dette er

Rema fra Fano - fortsat

betydningen af »Beors søn«: netop et dyr (Sanhedrin 105 a). Tale har han kun til det øjeblikkelige behov. Dette blev antydet ham i æslindens mund, for han er som den. Dog blev det store navns fire første, omfattende udfyldninger regnet over ham: 72, 63, 45, 52, hvis talværdi er »Bileams mund«, פי בלעם. De sagde, at hans navns ære er stor ved, at Herren lægger ord i Bileams mund, så hans mund ikke er i hans egen rådighed. Vid, at »Herrens ord«, דבר יהוה, har samme talværdi som »Bileams mund«.

Han blev altså kun skabt til dette. Skulle du sige, at Israel behøver hans velsignelse? Det være langt fra os; sig ikke sådan. Balak sendte ham jo ordene »den, du velsigner, er velsignet« (4 Mos 22, 6): Initialerne אשר תברך מברך danner ittam, אתם, »med dem«. Velsignelsen er allerede hos dem, med dem og i dem; Bileams mund gør blot sagen åbenbar, så den onde engel mod sin vilje svarer amen. »Den, du forbander, bliver forbandet«, אשר תאר יואר, har initialerne itti, אתי, »med mig«. Han profeterede uden at vide, hvad han profeterede: Hans fejltagelse skal blive hos ham, og Bileams forbandelse skal hvile på Balaks hoved. Han havde sagt: »Forband mig dette folk« (4 Mos 22, 6), men Bileam sluttede sit udsagn rettet mod Israel: »Forbandet er den, der forbander dig« (4 Mos 24, 9).

Tilbage til kapitlet i indholdet

Tsevaot — del 1 — kapitel 24

KLADDE · uafklaret

Rema fra Fano

Vi vender tilbage til det første punkt, der blev brudt. Fra det og fra dets brudstykkers brudstykker kom vor fader Abrahams fire hundrede kapitler om afgudsdyrkelse. Dette antal svarer præcist til brudstykkerne af de fire jod i karrene til navnet på 72, som tilhører hans egenskab.

Denne kvinde, i Asijahs hemmelighed helt bestemt kvindelig, bragte en skål fint mel, som det står i rabbi Tanchumas midrash. Det stammede fra resterne af lysene, som faldt og fæstnede sig til Leah i Asijah. Hun er selv »mørkt hoved«, ראש קדור, med talværdien »din mand«, אישך, efter det store tal i aik-bekhar. Der står: »Til din mand skal din længsel være« (1 Mos 3, 16). Bag hendes hoved findes en svampagtig åbning, som optager væske for at suge fra Zeirs hoved. Han er en gennemboret urtepotte, der øser rigeligt ind i hende; hendes er en urtepotte, der ikke er gennemboret, undtagen så meget som hendes behov for at suge og modtage kræver. De hænger sammen ryg mod ryg. Dette er skålens hemmelighed: en virkelig gryde, der intet har af sig selv, kun hvad man lægger i den. Det svarer til vor forklaring i hellighed af kongedatteren, som duftede grydens krydrede rester.

Denne kvinde vendte tilbage og blandede lysenes rester ned i klippahernes dybder foran skåret og støbt billede. Abraham opfyldte på sig selv: »Hans højre hånd skaffede ham frelse« (Sl 98, 1). Med staven, vavs hemmelighed og hentydningen til Zeir, knuste han

KLADDE · uafklaret · fortsat

Rema fra Fano - fortsat

billederne og tog lysene til sig, efter det nævnte »rigdom slugte han, og han skal kaste den op« (Job 20, 15). Dette siges om en »anden gud«, אל אחר, hvor achar er akronym for אל חפץ רשע, »en gud, der ønsker ugudelighed«. Fra hans bug skal den højeste Gud, himlens og jordens ejer, drive det ud. Om ham står: »For du er ikke en gud, der ønsker ugudelighed« (Sl 5, 5), med bogstaver, vokaltegn og et samlende én: Talværdien er Elohim i en omfattelse af ti, for han er hellig Gud.[DA501901]

»Mellem Betel og Aj« (1 Mos 13, 3) forklares som »fra verden og til verden« (1 Krøn 16, 36). Det er fra Negev, hemmeligheden om punkternes chesed, den første blandt karrene, der steg op i tohu, og indtil Betel, hemmeligheden om Immas chasadim, som byggede Israels hus, det vil sige Zeir. Eller: »Mellem Betel« er den øvre chokhmah, hvor יהוה har talværdien אל; dette Betel er chesed i chokhmah. »Og Aj« er gevurah, på grund af hvilken »de gjorde Jerusalem til ruinhobe« (Sl 79, 1). Således finder du også, at העי med ordet som én har talværdien Elohim.[DA501902]

Genoprettelsen var endnu ikke fuldendt, før Nimrod samlede alle gudebilledernes brudstykker og fyrede ovnen med dem, hvorfra Abraham blev reddet. Hans bror Haran blev dømt udenfor ved en enkelt gnist fra den. De nåede ikke at kaste ham i ovnen; »fra ham selv udgår hans dom og hans ophøjelse« (Hab 1, 7). Dette lærer dig, at ilden var vældig og stærk. Det skjulte lærer af det udtrykkelige, også i den brændende ildovn hos Chananja, Mishael og Azarja. Dér begyndte Nebukadnesar med to ting og sluttede med én. Først sagde han: »Mine guder tjener I ikke, og guldbilledet, som jeg har rejst, tilbeder I ikke« (Dan 3, 14). Til sidst sagde han: »Men hvis I ikke tilbeder … skal I kastes« (Dan 3, 15). Han eftergav krænkelsen af sine guder for at tænde ilden syvfold, alt alene til ære for statuen, der vedrørte ham selv. Derved opfyldte Nebukadnesar og Nimrod selv: »Deres guders billeder skal I brænde i ild« (5 Mos 7, 25).

Tilbage til kapitlet i indholdet

Tsevaot — del 1 — kapitel 25

Rema fra Fano

Også Isak og Jakob genoprettede hver sin del. Den ene pådrog sig døden ved bindingen, for hver retfærdig har to ånder, én i denne verden og én i den kommende. Derfor står der hos dem: Noa, Noa; Shem, Shem; Abraham, Abraham; Jakob, Jakob; Samuel, Samuel. Således også i de ti generationer af Peretz' slægt, undtagen David, hvis navn ikke blev gentaget, fordi hans liv hele tiden hang i en tråd, som vi sagde ovenfor. Desuden ligger en skjult hemmelighed i det store navns udfyldninger, som forklaret hos os på sit sted.

Hos dem alle skiller et betoningstegn, undtagen hos Moses, som var fuldkommen fra begyndelse til ende. Hos de andre udlægger vi: Den første er ikke fuldkommen, fordi ånden fra denne verden var hovedsagen hos dem. Af denne grund skiller betoningen også

Rema fra Fano - fortsat

i »Herren, Herren«, fordi vor lærer Moses førte deres kraft ned fra deres udstrømning til jorden. Hos Moses er ingen adskillende betoning, for den første er fuldkommen: Ånden fra den anden verden var hovedsagen hos ham. Derfor kunne han leve uden mad og drikke i lang tid, gennemvævet af kærlighed, længere end almindeligt kendt; dette har vi allerede gjort opmærksom på.

Isaks navn gentages imidlertid slet ikke i Skriften. Da han blev bundet, forlod den sjæl, der var i ham i denne verden, ham — kilden giver her formerne dehava/dehavat? — og da Abraham sagde »Velsignet være den, som gør de døde levende«, vendte hans sjæl fra den kommende verden tilbage i ham.[DA502101] Derfor blev den Helliges navn knyttet særligt til Isak endnu i hans levetid, for han regnedes som død, som Zohar siger. Der står: »Han er barmhjertig og soner skyld«, af grunden »han huskede, at de er kød, en ånd, der går og ikke vender tilbage«. Forklaringen er: De er børnene, blodet og kødet, af den ånd, der går og ikke vender tilbage. Således virker dommens egenskab: Blandt de døde er man fri for buddene. Derfor soner han skyld. Dette er, hvad der om Isak siges: »For du er vor fader«.

Tilbage til kapitlet i indholdet

Tsevaot — del 1 — kapitel 26

KLADDE · uafklaret

Rema fra Fano

Jakob blev dømt til landflygtighed efter den dom, Talmud udtrykkeligt angiver for den, der troløver en kvinde inden for de tre måneders afklaringsperiode. Afgørelsen er, at hans flugt er tilstrækkelig, fordi man frygter, at hun er gravid. Allerede det første menneske snublede heri: Han forenede sig med sin hustru på en hverdag, om dagen og åbenlyst, efter at slangens urenhed var blevet lagt i hende mellem det første og det andet samleje. Hun var me'ubberet, gravid — forklaret som fuld af evrah, vrede, og averah, overtrædelse — som en gravid kvinde fuld af urenhed. Således forstås Chavah, hvis betydning er »en talende ånd«, og »under sin mand tager hun fremmede«.

Uden Adams dråbe ville der ikke være skabt en krop til hende, ligesom med skadeånderne. Heller ikke de blev skabt ved skumringen på sabbatsaftenen uden som følge af synden. Ellers ville sabbattens hellighed have været tilstrækkelig til at ophæve denne urenhed fra Evas livmoder, før vor første fader opfyldte de lærdes ægteskabelige samlivstid: »Han giver sin frugt til rette tid«. Den første time af sabbatsnatten står under Mars. Det, Jupiter bygger ved slutningen af sjette dag, river Mars ned ved nattens begyndelse, og Saturn ved dagens begyndelse — for den, der ikke tilhører det hellige folk, og som dagens hellighed ikke beskytter.

Da Adam første gang forenede sig med Eva, var hun altså »gravid ved hans fælle«, מעוברת מחבירו, med talværdien 974; fra dette kom Kain, som indeholdt deres urenhed.[DA502301] Derfor var den landflygtighed, der står udtrykkeligt i »han drev mennesket ud«, ikke

KLADDE · uafklaret · fortsat

Rema fra Fano - fortsat

tilstrækkelig for Adam: Han blev bandlyst med ti forbandelser fra den himmelske domstol. Selv om den almindeligt kendte dom gjaldt spisningen af frugten, var begge dele årsag. En hel mishnah lærer os: Landflygtighed kommer over verden på grund af ulovlige kønsforbindelser. Sådan læres det også i baraitaen i kapitlet Ba-meh madlikin.

Skriften råber, at det tidligere nævnte navn Chavah kom efter synden: »Hun var moder til alt levende«, det er alene de retfærdige. Derfor burde hun have heddet Chajah. Nu blev navnets to første bogstaver, som selv er et helligt navn, beskadiget, og hun blev kaldt Chavah med de to sidste bogstaver, som behøvede velsignelse, og som hellighed ikke hviler på.

Tilbage til kapitlet i indholdet

Tsevaot — del 1 — kapitel 27

Rema fra Fano

Jakob gik imidlertid to gange i landflygtighed, én gang alene og én gang med hele sit hus. Det var to landflygtigheder, først til Charan, siden til Egypten. Ligesom den sidste tyngede for at lutre sjælene, havde rejsen til Charan til hensigt at føre de to dråber ud, som Adam havde kastet på et fremmed sted. Således står det i Ra'aja Mehemna, trykt i afsnittet Behar Sinai, 118 b: Det var den første Lilith, som havde holdt dem tilbage hos sig.

Muligvis er slangens urenhed Naamah, den første Lilith, som raslede — »jeg mener dette, skønt jeg fandt viftede«, siger kildens indskud — i Evas indre ved Adams første samleje. Hun blev først gravid ved det andet samleje, som fandt sted på en hverdag. Havde Adam været værdig til at opfylde den i Torah nævnte samlivstid på sabbatsnatten, både ved buddets samleje og ved hellighedens samleje, ville de to halvdele af dråben fra det første samleje være blevet bygget op ved det andet til tvillingesøstre til retfærdige mænd, som skulle være udgået fra hende hellige som de øvre engle. De blev senere genoprettet i Rachel og Leah.

Dette er hemmeligheden om den førstefødtes dobbelte del, som Jakob tog: »Min kraft og begyndelsen af min manddomskraft«. »Min kraft« er det første samleje; »begyndelsen af min manddomskraft« er det andet, som begynder kraftens udfoldelse fra mulighed til virkelighed. Det er kendt, at to tvillingebrødre er én dråbe, som deles i to. Dette er tilstrækkeligt.

Tilbage til kapitlet i indholdet

Tsevaot — del 1 — kapitel 28

KLADDE · uafklaret

Rema fra Fano

Dér i Ra'aja Mehemna forklares, at navneskiftet blev opfyldt for det første menneske gennem Abram, som er Abraham; stedskiftet gennem Isak, for efter at have været beredt til slagtning ved bindingen blev han ført til Edens have for at blive helbredt, som bekendt. Han gik først ud derfra for at grunde på marken hen imod aften. Handlingsskiftet skete gennem Jakob, som forøgede Herrens hærskarer i verden. Hans fortjeneste var tilstrækkelig til, at vandet blev til sæd i Labans fårs livmødre; de svarer til menneskehjorden. Dermed blev omvendelsens betingelser opfyldt for ham, de betingelser, der river menneskets domsafgørelse itu.

Derfor sagde Jakob til sine hustruer: »Med al min kraft tjente jeg jeres far«, i hemmeligheden om de 28 år, som Adam lod blive til David for at sone ulovlige kønsforbindelser, som beskadigede Adams kraft og hans manddomskrafts begyndelse. Abraham lod fem år blive til ham for at sone afgudsdyrkelse, som beskadiger navnets sidste he: »Jeg er Herren din Gud« — det er mig og ingen anden. Josef kom fra Isaks side; om ham står: »Josef forsynede med brød efter børnenes antal«, efter betydningen af de ganske små, i landflygtighedens og jernovnens hemmelighed, som faderen er forpligtet til at ernære. Derfor lod han 37 år blive til ham fra Isaks punkt, han, der blev bundet som 37 årig, for at sone Kains blodsudgydelse gennem Hevel, הבל, med talværdien 37. Således også: »Kast din byrde på Herren, og han vil ernære dig«; jehavkha, יהבך, har talværdien »הוי?«.[DA502701] Han var den første blandt de dræbte, som bar sin dom og sin egen skyld; begge dele var årsag.

Med alle disse rester blev Davids 70 år fuldendt. Han er Shekhinahs grundvold i syv egenskaber, hver omfattende ti. Om Jakobs 28 år er det sandt at sige: »Med al min kraft tjente jeg jeres far«, bortset fra de seks år, han tjente for hans får, hvorom han sagde: »Hvornår skal også jeg gøre noget for mit hus?« Disse 28 år omfatter de 14 år, han tjente i Evers hus under Torahs møje. Uden dette var han ikke blevet reddet fra Laban og hans kneb.

Stort er det at opholde sig i synagoger — »og jeg mener efter ordene: Lykkelige de, der bor i dit hus …; endnu bedre hvis de lovpriser dig altid«, siger indskuddet — og i lærehuse, selv uden studium. For dette roses Jakob som en helhjertet mand. Af alle hans mange fortjenester, hans Torah og hans gerninger, nævner Skriften kun, at han boede i telte. Af de 28 år tjente han 14 hos Laban for hans to døtre. Udsagnet »med al min kraft tjente jeg« medregner den tid, som var til gavn for jeres far. Hvis »jeres far« forklares som det første menneske på grund af disse dråber, som vi sagde, var også årene i Evers hus uden tvivl til hans tjeneste og genoprettelse. Desuden nød Laban selv, deres virkelige far, godt af fortjenesten ved hans studium i Evers hus. Dette var årsagen til, at han sagde: »Herren velsignede dig ved mine skridt«. Om den sidste landflygtighed til Egypten: Gå og læs det i

KLADDE · uafklaret · fortsat

Rema fra Fano - fortsat

skolen; den tjente til jernovnens lutring.

Tilbage til kapitlet i indholdet

Tsevaot — del 1 — kapitel 29

KLADDE · uafklaret

Rema fra Fano

Vi fastholder: Den, der arbejdede på sabbatsaftenen ved den første forførelse, er vor fader Abraham, som var den første blandt dem, der anstrengte deres kraft for at overvinde deres tilbøjelighed. Han ville ikke lade sin arm hjælpe en overtrædelse. Han fik lønnen for de bud, han også arbejdede med på sabbatsaftenen, for at genoprette alle generationerne og føre det kostbare ud af det usle, som vi lærte: Han modtog dem alles løn. Hans løn var, at han skulle spise »på sabbatten«, בשבת: virkelig spisning af nydelse uden noget ondt. Træk tallet for רע, ondt, fra 974; tilbage står בשבת.

Dette er »den runde skål«, אגן הסהר (Højs 7, 3), med mantzepakhs store tal, אגן for sig og הסהר for sig. Også den tjener genoprettelsen: »Den blandede vin må ikke mangle«. [DA502901] Det helligede har kun sit sted og sin stund, kendt af altings Herre, velsignet være han, for alene hans navn er ophøjet. Dette sagde Abraham til Saraj: »For at det må gå mig godt for din skyld, og min sjæl leve på grund af dig« (1 Mos 12, 13).

Sig da: »For at det må gå mig godt« betyder for genoprettelsen af de 974 generationer, med samme tal ved tilføjelsen af kaf i בעבורך, »for din skyld«.[DA502902] Modsat er det med »dårskabens støjende kvinde« (Ordsp 9, 13): »Hun bliver afskyelig for ham«, תתגנה עליו, har samme tal. Hun begår ægteskabsbrud og giver sin mand resterne. Sådan er ikke »den dygtige kvinde, sin mands krone« (Ordsp 12, 4). Ved hendes fortjeneste og hjælp påtog vor fader Abraham sig arbejdet med at genoprette alle disse generationer, så tankens vilje kunne blive fuldendt.

Tilbage til kapitlet i indholdet

Tsevaot — del 1 — kapitel 30

KLADDE · uafklaret

Rema fra Fano

Ve den, der udtænker onde tanker og strider mod sin skaber ved at tro, at den Hellige skabte alle disse generationer for at tilintetgøre dem uden nytte; og det samme om de verdener, han byggede og ødelagde før sine gerninger fra fordums tid. Der manglede dem ikke, Gud forbyde det, et råd fra begyndelsen. Velsignet være Elohims navn, sandhedens Gud, stor i råd og rig på gerning. Deres ødelæggelse er vejen til deres genoprettelse, ligesom de retfærdiges død bliver årsag til, at de siden oprejses til liv.

Om dem siges: »Lys satte han omkring sin styrke«. Dette ord finder vi i Torah oftest uden

KLADDE · uafklaret · fortsat

Rema fra Fano - fortsat

vav. Der står: »Han stillede sig hos ham dér« (2 Mos 34, 5), med samme tal, for at vække barmhjertighedens egenskab over dem.[DA503101] »Der var intet hus, hvor« (2 Mos 12, 30) er de tre første egenskaber ovenfor: »Der ikke var en død«. Derfor blev perlen hængt om Abrahams hals, efter at han havde løskøbt den fra statuens hals. For dens skyld blev han værdig til, at herlighedens trone i det høje opholdt sig hos ham alle steder: »Han plantede en eshel«, אשל (1 Mos 21, 33), med talværdien כף סמך אלף. Da han fæstnede sit telt dér, blev herlighedens trone fæstnet over for det i det høje.

Ved dens fortjeneste fik han også budskabet om det vidunderlige løfte: »Til fader til en mængde folkeslag har jeg gjort dig« (1 Mos 17, 5). Det er akronymet av ha-gan, »havens fader«: av beholdes, mens המון גוים נתתיך giver h-g-n. Det betyder en fader, der i fremtiden bliver værdig til Edens have på enhver måde. Selv om det først er skrevet i pagtens afsnit, har vi på sit sted forklaret, at han opnåede dette fra Ur i Kaldæa. Netop derfor står der »har jeg gjort dig«, allerede. Først står: »Du skal blive fader til en mængde folkeslag« (1 Mos 17, 4), fortid, der vendes til fremtid; vi udlægger begge. Du har allerede fortjent løftet, og det skal i fremtiden opfyldes fuldstændigt i handling. Under alle omstændigheder er det, hvad han fik lovet mellem de gennemskårne dyr. Med dette begynder vi anden del, med Himlens hjælp.

Tilbage til kapitlet i indholdet

Tsevaot — del 2 — kapitel 1

Rema fra Fano

Der står: »Se dog mod himlen og tæl stjernerne«, og derefter: »Sådan skal dit afkom blive«. Det er kendt, at tælling hører under mængdens kategorier, mens ordet »sådan« kun hører under beskaffenhedens. Der siges altså to ting: betragtning for sig og tælling for sig. Da der står: »De indsigtsfulde skal stråle som himmelhvælvingens glans, og de, der gør de mange retfærdige, som stjernerne«, lærer vi, at de indsigtsfulde hører til betragtningen, i det omgivende lys' hemmelighed, og de, der gør de mange retfærdige, til tællingen, i det indre lys' hemmelighed.

Undervejs må vi vide dette: Forskningens vise har fastslået og antaget, at der ikke kan findes to uendelige ting i verden, hvor den ene er større end den anden. Når vi nøje overvejer denne forudsætning, der er forklaret for os i Pelach ha-Rimmon, fjerde port, kapitel 3, skal vi skelne mellem det begyndelsesløse og det evigtvarende. Meningen er at præcisere, at der kun er én, som er ubetinget begyndelsesløs, ene i sin verden; tavshed er lovprisning. De evigtvarende er derimod mange ved hans vilje. Nogle af dem har fået denne egenskab, så det er sandt om dem, at de er uden ende, fordi hans vilje udfolder sig i dem, hver efter sit mål, ikke ligeligt i dem alle.

Vi kan sammenligne med tallet, som af natur er ubegrænset: Lad ét begynde med syv og

Rema fra Fano - fortsat

stadig vokse ved at ganges med sig selv, i hemmeligheden om syvfold. Den rette overvejelse tillader, at dets uudgrundelige udfoldelse overstiger udfoldelsen af et andet tal, som kun begynder med tre, også når dette vedblivende ganges med sig selv.

Tilbage til kapitlet i indholdet

Tsevaot — del 2 — kapitel 2

Rema fra Fano

Vid: Efter at det er påvist ved det almindelige tals natur, at det kredser om én grundvold, nemlig ti, og at alle verdens tusinder af titusinder går fra og tilbage til denne, følger det, at netop tusinderne også regnes som enere, når hjulet vender fra tusind til én. Dette antydes i det første bogstav, hvis navn er alef, og hvis betydning er ulpan, undervisning: Det er en ophøjet og stor lære til vort nuværende emne.

Tusind er nemlig tallets fuldendelse, så vi med rette siger »tusind tusinders tusinder«, og således flere gange. Men dette er ikke vejen for tierne eller hundrederne. Grunden er, at tallets definitions fuldendelse er kuben, når det givne tal mangfoldiggøres i længde, bredde og dybde. I disse tre dimensioner bliver ti til tusind, et stort tal, fuldendt på alle sider. Således gengav Jonatan »solens lys skal være syvfold«, hvor kraften af he giver anledning til udlægningen af ordet shiv'at »én syvfold«: Tallet syv ganges med sig selv to gange ud over den simple form og bliver tre hundrede og treogfyrre. Dette er klart.

Indvend ikke, at de vise plejer at tælle en stor mængde som »hundrede maneh«. De vises sprog er for sig. Desuden er maneh en samling af særskilte dele til én masse, ligesom en talent rent guld og lignende; det hører ikke under tallets definitioner. Man siger ikke »maneh af maneh« eller »talent af talenter«. Efter tallets måde siger man heller ikke »hundrede hundreder« eller »ti tiere«, men man siger »tusind tusinder«, som forklaret.

Du kunne spørge: Skriften har jo »tusind tusinder tjener ham og titusind titusinder«. Hjulets tilbagevenden gælder altså ikke alene tusind, men også titusind, der hører til tierne og allerede er omfattet af reglen. Sådan er det ikke: Titusind titusinder er kun begyndelsen af enerne på vejen til tusind tusinders tusinder, som er ti gange titusind titusinder. Desuden er dette skriftsted ikke afgørende, for det tæller de tjenendes grader i det høje. De første er en hundrededel af den anden gruppe, om hvilken der står: »Foran ham står de«, efter betydningen »hele himlens hær står hos ham«. Dette er udtagningen af helligandelen fra den sammenblandede mængde; det er tilstrækkeligt.

Vi kan altså slutte, at der her ikke tales om tallets beskaffenhed og definitioner. Dog kan vi lære den fremsatte regel af mændene i Den Store Forsamling, som ordnede for os: »Vi formår ikke at takke dig for én af tusind tusinders tusinder og titusind titusinder«. De sagde ikke »og titusind gange titusinders titusinder«. Hvis du vil angribe mig ud fra den, som selv føjede til »og en mængde af titusinders titusinder«, svarer jeg på din egen vej:

Rema fra Fano - fortsat

Dér har du beviset; han sagde ikke ribbo, titusind, men rov, mængde, et udtryk for mangfoldighed. Desuden siger også vi, at titusind gange titusinders titusinder er tusind tusinder af tusind tusinder. Sagen vender dermed tilbage til vor faste og sande regel. Det andet udtryk er blot lettere og mere bekvemt.

Tilbage til kapitlet i indholdet

Tsevaot — del 2 — kapitel 3

Rema fra Fano

Vi vender tilbage til det vers, vi begyndte med: »Og tæl stjernerne«. Denne tælling forklares i Talmud, kapitlet En omdin. Der læser vi: »Zion sagde: Herren har forladt mig«. Den Hellige sagde til hende: Min datter, tolv stjernetegn skabte jeg på himmelhvælvingen. For hvert stjernetegn tredive hære; for hver hær tredive legioner; for hver legion tredive rahton; for hver rahton tredive karton; for hver karton tredive gistra. I hver gistra hængte jeg tre hundrede og femogtres tusind titusinder stjerner, svarende til solårets dage. Dem alle skabte jeg kun for dig. Hertil citatet.

Det samlede antal stjerner bliver altså sytten tusind syv hundrede og niogtredive gange titusind titusinder befolkningsskarer, hver skare på seks hundrede tusind, som det står i kapitlet Ha-ro'eh.

Tilbage til kapitlet i indholdet

Tsevaot — del 2 — kapitel 4

KLADDE · uafklaret

Rema fra Fano

Undervejs må vi gøre dette kendt: Jonatan ben Uzziel og hans fælle, Jerusalems Targum, har ved slutningen af Beha'alotkha gjort sig umage for at lære os, at Israels seks hundrede tusind er firs legioner. Når det er udgået af deres mund, er det ikke tom tale. Vid da, at de gamles Krigsbog angiver hver legion til ti rahton, hver rahton til halvtreds karton og hver karton til 25 mænd. Vi tager overalt det mindre antal efter reglen: Har du grebet det mindre, har du grebet noget. Da intet antal i stjernernes udfoldelse overstiger tredive — de tredive grader på kredsen for hvert stjernetegn — regner også vi hver rahton til kun tredive karton. Det er meget nærliggende at tro, at der er en fejl i Krigsbogen. Således bliver seks hundrede tusind netop firs legioner.

Man kan også sige, at førerne over tusind, hundrede, halvtreds og ti tilsammen var 78.600 førere. Talmud regner ofte hovedparten som det hele, som vi finder i Kiddushin: Straffen for misbrug af hellig ejendom er streng, to tusind for én perutah, fordi man bringer et skyldoffer til to sela, som der udtrykkeligt står: »Efter din vurdering, sølv i shekel«. I virkeligheden er det kun 1.532 perutot. Denne regel gælder også skyldoffer for røveri og det betingede skyldoffer, for ved begge står »efter din vurdering«, nemlig vurderingen

KLADDE · uafklaret · fortsat

Rema fra Fano - fortsat

ovenfor. Ved alle tre står »en fejlfri vædder«, איל תמים. Regnes alef med det store tal, bliver summen med ordene som enheder nøjagtigt antallet af perutot.[DA503901]

Der står: »Et skyldoffer er det, skyld…«, for også at omfatte skyldofferet for en nasiræer, som er blevet uren, og den spedalskes skyldoffer. De er lam, selv et magert dyr til en danka. Derimod medregnes skyldofferet for en krænket trælkvinde til to sela, for der står »en vædder som skyldoffer«. Det træder i stedet for piskeslag; derfor bør han bringe ni perutot for hvert af de 39 slag.[DA503902]

Ligesom Talmud ved den store optælling regner hovedparten som det hele, regner vi her dem, der udøver myndighed over menigheden, som firs tusind førere. Der var i virkeligheden desuden andre førere i Israel, såsom tolv stammefyrster, Sanhedrin-ledere og ledere for præste- og levitvagter og lignende. Da Torah siger, at ingen myndighed i Israel skal overstige en fører over tusind, passer det, at firs tusind førere har firs overhoveder over sig. Hver udvider herredømmet, og freden er uden ende. Således har seks hundrede tusind firs legioner.

Tilbage til kapitlet i indholdet

Tsevaot — del 2 — kapitel 5

KLADDE · uafklaret

Rema fra Fano

Gå ud og beregn efter vor aggadah i kapitlet En omdin: To tusind og otte hundrede tjenere for hver, der opfylder buddet om tzitzit. Alle er først fastboende trælle i hemmeligheden om »de sjæle, de havde skabt i Charan«. Dette var ved begyndelsen af Torahs to tusind år. Adskillelsen lå nær slutningen af to tusind års tohu, i det år Peleg døde. Vor fader Abraham var da 48 år, for da blev hans erkendelse af skaberen fuldendt; hans sjæl havde allerede knyttet sig til ham, da han var 30 år.

Nu fyldte retfærdighed det øvre menneskes højre hånd. Ved ham støttede den sig til navnet elleh, אלה, hvis tal er 45, netop Adam, som strømmer over ham fra sin boligs sted for at gøre de mange retfærdige nede på jorden.[DA504101] Dermed blev hans 48.år fuldendt. Da tre år — uomskårne, uomskårne, som kilden gentager — var gået efter adskillelsen, til den nøjagtige fuldendelse af tohuens to tusind år, begyndte Abrahams 52.år. Han var den gamle, den første fromme, som blev proselyt. Da trådte han i egentlig forstand ind under Shekhinahs vinger ved Havayah-navnet, udfyldt sådan, at Havayah vender sit tal tilbage: 52, som særligt tilhører Shekhinah, der vækkes over for den øvre herlighed med de retfærdiges hjælp. De tilføjer den øvre gevurahs kraft.[DA504102]

Dette år var i sandhed det første af Torahs to tusind år. Da begyndte han at drøfte med sine jævnaldrende, at der findes en første årsag, som bør tilbedes, og ingen anden, efter

KLADDE · uafklaret · fortsat

Rema fra Fano - fortsat

betydningen af paladsets ejer, som midrash omtaler. Den af dem, der tog imod belæring og lyttede til hans ords røst, tilhørte portens proselytter blandt »de sjæle, de havde skabt i Charan«. De og de fastboende trælle har samme retsstilling, som vi skal forklare nedenfor. Den øvre fromme tænkte, at de ved udskillelsens slutning skulle blive fulde proselytter. Dette er betydningen af »i stedet for tjørnen skal cypressen vokse frem«.

Tilbage til kapitlet i indholdet

Tsevaot — del 2 — kapitel 6

KLADDE · uafklaret

Rema fra Fano

Her ligger hemmeligheden i »Herren vogter de fremmede«, efter betydningen »hans far bevarede sagen«. Disse ords initialer, יהוה שומר את גרים, er jish'ag, »han brøler«: »Herren brøler som en løve«, »han brøler over sin bolig«. Alt er nemlig i Himlens hånd undtagen frygten for Himlen. Han venter på, at udskillelsens og lutringens opstigning fuldendes; den stiller helligdommen på dens grund. Dette er betydningen af, at man ikke modtager proselytter i Messias' dage, ligesom man heller ikke modtog dem i Davids og Salomos dage. Om dem, der holder fast ved Herren og går hans veje, står: »Efter Herren går de; han brøler som en løve«.

Videre har »vogter de fremmede«, שומר את גרים, talværdien af hverdagens tusind dage sammen med Elohims trinvise navneudfoldning, som er deres kilde. De skal engang helliges gennem dem ved kraften af navnet El rachamim, hvortil tolv omstillinger nærmer sig, hver indeholdende ti gange ti, med samme tal.[DA504301] Når den øvre vilje derefter ønsker deres vej, vil de derfra også blive værdige til lønnen, livmoders frugt: »I stedet for nælden skal myrten vokse frem«, og »han står mellem myrterne«. Dette er gamle hemmeligheder.

Heraf forstås rabbi Tanchumas udlægning i Vajjera: Den Hellige sagde til tjenesteenglene: Kom, lad os besøge verden. De sagde for ham: Hvad er mennesket, at du kender det? Du går til urenhedens sted … Han sagde: Ved jeres liv, jeg vil gå til myrrabjerget, som er mig kærere end myrra og røgelse. Det kunne undre, for englene kendte allerede Abrahams store yndest. Men de forstod, at han ikke havde sagt »lad os besøge min elskede«, men »verden«. Dette var begyndelsen på dens genoprettelse, at bringe de fjerne nær.

De talte kun om forhudenes høj fra hans husfødte og dem, han havde købt, som blev omskåret med ham: som et tegn for ham, ikke for Himlens skyld, men for at adlyde Abraham. Den Hellige svarer, at fordi de alligevel er de sjæle, Abraham og Sara skabte, er de ham kære. Abraham alene prises for dette, ikke Josef i Egypten og Moses med den blandede skare. Abraham var én og ville gøre de mange værdige; Josef og Moses havde allerede Herrens hærskarer, som de kunne gøre værdige. Hvorfor da lade fremmedes børn

KLADDE · uafklaret · fortsat

Rema fra Fano - fortsat

være tilstrækkelige for dem?

Det svarer til Israels land, som engang skal hellige alle lande: »Det er alle landes pryd«. Først må man erobre alt inden for dets angivne grænser, fra Sivhavet til filistrenes hav, fra ørkenen til floden. Derfor var Syrien en enkeltmands erobring, og landets hellighed hvilede ikke på det.

Baraitaen, hvor rabbi Shimon ben Elazar siger, at ordningen med en fastboende fremmed kun gælder, når jubelåret gælder, taler alene om tiden efter Torahs givelse, da der kom en ny regel for os om at holde dem i live. Om dem selv står jo »והיתר לאו?«? — et uafklaret led om forbud og tilladelse — indtil de antager Noas efterkommeres syv bud ved vor domstol.[DA504302] Før da var hele verden forpligtet til at holde disse syv bud. Nogle udskilte sig også ved at følge Israels veje, for Abraham holdt de 613 bud. Den, der boede i deres skygge og i hans hus, var underlagt den fastboende fremmedes regel, sådan som den gælder i Israel efter Torahs givelse.

Tilbage til kapitlet i indholdet

Tsevaot — del 2 — kapitel 7

KLADDE · uafklaret

Rema fra Fano

Til fuldendelse af dette emnes hensigt må vi også forudskikke ordene til Elias på Horeb: »Jeg vil lade syv tusind blive tilbage i Israel«, efter vor beregning og efter betydningen »indtil den ufrugtbare fødte syv«. Det er syv tusind befolkningsskarer til de syv års-sabbatter. Vi pålægger eller fastsætter intet, ikke det mindste, om dem: Hvem kan stå i Herrens råd? Det hører til spørgsmålene om, hvad der er forud, og hvad der er bagefter, men i hemmeligheden »ומותי בעצמי?«? — et uafklaret udtryk, muligvis om min død i mig selv.[DA504501]

Ligesom den første sabbat opstod i tanken for at blive skabt og siden blev skjult i de første kongers hemmelighed, er den årsag til denne jords sabbat, som vi udlægger som den anden sabbat, skønt den alene blev virkeliggjort. Altså: Han skaber dem, lutrer dem og tæller dem. Heller ikke om fremtiden ved nogen blandt os hvor langt, kun den, der lutrer og tæller dem. Det er forbudt at tælle endetider. »ודעכו כ/כי?«? — foreløbigt: og vid, at — generationernes antal er enden; det er en mishnah i Bechirta.[DA504502]

Den skabte tid hersker ikke over vor forløsning og vor sjæls løskøbelse. Tohuens nymånes mål er os et trofast vidne herom: Når de talte års »begyndelse?« begynder ved beharad, var det kun regnet bagud, tolv nymåner tidligere efter rabbi Eliezer og kun seks efter rabbi Jehoshua.[DA504503] Af mange steder hos vore lærere ved vi, at tusind generationer ikke forstås som de ti generationer fra Adam til Noa, fædre og sønner, tredje og fjerde led.

KLADDE · uafklaret · fortsat

Rema fra Fano - fortsat

Hver seks hundrede tusind er én generation. Findes ti befolkningsskarer på samme tid, er det ti generationer.

Sådan er denne sag: Når »jeg vil lade syv tusind befolkningsskarer blive tilbage i Israel« opfyldes, er tiden inde til jubelårets verden, at hellige det halvtredsindstyvende år. Noget af denne hemmelighed ligger i, at jubelåret ikke gælder for at udråbe frihed i landet for alle dets indbyggere. Dette skal ikke uddybes; det hører under »til sin tid vil jeg fremskynde det«.[DA504504]

De nævnte syv tusind stemmer præcist med »solens lys skal være syvfold som de syv dages lys«, og »månens lys skal være som solens lys« hver dag, i hemmeligheden om en fuld verden. Verden har ikke færre end seks hundrede millioner vedvarende levende. Over for dem bør alle stilles som retfærdige, når sjælene i Guf udtømmes for denne jords sabbat, efter betydningen »et ord bød han til tusind generationer«.

Israel sammenlignes som bekendt med månen og de andre med solen. Her ligger hemmeligheden om de mange, der regnes selvstændigt og ikke omfattes af tusind. De vise udlagde »bevæbnede drog Israels børn op fra Egypten« som én af fem, én af halvtreds, én af fem hundrede og én af fem tusind. Én af fem gælder Israels syndere, som døde i mørkets dage. Én af halvtreds, fordi Egyptens udvandrere er den udtagne del af tyve generationer, hvor Abraham kom og modtog dem alles løn; de er én af halvtreds af tusind generationer. Én af fem hundrede gælder verdens hvælving over horisonten, det vil sige én af fire tusind i hele verden.[DA504505]

Tilbage til kapitlet i indholdet

Tsevaot — del 2 — kapitel 8

KLADDE · uafklaret

Rema fra Fano

Også den blandede skare var seks hundrede tusind. Den ugudelige Bileam vejede op mod dem alle; vor lærer Moses søgte hos ham at opfylde: »Jeg vil hjemsøge Bel i Babel og føre det, han har slugt, ud af hans mund«, efter betydningen »Bela blev konge«, »Bela døde«. Hvad havde han slugt? Dette folk hørte ikke til Israel, men var alene den blandede skare: »For det er i ondt«, ברע, har bogstaverne ערב, blandet. Den vandrede i mørket ved kalven og havde intet lys, for de blev ikke værdige til at blive modtaget i omvendelse; de kom til den og døde alle, efter »Herren slog folket«. Det er den blandede skare; ikke én mand blev tilbage af dem.[DA504701]

Nu er verset nøjagtigt: »Der faldt af folket den dag omkring tre tusind mænd«. Det kunne have sagt »tre tusind mænd«, שלשת אלף איש. Kaf i כשלשת og jod i אלפי er kun skrevet til udlægning: tyve gange tre og ti gange tusind; det bliver seks hundrede tusind. De vejede

KLADDE · uafklaret · fortsat

Rema fra Fano - fortsat

op mod Bileam alene, og tilsvarende mod hans to sønner i halvdele. Disse var deres tre førere. De to sønner var udadtil som en abe over for Nadab og Abihu, over hvem døden blev fastsat på grund af deres fars skyld: »at udrydde ham« betyder børnenes udslettelse. Moses' bøn hjalp for Elazar og Itamar.

Bileam var belijja'al, בליעל, med samme tal, og hans to sønner »belijja'als sønner«, בני בליעל, har talværdien red, רד, »gå ned, for dit folk er fordærvet«. Hvis du indvender, at den senere nævnte asafsuf, sammenløbne flok, viser, at ikke alle døde, er svaret: De var småbørn fra den blandede skare, som ikke var strafmyndige ved kalven. Tegnet er »saml folket« i Joel, hvor der står »saml småbørn og brystbørn«.

Alle de mandlige udvandrere fra Egypten, når begge grupper regnes med ved sammenføjning, bliver én af fem hundrede i verden, og tallet er nøjagtigt på hver sin måde. Den første er dog hovedsagen, for verset kommer ikke for overhovedet at ophæve den ved den blandede skare.[DA504702]

Tilbage til kapitlet i indholdet

Tsevaot — del 2 — kapitel 9

KLADDE · uafklaret

Rema fra Fano

Én af fem tusind er summen af de mellemste shemittot, bortset fra knæene, der ikke bøjede sig for Baal: hemmeligheden om det syvende tusind af dem, der blev talt på Horeb. Knæene er de svækkede i hele skikkelsen; tegnet er »Jakobs hofteskål gik af led«. Men hans kraft var stærk: »Solen stod op for ham«, netop den sol, som den Hellige tog ud af dens hylster for at helbrede ham, retfærdighedens sol med helbredelse i sine vinger.

Udadtil svarer dette til ophævelsen af Nebukadnesars statue. Sagen fuldendes først, »da en sten blev brudt løs, ikke ved hænder, og ramte billedet på dets fødder«. De hellige knæs bevarelse og afstand fra overtrædelsen er altså genoprettelsens fuldendelse, som den fromme konge begyndte med: »Som ikke gik i de ugudeliges råd«. Mere herom følger straks.

»Og enhver mund, der ikke kyssede ham«, er hemmeligheden om deres første tusind. De var i kyssenes hemmelighed for den, der blev værdig til den, for det blev ikke legemliggjort som de andre. Her er fuld genoprettelse fra fodsål til hoved ved ophævelse af den skade, der er knyttet til foden, i hemmeligheden »חסרת כ"פ כנגדו?« — et uafklaret led om mangel og noget overfor.[DA504901] Og i hemmeligheden om mælken til spædbarnet, som gavner føddernes gang og læbernes tale: Den, der ingen tænder har, selv en voksen, taler med stammende læber. Navnlig i »tavler og bøger«, לוחות וספרים, er de syv tusind. [DA504902]

KLADDE · uafklaret · fortsat

Rema fra Fano - fortsat

Derfor er udgangen fra Egypten underordnet de landflygtiges samling. Den omfattede, »בסורה«, fem egenskaber, fra gevurah til afslutningen af verdens Livgiver. Da kom over ham »rædsel, mørke, stort, faldende over ham«: »כאן?«, her?, den fjerde landflygtighed, højre og venstre. »Faldende« er venstre; »over ham« er højre. Alle var således indbefattet i Abrahams kraft.[DA504903] Den kommende forløsning omfatter derimod syv egenskaber med tilføjelsen af Gog og Magog.

Tilbage til kapitlet i indholdet

Tsevaot — del 2 — kapitel 10

Redaktionel læsenote: 1

Redaktørens ord • parallel tekst

Trykket fra 5545(1785): »לא כהראוי? כי אם«, »ikke som det sømmer sig?, men«. Trykket fra 5574(1814): »לא נתכוונו כי אם«, »de havde kun til hensigt«. Læsningen i trykket fra

KLADDE · uafklaret

Rema fra Fano

Vid fra Zohars bog: Da Jakob, hans sønner og deres mødre drog ud fra Paddan-Aram, og Esau kom dem i møde, nærmede de sig ham og bøjede sig, »לא כהראוי? כי אם« — ikke som det sømmer

Redaktørens ord • parallel tekst - fortsat

5545 er usikker. Dette er hverken udfyldning af en lakune eller erstatning af hovedtekstens ordlyd.

KLADDE · uafklaret · fortsat

Rema fra Fano - fortsat

sig?, men — til ære for Shekhinah, som gik foran dem.[DA505101] Versene skelner dog nøjagtigt mellem dem, hver efter sin grad, for hos dem alle at opfylde »knæene, der ikke bøjede sig for Baal«.

Om vor fader Jakob står udtrykkeligt: »Han bøjede sig mod jorden« — det land, Herren vor Gud tager sig af, de levendes land. Han bøjede sig kun uden for Esaus fire alen, mens han gik imod ham, »indtil han kom hen til sin bror«, og »Esau løb«. Et løb er ikke mindre end fire alen, som det står i begyndelsen af Jomas andet kapitel.

»Trælkvinderne kom nær, de og deres børn, og de bøjede sig«. Børnene var spæde og fik ingen del i denne bøjning. Selv tilnærmelsen tilskrives dem ikke i egen ret: De fulgte blot med og holdt sig til deres mødre. Esau kunne ikke kræve det af dem, fordi de var små og trælkvindernes børn. Torah tog hensyn til at fortælle deres retskaffenhed, fordi de var benenes led i den samlede skikkelse, »לעינין?«, et usikkert forbindelsesled, som det øvre forbillede.[DA505102] De to led tilhører bagsidens hemmelighed, nær beskadigelsen. Vid: Den ældste søn blandt dem knyttede sig til Michas gudebillede og en af Jeroboams kalve, og hans urenhed ophørte ikke før landets landflygtighed. Da de ikke bøjede sig her for en fremmed gud, vidnede profeten om deres forbillede ved de tolv okser med havet over sig: »Alle deres bagdele vendte indad«.

KLADDE · uafklaret · fortsat

Rema fra Fano - fortsat

»Også Leah kom nær«, mere end hendes børn. Da de var mange, store og ansete, bøjede alle sig uden for Esaus fire alen; de bøjede sig kun for Leah. Hun var kommet nær Esau for på nært hold at skille mellem ham og hende.[DA505103] »Også« medtager Issakar og Zebulon: Skønt de var små, fulgte de de store, for alle var fruens børn. Fordi »omkring ham stormer det vældigt«, og Issakar var stor i Torah, fulgte den vedvarende straf, at de lærdes knæ bliver trætte.

Kildens indskud: Efter min mening er dette, hvad de vise sagde: »De lærdes trætte knæ kommer fra dem«. »Fra dem« henviser til de lærde, som selv var årsag til det, fordi Issakar var en lærd, der bøjede knæ.

»Derefter kom Josef og Rachel nær«. Også Josef var ung, så Esau burde ikke af den grund kræve noget af ham; men han var husfruens kære søn, og »ולבם סריקון?«, et uafklaret led om deres hjerte.[DA505104] Desuden ville han beskytte sin mor, som de vise siger. Det er betydningen af den tilnærmelse, vi nævnte ved Leah, for at beskytte hendes børn. Hvad gjorde Josef? Han nærmede sig på en uvant måde og lod som en dreng, der ikke kendte kongelig skik, efter mishnahens regel: »Hvis han blot ser ud til at bøje sig, er det tilladt«. Rachels bøjning var ligeledes kun på siderne af Josef. Mor og søn bøjede sig således for hinanden.

Dette er også en stor forrang for Benjamin, som blev født senere og da var sin mors lår: Han indgik overhovedet ikke i det ydre skin. Skønt de alle ikke bøjede sig »med hensigt?«, men for hinanden, »הוא?«, han/det?, alle for Jakob og til ære for Shekhinah; og det er klart.[DA505105]

Tilbage til kapitlet i indholdet

Tsevaot — del 2 — kapitel 11

KLADDE · uafklaret

Rema fra Fano

Vi vender tilbage til den første sag. Med det ovenfor fremsatte var antallet af tjenere ét tusind ni hundrede og tres titusinder befolkningsskarer, så hver af seks tusind skarer skulle få to tusind og otte hundrede tjenere.[DA505501] Alle er i Asijahs hemmelighed, efter »de sjæle, de havde skabt i Charan«; netop Charan for dem, der kender den skjulte visdom. Ordet חרן har talværdien tre gange Elohim, hemmeligheden om Shekhinahs indklædning i tre adskilte verdener, hvor dommen hersker. Tegnet er »de slog dem og knuste dem indtil Chormah«; ordene ויכום ויכתום עד החרמה har dette tal.[DA505502]

Ester er Shekhinahs billede: netop Hadassah, הדסה, med talværdien Abraham. »Han er vidne, han er dommer«, הוא עד הוא דיין, har samme tal, for at mildne dommene, som

KLADDE · uafklaret · fortsat

Rema fra Fano - fortsat

forklaret på sit sted. Et vidne bliver ikke dommer, undtagen for at true og skræmme mennesket, så vægten bringes mod frifindelse. Dette er betydningen af »hærskarernes engle flygter, flygter«, ידדון ידדון, med tilsvarende tal. De udlagde det som »englenes konger«: Michael er keruben og giver gløder til Gabriel, som er serafen, i kapitlet Jom ha-Kippurim.[DA505503]

Denne Hadassah søgte at løfte alle tre til barmhjertighedens rod i Atzilut. Derfor sagde hun: »Og fast for mig«, וצומו עלי. Disse tre ord har talværdien Charan i betydningen flammende vrede; om det står »onde, vedvarende sygdomme«, חלאים רעים נאמנים, med disse initialer. Alle tilsammen har talværdien rachem, רחם, for at vende forbandelse til velsignelse. Tilsvarende »hvis jeg ikke husker dig«, אם לא אזכרכי, med samme tal: dom for dem, der glemmer Jerusalem, og fuld barmhjertighed for dem, der husker og søger hende. [DA505504]

Fasterne varede tre dage, så det, der var nat og dag — for der er aldrig dom uden barmhjertighed — skulle blive tre dage, helt i barmhjertighed: Natten skal lyse som dagen. Netop »for mig«, עלי. Således også »Herren er Gud«, sagt to gange af Israel på Karmels bjerg. Således også det enkle navn og dets fire udfyldninger, hver med sin særlige form: 72, 63, 45, 52. Alle fem tilsammen er dette tal. De er de øvre segl for nefesh, ruach, neshamah, chajah og jechidah, hvorom det siges: »Syng for Gud, syng; syng for vor konge, syng. For Gud er hele jordens konge; syng med indsigt«.

Tilbage til kapitlet i indholdet

Tsevaot — del 2 — kapitel 12

KLADDE · uafklaret

Rema fra Fano

Ordet »syng«, זמרו, har talværdien 253 kvindelige lemmer, idet to hængsler, to døre og én nøgle lægges til efter alle tannaernes opfattelser. Heraf høres to stærke led, der er til Asijahs behov, den kvindelige verden.[DA505701] Hun vækker sang og lovsang opad, efter »Gud, vær ikke stille«. Befalingen »syng« er rettet til hende, så hun forener sig i sang og lovsang med sine piger og veninder, som føres til hende, for at forsøde stemmen bedst muligt.

Her kommer det fem gange for de fem partzufim i Asijah, så de ydre ikke nyder godt af nogen af dem. Først siger de »syng for Gud, syng« om Zeir og Nukva; »syng for vor konge, syng« om Abba og Imma. »For han er hele jordens konge« er Arikh i Asijah, som strømmer og klæder sig i sin verden med hele sin skikkelses højde. »Gud, syng med indsigt«, for han er »øvre Elohim«, אלהים עליון, med talværdien 252 i Binahs hemmelighed. Han får indsigt ved at suge fra yesod i det hoved, der ikke kendes, den hellige Gamle, Atika Kadisha, som fuldender tallet 253 og giver Arikhs hoved fire hundrede tusind verdener af øvre længsel,

KLADDE · uafklaret · fortsat

Rema fra Fano - fortsat

med talværdien maskil, משכיל.[DA505702]

Zammeru, זמרו, har også talværdien Eden og ednah, עדן עדנה, i hemmeligheden om lajil/lajlah og na'ar/na'arah, nat/nat og dreng/pige, som Zohar forklarer. Heraf forstås »skulle jeg have nydelse«, som siges om Sara. Eden har talværdien »Herren, han er Gud«, יהוה הוא אלהים, uden bestemtheds-he, sådan som vi finder det i takkesalmen. Ednah har talværdien יהוה הוא האלהים, med bestemtheds-he; også her er det tilstrækkeligt.[DA505703] Fem gange zammeru giver sahara, סהרא, når tusind vender tilbage til én: Det er den øvre måne, som bygger rede i Asijah.

Tilbage til kapitlet i indholdet

Tsevaot — del 2 — kapitel 13

KLADDE · uafklaret

Rema fra Fano

Det er klart, at portens proselyt og den fastboende træl ikke omfattes af mere end det nævnte mål: Beriah, Asijah og Jetzirah inden i Asijah. Tallet for disse tjenere har denne grund: Tusind kommer fra Beriah i Asijah, i Edens haves hemmelighed, som vi forklarede i Ha-Nefesh. Dette er hemmeligheden om »hans olie er som hans vin« i kapitlet Ha-sokher et ha-po'el. Olie er Edens hemmelighed, vin havens, som det kendes i sandhedens sprog.

Dér siger vi: »Hans olie som hans vin«, kunne du tro det? Sig i stedet: »Hans vin som hans olie«. Det første udtryk følger hemmeligheden, det andet retsreglen. Men hemmeligheden stemmer også med retten. Forbuddet mod olien på grund af ægteskabsforbindelser, efter mishnahens regel før den tilladende domstol, er lig forbuddet mod deres almindelige vin: Også den er af samme grund forbudt at drikke, men tilladt at nyde anden fordel af.

Man kunne dog tro: Ligesom de ved deres almindelige vin tillod ét af to forbud, selv om der i dette ligger et strengt Torahforbud, ville de tillade det andet forbud, det mod olien, som ikke har en rod i Torah, så også dens spisning blev tilladt. Derfor lærer teksten, at dette ikke gælder efter mishnahens regel. Den senere domstol støttede sig dog siden til denne grund og tillod det. Ved den første mishnah kunne man tage fejl og forklare »hans olie som hans vin« lempeligt, som først antaget. Derfor vendte de ordene og sagde »hans vin som hans olie«: Der er kun ét forbud mod hans vin.

Også dette stemmer med hemmeligheden. Hans vin, det vil sige haven, er ikke langt fra hans Eden, sådan som vor have er, ophøjet i sin grad og betydning. Afstanden mellem den og vort Eden kan ikke måles, skønt de er knyttet og forenede i deres hemmelighed og skjulthed. Alle profeterne profeterede kun om haven; men Eden har intet øje set.

Baraitaen lærer jo: Den fastboende fremmedes vin er som hans olie, for den fremmedes

KLADDE · uafklaret · fortsat

Rema fra Fano - fortsat

have er til en træl for denne have. Det, vi nævnte i Ha-Nefesh om verset »du var i Eden, Guds have«, gør alt dette enkelt at forstå, skønt ordene her er som en forseglet bogs ord. [DA505901]

Tilbage til kapitlet i indholdet

Tsevaot — del 2 — kapitel 14

Redaktionel læsenote: 1

Redaktionel læsenote - 1

Trykket fra 5545(1785): »en vis tid?«. Trykket fra 5574(1814): »en kendt tid«. Læsningen i 5545 er usikker. Dette er hverken udfyldning af en lakune eller erstatning af hovedtekstens ordlyd.

KLADDE · uafklaret

Rema fra Fano

De ni hundrede kommer derimod fra dens Jetzirah, i Zeirs og hans ni egenskabers hemmelighed. De tres kommer fra Asijah i Asijah, hvor

KLADDE · uafklaret · fortsat

Rema fra Fano - fortsat

kvindens hemmelighed findes ved begyndelsen af hendes vækst, i den yderste lidenhed: Hendes ordninger er få, og hendes lemmer grove. Heraf lærer du grunden til antallet af syv ord »בנימתו?«, muligvis i hans tone. De er syv omfattende enheder, hvis enkeltheder er tredive, som vi forklarede i Heqor Din.[DA506101] De svarer til tre verdener, hver omfattende ti, som udfolder sig i Asijah. Hun selv har syv egenskaber, ikke flere; men hendes ordninger »מעכב?« til en partzuf kræver en fuld skikkelse i hendes ti sefirot. [DA506102]

Hendes Atzilut er et sted for disse fastboende, når de bliver værdige til at være fulde proselytter: »Dette er Herrens port; retfærdige går ind ad den«, og »dit folk er alle retfærdige«, »som den fremmede, sådan den indfødte; menigheden har én forskrift«. Her ligger hemmeligheden i tzitzits tekhelet, uld farvet i chilazonens blod. Bøj øret og hør de vises ord, en ophøjet hemmelighed i dens forhold til det emne, vi forklarer. Lad deres hjerte glæde sig, som søger Herren.

Chilazonen er ubevægelig materie, den er plante, og den er levende. Vi ved det: Den er levende, fordi kroppen bevæger sig frem og tilbage på sit voksested, selv om ingen vind blæser på den og intet strømmende vand bevæger den. Dens art har blod, og farven er grøn som havet. Den er plante, fordi den ikke forlader voksestedet, men har sin rod stukket og fæstnet i havbunden som jordens træer. Én gang hvert halvfjerdsindstyvende år rykkes den op og stiger op af vandet. Da er den ubevægelig, helt uden bevægelse, som planter efter oprykning. Opstigningen skyldes alene vandets natur og tyngde: Alle lette ting flyder på dets overflade.

På land findes også noget lignende, nævnt i Jerusalems Talmud: adne ha-sadeh, som

KLADDE · uafklaret · fortsat

Rema fra Fano - fortsat

mishnahen omtaler i Kilajims ottende kapitel. Det er ikke som kommentatorerne siger, men »דודאי דחלזון«, foreløbigt: chilazonens mandraker, men forbindelsen er uklar.[DA506103] De siger også, at det hedder jadu'a, og at den jidde'oni-handling, Torah forbyder, kommer derfra. Sådan fortalte de os også »מאיתריא אלנא דעופא?«, foreløbigt: fra Itrija, et fugletræ; stednavnet og forbindelsen er usikre.[DA506104] De forklarede retslærernes ord på to måder: Enten er det et flyvende kryb, eller en fugl »דליתיה?« ved slagtning — måske ikke omfattet af slagtning.[DA506105] Se Mordekhai i kapitlet Ha-or ve-ha-rotev. Alle disse har liv, men er fæstnede og forbundne med deres voksested »en vis tid?«.[DA506106]

Tilbage til kapitlet i indholdet

Tsevaot — del 2 — kapitel 15

KLADDE · uafklaret

Rema fra Fano

Hvad angår den chilazon, vi taler om: Den ubevægelige materies hovedrod og hentydning er i Asijah, plantens i Jetzirah og det levendes i tronen. Til Atzilut kommer den kun, hvis den bliver værdig. Også disse tjenere kan forstås ud fra de tre grader i Asijah. Derfor ruller de sig i støvet ved fødderne af dem, som opfylder tekheletbuddet på deres klæders flige. Om dem står: »Menneske er I« — I er i hans lighed, i lighed med den skikkelse, der ses over tronens lighed. Tekhelet ligner nemlig havet og safiren, som ligner herlighedens trone.

Vid, at tekhelets farve er hellig dom. Fra den får den ydre rems domme bestandighed og opretholdelse, for at »hans kongedømme hersker over alt« skal opfyldes. Remmen og alle dens grene nyder og glæder sig meget ved at se farven, fordi den er sat over dem; de er tilfredse med deres bestående i alle dommens dage. Torah lader den bruges mange steder, hvor vi må begrænse de ydre, så de ikke trænger ind i helligdommen og ødelægger verden, Gud forbyde det.

Således ved boligen og dens redskaber under rejserne: Hele Kehat-sønnernes byrde var dækket med tekhelet, så de ydre ikke skulle kræve, at dens opstilling blev forhindret. Også blandt ypperstepræstens gyldne klæder var kåben helt af tekhelet, så de kunne glæde sig ved den og ikke kaste et ondt øje på hans andre ordninger og hindre den hellige ånd. Hos Israel står om tzitzit: »De skal sætte en tekhelettråd på fligens kvast«. Mange ydre kræfter underkastes den. Den er selv hellig dom og skal engang hellige dem. Dette betyder: »Fører du det kostbare ud af det usle, skal du være som min mund«, så man kaldes medvirkende i skabelsesværket.

Der er forskelle i den nævnte Kehat-byrde. Aron og hans sønner tog skærmens forhæng ned, som skiller det hellige fra det allerhelligste; også det kaldes sådan to gange i Pekudej.

KLADDE · uafklaret · fortsat

Rema fra Fano - fortsat

De skjulte sig bag det for ikke at mætte deres øjne med det allerhelligste, nærmede sig og dækkede arken med det. Over forhænget lagde de tachashskind og bredte ovenpå et klæde helt af tekhelet.

Men lysestagen og dens redskaber og guldalteret blev først dækket med tekheletklæde og derover tachashskind. Også bordet med brødet på blev dækket med tekheletklæde. På klædet lå alle bordets redskaber, over dem et skarlagensklæde og over det tachashskind. På det ydre alter vendte de en pesakhter, et kar, over ilden og bredte et purpurklæde over; på klædet alterets redskaber, og over dem tachashskind.

Alterets ild var tydeligvis tilstrækkelig til at beskytte mod de ydre, for det var den ild, der steg ned fra himlen på indvielsens ottende dag. Purpurklædet over det antyder den øvre argaman-vogn: For dem alle skal dette alter skabe fred, for der står om det »mit offer, mit brød til mine ildofre«. Bordet og brødet dækkes med tekhelet efter den fælles hensigt, vi nævnte, så der ikke opstår anklage mod menneskets føde. Over redskaberne ligger skarlagen for at give dommens egenskab ære, efter »bordet i nord«. Desuden udgår tekhelet fra rød farve, som Zohar siger i Terumah.

Fælles for dem alle er tekhelet indenfor og tachashskind udenfor. Sådan er det ikke med arken: Dens tachashskind ligger over forhænget, og tekhelet udenpå. Denne forskel bemærkede betoningstegnenes mester i verset »de skal brede et klæde helt af tekhelet ovenpå«, hvor han satte tevir på kelil, »helt«. Det er meget påfaldende, når ordet vokaliseres som konstruktform, som sheva under kaf viser. Hvad må vi da sige? Kelil er ikke knyttet i konstruktforbindelse til tekhelet, men er som »en herlighedens krone«. På grund af arkens forrang frem for alle andre redskaber lagdes tekhelet udenpå til ære og pryd.

Desuden »כי היכי דתהוי קריבא ברייתא משבע/משבעין?« — for at den ydre skal være nær, med det uafklarede alternativ mashba/mashbe'in? Deres øjne er rettet mod den, og de ugudeliges fred ses.[DA506401]

Tilbage til kapitlet i indholdet

Tsevaot — del 2 — kapitel 16

KLADDE · uafklaret

Rema fra Fano

Vid, at tekhelet, תכלת, har talværdien »grundløst had«, שנאת חנם. Kildens indskud: Måske kan man derfor forklare Korachs strid om tekhelet. Han havde grundløst had til Moses og Aron og gjorde derfor nar af tekheletbuddet, som soner grundløst had, efter den ovenfor nævnte begrundelse.

KLADDE · uafklaret · fortsat

Rema fra Fano - fortsat

Det soner grundløst had, når blot mennesket vender fuldt om fra det og fjerner det fra sit hjerte. Til dette formål hjælper vedvarende koncentration på perlens navne meget, både på hverdag og sabbat, »תכלת ?שמכוין«, et uafklaret led om tekhelet og hensigt.[DA506601] Således også: »Jeg har altid sat Herren for mig«. Se Ra'aja Mehemna om verset »husk sabbatsdagen«.

Mishnahen siger, at tekhelet ikke hindrer det hvide, og de vise siger: Havde man tænkt at udføre et bud, men blev forhindret og ikke udførte det, regner Skriften det, som om man havde udført det. Vi er derfor forvissede om at få disse tjenere gennem tzitzitbuddet og dets enkeltheder, selv om vi ikke har tekhelet. I Zohar, Kedoshim 86 b, fremgår det, at Kain og Abel var en blanding i Evas livmoder og ikke lykkedes. Gennem blandingen i tzitzit opnåede de blandt de øvrige tjenere fra Kains side, at disse skal tjene de førstefødte fra Abels side. Hemmeligheden er: »Den store skal tjene den lille«.

Tilbage til kapitlet i indholdet

Tsevaot — del 2 — kapitel 17

Trykt note: 1

KLADDE · uafklaret

Redaktørens ord • parallel fra trykket 5574(1814) • dette udfylder ikke lakunen

Rabbi Akiva siger: Som Israel i »ב״ע«, Beriah i Asijah. Alt arbejde er nemlig Asijah alle steder. Alle er enige om, at de ikke har fuldstændig hvile, for der står: »De må ikke ophøre«, selv [lakune i kilden]. Den tilladelse, der for os også gælder i »חש״מ«, står de under hver dag, for »deres formaning? er deres dødsstraf«, selv efter rabbi Akiva. [DA507001]

KLADDE · uafklaret

Rema fra Fano

Nu må vi forklare forskellen mellem dem, der holder sabbat, og de andre. Ethvert menneske uden nogen forbindelse eller andel i Atzilut har tilladelse til sabbatsarbejde. Ikke blot dette: Hvilen er forbudt for ham, og han er dødspligtig for den, fordi han bruger kongens scepter uden tilladelse.

Også tannaerne i baraitaen i Keritot om den fastboende fremmedes ret: Rabbi Jose siger, at han arbejder på sabbatten som Israel på en hverdag, i Asijah-i-Asijahs hemmelighed. Den anonyme tanna tillader »חש״מ בח som Israel, og ikke

KLADDE · uafklaret · fortsat

Rema fra Fano - fortsat

Israel burde han have sagt«, i Jetzirah-i-Asijahs hemmelighed.[DA506801]

KLADDE · uafklaret · fortsat

Redaktørens ord • parallel fra trykket 5574(1814) • dette udfylder ikke lakunen - fortsat

Hele hans hensigt er blot at tilskynde den fastboende fremmede til at rette sit arbejde på sabbatten mod at mætte sin sjæl, når den sulter. Det er ikke en afgrænsning af arbejdets ophævelse, som trækker noget med sig, men en forpligtelse til arbejdet for fødens behov. Hvis han har til hensigt at hvile fra det, er han dødspligtig. Arbejder han med det og intet andet, har han

KLADDE · uafklaret · fortsat

Rema fra Fano - fortsat

Ligeledes [lakune i kilden] som tillader netop arbejde til fødens behov, for selv

KLADDE · uafklaret · fortsat

Rema fra Fano - fortsat

på en hverdag har han et forhold til sabbatten. Deres tjeneste ligner

KLADDE · uafklaret · fortsat

Rema fra Fano - fortsat

»velsignet være Herren dag for dag«: Sabbattens hellighed er gemt hos os selv

KLADDE · uafklaret · fortsat

Rema fra Fano - fortsat

på hverdage, i hemmeligheden om en skjult Gud, אל מסתתר. Dette har

KLADDE · uafklaret · fortsat

Rema fra Fano - fortsat

talværdien nefesh, ruach, neshamah, chajah og jechidah med et samlende én, i

KLADDE · uafklaret · fortsat

Rema fra Fano - fortsat

hemmeligheden om sporet af den ekstra sjæls forøgelse på sabbatten. Det vækkes

KLADDE · uafklaret · fortsat

Rema fra Fano - fortsat

på ny fra sabbattens forberedende tid hos dem, der er omhyggelige med den.

KLADDE · uafklaret · fortsat

Rema fra Fano - fortsat

[DA506802]

KLADDE · uafklaret · fortsat

Rema fra Fano - fortsat

Dette er »דלמריה עבדה הדרה?«, foreløbigt: tjeneren vender tilbage til sin herre;

KLADDE · uafklaret · fortsat

Rema fra Fano - fortsat

forbindelsen er uafklaret, for hun er en egenskab [lakune i kilden]; hun gør sig

KLADDE · uafklaret · fortsat

Rema fra Fano - fortsat

blot fremmed og forklæder sig i ham, efter »han, der bor hos dem midt i deres

KLADDE · uafklaret · fortsat

Rema fra Fano - fortsat

urenhed«. Der står ikke »i deres urenhed«, Gud forbyde det, men i det

KLADDE · uafklaret · fortsat

Rema fra Fano - fortsat

indre hos dem, det fine lys, der holder dem oppe.[DA506803]

KLADDE · uafklaret · fortsat

Rema fra Fano - fortsat

Rabbi Akiva siger: Som Israel i »ב"ע«.

KLADDE · uafklaret · fortsat

Rema fra Fano - fortsat

[DA506804]

KLADDE · uafklaret · fortsat

Rema fra Fano - fortsat

[Lakune i kilden] for alt arbejde er Asijah alle steder, for hele …

KLADDE · uafklaret · fortsat

Rema fra Fano - fortsat

[Lakune i kilden] de har ingen

KLADDE · uafklaret · fortsat

Rema fra Fano - fortsat

fuldstændig hvile, for der står »de må ikke ophøre«, selv …

KLADDE · uafklaret · fortsat

Rema fra Fano - fortsat

[Lakune i kilden] som for os også findes i

KLADDE · uafklaret · fortsat

Rema fra Fano - fortsat

»מ"חש«, står de under hver dag …

KLADDE · uafklaret · fortsat

Rema fra Fano - fortsat

[Lakune i kilden] selv efter rabbi Akiva; hele hans hensigt er blot at tilskynde den

KLADDE · uafklaret · fortsat

Rema fra Fano - fortsat

fastboende fremmede …

KLADDE · uafklaret · fortsat

Rema fra Fano - fortsat

[Lakune i kilden] på sabbatten at mætte sin sjæl, når den sulter. Det er ikke en

KLADDE · uafklaret · fortsat

Rema fra Fano - fortsat

afgrænsning af arbejdets ophævelse, som trækker noget med sig, men en

KLADDE · uafklaret · fortsat

Rema fra Fano - fortsat

forpligtelse til arbejdet for fødens behov. Hvis han har til hensigt at hvile fra det,

KLADDE · uafklaret · fortsat

Rema fra Fano - fortsat

er han dødspligtig. Arbejder han med det og intet andet, har han overholdt sin

KLADDE · uafklaret · fortsat

Rema fra Fano - fortsat

formaning.

KLADDE · uafklaret · fortsat

Redaktørens ord • parallel fra trykket 5574(1814) • dette udfylder ikke lakunen - fortsat

overholdt sin formaning.

Tilbage til kapitlet i indholdet

Tsevaot — del 2 — kapitel 18

KLADDE · uafklaret

Rema fra Fano

Lad den vise høre og føje lærdom til: Selv i de mange år, hvor rabbi Akiva mente, at den fastboende fremmedes sabbatsregel var som Israels på en festdag, er forskellen stor og vældig. Vi er befalet at hvile og advaret mod arbejde, der ikke behøves til føden. Selv forberedelser, som kunne gøres aftenen før festdagen, er forbudte ud fra det positive bud: »Det«, ikke dets forberedelser. Den af vore, hvis slagtedyr er slagtet og vin skænket aftenen før festdagen, er uden tvivl prisværdig.

KLADDE · uafklaret · fortsat

Rema fra Fano - fortsat

Den fastboende fremmede er derimod advaret mod hvilen og befalet arbejdet til fødens behov. For ham er dette meget arbejde, for han står ikke under de vises ordning; »som Israel på en festdag« siges efter Torahs ret. Gælder dette efter rabbi Akiva, gælder det så meget mere efter den anonyme tanna og endnu mere efter rabbi Jose, hvor det passer for den fastboende fremmede.

Dér blev retten udtrykkeligt afgjort efter rabbi Shimon, »דהך?«, et uafklaret led, i rabbi Joses retning.[DA507201] Han føjede til: Både den fastboende fremmede og en fastboende træl eller trælkvinde — det vil sige, hvor de fra begyndelsen aftalte dette med deres israelitiske herre; ellers må han ikke beholde dem — arbejder på sabbatten for sig selv, som Israel på en hverdag.

Også rabbi Shimon medgiver, at hvis han kun udfører arbejde til fødens behov, gør han ret, fordi han ikke har hvilet: Han begrænser det underordnede og står ved dagens ære. »וכמו?«, og som?, videre om den fastboende fremmedes ret, hvor afgørelsen følger ham ved den fremmede Naaman, som antog den over for Elisa. Se Ha-Nefesh.[DA507202]

Der findes vise for disse tjenere og for alle portens proselytter, skjulte kilder i de øvre verdener, som de, hvis de bliver værdige til dem, kan stige op til bagefter som egnede for at søge ly under Shekhinahs vinger.[DA507203] Dette »var?«, היה?, hensigten for dem: Først at vejlede dem i Torah, begyndende med det lettere, det lettere først, efter deres sted og tid.

Tilbage til kapitlet i indholdet

Tsevaot — del 2 — kapitel 19

KLADDE · uafklaret

Rema fra Fano

Nu vender vi tilbage til tjenernes antal, som vi ovenfor angav i Asijahs hemmelighed: Ét tusind ni hundrede og tres titusinder befolkningsskarer. I Jetzirahs verden bliver deres antal halvfems tusind gange så stort, for Zeir hersker i Jetzirah og står over Metatron, Herrens tjener. Derfor øges disse tjeneres antal mere end i alle andre verdener.

Der står: »David samlede igen alle de udvalgte i Israel, tredive tusind«. Jerusalems Talmud udlægger »samlede« og »igen« som to tillæg, hvert svarende til hele antallet: Det bliver halvfems tusind. Vor herre David er som bekendt billedet af den øvre David, som bygger rede i Asijah; dette er antydet ovenfor. »De udvalgte i Israel« er Zeir i Jetzirah, og »alle« medtager hans ordninger. De tredive, som udtrykkeligt står i Skriften, er lamed i tzelem, צלם: »Kun i en billedskikkelse vandrer mennesket«, udlagt om Zeir. Med de nævnte halvfems fuldendes tzadi i tzelem, som indeholder lamed, mem og to kilder i jods

KLADDE · uafklaret · fortsat

Rema fra Fano - fortsat

hemmelighed, som kendt på sit sted.

Aggadahen siger, at intet menneske i Israel drog op fra Egypten uden halvfems æsler lastet med sølv og guld. Lad den hørende høre og ganen smage føden: De vises ord er som drivstave, der retter den vises hjerte mod hans højre, og som fastplantede søm, fast og sikker tro, for at forstå indsigtens udsagn.

Halvfems tusind gange antallet bliver altså sytten tusind seks hundrede og fyrre gange titusind titusinder befolkningsskarer. De første tælles ikke særskilt som et tillæg til dette antal; Asijah er altid underordnet Jetzirah, som vi plejer at forklare mange steder. Dertil føjes halvfems gange titusind titusinder for Zeir i Beriah, og ni gange titusind titusinder for Zeir i Atzilut, i hemmeligheden om tienden af tienden, der udtages til præsten i hundrede velsignelser, som nævnt i Ha-Nefesh. Hans del er i sandhed fed og fortrinlig i sit væsen, selv om den er mindre i tal.

Disse svarer nøjagtigt til stjernerne, der hænger på himmelhvælvingen, Zeirs hemmelighed overalt, hvor han findes. Således er aggadahen i En omdin forklaret med et nøjagtigt tal, hverken mere eller mindre. Det er et under. Vi har også passende og rette veje for dem, der finder kundskab, ved de syv inddelinger, som nævnes dér: stjernetegn, hær, legion, rahton og så videre. [Lakune i kilden] ligner sangens arbejde, som bandt hans majestæt og pryd, »indtil jeg kommer?« til Guds helligdomme, da skal jeg forstå deres endeligt.[DA507401]

Tilbage til kapitlet i indholdet

Tsevaot — del 2 — kapitel 20

KLADDE · uafklaret

Rema fra Fano

Disse er altså dem, der gør de mange retfærdige, for vi er »de færreste?« blandt alle folk. Der står: »Jeg har gjort«, i Asijah, netop datid, for dér fik Noas efterkommere syv bud. Allerede Adam var blevet advaret om dem, som vi udlægger af verset i kapitlet Arba mitot. At holde dem er tilstrækkeligt til hele den fuldendelse, der er bestemt for de fastboende trælle, som vi sagde.

»Og jeg vil bære«, som i »jeg bar jer på ørnevinger«, er Jetzirah, i hemmeligheden om de levende væsener, der bærer tronen. »Og jeg vil støtte« er i selve tronen, »הכושלת מכאן?«, foreløbigt: den vaklende herfra.[DA507601] I Zohar, Bereshit, blad 24, udlægger de Beriahs menneske som mørket, der blev skilt fra lyset, for han skulle siden synde og så videre. Choshekh, חשך, bliver i atbash til bogstaverne s-b-l, סבל. Dette er, hvad der står: »Og jeg vil redde«, i Atzilut, som i »enhver, der påkalder Herrens navn, skal reddes«. Dér er ingen død: »I kongens ansigts lys er liv«. Ordet va'amallet, ואמלט, har talværdien 86, i

KLADDE · uafklaret · fortsat

Rema fra Fano - fortsat

hemmeligheden om »Herren er Gud«.[DA507602]

Eller va'amallet forklares efter »hun fødte en dreng«, i Zeirs hemmelighed, som vi sagde. Ved alle står »og jeg«, med vav, som i sandhed antyder Zeir, undtagen det første, som antyder Asijah, den kvindelige verden; dér står »jeg« uden vav. Alle er netop fremtid undtagen det første. De tre øvre verdener er endnu ikke virkeliggjort for dem og står kun beredt, hvis de bliver værdige til dem.

Efter den enkle mening forklares hensigten: Jeg vil støtte dem, der bestandig krænker mig for mit ansigt, og redde alle de gode efterkommere, der skal udgå fra dem. Således gør de i sandhed de mange retfærdige for at give dem fremtid og håb. Det ligner den, der kaster kornet på sin tærskeplads og udskiller hveden fra stråene, som de udlagde verset »jeg skilte jer ud, så I skulle tilhøre mig«.

Tilbage til kapitlet i indholdet

Tsevaot — del 3 — kapitel 1

KLADDE · uafklaret

Rema fra Fano

»De indsigtsfulde skal stråle som himmelhvælvingens glans«. Dette vers siges om dem, der bæres fra moders liv, den øvre Imma, og løftes fra livmoderen, den nedre Imma. Det svarer til »se dog mod himlen«: de øvre himle, Israels kilde, Zeir, antydet i navnets vav. »Han slog hendes telt op« mellem de to he, i hemmeligheden om den retfærdige mellem to bogstaver. Det er Rachel og Leah, som begge byggede Israels hus.

Hvad er himmelhvælvingens glans? Det vil vi sige noget om nedenfor. Vi må endnu udlægge de enkelte sjælegnister med et stort tal, »דאיתנן?«, et usikkert forbindelsesord: seks hundrede tusind befolkningsskarer, hemmeligheden om det nævnte hu, הוא, i en stor omfattelse fra sig selv til sig selv. Fra dem og i dem er der udskillelse til tusind generationer og dem, der slutter sig til dem i deres verden.[DA507801]

Tilbage til kapitlet i indholdet

Tsevaot — del 3 — kapitel 2

KLADDE · uafklaret

Rema fra Fano

Således er der seks hundrede tusind befolkningsskarer til hver af de syv års-sabbatter, vi nævnte ovenfor. Zeirs kar, som steg op i tohu — kildens indskud: »Jeg mener, at der skal stå faldt i tohu« — for at svække dommen, i hemmeligheden om de første konger, som døde og blev skjult, før en konge regerede over Israels børn, var syv. Dette er hemmeligheden om tavlernes brud: De var seks håndsbredder, »ע"ק?«, et uafklaret led, og sporet af de flyvende bogstaver, som blev tilbage i dem i Daats hemmelighed, fuldender syv.[DA508001]

KLADDE · uafklaret · fortsat

Rema fra Fano - fortsat

»Og jorden blev ophævet« er hemmeligheden om den ottende konge, som ikke døde, men om hvem der står: »Han slugte sit ord«, efter betydningen »landet skal forlades af dem«, i den mundtlige Torahs hemmelighed.[DA508002] Hun blev ikke grebet af dette brud, Gud forbyde det, men blev tung over os, i hemmeligheden om »indhyllet i safirer«. Hendes genoprettelse udlægges af hendes munds ord: »Støt mig med rosinkager, læg mig på æbler«. Vor møje med Torah skal give hende sjælen tilbage, hvad enten man gør meget eller lidt, blot mennesket retter sit hjerte mod Himlen.

Moses er Zeirs billede; til ham siges: »Godt gjort, at du brød dem«. Efter at han havde hugget de andre tavler til, blev Torahbogen allerede kaldt Moses' Torah. Så meget mere efter dem, der i Midrash Rabbah siger om »skriv dig disse ord«: Den Hellige sagde til Moses: De første tavler skrev jeg; de andre skal du skrive, og jeg lægger min hånd i det. Således står: »Jeg vil skrive på tavlerne«. Vid, at der af hvert kar blev seks hundrede tusind brudstykker, og af hvert brudstykke seks hundrede tusind gnister.

Tilbage til kapitlet i indholdet

Tsevaot — del 3 — kapitel 3

Rema fra Fano

De vise sagde: Velsignelsens bæger er fyrre guldmønter værd. En gulddenar er 25 sølvdenarer værd; bægeret er altså tusind sølvdenarer værd. Dette beløb brugte Rabban Gamliel på lulavens fire arter, som svarer til de fire velsignelser over bægeret. Fire overhoveder for det hellige folk opfyldte pligten med dem, jeg mener med lulaven og dens arter: en præst, en levit, en israelit og en søn af proselytter. De gav dem tilbage til handlingens ophavsmand, for han er fyrsten og vejer op mod hele Israel, blandt hvem der er præster og levitter, og den fremmede slutter sig til dem. Buddets rækkefølge fulgte hemmeligheden om et offer, der stiger og falder: fra israelitten til levitten, fra ham til præsten og fra ham til proselytternes søn.

Også rabbi Tarfon trolovede tusind kvinder på én dag for at lade dem spise terumah i hungersnødsår, efter den første mishnahs ret, hvor en trolovet israelitisk kvinde spiser terumah. Selv efter Ulla gælder det, hvor han giver hende en bestemt plads, såsom når tiden er kommet uden bryllup, hvor hun spiser af hans midler og af terumah. Måske blev selv den senere mishnah, at en kvinde ikke spiser terumah, før hun træder under bryllupsbaldakinen, ikke lært for hungersnødsår, for ved livets opretholdelse indførte de vise ingen sådan ordning.

Han trolovede dem kun med en denars værdi hver: tusind sølvdenarer. Han genoprettede for kong Salomo to ting. Den ene er udsagnet »sølv blev ikke regnet for noget i Salomos dage«, skønt han siden indrømmede i Prædikerens Bog, at »sølvet svarer på alt«.

Rema fra Fano - fortsat

Trolovelsen med terumah havde sølvværdi, ikke blot en perutahs værdi, som er kobber; at det var i hungersnødsår er tilstrækkeligt bevis. Desuden er en denar 192 perutot, i Balaks hemmelighed i overtrædelsens sprækker, som vi skrev i Shabbatot ha-Shem, afsnit 8. Han trolovede dem med terumahføde, hvis nytte er umiddelbart nær i dette.

De var tusind kvinder over for de tusind fremmede kvinder. Også det, at han lod dem spise terumah, var ophøjet i hemmeligheden om »Davids sønner var præster«. I Jonat Elem har vi omhyggeligt udvalgt rabbi Tarfons forunderlige handlinger, som for kødelige øjne forekommer mærkelige, men som havde en nøjagtig hensigt efter det øvre forbillede. Se dér.

Tilbage til kapitlet i indholdet

Tsevaot — del 3 — kapitel 4

KLADDE · uafklaret

Rema fra Fano

Vid, at en denar er seks ma'ot. En maneh er altid et fuldendt tal. Består den af 25 sela, kaldes den maneh, fordi den er hundrede denarer. Består den af fyrre sela, hvormed man måler en maneh og en halv til uldens første afgift, kaldes den maneh, fordi den er tusind ma'ot værd, med én ma'ah i vekselgebyr tilføjet for hver sela. En maneh og en halv bliver ti gulddenarer. Gaven er én af tres, en hel sela, den hellige shekel i Torah.[DA508401]

En ma'ah er fire issar. Efter denne nøjagtige beregning er »hundrede, hundrede« — velsignelser — hver dag tusind gulddenarer værd, seks hundrede tusind issar, som kommer som løsesum for hvert menneske i Israel. Tegnet er »et bånd over sin sjæl«, issar al nafsho. En issar er otte perutot; det bliver otte gange seks hundrede tusind perutot. Den, der hver dag siger hundrede velsignelser, udfører derfor en stor genoprettelse af punkternes brud, hvert indeholdende seks hundrede tusind. Der var otte konger, som regerede, før en konge regerede over Israels børn.

Når seks hundrede tusind af Israel siger disse velsignelser hver dag, genoprettes seks hundrede tusind brudstykker af hvert punkt og seks hundrede tusind gnister i hvert brudstykke. Moses vejede allerede op mod hele Israel. Der står: »Som i dagene, da du drog ud af Egypten, vil jeg vise ham undere«, til hver israelit, som i fremtiden opnår dette i den første væren. Også han stiger sammen med dem for at veje op mod dem alle med helligdommens shekel, efter »den øvre for det pågældende afsnit 3«, et uafklaret slutled. [DA508402]

Tilbage til kapitlet i indholdet

Tsevaot — del 3 — kapitel 5

KLADDE · uafklaret

Rema fra Fano • kun et fragment

Ikke fra begyndelsen har vi talt i det skjulte, i Em Kol Chaj, om otte steder i Shema-læsningen, hvor der er …[DA508701]

Tilbage til kapitlet i indholdet

Tsevaot — del 3 — kapitel 6

KLADDE · uafklaret

Rema fra Fano • kapitlets slutning citeret i trykket; kapitlets hoveddel mangler

[Lakune i kilden]

Også efter denne vej står seks hundrede tusind over for det. På denne måde fuldendes den ophøjede gematria, vi nævnte, med yderste nøjagtighed.[DA509001]

Tilbage til kapitlet i indholdet

Tsevaot — del 3 — kapitel 7

KLADDE · uafklaret

Rema fra Fano

Også efter denne vej bliver »sjælens konge«, מלך הנשמה, nøjagtigt seks hundrede tusind befolkningsskarer. Zeir, som i sandhed er en dels sjæl for alle pagtens børn og kaldes Israels konge, er først og i egentlig forstand konge for Israels sjæle. Dette er »fra dine brødres midte«, fra Livets træs indre. Han selv i sin ære tager kongemagten i deres hovedskaller og deres indre. I sine ti klædninger regerer han over sjælenes klædninger i hemmeligheden om billedet, billedskikkelsen og den nedre lighed, som vi nævnte i Ha-Nefesh.

Kong Manasse blev værdig; om ham siges [lakune i kilden]. Esajas var årsag til, at han ikke skulle få mulighed for at vende om. Alligevel trængte han på i bøn og blev modtaget »בנשמת אל"ק נ"ו?«, et uafklaret led, der begynder i sjælen, en fuld omvendelse.[DA509201] Således udlægger rabbi Jehuda i mishnahen i kapitlet Chelek verset »han lod sig bevæge af hans bøn«, lo, לו, som er de 36 lysåbninger: »Lykkelige alle, der venter på ham«, lo, לו.

Beregn bogstaverne »הקם עלי?«, foreløbigt: rejs over mig, på den nævnte måde; du finder, at de har talværdien seks hundrede tusind.[DA509202] Derfor behøver hvert af de nævnte kar det store brud, hvor det blev seks hundrede tusind brudstykker, for at fjerne det fra Israels grænse, i hemmeligheden »fælden er brudt« og derefter »vi slap fri«, efter betydningen »hun fødte en dreng«.

Udskifter vi resh i nishbar, נשבר, med kaf fra aik-bekhar, får det talværdien seks hundrede tusind efter vor vej med bogstavernes kvadrering »עד היסוד בה בתיבה?«, foreløbigt: indtil

KLADDE · uafklaret · fortsat

Rema fra Fano - fortsat

grundlaget i den, i ordet?[DA509203] Dette er et af det hellige sprogs undere, dets helheder og enkeltheder; intet mangler i det.

Tilbage til kapitlet i indholdet

Tsevaot — del 3 — kapitel 8

KLADDE · uafklaret

Rema fra Fano

Vi regner også bogstaverne i »himmelhvælvingens glans«, זהר הרקיע, på denne måde. Da bliver de 49 antal af titusind titusinder ved at kvadrere zajin med sig selv: syvhedernes hemmelighed fra den øvre Imma, som giver glans og stråleglans til himmelhvælvingen, Zeir. I hans kombination kommer 36 ved at kvadrere vav og tretten floder af ren balsam, som strømmer fra den øvre Imma: tilsammen 49.

Hver hundrede gange titusind titusinder er tusind tusinder af titusinder, hvormed Rebekka blev velsignet: »Bliv til tusinder af titusinder«. Alfej, tusinder, betyder to; af sammenhængen lærer vi tusind gange tusind titusinder. Da skal dit afkom, Jakob, arve sine fjenders port: to, Imma og Zeir, skal ses som én.

Lamed i la-alfej behøver 19 for at fuldende Immas 49 og seks for at fuldende Zeirs 36. Det bliver 25, talværdien jehi, יהי, »lad være«. De indsigtsfulde skal stråle med hans stråleglans og glans, og deres pryd ses i hans spejl, venner fra Immas side. Det er tilstrækkeligt. [DA509401]

Tilbage til kapitlet i indholdet

Tsevaot — del 3 — kapitel 9

Trykt note: 1

Redaktørens ord • sammenligning af ordlyden 5545 og 5574 • usikker læsning; dette udfylder ikke lakunen

Efter »de manglende små enheder« har 5545(1785): »De er to syvheder i hellighed«. I 5574(1814): »De er to syvheder

KLADDE · uafklaret

Rema fra Fano

Det samlede antal befolkningsskarer, som man i fremtiden skal sige »hellig« foran, efter »den, der bliver tilbage i Zion og efterlades i Jerusalem, skal kaldes hellig«, og om hvem der står »jeg vil lade syv tusind blive tilbage i Israel«,

KLADDE · uafklaret · fortsat

Rema fra Fano - fortsat

er 42 gange titusind titusinder efter deres hoveder. Det er hemmeligheden

Redaktørens ord • sammenligning af ordlyden 5545 og 5574 • usikker læsning; dette udfylder ikke lakunen - fortsat

[lakune]«. Ordlyden i 5574 er længere end det, der ses i 5545; man må ikke stiltiende supplere hovedteksten fra 5545 med

KLADDE · uafklaret · fortsat

Rema fra Fano - fortsat

om navnet på 42, hvormed verden blev skabt; han rådspurgte de retfærdiges

KLADDE · uafklaret · fortsat

Rema fra Fano - fortsat

sjæle.

KLADDE · uafklaret · fortsat

Rema fra Fano - fortsat

Det er én af 86 [lakune i kilden], minus to små enheder: »Du lod ham mangle

KLADDE · uafklaret · fortsat

Rema fra Fano - fortsat

lidt i forhold til Elohim«, og »guder er I«, »נשמע?«, foreløbigt: det høres. Alef for

KLADDE · uafklaret · fortsat

Rema fra Fano - fortsat

sig, l-h-j-m for sig: én af 86, og i enkeltheder med talværdien להים, 85, det

KLADDE · uafklaret · fortsat

Rema fra Fano - fortsat

Aj, העי, som vi ovenfor nævnte i »mellem Betel og Aj«.[DA509601]

KLADDE · uafklaret · fortsat

Rema fra Fano - fortsat

De to manglende små enheder er to

KLADDE · uafklaret · fortsat

Rema fra Fano - fortsat

syvheder i hellighed. Den ene ganges med sig selv, i hemmeligheden om 49

KLADDE · uafklaret · fortsat

Rema fra Fano - fortsat

sider, hvor Moderen lånte Datteren sine klæder; den anden ganges med ti, de 70

KLADDE · uafklaret · fortsat

Rema fra Fano - fortsat

sider for den øvre Imma. Det er 49 og 70, »לצרפם מעטו?«, foreløbigt: for at føje dem

KLADDE · uafklaret · fortsat

Rema fra Fano - fortsat

sammen, blev de mindre? Heri indgår hvid ild i sort ild, for han er hellig Gud,

KLADDE · uafklaret · fortsat

Rema fra Fano - fortsat

med omfattelsen af disse to: øvre gevurah og nedre gevurah.[DA509602]

Redaktørens ord • sammenligning af ordlyden 5545 og 5574 • usikker læsning; dette udfylder ikke lakunen - fortsat

den.

Tilbage til kapitlet i indholdet

Tsevaot — del 3 — kapitel 10

KLADDE · uafklaret

Rema fra Fano

Når du tæller syv gange 86, det vil sige de syv tusind befolkningsskarer, står syv brude over for dem, bogstaverne בג"ד כפר"ת, i klæders og klædningers hemmelighed, »לכפרת? העליון אם זכית חליו?« — et uafklaret led om den øvre soning?, hvis du blev værdig, hans smykke/sygdom? De har talværdien אש אש, ild, ild.[DA510001] Ved deres fuldendelse bliver de tav-bet-resh, תבר, i hemmeligheden »han brød manden«, תבר איש, en af omstillingerne af bereshit, בראשית. Det antyder bruddet på Zeirs kar, som steg op i tohu — indskud: »Jeg mener, der bør stå faldt, skønt jeg fandt steg op« — for at svække dommen.

Dette er betydningen af »i vor fornedrelse huskede han os«, שבשפלנו זכר לנו, med talværdien tiferet, Zeir: zakhar er bestemt mandlig, og lanu, לנו, har talværdien Elohim. Der står: »Herren er Gud; ingen anden er der end ham«.[DA510002] I Jonat Elem skrev vi allerede mange ophøjede grunde, søde i sig selv og tiltalende for hjertet, lette at forstå og behagelige at overveje, til en tilstrækkelig forklaring af det nævnte karbrud. Der er intet forvredent eller kroget i dem.

Af brudstykkernes brudstykker fremkom det for dem, der taler om det udelelige atom, som de regnede for begyndelsen til den naturlige skabelse. Om selve brudstykkernes brudstykker »יכלו או הגבילו?«, kunne de eller afgrænsede de?, fra punktets kilde, som også er et udeleligt atom i tanken.[DA510003] Dette er ikke afhandlingens hensigt.

Lykkeligt det menneske, der har fundet visdom og tjent mange lærde, for visdom er for høj for dåren, og i den forstandiges hjerte hviler visdom, i Herrens frygt dagen lang. Dets indre er gennemvævet af kærlighed, ydmyghedens følge; der findes ingen bedre egenskab. Min mund skal tale Herrens pris, og alt kød velsigne hans hellige navn evigt og altid.

KLADDE · uafklaret · fortsat

Rema fra Fano - fortsat

Sluttet og fuldendt; pris til Gud, verdens skaber. Velsignet være Herren for evigt, »א"וא?«, en uafklaret afsluttende forkortelse.[DA510004]

Tilbage til kapitlet i indholdet

Jonat Elem — indledninger

KLADDE · uafklaret

Rema fra Fano

Rabbi Menachem Azarja fra Fano

Bogen Jonat Elem

Indledning

Rema's indledninger, trykt i første udgave

Indledning til kundskaben om visdommen: Forskellen mellem chesed og rachamim

Chesed er fuldstændig godhed, som udfolder sig uden grænse, mens dommene holder den tilbage. Rachamim, barmhjertigheden, er et modtagende kar for chesed; navnene vidner om dem. Chesed gengives som chisda, efter »det er chesed«, med betydningen skam og ansigtets blegnen; oversættelsen af chasidah, storken, er chivvarta, den hvide, i Kedoshims afsnit om ulovlige kønsforbindelser.[DA510201] Den, der modtager så megen godhed uden selv at give noget til gengæld for den store godhed, skammer sig over den. Derfor er Abraham i chesed: Han var en fremmed, huskede sine tidligere gerninger og skammede sig. Om Jakob siger verset derimod: »Nu skal Jakob ikke skamme sig, og hans ansigt skal ikke blegne«, for Jakob var fuldkommen fra barndommen.

Dommene, dinim, kommer af dai, nok: De vil sige »nok« til den grænseløse chesed. Ellers ville de ugudelige ikke blive straffet for deres onde gerninger, og verden ville dermed blive ophævet. Rachamim kommer af rechem, livmoder, som samler dråben fra faderen i sig. Således modtager barmhjertigheden chesed i sig og bringer chesed i ligevægt med dommen. Derfor sagde de vise: Den godhed, man gør mod de døde, er sand godhed. Døden er den hårde dom; derfor ledsager også godheden og sandheden, som er barmhjertigheden, den døde.

Indledning om tahiru

Enhver, der gransker Ashkenazis visdom, skal vide, at den øvre tahiru er som en mark, hvor de ti punkter sås. Ligesom hvert korn vokser efter sin kraft, vokser hvert punkt efter sin kraft. Så længe kornet består som korn, når det ikke vækst og ordning; netop dets

KLADDE · uafklaret · fortsat

Rema fra Fano - fortsat

opløsning er væksten. Således kunne punkterne ikke ordnes til partzufim, så længe de bestod, før de blev brudt, som det vil fremgå inde i bogen.

Punkternes vækst, det ene over det andet, er denne: Malkhuts punkter når til skillevæggen ved Zeirs hjerte; han består af seks punkter. Zeir når til Immas hjerte, og Imma til Abbas isse. Dette antydede filosofferne med »nefesh i leveren, ruach i hjertet, neshamah i hjernen«: Nefesh, den kvindelige, når til Zeirs skillevæg, han, som er ruach. Ruach, Zeir, er i hjertet, det vil sige når til Immas hjerte. Neshamah, Imma, er i hjernen, det vil sige når til Abba, til hans hjerne.

Rema's indledning om En Sof

Om En Sof, grundlagt på, hvad den guddommelige filosofis tænkere sagde med sigte på denne sande visdom, står: Den store lærer Rambam skrev, at man må vide, at Gud, ophøjet være han, er begyndelsesløs. Forfatteren til Ikkarim indvendte, at dette ikke er en af grundsætningerne; ellers burde han også have sagt, at Gud er evigtvarende. Sådan lød hans indvending mod Rambam. Den, hvis øjne er åbnet, vil se, at rabbi Maimon har ret. Begyndelsesløshed omfatter nødvendigvis evig varighed, men evig varighed omfatter ikke begyndelsesløshed. De adskilte intelligenser er evigtvarende ved hans vilje, men ikke begyndelsesløse.

Om dette omdrejningspunkt drejer også vor hellige undersøgelse sig. Når vi ubetinget og først siger En Sof, mener vi ikke at beskrive ham selv, Gud forbyde det, for der er ingen beskrivelse af ham og ingen erkendelse af ham. Beskriver vi og siger »uden ende«, har det således en begyndelse. Hvorfor beskrev de vise ham da som En Sof? De burde have brugt en større beskrivelse: »Han har ingen begyndelse«. For enhver begyndelse og det begyndelsesløse har én relation, ligesom En Sof og det evigtvarende har én relation. [DA510202]

Over for ham er tavshed nødvendigvis lovprisning. Det, vi beskriver som En Sof, er derimod i forhold til vor erkendelse. Når vi når til noget, som vi ikke kan nå og begribe, kalder vi det En Sof. Således det øvre keter: Selv om det er keter, er det sort for Årsagernes Årsag. Det ligner et barn, som hele sit liv er lukket inde i et værelse. Det skønner med sin forstand og tror, at alt uden for værelset er uden ende. Siden går det ud og ser en stor by og siger, at uden for byen er der ingen ende.

Sådan skal de vises ord forstås: Før verdens skabelse var han og hans navn ét. Navnets bærer har hverken begyndelse eller ende, og vi kan ikke beskrive ham med nogen beskrivelse overhovedet. Hans navn kaldes derimod hans navn på grund af hans gode vilje til at strømme til sine skabninger. Det har ingen ende ved hans gode vilje, men det har en begyndelse, for navnets bærer går forud for det. Rabbi Shimon bar Jochaj siger i

KLADDE · uafklaret · fortsat

Rema fra Fano - fortsat

Tikkunim: »Jeg er den første«, opad indtil En Sof; »jeg er den sidste«, nedad indtil uden grænse; »og foruden mig er der ingen Gud«, i midten. Det er sefirot: Selv om de er guder, gælder dog »foruden mig er der ingen Gud«; deres udstrømning kommer alene fra mig.

Am'a: Nogle rejser denne indvending mod visdommen. Nogle steder siger man: keter, chokhmah og binah i Atzilut; »גנ"ת« i Beriah; netzach, hod og yesod i Jetzirah; malkhut i Asijah. Et andet sted siger man: Arikh i Atzilut, Abba og Imma i Beriah, Zeir i Jetzirah og den kvindelige i Asijah.[DA510203] I sandhed er det ingen indvending. Udsagnet om keter, chokhmah og binah i Atzilut gælder punkternes verden; udsagnet om Arikh i Atzilut og så videre gælder partzufims verden.

Indledning, nødvendig for denne forunderlige visdom

I Sanhedrins første kapitel lærer vi: Man må ikke se kongen nøgen. Man må vide, at keter og chokhmah blandt punkterne indgår i keter i Atzilut og har navne som hoveder. Keter kaldes det skjulte hoved, og chokhmah kaldes intethedens hoved. Da de ti sefirot var punkter, fandtes endnu hverken Atzilut, Beriah, Jetzirah eller Asijah. Først efter at punkterne blev brudt, og det fine mel blev skilt fra kliddet, opstod de fire verdener. Det er som hveden: Så længe den er hel og ikke malet, er det fine mel blandet med kliddet; efter malingen skilles melet fra kliddet. Således med punkterne.

Da verdenerne blev til efter hinanden, Atzilut, Beriah, Jetzirah, Asijah, kan vi ikke begribe keter og chokhmah på grund af deres store finhed. Vi har derfor ingen erkendelse af dem. Når vi siger, at der af keter blev en partzuf, Arikh Anpin, mener vi Atziluts keter, som er binah i punkternes verden. Punkternes keter og chokhmah er derimod indbefattet i Atziluts keter og kaldes de to hoveder, som ovenfor.

Derfor sagde mishnahen i Sanhedrin, at man ikke må se kongen nøgen. Kongen er Arikh Anpin. Vi har ikke lov til således at se og granske hans krop, som undertiden er klædt og undertiden blotlagt. Når vi gransker ham, gransker vi kun hovederne, som altid er blotlagte. Sådan er det ikke med Zeir Anpin: Også hans krop gransker vi, for eksempel hans arme og så videre.

Alle disse indledninger er nødvendige, før mennesket kommer til visdommen, foruden de indledninger, der kommer inde i bogen, med Guds hjælp, ophøjet og priset være hans navn.

Disse indledninger fandt jeg ét sted. De synes at høre til bogen; derfor trykte jeg dem her.

Afhandlingen Jonat Elem

Tilbage til kapitlet i indholdet

Jonat Elem — kapitel 1

Rema fra Fano

Gud, du har lært mig fra min ungdom, og hidtil forkynder jeg dine undere. Gud, du er min Gud, dig søger jeg tidligt; min sjæl tørster efter dig.

Da det steg op i viljen hos Kongen, som alene er ophøjet fra fordums tid, at skabe verden for at gøre godt mod sine skabninger, så de kunne kende hans storhed og blive værdige til at være en vogn for hans mægtige Shekhinah og holde fast ved ham — ophøjet være hans navn for evigt — indskrænkede og samlede han af sit lys, som er hans navn, begyndelsesløst som hans egen begyndelsesløshed. Det er den nævnte vilje, der lyser uden grænse. Det skete fra og i det selv, i hemmeligheden om »den, der ophøjer sig fra verdens dage«, som vi vil forklare.

Der blev et frit sted tilbage, makom panuj, מקום פנוי, med talværdien לבש, »klædte sig«, i udtrykket גאות לבש, »højhed klædte han sig i«. Det er den Barmhjertiges skjulte ting, kivshej, כבשי.[DA510401] Ved at han løftede og ophøjede sig, blev et aftryk af klædningens lys tilbage. Også dette er chesed og barmhjertighed, efter cheseds natur, når den først kommer lige ned. Det, der blev tilbage ved dens tilbagetrækning, skiftede ikke egenskab. Dette aftryk kalder de i sandhed den øvre tahiru, med talværdien »hans navn«, שמו; det bevarer hans skikkelse i enkelhed og åndelighed.[DA510402]

Dette er tilstrækkeligt til hensigten i afhandlingen som helhed, blot hovedpunkter. Aftrykket forholder sig til det første lys, som oversættelsen forholder sig til det hellige sprog. Det kaldes oprindelig luft og er verdens nefesh. Af »se, der er et sted hos mig« fremgår, at også stedet stiger op med lysets tilbagetrækning og er efter det i klædningens hemmelighed: »Herren velsigner sit folk med fred«.

Det antydes i albam-alfabetet, som er kilden til navnet Israel, der først steg op i tanken. Vid, at jod-shin, יש, er den tiende port, som vækkes nedefra i dommens hemmelighed. Hentydningen her er Elohims trinvise udfoldning, der giver resh, 200, indtil den første port, alef-lamed, אל. Kaf-tav, כת, albams slutning, har reglen dor dor, דור דור, med samme tal. For ved slutningen af ti grader begynder åbenbaringen: »Knust til lyset«, som i »dette er min ihukommelse fra slægt til slægt«.[DA510403]

Vid, at man på ingen måde kan udlægge hverken bogstaver eller klædning undtagen i dette ærefrygtindgydende steds hemmelighed, aldrig i selve lyset. Kun af nødvendighed forestiller vi os i det noget som et skjult aspekt af det store navn i en forunderlig, meget ophøjet åndelighed.

Sig derfor: Alef i albam er begyndelsen til stedet for det øvre lys, der går lige ned. Lamed

Rema fra Fano - fortsat

er begyndelsen til stedet for den del af det, som trak sig tilbage; det vendte dog om som tilbagevendende lys, men løftede sig alene fra sig selv til sig selv. Her er korthed passende. Fælles for dette hellige steds to dele er, at det er begyndelsen til Torahs bogstaver, indhugget ved Shekhinahs fødder. Shekhinah lader os høre shakhen Jah: Jah er hovedet af det store navn, som bor på sit herlighedssted og aldrig viger derfra. Udfoldelsens ende er i føddernes hemmelighed i forhold til selve lyset. Grænsens ende beskrives som sted: »Mine fødders sted vil jeg ære«.

Her er hele Torah ét navn i en skjult Atziluts hemmelighed, som ingen anden end han selv beskæftiger sig med. Et forbillede herpå nedenfor er, at Torah blev givet som en forseglet helhed, og Moses alene trådte nær. Det var ikke nødvendigt at åbenbare enkelthederne for ham, da han erkendte den med stor fuldkommenhed fra Torahbogen gennem korte, omfattende regler, hvor intet mangler. Nogle af dem blev åbenbaret enkeltvis for rabbi Akiva. Intet var skjult for vor lærer Moses.

Selv om han, da man i det høje viste ham rabbi Akivas Torah i den øvre læresal, ikke vidste, hvad de sagde, skal du ikke undre dig. De var på det tidspunkt endnu ikke kommet til verden, og deres ord dér havde en meget skjult enkelhed; så meget mere, uden mål, Moses selv og hans læresal i det høje, før han blev skabt.[DA510404] Desuden lærte og glemte Moses gennem alle fyrre dage på bjerget, indtil Torah blev givet ham som en rundhåndet gave. Det er tilstrækkeligt.

Ligesom det første lys ved sin opstigning efterlod velsignelse, efter »Shekhinah veg ikke«, blev også aftrykket af dets sted tilbage. Ikke blot dette: Det øvre sted blev presset ved det nedres tilbagetrækning og lod nedfald falde her. Noget sådant kan ikke siges om selve lyset, i dets yderste enkelhed og ophøjethed. Forbindelsen mellem dette aftryk og nedfaldet frembringer et vist forhold til et kar, som lysets aftryk er sjæl for.

Deres forening kaldes oprindelig luft, avir, et ord sammensat af or, lys, sjælens hemmelighed, således kaldet efter dens kilde, og aspektet jod. Dette er et af de bogstaver, der selv er kilde, og antyder ti kar, som findes i det som mulighed. Da begyndte udskillelsen i kraft af Torahs skjulte og åbenbare bogstaver, som et træ med mange grene, alle fæstnet i roden.

Ved de nedre verdeners udfoldelse blev først ærefrygtindgydende, tilsluttede og forseglede navne udskilt i herlighedstronens hemmelighed, som omfatter mange troner. Siden blev de ført til alfabeternes ombytninger i Jetzirahs hemmelighed og derfra til Asijah, indtil de steg ned til sammenføjningerne i verdens tilblivelse i naturens sanselige ting. Derved forkyndes hans undere med hele skabningen, og mennesket lærer kundskab om Torahs bud og advarsler, deres straf og løn; de blev ikke givet til tjenesteenglene. Herfra blev den givet rulle for rulle.

Rema fra Fano - fortsat

Vi lærer altså, at Torah er Guds aftryk, og verden Torahs aftryk. Begge er som græshoppen, hvis klædning kommer fra og i den selv, hvis hud ikke trækkes af kødet. Alle verdenerne er dermed skyggen af skyggen af det første lys. Dette er betydningen af »alt dit træ og jordens frugt skal tzeltzal tage i arv«, når det efter vor vej udlægges til pris. »Tage i arv« forklares som »give i arv«; en af ordets kendte betydninger er at lade arve. Således skal den nævnte skygge-af-skyggen give alle værdige »alt dit træ«, navnets vav, og »jordens frugt«, det sidste he, som forklaret senere. Jirash er her et intensivt verbum, som ve-hitnachaltem, skønt de tilhører forskellige afledninger. Det er tilstrækkeligt.

Den oprindelige lufts udstrømning bryder igennem og stiger ned til afslutningen af de skjulte grader, som ikke skal forklares her. Af den tager vi blot som billede stedet for punkternes verden. Det kaldes den lukkede tahiru og er urstoffet for alle former, som siden skal udfolde sig i det.[DA510405]

Tilbage til kapitlet i indholdet

Jonat Elem — kapitel 2

KLADDE · uafklaret

Rema fra Fano

Ved begyndelsen af Herrens ord i disse øvre betragtninger, i den yderste ophøjethed og skjulthed, opstod den beskrivelse, de vise plejer at bruge: En Sof, hvis talværdi er or, lys. Overalt, hvor vi i Atzilut udlægger skjulthed og åbenbaring, passer det efter den rette læreorden i verdens højder at knytte En Sof til det øvre keters skjulthed, hvor det end findes. Dermed udelukkes denne beskrivelse og enhver anden fra ham, der med sin herlighed oplyser hele verden, viljens bærer, hvis navn er ophøjet over enhver velsignelse og lovprisning.

Vi har slet ingen tilladelse til at granske ham, kun til fast og sikkert at kende hans nødvendige eksistens, med rædsel og frygt, skælven og bæven. Dette er bud, der knytter sig til hjernen, hjertet, indvoldene og hele skikkelsen, svarende til hans navns fire bogstaver: Hans kongedømme hersker over alt. Selv den nævnte beskrivelse, så frygtindgydende at ingen kan rumme den, passer ikke på Kongen, som alene er ophøjet fra fordums tid. Hverken den eller noget andet af de navne, som ikke må udslettes, end ikke det store navn, der ikke udtales, og så meget mindre tilnavnene.

Over for viljens bærer, hvis navn prises af alle skabninger, har vi derfor i alle velsignelser, taksigelser, betragtninger og hensigter kun hjertets vilje, som brændes og frembæres for hans navn: Tavshed er lovprisning. Han er kilden til den enkle chesed og ændres aldrig. Viljen er derimod chesed, og derfra strømmer dommen, for den er dens kilde. Tegnet er »kræfternes herre«, בעל גבורות, med talværdien 720, den øvre cheseds hemmelighed i en omfattelse af ti.[DA510602] Han og hans vilje er ét: Herren er Gud.

KLADDE · uafklaret · fortsat

Rema fra Fano - fortsat

For at udelukke verdens begyndelsesløshed, som grækerne fejlagtigt antog, og for at undgå en nødvendig skabelse, taler vi i menneskeligt sprog om indskrænkningen af det første lys, som i sandhed er uendeligt: Det skete »da det steg op i hans vilje«. Disse to ord, som skal skjule hemmeligheden for den uforstående, er selve hemmeligheden, klart forklaret for den vise, der forstår af egen indsigt.[DA510601] Den ubetinget begyndelsesløse vilje slumrer og sover ikke. Men i disse dybe erkendelser findes hverken tid eller en rækkefølge af tider.

Vi ved, at der ikke er nogen begrundelse for viljen, kun gavmildhed og stor medfølelse, som vil give indsigt og gøre godt. Denne vilje vil gøre godt og kaldes barmhjertig og nådig, langmodig og rig på godhed og lignende, for at fuldende Torah, der var tankens begyndelse. Dette skete uden kvindelige vande, for hvem gik forud for ham? Det er den sande betydning af, at vi siger, det steg op i hans vilje, efter »for min skyld, for min skyld«. Han selv frembragte så at sige vækkelsen nedefra, uden en anden.

Selv om dette kun vanskeligt passer i verdens højde, alene som et fjernt billede, løses udsagnet sådan: For ham er det alt sammen én sag, fordi hans handlinger ikke er adskilte fra hans egen side. Også dette hører til vor udlægning af »jeg er den sidste«, nedad uden grænse. Verset »for min skyld, for min skyld« forklares efter sin almindelige mening om de nære partzufim efter vægtens genoprettelse, til de nedres styring, som forklaret senere.

De nævnte egenskaber, barmhjertig, nådig og lignende, er alle sande beskrivelser, som med rette bruges og prises ved det egentlige navn og de øvrige navne, der ikke må udslettes, men på ingen måde højere end dem.

Vid, at bogstavernes rækkefølge i hu, הוא, følger Atziluts grader nedefra og op efter alle andres erkendelse af hans nødvendige eksistens gennem dem. Desuden udlægges det smukt som akronym for hu u-shemo echad, »han og hans navn er ét«. Ligheden gælder ved dette skjulte navn, som ingen skabning ovenfor eller nedenfor ved noget om. For enhver anden, der lærer trinvis, må han nødvendigvis gå forud for sit navn i grad.

Der er også lighed og sammenlignelighed mellem dette navn og hans andre navne, for alle er navne. Men dette ene er i sandhed ét og omfatter alle de øvrige, som er mange. Hans navne adskiller sig fra navnets bærer på to måder: Han er ikke et navn, men disse er navne; han er én, men de er mange. Hans navn forenes altså på den ene side med den sande Ene, på den anden med hans navne, som også tilhører den sande, ubetingede enheds væsen. Vi kaldte dem kun mange, fordi de omfatter alle veje i den øvre styring, uden at noget mangler.

Tilbage til kapitlet i indholdet

Jonat Elem — kapitel 3

KLADDE · uafklaret

Rema fra Fano

»Da så han den og opregnede den, beredte den, udforskede den og sagde«. Dette skriftsted er andetsteds hos os forklaret som en hentydning i disse ophøjede ord til de årsager, der efter natur og særlig kraft går forud for alle skjulte og åbenbare tilblivelser; ikke én mangler. Her vil vi, efter emnets ophøjede storhed, først nøje betragte ordet az, »da«, ligesom vi nævnte den enes forrang, han, som alene er ophøjet me-az.

Den nære, kendte hentydning i az for de indsigtsfulde, ved de nedres styring efter vægtens genoprettelse, er forbindelsen af otte bogstaver: Havayah og Ehjeh, eller Havayah og alef-dalet-navnet. Men i de højeste højder kan man kun henføre den enkle Havayah dertil. Kun med vanskelighed tillod de gennem hentydning at udlægge dens fire første udfyldninger hos den, fra og i den, intet andet.

For at gøre det fatteligt kan vi af az i den højeste skjulthed lære, blot som en påmindelse, den forunderlige ophøjethed, som ikke kan måles, forestilles eller afbildes: Hvor langt »verdens lære«, לימודו של עולם, er ophøjet[DA510802] over al velsignelse og lovprisning, for alene hans navn er ophøjet over syv ting. Vi fik lov til at antage deres eksistens i enkelhed, skønt overvejelsen af dem her, ved hans styrkes skjul, er lukket og forseglet selv i løben og tilbagevenden.

Det ene er den samlede virkning, hvis fuldendelse seks årsager går forud for; den regnes efter dem sammen med dem, altså syv. Undertiden sammenfattes årsagerne i to: Den fjerne årsag omfatter den planlæggende, under et aspekt af overensstemmelse ovenfor; den materielle, som er væsenet i sig selv; og den virkende, under et udstrømmende aspekt. Den nære årsag omfatter formålsårsagen, formårsagen og redskabsårsagen i netop samme orden. Formålsårsagen knytter sig til den planlæggende, formårsagen til den materielle og redskabsårsagen til den virkende. Dette er klart.

Vi har allerede nævnt den ubetinget Enes fulde forrang frem for alt, uden noget lignende, hinsides az-aspektet. Den nævnte forrang er dog fælles for ham og de skjulte helheder, som hans navn omfatter.

Du kan indvende mod materiens forrang for formen i vor rækkefølge af de seks årsager, eftersom forskningens vise almindeligvis vender den om. Nogle sagde endog, at materien altid længes efter at udskifte øjeblikkets form med en anden, som en kvinde, der elsker en anden og bedriver hor. Gå og sig dem, at de ikke forstår Herrens gerninger. De har forvekslet formen med sjælen, fordi de ingen andel har i den øvre sjæl, som forklaret på sit sted, og som hverken skifter eller erstattes.

KLADDE · uafklaret · fortsat

Rema fra Fano - fortsat

Det gælder ikke blot her i de øvre højder, hvor underlaget er umådeligt ophøjet, det skjulte væsen, hvorfra formen, det tilskrevne, åbenbares. Selv i naturens sanselige ting findes nødvendigvis mellem afklædningen af den første form og påklædningen af den anden, mellem forrådnelse og dannelse, en fin, meget ophøjet, ubegribelig væren. Den kaldes støv i Temurah, efter »alt var af støvet, og alt vender tilbage til støvet«. Dér siges det om en kylling fra et æg af et treifah-dyr, som er tilladt at spise; vi siger ikke her, at det, der udgår fra det urene, er urent. Så længe ægget ikke er rådnet, dannes kyllingen ikke, og når den dannes, er det blot støv.

Denne mellemtilstand er det sande underlag for den anden form, i den særlige mangel på form, som går forud for dens tilblivelse. Dér er hverken forrådnelse eller nogen anden form overhovedet, og dette er dens pris. Det er grunden til Talmuds enkle regel: Galæblevand oven på galæblevand er intet.

Desuden er den hvide substans, faderen udsæder i et kort øjeblik, grundlaget for fosterets bygning og materie. Af det røde, moderen udsæder, dannes hudens og kødets klædning over knogler og sener, som dannes af det hvide. Begge tager skikkelse i moderens liv gennem alle månederne, som ikke bliver til et år. Materiens grundlag kommer altså fra faderens sæd, mens hele formens arbejde med at væve lemmer og sener kommer fra moderens kraft.

Dette beviser tilstrækkeligt og ret, at materien har en ophøjet hellighed frem for formen, selv i legemlige skabninger. Den er det bestående underlag, hvor de foranderlige former i deres tid kommer og går. De kan alle ophæves og udskiftes, undtagen den. Den får del ved alle borde; manglerne ophæver den ikke, og de virkende kræfter begrænser den ikke. Dens kraft er som dengang også nu, til at modtage formerne én efter én: Alle forgår, men den består.

Dens forrang for alle formerne gør, at deres hele støtte og ønske er at indgraveres i den. Når de trækker sig tilbage, bliver aftrykket hos den, i hemmeligheden »sæt mig som et segl på dit hjerte«. Den længes efter at dele sin ære og evige varighed med dem. Alt kommer fra og i den selv, hvilket er en umådelig, forunderlig fuldkommenhed for den. Dette er sandheden selv uden tvivl.[DA510801]

Heraf forstås luz-knoglens hemmelighed ved de dødes opstandelse og dagenes evige varighed, når de nærmer sig den øvre konge for de retfærdige. Om selv den laveste materie, den ubevægelige, hvor intet aftryk bliver tilbage ved formernes daglige skiften, siger vi i kapitlet Ha-gozel: En barre, som blev gjort til mønter, erhverves ikke derved. Hvorfor? Gøres den igen til en barre, er det en forandring, der vender tilbage til sin oprindelige tilstand. Mønter, som blev gjort til en barre, erhverves derimod; hvis man igen gør dem til mønter, er de andre mønter. Vi lærer barrens, materiens, forrang over de

KLADDE · uafklaret · fortsat

Rema fra Fano - fortsat

skiftende former, mønterne: Den fuldender erhvervelsen, formen gør ikke. Dette er forklaret.

Tilbage til kapitlet i indholdet

Jonat Elem — kapitel 4

KLADDE · uafklaret

Rema fra Fano

Stedet for Atziluts verden, hvorom man siger »velsignet være Stedet«, er alene den nævnte tahiru, afslutningen af de skjulte grader. Vi finder det rimeligt at sige, at den i sig omfatter de ti farver, som strømmer fra mørket i Ma'jan Chokhmah. Mørket er den ubetingede skjulthed. De er lys fra lys, glans fra glans og stråleglans fra stråleglans. Vid: Lys er højere end glans, og glans højere end stråleglans.

Derefter kaldes det første »forunderligt lys«, keter; det andet »skjult lys«, chokhmah; det tredje »funklende lys«, binah. De er lige i dette: Hos alle tre er kar og væsen én ting, forenet og uadskilleligt.

Det fjerde er »klart lys«, glans fra lys; det femte »poleret lys«, lys fra glans. Det er gedullah og gevurah, som kommer af keters og chokhmahs fælles funklen. Glans fra lys er højere end lys fra glans, for alt følger grundlaget. I det første er karret glans og væsenet lys; i det andet er det omvendt. Sådan er det i alle følgende inddelinger.

Det sjette er »strålende lys«, stråleglans fra lys; det syvende »lutret lys«, lys fra stråleglans. Af keters og binahs fælles funklen udgår tiferet, der stråler fra chokhmah — sønnen er sin fars ben — og netzach, helt lutret sølv uden blandede domsslagger.

Det ottende er »klart og poleret lys«, stråleglans fra glans; det niende »afklaret lys«, glans fra stråleglans. Af chokhmahs og binahs funklen udgår yesod, som omfatter siderne, og hod: »Lyst er det i skyerne«, efter betydningen af hvide pletter, som ikke er fuldstændig lutret.

Det tiende er »skinnende lys«, brand fra brand. Af de tre førstes funklen — de, som selv er lys — i de syv sidste, der har skær fra dem, udgår sort ild, malkhut, de sidstes afslutning, fra hvid ild, binah, de førstes afslutning. Også her er kar og væsen lige, i hemmeligheden »frygtindgydende som bannerhære«.

Her foretrækker vi at forklare dette om sefirots samlede indhold i tahirus legeme. Dér funkler lysene og oplyser hinanden som farver uden legemlig form, der udgår af fuldkommen skjulthed. Derfra udfoldedes siden i hele tahiru, fra og i den selv, ti punkter i tohuens verden. De er begyndelsen til hans vej i sefirots adskillelse, væsen og

KLADDE · uafklaret · fortsat

Rema fra Fano - fortsat

emanationsorden, ét efter ét.

Først lod altings Herre ét punkt udgå, forenet med alt over sig, som en flamme bundet til en glød. Det hed keter og omfattede ti sefirot, men de ti kunne ikke ses eller skelnes i det. Det fyldte tomrummet. Endnu passede beskrivelsen »sted« ikke, for selve punktet, som tog plads dér, var udeleligt og uden håndgribelighed, indtil han igen samlede punktets lys for at åbenbare de ti i det.

Enhver tilbagevenden er dom. Selv om hensigten er at gøre godt mod hele skabningen, som ellers ikke kunne eksistere, må indskrænkningen regnes som dommens virke i forhold til den, hvorfra lyset trækkes tilbage. Dette er hemmeligheden »hvor kostbar er din godhed, Gud«, מה יקר חסדך אלהים, hvis talværdi er Elohim udfyldt med jod sammen med antallet af bogstaver i udfyldningens udfyldning og den enkle forms trinvise udfoldning.[DA511001] Over for lyset selv er det derimod en stor forøgelse: »I kongens ansigts lys er liv«, og »fuldkommen skal du være med Herren din Gud«, med stort tav. Forstå det.

Her er en smuk lille tilføjelse: Hvis du én gang ganger værdien af hvert bogstav i det store navn med alle de øvrige bogstaver, bliver summen tamim, תמים. Det er sukkahens mål, når længde og bredde ganges med hinanden, syv gange syv, til hoved og størstedelen af kroppen på seks gange seks og bordet i den syvende håndsbredde langs hele længden og bredden; alt ganges med højden, ti.

Tag også bogstaverne sukkah, סכה, med talværdien peh, פה, 85, og gang den med seks, målet til hoved og størstedelen af kroppen. Det bliver 510. Træk tyve fra for tagdækningens tykkelse, som er i keters hemmelighed med samme tal. Vi lærer jo om sukkahens frie rum; resten er nøjagtigt tamim.[DA511002] Man rejser ikke indvendinger mod denne lille tilføjelse. Vi følger her Bet Hillel, som godkender en lille sukkah, skønt den endelige regel ikke følger dem.

Sukkah forklares også smukt efter Jiskah, som så med den hellige ånd. Alt er forudset i det omgivende lys. Derfor blev vor fader Abraham befalet: »Gå for mit ansigt og vær fuldkommen«, med talværdien »en slægt går, og en slægt kommer«, for at gøre det nedre lig det øvre. Han regner ikke noget godt sig selv til, med samme tal; forstå det.[DA511003]

Det, vi forklarede om den første sammenfoldning, antydes i tzimtzem, צמצם, som udlægges i hemmeligheden »הי׳ פעמים«, he-jod gange?, gennem atbash, og som har talværdien ti Havayah-navne.[DA511004] Forestil dig, at vav og he trækkes op til jod og he bag dem. Vav vender tilbage til jods finhed og åndelighed, og det sidste he bliver lig det første. Det er en stor ophøjelse for dem, i hemmeligheden »Herren skal være én«.

KLADDE · uafklaret · fortsat

Rema fra Fano - fortsat

Nogle begynder med at udlægge et punkt over keter, hvorfra alle ti sefirot suger liv og bestandighed. De siger, at det er kar og væsen med ti indre og ti omgivende lys. Deres grund kan være, at navnet keter først passer ved begyndelsen af kredsen til tallet ti: Det udvalgte bliver keter og udfolder sig opad, mens de ni forbliver indeholdt i det. Af det tilbageværende udvalgte udfolder noget sig også nedad fra keter og bliver chokhmah med de otte i sig, og så videre. Det første punkt, som ikke tælles med, er altså blot de tis samlede indhold. Eller de antydede med det hele de bundnes verden, akudim, som gik forud for de prikkede, nekudim. Dem vil vi tale om nedenfor, med Himlens hjælp.

Tilbage til kapitlet i indholdet

Jonat Elem — kapitel 5

Rema fra Fano

Det første særskilte skabelsesudsagn, som Torah nævner udtrykkeligt efter det ubetinget skjulte, omfattende udsagn — om hvilket Talmud siger, at også bereshit er et udsagn — er: »Gud sagde: Lad der være lys«. Det er ikke fjernt at lade det antyde det første lys, som fik lov til at udfolde sig uden hindring i den tanke, der er gemt i viljen. Men her er tavshed og tilbageholdenhed stadig bedre end granskning efter vor nuværende hensigt.

Man kan også forklare det om lyset, der udfolder sig i det første punkt. Overalt er det smukt og behageligt at udlægge den ophøjede gematria for Havayahs fire udfyldninger, 72, 63, 45, 52, som udsagnet omfatter. Om tilbagevendingen siges: »Og der blev lys«, med talværdien Rachel, i hemmeligheden om Shekhinahs tilbagetrækning, hvor den end findes. Meningen står i va-jehi, ויהי, et akronym for »og hvem ved, om han bliver vis«, ומי יודע החכם יהיה. Selv om alt i sandhed er forudset, og mi, מי, netop er den, der ved, er friheden dog givet.

Videre har »lad der være lys, og der blev lys«, יהי אור ויהי אור, talværdien ti Havayah og ti Ehjeh: samlingen af Abbas og Immas chasadim og gevurot i Daat. Det er et, עת, i tal, og de fire ord fuldender daat, דעת. I jehi ligger hemmeligheden jah, יה, oppefra ned, hvor jod råder over he, og he-jod, הי, hvor he står over jod. Dermed antyder udsagnet det lys, der skal skjules, indtil synderne ophører fra jorden.[DA511201]

Selve udsagnet er tilblivelsen. Skriften behøvede kun at sige »og der blev« for at vække os til forståelse af det første lys' skjul. Punktets lys blev mindre, og der kom en vis tæthed til: karrets eksistens, som skyldes, at noget af lyset trak sig tilbage fra dette sted.

Ligesom mennesket er sammensat af fire elementer, hvoraf ingen kan skelnes alene, og en guddommelig sjæl lyser i det, omfattede dette punkt ti ved begyndelsen af dets emanation. Lys, som udfoldede sig fra Emanatoren, udgik samtidig ind i det, uden nogen tidslig forrang mellem dem. Dette lys var punktets væsen, for hans vilje er altings sjæl.

Rema fra Fano - fortsat

Finder du andre, som giver karrene forrang for væsenet, betyder det kun, at sjælen ikke udfolder sig, før den ved sin nedstigning klæder sig og skjuler sig efter sin ære. Det vender vi tilbage til i kapitel 14. Selv om vi har lov til at bruge vore kropsdele som billede, efter »fra mit kød skal jeg se Gud«, tjener det kun til at gøre det fatteligt, ligesom »Herrens øjne« og »Herrens ører«. De kaldes kun sådan efter den skjulte åndelighed i den hellige Torahs bogstavkombinationer, hvorved han planter øret og former øjet.

Skriften knytter plantning til øret efter Idra: Øret dannes ved aftryk, indtegnet indad, som når man anlægger en trappe i en bue. Synskraften er også indre og skjult, for øjets årer hænger ved hjertet; dog handler den og udfører sit hverv også ved den ydre flade. Derfor passer ordene formning og afbildning, som er beslægtede.

Vi lærer modsætningen ved sølv- og guldbillederne, for deres skabere og den, der stoler på dem, bliver som dem. I sandhed har de mund og taler ikke, og alle sanser er sat ud af kraft i dem. Hvis de giver lyd, kommer den ikke fra deres egen strube. Det kendes fra kalven, som havde en plade i munden, og Nebukadnesars statue, hvori man lagde guldpladen, indtil Daniel tog det slugte ud af dens mund.

Ligesom vi ved, at enhver levendes sjæl i sig har 248 skjulte lemmer og 365 sener og danner og væver dem efter dette mønster i virkelighed, beskrives det indre lys, hvor det end findes, som karrenes sjæl til alt, hvad altings Herre ønsker at virke gennem dem.

Tilbage til kapitlet i indholdet

Jonat Elem — kapitel 6

KLADDE · uafklaret

Rema fra Fano

Vid: Når lyset samles fra det første punkt, keter, i den indskrænkning, vi nævnte i kapitel 4, vækkes hele lyset til opstigning ved den fuldkomnes længsel efter at holde fast ved sin kilde og dermed mindske »bønnen« — eller muligvis det underordnede, התפלה — fra de overmodige, der handler ondt, som det vil fremgå.[DA511401] Dette ligner ikke den omgivende kappe, vi snart nævner; den bliver en fredens sukkah over det omgivende lys og ønsker dets bestandighed. Men ved altings Herres vilje blev karret mindre, så det kunne modtage netop det lysmål, der var tilstrækkeligt til at skabe verdenerne.

Den del, hans visdom havde udmålt til punktets behov, vendte tilbage og slog stærkt mod karrets bund, efter »ved dine piles lys går de«. Det stiger hastigt ned efter den enkle cheseds natur, så det kan fastholde det indre lys, det kan tåle til sit eget behov og alle, der slutter sig til det. Resten steg op ved slagets kraft og blev omgivende lys for det.

Vi behøvede kun denne forklaring om det første punkt, fordi keter er den ubetingede vilje,

KLADDE · uafklaret · fortsat

Rema fra Fano - fortsat

som bestemmer og ønsker menneskets valg i enhver handling. Lyset, der udfolder sig i selve viljen, deles i indre og omgivende. Alt er forudset i det omgivende lys, den del af viljen, der udfolder sig i viden. Men også nu er friheden givet i det indre lys, som viljen følger; begge er den del af viljen, som udfolder sig i valget. Viden kan på ingen måde stride mod viljen.

Derfor ser den del, der skal blive omgivende lys, først ind i punktet, så viden ser og venter inde i valget, i dets hjertes indre, som hjernen ser ind i hjertets dyb: Han viser ham den vej, han vælger, før handlingen fuldendes i gerningen. Er det sådan i det legemlige, gælder det så meget mere, uden grænse, efter åndelighedens og enkelhedens mål. Viden optager valgets aftryk i sig og efterlader videns aftryk i valget. Begge findes i disse øvre rødder for at lære os, at de styrer sammen som én.

De arvede derimod løgn, som uden kundskab indvender: Findes det ene, kan det andet ikke bestå. Selv Rambam svarede dem blot efter deres egen vej, efter den vise konges formaning: »Svar dåren efter hans dårskab, for at han ikke skal være vis i egne øjne«.

Vid, at enhver forøgelse af det omgivende regnes som en formindskelse af det indre. Dette er selve månens formindskelse; se kapitel 24 nedenfor. Også den først nævnte indskrænkning af keters lys tjente denne formindskelse, så valgets kraft førtes tilbage til sin rod. Viden holder uden tvivl fast ved den i løben og tilbagevenden. Derfor kæmpede hele lyset for at komme ud. Sådan er det ikke med det omgivende lys, som ønsker det indres bestående, som vi nævnte ved kapitlets begyndelse.

Desuden medfører formindskelsen af valget, som månen sammenlignes med, så hun kun styrer »בזה מדות תחתונות שבה«, foreløbigt: i dette de nedre egenskaber i hende, som i kapitel 33, at hendes mochin trækker sig tilbage til viden.[DA511402] Det er netop viden om valget, som gaonen Rav Saadja sagde efter den enkle mening, i fuld overensstemmelse med det skjulte, der udlægges i højderne. Herrens sandhed varer evigt.

Også menneskesjælen har indre og omgivende lys og nedfald i det ydre lys' hemmelighed, som vi også vil forklare ved sefirot. En anset mand, der lader sig klippe af en fremmed i privat område, »למגלח רישא דמריה«, foreløbigt: for den, som rager sin herres hoved, skal se i spejlet. Det er det omgivende lys over hans hoved, for at rense og hellige det.[DA511403]

Det indre lys er afgrænset til at opfylde Torah og dens bud. Det ydre tjener det, mennesket frivilligt pålægger sig strengere, for at øge helligheden og med hele sin kraft genoprette den første synd, og endnu mere hvis han skal genoprette sine egne eller fædrenes gerninger. Derved løfter han nedfaldet fra sin sjæl, så det genoprettes ovenfor.

Et billede: Vi er forpligtet til at bringe de daglige ofre hver dag. Ved templets ødelæggelse

KLADDE · uafklaret · fortsat

Rema fra Fano - fortsat

blev dette bud tilbage som nedfald. Hvordan genoprettes det? »Vi vil betale med vore læbers tyre«, for at løfte dette nedfald. Det er en fromhedens egenskab, for den Barmhjertige fritager den tvungne. Det er derfor nøjagtigt at sige: Større er den, der er befalet og handler, for det indre lys er hovedsagen; dette er kun et tillæg. I sandhed er det dog også til det indres behov og fuldender det, som vi sagde.

Det er overladt til de vise, at hver genopretter, som hans sjæl beder ham, efter det, den mangler. Han selv ser ikke, men hans mazal ser. Når han har bøjet sig mod helligheden, fører man ham ad den vej, han vil gå. Det omgivende lys, som endnu aldrig havde mulighed for at være indre, venter, indtil alle Israels sjæles genoprettelse er fuldendt. De, der slutter sig til os i hver generation, kom fra os og blev stødt bort. Selv om de ikke var ved Sinaj, var deres mazal hos os.

Om denne fuldendelse sagde Esajas: »En rest skal vende tilbage, Jakobs rest, til den mægtige Gud«. Og: »Om end dit folk Israel var som havets sand, skal en rest af det vende tilbage; en fastsat tilintetgørelse oversvømmer med retfærdighed«. Forklaringen følger Targum som en forunderlig pris: Den rest, som ikke syndede, og dem, som vendte om fra synd, skal opleve vældige gerninger, som får overhånd og leder i fortjeneste. Derefter opfyldes løftet, hvor Esajas og Mika stemmer overens: »Mange folk skal gå og sige: Kom, lad os drage op til Herrens bjerg, til Jakobs Guds hus. Han vil lære os sine veje, og vi vil gå på hans stier«.

Til sidst fuldendes den fælles genoprettelse. Da mangler der ikke velbehag for ham til at drage et omgivende lys ovenfra over hele verden, i herlighedsskyernes hemmelighed, efter at det nuværende omgivende lys er blevet helt indre. Dette fremtidige omgivende lys skal skelne oppefra og ned mellem det hellige og det allerhelligste, så meget mere fra begge og nedefter. Vidnet er helligdommens forhæng, hvert på sin måde. Ingen skærm skiller i kongens ansigts lys; kun tronen »vokser/gør stor«, efter kildens rettelse, den ophøjede, som er ubetinget hellig og adskilt fra sine virkninger.[DA511404]

Det omgivende lys er altid over alt, også ved sefirot. Det har ingen indskrænkning og er derfor langt større end det indre, som samles inde i karret; de retfærdige ligner det ved at gøre sig små. Selv om også dette er et stort, vældigt og mægtigt lys, stråler det, fordi det trækker og samler sig i sig selv, ikke med hele sin kraft, men efter modtagerens kraft, som i »jeg vil tale med dig oven over sonedækket, mellem de to keruber«. Han indskrænkede sin Shekhinah mellem arkens bærestænger.

Tilbage til kapitlet i indholdet

Jonat Elem — kapitel 7

Rema fra Fano

Vi har set enkelte vise, som ikke veg tilbage for at angive mål og forhold for disse lys: hvor meget det ene overgår det andet, både fra det indre til det omgivende og fra én sefirah til en anden og lignende. Alligevel går vi ikke ind i denne erkendelse her, for tingene er ældgamle og skjulte. Kun én bemærkning bør fremsættes. Måske findes her forskellige veje, med en stor og ikke ringe forskel, så tilhøreren undrer sig, som om deres ord modsiger hinanden. Sådan tænker vort hjerte ikke.

Disse udlægninger kan rumme forskellen i enhver form, blot den kommer fra overleveringen og ikke, Gud forbyde det, fra egen slutning. Vejen er denne: Efter naturen af det emne, som inddeles, må forholdene og målene nødvendigvis ændre sig. Undertiden måler vi en inddeling efter bogstavernes antal, såsom Torahs 22 bogstaver, eller efter deres gematria: alef én, bet to og således alle. Undertiden måles bestemte Havayah-navne, porte, stier eller udskiftninger af alfabeter, hvis enkeltheder bliver flere uden mål. Alle har ordning, sammenføjning og skikkelse, udsagn, helhed og beregning; vi vil tale om dem nedenfor. Hver enkelt adskiller sig voldsomt fra de andre i mængde og art.

Det samme gælder den, som måler inddelingen efter alle Torahs bogstaver, ord, vers, afsnit eller læsestykker. I dem alle må forholdene nødvendigvis skifte. Endnu større ændringer i de nævnte mål følger af den skiftende styrelse efter de nedres handlinger, som vi med himlens hjælp skal nævne i kapitel 33 og andre steder. Denne påmindelse er nok, indtil Herren giver visdom, og kundskab og indsigt kommer fra hans mund.

De tre lys, vi nævnte, forklares ved Moses: Han steg op i skyen og blev dækket i skyen — det er det ydre og det omgivende — og blev helliget i skyen: det indre lys. De er alle grundlagt sammen i alefs form, det første bogstav. Dets øvre jod er det omgivendes hemmelighed. Om det siges: »Du skal elske Herren din Gud« — gør ham elsket over skabningerne. Netop »over« angiver det omgivende; skabningerne selv hører til de øvrige inddelinger.

Det forklares videre: »Af hele dit hjerte«, med begge dine drifter, så den venstre ikke bliver årsag til dets tilbagetrækning, Gud forbyde det. Begge skal sammen søde den gode og den onde drifts hemmelighed, så begge får det omgivende til at brede en fredens sukkah over os, for at Jah, Gud, og herligheden skal bo i vort land. Alefs vav antyder det indre lys, om hvilket det i ligefrem forstand siges: »Og af hele din sjæl«. Den nedre jod er det ydre lys, om hvilket der siges: »Og med al din formåen«.

Eller »af hele dit hjerte« antyder det ydre lys, »af hele din sjæl« det indre og »med al din formåen« det omgivende, efter den stærke mangfoldighed, som ordet meod udtrykker. Når de siger »gør ham elsket over skabningerne«, gælder det efter denne vej kærligheden som helhed.

Rema fra Fano - fortsat

Disse dele af alef er begyndelsesbogstaverne i »han gør rede, og den retfærdige klæder sig«, יכין וצדיק ילבש. Dermed er jakhin, han gør rede, det omgivende, i hemmeligheden om den skjulte og ukendte, efter »se, jeg føjer til dine dage«, som udlægges i Zohar; hvert på sin måde. Vav er Zeirs hemmelighed: »For Herren er retfærdig, han elsker retfærdige gerninger«. Der antydes verdens 6000 år, hvor de retfærdige afklarer sig selv til det indre lys' fuldendelse. Ved fromhedens fortjeneste ud over lovens strenge mål klæder Zeir sig i det ydre lys, i hemmeligheden »en kvinde skal omgive en mand«.

Dem, der håber på Herren, lover profeten: »De løber og bliver ikke trætte; de går og bliver ikke udmattede«. Alt antydes i alefs tre dele. Ligeså: »De slutter sig sammen og skilles ikke«, »han giver ro, og hvem fordømmer da?« og lignende.[DA511601] Man kan også udlægge alefs tre dele som viden, den vidende og det vidste. Det ligger nær, at disse svarer til hinanden i hemmeligheden om den sande forbindelse og enhed mellem de tre første, som regnes for ét.

Keter hører altid til det omgivendes hemmelighed, og Daat ligesom det, skønt Daat ikke er et fuldstændigt punkt. Chokhmah er indre i forhold til binah, som er det ydre lys' hemmelighed, hvorfra domme vækkes. Vi skal nedenfor forklare, at chokhmahs og binahs rødder nødvendigvis, efter selve eksistensen, var formet i keter fra begyndelsen. Derfor må Daat tælles med dem dér, for det forbinder dem overalt.

Tilbage til kapitlet i indholdet

Jonat Elem — kapitel 8

KLADDE · uafklaret

Rema fra Fano

Et stort billede på dette omgivendes hemmelighed gav Gud os ved Sinaj. Dér hvælvede han bjerget over os som et kar. Han truede og forklarede os for vore egne øjne, at havde vore fædre ikke modtaget Torah, måtte hele det indre lys uden tvivl have trukket sig tilbage, og stedet under bjerget var blevet deres grav. Denne trussel hjalp med at standse deres urenhed, som om de var døde og begravede, foruden det, der udtrykkeligt siges om denne begivenhed: »Min sjæl gik ud, da han talte«.

Om det omgivende, der er beredt »for andre end os« — kilden retter לחולתינו til לזולתינו — sagde de vise: »Den onde gør rede«: Det er Samael. Havde han ikke gjort oprør og bedrøvet Guds hellige ånd, var han værdig til at modtage, men han har intet. Han er årsagen til, at lyset nægtes hans hær og dem, der står under hans befaling: »De onde nægtes deres lys«. Derfor skal de tie i mørket, i klippots dyb. Ordet jiddammu, ידמו, bliver i atbash til makif, מקיף. Det trækker sig tilbage, indtil deres rette del er genoprettet; kilden retter עתקן til התקן. [DA511801]

KLADDE · uafklaret · fortsat

Rema fra Fano - fortsat

Denne del overgår det indre meget i mængde, efter »I er de få« og efter de mange tjenere, som engang skal gribe kjortelfligen på dem, der holder buddet om tzitzit, der selv er det omgivendes hemmelighed. Det er hemmeligheden i Talmuds ord: »Man må skille de fremmedes hårtotter ad«, samt »alle, der gør uret, skal spire«. Havde de med deres frie valg ønsket velsignelsen, havde det fra skabelsens seks dage stået rede til også at blive indre for dem, sådan som det skal ske i fremtiden ved fortjenesten hos den, der sidder på Davids trone. Om ham står der: »For ham skal ørkenboere bøje sig«. Hvad står derefter? »De skal spire frem fra byen som jordens græs«.

Om dette omgivendes hemmelighed passer det meget vel at forklare: Hvor de omvendte står, kan de fuldkomment retfærdige ikke stå. De sidstes del er kun i det indre og det ydre, som følger det; til det omgivende er den ikke nået. Tingene er ældgamle og skjulte.

Læg mærke til, at både »de omvendte« og »de fuldkomment retfærdige« står i flertal. Meningen er verden som helhed i hemmeligheden »du skal brede dig til højre og venstre«: Paran og Seir og dem, der slutter sig til dem, samt de øvrige fyrster ovenfor. De samles i skarer til begge sider og skal alle modtage fuld genoprettelse ved dagenes ende. Da de kun blev stødt bort ved spisningen af kundskabens træ, kalder vi dem med rette kollektivt de omvendte.

Denne betegnelse gælder dog slet ikke deres enkelte personer. En omskåret araber eller gibeonit, som har ladet sig omskære og neddykke som retfærdig proselyt, er som et nyfødt barn. Før dette »så han og løste dem«. Det er altså, som vi sagde. Tilsvarende hedder det: »I er Herrens børn«. Vi finder slet ikke denne betegnelse for en enkelt i Skriften, bortset fra »Herren sagde til mig: Du er min søn«, som vi har forklaret på sit sted.

Ligeså »tak gudernes Gud«: Det betegner hans guddommelighed over alle englene. Men man siger ikke »Mikaels Gud« — foreløbig læsning af אלקי מכל — eller »Gabriels Gud« om ham, som det skal forklares ved Abraham, Isak og Jakob.[DA511802] Også »tak herrernes Herre« viser hans herredømme over stjernerne. Han betegnes ikke som solens herre eller månens herre, for hver enkelt er som intet over for ham. Men deres systemers orden i mangfoldighed, regelmæssighed og bestandighed viser uden tvivl Ehjehs kraft, som råder over dem og ordner dem.

Det fælles for de fuldkomment retfærdige og de omvendte, hvordan det end forstås, er, at de arver to verdener: det omgivende og det indre. Det ydre er også indbefattet i det sidste og tælles ikke særskilt. Således »hav og syd skal han arve«, ים ודרום ירשה, hvis begyndelsesbogstaver er jod-vav-jod, alefs hemmelighed i dets deles form. Hav er her oceanet, som omgiver verden, på den måde vi forklarede i Ha-Nefesh; se dér. Således antydes det omgivende lys i tabernaklets teltduges hemmelighed, for der er intet omgivende under horisonten.

KLADDE · uafklaret · fortsat

Rema fra Fano - fortsat

Syd, darom, er det indre lys: dar rom, højden bor, for det har bolig inde i karret. Det drager det ydre lys til sig som en arv, der kommer andetstedsfra, gennem vogten og et gærde om Torah. Dette fuldender det indre og vender tilbage til det; det regnes ikke som en verden for sig.

For nedfaldet kommer kun fra den del, der er bestemt for de retfærdige. Den første synd forvred alt for dem, så enhver, der skabes af Adams og Evas dråbe, nu i dette henseende regnes som omvendt og behøver buddenes nøje overholdelse for at føre kronen tilbage til dens gamle stand. Det er de dødes opstandelses hemmelighed: at vi alle bliver værdige til lysklæder, efter »han gør rede, og den retfærdige klæder sig«. I verden fandtes ganske vist i hver generation fuldkomne, ja mange fuldkomment retfærdige efter deres eget forhold; også de behøver opstandelsen.

Tilbage til kapitlet i indholdet

Jonat Elem — kapitel 9

KLADDE · uafklaret

Rema fra Fano

Af udlægningen som helhed og af, at Skriften først siger »af hele dit hjerte« og derefter »af hele din sjæl«, som vi forklarede ovenfor i kapitel 7, lærer vi visdom og tugt for enhver, der vil overgive sin sjæl i bønnen, ved Shema, ved at falde på ansigtet eller ved en lignende hjertets hensigt. Han må på ingen måde gøre det, før han ved med sig selv, at hans hjerte i denne stund er helt og trofast, selv det onde i det. Således vidnede Skriften om vor fader Abraham: »Du fandt hans hjerte trofast for dig«. Ellers gælder: »En tjener lader sig ikke tugte med ord«; han frembærer da et dyr med fejl, Gud forbyde det.

En stor, ren og let hensigt for alt dette har vi i verset: »Til dig, Herre, løfter jeg min sjæl«. Nafshi, נפשי, har talværdien met, מת, død. Det er den sande hemmelighed ved faldet på ansigtet: at overgive sig til døden. Når hans sjæl løftes op, er kroppen død ved hans eget ønske. Det er ikke nok: nær døden kommer omvendelse. Derfor har essa, אשא, jeg løfter, talværdien shav, שב, vendt tilbage. Nafshi essa har således talværdien met shav. Disse to betingelser fuldender hensigten.[DA512001]

Indvender du: Hvad er dette for en omvendelse efter døden? Da siger Skriften om dig: »Du fører mennesket tilbage til sønderknuselse«. Omvendelsen gik altså forud. Af handlingerne kendes kræfterne; af den fulde overgivelse kendes det, at han allerede er vendt tilbage til Herren med hele sit hjerte, til den syndende sjæls sønderknuselse.

Dermed er en smuk bolig for Shekhinah grundlagt i hans hjerte, i hemmeligheden »min Gud i mig«; smukke redskaber i hans lemmer, der skal holdes fri af enhver forseelse; en

KLADDE · uafklaret · fortsat

Rema fra Fano - fortsat

smuk hustru i hans forstandige sjæl. Daka, דכא, er deres begyndelsesbogstaver. Derefter: »Du siger: Vend tilbage, menneskebørn«, for dagligt at styrke sig i omvendelsen, så driften ikke bliver hans anklager. Det højeste udsagn lover ham at ophæve det, som ophæver, og føre det tilbage til det gode.

Vi har andetsteds forklaret hemmeligheden i de senere lærdes ord om, at man kun skal falde på ansigtet, hvor en Torahrulle findes. Vi sagde, at den videndes rette tanke og hensigt gør stedet, hvor han er, til en Torahrulles sted. Men på et sted med tilskuere, hvor ingen Torahrulle findes, må man frygte, at de lærer af ham ikke at være omhyggelige med dette, selv om de ikke er øvede i den nødvendige hensigt.

Man kan også sige, at den rette tanke hos den indsigtsfulde, som kender den ophøjede hensigt med dette vers, fritager ham fra selve faldet på ansigtet, blot han retter sindet, som havde han i fuld gerning kastet sig fra et højt tag ned i en dyb brønd for himlens æres skyld. Men overgivelsen i handling, når den kommer til ham og han fuldbyrder den, beskrives udtrykkeligt i Skriften: »Af hele din sjæl« — selv hvis han tager din sjæl. Et større helt hjerte findes ikke.

Dog skal det være som Rabbi Akiva og vor fader Abraham i Ur Kasdim. Den ene blev ganske vist reddet, den anden ikke. Det udelukker Abrahams bror Haran, der blev en belæring for alle: Han blev kastet i ildovnen i en gunstig stund, som Abraham beviser. Men Haran blotlagde sin skam, da man satte ham i ilden, og han prøvede sig selv. Sådan var det ikke med Rabbi Akiva; han var ikke i miraklets stund. Undr dig derfor ikke over viljen. [DA512002]

Vid, at vi løfter tre slags majin nukvin ved at overgive vor sjæl for at hellige hans navn. Den første er ved Shema, hvor vi overgiver os for at opfylde de positive bud; forbilledet for dem alle er Herrens enhed og kærligheden til ham. Den anden er ved faldet på ansigtet, hvor vi erkender døden som retfærdig over os for alle de bud, vi har tilsidesat, og advarsler, vi har overtrådt; hensigten er dagligt at sone for den øvre helligdom.

Den tredje er i selve dødsstunden: Da opfyldes i fuld handling og fuldkommen hensigt et positivt bud, som omfatter alle bud og genopretter alle Torahs forbud. De er alle knyttet til dette positive bud om at anerkende døden som retfærdig over os, når den kommer, efter »jeres døde kroppe skal falde i denne ørken«. Det er den ydre død, som mennesket skal ønske og glæde sig ved, for at fjerne den onde drifts tanke om at fordrive vore sjæle fra den hellige tjeneste. Den, der med glæde tager imod himlens dom i dens rette tid, får en uudgrundelig løn, og hans retfærdighed består for evigt.

Tilbage til kapitlet i indholdet

Jonat Elem — kapitel 10

Rema fra Fano

Det første punkt, som vi nævnte i kapitlerne 4, 5 og 6, blev ikke uden grund genstand for de dybe udlægninger, hvis hemmelighed vi sammen nød. Derefter udfoldede det sig i sig selv til ti punkter i en kreds. Derfor kaldtes det keter, krone, og det er ét af dem.

Vi foretrækker at sige: Øverst i kredsen er keter i midten og under det Daat; omkring det ligger chokhmah på den ene side og binah på den anden. Ved dem ligger tiferet, gedullah og netzach til højre; malkhut, gevurah og hod til venstre; yesod nederst i midten, lige under keter og Daat. Denne kreds omgiver dem alle, når de stiger ned i den. De kommer ind i den, én under en anden. Deres hoveder flugter ikke, men står ved siden af hinanden langs omkredsen, og den ene under den anden efter deres nedstignings orden.

Øverst i denne kreds findes altså ingen omgivet sefirah; dette sted er reserveret til keter alene. Dog skelnes Daat og dets kreds dér, begge som fravær, ikke som ubetinget negation, men meget nær ved tilstedeværelse. Under denne rest ligger chokhmahs kreds i en hel, jævn omkreds, med alle de øvrige indenfor.

De indskrænkede keters lys i det selv ved de mange kar, som fandtes potentielt dér, indtil alle udgik, da chokhmah udgik. Også i chokhmah pressede de, så dets lys ikke strålede, før alle var kommet til deres sted. Da faldt de tre første til ro i deres eget lys, som strålede passende i hver. Nogle siger, at de nedre kar var ophævet i det øvre. Det er det samme: Det ophævede er ikke tabt og helt berøvet eksistens; det optager i sig kraften fra det, som ophæver det, og omdannes til dets natur. Derfor er stedet fyldigere end før, indtil det tilkomne går ud, og der bliver plads.

Keter, chokhmah, chesed, tiferet og netzach i Daat er altid de fem chasadim, og tiferet bevæger dem alle. Binah, gevurah, hod, yesod og malkhut i Daat er de fem gevurot, og yesod bevæger dem alle. Sødningen af gevurot gennem de tilsvarende chasadim er kendt: binah fra chokhmah, gevurah fra chesed og hod fra netzach. Men yesod sødes fra keter og malkhut fra tiferet.

Daat er overalt selve chasadim og gevurot, deres forening og samling efter behov. De er netop dets ti sefirot, der tilføres det: de højre fra chokhmah, de venstre fra binah. Derfor: Uden Daat ingen binah. Binah hænger ved chokhmah som den lille ved den store. Uden den fælles kraft, Daat, kan binah, formen, ikke komme over chokhmah, stoffet. Og uden binah — hvis vi forestillede os, at dette ikke behøvedes — ingen Daat. Dette er klart.

Vi har allerede forudsat Daats nødvendige eksistens efter Mishnahs ordlyd i visse tekstformer. Det hjælper stærkt med at føre binah fra mulighed til virkelighed, efter »for

Rema fra Fano - fortsat

ved Jah, Herren, er verdenerne formet«. Også den, der lærer omvendt, er præcis: Han nævner først den enkle eksistens ved at knytte chokhmah til ærefrygt, dernæst binah, og først derefter anfører han Daats inddeling. Alt er godt. Men chokhmah behøver dem ikke for sig selv, kun til gavn for de nedre.

Vid, at chasadim og gevurot i Daat er hyliske ligesom det selv. Når de derefter udfolder sig til Zeir og hans Nukva, opkaldes begge grupper efter disse to partzufims egenskaber. Den første chesed i Daat, som er dets keter, kaldes chesed, hvor den udfolder sig, efter Zeirs gedullah. Det passer, for keter selv er øvre chesed efter gedullah i Adam Kadmons malkhut, som lyser i det.

Den anden chesed, som er chokhmah i Daat, kaldes ved udfoldelsen i Zeir gevurah blandt chasadim, efter Zeirs gevurah. Dette er ét af de steder, hvor chokhmah er forbundet med gevurah. Men man må ikke forestille sig, at chokhmahs punkt i sig selv har domme. Vi taler mere om dette nedenfor.

Den tredje af Daats chasadim, dets chesed, kaldes i Zeir tiferet, i hemmeligheden »han fører ved Moses' højre sin herligheds arm«; Moses er Daat. Den fjerde, tiferet i Daat, kaldes i Zeir netzach: Dette er egenskabernes forening hos vor lærer Moses. Den femte, netzach i Daat, kaldes i Zeir hod: egenskabernes forening hos Aron. Begge skal forklares på deres sted. Sådan også gevurot: Den første kalder vi gevurah af chesed efter Zeirs chesed, og tilsvarende alle.

En anden lignende grund er, at chasadims dråbe, når den udgår fra Abbas kraft og stiger ned til hans yesod og derfra til Zeirs Daat, passerer fem kanaler: Abbas gedullah, gevurah, tiferet, netzach og hod, גנתנ"ה. Selv om gevurah og hod er venstre hos ham, kaldes alle chasadim efter hovedsagen, som er Abba. Ligeså passerer gevurots dråbe, når den går fra Immas moach ned til hendes yesod, hendes fem kanaler, גנתנ"ה. Selv om nogle er højre hos hende, kaldes alle gevurot efter hovedsagen: De er fra Imma.[DA512201]

Det forklares i omers hemmelighed, at Daat kun deler de syv sidste underinddelinger i hver af sine chasadim og gevurot ud til Zeir og hans Nukva, i hemmeligheden »syv og syv rør«; se dér. De tre første i hver chesed og gevurah samles altså i Daat og skilles ikke. De er Daats eget væsen, som er en hylisk moach; også de er hyliske mochin ligesom det og udfolder sig ikke for at tage skikkelse nedenfor. Vi taler om dem nedenfor i kapitel 67.

Tilbage til kapitlet i indholdet

Jonat Elem — kapitel 11

KLADDE · uafklaret

Rema fra Fano

Derefter bristede keters kar forneden, og chokhmahs kar gik ud, med alle de øvrige kar, som følger det, indeni, det ene inde i det andet. Af det, som var beredt til dem af keters indre lys, blev der indre og omgivende lys for chokhmah på den måde, vi forklarede ovenfor. Chokhmah bristede, og binah gik ud med resten indeni.

Når du tegner mange kredse, den ene inde i den anden, skal du forestille dig den sorte kreds som sefirahen og det hvide felt mellem dem som det omgivende for kredsen nedenfor. Det er dermed forklaret, at det store lys, som ovenfra i chesed blev beredt til keters punkt, blev indre og øvre for det. For selv alle kraftige mænds hænder rækker ikke til dets skønne kraft, så det kunne bære hele lyset i sig; kun en del kom ind og blev dets indre sjæl. Resten blev dets omgivende ovenfra.[DA512401]

På samme måde udgik en gnist fra keters indre lys og blev indre for chokhmah. Det, som chokhmah ikke kunne bære, blev omgivende for det. Chokhmah har altså to omgivende lys: keters og sit eget. Ligeså blev af chokhmahs indre lys indre og omgivende lys for binah, så binah har tre omgivende lys.

Det er allerede forklaret på sit sted, at Arikh, som kommer fra binah, er den første blandt de øvre, der behøver tre yderligere belysninger ud over sine ti sefirot. Disse ti tilføres kun fra de syv nedre i den, som er over ham — foreløbigt for שבעלה. De tre belysninger lader også lyset fra hendes tre øvre glimte i ham. Det er hemmeligheden om de tretten egenskaber, som udlægges i Arikh, Abba og Imma, Zeir og hans Nukva. Hun er Israels land, med Mishnahs ti hellighedsgrader og baraitas tre, efter denne store hemmelighed.

Men Mishnahs er jo elleve! Joshafat sagde det om den midterste blandt dem, svarende til Daat, der står midt mellem fem over for fem. Dets hemmelighed er i munden, som nedenfor, hvor tungens omskærelse findes, og det udfolder sig til kønslemmets omskærelse.[DA512402]

Tilbage til vor lære: De tre yderligere belysninger i hvert af de nævnte partzufim findes i Arikh, som er i binahs aspekt, fra de tre omgivende lys over ham, i tzachtzachots hemmelighed. Men chokhmah, hvis kraft er Ein Sof, har nok i to omgivende lys, ét fra den fjerne årsag og ét fra den nære. Keter har nok i ét: Den levende Gud og verdens konge tilfører det uden mellemled.

Vid, at lyset fra binah til de seks retninger udfoldede sig gennem ét vindue. Grunden er, at hver af de tre første åbnede sit eget vindue til det nedenfor, fordi hver skal genoprettes til et selvstændigt partzuf: Arikh, Abba og Imma, eller de tre øvre hoveder, hvor Arikh er ét og det sidste af dem alle. Men de seks punkter, der tilsammen senere bliver ét partzuf, Zeir,

KLADDE · uafklaret · fortsat

Rema fra Fano - fortsat

gik ud på ét og samme trin fra binah. Hun udstøder dem ét efter ét og bevarer deres skikkelse, uden at vinduet ændres.

Skønt den nedre styrelse har chesed for én og dom for en anden, og man derfor kunne tænke, at den ændres, lærer dette os: Der er kun ét vindue; forskellen kommer fra modtagerne. Det er hemmeligheden om, at der ikke er fødsel for enkelte lemmer, for hvert af disse seks punkter er blot et lem i forhold til hele Zeir. Også den, der mener, at enkelte lemmer fødes, passer ind i hemmeligheden »han blev konge, og han døde«, som nedenfor. Ét kongedømme berører ikke et andet, og hvert regnes som sin egen fødsel.

Alligevel behøvede vi vinduets lighed, så det hverken bliver mindre eller større: Det giver plads til alle karrenes udgang i én orden, mens lysene skifter, som det passer dem, og som vi nu forklarer. Også de lys, som til sidst skal stige op fra punkterne, må løftes gennem det, for deraf at frembringe genoprettelser for binah selv og det over hende, så deres partzufim fuldendes.

Punkterne, der stiger ned fra hende, måtte have en vis forrang for hinanden. Men karrene steg ned ligesom dagens lysstribe under horisonten: det nederste kar først og de andre tæt ved det, mens solen dér saver sig opad, som bekendt. Hvem vil fjerne støvet fra dens øjne, når den går ud for på afstand at lyse for dette lands beboere? Den er som en fortumlet mand, som sover, når dvale og søvnens bånd falder over hans øjne; den lægger ansigtet i skjul på mange måder, som vi har forklaret grundigt andetsteds.[DA512403]

Lyset iklædte sig derimod først det øverste, og resten fulgte tæt ved det efter denne orden: lysstriben fra horisonten og opefter. For mod os saver solen sig nedad, og himmelhvælvingen smuldrer og »viser« spånerne — kilden retter »vækker« til »viser« — skønt selve sollegemet endnu saver sig frem og nærmer sig, så dets lys kan iklæde sig sfærens tykkelse oppefra ned, når det passerer for at lyse for os. Det er som en brudgom, der jubler som en helt. Se vor Ha-Nefesh.

Selv om der her er forskel på Akudims og Nekudims verden, som er grundigt forklaret på sit sted, er det for vort formål nok at nævne denne forskel i almindelighed. Sådan lærer man denne visdom: først det letteste, siden forklares alt efter emnets natur og læringens rækkefølge, i den rette gradvise orden for det lyttende øre.

Tilbage til kapitlet i indholdet

Jonat Elem — kapitel 12

KLADDE · uafklaret

Rema fra Fano

Her ligger hemmeligheden i: Først opstod tanken om at skabe verden med dommens egenskab. Det vil sige at iklæde lyset det nederste først, efter karrenes nedstignings orden. Når malkhut steg ned først, hvorfor skulle hun så være den sidste til at modtage sin del af lyset, og hvad skulle der imens blive af hende? I sandhed findes dog ingen tidslig forrang her. Men overalt, hvor lyset fuldbyrder sit ønske nedefra op, er det dommens styrelse.

Han så, at verden ikke kunne bestå, hvis malkhut, Gud forbyde det, brast, når lyset tog til over hende: »Nøden er nær, og ingen hjælper«. Derfor lod han barmhjertighedens egenskab gå forud og forenede den med dommen. Allerede før karrene gik ud af Immas indre, i hendes livs kamre, iklædte lyset sig først cheseds egenskab og førte sin strøm gennem dem alle, både dér i svangerskabets hemmelighed og ved deres udgang til verdens luft. Begge dele skete i direkte lys.

Selv om disse punkter brast, kan de dog genoprettes efter sted og tid, for deres død er deres livs hus, som vi skal forklare grundigt nedenfor. Gennem hvert af dem nærmer lyset sig det nederste punkt, i hemmeligheden »David, Israels konge, lever og består«. Han lever fra begyndelsen: Hendes punkt var ikke ét øjeblik uden indre livskraft, tilstrækkelig til denne eksistens, som vi udlægger her. Han består: Også senere siges om hende, at ikke én af disse blev brudt.

Deres fælles forhold er, at fuldstændigt sammenfald er umuligt, som vi lærer i Bekhorot: Livmoderen åbnes ikke for to fostre på én gang. Sådan skete det med karrene, for at skallen skulle gå forud for frugten og også sødes ved dens kraft, så træets og frugtens smag blev ens, som det først opstod i tanken. Karrene selv er som bekendt hinandens klædning; det øvre betragtes altid som »dødt«, מת, og som det nedres indre.[DA512601]

Det gavnede også lyset selv, så chesed altid går forud for den forudgående dom. Sådan ønsker dommen det; det er dens lovprisning: Det, som blev tilført i chesed uden nogen fortjeneste, skal vi senere blive værdige til at modtage efter dommen som løn for buddene. Ikke at vi fortjener en belønning — for hvem kom dem i forkøbet? — men hans godheds egenskab er værdig til at give løn til dem, der gør hans vilje.

Selv om vi nedenfor siger, at chesed tog sin egen og de øvriges del, skal man ikke derfor regne to lys for at være gået ud samtidig. De var endnu ikke delt, og hverken navnet gevurah eller tiferet gjaldt endnu for dem. Da chesed brast, vendte de øvrige lys derfor tilbage til binah. Fra hende steg gennem samme vindue alt, hvad chesed havde efterladt af de øvriges andele, ned til gevurah, og tilsvarende for alle.

Alligevel mente Rabbi Jose ha-Gelili, at to hoveder i det sanseligt iagttagelige kan komme

KLADDE · uafklaret · fortsat

Rema fra Fano - fortsat

ud på én gang. Tidslige tilblivelser, som den førstefødte, der åbner livmoderen, har nemlig ingen adgang til det, som er over tidsfølgen, såsom de syv punkters egen emanation. Desuden: Selv om vi sammenligner, vil vi ikke handle derefter for at lempe. Hos den øvre moder kommer hindringen ikke fra hende selv, men tjener hendes syv børns genoprettelse. Hos den, der føder første gang, gælder de to grunde ikke for hendes fostre. Hvem siger da, at et nøjagtigt sammenfald ikke kan ske? Det er Rabbi Jose ha-Gelilis opfattelse, selv om halakhah ikke følger ham.

Tilbage til kapitlet i indholdet

Jonat Elem — kapitel 13

KLADDE · uafklaret

Rema fra Fano

Der står: »For sol og skjold er Herren, Gud«. Meningen er, at solen er et stort og meget strålende lys. Mennesket kan kun se på det fra afstand, eller når det kommer ind gennem et vindue. Også i det sidste tilfælde er der forskel på, om vinduet er stort eller lille. En anden forskel dæmper og skjuler lyset yderligere: Man stiller en skærm af rent, safiragtigt stof foran det, så lyset kan trænge ud igennem.

De første forskelle, selv afstanden over keter, kan vi alle henføre til Atziluts verden. Ein Sof fjerner sig ikke fra keter, som om han foragtede sine hænders værk, Gud forbyde det. Keter viger selv tilbage og begrænser sig til at stå på afstand fra sin årsag på grund af hendes ophøjethed. I strømmen fra årsagen til keter findes intet, der betegnes som vindue; der er kun afstand på den måde, vi forklarede.

Fra keter og nedefter kommer lyset gennem et rør, der åbner et vindue fra keters kar, så chokhmah får indre og omgivende lys. Dets lys er større end den gnist, der går fra chokhmah for at blive binahs omgivende og indre lys. Derfor er vinduet også bredere. Vinduet, der åbnes fra binah og nedefter, er mindre end de første sefirots vinduer. Malkhut behøver sit eget vindue fra yesod, fordi hun skal genoprettes som et særskilt partzuf, Zeirs Nukva. Det vindue er meget lille sammenlignet med de første. Alt dette er i Atziluts verden.

I denne udlægning har vi set forskellige læremåder i forskellige skikkelser. Enhver indsigtsfuld, der søger Herren, må betragte dem med stærk kraft og gøre sit hjerte rede til at forene dem alle i sandheden uden nogen indbyrdes modsigelse. Én antager enkelt, at keter modtager sit lys fra Ein Sof uden nogen afstand, og chokhmah ligeså fra keter. Binah beskrives derimod som modtagende Ein Sofs lys gennem afstand, så hun kan bære det. Zeir modtager sit lys gennem et vindue uden at fjerne sig fra binah. Zeirs Nukva modtager strømmen fra ham gennem en mindre åbning og også med afstand.

KLADDE · uafklaret · fortsat

Rema fra Fano - fortsat

Nogle siger, at de tre første modtager lyset på afstand, Zeir tæt på gennem et vindue, mens malkhut behøver både afstand og vindue. Andre siger, at Arikh Anpin modtager fra Ein Sof tæt på »og i den en stor vidde«, ובה רחב׳ רבה; men Abba, Imma og hans Nukva med afstand og et lille vindue. Så vidt deres ord.[DA512801]

Det forekommer os ved deres forligelse, at disse tre veje alle handler om partzufim i genoprettelsens verden, »keter, כתר, da vægten var til«, en lokalt usikker formulering. Sådan er det ikke med den første vej, vi nævnte ved kapitlets begyndelse: Den alene gælder i punkternes verden, før vægten var til. Af de tre er den første den fornemste til at udlægge emanationens kilder, de tre hoveder, som vi med himlens hjælp forklarer tilstrækkeligt nedenfor. Efter den anden vej samles de alle i én. Begge handler dog om Zeirs storhed.

Den tredje vej sætter Abbas og Immas partzufim mellem Arikh og Zeir. Det viser, at den handler om Zeirs lille tilstand. Dog har de ladet vinduet være ens for ham og Abba og Imma, så han med de nedres handlingers hjælp kan komme ud af sin lille tilstand. Da stiger han op og modtager øvre mochin: Abba og Imma selv bliver hans mochin. Den ene mester sagde altså én ting, den anden en anden; de er ikke uenige.

Alle disse veje findes i Atziluts verden selv. Men lysets del, som rammer skærmen, går fra Atzilut til Beriah. Eftersom man i Atzilut selv kan udlægge Atzilut i chokhmah, Beriah i binah — for den øvre Imma bygger rede i tronen — og ligeså Jetzirah i Zeir og Asijah i hans Nukva, står der: »Forhænget skal skille for jer«, hvor det end udlægges, »mellem det hellige og det allerhelligste«. Netop »for jer«, i de nedre verdener. Dermed findes et vist billede på denne adskillelse også i de øvre selv. Det er dog ikke noget, der skærer dem fra hinanden, Gud forbyde det, men på den måde, vi skal forklare.

Abba alene suger strøm fra Ein Sof gennem det øvre skægs hår, om hvilket siges: »Hans klædning er hvid som sne«. Hårene mindsker lyset, så Abba kan modtage det, men klæder det slet ikke ind; rørene, som fører det til Abba, er blot meget tynde. Abba klæder det derimod i sit eget aspekt, før han tilfører det til Imma. Men Abba er helt i moachs hemmelighed. Derfor foregår denne indklædning i chokhmahs indre, som drager til binah ad en skjult vej. Han skjuler ikke sit lys i sit kars yderside, sådan som de øvrige sefirot gør, når de bygger rede i adskillelsens verdener.

Derfor er der en virkelig skærm mellem Atzilut og Beriah; en anden tilsvarende, men tykkere, fra Beriah til Jetzirah, foreløbigt: ligesom lyset får skikkelse fra Imma til Zeir, מאין הגלמת האור; og tilsvarende fra Jetzirah til Asijah, efter lysets ændring fra Zeir til hans Nukva. Disse skærme må være forskellige, som forklaret på sit sted, og vi taler snart om dem.

KLADDE · uafklaret · fortsat

Rema fra Fano - fortsat

[DA512802] De tre nedre verdener er fælles om, at ingen af dem hører til selve den sande enhed, for et forhæng skiller imellem. Sådan er det ikke i Atzilut, selv om lyset heller ikke dér udfolder sig ens, men gradvist. Det forklares i Tikkunim: »Atziluts ti sefirot: Kongen, han og hans liv er ét i dem; han og hans lemmer er ét i dem. Sådan er det ikke med Beriahs ti sefirot: De og deres liv er ikke ét, de og deres lemmer er ikke ét«.

Tilbage til kapitlet i indholdet

Jonat Elem — kapitel 14

KLADDE · uafklaret

Rema fra Fano

Dybe er ordene i det ærværdige udsagn, vi netop gengav, i dets hemmelighed og antydning. Kongen, som nævnes her, er Atik Jomin, der genoprettes ved kraften fra Adam Kadmons chokhmah. De vise siger, at Adam Kadmon er en betegnelse, der gælder verdens sjæl, som vi nævnte i kapitel 1, netop når den udfolder sig til slutningen af sine aspekter. Dette kalder de blot tahiru, hylisk grund for alle verdener.

Betegnelsen Adam Kadmon opstod først for den, da de tre hoveder blev genoprettet nedenunder, som de udlægger i Bereshit Rabbah ved verset »de taler overmodigt mod den retfærdige«: Det, han fjernede fra sine skabninger. Men i den oprindelige luft, når den udlægges for sig selv, findes slet ingen partzufhemmelighed.

Adam Kadmons kraft udfoldede sig fra hans chokhmah gennem netzach og hod, som er uden for kroppen. Fra og i dem ligger udfoldelsens hemmelighed overalt. Her trådte den ind i de syv sidste i hans konge, מלכא. Billedet er viljens kraft, som udfolder sig i menneskets hånd og giver den tilladelse og kraft til at skrive Torahs begrundelser. Det er hemmeligheden i »nye hver morgen, stor er din trofasthed«, חדשים לבקרים רבה אמונתך, hvis begyndelsesbogstaver er Rachel, רחל.[DA513001]

Fra de nævnte syv genopretter han Atiks indre for Atziluts verden, som vi forklarer i kapitel 28. Denne Atik, i hemmeligheden om Zeir i denne malkhut, kaldes i det ovenfor gengivne Tikkunim-udsagn blot kongen. »Han« betyder hans indre væsen i hele denne Atiks højde. Det omfatter ti, skønt det kun kommer fra syvs kraft. »Hans liv« kommer fra Adam Kadmons chokhmah, som udfolder sig i hans malkhut, om hvilken der står: »Visdommen giver sin ejer liv«.

»Ét i dem« betyder i Atziluts sefirot. Deres kar udfoldede sig først, og dernæst iklædte væsenet sig dem, på den måde vi forklarede ovenfor i kapitel 5. Under Atziluts malkhut opstod et forhæng til at skille Atzilut fra de øvrige verdener. Da Ein Sofs lys ramte forhænget, steg det tilbage til sit sted som tilbagevendende lys, og Atziluts verden fuldendtes.

KLADDE · uafklaret · fortsat

Rema fra Fano - fortsat

Videre sagde han: »Han«, som vi forklarede som hans væsen, »og hans lemmer«, alle hans lemmer, der er hans kar, »er ét i dem«. I forhold til Atziluts verden regnes de ikke som kar, der kunne være en hindring, Gud forbyde det. Intet trækkes fra deres enhed, for Atik forener og forbinder dem oppe og nede.

Men Beriahs sefirot — foreløbigt for ספרין — har en Atik, der genoprettes ved kraften fra binah i Atziluts verden. Den drages og går ud gennem netzach og hod i de syv sidste af dens malkhut. »De og deres liv er ikke ét«, for strømmen, som kommer ovenfra for at levendegøre dem, hænger ikke ved dem i deres væsen. Skærmen skiller dem fra deres Atik, som er i Atzilut. Deraf lærer vi om Atziluts Atik, som er i Ein Sof, selv når denne Atik kaldes keter, som nedenfor, og tælles blandt de øvrige partzufim.

Vi fastholder: Ved Ein Sofs slag mod skærmen, der opstod ved Atziluts afslutning, steg gnister ned derfra til Beriah. Fra de ti kar ovenfor opstod Beriahs kar her, og gnisterne, som steg ned fra væsenet, iklædte sig dem. Derefter opstod en anden skærm, og nedenunder Jetzirah; siden en tredje skærm, og nedenunder Asijah, som forklaret.

Atziluts lys kommer altså fra Ein Sof, velsignet være han, uden nogen skærm. Grunden er, at Adam Kadmons chokhmah i sin enkelhed og åndelighed, som Ein Sof iklæder sig for at lyse i Atzilut, slet ikke skærmer for ham. Alle øvrige sefirot er kun passage for lyset uden anden indklædning »indtil ein sof, אין סוף, af Atziluts verden«, foreløbigt forstået som indtil Atziluts afslutning.[DA513002]

Beriahs lys kommer derimod gennem én skærm, fordi lyset nu iklædes binah. Fra binahs kars yderside opstår denne skærm; sådan også de øvrige skærme, som snart forklaret. Sådan er det ikke med indklædningen i chokhmah, som vi sagde. Alle øvrige sefirot i Atzilut og hele Beriahs verden er kun passage for lyset, der iklædes binah. Alligevel står Zeir og hans Nukva i Atzilut langt over Beriah, for de nyder også chokhmahs lys uden binahs udfoldelse.

Jetzirahs lys udfolder sig derimod til hende gennem to skærme, idet lyset yderligere iklædes tiferet. Men Atziluts malkhut og hele Beriah er passage for lyset, der iklædes tiferet. Vi har allerede sagt, at Atziluts malkhut står højere: Hun nyder chokhmahs lys. Kilden retter flertalsformen נהנין til hunkønsformen נהנית. Hun og Beriah nyder også binahs lys, men »ikke ad en anden vej«, לא כדרך אחרת: Beriah suger fra bagsiden af forhænget; sådan er det ikke med malkhut, Gud forbyde det.[DA513004]

Denne skærm foran Jetzirah er endnu tykkere — kilden retter הצורה, formen, til היצירה, Jetzirah — for den dannes af Atziluts Zeirs kars yderside, som også iklædes Beriahs Zeir, selv om det i Beriah selv slet ikke øger skjultheden. Asijahs lys udfolder sig til hende

KLADDE · uafklaret · fortsat

Rema fra Fano - fortsat

gennem tre skærme, idet lyset også iklædes malkhut og hendes kars yderside, som de to verdener Beriah og Jetzirah er passage for. Denne skærm bliver endnu tykkere ved lysets indklædning i de tre første i Jetzirahs malkhut, selv om den ikke øger skjultheden i hendes syv sidste.

De forskelle, vi forklarede i det forrige kapitel om lysets udfoldelse i Atzilut מספיק לחברתה, foreløbigt: tilførende dens fælle, i partzufims hemmelighed, udlægges også i hver af disse nedre verdener for sig.[DA513003] Beriah selv er dog kun adskillelsens begyndelse, ikke virkelig adskillelse. Den sidste gælder i sandhed kun Beriahs kar, ikke dens indre lys. Der siges nemlig ikke »og dér skilles det«, men »og derfra«.

Derfor sagde Rabbi Shimon bar Jochai i ordene, vi gengav ved slutningen af det forrige kapitel: De, i deres væsens hemmelighed, og deres lemmer, som er karrene, er ikke helt forenede. Skriftens mening forklares således: Som bekendt findes intet i det gode over oneg, fryd, ענג — begyndelsesbogstaverne i Eden, flod, have, עדן נהר גן — i selve enheden. Eden omfatter de tre første, floden er retningernes samling, haven er malkhut. Beriah er dens trone og grundfæste. Derfor passer betegnelsen sted, som ordet »dér« antyder, til Beriah.

Når trinnene stiger ned fra dette indre aspekt, som er nær ved selve enheden og også kaldes det allerhelligste, skilles det derfra og nedefter. Sådan også i Jetzirah: Hendes Atik kommer fra tiferets kraft i Beriah, som drages gennem Beriahs netzach og hod i de syv sidste i hendes malkhut. Der er ingen fuldstændig enhed imellem dem.

Ligeså siger du om Asijah: Hendes Atik kommer fra kraften i de tre første i Jetzirahs malkhut. Den udfolder sig gennem netzach og hod i binah i denne Jetzirahs malkhut, i hendes syv sidste. Alle disse hører til adskillelsens verden.

Tilbage til kapitlet i indholdet

Jonat Elem — kapitel 15

KLADDE · uafklaret

Rema fra Fano

Hvor kraftfulde er ikke de rette ord, som de lærde sagde om de forskelle i indklædningen, vi har nævnt: »Den øvre Imma bygger rede i tronen.« Derfor tjener den hebraiske slavinde hverken sønnen eller datteren, for Zeir og hans Nukva hersker kun over Beriah på den øvre Immas vegne. Stor er herlighedstronens ære, for mellem den og Atzilut er der slet intet mellemled. Ikke alene det: de har også fælles aspekter. Det er det, vi præciserede, at der ikke står »og dér deler det sig«; forhænget mellem Atik og Beriah er nemlig selv Beriahs helhed. Du ved jo, at den hebraiske slavinde ser frem til at blive bestemt til sin herres søn ved en erklæring alene, som ikke kræver nogen overdragelse, som bekendt.

KLADDE · uafklaret · fortsat

Rema fra Fano - fortsat

»Den Hellige, velsignet være han, bygger rede i englen«, for Zeir i Beriah har kun det, han modtager fra Tiferet i Atzilut. Derfor tjener den hebraiske slave datteren, som kun hersker over ham efter Zeirs befaling. Han er hans fjerne årsag, men forener sig kun med den nære årsag gennem en udsending. »Og hans Shekhinah bygger rede i ofanen«, for Malkhut i Jetzirah har kun det gode fra Shekhinah i Atzilut, og det gennem mange mellemled. Derfor tjener den kanaanæiske slave både sønnen og datteren, som ikke er en selvstændig myndighed, Gud forbyde det. Herren kan sige til ham: »Arbejd for mig, men jeg forsørger dig ikke«; han må gå fra dør til dør. Det er eksilets hemmelighed, som ikke fritager os fra tjenesten for ham, velsignet være han, som i Israels ældstes spørgsmål til Ezekiel og hans svar til dem.

Spørges der, hvor det antydes i Torahen, så vid, at anokhi, »jeg«, i »Jeg er Herren din Gud«, אנכי ה' אלקיך, er et notarikon for »en ungdomshustru, når hun forkastes«, אשת נעורים כי ימאס, fulgt af »Herren din Gud«. Alligevel: »Du skal ikke have andre guder.« Selv om der står »jeg har ikke forkastet dem for at tilintetgøre dem«, fritager det os ikke fra en vis forkastelse — men hverken til tilintetgørelse eller til brud på pagten.

Denne betegnelse passer på Sandalfon, hvis navn har samme talværdi som eved kena'ani, »kanaanæisk slave«, med eveds tre bogstaver og ordet selv lagt til. Denne fyrstes legeme er erhvervet som en evig besiddelse i hemmeligheden om »Elias, ihukommet til det gode«, med samme talværdi.[DA513201] Hans legeme blev deponeret i et bestemt aflukke mellem jord og himmel, så han kan iklæde sig det, når han åbenbarer sig i denne verden. »Elias, ihukommet til det gode«, har også talværdien levash, לב"ש, »iklædte sig«; vi taler snart om ham. Det skete på den anden side af Jordan, et mellemsted mellem landets hellighed og dets udland, for han har tilladelse til at vise sig overalt, hvor Herrens ånd bærer ham hen. Sådan er det ikke med Enok, hvis legeme blev forvandlet til ildfakler.

Det er kendt, at Israels land altid kaldes Kanaans land, selv under erobringen og fordelingen. I afsnittet Masej står der: »For I kommer til landet, Kanaan«, אל הארץ כנען, med den bestemte he-form, som om der stod »til det land, som er Kanaan«. Undr dig ikke: dette navn passer på det efter underkastelsen, hakhna'ah, for vor Gud i himlen, som vi er forpligtet til i mangfoldig grad i det hellige land. Dér åbenbarer Israels Gud sig nemlig for os som frelser, mere end i de øvrige lande, hvor han er en skjult Gud, selv om Shekhinah i sandhed er alle steder.

I Zohar sagde de, at det kaldes sådan,[DA513204] for at vi ikke skal blive overmodige dér. Det blev givet os på betingelse og ikke for at få vores navne, medmindre vi vandrer efter hans forskrifter, velsignet være han. Endvidere kaldes det sådan[DA513205] efter en stor fuldkommenhed, som vi har hørt om og erkendt gennem det ærefulde notarikon, der udlægges i denne betegnelse: kinnor naim im nevel, »en liflig lyre sammen med harpe«, כנור נעים עם נבל, med samme talværdi som Abraham, Isak og Jakob. Det samme findes i begyndelsesbogstaverne af »syng for Herren en ny sang«. For al lovsang og bøn, som stiger til det høje, passerer gennem dem i Makhpelahs hule.

Abraham er nefeshs rod for hele Israel, Isak ruachs rod og Jakob neshamahs rod. Når de forlader mennesket på grund af dets synd, kaldes det derfor chalal rasha, »vanhelliget,

KLADDE · uafklaret · fortsat

Rema fra Fano - fortsat

ugudelig«, med samme talværdi. Shekhinah sender også sine sange og lovprisninger op til den øvre Imma gennem de tre linjer; med tre lagt til bliver talværdien den samme. [DA513202] Der står: »Fra jordens fløj har vi hørt sange.« Den synger ikke alene for sig selv; den søgte at synge om Hizkija af den grund, som kommer i kapitel 21, i håb om at han ville få fortjenesten at blive Messias. Det er det, der står: »pryd for den retfærdige«.

Ikke alene det: hele Pereq Shirah, som stiger op fra al skabningen, de øvre og de nedre, dem selv og deres fyrster, løftes op af Sandalfon, som bekendt. Om ham siges som lovprisning: »Kanaan, i hans hånd er svigets vægtskåle.« Skallen er nemlig undertvunget og underkastet hans hånd i nådens tid og vil blive renset og modtaget netop i hans hånd: venstre hånd, den hellige Gevurah i Asijahs verden. »Han elsker at forfordele«, som de lærde sagde om overpris: »Lad dig forfordele til din ryg.« Det er klædningens hemmelighed, det ydre lys, som strømmer ned til Sandalfon, når han undertvinger skallen; selve Pereq Shirah er hans beklædning. »Og ligeligt til din mave« er hemmeligheden om det indre lys.

Endvidere »han elsker at forfordele« som den tanna, de kaldte Ben ha-Chotef Efrati, »den efratitiske gribers søn«. Det er ikke en nedværdigelse, Gud forbyde det, men fordi han greb buddene fra torvet; også dette er en fortrinlighed. Vid, at landet på den anden side af Jordan kaldes et urent land. Selv om Moses erobrede det, og Rubeniterne og Gaditerne bosatte sig dér, kom det ikke ud af den ydre fyrstes herredømme. Hvad ligner det? En enkeltmands erobring, da de fem folks land ikke blev erobret helt, og vi lod nogle af dem blive til torne i vore øjne og pigge i vore sider.

Du ved jo, at overalt, hvor Sichons og Ogs kongedømme nævnes i Skriften, står der om dem: »som sidder i Cheshbon«, »som sidder i Ashtarot«. Det er højst mærkeligt, for begge døde, deres kongedømme og bosættelse ophørte, og Israel bosatte sig i amoritternes land. »Amoritternes land« sigter derfor sikkert til den øvre fyrste, under hvem Sichon og Og regerede. Han er amoritten, som stadig sidder i Cheshbon og Ashtarot. Selv om Gud, velsignet være han, bandt ham foran Moses, ophørte hans navn ikke med at blive knyttet til disse riger, før vi får fortjenesten at erobre hele det udvalgte land inden for dets grænser. Derefter vil alt, som lægges til det, have sin handel og skøgeløn helliget.

Det er det, Moses sagde til Gaditerne og Rubeniterne: »Jeg ved, at I har meget kvæg.« Hvilken særlig viden er det for en gudsmand som ham om noget synligt? Men: »Jeg ved, at I har behov for bistand efter Herrens befaling til græsningen af jeres småkvæg.« Fyrsten, som herskede dér, var fåreavler; beviset er Mesha, Moabs konge. Cheshbon tilhørte den første konge af Moab. Dette er tilstrækkeligt.

Vi vender tilbage til Malkhut i Atzilut, hvoraf alle tre verdener afhænger, som det er kendt. Vid, at strømmen, som udbredes fra hende til dem alle, går gennem hendes Netsach og Hod i hemmeligheden ved »nye hver morgen«, som vi nævnte ovenfor. Netsach og Hod er nemlig overalt dem, der udbreder sig med hjælp fra de øvre egenskaber og forlænger sig efter modtagernes behov, som det vil blive forklaret. Binah giver kun til Zeir gennem sin Netsach og Hod; de giver Zeir mere lys, så han kan give til sin Nukva gennem sin Netsach og Hod. Hun fordeler byttet til sine skarer gennem sin egen Netsach og Hod.

KLADDE · uafklaret · fortsat

Rema fra Fano - fortsat

Sådan: Fra lyset i Immas led, som udbredes i hende, giver hun til Beriah gennem de øvre led af Nukvas Netsach og Hod. Det er også det, vi siger: »Den øvre Imma bygger rede i tronen«; meningen er Binahs kraft, som udbredes i Malkhut i Atzilut. Fra lyset i Zeirs led giver hun til Jetzirah gennem de midterste led af sin Netsach og Hod: »Den Hellige, velsignet være han, bygger rede i englen.« Det er Tiferets kraft, som udbredes i Malkhut i Atzilut. Fra det indre lys i sine egne led giver hun til Asijah gennem de nederste led af sin Netsach og Hod: »Shekhinah bygger rede i ofanen.« Det er hendes egen kraft; se nedenfor, kapitel 27.

Om Zeir i disse fire Malkhut, »bortset fra at han blev Atik, den fastholdte«, אלא שנעשה עתיק את האחוז, hver enkelt i sin verden,[DA513203] står der: »Sol og måne stod i deres bolig«, efter den vej, vi vil forklare i kapitel 32; se dér.

Tilbage til kapitlet i indholdet

Jonat Elem — kapitel 16

KLADDE · uafklaret

Rema fra Fano

Nu vender vi tilbage til forskellene mellem graderne inden for selve Atziluts verden, efter den første fremgangsmåde, vi forklarede i kapitel 13. Vid, at om dem står der: »Og han lavede vinduer til huset, shequfim, skråt udvidede, atumim, lukkede«, חלוני שקופים אטומים.

Et hus uden nærmere betegnelse er nemlig virkelig Herrens hus, for det alene er enhedens verden. Ordet »vinduer« alene betyder i sin forklaring, at de er så brede som overhovedet muligt inden for deres eksistens, uden indskrænkning. Det antyder kanalen, som går ned fra Keter til Chokhmah. »Shequfim« er fra Chokhmah til Binah. Det må siges, at der ingen fattigdom er, hvor der er rigdom, eftersom hun er en mellemgrad mellem den yderste gavmildhed og kanalen fra Binah ned til de seks yderpunkter, om hvilken »atumim«, lukkede, siges: de er ikke så vidt åbne.

Alligevel regnes de tre første som én, og de er alle omfattet af den hellige Gamle, Atika Kadisha. Derfor har de tre ord »vinduer, shequfim, atumim« talværdien sha'asha', שעש"ע, når vav mangler i shequfim efter masoraen. Fordoblingen antyder 370 til Intethedens hoved, reisha de-ajin, og 370 til Arikhs hoved, alle ved kraften fra det øvre hoved. Derfor står »vinduer« i konstruktforbindelse, mens de øvrige står adskilt; alle er i flertal, idet hvert vindue har et mål for strømmen efter giverens og modtagerens kraft. Men fra Jesod til Malkhut er der ikke egentlig tale om et vindue, eftersom Jesods kar var halvt brudt, som nedenfor.

I traktaten Menachot udlagde de dette vers om alle vinduerne i det, de har fælles. Vi læser dér: »Det læres: shequfim udefra, atumim indefra; jeg behøver ikke lyset.« Meningen er at forklare forskellen mellem karret og selve væsenet. Kun karret behøver at blive åbnet, men det hindrer ikke det indre lys i at forenes, hvor det end er, således at det selv uden vindue ikke bliver skilt og adskilt fra egenskab til egenskab, Gud forbyde det. Sådan adskillelse findes kun i de skærme, som skiller foran Beriah og det nedenunder.

KLADDE · uafklaret · fortsat

Rema fra Fano - fortsat

Jonatan ben Uzziel bevarede sagen i dens hemmelighed, selv om han oversatte i omvendt orden i forhold til alle ordene, for at gøre udtrykket mildere og ordene mere tilgængelige og rette for dem, som finder kundskab. Han sagde: »åbne indefra og lukkede udefra«, petichan mi-legav u-setiman mi-levar. Han mener, at de indre lys af sig selv er åbne mod hinanden, mens kun karrene er lukkede, det vil sige mangler åbning, indtil det ønskes. Men den øvre vilje vil ikke tøve med at handle indsigtsfuldt og godt; den vil ikke lade den, som venter på den, vente længe.

De er heller ikke uenige om vinduernes eksistens. Oversætteren medgiver deres form og bygning: tempelhallens væg var skråt åbnet udad, for vinduernes tykkelse udvider sig skråt udefra, slet ikke indefra. Men dette forbigik han og forklarede shequfim atumim efter det endelige formål med disse vinduers åbning og deres nødvendige brug. Når han sagde »åbne indefra«, mente han åbne mod tempelhallens rum, som gennem sin herlighed oplyser hele verden; udenfor var der mørke og intet lys. Derfor sagde han »lukkede udefra«. Uden hallens lys ville sidekamrene nemlig forstumme i mørket, da de slet ikke var åbne mod forgården.

Desuden lærte vi i traktaten Middot, at hele huset var beklædt med guld, mens sidebygningerne ikke var det. Dertil kommer, at den vestlige lampe bestandigt brænder. Endvidere var hallen 30 alen høj i det første tempel, som var i Binahs hemmelighed, hvor de tre første regnes som én; og 40 alen høj i det andet tempel, som var i Malkhuts hemmelighed, det fjerde banner. Begge havde et øvre rum ovenover, med tilsvarende mål, i hemmeligheden om fordoblingen af de he-bogstaver, som findes i deres udfyldninger. I begge modtog vinduerne meget lys fra det for at føre det ud til sidebygningerne, som stod i tre rækker oven på hinanden. De var selv små, firkantede rum, lave og uden lys. Det er meningen med »lukkede udefra«.

Derefter udfoldede oversættelsen, at sidebygningerne dér udenfor lukkede af mod gårdens luft og slet ikke åbnede mod den. Det lærer os om hele tempelhallen, at dens godhed er skjult inden i den i denne verden og bevaret til os i den kommende, efter udlægningen om hallens porte, hvorom der står: »De sank i jorden.« Det stemmer med det, vi har lært: »Den, som sælger huset, har ikke solgt sidebygningen«; Talmud forklarer: bidqa chalila, den åbne sidebygning.[DA513401] Alle de vises ord står fast.

Af forskellen mellem det første og det andet tempels halhøjde, dens hemmelighed og grund, lærer vi en fortrinlig grund til det, Zohar sagde om måltidets indretning: bordet skal have fire ben. I kapitlerne om de fromme siges der derimod udtrykkeligt, at alle de retfærdige spiser ved et bord med tre ben. Forskellen mellem de to borde, ét for denne verden og ét for den kommende, forstås enkelt af det, vi har forklaret.

Tilbage til kapitlet i indholdet

Jonat Elem — kapitel 17

KLADDE · uafklaret

Rema fra Fano

Chokhmah modtog Keters lys ansigt til ansigt. Da Binah modtog Chokhmahs lys, som er stort i forhold til hende, kunne hun kun vedvarende modtage det ryg mod ryg og i ét aspekt ansigt mod ryg, ikke mere end dette mål, efter den vej, vi forklarer ud fra vores fremgangsmåde i denne afhandling. Det er det, Skriften sagde: »Og den vise vil prise hende bagfra«, ve-chakham be-achor jeshabbechenna. Det er en lovprisning for hende, både i hemmeligheden om halen, som snart kommer og antydes i det bøjede nun, og i hemmeligheden om he, som er dalet-vav, og som vi vil forklare.

Eller: Binah er selv de 50 porte, og de fem styrkekræfter i Daat kommer fra hende, ligesom godhedskræfterne i ham kom fra Chokhmah. Derfor sagde Skriften: »Og den vise bagfra priser nun« for de fem styrkekræfters skyld. Jeshabbechenna, »vil prise hende«, står i fremtid og viser, at Chokhmah altid vil føje til ved at give sin kraft til Binah. Styringen i punkternes verden blev nemlig ikke ophævet, Gud forbyde det, men skjult. Brugen er begrænset: der er ingen ophøjelse herved undtagen for Binah alene. Deres forening her er ikke for at mangfoldiggøre ligheden, men det er en lovprisning for hende, at hun består på denne måde. Ansigt til ansigt ville hun derimod udmattes og ikke kunne bære det.

Grunden er denne: selv om Keter er helt skjult, så man kunne forestille sig større nærhed i forståelsen mellem Chokhmah og Binah end mellem Keter og Chokhmah, og det viser sig at være omvendt, er dette slet ingen vanskelighed. Vi ser jo med egne øjne i det store navns bogstaver, at Keter og Chokhmah svarer sammen til ét bogstav, mens Binah er i det andet bogstav, som går ned fra deres grad. Efter genoprettelsen indgår Abba, som er Chokhmah i Atzilut, virkelig i Atika, som udlægges i tre hoveder, om hvilke der står: »Hos de gamle er der visdom.« Ligeledes er Chokhmahs kraft stærk her i punkterne, for Ein Sofs egen kraft, han selv i sin herlighed, er blandet i hende. Derfor sagde de i Zohar, afsnittet Bereshit, om tsadis form, som er jod på nun: i hemmeligheden om punkterne står de ryg mod ryg, så nun kan modtage jods lys.

Vid, at de tre første oprindeligt udbredte sig som en ret linje i hemmeligheden om kantillationstegnet shalshelet, kæden, hvor punkterne hænger ned under hinanden. Dengang vendte Binahs ansigt mod Chokhmahs ryg i hemmeligheden om halen, som et punkt under hende. For at hun ikke skulle brydes ved at være så langt fra roden, fik denne nedhængende linje lov til at løfte det tredje led og nærme det til det andet i hemmeligheden om vægtskålene. Her begyndte nemlig vægtens hemmelighed. De tegnede sig som to skuldre under hovedet, det vil sige jods form, eller vavs hoved, som også ligner det. Dette er i hemmeligheden om he — dalet-vav — to lige partzufim.

Her er der noget, som letter, og noget, som skærper. Da Binah blev løftet op ved siden af Chokhmah, fjernede hun sig fra dommenes sted, og begge vendte ansigtet mod Keter. Han er Binahs fjerne årsag, og blikket mod ham vil ikke ophæve hendes domme, selv om han er barmhjertighedens kilde, for han er den, der giver hende hendes væsen og vil hendes bestående. Desuden må hun sænke sit hoved og sine øjne over for ham i ydmyghedens hemmelighed, som udlægges netop i Binah. Alt dette letter. Om det, der skærper i ryg-mod-

KLADDE · uafklaret · fortsat

Rema fra Fano - fortsat

ryg-hemmeligheden, taler vi i begyndelsen af næste kapitel.
Fra begyndelsen levnede Chokhmah altså plads til Binah, så hun kunne stige op ved siden af hende og nyde Keter, som er hendes fjerne årsag og hendes styrke. Men Chokhmah fandt ikke plads til at dreje bort fra under Keter og modtage fra tahirus sted. Grunden er, at enhver ny tilværelse og ethvert behov i det høje kun kommer ved han og hun. Derfor sagde de i Idra, at Keter blev ordnet i hemmeligheden om begge, så Chokhmahs og Binahs kilder blev rodfæstet i ham, og han kunne emanere dem på deres sted, eftersom han behøver dem.[DA513602]
Det er hemmeligheden ved »en tang er lavet med en tang«, tsevat bi-tsevat asujah. Når ordet tsevat, צבת, ombyttes med atbash, bliver det til bogstaverne i ishah harah, אשה הרה, »en gravid kvinde«.[DA513601] Det, vi sagde, er, at Binah på sit sted kun kommer fra Binah i Keter. Hun er håndtag og greb for forstanden, virkelig en tang efter den ligefremme betydning, til at betragte de øvre, selv om de er fuldstændig skjulte. Tsevat kan også forklares med betydningen vilje, ligesom »og efter sin vilje gør han med himlens hær«. »En tang med en tang« betyder da, at Binah er indbefattet i viljen og delvis skjult, mens viljen selv deles i to kræfter for de nedres skyld.
Men tahiru, som er indbefattet i Ein Sof, behøver ikke Keter. Derfor behøvede Keter ikke at levne plads til nogen anden under tahiru. Der var ingen han og hun rodfæstet over ham, for hvis skyld han skulle rydde plads, så nogen hun i verden kunne stige op sammen med ham. Således modtager Chokhmah på sit sted en stor strøm fra Chokhmah i Keter, som er knyttet til Ein Sof.

Tilbage til kapitlet i indholdet

Jonat Elem — kapitel 18

KLADDE · uafklaret

Rema fra Fano

Hvis du spørger, hvorfor Keter skulle hindre Chokhmah, hvis styrke er Ein Sof, i overhovedet at nyde denne uden mellemled, kan man svare, at Keter er overordentlig ren. Blandt punkterne har hans kar ingen egentlig bagsideegenskab, fordi den er fuldkommen barmhjertighed og overhovedet ikke hindrer Chokhmah i det øvre lys. Om denne ærefulde hemmelighed sagde de vise: »Står han bag sonedækket, skal han betragte sig, som om han står foran sonedækket.« Det er kendt, at arken og sonedækket over den ikke indgår i målet. De er midt i Det Allerhelligste, og der er lige langt fra arken til hver af de fire sider: ti alen. Efter den ligefremme mening kan dette gælde håndværkere, som sænkes ned i kasser for at lave udhamrede plader som beklædning til det inderste rum.
Men Chokhmah er formen for alle eksisterende ting, som der står: »Du gjorde dem alle med visdom.« Selv om også hun er ren barmhjertighed, kan bagsideegenskaben ikke findes nedenunder, medmindre den er rodfæstet i hende. Hertil kommer, at Chokhmah og Binah var to konger, som fik næring fra én Keter. Ikke alene det: Hvis Binah hele tiden så mod Keter og Chokhmah, ville det helt ophæve hendes dom. Derfor skærpede de det for

KLADDE · uafklaret · fortsat

Rema fra Fano - fortsat

hende, som der står: »Gå ud i hjordens spor.« Hensigten er, at hun skal vende sig mod venstre, for den, der spiser af det, som ikke er hans, skammer sig ved at se på ham. Det er hemmeligheden ved »Leas øjne var bløde«. Antydningen ligger i bogstavet dalet, som er i Binah, og spidsen bagved viser hendes drejning til siden.

Hendes rygs fortsatte tilknytning til Chokhmahs ryg og hendes nærhed opad redder hende fra bruddet. De tre første er altså blevet som segolta, som er begyndelsen til vægtens hemmelighed. Netop i punkternes verden, som her, og alt det, der følger deraf, er der en vending af ryggen, større eller mindre, mellem Chokhmah og Binah. Men efter genoprettelsens fuldendelse står de altid ansigt til ansigt, som vi har lært: »De øvre venner skilles aldrig.«

Vid, at da de nedre punkter kom ud af Binah, var der ikke længere nogen mulighed for at tænke, at Chesed skulle dreje bort fra Binah og modtage ovenfra, som Binah drejede bort fra Chokhmah. Chesed kom nemlig sidst ud. Hvorfor skulle den dreje yderligere, når dens ledsager hindrer den? Heller ikke ved lyset fra selve væsenet, som først kom Chesed til del, var der behov for det. De nedres forrang, da deres kar kom ud i verdens luft, gør nemlig, at den øvre er bundet til den nedre, som gik ned før den. Hvordan skulle den da kunne dreje, når ledsageren hindrer den?

Derfor stod de syv punkter i en kæde under hinanden. Det syvende har dog en skjult egenskab: det vil engang veje op mod dem alle. Her findes hemmeligheden om de seks i én livmoder, som kvinderne fødte i Egypten. Den øvre kilde emanerede deres sjæle, i det mindste i hemmeligheden om yderpunkternes indbyrdes indbefattelse. Den, som siger tolv, viste også deres indbefattelse af de seks yderpunkter i det syvende punkt. Nogle siger 60 i hemmeligheden om, at de er indbefattet af ti.

Vidunderet nåede helt til én kvinde, svarende til Binah, netop den kommende verden: Jokebed, som fødte 600.000. Det er Moses i Daats hemmelighed, som omfatter disse gnister, der udbredes fra den øvre Imma. Derfor sagde de, at Moses vejer op mod hele Israel. Han er den første befrier, som vækkede Shekhinah af eksilets og trældommens søvn, hvorom der står: »Jeg sover.« Da Rabbi så forsamlingen døse, vækkede han dem derfor, »og Moses med ham«, ומשה עמו.[DA513801]

Tilbage til kapitlet i indholdet

Jonat Elem — kapitel 19

KLADDE · uafklaret

Rema fra Fano

Hun, som føder de syv, moderen med mange sønner: Da lyset udbredte sig fra hende til dem, gik det ikke fra grad til grad, som da det kom fra Keter til Chokhmah og derfra til Binah. Vinduet, der afmåler gnisten, som går ned fra hende, er nemlig ens for dem alle. Hver af de seks konger burde kun tage det, som tilkommer ham. Men sådan gjorde de ikke. Chesed tog på grund af sin store længsel efter at knytte sig til det øvre lys både sin egen del og sine ledsageres. Den handlede med tilladelse, fordi den omfatter dem alle og derfor

KLADDE · uafklaret · fortsat

Rema fra Fano - fortsat

kunne være den, der uddelte rigeligt til dem. Sådan gjorde de alle, én efter én, med det, der var nedenunder dem.

Men ingen af de stærke mænd fandt hænder til at støtte hinanden, så hver hjalp sin næste og sagde til sin broder: »Vær stærk!« De så nemlig ikke hinanden og havde aldrig fælles ophold i verden; hver var for sig. Før den første var brudt, kom den anden ikke til syne. Det er meningen med »og Bela døde« og derefter »og Jobab blev konge«. På grund af dommenes overvægt i strømmen fra Binah måtte disse punkter brydes og sende noget af deres lys op til de øvre hoveder; derved vil alt blive genoprettet.

Vi vender tilbage til vores emne: Ved Cheseds brud vendte lyset tilbage til Binah. Hun beholdt den del, der tilkom Chesed, og resten gik ned til Gevurah. Sådan med dem alle, kun indtil Jesod. Fra ham til Malkhut kom der derimod én gnist gennem et mindre vindue; det skete før bruddet på Jesods sidste halvdel. Vi fastholder altså, at fra Binahs indre lys blev både det indre og det omgivende lys til hver af de seks yderpunkter — Gedullah, Gevurah, Tiferet, Netsach, Hod og Jesod — beredt på én grad. Der er kun forskel efter nærhed og afstand. Gedullah, som er nærmest Binah, har nemlig et højere trin end Gevurah, og sådan med alle indtil Jesod, hvorfra én gnist gik ud som indre og omgivende lys til Malkhut.

Alt dette er i hemmeligheden om kongerne, om hvem der siges: »Og han blev konge, og han døde.« Når lyset går ned og stadig længere bort fra Binah, som er præget af dommenes styrke, kunne man tænke, at der måske er håb. Det er meningen med »og han blev konge i hans sted«. Afstanden gavner lidt for en stund; han fik jo navnet konge. Men det, som afstanden forbedrer, skades af skyggen, som øges, når karrene bliver mindre. Gevurahs kar er mindre end Cheseds, og sådan med dem alle. Derfor måtte de brydes; ikke én slap fri.

Ordet vajjimlokh, »og han blev konge«, rummer også rådslagning og konsultation. Der udnævnes ingen leder nedenunder, selv ikke for en kort stund, før man rådfører sig om ham og kundgør ham ovenfra. Sådan forstås »og Moses sagde til Herren, idet han sagde«: »idet han sagde« til andre. Det er selve kundgørelsen i den øvre domstol, og derefter: »må han indsætte«. Endvidere betyder »og han blev konge« lysets indklædning. Enhver klædning er i hemmeligheden om »og Ester klædte sig i kongedømme«: Det øvre lys går ned og iklæder sig et kar. Dette er kongemagt til at frembringe verdenerne, men den begraver sine ejere ved karrenes brud.

Et billede på dette er verdens fædres eksil uden for landet. Deres nedgang dér er selv prøven, som bevirker bruddet for Israels overtrædere, såsom dem, der døde i Egypten under mørket, for at de senere kunne genoprettes gennem de retfærdige, som gik frie ud af jernovnen. Disse har kraft til at genløse og erstatte dem i hemmeligheden om svogerægteskabet og lignende. Også her blev ingen af kongerne stående i sin ro; de døde efter hinanden og blev alle ophævet indtil Jesod. Men deres død er også deres livs sted.

Da lyset nåede Jesod, ville han ikke tage alt til sig selv. Det blev delt i to ulige halvdele: den større til ham selv, og den blev brudt; den mindre til Malkhut efter hendes behov. Denne anden del blev stående i svaghed. Der findes en anden fremgangsmåde, hvor vi tæller

KLADDE · uafklaret · fortsat

Rema fra Fano - fortsat

Daat blandt de brudte kar og på Jesods sted nedenunder kun tæller ét kar og ét brud. Da passer »Jishajs søn er i live« på ham, for en stund, for Malkhuts skyld, næsten ét øjeblik længere end de øvrige punkter. Fra denne til hende er der et særligt vindue, som det snart vil blive forklaret.
Jesods virkelige forhold til Daat overalt er nok til at fjerne forvirringen og lade alle de vises ord bestå. Man kan desuden forklare, at i det aspekt, hvor Daat er over Chokhmah og Binah, svarende til Jesod, som sædvanligvis er over hofternes øverste del, og overalt hvor hemmeligheden om at bøje sig ved »velsignet« findes, da kommer Daat efter Chokhmah og Binah.[DA514001] Alt dette har et billede ovenfor, også i punkternes verden; derfor kan brud netop her tilskrives ham.
Man kan også skelne mellem kongerne, som udlægges i de første punkter, hvor der ikke er noget særligt punkt for Daat, kun et kar-aspekt, der går forud for og omfatter alle, og dem, som udlægges i hver enkelt partzuf. Jeg mener deres legemlige kar: De har alle en særlig hjerne, om hvilken vi siger, at dette er den Daat, som tælles helt lige med de øvrige grader i deres skikkelses mål. Her skal dette ikke udfoldes mere.

Tilbage til kapitlet i indholdet

Jonat Elem — kapitel 20

Rema fra Fano

Vi sagde, at den del, Jesod valgte til sig selv, også blev større end hans kraft kunne bære, og den blev brudt og ophævet ligesom de andre. Selv om lyset ikke er så stort, er det dog hele den del, som tilkommer Jesod, mens karret kun er halvt. Desuden gør dets tyngde og grovhed sammenlignet med de første, at det let brydes. Malkhuts lys er derimod lille i sit mål, og det halve Jesod-kar, hvor det blev deponeret, kan bære det for en stund. Derfor blev det stående i det og blev først ophævet senere.
Dette siges kun for at gøre det forståeligt for øret. Meningen er forrangen i vores forståelse og rækkefølgen i vores betragtning af dem, intet andet. Disse undersøgelser[DA514201] ligger nemlig så højt, at man ikke engang kan tale om en tidsorden, hvilket ikke bør være skjult, som vi nævnte fra begyndelsen. Det er det, Skriften sagde: »For alle de dage, Jishajs søn lever på jorden, bliver hverken du eller dit kongedømme grundfæstet.«
Jishaj er hemmeligheden, som i sig selv omfatter visdommens 32 underfulde stier, som det findes i Zohar, afsnittet Miqqets. De knyttede det til verset: »Og alle dens stier er fred«, for den ene pagt holder dem. Når hver af dem omfatter ti, giver de talværdien Jishaj, י"ש. »Jishajs søn« betyder en gren og del af ham. Så længe Jesod står levende over Shekhinah i punkternes hemmelighed, udelukkende for hendes behov, som et helt kar, der rummer velsignelse, har vi ret i at sige, at Jishajs søn kun fik liv bevaret »på jorden«, fra den lille del. Derfor kaldes Jesod levende.
Alligevel står der: »Hverken du eller dit kongedømme bliver grundfæstet«, nemlig Zeir og hans Nukva i en partzufs hemmelighed. Den tilsigtede form kan nemlig først tage bolig i stoffet, efter at den foregående form er fuldstændig afklædt. Jonatan var i hemmeligheden

Rema fra Fano - fortsat

om Zeir i punkternes verden. Han omfatter seks kombinationer af bogstaverne jod-he-vav, med talværdien Ehjeh i Binah. Hun har 50 porte, og når hver omfatter ti, bliver det Natan, נת"ן. Han er »søn af en genstridig, oprørsk kvinde«, naavat ha-mardut, med naavat fra »hans stav skal blomstre«, som oversættes chotrej jinej: fra ham blomstrede oprøret, skallernes rod.

»Til din skam« forklares ved »du bliver ikke grundfæstet«. »Og til skam for din moders nøgenhed«, for uden vægten er der intet blik ansigt til ansigt. Boshet, skam, forklares også ud fra »indtil forsinkelse« og tilsvarende »Moses tøvede«, boshesh. Det vil sige, at den øvre Immas mål med at bringe disse punkter frem i virkeligheden blev forsinket: genoprettelsen af partzufim, sjælenes rødder, som det vil blive forklaret.

Det er Saul, Israels konge, som siger dette; han forstås ud fra sin sammenhæng gennem den sjette konge blandt punkterne, hvis navn er »Shaul fra Rechovot ved floden«. Selv om de foregående konger også kom fra Binah, blev den sjette kun knyttet særligt til hende for at udelukke dem, der kom efter ham. Desuden kommer netop Shaul fra Binahs Jesod, hendes vide rum, mens hver af de foregående modtager fra sit særlige aspekt i hende.

Efter den første fremgangsmåde er deres orden: Bela — Chesed; Jobab — Pachad; Chusham — Tiferet; Hadad — Netsach; Samlah — Hod; Shaul — Jesod i sin egen del; Baal-Chanan — Jesod i den andens del, for han er en herre, som viser nåde og giver til Malkhut. Han er Akhbors søn, ben Akhbor, fordi han blev bygget, og lyset blev holdt tilbage i ham længere end i de andre. Den ottende er Hadar, med resh, i hemmeligheden ved: »Og Rakel var smuk af skikkelse og smuk af udseende.« Hendes tilværelse er nemlig ikke så uformet som de øvre egenskabers; dette kommer i næste kapitel. Hun er som et lys ved siden af dem, for de er alle uformede punkter og fuldt dannede kar, mens hun er i hemmeligheden om flade træredskaber.

Dette er hendes navn: »frugten af et prægtigt træ«, pri ets hadar, som ikke døde; ligeledes »pryd for ham«. Hans by hed Pau, som i »du må ikke tie«. Ordets talværdi er ohel moed, »åbenbaringsteltet«, og også Tsijon og Josef; vi taler om det i næste kapitel. Hun er den ottende regnet fra Binah og den syvende fra Chesed. Men set fra Gevurah, i forhold til hvilken hun er den sjette, er hendes indbefattelser blevet færre.

Hans hustru hed Mehetavel, מהיטבא"ל: bogstaverne mah, מ"ה, og ben, ב"ן — ét for hende selv og ét for de mandlige tegn. Også Elohim tov: Elohim for legemet, tov, god, fra Cheseds side, for Abba grundlagde datteren. »Matreds datter« fra Gevurahs side; »Me-Zahavs datter« fra Cheseds og dommens rødder i Binah.

Hadar har talværdien Isak med helheden lagt til; det er otte Havayah-navne svarende til disse otte konger. Deres kraft breder sig udenfor helt til »en anden gud«, achar, אח"ר, med samme talværdi, for bestandigt at undertvinge ham uden ophør. I Krønikebøgerne står der Hadad med dalet, med talværdien echad, én, for hidtil er det i enhedens verden. Det er kærlighedens hemmelighed, som første gang nævnes i Torahen ved Isak. Her i Krønikebøgerne tilskrives også denne Hadad død, fordi han er en skjult Gud i eksilets tid indtil endens tid. Lad os juble og glæde os i hans frelse.

Tilbage til kapitlet i indholdet

Jonat Elem — kapitel 21

KLADDE · uafklaret

Rema fra Fano

Da Jesod kom for at give Malkhut det lys, som var deponeret hos ham, som i »føden skal være et depot for landet«, havde Malkhut nu to ulemper. For det første modtog hun fra et kar, hvis øverste halvdel var brudt, modsat de seks punkter, der alle modtog deres strøm fra Binah. For det andet fik hun kun én tiendedel af gnisten, i hemmeligheden om det delte kongedømme, som vi snart vil forklare. Sådan deltes Davids kongedømme: ni stammer til Efrajim foruden hans egen og én til Juda foruden hans egen.

Det er kendt, at størrelsen af gnisten, som udbredtes fra Binah i de øvrige punkter, forårsagede deres brud. Men hun modtog kun, hvad hun behøvede, fra Jesod, som er tæt på hende. Hvorfor kunne hun da ikke bestå i sin tilstand? De første modtog mere, end der tilkom dem, for dem nedenunders skyld; sådan var det ikke med Malkhut. Hvorfor bestod hun da ikke, når hun burde have hersket varigt?

Grunden er, at da Jesod kom for at give Malkhut den deponerede gnist gennem en kanal, var Jesod allerede brudt i sin egen del, og hans del var steget op. Alt det, han efterlod som efterhøst fra sine nedfaldne rester, sådan som det også skete ved de første brud, samlede sig her for at støde Malkhuts del bort fra ham. Den gik ned i hast »til dem«, לאינהו. [DA514401] Dette er bruddet over hele hans nederste halvdel. Først spaltedes den dog nedefra i hemmeligheden om et vindue. Men det var unges byggeri, som er nedrivning, i hemmeligheden ved »og han var ung«, sagt om Josef, da han fejlede. Da viste lyset sig med styrke, blev for meget for hende udefra og gik ned uden dække. Derfor slukkedes også Malkhut og blev ude af stand til at udføre sit arbejde; hun havde ingen kraft til at gøre noget, for at hun ikke skulle regnes for en selvstændig myndighed, Gud forbyde det. Men hun blev ikke helt brudt som de andre.

Her findes hemmeligheden om vandene, som dækkede jorden før udsagnet »lad vandene samles«. Gnisten, der gik ned fra Jesod til Malkhut, tog nemlig først bolig i hende som indre lys efter genoprettelsen. I punktets hemmelighed svævede den over hende og dækkede hende. Derfor blev »jorden« alene sat ud af virksomhed, i hemmeligheden ved »indhyllet i safirer«, for de lod hende ikke gå ned i graven. Desuden er hun blød og fin, så hendes kraft kan bestå over for både det bløde og det hårde. I hendes punkt er der nemlig kun en tiendedel af efah; efah har talværdien El Adonaj.

I Tikkunim sagde de: »Hver sefira tager en del, indtil hun bliver delt i ni punkter, ל"ט ניקודין, og en tiendedel af alle dråberne bliver tilbage; for hendes skyld krones de osv.«[DA514402] Beviset er, at Torahen ikke siger »og han døde« om hende. Hun døde nemlig ikke efter sandheden, som er Torahens grad, men blev en sandal. Hun var allerede fuld af strøm, og på grund af overmålet, der blev hældt ud over hende, besvimede hun og nåede dødens porte. Men de overlod ikke hendes sjæl til Sheol.

Om Moses står der: »Han er betroet i hele mit hus« og »Herrens billede betragter han«. Efter vores mål betyder det, at han betragter billedet for alle eksisterende ting, på den måde, hvorpå han, velsignet være han, betragter det. Han ser ind i hans hjerte og forstår,

KLADDE · uafklaret · fortsat

Rema fra Fano - fortsat

hvad hun hvisker i hans hjerte[DA514407], i hemmeligheden om dofeq, puls, bagformerne af 72. Han alene når nemlig til Abbas Jesod, som iklæder sig Imma: denne fra bagsiden og denne fra forsiden. For pe-qof-dalet, 184, og qof-samekh-he, 165, har talværdien Moshe.[DA514403] Han mærker hjertets slag med en hårsbreddes nøjagtighed. Disse bagformer af 72 er nok til at give lidt liv gennem 161, livets træ, under denne besvimelse, så hun ikke døde.

Ezra var derimod værdig til, at Torahen blev givet gennem ham i hemmeligheden om »din moders lære«, men Moses kom ham i forkøbet med Herrens Torah, Abbas Jesod. Ezra forblev på Immas grad, som der står om ham: »en kyndig skriver i Guds Torah«. Føj Torahens 22 bogstaver til Aharons talværdi, så får du Ezra. Han er også den 22. generation uden Aharon. Således var Jehotsadaq, som føres tilbage efter ham i Krønikebøgerne, Ezras broder. Gå og lær af den måde, hans navn føres tilbage i hans egen bog; dér forkortede han navnene הרומי'.[DA514404]

Aharons talværdi er 72 og pe-qof-dalet, 184. Det vil sige: de 72 er bagformerne af den enkle form.[DA514405] Meningen er at føje skjulthed til Imma, så Abbas bagformer kun lyser i hende gennem det spejl, som ikke lyser. Ezra har også talværdien af bagformerne til bens ni bogstaver, ét efter ét nøjagtigt.[DA514406] Dette er Malkhut i Immas Jesod. Om denne hemmelighed står der: »Chesed til Abraham«, med talværdien Ezra, for 72-navnet med joder vender disse bagformer til Abrahams egenskab, om hvem der står: »Du er præst til evig tid.«

Derfor skrives der i Krønikebøgerne blot død ved den ottende konge, som svarer til Malkhut: ikke død i præcis forstand, men efter den almindelige opfattelse, for besvimelse er tæt på død. Den hellige ånd, Skrifternes grad, havde jo trukket sig bort fra hende. Ester kalder og hvisker i sit hjerte: »Min Gud, min Gud, hvorfor har du forladt mig?« Det har talværdien af bagformerne til det enkle Havayah og dets fire udfyldninger. For »min vej er skjult for Herren«; hun sover, men hendes hjerte er vågent.

Det var den egenskab, Hizkija greb til. Ikke som David, der sagde: »Jeg vil forfølge mine fjender og indhente dem«, ikke som Asa, der kun forfulgte, og ikke som Joshafat, der bad om barmhjertighed, men: »Jeg sover på min seng, og den Hellige, velsignet være han, handler.« Hizkija tilsigtede ikke en søvn af tomhed, men det, vi har sagt, som i »når jeg sidder i mørke, er Herren mit lys«. Han gjorde sig til et billede på »jorden blev sat ud af virksomhed«. Derfor blev det hellige land hans værge, som i »fra jordens fløj har vi hørt sange«.

Profeten Sefanja var den femte fra Hizkija blandt hans efterkommere. Da han føres tilbage gennem alle disse generationer, hvis gerninger ikke er angivet, og Skriften forklarer om én af dem, at Sefanja var profet, er de alle profeter. Derfor nævnes Hizkijas kongemagt ikke dér, for det var ikke det, vi havde brug for.

Vid, at det sidste punkts lys ikke steg op til Binah som de andres. Det alene blev svævende over hende, i hemmeligheden om en nefesh, der sværer over legemet på gravpladsen og venter på, at det skal vågne og stå op til liv. Sådan indtil også Malkhut ved kraften fra det over hende blev en hel partzuf ved genoprettelsen. Hun blev nemlig ikke brudt, fordi dette

KLADDE · uafklaret · fortsat

Rema fra Fano - fortsat

punkt fra begyndelsen kun modtog den del, Jesod modtog som depot for hende. Da Jesod første gang kun brødes i sin ene halvdel, vendte kun den del af lyset, der tilkom ham, tilbage til Binah. Kanalen til Malkhut blev ikke åbnet fra Binah, kun fra Jesods nederste halvdel.

Tilbage til kapitlet i indholdet

Jonat Elem — kapitel 22

KLADDE · uafklaret

Rema fra Fano

Bruddets hemmelighed er i sit væsen blot lysets tilbagevenden til sit sted ovenfor og karrenes nedgang nedenunder[DA514602] som tavler, der brydes, og bogstaver, der flyver bort. Alligevel ligger tavlernes brudstykker i arken, for bogstavernes aftryk forlod dem ikke. Også i punkternes brudstykker blev der gnister af renhed tilbage. Disse brudte kar gik ned, og fra dem kommer skallernes rod.

Selv om føden senere blev udskilt fra affaldet ved Arikhs foldning af benene, som nedenfor, så rent mel blev løftet af de rester, vi nævnte, blev der stadig rester af rester tilbage som liv for skallerne. De er talrige i Asijahs verden, hvor godt er blandet med ondt og ondt med godt. Det, vi gør i vores bøn, og de retfærdiges sjæle gør, når de forlader verden, er at gå gennem Asijahs verden og med sig løfte renhedens gnister inde i skallerne til Jetzirahs verden. Dér siges skallen at udgøre halvdelen, tæt på det gode, men ikke blandet med det. Tilsvarende fra Jetzirah til Beriah, hvor skallen er sparsom og fjern fra det hellige; og fra Beriah til Atzilut, som er helt god og slet uden ondt.

Der findes en anden fremgangsmåde: Atziluts verden er overvejende god, mens den mindre del ikke er det. Også i Beriah, hvor de er halvt af hver, blandes de slet ikke; kun i Jetzirah blandes halvdelene, og så meget desto mere i Asijah, hvor kun den mindre del er god. Det er mest sandsynligt, at dette kun blev sagt efter, at alle verdenerne var gået ned på grund af synderne. Det er synderne, som gør, at det, der siges om den ene, anbringes i den anden.

Vi vender tilbage til vores emne. Også inden for selve Atzilut er der en opstigning fra de seks yderpunkter til de øvre. Ved karrenes brud og lysets skjul blev deres lysglans tilbage i brudstykkerne. Derfra stiger gnister med de nedres hjælp op for at knyttes og forenes ovenfor, indtil lysene vender tilbage til deres sted.

Hele denne bortgang, som vi har nævnt, er hemmeligheden om de feminine vande, som ovenfor dannes af selve de retfærdiges nefesh ved deres bortgang. Alle de bud, de opfyldte i livet, samles for at stige op og vise sig for Herren Hærskarer, som i »din retfærdighed går foran dig«, når Herrens herlighed samler dig til sig. Det gælder især de ti, der blev dræbt af kongemagten, og deres ligestillede i hver generation. Synden gør, at skallen får overhånd, og verden, Gud forbyde det, stadig vakler, mens renhedens gnister bøjes og undertvinges inde i skallen.

De overgiver deres legeme til den som herreløst gods, ligesom bukken stødes ud over

KLADDE · uafklaret · fortsat

Rema fra Fano - fortsat

klippen, efter at loddet for Herren er faldet på dens fælle, og den anden fra kongens hus overgives til Azazel. Det er hemmeligheden om »en tid til at elske«, den Højestes del, og »en tid til at hade«, den del, som gives til den anden side. Det skal ikke ske som gave og hengivenhed, Gud forbyde det, men som bortsendelse og bortstødning. Også her først »fra de dødelige, din hånd, Herre« og derefter »fra de dødelige, fra verden«, som i næste kapitel. De overgives for Herrens enheds skyld, for at sone for det hellige og forene de øvre rødder. Når deres neshamot løftes, løfter de nemlig nogle af gnisterne inde i skallen, så de bliver feminine vande og modtages ovenfor i hellighed og renhed.

Det er hemmeligheden ved: »Sådan steg det op i tanken for mig.« Du ved allerede, at dette blev sagt om rabbi Akiva, da Moses, vor lærer, fred være med ham, spurgte ham, velsignet være han: »Er dette Torah, og er dette dens løn?« »Sådan« betyder her efter målet af hans overgivelse fra begyndelsen, for det passer til ham, som forklaret på sit sted i hemmeligheden ved »for han fuldender det, der er bestemt for mig«. Han længtes og sagde: »Hvornår kommer dette vers i min hånd, så jeg kan opfylde det?« Det er »du skal elske Herren din Gud af hele dit hjerte og hele din nefesh«, efter den vej, vi har forklaret.

»Sådan steg det op«: Lyset gik op og bort fra skallernes hånd, renset og genoprettet, for at vende tilbage til sin rod i den øvre tanke. Også tjenesteenglene, når de hører skriget fra dem, kongemagten dræber, og ikke begriber deres skjulte hensigt, er bekymrede for dem og spørger den Hellige, velsignet være han, som Moses, vor lærer, gjorde. Han gav dem netop samme svar.

Meningen er, at disse fromme med deres skrig og deres munds ånde bryder de ydre kræfters luft, så den ikke hindrer dem, for at den ikke, Gud forbyde det, skal få magt over dem til det modsatte: at anfægte hans egenskaber, velsignet være han. Deres råb stiger op til Gud, ikke på grund af legemets smerte; deres kød vil nemlig ikke smerte, hvis nefesh ikke sørger, men tager imod lidelserne med kærlighed. Derimod: »Sådan«, ved dette skrig med ophøjet hensigt og deres selvhengivelse som nævnt, steg lønnen for deres retfærdighed op sammen med lyset, som var fanget med slangen i én kurv.

Dette lys forenes med deres neshamah, hvis fortjeneste bevirker den forestillede opstigning[DA514603]. Den stiger op i den øvre tanke til sit sted ovenfor, og hun stiger med dem.[DA514601] Det er meningen med »Herren lader dø og giver liv«: »lader dø« betyder, at han bryder og ophæver de første punkter, og af det indre lys, som trækker sig fra dem, giver han liv til de partzufim, der blev genoprettet gennem dem.

Det svarer til Josva og Kaleb, om hvem der står: »De levede fra disse mænd.« De arvede deres tidligere fortjenester, som disse mistede efter dommen over den, der fortryder sine tidligere gerninger. Spejderne var nemlig blandt dem, som sang ved havet, og som i sang og lovsang sagde: »Du vil føre dem ind og plante dem på din arvs bjerg.« Senere sagde de: »Vi kan ikke drage op mod folket.« Derfor: »De levede fra disse mænd.« Når der siges, at han »fører ned i Sheol«, gælder det de brudte kar, brudstykkernes brudstykker, hvoraf ikke ét kan bruges til noget; »og løfter op« gælder renhedens gnister ved en ophøjet opstigning.

Tilbage til kapitlet i indholdet

Jonat Elem — kapitel 23

KLADDE · uafklaret

Rema fra Fano

I Zohar, afsnittet Pequdej, i den sjette hal, side 157b, står der: »Kom og se: Fordi rabbi Akiva steg op, som det sømmede sig, gik han ind i fred og kom ud i fred. Han stillede et spørgsmål, som ikke blev forklaret, for der står: Fra de dødelige, din hånd, Herre; fra de dødelige, fra verden, deres del er i livet — om dette.« Det vil sige: Om dette falder spørgsmålet, nemlig: »Hvad med dem, som dræbes ved verdens drab, de skyldfri og retfærdige, der ikke begik nogen synd, som de skulle straffes for? Kom og se: Fra de dødelige, din hånd, Herre; fra de dødelige, fra verden, deres del er i livet. Her er to sider: [DA514802] din hånd, Herre, og verden. Din hånd, Herre, er den Hellige, velsignet være han, og neshamah samles hos ham. Fra de dødelige, fra verden, er den anden side, som hersker over legemet, som der står: Jeg ser ikke mere mennesket sammen med dem, der bor på ophørets sted, chedel.« Udlægningen udfoldes videre dér.

Forinden sagde den: »Disse øvre sjæle, såsom rabbi Akiva og hans fæller, blev ikke bragt frem for at bade i ildfloden osv.« De bader altså i den øvre hvidheds mælk, som åbenbares over dem, og behøver slet ikke denne rensning, da de i denne verden med glæde drak beruselsens bæger for hans hellige navns skyld, velsignet være han. Det bevirker, at Abba og Imma forenes gennem dem; den ene løfter feminine vande over for den anden for at fuldende foreningen ved deres fortjeneste.[DA514801] Sådan forenes de også gennem Zeir og hans Nukva, efter at deres kar blev brudt og derefter genoprettet. Ingen vandring på hans veje for at knytte sig til ham er større end denne.

De øvrige retfærdige løfter ved deres bortgang fra verden feminine vande fra Malkhut til Zeir for at forene dem. I afsnittet Vajjaqhel står der: »Da iklæder han én retfærdig nidkærhed osv.« Den øvre retfærdige forenes nemlig med sin Nukva i hemmeligheden om Josef, hvis talværdi er qinah, kærlighedens nidkærhed. Hvis de ved selve dødsøjeblikket kun har nået nefeshs grad, vækkes Malkhut med dem, og deres fortjeneste skaber ovenfor en forening mellem Zeir og Nukva. Selv om de har ruach, kan de vække Imma til at brede fredens løvhytte over dem, men der er ingen yderligere forening ovenfor. Har de nået neshamahs grad, vækkes Binah med dem, og de bevirker Abbas og Immas forening. Begge grupper gør det i kraft af, at de i sig omfatter alle verdenerne, som nyder og modtager strøm fra denne forening.

Men derefter sker foreningen gennem dem kun i hemmeligheden om det indre, som ikke udbredes i kar og klædninger. Undtagelsen er Moses, vor lærer, fred være med ham, om hvem der står: »Hans øje var ikke blevet svagt.« Da hans legeme består uforandret, er den forening, der fuldendes gennem ham, vedvarende, både i det indre og i karrene. Han er som solen, der om natten uddeler sit lys til alle stjernerne, selv om den kredser under horisonten. Om det siges: »fordi han også er kød«, og »hans friskhed svandt ikke«. Derfor ser de øvre ham nedenunder, hvor han lyser i den nedre verden; og de nedre ser ham ovenover, for han er gemt og skjult for dem.[DA514803]

Også dette er en del af hans fuldkommenhed, som et billede af det øvre, som de udlagde i

KLADDE · uafklaret · fortsat

Rema fra Fano - fortsat

Zohar, afsnittet Vajjera, side 103: »De nedre siger: Over himlen [er din herlighed]; de øvre siger: Over hele jorden er din herlighed. Øvre og nedre siger: Velsignet være Herrens herlighed fra sit sted.«

Nu vender vi tilbage til hensigten med denne salme, som kong David, fred være med ham, sagde for at rette det, at han først frivilligt havde bragt sig ind i den prøve, han ikke kunne bestå, som der står: »Prøv mig, Herre, og sæt mig på prøve.« Her sagde han: »Jeg har sat mig for, at min mund ikke skal overtræde.« Derfor bad han om barmhjertighed, så han ikke igen kom i prøvelse, og sagde: »Red min nefesh fra den ugudelige, dit sværd, fra de dødelige, din hånd, Herre osv.«

I deres udsagn »sådan steg det op i tanken« kan man præcisere rigtigt: Ordet kakh, כך, har med den store talværdi efter aiq bekar værdien af ben-navnet, når hver del omfatter ti, og værdien am qadosh, »et helligt folk«. Sådan er også talværdien af Nechemja ben Chushiel, om hvem der siges: »Du fører mennesket tilbage til det knuste«, men han skal ikke dø. Derfor græder Rakel og nægter at tage imod trøst, for man tager ikke imod trøst over den levende. Det er en belæring for alle andre: Derigennem står der »og du siger: Vend tilbage, menneskebørn«. Dette menneske vil nemlig fuldendes på denne høje grad i alt, hvad der er muligt, ved at anerkende himlens dom over sig. Du ved jo, at det nøjagtigt er talværdien dajjan ha-emet, »sandhedens dommer«.

Judas udsagn »hvad vinder vi ved at dræbe vores broder?« stadfæstede profetens løfte: »Og jeg vil udgyde nådens og bønnens ånd over Davids hus og Jerusalems beboere, og de skal se hen til mig, den, de gennemborede«, som vi har forklaret på sit sted. Også »sådan steg det op i tanken« har talværdien 520, hvis vi ombytter præpositionens bet med kaf for at vise ligheden mellem tankens begyndelse og handlingens slutning. Det store navns fire bogstaver giver ved albam-ombytning samme tal. Det er foreningen, som fuldendes i et alfabet, der stiger fra begge sider og slet ikke går ned.

I den stiger Abba og Imma, som er jod-he, op til Arikhs 370 lys, og sammen med dem jubler Zeir og hans Nukva, som er vav-he. Det er hemmeligheden om 370 og 150, ש"ע פ"ע, og også »Herrens navn er et stærkt tårn«, med samme talværdi. Endvidere er 150 talværdien af jod-he, når hver del omfatter ti: navnets to sidste bogstaver steg op til de øvre grader og yderligere i indbefattelsens hemmelighed, som sagt.

Tilbage til kapitlet i indholdet

Jonat Elem — kapitel 24

KLADDE · uafklaret

Rema fra Fano

Samlet: Disse lys' opstigning er en vidunderlig genoprettelse, og med den fuldendes formålsårsagen til de første kongers død, i hemmeligheden om »bygger verdener og ødelægger dem«. Dette kaldes punkternes verden, kaossets verden, for den vækker forundring ved ikke at have en fuldendt form. Den vækker også undren ved formens afklædning hos den, som iklæder form.[DA515002]

KLADDE · uafklaret · fortsat

Rema fra Fano - fortsat

Om denne ærefulde hemmelighed er Hananjas, Mishaels og Azarjas ord smukke og liflige, da de sagde til Nebukadnesar: »Vor Gud kan redde os, og fra din hånd, konge, vil han redde; og hvis ikke osv.« Alle skabelsens værker blev nemlig skabt med deres samtykke. De indvilligede i at bruge det kostbare bæger, kosa de-moqra, בכסא דמוקרה, »den begrænsede buk«, השעיר המוגבל,[DA515001] efter deres skabers vilje, på betingelse af at brydes og ophæves. Derfor skete alt i tavshed.

Sådan var det ikke ved månens formindskelse, hvor der var kraft og anklage. Det forklares på sit sted med himlens hjælp. Men det ene afhænger af det andet for enhver, som forstår grundlaget. Før hans værker fra gammel tid steg stridens afslutning nemlig op i tanken: Hun fandt ikke ro på grund af et stærkt argument, skjult i sit hjerte, og pålagde sig selv tavshed af hensyn til sin skabers ære. Alligevel er Herren retfærdig på alle sine veje. Vi har allerede på sit sted i denne undersøgelse fuldstændig afvist denne månens fejltagelse: Klippen, fuldkomment er hans værk, en trofast Gud uden uret.

Han, velsignet være han, berøver imidlertid ingen lønnen selv for smuk tale, så meget desto mindre for »midlet mod alt er tavshed«, som følge af ydmyghed. For at de, som ikke undersøger dybt, ikke skal sige »tjeneren besejrede sin herre«, sagde han, at et billede af soning skulle bringes i det omgivende. Dette er selv en formildelse af dette argument. Den, som ser med øjnene og forstår med hjertet, vil indse, hvor stor dets kraft er: Det er både vanskeligheden og løsningen. Han vender om og helbreder ham, som i »Herren kender de retfærdiges vej, men de ugudeliges vej forgår«. Det er et under.

Vi har allerede antydet ovenfor, at alt er forudset i det omgivende. Det er forudseen af valget, efter den vej, vi forklarede i kapitel 7. Kapparah, soning, kan med rette forklares ud fra kapporet, sonedækket, som er selve det omgivende.[DA515003] Hold dine læber sammen; dette er nok.

Disse retfærdige sagde derimod: »Hvis Gud, velsignet være han, lader os leve, lever vi; hvis han lader os dø, dør vi.« »Da«, be-edajin, באדין, efter tilladelse fra det ærefulde navn, som er indskrevet i disse bogstaver og er begyndelsen på det tilbagevendende lys: »De blev bundet i deres kapper«, kefitu be-sarbalehon. Det er hemmeligheden om de omgivende lys, som når ned ved sidernes sømme[DA515004] i hemmeligheden om tabernaklets tæpper, antydet i det store tav i »du skal være helhjertet«, tamim tihjeh.

Derfor steg Skriften i de øvrige indretninger fra det senere til det tidligere og fra det tidligere til det midterste. Først nævnte den patishehon. De vise forklarede det som beraqim, som sidder på deres knæ; Jonatan oversatte »linnedbukser« som avarqesin. Sådan står der også: »Sender du lynene, så de går?« Der blev altså tilskrevet dem gang, som skrevet i hemmeligheden om benenes herrer. Meningen er de nedre kar til Netsach, Hod og Jesod: den afsluttende handling ved partzufim, når hammeren slås mod dem.

Hovedparten af bruddet i alle punkterne var kun i Netsach, Hod og Jesod i hvert af dem, som det vil blive forklaret. Det er som at »skære de ugudeliges ben over«, om hvem der står: »til den tid, da deres fod vakler«. Straks efter bruddet på de nævnte nedre dele trækker lysene sig op fra den øvre tredjedel; vi vil forklare det. Derfor knyttede teksten karbelatehon til dem: hjernens kar. Derefter nævnte den levushehon, som er kroppens og

KLADDE · uafklaret · fortsat

Rema fra Fano - fortsat

armenes kar, for kroppen følger hovedet. Således forklarede Skriften os en hel skikkelses mål, som disse fuldkomne mænd gav for navnets hellighed, så de selv, i egen person og herlighed, blev den Helliges, velsignet være han, brudte kar. Heraf forstås de lærdes trætte knæ og de lærdes slidte klæder; alt dette kommer fra deres gnidning i hemmeligheden om karrenes brudstykker.

Tilbage til kapitlet i indholdet

Jonat Elem — kapitel 25

KLADDE · uafklaret

Rema fra Fano

Om Keter, Chokhmah og Binah sagde vi, at der ikke er brud i dem, Gud forbyde det. Men nu undgår de dog ikke en vis svækkelse. Det synes, at der i Chokhmah og Binah er to slags nedfaldne rester. Den første er det, som bliver tilovers ved indskrænkningen af deres kar og drypper på deres vægge. Af sig selv bliver det dag for dag til genopstandelsens dug for de nedre kar, som døde. Med denne hjælp består de i deres skade og helbredes, ikke ved styrke og ikke ved kraft, men ved hans ånd, velsignet være han, som hver dag fornyer skabelsens værk. Fra »brudstykkernes himle«, משמי השברים,[DA515201] dannes der nemlig partzufim i de dødes opstandelses hemmelighed. Der findes tilsvarende rester i Keter, men de er bevaret til den fremtidige genoprettelse; dem taler vi om i kapitel 27.
Den anden slags findes slet ikke i Keter. Den kommer fra hvedens og byggens sprækker, for de nedre kars brud fremkaldte en lille spaltning i dem begge. Resterne af denne anden slags faldt til Zeirs og hans Nukvas sted og behøver hjælp for at blive løftet gennem vore gode gerninger. Lysene, som trak sig bort fra de brudte punkter, vendte nemlig tilbage i hemmeligheden om flyvende bogstaver og steg til Binah. Hun kunne ikke bære dem, efter at de var blevet delt[DA515203] og hvert havde fået sit eget navn. Hun løftede dem til Chokhmah, som måske kunne hjælpe gennem deres renhed og enkelhed som i begyndelsen. Men Chokhmah kom så meget desto mere til at ryste og skælve for at modtage lys, som allerede havde fået betegnelserne opdeling, mangfoldighed og indklædning.
Til sidst revnede de begge på grund af overmålet af lys, som steg op uden dække. [DA515204] Deres kugleformede tykkelse mindskedes, og de blev aflange, ovale som hvede og byg. Da vendte lysene tilbage og gik ned til Binah. Om hende står der: »Du rystede jorden og spaltede den; læg dens brud, for den vakler.« Dér deltes de efter altets herres vilje, for at øvre og nedre partzufim kunne genoprettes af dem, som vi vil forklare i de følgende kapitler med himlens hjælp.
Også Keter trak sig sammen og steg op, indtil en tredjedel af Keters kugle, hans hoved, først gik ind i tahirus tykkelse og derfra steg op. Det er Gedullah, Gevurah og Tiferet i Keter, גת"ת,[DA515202] mellem Adam Qadmons ben til Malkhut i ham. Keters krop i hemmeligheden om de tre midterste egenskaber blev i tahirus tykkelse ved slutningen af denne Adam Qadmons bens udstrækning. Han er nemlig den første ovenfra og ned, hvori

KLADDE · uafklaret · fortsat

Rema fra Fano - fortsat

de ti sefirot begyndte at blive regnet som græshoppers følehorn.[DA515205]
Efter at Chokhmahs og Binahs punkter var revnet, steg de op til det ledige sted, der var blevet tilbage fra to tredjedele af Keters punkt, da hans ben steg op til hovedets sted. De blev kaldt Chokhmah og Binah i Keter, fordi de gik ind i hans aftryk, som blev indbefattet i dem. Fra aftrykket af Chokhmahs og Binahs punkter, som de efterlod på deres sted, blev Abba og Imma genoprettet som partzufim. Vi vil lære mere med himlens hjælp.
Da Keter skulle give til Chokhmah, ønskede han desuden ikke at modtage hele sit indre lys, som det var, men kun det mål, hvormed Keter burde overgå Chokhmah, i mål, vægt og rumfang, efter hvad årsagen skal overgå det frembragte med, intet derudover. Denne rest fra Keter i de nedfaldne resters hemmelighed er gemt til den kommende tid; vi vil forklare det. Vi har allerede sagt, at Binah måtte mindske sig og gøre sit kar mindre, så hun kun modtog fra Chokhmahs bagside for at kunne bære lyset. Chokhmah vidste det og modtog derfor heller ikke fra begyndelsen alt, hvad der tilkom hende. Også hun gjorde sit kar mindre, så hun ikke modtog meget lys, kun det, Binah kunne tage imod.
Det er hemmeligheden om fasten blot for afholdenhedens skyld. Der står: »Den retfærdige er gået tabt.« Når han ikke giver Shekhinah af sit gode, har han nemlig kun sin egen del af dette tillæg. Sådan er det med Chokhmah og Binah.

Tilbage til kapitlet i indholdet

Jonat Elem — kapitel 26

KLADDE · uafklaret

Rema fra Fano

De nedfaldne rester, som vi sagde gik ned fra Chokhmah og Binah, overskred slet ikke Atziluts grænse. Intet af dem nåede de øvrige verdener, så meget desto mindre de ydre kræfter, Gud forbyde det; sådan må det ikke være. Der er heller ingen grund til at udlægge flyvende bogstaver ved de første sefirot, for deres kar består. De gik blot ned til Zeirs og hans Nukvas sted, én fra denne og én fra denne, i hemmeligheden om »den øvre Chokhmahs nedfald er Torahen«, og tilsvarende »Binahs nedfald er Shekhinah«. Torahens bud er deres genoprettelse, som der står: »Og jeg løfter mine håndflader mod dine bud.« Også han lægger tefillin og beder, efter den tilsvarende hemmelighed og grund, som forklares på sit sted.
Torahen selv er et aspekt, der udbredes fra Abba og trænger ind i Zeir. Også Moses kommer fra den øvre verden, fra dette aspekt, som der står om ham: »Han kastede fra himmel til jord.« Hvad blev kastet? »Israels pryd« — det er Moses, om hvem der står: »Gå, stig ned.« Om Binahs nedfald, Shekhinah, står der: »Og de gik begge.« Noomi gik nemlig kun ned for at løfte Ruth.
Når Zeir vokser, som der står om ham: »Derfor løfter han hovedet«, fører den, som er indbefattet i sig selv,[DA515401] den genoprettede del af dette Chokhmah-lys op igen, lidt eller meget efter vækstens mål og dens beredelse ved de nedres fortjeneste. Hans Nukva løfter også, når hun stiger op med ham, noget af det lys, som gik ned fra Binah og nu er

KLADDE · uafklaret · fortsat

Rema fra Fano - fortsat

indbefattet i Nukva, for gennem hende at øge Immas kraft. »Nedfaldne rester« betyder lys, som karret udstøder, fordi det overstiger det, som er nødvendigt til dets liv i den time.
De retfærdiges nefesh, som vi sagde bliver feminine vande ovenfor, er til brug for Zeirs og hans Nukvas foreninger. Begge bliver feminine vande til Abbas og Immas forening og løfter nogle af disse rester med sig, som det vil blive forklaret på sit sted i Shema-læsningens hemmelighed. Det er hemmeligheden om »dine sønner skal ægte dig«: Zeir og hans Nukva, som parrer sig med Immas livmoder og fører lysene ind i hende, som hun ikke havde kraft til at bære, da der ikke var nogen i verden, som beskæftigede sig med Torah og opfyldte buddene.
I Zohar til Højsangen sagde de: »Ligesom der behøves vækkelse fra de nedre for at vække kongen og dronningen, behøves der vækkelse til Abba og Imma fra kongen og dronningen.« Dette må mennesket rette sin hensigt mod, når det siger: »Til dig, Herre, løfter jeg min nefesh«, og falder på ansigtet. Det overgiver nemlig sin nefesh til døden; når dets neshamah løftes, løfter den med sig noget af lyset og renhedens gnister inde i skallen.
Netop dette gør den retfærdiges neshamah, når den forlader verden. Den er feminine vande til Zeirs og hans Nukvas forening gennem samlingen af alle de bud, mennesket opfyldte i sit liv, dag for dag. Dermed beskytter den generationen og soner for de døde, ligesom rabbi Meir og rabbi Jochanan sonede for Elisha ben Avujah. Sammen med Torah-ordene, som siges i gravtalerne over de retfærdige, bevirker dette, at de undertrykte nefashot blandt Israels øvrige døde løftes og føres ind i Edens have.
Gå og lær af det, Torahen vidnede ved Moses', vor lærers, bortgang: »Og dagene med gråd i sorgen over Moses blev fuldendt.« I dette vers antydes den fuldendelse, som steg op i tanken gennem samlingen af hans gode gerninger. Vajjitmu, ויתמו, »blev fuldendt«, har talværdien nativ, נתי"ב, »sti«. Det er den øvre sti, som rovfuglen ikke kender; den har talværdien af 231 porte forside og bagside. Den forener ti Havayah-navne og ti Ehjeh-navne, talværdien af »dagene med gråd i sorgen over Moses«. Med ordene lagt til er det talværdien Daat, som er den øvre forenings fuldendelse for Abbas og Immas to Jesod, der i deres skikkelses mål omfatter alle Zeirs indretninger.
Af talværdien af »gråd, sorg«, bekhi evel, forstår du, hvem der græd sammen med dem. Ligeledes har »sorgen over Moses«, evel Moshe, talværdien chashmal. Ordet jemej, »dagene«, har værdien 60: De 30 nedenunder, hvorom der står »og de græd«, og de 30 ovenover, hvorom der siges »og de blev fuldendt«. Deres genoprettelse var fuldendt fra den stund, de påtog sig dem.

Tilbage til kapitlet i indholdet

Jonat Elem — kapitel 27

KLADDE · uafklaret

Rema fra Fano

Du må fra nu af ikke agte løftelsen af de nedfaldne rester ringe. Om dem, som er dovne til det, sagde Skriften: »Et tåbeligt folk, som ikke er vist«, am naval ve-lo chakham. Onkelos oversatte: »Et folk, som modtog Torahen, men ikke blev vist.« Den skrevne Torah er nemlig »din fars tugt«, og den mundtlige »din mors lære«: den Hellige, velsignet være han, og hans Shekhinah, sjælenes far og mor. Vi er forpligtede til at hjælpe den øvre genoprettelse helt op til den øvre Abba og Imma sammen med ham. Det antydes i bogstaverne naval, נבל: Binahs 50 porte og Chokhmahs 32 stier. Nevel betyder også harpe, som lovprisning. Hvis de var vise, ville de forstå dette: at rejse generationernes grundvolde ved at løfte begges nedfaldne rester. De er jo overgivet i vores hænder, når vi vækker Zeir og hans Nukva over for Abba og Imma.

Vi har allerede nævnt, at resterne fra Keters punkter kun skal bruges i den kommende tid; de er beredt og bevaret til de dødes opstandelse. Det er hemmeligheden bag det, som antydes til dyb betragtning i Idra til Haazinu, side 288, om hovedets hvide kranium, mere end hvad der to gange forklares i Idra til Naso. Undersøg det, og du finder det.

Da de nedre sefirot var brudt, og de øvre svækket af lysets overmål, behagede det nu den øvre vilje at genoprette verdenerne, så de kunne bære det. Sådan skete det: Lyset udbredte sig, mens karrenes fulde skikkelse fjernedes så meget som muligt fra emanatoren, og hver iklædte sig den anden, så den enes hoved nåede den andens skulder. Derved kom lyset mere mildnet, og verdenerne kunne bestå og stå fast.

Keter var fra begyndelsen ét punkt, som potentielt rummede ti deponerede dele. Altets herre ville, at det blev en hel partzuf med ti sefirot i virkeligheden. Selve de ti punkters sted skulle blive en bolig efter hans ære for Keters partzuf og hans ti sefirot. Han ville iklæde sig de partzufim, som også skulle genoprettes fra de øvrige punkter. Hele Keter-punktets udstrakte skikkelse i dets ti kaldes, efter hensigten her, Arikh Anpin eller »hovedet, som ikke erkendes«, reisha de-lo itjada; vi vil forklare det.

Hans højde fylder tahirus fulde højde ovenfra og ned til ydergrænsen af den del, som er bestemt til Atziluts verden, ligesom den fra begyndelsen var helt fyldt af de ti punkter. Hvad der skal ske med tahirus rum i længden og bredden, kræver stadig overlevering og tjeneste hos de vise for at blive kendt. Det beskæftiger vi os ikke med her.

Med de nedre kars brud, efter at også de øvre var steget bort og delvis skjult, som vi forklarede ovenfor, blev der gjort plads nedenunder til de hellige adskilte væsener og de ydre kræfter. Det er Shekhinahs tilbagetrænings hemmelighed, en stor ophøjelse for hende ved deres nærhed til kilden, selv om verden ikke har behov for dette, da Shekhinahs hovedophold er blandt de nedre. »De, som er langt fra dig, går til grunde«, som i »hvem vil rejse sig for mig mod de onde?« Det er de syv generationer, som løftede dem til den syvende himmel, Aravot, som forklaret i Chagigah. Alle astronomiens sfærer er indbefattet i én af disse himle, den anden, som kaldes Raqia. Se afhandlingen Ha-Nefesh.

Jeg siger, at Shechaqim, over den anden himmel, er hemmeligheden om de nedre led i

KLADDE · uafklaret · fortsat

Rema fra Fano - fortsat

udstrækningen af Netsach og Hod i Malkhut, som bygger rede i Asijah. Dér er der kværne, som maler manna til de retfærdige. Oven over den er fire himle, som hver kaldes shamajim, som forklaret dér. Zevul er Jetzirahs gulv, hvor templet og altrene er. Maon er hemmeligheden om de nævnte midterste Netsach-Hod-led, svarende til »den ældgamle Guds bolig«. Dér er grupper af tjenesteengle: nogle fredens engle, i Netsach, og nogle Shekhinahs engle, i Hod. Da hele Jetzirah er fra den mandlige verden, hvor den Hellige, velsignet være han, bygger rede, kaldes den Maon, en hankønsform.

Makhon er Beriahs gulv, hvor sneens forråd findes under herlighedstronen — רל״ו — ved dens bund, ikke neden for den.[DA515601] Midt i denne himmel er det fra Zohar kendte »Zions bjergs bolig«, mekhon har Tsijon, en skakt, som fører op fra Jetzirah til Beriah. Efter den kaldes hele himlen Makhon. Aravot er selve herlighedstronen i hemmeligheden om indklædningen af de øvre led i Netsach og Hod i Malkhut i Atzilut, som vi nævnte i kapitel 15. Om denne indklædning kan det med rette siges, at Atzilut fylder hele tahirus højde.

Også til skallerne går et tyndt lys gennem et glas. Ekskrementerne, som er dækket under det, hindrer ikke, at »din lejr er hellig«, for de er jo tildækkede. Glas, ashishit, עששית, har talværdien 1.080. Det er den time, hvor mennesket må afvise en ganske lille del af den; [DA515604] da stødes den bort for ham, som i »Herren irettesætte dig, Satan«, eftersom han endnu er på sit sted.

Tsoah, צואה, ekskrementer, kan omstilles til tse, צא, »gå ud«, og vav-he, וה: hemmeligheden om det tynde lys, som går ud til den med החוריs tilladelse,[DA515602] for at man ikke skal tro, den eksisterer uden tilladelse. Den er tæt på at blive forvandlet til jord, for dens eksistens og ophævelse ligger nær og er knyttet til hinanden.

Nøgenheden, ervah, er strengere. Dens omstilling er ra, ר״ע, »ondt«, og vav-he: hemmeligheden om skallens indtrængen på et sted, som ikke er dens, som i »og jeg blev bange, fordi jeg er nøgen«, da frugten fra kundskabens træ kom ind i mennesket og det dybe hjerte, formet af den Helliges hænder, velsignet være han. Det er fordærvets begyndelse, som kræver stor bevogtning i hemmeligheden om de sekundære forbud mod slægtskabsforbindelser. Man behøvede først at fastsætte dem, da månen var fuldkommen, som her. De fastsatte dem også ved chalitsah, for i dem alle er der et værn om et værn, selv mange led, og det hele er ét forbud.

For nøgenhed bag blot ét glas er synlig. Lysets skjortes tildækning er ikke nok her, for alt er i himlens hænder undtagen ærefrygten for himlen. Bemærk ordet ervah: ajin-resh, ער, i det er modsætningen til ajin-resh i jig'ar, יגער, »irettesætter«. Det ene fjerner skallen fra helligheden, det andet blotter helligheden og viser den bort fra dens ærefulde sted. [DA515603] Han er barmhjertig og soner.

Den tilbagetrækning, vi har nævnt, er ikke som foldningen af noget af lyset, vi nævnte ovenfor. Den er i hemmeligheden om »nu vil jeg rejse mig, siger Herren; nu vil jeg ophøje mig; nu vil jeg løfte mig«: Lyset fjerner sig i alle sine dele. Om du vil, sig: det begribelige, det sansede, det indprægede; eller: det omgivende, det indre, det ydre. En tilbagetrækning som denne bevirker »for fra i går er Tofet beredt«, indtil vor far Abraham og de øvrige retfærdige kom og førte Shekhinah ned til den nederste himmel, Vilon. Moses, vor lærer,

KLADDE · uafklaret · fortsat

Rema fra Fano - fortsat

fred være med ham, fik fortjenesten at bringe hende tilbage til jorden.
Dette vers kan udlægges som lovprisning i hemmeligheden om »hans ild er i Zion«: allerede fra da af blev dets ophævelse besluttet, og Gehinnoms rum skal åbnes vidt for at udvide Edens haves grænse. Det er meningen med »fra i går er Tofet beredt«, i hemmeligheden om »det ærefulde aftrædelsesrum: er det åbent, er der ingen derinde«.

Tilbage til kapitlet i indholdet

Jonat Elem — kapitel 28

KLADDE · uafklaret

Rema fra Fano

Genoprettelsen af den øvre partzuf, som vi omtalte, skete således. Det er kendt, at hvert punkt omfatter ti, og hver af de ti atter ti. De syv Keter i de syv punkter, som blev brudt, har hver ti sefirot. Af Keter i disse Keter dannedes Keter til dette hoved; af Chokhmah i dem dannedes hans Chokhmah; af Binah i dem hans Binah, og således alle, indtil de ti indretninger, som blev fornyet for ham, var fuldendt.
Det skete ved øvre kraft og hjælp: Adam Qadmons Chokhmah udbredtes i de syv sidste i hans Malkhut, hvor der er Asijah, for at opfylde »du gjorde dem alle med visdom«. Hver af disse syv egenskaber udlægges med ti indbefattede dele. Deres Keter hjalp dette hoveds Keter, deres Chokhmah hans Chokhmah og således alle. Dermed genoprettedes Atik for Atziluts verden, som vi nævnte ovenfor i kapitel 14.
Om denne hemmelighed siges: »Visdommen byggede sit hus.« Det betyder Adam Qadmons Chokhmah; vi læser chokhmat vav, vavs visdom, for vav i navnet antyder overalt Adams hemmelighed. Denne øvre Chokhmah betegnes i flertal efter den ligefremme betydning, fordi hun omfatter alle visdomme.[DA515801] Desuden omfatter Chokhmah Daat med sig, for han er sønnen, der udbredes fra faderens hjerne. Flertallet er rigtigt, når de to sammenføjes. Endvidere har Daat talværdien chokhmot, »visdomme«. Bygningens genoprettelse sker ved, at »hun huggede sine syv søjler«.
Ligeledes lod den øvre emanator Chokhmahs punkt udbrede sig og blive én fuldstændig partzuf. De ti sefirot, som potentielt var i hende, kom ud i virkeligheden. Fra nu af kaldes hun Abba eller Intethedens hoved, reisha de-ajin. I sandhed begyndte dommenes rodfæstelse her, for at »du gjorde dem alle med visdom« kunne opfyldes i dem. De er dog yderst fine og stærkt skjulte. Han sidder på en trone af ildflammer; han underkuede dem ikke.[DA515805] Noget tilsvarende blev allerede antydet ovenfor i kapitel 18.
Denne Chokhmah tog også syv Chokhmah fra »fællernes kar«, manin chaverin.[DA515802] Af Keter i disse Chokhmah dannedes hendes Keter, af deres Chokhmah hendes Chokhmah og således alle. Samme ordning gjaldt Binahs punkt: Hendes sefirot udbredtes og blev genoprettet fra syv Binah i de brudte kar. Fra nu af kaldes hun Imma eller Arikhs hoved.
Vid, at Zeirs tre førstes tilbagetrækning giver synderen håb, så han ikke beskadiger dem. De tre øvre selv rammes nemlig ikke af nogen skade. Ligeledes trak Malkhuts Keter sig bort, så man ikke beskadigede den. Alligevel blev skaden stærkere ved den anden

KLADDE · uafklaret · fortsat

Rema fra Fano - fortsat

ødelæggelse, og der blev indført en yderligere velsignelse i Amidah-bønnen til værn mod dette. Nogle siger, at denne velsignelse blev indført for Zeirs Keter; det er det samme, for de to Keter kom fra én tredjedel af Chesed-kræfterne, som nedenfor. Hans Nukvas Keter — hun er uden tvivl hovedsagen her — kan ikke genoprettes uden Zeirs Keter.[DA515803] Derfor kom Havayahs vokaltegn i denne velsignelse i dobbelte sammensætninger med talværdien 110, nun-samekh, נ"ס: mah og samekh-he, מ"ה ס"ה, som det vil blive forklaret på sit sted.

Lysene fra de syv nedre i hvert af de brudte kar er 49 enkeltheder. Når hver omfatter ti, siges der til dem: »Du skal være helhjertet«, med samme tal, »med Herren din Gud« — Zeir og hans Nukva, som disse lys er blevet tilbage til.[DA515804] Alle hang løst under Binah. Selv den nederste tredjedel, der faldt ved bruddet, løftede Arikh med sine ben til dette sted, som det vil blive forklaret. Det er det, der står: »Og Guds ånd svævede over vandenes overflade.« Ruach, ånd, er nemlig udfyldningen af Elohim med jod inde i he. Den antyder de brudte kars udfyldninger i punkternes hemmelighed og svævede over den nedre flade af punkternes Binah, som kaldes vand, fordi hun er helt barmhjertighed og ingen virkeliggjort dom har, indtil Zeirs kar blev genoprettet af dem.

Her »gør Herren fattig«: de nedre punkter; »og gør rig«: de øvre af dem. »Han ydmyger« dem, så de går ned i udbredelsens hemmelighed; »han ophøjer også« Zeir fra hans ringhed. »Han rejser fra støvet« ved hjælp fra Malkhut, som er støv, og som ikke døde. Derfra kommer den ringes oprejsning: Zeir i den lille tilstand, som rejses i den store tilstands hemmelighed. »Fra skarnet løfter han den fattige«: Jesod, så han ikke giver til de ydre kræfter gennem sin venstre kanal. »For at sætte ham blandt ædle«: de tre fædre. »Og herlighedens trone lader han dem arve«: Imma, en trone til Abba, som er kavod, herlighed, med talværdien 32 stier.

Se Zohar, Vajechi, side 218, og forstå herfra det, som står dér. De 70 steder, som nævnes dér, er Zeirs indretninger, han som omfatter syv punkter. Det er stedets hemmelighed, hvor det end forekommer. De 70 verdener er i Binah, skjulte verdener; de 70 løb i Chokhmah, hvor hjernens løb findes; de 70 øvre kroner er som deres ordlyd. Alt dette er i karrenes hemmelighed. Dér slutter teksten: »Og derfra åbner veje sig til Atika, skjult frem for alle«, i selve væsenets hemmelighed. Både det ene og det andet vil blive forklaret i kapitel 33.

Tilbage til kapitlet i indholdet

Jonat Elem — kapitel 29

KLADDE · uafklaret

Rema fra Fano

For disse tre hoveder skal betegnelsen være den hellige vej: Det første er »hovedet, som ikke er et hoved«, reisha de-lav reisha, eller »hovedet, som ikke ved og ikke erkendes, hverken ved visdom eller ved forståelse«. Det andet er Intethedens hoved, reisha de-ajin; det tredje Arikhs hoved.

Det øverste hoved er overordentlig højt. Hans tre første udbredtes slet ikke; alt er ét hoved.

KLADDE · uafklaret · fortsat

Rema fra Fano - fortsat

De syv sidste i dette hoveds indretninger iklæder sig de hoveder, som er nær ved ham, som det vil blive forklaret. Derfor kaldes de Atik Jomin, den Gamle af dage, for de er virkelig de første dage. Undertiden siges det om dem, at de blev Atika for den skjulte hjerne, for de er hans styrke og kraft, idet de først iklæder sig Intethedens hoved, som er den øvre krone, som nedenfor. Den skjulte hjerne er Chokhmah. Deres styrke er Ein Sof, for dette er det øverste hoved; vi vil forklare det straks.

Alle har en fuld skikkelse, men de dækkes og skjules af hinanden. Man må kun undersøge Arikhs fulde skikkelse. I Idra Zuta, side 288b, forklarede de, at disse øvre hoveder »undertiden er tre«. Det betyder, at hvert udlægges for sig på den måde, vi nu forklarer. Men »undertiden indbefattes de i to«, for de to nedre kan betragtes som ét, ligesom hjernen er indbefattet i kraniet; og »undertiden indbefattes de i ét«. Huskebogstaverne er ajin, א"ין. Alle tre kaldes samlet den hellige Gamle, Atika Kadisha.

Efter den første fremgangsmåde finder vi undertiden, at det nederste hoved kaldes den skjulte hjerne, det midterste den øvre krone. Også dette er Atika for denne hjerne i hemmeligheden om den nærmeste årsag; det øverste kaldes Ein Sof, som sagt. Det står dér på den nævnte sides forside. Alt dette er meget rigtigt, når man betragter, at næsten hele Intethedens hoved iklæder sig Arikhs hoved, så de begge betragtes som ét. Den indre hjerne er hovedsagen i dem, i hemmeligheden om Chokhmah, et punkt i dets palads. [DA516001] Det, som bliver synligt tilbage af Intethedens hoved, er bestemt Torahens krone. Over det er hovedet, som ikke er et hoved. For dem er det i Ein Sofs hemmelighed på grund af sin store skjulthed, på den måde, vi forklarede ved afhandlingens begyndelse.

Her kaldes det med rette »hovedet, som ikke ved og ikke erkendes«. Det kender nemlig ikke roden til sit eget væsen fra et endnu højere sted, ligesom mennesket ikke kender sin neshamahs væsen. Og det giver sig slet ikke til kende for nogen anden.

Endvidere: Punktets Keter, da hans skikkelses højde blev forlænget og fyldte hele det rum, som havde været de ti punkters sted, som vi forklarede i kapitel 27, er den mandlige verden. Ingen Malkhut er synlig i ham, kun i hemmeligheden om en krone, som er indbefattet i Jesod. Denne partzuf blev genoprettet fra de syv sidste i denne Malkhut, som vi vil forklare nedenfor i kapitel 33. Derfor kaldes han hovedet, som ikke er et hoved: Hans rods og nærings sted er ved den øvre skikkelses ben, som i »og mine fødders sted vil jeg ære«. »Han erkendes ikke ved visdom«: selv om han iklædte sig Intethedens hoved; »heller ikke ved forståelse«: selv om han iklædte sig Arikhs hoved, det vil sige Binah.

Vi må dog stadig undersøge ordlyden i Idra Zuta: »Hovedet, som ikke ved, og det erkendes ikke, hvad der er i dette hoved, som hverken er klarlagt ved visdom eller ved forståelse; derfor kaldes det: Flygt til dit sted; og de levende væsener løber frem og tilbage.« Hertil citatet. »Det erkendes ikke, hvad der er i dette hoved« synes jo at sigte til det væsen, som iklæder sig det. Når der allerede er sagt »ved ikke«, som nødvendigvis betyder, at det ikke kender sin neshamahs væsen, som vi netop forklarede, er det indlysende, at dette væsen ikke er kendt af andre. Indtil nu har vi endda sagt, at selve hans kar er ubegribeligt; det passer ikke med ordene »det erkendes ikke, hvad der er i dette hoved«.

Derfor behøvedes »erkendes ikke« for at lære os, at det ikke skyldes en mangel ved dette

KLADDE · uafklaret · fortsat

Rema fra Fano - fortsat

hoved, Gud forbyde det, eller den erkendendes utilstrækkelighed. Det lovpriser derimod det enkle væsen og dybden i det, der søges erkendt, som slet ikke kan erkendes af nogen anden. Nogle forklarer: Det erkendes overhovedet ikke af andre; selv når det ikke til fuld klarhed om sagen. Derfor siges »ved ikke«, for også det må nødvendigvis lade noget tilbage.

»Ved forståelse« antyder, at der tales om Atziluts Chokhmah og Binah nedenunder på deres eget sted, ikke om de to hoveder, som med dette hoved indbefattes i Atika Kadisha. Der tales om Abba og Imma. Selv om de får næring og strøm ovenfra gennem mazal, og Abba selv også er indbefattet i Ein Sof, som forklaret på sit sted, er det dog ikke tilgængeligt: Det begribes slet ikke. Dets strøm går blot til dem gennem hovedets indretninger, som er hvide som sne, som ren uld. Selv om hårene er hule, og lyset når dem i den yderste enkelhed, er der ingen egentlig tilknytning, kun gennem meget fine kanaler. Dette er ikke stedet at forklare dem.

»Derfor kaldes det: Flygt til dit sted.« Dette vers sagde Balak til Bileam. Men hele Torahen består af den Helliges navne, velsignet være han. Vi lærer heraf, hvor stor den onde Bileams kraft var i de nedre urene kroner. Han havde omgang med sin æselhoppe, svarende til skallens Zeir og Nukva. Det er grunden til, at æselhoppens mund blev åbnet, skabt ved tusmørket på sabbatsaftenen, for at de skulle anklage hinanden, i hemmeligheden om spredning af de onde.

Han måtte slå hende tre gange, svarende til tre slag i helligheden: Ét mod klippen med tilladelse og to mod klippevæggen uden tilladelse. Men dér skete det i tavshed, i hemmeligheden om »jeg vil bære og redde«. Derfor krævede den Hellige, velsignet være han, her oprejsning for sin krænkelse gennem bebrejdelser for at skille dem. Sådan sagde den gamle i Mishpatim om dem: »Han begyndte i forening og endte i adskillelse.« Æselhoppen døde, og han alene blev tilbage i skam og skændsel.

Vi fastholder, at denne onde mand var skallernes midterste tværstang. Han nåede deres skjulte rod på dens sted, hvor ingen af verdens troldmænd kunne få tilknytning. Derfor er begyndelsesbogstaverne i dette vers Bileams bogstaver, med alef i stedet for ajin: De 70 urene kroner var indbefattet hos ham i én rod.[DA516002] Han sagde om sig selv »hører Els ord«, om hvem der siges: »Du må ikke bøje dig for en anden el«, og »kender den Højestes viden«: kilden, som er ophøjet over denne hans el.

Men i helligheden kender ingen profet eller seer den Højestes viden, for hans navn alene er ophøjet. De små levende væsener i vognen og de store i Atzilut er alle i frem-og-tilbage-løb i forhold til denne rod. Også vi vil udlægge begyndelsesbogstaverne med ordet bal, בל, i stiernes hemmelighed: Ein Sof over den øvre Imma; erkendelsen af dette hoved er for ophøjet, de kan ikke nå den.[DA516003] Alle fire bogstavers tal tilsammen er Chokhmahs talværdi, og antydningen er den samme. Også slutbogstaverne har talværdien af tre Havayah, som er i dette hvide hoved, som forklaret på sit sted. Mellembogstaverne har talværdien ratson, vilje, som overalt er Keter.

Tilbage til kapitlet i indholdet

Jonat Elem — kapitel 30

KLADDE · uafklaret

Rema fra Fano

»Hovedet, som ikke er et hoved«, som vi henfører til det første hoved, har denne grund: Det er i sig selv ikke i sandhed et hoved, men vi ved ikke at betegne det ærbødigt med andet end hoved. Desuden er dets tre første synlige, da de øvrige hoveder ikke dækker dem. Disse tre er overalt hovedets hemmelighed.

Intethedens hoved kaldes sådan, fordi det iklæder de syv nedre egenskaber i det øvre hoved, som er ajin, עין, øje/kilde, og giver af sin godheds egenskab uden nogen begrundelse, alene af ubetinget vilje.[DA516201] Arikh iklæder hele Intethedens hoved. Af dette bliver kun kraniet synligt tilbage, det vil sige dets Keter, som i sandhed kaldes Intethed; og heller ikke hele kraniet, kun den øverste tredjedel oven over panden, stedet til tefillin. Herom siges: »Og visdommen, hvorfra findes den?« — me-ajin, fra Intetheden. Det, som findes synligt af det, er nemlig meget lidt, som om det slet ikke blev begribet.

Derfor kaldes Binahs partzuf Arikh: Den strækker sig længere op i Intethedens hoveds egenskaber, end Intethedens hoved steg op hos det øvre hoved. Arikh rummer desuden i sin højde hele Atzilut-verdenens længde, men kun i udbredelsens hemmelighed for de øvrige nedre partzufims skyld, for at give dem liv, fasthed og bestående. Derfor kaldes også han hoved efter sin tilværelses væsentligste form. Desuden er han virkelig hoved og emanation,[DA516203] da de tre hoveder er indbefattet i ham.

Alle hans sefirot er desuden i hovedets hemmelighed: Hans Keter, Chokhmah og Binah er begyndelsen til Atika; Chesed, Gevurah og Tiferet begyndelsen til Zeir; Netsach, Hod og Jesod begyndelsen til hans Nukva. Disse er de oprindelige sefirot, som bliver ni paladser for paladser, der »ikke er lys, ikke er ånder, ikke er neshamot, og ingen er der, som består i dem«, som der står i Zohar, Noach, side 65a, og Pequdej, side 226b.

Meningen er Arikhs sefirot, som er paladser til Intethedens hoveds sefirot. Disse selv, jeg mener dem fra Intetheden, er paladser til Atik Jomins syv nedre. Om Intethedens hoveds forhold siges, at hans Netsach, Hod og Jesod ikke er lys, der lyser for Malkhut, Zeirs Nukva, som ingen øjne har; ligeså er hans Chesed, Gevurah og Tiferet ikke ånder, der lyser for Zeir, og hans Keter, Chokhmah og Binah ikke neshamot for Abba og Imma, som er indbefattet i Atika. Alt sker derimod gennem Arikhs sefirot. Både disse og hine indbefattes i ni, for Malkhut hænger sammen med Jesod.

Endvidere: Nu taler vi om Atziluts begyndelse, hvor de nedre partzufim endnu ikke var genoprettet parvis, nemlig Abba og Imma, Zeir og hans Nukva. Med rette siges derfor, at de hverken er det ene eller det andet, før modtagerne af deres strøm er emaneret. Om deres fravær sagde han: »Ingen er der, som består i dem.« Fra denne side er det rigtigt at kalde dem paladser, for endnu har de intet tilsvarende aspekt nedenunder, kun ovenover sammen med de indretninger, der udbredes i dem. Om dem siges i Idra Zuta, side 288: »Da de kom, frembragte han ni lys, der flammer fra ham, fra indretningerne.«[DA516202]

Alt i helligheden, som er i hovedets hemmelighed, omfatter selv ti. Kroppen følger nemlig altid hovedet, hvad enten kroppen er synlig eller skjult. Men det, som ikke er i hovedets

KLADDE · uafklaret · fortsat

Rema fra Fano - fortsat

hemmelighed, udlægges ikke i ti, kun i seks, fire eller lignende, alt efter sit sted og sin tid.
Undr dig ikke over, at vi sagde, at Arikh er i udbredelsens hemmelighed. Selv Abba og Imma, som iklæder ham, er partzufim af lysning. Det er aldrig muligt, at det indklædte er mere legemligt formet end klædningen. Herfra kan du slutte så meget desto stærkere til de hoveder, der går forud for Arikh. Derfor er kun han givet os til at udlægge mange af Torahens væsentlige lærestykker i; nogle af dem forklares i denne afhandling som helhed. Sådan er det ikke med Intethedens hoved og det, der ikke erkendes. Vi har kun tilladelse til at udlægge selve hovedernes tilstedeværelse i dem.
Keter i Intethedens hoved svarer til Chesed og Gevurah i hovedet, som ikke erkendes. De er i hemmeligheden om et offer af vellugtende stoffer; mere følger i det næste kapitel. Keter i Arikhs hoved svarer til Tiferet i hovedet, som ikke er et hoved, og til Chokhmah og Binah i Intetheden. Det er klart, at Tiferet i hovedet, som ikke erkendes, er mere legemligt formet end Gedullah og Gevurah i ham.
Efter den første fremgangsmåde, hvor »erkendes ikke« betyder, at selv hans kar er ubegribelige, er det således forståeligt at sige »heller ikke ved forståelse«, selv om der allerede er sagt »ikke ved visdom«. Sig ikke, at det er et udsagn efterfulgt af noget selvfølgeligt. Tilføjelsen behøves: Man kunne ellers mene, at Arikhs hoved kunne have viden og erkendelse om dette Tiferet, fordi Chokhmah og Binah i Intethedens hoved ikke skiller imellem. De er nemlig væsensmæssigt forbundne med Arikhs hoved og er blevet ét kød. Derfor læres »heller ikke ved forståelse«, det vil sige Binah, Arikhs hoved: Det har slet ingen viden om det øvre hoved, ikke engang om det Tiferet, som svarer til dets eget Keter.
De, som fordyber sig i visdommen, har detaljerede spørgsmål om dette øvre hoved, og deres tvivl kan på ingen måde løses, så mange som de er. Hvor smukke, liflige og kraftige er de rette ord! De sagde endda, at profeten Esajas var i tvivl om dem i verset »og mætter din nefesh i klare steder«, be-tsachtsachot; de udlagde det som tsach, én, og tsachot, to. Derfor afgør han det og lærer: »Det erkendes ikke.«
Hvad ligner det? At de vise ikke kunne afgøre spørgsmålet om en androgyn, ikke af mangel på viden, men på grund af de mange forskellige regler om vedkommende, for både det ene og det andet findes deri. Således er denne sag. Og kundskabens fortrin: visdommen holder sine ejere i live.

Tilbage til kapitlet i indholdet

Jonat Elem — kapitel 31

KLADDE · uafklaret

Rema fra Fano

Efter disse ord kan Atziluts verden som helhed udlægges således. Tahiru skal efter sin skjulthed og sin åbenbaring over alle punkterne og deres partzufim virkelig kaldes Ein Sof, på den måde, vi fremlagde ved begyndelsen. De tre hoveder er Keter, Chokhmah og Binah efter deres orden; verdens arme er Abba og Imma.
Vid, at disse to partzufim blev genoprettet på Chokhmahs og Binahs aftryks sted. Deres to

KLADDE · uafklaret · fortsat

Rema fra Fano - fortsat

punkter iklædte sig først hinanden ovenfor, Chokhmah inde i Binah, og deltes derefter i to hoveder. Derfor har vi ret, når vi siger, at Abba og Imma blev dannet fra Binahs punkt, af dens lysning: Chokhmahs aftryk er nemlig ikke synligt udadtil, når hun er indklædt i Binah. Det forklares yderligere nedenfor i kapitel 42 i hemmeligheden om vægten, det vil sige mandligt og kvindeligt. Den udlægges først ved den skjulte hjerne, som kommer fra Binahs punkt. Derfra og deri videreføres altså Abbas og Immas genoprettelse; det er klart.
Da Binahs tre første iklæder Chokhmahs tre første, og de sidste iklæder de sidste i fuld lighed, bortset fra det lille mål, hvormed højre må løftes over venstre, får vi ret i vores bedømmelse: Arikhs strube משליס Abbas og Immas kroner;[DA516401] alle de vises ord består.
Zeirs hoved er Tiferet i hele skikkelsen, i hemmeligheden om vokaltegnet cholam, som er i Tiferet efter Tikkunims ord. Fortolkerne henførte det til Keter. Forklaringen af deres ord er: Zeirs Keter, som netop er Tiferet i hele Atzilut. I tallet cholam, חלם, er der tre Havayah, som er Chesed, Din og Rachamim, חד"ר. Arikh er Atziluts helhed. Der er ingen dom i ham, alt er højre. Derfor adskilles hans styrings grene først fra hans navle og nedad for verdens skyld. Men Zeir er én gren fra ham. At han omfatter alle tre, er en krone på hans hoved. Det er hemmeligheden om »en krans af pryd satte du på hans hoved«, sagt om Moses, Zeirs billede.
Cholam med vav, חולם, har desuden talværdien Chanokh, Enok, i hemmeligheden om Jetzirahs hoved, som er Tiferet i alle verdenernes helhed efter én af de sande fremgangsmåder. Zeirs arme er Netsach og Hod; hans krop er Jesod i hele skikkelsen. Hans Netsach, Hod, Jesod og Malkhut er alle samlet Malkhut i hele Atzilut. Men Zeirs Nukva er ved alt dette halvdelen af hans legeme. Uden hende er han hverken stor eller lovprist, som Zohar siger i afsnittet Vajjikra. Også når hun i den lille tilstand er ryg mod ryg, er hans lår netop hendes hjerner.
Når vi med rette henfører betegnelsen Ein Sof til dette øvre hoved, er Intethedens hoved Keter. Arikhs hoved med al den fortræffelighed, som er gemt deri, er i Chokhmahs hemmelighed: Den skjulte hjerne er i sandhed hendes særlige betegnelse, men hun er dækket i Binah, ligesom hjernen er skjult i kraniet. Det er den fortræffelighed, som når dette øvre hoveds skuldre, det vil sige op til Gedullah og Gevurah i hovedets indretninger, men ikke inklusive dem. Det er kendt, at Gedullah og Gevurah uden nærmere bestemmelse overalt er i hemmeligheden om verdens arme, altså skuldrenes begyndelser, selv om de her kun er et offer af vellugtende stoffer.
Da regnes Arikhs strube, som er Binahs sted: Hun er barmhjertighed i luftrørets hemmelighed, og domme vækkes fra hende i spiserørets hemmelighed. Sandheden er, at hun er Binah i Binah, og fra hende genoprettedes kroner til Abba og Imma. Efter denne fremgangsmåde tælles Binahs hoved altså ikke ovenfor blandt de tre hoveder på lige fod med Chokhmah, sådan som ved Abba og Imma, Zeir og hans Nukva. På grund af den store renhed deroppe ville hun ikke kunne bestå og kunne brydes, Gud forbyde det. Derfor fjernede emanatoren hende ned til struben, hvor lyset ikke øges for meget, eftersom det er kommet lidt længere bort.

KLADDE · uafklaret · fortsat

Rema fra Fano - fortsat

I sandhed vækkes dommene kun fra Binahs syv sidste. Disse syv deles til en fuld partzuf af ti, som begynder fra struben, der bliver Keter på dens hoved. Når vi udlægger hele Atzilut i de nære partzufim, som udlægges til alle deres formål, siger vi, at de tre øvre hoveder er indbefattet i to: Det første er det, der ikke erkendes; det andet Intetheden og Arikh sammen. Da regnes Arikh, Abba og Imma som Keter, Chokhmah og Binah, for det øvre hoved er Ein Sof i forhold til dem. De to hoveder er indbefattet som ét i hemmeligheden om »ti, skålen«: Det er Keter; Abba og Imma er Chokhmah og Binah.
I forhold til Zeirs skikkelse er de tre hoveder Ein Sof; mazal er hans Keter, Abba og Imma Chokhmah og Binah. Alt dette er i den store tilstands hemmelighed. Da regnes Zeirs hoved hos ham i Binahs hemmelighed, ligesom luftens hinde, som vi senere vil udlægge ved de øvre hoveder. Abba og Imma regnes for ham på Keters og Chokhmahs sted, som vi forklarede ved de to hoveder på to måder. Da tælles yderpunkterne i ham ét for ét og Malkhut i kronens hemmelighed. Hans partner står desuden over for ham. Undertiden udlægger vi ti sefirot alene i hans skikkelses højde. Mere om dette følger med himlens hjælp.

Tilbage til kapitlet i indholdet

Jonat Elem — kapitel 32

Rema fra Fano

Dog er der en ånd i mennesket til ud fra det foregående at forstå de første kabbalisters fremgangsmåde. Nogle af dem ordner de ti sefirot én over den anden. Det viser punkternes første emanation, hvor der slet ingen vægt var. Nogle tegnede de tre første over hinanden og de øvrige i linjernes hemmelighed; sådan er det i sandhed ved Arikhs sefirot. Nogle tegnede alle sefirot i linjer, kun Keter over dem alle i midten, og Daat afgørende mellem Chokhmah og Binah. Sådan er det ved de nedre partzufims sefirot: Abba og Imma, Zeir og hans Nukva.
Ved alle disse er Binah i Binah, selve struben, Keter over dem, i hemmeligheden om Ehjeh, som udlægges i Binah og er Keter. Det er klart. Derfor udlægges Torahen på mange måder, og hver måde har grunde uden tal. De er undere fra hans Torah, velsignet være han. Må vi fortjene det, leve og se.
Vid, at karrene til hovedets indretninger, Keter, Chokhmah og Binah, er dem, som blev dannet af Keter, Chokhmah og Binah i de syv punkter, der steg op ved en øvre opstigning. Det er det, vi forklarede ovenfor i kapitel 28. Men selve væsenet og det indre til disse øvre indretninger fuldendtes sådan: Af Keter-punkterne i de syv brudte kar dannedes de syv nedre til hovedet, som ikke er et hoved.
Da hver af de nævnte Keter udlægges med ti indbefattede dele, siger også vi, at enkelthederne i disse indbefattelser blev anbragt i deres kar. Deres samling er det, der her udlægges i selve væsenets hemmelighed, som omfatter »70 nefesh til Jakobs hus«. Det vil sige 70 indretninger af karrene, som er hus, da det bygges af Keter i Zeirs syv punkter, han som kaldes Jakob. De er nu nefesh og det indre inde i de kar, vi omtalte: hus og palads til

Rema fra Fano - fortsat

Zeir i Keter, det vil sige hans syv nedre, som overalt kaldes Jakob.
Undr dig ikke. På grund af de tre hoveders store rang er forskellen mellem karret og selve væsenet i deres syv nedre kun denne. Noget tilsvarende findes i Zohar, Bereshit, om Habakkuk: Elisha indgraverede 72-navnet på ham på to måder. Navnene, samlet i hele ord, bragte hans ruach tilbage; deres 216 bogstaver, som er Habakkuks talværdi, holdt hans krop oppe i dens bestående.
Det kan ikke siges, at selve væsenet kommer fra det egentlige lys og karrene fra aftrykket, for vi behøver det til Zeirs indretninger, som nedenfor. I sandhed er der ud over det sagte en væsentlig forskel mellem selve væsenet og karrene: I karrene gik kun syv dele af de brudte kars 70 grene ind i Keters Keter, og således alle. Men i selve væsenet genoprettede hvert af de syv brudte kar, med sine ti indbefattede dele, sin egen egenskab i den øvre Keter.
Vid, at fra selve Keter-punktet genoprettedes selve væsenet til de tre første i indretningerne af dette hoved, som ikke erkendes. Fra Chokhmahs og Binahs punkter genoprettedes ligeledes selve væsenet til de tre første i Intethedens hoved og Arikhs hoved. Det øvre hoveds ære er stor, for kraften fra Adam Qadmons Malkhuts syv sidste er blandet deri. Også fra dem og deres indbefattede ti tager vi 70 gnister og deler dem syv og syv, så de bliver neshamah for neshamah til det øvre hoveds ti sefirot. Det er Atik i Atzilut, og vi har forklaret det.

Tilbage til kapitlet i indholdet

Jonat Elem — kapitel 33

KLADDE · uafklaret

Rema fra Fano

Keters tre første var ganske vist egnede til, at de tre hoveder kunne bygges af dem: Chokhmah i Keter kunne iklæde sig Chokhmahs punkt, Binah i Keter tilsvarende Binahs punkt, mens Keters Keter var tilstrækkelig for sig selv, så stor er dens kraft og så ret dens styrke. Men formindskelsen, som var forudset ved tankens begyndelse, bevirkede de øvres tilbagetrækning, og de øvre hoveder blev kun genoprettet således.
Først måtte kraften fra Keters Keter udbredes i Keter, Chokhmah og Binah i hans Malkhut; Chokhmah i Keter i Keter, Chokhmah og Binah i Chokhmahs punkt; Binah i Keter tilsvarende i Keter, Chokhmah og Binah i Binahs punkt. Dermed genoprettedes de tre hoveder. Af Gedullah, Gevurah og Tiferet i alle tre, som sagt, dannedes kroppe til dem: ligesom det underfulde lys og det strålende lys, Daats hemmelighed — sådan hørte jeg dér. Det synes at være det rene og klare lys, alle tre i midterlinjens hemmelighed: Keter, Tiferet og Jesod. Vi omtalte dem ovenfor i kapitel 5, for Daat og Jesod hører sammen.
De løftede kroppene for at fæstne hovedernes indretninger, i lignelsen om stjernerne, som ved deres varme løfter dampe fra jorden for at lade græs spire til kvæget og urter til menneskets arbejde.[DA516801] Det svarer til det, der udlægges ved Zeir, hvor Gedullah, Gevurah og Tiferet løftede tredjedele til Chokhmah og Binah, nedenfor i kapitel 62. De tre kroppe blev tilbage alene som aftryk. Netsach, Hod og Jesod i alle tre steg op til dette

KLADDE · uafklaret · fortsat

Rema fra Fano - fortsat

aftryk, og deres lysning blev tilbage på deres steder.[DA516802]
Derefter fik de tre hoveder form i hemmeligheden om luft, som er grebet, gennem de indretninger, der steg op til dem fra Zeir for at fuldende deres kar. De blev derpå fyldt af Zeirs fine lys i selve væsenets hemmelighed. Dette er ikke væsenet af den neshamah, som er i deres midte, for den kommer fra et endnu højere sted, men selve karrenes liv og bestående, for så vidt de er kar, intet andet.
Der findes en tredje fremgangsmåde: Alle tre hoveder blev kun genoprettet fra de tre første i Malkhut i Keter. Hendes Keter alene udfylder Keters Keters plads. Hendes Chokhmah og Binah var dem, der iklædte sig Chokhmahs og Binahs punkter og genoprettedes i partzuf-hemmeligheden. De får navnet Keter, Chokhmah og Binah i Keter for at lære det kort. Det er blot en navnebetegnelse, han bruger om dem, da de i sidste ende er fra Malkhut i Keter.
Nogle siger, at selv hovedet, som ikke erkendes, kun blev genoprettet i de syv sidste i Malkhut i Keter, som hver omfatter ti. Denne opfattelse fremsatte vi allerede ovenfor uden videre. Det er muligt, at verdenernes forunderlige nedgang til de nedre var årsag hertil. Det er det, der siges i Zohar, Vajjetse, side 149b: »Når Israel synder, sænkes denne stige, og andre indsatte magter stiger op. Når Israel gør deres gerninger rette, løftes denne stige, og alle indsatte magter går ned nedenunder.«
Videre forklarede de dér: »En anden forklaring: Og se, Guds engle stiger op og ned på den. På hvem? På denne stiges hoved. Når hovedet løftes bort fra den, bøjes stigen osv.« Fra stigen slutter vi: Ved vore hænders ringhed trækker denne Malkhuts tre første sig således bort; partzufim går ned til deres aftryks sted, og de tre første i hver af hendes syv nedre stiger derop for at modtage de indretninger, som stiger op fra de tre første i disse syv nedre punkter, der blev brudt.
Ikke alene det øvre hoved blev genoprettet af alle disse syv sidste. Nogle af deres grene iklædte sig Chokhmahs og Binahs punkter for at genoprette de to øvrige hoveder, der går som ét. På denne måde blev Keter, Chokhmah og Binah i Gedullah, Gevurah og Tiferet i denne Malkhut særskilt bestemt til det øvre hoved efter dets rang: Deres Keter til hans Keter og deres Chokhmah og Binah til hans Chokhmah og Binah. Alle tre udbredes ret frem, hver langs sin linje, for at fuldende dette hoveds indretninger.
Det kan være, at de tre Keter fuldender midterlinjen, Chokhmah-delene højre linje og Binah-delene venstre linje; eller Keter, Chokhmah og Binah i Gedullah til højre, Keter, Chokhmah og Binah i Gevurah til venstre og Keter, Chokhmah og Binah i Tiferet i midten. Keter, Chokhmah og Binah i Netsach behøvedes til Intethedens hoved; dem i Hod til Arikhs hoved. Også de udbredes som sagt. Keter, Chokhmah og Binah i Jesod og Malkhut er også en stige for dem til at stige op.
De øvrige indbefattede dele af de nævnte syv sidste i Malkhut sender deres lysning, så den bliver »indre til indre« for skikkelsernes udbredelse.[DA516803] Vi har ikke fået tilladelse til overhovedet at betragte dem, og vi behøver det heller ikke, efter at de er indklædt og dækket i de øvrige partzufim. Det er som det, vi lærer: »Man ser ikke kongen, når han er nøgen.« Disse skikkelser har nemlig slet ikke legemlig form og kan end ikke gribes i

KLADDE · uafklaret · fortsat

Rema fra Fano - fortsat

hjertets tanke.

Efter dette forklares »nefesh til Jakobs hus« om Zeir i denne Malkhut i Keter. Han alene begynder blandt de øvre at blive genoprettet i partzuf-hemmeligheden; Adam Qadmon er blot en navnebetegnelse, som han bruger. Der står: »Sol, måne stod i sin bolig«, zevulah. Det betyder: Ingen opstiller sig dér som zevul, som betyder bolig for Adams partzuf, undtagen månens sol, det vil sige Zeir i sefirot i denne Malkhut i Keter. Derfor skrives zevulah med hunkønnets tegn.

Undervejs har vi lært hemmeligheden om »Abrahams skjold«: Det er Chesed i denne måne. Tilsvarende »fædrenes skjold«: hendes Gedullah, Gevurah og Tiferet, hvis Keter, Chokhmah og Binah vi sagde steg op til hovedet, som ikke erkendes. Oven over det er magen, skjold: Keters ni øvre sefirot, hver med ti indbefattede dele, og Keter, Chokhmah og Binah i hans Malkhut. Fra hendes side er det rigtigt at sige »Davids skjold«.

Om denne hemmelighed blev det sagt til Malkhut: »Gå og gør dig mindre«, så hun ikke styrer verden i den store tilstands hemmelighed med løftet hoved. Desuden er der intet fra hende, som iklæder sig de nedre, hvor som helst det behøves efter sted og tid, andet end fra hendes syv sidste netop på denne måde, slet ikke fra de tre øvre. Hun er således sammen med de øvrige sefirot i Atzilut, fordi hun omfatter ti ligesom de, men hun er ikke i enhed med dem, da hun kun virker blandt de nedre ved kraften fra syv.

Magen-hemmeligheden har talværdien koach Adonaj, Adonajs kraft, for det er ham, der giver denne egenskab kraft til at øve styrke. Alt sker med tilladelse fra adon jachid, den ene Herre, med samme talværdi. Til hans ære brugte man hver dag i templet 93 kar af sølv og guld. Også templet modtager strøm fra hende i syvhedernes hemmelighed. Hvis vi havde været værdige til, at himlens kongemagt løftede sit hoved ved templets styring, ville det aldrig være blevet ødelagt. De gjorde et billede af det alene ved karrenes antal, i hemmeligheden om magen, som har talværdien »Havayah i paladset«.

Det samme har »din far Davids Gud«, sagt til Hizkija, og marbeh mechilah, »øger tilgivelsen«, og tilsvarende nachalah, »arv«, til hans folk Israel.[DA516804] Den dobbelte nachalah i dette vers har talværdien »hans herligheds sted«.[DA516805] Dette er nok til helheden af det, vi forklarer, selv om der er mange indre betydninger bag de indre; »Guds ære er at skjule en sag«.

Tilbage til kapitlet i indholdet

Jonat Elem — kapitel 34

KLADDE · uafklaret

Rema fra Fano

Vi fastholder, at Arikh, Abba og Imma er Keter, Chokhmah og Binah i partzufims verden, som er Atziluts hemmelighed efter genoprettelsen. Men Arikh er en partzuf, der genoprettes fra Binahs punkt. Over ham er Intethedens hoved, fra Chokhmahs punkt, og over dem begge hovedet, som ikke erkendes, fra Keters punkt, fra Malkhut i det. Deres fortjeneste hjælper også de to øvrige hoveder.

KLADDE · uafklaret · fortsat

Rema fra Fano - fortsat

Fra de tre første punkter genoprettedes altså tre skjulte øvre hoveder, indbefattet og indklædt i hinanden. De kaldes Atika Kadisha. Dette navn knytter sig i sig selv til det midterste og passer tilsvarende til det ovenover og det nedenunder. Alle tre tælles samlet som ét i Atziluts verden, for før én, som er Arikh, hvad tæller du da?

Zohar forklarer om verset »lad der være lysgivere«: »Der er et punkt ovenfor, skjult, som slet ikke åbenbares og ikke erkendes.« Det er Arikh, som selv er skjult. Fordi han er væsensmæssigt knyttet til Intethedens hoved, kan han slet ikke åbenbares; på grund af sin forbindelse til det øvre hoved erkendes han heller ikke, ligesom det. Den siger, at »derfra begynder optællingen af alt skjult og dybt«. Det betyder, at sefirots optælling alene sker i tanken, som geonim sagde: »Deres skaber tæller dem.« Han ville give Israel fortjeneste; derfor overgav han os denne hemmelighed gennem Torahen og ikke på anden måde.

Ligeledes: »Der er et punkt nedenunder, som åbenbares, og derfra begynder enhver optælling.« Det er Malkhut. Den forklarede først: »For det, som er indeni dette punkt, erkendes ikke og er ikke givet til at tælle.« Det er det, vi har forklaret.

Nu indtrådte Abba og Imma, som er partzufim af lysning, bestemt i optællingen på Chokhmahs og Binahs sted i Atziluts verden. Keters Malkhut udbredtes nemlig nedad i hemmeligheden om »gør dit telts sted vidt« og optog i sig hovederne af Chokhmahs og Binahs punkter.[DA517001] Også disse var steget op på grund af de nedres brud, ligesom en tråds hovedende løfter sig, når de nedre, sekundære perler falder af, som tyngede den og trak den ned.

Da steg deres תיביהן op til deres hoveders sted, og deres ender til deres midters sted, [DA517002] indtil begge punkters endested, det vil sige deres Netsach, Hod, Jesod og Malkhut, blev tilbage som aftryk. Her steg Chokhmah op til Netsach og Binah til Hod i denne Malkhut i Keter. Ved kraften fra dette øvre Hod er det også nedenunder sådan, at den øvre Immas udbredelse når til Hod.

Desuden gik Chokhmahs aftryk i denne Malkhut ned hertil for at forbinde sig med Keter, Chokhmah og Binah i hendes Netsach. Også hendes Binahs aftryk forbandt sig med Keter, Chokhmah og Binah i hendes Hod, så de sammen kunne iklæde sig hovederne af de punkter, der var steget op til dem. Herfra kom bøjningens hemmelighed til Abba og Imma nedenunder på deres sted; vi vil forklare den. Formålet er, at styringen aldrig må blive forladt af de øvre kilder, Gud forbyde det.

Da Arikh derefter udbredtes i sine ti sefirot og nåede ydergrænsen for Atziluts verden i tahiru, viste dette aftryk sig at iklæde Arikh fra skuldrene og ned, kun til navlen. Fra det genoprettede han Abbas og Immas partzufim. Dermed bekræftes det, vi forklarer: De kommer fra Chokhmahs og Binahs lysninger, men fik mere væsen og form, mindre end et punkt og mere end en lysning, for Zeirs og hans Nukvas genoprettelses skyld, i hemmeligheden om forgårdens forhæng, som forklares på sit sted.

Således kan det med rette siges, at Arikh, Intetheden og det, der ikke erkendes, er kilderne til nefesh, ruach og neshamah for Zeir og Nukva. Chajah og jechidah er for dem i hemmeligheden om magen fra Keters punkt og »magen ravuteh«, מגן רבותיה, fra Adam Qadmon.[DA517003] Også Abba og Imma er skygger over hans hoved; de forenes i

KLADDE · uafklaret · fortsat

Rema fra Fano - fortsat

kyssenes hemmelighed for at føre nefesh, ruach og neshamah til Zeir.
Abbas og Immas partzufim går altså på ingen måde forbi Arikhs navle. Men efter Zeirs genoprettelse strakte de sig ned for hans skyld. Flertallet både efter opbygning og antal af disse to punkters indretninger steg således op til Intetheden og Arikh. Den mindre del blev tilbage, udbredt fra dem og forbundet med dem, indtil Abba og Imma blev genoprettet og indbefattet i punkternes rester, efter at Arikh indtrådte på Keters sted. Dette er nok til at lade alle de vises ord bestå.

Tilbage til kapitlet i indholdet

Jonat Elem — kapitel 35

KLADDE · uafklaret

Rema fra Fano

Indtil nu gjaldt vore ord de øvre partzufim, som hver beskrives som genoprettet fra ét punkt.[DA517201] Nu blev også én fuld partzuf dannet af de seks yderpunkter, som blev brudt: Gedullah, Gevurah, Tiferet, Netsach, Hod og Jesod. Den kaldes Zeir Anpin. Af det tiende punkt, som er Malkhut, dannedes hans Nukvas partzuf. De er sønnen og datteren. De seks yderpunkter i Zeirs egenskaber var tilstrækkelige til hans Nukvas ti egenskaber i hendes fulde skikkelse.
Tegnet er »ben af mine ben og kød af mit kød«, etsem me-atsmi u-vasar mi-besari. Begyndelsesbogstaverne har talværdien af seks Havayah, slutbogstaverne af ti Havayah, og mellembogstaverne af magen i den hemmelighed, vi netop forklarede, når tusind føres tilbage til én.[DA517202]
Vid, at da Atika blev genoprettet som hoved med dets indretninger — øjne, pande og det, som hører dertil — blev de to hoveder genoprettet sammen med ham, indklædt i hinanden, og Abba og Imma ansigt mod ryg. Alle fire var i punkternes hemmelighed; endnu var intet gjort ved Zeir og hans Nukva. Da man begyndte at genoprette Gedullah, Gevurah og Tiferet i Atik, blev Intetheden og Arikh genoprettet som partzufim; Abba og Imma ansigt til ansigt, men stadig i punkternes hemmelighed. Her begyndte Zeir og hans Nukva at blive genoprettet ryg mod ryg i punkternes hemmelighed.
Nedenfor i kapitel 41 forklarer vi, at Atiks Netsach, Hod og Jesod var tilstrækkelige til Arikhs seks yderpunkter. Sammen med Arikhs Gedullah, Gevurah og Tiferet genoprettedes Abbas og Immas Chokhmah, Binah og Daat som partzufim og Zeirs Keter sammen med dem. Da Arikhs Netsach, Hod og Jesod genoprettedes, genoprettedes med dem Abbas og Immas Gedullah, Gevurah og Tiferet, Zeirs Chokhmah, Binah og Daat og hans Nukvas Keter. Med Abbas og Immas Netsach, Hod og Jesod genoprettedes Zeirs Gedullah, Gevurah og Tiferet og hans Nukvas Chokhmah, Binah og Daat; med Zeirs Netsach, Hod og Jesod hans Nukvas Gedullah, Gevurah og Tiferet. Da udbredtes hendes ben i de nedre verdener for at give dem liv.
Zeir, som er hovedsagen i Atziluts verden og er i de seks yderpunkters hemmelighed, begyndte altså slet ikke at blive genoprettet før Atiks Chesed, Gevurah og Tiferet. Atiks

KLADDE · uafklaret · fortsat

Rema fra Fano - fortsat

hoved er nemlig over Atziluts verden; hans seks yderpunkter er begyndelse og fjern årsag til Zeir. Deri er hemmeligheden om at lade vægge hænge ned ovenfra, som vi lærer om en løvhytte.

At der var fem partzufim og ikke ti som punkternes antal, skyldes, at der kun er fire bogstaver i det store navn. Alle kommer fra jods punkt. Når en linje går ned fra det, tegner du vav. Når en anden linje udbredes ved siden af, med samme bredde som jods højde, dannes dalet. Den er begyndelsen til et palads for jod, så det første he tegnes, og derefter for vav i det andet he.

Nøjagtige skrivere skriver i det mindste dalet-delen af navnets he-bogstaver i denne orden, i hemmeligheden om jod, der udbreder en flod til sine sider. Fra jod laver de først vav: Cheseds udbredelse i længden. Derefter fører de pennen fra højre mod venstre for at antyde dommens udbredelse i bredden. Dalets tag er dermed fuldendt for dem. Derfra går de ret ned til det hængende ben.

Heraf forstås Ben Qamtsars skrivekunst. Fire joder blev til for ham på én gang, en antydning af de fire hoveder på de levende væsener; tre vaver samtidig, i linjernes hemmelighed: Chesed, Din og Rachamim. To he-bogstaver er de to verdener. Mens han skrev disse to hængende ben, fuldendte han samtidig vavs spids og jods to spidser, den øvre og den nedre indadvendte, i hemmeligheden om tankens begyndelse og handlingens slutning.

Selv om vi udlægger det, er der ingen blandt os, som kan skrive som ham. Sådan skete det også for håndværkerne fra Alexandria ved tilberedningen af røgelsen og skuebrødet. Inden for denne udlægning findes også en anden fremgangsmåde, hvorfra der intet læres om Ben Qamtsars praktiske skrivning; det er jo ikke en tom sag. Ved både den ene og den anden skal den Højeste lovprises.

Disse fire bogstaver selv antyder fire partzufim parvis: jod Abba, he Imma, vav Zeir, som omfatter seks yderpunkter, he hans Nukva. Jods spids antyder Arikh, som får næring ovenfra. Lykkelig er den, som giver dem hvile gennem sig selv, sin hustru, sin søn og sin datter. Shekhinahs glans udfylder Arikhs plads i de retfærdiges hjem.

Tilbage til kapitlet i indholdet

Jonat Elem — kapitel 36

KLADDE · uafklaret

Rema fra Fano

Det er kendt og udbredt, at selv en ganske fin spids ikke falder uden for jods natur; den har potentielt tre spidser. Derfor blev de tre hoveder grundlagt sammen i Arikhs helhed. Her begyndte den betegnelse, som er gængs blandt de indsigtsfulde: at kalde den øvre Keter »årsagernes årsag«, i det øvre hoveds hemmelighed. Det er årsag til de to hoveder, som er årsager til hele Atzilut, der strømmer fra dem og fuldendes gennem dem.

Fra tahiru og opefter, som virkelig er Ein Sofs verden, er det rigtigt at betegne ham som »årsag til alle årsager«. Om ham siges: »Jeg, jeg er han, og ingen Elohim er med mig.«

KLADDE · uafklaret · fortsat

Rema fra Fano - fortsat

Betegnelserne, selv dem, som ikke må slettes, henføres nemlig slet ikke dertil, hverken med fælles benævnelse eller ved overføring. Se Zohar, Bereshit, side 22b.

Meningen med »jeg, jeg er han« forstås i hemmeligheden om »jeg er den første« indtil Ein Sof og »jeg er den sidste« indtil uden endemål, ein takhlit, for han alene er ophøjet og hellig. Spørger du, hvad forskellen er mellem sof og takhlit, så vid, at begge er ti gange Elohim i talværdi. Det henviser til tankens begyndelse: Hele skabelsen skulle styres ved dommens egenskab. Han så, at den ikke kunne bestå på grund af den onde drift, som er lagt i mennesket, og føjede barmhjertighedens egenskab til. Den antydes ved navnets vav, som føjes til det nævnte tal i ordet sof.[DA517401]

Men når den ende kommer, som han satte for mørket for at ophæve den onde drift, da »undersøger han til ethvert endemål«. Det betyder: Der er sat en grænse for alle hellige dommes fuldendelse, men ikke sådan for mulm og dødsskygge, som ikke mere skal herske i verden. Den oprindelige dom krævede netop dette, men synden var årsag. I fremtiden undersøger og efterser han alt det gode, som kommer fra dem, som i »forsætlige synder bliver som fortjenester«. Derfor har ordet choqer, »undersøger«, talværdien Shaddaj: Han er Jesod, og han er Daat, som gennemsøger alle bugens kamre.

Vi udlægger »og uden mig er der ingen Elohim« om midten, den øvre styrings tilværelse, som begynder fra Adam Qadmon. Derfor kunne man mene, at der findes erkendelse af denne styrings »okse«, שור.[DA517402] Derfor sagde han »han«: Alt er skjult som fra begyndelsen.

Det er også muligt at forklare det efter det nævnte Zohar-udsagn: Hovedet, som ikke erkendes, er årsag over alle øvre; Intethedens hoved er årsagernes årsag, og Arikhs hoved er Keter. Vid, at der står dér: »Har vi ikke sagt, at årsagernes årsag sagde til Keter: Lad os gøre et menneske?« Men han sagde kun, at Chokhmah sagde sådan til Binah. Efter at vi ovenfor har forklaret, at punkternes Binah er partzufims Keter, er det forståeligt: Punkternes Chokhmah, som er Intethedens hoved, regnes som årsagernes årsag i forhold til Arikh. Chokhmah oven over ham er en tanke gemt i ham, hvori hemmeligheden om den stille tale findes.

Hvis du siger: Alt er jo forudset for ham, velsignet være han; hvorfor skabte han da punkter for at ødelægge dem? Han kunne begynde med partzufim, som skal bestå. Det spørgsmål stillede du ikke af visdom. Punkterne er nemlig Atziluts grundlag; om dem lærer vi »ti og ikke ni, ti og ikke elleve«. Fra dem og i dem er der udstrækning og mål for partzufim, som skal genoprettes og løftes ligesom dem. Nu er de nemlig i den lille tilstands hemmelighed, som vi forklarede i kapitel 33.

Vid nu, at punkterne ikke blev ødelagt og ikke brudt, men skjult, ikke døde, som forklaret i Zohar. Aftrykket, der blev tilbage fra dem som det kar, som kan skelnes ved lysets tilbagetrækning, var det, som blev brudt. Det skete ikke forgæves, men af nødvendighed og til en stor genoprettelse. Det hører til det, tannaiten svarede sig selv på sit dybe spørgsmål: »Kunne den ikke skabes ved ét udsagn?«

Efter denne fremgangsmåde er det meget rigtigt at forklare det udsagn, han tænkte på, som »lad os gøre et menneske«. Det antyder partzufims helhed, virkelig Adams

KLADDE · uafklaret · fortsat

Rema fra Fano - fortsat

hemmelighed, som nødvendigvis udlægges med nefesh, ruach, neshamah, chajah og jechidah; alt er indbefattet. Han sagde, at vi behøvede ti udsagn, punkterne, for at fuldende den øvre vilje, som omfatter de tre mødre, og den guddommelige viden, som smykker sig i de seks yderpunkter, sammen med menneskets valg, givet ham fra himlens kongemagt, hvorfra kommer det gode og det forbedrede.

Tilbage til kapitlet i indholdet

Jonat Elem — kapitel 37

KLADDE · uafklaret

Rema fra Fano

Vi kommer til valgets hemmelighed, Josvas egenskab, månens ansigt. Til dens ære sagde han til Israel: »Vælg jer i dag, hvem I vil tjene.« Begyndelsesbogstaverne i et mi taavodun, את מי תעבדון, er emet, sandhed. Her fuldendte han hensigten med hele sit gode ord: Hvis deres hjerte, Gud forbyde det, ikke var ret, befalede han dem under alle omstændigheder at vælge netop i dag, uden nogen udsættelse, tjenesten for den hellige Gud, som kaldes mi, »hvem«, på grund af sin skjulthed.

Det er som i »og levitten skal tjene — han«, for begge betegnelser, hu, han, og mi, hvem, antyder det samme sted. Vid, at i formen af bogstaverne hu, הוא, er der fem vaver og to joder; deres tal er mi. De manges fortjeneste vejer nemlig tungere, og deres kraft er god til at løfte deres hensigt mod det høje. Det er det, Moses, vor lærer, fred være med ham, lærte ham ved at sige: »Og vælg livet.«

Om de ydre alternativer, Nachors guder og amoritternes guder, sagde Josva »hvis ... og hvis ...« som et forundret spørgsmål, for at deres hjerte ikke skulle forføres. Han, hvis egenskab er månens ansigt — derfor sagde generationens ældste »ve over den skam«, for hun har intet af sig selv — valgte at løfte sin hensigt til Zeir, den egenskab, som er nærmest ham. Derfor sagde han: »Jeg og mit hus vil tjene Herren«, som en hustru tjener sin mand.

Først svarede de ham, fordi skaberens velgerninger mod dem var mange: »Også vi vil tjene Herren.« Josva så, at de gjorde deres tjeneste afhængig af at modtage det gode. Derfor sagde han: Er det på betingelse, kan I bestemt ikke tjene Herren, for fremgangen varer ikke ved, da han er hellig Elohim, en nidkær Gud osv. Da alle svarede »nej, Herren vil vi tjene« uden nogen betingelse, tog Josva imod dem og sagde: »I er vidner mod jer selv.« De sagde: »Vidner.« Deres vidneudsagn var dermed prøvet ved retten. Dette er den klare sandhed i forståelsen af dette afsnit.

Vid, at selve bestemmelsen om valget, som vi tidligere forklarede på sit sted, kom først for at beskytte Josva, så han ikke kendte til kalven, før den blev ophævet. Derfor siges om ham: »Hans førstefødte okse er hans pryd.« Han blev også ved Moses', vor lærers, bøn reddet fra spejdernes råd. Disse var nemlig de alvorligste af menighedens synder i ørkenen.

De sagde, at Josva som Moses' udsending — om hvem der står »send for dig« — udfyldte Levis plads blandt spejderne. Derfor nævnes Josef ved Manasse og ikke ved Efrajim. Her

KLADDE · uafklaret · fortsat

Rema fra Fano - fortsat

føjede Moses bogstavet jod til hans navn, i hemmeligheden om stammernes tiende, som er Levi, som vi grundigt har forklaret på sit sted. Stands ved det, for det er knop og blomst.
Viljen i de tre første, som regnes som ét, ændres ikke ovenfor. Den ønsker valget. Derfor fik det tiende punkt ikke lov til at brydes, og dets lys trak sig ikke helt bort. Der blev én hundrededel gemt hos ham, selve jod; den enkle form ganges med udfyldningen.[DA517601] Antydningen er de ti egenskaber i Zeirs skikkelse, som hver omfatter alle: hemmeligheden om tiende af tienden. Eller én ud af tusind fra Arikhs egenskaber netop på denne måde, eller i hemmeligheden om »lær visdom«: Abba er datterens Jesod. Det er Cheseds rod.
Derfor findes der nogen, som kan frigive det, og det ophæves ikke, i hemmeligheden om håbets fanger. Ligeledes har »én engel, en talsmand«, malakh melits echad, talværdien asir, fange, når de tre ord lægges til asirs værdi.[DA517602] Om det står: »At høre fangens støn, at løse dødens børn.« Disse er de seks yderpunkter, som hun håber på for sin genoprettelse og oprejsning til genopstandelse.[DA517603]
Hvem er de, som frigiver? Det er det, Skriften sagde: »For indtil retfærdigheden skal dommen vende tilbage«, i hemmeligheden om »kongen, dommen«. Det omfatter Imma, virkelig en konge, og Zeir, som kaldes mishpat, dom, om hvem der står: »Jeg vil rejse Davids løvhytte.« Der står også: »Hvem skal helbrede dig?« Begge vækker højt ovenover, ligesom den vækkelse, der stiger fra de retfærdige og fra den nedre Shekhinah til deres opstignings sted.
Det er det, Skriften siger: »Indtil retfærdigheden«, netop på hendes falds sted, vender dommen selv, i egen herlighed, tilbage for at rejse hende. Efter ham skal alle med retsindigt hjerte føre rigeligt godt til hende efter den øvre konges hånd: Alle, som råder over den rette strøm fra styringens indre, bestemt oven over himlens hjerte.[DA517604]
Men den fuldkomne viden om alt, som skal ske — den enkle Daat, træets vanding, Tiferets hemmelighed med alle dets grene, de seks yderpunkter, netop seks punkter — forårsagede bruddet på sine kar for at opfylde buddet om skelnen mellem lys og mørke. Hvem det end er, hvis gerninger sker i mørket, kan ikke bestå ved siden af det enkle lys, som former deres hjerter tilsammen og forstår alle deres gerninger. Intet ondsindet menneske er nemlig uforskammet over for sin kreditor.

Tilbage til kapitlet i indholdet

Jonat Elem — kapitel 38

KLADDE · uafklaret

Rema fra Fano

Vi har ikke fra begyndelsen talt i skjul: Skallernes rod kommer fra de brudte kar, hvorfra det onde strømmede; det godes rod åbenbaredes og udbredtes fra dette lys inde i punkterne. Uden deres brud var der intet ondt i verden, kun godt. Så var der intet valg og ingen løn eller straf.
Men nu er der ondt i det gode inde i skallerne, i det tynde lys' hemmelighed,[DA517801]

KLADDE · uafklaret · fortsat

Rema fra Fano - fortsat

nemlig de lysrester, som hæftede sig til karrenes brudstykker, som vi forklarede. Derfor er der straf for den onde, som ved sine onde gerninger fører noget af lyset ovenfra ned for at give skallerne mere liv. Der er løn for den retfærdige, som ved sine gode gerninger løfter noget af lyset inde i de brudte kar op til dets sted ovenfor. Skallerne selv er piskeremmene for synderen.

Det er meningen med verset »en gekko gribes med hænderne«, semamit be-jadajim tittafes. Denne hårde skal hindrer sollyset i at komme ind på dets ærefulde sted, og således er billedet ovenfor.[DA517802] Den gribes i verdens arme, som her er Gedullah og Gevurah fra de brudte kar. Derfor siges »gribes med hænderne«: Den tager plads for at øge sin kraft og udbreder sig med deres tilladelse nedenunder. Vi læser altså med rette om den: »Og den er i kongens paladser.«

Du ser, at begyndelsesbogstaverne i versets begyndelse er shabbat, שבת, som er den sande genoprettelse for alle syvheder. Derfor er sol på sabbat velgørenhed for de fattige. Solen, som vi omtalte ovenfor, er en betegnelse for Zeir, som overalt omfatter syv punkter. Når han løftes til sabbattens hemmelighed, er det stor velgørenhed for de brudte kar, som er fattige efter deres sted og tid.

I Zohar, Bereshit, sagde de, at den velsignelse, som sammenfatter syv, blev indført på sabbatsnætterne efter denne hemmelighed, for at »natten lyser som dagen« kunne opfyldes deri. Menighedens udsending skal gå ned foran arken for at give ham liv med noget, der svarer til syv, ikke gøre ham rig ved syv fuldstændige.[DA517803] Sabbattens ære er stor, for ved den og dens hjælp ophæves denne semamit og dens gerninger.

Det er kendt, at alle syvhederne strømmede til de nedre fra de syv første konger. De er begyndelsen til tidens aspekt hos de øvre, som der står: »Spørg dog til de første dage.« Over dem er Chokhmah og Binah, om hvem Torahen sagde: »Og jeg var fryd dag efter dag.« Det er hemmeligheden om den Helliges dag, velsignet være han, som er tusind år. Torahen gik altså to tusind år forud for verden. Disse er tidsordenen, som efter Torahen er særligt bestemt, uden tvivl. Keter har derimod ingen forbindelse med tidens aspekt på grund af sin skjulthed.

Det er meningen med »Bereshit er også et udsagn«. Det er kun en helhed, efterfulgt af handling; den første dags enkeltheder begynder med udsagnet »lad der blive lys«. Det er klart. Nedenfor, straks, forklares bruddets væsen, formål og vejenes fuldendelse: at føre alle Torahens udsagn fra ordningen til bogstavsammensætningen. Ordningens hemmelighed er den samlede viden: ét trin. Bogstavsammensætningerne er dens enkeltheder: et andet trin. Alle udlægges derefter på et tredje trin ved alfabeternes ombytning.

Alt sker ved udsagn, mangfoldig betydning og tal. Mangfoldig betydning, mikhlal, er flere fortolkninger af ét ord, såsom ashbarti, אשברתי, ét udsagn blandt Bereshits bogstavsammensætninger, som betyder brud. Endvidere fra »og Josef var den, som solgte korn«, ha-mashbir, og »der er korn i Egypten«. Fra denne betydning kommer »hans håb er til Herren hans Gud«, sivro, selv om det skrives med venstrevendt sin. Det er nemlig i det tilbagevendende lys' hemmelighed, som i zarqa, kastet, netop »til Herren hans Gud«, i

KLADDE · uafklaret · fortsat

Rema fra Fano - fortsat

hemmeligheden om at føden afhænger af mazal. Der er ikke grund til at uddybe det nu.

Tilbage til kapitlet i indholdet

Jonat Elem — kapitel 39

KLADDE · uafklaret

Rema fra Fano

Til løsning af det spørgsmål, vi forklarer, kan der endnu siges: Allerede i kaossets verden var Malkhut til stede potentielt på det øvre hoveds sted. Selv om alle ti sefirot derefter udbredtes i hans fulde skikkelse fra hoved til fødder, forlod Shekhinah ikke det første punkt, som er selve dette hoved. Dér blev aftrykket af alle indbefattelser tilbage, og Malkhut blev fastsat på bagsidens egenskabs sted i ham.

Men det er i egentlig forstand ikke rigtigt at henføre en bagside til Keter, som er tefillins sted på hovedets højde for hele Atzilut. I alle tre hoveder, som indbefattes i Atika, er der ingen forskel mellem ansigt og bagside undtagen »de retfærdiges sti er som et strålende lys«, som forklares i Idra. Denne forskel begynder neden for ham: Panden her er fri, og nakken dér fuld af hår. Mod panden er der syv porte i hovedet, som fører lysene ud gennem ansigtet: øjnene, ørerne, næseborene og munden. Sådan er det ikke på nakkesiden.

Ligesom der ikke er nogen bagsidesegenskab i Keter, beskrives der heller ikke højre og venstre i ham; alt er højre. Vid, at »din højre hånd, Herre« gentages i havsangen på grund af denne hemmelighed, for den blev helt sagt til Atika Kadishas ære. Også når den fromme konge i det egyptiske Hallel nævner »Herrens højre hånd« tre gange, sigter han til Abbas og Immas højre linje, som går ned for at »øve styrke«, chajil: Det betyder en egentlig hjerne, moach, til Zeir, for chajil, חיל, har talværdien moach, מח.

Da er »Herrens højre hånd ophøjet«, for Zeir løftes over for den, som giver ham strøm, i hemmeligheden om opstigningen af Cheseds og Netsachs led, som vi vil forklare nedenfor i kapitel 62. Det samme gælder de øvrige linjer. Selv Zeirs domslinje løftes i hjernernes hemmelighed for at fuldende hensigten, hvad enten det sker ved Gevurahs leds opstigning til Binah, som er barmhjertighed, eller ved de åbenbarede Chesed-kræfters tilbagevenden fra Jesod og opefter.

Én af de to Chesed-kræfter i Daat, som er bestemt til Zeirs Gevurah, løfter nemlig én tredjedel og en halv tredjedel af sig til hans Binah og Daat, som det vil blive forklaret. [DA518001] Desuden er hjernernes grundlag fra Chokhmah og nedefter, for hun er overalt deres begyndelse. Ved denne kraft vender Zeirs højre hånd tilbage for at danne en hjerne til hans Nukva, som intet har af sig selv. Derfor løftes hendes led ikke over for ham. Om hende siges: »Jeg skal ikke dø, men leve og fortælle Jahs gerninger.«

Også vi deltager med hende i fortællingen om Stedets pris. Derved kan vi, sammen med vore bønner og gode gerninger, løfte Malkhuts hoved til hendes første sted, hvor hun var fra begyndelsen. Dette er et mønster for alle partzufim: Selve punkternes kerne afsluttes i deres hoveder; derfor følger kroppen hovedet, nemlig den øvrige udbredelse.

KLADDE · uafklaret · fortsat

Rema fra Fano - fortsat

Der er endnu en god grund til punkternes brud: at give den sanselige natur tilladelse til, at hver legemlig tilværelse afklæder sig en form og iklæder sig en form. Der er nemlig ikke en urt nedenunder uden en mazal ovenover, som slår den og siger: »Voks!« Det er hemmeligheden om »fælden er brudt, og vi er undsluppet«, som i »og hun fødte en dreng«. Slaget er bruddet, og derfra »salves den store«, ימשח הגדול,[DA518002] som er genoprettelsen, der fornyes ved dets kraft. Som de sagde om en kylling: »Når det rådner, dannes den.« Jeg har nu vist dig for dine øjne en enkel, begribelig naturting i hemmelighedernes dybde. Det skjulte skal læres af det udtrykkelige.

Tilbage til kapitlet i indholdet

Jonat Elem — kapitel 40

KLADDE · uafklaret

Rema fra Fano

Vi har endnu en grund til og nødvendighed for punkternes brud: Torahen og beskæftigelsen med den. Punkternes væsen er nemlig alene et udsagn eller en sefira, som de vise kaldte dem. Det er kendt, at sefiraen er mere skjult; den er selve væsenet, om hvilket der siges: »Torahen blev givet i afsluttet form.« Den er den gemte kostbarhed. Udsagnet er kostbarhedens kar, om hvilket der siges: »Den blev givet rulle for rulle«, megillah megillah, med talværdien af tre Havayah, som er Chokhmah, Binah og Daat. [DA518201]

Forbindelsen mellem bogstaverne i hvert udsagn må brydes, så det kan sammensættes på mange måder. Som vi lærer: »To sten bygger to huse; tre bygger seks.« Hvis du ganger antallet af de huse, som først blev bygget af et kendt antal sten, med det nærmeste antal sten ved »indvielse af en merværdi«, be-heqdesh illuj,[DA518204] ved du, hvor mange huse du bygger af dem. Tre sten byggede jo seks huse. Tag fire sten, tallet nærmest efter tre, og regn fire gange de seks, som blev bygget af tre: Fire sten bygger altså 24 huse. Således fremover: Gang altid husene med stenene i deres rækkefølge.

Ved de syv nedre sefirot, hvis bogstavforbindelser det er tilladt at undersøge, som der står »spørg dog til de første dage«, måtte forbindelsen opløses, så man kunne søge og udforske ved visdom ordningen, sammensætningen og de øvrige enkeltheder, vi nævnte ovenfor. Men ved de øvre, om hvilke der siges »du skal ikke beskæftige dig med det skjulte«, er der slet ingen opløsning af forbindelsen.

Viden om en ting i sig selv afhænger af dens tilknyttede årsager. Zeirs nærmeste årsager hørte til »det skjulte tilhører Herren vor Gud«. Derfor måtte nogle af de nedre punkters sammensætninger — med dem Zeirs indretninger, de sammensætninger, som knytter sig til hans øverste tredjedel i det aspekt, der svarer til det øvre — løftes gennem Binah til de tre øvre hoveder. Den midterste tredjedel blev tilbage som depot hos dem, og den nederste tredjedel gik ned ved karrenes brud.

Det er meningen med »og han kastede tavlerne fra sine hænder«. De er fra begyndelsen i Netsachs og Hods hemmelighed; den nederste tredjedel blev kastet fra hænderne,

KLADDE · uafklaret · fortsat

Rema fra Fano - fortsat

Gedullah og Gevurah, som er den midterste tredjedel i hvert punkt. »Fra sine hænder« kan endvidere forklares som fra Gedullahs og Gevurahs punkter og nedefter, der er hænder for Zeirs indretninger, med hænderne indbefattet: Derfra begyndte kastet af den nederste tredjedel i dem alle.
Når der står »og jeg kastede dem fra mine to hænder«, er det forståeligt efter én af de fremgangsmåder, vi forklarede ovenfor: Daat er det første af de brudte punkter. Det sidste punkt, om hvilket der står »ét af dem«, blev ikke brudt; jorden blev blot sat ud af virksomhed. Hun er i hemmeligheden om »og jorden står til evig tid«. Derfor gik hun først ned af dem alle. Lysene flyver altså bort fra hende, men karret blev ikke brudt, så verden ikke skulle vende tilbage til tomhed og kaos. Derfor blev Jesod brudt to gange.
Herom siges: »Zion skal pløjes som en mark.« I stedet for marken, som ikke blev brudt, pløjes Zion, det vil sige mere end de øvrige punkter. Ellers er det indlysende, at han ikke er bedre end de øvrige øvre punkter. Det er hemmeligheden om pløjningen efter såningen, fra og i den selv, som vi lærer ved hovedarterne af arbejde, ud over pløjningen før såningen, som ikke kan undværes.
»Og Jerusalem«, som er selve Malkhut, »skal blive ruinhøje«: ruiner, ødelæggelse og ødemark, at lade jorden ligge brak, så hun ikke arbejder. Det er modsætningen til at løsne og harve den for at dyrke og bevogte den. Der står: »Dog rækker han ikke hånden ud mod en ruinhob; om de ved hans ulykke har et råb.«[DA518202] At hun blev øde, er nemlig frelse for dem alle. Derfor sluttede profeten sine ord: »Og templets bjerg til skovhøjder.« Hun er hoved for rævene i skoven; ja'ar, skov, har talværdien par, 280 domme.[DA518203] Dette er nok.

Tilbage til kapitlet i indholdet

Jonat Elem — kapitel 41

KLADDE · uafklaret

Rema fra Fano

Vi har allerede nævnt, at de tre øvre hoveder, Keter, Chokhmah og Binah i Keter efter den måde, vi forklarede, indbefattes i Atika Kadisha. De er det indre og neshamah for hele Arikhs skikkelse; han kaldes Atika uden nærmere bestemmelse. Når der siges »Atika Kadisha ovenfor«, er det det midterste hoved, som hæver sig over det nederste med tefillin-stedets mål. Når der siges »ovenfor, ovenfor«, er det hovedet, som ikke er et hoved. Ved alt dette lærer man ikke ud fra almene regler, for alt udlægges efter sit sted.
Arikh har desuden syv andre indretninger i sit hoved: Chesed, Gevurah, Tiferet, Netsach, Hod, Jesod og Malkhut i hovedets indretninger, som kaldes Atik Jomin. I Sifra di-Tseniuta læres: »Skjulthed inde i skjulthed blev indrettet og beredt i ét kranium, fyldt med krystaldug.« Det betyder, at det nederste hoved, den skjulte hjerne, er skjult og omgivet under det midterste hoveds højde, som kroner det. Efter dette omgiver det midterste det nederste.
Hvis vi forklarer »skjulthed inde i skjulthed« om begges skikkelse uden det midterstes

KLADDE · uafklaret · fortsat

Rema fra Fano - fortsat

Keter, er det derimod det midterste, som er skjult og indklædt i det nederstes skikkelse. Deres forbindelse, hvordan den end er, blev genoprettet og beredte sig til at gøre godt mod andre ved syv indretninger. Disse er deres navne: Først gulgalta, kraniet, efter ordlyden. For det andet krystaldug, tala di-vedolcha, hjernen. For det tredje luftens hinde, kruma de-avira, hjernens hinde. For det fjerde viljernes vilje, raava de-raavin, panden. For det femte ren uld, hovedets hår. For det sjette de åbne, som ikke lukkes, øjnenes hemmelighed. For det syvende chotma, næsen, efter ordlyden. Deres husketegn er gimel-tet, qof-resh-ajin, pe-chet, ג"ט קר"ע פ"ח.

Når vi særskilt vil forklare disse indretningers oprindelse og ærefulde bolig, skal du vide: Kraniet betragtes som Arikhs Keter, der modtager fra Chesed i det, der ikke erkendes. Hans tre første har nemlig ingen indklædning; de svæver over de to hoveder i det omgivendes hemmelighed. Også hans Daat er meget skjult i Atikas munds hemmelighed, for der er ingen tale uden Daat. Desuden er munden selv ikke et legemligt formet organ; således er også Daat blandt sefirot. Læberne er noget for sig: Netsach og Hod, retfærdighedens porte. Kun deres åbning er mundens hemmelighed.

Her skal vi ikke beskæftige os med det fra næsen og nedefter, for næsen er ansigtets partzufs yderste udstrækning, som der står sidst i traktaten Jevamot. Dette er nok. Vi kommer til Arikhs Keter: Atikas Chesed er dens fjerne årsag, og Keter i Intethedens hoved den nære årsag, blot en kanal for denne strøm.

Inde i kraniet er der imidlertid luft, som ikke gribes, skjult ved dets ende og svævende over hjernen oven over hinden. Hjernen er nemlig i Chokhmahs hemmelighed. Kraniet er hele Arikhs punkt, som selv er Binah og i det synlige udfylder Keters plads i ham. Denne luft regnes som hans skjulte Keter, for helheden af hovedet, som ikke erkendes, viser sit lys i denne luft. Hvad ligner det? Hemmeligheden om punkternes Binah, som udfylder den synlige Keter for Atzilut. Denne Keter er blot Arikh selv; hovedet, som ikke erkendes, indbefattet i ham, er den skjulte Keter.

Krystalduggen i hjernens hemmelighed, som vi nævnte, er Arikhs Chokhmah fra Gevurah i det, der ikke erkendes. Derfor er der et skær af rødt i krystallet blandt flere farver, som det alle hælder mod. Det er den Chokhmah, hvor dommenes rodfæstelse er virkeliggjort, for hun er Chokhmah i Binah og kommer fra Gevurahs kraft. I Idra til Naso, side 128b, står der: »Atikas hjerne er skjult og rolig som god vin på sin bærme.« Den tvinger bærmen til at være sin trone og sidder på den.

Når Chokhmah i Arikh er begyndt at vækkes i Gevurah, gælder det så meget desto mere de nedre partzufim: I dem alle vil der være et skær af dom i deres Chokhmah. Selv i denne Chokhmah skal man dog slet ikke forestille sig rød farve, kun et skær, som gør hendes Chesed-kræfter stærke og mægtige. Rødt kan kun forestilles i krystallet nedenunder i Zeirs hjerne. Men dér, i punkternes Chokhmah og Intethedens hoved, som blev genoprettet fra hende, er hun helt enkel Chesed, slet uden dom. Så meget desto mere i de øvrige Chokhmah, som udlægges oven over hende.

Det siges om luften: Den er Arikhs Binah, som iklæder og dækker hjernen.[DA518401] Derfor kalder vi den den skjulte hjerne, som slet ikke åbnes. Binah er hos ham som en

KLADDE · uafklaret · fortsat

Rema fra Fano - fortsat

hinde, en pose, hvori hjernen ligger. Hun modtager fra Tiferet i det, der ikke erkendes, for luft uden nærmere bestemmelse udlægges i Tiferet. Derfor kaldes det Binah, ben Jah, Jahs søn, efter dette Tiferet.

Denne hinde er desuden grundlag for luften, som ikke gribes, der svæver over hinden og hjernen. Denne luft er hemmeligheden om det øvre hoveds bolig for at give de andre liv[DA518404] og åbenbares her. Også hinden lyser og stråler fra denne rene luft. Hinden er i hemmeligheden om en himmelhvælving, der skiller mellem kraniet og hjernen, ligesom Tiferet afgør mellem Gedullah og Gevurah. Derfor siges den at være i vavs hemmelighed.

I Idra Zuta, side 292, forklarer de, at denne luft iklæder sig den rod, som Abba har blandt de øvre. Dér siges: »Denne far er ruach, som er gemt i Atik Jomin, og i den er denne luft gemt.« Når hjernen selv er skjult og slet ikke åbnes, hvorfra skulle den anden hjerne, Abba, som kaldes øvre jod, da emanere? Fra ruach som en damp, der stiger fra hjernen gennem hinden. Gennem mazal udbredes Abba på sit sted. Denne damp er det, som renser hinden.

Også i Idra Rabba, side 135b, lærer vi: »Denne luft er den skjulteste af Atik Jomins skjultheder, i den gemte ruach.« Hertil citatet. Det er den øvre Chesed, som kommer ud gennem »stien, som rovfuglen ikke kender«, i hemmeligheden om Gevurah-kræfternes dråbe, gemt i den øvre rod, som Abba har dér. Den kaldes avir, luft: Den er selv or, lys, og den nedre jod, Zeirs hoved, er indbefattet deri. Det er Israel, som steg op i tanken.

Den rene luft kan forklares ved Jesod og også ved Binah i hemmeligheden om »bevarer Chesed«, notser chesed, som kommer foran os i kapitel 65. Derfra lærer vi om Jesod nedenunder. Ligeledes ved Binah overalt: Her er hemmeligheden om lampen, butsina de-qardinuta,[DA518403] over for den gemte ruach; deri er stærke gnister i Gevurah-kræfternes dråbes hemmelighed over for den rene luft. Som vi lærer dér i Idra Zuta: »Denne skjulte hjerne blev indrettet som en mand og hans kvinde.« Vi taler om det i næste kapitel.

Efter deres høje rang behøvede hver af Arikhs tre første én hel egenskab fra det øvre hoveds syv nedre. Men dette hoveds Netsach var tilstrækkelig til Arikhs Chesed og Netsach, og tilsvarende Hod til Gevurah og Hod. Jesod har en strengere egenskab: Hans Keter, Chokhmah og Daat var tilstrækkelige til Arikhs Daat, hans Gedullah, Gevurah og Tiferet til Tiferet, og hans Netsach, Hod og Jesod til Jesod.[DA518402]

Om Jesod, hvor det end findes, står der: »Og bækkenes skråning, som bøjer af mod Ars bosted.« Det betyder: Det gik ned og bøjede sig for at fastsætte sit sted hos Malkhut, om hvem der står: »Blot den, blot den indtil dens grund«, i betydningen »jorden blev sat ud af virksomhed«. »Og støtter sig til Moabs grænse«: Læs ikke Moab, men me-av, fra far. Det er Abba; hans grænse er Daat, som verdens Jesod altid vender sig mod og hænger sammen med.

Men hele Malkhut i det, der ikke erkendes, behøvedes til Arikhs Malkhut. Hver af dem er indbefattet i Jesod, som er deres partner. Denne lighed bevirker, at hun ikke deler sig med andre. Desuden siges overalt om hende »frygtindgydende som hærskarer med bannere«,

KLADDE · uafklaret · fortsat

Rema fra Fano - fortsat

for hun har en lighed og en ærefuld rang sammen med de tre første.

Tilbage til kapitlet i indholdet

Jonat Elem — kapitel 42

KLADDE · uafklaret

Rema fra Fano

Viljernes vilje er Arikhs pande, Daat i ham, som med sig omfatter Tiferet og Jesod ved kraften fra det øvre hoveds Jesod. Vid, at Sifra di-Tseniuta nævnte ren uld før viljernes vilje og de to øvrige efter den. Husketegnet er ג"ט ק"ע רפ"ח, gimel-tet, qof-ajin, resh-pe-chet. Sådan er tilværelsens orden, for hovedets hår er over panden. Vi satte her viljernes vilje tidligere, i ordenen ג"ט קר"ע פ"ח; andre satte den senere og skrev ג"ט ק"ע פח"ר.

Begge dele skyldes, at ren uld og de åbne, som ikke lukkes, nemlig øjnene, alle kommer fra Netsach og Hod i det øvre hoved, som er gemt i hans Gedullah og Gevurah og antydes ved Arikhs kranium og hjerne. Det er det, som forklares i Idra Zuta, side 288: »Og det findes ikke, når disse lys, som udbredes, åbenbares og er skjult.«[DA518601] Det vil sige: Chesed og Gevurah åbenbares, mens Netsach og Hod er gemt i dem, til forskel fra de tre første, som slet ikke udbredes.

Netsach og Hod er altid i dommenes hemmelighed, som forklaret i Tsav, side 32, om bækkens pile. Derfor udbredes de i hårene, som er domme. Deres udgang er nedefra og op, fra ørenes begyndelser, indtil de går ud fra luftens hinde og bryder igennem kraniets højde. Derfor siges det uden videre, at ørerne er over panden: De få hår omkring ørerne følger flertallet, som faktisk er over panden.

Desuden når den øverste del af ørets kant til pandens højde, når den løftes, så den ikke hælder ned. De øvrige sider af hovedhåret skal efterlades lidt over dette sted, så der altid er fuldt af hår, og i bredden indtil den yderste øjenkrog til højre og venstre.[DA518602] Den udbredelse af Atzilut, som kommer fra Atikas Netsach og Hod, går altid opad. Jesod omfatter også Netsach og Hod med sig; derfor viser begge sig også i panden. Netop derfor regnes panden ikke som en adskillelse mellem ren uld og øjnene.

Hårene er klædning for mange slags lys, som kommer ud af hjernen, ens med hinanden, i hemmeligheden om søjlernes vaver. Hvert hår er nemlig i vavs hemmelighed, og de føres fra søjlerne, Netsach og Hod. Hårene er de indre Netsach og Hod, i hemmeligheden om to testikler oven over Jesod; de er i Atikas ørers hemmelighed. Da disse testikler er lukkede, og hørelsen også virker skjult inde i ørerne, som vi nævnte ovenfor, nævnes der ingen ører ved Atika, hverken i Idra Rabba eller i Idra Zuta.

Der gives desuden en anden grund: Zeir kan høre til det gode, »og du skal høre i himlen«, og høre til det onde, »og Herren hørte det, og hans vrede flammede op«. Men hos Arikh modtages slet intet ondt. Øret brændes først; derfor var det passende at skjule Atikas ører og slet ikke udlægge dem. Esajas siger allerede udtrykkeligt om ham: »Han tilstopper sit øre for ikke at høre om blod og kniber øjnene sammen for ikke at se det onde.« Han var omhyggelig med ikke at tilskrive øjnene lukning. Sammenknibningen betyder nemlig ikke

KLADDE · uafklaret · fortsat

Rema fra Fano - fortsat

dette, men en styrkelse af deres syn, så det ikke ser udad, hvis det betragtede ikke er sømmeligt.
Man skal altid fjerne håret fra ørerne, så dommene ikke får styrke dér. Øjnene er Netsach og Hod i deres aspekt neden for Jesod, åbenbarede i lårene. Eller: Ren uld er de øvre led, lændernes begyndelser, mens det vågne blik er fra det andet led og nedefter, som er dom. Derfor løber gråden fra øjnene, for derfra føres dommene, selv om alt ovenfor er fuldstændig barmhjertighed.
Vi har altså lært: Testiklernes hemmelighed i de syv øvre giver strøm til Arikhs ører, og de øvre lårs hemmelighed til Arikhs øjne. En anden formulering: De øvre Netsach og Hod, fra deres Keter til Gevurah, er hårenes hemmelighed. De fuldender hovedhårets sider og tindingerne, som er på Cheseds og Gevurahs sted i Arikhs hoved. Fra deres Tiferet og nedefter er øjnenes hemmelighed; de er Netsach og Hod i kraniets indretninger.
Nogle siger, at de er Arikhs Chokhmah og Binah, som modtager gennem Gedullah og Gevurah i Intetheden fra Netsach og Hod i det, der ikke erkendes. Det er rigtigt efter en anden udlægning: Øjnene blandt hele hovedets indretninger er virkelig Chokhmah og Binah, for hele kraniet henføres til Keter; kinderne er Gedullah og Gevurah; næsen som helhed Tiferet; læberne Netsach og Hod; tungen Jesod; munden Malkhut. Ligeledes i Zeir: Hans øjne er Chokhmah og Binah fra Gedullah og Gevurah i billedet, tselem, fra Netsach og Hod i Imma.
Efter vor fremgangsmåde her er det dog tilstrækkeligt for forklaringen at sige, at Arikhs næse, det vil sige næseborene, kommer fra Malkhut i det, der ikke erkendes. Om hende siges: »Og for min lovprisnings skyld holder jeg min næse tilbage over for dig«, ve-tehillati echetam lakh. Denne Malkhut kaldes nemlig altid tehillah, lovprisning. Til dette sted vil Nukvas hoved snart i vore dage stige, når månens lys bliver som solens.
Rav Hamnuna sagde: »Til næsens herre beder jeg.« Næsens rod ved pandens afslutning, oven over mellemrummet mellem øjnene, er Tiferets hemmelighed, næsens herre, dronningens mand. Heraf forstås, at de sagde om Rabban Gamliel: »Næsens herre efterspørges.« Hvor stor var ikke denne retfærdiges kraft til at vække himlens barmhjertighed i de højeste højder!
Næsens forlængelse er Jesod; brusken, hvor de to næsebor findes, er Rakel og Lea, »som begge byggede Israels hus«. De er to aspekter af Malkhut. Det ene kommer fra Imma og er Lea; derfor er hun til venstre, for hun er kun en lysning. Om Rakel siges: »Abba grundlagde datteren.« Hun er et punkt, husets hovedkvinde; hendes sted er til højre i næsen. Altets ruach vækkes, for fra Malkhut kommer den hellige ånd til alle, som er værdige til den. Idra forklarer: Fra højre blæser livets ruach til Zeir, for Rakel er hans partner; fra venstre til kong Messias, for Lea er hans mor.
Disse syv indretninger udbredtes til det sted, hvor alle de øvrige punkter potentielt havde været i det første punkt. Derfor blev de optaget i Malkhut i Keter. Vid, at i selve kraniet findes en hvidhedens lysning, som lyser til 13 sider, i hemmeligheden om de 12 bogstaver i tre Havayah og helheden lagt til. De udlægges også i den skjulte hjerne; men dér blev de indrettet som mandligt og kvindeligt, i hemmeligheden om seks yderpunkter for hver: tre

KLADDE · uafklaret · fortsat

Rema fra Fano - fortsat

joder og tre vaver over for seks he-bogstaver. Denne opdeling har man ikke tilladelse til i kraniet.
Vægten, mandlighedens og kvindelighedens hemmelighed, de som ægtes og vejes mod hinanden, udlægger vi således i det øvre hoved ved fuldstændig negation; i kraniet ved et fravær nær ved tilværelse, og det er Intetheden; i den skjulte hjerne ved noget af intet; neden for den ved noget af noget.
De 13 indretninger, som vi nævnte i hvidheden og hjernen, hver på sin måde, er begge fuldstændig barmhjertighed. Dertil kommer 13 hårlokker i hovedets hår, som indtager en mellemstilling, og 13 indretninger i skægget i dommens hemmelighed. Men her kommer de for at underkue dommene. Vi taler om dem i kapitel 65. Om dem står der: »Hans klædning var hvid som sne«, for skægget og dets indretninger dækker og iklæder Binah, Gedullah, Gevurah og Tiferet i Arikh, skikkelsens hoveddel, som behøver en klædning.
Desuden er Arikh i hele sin skikkelse, som med sig omfatter Intethedens hoved, en klædning for Atik. Det har vi allerede nævnt. Hovedhåret på denne klædning er som ren uld. Hår beskrives nemlig slet ikke, hverken på hoved eller i skæg, undtagen i Arikh, det tredje hoved, nederst af dem alle. Efter at hovedets indretninger, som tilhører Arikh selv, blev fuldendt, dannedes fra hans punkts indbefattede dele en hel partzuf i hans fulde skikkelse, i udbredelsens hemmelighed for de øvrige nedre partzufims skyld, så de kunne nyde hans glans. Det er det, vi forklarede ovenfor.

Tilbage til kapitlet i indholdet

Jonat Elem — kapitel 43

KLADDE · uafklaret

Rema fra Fano

Selv om de vise siger, at Atik Jomins væsentligste tilstrømning er i de to hoveder, der er knyttet til ham, Intetheden og Arikh,[DA518801] sender Atika Kadishas syv sidste egenskaber lysning og strøm i udbredelsens hemmelighed for at give hele Atzilut liv. Det er ti egenskaber uden ham, efter at han for dem er i Ein Sofs hemmelighed efter én af de fremgangsmåder, vi forklarede ovenfor.
Vi har allerede nævnt, at Atikas Cheseds kraft er neshamah til Arikhs Keter, og Gevurah til hans Chokhmah. De er på Keters og Chokhmahs sted i hele Atzilut. Der bliver fire sefirot i Atika tilbage, fra Tiferet til Jesod. I denne udbredelses hemmelighed er der nemlig ingen Malkhut i ham; kun kronen i Jesod er hans Malkhut-aspekt. Han har ingen partner som de øvrige partzufim, der er par: Intetheden og Arikh; Abba og Imma; Israel Saba og Tevunah; den unge Israel og Lea; Jakob og Rakel.
Atikas Tiferet, som først iklædte sig luftens hinde, udbredtes nu i Binah i strubens hemmelighed; det har vi forklaret. Atikas Netsach har tre led. Det øvre udbredes i Arikhs Chesed, som iklædte sig Abba; det andet i Arikhs Netsach, som iklædte sig Zeir; det tredje har ingen plads i Atzilut. Ligeledes Hod på den anden side: Det øvre led udbredes i Arikhs Gevurah, som iklædte sig Imma; det andet i Arikhs hemmelighed, som iklædte sig Nukva.

KLADDE · uafklaret · fortsat

Rema fra Fano - fortsat

[DA518802] Begges nederste led udbredtes i Beriah, Jetzirah og Asijah for at give dem liv. Alligevel kaldes det, som er uden for Arikhs skikkelse, ikke Atzilut. Men Atika Kadisha giver dem alle liv, og der er ingen frelser uden ham. Forskellen mellem Atika og Adam Qadmon er her, at Atikas nederste Netsach-Hod-led kun kommer neden for Atzilut i udbredelsens hemmelighed. Men de egentlige Messias-hæle — det er Adam Qadmon — når ned i Asijah. Adams højhed, han som troner højt, ydmyger ham nemlig til at se til sin verdens beståen. Han er den første ovenfor indtil Ein Sof, den sidste nedenunder indtil uden endemål, og uden ham er der ingen Elohim. Under alle omstændigheder iklædte han sig den udbredelse, som Arikh gør til hans ære. Sådan er det også passende for hans pragt; dette er nok.

Atika Kadishas Jesod kommer ud ved Arikhs bryst. Derfor »se Zion«, chazeh Tsijon, i denne Jesods hemmelighed; deri er »vore festers by«. Qirjat, by, er Malkhut-aspektet indbefattet i ham. »Vore fester« mister ikke sin ligefremme betydning; de er i Binahs hemmelighed. Om du vil: fra Arikhs side, for han kommer fra Binahs punkt; eller fra Immas side, for hun iklæder den venstre arm indtil brystet.

Meningen er, at Malkhut i denne Jesod når Arikhs bryst; selve Jesod alene, til slutningen af sit mål, når afslutningen af Arikhs skuldres tykkelse. Også om denne Jesod selv uden kronen kan »se Zion« udlægges ved Intethedens hoveds bryst. Sig altså fra nu af: Det øvre hoveds Jesod i sig selv når det andet hoveds bryst og det tredjes skuldre. Intethedens hoveds Jesod når Arikhs bryst og Abbas og Immas skuldre. Arikhs Jesod når Abbas og Immas bryst og Israel Sabas og Tevunahs skuldre.

Den øvres fortræffelighed, for så vidt han giver nedad, nemlig hans Jesod, når således den nedres skuldre, som er den midterstes bryststed. Den nedres fortræffelighed, for så vidt han modtager, nemlig hans hoved, når altid den øvres skuldre. Undertiden er Keter dog over skuldrene, som ved Abba og Imma: Deres Chokhmah, Binah og Daat når Arikhs skuldre og deres Keter struben, i hemmeligheden om »køb visdom, køb forståelse«, qeneh chokhmah, qeneh vinah, som det vil blive forklaret.

Også Arikh beskrives med sit hoved nående skuldrene på Intethedens Keter. Kun en tredjedel af denne hæver sig over Arikhs hoved; Gedullah og Gevurah i denne Keter er netop skuldrene. Vi vender tilbage til Atikas Jesod, som sluttede ved Arikhs bryst efter den måde, vi forklarede. Dér kommer lyset synligt frem uden skærm og udbredes til siderne: Chesed-kræfterne til højre for at lyse for Abba, Gevurah-kræfterne til venstre til brug for Imma.

Tilbage til kapitlet i indholdet

Jonat Elem — kapitel 44

KLADDE · uafklaret

Rema fra Fano

Abba og Imma er i sandhed to partzufim, som blev genoprettet på én gang fra resterne af Chokhmahs og Binahs punkter. Grunden er, at Keter overalt er Intethed, som betyder fravær, mens Chokhmah og Binah er stof og form. Uden hinanden er de ikke en fuldendt tilværelse, som vi lærer: »En tang er lavet med en tang.«

Vi har allerede forklaret, at Malkhut i Keter optog Chokhmahs og Binahs punkter i sig. Selv om de slog sig ned i hende, denne i hendes Netsach og denne i hendes Hod, kunne deres fælles opstigning, først i Malkhut og derefter i Jesod, på ingen måde ske, uden at de to punkter iklædte sig hinanden og steg op sammen. Derefter deltes de i Netsach og Hod, men blev ikke igen to, hver for sig, som de havde været. Det skete således: Halvdelen af denne og halvdelen af denne fra højre blev til Intethedens hoved — Netsachs højre til hans højre og Hods højre til hans venstre. Af de to halvdele fra venstre blev Arikhs hoved dannet — Netsachs venstre til hans højre og Hods venstre til hans venstre.

Sådan er det også i Arikhs to arme, hvorfra Abba og Imma kommer; dem taler vi om nu. Vid, at efter at armene iklædte sig hinanden, lyste de to indre halvdele i Abba. Det højres indre blev hans Chesed-linje, det venstres hans domslinje. Fra armenes bagsider kom Immas lysning, hendes Chesed-linje fra højre og domslinje fra venstre: »alle deres bagsider vendte indad«. Af den del af kroppen, som forener armene og er knyttet til dem, dannedes deres midterlinje: Fra Arikhs højre til denne og fra hans venstre til denne.

Om dette fuldstændige fællesskab mellem Chokhmah og Binah overalt sagde de i Zohar: »De kommer ud som ét, bor som ét og skilles ikke.« Deres partzufim blev genoprettet på én gang fra én begyndelse, lyset fra Arikhs klædning. Det er »de kommer ud som ét«. Efter at deres genoprettelse er fuldendt, er de ansigt til ansigt; det er »bor«, ligesom Arikhs arme, der er rettet mod hinanden. De er altid venner, som ikke skilles, for de faldt aldrig.

Sådan er det ikke med de elskende, Zeir og hans Nukva, som blev fanget og brudt, især da Nukva faldt på grund af anklagen. Da vendte de tilbage til et fint punkts hemmelighed, for hendes ni sefirot gik igen op til Imma. Det er netop de sefirot, som blev givet hende fra Zeirs egenskaber, og hun er den tiende til dem i tiendens hemmelighed.

Nu vendte Arikhs armes lysning tilbage for at give det, som var indvendigt hos ham i begge arme, til Atziluts højre. Dér genoprettedes Abbas partzuf fra armens tre led med kropsdelen indtil brystet i bredden og indtil navlen i højden, som der står: »Jeg, visdommen, bor hos kløgten.« Ordet ormah, ערמה, har talværdien »i mig er Arikhs Chesed«, bi chesed Arikh. Derfor blev Chesed-kræfterne særskilt bestemt til Abba.

Det, som var udvendigt hos ham, gik til Atziluts venstre. Dér genoprettedes Immas partzuf på samme måde. Derfor blev Gevurah-kræfterne særskilt bestemt til Imma. Tegnet er »jeg er Binah, hos mig er Gevurah«, med talværdien Shekhinah; Imma er jo selv den øvre Shekhinah.[DA519001]

Jeg har allerede set en, som henførte hele højre arm, som den er, til Abba: dens inderside til hans højre linje og dens yderside til venstre; tilsvarende Imma ved venstre arm. Men nytten ved vores første forklaring er at vise, at der slet ikke er bagsider i Arikh, for hans

KLADDE · uafklaret · fortsat

Rema fra Fano - fortsat

bagsider er selve ansigtet til Imma.[DA519002] Der er ingen uenighed her; den anden gik blot ikke ind i dette og udtrykte sig derfor uden nærmere bestemmelse.
Det kan også løses på en anden måde. Den vej, vi følger i denne udlægning som helhed, passer efter eden, om hvilken der står »og jeg vil ikke gå ind i byen«: Abba giver kun Imma fra sit Binah-aspekt. Det gælder også før vægtens genoprettelse. Men når der er indtræden i Jerusalem ovenfor og nedenunder, og Abba giver rundhåndet fra sit Chokhmah-aspekt, behøver man ikke at opdele Arikhs arme eller de tilsvarende steder. Det skjulte skal læres af det udtrykkelige.

Tilbage til kapitlet i indholdet

Jonat Elem — kapitel 45

KLADDE · uafklaret

Rema fra Fano

Af Arikhs Chesed og Gevurah sammen med halvdelen af Tiferet genoprettedes altså Abba og Imma. Fra Arikhs Tiferets nederste halvdel og nedefter kom Zeir og hans Nukva: Zeir genoprettedes fra Netsach, hans Nukva fra Hod. Halvdelen af Tiferet fuldendte midterlinjen for begge, med hjælp fra Arikhs Jesod til Zeir og Arikhs Malkhut til hans Nukva.
Her var de lige, og en del af Arikhs Tiferet var Keter for dem begge. Men kvinden anklagede og gik ned til Arikhs Malkhut, som er en krone ved Jesods hoved. Zeir arvede hendes sted og tog hele Arikhs Netsach, Hod og Jesod. Det er det, Skriften sagde: »Og I skal give hans arv til hans nærmeste.« Vi udlægger: »Hans nærmestes arv til ham.« Det er ved denne formindskelse, at den nævnte udlægning gælder; når hun stiger op med ham, opfyldes Skriften efter sin ligefremme betydning.
Man føjer altså til tekstens ligefremme betydning, som rummer en stor tilføjelse og ophøjelse for Shekhinah, og tager bort og udlægger, som sagt. Der er en udlægning af månens formindskelse: Hun »brydes undertiden ned, bygges undertiden op«.[DA519201]
Vid, at Abbas og Immas udbredelse undertiden kun når Arikhs navle, undertiden fødderne. Hvordan? Når Zeir er blevet en fuld, stor partzuf i sin fulde skikkelse med ti sefirot, og hjerner fra Arikh kommer ind i ham gennem Abba og Imma, siges, at Abba, Imma og mazal netop er Zeirs hjerner. For at han kan modtage Arikhs kraft, som er blandet i ham, iklæder Abba og Imma Arikh helt til hans fødders endested. Zeir og Nukva nyder det fra ham gennem dem.[DA519202]
Men hvis Arikh samler sine ben, og Zeir styres i den lille tilstand med kun seks yderpunkter, iklæder Zeir og Nukva kun den lysning fra Arikhs ben, som blev tilbage dér. Abba og Imma samler deres lysning hos sig og iklæder kun Arikh til navlen. Det er betydningen af »der er ingen visdom og ingen forståelse«, efter ordlyden, »og intet råd«, det vil sige foreningen af deres to Jesod, »over for Herren«, som er Zeir.
Deres sted bliver tomt rum i hemmeligheden om vanhelligelse af Herren, chillul Hashem: Man viser ikke læreren, Arikh, ære ved, at Abba og Imma ærer hans fødders sted og

KLADDE · uafklaret · fortsat

Rema fra Fano - fortsat

iklæder ham; Zeir lever alene af deres aftryk. Derfor trækker Arikh sig bort og folder sig sammen. Aftrykket bliver altid synligt tilbage, for indklædningen er kun i kroppen. [DA519203] Om Zeirs lille tilstand siges: »Et menneske bliver ikke stærkt ved kraft.«

Grunden er det, versets begyndelse forklarede: »Han vil bevare sine frommes fødder.« Chasidav er skrevet uden jod; det er Arikh. Der står ikke »han bevarede«, men »han vil bevare«, i hemmeligheden om skabelsens værks fornyelse ovenfor. Nedenunder i Sheols dybder er hver dags forbandelse større end den foregående. »Og de onde bliver tavse i mørket«, for Arikh gemmer stadig de lys, han løfter, på et sted, som hånden ikke kan herske over. Det er en kostbarhed, beredt og bevaret til dagenes ende, qets ha-jamin. [DA519204]

Vi vender tilbage til genoprettelsen af de øvre venners partzufim. Den skete sådan: Abbas Chokhmah og Binah dannedes fra det øvre led på højre side, som omfatter hånden og fingrene, i hemmeligheden om løftede hænder; tilsvarende fra venstre side til Imma. Uden dette er det ikke godt, for der står: »Ved hændernes sænkning drypper huset.«

Fra det midterste led, Gedullah, Gevurah og Tiferet i både denne og denne, som er armens skaft på begge sider, dannedes Gedullah og Gevurah. Fra albuen, hvor Netsach, Hod og Jesod er, til højre og venstre, dannedes deres Netsach og Hod. Dér forbindes kroppen med armene, og den fuldender Abbas og Immas midterlinje. Den omfatter Daat for sig ved hændernes løftelse, som vi snart forklarer, samt Tiferet og Jesod sammen. Jesod er jo overalt for størstedelens vedkommende skjult inde i kroppens hulrum.

Ligesom Arikhs Malkhut er indbefattet i hans Jesod, blev Jesod og Malkhut også genoprettet sammen i disse to partzufim gennem hende, som et billede af det øvre. Vi vil lære mere inden for denne udlægning på sit sted med himlens hjælp.

Tilbage til kapitlet i indholdet

Jonat Elem — kapitel 46

KLADDE · uafklaret

Rema fra Fano

Vi slutter, at Arikhs arme var neshamah, det indre og liv for Abba og Imma. Hans Keter og Chokhmah, kraniet og hjernen med ansigtet ovenfor, går nemlig slet ikke ned hertil. Den øvre halvdel af Tiferet deltog dog sammen med armene, for den var neshamah til begges Jesod.

Ved den øvre Keters slag mod Arikhs strube dannedes af struben én Keter til disse to konger, i hemmeligheden om »køb visdom, køb forståelse«, qeneh chokhmah, qeneh vinah. Deres sammenføjning er »at lade dem, der elsker mig, arve jesh«, יש, som er halvdelen af Keter; »og hele den er jesh«, med samme talværdi,[DA519401] i Atikas hemmelighed. Det er Arikh, hvis ene halvdel iklæder sig Abba og Imma og den anden Zeir og Nukva. På det sted, hvor luftrøret og spiserøret begynder at gå ind i kroppens hulrum, regnes Daats hemmelighed for Abba og Imma.

Vid, at luftrøret har en ring og et mellemrum mellem ringene, mens spiserøret har to

KLADDE · uafklaret · fortsat

Rema fra Fano - fortsat

hinder, én hvid og én rød, for at vise deres indbefattelse i hinanden. Begge er jo desuden i Arikhs strube, som kommer fra Binahs punkt. Det højre er luftrøret i den kommende verdens hemmelighed: Der er ingen spisning eller drikning. Derfra kommer de syv røster i salmen »Giv Herren«. De er syv åndedrag, hevel, i hemmeligheden om udfyldningen af sag-navnet i Binah. Syv gange hevel har talværdien garon, strube.

Det venstre er spiserøret. Den yderste udbredelse af dets kraft går fra egenskab til egenskab indtil afføringens udgang hos dem, som spiser grådigt, i hemmeligheden om »folket strejfede omkring og samlede«. Vi har allerede nævnt, at disse ting kun siges om Arikh i udbredelsens hemmelighed; der er ingen grund til at gentage det for et lyttende øre.

Qaneh, luftrør, er fem gange El i hemmeligheden om jod-jod-alef-jod, יי"א; veshet, spiserør, er fem gange sag. Det viser, at spiserøret i Arikh hverken gør ondt eller ødelægger, for det udbredes kun til Hod, fem egenskaber. Når vi føjer Arikhs Jesod til de øvrige yderpunkter i barmhjertighedens styring, er seks gange sag talværdien chashmal. Sådan er også Adonaj-navnet, når kronen indbefattes hos Jesod, som selv er chashmals hemmelighed.[DA519402] Det sker ved Arikhs benfoldning, hvor Jesod stiger op til Tiferet. Om ham står: »Herren vil velsigne sit folk med fred«, med samme talværdi.[DA519404]

Men i Zeir er spiserøret syv gange mah, og udbredelsen helt ned vækker dommenes kraft. Vi fastholder, at Arikhs arme og hele hans krop fra navlen og opefter er dækket inde i Abba og Imma, i hemmeligheden om »mit hus' bjælker så ikke kanten af min skjorte«. Huset er tahiru, og dets ti farver er virkelig bjælker, som holder denne skjulte verden oppe. Skjortens kant er Arikhs krop, fordi den er dækket af disse to partzufim ovenfra og ned indtil navlen.

Her er bønnens hemmelighed: Han løfter Zeirs bøns hemmelighed højt, højt op. Ved den kræves, at han dækker sit hjerte. En adskillelse alene, så hjertet ikke ser nøgenheden, er kun tilstrækkelig til Shema-læsning og Torah-ord. Men Tiferets nederste halvdel og hans Netsach, Hod og Jesod er blevet tilbage som neshamah og det indre til Zeir og Nukva. De vil blive dækket inde i dem efter genoprettelsen.

Nu er lændernes begyndelser dog synlige, fra ud for navlen til slutningen af hans udbredelse.[DA519403] De er de nedre vande, som græder, for hele Arikhs højde udlægges i vandenes hemmelighed, Chesed. Synligheden vækker gråden i dem på grund af tahirus store lysning over dem. De frygter, at de, Gud forbyde det, kommer til skade som de første kar, der blev ophævet af for meget lys, så meget desto mere, fordi de er nær karrenes brudstykker.

Han siger: »Jeg har taget min skjorte af«, ved deres brud, for den klædning, som burde dannes til ham af de nedre punkter, manglede for en tid, i hemmeligheden om dommen, der dækker Chesed. Kutonet, כתנת, skjorte, har nemlig talværdien af ti gange Elohim med navnene lagt til. »Hvordan skal jeg tage den på« og igen blive værdig til den? Han svarede sig selv: »Jeg har vasket mine fødder«, for at fjerne dem fra skallen, som kommer fra deres brud, og beskæftige sig med Zeirs og Nukvas genoprettelse. Da er han sikker på ikke at tilsmudse sine fødder, for disse to partzufim vil iklæde dem efter genoprettelsen.

KLADDE · uafklaret · fortsat

Rema fra Fano - fortsat

Vi har allerede ovenfor forklaret mange gode grunde til de nedres brud. Ikke én af dem gælder overhovedet Arikh. Det være langt fra ham at føre selv den mindste smule til skallerne, som er tomme tings væsen. Det være langt fra ham, at en dråbe af hans lys stødes en hårsbredde uden for sit ærefulde sted, selv et eneste øjeblik. Han beskrives slet ikke ved afklædning af form. Om ham siges: »Jeg, Herren, har ikke ændret mig.« Heller ikke åbenbaring af hans hemmeligheder ved opdeling i bogstavsammensætninger passer til Herrens veje.

Tilbage til kapitlet i indholdet

Jonat Elem — kapitel 47

KLADDE · uafklaret

Rema fra Fano

»Vandene så dig, Gud« indtil salmens slutning kan smukt udlægges om hele den begivenhed, vi forklarer. Arikhs vande er nemlig dem over himlen, Zeir. Over ham er Abba og Imma, og Arikh er over dem: Det er »over himlen«.

Den siger, at disse øvre vande »så dig, Elohim«: tahiru. Arikh frygter ikke straf fra ham, men betragter ham med ærefrygt og ære og kalder ham ved hans navn i Arikhs øvre halvdel. Det har han tilladelse til, da han er dækket af vand. Derfor skælvede og bævede disse øvre vande ikke for dig. Men »vandene så dig«: de nedre, fra hans navle og nedefter, har ikke tilladelse til at kalde. »De bævede«, for de græder. »Også dybene skælvede«: Abba og Imma, om hvem der står »dyb råber til dyb«, altid uden ophør.

Dette er en helhed, efterfulgt af handling: »Skyerne strømmede med vand«, Arikhs Gedullah, Gevurah og Tiferet. »Himlene gav lyd«, Netsach og Hod. »Også dine pile går frem«, de skarpe krigerpile i Jesod, i dens to dele, Chesed- og Gevurah-kræfternes kraft; intet ondt kan bo hos ham. »Din tordens røst i hvirvelvinden«, Zeir. »Lyn lyste over jordkredsen«, hans Nukva. »Jorden rystede og bævede«, i anklagens og den lille tilstands hemmelighed.

»I det sidste hav er din vej, og din sti i de mange vande«, som ikke kan slukke kærligheden. Denne sti er det tynde lys, der udbredes dér. Det bevirker, at også 49 urene fortolkningsmåder regnes for ansigter på deres sted: De er en skygges skygge fra ansigterne i renheden. Men »dine fodspor blev ikke kendt« for dem, Gud forbyde det. »Du førte dit folk som en hjord«, hemmeligheden om de hellige sjæle, som er indbefattet i Zeir og Nukva, »ved Moses' og Aharons hånd«, Abbas og Immas to Jesod.[DA519601]

Vid, at ordet bokhim, בכי"ם, græder, er et notarikon for »velsignet være Herrens herlighed fra sit sted«. Det er en formildelse fra den nedre styring til den øvre. Da Moses, vor lærer, fred være med ham, og hele menigheden så, at Zimri ben Salu ved sin synd forårsagede et nyt brud og en stor ophævelse af de øvre lys, skyndte de sig at genoprette det øvre he som et billede af det øvre. Derfor står der »og de græd«; bokhim har talværdien 72, vandenes kilde, som antyder Arikh.

Denne opstigning skete i de øvre rødder, og dette var dens frugt: Den øvre emanator ville

KLADDE · uafklaret · fortsat

Rema fra Fano - fortsat

ved denne genoprettelse, at Arikhs ben og Jesod sammen med dem skulle indbefattes i hans arme med kroppen imellem dem, tre inde i tre, Netsach-Hod-Jesod i Gedullah-Gevurah-Tiferet. Det skete, efter at hændernes led var gået ned fra de løftede hænders hemmelighed for at blive rykket op sammen med benene,[DA519602] i hemmeligheden om »for min skyld, for min skyld gør jeg det«.

Le-maani, »for min skyld«, har nemlig talværdien 200, halvdelen af de 400 øvre længslens verdener, som føres fra Atika Kadisha, fra Havayah i hans hoved i bagformernes egenskab, i hemmeligheden om de fire joder i hans 72-navn, hver indbefattet i ti. Her stiger to op og to går ned. De har allerede efterladt lysning og aftryk, nok til at opretholde Abbas og Immas hjerner.

Benenes tilbagetrækning skete således: Netsach i Gedullah, højre linje; Hod i Gevurah, venstre linje; Jesod og halvdelen af Tiferet i Tiferets øvre halvdel. Denne er nemlig størstedelen, den nedre den mindre del. Jesod, hvis mål er »en fjerdedel af Israel«, fuldender den til et halvt mål, foruden at han og hans fjerdedel er fire.[DA519603]

Da Arikhs ben blev foldet op i hemmeligheden om bindingen af Isak, Abrahams søn, læser vi om sammensætningen af Arikhs skikkelse til denne foldning, i bindingens hemmelighed: »Og han kløvede brændet til brændofferet.« Hans navle og bryst spaltes og åbnes, så hans ene halvdel kan indbefattes i den anden. Hans to ben er brændofferets træ i Binahs hemmelighed: Brændofferet stiger opad.

Da blev de som en magnet, der i sig optager lysresterne fra de punkter, som Imma havde kastet bort, da hendes kærlighedstid nu kom for at blive genoprettet som partzuf. De løftede med sig størstedelen af lyset fra den nederste tredjedel, som var brudt i Zeirs kar, indtil Binah. Det er stedet, hvor den midterste tredjedel blev tilbage som depot, som vi nævnte i kapitel 28.

Tænk dig: Den øverste tredjedel, som trak sig bort, er det omgivende for hele punktet, fra og i det selv. Den midterste, som svæver under Binah, er det indre; den nederste, som faldt, er det ydre. Fra nu af kommer Zeirs og hans Nukvas væsentligste liv fra den midterste tredjedel, hvorfra de får både indre og omgivende lys. Den nederste tredjedel er i de nedfaldne resters hemmelighed; Arikh gjorde dens løftelse mulig for os gennem vore gode gerninger. Uden den øvre hjælp er alle vore gerninger tomhed. Dér hos Binah fandt en art sin egen art og blev vækket.

Tilbage til kapitlet i indholdet

Jonat Elem — kapitel 48

KLADDE · uafklaret

Rema fra Fano

Samlingen af disse lys, som Arikh løftede med sine ben, blev samlet først overgivet fra Arikhs Chesed til Abbas Chokhmah. Arikhs to hænder blev nemlig indbefattet i hinanden, helt højre. Det er hemmeligheden om velsignelsens bæger: Man holder det med begge hænder, og det overgives til højre; venstre må ikke hjælpe under velsignelsen. Arikh er

KLADDE · uafklaret · fortsat

Rema fra Fano - fortsat

den, som har et godt øje, og han velsigner Abbas hjerne, og fra ham Imma, til brug for Zeirs genoprettelse.

Dette er én af grundene til, at Abbas og Immas hjerner blev dannet fra Arikhs hænders led, som stiger ved hændernes løftelse og går ned ved bindingen.[DA519801] Deres kraft er umådeligt større end vingernes.[DA519802] Hvis vi udlagde Abbas og Immas hjerner fra Arikhs skuldre, ville det synes, som om hans hænder ikke kunne stige. Der står jo: »Ved hændernes sænkning drypper huset«, Gud forbyde det.

Men Arikh løftede ikke fuldstændig alle renhedens gnister med sine ben. De efterlod lidt lysning nedenunder til skallernes bestående, for tiden til deres ophævelse var endnu ikke kommet. Kun det bedste og mest fortræffelige af dette lys steg altså op. Af det genoprettedes Zeir og Nukva for deres egen skyld og for de nedre verdeners skyld helt til hellighedens ydergrænse.

Dette skete ved Abbas og Immas forening.[DA519803] Hun blev gravid med de to partzufim: Nukva var bag den mandlige, og han var foldet, tre inde i tre. Da Arikhs Netsach, Hod og Jesod blev indbefattet i hans Gedullah, Gevurah og Tiferet, ophævedes lysene i de indre Netsach og Hod og førtes til Jesod som en dråbe. Omstil zera, sæd, זרע, og du finder ezer, hjælp, עזר, i hemmeligheden om Malkhut, indbefattet i Arikhs Jesod.

Først udbredtes Zeirs seks yderpunkter i Arikhs Netsachs fulde højde og tilsvarende Malkhut i Hod. Men af Netsachs og Hods egenskaber blev kun det fra deres Chokhmah og nedefter åbenbaret; deres Keter blev skjulte, for foldningen krævede dette. Derfor dannedes af Arikhs Tiferets nederste halvdel en slags tag og fredens løvhytte for Zeir og Nukva, som Keter over dem. Her er stedet for anklagen: Hun tænkte, at hun skulle være en hel partzuf ligesom Imma, som altid er lig Abba. Men Malkhut blev formindsket til halvdelen af Zeirs skikkelse.

Arikhs Jesod sendte en ånde ud fra sin kanal inde i Tiferet, som står mellem armene. Derfra deltes den mod højre og venstre. Det er kendt, at Arikh er viljen, og hans handlinger har ingen begrundelse. Fra giverens side, Arikh, er denne ånde, hevel, udfyldningen af sag-navnet. Fra modtagernes side, Abba og Imma, forklares den som he, fem, Imma, og lamed-bet, 32, Abba, hvori stiernes hemmelighed findes.

Fra det givnes side er fem gange 32 talværdien 160, qof-samekh, ק"ס, i Zeirs hemmelighed. Han kaldes med rette livets træ, efter både betydningen og tallet.[DA519804] Det er beregningen af Havayahs bogstaver, som ganges parvis: jod med he og he med jod, vav med he og he med vav. Ligeledes når navnets første bogstav ganges med dets øvrige bogstaver, altså ti gange he-vav-he. Ligeledes når de to he-bogstaver ganges med jod-vav, med samme talværdi.

Vi har allerede sagt, at karrene til Abbas og Immas hjerner blev dannet af Arikhs arme. Nu genoprettedes Abbas og Immas indre hjerner fra denne ånde, som kom ind i ham, så de kunne vækkes til forening. Der behøves hjælp ovenfra, fordi det sker uden feminine vande, kun som Chesed, som der står: »Jeg sagde: Verden bygges ved Chesed.« Nu overgav Arikh de to partzufim som en dråbe fra sin Chesed-linje til Abba. Fra ham blev den deponeret i Binahs indre i svangerskabets hemmelighed, som kommer foran os i kapitel

KLADDE · uafklaret · fortsat

Rema fra Fano - fortsat

54.

Tilbage til kapitlet i indholdet

Jonat Elem — kapitel 49

KLADDE · uafklaret

Rema fra Fano

»En bolig er den urgamle Gud.« Dette vers siges om foldningens hemmelighed, som udlægges i de højeste højder, i hemmeligheden om »dit folk Israel kan ikke modtage for meget godt«. Om den anden del, »og heller ikke for megen straf«, findes her Isaks bindings hemmelighed, som svækker dommen. Også Abel burde være blevet bundet i hellighed gennem Kain, men synden var årsag, og Abels skyld, fordi han havde skuet, blev ført gennem den skyldige Kain. Isaks fortjeneste i Abels år, shenat Hevel,[DA520001] blev derimod ført gennem hans far, som iklædte sig dom for at vende Isak til Chesed.

Elohej qedem, »den urgamle Gud«, har talværdien qets, קץ, i Jitschaq. Det betyder hans skikkelses ende, fra midten og nedefter, som bliver bundet og foldet. Arikhs lys udbredtes til Atzilut-verdenens slutning, fra Abba, som udfylder Chokhmahs plads, til Malkhut: ni sefirot, frem og tilbage, altså 18, chaj, til fuldendelse af hans navns bogstaver. Eller chaj er den øvre, dækkede del: chet Imma, den ottende egenskab; jod Abba, navnets jod, som kendt.

Det kan passe, at qets er den del, som foldes for at værne mod for megen straf, som der siges: »Han satte en ende for mørket.« Ovenfor foldes chaj for at afmåle overmålet af det gode, for »i kongens ansigts lys er liv«. Skriften er præcis: Den siger ikke maon, men meonah, bolig, i Binahs hemmelighed. Hun er Atziluts bolig, ikke blot indtil det sted, hvortil Abba og Imma udbredes ved deres tilværelses begyndelse, men også neden for dem til Zeirs og Nukvas sted.

Derfor sagde den: »Og nedenunder er verdens arme.« Armene er de øvre vande; efter dem føres de nedre vande. Der nedenunder står: »Og han drev fjenden bort foran dig.« Arikh giver ham stadig mere udmark, migrash, for »hans vande driver mudder og dynd frem«. [DA520002] »Foran dig«, mi-panekha, betyder: for de ansigters og lys' skyld, som han stadig løfter fra de nedfaldne rester, hver dag ved skabelsens værks fornyelse. Han siger til fjenden: »Udryd!«, et udsagnsord med objekt, og vi læser også »bliv udryddet!«, passivt og stående for sig, for det onde fortærer sig selv. Det er meningen med »når jeg sidder i mørke, er Herren mit lys«.

Her er hemmeligheden om »husk Abrahams pagt og Isaks binding«. Fædrenes fortjeneste var allerede opbrugt siden Hoseas, Beeris søns, dage, som der står i Gemara, med verset »ingen skal redde hende fra min hånd«. Men fædrenes pagt ophører aldrig. Derfor siger vi bønfaldende: »Husk« med munden, udsagnets hemmelighed, for hver dag at forny Abrahams pagt. Det er bortskæringen af forhuden, hvor den end findes, og afvisningen af skallerne, for at stilne dommenes helhed, ti gange Elohim. Om dem siges »prøv mig og kend mine tanker«. Både det ene og det andet har talværdien »Abrahams pagt«, som er

KLADDE · uafklaret · fortsat

Rema fra Fano - fortsat

deres genoprettelse.
Isaks binding er løftelsen af lysene, så de erstatter manglen på de feminine vande, som burde komme ved vækkelsen nedenfra. Når vi ikke er tilstrækkeligt værdige, står der: »Ikke os, Herre, ikke os.« Ikke blot har vi ikke en så stor fortjeneste som vor far Abraham, der udførte både sin egen del og den Højestes del. Som det forklares i Sefer ha-Bahir, sagde Cheseds egenskab: »Alle de dage, Abraham var i verden, behøvede jeg ikke at gøre mit arbejde.« Det er meningen med »for Adonajs skyld«, for Abrahams skyld, som kaldte dig Herre.
End ikke vores egen del tilhører os, for vores gode er ikke i vores hånd på grund af den ringe fortjeneste. Derfor: »Giv dit navn ære for din Cheseds skyld«, den Højestes del, »og for din sandheds skyld«, hvormed du lover dem, der gør din vilje. »Ikke os, Herre, ikke os« har talværdien af ti Havayah. Ligeledes er »ikke os« El Elohim, fordoblet i verset med det særlige navn i midten. Han svarer: »For min skyld vil jeg gøre det«, indtil formålet nås, som der står: »Og Israel skal bo trygt.« Det har talværdien af mantsapakh to gange og »og Herren Elohim er sandhed« med helheden lagt til.[DA520003] Med tilføjelsen badad, alene, svarer det til det dobbelte mantsapakh med dets ti bogstaver. Alle dommene vil blive fuldkommen mildnet; det er fuldendelsen af Zeirs indretninger.

Tilbage til kapitlet i indholdet

Jonat Elem — kapitel 50

KLADDE · uafklaret

Rema fra Fano

Den forening, som vi sagde blev beredt i Chesed for Abba og Imma, er i ruach-mod-ruach-hemmeligheden. Arikh bøjer nemlig sine arme og vækker kys mellem dem i søskendefællesskabets hemmelighed, for de er kun partzufim af lysning. Derfor har de af sig selv ingen anden forening end »en elskelig hind og en yndefuld stenbuk«, ejjelet ahavim ve-jaalat chen. Chen, חן, består af begyndelsesbogstaverne i »omfavnelse, kys«, chibbuq, nishuq.[DA520201] »Hans venstre er under, til mit hoved« kommer først i denne genoprettelse, og »hans højre omfavner mig«, så deres hjerte ikke skal se nøgenheden under kysset. Det er ruach mod ruach fra hjertets skillehinde og opefter.
Vid, at verset »hans venstre« forekommer to gange i Højsangen. Det første er i Zeirs og Nukvas hemmelighed, hvor der står »hans venstre er under, til mit hoved«, med lamed tilføjet, for hendes hoved er svagt og hendes Daat let. Zeirs venstre er en beredelse hos ham for at styrke hende. Der står jo dér: »Jeg er syg af kærlighed.« Det andet er i Abbas og Immas hemmelighed, hvor der står »hans venstre er under, til mit hoved«, for de går som ét, og deres hoveder er lige.[DA520202]
Når Zeir vokser, stiger hun med ham op til dem. Der står: »Jeg vil føre dig, bringe dig til min mors hus, du vil lære mig; jeg giver dig af den krydrede vin at drikke.« Ha-reqach, det krydrede, har med ordet lagt til talværdien Shaddaj og omfatter tolv Havayah med kilden lagt til, for at fuldende den øvre forening indtil Rakels hoved ved begyndelsen af hendes

KLADDE · uafklaret · fortsat

Rema fra Fano - fortsat

genoprettelse fra punkt til partzuf.[DA520203] Det svarer til den nederste halvdel af Zeirs Tiferet, netop mellem kongens arme. Hvordan skulle venstre hånd nå dertil, uden at hænderne sænkes? Derfor siger den »til mit hoved«, beredt til hendes hoved i den store tilstand. Når hun er dér, er det rigtigt, at den virkelig er under hendes hoved.

Dermed er der ret i ordene hos den, som skrev, at Gedullah og Gevurah er far og mor, og at de er bror og søster. Meningen er Arikhs arme, som iklæder sig Abba og Imma. Der er ingen kys uden ånde. Det antydes i »lad ham kysse mig med sin munds kys«. Del og udlæg pi-hu: pi for sig, he-vav for sig. Pi er til kys; derfor står der ikke piv.

Vid, at nogle kys fylder hele munden, som »og Jakob kyssede Rakel«, der gik forud for alt. De kommer fra denne parts Chokhmah og Binah, om hvem der står: »Hans gane er sødmer.« Det mindste flertal er to, så både øvre og nedre gane er indbefattet, i denne parts Chokhmah og Binah.[DA520204] Her skal man ikke frygte, at Imma og hendes domme ophæves. Tværtimod udvider hun sig i hemmeligheden om »hun er pryd for alle landene«, tsevi hi le-khol ha-aratsot, hvis begyndelsesbogstaver er glæde, tsohalah, og fryd ved den øgede tilstrømning. Det er hendes pris.

Der er også delvise kys, som »lad ham kysse mig med nogle af sin munds kys«. De første går forud for det samleje, som opfylder buddet; de forbereder Imma selv og gør hende til et kar. Præpositionen lamed i »til Rakel« er hemmeligheden om en ruach, som overgives hende som vedvarende depot, »at ligge hos hende, at være med hende«, i vavs hemmelighed, som Skriften nævnte i »og en tåge steg fra jorden«.

Ad, tåge, fra Adonaj-navnet antyder nemlig en vækkelse fra Tiferet, og den stiger ikke op som den bør uden de mandlige tegn. De andre kys går forud for hellighedens samleje, som skal mangfoldiggøre ligheden, helligt afkom. Herom siges først: »Som en ung mand ægter en jomfru«, som er et stort bud; derefter helligheden: »Dine sønner skal ægte dig.« Derfor behøves et delvist kys, så Chesed-kræfterne ikke bliver for mange for fosteret, så det ikke får den rette blanding.

Også ved buddets samleje og hellighedens samleje findes lettelse og skærpelse. Ved det første, som kvinden ikke bliver gravid af, modtager hun stor strøm efter sin kraft, for hun ønsker at udvide sig og blive et kar. Det er ganske vist ikke synligt, fordi det er en åndelig fylde, ikke en legemlig. Men ved det andet modtager hun kun efter fosterets behov. Beviset er de første tre måneder, hvor samlejet er vanskeligt for både den ene og den anden.

Kyssets orden er således: Abba kysser altid Imma først, og hun løfter ånde mod ham. Derefter kysser Imma Abba, som der står: »Finder jeg dig udenfor, kysser jeg dig«, og han løfter ånde mod hende. Når Abba giver Imma det delvise kys alene fra sit Binah-aspekt, som i »med nogle af sin munds kys«, ikke alle kys, modtager Abba ånde fra Imma fra hendes Chokhmah-aspekt. Åndedraget fra hendes Binah ville nemlig ophæves i Abbas lysninger, hvis den kom ind i ham.

Når Imma fra sin Chokhmah kysser Abba, modtager hun ånde fra hans Binah. Imma har nu ikke kraft til at modtage mere end dette mål, som i »finder jeg dig udenfor«. Alt dette følger det, vi forklarede ovenfor: Fra den indre side af Arikhs arme, nær kroppen og omfavnende den, dannedes Abbas Chokhmah og Binah; fra begges bagside Immas. Abbas

KLADDE · uafklaret · fortsat

Rema fra Fano - fortsat

Gevurah-kræfter er altså Chesed-kræfter for Imma, og de første Chesed-kræfter, som Imma havde, blev Gevurah-kræfter for Abba. Sådan er det. Alt, som siges her, er kun Abbas og Immas lysning for at afgrænse udbredelsens mål, hvori Zeir og hans Nukva senere skal tegnes og få form i moderens indre, som det vil blive forklaret.

Tilbage til kapitlet i indholdet

Jonat Elem — kapitel 51

KLADDE · uafklaret

Rema fra Fano

De kys og åndedrag, som vi nævnte, er altså to, som er fire for hver af parterne: to kys og to åndedrag til hver, efter hvad de giver og modtager, så der ikke opstår nogen ny tilværelse her uden mandligt og kvindeligt.[DA520401] Abba alene har et tillæg, talen, hvormed han må formilde hende. Det ville være usømmeligt for hende, for tavsheden klæder hende. Her er altså fem tilværelser: kys, åndedrag og tale, svarende til Torah-bogstavernes fem udgangssteder: alef-chet-he-ajin, bet-vav-mem-pe, gimel-jod-kaf-qof, dalet-tet-lamed-nun-tav, zajin-samekh-tsadi-resh-shin.
Efter det, vi fastsatte, at ingen tilværelse er uden mandligt og kvindeligt, må talen også findes i Imma. »Jeg var stum i tavshed« siges kun om Malkhut. Derfor behøver hun altid, at han har samleje og gentager det, for hver dag vender hun tilbage til et punkt og bygges på ny sammen med skabelsens værks fornyelse. Men ved den øvre Imma består den første beredelse evigt og bærer altid frugt. Talen er dog »som hende« i hendes hjertes kamre, כמוה בחדרי לבה;[DA520402] end ikke for hans mund åbenbarer hun den, så meget desto mindre når den hendes øre. Det er meningen med »og mod din mand er dit begær«: Hun gør sig tiltrækkende, og de vise kalder det »hans hustru kræver ham«, for at opfylde det, vi sagde.
Derfor sagde Torahen, hvis veje er liflige veje: »Du skal vide, at dit telt er fred, besøge din bolig og ikke synde.« Alt, som sker for himlens skyld, er ikke ringere end buddets samleje, selv om det nu ikke bærer frugt i det legemligt sanselige, for eksempel hvis han eller hun er gammel. Det bereder en vækkelse nedenfra til den øvre vilje, for hver dag er dens tid: »I dag, hvis I hører hans røst.« Det er hemmeligheden om »den nefesh, som de frembragte i Harran«, selv om der står »jeg er blevet gammel, og min herre er gammel«.
Ordet Charran, חר"ן, har talværdien af tre gange Elohim. Abraham og Sara førte nemlig proselytternes sjæle, nefashot ha-gerim, med samme talværdi,[DA520404] fra de tre øvre hjerner i den lille tilstands hemmelighed.[DA520403] Lykkelig er den, som retter sine tanker og sin Daat mod himlen.
Heraf forstår du det, vi finder i rabbi Shimon bar Jochajs ord: neshamah for neshamah og ruach for ruach. I Zohar, Vajjera, side 103b, sagde de: »Den Hellige, velsignet være han, erkendes og erkendes ikke, fordi han er neshamah for neshamah og ruach for ruach, gemt og skjult for alle.« Vid, at kyssenes frugt er neshamot og åndedragenes ruachot. Det første kys, som Abba udfører, og Imma påvirkes af, har Chesed som den stærkere. Det er

KLADDE · uafklaret · fortsat

Rema fra Fano - fortsat

hemmeligheden om neshamot fra den mandlige side, som begynder med fromme, mægtige osv., som forklaret i Tikkunim. Vi taler om dem i kapitel 55. Det modsatte gælder det modsvarende kys; ligeså åndedragene.

Fra talen kommer derimod nefesh. Den er én til den øvre Imma fra faderens formildelse, som når Malkhuts ører. Hun døde i sandhed ikke, men blev sat ud af virksomhed, og talen hjælper hende til at ryste støvet af sig. Her er ingen nefesh for nefesh, for at mindske bønnen, så hun ikke bliver snakkesalig[DA520405]; vi ønsker ikke kvinder, som gnider sig mod hinanden, nashim mesolelot.

Vid, at det indre liv til Zeirs arme blev genoprettet i Immas indre fra kyssene: Gedullah fra Abbas, Gevurah fra Immas. Livet til hans ben kommer fra åndedragene: Netsach fra Abba, Hod fra Imma. Disse kys og åndedrag har desuden et indbyrdes fællesskab parvis. Af kyssenes fællesskab genoprettedes det indre til Tiferet; af åndedragenes fællesskab til Jesod, hvori kronen er indbefattet, i hemmeligheden om nefesh fra ruach.

Denne ånde omfatter to, hver indbefattet i ti; den er selv et lille vav. »Og diebarnet skal lege«, Zeir, »ved hullet«, hvorfra hans Nukva skal komme frem, så giftslangen ikke får magt over det. Der er intet andet end himlens kongemagt, Zeirs Nukva. Hendes grundlag er Abbas tale, om hvilken der står: »Herren grundlagde jorden med visdom.« Hun er egentlig nefesh på sit sted og omfatter højre, venstre og midte.

Ligesom ruach omfatter Netsach, Hod og Jesod og neshamah Gedullah, Gevurah og Tiferet, siger vi også, at chajah omfatter Chokhmah, Binah og Daat, og jechidah Keter, roden til de tre linjer. Her er fem dele af nefesh, hver med tre indbefattede dele. Om dem står: »Alt, hvad der har neshamah, skal lovprise Jah« — netop Jah, hvis talværdi er 15 indbefattelser. Der er mere at lære ved alt dette, men det forklarede er tilstrækkeligt til hensigten her: at gavne vore jævnaldrende og bringe dem nær Torahen.

Tilbage til kapitlet i indholdet

Jonat Elem — kapitel 52

KLADDE · uafklaret

Rema fra Fano

For at forstå Binahs ord om Immas svangerskab, som følger af den forståelse, vi forklarede ovenfor, skal du vide: Ordet ibbur, עִבּוּר, deles i to, 72 og 216, ע״ב ר״ו.[DA520601] Immas strøm, når hun er gravid med Zeir, kommer nemlig fra fire navnes kraft. Det første er fra Abbas side i hans sæds hemmelighed: Havayah-navnet udfyldt med joder, som giver 72. De 216 er sammenføjningen af tre navne fra deres egen side. Det er Ehjeh-navnet med joder, som giver 161, i Imma selv, og Havayah-navnet med he-bogstaver, som giver 52, hendes nedre tegn, der omfatter hendes Jesod og Malkhut. Begge tilsammen giver 213.

For at fuldende 216 tager vi Elohim-navnet og deler det i tre: El til højre, mi til venstre og he i midten, på den måde, der følger i dieperiodens hemmelighed. Det selv er det øvre tegn, som altid kommer senere og afhænger af det nedre. De nævnte 72 fuldender 216 til ibbur. Nogle siger, at der er 72 og 216 til højre og 72 og 216 til venstre, efter det, vi

KLADDE · uafklaret · fortsat

Rema fra Fano - fortsat

forklarede ovenfor: To Chokhmah vendte tilbage til Abba, og to »ord«, teivot, blev tilbage til Imma.[DA520602] De 72 i begge aspekter henføres altså til Abba, og 216 to gange til Imma. Alt når til ét sted.

Den vise natur fastsatte mange tider for svangerskabets hemmelighed, som vi forklarer: Nogle føder efter ni måneder, andre efter syv eller tolv. Grunden til fødsel efter ni er, at Zeir i Immas indre er foldet med hovedet mellem knæene. Hans seks yderpunkter, hans væsentligste opbygning, er indbefattet tre inde i tre: Gedullah, Gevurah og Tiferet i Netsach, Hod og Jesod, som de vise sagde: »Hans albuer er på hans knæ.« Hver af de nedre får yderligere kraft fra de tre øvre, og de bliver ni.

Om fødsel efter syv ved du allerede, at Arikhs Tiferets nederste halvdel blev indbefattet i den øverste. Arikh, som er Binah i Keter, fører ved denne kraft glædens fylde til Imma på hendes sted, for også hun er i Binahs hemmelighed. Arikh er indeni og Imma udenpå. Når Zeir modtager alene fra Imma i Tevunahs hemmelighed, er det et nimåneders svangerskab, og Zeirs øvre halvdel indbefattes i hans nedre.

Men når Imma af Arikhs strøm i hende deler sin ære med Zeir, foldes også Zeir nedefra og op. Selv om hovedet er mellem knæene, stiger også hovedet med dem, når knæene løftes til armene. Hans nedre halvdel er altså indbefattet i den øvre, i hemmeligheden om Jokebeds svangerskab — hun er Imma — med Moses, Zeir. Der står: »Og hun så ham, at han var god«, for det nedre var foldet i det øvre. Om det modsatte står: »Menneskehjertets tilbøjelighed er ond.« Se nedenfor i kapitel 97.

Svangerskabet, som er helt godt, var det første, som steg op i tanken for at fuldendes i Imma, med Arikhs kraft blandet deri. Det er hemmeligheden om Bereshit ved Moses' fortjeneste, om hvem der står: »Og han så en første del til sig.« Zeirs Jesod og hans Tiferets nederste halvdel blev indbefattet i Tiferets øvre halvdel, som et billede af Arikhs foldning.

Da Tiferet er én egenskab, hvis ene halvdel indbefattes i den anden, og Jesod løftes til den, behøvede den da ikke de øvrige egenskabers indbefattelser. Men Gedullah og Gevurah måtte indbefatte Netsach, Hod og Jesod. Deres egenskabers fordobling er seks, og den syvende er Tiferets egenskab. Dens ære er stor: Én dag i den syvende måned er nok, så stor er dens kraft. Som de vise sagde: »De, der føder efter syv, føder efter ufuldstændige måneder.«

Det er hemmeligheden i udsagnet om, at Moses, vor lærer, fred være med ham, blev født efter syv, fordi han kommer fra Tiferets foldning, halvdel i halvdel. Sådan var det ikke med Jakob, som kommer fra Zeirs Jesod. Om ham står: »Og hendes dage til at føde blev fuldendt.« Derfor sagde de i Zohar: »Moses indeni, Jakob udenpå.« Det tredje svangerskab, på tolv måneder, er til brug for Malkhut, i hemmeligheden om »og derefter fødte hun en datter«. Hun blev tre måneder efter Zeir. Tallet passer efter den nævnte måde: Også Malkhut blev indbefattet sammen med Netsach, Hod og Jesod fra Gedullah, Gevurah og Tiferet.

Tilbage til kapitlet i indholdet

Jonat Elem — kapitel 53

KLADDE · uafklaret

Rema fra Fano

Vi vender tilbage til det, vi begyndte med i kapitel 47: Arikhs sefirot blev indbefattet tre inde i tre og løftede lysene fra den nederste tredjedel, som var gået ned fra de syv brudte kar, til den midterste tredjedels lys, der var blevet løst hængende under Binah. Dér blev de syv nedre sefirot i hvert af dem grundlagt sammen, mens deres aftryk stadig var nedenunder.

Men skyggen og aftrykket af deres tre første steg op med Arikhs ben. Kun et aftryk af skyggen blev tilbage fra dem. Heraf lærer vi, at skallerne ikke har et hoved: Fra hovedet blev kun skyggens skygge tilbage nedenunder, et spejlbilledes spejlbillede, som dæmonerne ikke har.[DA520801] Der er nemlig ingen rester af rester. Det er meningen med »han skal knuse dit hoved«, for helligheden optager i sig den gode egenskab, som ellers skulle give til slangens hoved. Der står: »Og giftslangers grusomme gift«, rosh, »er det ikke gemt hos mig?« Det væsen, som dette hoved burde modtage, men ikke har, er gemt i hellighed.

Vid, at Arikhs Netsach kun løftede alle delene fra de seks punkter, og hans Hod løftede delene fra det syvende. Det er meningen med »og jeg sætter hans hånd i havet«: Venstre til havet, Malkhut, efter benenes løftelse for at bindes i selve hænderne. »Og hans højre i floderne«: de seks yderpunkter. Her er stedet for anklagen, for hun længtes efter også at være midtpunkt for yderpunkterne ligesom ham. Det blev kun givet hende gennem ham, og dette regnes hende som formindskelse.

Derfor sagde de i Zohar: »Han er i Netsach« — hele Zeir blev løftet i Arikhs Netsach. Om hans Nukva sagde de: »Hun er i Hod.« Arikh tog Zeir fra højre lår i sin hule hånd, be-shaalo,[DA520802] vand i Chesed-kræfternes hemmelighed. Med fingerspændet, zeret, de fem Gevurah-kræfter, ild fra vand, tog han sin Nukva fra venstre lår. Derefter blev venstre indbefattet i højre, og han overgav alt til Abbas ruach i hemmeligheden om blandede punkter.

Han gav disse lys form, og de blev udskilt hos hende som en hvid dråbe, indbefattet tre inde i tre.[DA520803] De gik ind i Imma gennem begges Jesod og blev udskilt i hendes indre, hvert af disse punkter for sig, for at væve Zeirs og Nukvas lemmer.

Dråbe betyder noget som en dej, blandet af mange bogstaver uden orden: navne, hvis bogstaver ikke er forbundet i før-og-efter-rækkefølge, og hvor intet navn er udskilt for sig. Det er ikke en mangel, for det er ikke forvirring, Gud forbyde det, men skyldes indbefattelsens og enhedens styrke.

Når de siger til dig, som her, at Arikh strakte sin højre ud, er det blot 72-navnet i Arikhs Chesed. Ved denne kraft førte han alle lysene ind i Abbas hjerne, som også er 72, men med andre vokaltegn.[DA520804] Det er et kraftmægtigt navn, der først samler alle lysene i sig, udskiller dem og fører dem ned gennem et helligt og ærefrygtindgydende navn, hvis bogstaver er ordnet over hinanden langs rygradens længde, som de sagde i Gemara om verset »mene, mene, teqel u-farsin«.

KLADDE · uafklaret · fortsat

Rema fra Fano - fortsat

Også Jesod-delene er hellige navne, som forbereder og bereder bogstaverne fra disse lys, så særlige navne kan ordnes af dem efter genoprettelsens behov. Således er hensigten overalt at udskille hellighedens navne fra brudstykkernes slagger og de ydre bogstaver i skallernes navne, som blev blandet med dem ved kongernes død. De lys, som deltes, må renses for skallens kraft, som efterlod et lille aftryk hos dem.
Selv om de ikke blev virkeliggjort, før Adam syndede, måtte der fra tankens begyndelse skelnes mellem helligt og profant, for at viden kunne forbindes med valget.[DA520805] Adam var dog ikke egnet til den gerning den dag, han blev skabt i yderste fuldkommenhed, i hemmeligheden om »Gud var over mit telt«. Heller ikke Israel på den tid, da deres urenhed ophørte. Det var for at lade enhver troende, som vandrer retsindigt i sin uskyld, kende valgets virkelige frihed. Det er det tilsigtede i profetens udsagn: »Jeg vil bære og redde.«

Tilbage til kapitlet i indholdet

Jonat Elem — kapitel 54

KLADDE · uafklaret

Rema fra Fano

Undervejs har vi lært om Zeirs indretninger gennem Arikh, Abba og Imma: Det, som først havde betegnelsen Intethed i lysets hemmelighed, blev til »af intet« i vandets hemmelighed og blev målt i et modtagende kar, hans hule hånd, shaalo. Det betyder 370 lys, som udbredes fra tre hoveder, antydet i lamed; eller sig: gennem Arikh, Abba og Imma til Zeir, vav.
Derefter blev det til himmelhvælving ved udbredelse til noget af noget. Det er hemmeligheden om »lad der være en hvælving«: Hvælvingen skal styrkes; de var flydende og størknede. Da blev det målt i hemmeligheden om »han målte himlen med et fingerspænd«. Først løftede Arikh jo de brudte punkters lys med sine ben, og i ham er de i Intethedens hemmelighed. Han giver dem til Abba og Imma, så de får form i noget, jesh.[DA521001] Endnu er dette noget kun af lysets natur, intet andet.[DA521002] Det er de elskede venners strålende ansigter under kyssene.
I svangerskabets hemmelighed er Zeir dog som vand indtil afslutningen af de 40 dage, hvor fosteret dannes. Når hans lemmer derefter udbredes, er han i hvælvingens hemmelighed. Dermed forstås i sandhed sammensætningen af ordet va-jomer, ויאמר, »og han sagde«, som forekommer ti gange i skabelsens værk.[DA521003] Vav antyder målelinjen, der får jod, som var et punkt, til at udbredes i hemmeligheden om or, majim, raqia — lys, vand, hvælving — med begyndelsesbogstaverne alef-mem-resh, אמר. Således va-jomer.
Tilføjelse: Ligeledes havde Moses vanskeligt ved menorahens fremstilling. Der er ingen stivnen uden bevidsthed, Daat, ved kraften fra en menorah af ild, fra Immas varme; hun er over ham fra venstre gennem sine Netsach-Hod-Jesod-led. Det er shekelmønterne, krybene og nymånen i omvendt orden: Nymånen i Netsach, krybene i Hod,

KLADDE · uafklaret · fortsat

Rema fra Fano - fortsat

shekelmønterne i Jesod.[DA521004] Vi fastholder det ved tegningens styrkelse i fosterets former.[DA521007][DA521005] Tilføjelsen slutter.

Når der står »og målte jordens støv med et tredjedelsmål«, gælder det Zeirs vækst. Her i Immas indre blev alle disse punkter udskilt, føde fra affald. Af det allerbedste blev Zeir til som foster. Fra aftrykket af Keter, Chokhmah og Binah i hvert af de seks punkter dannedes Zeirs Keter, Chokhmah og Binah i hovedets hemmelighed. Fosteret har jo også et hoved i sin mors indre, men det er svagt, fordi det kun kommer fra skyggen. Fra de øvrige indbefattede dele fuldendtes Zeirs krop af det klareste i dem.

Det er hemmeligheden om »i smerte skal du føde sønner«, som efter vort mål udlægges til lovprisning. For ved kraften fra 72, Arikh, føder Imma, som er Eva, alt levendes mor, Zeir og Nukva med fuldendte egenskaber i tsadis hemmelighed, hvori den tiende er indbefattet.[DA521006]

Ved fødslen fuldendtes hans sefirot i selve væsenet og karrene indtil og med Netsach. Hod, Jesod og Malkhut blev tilbage i Immas indre, ikke deres egentlige kar — fosteret er jo født foran os i sit billede, fuldt i sine lemmer — men det indre i disse tre egenskaber var endnu ikke fuldendt. De var ikke renset for dommenes overvægt før dieperioden.

Da Zeir blev født, strakte Arikhs ben sig ned og vendte tilbage til deres sted, for fra nu af var de dækket. Zeir selv er i de to partzufims hemmelighed. Men hans Nukvas partzuf når kun op til mellem hans brystpartier på bagsiden, fra hans Tiferets øverste tredjedel og nedefter. Hendes Keter svarer dog til den øverste tredjedel af Tiferet, netop mellem Gedullah og Gevurah.

Herom siges »og tallet på en fjerdedel af Israel«, u-mispar et rova Jisrael. U-mispar har talværdien Shekhinah med ordet lagt til. Om hende udlagde de i Zohar: »Dine øjne er bassiner i Cheshbon ved Bat-Rabbims port.« Hun er »ved Israels fjerdedel«, det vil sige hos Zeirs fire nedre egenskaber, Tiferet, Netsach, Hod og Jesod. Malkhut er kun indbefattet i ham i kronens hemmelighed.

Tilbage til kapitlet i indholdet

Jonat Elem — kapitel 55

KLADDE · uafklaret

Rema fra Fano

»Når en kvinde frembringer sæd og føder en søn, er hun uren i syv dage.« Vid, at da Zeir ved fødslen kom lutret og renset ud i verdens luft, gik dommenes rester og overskud uden for lejren. Det er affaldet og bundfaldet i menstruationsblodets hemmelighed, som her i bugens kamre blev skilt fra de syv brudte punkter,[DA521201] når vi regner Jesod som to, eller når Daat tælles med dem. Svarende til dem står: »Hun er uren i syv dage.«

»Og hvis hun føder en datter« er efter den hemmelighed, vi her forklarer, en fastslået bestemmelse, ligesom »og hvis jubelåret kommer«. Da må der yderligere udskilles fra de syv Malkhut-dele, som findes én i hvert af disse syv punkter. Daat regnes med dem efter én af de måder, vi forklarede ovenfor i kapitel 19. Sammen med syv punkter i det sidste

KLADDE · uafklaret · fortsat

Rema fra Fano - fortsat

punkt, som selv helt er Malkhut, rammer Skriften præcist, når den siger: »Hun er uren i to uger.« Men i hendes tre første er der intet ondt.
Nukvas tilværelse måtte tage — dog de øvre Malkhut-dele i Zeirs syv sefirot[DA521202] — for at han skulle herske over hende, og der ikke skulle være to magter, Gud forbyde det. Den kvindelige form tegnes kun fra Zeirs bryst og nedefter. Undervejs lærer vi således, at her er 17 Malkhut-dele, som Havayahs lille talværdi. Om dem er sagt: »Alle israelitter er kongesønner.« Syv er i Zeirs sefirot og ti i hans Nukvas skikkelse.
For deres skyld udlagde de i Tikkunim 17 trin for Israels sjæle: konger, retfærdige, profeter, seere, Torahens mestre, mægtige og fromme — hertil fra Zeir. Ligeså fra hans Nukva, altså 14. Nukva har yderligere fra sine tre øvre: forstående, vise og overhoveder for Israels tusinder. Disse tre yderligere, som strømmer fra hende, svarer til dem, der kommer fra Zeirs Chesed, Gevurah og Tiferet; hendes syv til hans fire.
Svarende til dem står: »Josef var 17 år og vogtede«, i hemmeligheden om »og Elohim satte dem på himlens hvælving«: Jesod, sjælenes kanal. Der står også: »Og Jakob levede i Egyptens land i 17 år.« I dem var de frugtbare og vrimlede, indtil han så 600.000 af sine efterkommere. Det var, hvad der blev lovet i Beersheba: »Frygt ikke for at gå ned til Egypten, for jeg vil gøre dig til et stort folk dér.« Netop dig, så hans øjne skulle se det. Det sagde Josef: »For at gøre som på denne dag, at holde et talrigt folk i live.« Desuden har am rav, »et talrigt folk«, talværdien af tolv Havayah: »Lykkeligt det folk, som har det sådan.«
I Shir ha-Shirim Rabbah sagde de, at han så 600.000 Torahens sønner. Muligvis mener de Torahens vogtere: Ikke én blandt dem faldt uden for den fuldkomne sengs helhed, mittah shelemah, hvis talværdi er nefesh.[DA521203] For den gamle blev hemmeligheden om nefesh til Jakobs hus gjort fuldstændig. Se Zohar, Vajechi, side 216b. Skriftstederne og lærerne har ikke gjort sig denne umage med de 17 år blot for at fortælle os disse trøsteord for den gamles lidelse, hans vellyst og blidhed, men for at lære denne store hemmelighed. Den stod bestandig til erindring mellem vor far Jakobs øjne. Gud, velsignet være han, opfyldte sin tjeners råd, og han så det og glædede sig.
Efter det, som uden videre lægges til grund i Zohar, Vajjetse, side 153b, at den retfærdige Benjamin ikke delte ægtesengen, før Josef kom og blev fundet, mens han havde ti sønner, da vore fædre drog ned til Egypten, må man sige: Velsignelsen i Jakobs hus til at være frugtbare og talrige uden for naturens sædvanlige orden begyndte, da Benjamin vendte tilbage til sin far. På samme måde velsignede Herren Oved-Edoms hus.
Også Jokebed, som blev født mellem murene, er indbefattet i denne velsignelse. Fra den stund, den gamle rejste sig for at drage ned til Egypten, blev hungersnødens bestemmelse ophævet. Dermed bortfalder den gamle vanskelighed: Hvordan delte Levi ægtesengen i hungerårene? Et andet sted svarede vi dog, at eftersom det var tilladt for barnløse, var det også tilladt for Levi. Han var undervisningens mester og vidste, at buddet kun var opfyldt med både en søn og en datter.
Der står stadig en vanskelighed tilbage: Det, som Zohar nævner dér, og som er almindeligt i midrashim, om Josefs udspørgen og Benjamins svar om navnene på hans ti sønner, skete ved den første nedrejse. Derfor kan man muligvis forklare det på tre andre måder. For det

KLADDE · uafklaret · fortsat

Rema fra Fano - fortsat

første: Under sin fars sorg opfyldte den retfærdige Benjamin ét af de to bud, han skyldte sin hustru, nemlig frugtbarhed og formering, mens han undlod det andet, buddet om ægteskabelig samlivspligt. For det andet: Da den hellige ånd glimtede frem hos Jakob, og »han så, at der var korn i Egypten«, regnes det, som om sorgen var lettet lidt. Da begyndte Benjamin at besøge sin bolig.

For det tredje: Allerede tidligere, da Josef kom ud af fængslet og steg til storhed, så Jakobs mazal det, og hans sorg lettedes. Det er præcisionen i Zohars ord »da Josef kom og blev fundet«. Den, som er fængslet blandt mørkets beboere, er som et bortkommet kar. Når han går ud, kommer han og findes blandt sine jævnaldrende. Hvis der var tale om, at Josef gav sig til kende for sine brødre, ville »da Josef kom« ikke passe.

Også det, der står dér på side 158b, er rigtigt: »Så længe Rakel ikke var gravid med Benjamin, blev han dér.« Det betyder ikke, at hun drog bort som gravid. Han boede jo i Sukkot i 18 måneder, derfra drog han til Sikem og derfra til Betel, før Benjamin blev født. Det betyder derimod: Så længe de forudså, at Benjamins tid endnu ikke var kommet.

Vi vender tilbage til vort emne. Regn 17 gange David, דוד, som overalt er i Malkhuts hemmelighed: Det har talværdien Rakel, alles mor. Ligeledes var der 17 konger fra David til Josija. I hans dage førte Jeremias de ti stammer tilbage — nogle fra hver stamme — og han regerede over dem. Da kun landets beboere kaldes forsamlingen, som det står i traktaten Horajot, var Josija med rette konge over hele Israel. Men til sidst gemte han pagtens ark, og månen var rede til at bevare sit lys.[DA521204]

Ved forsamlingens glædesfest i Krønikebogen skænkede kong Hizkija 7.000 stykker småkvæg, og fyrsterne skænkede 10.000, i hemmeligheden om menneskehjorden, som Ezekiel talte om.[DA521205] Desuden var kongens andel 1.000 tyre og fyrsternes andel 1.000 tyre, med hentydning til Abba og Imma. Alle var fredsofre.

Tilbage til kapitlet i indholdet

Jonat Elem — kapitel 56

KLADDE · uafklaret

Rema fra Fano

Dieperioden varer 24 måneder. Efter at det affald, som ikke modtager genoprettelse, er afvist, sker der følgende. Ligesom den ammendes blod, der ellers skulle strømme fra fødslens rester og blive til menstruationsblod, tværtimod helt mildnes og bliver mælk — derfor tages der ikke hensyn til de sædvanlige menstruationstider i hele denne periode — således behøver dommene i Zeirs Hod, Jesod og Malkhut jorden, fordi deres udspring blev tilbage i hende.[DA521401] De udskilles ved amningen, mildnes og bliver mælk.

Grunden til hele denne tid er, at hemmeligheden i Zeir, sod she-bi-Zeir,[DA521402] som vi sagde, at dens kar kom ud i verdens luft og efterlod lysene ovenfor, må mildnes i otte måneder, eftersom den omfatter ti. Først må den udskilles i sig selv og derpå i enkelthederne fra dens Keter til dens Netsach. Det samme siger du om Zeirs Jesod og Malkhut. Hod og dens syv øvre er således otte; ligeså Jesod og dens syv øvre, otte; Malkhut

KLADDE · uafklaret · fortsat

Rema fra Fano - fortsat

og hendes syv øvre, otte: i alt 24.
Hod blev udskilt for sig, for Jesod og Malkhut i sig og også for sine grene i Jesod og Malkhut. Derfor er syv og den selv nok for Jesod. Når den er udskilt for sig, for Malkhut i sig og også for Jesod i Malkhut, er udskillelsen af syv og hende selv nok for Malkhut. Dette er efter de vises opfattelse. Rabbi Jehuda mener derimod, at dieperioden kun varer 18 måneder. For ham er det tilstrækkeligt, at Zeirs tre sidste egenskaber, Hod, Jesod og Malkhut, mildnes fra deres Binah og nedefter: fem og hun i hver af dem, på den måde, vi forklarede.
Du kunne indvende mod begge: Ligesom Hod her mildnes for sig og for sine grene i Jesod og Malkhut, så en enkelt udskillelse så at sige er nok til begge, hvorfor var den udskillelse af de øvre egenskaber, som allerede var fuldendt indtil og med Netsach, ikke også nok for deres grene i Hod, Jesod og Malkhut? Svaret er, at svangerskab og dieperiode er hver sin sag.
Det er endvidere kendt, at Zeirs lemmer er små, når han fødes, og at han ingen hjerner har, for hans Chokhmah, Binah og Daat er kun en lysning. Derefter strækker Imma i dieperiodens hemmelighed hans krop og lemmer gennem de 24 måneder. De er i hemmeligheden om hendes Netsach og Hod, hver indbefattet i den anden: altså ni. [DA521403] Hendes Chesed, Gevurah og Tiferet er også i brysternes hemmelighed på Binahs sted, indbefattet i hinanden: altså 18.
Så langt rabbi Jehuda, som mener, at mælken ikke fører lysningen fra hendes hjerner ned til Zeir. Efter de vise fører den desuden en lysning ned fra hendes Chokhmah og Binah, som er i punkternes hemmelighed, og Zeir har tilsvarende. Men ikke fra hendes Daat, som selv overalt er en lysning og endnu slet ikke har lyst i Zeir. Chokhmah og Binah omfatter altså hver tre som rod til de tre linjer: seks ud over de første; tilsammen 24 måneder.
Dermed mildnedes dommene i Zeirs ti sefirot gennem den mælk, Imma ammede dem med, »og deres knoglers marv vandes«. Hver bredte sig jo ud for sig og gav mere kraft til lemmernes vækst og arbejde. Ligesom barnet hverken går eller står på benene, før det har diet længe nok, således ovenfor i Netsach og Hod. Hods udskillelse blev først fuldendt ved dieperioden, og selv om Netsach ikke er skadet, har den ingen fuldendt virkning alene.
Men »Israels Netsach lyver ikke«, for dommene griber ikke fat i Zeirs Netsach, kun i Hod. Anderledes med hans Nukva: »Begges ben går ned til døden«, hendes Netsach og Hod. Om Zeir siges derimod: »Min Hod blev forvandlet til fordærv for mig«, kun den og ikke Netsach. Skallen har nemlig fat i Hod og dier udenfor af dens kraft og strøm, ikke andet, meget, meget langt fra Shekhinahs lejr. Den hindrer Netsach i at virke med Cheseds kraft, som det tilkommer den.
På grund af denne hemmelighed behøvedes både Moses og Aharon for at standse én plage, svarende til Netsach og Hod; Pinchas ved den anden, svarende til Jesod; og David ved den tredje, svarende til Malkhut.
Der er grund til at undersøge udlægningen af haltheden i Jakobs hofteskål. Undertiden fremgår det af Zohar, at den var i Netsach, og de forklarede, at det betyder Zeirs Netsach, mens hans Hod ikke blev skadet: Josva profeterede jo fra Moses' Hod. Undertiden synes

KLADDE · uafklaret · fortsat

Rema fra Fano - fortsat

skaden at have været i Hod. De sagde, at der menes hans Nukvas Hod, for når hun var ryg mod ryg med ham, stod hendes Hod over for hans Netsach.
Det modsiger ikke, hvad vi først sagde. De sagde nemlig, at selve skaden var i Nukvas Hod: Hele egenskaben blev skadet, og den forårsagede en vis vaklen i det nederste led af Zeirs Netsach. Kun det står over for hendes Jesod, mens det midterste led står over for hendes Chesed. Hele hendes skikkelses højde svarer nemlig kun til Zeirs Netsach, Hod og Jesod. Da hele hendes Hod blev skadet, gik også hendes Netsach ned med den.
Men på grund af vaklen alene i det nederste led af Zeirs Netsach gælder, at selv denne Netsach ikke lyver i sig selv. Det ser du af »og han haltede på sin hofte«, som i »han tog en af hans sider«. Altså: I det, som han støtter sig til ved sin hofte — hans Nukva — var skaden, intet andet sted. Da både den ene og den anden læsning dog er mulig, gælder forbuddet mod gid ha-nasheh, hoftesenen, i begge ben.

Tilbage til kapitlet i indholdet

Jonat Elem — kapitel 57

KLADDE · uafklaret

Rema fra Fano

Velsignelserne fra de bryster, som giver mælk, er i hemmeligheden om »og Herren gik forbi«: 72, 216 og 26. Således: 72 til højre for Binah, 216 til venstre for hende og Havayah i midten. Summen er Shaddajs talværdi, et ord forbundet med bryster. Ligeså 161 og 151 med to helhedstillæg; eller 161 og 143 med ti bogstaver; eller 151 og 143 med tyve bogstaver. Hvert par giver Shaddaj.
Ligeledes deler vi Elohim-navnet: El til højre, mi til venstre og he i midten, i hemmeligheden om »Eldad, den ene, og Medad, den ene«. Når Imma ammer Zeir og Nukva, kaldes hun El Shaddaj efter brysterne, som er i hendes midterlinje. Derfor passer dette navn på hendes Daat, Tiferet og Jesod.
Mælken er i hemmeligheden om Ehjeh-navnet i Binah. Det har fire bogstaver; dets udfyldning ti, אלף הה יוד הה; udfyldningens udfyldning 25, אלף למד פא הה הה יוד ואו דלת הה הה. Tilsammen er de som chalav, mælk, med Ehjeh-ordet lagt til.[DA521601] Undr dig ikke over alef midt i vaverne i udfyldningens udfyldning, selv om resten af navnet er med he-bogstaver. Også til 52-navnet føjer vi undertiden tre sådanne alefer i hemmeligheden om et vildt dyr indbefattet i et tamt dyr; det forklares på sit sted. Det hentyder til mælken hos en kvinde, som føder en datter: Den er let af natur.
Eller på en anden måde: א אה אהי אהיה har talværdien dam, blod. Fjern blot Ehjehs fire bogstaver — ikke deres talværdi, men dem selv, hver som én — og resten har talværdien chalav. Således bliver blod til mælk. Det er mælken hos en kvinde, der føder en søn; hendes mælk er tung. Dens tyngde er, at aftrykket af den enkle form bliver hos den. Desuden fuldendes den første kun med ét eller to helhedstillæg, for i de fleste udfyldninger med he er også vaverne kun to vaver.
Man kan udlægge disse to, som vi nævnte her, om den lette mælk. Modsvarende er der to

KLADDE · uafklaret · fortsat

Rema fra Fano - fortsat

andre for tung mælk, når Ehjehs udfyldninger og udfyldningers udfyldninger har den ene jod i he og midt i vaverne, den anden alef begge steder. Bogstaverne selv er i begge tilfælde 41. Det er deres tyngde: at lægge et bogstav til helheden i hver af dem.
Meningen er, at Ehjeh-navnet i Imma giver strøm og lys til Zeir, giver ham liv og kraft til at vokse, blive genoprettet og udskilt, han og hans Nukva sammen i de to partzufims hemmelighed, føde fra affald, ligesom mælken til barnet. Der står: »Eller hvem gør stum?« Mi, hvem, er Imma; hun giver anbringelse, bestående og opretholdelse til barnet, som dannes i hendes indre, og som slet ikke taler, når det kommer ud af moderens liv.
Hun giver ham strøm i den lille tilstand, hvor han er stum, illem, med talværdien 45 og 26. Ligeså er 45, mem-he, udfyldt מם הא, med talværdien Elohim, som er illem, אלם, og jod-he. Zeir indbefattes her i Abba og Imma, idet han ikke handler efter sin egen Daat.
Også Ehjeh i kvadratform giver dam, blod,[DA521604] og af det dannes mælken. Hvordan? Blandt Ehjehs bogstaver er to he. Vi udlægger begge i formen dalet-jod: 28. Læg Ehjehs alef-jod og helheden til: let mælk. Eller to he i formen dalet-vav og jod udfyldt: to gange tyve, tung mælk. Her er der ikke blot intet behov for helhedstillæg; alef er stadig tilovers ud over mælks talværdi som dens kilde og udspring.
Endvidere har he i Elohim, det øvre tegns hemmelighed, to former. Deres husketegn er דודי, dalet-vav-dalet-jod, med talværdien 24. De tre udfyldninger har talværdien 16. [DA521602] Summen af de to er mælk. Den er let af natur, for den fuldendes kun med udfyldningerne. Tilsvarende findes en tung, som ikke behøver nogen udfyldning: Når ét he tegnes som tre vaver, 18, og det andet som to vaver og en jod, 22, er summen mælk.
Også i selve udfyldningerne findes let og tung. He i tre udfyldninger har talværdien El, 31. Regner vi værdien af he med, bliver det 36; dertil Ehjehs fire bogstaver. Her er de ligeledes det enkle he og udfyldningernes bogstaver jod-he-alef. Deres notarikon er »Havayah er Elohim« fra »En salme til taksigelse«: altså mælk. Den er tung, fordi en lettere svarer til den: Først tager vi El, de seks bogstaver og de tre udfyldninger. Her er mange helhedstillæg.
Fra he midt i Elohim-navnet stiger mælken altså til højre bryst, El, og venstre bryst, mi, ligesom mælks talværdi kan sammensættes fra he på mange måder. Det er kendt, at det mandlige har overvægt til højre og det kvindelige til venstre. Derfor har den tunge mælk sit hovedsted i højre bryst og den lette i hendes venstre.
Når Imma ikke ammer børnene, kaldes hun El Eljon, fordi hun løfter sig over dem. De 161 i hende med bogstaverne og helheden bliver 166, som Eljon. Der er også et 63-navn i Binah med tre joder og en alef, talværdien El, og dets kvadratform er 166, som Eljon: altså El Eljon. Begge betegnelser findes således sammen på ét sted ved begyndelsen af Amidah-bønnen. Hvad står der derefter? »Som tildeler Chesed-gerninger«, gomel chasadim, af samme ord som »efter at vi vænnede ham fra«, gemalnuhu: Hun har givet den øvre tilstrækkeligt af Chesed-kræfterne.[DA521603] I forklaringen af bønnen vil det blive uddybet.

Tilbage til kapitlet i indholdet

Jonat Elem — kapitel 58

KLADDE · uafklaret

Rema fra Fano

Torahen sammenlignes med selve mælken, hvis dybde mennesket ikke når. Den er blod, som samles fra hele skikkelsens udstrækning, idet lemmerne nærer hinanden, og bliver til mælk. Mælkens sted er ikke et kildevæld, for den har ikke ét udspring. Alle blodårerne løber dertil, og det er et samlebassin for dem. Den gør ikke uren i en hvilken som helst mængde, men først ved en reviit, en fjerdedel. For os gør det ingen forskel, om det sker med eller uden moderens vilje. Den gør kun uren med barnets vilje, for normalt er dets sind vendt mod mælk. Men hvis barnet dier mod sin vilje på et tidspunkt, hvor det ikke har lyst, er den ren. Det er drøftelsens konklusion i kapitlet Amru lo.

Billedet på alt dette findes i Zeir, som dier af den strøm, der øges i Imma ovenfra, for at strække hans lemmer, hans seks yderpunkter. Når mælken udbredes efter behovet, kan dommen få overvægt i ham, alt efter forberedelserne. Det hentyder til profetiens hemmelighed. Om Zeir står: »Hvis jeres profet er Havayah«, im jihjeh neviakhem Havayah. Han bliver da benenes herre som udsending fra Atika Kadisha, antydet i disse begyndelsesbogstaver, alef-jod-nun, אין, med de tre hoveder indbefattet.[DA521801] Han åbenbarer den øvre ledelses hemmeligheder for de nedre, efter hvad der ønskes ved den, til godt eller til det bedre.

Så længe Jonas ikke ønskede profetien om Nineve, var hans dom til det onde ikke beseglet i urenhedens hemmelighed.[DA521802] Han ønskede, at deres mål skulle blive fuldt, og at byen skulle ødelægges af sig selv som et tegn om Gog og Magog, der ikke skulle have nogen undslupne. For at skåne sin Skabers ære svarede han ikke på slutningen fra det mindre til det større: »Du havde medynk, skulle jeg ikke have medynk?« Den store forsamling og dens mange tilhængere var ellers en stærk forberedelse til Jonas' ønske.

I sandhed var det dog åbenbart og kendt for ham, velsignet være han, at Gog og Magogs skyldstid endnu ikke var kommet, og at vort folks forløsning endnu ikke var inde. Da Nineves folk vendte om fra deres onde vej, viste han dem langmodighed i 40 år, indtil profeten Nahums tid. Modsvarende vil Messias' dage gå forud for de dødes opstandelse. Barnets vilje er altså det, der virker, ligesom profeten må forberede sig, så hans ord kan være en billedlig handling, der stadfæster hvert udsagn.

Slutbogstaverne i im jihjeh neviakhem Havayah er mem-he-mem-he, מהמה, som i »hvis han tøver, vent på ham«. Om den tid siges: »Jeres sønner og døtre skal profetere.« Men oftest modtager Zeir strøm ovenfra gennem en skærm, som i »i et syn giver jeg mig til kende for ham«, eller gennem Immas nedfaldne rester, som i »i en drøm taler jeg til ham«. Drømmen er jo profetiens nedfaldne rest. Begge dele afhænger af den enkelte blandt profetsønnerne, som bereder sig dertil.

Heraf forstås, hvad der var beredt for Gehazi. Men han ønskede ikke velsignelsen, og den fjernede sig fra ham. Han kaldes sådan efter gej chizzajon, synets dal, Jerusalem, som regnes for en dal i forhold til Morijas bjerg, hvorfra belæring udgår til hele Israel. Derfor er det passende, når vi siger: »En vis er højere end en profet.« Ligeledes står: »Fra Zion

KLADDE · uafklaret · fortsat

Rema fra Fano - fortsat

udgår Torah og Herrens ord fra Jerusalem«; det sidste er profetien.
Det er kendt, at visdom, styrke, rigdom og legemlig højde hører til profetiens betingelser. Ved kvinden, som var stor i sine gerninger, står: »Og Gehazi trådte nær for at støde hende bort«, le-hodfah. De udlagde det om hendes skønheds pragt, hod jofjah. Det lærer, at han med sin legemlige højde nåede til hendes bryster, for han havde diet. Vi læser også hod peh, Hod og mund: Amningen fuldender Hod, så gangen ikke hindres for benenes herre, og munden fuldender profetens sendelse, om hvilken der står: »Gå og sig til dette folk.«
Der står også: »Dette er kvinden, og dette hendes søn«, som han pegede på med fingeren som en husfælle: ham, som Elisa havde vakt til live. Elisa er Arikh, og han anviste Gehazi: »Lad hende være, for hendes nefesh er bitter.« For synet er ikke vidt udbredt, og profetien hviler ikke, når dommene har overvægt. Men denne ugudelige fortærede gennem alle sine fordærvede gerninger frugten umoden og blev fordrevet.
For Moses var det anderledes. Første gang, da han begyndte i profetien, åbenbarede han sig for ham med hans fars stemme: den retfærdige Amram, »ren uld«, amar neqe. Straks åbnedes profetiens kilder for ham fra den øvre Imma, hvorfra mælken kommer, som der står: »Ehjeh asher Ehjeh.« Efter Gevurahs bud blev der sagt: »Således skal du sige til Israels sønner: Ehjeh har sendt mig til jer.« Nu da Eldad og Medad er kommet os i hænde i forbindelse med mælkens hemmelighed, som udlægges om selve profetien, vil vi sige noget om dem.

Tilbage til kapitlet i indholdet

Jonat Elem — kapitel 59

Rema fra Fano

Eldads og Medads profeti kom fra det øvre tegn, som slet ikke har noget med manden at gøre. Også hvad kvinden angår, forklarede de i Javne: Når det nedre tegn er kommet, tager man ikke længere hensyn til det øvre. Derfor sagde de, at de var Moses' brødre alene gennem moderen, det vil sige fra den øvre verden, Daat-generationens hemmelighed.
»Og de profeterede og føjede ikke til«, for grenen kan ikke være lige med roden. Når vi oversætter det til aramæisk som »og de ophørte ikke«, betyder det, at deres profeti ikke var betinget, men en fastslået bestemmelse. Tilsvarende »han føjede ikke mere til for at kende hende« og »han ophørte ikke«: For derefter at kende hende uden ophør behøvede han ikke at tilføje en ny erhvervelse af hende. Som vi lærer i lovene om svogerskab: »Hun er som hans hustru i enhver henseende.«
Ligeledes ved Sinai: »En stor røst, som ikke føjede til.« Den behøvede ikke at tilføje noget, for den første røst var uden ophør; alt var ét udsagn. Der står: »Og to mænd blev tilbage i lejren«, for brysterne er rester uden for kroppen. »De var blandt de nedskrevne, men gik ikke ud til teltet, og de profeterede i lejren«, i hemmeligheden om Arikhs arme, da benene blev indbefattet i dem: Netsach og Hod, som er i dommenes hemmelighed. Husketegnet er piletræerne ved bækken. Deres profeti er i dommen, som det følger nedenfor, i hemmeligheden om tredjedelene i Israels lejr, forklaret på sit sted.

Rema fra Fano - fortsat

Det er Skriftens machaneh, lejr, med talværdien Eldad u-Medad. Altså står Profeterne og Skrifterne sammen, som vi lærer: »Man lægger Torah oven på Profeterne og Skrifterne.« Sammen, som vi lærer: »Man lægger Torah oven på Profeterne og Skrifterne, men ikke Profeterne og Skrifterne oven på Torah.«[DA522001] Torah er ovenfor i hjernernes hemmelighed. Profeterne og Skrifterne er derimod nær ved at være lige, for hver har noget, der kan regnes lettere og noget strengere.

Skrifterne er i armene, men dækkede, i den hellige ånds hemmelighed, som kun åbenbares for den, der har den; der er intet vidt udbredt syn. Profeterne er nedenunder og åbenbare i profetiens hemmelighed, som gives for at blive sagt: »I et talrigt folk er kongens pragt.«

Disse to sandhedsprofeter er således: Den højre er navi, profet, og den venstre chozeh, seer. Eller det første ord har talværdien 63: Havayah i sin oprindelige form og dens udfyldning, 37, hevel,[DA522002] som udbredes i ham ved Jesods kraft, idet den indbefattes i barmhjertighedens linje. Det andet er alene den enkle Havayah. Undertiden er begge seere eller begge profeter, alt efter ledelsens fordeling under dommens eller barmhjertighedens overvægt.

Der er endnu en inddeling: Tannaim er i hemmeligheden om Zeirs Netsach, Hod og Jesod, og Profeterne er som dem. Amoraim er i hans Nukvas Gedullah, Gevurah og Tiferet, og det samme siger du om Skrifterne. Herom mere nedenfor i kapitel 76. Men man skal ikke udlægge den mundtlige Torahs indretninger i Arikh, for Malkhut åbenbares ikke sådan, men kun indbefattet i Jesod.

Eldads og Medads profeti nåede ikke til det nedre tegn, »et telt, der ikke skal flyttes«, når Chesed-kræfterne og de mildnede Gevurah-kræfter samles hos det, i hemmeligheden om de to tilføjede he i ha-ohelah. De profeterede i den kendte lejr, Shekhinahs lejrs hemmelighed nedenunder i Beriah. Deres profeti handlede om Moses' bortgang — han er Daat — og om Josva, månens ansigt, som fører Israel ind i landet.

De, som udlægger bogstavspor, sagde: Mitnabbeim, de profeterer, er met neviam, deres profet er død. Eller det er notarikon for: »Moses, lad hans nefesh hvile i Guds have; Josva giver dem arven«, Moshe tanuach nafsho be-gan Elohim Jehoshua manchilam.

Moses, vor lærers, fred være med ham, profeti kom derimod fra det nedre, Immas Jesod, hvor 161-navnet er, sammen med Abbas Jesod uden for det: 184, 72-navnets kvadratform. Tilsammen er de talværdien Moshe. Disse to Jesod får strøm fra de to øvre mazal, som sidder forrest i barmhjertighedens egenskab, som det vil følge.

Om dem står: »Du åbner dine hænder og mætter alt levende med velvilje.« Kol, alt, er den ene Jesod, chaj, levende, den anden. Ratson, velvilje, er notser, den ene mazal. Den anden er ve-naqqeh, og han renser; den åbner den øvre kilde for at give strøm gavmildt. Husketegnet er »se, jeg tilføjer«, hinneni josif, den øvre Josefs hemmelighed, med den hellige mazal indbefattet deri. Derfor fortjente Moses at være lærer for alle profeter, som i »og alle fra Moses«: De profeterede kun ved hans kraft og beredelse.

Tilbage til kapitlet i indholdet

Jonat Elem — kapitel 60

Rema fra Fano

Det er velkendt i naturen, at forståelsen hos det fødte barn øges dag for dag efter dieperiodens afslutning. De vise sagde: »En seksårig går ud med sin mors eruv«, for han behøver hende stadig og følger hende. Det er småbørnenes retlige alder for den, som ingen har til at lede sig. Har de en værge, er deres køb ikke et køb og deres salg ikke et salg.

Men hendes opmærksomhed hviler på ham, indtil han bliver ni år og én dag. Da begynder Daat at lyse i ham, og hans samleje regnes som samleje. Derfor må han på det tidspunkt opdrages til at vide, hvordan han skal vogte sine tefillin. Når det tolvte år er gået, og én dag af hans trettende år er begyndt, har han status som en, der forstår og er nær ved at være mand, indtil han bliver bar mitsvah. Til at sælge af faderens ejendom må han være tyve. Fuldendelsen behandles nedenfor fra kapitel 78 og frem.

Efter denne ordning vokser Zeir efter dieperioden. Hans kraft er allerede udbredt i ti kar, svarende til alle hans sefirot; han går på benene og har sit ord på tungen. Da vender alene hans indre lys tilbage og indbefattes i Imma. Det er et andet svangerskab, på den måde, der udlægges om Malkhut: Hun bliver et fyldt skatkammer for alle de retfærdiges sjæle, som endnu lever. De indbefattes i hende hver nat, når vi lægger os, som der står: »I din hånd overgiver jeg min ruach.« Hun bliver gravid med dem, og hver morgen fornyes de i hemmeligheden om et barn, som dier ved moderens bryster, og en kvinde, som taler med sin mand. Der står: »Nye hver morgen.«

Således indbefatter Imma i denne hemmelighed Zeir og Nukva ved de skiftende tider, vi nævnte. Derfor sagde man i Zohar, Emor, side 65b: »To børn, som Imma ammede, og som hun blev gravid med.« Når deres indretninger er fuldendt, skal de blive faktisk fuldendte feminine vande til Abbas og Immas forening, ligesom de også fra begyndelsen var det for dem alene som mulighed. Fra denne forening dannes disse børns hjerner.

Vi har allerede sagt, at Zeir i sin mors indre er i hemmeligheden om vav inde i he: et lille vav i halv størrelse, uden hoved, i tre-inde-i-tre-hemmeligheden. Som i »han er foldet og ligger som en tavlebog«. I ham er hemmeligheden om ét skridt alene, omtalt i Zohar, Balaq, side 203b: udbredelsen af hans Nukva, som kommer frem bag ham. På grund af hende sagde David: »Der er kun et skridt mellem mig og døden.«

Når Zeir kommer ud i verdens luft, er han i hemmeligheden om et fuldt vav, navnets tredje bogstav. Vavs krop antyder de seks yderpunkter; dets ende, som er tyndere, antyder Malkhut. Vavs hoved antyder Zeirs tre øvre i den lille tilstand, hvor han kun er vav i de seks yderpunkters hemmelighed. Han er som græshoppehorn, med små lemmer. Ved den mælk, han dier, løfter han hovedet, og hans lemmer vokser lidt; da kaldes han Zeir Anpin.

Herefter må Immas Netsach, Hod og Jesod brede sig ud i dem som indre strøm: Modtageren iklæder den givende. Han dækkes også fra denne af et omgivende lys, som rækker ud over ham. Den frembragte er altid for lille til at rumme den strøm, som hans årsag giver gavmildt. Begge veje står udtrykkeligt i verset: »Jeg lagde mine ord i din mund, og i min hånds skygge dækkede jeg dig.« Det ene afhænger af det andet, for der står: »Og

Rema fra Fano - fortsat

han var færdig med at tale med ham«, fuldendelsen af det indre lys' genoprettelse. Da: »Og Elohim steg op fra Abraham.« Det er Zeir i Chesed-kræfternes hemmelighed, som får styrke af sig selv, så Imma ikke længere behøver denne bøjning.
Desuden er Immas Jesod en fredens hytte for Zeir og hans Nukva. Efter at have ammet dem blev hun gravid med dem, ikke med deres egentlige legemer, men med deres indre væsen, for deres kar blev udenfor. Menneskets væsen er kun fra hovedet til hjertets skillehinde, det vil sige til brystet: den grænse, som Immas Jesod når til.

Tilbage til kapitlet i indholdet

Jonat Elem — kapitel 61

Rema fra Fano

Hver af Immas Netsach, Hod og Jesod, som hun lader strømme til Zeirs hjerner, udlægges i tre led. De går ind i Zeir »bud på bud, linje på linje«, for også han måles i tredjedelens hemmelighed, som der står: »Og målte jordens støv med et tredjedelsmål.« De vise sagde: »Alt kom fra støvet, selv solskiven.« Støv betyder Tiferet; husketegnet er »Jakobs støv«. Hele den øvre ledelse i verden kommer fra ham og hans kraft. Selv den mest kendte af de sanselige virkninger, solens bevægelse ved den omkredsende sfære, kommer helt fra Zeirs kraft.
Land betyder Shekhinah, for landet er af støv. Der er forskel på dem: Tager man støv og laver det til en teglsten, kan man igen gøre den til støv. Men omvendt bliver det en anden teglsten. Det har vi allerede omtalt ovenfor. Derfor blev jorden sat ud af virksomhed; den døde ikke, Gud forbyde det. »Jordens støv« skal da betyde Zeir i hans egenskab af en halv krop sammen med sin Nukva. Han er i sandhed »hjortenes unge«, ofer ha-ajjalim, det vil sige styrken og kraften i de seks yderpunkter, som alle er kraftige. Det er hemmeligheden om den udvalgte blandt fædrene, som siges om Jakob. Disse to partzufims indbefattelse og genoprettelse sker gennem tredjedele.
Eller »jordens støv« kan forklares netop om Malkhut, som måles fra tredjedelen af Zeirs krop og nedefter. Først sagde profeten: »Hvem målte vandet i sin hule hånd og afmålte himlen med et fingerspænd?« Meningen er forskellen mellem et rummål og et fingerspænd: Rummålet tjener vandets hemmelighed, fingerspændet hvælvingens. Men det enkle lys, som går forud for begge, »måles ikke og tælles ikke«.
Rummålet har derfor et hulrum, som tjener fra mundingen til bunden. Også bundens indre behøver det. Man må tømme karret for at måle med det igen. Når vi ved punkternes emanation sammenligner deres indre lys med vandets hemmelighed, siger vi, at bruddet i karret er i den ydre del langs hele dets højde, en tredjedel af tykkelsen. De har en lægedom i hemmeligheden om det flåede dyr, geludah, med talværdien 48, som to tredjedele af 72. Det heler, og derfor er dyret tilladt med en lille rest tilbage.
Også her er de indre tredjedele bedre end den ydre. Også den efterlod en velsignelse hos hende, i hemmeligheden om »hans øjne nedad og hans hjerte opad«. Men den, som måler med et fingerspænd, der tjener hvælvingens hemmelighed, behøver intet modtagende kar. Det skader ikke, hvis den brudte del er den nederste, Netsach-Hod-Jesod-hemmeligheden i

Rema fra Fano - fortsat

hvert punkt, en tredjedel af højden. Derfor: »Hvis benene er skåret af fra knæleddet og nedefter, er dyret tilladt.«

Mi, hvem, er Binah, som »målte vandet i sin hule hånd« for at skelne mellem Zeirs mandlige vande og Malkhuts feminine vande. »Og himlen«, Zeir i sin krops indretninger, »afmålte han med et fingerspænd«. Han gav ham grænser i hjerner, arme og ben, på den måde, jeg nu forklarer. Han målte hele jordens støv i den øverste tredjedel af Zeirs Tiferet; Malkhut kom frem mellem hans brystpartier bagtil, som er en tredjedel af hans skikkelse.

Dette gælder alene kroppens mål. Det er grunden til, at Zeir måles i tredjedele som nævnt. Muligvis er dette i det legemlige menneske selv en tredjedel af hele skikkelsen. Men i Atzilut har vi til brystet seks egenskaber og en tredjedel: Keter, Chokhmah, Binah, Daat, Gedullah, Gevurah og en tredjedel af Tiferet. Denne øvre tredjedel er stor i betydning; dér blev hjerne og hjerte grundlagt sammen.

Her finder vi det passende at sige, for at forstå Binahs ord, at Immas ben er i hemmeligheden om Ehjeh-navnets to sidste bogstaver. Det er det sande indhold, som alt det foregående er et billede på. Lær det skjulte af det udtrykkelige i de vises lignelser og gåder. Hendes Jesod antydes i jod, hvis størrelse er et halvt vav, for det er kort og når kun til Arikhs bryst. Derom står: »Se Zion, vore højtiders stad.« Arikhs bryst er Immas Zions sted, for hele hendes skikkelse rækker kun til Arikhs navle. Hun kaldes vore højtiders stad, for alle hellige indkaldelser afhænger af hende; sabbatten af Abba, som selv er hellig.

Jods nederste spids er i forhallens hemmelighed; jods krop og spids er kammeret og overværelset ovenover. Ehjehs sidste he omfatter Immas Netsach og Hod, som udbredes neden for hendes Jesod. Det forbinder dem ved hes tag, og de går ned på hver sin side. I dette aspekt når Abbas Jesod derimod til Arikhs navle. Det antydes i Havayahs vav, hvis længde er det dobbelte af jod i Ehjeh-navnet.

Ved Immas bøjninger bliver halvdelene lige i deres mål. Ellers kan et lille jod ikke fuldende et halvt mål. Se nedenfor i kapitel 83. Zeirs hjerner er i hemmeligheden om Havayahs to første bogstaver: Chokhmah i jod, Binah i he og Daat i jods spids. Også hans Daat har ringe mål og stor betydning.

Sammenføjningen af Immas ben og Zeirs hjerner er grundlaget for »og Herren skal være én og hans navn ét«. I et andet aspekt vejer Ehjehs slutning op mod hele Havayah i Zeir, som i »ved Jah, Herren, evighedernes klippe«.

Tilbage til kapitlet i indholdet

Jonat Elem — kapitel 62

KLADDE · uafklaret

Rema fra Fano

Zeirs og hans Nukvas hjerner fornyes gennem Immas Netsach, Hod og Jesod, der udbredes i hele hans skikkelse, i denne orden: Fra det nederste led, en tredjedel af Immas Netsach, som går ned i Zeir i de to partzufims hemmelighed, og to tredjedele af Zeirs Chesed, som stiger op til Chokhmahs sted, dannes hans fulde Chokhmah. Det er hemmeligheden om, at områderne nærer hinanden: Ingen regndråbe går ned ovenfra, uden at dybet løfter to

KLADDE · uafklaret · fortsat

Rema fra Fano - fortsat

dråber op imod den nedenfra.

Ligeså ved Zeirs Binah: fra Immas Hods nederste led og to tredjedele af hans egen Gevurah. Det er, hvad de sagde i Zohar: »Chesed, chasadim; Gevurah, gevurot.« Immas Chesed, det nederste led af hendes Netsach, kaldes også Chesed efter hans to Chesed-led, som steg op imod det. I hele Torahen følger vi jo flertallet; desuden er Netsach overalt en gren af Chesed.

Sammen med de to tredjedele af Zeirs Chesed, som steg op til hendes Chokhmah, bliver leddet fra Immas Netsach til Chokhmah, Binah og Daat for Zeirs Chokhmah.[DA522601] Cheseds øverste tredjedel bliver Chesed, Gevurah og Tiferet, den midterste Netsach, Hod og Jesod. Ligeså »Gevurah, gevurot« for Zeirs Binah.

Da stiger to tredjedele af Zeirs Tiferet op til Daats sted. Indtil videre tegnes Daat kun af disse to tredjedele, for Immas Jesod er kort og når endnu ikke til Zeirs hoved. Daat er her berettiget til at tage, men har intet. Derfor er der her ikke to og én ved den opstigende Tiferet, som ved Gedullah og Gevurah.

Derefter går de midterste led af Immas Netsach og Hod ned til Zeirs Chokhmah og Binah og bliver deres Chokhmah, Binah og Daat. Immas nederste led, som var i dem, skubbes videre og passerer gennem det indre af de opstigende Chesed- og Pachad-tredjedele. Disse flytter sig ikke fra deres sted, men udvider sig, så Immas led kan gå gennem deres midte og nu ned til hans Chesed og Gevurah.

Dette nedstigende led til højre og venstre, Immas nederste tredjedel i fodsålens hemmelighed, bliver Chokhmah, Binah og Daat for Zeirs Chesed og Gevurah. Sammen med den tredjedel, som først blev tilbage i dem og bliver deres חפ"ת,[DA522602] og endnu en tredjedel, som stiger op til dem fra Netsach og Hod og bliver deres Netsach, Hod og Jesod, danner det alt i alt fuldkomne, udvoksede egenskaber for Gedullah og Gevurah.

Det er hemmeligheden om »ved et bud indtil en tredjedel af sit eget; derfra og videre af den Helliges, velsignet være han«. Gedullahs og Gevurahs nederste tredjedel steg aldrig ud af deres egenskab. Netop den er en tredjedel af sit eget, både for Chesed og Gevurah. Også netop »ved et bud«, mitsvah, som kommer i opbygningens verden, hvor de første bogstaver er skjult gennem atbash-ombytningen.[DA522605]

Men hver af disses midterste og øverste tredjedele steg op for at deltage i Zeirs hjerner sammen med Immas led. Betegnelsen den Hellige, velsignet være han, passer på hende, og de vandt stor fuldkommenhed. Det får betydning, når alle leddene vender tilbage til deres steder, og Malkhut, som er mitsvah, bygges af dem i Leas hemmelighed, nedenfor i kapitel 94. Hendes nederste tredjedel bygges da fra Zeirs armes nederste tredjedel, som aldrig steg op, mens hendes to øvre tredjedele er fra den Hellige, velsignet være han, som slutningen siger.

Man kan også her forklare »Chesed, chasadim« på en anden, mere præcis måde: Immas Netsachs nederste led, som nu går ind i Chesed og kaldes Chesed efter den, slutter sig til to andre tredjedele, som egentlig er chasadim efter deres sted og tid. Ligeså ved Gevurah.

Den tredjedel, som blev tilbage for Tiferet på dens sted, slutter sig også til en anden tredjedel, der stiger op fra Zeirs Jesod. Denne Tiferet består foreløbig kun af de to

KLADDE · uafklaret · fortsat

Rema fra Fano - fortsat

tredjedele. Da går én tredjedel af Immas Jesod ind ovenfor i Zeirs Daat, som foreløbig fuldendes med tre tredjedele. Efter tilværelsens orden burde kun en halv tredjedel være gået ind i Daat. Men Imma bøjede sig for at føre en hel tredjedel ind i ham, i forhallens hemmelighed.

Derefter går Immas Netsachs og Hods øverste led ned i Zeirs Chokhmah og Binah, på den måde, vi forklarede om de forudgående. De midterste går til Gedullah og Gevurah, de nederste til Netsach og Hod. Sammen med de to tredjedele, som blev tilbage i hver af dem, dannes fuldkomne, udvoksede egenskaber. Det er hemmeligheden om »Netsach, netsachim; Hod, hodot«, på den måde, vi netop forklarede.

Nogle siger, at »Chesed, chasadim; Gevurah, gevurot« kun skal udlægges om Immas Netsachs og Hods øverste led, når det går ind i Zeirs Chokhmah og Binah sammen med de tredjedele, som steg op til dem. Men ikke om det midterste led, som fuldender tre tredjedele i Zeir fra tre steder, i hemmeligheden om indbydelsen til måltidsvelsignelse for tre personer, der kommer fra tre selskaber. Også Zeirs Tiferet er i dette lig hans Gedullah og Gevurah.

Ved det nederste led, som går ud nedenunder til to faste tredjedele i Netsach og Hod, passer netop »Netsach, netsachim; Hod, hodot«. Der er altid kun to og én i det øverste og nederste led, begge steder ude i siderne, ikke i midten. I det midterste led er det heller ikke sådan ude i siderne. Derfor er tredjedelen overalt, hvor der er to og én, udefra: Den skilles ud, går og slutter sig til de to, som står sammen.

Eller den tredjedel, som går ned fra Imma til Zeir, regnes altid indefra. Ligeså den tredjedel, som ikke flytter sig: Her findes den, og her var den. Kun den tredjedel, der stiger op fra Netsach og Hod til Gedullah og Gevurah, er udefra. Om den passer »af sit eget«, for Netsach er en gren af Chesed. I de andre led findes »af sit eget« og »udefra« ikke sammen.

Nu går den øverste halve tredjedel fra Immas Jesod ned til Zeirs Daat.[DA522603] Den nederste tredjedel, som var i den, går ned til Tiferet og fuldender dens tre tredjedele. Zeirs Daat bliver tilbage med to og en halv tredjedel i kammerets og overværelsets hemmelighed. Deres mål er lille og deres kraft stor, fordi de foldes oven på hinanden, כפי תחרא.[DA522604] Også den nedstigende tredjedel efterlod en vis lysning i Daat, for Immas Jesods kraft er her større end Netsachs og Hods.

Gennem den øgede lysning fra de Chesed- og Gevurah-kræfter, som skal samles inde i Zeirs Daat, når han lægger tefillin, fuldendes det, han mangler. Jesod har ingen tredjedel ovenfra og har kun sine egne to tredjedele tilbage. Derfor må den hjælpes af Chesed-kræfterne i sin vækst, som vi forklarer med himlens hjælp.

Vi fastholder således, at »den, der er berettiget til at tage, men intet har« fra Immas led, er fastlagt i Jesod. Tiferet burde kun have taget en halv tredjedel, og den hele øvre tredjedel burde være givet til Daat. Men der blev slet ikke tildelt Daat nogen del af forhallen, som er udenfor, ligesom Tiferet. Derfor bøjede Imma sig og gav den hele til Tiferet. Kammeret, som er indenfor, er Daats del. Selv om det kun er en halv tredjedel, har det overværelset ovenover, »for det er ikke en tom sag«.

Foreløbig er Jesod dog forældreløs fra den øvre Imma, som ikke giver den strøm. Det

KLADDE · uafklaret · fortsat

Rema fra Fano - fortsat

volder Rakels død: Hvis der ingen strøm er ovenfra, hvorfra skal hendes hjælp så komme? Det er meningen med »hvis ikke, dør jeg«. Det er hemmeligheden om begyndelsesbogstaverne i »smuk af skikkelse og smuk af udseende«, jefeh toar vi-feh mareh: jod-tav-vav-mem, jatom, forældreløs, som siges om Josef. Rakel er som ham, for det ene afhænger af det andet.

Vi fastholder: Immas øverste led bliver Chokhmah, Binah og Daat for Zeirs Chokhmah, Binah og Daat; de midterste bliver Chokhmah, Binah og Daat for hans Gedullah, Gevurah og Tiferet; de nederste Chokhmah, Binah og Daat for hans Netsach, Hod og Jesod. Alle Immas led er altså i hovedets hemmelighed for Zeir, hvor de end er, ligesom det, vi nævnte om Arikhs sefirot i kapitel 30. Selv om hele udlægningen i dette kapitel rummer stof til at gøre Torahen stor og herlig, er det nævnte tilstrækkeligt til hensigten.

Tilbage til kapitlet i indholdet

Jonat Elem — kapitel 63

KLADDE · uafklaret

Rema fra Fano

Vore lærere, fred være med dem, talte ret i alt, hvad de sagde om hele denne hemmelighed: »Torah består kun hos den, der lader sig selv dø for den.« For Zeirs hjerner — han er Torah — består kun i mi, Imma, som lader sig selv dø for den. Død er her blot at blive gemt og stige ned fra sin æresplads, som i »Egyptens konge døde«: De afsatte ham fra hans storhed. Også her er det en nedstigning for Imma, at hendes led går ned og gemmes i Zeirs hjerner.

Det er kendt, at den øvre verden afsluttes i tale. Derfor sagde de »den, der lader sig selv dø« i hankøn.[DA522804] Dermed bliver det endnu mere rigtigt, at han er moderløs, som i »vi blev forældreløse, og der er ingen far«: Ingen vidner om hans død, og de overtager ikke arven. Også her er Jesod moderløs; moderen døde uden at gavne ham, for døden, som er skjulningen, אימה,[DA522803] når ham.

Heraf kan man klart lære, at det ikke var uden grund, at rabbi Tarfon lagde sine hænder under sin mors fodsåler, og hun gik på dem, som det står i den jerusalemitiske Talmud. Efter det almindeligt kendte er det ikke en måde at ære på; heller ikke giver det tilfredshed efter reglerne for god skik for den, som ikke har gennemskuet hans hensigt. Hvis de i vor Gemara fortæller om hans handlinger forunderlige ting, som fortjener eftertanke, gav rabbi Tarfon os dog med sine hænders handling et stort billede i Torahens hemmeligheder på Immas Netsachs og Hods led: Hun træder på Zeirs hænder, hans Gedullah og Gevurah. De vise erkendte hos ham, at han tænkte at gøre et bud for at virkeliggøre billedet i hjernerne, men det var ikke muligt. Derfor sagde de: »Selv om du gør sådan tusinder af tusinder«.[DA522801] De sigtede til Immas leds indklædning i de to hjerner, Chokhmahs tusind og Binahs tusind, elef Chokhmah, elef Binah.[DA522805]

Sandheden i deres ord er, at han endnu ikke var nået til den ære, Torah sagde. Det er Zeir, som sagde i sit hjerte: »Lad os ære Imma ved at være en ren klædning for hende«, i

KLADDE · uafklaret · fortsat

Rema fra Fano - fortsat

hemmeligheden om »mine klæder ærer mig«. Billedet var endnu ikke fuldendt for midterlinjen. Rabbi Tarfon fuldendte allerede dette bud i vor Gemara: Han bøjede sig, og hun steg op på ham for at stige op i sengen. Det betyder at føre Immas strøm til Salomos seng gennem Zeirs krop, hvis partner kommer frem, fæstnet til ham bagfra.
Det er meningen med »er din hustru lille, bøj dig og hvisk til hende«, i hemmeligheden om »ryst støvet af dig, rejs dig, sæt dig, Jerusalem«. Der står: »Jeg rejser Davids hytte«, og: »Hvem vil helbrede dig?« Både Imma og Zeir behøves altså til denne genoprettelse.
Da han kom og roste sig i studiehuset, kendte de ikke den anden handling. De sagde til ham: »Du er endnu ikke nået til halvdelen af æren«, for billedet på midterlinjen er kun en tredjedel. Og endnu en anden handling: De sagde til ham: »Du er endnu ikke nået til halvdelen af æren«, for billedet på midterlinjen er kun en tredjedel.[DA522802] Eller måske kendte de arten af hans handlinger, som er skrevet på begge sider. Men med halvdelen af æren mente de selve midterlinjen, hvor der er en, som er berettiget til at tage, men intet har.
Selv om man om halvdelen af æren kunne sige, at der intet manglede, virkeliggør han dog kun billedet i sig selv for Tiferet, hverken for Daat, hvor det er umuligt, eller for Jesod, som er moderløs. I sandhed er her ingen halv ære, kun en tredjedel. Hans billede fuldendes, når hun kaster en pung i havet, og han ikke bringer hende til skamme. De forklarede det om hendes pung, som han ellers var berettiget til at arve, efter den, som siger: »Af faderens midler.« Der findes ingen mere præcis »berettiget til at tage, men har intet«.
Vid, at Tarfon har talværdien Moshe. Salomos trin er kvindelige over for Moses' trin. Modsvarende tusind fremmede kvinder trolovede rabbi Tarfon sig med tusind kvinder på én dag i tørkeår for at kunne give dem af præstegaverne at spise. Vi har yderligere en smuk udlægning herom ved velsignelsens bæger, der er 40 guldmønter værd, altså tusind denarer. Se på sit sted.
Immas led er stadig større end Zeirs. Da hun gav ham sine tre fulde led som fuldendelse, var der mere, end Zeirs led kunne rumme. Dette overskud skifter vej og lyser gennem de øvre sefirot oppefra og ned således: Overskuddet til Netsach lyser gennem Chesed til Zeirs Netsach; overskuddet til Hod gennem Gevurah til Zeirs Hod; overskuddet til Jesod gennem Daat og halvdelen af Tiferet. Det når ikke hele Tiferet, for Immas Jesod er kort.
Når Netsach og Hod er fyldt af det lys, der først nåede deres andel, og dette lys kommer til dem, giver de det, som de ikke kan rumme, i depot til Jesod, for at føre det til Malkhut gennem Tiferet. Jesod ønsker ikke noget af Immas strøm til sig selv, for ikke at øge dommens ledelse, eftersom dommene vækkes fra hende. Husketegnet er »og Josef var den, som solgte korn til alt landets folk«, det vil sige alle Malkhuts lemmer.
Hvordan? Lyset stiger fra Jesod til Tiferet og gennem dens indre op til hullet over for brystet bagpå; derfra til Rakels hoved. Det er ganske vist ikke gennemboret ud over det, der behøves, for at hun kan suge strøm derfra.

Tilbage til kapitlet i indholdet

Jonat Elem — kapitel 64

KLADDE · uafklaret

Rema fra Fano

Det fremgår af det foregående, at Abbas og Immas skikkelse begynder neden for Arikhs hoved. Deres hoveder er dækket under hans hellige skæg og modtager lysning fra det og dets 13 indretninger. De antydes i de 13 barmhjertighedsegenskaber, som Moses, vor lærer, fred være med ham, nævnte, da han bad om tilgivelse for kalvesynden. Vi må opregne dem én for én, for hvor de vise har angivet et antal, behøves en optælling af det.

Således er enkelthederne: El, barmhjertig, nådig — tre; langmodig, erekh appajim — to; rig på Chesed og sandhed — to, altså syv. »Bevarer Chesed«, notser chesed, er den ottende. Det er den ene af de to mazal, som skal forklares, den ottende indretning i det øvre hellige skæg. »Til tusinder« er den niende egenskab; »bærer skyld og overtrædelse og synd og renser« — fire, altså 13. Denne sidste indretning er den anden mazal.

Efter den almindelige opfattelse burde notser kaldes den øvre mazal med sin hovedstrøm til Abba, og ve-naqqeh den nedre mazal, som giver strøm til Imma. Men vid: Når vi tæller disse indretninger nedefra og op, er notser i Binah i Intethedens hoved, forbundet med Jesod i hovedet, som ikke erkendes, resha de-la.[DA523001] Det er Chesed, som står ved siden af det i verset; her regnes begge som én egenskab. Det kaldes »øvre Chesed, som er præget i panden«.

Jesod i hovedet, som ikke erkendes, kaldes altså Chesed efter den hvide dråbe, som strømmer fra det. Det præges i Daat fra dette andet hoved, Intetheden, og Arikh er indbefattet med det, som i »hvis der ingen Binah er, er der ingen Daat«. Ve-naqqeh er derimod i Gedullah i hovedet, som ikke erkendes, som vi skal forklare med himlens hjælp.

Alligevel er disse egenskaber kun i Arikhs skæg. Selv hovedets indretninger henføres ikke til Atik Jomins hoved selv. Kun de syv nedre sefirot i ham åbenbarer deres strøm i de to tilsvarende hoveder under ham. Ligeså med alle hårene, på hovedet eller i skægget: Når vi udlægger, hvor deres æressted er, er det kun i Arikhs hoved, som iklæder de øvre, på ingen måde over ham.

Hårene er hjernens overskud og betegner dom, selv om de i Arikh tjener til at undertrykke dommene. De er dog kanaler til at føre 13 barmhjertighedsegenskaber fra de øvre hoveder til Zeir. Deres hemmelighed ovenfor er »den enes hoved ved siden af den andens rod«. Arikhs hårs udbredelse ved den andens rod er altså deres rod i Intethedens hoved, netop ved siden af det, ikke under det. Der behøves et mål, så det kan tages med en saks, zug: målet på den næring, han har fra de to over ham, det øvre hoved og Intethedens hoved. Altså: Det hoved, som når ind under det øvre hoveds hoved, er kun ved dets side — det midterste hoved.[DA523005] Husketegnet er »de skal beskære deres hoveder«. Vi har forklaret det grundigt på sit sted.

Også efter at Elohim har gjort os alt dette kendt, er det meget rigtigt at kalde notser øvre og ve-naqqeh nedre, af flere grunde. Den første er gemt og forseglet i det, vi ved: Det nedre tegn er afgørende i hele Torahen, og Shekhinah blandt de nedre er et behov for det øvre. Her betyder det: Denne Chesed i det øvre hoved, ve-naqqeh, næres fra Chokhmah

KLADDE · uafklaret · fortsat

Rema fra Fano - fortsat

ovenover, hvis kraft er stor ovenfor og nedenfor, i hemmeligheden om »du åbner din hånd«, som vi nævnte ovenfor, »og mætter alt levende«. De to nedre Jesod afhænger af den.

Derfor er det indlysende, at den er den egentlige mazal, som giver strøm til Abbas og Immas nedre tegn. Det er klart. Hemmeligheden er sølvets udbredelse: Det er altid godt, selv om det går langt, langt ned. Sådan er det ikke med guld, selv om guldet er i Binah, som står over sølvet, Cheseds hemmelighed.

Her er hemmeligheden om »de øvre ser ham nedenunder«, som siges om Moses' grav, for han løfter stadig feminine vande, endnu mere nu, og vil aldrig holde op, i hemmeligheden om »hans øje blev ikke svagt, og hans saft svandt ikke«, som vi forklarede i kapitel 23. »De nedre ser ham ovenfor«, for de nyder strøm af Torah og visdom fra hans sjæls kilde i hver generation, som om han er ovenover og svæver over dem, ligesom alle, der lader strøm løbe lige oppefra og ned. Om ham står: »Han begravede ham i dalen«, som vi oversætter aramæisk: »i de 13 barmhjertighedsmål«.

Det er endvidere kendt, at Chesed fra et højt sted har særlig kraft til at udbrede sig til hjernen,[DA523002] ligesom det, der forklares i Midrash ha-Neelam, Vajjera, side 117a–b. Derfor når notser-mazals strøm kun til Arikhs navle, hvor Abbas og Immas partzufim ender. Ve-naqqeh-mazals strøm når de nedre Jesod i Israel og Tevunah. De er fulde partzufim fra Abbas og Immas lændeparti og nedefter, som det vil følge. Denne mazal, ve-naqqeh, kaldes øvre Daat, for Abba og Imma har ingen forening uden den.

Nogle forklarede notser i Binah, med sin hemmelighed i alef tegnet som jod-vav-jod, og ve-naqqeh i Malkhut, med alef tegnet som jod-vav-dalet. Det er efter disse ord: Ve-naqqeh-mazals udgangspunkt er Chesed i det øvre hoved, men dens endepunkt er Malkhut ved slutningen af Immas aspekt. Det er kendt, at Tevunah smukt udlægges som søn og datter, ben u-vat: netop bogstaverne vav-he, resten af dette ord, som det følger nedenfor. De er også vav-dalet i alefs jod-vav-dalet-form.

Fra denne side er det rigtigt at sige, at Abbas strøm kommer fra notser, for hans alef afsluttes med jod både oppe og nede. Imma modtager især strøm fra ve-naqqeh-mazal, for hendes alef har jod øverst og dalet nederst. Fosteret er jo moderens lår og omfatter Tevunahs søn og datter: de fire sidste dele i alef.[DA523003] Efter denne fremstilling siger de, at de 13 indretninger, som er indbefattet i notser-mazal, er tre Havayah med helhedstillæg, og dem i ve-naqqeh er tre Ehjeh med helhedstillæg, begge udfyldt med joder.

Selv hvis vi ville forklare mere og sige, at notser er i Binah i Intethedens hoved »og kaldes Malkhut i det øvre hoved«,[DA523004] passer det også i hemmeligheden om hovedets bøjning. Den er smukt forklaret på sit sted ved Abbas kys til Imma, ruach mod ruach, hvorom der står: »Lad ham kysse mig med sin munds kys«, han, som er skjult og ikke kendt. Der skal ikke siges mere om det her.

Man kan også sige, at Chokhmahs dråbe og de fem Chesed-kræfter kommer fra ve-naqqeh-mazal, mens Binahs dråbe og de fem Gevurah-kræfter kommer fra notser-mazal. Men mazal slår mod hinanden for at lægge det, som er sagt om den ene, i den anden, øge og

KLADDE · uafklaret · fortsat

Rema fra Fano - fortsat

styrke Chesed-kræfterne og mildne Gevurah-kræfterne. Derved fører han strøm i de øvre rødder med Chesed indbefattet i Gevurah og Gevurah i Chesed.
Nogle forklarer, at notser er øvre, fordi den behøves for denne verden, som ikke kan bestå i den strenge dom, der steg op i tanken. Derfor lod han, velsignet være han, barmhjertighedens egenskab gå forud og forbandt den med den. Men forbindelsen medfører, at strømmen ikke udbredes langt; den forbliver ovenfor, langt fra de nedre, efter deres ringe forberedelse.
Sådan er det ikke med ve-naqqeh-mazal, som leder den kommende verden, renset for enhver fejl. Derfor kaldes den nedre, for dens strøm vil gå ned uden hindring. Betragter du ordenes ligefremme mening, vil du finde fem Gevurah-kræfter knyttet til ve-naqqeh-mazal og fem Chesed-kræfter til notser-mazal. Vi behøver stadig nærmere oplysning.

Tilbage til kapitlet i indholdet

Jonat Elem — kapitel 65

KLADDE · uafklaret

Rema fra Fano

Den sande, enkle og utvivlsomme grund til, at notser kaldes øvre mazal og ve-naqqeh nedre mazal, afgøres af deres æressted i det hellige skægs indretninger. Notser er blandt hårene yderst ved skæggets ende, på den øvre side mod ansigtet. Det er den ottende indretning over »siden i midten«, ha-sitra she-ba-emtsa.[DA523201] Ve-naqqeh er blandt tindingehårene, som strækker sig lige langt til struben og lyser på skæggets indre nedre side, der berører bryst og navle.
De 13 egenskaber udlægges samlet med rette oppefra og ned. Desto mere er da notser øvre og ve-naqqeh nedre. Når vi udlægger dem nedefra og op, vendes rækkefølgen om. Forskellen er mellem de to lys, som udbredes fra Arikh til Zeir, det indre og det omgivende: Det ene stiger, det andet går ned.
Jeg så en af generationens store ordne det indre som nedstigende og det omgivende som opstigende. Men han gik langt dybere og bredere ind i hemmeligheden, end der her er tilsigtet. Jeg vil gå langsomt frem og forklare, hvad jeg fandt hos nogle af Aris disciple, som ordnede det indre som opstigende og det omgivende som nedstigende, med yderligere forklaring, efter hvad en ligefrem undersøgelse kan bære, for at opretholde de vises ord.
Herefter er afsnittets første otte egenskaber i det indre lys: Malkhut, Jesod, Hod, Netsach, Tiferet, Pachad, Chesed og Binah i Intethedens hoved. Dette kalder de Chokhmah i Keter efter én af de måder, vi forklarede ovenfor i kapitlet, eftersom det kommer fra Chokhmahs punkt.[DA523202] De sidste fem egenskaber er i det indre lys Hod, Netsach, Tiferet, Pachad og Chesed i Keter, hovedet som ikke erkendes. De er enige om, at Keters Jesod og Chokhmahs Binah er fuldstændigt sammen i egenskaben notser chesed: notser er Binah, med det store nun som tegn; Chesed er Jesod, med tegnet »øvre Chesed, der strækker sig ind i Immas mund«.
Keters Malkhut er altid indbefattet i denne Jesod. Men i Chokhmah tæller vi Malkhut som

KLADDE · uafklaret · fortsat

Rema fra Fano - fortsat

en egenskab for sig, i hemmeligheden om »Abba grundlagde datteren«. Keter, Chokhmah, Binah, Jesod og Malkhut i Keter samt Keter og Chokhmah i Chokhmah medregnes ganske vist ikke i de 13 egenskaber for at lyse som indre lys. Alligevel slutter også de sig til at danne omgivende lys for Zeir, ligesom de andre egenskaber.

Enkelthederne er følgende. El er hemmeligheden om de to tindingekanter: El på denne side og El på den anden. I det indre lys er det Malkhut i Chokhmah, for peah, kant, har talværdien Elohim, Malkhuts hemmelighed. I de omgivende lys er det Keter i Keter til højre og Keter i Chokhmah til venstre. Der behøves to omgivende lys, for der er to kanter, selv om de tilsammen er én indretning. Vi vender tilbage til det.

Rachum, barmhjertig, er Jesod i Chokhmah i det indre lys og Chokhmah i Keter som det omgivende. Det er håret på overlæben. Ve-channun, og nådig, er Hod i Chokhmah i det indre og Binah i Keter i det omgivende. Det er vejen midt i denne læbe, som går ned mellem næsens to åbninger, med hår på begge sider. Den ses på barnet fra fødselsdagen, da en engel kommer og slår det på munden.

Erekh, lang, er Netsach i Chokhmah i det indre og Chokhmah i Chokhmah i det omgivende. Det er håret på underlæben. Appajim, vrede, er Tiferet i Chokhmah i det omgivende. [DA523203] Det er det frie sted midt på underlæben, ligesom på overlæben.

Chesed er Gevurah i Chokhmah i det indre og Chesed i Keter til højre samt Chesed i Chokhmah til venstre i det omgivende. Det er skæggets bredde på begge sider indtil det sted, hvor det begynder at brede sig ved kindernes ende. Derfor kræves to omgivende lys. Grunden til, at det indre er Gevurah og det omgivende Chesed, er, at Aharon først var levit og blev ophøjet til præst. Ligeså nedenfor: Hod i det indre har to omgivende lys fra Netsach i hver af de to.

Ve-emet, og sandhed, er Chesed i Chokhmah i det indre og Gevurah i Keter til højre samt Gevurah i Chokhmah til venstre i det omgivende. Det er de hårløse steder på begge sider af ansigtet, som kaldes æbler.

Notser chesed, bevarer Chesed, er den første mazal: Binah i Chokhmah og Jesod i Keter i det indre, sammen som sagt; Tiferet i Keter til højre og Tiferet i Chokhmah til venstre i det omgivende. Det er det lange hår yderst i skægget, rækken af hår på siden mod de øvre ansigtspartier: »Én hårtråd går ud rundt om skægget, og de hænger lige langt ned til navlen.« Også denne indretning har højre og venstre. Derfor: Hod i Keter i det indre, Netsach i Keter på højre side og Netsach i Chokhmah på venstre i det omgivende. [DA523204] Det er små hår, der blander sig med skæggets store hår på begge sider.

Nose avon, bærer skyld, er Netsach i Keter i det indre, Hod i Keter til højre og Hod i Chokhmah til venstre i det omgivende. Det er det korte hår mod struben på begge sider.

Va-fesha, og overtrædelse, er Tiferet i Keter i det indre, Jesod i Keter til højre og Jesod i Chokhmah til venstre i det omgivende. Det er, at håret ikke kommer frem, et hår fra et andet, men sammen kaldes en indretning fra begge sider.

Ve-chattaah, og synd, er Gevurah i Keter i det indre og Malkhut i Chokhmah i det omgivende. Det er munden. Ve-naqqeh, og renser, er Chesed i Keter i det indre og Malkhut, skjult i Keters Jesod, i det omgivende. Begge kaldes tamar, palme; hun er indbefattet i ham

KLADDE · uafklaret · fortsat

Rema fra Fano - fortsat

i kronens hemmelighed.

Derfor er Chesed i det indre: Jesod og Chesed er ét, Immas mund. Abbas og Immas forening gennem Chesed kaldes jomam, dag, fordi den ikke ændrer lyset. Som den modtager, giver den selve det samme videre i en anden egenskab uden mellemled, anderledes end de øvrige egenskaber.

Ve-naqqeh er den anden mazal, som går ned til navlen: det lange hår inde i skægget forneden mod struben. Gennem den forenes Abba og Imma. Selv om der i Idra siges om den, at »hårene hænger כחתו' af skægget på denne og den anden side«,[DA523205] er det ikke præcist. Ved notser-mazal, som er ydre, passer »på denne og den anden side«. Men det indre er helt én indretning; derfor er ét omgivende lys nok til den.

De øvre sefirot, tre fra Keter og to fra Chokhmah, udbredes på grund af deres store skjulthed ikke nedenunder som indre lys. De iklæder sig dog den nedre partzuf for verdens behov. Også Keters Malkhut er bundet til Jesod, og ingen af dem udfører en indre indretning for sig. Alligevel passer det dem alle at lyse som omgivende lys. Det er et ubegrænset lys, som ikke udbredes, men svæver over det omgivne til dets behov, »og bor mellem hans skuldre«, uden overhovedet at åbenbares.

Vid, at den første egenskab nedefra og op, Malkhut i Chokhmah, som kaldes El, kræver stor beskyttelse af den indretning, som strømmer fra den til Zeir, for der står om den: »Og El vredes.« For at den skal forbindes godt med barmhjertighedens egenskab, kommer to øvre omgivende lys med stor lysning til den, fra Keters Keter og Chokhmahs Keter. Det er ud over den grund, vi nævnte ovenfor.

De ledsagende omgivende lys fra Chokhmah og Binah i begge har i kraft af deres højde hver især tilstrækkelig styrke til at omgive én af de fire egenskaber rachum, ve-channun, erekh og appajim. Sådan er det ikke med de seks yderpunkter i hver af dem. Derfor må Chesed i Keter og Chesed i Chokhmah forbindes for at omgive egenskaben ve-rav chesed. Den er trods alt Gevurah på sit sted og behøver hjælp for at regnes blandt barmhjertighedens kilder i Zeir.

Chesed i Keter har ganske vist stor ære som indre lys, for den er én af de mazal, som har stor kraft til at lade stor barmhjertighed strømme i verden. Men her som omgivende lys finder vi den ikke særligt kraftig, kun virksom sammen med Chesed i Chokhmah i sin sendelse. De to Gevurah behøves til at omgive ve-emet, for sandheden skal styrkes meget, meget i sin beskyttelse fra enhver side. Desto mere, da den er Chesed på sit sted, egentlig højre. Den bør indbefattes i venstre, som med stærk kraft afviser enhver indvender og anklager. Derfor forenes Keters Gevurah og Chokhmahs Gevurah her. Ligeså har Netsach i det indre to omgivende lys fra Hod i begge.

Vi har allerede forklaret, at notser chesed, én af de to mazal i det indre lys, ikke udbredes langt nedenunder i denne verden med stor barmhjertighed. Den er en fælles egenskab for Chokhmahs Binah, hvorfra dommene vækkes, og Keters Jesod. Også Jesod hører overalt til dem, der hælder mod venstre i midterlinjen. Derfor behøver den to omgivende lys fra Chokhmahs Tiferet og Keters Tiferet for at øge barmhjertighedens lysning over sig.

Ligeså behøver hver af Keters tre sidste egenskaber, Hod, Netsach og Tiferet — la-alafim,

KLADDE · uafklaret · fortsat

Rema fra Fano - fortsat

nose avon og va-fesha — to omgivende lys fra Netsach, Hod og Jesod i Keter og Chokhmah. De omgivende lys er svagere end de forudgående, som nævnt. Men Keters arme, ve-chattaah og ve-naqqeh, styrker sig selv med barmhjertighedens kraft. For hver er ét omgivende lys nok fra Malkhut i Chokhmah og i Keter.
Keters Malkhut burde omgive Gevurah, men her er hun indbefattet i Jesod. Chokhmahs Malkhut har altså større kraft end hende til at beskytte Gevurah, fordi den regnes for sig selv. Keters Malkhuts omgivende lys er nok til dens Chesed, ve-naqqeh, som sagt.

Tilbage til kapitlet i indholdet

Jonat Elem — kapitel 66

KLADDE · uafklaret

Rema fra Fano

»To børn, som Imma ammede og blev gravid med«, som vi nævnte ovenfor i kapitel 59, modtager yderligere strøm fra disse to mazals kraft således. De to mazals vækkelse, »den ene skærper den andens ansigt«, har på grund af deres skjulthed og betydning ikke givet os lov til at tale om dem undtagen med ordet sammenstød, betishah: et møde i kærlighed og venskab.
Forestil dig, at de er ruach mod ruach og ikke engang har noget billede på en mund, som det legemlige kys har. Den øvre har især brug for den nedre og støder mod den for at modtage hjælp. Så kan den øvre føre rig strøm af velvilje til Abba fra de fem kendte Chesed-kræfter i den øvre Daats hemmelighed i Keter. Gevurah-kræfterne afkøles ved den nedre mazals store Chesed, for den fører dem til Imma. Det svarer til kullenes afkøling fra kerubens hånd til serafens hånd i Jomas sidste kapitel.
Det ligner det, vi lærer om den daglige røgelse: »Han skovlede med en af sølv og hældte over i en af guld.« På forsoningsdagen, da barmhjertigheden har overvægt, behøver vi ikke det ved den indre røgelse i dagens tjeneste. Da er også fyrfadet i ypperstepræstens hånd, og han er rav chesed, rig på Chesed.
Desuden er dette fyrfad til den indre tjeneste særdeles betydningsfuldt: Det er af Parvajim-guld, som er frugtbart og formerer sig. Det er selv alteret i det Allerhelligste, hvorpå den indre røgelse brændes. På grund af det tilføjede vi to neddykninger og fire helligelser for at tage det ud derfra ved aftenstide, i den hemmelighed, som forklares i Zohar: »Gå og sørg for børnene i din hal.« Men ved den daglige røgelse samme dag er fyrfadet stedfortræderens andel. Også han skovler med sølv og hælder over i guld.
Med denne lysning fra sammenstødet forenes Abba og Imma. Dråben, som udgår fra Abba, sammen med samlingen af Chesed-kræfter, som han modtog fra den øvre mazal og gemte i sin Daat, er to, som er fire. Abbas dråbe kommer nemlig fra Chokhmah og Binah i ham. Også Chesed-kræfternes dråbe er nødvendigvis iklædt Gevurah-kræfter, men Chesed-kræfterne er det væsentlige.
Immas dråbe kommer fra Chokhmah og Binah i hende sammen med samlingen af Gevurah-kræfter, som hun modtog fra den nedre mazal og gemte i sin Daat. De er det

KLADDE · uafklaret · fortsat

Rema fra Fano - fortsat

væsentlige, selv om de har et aftryk af Chesed-kræfterne, som det vil følge i næste kapitel. Her er altså fire hjerner: to, som er fire, fra Abba og tilsvarende fra Imma. Men her tæller vi dem kun to og to; senere i kapitlet vil vi udlægge dem fire og fire. Alt er sandt. [DA523401]

Disse to og to er beredt til at gives Zeir som indre og omgivende lys. Deres navne er: to hjerner, én fra Abba og én fra Imma, som bliver Zeirs Chokhmah og Binah; og to kroner, en krone af Chesed-kræfter og en af Gevurah-kræfter. Kronerne er kilderne til Chesed og dom for Zeir, hvor deres ledelses adskillelse begynder. Men først går både de ene og de andre ind i hans Daat, som vi vil nævne.

Alle fire hjerner omfatter ti i mem-bogstavets hemmelighed, det sidste bogstav i tselem, billede. Om Zeir står: »Kun i et billede vandrer en mand.« I Zohar, Vajjetse, side 147, lærer vi: »Den Hellige, velsignet være han, lægger tefillin, fordi han tager alle de øvre kroner. Hvad er de? Den øvre Abbas hemmelighed og den øvre Immas hemmelighed. De er tefillin på hovedet, som vi lærer: Præsten tager først, ba-rosh. Efter at have taget Abba og Imma tager han højre og venstre. Således tager den Hellige, velsignet være han, alt.«

Først overgiver Abba sin del til Imma; vi taler om det nedenfor i kapitlet. Hun indbefatter disse fire lys, כ"ח i Gedullah og Gevurah.[DA523402] Derfra føres de til indklædning i hendes nedre egenskaber, for Zeir kan ikke tåle deres store lys, før Imma begrænser det ved at bøje og sænke sig og indbefatte dem i sine indre Netsach, Hod og Jesod.

Chesed- og Gevurah-kræfterne samles nemlig fra hendes Gedullah og Gevurah og går sammen ind i selve Jesod. Chokhmahs dråbe går ind i Netsach i denne Jesod, Binahs dråbe i Hod dér. Således går de ind i Zeirs hoved, i Chokhmah, Binah og Daat. Da Zeirs egentlige hjerner er Immas fire øvre egenskaber, som udbredes i hendes Netsach, Hod og Jesod, siger man, at Tevunahs Netsach, Hod og Jesod selv bliver kar for Zeirs hjerner: for strømmen ovenfra, som skal blive hans hjerner.

Shin med fire hoveder svarer ganske vist til de fire hjerner, og shin med tre til Netsach, Hod og Jesod. Den med fire burde derfor være til højre. Men læderet i tefillin er egentlig i Tevunahs hemmelighed, for hun iklæder og begrænser de øvre lys. Derfor er shin med tre hoveder til højre. Det stemmer med den, som siger, at Qaddesh står til højre for den, som lægger dem. Men for den, som udlægger »alle jordens folk skal se«, og som foretrækker læserens højre,[DA523403] findes den grundlæggende vanskelighed ikke.

Du kunne spørge: Hvordan skulle læserens højre kunne være afgørende, når både hvert afsnit og hvert shin hver for sig er vendt om for ham, oppefra og ned? Verdens Herres tefillin er jo ikke ringere end Guds skrift på tavlerne, som kunne læses ret fra alle sider. Vore er billeder derpå, og man slutter ikke fra det umulige til det mulige.[DA523404] Den, som lægger dem, har nemlig sin højre som den afgørende i de øvre verdener. Man følger kun den modsatte skik i de nedre på grund af vor svage forståelse, som forklaret på sit sted.

Indklædningens orden i Zeir var således: Det fra Immas Netsach i hans Chokhmah, det fra Hod i Binah og det fra Jesod i Daat. Den stærke lysning fra de to kroner, som går ind i Zeirs Daat, fuldender hans lysning på stedet for den halve tredjedel, han mangler, som ovenfor i

KLADDE · uafklaret · fortsat

Rema fra Fano - fortsat

kapitel 62.

Det er tselems hemmelighed: Først mem, som antyder fire hjerner, hver med ti. Derefter lamed, for de fire blev til tre. Derefter tsadi i hjerner, arme og lår. Først udbredtes de i Zeirs Chokhmah, Binah og Daat, derpå i Gedullah, Gevurah og Tiferet og derpå i Netsach, Hod og Jesod. Af seks yderpunkter blev der ni, og han er fuldendt i sine indretninger. Anderledes indtil nu, da han var i deres vavs hemmelighed, fordi hans hjerner ikke lyste.

Vi har nu forklaret denne hemmeligheds helhed i hele Zeirs skikkelse. Forklarer vi derimod hele tselem alene om hovedets indretninger, er Zeir Anpins skægs ni indretninger indskrevet i tsadi. Lamed antyder hans Chokhmah, Binah og Daat, egentlige hjerner. Men tefillin, som er fire huse, antydes til sidst i mems hemmelighed.

Tilbage til kapitlet i indholdet

Jonat Elem — kapitel 67

KLADDE · uafklaret

Rema fra Fano

To kroner giver Abba og Imma Zeir Anpin i arv, jartin. Modsvarende fortjente hver israelit ved Sinai to kroner. Meningen med jartin er som det, vi lærer: »Faderen giver sønnen en ret.« Ligeså: »Dette er navnene på de mænd, som skal arve landet for jer.« Der står ikke janchilu, give i arv, men jinchalu, arve. Ligeledes »en ærestrone giver han dem i arv«, ינחילם: Der står skrevet ינחלם, med kildens udtryk »Chesed-jod«, חסד יוד,[DA523601] med talværdien Levanon. Husketegnet er »vækst, som ikke frembringer mel«, tsemach bal jaaseh qemach, for det er ikke skrevet fuldt med jod.

Der står også: »Tilgiv vor skyld og vore synder, og tag os i arv«, som vi forklarer på sit sted. Arven i dette vers er netop udslettelsen af overtrædelsen, i hemmeligheden om »ondt bor ikke hos dig«. Det er arven uden grænser, netop Jakobs arv. Her er hemmeligheden om lysenes løftelse gennem feminine vande ved at overgive os selv til døden. De øvre arver det, som de nedre giver dem i arv. Det er hemmeligheden om, at skyld bliver til fortjenester.[DA523602]

De to kroner er disse to hjerner: Chesed fra Abba, hvis Gevurah-kræfter selv er Immas Chesed-kræfter; og Gevurah fra Imma, hvis Chesed-kræfter selv er Abbas Gevurah-kræfter. Begge samles i hver af deres Jesod. Men Jesod har ingen virkning i verden undtagen gennem Malkhut.

Når vi siger Abbas Malkhut, er det kronen. Dens modstykke åbenbares i Zeir ved blottelsen, periah, efter Jesods omskærelse af den forhud, som er opstået i skallen nedenunder. De er over for ham som en abe over for et menneske. Den sætter sit aftryk ovenfor, indtil vi gennem buddets handling fører urenheden ud af helligheden. Her er begge sammen: omskærelse og blottelse.

Jesod afskærer nemlig den hårde forhud og efterlader lidt af den nedre hinde, som er tynd og »ikke gør ondt og ikke ødelægger«. Så kan kronen i Malkhuts hemmelighed gennem blottelsen lægge den som en halskæde om sin hals, som i »en ugudelig omringer den

KLADDE · uafklaret · fortsat

Rema fra Fano - fortsat

retfærdige«. Det er hemmeligheden om »Lavan, bedrageren« i Midrash ha-Neelam, som er notarikon for dette vers.[DA523603] Men i Abba var der aldrig nogen forhud. Vi udlægger blot omskærelsens forberedelser og indretninger på ethvert sted.

I Immas hemmelighed er Zions punkter. I hende er hemmeligheden om »æblet«, ha-tappuach, med talværdien Tsevaot. Det er overværelset, med kammeret nedenunder. Derom står: »Under æblet vækkede jeg dig; dér havde din mor fødselsveer med dig« — Binah; »dér havde hun, som fødte dig, veer med dig« — Tevunah.

Meningen med de to kroner, som Abba og Imma giver Zeir i arv, er at give ham lysning og vækkelse til foreningen med hans Nukva. Det er, hvad der står: »Med kronen, som hans mor kronede ham med på hans bryllupsdag.« Der siges ikke »med kronerne«, selv om strømmene er to, Chesed fra Abba og Gevurah fra Imma.

Hjernerne og kronerne er nemlig fire, når de kommer ud af Imma, idet hun føder dem. Når de indbefattes i Jesod, Tevunahs partzuf, som fører dem ind i Zeir, bliver de tre: Chokhmah, Binah og Daat. Ligeså i Zeirs Daat, hvor de to kroner bliver én, som omfatter dem. Derfor sagde de i Zohar om den: »Den omfatter begge«, samlingen af de fem Chesed- og de fem Gevurah-kræfter. Netop denne store indbefattelse gør også, at den øverste halve tredjedel af Immas Jesod er nok i Zeirs Daat.

Vi udlægger også i denne Daat ti Havayah og ti Ehjeh, med talværdien et, עת, tid, i hemmeligheden om de to, som er fire, forklaret i forrige kapitel om Chesed- og Gevurah-dråberne. Om dem siges »Herrens Chesed fylder jorden«, chesed Havayah maleah ha-arets, med samme talværdi. Lægger vi de fire ord til — tilsvarende de fire rodbogstaver i det store navn — bliver det Daat.[DA523604]

Skriften er præcis: Den begynder med begyndelsesbogstaverne chemah, vrede, og slutter med stor Chesed. Det lærer om de retfærdige, at deres begyndelse er lidelser og deres ende ro, i Daats hemmelighed, som omfatter de to modsætninger. I den fuldendes de øvre Chesed- og Gevurah-kræfters lysning sammen, som et poleret spejl, der stadig modtager yderligere aftryk og lysning fra kilden.

Derfor har Daat ud over de fem Havayah og fem Ehjeh, som er dens egentlige kerne, også stadig nye modsvarende lysninger fra Abba og Imma, i hemmeligheden om »og himlene var ikke rene i hans øjne«, forklaret i Zohar, Vajjigash.[DA523605] Heraf lærer vi også at udlægge versets begyndelse: »Se, han stoler ikke på sine hellige.« Det er ikke til forringelse; det ene lærer om det andet. Ligesom himlene nævnes til ros, for at nye indretninger altid skal føjes til dem, således er loven og grunden også ved de retfærdiges prøvelser.

Eller måske er Immas Chesed, som går til Abbas venstre, og Abbas Gevurah-kræfter, som går til Immas højre, årsagen til fordoblingen, som vi nævnte. Desuden omfatter hver af begges Jesod altid Chesed- og Gevurah-kræfter, og alle viser sig i Zeirs Daat.

Fordoblingen er endvidere nødvendig, for at Daat ikke skal være tømt for dem, når den fordeler fem Chesed- og fem Gevurah-kræfter til Zeirs og hans Nukvas legemer. Siger du, at deres lysning jo ikke forlod den, svarer jeg: »Der er ingen rester af rester.« Daat er ikke et egentligt punkt, kun en lysning. Hvis den blot kunne efterlade et aftryk hos sig, ville det kun være skyggens skygge.

KLADDE · uafklaret · fortsat

Rema fra Fano - fortsat

Selv om vi ovenfor i kapitel 10 om omerens hemmelighed nævnte, at Daat kun fordeler de syv sidste blandt sine Chesed- og Gevurah-kræfter til Zeir, er hovedets indretninger i de endnu ikke formede skikkelser dog forstandsmæssige lysninger, ikke egenskaber. Eller måske er omerens hemmelighed anderledes, og der findes andre aspekter, hvor Daat fordeler alle Chesed- og Gevurah-kræfterne til Zeir.

Tilbage til kapitlet i indholdet

Jonat Elem — kapitel 68

KLADDE · uafklaret

Rema fra Fano

Shin på tefillin er en overleveret lov fra Moses ved Sinai: Det ene skal have fire hoveder, det andet tre. Disse lys var nemlig først fire, to hjerner og to kroner, og blev derpå tre i Immas Netsach, Hod og Jesod. Det har vi nævnt ovenfor. Zeirs Daat, som omfatter begge, er ét hus med disse to shin, ét på hver side.

Dermed er det rigtigt om Zeir, at han hver dag lægger tefillin, i de tre afsnits hemmelighed.[DA523801] De er disse fire lys: Chokhmah og Binah, to hjerner, og de to kroner, Gedullah og Gevurah. Først var de fire; når de går ind i hans hoved, er de tre. De viser igen deres rod og retning i hovedets fire huse. Alt er ét og indbefattes i Zeirs Daat.

Shin-bogstaverne er sort læder uden noget indre. Det antyder den lille tilstands hjerner, som bliver modtagende kar for den store tilstands hjerner, afsnittene i tefillin. Det er kendt, at shin har talværdien Elohim udfyldt med joder; ligeså matspats, מצפ"ץ, som er en ombytning af Havayah, den store tilstands hjerner. Deres ombytning er bestemt den lille tilstand.

Der står: »Alle jordens folk skal se, at Herrens navn er nævnt over dig«, med begyndelsesbogstaverne shin-jod-nun. Da »skal de frygte dig«, for frygten kommer fra Elohim-navnet.[DA523802] Shin fuldt skrevet, שין, sammen med de to shin-bogstavers syv hoveder og helheden, er som røgelsens 368 miner. Dens elleve bestanddele er skallernes liv og har rødder i den lille tilstands hjerne.

Grundtallet er 365, som solårets dage. Den lille tilstands hjerner antydes nemlig i shins tal, 360, og yderligere fire hjerner i den store tilstand samt helheden giver fem. De tre ekstra svarer til Immas Netsach, Hod og Jesod; derfor brugtes de på forsoningsdagen.

Vid, at det velkendte udsagn om Abba og Imma, at de aldrig skilles, alene gælder at give liv til Zeirs og hans Nukvas egenskaber, om hvilke der står: »Jeg, Herren, har ikke ændret mig.« Verdenernes bestående afhænger af det. Men at give Zeir kroner til at forene sig med sin Nukva og tilføre de nedre fuldkommenhed sker kun gennem vore gode gerninger, især buddet om Shema-læsningen, som vi forklarer på sit sted med Guds hjælp.

Da bliver Imma gravid med fem Chesed- og fem Gevurah-kræfter, sammenføjet med to bogstaver, rødt og hvidt,[DA523803] i hemmeligheden om »hver dag fornyr han skabelsens værk«, og hun føder dem. Af disse lys מתעט Zeir med de fire hjerner, vi nævnte.[DA523804] Det er at lægge tefillin.

KLADDE · uafklaret · fortsat

Rema fra Fano - fortsat

Heraf følger, at Zeirs Daat i sig selv omfatter fem Chesed- og fem Gevurah-kræfter, som er dens egentlige sefirot. Lysenes fordobling øger ikke deres antal, men styrker deres virkning. Der står: »Ved Daat fyldes kamrene.« Bagefter fordeler den nemlig sine fem Chesed-kræfter til Zeirs Chesed, Gevurah, Tiferet, Netsach og Hod for at få dem til at vokse og give dem liv. Når Gedullah modtager sin andel, indbefattes også den modsvarende Jesod i den; således er de alle ét.

Derefter gives også de fem Gevurah-kræfter i depot til Zeirs Jesod, hvorom der står: »Og føden skal være et depot for landet«, for at få hans Nukva til at vokse. Hendes tilværelses begyndelse, fra hale til partzuf, kommer fra Chesed-kræfternes rester, for ingen af Zeirs Tiferet, Netsach og Hod behøvede en hel Chesed. Af det, som de havde tilovers, dannedes hendes hoved og hjernens kar, som det vil følge i kapitel 71. Fra Gevurah-kræfterne bredte hendes krops lemmer sig derefter ud, arme og ben.

Tilbage til kapitlet i indholdet

Jonat Elem — kapitel 69

KLADDE · uafklaret

Rema fra Fano

Chesed-kræfterne fordeles fra Daat i Zeir således: Én hel Chesed til Zeirs Gedullah, én til Gevurah og én til Tiferet. De to Chesed-kræfter, som gik ind i armene, er »strømme fra Levanon«. Det betyder fra Abbas dråbe, fra hans Jesod til det sted, hvor han er dækket i Immas Jesod. Deres sammenføjning er Levanon: lev til den ene og nun til den anden, i hemmeligheden om Binahs 50 porte. Efter den store talværdi er nun som »livsår«, shenot chajjim,[DA524001] i hemmeligheden om seglene for Imma og Zeir, kendt på sit sted.

Således gik de også ind i Zeirs Daat. Imma overgiver ham Chesed-kræfterne fra et særligt aspekt i sin Jesod:[DA524002] Det, som er særligt for Gedullah, fra Gedullah i hendes Jesod, og det, som passer fra Gevurah, til Gevurah i ham. Fra selve hendes Jesod sker en udvælgelse af, hvem af dem der skal gå ud til sin gerning og tjeneste, åbenbaret eller dækket.

Zeirs Daat iklæder Immas Jesod indtil det sted, hvor den ender. Den er både vidne og part i sagen ved de Chesed-kræfter, som forbliver åbenbarede. Det følger det, vi almindeligvis siger, at Daat er træets vanding, marven i knoglerne. Altså: I Daat sker indklædningen i Gedullah, Gevurah og en tredjedel af Tiferet som dækket lys, derfra og nedefter som åbenbaret lys.[DA524003]

Af den Chesed, som gik ned til Tiferet, var kun den øverste tredjedel dækket, den der gik ind i Zeirs Tiferets tredjedel. De to tredjedele forblev åbenbarede, for Immas Jesod er kort i hemmeligheden om jod i Ehjeh, som forklaret. Ligeså er Netsachs og Hods Chesed-kræfter åbenbarede, fordi alle Chesed-kræfterne går ud fra Immas Jesod. Den ville ikke engang nå til Tiferets tredjedel, hvis Imma ikke havde bøjet sig.

Der er altså to tredjedele af en Chesed og to hele Chesed-kræfter åbenbarede som ydre lys, og to Chesed-kræfter og en tredjedel dækkede som indre lys. Armene behøvede hver en

KLADDE · uafklaret · fortsat

Rema fra Fano - fortsat

hel Chesed-egenskab, fordi Chesed-kræfterne gik ind i dem dækket. Men til Tiferets egenskabs to sidste tredjedele er én tredjedel af den overskydende åbenbarede Chesed nok.[DA524004] Én tredjedel er tilovers ud over behovet. Lysets åbenbaring gør altså altid, at karret kun rummer halvdelen af det.

Den sidste overskydende tredjedel samles i Jesod, fordi den omfatter dem alle. Ved det store lys' kraft løftede Zeirs Jesod den, ligesom den ånde, som steg fra Arikhs Jesod for at danne hjerner for Abba og Imma. Således løftede Zeirs Jesod denne lysning gennem kroppens indre til Hod på hans bagside,[DA524005] det sted, hvor rygradens led løsnes, over for brystet. Dér »ses en issar over for hans hjerte«: et hul på størrelse med en issar-mønt. Det er hjertets åbning, kaldet tsippor nefesh, sjælens fugl.

Her samledes denne tilbagevendende tredjedel, Tiferets tredjedel, hvis sted er her, og en tredjedel af Immas Jesod. Herom i næste kapitel. Derfra, bag Zeir, strømmede lyset ud og blev hans Nukvas hoved. Indtil nu var hun i halens hemmelighed; nu kommer hun frem mellem hans brystpartier bagtil som en partzuf. Af de to åbenbarede Chesed-kræfter i Zeirs Netsach og Hod var én og en halv tredjedel nok til hver, og af overskuddet dannedes hjerner for hans Nukva.

Tilbage til kapitlet i indholdet

Jonat Elem — kapitel 70

KLADDE · uafklaret

Rema fra Fano

Det er klart og åbenbart, at mezuzah er i Nukvas hemmelighed: Mezuzah har talværdien hekhal, palads. Ved atbash giver dens bogstaver 320 domme fra hende og i hende; alt tilsammen er Shekhinah. Dens sted er til højre i indgangen, som i »sæt dig ved min højre« og »den vises hjerte er til hans højre«. Dér er Shaddaj-navnet, Israels vogter.

Vid, at til venstre i indgangen er en fastboende dæmon, om hvilken der står: »Ved indgangen ligger synden på lur.« Begyndelsesbogstaverne i omvendt orden er Rakel. Om hende siges ved det hjerteløse menneske: »Nælder dækkede dets overflade«, charullim. Charl er notarikon for chasar lev, uden hjerte: dette er et usselt menneske, en fremmed gud, som ser sin egen skyld. Hun er ben af hans ben, den skyldige Lilith, som bedriver utugt og giver resterne til sin mand. Om hende står: »Og det skal blive jer til væmmelse.«

Sådan er det ikke med »et menneske, som fandt Chokhmah«, for solen så gavmildt på månen for at lyse i den. Det er fredens veje for at udfylde dens mangel. Rakel har talværdien af ni fulde Havayah fra Zeirs sefirot, som lyser i hende, og Havayahs fire bogstaver fra hendes egne punkter. Med Torahens 22 bogstaver fuldendes i hende talværdien af ti Havayah,[DA524201] i hemmeligheden om »de to store lys«. Dermed bliver hun aldrig frastødende i hans øjne. Det er umuligt, eftersom hans øjne af sig selv vil hjælpe med at fjerne mørket.

Derfor mener nogle, at også chanukkah-lampen bør tændes til højre, så den dæmon ikke får del i den. Men loven blev afgjort: Mezuzah til højre og chanukkah-lampen til venstre.

KLADDE · uafklaret · fortsat

Rema fra Fano - fortsat

Tværtimod vil udbredelsen af miraklet gennem buddets lampe svække denne ydre kraft. Den svarer amen på velsignelserne mod sin vilje. Pirsom, udbredelse, giver nemlig Shekhinah[DA524203]; nes, mirakel, er overalt Jesod. Her er således fuld forening af Josef og Rakel, og det onde flygter og fjernes af sig selv.

Mezuzah skal sættes ved slutningen af indgangens øverste tredjedel, ligesom Malkhut kommer ud fra den øverste tredjedel. Eller i det mindste skal den være en håndsbredde fra overliggeren, stedet for Leas udbredelse. Ligeledes sagde de om den: »En håndsbredde skal du lægge den nær indgangen.«

En håndsbredde er seks lillefingre, svarende til Leas seks yderpunkter; fem mellemstore fingre, svarende til he, som antyder hende; fire tommelfingre, selve dalets hemmelighed, tefillin-knuden, Lea selv. Desuden har tefach, håndsbredde, talværdien El og Adonaj med helheden lagt til. Adonaj har nemlig talværdien mezuzah. Det udgik fra stedet for Cheseds tredjedel, som kaldes El, og dér er Immas Jesod; deres navn er jod-jod-alef-jod, יייא. Rakel går ind under hende.

Det er, hvad Skriften sagde: »Og Shaddaj skal være din skat«, for dér har dæmonerne et holdepunkt, ikke ovenfor. Hvis de greb fat i Daat, kunne de få en vis mildning. Derfor kom Rakel ud fra Zeirs bagside for at beskytte mod skallerne. Det er meningen med »en hjælp over for ham«: at fjerne modstanderne af hans godheds egenskab fra ham, så de kun griber fat i hende.[DA524202]

Det er rimeligt, at chanukkah-lampens højde næsten skal svare til mezuzahs sted, men vi behøver at løfte højre over venstre; en ganske lille forskel er nok. Shekhinah, som er mezuzah, gik aldrig ned under ti, og ligeså chanukkah-lampen.

Tilbage til kapitlet i indholdet

Jonat Elem — kapitel 71

KLADDE · uafklaret

Rema fra Fano

Da to Chesed-kræfter og to tredjedele gik åbenbarede ned til Tiferet, Netsach, Hod og Jesod, som tidligere nævnt, blev deres lysning så stærk, at de trak de fem Gevurah-kræfter i Daat efter sig, samt de to Chesed-kræfter og en tredjedel, som var dækket i armene og Tiferets øverste tredjedel. Alle fem Chesed-kræfter og Gevurah-kræfterne gik sammen ned til Jesod. Deres lysning hjalp den med at fuldende den manglende tredjedel, få den til at vokse og give den liv.

De fem Gevurah-kræfter blev dér i depot til Malkhut. Om hende står: »Og føden skal være et depot for landet.« Denne samme lysning var tilstrækkelig til at fuldende Daat, da de passerede den. På grund af dens storhed behøvedes dog alles lysning til at fylde en halv tredjedel i den, mens den her ved Jesod fuldendte én tredjedel. Desuden bliver Gevurah-kræfterne hos den i depot indtil velviljens tid til opbygningen af hans Nukva i hans fulde højde fra skuldernes top og nedefter; deres hoved blev bygget af Chesed-kræfternes rester. [DA524401]

KLADDE · uafklaret · fortsat

Rema fra Fano - fortsat

De fem Chesed-kræfter føres alle ned til Jesod, men vender ved den store lysnings kraft tilbage og stiger åbenbarede op. Først kom nogle som indre lys og andre som ydre. Nu vender de alle tilbage som omgivende lys for Zeirs krop, indtil han fordeler dem til sit hoved og sin Nukvas hoved.

Der er stor forskel mellem et lys, som fra begyndelsen er omgivende, og et lys, som vender tilbage og bliver omgivende. Det første har aldrig været begrænset, men det andet kan igen gå ind i karret efter øjeblikkets behov. Chesed-kræfternes lys, som vender tilbage og stiger op fra Jesod, er hemmeligheden om »Chesed, som går ud af Immas mund«, sagt i Zohar. Selv om det stiger gennem Zeirs krops indre, kaldes det åbenbaret, fordi Abbas kraft og lysning ikke er iklædt Immas Jesod.

Derfor er nu, som omgivende lys, én og en halv tredjedel af hver Chesed nok til hver af Zeirs egenskaber, ligesom én og en halv tredjedel ved nedgangen var nok til Netsach og Hod. Af de tredjedele, som var tilovers, bygges Nukvas Chokhmah af Netsachs én og en halv tredjedel, og hendes Binah af Hods én og en halv tredjedel. Når lyset er åbenbaret, er én og en halv tredjedel nemlig nok til en hel egenskab.

Her er hemmeligheden om »hun blottede hans fødder og lagde sig«. Fra åbenbaringen af Zeirs ben, hans Netsach, Hod og Jesod, dannes hjerner for hans Nukva, når hun ligger, ved at en dyb søvn falder over hende. Det er som profetsønnerne, når yderligere strøm falder over dem, indtil deres sansninger ophører.

Af resterne af Netsachs og Hods Chesed-kræfter dannedes altså hans Nukvas hjerner: karrene ved nedgangen, selve væsenet ved tilbagevenden. Jesods kraft og de mange lysninger, som dér blev født sammen, hjælper dertil. Ved nedgangen er Chesed-kræfterne endnu kun en lysning og bliver mindre, efterhånden som de fjerner sig. Ved tilbagevenden får de fornyet kraft gennem nærheden til kilden. De blev nemlig slet ikke iklædt eller formet i Jesod, men vendte af sig selv tilbage i deres enkelhed, i det tilbagevendende omgivende lys' natur, alene ved lysningens styrke.

Da lysene vendte tilbage og steg op i Zeirs sefirot som omgivende lys, blev de Chesed-kræfter, der var gået dækkede ned i hans arme, nu åbenbarede som tilbagevendende lys. Så kunne Zeir Anpin modtage Arikhs lysning ansigt til ansigt uden indklædning i Immas Netsach, Hod og Jesod, der er som en skærm i hemmeligheden om »danner lys og skaber mørke«. Ved deres opstigning nu er alt lys. Herom nedenfor i kapitel 78.

Grunden er, at Imma, efter at have bøjet sig og givet Chesed- og Gevurah-kræfterne i Zeirs Daat, slutpunktet for hendes Jesods udbredelse, trak sig opad. Det er som »han bøjer sig ved barukh, velsignet«, og »kong Salomo er velsignet«. Hun trak sig op i hemmeligheden om »og Elohim steg op« — Imma — »fra Abraham« — Zeir i Chesed-kræfternes aspekt, som er det væsentlige i ham.

Også Chesed-kræfternes lys kalder vi ved tilbagevenden opad som omgivende lys for Zeirs krop: »Han retter sig op ved navnet.« Om du vil: Zeir, for Havayah-navnet åbenbares overalt kun fra ham og i ham. Om du vil: for at danne hjerner for hans Nukva, om hvem der står: »Og David gjorde sig et navn.« Begge gælder, for hver egenskab i Zeirs arme har én og en halv tredjedel af den Chesed, som vendte tilbage til dem fra Jesod, ud over hvad

KLADDE · uafklaret · fortsat

Rema fra Fano - fortsat

den behøver.

Tilbage til kapitlet i indholdet

Jonat Elem — kapitel 72

KLADDE · uafklaret

Rema fra Fano

Her har vi anledning til at undersøge, hvilken ære og storhed der blev beredt Himlens Malkhut af Chesed-lyset, som var tilovers i Zeirs arme. Vid, at én tredjedel steg fra Zeirs Gedullah til hans Chokhmah, og én tredjedel fra Gevurah til Binah. De halve tredjedele herfra og derfra blev forenet og steg til Daat. Til hver af hjernerne var blot én tredjedel nok, selv om armene og benene behøvede én og en halv tredjedel. For dér, i Zeirs Daat, var tilføjelsen af de fem Chesed- og fem Gevurah-kræfter ovenfra fra begyndelsen indbefattet i hemmeligheden om de to kroner, som vi har forklaret. Da de gik ned til Zeirs sefirot, blev deres lysning på sit sted. Den gavnede også Chokhmah og Binah på grund af nærheden til Daat imellem dem.

Det skal endnu forklares, hvoraf Zeirs Keter blev dannet. Du ved allerede, at to åbenbarede tredjedele af en Chesed nåede hans Tiferet ved nedgangen. Vi har også sagt, at én tredjedel var nok til den selv, mens hans Nukvas hoved blev dannet af den anden ved den fremspringende kraft, hvormed lyset brød igennem bag ham. Vid, at noget af netop denne tredjedel, som brød igennem bag ham, tages til Zeirs Keter. Hele tredjedelen var ikke nødvendig til hans Nukvas hoved, men af dens halvdel blev der dannet en Keter for ham: ikke nøjagtigt halvdelen, men mindre end den.[DA524601]

Betænk: Vav-he er halvdelen af navnet, men er ikke lige så stor i talværdi og er ikke hellig alene, sådan som den første halvdel er. Denne bliver tilovers til Zeirs Keter sammen med en halv tredjedel af den Chesed, som allerede var gået helt ned i Tiferets egenskabs tredjedel, da lyset var dækket. Nu er også den vendt tilbage åbenbaret. Og eftersom Immas Netsach, Hod og Jesod gik ind i Zeir for at lade ham vokse, kommer også den nederste halvdel af Immas Tiferet over Zeirs hoved.

Zeirs Keter har altså stor kraft, for den beredes af alle disse enkelte dele: den nederste halvdel af Immas Tiferet, den dækkede halve tredjedel, som blev åbenbaret, og størstedelen af den åbenbarede tredjedel, som brød igennem, og af hvis mindste del hans Nukvas Keter blev dannet, som vi sagde.

Ligesom Arikh er ypperstepræst blandt de øvre, er Zeirs Keter ypperstepræst foran Abba og Imma. Han beder Arikh om ikke at lade disse vejfarendes bøn komme ind for ham. Det vil sige de tredjedele, som vender tilbage nedefra og opad, især fra Netsach og Hod: De skal ikke skynde sig op, men blive for hans behov, til fuldendelsen af hans indretning, med hans Nukva sammen med ham bag ham. Hun kommer hertil for at beskytte mod skallerne, som har et holdepunkt i bagsidens egenskab.

Derfor står: »Han trak sin højre tilbage for fjenden.« Begyndelsesbogstaverne giver Imma. [DA524603] Det er Zeirs Nukva, den nedre Imma, om hvem der står: »Dronningen står ved

KLADDE · uafklaret · fortsat

Rema fra Fano - fortsat

din højre.« Hun kaldes det gode, velsignelse og glæde for den, som har en hustru, der frygter Herren. Derfor måtte han ved hendes emanation føre hende bagud for fjenden, for at beskytte mod ham.
Indvender du, at hun af denne grund burde komme ud fra Zeirs hoved for også at fjerne skallerne fra hans hoved, og ikke blot fra mellem hans brystpartier: Vid, at de slet ikke har noget holdepunkt i Zeirs hoved. Det modtager rig strøm ovenfra. De ydre kræfter har kun rod i »de brudte tællinger«;[DA524602] af deres lys blev Zeirs lemmer senere indrettet fra Chesed og nedefter. Desuden beskytter Lea ham fra hovedet til brystet. Selv om hun kun er en lysning, og hendes beskyttelse er ringe, er det nok til Zeirs hoved.
I alt dette findes andre fremgangsmåder at udlægge og modtage løn for ved at forklare dem og bringe dem i overensstemmelse med det, vi har forklaret. Dette er tilstrækkeligt til hensigten her.

Tilbage til kapitlet i indholdet

Jonat Elem — kapitel 73

Rema fra Fano

Edernes hemmelighed og antydning er i Malkhut, i kongen selv, som der siges: »Ben af mine ben.« Zeirs kraft breder sig i hende med hans syv sefirot. Mennesket sværger og bindes til at pålægge sig strenghed gennem dem.[DA524801] Det er fra dommens side og kræver bevogtning, så det ikke går ud til skallerne, Gud forbyde det.
Løfterne er i Binah, i kongens liv, for den, som aflægger et løfte, løftes op til hende. To gange Ehjeh-navnet i Binah og én Havayah giver chajjim, liv. De er i de fire afsnits hemmelighed: Havayahs fire bogstaver. De fire huse er Ehjeh-navnets fire bogstaver i Tevunahs hemmelighed, og de 21 omtaler af navnet er talværdien af Ehjeh-navnet, som antyder den øvre Imma, som forklaret ved læder-tefillins hemmelighed.
Om dem står: »Herre, ved dem lever de.« Enhver, som lægger tefillin, får lange dage, for de selv er kongens liv: det er Zeir, som lægger dem. Det er netop det, vi forklarer om de hjerner, som går ned til ham fra Binah. Eftersom Abbas hjerner er iklædt Immas, forklarer nogle kongens liv som Chokhmah. Da er Binah livets træ, for ets, træ, med helheden lagt til har talværdien 161. Hun planter sine egne og også Abbas hjerner i Zeirs hoved.
Ved alderen for løfter og eder findes reglen om mufla samukh le-ish, den særligt indsigtsfulde, som står nær mandens alder. Det vil sige, at han er skilt og adskilt fra de andre børn og støtter sig til mandens trin ved at vide, i hvis navn han aflagde løftet, og i hvis navn han helligede noget. Det er blandt Zeirs indretninger og hans vækst.
På denne baggrund må man forstå, hvorfor straffen for den, som sværger falsk og skader nedenfor, er strengere end for den, som aflægger et løfte og skader ovenfor. Vid nu, at der også er en ed, hvis straf ikke er større end løftets. Det er eden om fremtiden, ligesom løftet slet ikke kan vedrøre fortiden. Hverken løftet eller eden om fremtiden kommer nogensinde falsk ud af hans mund. Ganske vist kan han senere skade gennem begge ved sin handling, men det er ikke løgn, derimod en forkastelig handling. Derfor rummer det

Rema fra Fano - fortsat

ikke lige så stor skændsel som den ed, der selv er falsk, idet den kommer ud af hans mund. Grunden til, at Torahen var strengere med eden og også advarede imod den om fortiden, forstås ud fra det, vi sagde: Skallerne omgiver Malkhut, som der står: »Rundt omkring vandrer de ugudelige.« Den, som sværger falsk, giver dem derfor kraft og holdepunkt i Malkhut selv, hvis renselse er meget vanskelig.

Et tegn er en mamzeret, en kvinde med mamzer-status: Hun får aldrig adgang, heller ikke hendes datter eller datterdatter, til alle døtrenes ende. Men en mamzer kan rense sine sønner, som de har fastslået. Sandt er det, at i den kommende tid er de alle rene, også kvinderne. Beviset er, at der i forbuddet mod dem ikke står »for evigt«, sådan som der står om ammonitten og moabitten. Tværtimod gælder forbuddet mod disse netop nu ikke, fordi Sankerib blandede verden sammen. I fremtiden, når alle slægterne vender tilbage til deres oprindelse, vender også de tilbage til deres forbud, et evigt forbud, hvordan det end forstås. Sådan er det ikke med mamzerim, hverken mænd eller kvinder, for Skriften åbenbarede det som sagt.

Grunden er, at den Hellige, velsignet være han, ikke handler tyrannisk mod sine skabninger. Den nedre domstol kender kun mamzerim gennem vidner, og der kan blandt dem være en mamzer, som ingen kender, der står og gør tjeneste ved alteret; mange af dem, som går ind i menigheden, er sådan. Derfor er det ret, at både disse og de andre bliver rene i den kommende tid. Ligesom der ikke bliver en mamzer af forbindelser, som kun overtræder negative bud, vil der på den tid ikke være nogen mamzer blandt dem, der er udelukket fra menigheden, selv af overtrædelser, som medfører udryddelse eller dødsstraf ved domstolen.

Torahen, som aldrig skal rykkes op eller ændres, antyder det således, idet Skriften skelner mellem ammonitten og mamzeren, som vi sagde. Det ligner svinenakkerne, som blev tilladt i krigene mod de syv folk, og ligeså den smukke kvindelige fange; ligeså renselsesblodet hos den fødende, som kommer fra én kilde: Torahen erklærede det urent i fødselsdagene og rent i renselsesdagene. Hvad tempeltjenesten angår, er han højst en chalal, en med vanhelliget præstestatus. Allerede er sagt: »Velsign, Herre, hans kraft«, chelo.[DA524802]

Tilbage til kapitlet i indholdet

Jonat Elem — kapitel 74

KLADDE · uafklaret

Rema fra Fano

Det følger heraf, at straffen er meget stor for den, som skader gennem en ed i det øjeblik, den kommer ud af hans mund. Den er selv løgn, og en ophævelse kommer slet ikke på tale; den kan kun bringes i orden ved omvendelse og lidelser. Men skønt den, som aflægger et løfte, er ovenfor i Binah, i kongens liv, har de intet holdepunkt dér uden gennem en handling. Det er ikke løftet, som bevirker det, men handlingen. Det samme gælder eden om fremtiden, som vi har forklaret. Den, som overtræder begge efter nogen tid, er som ved alle andre forbud i Torahen. De sagde kun, at verden skælvede ved »du må ikke

KLADDE · uafklaret · fortsat

Rema fra Fano - fortsat

misbruge«, når det gælder fortiden.

Der findes et løfte med edens formulering i hemmeligheden om »Herren lever«, chaj Havayah. Det har talværdien af Ehjehs kvadratform: Imma, kongens liv. De sagde, at den, som aflægger et løfte eller sværger og ikke opfylder det, bevirker, at den engel, som ved hans munds udsagn sættes over det bud, han har forpligtet sig til at udføre, forbliver berøvet det, indtil han fuldender sin pligt i handling. Hvert øjeblik står han under »du må ikke tøve«.

Indtil han har opfyldt sin pligt, bliver englen, som burde være god, fordi den er et buds udsending, hos ham som de skadevoldende væsener, der blev skabt sabbatsaften i skumringen. Deres skabelse blev ikke fuldendt til det gode, før det løfte opfyldes, som blev sagt om dem: »Kun med dine øjne skal du se til« — begyndelsesbogstaverne er rabat; »og de ugudeliges gengældelse skal du se« — begyndelsesbogstaverne er rut[DA525005]. Det er den yderste vækst for Shekhinah ved dagenes ende. Kombinationen af begge er »han glæder sig som en helt ved at løbe sin bane«, efter reglen om tusind som én.[DA525001]

Disse eder, som er til Abba ligesom løfterne,[DA525002] og løfterne selv ligesom dem, hænger altså, indtil deres bud er fuldendt. Derfor kaldes de i Mishnah »flyvende løfter«, det vil sige hængende, som sagt. Deres ophævelse er i den øvre helligheds luft: en stor opstigning for disse engle, så de skjules på et højt sted gennem en enlig sagkyndig, jachid mumcheh. Hans tal er 130 med helheden lagt til[DA525006], kvadratformen af Mah-navnet, den midterste linjes hemmelighed, som løfter disse lys nedefra og opad i bagsidernes hemmelighed. Eller gennem tre lægmænd: Netsach, Hod og Jesod, som er retfærdighedens porte.

Man siger til den, som aflagde løftet eller svor: »Det er ophævet for dig.« Det betyder netop for dig. Men han selv er ikke løst og skilt fra den øvre hellighed; han er bundet og skjult dér med kærlighedens bånd, eftersom disse lys ikke har noget at støtte sig til i den øvre verden.[DA525003] Skaden forsvinder gennem ophævelsen, for denne engel stilles ved noget større end den selv.[DA525004] Ophævelsen er nemlig selv et bud og større end det første. Således sagde vismændene: »Den, som aflægger et løfte, bygger en offerhøj; den, som opfylder det, ofrer på den.« Det er bedre at udføre buddet med et frit menneskes sindelag, af hjertets gavmildhed. Det andet bud indbefatter altså det første i sig selv.

Den, som forklarer, at det er ophævelsen, der flyver, gør denne tanna til en, der tager fejl i grammatikken. Sådan forholder det sig ikke. Løfter kan gælde et bud; det kan eder ikke. Grunden er, at løfterne er højere end buddet. Derfor ophæver man løfter og eder på forsoningsdagen, for da retter vi os mod Binah på hendes sted og modtager strøm fra hende. Derfor er der den dag ophævelse for alle for at fjerne menighedens synd på grund af det fælles ansvar, som påhviler dem for den enkeltes løfter.

Ophævelsen er selv et bud, og ved den erhverver han én forsvarer, som indbefatter den første i sig selv. Den første bringes altså i orden ad én af to veje: enten ved at opfylde løftet eller ved at ophæve det. Men edens hemmelighed og antydning er på selve buddets sted; derfor kan den ikke gælde det bud, som gik forud for den.

Tilbage til kapitlet i indholdet

Jonat Elem — kapitel 75

Rema fra Fano

I Raaja Mehemna, trykt ved Mishpatim, blad 115, under buddet om at frikøbe en hebraisk træl, finder du en forunderlig formulering om denne udredning, som vi har påbegyndt. Den behøver en klar forklaring, hvis sandhed ikke kan betvivles, for at berolige enhver læser, der går ret frem for at forstå Binahs ord. Den lyder: »En ed gælder kun noget, som har substans; et løfte gælder endog noget, som ikke har substans. De har jo fastslået det i Mishnah.«

Selv om deres Mishnah, som omtales her, hører til de dybe lærdomme, de fremsagde om Torahens hemmeligheder, er netop dette vanskeligt. For vi lærte det modsatte i Nedarims andet kapitel: »På dette punkt er eder strengere end løfter.« Det henviser til begyndelsen, hvor der læres: »Konam, at jeg sover — dette falder under: Han må ikke bryde sit ord.« Det betyder efter rabbinernes bestemmelse. Det er ikke et løfte efter Torahens lov, for søvn har ingen substans. »En ed på, at jeg ikke sover — det er forbudt«, det vil sige efter Torahen. Det er lovens kerne, helt modsat det, som siges dér.

Sandheden er, at når vi tager loven efter dens enkle betydning, er sagen klar: Den, som aflægger et løfte, forbyder sig et brød eller en genstand, som har substans; den, som sværger, binder sig selv, også hvad noget uden substans angår, for eksempel: »Jeg vil ikke sove.« Men når vi undersøger løftet og eden selv, deres antydning i det øvre,[DA525201] findes eden kun i opbygningens verden. Dér er en luft, som kan gribes, og som har substans i forhold til den øvre Imma, som er luft, der ikke kan gribes og ikke har substans. Til hende stiger løftet.

Det lærer vi af deres formulering. Eden gælder et menneske, som binder sig selv ved noget, der har substans, og som er et billede på kongen, der åbenbarer sig og meddeler sine veje til sine skarer. Edens ordlyd er: »Jeg sværger, at jeg ikke vil spise.« Selv om brødet har substans, er det ikke en del af edens definition. Tværtimod er hans afståelse fra at spise det en forbliven uden handling, som om det ikke havde substans. Endnu mere gælder det »jeg vil ikke sove«, for søvnen selv har ingen substans. Alt dette er blandt indvendingerne mod udsagnet.

Svaret er, at mennesket selv påvirkes og gribes af denne ed. Det er ham, som bindes af eden, ikke genstanden, og ethvert »jeg« har substans. Det gælder desto mere, hvis han sværger, at han vil spise, eller at han vil kaste. Begge dele har substans, eftersom de ikke er en forbliven uden handling.

Den, som aflægger et løfte, gør det derimod kun ved at sige: »Dette brød er forbudt for mig.« Netop »for mig«: et forbud, ikke en befaling om at handle. Ikke alene gælder det noget, som har substans — det foreliggende brød bindes af dette forbud, så de sagde: »Konam-forbud har hellighed i selve genstanden.« Det gælder også mennesket ved noget, som i denne henseende ikke har substans, for han er ikke den ting, løftet drejer sig om. Alligevel gælder løftet ham.

Desuden: Selv om brødet her har substans, og det er en nødvendig betingelse for et løfte,

Rema fra Fano - fortsat

løfter han det til tilintetgørelsens sted, hvor der ikke er substans. Også for sansningen, i det mindste for ham, er det, som om det ikke havde substans. Heller ikke den, som aflægger løftet, gribes, som vi sagde. Løftet gælder denne i hemmeligheden om genstandens hellighed og hin i hemmeligheden om afholdenhed.
Så præcis er Raaja Mehemnas ordlyd: »Et løfte gælder endog noget, som ikke har substans.« Ordet »endog« tvinger os til at forklare, at det gælder begge dele; det bemærkelsesværdige er den side, som ikke har substans.
Der er en anden, let og kort vej til at forklare udsagnet: Eden gælder kun noget legemligt. For selv om søvnen ikke har en fast, håndgribelig substans, hører den dog til kroppens hændelser og tilstande. Et løfte gælder derimod ikke alene legemlige ting, som gennem konam-forbud gribes af hellighed i selve genstanden, men også åndelige ting: eden og buddet. Ethvert menneske er jo siden Sinajs bjerg bundet ved ed til at opfylde buddene.
Løftet kan således, efter sin fine antydning på det sted, hvor der ikke er substans, gælde begge: forbyde et menneske at lægge tefillin eller at opfylde sin ed. For eksempel den, som svor at drikke et bæger vin og aflagde et naziræerløfte. I Sifra de-ve Rav læres: »Han skal afholde sig fra vin og stærk drik« — for at forbyde vin, som et bud kræver, ligesom valgfri vin. Efter Torahen har vi ikke vin, som et bud kræver, undtagen i et tilfælde som dette, hvor det er et bud at opfylde eden.
Men et løfte gælder ikke eden og buddet for at fordoble forpligtelsen. Selv om han forbyder sig at spise, hvis han ikke udfører buddet, gælder løftet spisningen, ikke buddet. En ed gælder derimod hverken en ed eller et bud, hverken for at forbyde eller for at fordoble forpligtelsen, undtagen ved en ed, som også omfatter andre ting, eller når han har fået den første ophævet.
Sig nu efter den første vej: Det, vi lærte dér i Raaja Mehemna, »en ed ved noget, som har substans«, betyder ved menneskets nefesh, som er Zeirs afbillede. Efter den anden vej: en ed ved det legemlige, et løfte også ved det åndelige. »Et løfte ved noget, som ikke har substans«, betyder ved de egenskaber, som omgiver Zeir: Binahs syv nederste.
Vid, at i Mishnah og Gemara er emnet, efter den undervisningsorden de tilsigter, brødet og søvnen. Det ene forbydes både ved løfte og ed, fordi det har substans; det andet forbydes kun ved ed, fordi det ikke har substans. Følgen er, at søvn efter Torahens lov er tilladt for den, som aflagde et løfte imod den, medmindre han knyttede løftet til et øje, som har substans. For den, som siger: »Konam over mine øjne, hvad søvn i dag angår«, bindes af løftet.[DA525202] Det er målet og ordningen for dem, der fremsiger lovregler: at kende det forbudte og det tilladte efter loven.
Men det sande emne i denne bog er menneskets neshamah, som påvirkes af hans tale og handling til det gode eller det modsatte. Om den siges: »Alt, hvad der går ud af hans mund, skal han gøre.« For straks ordet går ud af hans mund, gør det indtryk. Vi har allerede omtalt dette ovenfor. Den, som nøje gennemgår bogens lange drøftelser dér, finder uden vanskelighed, at hensigten her er det, vi har sagt.
Enhver, som har forstand, vil undre sig over denne anonyme tanna i Nedarim. Om det, som kun er forbudt efter rabbinernes bestemmelse, sagde han: »Dette falder under: Han må ikke bryde sit ord.« Om det, hvis forbud stammer fra Torahen, sagde han blot:

Rema fra Fano - fortsat

»Forbudt.« Han burde have lært det omvendt i begge tilfælde. Velsignet være han, som udvalgte dem og deres lære! For ved dyb overvejelse antydede de med denne omvending alt det, vi har sagt, og det er fint.
Den, som siger: »Konam, at jeg ikke sover[DA525203]«, har aflagt et løfte om noget, som ikke har substans. Vismændene sagde, at han falder under »han må ikke bryde sit ord«, for at antyde alle løfter, som selv ikke har substans. Deres »han må ikke bryde« når helt til halsen, over yderpunkterne, som vi sagde. »En ed på, at jeg ikke sover« — dette er i yderpunkterne, hvor han selv er »forbudt«, asur: det betyder bundet og grebet af eden, for han har substans.
Dermed er Raaja Mehemnas udsagn forklaret for os i sin grund og sandhed. Også ved Tetsavveh, om de to brød ved Shavuot, sagde de: »Derfor bringer de surdej som offer for at brænde på alteret.« Men enhver skoleelev kan jo læse: »På alteret må det ikke komme op som en liflig duft.« Vi har allerede forklaret det grundigt ved slutningen af vores lille skrift om omeren. Undersøg det dér.

Tilbage til kapitlet i indholdet

Jonat Elem — kapitel 76

KLADDE · uafklaret

Rema fra Fano

Ligesom Zeir voksede af leddene i Immas netsach, hod og jesod på den måde, vi forklarede, dannes og bygges også hans hunlige part af leddene i Zeirs netsach, hod og jesod. Det er hemmeligheden i de tre dinarer om ugen, der blev fastsat som tillæg til hende, når manden gør oprør mod sin hustru. Også disse er erstatning, efter at vi har betroet hende i hans hånd. Når han tåler, at hun formindskes, og ikke beder om barmhjertighed for hende, er han oprørsk og skylder tillægget. Når hun er oprørsk, trækker man syv dinarer fra hende, for hun går ned fra at være lige så stor som han til at have sine mochin ud for hans netsach, hod og jesod. Hun går syv egenskaber ned: keter, chokhmah, binah, daat, gedullah, gevurah og tiferet. Ved begyndelsen af kapitlet Metsiat Ha-Ishah lærte vi: I det skjulte har hun to dele, for han undlader ikke også at tilføre hende af belysningerne fra gedullah, gevurah og tiferet, skønt de selv står på afstand med skjult ansigt. Men i det åbenbare, når deres kar er tæt ved hinanden, har han to dele og hun én, som vi sagde.
Af netsachs tre led dannes hendes højre linje, af håndens tre[DA525401] den venstre og af jesods tre hendes midterlinje, i rækkefølge. Til at begynde med, da Zeirs hunlige parts hoved ved gennembrydningen kom ud mellem hans bryster mod hans bagside, var hun først kun i et punkts hemmelighed, indbefattet af ti. Dér er hun Moses' brud i hemmeligheden om Torahen, en skjult kostbarhed, חמדה גנוזה, som har talværdien 46, 37, 19 og 26[DA525402]. Hun er altså skjult i det hellige inden i selve Havayah-navnene. Hendes mochin svarer i den enkle kraft til hans arme, i betydningen »Den hunliges hoved er mellem kongens arme«. Da svarer hendes arme til hans ben, hvorom der står »Hans ben er søjler af marmor«: Det er Mishnahs ordener i tannaernes hemmelighed, som er

KLADDE · uafklaret · fortsat

Rema fra Fano - fortsat

netsach, hod og jesod, og amoraerne er chesed, gevurah og tiferet. »Den hjemmehørende på jorden, den fremmede i himlenes himmel!« Men disse er i den mandlige og disse i den hunlige. Således også Profeterne og Skrifterne.

Hendes fødder har intet at støtte sig på. Derfor går de ned til døden, for at hendes skridt straks kan støtte Sheol, så det slet ikke skulle gå ned[DA525403], men synden bevirkede det. Også nu er de støtte for det, så det ikke falder helt, da det udvider sig dagligt, i betydningen Tofteh. Med dette løfte er det bestemt til udbedring ved hendes hjælp, så også det helliges med havens hellighed. På det sted, hvor hendes hoved kom frem, var der en smule anklage på grund af hendes lighed med Zeirs tiferet. Hun måtte saves løs og formindskes. Derefter blev hun atter virkelig bygget af leddene i Zeirs netsach, hod og jesod, og hele hendes bygning udfoldede sig. Hun er endnu helt i Atsilut. Derfor kaldes de retfærdige efter hende, for de og deres retfærdige hustruer fuldender forbilledet for tsaddiq og (tsaddiq) [tsedeq], den retfærdige og retfærdighed.

Da hendes begyndelse var ringe, i hemmeligheden om et punkt indbefattet af ti, siges derfor »Den tiende skal være hellig«. Det er hemmeligheden ved tienden overalt. Hun modtog nemlig ni led fra Zeir, og de er ydre for hende; punktet er det tiende og det væsentlige. Derfor tager hun en tiendedel af faderens ejendom, i betydningen »Abba grundlagde datteren«, og næres af brødrene i hemmeligheden om de ni dele, som er profane over for hende, og forsørges af dem. Da hun helt havde udfoldet sig, fyldtes hendes to mochin, chokhmahs og binahs livskraft, gennem halvanden tredjedel af chesed[DA525404], der var i overskud i netsach, og tilsvarende i Zeirs hod, ved lysenes tilbagevenden opad. En tredjedel alene er ikke nok til hendes mochin, som det var i Zeir, for dér fuldendte de stærke belysninger hans mochin; sådan er det ikke hos hans hunlige part.

Derefter kom de fem gevurot, som havde været betroet i Zeirs jesod, ind i hendes daat. Også karret til hendes daat var nemlig fra begyndelsen dannet ved, at lyset blev sendt bagud. Det er svagt og har ingen chasadim. Derfor siges »Kvinders erkendelse er let«, קלה; læs det som קל ה', 130 og fem. Dets udbedring kommer alene fra de fem Havayah-navne i gevurot, som giver 130. Sådan er Zeirs daat ikke: Den er fra fem chasadim og fem gevurot, ti Havayah-navne med forskellige vokalpunkter i halvdele, chasadim for sig og gevurot for sig. Hendes daat er kun halvdelen af Zeirs daat; endda er hendes halvdel ikke den fornemste, men i gevurots hemmelighed, som vi sagde. Desuden har קלה talværdien tre gange מ"ה, 45, svarende til de tre af Zeirs egenskaber, som giver hende mochin. Det er hemmeligheden i det, vi har lært: Pesachofferet slagtes i tre grupper. Tre gange מ"ה er tredive bogstaver[DA525405], altså tre grupper, og de har talværdien קהל, forsamling. Disse fem gevurot i hendes daat blev siden fordelt til hendes egenskaber gedullah, gevurah, tiferet, netsach og hod for at gøre dem større og stærkere. Derfra kommer de alle ned i hendes jesod i svangerskabets hemmelighed og bliver dér til hunlige vande til foreningen.

Tilbage til kapitlet i indholdet

Jonat Elem — kapitel 77

KLADDE · uafklaret

Rema fra Fano

Det, vi har lært i Sifra Di-Tseniuta, kapitel 3, »Den mandliges domme er stærke i begyndelsen og rolige til sidst; hos den hunlige er det omvendt«, forklares smukt ved denne hemmelighed. Zeirs mochin voksede og blev til af leddene i Immas netsach, hod og jesod, og hun selv er dommenes rod. Hvis dommene ikke blev svagere ved slutningen af Zeirs udfoldelse, kunne verden ikke bestå under dem, da deres rod er binah, det hunliges hemmelighed. Når hendes led først træder ind i ham nedefra og op, kan det kun ske, hvis Leah går forud for dem alle. Hun er Immas malkhut og helt stærke domme. I hans daat indtrådte fem chasadim og fem gevurot. Alle chasadim udfoldede sig fra gedullah og nedefter; kun et spor og en belysning af dem blev i mochin. Derfor er den mandliges domme stærke i begyndelsen: Der er endnu fem gevurot i hans daat, indtil hans hunlige parts tid kommer til at blive bygget af dem. Til sidst er de rolige, for fem chasadim udfolder sig i hans nedre egenskaber. Den hunliges domme er derimod rolige i begyndelsen, for hendes mochin, væsen og kar, er af chasadim, og stærke til sidst, da hele kroppens bygning, arme og ben, alene er af gevurot, som udfolder sig i hendes bygning.

Det første menneske tænkte at føre de fem gevurot til malkhut ovenfra, når hun kommer ud fra Immas jesod[DA525601] i den dækkede tredjedel af Zeirs tiferet. Fra tiferets tre tredjedele, som ligger over hinanden — han regner vagternes hemmelighed — ønskede han at give én gevurah til hendes keter, én til chokhmah og én til binah og de to resterende til Zeirs netsach og hod og derfra til den hunliges gedullah og gevurah. Derved opstod skaden på tre måder. For det første ville hans chesed og hendes gevurot være sammen i Zeirs to tredjedele af tiferet; det er kilajim, blandede arter. For det andet ville der ikke være nogen mildnelse for gevurot, hvis de kom ind i hendes keter, chokhmah og binah. Hendes domme ville være hårde både i begyndelsen og til sidst. Over for tre gevurot ville der nemlig kun være én chesed fra tiferet, hvis kraft ikke rækker over for tre gevurot. For det tredje: Hvis gevurot kom ind i hendes mochin fra tiferets tredjedel, ville chasadim og gevurot ikke komme hver for sig, men blandet i alle egenskaberne. Det behøver styrelsen ikke efter sin sande hensigt.

Nu fordeles gevurot alene i hendes krops bygning, og de kommer fra selve binah. Derfor udlagde de vise »Herren Elohim byggede ribbenet«, at han gav kvinden mere binah. Det gælder tidspunktet for løfter og forpligtelsen til alle bud, hvor hun før manden når myndighedsalderen. Denne hurtighed fører til, at hun spises som umoden frugt[DA525602], for en kvinde har kun visdom ved spinderokken. Enhver skarpsindig gør forståelsen vanskelig for sig selv; efter skarpheden kommer fejlen. Desuden er hun egnet til samleje fra tre år og én dag i hemmeligheden om den fjerde til hver tre. Sådan er han ikke, før han er ni år og én dag, for da lyser jod i chokhmah i ham i alle sine dele. Enhver tålmodig når frem.

Vi vender tilbage til gevurots fordeling alene i malkhuts krop. Herom siges »Hans venstre er under mit hoved«: Dommene har slet intet forhold til hendes hoved, men bøjes under

KLADDE · uafklaret · fortsat

Rema fra Fano - fortsat

det, så de heller ikke nedenfor bliver for stærke. Derfor »omfavner hans højre mig«, for hele hans højre udfolder sig omkring den hunliges krop, omslutter og omfavner hende for at mildne hende gennem foreningen. Verset har fem ord for at indbefatte fem gevurot i »hans venstre«, opvækkelsens begyndelse. Det er specifikt Rachel, hvis domme vi sagde er rolige i begyndelsen. Leahs domme er derimod stærke fra begyndelse til slutning. Hun udfører dom, som skrevet »for at dømme Esaus bjerg«, לשפוט את הר, med begyndelsesbogstaverne לאה, Leah[DA525603]. Hun har ingen andel i chasadim, for hendes sted er helt dækket af Immas jesod. De chasadim, der fordeles dér til Zeir, overstiger slet ikke hans behov, så han kunne dele et overskud med Leah.
Derfor er Rosh Hashanahs to festdage i hemmeligheden om næseborene: Den første i Leahs hemmelighed og den anden i Rachels. Som det står i Zohar, afsnittet Pinchas, blad 231b, hvorom der står »Hver dags sag på dens dag«, i hemmeligheden om én lang hellighed: Tilsammen udfylder de hele Zeirs højde. Ligesom fem gevurot derefter går ned bag om Zeir for at bygge Rachels partsuf, sådan gennembrydes Zeirs nakke ved knuden på tefillin gennem belysningen fra Immas led, som gik ned til Zeir. Leahs partsuf kom ud og nåede til Zeirs halvdel, når vi måler ham helt fra luz-knoglen til kroppens slutning. Hans midte er stedet, hvor Rachels hoved blev sendt ud. Intet kongedømme berører sit medkongedømme så meget som en hårsbredde. Tegnet er ע״ר, עקב ראש, hæl og hoved. Det, Rachel, gudsfrygten, gjorde til krone på sit hoved, gjorde Leah, ydmygheden, til hæl for sin fodsål. ע״ר er samlingen af Torahens 27 bogstaver i deres helhed[DA525604], hvis hemmelighed er Zeir i sin fulde højde. Her må vi udlægge det i halvdele på hans bagside. ע״ר kan omstilles til רע, ondt. Halvdelen er 135 til Leahs partsufs mål, og den anden halvdel tilsvarende til Rachel. De er målet for Atsiluts seks yderpunkter, alle beseglet med navnet מ״ה, 45.

Tilbage til kapitlet i indholdet

Jonat Elem — kapitel 78

KLADDE · uafklaret

Rema fra Fano

Vi har lært dér: De små børn, fra seks år og opefter efter deres skarphed, har gyldigt køb og salg af løsøre. En dreng på ni år og én dag er egnet til samleje; under det trettende år er han en mufla samukh le-ish, en indsigtsfuld nær manddommen; tretten år og én dag gammel er han voksen. Grunden er, at Immas nedre egenskaber indbefattes i Zeirs øvre sefirot: keter, chokhmah, binah, daat, gedullah, gevurah og en tredjedel af tiferet. Så langt går chasadim ned tildækket. Hertil svarer seks år, småbørnenes tid, og fire måneder til at lære køb og salg. Når de siden stiger til keter i lysets hemmelighed, er det tolv år og otte måneder. Da det meste af hans år er gået, er han nær ved at vide, til hvem han aflagde løfte og til hvem han helligede noget. Han kræver altså stadig undersøgelse. Disse led gik først ned indvendigt i Zeirs seks egenskaber for at gøre ham større.
Vi regner de seks år fra keter, skønt chasadim først udfoldede sig fra daat og nedad, fordi

KLADDE · uafklaret · fortsat

Rema fra Fano - fortsat

dråben fra Abba og Imma, grundlaget for Zeirs bygning, går ned fra de to mazalot Notser og Naqehs slag mod hinanden, som er indbefattet i Attiqa. Det er fem chasadim og fem gevurot, som ikke blev skilt ud fra den altomfattende daat selv; den og de er én ting, blot disse i deres forhold til Abba og disse til Imma. Derfor regner vi de to[DA525801] fra Zeirs keter, som tilføres fra denne øvre keter. Det er grunden til, at Jakob først blev velsignet ved 63 år, svarende til Immas navn. Når hun bøjer sig, dækker hun seks og en tredjedel af Zeirs egenskaber. Isak, roden til gevurot, som tilføres fra Imma, hvor navnet ס"ג, 63, er, velsignede Jakob på dette tidspunkt. Samler vi også navnet י"א", gevurots kilde, og visdommens 32 stier, chasadims kilder, bliver summen 63. Dit tegn er כבוד אל, »Guds herlighed«. Jakob, Zeirs billede, opnåede dem alle og modtog dem gennem Imma, som også er kanal til ham for strømmen fra Abba.

Ligesom Beriah kun modtager fra Atsilut gennem et mellemled i hemmeligheden »former lys og skaber mørke«, skærmen, sådan går chesed tildækket ned til Zeirs bryst. Selv dér ville den ikke være åbenbaret, for Imma kunne bøje sig yderligere, så hendes jesods øvre halve tredjedel kom ind i Zeirs tiferet. Det ville ikke genere daat, som helt er belysning, og tiferet kunne fuldende hendes jesod, så den ikke var helt forældreløs. Men åbenbaringen ved brystet var nødvendig for at frembringe hans hunlige part mellem hans bryster bagud. Emanationens begyndelse må ikke være gennem en skærm eller noget lignende, for at mørket ikke bliver for stort over hende, da hun intet har af sig selv. Derfor grundlagde Abba datteren. Lyset åbenbares altså dér af nødvendighed.

Efter at lysene nu er åbenbaret, vender de tilbage opad som omgivende lys for at lyse [for ham] i Atsilut ved Arikh og Abba uden klædningen af Immas jesod, som ligner en skærm. Vi har altså tolv år og otte måneder. Her er hemmeligheden om mufla samukh le-ish, løfternes tid, hvor Zeir løftes til kongens liv i Atsiluts hemmelighed uden skærm. Han bliver da lige med Imma, hvor løftet er, og hvor den særlige løfteudtalelse er, skønt han ikke er ish, mand. Dets hemmelighed er jod: De første ti år; shin: De tre efterfølgende år[DA525803], hvor han beskæftiger sig med Mishnah, et mål, man får løn for; alef er én dag. Derfra har han dog kun tilladelse til at stige i voksenhedens hemmelighed. Der mangler ham endnu fire måneder. De fuldendes med den åbenbare tredjedel, som tiferets to tredjedele tog til sig ved nedstigningen. Den ene dag er det, der er mellem halvdelen af Immas tiferet og לגלל[DA525802] Zeir. Således tretten år og én dag i aspektet af chasadim, der går ned gennem Immas omsluttende jesod, som bliver en fredshytte for Zeir i direkte lys. De stiger åbenlyst op i trinnenes orden i tilbagevendende lys for at tilføje dem kraft fra Arikh og Abba, som vi har forklaret.

Tilbage til kapitlet i indholdet

Jonat Elem — kapitel 79

KLADDE · uafklaret

Rema fra Fano

Man kan også udlægge tretten år og én dag på en anden måde, i hemmeligheden om det indre af karrene i Zeirs lemmer, som vokser, i betydningen »Efter at hun havde ammet dem, blev hun svanger med dem«. Karrene fuldendes indtil ni år og én dag. Derefter lyser chasadim i hans mochin, og han bliver mand i alle henseender. Dette er enkelthederne: Når Immas netsach, hod og jesod klædes i Zeirs chokhmah, binah og daat, træder først alene netsachs og hods nederste led ind; intet af hendes jesod når ham endnu. Disse to led regner vi som to år, og to fra den forudgående amning giver fire. I to andre år træder netsachs og hods mellemste led ind. Det er seks år, småbørnenes tid, og lidt mere, som seks, som syv, til begyndelsen af Immas jesod, hvoraf to halve tredjedele træder ind i Zeirs daat. Den første halvdel kommer af sig selv, den anden ved bøjningen. Han har en smule erkendelse, for forhallen er ringe i betydning, skønt den er stor i mål: En hel tredjedel. Kammeret — »menneske«, אדם[DA526001] — er en halv tredjedel, men dets kraft er stor, og oven over det er en øvre etage. Derfor er hans køb gyldigt fra seks år og opefter, alt efter hans skarphed, for det er muligt, at han har nogen erkendelse.

Det gælder alene løsøre, fordi vi ved vore handlinger bevæger de seks yderpunkter fra dom til barmhjertighed eller omvendt. Den, der har en værge, har ingen virkning ved sine handlinger, i hemmeligheden om den nedre styrelse, når vi får den gennem Arikh selv, så den altid er i barmhjertighed. Af samme grund sværger man ikke om jordejendom. Eden er kun ved kongen selv, som bevæges fra dom til barmhjertighed gennem de seks yderpunkter. Malkhut bygges og udvikler sig gennem dem[DA526002]; her brydes hun undertiden ned og bygges undertiden op. Men Ester er jord i verden, i hemmeligheden »Jeg vil skjule«, הסתר אסתיר. Det er hendes ophøjede tilstand i den øvre skjulthed ved daat. עת i דעת har nemlig talværdien קרקע, jord, og dalet er verdens fire retninger.

Fra seks til ni antyder, at Immas netsachs og hods øvre led træder ind i tre andre år og sammen med dem fuldendelsen af jesods led. På grund af kammerets og overetagens betydning sammen regnes også de her som ét år. Der mangler endnu én dag, hemmeligheden i det mellem kammeret og overetagen, et mellemste aspekt, som her bør regnes for sig. Derfor regnes hans samleje som samleje fra ni år og én dag, fordi hele Immas jesod allerede er trådt ind i hans hoved. Det levende menneske er dog først egnet til at avle, når chasadims belysning udfolder sig i dets daat som omgivende lys. Har det intet omgivende lys, hvorfra skulle så det omgivende lys, billedskikkelsen, komme til fosteret, som dannes? Undr dig heller ikke over de generationer, som avlede før denne tid. De modtog nemlig direkte fra Arikh, som ikke er underlagt tidernes orden, for han er selve viljen, og i hans handlinger er der slet ingen grund til før og efter. Derfor sagde de om Zeir, at han og hans hunlige part avler neshamot til de retfærdige fra ni år og én dag. Arikhs kraft er altid blandet i ham, og hvert af hans samlejer bærer frugt.

Tilbage til kapitlet i indholdet

Jonat Elem — kapitel 80

KLADDE · uafklaret

Rema fra Fano

Lad ikke dit hjerte forføre dig til at spørge: Så kan Zeir avle selv før denne tid? Her er nemlig ingen fødselstid afgrænset i virkelig tid, hvad Gud forbyde, men hans aspekters indbefattelse og hans ti sefirots fuldendelse. Fra keter til jesod er de fulde sefirot, og den ene dag, som begynder det tiende år, er kronens hemmelighed. Den fuldender malkhuts egenskab i ham, indbefattet i jesod. Lær af Adam og Eva: På den dag, de blev skabt, gik to op i sengen og fire eller syv ned. Slut derfra så meget mere om forbilledet ovenfor. Synden er dog grunden til, at skabelsens ordener blev forandret for os. Først strømmede dråben fra hjernen i fuldkommen fuldendelse. Jesod-kræfterne var blot kanaler til dens passage og øgede deres egen kraft, mens den passerede. Den førte nemlig deres skjulte kraft frem til fuldendt virkelighed og bragte dem uden slid eller møje ud i verdens luft, en øvre billedskikkelse og lighed på kort tid, i betydningen »Jeg sagde: I er guder, og I er alle den Højestes børn«.

Nu er dråben skadet og behøver jesod-kræfterne for at modnes og renses gennem dem over tider og tidsrum. Adam selv var efter synden først egnet til at avle i lighed, da tretten år var gået over ham ti gange; efter hans storhed var hans nedgang. Han syndede i tanken, derfor svækkedes dråben, der går ned fra hjernen. Han syndede i handling og bevirkede for jesod-kræfterne: Umoden, modnende og moden frugt for kvinden og tilsvarende de skiftende tider hos manden, som vi forklarede. Den øvre styrelse står dog altid i sin åndeligheds hellighed. Den tæller måneder og år for at kende sin fødselstid; en tanketid og ikke en tidslig tid, i hemmeligheden om ti Havayah-navne og ti Ehjeh-navne fra Abba og Imma, som har talværdien עת, tid. Hermed nok.

De fire år, som det nedre menneske må fuldende i sig selv for at blive mand, er i det øvre forbillede hemmeligheden om det tilbagevendende lys til Zeir fra chasadim, fra ham og i ham. Efter at hans højdemål er fuldendt i kropslemmernes indre, må lyset fra chasadim nu øges i hans mochin, så hans dråbe er egnet til at avle. Det er kendt, at når chasadim vender åbenlyst tilbage nedefra og op, bliver der halvanden tredjedel af chasadim i overskud i gedullah og halvanden tredjedel i gevurah. Nu stiger en tredjedel fra gedullah til chokhmah og en tredjedel fra gevurah til binah; to halve tredjedele bliver til daat. Det er tre år. Her er han mufla samukh le-ish, og man undersøger ham, om mochin er i mulighed eller virkelighed. Der mangler endnu et år til at stræbe efter at blive mand, forpligtet til buddene. Tiferets dækkede tredjedel er nu vendt åbenlyst tilbage, og tredjedelen er ét år. Den lille ekstra del, Zeirs keter tager fra den tredjedel, hvoraf hans hunlige parts keter dannes, fuldender den ene dag. Eller sig, at det er det mellem Immas tiferet og Zeirs kranium.

Denne anden vej er til Zeirs eget behov; i ham findes den væksthemmelighed, vi gennemgik i rækkefølge: Småbørnenes retsstilling, hvornår han er egnet til samleje, og hvornår han tilfører det nedre menneske avlekraft. Den første vej er i ham ud fra, at hans mage blev dannet med ham, for nogle af disse inddelinger vedrører hende ikke. Vi har

KLADDE · uafklaret · fortsat

Rema fra Fano - fortsat

allerede sagt ved slutningen af kapitel 78, at hun bevirker, at det omgivende fra Immas jesod ikke går forbi Zeirs tiferets tredjedel. Mere rigtigt er at sige, at begge er til hans eget behov: Den ene til lemmernes vækst, den anden til chasadims fordeling, som vi forklarede ovenfor. Straks forklarer vi, hvordan også hun stiger med ham. Dette er hovedsagen uden tvivl.

At sælge af hans fars ejendom må vente, til han er tyve, så ti sefirot fra Abba fuldendes i ham og tilsvarende fra Imma i hans hunlige part. I dem alle er hans hånd stærkere end hendes, for både Abba og Imma overdrager hende deres styrelse[DA526201] og indbefattes i hans højdemål. Vid, at rabbi Shimon i Naso-idraen kun nævnte Arikh, Zeir og den hunlige part. Det er hemmeligheden i »Derfor forlader en mand« — Zeir — »sin far« — chokhmah som sædvanligt; את medtager Jisrael Sava — »og sin mor«, binah og tevunah. Vav medtager belysningens Jakob, som vi skal forklare nedenfor. »Og knytter sig til sin hustru«, som stiger med ham, for Abba og Immas strøm når hende kun gennem.[DA526202]

Tilbage til kapitlet i indholdet

Jonat Elem — kapitel 81

KLADDE · uafklaret

Rema fra Fano

Af det, vore lærere sagde om hans hunlige part, »Hun stiger med ham«, må vi forstå følgende. Zeirs første svangerskab, hvor tre er indbefattet i tre, amningen og det andet svangerskab, hvor han får mochin — nogle kalder det det tredje svangerskab, for også amningen regnes som svangerskab, da deres livskraft er betroet og skjult i moderens bryster — hvad gavner alle disse aspekter hans hunlige part? Vi har allerede sagt, at Arikh er neshamah for hele Atsilut og udfolder sig i alle egenskaberne således: Med sine to arme og den øvre halvdel af sin tiferet lyser han for Abba og Imma. Ved at folde benene i bindingens hemmelighed indbefattes netsach, hod og jesod og tiferets nedre halvdel ovenfor i gedullah, gevurah og tiferets øvre halvdel. Ved denne kraft indrettes Zeirs første svangerskab fra Abba og Imma.

Da dannes hans hunlige part i Zeirs jesod-egenskab, som først var »Israels fjerdedel«: En fjerdedel ud over tiferets egenskab, så den og dens fjerdedel er fire[DA526401]. Malkhut var fra begyndelsen under ham, også en fjerdedel af jesods egenskab. Tegnet er en fjerdedel log, og en log er en fjerdedel qav. Hvordan? Da lyset gik ned fra binahs vindue til tiferets punkt, var der lys til fire punkter: tiferet, netsach, hod og jesod. Vi udlægger ikke her det lys, som først øgedes over gedullah og gevurah, for efter udbedringen hæver disse egenskaber sig langt over tiferet i håndløftningens hemmelighed, og her gælder det selve Zeirs højde. Desuden, da tiferet blev konge, var der sket, hvad der var sket med dem før ham, som allerede var døde. Lyset fra malkhuts punkt, som også passerede tiferet, gør hverken fra eller til i denne beregning. Dets del var blandet med de andre i tiendedelen af ejendommens hemmelighed. Ved hver af deres dødsfald rullede dets andel i ham ned i hemmeligheden om bar nafli, den faldnes søn, med talværdien שבע, syv. Det er tallet for

KLADDE · uafklaret · fortsat

Rema fra Fano - fortsat

udfyldningerne af יהו"ה אלקים[DA526402]. For »syv gange falder« ved de syv kongers død; den sidste af dem alle er den retfærdige. Og derefter rejser han sig med dem alle.

Vi har altså lært, at punkternes jesod er en fjerdedel af det lys, der passerede tiferet og brød den. Jesods punkt deltes i to: Halvdelen til ham selv, uden at andre har andel i den, og halvdelen til malkhuts behov, som han og hun deler. Af hele det oprindelige jesod-punkt tager denne altså tre dele og denne en fjerdedel. Da Arikhs jesod og malkhut med ham steg i kronens hoveds hemmelighed til halvdelen af tiferet, blev Zeirs jesod, som havde været Israels fjerdedel, virkelig stor som tiferets egenskab. Begge var i et punkts hemmelighed, for at yderpunkterne skulle være lige med hinanden. Mere rigtigt er at forklare: Jesods mål i tiferets indre, for at stige til daat, er som tiferets mål udenfor, i helheden af dens lemmer. Daat og jesod er nemlig »en mand skærper sin fælles ansigt[DA526403]«, netop Elohims engle, som stiger op og ned i dem alle. Dette antydede vi ovenfor i kapitel 69.

Malkhut voksede også ved at samle sine dele og blev som jesods egenskab, da den var Israels fjerdedel. Her findes hemmeligheden om dalet i אחד, én: Malkhut, som allerede er kommet ud af den yderste fattigdom, punktets hemmelighed, og er blevet en fjerdedel af jesod og derefter en fjerdedel af tiferet. Det er det store dalet, som udlægges i fire dalet i det aspekt, at hun engang skal være hans lige, uden at han er større end hende. I afsnittet Balaq, blad 204, sagde de: Kroppens mål er fire pagter. Det antyder fire mål i kroppen alene, ud over selve pagten. Zohar-ordenes ligefremme betydning dér gælder dog efter udbedringen; her gælder punkternes hemmelighed, som vi nævnte. Hvor vi behøver at indbefatte malkhut i jesod, for eksempel i Arikh og i Abba, er fjerdedelen uden tvivl ud over.

Ved amningen, hvor han fik syv fulde yderpunkter, blev malkhut som selve jesod og tiferet. Hun vokser med ham, lige ved ham, for hun har dér et fast aspekt, som ikke går ned, selv ved formindskelsen, i hemmeligheden »Shekhinah veg ikke fra vestmuren«. Det er Zeirs bagside, den bagvæg, han deler med sin mage, og i hemmeligheden »Fra øst bringer jeg dit afkom, og fra vest samler jeg dig«. Når mochin føres fra Imma ind i Zeir, (שלילו) [steg][DA526404] hans חפ"ת[DA526405] op for at blive chokhmah, binah og daat. Da fuldendtes også hans hunlige part til ham som en fuld partsuf med ti punkter. Hun steg med sin mands opstigning og var med ham ved enden af daat i hemmeligheden om dalet i א', »én«[DA526406], knuden på hovedets tefillin. Arikh er fra halvdelen af tiferet og nedefter neshamah for Zeir i hele hans højde. Fra Arikhs jesods krone er han neshamah for hans hunlige part. Hele Arikhs højde fra skuldrene og nedefter lyser altså i Atsilut-verdenens fire partsufim og indbefattes i dem fra begyndelse til slutning. Emanatorens lys holder dem alle i live.

Tilbage til kapitlet i indholdet

Jonat Elem — kapitel 82

KLADDE · uafklaret

Rema fra Fano

Billedskikkelsen, som vi nævnte ovenfor, lyser over Zeirs hoved i hemmeligheden om lamed og mem fra Imma, som udfolder sig i hele hans højde, tsade i צלם, billedskikkelse. Vi bør udlægge dens fordobling i hemmeligheden om et spejlbilledes spejlbillede eller billedskikkelse og lighed. Det antydes i verset »Indtil dagen ånder, og skyggerne flygter«. Ligesom vi har lamed og mem fra Imma, findes de også fra Abba og indbefattes fra Imma. Ligesom de to mochin, chokhmah og binah, og de to kroner, gedullah og gevurah, som er indbefattet i mem, klædes således — chokhmah i netsach, binah i hod og de to kroner i jesod — alt fra Imma, som bøjer sig, så Zeir kan bære dem, sådan også lamed og mem fra Abba. Hans chokhmah, binah, gedullah og gevurah klædes i hans netsach, hod og jesod på samme måde, mem i lamed. Også Abba bøjer sig, så Imma kan bære ham. Om denne hemmelighed sagde de vise »Sønnen er faderens ben«, for Jisrael Sava er Abbas netsach.

Derefter klædes Abbas netsach, hod og jesod i Immas netsach, hod og jesod. Om denne iklædning mener ר"א[DA526601] i traktaten Temurah, at fosteret er sin mors lår. Dér sker adskillelsen ved savning således: Abbas hod med hans binah skjult i sig bliver ved Immas højre og bliver hendes netsach. Det, der først var Immas netsach med hendes chokhmah skjult i sig, bliver ved Abbas venstre og bliver hans hod. Vil vi udlægge en anden bøjning og det følgende i formindskelsens hemmelighed for de nedre partsufim, Jisrael Sava og Tevunah, kommer alt til samme sted. Alle disse udlægninger siges kun efter eden »Jeg vil ikke komme ind i byen«. Men når der er indgang i det øvre og nedre Jerusalem, er der sandelig en forunderlig yderligere ophøjelse for Zeirs mochin, som forklaret på sit sted. Han får dem fra Abbas enkle lys, og Imma klæder dem ikke, men åbner sig for dem alene som passage. Hermed nok.

Efter det, vi her sigter til, har Imma altså to binah-aspekter. Det er Skriftens »For det er ikke et folk af forståelser«. De er Abbas og Immas oprindelige gevurot, som bliver chasadim og gevurot for Imma. Abba har to chokhmah-aspekter; det er det skrevne »Visdommene jubler ude«. De er Abbas og Immas oprindelige chasadim, som bliver chasadim og gevurot for Abba på den måde, vi forklarede i kyssets hemmelighed. Her og dér indbefattes de i daat for Abba og Imma. Det er det skrevne »For Herren er en Gud af erkendelser«, da Zeirs daat tilføres fra to daat, Abbas og Immas.

Når disse mochin træder ind i Zeirs hoved, klædt i Immas netsach, hod og jesod, er det lameds hemmelighed. Den kaldes med rette et tårn, som svæver i luften. Ligesom lamed er højere end alle bogstaver, løftes dette lys og svæver fra Tevunahs nedre egenskaber ind i Zeirs hoved, i hans øvre egenskaber. Han kaldes luft i hemmeligheden om et af elementerne, som udlægges i Atsilut, det tredje efter vand og ild, svævende over jordelementet. Eller luft siges her om Arikh, den rene luft, ved hvis kraft og hjælp dette tårn svæver og løftes i mochin-hemmeligheden, som sagt. Af netsachs tre led indrettes chokhmah, chesed og netsach for Zeir; af hods tre binah, gevurah og hod; af jesods tre daat, tiferet og jesod, som vi forklarede ovenfor.

Abbas daat, som omfatter fem chasadim og fem gevurot og er klædt i hans jesod, træder

KLADDE · uafklaret · fortsat

Rema fra Fano - fortsat

ind i Immas jesod og går to tredjedele udenfor. Immas jesod er nemlig kun én tredjedel i forhold til Abbas jesod og halvanden tredjedel i forhold til Zeirs mål. Tilsvarende fuldender Abbas jesods to tredjedele Zeirs tiferets to tredjedele, hvor lyset forbliver åbenbaret. Desuden går Abbas jesod gennem hele Zeirs jesod. Abbas jesods to tredjedele overstiger altså langt Zeirs tiferets to tredjedele. Det er hemmeligheden i הבל הבלים, »tomhed, tomheder«: Ét hevel, åndepust, udlægges for sig, derefter to åndepust sammen. Det er kendt, at hvert åndepust udgår fra jesod. I Zeir findes Immas jesod, som når til hans tiferets tredjedel. Det er ét åndepust, for det dækker lyset, udfolder sig inden for det og bliver foran det til en slags skærm, som vi forklarede ovenfor. Abbas jesod og hans eget jesod, som udfolder sig under Immas jesod, er to åndepust sammen. De to nedre tredjedele af Abbas jesod forblev nemlig uden skærm og udfoldede sig inde i Zeirs tiferets to nedre tredjedele og derfra gennem hele Zeirs jesod, hvorom der står »Alt er hevel«. Vi skal endnu en gang udlægge הבל הבלים ved versets begyndelse: Det er Zeirs daat, for jesod og daat er én ting, og Abbas og Immas jesod er lige hos den. Det er versets begyndelse; dets slutning er det, vi forklarede. Alt er velordnet ovenfra og ned i sandhed og ret.

Tilbage til kapitlet i indholdet

Jonat Elem — kapitel 83

Rema fra Fano

Fra det store lys, der kommer ud af de chasadim, som er inde i Abbas jesod, straks det bliver uden skærm, sker en gennembrydning i Zeir ud for brystet. Dér sendes en stor belysning ud i hemmeligheden »Da skal det bryde frem«. En partsuf af belysning dannes; derfor kaldes dens navn Jakob, efter gennembrydningen, vi nævnte. Der står »Da Jakob netop var gået ud, gået ud«: Det mangfoldiggør udgangene for disse belysningspartsufim. Alle er foran Zeir og kaldes Jakob. De kommer fra Abbas krone, som bryder igennem under sin passage gennem hele Zeirs højde; han kan ikke rumme lysets størrelse.
De er: Ét af tefillins steder, ud for issen, Zeirs daats sted, ved Abbas kraft, som passerer hen over ham, som vi skal forklare ved begyndelsen af det næste kapitel. Ligesom hovedet af Ajin ovenfor rager hele tefillinstedet op over Arikhs hoved, og Abba tilsvarende rager op over Imma, sådan rager Zeir med sit tefillinsted øverst på hovedet op over Leahs partsuf. Hun er ud for hans nakke ved tefillinknuden. Den anden gennembrydning er ud for brystet, som vi sagde. Fra brystet og ned dækker Abbas jesod sig igen inde i Zeir og bryder siden igennem en tredje gang i bugen, Zeirs navle. Også jesod bryder senere igennem en fjerde gang, og det store lys, det modtog fra Abbas jesod, kommer ud. Det er fire partsufim af belysning. Hvor de end er, vender deres bagsider mod Zeirs forside, for de er bestemt til at være brudesvende for hans hunlige part efter adskillelsen ved savning, udsendt af manden.
Over for dem udenfor står der om Esau »Han kommer dig også i møde«, netop over for Jakob: Dette er et punkt og dette et punkt. »Firehundrede mænd er med ham« er de ydre belysningspartsufim, som er adskilte i mangfoldighed, i hemmeligheden om »hans hus'

Rema fra Fano - fortsat

sjæle«. Da de er som en forbipasserende skygge, gled de fra ham én for én. Om amalekitterne i kampen ved Tsiqlag står der »Ingen mand slap fra dem«, det vil sige ingen virkelig partsuf, »undtagen firehundrede mænd, som red på kamelerne og flygtede«, som skrevet »Skyggerne flygtede«. Også רכבו על הגמלים, »red på kamelerne«, har talværdien פרצוף, partsuf[DA526801]. Skriften vidnede, at der intet virkeligt var i dem, men »de flygtede« på en flyvende kamel. Hos Jakob er de derimod i den bestandige, evige forenings hemmelighed, hvorom der står »Herren er din skygge ved din højre hånd«.
De er fire partsufim, hver svarende til fire bogstaver, indbefattet ti af ti til hver partsuf. Med udfyldningens ti har de talværdien קדוש, hellig. Det er kendt, at jods kraft udfolder sig i hjernen, he i brystet, vav i navlen og det sidste he i jesods krone. Zeir selv kaldes fra sin midte og op Jisrael den Unge, fra sin midte og ned Jakob. Bag denne Jakob som punkt findes Rachels punkt, som bliver en partsuf, fæstnet til ham ryg mod ryg. Fra Zeirs keter til brystet, hvor Immas jesod ender, er der også en partsuf som punkt for sig. Det er den, vi sagde kaldes Jisrael den Unge. Bag hans nakke ved tefillinknuden findes Leah, en partsuf af belysning fra Tevunahs malkhut, fæstnet til Jisrael den Unge med sit ansigt mod hans bagside. Vi skal forklare det.

Tilbage til kapitlet i indholdet

Jonat Elem — kapitel 84

KLADDE · uafklaret

Rema fra Fano

Om Jisrael den Unge, som er et punkt fra Zeirs midte og op, sagde vi nylig, at Leah er fæstnet til ham ud for hans nakke, med sit ansigt mod bagsiden af daats sted, til ly og skjul, så de ydre kræfter ikke forestiller sig at nyde derfra, selv på afstand. Hun er dog kun belysning, og de har intet fæste i hendes bagside. Vi sagde også, at der foran Zeir, ud for tefillins sted, er en belysningspartsuf fra Abbas jesod. Skønt Abbas jesod dér dækkes af Immas jesod, gør også Abbas jesod sit ved sin store belysning, når Zeirs hoved dér åbnes for at føre tefillins fire huse ud. Men Immas jesod er optaget af at iklæde Abbas jesod, og hendes malkhut har også lyst på Zeirs bagside til hans Leah. Derfor tager den sig ikke af denne belysningens Jakob for at frembringe en anden Leah til ham. Zeirs Leah fuldender også for ham. Jakobs bagside er mod Zeirs forside; Leahs ansigt er altså mod begge deres bagsider.
Belysningens Jakob foran Zeirs bryst har derimod sin Leah fra Immas malkhut, hvor hendes jesod ophører. Denne Leah ud for brystet har ansigtet mod Jakobs bagside og bagsiden mod Zeirs forside. Hendes navn er Darda, דרדע; hun var malkhut for denne Jakobs hoved og bor på daats sted og dets bagside. Hele ørkengenerationen var af denne Leahs aspekt, for begyndelsen af Moses' profeti var alene til dem. Dette er denne generations fortrin: Zeir ser altid på dem. דעת, daat, har talværdien זה דור המדבר, »dette er ørkengenerationen«, med den samlede enhed[DA527001]. Også ערב רב, den blandede hob, har netop denne talværdi. Men de første er fra helligheden, fra Moses' egenskab; disse er fra klippah, fra den onde Bileams egenskab, som herskede over alle de nedre kroner.

KLADDE · uafklaret · fortsat

Rema fra Fano - fortsat

Vid, at Davids to hustruer, som blev taget til fange i Tsiqlag, svarer til de to Leah-partsufim, vi nævnte. Den ene er Jakobs mage fra Zeirs midte og ned; tegnet er לא הביט און, »Han så ikke uret«, med begyndelsesbogstaverne לאה[DA527002], Leah, »i Jakob«. Den anden er den lille Jisraels mage fra Zeirs midte og op; tegnet er ולא ראה עמל, »og så ikke møje«, med slutbogstaverne לאה, Leah, »i Jisrael«. Også her er Achinoam ovenfor, for velbehag findes kun i hjernen, og foreningen dér er i broderskabets hemmelighed. Avigajil er nedenfor, for jubel findes kun i hjertet, og det er inden for brystet. Dér er en beredelse til den fuldendte forening, som skrevet »Hun blev hans datter«: Hele faderens ret overføres til ægtemanden, som også har mere, idet han nyder frugterne, mens hun lever. Ingen strøm når hende uden gennem.[DA527003] Alt det, han alene får til hendes behov, regnes for ham som frugtnydelse: Det, han nyder ved at være velsignelsernes kanal til hende.
Her spørger sønnen: Hvad gavner disse belysningspartsufim af Jakob og Leah, par for par? Sig også du til ham: De øvre er brudesvende for Jisrael Sava og Tevunah, de nedre for Zeir og hans hunlige part.

Tilbage til kapitlet i indholdet

Jonat Elem — kapitel 85

Rema fra Fano

Når Jisrael Sava og Tevunah indbefattes ovenfor i Abba og Imma, bliver også Jakob ud for brystet stærkere og indbefatter i sig de lys, der var i overskud og udfoldede sig til hans Leah. Nu arver han dem i hemmeligheden »I skal give hans slægtnings arv til ham«. Man kan nemlig ikke sige, at Leah, som hun er, indbefattes i denne Jakob for sammen at stige til Jakob ud for tefillins sted. Når disse partsufim løftes, indbefattes ingen hunlig i en mandlig eller omvendt. Nu stiger denne Jakob ud for brystet med disse yderligere lys og indbefattes i den øvre Jakob. Begge bliver én højde for at være brudesvende for Rachel, som vokser og arver Leahs sted. Da fuldendes Zeirs og hans hunlige parts forening.
Zeirs hoved er i hemmeligheden en urtepotte med hul. עציץ, urtepotte, har talværdien ti Havayah-navne, indbefattet i den. Den har hul, for tefillinknuden kommer ud fra den bagud i Leahs hemmelighed. Rachels hoved er en urtepotte, der ikke har et fuldstændigt gennemgående hul til gavn for en anden, da hun intet har af sig selv. Men den har et lille hul, som ikke går igennem, kun stort nok til at tage væske ind ved opsugning som denne svamp, for at modtage bestået og livskraft fra Zeir. Når hun vokser, går hans strøm ud, går ud[DA527202] og vender tilbage til hende gennem selve hans hoved. Før da sker det alene gennem kroppens bagside, fra det sted, hvor Zeirs ryghvirvler åbnes. Derfra kommer Rachels hoved ud ved emanationens begyndelse. Foran ham ses en issar[DA527201] ud for hans hjerte i nefesh-fuglens hemmelighed. Det er den anden Leah, vi nævnte, i betydningen »Er din hustru kort, så bøj dig og hvisk til hende«. Nu, hvor Rachel stiger til Leahs sted, suger urtepotten uden hul netop fra den med hul, indtil adskillelsen ved savning, hvor Zeir og hans hunlige part vender tilbage til at være ansigt mod ansigt.
Zeir har dog kun en mærkbar, fuldstændig åbning mellem ryghvirvlerne på bagsiden ud

Rema fra Fano - fortsat

for brystet, hverken ud for navlen eller jesod, så han dér skulle bøje sig for at hviske noget. Vi har nemlig ikke hørt, at der skulle være hunlige partsufim ud for de to andre Jakober af belysning, vi forklarede dér. Desuden er Zeirs jesod forældreløs, da Tevunahs malkhut ikke lyser i den.
Vi må også vide, at Zilpah fuldender den øvre partsuf fra Leahs bryst og ned. Zilpahs hoved er ud for Zeirs strube. Bilhah er fra Dardas bryst og ned; det er den anden Leah, bag den Jakob, som er foran Zeirs bryst. Denne Bilhahs hoved er ud for Zeirs bryst. Bilhah burde have tilhørt den øvre Leah, i hemmeligheden om chokhmahs 32 stier, ל"ב, og ה"ה, binah og tevunah, så deres belysning var nær Zeirs mochin. Men Zilpah kom først dér. Det skete, for at Bilhahs malkhut skulle være ud for Zeirs jesod, som er Josef. Det stemmer med det, der siges i aggadah: Havde man ikke forstyrret Bilhahs leje, skulle hun have født Jakob tvillinger. På grund af handlingen blev de dog taget fra hende og givet til Josef: Manasse og Efraim. De to he i hendes navn udlægges smukt her, for hun fuldender for Jakob ud for navlen og ham ud for jesod.

Tilbage til kapitlet i indholdet

Jonat Elem — kapitel 86

KLADDE · uafklaret

Rema fra Fano

Ved den grænse, hvor Immas jesod ender i Zeirs højde, sagde vi, at Rachels partsuf begynder. Abba grundlagde altså datteren alene, og Immas jesod har ingen del i hende bortset fra den hunlige kraft, der dér deltager i det sidste he i קנ"א, 151. Derefter låner Imma sin datter sine klæder for at smykke hende til foreningen. Vid, at מ"ה i יו"ד, 45, er Zeirs chokhmah, binah og daat; ה"א er gedullah og gevurah; det oprindelige vav er tiferets dækkede tredjedel; א"ו i udfyldningen er resten af tiferet og jesod med malkhut i den, i kronens hemmelighed. Bogstaverne ה"א bliver til netsach og hod. De første seks bogstaver i Zeirs 45-navn dækkes af de seks bogstaver ה יוד הה i Immas 151-navn. Bogstaverne אלף i 151-navnet er nemlig Immas hoved og hans arme[DA527401], hvor Zeir ikke når op. Alef i vavs udfyldning i 45-navnet, i hemmeligheden om »menneskets blod«, står altså ud for det sted, hvor Immas jesod ender. Netop dér fuldendes navnet Ehjeh udfyldt med he med sit sidste he, som dér slår ét slag. Derfra dannes et hul, נקב, som er 151 med den samlede enhed.
Dette er hemmeligheden ved נקבה, hunlig: ה' נקב, et hul, he. Det sidste he i Ehjeh udfyldt med he gennemborer i punktets hemmelighed, og dér dannes Rachel. Efter de skiftende tider er hun ung pige, lille pige, voksen kvinde[DA527402], נערה קטנה בוגרת, hvis begyndelsesbogstaver er נקב, hul. He er Immas segl hos dem. Da kommer Rachel ved Abbas jesods kraft ud fra Zeirs bagside, og de har én fælles væg. Det er hemmeligheden i »Jeg er en glat mand«, sagt om Jakob, som deles i to partsufim, forside og bagside. Udlægger vi det om hele Zeir, er han en glat mand, for fra midten og ned er han en retsindig mand, hendes ægtemand. Hendes tiferet, netsach, hod og jesod er iklædt den øvre halvdel, og Leah udfylder det tomme sted, Rachel efterlod dér.

KLADDE · uafklaret · fortsat

Rema fra Fano - fortsat

Efter dette forklares »en glat mand«: I hans øvre halvdel er Havayah og Ehjeh, i hans nedre Havayah og Adonaj. De fire tilsammen har talværdien חלק, glat. Sammen med איש, mand, giver איש חלק talværdien 45-navnet i tifoldig indbefattelse[DA527403], hele matronens højde. Det er Rachel, husets hovedstøtte, den nedre forneden, fuldendt; fra hans midte og op Elohim. Derfor kaldes Moses, vor lærer, fred være med ham, »Elohims mand« i binahs hemmelighed; det er nemlig Zeirs navn.
Hovedet er dog rundt i alle partsufim, og en fuldstændig sammenhæftning er umulig dér. Også mellem skuldrene og mellem benene er der et hulrum, ligesom mellem hans og hendes arme og sider. Dér har de ydre kræfter fæste, og dommene vækkes og suger næring. De er aspektet af de 120 omstillinger af navnet Elohim. Mennesket forstærker dem over sig ved sin synd. Især spotteren giver med sin spot de 120 Elohim[DA527406] kraft på én gang; de svarer til tallet לץ, spotter. Derfor kaldes spotterne Elohims sønner: Domskræfterne, som anklagede Jobs børn. Derfor falder enhver, som spotter, i Gehinnom, skrevet med to jod med talværdien לץ[DA527404]. Al spot er forbudt undtagen spot mod en fremmed gud; måtte dommene dog herske dér og udrydde den fra verden!
Derfor afkøles Gehinnom for enhver, som sætter mellemrum mellem de sammenhæftede. De sammenhæftede i Shema svarer nemlig til de tres heltes tal. Når mennesket omhyggeligt vogter sig for spot ved at vige fra det onde og sætter mellemrum mellem sammenhæftningerne på Zeirs og hans hunlige parts bagsider ved at gøre det gode, træder binahs belysning ind dér fra Zeir og lader slet ikke klippah herske. Men den, som ikke er nøjagtig her, giver den plads til at træde ind og gribe fat dér, hvad Gud forbyde, ליפרי fra הגזרי[DA527405]. Om hende står der »Hun spiser og tørrer sin mund og siger: Jeg har ikke gjort uret«. Alt er nemlig overgivet i retfærdig dom ud fra den øvre styrelses sandhed. Når Shemas sammenhæftede deles ved at få mellemrum, skiller de de 120 omstillinger af Elohim i to opstillinger. Zeirs belysning træder ind imellem dem og mildner dem. Derfor afkøles Gehinnom for ham, det er klippot og dommes kraft. Det er mål for mål: Ligesom han bevirker, at dommene ikke hersker på bagsiderne, reddes også han fra dem.

Tilbage til kapitlet i indholdet

Jonat Elem — kapitel 87

KLADDE · uafklaret

Rema fra Fano

Fordi det sidste he i Ehjeh gennemborer og kommer ud bag om Zeir til hans hunlige parts partsuf, og de har én fælles væg i punkternes blandings hemmelighed under Immas svangerskab, behøver hun adskillelse ved savning. Sådan er belysningspartsufim ikke, for deres bagsider er mod Zeirs forside, og de er ikke i et punkts hemmelighed. Belysning kan nemlig komme fra Abbas kraft alene eller Immas alene; et punkt må derimod virkeliggøres fra begges kraft. Alligevel har Abbas kraft alene også et vist fortrin i Rachels emanation, i hemmeligheden »Herren grundlagde jorden med chokhmah«. Om det aspekt siges derfor undertiden, at malkhuts punkt ikke er virkeliggjort som de andre, men som

KLADDE · uafklaret · fortsat

Rema fra Fano - fortsat

belysning i forhold til dem, indtil deres strøm får skikkelse under Immas svangerskab.
Det er allerede sagt, at Zeirs lemmer blev dannet gennem kys, og karrene deles af Abba og Imma, mens malkhut kommer fra talen, som tilhører Abba alene. Skønt vi dér mildnede dette ved, at også Imma svarer med sine ord til sig selv inde i sit hjerte, er det dog ikke fuldstændig tale. At vi siger, at Abbas tale grundlagde datteren, giver os også, at tiferet er stemme og malkhut tale. Begge dele bevirker, at kvinder er talende, i månens anklages hemmelighed.
Vi har nævnt belysningens Jakob fire steder foran Zeir: Ud for tefillins sted, brystet, navlen og jesod. Punktets Jakob er i selve Zeir fra brystet og ned. Nu må vi forstå og indse, hvad det er, de sagde i Tiqqunim, blad 25: »Jakob er bestemt midtersøjlens billede fra den ydre side. Men Moses var jo dér? Han var fra den indre side; denne fra kroppen og denne fra neshamah«. Vid, at Jakob er far til os alle, som bragte os til denne verdens liv; Moses, som lærte os Torah, bragte os til den kommende verdens liv. »Fra den ydre side« betyder det, som kom ud af belysningen fra Abbas jesod foran Zeirs højde, hvor som helst det er. Moses er indenfra, fra det af dette jesods belysning, det efterlod til sig selv inde i Zeir.
Moses har fæste fem steder. Det første er inde i Zeirs daat; over for det er Jakob ved tefillins sted. Det andet er, når han kommer mellem armene i den øvre tredjedel af hans tiferet, hvor lyset breder sig fra brystet og indad og er større. Over for det er Jakob, der kommer ud fra brystet. Da »skjulte Moses sit ansigt, for han var bange for at se«. Hertil gælder det Abbas jesods øvre led, dækket og iklædt Immas jesod. Herfra gælder dets to åbenbare led. Det tredje sted er nemlig, efter at det er kommet ud af Immas jesod og klædt i Zeirs krop i tiferets mellemste tredjedel. Her er punktets Jakob fra Zeirs bryst og ned, i Shets hemmelighed, fra hvem verden blev grundlagt. Moses mangler intet af denne tilstand i hemmeligheden »Elohims mand«: Mand er punktets hemmelighed. Vi nævnte allerede ovenfor, at belysningens Jakob findes her ud for brystet, og forklarede det.
Det fjerde er i Zeirs tiferets nedre tredjedel. Over for det er Jakob, der kommer ud fra navlen ud for lændernes øverste dele. Her er Moses', vor lærers, profeti netop fra profeternes hemmelighed, Zeirs netsach og hod. De sagde, at hans profeti er fra den mandlige: Fra Abbas jesod, som er inde i Zeir. De øvrige profeters profeti er fra den hunlige: Fra det sted i Immas jesod, som burde træde ind i Zeir, i hemmeligheden »behøver, og der er intet middel for det«[DA527601]. Derfor suger de alle næring fra Moses. Fra Sinaj blev alle profetier nemlig tilført, for at hver skulle profeteres og offentliggøres til sin tid, i betydningen »Fra den blev til, var jeg dér; og nu har Herren Elohim sendt mig«, i Abba og Immas forening. »Og hans ruach« er den hellige ruach, som blev åbenbaret på Sinaj i daats hemmelighed, der udfolder sig på gevurahs bud, som er Herrens udsagn. Det er også rigtigt at forklare: Nu sendte han mig og sendte min ruach. Også Esajas var på Sinaj blandt »den, som ikke er her«. Profetien var ligesom han dér i mulighed, og nu kom de i virkelighed. Sendelsen fuldendes nemlig kun ved begge, profeten og profetien.
I de vises ord forklares videre det, som står om Moses, »Elohims mand«: Fra sin midte og ned en ren mand; punktet er det væsentlige i ham. Fra sin midte og op Elohim, for i den

KLADDE · uafklaret · fortsat

Rema fra Fano - fortsat

øvre tilstand er belysningen det væsentlige, som skrevet »Hun så, at han var god«: Hele huset fyldtes med lys. Shet, det første menneskes søn, var altså alene i punktets hemmelighed og udfoldede sig til enden af Zeirs højde. Skønt Hevel dér ved jesod alene er i belysningens hemmelighed, som vi straks nævner, hindrer det ikke Shets udfoldelse nedad. Også Moses er her forneden i både punktets og belysningens hemmelighed, lig med Shet og Hevel tilsammen, foruden at han alene har fæste i de øvre belysninger, som vi sagde. Vi sagde allerede, at lyset er det væsentlige i ham: »Moses steg op til Elohim«. Dér fik han Torah som lys i den del af den, hvorom der står »Mig befalede Herren«. De udlagde i Sifri Devarim: Han befalede mig at sige dem mellem mig og mig selv. Han blev 120 dage på bjerget, spiste ikke brød og drak ikke vand.
Det femte sted er Hevels hemmelighed. Over for det er Jakob, som bryder frem fra jesod, hvor Abbas jesods krone er i hemmeligheden. Det kaldes Hevel efter det åndepust, der kommer ud af Immas mund. Vi fastholder: Af de tre led i Abbas jesod har alene Moses fæste i det øvre. Han og Shet alene deler det mellemste, og Hevel deler det nedre med dem. Altså »I hele mit hus er han trofast«. Shem, Noas søn, fik alene Shets og Hevels ibbur. Men ved at oprette lærehuse gjorde han en stor forberedelse til Torah. Da han var præst for Gud den Højeste, hvilket betyder den Barmhjertiges udsending, for han, velsignet være han, befalede Noa at gøre ham til præst, vandt han for sig selv og Moses med ham, at begge var præster: De frembar ofre for andres behov, de selv og ikke deres sønner[DA527602]. Vid, at Noa havde en legemlig fejl, efter at løven havde bidt ham, og ikke var egnet til at frembære et offer, endsige for hele verdens behov. Der er intet, som vi ikke selv kan gøre, men hvortil vi udpeger en udsending, som forklaret i Gemara.
I verset »Når levitten kommer« er der en antydning af Gershom, Moses' søn, som skrevet »han bor dér«, גר שם. Han behøvede en særlig godkendelse ved talen, for at han og hans sønner kunne regnes blandt levitternes vagtskifter, som skrevet »Moses, Elohims mand: Hans sønner skal kaldes efter Levis stamme«.

Tilbage til kapitlet i indholdet

Jonat Elem — kapitel 88

Rema fra Fano

Ved åbenbaringen af Zeirs jesods krone, hvori Abbas jesods krone er, forstås det skrevne »Med blottet sæde, Egyptens nøgenhed«. Det betyder: Når det åbenbares, som var åbenbart af sig selv hos Shet, det første menneskes søn. At det dækkes, er noget nyt hos dem, der fødes efter den første synd; den er nemlig det, som lukker og dækker hos andre. Hvad er det? Egyptens nøgenhed. Når jod i Zeirs jesod åbenbares ved omskærelsens pagt, og forhuden, som grænser til helligheden, fjernes derfra, åbenbares dette lys fra Abbas jesod. Over for det findes ingen forhud, langtfra, selv ikke på den måde, hvorpå den med rette kan tilskrives et sted over for Zeir udenfor, meget, meget langt fra den hellige bolig. Det er klart.
Moses, vor lærer, fred være med ham, blev født omskåret, som skrevet om ham »han var

Rema fra Fano - fortsat

god«, uden ondt. Derfor fik han lov at stige op til Elohim, til de øvre egenskaber, som slet ingen forhud har. Shet blev ligesom han født omskåret, for om ham står billedskikkelse og lighed på denne (hemmelighed) [grundvold]. Grunden er, at hevel, åndepustet, skulle komme ud af jesods mund rent og uden bærme. Enhver, der er højere end sin fælle, må nemlig være mere fri for alt ondt. Fra dette aspekt kom den nedre Jakob af belysning: Ved åbenbaringen af dette lys udenfor. Derfor kaldes han en retsindig mand. At Skriften slet ikke forklarer dette om Hevel, er ikke til hans forringelse. Han var nemlig i belysningens hemmelighed uden at få fast skikkelse, og dér er der slet intet, som ligner forhud over for ham.

Det blev dog regnet ham for synd, at han kiggede på Shekhinah, da hans offer blev modtaget. Han ville, at gnisten fra jesod, som bryder frem til Jakob, skulle komme til Shekhinah bagved og lyse for hende. Det er ikke godt, at det store lys går til hende, for at hun ikke skal ophøre. Således finder vi, at hvor de vise rettede deres øjne hen, fulgte enten død eller fattigdom, i hemmeligheden om en dynge knogler, הגל של עצמות, med talværdien 974[DA527803]. Hevels mazal så nemlig, at Moses er matronens ægtemand, og om ham står der »Herrens billede ser han«. Hevel søgte at spise hende som umoden frugt[DA527801] og nåede kun at kigge på hende. Havde han set mere, ville skaden have været meget stor. Nu var det nok med det, Moses rettede ved sin begyndelse: »Moses skjulte sit ansigt«. Du ved allerede, at משה er notarikonen Moses, Shet, Hevel.

Da det er forklaret, at Zeir og hans hunlige part har én fælles væg, forstås Moses' ord til Jisrael »I, som hænger fast ved Herren jeres Elohim« — tiferet og malkhut, som også hænger fast ved hinanden — »lever alle i dag«. Udsagnet gælder den anden generation, som kom ind i landet. Men erkendelsens generation blev ledt af Moses, og alle døde i ørkenen. Vi forklarede allerede, at de kaldes erkendelsens generation efter Darda, som var af Leahs aspekt: Belysning fra roden af Abbas jesod, som er Moses. Derfor var han deres hyrde. I dette vers forkyndte han for den anden generation, at de skulle få lov at komme ind i landet. De første, erkendelsens generation, måtte derimod også gå bort og ikke komme ind i landet, da Moses gik bort, fordi han og de var fra Abba.

Af den grund blev Torah givet til de første, fordi den og de er fra Abba[DA527802]. Da hans jesod blev brudt igennem, kom Torah ud af det store lys, som åbenbaredes dér. Derfor sad de fyrre år i ørkenen, for en elev når ikke sin lærers daat på mindre tid. 72-navnet er nemlig i chokhmah og har fire jod, altså fyrre. Heraf forstås også, at han fandt dygtige mænd, men ikke forstandige. חיל, dygtighed, giver 48, to tredjedele af 72, svarende til de to tredjedele af Abbas jesod, som er åbenbare og kommer ud af Immas jesod. Derfor fandt han ikke forstandige, for Immas jesod virker slet ikke her, men kun for Zeir og hans hunlige part i deres voksenhed. Derfor er Jakob en fuld partsuf for sig selv, da han kommer fra Abbas jesod. Men Zeir og hans hunlige part, som også kommer fra Immas jesod, som ovenfor ved begyndelsen af kapitel 87, kom forbundne med hinanden: Den ene tager chasadim, den anden gevurot, og de har én fælles væg.

Tilbage til kapitlet i indholdet

Jonat Elem — kapitel 89

Rema fra Fano

»To døre til paladset og til helligdommen« er et udtrykkeligt skriftsted i Ezekiels Bog. Det er det store dalet og det lille dalet, begge i Shekhinah: I det øvre aspekt, som er helligdom, selve binah med tevunah ved sig, og det nedre aspekt, paladset, som er malkhut. Det er kendt, at den store er Leah, den lille Rachel. Derfor står der »To døre til dørene«, og det forklares: »To drejende døre«. Det er binah og malkhut, og begges aspekt er dobbelt: To til den ene dør og to døre til den anden. Vid, at hver indbefatter ti. Også i den mandlige er det på denne måde. Zeir er fra det sted, hvor Tevunahs partsuf begynder, efter en af de forklaringer, som passer til betegnelsen Tevunah, som det vil fremgå. Det er fra Immas bryst og ned, hendes tiferet. Af mit kød ser jeg, at fosteret i sin mors indre kun stiger til kroppens midte. Dér er hovedets sted, Zeirs keter. Leddene i hendes netsach, hod og jesod træder ind og klædes i dette fosters seks yderpunkter, for dets hoved er mellem knæene. Derefter fuldendes en hel højde for ham af dem, men han er stadig kun Zeir, skønt han løftede hovedet, da hun fødte ham, og blev en med ni egenskaber.

Immas netsachs, hods og jesods første led bliver hans mochins indre, de næste arme, de tredje ben. Shekhinahs partsuf er ligeledes i denne orden: Den bygges af leddene i Zeirs netsach, hod og jesod, og kraniet fra hans bryst. Ligesom den forenende daats hemmelighed findes ovenfor i Abba og Imma ved foreningen, er der nedenfor også en anden daat i hemmeligheden om Tevunahs nedre aspekt med Abbas nedre aspekt, til foreningens fuldendelse. Ligesom den ene indbefattes i den anden i den øvre verden, sådan i den nedre verden, Shekhinah. Det er hemmeligheden i »For Herren er en Gud af erkendelser«: Der er to daat i Abbas foreninger og tilsvarende i Zeirs.

Hermed forstås verset »De skal være tvillinger forneden«. Det sigter til Rachels partsuf med Jakob, som er fra punktet i Zeirs halvdel fra brystet og ned. Hvem forener hende? Jakob og Leah af belysning, som også er fra brystet og ned. »Sammen skal de være fuldendte til hans hoved«, Zeirs, »til den ene ring«, den øvre Leah. Vid, at hele Zeir fra begyndelse til slutning kaldes Jisrael. Fra det sted, hvor Rachel kom ud bag ham, kommer også Jakob ud foran ham. Desuden kaldes selve Zeir fra hovedet til halvdelen af sin tiferet Jisrael den Unge, og fra tiferets halvdel og ned Jakob. Efter denne anden måde siges det, at Jakob forener sig med Rachel. Jisrael indbefattes også med belysningens Jakob foran ham ved tefillins sted og forenes med Leah, som tager tegn fra Rachel. Hun er nemlig den, der siger »Derfor skal han ligge hos dig i nat«. Se Torahens hemmeligheder i afsnittet Vajtse om verset »Han lå hos hende den nat«, for Jakob nævnes ikke. Det sigter til Jisrael, som er mere skjult.

Tilbage til kapitlet i indholdet

Jonat Elem — kapitel 90

KLADDE · uafklaret

Rema fra Fano

Den øvre Imma har tre aspekter. Det første er, når hun er forenet med Abba og er steget til ham for at forenes; da kaldes hun binah. Det andet er, når hun er på sit sted uden forening, alene; hun kaldes da tevunah. Det er også hendes navn i det tredje aspekt, når hun går ned i Zeir for at tilføre ham. Når Zeir stiger op til den øvre binahs sted, stiger hun derfra med ham til Abbas sted[DA528201]. Det forklares på sit sted ved sabbattens opløftning, med himlens hjælp. Om ham siges i denne hemmelighed »En mand af forståelser øser hende op«: Han løfter hende i hendes to nedre aspekter til Abba. Da stiger han fra at have været søn til at være mand, og hun fra at have været tevunah i dem begge til at være binah. Begge kaldes binot, forståelser, for også det nedre aspekt er steget til Abba ved Zeirs opstigning. Om den, som ikke har fået dette, står der »Det er ikke et folk af forståelser«.

Vid, at binah har to aspekter, mem og samekh. Grunden er, at jod i navnet er chokhmah, og i dets udfyldning findes tre bogstaver, jod, vav, dalet. Gang og sig: Seks gange ti giver 60. Gang igen og sig: Fire gange ti giver 40. Hensigten er, at når Imma er forenet med Abba, kaldes hun samekh. Hun er lukket for at modtage alle lysene fra Abba og lukker dem inde for sig selv. Derfor hælder vavs hoved fremad for at føre strømmen fra jod, Abba, til dalet, Imma. Dette vav vokser og fyldes ved jods kraft og bliver til et lukket samekh. Når hun er uden forening, men hviler over børnene, kaldes hun mem, åben forneden for at tilføre de seks yderpunkter i afarsemon-balsammens hemmelighed, forklaret i Zohar. Forbilledet er kvinden, husets hovedstøtte: Når hun er forenet med sin mand, har hun i den stund ikke tid til at se til sine børn.

Det er kendt, at navnets første he antyder binah. Skønt vi ovenfor skelnede mellem det første he med formen dalet-jod og det andet he med formen dalet-vav, er det kun i de mandlige tegns hemmelighed: Hver besegles med sin ægtemands segl, som lyser i hende. Men i svangerskabets hemmelighed, når barnet dannes i Immas indre, må også det første he have formen dalet-vav. Det er netop vav-dalet i jods udfyldning; også de er mandlige tegn hos hende. Når disse to bogstaver er i chokhmah, står vav før dalet i foreningens hemmelighed. Når de er i binah, står dalet før vav i he-formens hemmelighed: Vav er under dalet, træder ind i det og bliver he. Da er vav dog uden hoved. Når det står før dalet, hælder dets hoved mod dette hoveds forside[DA528202].

Antydningen er: Ved foreningen tilfører Abba lysene til Imma. Men når vav er inde i he, er det uden hoved, for lysene blev ovenfor. Der er en spids i he-bogstavets dalet-hjørne i stedet for det hoved, vav mangler, for at lære os, at det betroede er i hendes hånd. Dette lille vavs belysning udfolder sig og tilfører hele Zeirs højde indtil jesod. Du ved allerede, at malkhut kom ud bag om Zeir; hendes chokhmah, binah og daat var ud for lændernes øverste dele, hans netsach, hod og jesod. Immas jesod når altså i Zeir til hans hunlige parts hoveds sted, men ikke helt til det; dens belysning når dog også den hunlige parts mochin. Moses fik binah i samekhs hemmelighed, Jakob i mems. De sagde, at dette er i shemittahs og sabbattens hemmelighed: Jakob måtte arbejde for Rachel i syv år, men om Moses står

KLADDE · uafklaret · fortsat

Rema fra Fano - fortsat

der »Han kaldte på Moses på den syvende dag«.

Tilbage til kapitlet i indholdet

Jonat Elem — kapitel 91

KLADDE · uafklaret

Rema fra Fano

De vise har ofte på læben: »Mem og samekh i tavlerne stod ved et under«. Binah kaldes samekh over for seks øvre sefirot: keter, chokhmah, binah, daat, gedullah og gevurah. Hun kaldes mem i forhold til sine fire nedre sefirot: tiferet, netsach, hod og jesod, for malkhut indbefattes i jesod. Også Zeir kaldes i disse aspekter vav og dalet. I forhold til hans seks øvre egenskaber, indbefattet i binah, kaldes han vav. Binahs netsach, hod og jesod klædes nemlig i hende[DA528401] indtil en tredjedel af tiferet. Hertil er han indbefattet i en partsuf for sig og kaldes »søn af Jah«, בן יה, bogstaverne i בינה, binah. Dalet er i forhold til de fire egenskaber tiferet, netsach, hod og jesod. Skønt en del af tiferet indbefattes ovenfor, er denne del kun dens mindste del, én tredjedel. De to tredjedele indbefattes her i binahs nedre del. Her siges »En kvinde er kun til børn«. Hendes tiferet, selve kroppens væsentlige del, er til deri at forme to partsufims skikkelse i svangerskabets hemmelighed, fra mellemgulvet og ned. Sådan også i Zeir, for i hans tiferets to nedre tredjedele kommer bogstavet åbenbaret[DA528402], som før. Vi fastholder: Størstedelen er som det hele overalt.

Denne anden del af Zeir, indbefattet fra tiferet og ned, udlægges som en partsuf for sig, som kaldes tevunah. Dens bogstavkombination er »søn og datter«, בן ובת[DA528403], som er vav-he, bestemt to partsufim. Sådan er også binah ovenfor i mems og samekhs hemmelighed to fulde højder. Tavlerne er Immas netsach og hod, som trådte ind i Zeir og blev til en fuld partsuf af ti egenskaber. Da kaldes Zeirs seks øvre samekh og de fire nedre mem ved deres indbefattelse af ti. Af Immas mem, fra hendes netsach og ned, dannedes altså Zeirs mem og samekh til en fuld partsuf. Det er netop dem, som stod ved et under.

Også i Zeir selv var hans nedre halvdel dalet og blev mem ved indbefattelse af ti, mens det øvre vav var af kun seks yderpunkter og blev samekh. Ved begge fuldendtes Zeir til en hel partsuf. Det er et stort under. Endvidere er Tevunah mem, bygget af fire af binahs egenskaber og gjort til en fuld partsuf. Zeir er samekh, for hans begyndelse er kun seks yderpunkter. Begge afhænger af tavlerne, Immas netsach og hod. Herved blev Tevunah og Zeir begge fulde partsufim; det er et åbenbart under.

Vid, at de første tavler var fra den øvre Immas netsach og hod, da Zeir modtog mochin direkte fra hende. Men da de blev skadet ved kalven, oksens ansigt, som er fra siden[DA528404], trak Imma sig opad. Zeirs mochin var da kun fra Tevunahs led, og det andet sæt tavler var fra hendes side. Derfor irettesatte Moses Jisrael: »De er et folk, som mister råd«. Nyrerne giver nemlig råd, og de er den øvre Immas netsach og hod, som blev gemt og gik tabt for dem. Nu har de bevirket landflygtighederne, »der er ingen tevunah i dem«, for selv de nedre mochin er trukket bort fra Zeir, indtil vor skaber forbarmer sig

KLADDE · uafklaret · fortsat

Rema fra Fano - fortsat

over os.

En anden forklaring af mem og samekh i tavlerne efter disse ord er nærliggende. Binah kaldes mem og samekh; også Tevunah har samekh, de seks øvre egenskaber, og mem, de fire sidste. Hun kaldes også vav-dalet, for vav passer på hende i forhold til de seks øvre og dalet i forhold til de fire nedre. Tevunah kaldes mem, fordi hun dannes af kun fire egenskaber, binahs tiferet, netsach, hod og jesod. Hele Tevunahs partsuf, mem og samekh, dannedes altså af kun fire egenskaber, binahs tiferet, netsach, hod og jesod, som er mem. Når partsufim går ned på grund af vore synder, træder heller ikke hele Tevunah ind i Zeir, men kun hendes netsach, hod og jesod. Af halvdelen af tiferet dannes hans keter. Det, som træder ind fra hende i Zeir, er altså en halv mem, for hele hun er kun mem, da hun bygges af binahs tiferet, netsach, hod og jesod. Zeirs mem og samekh, hvis tilstand afhænger af tavlerne, Tevunahs netsach og hod, stod ved et under. De blev alle til alene fra halvdelen af Tevunah, hendes tiferet, netsach, hod og jesod, som er en halv mem, fordi hele Tevunah kun er mem i forhold til den øvre Imma.

Eller sig det på en anden måde. Du ved allerede, at der fra binahs mund, når hun er (liggende) [hvilende][DA528405] over børnene, kommer en belysning som mundens åndepust, der omgiver hele Zeir. Derved har han bestået fra denne mund, som taler store ord. Når binah stiger op for at forenes med Abba, har Zeir ikke denne belysning. Hvorfra har han da bestået og opretholdelse? I Zeirs tiferet er Havayah-navnet udfyldt med alef, som giver 45; og navnet alef-dalet[DA528406] i malkhut deri, som giver 65. Disse to navne giver tilsammen 110, tallet נס, under, hvorom der står »Du gav dem, som frygter dig, et banner at løfte«. Uden himmelfrygt vendes det dog til hemmeligheden »Den, som føjer til, trækker fra«. Zeirs punkt, indbefattet i malkhut, trækker sig op til sit eget sted, og 45 bliver 46. Det er tilføjelsen, ikke fra hans eget hjerte: Han trækker fra 65-navnet, som bliver 64, ס"ד, i betydningen »Du satte mine fødder i blokken«, בסד. Det er hemmeligheden ved »himlens kongedømme«[DA528407], omtalt i Jeremias, skrevet uden alef. Her er kombinationen af begge סדום, Sodoma, »som Herren omstyrtede«.

Om udbedringen af denne store skade og selve forbandelsens vending til velsignelse sagde Esajas »Se, jeg grundlægger en sten i Zion«, og så videre, »grundlagt, grundlagt«, מוסד מוסד. Gentagelsen styrker i hemmeligheden om de dobbelte vokalpunkter i navnenævnelsen ved afslutningen af den velsignelse, rabban Gamliel indstiftede mod boethusæerne i Javneh, som forklaret på sit sted. Belysningen fra disse to navne i deres udbedring er altså det, som stod Zeir bi, mens binah var forenet ovenfor. Dette er mem og samekh, Zeirs hemmelighed i hans to aspekter, som afhænger af tavlerne, Tevunahs netsach og hod: »Ved et under«, det vil sige ved de to nævnte navnes belysning, som giver נס, »stod de« for at lade Zeir bestå og derfra give hans hunlige part livskraft.

De vise sagde også: Den, som svarer amen, er større end den, som velsigner. Denne siger nemlig ét gudsnavn, den anden to eller tre. Amen er kombinationen af Havayah og Adonaj og ombyttes efter alef-bet-gimel-dalet til de nærmeste bogstaver בנס, med talværdien יבק, 112[DA528408]. Dets hemmelighed er de to nævnte navne og Ehjeh sammen med dem. Det er kendt, at Ehjeh-navnet er i Imma, Havayah i tiferet, som er i netsach, og Adonaj i

KLADDE · uafklaret · fortsat

Rema fra Fano - fortsat

malkhut, som er i hod, for den øvre Imma udfolder sig indtil hod. Immas tilførsel i Zeir og hans hunlige part opretholdes gennem amen, som er בנס. Den, som omhyggeligt svarer amen, som det bør gøres, er værdig til, at hans fortjeneste gavner som skjold og værn mellem landflygtighederne, ligesom selve tavlerne.
Vi har altså lært, at tavlerne er Immas netsach og hod til tiferet, chokhmah og binah for Zeir, i Torahrullens hemmelighed. Zeirs daat er dog kun belysning; derfor behøvedes ingen tredje tavle svarende til Immas jesod. Desuden er den kort. Eller om du vil: משה, Moses, har talværdien אל שדי, El Shaddaj; han fuldender Immas jesod og er os langt kærere end pagtens tavler, som er rettet mod netsach og hod. Vid, at det er ham, som efter den Allestedsnærværendes befaling siger til Pinchas »Se, jeg giver ham min fredspagt«. Fredspagten tilhører altså oprindeligt Moses, i hemmeligheden »Den retfærdige hersker i frygt for Elohim«.

Tilbage til kapitlet i indholdet

Jonat Elem — kapitel 92

KLADDE · uafklaret

Rema fra Fano

Når Immas led, hendes netsach, hod og jesod, træder ind i Zeirs hoved, bygges binahs malkhut først. Det er nødvendigt, for hun går forud for dem nedefra og op for dér at blive en fuld [partsuf]. Hun kaldes Leah bag Zeirs hoved, ud for daat. Det er hemmeligheden ved tefillinknuden, som den Hellige, velsignet være han, viste Moses. Selve tefillin har nemlig Torah i sig, en stor belysning i Zeirs mochins indre. Knuden har dog ingen belysning af mochin. Ved vor munds åndepust og vor hensigt i Shemas forening indrettes også mochin for Leah, men ikke ved varig skrift som for Zeir.
Vid, at Arikh har hår, tråde og lokker. Det betyder: Mod forsiden er der i issens hår tretten tråde, som står på denne og hin side af kraniet, ud for hans ansigt. I dem begynder hårene at dele sig. Ved deres belysnings kraft udfolder de tretten skægindretninger sig. Fra »hans hoveds hår som ren uld« strømmer chokhmah til Zeirs mochin; fra »hans klædning som hvid sne« til Abba og Imma. Disse tråde mod forsiden kaldes her blot hår, fordi de ikke er lange som trådene mod nakken. Fra kraniets spidser bagud er der tusind tusinder titusinder og syv tusind og femhundrede[DA528601] hårlokker: Det store antal til ham selv, det mellemste til Abba og Imma og det lille til Zeir, i deres egen indbefattelse. Hver lok har 410 tråde, tallet קדוש, hellig. Lokkerne når til skuldrenes øverste dele for at dække nakken. Fra nakken og ned udfolder trådene sig og strækker sig til Zeirs hoveds sted. De forenes med hans billedskikkelse fra Abba og Imma. Disse og hine bliver som en vævning ved deres stærke belysning. Det er hemmeligheden ved tallit over Zeirs hoved.
Også Zeir har hår, tråde og lokker. Hårene er små kilder af lys alene til ham og kommer fra hans chokhmah. Trådene er længere for at udfolde sig til hans hunlige part og kommer fra hans binah. Lokkerne er mellemstore, fra hans daat, for at lyse for dem begge. Alle er i den lille tilstand. Vid, at Abba og Imma slet intet hår har, hverken i Abbas skæg eller på begges

KLADDE · uafklaret · fortsat

Rema fra Fano - fortsat

hoveder. Antydningen er »En mand« — Zeir — »hvis hans hoved taber håret, er han skaldet; hvis hans hoved taber håret fra forsiden, er han pandeskaldet«. Det første gælder Imma, det andet Abba. Begge er rene, slet intet ondt. Abba og Imma og mazal i daats hemmelighed er nemlig hans hoved i voksenheden. Da kaldes han en glat mand, som vi forklarede i kapitel 76.

Hårene er kanaler til lyskilder, som kommer fra hjernen. Abba og Imma behøver dem ikke, for de er under Arikhs hellige mazal og modtager belysning derfra for altid at forstå og gøre godt mod Zeir og hans hunlige part. Denne mazal spænder himlen ud gennem Imma og grundlægger jorden gennem Abba. Begge verber står i nutid, som aldrig ophører, efter Skriftens »Himlene er ikke rene i hans øjne«, uden at det er til forringelse. מרט, at tabe håret, er notarikonen מה רב טובך, »Hvor stor er din godhed«. Også אשר צפנת ליריאך, »som du gemte til dem, der frygter dig«, har initialerne אצל. At Atsiluts hår fjernes på Abba og Immas hoveder, er nemlig i den skjulte godheds hemmelighed. Vi fastholder altså, at den øvre mazal er en hårkappe i stor hellighed over Abba og Imma, hvorom der står »Herren er mægtig i det høje«. Zeir, som ikke altid er omgivet af denne mazal, indrettes derimod i hemmeligheden »Hans lokker er krøllede«.

I klippot findes ingen sådan indretning i deres Abba og Imma. Alle de hår, som tilkommer dem, strækker sig til klippahs Zeir, som er ti, helt som en hårkappe[DA528602]. Ligesom kappen tilkommer de øvre indretninger for at fuldende forbilledet, strækker den sig altså gennem hele hans højde forneden, over det hele. Vid, at også Bileam i hemmeligheden er klippahs Zeir, som »kender den Højestes daat«, for hans Arikh er fæstnet til ham. Det er en falsk gave, Bileam roser sig af, for selv hans øvre er uden nytte. Han gentog dette[DA528603] — efter første tryk; i andet tryk: tog fejl — for de nedre egenskaber på denne urene side. Moses, hellighedens Zeir, roser sig ikke heraf, for en højere over den høje vogter. Ordet שער, hår, er עשר, ti, for klippahs ti egenskaber er fulde af hår. Håret er overalt i trådens hemmelighed, et vav, virkelig hår. Der er altid hemmeligheden om jod over vav: Disse jod er hårenes rødder, i betydningen punktet, som er linjens begyndelse. Derfor kaldes det שער i vavs hemmelighed og עשר i jods hemmelighed.

Zeirs tråde udfolder sig og strækker sig til hans hunlige parts hoved. De er tsitsits hemmelighed. Undervejs har vi lært tallits forrang for tefillin, for fra dette sidste slag skynder håndens tefillah sig ud fra hans hunlige parts hoveds sted, hvorom der står »Hans venstre er under mit hoved«, alene mod armens forside. Hun bønfalder: »Sæt mig som et segl på dit hjerte, som et segl på din arm«. Seglets gentagelse indbefatter også Zeirs hovedtefillin, som kommer ud i fire huse mod forsiden ved slagets kraft fra de store belysninger, vi nævnte. Lyset fra binahs malkhut dér vender om bag ham og frembringer tefillinknuden. En tilsvarende knude findes på håndens tefillah, men denne er som jod i forhold til ét hus, den anden som dalet i forhold til fire huse. Da fuldendes Leahs partsuf.

Ligesom vi på hovedets har et shin med fire hoveder og et shin med tre, sørger man ved håndens knude for, at der på den ene side er tre led som et jod med fire spidser[DA528605] og fire på den anden side svarende til et jod med fire spidser: En spids ovenfor, jods krop og to spidser nedenfor. Vi har allerede forklaret, at hendes højde når til Zeirs tiferets

KLADDE · uafklaret · fortsat

Rema fra Fano - fortsat

tredjedel, dækket af Immas jesod. Dér begynder Rachels hoved. Indtil Zeir gør sig rede til at føre disse lys ud, sabbattens udgange, som er tefillin af lys, med disse tilsvarende af hud — to, som er fire, indenfor: Qaddesh, »Hellig«, Jeviakha, »bringer dig«, på denne side; Shema, »Hør«, (»og det bliver«) [»hvis I hører«] på denne side; og to, som er fire, udenfor i det store dalets hemmelighed, to led i taget og to i benet — skynder kvinden sig frem før manden. Derfor kom Rachel ham i forkøbet, idet han kun frembringer ét hus[DA528604] fra én side. Han binder det på sin arm med kærlighedens reb. Derefter »skal de være pandebånd mellem hans øjne«, hvoroverfor knuden i nakken er i Leahs hemmelighed, som vi sagde.

»Manden Moses var meget ydmyg«, og gudsfrygt var en lille ting for ham, som ovenfor i kapitel 77. Han fik denne betegnelse, fordi han med sin indsigt nåede Leahs sted, binahs malkhut. Derfra blev forståelsens 50 porte åbenbaret for ham, undtagen én[DA528606]. Imma kaldes ydmyghed efter »Jeg vil svare himlen«. Hun tilfører nemlig Zeir med stor ydmyghed, idet hun bøjer sig for hans behov, som vi forklarede. Vid, at af de tre led i Zeirs højre arm, chesed, dannedes chokhmah, chesed og netsach for Leah. Ligeledes fra hans venstre til hende binah, gevurah og hod. Af midterlinjen, Zeirs tiferet, dannedes hendes daat, tiferet og jesod. Men hendes daat er let og hendes jesod kort. Derfor er halvdelen af Zeirs tiferet nok til hendes midterlinjes tre egenskaber. Dens anden halvdel er efterladt til hans hunlige parts keter, det er Rachel.

Tilbage til kapitlet i indholdet

Jonat Elem — kapitel 93

KLADDE · uafklaret

Rema fra Fano

»Vi har en lille søster« fra Zeirs bryst og ned; hendes navn er Rachel. Hun er bestemt et punkt, mor til menneskefårene, de hellige får, i neshamots hemmelighed. Den store hedder Leah; hendes sted er i Zeirs højde, og hendes navn vidner om, at hun er belysning, ikke punkt. Leahs forening begynder ved minchah for at være ansigt mod ansigt. Ved morgenbønnen er det nemlig dobbelt: Leah med Jisrael ryg mod ryg og Rachel med Jakob ansigt mod ansigt. Da går Jakob ned i netsach, og Rachel stiger i hod. Ved minchah forenes Leah, som helt er domme, med Jisrael alene ansigt mod ansigt, og Rachel er ryg mod ryg med hele Zeirs højde. Hun vokser og indtager både Jisraels og Jakobs bagsider. Alt dette er en stor mildnelse for dommene.

Ved aftenbønnen gør Rachel sig atter mindre og bliver ryg mod ryg med Jakob alene indtil midnat. Alene gennem hele denne bøns tid varer Leahs forening med Jisrael fra minchah til nu. Dette er præcis det modsatte af morgenbønnen. Men efter aftenbønnen vender også Leah tilbage til at være ryg mod ryg med Jisrael indtil midnat. Efter midnat vokser Leah nedad og tager også Rachels sted, ansigt mod ansigt. På sabbatten ved aftenbønnen indtager Jakob hele Zeirs netsach, hod og jesod, og Rachel er med ham ansigt mod ansigt. Det er langt bedre end en hverdagsmorgen. Efter aftenbønnens slutning stiger Rachel til

KLADDE · uafklaret · fortsat

Rema fra Fano - fortsat

binahs palads for dér at vokse. Leah er med Jisrael og Jakob ansigt mod ansigt som efter midnat på en hverdag. Dette varer på sabbatten indtil midnat. Derefter stiger Leah op til binahs palads, og Rachel går ned ansigt mod ansigt med Jakob og Jisrael. Det er fuldstændig barmhjertighed i hemmeligheden om tiferets samlivstid[DA528801].

For det ulærde menneske er den tilladt efter midnat på hverdage, eftersom Leah da er ansigt mod ansigt i fuld højde. Før midnat er den dog ikke tilladt selv på sabbatsnatten, heller ikke for den ulærde, eftersom Rachel under hele aftenbønnen er i forening ansigt mod ansigt alene med Jakob. Det forekommer os, at eftersom vi ikke kan fastlægge det præcist og kun har fire inddelinger af døgnets 24 timer, og en del af nattens første halvdel, nemlig aftenbønnens tid som sagt, er forbudt til ægtesengens brug, er hele denne første halvdel af natten forbudt for ethvert menneske[DA528803].

Ved sabbattens morgenbøn stiger Zeir til Immas netsach, hod og jesod. Rachel stiger dér kun til Zeirs netsach, hod og jesod. Gennem de stille bønner og deres gentagelse stiger hun trin for trin, indtil Zeir Anpin ved mussafs gentagelse findes på selve Abba og Immas sted. Rachel stiger kun til Immas netsach, hod og jesod. Ved »Hellig, hellig, hellig« stiger malkhut til binahs chesed, gevurah og tiferet; ved »Hvor er hans herligheds sted?« til hendes chokhmah, binah og daat. Da er hun virkelig hans lige. Ved minchah stiger Jisrael alene med Leah og med Abba og Imma til Arikhs nedre mazal, Naqeh. Ved gentagelsen stiger han til den øvre mazal, Notser. Dér er Jisraels forening med Leah ansigt mod ansigt. Jakob og Rachel er på deres sted uden forening, kun ryg mod ryg.

Vi vender tilbage til hverdagens minchah. Abrahams bøn på dette tidspunkt — han overholdt endog de rabbinske buds enkeltheder, og således sagde han også minchah, fordi han vidste, at Isak senere skulle indstifte den — begyndte han omhyggeligt med, fra verdens vægge bliver mørke, ved den syvende times begyndelse. Han havde nemlig stor stjernekyndighed til at ramme den time, hvor dagen allerede var vendt fra sin opstigning i de første seks timer, men endnu ikke var begyndt at synke, fra »aftenskyggerne skal hælde«. Verbet står i fremtid: De er rede til at hælde. Der står »Det blev aften, og han tog sin datter Leah«. Han tog hende med ord; det er bøn for at smykke hende. Hendes forening ansigt mod ansigt fuldendes om natten efter midnat med hele Zeirs højde, som skrevet »Han førte hende til ham«. Hendes søvn virker selv på den, som ikke sover, men er vågen hele natten for at beskæftige sig med Torah og bud. Derfor tog Jakob sig ikke i vare[DA528802] i den time, hvor Zeir styres i hemmeligheden om den dybe søvn, der falder over profetsønnerne, som nedenfor.

Fra stjernernes fremkomst gør Rachel sig atter mindre. Derfor modtager hun i den første halvdel, kaldet ליל uden he, ikke den mandlige over sig, da det ikke er en nådens tid, og alle porte er låst. I den anden halvdel, kaldet לילה, modtager hun den mandlige over sig — netop over sig, i Leahs aspekt oven over hende, som forbinder sig med hende, som nedenfor i kapitel 96. Det er samlivstid for ethvert menneske bortset fra den Torah-lærde, som kun har tilladelse på sabbatsnatten og det tilsvarende, som vi forklarede. Om denne time står der »En flod går ud fra Eden for at vande haven«. Begyndelsesbogstaverne i להשקות את הגן, »for at vande haven«, er לאה, Leah; sammen med יוצא מעדן, »går ud fra

KLADDE · uafklaret · fortsat

Rema fra Fano - fortsat

Eden«, med begyndelsesbogstaverne ים, fuldendes navnet Elohim, den øvre Immas hemmelighed.

Om hende står der ונהר, »en flod«, med talværdien ti Havayah-navne og den samlede enhed, alle skjult i hende. »Går ud«: Den strømmer og går altid ud uden ophør. »Fra Eden«: Den øvre Abba, som grundlagde datteren, Rachel. Derfor forbinder Leah, som selv er fuldstændige domme og kaldes nattens mørke, sig i den time med det spor, der er tilbage fra Rachel, som nedenfor i kapitel 98. Rachel giver hende plads, skjuler sig og trækker sig sammen i et punkts hemmelighed under sengen. Antydningen er til 49 porte og sporet af den 50. port fra selve binah, navnets øvre he, i hemmeligheden om he i מטה, seng. Alle indbefattes i Leahs højde. Hun bruger Rachels stemme, når Jakob undersøger tegnene. Rachel går ned til Beriah, som virkelig er under sengen, hvor Imma i Leahs hemmelighed bygger rede. Ved denne kraft står der om Rachel »Hun giver føde til sit hus og en fast portion til sine piger«.

Da giver hun tegnene ovenfor til Leah. De er niddah i hendes netsach, hod og jesod, challah i chesed, gevurah og tiferet, som er hendes bygnings væsentlige del, og tænding af lyset i chokhmah, binah og daat. Dette er tannaens rækkefølge nedefra og op. Til Eva blev de derimod kun givet således: Først challah for at sone spisningens synd, da hun skadede verdens dejandel; derefter menstruationens tider for at anerkende himlens dom over sig selv som retfærdig; tænding af lyset til sidst i håbet om udbedring. Sådan udlægger vi også navnet på profetinden Channah, som sigtede til dem i denne orden. Hendes navns tal er 63, den øvre udbedring. Eva, חוה, er derimod kun udfyldningen af 45-navnet[DA528804]. Det er hendes navn efter synden.

Man kan også udlægge alle tre tegn alene i mochin: Challah i chokhmah, »det første af jeres deje«; niddah i binah, hvorfra dommene vækkes; tænding af lyset i daat, som lyser i hele højden ved de øvres kraft og overalt er træets vanding. Det er deres spor, alene tegn og belysning, som gives til Leah, der helt er belysning. Da udfolder hun sig nedad på Rachels sted i hele Zeirs højde, saves løs fra hans bagside og går rundt for at forenes med ham ansigt mod ansigt i hemmeligheden »En hunlig skal omgive en mand«. Det er Jakob, som stiger til Jisrael den Unge. Da er det tid for ethvert menneske til at besøge sin bolig og kende sit telts fred.

De Torah-lærde, som da står op for at beskæftige sig med Torah, kaldes Jakobs hus. Ved daggry har hun en ny forening ved deres fortjeneste, for de bliver hendes brudesvende og glæder sig med hende, i hemmeligheden om et barn, som dier ved sin mors bryster. Da taler en kvinde med sin mand, i betydningen »Det blev morgen, og se, det var Leah«. Jakob kendte hende på stemmens særpræg. Hun kaldes morgenrødens hind, for hendes domme mildnes. Hun er kær for sin mand hver stund, som om han først nu kendte hende. Det er hemmeligheden »Han elskede også Rachel mere end Leah«: En tilføjelse efter en tilføjelse begrænser — ikke alene på grund af Rachel selv, men også på grund af Leah; begge er årsag.

I afsnittet Be-Shallach, blad 56b, sagde rabbi Shimon: »Når morgenen lyser, og hinden står i sin tilstand, går hun over til sin side og træder ind i kongens tohundrede paladser«. Når

KLADDE · uafklaret · fortsat

Rema fra Fano - fortsat

østens ansigt lyser, står hinden altså endnu i sin tilstand, ansigt mod ansigt. Da trækker hun sig til siderne og stiger ind i disse paladser, som er Zeirs bagsider, i hemmeligheden om Elohim i kvadratisk udfoldning[DA528805], med tallet 200. Man kan også forklare, at de er 200 i hemmeligheden om oprejsthed: To højder, Rachels og Leahs, hundrede hver ved indbefattelse af ti i ti. Hun vender tilbage og stiger til sit sted. Vi nævnte allerede, at Leah leder dem som en fuld partsuf indtil afslutningen på sabbatsnattens første halvdel, ligesom i den sidste halvdel på en hverdag. Nogle siger, at denne forening på sabbatten også ved nattens begyndelse er bedre og mere mildnet end ved slutningen på en hverdag. Vi afviste allerede denne opfattelse ved kapitlets begyndelse. Men sabbatsnattens midnat er de Torah-lærdes samlivstid, svarende til daggry på en hverdag, hvorom vi lærer »En kvinde taler med sin mand«.

Tilbage til kapitlet i indholdet

Jonat Elem — kapitel 94

KLADDE · uafklaret

Rema fra Fano

Fra daggry til middag er det Rachels styrelse, som der står om hende »Den går frem og lyser, indtil dagen står fast«. For hendes skyld nævnte den ansvarlige fædrenes fortjeneste, de sovende i Hebron, for at lade Havayahs omstillinger til de tolv stammer [i Jisrael lyne over hende. Den, som ser, siger (»det lyser«, Barqi) [»det lyser«, Barqai][DA529001] med samme tal. Ofrenes fortjeneste, mens templet stod, var tilstrækkelig] — det indrammede findes i første tryk — til at forene hende og gøre hende til en fuld partsuf til forening ansigt mod ansigt. Nu må vi ved vor bøn gøre hende til en partsuf i fædrenes velsignelse, som forklaret på sit sted. Straks fra daggry arbejder vi med hendes smykker: tsitsit, tefillin og Shema. Hendes forening fuldendes ved amidah-bønnen, bønnelederens gentagelse og faldet på ansigtet, i hemmeligheden om den Torah-lærde, som gør mørkt med sin tallit.

Når vi beder stille, iklæder han Arikhs netsach og hun i hele sin højde hans hod. Hans chesed, gevurah og tiferet er nemlig neshamah for Abba og Imma, netsach, hod og jesod for Zeir og hans hunlige part. Ved nymånerne, hvis hemmelighed er netsach og hod, to hoveder for månen, er begge, Zeir og hans hunlige part, igen i netsach, med venstre indbefattet i højre. Derfor nævner man Jaaleh Ve-Javo i tempeltjenestens velsignelse, som er i netsach. Ved chanukkah og purim nævner man det derimod i taksigelsen, for begge er i hod. Det er ikke til forringelse, som om Zeir blev trukket efter hende. På hverdage får hun selv fra hod ingen strøm uden gennem Zeir. Men på disse to dage suger hun næring fra hod ved egen fortjeneste, en yderligere hellighed for hende. Kvinden har dog ingen erhvervelse uden sin mand. Fra den side siges begge at være i hod: Ud over at Zeir modtager til sig selv fra netsach, findes der en større vækst for ham i hod end på hverdage, når hans hunlige part stiger til ham ved egen fortjeneste. Hans ære er stor ved hendes frelse.

Ved den daglige gentagelse af amidah modtager Zeir belysning fra Arikhs chesed og hans

KLADDE · uafklaret · fortsat

Rema fra Fano - fortsat

hunlige part fra gevurah, i hemmeligheden »Jeg lærte Efraim at gå, tog dem på hans arme«. Det betyder: Jeg åbenbarede 600 indbefattede dele af de seks yderpunkter ved deres lyses forøgelse ti i ti. Indtil nu lyste de nemlig kun fra tre egenskaber. Efraim er i flertalsform, for denne hjælp gavner partsufim, så de bliver frugtbare og mangfoldige ved neshamots emanation.

Fra middag begynder dommene at vækkes, og Rachel vender tilbage bagud. Derfor behøves en ny indretning ved det faste offer mellem aftenerne. Det gælder, når templet står, for offeret trak foreningen frem fra daggry til middag. Uden templet vender Rachel derimod tilbage bagud efter bønnens slutning. De første fromme ventede én time før bønnen, én time i bønnen og én time efter den for at den enkelte skal lade tilstanden ansigt mod ansigt vare[DA529002] mindst tre timer, hele tiden for morgenens Shema, hvor den Hellige, velsignet være han, i sin godhed hver dag fornyer skabelsens værk. Opholdet i bedehuset gavner modtagelsen af begge de elskendes ansigtslys. Før bønnen sker det ved denne forberedelse, som man aldrig kan undvære, lidt eller meget, ved noget helligt; efter bønnen i hemmeligheden »Læber kysser den, som svarer med rette ord«.

Det er betydningen af de to ord שקו ציתּ, »kys, lyt«. Ved læbernes kys og den indre ruach, som lader dem kysse med hjertets vilje, bliver han til sidst hørt og modtaget med velvilje: Det er ציתּ, at lytte. De har forklaret, at hele fire alen bevæger hans læber sig: Hele tiden for belysningen fra det hellige navns fire bogstaver. Også fire alen har talværdien[DA529003] פום ממלל רברבן, »en mund, som taler store ord«. Når Rachel vender tilbage bagud, når Leahs jesod til Zeirs bryst, og netsach og hod tilsvarende. De behøver nemlig ingen ny udfoldelse undtagen når Rachel giver hende tegn, om natten efter midnat, som vi sagde. Var Leah indbefattet med Rachel om dagen, ville der ingen domme være i verden, og natten ville lyse som dagen, endnu mere hvis hun blev forenet til samliv.

Efter middag begynder indretningerne for Leahs forening med Jisrael ansigt mod ansigt dér, hvor Rachel sluttede: Bøn, gentagelse og fald på ansigtet, alle med tsitsit og tefillin, hvis bud gælder hele dagen. Hver dag uden bøn om nåde fuldender dens hellighed for sig selv en fredshytte, noget af sabbattens, både for den, som gør meget, og den, som gør lidt. Til enhver tid fuldender vi med aftenens Shema-forening uden tsitsit. Efter Torahen er det tid for tefillin, men de rabbinske regler tillader ikke at lægge dem på; er de allerede på, behøver man dog ikke tage dem af.

Aftenbønnen er frivillig: תפלת ערבית רשות, med initialerne תרע"א[DA529004]. Også ארץ מצרים, Egyptens land, har samme tal, efter »Jeg går igennem« — jeg og ikke [den] engel. Derfor nævner man udgangen af Egypten om nætterne. Men denne bøn er ikke pligt. I Zohar, Chajje Sarah, blad 132, sagde de, at David således sagde: »Aften, morgen og middag« er bønnetider, og »jeg taler og stønner« i de to pligtige. Ved den frivillige er det nok, at »han hører min stemme« i sange og lovprisninger fra midnat. Grunden er, som der står dér, at vav indrettede he — derfor indstiftede Jakob den — og he næres af vav, da hun intet har af sig selv. David er ligesom dem fattig og trængende; derfor sagde han »Om natten er hans sang hos mig«. Derfor er den også efter ødelæggelsen frivillig, hvis ikke man havde gjort det til skik at behandle den som pligt.

KLADDE · uafklaret · fortsat

Rema fra Fano - fortsat

Dér står, at morgenbøn og minchah er de to arme. I den hviler Shekhinah mellem dem sammen med den mandliges krop, Jakob, fædrenes pris, hvis ord er stille. De vise sagde: Jakob tjener i det høje, som skrevet »Du er i det høje til evig tid, [Herre]«. Det er aftenbønnens hemmelighed, som bønnelederen ikke behøver at gentage. Efter alles opfattelse indstiftede de de pligtige bønner i midten. Selv på sabbatsnætter gentages bønnen ikke, men kun et uddrag af de syv. Der er aldrig fald på ansigtet i den; i stedet siger man på sengen »I din hånd betror jeg min ruach«. Forskellen mellem dem er stor, som kendt.

Om morgenen begynder vi dér, hvor vi sluttede ved pligten, med Shema, som fra daggry forpligter os til tsitsit og tefillin. Om natten er der nemlig intet skuen, undtagen i den tid, hvorom vi har fået løftet »Natten lyser som dagen«. I templet kommer røgelsen om morgenen før lemmerne, ved minchah omvendt. Lemmerne er nemlig det væsentlige i Rachels styrelse, hun er mor til de hellige får. Røgelsen er det væsentlige i Leahs styrelse: Det, som neshamah nyder, er (ruach) [duften][DA529005], ikke kroppen, for Leahs kar er svage, som kendt. Man begynder altid, hvor man sluttede, og alt følger efter afslutningen.

Tilbage til kapitlet i indholdet

Jonat Elem — kapitel 95

KLADDE · uafklaret

Rema fra Fano

Vi har lært dér: Man indvier kun guldalteret, som svarer til Leah, med krydderrøgelsen mellem aftenerne, for at mildne hendes domme. Det er nemlig Leahs foreningstid alene i Zeirs øvre halvdel. Havde det første menneskes første bøn fra minchah og frem på dagen før sabbatten været uden synd, i den til denne bøn kendte åbning af verdenernes hemmelighed, ville verden være blevet udbedret i de første syv[DA529201] til evig tid. Nu må verdenerne nemlig løftes fra et forunderligt fald; da var de rede til at stige med en tilføjelse til den første fuldkommenhed, noget ingen skabning kan måle.

Vi ved dog, at vor første far den dag ved den store minchah takkede for sin del og ved den lille bad om syndens tilgivelse. Derfor var denne stor, fordi den var i glæde, og denne lille i skam og vanære; denne stor i fuld højde, med lysene fyldt ligesom han, og denne lille med formindsket højde, som skrevet »Du lagde din hånd på mig«. Da blev også lysene mindre. Begge blev allerede nævnt på Karmels bjerg: Den første »Det blev middag«, [og den anden] »Da minchah steg op«. Når dommene vækkes ved minchah, vender Zeir og Rachel i hele hans højde tilbage til ryg mod ryg. Det er Elijas ord »Du vendte deres hjerte bagud«, ved dommenes herredømme. Derfor hersker klippahs kraft ikke før natten, hvor Rachel atter gør sig mindre, og Leah ikke strækker sig nedad, men kun til brystet.

Nogle siger omvendt, at hun går ned til Rachels sted for at forenes med Jakob ved nattens begyndelse, i den første halvdel, den laveste af alle foreninger ved dommenes stærke kraft. Efter denne opfattelse bliver Rachel ved nattens begyndelse igen et punkt helt uden partsuf. Leah efterlod ovenfor på sit sted sin egen belysning, en svag skygge og et spor,

KLADDE · uafklaret · fortsat

Rema fra Fano - fortsat

eftersom hendes væsen fra begyndelsen ikke er i punktets, men belysningens hemmelighed. Efter midnat strækker hun sig efter alles opfattelse til hele Zeirs højde, om du vil fra brystet og ned[DA529202] [efter den første vej, som er den væsentlige, eller fra brystet og op] efter den anden. Hvordan det end er, er det Jisraels forening med Leah i Rachels aspekt, i hele Jisraels højdemål, og foreningen er noget mildnet.

På sabbatten indbefattes Rachel i Leah og kaldes de hellige æblers mark. Ved Rachels formindskelse på hverdage strækker Leah sig nemlig nedad ansigt mod ansigt med Zeir. Når Rachel på sabbatten vender tilbage til sit sted, indbefattes hun i det spor, Leah efterlod dér, for der findes ingen tomhed. Det er hemmeligheden »Din arvedel var træt; du befæstede den«. Din arvedel er Rachel, syg af kærlighed og træt ved sin formindskelse, efter den ligefremme betydning. Efter udlægningen betyder ונלאה, træt, at hun indbefattes i Leah, som vi sagde. »Du befæstede den« på sabbatsnatten.

Rabbi Jehoshua ben Levi sagde altså, at bønnerne blev indstiftet i midten, så aftenbønnerne kommer før stjernernes fremkomst. Derefter er der ikke bønnetid, kun Shemas tid, for at nævne Shekhinahs indretninger og trøste dem. Rabbi Jochanan mener, at når de er ivrige og skynder sig at læse Shema ved stjernernes første fremkomst og knytter forløsningen til bønnen, lyser natten som dagen, så længe vi arbejder med denne indretning. Rachel bliver da ikke mindre før bønnens slutning. Den, som har dette til vane, er et barn af den kommende verden. Den, som ikke venter på sin fælle ved aftenbønnen, bevirker, at »klippen flyttes fra sit sted«, idet han er letsindig som vand og flytter Rachels skikkelse fra partsuf til punkt eller Leahs skikkelse fra Jisraels forside til hans bagside. Efter denne sidste vej er »klippen flyttes fra sit sted« mere præcist. Venter han, får han velsignelser af samme art som det, han indrettede. Se nøje, så finder du det.

Der står »Hans venstre er under mit hoved«. Rachel siger dette om Zeir ved minchah, for da steg hun i hele sin højde på hans bagside, som vi forklarede, og venter på sin besøgelsestid i morgen for at forenes med ham ansigt mod ansigt. Da »omfavner hans højre mig« ved morgenbønnen, hvor chesed vækker stor kærlighed for at fuldende foreningen. Vid, at ligesom Rachel ved Leahs natlige forening gav hende tegn, således bør Imma i Leahs hemmelighed ved Rachels forening om dagen låne datteren sine klæder. Vi forklarede nemlig, at Imma er mindre end et punkt[DA529203] og mere end enkel belysning. Dette overskud skal Leah låne Rachel, »og som en brud smykker hun sig med sine ting«. Først stiger hun til Zeirs bryst, hans højdemål. Derfra stiger hun med ham og får lov at vokse, løftes og indbefatte Leahs partsuf i sig selv, saves løs og drejer rundt foran Zeir til forening.

Men hvad skal vi gøre? Synden bevirker, at denne fuldendte forening er berettiget til at modtage, men står uden[DA529204], indtil vor skaber forbarmer sig over os. Kun gennem de to bønner fuldendes foreningen for de to søstre: Den ene om morgenen med Jakob, den anden mellem aftenerne med Jisrael. Aftenbønnen er derimod frivillig. Men i landflygtighedens tid, som ligner den stund, hvor vor far Jakob indstiftede den, da han drog ud af landet til udlandet, skjult for Esau og bekymret for Laban og hans list, har man gjort det til skik at behandle den som pligt. Det er for at mildne Leahs domme, som er

KLADDE · uafklaret · fortsat

Rema fra Fano - fortsat

hårde fra begyndelse til slutning; sådan er Rachels domme ikke.
Vi har altså lært, at Jakob gjorde ret i at forenes med Leah og Rachel, som hører sammen. Leah er ikke hans mor, men voksede mere med hans mor end Rachel. Rachel blev nemlig født med Zeir fra det første svangerskab. Leah blev i livmoderen, indtil Imma ammede os og derefter blev svanger med dem[DA529205]. Da kom Zeir ud med yderligere mochin, og Leah med ham. Vi forklarede allerede, at ved Zeirs (afgrænsning) [vækst][DA529206] stiger også jesod med ham, både i punkternes og partsufs hemmelighed. Desuden vokser Zeirs tiferet ved, at en tredjedel fra jesod stiger til den. Derved kan der være forening ovenfor med Leah, som ikke går forbi Zeirs bryst i nattens første halvdel, som vi sagde. Derfor står der ved foreningen med Leah, som er ovenfor i gevurots hemmelighed, »Min pagt« — jesod — »opretter jeg med Isak«, gevurots centrum, for at mildne dem. Det er de to søstre Leah og Rachel, Hevels tvillingesøstre. Han er i hemmeligheden Jakob uden for Zeirs kar og Moses indenfor i hans væsens og indre lyses hemmelighed.

Tilbage til kapitlet i indholdet

Jonat Elem — kapitel 96

KLADDE · uafklaret

Rema fra Fano

Når Leah udfolder sig til forening ved nattens slutning, indrettes der da mochin for Rachel i Beriah fra hendes store lys. Derfor lægger vi håndens tefillah på først, straks dagen lyser, når en mand kan se sin fælle på fire alens afstand og kende ham. Rachel tager nemlig belysning fra Leah, før Zeir Anpins mochin fra Jisrael Sava og Tevunah træder ind i ham. Eller sig: Før de træder ind i Leah for Zeirs behov, som nedenfor. Dette lys er først i den lille tilstands hemmelighed ved Elohim-navnet, indre for Leah og omgivende for Zeir. Derefter er det omvendt i voksenhedens hemmelighed, for Havayah-navnene i chasadim har deres hovedsæde i Zeir. Leah får først disse mochin indvendigt, fordi hun selv er belysning og har sit sted bag Zeirs hoved. Dér styrkes disse lys ved Arikhs hår, som passerer hen over hende. Hun erhverver kun to mochin, chokhmah og binah, indbefattet i hinanden, for deres daat er let.
Dér er Qaddesh og Ki Jeviakha på den ene side. Qaddesh er chokhmah i chokhmah, svarende til det, vi forklarede fra det indre af Arikhs højre til Abbas højre. Jeviakha er den oprindelige chokhmah i binah, ligesom det indre af Arikhs venstre til Immas højre, som atter blev binah for chokhmah. Shema og (Ve-Hajah) Im Shamoa er på den anden side. Shema er den oprindelige binah i chokhmah, som bagsiderne af Arikhs højre, der blev chokhmah for binah. Derfor mente Abaje, at hvis man byttede det indre med det indre eller det ydre med det ydre, gør det ikke noget. Im Shamoa er binah i binah, som bagsiderne af Arikhs venstre. Før tilbagevendingen var de to Ve-Hajah-afsnit[DA529401] altså sammen, begge i binah. Deres rækkefølge i Torahen, som er Zeir, er kun efter udbedringens tilstand, som åbenbares i ham for den nedre styrelses behov. Det er kendt, at den øvre tilstands spor ikke flytter sig fra sit sted.

KLADDE · uafklaret · fortsat

Rema fra Fano - fortsat

Ved fortjenesten af Torahen, vi læser om natten, især efter midnat, dannes en belysning af mochin for Zeir. Arikhs hårlokker slår for at lyse i ham i tefillins hemmelighed, hvis bud hviler på Zeir. Deres belysning i ham er først i hemmeligheden om omgivende lys. Når vi sagde hårlokker, er det rette trådene, som udfolder sig fra lokkerne i nakken, ikke trådene i issen. Når vi læser Shema om morgenen, i hemmeligheden »går mod syd«, altid om dagen, vækker denne forening i Beriah Zeirs og hans hunlige parts forening. De bliver hunlige vande til Abba og Imma, for paladsernes porte er åbne mod hinanden. Da fuldendes hans mochin helt. Selv om aftenens Shema også vækker hunlige vande ovenfor fra vav-he til jod-he, som vi sagde, er portene dog lukkede. Opvækkelsen stiger i hemmeligheden om ydre lys, »drejer mod nord«, altid om natten.

Om morgenen modtager Leah, som er Immas malkhut og dér nær jesod, megen belysning fra det slag, vi nævnte. Tefillin dannes i mulighed i denne billedskikkelse, som sagt i Zohar. Der findes et forbillede i den nedre forening: En åndelig billedskikkelse klædes i dråben gennem den engel, som er sat over svangerskabet. Det er Skriftens »Kun i Elohims billedskikkelse vandrer en mand«, for denne billedskikkelse får fosteret til at vokse. Sådan kommer tefillin ud af dette slag, senere forneden i Zeir Anpin, først i den lille tilstands hemmelighed. Dit tegn er צד"י למ"ד מ"ם, tsade, lamed, mem, med talværdien tre gange Elohim[DA529402]. Derefter vokser de ved Shemas forening i jesod[DA529403]: »Han sagde til mig: Du er min tjener, Jisrael, i hvem jeg forherliger mig«. Da presser det store slag bag hovedet lysene ud mod hans forside. De selv er pandebånd mellem hans øjne.

Ovenfor er de i mulighed i denne billedskikkelse, som er indre lys for Leah, der helt er domme i gevurots hemmelighed. Da er det kun omgivende for Zeir; chasadims Havayah-navne har endnu ikke fået skikkelse i ham, før han læser Shema og beder. På sabbatten stiger Zeir til billedskikkelsens sted. Det, som på hverdage er i mulighed i billedskikkelsen, bliver på sabbatten i virkelighed: Bestemt sabbattens tefillin, som er over hovedet. Zeir krones med dem i hemmeligheden om lys uden skærm, for han har afført sig hudkjortlerne, som er langt under billedskikkelsen. Derfor lægger vi ikke tefillin på på sabbatten; når sabbatten kom, kom nye ansigter.

De øvre tefillins belysning lyser altid indad[DA529404] på alle Herrens sabbatter: Den store efter sin storhed, selve sabbatten, og den lille efter sin lidenhed, festdag eller mellemdag og lignende, som forklaret på sit sted. På hverdage er disse lys derimod i mulighed i billedskikkelsens hemmelighed. Derefter træder de ind i Zeirs hoved i mochin, chokhmah, binah og daat, billedskikkelsens tilstand og kronerne, som får skikkelse for at træde ind i ham. Arikhs hårlokker slår i hemmeligheden »Over den, som beskæftiger sig med Torah om natten, trækkes en tråd af chesed om dagen«. Derfor sammenstilles tefillin med Torah, så kvinder er fritaget, selv efter den, som siger, at sabbat og festdag er tefillins tid, og natten ligeså.

Zeirs beskæftigelse om natten med Abba og Imma, som giver ham nye øvre mochin i hans (chokhmah og binah) [chokhmah, binah og daat], er nemlig uden lige, fuldkommen Torah. Den bevirker, at Arikhs strøm trækkes til ham. Ved dette slags kraft kommer de ud og bliver fire huse. Slaget når også Leah og bliver omgivende lys for hende og indre lys for

KLADDE · uafklaret · fortsat

Rema fra Fano - fortsat

Zeir[DA529405]. Det store lys, som træder ind i hans hoved, kommer nemlig ud gennem et hul ved luz-knoglens sted og omgiver Leah, som nu er underordnet ham, efter at alle tre led i Immas netsach, hod og jesod er trådt ind i ham. Fra begyndelsen var det omvendt, som vi forklarede.

Tilbage til kapitlet i indholdet

Jonat Elem — kapitel 97

KLADDE · uafklaret

Rema fra Fano

Natten er tefillins tid: Det er halakhah, men sådan vejleder man ikke. Det er i hemmeligheden »Herren Elohim lod en dyb søvn falde over mennesket«. Det er den øvre Abba og Imma, som fornyer hans mochin ovenfra. De første, som om dagen kommer til Zeir Anpin, trækker sig da om natten op til deres kilde. Derfra går de ned og træder ind i hans hunlige part fra Jisrael Savas og Tevunahs netsach, hod og jesod efter den iklædningens orden, vi forklarede ovenfor. Det er hemmeligheden ved medgiften, som faderen giver sin datter gennem hendes mand, den han tilsiger sin svigersøn for hendes skyld, for at en mand skal springe til hende. I dette forhold ser Zeir ud til at sove dybt, ligesom vi finder hos profetsønnerne, at deres sanseindtryk ophæves, når den hellige ruach hviler over dem.
Da indbefattes Leah i Rachel og tager disse tegn fra hende. Leah får nu nemlig skikkelse og dannes af belysningen fra Zeirs hoved, for hans mochin går udenom til Rachel, det vil sige til det spor, der fra Rachel er blevet tilbage på Leahs sted siden minchah. Hun er kun enkel belysning, uden faste kar til at modtage mochin og forenes fuldstændigt om natten, medmindre hun åbenbares i Rachels spor. Rachel er et punkt og stiger med ham; hun går ikke helt ned, for dette spor bliver dér, som sagt. Derfor siges Leah at være indbefattet i hende; på sabbatten er det omvendt, som ovenfor i kapitel 96.
Under denne dybe søvn modtager Zeir dog mochin fra Abba og Imma, og foreningen er højere, for han har mochin ovenfra. Den udfolder sig blot ikke i verden på grund af vor mangel. Derfor har han kun mochin i fredshyttens hemmelighed, alene som omgivende lys. I fremtiden fuldendes de i ham som indre lys. Det er en stor ophøjelse for Zeir, for natten lyser for ham som dagen: I det mål, der burde være om dagen, men som vi ikke er værdige til. Det er i hemmeligheden »Én dag, kendt af Herren, hverken dag eller nat«. Han smager nemlig selv i den stund noget af den kommende verden. Der står »Dag til dag lader tale strømme« efter den nedre styrelses behov, og »nat til nat meddeler daat« er den øvre styrelses ende. Hermed nok.
Det skrevne »Han tog en af hans sider«, som han savede løs og bragte til mennesket, betyder, at han tog de kar, hun havde fra bagsiden. Rachel brød nemlig frem af Zeirs belysning og kom ud bag ham. Nu saves hun løs og bliver en fuld partsuf som han, i hemmeligheden »Herren Elohim byggede siden«. Det er amidah-bønnens indretning. »Han bragte hende til mennesket«, ansigt mod ansigt. Da det første menneske syndede, vendte

KLADDE · uafklaret · fortsat

Rema fra Fano - fortsat

hun tilbage bag ham. I landflygtigheden er hun på grund af synder bagved, undtagen på sabbatten, hvor hun er ansigt mod ansigt. Også vi vender hende frem ved vore bønner og gode handlinger, især i fædrenes velsignelse ved ordene »Konge, hjælper, frelser og skjold«, som vi skal forklare på sit sted med Guds hjælp. Efter bønnen vender hun tilbage bagud, som før i kapitel 95.

Vid, at skønt Leah indbefattes i Rachel i hendes spor som ovenfor, og Leahs hoved fyldes med dug i de mochin, som dannes til hende i Tevunahs netsach, hod og jesod, hindrer det ikke, at Tevunah samtidig også indbefattes i binah, Leah[DA529601]. I den stund er der nemlig forening ovenfor med binah for at give Zeir fornyede mochin. De retfærdiges neshamot, som stiger op om natten, bliver hunlige vande for dem. Sådan er det ikke om dagen, for de elskende forenes ikke bestandigt ligesom de øvre venner. Disse partsufim indbefattes i hinanden, fordi de dannedes ved belysning: Jeg mener Leah, Tevunah og Imma. De [var] ikke fra begyndelsen i punktets hemmelighed som Rachel, som oprindeligt var et af de ti punkter. Disse dyrebare kvinder, som er fra alles belysning, indbefattes derimod i hinanden.

Leah indbefattes i Tevunah, skønt Tevunah også er ovenfor, for Tevunahs led gribes ikke fuldt i Leah som i Zeir, der er et punkt. Derfor åbenbarer han[DA529602] og griber meget i Tevunah. Men også Leah er belysning, og Tevunah gribes ikke i hende; mochin funkler blot i Leah, til der er tilstrækkelig belysning i hende. Da vender Tevunah tilbage og indbefattes ovenfor i binah. Ligesom lamed fra Tevunahs billedskikkelse træder ind i Zeirs hoved, sådan lamed fra chokhmahs billedskikkelse. Jisrael Savas netsach, hod og jesod træder nemlig ikke ind i binahs lamed[DA529603], Tevunah, og begge træder sammen ind i Zeir. Ligesom Tevunahs malkhut bliver Leahs partsuf, sådan bliver Tsipporah fra chokhmahs malkhut. Hun er Jitros datter. Jitro er nemlig tallet for de 28 bogstaver i udfyldningen af 72-navnet[DA529604], og vav er de seks retninger overalt.

Dette er i voksenheden. Men i (den lille) [den lille tilstand] kommer Timna, ligesom Leah kommer fra binahs malkhut i voksenheden. Ligesom Tsipporah kommer fra chokhmahs malkhut i voksenheden, kommer i den lille tilstand den kushitiske kvinde. Moses satte et sværd mellem sig og hende, da han var konge i hendes land. På denne måde sagde de, at Timna kom og bønfaldt Jakob om at gifte sig med hende, men han ville ikke. Timna er i dødsskyggens dal: Ikke død, kun skygge. Derfor var hun Elifaz' medhustru, ikke en fuldstændig hustru. Også Josef tog Asenat og lyttede ikke til Potifera, som var Potifars hustru[DA529605]. Meningen er, at hver af disse retfærdige afviste dommene.

Vid, at der i den lille tilstand er tre Elohim fra Imma og tre fra Abba. Ordet Elohim giver tallet בן, søn, således: Elohim har fem bogstaver, udfyldningen tretten, altså atten; udfyldningens udfyldning giver 34. Alle tilsammen er 52[DA529606]. Derfor står der »Elohims sønner kom«, [det vil sige tre Elohim], som går ned i Zeirs strube. Det er hemmeligheden »Min strube er hæs«, נחר גרוני, og også חרן, Charan, for tre Elohim har talværdien נחר og חרן. Med den samlede enhed giver de גרון, strube. Vid, at 320 domme kommer fra chokhmahs 32 stier, hver indbefattet af ti, altså 320, tallet for fem gange דין, dom. Alle udfolder sig i verden gennem det store navns nedre he. Hun erhverver navnet

KLADDE · uafklaret · fortsat

Rema fra Fano - fortsat

alef-dalet til sig selv og fordeler kraften i sit he til fem alef, så fem gange דין fuldendes til fem Adonaj-navne, som vi nævner ved amidahs begyndelse hver dag: Tre i den enkeltes bøn og to i morgenbønnens og minchahs gentagelse. Fem gange 65 er 325[DA529607]. Det er hemmeligheden ved נער, ung, og נערה, ung pige, som vi skal forklare på sit sted med Guds hjælp.
Føjer vi den samlede enhed til 325, får vi כוש, Kush. Moses afviste Kush, dommene, for ved sit store fæste i chasadims indre, inde i Zeirs daat ved gevurots mildnelse, har han intet forhold til dem. Timna giver også tallet for to gange מנצפך, de hårde domme fra binah, det øvre he. Derfor afviste Jakob hende som hårde domme fra den lille tilstand. Også Josef afviste Potifera, hvis navns tal er 455, tallet for Ehjeh-navnets første bagsider, udfyldningerne 161, 151 og 143. Han giftede sig med Asenat, Dinas datter, som er Leahs udfoldelse nedad.

Tilbage til kapitlet i indholdet

Jonat Elem — kapitel 98

Rema fra Fano

Lad fliden vokse og vedholdenheden øges i et redeligt og trofast studium af alt, vi har fremlagt om den skjulte visdoms rødder fra denne første dels begyndelse til nu. Det er godt netop denne gang at afbryde udlægningen for at give mellemrum mellem det sammenhæftede. Men hvad angår klippots fæste ved de to partsufim, må vi opregne adskillelsernes orden deri, i hemmeligheden om kundskabens træ på godt og ondt. Sandheden er, at kun det, som intet ondt overhovedet bor hos, kaldes ubetinget godt. Men der er intet ondt i verden uden godt, lidt eller meget. Fra den side er hele Torahen navnene på den Hellige, velsignet være han, for selv det onde i den mangler ikke det tynde lys, som holder alt i live og fører det tilbage til det gode.
Vid nu, at klippot slet ingen strøm eller næring får fra Zeir i hele det mål, hvor Immas kraft er blandet i ham. Hun er nemlig Jakobs arvedel uden grænser. Indtil det sted, hvor Immas jesod ender, siger vi med rette, at Zeir helt er god, for dér er hjertets åbnings sted, hvorom vi har lært »Et godt hjerte«. I denne tannaes ord indbefattes alt det gode, som udlægges i hans fællers ord. Men derfra og ned tilskrives han det onde, fordi den mandlige i klippah får næring fra ham fra det sted, hvor hans hunlige parts hoved begynder, som vi forklarede ovenfor i mezuzahs hemmelighed. Det betyder ikke, hvad Gud forbyde, at den stiger ind i det hellige, kun at dens nærings og fæstes rod er derfra. Det strømmer til den udenfor fra den luft, der udfolder sig fra Zeirs bagside til hans hunlige parts bagside, i de led, som ikke er tæt fæstnet sammen.
Det er kendt, at den mandliges klippah ikke er så hård som den hunliges, som er fælder og net. Havde klippahs rodfæstelse begyndt fra hende selv og i hende, ville verden blive knust. Derfor blev de hængt på den mandliges bagside, så de ikke hurtigt skulle fastsætte den onde handlings kendelse, hvad Gud forbyde. 45-navnet har sit hovedsæde i Zeir. Ganger du יו"ד med det første ה"א, begge udfyldt, får du 120. Ganger du ה"א med וא"ו, får du

Rema fra Fano - fortsat

78; og igen 78 ved at gange וא"ו med det sidste ה"א. De tre multiplikationer fra selve 45-navnet giver tilsammen ורע, »og ondt«[DA529801], for enhver multiplikation er i bagsidernes hemmelighed. Derfra kommer hudkjortlerne.

Også fra 45-navnets udfyldning, som er Eva, må de to alef i וא"ו og ה"א fjernes. Det første antyder Elohim-navnet og det andet Adonaj, for at mildne den dom, som følger af dem. Hele resten er טוב, godt, med præcist tal, for alef i det første ה"א flytter sig ikke fra sit sted. Det er notarikonen Ehjeh, indbefattet med de tre første i barmhjertighed. Også hele det enkle navn giver טוב, ligesom יו"ד ה"א, begge udfyldt, begge efter lille talværdi[DA529802]. Det er passende, at navnets sidste halvdel er lig den første og ikke overstiger den.

Også i den hunlige er der godt fra hendes mochin, som er fra chasadim. Selv i kroppens lemmer, skønt de er bygget af gevurot, er der mildnelse for de tre øvre gevurot, i hemmeligheden »Som bæltet hænger fast ved en mands lænder«. Hendes gedullah, gevurah og tiferet er nemlig fæstnet til Zeirs netsach, hod og jesod. Tegnet er »Guldet i det land er godt; dér er bedolach og shoham-stenen«, i chokhmahs og jesods hemmelighed. Bedolach-duggen er nemlig hjernen, bestemt chokhmah. Shoham-stenen er i brystskjoldet på Josefs sted, og Zeirs jesod suger og trækker fra hjernen, som kendt. Indtil Zeirs jesods sted læser vi om malkhut »Guldet i det land er godt«, for at udelukke guldets videre udfoldelse.

Hendes domme er rolige i begyndelsen og stærke til sidst. Den skyldige Lilit får kun strøm derfra fra navlen og ned. Hertil er hun helt god, i hemmeligheden om tre Havayah-navne fra chasadim, tolv bogstaver, og tre mildnede gevurot, altså femten. Da størstedelen overalt er som det hele, har de to nedre aspekter en smule mildnelse fra dette aspekt: Altså טוב, godt. Regner du tre gange Elohim, to fra hendes netsach og hod og det tredje fra hendes jesod, hvor alle gevurot samles, har de talværdien חרן, Charan. Med femten bogstaver og tre navne giver alt tallet ורע[DA529803], »og ondt«. Der står »Blotlæg, blotlæg indtil grundvolden i hende« for at forbinde ורע-hemmeligheden i Zeir og hans hunlige part med Jerusalems ødelæggelse. Om den altomfattende styrelses orden i den øvre tanke står der »Elohim så alt, hvad han havde gjort, og se, det var meget godt«.

Alle de nedre skabninger indbefattes i fire arter: Det talende, det levende, det voksende og det livløse. Når verdenerne udbedres, og mennesket med dem — det ene kan ikke være uden det andet — står der »I begyndelsen skabte Elohim«, og der står »I er guder«. Vid, at han ikke lod det regne, og der intet menneske var. Alle planter stod ved jordens åbning og voksede ikke frem før den sjette dag, da Adam blev født og bad om barmhjertighed for dem. Intet kvægs, vildt dyrs eller fugls skabelse fuldendtes, før mennesket gav dem navne. Derved iklædte han dem Torahbogstavernes åndelighed for at lade deres skabelse bestå. Det fuldendte deres udbedring.

Men da Adam spiste af kundskabens træ, og alt levende spiste og blev skadet som han, sonede han med »en okse, en tyr med horn og klove« både for sig selv og for dem. Offeret kom nemlig fra det højeste og ypperste blandt dem alle. Selv på sin første dag kaldes den okse, ligesom der om mennesket siges »Han kaldte deres navn Adam på den dag, de blev skabt«. Senere i syndflodens generation blev de atter fordærvede af sig selv i netop den handling, for hvis skyld de var skabt, artens bestående. Derfor var det ikke nok til helt at

Rema fra Fano - fortsat

udbedre dem, selv om Noa bragte et offer. Af den grund fik han lov at spise dem for at fremme deres udbedring, eftersom han ikke havde forårsaget deres fordærv[DA529804].
I templet steg udbedringen gennem ofrene til alle skabninger sammen. Først mennesket, hvis udbedring er i dets egen hånd gennem omvendelse og bekendelse. Det levende er selve slagtofferet: Derfra blodet og offerfedtet; ved brændofferet stiger også dets lemmer op til velbehag. Fra det voksende kommer madofrene, olien til iblanding og til menorah og vinens drikoffer. Det livløse er i vandets drikoffer og desuden »Til hvert af dine ofre skal du frembære salt«.

Tilbage til kapitlet i indholdet

Jonat Elem — kapitel 99

KLADDE · uafklaret

Rema fra Fano

I Zohars afsnit Bereshit, blad 58b, indledte rabbi Jehuda: »Kom, se Elohims gerninger«. Netop dette er vanskeligt: Lad os tage Salmernes Bog og se, for der står »Herrens gerninger«. Vid, at det er to vers. Det ene er i salme 46: »Kom, se Herrens gerninger, som har lagt ødelæggelser på jorden«. Det andet er i salme 66: »Kom og se Elohims gerninger, frygtelig i sin handling mod menneskenes børn«. Det andet vers er præcist, for det frygtelige i hans handling er dommens gerninger. Men ved det første er det ikke klart for os, om det nævnte Havayah netop betyder barmhjertighed; tannaim er nemlig uenige om det dér i Bereshit. Rabbi Jehuda vidste godt, at der står ידו"ד, og ligeledes rabbi Jitschaq, som kom til støtte for ham. Han indledte kun med Elohim-navnet for udlægningens skyld.
Han siger således: Da det er klart for os, at Herren er Elohim, fremgår det af flere grunde, at verset her taler om dom. For det første bruger det מפעלות, gerninger, som vi et andet sted finder i »Elohims gerninger«. Der er ellers ikke noget tilsvarende i Skriften undtagen »Herren erhvervede mig ved begyndelsen af sin vej, før sine værker fra dengang«. Også dér gælder dom, for først opstod tanken om at skabe verden med dommens egenskab. Tilsvarende siges פועל ה' om Herrens værk, som når frem til handlingens fuldendelse ved cheseds forrang og dens forening med dommen. Men מפעל betegner den første kraft, som opstod i tanken, som verset i Ordsprogenes Bog viser. Sådan også i nytårets erindringsbøn: »Du husker hele værket«. Denne tanna udlægger desuden חזו, se, som i »et hårdt syn«, חזות קשה, og שמות som ødelæggelse, שממה, som der står dér. Alt dette er velbegrundede beviser efter hans opfattelse for, at denne navnenævnelse gælder dom, ligesom ved Sodoma: »Svovl og ild fra Herren«.
Men ved begyndelsen af Noach, blad 60, indledte rabbi ר"א[DA530001] med dette vers i en anden udlægning. Den handler ikke om dom, men netop om barmhjertighed, og udlægger שמות som navne, som i »Han kaldte hans navn Noa og sagde: Denne skal trøste os«. Han ændrede ikke gudsnavnet, for han behøvede det ikke. Bøgerne blev forvansket af en, som føjede til og trak fra, idet han skrev dér »Et hårdt syn er meldt mig«. Det er stjålet fra Bereshit, hvor det har hjemme. Derom er der ingen tvivl, selv om jeg har set en af fortolkerne skrive det modsatte.

KLADDE · uafklaret · fortsat

Rema fra Fano - fortsat

Mange steder i Zohar finder du også »For en sol og et skjold er Herren Tsevaot«. Undr dig ikke; også Gemara har for skik at tilrette vers med ændring, udeladelse eller tilføjelse, så den udlægning, den behandler, forklares af sig selv. For eksempel »Se, Gud, mægtig, forkaster ikke«. Deraf lærer vi, at den Hellige, velsignet være han, ikke forkaster de manges bøn. Men versets første כביר, mægtig, priser den Allestedsnærværende, og derefter står »og forkaster ikke, mægtig i hjertets kraft«. Der er altså vav i ולא, og ikke, men sådan er det ikke i Gemara. Det sidste mægtig priser menigheden, når den er én samling i hjertets kraft, bønnen. For kortheds skyld bruger Gemara kun mægtig én gang og udelader vav, for ikke at afbryde sammenhængen, som om den sagde »Se, Gud forkaster ikke den mægtige«. Det er klart.

Det dobbelte כביר i Skriften er det dobbelte יברך, velsigner, i verset »Herren huskede os, han velsigner«. Begge ord har talværdien 72, 63, 45 og 52 tilsammen[DA530002], for når Jisrael er én samling, er de selv navnet på den Hellige, velsignet være han. Til de korte skriftsteder hører også »Han giver pengene, og det står fast for ham«, sammensat af to vers: »Han giver din vurdering på den dag, helligt for Herren« og »Han føjer en femtedel af pengene efter din vurdering dertil, og det står fast for ham«. Ligeledes »For, gave, betale, penge«[DA530003], hvor de vise tager de tungtvejende dele af de vers, der står om skadeerstatning. Der er mange sådanne i Gemara, Zohar og Tiqqunim; se nøje, så finder du dem. At Rav i kapitlet Ha-Roeh ved de fire, som skal takke, trak det usædvanligt langt ud og bragte alle salmens vers, er ikke uden grund; vi forklarer det straks.

Vi finder også lært i Torat Kohanim: »Hans slægtning er alene hans hustru, som skrevet: Du må ikke nærme dig hans hustru; hun er din fars slægt«. Dette vers er sammenstillet af det, der står om farbrorens hustru og om farens søster. Det siger: Man kan ikke fortolke hans slægtning ved præstens urenhed som hans søster, hvilket man kunne tænke ud fra »hun er din fars slægt« om farens søster. Hans søster står nemlig udtrykkeligt ved præstens urenhed. Gælder det ikke søsteren, så lad det gælde hustruen, som der står »Du må ikke nærme dig hans hustru« om farbrorens hustru. Hans hustru er som hans egen krop; derfor kaldes hun hans tante. Søskendeslægtskabet, som nævnes om søsteren, gælder også farbrorens hustru; hvilken forskel skulle der være? Undervejs lærer det os, at man altid skal gifte sig med sin brors datter og sin søsters datter.

Også i Jerusalems Talmud fremfører de et bevis for, at man skal stå på sine fødder ved alt helligt, fra ordene om Moabs konge Eglon: »Rejs dig, for Herrens ord er til dig«. Det er en slutning fra »Jeg har Elohims ord til dig; han rejste sig fra stolen«, at Ehud befalede ham sådan. Hvorfra skulle Eglon ellers vide, at han skulle stå op? De ændrede også gudsnavnet for at lære, at Ehud således forklarede ham, at det var den hellige Elohim, ikke Kemosh, Moabs gud. Derfor behøvede de ikke sige »jeg har«, for det er det ord i verset, der antyder denne hemmelighed, og de forklarede den ved ændringen af gudsnavnet.

Vi har nu tilstrækkeligt vist, at både den babylonske og Jerusalems Talmud og Torat Kohanim følger Zohars vej. De er alle hellige lærere, som ved ændring af ét ord i Skriften og lignende lærer os udlæggernes betydning. Det er en kort vej og et klart sprog for den, som har hjerte til at vide og øjne til at se. Det gavner det, vi begyndte med, verset »For en

KLADDE · uafklaret · fortsat

Rema fra Fano - fortsat

sol og et skjold er Herren Elohim«. Det er tydeligt, at disse to navne sammen undertiden med rette kan forklares om chokhmah og binah, de øvre venner, og undertiden om tiferet og malkhut, de nedre elskende. Betegnelsen skjold passer dog slet ikke på binah, kun på malkhut; sol passer ligeledes kun på tiferet, ikke på chokhmah. Derfor er Zohar præcis ved at sige Herren Tsevaot. Denne betegnelse passer på alle sefirot under tiferet, netsach, hod og jesod.

Således passer betegnelsen מגן, skjold, på dem som notarikonen Michael, Gabriel og Nuriel, fyrsterne over chesed, dom og barmhjertighed. At de tre kræfter samles i malkhut, er kendt og alment omtalt: Hun er pryd for den retfærdige og hær for hans lys. Også מגן, skjold, har talværdien צבא, hær[DA530005]. Lad dig ikke forføre til at tro, at Jisraels vise ikke er præcise med Skriften, eller at bibelbøgerne er blevet ændret i generationernes løb, hvad Gud forbyde. Vi har allerede ført dig til den klare sandhed[DA530004]; vig ikke fra den.

Heller ikke det, du finder i afsnittet Tetsavveh, at alle versene i »En lovsang af David« har vav i midten bortset fra de to bogstaver qof og resh, må volde dig vanskelighed ud fra det, alle har på læben: »Han opfylder deres ønske, som frygter ham, og hører deres råb«, som også står i alle pålidelige bøger. Dér talte han kun om verset »Herren er nær ved alle, som kalder på ham«, der begynder med qof og resh sammen. Han begrunder det med, at vav er sandhedens bogstav, af jesod i navnet på den Hellige, velsignet være han. Det vil ikke åbne en port for sig selv midt i verset, når qof og resh ved begyndelsen har forenet sig, selve kroppen i שקר, løgn. Shin har nemlig sandheden som grund, for de tre fædre er knyttet i det. Også her er der dog vav i קרוב, nær; hvad skulle det gøre? Det er klart.

Vid, at afskriverne mange steder ud over disse og lignende tog fejl i Zohars bøger, så andre afvigelser i bibelvers forekom dem. Vi har derimod fundet præcise tekstformer, som ligger foran os i lærehuset. Der er versene præcise i overensstemmelse med alt, som er skrevet i profeternes bøger.

Tilbage til kapitlet i indholdet

Jonat Elem — kapitel 100

KLADDE · uafklaret

Rema fra Fano

I kapitlet Ha-Roeh sagde rabbi Jehuda i Ravs navn: Fire skal takke: Dem, som sejler på havet, dem, som rejser gennem ørkener, en syg, som blev rask, og en fængslet, som kom ud. Dér spørger man, hvorfra reglen om søfarerne kommer, og bringer alle versene, skønt de er mange. Her spørger sønnen: Hvorfor ændrede han Skriftens rækkefølge, som er ørken, fængslet, syg, hav? Desuden plejer Gemara selv ved et enkelt vers at forkorte og ikke forlænge, som vi forklarede i det foregående kapitel. Hvorfor fortsætter den her med at synge så meget?

I virkeligheden er versenes rækkefølge i Salmernes Bog præcis for at lære, at alle disse forhold afhænger af det hellige navn og dets bogstaver, hvorfra underet sker for alle.

KLADDE · uafklaret · fortsat

Rema fra Fano - fortsat

Ligesom der om den hellige Shekhinah, vor mor, står »som hans mor tugtede«, siges også om hende »Jeg sårede, og jeg helbreder«. Derfor tager den rækkefølgen af hendes Havayah-bogstaver: He over vav, he over jod. Det er klart. Vid, at versene om ørkenvandrerne fra »De fór vild i ørkenen« til »De skal takke« er fem; om den fængslede fra »De, som sidder i mørke« til »De skal takke« seks; om den syge, som blev rask, til »De skal takke« fem; og om søfarerne indtil »De skal takke« og »De skal ophøje ham« ti. Disse to vers læser vi sammen[DA530201] for at sige, at der i alle tilfælde kræves en folkeforsamling, hvoraf to er lærere, svarende til chokhmah og binah, denne forsamlings hoveder. Keter udelukkes, for den åbenbares ikke på lidelsernes sted. Daat er ikke en sefira i eget væsen, men kun en belysning til at samle chasadim og gevurot, som kendt. Derfor er den i folkeforsamlingen, men ikke i de ældstes sæde.

Vid, at Rav er rabbi (Abba) [Abbahu][DA530202], en tanna i baraitaen mange steder i vor Gemara. Han er den rabbi (Abba) [Abbahu], som nævnes i Zohar efter vor mesters opfattelse. Han levede firehundrede år; tegnet er רב, Rav, det vil sige to gange tohundrede[DA530203]. Han var den største af fællerne hos rabbi Shimon og hans søn rabbi Elazar og var rabbi Chijjas lærer i denne visdom. Ildgnister kom ud af hans mund foran Rabbi, når han fremlagde det, han havde lært hos rabbi Shimon. Også af Rabbis mund kom ildgnister med Rav, når han gentog hovedpunkterne hos ham. Måske havde Rabbi selv fra begyndelsen lært Torahens hemmeligheder af rabbi Shimon, da han var hans elev i Mishnah og Gemara. Om disse ting sagde de, at Rav tjente rabbi Chijja meget. Han døde ved begyndelsen af skabelsens femte årtusind, tannaims afslutning, som lærerne sagde »Rav er en tanna«, netop som vi sagde. Desuden var han lærer for alle landflygtighedens børn. Ved hans død blev vi derfor forældreløse uden far, for vore to tusind Torah-år var fuldendt.

Han er herre over den lære, vi begyndte med, og ordnede vore forhold i hemmeligheden om et offer, som stiger og går ned. Datteren stiger til Abba; derfor satte vi søfarerne først, med deres ti vers, for at knytte ørkenvandrerne med deres fem vers til dem. »De fór vild i ørkenen« er fra den side, som siger »Jeg fór vild som et fortabt får«. Derefter går Imma, hvorom der står »Hvem skal helbrede dig?«, ned til sønnen, som var fængslet i hemmeligheden »En konge bundet i løbegangene«. Denne læres rækkefølge er altså »Den, som roser sig, skal rose sig af at forstå og kende«. Derfor bringer han alle versene for at lære, at antallet her betyder noget.

Vi finder også mange gange i Gemara, at Rav Kahana og Rav Ashi[DA530204] gør indvendinger mod ham, og Rav tier. Nu må vi meddele, at Rav alle disse steder havde en stor og rimelig grund i Torahens hemmeligheder til at sige noget andet end dem. Skønt han tav over for dem i folkeforsamlingen på grund af »Lam til din klædning«, kan han senere have svaret dem sagte. I nogle af sagerne er halakhah som han. I første kapitel af Jom Tov sagde Rav: En kylling født i sin skal på en festdag er forbudt. Rav Kahana og Rav Assi sagde til Rav: Hvad er forskellen fra en kalv født af et dyr, som er trefah, på en festdag? Rav tav. Han mente, at kalven kan slagtes i sin mors indre, for partsufim hindrer ikke hinandens egnethed og udbedring ved at klædes i hinanden. Kyllingen kan derimod

KLADDE · uafklaret · fortsat

Rema fra Fano - fortsat

ikke slagtes i sin skal, da den endnu ikke er kommet ud af punktets rester. Derfor er den ikke engang egnet til hundene, som der står dér.
I kapitlet Mashilin om to medejeres dyr mener Rav, at grænserne suger næring fra hinanden, for at det hellige ikke blandes med det profane. I kapitlet Ezehu Neshekh sagde Rav: »Skib: Leje og erstatning for tab«. En baraita lærer som han, og halakhah er: Leje fra overtagelsens træk, for intet blev skabt forgæves; erstatning ved bruddet, i betydningen »Hug til dig«. I kapitlet Ha-Shoel om den brudte økse mente Rav, at karenes skår ikke skal medregnes i udbedringen. Og han er ikke — de mener[DA530205], at alt er indbefattet i udbedring, blot det har værdien af en perutah, i dens hemmelighed: שוה, værdi, har talværdien איש, mand; פרוטה, perutah, har talværdien מצפץ eller Elohim udfyldt, betegnelsen for den hunlige. Det er en fuld forening, og begge tilsammen er Torah[DA530206].
Ved begyndelsen af Ha-Mokher Et Ha-Bajit: Angav han en lang grænse på den ene side og en kort på den anden, sagde Rav, at han kun erhvervede den lange ud for den korte. Vi har nemlig ingen indsigt i Arikh overhovedet eller i trekantens spids, hvis forklaring er Abba, Imma og mazal, undtagen gennem Zeir. I kapitlet Ellu Terefot om det overskårne luftrør: Skønt han lærte dem, at slagtningen er gyldig ved størstedelen af dets indre rum, så der ikke er en skade i dets indre, undersøgte han for at erklære det ugyldigt, når det var skåret over gennem det meste af dets tykkelse, fordi karenes brud er deres død. Men Skriften siger udtrykkeligt »Han, som bor hos dem midt i deres urenhed«. Heraf følger, at det meste af det indre rum er det væsentlige; som ved ugyldighed, således ved gyldighed. Herrens sandhed er evig. Hallelujah!

Afsluttet og fuldendt. Lov til Gud, verdens skaber!

Tilbage til kapitlet i indholdet

Ha-Nefesh — del 1 — kapitel 1

KLADDE · uafklaret

Rema fra Fano

Vore fædre fortalte os om det store navns bogstaver, hvorfra neshamot flyver til Jakobs afkom, den udvalgte blandt fædrene. Ham tilkommer nemlig ligheden med det øvre billede, som det står i kapitlet Chezqat Ha-Battim. Det første menneske, én far for os alle, beskrives dér som selve billedet, for hans skønhed er som Shekhinahs. Også Eva delte dette med ham før synden. Man sagde kun, at den over for Shekhinah var som en abe over for et menneske, efter synden. Også hendes mand faldt forunderligt dybt, for ved sin synd døde han, mens han endnu levede, som vi forklarede andetsteds. I midrashim gjorde de den stor over ham på grund af synderens storhed. De sagde, at den har noget af de tre alvorlige overtrædelser, hvorom der siges: Lad ham dræbes og ikke overtræde. Ikke dem selv og ikke noget tilsvarende, hvad Gud forbyde, men noget af tre, blot som forbillede, i deres rækkefølge. Også chesed, barmhjertighed og dom i én spisning er den egenskab, som

KLADDE · uafklaret · fortsat

Rema fra Fano - fortsat

indbefatter dem[DA530401]. Han er barmhjertig og soner.
I Makhpelah-hulen, da han afførte sig hudkjortlerne, blev han igen billedet. Han sluttede sig til verdens fædre, som udbedrede de tre. Shekhinah forbarmede sig over ham med den yderste nåde og medlidenhed, så Enosh ikke syndede i hans dage. Der var slet intet sted for nogen fremmed gudsdyrkelse i verden i hele hans liv. Da alt er forudset, fik han fra begyndelsen lov at have sin lighed og sit udseende over den øvre trones lighed. Fordi hans dage og år ikke blev fuldtallige, ligesom det skete med vor far Abraham — til gavn for begge, så de ikke skulle se deres børnebørn gå ud på en ond vej — siges om hver af dem »som han levede«. De nåede nemlig ikke det antal levedage, som fastsættes for hvert skabt væsen fra fødselsdagen. De dage, de nåede, var virkeligt liv; de sørgede ikke i dem, for de blev ikke beskæmmet.
Vid, at Abraham netop blev lovet »Du skal begraves i en god alderdom«. Straks efter hans begravelse, da sorgen faldt over Isak, gav Jakob ham linsesuppe at spise. Derved foragtede Esau samme dag og i samme time førstefødselsretten og gik ud på en ond vej. Hvilket fortrin havde mennesket: Der var i hans verden ingen ofre til de døde. Intet andet blev da dyrket, i himmel og på jord, på hav og tørt land, i det skjulte og åbenlyst, selv ikke i hjertets tanke, end Herren, den sande Elohim. Han alene er ophøjet og hellig: »Herren alene leder ham, og der er ingen fremmed gud med ham«.
Det betyder: Med den, som forsynet gælder. Gælder det efter din tanke den, som udøver forsynet, er det jo indlysende, at ikke alle ansigter er lige. Det antydes i Zohar, Vajiqra, blad 5, om verset »Et menneske, når det frembærer fra jer«. Det udelukker det første menneske, for han behøvede ikke at vogte sig ved ordene fra jer, som udelukker en fremmed. Alle hans sønner var nemlig i hans levetid Herrens oplærte, og deres efterkommere med dem. Lykkelig er generationen og velsignet dens leder: Alle er af de knæ, som ikke bøjede sig for Baal og ikke sakkede bagefter ham[DA530402], og alle af den mund, som ikke kyssede ham. Han lod ikke sine læber mødes for at tale om ham, og hans hjerte veg ikke til at tænke på ham. Også dette er indbefattet i »læber kysser«: I mundens hemmelighed til den åbenbare tale, som i »Da talte de, som frygter Herren, med hinanden«; ruach med ruach til hjertets vilje, som lærerne siger: Hjerte betroet til hjerte.

Tilbage til kapitlet i indholdet

Ha-Nefesh — del 1 — kapitel 2

Rema fra Fano

Gå ud og regn det første menneskes år: Alle svarer til tallet אדון יחיד, én Herre. Ligeledes ידו״ד בהיכל, Havayah i paladset, begge i tifoldig indbefattelse[DA530601]. Han var 235 år, da Enosh blev født, og levede derefter 695 år. Trækker vi disse fra tallet שמו אנוש, »hans navn Enosh«, bliver otte tilbage[DA530602], tallet אז, da. I året שמו אנוש for Enosh var altså אז: Allerede otte år, tallet אז, var gået, siden »man begyndte«. Det betyder, at påkaldelsen af Herrens navn blev vanhelliget fra den hellighed og helhjertethed, som fandtes før. Så snart Adam døde, satte hans bortgang fra verden altså straks et spor, for Enosh gik fra egenskab

Rema fra Fano - fortsat

til egenskab, en vanhelligelse af kongedømmet og dets fyrster.
הוחל forklares som vanhelligelse, det profane og begyndelse. Han fandt et påskud i tilværelsens begyndelse, hvor de vise siger, at klippah kommer før frugten. Ved denne forudsætning brød han igennem for at vide, hvad der er ovenfor, og satte noget ved siden af; sådan må man ikke gøre. Efter ham fejlede syndflodsgenerationen om, hvad der er nedenfor. De blev overmodige ved kilderne, der springer frem under jorden, så de ikke ville takke for regnen. Også adskillelsens generation syndede tungt om, hvad der er foran, da de rejste fra øst, og om, hvad der er bagved: Dalen, bagsidernes egenskab.
Vi kan lære, at Enoshs vildfarelse varede kun otte år og ikke mere. Derefter fik han adgang til ibburs hemmelighed, antydet i dette vers for dem, som sidder foran de vise. Han fik en ny begyndelse til at kalde de mange ved Herrens navn alene, udbedre det, han havde forvansket, og fjerne tanken om at sætte noget ved siden af fra sit sind. Men andre, som gjorde det, veg ikke fra den. De lærte af fordærvelsen, ikke af udbedringen, og forladtheden voksede dag for dag, som Rambam klagede over dem i Sefer Ha-Madda.
Lærerne sagde: Den, som holder sabbat efter dens halakhah, får tilgivelse, selv om han dyrker afguder som Enosh. Det kan betyde en skærpelse, fordi han først indledte fordærvelsen; alligevel er sabbattens kraft stor. Eller det betyder netop som Enosh, der omvendte sig. Vi fastholder, at sabbatsoverholdelse fuldender sammen med omvendelse ved de alvorlige overtrædelser, som kræver dobbelt udbedring. Det er forklaret af os ved Mishnah Avot, hvor vi lærer »Den, som vanhelliger de hellige ting og foragter festtiderne«, og så videre. Udlæg det derfra.

Tilbage til kapitlet i indholdet

Ha-Nefesh — del 1 — kapitel 3

KLADDE · uafklaret

Rema fra Fano

Af det store navns bogstaver, som alle passer sammen for at vise de emanerede kræfters forening i fuld lighed, må vi også lære én Torah for livets neshamah, i hans lighed og efter hans billedskikkelse. Om den står »Han blæste i hans næse«: Fra selve den blæsende, det navn, vi nævnte, over hvilket kun navnets Herre er. Han og hans navn er ét. Må han velsignes i al evighed i alle sine skabningers mund, altid må de juble sammen. Dette er den første store ordning for dem alle, som omfatter nefesh, ruach, neshamah, chajah og jechidah, sådan som bogstaverne meddeler bagfra. Det er kendt fra det første bogstav, som de udlagde ved jod og dets spids.
Det store navn har kun fire bogstaver, og ordet ויפח, »han blæste«, fra »i hans næse« har talværdien fire Havayah-navne[DA530801]. Derfor indbefattes chajah og jechidah undertiden i betegnelsen neshamah til neshamah. Vi forklarer det i fjerde del. Af de to sidste bogstaver udelades derimod undertiden ét eller begge: For eksempel יהו uden det sidste he. Det er et helligt navn for sig, mundtligt overleveret til de vise i seks segl, som kendt fra Sefer Jetsirah og Zohars Tiqqunim. Der findes en antydning i det fulde Havayah, hvor kun de første tre bogstaver bevæges, mens det fjerde hviler roligt helt uden

KLADDE · uafklaret · fortsat

Rema fra Fano - fortsat

vokalpunkt. Nefesh er altså en legion for sig og kommer ikke til de tre. Også navnet יה, Jah, ophøjet og helligt, er kendt og fast i vor mund fra Torahen, profeterne og skrifterne. Nefesh og ruach bliver da for sig selv.

De to første bogstaver skilles dog aldrig fra hinanden, således at kun ét af dem forenes med de sidste og tælles med dem blandt de hellige navne. Du finder ikke ét uden det andet. Skønt vi undertiden — רומים[DA530802] — הוה for sig på en af bogstavkombinationernes veje, ligesom יוי ,יהי og lignende, for at gøre Torah stor og herlig, kom Skriften dog kun med dem i profant sprog, som הוי גביר לאחיך, »Vær herre over dine brødre«. Intet sådant er helligt, kun til udlægning. Heller ikke יהו nævnes i Skriften andet end i profant sprog og med et alef til sidst. Desuden udlægges det יהו, vi taler om, normalt med det første he og falder ikke uden for den regel, vi nævnte.

Derfor er tre trin עליו ואת[DA530803] til neshamah, som er indbefattet i Jah-navnet, regnet som ét. Læren mange steder omtaler kun nefesh, ruach og neshamah og ikke mere, for chajah og jechidah er indbefattet i neshamah, ud over det, vi skal forklare videre. Det er fem partsufim, sandt forenede for Atsiluts neshamah, som er begyndelsen for Argaman-vognen, også beseglet med disse bogstaver, som det vil fremgå. Den gives til dem, som er fuldkomne i vor Guds Torah, som holder hans pagt og husker hans bud for at gøre dem. Skønt Raavad vendte rækkefølgen af de to øvre i sin kommentar til סי'[DA530804] og satte chajah over jechidah, modsiger hans ord ikke udlægningens helhed. Begge har støtte i Bereshit Rabbah, men vor fremstilling er bestemt bedst for dem, som er vant til sandhedens sprog.

Det er kendt, at Skriften ikke forlader sin ligefremme betydning: Neshamahs sted er i næsen på begge sider. Derfor fastsatte de vise, at når man graver i en sammenstyrtning efter en, som ligger under den, skal man undersøge frem til næsen, fra hvilken side man end begynder, og ikke mere. Derfra steg indblæsningen lige op til hjernen, intellektets sæde, som kaldes neshamah i de vises ord. Se vort skrift Tsevaot Ha-Shem. Der står »Mennesket blev en levende nefesh«, og vi oversætter til aramæisk »en talende ruach«. De tre er altså forbundet, så han kan se og forkynde lovprisning af Herren, efter at han har hørt med sine ører og forstået med sit hjerte. Der står »I er mine vidner, og jeg er Gud«.

Tilbage til kapitlet i indholdet

Ha-Nefesh — del 1 — kapitel 4

KLADDE · uafklaret

Rema fra Fano

»Se, Herren Elohim kommer med styrke«. Han sætter et skjul for ansigterne i en anden ordning af verdenernes forbindelse for at skjule denne indblæsning efter dens værd, glans og pragt, uden lige. Han klæder den straks i festklæder i dens time, som disse kostbare kamre i de ærede ansigter, som kaldes efter den, og hvorom herlige ting siges. De er de store ansigter og de små ansigter, hvorom der står »Han blæste i hans næse«: Virkelig menneskeansigter, hvor vi kaldes neshamahs billeder[DA531001]. Billede, diyoqan,

KLADDE · uafklaret · fortsat

Rema fra Fano - fortsat

betyder to ikoner. Hvis din gane er sødme, forstår du betydningen af festklæder i deres time.

Det første billede kaldes neshamah fra tronens verden, betegnet ved Beriah; det er de store ansigter, en gamlings ansigts hæder. Derefter kommer ruach fra den næste verden, betegnet ved Jetsirah, og den tredje er Asijahs nefesh. De to indbefattes i de små ansigter, to keruber for dem, som står i Herrens råd. Det er altså de første kostbare klædninger, indrettet til den guddommelige neshamah fra serafens, livsvæsenets og ofans sted, den Højestes tjenere, disse tre verdener udenfor. Det betyder: De nævnte engleklasser er i disse verdeners ydre luft, billederne i deres indre luft. Sådan klæder kongens døtre sig i kapper. Det er Atsiluts nefesh, ruach og neshamah i hemmeligheden om lyset, som klædes i dem. Chajah og jechidah har slet ingen klædning, ligesom menneskets kranium, som kun behøver en lille hue øverst på hovedet. Begge er i det omgivendes hemmelighed, skønt de er forskellige. Vi fremlagde en smuk udlægning om dem i Tsevaot Ha-Shem; se dér ved anden dels begyndelse.

Ligesom Atsilut-verdenen, helt forenet i sin enkelhed for sig, kan skelnes, og også ved dens lynglimt i de andre verdener og dens gnisters iklædning i dem med retfærdighed, dom og retsindighed (Asijah, Jetsirah, Beriah), sådan skelnes Atsiluts neshamah, den store ordning, vi nævnte, i sin enkelhed for sig. Også når store lys funkler fra den for at give disse billeder liv, som ved dens kraft og strøm virkelig bliver alt levendes nefesh. Vi må betragte billederne selv og deres gnister, som nedenfor. Ruachs og nefeshs billeder sammen kaldes dog undertiden elskende efter det fremherskende og af den grund, der skal siges nedenfor.

Noas børn, de bosatte fremmede, som holder de syv bud, har et forbillede på disse billeder. Ved deres vejs begyndelse gives de dem som festklæder fra tre tilsvarende trin alene i Asijahs åndelighed. Men til Atsilut-delen deri — de vil ikke dø[DA531002]. Hertil den anden ordning for menneskets nefesh.

Tilbage til kapitlet i indholdet

Ha-Nefesh — del 1 — kapitel 5

KLADDE · uafklaret

Rema fra Fano

Der er endnu en tredje ordning deri. Når disse to ruach udfolder sig fra det sted, hvor de først blev udhugget, det indre af Jetsirah- og Asijah-verdenen, dannes et nyt billede for dem, som kaldes billedskikkelse. Her passer netop »Folkenes begyndelse er Amalek«, efter at han, som former deres hjerte sammen, så og gav slip. Desuden er den alene fra disse to verdeners bagsider. Det er hemmeligheden »ikke at gå efter de unge mænd«, de to keruber, vi nævnte, netop efter dem, enten fattig i Asijah eller rig i Jetsirah. Der står »Vore dage er en skygge på jorden«.

Forskellen er, at den ypperste af disse klædninger, som tilhører neshamah, fra »jomfruerne efter hende, hendes fæller, føres til hende«, i egentlig og første betydning kaldes

KLADDE · uafklaret · fortsat

Rema fra Fano - fortsat

billedskikkelse, צלם. Med ordet selv har den talværdien 161[DA531201], udfyldningen af Ehjeh-navnet med dets he udfyldt med jod. Den er sandt neshamahs segl. Det enkle navn har talværdien אך, kun; begge tilsammen er Jakob. Dit tegn er »Kun i en billedskikkelse vandrer en mand«, som i »Jakob er en retsindig mand«. De dele af klædningen, som tilhører ruach og nefesh, kaldes hver skygge, צל, alt efter deres hemmelighed og grund. Tsade antyder hver enkelts fulde højde, indbefattet i ni egenskaber. Den tiende har generelt og særligt: Kronen på den retfærdiges hoved er det særlige, men at være en fuld højde for sig selv er det generelle. Her er ikke stedet at uddybe det. Lamed antyder en kraft, som udfolder sig ovenfra for at tilføre dem styrke og mægtighed.
Det første trin, svarende til Beriah, overgår dem dog alle og er alene billedskikkelse: Tsade antyder dens egen højde, lamed trækker den strøm, som går ned ovenfra i den, og mem antyder den øvre kilde, hvorfra strømmens væsen kommer, i hemmeligheden om shin med fire hoveder og shin med tre. Se Jonat Elem, del 4[DA531202], hvor disse forskelle er tilstrækkeligt forklaret. Man kan ikke nå deres dybde uden at have betragtet dem på deres sted meget nøje, nøje og grundigt.
Det er også passende at udlægge צלם-bogstaverne om hele denne form i tre dele nedefra og op. Det nedre betegnes ved tsade, tre lamed til dets vinger, og også efter delingen af enkelthederne i dets udfoldelse i det, som er nedenfor, som det vil fremgå. Det mellemste betegnes ved lamed; det er nok, at det tilfører sin nærmeste fælle stærk kraft. Det øvre overgår det, for vognens fire ansigter er beseglet deri. Alle tre er beseglet med Ehjeh-navnet i dets tre udfyldninger: Det øvre med jod, det mellemste med alef, det nedre med he. Tilsammen har de talværdien חותם, segl[DA531203].
De trækker sig bort på seglets nat, hvis følgende dag er Hoshana Rabbah, fra den, hvis dom er afsluttet. De vender tilbage indtil tredive dage før døden. Da trækker alene billedskikkelsen sig bort og vender ikke bestandigt tilbage. De øvrige nedre trin flytter sig ikke fra deres sted, før dagen ånder ved selve døden, og skyggerne flygter, ikke tidligere. Disse to betegnes hos mennesket som første og andet spejlbillede, som de vise nævnte i Jevamots sidste kapitel. De ses og kendes kun af dem, som har klart syn. Hele denne form betegner vi som tredje ikon, som også kaldes den nedre billedskikkelse, som nedenfor.
Til den har den øvre chesed beredt mange kostbare indretninger til at iklæde sig i denne verden og opfylde »Hans kongedømme hersker over alt«. Der findes tilsvarende også i den foregående ordning (billedskikkelsen og skyggerne: Billedskikkelse til de store ansigter, skygger til de små), i månens formildelses hemmelighed (for nefesh er i månens hemmelighed), hvor han gjorde hendes hær stor for at berolige hendes daat. Også her forekommer altså undertiden festklædernes hemmelighed, som vi forklarede i andet ikon. De to behøver ikke nødvendigvis dreje sammen; det kan findes i det andet uden det tredje. Men det omvendte har vi ikke hørt om hos den, som får begge, undtagen i ibburs hemmelighed.
»Alt dette gør Gud« i kærlighed til chesed, »to gange«, som er tre med den første formning, der skete i dom. Den er det tilsigtede i »med en mand«. Det fælles for dette tredje ikons dele er, at det er i dommenes hemmelighed; det, som er ovenfor det, er i cheseds. Netop i

KLADDE · uafklaret · fortsat

Rema fra Fano - fortsat

dette tredje afhænger menneskets udbedring af dets handlingers egnethed, så de øvrige tilførsler fra første og andet ikon kan hvile over det, alt efter dets handlinger og fortjeneste. Elohim dømmer nemlig folket, som formes i dem, over hele handlingen dér. Denne billedskikkelse blev i egentlig og første betydning kun skabt for at vogte helligheden indeni, så de ydre kræfter ikke får nydelse fra dem. Dommene vækkes nemlig fra et øvre sted, en arvedel uden grænser. Derfor har de god kraft for dem, som føjer kraft og styrke til ovenfor, til at afvise alt unødvendigt[DA531204] og fjerne det fra Jisraels grænse.

Tilbage til kapitlet i indholdet

Ha-Nefesh — del 1 — kapitel 6

Trykt note: 1

Trykt note - 1

Rabbi Shimon sagde nemlig[DA531501]: Der står »Dette er bogen om Adams slægter«. Havde han da en bog? De har forklaret, at den Hellige, velsignet være han, viste det første menneske hver generation og dens udlæggere, og så videre. Hvordan viste han ham det? Siger du, at han ved den hellige ruach så dem, som skulle komme til verden, som en, der ved visdom ser det, som skal

Rema fra Fano

Vort læreforløb i kapitlet Behemah Ha-Maqshah (Chullin 68b) hører til denne udlægning. Rav siger, at der er fødsel for lemmerne. Han mener, at disse kostbare indretninger af hele målet, efah[DA531401], for hver enkelt i Jisrael — »med en mand« — indrettedes fra begyndelsen. De andre, som afhænger af målets dele og delingen i lemmer og led, deres sætten sig og rejsen sig, bagud og fremad, fornyes hver til sin tid. Rav indrømmer, at ved fornyelsen får hver af dem et mål for sig og står under »Alt

Trykt note - 1 - fortsat

komme til verden — sådan var det ikke. Han så dem derimod alle med øjet. Det billede, de skulle stå i i verden, så han alt sammen med øjet. Hvorfor? Fra den dag, verden blev skabt, står alle nefashot, som skal fremtræde i mennesker, foran den Hellige, velsignet være han, i netop det billede, hvori de skal fremtræde i verden.

Rema fra Fano - fortsat

dette gør Gud« (Job 33, 29). Rabbi Jochanan mener derimod, at der ikke er fødsel for lemmerne; alle indrettedes fra begyndelsen i hemmeligheden »Dage blev formet« (Salme 139, 16). Endnu mere gælder det enkelthederne af andet ikons lemmer, som vi nævnte. Der er intet nyt under solen. Sådan er også rabbi Shimons ord i Lekh Lekha, blad 90, slutningen af b-siden[1][DA531402], som rabbi Jochanan.

Hver af disse indretninger af den samlede billedskikkelse kommer ud i verdens luft efter sit eget sted og rette tid, når elskede venner forenes for at mangfoldiggøre ligheden. Hver indretning bliver en billedskikkelse for det foster, som dannes i den stund. Denne billedskikkelse træder ind i sin mors indre fra udsæden, som sagt, og vokser med det alle dets levedage. De øvre lys hviler over den, hvert til rette tid, som det vil fremgå. Man kan også forklare »Der er fødsel for lemmerne« om Atsiluts punkter, som emanerede fra binah ét for ét. »Der er ikke fødsel for lemmerne«: Det kaldes ikke fødsel, men udstødelse, da de

Rema fra Fano - fortsat

måtte gemmes, hvilket regnes som død. Bagefter var de alle kun lemmer som indretning for en anden partsuf, som forklaret på sit sted.

Tilbage til kapitlet i indholdet

Ha-Nefesh — del 1 — kapitel 7

KLADDE · uafklaret

Rema fra Fano

I Zohar, Emor, blad 104, sagde de, at den billedskikkelse, vi forklarer, er den tredje i forhold til ruach. Vi ved, at ruach fra andet ikon er det første, som kan opfattes i den sanselige luft over for mennesker i jordens Edens have. Dit tegn er de tre mænd ved Mamres ege, som åbenbaredes for Abraham i hans hjem; nogle af dem sås i Sodoma, deres fuldkommenhed nødvendig[DA531701], for alle er fra Jetsirah-verdenen.

(Og dér er Enok, Metatron, som var et menneske og blev til en ildfakkel, som i »Hans tjenere en flammende ild«. Den ærede klædning til den øvre glans, som blev taget fra Adam ved synden i hans neshamahs hemmelighed, blev i Beriah. Det er betydningen af »Jeg var ung og er også blevet gammel«. Sandalfon i Asijah er tilsvarende i Elijas hemmelighed, hans minde være til velsignelse. I nådens stund tvinger begge alle de nedre verdener sammen med serafen i Beriah fra ende til anden. Det er kerubernes hemmelighed i det Allerhelligste. Selv Akatriel mellem de to keruber viste sig kun for rabbi Jishmael, når han stod mellem bærestængerne[DA531702]. Hele det indre hus er nemlig rettet mod Edens sted i helligdommen, himlens port. Selve arkens sted overgår det: Det er ikke med i målet. Tavlerne og de tre arker er nemlig hemmeligheden om Atsilut, Beriah, Jetsirah og Asijah, på grundstenen, alles midtpunkt.)

Nefeshs billede er det andet efter ruach, som denne verden uden for haven, og billedskikkelsen er det tredje ved sengens hoved. Det er forklaringen af deres ord »den tredje i forhold til ruach«. Hertil slutningen på forklaringen af den tredje ordning, vi kender. Nu mangler vi i den generelle forklaring af nefeshs trin kun en fjerde ordning. Den opstår i verden, når englen, som er sat over svangerskabet, lader denne samlede billedskikkelse hvile over sæddråben for at klæde sig i den som passende. Den formes først i de to kræfter i den levende nefesh, nævnt i Zohars afsnit Shelach Lekha Anashim. De kaldes havla de-garmei og itsvona de-visra; forklaringen kommer nedenfor.

Vi betegner denne nefesh og dens kræfter som fjerde ikon, som billedskikkelsen klæder sig i. Det aktive intellekt hersker over dem; det er den nævnte engel. Alle intellekters navn skifter efter deres handling. Ligesom vi tilskriver alle guddommelige handlinger til Shekhinah, antydet i navnets sidste he, ved hendes iklædning i verdenerne under hende, hver efter det arbejde, de gør for at opfylde »Hans kongedømme hersker over alt«, sådan tilskriver vi alle menneskenes gøremål til den øvre nefesh. Den er fra hendes side og hersker over andet, tredje og fjerde ikon. Den klæder sig i dem, undertiden med ansigtets lys, undertiden med skjult ansigt. Ligesom verdenernes forringelse ikke, hvad Gud forbyde, gør Shekhinah mindre, om hvem der står »Jeg, Herren, har ikke forandret mig«, sådan rammer en mangel i de tre nedre ikoner, lidt eller meget, ikke nefesh fra

KLADDE · uafklaret · fortsat

Rema fra Fano - fortsat

foreningens verden. Det er en stor nøgle for de indsigtsfulde til at betragte de vises ord og gåder, som alle er sande og retfærdige tilsammen.

Tilbage til kapitlet i indholdet

Ha-Nefesh — del 1 — kapitel 8

Trykt note: 1

Glosse, hvis forfatterskab ikke er afgjort.

Glosse. Med det, vi har indledt med, forstås uden vanskelighed, hvad Skriften siger: »Og I skal på netop denne dag udråbe en hellig sammenkomst«, og alt tilsvarende. Netop »denne« peger med fingeren, efter at sagen er afgjort ud fra sin sammenhæng: alle disse afsnit blev ikke sagt på selve deres dag; derimod blev dagene visselig formet, og de indfandt sig foran talen, idet de bevarede en stor løn, for at man skulle helliges gennem dem. Vid, at i afsnittet om højtiderne i Tællingernes Bog står »denne« kun ved påsken og forsoningsdagen på grund af den straf med afskærelse, karet, som gælder dem. Det lærer os, at selv med hensyn til strengheden i karet og soning for skyld er disse kun højtider efter bestemmelse fra domstolen hernede. Ved slutningen af Haazinu

KLADDE · uafklaret

Rema fra Fano

Vi har altså lært om hele menneskets form: Den er en krop med én levende nefesh og dens to kræfter, itsvona de-visra og havla de-garmei. Det er tre. Over dem er to slags billedskikkelse: Den første store, som netop kaldes billedskikkelse, og den anden lille i dens to dele, skyggerne. Det er seks. Alle klædes i »dage, som blev formet«, for gennem dem at åbenbares i denne verden, indtil de og dagene bliver én ting. Dagene har nemlig virkelig formning fra det ypperste i det først skabte stof; dets udvalgte del er lyset, som vi forklarede i Ha-Jesodot. Af dem nævnes og dannes tynde, strålende klædninger til menneskets billedskikkelse. Som antallet af dens gnister er også antallet af dage, der fastsættes for ham fra begyndelse til slutning, til deri at forme tanke, tale og handling til det gode eller det modsatte[DA531901], hver dags sag på dens dag[1][DA531902].

Over dem er tre billeder, nefesh, ruach og neshamah fra Asijah, Jetsirah og Beriah. De lyser først i mennesket som

Glosse, hvis forfatterskab ikke er afgjort. - fortsat

står[DA532101]: »Og Herren sagde til Moses: Stig op på dette Avarim-bjerg.« »På Avarim-bjerget« lærer, at talen oplyste Moses fra selve dagens væsen: hemmeligheden om det skjulte lys, hvori Herren lod ham se hele landet. Også det, de vise udlagde — »og solen er gået ned, og det er blevet rent«: hvad betyder »og det er blevet rent«? Dagen er blevet ren — kan med denne indledning forklares som en nøje passende sammenføjning. Ligesom vi ved menneskets renselse kræver, at vandet har et rituelt bads mål, så hele kroppen kan rummes i det, kræver vi således ved selve dagen en dag i dens fulde højde, i hemmeligheden om omvendelsen hver dag for det, der blev skadet på den, som der står: »På hans dag skal du give ham hans løn.«

KLADDE · uafklaret · fortsat

Rema fra Fano - fortsat

klædninger og derefter som gnister, som vi forklarede og vil uddybe. De alene er seks trin; med de første seks er det tolv. Over alle er Atsiluts neshamah. Dens første tre dele har

KLADDE · uafklaret · fortsat

Rema fra Fano - fortsat

disse netop nævnte klædninger, dem selv og deres gnister, og kaldes efter deres navne. Til de to øvre kan intet billede blandt de adskilte på grund af deres ophøjethed ligne dem i skønhed. Hermed har vi fået sytten trin, alle passende sammen og indbefattet i betegnelsen nefesh. Dit tegn er »Herren er god mod alle«. Nefesh bliver nemlig ved at-bash til טוב, godt; det er også den lille talværdi af det store navn, velsignet være han. Ved skriftets slutning vil vi tale behageligt om dem for alle, som hører.
כרנח״י[DA531903] fra Atsilut er altså menneskets lighed. Med dem er nefesh, ruach og neshamah fra Beriah, Jetsirah og Asijah, dem selv og deres gnister, i klædningens hemmelighed. Efter dem kommer billedskikkelse og skygger, tronens lighed; uden om dem den levende nefesh med havla og itsvona, paladsets form. Shekhinahs glans er over dem alle. De fuldender til ham, som lever evigt[DA531904]. Se nedenfor, del 4, kapitlerne 8, 9 og 10.

Tilbage til kapitlet i indholdet

Ha-Nefesh — del 1 — kapitel 9

Rema fra Fano

Det aktive intellekt, vi omtalte ovenfor, som er sat over fosterets dannelse, kalder de gamle rabbinere med rette den engel, der er sat over svangerskabet; og de sagde, at dens navn i skrifterne er Lajlah, »nat« (Niddah 16b). Det alene giver den materielle, uformede masse i mennesket en levende menneskelig form, som iklæder billedskikkelsen. Og hvis du vil sige, at der i verden kun er ét aktivt intellekt, sat over alle skabningerne tilsammen, så er dette det navn, som den lærde gav det over for khazarernes konge: et guddommeligt og erkendende aktivt intellekt, som giver formerne. Han kalder det også et alment intellekt, fordi det hersker over alle de hyliske former. Altings Herre sætter det som fader og leder over alle dem, der former de materielle væsener efter deres arter, og det giver mennesket den mest ophøjede form af dem alle efter den højeste Konges vilje, han, hvem alt tilhører. Ralbag fremsatte i sine »Kampe« en lang argumentation mod den, der mener, at det alene modtager sin udstrømning fra bevægeren af månens sfære, som er nærmest det. Han tilslutter sig dem, der siger, at dets næring og udstrømning kommer fra alle sfærernes bevægere. Det øvre forbillede støtter ham, for dér nævnes et fuldt navn over en fuld verden, og sådan også ved menneskets dannelse. Ligesom alle Navnets bogstaver mødtes og gik frem sammen for at forsøde hemmeligheden om den vidunderlige indblæsning, som Skriften nævner, og fra de tre verdeners samlede fylde klædte dem i festklæder, »badende i mælk, siddende ved fylden«, således blev himlene og de, der spænder dem ud — det vil sige deres bevægere, som det står i Midrash Rabbah — grundlagt sammen på deres Skabers bud. De tog fra dem gaver i mennesket[DA532301] gennem dette intellekt, som er os nær.

Tilbage til kapitlet i indholdet

Ha-Nefesh — del 1 — kapitel 10

KLADDE · uafklaret

Rema fra Fano

»Og Herren Gud formede mennesket af støv fra jorden« (1 Mos 2, 7). Her udlagde de en dobbelthed ud fra de to jod-bogstavers betydning. Det passer særdeles godt at forklare det om de to kræfter, vi nævnte ved den vitale nefesh. De er en kraft i et legeme, beredt af himmellegemerne til, at denne nefeshs form kan hvile på dem gennem det aktive intellekt, der modtager sin udstrømning fra alle deres bevægere, som sagt. Den ene kraft kaldes havlei de-garmei, »knoglernes ånde«. Den er det naturlige liv, der holder menneskets sammensætning bestående. Efter at deres dannelse blev bestemt over de fødte, med deres fædres synder hos dem[DA532501], kom de til at behøve den voksende kraft ligesom markens urter. Varmen var da først meget svag og vokser og tiltager i mennesket gennem alle vækstens dage. Den hører til den vegetative nefeshs egenskab, hvis grund er i støvet. Ordene »fra jorden« hentyder til den anden del, der går ud fra jorden for at blive bragt i orden ved den. Det er sanseevnens stærkt påvirkelige kraft, hvis kilde er i dens rods væsker. Den hører til den bevægelige nefeshs egenskab, som findes i luften over himmelhvælvingen og på jorden: kvæg, kryb og markens dyr, og i vandene under jorden, efter mangfoldigheden af arter, der har denne nefesh. Men menneskets bevægelse er over jorden, og dets øjne er vendt mod det høje. Enhver bevægelse frembringer varme; dermed bliver itsvona de-visra, »kødets følsomhed«, stærkere end havla de-garmei og føjer styrke og kraft til den. Derfor lod han støvet afhænge af jorden, ligesom nefesh afhænger af ruach. Her passer disse betegnelser på dem ved én af formerne for overført betydning, og vi kan tale om dem således. Og alt, hvis virksomhed er uden tale og handling, og som kun i tanken har alle sine forsætter, til det gode eller det modsatte[DA532502], kan med rette også bære navnet neshamah. Se bogen Raaja Meheimna, anført i Zohar, afsnittet Tsav, 33b: »I den dyriske nefesh er verdens tomheder; ruach taler om verdens tomheder; neshamah, hvori alle tanker og overvejelser om verdens tomheder findes; og den lærde behersker dem« osv.

Tilbage til kapitlet i indholdet

Ha-Nefesh — del 1 — kapitel 11

KLADDE · uafklaret

Rema fra Fano

Det fælles for disse to kræfter er, at når de knyttes sammen og virker sammen, kendes mennesket som levende med de materielle sansningers liv. (Og måske) [og hvis] [DA532702] vor første far var blevet tilladt at spise straks efter denne formning, før den hellige indblæsning, vi omtalte ovenfor, ville kundskabens træ på godt og ondt ikke [lakune][DA532701] være blevet overgivet til ham. Det er nemlig føde, som nøje svarer til denne opstående og forgængelige formnings natur, forudsat at den ikke først var blevet fordærvet ved slangens og dens rytters berøring. Men han blev ikke formet med dette

KLADDE · uafklaret · fortsat

Rema fra Fano - fortsat

formål: at nære denne af natur forgængelige kraft og fastholde den i denne tilstand. Tværtimod blev han befalet og advaret om alt, som ville føje styrke og mægtighed til den[DA532703] eller fastholde den i denne mangelfulde tilstand, for at fjerne forgængelighedens onde fra den og gøre den evig og bestandig i individ og art, i krop og nefesh.

Da formålet med denne støvkrop alene er at tjene helligheden, disse store og små ansigter, som sidder først på iklædningens trin for denne ærede indblæsning, behøvede den en behørig beredelse. Det var nådegaven af den billedskikkelse, som lægges i mennesket, for at skelne mellem det hellige og det profane. Den må skelnes i to og stå i forhold til yderpunkterne efter deres værdi. Derfor sagde vi: Den ene er stor, den anden lille. De står nemlig som mellemled mellem de adskilte og de materielle former. Også den lille skelnes i to, med herskernes stav over disse hyliske former, de to kræfter i den vitale nefesh, vi nævnte.

Denne billedskikkelse i alle dens helheder og dele har vi allerede beskrevet som en fin åndelig form, der har fået skikkelse af gnisterne fra »dage, som blev formet«. Den rider, fører opsyn og hersker over den vitale nefesh og opretholder menneskelivet alle den øvre viljes dage. Uden den lever mennesket nemlig ikke tredive dage, ligesom de dødfødte, hvis de slet ikke har fået den, eller hvis den slet ikke fæstner sig i dem, som det vil fremgå. Derfor må den findes i hele menneskeslægten. Om de syv folk står således: »Deres skygge er veget fra dem« (4 Mos 14,9). De har altså en skygge. Den bliver til for dem fra Jetsirah- og Asijah-verdenernes bagsider, hvor der er godt og ondt. Vi har nævnt forskellen mellem skygge og billedskikkelse, hvor Skriften skelner: Billedskikkelsen kan indbefatte skyggen, men ikke omvendt.

Jeg giver tegn for de tre i ordet יום, dag: Jod er lille, og vav står ved siden af; de antyder de to skygger i opstigende orden. Mem står over dem alle og antyder billedskikkelsen. Vi uddyber det med hjælp fra Himlen. Mange steder har vi forklaret, at Herren er god mod alle. Der er intet ondt i hans værk, ikke til menneskets fordærv. Vi har nemlig magt til at nyde godt af det i to verdener som en elskende og ven og hellige alle klædninger med øvre hellighed. Det er hemmeligheden »I skal elske den fremmede« (5 Mos 10,19): En dobbelt og mangedoblet godhed fra den Allestedsnærværende mod os.

Tilbage til kapitlet i indholdet

Ha-Nefesh — del 1 — kapitel 12

Rema fra Fano

Alt helligt har sit grundlag i tallet ti. Derfra udgår liv til de tre hellige billeder i mennesket, som indbefattes i betegnelsen andet ikon. Det første omfatter tre af dem, det andet seks, og det tredje er en legion for sig, samtidig med at hver af dem også omfatter ti. Men alt, som kan udlægges på det ondes side, selv det forbedrede deri, har rod i tallet עשתי עשרה, elleve. Om det udlagde de: Den, der føjer til, trækker fra. Ordene gælder bogstaveligt: שתי עשרה er et større tal, tolv. Da man føjede ajin til dets begyndelse, trak man én fra. Det antydes i

Rema fra Fano - fortsat

ajin-bogstavet, som syndens gengældelse føjede til lyskjortlerne; det var en udbedring for den forringede. Det er kendt, at det store navns kombinationer er tolv. Synden skjuler kilden, barmhjertighedens rod, og også den gren, som ligner den.
Der er desuden tolv højder at betragte på hellighedens trin: Ein Sof og keter er to; chokhmah, binah og daat er tre, i alt fem, og de syv sidste. Alle har et forbillede blandt de adskilte, undtagen den første højde, hvor den skjulte vilje er, og Herren alene er ophøjet. Vi har også talt det store navn med bogstaverne kvadreret, hvert med sig selv[DA532901]: Det bliver מקום, sted. Dertil svarer menneskets ansigt, den omfattende chesed, at gøre sig selv lille hos sin Skaber. Modsætningen er det nederdrægtige menneske: Den, der føjer til, trækker fra. Sådan også en abe over for et menneske: Den føjer til og trækker fra. קוף, abe, er ved sin talværdi én mere end פני אדם[DA532902], menneskets ansigt, men er mindsket i værdi uden mål. Tilsvarende er שפה, læbe, på hellighedens yderste højde, mens אשפה, mødding, er i urenhedens og faldets dybde. Men sagernes grund ligger i det skjulte.
Antydningen er i boligen, mishkan: Den havde selv ti teltduge, mens teltet ovenover havde elleve, עשתי עשרה. Teltet er som bekendt ringere end boligen. Ved begyndelsen af Mishneh Torah står »Elleve dage fra Horeb til Qadesh Barnea« (5 Mos 1,2). Det var en stor ros, at vandringen blev forkortet, hvis vi havde fortjent det. »Og det skete i det fyrretyvende år, i den ellevte måned«, עשתי עשרה, osv. (5 Mos 1,3). Skriften ændrede formen på grund af irettesættelsens strenghed. Det er ligefremt. Der er elleve forbandelser i Ki Tavo foruden den sidste, som indbefatter dem alle. Desuden advarer alle de andre mod forbudsovertrædelser, mens den alene advarer mod at forsømme de positive bud.
Læren fremlægges således: Ved enhver forsamling på ti fra det godes side kommer Shekhinah først. At hendes tilstedeværelse blandt de nedre er et behov for det høje, er et kendt og dybt udsagn. En af de sandt fremsatte forklaringer er, at hun er et stort og ophøjet behov for os; vi har meget brug for hende. Hun er for os et forbillede på alle rødders rod, verdens Eneste, som går forud og dækker i skjulthedens højde over sine ti hellige egenskaber, hvor de end findes. Da han er ophøjet over enhver velsignelse og lovprisning, for hans navn alene er ophøjet, tælles han ikke med dem. Men selve viljen breder sig i dem, og han giver alle liv: Den første uden ende, den sidste uden grænse, og uden ham er der ingen Elohim i midten. Da hans emanerede således ikke, hvad Gud forbyde, har en tilværelse tom for ham, er det ret, at han ikke tælles med dem, eftersom de taltes eget grundlag er fra ham og i ham på hellige bjerge.
Vi har desuden lært i Sefer Jetsirah: »Og før én, hvad tæller du?« Den »ene«, som siges her, er nemlig begyndelsen til de ti udsagn, tælles med dem og kaldes vilje. Den omfatter dem, som disse tre bogstaver i ordet אחד, én, viser, som bekendt: Alef-chet er de ni udsagn, og dalet er det tiende[DA532903].

Tilbage til kapitlet i indholdet

Ha-Nefesh — del 1 — kapitel 13

KLADDE · uafklaret

Rema fra Fano

Også i vægtens udbedring, hvor hver bærer af de hellige billeder er fuldstændig opbygget af ti, tæller vi chokhmah, binah og daat frem til slutningen af de ti egenskaber. Keter er underfuld og tilhyllet, for den er sandt de øvre himlenes himles ærefrygt over dem. Det er kendt, at Elohim har gjort det ene svarende til det andet. På det ondes side findes ti nedre kroner, og over dem er roden, der frembringer bitter gift, i hemmeligheden om spredning for de onde. Der står »I må ikke sige sammenslutning«. Deres kilde er nemlig ikke forenet og knyttet til dem og skjult i dem; den er adskilt og står for sig som én af dem. Med den priste Bileam sig selv som den, der kender den Højestes daat. Han sagde det rigtigt efter de to veje, vi nævnte: Den ene netop daat, den anden netop den højeste. Han talte om sit eget, ikke om den højeste Elohims daat, hvad Gud forbyde, men en daat højere end hans eget trin, og de er ikke Elohim.

Når denne rod, som selv plejer at tælles med sine grene, føjes til, kaldes de עשתי עשרה, elleve. Det er af samme sprog som עשת שן, en blok elfenben, og dets form er עשת יו"ד, en blok af ti: Roden er én sammenhængende masse for ti kræfter, som breder sig efter den. Den, der tilføjer, forener og tæller kilden med grenene for at øge deres antal, blotter altså sin fejl og mindskes i værdi. Det bliver kendt, at den er adskilt som dem, og alle dens skabninger er som en skygge.

Der findes en anden læremåde: Den ellevte, der tælles i spidsen for røgelsens ingredienser og ligeledes ved gedehårstæpperne og lignende, er en hellig rod, talt alene i sin ære. Vid, at ved den første forbandelse, som advarer mod fremmed gudsdyrkelse, står »og sætter det i det skjulte«. Lærerne forklarede: I verdens skjul; det er Arikh, som har tretten indretninger. Til dem svarer tretten ord i verset[DA533102] frem til »i det skjulte«. Derefter kommer »Den, som ringeagter sin far og sin mor«, det ene svarende til det andet. Derefter fem forbandelser svarende til Zeirs første fem: Keter, chokhmah, binah, gedullah og gevurah. Efter dem »Forbandet den, som ligger med sin søster«, som bruger Kongens scepter, og således dem alle; for dér er tiferet netop med sin søster.

Nu vi er nået hertil, står hellighedens rod over giftslangernes hoved. Dette føjer til ved selve udsagnet, at hans kongedømme hersker over alt, og trækker fra klippahs ti grene i det fine lys' hemmelighed. Det hellige blandes ikke med det profane, men står over dem og opsluges ikke inde i dem. Styrelsens skiften kan bære alle forklaringerne: Den første af denne forklaringsmådes læsninger passer, når nogah bor med de urene[DA533103], den anden, når den bor med de rene.

Vi har endnu en lige vej i hele udlægningen, skjult i røgelsesingrediensernes hemmelighed og antydning. De var efterladenskaber[DA533101] fra de syv første konger, som døde, og de fire bagsider over dem, som faldt ned over dem. Til dem svarer fire ingredienser, som nævnes udtrykkeligt i Torahen. Tre af dem er nataf, shechelet og chelbenah. Resten kommer af udlægningen af det første סמים, aromatiske stoffer, hvis mindste antal er to, og det סמים, hvoraf man udleder fem svarende til de fem forudgående, og ren levonah til sidst. Det er en særdeles ærefuld udlægning; se på dens sted. Sagens helhed er, at alle disse

KLADDE · uafklaret · fortsat

Rema fra Fano - fortsat

efterlod rester i klippot. Røgelsens tilberedelse udbedrer dem ved at løfte helligheden i dem op som en liflig duft. Når den fjernes, bliver deres ydre klædninger døde kroppe; de vil ikke skade eller ødelægge. For at afstemme baraitaen om røgelsens tilberedelse med det, som er skrevet i Torahen, se vort skrift Majan Gannim, første del.

Tilbage til kapitlet i indholdet

Ha-Nefesh — del 1 — kapitel 14

KLADDE · uafklaret

Rema fra Fano

Mange steder har vi allerede forklaret, at præsteskabet og det, som knytter sig til det, alt sammen hører til det forbedrede: at føre de fjerne nær og vende dommens egenskab til barmhjertighedens. I Elleh Pequdei står »Og deres salvelse skal blive til et evigt præsteskab for dem«. Det er ikke fjernt at forklare משחתם[DA533301] af samme sprog som »for deres fordærv er i dem, en fejl er i dem«, med roden שחת, fordærve. Var det nemlig af sproget om salvelsesolien, burde det vokaliseres med chiriq. Var det af »Til dig har jeg givet dem til salvelse«, er det netop det evige præsteskab, der siges bagefter, og det første gentages med en ændring. Desuden: Hvorfor »og det skal blive til«? Det betyder derimod: Præsternes salvelse skal gøre deres משחתם, det vil sige deres fejl, til et evigt præsteskab, ligesom forsætlige synder bliver til fortjenester. Det kan forklares om kalven eller om andet af Herrens hemmelighed for dem, som frygter ham, hvilket gjorde Aron og hans sønner afhængige af salvelse. Ikke sådan Moses, der blev præst uden nogen beredelse, for han var beredt og helliget af sig selv og havde magt til at beklæde andre grene med præstepragt. Eller det gælder Nadav og Avihu, hvis fejl skulle blive et evigt præsteskab for Pinchas.

Hvad ligner det? En, som har sårskorper på hovedet og salver sig på sædvanlig vis for at blødgøre og rense huden og gøre kødet fint, indtil det bliver sundt og stærkere end resten af kroppen. Om Naaman står således, da han blev helbredt fra sin hudsygdom ved Elishas ord: »Hans kød blev igen som en lille drengs kød«. Profeten sendte nemlig en virkelig engel for at sige til Naaman הלוך, gåen, som infinitiv, ikke en befaling. Det er Jordans fyrste: Ved at den går foran dig, ser uden at blive set, »skal du bade«, og da bliver du ren. Naaman forstod det ikke, virkelig som en lille dreng; men profetens fortjeneste og helligelsen af Himlens navn hjalp ham.

Når præste- og levitvagterne tælles i Krønikebøgerne, står derfor עשתי עשרה om dem, elleve, skønt Skriften gav levitterne stor ære ved at kalde præster efter deres navn fireogtyve steder, fordi de ikke syndede ved kalven, som Aron lavede. Derfor blev de henført til den retfærdige, som var af Elazars slægt[DA533302]. Også Arons sønner var nemlig ligesom alle de andre levitter, der ikke syndede ved den. Antallet af steder svarer til de timer, kalven fandtes i verden, indtil Moses kom og tilintetgjorde den. Hver time blev regnet dem til en særskilt fortjeneste, for på et kort øjeblik samledes de alle ved Moses' ord »Den, som er for Herren, til mig!« Ved forbuddet »Du må ikke klæde dig i blandet stof«

KLADDE · uafklaret · fortsat

Rema fra Fano - fortsat

sagde lærerne, at hvis man bliver i det i den tid, det tager at afføre og iføre sig det, med advarsler, er man ansvarlig for hver enkelt. Ved en god egenskab som her gælder (ja, også sådan) [så meget desto mere][DA533304].

I kapitlet Cheleq sagde de om »På den dag, jeg hjemsøger, vil jeg hjemsøge«: Efter fireogtyve generationer blev dette vers inddrevet, for hos Ezekiel siges »Lad byens hjemsøgelser komme nær«. Så langt lærer tallet os her om dette aspekt. I den egyptiske Hallel siges ikke »Lad Levis hus sige, at hans chesed varer evigt«, for de modtager løn efter retten. Det er som de vises forklaring om Isak ved bindingens fortjeneste i Shabbat, kapitlet Rabbi Aqiva: Isak sagde »Halvdelen på mig og halvdelen på dig. Vil du sige, at det hele er på mig, så har jeg jo strakt min hals ud over alteret«. Se Em Kol Chaj, del 3, kapitel 28 og 29 og slutningen af kapitel 35. Heller ikke i rækken »De har en mund og taler ikke« dér nævnes levitterne overhovedet. Men i et tilsvarende vers i den store Hallel, som gælder fremtiden — »For Herren dømmer folk og forbarmer sig over sine tjenere« — når kalvens skyld er helt sonet for dem, står »Levis hus, velsign Herren«. Forskellen mellem disse to salmer i dette afsnit har vi forklaret andetsteds.

Ved fyrsternes ofre til alterets indvielse finder vi ligeledes »På den ellevte dag«, עשתי עשר. Svarende dertil bekender vi på forsoningsdagen elleve gange: To ved minchah dagen før, en anden ved aftenbønnen og otte gange ved shacharit og minchah, to ved musaf, én ved neilah[DA533303]. (En anden læsning: Med menighedsforstanderens gentagelse.) Her er den billedskikkelse, som gives i mennesket, imidlertid fra den forbedrede del, ikke fra det, som er godt fra begyndelsen. Derfor omfatter den elleve egenskaber, sammentrukket efter dens lidenhed. Det er, hvad vi forklarede ovenfor i ordet צלם: Tsade er ni egenskaber, lamed og mem to yderligere gode højder. Her er ikke stedet at uddybe det.

Tilbage til kapitlet i indholdet

Ha-Nefesh — del 1 — kapitel 15

KLADDE · uafklaret

Rema fra Fano

Nu vender jeg tilbage til det samlede formål på dette sted. De ydre kræfters første virke er at tælles i tallet elleve af de nævnte grunde, og begge forklaringer gælder. Men han, som gør de listiges planer til intet, for hans navn alene er ophøjet, sagde først til slangen »Han skal knuse dit hoved«. Han mindskede dens højde og lod den bestå af otte kræfter. Dens hoved, der omfatter fire grene, trak han nemlig sammen til kun én, og også den er meget svag. Det antydes i den første af de otte konger ved slutningen af Vajishlach, kaldet Bela efter »Rigdom slugte han«. Ved den øvre kraft opsluges det i ham, i modsætning til det, der står over for det i helligheden: »Jisrael øver styrke«, i hemmeligheden om at blive gammel, mens ens daat bliver større. Derfor løfter han hovedet. Denne konge blev på et kort øjeblik til udryddelse, som i »Beors søn«. Det er slangens dom: Dens hoved er knust og regnes som ikke eksisterende. Man tæller derfor kun syv trin for den, hvorfra de syv dæmonklasser kommer.

KLADDE · uafklaret · fortsat

Rema fra Fano - fortsat

Også derefter »skal en konge regere i retfærdighed« for Jisraels børn. Da blev slangens hærstyrker mindsket og kom til at bestå af fire klippot: Vind, sky, ild og nogah, glans, som Ezekiel nævnte ved floden Kevar. Svarende dertil viste fire engle sig efter hinanden for Hagar: Den ene faldt bort, og den næste stod frem efter den. De ophævedes straks i hemmeligheden om de første gnister, som slukkedes. »Herrens engel«, nævnt ved alle fire, har nemlig talværdien זיק, gnist[DA533501]. Sådan også El og Elohim, højre og venstre uden en afgørende mellemste. Derom står »Den, som gentager en sag, skiller en fortrolig«, אל :אלוה er ligefrem El, og וה er Elohim. Det er grunden til »Et menneske må ikke spise to« (Pesachim 109b) og lignende. Så længe vægten ikke fandtes, var dette årsagen til deres ophævelse. Heraf følger, at deres parring, antydet i »Herrens engel«, ikke lykkes. Her er kun en halv sag, enten den ene eller den anden, mens vi behøver begge: Vægt og forening i hemmeligheden »Kærlighedens hind og yndefuld gems«, en bogstavforkortelse for favntag og kys[DA533507], som forklaret på sit sted.

Disse var fire klippot svarende til tronens fire ben. Vid, at den første kom fra højre og betegnede hende »Sarajs trælkvinde«. En chavers hustru er som en chaver[DA533502]; Abraham er den hellige højre. Den anden kom fra venstre og sagde til hende »Vend tilbage til (din styrke) [din frue]«, i gevurahs hemmelighed, »og [bøj dig] (bøj jer) under hendes hænder«[DA533503]. Den tredje sagde »Jeg vil gøre dit afkom meget talrigt«, svarende til den mellemste linje. Men de så ikke hinanden, og derfor havde den ikke kraft til at afgøre. Det er årsagen til de kongers død, som nævnes i afsnittet og gentages i Krønikebøgerne. Begge steder fremgår det, at de ikke har en konge som søn af en konge og slet ikke ligner hinanden. Hagars engle var som dem. Den fjerde sagde »Se, du er gravid«. Den taler om hende selv og ærede hende med, at han skulle blive et vildæsel-menneske, ufuldkommen i sin tilblivelse. Dette er nok.

Da hun blev fordrevet fra Abrahams hus, står »Hun gik og fór vild«, ותתע. Vav- og tav-bogstaverne i dette ord er hjælpebogstaver. Tilbage bliver תע, verbets grundlag, med talværdien fire gange »Herrens engel«[DA533504]. »Du søger dem og finder dem ikke«. Dér lå hendes vildfarelse, for hun vidste ikke, at den var ophævet. Rabbi Shimon i Meilah roste hende og sagde: »For min faders hus' trælkvinde viste en engel sig tre gange«. Han sagde kun dette efter de almindeligt kendte forhold. Vid, at det var fire gange. Af Skriftens ligefremme ordlyd fremgår dog kun tre, for den første, som spurgte hende »Hvor kommer du fra?«, synes selv at have sagt »Vend tilbage til din frue«. Skønt der også dér står »Og Herrens engel sagde til hende«, behøves det til selve sagen: Skriften indskød hendes svar »Jeg flygter fra min frue Saraj«. Det andet udsagn angik samme sag, så det passede, at den første engel fuldførte sin udsendelse. Men de to sidste udsagn fulgte umiddelbart på hinanden uden et svar imellem. Hvorfor behøves engel og engel? De er altså forskellige, og udsagnene adskilte: Det ene om afkommets mangfoldighed, det andet om svangerskabet på det tidspunkt.

Dette er den ligefremme udlægnings vej, som rabbi Shimon fulgte. Alligevel sagde han »En engel viste sig for hende tre gange«, hvilket kan betyde én engel hver gang. Han forklarede ikke, at det var efter behovet: I den stund behøvede han selv blot én engel. Han vidste

KLADDE · uafklaret · fortsat

Rema fra Fano - fortsat

desuden, at disse Hagars engle ikke bestod, og at dét var grunden til deres mangfoldighed. Han behøvede kun en engel med kraft til at bestå, indtil dens udsendelse var fuldført. Efter generationens beredelse viste kun Ben Talmijon sig for ham.
Vi har allerede nævnt, at אלוף har talværdien זיק. Også האדם האדם הזה[DA533505], »det røde, dette røde«, skrives uden vav ved linsesuppen. Heraf lærer du om choriernes høvdinge, i hemmeligheden om frækhed: Kongedømme uden krone. Ethvert אלוף i Skriften, som mangler vav, er alene af sproget i »Jeg vil lære dig visdom«. Den fjerde klippah er den fine, som modtages i helligheden i targums, oversættelsens, hemmelighed, hvilken Skriften gav ære. תרגום, targum, er netop תרדימה, dyb søvn[DA533506], ved lige talværdi, i hemmeligheden »Jeg sover«. De har talværdien ti gange היכל, palads, minus den samlede enhed. Det er det, der fremkalder søvnen. Ved sabbattens indgang står »Men mit hjerte er vågent«. Da indbefattes disse klædninger i tre trin. Det, vi har nævnt herom, er tilstrækkeligt til formålet her.

Tilbage til kapitlet i indholdet

Ha-Nefesh — del 2 — kapitel 1

KLADDE · uafklaret

Rema fra Fano

Englen, som er sat over svangerskabet, hedder Lajlah, »nat«. Én grund er, at det er forbudt at have samliv om dagen. Den, som gør mørkt med sin kappe på grund af stundens behov — for eksempel fordi hele natten er fastsat for ham til studium i lærehuset, og det er dagen efter hendes nedsænkning aftenen før, eller fordi han besøger sin bolig før en rejse — har dog en vågenat i den stund. Alle skabelsens værker låner nemlig af hinanden og betaler tilbage. Eller grunden er, at denne engels opgave ligger i dommens egenskab, den venstre, hunlige. De sagde, at det er Gabriel: Ikke den øvre vogns fyrste, for han og Mikael er hærskarernes engle i det høje, englenes konger, men en af hans tjenere, der udfører hans arbejde nede på jorden. Alle den hellige doms engle, mægtige i kraft, kaldes efter hans navn.
Dette navn passer til det aktive intellekt. Alle de nedre former steg nemlig op i tanken for at blive skabt gennem ברית אש, ildens pagt, antydet i bogstaverne בראשית. Vi kan med rette sige, at selve vognens fyrste med tilladelse ovenfra kan tjene i denne opgave for Amram, Jishaj og deres lige. Det passer ham efter dråbens og det deraf formede fosters fuldkommenhed, hvis det befales ovenfra, at han skal klæde sig i denne verdens luft for dér at iklæde billedskikkelsen og ligheden under sig[DA533702].
Om sæddråben siges »Du udgød mig jo som mælk«. Den ansvarlige engel, den store efter sin storhed og den lille efter sin lidenhed, lader den stå fast, som i »Du lader mig stivne som ost«, foran den Hellige, velsignet være han, hvis herlighed fylder hele jorden. Han spørger efter ligheden med de former, der egner sig til at hvile på dette stof, opretholde det og grundfæste det. Den første i højde og værd blandt de former, som af natur kan sanses, hvis øjet får lov til at se, og som har forhold og lighed med stoffet, har vi undersøgt: Det er

KLADDE · uafklaret · fortsat

Rema fra Fano - fortsat

den, som kaldes billedskikkelse. Ved den passer spørgsmålet, om han skal blive vis eller tåbelig.

Det gælder ikke Torahens visdom og kendskabet til den. Det hører nemlig under »retfærdig eller ond siger han ikke«[DA533703]. Dens krone ligger i et hjørne; den, som ønsker, skal fylde sin hånd, for det er alt sammen himmelfrygt. Den, som vil, kan komme og tage. Hensigten er derimod beredelsen til det erkendelige i hvilken som helst visdom, enten הצמידיות[DA533701] eller de logiske og tilsvarende. Skal han blive vis, vil han let kunne begribe dem, når han vælger at betragte dem. Sidder han derimod og holder ønsket om at høre undervisning borte fra sit hjerte og vender sin daat bort fra den, gavner det fastsatte ham ikke, og han kaldes ikke vis. Han ophører dog ikke med at være kløgtig i verdens anliggender.

Alligevel vil den øvre domstol dømme ham strengere for forsømmelse af Torahen, som vejer op mod alle bud. Det gælder også, hvis han erstatter arbejdet med Torah med fremmede studier. Da han har mulighed for at blive vis, skal han stå til regnskab for dem langt mere end en, der slet ikke studerede, hvis det var bestemt, at denne skulle være tåbelig. Det er muligt, at et sådant menneske fødes til møje og ikke kan lade sin mund forstå nogen visdom uden anstrengelse og slid. Er hans lod at kaldes tåbelig, og ved han det, men arbejder, anstrenger sig og styrker sig i Torahstudiet for Himlens skyld, med frygt for Herren hele dagen, er han lovet at vende forbandelsen til velsignelse: Efter møjen er lønnen.

Tilbage til kapitlet i indholdet

Ha-Nefesh — del 2 — kapitel 2

KLADDE · uafklaret

Rema fra Fano

Spørgsmålet, som gælder havla de-garmei, den naturlige varme, som vi forklarede, er englens ord »rig eller fattig«. Derfra kommer frugten i at være flittig og husket[DA533902] ved erhvervelsen af ejendele, at sejle på skibe og forfølge i צינות[DA533901]: »Flittiges hånd gør rig«. Denne bestemmelse udgik ligeledes om én af de to sider fra hans mund, velsignet være han. Vi lærer, at der ikke er noget ondt i fattigdom, hvis mennesket ikke gør oprør imod den, for den Hellige, velsignet være han, knytter ikke sit navn til det onde. Alligevel står der siden »Herren bringer ned og gør rig[DA533903]«. Denne handling tilskrives altså ham selv, fordi alt er til vort bedste; der er intet ondt, for Herren, velsignet være han, prøver os. Det er let i hans øjne også senere at gøre rig, når han vil. Det fælles er, at han mætter alt levende med velvilje.

Tilsvarende siges »stærk eller svag« om itsvona de-visra. Alt afhænger nemlig af sansningens styrke og bevægelsen hen imod den. Her satte de rig før stærk, skønt styrken er i kroppen og rigdommen udenfor den, ligesom vi sætter ofanim før chajjot i den siddende qedushah én gang på hverdage og to på sabbat. Den, der ændrer dem, tager fejl, skønt chajjot står højere, for livsvæsenets ruach er i ofanim. Også her er styrken i

KLADDE · uafklaret · fortsat

Rema fra Fano - fortsat

menneskets krop og rigdommen adskilt uden for den. Vi har allerede ovenfor sagt, at tåben afhænger af sansningen[DA533904]. Rigdommen afhænger altså også af styrken.
Det er Skriftens rækkefølge: »Lad en vis ikke rose sig«, selv om han bliver gammel og hans daat tiltager. Derfor sagde den ikke »den vise«, for han når ikke dens fuldendelse; desuden giver Herren visdom, og mennesket ejer ikke betegnelsen. Den siger »og lad ikke den stærke rose sig«, med fortsættelsens og følgens vav: Den stærke, som overvinder sin drift, og hvis kraft ikke ligger i Himlens hænder. Derfor passer betegnelsen på ham her. Hvorfor må han da ikke rose sig? Fordi »han ikke stoler på sine hellige«. Heraf lærer vi, at den rige slet ikke skal rose sig af sin rigdom. Det er et hjul, som drejer, og hans gode er ikke i hans hånd.
Ud fra Gemaras ord i begyndelsen af Bava Qamma, at et dyr ikke har mazal, har en af de store kommentatorer sagt, at det slet ikke har nogen billedskikkelse. Nogle vise siger, at også ikke-talende dyr har en skygge, efter det kendte forsøg på seglets nat. Det er ikke fjernt at tilskrive dem en dobbelt form, som gennem en fjern årsag breder sig fra vognens arter til fugle samt stort og småt kvæg. Det store kvæg og det store vilddyr er ligestillede med hensyn til krampetrækninger, for halakhah forlader ikke sin ligefremme betydning. Men det kan også betyde, at de er ligestillede i at lytte, modtagelsen af tilførsel ovenfra, som i »Gør dine ører til en tragt«. Løvens ansigt er nemlig et vilddyr, og deres herredømme er over fåreflokkens ansigter, til den bindende[DA533905]; om Jakob står »Han var bindende«, עקד. Det er en betegnelse for den, som binder, ligesom טחון, malende, i Mishnah. Løven bandt således oksen ved sammenfiltrede torne, som det står i Bereshit Rabbah, afsnit 56, om bindingen i bogen af Nachum fra Elqosh.
Denne form deler sig i to: Den ene hviler over det voksende, den anden over det sansende, så de gennem den modtager kraften fra den fyrste, som er sat over alle arter, flok for flok for sig. Vi kan med rette sige, at dyret mangler billedskikkelse, men det har dog en skygge, som vi forklarede ved mennesket: Skyggen deler sig i to, som der står »Skyggerne flygter«. Eller hvert ikke-talende væsen har kun én, som tjener den vitale nefeshs to kræfter, for heraf følger intet umuligt; dermed er striden ophævet.
Denne vej passer også på alle, som er langt fra ham, velsignet være han. De har skygger og billedskikkelse fra deres egen side, som en abe over for et menneske. Derved har de en vej og en grænse til gennem deres billedskikkelse at knytte sig til det aktive intellekt, som er sat over dem efter den øvre vilje for at give dem liv. Heri talte Grækenlands og Qedars forskere godt om sig selv, ikke om os. Men de blandt vort folk, som praler af deres forskning, vidnede løgnagtigt om os til skam og vanære, da de ville gøre målet lige mellem os indbyrdes og mellem os og dem. Andre end os har yderligere mulighed for tilknytning til nogle trin højere end dette mål, som deres vise ikke målte. Gid de var vise og forstod dette: At påtage sig det ved vor domstol og derefter bevare og udføre Noas børns bud.

Tilbage til kapitlet i indholdet

Ha-Nefesh — del 2 — kapitel 3

KLADDE · uafklaret

Rema fra Fano

Se, Gud er mægtig og foragter ikke at sidde og vente på, at den dråbe kommer, hvoraf den retfærdige dannes. Han kender begge forældres skjulte hjertetanker og vejer på vægtstang og retfærdige vægtskåle deres tankers renhed i den stund. Han prøver nyrer og hjerte for at kende det formål, som tilskyndede dem til handlingen. Er det deres egen nydelse: Enten den sanselige, som er mindre end tomhed — og vi siger med rette, at så længe den mangler tjeneste for Himlen, er den en skændsel for os og stor vanære — eller begæret efter at avle en ligemand, en arving, som besidder, hjælper med deres arbejde, øger deres rigdom og sørger for deres alderdom, og som også styrker sig til at hævne sig på deres fjender? Det er også de ydre kræfters vej. Eller har de intet andet sigte end at gøre vor Faders vilje i Himlen?

Efter deres hensigts renselse, deres erkendelses højde og begges længsel ved det, hvormed han fra begyndelsen helligede os og befalede os at mangfoldiggøre ligheden, som vi forklarer ved Herrens barmhjertighed over os og inden for skriftets tilsigtede mål, således dømmer han retfærdigt og fastsætter trofast, at former, den ene mere ophøjet end den anden, skal iklæde denne dråbe. Hver dråbe, hvorfra et godt afkom engang skal komme, selv ved verdens ende, er også indbefattet i »Han tæller Jisraels samliv«. Vi har antydet dette ved Jaels vers i slutningen af Chaqqor Din. Der udlægger de שמיכה, tæppe, som שמי כה, »mit navn her«, for at vidne om, at Sisera ikke rørte Jael. Måske var også hun »verdens jord«, hvilket betyder beskyttelse fra Ehjeh-navnets fire udfyldninger[DA534101], der har talværdien קרקע עולם, verdens jord. Dertil kommer, at jeg mener, at hendes mand allerede var død på det tidspunkt.

At være verdens jord er, ud over den ligefremme betydning, som retten kræver, så hun ikke bliver forbudt for sin mand, også den åbenbare hemmelighed, vi forklarer ved Ester. Meningen er, at ved tvangen fløj hendes neshamah bort, som i »Jeg vil skjule, ja skjule mit ansigt«. Herfra kommer en antydning af Ester i Torahen. De sagde, at en sheidah, en dæmonkvinde, indfandt sig for Achashverosh i hendes sted. Det antydes i slutbogstaverne af verset[DA534102] »Og en mands hustru jager en kostbar nefesh«, נפש יקרה תצוד. Det er straffen for tøjlesløsheden, når der i den stund kun indfinder sig en nedre kraft fra de ringere klædninger, knyttet til den vitale nefesh, for at holde kroppen i live, mens helligheden trækker sig tilbage i alle sine dele. Efter hendes vilje blev hendes kød som en sten, der ikke sanser de ondes nydelse. Alle de vises ord består, og sådan var det også med Jael.

Lærerne sagde, at hun rejste sig fra Achashveroshs favn, nedsænkede sig og lå i Mordekhais favn. Det tyder på, at det var et leje som Avishag fra Shunems, hvorom der står »Kongen kendte hende ikke«, og »Hun skal ligge i din favn«. Også sådan Ester: Hun lå i Mordekhais favn alene for at være i enerum, blot som selskab og ikke mere, af hensyn til skelnen[DA534103]. Det var jo noget nyt for hende, at hun ikke var kaldt til kongen i tredive dage. Selv om der var gået tooghalvfems dage for hende, ville der måske ikke gå andre tooghalvfems. Læg mærke til hendes ord »Som jeg gik tabt fra min fars hus, skal jeg

KLADDE · uafklaret · fortsat

Rema fra Fano - fortsat

gå tabt fra dig«: Alene for hengivenhedens skyld, ligesom ved hendes fars hus.
Det giver et tilstrækkeligt svar på Tosafots undren: Hvorfor skilte han sig ikke fra hende med et skilsmissebrev, før hun gik frivilligt, for bagefter at tage hende tilbage? Da han ikke havde ret til at opbygge afkom gennem hende, ville det være nytteløs besværlighed. Og endnu stærkere: Det er sikkert, at en israelitisk mands hustru, som udsættes for tvang, er tilladt for sin mand. Men hvis nogen ved om en ugift kvinde, at hun efter ægteskabet med ham vil blive tvunget hver dag, når den anden ønsker det, hvem har da givet ham lov til at gifte sig med hende? Indvend ikke begyndelsen af Ketubbot, hvor vi siger »Lad dem lære dem, at ved tvang er hun tilladt[DA534104]«. Dér var der ingen anden mulighed, for tvangen gjaldt alle lige og var ikke vedvarende, men kun én gang for hver af dem.

Tilbage til kapitlet i indholdet

Ha-Nefesh — del 2 — kapitel 4

KLADDE · uafklaret

Rema fra Fano

Der er mange forskelle mellem menneskers tanker. Jeg vil tale og få luft ved at åbne en port for dem, som de tidligere afgrænsede, mens de efterlod mig et sted at udfolde mig i. Så meget mere nu: Lad den vise høre og blive visere. Tanker er i almindelighed gode eller onde. Alt ses i ét blik af ham, som former deres hjerte sammen: Han ved, hvad der er i mørket, og lyset bor hos ham. Der står »Hvis jeg så uret i mit hjerte«. Det betyder, at intet er skjult for Gud, velsignet være han. Straffen er »ville Herren ikke høre«: Nemlig min bøn, som blev nævnt i det foregående vers, »Til ham kaldte min mund, og ophøjelse var under min tunge«. Hvad står der bagefter? »Men Elohim hørte«. Ikke blot Herren, som er barmhjertighed, men også Elohim, som alene er dom; alligevel tilsluttede han sig i dommens egenskab denne hørelse. Det er et fuldt bevis på, at han ikke så uret og ikke så møje. Dette er en rigtig, sand ligefrem betydning i sig selv.
Ved udlægningen, at et menneske ikke holdes fast for hjertets tanker undtagen ved fremmed gudsdyrkelses tomheder, siges »Hvis jeg så uret i mit hjerte« om de andre overtrædelser. »Herren ville ikke høre« nogen anklage, for de har ingen tilladelse til dette. Men han, velsignet være han, ser nyrer og hjerte og dømmer alt med barmhjertighed. Alle onde tanker, selv når de er skjult og gemt i menneskets hjertedyb, kendes dog af tilskynderen, som ligger ved hjertets åbning, som det står i kapitlet Ha-Roeh. Han er nemlig den, som får mennesket til at synde med dem, og han er sendebudet, som der står »Grib Jisraels børn i deres hjerte«. Han fører vild og går derefter som bagtaler og griber med tilladelse ovenfra. Hans erkendelse af dem fra begyndelsen er ingen ophøjelse for ham, men ringhed og stor forringelse: Røveren kender sit røveri. Også dette er et stort onde.
Han kender dem kun i deres stund, når de først spirer, for han deltager og slutter sig til dem i selve deres væsen, begynder med deres skam og ender med deres ejeres fald. Vi uddyber dette i kapitel 8. Men den Hellige, velsignet være han, kender menneskers tanker

KLADDE · uafklaret · fortsat

Rema fra Fano - fortsat

før deres tid, som i »For de er tomhed«. Det skal forstås, når de bryder frem[DA534301], på et tidspunkt, hvor de endnu intet virkeligt er, ikke én eller to dage, men fra evighed til evighed. Vi har andetsteds forklaret, at hans viden er selve Torahen, dens indre og inderste, dens skjulte hemmeligheder, hvorom det siges »Der er intet før eller efter i Torahen«.

Det betyder: Skønt den for os er en oprindelig Torah og en viden forud for enhver ting, er der for ham intet før og efter. Hverken er viden tidligere eller valget senere. Alt ses virkelig foran ham; i hans fuldkommenhed er tiden på ingen måde afgrænset[DA534302], og der findes intet fortidigt eller fremtidigt. Dette er, hvad Rambam sagde: Hans viden er ikke som vor viden, men han forklarede det ikke. Her åbenbarer jeg hans hemmelighed for at øge Himlens ære. Med dette er der ikke plads til Raavads indvending. Men de, som kommer til denne erkendelse ud fra en vanskelighed, tager fejl i forudsætningerne. Den øvre viden er nemlig intet argument for at fritage de onde for straf eller mindske de retfærdiges løn. Da han kendte de ondes valg, beredte han fuld betaling af deres gengældelse til at falde over dem som fortjent[DA534303]. Da han så den retfærdiges retfærdighed, blev det ved chesed beredt, at hans råb skulle modtages. Intet skjules for den højeste Konge, der er uden lige.

Spørger du, hvorfra de tjenende engle vidste, at Jishmaels børn ville lade Jisraels landflygtige dø af tørst, og hvorfra Satan, der stred med Mikael ved bindingen, som nedenfor, vidste, at den blandede skare ville føre Jisrael vild ved kalven, kan man svare: Sådanne ting kendes af Himlens hær i hemmeligheden »Alt har Herren gjort til sit formål, også den onde til ulykkens dag«. Der står ikke »til ulykke«, for de kender kun sagens beredelse. Friheden til at vælge det gode er imidlertid givet. Derfor står »til ulykkens dag«, noget som står hen. Gid de var vise og forstod dette, så de kunne vende den til det bedre, og der ikke fandtes ulykke på den. Hver dag har sine særlige velsignelser. Ingen i Himlens hær eller blandt jordens beboere har kendskab til det, vi vælger, undtagen Herren alene.

Åbenbarede han en hemmelighed for den betroede i sit hus og viste ham på Sinai hver generation og dens ledere, så det, vi har lært — tre konger og fire almindelige mennesker har ingen del i den kommende verden — ikke var skjult for ham, heller ikke den ene konge, som man ønskede at føje til for at øge hans soning, mens der fra Himlen kom en antydning om, at det ikke behøvedes, eller lignende sager, som vi ikke har ordnede mishnayot om, så gælder noget særligt for husets betroede. Om ham står »Han skuer Herrens billede«, sådan som vi forklarer på sit sted. Om alt sådant sagde de i Sifrei: »Ting, som han befalede mig at sige mellem mig og mig selv«. Ud over Torahens hemmeligheder, som han fik lov at sige, netop gentage og ordne med sin mund, skal ordet »at sige dem« ved disse fremtidige forhold, der afhænger af valg, forstås som »Jeg sagde i mit hjerte«.

Tilbage til kapitlet i indholdet

Ha-Nefesh — del 2 — kapitel 5

KLADDE · uafklaret

Rema fra Fano

Vid desuden, at buddets natur er, at lønnen drages fra det, ligesom brød styrker menneskets hjerte. Også den, som indtager livets lægemiddel, får af sit eget. Om den, som indtager dødelig gift, er det ikke rigtigt at sige, at han døde som straf, men ved natur og valg. Således er overtrædelsernes straf naturlig og nødvendig gennem den forkastelige handlings egenskab, som i »Den, som graver en grav, falder i den«, og »Den, som bryder et gærde, bides af en slange«. Dette er klart.

Torahen siger »Du må ikke have andre guder«. Den, der overtræder dette forbud, fortjener selv ikke at være, som om den sagde: Du skal ikke have en væren hos andre guder. De findes nemlig kun i verden ved hans onde valg. Det er meningen med »for dig«. Når synderen ophæves, ophæves den fremmede gud: Udsagnet »der skal ikke være« er en fast bestemmelse, der gælder dem begge lige. Således siger Torahen »Jeg er Herren din Gud«. Når du erkender dette med hele dit hjerte og hele din nefesh, deler han også noget af sin evighed med dig, for hans navn vil altid nævnes over dig. De vise har allerede sagt, at de retfærdige i fremtiden skal kaldes med den Helliges navn, velsignet være han. Som vi oversætter »Den ene råbte til den anden«: »De modtager«. Der strømmer nemlig en viljens tilførsel fra Torahens indre, som visselig er den Helliges navn. Verden og naturen styres i og gennem den, for den var deres håndværksredskab.

Lad dig ikke bedrage i spørgsmålet om hans viden af enhver vanvittig, som profeterer og gør sig vis uden visdom og taler ord mod den Højeste. Sandheden er, som vi mange steder har forklaret, at videns ophøjelse er valgets afgrænsning. Ingen skabning kan nemlig have magt til at gøre evigt oprør[DA534503], hvad Gud forbyde. Skriften råber »Fri blandt de døde«: Når mennesket dør, bliver det frit for buddene. Men vi vil sige: Det bliver frit for overtrædelserne. Du finder ingen større grænse for valget end dette. De oprørskes langvarige oprør, selv til slutningen af mange generationer og mange tusind år, falder dog under prøvelsen, så længe der efter det er håb om at modtage Himlens kongedømmes åg. Han forbarmer sig over sine tjenere efter den lange landflygtighed. Det er betydningen af »Alt har Herren gjort til sit formål, også den onde«. Fra alle skabninger stiger hans lovprisning op ved dagenes ende.

Således siger kongen også til en skamfuld tjener, hvis væsen er ondt: »Jeg har jo befalet dig: Vær stærk i Torah og modig i buddene. Se, jeg har i dag lagt livets og dødens vej foran dig. Skønt alt er forudset, og friheden er givet, har jeg gjort det og vil bære, så din ondskab kan tugte dig og dit frafald irettesætte dig.« Denne prøvelse bliver den iboende årsag til, at tjeneren ved renselsens slutning, selv efter tid, tider og deres tider, styrker sig i sin herres arbejde dobbelt og mangedobbelt i forhold til alle sine synder. Det er betydningen af »Jeg vil bære og redde«. Der står »De skal gå ud og se på menneskenes døde kroppe«. Der står ikke »på menneskene«, men på deres døde kroppe, som i »og jeres døde kroppe, I«, som vi forklarede på sit sted.

Også om de 974 generationer, som blev trukket sammen på grund af deres onde valg, der var sikkert forudset, skal du vide med sikkerhed: Havde der slet ikke været noget godt i

KLADDE · uafklaret · fortsat

Rema fra Fano - fortsat

dem, var de ikke steget op i tanken. Var de blevet skabt, var de ikke blevet trukket sammen, før de faktisk havde fordærvet noget. Men så længe skabningen er i mulighed, mellem ikkeværen og væren, og dens synd ligeså er i mulighed, er sammentrækningen, som er død i mulighed, en sand dom. Ved denne sammentrækning var hemmeligheden »Du fører mennesket tilbage til sønderknuselse« forudset i dem: Med nefeshs דכרוכה[DA534501] får de en anger i mulighed over deres onde valg. Da siger du »Vend tilbage til at være menneskebørn«, når han i fremtiden planter dem. Der står »Hvis du fører det kostbare ud af det værdiløse«, som med ordene har talværdien 974[DA534502], »skal du være som min mund«.
Ethvert vist hjerte indrømmer sandheden: Det mindsker ikke valget, at man ikke kan give magt over det umulige. Evigt oprør er bestemt umuligt, for ellers ville der, hvad Gud forbyde, være to magter, og dette er falsk. Men de døde kroppes fald, som vi nævnte, er den sande udbedring: Samekh-mem opsluges, og El bliver tilbage, når han spreder sine vinger mod højre.

Tilbage til kapitlet i indholdet

Ha-Nefesh — del 2 — kapitel 6

Rema fra Fano

Du har altså lært, at valgets afgrænsning er den øvre videns og den ubetingede magts ophøjelse, uden tvivl. Kun ved tronen skal viden stå over valget, ikke ellers. Alle indvendinger fra dem, der betvivler hans viden, på grund af den indbildte vanære, som de finder i kendskabet til de falske, forkastelige enkeltheder, er også vanskelige for dem, efter at disse er blevet til. De ender med at tvivle på selve forsynet, for en overtrædelse drager en overtrædelse med sig. For os løses det ligefremt både før og efter deres tilblivelse: Viden om de fineste enkeltheder og deres individer, der kommer fra en samlet viden om alle skabninger og selv er forenet, har intet spor af vanære. Den er tværtimod lovprisning og stor ophøjelse uden mål. Han kender dem nemlig kun fra sig selv; dér, hvor den gemene satte foragt, kroner du den Vidende og Vidnet, velsignet være han, med ære og pragt.
Min tunge vil også fremføre mange lærestykker om denne regel for lyttende fæller. De står i verdens højde og er alle rette for den forstående, men skriverens blækhus har ingen del i dem. Månen tav ved slutningen af den kendte strid, da der blev sagt til hende, at retfærdige skulle kaldes efter hendes navn, som vi rigtigt har forklaret i Pelach Ha-Rimmon. Men dybt i sit hjerte mærkede hun, at det, som dér var et tilstrækkeligt svar om viden forud for de retfærdiges handlinger, fordoblede vanskeligheden ved de ondes handlinger. Netop derfor blev hendes daat ikke beroliget, og hun tav kun for at værne sin Skabers ære. Heraf kommer visdom og tugt for dem, der undersøger det guddommelige, så de ikke bryder igennem.
Herren er dog retfærdig på alle sine veje, og man må ikke drage hans egenskaber i tvivl. Af selve vanskeligheden fremgår nemlig svaret klart: De ondes valg blev kun mindsket for at mindske de onde[DA534701]. Vid det, for det er selve sandheden. Derved bortfalder

Rema fra Fano - fortsat

vanskeligheden og ophæves fra sin rod. Til yderligere styrkelse af svaret skal du vide, at de retfærdige gennem deres retfærdighed kan beskytte de onde, indtil de får lov til at føre dem til det bedre, enten i deres liv, som i »Lykkelig den, som viser omtanke for den ringe«, eller i de ondes hemmelighed og hemmeligheden om dem, der går gennem grådens dal, som forklaret af os på sit sted.

Det rette, bestandige og lige svar gik altså forud for vanskelighedens opståen, sådan som den retfærdige Dommers formildelse af hende: Han kender hjertets skjulte ting, og han er underfuld. Derfor afviser vi ikke en lære på grund af en vanskelighed. Der er mange svar, som munden ikke kan tale, og øret ikke bliver mæt af at høre; de er ordnet og bevaret til enhver viljes tid. Det er, hvad vi smukt forklarer ved begyndelsen af vort Chullin-studium; se dér. Se også Rav Ashis lære ved udvidelsen i »Alle slagter«: Det er en fast halakhah, og de lod den stå med en vanskelighed[DA534702].

Tilbage til kapitlet i indholdet

Ha-Nefesh — del 2 — kapitel 7

KLADDE · uafklaret

Rema fra Fano

Den Hellige, velsignet være han, sagde: Bring soning ved omvendelse, for da vil jeg forbarme mig over oprørerne og synderne, når de husker og vender tilbage til Herren. Det er soningens grund. Med ordet עלי, »for mig«, advarede han os om, at denne hensigt og dens formål skal gå forud ved frembæringen til soningshandlingen. Vi skal ikke først vækkes til den for at udbedre den skade, der rammer os: »Ikke os, Herre, ikke os«. Vi skal sigte mod hans navn, velsignet være han: Det er ære at sone for helligdommen, sådan som vi forklarede ved forsoningsdagens tjeneste.

Sagens endelige hensigt er, at hele denne anklage er, som dens navn angiver, en strid af længsel. »Liflig at se på« oversættes jo til aramæisk som »tiltrækkende at se på«. Gennem striden åbenbares en skjult herlighed for os ved den øvre styrelses siders overensstemmelse i sandhed og ret. Det var begyndelsen til en strid for Himlens skyld, som til sidst består i alle sine dele. Se Jonat Elim[DA534901], kapitel 10, del 1, og kapitel 37; Pelach Ha-Rimmon, port 18; skriftet Chaqqor, פ"ג פ"ו[DA534902], og del 4, kapitlerne 4, 8 og 10; Ha-Middot ved regel 4, 5 og 6; og Meah Qesitah. Sæt alle disse steder i forhold til hinanden, og hvis du får lov, vil du kunne skelne.

Dette valg har sin væren fra retsindigheden, og dets tilbagevenden dertil, selv efter mange dage og år, bliver et troværdigt vidne om, at intet i verden er evigt undtagen i det godes egenskab. Dette er den øvre visdoms fortrin frem for tåbeligheden, ligesom lysets fortrin: Dets nytte erkendes og begribes kun gennem mørket af de skabninger, som nyder det. Det er et fortrin for visdommen, ikke for dens Herre. For »Er du retfærdig, hvad giver du ham?« og »Er dine overtrædelser mange« — selv når du får fuld omvendelse, »hvad gør du ved ham?«

Tilbage til kapitlet i indholdet

Ha-Nefesh — del 2 — kapitel 8

Rema fra Fano

Der står »Herren kender menneskets tanker, for de er tomhed«, Hevel. Her talte vor herre David godt for det første menneske. Det er nemlig åbenbart og kendt for ham, velsignet være han, at Adams egentlige og første hensigt var at trække Hevels neshamah ind i verden, for han var fuldkommen retfærdig. Men klippah kom før frugten, og Kain kom først ud ved kraften fra slangens rytter, der lagde urenhed i Eva og dermed fik overhånd over Adams tankers renhed. Når mennesket fordyber sin betragtning og sine tanker i Himlens tjeneste, ved tilskynderen i almindelighed, at mennesket ikke vender sig mod ham. Sådan sagde de i Zohar, Balaq, blad 211: »Når Kongens ansigt lyser, består de onde arter ikke i deres beståen, og alle troldmænd og spåmænd udøver ikke deres trolddom.« Men tilskynderen fatter ikke den ophøjede betragtnings enkeltheder, for dens veje er høje, langt over hans erkendelse.

Undertiden synes han også at kende de gode tankers enkeltheder, for han kæmper imod dem med netop deres modsætning. Kendte han dem ikke, hvorfra havde han da alt dette? Måske er det netop klippahs forrang, som gør, at »den fattige og vise dreng« arbejder på at fjerne den fra Jisraels grænse. Derved ved vildlederen, at den retfærdige kæmper imod ham. Ligesom den guddommelige tjeneste kun fuldendes ved tanke og handling, bliver tanketjenesten kun kendt af dommens sendebud, når den træder frem i handling. Læbernes bevægelse regnes som handling ovenfor, ligesom vi dømmer den forsætlige bespotter ved domstolen hernede, og ligeledes den sværgende, den, der ombytter et offerdyr, den forbandende og vidnerne, hvis tilstedeværelse er modbevist[DA535101].

Det er kendt, at den Hellige, velsignet være han, føjer en god tanke i Jisrael til handling. Man kan kun sammenføje to ting, når de begge ligger foran os. Her findes tanken, men ikke handlingen. Derfor fremfører den Hellige, velsignet være han, en handling fra en anden retfærdig af samme art, hvordan det end skal forstås[DA535103], svarende til denne tanke. Den anden retfærdige havde ikke den rette hensigt ved sin handling. Han føjer dem til hinanden. Når hver tager sin del af sammenføjningens duft[DA535102], lader han den enes aftryk spire i den anden. Hver har begge, for »dens udbytte er bedre end sølvs udbytte«.

Desuden føjer den Hellige, velsignet være han, en god tanke fra en, som går ned i Gehinnom på grund af sine onde handlinger, til en tilsvarende god handling fra en retfærdig af samme art, som behøver renselse på grund af en mangelfuld tanke. Denne retfærdige går ned i Gehinnom for at hente den onde med den gode tanke op derfra. Den ene får gavn ved at gå op sammen med ham, mens den anden ikke lider skade, kun en forskrækkelse. Det, der findes i Zohars Hekhalot om engle sat over menneskets tanker, bønnens hensigt og lignende, gælder kun tegn, der viser sig på dem ovenfra, om hvem der er mere egnet til at blive modtaget end den anden.

Den gode drift er en engel, som tjener rent foran neshamah. Den er en virkelig hjælper for de gode tanker og fryder sig og jubler, når den skelner menneskets tilknytning til sin

Rema fra Fano - fortsat

Skaber. Om den, som er inden for dens skillevæg, får den gennem neshamah en almindelig viden og glæder sig over ham. Den sande glæde er dog for Jisrael i dets skabere. Der står ikke »i dets former« eller »i dets skaber«, men betegnelsen gøre, asijah, i flertal. Den skjulte forsyns Herre skjuler sig i kærlighed med det i åbenbart forsyn, som i »Velsignet være du, som har helliget os«. Derfor glæder Herren sig mere over sine gjorte værker end over sine skabte og formede. De retfærdige er nemlig store; om dem står »Velsign Herren, alle hans værker, på alle hans herredømmes steder«. Derfor kaldes det fuldkomne menneske en lille verden. Med det sluttede den fromme konge: »Min nefesh, velsign Herren«.

Tilbage til kapitlet i indholdet

Ha-Nefesh — del 2 — kapitel 9

KLADDE · uafklaret

Rema fra Fano

»Kun i en billedskikkelse vandrer en mand«. Skriftens fremgangsmåde er klar i sig selv. Dette tredje ikon, som vi omtalte ovenfor, kaldes billedskikkelse ved sin indtræden efter den øvre hensigt med at opretholde dets væren; ved sin udtræden kaldes det skygge på grund af flugtens lethed, når det afføres os ved vore synder. Også efter at dets øvre del, som egentlig kaldes billedskikkelse, er trukket bort tredive dage før døden, er Skriftens ord nøje: »Skyggerne flygter«, alene ved dødsøjeblikket. Hensigten gælder Hallel, som deler sig i to[DA535301], og vi har forklaret det.

Vi har allerede sagt, at hele dette ikon bliver til ved udfoldelsen af ruach og nefesh fra Jetsirah og Asijah. Da dannes et billede for dem med kostbare indretninger, som de kan klæde sig i i denne verden. Havde vi fortjent det, behøvede delen ikke igen at vende tilbage ad denne vej. Menneskets navn vidner[DA535302] om, at det alene havde mulighed for at fuldende hensigten også for sin fælle. Sådan sagde Resh Laqish: Var vore fædre ikke alle faldet i synd i ørkenen, var vi ikke kommet til verden. Han sagde kun dette i et sådant tilfælde, og han mente det præcist. Det, der dér konkluderes, »som om vi ikke var kommet til verden«, handler om de øvrige mennesker, og alt passer.

Lær af kvinden fra Teqoas ord til vor herre David, med det vidunderlige råd at følge den Allestedsnærværendes veje og føre hans fordrevne tilbage. Hun sagde: »Vi skal visselig dø og er som vand, der strømmer ud på jorden og ikke samles op. Elohim løfter ikke en nefesh, men tænker tanker, så ingen fordrevet skal fordrives fra ham.« Det betyder: Min herre ved, at vi visselig skal dø, med den dobbelte død i advarslen til det første menneske. Vandet strømmer ud på jorden og deles i mange dråber, lidt dér og lidt dér. Således samles billedskikkelsens dele for det meste ikke, men hver efter sin egen ære. Dette er den sande og rette mening i denne vending efter Skriftens sammenhæng. Hendes ord omfatter også billedets deling til nefeshs trin efter døden, som det vil fremgå.

»Elohim løfter ikke en nefesh« betyder, at døden ikke er tilsigtet fra ham for at løfte nefesh op til ham. Tværtimod er Shekhinahs hovedsted blandt de nedre. I hans tanke, velsignet være han, som er forenet i sit væsen, tænkte han allerede før sine værker tanker, der kun

KLADDE · uafklaret · fortsat

Rema fra Fano - fortsat

bliver mange, når de træder i handling efter vor beredelse. Det passer særdeles godt at forklare »tænker tanker« af samme sprog som »kunstvævers værk«, hvis arbejde har ansigter på begge sider, og intet af dem ligner det andet. Hensigten er, at hans tanke, som gik forud for alt, giver former til alle de kostbare indretninger, som det første menneskes billedskikkelse indbefattede og fuldendte i fuld forening. Hver gren for sig blev kaldt efter det, som herskede i den, og behøvede ikke at trække sig bort og få et nyt navn, hvis ikke synden skabte en skillevæg og døden skilte ad.
Også dette er en stor chesed til os fra ham, så ingen fordrevet skal fordrives fra ham. Det er hensigten med hans handling, som kendt fra Elihus ord til Job i hans sidste svar: »Han vender sig gennem vendinger ved sine råd for deres handling«. Der står בתחבולותו[DA535303], i hans råd, som i »Skyldens bundter, han vender tilbage«, og han vender sig med hende[DA535304]: »I hendes kærlighed skal han altid henrykkes«. Her er ikke stedet at uddybe det. Heraf får vi en smuk forklaring af verset »Herrens råd består evigt«: Det gælder første ikon, som består for evigt og giver liv til alle sine billeder. »Hans hjertes tanker fra slægt til slægt« skal rigtigt forstås af samme sprog som kunstvævers værk, om de partsufim, der bliver mange og kommer ud i denne verdens luft, hver på sin dag.

Tilbage til kapitlet i indholdet

Ha-Nefesh — del 2 — kapitel 10

KLADDE · uafklaret

Rema fra Fano

»Kun tomhed og larm«[DA535501]. Flertallet i dette ord gælder manden og billedskikkelsen sammen, og nun følger handlingen. En mand i almindelighed er nemlig alene bærer af en vital menneskelig form. Der siges, at de larmer ved at bevæge den omgivende luft i alle deres bevægelser. Selv af mundens ånde, som udgår fra strubelydene uden læbernes bevægelse, og så meget mere af menneskets øvrige handlinger, dannes et bestandigt aftryk, som fastholdes og formes i luften omkring det, som i »I hvert menneskes hånd sætter han et segl«. Enten ligefremt, fordi de fleste handlinger sker med hånden, eller med rette forklaret som sted: Den omgivende luft er menneskets sted. Den er bogen, hvori alle dets handlinger faktisk skrives og i ét blik ses af den retfærdige Dommer.
Vi har allerede gjort opmærksom på »Han samler og ved ikke, hvem der samler dem op«. Mennesket selv samler alle sine kraftfulde handlinger gennem alle sine tomme dage, til det gode eller det modsatte[DA535503], og ved ikke, hvem der skal samle dem op: De retfærdiges bog, de ondes eller de mellemstes. De åbnes ved årets begyndelse, Rosh Ha-Shanah, af samme sprog som »seglindgraveringer«, som vi forklarede i Chaqqor Din, del 2, kapitel 12. Eller det gælder, at de bliver mennesket til en tilbagevendende mazal, som fører det ud til dets virke og arbejde, udgået af Himlens dom år for år, på den måde, vi forklarede noget tilsvarende dér i kapitlerne 24, 29 og 30. Betragt det nøje, for det er underfuldt.

KLADDE · uafklaret · fortsat

Rema fra Fano - fortsat

For alt dette fører Elohim mennesket til dom. Der er én Torah for hele menneskeslægten, men Jisraels afkom har et personligt forsyn, små som store, uden undtagelse. Ordet אך, kun, er en begrænsning: Andre har i sandhed også et fuldt og overstrømmende alment forsyn. Kun de særlige blandt dem, deres konger og fyrster, omfattes enkeltvis af forsynet til gavn for den samlede kreds af folk, som ledes gennem dem. Alt er efter behovet i den rette styrelse, afgrænset og retfærdiggjort med visdom, forståelse og daat fra ham, som former deres hjerte sammen og forstår alle deres handlinger.
Den første begrænsning ved versets begyndelse skal meddele og vække os til at vogte denne billedskikkelse. Den alene er tilstrækkelig til, at הה[DA535502] — den, som vandrer i den — er under gengældelsen, hvad enten den er god eller ond. Den voksende kraft kaldes nemlig nefesh, den sansende ruach og den tænkende neshamah i den særlige overførte betydning, vi nævnte ovenfor, for den, som ikke har fået de yderligere øvre trin, vi forklarer. Når denne billedskikkelse alene føjes til oven over den vitale form, vi beskrev, kan mennesket betragte undersøgende beviser og spekulative slutninger hentet fra de øvre erkendelige forhold ved naturen. Også disse får forestillingsevnen i drømme, nattens syn, alt efter menneskets handlinger. Disse tre er tilstrækkelige til at dømme mennesket i alle dets gengældelser, som vi vil forklare videre med hjælp fra Himlen.

Tilbage til kapitlet i indholdet

Ha-Nefesh — del 2 — kapitel 11

Rema fra Fano

Retfærdig dom og ret kræver, at billedskikkelsen og den vitale form i det syndende menneske dømmes sammen i det nedre Gehinnom. Klædningerne trækkes nemlig efter klippah. På dem passer lignelsen om den halte og den blinde, når de forfejler hensigten: Billedskikkelsen er blind ved øjets vildfarelser, den anden er halt ved handlingens fejl. Derfor kaldes Gehinnom vredens dag. Dér dømmes billedskikkelsen, som er selve væsenet i den dag, der skal dømmes dér, efter beskaffenheden af den vævning, som er tegnet i den. Se Ha-Ittim.
Mener man, at det nedre Gehinnoms dom også berører noget af billederne, som udgør det andet ikon, vi omtalte ovenfor, gælder det kun de to nedre. Neshamahs billede er hævet over alt dette og stiger blot undertiden ned for at redde dem; se skriftets afslutning. Nefeshs og ruachs billede har en dom efter behovet. Hører de til dem, som går ned i Gehinnom — alle, som går ned, stiger op — varer deres dom tolv måneder eller mindre, men på ingen måde længere[DA535701]. Nedstigningen sker i disse snavsede klæder, skyggerne tilsmudset af de overtrædelser, der dag for dag skete i og gennem dem.
Ikke alene hindres de i at iføre sig de lærdes klædning, som er beredt til dem af buddenes gerninger, indtil efter renselsen; også neshamah stiger først op til stedet for sin herlige bolig, når disses dom er fuldendt. Det er klart, at heller ikke neshamah smykker sig med de ting, som egner sig til den øvre verden, mens den er uden for skillevæggen. Nefeshs klædning lånes derimod til ruach[DA535702], mens den endnu dvæler ved

Rema fra Fano - fortsat

nedsænkningen på gravstedet. Ligeledes lånes ruachs klædning til neshamah, indtil kærlighedens tid kommer, og hver får sin egen.
Denne nydelse fortsætter for nefeshs dele, i særskilte afdelinger, indtil opstandelsens tid. Da sammenføjes også kroppene i yderste fuldkommenhed for at stige op og se Herrens ansigt, Herren Jisraels Gud, sammen med alle nefeshs dele i fuld forening. Det er hemmeligheden »De retfærdige sidder med deres kroner på hovedet«: Nefesh, ruach og neshamah fra første ikon, »og nyder Shekhinahs glans« med chajah og jechidah.
Der er dog nogle, som ikke ville stige op, hvis de steg ned. Derfor går de ikke ned i Gehinnom, men stødes udenfor det, ved Herrens domme, som er sande og retfærdige tilsammen. Deres dom varer så længe som nødvendigt. Den begrænses ikke af tolv måneder eller nogen fastsat tid, men kan vare fra slægt til slægt, hvordan det end skal forstås. Skønt man i Rosh Ha-Shanahs første kapitel lærer om dem »De går ned i Gehinnom«, skal du læse: »De går ned til Gehinnoms dom«. Dette er nok.

Tilbage til kapitlet i indholdet

Ha-Nefesh — del 2 — kapitel 12

KLADDE · uafklaret

Rema fra Fano

Den syndende nefesh dømmes med kroppen i graven i denne verdens billede, ikke længere end alle de første syv dage, tre gange hver dag[DA535902]. Ved dommens tid besøger den graven fra sit hus; mellem dommene besøger den sit hus fra graven. Efter syv dage rådner kroppen, og nefesh går ned i Gehinnom eller til sit rette sted og dømmes dér tre gange hver dag. Mellem dommene besøger den sin grav. Når dommen er fuldendt, klæder de den i festklæder. Da får den sin egen del, som er indrettet af buddenes gerninger, og de giver den efter dens ære.
Så længe den ikke får disse festklæder, har den, selv om den muligvis kender denne verdens lidelse, ingen tilladelse til at arbejde for deres redning. Ruach og så meget mindre trinnet ovenover den har intet at gøre med gravens dom. Mens mennesket lever i denne verden, har natteånder og skadevoldere kun magt over dets to nedre trin, billedskikkelsen og den vitale nefesh. Englen, som er sat over dem, hedder Lajlah, nat, for han er en af dommens sendebud, som vi forklarede. Også Lilit udenfor er en stormvind, der udfører Dommerens ord; hun er dæmonernes moder. Navnenes lighed er tilstrækkeligt bevis.
Det er muligt, at død ved Himlens hånd alene kan henføres[DA535901] til den vitale nefesh, mens karet, afskærelse, gælder både den og billedskikkelsen, som i »Du foragter deres billedskikkelse«. Dette føjes til de skjulte forskelle mellem død og karet, som vi har forklaret andetsteds. Da billedskikkelsen opretholder den vitale nefeshs forbindelser med billederne ovenover, afskæres denne nefesh fra sit folk, når billedskikkelsen afskæres, som i »Et skabt folk skal prise Jah«. Den har intet håb om igen at vende tilbage til dem, medmindre den har Torahens dug[DA535903], med talværdien ti gange היכל, palads, som engang skal give den liv. Vi har allerede nævnt, at disse billeder er tre familier fra Beriah, Jetsirah og Asijah. Ovenover dem er der ingen deling og mangfoldighed, som det vil

KLADDE · uafklaret · fortsat

Rema fra Fano - fortsat

fremgå. Det er, hvad vi fremlagde ligefremt ved dette skrifts begyndelse.

Tilbage til kapitlet i indholdet

Ha-Nefesh — del 2 — kapitel 13

KLADDE · uafklaret

Rema fra Fano

»Folk kalder de til bjerget«. Dette vers passer til billederne, hvis længsel alene gælder Atsiluts neshamah, »bjerget, som Elohim ønskede til bolig«. Betegnelsen passer til livets neshamah, som omfatter fem partsufim, antydet i he-bogstavet, og he-resh er en bogstavforkortelse for »erkendelsens begyndelse«[DA536101]. Desuden er den ophøjet over mange: Folk, Jakobs forsamlinger, præstevagter, hærførere og sanhedrinernes overhoveder. Alle disse Herrens hærskarer indbefattes i netsach, hod, jesod og malkhut, som forklaret af os på sit sted.
Denne neshamah afgrænses i egentlig og første betydning af seks øvre sefirot, som seks af de navne, der ikke må slettes, er knyttet til: Ehjeh, Jah og Havayah med Elohims vokalpunkter, dernæst El, Elohim og Havayah med de udtrykkelige vokalpunkter. Alle navnene tilsammen har talværdien הר, bjerg[DA536102]. Sådan også אל חי וקיים[DA536103], den levende og bestandige Gud. Disse fire familier var dens våbenbærere. Heraf forstås, at han på Sinai tvang bjerget over dem som et kar: »תפ"ו ved dine fødder[DA536104]«, er גיגית, kar, og er תפו ved samme talværdi. Hvis de ikke modtager Torahen, er der nemlig ingen adgang for Atsiluts neshamah til, at de overhovedet får indre lys fra den. Den forbliver alene som omgivende lys, udlagt ved dens at-bash i Jonat Elim, del 1. Det er hemmeligheden »Dér skal jeres grav være«. Se dette i kapitel 14 og i del 5, kapitel 6.
»Dér ofrer de retfærdigheds ofre«, når de מבניעים[DA536105] mennesket til den Allestedsnærværende og frembærer en brudt ruach for ham fra de nedre klædninger, som er mere kær end alle ofre. »For havenes overflod suger de«: Det er de øvre kilder, som derved lyser i dem, mens de endnu lever og består i krop og nefesh, som i »og sandets gemte skatte«. Billederne er nemlig gemt i billedskikkelsens og den vitale nefeshs krop tilsammen, og disse er skjult i stoffet, som kaldes sand. Det hjælper menneskets handling efter dets valg, til det gode eller det modsatte, som virkeligt sand, hvorom man i reglerne om tildækning fra sabbatsaften til sabbat siger, at det varmer det varme og køler det kolde.
Når denne forbindelse består, bliver dets dage desuden mange som sandet, og dagenes strøm hviler over det, bryder uden ophør[DA536106]. Når de nedre klædninger uden ophør ikke gør den Allestedsnærværendes vilje, vender billederne tilbage til deres rødder, gemt og skjult for billedskikkelsen og den vitale nefesh, som er skjult i støvkroppen. Det varer gennem hele langmodighedens tid, og til sidst styrter dette hus sammen af sig selv.
Så længe der i det høje ligger i forråd fra deres lys de kostbare הקוני[DA536107], som vi omtalte ovenfor, og som er beredt til at iklæde sig i denne verden, er der håb foran mennesket indtil dets forvirring[DA536108]. Da kommer en tagen, som aldrig ophører[DA536109]. Det er nogah, den fine klippah, som Ezekiel så nær det hellige. Den

KLADDE · uafklaret · fortsat

Rema fra Fano - fortsat

vender de vitale former, som allerede er stødt bort, til andre billeder, ringere end deres egen værdi.
Vi har antydet noget herom i Em Kol Chaj, ved anden dels begyndelse, i Avigajils profeti. Vi har tydelige og grundige tegn for dem i Jeled Zequnim, som lærerne knyttede til Mishnah ved begyndelsen af Shabbats sidste kapitel og til det, som siges om den i Gemara. Her er ikke stedet at uddybe det.

Tilbage til kapitlet i indholdet

Ha-Nefesh — del 2 — kapitel 14

Rema fra Fano

Ved helligdommen finder vi, at Abraham kaldte den bjerg efter den hemmelighed, vi nævnte ovenfor, for at lade de seks hellige navne, som først aftegner sig, hvile dér. Dermed sigtede vor fromme far også mod, at hans fars neshamah skulle huskes til det gode, eftersom han omvendte sig. Han udbedrede nemlig deri hans dages mål, som var fem år og to hundrede år. Fjern הר fra אברהם[DA536301]; tilbage bliver alef, det første bogstav, som forener sig med bet alene og med mem alene for at føre tilførsel til malkhut, som er bjerg, fra Abba og Imma. Desuden levede Terach 205 år, og Job, der blev dømt gennem lidelser, levede 210 år, i hemmeligheden הר ההר, bjerg, bjerget, som følger nedenfor.
Isak kom og lod yderligere tilførsel fra fire enkle Havayah-navne hvile over helligdommen for at fuldende tallet ti dér. Læg 104 til הר, og du får tallet שדה, mark. Jakob kom af ære for sin far og tilføjede strømmen fra yderligere fire Havayah-navne, så tilføjelsen fuldender tallet Isak. Men af andre hensigter, som nøje svarer til hinanden, trak han kun én fra sine fire Havayah-navnes tal. Af ære for Isaks navn vejer vi det nemlig på en lysets vægtstang, og den samlede enhed fuldender det. Desuden er 103, fire Havayah-navne minus den samlede enhed, hele tallet מנחה[DA536302], minchah, Isaks egenskab. Se Zohar, Bo El Paroh, 186b.
Her er hemmeligheden הר ההר: Dér døde Aron og blev begravet dér. Han er cheseds mand, og to domsegenskaber måtte til for at gemme ham, én til døden og én til begravelsen. Det almindelige he antyder som bekendt Elohim-navnets fem bogstaver, mens resh er deres kvadrerings tal[DA536303]. Det er »Elohims bjerg«. Dette navn har desuden tre udfyldninger: Med jod på højre side; fjernes det enkle navn, bliver רוח, ruach, tilbage. Det er hemmeligheden om »Elohims ruach« overalt. Den sande højre, nemlig hovedpræsten Aron, berøres ikke i dette navns udfyldning fra højre. Men det, som angår vor udlægning, er udfyldningen med alef på den mellemste linje, hvor הר bliver tilbage, når grundlaget fjernes; og udfyldningen med he til venstre, hvor resten med den samlede enhed tillagt giver tallet ההר[DA536304], mens den med den samlede enhed fratrukket giver tallet Isak.
Alle tre udfyldningsdele tilsammen[DA536305] har talværdien af stammernes navnes begyndelsesbogstaver med én samlet enhed. Eller tallet stemmer præcist, hvis vi sætter Menashe og Efraim i stedet for Levi og Josef. De to udfyldninger med alef og he antydes altså i הר ההר. Derfor siger vi passende: Dér døde Aron og blev begravet dér. Den tilføjelse,

Rema fra Fano - fortsat

minchah, som vi nævnte, giver sammen med שדה tallet בית, hus. Det har talværdien ארורה, »forbandet«, i »Jorden er forbandet for din skyld«, når det forklares til det gode efter vor vej ved alle Torahens irettesættelser, som fra begyndelsen kun blev sagt betinget. Hensigten her var, at jorden, menneskets soningssted, hvorfra det blev skabt, skulle fuldendes gennem tilføjelser af lys til bjerget. Det er selve bogstaverne ארורה, til lovprisning ved det dobbelte lys, direkte og tilbagevendende. Enten viser det dobbelte resh dette, eller talværdien af ארורה med ordet og den samlede enhed[DA536306]. »For din skyld« betyder, at Jakobs skønhed er som Adams skønhed; det er knop og blomst.
Om verdens fædre siges som bekendt »Jeg løfter mine øjne til bjergene«, ההרים. Ordet har talværdien ti Havayah-navne, indbefattet i de tre linjer, som fædrene var vogn for. Dette er nok.

Tilbage til kapitlet i indholdet

Ha-Nefesh — del 2 — kapitel 15

KLADDE · uafklaret

Rema fra Fano

Alene den vitale nefesh, som ethvert menneske har, som det vil fremgå, er den, der stiger op ved dødemaning. Rabbi Abbahu i kapitlet Shoel talte sandt til den perser, da han sagde, at Samuel Seeren blev hentet op inden for tolv måneder. Men han omtalte ikke denne forskel, for at perseren ikke skulle fortsætte med at spørge til den Barmhjertiges skjulte ting. De retfærdige stiger altså kun op inden for tolv måneder. Måske havde Samuel ikke engang så kort efter sin død indladt sig på dette uden hensynet til Sauls ære, eftersom Skriften ligestillede ham med Moses og Aron. Men på gravstedet mærkede de, at kaldets stemme kom fra et højt sted. Det var jo Jisraels konge, som sagde »Hent Samuel op til mig«. Derfor sagde han: Måske kaldes jeg, hvad Gud forbyde, til dom. Vi forklarer det.
Da den ondes nefesh ønsker ondt, er hver dag derimod en tid, hvor den kan hentes op ved træk, selv efter mange år. I Gemara viser den onde Bileam, at denne vitale nefesh har tilladelse til at svare spørgeren ud fra det, den hører bag forhænget. Efter døden har den ingen egen stemme, som forklaret i Zohar, Shelach Lekha, blad 169. Men menneskets stemme, i det øjeblik dets neshamah forlader kroppen, strejfer fra verdens ende til verdens ende. Denne stemme indbefatter ruach og nefesh fra havlei de-garmei og itsvona de-visra. Heraf får vi støtte til den overførte sprogbrug, vi nævnte: at kalde det voksende nefesh og det sansende ruach. De sagde dér, at stemmen gemmes i en afdeling, som er beredt til den, og at dens dele skilles; den sidder ophøjet[DA536501]. Dødemanerne samler dens dele for en stund og hører en fin stilhed ved at sænke sig mod jorden.
Rabbi Qetina sagde med rette i Ha-Roeh: Dødemaneren er en løgner, og hans ord er løgnagtige. Skønt den mand vidste, hvad der var med kroppen i deres skælven dér[DA536502], var det ikke dødemaneren, som meddelte ham det; han havde lært det af sin lærer. Eller netop hans egne ord er løgnagtige, ikke de andre ord, som han hørte bag forhænget. Da denne vitale form ved opstandelsen skal vækkes først, frygtede Samuel Seeren, at han, hvad Gud forbyde, blev kaldt til dom på Herrens store og frygtelige dag.

KLADDE · uafklaret · fortsat

Rema fra Fano - fortsat

Eller fordi det var inden for tolv måneder, skælvede han og frygtede for nefeshs dom i den periode.

Heraf kan vi lære, at i enhver afdeling i den anden verden prøves den retfærdiges dom på ny, hver gang han efter sin ære løftes fra bolig til bolig. Skønt han er blevet renset nok til at få adgang til den ydre forgård, må han prøves endnu nøjere, selv efter lang tid, for at blive løftet indenfor. Det er hemmeligheden »Bered dig i forgården, så du kan træde ind i salen«. Derfor har lærde ingen hvile; de er bestandig beredt til at helliges ved ophøjelse, gå fra styrke til styrke. Også her frygtede den trofaste profet, og hans hjerte udvidedes, da han ved sin fortjeneste tog Moses med op. Også han var alene fra denne afdeling af sin vitale nefesh, af hensyn til den retfærdiges ære, som behøvede ham.

Det skete ikke ved dødemaningens kraft. Den har slet ikke magt over dem, som gik levende ind i Edens have, eller over dem, som døde ved et kys efter Herrens ord. Desuden begravede han sig selv; eller Herren, som nævnes lige før ham i Skriften, begravede ham med sin Shekhinahs ære på et sted, hvor hånden ikke hersker. Endvidere ser intet øje det faste sted: For de øvre synes det at ligge nedenfor, for de nedre ovenfor. Ingen skabning har engang viden eller erkendelse af stedet, hvor han er begravet. Hvordan skulle dødemaningen, som alene er fra jordens dyb, da nå selve væsenet og æren hos den hellige i den Højestes boliger? Der står »Han begravede ham i dalen«, בגיא[DA536503], en bogstavforkortelse for »De hovmodiges hus river han ned«, בית גאים יסח, for Peors hus synker for ham. Så meget mere nu, hvor det var længe efter. Desuden blev dødemanerkvinden alene bedt om at hente Samuel op; ingen anden blev overhovedet efterspurgt.

Jeg mener, at Samuel bad Moses og fik hans samtykke. Han steg frivilligt op sammen med ham[DA536506] for at ledsage den retfærdige, som vejede lige med ham, hver på sin egen måde. Der står »Moses og Aron blandt hans præster«, men Samuel var ikke præst: Han var »blandt dem, som kalder hans navn«, fordi hans bøn vejede lige med deres begges bøn, som der står »De kalder til Herren, og han svarer dem«. Se, hvilket stort menneske der vidner om ham mange generationer før hans dannelse i moderlivet: Det er jo vor herre Moses i én af de elleve salmer, som siges i hans navn. Af hans mund lever vi, og også Samuel fik æren med skystøtten. Måske var den dog kun synlig for alle folk, når det netop var til ære for Moses.

Udfyldningen af ענן עמוד, skystøtte, har samme tal som מט"ט, Metatron[DA536504], ansigtets fyrste, Shekhinahs unge tjener. Der står »Han taler til dem«, til alle tre, i samme vedvarenhed gennem fremtidsformens egenskab. »De vogtede hans vidnesbyrd« er af samme sprog som »Hans far vogtede sagen«: De var bestandig beredt til, at den hellige ruach kunne hvile over dem. »Og en lov gav han dem«: Også til Samuel blev kongedømmets lov sagt, med fireogtyve fortrin, der nævnes i afsnittet om kongens ret, som han fremsagde for Jisrael. Lærerne sagde, at kongen har lov til alt, som siges i kongeafsnittet. Dertil føjes indtil tredive fortrin, som vi lærer i baraitaen i Qinyan Torah, efter det, der står dér i Rashis forklaring.

Skønt de, som Rashi tæller fra Samuels vers, tilsyneladende er treogtyve, kan man dog

KLADDE · uafklaret · fortsat

Rema fra Fano - fortsat

sige, at »Han sætter dem ved sin vogn og sine ryttere, og de skal løbe foran hans vogn« er tre ting. Så bliver det fireogtyve, og en fejl er faldet ind, hvor der siges treogtyve. Det fremgår også præcist af, at han dér kun føjede seks til for at fuldende tredive fortrin; se dér. »Du skal sætte en konge over dig« er nemlig et bud til Jisrael og ikke et fortrin ved kongen selv. Vil du sige, at der i Rashi er treogtyve og ikke fireogtyve, kan han have haft en overlevering om fireogtyve, for det jordiske kongedømme er som det himmelske, svarende til brudens fireogtyve smykker, som Esajas talte. Da der dog er andre veje til at tælle de tredive fortrin — se Nachalat Avot — burde vor lærer have forklaret sig. For mig kræver det stadig undersøgelse[DA536505].

»Herre vor Gud, du svarede dem«: Gå og læs hos læreren, mange gange. »En tilgivende Gud var du for dem« er som »Herren løfter sit ansigt mod dig«. Han forklarede ikke af hensyn til Shekhinahs ære. »Og hævner over deres handlinger«, for eksempel »Er det ikke hvedehøst i dag?« osv. og lignende. Alle disse enkeltheder blev åbenbaret for Moses i forudgående viden på den måde, vi plejer at forklare »Han er betroet i hele mit hus«. Lykkelig deres del ovenfor og nedenfor, for om deres vitale nefesh siges »Jeg så guddommelige væsener stige op fra jorden«.

Tilbage til kapitlet i indholdet

Ha-Nefesh — del 3 — kapitel 1

Rema fra Fano

Den øvre neshamah, betegnet ved den indblæsning, vi omtalte ovenfor, er sandt livets neshamah: Én neshamah for alle retfærdige, som lever og består evigt, for den er forenet i sig selv. »Én er hun for sin mor«: Det er det øvre he, hvorom Jisrael kaldes »båret fra moderlivet«. »Ren er hun for hende, som fødte hende«: Det er det nedre he, når det føder dem for gennem dem at give hvert levende menneskes nefesh liv i to verdener. Om det kaldes de »båret fra moderskødet«, for de åbner dets moderskød, verdens svangerskab. Denne neshamah er nemlig et fuldt navn og en fuld verden i sin stærke enhed. Om den står »Stor er din trofasthed«. Den bliver mangfoldig i sine kræfter og dækker over de retfærdige efter deres erkendelses mål, for de er Herrens palads, hver efter det arbejde, de gør.

Dem sigtede den retledende irettesætter mod i Lulav Va-Aravah, da han sagde »Jeg har set de højtstegne, og de er få«. De modtager tilførsel fra Knesset Jisraels indre, fra dens ypperste. Således lærer vi: De vise gav en lignelse om kvinden: Kammeret, forrummet og overetagen. Kammer og forrum kan udlægges om adskillelsens verdener; overetagen er alene i foreningens verden. Hvordan? פרוז er én egenskab[DA536701], dens samlede Asijah; דור en anden, betegnet efter Jetsirah. De to trin passer sammen, som bekendt. Det er gentagelsen af »den ydre forgård«, som Ezekiel nævnte i Emors haftarah: Den ene er ydre i forhold til den indre, den anden ydre mod folket, Asijah. Beriahs kammer bliver da den indre forgård. Mishnahs rækkefølge følger »serafer, ofanim og chajjot« i sabbattens Jotser: Kammeret til seraferne, פרוז til ofanim, דור til chajjot.

Rema fra Fano - fortsat

Heraf forstås overetagen, Atsilut, den ypperste af verdenerne, Shekhinahs eget væsen. Enhver, som betegnes som vogn, får adgang til den, såsom fædrene og deres lige, som vi har hørt og kender. Før dem Adam, Noa og Shem, i chokhmah, binah og daat; efter dem Moses, Aron, Pinchas og David, som føjes til for sammen med fædrene at tælle syv fædre[DA536702], der sluttede pagt. De og alle deres lige i hver generation betegnes nemlig ved denne neshamah, Atsilut, som breder sig fra Shekhinahs moderskød, når hun er i fuld forening. Derom siges »Herren svor David sandhed, som han ikke vender sig fra: Af dit livs frugt vil jeg sætte en på din trone«. Ordene når til den øvre David, som da bliver lige i enhed med de øvrige egenskaber, der lader art strømme til sin egen art.
Derfor kaldes de, som får denne neshamah, »ét folk på jorden«. Om en mangfoldigheds far siges »Abraham var én«. Derfra får mennesket de sande guddommelige erkendelsers liv for at leve ved dem evigt og ikke se undergangen. Den har de fem navne, vi forklarede ovenfor, hvorom det sandt siges »Vor nefesh venter på Herren«.

Tilbage til kapitlet i indholdet

Ha-Nefesh — del 3 — kapitel 2

KLADDE · uafklaret

Rema fra Fano

Kapitel 2.

»Mennesket blev til en levende nefesh«. Det betyder, at det menneske, som alene lever i den vitale form, tilfører (en anden læsning: gjorde tjenlig)[DA536901] hellighed til den øvre neshamah, som dens Skaber opfostrede[DA536902], efter lamed i »til en levende nefesh«. Visdommen benådede skyggerne og billedskikkelsen, vi nævnte. Derefter fanger han deri gennem andet ikon, som ovenfra ned knytter det grænseløse til det begrænsede. Derefter løfter hun nedefra op ved sin kraft og retfærdighed det sammenknyttede med kroner[DA536903]: Bønnerne gennem englene af hendes art; se Em Kol Chaj.
Af ære for den øvre indblæsning fra selve den blæsende blev kundskabens træ forbudt mennesket, ligesom surdej er forbudt dem, der slagter påskeofferet og husker hans bud, og vin dem, der træder ind i paladset. Også dette hører til begrundelsen for billedtalen i Bereshit Rabbah, afsnit 15: Det var hvede, eller det var druer. Disse frugter var nemlig umodne i kvindens hånd, da hun plukkede uden tilladelse, og de var ikke fuldt modnet. Derfor behøver det ene syrning, det andet presning. Ikke sådan, når de er en drue — נשהה[DA536904] — vin, der er bevaret i dens druer, uden at beruse, men optages i 248 lemmer, som fortalt om de mægtiges brød. Tilsvarende når Jisraels land frembringer kager, fuldt modnede med deres mål, glans og skikkelse fuldendt, som solen, når den går ud i sin styrke. En tåge stiger op fra jorden og vander, sådan som den før synden var i troskab med ham.
Også nu skal enhver husvært, som bryder brødet, begynde dér, hvor tilberedningen er bedst. De sagde ikke dér, hvor det er blevet pænt. Hensigten var nemlig ikke alene brødet bagt i ovnen, men dets modning ved Himlens regn, når solens lys bliver syvfoldigt. Det

KLADDE · uafklaret · fortsat

Rema fra Fano - fortsat

sagde Menashe, Hizkijas søn, til Rav Ashi i hans drøm, til sit eget forsvar: Også han skal få opstandelsen med de retfærdige for at spise sig mæt og til en bestandig klædning. Disse kager og den bevarede vin gavner altså livets bevarelse fra den sammensætning, som regnes מבעיות את[DA536905] synden. Før den var det ikke sådan. Den ypperste føde forøger også erkendelsen.

Tilbage til kapitlet i indholdet

Ha-Nefesh — del 3 — kapitel 3

Rema fra Fano

Kapitel 3.

Over alt, som er af de syv arter, velsigner man først »Han, som skaber træets frugt«, og til sidst én velsignelse svarende til tre. Det svarer til rabbi Jehoshua ben Levis udsagn i Gemara ved slutningen af kapitlet Keitsad Mevarkhin. Dette er selv vanskeligt, for kun fem af arterne er træfrugter, mens hvede og byg er kornarter. De indbefatter selv shibbolet shual og shifon, havre og rug[DA537101], som kun er af bygarten, og spelt, også af hvedearten. Det synes, at dette er en halakhah for Messias' tid. Jeg vil forklare det.
Ligesom den første skabelse skete i to omgange — på den tredje dag stod planterne ved jordens åbning, og på den sjette voksede de frem — således står om fremtiden først »Som jorden frembringer sin vækst«, og derefter »Som haven lader sine udsåede frø gro«. Det betyder ikke, at deres fulde modning skal skilles fra den første vækst med så meget som en hel dag. Det er blot for ikke at ændre skabelsens orden i før og efter. Bestemmelsen ændres til det bedre mellem nu og den tid.
Den halakhah, som gælder os, og som vi lærer den, der tygger hvede, er, at han først velsigner »Han, som skaber jordens frugt«, og bagefter intet. Lærerne forklarede, at ethvert »bagefter intet« netop er »Han, som skaber mange nefashot«. Men da skal vi over hveden, når jorden frembringer sin vækst, velsigne »Han, som skaber træets frugt« og den ene velsignelse svarende til tre. Og med rette, for »dens skud breder sig, og dens glans bliver som oliventræets«. Når dens udsåede frø derimod gror til fuld modning, velsigner vi »Han, som lader brød fremkomme«, og de tre velsignelser.
Torahen har syv kornarter. Vi vil ikke tælle zunin, rajgræs, blandt dem, for det er en forbandelsens art, heller ikke ris, skønt man over kogte ris velsigner »Han, som skaber slags af føde«, eftersom der også efter dette selv er »intet«. Derfor kan det være de egentlige fem arter selv samt to slags kager, alene af hvede og byg; eller af hvede og spelt, eftersom spelt er som hvede. Alle de vises ord består. At vi kalder »Han, som skaber mange nefashot« for »intet«, skyldes, at den ikke er som »Alt«, she-ha-kol, som fritager selv brød og vin. Denne fritager ikke engang de syv arter.
Grunden er, at begge siges om Himlens kongedømme. Ved begyndelsen passer »Alt« til det, for det er tankens begyndelse, og alt formes deri i fuld forening. »Han, som skaber mange nefashot« står ved handlingens slutning, for dér har det intet af sig selv. Dette er nok. Af de

Rema fra Fano - fortsat

fem navne, hvormed menneskets neshamah prises, נרח"י[DA537102], kommer de to øvre på sabbat[DA537103] for at føje styrke og mægtighed til de tre nedre hos den, som får dem på hverdage, i betydningen ekstra neshamah. Neshamahs tillæg kommer fra chajah, og også jechidah fra sin hellige bolig lyser i den.
Mennesker er dog forskellige heri efter deres forskellige trin. Det, som de fuldkomne opnår på hverdage, når de fromme ikke engang på sabbat. Det, som den ringeste blandt de afsondrede får alle ugens dage, bliver det længselsfuldt ventede tillæg for den ypperste blandt de ulærde på sabbat. Så vidt — og det er stadig muligt.

Tilbage til kapitlet i indholdet

Ha-Nefesh — del 3 — kapitel 4

Rema fra Fano

Kapitel 4.

Disse tre nedre nefesh-navne, som vi nævnte fra første ikon, lyser fra de helliges sted og deres forening ind i de tre billeder, som dømmes i mennesket. Vi sagde, at det er Asijahs nefesh, udhugget fra kilden til den nedre Edens have. Efter døden vender den ikke tilbage til sin ejendom, selv om den er retfærdig eller har fuldendt renselsen. Den sættes straks i en åndelig afdeling, som med rette kaldes be qavrei, gravstedet, og får dér en bolig efter sin ære i den klædning, der er beredt til den, indtil den står op til sin lod ved dagenes ende.
Jetsirahs ruach udgår fra den øvre Edens have. Efter døden dvæler den i den nedre, som åbnes for den gennem Makhpelah-hulens vej. Er nefeshs dom endnu ikke fuldendt, stiger ruach ikke op til sin afdeling, men tilbageholdes på gravstedet i den bolig, der er beredt til nefesh. Beriahs neshamah kommer derimod fra selve Eden, tronen, som i tanken skulle fylde hele paladset. De nedres mangel medførte dog, at lejet blev for kort til, at en elskende og en ven kunne strække sig på det. Derfor fylder kun tronens slæb paladset, den øvre Edens have. Er ruachs dom ikke fuldendt, står neshamah ligeledes uden for sin afdeling, som i »Jeg kommer ikke ind i byen«.
Efter dommens fuldendelse stiger hver op til sit beredte sted. De stiger ikke op til hinanden på hverdage for stundens behov undtagen gennem en forening, som stiger op fra mennesker, der endnu lever, blandt dem, om hvem der hver dag udråbes »Vær agtpågivende over for ham og hans Torah«. Det er fuldkomne retfærdige. Når de går for at strække sig ud ved gravene af retfærdige som dem selv, skaber de forening og forbindelse mellem deres neshamahs dele. Da meddeler Asijahs nefesh det til Jetsirahs ruach, ruach til Beriahs neshamah, og denne til den Hellige, velsignet være han, i Atsilut. Han er barmhjertig og nådig og lader opstandelsens dug falde over fædrenes hoveder. Findes der ingen levende retfærdig, som egner sig til dette, sover fædrene, og der er ingen forening.
Nefeshs dele har en opstigning til hinanden ved hver ny måned og hver sabbat, hvordan det end skal forstås. Nefesh stiger op til ruach og knyttes til den, og begge stiger op til neshamah. I hver verden findes afdelinger for nefesh, ruach og neshamah efter deres sted

Rema fra Fano - fortsat

og tid. Når dagen er fuldendt, går hver ned til sit hjem. Ligeledes stiger neshamah og ruach, så længe de dvæler uden for deres afdeling indtil nefeshs dom er forbi, op til hvilen på sabbat og nymåne og vender tilbage. Vid, at på sabbatten umiddelbart før dommens fuldendelse vender alle, som stiger op til deres sted, ikke længere tilbage[DA537301]. Sagens endelige mening er: De har ingen vedvarende forbindelse og kommer ikke bestandigt til hvilen og arven, før støvets beboere, som får verdens liv, vågner og jubler sammen.

Tilbage til kapitlet i indholdet

Ha-Nefesh — del 3 — kapitel 5

KLADDE · uafklaret

Rema fra Fano

Kapitel 5.

Vi fastholder, at ligesom den øvre Atsilut lyser i de øvrige verdener, og dens lys og gnister klædes i dem, sådan må den guddommelige neshamahs belysning i disse billeder forstås. Ligesom synden får den emanerede gnist til at trække sig tilbage til sin kilde og skjule sig, så dens styrke ikke vises i disse verdener, sådan skjules de indre gnister for disse billeder. Ansigtets skjul medfører en formindskelse af livsvæsenernes vinger. Der gælder ét mål for verdenerne som helhed og for disse billeder. Også om Torahens bogstaver sagde de, at de har en mangel, som kan tælles op til 600.000.
Der er iblandt os en retsindig og redelig mand, rabbi Moshe ben Jissakhar, som Esajas ville prise i sin bøn[DA537501] ved om egnede som ham at sige »Hvor er den, som vejer, hvor er den, som tæller?« Gaonen rabbi Saadja gik allerede forud for ham ved at tælle hvert eneste alfabetbogstav i hele Skriften. Men denne mand Moses talte og vejede alle versene i אנ"ך[DA537502] ét for ét efter bogstavers og ords antal. Han stod foran os i lærehuset og vidnede ud fra det skrevne, at Torahen kun har omtrent tredive myriader og en halv af bogstaver, svarende til dem, som Nevuzaradan dræbte, som det står i Ha-Nizzaqin. Det er en forfærdende overensstemmelse: Den Hellige, velsignet være han, så ikke gennem fingre med forsømmelse af Torah, som det står i den jerusalemitiske Chagigah.
Dit tegn er »Et spredt får«, שה פזורה. שה er tegn for »tre hundrede og de seks tusind«[DA537503] i de foreliggende bogstaver. »Spredts børn«[DA537504] betyder de 295.000 manglende, som har tallet אלקים מ"א?[DA537505] med he fordoblet på dommens side, og det har talværdien [lakune][DA537506] אל חי וקיים, den levende og bestandige Gud. Dertil svarer på klippahs side »en omskiftelig konge«, מלך הפכפך. Der er stadig tre tilovers, som i ordet פזורה[DA537507], af den grund, vi snart nævner.
Jeg har set en, som skrev, at Torahens bogstaver blev ved to tredjedele af 600.000, for at deres formindskelse skulle svare til livsvæsenernes vinger, der fra seks vinger hver blev til fire. Men denne fortolkers ord strider ikke mod virkeligheden: Alt, som overstiger halvdelen, kalder han to tredjedele. Sådan gør Gemara, for eksempel ved udsagnet om, at målet for meilah er én totusindedel af et skyldoffer for meilah. De indvendte: Indeholder

KLADDE · uafklaret · fortsat

Rema fra Fano - fortsat

shekelpengene ikke kun 1.532 perutot[DA537508]? Svaret var, at alt over 1.500 kaldes 2.000. Også livsvæsenernes vinger blev til sidst tre efter deres rette mål, mens den fjerde blot kunne være en håndsbredde. Hver havde nemlig fire ansigter, og kerubens vinger er små.

Tilbage til kapitlet i indholdet

Ha-Nefesh — del 3 — kapitel 6

Rema fra Fano

Kapitel 6.

Lærerne sagde, og det er velkendt i deres mund, at Torahens bogstaver er 600.000. Jeg siger, at det ikke blev sagt om Torah-rullen, som om den fortjente at få noget, den mangler, for en Torah-rulle mangler intet[DA537702]. Det, jeg anser for selve sandheden, er derimod, at ordene gælder Torahens bogstaver indgraveret på tavlerne. Se Chaqqor Din, del 2, kapitel 16 og 26. Efter at tavlerne blev knust, samledes de flyvende bogstaver i Torah-rullen i tusinder svarende til שה. Resten blev efterladt til ære, spredt og adskilt, indtil profeterne og dem, som talte ved den hellige ruach, kom for at udskille nogle af dem i Skriftens hemmelighed. Tannaiterne oplyste nogle i Mishnahs hemmelighed, og amoræerne med dem i Gemaras hemmelighed, der omfatter pardes: Peshat, den ligefremme betydning; remez, antydning; derush, udlægning; sod, hemmelighed.
Disse tre grupper medførte en tilføjelse på tre, så tallet blev som i פזורה[DA537701]. Torahens שה sammen med פזורה, som vi sagde, svarer altså omtrent til Jisraels antal i Sinaiørkenen. Alt dette er knop og blomst. Jeg kommer ikke for at sætte en grænse og et antal for Skriftens bogstaver, for de er langt flere, mange myriader, så meget mere for den mundtlige Torah, som hører til det, der ikke har noget mål. Det er derimod en forståelse: Hele Torahen, dens nøje bestemmelser og bogstaver, var indbefattet på pagtens tavler i tallet 600.000 på den måde, vi forklarede dér. Betragt det, for det er underfuldt, kendt og sandt i sig selv.
Dette vort udsagn bliver helt klart ved noget, som læres af sin sammenhæng. De vise sagde nemlig, at antallet 600.000 nefashot omfatter alle partsufim og meninger. De, som i hver generation overstiger dette antal, har samme mazal som de først talte. Således er de bogstaver i den hellige skrift, der overstiger antallet, fordoblinger af aspekterne i deres hemmeligheder og antydninger. Intet i Torahen er overflødigt; alt følger grenen, som virkelig er 600.000, seks yderpunkter i stor indbefattelse. Dette er nok.
Jeg vil ikke tie om det, vore øjne ser i vestens Gemara: Skriften er blevet forvansket langt ud over mål. Det er ikke tilfældigt, men gennem større indsigt[DA537703], for at lære os, at de ikke af deres eget hjerte gav den mundtlige Torah til nedskrivning. Det skete kun foreløbigt, som blotte husketegn, ikke som fast nedskrevet ord. Det ses også præcist af kongeafsnittets ord »Den skal være med ham«: Det er Shekhinah, den mundtlige Torah, med ham inde i hans hjerte. Men læsningen fra det skrevne er »Han skal læse i det«, i

Rema fra Fano - fortsat

hankøn, ikke »i den«, i hunkøn.

Tilbage til kapitlet i indholdet

Ha-Nefesh — del 3 — kapitel 7

KLADDE · uafklaret

Rema fra Fano

Kapitel 7.

De billeder, vi beskrev, er efter tilværelsens orden tilsammen det andet ikon. Her begynder betragtningen af de neshamot, der fordeles mellem mennesker. De sidder først blandt dem, som betegnes med festklæder, som vi forklarede i første del, kapitel 4. Fra begyndelsen er de som én lampe, der tændes fra en anden: En generation går, og en generation kommer. Vi sagde, at hver af dem, som går og kommer, bør have sin egen skygge. Men vægten hviler aldrig. Også det tredje ikon tilskrives undertiden omløbet sammen med det andet, men det kan gælde det andet alene uden det tredje. Den vitale form er derimod altid individuel. Ingen af dem mangler: Én for Adam alene, én tilsvarende for generationen[DA537901], og således for Messias og alle deres lige.
Nogle fortolkere sagde, at også den vitale nefesh kan opleve noget ligesom andet og tredje ikon. Hensigten er alene noget som podning af et træ, art i samme art, efter renselsens behov. Det er ibburs hemmelighed, som er mulig i dem alle, fra den største til den mindste. Begge er en formildelse af den øvre måne, ’בבי?[DA537902] dens hærskarer, for at berolige hendes daat. Efter antallet af andet ikons billeder, hver generation og dens udlæggere, bliver også antallet af disse værger, som står over mennesket, når det får lov. Rabbi Pinchas nævnte dem ved det sjette af de alment omtalte bud i Zohars begyndelse, Bereshit. Dér siger rabbi Shimon: De er fem. Da rabbi Pinchas svarede, at de øvre ikke er med i tallet, indrømmede rabbi Shimon, at de hører til den Helliges tal[DA537903], velsignet være han.
Det er en udlægning, som svarer til det, vi hørte om chajahs og jechidahs højde over de øvrige trin. Også dér synes de øvre undertiden at være to, undertiden én: Jod og dets spids følges ad, som vi vil nævne. Deraf kan vi også lære, at disse værger ikke går ud til den anden verden på én gang. De kan tøve med at gå ud efter hinanden, på den måde, vi senere omtaler ved nefeshs dele. Vi kan med rette sige, at den, som tjener ruach, regnes for højre, den, som tjener nefesh, for venstre, mens den mellemste dækker over dem og tjener neshamah. Nogle af dem har vist sig for dem med klart syn, som det fortælles, og åbenbaret visdommens skjulte ting for dem.
Det er kendt, hvordan Zohar udlægger »Jeg giver ham og hans sørgende fuld trøst« om disse engle. De sørger over synderen og står fire alen fra ham som ved en bandlyst. Når han omvender sig, trøstes de i deres sorg. Antydningen af de tre i verset er ואשלם ניחומים לו: Første og sidste bogstaver har Elohims talværdi[DA537904]; ligeledes har første bogstaver i ניחומים לו ולאבליו Elohims talværdi. De er nemlig elohim, som dømmer mennesket, som i lærernes ord »Dets drift dømmer det«: Den gode drift den retfærdige efter hans

KLADDE · uafklaret · fortsat

Rema fra Fano - fortsat

retfærdighed, den onde drift den onde efter hans ondskab. I de sidste slutbogstaver findes også Ben-navnet, efter antallet af Elohim-navnets bogstaver i enkel form og i første og anden udfyldning[DA537905], i hemmeligheden om Elohims sønner.

Tilbage til kapitlet i indholdet

Ha-Nefesh — del 3 — kapitel 8

KLADDE · uafklaret

Rema fra Fano

Kapitel 8.

Hun er én. Derfor sagde jeg, at dette andet ikon omfatter tre billeder, kaldt med navnene nefesh, ruach og neshamah ved fælles navnebrug, efter vort mål gennem hele Torahen: Navnene blev i egentlig og første betydning sat for de første rødder efter den oprindelige Torahs bogstaver, hvor vi om enhver ting fik befaling til at frembringe et redskab til dens handling. Fra da af er en tang lavet med en tang. Derfor deler virkningen navn med den nærmeste årsag[DA538101].
Efter den, som siger, at Torahen taler menneskers sprog, hvilket de ligefremme fortolkere følger, er bærerne af disse billeder først dem, der har navnene, som siden overføres til de øvre trin. Der er ingen uenighed om deres eksistens og væsen, kun om rækkefølgen i betragtningen af det guddommelige. Vi priser her den yderste fuldkommenhed og nytte ved at vandre retsindigt fra det tidligere til det senere efter det mål, der kan erkendes. Det er overleveringens vej: Lang og kort, ren som solen, som oplyser øjnene.
Mange andre har ført sig selv og deres elever modsat, fra det senere til det tidligere: ע"ב הפיג תורה[DA538102], de satte munden før ørerne, ad spørgsmål og svars vej. Den lykkes ikke, for den er kort og lang, fuld af tvivl og mange indviklinger. Om den siger jeg »En arv, der hastes til fra begyndelsen, bliver ikke velsignet til sidst«. Vid, at mange gode på denne måde blev forvirret og forhastede sig i spørgsmålet om viden og valg. Spørgsmålet er ikke passende; de tunge i daat hober ord op, og den, som må svare ham efter hans vej, giver derfor en fordrejet dom. Vi har allerede nævnt dette ovenfor med henvisning til det, som er tilstrækkeligt til at fastslå hensigtens sandhed. Der findes mange lignende tilfælde hos os; her behøver vi ikke at uddybe det.
Disse billeder helliges og renses efter døden i ildfloden, nehar dinur, som kaldes det øvre Gehinnom. Om Adam og hans fæller gik aggadahens mestre langt for at lære os, at deres synd og dens onde skade nåede til tanken, over alle materielle erkendelser. Vi fik kun med vanskelighed lov til at tro, at nogen af menneskets synder kunne nå noget ud over disse billeder. Synd i Beriahs neshamahs billede er en fjern mulighed, som hos englene eller endnu fjernere. Alligevel er skaden meget alvorlig dér, hvor den øvre neshamah (en anden læsning: tanke)[DA538103] breder sig. Men mennesket kan synde i ruachs og nefeshs billede, og de går undertiden ned i det nedre Gehinnom efter renselsens behov.
Billederne klædes i den mellemste partsuf mellem dem og den vitale nefesh, som kaldes

KLADDE · uafklaret · fortsat

Rema fra Fano - fortsat

billedskikkelse i fuld fælles navnebrug. Menneskets sande billedskikkelse er nemlig en guddommelig del ovenfra. Platon antydede allerede sagen i denne udlægning, som han havde stjålet fra profetsønnerne[DA538104], uden at de fuldendte den foran ham, for at opfylde ved ham »Domme kender de ikke«. Det, vi kalder nedre billedskikkelse, en mellemste virkelighed, som knytter, omslutter og indbefatter, antydede Platon som det ophøjedes omslutning, der knytter det ringe, stoffet, til sig gennem et luftagtigt mellemled. Kald det עיבונא[DA538105] eller havla, ånde, eller noget uden virkelighed, ringere end dem begge. Han talte om sin egen nefesh.

Tilbage til kapitlet i indholdet

Ha-Nefesh — del 3 — kapitel 9

KLADDE · uafklaret

Rema fra Fano

Kapitel 9.

»For Herrens del er hans folk«. Om dette sagde Skriften »Lad os gøre mennesket i vor billedskikkelse, efter vor lighed«. Det er den sande øvre billedskikkelse, som bliver et fuldt forbillede for hele Atsilut, et fuldt navn og en fuld verden. Den kaldes Elohims billedskikkelse. Helheden af de billeder, vi forklarede i det foregående kapitel, kaldes derimod Elohims lighed, hvorom der siges »efter vor lighed«. Den, som får disse øvre billedskikkelse og lighed, kaldes Kongens søn. Den, som kun får den øvre lighed uden at nå billedskikkelsen over den, er som en minister foran Kongen; den, som går ned til de nedre trin, er som en tjener foran Kongen.
Udled dog ikke heraf om rabbi Jochanan ben Zakkai i Ein Omedin, som sagde »Jeg er som en minister foran Kongen«, at han ikke nåede den øvre billedskikkelse. Heller ikke om rabbi Chanina ben Dosa, der var som en tjener foran Kongen, kan man tro det, hvis det fortælles, at han ikke engang nåede ligheden. I Chaqqor Din har vi nemlig allerede forklaret, hvordan Moses, vor lærer, fred være med ham, med rette kan kaldes Herrens tjener, selv om han sandt er Kongens søn, selve billedet af vav i det store navn, lovprist for evigt. Desuden blev han fra begyndelsen kaldt »Elohims mand«, mens han ved døden, hvorom der står »Du føjer deres ruach til, de udånder[DA538301]«, blev kaldt »Herrens tjener«. Sådan undrede de senere fortolkere sig.
For mig synes det langt ypperligere at være det store navns tjener end at kaldes mand ved tilnavnet. Desuden betyder Elohims mand som bekendt dronningens ægtemand, og døden ophæver ægteskabet. En kvinde, som har været gift med to, som Jakob og Moses, vender i den anden verden tilbage til sin første ægtemand. Heraf lærer vi i hvert fald, at det nævnte i Gemara ikke blev sagt til disse fuldkomnes forringelse[DA538302]. Det er nærliggende at høre, at da rabbi Jochanan ben Zakkais søn blev syg, var det efter ødelæggelsen, og den var årsagen. Dette er nok.
Den nedre billedskikkelse, som egentlig blot er en skygge, og som vi forklarede, er formen

KLADDE · uafklaret · fortsat

Rema fra Fano - fortsat

for billedernes eksistens. Gennem den klædes de i den vitale nefesh, den nedre lighed, hos den, som får dem. Lad Zohars ord »Skygge er hanlig, billedskikkelse hunlig« ikke volde vanskelighed. Alt åndeligt må nemlig bedømmes relativt til det, der føjes til det. Selv første ikon, som sandt er Elohims billedskikkelse, regnes som hunligt over for den øvre højde, som det er et forbillede på. Også denne højde er kun en skygge for sin ægtemand, mens den visselig er hanlig for os, som i »Herren er din skygge ved din højre hånd«. Alt dette er nok som antydning.

Den nedre billedskikkelse selv deler sig sandt i tre trin hver dag efter dens velsignelser og handlingernes egnethed. Det ypperste deri bestemmes som klædning for neshamah fra andet ikon. Denne klædning indrettes for den af hensigten i de praktiske bud efter det fuldkomne menneskes fordybelse i dem. Hertil føjes også den indretning, som stiger fra selve hjertets bud, såsom frygt og kærlighed, og deres hensigter. I denne klædning klædes neshamah og knyttes i livets bundt. Ruach på sit ærefulde sted klædes i den mellemste del, som er spundet og vævet af den ophøjede tale i Torahen og תעלה[DA538303], sange og lovprisninger, nydelsens og buddenes velsignelser og alle tilsvarende passende samtaler, som har et buds ruach. Nefesh får sin klædning af handlingen: Tsitsit, tefillin, rækværk, mezuzah, shofar, sukkah og lulav og således alle.

Hvor stor er godheden og glansen i den vitale form, som Herren Elohim skænkede vor første far allerede før indblæsningen og før beredelsen dertil! Selv uden disse store forberedelser var denne form en ånde uden synd. Så meget mere nu er der en forpligtelse her[DA538304], en stor forskel mellem den, der har de syv bud, og deres fromme, og den, som får lov at være helliget[DA538305] og befalet med 613 bud, selv om han ikke hører til de afsondrede. Hans form er nemlig bestemt til at tjene helligheden som bånd, der er deres redskaber[DA538306], fra den stund vore fædre stod ved Sinai. Får han lov, vil han kunne skelne.

Tilbage til kapitlet i indholdet

Ha-Nefesh — del III — kapitel 10

KLADDE · uafklaret

Rema fra Fano

Kapitel 10

De fromme blandt Noas børn har uden tvivl del i den kommende verden, for de holdt hans ord i deres syv bud før vor Torahs givelse. Da blev buddene ganske vist løst for dem, så de ikke længere fik løn for dem undtagen som den, der handler uden at være befalet. Men også nu, efter begivenheden ved Sinaj, glæder det deres Herre, når de holder dem; deres løn er stor som den befaledes, hvis de har påtaget sig dem ved hans domstol, som Naaman over for Elisa. Det er den bedste opfyldelse af buddet; dette er den bosiddende fremmede, ger toshav, som Torah taler om.

KLADDE · uafklaret · fortsat

Rema fra Fano - fortsat

Efter omstændighederne gælder det endda, hvis de har påtaget sig dem indbyrdes, blot deres hensigt er at gøre hans vilje. Blandt dem findes nemlig fornuftsbud, hvis opfyldelse og udfald gavner dem og verden ved alene at ordne det politiske fællesskab. For den, der beskæftiger sig med dette, er det nok at få sin fulde løn i denne verden. Den Hellige, velsignet være han, berøver ingen skabning dens løn.

Man skal ikke forestille sig en del i den kommende verden — »הטעם היא אם רב«, hvor ordene foreløbigt er grunden eller smagen, hun er, hvis, stor, men forbindelsen er uafklaret — og at hovedstolen bliver stående for ham, undtagen for dem, der retter hjertet mod den levende og bestandige konge, altings Herre. Det sker efter deres erkendelse af hans nødvendige eksistens og af, at man bør tjene ham og ingen anden.[DA538501]

Fra den afdeling, der er bevaret til dem, glimter således en hellig billedskikkelse over dem i deres liv, til at græsse i haverne. Den når på ingen måde det øvre Eden, for dette er en arv uden grænser, bestemt for sine ejere. Lykkelig enhver, der frygter Herren og går på hans veje.

En ger toshav er ikke befalet at hellige navnet. Det er ét af de 613 bud, som de blev særskilt betroet ved Sinaj, efter »jeg skal helliges midt blandt Israels børn«. Naaman var ger toshav. Han frygtede straf, når han gik ind i Rimmons hus for at bøje sig sammen med sin herre, Arams konge, og sagde til Elisa: »Når jeg bøjer mig i Rimmons hus, må Herren tilgive din tjener«.

Ordet behishtachavajti, בהשתחויתי, har usædvanligt trykket på næstsidste stavelse. Sådan sagde Naaman til Elisa: Det er ikke min handling, for det kommer ikke fra mit hjerte; kun en ubestemt bøjning. Jeg gør det alene udadtil, af frygt for kongen. Ordet na er skrevet, men læses ikke; det lærer, at han ikke behøvede tilgivelse. Der er ingen synd for en ger toshav i denne sag, når han virkelig er tvunget og hans hjerte vendt mod himlen. Derfor sagde Elisa: »Gå i fred«, for en Noas søn er ikke befalet dette.[DA538502]

I kapitlet Lifnei Edeihen sagde de, at hvis han har påtaget sig at blive omskåret, men ikke er blevet det, regnes han efter tolv måneder som en fornægter blandt Noas børn. Det forekommer mig, at det kun gælder den, som ved domstolen påtog sig omskærelse. Men påtog han sig de syv bud ved domstolen og omskærelsen uden for domstolen, er han ger toshav, selv om han ikke blev omskåret. Når jubelåret gælder, er vi forpligtet til at opretholde hans liv.

Tilbage til kapitlet i indholdet

Ha-Nefesh — del III — kapitel 11

KLADDE · uafklaret

Rema fra Fano

Kapitel 11

Af det, der siges hos Ezekiel om Tyrus' konge, lærer vi et tilstrækkeligt bevis for, at der findes et Eden underordnet haven. Det er kun Eden for dem, der bliver værdige til det, som afslutningen på deres nydelse og det højeste af deres gode. Ind i selve haven kommer de ikke, kun i dens nærhed; dette kaldes havens Eden. Således kan vi videre forklare nefesh, ruach og neshamah i deres billedskikkelse. Denne inddeling er nødvendig overalt, selv på de laveste trin.

Deraf er det klart, at det almindelige Gan Eden er haven underordnet det sande Eden, om hvilket der står: »Herren Gud plantede en have i Eden«. Dens rødder suger fra den indre plantning, skjult før skabelsens seks dage. Lykkelige alle, der venter på ham. »ורואין נינהו«, foreløbigt værdige er de, som holder de 613 fornuftsbud hos det første menneske før synden. Han gik helt til hemmelighedernes dyb, og heller ikke siden ophørte han med at granske dem med al sin kraft.

Ligeså dem, der opfylder handlingsbuddene, som Abraham, Isak og Jakob. Fra himlen elskede man dem, så de gennem en engel blev undervist i halakhah, og de påtog sig frivilligt at handle. Så meget mere de befalede, som handler efter Magtens mund: Moses og de 600000. Proselytten slutter sig til dem, for hans mazal var ved Sinaj. Se Zohar, Shelach Lekha, blad 168.

I afsnittet Chukkat ha-Torah, blad 142 eller 182 b, findes en anden skelnen mellem Eden og Ednah, det ene øvre, det andet nedre. Vi har også en ret vej i dette i vort skrift Tsevaot ha-Shem; se dér. Også her beskrives den billedskikkelse, som vi sagde udgår fra havens Eden, som omfattet af omløb, til det gode eller det bedre, med den sidste vending muligvis brugt omskrivende om det modsatte.[DA538701]

Vid: Ingen konge, fyrste, profet eller øvrighedsperson, ja ikke engang en leder for kunstvanding, er fremstået eller skal fremstå blandt dem, uden at have adgang til denne billedskikkelse. Den er Torahs nedfald, spundet og vævet af Noas børns bud. Der står: »Ved mig regerer konger; ved mig hersker fyrster«. Enhver konge og fyrste er indbefattet. Efter hver enkelts mål inden for hans grænses fuldendelse beskrives også han ved det særlige forsyn, som passer ham.

Reglen er: Den, der har særligt forsyn, i større eller mindre mål, beskrives også ved omløb og findes også i ibburs hemmelighed. Disse to ting hænger oftest sammen. Af »og dette er kongerne« i Va-jishlach lærer vi, at de i hver generation kun har konge, stammefyrste, anfører, embedsmand eller hersker blandt dem, der beskrives ved omløb, hvis

KLADDE · uafklaret · fortsat

Rema fra Fano - fortsat

herredømme lå på deres skuldre før vor Torahs givelse. Da blev der sagt: »Der var en konge i Jeshurun«, og »han så og løste folkeslagene«. Hvormed skulle de da regere og herske, hvis ikke som vi sagde?

Lær dette af vort hellige tempels ødelæggelse. Fra da af ophørte hos os »זכוכית לבינה«, foreløbigt teglstensglas; »כבה מאו«, foreløbigt hans lys slukkedes. Fra Sinaj kom han, strålede og viste sig; siden strålede han ikke og viste sig ikke.[DA538702]

Den enkle mening af verset, vi begyndte med, »ved mig regerer konger«, gælder Davids hus' konger. De er lig Torahs 22 bogstaver i antal, med den fattige, der rider på æslet, som snart skal komme og forløse os. »כי שרים ישורו«, foreløbigt for fyrster hersker, gælder Israels konger, der var lige så mange med den kommende næstkommanderende, som er af Rachels børn.[DA538703]

I Heikhalots kapitler sagde de, at i vor Guds forgårde i højden, hvor kun Davids hus' konger må sidde, sidder den faderløses fader i midten på en høj og ophøjet trone. Solen i sin kraft, som vi forklarer på sit sted, lyser ikke som denne trones lys. Så meget mindre når den lyset fra den fromme konges ansigt, Israels liflige salmesanger, som hver dag bestandigt synger for vor Fader i himlen nye sange og lovprisninger, som intet øre nogensinde har hørt.

Alle Davids hus' konger sidder ærefuldt foran ham, hver på sin trone. Alle Israels konger står bag ham; over for Davids hus' konger er de kun fyrster, som tjenere.

Tilbage til kapitlet i indholdet

Ha-Nefesh — del III — kapitel 12

KLADDE · uafklaret

Rema fra Fano

Kapitel 12

De konger, der var før en konge regerede over Israels børn, var otte og ikke ti, for de har overhovedet intet forhold eller nogen lighed med chajah og jechidah. Den første af disse konger er én billedskikkelses lighed, som de har fra neshamah. På det godes side omfatter den i sig selv tre hoveder for dem, der bliver værdige. Er den på det ondes side, omfatter en sådan fire; det har vi forklaret.

Heraf glædede den onde Bileam sig og pralede. Han omfatter samlingen af andre, hvis antal ligger i bogstaverne i hans navn skrevet fuldt ud. Han sagde: »Jeg kender den Højestes viden«. Den er roden til hans ti nedre kroner. Derimod kan hverken Moses, vor lærer, fred være med ham, eller nogen anden frembragt skabning i det høje eller det lave

KLADDE · uafklaret · fortsat

Rema fra Fano - fortsat

erkende væsenet af roden over de ti hellige øvre kroner.

Denne billedskikkelse for de ydre tælles som én og omfatter fire hoveder. Af dette trin blev knap noget tilladt dem, undtagen fra siden af navnet på hans by: Din Havah, dom, giv! Det er Bela, Beors søn, hvis egenskab får ham til at blive opslugt og ryddet ud af verden. Se, hvad vi sagde om ham i Jonat Elem og i Chikkur Din, delIII, kapitel 5, om Bileam, Beors søns fortrin frem for alle spådomskyndige. Balak var en mester i trolddom ved handling, Bileam ved tale. Da Balak så, at Bileams tale ikke stemte med hans handlinger, slog han hænderne sammen. Hvorfor skulle hans møje være forgæves?[DA538901]

Bileam var allerede i de nedre urene trin nået til enden af deres udspring og rod, så hans fæller så »מנשה אליו«, foreløbigt Menashshe, til ham, men forbindelsen er uafklaret; som »Flygt til dit sted« og »Herren har nægtet dig ære«. Han når nemlig til hovedets sted, som ikke har nogen iklædning i sine grene; som i »mine klæder er min ære«. Alt dette følger denne deres billedskikkelses ligheds ophøjelse. Om den står der: »Han kender den Højestes viden«. Han erkendte den højeste forvaltning hos dem og iblandt dem, som også grænser op til det hellige.

Til sidst søgte han at fjerne egenskaben koh, således, fra velsignelsens kilde. Den lagde og slog den ind i hans mund og tvang ham til at velsigne Israel, disse tre gange. »למדנו שמת בלעם«, foreløbigt vi lærte, at Bileam døde, står her i forbindelse med et ydre punkt, finere end det fine, meget nær det hellige. Tilmed sagde de om ham, at han vejede lige med Moses. Meningen er: Bileams egenskab udenfor er som Moses' egenskab indenfor. [DA538902]

Derfor står der »ל”א תא”ר«, du må ikke forbande folket, med vav udeladt. Det udlægges ved begyndelsesbogstaver som »ל”א תחמ”ד אש”ת רע”ך«, du må ikke begære din næstes hustru. Hun er »את העם«, hos folket, netop med dem bor hun iblandt dem, for velsignet er hun. De sidste tre ord har talværdien Shekhinah, der hviler i Israel.[DA538903]

Hidtil har vi omtalt det første hoved blandt de otte konger i Va-jishlach, som svarer til neshamah. Ruachs billedskikkelses lighed omfatter seks overalt. Det er et mønster udledt af »fra de fire vinde, kom, ånd«: det giver fem; »og pust« giver den sjette. Sammen med den første, vi nævnte, er de syv. Nefeshs billedskikkelses lighed er det ottende trin.

Det er kendt, at Den Hellige, velsignet være han, ikke fratager nogen løn, selv for en smuk ytring; Lots døtre er et troværdigt vidnesbyrd. Disse får altså løn i denne verden for en lille budhandling, som ikke er for dens egen skyld, og som de allerede udførte, dengang de var befalet den. Også fra da af får de løn som den, der handler uden at være befalet.

Tilbage til kapitlet i indholdet

Ha-Nefesh — del IV — kapitel 1

KLADDE · uafklaret

Rema fra Fano

Kapitel 1

Kom, se den guddommelige retfærdigheds gerninger. Den viser nåde og giver det udvalgte folks enkelte mennesker en tilvækst af hellighed efter deres opvågnen til den. Derfor ønskede han inderligt at give dem fortjeneste og gav dem Torah og bud i overflod. Således lærte vi: En am ha-aretz' klæder regnes som midras for de afsondrede; de afsondredes klæder som midras for dem, der spiser terumah; terumah-spisernes klæder som midras for det hellige; det helliges klæder som midras for renselsen med syndofferkoen.

I denne mishnah er der »dine hofters rundinger« for tannaitterne, som står på disse trin i det mandliges verden. Efter dem kom netop »verdens arme«, amoraitterne, Shekhinahs arme, og forklarede os de lukkede steder. Tannaitterne kendte dem ved det mindste vink efter de lærdes opfattelse, som nedenfor. Ordet chammukei, חמוק״י, som vi nævnte, er et notarikon af chassurei mechassera ve-hakhi katanei, חסור״י מחסר״א והכ״י קתנ״י: Der mangler noget, og sådan skal der læres. De afsondredes klæder er midras for dem, der spiser tiende; tiendespiseres klæder er midras for dem, der spiser terumah. Resten af mishnahen er som ovenfor.[DA539101]

Det er fem trin i stigende hellighed, ud over am ha-aretz, som er ren i egne øjne og ikke erkender midras, fordi han ikke har nogen særskilt fuldkommenhed. Han regnes ikke blandt dem, der elsker buddene på den mest udsøgte måde, selv om også han er omfattet af »han har helliggjort os og befalet os«, som vi skal kende. Selv en uvidende, som ikke frygter synd, er israelit, regnes med til am ha-aretz og tælles sammen med dem ved hellige anliggender.

De fem trin er disse: afsondrede, der spiser almindelig føde i renhed; de, der spiser tiende; terumah; hellige offergaver; og renhed til syndofferkoen. De svarer til nefesh, ruach, neshamah, chajah og jechidah. I Shabbatot ha-Shem forklarede vi allerede deres forhold til fem helligheder: »חש״מ«, foreløbigt festens mellemdage; festdagen; forsoningsdagen; denne sabbat; og den verden, der helt er sabbat.[DA539102]

Nymånens hellighed har derimod ingen fast bestandighed. Der er nedstigning i dens syndoffer, som Sefer ha-Bahir siger ud fra det, der står om indvielsens ottende dag: »Han steg ned efter at have udført syndofferet«. Det var nymånen i nisan. Der er ingen nedstigning uden forudgående opstigning; dit tegn er: »Se, Guds engle steg op og ned på den«. Derfor har den kun morgenbøn og tillægsbøn. Den er ikke med i buddet om tefillin, som bekendt.[DA539103]

KLADDE · uafklaret · fortsat

Rema fra Fano - fortsat

Også nu foragter Den Hellige, velsignet være han, intet menneske. »Han skabte den ikke til øde; han formede den til at bebos«. Læs ikke la-shevet, at bebos, men la-shabbat, til sabbat. Vi har landets sabbat, som i høj grad hører sammen med am ha-aretz, der frygter synd og holder buddet: sandelig jordens mand, selv om han ikke er chasid. Også den uvidende blev undfanget, født og opvoksede blandt os i helligheden fra menneskers tillærte bud. Dette er tilstrækkeligt til hensigten her sammen med det, der tidligere blev sagt i delIII, kapitel 9.

Efter den første synd blev hele dejen, som bekendt, beskadiget ved slangen; mennesket fødes som et vildæsels føl. Før han påtager sig chaver-fællesskabets bestemmelser — selv, eller ved sin far, som skaffer sønnen retten til også at være som en chaver — regner vi ellers hans livgivende form som am ha-aretz selv. Hans krop og lemmer er hans klæder, og selvfølgelig også hans egentlige beklædning. Alt er midras for de afsondrede, som besidder det første, nederste trin blandt de gode opstigninger, vi nævnte. Deres neddykning er deres beredelse til, at skyggen helliges, som det sømmer sig for den.[DA539104]

Fra da af er alene klæderne midras for det nærmest højere trin. Den afsondrede selv er slet ikke midras for tiende og terumah; sådan med dem alle. Vi har forklaret mishnahens rødder og grundlag efter halakhah på dens sted; søg det dér. Undr dig ikke over, at vi var strenge med am ha-aretz, så ikke alene hans klæder, men også krop og lemmer er midras. De lærde skelnede ikke mellem den helt uvidende og am ha-aretz i denne lov. De fastsatte forbuddet for klæderne på grund af am ha-aretz og for kroppen af hensyn til den helt uvidende. Dette er tilstrækkeligt sammen med det, vi forklarede lige før.

Tilbage til kapitlet i indholdet

Ha-Nefesh — del IV — kapitel 2

KLADDE · uafklaret

Rema fra Fano

Kapitel 2

Alt, hvad Mishnahs og Gemaras lærde siger i Chagigah om disse fem trin, som vi nævnte, svarer til den lov om sjælene, vi er ved at forklare. På de tre nedre trin, nefesh, ruach og neshamah, må den gnist, der iklædes, udskifte billedskikkelsen med en bedre og iføres festklæder, hver gang den går fra ophøjelse til ophøjelse. Nefeshs billedskikkelse træder ikke ind i ruachs bolig, heller ikke ruachs i neshamahs bolig eller neshamahs i chajahs og jechidahs afdelinger, før kærligheden selv vil føre alle skabninger tilbage til deres bestemte fuldkommenhed. Da skal træets og vogterens smag være som frugtens smag.

Derom besvor den fuldkomne veninde, alt levendes neshamah, Jerusalems døtre. De er helheden af de livgivende former, der beredes til hellig tjeneste, som vi forklarede. »Ved gazellerne«: de er skovens dyr i profeternes ord. Jaar, יע״ר, har talværdien Sandalfon,

KLADDE · uafklaret · fortsat

Rema fra Fano - fortsat

סנדלפו"ן. »Eller ved markens hinder«: de er markens dyr. Begge dele har talværdien Metatron, מטטרו"ן. Efter hensigten med udlægningen er de netop nefeshs og ruachs billedskikkelser.[DA539301]

»Hvis I vækker« gælder neshamahs billedskikkelse, som de fik til at fjerne enden; det er meningen med hifil-formen. »Og hvis I vækker« gælder jer med jeres eget trins medvirken, som det skal fremgå. »Kærligheden« er Shekhinah, forenet med den, som lever i evighed; ordets talværdi peger på ham. Indtil hun af sig selv vækker den øvre vilje, som er ben af hans ben. Derfor er det rigtigt at sige om hende »indtil hun vil«, med et selvstændigt, intransitivt udsagnsord. Viljens ende forklarede Moses, vor lærer, fred være med ham: Den skal være, når ingen fremmed gud er med ham. Vi forklarede det i begyndelsen af denne afhandling; læg mærke til det.[DA539302]

På grund af chajahs og jechidahs store værdighed har vi ovenfor allerede nævnt, at de ingen billedskikkelse har adskilt fra deres væsen. Alligevel lærte vi: Det helliges klæder er midras for syndofferrenselsen. Sabbatten er nemlig kun den kommende verdens nedfald. Men der står det helliges klæder, ikke klæderne hos dem, der spiser det hellige. Den, der er ren til at spise terumah og røre ved det hellige, er midras for syndofferrenselsen. Den, der er ren til at spise det hellige, er derimod ren til syndofferrenselsen. Sabbatsnydelsen åbner nemlig Eden for floden og haven, selv om der i Eden selv hverken er spisning eller drikning.

Fordi afslutningen netop skulle lære, at det helliges klæder er midras for syndofferrenselsen, siger indledningen også, at terumah-spisernes klæder er midras for det hellige. Ved alle de trin, der ligger nær hinanden, vedtog de lærde ganske vist reglen for spisning og ikke for berøring. Ved fjerntliggende trin vedtog de den også for berøring.

Dermed finder du, at Jose ben Joezer var midras for det hellige, og at Jochanan ben Gudgadas klæder var midras for syndofferrenselsen. Det skyldes, at almindelig føde tilberedt i terumahs renhed eller det helliges renhed ikke er det samme som terumah og det hellige. Klæderne ved syndofferrenselsen er ikke noget bevis: Hele syndofferrenselsens anliggende er »מנע«, foreløbigt hindring, og der er ingen forskel på menneske og redskaber.[DA539303]

Skønt billedskikkelserne har grænser, så den ene ikke træder ind på den andens område, kan nefeshs, ruachs og neshamahs gnister dog stige op til hinanden på bestemte tider. I nådens stund hæver de sig alle til trinenes højde. Intet forhæng lukkes for dem, men det nedre stiger kun op til det øvre gennem det mellemste.

Sagens regel er: Som de guddommelige egenskaber hæves gennem foreningens væsen og stiger op til hinanden, sådan er det med neshamahs trin, helt svarende til dens komme.

KLADDE · uafklaret · fortsat

Rema fra Fano - fortsat

»Som vi har hørt, sådan har vi set«: deres evige gange i de grupper af mennesker, som bliver værdige til dem.

Tilbage til kapitlet i indholdet

Ha-Nefesh — del IV — kapitel 3

Rema fra Fano

Kapitel tre

Mishnahen i Chagigah har følgende form: Begyndelsen, hvor der læres »Han dyppede sig for almindelig føde, han blev bestemt for almindelig føde« osv., følger rabbinerne, som opregner fem. Slutningen, hvor der læres »de afsondredes klæder har midras-urenhed for dem, der spiser præsteafgift«, følger Rabbi Meir, som opregner fire. For Rabbi Meir ligestiller de afsondrede med dem, der spiser tiende, i alle henseender, som vi lærer i traktaten Parah, kapitel 11, undtagen ved dette her.

Ved slutningen af den første del lærer vi nemlig: »Han dyppede sig for det strengere, han blev bestemt for det lettere. Han dyppede sig uden at blive bestemt, det er, som om han ikke dyppede sig.« Denne afslutning gælder det, som lige gik forud. Det betyder: Ved det strengere, hvor der findes noget lettere end det, gælder det, at hvis han ikke blev bestemt, er det, som om han ikke dyppede sig. Men for det alene lette, nemlig almindelig føde, kræver vi ikke denne betingelse. Så snart han dyppede sig uden særlig angivelse, blev han bestemt for almindelig føde. Det er begyndelsen.

Her er Rabbi Meir ikke uenig, for han medgiver rabbinerne antallet af trin. Men efter hans opfattelse gælder det, at hvis han udtrykkeligt blev bestemt alene for almindelig føde, selv om det ikke er nødvendigt, gavner denne bestemmelse for almindelig føde alligevel ved at tillade ham at spise tiende. For rabbinerne gavner det derimod ikke for tienden, selv om han blev bestemt for almindelig føde.

Den tomhovedede skal blive forstandig: Rabbinerne mener, at vi følger forholdet, som det er nu, for ruach og nefesh er to trin; hvad der passer til det ene, passer ikke til det andet. Rabbi Meir mener, at vi følger det oprindelige. Før månens formindskelse var Jetsirah og Asijah nemlig regnet som én verden, ligesom lysene var i én ligevægt. Nefesh og ruach var én lampe, ner, over hvilke der var menneskets neshamah.

De, som siger, at det er et notariqon for neshamah og ruach, et ord dannet af deres begyndelsesbogstaver, modsiger muligvis ikke dermed Rabbi Meir. De stadfæster hans opfattelse med andre ord, idet de siger neshamah i sin ligefremme betydning, mens ruach indbefatter nefesh i sig selv, for den er hovedsagen. Hustruen nævnes ikke med et eget navn ved sin mand, som det er velkendt. Et spor heraf er, at navnets sidste he ikke har sin

Rema fra Fano - fortsat

egen vokalisering, men følger vavs færd og dens vokaltegn.

Således hørte vi også seraferne hellige himlens navn for sig selv, for de er neshamahs tjenere. Men chajjot, ruachs tjenere, og ofannim, nefeshs tjenere, velsigner herligheden og jubler sammen. Efter at seraferne har begyndt, vågner ofannim først, og chajjot sammen med dem, ligesom seglet, der vendes om. Det svarer til »forrest sangere, bagefter musikere, midt iblandt unge kvinder, der slår på tromme«, efter rækkefølgen i Zohar, afsnittet Terumah, ved slutningen af sabbattens store alfabet i Jotser: serafer, ofannim og de hellige chajjot.

Tegn herpå er »til lovprisning, til navn og til pryd«, og ligeledes »kongeklædning, blåpurpur og hvidt«, som nedenfor. Tilsvarende i Mishnahen: kammeret, forgården og overetagen. Vi har forklaret dette ovenfor.

Tilbage til kapitlet i indholdet

Ha-Nefesh — del IV — kapitel 4

KLADDE · uafklaret

Rema fra Fano

Kapitel fire

Disse tannaiter i traktaten Chagigah er som disse tannaiter i Zohars bog, afsnittet Vajechi, om antallet af de klædninger, der er kendt for neshamah under navnet de lærdes klæder, chaluqei de-rabbanan. Rabbi Elazar sagde: »Verdens bjerge er uenige? om dette.«[DA539705] Kun i dem bliver opfattelsen hos dem, der taler om nefeshs væsen, sand: Efter deres opfattelse er den alene en fuldkommenhed i mulighed, og efter menneskets fortjeneste fuldendes den i virkelighed, som der vil blive forklaret ved slutningen af dette kapitel.

Hver af disse klædninger, som vi har omtalt, er spundet og vævet af buddenes fuldkomne udførelse efter deres trin. Neshamahs klædning erhverves gennem hensigten og tankens renhed; ruachs klædning gennem den ophøjede, hellige tale; nefeshs klædning gennem den velbehagelige handling.

Dér udleder han, at selv om der er tre, er der én af dem, som står og ikke står; det er nefeshs klædning. For buddenes fuldkommenhed og deres fordoblede velsignelser er et fuldt bevis for den, der beskæftiger sig med Torahen for dens egen skyld. Dette er betydningen af »kærlighedsordene er behagelige«, nemlig velsignelserne, frem for Torahens vin, som er ligesom selve buddenes handlinger.[DA539701]

Havde synden ikke forårsaget, at Torahens og de praktiske buds møje blev pålagt de egnede blandt os, i hemmeligheden ved det kostbare redskab, ville vores tjeneste for den

KLADDE · uafklaret · fortsat

Rema fra Fano - fortsat

Allestedsnærværende have været gennem den skjulte skat, uden møje og anstrengelse, men gennem de guddommelige erkendelser, som lyser øjnene op, og gennem sange, lovprisninger og enhver tjeneste i hjertet.

Også nu findes der rabbinske bud, hvor læbernes bevægelse gør dem til en handling. Fire af dem overgår dem alle og fuldender den øvre vogn i menneskets hjerte: frygt, kærlighed, Torah og bøn.

Heraf følger, at hvert af livets neshamahs tre nedre navne har to klædninger. Den ene er den Helliges, velsignet være han, beskyttelse, i hemmeligheden ved »Gud over mit telt«, som Rabbi Jejva Sava nævnte i Zohar, afsnittet Mishpatim, om verset »ved hans svigt mod hende«, be-vigdo vah. Den anden er det billede, som vi forklarede for nefesh, ruach og neshamah i de foregående kapitler. Sammen med chajah og jechidah over dem er de alle af den emanerede enheds eget væsen, alefs hemmelighed.

Dette billede omfatter tre: ét fra Beriahs verden, som er den anden efter Atsilut, og to andre fra Jetsirah og Asijah, som er dens tredje og fjerde. Det er betydningen af denne betegnelse i bogstaverne bet-gimel-dalet, BGD, klædning, og navnet אל"ק, alle, som det står dér.[DA539702] For El henføres til Beriah; dér findes tre joder og ét alef i navnets udfyldning, hvis sammenstilling er El (א"ל), som bekendt. Bogstaverne jod-he (י"ה) er netop Jetsirah og Asijah.

I dette billede, der omfatter tre partsufim, bliver den opfattelse sand, at nefeshs væsen er en adskilt substans, fuldkommen i virkelighed fra sin begyndelse. Ovenfor forklarede vi, hvordan den, som ikke er pagtens barn, kan tage en smule af den.

Der er allerede overgivet vore fædre et helligt navn, som omfatter dets tre dele: Taftafjah, טפטפי"ה. Det antydes for os ved tallet for slutbogstaverne i verset »Se, jeg sender en engel foran dig« indtil »til stedet«. Dette er én af de forklaringer, som passer til dette ærede navn efter dets sted. De to, som er nederst i verdenernes orden, er først i navnets dele til herredømme: Metatron, ansigtets fyrste, og Sandalfon. De er de unge mænd, Jakob velsignede. Den tredje er fra den forløsende engel, hos hvem det onde ikke har bolig, hvis navn er som hans herres navn.

Om alle tre sagde Moses, vor herre: »Med vore unge«, bi-neareinu (בנערינ"ו), fuldt med jod, for de er to; »og med vore gamle«, u-vi-zeqenenu (ובזקנינ"ו), uden jod, for han er én. Sådan er det skrevet i masorahen efter de nøjagtige bøger. Dette navn har talværdien »jeg er Herren, jeres Gud« (אני ה' אלקיכם), som antyder gnisterne af nefesh, ruach og neshamah fra Atsilut, der iklædes dem. Han er i sandhed den, som rejser de bøjede. Se afhandlingen Shabbatot ha-Shem.[DA539703]

KLADDE · uafklaret · fortsat

Rema fra Fano - fortsat

De har en anden klædning gennem menneskets fuldkommenhed i mulighed og dens fremtræden i virkelighed ved hans gode valg om at gøre sin skabers vilje, som vi netop nævnte. Det er det, som billedskikkelsen og »dagene blev dannet« omfatter. Alt, som er uden for dem, hører derimod til den vitale nefesh.

Hvem er det vise menneske, som vil forstå dette? Hos alle Grækenlands og Østens vise findes intet af disse ting ud over nedfaldne rester fra vores Torah, som de lagde i deres kar; det er stjålet med hos dem. Meningen er, om meget, for ingen kan trænge ned i disse udlægningers dybde undtagen én af vore egne, som tjente hos profeternes sønner i lærehuset, og hvis fædres fødder stod på Sinajs bjerg.[DA539704]

Tilbage til kapitlet i indholdet

Ha-Nefesh — del IV — kapitel 5

KLADDE · uafklaret

Rema fra Fano

Kapitel fem

»Mordokaj gik ud fra kongens nærvær.« Det er menneskets neshamah, en ren טירא, i sin emanation fra hele jordens Herres nærvær.[DA539901] »I kongeklædning« er det første billede, som er nær ved selve Malkhut. Dets væsen kan ikke erkendes af andre; alene dette er navnet, som man i sandhed skal kalde det: kongeklædning, et indre aspekt af herlighedens trone, fra den og i den selv.

»Blåpurpur og hvidt« er nefeshs og ruachs billeder, ordnet med først og sidst som ovenfor ved slutningen af kapitel 3. Blåpurpuren er den nederste, og det hvide er i midten mellem den og kongeklædningen. Men af de to nedres fællesskab og ligestilling med hinanden følger undertiden en ombytning af deres forrang for hinanden, som sagt.

»Og en stor guldkrone« er begyndelsen på den gyldne glans, når neshamah lyser i dem. Om disse de lærdes klæder, som endnu findes i mulighed, rede til at erhverves gennem menneskets valg og føres ud i virkelighed ved buddenes handlinger, sagde han: »Og et omslag af fint linned og rødpurpur.« Omslaget er gerningens dygtighed. Buts, fint linned, בוץ, bliver i atbash safah, læbe; det er talens tilretning og at komme fra enhver fejl. [DA539902] Rødpurpur er tankens tilretning, klare mochin fra den hellige skjulte over dem.

»Og byen Susa« er kroppen; »jublede« ved den vitale nefesh og »glædede sig« ved billedskikkelsen, som er lykkelig på jorden. Denne krone fuldendes i sit væsen, når mange samles for at udføre et bud. Det er betydningen af »jøderne fik lys og glæde og fryd og ære«. Den omfatter fire former for lykke, for nefesh og ruach kan tælles som ét, eller

KLADDE · uafklaret · fortsat

Rema fra Fano - fortsat

chajah og jechidah kan være som ét.

Måske er det derfor, de aggadiske mestre mange steder sammenfatter dem under navnet neshamah for neshamah, neshamta le-neshamta. Hvordan skal det forstås? Enten giver den liv til neshamah under den, og forbilledet er jod i Navnet, hvorfra der kommer liv til den tilstødende he. Eller denne betegnelse, at kaldes neshamah for neshamah, afhænger ikke af noget andet under den. Ligesom ruach blot kaldes ruach og ikke ruach for nefesh, og neshamah blot neshamah og ikke neshamah for ruach, ville det heller ikke være rigtigt, at dette fjerde trin blev kaldt med et tilføjet navn efter det, som er under det.

Hvis du tænker, at vi behøvede dette på grund af fællesskabet om navnet neshamah, er det ikke sådan, for sandhedens tunge er ikke for kort til at fastsætte disse navne. Navnene chajah og jechidah står jo udtrykkeligt i Skriften mange steder. Denne dobbelte betegnelse behøves altså netop for dem selv: at kalde dette fjerde tvillingetrin neshamah for neshamah og omfatte dem begge som ét. Det kan være, at navnets grundlæggende betydning for hver af dem er at den strømmer frem og lader sin fælle strømme med. Vi skal forklare det.

Tilbage til kapitlet i indholdet

Ha-Nefesh — del IV — kapitel 6

KLADDE · uafklaret

Rema fra Fano

Kapitel seks

I Zohar sagde de, at neshamah for neshamah vækkes ved frygt og visdom, og neshamah vækkes ved Binah osv., i Sitrei Torah ved begyndelsen af afsnittet Lekh Lekha. Hvis det er sådan, har dette dobbelte trin giftet sig med de to, frygt og visdom.[DA540101] Heraf synes det, at den øvre er hovedsagen, som jods spids er livets kilde for jod. Det er dens lovprisning, at den kaldes neshamah, som giver liv til en anden neshamah af samme art, der er knyttet til den.

Den, som er nærmest sin skaber, fuldendes jo mest i frygt for hans ære og storhed. Derfor er det meget rigtigt at henføre frygt til jechidah og visdom til chajah. Selv om han støttede sine ord på verset »se, frygt for Herren er visdom, og at vige fra det onde er Binah« og forklarede, at omvendelse kaldes Binah, er frygt og visdom nødvendigvis to; de ligger blot tæt ved hinanden. Det er enkelt.

Hvis vi i denne betegnelse forklarer den første som chajah, over hvilken en anden neshamah, jechidah, מפלה, kan også dette være muligt til ære for den, som indblæser: Den nedre kaldes underordnet en anden indblæsning, finere end den fine, som hedder

KLADDE · uafklaret · fortsat

Rema fra Fano - fortsat

jechidah efter verdens Enestående.[DA540102] Den første forklaring synes dog bedre.

Blandt de store vise er der én, som forklarede neshamah for neshamah alene om chajah. Han sagde udtrykkeligt, at vi på grund af jechidahs ophøjethed slet ingen erkendelse har af den, fordi den er i hemmeligheden ved det øvre omsluttende, som ikke går ned til siderne. Det er vores metode, som vi fæstede med søm i begyndelsen af anden del af afhandlingen Tsevaot ha-Shem; se dér.

Det fælles for disse fem trin fra enhedens verden er, at deres fuldkommenheder altid skjuler sig og flygter fra mennesket i syndens stund, før skaden føres ud i virkelighed, efter betydningen »en Gud, som skjuler sig«, »lukker sine øjne for ikke at se ondt«. Det er det, som siges i verset »og jeg skjulte mit ansigt for dem«: fortid i stedet for fremtid. Dette var allerede sket, da vor første fader beredte sig på at spise det, som var forbudt ham. ל"א: »Og han blev til fortæring.«[DA540103]

Det er enkelt, at den syndende nefesh slet ikke tilhører den række af indblæsning, som omtales i kapitlet, og ikke fra det tilstødende, men efter betydningen. Skriftstedets nefesh gælder den vitale form, som Skriften forklarer: »Kødets nefesh er i blodet.« Det er også nærliggende muligt, at den nedre billedskikkelse følger den.[DA540104]

Vid, at synd i den indbildende eller undersøgende tænkning undertiden får Shekhinah til at trække sig bort selv fra dele af neshamahs billede. Det er en stor skade, det være langt fra os, om hvilken det siges om den, der synder derved: bred i tanke.[DA540105] I dette billede er der trin over trin, og efter dem hæves synden i tanken til inden for tanken på den nævnte måde, ellers ikke; medmindre vi siger, at tilbagetrækningen, som forhindrer denne herlighedens Gud i at bo på jorden, regnes for en formindskelse af behovet i det høje.[DA540106]

Den vitale nefesh og billedskikkelsen, begge eller én af dem, er altid dem, som bringer mennesket bort fra hans egen erkendelse og hans skabers erkendelse. Havde de fortjent det, ville vi have reddet bogens hylster sammen med bogen, som indeholder fem bøger — vi kommer til rabbinerne i Chagigahs mishnah ovenfor — og tefillins hylster sammen med tefillin, som indeholder fire afsnit — vi kommer til Rabbi Meir.

Ligesom billedskikkelsen trækker sig bort tredive dage før døden, og hans retfærdighed går foran ham for at give ham vandringer blandt de stående i den verden, efter det, som er beredt for ham, således skal på denne side den vitale nefesh og skyggerne berede vejen for ham i alle disse dage for at hellige ham med en ophøjende helligelse gennem mere Torah og flere bud.

De sagde heller ikke, at billedskikkelsen slet ikke vender tilbage, kun at den ikke tager fast

KLADDE · uafklaret · fortsat

Rema fra Fano - fortsat

ophold i ham som før, men kommer og går som en gæst, der vender ind for at overnatte. I hele denne tid vinder også han fortjeneste ved buddene og har rådighed over modsætningerne. Derfor sagde de: »Når et menneske dør i et telt« — selv i dødsstunden: Torah.

Tilbage til kapitlet i indholdet

Ha-Nefesh — del IV — kapitel 7

KLADDE · uafklaret

Rema fra Fano

Kapitel syv

Det er enkelt og vedtaget blandt de vise, at nefesh, ruach og neshamah er nær dem, der vender om. Om deres midlertidige skjulthed blev dødens straf sagt i den store advarsel til vor første fader med ordet mot, מות. Det er en infinitiv, som ikke fastholder retningen, hverken fremtid eller fortid.[DA540301] Det ville være passende, at hverken syndens skade eller tilbagetrækningens straf varede mere end ét øjeblik, som udtalen af mot, der er et halvt øjeblik: Du lader dit øje fare over det, og det er borte. Han skulle straks vende om, efter betydningen »hold op med at gøre ondt«, som forklaret i begyndelsen af afhandlingens fjerde del.

Men om chajah og jechidah, som helt trækker sig bort fra synderen, kom advarslen med et fremtidsverbum. Det viser vedvaren i mange dages smerte, for de vender ikke tilbage til deres oprindelige tilstand før endetiden. Dog: genoplivelsen på sabbatten, nytten af dens קצוריה og dens skud, i den ekstra neshamahs hemmelighed.[DA540302]

Eller de to dødsfald skal forklares om begges fuldstændige tilbagetrækning netop på spisningens dag. Eller fordoblingen skal forklares om hele den øvre billedskikkelses tilbagetrækning i syndens stund og formindskelsen af de tre ikoner under den, om hvilke der står »du lagde din håndflade over mig«. Eller de nedres formindskelse er en skjulen til den egentlige legemlige død; det er betydningen af fordoblingen.

Eller deraf forstås mot om Adam og tamit, תמית, om Eva, et femininum i tredje person, mens advarslen til hende er »hun må ikke spise«. Det kan også forklares om et maskulinum, som tiltales, som han sagde »på den dag, du spiser« osv., for man giver ikke piskeslag, medmindre der først advares. Således omfatter også »spise skal du spise« dem begge som et positivt bud.[DA540303]

Med det, vi tidligere har sagt om hele denne udlægning, forklares verset »dine døde skal leve, mit lig skal de rejse sig« som en passende indfatning, efter at alle de spørgsmål, som vi allerede bemærkede dér på deres sted, er løst. Ud over det, som vi dér forklarede sandt

KLADDE · uafklaret · fortsat

Rema fra Fano - fortsat

og ret, er det meget rigtigt at forklare »dine døde skal leve« om havla de-garmei, knoglernes ånde, og ivona de-visra, kødets עיבונא; de vil først vækkes til genoplivelse. [DA540304]

»Mit lig skal de rejse sig« er menneskets krop, som visner i den yderste afstand fra den, som dømte den dertil på grund af sin egen hellighed. Det er ham, som taler på egne vegne og lover, at dine døde, efter at de er blevet levende, og mit lig, som jeg gjorde forgængeligt og fjernede, som sagt, også sammen skal rejse sig. For den voksende og sansende nefesh har ingen oprejst skikkelse uden fællesskab med kroppen, ligesom den uden denne nefesh intet liv har.

Nun i ordet jequmun, יקומון, kommer for at styrke handlingen og indbefatte alt i oprejsningen. Ari, må den retfærdiges minde være til velsignelse, sagde, at Esajas sagde »mit lig skal de rejse sig« om sig selv. For de dele af hans krop, som Manasse engang skulle gøre til stykker, skal rejse sig til genoplivelse, når »dine døde skal leve«: Det er Nadav og Avihu, Arons sønner (נד"ב ואביה"ו בנ"י אהר"ן), med samme talværdi. Flertallets mindste antal er to; om dem blev der sagt »for hele folkets ansigt vil jeg blive æret«.[DA540305] Rodens liv fremkalder oprejsthed for grenen.

Han sagde, at skyggerne derefter vil vågne, og billederne vil juble. I dem alle er de nu støvets beboere uden for deres indhegning. For nefeshs billede er i tabernaklets jord i denne verden, som han kalder begravelsesstedet; det er den åndelige Asijahs nederste del, når det grumsede stof aflægges. Ruachs billede er i havens støv, som selv er Jetsirahs nederste del; neshamahs billede er i Edens støv, hvor tronens slæb fylder paladset.

»For din dug er lysenes dug.« Det siges om den guddommelige neshamah, som selv er genoplivelsens dug, for i den findes Torahens dug, tal Torah (טל תורה), med talværdien 650. Versets slutning er forklaret i tilstrækkeligt omfang i vores første forklaring; søg udlægningen dér.

Tilbage til kapitlet i indholdet

Ha-Nefesh — del IV — kapitel 8

KLADDE · uafklaret

Rema fra Fano

Kapitel 8

De store vise, som udlægger kronerne på Navnets bogstaver om alt, der har menneskeskikkelse, sagde: Den guddommelige sjæl med sine fem navne, som gennem denne afhandling betegnes som det første ikon, den øvre billedskikkelse, er beseglet med et meget skjult Havayah, som det sømmer sig for den: Nefesh med det nedre he, ruach

KLADDE · uafklaret · fortsat

Rema fra Fano - fortsat

med vav, neshamah med det øvre he, chajah med jod og jechidah med spidsen oven på det. Billederne i det andet ikon, den øvre lighed, er ganske vist kun tre, men også de er tilsammen beseglet med et andet Havayah. Edens billede alene er nemlig det allerhelligste, og dets segl er »Jah er hans navn«. De to følger efter det, vav for det ene og he for det andet. Nedenfor vil vi sige noget om dem ved verset »med Jah, Herren, formede han verdener«.

Alle skyggerne tilsammen, som kaldes det tredje ikon, den nedre billedskikkelse, er også uden tvivl beseglet med Havayah. Halvdelen af Navnet er seglet for den ene store, som egentlig kaldes billedskikkelse. Dets anden halvdel er seglet for den ene lille, som deles i to; det er skyggerne, vav for den ene og he for den anden. Ligeledes er det fjerde ikon, den nedre lighed, den vitale nefesh i dens to dele, den sansende og den voksende. Havayahs navn betegnes med halvdelen for den ene og halvdelen for den anden. Hvis den vitale nefesh tælles særskilt sammen med dem, og det er det væsentlige, kan man udlægge Jah om nefesh, vav om den sansende og he om den voksende.

Selv kroppen er således beseglet med fire bogstaver: De indre organer, som menneskets liv afhænger af, antydes ved jods spids; knoglerne altid ved jod, senerne ved det første he, kødet ved vav og huden ved det sidste he. Dertil kan man med rette sige, at hvert eneste aspekt er beseglet med et helt Havayah. Velsignet være han, hvis herlighed fylder hele jorden; i kraft af hans enhed er han mægtig: Den, som samlede meget, havde ikke for meget, og den, som samlede lidt, manglede ikke noget.

Når de udlægger alene ét Havayah, som dette fuldkomne skabte væsen omfatter alene i øvre billedskikkelse og lighed, siger de: Atsilut i det er beseglet med jod, og spidsen angiver oprindelsen; Beriah med he, og Jetsirah og Asijah med vav-he. Vi har allerede i del III, kapitel 4, nævnt det, som i sit væsen stemmer med det sagte her. Derom siges: »Enhver, som kaldes ved mit navn, og som jeg har skabt til min herlighed, som jeg har formet, ja, gjort.« Meningen med »enhver, som kaldes«, antydede vi ovenfor ved den elskede, meget frygtindgydende betegnelse, som Israel fik den fortjeneste at kaldes med: goj echad, »ét folk«, børn af visdommens toogtredive veje. Vi vil tale om det nedenfor i kapitel 4. På denne måde udlægger vi et andet Havayah i nedre væsen og lighed, efter hemmeligheden i det første Havayahs udfyldning; udfyldningen er selv et andet Havayah, som bekendt. [DA540501]

Tilbage til kapitlet i indholdet

Ha-Nefesh — del IV — kapitel 9

KLADDE · uafklaret

Rema fra Fano

Kapitel 9

Mennesket kan også betegnes ved ét Havayah på denne måde: Livets neshamah med alle dens dele kan passende tilskrives jod i Navnet, og alle billederne det øvre he. Efter deres tilbagevenden og antal er der kun blevet tre navne kendt blandt sjælens dele, efter glansen fra lynet af dens gnister, som iklæder sig disse billeder. De to øverste behøver intet billede, for overalt er de årsagens kraft i det forårsagede. Om skikkelsens dele, for alt, som betegnes derved, er det rigtigt, »at han trøstede dem begge« ind i kraniets helhed, som udlægges som hoved og hjerne; de øvrige trin fylder hele dens skikkelse.[DA540701]

Skyggerne er vav-vav; i dets udfyldning antydes den ene store og den ene lille. Den vitale nefesh med alt under sig er det sidste he. Også dette er en rigtig og sand vej for den, som siger »jeg tilhører Herren«, idet han helliger sig selv og gør sin nefesh retfærdig for helt at tilhøre Herren, som vore hellige fædre og Moses, vor lærer, fred være med ham, og andre, over hvis kød ormene ikke fik magt, og hvis legemer var det allerhelligste. Fra denne side kan man passende kalde den vitale del nefesh, billedskikkelsen ruach og billederne neshamah. Alle disse bruges som lånte betegnelser for at lade den formede skikkelse ligne dens former. Den guddommelige del kalder man med rette »neshamah til neshamah«.

Der står: »Da så han den og fortalte den, beredte den og udforskede den også.« Det udlægger vi om hele denne undersøgelse. »Da«, az: I Atsilut, som er indbefattet i enhedens to navne, hvis antal bogstaver er az. »Så«: I Edens billede, hvorom der står »intet øje har set, Gud, undtagen dig«. »Og fortalte den«: I havens billede. »Beredte den«: I det nedre Gan Edens billede. »Og udforskede den også«: I det tredje ikon, hvor der skal skelnes mellem niogfyrre rene og niogfyrre urene sider. Det er udvidelsen i ordet »og også«. »Og han sagde til mennesket«: I det fjerde ikon, som er afslutningen på hans værk. Det behøver megen formaning om, at »frygt for Herren er visdom, og at vende sig fra det onde er forståelse«.

Tilbage til kapitlet i indholdet

Ha-Nefesh — del IV — kapitel 10

KLADDE · uafklaret

Rema fra Fano

Kapitel 10

Han, som vogter menneskets ruach i dets indre, Israels vogter, velsignet være han: Hans lyn oplyser hans jords verden, også for de særligt udvalgte, bud på bud, snor på snor. Menneskets nefesh, som hører til den guddommelige billedskikkelse og bestemt er et livets træ, svæver nemlig fra sin hellige bolig for at bevogte ham, fra han er kendt, fra han er formet og fra han er født. Der sker en fornyelse i den som ved skabelsesværket, med

KLADDE · uafklaret · fortsat

Rema fra Fano - fortsat

visdom, forståelse og kundskab; alle de vises ord står fast. Men synden ligger på lur ved døren. Straks begynder han at få en iboende hjælp til det gode, dog kun som forberedelse til opdragelse på dens tid, indtil han træder ind under buddene.

Når han omskæres, stråler alle fem ansigter fra det første ikon af kærlighed til buddet. Derfor påhviler det os i den time at tage imod Shekhinahs ansigt: »En talrig skare er kongens pragt«, med rædsel, frygt, skælven og bæven. Rædslens sted er i menneskets hjerne; det er som udtrykket »rædselsvækkende og frygtindgydende«, for hjernen forstår og mærker dette mere end alt andet. Efter dens storhed vokser dens pligt. Frygten er i hjertet, som ser og frygter. De øvrige indre organer har tilstrækkeligt i skælven, som er rysten på glædens sted, og bæven udføres i de ydre organer. Deres rækkefølge svarer ligefremt til det store Navns bogstaver.

I alle tre dage tager de øvre ansigter, vi nævnte, sig af at besøge ham, som skrevet »Herren viste sig for ham«, indtil ti dage fra hans fødsel er til ende. Disse tre dage er de sidste, nedefra og op, svarende til det øvre forbillede i dette frygtindgydende tal. Derfra stiger lægedom og helbredelse op til mig. Hvis det første ikon, den guddommelige del ovenfra, er sådan, behøver det ikke siges, at også de tre billeder tilsammen er fuldkomne i kærlighed til buddet, som en slutning fra det mindre til det større. Således står udtrykkeligt i »באג"ה«: »Og se, tre mænd stod over ham.«[DA540901]

Hvad de udlagde, at han troede, de var arabere, og ligeledes »lad der hentes lidt vand«: Vor fromme fader lod bestemt, foran sine hjemmefødte og dem, han havde købt for penge, som om han ikke genkendte dem, for ikke at tilskrive sig selv fortjeneste. Dertil kommer det, vi forklarede på sit sted: Hensigten med deres vask var at rense dem fra den sten, som araberne bøjer sig for, efter hemmeligheden om det onde, som hænger ved Kundskabstræets nederste rand. Englene kommer derfra og vender derhen på deres gang. Han mistænkte dem altså ikke, Gud forbyde det, men gav dem et godt råd, som sømmer sig for deres sted og værdighed. Han gav dem en forskrift om at renses fra det onde i Jetsirah, som vækkes i den nedre verden. Sådan er det passende for dem, når de kommer for at hvile under det kendte træ i vor fader Abrahams hus, hvorom der står »han plantede en tamarisk«, eshel: kaf, samekh, alef fuldt udskrevet — hemmeligheden om skabelsen, formningen og genoplivelsen.[DA540902]

Tilbage til kapitlet i indholdet

Ha-Nefesh — del IV — kapitel 11

KLADDE · uafklaret

Rema fra Fano

Kapitel 11

»Han tog smør« til Michael, »og mælk« til Rafael, »og kalven« til Gabriel, hver efter sin vej. Ifølge den, som udlægger »en kalv« om Gabriel, »mør« om Michael og »god« om Rafael, for at give dem tre tunger med sennep, ved man, at tungen er en af præstegaverne. Michael, den øvre ypperstepræst, som vinder dem, lader andre få del med sig i sin andel.

Englenes spisning har slet intet ophold i maven, for den sker efter hemmeligheden om opstigning, som i udsagnet: »Det mål, som blev tilberedt, var stadig קמיירו/foran dem.« Derfor findes her ikke kød i mælk, heller ikke gennem mavens kogning. Ellers ville de ikke have undladt at følge de afholdendes skik, som er ikke at spise dem, selv efter hinanden, i ét måltid.[DA541101] Alligevel bragte vor fader Abraham, fred være med ham, først smør og mælk frem for dem og derefter den kalv, som han havde tilberedt, efter loven. Desuden er smør og mælk lettere at fordøje end kød; det hele var af hensyn til dem, som så det.

Selv om de ikke spiste brød, fordi Sara var begyndt at menstruere, sagde de velsignelsen efter måltidet for at sende hende velsignelsens bæger. De tidlige slægter sagde nemlig kun »han, som giver føde«; den var fastsat for dem over alt, som opretholder livet, indtil Torah blev givet, og loven blev fornyet. Også derefter blev anden og tredje velsignelse først indstiftet, da Josva og David kom.

Vor fromme fader antydede for englene, at de ikke forgæves var kommet til hans hus. Selv om de deroppe har de mægtiges brød, er det ikke legemligt fortættet, så det behøver en velsignelse bagefter. Her er derimod det egentlige måltid til pris for Gud, efter hemmeligheden i »fattig«: Det er Asijahs verden. Det er efter senneppens hemmelighed, som behøver sødning af dommenes bitterhed. Dens rettelse sker gennem tungen, ha-lashon, for at lade Shekhinah bo i de nedre; talværdien er lige. Den er den fjerde til hver gruppe på tre, både efter hemmeligheden om linjerne, som disse engle tjener, og i den midterste linje i hele dens udstrækning. Den er nemlig den fjerde til de egenskaber, som er indbefattet i den, og som bestemt er tre tunger.[DA541102]

Tilbage til kapitlet i indholdet

Ha-Nefesh — del IV — kapitel 12

Rema fra Fano

Kapitel 12

Elias, pagtens engel, var ved omskærelsen den, som fuldendte vognen sammen med de tre mænd ved Mamres ege. Han antydes i verset »han viste sig for ham«, elav, hvis bogstaver er Elijahu uden he i hans navn, ligesom han andre kendte steder mangler vav. Grunden til, at he mangler her, er, at Elias' billede, må hans minde være til velsignelse, slet ikke var blevet legemligt fortættet i den time. Hvis nogen indvender mod mig: Det er jo klart, Pinchas var endnu ikke født! — vil også jeg svare min del: Det er ikke af visdom, du spørger sådan. Allerede fra Sinai rettede både »den, som er her«, og »den, som ikke er her«, nemlig i fællesskab deres hensigt. Her forholder det sig ligeledes.

Men på Moabs sletter forklarede Skriften, at pagten var med både disse og hine. Det forklarede den ikke ved Sinai, for dér var det den Hellige, velsignet være han, som sluttede pagten, og det var klart, at sagen var almen. Her, hvor Moses sluttede pagten, måtte det derimod forklares. Desuden var deres urenhed ophørt dér; derfor var deres fortjeneste tilstrækkelig for dem og for alle andre end dem. Her, hvor deres urenhed var vendt tilbage, måtte de usynlige nævnes særskilt.

Endvidere skulle de sammenlignes: Ligesom den, som ikke var her, trådte ind i pagten uden den onde tilbøjelighed, således førte Moses nu kun den, som var her, ind i pagten fra nu af og til et senere tidspunkt, hvor han skulle være uden den onde tilbøjelighed. Vid, at der er tale om at fremsætte en indsigelse mod forpligtelsen; dette bliver klart for os i ordene »jeg lader jer sværge, ikke efter jeres opfattelse, men efter Guds og min opfattelse«. Han forklarer her, at dette ægteskab, som sker efter Moses' opfattelse, var i overensstemmelse med den første trolovelse, som skete efter Guds opfattelse. Det er indsigelsen gentaget, for den trolovelse fandt sted gennem tvangen, da bjerget blev holdt over dem som et kar. Derfor behøvedes en ny antagelse i Mordokajs dage, og dér var der slet ingen ed.

Tilbage til kapitlet i indholdet

Ha-Nefesh — del IV — kapitel 13

Rema fra Fano

Kapitel 13

Jonatan ben Uzziel og hans fælle, den jerusalemitiske oversætter, sagde ved verset »den, som er her, og den, som ikke er her«, at pagten på Moabs sletter også var med de slægter, som var gået forud fra verdens dage, og med de kommende. Jeg finder det passende at sige, at de forgangne slægter behøvede dette for de retskafne blandt dem: Fortjenesten hos børnene, som kom ind i landet, skulle give deres fædre fortjeneste med tilbagevirkende

Rema fra Fano - fortsat

kraft fra skabelsens seks dage og gøre dem til sådanne, der er pålagt noget og udfører det. Man sagde nemlig først, efter at Torah var givet og loven fornyet, at den, som er pålagt noget og udfører det, er større. Alligevel gavnede det de første at føre dem ind i pagten, så deres løn blev udtrykkelig og ikke blot fulgte af det almene.

Jeg udlagde »I står«, nitsavim, om den daværende slægt. Selv om de trådte ind i pagten, var der ingen sikkerhed, så længe den onde tilbøjelighed var i verden, for nitsavim angiver kun deres øjeblik. Men de første, som havde nået deres fuldkommenhed, var endog »den, som er her, stående«, omed, som »serafer står«. Om de kommende sagde han »den, som ikke er her«, og nævnte hverken nitsav eller omed.

De spurgte mig: Hvad da med »og se, Herren stod«, nitsav, »over ham«? Jeg svarede dem: Der står »jeg er Herren«, »hvis I vandrer efter mine forskrifter«. Dér gælder, trods hele Jakobs fuldkommenhed, »se, på sine hellige stoler han ikke«. Vid, at Guds engle stiger op og ned for at betragte her og dér, at hans billede ikke er forandret.

De spurgte mig endvidere: »Herren står«, nitsav, »for at føre sag, og står«, omed, »for at dømme folk«. Mit svar var: Herren fører sag med sit folk og vil lade sig besejre, men han står for at dømme folkene, ikke for at føre sag.

Tilbage til kapitlet i indholdet

Ha-Nefesh — del IV — kapitel 14

Rema fra Fano

Kapitel 14

»Herren viste sig for ham«: I disse bogstaver ligger hemmeligheden om vor fader Abrahams vædder. Dens skind blev nemlig et bælte om Elias' lænder, og han tager af sit eget: Hans fortjeneste beskyttede Isak, så vædderen blev givet som løsepenge for ham, og han ikke døde, selv om hans neshamah fløj bort. Derfor kaldes den Abrahams vædder og ikke Isaks vædder, for der er ingen ejendomserhvervelse i graven. Hvor Isaks vædder nævnes, gælder det først, efter at Abraham havde vundet den fra det ejerløse. Da er det nemlig ret, at sønnen i graven tager sin far i arv for at give arven videre til sine børn efter sig.

Det er kendt, at Isak kun blev bundet ved Abraham for gennem godhedens egenskab, Chesed, at svække dommen i dens styrke og vælde ved minchah-tiden. Også Elias på Karmels bjerg blev først besvaret ved minchah-tiden for at bringe ledelsesmåderne i ligevægt til at bo i dette land.

Torah sagde noget stort, da den to gange sagde »de gik begge sammen«. Første gang er det til pris for Abraham, som vidste det og glædede sig ligesom Isak, der ikke vidste det. Men

Rema fra Fano - fortsat

Isak så ilden og kniven i sin fars hånd og så sig selv belæsset med brænde. Han sagde: Her er der virkende ting på den ene side og noget, som modtager virkningen, på den anden. Hvor er da efter dets hemmelighed »lammet«, ha-seh, til brændoffer, efter dets talværdi, som er jesh, de trehundrede og ti verdener til Herrens forsamling? Desuden er lammet til brændoffer hemmeligheden om Zeirs opstigning til Imma. Alle disse store rettelser regnes med til offerets hemmelighed, og så meget mere, når man ofrer sig selv med helt hjerte.

Da erkendte vor gamle fader, at sønnen forstod, viste godhed og beredte sig på at bære Guds bud. Selv omgjordede han sig med hemmeligheden »Gud er vred« og iklædte sig dommens betegnelse. Derfor svarede han: »Gud vil selv udse sig lammet«, Elohim jir'eh lo ha-seh, og ville slagte ham for at svække hans dom. I disse forbogstaver åbenbares »vædderen«, ha-ajil, i alle dets kombinationer. Tilføjes »til brændoffer, min søn«, le-olah beni, bliver alle forbogstavernes talværdi tre Havayah-navne, som er mazla. Ved beredelsen af disse egenskaber blev barmhjertighedens kilder åbnet i verden. Til pris for Isak siges det anden gang: »De gik begge sammen.« Deres to egenskaber var altid forenede og stemte overens, selv om de byttede om.[DA541701]

Derved forstås sandt, hvad vore fædre ønskede, da de udlagde »guld, sølv og kobber« i helligdomsteltets gave: Guld er Abraham, som blev prøvet som guld, og sølv er Isak, som blev lutret som sølv. Før mig har andre allerede spurgt: Man burde jo sige det omvendte! Meget er blevet sagt som svar på dette spørgsmål. Den klare sandhed er dog det, vi har forklaret: I prøven ved bindingen ændredes deres egenskaber, efter at deres rødder i de øvre var forenede til det yderste — de slutter sig sammen og skilles ikke. Også heri fuldendte fædrene for dem et ophøjet forbillede. Forfatterne til udsagnet havde kun brug for dette og intet andet.

Den Hellige, velsignet være han, sagde: »Ræk ikke din hånd mod drengen.« Ved at han forstod og tog imod det, er dommen allerede svækket, og min vilje udført. Her ved bindingen antydede Skriften for os, hvordan himlens hær gik til højre for frifindelse og til venstre for domfældelse for at dømme Isaks sag i den time.

Tilbage til kapitlet i indholdet

Ha-Nefesh — del IV — kapitel 15

Rema fra Fano

Kapitel 15

Der står »og se, en vædder«, ve-hinneh ajil, med Michaels talværdi; vav er en grammatisk tilføjelse. »En anden, fanget i krattet«, achar neechaz ba-sevakh: Disse tre ord har Satans talværdi. De førte sag mod hinanden. Satan sagde: Isak skal dø; Michael sagde: Se, vædderen er hans løsepenge. Da blev »en anden«, Satan, som kaldes »efter ordene«, achar ha-devarim, »fanget i krattet«. Han hentede støtte til sine ord fra »i krattet«: Det er

Rema fra Fano - fortsat

guldkalvens synd med de foregående bogstaver, fordi den endnu var mulig og ikke virkeliggjort. Han sagde: Hans børn skal engang synde med kalven, som er til venstre i vognen; Isaks egenskab bliver skadet ved den.[DA541901]

Michael holdt fast ved »i krattet ved sine horn«, be-qarnav, med talværdien trehundrede og otteogtres, røgelsens antal, hvorom der står »og son for folket«. Desuden var det vædderens horn, hvoraf det ene tjente ved Sinai, og det andet er gemt til den kommende tid. »Ved sine horn« gælder altså ligefremt, for de rummer stor fortjeneste til beskyttelse.

Til sidst indgik de et forlig. Da blev »en anden«, den nævnte Satan, »fanget i krattet«. Neechaz læser vi som na chaz, »se N-A«. N-A er forbogstaverne i Nadav og Avihu: Se, de gives som løsepenge for Aron for guldkalvens handling. Abraham gik efter Michaels råd og tog »vædderen«, ha-ajil, bogstaverne i Elijahu uden vav, Elijah. Det er Pinchas; deres forløser er stærk, og hans fortjeneste beskyttede i hele det nødvendige omfang. Ved dette forlig fjernedes anklagen fra Isak. Den enes tal er som den andens, når Pinchas skrives fuldt med jod. Han ofrede den ovenfor nævnte vædder netop »i stedet for sin søn«. Fra den fortjeneste, der var forudset for Abraham ved den tiende prøve, kom Shekhinah i forvejen til Mamres ege.[DA541902]

Eller også læser vi i bogstaverne va-jera el, »han viste sig til«, Uriel, englen, som tjente mellem stykkerne. Han er nemlig herre over ilden, der i en nådig stund ligger over alteret som en løve, og han tjente også her ved bindingen. Han fuldender bindingen overalt. Ved bindingen kom Rafael jo sammen med ham; han helbredte Isak og samlede hans støv, ligesom koens aske, der er Israels renselse, for at give dem pryd i stedet for aske. De sagde, må deres minde være til velsignelse, at Michael og Gabriel findes hos Abraham og Isak overalt. Således bandt Michael, og Gabriel var bundet. Se afhandlingen Em Kol Chaj hen imod slutningen.

De resterende bogstaver jod-vav i ordet elav føjes her til Navnet: Det giver jod-he-vav to gange. De er oprindelsen til de tre mænd og de tre fædre. Vi finder Jakob og hans børn angivet ved bindingen, efter udsagnet »sønnen giver sin far fortjeneste«. I verset »han kløvede«, va-jevaqqa, ligger Jakob; »brændofferets træ« er stammerne. Og i de vises ord, som er som pigkæppe, lærer vi: »Det sorte, som har aske i sig, knuser man.« Det gælder koens aske, som er Israels soning; sådan er det også med Isaks aske.[DA541903]

Tilbage til kapitlet i indholdet

Ha-Nefesh — del IV — kapitel 16

KLADDE · uafklaret

Rema fra Fano

Kapitel 16

Vi vender tilbage til det, vi begyndte med. Efter tre dage fra barnets omskærelse skjuler de nævnte øvre ansigter sig, de selv og deres billeder. Dog har de efterladt en velsignelse efter hemmeligheden om det kendte aftryk, lille eller stort, på hvert sted, hvor Shekhinah bor. Det varer, indtil han er fem år til Skriften, et mål, som ikke er et mål. På dette tidspunkt begynder nefeshs billede fra Asijahs verden at hvile over ham, hemmeligheden om he overalt, som er et halvt mål. Da får han, som de lærdes klædninger, den del af dragten, »som står og ikke står«, som vi nævnte ovenfor i kapitel 4.

Som tiårig, hvilket er et helt mål, får han ruachs billede fra Jetsirahs verden. I disse to billeder kan det onde få fat, men opdragelsen gavner meget, efter skriftstedet »af småbørns og diendes mund grundlagde du styrke for dine fjenders skyld«. Det siger ikke »mod dine fjender«, men »for deres skyld«, som »alt har Herren gjort for sin skyld«. Den lovprisning/הקלום, som stiger op fra ånden i de små børns mund, børn, med hvem den onde tilbøjelighed blev født, mens den gode tilbøjelighed endnu slet ikke er trådt ind hos dem, er nemlig en dobbelt pris.[DA542101]

Det ondes greb i de to nævnte billeder er nemlig rivalen til hellighedens rival; dets ringhed er hendes undergang ved natur og særlig egenskab. Dertil blev det skabt: At fremdrage det kostbare fra det værdiløse. Denne opdragelse bliver da rig på virkning og medfører en stor rettelse, til gavn for dem og for verden.[DA542102] »Småbørn« kalder det dem, som lærer Skriften, og »diende« dem, som lærer Mishnah og nyder deres lærdom mere. Af begge trin tilsammen følger målet: »At bringe fjenden til ophør«, når han vil anklage, »og hævneren«, når han tænker på at tage en neshamah. Med den rette opdragelse på disse to trin er vi sikret, at »bedraget ikke steger sin fangst«, for derved er lægemidlet allerede kommet før slaget.

Det er kendt, at Mishnah er et mål, man får løn for. Når der er gået tre år med den, flertallet af de år, som er afsat til beskæftigelse med den, og han er tretten år, slutter nemlig menneskets år med uomskårethed. Fra nu af giver man ham et buds løn som til den, der er pålagt noget og udfører det. Da får han neshamahs billede fra Tronens verden, og en tilbøjelighed, som er helt god, træder ind i ham, så han frivilligt beskæftiger sig med buddene og kender deres almindelige regler fra Mishnah, hvis bogstaver er neshamah. Således de fire afsnit i tefillin og de otte tråde i tsitsit: Intet af alt dette findes i Skriften.

Tilbage til kapitlet i indholdet

Ha-Nefesh — del IV — kapitel 17

KLADDE · uafklaret

Rema fra Fano

Kapitel 17

»Jeg vil fortælle om bestemmelsen«: Dette vers siges om indtrædelsen under buddene. »Og hurtigt løfter han« — han føjer styrke i safirklarhed og lys til selve bestemmelsen, som vi har sagt.[DA542301] Da »sagde Herren til mig: Du er min søn«. Ved dette udsagn udstrømmes en gnist af ruach over mennesket. »Jeg har i dag født dig« siges om gnisten af nefesh. Begge lyser nemlig i ham den dag i deres billeder, så han forpligtes af de bud, som afhænger af tale og handling. Disse gnister har ingen indgang til at træde ind i mennesket før da, med en slange i samme kurv, når den onde tilbøjelighed alene er præget i denne dej, selv om opdragelsen søder den.

Det er klart, at buddene ikke kræver hensigt hos den, som udfører dem med sin egen krop. Derfor er gnisten, som senere skal iklæde sig Beriahs billede, ikke uundværlig i den time. Når han har udført et bud, som at løfte lulav, lægge tefillin eller læse Shema uden at være nøjagtig, har han opfyldt sin pligt. Men for at opfylde pligten for andre, som ikke har handlingen i deres krop, skal den, som hører, rette sin hensigt: Hensigten træder for dem i handlingens sted. Hvis ikke også den, som lader det høres, retter sin hensigt mod at være hans udsending ved sin handling, er det ikke tilstrækkeligt uden dette. Der findes nemlig intet fuldmagtsforhold uden både udsenderens og udsendingens bevidste tilslutning. Når man er kommet ind under buddene, er man omfattet af fuldmagtsforholdet. Undersøg min overlevering nøje og ros den; dette er bestemt sagens klare løsning. Dermed var Rava og rabbi Zeira i traktaten Rosh haShanah aldrig uenige. Den ene sagde én ting, den anden en anden; begge er sande og retfærdige tilsammen.

Som femtenårig, når der gennem fem år er set et godt tegn i hans Mishnah-studium, får han gnisten af neshamah og træder ind i Gemara, som der ikke findes noget bedre mål end. Endnu er beskæftigelsen med den dog kun et mål. Når han siden har fremgang og forstår Gemara i hele det nødvendige omfang, får han derpå målesnoren, som er dens oprindelse. Da får han fremgang og forståelse til at give andre af sin indsigt og af alle slags fuldkommenhed.

Men når flertallet af de år er gået, som er afsat til hans indlæring, og han er atten år, har han sædvanligvis allerede lært ordenen Nashim og traktaten Niddah med glæde. Da er han egnet til bryllupsteltet og får ruach og nefesh fra det første ikon, som i sandhed er brudgom og brud. Det ligger meget nær, at han inden for endnu to år får børn. Se, hvor godt og hvor herligt, hvis det bliver en søn og en datter! Lyset fra bogstaverne i det store Navn fuldendes i ham og i hendes bogstaver; i hans søn og hans datter er lyset fra den øvre spids.[DA542302] Det er et under, som uden tvivl fuldendes ved Shekhinahs glans, der hviler i de retfærdiges bolig.

KLADDE · uafklaret · fortsat

Rema fra Fano - fortsat

Under alle omstændigheder er de år nået, hvori der er lyst til at få neshamah fra det første ikon, når han er tyve år. Fra nu af må han trænge frem og grunde over visdommens skjulte ting, løbende frem og tilbage. Der står: »Lad os kende, lad os jage efter at kende Herren.« Efter hans erkendelse heri kan han håbe på chajah og jechidah i en nådig stund. Fra nu af afhænger hans erkendelse nemlig ikke af år, for deres tilstrømning ligger højt, højt over tidernes orden.

Tilbage til kapitlet i indholdet

Ha-Nefesh — del IV — kapitel 18

KLADDE · uafklaret

Rema fra Fano

Kapitel 18

Som trediveårig: Netop dette antal år kommer for at øge kraften i den øvre Gevurah, i godhed, dom og barmhjertighed. Som fyrreårig til Binah, som svæver over dem. Som halvtredsårig til råd fra selve Binahs dybder, efter hemmeligheden om netop dens porte. Som tresårig til alderdom, som vi lærer: »Hvis der ingen forståelse er, er der ingen kundskab.« Det er Israel Sabas egenskab. Som halvfjerdsårig til det grå hår: »Hvis der ingen kundskab er, er der ingen forståelse.« Han stiger op med ham, og hun bliver hans freds hytte efter hemmeligheden om syv bryllupstelte. En sukkahs mål er således ti i højden og ti i bredden.

Som firsårig til styrker, efter meningen med »Gud for Farao« og »Moses var firs år«. Eller til de otte engle, som steg op i tanken og blev gemt; netop de er hans styrker. Som halvfemsårig til at bøje sig, efter hemmeligheden om underkastelse for det øvre hoved, som vi lærer: »Vær let for hovedet« — det er alef i echad, »én« — »og mild mod det mørke« — det er chet, som omfatter de otte midterste egenskaber, som det barn, hvorom det siges: »Hans lokker er bølgende, sorte som ravnen.« Som løn for vor underkastelse og vor lethed til at løbe som en gazelle for at gøre det øvre hoveds vilje bliver han mild mod det mørke. Derfor sagde han ikke »vær mild mod det mørke«, selv om den, som bevirker dette, passende kan betegnes sådan, for han er mild mod det mørke. Han sagde: »Og modtag hele det øvre menneske« — bestemt »hele«, for alt er i ham. Tag frygten for ham på dig. Det er dalet i echad, som er en halv krop.

Som hundredårig er man som død, for »vanhelligelse af Herren« har talværdien hundrede, og den, som har vanhelliget »מאו«, er som død. Der er ingen undslippelse, som skrevet: »Hvis denne synd bliver sonet for jer, før I dør!«[DA542501] Desuden er man som hundredårig ved »menneskets fortrin er intet«, ajin. Heri tales der herligt om disse tre, alle Havayah-navnenes hoveder, som bogstaverne i ajin antyder i afhandlingen Em Kol Chaj,

KLADDE · uafklaret · fortsat

Rema fra Fano - fortsat

del III. Den er meget »מתייחם« i forhold til fuldendelsen af denne undersøgelse; gå den igennem.[DA542502]

Han sagde »for מאו«: Når de materielle sanser sættes ud af kraft, og erkendelsen vinder styrke inde i helligdommen, fuldendes forbilledet for mennesket fra den kendte verden, som i sandhed kaldes Shekhinah. Den er de retfærdiges dogmatron for alle de øvre trin. Der er ikke »erkendelsens lægedom« af det, som ligger over hende, til at vandre på hans veje og holde fast ved ham, undtagen gennem hende.[DA542503]

Tilbage til kapitlet i indholdet

Ha-Nefesh — del V — kapitel 1

KLADDE · uafklaret

Rema fra Fano

Kapitel 1

Stor er Torah, som giver dem, der udfører den, liv i denne verden og i den kommende verden, til soning for den dobbelte død, som blev pålagt det første menneske, efter alle de sande forklaringer. Vi har allerede i afhandlingen Heqor Din forklaret, hvor stor dens kraft er til sammen med omvendelse at sone selv vanhelligelse af Herren. Det kræver blot, at vi hver dag først velsigner for Torah, efter Rav Jehuda i Ravs navn og efter Ravina i kapitlet Ellu Nedarim. Det er ikke nok, at vi velsigner for den i synagogerne med høj røst for de vises og profeternes ører. Selv om de tjenende engle tager sig af at svare amen, prøver verdens Eneste nyrer og hjerte. Han alene ved, om vi velsignede for den »først«, det vil sige væsentligt og oprindeligt, og rettede hensigten mod den for dens egen skyld, for han alene er altings mål. Dette udelukker den, som bruger kronen til sin egen ære eller til et ydre hensyn, Gud forbyde det.

Ordet »først« omfatter også, at velsignelsen over Torah tidsmæssigt går forud for velsignelsen over andre bud, som da de stemte og afgjorde: Eleven er større, for han fører til handling.[DA542704] Det er det, vi lærer: »Den, som vanhelliger de hellige ting«, og de andre sammen med ham, »har ingen del i den kommende verden, selv om han har Torah og gode gerninger i sin hånd«. Man kunne tro, at den første var tilstrækkelig. Det lærer os, at selv om den stærkt mindsker skaden og straffen, behøver den, på grund af syndens alvor, megen hjælp fra beskæftigelsen med Torah for dens egen skyld, vedvarende og med stor flid.[DA542701] Da bliver den del i den kommende verden, som sammen med hele Israel er bestemt for ham, bevaret til ham, til at spise sig mæt og til en varig klædning.

Torah uden omvendelse behøvede læreren derimod ikke at udelukke, for den er forkastet som Doegs Torah, hvorom der står: »Rigdom slugte han og kaster den op; fra hans mave driver Gud den ud.« De, som nævnes i vor mishnah, må altså rette dobbelt, med Torah og

KLADDE · uafklaret · fortsat

Rema fra Fano - fortsat

omvendelse. Det fulde bevis kommer fra Elis hus' synd, som ikke sones ved slagtoffer og afgrødeoffer, selv om omvendelse nødvendigvis ledsager dem, så de ikke bliver »afskyelig røgelse«. Men den sones ved Torahens ord på den måde, vi har forklaret.

Derfor formanede deres fæller i Gemara de lærde af Elis hus: Da de kom fra »de afkortede«, mimmulaj, og deres dages forlængelse netop afhang af Torahens ord, skulle de ikke sige afbrudte ord, så deres liv kunne forlænges. Efter dens udsagns rethed og dens overvejelses fuldkommenhed beskytter og redder den nemlig; med større kundskab og egnethed giver visdom liv til sine ejere. Vi lærer, at her slet ikke er tale om »אינונית«-ord[DA542705], Gud forbyde det, men om visdom, tugt og råd for himlens skyld.

Tilsvarende lærer vi: »Den, som gør sin tefillah rund — fare.« Rabbenu Tam forklarede det efter grækernes forbud mod at lægge tefillin. »Og der er intet bud deri«, for vi kræver firkantede tefillin. Forklaringen til hans forklaring er: Den, som udsætter sig for fare for buddenes skyld og overgiver sig for dem, får dobbelt løn fra himlen. Men den, som overgiver sig for et bud, der ikke udføres, som det er foreskrevet, har ikke blot undladt at udføre et bud; han har en overtrædelse på sig, for han bringer skyld over sit eget liv. Der står: »Dog vil jeg kræve jeres blod for jeres liv.« »Og kongens bolig snublede deri, også en mezuzah« [usikker forbindelse]; dér var intet hindrende forbud. Vi lærer støtte for hans ord: Havde selve handlingen været farlig, uafhængigt af forbuddet, ville man ikke have nævnt den til ros.[DA542702]

Heraf forstår vi, hvad rabbi Shimon sagde til rabbi Akiva i kapitlet Arvei Pesachim: »Hvis du ikke lærer os Torah, siger jeg det til min far Jochaj og overgiver dig til øvrigheden.« Rabbi Akiva samlede nemlig offentligt forsamlinger og beskæftigede sig med Torah imod forbuddet. Når han ikke ville undervise privat den enkelte, som spurgte og støvede sig til ved hans fødder, kom han under mistanke for, at hans handling kun var for syns skyld og for eftertanke, hvad der være langt fra os.[DA542703] Da burde man overgive ham til øvrigheden, så mange ikke kom i fare sammen med ham, for den Hellige, velsignet være han, gør ikke et under for løgnere. Selv hvis han dengang var i fængsel, kaldes bortfaldet af redningen at blive overgivet til øvrigheden, efter det, rabbi Akiva sagde til ham: »Kalven er i fare.« Alligevel pålagde han ham fem visdomsord, som det står dér. Vi lærer Torahens og buddenes alvor, og forskellen mellem at handle for deres egen skyld og uden dette, både i himlens domme og i menneskers domme.

Tilbage til kapitlet i indholdet

Ha-Nefesh — del V — kapitel 2

KLADDE · uafklaret

Rema fra Fano

Kapitel 2

Den, som er vågen hele natten for at beskæftige sig med Torah og ikke har taget sine tefillin af — hvilket han må, hvis han vogter sig godt mod søvn og hændelser, som er det modsatte, og som vore lærere sagde: Natten er tefillins tid, selv om man ikke giver denne vejledning — skal uden tvivl røre ved dem om morgenen og velsigne over dem, fra han kan se sin fælle på fire alens afstand og genkende ham. I sandhed kan der kun være fællesskab med ham om tefillins bud for den, som er hans fælle i netop dette bud, og der er ingen anden end ham, velsignet være han. At se ham sker, når vi først mærker skabelsesværkets fornyelse hver dag, som det vil komme. Mennesket skal velsigne ham for andre ved at lægge tefillin, som skrevet »alle jordens folk skal se«.[DA542901]

Jerusalem-Talmud forklarede: En fælle, som plejer at være sammen med ham til bestemte tider. En anden forklaring: Til tredive dage, efter hemmeligheden om månens velsignelse, som man ikke siger på sabbat eller festdag, ligesom tefillins bud. Det er kendt, at der ikke er nogen månevelsignelse på chól ha-moed. »På fire alens afstand« er hemmeligheden »Herren er nær«. Rachoq, afstand, er nemlig intet andet end Shaddaj efter sin talværdi, og fire alen er de fire bogstaver i det store Navn og fire pandekapsler.[DA542902]

Ligeledes skal han først velsigne over Torah, når morgengryet stiger op, selv om hans læber endnu mumler det, han har lært hele natten. Det samme gælder den, som sover i en lille tallit: Han skal velsigne over tsitsit, når dagen lysner, enten fordi natten ikke er tiden til at se, og budpligten sikkert indtræder, når han kan skelne mellem blåt og hvidt, eller fordi velsignelsernes pligt fornyes for os hver dag med skabelsesværkets fornyelse. Tidernes orden bevirker altså, at alle mennesker er nye hver morgen, selv den, som slet ikke har sovet.

Selv om natten ikke er tsitsits tid, forbydes den ikke, hvis der ikke er blandede tekstiler i den. Loven følger også her Hillels skole angående et linnedklæde med tsitsit. Ligesom det er forbudt om natten at bære kvaster med shaatnez — også om dagen er det kun tilladt, hvor der er blåt — skal man vogte sig for blåt om natten, selv uden blandede tekstiler. Man skal ikke vække dommens styrke i dens herredømmes tid, selv i forening med barmhjertighed. Tilsvarende falder vi ikke på ansigtet om natten, heller ikke dér, hvor en Torah-rulle er.

En tallit, som selv og med sine tsitsit er helt blå, skal have en hvid tråd. Det samme gælder, når alene dens tsitsit er blå, efter Jonatan ben Uzziels forklaring ved Korachs strid. Hvad ligner dette? Et hus fuldt af bøger, som skal have en mezuzah. Bøgerne skal nemlig åbnes til dom, »כתים?«. Bereshit kan omordnes til »B-R-T, ish«; ligeledes »skabte Gud«. Ved at

KLADDE · uafklaret · fortsat

Rema fra Fano - fortsat

udskifte eleh i Elohim med navnet på toogfyrre bogstaver har han gjort det kendt. [DA542903]

Forstå fordærvelsen hos den onde Bileams sønner, som foran kalven udråbte »disse er dine guder, Israel«. Deres hensigt gjaldt netop urenhedens fædres fader. Han var fader til enhver, som udtænker ondskabens tanker. Vort folks synd var, at de ikke gennemskuede deres hensigt og ikke irettesatte dem. Må den gode Herre sone for os. Bøgernes afslutning ligner også deres begyndelse: »Den stærke hånd og den store frygt.« Men mezuzahens begyndelse og slutning er kærlighed og godhed. Således skal Levis stamme udskille af sig selv præsternes familie særskilt. I alt dette er en antydning til den forstandige tilstrækkelig.

Tilbage til kapitlet i indholdet

Ha-Nefesh — del V — kapitel 3

KLADDE · uafklaret

Rema fra Fano

Kapitel 3

Alle buddenes fornyelse fornyes altså for os som morgenlyset, med skabelsesværkets fornyelse, selv om vi beskæftigede os med dem hele natten. Da begynder pligten til hundrede velsignelser hver dag. Om dem udlagde de tegnet alef-jod-qof og sagde: Den, som vedvarende siger dem i denne verden, får i den anden verden lov at velsigne ti velsignelser hver dag svarende til alle de dage, hvori der er lyst; og én velsignelse hver dag i tiden, når hans tid til at stige op dertil kommer. Grunden er, at man forlænger dem i deres liflighed i hver verden, som det sømmer sig for den. Også i templet forlængede man bønnevelsignelsernes formulering og svarede ikke amen efter dem. Man havde en lang formulering til at svare efter deres velsignelser, for lønnen for et bud er et bud.

Det er som forklaringen: Hundrede velsignelser til nefesh er ti til ruach og én til neshamah. Ordene når til det andet ikon. Hvert billede derfra har en sådan værdighed, at få rettelser ikke er rene nok i dets øjne til at tælles hver for sig; først når mange smykker forenes i rum fulde af alt godt. Meningen er: Nefesh, hvis fuldkommenhed nås »ved et fortrin«, ved handlingens egnethed alene, får en vis rettelse ved hver enkelt handling og blot en lille bevægelse af læberne. Hver eneste regnes særskilt for en ophøjet handling. [DA543101]

Ruach behøver derimod fuldendt tale efter sin værdighed. Som én rettelse regnes kun ti velsignelser, der samles fra den og i den, over for de ti udsagn, som blev sagt fra Magtens mund. Over for dem står ti herskere i den øvre skikkelse: Hoved, hjerne, to øjne, mund, hjerte, arme, ben, krop og pagt. Hver kræver ti, og disse hundrede velsignelser er kun ti

KLADDE · uafklaret · fortsat

Rema fra Fano - fortsat

rettelser. Neshamah fuldendes ved hensigten, som skal være sammensat af delene fra tankens begyndelse til handlingens afslutning: »Hun er den eneste for sin mor, hun er ren for hende, som fødte hende.« Dit tegn er »serafer til tronen«, for ordet serafim har talværdien ti gange »tronen«.[DA543102]

Det fælles for dem alle er, at de er stedt i spisningen af de allerhelligste ofre: Hele natten er han fritaget gennem de velsignelser, han sagde om morgenen; her følger natten dagen. Således også når præsternes og levitternes vagthold skifter efter fædrenehuse: Det afgående fædrenehus lægger hele natten lemmer og fedtstykker på alteret, men det tiltrædende fædrenehus holder vagt — præsterne på tre steder til templets bevogtning, og ligeledes levitterne på enogtyve steder.

Om beskæftigelsen med Torah står »du skal grunde over den dag og nat«, efter Skriftens og Mishnahs orden. Intet er mere allerhelligst end Torah selv; også ved den følger natten dagen. Man må ikke gøre disse hundrede velsignelser færre, men man kan føje til dem. At det i kapitlet HaRoeh siges, at man, når man vågner af sin søvn, velsigner »han, som giver sjæle tilbage«, følger de vises almindelige sprogbrug. Alle skabte væsener var nemlig, som om de var faldet i søvn og slumrede om natten, og ved morgenlyset vågner de og jubler, fordi han hverken slumrer eller sover.

I denne velsignelses formulering er det nøjagtigt at sige: »Du vil engang tage den fra mig og give den tilbage i mig i den kommende tid.« Straks efter at den er taget, kan den nemlig gives tilbage, efter udsagnet »jeg dør og lever«, som de straks hørte, og efter »mit lig skal opstå«, som vi har forklaret ved disse to skriftsteder i afhandlingen om de dødes opstandelse. Den begynder ikke med »velsignet«, fordi den er en taksigelsesvelsignelse.

Også Torahens velsignelse efter R.J., som begyndte med »gør dog behageligt«, er sådan: For ham var den en taksigelsesvelsignelse over den største af Skaberens velgerninger mod os. Den drikkendes tørst sammen med bøn om barmhjertighed over den er taksigelsens højdepunkt. Der er altså tre velsignelser forud for Torah; »gør dog behageligt« er ikke afslutningen på den første, men en selvstændig velsignelse. Der er ingen tvivl herom. [DA543103]

Tilbage til kapitlet i indholdet

Ha-Nefesh — del V — kapitel 4

KLADDE · uafklaret

Rema fra Fano

Kapitel 4

De første vise plejede at sige velsignelsen over hanen, når dens stemme blev hørt ved midnat. Fra da af begynder solen nemlig at gå og nærme sig horisonten. Davids trofaste nådesgerninger, som fornyes efter midnat, møder sammen med Abrahams godhed om morgenen deres egen art og vækkes. Men den, som ikke hører, skal først velsigne, når dagen lysner, og rette sin hensigt i velsignelsen mod hjertets forestillinger. Derefter skal han ikke velsigne, når han hører stemmen. Det ligner, hvad de i Jerusalem-Talmud måtte lære: »Som førte os ud af mørket til lyset.«

»Åbner«, »løser«, »retter op«, »breder ud« og »gør rede« er alle ens ved at gælde menneskets egen krop. Ingen blindhed er som nattens blindhed, selv med åbne øjne og tusind fakler foran sig; sådan med dem alle. »Klæder«, »omgjorder«, »kroner« og »fører bort« gælder den, som Gud har givet alt, hvad han behøver. Nåden fornyes hver dag. Også den, som har tøj og sko på og hverken har klædt sig af eller taget skoene af hele natten — og tilsvarende ved alle de andre — skal takke. Men det er ikke pligtigt for den, som ikke har det, så det ikke bliver »Jannaj sørger, og Shimon velsigner«[DA543304].

På forsoningsdagen, hvor man kan sige »hvor skønne er dine skridt i sko«, selv om der ikke er sko, sømmer det sig for den ædles datter med glæde at velsigne »som gjorde alt, hvad jeg behøver«. At tage dem af er nemlig ingen mangel, men en dobbelt fuldendelse af vore mangler. Sådan er det ikke på den niende av, hvorom der står »fødder træder den ned, den armes fod, de ringes skridt«.

Man kender grunden til dem, som vækkede i templet før ypperstepræsten Jochanan, der afskaffede dem på grund af boethusæernes klager. Sådan gælder det også »velsignet, som fører søvnens bånd bort«, fra dagen lysner, selv om man har været vågen hele natten. Heri giver R.J. ham ret; han er hovedet for hasmonæernes hus, som tilberedte to køer, var fuldkommen retfærdig alle sine dage og indførte mange bestemmelser for Israel. [DA543301] I alle lignende tilfælde udleder vi ingen halakhah af aggadahens ord, men siger Torahens begrundelser. Derved bliver overleveringen af sig selv rummelig og ender for os i overensstemmelse med halakhah, for sandhedens rethed viser sin vej.

Håndvask og »som dannede« er undere for verdens virke. Den, som siger en af dem uden behov, har en opfattelse, der bortfalder over for alle menneskers. Vi sagde, at tsitsits pligt ikke gælder om natten, fordi det blå i sin højde ligner Herlighedens Trone, som er hovedet for adskillelsens verdener. Dér siges »heller ikke mørket er mørkt for dig«, og det har ingen pris for ham. Tilsvarende: »I skal se det og huske.«[DA543302]

KLADDE · uafklaret · fortsat

Rema fra Fano - fortsat

Det er et bud at dække hovedet og rette tallittens hjørner ind over for hjertet. Den, som gør sig from med en stor tallit for at dække sin fulde højde ud over dette mål, kender ikke de lærdes ord. Så meget mere, hvis dens tsitsit slæber på jorden: En sådan er en tåbelig from. Buddene er ringeagtede for ham, og han mærker det ikke. Desuden kender han ikke overleveringens form og hænger sin fejl på rabbi Jonatan i kapitlet Mi she-Meto. Han lod dem nemlig ikke slæbe, men »det blå hang løst«, det vil sige hang og kunne ses, som loven kræver.

Det fulde bevis er, hvad der i kapitlet HaQomets siges om remmene på hovedets tefillin: »Rav var streng med det; udstrakt lod han det hænge.« Selv om de forklarede dette, at han lod det hænge bag sig, siger også jeg, at af rabbi Jonatans tsitsit på dette sted og på dette tidspunkt hang kun dem bagpå synligt, som jeg vil forklare. Det, som forekommer mig mest rimeligt om selve hændelsen, er nemlig, at disse vise kastede sig ned ved de retfærdiges grave. Derfor siger det »de gik omkring mellem gravene«: Deres gang foregik netop på gravpladsen. Selv om tsitsit undertiden rørte jorden, når de kastede sig ned, var det utilsigtet og ingen uundgåelig følge. Derfor tog rabbi Jonatan ikke hensyn til det. Også rabbi Chijja fremførte kun en anden indvending: At det var at spotte den fattige.

Den bedste udførelse af buddet er, at tsitsit er tredelte og ikke slæber, men med hovedet indhyllet hænger fra kroppens midte og nedefter. Det er halvdelen af målet fra hjernens hvælving til låret. Man bør betragte og røre ved tsitsit, når afsnittet læses. Antydningen er »Herrens, din Guds, øjne er på det«, for dem, som kender hemmeligheden; ikke at løfte tsitsit og føre dem over sine øjne, for det følger ikke deraf. Ligeledes er det under hele den stående bøn og under håndsopløftelsen et bud at betragte helligdomsteltets jord. Det er hemmeligheden om »han retter sine øjne mod det«, som siges om bægeret ved måltidets velsignelse. Det samme gælder qiddush, havdalah og alle buddenes bægre. Der er derimod ingen grund til at røre tefillin ved læsningen af afsnittet, hvis han ved, at de ikke har flyttet sig fra deres sted.

Torah og tefillin har deres bud både dag og nat, på den måde, vi har forklaret ovenfor: Torah, fordi den er vort liv, og tefillin, fordi »Herren — ved dem lever de«. »Undersøg/spyt«: Torah selv er vort liv og vore dages længde.[DA543303] Sabbatter og festdage blev kun givet til at lære Torah; Torah og sabbatten vejer lige, og begge skal komme. Tefillin bevirker derimod liv. Derfor er sabbatter og festdage undtaget, og iblandt dem chól ha-moed, som også er en hellig sammenkaldelse: De er selv et tegn. Når den Barmhjertige giver et tegn, giver han det til en levende. Den mand, som ønsker liv, skal ikke søge efter det, som bevirker det, når han allerede får livet i kongens ansigts lys.

Tilbage til kapitlet i indholdet

Ha-Nefesh — del V — kapitel 5

Rema fra Fano

Kapitel 5

Tre andre velsignelser er vi forpligtet til hver dag at sige til skabelsens Former, altings Herre: At han ikke har gjort os som de ansigter, der er ringere end den ærede lighed over tronens lighed. Vi finder en lærer i kapitlet HaTekhelet, som sagde »amorit, uvidende, kvinde«, som læreren anfører det i sin lovvejledning. Rav Acha bar Jaakov pålagde dog sin søn at sige »slave« og ikke »uvidende«, for en slave er ringere end en uvidende, idet han er omfattet af »forbandet«. Han sagde som denne lærer, for dér lærer vi: »En uvidende frygter ikke synd«, og »alt er i himlens hånd undtagen frygten for himlen«.

Grunden til pligten hver dag er det skrevne »nye hver morgen«. Skabelsesværket fornyes nemlig altid i hans godhed, velsignet være hans navn, som vi har sagt. Der fornyes også ibburim hver time efter menneskets gerninger.[DA543501] Hvis en ibbur er til ros, som ved Pinchas i Shittim, da hans neshamah fløj bort af den dødsrædsel, som faldt over ham, og Nadav og Avihu åbenbaredes over ham og gav ham liv, er den levende undertiden underordnet og den indtrædende det væsentlige.

Således finder vi ved Pinchas, at han var fremmed for præstedømmet, enten fordi vore lærere sagde, at han blev født, før hans fædre blev salvet, eller fordi man kan sige om ham: »Været egnet og blev afvist«, da han dræbte et menneske. Nadav og Avihu var i deres liv salvede præster, hvis hænder blev fyldt til præstetjenesten. Ved deres retfærdighed og hjælp blev Pinchas præst på sit tidspunkt og blev slet ikke afvist. Ligeledes var vore fædre i Egypten fremmede; Shekhinahs lejre sluttede sig til dem, og de blev forløst ved deres fortjeneste.

Undertiden er det omvendt, som ved Abraham, Isak og Jakobs ibburim fra det første menneskes tre billeder. Her var vore fædre tilsyneladende det væsentlige, og han modtog rettelse fra dem. Måske gælder begge forhold hos dem alle. Nadav og Avihu blev jo afvist fra præstedømmet for bestandig, og Torah rejser en klage for dem: »De havde ingen børn.« Ved Pinchas' nidkærhed i Shittim vendte præstedømmet tilbage til sit herberg.

Også Abraham kaldes »fremmed og fastboende«: Fremmed på grund af sig selv, fordi han var fra den anden side af floden efter både den ligefremme og den skjulte betydning; fastboende på grund af Adam, som blev dannet af alterets støv, navlen i det udvalgte land. Han var accepteret hos Hets sønner. Det er det skrevne »hos jer«. Det er meget nøjagtigt om Abraham, som var opfostrer og pædagog for nefeshs billede, hvis sted er blandt gravene, som vi har forklaret. Også han blev en far til en mængde med dette billedes hjælp.

Tilbage til kapitlet i indholdet

Ha-Nefesh — del V — kapitel 6

KLADDE · uafklaret

Rema fra Fano

Kapitel 6

Sagens helhed er: I det godes egenskab behøver den fremmede og gæsten hinanden; sammen søder de hemmeligheden ved handlingens egnethed. Men hvis en ibbur er til skam, er det for det meste de levende, der er gæster, »og den fremmede slutter sig til dem«. Det forklares om Jakob og Israel, som Esajas først nævnte: Mængden og de tilbageblevne, den store efter sin størrelse og den lille efter sin lidenhed. Sådan er den fremmedes mål, som slutter sig til hver enkelt, byrden efter kamelen.

»De føjer sig til Jakobs hus« gælder begge, for selv den sammensatte gæst er vanskelig som et udslæt for den gamles hus, hvis seng var fuldkommen: Indefra, fordi han ikke så en sædudtømmelse, og udefra, fordi ingen fremmed passerede iblandt dem. Her kan gæsten dog kun blive underordnet, hvis han tager overhånd i at gøre ondt. Ved sit onde valg bliver han da et underlag for det forbudte. Det samme, med samme begrundelse, gælder i sabbatslovene om at sætte et redskab ud af beredskab, så det bliver forbudt at flytte. Derom står »den fremmede i dit indre« i ordets betydning »skal stige op over dig« osv. Det er vandringsmand, gæst, mand.

Den, som vil rette det forvredne, får sin del i sit arbejde ad én af to veje: Enten styrker gæsten sig ved fuldkommen omvendelse og renser også den, som har sluttet sig til ham, efter »de hersker over deres undertrykkere« og alle disse udsagn; eller han retter alene sig selv, og den anden stødes bort af sig selv. De er antydet i det følgende vers. Den ligefremme betydning af disse skriftsteder falder uden tvivl godt på plads med det, vi har forklaret, for den, som retter sin hensigt mod det. Korthed er meget prisværdig: Den vise skal høre og øge sin lærdom.

Der er ingen tvivl om, at den omvendte fremmede indtil ti slægtled af sig selv går frem og lyser, for at lette byrden af hans bæren for gæsten, indtil hans mor er af Israel. Da læser vi om ham »blandt dine brødre«. Noget af manglen blev allerede mærket i Ruths ord, da hun sagde til No'omi: »Han sagde også til mig: Hold dig til mine unge mænd.« Boaz sagde ikke sådan til hende, men »hold dig her til mine unge kvinder«. Derfor sagde de, at dette skriftsted kalder hende moabitterinde til skam for netop dette.

Jeg har dog lært en stor pris for hendes blufærdighed af det skamfulde, der vidner fra dette øjeblik: Det kom kun af hendes ringe kendskab til det hebraiske sprog og intet andet. Ordet tidbaqun er nemlig ental til en kvinde, som tiltales, ligesom »hvorfor venter du på hendes mand«, »hvor længe vil du vende dig bort«, »hvor længe vil du være beruset«. Tilføjelsen af nun på denne måde overalt, og ligeledes ved flere mænd, angiver

KLADDE · uafklaret · fortsat

Rema fra Fano - fortsat

handlingens fortsatte forfølgelse.

Også Ruth troede, at tidbaqun blev brugt til flere kvinder, ligesom man siger til flere mænd »vogt, I skal vogte«, og »for I skal holde jer til«. Efter dette ville Boaz' udsagn til hende, som hun opfattede det, »hold jer her til mine unge kvinder«, betyde, at han og høstfolkene sammen skulle holde sig til Boaz' unge kvinder.[DA543701] Hun mente at rette formuleringen med større blufærdighed, da hun sagde til sin svigermor, at Boaz havde sagt sådan til hende: »Hold jer til mine unge mænd.« Flertallet skulle da betyde »du og de unge kvinder«, for når de var sammen, kunne de slutte sig til høstfolkene uden mistanke. Det er mere rigtigt end først at lade flertallet omfatte hende og høstfolkene og derefter slutte sig til de unge kvinder. Det er en tiltalende ligefrem betydning, sand i sig selv.

Naamah forstod hendes hensigt og vidste, at Boaz ikke ville tage fejl på dette punkt, selv om én kvinde var alene med to retskafne mænd. Derfor stadfæstede hun begges ord ved at sige: »Det er godt, min datter, at du går ud med hans unge kvinder« først, og høstfolkene »ikke møder dig på en anden mark«, selv en af Boaz' marker på et sted, hvor ingen unge kvinder er.[DA543702]

Tilbage til kapitlet i indholdet

Ha-Nefesh — del V — kapitel 7

KLADDE · uafklaret

Rema fra Fano

Kapitel 7

Den, som hver dag siger disse tre velsignelser med god mening og kundskab, har gavn deraf: Hvis ingen af de ansigter, som er ringere end hans værdighed, har åbnet sig over ham, takker han for det. Velsignelsen beskytter ham, så de ikke kan røre ham hele den dag. Den skal ikke være en hindring om natten for, at hans billede i dets tre dele bliver modtaget hos den, som hverken slumrer eller sover, fra hans jævninge, efter »hvorfor skulle jeg være som en tilsløret« — blot synden ikke bevirker noget efter velsignelserne.[DA543901]

Det er også muligt, at han, netop mens han velsigner, rummer en sammensætning af dem. Da sker prøvelsen ved velsignelsen, efter »Herre, vor Gud, andre herrer end du har hersket over os; kun ved dig nævner vi dit navn«. Ved sin velsignelse vidner mennesket om, at han ikke er forvandlet til deres beskaffenhed, og beder om barmhjertighed, så de ikke besejrer ham. Den, som ikke selv ved, hvor forgængelig han er, skal i sin hensigt kaste sin byrde på Herren, og han støtter ham efter hans vej. Han alene er ophøjet og hellig, ved, vil og kan; altid arbejder han for sine skabningers gode. Må hans navn prises i alt levendes mund.

KLADDE · uafklaret · fortsat

Rema fra Fano - fortsat

Hvis det sammensatte menneske får evne til at vende alene sig selv mod det gode, kaster han deres åg af sin nakke. Fremdrager han det kostbare fra det værdiløse, siges om ham »du skal være som min mund«, for han bliver en virkelig deltager i skabelsesværkets fornyelse.

Ve mig, hvis jeg siger, at Saul, Herrens salvede, bestemt med salvningsolien, og uden tvivl fuldkommen retfærdig, ikke ved sin retfærdighed undslap dette anstød. En ond ånd fra Davids fjender trådte ind i ham, fra Kiljons rod, Orpas ægtemand, en stivnakket klippah. Om den sagde Abigail til David »et menneske rejste sig for at forfølge dig«. Det var et Belial-menneske, som var bøjet og rejste sig over Saul og tilskyndede ham til at slå Jonatan »til skam for ham og til skam for hans mors blusel«.

Dette menneske fandt nemlig en anledning i det, som tidligere var sket ved hans ophøjelse, da Saul blandt dem, som var tilbage af Benjamins stamme, måtte røve kvinder i vingårdene uden forberedelse. Alt helligt kræver forberedelse. Han var yderst blufærdig, indtil han løb efter en ung kvinde, som var Jonatans mor. Det råd, som blev givet fra dommens egenskab deroppe, blev til en ond ånd, som skræmte ham og tilskyndede ham til ved Davids trolovelse med Mikal at kræve hundrede filisterforhuder. Mikal har netop denne talværdi, og det er »מהרתן«, efter udtrykket »vandbeholder«, mikhal ha-majim, i modsætning til »revnede cisterner, som ikke kan rumme vand«.

Der er ikke engang en perutahs værdi i dem, som kunne være egnet til hunden. Desuden var »de og en hund Harafahs utugt«, efter »er jeg en hund?«, som Goliat sagde.[DA543902] Den, som kender »היחם«, der er foran en hund udenfor, sammen med ben fra Benjamin indenfor, med samme talværdi, vil vide, og hans hjerte vil forstå, at også dette over for dette har Gud gjort, med retfærdig dom.[DA543903]

Det er, hvad David sagde til Saul: »Efter hvem er Israels konge draget ud?« Han forklarede: »Efter en død hund«, som om denne førte kongen — til rigelig foragt og vrede. Endvidere: »Efter hvem forfølger du?«, vendt mod »דרייה«, som er den forfulgte; han forklarede »efter én loppe«. Den er født som de faldende jorddyr, denne lette skabning, som graver fra støvet. Også han skiltes fra skabelsens seks dage fra dette støv af den kendte jord. [DA543904] Ordet par'osh, loppe, skrives uden vav. Dette ord er »Herrens palads' sønner«, med alle ti indbefattet; det er Davids, Israels konges, egenskab.[DA543905] Derved forklarer versets sidste halvdel den første halvdel, med de to dele i hver. Således også »floder, strømme af honning og smør«, »vend dig til mig og vær mig nådig, for jeg er alene og fattig«, »mod dig alene har jeg syndet«, og mange andre.

Tilbage til kapitlet i indholdet

Ha-Nefesh — del V — kapitel 8

KLADDE · uafklaret

Rema fra Fano

Kapitel 8

Ikke forgæves kaldte Mefiboshet, Jonatans søn, Sauls sønnesøn, sig selv med denne »indvielse«, da han sagde til David: »Hvad er din tjener, siden du har vendt dig mod en død hund som mig?« Rettelsen af den fordærvelse afhang netop af ham.[DA544101] Men David snublede i ham, for »han skabte ham indtil hovedet«; det bevirkede for ham, at lønnen for en overtrædelse er en overtrædelse, efter det, han sagde: »Du og Tsiva skal dele marken.« Da lød en himmelsk stemme og sagde: »Rehabeam og Jeroboam skal dele kongedømmet.«[DA544102]

Dette hører til de ting, Gud, velsignet være han, meddelte Moses, »ved alt, hvad han siger«, som skrevet »og mig pålagde Herren på den tid«; forbogstaverne er Tsiva.[DA544103] At alef ved slutningen af hans navn skiftes med he, gælder, hvis det ikke er et anliggende ved begyndelsen af en »ung kvinde«, så ved slutningen af et ord. Ordet ha-hu begynder nemlig med he og slutter med alef. Vi finder andre navne, hvor den skjulte hvilende lyd er udskiftet på denne [mangler i kilden] kendt på sit sted.[DA544104]

Det er oprøret mod Davids hus' kongemagt, som blev vakt i den time. Det hører til det, man ikke bør åbenbare, for at oprørerne og anklagerne ikke skal bryde frem og rose sig af, at de gjorde sådan, idet de siger »det er en konges bestemmelse«, og »hun rejste sig, mens han endnu var, til ondt«.[DA544105] I »בכ"ת«, tsivvah, Herren, be-et, antydes, hvor længe oprøret vil vare: Hele det første tempels tid. Ved dets slutning førte Jeremias nemlig de ti stammer tilbage, og Josija blev konge over dem — det vil sige nogle fra hver eneste stamme. Det er kendt, at »forsamling« kun er landets beboere, som forklaret i traktaten Horajot.[DA544106]

Vi vender tilbage til det første emne. Avner fjernede allerede sig selv fra mistanken om at have del i denne forbandede eller noget lignende, da han sagde til Ish-Boshet: »Er jeg en hund?« Avishaj, som vidste, at Shimi ben Gera var en stor vismand og retfærdig, troede, at også han var ramt af denne sammensætning, da han kom frem og forbandede og kastede sten. Derfor sagde han »lad mig gå over«, forbi den retfærdige nefesh, efter den kendte ibburs hemmelighed, »og tage hans hoved bort«: Den onde ånd, som hvilede over ham og gjorde ham til oprører mod kongemagten. Vor herre David sagde: »Lad ham være og forbande, for Herren sagde det til ham.« Han vidste, at det kom fra et øvre sted, som Zohar siger. Spørger du, hvorfra han vidste det, vil jeg forklare det.

Tilbage til kapitlet i indholdet

Ha-Nefesh — del V — kapitel 9

KLADDE · uafklaret

Rema fra Fano

Kapitel 9

Der står »David kom til hovedet, hvor man bøjer sig«. De vise sagde: Han ville bøje sig, men bøjede sig ikke. Selv om hans hemmelighed og begrundelse blev åbenbaret for de ældste — han tænkte at gøre en overtrædelse for dens egen skyld, og de forbød ham det, efter at de havde udlagt nabostillingen mellem afsnittet om den genstridige og oprørske søn og kvinden med smuk skikkelse — vidste David, at det i den time ikke var nået til Shimis ører. Skriften bevidnede nemlig, at han ikke havde været til stede ved denne hændelse, men fra sit sted »gik ud, gik ud og forbandede« helt pludseligt. Dengang var han ikke en kendt mand; Skriften gav mange kendetegn om ham for at lære dette.

Forbandelsen lød »ud, ud, blodets mand«, som udtrykket »ud! skal du sige til det«. Gentagelsen anklagede ham både for tilknytningen til fremmed dyrkelse, som lå i den første synd, og for tanken i den time. Ingen anden end han, velsignet være han, kender menneskets tanker. Derfor sagde David: Sagen er sandelig kendt — det kom fra et øvre sted. Ligeledes forbindes »ud, ud«, tse tse, med forbogstaverne i »blodets mand«, ish ha-damim, og endnu en gang med »og Belials mand«, ve-ish ha-belijjaal. Det gentager antydningen af denne skam. Desuden antydede han i sine forbandelser det øvre sted, skabelsesværkets store segl.

For os er det meget vanskeligt, hvordan en så krænket, tålmodig og ydmyg konge, der om sig selv sagde »vogt min nefesh, for jeg er from«, kunne vende om og fortryde denne egenskab og med en fast dom befale Shimis død. Han sagde til Salomo: »Du skal føre hans grå hår blodigt ned i dødsriget« — for selve forbandelsen og intet andet — efter at han havde tilgivet krænkelsen. Han havde jo en åbning til at dømme ham fra en anden side, for at have kastet sten og støvet med støv.

Men der er her en rigtig præcisering, sand i sig selv, i Davids ord til Avishaj: »Sådan skal han forbande.« Det betyder netop denne dom, at gøre David uegnet til kongemagten. Det er den forbandelse, som udtrykkeligt står i Samuels Bog ved selve hændelsen. Kun den kom fra et øvre sted, efter at han havde skadet netop denne egenskab, da han gik ind til Batseba, som forklaret i Zohar.

Han retfærdiggjorde himlens dom over sig selv i hensigt, tale og handling. Han bar sin skam ved selve stenkastningen — med en sten til udsagnet »stenen, som bygmestrene forkastede, er blevet hovedhjørnesten« — og med støv til hendes talrige hær. Han tog slet ikke hensyn til sin egen ære.[DA544301] Her passer det ikke at sige, at hans ære ikke kan eftergives, selv om han er konge, og vi kræver, at hans frygt skal være over dig, for i den

KLADDE · uafklaret · fortsat

Rema fra Fano - fortsat

time var han stødt bort fra sit overherredømme.

Men det, Shimi føjede til af skældsord, som ikke blev forklaret, men kun antydet i Kongebogens afsnit med »han forbandede mig med en heftig forbandelse«, berørte hans slægtskæde: I hans fædres sted skulle hans sønner alle være plettede af den bagvaskelse, som de, der udlægger tegn, forklarede gennem ordet nimretset som forbogstaver. For dette afsagde han dommen. Shimi havde nemlig gjort oprør mod selve kongemagten fra slægt til slægt, ikke alene mod kong David, og det kunne ikke tilgives.

Tilbage til kapitlet i indholdet

Ha-Nefesh — del V — kapitel 10

KLADDE · uafklaret

Rema fra Fano

Kapitel 10

Vi har set og fundet, at de tre ringere ansigter, som vi sagde, det er godt gennem vore velsignelser at holde borte fra Israels område, har et vist slægtskab og en vis lighed med de tre hellige billeder, de første klædninger for selve neshamah, som vi har forklaret. Over for dem står shifchah, slavepige, eved, slave, og amah, tjenestepige, i adskillelsens verdener, nedefra og op. Derved forstås vore læreres udsagn, må deres minde være til velsignelse: »En slavepige så ved havet, hvad Ezekiel ben Buzi ikke så.«

Det være langt fra den øvre herlighed, at en ond slavepige af den blandede skare skulle få lov at betragte den og pege med fingeren: »Dette er min Gud, og jeg vil prise ham.« Torah var endnu ikke givet, så loven om den hebraiske tjenestepige kunne gælde. Desuden står amah om hende, og amahaton, »der betyder ...א?«, en opfostret pige, eller en ung kvinde, som er egnet til at blive mor i Israel gennem bestemmelsen til ægteskab, efter hemmeligheden »hvad skal vi sige, og hvad skal vi fortælle«.[DA544501] Men efter den ligefremme betydning kaldes hun under ingen omstændigheder shifchah. Det gør kun kanaanæerinden, hvis krop er erhvervet som varig ejendom, til at lade hende gå i arv gennem slægterne, blandt døtrene af »forbandet være Kanaan; slavernes slave skal han være for sine brødre«, og grenene er krogede som han.

De vise sagde imidlertid kun »en slavepige så« om et andet, nedre ansigt blandt nefeshs klædninger i Asijah. Hele denne slægt, mænd og kvinder, store og små, selv fostre i deres mødres liv, fik dette, som Ezekiel ikke fik på ruachs trin, selv om hans skuen af vognen skete gennem Jetsirahs trin, som bekendt. Ikke fordi profeten Ezekiel var ringere end disse fostre, men fordi de i den time drog ud med opløftet hånd, ad en vej, hvor forløste skulle gå, mens han ved Babylons floder gik og gik, grædende over Jerusalems ruiner. Derfor sammenlignede de ham med en landsbyboer, og Esajas med en kongesøn i sin tid og en

KLADDE · uafklaret · fortsat

Rema fra Fano - fortsat

byboer, der vidnede om dens høj.

I Zohar ved slutningen af Jitro sagde de, at fostrene i deres mødres liv fik dette ved Torahens givelse. »En slavepige så«, raatah shifchah, har talværdien »Metatron, ansigtets fyrste«. Deres nefesh steg nemlig til ruachs trin, da forløsningen blev vækket, og så tydeligt, hvad Ezekiel på grund af eksilet kun så gennem flere spejle.[DA544502]

Allerede R.Sh.B.A. haLevi, som smukt udlægger og smukt opfylder, gjorde opmærksom på dette: Stor var Israels døtres ære i den time. Deres liv var som safirer, uden at danne skel; det hindrede ikke fostrene i deres indre i at skue Herrens liflighed, og deres øje så alt kostbart. Det var som det runde af Adams hæl, der fordunklede solskiven.[DA544503]

Det er også muligt, at enhver af Israels kvinder kaldes slavepige, ligesom det til ros siges om fuldkomne mænd: »Alle Israels sønner er tjenere.« Rabbis tjenestepige, som vore lærere roser, var fra en gnist af den slægt. Også de retfærdige kvinder i den slægt fik gennem deres bestræbelser »under æbletræet vækkede jeg dig«. Derfor blev de forsamlede kvinders spejle modtaget fra dem som gave til helligdomsteltet, til at lave bækkenet for helligelse af hænder og fødder. Desuden lægger de deres egen fuldkommenhed til side for at opfostre vore børn. Se det, vi sagde i afhandlingen Ch-D, del IV, om disse betegnelser, sønner og tjenere, som knyttes til dem.[DA544504]

Derfor fik de lov at se den øvre herlighed og pege på den med fingeren. Deres sang gik forud for de tjenende engles, som skrevet »midt blandt unge kvinder, der slår på tromme«. De var imellem »sangerne«, Moses og Israels sønner, og »musikerne«, englene, hvorom der står »jeg hørte lyden af deres vinger, en larmende lyd som en stor lejrs lyd«, ligesom spil på instrumenter.

Det er Skriftens præcision, når den siger »Mirjam svarede dem«, lahem. Den burde jo sige lahen, hvis hun talte til kvinderne. Hvorfor nævner Skriften desuden ikke, hvad de svarede efter hende, ligesom den fortæller mændenes fortjeneste, at de svarede Moses med denne sang? Mirjam sagde altså bestemt til musikerne »syng for Herren«, »for at have medlidenhed med dette«.[DA544505] Det behøvedes på grund af de vises udlægning af »den ene nærmede sig ikke den anden hele natten«. Derfor sagde hun til dem: Denne sang gælder jer, ikke for egypternes drukning, men fordi »himmelrigets hovmod er faldet«, og fordi Vædderens stjernetegns kraft er ophævet. Det er hesten for Egyptens fyrste, som rider på den. Begge blev løftet op i højden, indtil der ikke var plads for deres herredømme. Dette er tilstrækkeligt.[DA544506]

Tilbage til kapitlet i indholdet

Ha-Nefesh — del V — kapitel 11

KLADDE · uafklaret

Rema fra Fano

Kapitel 11

Vi vender tilbage til slavepigen, slaven og tjenestepigen, som vi sagde er ansigter, der ikke indbefattes i den sande enheds verden. En kvinde, der frygter Herren, »han prises« i menneskets ansigt, sin mands krone. Sådan er det ikke med en kvinde i almindelighed, som skrevet »en kvinde blandt alle disse fandt jeg ikke«.[DA544701] Men en duelig kvinde er ikke fra disse adskillelsens verdener. »Hun er min eneste due, min tvilling«, netop efter hans vilje, velsignet være han. Hun er tankens begyndelse og handlingens afslutning, efter hans vilje og efter hans frygteres vilje. Hun har talværdien sheva, syv, som er Havayah og Elohim, begge med udfyldning med jod. Det er en prisværdig grund til de retskafne døtre af Israels velsignelse: Deres læber skal udtale pris over denne hemmelighed, for den er stor.[DA544702]

Vi lærer, at netop denne velsignelses formulering er deres, og at det er deres pris. Den sømmer sig derimod ikke for en tumtum eller en androgynos, som det synes efter ordenes overflade. Måske vil du sige, at den også passer for dem, så de retfærdiggør denne himmelske dom over sig selv. Hvorfor blev den da ikke indstiftet for en halt, en mørkhudet, en med et afskåret lem, en rødhudet og lignende? Hans vilje er altså bestemt ikke at forandre sine skabninger. Det er de forandrede, som allerede er blevet svage i sig selv. Sådan er det altså passende for dem, og deres hånd er den nederste.

»ולני«: Lovens præciseringer og gamle skjulte ord om disse velsignelser for slave, slavepige, tumtum og androgynos skal ses på deres sted.[DA544703] Det er kendt, at en kanaanæisk slave har en ond tilbøjelighed, og vi takker for at skille ham fra os. Det gælder også slavepigen, for vi lader dem følges sammen.

Den, hvis handlinger blev fremmede, blev »solgt til en fastboende fremmed hos dig«, netop, eller »til en afgud«, efter »ofringer til døde«, indtil han får barmhjertighed gennem mange hjælpere, som beredes ham: Fire forløsninger, alle eller nogle. Der står »en af hans brødre«; det betyder, at verdens Eneste mere end alle skal forløse ham, for »hos Herren er godheden, og megen forløsning er hos ham«, i de tre første.

»Eller hans farbror«: Abrahams godhed, som er bror til dommen, hvormed verden blev skabt. »Eller hans farbrors søn«: Isak, som retfærdiggjorde andres dom over sig selv ved bindingen. Det er det modsatte af at overgive dom over sin fælle, som »kvinden, han gav hos mig«, efter den kendte betydning. »Eller af hans kødelige slægt«: Jakob, hvis skønhed ligner det første menneskes skønhed. »Af hans familie«: Josef, som er af Jakobs skjul, som bekendt, for krop og pagt regner vi som ét; alt, der hændte Jakob, hændte Josef. »Eller hans hånd får evne«: Ved David. »Og han forløses«: Ved vor retfærdige Messias.

KLADDE · uafklaret · fortsat

Rema fra Fano - fortsat

Det ligger nær at høre disse fire forløsninger i ét vers i rækkefølge. Første: »Herrens ånd skal hvile over ham.« Anden: »Visdoms og forståelses ånd«, Abrahams Gud, Isaks Gud. Tredje: »Råds og styrkes ånd«, Jakob på højre side, som vi siger i Sefer haBahir; råd er udøvelse af godhed, med Torahs talværdi, for begge gælder, og Josef, som tager venstre side. Fjerde: »Kundskabs og Herrens frygts ånd«; den ene til David, hvorom der står »kyndig i at spille«, den anden til vor retfærdige Messias, hvorom der står »han lugter med Herrens frygt«. Derom siges »kom, ånd, fra de fire vinde, og pust«. Den rummer livets udgange til at give de ydmyges ånd liv og give de knustes hjerte liv.

Tilbage til kapitlet i indholdet

Ha-Nefesh — del V — kapitel 12

KLADDE · uafklaret

Rema fra Fano

Kapitel 12

I Bereshit Rabbah sagde de om Enok, Jereds søn, at han var en smigrer, og at den Hellige, velsignet være han, tog ham bort i hans ungdom, før han førte til synd. Det være langt fra sandhedens og retfærdighedens vise at tale nedsættende om den enestående i alle slægter fra Adam til Noa, som steg op med krop og nefesh for prægtigt at tjene som præst i de høje himle. Han er den syvende, hellig for det første menneske, og fik i sit liv lov at rette det, som blev forvredet, mens hans øjne så det.

»Ikke Enok«, Metatron, Herrens tjener — bestemt en hebraisk tjener, en trofast tjener fra den gode side i Jetsirah.[DA544901] Også hans times egenskab fremkaldte for ham gunst fra højre og vrede fra venstre, altså godt og ondt. Smigreren, ha-chanaf, er »den kloge, som dækker skændsel«. Sådan gjorde denne retfærdige: Han dækkede sin have og lod det onde i ham gå over sin hud. Han lod gunsten få overvægt over vreden, indtil den vendte tilbage til ham som ven og fælle. Han blev altså helliget i begge egenskaber.[DA544902] Om gunsten står »Enok vandrede med Gud«, og om vreden står »og han var ikke«, for han ophævede det ophævende efter sin vilje, i sin godhed. Hans krop, som var fra det ondes side efter hemmeligheden om skindklædningerne, blev til en flammende fakkel, som nævnt på sit sted.

Man ved, hvad de vise sagde: Fra jorden til firmamentet er der fem hundrede år, og et gennemsnitsmenneske går fyrre mil hver dag, hvilket er firs tusind alen på seks håndsbredder. Gives der ti håndsbredder til hver alen, som er armhulealnens mål i traktaten Tamid, er omtrent trehundrede og femogtres år tilstrækkeligt til at stige til firmamentet, efter Enoks år. De har talværdien Josef haTsaddiq, Josef den Retfærdige, for han kommer fra hans side.[DA544903] Spørger du, hvorfor der blev målt firs tusind

KLADDE · uafklaret · fortsat

Rema fra Fano - fortsat

armhulealen til ham hver dag, kan man svare: Enoks opstigning til firmamentet skete efter hemmeligheden om Zeirs vækst. Først har han seks ender og bliver stor med ti fuldkomne egenskaber. Dette er tilstrækkeligt.

Underet i de vises udsagn om, at den Hellige, velsignet være han, tog ham bort, før han førte til synd, er, at de dermed sigtede til ånde uden synd. Den er »מיוחם« til skolebørnene, som Metatron og Sandalfon er hoveder over. De er to keruber, som sammen søder hemmeligheden.[DA544904] Spørger du: Metatron er forståeligt nok en ung mand, for Enok blev taget bort før sin tid; men Sandal, som kaldes Jehoel efter Elias' hemmelighed — hvad er hans barndom? Svaret er, at også han bad sin nefesh om at dø før sin tid, og da blev han taget bort.

Ordet tinoqot, børn, sammen med to keruber har netop talværdien ni hundrede og fireoghalvfjerds: De slægter, som blev sammenkrøllet før deres synd, fordi det var åbenbart og kendt for ham, at frelse er langt fra de onde.[DA544905] De er tavlernes brudstykker, som den blandede skares synd forvoldte dem, på grund af det, som var forudset: Israel skulle engang sættes ud af kraft som de i Jeroboams dage. Rettelsen af den fordærvelse, som gik forud for synden, er overgivet til ånde uden synd — både for de slægter, som blev sammenkrøllet, hvis rettelse sker gennem de to nævnte keruber, og for de tavler, som blev brudt, hvis rettelse er bestemt gennem vore børns fortjeneste. Se herom del II, kapitel 5.

Tilbage til kapitlet i indholdet

Ha-Nefesh — del VI — kapitel 1

KLADDE · uafklaret

Rema fra Fano

Der står »jeg er Herren, der er ingen anden«. Derefter står »former lys og skaber mørke, gør fred og skaber ondt«. Af versets rækkefølge udlagde de: Formning til højre, skabelse til venstre, gøren i midten. Formningen står nemlig først af alle i det; skabelsen står efter formningen i begyndelsen og efter gøren i slutningen og er derved til venstre for dem begge. Gøren står i midten, for formning og skabelse samledes og kom til den fra denne side, og skabelse alene fra den anden. Dette er selv vanskeligt for enhver forstandig. Udsagnets afslutning, »jeg er Herren, som gør alle disse«, er en sammenfatning. Hvad kan vi da sige? Verset tæller par for par.

Det, som må sættes først, er, at venstre efter sin væsensnatur er underordnet højre. Den midterste bør også komme efter venstre, for at kunne afgøre mellem de to yderpunkter. Den hælder selv mod højre for at gøre godheden større end dommen. Deraf følger, at den midterste efter sin natur og sit væsen skal omfatte højre og venstre. Det er da »gør fred og skaber ondt«. Mørket viser sig at være hårdere end det onde, for det onde er nærmere ved

KLADDE · uafklaret · fortsat

Rema fra Fano - fortsat

at blive ven og fælle for den, som får fortjeneste gennem det.

Om dette mørke siges »lad ikke brønden lukke sin mund over mig«, teetar, af udtrykket »hæmmet i sin højre hånd«, itter: Alle menneskers venstre er højre for ham. Han bad om barmhjertighed, så ledelsen ikke skulle hælde mod venstre. Allerede i aggadahens ord om »der blive lys« er hele afsnittet sagt om de retfærdiges neshamot. Her gælder det samme, og verset taler om dem.

Ovenfor nævnte vi ved neshamahs trin, som er et forbillede for guddommen: Efter Atsiluts verden, som er »kaldt ved mit navn og til hans herlighed«, og hvorom »der blev lys« i sandhed er sagt, er der en anden verden, hvorom »jeg skabte det« siges. Det er den højt ophøjede Herlighedens Trone, hvorom »der blev lys« står. Dér er lyset gemt til de retfærdige i den kommende tid. »Jeg formede det« svarer til versets »Gud så, at lyset var godt«, som siges om fuldendelsen af dets form over for menneskene. Det forklares i det vers, vi begyndte med, når det siger »former lys«. Til venstre for det er en anden skabelse, underordnet det, som skrevet »og skaber mørke«.

Derom siges »Gud skilte mellem lyset og mørket«, for enhver adskillelse sker ved den bortstødende venstre, som er den anden af de egenskaber, der leder verden. Derfor lå den egentlige adskillelse på den anden dag, da firmamentet blev skabt for at skille mellem vand og vand. Der står »han skilte Levis stamme ud«, for den var den anden i Jakobs hensigt ved foreningen med Lea. Ligeledes sker adskillelsesvelsignelsen ved sabbattens udgang i nattens anden time, efter at vi har føjet af det hverdagslige til det hellige. Det er månens herredømmes time. Den skal skille sig fra urene trin og krones med det aftryk, som er tilbage fra sabbattens hellighed, for at lyse for Herren i de tre dage efter sabbatten. Det vækkes igen til at øge kraften ved ugens slutning.[DA545101]

Det er grunden til, at folkene i Rabban Gamliels hus gav hvidt tøj til en ikkejødisk vasker tre dage før sabbat. Men en israelitisk vasker, hvis kraft til at fjerne pletten er stor, har tilstrækkeligt i den femte dag efter Ezras bestemmelse. Desuden gælder »du må ikke binde munden på en okse, når den tærsker«. Ugens tredje og fjerde dag er nemlig begge i Asijah, denne ved afslutningen og den anden ved begyndelsen. Men ved den, som ikke er omfattet af »du må ikke binde munden«, skal man på forhånd lade »jeg hjemsøger Bel i Babel og tager det slugte ud af hans mund« gælde.

Tilbage til kapitlet i indholdet

Ha-Nefesh — del VI — kapitel 2

KLADDE · uafklaret

Rema fra Fano

Kapitel 2

Der er en anden skabelse efter gøren, »og maven til dem begge tilsammen«: »Gud kaldte lyset dag, og mørket kaldte han nat«, for at søde mørkets styrke, som bekendt i forskellen mellem lajlah og lajlah.[DA545301] Og som profeten siger: »Gør fred og skaber ondt.« Det forklares i ordene »ja, jeg gjorde det«, af asitiv. Skriften har lagt af, vrede, mellem formning og gøren, ligesom et udslæt mellem hævelse og lys plet, som tjener begge.

Enok helligede den del af sig, som er knyttet til Jetsirah, som vi sagde. Elias steg fra denne sidste klædning, som er knyttet til Asijah, op til himlen i stormen. Ved dens kraft var han alle sine dage nidkær for den indre gnists ære, for hvis skyld han vendte vrede bort. Selv om Elias var større end Enok, som vi har forklaret i afhandlingen Em Kol Chaj, tjener han alligevel i Asijah, og Enok i Jetsirah. At Shekhinah i de nedre er et behov for det øvre, bør forklares her: Jo mere helligheden breder sig nedad, desto mere og desto højere hjælp ovenfra behøver den, efter udsagnet »de retfærdige er store« osv. Det er en stor regel i Torahens hemmeligheder. Den, som har fået del i dem, kan lære det skjulte af det udtrykkelige.

Man kan også forklare ad Torahens vej: »Former lys« er viljer, »skaber mørke« er konger, som ovenfor; »gør fred« er rettelser, og »skaber ondt« er den, som er »דהלוי« i dem.[DA545302] Der står »han skabte den ikke til tomhed«. Ved skabelsen af disse konger, som selv er tomhed, fulgte nemlig deres ophør og deres henlæggelse fra vreden, af, som blev betvunget og skjult mellem »jeg formede det« og »jeg gjorde det«, så rettelserne kunne bestå efter viljernes vilje.

Efter den første vej tjener den anden skabelse, efter formningen, og den tredje, efter gøren, til at gemme det lys, som breder sig i disse to verdener, ligesom det udstrømmede lys i Beriahs verden er gemt til de retfærdige i den kommende tid. De tre billeder, som vi mange gange i denne afhandling har forklaret for neshamah, hugges ud af de tre skabelser, vi nævnte. Lysgnisten, som iklæder sig dem, er Atsilut i de tre verdener, »som vogter sandhed for evigt«; derom står »jeg, Herren, har ikke forandret mig«.

Dermed er seraf, chajah (levende væsen) og ofan formningen og gøren i de tre verdener, for alle har Atsilut, Beriah, Jetsirah og Asijah. Deres legemer er fra Asijah, og deres ruachot fra Jetsirah. Der står »med Jah, Herren, formeren af verdener«: He-bogstaverne er billeder, og de øvrige bogstaver er gnister. Dette er tilstrækkeligt.

Tilbage til kapitlet i indholdet

Ha-Nefesh — del VI — kapitel 3

KLADDE · uafklaret

Rema fra Fano

Kapitel 3

Ovenfor har vi allerede forklaret mange gode Torahbegrundelser for den dobbelte død, som blev pålagt det første menneske, ved borttagelsen af alle eller nogle af disse trin. Vi lod det tilbage at forklare her, som passer til den forbindelse, vi sigter mod i denne del. Mennesket har nemlig en død ved berøvelse: Livets bortgang, adskillelse og fravær, hvordan det end forstås. Det hører til det, vi allerede har forklaret, hvorom der står »deres nefesh dør i ungdommen«.

Han har også en død ved erhvervelse, hvorom der siges »og deres liv blandt qedeshim«, de kultprostituerede. Chajah, det levende, dør og går bort; det er et grundeksempel for hellighedens trin, som har forbindelse med denne verdens liv. Det går bort på grund af de qedeshim, som nærmer sig og kommer. Herren har nemlig blandet en vildfarelsens ånd i os. Der står »der må ikke være en fremmed gud i dig«, el zar, for da er du sikret, at du ikke bøjer dig for »en fremmed gud«, el nekhar. Han kaldte den sådan, før den kom, for den har slet ingen »חם« med den hellige form. Men efter at den har sluttet sig til den, gør den sig fremmed, efter »dér skal du tjene andre guder«, i ordenes betydning, »for ikke på deres gode dag«, selv om Onkelos sødede formuleringen for os.[DA545501]

I irettesættelsen for kalven siges »på min hjemsøgelses dag vil jeg hjemsøge«, u-ve-jom poqdi u-faqadti. Det første forstås af »hjemsøger fædres synd«, det andet af »kongen udnævnte tilsynsmænd«. Det er meningen med »på børn«, som skrevet »du lærte dem at være førere over dig, som hoved«. Menneskets gode og godgørende billede er nemlig hans mazal, som er sat over ham for at føre ham ad den vej, han allerede ønsker at gå.

Har han renset sig til at tage og bære himmelrigets åg, Torahens åg og buddenes åg, bliver dette hedenske billede arbejdspligtig under ham, efter Achija fra Shilos ord til Jeroboams hustru. Det sidste vers forklarer det, som forekommer at være den ligefremme betydning: »Han vil give Israel hen på grund af Jeroboams synder, som han syndede og fik Israel til at synde.« Det er det sidste vers. Ovenfor står »Herren slår Israel, som sivet vugger i vandet, og river Israel op« osv. Deri ligger en antydning af Torah og eksilet: At tage himmelrigets åg på sig gennem Torah og bud og at bære eksilet.

Derefter står »han vil give Israel«. Forklaringen er: Han giver hellige neshamot, som betegnes med navnet Israel, »på grund af«, biglal, det vil sige i stedet for Jeroboams synd. Det er det hedenske billede, som blev stødt bort for det hellige billede. »Som nævnt, de manges hensigt, kun på denne måde«, som omfatter alle menneskets synder.[DA545502] Herfra løfter han, føjer styrke til; den forstandige vinder råd.

Tilbage til kapitlet i indholdet

Ha-Nefesh — del VI — kapitel 4

KLADDE · uafklaret

Rema fra Fano

Kapitel 4

Gå og lær af det, som skete Samson, Manoachs søn. Som Guds nasiræer var han sikker på at kunne undertvinge forhuden og underordne den. Sådan skete det også Salomo: Hans hjerte blev højt og hans øjne ophøjede, da han sad på Herrens trone. Han stolede på sig selv til at bringe de fjerne nær, uden at hans hjerte skulle vige. Men Salomo lod sine hustruer konvertere, som han gjorde med halvfjerds tusind byrdebærere og firs tusind stenhuggere på bjerget. Det skete alt sammen uden domstolens tilslutning, for den ville ikke modtage konvertitter, fra hans far David var blevet konge, som det står i Jevamot. Selv mente han, at alle var fuldgyldige konvertitter.

Fordi hans hustruer ved hans alderdom bøjede hans hjerte, og kvindens synd skader hendes mands nefesh stærkt, når forbindelsen mellem dem er fast, ville Sanhedrin tælle ham med i Mishnah, så det kunne sone for ham. Men øvre syn stillede sig imod dem. Samson tog derimod dobbelt fejl, eftersom hans hånd ikke havde magt over filisterkvinderne til at lade dem konvertere. Derfor veg Shekhinah fra ham, og den hellige neshamah blev taget bort med alle sine dele. Straks trådte en ydre nefesh ind.

Ligesom den var samlet af en skøges løn, bad han i dødstimen om at kaste dens åg af sin nakke, og »til en skøges løn skal den vende tilbage«. Med filistrene blev den født, og med dem skulle den dø. Da dræbte han ved sin død flere, end han havde dræbt i sit liv, og undertvang det, som havde været stærkere end ham, efter det mål, vi angav på sit sted.

Først i sin bøn og tryglen påkaldte han hans store Navn for deri at indbefatte alle betegnelser. Derefter bad han om at give sig selv liv i den kommende verden ved tre hellige navne, rødderne til nefesh, ruach og neshamah i rækkefølge. Det midterste kom med ruachs bogstaver og neshamahs vokalpunkter, på grund af styrken i Samsons tilknytning i den time gennem en højere indvielse. Vi har allerede sagt, at disse tre trin er nær de omvendende. »Og i lighed står hellighedens side«; det, som er dens modsætning, falder.[DA545701]

Derfor afsluttede han: »Min nefesh skal dø med filistrene.« Smag bestemt hans ord, for de er liflige; den hvilede stille, og deres død var stor. Om Josef den Retfærdige står »de plagede hans fod i en lænke«. Grunden er, at »jern kom i hans nefesh«. Barzel, jern, kan omordnes til lev zar, »fremmed hjerte«, som bevirkede de ti dråber, der blev slynget ud. Noget lignende er det, der siges om Saul: »Herren er veget fra dig og er blevet din fjende.« Det være langt fra Gud at være fjende af en retfærdig som ham. Vi vil forklare det.

Tilbage til kapitlet i indholdet

Ha-Nefesh — del VI — kapitel 5

KLADDE · uafklaret

Rema fra Fano

Kapitel 5

Profetinden Hanna — »vi hørte det i Efrata« — bad i sin bøn om »mænds afkom«, indblandet blandt dem, hverken høj eller lav. Hvad er da Sauls storhed, når der står, at han fra skulderen og opefter var højere end hele folket? Måske er en konge anderledes, for at frygten for ham skal være over os. Men han havde en stor fortjeneste fra skulderen og opefter: På dagen for Shilos ødelæggelse, da Guds ark blev taget på filistrenes mark, og de åbnede den, rev »שאל« de hele tavler fra Galjas hånd.[DA545901] Uden tvivl dækkede han dem i sin blufærdighed med et rent klæde fra sig selv, som det sømmede sig for dem, for at bære dem på sin skulder til præsten Eli. Men hans time blev omstyrtet på grund af dem, ved retfærdig dom; han faldt fra stolen, og sønnernes tilintetgørelse blev opfyldt i ham.

Fordi Saul reddede tavlerne og førte dem tilbage til deres sted, kan han med rette kaldes budbringer. Den dag var ganske vist ingen dag med godt budskab, bortset fra dette, og det er rigtigt. Derved forstås den tilsyneladende gentagelse i verset: »Manden sagde til Eli: Jeg, anokhi, er den, som kommer fra slagmarken.« Eli så nemlig ikke tavlerne, og verset »jeg er Herren, din Gud«, indridset på tavlerne, kom af sig selv fra slagmarken. Skriften reddede sig selv og bar dem, som bar den. Det er det modsatte af, at de første tavler blev tunge ved Moses på dagen, da de blev brudt. Han sagde videre »og jeg, va-ani, flygtede i dag fra slagmarken«. Det behøvedes om ham selv og er ingen gentagelse.

De vise lærte allerede af det, der siges om Saul, »og jord på hans hoved«, at den, som finder en rede på et menneskes hoved, skal sende moderen bort. Således sendte han moderen, Torah, til dens sted i Shilo, da børnene blev taget på filistrenes mark. Dette bekræfter for os, hvad de udlagde i Midrash Rabbah: Det andet sæt tavler var Moses' værk og Moses' skrift, blot hjalp den Hellige, velsignet være han, ham. Havde skriften været Guds, ville filistrenes hånd ikke have fået magt over dem.

Dette blev for Saul »nidkærhed hård som dødsriget«, over David, som voksede i storhed gennem Goliat. Saul var jo allerede kommet først og havde vundet over ham, besejret ham ved Torahens og tavlernes ære. Derfor kom han før David til kongedømmet. Dertil føjedes stammens fortjeneste: »Benjamin, den yngste, hersker over dem.« Hans sind blev imidlertid omstyrtet, og han huskede ikke det, han selv havde sagt til Eli: At ingen mand vinder ved kraft, og at tavlernes skrift reddede sig selv. Alligevel afkortede himlen ikke hans løn, men gjorde ham til konge over hele Israel. Vid, at bogstaverne i Shaul er forbogstaverne i »hans løn er med ham og hans gerning foran ham«, sekharo itto u-feullato lefanav.

KLADDE · uafklaret · fortsat

Rema fra Fano - fortsat

De sagde også om ham »Saul var ét år, da han blev konge«: Han var uden synd som en étårig. Men versets ligefremme betydning antyder, at da han nåede kongemagten, var der allerede gået ét år af de dage, hvor han skjulte sig og flygtede fra herredømmet.

Vi vender tilbage til slutningen af det foregående vers for at vide, hvordan »og blev din fjende« kan forklares efter den almindelige første forståelse. Tværtimod er det Guds medlidenhed med sine skabninger, at Skriften selv ved dem, der gør oprør og synder mod ham, begrunder sit had: »Esau hadede jeg.« Det er det urene, som er knyttet til ham, Gud hader; Esau skal engang renses.

Sådan sagde Samuel altså: Vid, at Herren er veget fra dig. Straks fik din fjende, som vandrede om og flakkede i slyngens hulning, en ny tilværelse, havayah, for at træde ind i ham. Således var en ond ånd hans skræk efter Goliats død. Goliat var blandt Harafahs børn; det er Orpa, den onde side, i hvis indre Kiljons ruach bevægede sig. Hans afkom udfordrede David, roden af Jishaj, Oveds søn. Han var nemlig et skud fra Machlons rødder, hvis synder blev tilgivet, og som blev forløst i fortjenesten fra sin retfærdige hustru, konvertitten.

Men Orpa var den onde side, som vendte tilbage til sit folk og sine guder, som Skriften bevidnede om hende, fordi hun fortrød sine første retfærdige handlinger. Derfor var hendes søn Goliats dom at dø ved sten og slynge. Se afhandlingen Em Kol Chaj ved begyndelsen af del II.

Saul viste ham allerede dette ved verset »og det skal ske, ve-hajah, når han vender sin skulder for at gå med Samuel, at Gud vender et andet hjerte til ham«. Efter versets ligefremme betydning burde der jo stå »og det skete, va-jehi, da han vendte«. Det antyder det, vi har sagt, efter »en anden kalder den Barmhjertige?« om den, som fører ondskab ind i sit hus.[DA545902] Dette gav Saul et modløst hjerte: Han frygtede Goliat og hans hån, selv om han havde besejret ham en anden gang. Hvorfor stolede han ikke på tavlernes fortjeneste, som David stolede på det, man havde antydet for ham ovenfra ved sejren over løven og bjørnen? De vise sagde imidlertid sådan: Ve-hajah er alene et udtryk for glæde. Ved Sauls forkastelse rejstes Israels kongedømme nemlig i Davids hånd og vendte tilbage til sit herberg.

Tilbage til kapitlet i indholdet

Ha-Nefesh — del VI — kapitel 6

KLADDE · uafklaret

Rema fra Fano

Kapitel 6

Af Sauls pris, at han førte tavlerne tilbage til Shilo, lærer vi, at netop de var i Avinadavs hus på højen nær Shilo. Arken, som Betsalel lavede, med tavlernes brudstykker, der var blevet tilbage i den på filistrenes mark, var derimod i Kirjat Jearim. Da den også rummede de hele tavler, kaldtes den »Herrens pagts ark, han, som sidder over keruberne«, som skrevet ved Shilos ødelæggelse. Da de hele tavler var fjernet, kaldtes den »Guds ark, som navnet er nævnt over« osv., som skrevet i Samuels Bog og Krønikebogen, da de ville føre den op til Davids by. Det betyder: Selv om pagten nu ikke er i den, blev hans navn allerede nævnt over den, og den består i sin hellighed.

David tog ikke fejl angående den, for det var arken, som Betsalel lavede, og den var Kehats sønners byrde. »Men ved denne ark noget af beholderen, som ikke er deres beholder«, hvor man lempede ved tefillin.[DA546101] Om den siges nøjagtigt: »De bar den fra Avinadavs hus sammen med Guds ark«, det vil sige sammen med den kendte ark, som Betsalel lavede.

Det er muligt, at man derefter i Oved-Edom fra Gats hus førte de hele tavler tilbage til deres sted ved at tage dem med noget andet, i frygt og ære, »ikke השורם øje«, hvad man havde til hensigt at gøre i Davids by.[DA546102] Man lagde den ark til side, som var lavet i Shilo til den time. Eller måske fandtes i Shilo den træark, Moses havde lavet for midlertidigt at lægge det andet sæt tavler i den.

Det er også muligt, at brudstykkerne var i den i alle lejrens dage i ørkenen og i de syv år, hvor de erobrede, og de syv, hvor de fordelte. Da Shilos helligdom blev bygget, fandt Josva og Elazar det rigtigt at vise brudstykkerne ære og lagde dem i den ark, Betsalel havde lavet. Denne træark beholdt de til opbevaring efter loven om hellighedens redskaber, som lægges til side. I den blev de hele tavler siden lagt gennem Saul, Herrens udvalgte.

Alle de vises ord står fast: Disse siger, at der var to arker, og hine siger én ark. Se Jerusalem-Talmud til Sheqalim, kapitlet »tretten shofarformede beholdere«. Undersøg nøje det vers, som støtter både den ene og den anden, og du finder, at jeg siger rigtigt. Det er knop og blomst.

Efter at de hele tavler var vendt tilbage til Betsalels ark som sagt, netop den beholder, som er deres beholder, begyndte den at kaldes »Herrens ark«, og i Krønikebogen »Herrens pagts ark«. »Guds ark« blev ikke længere sagt i Samuels Bog, undtagen til udlægning, da den ark, som de havde regnet for lysende i kraft, igen blev godgørende for Oved-Edom, som de udlagde om staven, arken og røgelsen. David troede og stolede på, at dommens

KLADDE · uafklaret · fortsat

Rema fra Fano - fortsat

egenskab blev vendt til glæde for ham. Kun for disse to antydninger blev den derefter to gange kaldt »Guds ark«, og ikke mere.

Dette er vor opfattelse af denne hændelse. Vore ord synes langt mere rigtige end alle fortolkernes ord, selv om de var udførlige, og vi var kortfattede. Sandhedens rethed viser sin vej — vejen til konger.

Tilbage til kapitlet i indholdet

Ha-Nefesh — del VI — kapitel 7

KLADDE · uafklaret

Rema fra Fano

Kapitel 7

Bileam kendte sin ringhed og sin nefeshs skyld. Alle hans ord var i hovmod og foragt: »Udsagn fra ham, som hører Guds ord«, imrei El. Det er kendt, at det er en anden gud, netop Azael. Det er også kendt, at æselhoppens mund hedder Qamriel. Det er imrei El ved udskiftningen alef-jod-qof, »og dragen B-B«, som er kamus, det vil sige dækket; der er mange lignende.[DA546301] I dette navn ligger altså Herrens irettesættelse af Bileam, som ville dække, indsnævre og indespærre »kærligheden?«, som er El. Derved vendte selve navnet tilbage som »den Højestes gudsord«, imrei El eljon, for at irettesætte ham.[DA546302]

Han roste sig af, at den æselhoppes livskraft, som var bestemt til ham at ride på, »beredte« og bevirkede, at munden åbnede sig, selv om det var for at ringeagte og beskæmme ham. Det er bestemt »skønhed og foragt«.[DA546303] Han sagde »min nefesh dø de retskafnes død«. I Zohar sagde de, at alle neshamot ser Shekhinahs ansigt i dødsstunden, så hendes skønhed og pragt letter adskillelsen fra kroppen for dem, fordi de længes efter at holde fast ved dem. Herren lader nemlig ikke en retfærdigs nefesh hungre. Derfor sømmer denne pris sig for de retskafne: Deres neshamot får i den time den underfulde tilknytning efter kyssets døds hemmelighed, både den, som når meget, og den, som når lidt, som vandets berøring til renselse.

Sådan er det ikke med de onde, for Shekhinah skjuler sig for dem. Derfor sagde Bileam »min nefesh dø de retskafnes død«, så den kunne få en tilknytning, hvor lille den end var, selv om nefesh bagefter ophævedes uden nogen forbindelse, som kunne lade den bestå dér. De retfærdiges neshamot foran Shekhinah er nemlig art med samme art, som lys foran en fakkel. Men Bileams rod er åben til de første »יוקין/gnister«, som slukkedes. Den første af dem alle er Bela ben Beor. Det ekstra mem i hans navn er en udskiftning af jod i Eval, forbandelsens sted.[DA546304]

KLADDE · uafklaret · fortsat

Rema fra Fano - fortsat

Ved Evals bjerg åbenbares jod dog som et fint lys fra hellighedens side, for disse forbandelser blev sagt på betingelse, så Torahens ord kunne bestå. Overtræder vi ikke dens advarsler, ophæves forbandelsen af sig selv. Men den onde ville vække fyrre forbandelser fra den første synd i verden, for han fuldender tallet nær de fyrre. Derfor måtte Gud, velsignet være han, i sin herlighed og egen person vende forbandelsen til velsignelse.

Da han sagde »mit endeligt være som hans«, sagde han ikke »som deres«. Også i hans øjne var det underfuldt; han vidste, at det var en tom bøn at ligestille sig selv med de retskafne. Han bad derfor sin nefesh om den død, som alene er bestemt for deres kroppe. Dér hviler de, som er trætte af kraft efter kampen med deres tilbøjelighed, der er stor efter deres storhed. Deres løn er hos Herren, vor Gud, til at stå op ved de dødes opstandelse.

For ham var det ikke tilstrækkeligt, at råd var hans lejr, maddiker og orm fra hans kød. Han gik og gik, altid grædende, de slanger og giftsnoge i møde, som ingen besværgelse hjælper mod, og som skulle dannes af hans kød. Det smerter ham, råd kommer i hans knogler, og under ham ryster det som hos en, der får et anfald. Han ved, at hans nefesh sørger over ham. Men allerede efter døden, ved disse slangers bid i en vedvarende dom uden ophør, ser han dens færden mellem dem. Den vælter sig i deres blod, for at den kan tilintetgøres for evigt.[DA546305]

Han slugte nemlig rigdom ved slangens tilskyndelse; se afhandlingen Tsevaot Hashem. »Han fortærede himlens hær og jordens ארדי; sammen sygnede de.« Derfor er det ret, at han kaster det op mod din vilje; »fra min mave driver Gud det ud«.[DA546306] Salomo meddelte allerede dronningen af Saba, at en troldmand kun kan undertvinge disse slanger med kogende sæd i hendes bukkeånder. Ligesom hans handling med sin æselhoppe i livet var fremmed, efter »plejede jeg nogensinde«, hishken hiskanti, sådan er hans tjeneste fremmed i døden.[DA546307]

Derfor sagde han: Gid min nefesh blot kunne få de retskafnes død, som er kroppens henlæggelse og skjul, så den ikke bliver trådt på over jordens overflade. I dette mål ønskede han selve nefeshs skjul, selv om den bagefter slet intet fik, men »som hans«, som en virkelig død: Den skulle ikke iklædes og ikke leve. Til sidst bad han om at regnes med blandt de grupper, hvorom de vise sagde »hverken levende eller dømte«. Men Herrens veje er rette: Overtrædere snubler på dem, og retfærdige vandrer på dem.

Tilbage til kapitlet i indholdet

Ha-Nefesh — del VI — kapitel 8

KLADDE · uafklaret

Rema fra Fano

Kapitel 8

Intet findes hos profeterne, som ikke er antydet i Torah. Også denne undersøgelse er godt forklaret i sangen ved havet, i verset »fjenden sagde: Jeg forfølger, jeg indhenter«. Selv om et skriftsted ikke forlader sin ligefremme betydning, ligger det meget nær at udlægge det om den onde tilbøjelighed, vor nefeshs fjende. Han ved selv, at han er rodfæstet i helligheden og engang skal renses, men han presser tidspunktet, og hans hånd er stadig strakt ud til at bryde for meget ned ved sin indtrængen.

Hensigten ved skabelsen var imidlertid, at denne oprørske slave skulle tjene herligheden udefra, langt fra Shekhinahs lejr, for at vogte vejen til livets træ. Det var ikke den nuværende vogtning, som hindrer os i at komme ind på grund af vore synder og vore fædres overtrædelser. Adam var derimod på en kongesøns trin og »går ind uden en udenforstående«; han blev pålagt at vogte Eden, som livets træ er langt fra. Før sit oprør vogtede denne slave på nøjagtigt samme måde alene vejen dertil. Fordi han blev misundelig over dette, blev begge drevet bort.[DA546501]

Men sønnen har en rettelse, som vore lærere sagde: »Fordi de ikke er gode, kaldes de sønner.« Den oprørske slave har derimod ingen rettelse. Tværtimod talte han mod sit eget liv, og ad den vej, han ville gå, fører man ham. Han blev vogter for at hindre kongesønnen i at komme ind indtil endens tid. Han føjer oprør til sin synd, for »den, som glæder sig over Lea, går ikke fri«.[DA546502]

I Midrash Shocher Tov, til verset »fjern vore overtrædelser fra os«, præciserede de: Man skal ikke sige »må den Barmhjertige fjerne os fra synden«, som om vi skjulte os for den, mens den gjorde sine skridt store, Gud forbyde det. Man skal sige »må han fjerne synden fra os«, efter havets dyb og et afskåret land. Ligeledes »jeg flygter for min herskerinde Saraj«. Her sagde fjenden: »Jeg forfølger« det menneske, som skjuler sig for at flygte fra ham; »jeg indhenter« ham i trængslerne, eksilets udstødte områder.

»Jeg deler bytte«, shalal. Han sagde ikke fanger, rov eller det indfangede, men shalal, som siges om klædningen, »for at føre nøgne, afklædte bort«. Således vil han skille denne lærdeklædning fra, som findes passende i hver verden. Vi forklarede på sit sted, at den spindes og væves dag for dag af de bud, som udføres i den. Noget af dette findes også deroppe.

Det er meningen med shalal med de fem alef foran det »בר"ה«: De er trehundrede og femogtres, som solårets dages antal. Om dem står »hun frygter ikke sne for sit hus«. Det antyder dommens styrke, efter udsagnet om, at sneens Gehinnom er hårdere end ildens.

KLADDE · uafklaret · fortsat

Rema fra Fano - fortsat

»For hele hendes hus er klædt i skarlagen« — styrker fra denne lærdeklædning, hver dag efter dens velsignelser; intet mangler.[DA546503] Fjenden misunder dem og deres buds fuldendelse, for de er nær kongen, som forklaret i skriftstederne om Jakob, Moses og David, som Zohar samlede.

Tilbage til kapitlet i indholdet

Ha-Nefesh — del VI — kapitel 9

KLADDE · uafklaret

Rema fra Fano

Kapitel 9

»Min nefesh skal fylde dem« forklares om alle, som går uden kraft foran forfølgeren. Et menneske »helbredes« nemlig ikke og begår en overtrædelse, medmindre en tåbelighedens ruach træder ind i ham. Når helligheden viger, og skikkelsen ophæves, er der mange ledige modsvarigheder til at fylde dette sted.[DA546701] Om dem er vi blevet lovet for fremtiden: »Dine nedbrydere og ødelæggere skal gå ud fra dig.« Gentagelsen gælder de to former for tab, ved erhvervelse og ved berøvelse, som nu lader legemerne stå berøvede for fuldkommenhed.

Denne fjende forfølger tomme. Derfor siger han »min nefesh skal fylde dem«, og shalal bliver en samlebetegnelse efter flere, som får, folk og lignende. Det betyder ligefremt, at min nefesh skal fylde dem, ikke »fyldes af dem«, som er en åbenbar tvungen forklaring.

Ligeledes »jeg tømmer mit sværd«: Vi tåler under ingen omstændigheder forklaringerne »jeg trækker mit sværd«, »jeg tømmer min skede« eller »jeg væbner mig med mit sværd«. Alle disse forklaringer ligger langt fra forstanden. Ordene er bestemt ligefremme, og sandheden er, som de lyder. Dødsenglens sværd er nemlig hult og rummer tre dråber galde, som han tømmer i munden på det menneske, der er bundet i hans hånd, og tager sin del af resterne. Af én kommer døden, af én stank, af én bliver hans ansigt grønt. Om den tilladelse, han får ovenfra, står »jeg tømmer sværd efter jer«.

Selv om han ved, at hverken dette eller hint vil blive i hans hånd, roser han sig af en falsk gave og glæder sig ved at gøre ondt, når han siger »min hånd skal drive dem ud«, torishemo. Det ligner udsagnet »hverken min eller din skal den være; hug til«. Se afsnittet Shelach Lekha, blad 169b og 170.

Moses, vor lærer, fred være med ham, sagde: »Du blæste med din ruach, havet dækkede dem«, alle de nævnte, som rejser sig mod dig. Ligeledes oprørernes og overtrædernes klædninger, som ikke kan rettes: »De sank som bly«, efter havets dyb, som vi nævnte. Vi fastholder altså, at »min nefesh skal fylde dem« her i havets budskab er den død, som føjes

KLADDE · uafklaret · fortsat

Rema fra Fano - fortsat

til fraværet af det sande liv. Fraværet forårsager nemlig død efter ansigtsskjulningens hemmelighed. Den dræbende selv slutter sig til: Han, som siden dengang lå på lur efter det første menneske og rejste sig mod ham på dødsdagen, efter at de manges synd var kommet til at afhænge af ham. Man giver ham ikke mulighed for fuldkommen omvendelse, før den samlede rettelse fuldendes, som vi håber snart i vore dage gennem en forløser, der er os nær.

Hele Torah skal engang udlægges til pris. Dette vers, som fjenden efter den ligefremme betydning praler med, skal da være til at give sin Former velbehag. Det knyttes til det sidste ord i det foregående vers, så »dybene stivnede i hjertet« bliver et fuldstændigt udsagn. Hjertet har to hulrum, ét fuldt af blod og ét fuldt af luft; de er »dyb kalder på dyb«, til at opretholde menneskets liv. Når begge fryser, ophører fjendens liv.

Det sker, fordi havet er afslutningen på den hellige Atsilut. Det sagde og tog på sig »fjende, jeg forfølger«: Han skal være forfulgt uden ophør, og han er den indhentede, som engang skal renses. »Jeg deler bytte« er hemmeligheden om først at sprede ham i hans aspekter for at hæmme og ophæve hans styrke. »Min nefesh skal fylde dem«: De bliver kar og kanaler for helligheden. »Jeg tømmer mit sværd«: For de hårde domme. »Min hånd skal drive dem ud«: For at stille dem på deres »גללם«. Da bliver han egnet til at være et redskab for helligheden. Dette er tilstrækkeligt.[DA546702]

Tilbage til kapitlet i indholdet

Ha-Nefesh — del VI — kapitel 10

KLADDE · uafklaret

Rema fra Fano

Kapitel 10

I aggadahen står om verset »for deres fædres øjne gjorde han et under«, at de mødtes ved havet og gik forbi sammen: Abraham foran vognen, Isak og Jakob til højre, de fire mødre til venstre og de tolv stammer bagved. Dette er en forunderlig orden, som åbenbart. Grunden er dog, at tronen, den øvre vogn, skælvede den dag, fordi de ved slutningen af seksogfirs, som er ha-kisses talværdi, skulle lytte til »hans מטרמולין« ved guldkalvens handling. Det er oksens ansigt til venstre, beseglet med navnet Elohim, som har samme talværdi.[DA546901]

Derfor blev Isaks hænder slappe. Han frygtede at vise styrke ved vognens venstre side og gled over til højre med Jakob, hældende mod godhed; sønnen giver sin far fortjeneste. Isak så også sin far gå »til sin varme« foran vognen, efter »Abraham kendte os ikke«. Vi antydede det i afhandlingen Em Kol Chaj, del III, kapitel 25.[DA546902] Eller Abrahams hensigt var at være skjold, tilflugt og skjul for vognens skade, så de, der så, ikke mærkede

KLADDE · uafklaret · fortsat

Rema fra Fano - fortsat

den og straks anklagede. Derfor måtte Isak og Jakob udfylde hans sted. Desuden beskyttede Abraham foran vognen og stammerne bag den mod, at skaden blev mærket, som sagt, for et menneske dømmes kun efter sine gerninger i den aktuelle time.

Alle kvinderne var retfærdige. De havde ikke samtykket i kalven og havde holdt deres guld borte fra den. Til helligdomsteltet bragte de derimod spænde, ørenring og de fleste af deres smykker; selv de forsamlede kvinders spejle gav de til bækkenet. Derfor var mødrenes hjerte stærkt, og de greb fat ved tronens venstre side, som skrevet »den, som har rene hænder, føjer styrke til«.

Hvorfor står der da »mændene kom over kvinderne«? Det betyder sammen med dem: For at indsamlerne ikke skulle nægte at modtage andet end lidt fra kvinderne, som loven kræver, kom mændene for at tillade det store. »Over kvinderne« betyder også efter dem, som »efter det stadige brændoffer«. Gavernes begyndelse var nemlig guld, og mændene skammede sig over kalvens guld. Derfor ønskede de, at begyndelsen skulle ske ved kvinderne.

Endvidere »over kvinderne«: For at rette den adskillelse, kalven forårsagede i de guddommelige egenskaber, samledes nu alle de mange for at skabe fuldkommen enhed, de og deres hustruer. Det er en stor hemmelighed, som stemmer med den faktiske hændelse. Ved kalven ville de retfærdige kvinder nemlig ikke være sammen med deres mænd; i deres øjne var de hårdt irettesatte og meget afskyelige. Gennem gaven til helligdomsteltet sluttede de fred med hinanden.

Disse fire ord har nemlig talværdien shalom rav, »stor fred«, det vil sige stor fred med et stort mem blandt de fem slutbogstaver. Forbogstaverne er Elohim, det hellige navn, som oksens ansigt er beseglet med, og som nu er forsonet efter denne skade. Bogstaverne på andenpladsen er amen; deres kombination er Gan Eden. Resten af bogstaverne er choshekh, mørke, sammen med jod, he og vav. Endvidere har »mændene over kvinderne« talværdien reshit, begyndelse. Helligdomsteltets værk var nemlig verdens fornyelse. Derfor vidste Betsalel, hvordan man skulle kombinere de bogstaver, hvormed himmel og jord blev skabt.[DA546903]

Det er kendt, at det kvindeliges egenskab måles i halve. Derfor kan man forklare, at Jakob greb tronen på Cheseds sted og Isak på Netsachs sted; Rebekka og Rakel på Gevurahs sted, Sara og Lea på Hods sted, for højre arms bestående er i venstre lår. Eller Sara og Lea i Gevurah og Rebekka og Rakel i Hod, efter udlægningens skifte ved verset »jeg kom til min have« i Zohar, Vajjiqra. Tronen blev altså bevogtet ved siderne gennem disse lejredes retfærdighed, så den ikke faldt, og himlens hær ikke mærkede, at den haltede.

Stammerne, som svarer til de tolv okser med havet over sig, stod bag vognen. Den var

KLADDE · uafklaret · fortsat

Rema fra Fano - fortsat

foran dem, og de blev regnet bag den, efter hemmeligheden om tronen, som bar sine bærere. Ved dens enhed hindrede også de de mange bagtroppers hære i at skue tronens skade.

Noget lignende gælder Aron, Herrens hellige, som ikke vogtede sig og ikke vidste at være forsigtig og vise styrke mod Bileams sønner, som vildledte ham, og »han tog fra deres hånd«. Havde de hurtigt rejst sig mod dem, ville hele Levis stamme uden tvivl være blevet vækket, og ligeledes Israels tusinders vogne, mægtige i kraft, som gør hans ord. Det var, mens kalven endnu ikke var lavet, »og Nachors flod ikke«; Satans værk var endnu ikke lykkedes.[DA546904] Så meget mere, når Shekhinah hviler, og de ser hjælp også fra det høje.

Derfor måtte Ezra, hans efterkommer, tage sig sammen i sin svaghed mod Sanballat og hans fæller, da folket med ham var få, meget udmattede, og Israels Gud, frelseren, var en Gud, som skjulte sig. Alligevel gjorde Ezra visdommen stor for at forøge himlens ære.

Tilbage til kapitlet i indholdet

Ha-Nefesh — del VII — kapitel 1

KLADDE · uafklaret

Rema fra Fano

»Hele neshamah skal prise Jah« gælder de fire fjerdedele af sjælenes fulde antal, som nærmer sig Herren. Her er deres opdeling:

Den store orden, menneskets lighed, går forud for alle, er mere prisværdig og højere end alle. Det er det første ikon, mennesket i mennesket, den øvre billedskikkelse, kongesønnen. »Fra Herren kom dette; hun er underfuld i vore øjne« — alle vingede væseners, ofan, chajah og serafs øjne. Den omfatter i sig selv fem ansigter: Nefesh, ruach, neshamah, chajah og jechidah. De har talværdien »pris Herren, min nefesh«.

(Glosse: Ligeledes »Torahens givelse«, når ordene trækkes fra. Ligeledes »den mundtlige Torah« med den samlede enhed, som er den skrevne Torah. Ligeledes »ruach fra det høje«, med stort mem, som med almindeligt mem var »Israel«: »Shaddajs neshamah« med tilføjelse af de samlede enheder. Ligeledes »mennesket til en levende nefesh« med bogstaverne.)[DA547101]

Det er muligt, at kun nogle af dem lyser i mennesket, så det nedre kommer, før det øvre er kommet, men ikke omvendt, efter de vise i vor mishnah. Efter rabbi Meir er der derimod, eftersom der ikke er nogen adskillelse i det intelligible, som vi straks skal forklare nedenfor, ingen strenghed i det sanselige. Men rabbi Meir medgiver ved det intelligible, at forskel på bærerne for ham har betydning. Efter de vise afhænger det ene af det andet.

KLADDE · uafklaret · fortsat

Rema fra Fano - fortsat

Alle er dog enige om, at disse fem trin alle er fra enhedens verden, for hele Israels retfærdige menighed i alle slægter: Alle knæ, som ikke bøjede sig for Baal, og enhver mund, som ikke kyssede ham. Hun er den eneste for den øvre Imma, ren for hende, som fødte hende, den nedre Imma. Hun deles ikke og drejer ikke rundt. Men i hende og i hendes enkelte deles lys ligger ibburs hemmelighed for dem, som frygter Herren og tænker på hans navn. »Se, i himlen er mit vidne«, edi: Det er Enok med samme talværdi. Lykkeligt det menneske, som har sin styrke i hende; hvor god er hendes del, hvor liflig hendes lod![DA547102]

Hun forlader nemlig synderen ren, før det bliver mørkt; hun synder ikke og straffes ikke. Hun går ikke ind i Gehinnom, hverken det øvre, som er ildfloden, eller det nedre, som er dødsskyggens dal, undtagen for at redde en anden. Ved hende og i hendes fortjeneste skal de retfærdige engang kaldes med den Helliges navn, velsignet være han.

Der står »for i ild dømmes Herren«. Det er den fuldstændige ophævelse af Gehinnoms ild, for Torah sagde »der blev vidnet for dens ejer«. Oksens ejer skal komme og stå ved sin okse, for når den føres ud til stening, dømmes dens ejer, idet oksen er hans ejendom. Vi lærer: »Israel er én ejendom«, og »han vil ikke dømme dem skyldige, når de dømmes«, for »i kongens ansigts lys er liv«. Da slukkes Gehinnom.

Der står »dommen skal vende tilbage til retfærdighed«, efter hemmeligheden »jeg rejser Davids hytte«, »og efter den alle med retskaffent hjerte«, efter »retskaffent elsker de dig«. Da revner jorden ved deres stemme, som i Salomos kongedømme, efter dets sande virkelighed. Så meget mere uden mål ved kongen, som freden tilhører, hvorom der står »ær Herren ved lys«. »Han har sit lys i Zion«: Det er de udmærkede porte for de retfærdiges kredsdans. Der er mange lyskilder i lyset, for »i kongens ansigts lys er liv«, og »det krogede bliver lige, og højdedragene til en dal«.

Tilbage til kapitlet i indholdet

Ha-Nefesh — del VII — kapitel 2

KLADDE · uafklaret

Rema fra Fano

Den anden orden: En ren klædning, det levende i mennesket, den øvre lighed, en fyrste foran kongen. Det er netop det andet ikon, som omfatter tre billeder; de er adskilte, og i dem lyser gnisterne fra enhedens verden. De blev kaldt ved deres navne efter de trin fra den nævnte store orden, som iklæder sig dem: Alene nefesh, ruach og neshamah. Chajah og jechidah er nemlig efter hovedets hemmelighed og behøver ingen klædning, for den har slet ingen forbindelse med dem.

KLADDE · uafklaret · fortsat

Rema fra Fano - fortsat

Disse billeder breder sig fra Beriah, Jetsirah og Asijah til enhver indfødt i Israel og til den fremmede, som bor iblandt dem og netop er kommet for at søge ly under Shekhinahs vinger. Vi har ingen del i den første orden, før de, som bor i hendes skygge, vender tilbage til at være båret fra moders liv, i fortjenesten fra de retfærdige, som tager sig af dem, såsom Moses med Jitro og No'omi med Ruth.[DA547301]

Det er meningen med det, de sagde i kapitlet Shemonah Sheratsim: »Kommer en fugl ind under hans vinger på sabbat, sidder han og vogter den, indtil det bliver mørkt.« De retfærdige er nemlig sabbattens hemmelighed overalt. Der står »I kender den fremmedes nefesh«. En ren fugl, tsippor, er bestemt Tsippora, som skilte sig fuldstændigt og meget langt fra enhver forbindelse med de ni hundrede og fireoghalvfjerds slægter, der ikke var skabelsens Former til behag, og kom for at søge ly »under hans vinger«, med samme talværdi.[DA547302]

De retfærdige er selv Shekhinahs vinger, netop duens vinger, for hun flyver ved dem med glæde og godt hjerte i højdernes højder. Den retfærdige, som har fået del i hende, den fremmedes nefesh, sidder og vogter hende, indtil hans sol bliver mørk i denne verden for at lyse i den kommende verden. Hele sit liv vender han slet ikke sin opmærksomhed bort fra hendes rettelser. Imens bliver hun til en hel dragt som tilføjelse til den, som får hende, ud over ethvert menneskes lærdeklædning, indtil begge sammen når hemmeligheden »jeg klædte mig i retfærdighed, og han klæder ham[DA547303]« — den øvre lighed, hvorom der står »Herren er blevet konge, han har klædt sig i højhed«.

Derefter står »Herren har klædt sig«. Det første siges om Arikh, som er en klædning for højheden over alle høje. Højheden sømmer sig for ham, og han mangler intet af den. Om ham siges »menneskets højhed sænker ham«, til stor pris, for han formår at bo ophøjet og helligt og hos den knuste og ydmyge ruach. Ingen klippot hindrer ham. Derom står »den, som sænker øjnene, frelser han«, for fra ham er evig frelse, når han sænker øjnene for at se dem og tage sig af dem.

Det andet siges om Zeir, som er en klædning for Arikh, som bekendt: »Ja, verden står fast, den rokkes ikke.« »En kvinde skal omgive en mand.«

Tilbage til kapitlet i indholdet

Ha-Nefesh — del VII — kapitel 3

KLADDE · uafklaret

Rema fra Fano

Sådan kan man heller ikke sige om Abraham, den gamle, fromme og hellige, den første blandt konvertitterne. Hans gode var i hans egen hånd, væsentligt og først, og man lod ham ikke bero på andres fortjeneste. Dette har flere grunde. Han blev vækket til det af sig selv, som treårig, uden hjælp fra noget menneske i verden. For det andet var det før Torahens givelse, for da blev loven fornyet til at skelne mellem dem, som er båret fra moders liv, og dem, som søger ly i hans vingers skygge, efter »han så og løste«. For det tredje på grund af det, de sagde om ham: Så længe han var i verden, behøvede den øvre godhed ikke at gøre sit arbejde. For det fjerde blev udvælgelse sagt om ham. For det femte blev hans hjerte fundet trofast, også det onde i ham.

Sådan virker hans egenskab nemlig, ved at den går forud for de øvrige sefirot i bygningen. Endnu var frygten ikke åbenbaret, som viser ansigt mod det onde. Derfor er det ret, at Gevurah i Chesed bliver indbefattet i det gode. Abraham valgte den derfor og gav sin nefesh for den. Intet findes, som ikke er antydet i Torah, for der står »og Lot« — det er den onde tilbøjelighed, som forklaret i Midrash haNeelam — »med ham mod syd«, hældende mod højre.

Da han skiltes fra ham, sagde han »hvis til venstre, går jeg til højre«, ve-ejminah, bogstaverne amen, jod-he-vav; »og hvis til højre, lader jeg gå til venstre«, ve-asmeilah, sheva, syv, Havayah. Det er kendt, at sheva er Herren-Elohim med udfyldning med jod. Han sagde: Selv hvis du vælger højre, stiger jeg op til højre for din højre, så du bliver til venstre for mig. Derfor er ve-asmeilah en fuldstændig hifilform, en bevirkende form, i modsætning til ve-ejminah, hvor jod mangler mellem mem og nun.[DA547501]

Disse fem ting antydes alle ved tilføjelsen af he til Abraham. Også den fordobles og udfyldes med fem andre ved de ti prøvelser. Eller dens udfyldning er jod, for alle prøvelserne er tilføjelser af fuldkommenhed til alt, vi har nævnt. Ved udfyldning med alef er antydningen til den særlige prøve, som vejer lige med dem alle: Bindingens handling.

Der står »jeg plantede dig som en ædel vinstok«, soreq. De forklarede det om netop vokalpunktet shuruq, som kan udlægges uden vav, nemlig sammenpresning af læberne, selv om det står foran os som shuruq med vav. Tilsvarende »da Moses havde fuldendt«, kallot Moshe: I Zohar siges det udtrykkeligt mange gange, at man skal skrive det fuldt med vav. Kun til udlægning siger vi »kallat, brud, står der«. Også her forklares det ved qibbuts-tegnet, tre punkter over hinanden.

Abraham i Malkhut er bestemt en retfærdig fremmed; Isak er efter hemmeligheden om enden på verdenernes levende, og Jakob i Tiferet. De er alle sandheds sæd. Hos hver er sønnens kraft større end faderens kraft. Den hellige ruach spørger da: »Hvordan er du

KLADDE · uafklaret · fortsat

Rema fra Fano - fortsat

blevet vendt for mig?« — så Abraham er øverst af alle i Chesed, Isak under ham i Gevurah og Jakob sidst i Tiferet, som er hans første sted.

Den svarer sig selv: »En fremmed vinstoks afvigende skud.« Fra Abraham blev der jo født et retfærdigt skud, og fra ham den udvalgte blandt fædrene, hvis seng var fuldkommen. Fra nu af ærer enhver søn sin far og sætter ham foran sig eller til sin højre. Da veg Abraham og Isak fra at begynde i skam og fra længere at blive regnet efter Terach og Nachor. Det er grunden til navneændringen til Abraham. Hertil har vi talt om den fremmedes nefesh.

Tilbage til kapitlet i indholdet

Ha-Nefesh — del VII — kapitel 4

KLADDE · uafklaret

Rema fra Fano

Men en Noas søn, som i almindelighed er en bosiddende fremmed, der holder de syv bud, kan måske få deres tilsvarende billeder til at ledsage sig fra tre lignende trin i Asijahs åndelige område, ikke andetsteds. Kun i dens dele af Atsilut — til ham dør de ikke. [DA547701] I både disse og hine findes ibburs hemmelighed. De er de første, som beskrives ved omløb, ligesom man tænder et lys fra et lys, fra deres begyndelse to-tre gange til en hel efa, menneskets hjerte og lemmer uden tal.[DA547702] Det er et behov i det høje for at fuldende det, vi har manglet i Torah og buddene, for de andre straffe tjener alene til renselse.

Ethvert omløb, som beskrives som en forandring af art, har slet ingen forbindelse med denne orden. Men det er muligt, at hun undertiden, for en tid, mens hun endnu er i neshamots verden, iklæder sig en af skikkelserne, alene som noget synligt for øjet, som led i sit sendebudshverv, såsom Elias' ravne. Dette er nok. Og der findes et menneske, hvis arbejde foregår skjult i hans telt, og med forskellige egenskaber: let som en ørn, stærk som en løve og lignende. Det svarer til forandringen af vognens ansigter, som dog alle vedblev at have menneskeansigt som deres ansigters lighed. Men i dommens år finder vi hos dem, at oksens ansigt blev ændret til kerubens ansigt, for at Herrens retfærdige gerninger skulle erkendes: Han ville svække dommens kraft og ikke vække hele sin vrede.

Heraf har vi lært muligheden for omløb hos de små, om hvem der står: »Hvem vil han lære erkendelse, og hvem vil han give forståelse af budskabet? Dem, som er vænnet fra mælk, taget fra brysterne« — netop til retfærdighed. Men gaonen rabbi Saadja sagde om de mange onder og trængsler, som vore øjne ser flette sig sammen og stige op om nogle spædbørns halse, at det er for at gøre dem godt. Det uudtalte skal læres af det udtrykkelige i verset »hvem erkendelse« osv. Det gode vil være, hvad profeten Esajas vidner om for dem: at lære Torah af hans mund, velsignet være hans navn for evigt.

KLADDE · uafklaret · fortsat

Rema fra Fano - fortsat

(I en anden tekstform fandt jeg: Også vi vil sige, at for de små børn, som lider og ikke dør, er et andet gode gemt efter hjemsøgelsen med ris og slag, efter den rette styrelses veje hos Klippen, hvis værk er fuldkomment. Slutningen af gaonens udsagn er nemlig bedre end begyndelsen, alene på grund af manglen i overleveringen, ikke andet.[DA547703] Vi har endnu flere ting om disse tre billeder; du vil høre dem sammen med det, som snart kommer om den tredje orden. Også disse trækker sig tilbage, når dyb søvn falder over mennesker, for at vandre blandt de øvre, hver efter sin fortjeneste, efter »jeg sover, men mit hjerte er vågent«. Da får forestillingsevnen overtaget i de to nedre ordener, som vi skal forklare her, og drømmen kommer ved de mange gøremål.

Tilbage til kapitlet i indholdet

Ha-Nefesh — del VII — kapitel 5

KLADDE · uafklaret

Rema fra Fano

Der er imidlertid ingen sikkerhed for disse tre billeder, hverken for den fjerne eller den nære, for de kan vælge mellem modsætningerne. Ildfloden er deres renselse til hvidhed. De står ikke over Metatron i kapitlet En Dorshin (Chagigah 15a), Gabriel i kapitlet Jom haKippurim (Joma 77a) og Elias i kapitlet haPoalim (Bava Metsia 85b): Ved en handling fra den ene her og den anden der skete det, som skete. Vid, at shittin pulse de-nura, tres slag af ild, har Shekhinah som begyndelsesbogstaver.[DA547901]

Det er muligt for de to nedre, ruach og nefesh, at stige ned til det nedre Gehinnom, ikke for deres egen skyld, men alene hvis de får snavsede klæder ved deres onde valg. De har da stærkt behov for at få deres urenhed fortæret, idet ilden brænder rusten bort, som hænger ved lutret sølv, mens selve sølvet intet mister. Det er heller ikke umuligt, at det brænder og ikke fortæres. Tilsvarende ved et enkelt stykke træ på sabbat (Shabbat 20a): Hvis ilden ikke har fat i størstedelen af dets tykkelse og størstedelen af dets omkreds, frygter vi, at han rager i den. Også om tornebusken står »den brænder ikke«, og det andet sted »brændende i ild«. Men betydningen er, at flammen ikke får overtaget, og de bliver hurtigt løskøbt.

Sådan har Gehinnoms ild heller ikke fuld magt over Israels lovbrydere til at tilintetgøre dem, Gud forbyde det, for selv om han har syndet, er han Israel. Men neshamahs billede har ikke behov for og knyttes ikke til det nedre Gehinnom, medmindre det stiger derned for at få en enkelt tugtelse i sit hjerte for en ringe tanke, som ingen anden end han, velsignet være han, kendte til. For ikke at gøre det til skamme pålægges det at hæve andre op af antallet mardut, tugtelse. Du skal vide, at dette er godt for det, til stor fortjeneste og en renselse, som ikke er lille. Da stiger det ned som et dyr i sin enfold i dalen; Herrens ruach leder det, for det er ham til velbehag, og hos ham alene vejes handlinger.

KLADDE · uafklaret · fortsat

Rema fra Fano - fortsat

Men de svære syndige tanker, som kommer af en tidligere synd, er i sandhed sværere end den, fordi den er i det legemlige og de i det åndelige. De kan slet ikke berøre neshamahs billede, for klippot på dens side er få og fjernt fra det hellige. I billedet er de halvt af hver, efter hemmeligheden om kundskabens træ, godt og ondt. Selv om de er tæt ved hinanden, så den ene nærmer sig den anden, er de alligevel ikke blandet af natur, men dette for sig og hint for sig. Her skal mennesket være meget, meget på vagt imod at blande helligt med verdsligt. Det er adskillelsens hemmelighed. Der er en anden fremgangsmåde i alt dette, og vi har allerede forklaret det godt på sit sted: Den ene mester siger én ting og den anden en anden, og de er ikke uenige.

Tilbage til kapitlet i indholdet

Ha-Nefesh — del VII — kapitel 6

Trykt note: 1 · 2

Trykt note - 1

Glosse: I en anden bog fandt jeg, og dette er dens ord: Derfor sagde David i Krønikebøgerne: »Med alle mine kræfter har jeg gjort rede til min Guds hus, guldet til guldet og sølvet til sølvet« osv. Den, som hører det, tror, det er i den ligefremme betydning: sølvet til at udføre det arbejde, som passer til det. Tilsvarende med alle de andre enkelte ting, han nævnte dér i Krønikebøgerne. Men hans mazal ser, og han sagde: Guldet skal være guld lagt i skatkammeret; det vil ikke egne sig til det hellige arbejde. Ligeledes sølvet og kobberet osv.

KLADDE · uafklaret

Rema fra Fano

Men i nefeshs billede er der to ulemper, for alt er S-G, selv det fåtallige gode er blandet med det meget onde.[DA548101] Et tegn på det er gaven til helligdomsteltet fra Egyptens bytte, som dog blev renset hos Israel efter den guddommelige befaling. Ligeledes gaven til helligdomsteltet fra vor herre David, for han samlede dem fra landene, fra Edom, Moab og Ammons sønner, og Salomo ligesom han. Men hos den ene kom det med tvang og hos den anden frivilligt, for alle bragte gave til Salomo [trykt note]. Derfor fik han den fortjeneste, at Templet blev bygget af hans eget, mens Davids gave blev lagt i gemme. Det ligner fuglens kro, som ikke blev kendt egnet til alteret, fordi den lever af føde udefra. Men om et dyr, som

KLADDE · uafklaret

Fodnote i trykket fra 1903; delvis transskription

I en anden bog fandt jeg, og dette er dens ord: Derfor sagde David i Krønikebøgerne: »Med alle mine kræfter har jeg gjort rede til min Guds hus, guldet til guldet og sølvet til sølvet« osv., efter »lukket«? I sin ligefremme betydning: sølvet til at udføre det arbejde, som passer til det. Tilsvarende med alle de andre enkelte ting, han nævnte dér [mangler][DA548401], til at være guld lagt i skatkammeret; det skal ikke gå til det hellige arbejde. Ligeledes med sølvet og kobberet osv.

KLADDE · uafklaret · fortsat

Rema fra Fano - fortsat

æder ved sin ejers krybbe, står »indvoldene skal han vaske og bringe som røgoffer«.

Også Egyptens bytte blev fra først af givet med den øvres vilje og giverens vilje, mens

KLADDE · uafklaret · fortsat

Rema fra Fano - fortsat

havets bytte var ejerløst efter døden. Begge dele blev kendt egnet til helligdomsteltet. Men om Salomo siges »hvis en mand gav hele sit hus' rigdom for kærligheden, ville de visselig foragte ham«, boz javuzu lo. Dette kan udlægges som biza, bytte, for andre tager sølv som bytte og tager guld som bytte for at bringe ham en gave, mens han giver af sit eget og fra sit hus af kærlighed til Skaberen til opførelsen af Templet. Ezekiel, Buzis søn, kan forklares på lignende måde; det skal ikke forlænges.

Disse blandinger skal vi udskille med alle vore kræfter. Hvert af billederne omfatter alle tre, men for den, som ikke har fået mere end dette mål, findes de tanker, som skader, også i disse to, selv om de væsentligt og først tjener det ene til tale og det andet til handling.

Tilbage til kapitlet i indholdet

Ha-Nefesh — del VII — kapitel 7

KLADDE · uafklaret

Rema fra Fano

Den tredje orden: Tronens lighed, det voksende i mennesket, den nedre billedskikkelse, en tjener foran kongen. Det er udfoldelsen i den sansede verden for de to nedre af de tre billeder, vi nævnte, fra karrenes indre, nemlig billederne fra Jetsirah og Asijah. Det øverste af dem, som er fra tronen, regnes også for et hoved for de nedre; det behøver ikke at klæde sig i en anden.

Også her beskrives omløbet, som når et lys tændes fra et lys, i begyndelsen af dets vej, som vi nævnte ved de foregående. Men de drejer ikke nødvendigvis rundt sammen, for det fundne er muligt i begge på én gang eller alene i det andet ikon og ikke i det tredje. At det skulle være i det tredje og ikke i det andet, når man har fået del i begge, har vi imidlertid ikke hørt, medmindre det er efter ibburs hemmelighed.[DA548601]

Her er to trin: Et stort, som i sandhed kaldes billedskikkelse, hvorom der står »kun i en billedskikkelse vandrer mennesket«; og et lille, som kaldes skygge, hvorom der står »for vore dage på jorden er en skygge«. Det første er helt og holdent alene til for at være et fuldstændigt forbillede for neshamah fra det andet ikon. Det nedre deles også i to, som er ruachs og nefeshs klædninger, efter lærdeklædningens hemmelighed, bestemt for de tre billeder som enkel mulighed fra skabelsens seks dage. Men for at fuldendes mangler den buddenes udførelse, deres velsignelser og deres hensigt.

Alle trækker sig tilbage fra dem, som besegles til døden, natten før Hoshana Rabba, og vender tilbage indtil tredive dage før udåndingen. Da går alene det øvre bort og vender ikke tilbage, sammen med selve neshamah fra Beriah, som stiger op for af sig selv at udskille sine dele. Den tages ikke ved et sendebud, men går ud og vender tilbage alle disse dage, efter menneskets fortjeneste; den tager dog ikke fast bolig i ham. Den vender også

KLADDE · uafklaret · fortsat

Rema fra Fano - fortsat

tilbage sammen med synet af Herrens herligheds lighed ved den sidste tilbagetrækning, hvorom der står »du føjer deres ruach til, de udånder«. Der står også »du fører mennesket tilbage til knusning«, daka, initialer for dette og for en anden hemmelighed: en lighed som synet af det første menneske.[DA548602]

De fuldkomne og store blandt Israels sønner mærkede hos vor herre Moses denne tilbagetrækning tredive dage i forvejen, for alene den passer til det udvalgte menneske, ikke tilbagetrækningen på beseglingens nat, som på ingen måde har forbindelse med en levende, hvis dage og år er fuldendt. Israels sønner græd over Moses, mens han levede, i det skjulte, alle disse tredive dage. Skriften offentliggjorde og forkyndte åbent deres fortjeneste og retfærdige gerning, som de øvede i det skjulte. Efter dem græd de andre tredive dage, hvorom der står »og dagene med gråd og sorg over Moses var til ende«. Deraf følger, at de første rummede gråd uden sorg, mens de sidste gjaldt hele Israel, også hans slægtninge. Sandhedens retskaffenhed viser sin vej, for det er enkelt og klart.

Tilbage til kapitlet i indholdet

Ha-Nefesh — del VII — kapitel 8

KLADDE · uafklaret

Rema fra Fano

Gennem alle disse tredive dage før udåndingen forbliver denne neshamahs lys, som blot er et aftryk, svagt fra deres begyndelse til deres slutning, fordi det er som indhyllet alene i ruachs billede. Under alt dette viser man det, når det stiger op for at se og blive set sammen med selve neshamah, dets æresplads i den verden. Om det siges »intet menneske har magt over ruach til at holde ruach tilbage«. Det vil sige, at den egentlige ruach ikke helt iklæder eller i sig selv begrænser dette aftryk, som er tilbage fra neshamah. Det kaldes nu ruach efter sin nærmeste løser.

Den nedre klædning, i begge sine dele, flytter sig ikke derfra før dødsdagen, hvorom der står »indtil dagen ånder, og skyggerne flygter«. Grunden er, at de væsentligt hersker og virker i den livgivende nefeshs to kræfter, som vi skal nævne nedenfor. Sådan er det ikke med kroppens billedskikkelse, for den har ingen væsentlig nærhed til de legemlige kræfter, men breder alene fredens hytte over dem. Heller ikke ved dens tilbagetrækning mister mennesket noget af de valgte eller naturlige handlinger eller af menneskets tanker og planer, deres straf og belønning, i disse tredive dage — de ophører.[DA548801]

De skygger, vi har omtalt, er netop menneskets første og andet spejlbillede, som er synligt for dem med rene øjne. Sådan er det ikke med dæmonerne, der alene har en klædning fra Asijah i Asijah.

Tilbage til kapitlet i indholdet

Ha-Nefesh — del VII — kapitel 9

KLADDE · uafklaret

Rema fra Fano

Den Barmhjertiges sendebud, som iklæder menneskets krop hele denne tredje skikkelse, kaldes af de mange vise det virkende intellekt, sekhel ha-poel, med talværdien Israel, for det er i sin virken særligt bestemt for os. Men for alle de mange folk bliver sendebuddet, som det passer dem, fra deres eget område, den store efter sin storhed og den lille efter sin lidenhed. I vore rabbineres sprog er det englen, som er sat over undfangelsen, og i Skrifterne kaldes den nat, som der står »og natten sagde: En mand er undfanget« (Job 3, 3).

Her er Gud, velsignet være han, kendt for ham — væsenet af den form, som skal hvile på dråben, som kommer ham i møde i den time: Vil han være vis eller tåbelig?[DA549001] Den dømmes, sammen med alt under den, ved Torahens seksogtredive karet-straffe, over for seksogtredive portioner af titusinde gange titusinder. Det er de tres myriader af skarer, som vi har forklaret andetsteds, fra hvilke den syndende nefesh skæres af. Dette er hemmeligheden »ved Guds neshamah går de til grunde«. Det siger sig selv, at de selv dømmes i det nedre Gehinnom efter behovet for renselse.

Den alene er den forstandige nefesh, som vi vil kalde neshamah hos de filosofiske forskere, der på ingen måde har del i noget over den. Også den får de alene fra bagsiden af Jetsirah og Asijah, udefra, fordi de hadede erkendelse og forkastede Noas sønners Torah. Også den blev løst for dem, siden Herren kom fra Sinaj, for han strålede frem og åbenbarede sig, og de hørte ikke; Herrens frygt valgte de ikke. Derfor skal de spise af deres vejs frugt. Uden mig ser de, og ingen underviser dem overhovedet i Guds erkendelse.

Derfor kaldes de døde i deres liv, drømmende, liggende, elskende at hvile, for de har ingen neshamah undtagen fra skyggen og i indholdsløse overvejelser og tanker om verdens tomhed. Denne trækker sig ikke tilbage under søvnen, som vi har forklaret.

Tilbage til kapitlet i indholdet

Ha-Nefesh — del VII — kapitel 10

KLADDE · uafklaret

Rema fra Fano

Kapitel ti

Den fjerde orden: Templets grundform, det ubevægelige i mennesket, den nedre lighed, en tjenestekvinde foran kongen, hvorom der står »alene over for Gud, vær stille, min nefesh«. Det er den livgivende nefesh, som så med sanserne og blev tilstrækkeligt helliget, da den ved havet sagde »dette er min Gud, og jeg vil pryde ham«, ve-anvehu, og være en bolig, naveh, for ham. For vi er Herrens tempel i denne lave orden. Tronen er mere æret end

KLADDE · uafklaret · fortsat

Rema fra Fano - fortsat

templet; også den sammenligner vi med noget i os selv i den tredje orden. Klædningen er nærmere end begge og kan udlægges i den anden. Både dette og hint er en nærliggende billedlig brug.

Men det første ikon har intet יחם med tempel, trone eller klædning[DA549201], alene »Herrens del er hans folk«. Der står også »blandt dem skal de sidde for evigt til en trone for dig«. Der står ikke »en trone for dig«, men »til en trone«, for tronen blev fra begyndelsen kun skabt for deres skyld. Derfor er Jakobs ansigt indgraveret i den.

Disse tannaitter i traktaten Joma, hvor den ene siger ét og den anden noget andet om antallet af ildbål på det ydre alter, kan have beskæftiget sig med dette billede. Én siger: Hver dag to, for den nedre billedskikkelse og lighed, og i dag tre, for den øvre lighed; men den øvre billedskikkelse behøver det ikke. Én siger: Hver dag tre, for også at indbefatte den øvre lighed, og i dag fire, for den øvre billedskikkelse. Én siger: Hver dag fire, for billedskikkelsens fire ansigter, for fra den udgår livet til alle de øvrige, og i dag fem, for at nævne jechidah særskilt sammen med dem. På de øvrige dage indbefattes den under betegnelsen neshamah til neshamah.

Alle er dog enige om, at man ikke kan udlægge, som vi udlægger, på et sted, hvor flammen ikke stiger op af sig selv, såsom guldalteret og ildskovlen i det allerinderste. Her er ikke stedet at forklare dem.

Tilbage til kapitlet i indholdet

Ha-Nefesh — del VII — kapitel 11

Rema fra Fano

Kapitel elleve

Vid, at når elementerne sammensættes ved himmellegemernes bevægelser, så en menneskelig form, som er synlig for øjnene, kommer til at hvile på dem, opstår denne livgivende nefesh da på ny ved dens kraft. Dens dannelse i den time — ud over at den alene er en kraft i kroppen — og dens fremtræden til sin virken og tjeneste sker ved den engel, vi nævnte, som frembringer dem og former den med dens to kræfter.

Den ene er havlei de-garmei, knoglernes dampe, den naturlige varme, grundlag for en voksende nefesh, om hvilken der bestemmes rig eller fattig. Det er den dyriske nefesh, hvis beskæftigelser er onde med tomme ting, på grund af hvad den trækker efter sig. Visdommen giver den vise styrke til at herske over den, indtil han underkuer den.

Men den livgivende nefesh svæver over sin ejers grave, som vi lærer: »Den dødes overskud« — det vil sige det, hvormed han overgår dyret, efter »menneskets fortrin« —

Rema fra Fano - fortsat

»fordeles«. Af det, som bliver tilbage i denne verden, bygger man ham et nefesh, et gravmæle, over hans grav. Dog efterlader dens to kræfter, havla de-garmei og itsvona de-visra, kødets pine, noget liv i de retfærdiges legemer i graven. Ved deres fuldkommenhed, fordi der ikke er misundelse i deres hjerte, helliges og renses de i den, og deres knogler rådner ikke.

Den anden er itsvona de-visra, grundlag for den sansende, hvorom der siges stærk eller svag. Den er en talende ruach i verdens tomme ting for den, som ikke tager vare på sit mel. Ormen er lige så pinefuld for den i graven som en nål i levende kød, indtil kødet er fortæret. Den livgivende nefesh er neshamah over dem, en art i sin egen art.

Men de retfærdige priser hans navn, velsignet være han, for om dem står »også mit kød skal bo trygt«. De er de sovende i støvets jord, og deres søvn er behagelig uden hindring, fordi ormen slet ingen del eller arv har i deres kød. Den retfærdige dommer frier deres knogler fra opløsningen af deres sammensætning indtil én time før de dødes opstandelse, for at opfylde på dem »til støv skal du vende tilbage«. Det kan ikke være anderledes, for alt kommer fra støvet, selv solens kreds, og de retfærdiges ansigter skal engang ligne solen.

Tilbage til kapitlet i indholdet

Ha-Nefesh — del VII — kapitel 12

Rema fra Fano

Kapitel tolv

Den livgivende form, vi har omtalt, findes hos hvert individ af arten og bevarer hans egen skikkelse for ham. Ingen anden har fællesskab med ham i den, undtagen ved ibbur, som er fælles for alle. Enhver straffedød, som ikke indebærer karet, hvad enten det er efter menneskelig eller himmelsk ret, har alene den livgivende nefeshs undergang som sin dom.

I menneskelig ret er der seksogtredive grundlæggende overtrædelser, som på Templets tid medfører dødsstraf ved domstolen: atten ved stening, ti ved brænding, to ved henrettelse med sværd og seks ved kvælning. Også de har dette forhold til de seksogtredive portioner af titusinde gange titusinder, som vi netop nævnte, dette på sin måde og hint på sin. Domstolens kraft er stor: Alle, som har pådraget sig karet og har fået piskeslag, og så meget mere dem, som domstolen lader dø, er fritaget for deres karet, så deres billedskikkelse ikke forkastes.

Også den livgivende nefesh går ned i graven for at fuldende renselsen. Alene den stiger op ved åndemaning, for de onde altid, og for de retfærdige kun i alle tolv måneder. Også dette har vi kun hørt om hos Samuel fra Rama. Fra det høje viste man kongemagten ære og underrettede ham ikke, før han stod op og så, at Saul var den, som spurgte, og sagde:

Rema fra Fano - fortsat

»Hvorfor har du forstyrret mig?« Men over dem, som går levende ind i Edens have, og dem, som dør ved kysset efter Herrens ord, har åndemaningen slet ingen magt.

Tilbage til kapitlet i indholdet

Ha-Nefesh — del VII — kapitel 13

KLADDE · uafklaret

Rema fra Fano

Kapitel tretten

Den forandring af art, som undertiden beskrives for nogle af klædningerne i den ligefremme betydning, kan på ingen måde findes andre steder end i disse to nedre ordener, dette på sin måde og hint på sin, efter sagens vægt, stor eller lille. Enten efter udsagnets hemmelighed, som er fælles for begge, eller ved den første forms undergang, alene for den nedre. Også dette er en stor trøst, da vi har sagt, at der her slet intet fællesskab er, men hvert enkelt menneske fødes i den. Fra nu af er der altså alene én synder, som fanges.

Det er dette: »Herre, som kvæg vil du ringeagte deres billedskikkelse«, for at udelukke den øvre billedskikkelse og lighed, som er מיוחם til Gud[DA549803]. Forandringen kan være for deres nedre billedskikkelse, netop til kvæg, eller til en plante — »ringeagtet er dens føde«; eller »med fødder træder du den ned«, som støv at søge, for det er ringeagtens yderste mål.[DA549801] Dette er nok, for vi har allerede forklaret et tilstrækkeligt mål af rettelsen for alle i slutningen af afhandlingen Heqor Din.

Det var dette, der var skjult for de gamle i Athens hus i første kapitel af Bekhorot, da de sagde til rabbi Jehoshua ben Chananja: »Vi har en møllesten, som er brudt; sy den sammen.« De havde nemlig fra deres lærer, den gamle filosof, en overlevering om denne forunderlige nedgang, en regel uden begrundelse. Hverken han eller de fik nogen rettelse meddelt. Derfor sagde de, at det var en brudt sten, og spurgte ham, hvad dens rettelse var. Han tog et stykke af den og løsnede det for dem. Han sagde: »Sno dem tråde af den.« Han antydede for dem hemmeligheden »de, som går gennem grådens dal, gør den til en kilde«, og ולהבלים?, det påbud, som er i det, hvor der står »I skal træde de onde ned«, som vi nævnte dér.[DA549802] Han lo ad dem, for de forstod ikke og undrede sig over hans svar. Hvordan skulle han få del i dette, selv i læren og så meget mere i handling? Osv. Han opfyldte på dem »dommene kender de ikke«.

Tilbage til kapitlet i indholdet

Ha-Nefesh — del VII — kapitel 14

KLADDE · uafklaret

Rema fra Fano

Kapitel fjorten

Dette er altså de fire ordener, som omfatter alle nefeshs dele. Vi nævnte allerede i første del, kapitel syv, at deres enkelte dele er sytten trin, og Shekhinahs glans stiger over dem og fuldender til verdenernes levende. Over for dem udlagde de i Tiqqunim sytten navne og forskellige trin for Israels neshamot. De er: konger, retfærdige, seere, profeter, Torahens mestre, helte, fromme. Hertil fra Zeir, og om ham lærte rabbi Pinchas ben Jair: Fromhed er størst af alle. Ligeledes fra Nuqva; det er fjorten. Ud over dem har Nuqva fra sine tre øverste de forstående, de vise og de ydmyge, som er hoveder for Israels tusinder. Her lærte rabbi Jehoshua ben Levi: Ydmyghed er størst af alle. De er ikke uenige.

Og ikke alene det: Disse tre yderligere, som strømmer fra hende, svarer til dem, som kommer fra Zeirs Chesed-Gevurah-Tiferet, og hans syv til hendes fire. Således kommer dennes fromhed netop i én, og striden er ophævet.[DA550001] Derfor står »Josef var sytten år gammel; han vogtede«, efter hemmeligheden »Gud satte dem i himlens hvælving«, som er Jesod, neshamots kanal. Der står også »Jakob levede sytten år i Egyptens land«. De blev frugtbare og vrimlede, indtil han så tres myriader af sine egne efterkommere. Det var det, han blev lovet i Beersheba: »Frygt ikke for at drage ned til Egypten, for dér vil jeg gøre dig til et stort folk.« Dette løfte var bestemt netop for ham, så hans øjne skulle se det. Josef sagde »for at gøre som på denne dag, at holde et talrigt folk i live«.

Desuden har am rav, talrigt folk, talværdien af tolv Havayah-navne: »Lykkeligt det folk, som har det sådan.« I Shir haShirim Rabba sagde de, at han så tres myriader Torahkyndige. Måske mener de Torahens vogtere, og ikke én af dem faldt uden for den fuldkomne sengs helhed, som har talværdien nefesh. For den blev fuldendt for ham til en rede, hemmeligheden om nefesh for Jakobs hus, ved fuldendelsen af de sytten år, vi nævnte, svarende til det store navn i det lille tal.[DA550002]

Derefter var vi i Egypten hundrede og treoghalvfems år, talværdien af »jeg er Herren, jeres Gud«, indtil vi fik lov at gå ud derfra som omtrent seks hundrede tusinde til fods, værdige til at regnes med blandt vognens fødder. Alligevel burde der stå »seks hundrede tusinde«. Men de manglede én i tallet, og Torahgiverens fod, idet han taler om sig selv, fuldendte tallet; han vejer lige med dem alle. Det er hemmeligheden ved kaf for lighed og sammenligning. Desuden har ke-shesh, »som seks«, talværdien keter, krone, for den øvre fod er krone på det nedre hoved. Det er meningen med »som du løskøbte fra Egypten, et folk og dets Gud«. Ét skriftsted siger »folk« i flertal, om Israel og den blandede skare, og alligevel står ikke »deres Gud«, men »dets Gud«.

Sig da også om Torahens vers, at det siger således: Min fod vejer som seks hundrede

KLADDE · uafklaret · fortsat

Rema fra Fano - fortsat

tusinde. Hvis det alene gjaldt ham selv, var det indlysende, og et vers var unødvendigt. Desuden: »Shaddaj — vi fandt ham ikke stor i kraft«, og det er ikke hans vej at rose sig selv. Men det lærer om hele fællesskabet, at hver enkelt i Israel vejer lige med tres myriader, eftersom hver enkelt fuldender dette prisværdige tal. Det fuldendes ikke uden ham. Dette er knop og blomst.

Se Zohar, Vajechi 217: Skriftsteder og lærere dvælede ikke ved disse sytten år alene for at fortælle os om trøst over den gamles smerte gennem nydelse og blødhed, men for at lære denne store hemmelighed, som altid stod som et minde mellem vor fader Jakobs øjne. Gud, velsignet være han, opfyldte sin tjeners råd, og han så det og glædede sig.

Tilbage til kapitlet i indholdet

Ha-Nefesh — del VII — kapitel 15

KLADDE · uafklaret

Rema fra Fano

Kapitel femten

Efter det, der ligefrem er fastslået ud fra Zohar, afsnittet Vajjétse, side 153, at den retfærdige Benjamin ikke havde samliv med sin hustru, før Josef kom og blev fundet, mens han havde ti sønner, da vore fædre drog ned til Egypten, må man sige, at velsignelsen i Jakobs hus til at blive frugtbare og talrige ud over naturens måde begyndte, da Benjamin vendte tilbage til sin far. Tilsvarende velsignede Herren gittitten Obed-Edoms hus. Også Jokebed, som blev født mellem murene, er omfattet af denne velsignelse, for fra det øjeblik den gamle rejste sig til at drage ned til Egypten, ophørte hungersnødsdommen.

Det gamle spørgsmål står da: Hvordan kunne Levi have samliv under hungersnødens år? Vi har ganske vist svaret andetsteds, at da det blev tilladt for barnløse, blev det også tilladt for Levi, som var lærdommens mester og vidste, at buddet ikke var fuldendt uden en dreng og en pige. Men det, som nævnes dér i Zohar og er ligefremt i midrashim, om Josefs spørgsmål og Benjamins svar om navnene på sine ti sønner, er stadig vanskeligt, for dette var ved den første nedrejse.

Derfor kan man forklare det på én af tre måder. For det første: I sin fars sørgetid opfyldte Benjamin det ene af de to bud, han var forpligtet til over for sin hustru, nemlig frugtbarhed og formering, og undlod det andet, buddet om samliv. Der er ingen tvivl om, at det skete med tilladelse. For det andet: Da den hellige ruach glimtede i Jakob — se Sh-B over Torahen, slutningen af afsnittet Miqqets — »og han så, at der var korn i Egypten«, lettedes hans sorg følgelig noget, og da begyndte Benjamin at besøge sin bolig.[DA550201]

Også tidligere, da Josef kom ud af fængslet og steg til storhed: Det er Jakobs mazal, og hans

KLADDE · uafklaret · fortsat

Rema fra Fano - fortsat

sorg lettedes, for da var der gået tolv — tolv måneder — siden Isaks død.[DA550202] Det er den præcise ordlyd i Zohar: »Da Josef kom og blev fundet.« Den, som er indespærret i fængsel blandt dem, som bor i mørke, er nemlig som et tabt kar. Når han går ud, kommer han og findes blandt sine jævnaldrende. Om Josef, da han gav sig til kende for sine brødre, passer det derimod ikke at sige »da Josef kom«.

Tilbage til kapitlet i indholdet

Ha-Nefesh — del VII — kapitel 16

KLADDE · uafklaret

Rema fra Fano

Kapitel seksten

Det, som står dér på side 128b, »så længe Rakel ikke var blevet gravid med Benjamin, blev han tilbage i Paddan-Aram«, betyder ikke, at hun drog derfra gravid. Han opholdt sig jo atten måneder i Sukkot, derfra til Sikem og derfra til Betel, før Benjamin blev født. Men det siges om hele den tid, hvor han forudså, at Benjamins tid endnu ikke var kommet.

Det er kendt, at den øvre retfærdige, Josef, går syv trin i Atsilut forud for den nedre retfærdige, Benjamin, fra Chesed til Malkhut, efter hemmeligheden om den øvre Chesed ved kønslemmets mund, fra Jesods side, som træder ind i Malkhut for at udgyde velsignelser i hende ad en skjult vej. Ved begyndelsen af det syvende år efter Josefs fødsel drog Jakob ud af Paddan-Aram for at komme til sin far Isak i Kanaans land. Han forsinkedes kun to år på vejen for ikke at vise sig for sin far, før Benjamin var født. Da var hans seng fuldkommen, for hos Isak at fuldende for Rebekka, som havde sagt »hvorfor er jeg da til?«

Vi vender tilbage til den første sag: Gå ud og tæl, at der var sytten konger fra David til Josija. I hans dage førte Jeremias de ti stammer tilbage, det vil sige nogle fra hver eneste stamme, og han, Josija, blev konge over dem. Eftersom kun de, som bor i landet, kaldes en menighed, som vi siger i traktaten Horajot, var Josija med rette konge over hele Israel. Men til sidst skjulte han pagtens ark, og det var tiden for månen at skjule sit lys.

Om menighedens glæde i Hizkijas dage står i Krønikebøgerne, at sammen med tusind tyre fra kongens del og tusind tyre fra fyrsternes del, som de bragte som måltidsofre for at stifte fred mellem Abba og Imma, skænkede Hizkija yderligere syv tusind får. Det er sytten tusind, efter hemmeligheden om menneskeflokken, som Ezekiel omtalte.[DA550401] Ved indvielsen af helligdomsteltet bragte Israels fyrster hver, én om dagen, sytten dyr til måltidsofferet. Alt dette er efter det vers, hvor der står »for ved Jah, Herren, er verdenernes Klippe«.

Tilbage til kapitlet i indholdet

Ha-Nefesh — del VII — kapitel 17

KLADDE · uafklaret

Rema fra Fano

Kapitel sytten

Der er hellighedsformer — en anden bog: kanaler — for det store navn. Deres tegn er dets lille tal, og roden omfatter dem. Om dem siges: Hvor mange forsider til de frygtindgydende forsider, som er selve navnets bogstaver! Det har tolv andre forsider. Deres rækkefølge er:

כוז"ו, Ko-Z-V, med talværdien »Herren er én«, jod-he-vav udfyldt med alef. Det er duggen til de dødes opstandelse.

לוא"ו, L-V-A-V: navnet Ban, 52.

מחט"ח, M-Ch-T-Ch: tempel.

נטי"ט, N-T-J-T: tre Havayah-navne, som alle er »var, er og vil være«.

סוכ"י, S-V-K-J: hundrede fodstykker — en anden bog: hundrede velsignelser. I det ligger profetiens hemmelighed for dem, som skuer — en anden bog: seerne — ved den hellige ruach.

עכל"ך, A-K-L-K: udfyldningen 161, og dets tal er keter med stort kaf.

פלמי"ל, P-L-M-J-L: Av 72, Sag 63, Mah 45.

צמכ"ם, Ts-M-K-M: Mah 45-Adonaj 65, gange, og med stort mem ti gange מולא, M-V-L-A. [DA550601]

קנס"ן, Q-N-S-N: ti Havayah-navne. Selv om de er barmhjertighedens kilder, viser ordets ligefremme mening dom, for kongen er fuldkommen, når han dømmer det gode og dømmer det onde, som der står i Zohar, afsnittet Beshallach. Med stort nun er det ti gange amen. Det er Tishri, som omfatter seks udfyldninger af Ehjeh, både de enkle og de sammensatte.

דסע"ם, D-S-A-M: Shekhinah. Ligeledes shamajim, himmel, den Helliges navn, velsignet være han, og ligeledes ti gange »Herren er én«.

שעפ"ע, Sh-A-P-A, som også er udskiftningen alef-lamed, bet-mem: ti gange navnet Ban, 52. Dette navn er i Nuqva. Af Arikhs tre hundrede og halvfjerds lys har hun en del på tallet pe-ajin, altså hundrede og halvtreds til hende, og resten til Zeir.

KLADDE · uafklaret · fortsat

Rema fra Fano - fortsat

תפצ"ק, T-P-Ts-P: ti gange tempel. Med pe i A-Q er der i det ti gange Av 72 og ti gange 65, efter hemmeligheden »mit navn er i ham«, som siges om alef-lamed, dalet, nun, jod. De midterste bogstaver er 72, og dets slutbogstaver har talværdien »se, Herren Tsevaot«, med deres fyrre bogstaver.[DA550602] Er du en, som har nefesh til at udlægge stort pe i det, som sagt, er dette talværdien af Arikhs tre hundrede og halvfjerds lys føjet til »de tusind til dig, Salomo«, for både disse og hine er i Arikh.

Og hvor mange bagsider til bagsiderne! De er:

מרד"ד, M-R-D-D: Torahens toogtyve bogstaver. Det er efter hemmeligheden om små bogstaver, for bagsiderne er domme.

חגר"ג/חנב"ג, Ch-G-R-G/Ch-N-B-G: hemmeligheden om verdenernes levende, chai. Ligeledes er Elohims fem bogstaver og udfyldningens tretten atten, efter dommenes hemmelighed.

וגנ"ב, V-G-N-B: syv og syv støberør. Efter dommenes hemmelighed er det Herrens hånd, Havayah.

ואב"א, V-A-B-J-A: Shekhinah steg ikke ned under ti. Det er initialer for Torahens udsagn: Ved tankens begyndelse וקול"ה, »og hendes røst«, ve-qolah, alef-lamed, med talværdien Adam. Ligeledes ved handlingens slutning »og min fryd«, ve-shaashuai, alef-tav, med talværdien Adam. Efter hemmeligheden om dommene, som er til sidst, er bagsiderne ved talværdi »hun er ti«, et vink om fordoblingen af fem-fem Gevurot, nemlig deres tilstedeværelse i roden og også efter deres udfoldelse — en anden bog: i deres kilde. Alle fire bagsiders tal tilsammen, med den samlede enhed, er tempel.[DA550603]

(I en anden tekstform fandt jeg, og dette er dens ord: Når vi tager disse fire bagsider og de fire forsider nærmest det store navn over for dem, med to samlede enheder, bliver deres tal tre hundrede. Blandt bogstaverne i alfabetets første del, fra alef til mem-nun, og desuden samekh-ajin-pe-tsadi, er deres tal tre hundrede. Qof-resh er også tre hundrede, og shin selv er tre hundrede. Det er fire shin, over for dem fire fødder blandt tre af Israels stammers sønner. I bogstavet er alene otte præsteslægter og tre levitiske slægter, Gershon, Kehat og Merari.[DA550604]

Hvis du føjer de fire nærmeste udskiftninger på forsiden, som vi nævnte, til tallet fire hundrede, bliver det 634. Fjerner du tavs krumning, som tilhører de ydre, er denne krumning fjorten, for den ligner alefs fod, når den ender i jods form. Der er da dalet forneden og den nedre spids; tilsammen er det fjorten. Tilbage bliver keter. Og om hvilket forhold sagde vi: »Et godt navn stiger over dem«? Det har talværdien Abraham, Isak og Jakob. Det er 634 med fire samlede enheder, mem, fra de forsider, vi nævnte; dette er nok.)

KLADDE · uafklaret · fortsat

Rema fra Fano - fortsat

[DA550605]

Overalt, hvor vi føjer den samlede enhed til og udlægger den, som her, ligger dens hemmelighed i dens tal, som er Elohim, og dens atbash er 121, når ordet trækkes fra. De to tilsammen er præcis 236, som er målet for skikkelsen. Udfyldt som kaf, jod-vav, lamed har det talværdien af ti Havayah-navne.[DA550606]

Abrahams tjener sagde »jeg kom i dag til kilden«, for den øvre tjener, Metatron, når Sandalfon, ét ofan på jorden, er indbefattet med ham, er de begge efter hemmeligheden om to ansigter, slutningen på Atsiluts klædninger for alt helligt.

Tilbage til kapitlet i indholdet

Ha-Nefesh — del VII — kapitel 18

KLADDE · uafklaret

Rema fra Fano

Vi vender tilbage til det første. Vi foretrækker én af de billedlige måder at tale på, hvor den nedre orden kaldes nefesh, efter hemmeligheden om navnets sidste he. Den anden over den er ruach, som er selve vav, og neshamah over dem er det første he. Men den store orden, som vi nævnte først, er neshamah til neshamah, jod og dens spids.

De, som får del i disse fire ordener efter den hensigt, skabelsens Former, verdens eneste, har med dem, han, som antydes ved jods spids, er høstfolkene på marken, som Herren velsignede, visselig høstfolk på den hellige mark, machatsdei chaqla qaddisha. Dette ærede ord, uden flertallets jod, som ikke udlægges her, er initialer for hele udlægningen: talende, levende, voksende, ubevægelig. Med den samlede enhed har de talværdien Tsevaot.[DA550801]

Om dem siges »Herren være med jer«, i hans fire bogstaver, for hvilke Boaz, Obed, Isaj og David var vogn. Der står »Herren er Gud«. Derfor har de fires begyndelsesbogstaver, om hvem der siges »og du, Herren, er et skjold om mig«, netop talværdien Elohim. De midterste, med én samlet enhed, er Shekhinah. De sidste er »sådan skal I velsigne«, en betegnelse for hende, hemmeligheden om Torahens toogtyve bogstaver og tre fædre. Begge disse sammen med ordene har talværdien Tsevaot; dette er nok.[DA550802]

Således nævnes det fulde navn over den fulde verden. Af denne grund kaldes det fuldkomne menneske i sandhed og ret en lille verden. Det er det, vi lærer: For den, som beskæftiger sig med Torah for dens egen skyld, er hele verden det værd. »Lykkeligt det folk, som har det sådan; lykkeligt det folk, hvis Gud er Herren.«

Afsluttet og fuldendt.

Tilbage til kapitlet i indholdet

Ha-Milluim (Tilføjelserne)

KLADDE · uafklaret

Rema fra Fano

Havayahs udfyldninger er mange og ærede. En undervisning om dem er allerede gået fra min mund til de ærede fæller, af det, jeg hørte fra mine lærere, og de står skrevet. Men tingene dér kommer uordnet og ufuldendte, alene samling efter samling, som når man slår oliven ned hver dag, af hans velsignelsers kilde, for at ikke engang en lille ting skulle gå tabt, da vi var små og børn. Så meget mere nu, da jeg er blevet gammel, desto mere skal vi tage efter Herrens, vor Guds, velsignelse for at skaffe Messias' reb med Messias, som en, der øser vand af dybe brønde, for at forstå og undervise på et klart sprog og med liflighed i søde udlægninger. Den, som lader det behagelige gå mod aften og ved daggry skaber lys, lyser i denne visdom til gavn for dem, som længes. På en række, guld med skriftens punkt, er de søjlernes vav, sammenspændte; jod og he holder sammen for at forbinde navnet. [DA550901]

Men navnets jod står altid i sin glans, sin skikkelse og sin højde og ændres slet ikke. Om dens udfyldning, som altid består, står »tyve gera er en shekel«. De øvrige bogstavers udfyldninger kommer derimod på forskellige måder. Her er deres enkeltheder.

Først må vi vide, at hvert af de fire bogstaver i navnet Havayah, velsignet være han, har sin særlige udfyldning, som selv er i dem, er deres meditation.[DA550902] Navnet med tallet 72 er bestemt for Havayahs jod. Det er en udfyldning helt med jod. Navnet med tallet 63 er bestemt for navnets første he; det er helt med jod undtagen vav, hvis udfyldning er alef. Den antyder fostret i moderens indre: Det er den afbrudte vav inde i alef, som løfter sit hoved, når det går ud af sin moders liv, som en hel vav og selve navnet. Da får det sin egen udfyldning.

Fra begyndelsen, da det var skjult i Binahs indre, var he nemlig navnets hoveddel, og derfra strømmede Mah 45, helt med alef, til denne vav i navnet. Efter det kom udfyldningen Ban 52 til navnets sidste he, helt med he. Her fordobles den således: ה"ה. Denne udfyldning er altså fordoblet med fuldstændig lighed. Tegnet er de to tilsvarende Havayah-navne, som Torah kalder til barmhjertighedens tretten mål, til de to store lys. Det betyder ikke, at månen var stor og ophøjet som solen, men at den lignede den. Du skal vide, at det ene he antydes i selve navnet og det andet i udfyldningen, begge i navnet Ban, for hun tager det mandliges tegn.

Desuden: Det store lys — det over hende — har udfyldninger, som alle består af ti bogstaver, mens det lille lys har ni bogstaver. Undertiden føjes alef til i navnet Ban, men dette sker kun i udfyldningens udfyldning, hvis bogstaver alene er tyve. Når man tilføjer alef mellem to vav tre steder, er netop de det mandliges tegn. Bogstaverne bliver da treogtyve, talværdien chajah, levende væsen, som er indbefattet i behemah, dyr, og det er

KLADDE · uafklaret · fortsat

Rema fra Fano - fortsat

navnet Ban med samme talværdi. Dette skal ikke forlænges nu.

Den første udfyldning, som vi sagde helt er med jod, er bestemt for bogstavet jod. Den er ophøjet og hellig, uforanderlig og uden udskiftning, hverken ved færre bogstaver eller flere, og ikke uforanderlig, hverken ved tidligere eller senere placering efter kombinationens måde.[DA550917] Ingen anden udfyldning er sammen med den i dens område. Den bevarer derimod sin skikkelse som sandhed for evigt.

Den antydes i verset »Moses strakte sin hånd«, jado, ידו: Her er jod, יוד; »over havet«, ha-jam, הים: Her er he-jod, הי; »og Herren lod gå«, va-jolekh: Her er vav-jod-vav, ויו; »havet«, ha-jam: Her er he-jod, הי. Dens tegn er fire jod, ét fra selve navnet og de øvrige som udfyldningens tegn. De er begyndelsesbogstaverne i »han vender tilbage, fører mig tilbage, Herren, Jerusalem«: יי"שוב יי"ושיבני יי"הוה יי"רושלים. Ligeledes »Jakob skal juble, Israel skal glæde sig«: יי"גל יי"עקב יי"שמח יי"שראל. I omvendt orden: »på vejen vil han vælge, Herren, den, som frygter, vil han undervise«: יי"בחר יי"הוה יי"רא יי"ורנו. Når hver af disse jod multipliceres med sin udfyldning, er her fire hundrede verdener af længsel.[DA550903]

Navnet Sag 63 har derimod tegnet יי"יא, jod-jod-alef-jod, talværdien El: Én Gud har skabt os. Dets initialer er »hør, Israel, Herren, vor Gud, Herren«: יי"שראל יי"דוד א"להינו יי"דוד, efter hemmeligheden om, at Israel steg op i tanken. Ligeledes »Herren ser, som bliver sagt«: יי"דוד יי"ראה א"שר יי"אמר; og »Herrens frelse, som han vil gøre«: יי"שועת יי"דוד א"שר יי"עשה; og »Israel skal håbe på Herren«: יי"חל יי"שראל א"ל יי"דוד. I omvendt orden: »Israel, vi kender dig, min Gud, de råber«: יי"שראל יי"דענוך א"להי יי"זעקו (Hoseas, kapitel 8).

Dette navn kombineres på tre måder. Den første er udgangspunktet, hvor udfyldningens alef står mellem to vav, og begge he forbliver med jod. Den anden er, at alef går ned til sidste he, således: יו"ד ה"י ויו"ו ה"א; jod stiger op og går ind mellem vav-bogstaverne. Den tredje er, at første he tager alef som sin udfyldning, således: יו"ד ה"א ויו"ו ה"י. Ligesom forholdet med navnet Sag ovenfor [findes] to andre udfyldninger, 62 og 67.

Udfyldningen 62 har to former. I den ene udfyldes begge he med jod, og de to vav står alene, således: יו"ד ה"י ויו"ו ה"י. I den anden udfyldes begge he med he ligesom sig selv, og jod står mellem to vav, således: יו"ד ה"ה ויו"ו ה"ה. De har det til fælles, at der slet ingen alef er i dem, og de formeres ikke ved kombination.

Vid, at den ene kombinations forrang for den anden i alle disse udfyldninger, som har forskellige kombinationer, skal prøves på to måder. Den ene er forrangen for den ædlere udfyldning frem for den anden. Eksempelvis skal det første he først være med jod, derefter med alef, derefter med he, efter behovet. For jod er ophøjet? over dem alle, efter selve hjernens hemmelighed, og alef er en klædning for den, hinden, som dækker hjernen. Den er endnu efter enhedens hemmelighed for alle trinnene samlet. Bogstavet he træder

KLADDE · uafklaret · fortsat

Rema fra Fano - fortsat

derimod frem for at dele, efter hemmeligheden om nefesh, ruach, neshamah, chajah og jechidah, ovenfra og ned: Arikh Anpin, Abba, Imma, Zeir og Nuqva. Således er det rigtigt, at vi ordnede navnet 62 i to former efter før og efter. Den anden måde er udfyldningsbogstavernes større antal, som er dens ros.

Fra denne side vendes den rækkefølge, vi nævnte, om, for den ene har ti bogstaver og den anden alene ni. Alligevel er denne hovedsagen. Også udfyldningen 62 har slet ingen alef; dens udfyldning er begge he [udfyldt] med jod, og det ene alef enten til første he eller til sidste he. Ét af de to jod må nødvendigvis stå mellem vav-bogstaverne, og udskiftningen fortsætter ved he-bogstaverne: Det ene med jod og det andet med he, eller omvendt. Det er de to kombinationer af navnet 67, således: יו"ד ה"י וי"ו ה"ה.[DA550904]

Udfyldningen af navnet Mah 45 ligner derimod udfyldningen Av 72 ved hverken at have udskiftning eller kombination. Dets tal er Adam, menneske, og ligeledes lev echad, ét hjerte. Det er netop יו"ד ה"א וא"ו ה"א, og dets tegn er jod, alef, alef, alef: Én far for os alle. Ved de tre alef, uden dem, bliver det 42. Ligeledes initialerne »Gud, din Gud, jeg«: א"להים א"להיך א"נכי; ligeledes 232 med den samlede enhed.

Når vi tæller jod sammen med dem, nemlig Israel, som står foran i verset, er tallet echad, én. Det er begyndelsesbogstaverne i »Herren, min herre Abrahams Gud«: י"דוד א"להי א"דני א"ברהם, med talværdien Shekhinah. Den er lig med antallet af alen i forgården, hvor helligdomsteltet blev rejst, og tykkelsen af brædderne og søjlerne, med alenen uden for teltets indre medregnet. Ligeledes alene efter begyndelsesbogstavernes rækkefølge »Herren, din far Abrahams Gud«: י"דוד א"להי א"ברהם א"ביך, med talværdien glæde, simchah, hvorom der står »børnenes mor er glad«. Begge er rette tegn for domstolens fastsættelse af årene, for intet år er over tre hundrede og femogtres, som er det første tegn, og ikke under tre hundrede og fireoghalvtreds, som er det andet tegn.[DA550905]

I Profeterne: »Herren, min Gud er du, jeg vil ophøje dig«: י"דוד א"להי א"תה א"רוממך. Ligeledes »Herren, vor far er du, vi«: י"דוד א"בינו א"תה א"נחנו. I omvendt orden: »Hvor er Herren, gudernes Gud?«: א"יה י"דוד א"להי א"להים. I Skrifterne i omvendt orden: »Herre, sandhedens Gud, mig har du løskøbt«: י"דוד א"ל א"מת א"ותי פדיתה. I ret orden: »Han kalder mig: Min far er du, min Gud«: י"קראני א"בי א"תה א"לי. Ligeledes »på den dag, jeg frygter, stoler jeg på dig«: י"ום א"ירא א"ני א"ליך אבטח.

Hvis »jeg frygter« forklares om ulykker, vil »på dig« være til velbehag, ligesom ordet »for din skyld«, for jeg stoler på at blive reddet, så jeg kan bestræbe mig på din tjeneste. Jeg siger: På den dag, jeg fuldt ud frygter din ære og din storhed, er tilliden da passende, og ikke til nogen anden. Hele versets tal er qadosh, hellig. Der er også »Herren, jeg sagde: Min Gud er du«: י"דוד א"מרתי א"להי א"תה, hvis slutbogstaver er to gange Jah, omvendt og ret, og de midterste bogstavers tal er Elohim enkelt og i kvadrat med he-bogstaverne. Desuden

KLADDE · uafklaret · fortsat

Rema fra Fano - fortsat

har jeg mange steder talt om Shekhinahs rettelse. Vid, at navnene på brystskjoldets sten har femogfyrre bogstaver, elleve i den første række,

over for hvilke der er netop elleve i navnet Mah; elleve i den anden række over for navnet Mahs første he, og elleve i den fjerde række* over for to vav. Her er altså navnets bogstaver i deres form. Hertil om udfyldningen Mah.[DA550906]

Tre andre udfyldninger slutter sig til den:44, 48 og 49. Den første, 44, mangler alef inde i vav, således: יו"ד ה"א ו"ו ה"א. Der er ingen anden end den. Den består af ni bogstaver; dens tal er chai-Havayah, liv-Havayah, og ligeledes av-em, far-mor, og ligeledes El-echad, Gud-én. Den omfatter i sig selv toogtredive stier og tolv Havayah-navne. Ligeledes er navnet 48 som den, idet dets udfyldning alene består af ni bogstaver, og ét he skifter fra udfyldning med alef til udfyldning med he, således: יו"ד ה"א ו"ו ה"ה. Det har to kombinationer, altså desuden således: יו"ד ה"ה ו"ו ה"א. Dets tal er Havayah og de toogtyve enkle bogstaver; deres tegn er kokhav, stjerne, med talværdien 48. Ligeledes bliver Ehjeh og de syvogtyve enkle bogstaver sammen med mem-nun-tsadi-pe-kaf, slutbogstaverne, også til 48.

Navnet 49 er som det i netop disse to kombinationer. Der er ingen anden forskel end, at det har ti bogstaver, for alef fjernes ikke fra pladsen mellem de to vav. Dets tal er toogtyve bogstaver for sig og syvogtyve for sig, når de dobbelte føjes til dem. Det er således: יו"ד ה"ה וא"ו ה"א, eller יו"ד ה"א וא"ו ה"ה. Dets tal er lev-tov, godt hjerte, eller otteogtyve-Ehjeh, eller El-chai, levende Gud, eller chai-El, med Jobs tal. Det vil sige: Med Jobs fire bogstaver bliver det treogtyve, som svarer til udfyldningen af 49 uden det enkle Havayah.

Også navnet Ban har ingen kombination. Dets tegn er jod-he-he, og dets begyndelsesbogstaver er »Herren er den Hellige; Herren er Gud«: י"הוד ה"וא ה"קדוש, ה"וא ה"אלהים, som blev gentaget på Karmels bjerg. Med Ban-udfyldningen for Havayah og forbindelsen »han er Gud« er talværdien »køb visdom, køb forståelse«.[DA550918] Ligeledes ved toogtredive Havayah-navne bliver det fordoblede tal yesh, verdener, hvorom der står »for at lade dem, som elsker mig, arve yesh«. Tilsvarende »altets Former er han«: י"וצר ה"כל ה"וא; »Herren er den gode«: יהו"ה ה"וא ה"טוב; »Herren er den Hellige«: י"דוד ה"וא ה"קדוש; »denne sang skal synges«: י"ושר ה"שיר ה"זה; »du, som troner på keruberne, stråL frem«: י"ושב ה"כרובים ה"יופיע; og »Herren, frels, kongen«: י"דוד ה"ושיעה ה"מלך.

Det består af ni bogstaver, således: יו"ד ה"ה ו"ו ה"ה, med tallet El-Ehjeh. Af disse to navne bliver ét navn, nemlig Ban. Ligeledes bliver to gange Havayah til femogtyve og syvogtyve, det vil sige Shekhinahs ko, femogtyve, og Torahens syvogtyve bogstaver. Ligeledes »Herren i dem«: Føj de ti udsagn til det, så har det talværdien tempel, hekhal. Fire udfyldninger slutter sig til det:53, 54, 57 og 58.

Den første, 53, har tallet em, mor, og tolv bogstaver; ligeledes toogtredive stier med Ehjeh,

KLADDE · uafklaret · fortsat

Rema fra Fano - fortsat

eller El med toogtyve bogstaver, eller Havayahs seksogtyve og Torahens syvogtyve bogstaver. Den har to former. Den første form har to kombinationer på ni bogstaver, for der er intet mellem de to vav. De to he-bogstavers udfyldning skifter: Det ene med jod og det andet med alef eller omvendt. Den anden form har ti bogstaver uden kombination; begge he er da udfyldt med he ligesom sig selv og alef midt mellem vav-bogstaverne.

Navnet 54 har altid ti bogstaver. Deres tal er »Herren i dem« og tolv Havayah-navne, eller toogtredive stier og toogtyve bogstaver, eller det enkle navns seksogtyve og otteogtyve bogstaver. Udfyldningens bogstaver er ét jod og to alef, og det har tre kombinationer, alt efter om jod findes ved første he, mellem vav-bogstaverne eller ved sidste he: יו"ד ה"י ו"ו ה"ה, eller יו"ד ה"ה ו"ו ה"י, eller יו"ד ה"י ו"ו ה"ה, eller יו"ד ה"ה ו"ו ה"י.[DA550907]

Navnet 57, hvis tegn er El-Havayah, har altid ni bogstaver, når vav-bogstaverne tømmes, og to kombinationer: Første he med jod og det andet med he, eller omvendt, som ovenfor, således: יו"ד ה"י ו"ו ה"ה, eller יו"ד ה"ה ו"ו ה"י.

Navnet 58 har som tegn antallet af dage fra Tishri til bønnen om regn uden for landet, bortset fra jævndøgnsdagen og bønnens dag, for med begge disse bliver det tres. Så mange dage inde i Tishri, som jævndøgnet falder, på så mange dage bliver bønnen påkrævet. Denne udfyldning kommer altid i ti bogstaver og med udfyldning af jod, alef og he, som alle tre altid er faste i den. Den kommer i to former, hver med to kombinationer; tegnet er fire gunster, chinot.

Over for den står alterets fire horn, hvis højde fra deres top til forgårdens gulv var netop otteoghalvtreds håndsbredder, talværdien mizbeach, alter, med ordet. Eller sig: Med alef, som er skjult i skriften og mærkes i udtalen mellem bet og chet, såsom מזבאח. De fem alen ved omløbet og de tre alen ved ildbålets sted måles i en alen på seks håndsbredder, i længde, bredde og dybde. Men hornets og fundamentets alen, i dets bredde og dybde, og omløbets alene i bredden: Alle disse måles i en alen på seks håndsbredder.[DA550908]

Lad os undervejs sige grunden til dette: Det midterste alter antyder det andet he i det store navn. Dets særlige udfyldning er navnet Ban. Når he fra selve navnet, som er dets kilde, føjes til det, er talværdien mizbeach, alter.

I navnet Ban findes målesnorens hemmelighed, tallet sytten deri sammen med de fire rodbogstaver.[DA550909] Derfor måles alteret i en alen på seks håndsbredder, efter hemmeligheden om de nævnte vav-bogstaver. Ligeledes er omløbets højde, som hæver sig fra jorden, seks håndsbredder, en antydning af de seks retninger i denne højde, som er indbefattet i hinanden. De måles alle i en alen på seks håndsbredder, undtagen fundamentet, som vi indbefattede i omløbets højde. Vinket gælder det opstigende Jesod, som er en afbrudt vav, og tegnet er »min pagt er fred«, beriti shalom.

KLADDE · uafklaret · fortsat

Rema fra Fano - fortsat

Omløbets bredde er også fra flodens vidder, som strømmer til dem, efter det øvre hes hemmelighed. Hovedsagen i dette navn af vav-bogstaver er efter Tevunahs hemmelighed, for dér er he-jod-vav. Derfor måles omløbets bredde og fundamentets dybde i en alen på seks håndsbredder, men i længden, efter Cheseds hemmelighed deri, måles det i en hel alen, for indskrænkning og formindskelse kommer fra dommens side. Ligeledes står dets fire horn over for he-bogstaverne i dette navn, to fra hovedformen og to fra udfyldningen.

Dommen gælder navnet 58 og dets fire gunster, som jeg talte om. Den første form antydes i verset »en elskelig hind«, ahavim med talværdien 58, »og en yndefuld gazelle«. Alef er som to midt mellem vav-bogstaverne, og ved udskiftning er der to kombinationer. Den første gælder hornet mod sydøst: »Giv tak for hendes skabere.« Første he er med jod og det andet med he, således: יו"ד ה"י וא"ו ה"ה. Den anden gælder hornet mod nordøst: En kvindes gunst hos hendes mand. Det første med he og det sidste med jod, således: יו"ד ה"ה וי"ו ה"י.

Om den anden form siges »og en yndefuld gazelle«, når jod står mellem vav-bogstaverne, og he-bogstaverne begynder i to kombinationer. Den første gælder hornet mod nordvest: Købets gunst hos den, som køber det. Første he med alef, det andet fordoblet, således: יו"ד ה"א וא"ו ה"א. Den anden gælder hornet mod sydvest, for dér er det tilhuggede stenkammer: Stedets gunst hos dem, som bor dér. Den første, de oprindelige for dem alle, som har talværdien »Herren, min herre kongens Gud«, som Benaja sagde til David om Salomos kongedømme.[DA550910]

Som vi sagde: Tegnet for Av 72 er fire jod, for Sag 63 er det יאי, for Mah 45 er det יאא", og for Ban 52 er det יה"ה. De vers, som er særligt egnede til dem i bønnen eller i den store bekendelse og modtagelsen af de fire dødsstraffe, til at anerkende dommenes retfærdighed, som forklaret på sit sted, er disse: »Han vender tilbage, de fører mig tilbage, Herren, Jerusalem«: י"שוב י"שיבוני י"הוה י"רושלים; ved nævnelsen af navnet skal han rette sin hensigt mod navnet Av 72. »Israel skal håbe på Herren«: י"חל י"שראל א"ל י"הוה; ved navnenævnelsen skal han rette hensigten mod navnet Sag 63. »Jod-he-he, jeg sagde: Min Gud er du«: יה"ה א"מרתי א"להי א"תה, såsom mod navnet Mah 45. »Herren er he-jod og Gud«: י"דוד ה"וא ה"י ואלהים; ved navnenævnelsen skal han rette hensigten mod navnet Ban. [DA550911]

De fire tegn tilsammen — de fire — har talværdien af fire enkle Havayah-navne, deres rødder. Det er også antallet af bogstaver i de fires udfyldning af udfyldningen, for de første tre har hver otteogtyve bogstaver, og den fjerde kun tyve. Både disse og hine har talværdien »levende Gud«, Elohim chai.

Over for dem står udenfor vor mishnahs fire hovedformer for skade. Fordi den Allestedsnærværende ville give Israel fortjeneste, formindskede han dem i Torah ved at

KLADDE · uafklaret · fortsat

Rema fra Fano - fortsat

vogte oksen: Foden er det sidste he, og maveh er tænderne, det første he. Det er dommens styrke, eksilets hemmelighed, hvorom der står »de to gik«, for deres håb ligger i et rent dyr, som har spaltet klov og tygger drøv. Således finder du også, at brændofferets lemmer, hovedet og foden, går sammen. Det er en stor hemmelighed i målet for skikkelsen, efter »min Guds, min konges gange i helligdommen; sangerne gik forud«, for sangen i munden forøger dens kraft i »verdens gang er hans«. Ligeledes solens bevægelse ved Pereq Shirah, efter meningen »kredsen er fast, og stjernebilledet vender«, efter sin time og sit sted, og efter profetiens hemmelighed »gå, og du skal sige«.

Det er den skjulte hemmelighed i det velkendte udsagn, at Shekhinah hos de nedre er et behov i det høje. Kroppen regnes nemlig for et midtpunkt i mennesket hos enhver, som har en skikkelse, som var deres væsens aspekt, for Navnet satte hjertet, menneskets skabelses begyndelse. Men der er behov for udfoldelse nedad, וקוק?, for at øge dens lys opad.[DA550913] Det er hovedets og fodens hemmelighed, og dette er nok efter afhandlingens hensigt.

Over for den findes udenfor »hårets isse, som vandrer i sin skyld«, hvorom der står »Gud knuser sine fjenders hoved«. Dermed vakler deres fod, for det ene afhænger af det andet. Det er meningen med, at slangens fødder blev hugget af som straf for ond tale. Om de liflige og prisværdige iblandt os siges »jeg lader syv tusinde blive tilbage i Israel«, efter vort mål på sit sted: »Alle knæ, som ikke bøjede sig for Baal, og enhver mund, som ikke kyssede ham.« Og hun kom imellem dem. Han nævnte ikke oksen for dens fod og den, som antænder, i sammenhæng, for at formindske deres styrke.[DA550912]

»Brønden fyldes ikke« osv., efter vavs hemmelighed, for alef er således: א, to jod og vav. Men hvad enten det er fra en kilde, som kom frem fra begyndelsen — det er direkte lys — eller fra en kilde, som ikke kom frem fra begyndelsen — tilbagevendende lys — vander man med dem bordet, hemmeligheden om navnets sidste he, på festtiden, hvis hellighed forener? Gud. Det er hemmeligheden om to jod, som føjes til som en ring om fingeren ved siden af brøndens vav og gør bor, בור, til beer, באר.

Antændelsen i jod er gløden, som alle slags flammer afhænger af. Jeg har rettet dem ved navnets jod, »en kilde med levende vand, Herren«. Når du når til rækkefølgen af navnets tolv kombinationer, vil du forstå dette spørgsmål om kombinationen af navnet יהו"ה, ידו"ד. Dets rettelse er i vor hånd. Det var med rette, han kaldte dem fire hovedformer for skade, indtil de fire første udfyldninger rådfører sig efter rettelsen.

Ni andre udfyldninger slutter sig til dem, og tegnet er bet-gimel-dalet, det vil sige to til Sag, tre til Mah og fire til Ban. Eller tegnet er aggadah, alef-gimel-dalet-he, det vil sige Av alene, altså én; Sag og dets fæller, altså tre; Mah og dets fæller, altså fire; Ban og dets fæller, altså fem. Deres samlede tal er talværdien aggadah, og tegnet er »Herren er én«. Over for dem

KLADDE · uafklaret · fortsat

Rema fra Fano - fortsat

står de tretten hovedformer for skade, som rabbi Oshaja lærte, og som er de første tretten, rabbi Chijja lærte. Rabbi Oshaja behandler dog ikke bødestraffe.

Med nogle af udfyldningernes udskiftninger og de flestes omvendte kombination bliver tallet syvogtyve, lig antallet af Torahens bogstaver med de dobbelte. Over for dem står syvogtyve hovedformer for skade, nemlig de syvogtyve, rabbi Chijja lærte. Oksen er én af dem, og der er sagt tre hovedformer om den: Det giver seksogtyve, efter den, som siger, at maveh er mennesket. Efter den, som siger, at maveh er tanden, fuldendes tallet på en anden måde, som vi skal forklare. Når vi tæller angiveren med, er der seksogtyve; rabbi Chijja udelod ham, som begrundelsen siger: Han behandler ikke dom.

Over for dem står 62 i den udfyldning, som alene har ni bogstaver. Da den ikke ligner de andre ved at forene de øvre bogstavers udfyldninger, er det, som om den mangler en handling. Sag, over for hvilken oksen står med sine tre hovedformer, får ikke sine kombinationer talt for sig, for vi har ikke hørt nogen tannait lære syvogtyve hovedformer for skade. Det er rigtigt, for at den skal ligne de øvrige udfyldninger, hvis rødder er Av, Sag, Mah og Ban, som ikke har noget skjul, og de tre hovedformer deri er indbefattet som én.

Den, som gør hellige ofre til piggul ved en ugyldiggørende tanke, har ingen udfyldning bestemt over for sig, eftersom der ingen tale er. Han behøver ikke at udtale bogstaver med munden, efter halakhah; alle de tidligere er sande? Og det enkle navn beskytter imod dette.[DA550914] Dette er hans gerningers kraft, velsignet være han, indre og ydre. Alle ved, at Gud også har gjort dette over for hint, og hans kongedømme hersker over alt: Han beskytter og redder, springer over og bringer i sikkerhed.

Der er også den, som her lærer om rabbi Chijjas tilfælde: Den, som gør urent, den, som blander præsteafgift ind i anden føde, og den, som ofrer vin som drikoffer. Det er en skade, som ikke kan ses, og en hel ting kaldes ikke skade. De findes alene som en bøde fra rabbinerne, for at ikke enhver skal gå hen og gøre sin fælles rene ting urene og sige: Jeg er fritaget.

Lad os sige, at det svarer til tannaitternes uenighed: Den, som lærer otteogtyve, antydede nashka; den, som skelner mellem Torahens ret og rabbinernes, har stadig fireogtyve. [DA550915] Det er rigtigt efter Torah-dommens hemmelighed, for dens bogstaver er det ærede navns bogstaver, hvis kombinationer er fireogtyve.

Efter den, som siger, at maveh er tanden, fuldendes tallet med dem, som skriver skriftruller, men ikke skrev Gudsnavnet for dets egen skyld; eller også med dem, som ikke bearbejdede pergamenterne til deres formål. Dette er bestemt en skade, som ikke kan ses. Men om den, som gør et helligt offer til piggul, må vi sige, at det er en synlig skade, og forpligtelsen følger af Torahen. Sådan er netop mishnahens præcise ordlyd i kapitlet

KLADDE · uafklaret · fortsat

Rema fra Fano - fortsat

haNizakin: »Den, som gør urent« osv. — uden forsæt fritaget, med forsæt ansvarlig. »Præster, som gjorde offeret til piggul i helligdommen: Med forsæt er de ansvarlige, uden forsæt er de fritaget.«

Dér spørges: Lad den blande dem sammen og lære dem samlet. Desuden vender den udtrykkene om. Så meget mere i de nøjagtige bøger, hvor der ved piggul alene står »med forsæt er de ansvarlige« og ikke mere. Men disse tre er fritaget efter retten og bliver kun ansvarlige ved forsæt på grund af de vises bøde. Den, som gør offeret til piggul, er derimod ansvarlig efter retten og fritages kun uden forsæt, for at han skal fortælle offerets ejer om det. Rabbi Chijja gjorde ret i at udelade ham fra sin mishnah for at lære os, at der er stor forskel mellem dem. Den forskel, vi har nævnt, ligger i udsagnet, at han ikke behandler hellige ofre, for der er en væsentlig grund til at være strengere med dem, som det skal forklares nedenfor.

At Hizkija og rabbi Jochanan ikke nævnte den, som gør et offer til piggul, dér hvor de er uenige om, hvorvidt der er ansvar efter Torahen eller?, viser, at de slet ikke var uenige om piggul. Begge medgiver, at man er ansvarlig efter Torahen.[DA550916] Du skal vide, at det er en synlig skade, for offeret er blevet ugyldigt. Hvis du siger: Hvad med den, som laver afgiftsblandingen, og den, som ofrer vin, som ovenfor gør dem forbudte? Her er det anderledes, fordi man må bringe et andet offer. Desuden bringer den, som spiser et olivenmål piggul, et syndoffer for sin uforvarende overtrædelse.

Det samme gælder alle andre ugyldiggørelser af offeret, såsom en tanke om at bringe det uden for dets sted eller slet ikke for dets rette formål, for de tilregnes ikke ejerne som opfyldelse af deres pligt. Diskussionens konklusion i første kapitel af Zevachim findes ved et brændoffer efter døden: Arvingen bringer et brændoffer, som hans far udskilte, og når det slagtes med ændret ejerhensigt, tæller det ikke som opfyldelse af farens pligt, efter rav Pinchas, rav Amis søn. Rav Ashi, som er den senere autoritet, tog det imod fra ham. Ingen synlig skade kan være større end dette.

Hvis kommentatorerne og nogle af de halakhiske afgørere har en anden fremgangsmåde i alt dette, har vi dog undersøgt det således: Sådan er det, en gængs halakhah for vore øjne, og hver enkelt af dem har vi godt afklaret på sit sted. Men at kende deres æressted og deres antydning, hver af alle disse udfyldninger for sig i Atsilut, er en særskilt udlægning, knyttet til alle de forudsætninger, som er nødvendige for at gå i dybden.

Tilbage til kapitlet i indholdet

Trykt note: Ha-Milluim — trykt note

Shivrei Luchot (Tavlernes brudstykker)

KLADDE · uafklaret

Trykkets noter til afhandlingen — kun forbindelse på afhandlingsniveau:

Vores undersøgelses sværd skal i denne afhandling vende sig mod mange steder i Zohar, hvor der findes ting, som undrer de letsindige og lidettroende. De mente at kunne afvise denne hellige bogs ord med et hvedestrå, som om de stred mod det velkendte i Skriften, Mishnah og Gemara, både i love og i aggadiske sager. Selv ved skriftstederne tog disse tåber fejl, når de troede, at Zohars vise ikke kendte dem eller læste dem nøjagtigt. Vi vil retfremt vise, at alle hans munds ord er retfærdige, og at der intet forvredent eller kroget er i dem.

Det er sandt, at det ikke påhviler os at fuldende arbejdet, men vi har heller ikke ret til at fritage os fra det. I dag vil vi gennemgå mange af dem for at forklare dem kort og klart, så der ikke kan tvivles om sandheden deri, og berolige enhver troende, der undersøger og vandrer ret. Den vise skal høre og føje lærdom til for at opretholde alle de vises ord, og den forstandige skal vinde råd. Findes der siden andre lignende steder, skal det uudtalte læres af det udtrykkelige. Velsign vor styrke, Herre, og tag vel imod vore hænders værk.

I Raaja Mehemna, trykt i afsnittet Mishpatim, side 115, ved buddet om at løskøbe en hebraisk træl, står der således: »En ed får kun virkning for noget, som har substans. Et løfte får virkning selv for noget, som ikke har substans; dette har de fastslået i mishnahen.« Deres mishnah, som nævnes her, hører ganske vist til de store, dybe mishnayot, som de lærte i Torahens hemmeligheder. Men selve dette er alligevel vanskeligt, for vi lærer det modsatte i andet kapitel af Nedarim: »Heri er eder strengere end løfter.« Det gælder begyndelsen, hvor der læres: »Konam, at jeg ikke sover — det er forbudt«, det vil sige efter Torahen. Dette er lovens kerne, helt vendt om i forhold til det, som siges dér.

Hør, for jeg vil tale fyrstelige ord, med retfærdighed, ret og retskaffenhed. Først vil jeg fremføre mange af Torahens hovedsager og hemmeligheder, som er stærkt nødvendige for den, hvis nefesh længes efter at nå tingenes sandhed. Derefter kommer vi til forklaringen.

Edernes hemmelighed og antydning ligger i Malkhut, i kongen selv, som når du siger »ben af mine ben«, i hende? Zeir udfolder sig i hende med sine syv sefirot.[DA551101] Mennesket sværger og bindes til at være strengere mod sig selv ved dem. Dette er fra Gevurahs side, Isaks frygt, og kræver vogtning, så det ikke går ud til klippot, Gud forbyde det. Løfterne ligger derimod i Binah, i kongens liv, for den, som aflægger løftet, stiger op til hende. Derfor står »og Herren skal tilgive hende«: Han og hans domstol. Han er Binah for løfterne, og hans domstol er Zeir og hans Nuqva for ederne.

To gange navnet Ehjeh (אהיה) i Binah og ét Havayah (יהוה) giver chajjim, liv, efter tefillins hemmelighed. De er fire skriftstykker, Havayahs fire bogstaver; derefter fire huse, som er

KLADDE · uafklaret · fortsat

Trykkets noter til afhandlingen — kun forbindelse på afhandlingsniveau: - fortsat

navnet Ehjehs fire bogstaver efter Binahs hemmelighed. De enogtyve navnenævnelser er tallet for navnet Ehjeh, som antyder den øvre Imma, som det vil blive forklaret ved tefillinbuddet. Om dem står »og Herren — ved dem lever de«. Enhver, som lægger tefillin, forlænger sine dage, for de er selve kongens liv, nemlig Zeirs, betegnet efter hemmeligheden om de mochin, som går ned til ham fra Imma, som forklaret på sit sted.

Da mochinerne fra Abba er iklædt dem fra Imma, forklarer nogle kongens liv som Chokhmah. Binah bliver da livets træ, for ets, træ, med den samlede enhed har talværdien 161. Hun fæstner sine egne og også Abbas mochin i Zeirs hoved.

Ordet neder (נדר), løfte, har talværdien »Isaks Gud« (אלקי״י יצח״ק), efter Binahs hemmelighed, som er rod og årsag til Isaks frygt. Jakob, efter Zeirs hemmelighed, stiger op til hende. Derfor var han den første til at aflægge løfter. Men han talte ubestemt og forklarede det ikke, fordi hans far levede, selv om den Hellige, velsignet være han, knyttede sit navn særligt til ham.

Ved alderen for løfter og eder findes loven om en mufla samukh le-ish, en udskilt nær manddommen. Det betyder en, som er adskilt og udskilt fra de øvrige børn og støtter sig til mandens trin, idet han ved, i hvis navn han har aflagt løftet, og i hvis navn han har helliget noget. Det hører til Zeirs rettelser og hans vækst. Derfor må vi forstå, hvorfor straffen for den, som sværger falsk og skader nedenfor, er strengere end for den, som aflægger et løfte og skader ovenfor.

Vid nu, at der også findes en ed, hvis straf ikke overstiger straffen for et løfte. Det er eden om fremtiden, ligesom løftet, der slet ikke har nogen eksistens om fortiden. Hverken løftet eller eden om fremtiden kommer nogensinde ud af hans mund som løgn. Han kan ganske vist siden skade dem begge ved sin handling, men dette er ingen løgn, det er en dadelværdig handling. Derfor er der ikke så megen skændsel i den som i den ed, som selv er løgn i det øjeblik, den kommer ud af hans mund.

Grunden til, at Torahen er strengere ved eden om fortiden og fremsætter mange trusler om den, hvilket ikke gælder løftet, kan forstås ud fra det, vi har sagt: Klippot står omkring Malkhut, som de sagde »de onde vandrer rundt«. Den, som sværger falsk, giver dem dermed kraft og greb i selve Malkhut, og det er meget svært at rense dem. Dit tegn er en mamzeret, for hvem der aldrig er nogen tilladelse, heller ikke for hendes datter eller hendes datters datter indtil alle slægters ende. En mamzer kan derimod rense sine børn; dette har de fastslået.[DA551102]

Sandt er det, at alle i fremtiden bliver rene, også kvinderne. Beviset er, at der ikke ved deres forbud står »for evigt«, som der står om ammonitten og moabitten. Tværtimod: Fordi Sankerib blandede verden sammen, gælder forbuddet nu ikke engang for mændene

KLADDE · uafklaret · fortsat

Trykkets noter til afhandlingen — kun forbindelse på afhandlingsniveau: - fortsat

af disse to folk. I fremtiden, når alle slægter vender tilbage til deres oprindelige forhold, vender også de tilbage til deres forbud, et evigt forbud, hvordan det end forstås. Sådan er det ikke med mamzerim, både mænd og kvinder, for skriftstedet har åbenbaret, at deres forbud ikke gælder for evigt.

Grunden er, at den Hellige, velsignet være han, ikke går frem med urimelig strenghed mod sine skabninger. Domstolen hernede kender jo kun mamzerim gennem vidner. En præst kan derfor være mamzer uden at vide det og stå og gøre tjeneste på alteret; mange af menighedens vise kan være sådan. Dermed bliver gyldige personer fanget i forbuddet mod at indgå i menigheden uden deres egen forseelse eller synd. Det er ret, at både disse og hine bliver rene i fremtiden.

Ligesom der ikke opstår mamzer-status af overtrædelser, som alene medfører forbud, heller ikke af én særlig blandt dem, som medfører karet, nemlig niddah, menstruationsurenheden, således vil de oprindelige mamzerim ikke være forbudte da. Det siger sig selv, at ingen fremtidig person vil blive kendt ugyldig som mamzer, for den onde tilbøjelighed ophører i fremtiden. Torahen, som aldrig skal flyttes eller ændres, antyder dette, ved at skriftstedet skelner mellem ammonit og mamzer.

Hvad ligner dette? Stykker af svinekød, som blev tilladt i krigen mod de syv folk. Derfor blev afsnittet om at gøre redskaber egnede ikke fremsat ved krigen mod Sichon og Og, som gik forud for krigen mod Midjan. Ligeledes blev kvinden med det smukke udseende tilladt ved det første samleje og forbudt fra da af, indtil alle de handlinger, som er forklaret om hende, var fuldendt. Og den fødendes rene blod er som vand fra én kilde: Torahen gjorde det urent i fødslens dage, og Torahen gjorde det rent i renhedens dage.

Hvad præstelig ugyldighed angår, er forbuddet som mamzer allerede nu fjernet fra ham, eftersom der ikke her er vidner, som afhøres i domstolen, og en sag om seksuelt forbud ikke kan afgøres med færre end to. Lad ham da alene være chalal; der er allerede sagt om fortiden: »Velsign hans styrke, Herre.«

Heraf følger, at den, som skader ved eden i det øjeblik, den kommer ud af hans mund, får en meget stor straf, for den er selv løgn. Her er der ingen bitui-ed, og tilladelsen for en chalal gælder ikke den; den har ingen rettelse undtagen ved omvendelse og lidelser. [DA551103] Den, som aflægger et løfte, er derimod ganske vist ovenfor i Binah, i kongens liv, men de har intet greb dér undtagen gennem en handling. Løftet er ikke årsagen; handlingen er årsagen. Det samme gælder eden om fremtiden, som vi forklarede. Den, som siden overtræder deres pagt, er da som ved alle andre af Torahens forbud. De sagde kun om fortiden, at verden rystede ved »du må ikke tage«.

Der findes et løfte i en eds sprog, i rækken »og Herren lever« (וחי ה׳), med talværdien af

KLADDE · uafklaret · fortsat

Trykkets noter til afhandlingen — kun forbindelse på afhandlingsniveau: - fortsat

Ehjehs kvadrat, som er Imma, kongens liv.[DA551104] De sagde, at den, som aflægger et løfte eller sværger og ikke opfylder det, får den engel, som ved hans munds udsagn sættes over det bud, han har forpligtet sig til at udføre, til at blive tilbage i mangel, uden handling, indtil hans forpligtelse bliver ført ud i livet. Hvert øjeblik står den over ham med »du må ikke tøve«. Før han har opfyldt sin pligt, var englen egnet til at være god, for den er et budsendebud, som kongen skabte til at handle. Hos os bliver den som de skadevoldere, der blev skabt fredag i skumringen, og hvis skabelse ikke blev fuldendt til det gode, indtil løftet bliver opfyldt?, som siger »alene med dine øjne skal du se«, hvis initialer er resh-bet-tav, רבת, »og de ondes gengældelse skal du se«, hvis initialer er vav-resh-tav, ורת. Det er Shekhinahs fulde vækst ved dagenes ende. Deres forening er »han fryder sig som en helt ved at løbe ad vejen«, orach, ארח, når alef vender tilbage til tusind. [DA551105]

Disse eder, som gælder fremtiden, ligesom løfterne, og løfterne selv ligesom dem, hænger altså, indtil deres bud er fuldendt. Derfor kaldes løfterne i mishnahen svævende, fordi de hænger. Deres løsning findes i den øvre hellige luft, som er en stor ophøjelse for disse engle, så de kan skjules på et højt sted ved en enkelt sagkyndig, jachid mumcheh. Dets tal er med den samlede enhed 130, lig kvadratet af navnet Mah (מ"ה), hemmeligheden om midterlinjen, som hæver disse lys efter bagsidernes hemmelighed nedefra og op. [DA551106] Eller det sker ved tre lægmænd: Netsach, Hod og Jesod, som er retfærdighedens porte.

De siger til den, som aflagde løftet: »Du er løst.« Det betyder netop du. Du er løst, men den selv er ikke løst og ikke adskilt fra den øvre hellighed; den er bundet og skjult dér med kærlighedens bånd. Det samme gælder eden, eftersom disse lys ikke har noget at støtte sig til i handlingens verden. Skaden fjernes ved løsningen, for det er bestemt for denne engel at lade sig formilde ved noget større end den. Selve løsningen er nemlig et bud, større end det første.

De vise sagde således: Den, som aflægger et løfte, er som en, der bygger en offerhøj, og den, som opfylder det, som en, der ofrer på den på et tidspunkt, hvor det er forbudt. Det er bedre, at du ikke aflægger løfte, men udfører buddet efter din egen beslutning, af dit hjertes frivillighed. Det andet bud bliver altså en formildelse for det første og træder i dets sted.

Den, som forklarer mishnahens ord sådan, at løsningen svæver, gør denne tannait til en, der tager fejl af sprogets grammatik. Sådan er det ikke. Mishnahens mening er derimod: Løsningen for de svævende løfteaflæggere — det betyder de hængende, som vi sagde — er i den øvre hellige luft, som hæver dem derop.

Løfter får virkning over et bud; sådan er det ikke med eden. Grunden er, at løfterne er

KLADDE · uafklaret · fortsat

Trykkets noter til afhandlingen — kun forbindelse på afhandlingsniveau: - fortsat

højere end buddet. Derfor løser man løfter og eder på Jom Kippur, for da retter vi vor hensigt mod Binah på hendes sted og modtager strømmen fra hende. Derfor findes der den dag en løsning for alle, for at fjerne fællesskabets synder på grund af det fælles ansvar, som er kommet over dem ved enkeltpersonens løfter.

Dermed er løsningen af eder fra sidste år til denne Jom Kippur forståelig. Det er nemlig ingen tilstrækkelig løsning for den, som aflagde løftet. Men når man bad om barmhjertighed for at bede sammen med Israels lovbrydere, blandt hvem er den, som aflægger et løfte og ikke opfylder det, kaster vi hans skades åg af vor hals. Selv om han allerede har overtrådt sit løfte, og det forbudte, han gjorde, er gjort, rykker løsningen det som bekendt op med tilbagevirkende kraft. Hvad vi kan rette angående det fælles ansvar, retter vi. Synderen selv skal derimod vende om og få soning.

Selve løsningen for den, som aflægger løfte, og den, som sværger om fremtiden, er et bud. Ved det erhverver han en anden fortaler, som udfylder den førstes plads og træder i dens sted. Den førstes rettelse sker således ad én af to veje: Ved løftets opfyldelse eller ved dets løsning. Men edens hemmelighed og antydning ligger netop på buddets sted. Derfor kan den ikke få virkning over det bud, som gik forud for den.

Vi kommer nu til det spørgsmål, vi stillede jer. Når vi tager loven efter dens ligefremme mening, som den tilsigtet står i Gemara, er det klart, at den, som aflægger et løfte, forbyder sig selv et brød eller en genstand, som har substans. Det, som ikke har substans, gribes ikke af løftet og bliver ikke forbudt. Den, som sværger, forbyder derimod sig selv noget, selv når det ikke har substans, såsom »at jeg ikke vil sove«, for mennesket er det, som gribes af dette forbud.

Når vi derimod betragter løftet og eden selv og deres antydning hos de øvre, hvilket er det tilsigtede i Zohar, findes eden alene i bygningens verden, hvor luften kan gribes og har substans i forhold til den øvre Imma: Luft, som ikke kan gribes, uden substans. Løftet stiger op til hende. Af deres ordlyd lærer vi, at eden får virkning over et menneske, som forbyder sig selv en hvilken som helst ting i verden. Selv om dette omfatter ting, som ikke har substans, har han selv, som gribes af eden, altid substans.

Det, vi sagde om, at eden ligger i kongen selv, passer da godt, for ud over det, vi forklarede ovenfor, bliver billedet her en konge, som åbenbarer og meddeler sine ord til sine tjenere. Edens ordlyd er: »Jeg sværger, at jeg ikke vil spise dette brød«, eller »at jeg ikke vil sove«. Her ligestilles det, som har substans, nemlig brødet, med det, som ikke har substans, nemlig søvnen. Denne forskel hører altså ikke til edens afgrænsning, så det skulle se ud, som om eden ikke får virkning over en ting, når den ikke har substans, sådan som Raaja Mehemnas ord ved første blik ser ud til at sige.

KLADDE · uafklaret · fortsat

Trykkets noter til afhandlingen — kun forbindelse på afhandlingsniveau: - fortsat

Tværtimod, gå denne vej: At afstå fra at spise brødet er at sidde stille og undlade, som om det ikke havde substans. Så meget mere gælder det »at jeg ikke vil sove«, for selve søvnen har ingen substans. Hvad skal vi da sige? Mennesket påvirkes og gribes af denne ed, for det er ham, som tages i ed, ikke genstanden. Alt afhænger af ham selv, som har substans. Så meget mere, hvis han sværger »at jeg vil spise« eller »at jeg vil kaste«, for begge har substans fra begge sider, eftersom det ikke er at sidde stille og undlade.

Løftet findes derimod alene hos den, som siger: »Dette brød er konam for mig«, så brødet bliver fjernet fra ham. Det siger sig selv, at det får virkning over noget med substans, nemlig brødet, som gribes af dette forbud, i en sådan grad, at de sagde: Konam-løfter er en hellighed i selve genstanden. Men det er også rigtigt, alene som udlægning, at sige, at det får virkning over noget uden substans, af flere grunde.

For det første er det altid at sidde stille og undlade. For det andet er mennesket, som forbydes noget ved det, ikke den ting, som løftet angår og griber, men alligevel får løftet virkning over ham. For det tredje har brødet her ganske vist substans, og det er en nødvendig betingelse for et løfte, men han hæver det dog til intethedens sted, hvor der ingen substans er. For det fjerde er det også i hjernen, for ham i det mindste, som om det ingen substans havde, eftersom det er fjernet fra ham.[DA551107] Løftet får altså virkning over brødet efter den iboende helligheds hemmelighed, og over mennesket efter afholdenhedens hemmelighed.

Raaja Mehemnas præcise ordlyd, som sagde »et løfte får virkning selv« osv., kræver netop den forklaring, at det får virkning over både dette og hint. Men det særlige er den side, som i det mindste fremover ingen substans har, nemlig den, som aflægger løftet. Ved eden er det omvendt, for dette er hele mennesket: Det er den væsentlige genstand for bindingen, når han forbyder sig selv genstanden. Dette er klart.

Der findes en anden, enkel og kort vej til at forklare udsagnet: Eden får kun virkning over noget legemligt. Selv om søvnen ikke har en synlig substans, som kan gribes med hænderne, hører den dog til kroppens foreteelser og משיו.[DA551108] Løftet får derimod ikke blot virkning over de legemlige ting, som ved konam-løfter gribes af en hellighed i selve genstanden, men også over de åndelige ting, nemlig eden og buddet. Ethvert menneske er jo taget i ed fra Sinajs bjerg på at opfylde buddene.

Efter den fine karakter af dets antydning på stedet uden substans får løftet virkning over dem begge og forbyder mennesket at lægge tefillin og at opfylde sin ed. Eksempelvis en, som sværger at drikke et bæger vin og aflægger et nazirløfte. I Sifra de-vei Rav læres: »Fra vin og stærk drik skal han holde sig«, for at forbyde vin, der hører til et bud, ligesom valgfri vin. Vi har ingen vin, der hører til et bud efter Torahen, undtagen sådan et tilfælde, hvor det er et bud at opfylde sin ed.

KLADDE · uafklaret · fortsat

Trykkets noter til afhandlingen — kun forbindelse på afhandlingsniveau: - fortsat

Her kommer den, som aflægger nazirløftet, og hindrer eden, indtil han lader sig udspørge, det vil sige undersøge af en vis om, hvorvidt han har en åbning eller fortrydelse til at løse én af dem. Vil han ikke fortryde, slår man ham, indtil hans nefesh forlader ham. Det samme gælder den, som forbyder sig selv at spise matsah på påskenatten.

Men løftet får ikke virkning over buddet og eden for at fordoble deres forpligtelse. Selv hvis han pålægger sig et forbud mod at spise, hvis han ikke udfører buddet, og dermed har føjet stærk tilskyndelse til sig selv, får løftet dog virkning over spisningen, ikke over buddet. Hold i det mindste fast ved dette ene: Løftet kommer og hindrer den, som aflagde det, i at udføre buddet og opfylde eden. Eden får derimod slet ikke virkning over en ed eller et bud, hverken for at forbyde eller for at fordoble forpligtelsen, undtagen ved en formulering, som også indbefatter andet, eller indtil han løser den første.

Sig da nu efter den første vej, at Gemara behandler selve retten, mens Zohar kommer med en udlægning. Vi skal tale om dem igen. Det, vi lærte dér i Raaja Mehemna, »en ed om noget med substans«, betyder menneskets nefesh, som er Zeirs billede. Løftet hæver sønnen op for at glæde sig hos den øvre, skjulte Imma, hvor der ingen substans er. Efter den anden vej gælder eden alene det legemlige, mens løftet også gælder det åndelige. Det er hensigten, når vi siger »om noget uden substans«: Selv på stedet for dets greb, som er i Binah, ligger det ikke i det indre lys fra selve Binah, men [mangler][DA551109], som omslutter Zeir fra Binahs syv nedre.

Nu må vi forstå og indse Torahens sandhed: Både om løfte og ed står altid »hendes mand skal stadfæste det, og hendes mand skal ophæve det«. Selv om løftet griber i Binah og eden i de syv nedre egenskaber, ved hvilke Zeir betegnes overalt, må det her ved kvindens løfte og ed nødvendigvis forklares sådan: Løftet griber alene i Binah i mochinerne hos Zeirs Nuqva, og eden i hendes syv nedre sefirot.

Jeg har set en, som forklarede hele vor drøftelse ad denne vej, også om et menneske, som aflægger løfte og sværger: Alt berører Malkhut. Han sagde, at eden er hemmeligheden om lyset fra de syv nedre hos Zeirs Nuqva, efter deres omsluttende lys' hemmelighed, som strømmer fra Zeirs mund. Den, som sværger sandt, iklæder hende dem efter hemmeligheden om mundens syv åndedrag. Fordi det omsluttende lys er større og mægtigere end det indre, er eder derfor strengere, som vi forklarede.

Desuden skader en falsk ed hendes syv sefirot, som er hovedsagen i hende. Det er det, som Raaja Mehemna sagde, at eden får virkning over noget med substans, for at bevare hendes skikkelse. Desuden er det substansen i Zeirs munds ånde, sammensat af vand, ild og ruach. Men eftersom det omsluttende lys ikke hører til hendes eget væsen ligesom det indre, kan man efter denne vej med rette sige, at eden forpligtende griber også det, som

KLADDE · uafklaret · fortsat

Trykkets noter til afhandlingen — kun forbindelse på afhandlingsniveau: - fortsat

ikke har substans, nemlig »jeg vil sove« og »jeg vil ikke sove«.

Løftet stiger derimod op til hendes mochin, kongens liv, for Binah er hovedsagen i Nuqvas mochin. Hele væsenet i Zeirs mochin, som lyser i Nuqvas mochin efter storhedens hemmelighed, kommer alene fra Immas Netsach, Hod og Jesod. Derfor siges det, at løftet stiger op til Binah, selv om tingene når ind i Nuqvas mochin. Fra denne side griber det forpligtende kun en bestemt genstand efter det indre lys' hemmelighed.

Fordi mochinerne er en tilføjelse hos hende og ikke hører til hendes skikkelses eget mål, har Raaja Mehemna ret, når den dér siger »over noget uden substans«. Desuden kommer lyset fra mochin til Nuqva alene fra hans pandes lys på hendes pande, ved den øvre viljes pandes blik på Zeirs pande i velviljens stund, efter hemmeligheden ansigt til ansigt. Derom udlægger vi at stifte fred mellem et menneske og dets fælle, Arikh og Zeir, og mellem en mand og hans hustru, Zeir og hans Nuqva.

Nu er der to hundrede og otteogfyrre lemmer i Nuqva, desuden hendes tre mochin, og med lysets tilføjelse fra Zeirs tre mochin bliver de tilsammen tallet neder, løfte. Selv om hun kun har to mochin, Chokhmah og Binah, fuldender den moach, som træder ind i hende ved det budbefalede samlejes hemmelighed, hendes Daat, som forklaret på sit sted. Eller vi indbefatter hele mochins lys i én, og tallet neder fuldendes med to døre, to hængsler og én nøgle, som forklaret i traktaten Bekhorot.[DA551110]

Vi sagde altså med rette, at emnet i Mishnah og Gemara, efter den læringsorden, de tilsigtede, er brødet — og søvnen. Det ene forbydes både ved løfte og ved ed, fordi det har substans, mens det andet kun forbydes ved ed, fordi det ingen substans har. Følgen er, at søvnen er tilladt efter Torahens ret for den, som aflagde et løfte imod den, for løftet er ugyldigt, medmindre han bandt det til menneskets øje, som har substans. Siger han »konam for mine øjne ved søvn i dag«, får løftet nemlig virkning. Dette er ordenen og formålet for dem, som lærer halakhot: At kende de forbudte og tilladte ting efter retten.

Det egentlige emne i Zohars bog er derimod menneskets neshamah, som påvirkes af hans tale og handling til godt eller til det modsatte. Om den sagde han »alt, som går ud af hans mund, skal han gøre«, for straks når talen går ud af hans mund, sætter den et aftryk. Vi har allerede omtalt dette ovenfor. Den, som nøje undersøger bogens udførlige drøftelser dér, vil uden videre finde, at hensigten her er den, vi har forklaret.

Enhver med forstand vil dog undre sig over den unavngivne tannait i Nedarim: Om det, som kun er forbudt af rabbinerne, siger han »dette er under du må ikke vanhellige«, og om det, hvis forbud følger af Torahen, siger han blot »forbudt«. Han burde have lært det omvendt i begge tilfælde. Velsignet være han, som udvalgte dem og deres mishnah! For der er forståelse, Binah, ved deres slutning: I dyb undersøgelse ser vi, hvordan de

KLADDE · uafklaret · fortsat

Trykkets noter til afhandlingen — kun forbindelse på afhandlingsniveau: - fortsat

antydede alle disse ophøjede ting for os ved at vende bestemmelserne om i forhold til det velkendte, så den tomhovedede kan blive forstandig.

Den, som siger »konam, at jeg ikke sover«, aflægger nemlig et løfte om noget uden substans. De vise skærpede det, så det kommer under »du må ikke vanhellige«, for at drage en sammenligning: Ligesom »at jeg ikke sover« er noget uden substans, sådan har selve løftet og »du må ikke vanhellige« i løfternes Torah heller ingen substans, for det er det, som stiger op til Binah, luft, som ikke kan gribes. Deres »du må ikke vanhellige« når op til halsen, over yderpunkterne, som vi sagde. »En ed, at jeg ikke sover« findes ved yderpunkterne, hvor han selv er forbudt, det vil sige bundet og grebet af eden, for han har substans.

Dermed er Raaja Mehemnas udsagn blevet fuldt og sandt forklaret for os. Det modsiger ikke den ret, som er forklaret i Gemara; tværtimod kommer dette og lærer om hint. Der er intet yderligere at indvende.

I Raaja Mehemna, afsnittet Pinchas, side 251, er ordlyden: »Derfor: I må ikke spise noget af det råt eller kogt, kogt i vand, men ildstegt, hovedet over benene og indvoldene, så dette bliver kogt i vand og stegt.«[DA551111] Dette er meget vanskeligt, for sådan var påskebuddet ikke.

Men denne tannait i Raaja Mehemnas bog mener som rabbi Jose fra Galilæa, der sagde i mishnahen i kapitlet Keitsad Tsolin et haPesach: Man lægger indvoldene og tarmene ind i det. Selv rabbi Akiva er kun uenig, når det gælder de kommende slægter. Det, han dér siger, »dette er en slags kogning«, var netop sådan ved påsken i Egypten, som der udlægges her. At vi ikke tæller det med i mishnahens forskelle mellem Egyptens påske og de kommende slægters påske, kan skyldes, at denne mishnah er efter rabbi Jose fra Galilæa. Selv hvis du siger, at den er efter rabbi Akiva, opregner den ikke ting, som ikke er udtrykkeligt forklaret. Desuden er dette ikke en ufravigelig betingelse, for selv ved Egyptens påske havde han opfyldt pligten, hvis han hængte dem udenfor.

I Zohar, afsnittet Tetsavveh, side 183 b: »På Shavuot-dagen kommer det øvre brød, som er lægedom for alt.« Forklaring: Dette er Torahens brød, om hvilket der står »kom og spis af mit brød«. Det fuldender det usyrede brød, som vi spiste på påsken, som nedenfor. »Derfor bringer man surdej frem for at blive brændt på alteret.« Dette er det modsatte af skriftstedet »på alteret må de ikke komme op til en liflig duft«.

Men forklaringen er denne: Det nye madoffer er det, som fra begyndelsen tillader den nye afgrøde til alteret, nemlig de to brød ved Atseret, hvorom der står »som førstegrødeoffer skal I bringe dem til Herren«. Det gælder alene frembæring, for de kræver en svingning, ikke afbrænding.

KLADDE · uafklaret · fortsat

Trykkets noter til afhandlingen — kun forbindelse på afhandlingsniveau: - fortsat

Den rette forklaring af det, der siges »for at blive brændt«, er, at det begrunder buddet om svingningen af de to brød. Hensigten med den er at brænde, udrydde og ophæve den onde tilbøjeligheds greb i dem, fordi de bringes som syrnet brød. Ophævelsen af ødelæggelsen kommer fra nærmelsen til alteret gennem svingningen, men der er ingen hagashah, frembæring helt til alteret, for dem.[DA551112] Når han begyndte med alteret, skal man slet ikke bekymre sig, selv om han slutter med bordet. De fik nemlig en stor ære derved: De spises inden for forhængene af præsteskabets mænd efter reglen for det højhellige, netop i én dag og én nat, som er den sande forenings hemmelighed. Han sagde: »Man bringer to brød frem, andre sammen«. Forklaring: Dette er de to brød, som han begyndte med i afhandlingens indledning. Det ene er det usyrede brød, vi spiste på påsken, som ved tællingen af syv uger forbindes med det andet brød, nemlig godhedens Torahs brød, som blev givet ved Atseret. »Og surdejen bliver brændt imellem dem« betyder, at den renses og lutres mellem dem, netop over for deres lys, for undersøgelsen er ved niddah.[DA551113] Der er ros ved brødet, og det bringes til præsten, som renser dets urenhed ved alterets ild gennem svingningen øst for alteret. Dér er det store ildbål mod øst og dets åbning mod øst. Præsten fører frem og tilbage, op og ned, for at ophæve onde vindes og onde dugdråbers kraft, som greb i dem fra jordens forbandelse og forårsagede deres syrning. Det er det, som siges: »Og det kan ikke herske over eller skade Israel.«

Man kunne også forklare »to andre brød« om de to lam ved Atseret, som er højhellige. De er fællesskabets måltidsofre, som spises af præsterne og kræver svingning, mens de lever. Desuden kræver deres bryst og lår svingning efter slagtningen ved siden af de to brød. Det passer da nøje at sige »surdejen bliver brændt imellem dem«, netop ved alterets ild, som renser dem alle gennem svingningen, idet de varmes og forenes med ildbålets ild. Noget af dem er offerdele til alteret. Den første forklaring er hovedsagen.

Ved de aggadiske sager har jeg godt forklaret det, som synes at følge af Zohars ord, at den store beseglingsnat er natten til Shemini Atseret, i modsætning til det velkendte, at den er natten til Hoshana Rabba, i afhandlingen Heqor Din, anden del. Jeg har retfremt vist, at Zohar ikke er uenig med den opfattelse, som hele Israels menighed har tilsluttet sig. Dér er den præcise forståelse af dens ord forklaret sandt og ret uden noget pres på teksten. [DA551114]

Det samme gælder det, som står i afsnittet Vajjétse, at den retfærdige Benjamin ikke havde samliv med sin hustru, før Josef kom og blev fundet, skønt han først havde fået ti sønner. Derefter siges der også i samme afsnit: Så længe Rakel ikke var gravid med Benjamin, blev Jakob i Paddan-Aram, mens Benjamin først blev født to år efter hans afrejse derfra. Alt er forklaret tilbørligt i afhandlingen Ha-Nefesh, sjette del. Også i tredje del er det godt forklaret, hvordan Zohars ord i afsnittet Metsora, at Esau var Isaks første dråbe, kan stemme med vore rabbineres velkendte billede af et rør af siv: Det, som går ind sidst,

KLADDE · uafklaret · fortsat

Trykkets noter til afhandlingen — kun forbindelse på afhandlingsniveau: - fortsat

kommer ud først.

De udlagde også i Zohar, afsnittet Noach, side 67: »Le-David mizmor, af David, en salme« — David sagde en sang, og derefter hvilede den hellige ruach over ham. »Mizmor le-David, en salme af David« — omvendt. Ligeledes i afsnittet Bereshit, side 15 b. I kapitlet Arvei Pesachim sagde de derimod: »Le-David mizmor« — Shekhinah hvilede over ham, og derefter sagde han en sang; »mizmor le-David« — omvendt.

Selv om disse aggadot synes uenige, ligger der en ret vej foran os til at forlige og forene dem, når vi lægger forstand i det og forstår, at denne indbydelse ikke kan være med færre end tre. Ved at forbinde aggadot med hinanden lærer vi, at David sang til Shekhinahs ære, og den hellige ruach hjalp ham.

At Davids navn nævnes, er tilstrækkeligt bevis på, at han først søgte at synge til Herrens, den Højestes, navn, sådan som Zohar siger. Men lamed viser, at hans forberedelse af sig selv over for Gud var så stor, at han ikke nåede at begynde først, før Shekhinah hvilede over ham. Det er det, som siges i Gemara. Begge dele medvirkede til, at David styrkede sig i sin gerning, og straks efter at hans mund åbnede sig med visdom, sang den hellige ruach med ham. Deres rækkefølge er Shekhinah, David og den hellige ruach.

Dette fuldender David og tilskynder ham til at synge og bede om barmhjertighed for Israels forsamling i den stund. Når han på grund af sin ringe forberedelse behøver hjælp, beder han for sig selv, ikke for et almindeligt behov, men for at sone sin slaphed i den stund. Se Zohar, afsnittet Beshallach, side 50: Da vækker Herrens ruach ham først i hans hjertes indre, efter Zohars første ord, vogter sagen, skuer, forventer og venter. Hans munds åbninger skal tale visdom, sange og lovprisninger for at berede ham selv over for Gud.

Da kommer det prisværdige mellemled, Shekhinah, sammen med den hellige ruach, for hun tager ikke sine øjne fra den retfærdige. Der er ingen vanskelighed, blot at den hellige ruach først vakte David, som er den lille, også denne gang. Alle disse aggadot stemmer altså nøje sammen; de blev bestemt sagt i forhold til hinanden. Mizmor betyder altid den hellige ruach, David efter sin ligefremme betydning, og lamed antyder Shekhinahs ære, for hun er målet for al frelse og al længsel.

Rabbinerne stillede også skriftsteder mod hinanden. Der står »se, Herrens øje er vendt mod dem, som frygter ham«, og der står »Herrens øjne er vendt mod de retfærdige«. Zohar løser det sådan: Det første i Arikh, det andet i Zeir. Midrash Shocher Tov løser det omvendt og siger: Ét øje alene for dem, som tjener af frygt, og to øjne for de fuldkomne retfærdige, som tjener af kærlighed.

Men her er ingen modsigelse, for den indre frygt har trin. Den lille findes i Malkhut, og

KLADDE · uafklaret · fortsat

Trykkets noter til afhandlingen — kun forbindelse på afhandlingsniveau: - fortsat

hvad er dens løn? Herrens øje, som er i Jesod. Den, som føjer kærlighed til den og derved retter ved egenskaben den retfærdige, verdens grundvold, har sin løn med sig: Herrens øjne, som er Netsach og Hod. I Zeirs aspekt findes der en mellemstor frygt, som får Abba og Imma til at se på hinanden, efter hemmeligheden »dine øjne skal se retskaffenhed«. De er i Binah, efter Zohars forklaring af verset »retskaffent elsker de dig«.

Den, som stiger op til den store frygt, som er i Zeirs Keter, får den fulde gengældelse fra det åbne øje, hvorom der siges »de var to og vendte tilbage til ét«, under viljens pande, som modtager strøm fra det øvre hoveds Jesod.

Jeg har også set et svært forståeligt udsagn, trykt i slutningen af Zohars Højsangen under bogtitlen Livnat haSappir. Om verset »dette er loven om madofferet« sagde det: »Det indre alter er fuldt, og det er ha-mizbeach med tilføjelsen af he; det er røgelsesalteret. Det ydre alter er mangelfuldt uden he til sidst, fordi naarah, ung kvinde, skrives naar uden he.« Hertil citatet.

Men gå og læs det, børnene lærer: Ha-mizbechah med tilføjet he står mange gange ved handlingen at lade offeret gå op i røg i helligdomsteltets forgård, i modstrid med hans ord. Den sande vej til at forstå udsagnet er, at det gælder bogens begyndelse, hvor der står »når en nefesh bringer et madoffer«. Rabbinerne sagde: Hvem er det, som plejer at bringe et madoffer? En fattig. Skriften regner det for ham, som om han havde ofret sin nefesh.

Den håndfuld, som tages af madofferet, bringes altid på det ydre alter. Tilsvarende ved altrene i det høje: Håndfuldens fortjeneste bliver set og vel modtaget på det tilsvarende alter udenfor. Men nefesh omtales med lovprisning, som om den var ofret på det indre alter, ovenfor og nedenfor. Dette er klart. Overalt, hvor der ved madofferet står »dens mindegave«, azkaratah, udlægger han: Hvad er dens mindegave? Hans nefesh.

I Zohar, afsnittet Bereshit, side 58 b, indledte rabbi Jehudah: »Kom, betragt Guds værker.« Dette er selv vanskeligt. Lad os tage Salmernes bog og se, for der står jo »Herrens værker«.

Vid, at det er to skriftsteder. Det ene i Salme 46: »Kom, betragt Herrens værker, som har lagt ødelæggelser på jorden.« Det andet i Salme 66: »Kom og se Guds værker; frygtindgydende i gerning over menneskenes børn.« Det andet skriftsted er nøje formuleret, for det, som er frygtindgydende i gerning, hører til dommens værker.

Efter at have nævnt navnet Elohim præcist efter udlægningens behov beseglede det igen navnet i slutbogstaverne af nora alilah al benei adam, »frygtindgydende i gerning over menneskenes børn«. Begyndelsesbogstavernes tal er talværdien »jeg er Herren, jeres Gud«. Hele salmen, fra begyndelse til ende, er også grundlagt på navnet Elohim, bortset fra én navnenævnelse med alef-dalet, som også er dom. Vi har liflige undersøgelser derom,

KLADDE · uafklaret · fortsat

Trykkets noter til afhandlingen — kun forbindelse på afhandlingsniveau: - fortsat

ved noget, som læres af sin sammenhæng, i verset »brændofre med marv«, og ved noget, som læres af sin afslutning, i det sidste vers.[DA551115] Se dem på deres steder; de har en stærk forbindelse med denne regel om, at hele denne salme er en stor og ophøjet formildelse af Gevurah i det høje.

Men ved det første salmevers står sagen ikke klart for os: Er Havayah dér netop barmhjertighed? Tannaitterne er jo uenige om det, unavngivet i afsnittet Bereshit. Rabbi Jehudah vidste udmærket, at der står Havayah; det samme gjorde rabbi Jitschak, som kom ham til hjælp. At han indledte det med navnet Elohim, er alene en udlægning. Læg nøje mærke til dette: Det er klart for os, at Herren er Gud.

Det er åbenbart, at skriftstedet her taler om dom, af flere grunde. For det første bruger det »Guds værker«, mifalot. Et sådant udtryk findes ellers kun i Skriften i »Herren erhvervede mig ved sin vejs begyndelse, før sine værker fra dengang«. Også dér er det sagt om dom, for fra begyndelsen steg det op i tanken at skabe verden ved dommens egenskab.

Udtrykket »Herrens gerning«, poal, og lignende siges derimod om det, som kom frem til handlingens fuldendelse ved godhedens forrang og dens forening med dommen. Men mifal, værk, betegner den første kraft, som steg op i tanken, sådan som skriftstedet i Ordsprogenes bog viser. Ligeledes i ordlyden af Rosh Hashanahs velsignelser: »Du husker hvert værk.«

Til støtte for sit udsagn udlagde denne tannait desuden chazu, betragt, ud fra »et hårdt syn«, chazut qashah, og shamot ud fra shemamah, ødelæggelse, som det står dér. Alt dette er rette beviser efter hans opfattelse for at forklare, at denne navnenævnelse blev sagt om dom. Tilsvarende ved Sodoma: »Svovl og ild fra Herren.«

Men i begyndelsen af afsnittet Noach, på side 60, indledte rabbi Eleazar med dette skriftsted i en anden udlægning, som ikke behandler dom, men netop barmhjertighed. Han udlægger shamot som i »han kaldte ham Noach og sagde: Denne skal trøste os«. Navnet Elohim nævnte han ikke, for han behøvede det ikke. Zohars bøger er blevet forvansket, og den, som tilføjede, tog bort, da han skrev »et hårdt syn« dér. Det er mit vidne: Det er stjålet med fra afsnittet Bereshit, for dér har det hjemme. Der er ingen tvivl om dette, selv om jeg har set én blandt de lysende og prisværdige fortolkere skrive det modsatte.

I afsnittet med formaningerne i Torat Kohanim tager han skriftstedet »hvis I vandrer efter mine forordninger og vogter mine retsregler«. Gå og læs det, børnene lærer: »Og vogter mine bud.« Hvad skal vi da sige? I almindelighed er »mine bud« et fælles navn for alle bud, og de deles i vidnesbyrd, forordninger og retsregler, som det står i afsnittet Vaetchannan ved den vise søns spørgsmål. Her forklarer han dette »mine bud« om delen

KLADDE · uafklaret · fortsat

Trykkets noter til afhandlingen — kun forbindelse på afhandlingsniveau: - fortsat

retsregler; det er dem, han behandler.

Du skal vide, at der længere fremme står »hvis I forkaster mine forordninger, og hvis jeres nefesh væmmes ved mine retsregler«. Her forklarer han »min forordning« om den mundtlige Torah, én forordning, som omfatter mange forordninger, nemlig Torahens bestemmelser, som han slutter, om hvilke der står vogtning i afsnittene Acharei og Qedoshim. »Mine retsregler«, som indgår i »mine bud«, udlægger han om den skriftlige Torah, for de fleste af Torahens hovedsager er retsregler. På grund af denne forordning, som selv er egenskaben vogt, at være? i den skriftlige Torah, står der her vogtning ved »mine bud«, som betyder »mine retsregler«, som vi sagde.[DA551116] Se udsagnet på sit sted; dette er nok til at forstå indsigtsordene.

Også i bogen Elleh haDevarim, side 269, udlægger han i Shema-afsnittet »den svage hånd«, jad kehah, som kun findes i »når Herren fører dig«. Et øje ser, og et øre hører, at alt dette alene er udlægning, og at der slet ingen fejltagelse er i det.

Ligeledes vil du mange steder i Zohar finde »for Herren Tsevaot er sol og skjold«. Vi har forklaret det godt straks nedenfor. Undr dig ikke, for det er også Gemaras vej at udlægge skriftsteder med forkortelse, udeladelse og tilføjelse i forhold til det, som står skrevet på deres sted, så den udlægning, de beskæftiger sig med, bliver forståelig af sig selv.

Eksempelvis »se, Gud, mægtig, foragter ikke«, hvoraf vi lærer, at den Hellige, velsignet være han, ikke foragter de manges bøn. Skriftstedets første »mægtig« priser jo den Allestedsnærværende. Derefter står »mægtig og foragter ikke, mægtig i hjertets kraft«. Der er altså vav i ordet ve-lo, »og ikke«, men ikke sådan i Gemara. Det sidste »mægtig« priser fællesskabet, når de er i én samling, mægtige af hjerte, som er bønnen. For at forkorte tog Gemara kun »mægtig« én gang og udelod vav for ikke at afbryde sammenhængen, som om det ville sige: »Se, Gud foragter ikke den mægtige.« Det er ligefremt.

Gentagelsen af »mægtig« i Skriften er gentagelsen af »og han velsigner« i verset »Herren har husket os«, והוה?, med talværdien Av 72, Sag 63, Mah 45 og Ban 52.[DA551117] Når Israel er én samling, er de nemlig den Helliges navn, velsignet være han.

Ligeledes ved de forkortede skriftsteder: »Han giver pengene, og det står fast for ham«, som er sammensat af to vers. Det ene: »Han giver din vurderingssum på den dag? som helligt for Herren.« Det andet: »Han føjer en femtedel af din vurderingssum i penge til den, og det står fast for ham.« Ved at kombinere de to vers på denne måde lærer vi også, at femtedelen ikke er en ufravigelig betingelse ved løskøb af det helligede, selv om den er en pligt.

Tilsvarende »i stedet for, give, skal han betale, penge«, hvor rabbinerne tager versenes

KLADDE · uafklaret · fortsat

Trykkets noter til afhandlingen — kun forbindelse på afhandlingsniveau: - fortsat

frugter ved skadeserstatning. Der er mange lignende tilfælde i Gemara og Zohar, og det er forklaret i skriftet Nezeq.

At Rav talte langt mere udførligt end nødvendigt i kapitlet haRoeh om de fire, som skal takke, og fremførte alle salmens vers, var ikke uden grund. Vi skal snart forklare det.

Vi finder også, at det læres i Torat Kohanim: »Hans nære slægtning« betyder alene hans hustru, som der står: »Til hans hustru må du ikke nærme dig; hun er din fars nære slægt.« Sådan fremfører også mesteren det i begyndelsen af Lovene om urenhed. Dette vers er imidlertid sammensat af to, skrevet om farbrorens hustru og om farens søster.

Det siger således: Man kan ikke forklare »hans nære slægtning«, som står ved præstens urenhed, som hans søster, sådan som man først kunne tænke, fordi der om farens søster står »hun er din fars nære slægt«. Hans søster er jo nævnt udtrykkeligt ved præstens urenhed. Hvis det ikke gælder søsteren, som allerede er nævnt, så lad det gælde hustruen, for der står »til hans hustru må du ikke nærme dig?« om farbrorens hustru. Hans far er som ham selv, og derfor kaldes hun hans tante. Slægtskabet gennem broderskab, som nævnes ved søsteren, gælder også ved farbrorens hustru, for hvad er forskellen? Undervejs kommer det for at lære os, at et menneske altid bør gifte sig med sin brors datter eller sin søsters datter.

I traktaten Sukkah: Hvorfra ved vi, at den, som hører, er som den, som svarer? Der står »som kong Josija læste«. Var det ikke Shafan, som læste? Heraf følger, at den, som hører, er som den, som svarer. Det er vanskeligt, for både i Kongebogen og i Krønikebøgerne siger Skriften udtrykkeligt, at Shafan alene læste foran kongen, og at kongen derefter læste for folket.

Sandheden er, at det af fornuft var klart for rabbinerne, at denne oplæsning for folket ikke var רעיה for kongen, eftersom den kom (גלדה?) i verset »Herren vil føre dig og din konge bort«.[DA551118] Skriftstederne henførte den kun til kongen, fordi han hørte, tav og anerkendte dommen over sig som retfærdig. Da de alene ud fra fornuft kom for at rette skriftstederne væk fra deres ligefremme mening, måtte de dér sige: De vise, de skriftlærde, udlæggerne og hele folkets overhoved siger, at den, som hører, er som den, som svarer. Hvorfor alt dette? Netop som vi har forklaret.

Også i Jerusalem-Talmud fremførte de et bevis på, at man ved enhver hellig sag skal rejse sig på benene, fra det, der står ved Eglon: »Rejs dig, for Herrens ord er til dig.« Sådan ændrede de Skriftens ordlyd — og de skjulte? — efter udlægningen ([mangler]), for מ׳ står der »han rejste sig fra stolen«, som følger af det, han antydede for ham (יגאהוד?), da han sagde »jeg har et ord fra Gud til dig«.

KLADDE · uafklaret · fortsat

Trykkets noter til afhandlingen — kun forbindelse på afhandlingsniveau: - fortsat

(Og den anden) — var det ikke sådan, hvordan vidste Eglon da, at han skulle rejse sig på benene? Det er navnenævnelsen. Og med dette, hvorfor Shafan? Ehud forklarede ham, at han er den hellige Gud, ikke Kemosh, Moabs gud. Derfor behøvede de ikke לגמ' »mig«, for det er en forberedelse i verset, som antyder hele denne ære. De forklarede det ved at udskifte navnenævnelsen. Ehud handlede klogt ved at fuldende »jeg har et ord fra Gud«: Skifter, som ved at styrkes, אלינ?, da »rejs dig«.[DA551119]

Jeg hørte én, som fremførte et bevis fra den babylonske Rosh Hashanah på at opretholde pligten til at stå ved hellige ting. Der siges: »De blæser lange og brudte toner, mens de sidder, og de blæser lange og brudte toner, mens de står.« Ved gentagelsen af Musaf, som er stående, skal man altså stå. Det er rigtigt.

Vi finder i Berakhots Gemara, kapitlet Chanu Devarim, at de føjer [mangler] et ord til, taget fra et andet vers, for derigennem at udlægge en præcisering [mangler].[DA551120] Rav Jehudah sagde i Ravs navn — og nogle siger, at det blev lært i en baraita: »I skal hellige jer« er det første vand; »og I skal være hellige« er det sidste vand; »for hellig« er den gode olie; »jeg er Herren, jeres Gud« er velsignelsen. Det betyder bordvelsignelsen, i modsætning til den, som forklarede det på en anden måde.

I dette vers i afsnittet Qedoshim findes »hellig« jo ikke. For at øge æren for bordvelsignelsen, som følger af Torahen, så god olie skal gå forud for den, tilføjede de ordet »hellig«, taget fra et andet lignende vers i samme afsnit, hvor der står »for hellig er jeg« og ikke mere. Det passer som noget, der læres af sin sammenhæng.

Det er dog rigtigere at sige, at her ikke er en tilføjelse, men en omvending, og at det er et fuldt vers i slutningen af afsnittet Shemini. Denne omvending fik én til at forklare »det er velsignelsen« om velsignelsen over håndvasken med det første vand. Alligevel siges der et andet sted, at udsagnets ophavsmand taler om bordvelsignelsen, og det er grunden til omvendingen.

Vi har nu retfremt bevist tilstrækkeligt, at dette er den hellige vej i den babylonske Talmud, Jerusalem-Talmud og Torat Kohanim, ligesom det er Zohars vej, for alle er hellige rabbinere. De lærer os udlægningernes betydning ved at ændre ét ord fra skriftstederne og lignende. Det er en kort vej og et klart sprog for den, som har et hjerte til at erkende og øjne til at se. I midrashim findes der også utallige vidnesbyrd af samme slags.

Vi vender tilbage til det, vi begyndte med, om verset »for Herren Gud er sol og skjold«. Det er klart, at det undertiden er rigtigt at forklare disse to navne sammen om Chokhmah og Binah, fællerne ovenfor, og undertiden om Tiferet og Malkhut, de elskende nedenfor. Da skjoldets betydning slet ikke passer på Binah, men på Malkhut, og solen ligeledes kun kan passe på Tiferet, ikke på Chokhmah, er Zohars bog nøje formuleret, når den siger »Herren

KLADDE · uafklaret · fortsat

Trykkets noter til afhandlingen — kun forbindelse på afhandlingsniveau: - fortsat

Tsevaot«.

Denne betegnelse passer nemlig til alle sefirot under Tiferet, nemlig Netsach og Hod. De kan også betegnes som magen, skjold, der er initialer for Michael, Gabriel og Nuriel, som er fyrsterne for godhed, dom og barmhjertighed. Samlingen af disse tre kræfter åbenbares i Malkhut og Jesod, som er pryd for den retfærdige og pryd for hans tegn. Ligeledes har magen talværdien tsava, hær.

Det er desuden velkendt og udbredt, at Tsevaot overalt er Netsach og Hod. Men Herren Tsevaot er i Zeirs Netsach og Hod, og Elohim Tsevaot er i hans Nuqvas Netsach og Hod. Elohim (אלהים) udfyldt med he har ved sin kvadrering talværdien Tsevaot to gange: én for Netsach og én for Hod, det vil sige som tegn herpå, for Tsevaot og Elohim er ét.[DA551121]

Lad dig ikke forlede til at tro om Israels vise, tannaiter og amoraiter, at de ikke var nøjagtige med skriftstederne, eller at Bibelens bøger blev udskiftet gennem generationerne — det være langt fra! Sådan må det ikke være. Vi har allerede stillet dig over for sandheden; vig ikke fra den.

Endvidere sagde de i afsnittet Tetsavveh, at alle versene i »En lovsang af David« har et vav i midten, undtagen de to bogstaver qof og resh. Lad det ikke være en vanskelighed for dig, at alle er fortrolige med »Han gør, hvad de, der frygter ham, ønsker, og deres råb hører han og frelser dem«, og at sådan står der i alle troværdige bøger. For dér talte de alene om verset »Herren er nær«, som begynder med qof og resh sammen. Han begrunder det med, at det er sandhedens bogstav, fra Jesod, fra den Helliges, velsignet være han, navn. Det passer det ikke at åbne en egen port i halvdelen af dette vers, eftersom qof og resh, som udgør løgnens krop, blev forenet ved dets begyndelse. Shin er jo sandhedens grundlag, for de tre fædre er knyttet til det. Også her findes der et vav i ordet qarov, »nær«; hvad skulle det gøre ved dette? Det er enkelt.

Vid, at afskriverne flere steder ud over disse og lignende tog fejl i Zohars bøger, så der viste sig andre afvigelser i Bibelens vers. Vi har imidlertid undersøgt nøjagtige tekstformer, og de ligger foran os i deres lærehus: skriftstederne er vel nøjagtige i Zohars vises mund, hvad alt det angår, der er skrevet i profeternes bøger, hvor de ikke behøvede at ændre det. De ændrede aldrig ordlyden uden en vægtig grund, som vi har sagt.

Et andet sted har vi grundigt forklaret det, vore rabbinere sagde om »Og det skete på den dag, Moses fuldendte«: »Der står kallat.« For i en Torah-rulle skal man altid skrive kallot fuldt, og deres ord blev kun sagt som udlægning. Ligeledes blev udsagnet »der står ha-pilagsham« kun sagt som udlægning; ordet skal skrives med flertallets jod. Sådan er mange tilfælde.

KLADDE · uafklaret · fortsat

Trykkets noter til afhandlingen — kun forbindelse på afhandlingsniveau: - fortsat

I traktaten Berakhot, kapitlet »Tre, der har spist«, sagde Rav Huna: »Ni og arken kan regnes sammen.« Rav Nachman sagde til ham: »Er arken da en mand?« Derimod sagde Rav Huna: »Ni, som ser ud som ti, kan regnes sammen.« Forklaringen er, at eftersom de befinder sig ved arken, ser de ud som ti, hvad enten de er spredt — i de adskilte verdeners hemmelighed — eller samlet, som der står dér — i enhedens verdens hemmelighed. Grunden er, at Shekhinah almindeligvis hviler på Torahens sted. Se Zohar ved slutningen af afsnittet Qorach om verset »Og levitten skal tjene, han«.

Sammesteds sagde Rav Ammi endvidere: »To og sabbatten kan regnes sammen.« Rav Nachman sagde til ham: »Er sabbatten da en mand?« Derimod sagde Rav Ammi: »To lærde, der skærper hinanden i halakhah, kan regnes sammen.« Forklaringen er: Ligesom »da talte de sammen«, og »Herren lyttede«, hvorfor der er en begrundelse? — han, שריא — for at regne dem sammen, således kan to og sabbatten regnes sammen på grund af kærligheden til den ekstra nefesh.[DA551122]

De, der afgør halakhah, udelod disse to overleveringer, der er fire, og man følger hverken Rav Huna eller Rabbi Ammi. For det fremgår ikke, at Rav Nachman godtog dem fra dem, selv om han af respekt kun indvendte mod den første af hver af deres to udtalelser. At lade to og et barn indgå i indbydelsen til bordvelsignelsen — og hvis indbydelsen sker med Navnet, ni og et barn — står for os klart som tilladt; i begge tilfælde skal barnet vide godt, hvem man velsigner.

Ved bønnen gælder der dog betingelser. Én af dem er, at en af de ni er voksen og fremragende i visdom og antal år, og at der er én, som aldrig beder alene, medmindre han er tvunget dertil, ellers ikke. Det skal være umuligt at få ti voksne til stede, selv med anstrengelse og møje, eksempelvis fordi de ikke er i byen. Eller de gik ti ind i synagogen og begyndte den fælles bøn, hvorefter én af dem trak sig bort og gik ud; når de da når til »ולחתות? begyndelsen«, begynder og afslutter de ved at lade et barn indgå, ellers ikke. [DA551122]

Ved aftenbønnen er der slet ingen qedushah-orden, som intetsteds er tilladt et barn at fremsige i menigheden. Selv om denne bøn har qaddish og barekhu, er disse blevet tilladt den, der læser maftir, og den faderløse, også mens de er børn. Så meget mere er det tilladt i alle disse tilfælde at lade et barn indgå blandt de ti til enhver tid, selv om samtlige disse betingelser, eller endog blot nogle af dem, ikke opfyldes da. Derfor er det ikke enhver, der er egnet til at lempe her, men kun den, som forstår at skelne sit steds og sin tids behov. Dette er en af de anvisninger, som man ikke kan slutte videre fra; de er overladt til de vise fra dag til dag. Et faderløst barn kan ikke opfylde andres forpligtelse til barekhu om morgenen; en voksen skal derimod indlede velsignelserne ved Shema. Det samme gælder qaddish og barekhu på det tidspunkt. Her skal vi ikke dvæle længere ved det.

KLADDE · uafklaret · fortsat

Trykkets noter til afhandlingen — kun forbindelse på afhandlingsniveau: - fortsat

I kapitlet Mavoj: »Ethvert hus, hvori Torahens ord høres om natten, ødelægges ikke, for der står: Men han sagde ikke: Hvor er Gud, min skaber, som giver sange om natten?« Rashi forklarede, at den, som giver sange om natten, ikke vil behøve at klage over, at forsynet er trukket bort, og hans hus ødelagt. Det samme gælder om dagen, men om natten høres stemmen på lang afstand.

Og Ritva — denne forklaring er vanskelig for mig: Verset »Hvor er min Gud?« forekom ham ikke at være en klage. Han forklarede, at ovenfor står »For han knuste, forlod fattige«, det vil sige: Han knuste בֵּיהֶם og forlod dem. Hvorfor? Han sagde ikke: »Hvor er Gud, min skaber?«, idet han ikke gav agt på sin dannelse, så han gav Torahens sange om natten.

Her er der en vanskelig indvending: »For han knuste« sagde Tsofar i sit andet svar, mens det andet, hvor der står »Men han sagde ikke: Hvor?«, blev sagt af Elihu i det tredje svar. Og hvis du siger, at Elihu jo sagde her: »Jeg vil svare dig med ord og dine fæller med dig« — gode skal bo, hvorfor knuste han? — svarede han rigtigt (Tsofar ham, og desuden ham selv). Efter »for han knuste« sagde han dér: »Alt mørke er skjult for hans skatte; en ild, som ingen pustede til, skal fortære ham.« Det udlagde de om forsømmelse af Torahen, og det er skriftstedet som hos Elihu; det første er hovedsagen.[DA551123]

Vi læser i Shimmusha Rabba om tefillin: »Ingen er egnet til at lægge tefillin, undtagen den, der læser Torahen, Profeterne og Skrifterne: Torahen i Første Mosebog, ét vers; Profeterne i Samuels Bog, ét vers; Skrifterne i Salmernes Bog, ét vers.«

Det forstås gennem det, der er forklaret på sit sted om hemmeligheden ved »Kun i en billedskikkelse vandrer manden«. For Chokhmah, det vil sige Første Mosebog, iklædes Netsach, hvorfra profetien hos Samuel fra Rama kommer, som det er velkendt. Således også fra Binah til Hod, indtil lysene når frem og skaber mochin for Zeir og hans Nuqva i hemmeligheden ved hovedets og håndens tefillin. Det er hemmeligheden ved »Lykkelig er manden«: Han er Zeir, der gøres lykkelig ved Immas lys.

I de to tefillin er der otte afsnit, som kun blev forklaret i den mundtlige Torah, sådan som vi lærer: »Fem totafot — for at overtræde de skriftlærdes ord er han skyldig.« Det er det, slutningen dér siger: Vi kræver ved læringen otte מתיתבי. Han anfører støtte fra det, vi lærer: »Fem år gammel til Skriften, ti til Mishnah, tretten til buddene«, for da indgår han under betegnelsen mand. Disse otte מתיתבי svarer til de otte afsnit, som vi har sagt, og til de otte år fra begyndelsen af hans indtræden i Skriften, indtil han indgår under buddene. Det gælder, når han kan oversætte dem alle, for ved at gøre sig selv større vil han tilrette mochin for Nuqva.[DA551124]

I det sidste kapitel af Bava Metsia: »Huset og overetagen, der tilhører to, styrtede sammen,

KLADDE · uafklaret · fortsat

Trykkets noter til afhandlingen — kun forbindelse på afhandlingsniveau: - fortsat

og hverken den ene eller den anden har midler til at bygge. Ejeren af overetagen har intet i jorden.« Det er lært: Rabbi Natan siger: »Den nederste tager to dele, og den øverste tager en tredjedel.« Andre siger: »Den nederste tager tre dele, og den øverste tager en fjerdedel.« Rava sagde: »Hold dig til Rabbi Natans udsagn, for han er dommer og går ned i rettens dybde.« Han mener: Hvor meget forringer en overetage huset? En tredjedel. Derfor har han en tredjedel.

Forklaringen er (at dette emne taler om hemmeligheden ved de konger, der døde, og deres brud; den første tanna mener osv., se 7 i LQHSh): Den unavngivne tanna mener, at der her intet behov er ovenfra, men overalt hvor Shekhinah er blandt de nedre (da har han gavn af at hæve de feminine vande, men osv.; således står der i LQHSh). Ved karrenes brud og bygningens fald, når lysene trækker sig bort, har den øverste imidlertid intet i jorden. Sådan er sandheden: Der kræves hjælp fra gerningens dygtighed.

Rabbi Natan er dommer, med talværdien 224?, ע"ס, hemmeligheden ved dommenes formildelse, for enhver dommer skal begynde med det, der taler for frifindelse.[DA551125] Han mener: Hvor meget skader en overetage huset? En tredjedel. For den øverste tredjedel, Zeirs mochin, er det lys, der trækker sig opad, og det er virkelig rettens dybde, idet dette er det væsentlige lys, der gik tabt for ham. Derfor har han en tredjedel. De andre, der kommer fra bagsidernes egenskab, regner Malkhut som en fjerdedel; de giver tre dele til den nederste og en fjerdedel til den øverste. Sådan er sandheden i punkternes hemmelighed, men ved tilretningen af partsufim følger halakhah Rabbi Natan og Rava.

Der var en mand, som var gift med sin søsters datter. Hun begik ægteskabsbrud, han skilte sig fra hende og satte en tidligere dato i skilsmissebrevet. Han sagde: »Det er bedre, at hun dømmes som ugift« osv., i første kapitel af Gittin. Forbilledet er Moses, vor lærer, fred være med ham: Han var gift med sin søsters datter; det er Darda bag ved Jakobs skikkelse, og hun er Jakobs hustru og Moses' søster. Dardas datter er ørkenens generation, erkendelsens generation, som lavede kalven. Han skilte sig fra hende ved at bryde tavlerne, før han kom til lejren.[DA551126]

Hvad hjælper det? Tavlerne er ikke det, der fremkalder det, for hvad (sådan som vi lærte? ved Sinai tidligere)? Det var kun for at give hans ord en begrundelse: »Du befalede dem ikke; du sagde ikke: Jeg er Herren, jeres Gud. Du befalede mig: Jeg er Herren, din Gud.«

»Israel er hellige.« I første kapitel af Chullin præciserede Tosafot: Også den, som har og ikke vil, kaldes hellig. Han kan, men vil ikke; og han vil ikke og kan ikke. Både den ene og den anden kaldes hellig.[DA551127]

I kapitlet Arvei Pesachim: »Jeg vil skabe dig et navn som de stores navn på jorden.« Rav Josef lærte: »Det er, at man siger: Davids skjold.« Forklaringen er, at ligesom »Abrahams

KLADDE · uafklaret · fortsat

Trykkets noter til afhandlingen — kun forbindelse på afhandlingsniveau: - fortsat

skjold« er en lovprisningsvelsignelse blandt Amidahs tre første, afslutter man kun med »Davids skjold« i haftarahs lovprisningsvelsignelse. I bønnen siger man derimod »han, som lader frelsens horn spire«. Hvorfor? Fordi de er bønner om barmhjertighed, blandt de mellemste velsignelser.

Skriftstedet er vanskeligt for os: Lad det sige »som den stores navn på jorden«, for sådan kaldes Abraham, vor fader: »det store menneske blandt kæmperne«. Dér siger vi: »Og vær en velsignelse« — med dig afslutter man, ikke med dem. Det passer os at sige, at magen, skjold, altid er et tegn for vognen argaman, opkaldt efter fædrene, som netop er vognen. Michael tjener nemlig Abrahams godhed, Gabriel Isaks frygt og Nuriel sandhed for Jakob. Magen er altså de stores navn, selv om Abraham alene blev bestemt til vognen. David er en hæl til den, som forklaret i Tiqqunim; derfor afslutter man med »Davids skjold«.

Magen har talværdien tre gange El, efter El, den store; El, den mægtige; El, den frygtindgydende. Magen har desuden talværdien »Adonajs kraft«, som er Davids egenskab, der næres fra de tre linjer, og ligeledes talværdien »Herren i sit hellige palads« (ה׳ בהיכל קדשו). Hvem forener dem? »Én enestående Herre«, med samme talværdi. Det første menneskes år var som tallet magen ganget med ti.

Endvidere har »Velsignet er du, Herren, Abrahams skjold« (ברוך אתה ה׳ מגן אברהם) talværdien Elohim kvadreret med he-udfyldning. Det peger på Imma, der giver Zeir mochin, når det øverste led af hendes Netsach, Hod og Jesod træder ind ved begyndelsen af Amidah. Der hentydes til det i velsignelsens afslutning: »Du, Herren, Abrahams skjold« (אתה ה׳ מגן אברהם) har initialerne Imma (אימא). Derved bliver Zeir fuldkomment velsignet i det øjeblik.[DA551128]

»Abrahams skjold« har desuden talværdien Menachem ben Ammiel, der skal komme i godhed fra vores side, fordi vi ingen gerninger har, og med dom fra sin egen side, idet han »gjorde sin nefesh til et skyldoffer«, med samme talværdi, for at give verden fortjeneste. Således også hentydningen: »Bønnerne fastsatte de svarende til de daglige ofre.«

Abraham står ved Gehinnoms indgang, for alle omskårne reddes fra Gehinnoms dom og overgives til ham. Gehinnoms engle siger til ham: »Se, de hører til din del; de er omskårne efter dit.« Derfor er slutbogstaverne i יהו״ד magen Avraham: HNM, »se, de er«.[DA551128]

»Den, der giver et barn brød, skal underrette dets mor.« Forklaringen: Det er kendt, at Abba grundlagde datteren. Hun er pat, brød, med talværdien Talmud; det er den mundtlige Torah. Hun har fem gevurot, og hver af dem hedder El Adonaj, efter den smukke Imma. Fem gange dette har talværdien pat. Hun er også »hans kurv«, sallo, med samme talværdi: karret, der rummer hendes feminine vande. Det er hemmeligheden ved »brød i hans kurv«. Tallet (וזית?), seks gange, svarende til gevurot og karret, har talværdien

KLADDE · uafklaret · fortsat

Trykkets noter til afhandlingen — kun forbindelse på afhandlingsniveau: - fortsat

576, som er kvadratet af Adonajs 24 permutationer, 24 gange 24.[DA551129]

Svarende til dem findes der i den øvre Imma »brød i hans kurv« på en anden måde. Hendes fem gevurot er Havayah-navne med Elohims vokaltegn, med talværdien sallo; seks gange dem er tallet for 24 Havayah-navne ganget med 24. Den, som har brød i sin kurv, er ikke lig den, som ikke har. Den første er den nedre forenings hemmelighed, som er jesh, noget; den anden er den øvre forenings hemmelighed, som er ajin, intet.

Vi vender tilbage til barnet, som vi begyndte med. Når vi kommer for at give det — forklaringen er brødet, som det spiser — og bringe hende til Zeir, som er barnet, så hun næres ved ham, må man først pynte ham med Immas prydelser. Se den daat, som trækkes fra Abba til Imma, foreningens hemmelighed. Man smører ham med olie fra chasadim og rammer øjet med det sorte fra gevurot. Eller også smører man ham fra den (mida), som i »Og han lukkede med kød på dens sted«.[DA551130]

Dette er en gave til en rig, for Zeir er et barn, der dier ved sin mors bryster, guldets gave, som der står: »Fra nord kommer guld.« Det har betydningen »Og han gav til Moses, da han fuldendte«, for hun selv er ovenfor i Atsilut og skal åbenbares i hemmeligheden ved nydelse? i den verden, der udelukkende er sabbat. Men i den nedre forening, fordi Zeir er fattig, og Imma kun giver ham under indskrænkning: »En gave i det skjulte betvinger vrede.« For da er Shekhinah skjult i fuglereden, så klippah bøjer sig for hende.

»Enhver elev, hvis indre ikke er som hans ydre, må ikke komme ind i lærehuset.« Tokho, »hans indre«, har talværdien tevel, som tallet for de fire navne på perlen fra Imma. Kevaro, »som hans ydre«, har samme bogstaver som barukh, velsignet. Sammenstillingen af dem begge er ke-tamar, som en palme, og ligeledes »hans trone som solen foran mig«. Den omtalte trone er hemmeligheden ved Akhtriel, tronen for den øvre זוה. Også denne fyrstes navn har talværdien »hans indre som hans ydre«, med (bogstaverne).[DA551131]

Forklaringen på »enhver elev«: Kol, »enhver«, er Jesod, som bekendt, for der står: »Den retfærdige skal blomstre som en palme.« Han er elev af dem, der er lært af Herren, Netsach og Hod. Hans indre er Tiferet, som kaldes solen. Han er tevel, der betyder verden, og kaldes desuden sådan på grund af sin lighed med sin partner, som vi står ved. Dette er hendes navn fra hemmeligheden ved Imma, der giver i sit hus. Hans seks ender er desuden hver forseglet med navnet Av, efter betydningen »en verden af godhed skal bygges«. De er to gange 216, tilsammen tallet tevel.

Hans ydre er Malkhut, som kaldes Tamar og omfatter otte Havayah-navne fra Binah til Malkhut. De har talværdien varo, »hans ydre«, og ligeledes Jitschaq, Isak, om hvem der er skrevet efter hendes navn: »Sådan skal dit afkom være.« Det omfatter også Havayahs fire udfyldninger: Av, Sag, Mah og Ban — fire, fire dug — som har talværdien kevaro.

KLADDE · uafklaret · fortsat

Trykkets noter til afhandlingen — kun forbindelse på afhandlingsniveau: - fortsat

[DA551132] Ligeledes »Jakobs Gud« (אלקי יעקב), som er i Malkhut, der kaldes Elohei, partner til Zeir, som er Jakob. Når Jesod gør målet lige mellem Zeir og hans Nuqva, som sagt, opnår han at komme ind i det øvre Jerusalem, som er den øvre Immas lærehus. Dér er den store modning af dadlerne.

I kapitlet Ha-Roeh sagde Rav Jehudah i Ravs navn: »Fire skal takke: de, der drager ned på havet; de, der færdes i ørkener; en syg, der er blevet helbredt; og en fængslet, der er kommet ud.« Om hver af dem spørger vi dér: »Hvorfra har vi det?«, og han anfører alle versene, selv om de er mange.

Her spørger sønnen først: Hvorfor ændrer Gemara Skriftens rækkefølge, som er ørken, fængslet, syg, hav? Selv om man har forklaret, at Skriften først sætter den, som er mest udsat, og Gemara den, som forekommer hyppigst, er der stadig noget at præcisere: antal og lighed, selv i ét vers.[DA551133] Gemaras vej er jo at være kort og ikke lang, som vi forklarede ovenfor. Hvorfor går den her som en kræmmer og opregner så meget?

Endvidere er Skriften vanskelig: Hvorfor bruges tseaqah om råbet i ørkenen og på havet, men zeaqah i de to andre tilfælde? Hvorfor står der frelse, teshuah, om disse, redning, hatsalah, om ørkenen og udgang, jetsiah, om havet? Hvorfor står der i dem alle »fra deres trængsler«, mens et vav er tilføjet ved havet?

Det er dog kendt, at tseaqah er råb med høj stemme og hører til i ørkenen og på havet, mens zeaqah er råb med lav stemme i fangenskab og sygdom. Der behøves også stor redning i ørkenen på grund af dens mange plager: Der er hverken brød eller vand, og røvere og onde dyr, slanger, ildslanger, skorpioner og tørst forekommer hyppigt. Selv hvis man kommer ud derfra syg og fanget, er det en stor redning. I de andre tilfælde er helbredelse og frihed derimod fuldstændig frelse til fryd og glæde.

Havets smerte rummer dem alle; derfor tilføjede han vav ved »deres trængsler«. Så snart man er kommet ud derfra og op på tørt land, falder ens sind til ro. Derfor står der »udgang« om det.

I sandhed er versenes rækkefølge i Salmernes Bog nøje bestemt for at rette disse forhold mod den hellige Shekhinah. Gennem bogstaverne HVJ sker derfra miraklet for verdens børn. Ligesom der om den hellige Shekhinah står »som min mor grundlagde«, således er der også sagt om hende: »Jeg slog, og jeg helbreder.« Derfor valgte han bogstavernes rækkefølge (HVJA, et ord), som er he over vav, he over jod.[DA551134]

Det er enkelt: Versene om dem, der færdes i ørkener, fra »De fór vild i ørkenen« til »Lad dem takke«, er fem. Om den fængslede, fra »De, der sidder i mørke« til »Lad dem takke«, er der seks. Om den syge, der er blevet helbredt, indtil »Lad dem takke«, er der fem. De om

KLADDE · uafklaret · fortsat

Trykkets noter til afhandlingen — kun forbindelse på afhandlingsniveau: - fortsat

dem, der drager ned på havet, indtil »Lad dem takke« og »Lad dem ophøje ham«, bliver ti. Disse to vers går som ét, for at sige, at vi i alle tilfælde kræver en forsamling af folk og to rabbinere blandt dem, svarende til Chokhmah og Binah, som er denne forsamlings hoveder. Det udelukker den øvre Keter, der ikke åbenbares på lidelsernes sted. Daat er i folkets forsamling for at fuldende de ti, men er ikke i de ældstes sæde, for dér tæller han to. Hertil versenes rækkefølge.

Men hvad angår Gemaras rækkefølge: Kom og se, hvilken stor mand der sagde dette. Hvem er denne overleverings ophavsmand? Rav, som er Rabbi Abba, tannaiten i baraitaen mange steder i vores Gemara. Efter manges mening er han den Rabbi Abba, som nævnes i Zohar, og som levede fire hundrede år. Tegnet for dig er RV, det vil sige to gange to hundrede. Han var den største af fællerne hos Rabbi Shimon og hans søn Rabbi Elazar og var Rabbi Chijjas lærer i denne visdom.

Ildgnister udgik af hans mund foran Rabbi, når han gentog for ham, hvad han havde lært hos Rabbi Shimon. Også af vor hellige lærers mund udgik ildgnister sammen med Rav, når han gentog og ordnede kapitlernes hovedpunkter hos ham. Måske lærte Rabbi selv oprindelig også Torahens hemmeligheder af Rabbi Shimon, mens han var hans elev i Mishnah og Gemara. Fra dem udgår Torah til hele Israel, halakhah til handling, for i disse tjente Rav meget hos Rabbi og Rabbi Chijja.

Han døde ved begyndelsen af det femte årtusind fra skabelsen og er tannaiternes afslutning, som vore rabbinere sagde: »Rav er en tanna og kan være uenig.« Netop tanna, som vi har sagt. Desuden var han lærer for alle landflygtighedens børn. Ved hans død blev vi derfor faderløse og uden far, for de to tusinde år med Torah sluttede for os.

Eftersom han er ophavsmand til den overlevering, vi begyndte med, ordnede han sit udsagn efter hemmeligheden ved offeret, der stiger og falder. Datteren stiger op til Abba; derfor satte han først dem, der drager ned på havet, hvor der er ti vers, for dertil at knytte dem, der færdes i ørkener, med fem vers. Der står: »De fór vild i ørkenen« — ørkenen? — den, som sagde: »Jeg fór vild som et tabt får.« Derefter stiger Imma, om hvem der står »Hvem skal helbrede dig?«, ned til sin søn, der var fængslet: Han græd, »Kongen er bundet i løbegangene«. Denne udtalelses rækkefølge er altså »den, som roser sig, skal rose sig af at forstå og kende«. Derfor anfører han alle versene: for at lære, at antallet her betyder noget.[DA551135]

Ved mange af Ravs udtalelser finder vi, at Rav Kahana og Rav Assi indvender mod ham, og Rav tier. Nu må vi gøre kendt, at Rav alle disse steder havde en vægtig og rimelig grund i Torahens hemmeligheder til at sige noget andet end dem. Selv om han tav over for dem med høj røst, med »ti stille«, מס?, i hemmelighed til rabbinerne, løste han bagefter deres vanskeligheder ved at hviske. I nogle af tilfældene følger halakhah ham.[DA551136]

KLADDE · uafklaret · fortsat

Trykkets noter til afhandlingen — kun forbindelse på afhandlingsniveau: - fortsat

I kapitlet »Et æg, der blev lagt på en festdag«, sagde Rav: »En kylling, der blev født i sin skal på en festdag, er forbudt.« Rav Kahana og Rav Assi sagde til ham: »Hvad er forskellen mellem dette og en kalv, der blev født af et treifah-dyr på en festdag?« Rav tav. Han mente imidlertid: Den er beredt gennem moderen. For moderens tilretning og mål er en beredelse for fosteret i hemmeligheden ved »Han velsignede dine børn i dit indre«. Kalven kan slagtes i moderens liv, for denne har fire slagtekanaler; de forstås alle som tilsvarende hinanden. Hvis han vil, slagter han disse; hvis han vil, slagter han de andre. Dette er ikke challah.[DA551137]

For fosteret i moderens liv er som noget, der ligger i et hvælvet kar. Når partsufim iklædes hinanden, hindrer de ikke deres egnethed og tilretning. Men kyllingen er ikke beredt gennem sin mor og indgår ikke under slagtning. Selv hvis dens skal er brudt ved menneskehånd, er den endnu ikke kommet ud af punktets tilstand. Derfor er den ikke engang egnet til hunde, som der står dér, for dens skabelse er endnu ikke afsluttet.

I kapitlet Mashilin om et dyr, der tilhører to partnere, vejer det tungt for Rav, at grænserne næres af hinanden, så vi ikke sammenblander helligt og profant, som bekendt i sabbatgrænsens hemmelighed.

I kapitlet »Disse er treifah« om en overskåret luftrørskanal: Selv om han lærte dem, at slagtning er gyldig ved størstedelen af dens hulrum, så der ikke er en skade i dens indre, undersøgte han med henblik på at erklære den ugyldig, når den var overskåret i størstedelen af sin tykkelse. Det var for at tage hensyn til karrenes ugyldighed: Deres brud er deres død. Men Skriften siger fuldt ud: »Han, som bor hos dem midt i deres urenhed.« Deraf følger, at størstedelen af dens hulrum er hovedsagen; som dens ugyldiggørelse, således dens gyldiggørelse.

Ved begyndelsen af kapitlet »Den, der sælger huset«: Hvis han afgrænsede den ene grænse lang og den anden kort, sagde Rav: »Han har kun erhvervet den lange svarende til den korte.« For vi har slet ingen erkendelse af Arikh, heller ikke ved et rosh tor, en kile, hvis betydning er gennemgående: Abba, Imma og mazal, men kun gennem Zeir.

I kapitlet Ha-Shoel om en knækket økse? mente Rav, at man ikke skal lade karrenes brudstykker indgå i tilretningen. Derfor sagde han: »Gå og betal en fuldgyldig økse.« De mente derimod, at alt indgår under tilretningen, forudsat at det har en perutahs værdi. Det er hemmeligheden ved shaveh, »værdi«, med talværdien ish, mand; perutah har talværdien MTsPTs eller Elohim udfyldt med jod, som er en betegnelse for hans Nuqva. Det er særskilt: vav og he er sammen hele. De to tilsammen har talværdien Torah. [DA551138]

KLADDE · uafklaret · fortsat

Trykkets noter til afhandlingen — kun forbindelse på afhandlingsniveau: - fortsat

I kapitlet »Hvilken rente?« sagde Rav: »Et skib: leje og tab.« Der er lært i overensstemmelse med ham, og halakhah er: Lejen gælder fra tidspunktet, hvor det trækkes til overtagelse, for intet blev skabt forgæves. Alle skabninger ovenfor og nedenfor har deres løn med sig fra tankens begyndelse, efter betydningen »Jeg viser nåde mod den, jeg viser nåde«, som vi har forklaret på sit sted. Tabet gælder ved bruddets tidspunkt, efter betydningen »Hug dig«.

[mangler]
[mangler]
[mangler]
[mangler]
[mangler]
[mangler]
[mangler]
[mangler]

Da Rabbi Shimon bar Jochaj var i hulen med sin søn Rabbi Elazar, begyndte han og sagde: »Hvad betyder det, der står: Død og liv er i tungens hånd? Har tungen da en hånd? Det skulle have sagt: Død og liv er i tungen. Desuden skulle det have sat liv før død.«

Han sagde til ham: »Ja, tungen har en hånd: Venstre støder bort, og højre drager nær. For tungen har to linjer: en højre linje, som stiger op til den øvre hånd, som er den øvre Keter, En Sof, og den drager nær; og en venstre linje, som udgår fra den nedre hånd, støder bort og stiger ned fra det nederste dødsrige til Dumah og ikke mere stiger op, fordi den besegles med seglet i Alef-Dalet. Til højre, איתין for sabbatdronningen, כולכו pragt og barmhjertighed; til venstre vav af den strenge dom.[DA551139]

Ve, ve det menneske, der gør sin mund uren og ikke vogter sin tunges pagt! Fællerne har jo fastslået: Enhver, der gør sin mund uren, får Gehinnom gjort dybere for sig. Fordi han også først indgød urenhed med tungen og derefter i hele sin krop, satte verset død før liv.«

Rabbi Shimon ben Jochaj rejste sig og kyssede ham osv.

Forklaringen: »Tungens hånd«, jad lashon, har talværdien 400, som er tegnet på død og liv, som bekendt fra Gemara i kapitlet »Med hvad må et dyr gå ud?« om manden, der var klædt i linned. Tungen er i hemmeligheden ved vav i navnet?, i hvis sammenstilling der er to vaver.[DA551140] Den højre hælder mod godhed og stiger op til den øvre godhed. Derfor står det i dens magt at drage nær og gøre godt mod alle. Den venstre har intet ondt, før den går udenfor.

Det er kendt, at navnet Alef-Dalet er i Atsilut, dets segl i Beriah og det beseglede i Jetsirah, i

KLADDE · uafklaret · fortsat

Trykkets noter til afhandlingen — kun forbindelse på afhandlingsniveau: - fortsat

hemmeligheden ved voksfigurerne, for dér er godt og ondt. Den venstre vavs udbredelse når til det ondes yderste grænse, og dér besegles det med dette segl for at opfylde »Hans kongedømme hersker over alt« ved det.

Tegnet for dig er jekharsemenah, »den skal afgnave den«, med talværdien Shekhinah. For svinet har intet greb, selv ikke i denne vinstoks rankebundter, undtagen med tilladelse. Det er hemmeligheden ved jaar, skov: Shekhinahs jod hersker over ra, ondt. Der står: »Alle, der går ind til hende, vender ikke tilbage.« Formen af lamed ved shin i ordet lashon viser Shekhinah knyttet til højre; hun stiger op med den og går ikke ned.

Men der er stadig den venstre vav af streng dom, som bevirker udbredelsen nedad i hemmeligheden ved bogstavet nun: trøst, uren tale, som uddyber Gehinnom, der fra begyndelsen blev beredt for kongen, så han dér skulle være hovedhjørnesten, og Edens have skulle indbefattes i naval, harpe eller uværdig.[DA551141] Skriften satte død før liv efter betydningen »Han fører ned til dødsriget og fører op«: et intransitivt verbum med hensyn til dødsriget og et transitivt verbum med hensyn til den øvre konge, for hvem og for hvis børn det blev beredt, som sagt.

Slut.

Tilbage til kapitlet i indholdet

Trykt note: Shivrei Luchot — trykte noter

Trykt note: Shivrei Luchot — trykte noter

Trykt note: Shivrei Luchot — trykte noter

Trykt note: Shivrei Luchot — trykte noter

Trykt note: Shivrei Luchot — trykte noter

Trykt note: Shivrei Luchot — trykte noter

Trykt note: Shivrei Luchot — trykte noter

Trykt note: Shivrei Luchot — trykte noter — fragment8

Trykt note: Shivrei Luchot — trykte noter — fragment9

Trykt note: Shivrei Luchot — trykte noter — fragment10

Trykt note: Shivrei Luchot — trykte noter — fragment11

Trykt note: Shivrei Luchot — trykte noter — fragment12

Trykt note: Shivrei Luchot — trykte noter — fragment13

Forord og tillæg med selvstændigt indhold

Dette bind bevarer forordene og tillæggene med selvstændigt indhold. Registrene og det historiske trykmateriale findes i ledsagebindet.

Ha-Milluim — trykt note

Fragmentets begyndelse

*) Måske skal der stå vav-jod-bet/vav-jod-alef? I tredje kolonne over for he, og vav-jod-alef i fjerde kolonne over for den sidste he.[DA551601]

Tilbage til indholdsindgangen

Åbn Ha-Milluim - Sammenhængende tekst

Kun tilknytning til skriftet. En præcis sætning og denne trykte notes ophav er ikke fastlagt.

Disse noter omfatter henvisninger, rettelser og forklaringer. Deres ophav er ikke fastlagt. Tilknytningen til Shivrei Luchot gælder skriftet som helhed; her findes ingen præcis forankring i en bestemt sætning.

Fragment 1 • (alef) Sådan er …

KLADDE · uafklaret

(alef) Sådan er ordlyden i ס״י? I bøgerne, som er trykt i de senere udgaver efter Derekh Emet, er ordlyden? »At være ren i [lakune] over mig«, למהוי זך ב[חסר] עלי.[DA551901]

Tilbage til indholdsindgangen

Åbn Shivrei Luchot - Sammenhængende tekst

Kun tilknytning til skriftet. En præcis sætning og denne trykte notes ophav er ikke fastlagt.

Fragment 2 • (alef) Afsnittet Va-jechi …

KLADDE · uafklaret

(alef) Afsnittet Va-jechi, blad 220, ע״ח? Se i כ״ד ,?בהלול ח״י, om at få ordene bragt på deres rette plads.[DA552101]
(bet) Blad 113 b.
(gimel) Blad 138 b.
(dalet) Blad 25 b.

Tilbage til indholdsindgangen

Åbn Shivrei Luchot - Sammenhængende tekst

Kun tilknytning til skriftet. En præcis sætning og denne trykte notes ophav er ikke fastlagt.

Fragment 3 • (alef) Afsnittet Naso …

(alef) Afsnittet Naso, 139 b.

Tilbage til indholdsindgangen

Åbn Shivrei Luchot - Sammenhængende tekst

Kun tilknytning til skriftet. En præcis sætning og denne trykte notes ophav er ikke fastlagt.

Fragment 4 • (alef) Og se, afsnittet …

(alef) Og se, afsnittet Be-chukkotaj, blad 113.

Tilbage til indholdsindgangen

Åbn Shivrei Luchot - Sammenhængende tekst

Kun tilknytning til skriftet. En præcis sætning og denne trykte notes ophav er ikke fastlagt.

Fragment 5 • (alef) Blad 35 …

KLADDE · uafklaret

(alef) Blad 35 b.
(bet) [Lakune], 3, 32 b.
(gimel) Til det onde.
(dalet) Jeg valgte.
(he) At lære ham.
(vav) Ehud, אהוד.
(zajin) Dér.[DA552701]

Tilbage til indholdsindgangen

Åbn Shivrei Luchot - Sammenhængende tekst

Kun tilknytning til skriftet. En præcis sætning og denne trykte notes ophav er ikke fastlagt.

KLADDE · uafklaret

Fragment 6 • (alef) עבה"כ, ordene …[DA552801]

KLADDE · uafklaret

(alef) עבה"כ, דב', foreløbigt ordene, »værdigheder/fortjenester?«, זכאות?, kapitel 25, 2, det antydede, 3, blad 105 b.[DA552901]
(bet) I vore bøger, som er rettet efter Derekh Emet, er ordlyden: »Undtagen de to bogstaver chet og qof«.

Tilbage til indholdsindgangen

Åbn Shivrei Luchot - Sammenhængende tekst

Kun tilknytning til skriftet. En præcis sætning og denne trykte notes ophav er ikke fastlagt.

Fragment 7 • (alef) Se om dette …

KLADDE · uafklaret

(alef) Se om dette i Raaja Mehemna, afsnittet Pinchas, blad רכל"ד.[DA553101]
(bet)47 b.
(gimel) At forny bønnen.
(dalet) Eruvin, blad 19 b.
(he) Job 20.

KLADDE · uafklaret · fortsat

(vav) Job 35.
(zajin) At lutre ham.

Tilbage til indholdsindgangen

Åbn Shivrei Luchot - Sammenhængende tekst

Kun tilknytning til skriftet. En præcis sætning og denne trykte notes ophav er ikke fastlagt.

Fragment 8 • (alef) Og det findes i første kapitel …

KLADDE · uafklaret

(alef) Det findes i Berakhots første kapitel, ved »בדלי תפילין«, foreløbigt tefillins dele, og anføres i Etz Chajim, slutningen af kapitel 38.[DA553301]

(bet) Se om dette i »כנפי הי?«, del »ח"ר«, kapitel 7, og i Etz Chajim, Shaar ha-Kelalim, kapitel 7. »At føre tilbage« antyder mochin fra aspektet »נעילת מי«, foreløbigt lukningen af mi, som svarer til? De fire mochin: chokhmah og binah, chesed og gevurah i »דרעת«, foreløbigt Daat. Hvert he omfatter ti. Dermed chokhmah og binah »תחח עי'?«, fra binah, og indbefattet »חו'«. Dermed mochin »חו'«, hendes netzach, hod og yesod, »התמת? בפלה בריש בהוד?«, med de læselige ord i hovedet og i hod, chesed og gevurah i hovedet, og de bliver tre mochin: de tre fødder.[DA553302]

Chokhmah og binah fører ind i »זו"ח«s livmoder og udfolder sig i hele »זו"ח«s krop, som er »תב"ד תב"ת« samt netzach, hod og yesod, נה"י. Dermed lamed i tzelem. »יתחב"כ חד בל"ס« — den ene, חד, men resten usikkert — udskiftes med mem, »זו"ח קו' חם?«.[DA553303]

Det forklares i tefillins hensigt: De er mochin, chokhmah, binah og Daat, der iklædes Immas netzach, hod og yesod og går ind i »ז"ח«s chokhmah, binah og Daat. »ומחירים כחוץ?«, med den foreløbige betydning og [uafklaret] som udenfor, i »זו"ח«s pande. De deles i fire mochin, hemmeligheden i fire afsnit, »תכ"ו« uafklaret, og hovedtefillin og håndtefillin, ד"פ תכ"ו ותש"ר ותש"י. Nukvas mochin er efter det ovenfor nævnte; se dér. Det forstås allerede af lærerens ord her. [DA553304]

(gimel) »נל"ח«: begyndelsen er chokhmah; ligeså »מ"ר« om ordet bereshit: »med visdom«, בחוכמתא. [DA553305]

(dalet) For mochin, chokhmah, binah og Daat, da de iklædtes Immas netzach, hod og yesod.

(he) Som forklaret i Zohar, Bereshit, blad 26 b. Se Shaar ha-Ibburim, kapitel 4, regel 2 og 5; Shaar ha-Nesirah, kapitel 8; og Shaar ha-Jichudim, kapitel 8. For fra binah kommer profeter og profetinder. Samuel kommer fra »ז"ח«s netzach og netop belysningen af Immas netzach. Forstå det.

(vav) Det følger af sig selv ved chokhmahs udfoldelse i netzach. Se Peri Etz Chajim, Shaar Sefirat ha-Omer, kapitel 8.

(zajin) Sådan antyder Salmernes Bog, kapitel 8, som det videre forklares.

(chet) Han forklarer dér i »רא"ש«: Som »Hanan«, חנן, foreløbigt læst, lærer vi tretten lærehuse i

KLADDE · uafklaret · fortsat

Uktzin. Rashi forklarer dér, Berakhot 20: på tretten måder. Tosafot skrev?: i tretten lærehuse; se dér. Her antydes mochin, der drages ned, efter »mere ophold i lærehuset, mere visdom«. Forstå det. [DA553306]

(tet) For Immas mochin var endnu ikke færdige med at gå ind i ham; se Shaar Derushei ha-Tzelem, udlægning 3.

(jod) Se hensigten ved to gange Skriften og én gang Targum, שמו"ת. Targum er Nukvas hemmelighed, som står bag »ז"ח«. Zeir Anpin genopretter hans mochin fra hans mochin og vender hende ansigt mod ansigt. Se »Shaar ti. ha-Nukva?«, kapitel 2, regel 8. Det er meningen med: »Og hun ved at oversætte i dem alle«. Forstå det.[DA553307]

(alef) Blad 117 b. Det vil sige: Det er trykt i Likkutei ha-Shas fra Ari, hans minde være til velsignelse.

(bet) Se Peri Etz Chajim, Shaar ha-Tefillah, kapitel 6, og »עע"ת«, afsnittet Behar, om Torahs og tjenestens hemmelighed, og ved Skriftens »giv Gud styrke«. Da forstår du lærerens ord her. [DA553308]

Tilbage til indholdsindgangen

Åbn Shivrei Luchot - Sammenhængende tekst

Kun tilknytning til skriftet. En præcis sætning og denne trykte notes ophav er ikke fastlagt.

Fragment 9 • (gimel) Se om hemmeligheden …

KLADDE · uafklaret

(gimel) Se om denne hemmelighed i »כנ"י«, del 3, afsnit 147, og i Peri Etz Chajim, Shaar Chag ha-Matzot, kapitel 8; forstå det.[DA553501]

(dalet) Se Etz Chajim, Shaar ha-Melakhim, kapitel 6. »ור"כ?« taler om tiden efter partzufims genoprettelse, da de tre første blev føjet til de seks ender. En tredjedel tilfaldt den øvre, chokhmah, binah og Daat, og to tredjedele den nedre, tiferet, netzach, hod og yesod.[DA553502]

(he) Før partzufims genoprettelse regnedes malkhuts punkt ikke særskilt. Hun var også et punkt, og det regnedes som tre punkter, tre indbefattet af tre, som bekendt og som ovenfor: tre steder i mochin, »תג"ת«, og så videre. »ועפ"ל«: Fordi malkhuts punkt er bag netzach, hod og yesod, regnes det som sin egen del, som ovenfor. Se Peri Etz Chajim, Shaar ha-Tefillah, kapitel 8, og den fjerde del i mochin, chokhmah, binah og Daat. »וע"ז עסיסים«, foreløbigt og om dette søde safter. Sådan også sandheden i punkternes hemmelighed: Det er endnu ikke genoprettet særskilt. »אבא? בחי' הפרצופים מהגב הת"ל בנוק'?«, med ordene Abba?, partzufims aspekt, fra ryggen og Nukva?, men forbindelsen er uafklaret. Særskilt og indbefattet »ב' ח' ג' ח'?«, som sagt, hos den øvre, og to tredjedele hos den nedre. Betragt nøje.[DA553503]

(alef) Dette forstås ved først at tage det forklarede i Etz Chajim, port 30, kapitel 10, og »ור"ח«, om hemmeligheden »Moses indenfor, Jakob udenfor«. Moses og Jakob er begge fra Abbas yesod inde i Zeir Anpin, på det sted, hvor Immas yesod ender, »בהזה?« i Zeir Anpin. Jakob er foreløbigt fra lyset,

KLADDE · uafklaret · fortsat

»מהור«, i Abbas yesod, som går uden for Zeir Anpin. Moses er fra den belysning, som går ud fra Abbas yesod inde i Zeir Anpin. Det er hemmeligheden »Moses indenfor, Jakob udenfor«; »עפ"ל ועש"ב«.[DA553504]

Desuden forudsætter vi det forklarede i »Shaar ha-H"ch«, kapitel 8: Der er en belysning mellem Zeir Anpin og Jakobs partzuf bag Zeir Anpin, som går ud fra Abbas yesod. Denne belysning? er aspektet »din bror?«, אחך?, Jakobs hustru. »ומצהי'?«, og fra denne Lea udgik hele ørkengenerationen og så videre. Overalt, hvor ørkengenerationen nævnes, menes denne Lea. »ונפרדת נק' דוה"ת הרע?«, foreløbigt: og adskilt kaldes hun, efterfulgt af uafklaret tekst. Forklaringen er kundskabens generation, for den går ud fra Zeir Anpins Daat inde i Abbas yesod, som er vor lærer Moses' aspekt. Det er Skriftens hemmelighed »folket, som jeg er iblandt«. Det kaldes øvre Daat. Så vidt hans ord; se nærmere dér. Dermed forstår du lærerens ord her.[DA553505]

(bet) Det er »דוהמ"ל«. Det forstås efter Likkutei Torah ved verset »Moses pålagde os Torah« og så videre. Vore vise sagde: Torah er visdommens nedfald. Det betyder, at Torahs visdom er Abbas yesod inde i Zeir Anpin. Fra det, som faldt fra den og gik uden for Zeir Anpin, kom Jakob, der kaldes Torah. Derfor: »Moses pålagde os Torah«. Moses er Abbas yesod, som kaldes Moses; han lod Torah udgå som »Jakobs forsamling«, de lys, der samles og forsamles i Jakob og udgår fra Moses. Så vidt citatet.

De vise udlagde: Læs ikke morashah, arv, men meorasah, forlovet. Derfor skrev han, at vor lærer Moses var gift med sin søsters datter. Det betyder ørkengenerationen, der også udgår, Torahs hemmelighed, som kom ind og blev givet til Israel. »דוהמ"ל«, hvis rod er fra Lea, »דוהמ"ל«, fra bagsiden af Zeir Anpin. Derved regnes de som hans forlovede, og derfor var det »i hendes hånd?«, בידה?, muligt for at skille sig fra dem, som han videre forklarer. Betragt nøje.[DA553506]

(gimel) Det er »דרדע«: Hans søster er »דרדע«, hemmeligheden om Leas partzuf, »דוה"מ«, som ovenfor. Det er forståeligt.[DA553507]

(dalet) »Som hørte ved Sinaj« er læsemåden. Sådan står teksten i »כנ"י«, del 3, afsnit 82. Meningen er, at de da havde en gift kvindes status. Ved Sinaj hørte de »Jeg er« og så videre fra den Hellige selv. Derfor kan Moses ikke nu skille sig fra dem. »Men der gives et påskud« og så videre betyder, at han gav en begrundelse for sine ord: De havde endnu ikke status som gift fra Sinaj, for »ikke til jer befalede jeg«. Derfor knuste han tavlerne, før han kom til lejren, så de skulle have en ugift kvindes status. De blev først som gifte senere, da de modtog tavlerne fra vor lærer Moses' hånd.

(he) Blad 7 b.

Tilbage til indholdsindgangen

Åbn Shivrei Luchot - Sammenhængende tekst

Kun tilknytning til skriftet. En præcis sætning og denne trykte notes ophav er ikke fastlagt.

Fragment 10 • (alef) Blad 117 …

KLADDE · uafklaret

(alef) Blad 117 b.
(bet) »Zevach?«, זבח?, blad 10 b.
(gimel) »ז"ו ע"ס«, hvor ע"ס muligvis betegner ti sefirot.[DA553701]
(dalet) Det er meningen med »han skal lade sit brød kende«: Det er Daats hemmelighed, som drages fra Abba til Imma og omfatter chesed og gevurah; »וכבן?«, uafklaret, foreningens hemmelighed. [DA553702]

Tilbage til indholdsindgangen

Åbn Shivrei Luchot - Sammenhængende tekst

Kun tilknytning til skriftet. En præcis sætning og denne trykte notes ophav er ikke fastlagt.

Fragment 11 • (alef) Se dér i Tosafot …

KLADDE · uafklaret

(alef) Se dér i Tosafot, ved ordene »de åbnede« og så videre.
(bet) »נס'?«, 26, og »ה"ח«, 29?, med talværdien »loft?«, תיקרה?. »וכח«, foreløbigt og kraften, eller og 28, skal åbenbares ved udfoldelsen af »בתינות מתחתיים וחון שכה?«, en beskadiget følge. Sukkahs hemmelighed skal så meget mindre åbenbares, for dette er ovenfor i »חב' חצינות?« og så videre. [DA553901]
(gimel) De er hemmeligheden »נויה מזל«, foreløbigt dens pryd, mazal, de tretten skægordninger, fra syv og nedefter?, i mazal. Se deres enkle mening i kronen af »נזח?«, i Peri Etz Chajim, Shaar ha-Shabbat, kapitel 13. Forstå det.[DA553902]
(dalet) »מוטבת«, foreløbigt gjort bedre.[DA553903]
(he) [Lakune] og så videre, med fire medregnede helheder og karret, »ח"ו סי"ב ב'« og så videre, og som hemmeligheden? om fire belastede, טעונים.[DA553904]
(vav) Blad 34 b.
(zajin) Blad 6 b.

Tilbage til indholdsindgangen

Åbn Shivrei Luchot - Sammenhængende tekst

Kun tilknytning til skriftet. En præcis sætning og denne trykte notes ophav er ikke fastlagt.

Fragment 12 • (alef) Til hendes Havayah …

KLADDE · uafklaret

(alef) »Til hendes Havayah«: Sådan skal der stå.
(bet) Se indledningen til Tikkunei Zohar, blad 9, før »ד"כ ח"י ה'«, og mange steder.[DA554101]
(gimel) »אינכי ספיי בצים א"ה כוד בעמלא?«, en beskadiget følge, der nævner sefirot, ordformen בצים, æg, og foreløbigt arbejde. Over for chasadim og gevurot, som bekendt; derfor »איתי'«, findes der, og så videre. Sådan er ordlyden i »כנ"י«, del 3, afsnit 62. Se om dette i Etz Chajim, Shaar Mochin de-Tzelem, kapitel 5 og kapitel 5.[DA554102]
(dalet) Det er »דרע"ה«, som helt er »בעמלה'?«, foreløbigt i hendes arbejde.[DA554103]
(he) Som forklaret i Tikkunei Zohar, tikkun »דו"ג?«. Det er meningen med, at den Hellige, velsignet være han, ikke blev »אתתריך?«, foreløbigt fordrevet, med hende og så videre. For hendes skyld er han kongen, bundet i renderne, og Shekhinah er hans fængsel. Om hende siges: »Ingen רבני?«,

KLADDE · uafklaret · fortsat

uafklaret betegnelse, »løser sig selv fra fængslet«. Hendes forløsning er omvendelsen, den øvre Imma. Den afhænger af dem, for de halvtreds frihedens porte er med hende, og så videre. Så vidt citatet; dermed forstås lærerens ord her.[DA554104]
(vav) Ved første blik forstås det ikke: Det kræver stadig en grund, hvorfor Rav i Talmud betegner »תסרהא?« af kong David, fred være med ham, i Salmernes Bog. Det forekommer, at kong David, som helt er i malkhut, ordnede den hellige malkhuts lovprisninger med kombinationen הוה״י, der antyder den hellige malkhuts dom, som forklaret i den ovenfor anførte indledning til Tikkunei Zohar.[DA554105]

Det er meningen med »de fór vild i ørkenen«, »de, der sidder i mørket«, »al føde« og »de blev onde«, וירעו, og så videre. Da var det aspektet »jeg sårede«. Gennem binah og omvendelsen: »Elohim יכח?«, det sidste ord uafklaret, efter Skriftens »og jeg vil helbrede«. Dette antydede Rav i Talmud for at vise os »binahs orden?«, וגם רמז בסידור הכתובים?, »og han antydede også i skriftordenes rækkefølge?«, i hemmeligheden om et »stående og nedstigende offer?«, קרבן עומד ויורד?, med kombinationen יה״ו״ה, »כתה סיקת?«, uafklaret.[DA554106]

Tilbage til indholdsindgangen

Åbn Shivrei Luchot - Sammenhængende tekst

Kun tilknytning til skriftet. En præcis sætning og denne trykte notes ophav er ikke fastlagt.

Fragment 13 • I forhold til Abba …

KLADDE · uafklaret

I forhold til Abba, som er jah, י״ה, »תתא כהירת לנצח?«, en uafklaret forbindelse, hvori nedenfor og netzach kan læses. De er he-vav, ה״ו, som forklaret i Tikkunei Zohar, »כל״ת«, og især i tikkun 69; se dér i Beer Jitzchak.[DA554301]

Meningen er: Som bekendt er malkhut fuld af gevurot. Før hendes fem gevurot er sødet, kan Zeir Anpin ikke modtage hende, for de er hinandens modsætninger. Zeir Anpin kommer fra de fem chasadims hemmelighed, malkhut fra gevurot og så videre. Derfor må hendes gevurot sødes gennem de fem chasadim, gennem Abba, de fem chasadims rod. Når hun modtager de fem chasadim fra ham, fuldendes sødningen af hendes gevurot, i hemmeligheden »Herren grundlagde jorden med visdom«. Så vidt citatet; se nærmere dér.

Dette antyder Skriften, der flere gange anføres i Tikkunei Zohar: »Ved dette« — det er malkhut — »skal den, der roser sig, rose sig: at forstå og vide«, יתהלל המתהלל השכל וידוע. Navnet »היות«, som kilden skriver, i begyndelsesbogstaverne er sødningen af hendes domme, i hemmeligheden om Abbas opstigende og nedstigende offer.[DA554302] Han er jod, der tilfører he, malkhut, de fem chasadim. Derved fuldendes hendes bygning og smykker. Da stiger Imma, som er he, ned til sønnen og tilfører ham mochins hemmelighed. Derved forener han sig med malkhut, og hun tilfører Israel chasadim og frelse. Amen, måtte dette være hans vilje.

»בד׳ יושיעם?«, foreløbigt ved Herren, han frelser dem?, »over dit folk er din velsignelse, sela«. »בילא״ו«, uafklaret slutformel.[DA554303]

(alef) Blad 6.

KLADDE · uafklaret · fortsat

(bet) Blad 37 b.
(gimel) Blad 404 b.
(dalet) Blad 62.
(he) Blad 36.
(vav) Blad 69 b.

Tilbage til indholdsindgangen

Åbn Shivrei Luchot - Sammenhængende tekst

Kun tilknytning til skriftet. En præcis sætning og denne trykte notes ophav er ikke fastlagt.

KLADDE · uafklaret

Afsnit 1 • וילע״ד, passende …[DA554401]

KLADDE · uafklaret

וילע״ד?[DA554501] Det er passende at indlede med dette: På grund af vor forstands fattigdom, fordi den behøver sanserne sammen med forestillingsevnen, har vi, så længe den intellektuelle neshamah er i kroppen, fået lov til i forestillingen at tegne Atziluts partzufim legemligt, selv om de er ren og hellig åndelighed helt til Ein Sof. Sådan går rabbi Shimon bar Jochaj og de Torahkyndige også frem, især i Idra. Alt, hvad han siger, står i kroppens billede: hoved, hår, skæg, pande, øjne, næse, mund, hals og så videre og så videre. Der er intet at indvende imod det, for sådan finder vi det i Torahen, Profeterne og Skrifterne.
Undr dig derfor ikke over rabbi Ari, må hans minde være til velsignelse, som i foreningsmeditationerne skrev: Tegn i din tanke, som om du ser med dine øjne, Arikh Anpin som en høj gammel mand, som Daniel siger: »Og den Gamle af dage satte sig« og så videre. For intellektet trækkes nødvendigvis efter forestillingen, hvis det ikke finder grunde til at erkende sandheden.
Jeg vil forklare dig forskellen mellem forestilling og intellekt for at redde dig fra bedrag. Når vi ser en sky bevæge sig hurtigt foran månen, tænker forestillingen, at det er månen, som bevæger sig hurtigt. Små børn kommer ikke ud af dette bedrag. Men den forstandige erkender, at det, som forestilles for ham efter øjnenes syn, ikke er sandt. Ligeså dømmer den, som ser bjergene på afstand, at de har en blålig farve; det vil sige, at [intellektet] modsiger forestillingen.
Når du er i et skib og ser havet og intet uden for det, siger du efter forestillingen, at skibet ikke bevæger sig. Men ser du på sejlene, fyldt af vind, dømmer du med intellektets kraft modsat forestillingen. Vi ser også månens ansigt med pande, øjne, næse og mund, og hans intellekt har ikke kraft til at modsige denne synsforestilling. Men efter at redskabet, som kaldes vishta longa[DA554503], kom frem, ser vi gennem det på månen og er efter vort syn enige med filosofferne om, at det er måneformens liv: en forestilling i modstrid med intellektet, født af stedets afstand.[DA554502]
Forestillingen følger altså de legemlige sanser: hver og én, hvad han ser, hører, lugter og mærker; og intellektet følger forestillingen. Eftersom intellektets genstand er sandheden, og intellektet er givet for at erkende tingene, som de er, ikke som de forekommer, er tilladelsen til at tegne sådanne forestillinger om guddommeligheden betinget af, at intellektet forud kender sandheden i dens rette skikkelse. Ved afgørende beviser ved vi, at der ovenfor hverken er forside eller bagside, højre eller venstre, drikken eller spisen, ståen eller sidden, øje eller mund eller noget lem eller nogen legemlig egenskab. Sådan sagde Talmuds vismænd, og man skal vogte sig for at tro andet.
Derfor sagde rabbi Shimon i begyndelsen af den hellige Idra: »Forbandet er den mand, som laver et

KLADDE · uafklaret · fortsat

udskåret eller støbt billede og stiller det i det skjulte« — i verdens skjul. Det er for, at han ikke i sit intellekt skal tegne det, han ser i sine forestillinger, som om de var sandhed og ikke forestilling.
Herved forstår du profetiens forhold. Åbenbaringen af profetien sker ikke i menneskets intellektuelle evne, men i forestillingsevnen, enten indadtil i profetens hjerte eller udadtil for hans øjne. Selv en engel, der viser sig for kød og blods øjne, må, når den åbenbares, tage en legemlig form, som øjet kan gribe: et menneskes, et dyrs, en fugls, et træs, et stykke træs eller en lysestages form og så videre.
Hvis den, som ser, ved, at det åbenbarede ikke er en sanselig substans, sådan som det er, så erkender han med intellektet, selv om han ser det afbildet i en legemlig virkelighed efter forestillingen, at forestillingen ikke lyver for ham. Den tegner og tænker jo efter det, den har modtaget gennem syn og hørelse.
Men han erkender uden tvivl, at der i englen ikke er noget af det, som viste sig i dens skikkelse. Han søger ikke at kende englens åndelige væsen, men kun hvad den vil antyde, og hvad den mener med denne afbildning. Det finder du i Manoachs ord: Fra begyndelsen til slutningen tænkte han i sit intellekt ganske som i sin forestilling ved øjets syn, at den, som viste sig og talte til ham og hans hustru, var et menneske. Til sidst erkendte de, at det var en engel. Alt, hvad han havde troet efter sin forestilling, faldt bort, og han erkendte, at hans intellekt var blevet vildledt på grund af den.

Tilbage til indholdsindgangen

Afsnit 2 • Også Zekarja …

KLADDE · uafklaret

Også Zekarja spurgte, da han så den gyldne lysestage og vognene: »Hvad er disse, min herre?« I forestillingen erkendte han, at dette var heste i forskellige farver, og han så hver enkelt detalje. Men hans intellekt vidste, at lysestagen ikke var en lysestage, og hestene ikke heste; han søgte den indre hensigt.
Sådan åbenbares Herren selv fra gang til gang: som en kriger, en ung mand som andre, eller som en gammel mand indhyllet i tallit, ligesom menighedens forbeder; undertiden stående på sine fødder, undertiden siddende på en høj og ophøjet trone, undertiden ridende på vognen, og tusind former og forestillinger som disse. Intellektet ved gennem bevisende grunde, at der ikke er nogen afbildning eller lighed i ham: »Med hvem vil I sammenligne mig, så jeg er hans lige?« og »Med hvem vil I sammenligne Gud, og hvilken lighed vil I stille op for ham?« Ikke af hændelige egenskaber kommer de, for han er hverken krop, legemlig kraft eller kraft i åndeligheden, men højere end alle, over al velsignelse og lovprisning.
Han åbenbares og mangfoldiggøres for os i forestillingsevnen og ikke i intellektet. Sådan sagde han, velsignet være han: »Ved profeterne danner jeg billeder« — i forestillingsevnen, men ikke i intellektets hånd. For guddommeligheden kan ikke åbenbares for [intellektet, givet],[DA554703] da intellektet arbejder med enhver intellektuel genstand for at erkende den efter dens sandhed, mens intellektets væsen ikke kan forstå den Helliges, velsignet være han, [væsen]. Hvis han åbenbares for intellektet, åbenbares han for denne evne uden nogen form eller forestilling, men som han er. Da ophører intellektet helt, for det kan ikke erkende og bestå over for en intellektuel genstand, som ikke har ende eller grænse.
Siger du, at øjet ikke kan bestå ved at se mod solen, fordi den er en vældig legemlig ting, ud over hvad det kan erkende, hvad [lakune][DA554701]
[lakune][DA554702] Og alle profeternes lærer var en stor vismand i enhver henseende. Efter åbenbaringen ved Sinajs bjerg sagde han til den Hellige, velsignet være han: »Vis mig dog din

KLADDE · uafklaret · fortsat

herlighed.« Han bad bestemt ikke om at se en sådan legemlig krop. Ilden er jo et af de fire elementer og materiel, og øjet griber den ikke — så meget mindre det åndelige. Han bad heller ikke om at se hans herlighed gennem profeti i forestillingsevnen, for han var profet: »Herrens skikkelse skuer han.«
Hans hensigt var derimod at forstå ham og erkende hans væsen, at kende hans væren i en første intellektuel erkendelse, så hans sjæls intellektuelle evne faldt til ro, indtil et intellekt kunne erkende ham.[DA554704] Den Hellige, velsignet være han, svarer: »Du kan ikke se mit ansigt.« Onkelos forklarer: »Du kan ikke se min Shekhinahs ansigt.« Selv de nedre ansigter, som er fulde egenskaber og kar, kan du ikke forstå gennem visdom, men kun gennem profeti i forestillingsevnen, når de tager en passende form, som kan afbildes og komme ind i din forestilling. Det hjælper ikke til den erkendelse af sandheden, som du søger.
Dette er altså vore vismænds endelige ord: »En vismand er større end en profet.« Vismanden arbejder med intellektet for at erkende sandheden, ikke med forestillingen. Profetens sag er forestillinger og former, som ikke er i det åbenbaredes eget væsen og ikke erkendes af profeten til tegn og kendetegn og antydning af den hensigt, for hvis skyld forestillingerne blev afbildet i dem fra Herren — profetens sjæl.[DA554705]
Hermed forstår du også [ordene fra rabbi] Jochanan ben Zakkaj, 41, ved Bereshit:[DA554706] Vore vismænd sagde: Hvor meget led denne mand, om hvem der står og så videre: »Sådan er det ikke med min tjener Moses; i hele mit hus er han betroet«, for at se én tjener, som tjener foran ham. Han fik ikke tilladelse, som der står: »Vis mig dog din herlighed.« Rabbi Jochanan sagde: Det er den, om hvem der står »Herrens herlighed«, og det er Metatron, ansigtets fyrste.
Hvordan bad Moses om at se dette? Men da Moses så, at hans krop i 40 dage og 40 nætter hverken havde spist eller drukket, og at han var blevet næret af det øvre spejl, mente han sig værdig til at bede om det. Hvad svarede han? »Du kan ikke se mit ansigt« — det er ansigtets herre. Han gav ham ikke tilladelse.
Hvis det var gennem profeti, hvorfor skulle han da bede om dette? Hvad ville det gavne at se ham i en afbildet forestilling, som Metatron ville danne for at vise sig for hans øjne? Han ville derimod se ham i en virkelig henseende, som han er. Derved ville Moses, vor lærer, være skilt fra de øvrige profeter og højere end dem alle. De har ikke kraft til at se én engel i dens fylde, som den er, afklædt enhver form og forestilling fra denne verden; han ville se Metatron uden indklædning og uden nogen form eller lighed. Det lykkedes ham ikke.
Alt dette har jeg fremført for at lære dig, hvordan vi kan få lov til at afbilde og forestille os legemligt i Atzilut, som Ari skrev: formen af en høj gammel mand.

Tilbage til indholdsindgangen

Afsnit 3 • En linjes begyndelse …

KLADDE · uafklaret

[lakune][DA554901]
[lakune][DA554902]
Endvidere har vi fået lov til at tænke rumligt: Arikh Anpin er højere end Abba og Imma, over (מ"ק א"מ). Det er »over שכי"ב sdara«.[DA554903] Og fra det er der lov til at forestille sig, at først blev det øvre hoved, som ikke erkendes, indrettet, og derefter de to hoveder, efter dem Abba og Imma. [Zeir Anpin] var 12 måneder i Imma, for der findes et foster på 12 måneder og på 300 dage.[DA554904] Vi udlægger i Atzilut tider og fordums år, fortidens dage, verdens dage, dag og nat, solår og så videre. Alt er som kendetegn og tegn for at antyde forhold og handlinger, som ikke nåede

KLADDE · uafklaret · fortsat

intellektet, fordi det ikke kan forstå dem i deres sandhed, men kun i forestillinger.
Vi tror og ved, at intet af dette findes dér, for alt er המוערת, antydning og skygge givet som mulighed i dets forestilling.[DA554905] Heri er vi alle som profeterne: Han er i intellektet, som modsiger forestillingen, og næsten forpligtet til at tro, at det syn, han ser i sin profeti, er sandt, og at det menneskelige intellekt ikke kan modsige profetiens trosudsagn. Derfor er det bedre at være en vismand, som ikke er i fare for at tro på forestillinger, end en profet, som er tilbøjelig til gennem dem at falde i ting, der modsiger intellektet.
Alt dette er dog intet, for ingen er profet uden at være en stor vismand. Det ville nødvendigvis være ret, at profeti ikke blev givet til en, som ikke er vis, fordi han ellers ville tro på sin profetis forestillinger og begå en stor fejltagelse. Profetien er nemlig ikke i intellektet, som sagt, men i forestillingen.
Månen antyder Shekhinah, hvorfra alle profetier strømmer ind i forestillingen fra væren[DA554912], efter profetens evne. Den Hellige, velsignet være han, så og indrettede månens form for at belære de enfoldige: Månen viser sig for øjnene i former, selv om denne form ikke findes i den. Så meget mere har den hellige måne ingen af de former, profeten ser i profetien.
Endnu en forudsætning: Vi søger, tjener og beder ikke til den Hellige, velsignet være han, som han er for sig selv. Hverken Tanakh, intellektet eller visdommen beskæftiger sig med ham, velsignet være han, eller med årsagerne eller Ein Sof i deres skjulthed, sådan som de alle er sammen overalt, nedenfor som ovenfor, i Edens have og Gehinnom, i de øvre og nedre væsener. For i fuldstændig lighed [er de i deres skjulthed], og כלת מדרקה,[DA554906] Ein Sof og årsagerne og den Hellige, velsignet være han, Herren, er værende [de ophøjede], תוכים.[DA554907] Der findes intet sted eller nogen skabning uden dem.
Visdommen og intellektet beskæftiger sig derimod med og taler om Ein Sofs, årsagernes og den Helliges, velsignet være han, Herrens væren efter åbenbaringen. Her er der mange forskelle efter sted, tid og modtager. Shekhinah fylder hele verden; intet sted er tomt for hende. Hun sagde til Moses: »Hvor jeg [vil mødes] med dig dér«,[DA554908] for at åbenbares for ham; »på hvert sted, hvor jeg lader mit navn blive nævnt, kommer jeg til dig og velsigner dig«.
Enhver kommen og nedstigning, som siges om Herren, er kun åbenbaring. Om den, som fylder al væren, kan man ikke tale om kommen, gåen, nedstigning eller opstigning. Derfor oversatte Jonatan ben Uzziel og Onkelos »Herren steg ned på Sinajs bjerg« med »han åbenbaredes«. Det er sagen i dens enkle betydning. For Herren var aldrig på Sinajs bjerg; i så fald er der et sted tomt for ham, og han har ende og grænse også i rummet.[DA554909] Man må nødvendigvis erkende, at Ein Sof er uendelig i sin kraft og sit væsen.
»Jeg vil dog stige ned og se« — »jeg vil nu åbenbares og se«. Sådan oversatte de enhver nedstigning og også kommen: »Se, jeg kommer til dig« — »se, jeg åbenbares for dig«; »for at prøve jer er Gud kommet« — »for at prøve jer åbenbaredes Herrens herlighed for jer«.
Hvis vi ikke tjente Herren efter hans åbenbaring, men efter hans væsen,[DA554910] hans nærvær overalt, hvorfor skulle den, som bringer et offer udenfor, da dømmes til døden? Den Hellige, velsignet være han, er jo overalt, og den, som bringer det, han retter mod ham, hvor som helst, ville behage ham, for han er dér. Selv om intet sted er tomt for ham, retter tjenestens hensigt sig dog efter åbenbaringen. Shekhinah åbenbares ikke overalt, men kun i det udvalgte hus. Torahen tillod ikke at bringe et offer, og heller ikke dets sten, selv dér, undtagen efter det sted, han valgte.[DA554911] Og ovenfor

Tilbage til indholdsindgangen

Afsnit 4 • Også er vi forpligtede …

KLADDE · uafklaret

er vi også forpligtede til at [tro] og kende stedet for hans åbenbaring for Shekhinah og bede til ham og rette os mod ham. Derfor lod også Navnet, velsignet være han, os afbilde åbenbaringens væren rumligt, det ene højere end det andet. For [dette] Ein Sof findes efter vor tro og erkendelse overalt. Eftersom hans åbenbaring er vurderet, er den ikke neden for Atzilut, men i Adam Kadmon og hans Malkhut;[DA555101] derfor afbilder vi ham dér.
Ligeså er den Hellige, velsignet være han, i det øvre hoved, som ikke erkendes, og vi tænker, at han er under Ein Sof. På denne måde er עה"ע og עה"ס fra de tre hoveder og lysene til Abba og Imma. [DA555102] Den Hellige, velsignet være han, åbenbares med ti sefirot, beli belimah, fra Chokhmah til Malkhut.[DA555103] De er under Abba og Imma i kar, og den Hellige, velsignet være han, under årsagerne og neden for Ein Sof. Denne forestilling følger åbenbaringen.
Men efter deres væren, deres væren for sig selv og deres egen værdi, kan man ikke tænke således om Ein Sof, årsagerne og den Hellige, velsignet være han. Alt er én enhed overalt. Den, som ikke forstår dette, ligner de uvidende profeter, hvor der ikke er én undtagen til kætteri.[DA555104] Ligesom en profet behøver visdom, og der ikke strømmer profeti til ham, hvis hans visdom ikke er gået forud for profetien, således overdrager man kun Torahens hemmeligheder til den, som er vis, forstår af egen indsigt og er fortrolig med hele visdommen.
Atziluts visdom kan nemlig ikke læres eller undervises, hvis den ikke iklædes en lignelse, for at tegne afbildninger og fremføre lignelser. Den indsigtsfulde vil forstå at stige fra det naturligt indprægede til det sansede, fra det sansede til det intellektuelt erkendte og fra det intellektuelt erkendte til det skjulte. Altid har han i sit intellekt profetens forudsætning: at tro og forstå, at forestillingerne og lignelserne er givet og frembragt for at forstå én ting ud fra en anden.
For i Atzilut er intet af det, profeten ser i sin forestilling, eller af det, vismanden tegner i sin tanke og fremstiller i lignelser med sin visdom. Vismanden forlader lignelsen og ligheden og tager med intellektet det, lignelsen betegner og antyder. Alt er uden legeme og legemlig egenskab. Dette er et stort grundprincip.
Slut.

Tilbage til indholdsindgangen

KLADDE · uafklaret

Afsnit 1 • הש"ה sagde …[DA555201]

KLADDE · uafklaret

הש"ה sagde:[DA555303] Du skal vidne for mig om, at jeg fremlagde den nævnte hellige rabbi Shlomo Alkabetz' ord — måtte hans fortjeneste beskytte os — for min herre og lærer, den fromme rabbi, Israels hellige, hans ærede hellighed, vor lærer rabbi Abraham Leib fra Avritsh, må den retfærdiges og helliges minde være til velsignelse. Han sagde, at dette netop er den levende Guds ord. Sådan havde han også modtaget fra sine lærere, som hviler i Eden: Alt, hvad et menneske, dannet af materie, kan forstå ved at iklæde kabbalaens ord sine egne erkendelser, selv om det er det fineste af det fine, er fuld legemlighed, så længe det mærkes i intellekt og tanke. For intet kan sammenlignes med ham, og ingen tanke griber ham overhovedet.
Der kræves særlig styrkelse for ikke at snuble, Gud forbyde det. Hele Torahen i pardes er derimod til for at rense materien og knytte hans sjæl til Torahens lys i fast tro. Lyset i den fører den legemlige sansning tilbage til det åndelige, indtil han kan afklæde formen. Der er ingen ende på

KLADDE · uafklaret · fortsat

sagen, og en højere over den høje vogter, for at vi ikke skal snuble. Erkendelsens mål er, at vi ikke ved.
I Jevamot, blad 49b: Moses, vor lærer, så gennem det lysende spejl. Rashi forklarer: »Og han vidste, at han ikke havde set ham.« Således forklarede de tidligere lærde »Ve mig, for jeg går til grunde, nidmeiti« og så videre, »for mine øjne har set Kongen, Herren Tsevaot«.[DA555304] Grundreglen er, at der ikke findes nogen indledning til kabbalaens visdom undtagen optegnelsen ’שבע i forordet til Ets Chajim.[DA555305] [lakune][DA555301]
[lakune][DA555302]
תושלב”ע.[DA555306]

Tilbage til indholdsindgangen

KLADDE · uafklaret

Afsnit 2 • הש”ה sagde ...[DA555401]

KLADDE · uafklaret

הש”ה sagde:[DA555501] Jeg fandt det passende til forfatteren Ramas ord — måtte hans fortjeneste beskytte os — at føje noget af den lærde rabbi Shlomo Alkabetz' udredninger, som findes hos mig i et håndskrift, måtte hans fortjeneste beskytte os. Det er til gavn for de mange, som ønsker Guds nærhed.

Tilbage til indholdsindgangen

Forord af forfatteren til Jad Jehuda — begyndelse

KLADDE · uafklaret

Forord af den fortolkende rabbi, måtte hans Klippe bevare ham og give ham liv.
Da Herren udvidede grænsen for Jakobs telte og frelste Judas telte til Torah og vidnesbyrd — længere end jorden er dens mål — gav han det i enhver vismands hjerte at undervise om alle bud, love og rette bestemmelser og om alt det gode, der er gemt, skjult og forvaret af al visdom og indsigt i himlen ovenfor og på jorden nedenfor. Når det siges til Jakob og Israel, hvad Gud har gjort, og hvad Herren har sagt og befalet, til Shaveh-dalen; og hvor er stedet for forståelsen af hans råd for hans tjenere, profeterne, og dets mening? »Herrens ord var sjældent« — uudgrundeligt.[DA555701]
Selv om de er i Skrifterne, er ikke alle sider ens. Én forklarer, en anden udlægger; én skriver med sin hånd i antydning og gåde, en anden siger: »Han bor i det skjulte«, og »Guds ære er at skjule«. Alt dette har vore øjne set: Vore hellige fædre på jorden tydede det godt for os, vismændene i den babylonske og den jerusalemske Talmud, Sifra, Sifrei og Mekhilta, i lov og fortælling, og også Rabbot, Tanchuma, Pesiqta og de øvrige midrashim. Efter dem kom dem, der forklarer den ligefremme mening: Rashi, Radak, Ibn Ezra og deres ligemænd.
Over dem alle skal de indsigtsfulde stråle som himmelhvælvingens glans, de, der taler ophøjede ord om den Gamle af dage: rabbi Shimon bar Jochaj og hans fæller, forfatterne til Zohar og Tiqqunim og andre gamle værker. Efter dem alle de retskafne kabbalavismænd: de tidligere, Ramban, Bachja, Recanati og Tsijjoni, og de senere, rabbi Moshe Cordovero og hans disciple. Forrest står det store lys, som åbenbarer hemmeligheder og det skjulte: Ari Ashkenazi, må den retfærdiges minde være til velsignelse, og hans disciple. Velsignet være Herren, som ikke har forladt os med sin miskundhed og sandhed.
Efter at Gud har kundgjort os alt dette, er ingen indsigtsfuld og vis som vor lærer rabbi Moshe

KLADDE · uafklaret · fortsat

Alshekh, må hans minde være til velsignelse. Forunderligt og stort har han over hele Skriften frembragt udlægninger om alt, der ønskes i himmel og på jord, sødere end honning og honning, som drypper fra bikager. De sagde: En lov til Moses fra Sinaj, at udlægge hver eneste lille spids. Hvor godt og lifligt er alt, hvad der står skrevet i bogen, i et sprog, som taler store ord og favner vidt! Hvem er som han en fortolker, én blandt tusind, til at meddele og fortælle Herrens navn og ord fra Jerusalem?

Hans grundvold er på hellige bjerge: vore ovennævnte lærere, som hviler i fred. Mange prædikanter følger ham, mundtligt og skriftligt. Alle svarer de som én, og deres ord er bygget som tårne på grundbjerge: vore vismænds ord, må deres minde være til velsignelse.

Dette var en let sag i den fuldkomne vismands øjne, vor lærer rabbi Menachem Azarja fra Fano, må hans minde være til velsignelse, en mand, i hvem Guds ånd er, med visdom, indsigt og kendskab til Torahen, dens regler og enkeltheder, i det åbenbare og skjulte. Han lod hverken en stor eller lille sag ligge uden at rette sit rene intellekts øje mod den for at klare og rense den, så vidt det var muligt. Hans visdom overgik østens folks visdom. Han kendte naturkundskab, de matematiske discipliner, astronomi og filosofi; også det gode hos dem tog han imod og vendte ansigtet mod for at forstå og derigennem få hold på alle Torahens skatte og vore vismænds ord. Alt ordnede og blandede han og forfattede værker og afhandlinger i et kort, klart, meget smukt og rent sprog. Dette er hans fremgangsmåde: at udlægge et emne

Tilbage til indholdsindgangen

Forord af forfatteren til Jad Jehuda — fortsættelse og afslutning

og fra emne til emne i forbifarten, i Skrift, midrashim og Gemara, ad fire prøvede og sammenknyttede veje: peshat, den ligefremme mening, efter sprogets lov og grammatikken, grundigt og fint; remez og gematria, antydning og taludlægninger, som tilbehør til visdommen; derash, udlægning med venlige og oplysende ansigter; og den sidste er kær: sod, Herrens hemmelighed for dem, der frygter ham, og det skjulte.

Sådan efter det, han arbejdede sig frem til og fandt i rabbi Shimon bar Jochajs og hans fællers midrashim, og det, han modtog fra rabbi Moshe Cordoveros og Aris bøger, må den retfærdiges minde være til velsignelse, og deres disciple. Til alt dette føjede og raffinerede han de øvrige nødvendige videnskaber, enten nødvendige i sig selv eller til at fuldende forklaringen. Denne vej er ret i Guds og menneskers øjne.

Hans ord og udsagn er rene, alle klare for den, der forstår, og rette for dem, der finder indsigt i, hvor deres æresplads er i vore vismænds ord. For af sin store lyst til korthed fremførte han ikke deres ord under deres navne, i deres skriftlige form og sprog, som indledninger og grundlag, hvorpå han senere kunne bygge sin udlægning, som det er skik. Hans ord stemmer derimod helt overens med Skrift, Gemara, midrashim, sandhedens Torah, grammatikken og de øvrige navngivne videnskaber, uden adskillelse.

Men derved skælver hjertet hos den, som læser hans afhandlinger, og springer fra sit sted. De bliver for ham som ordene i en forseglet bog, og han siger: »Jeg kan ikke, for den er forseglet.« Selv om rabbinerens ære i hans korthed er smuk for ham selv og tilstrækkelig for hans ligemænd, er ikke alle oplært og kyndige i alt dette. Hvilken fordel har sprogets mester, der virker visdom og retfærdighed, ved at sammenpresse al videns bolig i materiens pragt og formens herlighed dér, uden at årsagens mål nås? Hvem kommer ind i kammeret, når døren til forståelsen er lukket?

Som led i dette rystede jeg min kappe og spændte bæltet om lænden for at forklare rabbinerens ord, så langt min kraft rækker. Dette er den plan, jeg lagde: at fremføre skriftstederne og vore

vismænds ord, hvad enten det er Gemara og midrashim om det åbenbare eller skjulte, eller andre store værker med hjertets undersøgelser og fortolkernes ord, hvert på det sted, hvortil rabbineren antydede dem. Disse er indledninger og oplæg til at forstå hensigten med hans udlægning.
Overalt, hvor rabbineren forklarer et skriftsted, en midrash eller Gemara anderledes end fortolkerne, har jeg forklaret og drøftet dem og efter behov tilføjet noget af mit eget. Hvor rabbineren berører filosoffernes visdom, astronomi og naturkundskab, som de ashkenaziske lærde anser for fremmede på grund af deres ringe studium af dem, har jeg gjort fremstillingen udførlig, så de kan kende og forstå alt og det, der er ret, i ro og stilhed.
Jeg har delt hvert kapitel og afsnit i små tekstled og føjet mine ord til dem. Begge har jeg i hver enkelt detalje mærket med små bogstaver, så læseren kan løbe gennem dem. Heller ikke de nye indsigter, jeg udledte af rabbinerens ord om et skriftsted eller et udsagn fra vore vismænd, har jeg undladt at fremføre i forbifarten og kort.
På denne måde har jeg forklaret fem afhandlinger: Heqor Din, Em Kol Chaj, Ha-Middot, Olam Katan og Ha-Ittim. Da jeg fandt og så i rabbinerens ord, at han også havde forfattet endnu flere — Tsevaot Hashem og Jonat Elem, som mange har haft gavn af, og desuden Ha-Nefesh, Shabbatot Hashem, Ha-Milluim, Ha-Reqiim, Ha-Totafot, Gur Arjeh og andre, som vi ikke har — sagde jeg, at det var godt at samle alle afhandlingerne under navnet Imrot Tehorot, Rene udsagn, og ikke Asara Maamarot, De ti udsagn, som tidligere. Min forklaring kaldte jeg efter mit navn Jad Jehuda.
Endnu én ting vil jeg meddele. Mens jeg var beskæftiget med dette himmelske arbejde, kom den fornemme dommer, vor lærer rabbi Joel, måtte hans Klippe bevare ham og give ham liv, til mig. Han havde en skriftlig forklaring til Heqor Din, tilskrevet en kabbalist, hvorfra den korte forklaring, som allerede var udbredt blandt de mange, var taget. Men hans vej var ikke min vej og hans tanker ikke mine tanker. For han, må hans minde være til velsignelse, søgte det ønskelige og forklarede alt efter hemmeligheden, også hvor rabbineren slet ikke havde tænkt på noget skjult.
Denne forfatters visdom stod også på Aris overlevering, må den retfærdiges minde være til velsignelse. En redelig læser vil i denne afhandling kun finde tale om det skjulte efter Aris system på to eller tre steder. Alt det øvrige er efter rabbi Moshe Cordoveros overlevering. Desuden fremførte denne forfatter intet af vore vismænds ord, og for de øvrige videnskaber lukkede han øjnene.
Jeg så også to forklaringer til Olam Katan; deres ære forbliver på deres sted, men de rummer ikke tilstrækkelig forklaring. Til slut: Må alle, som dømmer retfærdigt og redeligt, se det rette hos os og bære velsignelser fra Herren. Tag nu imod min velsignelse, som jeg bringer til jeres ære, for Gud har været mig nådig i dette. Jeg har endnu ord til Gud, dynger på dynger af lovregler og tiltalende ting. Når jeg ved, at jeg har fundet nåde for jeres øjne, vil jeg ikke holde det gode tilbage fra jer.
Imens er mine hænder bredt ud mod himlen, og jeg springer af glæde under skælven for Gud, hvis gerning vækker ærefrygt. Må han grundfæste Jerusalem og gøre det til lovprisning på jorden; måtte vore øjne se, og vi glædes og juble. Amen, selah.
Så siger Jehuda, søn af rabbi Shimon, må hans minde være til velsignelse, blandt indbyggerne i den hellige menighed Frankfurt, formand for den rabbinske domstol i den hellige menighed og områderne Mainz.

Tilbage til indholdsindgangen

Forord af forfatteren til Jad Jehuda 1698 — begyndelse

KLADDE · uafklaret

Forord af den fortolkende rabbi, måtte hans Klippe bevare ham og give ham liv.
Da Herren udvidede grænsen for Jakobs telte og frelste Judas telte til Torah og vidnesbyrd — længere end jorden er dens mål — gav han det i enhver vismands hjerte at undervise om alle bud, love og rette bestemmelser og om alt det gode, der er gemt, skjult og forvaret af al visdom og indsigt i himlen ovenfor og på jorden nedenfor. Når det siges til Jakob og Israel, hvad Gud har gjort, og hvad Herren har sagt og befalet, til Shaveh-dalen; og hvor er stedet for forståelsen af hans råd for hans tjenere, profeterne, og dets mening? »Herrens ord var sjældent« — uudgrundeligt. [DA556101]
Selv om de er i Skrifterne, er ikke alle sider ens. Én forklarer, en anden udlægger; én skriver med sin hånd i antydning og gåde, en anden siger: »Han bor i det skjulte«, og »Guds ære er at skjule«. Alt dette har vore øjne set: Vore hellige fædre på jorden tydede det godt for os, vismændene i den babylonske og den jerusalemske Talmud, Sifra, Sifrei og Mekhilta, i lov og fortælling, og også Rabbot, Tanchuma, Pesiqta og de øvrige midrashim. Efter dem kom dem, der forklarer den ligefremme mening: Rashi, Radak, Ibn Ezra og deres ligemænd.
Over dem alle skal de indsigtsfulde stråle som himmelhvælvingens glans, de, der taler ophøjede ord om den Gamle af dage: rabbi Shimon bar Jochaj og hans fæller, forfatterne til Zohar og Tiqqunim og andre gamle værker. Efter dem alle de retskafne kabbalavismænd: de tidligere, Ramban, Bachja, Recanati og Tsijjoni, og de senere, rabbi Moshe Cordovero og hans disciple. Forrest står det store lys, som åbenbarer hemmeligheder og det skjulte: Ari Ashkenazi, må den retfærdiges minde være til velsignelse, og hans disciple. Velsignet være Herren, som ikke har forladt os med sin miskundhed og sandhed.
Efter at Gud har kundgjort os alt dette, er ingen indsigtsfuld og vis som vor lærer rabbi Moshe Alshekh, må hans minde være til velsignelse. Forunderligt og stort har han over hele Skriften frembragt udlægninger om alt, der ønskes i himmel og på jord, sødere end honning og honning, som drypper fra bikager. De sagde: En lov til Moses fra Sinaj, at udlægge hver eneste lille spids. Hvor godt og lifligt er alt, hvad der står skrevet i bogen, i et sprog, som taler store ord og favner vidt! Hvem er som han en fortolker, én blandt tusind, til at meddele og fortælle Herrens navn og ord fra Jerusalem?
Hans grundvold er på hellige bjerge: vore ovennævnte lærere, som hviler i fred. Mange prædikanter følger ham, mundtligt og skriftligt. Alle svarer de som én, og deres ord er bygget som tårne på bjergenes grundvolde: vore vismænds ord, må deres minde være til velsignelse.
Dette var en let sag i den fuldkomne vismands øjne, vor lærer rabbi Menachem Azarja fra Fano, må hans minde være til velsignelse, en mand, i hvem Guds ånd er, med visdom, indsigt og kendskab til Torahen, dens regler og enkeltheder, i det åbenbare og skjulte. Han lod hverken en stor eller lille sag ligge uden at rette sit rene intellekts øje mod den for at klare og rense den, så vidt det var muligt. Hans visdom overgik østens folks visdom. Han kendte naturkundskab, de matematiske discipliner, astronomi og filosofi; også det gode hos dem tog han imod og vendte ansigtet mod for at forstå og derigennem få hold på alle Torahens skatte og vore vismænds ord. Alt ordnede og blandede han og forfattede værker og afhandlinger i et kort, klart, meget smukt og rent sprog. Dette er hans fremgangsmåde: at udlægge et emne og fra emne til emne i forbifarten, i Skrift, midrashim og Gemara, ad fire prøvede og sammenknyttede veje: peshat, den ligefremme mening, efter sprogets lov og grammatikken, grundigt og fint; remez og gematria, antydning og taludlægninger, som tilbehør til visdommen; derash, udlægning med venlige og oplysende ansigter; og den sidste er kær: sod, Herrens hemmelighed for dem, der frygter ham, og det skjulte.

KLADDE · uafklaret · fortsat

Sådan efter det, han arbejdede sig frem til og fandt i rabbi Shimon bar Jochajs og hans fællers midrashim, og det, han modtog fra rabbi Moshe Cordoveros og Aris bøger, må den retfærdiges minde være til velsignelse, og deres disciple. Til alt dette føjede og raffinerede han de øvrige nødvendige videnskaber, enten nødvendige i sig selv eller til at fuldende forklaringen. Denne vej er ret i Guds og menneskers øjne.

Hans ord og udsagn er rene, alle klare for den, der forstår, og rette for dem, der finder indsigt i, hvor deres æresplads er i vore vismænds ord. For af sin store lyst til korthed fremførte han ikke deres ord under deres navne, i deres skriftlige form og sprog, som indledninger og grundlag, hvorpå han senere kunne bygge sin udlægning, som det er skik. Hans ord stemmer derimod helt overens med Skrift, Gemara, midrashim, sandhedens Torah, grammatikken og de øvrige navngivne videnskaber, uden adskillelse.

Men derved skælver hjertet hos den, som læser hans afhandlinger, og springer fra sit sted. De bliver for ham som ordene i en forseglet bog, og han siger: »Jeg kan ikke, for den er forseglet.« Selv om rabbinerens ære i hans korthed er smuk for ham selv og tilstrækkelig for hans ligemænd, er ikke alle oplært og kyndige i alt dette. Hvilken fordel har sprogets mester, der virker visdom og retfærdighed, ved at sammenpresse al videns bolig i materiens pragt og formens herlighed dér[DA556102], uden at årsagens mål nås? Hvem kommer ind i kammeret, når døren til forståelsen er lukket?

Derfor rystede jeg min kappe og spændte bæltet om lænden for at forklare rabbinerens ord, så langt min kraft rækker. Dette er den plan, jeg lagde: at fremføre skriftstederne og vore vismænds ord, hvad enten det er Gemara og midrashim om det åbenbare eller skjulte, eller andre store værker med hjertets undersøgelser og fortolkernes ord, hvert på det sted, hvortil rabbineren antydede dem. Disse er indledninger og oplæg til at forstå hensigten med hans udlægning.

Overalt, hvor rabbineren forklarer et skriftsted, en midrash eller Gemara anderledes end fortolkerne, har jeg forklaret og drøftet dem og efter behov tilføjet noget af mit eget. Hvor rabbineren berører filosoffernes visdom, astronomi og naturkundskab, som de ashkenaziske lærde anser for fremmede på grund af deres ringe studium af dem, har jeg gjort fremstillingen udførlig, så de kan kende og forstå alt og det, der er ret, i ro og stilhed.

Tilbage til indholdsindgangen

Forord af forfatteren til Jad Jehuda 1698 — fortsættelse og afslutning

Jeg har delt hvert kapitel og afsnit i små tekstled og føjet mine ord til dem. Begge har jeg i hver enkelt detalje mærket med små bogstaver, så læseren kan løbe gennem dem. Heller ikke de nye indsigter, jeg udledte af rabbinerens ord om et skriftsted eller et udsagn fra vore vismænd, har jeg undladt at fremføre i forbifarten og kort.

På denne måde har jeg forklaret fem afhandlinger: Heqor Din, Em Kol Chaj, Ha-Middot og Ha-Ittim[DA556301]. Da jeg fandt og så i rabbinerens ord, at han også havde forfattet endnu flere — Tsevaot Hashem og Jonat Elem, som mange har haft gavn af, og desuden Ha-Nefesh, Shabbatot Hashem, Ha-Milluim, Ha-Reqiim, Ha-Totafot, Gur Arjeh og andre, som vi ikke har — sagde jeg, at det var godt at samle alle afhandlingerne under navnet Imrot Tehorot, Rene udsagn, og ikke Asara Maamarot, De ti udsagn, som tidligere. Min forklaring kaldte jeg efter mit navn Jad Jehuda.

Endnu én ting vil jeg meddele. Mens jeg var beskæftiget med dette himmelske arbejde, kom den fornemme dommer, vor lærer rabbi Joel, måtte hans Klippe bevare ham og give ham liv, til mig. Han havde en skriftlig forklaring til Heqor Din, tilskrevet en kabbalist, hvorfra den korte forklaring, som allerede var udbredt blandt de mange, var taget. Men hans vej var ikke min vej og

hans tanker ikke mine tanker. For han, må hans minde være til velsignelse, søgte det ønskelige og forklarede alt efter hemmeligheden, også hvor rabbineren slet ikke havde tænkt på noget skjult.
Denne forfatters visdom stod også på Aris overlevering, må den retfærdiges minde være til velsignelse. Enhver redelig læser vil kun finde, at rabbineren i denne afhandling talte om det skjulte efter Aris system på to eller tre steder. Alt det øvrige er efter rabbi Moshe Cordoveros overlevering. Desuden fremførte denne forfatter intet af vore vismænds ord, og for de øvrige videnskaber lukkede han øjnene.
Jeg så også to forklaringer til Olam Katan; deres ære forbliver på deres sted, men de rummer ikke tilstrækkelig forklaring. Til slut: Må alle, som dømmer retfærdigt og redeligt, se det rette hos os og bære velsignelser fra Herren. Tag nu imod min velsignelse, som jeg bringer til jeres ære, for Gud har været mig nådig i dette. Jeg har endnu ord til Gud, dynger på dynger af lovregler og tiltalende ting. Når jeg ved, at jeg har fundet nåde for jeres øjne, vil jeg ikke holde det gode tilbage fra jer.
Imens er mine hænder bredt ud mod himlen, og jeg springer af glæde under skælven for Gud, hvis gerning vækker ærefrygt. Må han grundfæste Jerusalem og gøre det til lovprisning på jorden; måtte vore øjne se, og vi glædes og juble. Amen, selah.
Så siger Jehuda, søn af rabbi Shimon, må hans minde være til velsignelse, blandt indbyggerne i den hellige menighed Frankfurt, for nærværende formand for den rabbinske domstol i den hellige menighed og områderne Mainz.
Jeg skriver og underskriver i dag, onsdag den 5. ijjar, år 458 efter den lille tidsregning[DA556302], her i Frankfurt.

Tilbage til indholdsindgangen

Tilbageværende lakuner og læsebemærkninger

Listen samler kendte lakuner, som er tilbage efter gennemgang af de tilgængelige kilder. [lakune] angiver ikke et fast antal ord. Listen omfatter ikke enhver bogstavfejl eller usikker læsning.

Tsevaot, del III, kapitel 5–6

Af kapitel 5 er kun en indledning på tolv ord bevaret; brødteksten i kapitel 6 mangler, og kun den afslutning, som citeres i de trykte udgaver, er medtaget. Trykkene angiver lakunen. I Paris-håndskriftet blev der identificeret tekst på det tilsvarende sted, men en sammenhængende og efterprøvet transskription af afsnittet foreligger endnu ikke.

Tsevaot, del II, kapitel 17

Syv steder er ikke tydet, herunder fem beskadigede linjebegyndelser. Paralleltekster fra et andet tryk vises særskilt og udfylder ikke grundvidnet i stilhed.

Tsevaot, del II, kapitel 19; del III, kapitel 7 og 9

I hvert af dem er der én lokal ordforbindelse tilbage, som ikke er sikkert tydet.

Ha-Nefesh, del I, kapitel 11

Selve trykket betegnet תרס"ג (663)[DA557301] angiver »mangler«; lakunens omfang oplyses ikke.

Ha-Nefesh, del III, kapitel 5; del V, kapitel 8

Der er bogstaver eller ord tilbage, som ikke er sikkert læst på billedet, før »en levende og bestående Gud« og mellem »ved dette« og »til den kendte«[DA557501].

Der er fire lokale ord eller ordforbindelser tilbage samt otte linjer, som er beskadiget af dobbelttryk. Et nyt billede af samme side er ikke et selvstændigt tekstvidne.

Jonat Elem — kildens præcision og gentagelse i kapitel 63

Forordet og alle hundrede kapitler er medtaget efter den tilgængelige digitale rækkefølge. Hele ordlyden er ikke efterprøvet mod billeder af trykket. I kapitel 63 er en sammenhængende gentagelse bevaret fra »en anden hændelse« til »det er kun en tredjedel og mere«. Gentagelsen findes også i en alternativ digital tekst; vi har ikke tilstrækkeligt bevis for at slette den.

Om kommentarerne og udgavens omfang

Også i kommentarerne er der lakuner og usikre læsninger tilbage, herunder tre registreringer, hvor en sammenhængende ordlyd ikke er blevet genskabt. Stederne er markeret i bogen. Denne version bygger på de dokumenterede tydningsforsøg og endnu en gennemgang af udvalgte steder; den er ikke en korrekturlæsning af hvert ord. Forskellige trykte kilder er bevaret som særskilte vidner.

Listen beskriver det indsamlede lokale materiale. Der hævdes ikke her, at alle mulige håndskrifter, tryk eller kommentarer er fundet.